

KÖPRÜLÜ KÜT.
175
M. Asım BY.

۱۷۵

مثنوی
جلد
[illegible]

١٧٥

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی جعل الجلد الثالث من المثنوی منبع ينابيع الحكم الالهی * وصير اياته اللطيفة ومعانيها الشريفة كالجنود القوی يقوی بها ارواح المريدين * وتغلب علی جيوش النفس والشيطان الغوی * والصلوة علی النبی الهادی الی الصراط النبوی * الداعی الی سبيل ربه بالحكمة والموعظة الحسنة المجادل بالتی هی احسن الخصال السنی وعلی آله واصحابه الذين اتبعوه بالاحسان الرضی والايمان الوفی * اما بعد * اخوانی ايد الله ارواحكم بالحكم القرآنی واسبغ عليكم نعمة ظاهرة وباطنة بالامن والامانی * وقتا كم بوكتاب برمعانينك تأليف وتصنيفنه داعی وكتابت وقرأتنه بجان ودل ساعی اولدكزايسه پس لازم كلديكه بونك ديباجه‌سی همايونی خير دعا كزايله معنون وشكر وثنا كزايله مزين اوله * وبوكتاب مستطابه مطالعه قيلنلر وبوندن مستفيد اولنلر جمله كزه خير دعا ار وشكر وثنا ار قيله * ولاسيما اول ولد محترمه جعل الله غنی القلب بالارزاق المغتنمة اعنی درويش غنمه خير دعا ار ايليه * وشكر وثنا ار سويليه كه بو شرحك تحرير وتميقنه علت غائی * وجمع وتلفيقنه قلبا وقالبا باعث وبادی اولمشدر * پس واجب اولديكه انك آدی بو شرح پر رشادك اولنده خير ايله ياد اوله وقلب معنويده وصف وخوشی جای ومقام قلديغی كبی بو قلب مثنوينك ديباجه‌سی دخی انك نام نيكوسيله نظام وانتظام بوله وبو جلد ثالثه قلب مثنوی تعبير ايلديكمز صوری ومعنوی برقاج وجهدن خالی دكلدر وجه صوری اولدركه هر شيئك وسطنه قلب ديرلر پس اون سكز ابيات مع ديباجة العربی جلد واحد اعتبار اولنديغی اوزره بو جلد ثالث مجلدات مثنوی قلبی اولديغنه هر كسك قلبی مقر وشاهددر اما اكر ناظر وجه صوری اولورسك وشش جلد اولمسنه اعتبار قيلورسك جلد رابعی دخی معا قلب مثنوی فرض ايله اكرچه صوری يه نظر قليوب وجه معنايه نظر قيلورسك بو جلد ثالثه قلب مثنوی ديوسويله فقط زيرا بو تقديرجه وسط اولمسی لازم دكلدر بلكه وجه معنوی مطلق بونك لب وخالص اولمسندن عبارت اولور وهر شيئك لب وخالصنه قلب دينور قال النبی صلی الله عليه وسلم فی حق يس روی الترمذی عن انس قال عليه السلام * ان لكل شیء قلبا وقلب القرأن يس * ای لبه وخالصه ديمكدر پس بو جلد ثالثك سائر جلدلردن زبده وخالص وخيرلو اولمسنه دخی برايكی دليل واردر اولا (خير الامور اوسطها) فحواسنجه اولديغيدرتهكم عرب عربا فلان اوسط قومه ديرلر ای زبدتهم وخيارهم معنالرين ويررلر وثانيا اول سلطان اهل عرفانك قرأن عظيم الشانده * ومن يؤتی الحكمة فقد اوتی خيرا كثيرا * نصيله عنوان بولان حكم ايله * الحكم جنود الله * ديو بو جلدك ديباجه‌سنی ابتدا قيلديغيدر پس منبع ينابيع حكم قلب اولديغی علم وحكمتدن بهره‌سی اولنه معلوم وفهم وفراستدن ذوق النه مفهومدر ومجلدات مثنوينك مانند طبقات سماوی بعضها فوق بعض فاضل وعالی اولمسی كه حضرت خداوندكاردن منقول اولمش ومنقبه‌لرنده دخی

يازيلوب شهرت بولمشدر بو جلدك قلب مثنوی اولمسی ورفعت معنوی بولمسی مانع اولمزتهكم سبع شدادك صورتا بری بری اوزره فوقيتی ومعنا قلب الافلاك اولان شمسك رتبت ورفعتی شيخ اكبر حضرتلری فصوص الحكم ده تصريح ايلمشدر بو خصوصده دليل وبرهان چوقدر وتفصيله حاجت يوقدر * نسأل الله ان يؤتينا مواهب الحكم حتی نقدر ان نفهم كلمات اصحاب الهمم ويفيض علينا انواع اللطف والكرم ويوصلنا اصناف العطية والنعم * پس اول سلطان كرم ومنبع علوم وحكم سالكان طريق اعدل واقومه موجب انتباه ومستلزم قرب اله اولان حكمك نباهت شانندن خبر ويروب ابتدا بيوررلر الحكم جنود الله حكم حكمتك جمعيدر برقاج وجه اوزره تعريض وارددر بعضلر * الحكمة هی الاصابة فی العقل والقول ديو تعريف ايلمشلر وبعضلر دخی * الحكمة هی تحقيق العلم واتقان العمل * ديوسويلمشلر وبعضلر دخی * الحكمة هی العلم بحقايق الاشياء علی ماهی عليه والعمل بمقتضاها ديمشلردر بو تعريفك موجبنجه حكمت علميه وعمليه يه منقسم اولور ولهذا علم ومعرفتدن اعم واشملدر زيرا معرفتك تعريفی * المعرفة هی ادراك الحقايق علی ماهی عليه * درفقط وعلمك تعريفی * العلم هو ادراك الحقايق مع لوازمها * در پس حكمت علم ومعرفتدن اشرف واجل درقنغی لسان فضايل حكمتی اعداد واحصايه قادر اولوركه حضرت خدای وهاب كلامنده * ومن يؤت الحكمة فقد اوتی خيرا كثيرا وما يذكر الا اولوا الالباب * نصيله انی ستايش قيلمشدر وحضرت نبی مختار * الحكمة تزيد الشريف شرفا وترفع العبد المملوك حتی تجلسه مجالس الملوك * حديثيله انی واصف ومادح اولمشدر عند الحكماء الالهيه معارج حقيقته عروج ومدارج ماهيته صعود وخروج بی نردبان علم وحكمت بركسه يه ممكن وميسر اولمدی تهكم بو كلامدن منفهم اولوركه ديمشلردر * الحكمة سلم الی سماء الحقيقة * پس اكر سماء حقيقته عروج وصعود ايتمك استرسك سلم حكمته راقی اول وقرب شاهنشاهه يتمك ديلرسك تحصيل حكمته جد وسعی قيل * بيت * بحكمت كوش اكرهستی خردمند * ببراز جهل وباحكمت به پيوند * كه حكمت مرترا جايی دهد راه * كه يابی قرب دركاه شهنشاه * اكر عين حكمته وصول استرسك صفای طويتله عبادت وخلوص قلبله حضرت حقه طاعت ايله تا ينابيع حكم قلبكدن جوش ولسانك اوزره جريان قيله كما روی ابن عباس وابو ايوب قال عليه السلام * من اخلص لله اربعين يوما ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه علی لسانه بی زحمت وتعب مقصود ومنقوله نائل اولمز وبی سعی وطلب ضالة حكمت بولنمز پس عليم وحكيم اولمق استرسك تفحص وتفقد ايله هرنه يرده كه بوله سن سن اكا مستحق اوله سن كما قال عليه السلام * الحكمة ضالة الحكيم فحيث وجدها فهو احق بها * بوذكر اولان فقدانه محل وجدان استرسك بو كتاب عاليشاندر علی الخصوص بو دفتر ذی عنواندر * بيت * حكيم عقل اكر حرفی ز حكمتهای اين خواند * باب ديده كردد محو حكمتهای يونانی * پس تعريف حكمتی بلدكسه وبعض خواصنه عارف اولدكسه معنای تركيب اولدركه بيوررلر عند الحكماء الالهی معهود اولان حكمت ربانی وقرآنی برفحوای * ولله جنود السموات والارض * اللهك جنود سماوی وجيوش روحانيسيدر يقوی بها ارواح المريدين كه الله تبارك وتعالی اول حكم معاونتيله مريد علم وحكمت اولنلرك وعليم وحكيم اولان مشايخه ارادت وحدت قيلنلرك روحلرينی قوی ايلرتهكم رسولنك قلب پرفتوحلرينی اخبار حكمت آميز انبيای عظامی اكا قصه ايتمكله تبليغ احكام رسالت وتعب طاعت واداء امانت اوزره ثابت وقوی قيلدی كما قال الله تعالی فی كلامه المبارك * وكلا نقص عليك من انباء الرسل ما نثبت به فؤادك * ولهذا قال الجنيد * حكايات المشايخ جنود الله * زيرا بوكبارك كلمات وحكاياتی روحه قوت وقلبه طمأنينت ويرر وكمال طاقت وقدرت مرتبه‌سنه ايركورر يقوی ثلاثيدن اولوب ارواح فاعلی اولسه ده جائزدر وينزه علمهم عن شائبة الجهل يقوی اوزره معطوفدر يعنی ودخی الله تبارك وتعالی مريد حق اولنلرك علمنی بو حكم سببيله شائبۀ جهلدن تنزيه وتقديس ايلر حكيم اولدركه آنك علمنده شائبۀ جهل اولميه وعدلهم عن شائبة الظلم وبونلرك عدلنی دخی شائبۀ ظلمدن تنزيه وتطهير ايلر عدل اولدركه هر حقی مستحقنه ويره‌سن وهر شيئی موضعنه وضع ايده‌سن وظلم حقی مستحقنه ويرميوب وبرشيئی موضعنه ايركورميوب حددن تجاوز كيده‌سن تهكيم حضرت خداوندكار عدل وظلمی بو ابيات حكمت شعار ايله تعريف ايدوب بيوررلر بيت * ظلم چه بود وضع در ناموضعی * كه نباشد جز بلارا منبعی * عدل چه بود آب ده اشجار را * ظلم چه بود آب دادن خار را * عدل وضع نعمتی برموضعش * نی بهر بيخی كه باشد آب كش * پس كاليله عدالت صاحب حكمت اولان كمسه‌ده بولنور زيرا حكيم هر حقی مستحقنه ويرن وهر شيئی موضعنه قويان كمسه‌يه ديرلركه من بعد انده شائبۀ ظلم اولميه پس حق تعالی حضرتلری مريدلرك عدلنی شائبۀ ظلمدن حكمت واسطه‌سيله تنزيه ايلر وجودهم عن شائبة الرياء ودخی حق تعالی بونلرك جودلرين وسخا وبذل وجودلرين ريا وسمعه شائبه‌سندن حكم سببيله تقديس وتطهير ايلر پس شائبۀ ريا وسمعه‌دن منزه اولان جودك صاحبی

حکیمدر وحلمهم عن شائبة السفه وحلملرین دخی شائبهٔ سفاهتدن حکمت معاونتیله تطییب وطاهر ایدر سفاهت خفت
عقله دیرلر اگر بر حکیمك حلمی موضعنده ومحلنده واقع اولمسه اول حلم سفاهتدن ناشی اولور اما حکیمك حلمنی حق تعالی
حکمت معاونتیله شائبهٔ سفاهتدن بالکلیه پس آنك حلم واناتی کمالیله محلنده واقع اولور ویقرب الیهم ما بعد عنهم
من فهم الاخرة یعنی اوزرینه معطوفدر ودخی حق تبارك وتعالی بو حکم واسطه سیله مرید اولنلره قریب قیلور یقینا ایلر
شول شیلری که بونلردن بعید اولدی فهم آخرتدن یعنی آخرته متعلق اولان فهم وعلمدن هر نه که بونلردن غفلت وسهوت
واسطه سیله بعید ومخفی اولدیسه جناب حق جلت قدرته وعلت حکمت سببیله انلره تقریب ایلر پس اول درحال آخرته
لازم اولنی فهم ایدر وطریق صوابه کیدر ویسر لهم ما عسر علیهم من الطاعة والاجتهاد ودخی جناب حق
حکم دینیه واسطه سیله مرید اولنلره تسهیل وتیسیر ایلر شول عملاریکه طاعت واجتهاددن بونلر اوزره عسیر وصعب
اولمشیدی میسر کلفت عبادت ومسهل ریاضت ومشقت حکمتدر چون مریده حکم رشید اولسه عبادت اکا عبودت
اولور عسرت کیدوب صافی سیرت قالور ومرارت اجتهاد ومشقت اکا محضا حلاوت ولذت اولور ✽ وهی من بینات
الانبیاء ودلائلهم ✽ وبو حکم معهوده انبیای عظامك بینه‌لرندن ودلیل وبرهانلرندندر هر نبی حکمت بالغه صاحبیدر
وانبیا حکیم اسمنك مظهرلریدر نبوت حکمتسز اولمز زیرا من لم یکن حکیما لم یزل سقیما ✽ دینلمشدر ✽ ولقد آتینا
لقمان الحکمة ✽ آیتنده اهل تفسیر یازمشلردر که حق تعالی نبی یی تبلیغ رسالت ایتمك ایله حکمتله نبی اولمق مابیننده
مخیر ایلدی لقمان حکیم حکمتی اختیار ایدوب بونك سرندن سؤال ایدنلره بوکونه جواب باصواب ویرمشلر که عامهٔ ناسه
تبلیغ رسالت ایلمك کلفت عظیمه ومشقت جسیمه در بوکز نیجه دعوی ومعجزات واجتهاد وبینات لازمدر بو خصوصه بنم
مشربمده طاقت یوقدر اما حکمتله طالب اولنلری راه حقه دعوت وعقللری یتدوکی قدر اظهار بینه وابراز دلیل
ایلمکله حقیقتده ارشاد وهدایت ایتمك آسان وسهلدر ولهذا اخترت الحکمة وترکت امر الرسالة دیمش پس زمان نبوت
ورسالت منقطع اولدی ولکن حکم انبیا ورسل میراث قالدی پس هر کم علوم وحکم انبیایه وارث اولدی خلافت
نبویه یی بولدی وخیر کثیر ایله مشرف اولدی ✽ کما قال ابو بکر الوراق الحکماء خلفاء الانبیاء ولیس بعد النبوة اشرف
الا الحکمة فمن اخذها اخذ بخیر کثیر تخبر عن اسرار الله وسلطانه المخصوص بالعارفین بو جمله سؤال مقدره جوابدر
بر سبیل استیناف کان دیمك لازم کلدیکه ✽ فاذا کان شأنها کیت وکیت فمن ای شیء تخبر ✽ پس جواب ویروب بیوررلر
اول حکم الهی اخبار ایلر الله تعالینك اسرارنهانندن وسلطانندن یعنی حجت وبرهانندن ویاخود اشیا اوزره
غلبه وتسلطنندن خبر ویرر اویله اسرار وسلطانکه عارفلره مخصوصدر ✽ المخصوص بالعارفین ✽ اسرار وسلطانك
صفتی اولور وادارته الفلك النورانی الرحمانی الدری اسرار اوزره معطوفدر اداره افعال بابندن مصدردر فاعلنه
مضافدر که اول لفظة اللهه راجع اولان ضمیردر مفعولی الفلك النورانیدر مع توابعه المعنی ودخی اول حکم الهی خبر
ویرر الله تعالینك فلك نورانی ورحمانی ودری اداره سندن یعنی نوره ورحمانه ودرّه منسوب اولان فلکی حضرت
حقك دوراینده رمسندن وانده تدبیر وتصرف قیلمسندن خبر ویرر دیمك اولور ودردن مراد ابتدا وجوده کلان
درّ بیضادرکه مراد عقل اولدر کما قال علیه الصلوة والسلام ✽ اول ما خلق الله الدرة البیضاء وقال اول ما خلق الله العقل
وفلك نورانی ورحمانی ودریدن مراد هر بر جرم فلکك عقلیدرکه انده حاکم ومدبردر وجمله سی عقول عشره اولور
وعقولك عقل اولدن صدوری واجرام فلکیه نك عقولدن ظهوری بو وجهله درکه اولا الله تبارك وتعالی درهٔ
بیضا کبی عقل اولی ایجاد ایلدی وبو عقل اول اسامئ کثیره ایله مسمی بر نور مدرك وجوهر قائم بالذاتدرکه دائما
موجدیله قائم واننك نور ذات وتجلیٔ صفاتیله دائمدر ✽ درة البیضا وعلت اولی وقلم اعلی ✽ دیدکاری وبونلردن ماعدا دخی
بعض اسما ایله تسمیه قیلدقلری بوذکر اولان حقیقتدر وبو عقل اوله اوچ وجه اعتبار اولنور بر وجه خالقنی ادراك ایدوب
جمال وجلالنی مشاهده قیلدیغی جانبیدر بو جانب وجوبی وکمال شرفیتی جانبیدر بو شریف اولان جانبده بر نور شریف
دخی اقتضا ایدر واول نور شریف آخر بو جانبدن تولد ایدرکه اکا عقل ثانی دیرلر که عرشك عقل مدبریدر وشول
جهتدنکه کندو ذاتی ادراك ایلراندن نفسی کبی بر آخر نفس حاصل اولورکه اکا نفس کل دیرلر عرشك نفسیدر وشول
جهتدنکه مخلوقیتی وامکانیتنی ادراك ایلر بو وجه ادنی دن جرم فلك اطلس حاصل اولور پس عقل ثانیده دخی بو اوچ
وجهی بو کونه اعتبار ایله یعنی خالقنی ادراك ایلدیکی جهتدن عقل ثالث وکندوبی ادراك ایلدیکی جهتدن نفس
فلك البروج ونقص وامکانده ادراك ایلدیکی جهتدن جرم فلك البروج یعنی کرسی حاصل اولور وکذلك عقل رابع عقل
عاشره کلنجه یه دك بو وجهله بری برینك اعلا اولان وجهلرندن ظهوره کلور ونفوس فلکیه دخی اوسط اولان وجهلرندن
وجود بولور واجرام فلکیه دخی ادنی اولان جهتلرندن صدور قیلور پس عقل کل نفسندن نور یزدان ومظهر اسم

رحمان ودر لمعان اولدیسه بو عقول عشره نك هر بری اکا منسوب اولمغله فلك نورانی ورحمانی ودری اولور وبو عقلك
هر بری جرم فلکده حکومت وتدبیر ایلدکاری ایچون الحاکم علی الفلك الدخانی الکری دیمکله توصیف بیوردیلر
یعنی اویله فلك نورانی ورحمانی ودری که حاکمدر دخانه ومدوراکه منسوب اولان جرم فلك اوزره دخانه منسوب اولدیغی
اول جهتدندرکه الله تعالی قبل خلق السموات والارض بردر خلق ایلدی پس اکا نظر جلاله تجلی قیلدقده ماء مذاب
اولدی پس اول دخاندن حق تعالی حضرتلری اجرام فلکیه یی خلق ایلدی ولهذا بوکا فلك دخانی تعبیر قیلندی
وبو قولك مذهب اوله کوره ظاهرا مخالفتی واردر ولکن معناده موافقت مقرردر ومغایرت بحسب اللفظ
ظاهر اولور ✽ کما ان العقل حاکم علی الصور الترابیة ✽ عقل اولك وفلك نورانی اولان عقول عشره نك اجرام فلکیه اوزره
حکومت وتصرفلرنی تفهیم ایچون تمثیلدر یعنی فلك نورانی اولان عقل حاکم ومدبردر فلك دخانی وکری اوزرینه نته کم عقل
انسانی حاکمدر ترابه منسوب اولان صورتلرو جسدلر اوزرینه ✽ وحواسها الظاهرة والباطنة ✽ ودخی اول صور
ترابیه نك حواس ظاهره وحواس باطنه سی اوزرینه ده حاکمدر حواس ظاهره بشدرکه اول قوت سامعه وباصره وشامه
وذائقه ولامسه در وحواس باطنه دخی بشدرکه اول قوت حس مشترك ومتفکره ومتخیله ومتوهمه وحافظه در وعقل
بونلرك جمله سنه وبونلره موضع اولان صورتنه حاکمدر (فیدوران ذلك الفلك الروحانی حاکم علی الفلك الدخانی الکری) پس
اول فلك روحانی که عقل کله منسوب اولان عقولدن عبارتدر آنلرك هر برینك تدویری وتدبیری فلك دخانی شکل
کری اوزره حاکمدر (والشهب الزاهرة) شهب شهابك جمعیدر ودخی شهاب زاهره وانجم ظاهره اوزره حاکمدر (والسرج
المنیرة) ودخی منیر اولان چراغلر یعنی اناره واضائه قیلان کواکب مشرقه اوزرینه ده حاکمدر وسرج منیره دن
مراد شمس وقمر وسبعهٔ سیاره وکواکب نوارهدر (والریاح المنشئة) منشئة ریاحك صفتیدر نشأت الریح دیرلر
اذا تنسمت یعنی چون خوش قوقو ایله اسسه دخی خوش اسیجی یللر اوزرینه ده حاکم ومتصرفدر (والاراضی المدحیة)
اراضی ارضك جمعیدر مدحیة بر وزن مرضیه ومرقیة اسم مفعولدر دحا یدحی دن بمعنی المبسوطة دحی ودحو لغتنده
بسط ایتمکه دیرلر واوایله ویا ایله بر معنایه در دحوت الشیء دیرسن چون برشیء بسط ایلسك معنی ودخی اوفلك نورانی
مبسوط وجهتدن اولان ارضلر اوزرینه ده حاکمدر (والمیاه المطردة) تطرد الانهار دیرلر تجری معناسن ویررلر یعنی ودخی
جاریه اولان صولر اوزره حاکمدر دیمك اولور وعنصریاتده حاکم ومدبر اولانه عقل فعال دیرلر پس حکم معهوده عارفلره
مخصوص اولان اللهك اسرارندن وغلبه وتسلطنندن واللهك وفلك دخانی وکری اوزره حاکم ومدبر اولان فلك نورانی اداره
وتصرف ایلمسندن اخبار ایلر وبونلردن ماعدا هر شیئك حقیقتندن وما خلق له وما وضع لهندن واستعداد وقابلیاتندن
اعلام واشعار ایلر پس روز وشب طلب ایده جك وتحصیلنه کیده جك علم حکمتدر (نفع الله بها عباده وزادهم فهما
ماضی موقع دعاده واقع اولسه امر غائب معناسی ویریلور یعنی الله نفعلندرسن اول حکمیله عبادنی وزیاده ایلسون
بونلرك فهملرنی (وانما یفهم کل قارئ علی قدر نهبته) والحال هر قاری وتالی فهم ایلمز الا عقلی مقداری نهیه ضم نونله
عقله دیرلر صاحبنی قبایحدن نهی ایلدیکی اعتبارله (وینسك کل ناسك بقدر قوته واجتهاده) نسك عبادته وناسك عابده
دیرلر یعنی ودخی کل عابد عبادت ایلمز الا قوت واجتهادی قدر ایدر ویفتی المفتی مبلغ رأیه ومفتی فتوی ویرمز الا علم ورأینك
مبلغی قدر (ویتصدق المصدق بقدر قدرته) ومتصدق اولان کمسه تصدق ایلمز الا قدرتی مقداری (ویجود الباذل
بقدر موجوده) وباذل ومعطی اولان جود وسخا ایلمز الا موجودی قدر ویقتنی الجود علیه ما عرف من فضله اقتنا
حفظ وامساکه دیرلر مجود علیه اوزرینه جود اولنمش فقیره دیرلر عرف فعل ماضیدر معلوم اولسه ومجهول
اولسه ده جائزدر عرف فلان دیرلر احسن فلان الی فلان معناسن ویررلر فضله ده ضمیر مقدم اولان باذله راجعدر
تقدیر کلام ودخی مجود علیه اولان فقیر حفظ وامساك ایلمز شول شیء که باذل فضلندن انی احسان ایلدی ویاخود
انجق شول شیء اقتنا ایلرکه اکا فضل باذلدن احسان اولندی (ولکن مفتقد الماء فی المفازة لا یقصر به عن طلبه
معرفته ما فی البحار) مفتقد برشیء یتوروب ارایجی کمسه یه دیرلر مفازه بیابانه دیرلر یقصر ثلاثینك اولکی بابندن یقصر
وزننده فعل مضارعدر منع معناسنه وعن ایله تعدیه اولندقده عجز معناسنی متضمن اولور وتقصیردن دخی قرأت اولنمق
جائزدر علی کلا التقدیرین به ده باسببیه اولمقده جائزدر وزائد اولمقده جائزدر اکر باسببیه اولورسه ضمیر مفتقد لفظنك
مصدرینه راجع اولور یعنی فقدانه پس اعدلوا هو اقرب للتقوی قبیلندن اولور واکر بازائد اولورسه ضمیر ایکی تقدیر اوزره
یله مفتقد راجع اولور طلبه ده ضمیر مایه راجعدر معرفته لفظا مرفوع فاعلیدر یقصرنك وعلامت تأنیث اولمدیغی
فاعل مؤنث غیری حقیقی اولدیغنه بناءً در ما فی البحارده ما مفعولیدر معرفته لفظنك تقدیر معنی حال بوکه هر قاری
حکمتی فهم ایلمز الا فهمی مقداری وهر عابد عبادت ایلمز الا قوت واجتهادی یتدیکی قدر والحاصل هر کس بیاز واشلمز

الا استعداد وقابليتي مقداري ولكن آب حكمي مفازۀ دنياده يتورب ارايان طالبي طلب ماء حكمتدن انك دريادە
اولان صويي بياسي اني حبس ومنع ايلمز وطلبدن عاجز قيلمز بو معني بازائد اولديغي اعتباريله درا كربا سبب معناسنه
اولورسه ولكن مفازه‌ده آب طالبي اولان كسه‌يي افتقادي سببيله طلب مادن بحارده اولان صويي بياسي اني قصر
ومنع ايلمز ديمك اولورا كر تفعيلدن اولوب باسبب معناسنه اولورسه معنا بودركه ولكن بيابانده مفتقد ما اولان
كسه‌يي طلب مادن ما في البحار معرفتي قاصر وعاجز قيلمزا كربازائد اولورسه ولكن ماء حكمي مفازۀ دنياده يتورب
ارايان كسه بحار حكمت الهيه‌ده اولان آب حكمه وقوف وعرفاني اني آب حكمتك طلبندن عاجز وقاصر قيلمز
ديمك اولور مثلا عطشان اولان كسه‌نك درياده اولان صويي بياسي اكا غنا ويرمز وتشنه لكن دافع اولمز پس طالب
معرفت وتشنۀ آب حكمت اولان كسه بيلسه كه هركس انجق عقلي يتديكي قدر فهم ايلر وهر عابد وعالم قوتي قدر ايشلر
وبيلديكي قدر سويلر محصل هر شيئ استعداد وقابليتندن تجاوز قيلمز ودخي درياي حكمت الهيه‌دن آب حيات حكمت
وارداتيدر وكنه‌ده عارف اولسه اول تشنۀ زلال حكمتك اشيابي بو ذكر اولنان اسلوب اوزره بيلسي ودرياي حقيقتده
ماء الحياة علوم وحكم اولديغنه عارف اولمسي اني طلبدن منع ايلمز وعرفان وجدان كبي اولمزتنه كم عطشانك ماء عرفاني
اني ربان قيلمز بلكه ممكن اولديغي مرتبه وجدانه جد وسعي ايلرتنه كم بيوررلر (ويجد في طلب ماء هذه الحياة قبل
ان يقطعه المعاش بالاشتغال عنه) يجد جد يجددن فعل مضارعدر ولكن امر غائب معناسي ويرلسه دخي جائزدر زيرا
علماي معاني خبري انشا وانشايي خبر محلنده استعمال ايدرلرتنه كم بو آيت كريمه‌ده خبر انشا معناسنه استعمال اولنمشدر
قال الله تعالى والوالدات يرضعن اولادهن اي ليرضعن اولادهن * تقديرنده در پس تقدير معني مفازۀ دنياده آب
حكمتي ياوي قيلان ودرياي حقيقتده اولان آب حياته عارف اولان مفتقد ماء حكم سعي وجد ايلر وياخود سعي
وجد ايلسون شو مشار اليه اولان آب حياتك طلبنده كه اول آب حكمت ومعرفتدر شول زماندن اول كه اول طالبي
معاش بالاشتغال اول ماء حياتدن قطع ايليه وتعوقه العلة والحاجة يقطع اوزرينه معطوفدر ودخي اول مفتقد وعطشان
علت جسماني وحوايج نفساني تعويق ايلمزدن اول شو ماء حياتك طلبنده جد ايليه وبعد ظهور العلة والحاجة طلب
تحصيل حكمتده جد وسعي ايلمك هر كسه ميسر اولمز (وتحول الاغراض بينه وبين ما يتسرع اليه) ودخي اغراض
نفساني وحب اغراض دنيوي انكا تسرع ايلديكي ماء حكم ما بيننه حائل اولمزدن مقدم اول ماء حياتك طلبنده جد
وسعي ايلسون والا بين الطالب والمطلوب بعد حيلولة الاغراض والموانع طلب مطلوبده جد وسعي قيلمق هر انسانه
آسان كلمز (ولن يدرك هذا العلم مؤثر هوى) والبته شو معهود اولان علم وحكمي كه انك مطلب ومنبعي
حضرت مثنويده‌در ادراك واحاطه ايده‌مز هواي نفسي اختيار ايلين كسه ولا راكن الى دعة الدعة الراحة والسكون
والفراغة ودخي بو علمي راحته وسكون وفراغته مائل اولان كمسه دخي ادراك وتحصيل ايده‌مز * ولا منصرف
عن طلبه * ودخي بو علمك طلبندن منصرف ومنقطع اولان كمسه ادراك ايده‌مز ونفس اوزره خائف اولوب مشقت
طلبده ومجاهده وتعبده طبع مختل ومزاجم منحرف دين كمسه دخي ادراك ايده‌مز (ولا مهتم لمعيشة) ودخي
معيشت جسمانيه‌سي ايچون اهتمام واقدام ايديجي كمسه بو علمي ادراك ايده‌مز زيرا معيشت نفسانيه‌سي ايچون
احتياط واهتمام ايلمك بو علمك تحصيل وادراكنه مانع اولور (الا ان يتعوذ بالله) مكر شول كمسنه دكل يعني مكر شول
كمسه بو علمي ادراك ايلركه اللهه التجا ايده جميع علايق صوري وعوائق معنويدن (ويؤثر دينه على دنياه) وامور
دينيه‌سني امور دنيويه‌سي اوزره اختيار ايده (ويأخذ من كنز الحكمة الاموال العظيمة) وخزينۀ حكمت الهيه‌دن
اموال عظيمه اخذ ايليه مراد شول معارف جليله ولطائف جزيله‌دركه طبيعت ماله مائل اولديغي كبي مال دخي
كاما ئلمدر ومكنوز ومخزن درون انبيا واوليا اولديغي اجلدن ماله مماثلدر (التي لا تكسد ولا تورث ميراث الاموال اويله
اموال عظيمه ومعارف جسيمه كه اموال فاسده كبي كاسد اولمز وصاحبندن كيرو قالمز واموال وارزاق ميراث كبي اولاد
وانسابه ميراث دخي اولمز بلكه هر كم صاحب اموال عظيم ومالك كنوز حكمدن اخذ ايلرسه اكا وارث واولاد معنوي
اولور (والانوار الجليلة والجواهر الكريمة) ودخي اول كنز حكمتدن انوار جليله وجواهر كريمه اخذ ايليه انوار جليله‌دن
مراد ظاهر بنفسه ومظهر لغيره اولان علوم لدنيه اوله وجواهر كريمه‌دن مقصود حقايق يقينيه ودقايق دينيه اوله
(والضياع الثمينة) ضياع ضيعه‌نك جمعيدر عقار وكشتزاره ومتاع ياد كارده ديرلر ثمين بهالو ديمكدر وضياع ثمينه‌دن
مراد صوالح اعمال وعلوم احوالدركه مزارع ثمينۀ معنوي ومتاع وعقار اخرويدر يعني دخي اول حكمت
خزينه‌سندن مزارع ثمينه‌يي اخذ ايليه كه من بعد انك عوائد وفوائدي منقطع اولمز (شاكرا لفضله) يعني بو مذكوراتي
خزينۀ حكمتدن اخذ ايليه اللهك فضل واعطاسنه شاكر وحامد اولديغي حالده (ومعظما لقدره) قدر يعني

التقديردر واول اللهك تقدير واندازه ايلديكي تعظيم ايلديكي حالده (ومجلا للخطره) خطر حظ ونصيبه ديرلر ودخي اول
اللهك ويرديكي حظ ونصيبي جزيل وجليل عد ايلديكي حالده ديمك اولور (ويستعيذ بالله من خساسة الحظوظ
يتعوذ اوزرينه معطوفدر تقدير كلام ودخي اول علمي مكر شول كمسه ادراك ايلركه اللهه استعاذه ايليه دنائت
حظوظدن كه اندن مراد حظوظ نفسانيه ولذات جسمانيه‌دركه في حد ذاتها خسيسه ودنيه‌در وموانع علوم
دينيه‌در (ومن جهل يستكثر القليل مما يرى في نفسه ويستقل الكثير العظيم من غيره) ودخي شول جهلدن اللهه
استعاذه ايليه كه نفسنده كورديكي شيلردن اوله وجهل يعني جاهل اولمقده جائزدر وبو كونه جهلدن بلكه
مطلقا جهلدن استعاذه واعراض لازمدرتنه كم حضرت موسى عليه السلام بني اسرائيل (اتتخذنا هزوا) ديدكلرنده
قال اعوذ بالله ان اكون من الجاهلين) ديو اللهه استعاذه ايلدي وحضرت حق سلطان انبيايه (خذ العفو وأمر
بالعرف واعرض عن الجاهلين) ديو جاهللردن اعراضه امر ايلدي وشول جهلدن وشول جاهلدن استعاذه ايليه كه
نفسنده كورديكي علم وعملدن از شيئ استكثار وغيريدن كثير وعظيم اولان علم وعملي استقلال ايليه (ويعجب بنفسه
بما لم يأذن به الحق) ويعجب يستقل اوزرينه معطوفدر ودخي نفسني اعجاب ايليه يعني كندويي بكنه وخود پسند اوله
حق تعالينك اذن ويرمديكي وراضي اولمديغي شي سببيله كه اول عجبدر وعجب بر صفت ذميمه‌دركه كل ذنوبدن
افحش واكبردر كما قال عليه السلام (والذي نفس محمد بيده لو لم تذنبوا لخشيت عليكم اكبر من ذلك الاوه والعجب) وعجبك
ذنوبدن اكبر اولمسنه بو حديث شريف دلالت ايلر كما قال النبي صلى الله عليه وسلم ثلاث مهلكات شح مطاع
وهوى متبع واعجاب المرء بنفسه رواه الطبراني في الاوسط عن ابن عمر (وعلى العالم الطالب ان يتعلم ما لم يعلم ويعلم ما قد علم
پس موانع علمي بيان بيوردقلرندنصكره عالم ومتعلم اوزره واجب اولانك بيانته شروع ايدوب بيوررلر وطالب رضاي
حق اولان عالم اوزره واجب ولازمدركه علوم دينيه‌دن بيلمديكي تكبر وعار وناموس سببيله ترك ايلميوب تعلم ايليه تنه كم
حضرت موسى عليه السلام جلالت وعظم شان ايله حضرت خضردن علم لدني تعلم ايلدي وعالم طالب اوزره بو دخي
لازمدركه كتم ايتميوب بيلديكي طالب اولانلره تعليم ايليه اكر طالبدن دريغ ايدرسه اخرتده معذب اولور كما قال عليه
السلام من سئل عن علم فكتمه الجمه الله تعالى يوم القيامة بلجام من نار رواه الحاكم وابن ماجه عن ابي هريرة (ويرفق
بذوي الضعف في الذهن) ومعلم اولان عالم اوزره لازمدركه ذهننده ضعف صاحبي اولان كمسه‌يه رفق وملايمت ايليه
واكا علمي لطف وشفقت اوزره سويليه (ولا يعجب من بلاهته اهل البلادة) يعلم اوزره معطوفدر يعني دخي اعجاب ايليه
وتعظم وتكبر قيلميه اهل بلادتك بلاهتندن يعني بي ذكا وبي اذعان اولان كمسنه‌نك ساده دل وبي ادراك اولمسندن
خود پسند اولميه ونفسنه عجب وغرور كلميه (ولا يعنف على كايل الفهم) ودخي تند فهم وبي ذكا اولنلره عنف
وخشونت قيلميه تا اول ضعيفك اولنجه ادراك واذعاني پريشان اولميه كما قال عليه السلام (علموا ولا تعنفوا فان المعلم
خير من المعنف رواه الحارث والبيهقي عن ابي هريرة وقال عليه السلام علموا ويسروا ولا تعسروا وبشروا ولا تنفروا
واذا غضب احدكم فليسكت رواه احمد وابو نعيم في الحليه عن ابن عباس (كذلك كنتم من قبل فمن الله عليكم)
خطاب معلم اولان علمايه‌در يعني عالملر سز دخي بو علم وعرفاندن اول بي فهم وبي اذعان اولديكز ايدي پس الله تبارك
وتعالى سزه بو اذهان بالك واذعان وادراكي انعام واحسان ايلدي پس احسنوا كما احسن الله اليكم نحو اسنجه سز دخي
انلره احسان ايده‌سز (سبحان الله عن اقاويل الملحدين) سبحان اسم مصدردر يعني تسبيحك اسميدر انتصابي فعل
محذوفله‌در ملحد طريق مستقيمدن مائل اولنه وصراط قويمدن عدول قيلنه ديرلر تقدير كلام بن اللهي تنزيه ايلمكله
تنزيه ايلدم ملحدلرك قوللرندن بونده اشارت واردركه بو كتاب شريفده الحاده متعلق اصلا وقطعا سوز يوقدر زيرا
بر قوللك قائلنده شائبۀ الحاد اولمحق قولنده دخي الحاد اولمغي مستلزم اولور (وشرك المشركين) ومشركينك
شركندن دخي تنزيه وتقديس ايلرم كه بو كتاب لطيفده اكر شرك جلي وكر شرك خفي به متعلق جزما وحتما كلام يوقدر
(وتنقيص الناقصين) وناقصلرك نقصانه نسبت قيلمسندن واوصاف كماليه اوزره اعتقاد قيلمسندن دخي اللهي
تقديس وتسبيح ايلرم نته كم معتزله وقدريه تنقيص ايلديلر وحضرت حق خالق كل درجزء دكلدر ديو سويلديلر
مع هذا قال الله تعالى في كلامه * قل كل من عند الله خالق كل شيء وهل من خالق غير الله * اما اهل سنت تنقيص
ايتميوب بيت * مريد الخير والشر القبيح * ولكن ليس يرضى بالمحال * ديرلر (وتشبيه المشبهين) وطائفۀ مشبهه‌نك
تشبيهندن دخي تنزيه وتقديس ايلرم كه بو كتاب جليل القدرده مشبهه طائفه‌سنك اعتقادينه متعلق اصلا وفصلا
بر سوز يوقدر ومشبهه ومجسمه كتاب وسنتده واقع اولان متشابهاتك تأويل ظاهرينه اعتقاد ايلين طائفه‌در وبو كتاب
شريفده تشبيهه متعلق اولان ابيات وكلمات متشابهات قبيلندندر اهل تأويل وبنا علالر تفويض وتوقف ايتمك لازمدر

وسوء افهام المتفکرین) ودخی متفکر اولنلرك برامز فهملرندن وکما کلمه لرندن اللهی تنزیه ایلرم که بو کتاب مستطابده
متفکر اولنلرك سوء افهاملرندن حاصل اولان کلام کبی کلام یوقدر بو کتاب مرقومه ده واقعه اولان ابیات منظومه
الهام خدا واعلام افهام رب الوری ایله ظهوره کلمشدر (وکیفیات المتوهمین) ودخی تخیل قیلنلرك ومتوهم اولنلرك
کیفیتلرندن بن اللهی تنزیه وتسبیح ایلرم که طائفهٔ متوهمه حق سبحانه وتعالی یی بر حال کیفیاتدن بر کیفیته
نسبت ایدرلر واول بی کیف وبی چونك شاننی حالات مخلوقاته کوره قیاس ایدرلر پس حضرت خداوندکار بو طائفهٔ
متوهمیندن دکل وکتاب شریفلرنده دخی متوهمینك کیفیاتنه متعلق کفتار یوقدر و بونده کیفیاته مشابه واقعه اولان
ابیات وکلمات جمله متشابهات قبیلندندر تأویل وتوقفه ومشاهده ومکاشفه یه محتاجدر (وله الحمد والمجد علی تلفیق کتاب
المثنوی) ونفسنده حضرت مثنوی محمود علیه اولمغه لایق برنعمت معنوی اولدیسه آنك جمع وتلفیقی اوزره
حمد وشکره شروع ایدوب بیوررلر که همان اول اللهه مخصوصدر بنم دوکلی حمد ومجدم یعنی تعظیم وتمجیدم مثنوی
کتابنك جمع وتلفیقی اوزرینه (الالهی الربانی) اوله کتاب مثنوی که الهه ورب العالمینه منسوبدر که مطلق ملهم
وملقیسی اولدر پس هوایی ونفسانی اولمز (وهو الموفق والمتفضل) توفیق ایدیجی وفضل ویریجی همان اول اللهدر
وله الطول والمن) وهمان اول اللهه مخصوصدر طول ومن اعطا ایلمك طول بفتح الطاء قدرته وفضل وغنا وعمره دیرلر
ومن نعمته دیرلر مضاف مقدر اولور ای وله اعطاء القدرة والفضل والغناء والنعمة العظمی دیمك اولور (لاسیما علی عباده
العارفین) لاسیما بر کلمه درکه انکله استثنا اولور وعلی الخصوص معناسی ویریلور اصلنده سی ایدی مثل معناسنه
کسر سین وتشدید یا ایله آخرنه ماضم اولندی ماموصول ایچون ویا زائددر مابعدنده اولان اسم اکر موصول اولورسه
مرفوع واکر زائد اولورسه مجرور اولور پس بوراده مستثنی عباد عارفیندر فقرهٔ اولدن استثنا اولسه ده جائز فقره دن
استثنا اولورسه تقدیر کلام اولدر که الموفق المتفضل علی کل عباده لاسیما بتوفیق وتفضیل العارفین دیمك اولور واکر فقرهٔ
ثانیه دن استثنا اولورسه وله اعطاء الطول والمن علی کل عباده علی الخصوص مستثنی منه الاعطاء علی عباده العارفین
دیمك اولور (علی رغم حزب یریدون ان یطفؤا نور الله بافواههم) رغم ترابه الصاق ایلمکه دیرلر صکره ذلت وحقارت
وخوار ایلمك معناسنه استعمال ایلدیلر حزب کروهه دیدیلر تقدیر کلام بو اولور همان متوفق ومتفضل ومعطئ من
وطول کلی عبادی اوزره اول اللهدر و بونلره ایلدیکی لطف وفضله ومن وطوله بکزه مز خاصهٔ عارف قوللری اوزرینه
ایلدیکی فضل واحسان شول حزب شیطانك حقارت وذلتی اوزره که اول حزب شیطان اللهك نورنی اغزلریله اطفا ایلمك
دیلرلر نور اللهدن مراد عارف بالله اولان عبیدلك وجود نورانیسی ویاخود انك انارهٔ قلوب ایچون ظهور ایدن علوم
معانی وانوار اسرار روحانیسی اوله (والله متم نوره ولو کره الکافرون) والله تبارك وتعالی کندی نورنی متم ومکملدر اکرچه
حقی ستر ایدنلر انکار قیلورلرسه ده (انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون) بو آیتلر حضرت قرآن حقنده نازل اولمشدر
وحضرت خداوندکار بو محلده بونلری مثنوی شریف حقنده ایراد قیلمشدر شول جهتدن که مثنوی شریف حضرت
قرآن عظیم الشانك معنای مغزی وفحوای نغزیدرکه حق تعالی حضرتی انی قلب شریف مولانایه الهام
بیوردیلر ومعنای قرآنی اولان مثنوی نور الله اولورنه کم حضرت قرآن نور اللهدر پس انی اطفا ایتمك دیلین کافرلر
حقنده نازل اولان ایتك معناسی وحکمی بونی اطفا ایتمك ایستین منکرلر حقلرنده دخی صحیح اولور وحضرت حق تحقیقا
بز ذکری یعنی قرآنی تنزیل ایلدك سکا یا محمد وتحقیقا بز انی اکر زمانکده واکر سندنصکره حافظلرز محرف ومبدل اولمقدن
اکا تعریض ایده مزلر دیدیکی کبی کذلك حضرت مولانانك قدس سره العزیز قلب شریفنه جناب حقدن بو معنی الهام
اولنه که یا مولانا بو مثنوی شریف دخی بزم ذکرمزدر وکلامزك معناسیدر که تحقیقا بز آنی سنك قلب شریفکه
بالالهام تنزیل ایلدك وبز انی محرف ومبدل اولنلردن حافظلرز (فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدلونه
پس هر کم تبدیل وتغییر ایلیه بو وصیت اولنان امری ویاخود موصینك کلامنی که اول قرآندر ومعنای قرآندر اول
کلامی استماع ایلدکدنصکره پس بو تغییر وتبدیلك کناه ووبالی اولمز الا شول کسه لر اوزرینه که آنی تبدیل وتحریف
ایدرلر مبدل ومحرف ایکی قسمدر بر قسمی یحرفون الکلم عن مواضعه آیتنك مصداقیجه کلمات خدایی موضعنده حك
ایدوب آنك محلنه بر غیری ادا وضع ایدرلر بو کونه مبدل دین محمدیده بحمد الله بولنمز زیرا قرآن محفوظ خدا ومعلوم علمادر
وبر قسمی دخی کلامی موضع شرعیسندن تبدیل ومراد نفس اوزره تأویل ایدرلر بو فی زماننا چوقدر نعوذ بالله وکلام
انبیا واولیایی دخی تبدیل ایدنلر بو وعیدده داخلدر چوق کسه لر ابیات مثنوی یی هوای نفسلری اوزرینه تأویل
ایدوب انکله استشهاد ایدرلر واباحت وفساد سمتنه کیدرلر خبرلری یوقکه محرفین کروهنه داخل اولورلر وکناه ووبال
تبدیل وتأویل اوزرلرینه یازیلور (ان الله سمیع علیم والحمد لله رب العالمین) تحقیقا الله تعالی سمیعدر معرضینك قولنی

ومبدل ومحرف اولان کسنه نك محرف ومؤول اولان کلامنی دانادر هر برینك احوال واقوالنه بونده وعید شدید واردر
مبدل کلام خدا ومؤول اخبار انبیا واولیا اولان کسه لر ایچون اعاذنا الله وایاکم من المبدلین والمؤولین الضالین
والحمد لله رب العالمین فقال سلطان العارفین ثبت الله اقدامنا فی طریقه المتین وقدس ارواحنا بکلامه المبین بعد تمام
الدیباجة العربی خطابا للشیخ حسام الدین چلبی (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین بیار * این سوم دفتر که
سنت شد سه بار) مصرع اولك معناسی مفصلا جلد ثانینك اولنده مرور ایلدی تکراره حاجت یوقدر سنت اصلنده
سیرت وطریقته دیرلر وشرعده حضرت پیغمبرك علیه السلام اشلدیکنه وامر ونهی قیلدیغی شیلره وفعلا وقولا میل
ومحبت ایلدیکی نسنه لره اطلاق ایدرلر کما قال ابن الاثیر فی النهایه السنة فی الاصل السیرة والطریقة واذا اطلقت
فی الشرع فانها یراد بها ما امر به النبی علیه السلام ونهی عنه وندب الیه فعلا وقولا پس تقدیر معنی ای حضرت حقك
ضیاسی اولان حسام الدین بو اوچنجی دفتری نظمه کتور ونطق وکتابت مرتبه سنه یتور که سنت اولدی اوچ کره
ایلمك یعنی قولده وفعلده لاسیما وضوءده تثلیث سنت سنیهٔ رسول مغیث اولدی اکرچه بر سوزی بر کره سویلمك وبر لفظی
ایکی کره ادا ایلمك دخی سنتدر مثلا ام خالده خرقه کیدیروب یا ام خالد سنا سنا بیوردقلری کبی ولکن ثلث مرات ادا ایلمك
شان شریفلرنده عادت اولمشیدی کما قال صاحب شرعة الاسلام اذا سلم النبی صلی الله علیه وسلم سلم ثلاثا واذا تکلم تکلم
ثلاثا یعنی چون زیاده نفع وافاده ایلسه لردی السلام علیکم السلام علیکم السلام علیکم دیردی وچون کمال ایضاح
وتفهیم ایچون سویلسه لردی بر لفظی اوچ کره تکرار ایدرلردی مثلا ایاکم والوصال ایاکم والوصال ایاکم والوصال
بیوردقلری کبی ودخی الدین النصیحة الدین النصیحة الدین النصیحة دیو ادا قیلدقلری کبی وفعلده دخی بر کره وایکی کره
ایلمك سنتدر مثلا صلاة لیلی ایکیشر ایکیشر قیلدقلری کبی ولکن تثلیث فی بعض الافعال دخی وجود لطیفلرنه
خصلت کلمشدر کما روی فی المصابیح عن کعب بن مالك قال اذا اکل النبی علیه السلام اکل بثلث اصابعه ووضوءده دخی
مرة مرة یاخود مرتین مرتین توضی ایلمك سنتدر کما قال ابن عباس رضی الله عنه توضأ النبی علیه الصلوة والسلام مرة
مرة وعن عبد الله بن زید توضأ النبی علیه السلام مرتین مرتین ولکن ثلث مرات غسل ایلدکی اول حضرتك دائما
سیرت وطریقت قیلمشدر کما روی البخاری عن مولی عثمان اخبر انه رأی عثمان بن عفان رضی الله عنه دعا باناء فافرغ
علی کفیه ثلث مرار فغسلهما ثم ادخل یمینه فی الاناء فمضمض واستنشق ثلثا ثم مسح برأسه ثم غسل رجلیه الی
الکعبین ثلث مرار ثم قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من توضأ نحو وضوئی هذا ثم صلی رکعتین غفر له ما تقدم
من ذنبه) پس بو مقدمات معلومك اولدیسه جلد اول طهارت مخصوص اولان اعضایی برکره غسل ایتمك حکمنده در
پس انجق انی اوقویانك جان وجنانی برکره مغسول وصلاتی مقبول واجری برکره اولور کما روی انه علیه السلام توضأ مرة
مرة فقال هذا وضوء من لا یضاعف له الاجر لا یقبل الله الصلوة الا به وسفر ثانی اعضای مخصوصه سنی ایکیشر کره
غسل ایتمك منزله سنده اولور و بو ایکیسندن ابدست الان وآب معنی ایله تطهیر قیلان سالکاره طهارت معنوی ایکی
دفعه واجر الهی ایکی کره اولور کما توضأ النبی صلی الله علیه وسلم مرتین فقال هذا وضوء من یضاعف له الاجر
مرتین و بو دفتر ثالث اعضاء مخصوصه یی ثلث مرات غسل ایلمك مرتبه سنده در پس سالك چون بو اوچنجی جلدی
متتابعا تلاوت ایلسه آنك جان وجنانه طهارت کامله حاصل اولور واسرار سنت سنیهٔ مصطفایی وسائر انبیایی بیلور
و بولور که سنت کاملهٔ حضرت مصطفی وسائر سلف انبیا تثلیثدر کما توضأ النبی صلی الله علیه وسلم ثلثا ثلثا ثم قال هذا
وضوئی ووضوء الانبیاء من قبلی پس طهارت کامله بر مقتضای سنت نبوی اوچنجی مرهده حاصل اولیجق
بو جلدك من وجه بنه فضیلتنه دلالت ایلر کما بینا فی الدیباجة پس بر آخر نوع اوزره اولان سنته وطهارته دخی شروع
ایدوب حسام الدین چلبی یه خطابا بیوررلر (مثنوی) بر کشا کنجینهٔ اسرار را * در سیوم دفتر بهل اعذار را)
ای حسام الدین چلبی اسرار الهیه نك کنجینه سنی آچ اوچنجی دفترده اعذاری ترك ایله اعذارده ایکی وجه جائزدر
بر وجه فتح همزه ایله عذرك جمعی اولمقدر بو وجه ضعفدن خالی دکلدر زیرا حسام الدین چلبی یه اوچنجی دفترده
عذرلری وبهانه لری ترك ایله دیمك حسام الدین افندینك اوچنجی دفتری تحریر ایلمسنده عظیم عذری وچوق بهانه لر
ایلمسی مستلزم اولور واظهار اعذار ایلملری انلرك فتور وسآمتلرینه دلالت قیلور تطویل منظوم مثنویدن حضرت
مولانانك اجتهاد ایلملری خود انلرك استدعا واقتضا ایلملرندن اوتری ایدی چونکم حسام الدین افندی اوچنجی جلدك
تحریرنده عذرلر وبهانه لر ایلمسی مقرر اولیجق آنك استدعاسی وطالب مقامنده اولنك استغناسی دیو جلد ثالثی یازمقده
بلکه بونلردنصکره کلان دفترلرك دخی تحریرنده وافر عذرلرنی وسآمت وملالتلرنی ایهام ایلر پس تطویل منظوم
مثنوی یی بالکلیه مستدعی اولمامش اولورلر بلکه بعضیسن مستدعی وبعضیسن غیری مستدعی اولمش اولور پس

بومعنی انلرك شانده صحیح اولمزبرا منظوم مثنوینك نطوبلنی بالكلیه انلرمستدعی وطالب اولمشلردی اكرسؤال
لازم كلورسه بویله دخی جائزدركه اولا حضرت چلبا طالب ومستدعی اولسون لكن مزاج جسمانیه لری ضعیف اولمغله
دفتر ثالثی یازمقده آنی عذر قیلسون بوسؤال فی الواقع برنده اولورلكن عذر واحد اولورپس بوزمانده برنیجه
عذرلردخی اولمق لازم كلوركه جمعیت معناسی صحیح اوله پس غیر عذرلرینه قرینه نك دلالتی اولمدیغندن اوتوری بووجه
ضعفدن خالی دكلدر دینلدی وبروجه دخی اعذار كسر همزه ایله اولمقدر بووجه محلنه انسب واولكیدن اقوی در اعذار
كسره همزه ایله مصدردر ختانه وطعام ختانه دیرلر كما قال ابن الاثیر الاعذار الختان ثم قیل للطعام الذی یطعم
فی الختان وبومحلده اعذاردن مراد طعام ختان وختان صبیانك مكروه اولان لحم زائدنی قطع ایدوب سنت ایلمكه
دیرلر بوحالت من حیث المعنی صبیان شریعت واطفال طریقت ایچون دخی واقعه اولور وبوختان صوریده اولان
طعام ایچون دخی واقعه اولور وبوختان صوریده اولان طعام ایچون كنجینه اچوق ودرهم ودینار بخش ایدوب صاچمق
لازم كلور ولهذا حضرت خداوندكار حسام الدین چلبی یه امر ایدوب بیوردیلركه ای حضرت حقك ضیاسی اولان
حسام الدین ترتیب اطعمهٔ سنت ایچون كنجینهٔ اسرار كی آچ وجواهر زواهر كفتاربذل اكی یدوب صاچ بوسفر ثالث
بساطنده اطعمهٔ سنتی وضع ایله تا اصحاب عرفان دهان جانله بونفایس سنتدن ذائق اوله لر وجان وجنانله شكر وثنالر
قیله لردیمك اولور (مثنوی) قوتت ازقوت حق میزهد) نه ازعروقی كزحرارت میجهد) سنك قوتك حضرت حقك قوتندن
ترشح ایلر عروقیدن دكلدركه حرارتدن صچرایه یعنی ای روح الهی مرتبه سنده اولان حسام الدین سن الهینك قوتی
قوت كاملهٔ حقدن ترشح ایلر روح حیوانیه قوتی كبی شوبرعروق دمدن وحرارت بدندن حركت ایلمز بوعروق متحركه دن
قوت بولان روح حیوانیه صاحبلریدر اما روح الهیه مالكلری قوتی قوی ومتین اولان اللهك قوتندن بولور كما قال
الشیخ صدرالدین القنوی فی شرح الاسماء الحسنی اعلم ان حقیقة آثار اسم القوی لایظهر الا مع العبد الجامع وهو الانسان
الكامل ولهذا ما سمع قبل خلق آدم قول ولاقوة الا بالله (مثنوی) این چراغ شمس كور وشن بود) نه ازفتیل وپنبه
وروغن بود (بوشمسك چراغی كه اوروشندر فتیلدن وپنبه وروغندن روشن دكلدر یعنی الله تبارك وتعالی بلا مادة ولاندة
قوت وقدرت ویرمكه قادردر وبرشیئی بغیر اسباب ولاعلة منور وضیا كستر ایلمكه صانع ماهردر اول برقیوم مطلقدر كه
استرسه بدل ما یتحلل سزبدنی قائم قیلور وبلا واسطه ولا رابطه برشیئی افاده وافاضه ایلرنته كم بوچراغ شمس كه روشن
ومنور اولدی فتیل وپنبه وروغندن اولمدی بلكه بونورانیتی بلا ماده ولا علة جناب حقدن بولدی وحضرت حق اول
نوری انك ذاتندن ایجاد قیلدی كذلك شمس عقل انسان كه منور عالم جسمانیدر فتیل وپنبهٔ طعامسز وروغن
روح حیوانیسز افاضهٔ حقله روشن اولور وضیا كسترلك مرتبه سن بولور (مثنوی) سقف كردون كوچنین دائم بود)
نه ازطناب واستنی قائم بود) فلكك سقفی كه اوبویله دائم وثابتدر طناب وبرستوندن قائم دكلدر طناب چادر ایپی استن
دیرك معناسنه درستوندن مخففدر یعنی نظر ایله سقف كردونه اوبویله دائم الشكل اولدی طناب وعمادن قائم اولمدی
بلكه الله الذی رفع السموات بغیر عمد ترونها آیت كریمه سنك مقتضاسنجه بومرئی اولان اجرام سماویه یی قیومیت
الهیه قائم طوتر (مثنوی) قوت جبریل ازمطبخ نبود) بود ازدیدار خلاق وجود) جبرائیل اسمیله مسمی اولان روح
قدسك قوتی كه ذی قوة عند ذی العرش مكین) نصیله قرآن مبینده مبین ومعین اولمشدر وفی المشكاة لما نزلت هذه الآیة
علی رسول الله صلی الله علیه وسلم ساله عن قوته قال قلعت دیار قوم لوط بجناحی ورفعت الی السماء فقلبتها جبرائیله
بوقوت مذكوره مطبخدن اولمدی ومشروبات ومأكولاتدن ظهوره كلمدی بلكه جمیع وجودك خلاقنك دیدارندن
اولدی واول قدرت ومكنتی حضرت حقك جل وعلا قوت كامله سندن بولدی (مثنوی) همچنان این قوت ابدال حق
هم زحق دان نه ازطعام وازطبق) انجلین ابدال حقك بوقوتی هم حضرت حقدن بیل طعامدن وطبقدن بیلمه یعنی
نفسانی نفایسدن بیلمه ابدال حقنده احادیث شریفه چوق وارده اولمشدر جمله دن بوحدیثدركه احمد بن حنبل عباده
بن صامتدن روایت ایلر قال علیه السلام الابدال فی هذه الامة ثلاثون رجلا وفی روایة اخری اربعون رجلا قلوبهم
علی قلب ابراهیم خلیل الرحمن وبهم یمطرون وبهم یرزقون كلما مات رجل منهم ابدل الله مكانه رجلا آخر رواه الطبرانی
عنه كذا فی الجامع الصغیر بعضلر ابدال ایله بواجلدن ابدال دیدیلر وبعضلر دخی كندی صفتلرنی صفات حقه تبدیل ایلدكلری
ایچون ابدال دیدیلر بومحله مناسب اولنده بودرپس حضرت روح القدس كبی ابدال حقك قوتنی دخی هم حقدن بیل
طعام وطبقدن دكل قال بعض المشایخ وللابدال ثلثمائة قوة ولو اراد رجل منهم ان یقلع الجبال من الارض لقلعها
بقوة واحدة (مثنوی) جسمشانرا هم زنور اسرشته اند) تازروح وازملك بكذشته اند) انلرك جسمنی هم نوردن
یوغورمشلردر تاروحدن وملكدن كچمشلردر یعنی بو ابدالك جسملرنده بعد التراكیب الترابیة انوار الهیه ایله تخمیر

ایلمشلردر حتی بونلر روح انسی مرتبه سندن ویا روح قدسی وملائكه مقاماتندن ایلروكچمشلردر ورحیق تحقیق
دست الهیدن ایچمشلر وپردهٔ كثرتی رفع ایدوب جمال وحدتی اچمشلردر بونلر اگرچه من حیث الاجسام ظاهرا
بشردرلر ولكن من حیث المعنی جمیع اوصاف الهیه یه مجلا ومظهردرلر ولهذا حضرت حسام الدینه
خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونكه موصوفی باوصاف جلیل ٭ زآتش امراض بكذرچون خلیل) مسلم وبخاری
ابوهریره حضرتلرندن روایت ایدرلر كه قال النبی علیه السلام ان لله تسعة وتسعین اسما من احصاها دخل الجنة
بواسمادن مراد اخلاق الهیه واوصاف ربانیه در واحصادن مراد عند علماء الظاهر الفاظ اسمایی واحدا بعد واحد
عد ایلمكدر ویاخود الفاظنه عارف ومعانی وحقایقنه عالم وواقف اولمقدر واما عند اهل الله احصادن مراد بو اسماء
الهیه ایله متصف ومتخلق وحقایقیله متحقق اولمقدر شول مرتبه كه اعیان اوصاف الهیه نك بونلر اوزره اطلاقی صادق
وصحیح اوله نته كم صدرالدین القنوی حضرتلری اسماء حسنی شرحنك ابتداسنده بوحدیثی روایت ایدوب دیركه احصاء
اسماء الله عند علماء الظاهر بمعنی العلم وهو معرفة الفاظها ومعانیها والعبور علی حقایق نتایجها وآثارها وعند
اهل الله الاتصاف بها والظهور بحقایقها بحیث تصدق علیهم اطلاق اعیانها كما انه تعالی وصف به نفسه بانه خیر
الحاكمین وخیر الحافظین وخیر الوارثین واحسن الخالقین وخیر الناصرین واصحاب القلوب یتصفون بحقایقها
وینصبغون بصبغ آثارها فی سلوكهم علی مدارج مرتبة اهل الولایة والتخلق بالاخلاق الالهیة پس قلب خلیل
الرحمن اوزره اولان بدلای عالیشان انوار ربانیه ایله محفوف واوصاف یزدانیه ایله موصوف اولدیلرسه وحسام الدین
افندی دخی بوابدال خدانك مرتبه سن بولدیلرسه بومعنایه اشارت بیوروب دیرلركه ای حسام الدین چونكم جلیل اولان
اللهك اوصافیله موصوفسن خلیل وار آتش امراض نفسانیه دن كذرقیل وعاقبت حقیقت مرتبه سنه واصل اول
(مثنوی) كردد آتش برتوهم برد وسلام ٭ ای عناصر مرمزاجت را غلام) آتش هم سنك اوزریكه برد وسلام اولور
ای حسام الدین كه عناصر سنك مزاجكه وامر وفرمانكه رامدر یعنی نته كم آتش نمرود شیطانی خلیل رحمانینك اوزرینه
برمفحوای آیت (قلنا یا نار كونی بردا وسلاما علی ابراهیم) برد وسلام اولدی ای عناصر اربعه سنك مزاجكه رام وغلامدر
آتش امراض نفسانی وعلل جسمانی سن قلب خلیل رحمانیده اولان اوزره هم برد وسلام وراحت مدام اوله (مثنوی
هرمزاجی را عناصر مایه است ٭ وین مزاجت برتر از هرپایه است) جمیع مزاجك عناصر مایه سیدر اما سنك بومزاجك
جمیع پایه ومرتبه دن عالیدر كدر یعنی هر جسمك مزاجنه عناصر اربعه اصل ومایه واقع اولمشدر الا مزاج ابدال خدایه
دكل كه بونلرك مزاجی طبایع اربعه ومزاج عنصریه پایه لرندن خلاص اولمش برمزاج خاصدر مثلا مزاج اهل جنت كبی
نشان روحانی وجسد نورانیه له دائما زنده درلر ولوكان فی ظاهر اجسادهم امراض ونحولا پس حسام الدین افندی
حضرتلرینك مزاج شریفلری دخی طبایع اربعه پایه لرندن برتربلكه طبیعت خامسه كه مزاج فلكیدر اندن دخی عالیتر
اولدیسه بیوررلر ای حسام الدین هر برمزاج جسمانیه ایچون محقق عناصر اربعه مایه در ولیكن سنك بومزاج جنانیه
وروحانیتك كه بعد مزاج العنصریه حاصل اولمشدر وطبعك پایه سندن برتر وعالیتر اولمشدر (مثنوی) این مزاجت
ازجهان منبسط ٭ وصف وحدت را كنون شد ملتقط) وبو الان مزاج روحانیه ونشان جنانیه لك تركیب وتخمیر
جهاندن دكلدر بلكه بی تركیب اولان جهان منبسطدندر یعنی عالم روحانی ونورانیدندر وصف وحدانیتی سنك
بومزاج روحانیتك الان ملتقط اولدی یعنی بر یره دوشوروب جمع قیلدی بندكان الهی اوصاف ربانی یی دفعة واحدة
جمع قیلمزلر وان واحده ده اول جمعیت مرتبه سنه فائز اولمزلر بلكه دانه چین اولان كمسه لركبی مدت مدیده وایام بعیده
ایچره حبوبات صفات الهیه نك جمعنه متوجه ومستعد اولورلر تا جمیع اوصاف مختلفه نك وحدتی صفتی كندولرده
ظهوره كلنجه یه دك اول زمانده كه وصف وحدتی ملتقط اولدی یعنی اوصاف الهیه یی جمع قیلدی وكمال مرتبه سن بولدی
دیو بیوردیلر (مثنوی) ای دریغا عرصهٔ افهام خلق ٭ سخت تنك آمد ندارد خلق حلق) افهام خلق ابدال حقدن
بی حصه اولدیغنه وحلقوم انام طعام علوم اولیای كرامدن بی بهره قالدیغنه تحیف ودریغ ایدوب بیوررلر كه ای دریغلر
اولسون خلقك افهام وادراك میدانی زیاده تنك كلدی بوخلق عالم بوغازطوتمز یعنی بوخلق عالم بو طعام اسرار اولیا
ایچون حلق طوتمز یعنی بونلرك اسرار اولیایی فهم ایلمكه مناسب حوصله واستعدادی یوقدر (مثنوی) ای ضیاء الحق
بحذق رای تو ٭ حلق بخشد سنك را حلوای تو) نعم فی الحقیقه بونلرك مرتبه سی بودر ولكن ای حقك ضیاسی
وخلیفه سی اولان حسام الدین سنك حلوانك طاشه بوغاز بغشلر ای ضیاء الحق سنك رأیكك حذاقتیله یعنی ای حسام
الدین سنك حذاقت رایك وجودت علم دل آرایك سببیله سنك حلوای شیرین كبی بخشه اولان كلام عالیشانك حجرلایفهم
منزله سنده اولان حیوانلره حلق ودهان وفهم واذهان بخش ایدر حجر ومدرك حقدن خبردار اولمسی ومی تجلی نوش

قیلمسی خود نصله ثابتدر نته کم (مثنوی) کوه طور اندر تجلی حلق یافت * تا که می نوشید می را بر نتافت) طور طاغی
تجلی جمال الهیده بوغاز بولدی تا که اول تجلیده مشاهده شرابنی نوش ایلدی وا کا طاقت کتورمدی یعنی کوه طور
وقت تجلی الهیده حلقوم معنوی بولدی تا کم می تجلی نوش قیلدی وشارب وجاذب اولدی واول می تجلی یه طاقت
کتورمدی بلکه مدکوك اولدی نته کم بیورر (مثنوی) صارد کامنه وانشق الجبل * هل رأیتم من جبل رقص الجمل)
کوه طور مدکوك ومتلاشی اولدی اول تجلی شرابندن وانشق الجبل ودخی منشق ومنقطع اولدی جبل طور هل رأیتم ده
استفهام تقریر وتحقیق ایچوندر وخطاب جمله بردر ورؤیتدن مراد رؤیت علمیه در تقدیر کلام هل علمتم باستماع اخبار الله
فی القرآن علما رضینا کالمشاهدة والعیان یعنی خبر ویرمسی سیزك رؤیتکز منزله سنده در تحقیق بیلدیکز وعلم الیقین استماع
ایتدیکز جبل طوردن جمل رقصی کبی رقص ایتمکی کرقص الجمل تقدیریه در نزع خافضیت اوزره در بو بیت سورهٔ اعرافده
قال رب ارنی انظر الیك آیتنه اشارتدر تفسیری جلد اولك اوائلنه قریب) عشق جان طور آمد عاشقا بیتنك شرحنده
مرور ایلدی اندە طلب اولنه (مثنوی) لقمه بخشی آید از هر کس بکس * حلق بخشی کار یزدانست وبس) هر کسدن
کسه یه لقمه بخشلق کلور اما حلق بغشلیلق انجق الله تعالینك اشیدر یعنی لقمهٔ صوری والقمهٔ معنوی بخش ایتمك
هر کس مرتبه سنده اولان اصحاب دولت وارباب حکمتك هر برندن بر آخر محتاج اولان کمسه یه کلور وحاصل اولور ولکن
لقمه یمك ایچون حلق ودهان بخش ایتمك کار یزدان انجق ودخی حضرت یزدانك خلفاسی اولان انبیا واولیانك
کاریدرکه کاهی آنلر واسطه سیله دخی بعض عبادنه حوصله واستعداد وقابلیت واسترشاد اعطا ایلرینه بخشندهٔ
حقیقی همان اولدر وبونلرك وجود ظاهرلری آلت ملاحظه در (مثنوی) حلق بخشد جسم را وروح را * حلق بخشد
حق بهر عضوت جدا) حضرت رحمان جسمه مناسب اولان حلق ودهانی جسمه وروحه موافق اولان خلق ودهانی
روحه بخش ایلر سنك هر عضوکدن اوتری حلق بغشلر یعنی بخش ایلر هر بر عضو ایچون مناسب اولانی جدا جدا
وجود انسان اکر جسمانی وا کر روحانی بهر حال بر غدایه محتاجدر واعضای جسمانیدن هر بر عضولك کندویه
مناسب بر غداسی واردر که انی کندی یه مناسب اولان حلق ودهانله محلندن اخذ واکل ایلر کذلك قوای روحانیه دن
هر بر قوتك کندویه مناسب بر نوع حلق ودهانی واردر که اکا مناسب اولان غدای روحانیه یی انکله اخذ وجذب ایلر
مثنوی) این کهی بخشد که اجلالی شوی * از دغا واز دغل خالی شوی) حضرت یزدان بو کونه حلق ودهانی بر وقتده
بخش ایلر که سن آنی وآنك امرنی اجلال واعظام ایلیه سکه منسوب اوله سن ودغا ودغلدن وخداع وحیلهدن خالی اوله سن
وکندیکی خالی قیله سن (مثنوی) تا نکویی سر سلطان را بکس * تا نریزی قند را پیش مکس) تا سلطانه منسوب اولان
سری کمسه یه سویلیه سن بو دخی نسخه در تا نکویی سر سلطان انکس تا کم سلطان حقیقینك اسرارنی کمسه یه سویلیه
سن تا قند وشکری مکس اوکنه دوکمیه سن یعنی هر مکس کبی اولان خسك اوکنه قند حکم وحقایقی ریخته ایلیه سن
العلماء امناء الله وامناء الرسل حدیثنك فحواسنجه امنا وادبادن اوله سن (مثنوی) کوش آنکس نوشد اسرار جلال *
کو چو سوسن صد زبان افتاد لال) اسرار اجلالی اول کمسه نك قولغی استماع ایلر که اول کمسه سوسن صد زبان کبی لال
واقع اولدی یعنی لغات مختلفه والسنهٔ متنوعه ایله اول اسراری تعبیر وتقریره قادر ایکن والسنهٔ کثیره یه مالك ایکن
بی خموش اوله ونااهل ونامحرمدن حذر قیله تا کم خائن اولمیه وحفظ جواهر اسرارده تهاون وتکاسل قیلمیه
مثنوی) حلق بخشد خاك را لطف خدا * تا خورد آب وبروید صد کیا) پس هر شیئك کندی ذاتنه مناسب حضرت حق
حلق ودهان ویرمسنه واول شئ حلق ودهان کندی یه موافق اولان غداسنی اکل وبلع قیلمسنه شروع ایدوب بو جمله دن
اول خاکی تخصیص بالذکر ایدرلر ویورورلر که خدای تعالی حضرتلرینك لطفی خاکه بوغاز بغشلر تا کم خاك آبی نوش ایلر
واندن یوز کیاه سبز بتورر یعنی لطف الهی بو ترابه حلق ودهان بخش ایلر حتی ابی اکل وبلع ایلر وصد کونه کیاه ونبات بتورر
مثنوی) باز حیوان را بخشد حلق ولب * تا کیاهش را خورد اندر طلب) کرو خاکه منسوب اولان حیوانه حلق
ولب بغشلر تا کم اول خاکك کیاهنی یه طلب ایلمکده واول کیاهی جست وجو قیلمقده (مثنوی) چون کیاهش
خورد حیوان کشت زفت * کشت حیوان لقمهٔ انسان ورفت) چونکه خاکك کیاهنی خاکه منسوب اولان شیلر یدی
جسم اولدی بو دخی جائزدر که دینله چونکم انك کیاهنی حیوان یدی زفت اولدی وجسیم اولدی کیاه ییوب زفت وفربه
اولان حیوان انسانك لقمه وغداسی اولدی وکتدی یعنی بدن انسانیده هضم اولوب ومحو اولوب انك جزوی اولدی
مثنوی) باز خاك آمد شدا کال بشر * چون جدا شد از بشر روح وبصر) کیرو خاك کادی بشرلرك اکالی اولدی چونکم
بشردن روح وبصر جدا اولدی یعنی شول وقتده که روح ورؤیت وبصر بشردن مفارقت قیلوب یرده مدفون اوله یرانی
بر وجمله عضولرك افنا ایلر (مثنوی) ذرهها دیدم دهانشان جمله باز * که بکویم خوردشان کردد دراز) بوکونك ذرهلرك

کوردمکه

کوردمکه انلرك دهانی جمله اچق یعنی ذرات کائناتدن هر بری اغزلرا چشلر کندی یه مناسب اولان غداسنی برلرا کرین
بونلرك هر برینك خوردنی یعنی یدوکنی سویلرایسم دراز اولور (مثنوی) برکها را برك از انعام او * دایکان را دایه لطف عام او
برکاره زاد ورزق اول خدانك انعامندندر دایه لره دایه خدای تعالینك عام لطفیدر یعنی جمیع اوراقه ارزاق آنك انعامندن
حاصلدر وجمله دایه لره مربی ودایه آنك لطف عامیدر که رب العالمیندر (مثنوی) رزقها را رزقها او میدهد * زانکه
کندم بی غدایی کی زهد) رزقلره رزقی رزاق عالم ویرر زیرا که بغدای بر غداسز نیجه نشو ونما بولور ونه وجهله بیدا اولور
یعنی انواع ارزاقه رزق اولمقلقلری اول ویرر وبو جمله ارزاق صوریدن بریکه کندمدر غداسز ونشو ونماسز نیجه ارضدن
طشره صرزرونه وجهله تدریجیله دانه دانه اولوب وجوده چیقر پس رزاق علی الاطلاق شول خلاق ارزاقدر که اولا
آنی خلق ایلر وثانیا خلایقه آنی اعطا وایصال ایلر کما قال زین العرب فی شرح هذا الاسم الرزاق هو الذی خلق الارزاق
واعطاها الخلایق واوصلها الیهم وهی نوعان ظاهرة للابدان کالاقوات والطعوم وباطنة للقلوب والنفوس کالمعارف
والعلوم وقال الشیخ صدر الدین القنوی الرزاق هو الذی خلق الارزاق واعطی کل متغذ من المعادن والنبات والحیوان
والانسان من غیر اشتراط کفر وایمان (مثنوی) نیست شرح این سخن را منتها * پارهٔ کفتم بدان این پارها) بو سوزك
شرحنه غایت ونهایت یوقدر بو سوزدن بر پاره دیدم اول پاره دن باقی پاره لری بیلورسن یعنی بو خالق ارزاق وهر شیئه آنی
اعطا وانفاق ایلمك سوزینه حد ومنتها یوقدر بر مقدار بوندن سویلدم تا غیر پاره لرنی دخی بیله سن وبو هر پاره دن سائر
قطعه ونوعه استدلال قیله سن که القلیل یدل علی الکثیردر (مثنوی) جمله عالم اکل ومأکول دان * باقیانرا مقبل
ومقبول دان) افراد عالمدن جمیع عالمی کندویه مناسب بر غداسنی اکل ایدیجی بیل وهر اکلی نه مأکول وفانی بیل ذات
حقله باقی اولنلری وبو عالم فانیده تحصیل بقا قیلنلری بقای حق جانبنه متوجه ومقبول الهی بیل مقبول الهی اولنلر
اولمزلر ومأکول اولمزلر (بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین) آیتنك مصداقیجه آنلر هر کز فنا وعنا بولمزلر (این جهان
وساکنانش منتشر * وان جهان وسالکانش مستمر) بو جهان وبو جهانك ساکنلری آخر الامر منتشر ومتفرقدر واول
جهان حقیقت وآنك سالکلری ابدی مستمر وباقی (این جهان وعاشقانش منقطع * اهل آن عالم مخلد مجتمع) بو جهان
وآنك محب وعاشقلری منقطع وزائلدر اول عالم حقانینك اهلی مخلد مجتمع ومؤبد مغتنم ومتنعملردر (مثنوی) پس
کریم آنست کو خود را دهد * آب حیوانیکه ماند تا ابد) انسانده کریم شول کمسه یه دیرلر که جامع انواع خیر وشرف وحاوی
اصناف خصائل وفضائل اوله کما قال ابن الاثیر الکریم من الانسان یجامع انواع الخیر والشرف والفضائل پس معنی
بویله دیمك اولور که فاذا کان کذلك کریم اولدر که او کندوسنه ویره بر آب حیات که آنك سببیله تا ابدی قاله یعنی جامع
شرف وخیرات وحاوی فضائل ومکارم صفات شول کمسه در که اول کندویه ویره شول موجب آب حیات حقیقی
اولان آب حیوان علم وعرفانی که اول آب حیوان ابده دك قالور ولا ینقطع دائما انکله اولور (مثنوی) باقیات الصالحات
آمد کریم * رسته از صدافت واخطار وبیم) سورهٔ کهفده اولان آیته اشارتدر باقیات الصالحات آمد کریم (المال
والبنون) یعنی اموال واولاد (زینة الحیاة الدنیا) دنیا عیشنك زینتیدر (والباقیات الصالحات) شول اعمالکه آنك اثاری
ابد الاباد باقیه در (خیر عند ربك) سنك ربك قتنده خیرلودر مال وبنوندن (ثوابا) ثواب یوندن (وخیر املا) ودخی خیرلودر
امل یوندن زیرا بو امل سالکی دولت باقی یه واصل قیلور وسورهٔ کهیعص ده دخی بو آیت بو منوال اوزره وارد اولمشدرکه
ویزید الله الذین اهتدوا هدی) والله تعالی زیاده ایلر شول کمسه لره که مهتدی اولدیلر هدی هدایت وبصیرت ویقینلرك
زیاده ایلر والباقیات الصالحاتدن مراد اعمال آخرت وصلوة خمسه ویا تسبیح وتهلیلدر دیمشلر (خیر عند ربك) ربك قتنده
خیرلودر (ثوابا) ثواب یوندن (وخیر مردا) ودخی خیرلودر مرجع ومصیر جهتندن مرد مصدر میمیدر معنی بیت کریم
باقیات الصالحات کادی یوز آفت وبلادن وخطرلردن وخوف وبیمدن قورتلمش یعنی کندویه آب حیات علم وعرفانی
ویرن کریم عین باقیات صالحات کادی ومحل باقیات صالحات اول اولدی وقورتلمش اولدی نیجه یوز آفت جهد وغفلتدن
واخطار وبیم عاقبتدن قورتلمش اولدی (مثنوی) کر هزاران اندیك کس بیش نیست * چون خیالات عدد اندیش نیست
بو بیتده مصرع اول باقیات الصالحات آمد کریم مصراعندن ناشی اولان توهمی دافعدر یعنی باقیات صالحات
جمعدر که صالحه اولان باقیه لر دیمکدر وبو صالحه اولان باقیه لردن مراد کرك اعمال صالحه اولسون وکرك ایسه نفوس
صالحه اولسون علی التقدیرین مطلقا جمیعا وتفصیلا کریمك وجودی کادی دیمك اولور پس واحد نیجه جمع اولور دیرسك
جواب اولدر که اکر اصحاب کرمك باقیه اولان نفوس صالحه سی من حیث الصوره هزاران هزار ایسه لرده بر مقتضای
انما المؤمنون اخوة) وبر فحوای العلماء کنفس واحدة من حیث الحقیق بر کمسه در زیاده کادر زیرا بو کریملر خیالاته
منسوب اولان اصحاب تفرقه کبی عدد اندیش دکادر مراد نفوس ضایعهٔ اصحاب تفرقه اوله وجودلری محل خیالات

فاسده اولديغى اعتباريله پس معنى اكرچه بو باقيات صالحات اولان نفوس اصحاب كريم من حيث الصورة هزاراندرلر
وليكن من حيث المعنى بركسه درزياده دكل بونلر شول برخيالات كبى ونفوس ضايعات وفانيات ماننده عدد انديش
وتفرقه كيش دكللردر ديمك اولور بومعنى دخى جائزدركم چون ادات تشبيه اولميه مصرع ثانى مصرع اوله تعلق قيلميه بلكه
چون ظرف اوله ومصرع ثانى حيانه منسوب اولنلرعدد انديش اولمديغى وقتده اصحاب كرم بركسه در والا هزاراندرلر
ديمك معناسنى اشعار قيله زيرا تقدير معنا بودركه اكرچه من حيث الصورة باقيه اولان نفوس صالحه هزاران
ايسه لرده من حيث المعنى بركسه درارتق دكلدرشول وقتده كه خيالاتى اولان اصحاب تفرقه عدد انديش اولميه وصورته
نظر قيلميه بوجهتدن بونلر همانند مكه عدد انديش اوله لر وهر بركريمك تعين وصورتنه نظر قيله لر بونلر بركسه اولمزلر
هزاران كسه كورينورلر ديمك اولور (مثنوى) اكل وما كول راحلقست وناى * غالب ومغلوب راعقلست وراى) حلق
وناى برى عربى وبرى فارسى عطف تفسيريدر تقدير معنى اكل وما كولك حلق ونايى واردر اكرصورتا اكل ايسه حلق
وناى اكا حقيقة ثابت اولوروا كرمعناى اكل ايسه حلق وناى اكا مجازا اسنادا ولنور وكذلك الما كول اكرصورى واكر
معنوى برآخرشى اكل اولديغى جهتدن انكدخى حلق ونايى واردريا من حيث الصورة حقيقة ويا من حيث المعنى
مجازا وهر غالبك كندى به مناسب عقل ورأيى واردر ومغلوبك دخى كذلك (مثنوى) حلق بخشد اوعصاى عدل را
خورد او چندين عصا وحبل را) حضرت حق عدل عصاسنه بوغاز بغشلر اول سببدن اول عصا كه حضرت موسانك
عصاسيدر اول قدر عصا وحبلى يدى يعنى اول قادر بيچون حلق ودهان بخش ايلدى صاحب عدلك عصاسنه اول
عصاى موسى عليه السلام ايدى سحره نك افعى شكلنده دوزيلان اولقدر عصالرنى ورسنلرنى يدى كما ستأتى هذه القصة
ان شاء الله فى حكايات فرعون وسحرته (مثنوى) واندروافزون نشدان جمله اكل * زانك حيوانى نبودش اكل وشكل
واول جمله اكلدن اول عصاده زياده اولمدى زيرا اول عصانك اكلى وشكلى حيوانى وجسمانى دكل يعنى اول جمله
ما كول اولان حبال وعصادن عصاى موساده برشى زياده اولمدى شول جهتدنكه انك اكلى حيوانه منسوب اولان
اكل وشكل دخى حيوانه مخصوص اولان شكل اولمدى بلكه انك اكلى شكلنده افنا وشكلى دخى شكل حيوانيدن
جدا اولدى زيرا حبه حيوانى هيچ اول شكلده مخلوق اولمامشدى ولهذا اول جمله اكلدن انده برشى زياده اولمدى
سائر حيوانده زياده اولديغى كبى ديمك اولور (مثنوى) مريقين راچون عصاهم حلق داد * تابخورد او هر خيالى راكه زاد
پس معنوى اولان اكل وما كول بيانه شروع ايدوب بيورورلر حضرت حق يقينه هم عصا كبى بوغاز وبردى تا يقين
يدى هر برخياليكه طوغدى يعنى تحقيقا عصاى موسايه حلق ودهان وبرديكى كبى الله تبارك وتعالى اصحاب ايقانك
قلوبنده اولان يقينه دخى حلق وبردى تاكم اول يقين نفس وشيطاندن هرخيالكه طوغدى آنى اكل وفنا قيلدى
پس يقين ازالۀ خيالات وشبهات ايتديكى جهتدن آنى اكل كبيدر (مثنوى) پس معانى را چواعيان حلقهاست *
رازق حلق معانى هم خداست) جميع امور معنويه وعقليه معانيدر پس جميع امور معنويه نك على الانفراد ذوات
مخلوقه كبى معنوى حلقوملرى واردر واول حلقوم معنوى ايله كندولره مناسب اولان غدايى اكل وبلع ايدرلر واول
سببله وجودلرى قائم اولور پس رازق حلقوم معانى دخى هم خداى متعاليدركه جميع اموريه آنك افاضه وافادهسنه
محتاجدر (مثنوى) پس زماهى تا بماه از حلق نيست * كه بجذب مايه اوراخلق نيست) پس ماهيدن ماهه دك يعنى
فرشدن عرشه دك وسمادن تحت الثرايه دك اكرصورى واكرمعنوى هيچ برخلق يوقدركه حضرت خدادن جذب مايۀ
غدا ايلديكى واسطه ايله آنك حلق ودهانى اولميه جذب مايۀ غدا ايلديكى ملابسه ايله آنلره حلق ودهان اطلاقى
صحيح اولور وهكذا قال الشيخ صدر الدين القنوى فى اعجاز البيان ان لكل شئ غداء خالصا فغداء الاسماء احكامها
بشرط المظاهر التى هى محل الحكم وغداء الاعيان الوجود وغداء الوجود احكام الاعيان وغداء الجواهر الاعراض
وغداء الارواح علومها وصفاتها وغداء الصور العلوية حركاتها وما به دوام حركاتها وغداء العناصر الصورة وغداء الصورة
الطبيعة الاربعة التى تتركب منها الصورة والمزاج وهكذا الامر فى كل غدا ومغتذ على اختلاف مراتب الاغدية
والمغذين الى غير النهاية (مثنوى) حلق جان ازفكر تن خالى شود * انكهى روز بش اجلالى شود) جان حلقومى تنه
متعلق اولان فكردن چونكيم خالى اوله يعنى افكار بدنيه غدا ايلمدن نفرت قيله اول وقتده آنك رزق ونصيبى اجلالى اولور
يعنى اسرار دينيه وانوار يقينيه اولور حضرت حق انك جسمانيه سن غداى نورانى وروحانيه يه مبدل قيلور كما قال عليه
السلام ان الله يباهى الملائكة بمن ترك لذا كله فى مرضات الله فيقول يا ملائكتى اشهدكم ما من لقمة يدعها عبدى الا بدلت
خيرا منها بعض نسخه ده بو بيت دخى واقع اولمشدر حلق نفس ازوسوسه خالى شود * ميهمان وحى اجلالى شود يعنى
نفسك بوغازى وسوسه دن خالى اوله اجلاله منسوب وحيك ميهمانى دخى اولوغه منسوب اولان الهك ميهمانى اولور

وغداى

وغداى وحى الهيدن اكل قيلور (مثنوى) شرط تبديل مزاج امد بدان * كه مزاج بد بود مرك بدان) محصل كلام
ونتيجۀ مرام شرط طريقت ولازمۀ حقيقت مزاج حيوانيه يى مزاج انسانيه يه ونشأۀ روحانيه يه تبديل ايلمك كلدى
بيل وبو معنايه عالم اول زيرا كه مزاج بددن وسوء اخلاطدن اولدى بدنك اولمسى بدان بمعنى بدن اولوب والف لاجل
القافيه اشباع ايچون اولورسه معنا بودر ليكن بدان بدلرك جمعى اولمق اولادر پس تقدير معنا بويله ديمك اولوركه غداى
نورانى وروزئ اجلالينك حصولنه شرط تبديل مزاج حيوانى ايلمك كلدى بيل زيرا يرامزلرك فوت وهلاكى يرامز
مزاجدن اولور يعنى كثرت اكل وشربله بد اولان مزاجدن وفساد اخلاط وسوء معدهدن اولورا كثر بدلرك مركى
اما تبديل مزاج ايدنلرك مرك دلرك مركى اكثريا بلكه قطعا اكل وشربله بد اولان مزاجدن اولمز زيرا بونلرك اكل وشربى
حكيمانه بلكه بونلرك موتى صورتا بعض امراض مهلكه واسطه سيله اوله كلمشدر ديمك اولور ومزاج بددن مراد
انعام صفت اكل وشربه مبتلا اولان وبهيميله اتصاف قيلان كسه لر اولمسنى اشعار قيلور بو بيت دخى بو معنايى
مؤيد ومعلل اولور (مثنوى چون مزاج آدمى كل خوار شد) زرد وبد رنك وسقيم وخوار شد) چونكيم ادمينك مزاجى كل
ييجى اولدى يوزى صارى ويرامز رنكلو ومزاجى سقيم وخوار اولدى يعنى چونكيم آدمينك مزاجى كل خوار اوله اول
كسه نك صورتى زرد وبد رنك وسقيم وخوار اولور كذلك شول برآدمى دخى كلدن ظهوره كلان اطعمه واغديه يى اكل
ايليه آنك دخى صورت باطنى ذرد وبد رنك اولور وقلبى وروحى سقيم وخوار اولور وقال عليه السلام لا تميتوا القلوب بكثرة
الطعام والشراب فان البطنة تميت القلب وقال عليه السلام ان البردة رأس كل داء وابغض الناس عند الله المتخوم
(مثنوى) چون مزاج زشت او تبديل يافت * رفت زشتى ورخش چون شمع تافت) اما چونكيم آنك قبيح مزاجى تبديل
بولدى آنك يوزندن زشتلك كتدى شمع كبى يلدرادى يعنى چونكيم اول آدمينك حيوان صفت اولان مزاج زشتى
تبديل بولدى وكثرت اكل وشربه مبتلا اولمقدن وبهيميله اتصاف قيلمدن قورتلدى آنك روح باطنندن زشتلك كتدى
وصورت روح شمع كبى تابان اولدى (مثنوى دايۀ كو طفل شيرآموز را (تابنعمت خوش كنند بدفوز را) بردايه كه او طفل
شيرامورنى تا نعمتله خوش ايليه آنك اغزنى (مثنوى) كربيندد راه ان پستان برو * بركشايد راه صد بوستان برو) اكر
باغلرسه اول ممه لرك راهنى اول طفلك اوزرينه طفل اوزرينه صد بساتين ورياحين يولنى فتح ايلر پس اول طفل سائر رجال
كبى نيجه حوارئ حسناك ومحاسب زيبانك جمالنى مشاهده قيلور ورنج جوعى فراموش ايدر كما قال الشيخ السهروردى
فى العوارف وقد حكى لى فقير انه اشتد به الجوع وكان لا يطلب الطعام ولا يتسبب قال فلما انتهى جوعى الى الغاية فتح على
بتفاحة فتناولت التفاحة وقصدت اكلها كشفت حوراء نظرت اليها عقيب كسر التفاح فحدث عندى من الفرح
ما به استغنيت عن الطعام اياما والايمان بالقدرة من الايمان فسلم ولا تنكر (مثنوى) زانكه پستان شد حجاب او ضعيف
* ازهزاران نعمت وخون رغيف) زيرا كه پستان اول ضعيفه حجاب ومانع اولدى هزاران نعمت وخوان ورغيف
ونانندن يعنى دايۀ مهربان پستان يولنى طفل شيرخواره اول اجلدن بغلركه زيرا پستان مادر كبى محل غداى صبيان
بى فر اولان دنيا اول طفل ضعيف العقلك حجابى اولدى هزاران نعمت ربانيه وخوان روحانيه ورغيف نورانيه دن محصل
كلام ونتيجۀ مرام چونكيم پستان مادر كبى اولان دنيا انفاسى عرفان وحيات جاندن سكا حجاب اولديسه (مثنوى
(پس حيات ماست موقوف فطام * اندك اندك جهد كن تم الكلام) بزم حياتمز فطامه موقوفدر اندك اندك جهد ايله
كلام تمام اولدى يعنى پس حيات جان ولذات جنانك موقوف اولدى غداى جسمانيه دن منقطع ولذات حيوانيه دن
منقطع اولمغه پس تدريجله قطع طعام شهوانيه ايلمكه جهد ايله تا طفل نفسى طعام روحانيه يه خوكر قيله سن واذواق انبيا
واوليايه واصل اوله سن تم الكلام سوز بودر والسلام (بيت) النفس كالطفل ان تهمله شب على * حب الرضاع وان تفطمه
ينفطم (مثنوى) چون جنين بدادمى خون غدا * ازنجس پاكى برد مؤمن غدا) يعنى انفطام غداى جسمانيه دن محروم
اولورم صانمه بى غدا قالورم صانمه اكر طعام جسمانيه دن كنديكى منفطم قيلورسك الطف اغديه اولان اطعمۀ
روحانيه كى ذوق جانه واصل بولورسك مثلا چونكيم آدمى بطن مادرده جنين ايدى انك غداسى خون ايدى
مع هذا خون ناپاك وپليد ايكن بحكم ضرورت اكا غداى پاك اولمش ايدى پس كذلك الجنين مؤمن دخى بو رحم
دنيادن عند الضرورات ناپاك اولان حرامدن پاكلكى ايلدر يعنى پاكلك آلور واول جيفه دن اكا كل ميته ولحم
خنزير ودم مسفوح حلال اولور ويا خود نجسدن مراد اقوات طيبات روحانيه يه نسبتله اغديۀ جسمانيه اوله پس تقدير
معنى آدمى چونكيم بطن مادرده جنين ايدى اكا غدا خون ايدى واول مرتبه ده نجس ايدى ونجسدن وجود
پاكيزه اولدى كذلك الجنين مؤمن دخى بو مرتبۀ بشريتده باعتبار ما يؤل اليه نجس اوله جق ويا اقوات ارواحه نسبتله
نجس اولان اغديۀ نفسانيه وحيوانيه دن يروا غديۀ روحانيه ونورانيه يه كه صالح بروجود پاك ايلدر ديمك اولور محصل

انسان هر برغدادنکه منقطع اوله الله تعالی اکاندن اعلی برغدای لطیف انعام ایلر (مثنوی) ازفطام خون غدایش
شیرشد * وزفطام شیراقمه کیرشد) چونکه فطام وانقلام خوندن آنك غداسی سود اولدی وسودك فطام وانقطاعندن
لقمه طوتجی اولدی یعنی جنین خون یمکدن کسلدی اکا سود غدا اولدی وسود یمکدن کسلدی نفیس لقمه‌لر
طوتدی وانی کندی به غدا ایتدی (مثنوی) وزفطام لقمه لقمانی شود * طالب مطلوب پنهانی شود) واقمه‌نك
کسلمسندن وانی ترك ایلمسندن لقمانه منسوب اولور یعنی حکم الهیدن بهره بولور پس پنهان اولان مطلوبك طالبی
اولور مطلوب پنهاندن مراد یا جناب الهی ویا اسرار ربانی اولور بعض نسخه‌ده مصرع ثانی طالب اشکار پنهانی شود
واقع اولمشدر یعنی پنهانی اولان اشکاره طالب اولوردیمك اولور پس طفل طریقته لازم اولان اولدرکه کندولی غدای
جسمانیدن منقطع ایلیه تاکم اسرار معانی لقمه‌لرین دهانیله یمکه قادر اوله ونهانی اولان مطلوبك طالبی اولوب آنی اشکار قیله
مثنوی) کرجنین را کس بکفتی در رحم * هست بیرون عالمی بس منتظم) مثلا کر برکسه رحمده جنینه دیدی
طشره‌ده زیاده منتظم ولطیف برعالم واردر (مثنوی) یك زمینی خرمی باعرض وطول * اندرو بس نعمت وبیحدا کول
برخرم ارض واردر طول وعرض ایله اکا دیسه که انده چوق نعمت وبیحد اکل اوله جق طعاملر واردر (مثنوی)
کوهها وبحرها ودشتها * بوستانها باغها وکشتها) اول زمینده طاغلر ودریالر وصحرالر وار بوستانلر باغلر ومزرعه‌لر واردر
مثنوی) آسمانی بس بلند وپرضیا * آفتاب وماه وانجم باسها) اول برده زیاده بلند پرضیا برآسمان واردر اول آسمانده
افتاب وماهتاب ویوزسها واردر یعنی نیجه مخفی یلدزلر واردر (مثنوی) ازجنوب وازشمال ازدبور * باغها دارد عروسیها
وسور جنوبدن وشمالدن ودبوردن جنوب قبله نك مقابلندن اسن یل دبور مغربدن اسن یل شمال مشرقدن اسن یله دیرلر
یعنی اول زمین ریاح اربعه‌یی طوتر باغلر طوترعروسلره منسوب وسورلره منسوب بودخی وجهدر اول زمینده جنوب
وشمالدن ودبوردن باغلر عروسلکلر وسورلر طوتر یعنی ریاح اربعه‌دن ونشو ونمادن بولوب لطافتپذیر اولور وخوش هوا
واسطه‌سیله ازهار واشجار عروسلر کبی مزین اولوب درون باغ رونق بولور (مثنوی) درصفت ناید عجایبهای ان * تودرین
ظلمت چه‌ در امتحان) والحاصل اول زمینك عجائبلری صفته کلمزوانك غرائب وبدایعی توصیف وتعریفه صغمزای
جنین سن بوظلمت رحمده نیچون امتحانده‌سن (مثنوی) خون خوری درچارمیخ تنکنا * درمیان حبس وانجاس
وعنا) جای تنك چارمیخنده قان ییرسن تنکنا جای تنك معناسنه‌در نجسلر میاننده وحبس وعناما بیننده (مثنوی
اوبحکم حال خود منکربدی * زین رسالت معرض وکافرشدی) جنین کندی حالنك حکمی سببیله اکا منکر اولوردی
بوخبردن اعراض ایدیجی وکافر اولوردی یعنی فرضی اکر رحم مادرده اولان برجنینه برکسه بوذکر اولنان اوزره
بوعالمی وصف ایلسه واکا بوعالمك لطائف وغرائبنی سویلسه اول جنین کندینك مرتبه‌سن اول قائله منکر اولیدی
وبو رسالتدن معرض اولوب اکا انکار قیلدی بویله دیو (مثنوی) کین محالست وفریبست وغرور * زانکه وهم کور
ازین معنیست دور) که بو سن وصف وبیان ایلدیکك دنیا ومافیها محالدر وفریب وغروردر زیراکه کورك فهم وادراکی
بومعنادن دور وبعیددر بعض نسخه‌ده مصرع ثانی زانکه تصویری ندارد وهم کور دخی واقع اولمشدر یعنی زیراکه
کورك وهم وادراکی بو تصویری طوتمز وبرلطیف معنایی تصور ایلمکه قادر اولمزدیمك اولور (مثنوی جنس چیزی چون
ندید ادراك او * نشنود ادراك منکرناك او) چونکم اول جنینك ادراکی برشیئك جنسنی کورمدی انك منکرناك اولان
ادراکی کسنه‌نك کلامنی استماع وقبول ایلمز پس بوقصه‌نه ایدوکنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچنین
کین خلق عام اندر جهان * زان جهان ابدال میکو یدنشان) اول جنین کبی عامهٔ خلقه جهان ابجره
اول جهاندن ابدال حق انلره نشان ویررلر یعنی بوجهان ابچنده عوام ناس اول جنین کبیدر اول جهان حقایقدن
وعالم الهیدن اولیاء الله انلره نشان سویلرلر وبو رحم کبی اولان دنیایی وبو خون مشابه‌سنده اولان غدایی ترك ایلیوب
ارض الله واسعه سیرنه رغبت ایلك وغدای نورانی یمکه محبت قیلك دیو انلره سویلرلر ودیرلر (مثنوی) کین جهان
چاهیست بس تاریك وتنك * هست بیرون عالمی بی بو ورنك) که بوجهان زیاده مظلم وتنك برقیودر بو ورنکسز
بوجهانك طشره‌سنده یعنی وراسنده برعالم واردرکه اول عالمدن مراد عالم ارواح وعالم ارواح آخرتدر (مثنوی) هیچ
درکوش کسی زیشان نرفت * کین طمع آمد حجاب ژرف وزفت) هیچ انلردن برکسه‌نك قولاغنه بوسوز کتمدی وابدال
خدانك بوکلمات طیبه‌سی آنلره تأثیر ایتمدی زیرا بوطمع قوی وعظیم حجاب کلدی یعنی عامهٔ ناسه ابدال خدا اولان
انبیا واولیانك اول جهان معنویدن اولان سوزلری تأثیر ایتمدی (بیت) کوش راببند طمع از استماع * چشم راببند
غرض ازاطلاع) طمع قولاغی اشتمکدن باغلر غرض چشمی اطلاعدن باغلر کما قال علیه السلام ایاکم والطمع
فان الطمع یعمی ویصم) پس غرض طمعدن خدای تعالی به استعاذه ایلمك لازمدر بومحلده ایراد اولنان طمع بالکز

مال وجاه دنیا طمعی دکلدر نته‌کم بوحدیث شریف بومعنایه دلالت ایلر قال علیه السلام استعیذوا بالله من الطمع
رواه احمد والطبرانی عن معاذ بن جبل (مثنوی) همچنانکه آن جنین را طمع خون * کان غدای اوست در اوطان دون
انجلین که اول جنین خونك طمعی زیراکه آنك غداسی اوطان دونده‌در ونشو ونماسی تنك وسفلی اولان مقاملرده‌در
مثنوی) ازحدیث این جهان محجوب کرد * خون تن را در دلش محبوب کرد * زین همه انواع نعمت ماند مرد *
غیر خون اومی نداند چاشت خورد) بوجهانك سوزندن اول جنینی طمع خون محجوب وممنوع ایلدی قوشلق
طعامنی اول جنین خوندن غیری بیلمز چونکم کندینك غداسنه اول جنین طمع طوتمشدر وساکن اولدیغی مرتبه‌یه
انسیت ایلمشدر بوطمع آنی بوجهانك سوزنی استماع ایلمکدن واول کلامی قبول قیلمقدن محجوب ایلیوب منع قیلمشدر
ولهذا حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم عالم آخرتده محجوب وغافل اولان وبودنیایه میل ومحبت قیلان عوام
مؤمنینی جنینه تشبیه ایدوب بیورمشلردر مثل المؤمن فی الدنیا کمثل الجنین فی بطن امه اذا خرج من بطنه بکی علی
مخرجه حتی اذا رأی الضرع ورضع لم یحب ان یرجع الی مکانه فکذلك المؤمن یخرج منها بالموت فاذا انتقل الی ربه
لم یحب ان یرجع الی الدنیا کما لا یحب الجنین ان یرجع الی بطن امه کذا فی نزهة الناظرین چونکم بطن مادرده ساکن
اولان وانده قان یمکه طمع قیلان جنینك کوشنه خارجده اولان ناصحك قولی داخل اولمز وطمعکار اولان جنین آنك
سوزنی قبول قیلمز بیوردیلر بومناسبتله پیل بچه‌لرك لحومك یمکه مائل وطامع اولان قومك قولاغنه ناصحك کلامی
داخل اولمدیغنی وخورند کان پیل بچه اولنلر آنك سوزنی استماع قیلمدیغنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر قصهٔ
خورندکان پیل بچه ازحرص وترك نصیحت ناصح (مثنوی آن شنیدی توکه در هندوستان) دید دانایی کروهی دوستان
سن آنی اشتدکمی که هندوستانده بردانا بربلوك دوستلرنی کوردی (مثنوی) کرسنه مانده شده بی برك وعور *
میرسیدند ازسفر از راه دور) اول کروه آج قالمش ازقسز وعریان اولمش ایراق یولدن سفردن ایرشدیلر (مثنوی
مهر دانا یش جوشید وبکفت * خوش سلامشان وچون کلبن شکفت) اول دانانك دانالغی محبتی جوش ایلدی
وآنلره خوش سلام دیدی وکلبن کبی اچلدی (مثنوی) کفت دانم کز تجوع وزخلا * جمع آمد رنجتان زین کربلا) اول
عاقل ودانا بونلره دیدی بیلورم که تجوعدن وخلادن یعنی آجلقدن وقارنکز طعامدن خالی اولمقدن بوکربلادن سزه رنج
والم جمع کلدی (مثنوی) لیك الله الله ای قوم خلیل * تا نباشد خوردتان فرزند پیل) ولکن الله حقیچون الله حقیچون
ای اولو قوم تاسزك طعامکز فیلك یاوریسی اولمیه وسزك نفسکز آنی یمکه طمع قیلمیه (مثنوی) پیل هست اکنون
که این سو میروید * پند من ازجان وازدل بشنوید) فیل واردرشمدیکه بوجانبه کیدرسز پیلك اولادنی صنمه کزوآنك
لحمنی یمه کز بنم سوزمی استماع ایلیکز (مثنوی) پیل بچکانند اندر راه تان * صیدایشانست بس دلخواهتان) ای کروه
دوستان سزك یولکزده فیل یاوریلری واردر آنلرك شکاری سزه زیاده مقبولدر وقلبکز آنلری صید ایلمکه طالب
ومائلدر (مثنوی) بس ضعیفند ولطیف وبس سمین (لیك مادر هست طالب درکمین) اول فیل یاوریلری زیاده ضعیف
تازه‌لردر وزیاده لذیذ وزیاده سمینلردر لکن انلرك مادری بوصوده انلره طالب وحارسدر (مثنوی) ازپی فرزند صد
فرسنك راه * او بکردد باحنین وآه آه) فرزندن اردندن یوز فرسنك یولی اول حنینده وآه آه دیو فغان ایلمکده دوران ایلر
واولادنی جست وجو قیلر (مثنوی) آتش ودود آید از خرطوم او * الحذر ان کودك مرحوم او) برمرتبه غضبده اولورکه
اول فیلك خرطومندن آتش ودود کلور حذر ایلیکز انك مرحوم اولان کودکندن یعنی اول فیلك کندی بچه‌لرینه
زیاده شفقت ومرحمتی واردر واول بچه‌لر انك رحمتیله مرحوم اولمشلردر حذر ایلیك انك مرحوم اولان فرزندلرینی قتل
وهلاك ایلمکدن دیدی پس بوقصه‌دن حصه نه ایدوکنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اولیا اطفال حقند ای
پسر * درحضور وغیبت ایشان باخبر) اولیا ولینك جمعیدر ولی بروزن فعیلدر اکر بمعنی فاعل واکر بمعنی مفعول
اولسون عبد کامله ولی دیرلر یا نصرت دین حق قیلدیغیچون ویاخود منصور ومرید من عند الله اولدیغیچون
ویامحبوب ربانی ویامحب الهی اولدیغیچوندر ویاخود طفل صغیر پدرینك هروجهله حکم وتصرفنده اولدیغی کبی وپدری
آنك جمیع امورنده تصرف وتولی قیلدیغی کبی ولی دخی حضرت حقه نسبتله طفل صغیر کبی اولوب وحضرت والیٔ
مطلق هروجهله آنك جمیع امورنده تولی قیلدیغیچون ولی دیدیلر پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی اشارة الی هذا
المعنی اولیاء الله ای پسر حق تعالینك طفللریدر بیوردیلر یعنی اولیاء حق تبارك وتعالینك عیالی واطفالی کبیدر شول
حیثیتدنکه حضرت حق آنلرك جمیع امورینه پدروار متولیدر غائب ایلکده وحاضر اولمقده اول حق بونلرك مالنه وبونلری
غیبت ایلیں لائملرك احوالنه زیاده خبیردر غائبی وحاضریده یالر مصدریه درو ظرف معناسی مقدر اولور وجائزدرکه
مصرع ثانی اولیانك صفتی اوله یعنی اولیا اطفال حقدرلر ای غافل بونلر خلقدن غائب اولمقده علی کلا التقدیرین

باخبردرلرديمك اولور لكن الاول اولى (مثنوى) غائبى منديش آن نقصان شان * كو كشد كين از براى جانشان *
غائبيده يا مصدريه در وغائب بوراده غيبت ايديجى ديمكدر وغيبت ايلمك هركسه غائب ايكن سوء حالك سويلمكدر
ومعنا اول كمسه نك اتن يمكدر كما قال الله تعالى (ولا يغتب بعضكم بعضا ايحب احدكم ان يأكل لحم اخيه ميتا
فكرهتموه) يعنى اى مؤمنلر بعضكز بعضكزى غيبت ايلمسون وبرادرينك اردنده غيبت وذمن سويلمسون سيزدن بريكز
سورمى قرنداشنك اتن يبه ميت اولديغى حالده اكرا كل لحم برادر سيزه عرض اولنسه سيز آنى كريه ايلرديكز پس
معنى غيبت غيبت ايديجيلك انديشه ايلمه وليلرك نقصانى طرفندن يعنى بونلرك بعض حالده اذعان قاصركزه صغمز
افعالك كوروب نقصان وعيب عدايليوب بونلرك بو نقصان وعيبى جهتندن غيبت ايديجيلك انديشه قيلمه واطفال
خدا منزله سنده اولان رجالك لحومنى اكل ايلمه كه اول خداى متعال كين چكر وانتقام ايلر اكال لحوم اوليا اولنلره
وآنلرى غيبت قيلنلره اول كاملرينك حضرت حقه جانلرينك محبوبيتى وكمال ايله اتصال وقربيتندن اوترى
لحوم العلماء مسمومة) حديثى دخى بو معنايه دالدركه آنلرك اتن يين وغيبت وقدحن دين كلاب ناسه آنلرك غيبتى
زهر قاتلدر وعيب وقدحن سويلمك سم هلاهلدر نعوذ بالله (مثنوى) كفت اطفال منند اين اوليا * درغريبى فرد
از كار وكيا) الله ولى الذين آمنوا والله يتولى الصالحين آيتلرينك فحواسنجه حق تبارك وتعالى اوليا وصلحاقوللرينه سبب
اول اولديغى جهتدن وبونلرى آنافانا تربيه ايدوب جميع امورلرنده تولى قيلديغى حيثيتدن بونلره اب اكبر وبونلر حضرت
حقه جل شانه ولد اصغر منزله سنده در ولهذا شرايع متقدمه نك اربابى حضرت حقه اب اطلاقنى جائز كورمشلردر
كما قال عيسى بن مريم فى انذار قومه يا قوم انى ذاهب الى ابى ابيعث لكم النار فلتطلبوا الذى يأتيكم بالتأويل من بعدى
اذا كان ذلك الزمان ولتؤمنوا به وقالوا اتخذ الله ولدا سبحانه آيتنك آخرنده قاضى بيضاوى ديركه اعلم ان السبب
فى هذه الضلالة ان ارباب الشرايع المتقدمة كانوا يطلقون الاب على الله باعتبار السبب الاول حتى قالوا ان الاب
هو الاب الاصغر والله سبحانه هو الاب الاكبر ثم ظنت الجهلة منهم ان المراد به معنى الولادة فاعتقدوه ولذلك كفر قائله
ومنع منه فى شرعنا مطلقا حسما لمادة الفساد بيضاوينك ولذلك كفر قائله ديمه سنده نكته بودركه الله اب اكبردر
دين كمسه معناى ولادته اعتقاد ايلديكندن اوترى تكفير اولندى والا عبادته سبب اول اولديغى جهتدن وبونلرى
مربى وجميع امورلرينه متولى اولديغى حيثيتدن اب اكبر اطلاقى جائز اولوردیمكى اشعار ايلر وبو اب اسمينك اول حضرته
اطلاق اولنمسندن بزم شرعمزده مطلقا منع اولدى تقديرمذكور اوزره صحيح اولمديغندن دكل بلكه مادهٔ فسادى قطع
ايلمك ايچوندر ديمك اولور پس برفحواى حديث اللهم اكلانى كلاء الطفل الصغير اوليا حضرت حقه طفل اصغر وحضرت
حق سبحانه وتعالى بونلره تربيت وتوليتدن اب اكبر كبى اولدبسه حضرت مولانا قدس الله سره العزيز خداى متعال
لسانندن بوذكر اولنان معنايى اشعار ايچون حكايه بيوروب ديرلركه حضرت حق تعالى ديدى بو اوليا بنم طفللرمدر
غريبلكده كار وكيادن فرد وجدا يعنى حق تعالى ديدى بو اوليا بنم اطفالمدر بن آنلره مربى ومتولى اولديغم جهتدن
وانلر اطفال وعيال كبيدر تربيه وتوليتمه محتاج اولدقلرى حيثيتدن (مثنوى) از براى امتحان خوار ويتيم * ليكن اندر
سرمنم يار ونديم * بو اوليالرم غريبلك عالمنده كار وكيادن فرد اولمشلردر وترك عزت وشهرت قلمشلردر امتحاندن اوترى
خوار ويتيملردر لكن سردرونده آنلرك يار ونديمى بنم يعنى امتحان انسان ايچون بونلر بين الناس خوار ويتيملردر (فاما
اليتيم فلا تقهر) فحواسنجه سن بو يتيملرى خوار كوروب قهر ايلمه زيرا كه سرلرنده بونلره يار ونديم بنم ديركما قال الله تعالى
(والله ولى المتقين) وقال وهو ولى المؤمنين (مثنوى) اى ناصرهم ومعينهم (مثنوى) پشت دارى جمله عصمتهاى من * كوئيا
هستند خود اجزاى من) جمله سنك پشتدارلكى وطايفقلغى بنم عصمتلريمه وصيانتلريمه در معناى آخر بو جمله نك
پشتدارلكى يعنى ارقه طوتيجى وقوت ويريجى بنم حفظ عصمتلرمدر ديمك اولور تنبيها ديديكم كه بونلر خود بنم اجزامدر
بونلره اكرام عمان بكا وبونلره اهانت بنم احبابمه اهانت اولديغى بونلربكا كمال قربيتده آلات منزله سنده اولمشلردر
وبن بو اوليالريمه كل مرتبه سنده واقع اولمشمدر ديمك اولور ولهذا قال الله تعالى فى احاديثه القدسية (من اكرم وليا فقد
اكرمنى ومن اذى وليا فقد اذانى وقال من اهان وليا فقد بارزنى بالمحاربة) اكر اوليا كيملردر ديرسك مؤمنلر ومتقيلردر
نته كم بو آيت بو معنايه دلالت ايلر (الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون الذين آمنوا وكانوا يتقون) وعن عبادة
ابن صامت قال سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن اولياء الله قال عليه السلام الذين اذا رؤا ذكر الله يعنى بر مؤمن
كامل الايهك وليسيدر والله تعالى دخى بونلرك وليسيدر ومتقى فى الحقيقه اهل فنا وتارك دنيا وما فيها اولان فقرادر
ولهذا حضرت مولانا جناب خدا لساندن جمله انسانه على وجه البينه دلقپوش اولان فقرا به واهل فنايى توصيه
وتذكير ايدوب بيورورلر (مثنوى) هان هان اين دلق پوشان منند * صدهزار اندر هزارويك تنند) اكاه اول اكاه اول

اى انسان بو بنم اطفالم منزله سنده اولان اوليابنم دلق پوشلرمدر وبونلر شول دلق پوشلردركه صورتا صدهزار اندرهزار
متعدد ومتكثرلردر ومعنا كنفس واحدة يك تن دررلر (مثنوى) ورنه كى كردى بيك چوبى هنر * موسى آن فرعون را زير
وزبر * واكر جميع انبيا واوليا من حيث المعنى نفس واحد حكمنده متحد اولميه لردى ايچون برچوب ايله هنر ايلردى بر بالكز
موسى فرعون ذى الاوتادى ايچون زير وزبر ايلردى (مثنوى) ورنه كى كردى بيك نفرين بد * نوح شرق وغرب را غرقاب
خود) بو خسته بربد نفرين ايله حضرت نوح عليه السلام شرق وغرب اهلنى نيجه كندينك غرقابى ايلردى يعنى اكر لا نفرق
بين احد من رسله معنى صحيح اولميدى وجميع انبيا واوليا من حيث المعنى كنفس واحدة اكا دقيلميدى نوح عليه
السلام ايچون ايلردى بربد دعا ايله كه اول (رب لا تذر على الارض من الكافرين ديارا) ديديكيدر يعنى اكر من حيث
المعنى بو جمله سى متحد اولميه لردى حضرت نوح عليه السلام بو نفرين بد ايله يريوزنده اولان كافرلرى غرقاب ايلمزدى
مثنوى) برنكندى يك دعاى لوط راد * جمله شهرستان ايشان بى مراد) اكر انبيا واوليا من حيث المعنى متحد وجناب
خدا بونلره معين وممد اولميدى رادوجواد اولان لوط نبينك بر دعاسى لوط قومنك جمله شهرلرين بى مراد اولدقلرى
حالده يرندن قوپررميدى (مثنوى) كشت شهرستان چون فردوسشان * دجله را آب سيه بين زو نشان) اول لوط
قومنك فردوس كبى اولان شهرستانى بر آب سياه دجله سى اولدى وآنلرك اولرينك وساكن اولدقلرى شهرلرينك
ويرلرينك يرلرنده بر عظيم سياه صو چيقوب كول اولدى بورى نشانى كور وآنلرك آثار وعلاماتنه نظر ايركور (مثنوى
سوى شامست اين نشان واين خبر * دررهء قدسش ببينى دركذر) شام جانبنده در شهرستان لوطك زمينه چيقمه سى
وسياه صو چيقماسى بو نشان وبو خبر قدس شريف يولنده بونى كورورسن كذروقتنده (مثنوى) صدهزاران اولياى
حق پرست * خود بهر قرنى سياستها بدست) كذا وكذا صدهزاران انبياى حق پرست جهتندن خود برقرنده
سياستلر واقع اولمشدر وبونلرك اكثر احوالنى حق تعالى حضرتلرى قرآن عظيمده ذكر قيلمشدر (مثنوى)
ور بكويم وين بيان افزون شود * خود جكر چه بود كه كهها خون شود) واكر سويلرسم بو بيان افزون اولور خود فهم
سخن ايلين انسانك جكرى نه شى اوله كه مع غلظتها وكمال صلابتها جبال راسيات بو بيانك استماعنه طاقت كتورميوب
خون اولور ومتصدع اولوب پاره لنور معناى قرآن عظيمدر ومعناى كلام خدايه جبال راسخه نك تحملى اولمديغى
قرآن ايله ثابتدر كما قال الله تعالى (لو انزلنا هذا القرآن على جبل لرأيته خاشعا متصدعا من خشية الله) اكر ديرسك كه
جبال خون اولمق خود محالدر پس بو مقالدن مآل نه دربراب (مثنوى) خون شود كهها وباز ان بفسرد) تو نه بينى
خود شدن كـــــورى ورد) يعنى بيان مذكوردن مراد معناى قرآندر ومعناى قرآن غير مخلوق اولان كلام ذاتيه در
كه متكلمك صفتيدر وحضرت متكلم ايچونك كلام ذاتيه سى واسماء صفاتيه سى ايكى قسم اوزره در برقسمى جلالى
برقسمى جماليدر وبو اوصاف الهيه نك برايكى نوعى دائما لا ينقطع موجودات تعيناتنده تجلى ايلمكده درمثلا
صفت فرد واحد وقهار درحال برشيئك وجودنى افنا واعدام ايلر ورحمت رحمانيه وايجاد ربانيه اول حالده
اكا كالاول وجود بخش ايلر پس بو اشيا دائما عدم جانبنه مرور قيلمقده وانك امثالى بعينها متجدد اولمقده در
مفصلا فى الجلد الاول فى بيان مكر خر كوش پس تجدد امثال وتعاقب اشباهه متعلق بو بيت شريفى دخى ادا بيورورلر
نعم طاغلر هردم خون اولور وبو بيان ظاهر وكلام باهرلرمدلولى اولان كلام ذاتيه وصفات الهيه دن جبال تعينات
دمبدم فنا واضمحلال بولور لكن همان دم خون اوله وفنا بوله درحال اول جبال مكوناتينه ايجاد رحمانيه ايله فسرده اولور
ومقرنده قرار قيلور پس دمبدم كلام الهيه دن خون اولور وعدم جانبنه ارتحال وانتقال قيلور وينه آنك امثالى
اشكال جبال اول محله تعاقب ايليوب متجدد اولور ولهذه الاسرار قال الله تعالى فى كلامه المستطاب (وترى الجبال
تحسبها جامدة وهى تمر) پس حضرت خداوند كار مصرع ثانى بى بو تجدد امثالى كورمينلره وخلق جديدى مشاهده
قيلمينلره على سبيل البدل هربرينه تعريض وتوبيخ ايدوب بيورورلر اى بو سردن غافل وجاهل اولان سن جبالك
خون اولمسنى وينه قدده اولوب وجود بولمسنى كورمزسن ومشاهدهٔ حقيقت كاردن مردود ودورسن (مثنوى
طرفه كورى دوربين تيز چشم * ليك از اشتر نه بيند غير پشم) طرفه وعجب شول بركوركه ايراق كوريجى
تيز چشمدر ولكن دوه دن كورمز الا يوكنى يعنى حقيقت اشيايى بيلمز وهرصورتك عاقبت وآخرنى نه منجر اولور
آنى فهم قيلمز الاهمان آثار ظاهره يى وصور محسوسه يى كما قال الله تعالى (يعلمون ظاهرا من الحيوة الدنيا وهم عن
الآخرة هم غافلون) (مثنوى) مو بمو بيند زصرفه حرص انس * رقص بى مقصود دانى همچو خرس) انسانك حريصى
صرفه دن اولانى مو بمو كورور لكن آيى كبى بى مقصود رقص طوتر وبيهوده حركت ايدر حرص يعنى حريص در رجل
عدل قيلندن ومصرع اول ايله اول كوردوربين تيز چشمى تفسير ايدوب بيورورلر يعنى انسانك حريصى صرفهٔ نفسانى

وبهرهٔ جسمانیدن اولانی موهومکه وررلکن خرس کبی بی مقصود رقص طوتروبیهوده حرکت ایدرومن حیث الحقیقه بی مقصود اولان رقص وحرکتی قیلوروصرفه وبهره ایچون طورمز طولانورایی کبی (مثنوی) رقص انجا کن که خودرا بشکنی * پنبه را از ریش شهوت برکنی) ای صرفهٔ دنیایه حریص اولان انسان حرکت ودوری اول محلده ایله که کندوکی صیره سن ونفسکی اولدره سن وشهوت نفسانیه ولذت حیوانیه یاره سندن پنبهٔ زعم وپنداری قوپروب قالدیره سن وزیر پنبهٔ هواده قربی اولان ونشو ونما بولان ریش شهوت اوزره نه مرهم ریاضتی قویوب صحت وسلامت بولدیره سن زندان دنیاده ودام حرص وهواده کرفتار ایکن رقص وجولان ایتمك مقبول وممدوح دکلدر (مثنوی) رقص اندر خون خود مردان کنند) رقص وجولان بر سر میدان کنند) مردان سالکان راه خدا رقص وجولانی میدان روحانی طرفنده ایدرلر ورقص ودورانی کندی قانلری ایچره ایلرلر یعنی نفسلرینی زبون وجکرلرینی خون قیلق خصوصنده رقص وجولانی مردان الهی وعاشقان ربانی ایلر بونده تعریض واردر شول زندان نفس وهواده مسجون ودام دنیاده کرفتار وزبون ایکن هوای نفس ایله رقص وسماع ایلین کمسه لره که بومقوله کمسه لرك رقص وسماعی اویولك لعبی ورقاصلرك رقصی قبیلندندر (مثنوی) چون رهند از دست خود دستی زنند * چون جهند از نقص خود رقصی کنند) مردان الهی چونکه خلاص اولورلر کندی اللرندن برال اورورلر وچونکم کندی نقصلرندن صیچره یه لر وکماله ایره لر رقص ایلرلر وبو مرتبه یه ایرنلرك خارجده اولان خصرایره احتیاجی قالمز (مثنوی) مطربانشان از درون دف میزنند * بحرها در شورشان کف میزنند بونلرك مطربلری درونده دف چالارلر ودریالر بونلرك جوش وخروشندن کوپوك اورورلر وامواج اللرنی بری برینه چالارلر (مثنوی) تو نه بینی برکها بر شاخها * کف زنان رقصان زتحریك صبا) سن کورمزسن داللر اوزره یپراقلرال چالیجی واو بیاپجیدرلر صبانك تحریکندن (مثنوی) تو نه بینی لیك بهر کوششان * برکها بر شاخها هم کف زنان) سن کورمزسن بوذکر اولنان احوالی ولکن بومردان الهینك کوششلرندن اوتری جمیعا اوراق اشجار هم شاخلر اوزره کف زناندرلر (مثنوی) تو نه بینی برکها را کف زدن * کوش دل باید نه این کوش بدن) سن کورمزسن یپراقلرك ال چالمسنی وذکر وتسبیح قیلمسنی بونی استماعه کوش دل کرکدر بوکوش بدن دکل اصوات موزونه دن لذت الموق وکوش بدن ایله سماع قیلمق مجرد مقدمات سلوك ایچوندر که سماع صوریدن بو سماع معنوی یه تاکه تحصیل استعداد ایلیه واکر بو سماع روحانیدن لذت المزسه سماع جسمانی عرفایه نسبت شی دکلدر وبو محله مناسب اولان انواع رقص واصناف سماعی طریقت سماعی نامه ده وشرح تائیه ده وجهٔ اسماعده مستوفی ذکر ایلدك تکراره حاجت یوق لازم کلورسه آنلردن طلب اولنه (مثنوی) کوش سر بربند از هزل ودروغ * تا ببینی شهر جان را با فروغ) اکر کوش سری احمق استرسك کوش سری هزل ودروغدن باغله تا کم شهر جانی بافروغ کوره سك وبو سوزلرك حقیقتنه ایره سن (مثنوی) سر کشد کوش محمد در سخن کش بکوید در نبی حق هو اذن) سورهٔ توبه ده اولان آیته اشارتدر که اول بودر (ومنهم الذین یؤذون النبی) بو آیت منافقلر حقنده نازل اولمشدر اول فرقهٔ فسده بر یره کاهی جمع اولوب اول سلطان حقنده مالایعنی سویلیوب بعضلر دیرلردیکه منافقلك محمد اشیدرز بر اذن سامعه صاحبیدر دیرلردی جناب عزت قوللرینه آنلردن خبر ویروب بیوررلر که (ومنهم بو منافقلردن بعضدر (الذین) شول کمسه لر که (یؤذون النبی) حضرت پیغمبری ایذا وتجیده ایدرلردی (ویقولون) ودیرلردیکه (هو اذن) اول محمد اذندر رجل عدل قبیلندندر کمال مبالغه قصدندن اوتری کانه اول حضرتك سرتاپا هر عضوی اذندر نته کم جاسوسه عین دیرلر مبالغه دن اوتری (قل اذن خیر لکم) بو کلام منافقلری تصدیقدر کان دینلدیکه نعم اول پیغمبر علیه السلام اذندر لکن نعم الاذن مذمومه دکل بلکه ممدوحه در وخیردر سر چکر واذن تنوینله واضافتله قرائتدر (یؤمن بالله) تفسیر در اذن خیر لکم قولنی یعنی الله تصدیق ایلرهرنه که بیوردی ویبورر (ویؤمن للمؤمنین) ودخی تصدیق ایلر مؤمنلرك خلوص ایله اولان اقوال وافعال واعمالرینی للمؤمنین ده لام زیاده اولدی امان معناسنه اولان ایمانله تسلیم وتصدیق معناسنه اولانك ما بینی فرقدن اوتری (ورحمة) اوزره معطوفدر یعنی اول پیغمبر عین رحمتدر (للذین آمنوا منکم) شول کمسه لره که سزدن اظهار ایمان ایلدیلر (رحمة) بورادم راحم معناسنه مبالغه دن اوتری مصدر ذکر اولندی معنی غیبت اسرار چکر واستماع ایدر حضرت پیغمبرك کوشی منافقلرك وغیری کمسه لرك سوزندن که آنك حقنده حق تعالی قرأنده هو اذن بیوردی یعنی همان اول پیغمبر عین کوشدر بیوردی امدی حقیقتده اصل کوش کوش سردر بو خسه کوش سر سر غیبی استماع ایده مز (مثنوی) سر بسر کوش است وچشمست این نبی * تازه زو مامرضعست او ماصبی) سرتاپا قولقدر وجمله اعضاسی محض دیده در بونبینك هو اذن بیوردقلرینك تفسیری کما بینا قبیل هذا البیت کوز وقولق اولمقده بزاندن تازه یز واول مربی کاملك شیر علوم وحکمتیله نشو ونماده یز اول حضرت نبی علوم وحکمی مستعدینه بقدر استعدادهم مرضعدر وبز که ورثای محمدی یز اول حضرته نسبت صبی واولاد

معنوی بز دیمك اولور والله اعلم (مثنوی) این سخن پایان ندارد بازران * سوی اهل پیل وبر آغاز ران) بو سوزیایان طوتمز یعنی بو مقوله معارف واسراره متعلق اولان کفتار نهایت قبول ایتمز امدی کیرو سوز اهل پیل جانبنه وآغازه سور یعنی خورندکان پیل بچه اولنلرك حکایه سنی ابتدادن بیان ایلمك اوزره شروع ایله وآنلرك قصه سی وحالی نه کونه اولدیسه آنی سویله دیمك اولور (بقیهٔ قصهٔ معترضان پیل بچکان) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف فیل یاوریلرینه تعرض ایدیجیلرك قصه سنك بقیه سی بیانده در (مثنوی) هر دهانرا پیل بویی میکند * کرد معدهٔ هر بشر بر می تند هر بردهانی پیل براستشمام ایلرهر بشرك معده سی اطرافنه اول پیل طولنور یعنی ناصح اول خورندکان پیل بچه اولنلره مقدما بو کونه نصیحت ایدوب دیدی ای کرسنه لر اکاه اولك اول یول اوستنده اولان پیل بچه لرك مادری کلور وهر بردهانی استشمام قیلور وهر بر بشرك معده سنك اطرافنه طولنور (مثنوی) تا کجا یابد کباب پور خویش * وانماید در جزایش قهر ونیش) تا کم کندو اوغلنك کبابنی قنده بوله کم کندینك انتقامنی اکا کوستره واول اوغلنك اتن یین کمسه دن انتقام اله وآنی هلاك قیله (مثنوی) کوشتهای بندکان حق خوری * غیبت ایشان کنی کیفر بری) کمسر غیبنله غیبت بر مؤمن قرنداشك غائب ایکن سوء اوصاف وافعاله ذکر ایلمکدر اکر اول صفت ذمیمه آنده موجود ایسه ده والا بهتان اولور کما روی ابوهریرة عن النبی صلی الله علیه وسلم قال علیه السلام اتدرون ما الغیبة قالوا الله ورسوله اعلم قال علیه السلام الغیبة ان تذکر اخاك بما یکره قیل افرأیت ان کان فی اخی ما اقول قال علیه السلام ان کان فیه ما تقول فقد اغتبته وان لم یکن فیه فقد بهته رواه مسلم پس کتاب وسنتله ثابت اولمشدر که غیبت دیمك فی الحقیقه لحوم ناسی یمك کبیدر کما قال الله تعالی (ولا یغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتا) وقال صلی الله علیه وسلم مررت بقوم لیلة المعراج لهم اظفار من نحاس یخمشون وجوههم وصدورهم فقلت من هؤلاء یا جبریل قال هؤلاء الذین یأکلون لحوم الناس رواه ابوداود وعن ابی هریرة رضی الله عنه قال علیه السلام من اکل لحم اخیه فی الدنیا قرب الیه لحمه فی الاخرة وقیل له کله میتا کما اکلته حیا فیأکله ویضج ویستکره وقال مجاهد فی تفسیر قوله تعالی (ویل لکل همزة لمزة) الهمزة الطعان فی الناس واللمزة الذی یأکل لحوم الناس پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی لحوم بندکان حقی ییلری وغیبتلرین دینلری پیل بچکان اکل ایلینلره تشبیه ایدوب قصه دن حصه بیوررلر که ای لحوم ناسی اکل ایلین وغیبت سویلین کوشتهای بندکان حقی یرسن وآنلری غیبت وذم ایلرسك پاداش اعمالك ایلدرسك وجزاء سوء مقالك بولورسك (مثنوی) هانکه بوهای دهانتان خالق است * کی برد جان غیر آنکه صادقست) اکاه اولك که سزلك اغزیکزی قوقولیجی خالقدر نجن جان قورترر اول کمسه دن غیری سی که صادقدر یعنی دین حقده صادق اولندن غیریسی جان قورترمز (مثنوی) وای آن افسوسی کش بوی کیر باشد اندر کور منکر یا نکیر) وای اول غیبت ایلین ومالا یعنی سویلین افسوسه منسوبه که آنك بو بکیری مقبره ایچره منکر اوله ویاخود نکیر اوله منکر ونکیر کولك کوزلو وقر یوزلو ومهیب سوزلو وآتش کرزلو ایکی ملکدر که میت مقبره یه وضع اولندقده کلورلر ومن ربك ومن نبیك وما دینك دیو سؤال قیلورلر اکر صحیح جواب ویررسه اکا عذاب ایتمکدن فارغ اولورلر واکر نعوذ بالله زلل لسان واقع اولوب وخبث دهانی ظهوره کلورسه اول کرز کرانله کاه اورورلر وعذاب قیلورلر ومشایخ عظام دیمشلردر شدت سؤال میتك سوء حالی مقداری اولور برکسه نك جنانی ودهانی ولسانی پاك وطاهر اولمسه یعنی جنانی معاصی واثامدن ودهانی حرام اولان طعامدن ولسانی غیبته ومالا یعنی یه متعلق اولان کلامدن طهارت ونجات بولمسه آنك سؤاله جوابی آسان کلمز وخبیث الجنان وقبیح اللسان اولان کسه نك دهان ولساندن آسان وجه له بو جواب پاکیزه صدور قیلمز پس ناصحیح جواب ویرنجه یه دك عذاب ملکلردن نجات بولمز پس غیبت ومذمت ونمیمه لسان ودهانی خبیث وکریه قیلور وموجب عذاب قبر اولور نته کم بو معنایه اشارت بیوررلر (مثنوی) نی دهان دزدیدن امکان زان سهان * نی دهان خوش کردن از دارو دهان) نه اغزوکی اوغورلمغه وکزلمکه امکان وار اول اولولردن ونه دارولردن دهانکی مسك وقرنفل کبی شیلرله خوش وطیب ایلمکه قابلیت وار رایحهٔ کریهه دن (مثنوی) آب وروغن نیست مر روپوش را * راه حیلت نیست عقل وهوش را) او قبرده تحقیقا روپوش ایچون آب وروغن مداهنه ومخادعه دن کنایه در عقله وهوشه اول قبرده طریق حیله یوقدر که برکسه اندن حیله وخدعه طریقنه ذاهب اوله مز وملکاری الداوب آنلره مداهنه قیله مز (مثنوی) چند کوبد زخمهای کرزشان * بر سر هر ژاژ خا مرزشان) نیجه که دوکر اول ملکلرك کورزلرینك زخملری ژاژ ییجی وغیبت ومالا یعنی دیجی کمسه لرك باشی اوزره ودخی آنلرك جنکاللرینك زخملریده کذلك اورر وبو ملکلرك کرزومرزی صوری دکلدر بلکه معنویدر (مثنوی) کرز عزرائیل را بنکر اثر * کرنه بینی سنك وآهن را صور) مثلا عزرائیلك کرزنك اثرنی کور

ومیتك وجودنده آنك لرزندن حاصل اولان علامتلره نظر ایركورا كرچه صورتده چوب وآهن كورمزسكده (مثنوی
هم بصورت می نماید كه كهی * زان همان رنجور باشد اكهی) هم كاه كاهی صورتده دخی بطریق التمثیل عزرائیلك كرزی
وآنك اثرلری كورینورلكن اندن همان خسته اكاه اولور كه آنك حس ظاهرنه اول زمانده ضعف وحس باطننه قوت
كلور وعالم مثال بصر بصیرتنه كشاده اولور (مثنوی) كوید آن رنجور كای یاران من * چیست این شمشیر برساران من
نه كم اول بعض رنجورسویلروواطرافنده اولان كمسه لره خطاب ایلردیركه ای بنم یارانم بو شمشیر بنم دیه لرم اوزره سارد به
معناسنه در ساران جمع اولور سارد یه معناسنه اولوب ان من بكا مخصوص ولایق معناسنه اولسه هم جائز اولور
مثنوی) ما نمی بینیم باشد این خیال * چه خیالست این كه هست این ارتحال) یاران دخی دیرلركه بز كورمزز بلكه
بوخیال اوله پس حضرت مولانا بیوررلركه نه خیالدر بوكه بو حال ارتحال اولدی پس عالم حقه ارتحال وقتنده اولان
اوهام وخیال اولمز (مثنوی) چه خیالست این كه این چرخ نكون * ازنهیب این خیالی شد كنون) نیجه خیالدر
بوكه بو چرخ نكون وبو سقف بوقلمون بو حالك نهیبندن برخیال اولدی الان لطیف ونحیف اولدی (مثنوی)
كرزها وتیغها محسوس شد * پیش بیمار وسر منكوس شد) كرزلر وتیغلر محسوس اولدی شول بیمارك اوكنده كه حالت
نزعه مقریب اولدی وآنك باشی منكوس اولدی اول حینده پرده رفع اولوب عالم باطنده اولان ملكلری اول مشاهده
قیلدی (مثنوی) ان همی بیند كه آن بر او ست * چشم دشمن بسته زان وچشم دوست) اول بیمار كورر اول حسدن
غائب اولان صورتلری وحالتلری كه اول همان اندن اوتریدر دشمنك كوزی ودخی دوستك كوزی اندن بغلی اولدی
آنك یاننده اولانلر آنك كوردیكنی كورمزلر (مثنوی) حرص دنیا رفت وچشمش تیز شد * چشم اوروشن شده خون ریز
شد) دنیانك حرصی كتدی و اول بیمارك كوزی اول حینده تیز اولدی اول بیمارك كوزی خون دوككلك وقتنده
روشن اولدی كه وقت معناسنه مصدردر وتقدیر كلام چشم ان بیمار در وقت خون ریختن روشن شد وبحقیقت جان
آن زمان بینا كشت دیمك اولور (مثنوی) مرغ بی هنكام آمد چشم او * از نتیجه كبر او وخشم او) آنك اول كوزی
فی المثل وقتسز اوتن قوش كبی اولدی آنك كبرینك ودخی خشمنك نتیجه سندن یعنی اول بیمارك صحت حالنده ایكن
كبرینك ودخی غضبنك نتیجه سندن وقتیله انك كوزی اغلمیوب حالت نزعه كاوب بی وقت اولدقده مرغ بی هنكام كبی
آنك كوزلری بیهوده یره اغلیجی اولدی (مثنوی) سر بریدن واجب امد مرغ را * كه بغیر وقت جنباند درا) مرغك
باشنی كسمك واجب كلور ولازم اولور كه اول مرغ غیر وقتده جرس درپرده وچالكاله یعنی ناله قیله وكریان اوله مشهور
مثلدر كه وقتسز اوتن قوشك باشن كسرلر (مثنوی) هر زمان نزعیست جزو جانت را * بنكر اندر نزع جان ایمانت را) وفی
الحقیقة هر زمان بر نزع واردر جزو جانك ایچونكه هر دم جان بر مقدار عالم عدمه كیتمكده ونقود عمردن بر دانه تمكده در
پس نظر ایله اكر جزو جانك نزعنده وا كر كل جانك نزعنده ایمانكه واسلام وایقانكه (مثنوی) عمر تو مانند همیان
زرست * روز وشب مانند دینار اشمرست) سنك عمرك ماننده همیان زر معدود ومحسوبدر كما قال الله تعالی (وما یعمر
من معمر ولا ینقص من عمره الا فی كتاب) وروز وشب ایسه درهم ودینار صایجی كبیدر (مثنوی) میشمارد میدهد از
بی وقوف * تاكه خالی كردد واید خسوف) بو روز وشب صرافی دینار عمری صایر وبی وقوف آنی عدمه ویرر وخرج
قیلور تاكم كیسه تن نفس عمردن خالی اولورا كا خسوف كلور وبی نور قالور پس نقد عمردن هر نه خرج اوله كركدركه
آنك یرینه موجب عمر ابدی وحیات سرمدی اولان طاعت حق ومعرفت وجود مطلق كله تا نعم البدل اوله اكر بدل
ما یتحلل اولمزسه بحار وجبال خرج وصرفه طاقت قیلمز فكیف كه عمر محسوب انسانی نته كم بیوررلر (مثنوی) كر زكه
بستانی وننهی بجای * اندر آید كوه زان دادن بپای) اكر كوهدن السك ویرینه عوض قومه سك اول ویرمكدن وخرج
وصرف قیلمقدن كوه پایندن ومقرندن یوقری كلور وزوال بولور (مثنوی) پس بنه برجای هر دم را عوض * تاز واسجد
واقترب یابی غرض) پس هر برنفسك جاینه ذكر وتسبیحدن بر عوض قوتاكم واسجد واقترب آیتنك مفهومندن
مقصود وغرض ندر بوله سن بو آیتك تفسیری عن قریب كاوخ انداختن تشنه سر خنده كاور انشاء الله تعالی یعنی
هر باركه سجده قیله سن قرب الهیدن عوض وغرض بوله سن تا جمله ثمن عمری متاع طاعته خرج ایدوب مقابله سنده
نعم البدل اولان حیات طیبه یه واصل اوله سن (مثنوی) در كمال كار هاچندین مكوش * جز بكاری كو بود
درد ین مكوش) دنیا كارلرینك تمام اولمسنه اولقدر كوشش قیلمه شول بر كاركه دینده اوله اندن غیری یه ساعی اولمه
كما قال علیه السلام الدنیا قنطرة الحقیقة فاعبروها ولا تعمروها (مثنوی) عاقبت خواهی تو رفت ای ناتمام) كارهایت
ابتر ونان تو خام) عاقبت سن ناتمام وناقص كیدرسك سنك كارلرك ابتر ونانك ناپخته وخام قلیسردر (مثنوی
وان عمارت كردن كور ولحد * نی بسنك ونی بچوب ست ولبد) مشایخ عظام فصحای كرام انامه نصیحت ایلدكاری

ایامده

ایامده دیرلركه كشی مقبره سن حال حیاتنده عمارت قیلمق وتعمیر تنو برنه بو دنیاده ایكن ساعی اولمق لازم ولابد در
پس عوام كالهوام بو سوزی اكر فهم ایدوب حجر وشجر ومدر بی هنر له مقابرلرك ظاهرینی عمارت ایدرلر پس بوكونه
كمسه لرك زعمی حضرت خداوندكار رد ایدوب ارشاد ونصیحت سمتنه كیدرلر وبیوررلر اول كور ولحدی عمارت ایلمك
سنك وچوبله ودخی كرپچ وكسكله دكلدر ومال كثیر ویوكدن یاپلمش كچه ایله دكلدر لبد مال كثیره ویوكدن یاپلمش
كچه یه دیرلر (مثنوی) بلكه خود را در صفا كوری كنی * در منیء او كنی دفن این منی) بلكه كندك ایچون صفای
درونده وتنو یر قلب محزونده بر مقبره قازه سن واول خدای متعالك بلكنده ووارلغنده كندی وارلغكی دفن ایلیه سن
وجودكی مستور ومختفی قیله سن (مثنوی) خاك اوكردی ومدفون غمش * تادمد باید مددها از دمش) وآنك یولنده
خاك اوله سن وغمینك مدفونی وعشقنك مجنونی وجمالنك مفتونی اوله سن تا كم سنك دمك یعنی روح بی فتوحك اول
حضرتك دمندن یعنی فیض سعادت توءمندن مددلر بوله وحیات طیبه آله اكر خانهء قبردن زاد وغدا استرسك
تقویدن خیرلو زاد وغدا اولمز كما قال الله تعالی (وتزودوا فان خیر الزاد التقوی) واكر نور وضیا دیلرسك صلوت وتلاوت
قرآندن انور بر چراغ پرضیا اولمز كما قال علیه السلام نوروا منازلكم بالصلوة وتلاوة القرآن رواه البیهقی عن انس قبرك
زینتی قلبك نورانیتی وآنك راحتی روحك روحانیتی دارنده اولان بار ویمش بونده عمل نفیسدر وبونده اولان كار نیكو
وحسن خوانده سكا همیشه ندیم وجلیسدر پس بیارسك قبوكی بونلر له یاپ تا باطنك معمور بوله سن وطیبارسك همان
جناب حقه طاب تا قبرك پرنور قیله سن (مثنوی) كورخانه قبه ها وكنكره * نبود از اصحاب معنی این سره) كورخانه
وقبه لر ودخی كنكره اصحاب معنیدن اول سره دكلدر یعنی مقبره اوزره دخمه لر قیلمق وخیمه لر قورمق وقبه لر یاپمق وبرجلر
قومق اصحاب معنادن وارباب صفادن اولنلره بو مقبوله دكلدر زیرا بوجمله سنك میته فائده وعایده سی اولمز ومیت قبه
وكنكره دن راحت بولمز كما قال فی شرعة الاسلام ویكره ان یضرب علی القبر فسطاطا وقبة یقام فیه او یظلل القبر
وانما یظل المیت عمله فلا ینفعه شیء من الفسطاط والقبة وغیرها طشره سنك نقوش وزینتندن ایچروسنه نه كلور
وظاهر قبری تجصیص وتعمیر وتزیین وتنویر ایلمكدن میته نه حاصل اولور نته كم بو معنایه اشارت بیوررلر (مثنوی
بنكر اكنون زنده اطلس پوش را * هیچ اطلس دست كیرد هوش را) پس نظر ایله ای نظری اولان كمسه الان اطلس پوش
اولان زنده یه وظاهری ملتبس اولان وباطنی غم والم ده قالان بنده یه كور كه هیچ اطلس وحریر آنك هوش ناقصینك الن
طوترمی وآنك قلب وروحنه نفع وفائده ایدرمی (مثنوی در عذاب منكرست آن جان او * كزدم غم دردل غمدان او) كویا
منكر ونكیرك عذابنده در اول اطلس پوشك جانی ومنزل عقارب غموم وهموم اولدی آنك دلی غمدان فتح غینله قینه درلر
كسر غینله اولدیغی اوزره معنی غم عقربی آنك قین كبی اولان كوكلنده دردیمك اولور (مثنوی) از برون برظاهرش
نقش ونكار * وزدرون اندیشها وزارزار) طشره دن صورت ظاهره سی اوزره نقش ونكار واردر ولكن درون عالمنده
اندیشهای موذیه وافكار مؤلمه دن زار زار در كرفتار الام وازاردر (مثنوی) وانكه بینی اندران دلق كهن * چون نبات
اندیشه وشكر سخن) واول بركسه یی دخی اول دلق كهنده صورتا خراب وتراب كوررسك ولكن باطنا اول كمسه نبات
اندیشه وشكر سخندر ومثل علیه قبور الموتی فان بعض القبر ظاهره مزین ومنقش بالنقوش والالوان وباطنه حفرة من
حفر النیران وبعضه وان كان ظاهره تربة بلا زینة فباطنه روضة من ریاض الجنان (بازكشتن بحكایت پیل بچكان مثنوی
كفت ناصح بشنوید این پند من * تا دل وجانتان نكردد ممتحن) ناصح آنلره دیدی ای قوم بنم نصحی و پندمی ایشیدك
تا كم سزك دل وجانكز ممتحن اولمیه وبلالره كرفتار كلمیه (مثنوی) با كیاه و بركها قانع شوید * در شكار فیل بچكان كم روید
ای قوم كیاهه و بركلره قانع اولك وحشایش واوراق اشجاریءكله اكتفا قیلك پیل بچه لرك شكارینه كتمك وآنلری
زنهار شكار ایتمك دیدی (مثنوی) من برون كردم ز كردن وام نصح * جز سعادت كی بود انجام نصح) امدی بن بو بندن
وام نصحی اخراج واسقاط ایلدم بكا واجب ولازم اولان سوز هر نه ایسه سزه سویلدم نصحك انجامی فجن سعادتدن
غیری اولور نصحی قبول ایلمك بیلك كه سعادتدن غیری اولمز وقبول ایتمك خسران وخیبتدن غیری نسنه بولمز دیدی
(مثنوی) من بتبلیغ رسالت آمدم * تا رهانم مر شمارا از ندم) بن تبلیغ رسالت ایچون كلدم تا كم سزی ندمدن والم
وغمدن قورترم دیدی مثنوی) هین مبادا كه طمعتان ره زند * طمع برك از بیخهاتان بركند) اكاه اولك اولمیه كه طمع
سزك یولكز اوره رزق وآزق طمعی سزی كوككزدن اقوپره اكر بو یولده قوت وغدایه طامع اولوب اول پیل بچه لردن
برسكز اول حرص وطمع سزی استیصال وهلاك قیلور دیدی (مثنوی) این بكفت وخیربادی كرد ورفت * كشت قحط
وجوعشان درراه زفت) الحاصل ناصح اول قومه بو سوزلری دیدی و برخیرباد ایتدی وكتدی یعنی سزه خیر اوله دیوب
اول منزلدن رحلت ایتدی اول قومك قحطی وجوعی یولده عظیم اولدی وآنلره اول یولده زیاده قحط ومجاعت استیلا

قیلدی (مثنوی) نا کهان دیدند اندر جادهٔ * بچه پیلی فربه ونوزادهٔ) نا کهان اول قوم بر یول جانبنده بر پیلك فربه
ونوزاده یاوروسنی کوردیلر (مثنوی) اندر افتادند چون کرکان مست * پاك خوردند وفروشستند دست) فی الحال
مست قوردلر کبی کرسنه اولان قوم اول فیل بچه نك اوزرینه دوشدیلر وانی طوتدیلر وذبح ایتدیلر وپشوروب انی پاك
ییدیلر واللرنی یودیلر (مثنوی) آن یکی همره نخورد وپند داد * که حدیث آن فقیرش بود یاد) اول جماعتك بر همراهی
لحم فیل بچه دن یمه دی وبونلره پند ونصیحت ویردی زیرا آنك اول فقیرك نصیحت سوزی خاطرنده ایدی الله اعلم همراهدن
مراد ابو عبد الله القاسی اوله که ابو نعیم حلیه ده ومولانا جامی نفحاتده آندن بویله حکایه ایدرلر که ان ابا
عبد الله رکب البحر فی سیاحاته فعصفت علیهم الریح وتضرع اهل السفینة الی الله ونذروا النذور فالحوا علی ابی عبد الله
فی النذر فاجری الله علی لسانه ان قال ان خلصنی الله مما انا فیه لا آکل لحم طفل الفیل فانکسرت السفینة فانجاهم الله
واوصل کل واحد منهم الی الساحل فاقاموا به ایاما من غیر زاد فبیناهم کذلك اذا هم بفیل صغیر فقصدوا وذبحه فقال لهم
ابو عبد الله (وان تصبروا فهو خیر للصابرین) فلم ینفعهم نصحه فذبحوه واکلوا لحمه سوی ابی عبد الله فصبر ولم یأکل منه
ووفی بوعده قال فلما اکلوا وناموا جاءت ام ذلك الفیل الصغیر وشمت الرائحة فکل من وجدت منه رائحة لحم طفلها قتلته
ثم اتت الی فلم تجد منی رائحة اللحم فاشارت الی ان ارکبها فرکبتها فسارت بی سیرا فی اللیل کله فاصبحت فی ارض ذات
حرث وزرع فاشارت الی فنزلت عن ظهرها فاتیت قوما فسألونی فاخبرتهم بالقصة فقالوا لی ان الفیلة سارت بك هذه اللیلة
مسیرة ثمانیة ایام ومولانا جامی بونی ترجمه ایدوب دیر که ابو عبد الله القاسی کفت در بعض سیاحات خود در کشتی
نشسته بودم بادی خاست وطوفانی عظیم پیدا شد اهل کشتی بدعا وتضرع آمدند ونذرها کردند مرا نیز کفتند تو نیز
نذری بکن کفتم من از دنیا مجردم چه نذر کنم الحاح کردند کفتم اکر خدای تعالی مرا ازین بلا خلاص کند هرکز
کوشت فیل بچه نخورم کفتند این چه نذرست کفتم در خاطر من چنین افتاد وخدا بر زبان من چنین کذرانید آن کاه
کشتی شکسته شد ومن با جماعتی بکنار افتادیم چند روز کذشت هیچ نخوردیم ناکاه فیل بچه پیدا شد ویرا بکرفتند
وبکشتند واز لحم خوردند ومرا نیز عرضه کردند کفتم من نذر کردم که فیل بچه نخورم الحاح کردند که مقام اضطرارست
ونقض عهد را رخصت هست من از عهد خود بر نکشتم وصبر کردم پس بخواب شدند مادران فیل بچه آمد وبوی
میکشید تا باستخوانهای خوردهٔ بچهٔ خود رسید وانرا بوی کرد بعد ازان مردمانرا بوی کردن کرفت از هر کدامکه آن بوی
می یافت وبرا بکشت پس بمن آمد ومرا نیز بوی کرد واز من هیچ بوی نیافت پس بخرطوم خود مرا اشارت کرد که سوار
شوم بر پشت او سوار شدم آن شب برفت وبامداد مرا بموضعی آورد اشارت کرد که فرود آیم فرود آمدم واو باز کشت
پس جماعتی پیدا شد ومرا بخانهٔ خود بردند واز حال من سؤال کردند قصه را باز کفتم مرا کفتند هشت روزه راهست که
ترا یك شب بدینجا آورد الحمد لله بالسلامه (مثنوی) از کبابش مانع آمد آن سخن * بخت نو بخشد ترا عقل کهن) اول
ناصح فقیرك سوزی اول فیل بچه نك کبابندن اول همراهه مانع کلدی یعنی اول ناصحك سوزی او پیل بچه نك کبابی
ییمدن اول همراهه مانع اولدی واول ناصحك سوزنی طوتوب اول کمسه انکله عمل قیلدی وصکره بخت نو بولدی
سکا دخی عقل کهن بخت نو بخش ایلر کر کدر که سنده بر عاقلك نصح وپندنی قبول قیله سن تا کم بخت نو واقبال جدید
بوله سن (مثنوی) پس بیفتادند وخفتند آن همه * وآن کرسنه چون شبان اندر رمه) چونکم اول قوم اوفیل
بچه نك کبابنی ییدیلر پس دوشدیلر واول دو کلسی یاتدیلر واول کرسنه رمه ایچره شبان کبی بیدار اولوب طوردی زیرا
آجلق زیاده غالب اولسه بر کمسه اویومغه قادر اوله مز اما قارنی طو ییجه ییدکدن صکره لابد ثقلت کلوب نائم اولور
نته کم اول قوم قارنلری طو ییجه پیل بچه نك کبابن ییوب یاتوب اول کرسنه وپرهیزکار اویومغه قادر اوله میوب بیدار
اوتوردی (مثنوی) دید پیلی سهمناك اندر رسید * اولا آمد سوی حارس دوید) کوردی بر پیل سهمناك ایرشدی
اولا کلدی حارس جانبنه یلدی یعنی اول پیل سهمناك کلوب اول بیدار اولان کمسه نك جانبنه هروله قیلدی (مثنوی
بوی میکرد آن دهانش را سه بار * هیچ بویی زو نیامد ناکوار) اول پیل سهمناك اول حارسك دهانن اوچ کره قوقولدی
هیچ اندن ناکوار بر رائحه کلمدی وآنك دهانندن نالایق بر بوی ظاهر اولمدی (مثنوی) چند باری کرد او بر کشت ورفت
مرورا نازردان شه پیل زفت) نیجه کره اول بیدار اولان کمسه نك اطرافنی طولاندی وکندی تحقیق اول کمسه یی اول اولو
وجسیم اولان شاه پیل اینجتمدی وازرده دل ایتمدی (مثنوی) پس لب هر خفته را بوی کرد * بوی می آمد ورا زان
خفته مرد) اول قومدن هر برخفته نك لب ودهانی استشمام ایتدی اول خفته اولان مردن اول پیله رائحه کلدی
واول پیل کندی یاوریسنك رائحه سنی آنلرك دهانندن بولدی (مثنوی) کز کباب فیل زاده خورده بود * بر درانید
وبکشتش پیل زود) پیل زاده نك کبابندن اول مرد خفته که یمش ایدی انی پاره لدی واولدردی فیل تیزالدن (مثنوی)

درزمان

زمان ان یك یك را زان کروه) میدرانید ونبودش زان شکوه فی الحال اول پیل اول کروهدن هر برنی بر بر یرتدی واکا اول
کدن شکوه وهیبت اولمدی یعنی اول قومی پاره پاره قیلمقدن اول پیل قورقمدی وانلرك هلاك کندن اول پیله هیبت کلمدی
مثنوی بر هوا انداخت هریك را کذاف * تا همی شد خرد ومرد اندر شکاف) هر برنی کذافا آنلرك هوایه اتدی تا زمینه
اوردی اول کمسه شکافته اولدی (مثنوی) ای خورنده خون خلق از راه برد * تا نیارد خون ایشانت نبرد) قصه دن
حصه بیوررلر وظالم وخون خوار اولنلره تنبیه قیلوب دیرلر که ای خلقك قانن ییجی بولدن اراق اول وراه ستمدن صاول
برداسم امر در ایراق اول وصاول دیمك معناسنه اکثر جنك وقتنده تلفظ اولنور تا کم اول مظلومك قانی سنی جنك
وانتقامه کتورمیه یا خود انلرك خونی سکا جنك وانتقام کتورمیه دیمك اولور کما قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
* اکل المسلم علی المسلم حرام دمه وماله وعرضه (مثنوی) مال ایشان خون ایشان دان یقین * زانکه مال از زور آید در
یمین) اکر بن خلقك قانن ییرم دیرسك مالنی یقینا وتحقیقا آنلرك قانی بیل اول جهتدنکه مال زوردن وقوت بدندن اله
کلور وحاصل اولور ولهذا عرض المؤمن وماله کدمه دینلدی سفك دمادن حذر قیلندیغی کبی مال وعرضه دخی تعرض
ایلمکدن حذر قیلندی (مثنوی) مادران فیل بچکان کین کشند * فیل بچه خواره را کیفر کشند) مادراندن مراد
انبیا واولیا وبچه لردن مقصود آنلرك اولاد معنویه سی اولان صلحا وسالکان راه خدادرلر وپیل بچه خوارلردن مراد
غیبت کنان وظالمان وحرام خوران دیرلر پس بیوررلر علمای آخرت وصلحای امتك شفقت وصیانتنده مادرلری کبی
اولان انبیا واولیا کین چکرلر واولاد معنویه لرینك لحومن ییه نلره پاداش عمل وانتقام چکرلر (مثنوی) هم برآرد خصم
فیل از بود مار * فیل بچه میخوری ای پار خوار) ای رشوت ییجی سن دخی معنا فیل بچه یرسن وملعون اولوب باطل
اوزره عمل قیلورسن هم خصم پیل یعنی ملك جبار سندن هلاکلك کتورروسنی قهر وعذاب مرتبه سنه یتورر
مثنوی) بوی رسوا کرد مکر اندیش را * فیل داند بوی طفل خویش را) بر کمسه مکر اندیش اولسه وبنم حرام ییدیکم
وغیبت دیدیکم کمسه بیلمز دیسه حرام وغیبتك رائحه سی اول مکر اندیش اولانی رسوای ایلر فیل بیلور یعنی حضرت
جلیل عالم اولور کندی اطفال معنویه سنك بوینه پس هر کیمك اغزنده غیبت وحرام رائحه سنی بوله اخذ وانتقام
قیلور (مثنوی) آنکه یابد بوی حق را از یمن * چون نیابد بوی باطل را ز من) اول نبی جلیل که یمن جانبندن رائحهٔ حقی
بولور نته کم انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن حدیثی بو معنایه شهادت قیلور پس مدینهٔ منوره ده ایکن تا یمندن
رائحه آله نیچون بولمیه بوی باطلی بندن وسندن (مثنوی) مصطفی چون بوی برد از راه دور * چون نیابد از دهان ما بخور
اول مؤمنلره پدردن اشفق واولی اولان حضرت مصطفی چونکم راه دوردن رائحهٔ حقی ایلتدی ونفس رحمانی استشمام
ایتدی نیچون بزم دهانمزدن بخوری بولمیه ورائحهٔ طیبه یی طوتمیه (مثنوی) هم بیابد لیك پوشاند زما * بوی نیك
وبد بر آید از سما) هم اول سلطان حقیقت امتنك اغزندن روائح طیبه وخبیثه یی بولور ولکن ستاریله معامله قیلوب
بزدن آنی اورتوب مستور قیلور زیرا بوی نیك وبد تا سمایه کاورر وملأ اعلایه صعود قیلور (مثنوی) تو همی خسپی وبوی
آن حرام * میزند بر آسمان سبز فام) سن یاتورسن ودائما اول حرامك رائحهٔ بدی آسمان سبز فام اوزره اورر (مثنوی) همره
انفاس زشتت می شود * تا بو کیران کردون میرود) واول رائحهٔ خبیثه سنك انفاس زشتكه همراه اولور تا کردونك
بو کیرلرینه واسمانك نقاد اعمال اولان ملکلرینه کیدر روانلری متأذی ایدر پس اول انفاس وکلماتك طرد وردنه
باعث اولور پس هر بر خوی یك اکرینك وا کر بد معنوی بر کونه بویی واردر که مشام عقلیه وملکیه ایله بیلنور واستشمام
قیلنور (مثنوی) بوی کبر وبوی حرص وبوی از * در سخن کفتن بیاید چون پیاز) مثلا رائحهٔ کبر وبوی حرص ورائحهٔ
شهوات وآز سوزسو یلك وقتنده پیاز رائحه سی کبی کاور ومشام عقل وعرفانی علل وخللدن پاك اولان انی ادراك قیلور
مثنوی) کر خورد سوکند من کی خورده ام * از پیاز وسیر تقوی کرده ام) فرضی اکر یمین ایجسك ودیسك که بن قچن
پیاز وسیر یمشم پیاز وسیردن پرهیز ایلمشم (مثنوی) آن دم سوکند غمازی کند * بر دماغ همنشینان بر زند) اول دم اول
سوکند غمازلق ایلر بعض نسخه ده آن دم سوکند غمازی واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بویله دیمك اولور که
اول سوکند می غمازلق ایلر ومشام جانی پاك اولان همنشینلرك دماغی اوزره اورر وسرك اشکاره قیلور (مثنوی
پس دعاها رد شود از بوی آن * ان دل کژ می نماید در زبان) چوق دعالر وبا خود پس امدی دعا ردشنالر رد اولور اول رائحهٔ
خبیثه دن زیرا اول دل کج وقلب معوج کور نور زبانده وقباحت جنانی عیان اولور دهانده (مثنوی) اخسئوا اید
جواب آن دعا) چوب رد باشد سزای هر دعا اول دعانك جوابی حق جانبندن اخسئوا کلور زیرا هر دعانك جزاسی چوب
رد اولور نته کم کلابه مراد ایچون بو جواب طرد الهم انلره کلور (قال اخسئوا فیها ولا تکلمون) دیمکله آنلری
مطرود قیلور مر تفسیر هذه الآیة فی الجلد الثانی فی حکایة بینا (مثنوی) کر حدیثت کژ بود معنیت راست *

ان کژی لفظ مقبول خداست) اکر سوزلڭ اکری ومعنالڭ طوغری اولسه اول لفظلڭ اکریلکی مقبول خدادرکه
ان الله لا ینظر الی اقوالکم ولا الی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم بیورلمشدر پس بومعنایه مناسب قصهٔ بلالی
ایرادایدرلر (بیان انکه خطای محبان بهتر از صواب بیکانکانست نزد محبوب (مثنوی) آن بلال صدق دربانک نماز *
حی را هی همی خواند از نیاز) اول صدقه مضاف اولان بلال بانک نمازده یعنی اذانده حی علی الصلوة لفظنده اولان حی
علی کلمه سنی نیاز جهتندن هاء هوز له اوقوردی یعنی آنی مخرجندن تلفظ ایلمیوب بلکه آنک دهانشریفنده هی علی
الصلوه دیمك اولوردی (مثنوی) تا بکفتند ای پیغمبر نیست راست * این خطا اکنون که اغاز بناست) حتی بعض منافقلر
دیدیلر ای پیغمبر راست ودرست دکلدر بو خطا شمدی که ابتدای بنای اسلامدر (مثنوی) ای نبی وای رسول کردکار *
یك مؤذن که بود افصح بیار) ای کردکارڭ نبی ورسولی بر مؤذن که اول بوندن افصح اوله کتور وبو بلالی کیدر دیدیلر
(مثنوی) عیب باشد اول دین وصلاح * لحن خواندن لفظ حی علی الفلاح) دینڭ وصلاحڭ اولنده حی علی الفلاح
لفظنی لحن اوقومق عیب اولور ونیجه کمسه لرڭ نفرتنه آنڭ بی مخرج تلفظ ایلمسی سبب کاورود برلر کم کوربونلر بر فصیح
مؤذنه قادر دکلمردر تاسن بو یله دیمه سندن بونی کیدروب بوندن افصحی برینه کتورمك اولیدر دیدیلر (مثنوی
خشم پیغمبر بجوشید وبکفت * یکدو رمزی از علامات نهفت) پیغمبر حضرتلرینڭ خشمی جوش ایلدی
وکزلو اولان عنایات الهیه دن برایکی رمز سویلدی بو یله دیو (مثنوی) کای خسان نزد خداهی بلال * بهتر از صد
حی وحی وقیل وقال) که ای خسلر خدای تعالی حضرتلرینڭ قتنده بلال حبشینڭ هی دیمسی یوز حی وحیدن وقیل
وقالدن بهتردر یعنی نیجه یوز مخرجدن ظهور ایدن حی وحی کلمه لرندن ودخی قیل وقالدن آنڭ هی دیمسی عندالله اولی
درکه حق تعالی حضرتلری اقواله ناظر دکلدر بلکه باطنه نظر ایدیجیدر بر باطنده که محبت الله وایمان اولمیه آنڭ رعایت
مخرج قیاسی وفصاحت اوزره متکلم اولمسی نه فائده قیلور درونده ایمان ومحبت کامل اولدقدنصکره هم سوزدن لحن
اولمق والفاظ دهاندن بی مخرج ظهور قیلمق نه ضرر ویرر (مثنوی) وامشورانید تا من رازتان * وانکویم آخر واغازتان
بی بولاندرماڭ وجوش وخروشه کتورماڭ تابن ای منافقلر سزلڭ رازکزی کیروسو یلمیم سزلڭ اخر واغازکزی یعنی اولکز
واخرکزدن اولان اسراری افشا ایلمیم سکوت ایلك بیوردی (مثنوی) کرنداری تو دم خوش در دعا * رو دعا میخواه
زاخوان صفا) اکرسن دعا ایلدکده خوشدم طوتمز ایسك یوری اخوان صفادن دعا استه که آنلرسنڭ حقکده دعا
ایلسونلرکه دعاء الغایب علی الغایب اسرع اجابته حدیثنڭ موجبنجه برکمسه نڭ غایبانه سنڭ حقکده دعا ایلمسی
اجابته اقربدر نته کم بو شرح شریفدن معلومڭ اولور (امر کردن حق تعالی بموسی علیه السلام) که مرا بدهانی
خوان که بدان دهان کناه نکرده (مثنوی) بهر آن فرمود موسی را خدا * وقت حاجت خواستن اندر دعا)
حق تعالی حضرتلری اندن اوتری موسایه بیوردی حاجت وقتنده دعا ایچون (کای کلیم الله زمن میجو پناه *
بادهانیکه نکردی تو کناه * حق تعالی حضرتلری موسی حضرتلرینه دیدی ای موسی بندن پناه طلب ایله شول
بردهانله که سن انکله کناه ایلمش سن (مثنوی) کفت موسی من ندارم آن دهان * کفت مارا از دهان غیر خوان
موسی حضرتلری جناب حقه دیدی الهی بن اول دهانی طوتمزم حق تعالی اکا دیدی یا موسی سن بکا غیرڭ دهانندن
اوقو (مثنوی) از دهان غیر برخوان با آله * از دهان غیر کی کردی کناه) یا موسی سن غیری کمسه نڭ اغزندن قچن کناه
اشلدڭ سن خود غیری کمسه نڭ اغزندن کناه اشلمدڭ پس غیرینڭ دهانندن بکا دعا اوقو دیدی که ای اله یعنی غیرڭ
دهانی سنڭ حقکده خیر دعا ایلسون وبکا الهی اول موسی یه رحمت وعنایت ایله دیو سو یلسون (مثنوی) انچنان
کن کان دهانها مر ترا * در شب ودر روزها آرد دعا) یا موسی انچلین عمل ایله که دهانلر تحقیقا سکا کیجه ده وکوندزلرده
دعا کتوره وسکا غائبانه هر براغز خیر دعا قیله (مثنوی) از دهانی که نه کردستی کناه * وآن دهان غیر باشد عذر خواه اول
برغیرڭ اغزندن که کناه ایتمدڭ آنڭ دعاسی مقبول کاوردیدی (مثنوی) یا دهان خویشتن را پاك کن * روح
خود را چابك وچالاك کن) یا کندی دهانکی پاك ایله کندی روحکی چابك وچالاك ایله تا سنڭ دعاڭ مقبول اوله (مثنوی
ذکر حق پاکست چون پاکی رسید * رخت بر بندد برون آید پلید) حق تعالینڭ ذکری پاکدر چونکم
پاکلك ایرشدی پلید رختنی باغلر وطشره کلور یعنی اغز که غیبت ایلمك ومالا یعنی سو یلمك ایله ملوث اولور چونکم
دهانه ذکر حق کله پلیدلك طشره کیدر زیرا حق تعالینڭ ذکری پاکدر چونکم پاك کله پاکلك زیاده اولور (مثنوی
میکریزد ضدها از ضدها * شب کریزد چون برافروزد ضیا) ضدلر ضدلردن قاچرکه ایکی ضد بر یرده جمع اولمز نته کم کیجه
قاچر چونکم ضیا شعله لو اوله وکونش ظهوره کله کذلك پاکلك دخی کلدکده ناپاکلك کیدر (مثنوی) چون در آید نام
پاك اندر دهان * نی پلیدی ماند ونی اندهان) چونکم حق تعالینڭ نام پاکی دهانه کله نه پلیدلك قیلور نه اند وهلر قالور

بلکه غم واندوه وپلیدلکڭ جمله سی اول نام پاکڭ حرمتنه زائل اولور (بیان انکه الله کفتن نیازمند عین لبیك کفتن
حقست مثنوی) ان یکی الله میکفتی شبی * تا که شیرین باشد از ذکرش لبی) اول برکمسه بر کیجه الله دیردی تا کم اول
اللهڭ ذکرندن آنڭ لبی شیرین اولدی (م ی) کفت شیطانش خمش ای سخت رو * چند کویی آخر ای بسیار کو شیطان
اکا دیدی صوص ای قتی یوزلی نیجه بردیرسن ای چوق سو یلیجی (روز وشب میکویی الله از عتو) این همه الله را لبیك کو
کیجه کوندز عتو ایلکندن الله دیورسڭ الله تعالی جانبندن لبیك قنی سن بوقدر الله دیو فریاد ایلرسڭ (مثنوی)
می نیایدیك جواب از پیش تخت * چند الله میزنی با روی سخت * تختڭ اوکندن سکا برجواب کلمز تختدن مراد بونده
مرتبهٔ الوهیتدر یعنی حضرت ربوبیت ومرتبهٔ الوهیتدن سکا برجواب کلمز پس سن قاتی یوزایله نیجه بر الله دیرسن
دیدی وا کا بو کونه وسوسه ویردی (مثنوی) او شکسته دل شد وبنهاد سر) دید درخواب او خضر را درخضر اول ذاکر
بو سوزدن شکسته دل اولدی وباش قودی ویاتدی حضرت خضری واقعه ده خضرده کوردی یعنی سبزلکیش
وبیشل حله لره مستغرق اولمش مشاهده قیلدی (مثنوی) کفت هین از ذکر حق وآمانده) چه پشیمانی از انکش خوانده
حضرت خضر علیه السلام اول درویشه دیدی اکاه اول ذکر حق ایلمکدن نیچون کیر وقالدڭ اول ذکر دن که سن
اوقودڭ نیچون پشیمانسن والله دیمکی نیچون قودڭ (مثنوی) کفت لبیکم نمی آید جواب * زان همی ترسم که باشم
رد باب) اول درویش حضرت خضره بو کونه جواب ویروب دیدی بن الله دیمکی انکیچون قودم که بکا اول جانبدن لبیك
دیو جواب کلمزاندن قورقرم که بن رد باب اولم ودرکاه حقدن مردود اولنلردن اولم (مثنوی) کفت آن الله تو لبیك ماست
وآن نیاز ودرد وسوزت پیك ماست) حضرت خضر الله تعالی جانبندن ترجمان اولمق طریقیله اکا دیدی ای درویش الله
تعالی دیدی اول سنڭ الله دیمکلکڭ بزم سکا لبیك مزدر واول سنڭ نیازڭ ودرد وسوزڭ بزم سکا پیکمزدر (مثنوی)
حیلها وچاره جو ییهای تو * جذب ما بود وکشادن پای تو) سنڭ حیله لرڭ وچاره جویلکلرڭ بزم جذبمز ایدی وسنڭ
بو ایاغڭ اچدی یعنی سنڭ بزم یولمزده اولان حیله لرڭ ودخی وصولمز واشنالکمز ایچون چاره ودرمان طلب ایلمکلکلرڭ
بزم سنی غفلت وجهالت مرتبه سندن جذب ایلمز اولدی وسنڭ بو ایاغکی بزم ذکر وطاعتمز مرتبه سنه کلمکه کشاده
قیلدی (مثنوی) ترس وعشق تو کمند لطف ماست * زیر هر یارب تو لبیکهاست) سنڭ خوفڭ وعشقڭ بزم لطفمز
کمندیدر سنڭ هر یاربی دیمکلکڭ تحتنده نیجه لبیکلر واردر وعبد حق تعالی یه یاربی دیدکده حق تعالی اول عبده لبیك
عبدی سل تعطی دیمسی حدیثله ثابت اولمشدر وبو حدیثڭ ودخی لبیك دیمکڭ شرح وتحقیقی ایکنجی دفترڭ اوائلنه
قریب کرفتار شدن بازسر خنده این مسخنها خود بمعنی یار بیست بیتنڭ شرحنده مرور قیلمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی
جان جاهل زین دعا جز دور نیست) زانکه یارب کفتنش دستور نیست جاهلڭ جانی بو دعادن دوردن غیری دکلدر زیرا که
اکا یاربی دیمکلکه دستور یوقدر انکیچون جاهل یاربی دیمکدن ودعا ایلمکدن دور ومهجوردر (مثنوی) بردهان وبردلش
قفلست وبند) تا ننالد با خدا وقت کزند اول جاهلڭ دهانی وقلبی اوزره قفل وبند واردر تا کم خدای تعالی حضرتلرینه
کزند وضرر وقتنده ناله قیلمیه ویاربی دیمیه (مثنوی) داد مر فرعون را صد ملك ومال) تا که کرد او دعوی عز وجلال
الله تعالی حضرتلری فرعونه تحقیق یوز ملك ومال ویردی حتی اول فرعون عز وجلال دعواسڭ ایلدی وقبطیلره
(انا ربکم الاعلی) دیو سو یلدی (مثنوی) در همه عمرش ندید او دردسر * تا ننالد سوی حق آن بدکهر) دوکلی عمرنده
اول فرعون باش اغریسی کورمدی تا کم اول بدکوهر حق جانبنه ناله ایلمیه ویاربی بندن بو دردسری کیدر دیو سو یلمیه
(مثنوی) داد اورا جملهٔ ملك جهان * تا نخواند مر خدا را در نهان) حق تعالی اول فرعونه جمله جهان ملکنی ویردی
تا کم چاغرمیه اللهی کیزلوده اکر ملك جهان درد ورنجدن بهتر اولیدی آنی فرعونه ویرمزدی ودرد ورنج ملك جهاندن کمتر
اولیدی هم آنی نبیلره وولیلره ومؤمنلره ویرمزدی مثنوی درد آمد بهتر از ملك جهان) تا بخوانی مر خدا را در نهان درد وبلا
مؤمنه ملك جهاندن بهتر واولی کلدی تا کم اوقو یه سن ودعا قیله سن خدای متعاله نهانده درد وبلا مؤمنه ملك جهاندن
بهتر واولی کلدی تا کم ملك دنیادن اول کمسه یه شاهد بو یترکه حق تعالی فرعونه ملك جهانی ویردی درد وبلا ویرمدی
ودرد وبلایی سودیکی قوللرینه ویروب انلری ابتلا ودرد واسطه سیله اهل دنیادن ممتاز ومجتبا قیلدی کما قال
النبی صلی الله علیه وسلم اذا احب الله قوما ابتلاهم وقال علیه السلام ایضا اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه
وقال علیه السلام ایضا اذا احب الله عبدا ابتلاه لیسمع تضرعه (مثنوی) خواندن بی درد از افسرد کیست * خواندن
با درد از دل برد کیست) اللهه دردسز دعا اوقومقلق افسرده لکدن ودل مرده لکدندر ودرد درونله دعا اوقومقلق
او حضرته کوکل ایتمکلکدن وحضرت حق اول ولی یی جذب وقبول ایتمکلکدندر (مثنوی) آن کشیدن زیرلب
او آز را * یاد کردن مبدأ واغاز را) آنڭ مشار الیهی خواندن با درد از دل بیتی بو مصرعی مبین ومفسر اولور یعنی اول درد له

اوقومق زیرلبده خفیه آوازجکلمکدر ابتدا اولی یعنی اصل دردله دعادن مراد حضرت ربکی نفسکده تضرعا وخائفا
ذکرا ایتمك ودون الجهر من القول مناجات وعرض حاجات طریقنه کتمکدر کما قال الله تعالی خطابا للنبیه وارشاد الامته
واذکر ربك فی نفسك تضرعا وخیفة ودون الجهر من القول بالغدو والآصال ولا تکن من الغافلین) ودخی ابتدا اولکی
حالی فلینظر الانسان مم خلق خلق من ماء دافق یخرج من بین الصلب والترائب) آیتنك مقتضاسنجه یاد ایتمکدر پس
کندینك قطره سنی و بر آوج خاك دیدن مخلوق اولدیغنی حق الیقین بیلمك کندینك کمال حقارت ومذلتن بیلور بو تقدیر
اوزره دعا وعبادتده صفت استکبارله متصف اولمامش اولور ودعا وتضرعی دردایله قیلمق لازم کلور ومبداء وآغازدن
مراد اکر ابتدای وجود روحانیه ونفس ناطقه سیده اولورسه ینه بو معنایی مستلزم اولور زیرا برکسه مبداء ومعادن
یاد ایتمك آنی بیلمکدن عبارتدر ومبداء ومعادنی بیلمك کندینك فی الحقیقه عدمیت اصلیه سنه عارف اولمقدر پس
حضرت حقه دردله دعا ایتمك وکمالیله عبادت وطاعت بولنه کتمك یوقلغنی بیلمك وفناسنی بولمقدن اعلی واولی اولمز
ولهذا یاد کردن مبداء وآغاز را بیورمشلر اوله (مثنوی) آن شدن آواز صافی وحزین * کای خداوند جهان وی مستعین
شرائط اجابت دعا اولا آواز صافیدر یعنی حرام واثامدن پاك اولمش آواز درو ثانیا رقت قلب وآواز حزین وثالثا خدای
متعالی یی حمد وثنا ایله یاد ایلمك وبعض اسماء حسناسنی عد ایلیوب ادب وتعظیمله سویلمکدر وبو جمله شرائط دعا قیلمقده
موجود اولور ولهذا حضرت خداوندکار بو معنایه اشارت بیوروب دیرلر اول خواندن بادرد بو جمله شرائط مذکوره یی
جامع اولمشدر دیمك اولور وجه آخر بو معنادخی اعلی درکه بو بیت دخی خواندن بادردی مفسر اوله وخواندن بادرد
فی الحقیقه نه ایدیکن سؤال مقدره جواب طریقیله بیان قیله یعنی اول خواندن بادرد آواز صافی وحزین ای خدا وای
مستغاث وای معین دیمك اولمشدر وبوذکر اولنان ایکی معنانك ما بیننده فرق محققدر فلیتامل (مثنوی) ناله سك
دررهش بی جذبه نیست * زانکه هر راغب اسیر رهزنیست) بو بیت شریف بلغانك سهل ممتنع دیدکاری ابیات
لطیفه دندر یعنی ظاهرا آسان وتوفیقی خیلی مشکلدر وشعاری بی جذبه دکلدر پس ناله سك وغیرسك البته جذب خدا
واسطه سیله اولوردیمکی مستلزم اولور ومصرع ثانی بی جذبه نیست لفظنه علت اولور بو تقدیر اوزره صحت بودرکه ناله سك
آنك بولنده بی جذبهٔ خدا دکلدر شول جهتدنکه هر مرغوبك راغبی وهر مطلوبك طالبی بر رهزن ومانعك اسیریدر پس
مصرع ثانی بالالتزام البته بو معنایه دلالت ایلرکه اول معنی بودر پس هر اسیر رهزن وکرفتار مانع اولان کسه یی بلا دفع
مانع جذب ایتمك ناله وفغانی مستلزمدر ولهذا ناله سك آنك بولنده جذبه وکشش سز اولمزو سکه مانع ورهزن صفت
کلبیه وحیوانیه سیدر روا سیر مراد اولمسیدر چون جذبهٔ خدا بر مرغوب اعلی جانبنه آنی جذب ایلسه اول مانع ورهزندن
سهولتله خلاص ونجات بوله میوب ناله وفریاد ایلر چونکم اول رهزندن بالکلیه خلاص اوله وجذبهٔ خدا واسطه سیله
مطلب اعلایی بوله فغاندن قورتلور وشهنشاهان معرفتك خوانی طرفنده اوتورر کما قال علی طریقة المثل
مثنوی) چون سك کهفی که از مردار رست * بر سر خوان شهنشاهان نشست) مرداردن مراد اصفات حیوانیه
وکلبیه سی ویا خود اکل وشرب جسمانیه سیدر وهو الاولی للمعنی خواندن مراد معرفت الهیه وشهنشاهاندن
مراد اصحاب کهفدر تقدیر معنی چونکم کهفه منسوب اولان کلب که مراد اولان صفات حیوانیه دن ویا خود
ماکولات جسمانیه دن جذب حق واسطه سیله خلاص اولدی شهنشاهان معرفتك خوان معرفتی کنارنده اوتوردی
وخوان معارف الهیه دن حصه سن کوتوردی وکندویی مرتبهٔ عارف اللهیه یتوردی (مثنوی) تا قیامت می خورد
او پیش غار * آب رحمت عارفانه بی تغار) قیامت کبرایه دك اول حیوان صورت وانسان سیرت ترك مردار وصحبت
شهنشاهانی اختیار ایلدیکی واسطه ایله غار اوکنده آب رحمت رزاق وپروردکاری عارفلر کبی بی سفال وبی تغار ایچر
وروح پرفتوحی عالم معنی ومرتبهٔ اعلی ده اوچر (مثنوی) ای بسا سك پوست کورا نام نیست * لیك اندر پرده بی آن
جام نیست) ای چوق سك پوست یعنی ای چوق صورتا حقیر وذلیل کسه لر واردرکه آنك بین الناس نام وحرمتی یوقدر
ولکن پردهٔ ذلت وحقارت ایچره اول سك کهفه وپریلان جامسز دکلدرکه اول جامدن مراد معرفة الله ومدام محبة
الله در (مثنوی) جان بده از بهر این جام ای پسر * بی جهاد وصبر کی باشد ظفر) بو جام معرفته اللهدن اوتری جان
ویرای پسر جهاد وصبرسز بو سعادته نیجه ظفر اولور اللهی بیلمك آسان اولمز وآشنالق بی جهاد وصبر ایله کلمز (مثنوی
صبر کردن بهر این نبود حرج * صبر کن کالصبر مفتاح الفرج) وبو جام معرفتدن اوتری صبر ایتمك وریاضت ومجاهده
بولنه کتمك زحمت ومحنت اولمز بو نوشك یتنه صبر ایله که صبر ایتمك وتحمل طریقنه کتمك مفتاح موصل مراتب
ودرجه در (مثنوی) زین کمین بی صبر وحزمی کس نجست * حزم را خود صبر آمد پا ودست) بو کمین بشریت وزمین
طبیعتدن صبر وحزمسز برکسه کندی امرنی ضبط ایدوب قوتندن حذر ایلمکه دیرلر من قولهم حزمت الشیٔ

اذاشددته وقال ابن الاثیر الحزم ضبط الرجل امره والحذر من فوته پس حزم قوت رای وکمال احتیاط واهتمامدن
عبارت اولور وصبرا ایتمك یعنی مضره اولان شیلردن پرهیز وحبس نفس ایتمك حزمك دست وپاسی کبی کلمشدر کمال
احتیاطك جوارح وقواسی اولمشدر ولهذا قال علیه السلام الصبر من الایمان بمنزلة الرأس من الجسد رواه الدیلمی
فی مسند الفردوس عن انس رضی الله عنه (مثنوی) حزم کن در خورد کین زهر کیاست * حزم کردن زور ونور انبیاست
صبر ایله تکمل ایتمکدن که بو یمك زهرلو اوتدر اکر قدر کفایه دن متجاوز اولورسه وشبع مرتبه سنك بولورسه حزم قیلمق
یعنی کشی کندی نفسنی آثام وحرامدن ومضر اولان طعامدن ضابط اولمق انبیای عظامك نور وقوتندندر (مثنوی
کاه باشد کو بهر بادی جهد * کوه کی مر باد را وزنی نهد) ضمن چوبی اولور اول کسه که هر بر بادهوای نفسانیه ایله
حرکت قیله ونفسی هواسی نه جانبدن کاورسه اوکنجه قالقه کوه بر شکوه کبی اولان اصحاب تمکین نیجه تحقیقا
بادهوای نفسه بر وزن ومقدار قور یعنی کوه راسخ هوایه مقدار قومز وهوانك اکا من بعد تأثیری اولمز اکر اهل عزم
وصاحب حزم ایسك کاه کبی هوایه واهل هوایه تابع اولمه وهرکوردکك کذاب واهل دعوایه اعتقاد قیلمه زیرا (مثنوی
هر طرف غولی همی خواندترا * کای برادر راه خواهی هین بیا) هر طرفدن بر غول یعنی شکل انسانیده اولان
شیطان خذول سنی کندی مشربلرینه ومذهبلرینه اوقورلر ودعوت ایدرلر کهای برادر راه خدایی استرسك اکا اول
بروکل غول بیابانك شرحی ایکنجی جلدده برقاج محلده مستوفی مرور ایتدی ایل طریق حقده اولان غول صورت صلحاده
وزی مشایخ عرفاده کلوب نیجه ساده دل وسلیم القلبی کلمات مموهه برله کندی سمتنه دعوت قیلوردرکه (مثنوی)
ره نمایم همرهت باشم رفیق * من قلاووزم درین راه دقیق) سکا یول کوسترم همراهك اولم رفیق اولدیغم حالده زیرا
فی الحقیقه بن مرشد وقلاووزم بو راه دقیقده ومقتدا وپیشوایم بو طریق تحقیقده بن فلان شیخه واصل اولدم وفلان
عزیزه نیجه زمان خدمت قیلدم ومرتبهٔ کمالی بولدم وآندن دعوت وارشاده اجازت آلدم پس کلك بکا تابع اولك تا سیزه
طریق راستی کوسترم دیر (مثنوی) نی قلاووزست ونی ره داند او * یوسفا کم روسوی آن کرك خو) فی الحقیقه نه مرشد
وقلاووزدر ونه طریق بیلور اول مدعی ای یوسف معنوی آز کیت اول کرك خو طرفنه یعنی کتمه که سنی ضلالت وغوایته
آتروسنی ثمن بخس دراهم معدوده یه صاتر (مثنوی) حزم آن باشد که نفریبد ترا * چرب ونوش ودامهای این سرا)
وفی الحقیقه قوت رای وکمال حزم اولدرکه سنی فریفته ایلمیه بو سرای دنیانك چرب ونوشی وداملری داملردن مراد
مناصب ومحابب دنیوی وملابس ومراکب بهی ومأکل ومشارب جسمانی اوله مشایخ صوری ومرایی اولسه ده
مناسبتدن خالی دکلدرکه بونلر دخی بو دنیانك داملری کبیدرکه ناسك حظ ایلدیکی یردن کوریشور آنلری بو دنیایه
بند ایلرلر (مثنوی) که نه چربش دارد ونه نوش او * سحر خواند میدمد در کوش او) که اول دنیانه چرب طوترونه نوش
طوترسحر اوقور واوفورر اول دنیا قولغه که الدنیا سحارة مکارة دینلمشدر حقنده کذلك اهل ریا واصحاب حیله ودغا
طالبان خدایی چرب وشیرینله واقاویل حلویت قرینله صید ایدرلر وسحر وافسون اوقیوب دام شهوته وحبالهٔ جهالته
مثل ایدرلر افسون وفسانهٔ دنیا ومکر غدر اهل دغا بو کونه اولورکه دیرلر (مثنوی) که بیا مهمان ما ای روشنی * خانه زان
تست وتو زان منی) که بزه مهمان کل ای روشنی خانه سنك لا یقکدر وسن بزم لا یقمزسك (مثنوی) حزم ان باشد که کوید
تخمه ام * یا سقیم خستهٔ آن دخمه ام) الحزم سوء الظن حدیثنك فحواسنجه حزم اول اولورکه بو کونه محللرده سوء ظن
ایلیه سن وتخمه وممتلی ام دیو سویلیه سن یا خود بو کونه خانهٔ دنیانك ویا خود دخمهٔ موتی نك سقیم وخسته سی یم دیو
معارض اوله سن دخمه مقبره یه دیرلر (مثنوی) یا سرم درد ست درد سر ببر * یا مرا خواندست آن خال پسر) یا خود
باشم عین صداع ودرد درباش آغرسی کیدر تصدیع ایلمه دیه سن یا خود بنی اول خالی واوغلی دعوت قیلمشدر آنك دعوتن
ترك ایلمزم دیو حیله ایده سن محصل بو بابه محلده حیله وخدعه ایلسك آثم اولمزسن وبلان سویلسك کناهه کیرمزسك
بونلرك دعوتنه اجابت ایدرسن خیر بولمزسك ودامنه دوشرسك من بعد کولمزسن (مثنوی) زانکه یك نوشت دهد با نیشها
تا بکارد در تو بنیش ریشها) زیرا که سکا بر نوش ویرر نیجه نیشلر ایله که اکر زمین وجود کده آنك نوشی نیجه ریشلر تخمن
دیکر زیرا (مثنوی زرا کر بجاه اکر شست دهد * ماهیانا کاه در شست نهد) سکا التونی اکر اللی اکر التمش ویر الدانمه
ای ماهیٔ بحر الهی اول سکا شستله کوشت ویررصقن اکا اولنمه (مثنوی) کر دهد خودکی دهد آن پر حیل * جوز
پوسیدست کفتار دغل) اکر صورتا سکا برشی ویره فی الحقیقه آنی سکا نیجن ویرر اول پر حیل دغل سوزو یا خود دغلك
سوزی جوز پوسیده در فی المثل (مثنوی) زغزغ ان جوز مغزت را برد * صد هزاران عقل را یك لشمرد) اول جوز
پوسیده نك زغزغی یعنی تقردیسی عقل ومغزکی ازاله ایدر صد هزار عقلی بر حبه یه صایمز کرفتار ایدر (مثنوی
یار بو خرجین تست وکیسه ات * کر تو رامینی مجو جز و یسه ات * بو کونه حیله کارلر سالکه یار اولمز بلکه زهر مار وهلاك

ویوار اولورپس سنڭ یارڭ وطریق حقده انیس وغمکسارڭ سنڭ وجودڭ هکیه‌سی وقلبڭ کیسه‌سیدر اکر سن صحیح
عاشق ایسڭ معشوقکدن غیریسنی دیلمه وخرجین وجود وکیسهٔ قلبکده اولان نقودی ضایع ایلمه رامین برعاشقڭ
اسمی وویسه آنڭ معشوقه‌سنڭ اسمیدو نته کم تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) ویسه ومعشوق تو هم ذات تست
وین برونها همه آفات تست) سنڭ ویسه ومعشوقڭ هم کندی ذات اصلیه‌ڭدر وبو برونیلر وخارجی اولان شیلر
جمعاسنڭ آفاتڭ وحجاب ذاتکدر (مثنوی) حزم آن باشد که چون دعوت کنند * تو نکوی بی مست وخواهان منند
وفی الحقیقه حزم ورأی با حزم اولدر که چونکم سنی اهل دنیا واصحاب ریا ودغا دعوت ایده‌لر وسمت الفت ورعایته کیده‌لر
دعیه‌سڭ سنکه بونلر بنم مست وخواهانم ودنیا وآخرتده یاران واخوانمدر بلکه بوکونه محلده اولی واحسن الحزم
سوء الظندر (مثنوی) دعوت ایشان صفیر مرغ دان * که کند صیاد در مکمن نهان) بونلرڭ دعوتنی سن ای طالب حق
صفیر مرغ بیل که صیاد کندوبی محل کمونده نهان ایلر واصطیاد طیور ایچون منطق الطیور سویلر (مثنوی)
مرغ مرده پیش بنهاده که این * میکند این بانك آواز جنین) ومثلا صیاد مرغ مرده‌یی اوکنه قومشکه بو مرغ
مرده که بو بانك وآوازی وحنینی ایلر یعنی بوکونه السنهٔ طیوری بو سویلر دیرکذلك بی سداد اولان اصحاب فساد
وبی رشاد قالان اهل دعوی وعناد حیات طیبه‌دن بی بهره اولان وجهل وغفلتله مرده اولان جسدلرنی طیور
الهی شکلنه قویوب ونفس زنده‌لری آنڭ ورا سنده پنهان اولوب اول شکلڭ لسانندن درویشانه ادا ر وصوفیانه
ومشایخانه صدا ر ایدرلر واصطلاحات وکمالات طیور الهیه‌یی سویلرلر (مثنوی) مرغ پندارد که جنس اوست او *
جمع آید بردردشان پوست او) پس مرغ ساده‌دل ظن ایلرکه اول شیطان انسی آنڭ جنسیدر اول مرغ مرده‌نڭ
باشنه جمع کاور وصید اولور اول صیاد برفسادڭ شکل وپوستی اول جمع اولان قوشلری نیجه ضلالته برتار ودست
جهالت وغوایته آنی هلاك ایلر (مثنوی) جز مکر مرغی که حزمش داد حق * تا نکردد کیج ان دانه وملق) الا شول
برمرغ صاحب علم دکل که حق تعالی اکا حزم ویردی وآنی کمال رأی وغایت یقین مرتبه‌سنه ایرکوردی تا کم بو دانه
وملقڭ شیفته وفریفته‌سی اولمیه واول مزورڭ کذب ولافنه اعتقاد قیلمیه (مثنوی) هست بی حزمی پشیمانی یقین *
بشنو این افسانه را در شرح این) بی حزم اولمق وهر کوردیکڭ اهل تزویره اعتقاد قیلمق عاقبت الامر یقینا پشیمانلق
اولدی بی حزملکڭ شرحنده بو افسانه‌یی ایشت وممکن اولدیغی مرتبه حزم ورایله ایش ایت تا دام بلایه کرفتار
اولمیه‌سن وآخر کارده تلهف وتأسف قیلمیه‌سن (فریفتن روستایی شهری را وبدعوت خواندن بلابه والحاح بسیار
مثنوی) ای برادر بود اندر ما مضی * شهرئی با روستایی آشنا) ای برادر ما مضی‌ده یعنی کچمش زمانده برشهری
برروستایی ایله آشنا ایدی (مثنوی) روستایی چون سوی شهر آمدی * خیمه اندر کوی آن شهری زدی) روستایی چونکم
شهر جانبنه کلیدی خرکاهی اول شهری‌نڭ کوینه اورردی یعنی اول شهری‌نڭ محله‌سنه سبب قرارگاه اولان قره‌اوی
قورر وآنڭ خانه‌سنده نیجه زمان اقامت وقرار ایلردی (مثنوی) دومه وسه ماه مهمانش بدی * بر دکان او
وبر خوانش بدی) ایکی ای واوچ ای اول شهرلونڭ روستایی مهمانی اولوردی آنڭ دکانی اوزره وآنڭ خوانی اوزره
اولوردی وکیجه وکوندز آنڭ سفره‌سنه حاضر اولوب طعامڭ اکل قیلوردی (مثنوی) هر حوایج راکه بودیش آن زمان
راست کردی مرد شهری رایکان) اول روستاینڭ هر حوایجی که اولمش ایدی اول زمان مرد شهری رایکان آنی راست
ایلردی وروستاینڭ مصلحتلری هرنه ایسه کوری وبرردی (مثنوی) رو بشهری کرد وکفت ای خواجه تو * هیچ می
نایی سوی ده فرجه جو) اول روستایی یوزنی شهری جانبنه ایتدی ودیدیکه ای خواجه سن هیچ کوی جانبنه فرجه‌یه
کلمزسن وکویڭ عجایبنی سیر وتفرج قیلمزسن (مثنوی) الله الله جمله فرزندان بیار * کین زمان کلشنست وسبزه‌زار) الله
حقیچون الله جمله فرزندلریکی کتور که بو زمان کوی کلشن ونوبهاردر تمام کوی سیرینڭ موسمیدر (مثنوی
یا بتابستان بیا وقت ثمر * تا ببندم خدمت را من کمر) یا خود یازده ثمر وقتنده کل که کویڭ برموسمی دخی یمش زمانیدر
تا کم بن سنڭ خدمتکه کمر بغلیم وسکا نیجه رعایتلر وخدمتلر ایلیم (مثنوی) خیل وفرزندان وقومت را بیار * در ده ما باش
سه ماه وچهار) خیل واتباعکی وقومکی وفرزندلریکی کتور بزم کویمزده اوچ آی ودرت آی ساکن اول وبزدن
خدمتلر ورعایتلر بول (مثنوی) که بهاران خطهٔ ده خوش بود * سبزه‌زار ولاله‌ڭ دلکش بود) زیرا بهارده کوی اطرافی
خوش اولور کشتزار ولالهٔ دلکش اولور یعنی بهار زمانلرنده کویڭ کناری اکینلك اولور وکوکل سویجی لاله‌زار
اولوردیدی (مثنوی) وعده دادی شهری او را دفع حال * تا برآمد بعد وعده هشت سال) شهری اول روستایی‌یه
دفع حالدن اوتوری وعده ویردی ووعده ویرردی یعنی اول حالده‌کی به کیتمکی دفع قیلمقدن اوتری برآخر زمانده
آنڭ کوینه کیتمکه وعده ویرردی واکا نوله برآخر زمانده سنڭ کویکه وارەلم دیو سوزسویلردی تا کم وعده‌دن صکره

سکز ییل کلدی (مثنوی) او بهر سالی همی کفتی که کی * عزم خواهی کرد کامد ماه دی) اول روستایی هر بر ییلده
خواجه‌یه کاوب دیردیکه نیچن کویه عزم ایتمك استرسن که ماه دی کلدی وقش زمانی قریب اولدی (مثنوی) او بهانه
ساختی کامسال مان * از فلان خطه بیامد میهمان) اول خواجه بهانه دوزردی وکویلویه دیردیکه بو ییل بزه
فلان طرفدن مهمان کلدی وبراوزره بزه رعایتی لازم اولان کشی قنوق اولدی (مثنوی) سال دیکر کر توانم وارهید
از مهمات آن طرف خواهم دوید) برغیری سنه اکر مهمانلردن کیرو قورتیلمغه قادر اولورسم وحوایج ولوازم قیدندن
نجات بولورسم اول جانبه کلمك استرم وسنڭ کویکه اول آسوده‌لك زماننده وارمق مرادایلرم دیدی (مثنوی) کفت
هستند آن عیالم منتظر * بهر فرزندان تو ای اهل بر) روستایی خواجه‌یه ایتدی خواجه بنم اهل وعیالم منتظرلردر سنڭ
فرزندلرکدن اوتری اهل بر یعنی ای اهل احسان بنم اهل وعیالم سنڭ اولادکی کورمکه مشتاقلردر ومنتظرلردر استرلرکه
سنڭ اولادکی کوره‌لر نیچون آنلره بو قدر انتظاری روا کوررسن دیدی (مثنوی) باز هر سالی چو لکلك آمدی * تا مقیمی
قبهٔ شهری شدی) کیرو هر ییل لکلك کلوردی تا شهری‌نڭ قبه‌سنڭ مقیمی اولوردی واکا بو کونه اقلقه اسان قیلوردی
(مثنوی) خواجه هر سالی ز زر ومال خویش * خرج او کردی کشادی بال خویش) خواجه هر ییل کندی مالندن
والتونندن اکا خرج ایلردی وکندی بالنی اچاردی بالدن مراد بونده خواجه‌نڭ اللریدر که انسانه نسبتله بال کبیدر
یعنی خواجه اول کویلویه هر ییل کندی سیم وزرندن خرج ایدوب اکا الن اچاردی ودرهم ودینارنی آنڭ اوغورینه
بذل ایدوب صاچردی (مثنوی) آخرین کرت سه ماه آن پهلوان * خوان نهادش بامدادان وشبان) آخر بو کره دخی اول
پهلوان اوچ ای مقداری روستاینڭ اوکنه صباحلرده واخشاملرده خوان ونان قودی وآنی روز وشب طویلدی
مثنوی) از خجالت باز کفت آن خواجه را * چند وعده چند بفریبی مرا) روستایی خواجه‌نڭ بو قدر الطاف عمیمه‌سنی
کوروب خجالتدن اکا دیدی ای خواجه نیجه بر وعده ویررسن ونیجه بر بنی الدررسن هله بر یحك سنده بزم کویمزه کل بزده
سکا تا برخدمت ایتمش اوله‌لم (مثنوی) کفت خواجه جسم وجانم وصل جوست * لیك هر تحویل اندر حکم هوست
خواجه بیچاره روستایی حیله کاره برسبیل بهانه دیدیکم نوله جسم وجانم وصلت جودرولکن هر تحویل حکم هویت
الهیه‌ده وهر تبدیل وتقلیب تقدیر ربانیده مسطور ومثبتدر کما قال علیه السلام کل شیء بقدر حتی العجز والکیس رواه
احمد عن ابن عمر وقال علیه السلام القلب کریشة فی الفلاة تقلبها الریاح ظهرا لبطن وفی روایة اخری ان القلوب بین اصبعین
من اصابع الله یقلبها رواه الترمذی عن انس رضی الله عنه (مثنوی) آدمی چون کشتی است وبادبان * تا کی آرد بادرا
آن بادران) آدمی فی المثل کشتی وبادبان کبیدر برباد موافقه محتاجدر که تا کم مراد ومقصود جانبنه جریان وطیران
ایلیه تا نیچن کتوررا اول باد موافق بادران اولان خالق کون ومکان که کشتیٔ وجود حتی منزل مقصوده کیده وکندوبی
مراد ومرامنه واصل ایده (مثنوی) باز سوکندان بدادش کای کریم * کیر فرزندان بیا بنکر نعیم) کیرو روستایی اول
خواجه‌یه سوکندلر ویردی بویله دیو که ای کریم فرزندلرکی طوت کویمزه کل نعیمه نظر ایت وکویده اولان نعمتلری
ولذتلری هم کوردیدی (مثنوی) دست او بکرفت سه کرت بعهد * کالله الله زو بیا بنمای جهد) اول خواجه‌نڭ اوچ
کره عهد له الن طوتدی بویله دیو که الله حقیچون تیز کل وجهد کوستر بزی انتظارده قومه استرز که سنده بزه کله‌سن
وبزدن نیجه خدمتلر ورعایتلر کوره‌سن دیدی (مثنوی) بعد ده سال وبهر سالی چنین * لابها ووعده‌های شکرین
الحاصل اون ییلدن صکره وهر ییلده بو نجلین اول روستایی خواجه‌یه شکر کبی لابه‌لر ووعده‌لر ویردی ولذیذ وشیرین
سوزلر سویلدی وفریبلر ایلدی (مثنوی) کودکان خواجه کفتند ای پدر * ماه وابر وسایه هم دارد سفر) آخر خواجه‌نڭ
اولادی دیدیلر ای پدر ماه وسحاب وسایه هم سیر وسفر طوتر بزدخی برمقدار سیر وحرکت ایلیه‌لم وکورمدیکمز
برلری کوره‌لم (مثنوی) حقها بروی تو ثابت کرده * رنجها در کار او بس برده) ای پدر سن آنڭ اوزرینه بو قدر
زمانلر حقلر ثابت ایلدڭ آنڭ کارنده وخدمتنده چوق رنجلر التدڭ وبو قدر آنڭ زحمتنڭ چکوب رعایتلر ایتدڭ (مثنوی
او همی خواهد که بعضی حق آن * وا کزارد چون شوی تو میهمان) اول روستایی استرکه اول حقڭ بعضیسنی
چونکم سن اکا مهمان اوله‌سن ادا وقضا ایلیه وسنڭ اکا بو قدر ایلدیکڭ عطا واحسان مقابله‌سنده اول دخی سکا
برمقدار مکافات ایلیه (مثنوی) بس وصیت کرد ما را او نهان * که کشیدش سوی ده لابه کنان) ای پدر اول کسه
بزه دخی نهانی چوق وصیتلر ایتدی بویله دیو که آنی کوی جانبنه لابه ایده‌رڭ چکوڭ وباباکزی بزم خانمزه یلوارب ولابه
ایلیوب کتورڭ دیدیلر (مثنوی) کفت حقست این ولی ای سیبویه * اتق من شر من احسنت الیه) خواجه اولادنه
دیدیکه حقدر بو دیدیککز سوزلر ولکن التماسی حث ایلرم عدم رغبت وهر بریکزی تحریص ایلرم صبر وسکینت
جانبنه که حضرت علی کرم الله وجهه بیورمشدر سن قورق شول کسه‌نڭ شرندن که سن اکا احسان ایلدڭ سبب

المابه دیرلر ویه بر کلمه درکه محل حث وتحریضده استعمال اولنور نته کم ویه یافلان دیرلردونك یافلان دیدکلری کبی اما کاه اولورکه معناسی مراد اولمیوب آخر کلمه یه ملحق اولوب وترکیب قیلنوب اسم واحد اولور سیبویه کبی پس بو محلده هر براوغلنه علی سبیل البدل بو اسمله تسمیه ایلسه ده جائز وسیب المایه کلمهٔ تحریض اولسه ده جائزدر (مثنوی دوستی تخم دم آخر بود) ترسم از وحشت که آن فاسد شود وخواجه اولادنه دیدیکم ای اوغللر دوستلق آخردمك تخمی اولور یعنی مواخات وموالات آخر نفس ایچون ویوم آخرت ایچون تخم اولور ومحبت فی الله مجردا کل وشرب ومکافات ایچون اولمز بلکه بو دوستلغك ثمره ونتیجه سی آخر نفسده ظهوره کلور بن آنك وحشتندن قورقرم که اول دوستلق تخمی فاسد اوله یعنی برشمدی اکا واررسق بلکه بزی استثقال ایلیوب اکا وحشت کله واول تخم محبت فاسد اوله ودم آخرده ثمر ویرمیوب بی نتیجه قاله پس بو حال اوزره صبر وقرارا تمك اولیدر که دیمشلردر الصبر علی مضض الاخ خیر من معاتبته والصبر علی المعاتبة خیر من المفارقة والصبر علی المفارقة خیر من الوقیعة وقال علیه السلام احب حبیبك هونا ما عسی ان یکون بغیضك یوما ما وابغض بغیضك هونا ما عسی ان یکون حبیبك یوما ما رواه الترمذی والبیهقی فی شعب الایمان عن ابی هریرة وقال عمر رضی الله عنه لا تکن حبیبك کلفا ولا بغیظك تلفا کذا فی الاحیاء (مثنوی) صحبتی باشد چو شمشیر قطوع * همچو دی در بوستان ودر زروع) محصل مصاحبت ایکی قسمدر بر صحبت شمشیر قطوع کبی اولور مثلا بوستان وزروعده قش آیی کبی یعنی سیف بران نه مرتبه مرهف وشتا وخزان نوجهله متلف ایسه اول صحبت دخی آنلر کبی محبتی قاطع وخلت والفتی قالع وقامع اولور (مثنوی) صحبتی باشد چو فصل نوبهار * زو عمارتها ودخل بی شمار) وبر صحبت دخی فصل نوبهار کبی اندن عمارتلر وبی شمار دخل ومنفعتلر حاصل اوله اولور (مثنوی) حزم آن باشد که ظن بد بری * تا کریزی وشوی از بد بری) پس حزم اول اولورکه ظن بد ایلیه سن تا کم قچه سن وبددن بری اوله سن مثنوی) حزم سوء الظن فرمود آن رسول) هر قدم را دام میدان ای فضول) اول رسول اکرم الحزم سوء الظن بیورمشدر رواه ابو الشیخ فی الثواب عن علی والقضاعی عن عبد الرحمن بن عائذ رضی الله عنه پس هر قدم ایچون دام بیل ای فضول وای بی باك (مثنوی) روی صحرا هست هموار وفراخ * هر قدم دامیست کم ران کوستاخ) نعم روی صحرا هموار وفراخ اولدی هر قدم بر دامدر آز سوروای کستاخ بلکه هر قدمده احتیاط وتدبیر واهتمام وتفکر ایلمك لازمدر وهر قدمی مکر ودامدن خالی کورن واستدیکی جانبنه بی باك وبی پروا سورن غیر حازمدر (مثنوی) آن بز کوهی دود که دام کو * چون بتازد دامش افتد در کلو) مثلا اول کوهی اولان کچی چست وچابکلکنه اعتماد ایلیوب بلرکه دام قنی چونکم هر جانبه چاپر وسکرد ربی باك درهم آنك بوغازینه دوشر (مثنوی) آنکه میکفتی که کو اینك ببین * دشت می دیدی نمی دیدی کمین) اولکه دیردی که دام قنی اکا اشته کورای بی حزم دشتی کوردك ودام وکمینی کورمدکدی یعنی هر کوهی دامه دوشمزدن مقدم دام قنی دیردی سن اکا دامه دوشدکدنصکره اشته دامی کور دشت وصحرایی کوردك وکمینی ای حزمسز کورمدکدی (مثنوی) بی کمین ودام وصیاد ای عیار * دنبه کی باشد میان کشت زار) کمین ودام صیادسزای عیار دنبه کشت زار میاننده قچن اولور وراپکان هر موضعه قویرق نیچون قونور پس هر امورده احتیاط واهتمام لازم وجمیع کارده تدبیر وتفکری پیشوا قیلان مرد حازمدر کما قال رجل للنبی اوصنی یا رسول الله فقال علیه السلام خذ الامر بالتدبیر فان رأیت فی عاقبته خیرا فامضه وان خفت غیا فامسك رواه انس رضی الله عنه (مثنوی آنکه کستاخ آمدند اندر زمین * استخوان وکلهاشان را ببین) امم سالفه دن اول کمسه بو زمینه کستاخ کلدیلر وغیر حازم اولدیلر وانبیای عظامی تکذیب قیلدیلر بونلرك عظام رمیم وکلهٔ ذمیمی کور وسیر ایچون کورلرینه کندیکی ایرکور کما قال الله تعالی (فسیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین (مثنوی) چون بکورستان روی ای مرتضی استخوانشانرا بپرس از ما مضی) چونکم ای برکزیده وعقل وعرفانله مرتضا وپسندیده کورستان جانبنه کیده سن ومقابر موتایی سیر ایده سن بونلرك استخوانلرینه صور احوال ماضیه دن کلسان حالله هر بری اسرارینی اظهار ایلیه (مثنوی) تا بظاهر بینی آن مستان کور * چون فرو رفتند در چاه غرور) تا ظاهر مرتبه سنده کوره سن یعنی حقیقت حاله حق الیقین ایره سن که اول مقبره مستلری واهل زمینك مستلری چاه غروردن نیچه اشغه کتدیلر وحزم واحتیاطی نوجهله ترك ایتدیلر دائما فوت اولان ایچون حسرت برلرته کم حضرت نبی علیه السلام بونلر حقنده درلر لیس للماضین هم الموت انما الهم حسرة الفوت (مثنوی) چشم اکر داری تو کورانه میا * ور نداری چشم دست اور عصا) ای طالب اسرار حقیقت اکر بصر بصیرت طوترسك سن کورلر وحزم وبصیرتدن عورلر کبی کلمه واکر چشم بینا طوتمزسن عصایه ال کتور ویا خود اله عصا کتور عصادن مراد احتیاط واستدلالدر (مثنوی) آن عصای حزم واستدلال را * چون نداری دیده میکن پیشوا) پس ای طالب اول عصای حزم واستدلال چونکم طوتمیه سن

وبواطن اموری مشاهده ایتمیه سن دیده یی پیشوا ایله یعنی بر دیده یی پیشوا ایله چونکم دیده طوتمیه سن (مثنوی) ور عصای حزم واستدلال نیست * بی عصا کش بر سر هر ره مه ایست) واکر عصای حزم واستدلالك یوق ایسه عصاکشسز یعنی قاید ورهبرسز یول باشنده طورمه وکورانه یابکی هر سنك وکاوخه اورمه (مثنوی) کام زانسان نه که نابینا نهد * تا که پا از چاه وازسنك وارهد) طریق حقده ایاغکی اول بونده قوکه نابینا قور یعنی اعمی راهده احتراز واحتیاطله ایاق قودیغی واهتمام واستدلال اوزره ذاهب اولدیغی کبی سن دخی طریق حقده ایاق قو تا کم پایك چاه ضلالتدن نجات بوله وزخم کاب نفسانیتدن خلاص اوله (مثنوی) لرزلرزان وبترس واحتیاط * می نهد پا تا نیفتد در خباط) لرزلرزان یعنی دتره یه دتره یه وخوفله وکمال احتیاطله نابینا اولان راهده ایاق قور تا کم خباطه دوشمیه وقدمی برندن شاشمیه نته کم خواجه دردمند فرزندلرینك اقدام وابرامی سببیله مقام حزمدن اقدامی شاشدی وآخر الامر نابینالر کبی چاه بلا وعنایه دوشدی وآب زحمت ومحنت باشندن آشدی کندی خانهٔ بی منندده قوت وقناعت اوزره راحتده ایکن راحت اکا زحمت ودود پر محنت کلوب تنفیس کروب وتنشیط قلوب ایچون قریهٔ مدعوه جانبنه اهل وعیالیله توجه قیلوب اکرچه کتدی ولکن کویا دوددن قاچدی وکندو بی نار بلایه اتدی وعذاب وجفایه کرفتار ایتدی نته کم اکثر کمسه لر دخی بو کونه کندی واصل اولدیغی نعمته قناعت قیلیوب وشکر کزار اولمیوب نعمت اخری وراحت عظمی طلبی ایچون اهل دنیا جانبنه متوجه اولوب آنلرك مکر وفریبنه اعتماد قیلوب قاپولرینه واردقده خواجه بیچاره نك چکدیکی فلاکته اوغرار وترك حزم ایلدیکی واسطه ایله تیغ ندامتلر جکرین طوغرر نته کم بو مناسبتله بو بیت شریفی موقع تنبیهده ایراد بیورب الده اولان نعمتك قدرنی بیلمك ایچون اداقیلورلر (مثنوی) ای ز دودی جسته در ناری شده * لقمه جسته لقمهٔ ماری شده) بو بیتده ایکی وجه جائزدر وجه اول اولدرکه مخاطبه صحیح سکوت افاده ایلیه معنی قرینهٔ کلامدن حاصل اولور وبو کونه تقدیرله مخاطبه صحیح سکوت افاده قیلورکه اول تقدیر بودرای بر دوددن صیچره مش یعنی ادنی بلادن قاچمش نار بوار ودماره کتمش لقمهٔ مار نفس اماره اولمش کشی الکده کی نعمتك قدرنی بیل واکا حمد وشکرلر قیل تا الکده کی نعمت وراحتی دود عدا ایتمیه سن وکار وکردار استیونار کتمیه سن ولقمه وطعمه کرك دیو کندیکی دهان ماره اتمیه سن دیمك اولور ووجه ثانی اولدرکه اول بیانده واقع اولان بیت متخمر معنی اولور ومخاطبه صحیح سکوت افاده قیلورا کرچه بینهماده بیان فاصله اولور ولکن بعد قرأة بیان بو بیت تکرار اوقنمسه ودر عقب ابتدای بیانده واقع اولان بیت قرأت اولنمسه فهمه اسان کلور وتقدیر وتکلفدن دخی خلاص اولور مثلا بعد قرأت بیان دیرسنکه (قصهٔ اهل سبا وطاغی کردن ایشان را در رسیدن شومی طغیان وکفران در ایشان وبیان فضیلت شکر ووفا (مثنوی) ای ز دودی جسته در ناری شده * لقمه جسته لقمهٔ ماری شده) تو نخواندی قصهٔ اهل سبا * یا بخواندی وندیدی ماجرا) یعنی ای بر دوددن صیچره مش ناره کتمش اقمه طلب ایتمش لقمهٔ مار اولمش سن اهل سبانی اوقومدکمی ویا خود اوقودك معنایه ایرمدك وصیت وصدادن غیری نسنه کورمدکمی یا خود کورمدك مثنوی) از صدا آن کوه خود آکاه نیست * سوی معنی هوش که را راه نیست) اکر قصه دن حصه المدکسه وحقیقت معنایه واقف وعارف اولمدکسه مجرد قصه خوان اولمق نفع قیلمز وصیت وصدا قیلیاق حقیقت معنایه عالم اولمغی مستلزم اولمز نته کم صیت وصدادن اول کوه مصوت خود آکاه دکلدر کوهك هوشنك معنی جانبنه راهی یوقدر کذلك حافظ الفاظ قصه اولان واندن بی حصه قالان کمسه دخی جبل صدا کن کبی اکرچه سخن سویلر ولکن عقلك معنی جانبنه یولی یوق وایلدیکی صدا وسویلدیکی اداسنك معناسندن آکاه دکلدر (مثنوی) او همی بانکی کند بیکوش وهوش (چون خمش کردی تو هم او شد خموش) اول کوه بانك ایلر وانسان کبی سویلر ادراکسز وسمعسز چونکم ساکت اوله سن اول دخی خاموش اولور کذلك قصه نك معنی وحصه سندن بی بهره قالان کوه کبی بیهوده یره صدا قیلاندر قصهٔ اهل سبا بودر (مثنوی) داد حق اهل سبارا بس فراغ * صد هزاران قصر وایوانها وباغ) حق تعالی اهل سبایه چوق فراغ بال ویردی صد هزاران قصر وایوانلر وباغ وبی مثال عطالر قیلدی نته کم حق تعالی کلام مجیدنده بونلرك قصه سنی مخبر اولدی قال الله تعالی (لقد کان لسبأ فی مسکنهم آیة جنتان عن یمین وشمال کلوا من رزق ربکم واشکروا له بلدة طیبة ورب غفور سبا بر قبیله نك آدیدر یمن جانبنده یعنی تحقیقا سبا قومی ایچون مسکنلرنده یعنی ساکن اولدقلری یرلرده وشهرلرده آیت عظیمه وعلامت جسیمه اولمشیدی حق تعالینك کمال قدرت وعنایت نعمتنه دلالت ایدیجی واول بو ایدیکه بونلر ایچون ایکی جماعت بستان وار ایدی برقسمی شهرلرینك یمیننده وبرقسمی دخی شمالنده ایدی حق تعالی بونلره انبیا لسانندن دیدیکم ای اهل سبا ربکزك رزقندن ییك واکا شکر ایلیك شویله که سزك رزقکز انده حاصلدر بلدهٔ طیبه در وربکز که سزه رزق ویردی

وسزدن آنك شكرني طلب قيلدي رب غفوردر (مثنوی) شكر آن نكزاردند آن بدركان * دروفا بودند امتراز
سكان پس اول بدركار اول نعمتك شكرني ادا ايلمديلر منعملر ينه وفا ايلمكده كلابدن كمتر اولديلر (مثنوی) مرسكي را
لقمهٔ نانی زدر * چون رسد بر در همی بندد كمر) تحقيقا بر كلبه بر قپودن بر لقمه اكمك چونكم ابر يشه اول قپو اوزره
كمر بغلر وخدمت ورعايت ايلر (مثنوی) پاسبان وحارس در ميشود * كرچه بروی جور وسختی ميرود) اوسلك چونكم
بو احسانی كوره اول قپونك پاسبانی وحارسی اولور اكرچه آنك اوزرينه جور وسختلك كيدرسه ده يعنی اول قپونك
صاحبی اكا كاجوز وجفا ايدرسه ده (مثنوی) هم بران در باشدش باش وقرار * كفر دارد كرد غيری اختيار) هم
اول قپوده اول سكه اولمق وقرار قيلمق اولور غيری قپويی اختيار ايتمكی كفر بيلور (مثنوی) ورسكی ايد غريبی روز وشب
ان سكانش ميكنندان دم ادب * واكر بر غريب كلب بر محله يه كله روز وشب) اول محله نك سكلری غريب اولان
كلبه اول دم ادب ايلرلر يعنی اكا تأديب قيلرلر بويله ديو (مثنوی) كه برو آنجا كه اول منزلست * حق آن نعمت
كروكان دلست) كه ای سك اول يرده كه اول يرسنك اول منزلكدر روسن آنده نشو ونما بولدك ونيجه نعمته واصل اولدك
اول نعمتك حقی كوكلك كروكانيدر يعنی طوتريغی ورهنيدر اول نعمتك حقی كوكل اوزره فرض وقرض
اولمشيدی كه كوكل آنك شكرنی ادا ايلمك لازم كلمشدر (مثنوی) می كزندش كه برو برجای خويش * حق آن نعمت
فرو مكزار بيش) اول غريب اولان كلبی محله كلابی ايصررلر وآنك اوزرينه عوعو ايدوب اورررلر وهجوم قيلورلر بويله
ديو كه يوری كندی مقامكه اول نعمتك حقنی زياده اشغه قومه بلكه آنك حقنی بيل وشكرنی ادا ايله (مثنوی) از در دل
واهل دل آب حيات * چند نوشيدی ووا شد چشمهات) ای سك سيرت سن هم كوكل قپوسندن ودخی كوكل اهلندن
آب حيات معنويه يی نيجه كره ايچدك وكوزلرك آچلدی يعنی ارباب حقيقتك باطنندن واصحاب قلوبك لسانندن
ودهانندن عقلك وروحك كوزلری كشاده اولدی (مثنوی) پس غدای سكر ووجد وبيخودی * از در اهل دلان
بر جان زدی) چوق سكر ووجد وبيخودلق غداسی اهل دللرك قپوسندن سنك جانكه اوردی وجدك وسكرك وبيخود
وفانی اولمنك شرحی وتحقيقی طريقت نامه ده قسم ثالثده هر برينه مخصوص اولان درجه لرده مفصلا مذكور
ومثبت اولمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی) باز اين در رارها كردی زحرص * كرد هر دكان همی كردی زحرص)
كبر وحرصكدن بو قپويی قودك يعنی اهل دلك باب سعادتنی ترك ايتدك حرصكدن هر دكانك اطرافنی طولاشورسن
يعنی دنيايه اولان ميل وطمعكدن اول قپويی قويوب اهل دنيانك دكاننی وابوابنی دورايلرسن تا كم سكا بر لقمه
وغدا ويره لر (مثنوی) بر دران منعمان چرب ديك * می دوی بهر ثريد مرده ريك) اول چولمكی يغلی اولان منعملرك
قپوسی اوزرلرينه آرده قاله جق ثريددن اوتری آنلرك كاسه ليسی اولمقدن حظ الورسن وآنلرك سفره سنه حاضر اولمقدن
لذت بولورسن وسنك نفسكی بسليوب اكا رعايت قيلورسن (مثنوی) چربش اينجا دان كه جان فربه شود * كار نااميد
اينجا به شود) اول چربی بونده بيل كه جان فربه اولور نا اميد اولان كار بو محلده ايو اولور يعنی اصل ياغلو ولطيف اولان طعامی
بو مقامده بيل كه انده جان سمز اولور ودخی اميد اولمين كار ومصلحت بو مقامده بيل حاصل اولور جمع آمدن اهل آفت هر
صباحی بر در صومعهٔ عيسی عليه السلام جهت طلب شفاء دعای او (م ی) صومعهٔ عيسيت خوان اهل دل) هان وهان
ای مبتلا اين در مهل اهل دلك خوانی فی المثل صومعهٔ عيسادر آكاه اول ای مبتلا بو قپويی قومه يعنی عيسی
عليه السلام حضرتلرينك صومعه سی اوكنه مبتلالر نيجه جمع اولوب صحت بولورلرسه اصحاب قلوبك خوان معارفی
ومجلس پر الطافنی دخی صومعهٔ عيسی كبيدر زنهار بزنهار ای مرض نفسانی وروحانی يه مبتلا اولان بو قپويی ترك ايلمه
مثنوی) جمع كشتندی زهر اطراف خلق * از ضرير ولنك وشل واهل دلق) هر اطرافدن خلق جمع اولورلردی ضريردن
واغسقدن وچولاقدن واهل دلقدن يعنی بوز كر اولنان نوعلردن هر كون آنك در سعادتنه اطراف واكنافدن (مثنوی
بر دران صومعهٔ عيسی صباح * تا بدم او شان رهاند از جناح) حضرت عيسی نك اول صومعه سی قپوسی اوزره
صباح وقتنده جمع اولورلردی تا كم اول عيسی آنلرك دم حيات بخشيله وكلام راحت فزا وترحمزداسيله جناحدن
يعنی كناهدن قورتره كه آنلر اول بلايه كناهلری واسطه سيله مبتلا اولمشلر ايدی (مثنوی) اوچو فارغ كشتی
از اوراد خويش * چاشتكه بيرون شدی ان خوب كيش) اول عيسی چونكم كندی اورادندن فارغ اوليدی يعنی
وظائف طاعاتی تمام ادا قليدی وآندن فارغ اوليدی اول خوب كيش قوشلق وقتنده صومعه دن طشره اولوردی
واول مبتلالر جانبنه نظر قيلوردی (مثنوی) جوق جوقی مبتلا ديدی نزار * شسته بر در در راميد وانتظار) اول عيسی
جوق جوق نزار وضعيف مبتلا كورردی قپو اوزره اميد وانتظارده اوتورمش (مثنوی) كفتی ای اصحاب آفت از خدا
حاجت اين جملكان تان شد روا) ديردی ای اصحاب آفت خدای تعالی دن سزلك جمله كزك حاجتلری روا اولدی

وهر بريكزك مرضی شفا بولدی (مثنوی) هين روان كرديد بی رنج وعنا * سوی غفاری واكرام خدا) آكاه اولك ای اهل
آفت رنج وعنا سز خدای تعالينك غفارلغی واكرامی جانبنه روان اولك ودرد وبلادن قورتلوب نجات بولك (مثنوی
جملكان چون اشتران بسته پای * كه كشايی زانوی ايشان براي * خوش دوان وشادمانه سوی خان * از دعای
اوشدندی پادوان) بو بيتلر حضرت خداوندكار لسانندن حال عيسايی حكايه ايلمك موقعنده ديلمشدر اصحاب آفتك
جمله لری شول بسته پای اولان اشترلر كبی ايدی كه آنلرك پابستنی سن رايله آچاردك يعنی بر نيجه بسته پای اولان
اشترلری سن رأی وتدبيرله آچوب وباغلرين چوزوب نيجه خانمان طرفنه ر وآن ايلر ايسك آنلر دخی شول اياقلری
باغلو اولان دوه لر كبی زمين عجزده بغلو قالمشلر ايدی حضرت عيسی دعا ايله آنلرك بندلرنی وقيدلرنی فتح ايليوب
خان ومان جانبنه شادمانه سرور وراحتله خوش يلبيجی اولدقلری حالده اول عيسانك دعاسندن وحيات بخش اولان دم
پر صفاسندن پادوان اولورلردی وكندی اياقلريله اولری جانبنه يوريوب وكيدوب آنده راحت بولوردی (مثنوی
ازمودی تو بسی آفات خويش * يافتی صحت ازين شاهان كيش) پس سن دخی ای بی وفا چوق صنه دك
وامتحان ايلدك كندی آفات وبلاكی صحت وعافيت بولدك بو مذهب شاهلرينك دعاسی بركاتيله (مثنوی) چند آن
لنكی تو رهوار شد * چند جانت بی غم وازار شد) نيجه كره طريق حقده اولان سقطلغك كيدوب رهوار اولدك
جانك آنلرك همتی سببيله بی غم وازار اولوب صفا بولدك پس اوزريكه واجب ايديكم بو انعام واحسانی او تميدك
وآنلردن ابا واستكبارا تميدك وسمت كفرانه كتميدك ولكن اول كرم واحسانی اونتدك بلكه آنی كندی سعی
وكوششكدن زعم ايتدك وكفران يولنه كتدك (مثنوی) ای مغفل رشته بر پای بند * تا ز خود هم كم نكردی ای لوند
احمق هبنقه نك قصه سنه اشارت ايتمكله كفران نعمت اولنلره تعريض بيوررلر وديرلر كه ای امورنی تجربه قلمين
وانعام واحسانی بيلمين كسنه پايك اوزره برايپ باغله احمق هبنقه كبی تا كندكدن دخی كم اولميه سن ای لوند حماقت
بند نه كم) احمق هبنقه بر كسه ايدی كه اياغنه بر ريسمان وياخود بر عضونه بر كونه نشان باغلردی هر بار كه كنديی
بورر سه اول نشاندن وياخود اياغنده اولان ريسماندن بيلوردی (مثنوی) ناسپاسی وفراموشی تو * ياد ناوردان عسل
نوشی تو) پس ای مغفل سنك ناسپاسلغك وذم اصحاب قلوبی فراموش قلمقلغك خاطره كتورمدی سنك اول عسل
نوشلغكی وسابقده آنلردن انعام واحسان بولمقلغكی (مثنوی) لاجرم آن راه بر تو بسته شد * چون دل اهل دل
از تو خسته شد) لاجرم اول راه عطای اوليا سنك اوزريكه بسته اولدی چونكم اهل دلك قلبی كفران نعمت اولديغك
واسطه سيله سندن خسته اولدی (مثنوی) زودشان درياب واستغفار كن * همچو ابری كريه ای زار كن) تيز اول سكا
منعم اولانی بول وياخود اصحاب دلدن برينه واصل اول واستغفار وانابت قيل وبر ابر كبی زاريلكله كريه لر ايله (مثنوی
تا كلستان شان سوی تو بشكفد * ميوهای پخته بر خود واكفد) تا آنلرك كلستان قلبی سنك جانبنه آچله
پخته اولمش معانی ميوه لری كندی اوزرلرينه كمال لذت وحلاوتدن كيرو ياريله (مثنوی) هم دران در كردكم از سك مباش
باسك كهف ارشدستی خواجه تاش) هم اول قپويه طولان سكدن كم اولمه اصحاب كهفك اكرسكيله خواجه تاش
اولدكسه يعنی آندن بر خوی وخصلت طوتر ايسك هم اول اهل دلك قپوسی اوزره طولان وآنلرك آستانه سنه خدمت
ايدوب انده مقيم اول (مثنوی) چون سكان هم مرسكانرا ناصحند * كه دل اندر خانهٔ اول بربند) چونكم سكلر هم سكلره
ناصحلردر بويله ديو كه ای غريب اولان ومحله مزه كلان كلب كوكلكی وار اولكی قپويه باغله وبی وفا اولمه (مثنوی
آن در اول كه خوردی استخوان) سخت كير وحقكزار ان را بمان) اول اول قپو كه اندن استخوان يدك اول قپويی
محكم طوتوب وحقی ادا ايله انی قومه يعنی اول قپويی وحقكزارلغی ترك ايلمه بو وجه اوزره كذار مقر داولور
اما جمع اولوب كزارلری قومه دينسه دخی جائز اولور لكن اولكی معنی محله انسب اولور (مثنوی) ميكزندش تا زادب
انجا رود * واز مقام اولين مفلح شود) اول كلبجكزلر اول يكانه اولان كلبی ايصررلر وآنك اوزرينه غلو ايدرلر تا كم
ادبدن اول بره كيده واولكی مقامده مفلح اوله (مثنوی) ميكزندش كای سك طاغی برو * باولی نعمتت
ياغی مشو اول يكانه اولان كلبی ايصررلر اكا بويله ديو كه ای طاغی وياغی اولان كلب يوری ولی نعمتكه سن ياغی
اولمه وا كا ناسپاسلك قيلمه (مثنوی) برهمان در همچو حلقه بسته باش * پاسبان وچابك وبرجسته باش)
هم اول قپو اوزره حلقه كبی بسته اول پاسبان وچابك وبرجسته اول يعنی ولی نعمتك قپوسی اوزره حلقه كبی مقيد
اولوب اول قپوده جست وچابك اول وآنك خدمتنده صحرايجی اول ديمك اولور (مثنوی) صورت نقض وفای ما مباش
بی وفايی را مكن بيهوده فاش) بزم نقض وفامزك صورتی اولمه يعنی وفامزی نقض قيلمه سن بر صورت اولمه بی وفالغی
بيهوده بره فاش ايلمه (مثنوی) مرسكانرا چون وفا مد شعار * رو سكانرا ننك وبدنامی ميار) تحقيقا كلبلره چونكم

وفاشعار کادی یوری ای طاغی سن سکا رزمی سنه تنك وبدنام لق کتورمه (مثنوی) بی وفایی چون سکانرا عار بود*
بی وفایی چون روا داری نمود) بی وفالق چونکه سکلره عار اولدی سن بیوفالق کوسترمکی نیجه روا طوترسن کرکدرکه
بزی عندالناس معیوب وشرمسار قلمیه سن وبی وفالغی بزه ویرمیه سن دیرلر (مثنوی) حق تعالی فخر آورد از وفا*
کفت من اوفی بعهد غیرنا سورهٔ توبه نك آخرنده اولان آیته اشارتدرکه بیوررلر که (ومن اوفی بعهده من الله عهدنه اللهدن
وافی رك کیمدر یعنی برکسه اوفی دکلدر الا اودر فاستبشروا پس ای مؤمنلر سز شاد اولك بیعکم بیع وشرا کزه
الذی بایعتم به اویله بیع که آنکله بیع ایلدیکز وذلك واول بیع هو الفوز العظیم زیاده نجات عظیمدر معنی بیت حق تعالی
فخر کوتردی وفا ایلمکدن بیوردیکه نه کسه در اوفی اوله عهدنه بزدن غیری من استفهام ایچوندر اوفی افعل تفضیلدر غیر
لفظا مرفوع فاعلیدر اوفانك (مثنوی) بی وفایی دان وفا باردّ حق (برحقوق حق ندارد کس سبق بو بیت سؤال مقدری
دفع ایچوندرکانه بعض کسه لر توهم ایلرکه بعض ناسه وفادارلق ایلمك ایله وفادارلر مرتبه سنه واصل اوله ووفادارلغله
اتصاف قیله بویله دکلدر نته کم بیوررلر اکرسن دیرسنکه بن وفادارمکه بعض کسه لره وفا ایلرم ای بویله دین کسه بی
وفالق بیل مردود حق اولان اهل عصیانه وفا ایلمکی یعنی امر حقه وفا واطاعتی ترك ایلمکده آنلره وفا واقتدا ایلمکی
عین بی وفالق بیل ولو کان ابوك واخوانك ومعطی النعم علیك وان کانت حقوقهم علیك کثیرا زیرا حضرت حقك
حقوقی اوزره هیچ کسه سبقت طوتمز که حق حقك حقنه وفایی ترك ایلمکده اول کسه یه وفا ایلمکله وفادار حکمنده
اوله سن ولهذا قال الله تعالی فی کلامه فی وعد اطاعة الوالدین (وان جاهداك علی ان تشرك بی ما لیس لك به علم
فلا تطعهما) پس معصیت حقده والدینه اطاعت جائزه اولمیجق غیرناسه بطریق الاولی وبونك اصلی اولدرکه حضرت
حقك حقوقی والدینك حقوقندن اسبقدر نته کم حقوق الهیه حقوق والدین اوزره سبقت ایلمنك شرحنه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) حق مادر بعد ازان شد کان کریم* کرد اورا از جنین تو غریم) حق مادراندنصکره اولدیکه
اول کریم حکیم اول مادریکی سنك جنینکدن غریم ایلدی یعنی اهل حق قیلدی (مثنوی) صورتی کرد در درون
جسم او* داد در حملش ورا آرام خو) اولا آنك جسمنده یعنی رحمنده سنی برصورت ایلدی کما قال الله تعالی
وهو الذی یصورکم فی الارحام کیف یشاء) مصور فی الحقیقه اولدر رحم مادرده کل اکرسنی اقبح صورت اوزره واکر احسن
هیئات اوزره تصویر ایلدی مانع یوق ایدی پس بو حق ونعمتی بیلدك ثانیا جناب حق سن اول مادرك رحمنده ایکن
اکا آرام وسنك جنینکه خوکرالق ویردی محققدرکه بعض والده در وننده اولان جنینه حق تعالی آرام
خو ویرمدکده آنی بعض علاجله بطننده قبل تمام اخراج واسقاط ایلر چون حضرت حق سنك والده که برمرتبه
آرام وخو ویردیکه (مثنوی) همچو جزو متصل دید و ترا* متصل را کرد تدبیرش جدا) اول مادرسنی کندی یه
جزو متصل کبی کوردی پس اول بطن مادره متصل کبی اولان جزؤی مدت تمام اولدقدنصکره اول خدانك صنع
وتدبیری منفصل وجدا ایلدی پس بطن مادردن سالما جدا ایلمش وهر عضو یزی سلامت اوزره قیلمسی حقوق
الهیه نك حق مادر اوزره سبقتنه دلالات قیلورو آنك نعم کثیره سنه شاکر وحقوقنه وافی اولمغی مستلزم اولور کما قال الله
تعالی (والله اخرجکم من بطون امهاتکم لا تعلمون شیا وجعل لکم السمع والابصار والافئدة قلیلا ما تشکرون
وبعد الولاده دخی مادرك مهر ومحبتی حضرت جواد مطلقدندر نته کم بیوررلر (مثنوی) حق هزاران صنعت
وفن ساختست* تا که مادر بر تو مهر انداختست) حق تعالی هزاران صنعت وفن دوزمشدر تا کم مادرسنك اوزریکه
مهر ومحبتی القا ایلمشدرا کر اول محبتی حضرت حق والده که ویرمیدی والدك سکا شفقت ومحبت قیلمزدی وتربیتنه
مجدوسا ای اولمزدی نته کم بعض مادر اولادنه محبت قیلمدی اصلی اولدرکه حق تعالی اکا اولادنه محبت ویرمدی
مثنوی) پس حق حق سابق از مادر بود (هرکه آن حق را نداند خر بود پس نتیجهٔ کلام ومحصل المرام اولدرکه حقك حق
مادرك حقندن هر وجهله سابق اولور هر شول کسه که اول حقوق الهیه یی بیلمز خر اولور بلکه خردن اضل وابتر اولور
نعوذ بالله (مثنوی) آنکه مادر آفرید و رضع وشیر (با پدر کردش قرین آن امکیر آنك حق مادرك حقی اوزره سابق اولمسنه
بردلیل دخی اولدرکه اول خدا که مادری یاردی و پستان ولبنی اوخلق ایتدی سبب وجود ایچون پدرکه آنی حین
مجامعتده قرین ایتدی حق ذاتنده بو دخی اوزریکه بر نوع حق نعمتدر سن آنی طوتمه (مثنوی) ای خداوند ای قدیم
احسان تو* آنکه دانم وآنکه نی هم آن تو) ای خداوند حکیم وای سنك احسانك قدیم حقوق نعمتك آنی که بیلورم
وآنی که بیلمزم هم اولدخی سنکدر کما قال الله تعالی (وما بکم من نعمة فمن الله) وقال (وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها
مثنوی) تو بفرمودی که حق را یاد کن* زانکه حق من نمی کردد کهن) ای خداوند حکیم (واذکروا نعمة الله علیکم
آیتنك مصداقنجه سن بیوررسکه حق ونعمتی یاد ایلیکز زیراکه بنم حقم اسکیمز وفنا اولمز (مثنوی) یاد کن لطفی که

کردم آن صبوح* باشما از حفظ در کشتئ نوح) ای بنی آدم یاد ایله باخصوص شول برلطفیکه سزه اول صباح ایلدم
کشتئ نوحده سزی اصلاب اباواجدادکزده حفظ ایلمك جهتندن (مثنوی) پیله بابایا تانرا آن زمان* دادم از طوفان
واز موجش امان) پیله بابانك باباسنه ودده نك دده سنه واجداد متقدمه یه دیرلر نته کم بیوررلر سزلك بابالریکزلك دده لرنی
اول زمان کشتئ نوحده حفظ ایلدم طوفاندن وآنك موجندن آنلره امان ویردم کما قال الله تعالی (وآیة لهم انا حملنا
ذریتهم فی الفلك المشحون وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون وان نشأ نغرقهم فلا صریخ لهم ولا هم ینقذون) اکثر اهل تفسیر
فلك مشحوندن مراد سفینهٔ نوح وذریتدن مراد اباواجداددر دیمشلر که ذریات اضداددندرکه اولاد معناسنه وکاهی
اباواجداد معناسنه استعمال اولنور کما قال صاحب المدارك فی تفسیر هذه الایة المراد بالذریة الاولاد او الاباء لانها
من الاضداد والفلك علی سفینة نوح یعنی جناب حق بیوررلر که بو بنی آدم ایچون دخی آیت عظمی ونعمت کبری واردرکه
تحقیقا بز بونلرك آباواجدادنی مملو اولان سفینهٔ نوحه یوکلتدك کا بندیلر که اول برده یوروین دوه لردرکه آنلره سفائن
ارض دیرلر یا خود مراد بنه سفن وزوارق اوله اکر بز دیلیدك بونلری غرق ایلردك پس بونلر ایچون بر مغیث ومعین
یوغدیکه بونلری قورتره بونلر قورتلمز ونجات دخی بولمزدی پس وجود مهنا نعمتدر واسباب نعمت وجود اولان
اباواجدادی هلا کدن حفظ ایلمك دخی هرکسك وجودنه بر آخر نعمتدر ولهذا حق تبارك وتعالی اباواجدادك
وذریاتك حفظیله عبادنه امتنان بیوردی (مثنوی) آب آتش خو زمین بکرفته بود* موج او مر اوج کهرا می ربود
اول زمانده آتش خو اولان آب زمینی طوتمش وعالمی احاطه ایتمش ایدی اول آب طوفانك موجی تحقیقا کوهك
اوجنی قاپدی وطاغلرك ذروهٔ اعلاسنی غرق ایتدی (مثنوی) حفظ کردم من نکردم رد تان* در وجود جد جد جدتان
ای بنی آدم بن سزی اصلاب اباده حفظ ایتدم بن سزی رد ایتمدم جد کزك جد کزك جدنك وجودندن یعنی اجداد قدیمه
کزك جدنك وجودنده بن سزی حفظ ایدوب رحمتدن بن سزی مردود قیلمدم (مثنوی) چون شدی سر پشت وپا بت
چون زنم* کارکاه خویش ضایع چون کنم) چونکه وجوده کلوب سر اولدك وانسانیت مرتبه سن بولدك سکا
نیجه پشت وپا اورورم کندی کارکاهمی نیچون ضایع ایلرم یعنی سن دخی هنوز عدمده ایکن سنك کلمکی اجدادك بلنده
حفظ ایلدم شمدی وجوده کلدك وباشقه باشکه بر آدم اولدك سکا نیچون پشت وپا اورورم وکندی صنعمی وکارکاهمی
نه حالله ضایع قیلورم ضایع قیلمزم (مثنوی) چون فدای بیوفایان میشوی* از کمان بد بدین سو می روی) شمدی
ای بنی آدم نیچون بی وفا اولنلره فدا اولورسن سوء ظندن اول جانبه کیدرسن ومیل وتوجه قیلورسن اوفی اولان ربکی
قویوب بی وفا اولان خلقه راغب وطالب اولورسن (مثنوی) من ز سهو وبی وفاییها بری* سوی من آیی کمان بد بری
بن شول اوفی اولان یارمکه سهودن ووفاسزلقلردن بری وعاری یم سن بی وفا اولان خلق جانبنه کیدرسن وانلره
حسن ظن قیلورسن وبنم جانبمه کلورسن کمان بد ایلتورسن یعنی سوء ظن قیلورسن (مثنوی) این کمان بد بر انجا بر
که تو* میشوی در پیش اوهمچون دوتو) بو کمان بدی اول یره ایلت که سن کندك کبینك اوکنده ایکی قات
اولورسن وا کارکوعه مشابه تواضع قیلورسن آنك حقنده بو کوتو کمانی ایله که بو دخی بنم کبی بر عاجز مخلوقدر
بن بوندن نه وفا طمع طوترم وبو که بن تابو مرتبه نیچون خدمت وعرض عبودیت ایدرم بو تملق وعبودیتی وافی
اولان خالق ایچون ایلمك اولی در (مثنوی) پس کرفتی یار وهمراهان زفت* کرترا پرسم که کو کوئی که رفت) حضرت
خداوند کاریار حقیقی فی الحقیقه جناب پروردکار ایدوکن غیری اولان یاران واولیا وخلان کبیت العنکبوت اوهن
وویران اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلرکه چوق یاران وقوی کسه لری کندیکه رفقا واولیا اتخاذ ایلدك تا کم بونلر
سکا ناصر ومعین اوله لر پس بونلر فنایه منقلب اولدیلر وعالم عدمه انتقال قیلدیلر اکر سکا صورسم که قنی اول اولیا اتخاذ
ایلدیکك رفقا ویاران پس دیرسنکه عدمه کتدی وعالم وجودی ترك ایتدی کما قال الله تعالی فی حق المتخذین من دون الله
اولیاء (کمثل العنکبوت اتخذت بیتا وان اوهن البیوت لبیت العنکبوت لو کانوا یعلمون (مثنوی) یار نیکت رفت بر چرخ
برین* یار فسقت رفت در قعر زمین) ای بی وفا (ان الابرار لفی نعیم وان کتاب الابرار لفی علیین) آیتلرینك فحواسنجه سنك
یار نیکك چرخ برینه وعالم علیینه کتدی ودخی (ان الفجار لفی جحیم وان کتاب الفجار لفی سجین) آیتلرینك مقتضاسنجه
یار فسقك قعر زمینه واسفل السافلینه کتدی (مثنوی) تو بماندی در میانه آنچنان* بی مدد چون آتشی از کاروان)
وسن بو ایکیسنك میاننده انجلین بی مدد قالدك بر آتش کبی که کارواندن کیرو قالور ومعین ومدددن خالی اولور وخمود
وانطفایه یقین کاور (مثنوی) دامن او کیر ای یار دلیر* کو منزه باشد از بالا وزیر) پس قبل الفنا والانطفا ای یار دلیر اول
خدای باوفانك امر ودامن شرعنی طوت که اول خدای عز وجل منزه اولمشدر بالا واسفلدن (مثنوی) نی چو عیسی
سوی کردون بر شود* نی چو قارون در زمین اندر رود) اول خدای متعال نه عیسی علیه السلام کبی کردون جانبنه

ترقی ایدرونه قارون کبی زیر زمینه کیدر (مثنوی) با تو باشد در مکان و بی مکان * چون بمانی از سرا واز دکان) بلکه
وهو معکم اینما کنتم * آیتنک مقتضاسنجه سنکله اولور مکانده ولامکانده چونکم سن سرایدن ودکاندن کیروقاله
سن وعالم کون ومکاندن رحلت قیله سن (مثنوی) او برآرد از کدورتها صفا * مر جفاهای ترا کیرد وفا) اول بروهاب
کریم درکه کدورتلردن صفا کتورور رنج ودردلردن وردشفا ودوا ویتورر مایوس اولمه که سنک جفالرک اوزره وفا طوتروسیآتک
حسناته تبدیل ایدوب سنی (اولئک یبدل الله سیأتهم حسنات) دیمکله اشارت بیوردیغی طائفه یه قاتر (مثنوی) چون
جفا آری فرستد کوشمال * تا ز نقصان واروی سوی کمال) اکر دیرسک که دنیاده بیله اکثر بلا ونکالدن خالی دکلم پس قور
قرمکه آخرتده دخی اشدّ عذابه کرفتار اولم جواب اولدر که خدای متعال عبادنه ظلم قیلمز اکر عفو وتجاوز ایلمزسه آنجق
بر سیئه نک جزاسنی آنک حدّ ومقداری قدر ایدوب طریق عدالتدن متجاوز اولمز واما عند اللبیب بو نکال وتعذیب
کوشمال وتأدیب قبیلندن درنته کم بیوررلر چونکم سن جفا وعصیان کتوره سن اول حکیم مطلق سکا بلا واذایی
کوشمال وتأدیب کوندررتا نقصاندن قورتلوب کمال جانبنه کیده سن ونفسکی کمالات الهیه ایله تکمیل ایده سن
پس بو کونه عذاب اکر بیلورسن معناعین عذبدر کما قال القیصری فی هذا المعنی یامن بلطف جماله خلق الوری *
حاشاک ان ترضی بنارک تحرق * انت الرحیم بکل ما اوجدته * ولاجل رحمتک العمیمة تخلق * ان کنت منتقما فانت
مؤدب * ومعذبا ان کنت انت المشفق * فاجعل عذابک للعباد عذوبة * وارحم برحمتک التی قد تسبق (مثنوی) چون
تو وردی ترک کردی در روش * بر تو قبض آید از آن رنج تپش) ورد عند المشایخ وظائف طاعتدن بر جزء معینه دیرلر
عند البعض فرایض ونوافله شامل اولور وعند البعض آنجق قرأندن وادعیۀ مأثوره دن بر جزء معینه اطلاق اولنور
پس عبد طاعاتدن برینه مواظبت ویاخود آیتلردن برینک تلاوت وقراءتنه مداومت ایلسه ویاخود ادعیۀ مأثوره دن
برنی صبح وشام قراءت قیلوب سو بلسه انک اوزرینه فرض مثابه سنده اولور واوراد مذکوره نک انوار وارواحی
آنکله موانست قیلور وانک روحی آنلردن حظ الور پس سالک پس روشده وردنی ترک ایلسه البته مورث غم وقسوت
وموجب درد ومحنت اولور نته کم بو معنایه اشارت قیلورلر چونکم سن بر وردی ترک ایلدک روش طریقتده سنک اوزریکه
بر قبض کلور البته رنجدن وستمه دن ویاخود بونلرامثالی بلیه ظهور ایدر (مثنوی) آن ادب کردن بود یعنی مکن * هیچ
تحویلی از آن عهدی کهن) اول قبض درون سنی تأدیب ایتمک اولور یعنی معنا دیمک اولور که هیچ بر تحویل ایلمه اول عهد
کهندن ای تارک اوراد وسالک راه فساد (مثنوی) پیش از آن کین قبض زنجیری شود * این که دلکیرست پا کیری
شود) اول کوندن اولکه بو قبض درون اول کون بر زنجیر اولور وبو قبض که الان دلکیر در اولکون پا کیر اولور وسنی بسته
ومقید قیلور (مثنوی) رنج معقولت شود محسوس وفاش * تا نه کیری این اشارت را بلاش) اول زمان سنک رنج معقولک
وقبض درونک محسوس وفاش اولور تا کم بو الان اولان اشارت وکوشمالی بلاشی طوتمیه سن کندوکی اغلال وسلاسله
کرفتار ایتمیه سن (مثنوی) در معاصی قبضها دلکیر شد * قبضها بعد از اجل زنجیر شد) بو دنیاده الان معاصیده اولان
قبضلر دلکیر ومولم باطن بی تنویر وبی تدبیر اولدی اول قبضلر بعد الاجل قبرده ویا حشرده وسعیرده زنجیر اولدی
وصورته کلدی محصل تارک اوراد اولان بهر حال بلالردن بر بلایه مبتلا اولدی نته کم آیت کریمه نک مضمونی مؤدّی
بر بیتله استشهاد بیوررلر (مثنوی) نعط من اعرض هنا عن ذکرنا) عیشة ضنکا ونجزی بالعمی سورۀ طه نک اخرنده
اولان آیته اشارتدر (ومن اعرض عن ذکری) هر کیم اعراض ایلیه بنی ذکر ایلمکدن ویا قرآنله عمل ایلمکدن فان له
تحقیقا اول کسه ایچون واردر معیشة ضنکا معیشت تنک وضیق واردر کما قال بعض المشایخ لا یعرض احد عن ذکر ربه
الا اظلم علیه وقته وتشوش علیه رزقه (بیت) هر زبانی که نه ذکر تو کند کویا نیست (هر دلی کونه بفکر تو کند کویا نیست
ونحشره یوم القیامة اعمی) وبز اول معرضی یوم قیامتده اعمی ونابینا حشر ایلرز قال رب اول معرض دیر ای بنم ربم
لم حشرتنی اعمی نیچون بنی اعمی حشر ایلدک (وقد کنت بصیرا حال بو که بن دنیاده بصیر ایدم قال کذلک اومثل ذلک فعلت
الله که کار بونک کبیدر که اشادک بو آیتله تفسیر بیوررلر که اتتک ایاتنا فنسیتها یعنی بزم ایات واضحه ودلالت ساطعه مز که
وحدانیتمزی مشعر در سکا کلدی پس سن آنی نسیان وفراموش ایلدک ونظر عبرتله نظر ایلمدک وتعامی قیلدک وکذلک
الیوم تنسی بزم ایاتمزی نسیان ایدوب تعامی ایلدیکک کبی سن دخی بو کون اعمالک حالنده نسیان اولنورسن معنیٔ بیت
بز اعطا ایده رز جناب عزتک لساننده در شول کمسکه اعراض ایلدی بو دنیاده بزم ذکرمزدن تنک معیشت اعطا ایده رز
وبزجزا ویررز انک اعراضی مقابله سنده اعمالکی عیشه مفعول ثانیسیدر نعط نک (مثنوی) دزد چون مال
کسان را می برد * قبض ودل تنکی دلش را می خلد بو بیت مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی مثلا بر خرسز چونکم بر نیجه
کمسه لرک مالنی ایلتور صاحبنک ملکندن اخراج ایدر پس قبض ودل تنکلک آنک قلبنه باتروانی الام واضطرابه اثار

مثنوی) او همی کوید عجب این قبض چیست * قبض آن مظلوم کز شرت کریست) اول سارق دیر که عجبا بو قبض
والم ندر دیو اکا که ای سارق اول مظلومک قبضیدر اول قبض درونکه سنک شرکدن اغلادی وجکر بن شروضررکدن
داغلدی (مثنوی) چون بدین قبض التفاتی کم کند * باد اصرار آتشش را دم کند) چونکم دزد بو قبضه التفات ایلمیه
باد اصرار انک نار شرنی یل ایله واشتعال ایلیه (مثنوی) قبض دل قبض عوان شد لاجرم * کشت محسوس آن معانی
زد علم) کوکل قبضی عوام قبضی کبی اولور لاجرم ضابطلر آنی اخذ قیلور لابد پس اول معانی مضمره محسوس اولور
وخارجه علم اورر (مثنوی) غصها زندان شدست وچارمیخ (غصه بیخست وبروید شاخ بیخ غموم وغصص عاصی ومجرم
اولنلره زندان معنوی وچارمیخ قلبی اولدی وجناب حق غم والم شکنجه سیله آنلره قصاص قیلدی غم وغصه فی المثل
بیخدر البته برک شاخ بتورر واثمار واثاری هر نه ایسه ظهوره کتورر (مثنوی) بیخ پنهان بود هم شد آشکار قبض وبسط
خویش را بیخی شمار) زمینده کیزلی کوکار اشکار اولدی کندی قبض وبسطنی دخی بر بیخ عد ایله بونلرک دخی اثاری البته
ظهوره کلور ویوم تبلی السرائر ده عیان اولور (م ی) چونکه بیخ بد بود زودش بزن) تا نروید زشت خاری در چمن چونکم
کوکک اوله یعنی دروندە موجب قبض ومؤاخذه اولان معاصی واثار ظهوره کله آنی علی الفور اورو قلبکدن انی طشره
سور تا کم چمن آخر وجود کده ویا چمن آخرتده بر زشت خار بتمیه وجزاء سیئة ومکافات موذیه ظهور ایتمیه (مثنوی) قبض
دیدی چارۀ آن قبض کن) زانکه سرها جمله می روید زبن) قبض کوره سن یعنی اثار جلالیه وعلایم قهریه یی دروکده
مشاهده قیله سن اول قبضک چاره سنی ایله زیرا که شاخلر جمله سی کوکدن بتر یعنی جزای اعمال دروندە موجب
قبض وبسط اولان خصلت ذمیمه دن ظهور ایلرو بتر بونلر که موجب قبضدر بیخ کبی وبونلرک جزا ومکافاتی شاخ وبرک
وثمر کبیدر پس قبل ظهور الاثر والثمر شاخ بدک اصلی که ذنوب وقبض قلوبدر قلع وقمع ایله وچارۀ عیوب وبحات ذنوب
ومصقلۀ قبض قلوب استغفار وذکر الله العلام الغیوبدر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم الاستغفار منجیات الذنوب
والذکر صقالة القلوب رواه الدیلمی فی الفردوس عن حذیفة رضی الله تعالی عنه وقال علیه الصلوة والسلام من لزم
الاستغفار جعل الله له من کل هم مخرجا (مثنوی) بسط دیدی بسط خود را آب ده * چون برآید میوه با اصحاب ده)
بسط کوره سن یعنی آثار جمالیه وتصفیه یی مشاهده قیله سن اول انبساط وانشراحکه آب ویروشکر وطاعتله نشو
ونماده ایله چونکم انبساط قلبیه وتجلیٔ لطیفه نک میوه سی ظهوره کله یعنی اثار وخواصی نمایان اوله وخارجده وجود
بوله آندن اصحاب واحبابه ویر ومحصول بسط درونی بونلره عطیه قیل (بقیۀ قصۀ اهل سبا (مثنوی) آن سبا ز اهل صبا
بودند وخام * کارشان کفران نعمت با کرام) اول صبا قومی اهل میل واهل هوادن ایدیلر وخام ایدیلر بونلرک کاری
کریملره یعنی انبیا واولیایه کفران نعمت ایدی کفران شکرانک ضدیدر وکفران فی المثل نه دیمک درآنی بیان بیوررلر
مثنوی) باشد آن کفران نعمت در مثال (که کنی با محسن خود تو جدال اول کفران نعمت مثالده بو اولور که کندی منعم
ومحسنکله جدال ایلیه سن ویا لسان حاله ویا قال الله بویله دیو سو یلیه سن (مثنوی) که نمی باید مرا این نیکویی *
من برنجم زین چه رنجم میشوی) که بکا کرکمز سنک ویردیکک ایلک بن بو ایلکدن بیحضور اولورم یا خود بن بو ایلکدن
رنجیده یم بوندن بنی نه انجیدیجی اولورسن ویا خود بوندن سن نه رنجیده اولورسن دیمک اولور محصل قدر نعمتی بیلمک
وآنک شکرنی قیلماسق بو کونه معنالری مستلزم اولور (مثنوی) لطف کن این نیکویی را دور کن * من نخواهم چشم
زودم کور کن) لطف ایله بو نیکولکی بندن دور ایله بن چشم استمزم فوری بنی کور ایله دیه سن (مثنوی) پس سبا کفتند
باعد بیننا * شیننا خیرلنا خذ زیننا) سورۀ سباده جناب خدا سبا قومنک حقنده علی طریق الحکایة بیوررلر که بز سبا
قومنه انواع واصناف جود وکرم اعطا ایلدک که لا یعد ولا یحصی در فقالوا پس قوم سبا دیدیلر ربنا ای بزم ربمز باعد
بعید ایله بعد دخی قرء اندی بین اسفارنا بزم سفرلریمزک ومنازل ومراحلزک ما بینی بونلره اعطا اولنان نعمتک بری دخی
بو ایدیکم هر نه جانبه سفر ایتسه لردی هر قریه بری برندن کورینوردی حتی سبادن شامه کلنجه یه دک درت بیک یدی
یوز قریۀ معموره وار ایمش بونلرک اغنیاسی کفران نعمت اوزره اولوب دیدیلر که یارب بزه منازل ومراحل پیدا ایدوب
مقرلریمزک ما بینی بعید ایله تا زحمت وتعب چکه لم زیرا بو نعمتلردن ملول اولدق وظلموا انفسهم بونلر ظلم ایلدیلر کندو
نفسلرینه کفرانلری سببیله اول جمله کویلری خراب ایلدک (فجعلناهم احادیث) پس بز بونلری حدیثلر وحکایه لر قیلدق
خلق لساننده خلق تعجب ایدرلر که نه عجبدر که بونلر نعمتی ترک ایدروب نقمت طلب ایلدیلر (ومزقناهم کل ممزق)
وبز بونلری تمزیق وتفریق ایلدک کای تفریق اتمکلکه هر بری بر جانبه پراکنده ومتفرق اولوب دار ودیارلری خراب
ویباب اولدی (ان فی ذلک لآیات) تحقیقا بو ذکر اولنان کلامده ایات عظیمه ودلائل جلیله واردر (لکل صبار
شکور) معاصی وکفرانه کای صبور ونعمتاره شکور اولنلر ایچون معنیٔ بیت پس سبا قومی دیدیلر که بعید ایله بزم

مابنمزی بزه شین وعیبز حیردر بزم زیمزی ال دیدیلر (مثنوی) ماغی خواهیم این ایوان وباغ * نی زنان خوب ونی امن
وفراغ) بزبو ایوان وباغی استمزز نه خوب زنلرونه امن وفراغ استرزیعنی بونلری دخی استمزز دیدیلر (مثنوی) شهرها نزدیك
همدیکر بدست * آن بیابانست خوش آنجا ددست) شهرلر بری برینه قریب اولمق بددر اول بیابان بزه خوشدرکه
آنده سباع واردر وجانورلر چوقدر پس بزه بو شهرلرك و یللرك بر برینه قریب اولمسندن بعید اولمسی یکدر
دیوسویلدیلر (مثنوی) یطلب الانسان فی الصیف الشتا * فاذا جاء الشتاء انکرذا) انسانك کفرانی نه مرتبه ده
ایدوکن بو ابیات لطیفه ایله بیان ایدرلر یورلرکه انسان طلب ایلر صیفده یعنی یازاینده شتایی قچن شتا کلسه انکار ایلر
اول شتایه ویازاستر ذا اسم اشارتدر مشارالیهی شتادر (مثنوی) فهو لا یرضی بحال ابدا * لا بعیش لا بضیق رغدا) پس
اول انسان راضی اولمز ابدا بر حاله عیشه ده راضی اولمز تنکلکده ده راضی اولمز ما حصل نه غنایه نه عنایه نه کرمایه
نه سرمایه نه نعمته نه نقمته هر برحاله که واصل اوله قناعت ایتمیوب آخر مرادك حصولن استر رغد طیب وواسع اولان
شیئه دیرلر عیشك صفتیدر بو تقدیرجه بازاید اولور تقدیر کلام لا عیشا رغدا ای طیبا واسعا دیمکدر وبو ابیات اصلنده
امرء القیسك ایدی حضرت خداوندکار تغییر ایدوب بو محله ایراد ایله مشلر اصلنده بویله ایدیکه (بیت) یتمنی المرء
فی الصیف الشتا * فاذا جاء الشتا انکره * فهو لا یرضی بحال واحد * قتل الانسان ما اکفره) وحضرت مولانا قدس
سره الاعلی بیوررلر (مثنوی) قتل الانسان ما اکفره * کلما نال هدی انکره) بو بیت سورۀ عبسه ده اولان آیته اشارتدر
قتل الانسان ما اکفره) لعنت اولنسون انسانه انساندن مراد کافرلردر ویاخود نعم حقه کفر انده اولان اوله ما اکفره
صیغۀ تعجبدر انسانك افراط کفرانی تعجبدر یعنی انسان نه کافرترین خلقدر هیچ ادراك وتفکر ایلمزکه (من ای شیء
خلقه مبتدأ حدوثدن انسانك اوزرینه انعام بیوردیغی بیان ایدرلر استفهام تحقیر ایچوندر یعنی انسانی نه شیء
حقیردن خلق ایلدی اول الله پس اول ابهامی بیان ایدوب بیوررلرکه من نطفة خلقه آنی ماء مهیندن خلق ایلدی فقدره
ای فهیأه لما یصلح له من الاعضاء والاشکال یعنی تقدیر وتهیئه ایلدی انسانك شانه لایق اعضاء واشکال وهیأتنی
وهیکلنی احسن تقویم اوزره (ثم السبیل یسره) اندن صکره اول الله تیسیر وتسهیل ایلدی وفروج امهاتدن خروجه
سبیلنی تا متولد اولوب ظهوره کلدی ویاخود اول انسانه تیسیر ایلدی خیر وشرك سبیلنی (ثم اماته) اندن صکره اول
انسانی اولدردی اجلی یتدکده (فاقبره) ای جعله ذا قبر یواری فیه لا کالبهایم تکرمة له یعنی انی قبر صاحبی قیلدیکه اول
قبرانی ستر ایدرمردار جیفۀ بهایم کبی طشره ده قالمز پس مقبره وموت دخی جملۀ نعمتدن بری اولدی زیرا موت
وصلتدر حیات ابدیه وتحفه در مؤمنه وکافره دخی من وجه نعمتدر اصل وقرار کاهن بولوب کفر وعصیانه
مؤدی اولان جای محنت آباددن خلاص اولمسی سبیله (ثم اذا شاء انشره) اندن صکره دیلدیکی وقتده آنی حشر ایلر
معنی بیت حضرت مولانا دخی کفران نعمت اولنلره بیوررلرکه لعنت اولنسون انسانه که نه عجب ربسنك انعامنه
کافر اولدی هربارکه ایشیدی هدایت حقدن برهدایته اول هدایتی انکار ایلر (مثنوی) نفس زنسانست زان
شد کشتنی * اقتلوا انفسکم کفت ان سنی) سورۀ بقره ده اولان آیته اشارتدر (واذ قال موسی لقومه) یاد ایلك ای بنی
اسرائیل شول وقتیکه موسی علیه السلام قومنه دیدی یا قوم ای بنم قومم انکم تحقیقا سز ظلمتم ظلم ایلدیکز انفسکم
نفسکزه (باتخاذکم العجل) عجلی کندیکزه اله ومعبود اتخاذ ایتمك سبیله (فتوبوا الی بارئکم) پس عزم رجوع ایلك
خالقکز جانبنه (فاقتلوا انفسکم) پس ای عبدۀ عجل قتل ایلك نفسلر یکزی ذلکم نفسلر یکزی قتل ایتمك خیر لکم عند
بارئکم سزلك ایچون خیرلودر حیات دنیادن ریکز قتنده پس کوساله پرستلر بر یره جمع اولوب بری برین قتل ایتدیلر
صباحدن زواله وارنجه یتمش بیك کمسه مقتول اولمش پس حضرت موسی علیه السلام دعا ایدوب رب العزة
بیوردیکه فتاب علیکم فا شرط محذوفك جوابیدر تقدیر کلام فان فعلتم فقد تاب علیکم کان حضرت موسی بونلره
دیمش اوله کذا کرسز بو فعلی اشلدیکز ایسه حق تعالی دخی عفو ایدوب رجوع ایلدی ویاخود جناب عزتدن بونلره
علی طریق التفات خطاب اوله که فعلتم ما امرتم فتاب علیکم بو تقدیرجه فا عطف ایچون اولور انه تحقیقا اول الله
هو التواب الرحیم کثیر التجاوز عن الذنوب درو کثیر الرحمة در قال الامام القشیری التوبة بقتل النفوس غیر منسوخة
فی هذه الامة لان بنی اسرائیل کلهم قتلوا انفسهم ظاهرا وهذه الامة تقتل بتوبتهم انفسهم معنی کما قال النبی صلی الله
علیه وسلم موتوا قبل ان تموتوا والناس یتوهمون ان توبة بنی اسرائیل اشق ولیس کما توهموا فان ذلك کان فی ساعة
واهل الخصوص من هذه الامة قتلوا انفسهم فی کل لحظة بسیوف الریاضات والمنع عن الشهوات کما قال (بیت
قبورورای تحت التراب والثری * رجال لهم تحت الثیاب قبور) وحضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که من اراد
ان ینظر الی میت یمشی علی وجه الارض فلینظر الی ابی بکر معنی بیت حضرت مولانا بیوررلر نفس کفران نعمه وعجل

عجل پرستلر قیلدندر انکچون کشتنی دریعنی قتله منسوبدر پس بو اجلدن اقتلوا انفسکم دیدی اول اولوا الله (م ی)
خارسه سویست هر چو نش نهی) در خلد وزز خم او تو کی جهی) نفس اماره فی المثل اوچ کوشه لو بر خاره بکزر هر نه کم
قویه سن چون عربیجه کیف وترکیجه نته معناسنه اولان چوندر اشباع واوله قرأت اولنور یعنی هر نه حالله که نفس
اماره یی کندوکه قویه سن البته سکا اول جانبی باترانك زخمندن سن قچن صحیره یوب خلاص اولورسن (مثنوی) آتش
ترك هوا درخارزن * دست اندر یار نیکوکارزن) هوای نفسی ترك ایتمك فی المثل آتش کبیدر پس آتش ترك هوایی
خار نفسه اورو آنك خارکبی اولان اوصافنی احراق قیل والکی یار نیکوکاره اورکه اول اوصاف الهیه واعمال صالحه
وطاعت ربانیه در (مثنوی) چون زحد بردند اصحاب سبا * که بپیش ما وبا به از صبا) چونکم اصحاب سبا کفران نعم
اولمغی حددن ایلتدیلر بو یلدیلر که بزم اوکزده صبادن وبا یکدر بزه بو کونه صبا وانواع نعما لازم دکلدر دیدیلر (مثنوی
ناصحانش در نصیحت امدند * از فسوق وکفر مانع می شدند) ناصحلر آنلره نصیحته کلدیلر کفر وفسوقدن مانع اولدیلر
وزنهار کافر النعم اولمالك وفسوق وفجوره میل قیلمالك دیو انلره زجر قیلدیلر (مثنوی) قصد خون ناصحان
می داشتند * تخم فسق وکافری می کاشتند) اول بد بختلر ناصحلرك قاننی دوکمکه قصد ایلدیلر کافرلك
وفاسقلق تخمنی اکدیلر وناصحلرك سوزنی اصلا قبول ایلمدیلر (مثنوی) چون قضا اید شود تنك این جهان * از قضا
حلوا شود رنج دهان) چونکم قضا کله بو جهان تنك اولور وقضای الهیدن حلوا رنج دهان اولور آغزه لذت
وحلاوت ویره جك ایکن تقدیر الهی ایله رنج وزحمت ویرر (مثنوی) کفت اذا جاء القضا ضاق الفضا * تحجب
الابصار اذا جاء القضا) پیغمبر علیه السلام بیوردیکه قچن قضا کلسه صحرالر تنك وتار اولور وابصار محجوب ومستور
اولور قضا کلدکده قضایه رضادن غیری چاره ودوا یوقدر نته کم حدیث شریفده بیوررلر لا یرد القضاء الا الدعاء
رواه الترمذی والحاکم عن سلمان (مثنوی) چشم بسته میشود وقت قضا * تا نه بیند چشم کحل چشم را) قضا وقتنده
کوز باغلو اولور تا کم کوز کحل چشمی کورمز وکندویه نافع اولان شیئه نظر ایر کورمز (مثنوی) مکر آن فارس
چو انکیزید کرد) ان غبارت زاستغاثت دور کرد) اول فارسك مکری چونکم توزقو پاردی اول غبار سنی استغاثه دن دور
ایتدی یعنی اول فارس حقیقتك مکری غبار فتنه یی ظهوره کتوردی اول غبار فتنه سی اول پادشاهه استغاثه ایلمکدن
ویا مقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینك ویا مصرف الخواطر والافکار صرف قلبی علی طاعتك دیوسویلمکدن
سنی بعید ومهجور ایلدی (مثنوی) سوی فارس رومرو سوی غبار * ورنه بر تو کوبد آن مکر سوار) فارس جانبنه
کیت غبار جانبنه کتمه یوخسه اول سوارك مکری سنك اوزرینه اورر یعنی قچن قتن محن غباری کاوب سنك اوزرینه
مستولی اوله وسنی پراکنده دل وپریشان خاطر قیله اول حینده کرد انکیز اولان فارس حقیقی جانبنه متوجه اول
وا کا تضرع ونیاز قیل وغبار واسباب جانبنه کتمه وجل مصنوعاته تمسك ایتمه والا اول فارس حقیقینك مکری سکا
طوقنور وسنی دپوس مکرنك التنده زبروزبر قیلور (مثنوی) کفت حق انرا که این کرکش بخورد * دید کرد کرك چون
زاری نکرد) حق تعالی دیدی اول کمسیه که بو کرك مکر آنی یدی کرکك کردنی کوردی نیچون زاریلك ایتمدی یعنی حق
تعالی حضرتلری حدیث قدسی سنده بیوردی که آنك مفهومی بودر اول کمسه یی که بو قهر ومکر قوردی یدیکه اول کمسه
قهر ومکر قوردنك آثارنی کوردی وناله وتضرع قیلمدی ودعا ونیاز ایدوب الهی سن بنی بو سوء قضا پنجه سندن خلاص
ایله دیمدی اللهم انی اعوذبك من جهد البلاء ودرك الشقاء وشماتة الاعداء وسوء القضاء دیوسویلمدی (مثنوی) اوغمی
دانست کرد کرك را * باچنین دانش چرا کرد او چرا) اوکسه قوردك توزنی بیلمدی بو نجلین دانشله نیچون او چرا ایتدی
یعنی اول حیوان سیرت که مکر الهی قوردینك غبارنی وآثارنی بیلمدی بلکه آنی کند ویه نعمت وراحت صاندی اول
حیوان سیرت بو نجلین عقل ودانشیله تمتعات دنیویه دن ومأکولات جسمانیه دن نیچون اوتلدی وتمتع ایلدی بو قدر
عقلله کرك ایدیکه چرا کاه دنیادن استدیکی یردن اوتلمیدی تا مکر الهی قوردینك پنجه سنه مبتلا اولمیدی (مثنوی
کوسفندان بوی کرك با کزند * می بدانند وبهر سو می خزند) مثلا کوسفندلر باکزند اولان قوردك رایحه سنی بیلورلر
همان دمکه بر قوردك رایحه سنی آله لر هر طرفه سورتنورلر وبر یره کاوب جمع اولورلر (مثنوی) مغز حیوانات بوی شیر را
می بداند ترك میکو یدچرا) حیواناتك مغزی ارسلان رایحه سنی بیلور چونکم بر برده ارسلان رایحه سن الور چرایی
ترك ایدر واوتلغی قویوب محل امنه کیدر (مثنوی) بوی شیر خشم دیدی باز کرد * با مناجات وحذر انباز کرد) پس سنده
ای بنی آدم اکر عاقل ایسك حق تعالینك مکر وقهری شیرنك رایحه سنی کوره سن کیرو دونوب واول محلدن رجوع
ایدوب مناجات وحذر وپرهیز ایلمکه انباز اول وتضرع ونیازه اشتغال ایله (م ی) وانکشتند آن کروه از کرد کرك * کرك
محنت بعد کرد آمد سترك کورکه اول کروه کافرین خشم الهی قوردنك غبار وآثارنی کوروب کیرو دونمدیلر وتوبه قیلمدیلر

محنت قوردی اول غبار واثارك ظهورندن صكره سترلك وعظیم ظهوره كلدی (مثنوی) بردریدان كوسفندانرا بخشم
كه زچوبان خرد بستند چشم) اول قیونلری خشمله یرتدی كه عقل چوباننك اندن انلر كوز باغلدیلر وعقله وعاملة
او عیوب نفس وشیطانه اویدیلر (مثنوی) چند چوبان شان بخواند ونامدند * خاك غم درچشم چوبان
میزدند) آنلری نیجه كره دعوت ایلدی كلمدیلر رغم طبراغنی چوبانك یوزنه اوردیلر بونده چوباندن مراد اول قومی
راه حقه دعوت ایلین اولور (مثنوی) كه بروما ازتو خود چوبان تریم * چون تبع كردیم هر یك سروریم) آنلر داعی
راه حق اولان پیغمبره بویله دیدیلر كه یوری بز خودسندن چوبانتر زنیجه تابع اولورز بزم هر بریمز سرور زبزسكا تابع
اولنلردن دكلز (مثنوی) طعمهٔ گرگیم وآن یار نی * هیزم ناریم وآن عار نی) بر اول خشم ومكر قوردی دیدیكه گرگك
غداسی یز نارك لایق دكلز نارك هیزمی یز عاره لایق دكلز كه النار ولا العار دیلر دردیدیلر (مثنوی) حمیتی
بد جاهلیت در دماغ * بانك شومی بر دمنشان كرده زاغ) چونكم قوم سبا پیغمبرلرینه بویله دیدیلر وحمیت جاهلیه دن
نجه عیوب عصیان وكفران اوزره مصر اولدیلر پس حضرت خداوندكار بیوردیلر بر حمیت اولدی جاهلیت دماغ
انسانیده حمیت غضب نفسانی وغیرت حیوانیدر مع الانكار كه صاحبی نفسنی انكله حمایت ایدر دینیه وعلمیه اولورسه
محمود حدر نفسانیه وجاهلیه اولورسه مذموم در ولفظ بد ضم بایله ده جائز وفتح بایله ده جائزدر وبو بیت دخی سهل الممتنع
قبیلندندر كلامده خیلی اختصار واردر صحیح سكوت افاده ایلكه مصرع اولك آخرنه ومصرع آخرك اولنه براكی
لفظ تقدیر ایلمك لازمدر زیرا قرینه اكا دلالت ایدر تقدیر معنی بر حمیت بد در ویاخود بر حمیت اولدی جاهلیت دماغده
ولهذا اعرضوا عن المتابعة وفارسیجه تقدیر ایلرسك بدان سبب عار كردند ومنكر شدند دیمك اولور وبسبب حمیت
جاهلیت بونلرك اثرلری اوزره زاغلر شوملق صداسنی ایلدی بو مصرع كنایه در بونلرك شهرلری خراب وكندیلری
تراب اولدی دیمكدن وزاغدن مراد غراب البین دركه آنك صداسیله اعراب تطیر ایدرلر (مثنوی) بهر مظلومان
همی كندند چاه * درچه افتادند ومیكفتند آه) مظلوملردن اوتری آنلر همیشه قیو قازدیلر اول قیویه كندیلری
دوشدیلر وآه دیدیلر وآنده غملر وحسرتلر یدیلر (مثنوی) پوستین یوسفان بشكافتند * انچه میكردند یك یك یافتند
یوسفلرك پوستینی پاره لدیلر یعنی یوسفان معنوی اولان انبیا واولیانك دریلرین وجسملرین وصورتلرین خراب ایدوب
یوزدیلر اول نسنه یی كه ایلدیلر بر بر بولدیلر واینتدكاری عملك جزاسنی هم بو دنیاده كوردیلر (مثنوی) كیست آن یوسف
دل حق جوی تو * چون اسیری بسته اندر كوی تو) بو بیت بعض متوهمینك توهمنی دفع ایچوندر یعنی سركذشت
واوصاف قوم سبایی بعض كسه استماع ایلدكده توهم ایلركه آنلرك خصال قبیحه سندن كندیسی پاك اوله مظلوملر
ایچون قیو ایمكدن ویوسفلرك پوستینی یرتمقدن كویا كه نفسی قورداله بیان بیورررلر كه سن دخی اول خصال قبیحه ده
مشتركسن اول اذا وجفا ایلدیكم یوسف كیمدر دیرسك سنك حق جوی اولان قلب وروحكدر زیرا كه بر اسیر كبی
باغلو اولمشدر سنك كوی بدنكده (مثنوی) جبرئیلی را براستن بسته * پر وبالش رابصد جا خسته) جبرائیلی یاخود
جبرائیله منسوب اولان روح اقدسی دیرك اوزره باغلدككه قلب وروحی بدنه باغلق وآنی شهواته اسیر قیلمق جبرائیلی
ستونه باغلق كبی جفادر وآنك پر وبالنی افكار فاسده واسطه سیله یوز یرده خسته ایلدك (مثنوی) پیش او كوساله
بریان اوری * كه كشی اورابكهدان آوری) آنك اوكنه كوساله بریان كتوررسن وصمان چكرسن وآنی كهدان
دنیایه كتوررسن واكا بویله دیو سویلرسن (مثنوی) كه بخورا ینست ماراكوت وپوت * نیست اورا جز لقاء الله
قوت) كه بونی كه بزم لوت وپوتمز بودر حال بوكه اكا لقاء الله دن غیر غدا اولوب بو قدر وآنك نصیبی تجلی الهیه وحكم
ربانیه اولدیغندن قلب وروح اسیر تن ومربوط استخوان بدن اولمقدن عظیم الم وشكنجه چكرلر (مثنوی) زین شكنجه
وامتحان آن مبتلا * میكند از تو شكایت باخدا) بو شكنجه دن وامتحاندن اول دل مبتلا سندن خدایه شكایت ایلر
بویله دیو (مثنوی) كای خدا افغان ازین كرگ كهن * كویدش نك وقت آمد صبر كن) كه ای خدا افغان وفریاد
بو موذی اولان كرگ كهندن حق تعالی دخی اول قلب وروحه تسلی ویروب دیر كه اشته وقت كلدی صبرایله (مثنوی
داد تو واخواهم از هر بیخبر * داد كه دهد جز خدای دادگر) سنك دادنی ای عاقل روح كیرو استرم هر بیخبردن وسنك
قدركی بیلمز هر خردن خدای دادكردن غیری دادكیم ویرر یعنی كمسه ویرمز (مثنوی) او همی كوید كه صبرم شد فنا
در فراق روی تو یاربنا) اول اسیر جسم اولان روح جناب حقه لسان حال ایله دیركه الهی سنك فراقكده بنم صبرم فنا اولدی
ویاربنا سنك رویك فراقنده طاقت قالمدی (مثنوی) احمدم درمانده در دست یهود) صالحم افتاده در حبس ثمود خدایا
كویا دست یهود بلرده قالمش احمدم وثمود قومنك حبسنه دوشمش صالحم (م ی) ای سعادت بخش جان انبیا * یابكش
یا بازخوانم یا بیا ای انبیانك جاننه سعادت بخش اولان خدا بنی بو حالده اولدر ویاخود جنابكه كیرو دعوت ایله

وصا

وصالكله كولدر ویاخود بنم مرتبه مه تجلی لطف وجمالكله كل تنزل وتقرب ایله (م ی) بافراقت كافرانیست تاب
می كوید یا لیتنی كنت تراب) سورهٔ نبانك آخرنده در ذلك الیوم الحق اول مذكور اولان كون ثابت ومحققدر لامحاله
فمن شاء اتخذ الی ربه مآبا) فافاء فصیحه در شرط محذوفه جواب اولمغی بیان ایدر ومفعول شاء محذوفدر والی ربه
متعلقدر مآبا یه رعایة للفواصل تقدیم اولندی تقدیر كلام اذا كان الامر كما ذكر من تحقق الیوم المذكور فمن شاء
ان یتخذ مرجعا الی ثواب ربه الذی ذكر شانه العظیم فعل ذلك بالایمان والطاعة وعن قتادة مآبا ای سبیلا كذا فی تفسیر
ابی السعود یعنی چون یوم آخرتك ثبوتی مقرر اولدیسه پس هر شول كمسه دیلر اتخاذ ایتمكلكی ربینك ثوابی جانبنه
مرجع وسبیلی اتخاذ ایلسون ایمانله وعمل صالحله انا انذرناكم تحقیقا بز سزی قورقتدق بو سوره ده وقرآنده مذكور اولنان
آیات ناطقه ایله عذابا قریبا عذاب آخرتدن وقربی كل آت قریب اولدیغی جهتندن كما قال الله تعالی (كأنهم یوم یرونها
لم یلبثوا الا عشیة او ضحاها) یوم ینظر المرء اول كونده نظر ایلیه انسان ما قدمت یداه ما استفهام ایچوندر منصوبدر
قدمت ایله ای ینظر المرء ای شیء قدمت یداه ویاخود موصول اوله وعائدی محذوف اوله تقدیری ینظر المرء الذی قدمت
یداه یعنی انسان اول كون نظر ایدر شول شیلره كه آنی ایكی الی تقدیم ایلدی ونه شیء تقدیم ایلدیسه آنی كورروید
تخصیص ایتمسی اكثره بناءدر زیرا اكثر اعمال یدله حاصل اولور (ویقول الكافر یا لیتنی كنت ترابا) وكافر دیر كاشكی بن
تراب اولیدم یعنی هركز خلق اولمیدم دیه ویاخود حیوانك بعد القصاص خاك اولدیغن كوروب بونلر دخی آرزو ایده لركه
نولیدی بزده بو حیوانات كبی خاك اولیدق دیه ویاخود اهل جنته ومؤمنلره حقك انعام واحسانن كوروب بو فراقه
تحمل ایده میوب تمنی ایده لر كه كاشكی بز دنیاده ریاضتله وفقر وفاقه ایله تراب اولیدق تا بزده بو سعادته لایق اولیدق
بیت) خاك شو خاك تا بروید كل * كه بجز خاك نیست مظهر كل) ای برادر چو عاقبت خاكست * خاك شو پیش از انكه خاك
شوی معنیٔ بیت * سنك فراقكه كافرلره تاب وطاقت یوقدر كافرلردن هر بر كافر چونكم سندن جدا اولدیغی
مشاهده قیله (یا لیتنی كنت ترابا) دیر یعنی نولیدی بن خاك اولیدم دیو بیهوده یره تمنی ایلر (مثنوی) حال او اینست
كو خود زان سوست * چون بود بی تو كسی كان توست) اول كافرك حالی بودر كه او خود اول طرفدرسن سز بركسه
نیجه اولور كه اول سكا مخصوص ومنسوبدر یعنی اول كافرك حالی بو مرتبه سنك فراقكه صبر قیلممقدر كه اول خود
اول بعد وفراق طرفندندر واكا اهلدر پس سن سز شول كمسه نیجه اولور وسنك فراقكه نه حالله صبر قیلور
اول كه سنك وصالكه لایق واهلدر (مثنوی) حق همی كوید كه آری ای نزه * لیك بشنو صبر آر وصبر به) حق تعالی
حضرتلری اول كندینك وصالنه اهل ولایق اولان جان ودله دیر كه بلی ای پاك وطاهر اولان كوكل سن بكا طالب
وعاشق سن وسجن بدنده محبوس ومقید اولمش بر غریب سن لیكن ایشت صبر كتور صبر اولی در بهر حال ساعی
كلدكده سنی آزاد ایلرم ووصالمله شاد ایلرم دیر (مثنوی) صبح نزدیكست خامش كم خروش * من همی كوشم
پی تو تو مكوش) صباح قریبدر یعنی صبح قیامت نزدیكدر خاموش اول خروش ایلمه بن سندن اوتری سعی ایلرم سن سعی
ایلمه بلكه صبر ایله چونكم مناسبتله بو قدر معارف بیوردیلر وبو تن عالمنده غریب اولان جان ودلك حالنی دخی بیان
ایلدیلر پس ینه اول خواجه نك حالنی بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (بقیهٔ داستان رفتن خواجه بدعوت روستایی
بسوی ده (مثنوی) شد ز حد هین باز كرد ای یار كرد * روستایی خواجه را بین خانه برد) بو كونه معارف واسراره حددن
زیاده اولدی اكا اول ای یار دلاور كیرو رجوع ایله وخواجه نك حالنی سویله روستایی كور خواجه یی او ینه ایلتدی
واكا اول محلده كورنلر ایتدی (مثنوی) قصهٔ اهل سبا یك كوشه نه * آن بكو كان خواجه چون آمد بده) اهل سبانك
قصه سنی بر كوشه یه قو انی سویله كه اول خواجه شهردن اهل وعیالی ایله قالقوب كویه نیجه كلدی وكویده نه فلاكتلره
اوغرادی انی سویله (مثنوی) روستایی در تملق شیوه كرد * تا كه حزم خواجه را كالیوه كرد) الحاصل روستایی
خواجه یه تملق ایلمكده شیوه وعشوه ایلدی تا كم خواجه نك حزم واحتیاطنی كیدروب بون وابله ایلدی (مثنوی
از پیام اندر پیام او خیره شد * تا زلال حزم خواجه تیره شد) خواجه روستایینك پیام اندر پیامندن وعلی التوالی اولان
كلامندن خیره اولدی حتی خواجه نك حزم ورأی زلالی بولاندی واحتیاط واهتمام ایده مدی (مثنوی) هم ازینجا
كودكانش در پسند (نرتع ونلعب بشادی می زدند * هم بو جانبدن آنك كودكاری روستایینك دعوتنی پسند ایلمكده نرتع
ونلعب مفهومنی شادیلكله اوردیلر وای بزم بابامز ورالم دوتمز كوینده اوتلایلم واوینایلم دیوب پدرلری اوزرینه
دوردیلر وآنی اقدامله قالدروب كوی جانبنه سوردیلر (م ی) همچو یوسف كش ز تقدیر عجب) نرتع ونلعب برد از ظل رب
سورهٔ یوسفده اولان آیته اشارتدر (قالوا یا ابانا) یعقوبك اولادی جمع اولوب حضرت یعقوبه دیدیلر كه ای بزم بابامز
مالك لا تأمنا علی یوسف سنكچون نه واردر كه سن بزی امین قیلمزسن یوسف اوزره وانا له حال بوكه تحقیقا

برا كالناصحون البته خيرخواه واشفق ومهربانز ارسله معنا غدا اول يوسفى ارسال ايله برمله يارين صحرايه تفرج ايتمكه يرتع
اكل فواكه واثمار ايليه ويلعب دخى او ينايه اوق اتمق وبعض جانبه كتمك كبى بومعنى يرتع ويلعب ياءيله قراءت اولنديغى
اوزره دربونلرله دخى نفس متكلم مع الغير صيغه سى اوزره هم قراءت اولنمشدر (وانا له لحافظون) وتحقيقا بز آنى حفظ
ايدبجيلرز مكارهدن وسباع وهوامدن معناى بيت يوسف كبى كه آنى تقدير عجايبدن اولان نرتع ونلعب ديمك ظل ايدن
ايلتدى وجدا ايتدى يعنى حضرت خداوندكار نصيحت بيوروب ديرلر يوسف كبى نيجه كسنه يى تقدير صنع كردكار
يرتع فواكه واثمارا ايتمكه كتمه لرى ظل ايلرندن ونظر بيلرندن منقطع قيلمشدر بوتقديرجه ايدن مراد مرشدوربدن
مراد يارب العزة وياخود بنه مربى اولان مرشد اولورپس بودنيا ومافيهاسرتاپا لعب ولهودر وعيش ونوش خطا وسهودر
نيجه سالكلرى مرشد ومربيلرى سايه سندن دوروم رحمتدن مهجور قيلمشدر (مثنوى) آن نه بازى بلكه جان بازيست آن
حيله ومكر ودغاسازيست آن) اول بازى دكل بلكه جان بازيدر حيله ومكر ودغاسازيدر اول بازى دكل كندوبى
تلف بازلقدر حيله ومكر ودغاسازلقدر اول يعنى نفسك ميل ايلديكى لعب ولهو معنيده بازى دكل بلكه
جان اويناتمق وحيله ومكر ودغادورمكدر (مثنوى) هرچه ازيارت جدا اندازدان * مشنوانرا كه زيان داردزيان)
هرنه كه اول سنى ياركدن جدا انه ودورومهجور ايده آنى ايشتمه كه اول زيان طوترزيان وسنى دوستكدن بعيد ايلين سكا
ضرر ايلر (م ى) كربود آن سود صد در صد مگير) بهر زر مكسل زگنجور اى فقير) اگرسنى ياركدن جدا ايلين شى صداندر
صد سود ونفع ايسه ده آنى طوتمه اى فقير زردن اوترى كنجوردن منقطع اولمه ودرهم ودينار دن اوترى خزينهٔ الهى اولان
معين وياردن مهاجرت ومفارقت قيلمه (مثنوى) آن شنو كه چند يزدان زجر كرد * كفت اصحاب نبى را كرم وسرد بونى
ايشت كه نه قدر يزدان حضرتلرى زجر ايلدى نبى حضرتلرينك اصحابنه كرم وسرد سويلدى يعنى آنلره لطفله وعنفله
تعريض وتوبيخ ايلدى (م ى) زانكه بربانك دهل درسال تنك) جمعه را كردند باطل بى درنك وآندن اوتريكه سال تنكده
بانك دهل اوزره جمعه يى بى درنك باطل ايلديلر يعنى بلاتأخير ولا توقف جمعه نمازنى قويوب طبل آوازنه رغبت
ايلديلر (مثنوى) تا نبايد ديكران ارزان خرند * زان جلب صرفه زما ايشان برند) تا كم اولميه غيريلر اوجوزا لمق لازم
كلميه اول جلبدن صرفه يى بزدن آنلر ايلته يعنى بعضسى آنلرك طبل آوازنه ميل ورغبت ايلمشلر ايدى وبعضيلرى دخى
مجرد بيع وشرادن اوترى جمعه نمازين قويوب اول جانبه توجه قيلمشلر ايدى بويله ديو كه اولميه كه اول كاربانه بزدن مقدم
وارن بهره ونواله يى آنلر بزدن اوجوزاله لر وصكره بها لواوله (مثنوى) مانده پيغمبر بخلوت درنماز * بادوسه درويش ثابت
پرنياز) پس بونلر جامعدن تجارت جانبنه بوخاطره ايله چيقوب كتديلر پيغمبر عليه السلام حضرتلرى خلوتده برايكى
پرنيازدينده ثابت اولان درويشله نمازده قالدى (مثنوى) كفت لهو وطبل وبازركانئ * چون تان ببريد ازربانئ) حق
تعالى آنلره توبيخ ايدوب بيوردى طبل ولهو وبازركانلك اى اصحاب سزى نيچون قطع ايلدى بر ربانى اولان نبيدن
م ى) قد فضضتم نحو قمح هائما) ثم خليتم نبيا قائما سورهٔ جمعه نك آخرنه اشارتدر (واذا راوا تجارة اولهوا) روايت اولنوركه
حضرت رسول مكرم صلى الله عليه وسلم برجمعه كونى خطابت بيوررلردى ومدينهٔ منوره برمقدار قحط اوزره ايدى اول
حينده دحيهٔ كلبى شامدن وافر ذخيره ايله كلوب اولادعرب عادت قديمه لرى اوزره طبلزن اولوب استقبال ايلديلر
پس آواز طبلى حضار مجلس استماع ايدنجك رسول اكرمى خطبه ده قائما قويوب متفرق اولديلر الا اون كسنه قالديلر
پس حضرت پيغمبر عليه السلام بيورديلر كه والذى نفس محمد بيده لوخرجوا جميعا لاضرم الله عليهم الوادى نارا پس
بو آيت نازل اولوب بونلرك احوالندن خبر ويرديكه (واذا راوا تجارة) شول زمانده كه بونلر تجارى كورديلر اولهوا وآواز
طبلى كوش ايتديلر لهودن مراد طبلدركه كاربان كلدكده چالارلردى (انفضوا اليها) متفرق اولديلر اول تجارت جانبنه
ايلهادوب اليها ديمدى ضمير تجارته راجعدر زيراكه اصل مقصودلرى اول ايدى وطبل بالتبع مقصود ايدى پس
تجارت ايچون تفرقلرى مذموم اولنجق هوايه بالطريق الاولى وياخود على سبيل البدال هربرينه راجع اولمقده جائزدر
تركوك) سنى ترك ايلديلر منبر اوزره قائما قائم اولديغك حالده (قل ما عند الله خير) دى يا محمد بونلره اول نسنه كه الله قتنده
خيرلودر (من اللهو ومن التجارة) لهودن وبازركانلقدن زيرا عندالله اولان دائم وثابتدر ومنفعت تجارت سريع
الزوال در (والله خير الرازقين) الله تعالى ايصال رزقه وسيله وسبب اولان رزق ويريجيلرك خيرلوسيدر معناى بيت
قد فضضتم تحقيقا سزلر متفرق وپراكنده اولديكز اى اهل مدينه نحو قمح بغداى جانبنه هائما حيران وهائم
اولديغكز حالده ثم خليتم اندنصكره ترك ايدوب خالى قوديكز نبيا نبى كزى تنوين مضاف اليه دن عوضدر
تقديرى نبيكم ديمك اوله وياتعظيم مراد اوله اى نبيا معظما ديمك اوله قائما قائم اولديغى حالده پس انلركه رسول حق
ترك ايلديلر توبيخ وتقريع اولنديلر ايدى هرزمانده بروارث رسول مقرردر اول زمان خلقى آنك ارشادندن ترك ايدوب

لهو ولعب دنيايه مشتغل اولسه لر اول قوم همان بوتوبخدن حصه دار اولورلر (مثنوى) بهر كندم تخم باطل كاشتيد
وآن رسول حق را بكذاشتيد) كندمدن اوترى تخم باطل اكديكز واول رسول حقى جامع ايچره ترك ايتديكز وآنى
قويوب تجارته متمنه كتديكز (مثنوى) صحبت او خير من لهوست ومال * بين كرا بكذاشتى چشمى بمال اول رسولك
صحبتى لهودن ومالدن خيرلودر كوركيمى قودك كوزيكى اوويعنى كوزيكى برخوش آچوب كوركه دنيا ومافيهادن خيرلو
اولان رسولك صحبتنى قويوب لهو وماله رغبت ايلمش سندر (مثنوى) خودنشد حرص شمارا اين يقين * كه منم رزاق
وخير الرازقين) خود سزلك حرصكزه بويقين اولمديمى وحرص سزه مانع وپرده اولوب بنم جانبمه بويقين كلمديمكه بنم رزاق
وخير الرازقين بيوردى (مثنوى) آنكه كندم را زخود روزى دهد * كى توكلهات را ضايع نهد) اول خدا كه كندمدن
كندمه حظ ويرر وبتوروب اكانشو ونما ويروب قوت وغدا اولمق مرتبه سنه ايركورر سنك توكللركى نچن ضايع قور
يعنى بونك كبى خلاق ورزاق اولان خدا سنك اكا اولان توكللريكى ضايع ايلمز (مثنوى) ازپى كندم جدا كشتى ازان *
كه فرستادست كندم زاسمان) كندمدن اوترى اول پادشاهدن جدا اولديكزكه آسماندن كندمى كوندرمشدر يعنى
حنطه وشعيره سبب اولان بارانى آسماندن تنزيل ايلمشدر (دعوت باز بطانرا از آب بصحرا (م ى) باز كويد بطرا كزآب خيز
تا ببينى دشتهارا قند ريز) بازقازه ديركه آبدن قالق تاكم دشتلرى قندكوره سن وصودن طشره كل بوصحرالرى شيرين
غدالرله طلو كوره سن دير (مثنوى) بط عاقل كويدش كاى بازدور) اب مارا حصن وامنست وسرور عاقل اولان
قازديركه اى بازايراق اول صو بزه حصن وامن وسروردر (مثنوى) ديو چون باز آمد اى بطان شتاب) هين بيرون كم رويد
از حصن آب) شيطان باز كبى كلدى وانسان قازلره مشابه اولدى بطلر شتاب وسرعتله حصن آبدن طشره يه كيتمالكاه
اولك كه آب سزه حصار كيدر آبدن مراد بونده آب دين ومنبع دين اولان اهل يقين اولور (مثنوى) بازرا كو بندرور و
باز كرد * ازسر ما دست داراى باى مرد) بازه ديرلر يورى كيرودون بزم طرفمزدن اى باى مردال طوت يعنى
آب دين ايچره ساكن اولان وبطلره مشابه كلان مؤمنلر باز كبى اولان شيطانه وشيطان سيرتنده اولان انسانه ديرلر
يورى كيرودون اى كتخدا بزم طرفمزدن الكى كيروطوت وبزدن فراغت ايت (مثنوى) ما برى ازدعوتت دعوت ترا *
ما ننوشيم اين دم تو كافرا) بزسنك دعوتكدن برى يز دعوتك سنكچون اولسون اى كافر بزسنك بودمكى اشتمزز
وبوكلامكى نوش ايتمزز (مثنوى) حصن ما را قند وقندستان ترا) من نخواهم هديه ات بستان ترا حصن بزم ايچون قند
وقندستان سنكچون اولسون بن سنك هديه كى استمزم بستان سنكچون اولسون بستان كسر باءيله وقنوب بن سنك
هديه كى استمزم آل سنكچون اولسون ديمك دخى وجهدر يعنى هر مؤمن عاقل شيطانه بويله ديركه اى باز سيرتنده اولان
شيطان دين حصارى بنم ايچون وبو قندستان كبى اولان دنيا دخى قند كبى لذيذ وشيرين اولان قوت وغدا سنكچون
اولسون بن سنك هديه كى قبول ايلمزم باغ وبستان سنكچون اولسونكه سنك هديه لك عين مكر وفريبدر (مثنوى)
چونكه جان باشد نيايد لوت كم * چونكه لشكر هست كم نايد علم) چونكم جان تنده اوله قوت وغدا اكسك كلمز چونكم
لشكر اوله علم اكسك كلمز مقصود جانك بدنده اولمسيدر مادامكه جان بدنده اوله حق تعالى آنك رزقنى كوندررنته كم
بر لشكر بر يرده جمع اوله آنلره بر علم اكسك اولمز (مثنوى) خواجهٔ حازم بسى عذر آوريد * بس بهانه كرد با ديومريد)
خواجهٔ حازم چوق عذر كتوردى ديو مريده چوق بهانه ايلدى يعنى اوحزم واحتياط صاحبى اولان خواجه
ديومريد كبى اولان روستايى يه چوق عذرلر قيلدى وبهانه لر ايلدى (مثنوى) كفت اين دم كارها دارم مهم *
كر بيايم ان نكردد منتظم) اول روستايى يه ديدى بودم مهم كارلر طوترم اكربن كويه كلورسم وسنك دعوتكه اجابت
قيلورسم اول كار منتظم اولمز واول مصلحت كورلمز (مثنوى) شاه كار نازكم فرموده است * زانتظارم شاه شب
نغنوده است) پادشاه بكا نازك كار بيورمشدر پادشاه بنم انتظارمدن كيجه اويومامشدر (مثنوى) من نيارم ترك امر شاه
كرد * من نتانم شد برشه روى زرد) بن پادشاهك امرنى ترك ايتمكه قادر اولمزم پادشاهك قتنده زرد روى اولمغه طاقت
كتورمزم (مثنوى) هرصباح وهرمسا سرهنك خاص * ميرسد ازمن همى جويد مناص) هركوندز
وهركيجه پادشاهك برخاص چاوشى بكا ايريشور بندن برمناص استريعنى كارك خلاصى ايچون محل استر (مثنوى
تو روادارى كه آيم سوى ده * تا درابرو افكند سلطان كره) اى روستايى سن رواطوترميسن كه بن كوى جانبنه كلم
سنك دعوتكه اجابت قيلم تاكم سلطان قاشلرينه كره براغه يعنى يوزنى وكوزنى عبوس ايدوب قاشلرن چاته وناصيه سن
پرچين ايده الحاصل سن پادشاهك بندن روكردان اولوب بكا خشم قيلمسنه رضا ويررميسن ديدى (مثنوى)
بعد ازان درمان خشمش چون كنم * زنده خود درازين مكر مدفون كنم) اندنصكره اى روستايى آنك
خشمنه درمان نيجه ايلرم بوكستاخلقدن اوترى مكر كنديمى زنده ايكن مدفون ايليم وبوخيالى كورمكدن

اوتری کندیبی مکر برلر التنده کیزلیم دیدی (مثنوی) زین نمط اوصد بهانه باز کفت ٭ حیلها با حکم حق نفتاد جفت
الحاصل بو نوعدن بو اسلوب اوزره یوز بهانه کیروسویلدی و نیجه علتلر اظهار ایدوب عذرلر نقل ایلدی اما حیلهلر حکم
حقله جفت واقع اولمدی یعنی آنک حیله و تدبیری اللهک تقدیرینه مقارن و موافق کلمدی (مثنوی) کرشود ذرات عالم
حیله پیچ ٭ با قضای آسمان هیچ اند وهیچ) اکر ذرات عالم حیله پیچ اولسه یعنی ذرات عالمدن و افرادبنی آدمدن
هر بریسی حیله یه طولشسه و دفع قضا ایلمکدن اوتری نیجه تدبیر و تدارک قیلسه قضای آسمانه نسبتله هیچ درلر هیچ
یعنی اصلا هیچ بر وجهله دفعه قادر اوله مزلر (مثنوی) چون کریزد این زمین از آسمان ٭ چون کند او خویش را ازوی
نهان) مثلا بو زمین آسماندن نیجه قاچر اول زمین کندوسنی اول آسماندن نیجه نهان ایلر یعنی بو زمین آسماندن قاچمغه
قادر اولمز و اول کندوسنی آسماندن مخفی و پوشیده قیله مز (مثنوی) هرچه آید ز آسمان سوی زمین ٭ نی مفر دارد
نه چاره نی کمین ٭ آسمان طرفندن زمین جانبنه هرنه کلورایسه اول زمین نه محل فرار طوترونه چاره ونه برکیزلنه جک
بر طوتر الحاصل اول طرفدن هرنه کلورسه زمین آنی طوعا و کرها قبول ایلر (مثنوی) آتش از خورشید می بارد برو
او بپیش آتشش بنهاده رو) اکر فرضی آنک اوزرینه کونش آتش یاغدرسه اول زمین آنک آتشی اوکنه یوز قومش
و تسلیم اولمشدر (مثنوی) ور همی طوفان کند باران برو ٭ شهرها را میکند ویران برو) واکر اول زمینک اوزرینه
بارانی طوفان ایلرسه و عظیم یغمورلر یاغدررسه آنک اوزرنده شهرلری ویران ایلرسه (مثنوی) اوشده تسلیم او
ایوب وار ٭ که اسیرم هرچه میخواهی بیار) اول زمین اول آسمانک حکمنه ایوب وار تسلیم اولمشدر بویله دیوکه بن اسیر
وزبونم هرنه یاغدررسک یاغدر چاره سی تسلیم اولمق ورضا ویرمکدر (مثنوی) ایکه جزو این زمینی سرمکش ٭ چونکه
بینی حکم یزدان درمکش ای شول کسه که سن بو زمینک جزوی سن باش چکمه چونکم حکم یزدانی کوره سن کندیکی
حکمه وامر حقدن اعراض قیلمه وروکردان اولمه (مثنوی) چون خلقنا کم شنیدی من تراب ٭ خاک باشی جست ازتو
رومتاب) سورهٔ طه ده اولان آیته اشارتدر (الذی) مبتدای محذوفک خبریدر ویا مدحیت اوزره منصوبدر (جعل لکم
الارض) اول اللهدر که سزلک ایچون ارضی قیلدی (مهدا) فراش مبسوط قیلدی (وسلک لکم فیها سبلا) ای جعل لکم
یعنی سزلک ایچون قیلدی اول ارضده طرق کثیره که تا سز مصالحکز ایچون هر جانبه کیده سز (وانزل من السماء ماء
غائبدن متکلمه التفاتدر (فاخرجنا به) انزل اوزره معطوفدر بر انزال ایلدک سمادن مطری پس بر اخراج ایلدک
اول مطر سببیله (ازواجا) ای اصنافا (من نبات) ازواجی بیان ایچوندر (شتی) شتیتک جمعیدر صفتیدر ازواجک
ویا من نباتک صفتیدر که مصدرده جمع و واحد مساویدر یعنی بر اخراج ایلدک نباتدن اصناف مختلفه یی که هر بری
طعمده و شکلده و نفعده نوع نوعدر کیمی انسانه صالح کاورو کیمی حیوانه اقول مضمردر یعنی بز دیدک انسانه کلوا یتک
اثماردن و اصناف حبوباتدن (وارعوا انعامکم) و دخی حیوانلریکزی چراکاهلرده او تلندیرک (ان فی ذلک لایات) تحقیقا
بومذ کورلرده دلائل و علامات کثیره واردر (لاولی النهی) ارباب عقول ایچون ٭ نهیه عقله دیرلر صاحبنی منهیاتدن
نهی ایلدیکیچون (منها خلقنا کم) اول ارضدن بز سزی خلق ایلدک یعنی اصل خلقتکز وابد انکز خاکدندر (وفیها
نعیدکم) وبعد الموت ارضده اعاده ایده رز سزی (ومنها نخرجکم) وعند البعث اول ارضدن بز سزی اخراج ایده رز
هر کس جزای اعمالن خیر و شر نه ایسه کورمکدن اوتری (تارة اخری) بر کره دخی معنای بیت چونکم حقک خلقنا کم
من تراب دیمه سن اشتدک و فهم ایتدک اول حق سندن خاک اولمقلق دیلدی سنکه فی الحقیقه اصلنده خاک سن سنده
یوزچویرمه یعنی خاک اولمقدن و تواضع قیلمقدن روکردان اولمه دیمکدر (مثنوی) بین اندر خاک تخمی کاشتم ٭ کرد خاکی
و منش افراشتم) حضرت حق بیورر که ای ترابدن مخلوق اولان انسان کور که خاک بدن ایچره روح سلطانی تخمن
اکدم و عرفان و ایقان بیخن دکدم سن خاکه منسوب بر غبار ایدک و بن اول غبار جسمکی عالی روح و عقلله سنی قیلدم
چونکم اصلک خاکدن اولدی و جسمک بعض صفت و اسطه سیله رفعت بولدی (مثنوی) حمله دیکر تو خاکی پیشه کیر
تا کنم بر جمله میرانت امیر) تکرار بر حمله دخی تواضعا لله خاکلکی پیشه طوت و اهل حقه مسکنت ایت تا کم جمله
میران دنیا اوزره سنی امیر ایلیم و قدر و شرفکی زیاده قیلم (مثنوی) آب از بالا بپستی در رود ٭ آنکه از پستی ببالا بر رود
کوره زمیسن اولا صو بالادن پستلکه کیدر صکره پستلکدن یوقارو کیدر مثلا ترازوده هر نقدر که ترقی ایدر اند نصکره
شاد رو انده او لقدر یوقارو کیدر ویا خود سحابدن اولا الجغه تنزل ایدر بعده پستلکده بخار اولوب ینه سمایه کیدر پس
هر شول کسه که تواضع ایدر محققدر که الله تعالی آنی رفیع المرتبه و شریف المنزله ایلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
ما تواضع احد لله الا رفعه الله رواه مسلم وقال علیه السلام من تواضع رفعه الله ومن تکبر خفضه الله رواه ابو هریرة وقال
علیه السلام التواضع لا یزید العبد الا رفعة فتواضعوا یرفعکم الله رواه ابن ابی الدنیا پس تواضع باعث رفعت اولدیغنه

ضرب

ضرب امثال ایدوب بیورورلر (مثنوی) کندم از بالا بزیر خاک شد ٭ بعد ازان او خوشه و چالاک شد ای متکبر کور که بغدای
بالادن زیر خاکه کتدی یعنی یاانباردن و یا خود اکنجینک الندن و اکسکندن خاک التنه کتدی بعد التواضع والانخفاض
اول بغدای خوشه اولدی و بر یوزینه چیقمغه چالاک اولدی و مرتفع اولدی (مثنوی) دانهٔ هر میوه آمد در زمین ٭
بعد ازان سرها بر آورد از دفین) هر میوه نک دانه سی اولا زیر زمینه کلدی اند نصکره سرلر یوقاری کتوردی
دفینندن ورفیع القدر اولدی زمینده (مثنوی) اصل نعمتهای کردون تا بخاک ٭ زیر آمد شد غذای جان پاک ٭ تواضع سبب
رفعت و مسکنت و باعث شرف و عزت اولدیغنه بو دخی دلالت ایلر که اصل نعم کردون که جمله دن ماء امطار و نور شمس
نوار درخاکه دک آشغه کلدی جان پاکک غداسی اولدی (مثنوی) از تواضع چون ز کردون شد بزیر ٭ کشت جزو آدمی
حی و دلیر) چونکم بونلر تواضعدن کردوندن تنزل قیلدی حی و دلیر اولان آدمینک جزوی و عضوی اولدی
آدمی بلا همزه مضافدر دلیره موصوفک صفته اضافتی قبیلندن اولور و حی و دلیرا کاصفت اولور (مثنوی) پس صفات
آدمی شد آن جماد ٭ بر فراز عرش پران کشت شاد) پس اول جماد اولان غدا آدمینک صفاتی اولدی مثلا قوت
وقدرت جسمانی و قوت و قدرت جسمانی به سبب کلمهٔ طیبه و اعمال صالحه اولوب مقتضای (الیه یصعد الکلم الطیب
والعمل الصالح یرفعه) اول جماد اولان غدانک آثاری و محصولی فراز عرش اوزره پران اولور شاد یلکه پس تواضع
و تنزلندن زیاده ترقی و ترفع ایلمش اولور (مثنوی) کز جهان زنده ز اول آمدیم ٭ باز از پستی سوی بالا شدیم
اولدن بز جمله مز جهان زنده و عالم فرخنده دن بو عالم اسفله کلدک کیرو بو عالم پستیدن بالایه و عالم اعلایه رجوع قیلدق
(مثنوی) جمله اجزا در تحرک در سکون ٭ ناطقان کانا الیه راجعون) محصل جمیع اجزای جهان تحرکده و سکونده
هرنه ایسه ناطقلر و لسان حالله کویالردر که تحقیقا بز اول اللهه راجعلرز و کل شیٔ یرجع الی اصله فحواسنجه اصلمز عالمنه
ذاهبلرز دیرلر و بو جمله اجزای جهانک (انا الیه راجعون) دیو نطق ایلملری عجب دکل (مثنوی) ذکر و تسبیحات اجزای
جهان ٭ غلغلی افکند اندر آسمان) ذکر و تسبیحات اجزای جهان بالکلیه (وان من شیٔ الا یسبح بحمده ولکن
لا تفقهون تسبیحهم) آیتنک مقتضاسنجه آسمانه بر غلغله براقدی و بو جمله نک تسبیح و ذکری عالم اعلایه چقدی والحاصل
هر تنزلک ترقیسی محقق و هر شیئک کلدیکی جانبه توجهی و تعرجی مصدقدر (مثنوی) چون قضا آهنک نارنجات کرد
روستایی شهری را مات کرد) نارنجات غلط مشهور نیرنجات نیرنجک جمعیدر نیرنج نیرنکدن معربدر
نیرنک فارسیجه حیله یه دیرلر پس معنای بیت بویله دیمک اولور که چونکم قضاء الهی فریب و حیلهلره قصد ایلدی
بر روستایی نادان بر شهر نورانی بی مات ایلدی (مثنوی) با هزاران حزم خواجه مات شد ٭ زان سفر در معرض آفات شد
هزاران حزم و جزمله خواجهٔ عاقل مات اولدی که اذا جاء القدر عمی البصر دینلمشدر ودع الحذر فانه لا یغنی عن القدر
حدیث شریفنک مفهومی عرفانه دینلمشدر محصل خواجهٔ بی ثبات اول سفردن معرض آفاته کتدی یعنی محل بلیاته
توجه ایتدی (م ی) اعتقادش بر ثبات خویش بود ٭ کرچه که بد نیم سیلش در ربود) فی الجمله اول خواجه نک اعتقادی
کندی ثبات و حزمنه ایدی کمال تدبیر و احتیاطنه مغرور اولوب تقدیر و تقلیب الهیه دن غافل اولدی نفسنده اکرچه کوه
عقل و رأی ایدی یارم سیل انی قاپدی و لهذا روستایی جانبنه عزم ایدوب چاپدی عارف و عاقل اول کسه درکه هر کون
بن نه ایشلرم دیمز بلکه (لا ادری ما یفعل بی ولا بکم) دیر غافل و ذاهل اول کسه درکه هر صباح کندی حزم و جزمنه
اعتماد ایدوب افعل الیوم کذا دیر کما قال ابن عطا الغافل اذا اصبح ینظر الی رأیه ویقول افعل الیوم کذا فهو مشغول
بتدبیر نفسه غافل عن تقدیر ربه والعاقل اذا اصبح یقول ما یفعل الله بی فهو ناظر الی الله وعونه لوفور عقله وکمال
تیقظه وایقانه (مثنوی) چون قضا بیرون کند از چرخ سر ٭ عاقلان کردند جمله کور و کر چونکم قضای الهی و حکم
ربانی چرخدن باش طشره ایلیه و ظهوره کله (بیت اصالة الرای صانتنی عن الخطل ٭ وحلیة الفضل زانتنی لدی العطل)
دین عاقللر غافل اولوب جمله سی کور و کر اولورلر و اصالة رای خطلدن اول حینده بونلری صیانت ایده مز و حلیهٔ
فضلله لدی العطل مزین اولوب مقصود و مرام جانبنه طوغری کیده مز (مثنوی) ماهیان افتند از دریا برون ٭
دام کیرد مرغ پران را زبون) ماهیلر دریادن طشره د وشرلر و کندیلرینی ساحله اتارلر و مرغ پرانی دام زار و زبون طوتر
(مثنوی) تا پری و دیو در شیشه شود ٭ بلکه هاروتی ببابل در رود) حتی پری و دیو شیشه ده محبوس اولور نته کم
سلیمان علیه السلام حضرتلری نیجه سنی شیشه ایچره حبس ایدوب دریایه اتدی بلکه هاروتی و ماروتی اولانلر و ملکیت
و ملکیت دعواسن قیلنلر چاه بابله کندی اختیاریله کیدر و آنده مقید و مسجون قالور (مثنوی) جز کسی کاندر قضا
اندر کریخت ٭ خون او راهیچ تریبی نریخت) چونکم قضا ظهور ایده عاقللر کور و کر اولورلر ماهیلر کندیلرین
خاکه اورورلر و مرغان پران دام ایچره زبون قالورلر الا شول بر کسنه دکل که قضا ایچنده اولدقده (ففروا الی الله

مقتضاسنجه قضایه ایجروقالورلرالاجدی خارج قضایه میل ایتمدی وحیله وخدعه جانبنه کیتمدی اول کمسه نک قانی هیچ بر تربیع دوکمدی تربیع عند اهل النجوم زیاده نحوسته دلالت ایدرتقویم رساله سنده نصیرالدین الطوسی اون ایکنجی فصلنده بویله دیرکه فاذا اجتمع کوکبان فی درجة واحدة ودقیقة واحدة من برج کان ذلک قرانهما ومقارنتهما فان کان ذلک بین الشمس والقمر یسمی اجتماعا وان کان بین الشمس وبین واحد من الخمسة المتحیرة یسمی احتراقا فالذلک الکوکب واذا تساوت درج کوکبین ودقایقهما فی برجین احدهما ثالث الاخر یسمی ذلک تسدیسا لان البعد بینهما یکون بسدس الفلک وان کان احدهما رابع الاخر یسمی تربیعا (م ی) غیر آنکه در کریزی در قضا * هیچ حیله ندهدت ازوی رها اندن غیری که قضایه قاچه سن هیچ برحیله ومکرسکا اندن خلاص ونجات ویرمز پس چاره سی اللهه تعوذ وتحصن ایلمکدر کما علم رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال تعوذوا بالله من جهد البلاء ودرک الشقاء وشماتة الاعداء وسوء القضاء رواه البخاری عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه (قصهٔ اهل ضروان وحیلت کردن ایشان بدرویشان تابی زحمت درویشان باغهار اقطاف کنند) بوسرخ شریف اهل ضروانک قصه سی وانلرک حیله ایتمسیدرتا کم درویشلرزحمتسز باغلرک میوه سنی قطع ایلیه لر (مثنوی) قصهٔ اصحاب ضروان خواندهٔ * پس چرا در حیله جویی ماندهٔ) اصحاب ضروانک قصه سنی قرآن عظیم الشاندن اوقودککه انلر حکم الهیدن اعراض ایلدیلر وحیله ومکر طریقنه کیتدیلر اخر الامر بیابان ضلالت وغوایتده هلاک اولوب یتدیلر پس سن دخی حیله جو یلقده نیچون قالدک وحکم حقدن اعراض قیلدک واول قصه بودرکه یمن دیارنده ضروان دیرلر بر یروار درکه اندن صنعانه ایکی فرسنک مقداریدر واول یرده بر رجل صالحک بر عظیم الشان بوستانی وار ایدیکه انواع ثماری جامع واصناف فواکهی حاوی ایدی اول رجل صالحک شانی بو ایدیکه هر میوه نک اجتناسی وقتنده فقرایی دعوت ایدوب آنلره اولاحقلرنی کما ینبغی انفاق واعطا ایلدکدنصکره باغن بوزوب ومحصولن غدادروب اولاد ومتعلقاتنه ویردی وحق تعالی بو انفاق واعطا سببیله آنک بستانته عمارت ومحصول وارزاقنه برکت ویردی پس اول کمسه وفات ایدوب آنک اولادنا خلفی سلفنک خلافنه کیتدی (مثنوی) حیله میکردند کژدم نیش چند * که برند از روزی درویش چند) بر نیچه کژدم نیش حیله ایتدیلر کژدم نیش وصف ترکیبیدر عقرب نیشلی معناسنه یعنی برقاچ عقرب کبی صوقوجی موذیلر حیله ایتدیلر که برقاچ درویشک روزی ورزقندن کسه لر وآنلرک حقنی ویرمیوب آنلردن قطع قیله لر (مثنوی) شب همه شب می سکالیدند مکر * روی در رو کرده جندین عمرو بکر) کیجه دوکلی کیجه مکر صاندیلر وحیله یه متعلق فکر دوشوندیلر بوقدر عمرو وبکر یوز یوزه ایلمش وبری برینه فقرانک حقنی قطع ایلمک خصوصنده کیزلو سوزلر سویلشمشلر (مثنوی) خفیه میکفتند سرها آن بدان * تا نباید که خدا در یابدان) اول بدلر سوزلرنی خفیة بری برینه سویلدیلر تا اولمیه که خدای متعال اول سرّی بوله ودرویشانه آندن خبر قیله وفقرا وقت ضرامده بونلرک باشنه جمع اوله لر کما اخبر الله تعالی فی سورة ن حاکیا عنهم قال (انا بلوناهم) یا محمد بز بو اصحاب مکه یی قحط وغلا ایله امتحان ایلدک کما بلونا اصحاب الجنة اذ اقسموا لیصرمنها مصبحین) نته کم ضروان دیارنده واقع اولان بستانک اصحابنی بز امتحان ایلدک شول وقتده که آنلر قسم ایلدیلر اول بستانی کسمکلکه فقرادن نهانی صباحه داخل اولدقلری حالده ای حلفوا لیقطعن ثمار الجنة خفیة عن المساکین داخلین فی الصباح دیمکدر (ولا یستثنون فطاف علیها طائف من ربک وهم نائمون) وبونلر ان شاء الله دیمدیلر یاخود فقرانک حصه لرین اخراج ایلمدیلر پس اول جنتک اوزرینه سنک ربکدن بربلای طائف طولندی واحاطه قیلدی بونلر نائم اولدقلری حالده (فاصبحت کالصریم) پس اول بستان لیل مظلم کبی اولدی وقاب قاره یاندی ویاخود منصرمه ومقطوعه اولان باغ کبی ثماری هلاک اولوب باغ بوزلدی (فتنادوا مصبحین پس عند الصباح بعضی بعضیسنه ندا ایلدیلر (ان اغدوا علی حرثکم ان کنتم صارمین) چیقولک وقت غداده خدمتکز ومحصولکز اوزره مقبلا کرسز آنک قطع وقطافن دیلدیکزایسه دیدیلر (فانطلقوا وهم یتخافتون) پس بونلر چیقوب اولرندن بستانلری جانبنه ذاهب اولدیلر مابینلرنده سوزلرنی کتم ایدوب کیزلدکاری حالده (ان لایدخلنها الیوم علیکم مسکین) واول جنته داخل اولمسون بوکون سیزک اوزریکزه هیچ بر فقیر دیمکلکه پس بونلر بو سوزلری کویا که حضرت حقدن اخفا ایلدیلر ولهذا استثنا ایتمیوب وامر زکات وصدقه یی طوتمیوب بوکونه حیله ومکره متعلق سوز سویلدیلر نته کم بو بیت شریف ومابعدنده اولان ابیات لطیفه بو معنایه دلالت ایلر (مثنوی) با کل انداینده اسکالید کل * دست کاری میکند پنهان زدل) کل اندادن مراد حضرت رب العباددرکه عبادن بالجقلرینی یدقدرتیله صیوایجی ودوزدیجیدر کلدن مراد انساندر باعتبار المادة الاصلیة اواعتبار ما یؤل الیه پس معنی بدن بالچغن صیوایجی وتخمیر ایدوب تقدیر ایدیجی خالقه کل مرتبه سنده اولان انسان مکر ایلدی وکسه طوتمسون وسرمزدن

خبردار اولمسون دیو سوز سویلدی هیچ اول کوکلدن پنهان بر کار ایلرمی ایلمز پس حق تعالی انسانه کندی قلبندن وقلبنک خاطره سندن اقرب بدر اویله اولیجق انسان اللهدن کزلونه کار ایشلر کما قال الله تعالی فی سورة الانفال (واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه) قال البیضاوی تمثیل لغایة قربه من العبد کقوله (ونحن اقرب الیه من حبل الورید وتنبیه علی انه یطلع علی مکنونات القلوب ماعسی یغفل عنه صاحبها اوحث علی المبادرة الی خلاص القلوب وتصفیتها قبل ان یحول الله بینه وبین قلبه بالموت وغیره نته کم حضرت خداوندکار دخی بیوررلر (مثنوی) کفت الا یعلم هو الذی من خلق * ان فی نجواک صدقا ام ملق) سورهٔ تبارکده در (واسروا قولکم او اجهروا به) روایت اولنورکه کفار مکه حضرت نبی وحی آنلره بالتمام بیلدردی وتقریر ایلدکده آنلر چن بونک کبی بر سوز سویلیه لر دیرلردیکه (واسروا قولکم لئلا یسمع اله محمد پس بو آیت نازل اولدیکه اکر قولکزی اسرار ایلک واکر اظهار واجهار ایلک عند الله علی السوادر انه علیم بذات الصدور) تحقیق اول الله علیمدر ضمائر وصدوره قبل تعبیر السنة (الا یعلم من خلق) من لفظنک محلی مرفوعدر وعلی در یعلم نک تقدیری الایعلم السرّ والجهر من خلق یعنی سرّ وجهری بیلمزمی شول کمسه خلق ایلدی سرّ له جهری (وهو اللطیف الخبیر) اول الله درکه عالمدر بواصل اشیایه وخبیردر حقایق ودقایق پیدا وخفایه معنای بیت حق تعالی بیوردی بیلمزمی سنک میل ومحبتکی شول کمسه که سنک هوا کی خلق ایلدی تحقیقا سنک سرکده صداقتمی واردر یاخود تملق وجابلوسیمی واردر نجوا بین الاثنین اولان سره دیرلر یقال نجوته نجوی ای ساررته سرّا (مثنوی) کیف یغفل عن ظعین قد غدا) من یعاین ای مثواه غدا) ظعین بر وزن فعیل بمعنی فاعل بریردن بریره کوچوجی یه دیرلر قد حرف تحقیقدر غدا فعل ماضیدر غدودن رواحک ضدیدر فاعل ضمیری تحتنده مستتردر راجع در ظعینه وصفتیدر ظعینک کیف ایله حالدن استفهام اولنور واین ایله مکاندن معنی مصرع اول اولدرکه نه حالله غافل اولور مسافردن اویله مسافرکه قدمشی فی وقت الغداة یعنی صباح وقتنده کتدی ایدی من فاعلیدر یغفل نک شول کمسه لر یعاین عینیله کوره عاینت الشیء دیرسن بچن برشیئ معاینة کورسک این نه مکانده در مثواه اول ظعینک مکانی غدا ایادونکی کونده ظرفیت اوزره منصوبدر (مثنوی) اینما قد هبطا او صعدا * قد تولاه واحصی عددا) هبوط نزوله وصعود عروجه دیرلر واینما ده ما وهبطا وصعداده الفلر زائددر بو الفلره الف اشباع دیرلر معنای بیت بوتقدیرجه اولورکه نیجه غافل اولور اول الله که عیانا کوره نه یرده در مسافرک مثواسی قبل ارادة السفر اینمانه مکانده قد هبطا تحقیق نزول ایلدی او صعدا ویاخود نه مکانده عروج ایلدی قد تولاه ضمیر بارز مثوایه راجعدر وتولانک تحتنده مستتر اولان ضمیره راجعدر تحقیق اول ظعین مثوایه نه مکانده تولی وتوجه ایلدی واحصی عددا ونه مکانده احصای عدد ایلدی بووجهله حقک ماضی یه ومستقبله اولان علمنه اشارتدر وماضی ومستقبل وحال علم اللهده نسبتله علی السوادر (مثنوی) کوش را اکنون زغفلت پاک کن * استماع هجر آن غمناک کن) قصهٔ اصحاب ضرواندن اهل ایمان اولنلره حصه بیوررلر وجایعان جان ودلی خوان وصیت ونصیحتله طو یوررلر ودیرلرکه ای محل ایمان وطالب عرفان کوش جانک الان غفلت ونسیاندن پاک ایله واهل ضروان کبی حضرت حقدن غافل اولمه انلر غمناک اولان محتاجک هجران وناله سنی استماع ایتمدیلرسه سن اول غمناک اولان محتاجک وقارنی اجک هجر وفراقنی استماع ایله مثنوی) ان زکاتی دانکه غمکین را دهی * کوش را چون پیش دستانش نهی) آنک هجرنی استماع ایلمکله بر زکات وصدقه بیل که غمکین اولنه ویررسن کوشکی چونکم اول غمناک اولنک دستانی اوکنه وقصه وغصه سو یلدیکنه قویه سن وآنک هجر والمی ندندرطویه سن فی الواقع غمناک ومحتاجک هجر ومألنی مستمع اولمق واکا تمکن اولدیغی مرتبه رفعت ومعاونت قیلمق زکات وصدقه ویرمک کبیدر (م ی) بشنوی غمهای مهجوران دل * فاقهٔ جان شریف از آب کل کوشی آنک دستانینک اوکنه قویه سن ودل رنجورلرینک غموم وهمومنی ایشیده سن که اول غملر جان شریفک آب وکل جهتندن اولان فاقه واحتیاجیدرکه جان ودل بو آب وکل ونفس مضل اجلندن اوتری محتاج ومقل قالمشدر (مثنوی خانهٔ پر دود دارد پر فنی * مر ورا بکشا ز اصغا روزنی) اول جان شریف فی المثل غموم دخانیله بر پر خانه طوتر بر پرفن وظلمت وکثافت ایچره قالمش بر منبع علوم ومحل فطنتدر تحقیقا اول جان شریفه اصغا بولندن بر پنجره آچ یعنی آنک ناله سنه قولق طوت ویاخود کلام خدا وپیام انبیا واولیایی استماع ایت طریقنده آنک غم وقساوتله پر کرد ودود اولان خانهٔ قلبنه بر روزن ومنظر کشاده ایلیه تا آنک دخان غموم وهمومی اول روزندن طشره کیده ونور وسرور وحبور درونه دخول ایده تا خانهٔ دل ضیا بوله وجان شریف راحت اوله سنک کوشک اول جان شریفه چونکم راه دم یعنی تنفس ایده جک بر طریق راحت توام اوله دود تلخ جهالت ومعصیت آنک خانهٔ قلبندن کم اولور وصفا وضیا ایله راحت ورفاهیت بولور (مثنوی) غمکساری کن تو با ما ای روی) چون بسوی رب اعلامی روی روی بروزن فعی بونده اولان

ابیات مرشدان راه خدا اولان اولیا واصفیا اساتندن محبوسان خانهٔ پردود اولان جانلری ومتردد قلان روح روانلری
طریق خلاص ونجاته ارشاد وهدایت ایلمك موقعنده واقع اولمش وذیل مرشد راهه تمسك قیلمغی اشعار قیلمشدر پس
رب اعلا جانبنه متوجه اولان وخانهٔ پردود نفسانیتدن نفرت قیلان جانلره خطاب ایدوب بیوررلر که بزه غمکسارلك
یعنی بزم وفامزه ویاخود ارشاد وهدامزه یارلك ایله سن ای طالب ومحتاج اولان ویاخود راه خلاص ونجاتی تفکر قیلان
کمسه چونکم رب اعلا جانبنه کیدرسن وخدای باعطا طرفنه سیرایتمك اقتضا ایدرسك (مثنوی) این تردد حبس
زندانی بود * که بنگذارد که جان سوی رود) جانك بو ترددی یعنی جانب رب اعلایه سلوك ایلمکده منفعت بولورمیم
ویاخود بولمزمیم دیو تحیر وتوقفی جانه برحبس زندان اولور که قومز که جان برجانبه کیده وحضرت حق اطرافندن
برطرفه سیرایده تردد قلبده ایکی داعیه پیدا اولوب متردد اولان کمسه بو ایکی خاطره نك کاه برینه وکاه برینه اسیر اولمق
وبو ایکیسنك ما بیننده قالمقدر نته کم بیوررلر (مثنوی) این بدین سو وان بدان سو میکشد * هریکی کوید منم راه رشد
بو داعیه بو جانبه واول داعیه اول جانبه چکر هر بری بن راه رشدم دیجی مثلا خاطرهٔ دنیا دیر که بن راه رشادم وسکا نافع
طریق بارشدم بنی اختیار ایت وبنم جانبمه کیت کذلك خاطرهٔ عقبی دخی بویله دیر پس متردد اولان بو ایکی داعیه نك
ما بیننده قالور وتردد وتوقف عقبه سنه مبتلا اولور (مثنوی) این تردد عقبهٔ راه حقست * ای خنك انرا که پایش
مطلقست) بو تردد فی المثل عقبهٔ راه حقدر ای سعادت اول کمسیه که آنك پای روحی عقبهٔ ترددن وعقدهٔ توقفدن
مطلق وآزاد در (مثنوی) بی تردد می رود در راه راست * ره نمی دانی بجو کامش کجاست) راه راسته بی تردد
وبی توقف کیدر ای متردد سن یول بیلمزسك استه اول یولك ایزی نه برده در کامش ضمیری پای مطلقه راجع اولسه دخی
اعلا در یعنی اکر ای پای مقید یول بیلمزسك طلب ایله اول پای مطلق اولنك وراه راسته بی تردد وبی توقف سیر قیلنك
کامنی یعنی ایزنی واثرنی نه برده در دیمك اولور (مثنوی) کام آهو را بکیر ورو معاف * تا رسی از کام اهو تا بناف)
آهودن مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ویاخود آنك وارثی اولان ولی مفخم اولور که بونلر آهوان صحرای
حقیقتدررلر وکام نبیدن سنت سنیه سی وکام ولیدن مقصود طریقت مرضیه اولور یعنی ای یول بلمز متردد آهوی
حقیقتك ایزنی طوت وآنك ایزنه معاف ومسلم کیت تا کم اول آهوی حقیقتك اثرندن وآنك ایزنه کیتمکدن تا نافنه
ومسکنه واصل اوله سن یعنی منبع روایح الهی ونفحات ربانی اولان مرتبه سنی بوله سن وآندن رایحه وفایحه آله سن
مثنوی) زین روش بر اوج انور می روی * ای برادر کر بر آذر می روی) بو روشدن وآهونك طریقنه واثرنه کیدشدن اوج
انوار اوزره کیدرسن ای برادر اکر آتش مشقت وشعلهٔ محبت وزحمت اوزره ده کیدرسك یاخود شرط مؤخر وجواب
شرط مقدم اوله بو تقدیر اوزره معنی ای برادر اکر آتش فقر وذلت اوزره بو خصوصده کیده سن بو کونه روشدن عاقبة
الامر اوج انور ومرتبهٔ اعلی اوزره کیدرسن پس نار اوزره کیتمك معنا اوج بر انور اوزره کیتمك اولیجق آندن سالك راه
حقه خوف والم کلمز (مثنوی) نی ز دریا ترس ونی از موج وکف * چون شنیدی تو خطاب لا تخف) ای سالك بو مسالکده
نه آتشدن ونه دریا وموج وکفدن قورق چونکم سن جناب حقدن لا تخف خطابنی ایشتدك بوذکر اولنانلردن
نیچون قورقارسن اکر بن حضرت حقدن لا تخف خطابن ایشتمدم واصلا کوش ایتمدم دیرسك (مثنوی) لا تخف دان
چونکه خوفت داد حق (نان فرستد چون فرستادت طبق) لا تخف دیمك بیل چونکم حضرت حق سکا خوف ویردی
سکا اتمك کوندرر چونکم سکا طبق کوندردی مقرردر که بی خوفلغی دخی کوندرر نته کم کریم اولنلرك شانندندر
طبقی کوندردکدن صکره بوش قومیوب آنك نان وخوانن دخی کوندررلر (مثنوی) خوف انکس راست کورا
خوف نیست * غصه انکس را کش اینجا طوف نیست) آخرنده خوف اول کمسه ایچوندر که آنك بو دنیاده خوفی
یوقدر واول عالمده غم وغصه اول کمسه ایچوندر که آنك بونده حق کوینه طوفی یوقدر وراحت جانبندن امنی چوقدر
حق سبحانه وتعالی بر خوفده ایکی خوفی وایکی امنی قیلمزم بیوردی کما قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله
تعالی لا اجمع خوفین فی قلب عبدی ولا امنین ان خافنی فی الدنیا لم یخف فی الاخرة وان امننی فی الدنیا لم یأمن فی الاخرة
روان شدن خواجه سوی ده (مثنوی) خواجه در کار امد وتجهیز ساخت * مرغ عزمش سوی ده اشتاب تاخت)
محصل کلام ونتیجهٔ مرام خواجه کاره کادی وتجهیز راه دوزوب مهیا قیلدی آنك مرغ عزمی کوی جانبنه سرعتله
چاپدی یعنی عجله ایله پرواز ایتدی (مثنوی) اهل وفرزندان سفر را ساختند * رخت را بر کاو عزم انداختند)
اهل واولادی سفر اسبابن دوزدیلر ورخت ولوازمی کاو عزم اوزره اتدیلر (مثنوی) شادمانان وشتابان سوی ده
که بری خوردیم از ده مژده ده) شادمان وشتابان اولدقلری حالده کوی جانبنه کتدیلر وبری برلرینه ایتدیلر که
بز بروغی پیدك دوست کوینندن بر بریکزه بشارت ویرك آنك دوستلغنك ورعایتنك وقوعی متحقق زعم

ایلدکارینه بنا بو کونه ادا ایلدیلر ودخی بری برلرینه بویله دیو سویلدیلر که (مثنوی) مقصد ما را چراکاه خوشست *
یار ما آنجا کریم ودلکشست) بزم مقصدمز چراکاه خوشدر وبزم یارمز اول یرده کریم ودلکشدر (مثنوی
با هزاران آرزومان خوانده است (بهر ما غرس کرم بنشانده است * هزاران آرزو ایله بزی قریه جانبنه اوقومشدر ودعوت
ایتمشدر وبزم ایچون آنده کرم دکه لرین دکمشدر (مثنوی) ما ذخیرهٔ ده زمستان دراز * از بر او سوی شهر آریم باز
بز کوی ذخیره سنی شتای طویل ایچون اول آشنانك قتندن ویا اول دهلك یمشندن شهر جانبنه کیرو کتوره وز بوده جائزدر
که ده فتح دال ایله اوقنه وتقدیر معنی بو اوله که براون اوزون قیش آنك ذخیره سنی آنك قتندن شهر جانبنه کیرو کتوره وز
مثنوی) بلکه باغ ایثار راه ما کند * درمیان جان خودمان جا کند) مأمول اولان اولدر که بلکه باغ وبستانی بزم یولمزه
بذل ایده وکندی جانی اورته سنده بزه یر ایده (مثنوی) عجلوا اصحابنا کی تربحوا * عقل میکفت از درون لا تفرحوا)
خواجهٔ دردمند دیدیکم ای بزم اصحابمز تعجیل ایلك رنج وسودا ایتمکدن اوتری خواجه بویله دیدکجه عاقل اولان اکا
دیردیکه بو حاله درون عن صمیم البال فرح اولمیه زیرا سریع الزوالدر ویاخود عقلدن مراد خواجه نك درونده اولان
عقلی اوله بو تقدیرجه معنی خواجه نك عقلی درونندن دیردیکه ای خواجه فرح اولمه نته کم حق تعالی سورهٔ قصصك
آخرنده قارونه خطابا (لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین) بیوردی وبو بیت دخی بو آیت کریمه نك مضمونه کوره دینلدی
(م ی) من رباح الله کونوا رابحین * ان ربی لا یحب الفرحین) عقل بونلره اللهك رباحندن رابح اولك وسود ومنفعت آلك
تحقیقا بنم ربم فرحناك اولنلری سومز دیدی بلکه محزون اولان قلبی سور دیو نصیحت ایلدی نته کم نبی حضرت
علیه السلام ان الله یحب کل قلب حزین بیوردی (مثنوی) افرحوا هونا بما آتاکم * کل آت مشغل الهاکم) فرحناك
اولك سهولت بونندن ربکزك سزه اعطا ایلدیکی شیئه هر مشغل اولان کلیجی سزی الها واشغال ایلردیدی هون
اسا نلغه دیرلر بونده مقدار قلیل مراد اولور کل مبتدا ومشغل آنك صفتی الهاکم خبر اولور وتوضیح معنی الله تعالینك
سزه اعطا ایلدیکنه مغرور اولوب زیاده فرحناك اولمك بلکه سهو بونندن برمقدار فرحناك اولك هر بر کلیجی وسزی
اشغال ایدیجی شیلر بکزدن سزی الها واشغال ایلر وهر نه شیکه مولاسندن برکمسه یی الها واشغال ایلیه اصل دنیا
اولدر کما قال علیه السلام کل ما الهاك عن مولاك فهو دنیاك (مثنوی) شاد از وی شو مشو از غیر وی * کو بهارست
ودکرها ماه دی) ای طالب مقصود ومراد اول واجب الوجود دن شاد اول آندن غیریدن شاد اولمه زیرا فی المثل اول
بهاردر دائما لطیف وجمیلدر وغیریلر ماه دی کبیدر باردو سرددر وابرکبی سریع الزوالدر (مثنوی) هرچه غیر اوست
استدراج تست) کرچه تخت وملکتست وتاج تست هرنه کم آنك غیریدر یعنی ماسوا حکمنده درسنك استدراجکدر
یعنی درجهٔ هلاکه قریب اولمقلغندر اکرچه تخت وملکندر وسنك تاجکدر یعنی اکرچه تخت وملکت وتاجك
ایسه ده مطلقا حقدن غیری به میل ایلمك کرك جسمانی وکرك روحانی عند المشایخ استدراجکدر که عاقبت سبب هلاك
اولور کما بینا فی المنهاج الفقرا (مثنوی) شاد از غم شو که غم دام لقاست * اندرین ره سوی پستی ارتقاست) شاد اولورسك
غم الهیدن شاد اول که راه خداده اولان غم دام لقادر بو یولده پستلك جانبندن ارتقا واردر یعنی بو راه خدا طرف
محسوسه نك عکسیدر که آنده ظاهرا پسته کیدن پست وبالایه کیدن بالا اولور اما بونده پسته کیدن بالا اولور تواضع
ایدن اعلا اولور فانی اولان بقا بولور وتنزل ایلین ارتقا قیلور (مثنوی) غم یکی کنجست ورنج تو چو کان * لیك کی در کیرد
این در کودکان) بو یولده غم بر کنجدر وسنك رنجك کان راحت ودکان صفا وصحتدر ولکن بو سوز اطفالی
طریقت اولنلره نجن تأثیر ایدر وآنلر غم والم جانبنه نیجه کیدر آنلرك کاری لعب ولهوه مشغول اولمقدر وعمرلرین
بازیچهٔ دنیا ایله ضایع قیلمقدر نته کم بیوررلر (مثنوی) کودکان چون نام بازی بشنوند * جمله با خر کور هم تك می دوند)
اطفال شریعت وصبیان طریقت چونکم بازی نامن ولعب ولهو کلامن استماع ایده لر جمله سی یابان اشکلریله هم
تك یلرلر ودنیا صحراسنده بیلك وایچمك دیلرلر (مثنوی) ای خران کور این سو دامهاست * در کمین این سوی خون
آشامهاست) ای یابان خرلری بو صحرای دنیا جانبنده داملر واردر بو صوده بو طرفده خون اشاملر واردر قهر وغضب
الهی صحرای دنیاده مستور اولمش ودام ودانهٔ شهوات ولذاتی اظهار قیلمشدر خران دنیا کامیل ایدرلر خبرلری یوقکه
خون آشام غموم والام جانبنه کندی اختیارلریله کیدرلر (مثنوی) تیرها پران کمان پنهان ز غیب * بر جوانی میرسد
صد تیر شیب) تیرلر اوچیجی کمان غیبتدن ایرشور سهام حوادث عالم غیبدن ناس اوزره دائما پران ولکن رامی وکمان
پنهاندر قال افلاطون الفلك قسی والحوادث سهام والانسان هدف والرامی هو الله فاین المفر بو تیرلردن بر پیرلکدر که
جوانلر اوزره یتشور بوز درلو پیر ایدیجی تیرلر شیب بونده بمعنی مشیب در ولله در قائل حیث قال (بیت) وما ان شبت من
کبر ولکن * رأیت من البلیة ما اشابا * بو سهام حوادثدن ملجا ومنجا ایسترسك (مثنوی) کام در صحرای دل باید نهاد

زانكه در صحراى كل نبود كشاد) كركدركه صحراى دله آدیم قويه سن زيرا صحراى كلده فتح وكشاد اولمز (مثنوى)
اين آبادست دل اى دوستان * چشمها وكلستان در كلستان) ايمن اباد دركوكل صحراسى اى دوستان انده چشمه‌لر
چشمه ايجره وكلستان كلستان ايجره‌در (مثنوى) عج الى القلب وسر ياساريه * فيه اشجار وعين جاريه) عج عاج
يعوج دن امر در يعنى مل وانعطف عجت الى شئ ديرلر اى انعطفت معناسن ويررلر ساريه اسم فاعلدر سرى يسرى دن
كيجه كيديجى يه ديرلر معناى بيت اى شب دنياده سير ايديجى قلب جانبنه ميل ايله وسير ايله اول قلبده واردر اشجار مثمرهٔ
معارف وعلوم وعيون جاريهٔ لطائف وفهوم وبو دخى وجهدر اول قلب ايجره اشجار معارف وعلوم وعيون جاريهٔ حكم
وفهوم واردر (مثنوى) ده مرو ده مرد را احمق كند * عقل را بى نور وبى رونق كند) صاقن اى خواجهٔ عقل وجان
ترك حزم ايتمه وكوى جانبنه كيتمه زيرا كوى مردى احمق ايلر وعقل وفهمى بى نور وبى رونق ايلر (مثنوى) قول پيغمبر
شنواى مجتبا * كور عقل آمد وطن در روستا) حضرت پيغمبر عليه السلامك قول شريفنى كوش ايت اى بركزيده
اول حضرت بيورديلر كه عقلك قبرى كلدى روستاده وقراده وطن طوتمق وساكن اولمق كما قال النبى عليه السلام
التوطن فى القرى قبر للنهى وقال عليه السلام ايضا ساكن الكفور كساكن القبور وعن ثوبان رضى الله تعالى عنه
قال صلى الله عليه وسلم لا تسكن الكفور فان ساكن الكفور كساكن القبور رواه ابو نعيم والبيهقى قال ابن الاثير
فى النهاية واهل الشام يسمون القرى الكفور واهل الكفور عند اهل المدن كالاموات عند الاحياء مكانهم فى القبور
پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى بو احاديث شريفه نك مفهومى اوزره قريه‌ده اقامت ايلمنك عقل وقلبه
مضرتن اهل بلدانه بيان بعده قريه نك سر وحقيقتك اصحاب اذعان وعرفانه توضيح وعيان ايدوب بيوررلر (مثنوى
هركه در روستا بود روزى وشام * تا بماهى عقل او نبود تمام) هر شول كسه كه روستاده يعنى قريه‌ده بركون وبركيجه
ساكن اوله آنك عقلى برماهه دك تمام اولمز جاهل اولور علم ومعرفتله حيات بولمز (مثنوى) تا بماهى احمقى با او بود
از حشيش ده جز اينها چه درود) يعنى بر ايه دك احمقلق انكله اولور احمق برشيئ موضعندن غيرى موضعه وضع ايلين
كسه يه ديرلر آنك قباحتنه علمى وار ايكن بله كما قال ابن الاثير وحقيقة الحمق وضع الشئ فى غير موضعه مع العلم بقبحه
كويك حشيشندن وبيان اوتندن بونلردن غيرى يعنى احمقلق ونادانلقلردن غيرى نه بجرو جهالت وغفلتدن
ماعدانه برنه ايجر (مثنوى) وآنكه ماهى باشد اندر روستا * روزكارى باشدش جهل وعما) واول كسه كه
براى قراده اوله واقامت قيله برنيجه روزكار انكچون جهل وعمى اولور ونيجه مدت نادان واحمق قالور بلكه قبح
وفسادنه واقف اولمزسه وسوء حالندن توبه قيلمزسه ميت جاهليت اوزره اولور نعوذ بالله (مثنوى) ده چه باشد شيخ
واصل ناشده * دست در تقليد وحجت نازده) بعثت بجوامع الكلم فحواسنجه احاديث رسول عليه السلام دخى
ظاهر او باطننجه معنايه دلالت ايلر بو احاديث مذكوره كه بو معناى ظاهر بنك مورث حماقت وجهالت اولمسى
وآنده ساكن اولنلرك وبو وطنه توجه قيلنلرك عقلنه خلل كلمسى مشعر اولور ومعناى باطنى بى علم وبى عرفان اولان
اهل تقليدى شيخ اتخاذ ايدوب اقتدا قيلان كسه لرك جاهل وغافل قالمسنى تعليم قيلور نته كم اصل مورث غفلت
وجهالت اولان قريه نك سر وحقيقتنى بيان ايدوب بيوررلر كه ده نه اوله عند التحقيق ديرسك واصل اولمامش شيخدر كه
الى تقليده وحجتلره اورمشدر يعنى حقيقته واصل اولمامش ومعارف الهيه وعلوم دينيه بى حق اليقين اوزره مشاهده
قيلمامش متشيخدر كه سلفك قولنى بلا تحقق كردن جانه قلاده قيلمش وكلمات انبيا واوليايى كندى حالنى اثبات ايچون
حجج وبراهين اتخاذ ايدوب الى آنلره ورمش وتقليد مقامنده طورمش كسه‌در كه هر كيم بوكونه كفوره ميل ايتسه
وطريقنه كتسه اهل قبور كبى مرده وافسرده اولور وحيات قلبيه دن بى نصيب قالور (مثنوى) پيش شهر عقل كلى
اين حواس * چون خران چشم بسته در خراس) عقل كله منسوب اولان شهرك اوكنده وقتنده بو حواس ظاهره يه
مقيد اولان مقلدلر اشك دكرمنده چشم بسته خرلر كبيدر نته كم چشم بسته اولان دكرمن اشكى صباحدن اخشامه دك
يوررو كندوبى چشم بسته لكندن قطع منازل ومراحل ايلدى صانور حال بوكه مركزندن اوته كتمامش وبر آخر مرتبه يى
سير ايتمامشدر (مثنوى) اين رها كن صورت افسانه كير * هل تو دردانه تو كندم دانه كير) پس حصه‌دن
صورت قصه يه رجوع ايتمك ايچون حسام الدين چلبى يه ويا خود كندى احبابلرينه على طريق التجريد خطاب بيوررلر
وديرلر كه اى مولانا بو معنى وحصه‌سو بلكى ترك آيت وصورت قصه يى طوت سن دردانه معنايى قوسن كندم
دانهٔ افسانه يى طوت كه اول خواجه نك واولادنك حكايه سيدر وبو معنى دخى انسبدر كه خطاب مطلق قابل
خطاب اولان مستمع ومسترشده اوله نته كم بو بيتلر بو معنايى اقتضا ايدركه بيوررلر (مثنوى) كربدر ره نيست هين
برمى ستان * كربدان ره نيست اين سو مى بران) اى طالب اكر درمعنايه وجوهر خوابه يول يوق ايسه اكاه اول

بر افسانه يى ال اكر اول جانبه سكا يول يوق ايسه بو جانبه سور يعنى كندبكى حصه طرفنه صال يعنى قصه نك ظاهرنى
طوت نته كم بيوررلر (مثنوى) ظاهرش كيرار چه ظاهر كژ پرد * عاقبت ظاهر سوى باطن برد) قصه نك ظاهرنى
طوت اكرچه ظاهرا كرى اوچار يعنى كما ينبغى حقيقة راست ودرست معنانى افاده قيلمز ولكن عاقبت ظاهر قنطرهٔ
باطن معنى ومقصوده يول ايلتور صورت وسيلهٔ سيرت ومجاز قنطرهٔ حقيقت اولديغنه دلائل وامثال چوقدر جمله‌دن
برى آدمى (م ى) اول هر آدمى خود صورتست * بعد ازان جان كو جمال سيرتست) هر آدمينك اولى خود صورتدر
اندن صكره جان كه اول سيرتنك كماليدر (مثنوى) اول هر ميوه جز صورت كيست * بعد ازان لذت كه معنى ويست) هر
ميوه نك اولى بجز صورتك غيرى دكلدر انجق صورتدر اندن صكره لذت بولمشدر كه لذت اول ميوه نك معناسيدر (مثنوى)
اولا خركاه سازند وخرند * ترك را زان پس بمهمان آورند) عادت معهوده‌در كه اولا قره اوى دوزرلر والورلر تركى آندن صكره
مهمانلغه كتوررلر (م ى) صورتت خركاه دان معنيت ترك * معنيت ملاح دان صورت چو فلك) صورتكى فى المثل خركاه
بيل معناكى ترك وبر مثال آخر اوزره معناكى ملاح وصورتكى فلك كبى بيل كه معنا كشتى صورتكده رئيس مدبر
كيبدر (م ى) بهر حق اين را رها كن يك نفس * تا خر خواجه بجنباند جرس) حق رضاسيچون بو كونه سوزلرى برنفس
ترك ايله تا خواجه نك خرى اغزنى اوتدوره جرس اوتانن حركت ايتديره وكندوبى واولادنى كوى جانبنه يتديره (رفتن
خواجه وقومش سوى ده (م ى) خواجه وبچكان جهازى ساختند * بر ستوران جانب ده تاختند) خواجه واوغلانجقلر
برجهاز دوزديلر قاطرلر اوزره سوار اولوب كوى جانبنه چاپديلر (مثنوى) شادمانه سوى صحرا راندند * سافروا كى تغنموا
بر خواندند) شاد بلكه صحرا جانبنه سورديلر سافروا كى تغنموا حديثنى اوقوديلر كه نبى مكرم صلى الله عليه وسلم
حضرتلرى سافروا واصحوا بيورديلر وبو حديثى بيهقى ابن عباسدن روايت قيلديلر معناسى سز سفر ايلك تا صحت بولوب
غنيمته واصل اوله سز ديمك اولور سفر ظاهره وباطنه شامل اولور صحت وغنيمت دخى ظاهره وباطنه شامل اولور نته كم
طريقتنامه‌ده باب سفرده بونك تحقيقى مذكوردر (م ى) كز سفرها ماه كيخسرو شود * بى سفرها ماه كى خسرو شود) زيرا
سفرلردن ماه كيخسرو اولور وبدر كامل اولمق مرتبه‌سن بولور سفرلر اولمسه ماه نيجون خسرو اولور وبدر كامل اولمق
مرتبه‌سن بولور يعنى ماه هلال مرتبه‌سندن ترقى قيلمسه وهر كون مسافر ودائر اولمسه نجم عسكر ينك شاهى اولمز وبدر
كامل مرتبه‌سن بولمز (مثنوى) از سفر بيدق شود فرزين راد * وز سفر يابيد يوسف صد مراد) بساط شطرنج اوزره
واقع اولان بيدق خانه بخانه سفر ايلمكدن فرزين راد اولور وآلات شطرنجيه نك كزيده‌سى اولمق مرتبه‌سنى بولور واول
مرتبه يه واصل اولدقدن صكره ميمنه وميسره سير وسفر قيلور ويوسف عليه السلام حضرتلرى سفردن صد مراد بولدى
كوركه عاقبت كاوب تخت مصره شاه اولدى (مثنوى) روز روز از آفتابى سوختند * شب ز اختر راه مى آموختند) انلر
كوندز يوزنى بر آفتابدن ياقديلر كيجه اختردن يول اوكرنديلر وبالنجم هم يهتدون آيت كريمه‌سنك مفهومى اوزره كيجه‌لر
انلر يلدزلره باقوب اندن كندى يوللرينه استدلال قيلديلر ومهتدى اولديلر (مثنوى) خوب كشته پيش ايشان
راه زشت * از نشاط ده شده ره چون بهشت) انلرك اوكنده راه زشت خوب اولمش كوكلك نشاط وسروردن يول انلره
جنت كبى روشن ويولك تعب وزحمتى انلره كورنميوب انلر يولده نشاط وسرور اوزره اولوب كوى جانبنه صفاى خاطرله
سرعت وحركت قيلمشلر (مثنوى) تلخ از شيرين لبان خوش مى شود * خار از كلزار دلكش مى شود) اجيلق شيرين
لبلردن خوش اولور خار كلزاردن اوترى دلكش اولور يعنى شيرين لب اولان محبوبلردن اوترى الخلالك حكمك عاشقه
خوش اولور خار زحمتى ارتكاب ايلمك كلزار سيرندن اوترى محب ومشتاقه دلكش كلور (مثنوى) حنظل از معشوق
خرما مى شود * خانه از همخانه صحرا مى شود) حنظل معشوقدن خرما اولور حنظل ابو جهل قارپوزى ديدكلرى نسنه‌دركه
بغايت آجى اولور خانه همخانه‌دن صحرا اولور يعنى برتنك وتاريك او برلطيف همخانه وهمخوابه‌دن صحرا كبى واسع اولور
مثنوى) اى بسا از نازنينان خاركش * بر اميد كلعذار ماهوش) اى نازنينلردن چوق كسه كندى اى كبى اولان
كلعذارنك اميدى اوزره خاركش اولمش وآنك يولنده نيجه تعب وزحمتى اختيار قيلمش (مثنوى) اى بسا حمال كشته
پشت ريش * از براى دلبر مهروى خويش) اى چوق كسه پشت ريش حمال اولمش كندينك اى يوزلى اولان
دلبرندن اوترى (مثنوى) كرده آهنكر جمال خود سياه * تا كه شب ايد بوسه روى ماه) آهنكر كندينك جمالنى
سياه ايلمش تا كم كيجه كله ماهك يوزنى اوپه وآنى در اغوش قيله (مثنوى) خواجه تا شب بردكانى چارميخ * زانكه
سروى در دلش كردست بيخ) خواجه اخشامه دك بر دكان اوزره چارميخ اولمش وانده اقامت قيلمش اندن اوترى كه
بر سرو قدانك كوكلنده كوك ايتمش ويرطوتمشدر انكچون صباحدن اخشامه دك اول قدر جفايى اختيار ايلمشدر
مثنوى) تاجرى دريا وخشكى ميرود * آن بهر خانه شينى مى دود) بر تاجر دريايه وخشكه كيدر يعنى بر وبحره سفر ايدر

اول سفر وسیاحتی برخانه نشیننك مهر ومحبتی واسطه سیله ایلرخانه نشین خانه نشین معناسنه در وزندن اوتری نون
ساقط اولمشدر (مثنوی) هرکرا باس ده سودایی بود * برامید زنده سیمایی بود) هرکمکه مرده اولان جماده
بر سوداسی اوله لابد برزنده سیمانك امیدی اوزره اولور مرده دن بونده مراد جامد اولان شیلر اولور یعنی هرکیمکه
بی روح اولان جماد ایله بر علاقه والفتی اوله بهر حال برزنده سیما اولان کمسه نك امیدی اوزره اولور (مثنوی) ان دروکر
روی اورده بچوب) برامید خدمت مهروی خوب بر یسی دروکرلك ایچون اوتورمش وانی کندینك ماهرونك خدمتی
امیدی اوزره ایشلر (م ی) برامید زنده کن اجتهاد * کونکردد بعد روزی دو جماد) ای مؤمن سندخی عاقل ایسك
برزنده نك امیدی اوزره سعی واجتهاد ایله که اول برایکی کوندنصکره جماد اولمز ومرده اولوب بی روح قالمز وآنك ذاتنه
فنا وزوال کلمز (مثنوی) مونسی مکزین توخس را ازخسی * عاریت باشد در وآن مونسی) خسلکدن برخسی
کندیکه مونس اختیار ایلمه ودوناقدن برکندك کبی دونی کندیکه جلیس وانیس قیلمه زیرا اول مونسلك
آنك وجودنده ذاتی دکل عاریتیدر پس عاریتی اولان انیسه علاقه ورغبت قیلمنك خاتمه سی ندامت اولور (مثنوی)
انس تو با مادر وبابا کجاست * کربجز حق مونسانت راوفاست) مثلا سنك مادر وبابا که اولان انسك قنی اکر حقدن
غیری سنك مونسلریکه وفا وار ایسه یعنی حضرت حقدن غیری سنك مونسلریکه وفا اولدیسه سنك پدر ومادر که
اولان انسك قنده در (مثنوی) انس تو با دایه ولالا چه شد * کر کسی شاید بغیر حق عضد) کذلك سنك دایه ولالا ایله
اولان انسك نیجه اولدی اکر حقدن غیری یه طاینمق واعتماد قیلمق لایق ایسه ومصرع اول جزا مصرع ثانی شرط واقع
اولمشدر (مثنوی) انس تو با شیر وبا پستان نماند * نفرت تو ازدبیرستان نماند) کورکه شیر وپستانله سنك انسك قالمدی
کذلك دبیرستاندن نفرتك دخی قالمدی انیس اولمش ایکن آنلردن نفرت قیلدك ومعلم خانه ودبیرستاندن نفرت قیلمش
ایکن اکا معتاد اولوب انیس اولدك (م ی) آن شعاعی بود بر دیوارشان * جانب خورشید وارفت ان نشان) اول انسیت
آنلرك دیوار وجودنده برشعاع ایدی خورشید حقیقی جانبنه اول پرتو کیروکندی ورجوع ایتدی (مثنوی) برهران
چیزی که افتد ان شعاع * تو بران هم عاشق آیی ای شجاع) اول شعاع الهی و پرتو ربانی هرقنغی شیئك اوزرینه واقع اولسه
ای شجاع سن هم اول شیئك اوزرینه عاشق کلورسك واکا محبت وانسیت قیلورسن (مثنوی) عشق تو بر هرچه ان
موجود بود * آن زوصف حق چو زر اندود بود) هرنه که اول موجود ایدی آنك اوزرینه سنك عشقك اول حق تعالینك
وصفندن زر اندود کبی اولدی یعنی هرنه شیء که موجود اوله وسکا اول محبوب کله اول شیئك محبوب اولمسی حق
تعالینك صفتلرندن برصفتنك یلدرامسندن ومزین اولمسندن اولدی سن اول شیده اول حسن و پرتوی کوروب
اکا عاشق ومائل ایدك (مثنوی) چون زری با اصل رفت ومس بماند * طبع سیرآمد طلاق او براند) چونکیم زرلك
اصلنه کندی وباقر قالدی طبیعت اندن سیرکادی اکا طلاق سوردی یعنی چونکیم برشیئك وجودی حسن و پرتو
اصلی جانبنه کتدی واول شیئك باقر کبی اولان وجودی بی پرتو وبی رونق قالدی طبیعت اندن اوصانوب طویدی واکا
طلاق ویردی وترك ایلدی (مثنوی) اززراند ودصفاتش پای کش * ازجهالت قلب را کم کوی خوش) اول خدانك
صفاتنك زر اندود وندن اایاق چك جهالتدن قلبه آرخوش دی یعنی اول خدانك صفاتیله زر اندود اولان شیلردن
اایاق چکوب آنك جانبنه کتمه وعاریتی اولان حسن وجمال جانبنه میل ومحبت ایتمه جاهللکدن مزور ومموه اولان قلبه
خوشدر دیمه وآنی فی الحقیقه محبوب ودلکش ظن ایلمه (مثنوی) کان خوشی در قلبها عاریتست * زیر زینت مایه بی
زینتست) زیرا اول خوشلق قلبلرده عاریتیدر ذاتی دکل زینت آلتنده بی زینتلك مایه سی واردر یعنی بو اشیا مموه اولان
قلب کبیدر بو مموه اولان قلبلرده اولان خوشلق وزینت عاریتیدر بو زینتك آلتنده بی خوشلق مایه سی واردر (مثنوی
زرزروی قلب در کان می رود * سوی ان کان رو تو هم کان میرود) هر وجود صفات الهیه وانوار تجلئ ربانیه ایله قلب
زر اندود کبیدر پس هر زینتك اصلی وهر ملاحت ولطافتك حقیقتی تجلئ الهی واوصاف ربانیدر وکل شیء یرجع الی اصله
فحواسنجه معدننه رجوعی محققدر پس اشارة الی هذا المعنی طالبلری اصل وحقیقت جانبنه ترغیب ایدوب بیورورلرکه
زر قلبك یوزندن آخر الامر معدننه کیدر یعنی زینت وزیور جمیعا اکر صوری واکر معنوی قلب اولان موجودلك ذاتندن
اصلنه ومرکزنه رجوع ایدر سندخی اول کان جانبنه کیت که اول زر کیدر یعنی شول اصل وحقیقت طرفنه سیرایتکه
زیور وزینت صوریه ومعنویه بالکلیه اکا رجوع ایدر کما قال الله تعالی (والیه یرجع الامر کله (مثنوی) نور از دیوار
تا خور میرود * تو بدان خور روکه در خور میرود) نته کم نور دیواردن تا اول خورشیده کیدر ومستعار اولان روشنالق
البته اصلی جانبنه سیر ایدر ای سالك سن اول خورشید حقیقی جانبنه کیت که اول هر کارنده درخور کیدر جمیع افعال
واحکامی عدالت اوزره لایق ایدر (مثنوی) زین سپس بستان تو آب از آسمان * چون ندیدی تو وفا در ناودان)

موجوداتك زیور وزینتی زینت عاریتی ایدوکن بیلدککده وکمال فنا وزوالنی مشاهده قیلدقدنصکره آب لذاتی
وماء نعمت ومعیشت بالذاتی بلا واسطه آسماندن حقیقتدن سن ال چونکم وفا کورمدك ناودانده یعنی بو جهاندن
وکون ومکانده که اول فیض حقه واروب تجلئ وجود مطلقه محل ومجری کبیدر جری النهر وسال المیزاب دیدکاری
مجاز در وحقیقتده جاری اولان ونهره ومیزابه حیات ولطافت ویرن صودر پس طالب ماء الحیاة اول وآنك مصدر
ومنبعن طلب قیل تا مجازا جاری اولان نهره ومیزابه مبتلا اولمیه سن وبعد انقطاع الماء خائب وخاسر قالمیه سن
مثنوی) معدن دنبه نباشد دام کرك * کی شناسد معدن ان کرك سترك) معدن دنبه قصاب دکانیدر قچن صیادلر کرك
وشغالی آولمق دیله سلر اول معدن دنبه دن برمقدار دنبه الوب آنی کتوروب برصحرایه قویوب آلتنه دام وضع ایدرلر کرك
بیچاره اول دنبه یی مفت ورایکان ظن ایلیوب انی یمکه سعی قیلور وعاقبت دامه کرفتار اولور اما معدن دنبه ده دام اولمز
واول معدنك صاحبی انده اولان دنبه ولحومی وشحوم وطعومی مکر وحیله وشکاره وسیله ایچون وضع قیلمز پس حضرت
خداوند کار علی طریق الاستعاره مرتبهٔ الوهیته ومقام حقیقته معدن دنبه اطلاق ایلدیلر که هر لذت ونعمتك معدنی
اولدر وبر سبیل کنایه بو صحرای دنیایه دامکاه تعبیرا یتمش اولور وکرك بزرکدن اهل دنیا واهل صورتی مراد قیلورلر
وبی دام اولان معدن دنبه یی دنیایه وحقیقت لذاتك وجمله نعم وطیباتك اصلی ومنبعی اولان مرتبه سیرت وکرك طبیعت
معدن دنبه که جمیع لذات وجمله نعم حقیقتدن عبارتدر دام کرك اولمز وآنك نعمت ولذتی کمسنه یه مکر وخدعه قیلمز ولکن
قچن اکل معدن جمیع لذت ومنبع کل نعمتی اول کرك سترك کبی اولان اهل صورت اکلر بو کونه معنی ویرملك دخی جائزدر
بو دام کرك اولان دنیا ومافیها معدن دنبه اولمز که بو دنیاده اولان جرب وشیرینك اصل ومعدنی عالم حقیقتدر ولکن قچن
اکلر وفهم ایلر معدنی اول کرك سترك وحیوان بزرك یعنی بیلمز وحقیقته عالم اولمز دیمکدر (مثنوی) زر کمان بردند
بسته درکره * می شتابیدند مغروران بده) یعنی حاضر ومهیا بیلدیلر دیمکدن کنایه در بو اجلدن مغرورلر کوی جانبنه
سرعت ایلدیلر (م ی) همچنان رقصان وخندان می شدند) سوی ان دولاب چرخی میزدند انجلین خندان ورقص کنان
کتدیلر اول دولاب ودام جانبنه چرخ اوردیلر وسرعت وحرکت ایتدیلر (مثنوی) چون همی دیدند مرغی می پرید
جانب ده صبر جامه می درید * چونکیم بونلر کوردیلر برقوش اوچار کوی جانبنه صبرلری جامه سنی یرتردی یعنی بونلرك
جامهٔ صبری کمال اشتیاقلرندن چاك اولوردی وبی صبر وقرار قریه جانبنه هر بری کویا قوش کبی پرواز قیلوردی وهر بری
بو ابیاتك مضمونی ادا قیلوردی (بیت) ابعد سلیمی مطلب ومرام * وغیرهوا ها لوعة وغرام * وفوق حماها ملجأ ومثابة
ودون ذراها موقف ومقام * وهیهات ان یثنی الی غیر بابها * عنان المطایا او یشد حزام * هی الغایة القصوی اذا ما بلغتها
فکل من الدنیا علی حرام (مثنوی) هرکه می آمد زده از سوی او * بوسه می دادند خوش بر روی او) محصل کلام
ونتیجهٔ مرام هرکیم کویدن کاسیدی اول دوستلری خوشلقله آنك یوزنه بوسه ویررلردی بویله دیو (مثنوی
که تو روی یار ما را دیدهٔ * پس تو جان را جان وما را دیدهٔ) که سن بزم یار عزیزك یوزنی کوردك پس امدی ای دوستی
کورن کمسنه سن جانه جان وبزه دیده سن دیو کمال تعظیم وتکریم ایدرلردی طالب یار حقیقی اولنلرك خصلتی بویله کرك
یاری کورنه ومشاهده مرتبه سنه ایرنه خدمت وتعظیم قیلمق وآنی جان وروح روان کبی بولمق عشاقك شاننددر
اکر اول کمسنه من حیث الصوره فقیر وحقیر ایسه ده عشاق آنی کوی یاره منسوب اولدیغنه بناء عظیم وکبیر عد ایدرلر
نته کم مجنون سك کوی لیلایی اوخشردی واکا تعظیم وتکریم ایلردی بو الفضولدن بری اکا طعن ایلدکده جواب
نیکو ویروب دفع ایلدی وآنك بعض صفاتنی وخصال ومحسناتنی تقریره شروع ایدوب سویلدی نته کم بو بیاندن
معلومك اولور (نواختن مجنون ان سك را که مقیم کوی لیلی بود) مثنوی) همچو مجنون کو سکی را می نواخت * بوسه اش
می داد و پیشش می کداخت) شول مجنون کبی که اول برکلبی اوخشردی اکا بوسه ویردی وآنك اوکنده اریدی
یعنی اکا رعایت قیلدی وآنی اوپدی وقوجدی واکا زیاده تعظیم ایلمسندن آنك اوکنده اریوب فانی اولدی (مثنوی
کرد او میکرد خاضع در طواف * هم جلاب وشکرش میداد صاف اول کلبك اطرافنی طواف ایلمکده خاضع وخاشع
اولدیغی حالده طولاندی هم اکا جلاب صاف شکر ویردی (مثنوی) بو الفضولی کفت کای مجنون خام *
این چه شید ست این که می آری مدام) بر بو الفضول یعنی برمالایعنی سویلیجی مجنونه دیدی ای مجنون خام بونه
شید ودیوانه لکدر بو نیکه سن مدام اول کلبه ویررسن واکا بو کونه رعایتلر وخدمتلر قیلورسن (مثنوی)
پوز سك دائم پلیدی میخورد * مقعد خود را بلب می استرد) ای مجنون کلبك اغزی دائما برپلیدیر کندی
مقعدنی ایله قازور پالارسن ایسه انك اب ودهاننی اوپرسن واغزکی مردار ایلرسن (مثنوی) عیبهای سك بسی
و برشمرد * عیب دان ازغیب دان بویی نبرد) الحاصل اول بو الفضول کلبك عیبلرنی چوقلق صایدی

عيب دان اولان كسه غيب دان اولان خدادن بررايحه ايلتمدى يعنى مخلوق خدا اولنك عيبنى سو يليجى كسه غيبلرى
بليجى خدادن بررايحه المدى ديمك اولور (مثنوى) كفت مجنون تو همه نقشى وتن * اندرآ وبنكرش ازچشم من)
مجنون اول بو الفضوله بو كونه عاقلانه جواب ويروب ديدى سن همان نقش وتن سن ايچرو كل وا كابنم كوزمدن نظر ايله
آى دن مخفف امر دركل معناسنه (مثنوى) كين طلسم بستهٔ مولىست اين * پاسبان كوچهٔ ليليست اين) كه اى
بو الفضول اولا بو كلب ديوب تحقير ايلديكك مخلوق مولانك بدقدرتيله بسته اولان طلسمدر تا بو كلب بنم ليلامك
كوچه سنك پاسبانيدركه آنك محله سنك مقيمى وخادميدر (مثنوى) همتش بين ودل وجان وشناخت * كوكجا بكزيد
ومسكن كاه ساخت) اى نادان سن آنك صورتنى كورمه سن آنك همتنى ودل وجاننى وشناخت وعرفاننى كوركه اول
نه محلى قبول ايلدى ونه يرى مسكن كاه دوزدى اهل معنى صورته باقمزلر سيرتنه ودرونه نظر ايدرلر چونكم آنك بويله سيرت
حسنه سى وار در بنم نظرم آنك صورتنه دكل سيرتنه در (م ى) اوسك فرخ رخ كهف منست * بلكه اوهمدرد وهم لهف
منست) اول بنم فرخ رخ اولان كهفمدر بلكه اوبنم همدردوهم لهفمدر لهف حزنه ديرلر يعنى اول سائر كلاب كبى
خسيس دكلدر بلكه اوبنم قتمده فرخ يوزلو اولان سك كهفدركه اصحاب كهفك كلبى نيجه سعيد ومبارك ايسه بكا دخى
بو اويله سعيد ومبارك در بلكه بو بنم همدرد وهم حزن بريارمدركه ايكيمز يله كوشهٔ ليلانك معتكفلريز (مثنوى) ان سكى
كو باشد اندر كوى او * من بشيران كى دهم يك موى او) اول بر كلب كه اول ليلينك كويينده مقيم اوله وا كا انتساب
قيله بن آنك بر موسنى دنيا شيرلرينه قچن ويرورم يعنى بن آنك برقلنى دنيا شيرلرينه ويرمزم بونده تنبيه وار در عاشق
مولا اولنلره كه آنك راهنده اولان وباب سعادتنه خدمت قيلان كمسه لره كمال تعظيم ايده لر وآنلرك قلنى اهل
دنيانك دولتلولرينك وقوتلو اولنلرينك جمله سنه دكشميه لر اكرچه آنلر صورتا كلب كبى دنى وذليل ايسه
لرده واهل دنيا شيرلر كبى قوى ودلير ايسه لرده (مثنوى) اى كه شيران مر سكانش را غلام * كفت امكان
نيست خامش والسلام) اى شول كمسه كه شيرلر آنك سكلرينه غلام اولسون بوراده سوزه امكان يوقدر والسلام عليك
اكر بصر بصيرتك وار ايسه سيرت ومعنايه نظر ايده كور ونقش وصورتى قويوب معنى عالمنه كيده كور (م ى) كرزصورت
بكذريد اى دوستان * جنتست وكلستان دركلستان) حضرت خداوندكار نتيجه ومقصوده شروع ايدوب بيوررلر اى
دوستلر اكر صورتدن بچه سز ومعنى شرابن ايچه سز مقام جنت دروكلستان ايچره مرتبهٔ راحتدر (مثنوى) صورت خود
چون شكستى سوختى * صورت كل راشكست آموختى) اى سالك چونكم كندى صورتكى سنك رياضتله شكست
ايدوب ييقه سن وآتش عشقله انى ياقه سن كل شيئك صورتنى شكست ايتمكى اوكرنورسن ومعنى يوانه كتمكه عارف اولور
سن (مثنوى) بعدازان هر صورتى رابشكنى * همچو حيدر باب خيبر بركنى) اندنصكره هر بر صورتى شكست قيلور
سن واول صورتك سر وحقيقتنه مطلع اولورسن حضرت حيدر كبى كويا باب خيبرى قوپروب درونه وصول بولورسن
فى حد ذاته رسم وصورتدن برنى رفع ايتمك باب خيبرى قطع ايتمك قدر وار در رسوم وعادتى ترك قيلان نبى وولى قوتيله متين
وقوى اولور بو خسه مجرد بشريت ايله صورت وعادت ترك اولنمز وترك قيلان نبى وولى قوتيسز نقوش ورسومى ترك قيلمز
مثنوى) سغبهٔ صورت شدان خواجهٔ سليم * كه به ده مى شد بكفتار سقيم) اول سليم القلب اولان خواجه صورتك زبونى
اولدى كه بر سقيم كفتارله كويه كتدى وروستا ينك صورتنه وسوزنده اولان دروغ آميز دوستلغنه ومنافقانه اظهار خلت
ومحبت قيلمسنه اعتماد ايتدى وآنك معناسنه وصحتنه نظر قيلميوب بوقدرله وطننى ترك ايدوب كوى جانبنه سفر ايتدى
مثنوى) سوى دام ان تملق شادمان * همچو مرغى سوى دانهٔ امتحان) روستا يينك اول تملقى دامى جانبنه شادمانه دانهٔ
امتحان جانبنه برقوش كبى كتدى وشاد اولوب روستا يينك دامن كورميوب دانه سنه ميل ايتدى (مثنوى) ازكرم
دانست مرغان دانه را * غايت حرصست وبى جود آن عطا) قوش اول دانه يى صيادك كرمندن بيلدى اول عطا وجود
دكل غايت حرصدر يعنى صيادك قوشلره اول دانه يى عطا ايلمسى جود وسخا دكلدر بلكه قوشى اولامغه زياده
حرص وطمعدندر (مثنوى) مرغكان در طمع دانه شادمان * سوى آن تزوير پران ودوان) قوشجغزلر دانه نك طمعنده
شادمان اول تزوير جانبنه اوچوجى و يلجيدرلر اول دانه نك براى ابتلا اولديغنه واقف دكلردى (مثنوى) كرزشادى
خواجه آكاهت كنم * ترسم اى رهرو كه بيكاهت كنم) الحاصل خواجه نك شاد بلكندن سنى آكاه ايليم وآنك اول
دهده اولان فرح وسرورنى سكا سويليم قورقرم اى راه روسنى بيكاه ايليم وسنى آنك قصه سنى دكلمكله مشغول
ايتمكله نيجه معارف وفوائد دكلمكدن برى ايليم (م ى) مختصر كردم چوآمد ده بديد) خود نبود آن ده ره ديكر كزيد)
سوزى مختصر ايلدم الحاصل چونكم كوى ظاهر كلدى واشكارا اولدى خود اول مقصود اولان كوى دكل ايدى
براخر يول اختيار ايلدى واول روستا يينك ساكن اولديغى قريه نك يولى بودر ديوب قياس وظن ايله خواجه اول يوله دخى

روانه اولدى (مثنوى) قرب ماهى ده بده مى تاختند * زانكه راه ده نكو نشناختند) حاصل كلام برآى مقدارى قريه
بقريه چاپديلر وكوى كوى كزديلر زيرا كه كويك يولنى ايوا كلمديلر ايدى بلكه مجرد اول روستا يينك صالق ويرمه سيله
اول يوله قياسلرى اوزره قولاوزسز كتمشلر ايدى (مثنوى) هركه درره بى قلاوزى رود * هردوروزه راه صدساله شود)
هرشول كمسه كه يوله قولاوزسز كيدر هر ايكى كونلك يولى يوز يللق يول اولور يعنى هرشول كمسه كه بر يوله مرشدسز
وقولاوزسز كيده قريب اولان يول اكا بعيد وسهل اولان صعب وشديد اولور (مثنوى) هركه تازد سوى كعبه بى دليل
همچو اين سركشتكان كردد ذليل) هرشول كمسه كه كعبه جانبنه بى دليل چاپه بو سركشته لر كبى ذليل اولور
لابد سالكه بر دليل لازم اولنلر ندر وبر اوستاده متابعت ايلمك واجب كانلر دندر (مثنوى) هركه كيرد پيشهٔ بى اوستا *
ريشخندى شد بشهر وروستا) هرشول كمسه كه اوستادسز بر صنعتى طوته شهرده وكويده بر ريشخند اولدى
وخلق ايچره استهزايه وقدحه لايق كلدى (مثنوى) جزكه نادر باشد اندر خافقين * ادمى سر برزند بى والدين) يعنى
بلا استاد ولا ارشاد بر كمسه طريق حقه كيده مز ومقصود بالذاته كندويى ايصال ايده مز زيرا سنة الله بونك اوزرينه
جاريه اولمش وبولنلر دخى بو معنايى مرشد ومعلم ايله بولمشدر اكرچه بر سك بعض كمسه لر بلا استاد ولا اجتهاد خزينهٔ
حقيقتى بولمشلر ودفينهٔ اسراره واصل اولمشلر وجذبهٔ حقله كندولرين كوندن آزاد قيلمشلر در پس كسب واجتهاد نه
لازمدر بو كونه اعتقاد قيلان بى حازمدر وبى حزم اولان البته نادمدر خافقينده يعنى مغرب ومشرق ما بيننده نادر
اولمقدن غيرى دكلدر كه بر آدم باش يوقر واوره ووجوده كلوب طوره پدر ومادرسز اكر آدم وعيسى عليهما السلام كبى
كلديلر ايسه ده نادردر پس النادر كالمعدوم فحواسنجه نادره حكم اولنمز اكرچه صانع ماهر بى والدين نيجه نيجه اولاد
ايجاد ايتمكه قادردر ولكن عادة الله بو يله جاريه اولمشدر پس قدرة الالهيه تمسك ايدوب استاد واجتهادى ترك ايلين دين
وطريقتدن محروم قالمشدر (مثنوى) مال اويابد كه كسبى ميكند * نادرى باشد كه كنجى برزند) محصل مالى اول بولور كه
بر كسب ايليه زياده نادر اولور كه بلا كسب بر كمسه كندويى بر كنج اوزره اوره (مثنوى) مصطفى يى كو كه جسمش جان شود
تا كه رحمن علم القرآن شود) بو سوره نك سبب نزولى بودر كه كافرلر ديديلر كه پيغمبر عليه السلامه قرآنى فلان كمسه فلان
كمسه تعليم ايدر پس جناب عزت بيورركه (الرحمن علم القرآن) اول رحمتى جميع اشيايه شامل اولان رحمن
تعليم ايلدى قرآنى اول رسوله (خلق الانسان) جنس انسانى خلق ايلدى (علمه البيان) بيلدردى اول انسانه بيانى
يعنى تعبير ما فى الضميرى جناب عزت بو سوره ده قوللرينه تعديد آلاونعم ايدوب موهبت قيلديغى نعم دنيويه
واخرويه يى اظهار ايدرلر جمله دن اجل نعم دينيه كه قرآندر نزولى منافع دينيه ودنيويه يه باعثدر وخلقت انسانى
ذكر قرآندنصكره ايراد ايتمسنده نكته تحصيل معانئ قرآنى وتعليم معارف يزدانى ايچون خلق اولنديغنه اشارتدر
اندنصكره ذكر ايلديكى ما يميز به عن سائر الحيوانيدر كه مراد بياندر وبيان منطق فصيحله ما فى الضميرى تعبيره ديرلر
معناى بيت قنى بر مصطفى كه آنك جسمى جان اوله تا كم حضرت رحمان قرآنى اكا تعليم قيله وادبنى ربى فاحسن
ادبى ديوب معلم ومؤدبى ربيسى اوله اول حضرتك دخى معلم ومرشدى فى بعض الاعمال والاحوال جبرائيل اولديغنه
آيات اخبار يله ثابت اولمشدر كما بينا فى منهاج الفقرا (مثنوى) اهل تن را جمله علم بالقلم * واسطه افراشت در بذل وكرم)
سورهٔ اقرائه اشارتدر (اقرأ) يا محمد اوقو باسم ربك محلى منصوبدر حاليت اوزره اى مفتتحا يعنى ربكك اسمنى مفتتح
اولديغك حالده قرأت ايله (الذى خلق) اويله ربك كه كل اشيايى خلق ايلدى (خلق الانسان من علق) اويشمش قاندن
انسانى خلق ايلدى (اقرأ وربك الاكرم) تكرارى مبالغه دن اوتريدر يعنى قراءت ايله كه سنك ربك جميع كريملردن
اكرمدر (الذى) اويله رب كريمدر كه (علم بالقلم) اوكرتدى انسانه قلمله كتابتى علوم ومعارفى انكله قيد وشكار معانئى
صيد ايده لر علم الانسان ما لم يعلم انسانه تعليم ايلدى بيلمديكى شيئى معناى بيت اهل تنه جمله رب محمد قلم معاونتيله تعليم
علم ايلدى عبادنه علم وحكمتى بذل وكرم ايلمك خصوصنده واسطه قيلدى وقلمى صيد علم وحكمتى قيد ايتمك ايچون
وسيله ودام قيلدى تا اهل تن قلم واسطه سيله اولا بو علم وفنى بيله لر وعلملريله عمل قيله لركم حق تعالى آنلرى اهل دل ايدوب
بلا واسطه اولان علم لدنه وارث اوله لر كما اشار النبى صلى الله عليه وسلم الى هذا المعنى من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم يعلم
مثنوى) هر حريصى هست محروم اى پسر * چون حريصان تك مرو آهسته تر) محصل خواجه كبى هر بر حريص
دخى محرومدر اى پسر حريصلر كبى دنيا كارندن بر كاره جمله ايله هروله ايدوب كتمه آهسته وتانى ايله كيت كما قال عليه
السلام التردد مستحب فى كل شئ الا فى عمل الاخرة رواه ابو داود والحاكم والبيهقى فى شعب الايمان عن سعد *
(مثنوى) اندران ره رنجها ديدند وتاب * چون عذاب مرغ خاكى در عذاب) پس بونلر تأنى وتدبر ايلمدكلرندن اول
يولده چوق رنجلر وحرارتلر كورديلر مرغ خاكينك طتلوصو ايچره عذابى كبى عذاب چكديلر عذب اب خوشدر (م ى)

سیرکشته ازده وازروستا * وزشکر ریزچنان ناا وستا) کویدن وروستاییدن سیراولمشلر وانجلین اوستادسزلك
شکردوکمه سندن ومحبت تخمین اکمه سندن نفرت قیلمشلر (رسیدن خواجه وقومش بسوی ده وناشناخته کردن
روستایی ایشانرا (مثنوی) بعدماهی چون رسیدند ان طرف * بی نوا ایشان ستوران بی علف محصل چونکم برایدن
صکره اول طرفه یتشدیلر بونلر بی نوا ومرکبلری بی علف اولدیغی حالده (مثنوی) روستایی بین که ازبد نیتی * می کند
بعداللتیا والتی) لتیاضم لام ایله التینك تصغیر یدر التی اسم موصولدر اشارتدر هر بیوك شیئه ولتیا بر کوجك شیئه
بو راده مشار الیه خواجه نك روستایی ایله اولان معرفت صغیره وکبیره سی اوله ویاخود اکا ویردیکی نعمت
صغیره وکبیره سی اوله ویاخود آنك مواعید صغیره سی وکبیره سی اوله تقدیر معنی روستایی کور که بدنیتلکندن
بعدالمعرفة الصغیرة والکبیرة فیما بینهما ویاخود بعدالنعمة الصغیرة والکبیرة المبذولة ویاخود بعدالمواعید
الصغیرة والکبیرة ایلر خواجه یه بوایشلری دیمك اولور (مثنوی) روی پنهان می کند زیشان بروز * تاسوی باغش
بنکشایند بوز) روستایینك ایلدیکی تقریره شروع ایدوب بیوررلر اول روستایی یوزینی پنهان ایلر خواجه دن واهل
وعیالندن کوندزده تا کم آنك باغی جانبنه آغز آچمه لر (مثنوی) آنچنان روکه همه زرق وشرست * از مسلمانان نهان
اولیترست) انجلین یوز که دوکلی مکر وشردر ومحل شأمت وضرردر مسلمانلردن نهان اولمق اولیتردر پس بومناسبتله
شرت وضلالت محلی وغوایت وشأمت مظهری اولان یوزلرك شرت وشأمتنی تقریره شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی
رویها باشد که دیوان چون مکس * بر سرش بنشسته باشد چون جرس) وجوه کاذبه وناصیهٔ عاصیه صاحبلرینك
یوزلری اولور که شیطانلر مکسلر کبی آنك باشی اوزره اوتورمشلر پاسبان کبی اولدقلری حالده بونلر کرجماندن تعالی
ایلدکاری ایجون حضرت یزدان بونلره شیطانی قرین ومسلط قیلدی کما قال الله تعالی (ومن یعش عن ذکر الرحمن
نقیض له شیطانا فهوله قرین (مثنوی) چون ببینی روی اودر تو فتند * یا ببینی آن رو چو دیدی خوش مخند) چونکم
سن اول مظهر شأمت وضلالت ومعدن شیطنت وغوایت اولان کمسه نك یوزینی کوره سن اول شیطانلر مکس وارسکا
دوشرلر وباشکه اوشرلر لازم کلدیکه یا اول یوزی کورمه چونکم ضرورت حسبیله کوردك باری اکا خوش کولمه
زیرا اهل دله انسب اولان اولدر که بی دین اولنلره وفسق ومعصیت قیلنلره عبوس الوجه اوله وغلظت وصلابت قیله که
بونلره لایق اولان بودر ولهذا قال الله تعالی تعلیما لنبیه وتنبیها الامته (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم
مثنوی) درچنان روی خبیث عاصیه * کفت یزدان نسفعا بالناصیه) یعنی بونك کبی خبیث وعاصیه اولان یوزلك
حقنده حضرت خدا سورهٔ اقرأده بیوردیکه (کلا لئن لم ینته) کلا حرف ردعدر ابوجهلی لئن ده لام توطئه ایچوندر
تقدیر کلام والله لئن لم ینته عما هو علیه یعنی الله حقیچون اکر رجوع ایتمزسه نهی صلوتدن (لنسفعا) البته بز اخذ ایده رز
(بالناصیة) آنك النی ناصیه ده کی الف لام مضاف الیهدن عوضدر تقدیری ناصیة دیمكدر ناصیه بدلدر ناصیهٔ
اولدن (کاذبة خاطئة) صفتیدر ناصیه نك یعنی بز البته اخذ ایدرز آنك ناصیه سنی ناصیهٔ کاذبه وخاطئه سنی اخذ ایلرز
وناصیه یه کذب وخطا اسنادی اسناد مجازیدر مراد صاحبینك کذب وخطاسیدر (مثنوی) چون بپرسیدند وخانش
یافتند * همچو خویشان سوی در بشتافتند) چونکم صوردیلر اول روستایینك خانه سنی بولدیلر خصملر قوملر کبی
قپو جانبنه سرعت قیلدیلر واقربا وتعلق کبی بی تکلف اوینه کیرمکه ایودیلر (مثنوی) در فرو بستند اهل خانه اش *
خواجه شد زین کژ روی دیوانه وش) اول روستایینك اهل بیتی قپویی اورتدیلر وباغلدیلر خواجه بو کژرولکدن دیوانه
کبی اولدی وتعجب ایدوب حیرتده قالدی (مثنوی) لیك هنکام درشتی هم نبود * چون درافتادی بچه تیزی چه سود)
لکن درشتلك هنکامی هم دکل ایدی زیرا چونکم چاهه دوشه سن تیزلك نه فائده قیو یه دوشدکدنصکره عاقل اولدر که
درشتلکی وتیزلکی کیده روب اول حیندده دشمنه به مدارا ایلیه وسوزنی ضراعتله وملایمتله سویلیه (م ی) بر درش
ماندند ایشان پنج روز * شب بسرما روز خود خورشید سوز) حاصل کلام انلر بش کون اول روستایینك قپوسی
اوکنده قالدیلر کیجه صوغوقده کوندز خود یاقیجی کونشده یعنی انلر بش کون کوندز کونشده وکیجه صوغوقده
آنك قپوسی اوکنده قالدیلر اصلا روستایی انلره یوز ویرمیوب رعایت والتفات قیلمدی (مثنوی) نی زغفلت بود ماندن
بی خری * بلکه بود از اضطرار وبیخوری) آنلر روستایینك قپوسی اوکنده قالملری غفلتدن دکل خرلقدن دخی
دکل ایدی بلکه اضطراردن وبی خور وبی غدا اولدقلرندن ایدی (مثنوی) با لئیمان بسته نیکان ز اضطرار) شیر مرداری
خورد از جوع زار) نیکلر اضطرار جهتندن لئیملره بسته اولمشلردر نته کم ارسلان بر مرداری بر زیاده جوعدن یعنی
حد ذاتنده چوق نیکو وکریم اولان کمسه لر بد ولئیم اولان کمسه لره مضطر اولدقلرندن اوتری آنلره مقید اولمشلر
وبالضروری خدمت واطاعت قیلمشلردر نته کم شیر زیاده اج اولسه وغدایه محتاج اولسه و بر پاکیزه صید بولمسه وآنی

شکار قیلمسه اول حینده النه بر جیفهٔ مردار کیرسه ضرورت حسبیله آنی اکل ایلر (مثنوی) اوهمی دیدش همی
کردش سلام * که فلانم من مرا اینست نام) اول خواجه اول روستایی یی کورر وا کا سلام ایدردی بویله دیوکه بن فلان
کمسه یم وبنم نامم بودر سن خودای دوست بنی اعلا بیلورسن بنم اسم ورسممی بیلورسن لکن تغافل وتجاهل قیلورسن
دیدی (مثنوی) کفت باشد من چه دانم تو کئی * یا پلیدی یا قرین پاکئی) اول بی وفا روستایی تجاهل ایدوب دیدی
بلکه سنك دیدیکك اوله امابن نه بیلورم که سن کیمسن یا پلید میسن یاخود پاکلکده قرین میسن یعنی بن سنی پاك میسن
ویاخود پلید میسن بیلمزم وسنك نه کونه اولدیغکه اکاه اولمزم دیدی (مثنوی) کفت این دم با قیامت شد شبیه *
تا برادر شد یفر من اخیه) سورهٔ عبسه ده اولان آیته اشارتدر که بیوررلر (یوم یفر المرء من اخیه) قیامت کونی
بر کوندر که آدم برادرندن فرار ایدر باوجود موانست مطالبت عمل ایده دیو (وامه واناسندن دخی فرار ایدر کثرت حقوقی
وار ایکن بله (وابیه) وپدرندن دخی فرار ایدر بوقدر شفقت ومرحمت کورمش ایکن (وصاحبته) ودخی زوجه سندن
فرار ایدر بوقدر محبت طبیعی وار ایکن (وبنیه) ودخی اولادندن فرار ایدر (لکل امرئ منهم) آنلردن هر انسان
ایچون اوله (یومئذ شأن) اهل قیامتدن قیامت کوننده بر حال وکار یکه (یغنیه) اکا کفایت ایده غیرینك کارینه مشغول
اولمقده معنای بیت خواجه دیدی بودم قیامته شبیه اولدی تا کم برادر کندی برادرندن فرار ایدیجی اولدی نته کم یوم
قیامتده دخی برادر کندی برادرندن مطالبهٔ حقوق ایلسون دیو فرار ایلر (مثنوی) شرح میکردش که من آنم که تو *
لوتها خوردی زخوان من دوتو) خواجه دردمند اول بی وفا اولان ترکه کندونی شرح ایلدی بویله دیوکه بن اول کمسه
یمکه ای فلان سن بنم خوانمدن ایکی قات خوانلر ییدك یعنی اضعاف مضاعف بنم سفره مدن طعام ییدك واعلا غدالر
اکل ایلدك (مثنوی) ان فلان روزت خریدم ان متاع * کل سر جاوز الاثنین شاع) اول فلان کون سکا اول متاعی الدم
هر شیئی ایکیدن تجاوز ایلسه شایع وظاهر اولور سنکله بنم دوستلغم واشنالغم سر ومخفی اولمقدن چوب خلق ایچنده
شایع وذایع اولمشدر روستك بکا کلدیکك وبنم اومده قونوق اولدیغك بین الناس شهرت بولمشدر بونی اخفا واسرار ایلمکه
خود مجال یوقدر دیدی (م ی) سر مهر ما شنیدستند خلق * شرم دارد رو چو نعمت خورد حلق) بزم مهر ومحبتمز سرینی
خلق اشتمشلردر چونکم بوغاز نعمت ییه یوز او تانور کان خواجه اول روستایی یه حکایت طریقیله شو نکته لری
ایهام ایلدیکه ای روستایی بر آدمینك بوغازی بر کمسه دن نعمت ییه لابد آنك یوزی آندن اوتانور اماسن بندن
بوقدر ایلك کورمش وبنم بونجه نعمتم یمش ایکن سنك یوزك اصلا اوتانمدی وسکا بر شرم وحیا کلمدی (مثنوی
اوهمی کفتش چه کوبی ترهات * نی ترا دانم نه نام تو نه جات) اول حرامزاده روستایی خواجه نك بوسوزلرینی قولاغنه
قویمیوب اکا دیردی ای کشی نه ترهات سویلرسن نه سنی بیلورم نه سنك نامکی ونه سنك یرکی وه مقامکی بیلورم سنی
بر دخی کوررسم ایکی اولور بن سنی دخی شمدی کوردم دیدی (مثنوی) پنجمین شب ابر وبارانی کرفت * کاسمان
از بارشش دارد شکفت) بشنجی کیجه ابر وباران طوتدی که آسمان آنك یاغشندن تعجب طوتدی یعنی عظیم بولوتلر
اول کیجه آسمان طرفنی طوتوب زیاده برقی یغمور اولدیکه آسمان آنك یاغشندن عجب طوتدی (مثنوی) چون
رسیدن کارد اندر استخوان * حلقه زد خواجه که مهتر را بخوان) الحاصل چون اول بچاق کمیکه ایرشدی خواجه
ضروری قالقوب قپونك حلقه سنی اوردی بویله دیوکه مهتر خانه یی اوقو طشره کلسون واو اولوسنه دی که بو جانبنه
متوجه اولسون اکا بر دیه جکم واردر (م ی) چون بصد الحاح آمد سوی در) کفت اخر چیست ای جان پدر چونکم نیجه
الحاح وابرامله اول ترك قپو جانبنه کلدی خواجه یه قپواردندن خطاب ایدوب ای جان پدر اخر ندر ونه دیرسن سویله
اول کوره لم دیدی (مثنوی) کفت من آن حقها بکذاشتم * ترك کردم آنچه می پنداشتم) خواجه اول ترکه دیدی
بن حقوق سابقه یی قودم ترك ایلدم اول نسنه یی که بن ظن ایلدم بنم بر آخر قیاسم وار ایدی اول دیدیکم اولمدی کچن کچدی
بکا شمدی همان بر درمان ایله دیدی (مثنوی) پنج ساله رنج دیدم پنج روز * جان مسکینم درین کرما وسوز) بش کونده
بش ییللق رنج کوردم مسکین جانم بو کرما وسوزده یعنی ای روستایی بن بو بش ییللق رنج قدر رنج کوردم بن بو سوز
وکرمینده مسکین جانم وازروده روانم بکام رحمت ایله دیدی (مثنوی) یك جفا از خویش واز یار وتبار * در کرانی همت
چون سیصد هزار) یاردن واقربا وتباردن بر جفا کرانلقده اوچ یوز بیك جفا کبی اولور یعنی آدمك بر یارندن ویاخود
قوم وقبیله سندن واقرباسندن بر جفا اولسه غیری ناسك اوچ یوز بیك جفاسندن کران وثقیل کلور (مثنوی
زانکه دل ننهاد بر جور وجفاش * جانش خوکر بود با لطف ووفاش) اندن اوتریکه آنك جور وجفاسنه اول کمسه
کوکل قومدی آنك جانی اول یارنك وفاسنه ولطفنه خوکر اولمش واعتیاد قیلمش ایدی (مثنوی) هرچه بر مردم
بلا وشدتست * این یقین دان کز خلاف عادتست) هرنه که مردم اوزره بلا وشدتدر بونی یقین بیلکه خلاف عادتندر

یعنی هرنه کم انسانك اوزرینه کاور وحاصل اولورسه اکر نظر اولنسه اول بلا وشدت بی شك وبی شبهه عادته
مخالف اولان شیلردن حاصل اولور (مثنوی) کفت ای خورشید ومهرت درزوال * کر تو خونم ریختی کردم حلال
خواجه اول روستایی یه دیدی ای سنك مهر ومحبتك کونشی زوالده اکر سن بنم قانمی دوکرسك سکا حلال ایلدم زیرا
هر وجهله بو جفالره بن لایقم (مثنوی) امشب باران بماده کوشهٔ * تا بیابی در قیامت توشهٔ اکرچه بویله در لکن
لطف ایله بو باران کیجه‌سی بکا بر کوشه ویر تا کم قیامتده آنك مقابله سنده بر توشه بوله سن واجر وثوابه نایل اوله سن
مثنوی) کفت یك کوشست ان باغبان * هست اینجا کرك‌را اوپاسبان) روستایی آخر خواجه‌یه دیدی بر کوشه واردر
باغبانه مخصوص ولایق بوراده قورده اول باغبان پاسبان در (مثنوی) در کفش تیر وکمان از بهر کرك * تا زند کر آید
آن کرك سترك) قورددن اوتری آنك النده اوق ویای واردر تا کم قورده اوره اکر اول بیوك قورد کاورسه اول باغبان
بو خدمتدن اوتری اول یرده اوتورمشدر (مثنوی) کر توان خدمت کنی جا آن تست * ورنه جای دیکری
فرمای جست) اکر سن اول خدمتی ایلیه سن یرسنك لایقکدر اول کوشه‌ده وارسن اوتور یوخسه یوری
بر آخر یره بیور واسته دیکك یره کیدوب وارانده قرار ایله دیدی (مثنوی) کفت صد خدمت کنم تو جای ده * ان کمان
وتیر در کفم بنه) خواجه اول ترکه ایتدی یوز خدمت ایلیم سن اول یری بکا ویر اول کمان وتیری بنم الومه قوبی اول
مقامه ایرکور (مثنوی) من نه خسبم حارسیٔ رز کنم * کر برارد کرك سر تیرش زنم) بن اول یرده اویومیم باغك واوزم
اغاجنك حارسلکن ایلیم اکر قورد باش یوقاروکتوررسه اکا اوق اوروم وبو خدمت ایچون اول یرده اویومیوب
طورم دیدی (مثنوی) بهر حق مکذار امشب ای دودل * آب باران برسرو در زیر کل) ای ایکی کوکللی
حق رضاسندن اوتوری بو کیجه بنی بویله قومه وبو حال اوزره ترك ایلمه کورکه باش اوزره یغمور صویی والتده بالجق واردر
پس بو محنت وفلاکتده کرم ایدوب بنی قومه دیدی (مثنوی) کوشهٔ خالی شد واو با عیال * رفت انجا جای تنك وبی مجال
پس اول باغ جانبنده اولان بر کوشه خالی اولدی واول خواجه اهل وعیالیله اندن بی مجال کتدیکه اول برجای
تنك ایدی آندن کتدیکه جای تنك اولمغه مجال یوق ایدی دیمك دخی وجه‌در (مثنوی) چون ملخ با همدکر
کشته سوار * از نهیب سیل اندر کنج غار) اول خواجه‌نك اهل وعیالی اول جای مضیق ایچره چکرکه کبی
بری بری اوزره سوار اولدی سیلك نهیبندن مغارنك بجاغنده یعنی سیل وباران قورقوسندن اوتری مغاره بوجاغنده
چکرکه‌لر کبی بری بری اوزره یاتوب اوتوردیلر (مثنوی) شب همه شب جمله کویان ای خدا * این سزای ماسزای
ماسزا) کیجه دوکلی کیجه صباحه دك آنلرك جمله‌سی ای خدا بو بزم سزامز وبو حالت بزم لایقمز وبو محنت بزه سزا
ومستحق دردیجی اولدیلر (مثنوی) این سزای آنکه شد یار خسان * یا کسی کرد از برای ناکسان) بو محنت وفلاکت
اول کسه‌نك سزاسیدر که خسلرك یاری اولدی یاخود ناکسلردن اوتری کسلك وآدمیلك قیلدی لئیملره ایلك ایلمك
کندویه جفا وستمی اختیار ایلمکدر وکندیسنی عاقبت بر بلایه مستحق قیلمقدر (مثنوی) این سزای آنکه اندر طمع خام
ترك کوید خدمت خاك کرام) بو خواجه‌نك چکدیکی رنج وبلا اول کسه‌یه سزادرکه طمع خامده ترك سویلیه
یعنی ترك ایده باوفا اولان کرامك خاکینك خدمتنی وبی وفا اولان عوام کالهوامك دعوتنه ومکر وحیله ایله اولان
صیافتنه کیده (مثنوی) خاك پاکان لیسی ودیوارشان * بهتر از عام ورز وکلزارشان) پاکلرك خاکنی ودر ودیوارنی
یالامق یکدر عوامدن وآنلرك باغ وکلزارندن زیرا آنلرك عاقبت بی وفالقلری ضررلری مقرر وبونلرك وفادار ومنفعت
کذار اولملری محققدر (مثنوی) بندهٔ یك مرد روشن دل شوی * به که بر فرق سر شاهان روی) حتی ذاتنده بر روشن
دل کسه‌نك بندهٔ افکنده‌سی اوله سن یکدر که شاهلرك باشی اوزره مشی قیله سن (مثنوی) از ملوك خاك جز بانك دهل
تو نخواهی یافت ای پیك سبل) بو ملوك خاکدن بانك ودهلدن غیری یعنی قور وصیت وصدادن ماعداسن
نسنه بوله‌مز سن ای پیك سبل یعنی ای سبل متفرقه‌ده یلن وطرف هواده واهل دنیا یوللرنده ترکتاز قیلان کسه
دیمك اولور (مثنوی) شهریان خود رهزنان نسبت بروح * روستایی کیست کیج وبی فتوح) شهریاندن مراد عقل
واذعان صاحبی اولان وعلم ظاهرله شهرت بولان وبعض صنعت وهنرده ماهر اولان کسه‌لردر وروستاییدن مراد
بی عقل وبی اذعان اولان وبی علم وبی عرفان قالان احمقان جهاندر پس معنی شهریلر خود یعنی عاقل ودانا اولانلر فطنت
وذکاوتله شهرت بولانلر خود رهزنلردر روح الهی منزله‌سنده اولنلره نسبتله ویاخود روح سالکینه نسبتله روستایی
کیمدر یعنی احمقان دنیا وجاهلان قریهٔ هوس وهوا وکاربکانه کسه‌لردر احمق وبی فتوح لردر سالکك روحنه
نسبت آنلر رهزن اولیجق بونلر اهرمندر (مثنوی) این سزای آنکه بی تدبیر عقل * بانك غولی آمدش بکزید نقل)
بو خواجه‌نك چکدیکی زحمت ومشقت اول کسه‌نك لایقیدرکه عقلك تدبیر واحتیاطیسز اکا بر غولك وشیطان

خذولك صداسی واغواسی کلدی ومقامندن نقلی قبول قیلدی (مثنوی) چون پشیمانی ز دل شد تا شغاف) زان سپس
سودی ندارد اعتراف) چونکم پشیمانلق قلبندن شغافه دك کیده یعنی درون دلدن برون دله دك خروج ایده شغاف
جلد قلبه دیرلر اندنصکره قباحت وخطیئه اعتراف ایلمك بر فائده طوتمز (مثنوی) آن کمان وتیر اندر دست او * کرك‌را
جویان همه شب سو بسو) الحاصل اول کمان وتیر اول خواجهٔ بی تدبیرك النده قوردی جویان اولدی دوکلی کیجه
طرف طرف (مثنوی) کرك بروی خود مسلط چون شرر * کرك جویان وز کرك او بیخبر) قورد خود اول خواجه‌نك
اوزرینه شرر کبی مسلط اولمشدی کرکی جویان ایدی خواجه ولکن اصل مضر ومؤذی اولان کرکدن اول بی
خبر ایدی مراد بو کرکدن یا روستاییدر ویاخود نفس اماره‌سیدر که معنا دشمن ظاهر ودشمن باطنك ضرری
کرك صورتیدن اشد واکثردر نعوذ بالله من ذئب الانسان وسرحان النفس والشیطان (مثنوی) هر پشه هر کیك چون
کرك شده * اندران ویرانه‌شان زخمی زده) هر پشه هر پیره مغاره ایچره آنلره بر قورد کبی اولمش اول ویرانه‌ده آنلره
بر زخم اورمشیدی (مثنوی) فرصت آن پشه راندن هم نبود * از نهیب حملهٔ کرك عنود) اول پشه‌یی سورمکه فرصت
هم اولمدی عنود اولان کرکك حمله ایلمسی قورقوسندن اوتری (مثنوی) تا نباید کرك آسیبی زند * روستایی ریش
خواجه بر کند) تا اولمیه که قورد بر زخم اوره صکره روستایی خواجه‌نك صقالنی قوپاره (مثنوی) اینچنین دندان کنان
تا نیم شب * جانشان از ناف می آمد بلب) بو ذکر اولنان سوء حال اوزره دندان کنان یعنی المری نهایت مرتبه‌سن بولدی
اولدقلری حالده آنلرك جانلری بورکارندن دوداقلرینه کلدی یعنی المری نهایت مرتبه‌سن بولدی خواجه بو حال
اوزره مضطرب ومترقب ایکن (مثنوی) ناکهان تمثال کرکی هشتهٔ * سر بر آورد از فراز پشتهٔ) ناکهان قوبی و یرلمش
بر قورد شکلی ویاخود اغزن اچمش ودیشلرنی اچمش بر قورد هیئتی باش یوقارو کتوردی بر دپه‌نك اوستندن
هشته کسر هایله قوبی ویرلمش وضم هایله اغز اچمش ودشنی صرتمش معنالرینه کاور (مثنوی) تیر را بکشاد
آن خواجه ز شست * زد دران حیوان که تا افتاد پست) پس اول خواجه تیری شستندن اچدی واول حیوانه
اوردی حتی یوقارودن آشغه دوشدی (مثنوی) اندر افتادن ز حیوان باد جست * روستایی های کرد وکوفت دست
دوشمکلك وقتنده اول حیواندن یل صچرادی یعنی یللندی روستایی انی ایشیدوب های های ایلدی والن
یری برینه دوکدی (مثنوی) ناجوانمردا که خرکرهٔ منست * کفت نی ان کرك چون اهرمنست) روستایی خواجه‌یه
خطاب وعتاب ایدوب دیدی ای ناجوانمرد بو اوقله اوردیغك بنم خرکره‌مدر یعنی اشکم یاورسیدر خواجه اکا دیدی
یوق دکلدر اهرمن کبی قوردر (مثنوی) اندرو اشکال کرکی ظاهرست * شکل او از کرکی او مخبرست) اول اوقله
اوردیغم حیوانده کرکه منسوب شکللر ظاهردر آنك شکلی آنك قورد اولمسنی خبر وبریجیدر (مثنوی) کفت
نی بادیکه جست از زیروی * می شناسم همچنان کابی زمی) روستایی خواجه‌یه دیدی ای خواجه اول
اوقله اوردیغك حیوان قورد دکلدر شول بر یل که آنك الندن صچرادی یعنی دبرندن خروج ایلدی انی سائرلردن
اکلرم انجلین که بر آبی میدن یعنی بر صویی میدن نیجه فرق ایلرسم آنك دبرندن چیقان یلی دخی سائر حیوانانك
یللغه‌سندن اویله فرق ایلرم (مثنوی) کشتهٔ خرکره‌ام را در ریاض * که مبادت بسط هرکز زانقباض) پس بنم اشکم
یاوروسنی روضه‌لرده اولدردك که هرکز سکا انقباضدن بسط اولمسون وسنك قلبك انقباض وغمدن قورتلوب شادیلك
بولمسون دیدی (مثنوی) کفت نیکوتر تفحص کن شبست) شخصها در شب ز ناظر محجبست) خواجه کویلویه دیدی
نیکوتر تفحص ایله کیجه‌در زیرا شخصلر کیجه‌ده ناظردن محجبدر کیجه قرا کلغنده کوز بر شخصه ناظر اولسه آنی بر آخر
شیٔ قیاس ایلر (مثنوی) شب غلط بنماید ومبدل بسی * دید صائب شب ندارد هر کسی) کیجه چوقلق غلط ودخی
مبدل کوسترر هر بر کسه کیجه‌ده صائب کوز طوتمز وظلمت شبده هر کوردیکی شخصی فرق وتمییز ایتمز (مثنوی
هم شب وهم ابر وهم باران ژرف * این سه تاریکی غلط آرد شکرف) ای روستایی هم کیجه وهم بلود هم عظیم یغمور در
بو اوچ قرا کلق که (ظلمات بعضها فوق بعض) در عظیم غلط کتورر وبو قدر قات قات ظلمتلر ایچره چوق تمیزین اولنلر بله
یتوردیدی (م ی) کفت آن بر من چو روز روشنست * من شناسم باد خرکرهٔ منست) روستایی ایتدی ای خواجه اکرچه
بویله‌در لکن اول مقتول اولان حیوان بنم خرکره‌م اولدیغی بنم اوزریمه روز روشن کبیدر که بیلورم که اول یل صداسی
بنم خرکره‌م یلیدر (مثنوی) در میان بیست باد آن باد را * من شناسم چون مسافر زاد را) حتی یکرمی یلك اورته‌سنده
اول یلی بنم اشکم یاوروسی یللیه بن اکلرم مسافر زادی اکلدیغی کبی آنك یلینه بن شویله واقف وعارف
اولمشمدر که اصلا انده بنم شك وشبهه‌م یوقدر دیدی (مثنوی) خواجه بر جست وبیامد نا شکفت * روستایی را
کریبانش کرفت) روستاییدن مراد شول مکار وحیله کار اولان مدعی وبی وفا وغدار اولان مرائیدر که خرکرهٔ

نفسك ضرر وعناسنى وآنك بادهواسنى آنك ماعداسندن فرق وتمييز قيلور وهر وجهله كندى يه متعلق اولنه عارف
وواقف اولور واما كندى يار صادق وخليل موافق خصوصنده شرعا وطريقا لازم وواجب اولنى ادا ايلمكه كلدكده
متحير ومتردد اولور ومست وبيخودلق اظهار قيلور پس لازم اولوركه بوكونه مرائى وكذابلرى صادق اولان
اهل حق ياحالله وياقالله تأديب وتوبيخ ايليه وتحقير وتعبير ايدوب عيب ونقصانن يوزينه سويليه نته كم خواجهٔ
وفادار بوندن صبرادى وبى صبر وبى درنك كلدى وغدار وحيله كار اولان روستا يينك كريبانن طوتدى وديدى
(مثنوى) كابله طرار شيدا آوردهٔ * بنك وافيون هردو باهم خوردهٔ) كه اى طرارك ابلهى يعنى اى عيار ومكار اولنلرك
ساده دلى وسليم القلبى وياخود اى ابله اولان طرار ديوانه لك كتوردك وبنك وافيونى هر ايكيسنى جمع ايدوب ييدك كه
ياالكز بريسى عقلى ضايع وكثرفهم وبى تدبير قيلمقده وفطنت وذكايه خلل ويرمكده كافيدر وبو بنك وافيونك
خاصه سندندركه انسانى بالكليه مجنون وبى عقل قيلماز بلكه برنوع حيرت وكيفيت ويركه مقتضاى نفسانيسنى بيلور
وتدارك انسانى قيلور وطبعنه مخالف اولان خصوصلرده واله وشيدا اولور وتغافل وتجاهل قيلور اكثر متشيخ اولنلر
وصورت فقرا وصلحايله ترسم قيلنلر ايكى نوع اوزره در برنوعى بنك وافيون وياخود برش ومعجون كبى شيلرى ييوب
بونلرك كيفيتلرى واسطه سيله وله وحيرت وياخود وجد وحالت وشوق وشطارتلر اظهار ايدرلر وتحقيقا اهل وجد واهل
شوق اولنلرك سمت وسلكنه كيدرلر حتى اهل دنيادن بى علم وبى تمييز اولنلر بونلرى صحيح اهل وجد وحالت واصحاب وله
وحيرت ظن ايدرلر وبرنوع دخى اكرچه بنك وافيون وبرش ومعجون يمزلر ولكن اظهار وله وحيرت وارادت شوق وحالت
ايلمكده بنك وافيون جمع ايدوب ييننلره شبيه بلكه آنلردن دخى سفيه درلر پس بو غدار مكارلر طبيعتلرينك مقتضاسنى
وخر كره نفسلرينك هواسنى بيست ومى بادك ميانندن مسافر زادى اكلديغى كبى اكلروفهم ايلر اماّ يار حقيقينك
حقوقنى ادا ايلمكه كاسه مست وبيخود اولور واسقاط تكليفات قيلور (م ى) درسه تاريكى شناسى بادخر * چون
ندانى سر مراى خيره سر بو بيت شريف دخى هواى نفسه تابع اولان وواله وحيرانم ديو حقوق ياران واخوانى لازم اولديغى
محلده ضايع قيلان غدار ومكارلره خواجه نك لساندن توبيخ وتعريض اوزره ديلمشدر وخواجه ديديكه اى غدار
وخدعه كردار اوچ ظلمت ايچره بادخر كره كى فهم ايليه سن نيچون بنى بيليه سن اى خيره سر يعنى شب دنياده ابر عوارض
وباران حوادث ظلمتلرى برى برينه متراكم ومتضاعف ايكن بو اوچ تاريكلك ايچره هواى خركرهٔ نفسكى فهم ايلرسن پس
واجب الادا بوقدر حقوق سابقه وار ايكن اى سراسيمه بنى نيچون بيليه سن واداى حقوقه توجهله اكاه اولميه سن
(مثنوى) آنكه داند نيم شب كوساله را * چون نداند همره ده ساله را) اول كمسه كه نصف الليلده كوساله سن بيلور يعنى
مقتضاى نفسه آكاه اولور همراه ده ساله سن نيچون بيلمز بيلور ولكن تجاهل وتغافل قيلور (م ى) خويشتن را عارف وواله
كنى (خاك بر چشم مروت مى زنى) پس كنديلرينى عارف وواله زعم ايليوب مرتبهٔ دعواده طوران وچشم مروت وفتوته
خاك مكر وغدرى اورن طائفه نك ذم ولومنه شروع ايدوب ييوررلر كه اى بى حقيقت ومنبع خديعت كنديكى
عارف وواله ايلرسن ومرتبهٔ بى وفالقده طوررسن چشم مروت وفتوت اوزره خاك حيله وغدرى ويررسن وبرمرتبه
استغراق وحيرت اظهار قيلورسن (مثنوى) كه مرا از خويش هم آگاه نيست * در دلم كنجاى جز الله نيست) كه بنم
كندمدن اكاه اولم بوقدر قلبمده اللهدن غيرى يه صغمقلق يوقدر بو ياران واخوان وطريقده اولان مشايخ وخلان دخى
ماسوادر بونلردن دخى ظهوره كلان منافع وفوائد فى الحقيقه اللهدندر پس بونلرله تقيد ايتمك ولازم كلان حقلرنى
وشكرلرنى ادا ايتمك بمتنه كتمك عقلا وخويشتن دان اولان اهل ذكانك كاريدر (مثنوى) انچه دى خوردم از آنم
ياد نيست * اين دل از غير تحير شاد نيست) بن اول نسنه ييكه دون ييدم اندن دخى بنم يادوخبرم يوقدر بو كوكلم تحيرك
غيريدن شاد دكلدر كويا لسان حالله بو معنايى اظهار ايلر وياخود زبان مقالله بوكونه سوز سويلركه (مثنوى
عاقل ومجنون حقم ياددار * در چنين بى خويشتم معذور دار) عاقل ومجنون حقم اى مطالبهٔ حقوق شريعت ايلين ياد كه
كتور بوكونه بيخود اولمده كندومى ياد قلمده بنى معذور طوت مراسم شريعت ولوازم طريقت عوام اولنلره
ومشايخ طريقته اقتدا قيلنلره لازمدر بز اهل فنا واصحاب ولايز بوقيدلردن برتر واعلايز نته كم شيخ سهروردى عوارف
المعارفده بوكونه طائفه نك احوالندن خبر ويروب ييوررلر فقوم من المفتونين سموا انفوسهم ملامية ولبسوا لباس
الصوفية وماهم من الصوفية بل فى غرور وغلط يستترون بلبس الصوفية توقيا تارة ودعوى اخرى وينتهجون مناهج
اهل الاباحة ويزعمون ان ضمائرهم خلصت الى الله ويقولون هذا هو الظفر بالمرام والارتسام بمراسم الشريعة رتبة
للعوام والقاصرين الافهام المحصورين فى الاقتداء والتقليد وهذا هو عين الالحاد والزندقة (مثنوى) انكه مى دارى
خور ديعنى نبيد * شرع اورا سوى معذوران كشيد) بو طائفه نك مسائل فقهيه دن دلائل شرعيه سى بودركه

مست وبنكيدن شرعا تكليف ساقط اوليجق مست الهيدن بطريق الاولى نته كم بويله زعم ايلينلرك لساندن بحث
وبرهانلرينك بيانته شروع ايدوب ييوررلر بوكونه محلده مدّعى ديركه اول كمسه برمرد ارى ايچر يعنى نبيدى
ايچر وكنديدن تكليف شريف آنى معذورلر جانبنه چكدى نبيد خرمادن وعسلدن وزبيبدن وحنطه وشعيردن
دوزيلان شرابلره ديرلر (مثنوى) مست وبنكى را طلاق وبيع نيست * همچو طفلست او معاف ومعتقيست) مست
وبنكى ايچون طلاق وعتاق وبيع وشرا يوقدر زيرا اول مست وبنكى طفل كبيدر تكاليفدن معاف ومسلم
وقيد شرعيدن معتق در مست وبنكى خصوصنده فقهانك اختلافى واردر عند الشافعية بركمسه شرب خمر اوزره
اكراه اولنسه وياخود نبيد وبنك وافيون كبى مسكر اولان شيلرى دوا ايچون ييسه وايچسه ومست وبنكى اولوب
دائرهٔ عقلدن چيقسه وخاتوننه طلاق وياقولينه عتاق ويرسه صحوه كلدكده طلاق وعتاق واقع اولمز اما عند الحنفيه
اكثر علما قتنده كذلك طلاق وعتاق وبيع وشرا واقع اولمز وبعضلر قتنده زجرا واقع اولور كما قال صاحب النقايه
من علماء الحنفية ولو شرب النبيذ قصدا فزال عقله بالصداع فطلق امرأته لا يقع الطلاق وكذلك لا يقع اذا ازال عقله
بالبنج البنج معرب من بنك قال ايضا فى مسئلة اخرى ولو اكره رجل على شرب الخمر فسكر فطلق امرأته او شرب شيأ
من الادوية الطلاق لا يقع فى مسئلة اخرى ولو اكره رجل على شرب او اكل البنج او الحشيش فذهب عقله
فطلق امرأته لا يقع الطلاق فى هذه الصورة وهو بمنزلة الصبى والمجنون والمغمى عليه قال الفقيه ابو الليث وهو يوافق
قول علمائنا (مثنوى) مستىٔ آيد زبوى شاه فرد * صد خم مى در سر ومغز آن نكرد) پس بو متشبه مبطل اولان طائفه
قياسا على هذا ديرلركه برمستلك كه شاه فردك بوينندن كلور وتجلىٔ رويندن عشاقه حاصل اولور يوز شرابك كوبى
يعنى يوز كوپك شرابى باشده ويينده اول مرتبه سكر وبيخودلغى ايلمدى بو سوز عند المحققين صحيح وارتكاب عبادات
وتكليفات خصوصنده برهان صريحدر ولكن اول متشبه مبطل اولان قوم ضال ومضل كنديلرينى مستانهٔ خدا
مقامنده زعم ايدوب وبوكونه كفتارى اسقاط تكليفاته مدار ايدوب خلع عذار ايدرلر وديرلركه مست وبنكى اوزره
شرعا تكليف جائز اوليجق (مثنوى) پس بروتكليف چون باشد روا * اسب ساقط كشت وشد بى دست وپا) پس مست
الهى اوزره نيجه تكليف روا اولور بو دخى نسخه در پس بروتكليف چون باشد مر او تقدير اوزره معنا بويله ديمك اولوركه
پس يورى نكا نيجه تكليف اولور اسب ساقط اولدى وبى دست وپا اولدى پس تحمل وتكليفدن قورتلدى وطريقته
كتمكدن نجات بولدى (مثنوى) بار كه نهد در جهان خر كره را * درس كه دهد پارسى بو مره را) جهانده خركره يه
يعنى اشك ياورسنه كيم بار قور يعنى كمسه اشك صبه سينك اوزرينه يوك قومز زيرا كه اول لايق تكليفات وقابل تحميل
دكلدر كما قال الله تعالى (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) وفارسى درسنى كيم ويرر ابو مره يه يعنى ابليسه بومره ابليسك
كنيتيدر يعنى ديولك فارسى درسى تعلم ايلمكه احتياجى وقابليتى يوقدر پس اكا نيجه درس ويرمك قابل اولور بعضلر ابو مره
برا حمق عربك كنيتيدر ديمشلر بو تقدير اوزره معنى فارسى درسنى احمق اولان ابو مره عربه كيم ويرر يعنى كمسه ويرمز
زيرا اكا درس تكليف مالا يطاقدر پس اهل فنايه دخى تكليف شرعى وحقوق مرعى بونك كبيدر ديرلر (مثنوى
بار بر كيرند چون آمد عرج * كفت حق ليس على الاعمى حرج) ولا على الاعرج حرج ولا على المريض حرج) بو آيتك
تفسيرى جلد ثانيده لقمان حكايه سنده برمقدار مرور ايتدى انده طلب اولنه چونكه عرج كلدى يوكنى قالديررلر
حق تعالى حضرتلرى قرآن عظيمنده ليس على الاعمى حرج ديدى (مثنوى) سوى خود اعمى شوم از حق بصير *
پس معافم از قليل واز كثير) كندى جانبمه متعلق اولنه اعمى اولدم وحقدن بصير وبينا اولدم پس قليل وكثير نقدر
تكليف وارايسه معافم وقيود واحكامدن حرّ وآزادم (مثنوى) لاف درويشى زنى وبيخودى * هاى وهوى مستيان
ايزدى) پس بوكونه مدمغ كذابلره خطاب ايدوب ييوررلر كه اى مدّعى كوى ريا ودعواده طوررسن ودرويشلك
وبيخودلك لافن اوررسن ايزده منسوب اولان مستلكلرك هاى وهوين ويررسن بويله ديو (مثنوى) كه زمين را
من ندانم ز آسمان * امتحانت كرد غيرت امتحان) كه زمينى آسماندن بيلمزم ديو لسان حالله حيرت
واستغراقه مناسب خصلت وصنعت اظهار ايلرسن وياخود فروشلك ايدوب برمرتبه حيرانم ووالهام كه زمينى آسماندن
بيلمزم ديو زبان مقالله خريدارلر يكه سو يلرسن اى مغرور ومنكر خبرك يوقكه غيرت الهى سنى امتحان ايلدى امتحان
يعنى سنى صنه دى وعيار ايلدى (مثنوى) بادخر كره چنين رسوات كرد * هستىٔ نفى ترا اثبات كرد) بادخر كره سنى
بوكونه رسوا ايلدى يعنى نفسك صبه سى تيربلايى ييدككده ومرتبه سندن سقوط ايلدكده اندن ظهوره كلان
بادهواى نفسانى سنك نفى وجودك وارلغنى اثبات ايتدى يعنى سنكه كمال حيرت ومستلكدن نفى وجود ايدوب
اسقاط تكليفات ايچون بى خودلق دعواسن ايلمش ايدك مست خدا اولنلرك شانى بودركه من بعد انلردن هواى

نفسانی وهوس حیوانیسی ظهور قیلمزوادای حقوق شریعت ورعایت لوازم اخوان طریقت ایلمکده نفی وجود ایدوب
وفنا واستغراق سمتنه کیدوب (انچه دی خوردم ازانم یاد نیست) دیوب بادهوای نفسنی سائر هوالردن تمیز ایلمکده
صحو وعقله کلمز ونفسنه متعلق اولان امورده عارف وموشکاف وادای احکام شرعیه واجرای حقوق مرعیه ده
مجنون معاف اولمز باکه مست الهی اولدرکه نفسنه متعلق اولان کارلردن بی خبر وحقوقه متعلق اولان کارلردن عارف
باخبر اوله پس برمدعی حقوق شرعیه نك اداسنده نفی وجود قیلسه وهوای جسمنه ومرادنفسنه واقف وعارف اولسه
آنی بادخرکره سی رسوای ایلمش اولورونفی وجودا تمسی برکونه وارلق قیلور (مثنوی) این چنین رسوا کند حق شیدرا*
اینچنین کیرد رمیده صیدرا) بو تجلین رسوای ایلر حق سبحانه وتعالی شید وکید صاحبلرنی بودنیاده اهل معرفته
وآخرتده اهل قیامته وبونك کبی طوتر مکر الهی وکید ربانی دام تکلیفدن رمیده اولمش وقید شرعیدن فرار قیلمش
صیدی (مثنوی) صد هزاران امتحانست ای پدر* هرکه کوید که منم سرهنك در) صد هزاران امتحان وار درای پدر
هر شول کمسه که سو یلروبن چاوش باب حق اولدم دیو دعوا ایلر (مثنوی) کرنداند عامه اورا زامتحان *پختکان
راه جو یندش نشان) اکر عوام اول مدعی یی امتحان ایلمدین بیلمزسه وصنعه دین آنك حالنه واقف اولمزسه پختکان راه خدا
وآکاهان طریق هدی اول معنایه نشان ودعوایه برهان دیلرلر وهمان (قل ها توا برهانکم ان کنتم صادقین
دیوسویلرلر (مثنوی) چون کند دعوی خیاطی خسی* افکند در پیش اوشه اطلسی) مثلا چونکم برخس
خیاطلك دعواسن ایده آنك اوکنه شاه اکاه براطلس براغور بویله دیو (مثنوی) که بیراین را بغلطاق فراخ* زامتحان
پیدا شود اورادوشاخ) که بونی برواسع قفتان کس دیر امتحاندن اول مدعی یه ایکی شاخ پیدا اولور دوشاخك بو محلده
برقاج معنایه تحملی واردر اکردوشاخ اسب واسترك اياغنه اوردقلری باند معناسنه اولورسه تقدیر معنی اول مدعی یه
امتحاندن باند پیدا اولور وقید تکلیفدن ازاده یم دیدیکی دعوانك کذبی ظهوره کلوردیمك اولور واکردوشاخ اسب
واسترك یوزینه اوردقلری بواشق معناسنه اولورسه معنا اول مدعی یه امتحاندن بورندرق پیدا اولور پس لاف
ودعواده تندلك وخرونلك ایده میوب زبون قالوردیمك اولور واکر دوشاخ ایکی بوینوز معناسنه اولورسه مراد
امتحاندن اکا خجالت وفضاحت شاخلری ویاخود کذب ولافنك علامتلری ویاخود ایکی حال پیدا اولورکه
یا صدق یا کذب دردیمك اولور (مثنوی) کرنبودی امتحان هر بدی* هر مخنث در وغا رستم بدی) اکر هر بدك بولده
امتحان اولمسی اولمیدی هر حیز ومخنث وغاده یعنی مجاهدهٔ نفس وهواده رستم اولیدی نه آنکه عند الامتحان
بوبلدکادر (مثنوی) خود مخنث را زره پوشیده کیر* چون ببیند زخم کردد چون اسیر) خود باطنی مخنث اولان
کمسه لری سن زره پوشیده طوت یعنی لباس رستمان طریقتی کیمش فرض ایت چونکم زخم کوره وشجاعت
وجرات کیدوب اسیر اولور وکز وفردن فرار قیلور (مثنوی) مست حق هشیار چون شد از دبور* مست حق ناید
بخود تا نفخ صور* دبورا کرضم داله قراءت اولنورسه وهو الانسب لهذا المحل دبرك جمعی اولوردبر قبلك خلافیدر
واکرفتح داله قراءت اولنورسه وهو لا یخلو عن المناسبة صبانك خلافی اولان باد مراد اولور بعضلر قبله یه توجه
اولندیغی وقتده اردندن کلان یله دبور دیرلر دیمشلر بو تقدیر اوزره ینه صبانك خلافی اولمسی مانع اولمز فلیتأمل
صبا مشرقدن اسن یله دیرلر بومعنا بو محله انسبدر ایضاح معنی بودرکه بعض اقلیمده کعبهٔ شریفه متوجه
اولندیغی وقتده باد صبا مقابله دن کلور وباد دبورانسانك ظهرندن بری کلور پس تقدیر معنی ای مدعی
حق مستی اولان اهل معنی دبرلردن نیجه هشیار اولور یعنی سفلی ونفسانی اولان هوالردن نوجهله صحوه کلور وآنی
اختیار ایدوب اکا طالب اولور یعنی آنی اختیار قیلمز واکا طالب اولمز فتح داله اولدیغی اوزره معنی ای اهل
دعوی مست حق اولان نیجه هشیار اولدی اردندن کلان یلدن ویاخود صبانك ضدی اولان یلدن نکه اول قوم عادی
هلاك ایلین بادهوای نفسانیدر معناده ومغربدن اسن یلدر صورتده کما استثنا النبی صلی الله علیه وسلم الی هذین المعنیین
قال نصرت بالصبا واهلك عاد بالدبور صبا ظاهرا شرقی ومعنا ریح روحانی وروانی ایله تفسیر اولنمشدر دبور صورتا باد
غربی ومعنا بادهوای نفسانی ایله تعبیر قیلنمشدر معنای مصرع ثانی ای مدعی مست حق اولان کندویه کلمز ونفسه
وهواسنه مقید اولمز نفخ صوره دك ویاخود مست حق نفخ صوردن بله کندویه کلمز قنده قالدیکه باد دبوردن وهوای
غروردن دیمك اولور (مثنوی) بادهٔ حق راست باشد نی دروغ* دوغ خوردی دوغ خوردی دوغ دوغ) ای بی فروغ
بادهٔ حق راست وصادق اولور کذب ودروغ اولمز وبادهٔ حقله مست اولندن قولا وفعلا وحالا لاف ودروغ ظهور قیلمز
ای روستایی سن دوغ ایچدك دوغ ایچدك دوغ یعنی ای نادان نفس وشیطان یدندن ایران ایچدك ومستانه لك اظهار
ایدوب خلق بنی مست صانسن دیو بلان بیره کند کدن کچدك (مثنوی) ساختی خود را جنید وبا یزید*

روکه نشناسم تبررا از کلید) وکندیکی جنید وبایزید دوزدك یوریکدا کلزم تبری کلیدن دیوب کندیکی نیچون سزدك
مثنوی) بدرکی ومبتلی وحرص وآز* چون کنی پنهان بشید ای مکرساز) بدرکلکی وتنبللکی وحرص وآزی نیجه
پنهان ایلرسن شید وکید ایله ای مکرساز وحیله باز (مثنوی) خویش را منصور حلاجی کنی* آتشی در پنبهٔ
یاران زنی) کندیکی انا الحق دعواسنده ولیس فی جبتی سوی الله ادعاسنده حلاج منصور ایلرسن اول آتش عشق
شرکت سوزی پنبهٔ نفسنه اورردی سن آتش الحاد شریعت سوزی پنبهٔ حقوق یارانه اوررسن ودعوا ایدوب
مقام حیرتده طوررسن وبوکونه لاف وکزاف قیلورسن (مثنوی) که نبشناسم عمر از بولهب* بادکرهٔ خود شناسم
نیم شب) که ابولهبدن عمری اکلزم ومستغرق استغراق بادهٔ محو اولمشم عقل وصحوه کلمزم کندی کره ملك بلن اکارم
نصف اللیلده (مثنوی) ای خری کین از تو خر باور کند* خویش را بهر تو کور وکر کند) ای برخر شول کمسه که بولاف
ودعوایه سن خردن اینانه واعتقاد ایده وکندوبی سندن اوتری حقیقتی کور مکدن کور وحق وصدق استماع ایلمکدن
صاغر ایلیه ومرید اولوب سکا شیخم دیو سو یلیه (مثنوی) خویش را از رهروان کمتر شمر* تو حریف رهزنانی که مخور)
کندیکی رهرولردن عد ایلمه سن رهزنلرك حریفی سن هرزه یمه (م ی) باز پر از شید سوی عقل تاز* کی پرد بر آسمان پر مجاز
حیرت وشید مرتبه سندن کیرو اوج عقل کلی جانبنه چاب زیرا مجازی اولان پروبال آسمان حقیقت
طرفنه قچن اوچار (مثنوی) خویشتن را عاشق حق ساختی* عشق با دیو سیاهی باختی) کندیکی عاشق حق دوزدك
حال بوکه عشقی بردیو سیاه ایله اویناداك اول کفر ومعصیت جانبنه دعوت ایدن شیطان اسوددر وطاعات وعباداته
دعوت ایدوب اندن مغرور ومعجب ایلینه شیطان ابیض دیرلر (مثنوی) عاشق ومعشوق را در رستخیز* دو بدو بندند
پیش آرند تیز) عاشق ومعشوق قیامت کوننده یعنی المرء مع محبوبه فحواسنجه وبو دخی المرء علی دین خلیله فلینظر
احدکم من یخالل حدیثنك مقتضاسنجه شیطان الله اهل عصیانی بری برینه جفت ایدوب باغلیه لروجمله نك اوکنه کتوره لر
علی الفور پس اول زمانده اعلی معشوقك کیم ایدیکن بیلورسن وحقیقت حاله اکاه اولورسن ومعشوقك اولان
دیو سیاهی کوردکده (یالیت بینی وبینك بعد المشرقین فبئس القرین انت) دیواندن نفرت قیلورسن نعوذ بالله (م ی)
توچه خودرا کیج وبی خود کردهٔ* خون رزکو خون ما را خوردهٔ) ای غدار ومکارسن کندیکی نه وجهله عاقل ویاخود
ایکن عن قصد واله وبی خود ایلرسن ویاخود خون رزك شربی واسطه سیله حیران وسکران حقم دیو سو یلرسن خون
رزقنی درخت انکور قانی یعنی باغ چبوغینك قانن ایچمك قنی سن بزم قانمز ایچدك یعنی بزم کلاممز ونفسیمزی که
ضایع ایتدك فی الحقیقه دم نفس انسانی یه برابر وتوام در آنی هدر ایلمدك وبزم کلاممزی ضایع قیلدك پس بزم نفسمزی
ضایع قیلمق قانمزی دوکوب آنی شرب ایلمك مثابه سنده درکه بوا کبر کبائردر پس بو خطایه نسبتله اوزوم چبوغینك
قانن ایچمك قنده در یعنی برکمسه زرق وریا ایله کندوبی مست وواله حق قیلسه ودعوا ایله محو وفنا لافن اوررسه
صادق اولان اولیانك دملرین صمق وعرضلرین یقمق اولور وبو نلرك نفسلرین صمق قانلرین ایچمك مرتبه سنده اولور
پس بو معصیته نسبتله شرب خمر ایتمك واول کیفیتله مستلك وبیخودلك خطاسی قنده قالور یعنی بوکناه مدعینك
کناهنه نسبتله صغیره منزله سنده دردیمك اولور (مثنوی) روکه نشناسم ترا از من بجه* عارف بی خویشم وبهلول ده
ای مدعی ومزورکندیکی مستان خدا شکلنده اظهار ایدرسن ومحو واستغراق سمتنه کیدرسن ولسان حال الله ویا قال الله
اوزریکه رعایتی لازم وخدمتی واجب اولان کمسه لره دیرسنکه یوریکدا کلزم سنی بندن صچره ودور اول بن برعارف
بی خویشم وقریهٔ عالمك بهلولی یم اهل فنا اولان عارفه قید کفر درو قرب حقی بولان واسرار توحیده عارف وواقف اولنه
اسقاط اضافات دین وطریقتدر دیرسن مقصود محو وفنا شرابن ایچمك وبیخود اولوب وقرب حقی بولوب کندیدن
کچمکدر بو مرتبه حاصل اولدقدنصکره ادای خدمت ورعایت لوازم شریعت وطریقته نه بلا هقدر دیرسن (مثنوی
تو توهم میکنی از قرب حق* که طبقکر دور بود از طبق) وسن قرب حقدن توهم ایلرسن که طبقکر یعنی صانع طبقدن
دور اولمز یعنی مصنوع ومخلوقدن بعید اولمز دیو سو یلرسن وانسانه حضرت رب مجید حبل وریدندن دخی قریبدر
وهو معکم اینما کنتم) فحواسنجه هر مرتبه ده اول انسانله بیله وا کا حبیبدر دیوب قربیت ومعیت لافن اوررسن ودخی
مرتبهٔ عام منزله سنده طوررسن (مثنوی) این نمی بینی که قرب اولیا* صد کرامت دارد وکار وکیا) بونی بیلمزسنکه
خواصك حضرت حقه تقربی وکورمزسنکه اولیانك قربی یوز کرامت ونیجه کار وکیا وخارق عادت طوتر (مثنوی
آهن از داود مومی میشود* موم در دستت چو آهن می بود) کورکه داود نبی علیه السلام حضرت حقه ولی وقریب
اولدیغی جهتدن آهن اندن موم اولور اماسنك الکده موم کبی ملایم ونرم اولان شیلر آهن سرد کبی غلیظ
ومحکم اولور وانلرك عملینك ضدی ظهوره کلور (مثنوی) قرب خلق ورزق برجمله ست عام* قرب وحی عشق

دارند این کرام) مناسبتیله قرب عام وقرب خاصك وانواع قرب الهینك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر خلق ایتمك ورزق ویرمك قربی جمله اشیا اوزره عام وجمیع اشیا بو قربده مستویة الاقدامدر خلقتده ومرزوقیتده ورحمت رحمانیه ده اولان قربده (ماتری فی خلق الرحمن من تفاوت) آیتنك خواسنجه تفاوت یوقدر (وسعت رحمتی كل شئ مصداقنجه ودخی (والله بكل شئ محیط) مقتضاسنجه بو قربده جمله سی برابر ومشتركدر اما انبیای عظام واولیای كرام عشقه مضاف اولان وحبك یعنی محبت الهیه نك اشارت وتجلیسنك خاصة قربن طوترلر (مثنوی) قرب برانواع باشد ای پدر * می زند خورشید بركهسار وزر) ای پدر بیل كه قرب الهی انواع واصناف اوزره در اولور وهركس اول خورشید حقیقیدن استعدادنه كوره نشو ونما بولور وقوت وقدرت الور مثلا خورشید مجازی كهساره وكوهساره ده مستور اولان سیم وزره برابر یوزین اورر وضیا كستر اولور (مثنوی) لیك قربی هست با زرشید را * كه ازان آگه نباشد بید را) ولكن خورشیدك زره بر نوع قربی اولدی كه اول قربدن بید آگاه اولمدی وخورشید سیم اوزره قیلدیغی تجلی‌یی بیده وسائر شجره قیلمدی (م ی) شاخ خشك وتر قریب آفتاب * آفتاب از هردو كی دارد حجاب) مثال آخر شاخ خشك وتر قریب آفتابدر آفتاب بو ایكیسندن قچن حجاب طوتر (مثنوی) شاخ خشك از قربت آن آفتاب * غیر زوتر خشك كشتن كو بیاب) شاخ خشك اول آفتابك قربتندن على الفور خشك اولمقلغندن غیری تری قنی بول (مثنوی) لیك كو آن قربتی شاخ طری * كه ثمار پخته ازوی می خوری) ولكن قنی اول شاخ تازه وطرینك آفتابه قربی كه اول شاخ طربدن سن ثمار پخته یبرسن پس منافقله موافقی وكاذبله صادقی بو ایكی مثاله كوره قیاس ایله (مثل الفریقین كالاعمى والاصم والبصیر والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذكرون) (مثنوی) انچنان مستی مباش ای بیخرد * كه بعقل آید پشیمانی خورد) ای بیخرد انچلین مست اولمه كه عقل كلدكده مست اولدیغنه ومستلك حالنده قالدیغنه پشیمانلق یه كه اول خمر ایچنلرك لاف وعقل دروغله كندیدن كچنلرك البته پشیمان اولملری مقرردر (مثنوی) بلكه زان مستان كه چون می میخورند * عقلهای پخته حسرت می برند) بلكه اول مستان الهیدن اولكه چونكه می محبتی ایچرلر ونفسلرنی فراموش ایدوب عقول پخته وفهوم كشف وشهود آمیخته آنلرك شربنه وسكرنه حسرت یه‌لر وآنلره تحسین وآفرین ایدیه‌لر (مثنوی) ای كرفته همچو كربه موش پیر * كر ازان می شیر كیری شیر كیر) مرایینك كربه یه مشابهتی وصید ایلدیكنك موش پیره مماثلتی واردر وجه شبه اولدر كه اول كدی صید حقیر ایچون كوشه نشین اولور وباشن سینه یه چكوب وبر بوجغه كچوب زانوی تعبد اوزره اوتوروب مراقبه قیلور وبیهوده پیره الن یوزن یورر بو كونه مكر وخدیعتله موش كبی اولان حظ نفسی ومقتضای حرص وهواسی شكار قیلور پس حضرت خداوندكار بو كونه غدار ومكارلری كربهٔ حقیره وصید وشكارلرین موش پیره تشبیه بیوروب دیرلر كه ای كربه كبی قوجه فاره طوتمش وصید حقیر ایتمش مرایی وكذاب اكر اول می الهیدن وخمر لدنیدن لبن طوته سن یعنی طفل كبی آنی پستان لسان عارفاندن ودهان عاشقاندن امه سن وغدا ایده سن ارسلان طوت یعنی قوی وشریف صیدلر شكار ایتكه سنی اول میدن شیر كیر اولمق وغدا طوتمق برمرتبه قوی القلب ایلر كه شیر سعادتی طوترو موش پیر كبی حقیر اولان لذت نفسی وشهوت جسمی یبانه اترسن (مثنوی) ای بخورده از خیالی جام هیچ * همچو مستان حقایق بر مپیچ) ای بروهم وخیالدن هیچ جامن ایچمش مستان حقایق وقاطعان اسباب وعوایق كبی اوجانبه بوجانبه طولشمه (مثنوی) می فتی این سو وان سو مست وار * ای تو این سو نیستت زان سو كذار) ای مرایی مستلر كبی بوجانبه واوجانبه دوشرسن یعنی كاه سفلی وكاه علوی جانبنه یاخود كاه نفس وكاه روح طرفنه ویاخود نفسك خصوصنده تمیز وتعقل واداى حقوق ایلدكده سكر وتحیر سمتنه دوشرسن مستلر كبی ای مرایی سكا بو جانب بو قدر یعنی علوی وروحانی جانبی بو قدر اول سفلی ونفسانی جانبندن كچ تا بو جانبی بوله سن وبو سمته واصل اوله سن بو معناده دخی جائزدر ای سن بو جانب حقانیده دكلسن اول طرف نفسانیدن كذر ایله دیمكدر (مثنوی) كر بدان سو راه یابی بعد ازان * كه بدین سو كه بدان سو سر فشان) یعنی اكر اول جانب ربانی وحقانی یه یول بوله سن ومقصود بالذاته واصل اوله سن اندنصكره كاه بو نفسانیت وعالم صورت جانبنه وكاهی اول عالم معنا وطرف اعلایه باش سلك سرفشان اولمق باشی خلاص وآزاد قیلمقدن كنایه در یعنی كاه بو بشریت وصورت جانبنه كلوب سرفشان اول وكاه دریای روحانیت وحقانیته استغراقدن خلاص اول وكاه اول جانب اعلایه سرفشان اول غبار صورت وبشریتدن باشكی آزاد قیل دیمك اولور (مثنوی) جمله این سو یی ازان سو كپ مزن * چون نداری مرك هرزه جان مكن) ای مدعی ومرایی جمله بوجانبه منسوبسن یعنی بالكلیه چونكه بوجانب خلقه وصورته مخصوصسن اول جانب اعلادن وعالم معنادن لاف اورمه چونكه موت اختیاری طوتمزسن ونفس وهوایی فنا ایتمزسن بیهوده وهرزه یره جان چكشمه وكزاف ایله روح

ورروانك قو یرمه وضایع ایتمه دیمك اولور (مثنوی) ان خضر جان كز اجل نهراسد او * شاید ار مخلوق را نشناسد او) اما شول شارب اب حیوان اولان خضر جانلو كه موت واجلدن اوقورقمز وفنای جسددن خوف ایتمز اكا لایقدر اكر مخلوقی اول آ كلیه‌ یوناسك كلامندن دكلیه اول جهتدن خضر مشرب اولان كمسه یه مخلوقی بیلمك ولازم اولان حقلرین فهم قیلمق لایقدر كه فی الحقیقه اول بیخود ومستغرقدر وسكران شرب تجلی حقدر عقلی مغلوب سطوت وحدت ونفسی مسلوب حیرت ودهشتدر پس اكا اول مرتبه ده مخلوقی بیلمك ولوازم حقوقی ادا قیلمق لایق وقابل اوله مز تا صحوه وتمیزه كلمینجه كندوبی بیله مز فكیف سائر المخلوقات نعم استغراق ومحو دخی طبقات اوزره در نته كم منهاج الفقراده فنا ومحو واستغراقی درجه لرنده مفصلا بیان ایلدك هرقنغی طبقه ده اولسه مستغرق اولان كمسه مخلوقی بیلور لكن بیلمسه وحقوق مخلوقه واقف اولمسه لایقدر كه بونفس اهلی اولان مرایی ومدعینك تجاهل وتعامیسی كبی دكلدر بلكه بونلر اول حینده مغلوب حقدرلر پس رعایت لوازم خلقه قادر اوله مزلر (مثنوی كام از ذوق توهم خوش كنی * دردمی در خیك خود پرش كنی) ای ذوق پندار اولان بی عرفان كام ودهانكی ذوق توهمدن خوش ایلرسن یعنی توهم ایلرسنكه مست خدا اوله سن وظن ایدرسنكه محو وفنا مرتبه سن بوله سن وبو كونه زعم وتوهم ذوقندن دماغك خوش ایلرسن وكندیكی ارباب حقیقته تنظیر وتسویه ایدوب هم رجال ونحن رجال دیو سویلرسن وباد عجب وغروری كندی وجودك طولومنه اوفوررسن آنی پر ایلرسن واوفورلمش طلوم كبی بادهوا ایله شیشوب قباروب متكبر ومعجب اولورسن خلقه كندیكی طولو ومرید ومحبلرك ما بیننده نفسكی اولو كوسترسن (مثنوی پس بیك سوزن تهی كردی زباد * انچنین فربه تن عاقل مباد) پس برسوزن بلا ومحن وجودكه یتشه درونكده اولان بادهوا وغرور طشره كیدوب بوش اولورسن وبی ذوق وبی خبر خالی درون قالورسن عاقل اولنلرك تنی بونك كبی فربه اولمسون وكسه نك وجودی طلومی بو كونه باد عجب وغرور ایله طولمسونكه بونك عاقبتی ندامت وخاتمتی فضاحتدر (م ی) كوزها سازی ز برف اندر شتا * كی كند چون آب بیندان وفا) ای مدعی واهل پندار قاردن برد قلر دوزرسن شتاده شتای نفس بردغا ایچره برف توهمات وتصوراتدن آب حقیقته ظرف اولسون ایچون كوزه لر دوزرسن برفدن اولان ظرفلر چونكم ابی كورر قچن وفا ایلر یعنی اول قاردن دوزیلن برد قلر كبی اولان توهم وتصورلك وتخیل وتفكرك آب حقیقی كورسه لر قچن وفا ایدرلردی بلكه اریوب صو اولوب فنایه كیدرلردی پس وفاسی اولمین ظنون وحالانه قچن مغرور اولورسن وكندیكی زیور عاریت ایله مزور قیلوب ولباس صورت مرآت خدا ایله مزین ومصور اولمیوب نیچون لاف ودعوا قیلورسن ای مدعی سنك حالك شول شغالك حالنه بكزر كه رنكار كوپنه دوشدی برساعتدنصكره اندن چیقوب پوستنی رنكین وملون كوردی پس اول زیور عاریتله مغرور اولوب طاوس علیین اولمشم دیو دعوی قیلدی نته كم بیوررلر

افتادن شغال در خم رنك ورنكین شدن ودعوی طاوسی كردن او میان شغالان

(م ی) ان شغالی رفت اندر خم رنك * اندران خم كرد یك ساعت درنك) مثلا اول بر چقال رنك كوپنك ایچنه كیتدی اول بویه كوپنك ایچنده برساعت درنك وتوقف ایتدی (مثنوی) پس برآمد پوستش رنكین شده * كه منم طاوس علیین شده) پس بو یاجی كوپندن آنك پوستی رنكین اولمش یوقارو كلدی وظهوره كلدی بویله دیو كه بن علیین طاوسی اولمشم وبو كونه رنك وزینتله كندیمی مزین قیلمشم (مثنوی) پشم رنكین رونق خوش یافته * آفتاب ان رنكها بر تافته) اول چقال پشم رنكین وخوش رونق بولمش وكونش اول رنكلرك اوزرینه طوغمش یلدرامش كلدی یعنی لباسی رنكین اولمش وكندیسی خوش رونق طاعتی بولمش كلدی وافتاب عالم دخی عاریهٔ اول لباس رنكین ورونق طاعات وعبادات اوزرینه تافته اولدی ومجاز ایر بو صالدی (مثنوی) دید خود را سبز وسرخ وفور وزرد * خویشتن را بر شغالان عرضه كرد) پس اول ابله چقال كندوبی الوان چار یعنی شریعت وطریقت وحقیقت ومعرفتله ملون كوردی بو عاریت رنكاری ملك وحقیقت زعم ایدوب وارشاد ومشیخت سمتنه كیدوب كندوبی سائر بی لون اولان چقاللر اوزره عرض ایلدی وبونلره كندینك حسن حالن ولطف خصالن سویلدی (مثنوی) جمله كفتند ای شغالك حال چیست * كه ترا در سر نشاطی ملتویست) جمله ساده دل اولان چقاللر بوكا دیدیلر كه ای چقالجك حال ندر كه سنك باشكه بر نشاط طولشمش وقات قات اولمشدر (مثنوی) از نشاط ازما كرانه كرده * این تكبر از كجا آورده) نشاط وغرور كدن بزدن كرانه ایلدك ونفرت قیلدك تكبر وتعظمی نره دن كتوردك ونه جهتدن كندیكی بو مرتبه یه یتوردك (مثنوی) یك شغالی پیش اوشد كای فلان * شید كردی یا شدی از خوشدلان) بو جمله ساده دل اولان چقاللرك میاننده برمقدار حقیقت حاله واقف ومحقق اولنلرك دأب وادیلرینه عارف بر چقال آنك او كنه كلدی ودیدیكه ای فلان چقال حیله می ایلدك وخوشدللردن ویاخود محقق اولان چقاللردنمی اولدك بعض نسخه ده تا واقع اولمشدر بو تقدیرجه معنی دیدیكه

اى فلان شيدمى كتوردڭ يا كم خوشدللرد نمى اولدڭ وصاحبدلم ديو بونلره كنديكى عرضى قيلدڭ وبومرائى ومدّعى اوانلره چقال تعبيرى اول ملابسه ايله دركه بونلرا كثريا بربنڭ باشنه جمع اولوب اولوشورلر يجن اول ناله ايدوب اولوبه بونلردخى اكا تقليد اوناسه رياء ناله ايدوب اولوشورلر وبونلرڭ پيشواسى اولان وزبور عاريتى ايله دعوا قيلان چقال منبره چيقوب لاف وكزافله خودفروشلك اياسه بونلرا آنلرڭ مقالى مآلى رزق ومال كبى الوشورلر ولكن حاله واقف وسرمقاله عارف اولان شغالا كاطعن واطاله ايلروفى الحقيقة حق سويلر وآنڭ حسب حال ومافى البالن نقل ايلر امابوتوبيخ وتقريع لله وفى الله اولمديغى اشعارايجون حضرت خداوندكاردخى اكا چقال تعبيرايلر اكرآنڭ مقالى لله اوليدى اكا شغال ديمزدى پس اكا توبيخ واطاله ايدوب ديركه (مثنوى) شيدكردى تا بمنبر برجهى * تازلاف اين خلق راحسرت دهى) اى مدّعى ومتشيخ شيد وكيد ايلرسن حتى منبراوزره صچرارسن تاكم لاف وكزافدن خلقه حسرت وحيرت ويره سن وكندى حسن حال وذوق بالكه رشك ورغبت ايتديره سن (م ى) بس بكوشيدى نديدى كرمئ پس زشيداوردهٔ بى شرمئ) اى دون همت نم علم وعمله چوق سعى قيلدڭ بى اخلاص اولديغڭ ايچون كرملك كورمدڭ پس شيدوكيددن بى حياوبى شرملك كتوردڭ وكرسيلره چيقوب كنديكى مرتبهٔ مشيخته يتوردڭ ولكن خبرڭ يوق دعنادن ايمانڭ يتوردڭ ولهذا خواجكان نقشبنديه يجن علم وفضلله برشهرت بولمش وقبل تزكية للنفس ارشادناس ايچون كرسى يه صعود قيلمش كسه يى كوردسه لردى ديرلردى فلان افنديڭ كسست ليك درسرچوب ضايع شد (م ى) كرمئ ان انبيا واوليا ست * بازبى شرمى پناه هرد غاست) خلوص بطون وكرمئ درون انبياواوليانڭ لا يقيدر بونلرشهرت بوله لرومشار اليه بالبنان اوله لر ضرر يوقدر كما قال النبى صلى الله عليه وسلم اشارة الى معصوميتهم من شر الشهرة حسب امرء من الشران يشار اليه بالاصابع فى الدين اوفى الدنيا الامن عصمه الله رواه البيهقى فى شعب الايمان عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنهما كبروبى شرملك وبى حيالك هردغا ودغلڭ واهل ريااولان چقالڭ پناه وملجائيدر (ى) كالتفات خلق سوى خودكشند) كه خوشيم وازدرون بس ناخوشند) يعنى بونلر اللهدن اوتغيوب بى ادبلكلرنه لاجل الشهرة والجاه التجا ايدوب كه التفات خلقى كنديلرى جانبنه چكرلر وصيد ناس ايچون بالسان قالله وياحالله ديرلركه خوش ودلكشز دبولاف وكزافلرايدرلر وحدّذاتنده دروندن چوق ناخوشلردر ومن حيث الباطن زياده مشوشلردر نعوذ بالله من شرورانفسنا ووساوس غرور حسنا (چرب كردن مردلافى ريش وسبلت خودراهر بامدادپيوست دنبه وبيرون آمدن ميان حريفان كه من چنين خورده ام) بوسرخ لطيف بو حديث شريفه اشارت اولوركه اسماء بنت ابى بكر رضى الله عنهما حضرت نبى عليه السلامدن روايت ايدرلر متفق عليه اولان احاديث شريفه دندر قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم المتشبع بمالم يعط كلابس ثوبى زورمتشبع شول كمسه يه ديرلركه قارنى آج ودرونى طعامه زياده محتاج ايكن اظهار شبع ايليه ودنم قارنم طوقدر ديوناسه سويليه كما قال ابن الملك فى شرح هذا الحديث المتشبع (وهو الذى يظهر انه شبعان وليس كذلك وبو متشبعدن مراداصل مرائيدر ديمشلر كما قال ابن الملك قيل هو المرائى الذى يلبس ثياب الزهاد وباطنه مملوء بالفساد وكل منهمازور مخالف بالنسبة الى آخره (مثنوى) پوست دنبه يافت شخص مستهان * هرصباحى چرب كردى سبلتان) برخورومستهان شخص دنبه نڭ پوستنى بولدى اول دنبه دريسيله هرصباح بيقلرين ياغلروچرب ايلردى (مثنوى) درميان منعمان رفتى كه من * لوت چربى خورده ام درانجمن) منعملرڭ اورتاسنه كيدردى وانلره لاف وكزاف ايدردى بويله ديوكه برچرب لوت ورياغلوقوت انجمنده يدم (مثنوى) دست درسبلت نهادى درنويد * رمز يعنى سوى سبلت بنكريد) سوزده وخبرده النى بيغنه قوردى رمز يعنى سبلت جانبنه نظرايلڭ توضيح معنى اول منعملرميانده چرب لقمه يدم ديوخبرويردكده النى بيقلرى اوزره ايكى سوزده برقوردى كانه رمز واشارت ايلردى وآنلره لسان اشارتله سويلردى بنم بيقلرم جانبنه نظرايلڭ كوركه نيجه چرب اولمشدر بيقلرمڭ چرب اولمسى ياغلوطعام يديكمه دلالت قيلمشدر (مثنوى) كين كواه صدق گفتار منست * وين نشان چرب وشيرين خوردنست) بوبيقلرمده اولان چرب بنم كفتارمڭ صدقنه شاهددروبو بيقلرمده اولان ياغ چرب وشيرين لقمه يمه نڭ نشانيدر (مثنوى) اشكمش كفتى جواب بى طنين * كه اباد الله كيد الكاذبين) اول لافزن اولان مرائينڭ قارنى ديردى صدامز جوابله يعنى لسان حالله كه اباد الله اى اهلك الله كيد الكاذبين كاذبلرڭ مكرنى الله هلاك ايلسون مثنوى) لاف تومارا برآتش برنهاد * كان سبال چرب تو بركنده باد) يعنى سنڭ لافڭ بنى آتش اوزره قودى كه اول سنڭ چرب اولان سبالڭ بركنده اولسون يعنى آنڭ بطنى لسان حالله اى افاف سنڭ لافڭ بنى آتش ضرورت واحتياج اوزره قودى كه اول سنڭ تزوير اولان سبالڭ قو پش اولسون (مثنوى) كرنبودى لاف زشتت اى كدا * يك كريمى رحم افكندى بما) اى كدا اكرسنڭ زشت وقبيح اولان لافڭ اولميدى بركريم بزه رحم براغوردى سنڭ بولاف ودروغڭ

اوكريك مرحمتنه مانع اولوردى (مثنوى) ورنمودى عيب كژكم باختى * يك طبيبى داروى اوساختى) واكر عيب كوستريدڭ اكريلك اويناتميدڭ برطبيب اول عيبڭ داروسنى دوزيدى وسنى اول مرض عيبدن خلاص ايديدى مثنوى) گفت حق كه كژ مجنبان كوش ودم * ينفعن الصادقين صدقهم) سورهٔ مائده نڭ آخرنده بيورركه (قال الله هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم) يوم رفعله خبريدر هذانڭ حق تعالى بيورديكه شو كون صادقلره صدقلرڭ نفعى كوينيدر وقال الله ديدى يقول ديمدى لفظ ماضيله ايرادى وقوعى متحقق اولديغندن اوتريدركانه همان قيامت اولدى وحق بويله ديدى (لهم جنات تجرى) بوصادقلر ايچون واردر اول جنان عظيمه كه جارى اولور (من تحتها الانهار اول جناتڭ تحتلرندن نهرلر (خالدين فيها) اول جنتلر بونلرڭ ايچوندر اول جنتلرده خلودلرى مقدر اولديغى حالده ابداً كيدر خلودى يعنى لاغاية ولانهاية رضى الله عنهم آنلردن حق راضى اولدى حسن انقيادلرى سببيله ورضوان الله وآنلر حقدن راضى اولديلر اعطاء جزاء موفورايتمكله ذلك يعنى دخول جنان وحصول رضوان الفوز العظيم ظفر عظيمدر معناى بيت حق تعالى ديديكه اكرى حركت ايتدرمه قولاغكى وقويرغكى يعنى اعضاكى عصيانه خرج ايتمه وصادق اول زيراصادقينه صدقى نفع ايلر البته (م ى) كهف اندركژ مخسب اى محتلم * ايچه دارى وانما وفاستقم) اى محتلم كهف ايچره اكرى اويومه اول نسنه يى كه طوترسن آشكارا كوستر پس استقامت ايليه نته كم حق تعالى سورهٔ هودده بيورر فاستقم كما امرت) پس يا محمد سن استقامت ايله استقامت ايتمكله امراولنديغڭ كبى استقامتڭ عقائده وعمليانه شمولى واردروعقائدن استقامت بين التشبيه والتنزيه توسط ايلمكدر عقائد مشايخ صوفيه كبى وعمليانده استقامت من غير تفريط وافراط امراولنديغى اوزره وظائف عباداته قيامدر زيرا عباداتدن مرادومقصود امتثال امردرنيجه امراولنديسه واجتناب نهى درنيجه نهى اولنديسه اكربركسه تلقاى نفسندن برعبادت اختراع ايلسه كه اول امر اولنمامش اولسه استقامت ايتمامش اولورامام قشيرى بيوررلركه مستقيم اول كمسه دركه سرمنزل وصاله ايرمينجه راهدنا كا فتوركلميه وحقيقتده استقامتدر قلبى اغياروسوء قريندن محافظتده نته كم خواجه عصمت بخارى بيوررلر (بيت) كسى رادانم اهل استقامت * كه باشد برسركوى اطاعت) باطلاق هويت جان سپرده * واوصاف طبيعت بالتمرده) تمام ازكردتن دامن فشانده * برفته سايه وخورشيد مانده) وبونوع استقامت بغايت صعب اولديغندن حضرت پيغمبر عليه السلام سيبنى سورهٔ هودده بيوردى (ومن تاب معك) فاستقمڭ تحتنده اولان ضميرمستكنه معطوفدر اكرچه ضمير اخرله تاكيد اولنمدى فاما فاصله اولمغله ما بيننده عطف جائز اولدى تقدير فاستقم انت وليستقم من تاب عن الكفر والمعاصى الى الله مخلصا ولا تعصوا دخى حدود اللهدن تجاوزايتمڭ (انه بما تعملون بصير) تحقيقا اول الله اشلدكلرى شيئه بصيردر هركسه عملنه كوره جزاسن ويريجيدر (مثنوى) ورنكوبى عيب خودبارى خمش * ازنمايش وزدغل خودرامكش) واكركندى عيبكى سويلمزسڭ خودبارى خمش اول نمايشلردن وحيله ودغلدن كنديكى اولدر (مثنوى) كربونقدى يافتى مكشادهان * هست دررهسنكهاى امتحان) اكرسن بونقدى بولدڭ ايسه اغزاچمه وسوزسويلمه زيرا يولده امتحان طاشلرى واردرسنڭ نقديكى محك امتحانه اوررلر وسنڭ عياريكى ومقداريكى بيلورلر (مثنوى) سنكهاى امتحان ازنيز پيش * امتحانها هست دراحوال خويش) امتحان طاشلرنه دخى اوكده كندى احوالنه امتحانلرواردر يعنى شول محك ومعيار مثابه سنده اولان امتحان ايديجى كمسه لرڭ دخى اوكنده هربرنڭ كندى احوالنى بيلمكدن اوترى امتحانلرواردركه آنلردخى امتحانات الهى ايله امتحان اولنمقدن خالى دكللردر (مثنوى) كفت يزدان ازولادت تابحين * يفتنون كل عام مرتين) سورهٔ توبه نڭ آخريدر اولا يرون انهم) ايا منافقلر كورمزلرمى (يفتنون تحقيقا بونلر امتحان وابتلا اولنورلر انواع بلياتله قحط وغلا وامراض واسقام ايله ويا خود جهادايله (كل عام) هرسنه (مرة اومرتين) بركره ويا ايكى كره (ثم لا يتوبون) پس اندنصكره بومنافقلر رجوع ايتمزلر نفاقلرندن (ولاهم يذكرون) ودخى بونلر تذكر واعتبار دخى ايتمزلركه نفاقلرندن بونلره نه حاصل اولدى پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى اهل دعوايه نصيحت بيوررلركه زنهار اكرنقده واصل واكر برنقصان وبلاحاصل ايتسڭ على كلا التقديرين دعوادن پرهيزايله زيراراه حقده امتحاناتڭ نهايتى يوقدر پس بوآيتله استشهاد بيوروب ديرلركه حق تعالى ديديكه انسان زمان ولادتندن حين موتنه دڭ امتحان اولنورهرسنه برنيجه كره مرتينده تثنيه تكريرايچوندر نته كم (فارجع البصر كرتين) ده اولان كبى يعنى مرة بعد مرة امتحان اولنورديمك اولور (م ى) امتحان درامتحانست اى پسر * هين بكمتر امتحان خودرامخر) اى پسر امتحان ايچره امتحان واردر اكاه اول كمتر امتحانله كنديكى المه يعنى بو بولده ادنى امتحانله امتحان اولدقدنصكره امتحان واردركندى نفسكى خالص وصافى ظن ايليوب آنى قبول قيلمه نته كم بلعم بن باعوروطريق حقده برنيجه رياضت چكمكله كندوبى خالص اولمش وكماله ايرمش

ظن ایلیوب خودپسند اولوب غرورنده ... ایندن ایمن اولدی وعاقبت آنك تزویری ظهوره کلدی (ایمن بودن بلعم باعور که
امتحانها کرد حضرت اورا وازانها سپیدروی آمده بود (مثنوی) بلعم باعور وابلیس لعین * زامتحان آخرین
کشته مهین بلعم بن باعور وابلیس لعین آخرکی امتحانده مهین وذلیل اولمشلردر ومقدم اولان امتحانلرده روسپید
وکامل العیار کلمشلردر (مثنوی) اوبدعوی میل دولت میکند * معده اش نفرین سبلت میکند) اول مزور ومرایی
دعوا ایله دولته میل ایلروقورو دعوا ایله اصحاب دولت مرتبه سنی بولورم صانوب طوقلق وبی احتیاجلق عرض ایلر
اما آنك معده سی باعث تزویر اولان ریش وسبلتنه نفرین ولعنت ایلر (مثنوی) کانچه پنهان میکند پیداش کن *
سوخت مارا ای خدا رسواش کن) آنك معده سی بویله دیرکه الهی اول سری که اول مزوردر ومرایی درونده پنهان
ومخفی ایلر آنی پیدا وظاهر ایله ای خدا اول بزی یاقدی سن انی رسوای ایله (مثنوی) جمله اجزای تنش خصم وی‌اند *
کز بهاری لاف ایشان دردیند) آنك جمله اجزای تنی واعضای بدنی آنك خصمی دررلرکه اول بهاردن لاف ایلر آنلر
قیش آینده پژمرده لر و برودت هوای نفسانیه ایله افسرده لردر (مثنوی) لاف وادادکرمهامی کند * شاخ رحمت را
زبن برمیکند) لاف وکزاف کرملری کیر وایلر لاف رازکرمها وامیکند تقدیرنده اولور رحمت شاخنی دبندن قطع ایدوب
قوپاررد یمك اولور پس لازمدرکه انسان کندیده اولمین حالی ادعا ایلیه من ادعی مالیس فیه لیس مناحد یثنك تحت
حکمنده داخل اولمیه (مثنوی) راستی پیش آریا خاموش کن) وانکهان رحمت ببین ونوش کن راستلکی اوکه کتور
یاخود سکوت ایله واندنصکره رحمت کورونوش ایله یعنی اندنصکره رحمت حقی کوروآنی نوش ایله (مثنوی) ان شکم
خصم سبال اوشده * دست پنهان دردعا اندرزده) اول شکم اول مزورك سبالنك خصمی اولمش الیٰ پنهان ومخفی آنك
حقنده بددعا ایلمکه اورمش بویله دیوکه (مثنوی) کای خدا رسوا کن این لاف لئام * تا بجنبد سوی مارحم کرام
ای خدا بو لئاملك لافنی رسوای ایله وبونك کزافنی خلقه اشکار ایله تا کم بزم جانبمزه کریملرك رحمی حرکت ایلیه (م ی)
مستجاب آمد دعای ان شکم * سوزش حاجت بزد بیرون علم * اول شکمك دعاسی حق قتنده مستجاب کلدی
حاجت سوزشی طشره یه علم اوردی یعنی شعلهٔ حاجت طشره چیقدی وظهور قیلدی (مثنوی) کفت حق کرفاسقی
واهل صنم) چون مرا خوانی اجابتها کنم) حق سبحانه وتعالی دیدی اکر ای بنی آدم سن فاسق واهل صنم ایسکده
چونکیم بکا اوقو یه سن ودعا ایلیه سن اجابتلر ایلرم (م ی) تو دعا را سخت کیرومی شخول * عاقبت برهاندت از دست
غول) سن دعایی محکم طوت وصیت وصید ایت عاقبت اول دعا ایتمك سنی غول الندن قورتره وشر دیودن ومکراهل
ریادن سنی خلاص ایلیه (مثنوی) چون شکم خود را بحضرت در سپرد * کربه آمد پوست ان دنبه ببرد) چونکیم
مزورك شکمی کندیسنی حضرت حقه اصمرلدی واسان حالله دعا وتضرع ایلدی کربه کلدی اول دنبه نك دریسنی
ایلتدی یعنی اول مزور کندی بیغنی یاغلدیغی دنبه دریسنی برکدی کاوب اخذ ایتدی (م ی) از پس کربه دویدند او کریخت
کودك از ترس وعتابش رنك ریخت) آنك اهل بیتی کربه نك اردنجه یلدیلر اول کربه قاچدی کودك اول مزورك
عتابنك قورقوسندن یوزینك رنکنی دوکدی یعنی لونی متغیر وبشره سی متبدل اولدی (مثنوی) امد اندر انجمن
آن طفل خرد * آب روی مردلافی را ببرد) اول کوچك اوغلانجق اول متشبعك اولدیغی انجمنه کلدی اول مردلافنك
آب رویی ایلتدی یعنی آنك یوزینك صو ینی دوکدی وآنك عیبنی وتزویرنی فاش ایتدی (مثنوی) کفت ان دنبه که
هرصبحی بدان * چرب میکردی لبان وسبلتان) دیدیکه ای پدر اول دنبه دریسی که هر برصباح سن انکله لبلرکی
وسبلتلریکی چرب ایلردك (مثنوی) کربه آمد ناکهانش درربود * بس دویدیم ونکردان جهد سود) کربه کلدی
ناکهان اول دنبه دریسنی قاپدی چوق یلدك اول جهد سود ومنفعت ایتمدی واول دنبه پاره سنی اول کدینك الندن
المدق دیدی (مثنوی) خنده آمد حاضرانرا ازشکفت * رحمهاشان بازجنبیدن کرفت) انده حاضر اولنلره
تعجب ایلمکدن خنده کلدی انلرك رحملری اول متشبعك حقنده کیرو حرکت ایلمك طوتدی وهر برنیم آنك اج ومحتاج
ایدیکن بیلوب مرحمت وشفقت ایتدی (مثنوی) دعوتش کردند وسیرش داشتند * تخم رحمت درزمینش کاشتند)
اخرانی دعوت ایتدیلروانی طوق طوتدیلر آنك زمین وجودنه رحمت تخمن اکدیلروآنك حالنه شفقت ایتدیلر (مثنوی
او چو ذوق راستی دید از کرام (بی تکبر راستی را شد غلام) اول متشبع چونکیم راستلك ذوقنی کریملردن کوردی تکبرسز
وتزویرسز راستلکه غلام اولدی وتشبعده وتزویرده کچن عمرنه تخفیف قیلدی (دعوی طاوسی کردن ان شغال که
درخم صباغ افتاده بود (مثنوی) وان شغال رنك رنك آمد نهفت * برنبا کوش ملامتکر بکفت) واول رنك رنك
اولان چقال کزلو کلدی یعنی اول بویاجی کوپنه دوشوب کونا کون رنکله ملون اولان چقال مخفی کلدی ملامتکرك
قولاغنی دبنه دیدی (مثنوی) بنکر آخر در من ودر رنك من) یك صنم چون من ندارد خود شمن) آخر ای ملامتکر بکا

وبنم رنکمه نظر ایله شمن خود بنم کبی بر صنم طوتمز شمن عابدوثنه دیرلر (مثنوی) چون کلستان کشته ام صدرنك
وخوش * مرمرا سجده کن ازمن سرمکش) کلستان کبی صدرنك وخوش اولمشم تحقیقا بکا سجده ایله بندن
باش چکمه یعنی بکا انقیاد ایله بندن اعراض ایلمه (مثنوی) کروفروتاب وآب ورنك بین * فخر دنیا خوان مرا ورکن
دین * کروفری وآب وتاب ورنکی کور وبنم شکل وصورتمده وجاهتمه وحسن هیأتمه نظر ایرکور بکا سن فخر الدنیا
ورکن الدین اوقو وزیرا بو مرتبه وجاهته وحسن هیأته مالك اولان کمسه یه فخر دنیا ورکن دین دیمك لایق اولور
دیدی (مثنوی) مظهر لطف خدایی کشته ام * لوح شرح کبریایی کشته ام) بن خدایه منسوب اولان لطفك
مظهری اولمشم کبریایه منسوب اولان شرحك لوحی اولمشم بنم لوح وجودمده اسرار کبریانك شرحی یازلمش ولطف
الهی بنم وجودمده ظاهر اولمشدر دیدی (مثنوی) ای شغالان هین مخوانیدم شغال) کی شغالی را بود
چندین جمال * ای چقاللر اکاه اولك بکا چقال اوقومکز بر چقالك قچن بو قدر جمالی اولور چقالك خود بو مرتبه
جمالی اولمز وبو قدر زینت وحسن صورتله چقاللق صفتیله موصوف اولمزدیو سویلدی چقالدن مراد شول روستایی
طبیعت اولان مزور ومرایی دیرکه صورت ظاهره سنی لباس صلحا ایله اراسته واسانن دخی کلمات مشایخ وعرفا ایله
پیراسته ایلر اما هنوز چقاللق طبیعتندن خلاص اولمامش ایکن کندی نوعندن اولان چقاللره تفاخر طریقیله
خودفروشلق ایدوب کلك بکا تابع اولك واقتدا وبیعت قیلك وبکا کندیکز کبی چقال دیمك که بن سزك مرتبه کزدن
هروجهله عالی و برتر اولمیشم وسزك مقامکزدن ترقی وترفع قیلمشمدر دیو دعوا ایلروآنلره بو کونه سوزلر سویلر (مثنوی
ان شغالان آمدند انجا بجمع * همچو پروانه بکرد اکرد شمع) اول چقاللر اول یره جمع کلدیلر پروانه شمعك اطرافنه
جمع کلدکاری کبی یعنی پروانه لر حوالئ شمعه جمع اولدقلری کبی اول چقاللر دخی طاوسلك دعوا ایدوب ولاف وکزاف
بولنه کیدن چقالك باشنه جمع اولدیلر (مثنوی) پس چه خوانیمت بکو ای جوهری * کفت طاوس نرچون مشتری
واکادیدیلر چونکیم سن بکا چقال اوقومکز دیرسن پس ای جوهری سویله سکانه اوقو یلم وبزه دی سکانه کونه
نام قویه لم اول چقال آنلره مشتری یلدزی کبی نورانی طاوس نر دییکز دیدی (م ی) پس بکفتندش که طاوسان جان
جلوه‌ها دارند اندر کلستان) چونکیم اول چقاللرك زیرکلری اول طاوسلق دعوا قیلان چقالك بو سوزن اشتدیلر
پس اکا ایتدیلرکه جان طاوسلری کلستان ایچره جلوه لر طوترلر وباغ وبوستان ایچره کونا کون سیرلر وحرکتلر ایدرلر
(مثنوی) تو چنان جلوه کنی کفتا که نی * بادیه نارفته چون کویم منی) منی کسرمیم ایله کعبهٔ مکرمه یه قریب
بر موضعك اسمیدر پس اول طاوسلك کی دعوا ایلین چقاله اول چقاللر دیدیلرکه ای مدعی سن اول طاوسان حق کبی
جلوه ایلرمیسن دیدیکه یوق بادیه یه کتمامش ایکن نیجه منی دن سویلرم یعنی بیابان سلوکی قطع ایتمامش ایکن
نه وجهله کعبهٔ حقیقتدن نقل ایلرم محصل حین امتحانده انلر کبی اولمدیغنه اعتراف ایلمسی مقرردر (مثنوی) بانك
طاوسان کنی کفتا که لا * پس نه طاوس خواجه بو العلا) اکا دیدیلر طاوسلر بانکنی ایلرمیسن وانلرك لسانی
سوزنی سویلرمیسن اول چقال دیدی یوق سو یلمزم پس عامل اولنلر اکا دیدیلر ای بو العلا اولان خواجه امدی سن
طاوس دکلسن (مثنوی) خلعت طاوس اید ز آسمان * کی رسی از رنك ودعوی بدان) طاوسك ذاتی اولان خلعتی
آسماندن کلورسن مجرد انك رنکندن ودعو یلردن اکا نیجه ایرشورسن وطاوس رنکنی اورتمق ایله انلرك حالنی وسربالنی
نیجه بیلورسن سن صورتله طاوسان باغ حقیقتك مرتبه لرینه ایرشمکه قادر اولمزسن وبن طاوسم دیو دعوا ایتمکله
اهل فراستی فریفته قیله مزسن (تشبیه فرعون ودعوی بالوهیت اوبدان شغال رنکین ماند که دعوی طاوسی میکرد
مثنوی) همچو فرعونی مرصع کرده ریش * برتر از عیسی پریده از خریش) شول بر فرعون کبیکه صقالنی مرصع
ایلمش خرلکندن وعیسادن یوقارو اوچمش یعنی الوهیت دعواسنی ایدوب کندی صقالنی درو جوهرله بزه‌یوب خلقه
بن سزك ربکزام دیمش (مثنوی) او هم از نسل شغال ماده زاد * درخم مالی وجاهی درفتاد) اول فرعون هم دیشی
چقال نسلندن طوغمش نهایتی برمال وجاه کوپنه دوشمش ماله وجاهه منسوب اولان کوپه دوشمش دینسه دخی
وجه در (مثنوی) هرکه دیدان جاه ومالش سجده کرد * سجدهٔ افسوسیانرا او بخورد) هر شول کمسه که آنك مال
وجاهنی کوردی وآنك مال وجاهندن حاصل اولان زیب وزینته نظر ایرکوردی اکا سجده قیلدی ومطیع اولان وبوزه
کوان طائفه نك کندو یه سرفرو قیلمارنی کرچك صانوب قبول ایلدی (مثنوی) کشت مستك آن کدای ژنده دلق
از سجود واز تحیرهای خلق) بو بیانده تعریض وار شول کمسه لره که نادرویش دلق پوش ونفسنده فرعون کبی مال وجاه
ایچون مست ومدهوش اوله که اول مست جکراولدی اول اسکی خرقه لو فقیر خلقك سجودندن واکا اولان تحیرلردن
یعنی اکا ایلدکاری تعظیمدن وآنك مست وحیرانی اولدقلرندن (مثنوی) مال مار امد که دروی زهرهاست * وان قبول

وسجدهٔ خلق اژدهاست) مال معنامار كلدی كه آنده معنوی زهرلر واردر چوق كمسه لر مال ورزقدن فرعون اولمش ولسان حالله (انا ربكم الاعلى) دعواسن قيلمشدر واول قبول وتعظيم خلقكه آندن مراد يا منصب صوری ويا خود منصب معنوی دركه اموال وارزاقه نسبتله اژدرهادر وبو خصوصده دليل حديث نبی مجتبادركه اول المال حية والجاه اضر منهادر وبو منصب معنو يدن والتفات وتعظيم صور يدن چوق كمسه نك نفسی فرعون اولوب وكنديلرينی جنيد ومنصوردن اعلا بيلوب انا الحق وليس فی جبتی سوی الله لافن اورمشدر نته كم شيخ عطار حضرتلری برشيخدن حكايه ايدوب بيوررلر كه خراسان سمتنده برشيخ عالم وفاضل وارايدی افاضل دهر وعلامهٔ عصر اولنلر آنك فضل وتقواسن كوروب اكا بنده ومريد اولمشلردی بركون بونك احباسندن برمنعم كمسه جميع خلفاسيله معا اول شيخی كندی دارنه ضيافت ايچون دعوت ايلدی شيخ دخی جميع خلفاسن جمع ايدوب اول محبنك خانه سی جانبنه كيدر ايكن بو جمله خلفاسی افاضل سيرت وعلامه صورت آنك كيبی اوكنده وكيبی ركابنده سير ايدركن شيخ مغروره بو خاطره خطور ايليوب ديديكه عجبدركه بزكند يمزی كاه كاه جنيد ومنصوره تنظير ايلرزوهم رجال ونحن رجال ديوسو يلرز انلر ايچون خود مشهوردركه بو قدر فضلای دهر وعلمای عصر هو يدا اولمامش وتبعيت قيلمامشدر اكرانلر زمانمزده اولسه لردی مريد اوله لردی وبو خلفامز كبی ركابمزده كتدكلری ايچون افتخار قيله لردی مكر شيخنك اوكنجه برخر كيدرايمش اتفاق اول حينده محكم بل اورمش وقوه ره چالمش شيخ همان دم اتدن يقلمش وبيهوش اولمش خلفا واحبا انك باشنه اوشوب های عزيز حضرتلرينه سكر واستغراق غلبه ايلدی ديوب بوزنه كلابلر صاچوب برزماندنصكره عقلی باشنه كلمش وكندی افكار فاسده سی ايچون وافر كولمش وهدايت حقه يتشوب كستاخلقنه معترف اولمش وعجب وغروردن توبه قيلمش پس خلفاسی بو سطوت عيشنك سرندن وبعده بو توبه واستغفارك اصلندن استفسار ايلمشلر بونلره جوابی بو اولمش كه ای قرنداشلر بن بو تعظيم وجمعيت واسطه سيله معجب ومغرور اولمشم وكندمی مردان خدا واهل فنايه تنظير ايدوب وخطا وخطير بولنه كيدوب كستاخلق قيلمشم وبو كبر وانانيت افكارنه طالوب كيدركن ناكاه بو اشك بل ايلدی كويا بكا بر يله سو يلديكه ای نهج انصافدن دور وباد كبر وهوا ايله مغرور كندوبی مجرد زعم وپندارله مردان خدايه همسر قيلان كمسه لرك جوابی كون خردن اولور وبو كونه زعم وپندارك صاحبی حق جانبندن اكا جزا همان صدای دبرحماری استماع ايلمك اولور وكلام الهی اشارتندن والهام ربانی بشارتندن حاصل اولوب اندن بقلوب بی هوش اولمشم پس صحوه كلدكده اول عجب وغروردن توبه ايدوب سوء حالمه اعتراف قيلمشم پس بونلری بوكره فنا بولنه ارشاد ايدوب ديديكه ای قرنداشلر المال حية والجاه اضر منها حديثنك معناسنه الان واقف اولدم وبو رياستك ومنصب مشيختك مرتبهٔ مضرتی واردر شمدی بيلدم ومشايخ محققينك آخر ما يخرج من قلوب الصديقين حب رياسته ديدكاری كلامك مرتبه سنی بحمد الله بولدم ديوب آنلری دخی اول رسوم صورتدن كچردی ومحو وفنا شرابنی روحلرينه ايچوردی اول قبول وتعظيم خلق ايچون اولان علم وعملی ترك قيلديلر وصفا ووفا مرتبه سن بولديلر يسر الله لنا هذه الصفوة والطهارة (مثنوی) های ای فرعون ناموسی مكن * تو شغالی هيچ طاوسی مكن) های ای فرعون ناموسلك ايلمه كنديكی ناموسه منسوب ايلمه دينسه دخی وجه درسن چقالسن هيچ طاوسلك ايلمه يعنی حد ذاتنده سن چقال طبيعتسن هيچ طاوسلك دعواسنی ايلمه كه اول زينت عاريتی سنك ملكك دكلدر (مثنوی) سوی طاوسان اكر پيدا شوی * عاجزی از جلوه ورسوا شوی) طاوسلر جانبنه اكر پيدا وظاهر اوله سن جلوه دن عاجزسن ورسوای اولورسن يعنی اوصاف الهيه ايله مزين اولان طاوس باغ حقيقت جانبنه اكرسن كله سن آنلر كبی جلوه قيلمقدن عاجز اولوب رسوای اولورسن (مثنوی) موسی وهارون چو طاوسان بدند * پر جلوه برسر وروبت زدند) موسی حضرتلری وهارون حضرتلری عليهما السلام طاوسلر كبی اولديلر جلوه پرنی سنك باشك ويوزك اوزره اورديلر يعنی حضرت موسی وهارون باغ طاوسلری اولديلر آنلر كاوب معجزه لرنی سنك باشكه ويوزيكه اورديلر كه آنلرك معجزاتی آنلره نسبت پر جلوه كبيدر كه آنلر سكا من عند الله اولان زينتلرنی وصفتلرنی عرض ايلديلر (مثنوی) زشتيت پيدا شد ورسوا بيت * سرنكون افتادی ازبالا بيت) پس سنك زشتلكك ورسوايلكك پيدا وظاهر اولدی بالالغكدن سرنكون دوشدك وروب اعلايم ديو دعوا ايلديكك مرتبه دن عجز وقصور زمينته دوشوب عاجز وحقير قالدك (مثنوی) چون محك ديدی سيه كشتی چو قلب * نقش شيری رفت وپيدا كشت كلب) چون محك كوردك قلب كبی سياه اولدك شيرلك نقشی كتدی كلبلك پيدا اولدی يعنی اول شيرم وبر مرددليرم ديو دعوی ايلردك شمدی محك مشابه سنده اولان موسا ايله هارونی كوردكده قلبلغك ظهوره كلدی وشيرلك كيدوب كلبلكك پيدا اولدی (مثنوی) ای سك كركين زشت از حرص وجوش * پوستين شير را برخود مپوش) ای مال وجاهه حرص وجوشندن زشت اولان

اویوز كوپك ارسلان لباسنی كنديكه كيمه يعنی ای باطنی سك كركين كبی اولان زشت مرائی ومدعی مردان خدا شكلنی وشيرطريقت لباسنی كنديكه قريب ناس ايچون پوشيده قيلمه (مثنوی) غرهٔ شيرت بخواهد امتحان * نقش شير وانكه اخلاق سكان) زيرا سنی شيرك غره سی يعنی شير خدا اولنلرك سطوت وصلابتله شيرانه ودليرانه كلام سويلمسی ومافی الضميری اظهار ايلمسی سنی امتحان ايلمك استركه سن شيرلر كبی اكرميوب وشيرلر كبی صيت وصدا ايده ميوب كلبيتك ظهوره كلورا كرتقليدا آنلرك صيت وصداسنه تشبيه قصد ايلسك نه اهل دله كوپكلكك معلوم اولور نقش شيرواندنصكره اخلاق سكان ادنی عرفانی اولانه بو تزوير وتلبيس عياندر كه صحيح شير اولنلرده كلب اخلاقی اولمز واخلاق سكانله متخلق اولنك خانهٔ قلبنه علوم دين واخلاق اذواق اهل يقين دخول قيلمز نته كم حديث نبوينك معنای باطنيسی بو خصوصه دلالت ايلر قال عليه الصلاة والسلام لا تدخل الملائكة بيتا فيه كلب او صورة تماثيل رواه ابن ماجه عن جابر وقال صاحب الكلشن اشارة الى هذه الحديث (بيت) علوم دين زاخلاق فرشتست * نيايد در دلی كو سك سرشتست (تفسير ولتعرفنهم فی لحن القول) بو آيت سورهٔ محمدده در (ام حسب الذين فی قلوبهم مرض) بلكه ظن ايلديلر شول منافقلر كه قلبلرنده مرض واردر (ان لن يخرج الله) تحقيقا الله تعالی ابراز ايلميه رسولنه ومؤمنلره اضغانهم) بونلرك حقد وحسد وبغض وعداوتلرين (ولو نشاء لاريناكهم) اكر بز ديلر ايسك سكا بونلری كوسترر زيا محمد عينيله بونلری كوررسن فلعرفتهم بسيماهم) پس سن بيلدك بونلری نفاقلرينه دلالت ايدن سيمای علامتلری سبيله (ولتعرفنهم فی لحن القول) البته سن بيلورسن يا محمد بونلری فحوای اقوالندن واسلوب كلاملرندن ولحن تعريضدن وصوب صوابدن عدول ايلدكلرندن (والله يعلم اعمالكم) والله تعالی بيلورسزك قصد ونيتكزه كوره جزا ويرر (م ی) كفت يزدان مر نبی را در مساق) يك نشانی سهلتر زاهل نفاق حضرت يزدان نبی عليه السلام حضرتلرينه مساقده يعنی محل سوق كلامده اهل نفاقدن سهلتر برنشان ديدی (م ی) كرمنافق زفت باشد نغز وهول * واشناسی مر ورا در لحن وقول) اكر منافق صورتا جسيم ونغز وهولناك اولسه تحقيقا سن آنی لحن قولده اكلرسن يعنی سوق كلام ايلمكده كلامنك اسلوبندن فهم ايلرسن كه اول كلامك متكلمی نه كونه كمسه در (مثنوی) چون سفالين كوزها را می خری * امتحانی ميكنی ای مشتری) مثلا صقسيدن كوزه لری چونكم صاتون آله سن آنی ای مشتری بو كونه امتحان ايلرسن مثنوی) می زنی دستی بران كوزه چرا * تاشناسی از طنين اشكسته را) اول كوزه نك اوزرينه برال اوررسن نيچون اوررسن تا كم طنيندن شكسته يی اكليه سن يعنی اول دستينك وكوزه نك صداسندن اشكسته ميدر ويا خود درست ميدر بيله سن (م ی) بانك اشكسته دكركون می بود * بانك چاووشست پيشش ميرود) زيرا اشكسته اولان سبونك صداسی بر آخر كونه اولور ودرست اولان سبونك صداسی هم شكسته اولان سبونك صداسنه بكزمز صدا فی المثل چاوشدر او سبونك اوكنجه كيدر وآنك حالندن وشاندن سامع اولنلره خبر ايدر (مثنوی) بانك می آيد كه تعريف كند * همچو مصدر فعل تصريف كند) بيورديلر كه باطنی شكسته وفاسد اولان كمسه نك صدا واداسی دكركون اولور صدا وادا كويا چاوشدر اول شكسته باطنك اوكنجه كيدر واهل عرفانه آنك درونندن اخبار ايدر صدا اكاورركه اول شكسته يی تعريف ايدر واول فاسد درونك ودرست بيرونك معلول اولان قول وفعلی آنی تغيير وتصريف ايلر شول مصدر كبی كه فعلی انی تغيير وتصريف ايلر اكرچه فعل مصدردن صدور ايلر بو جهتدن مصدر اصل وفعل فرع اولور ولكن مدار اعلال فعلدر بو حيثيتدن فعل اعلالده اصل ومتبوع ومصدر اكا تابع اولور نته كم وعد بو عدده واوين ياء وكسره واقع اولدی بو اجلدن واو حذف اولوب يعد قالدی پس وعد يعدنك مصدری عدة كلور اصلنده وعد ايدی مصدر اعلالده فعلنه تابع اولديغی ايچون وعدنك اولندن واو حذف اولندی مشاكلة لفعله وآخرنه واودن بدل تا ويريلوب عدة اولدی پس فعل مصدری تصريف وتغيير ايلدی كذلك منافق ومرايينك فعل معلولی مصدر وجودلرنی تصريف وتغيير ايدر زيرا اكر فعللری صحيح وسالم اولدی مصدر وجودلری دخی نفاق وريا ايله معلول اولمدی كه نجات بولدی كما ان الافعال الصحيحة لا تغير مصادرها فاذا كانت الافعال سالمة عن العلة تقتضی سلامة مصادرها تعرف من الافعال احوال مصادرها لان الافعال عنوان المصادر يستدل بها علی مصادرها ان كانت صحيحة سالمة فمصادرها صحيحة سالمة وان كانت ناقصة ومعللة فمصادرها ايضا ناقصة ومعللة ولهذا قال عليه الصلوة والسلام حين رأى رجلا يعبث بلحيته فی الصلوة لو خشع قلبه لخشعت جوارحه صدق رسول الله (مثنوی) چون حديث امتحان روی نمود * يادم آمد قصهٔ هاروت زود) چونكم حديث امتحان الهی يوز كوستردی بنم قصهٔ هاروت وماروت فوری يادمه كلدی وآنلرك حين امتحانده قلب اولملری قلبمه طلوع قيلدی پس آنلرك قصه سی برمقدار هم بو محلده تحرير اولندی (قصهٔ هاروت وماروت ودلبری ايشان بر امتحانات حق تعالی (مثنوی) پيش ازين زان كفته

بوديم اندکی * خود چه کویم از هزارانش يکی) بوندن مقدم اول قصه دن براز جق سو يلمش ايدك خودنه سو يلرز آنك
هزاراندن برنی يعنی هر نقدر سو يلسك انجق آنك بيکده برين سو يلمش اولورز (م ى) خواستم کفتن دران تحقيقها *
تا کنون واماندازنعو يقها) استدم اول محلده تحقيقلرديکی وبو قصه نك تفصيلا اسرارنی سو يلمکی اکن شمدیه دك
الکلام يجر الکلام موجبنجه کلمات تسلسل اولدی واول قصه تعو يقلردن کيرو قالدی پس شمدی امتحان الهی
مناسبتيله آنلرك قصه سنك بو محلده يازلمسی وتحرير اولمسی لازم کلدی (مثنوی) جمله ديکر ز بسيارش قليل * کفته
آيد شرح يك عضوی ز پيل) برآخر جمله دخی آنك بسيارندن قليل بو محلده يلدن برعضوك شرحی سو يلنمش کله
يعنی آنلرك قصه سی چوقدر کو يا جمله قصه سی برفيل کبيدر پس بو محلده اول چوقدن برمقدار سو يلنمش اولسون
مثلا برفيلدن برعضونك شرحی قدر بيانه کلسون (مثنوی) کوش کن هاروت وماروت را * ای غلام وچاکران ماروت را
خطاب يا حسام الدين چلبی يه ويا خود حسن استماعه قابل اولان سالکلره در يعنی ای حسام الدين چلبی ويا خود
ای سالك طريق الهی استماع ايله هاروت وماروتك قصه سنی ای غلام وچاکرلرز سنك يوزيکه يعنی خادم وعبادتکرلرز
سنك وجه حقيقکه هاروت وماروتك قصه سی جلد اولك اوائلنده واواسطنده مرور ايلدی وهر برجلدده دخی کاور
مثنوی) مست بودند از تماشای اله * وز عجائبهای استدراج شاه) بو ملکلر مست ايديلر تماشای الهدن يعنی اللهك
بونلردن ظهور ايلين قوت وقدرتك وسبوحيت وقدوسيتنك سير وتماشاسندن سرخوش اولمشلردی واول شاه
حقيقتك استدراجنك عجائبلرينك مشاهده سندن مست ومدهوش ايديلر استدراج درجه درجه بعد وقهر وهلاکه
مع الغرور والسرور دوشمکه ديرلر نته کم منهاج الفقراده تفصيل اولندی وآنده انواعی بيان قيلندی (مثنوی) اينچنين
مستيست ز استدراج حق * تا چه مستيها کند معراج حق) بو ملکلرك بوجلين مستلکی واردر حق تعالينك مکر
واستدراجندن تا نه مستلکلر ايلر حق سبحانه وتعالينك معراجنه عاشق وصادق اولان قوللريني قياس ايله مکر
واستدراجنك مستی قهر وهلاکه دوشمکدن غم چکميجه معراجنك مستی فنا وعنادن هيچ الم چکمز (مثنوی) دانهٔ
دامش چنين مستی نمود * خوان انعامش چها داند کشود) آنك دام مکر وقهرنك دانه سی بوکونه مستلکلر کوستردی
اول حضرتك خوان انعامنی انلر بيلورکه فتح قيله وعشاقنه اول انوار واسراری کاشف اوله (مثنوی) مست
بودند ورهيده از کمند * های وهوی عاشقانه می زدند) بو ملکلر عالم ملکوتده ايکن مست ايديلر وکمند نفس وشهوتدن
قورتلمشلردی ولهذا عاشقانه های وهو يلر اورديلر ومقام دعواده طورديلر وکنديلرين اول مرتبه ده اولان طهارت
ونزاهتلرينه اعتماد ايدوب حضرت حقه (اتجعل فيها من يفسد فيها) ديوب طعن اورديلر (مثنوی) يك کمين وامتحان
در راه بود * صرصرش چون کاه که را می ربود) بو يولده بربوصو وامتحان وارايدی که اول کمين وامتحانك صرصری يعنی
باد تندی طاغلری برك کاه کبی قاپردی (مثنوی) امتحان ميکردشان زير وزبر * کی بود سرمست را زينها خبر) پس
کمينکاه قضادن خروج ايدوب صرصر امتحان بونلری زير وزبر ايلدی لکن اولور سرمست اولنلرك بو امتحانلردن
خبری يعنی اوازی (مثنوی) خندق وميدان به پيش او يکيست (چاه وخندق پيش او خوش مسلکيست خندق وميدان
او سرمستك اوکنده بردر چاه غضب وخندق تعب انك اوکنده برخوش مسلکدر (مثنوی) آن بز کوهی بران کوه بلند
می دود از بهر خوردی بی کزند) مثلا اول طاغ کچيسی اول کوه بلند اوزره يلر کزندسز يمکلکدن اوتری بو بيت
مابعدنده اولان ابياته مقدم اولان معنايه مثال ارلمق ايچون ايراد اولنمشدر وبز کوهی ايراد اولنمسنده وجه مناسبت
اولدرکه طاغ کچيسی بغايت چابك وچالاك اولور حتی صياد آنی صيد ايلمکده عاجز ومتحير قالور مکر شول وقتده آنك
صيدی ميسر اولورکه قضای الهی کاور (مثنوی) تا علف چيند ببيند ناکهان * بازی ديکر ز حکم آسمان) تا کم اول
بز کوهی علف جمع ايتمکه متوجه اولور ناکهان بربازی آخری کورر آسمان الهی حکمندن اول بازی ديکر بودرکه
مثنوی) بر کهی ديکر براندازد نظر * ماده بز بيند بران کوه ديکر) اول بز کوهی برآخر کوهه نظر آتار اول ديکر کوه
اوزره ديشی کچی کورر پس شهوت اکا غلبه قيلور (مثنوی) چشم او تاريك کردد در زمان * برجهد سرمست زين که
تا بدان) اول بز کوهينك کوزی اول زمانده تاريك اولور يا خود آنك کوزی فی الحال قرار سرمست اولوب بو طاغدن
اول برطاغه صچرار زيرا (م ى) آنچنان نزديك بنمايد ورا * که دويدن کرد بالوعهٔ سرا) اول بز کوهی يه ايکی طاغك مابينی
آنجلين قريب کورينورکه سرايك قيوسنك اطرافنی طولنمق صاحب سرايه نيجه نزديك کورينورسه لوعهٔ سرا اورته
سنده اولان چاهه ديرلر (م ى) آن هزاران کز دوکز بنمايدش) تا ز مستی ميل جستن آيدش اول هزاران اندازه مقداری
اولان مسافه اکا ايکی اندازه قدر برکورينور تا کم مستلکدن اکا صچرامقلغه ميل کاور (م ى) چونکه بجهد در فتد
اندر ميان) درميان هر دو کوه بی امان چونکم اول طاغ کچيسی صچرايه اورتايه دوشر هر ايکی بی امان اولان کوهك

اورته سنه دوشر (م ى) اوز صيادان بکه بکر يختند * خود پناهش خون او را ريخته) اول طاغ کچيسی صيادلردن طاغ
جانبنه قاچمشدی خود کنديسنك ملجأ وپناهی آنك قانن دوکدی کذلك چوق کمسه لر صياد قضا وبلادن کوه دولت
وشهوت جانبنه قچار وانلره التجا ايدر خبری يوق که کندی پناه وملجأی آنك قانن دوکر وهلاك ايدر (م ى) شسته صيادان
ميان آن دو کوه) انتظار اين قضای باشکوه صيادلر ايسه اول ايکی طاغك اورته سنده اوتورمشلر بو باشکوه اولان قضانك
انتظارنده يعنی بوشکوه وهيبتله موصوف اولان قضانك وقوعنه منتظر اولدقلری حالده اول ايکی طاغك اورته سنده
اوتورمشلردی (م ى) باشد اغلب صيد اين بز همچنين) ورنه چالاکست وچست وخصم بين بوکچينك صيدی
اغلب بوجلين اولور واکثر زمانده اول طاغ کچيسی بويله طوتلور يوخسه زياده چالاك وچست ودخی خصم کورجيدر
صيادلر آنی برحيله ودامله آلمغه قادر اوله مزلر مکر که بوذکر اولنان اوزره قضا کله وطاغدن آشغه دوشه (مثنوی)
رستم ارچه باسر وسبلت بود * دام پاکيرش يقين شهوت بود) رستم زال اکرچه باشله وبيغله رستم اولور يعنی رياستله
وصورتله وشکل وزينتله قوت بولور آنك اياغن طوتيجی دام يقين بودرکه شهوت نفسانی وحظوظ جسمانی اولور
نته کم رستم زال کابل شاهنه مقابله ايدوب وآنك دولت ومملکتی الندن آلمغه سعی قيلدی شاه کابل رستمه مقاومت
ايده ميوب زبون اوله جغن بيلدی ورستمك اوغلنی برحالله يانه الدی وکندی به تابع قيلدی ورستمك صيد وقيدی
توجهله اولوراندن استفسار ايلدی بودخی اکا عسکرله چاره اولمز مکر حيله ايله صيد اوله ديوب رستمك يولی اوزره
برواسع قيو قازمغه اشارت ايلدی پس قيو يی قازوب اوستن اورتديلر بعد زمان رستم دخی نعمت ودولت ديو يه
آرزو سيله شاه کابلك محاربه سی جانبنه کيدرکن اول قيو يه دوشدی وبلا ومحنت صو يی باشندن اشدی پس آنك
دام پاکيری يقين شهوت نفسانی اولدی وقصه سی بين الانام ضرب مثل قالدی پس رستم زمان وپهلوان عقل وعرفان
اولنلر دخی اکر سر وسبلت وصورت ورياستله وجسمانيت وحيوانيتله پهلوان اولورلرسه وتأييد وتوفيق الهيه دن
محروم قالورلرسه يقين بودرکه آنلرك دخی دام پاکيری شهوت جسمانی وحظوظ نفسانی اولور (مثنوی) همچو من
از مستی شهوت ببر * مستی شهوت ببين اندر شتر) حضرت خداوندکار کندی طريقلرينه ذاهب وارشاد ونصيحتلرينه
طالب اولنلره پند ونصيحت بيورب ديرلرکه ای شراب شهوت مستلکندن منقطع اول ولذت
نفسانيه يه منهمك اولمقدن نجات بول شهوت مستی اولنی دوه ده کور يعنی بعض کمسه لر شهوت نفسانيه وارزوی
جسمانيه نك مستی اولور وعاقبتن تفکر ايده ميوب يا دولت وعزته ميل ايدوب ضبط ممالك ايتمکه تعرض قيلور
ويا خود قطاع طريق اولوب برکمسه نك اموال واسبابنی غاصب وسارق اولور ويا خود زنا ولواطه يی فاعل اولور پس
آنی حاکملر طوترلر وتنبيه وتخو يف ناس ايچون دوه يه کررلر وبين الخلق تشهير ايدرلر پس سن شهوته ميل قيلان
ومست شهوت اولنلرك نتيجه سنی وخاتمه سنی دوه ده کورکه آنی اول مستی شهوت نه حاله ايلتدی اکر ظاهرا دنياده
بوسياسته مبتلا اولمزسه باطنا اولور يا خود آخرتده بو کونه سياسته کرفتار اولور نعوذ بالله من شهوات انفسنا
وبو معنی دخی جائزدرکه اول معنی بودر اکر شهوت مستلکی اولورمی ديرسك شهوت مستلکنی دوه ده کور ونظر قيل که
نيجه سرمست اولور ونوجهله ناقه يه تعشق قيلور حتی يمکدن وايچمکدن قالور وبار کرانه تحمل قيلور بوجمله سی
اکا شهوت مستلکندن حاصل اولور ديمك اولور (مثنوی) باز اين مستی شهوت درجهان * پيش مستی ملك
دان مستهان) کبر وبو شهوت مستلکی جهانده برمرتبه سرخوش وسکران ايلرکه ملکك مستلکنند
اوکنده بغايت دون ومستهاندر زيرا آنك مستلکی روحانی وربانی وبونك مستلکی حيوانی وجسمانيدر (مثنوی *
مستیٔ ان مستیٔ اين بشکند * او بشهوت التفاتی کی کند) اول ملکك مستلکی بو شهوت مستلکنی صرکه اول بونك
ضديدر اول ملك شهوته قچن التفات ايلر يعنی التفات ايلمز زيرا که عيش روحانی ونوش ربانی حقيقی واعلادر وعيش
شهوانی ونفسانی مجازی وادنی درشتان بينهما اوکانيجه مساوی اولورمی لم يذق لم يدر نحو اسنجه بولدنی طاتمين بيلمدی
وبو عيش ونوشدن چاشنی طوتمين عيش جسمانی يی قويوب بو عيشه طالب اولمدی (م ى) آب شيرين تا نخوردی آب شور
خوش بود خوش چون درون ديده نور) مثلا سن ای اسير لذت جسمانی آب شيرين وماء معينی تا کم ايچميه سن
آب شور ديده ده نور کبی سکا خوش اولور خوش (م) قطرهٔ از بادهای آسمان * بر کند جان را زمی وز ساقيان) ای سرمست
بادهٔ شهوات جسمانی آسمان روحانينك باده لرندن برقطره جان انسانی قو پاررمی دنيويدن وساقيان جسمانيدن
هر نسنه که نفسنی مست ايلر باده کبيدر وهر شئ که اول برخوشلغی نفسه موصل اولور ساقی کبيدر پس
بادهای آسمان الهيدن برقطره جانلری خلاص ايلرمی جهان وساقيان الواندن قياس ايله (مثنوی) تا چه مستيها بود
املاك را * وز جلالت روحهای پاك را) تا کم نه کونه مستلکلر اولور ملکلر ايچون وجلالات الهی وتجلی ربانيدن

پاك اولان روحلر ایچون یعنی املاك وخداوندان ارواح پاكك مستلكلری عقله صغمز وقیاسه كلمز دیمك اولور (مثنوی) كه یوبی دل بران می بسته اند * خم بادهٔ این جهان بشكسته اند) كه اول ارواح مقدس اول می الهی به برایحه سبیله كوكل باغلمشلردر باده دن مراد كه محبت الهیه در بو ارواح پاك اول می تا نیالر رایحهٔ الهیه ونفحات ربانیه دن بر رایحه سبیله اكا كوكل باغلمشلردر بو جهانك باده سنك خمن یعنی بو كون ومكانك ذوق ولذتنك محل ومنزلن صمشلر وكسر قیلمشلردر خمدن مراد محل بادهٔ جان اولان روح حیوانی ونفس انسانیدر (مثنوی) جز مكر انها كه نومیدند ودور * همچو كفاری نهفته در قبور) مكر اول كسه لر بو باده به بر رایحه سبیله دل بسته اولمدیلر كه آنلر لطف خدادن وذوق وصفادن فی الحقیقه نومید ومهجورلردر شول بر كفار وفجار كبی كه قبورده نهفته ومستورلردر (مثنوی) نا امید از هر دو عالم كشته اند * خارهای بی نهایت كشته اند) هر ایكی عالمدن نا امید اولمشلر وسعادت داریندن محروم قالمشلر زیرا خارهای بی نهایت یعنی ظلم واوزاری بی حد وغایت زراعت قیلمشلردر پس عملری مقابله سنده حرمان وخذلان جزا بولمشلر (مثنوی) پس زمستیها بكفتندای دریغ * بر زمین باران بدادی چو میغ) پس هاروت وماروت مستلكلرندن وذوق ملكوت ایله سرخوشلقلرندن دیدیلر كه ای دریغ اكر بز بو یر یوزینه ایریدك زمین اوزره باران ویریدك میغ كبی یعنی سحاب كبی خلق زمین اوزره باران عدالت واحسانی یاغدیریدك دیدیلر (م ی) كستریدیمی درین بیدادجا * عدل وانصاف وعبادات ووفا) بسط ایلیدك بو بیداد محلنده عدل وانصاف وعبادات ووفا دوشكنی دیو ادعا ایلدیلر (مثنوی) این بكفتند وقضا می كفت بیست * پیش پاتان دام نا پیدا بسیست بونی دیدیلر وقضا بونلره دیدیكه طورك وبو كونه لاف ازا اورك سزك ایاغكز اوكنده دام نا پیدا زیاده چوقدر وسزك اندن خبریكز یوقدر (م ی) هین مرو كستاخ در دشت بلا) هین مر وكورانه اندر كربلا آكاه اول ای كندی یه اعتماد ایلین بلا صحراسنه كستاخ كتمه ومتنبه اول كورانه كربلا یه سورمه وكندیكی ضایع ایتمه (مثنوی) كه زموی واستخوان هالكان * می نیابد راه پای سالكان) زیرا هالكلرك قیللرندن وكوكلرندن ایاغی سالكلرك یول بولمز بو معنی كثرت كشتكان قهر الهیدن كنایتدر جملهٔ ره استخوان وموی وپی در یعنی كشته كانك كوكلرندن وقیللرندن وسكرلرندن طولودركه چوقلق قهر الهی شیلری لاشیٔ ایلدی پس آهسته رواولمق وهر كاره ممكن اولدیغی مرتبه احتیاط واهتمام قیلمق ومحل ابتلا وامتحان وقهردن حذر واتقا ایلمك سالك راه حق اولنلره لازم ولابددر (مثنوی) كه كفت حق كه بندكان جفت عون * بر زمین آهسته می رانند هون) سورهٔ فرقانده اولان آیته اشارتدر (وعباد الرحمن مبتدادر یعنی رحمانك قوللری (الذین یمشون) خبر یدرشونلردركه بو رویه لر وا خود (اولئك یجزون الغرفة) خبر اوله پس عبادك رحمانه اضافتی تخصیصدن اوتریدر (علی الارض) یر یوزنده (هونا) هینین ولینین اولدقلری حالده هونا حالدر ویا صفتیدر مصدر محذوفك تقدیری ای مشیا هینا والهون الرفق والسهولة والسكینة والتواضع والوقار یعنی یمشون دون تكبر واختیال (واذا خاطبهم الجاهلون) یعنی جهلا وسفها بونلره طعن آمیز وعداوت انكیز خطاب ایتسه لر قالوا سلاما) بونلر آنلره شول قولی دیرلر كه آنده سلامت اوله حضرت خداوند كار بر محلده بیوررلر كه (بیت) اكر كو بند زراقی وسالوس * بكو هستم دوصد چندان ومیرو) وكر از خشم دشنامی دهندت) دعا كن خوش دل وخندان ومیرو معنای بیت یعنی حق تعالی كلام مجیدنده بیوردیكه عون وعنایتك جفتی اولان بنده لر یر یوزنده آهسته یوررلر (هونا یعنی هینین ومتواضع ومتخاشع اولدقلری حالده (مثنوی) پا برهنه چون رود در خارزار * جز بوقفه وفكرت و پرهیز كار مثلا پای برهنه اولان كمسنه خارزارده نیجه كیدر وقفه ایله وفكرت و پرهیز كارلقدن غیری یعنی پا برهنه اولان كمسه سنكلاخ وخارزارده وقفه وفكرت و پرهیز كارلقله كیدر پس عباد رحمان اولان كمسه لر دخی طریقده بو كونه وقفه وفكرت و پرهیز كار اولملغله وهر قدمه نیجه كره نظر قیلمغله كیدرلر نته كم خواجكان طریقتك كلماتندندر هوش دردم * نظر در قدم) یعنی سالكك عقلی دم كلماتده كرك تا مالا یعنی سو یلیه ونظری دائما قدمنده كرك تا كم كندوبی دائم بلا وقضایه كرفتار ایلمیه دیمك اولور (مثنوی) این قضا میكفت لیكن كوششان * بسته بود اندر حجاب جوششان) یعنی لسان قضا بو معنایی اول ملكلره دیدی ولكن بونلرك كوشلری باغلمش ایدی بونلرك حكومت جانبنه اولان جوش وخروشلری حجابندن (مثنوی) چشمها وكوشها را بسته اند * جز مر انها را كه از خود رسته اند چشملری وكوشلری باطن جانبندن باغلمشلردر اول كمسه لرك چشم وكوشلرندن غیریكه كندیلردن قورتلمشلردر (مثنوی) جز عنایت كه كشاید چشم را * جز محبت كه نشاند خشم را) عنایت الهیه دن غیری كیم آچر كوزی ولهذا قال بعض المشایخ العنایة تهدم الجنایة وتوجب الهدایة وتورث الولایة ومحبت ربانیه دن ماعدا نه شیٔ اولور ازاله ایلر خشمی یعنی اللهك غضبنی ساكن ایلمز الا مغضوب علیه اوزره اولان محبت ازلیه ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم

اذا احب الله عبدا لم یضره ذنبه محصل شول جهد وسعی كه توفیق الهیه به مقارن اولمیه اول كسه یه میسر اولمسون نته كم بیوررلر (مثنوی) جهد بی توفیق خود كس رامباد * در جهان والله اعلم بالسداد) جهد بی توفیق خود جهانده كمسه یه اولمسون والله تبارك وتعالی طوغری یه ومستقیمه اعلمدر پس رشاد وسداد اوزره اولان جهد توفیق الهیه ایله اولور والله اكا اعلمدر پس آنی قبول قیلوردیمكی اشعار ایلر (قصهٔ خواب دیدن فرعون آمدن موسی را علیه السلام وتدارك اندیشه (مثنوی) جهد فرعونی چو بی توفیق بود * هرچه او می دوخت آن تفتیق بود) فرعونه منسوب اولان جهد چونكم بی توفیق الهی اولدی هرنیكه اول فرعون دیكدی اول فتق ایلمك اولدی یعنی آنك دیكدیكی معناده یارمق ویرتق ودوزدیكی بوزمق وخراب ایتمك اولدی (مثنوی) از منجم بود در حكمش هزار * وز معبر نیز وساحر بی شمار) منجمدن آنك حكمنده هزار كسه وار ایدی ومعبردن دخی وساحردن هم بی شمار ایدی یعنی آنك تحت یدنده وحكمنده بیك استاد منجم وبی شمار معبر وبی عدد ساحران وار ایدی (مثنوی) مقدم موسی نمودندش بخواب) كه كند فرعون وملكش را خراب) اكا موسی علیه السلام حضرتلرینك مقدمنی خوابده كوستردیلر یعنی موسی علیه السلام حضرتلرینك وجوده كلمسنی منامنده اكا كوستردیلر بو یله دیوكه بو موسی فرعونی وآنك ملكنی خراب ایلر (مثنوی) با معبر كفت وبا اهل نجوم * چون بود دفع خیال وخواب شوم) فرعون اول كوردیكی واقعه یی معبره واهل نجومه دیدی خیالك وخواب شومك دفعی نیجه اولور دیدی یعنی معبرلری واهل نجومی كندی قتنه جمع ایلیوب آنلره كوردیكی واقعه یی نقل ایلدی وبو خیال فاسد وخواب شومك دفعی نیجه اولور دیو آنلره سو یلدی (مثنوی) جمله كفتندش كه تدبیری كنیم (راه زادن را چو رهزن می زنیم جمله اهل نجوم واهل تعبیر دیدیلر كه پادشاهم بر تدبیر ایلیلم طوغمق یولنی رهزن كبی اورالم یعنی مادرلرك ارحامنه اصلاب آبادن نطفه دوشمكی منع قیله لم وارلری عورتلرندن بر زمان ایره لم تا كم بو تدبیر ایله اول طفل طوغمیه وظهور قیلمیه (مثنوی) تا رسید آن شب كه مولد بود آن) رأی این دیدند آن فرعونیان حتی اول كیجه ایرشدیكه اول كیجه موسی علیه السلامك مولدی كیجه سی ایدی اول فرعونیلر بونی رأی كوردیلر وعلی الاتفاق بو تدبیری ایلدیلر (مثنوی) كه برون آرند آن روز از بكاه * سوی میدان بزم وتخت پادشاه) كه اول كون اركندن طشره كتوره لر پادشاهك بزمنی وتختنی میدان جانبنه (مثنوی پس بفرمودند در شهر آشكار * كه منادیها كنند از شهر یار) پس بیوردیلر شهرده آشكارا كه شهر یار طرفندن منادیلر ایلیه لر وطرف طرف بو یله دیو سو یلیه لر (مثنوی) الصلای جمله اسرائیلیان * شاه میخواند شمارا زان مكان ای جمله اسرائیلیلر الصلا كلكز شاه سزی اول مكاندن دعوت ایلر وكندی مقاملرندن چیقوب آنك تخت قوردیغی میدان جانبنه كلوب جمع اولكز (مثنوی) تا شمارا رو نماید بی نقاب * بر شما احسان كند بهر ثواب) تا كم نقابسز اول شاه یوز كوستره ثوابدن اوتری سزه احسان ایلیه یعنی سزه ثواب وجزا ویرمكدن اوتری یوزنی كوسترمكله سزه احسان ایلیه دیدی (مثنوی) كان اسیران را بجز دوری نبود * دیدن فرعون دستوری نبود) كه اول اسیرلر ایچون دورلكدن غیری یوق ایدی كه همیشه فرعوندن آنلر دور ایدیلر فرعونی كورمكه بر دستور یوق ایدی جمله بنی اسرائیل فرعونك اسیرلری كبی ایدیلر (مثنوی) كرفتادندی بره در پیش او * بهر آن یاسه بخفتندی برو) اكر فرضی بنی اسرائیلدن نا كاه یولده بكر كن اول فرعونك اوكنه دوشسه لردی وراست كاسه لردی اول یاسه دن اوتری یوزلری اوزره یاتورلردیكه فرعون بنی اسرائیله بو یله دیو یساق ایلمشدی یاسه یساغه دیرلر (مثنوی) یاسه این بد كه نبیند هیچ اسیر * در كه وبیكه لقای آن امیر) آنلرك یساغی بو ایدیكه هیچ بر اسیر كاهده وبیكاهده اول امیرك لقاسنی كورمیه وا كانا كاه راست كلدكده هم اصلا آنك یوزینه نظر ایر كورمیه (مثنوی) بانك چاوشان چو دررده بشنوند * تا نبینند رو بدیوار كنند) چاوشلرك بانكنی وصداسنی یولده چونكم آنلر ایشیده لردی فرعونك یوزنی تا كورمیه لر یوزلرنی دیواره ایدرلردی (مثنوی) ور ببیند روی او مجرم بود * آنچه بدتر بر سر او آن رود) واكر آنك یوزنی بنی اسرائیلدن بریسی كوریدی مجرم اولوردی اول نسنه كه سیاستدن بدتر ایدی آنك باشنه اول كیدردی یعنی اكاسن نیچون فرعونك یوزینه نظر قیلدك وآنك یوزنی كوردك دیو جلادلر اكا زیاده شدید سیاست ایدرلردی (مثنوی) بودشان حرص لقای ممتنع * چون حریصست آدمی فیما منع) آنلره ممتنع اولان لقانك حرصی وار ایدی چونكم آدمی منع اولنان شیئه حریصدر یعنی الانسان حریص لما منع قولنك مفهومی اوزره بونلر فرعونك لقاسنی كورمكدن منع اولندقچه آنی كورمكه حرصلری زیاده اولمش ایدی وآنلره فرعونك لقاسنی كورمك ایشی ممتنع كلمش ایدی (بمیدان خواندن بنی اسرائیل را برای حیلهٔ منع ولادت موسی علیه السلام (مثنوی) ای اسیران سوی میدانكه روید * كز شهنشاه دیدن جود ست امید) ای اسیرلر میدانكه جانبنه كیدك كه شهنشاهدن جود كورمك امیدی واردر (مثنوی) چون

شنیدند مژده اسرائیلیان * تشنکان بودند وبس مشتاق ان) چونکم اسرائیلیلر فرعونك اقاسی وعطاسی مژده سنی
ایشتدیلر تشنه لر واكا زیاده مشتاقلر ایدیلر (مثنوی) حیله را خوردند وآن سو تاختند) خویشتن را بهر جلوه ساختند
آنلر حیله یی یدیلر واول جانبه چاپدیلر کندیلرنی جلوه ایلمکدن اوتری دوزدیلر ولباسلرنی کیوب کندیلرینی آراسته ایلدیلر
مثنوی) همچنان کاینجا مغول حیله دان * کفت می جویم کسی از مصریان) انجلین که بو محلده حیله دان اولان
مغول یعنی حیله بیلیجی تاتار عسکری بو روم ولایتنده بن مصر بلردن بر کمسه استرم سزه ضررم یوقدر جمله کز طشره
کالك دیوب (مثنوی) مصریانرا جمع آرید این طرف * تا درآید آنکه می باید بکف) مصر بلری بو طرفه جمع کتورلك تا کم
اول کمسه که کرك ولازمدر الله کله چونکم انی بولاوز سزلك جمله کزی آزاد قیله وز دیدیلر (مثنوی) هرکه می آمد
بکفتا نیست این * هین درآ خواجه دران کوشه نشین) انلردن هرکیم کلدیسه بو دکلدر دیدی اکا اول ای خواجه کل
بو کوشه ده اوتور دیدی (مثنوی) تا بدین شیوه همه جمع آمدند * کردن ایشان بدین حیلت زدند) تا بو شیوه ایله دبو کونه
حیله وخدعه ایله دوکلیسی اول دیارك اهلی بر یره جمع کلدیلر انلرك بوینی بو حیله ایله اوردیلر وآنلری قتل ایدوب
ماللرنی یغما قیلدیلر (مثنوی) شومیء آنکه سوی بانك نماز * داعی الله را نبردندی نیاز) آنك شومیلکی ایدی بو قتل که
بونلر بانك نماز جانبنه اللهه داعی اولان مؤذنه نیاز ایلمزلردی یعنی مؤذن قچن حی علی الصلاة حی علی الفلاح دیوب
بونلری اللهه عبادت ایلمك جانبنه داعی اولسه بونلر آنك دعوتنه اجابت ایتمزلردی وعذاب خدادن نجات وفلاح
بولمغه کتمزلردی پس بو داعیء حقه اجابت ایتمدکلری وبانك نماز جانبنه کتمدکلرینك شآمتی بانك مغولان حیله کارانك
استماعنی قبوله مستحق ایلیوب آنلری قتله لایق قیلدی وشرعا دخی بونلر قتله مستحق اولدی زیرا قچن بر مصرك خلقی
اذانه اجابت ایتمسه لر ونماز قیلمغه کتمسه لر امام آنلری تأدیب ایلیه اکر مؤدب اولمزلرسه قتل ایلیه کذا فی القاضیخان
وفی النقایه (مثنوی) دعوت مکارشان اندر کشید * الحذر از مکر شیطان ای رشید) دعوت مکار یعنی خدعهء
مغول نابکار بو اهل مصری قهر ایچره چکدی پس قصه دن حصه بودرکه سن دخی حذر ایله مکر شیطاندن
ای رشید اولان کسه داعیان راه هدایت سنی صلاته وفلاحه دعوت ایدرلر نته کم حی علی الفلاح دیرلر ای هلموا الی
الفلاح واقبلوا وتعالوا مسرعین دیمکدر وشیاطین طریق ضلالت سنی عدم اجابته وترك صلاته ترغیب وتحریض ایدرلر
وفی الحقیقه بو دعوت غول وحیله مغولدرکه سنی البته قتل وهلاك ایلر وشیاطین انس وجنی کندیه خلیل
اتخاذ ایلین کسه آخر الامر بو آیتك مفهومی اوزره حسرت وندامت چکوب دیرکه (یا ویلتی لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا لقد
اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی وکان الشیطان للانسان خذولا (مثنوی) بانك درویشان ومحتاجان بنوش * تا نکیرد
بانك محتالیت کوش) ای غنایه واحوال وارزاقه مالك اولان خواجه فقرا ومحتاجانك صداسنی وسوءالنی نوش ایله
یعنی بونلرك سؤال ورجاسنی کوش ایدوب قبول ایله تا کم محتال اولان نفس وشیطانك بانکی سنك کوشك طوتمیه
وسمع باطنك صاغر ایتمیه حتی ناسك بغایت شرلوسی اولمیه سن کما قال علیه الصلوة والسلام الا اخبرکم شر الناس رجل
سئل بالله ولا یعطی به (مثنوی) کر کدایان طامعند وزشت خو * در شکم خواران تو صاحب دل بجو) اکرچه کدالر
طمعکارلر وزشت کردارلردر پس اول شکم خوارلرك ایچنده صاحب دل طلب ایله کما کثر اولیاء الله فقرا وضعفا
شکلنده درلر (مثنوی) در تك دریا کهر با سنکهاست) فخرها اندر میان ننکهاست) دریانك دبنده کهر سنکلر ایله
مخلوطدر وفخرلر عیب وننکلر ماییننده موجوددر پس کدالر میاننده دخی اولیا بونك کبی مخلوط وموجوددر
مثنوی) پس بجوشیدند اسرائیلیان * از بکه تا جانب میدان دوان) پس اسرائیلیلر جوش وخروش ایلدیلر ارکندن
میدان جانبنه یلیجی اولدیلر کروه کروه اولرندن چیقوب صحرا جانبنه سرعت قیلدیلر (م ی) چون بحیلتشان بمیدان برد او
روی خود بنمودشان بس تازه رو) چونکم اول فرعون آنلری حیله وخدعه ایله میدانه ایلتدی آنلره کندی یوزنی
زیاده تازه یوزلو کوستردی یعنی خنده ایله ولطفله وطراوتله آنلره یوزنی کوستردی (مثنوی) کرد دلداری وبخششها
بداد * هم عطا هم وعدها کرد آن قباد) وافر دلدارلق ایلدی وبخششلر ویردی هم عطا ایتدی وهم اول قباد آنلره
وعده لر ایتدی (مثنوی) بعد از آن کفت از برای جانتان * جمله در میدان بخسبید امشبان) اندنصکره آنلره دیدی
سزلك جانکز ایچون بو کیجه بو میدانده جمله کز یاتوکز (مثنوی) پاسخش دادند خدمتها کنیم * کر تو خواهی
یك مه اینجا ساکنیم) بنی اسرائیل اکا جواب ویردیلرکه خدمتلر ایلیلم واکر سن استرسك بر آی بونده بر ساکنز
دیو سویلدیلر (بازکشتن فرعون از میدان بشهر شاد بتفریق بنی اسرائیل از زنان شان در شب حمل) بو سرخ شریف
فرعون میداندن شهر جانبنه بنی اسرائیلی زنلرندن تفریق ایلمسنك واولدیغی حالده حمل کیجه سنده کیرو دونمسنك
ورجوع قیلمسنك بیاننده در (مثنوی) شه شبانکه باز آمد شادمان * کین شب حملست ودورند از زنان) پادشاه

کیجه وقتنده سراینه میداندن شادمانه کیرو کلدی بویله دیوکه بو کیجه حمل کیجه سیدر بنی اسرائیل زنلرندن جدالر
وبعیدلردر (مثنوی) خازنش عمران هم اندر خدمتش * هم بشهر آمد قرین صحبتش) آنك خازنی عمران هم آنك
خدمتنده آنك صحبتنده قرین اولدیغی حالده هم شهره انکله بیله کلدی وسراینه داخل اولدی (مثنوی) کفت
ای عمران برین در خسب تو * هین مرو سوی زن وصحبت مجو) فرعون اکا ایتدی ای عمران سن بو قپوده یات اکاه اول
خاتونك جانبنه کتمه وانکله مصاحبت طلب ایتمه زنهار آنك یاننده یاتمه وبورادن ایرلمه دیدی (مثنوی) کفت خسبم
هم برین درکاه تو * هیچ ننديشم بجز دلخواه تو) عمران اکا دیدی سمعا وطاعة هم بو سنك درکاهکده یاتورم هیچ سنك
دلخواهکدن غیری فکر ایلمزم یعنی سنك کوکلك مرادندن ومطلوبندن غیریسنی دوشونمزم دیدی (مثنوی
بود عمران هم ز اسرائیلیان (لیك مر فرعون را دل بود وجان) عمران دخی بنی اسرائیلدن ایدی لکن فرعونه دل وجان
مثابه سنده ایدی آنك بغایت مقبول ومقرب کمسه سی ایدی (مثنوی) کی کمان بردی که او عصیان کند (آنکه خوف
جان فرعون آن کند) قچن کمان ایلتورکه اول عمران عصیان ایلیه یعنی فرعون عمرانه کندیسنه عصیان
ومخالفت ایلیه دیو اصلا کمان ایلمزدی زیرا آنك صداقتنی وکندیه اولان خلوصنی بیلمش ایدی اول نسنه که فرعونك
جانتك قورقوسی ایدی عمران آنی ایلیه بونی فرعون اصلا خاطرینه کتورمز ومحتملدرکه بوندن شویله بر فعل صادر اوله
دیمزدی (جمع امدن عمران بمادر موسی وحامله شدن بموسی علیه السلام را (مثنوی) شه برفت واو بران درکاه خفت
نیمشب آمد پی دیدنش جفت (الحاصل پادشاه ایچرو خلوتخانه سنه کتدی اول عمران اول درکاه اوزره پادشاهك دیدیکی
یرده یاتدی نصف اللیلده جفتی آنی کورمکه کلدی یعنی عمرانك خاتونی کیجه یاریسنده کندی زوجنی کورمکه کلدی
(م ی) زن بر او افتاد وبوسید آن لبش * بر جهانیدش ز خواب اندر شبش) زن اول عمرانك اوزرینه دوشدی وآنك اول
لبنی اوپدی آنی اول کیجه ایچره اویقودن قالدردی (مثنوی) کشت بیدار او وزن را دید خوش * بوسه باران کرده از لب
بر لبش) اول عمران اویقودن اویاندی وکندی خاتوننی خوش کوردی بوسه یی ابندن آنك لبی اوزره قودی ویاغدرمش
کوردی وکندیه زیاده مائل وطالب مشاهده قیلدی (م ی) کفت عمران این زمان چون آمدی) کفت از شوق وقضای
ایزدی) عمران اکا ایتدی بو زمان نیچون کلدك خاتون اکا ایتدی شوقدن وایزده منسوب اولان قضادن کلدم یعنی سکا
اشتیاقدن وایزد تعالینك قضاسندن اوتوری سنك یانکه کلدم دیو جواب ویردی (م ی) در کشیدش در کنار از مهر مرد
بر نیامد با خود آندم در نبرد) پس مرد یعنی عمران مهر ومحبتدن خاتوننی کنارنه چکدی واول دمده کندی ایله جنکه
کلمدی یعنی نفسی مجامعتدن دفع قیلمدی (مثنوی) جفت شد با او امانت را سپرد * پس بکفت ای زن نه این کاریست
خرد) محصل عمران جفت اولدی اول خاتونه امانتی اکا صبرلدی یعنی مادهء جسد حضرت موسی علیه السلام اولان
نطفه یی آنك رحمنه القا ایلدی پس اکا دیدی ای خاتون بو بر کار خرد دکلدر عظیمدر بونی بغایت مخفی طوت وبو معامله یی
باروا ایتمکدن بیله ستر ایت (مثنوی) آهنی بر سنك زد زاد آتشی * آتشی از شاه وملکش کین کشی) ای خاتون عفت
مشحون بمله سنك وموسانك مثالی آنك کبیدرکه مثلا اول بر کمسه آهنی سنك اوزره اوردی واندن بر آتش طوغدی
انجلین بر آتش که شاهدن وآنك ملکندن کین چکیجیدر (مثنوی) من چو ابرم تو زمین موسی نبات * حق شه شطرنج
وما مات مات) وکذلك دخی بن سحاب کبی ام سن ای خاتون تراب کبی وموسی نبات کبیدر حق تعالی شه شطرنج
کبیدر بز مات یعنی بز مغلوب وعاجزز (مثنوی) مات وبرد از شاه میدان ای عروس * ان مدان از ما مکن بر ما فسوس
مات وبردی یعنی غالب ومغلوب اولمغی شاهدن بیل ای عروس انی بزدن بیلمه وبزم اوزرمزه طنز وتسخر قیلمه یعنی
ولی النعمت اولان شاهك امرنی طوتمدك وحقنی کوزتمدك دیو بکا طعن ایتمه زیرا بو امر قضادر وعبدلك کاری بوکا
همان تسلیم ورضادر (مثنوی) انجه این فرعون می ترسد از و * هست شد این دمکه کشتم جفت تو) اول نسنه که
بو فرعون اندن قورقاردی بودم وار اولدی ووجود بولدیکه سنکله جفت اولدم ومقارنت قیلدم دیدی (بیت)
اوله جق اولور ای دل چار وناچار) کرك سن کوکلکی کك طوت کرك طار (وصیت کردن عمران جفت را بعد از مجامعت که
تو مر اندیده باشی (مثنوی) وامکردان هیچ ازینها دم مزن * تا نیاید بر من وتو صد حزن) عمران کندی جفتنه وصیت
ایلدی وبو کونه سویلدیکه ای خاتون عفت مشحون اشکارا ایله هیچ بونلردن دم اورمه وبو سرلردن کشف راز
ایلمه تا کم بنم وسنك اوزریکه یوز حزن کلمیه ونیچه بیك بلا ومحن ظهور قیلمیه (مثنوی) عاقبت پیدا شود آثار این *
چون علامتها رسید ای نازنین) عاقبت بونك اثرلری پیدا اولور ای نازنین چونکم بونك علامتلری ایرشدی کورکه
بو قدر معبرلر ومنجملر بوندن خبر ویردیلر (مثنوی) در زمان از سوی میدان نعرها * می رسید از خلق وپر می شد هوا)
فی الحال میدان جانبندن نعره لر وغریولر خلقدن ایرشدی وهوا انلرك غریو وفریادندن پر اولدی وشهر ایچی آنلرك صیت

وصداسیله طولدی (م ی) شاه ازان هیبت برون جست ان زمان * پابرهنه کین چه غلغلهاست هان) شاه اول هیبتدن یالن ایاق اول زمان طشره صچرادی بویله دیو که آکاه اولك بونه غلغله دروبو صیت وصدانك اصلی ندر (مثنوی) ازسوی میدان چه بانکست وغریو * کزنهیبش می رمد جنی ودیو * میدان جانبندن نه بانك وغریودر یعنی میدان جانبندن کلان بانك وغریوندر که آنك نهیبندن جنی ودیو اورکر (مثنوی) کفت عمران شاه مارا عمر باد) قوم اسرائیلیانند ازتو شاد) عمران فرعونه ایتدی بزم شاهمزه عمر اولسون بنی اسرائیل قومی سندن شاددرلر (مثنوی) ازعطای شاه شادی میکنند * رقص می آرند وکفها می زنند) پادشاهك عطاسندن شادیلك ایلرلر ورقص کتوررلر یعنی پادشاه آنلره دون بوقدر عطا ایلدی اول عطادن اوتری شاد اولورلر ورقصلر قیلورلر واللرینی بری برینه اوررلر وصیت وصدا ایدرلر دیدی مثنوی) کفت باشد کین بود اما ولیك * وهم واندیشه مرا پر کردنیك) فرعون اکا دیدی اوله که بو سنك دیدیکك اوله اما ولکن وهم واندیشه بنی قتی پریشان ایتدی یعنی بنم درونم وهم واندیشه ایله طولدی وبنم قلبم بوندن عظیم خائف اولوردیدی (ترسیدن فرعون ازان بانك (مثنوی) این صدا جان مرا تغییر کرد * ازغم واندوه تلخم پیر کرد) بو صدا بنم جانمی ای عمران تغییر ایتدی اجی اولان آندوه وغمدن بنی پیر ایتدی (مثنوی) پیش می آمد پس می رفت شه) جمله شب او همچو حامل وقت زه) شاه ایلرو کلدی وکیرو کتدی کیجه نك جمله سی اوزره وقتنده اولان حامل کبی یعنی اول شاه زیاده الم واضطرابندن اوغلان طوغورمق وقتنده حامل اولان عورت کبی کاه ایلرو کلدی وکاه کیرو کتدی صباحه دك اویقو بیترك ایدوب بوکونه حرکت ایتدی (مثنوی) هر زمان میکفت ای عمران مرا * سخت ازجا برده است این نعرها هر زمان دیردی ای عمران بنی بو نعره لر محکم یرمدن ایلتدی یعنی بو میدان جانبندن کلان نعره لر وصدالر بنی قتی یرمدن ایردی وعقلمی باشمدن وبنی حضورمدن اوچوردی دیردی (مثنوی) زهره نی عمران مسکین را که تا * بازکوید اختلاط کفت را) عمران مسکینك زهره سی یوقکه تا جفتیله اولان اختلاطی اشکار اسویلیه وکیجه انکله مجامعت ایلدیکنی اکا بیان ایلیه (م ی) که زن عمران بعمران درخزید * تا که شد استارۀ موسی بدید) بویله دیه که ای شاه عمرانك زنی عمرانه سورتندی تا کم موسانك ستاره سی فلکده پدید اولدی یعنی عمران بویله دیمکه قادر اولمدیکه ای فرعون بنم خاتونم بو کیجه بنم یانمه سورتنوب کلدی وبن آنکله مجامعت قیلدم تا بنم صلبمدن آنك رحمنه مادۀ جسد موسی اولان نطفه واصل اولدی همان دم آنك ستاره سی فلك اوزره ظهوره کلدی بو غریو وفریادك اصلی بودر دیمدی (م ی) هر پیمبر که در آمد در رحم) نجم او بر چرخ کردد منتجم هر پیغمبر که انا رحمنه کلدی آنك نجمی چرخ اوزره منتجم اولور وظهور قیلور (پیداشدن ستارۀ موسی علیه السلام بر آسمان وغریو منجمان درمیدان (م ی) بر فلك پیدا شدان استاره اش * کوری فرعون ومکر وچاره اش) آنك اول ستاره سی فلك اوزره پیدا اولدی یعنی موسی علیه السلام حضرتلرینك نجم سعادتی فلك اوزره ظهوره کلدی فرعونك کورلکنه ومکرنه وچاره سنه یعنی فرعون آنك طوغماسنه ایلدیکی مکر وچاره نك کورلکنه رغما علی انفه موسی علیه السلام حضرتلرینك یلدزی فلك اوزره ظاهر اولدی (م ی) روزشد کفتش که ای عمران برو) واقف ان غلغل ان بانك شو کوندز اولدی فرعون عمرانه دیدیکه ای عمران بور واول غلغله نك واول بانك وصدانك واقف اول کورکه اول غریو ونعره نك اصلی ندر (مثنوی) راند عمران جانب میدان وکفت * این چه غلغل بود شاهنشه نخفت) عمران میدان جانبنه سوردی ومیدانده اولنلره دیدی بونه غلغله ایدیکه شاهنشه اویومدی وسزلك نعره وفریادکزدن اول استراحت قیلمدی (مثنوی) هر منجم سر برهنه جامه چاك * همچو اصحاب عزا بوشیده خاك) عمران میدان جانبنه کلوب نعره وغلغله لردن سؤال قیلدقده هر بر منجم باش اچق وجامه سی برتق اصحاب ماتم کبی خاك آلوده اولمش وکندیلرینی ترابه مستغرق قیلمش کلدیلر اکر بوسیده سین مهمله ایله وباء عربیله اولورسه معنی اصحاب ماتم کبی هر منجم خاکه اوپمش کلدیلر دیمك اولور (مثنوی) همچو اصحاب عزا آوازشان * بد کرفته ازفغان وسازشان) اصحاب ماتم کبی بونلرك آوازی فغاندن طوتلمش وانلرك سازی دخی سازبونده ترتیب ودوزن معناسنه در یعنی انلرك آوازی اصحاب عزانك آوازی کبی فغاندن طوتلمش ودوزلمش وحاللری متغیر اولمش ایدی (مثنوی) ریش ومو برکنده روبدریدکان * خاك برسر کرده خون پر دیدکان) صقاللری وقیللری قوپمش یوزلری یرتلمش طپراغی باشلری اوزره اتمش کوزلری قان طولمش یعنی انلرك هر بری شو حالت اوزره اولمش ایدی (مثنوی) کفت خیرست این چه آشوب وحال * بد نشانی میدهد منحوس سال) عمران انلره دیدی خیرمیدر بونه آشوب وفتنه ونه حالدر منحوس اولان سال یرامز نشانی ویرر بو آشوبك وحال پرملالك اصلی ندر دیدی (م ی) عذر آوردند وکفتند ای امیر * کرد مارا دست تقدیرش اسیر) عذر کتوردیلر وعمرانه دیدیلر ای امیر اول خدانك دست تقدیری بزی اسیر ایلدی وبزجمله مز دست تقدیر الهینك زبون ومغلوبی اولوب دشمن شاهی دفعه قادر اوله مدق وشاهك

دولتنی صیانت قیله مدق بو دوکای ایلدیکمز مفید وکارکر اولمدی وشاهك دولتی تیره اولدی شاهك دشمنی وار اولدی ووجوده کلدی وغالب اولدی (مثنوی) شب ستارۀ آن پسر آمد عیان * کوری ما بر جبین آسمان) ای امیر بو کیجه اول معهود اولان پسرك ستاره سی بزم کورلکمزه جبین آسمان اوزره عیان کلدی ونمایان اولدی دیدیلر مثنوی) زد ستارۀ آن پیمبر بر سما * ما ستاره بار کشتیم ازبکا) اول پیغمبرك ستاره سی سما اوزره تابان اولوب طوردی بز بکادن ستاره بار اولدق یعنی بواجلدن کوز یاشلرنی ستاره لر کبی باران قیلمدق دیدیلر (مثنوی) با دل خوش شاد عمران وزنفاق * دست بر سر میزد او که الفراق) عمران خوش دل ایله شاد ونفاقدن النی باشی اوزره اورروب بویله دیو که آه الفراق یعنی عمران کوکل خوشلغیله شاد ایدی واما نفاق جهتندن آه الفراق دیو النی باشی اوزره اوررو تحیف وتلهف قیلوردی (مثنوی) کرد عمران خویش پرخشم وترش * رفت چون دیوانکان بی عقل وهش) عمران ظاهرا کندیسنی پرخشم وترش روی ایلدی دیوانه لر کبی عقلسز وهوشسز کتدی وآنلرك میانه توجه ایتدی (م ی) خویشتن را اعجمی کرد وبراند * کفتهای بس خشن بر جمع خواند) عمران کندیسنی اعجمی ایتدی وآنلر جانبنه سوردی چوق خشن سوزلری اول جمع اوزره اوقودی وآنلره عتاب آمیز سوزلر سویلدی (مثنوی) خویشتن را ترش وغمکین ساخت او * نردهای باژکونه باخت او) اول عمران کندیسنی آنلره قارشو ترش روی وغمکین دوزدی باژکونه نردلر اوینادی او یعنی باطنا خوش اولوب ظاهرا آنلره قارشو تلخ وترش اولدی وبو کونه عکسنه کار قیلدی (مثنوی) کفت شان شاه مرا بفریفتید * از خیانت وز طمع نشکیفتید) آنلره دیدی بزم شاهمزی الدتدیکز خیانتدن وطمعدن صبر ایتمدیکز (م ی) سوی میدان شاه را انکیختید * آب روی شاه ما را ریختید) شاهی میدان جانبنه یرندن قوپاردیکز وآنك یوزنی کسه کورمز ایکن میدانه کتوردیکز بزم شاهمزك یوزی صوینی یرلره دوکدیکز (م ی) دست بر سینه زدید اندر ضمان * شاه ما را فارغ ارییم از غمان) الیکزی کوکسلریکز اوزره اورردیکز ضامن اولمقده وتکفل قیلمقده بز شاهمزی غملردن فارغ کتوررز دیو یاشمدی نیچون آنی غملردن فارغ کتورمدیکز وکاری نیچون یرینه یتورمدیکز دیدی (م ی) شاه هم بشنید وکفت ای خاینان * من براو یزم شمارا بی امان) شاه دخی منجملرك بو کونه سوزلرنی ایشتدی وانلره ایتدی ای خائنلر بن سزی امانسز صلب ایلرم (مثنوی) خویشرا در مضحکه انداختم * مالها با دشمنان درباختم زیرا کندی مبی سزلك رأیکز واسطه سیله مضحکه یه اتدم وخلقه مسخره اولدم ماللری دشمنلره اوینادم وبنی اسرائیله بو قدر اموال وارزاق بذل ایتدم (م ی) تا که امشب جمله اسرائیلیان * دور ماندند از ملاقات زنان) تا کم بو کیجه جمله اسرائیلیلر زنلرینك ملاقاتندن دور قالدیلر وخاتونلرینه مقارنت قیلمقدن بعید اولدیلر (م ی) مال رفت وآب رو وکار خام) این بودیاری وافعال کرام) مال دخی آب روی کتدی وکار خام قالدی ومراد حاصل اولمدی کرامك افعالی ویارلغی بومی اولور کرم اولنلر بر کسه یه معین اولسه لر بویله می معین اولورلر وفعل وعمل قیلسه لر بو کونه فعل وعملی قیلورلر (مثنوی) سالها ادرار وخلعت می برید * مملکتهارا مسلم می خورید) نیچه ییللر درادرار وخلعت ایلتورسز یعنی وظیفه لر وخلعتلر الورسز مملکتلری مسلم یرسز یعنی بز پادشاهك منجملری یزدیو بو قدر وظیفه لر وخلعتلر آلدقدنصکره نیچه مملکتلری دخی کندکزه خاص ایدوب انلردن کلان عوایدی یرسز دیدی (مثنوی) رایتان این بود وفرهنك ونجوم * طبله خوار اید ومکار وبد وشوم) سزلك رأیکز وهنرکز ونجومکز بومی ایدی یعنی نجوم بیلمکز وانده هنرورلکز ورأی قیلمکز بوشکلمیدر سز مفت خوارلر ومکارلروشوملرسز دیدی سزلك بو قدر وظایف اخذ ایلمکز وتیمارلر یمکز بو کون ایچون ایدی پس سزلك بو خصوصده فائده کز اولمیجق سزنه کفارته برار سزدیو تهدید ایلدی (مثنوی) من شمارا بر درم وآتش زنم * بینی وکوش ولبان تان بر کنم) بن سزی یرتارم وسزه آتش اوردم بورنکزی وقولاغکزی ولبلرکزی یرندن قوپاردرم وعظیم سیاستلر ایلرم (مثنوی) من شمارا هیزم آتش کنم * عیش رفته بر شما ناخوش کنم) بن سزی هیزم آتش ایلرم وسزی نار آتوب یاقرم سزلك کچمش عیشکزی سزه ناخوش ایلرم دیدی (مثنوی) سجده کردند وبکفتند ای خدیو * کر یکی کرت زما چربید دیو) منجملر سجده ایلدیلر وفرعونه سوبلدیلر که ای خداوند بزلرا کر بزدن شیطان بر نوبت غالب وبز مغلوب اولدقسه (مثنوی) سالها دفع بلاها کرده ایم * وهم حیران زانچه ماها کرده ایم) نیچه سنه لردرکه بز بلالری دفع ایلدك وهم عقل حیراندر اندنکه بزلر ایلمشز وبو معنی دخی جائزدرکه ماها جمع متکلم اولیوب سالها قرینه سیله ماهك جمعی اوله هانك بری تخفیف اولمق اوزره تقدیر معنی وهم حیراندر اندنکه نیچه آیلر بز ایلمشز دیمك اولور مثنوی) فوت شد از ما وحملش شد پدید * نطفه اش جست ورحم اندر خزید) ودیدیلرکه ای شهنشاه بودفعه بزدن اکرچه تدبیر صائب فوت اولدی واول پسر معهود حملی ظهوره کلدی آنك نطفه سی صلب پدرندن رحم مادره یحره سورتندی (مثنوی) لیك استغفار این روز ولاد * مانکه داریم ای شاه قباد) ولکن بوخطا وفسادك

كفارتى ايچون يوم ولادتى برنكاه طوتەلم وحفظ ايدەلم (مثنوى) روز ميلادش رصد بنديم ما* تا نكردد فوت
ونجهد اين قضا) اى شاه قباد اول پسرك روز ميلادنه بر رصد باغليەلم تا كم فوت اولميە وبزم المزدن بوكره بو قضا قورتلميە
(م ى) كرندار يم اين نكه مار ابكش* اى غلام راى تو افكار وهش) اكر بو وقتى نكاه طوتمزسق بزى اولدراى برسنك
افكار وهوش ور أيلك غلامى بز پس فرعون اول كروهە فرصت ويردى (م ى) تا بنه مه مى شمرد اوروز روز* تا نبرد
تير حكم خصم دوز) تا كم اول كروه منجمين طقوز آيه دك روز بروز صايدى تا كم بو دفعه خصم دوز وعدو سوز اولان
قضانك حكمى اوچميە وفرعونك جكرنه كچميه (مثنوى) چون مكان برلامكان حمله برد* سرنكون ايد زخون
خود خورد) يعنى مكان اهلى چونكم لامكان عالمى اوزره حمله ايلتە يعنى عالم غيبك حكمنك دفعنه اقدام وهجوم ايليه
سرنكون كاور وكندى قانندن ايچر يعنى كندويى هلاك ايدوب قانن ايچر بودخى نسخه در بر قضا هركس شبخون
آوردو هر شول كسه كه قضا اوزره شبخون كتوره يعنى قضايى قتل ودفع ايتمكه حيله ايدن سرنكون كاور وكندويى
هلاك قيلور ديمك اولور (مثنوى) چون زمين با آسمان خصمى كند* شوره كردد سر زمركى برزند) چونكم زمين آسمانه
خصومت ايليه شوره وبى منفعت اولور وباشنى مركه منسوب اولان فلا كتلردن طشره اورر وياخود اولمكلكدن
وياخود برنوع مركدن باشنى يوقارو اورر يعنى اولمكدن باش چيقارر ديمك اولور (مثنوى) نقش بانقاش پنجه مى زند
سبلتان وريش خود برميكند) نقش كه نقاشله پنجه اوره كندى صقالنى وبيقلرنى قوپارر يعنى شكل وصورتى بوزر
وكندويى هلاك ايلر الله تبارك وتعالينك قضاسنى هيچ براحد عقل وتدبير ايله رد قيله مز وآنك حكمى اصلا متبدل اوله مز
كما قال الله تعالى (واذا اراد الله بقوم سوءا فلا مرد له) وقال عليه السلام اللهم لا مانع لما اعطيت ولا معطى لما منعت
ولا راد لما قضيت ولا مبدل لما حكمت ولا ينفع ذا الجد منك الجد (خواندن فرعون زنان نوزاده را سوى ميدان هم جهت
مكر (م ى) بعد نه مه شه برون آورد تخت* سوى ميدان ومنادى كرد سخت) طقوز آيدن صكره پادشاه تختنى طشره
ميدان جانبنه كتوردى وشهر ايچره محكم منادى اوردى (مثنوى) كاى زنان باطفلكان ميدان روید* جمله
اسرائيليان بيرون شويد* بويله ديو كه اى زنلر نوزاده اولان اوغلانجقلر يكزله ميدانه كيدك جمله اسرائيليلر شهردن
طشره اولك وصحرا جانبنه كلك (مثنوى) انچنانكه پار مر داترا رسيد* خلعت وهركس ازيشان زر كشيد) انچلين كه
كچن سنه ارلره خلعت ايرشدى وآنلردن هركس زر چكدى وپادشاهدن نيچه سيم وزر الوب خانه سنه كتوردى
مثنوى) هين زنان امسال اقبال شماست* تا بيابد هر يكى چيزى كه خواست) آكاه اولك اى زنلر بو سنه سزلك اقبال
ودولتكزدر تا كم هر بريكز برشيئ كه استدى بوله وهرنه ديلرسه شاهدن آنى اله (مثنوى) مر زنانرا وصلت
وخلعت دهد* كودكانرا هم كلاه زر نهد) تحقيقا زنلره اول شاه خلعت وصله ويرر اوغلانجقلرك باشنه هم كلاه
زرقور يعنى كودكلر يكزلك باشلرينه هم التونلى تاجلر قورديدبلر (مثنوى) هركه او اين ماه زايد دست هين
كنجها كيريد از شاه مكين) هر شول طفل كه بو آى طوغمشدر آكاه اولك آنلرى كتورك وشاه مكيندن كنجلر طوتك
ونيجه خزينه لر وعطيه لر آلك (مثنوى) ان زنان باطفلكان بيرون شدند* شادمان تا خيمه شه آمدند) اول خاتونلر بونك
مكر اولديغندن غافل اولوب اوغلانجقلريله طشره كتديلر شادمانه شاهك خيمه سنه دك كلديلر (مثنوى) هر زن نوزاده
بيرون شد زشهر* سوى ميدان غافل از دستان وقهر) هر نوزاده اولان عورت ميدان جانبنه شهردن طشره كتدى
شاهك حيله وقهرندن غافل اولدقلرى حالده (م ى) چون زنان جمله بدو كرد آمدند* هرچه بودان نر زمادر بستدند)
چونكم جمله زنلر اكا جمع كلديلر وشاهك خيمه سى قتنه مجتمع اولديلر هرنه كه ارككك ايدى آنى مادرلرندن الديلر (مثنوى
سر بريدندش كه اينست احتياط* تا نرويد خصم ونفزايد خباط) باشلرنى كسديلر واول نوزاده اولان اوغلانجقلرى
اول حينده جمله قتل ايتديلر بويله ديو كه احتياط بودر تا خصم بتميه وملكتده خباط زياده ايتميه انتظام عالمدن
اوترى بونلرك باشى كسلمك روا كورلدى ديديلر (بوجود آمدن موسى عليه السلام وآمدن عوانان بخانه عمران
ووحى آمدن بمادر موسى را در آتش انداز (مثنوى) خود زن عمران كه موسى برده بود* دامن اندر چيد ازان آشوب دود
بعض نسخه ده موسى عليه السلام زاده بود واقع اولمشدر يعنى عمرانك خاتونى خود موسى حضرتلرنى طوغرمشدى كه
موسايى اول جمعيته بيله ايلتمشدى ولكن اتكين كندويه دوشوردى اول فتنه ودخاندن موسايى پنهان ايلدى
اول عواندن وبو معنى سياق وسباقه دخى انسب اولور كه بيله خود زن عمران كه موسايى ميدانه قريب ايلتمشدى
ولكن ميدانه وارميوب عورتلر ايچنه داخل اولميوب اول فتنه وآتشدن اتكين كندويه ديردى وموسايى بنداوينه
ايركوردى ديمك اولور (م ى) آن زنان قابله در خانها* بهر جاسوسى فرستادان دغا پس اول ابه خاتونلرى اوله جاسوسلقدن
اوترى كوندردى اول ازغون فرعون (مثنوى) غمز كردندش كه اينجا كودكيست* نامد او ميدان كه در وهم وشكيست

غمز ايلديلر اول فرعونه كه بو اوده بر كودك واردر اول كودك ميدانه كلمديكه اول وهم وشكده در يعنى انده وهم وشك واردر
مثنوى) اندرين كوچه يكى زيبا زنيست* كودكى دارد وليكن پر فنيست بو محله ده بر زيبا زن واردر بر كودك طوترولكن
كودك بر پرفن وآثار دولت وسعادتله معنوندر (م ى) پس عوانان آمدند اوطفل را) در تنور انداخت ازامر خدا
ايس عوانلر كلديلر اول مادر موسى طفلنى بنار تنوره اتدى امر خدادن (مثنوى) وحى آمد سوى زن زان باخبر)
كه زاصل آن خليلست اين پسر) وحى الهى كلدى زن عمران جانبنه اول باخبر اولان اللهدن بويله ديو كه اول خليلك
اصلندندر بو پسر (م ى) عصمت يا ناركونى باردا* لا تكون النار حر اشاردا) بو آيت كريمه سورۀ انبياده در جناب عزت
حضرت ابراهيم عليه السلام آتشه اتلدقده بيورديكه (قلنا) بز ديدك (يا ناركونى بردا وسلاما على ابراهيم) اى اتش
صووق اول دخى سلامت اول ابراهيمك اوزرينه (وارادوا به كيدا) وكافرلر اكا مكر ديلديلر (فجعلناهم الاخسرين) پس
بز بو كافرلرى قيلدق كمال خسارتده معناى بيت (يا ناركونى) امر ينك حفظ وعصمتيله لا تكون اولمدى النار اتش حر
باقيجى شاراده نفرت اولنمش شرد البعيد برلرچين دوه نفرت ايتسه وياخود پراكنده ايديجى اولمدى وجه آخر نته كم اول
خليل عليه السلام يا ناركونى بردا امرينك عصمتى ايله نار غرورا كا حار اولمدى وآنى پراكنده قيلمدى كذلك نار تنور
بو طفلى ياقيجى ونفرت وريجى اولمز (مثنوى) زن بوحى انداخت اورا در شرر* بر تن موسى نكرد آتش اثر) پس زن
عمران درحال اول موسايى الهام الهى سببيله شرر وشعله ايچره اتدى وتن موسايه آتش اثر ايلمدى بشكده يا توركبى
آتش ايچره سالما ياتدى (مثنوى) پس عوانان بى مرادان سو شدند* باز غمازان كزان واقف بدند) كوشه بكوشه جست
وجو قيلوب بوله مديلر وبنار تنور ايچره اولديغن بيله مديلر عاقبة الامر مأيوس ومقنوط اول فرعون جانبنه كتديلر
وبعد السعى والاهتمام بوله مدقلرنى اكا اعلام ايتديلر فرعون طلبدن فارغ اولدقدن صكره كيرو غمازلر اول موسانك
آنده موجود اولمسندن واقف اولديلر (مثنوى) با عوانان ماجرا برداشتند* پيش فرعون ازبراى دانك چند عوانلره
وياخود عوانلره قصه يى وماجرايى فرعونك اوكنده بوقارو طوتديلر برقاچ دانكدن اوترى يعنى اول ماجرى برمقدار
دفع اولمش ايكن غمازلر برقاچ اقچه دن اوترى آنى فرعونك اوكنده عوانلره خطاب ايتمكله مرتفع ايتديلر وظهوره
كتورديلر (مثنوى) كاى عوانان باز كرديدان طرف* نيك نيكو بنكريد اندر غرف) ودیدیلر كه اى عوانلر كيرو دونك
ورجوع قيلك اول خانه طرفنه ابواب ونظر ايلك غرفه لره ودريچه لر ايچره زيرا ارامقده وجستجوده خطا اولنمش وحى
آمدن بمادر موسى عليه السلام كه موسا را باب انداز) القيه فى اليم بو آيتك تفسيرى جلد ثانيده امتحان هر چيزى تا ظاهر
شود بيانده مرور ايلدى انده طلب اولنه (م ى) باز وحى آمد كه در آبش فكن* روى در اميد دار ومو مكن) كيرو مادر
موسايه حضرت حقدن الهام كلديكه بو دفعه اول موسايى صويه براق ويوزيكى اميدده طوت وآنك فراقنه محزون
اولمه وصچك يولمه (مثنوى) در فكن در نيلش وكن اعتميد* من ترا با وى رسانم روسپيد) الى نيله القا ايله واعتماد واتكا قيل
بن سنى اكا واصل وانى سكا رد قيلرم يوز آقلغيله كه حضرت حق سورۀ قصصده بيورر (واوحينا الى ام موسى ان ارضعيه
فاذا خفت عليه فالقيه فى اليم ولا تخافى ولا تحزنى انا رادوه اليك وجاعلوه من المرسلين) پس مادر موسى بو آيت كريمه نك
مضمونى ودخى اذ اوحينا الى امك ما يوحى ان اقذفيه فى التابوت) آيت كريمه سنك مفهومنجه حضرت موسايى امر بروب
وبر تابوتك ايچنه قويوب نيل مباركه القا ايلدى پس عوانلر ايچرو واره كيرديلر نه او ايچره كودك بولميوب كيرو دونديلر پس
(فليلقه اليم بالساحل) آيتنك مصداقنجه اول تابوتى نيل مباركك ساحلنه القا ايلدى وفرعون مع زوجته اسيه نيل
كنارنده اولان بستانده بر بركه كنارنده اوتورمشدى فرعون آسيه يه امر ايلدى اول صندوقى اخذ ايلمكه پس انى
آسيه اخذ والتقاط ايلدى صندوقى اچديلر كورديلر كه ايچنده صبيح الوجه بر صبى واردر كه يوزنى كورن البته آنك
آشفته وحيرانى اولور آسيه اكا محبت ايلدى وفرعون آنك قتلنه قصد قيلدى آسيه ديديكه (قرة عين لى ولك لا تقتلوه
ديو خلاصى ايچون متضرع اولدى نته كم حضرت حق سورۀ قصصده عبادنه بو قصه دن خبر ويروب بيوردى (فالتقطه
آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا ان فرعون وهامان وجنودهما كانوا خاطئين وقالت امرأة فرعون قرة عين لى ولك
لا تقتلوه عسى ان ينفعنا او نتخذه ولدا وهم لا يشعرون) يعنى بعد القاء اليم بالساحل فرعونك اهلى اول موسايى اخذ
ايلدى عاقبة الامر بونلره عدو وحزن اولمقدن اوترى تحقيقا فرعون وهامان وبونلرك جنودى كاينده خطا
ايديجى اولديلر اولانجه بيك اطفالى عدولرندن خوف وحذر ايدوب قتل ايلديلر وثانيا عدولرينه محبت ايدوب
كندى خانه لرنده بسلديلر حضرت موسايى صندوقدن طشره چيقارديغى حينده امرأة فرعون فرعونه ديديكه بو طفل
بنم وسنك كوزمزك نورى وقلبمزك سرورى در بونى قتل ايلامك مرجودركه بونده نفع ايليه كه بونده علائم يمن ودلائل خير
واردر ياخود بز بونى ولد اتخاذ ايلرز كه اوغل اتخاذ ايلمكه لايق در حال بوكه بونلر آنك التقاطنده واندە منفعت اميدنده

وآنی ولد اتخاذ ایلمکده خطا اوزره اولدقلرینه شعورلری اولمدی دیمك اولور (مثنوی) این سخن پایان ندارد مکرهاش
جمله می پیچید هم درساق وپاش) محصل کلام ونتیجهٔ مرام بو سوزك نهایت طوتمز اول فرعونك مکرلری جملهٔ بالدرینه
واپاغنه طولاشدی (مثنوی) صدزهزاران طفل میکشت او برون * موسی اندر صدرخانه دردرون) یذبح ابناءهم
ویستحیی نساءهم) آیتنك مصداقنجه صدهزاران اطفالی اولطشره دن اولدردی اصل عدو حضرت موسی علیه السلام
ایکن صدرخانه ده وایچروده ایدی (مثنوی) ازجنون میکشت هرجابد جنین * ازحیل آن کور چشم دوربین)
هرنه یرده کم جنین وارایسه جنون وسفاهتندن اولدردی حیله لردن ومکرلردن اول حقیقتی ادراك ایلمکده کورچشم
اولان ونفسنه متعلق اولنده دوربین اولان فرعون (مثنوی) اژدها بد مکرفرعون عنود * مکرشاهان جهانرا
خورده بود) فرعون عنودك مکری کویا براژدها ایدی زیرا مکرشاهان جهانی جمله یمش ایدی وآنلری تحت تصرفنه
المش ایدی (م ی) لیك ازفرعونترآمد بدید * هم وراهم مکراورا در کشید) ولکن هم اول فرعوندن زیاده فرعون یعنی
مالکیته ده وغالبیته ده ظاهر اولدی هم آنی هم آنك مکرینی چکدی ومحو قیلدی هرکیم عمالقه یه پادشاه اولورسه اکا
فرعون دیرلرنته کم رومه پادشاه اولنه قیصر وفرسه پادشاه اولنه کسری دیرلر تفرعن عندن مشتقدر تفرعن الرجل دیرلر چقن
عالی اولسه وحددن تجاوز قیلسه موسی علیه السلام حضرتلرینك فرعونك اسمی ولید بن مصعبدر پس ملك مصر
اولنلره فرعون دینلدیسه ولغتده کل عالی اولنلره اطلاق اولندیسه حضرت موسی علیه السلام دخی ملك مصر نبوت
ورسالت اولدیغی وعوان اوزره تسلط وتجاوز قیلدیغی اجلدن علی طریق المشاکله حضرت موسایه جناب مولانا قدسنا
الله بسره الاعلی فرعونتر تعبیر بیوردیلر یعنی عالیتر وما الکتر دیمك اولور (م ی) اژدها بود وعصا شد اژدها * این بخورد
آنرا بتوفیق خدا فرعون براژدها در عصای موسا دخی اژدها اولدی بو اژدرهای موسی یدی اول اژدرهایی توفیق خدا
معاونتیله (م ی) دست شد بالای دست این تا کجا) تا بیزدانکه الیه المنتهی ال اوزره اولدی بو تفوق نه یره دکدر یزدانه دك
که (وان الی ربك المنتهی) دریای انتهای علوم الخلایق ورجوعهم دیمکدر (م ی) کان یکی دریاست بی غور وکران * جمله
دریاها چو سیلی پیش آن) که اول قدرت ربانی وقوت یزدانیله غور وبی کنار بردریادر جمیع بحار علم وکلمت وقوت وقدرت
آنك اوکنده برسیل کبیدر (مثنوی) حیلها وچارها کر اژدهاست * پیش الا الله انها جمله لاست) آنك اوکنده
حیلهای جمیع وچارهای ابنای آدم اکرفی المثل اژدرها در الله اسمیله مسمی اولان موجود حقیقینك اوکنده جمله سی
لادر وکندیلری وحیله وخدعه لری هبا فنادر (مثنوی) چون رسید اینجا بیانم سرنهاد * محو شد والله اعلم بالرشاد)
چونکم بنم شرح وبیانم یعنی بنم شرح وبیان ایلیم چونکم بو مرتبه یه یتشدی باش قودی یعنی محو اولدی والله تعالی
طوغری یوله اعلمدر (مثنوی) انچه در فرعون بود اندر تو هست * لکن اژدرهات محبوس چه هست) اول کبر ونخوت
وعناد وغفلت ودنیا دولتنه اولان حرص ومحبت که فرعونده وار ایدی سنده دخی واردر ولکن سنك اژدرهای نفسك
چاه فقر واحتیاجده محبوس ومقیددر آنك دولت وچاه ایچره اژدرهاسی مطلق اولمش وقوت بولمش ایدی پس اول
مرتبه دولت وعزت سکا ویرلسه واژدرهای پژمرده لك دیرلسه سن فرعوندن ارتق وعصیان وفسادلك اندن چوق اولوردی
م ی) ای دریغ این جمله احوال توست * تو بران فرعون برخواهیش بست) ای حیف ودریغ بو جمله احوال خود سنك
احوالکدر سن اول فرعون اوزره بو حکایه واحوالی باغلق استرسن (وفی انفسکم افلا تبصرون) آیتنك فحواسنجه
بو احوال واوصافی کندی نفسکده کورمزسن (واذا تتلی علیه آیاتنا قال اساطیر الاولین) دین کافر وظالم کبی چقن سوء
احوال وافعالك اوزره حکایات اولین ضمننده علی طریق التعریض تلاوت وقراءت اولنسه بو حکایت اولیندر دیوب
آنی کندیکه المزسن وآنلرك صفتلرین نفسکده بولمزسن اکر نظر حقیقت یدله کندی نفسکه نظر قیلسك فرعون کبی
وهوا که نظر قیلسك هامان کبی بولوردك وروحکی موسی وعقلکی هارون مثالنده مشاهده قیلوردك
کما قال الشیخ الاکبر رضی الله عنه (بیت) روحی موسی وعقلی هارون * نفسی فرعون هوای هامان (مثنوی
کرزتو کوییم وحشت زایدت * ورزدیکر چون فسان بنمایدت) انبیای عظام علیهم السلام ناسه ارشاد ایلدکاری
وقتده دأبی اولدرکه بالمشافهه برکسه یی تعییر ایلمزلر ونفرت ووحشت اولمسون دیو صراحة برآدمك عیبنی یوزینه قرشو
سویلمزلر مکرکه سویلمسنه امر الهی اوله بلکه دأب شریفلری یا کندی نفسلرینه خطاب ایتمکله ویاخود برقومی
تعییر وتعییب ایدوب مستمعینه تعریض وایما ایتمکله ارشاد ونصیحت ایلمکدر کما قال الله تعالی حاکیا عن حبیب
النجار (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) ومقتضی الظاهران یقال (ومالکم لا تعبدوا الذی فطرکم والیه
ترجعون) فعدل عن مقتضی الظاهر دفعا للوحشة وکما قال نبینا صلی الله علیه وسلم اذا وعظ الناس ما بال اقوام
یفعلون کذا وکذا وصاحب شرعه دیرلرکه ومن السنة ان لا یشافه احدا بالتثریب یابالمشافهة تعییر ایلمك

وررو برکسه نك عیبن یوزنه سویلمك وقتا کم انبیانك طریقتی وسلطان انبیا علیه السلامك سنتی اولدیسه اولیا دخی اول
اثره کیدوب وبالمشافهه تصریح بالذکر ایتمکی ترك ایدوب علی قاعدة اسلوب الحکیم برکسه نك حالنی وبرقومك
اوصافنی برقومك حکایه سی شکلنده ایراد ایدرلر وعلی طریق التعریض اوکسه یه ویا اول قومه سوء حالن
وقبح خصالن اعلام ایدرلر عامل اولان اولا قصه دن حصه الورو غافل اولان آنی غیرینك حالی بیلور وسلفك حکایه سی
صانور حال بوکه اول سوز کندی ایچون دینلمش ولکن تصریح بالذکر دفع وحشت ونفرت ایچون ترك قیلنمشدر ولهذا
حضرت خداوندکار بیوررلرای کندی نفسنك خباثت وقباحتندن غافل وفرعون وهاماندن نه ایدوکن بیلمین جاهل
بو جمله سنك حالکدر نهایت ما فی الباب سکا خطاب ایلمك ترك اولندی وحکایات سلف شکلنده سنك احوالك ایراد
قیلندی اکر سندن سو یلرلرسه سکا وحشت ونفرت طوغر زیرا حق مردر نفسك اندن حظ ایتمیوب ناصح اولنه
عداوت ایدر واکر غیر یلردن سو یلرلرسه سکا افسانه کورینور (م ی) چه خرابت میکند نفس لعین * دورمی اندازدت
سخت این قرین) نیجه خراب ایلرسنی نفس لعین بیلورمیسن سنی قرب الهیدن دورا تارزیاده بو یرامز قرین اکر بو سوء
قرینك کورسه ایدك (یالیت بینی وبینك بعد المشرقین فبئس القرین) دیواندن زیاده بعد ونفرتی تمنی ایلیدك ولکن سکا
سوکا ودشمن اولدیغی ایچون آنك مضرت وعداوتن کورمزسن ای نفسنك فسادندن غافل سنك نفسك فرعون کبی
طاغی وباغیدر (مثنوی) آتشت راهیزم فرعون نیست * ورنه چون فرعون اوشعله زنیست) ولکن سنك آتشکه هیزم
فرعون یوقدر یعنی سنك نفسکك شهوت وغضبنه وفرعونه متعلق ومضاف اولان مال وجاه هیزمی یوقدر یوخسه اکر
اول قوت ودولت سکا ویرلیدی فرعون کبی اول نفسك برشعله زندر واژدرهای فسرده وپژمرده کبیدر ریاضت
وفقردن حاصل اولان فسرده لك اکراندن زائل اوله جق اولورسه خلق سوزاولمقده اول کویا برنار پرشرر وبرمار هفت
سردر پس معنایی فهم ایتمك استرسك بو حکایتدن معلومك اولورکه بیوررلر (حکایت آن مارکیر که اژدرهای فسرده را
مرده پنداشت در ریسمانهاش بپیچید وآوردن بغداد برای هنکامه (مثنوی) یك حکایت بشنو از تاریخ کوی *
تابری زین رازسر پوشیده بوی) تاریخ کوییدن برحکایت ایشتکه تاریخ سویلیجیلر بو حکایتی نقل ایلمشلردر تا کم
بو سر پوشیده اولان رازدن رایحه ایلته سن وبو مخفی اولان سردن برشمه طویه سن (مثنوی) مارکیری رفت سوی
کوهسار) تا بکیرد او بافسونهاش مار) برمارکیر کوهسار جانبنه کتدی تا کم اول مارکیر کندی افسونلری ایله مار طوته
مثنوی) کرکران وکرشتابنده بود) آنکه جوینده ست یابنده بود) اکر ثقیل وبطیء الحرکه اولان کمسه اولسون وکر سرعت
ایدیجی وعجله قیلیجی کمسه اولسون اول کمسه که جوینده دریابنده اولورمن طلب وجد وجد حدیثنك موجبنجه
هرشول کمسه که برشیئه طالب اوله وآنك حصولنه جد وجهد قیله عاقبت آنی بولور (مثنوی) در طلب زن دائما
تو هر دودست) که طلب درراه نیکو رهبرست پس سن دائما هرایکی الکی طلبه اور زیرا طلب یولده نیکو رهبردر لابد طالب
اولان ساعی کادکده برکون مطلوبنه واصل اولور (م ی) لنك ولوك وخفته شکل وبی ادب (سوی اومی غیژ واورامی طلب
لنك ولوك وخفته شکللو وادبسزهرنه حالده ایسك آنك جانبنه سوریون وآنی طلب ایله تا برکون آنی کندکده بوله سن
ومرادکه واصل اوله سن (مثنوی) که بکفت وکه بخاموشی وکه) بوی کردن کیرهرسو بوی شه) کاه سوزایله وکاه صمت
وسکوت ایله وکاهی هرجانبه شاه حقیقتك رایحه سنی المق واستشمام قیلمغی طوت (مثنوی) کفت آن یعقوب
با اولاد خویش * جستن یوسف کنید از حدبیش) نته کم اول یعقوب علیه السلام کندی اولادنه ای بنم اوغللرم
حددن زیاده یوسفی جست وجو ایلیکز دیدی پس سنده دخی کرکدرکه یعقوب وار یوسف حقیقینك دائما طلبنده اوله سن
وروز وشب آنك وصالنی جست وجو قیله سن کورکه حضرت یعقوب نبی کیجه وکوندز یوسفنك وصالی ایچون غم
یدی وکندی اولادنه یوسفی حددن زیاده طلب ایلك دیدی کما اخبر الله تعالی حاکیا عنه فی کلامه (یا بنی اذهبوا فتحسسوا
من یوسف واخیه ولا تیئسوا من روح الله انه لا ییئس من روح الله الا القوم الکافرون) یعنی یعقوب علیه السلام
کندی اولادنه دیدیکه ای اوغللرم کیدك یوسفدن وقرنداشی بنیامیندن تجسس ایدك والله ك رحمت وراحتندن
مأیوس اولمك زیرا الله ك رحمت وراحتندن مأیوس اولمز الا قوم کافرین (مثنوی) هرحس خود را درین جستن بجد
هرطرف رانید شکل مستعد) حضرت یعقوب هر براوغلنه دیدیکه هر بریکز کندی حسنی بو طلبده جد ایله
مستعد شکلنده هرطرفه سوریکز ویاخود حضرت مولانا قدسنا الله بسره العزیز طالب یوسف حقیقی اولنلره دیرکه
کندیکك هر برحسنی بو طلبده جد وسعیله ای طالب یوسف حقیقی اولنلر هرطرفه سورك مستعد وصال وقابل
وجدان شکلنده (مثنوی) کفت ازروح خدا لا تیئسوا * همچو کم کرده پسر روسو بسو) نته کم یعقوب اولادنه
دیدی خدانك رحمت وفرحتندن مأیوس اولمالك مصرع ثانی حضرت مولانا السانندن اولورمعنی سنده خی ای طالب

یوسف حقیقی اوغلن یاوی قیلان کسه کبی طرف بطرف یورو وسؤال ایله دیمکدر (مثنوی) ازره حس دهان
پرسان شوید * کوش رابر چارراه ان نهید) حسك دهانه اضافتی عاملك خاصه اضافتی قبیلندندر ودهانك حسندن
مراد ذوق تقدیر کلام دهانك ذوقی بولندن یعنی اغزلك طاتلو اولمسی وذوق المسی جهتندن سؤال ایدیجی اولك ودخی
کوشی آنك درت یوله وجوانب اربعه سنه وضع قیلك وآنك خبرنی مجباقنغی جانبدن استماع ایلرزاوله
دیو منتظر اولك (مثنوی) هرکجا بوی خوش آید بوبرید) سوی آن سرکاشنای آن سرید وهرقنده که برخوش
رایحه کله رایحه ایلتون اول سر جانبنه که اول طرفك آشناسیسز یعنی ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات الافتعرضوا
لها حدیثنك نخواسنجه شام جانله نفحات الهیه وربانیه یه قصد قیلك واول سر سبحانی جانبندن بوی آلك فی الحقیقه
اول جانب حقانینك سز آشناسیسز دیمك اولور (مثنوی) هرکجا لطفی ببینی از کسی * سوی اصل لطف ره یابی عسی
هرقنده که برلطف کوره سن برکسه دن لطفك اصلی جانبنه یول بوله سن بولا یکه عسی افعال مقاربه دندر
سینك کسریله قراءت اولنمسی وزن ایچوندر نته کم عسی اوقورلر (مثنوی) این همه خوشها ازدریا بیست ژرف *
جزورا بکذار وکل را دار طرف) بو دوکلی خوشلر ومهوش ودلکشلر بردریای عظیمدرکه اول بحر حقیقتدر کما قال
ابن الفارض (بیت) وکل ملیح حسنه من جمالها * معدله بل حسن کل ملیحة * وصرح باطلاق الجمال ولا تقل *
بتقییده میلا لزخرف زینة) پس جزوی وفرعی ترك ایت وکوزیکی کله واصل طوت (مثنوی) جنکهای خلق بهر
خوبیست * برك بی برکی نشان طوبیست) بو خلق عالمك جنکلری وجدللری عاریتی ومجازی اولان برکدن
بی برك اولمق برکی یعنی زینت صوری ولطافت ظاهریدن عاری اولمق برکی شجرۀ طوبانك نشانیدرکه اول دنیا
اغاجلری کبی اوراق عاریتی ایله خوب وزینت مجازیه ایله محبوب دکلدر بلکه برك وباری دائما خنده وکندیسی
نفحۀ الهیه ایله ابدالاباد زنده درکما قال صلی الله علیه وسلم طوبی شجرة فی الجنة غرسها الله بیده ونفخ فیها من روحه
تنبت الحلی والحلل پس دنیا برکنی ترك ایلین وسروکبی ازاد اولان اولیانك شانی کبیدر بونلره برك صوری ترك ایلمك
برکی وحضرت حق بونلره کندی روحندن نفخ قیلدی وبونلر منبت حلل معارف وحلی علوم اولدی پس بونلر
خلق عالم کبی برای خوبی صوری جنکلر قیلمقدن قورتلدی جائزدرکه طوبیست ده طوبیدن مراد شجرۀ جنت
اولمیه بلکه طیبدن مصدر اوله موسی وزننده نته کم موسی وزن ایچون کسر سینله موسی دینلدیکی کبی طوبی دخی
کسر بایله طوبی دینلسه جائزدر بوتقدیراوزره معنی خلقك جنکلری مجازی اولان خوبلقدن اوتریدر بی برکلکك
برکی دبو برك صوریننك ترکی طیب وسعادتدرکه بو برك مجازی ترك ایلین صلحا حقنده (طوبی له وحسن مأب)
بیورلمشدر ولهذا قال علیه الصلوة والسلام طوبی لمن کان عیشه کعیش الکلاب (مثنوی) خشمهای خلق بهر
آشتیست * دام راحت دائما بی راحتیست) اکر نظر حقیقت بینله نظر ایلسك بو خلقك بری برینه اولان خشملری
برای صلح وفراغتدرکه تا حضورله واصل اوله لر دام راحت بهر حال دائما بی راحتلقدر یعنی زحمت
سبب رحمتدر وتعب وتحمل مشقت وسیلۀ نعمت وراحتدر (مثنوی) هرزدن بهر نوازش رابود * هرکله
ازشکر آکه میکند) هراورمق نوازشدن اوتری اولور یعنی هراورن کسه مضروب اولنه کوشمال ایچون
وآخرنده نوازش ایچون اوررنظر ایلسك برشکایت شکردن اکاه ایلر یعنی شکرکه نعمتی مستلزم وشکایت اول
نعمتك فوتندن حاصل اولور پس هرکله شکری لازم کلان نعمتدن اکاه ایلر (مثنوی) بوی براز جزو تا کل
ای کریم * بوی براز ضد تا ضد ای حکیم) ای کریم اولان کسه رایحه ایلت جزودن تا کله یعنی اشیا که جزو منزله سنده
ومرتبۀ الوهیت که کل مرتبه سنده در بو اشیادن رایحه ایلت تا مرتبۀ الوهیته تا کم لطف وکرمك اصلنی بوله سن
وجزوده اولان کلدن اید یکنه واقف اوله سن وضددن ضده دلك رایحه ایلت ای علمی محکم اولان وعملنده اصابت قیلان
کسه مثلا برکسه شکایت ایلر آنك ضدی مستلزم نعمت اولان شکر بدر شکایتدن شکره انتقال ایله وجنکدن
صلحه استدلال ایله (مثنوی) جنکهای آشتی ارد درست * مارکیر از بهر یاری مار جست) زیرا درست بودرکه
جنکلر آشتی کتورر ونعمت وزحمت راحت مرتبه سنه یتورر ولهذا مارکیر اولان کسه کندی یه یارلقدن
اوتری مار طلب ایلدی (مثنوی) بهر یاری مار جوید آدمی * غم خورد بهر حریف بی غمی) عجبدرکه آدمی
یارلقدن اوتری مار دیلر مال مارکبی ومنصب اکا نسبت اژدرها کبی اولدی کما قال علیه السلام المال حیة والجاه
اضر منها پس آدم اوغلی مارکبی اولان مال وجاهدن یارلق اومار حریف بی غمدن اوتری غم ییر یعنی مال ومنصب که
کندی ایچون غم ییز بر حریفدر آدم اوغلی اول حریف بی غم ایچون غم ییر والم چکر حال بوکه اول آنك هلاکنه
قصد ایدر کما قال امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه مثل الدنیا مثل الحیة التی یلین مسها ویعجب نقشها ویقتل سمها

مثنوی) آدمی کوه نیست چون مفتون شود * کوه اندر مار حیران چون شود) آدمی فی حد ذاته برکوه باثبات کبیدر
معدن انواع صفت ومنبت اصناف اعمال وافعال ومسکن وحوش وطیور شرور وسرور اولدیغی ملابسه سیله پس
بویله کوه کبی برشکوه ایکن نیچون مفتون اولور ونه جهتدن کوه مارکبی اولان مالك حیرانی اولور (مثنوی) خویشتن
نشناخت مسکین آدمی * ازفزونی آمد وشد درکمی) مسکین آدمی کندینك مرتبه سنی اکلمدی فزونلق عالمندن
وفضیلت مرتبه سندن کلدی که مراد عالم حقیقت ومرتبۀ روحانیتدر واحسن تقویم اولان صورت اصلیه سیدر
چونکم (اسفل السافلین) اولان عالم شهوت وطبیعته رد اولندی نقصان وکمیلکه کتدی وعمرنی لذت فانیه ده ضایع
ایتدی مکر اول کسه لردکل که مؤمن وموقن اولدیلر ودنیادن اعراض ایدوب عمل صالح قیلدیلر آنلر کندی
حقیقتلرنی بیلدیلر وحضرت حقدن اجر غیر ممنون بولدیلر (مثنوی) خویشتن را آدمی ارزان فروخت * بود اطلس
خویش بردلق بدوخت) آدم اوغلی کندوینی اوجوز صاتدی نفسنده کویا براطلس ایدی کندوینی بردلق کهنه یه
دیکدی ویامه ایتدی یعنی خرقۀ جسمنه زیاده متعلق وآزاده ایکن اکا خادم اولدی وا کا خدمت عین نقصان وخسران
ایکن اکا نفع وسود ایلدی کما قال الامام البستی (شعر) زیادة المرء فی دنیاه نقصان * وربحه غیر محض الخیر خسران *
یا خادم الجسم کم تسعی لخدمته * وتطلب الربح مما فیه خسران * اقبل علی النفس واستکمل فضائلها * فانت
بالنفس لا بالجسم انسان (مثنوی) صدهزاران مارکه حیران اوست * او چرا حیران شدست ومار دوست) صدهزاران
مارکوه انسانك حیرانیدر عجبا اول انسان نیچون حیران اولمش ومارکبی اولان مالی دوست قیلمشدر وحقیقی اولان
دوستندن محروم قالمشدر (مثنوی) مارکیران اژدها را برکرفت * سوی بغداد آمد از بهر شکفت) مارکیر اول
اژدهایی طوتدی شکفتدن اوتری بغداد جانبنه کلدی یعنی عجب نسنه کوسترمکدن اوتری بغداد شهرنه کلدی (م ی)
اژدهایی چون ستون خانۀ * می کشیدش از پی هنکامۀ) ستون خانه کبی براژدهایی هنکامه دن اوتری اول
مارکیر آنی چکدی (مثنوی) کاژدهای مردۀ آورده ام * درشکارش من جکرها خورده ام (بو یلدیوکه بن برمرده
اژدرها کتوردم آنی شکار ایلمکلکمده بن جکرلر یشم ونیچه زحمتلر چکمشم (مثنوی) او همی مرده کمان بردش
ولیك * زنده بود واوندیدش نیك نیك) اول مارکیر اژدرهایی مرده کمان ایلدی ولکن اول زنده ایدی واول مارکیر آنی
ایوایو کورمدی (مثنوی) اوز سرماها وبرف افسرده بود * زنده بود وشکل مرده می نمود) اول اژدرها سرما لردن
وبرفلردن افسرده ایدی وفی الحقیقه زنده ایدی ومرده شکلنده کورندی (مثنوی) عالم افسرده است ونام او جماد *
جامد افسرده بود ای اوستاد) کذلك عالم افسرده در ظاهرا اول افسرده لك نامی عربجه جماد در زیرا جامد افسرده
یعنی طوکمش اولور ای اوستاد اهل ظاهرا کر جمیع عالمك باطنا الان حی وناطق اولمسنده شبهه وکمانك وار ایسه (مثنوی)
باش تا خورشید حشر آید عیان * تا ببینی جنبش جسم جهان) صبر ایله تا قیامتك خورشیدی عیان کله یعنی آفتاب
حقیقت کل شیء اوزره ظاهر اوله تا کم کوره سن جهان جسمنك جنبشنی (م ی) چون عصای موسی اینجا مار شد *
عقل را از سا کنان اخبار شد) چونکم موسی علیه السلام حضرتلرینك عصاسی برجامد چوب ایکن بودنیاده مار اولدی
عاقل اولنلره جمیع اشیانی عصای موسایه قیاس ایلمك کرك که بو عصا برچوب پاره ایکن حیۀ عظیمه اولدی وحقیقی
ظهوره کلدی پس برمرده شکلك باطنا زنده اولدیغنه بوخبرویردی اخبار من باب الافعال مصدر در (م ی) پارۀ خاکی
ترا چون مرد ساخت * خاکهارا جملکی باید شناخت) پاره ده همزه وحدت ایچون وخاکیده یا خطاب ایچوندر تقدیر
کلام ای بنی آدم سن برپاره خاکسن سنی حق تعالی نیجه مرد دوزدی نظر ایله پس جمله خاکاره وجمیع اجزای زمینه فهم
وشناخت لایق اولدی یعنی سنکه برپاره خاك ایکن حضرت قادر مطلق سنی مرد عاقل دوزدی پس جمیع خاکه دخی
فهم وادراك ایلمك وحضرت حقك ذکر وتسبیحنی سویلمك محال اولمدی ولهذا اهل سنتدن محقق اولنلر تسبیح
جمادات ونباتات وحیواناته متعلقه اولان آیات واخباری تأویل قیلمدی وبوخصوصده وارده اولان نصوصك جمله سنه
ایمان کتوروب معتزله طائفه سنه اویمدی کما قال الامام ابو محمد البغوی فی معالم التنزیل مذهب اهل السنة
ان لله علما فی الجمادات والنباتات وسائر الحیوانات لا یقف علیها غیره تعالی فلها صلاة وتسبیحات وخشیة کما قال
الله تعالی (وان من شیء الا یسبح بحمده) وقال والطیر صافات کل قد علم صلاته وتسبیحه) وقال الم تر ان الله یسجد له من
فی السموات ومن فی الارض والشمس والقمر) الایة ویجب علی المرء الایمان به ویکل علمه الی الله (مثنوی) مرده زین
سو اند وزان سو زنده اند * خامش اینجا وان طرف کوینده اند) جمیع جوامد بوظاهر جانبندن مرده واول باطن
جانبندن زنده درلر بوخلق جانبنه نسبت خاموشلر وحضرت حق جانبنه نسبت کوینده درلر (مثنوی) چون ازان
سوشان فرستد سوی ما * آن عصا کردد سوی ما اژدها) چونکم حضرت حق تعالی اول جانب معنادن آنلری

برزم جانعزه يعنى عالم صورته كونديره اول عصا برزم طرفزده اژدرها اولور وسائر جوامدك باطنى حى اولديغنه دلالت
قيلور (مثنوى) كوهها هم لحن داودى كند * جوهر آهن بكف مومى كند) ودخى داغلر داود عليه السلام حضرتلرينه
منسوب اولان لحنى ايلر حضرت حقك ذكر وتسبيحن سويلر كما قال الله تعالى فى سورة الانبيا (وسخرنا مع داود
الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين) پس اكر باطن جباله نظر قيلسك الآن داوده منسوب اولان لحنى ايلرلر وتسبيح حقى
سويلرلر نهايت اول زمان حضرت داود عليه السلامه معجزه اولمق ايچون الحان وتسبيحات حقى سويلرلر جبال وطيور
ظهوره كلدى ومحسوس اولدى وجوهر آهن دخى يعنى ذات حديد باذن الله الده مومملق ايلر بو آيت كريمه يه
اشارتدركه سورهٔ سبأده بيورر (ولقد آتينا داود منا فضلا يا جبال اوبى معه والطير والنا له الحديد) تفسيرى بو جلدده
تشبيه صورت اوليا سرخنده قريبا انشاء الله كلور وآهنك حضرت داود ايچون نرم اولمسى ومومملق قياسى
حضرت حقك امرنى بيلمسنه وارادت حقه واقف اولمسنه شهادت ايدر (مثنوى) بادحمال سليمانى شود * بحر
باموسى سخندانى شود) باد باذن الله سليمانه منسوب حمال اولور كما اخبر الله تعالى فى سورة سبأ (ولسليمان الريح
غدوها شهر ورواحها شهر) يعنى سليمان عليه السلام ريحى مسخر ايلدى آنك كوندزكيمسى بر ايلق يولدر وبحر موسايه
برسخندان اولور وحضرت موسانك بيلوب سوزنى فهم قيلور كما اخبر الله تعالى (وقلنا اضرب بعصاك البحر فانفلق فكان
كل فرق كالطود العظيم) پس حضرت موسى عليه السلام عصانى بحره اوردى بحر موسى عليه السلام حضرتلرينك
مرادنى فهم قيلدى ومنفلق اولدى (مثنوى) ماه با احمد اشارت بين شود) نار ابراهيم را نسرين شود) ماه حضرت احمده
اشارت كوريجى اولور يعنى حضرت رسول عليه السلامك مبارك پرمغيله ايلديكى اشارتى كوريجى وفهم ايديجى اولور
كما اخبر الله تعالى فى كلامه (اقتربت الساعة وانشق القمر) بو آيت كريمه نك تفسيرى جلد اولده خركوش حكايه سنده
مرور ايلدى والتنجى جلدك اوائله قريب انشاء الله كلور ونار حضرت ابراهيم عليه السلامه كل ونسرين اولور كما قال الله
تعالى قلنا يا نار كونى بردا وسلاما على ابراهيم (تفسيرى عن قريب بو جود آمدن موسى سرخنده كيجدى آنده طلب اولنه
(م ى) خاك قارون را چو مارى دركشد * استن حنانه ايد در رشد) خاك قارونى ماركبى ايچرو چكر كما قال الله تعالى
فخسفنا به وبداره الارض) قصه سى تفاسيرده مشهوردر ستون حنانه رشده كلور وناله وانين قيلور نته كم جلد اولده
ناليدن ستن حنانه بيانده بو خصوصده واقع اولان حديث وتسبيح جماداته متعلق اولان دلائل مرور ايلدى تكراره
حاجت يوق (مثنوى) سنك براحمد سلامى ميكند * كوه يحيى را پيامى ميكند) سنك حضرت احمد عليه السلامه
برسلام ايلرنته كم روايت صحيحه اوزره مرويدركه قال النبى صلى الله عليه وسلم انى لاعرف حجرا بمكة كان يسلم على قال
بعض المحدثين انه الحجر الاسود وعن على كرم الله وجهه كنا بمكة مع النبى عليه الصلوة والسلام فخرج الى بعض نواحيها
فما استقبله شجر ولا حجر الا قال له السلام عليك يا رسول الله وعن انس رضى الله عنه كان النبى عليه السلام على جبل
والكفار يطلبونه فقال له الجبل انزل عنى يا رسول الله فانى اخاف ان تؤخذ على فيعاقبنى الله بذلك فقال له جبل حرا الى
يا رسول الله پس حضرت يحيى عليه السلام دخى قوم يهوددن فرار ايليوب ويهود طائفه سنك بربلوكى اول
حضرتك اردنجه كلوب آنك اخذنه قريب اولدقلرنده اول محلده اولان جبل حضرت يحيى عليه السلامه برپيام
ايلدى واى يحيى بكا قاچ كل سنى جوفمه الايم ديو سويلدى (مثنوى) ما سميعيم وبصيريم وخوشيم * با شما نامحرمان
ما خامشيم) چون شما سوى جمادى مى رويد) محرم جان جمادان چون شويد جمادات ونباتات انسان شكلنده اولان
حيوانات لسان ملكوتيه ايلديرلركه اى غافللر بز سميعز وبصيرز يعنى حضرت حقك كلامنى ايشيدرز وقدرت
وكارلك كورورز وانكله خوشز اما محرملره نسبت بز خاموش وبى نطقز چونكم سزاى غافللر جمادلق جانبنه كيدرسز يعنى
جماد منزله سنده اولان سيم وزره وزينت وزيوره ميل ايدرسز جماداتك جانبنه وملكوتى اولان لسانته نيجه محرم اولورسز
وآنلرك ذكر وتسبيحن نه وجهله استماع قيلورسز (مثنوى) از جمادى عالم جانها رويد * غلغل اجزاى عالم بشنويد)
پس جماده منسوب اولمقدن ويا خود جماداتك عالمندن جانلر عالمنه كيدبكز وغلغل وتسبيح اجزاى عالمى اشيدبكز
(مثنوى) فاش تسبيح جمادات ايدت * وسوسهٔ تأويلها نربايدت) اندنصكره سكا جماداتك تسبيحى فاش كله وسمع باطنك
آنلرك تسبيحنى اشكارا استماع قيله پس علماء ظاهرك واهل اعتزالك بو تسبيحات جمادات حقنده وارده اولان اخبار
واياتى تأويل ايلملرى سنى زبوده قيلميه وعقلك بونلرك تأويل وتوجيهاتنه مائل اولميه زيرا معتزله وعلماء ظاهر تسبيح
جمادات خصوصنده وارده اولان نصوصى جميعا تأويل ايلمشلردر نته كم صاحب كشاف (وان من شئ الا يسبح بحمده
ولكن لا تفقهون تسبيحهم) آيت كريمه سنك تفسيرنده دير اى يسبح بلسان الحال حيث يدل على الصانع وعلى قدرته
وحكمته وكان ينطق بذلك وكانه ينزه الله عن ما لا يجوز عليه من الشركاء وغيرها والعجب من البيضاوى مع انه من

كبار علماء اهل السنة قلد المعتزلة واول صاحب الكشاف ولما راى المتأخرون من العلماء ذهاب مثل البيضاوى
وصاحب المدارك وغيرهما هذا المذهب ظنوا انه مذهب صحيح فاولوا كل الايات الواردة فى تسبيح الجمادات والتأويل
مذهب المعتزلة ومذهب اهل السنة الايمان بظواهر النصوص بلا تأويل پس حضرت خداوندكار معتزله نك
وعلماء مقلده نك هر برينه على سبيل البدل خطاب ايدوب بيوررلر (مثنوى) چون ندارد جان تو قنديلها * بهر بينش
كردهٔ تأويلها) اى ظاهره ناظر اولان وآيات واخبارى تأويل قيلان چونكم سنك جانك انوار مشاهده ومكاشفه دن
قناديل طوتمدى يعنى سنك جانك ذاتندن اوترى يعنى كورمكلكدن وجهلله متصف اولميوب هر شيئه عالم اولمقدن اوترى آيات
كريمه واخبار صحيحه يى تأويل ايلمش سن بويله ديمكله (مثنوى) كه غرض تسبيح ظاهر كى بود) دعوى ديدن خيال غى بود
كه تسبيح جماداتدن مراد وغرض تسبيح ظاهر قچن اولور يعنى بو تسبيح جماداتدن مقصود وغرض تسبيح ظاهر دكلدركه
تسبيح ظاهره اعضاى سليمه وبنيهٔ مخصوصه لازمدر جمادات مسبحه يى كورمكلك دعواسى كمراهلق خياليدر
(مثنوى) بلكه هر بيننده را ديداران * وقت عبرت ميكند تسبيح خوان بلكه هر بيننده يى اوشيئك ديدارى وعبرت
وقتنده اكا نظرى آنى تسبيح خوان ايلر كما قال بعض المعتزلة فى تفسير (وان من شئ الا يسبح بحمده) اى ما من شئ الا
يسبح لتسبيح الناظر اليه والدال على الخير كفاعله (م ى) پس چو از تسبيح يادت ميدهد) آن دلالت همچو گفتن مى بود
پس بو جمادات ونباتات چونكم وقت عبرتده سبحان الله ديمكدن وجناب خالقى تنزيه قيلمقدن سكا ياد ويره وتسبيح
خدايه دلالت قيله اول دلالت اول اشيادن الدال على الخير كفاعله حديثنك مقتضاسنجه همان تسبيح ديمك كبيدر پس
سبب مسبب منزله سنه تنزيل اولندى ومسببك احوالى سببه اطلاق قيلندى پس هر موجود بو اعتبار ايله تسبيح
ايدبجيدر يوخسه حقيقة تسبيح ايلمك محالدر ديرلر (مثنوى) اين بود تأويل اهل اعتزال) واى آنكس كو ندارد نور حال)
پس اهل اعتزالك تأويلى بو كونه اولور وبو كونه تأويل دخى اول كسه نك لايقى اولور كه حال نورنى طوتميه علماء ظاهر كبى
كه نور حال وزبدهٔ بالدن عارى اولدقلرى ايچون تسبيح جماداته مخصوص اولان نصوصى تأويل ايدوب ومذهب
معتزله يه كيدوب حقيقتدن بى بهره قالديلر (مثنوى) چون ز حس بيرون نيامد آدمى * باشد از تصوير غيبى اعجمى)
چونكم آدم اوغلى حس قيدندن بيرون كلميه وصورت عالمندن نجات بولميه ونور حقله نظر قيلميه البته غيبه
منسوب اولان تصويرلردن اعجمى اولور وامور باطنه دن غافل وجاهل اولور (مثنوى) اين سخن پايان ندارد ماركير *
ميكشيدان مار را با صد زحير) پس بو تسبيح جماداته مخصوص اولان سوزك پايانى طوتمز اول ماركير چكدى اول مارى
يوز دردله وزحمت ومشقت بسيارله ديمك اولور (مثنوى) تا بغداد آمد آن هنكامه جو * تا نهد هنكامهٔ برچارسو)
تا بغداده كلدى اول هنكامه جو اولان ماركير تا كم چارسو قتنده برهنكامه قويه وخلقى باشنه جمع ايليه (مثنوى)
برلب شط مرد هنكامه نهاد) غلغله در شهر بغداد اوفتاد) شط كنارنده اول مرد هنكامه قودى شهر بغداده ولوله وغلغله
دوشدى (مثنوى) ماركيرى اژدها آورده است * بوالعجب نادر شكارى كرده است) بويله ديوكه برماركير اژدها
كتورمشدر بوالعجب نادر برشكار ايتمشدر كلك وارهلم آنى كورهلم ونه كونه مخلوقدر اكا نظر ايدركورهلم ديوب
برى برينه خبر ايتديلر واول اژدها اولان يره كتديلر (مثنوى) جمع آمد صد هزاران خام ريش * صيد او كشته
چو او از ابلهيش) پس اول ماركيرك هنكامه سنه جمع كلدى ومجتمع اولدى نيجه يوز بيك سفيه وناپخته خام ريش
سفاهت وناپخته لكدن كنايه اول اژدرهانك شكارى اولدى وكار وكردارنى ترك قيلدى اول ماركير كبى ابله
لكدن (مثنوى) منتظر ايشان وهم او منتظر * تا كه جمع آيند خلق منتشر) آنلر اول اژدر جانبنه منتظر واول
ماركير هم منتظر ايدى تا كم منتشر اولان خلق جمع كله (مثنوى) مردم هنكامه افزون تر شود * كديه وتوزيع
نيكوتر رود) مردم هنكامه زياده رك اوله وخلق اومحله چوق كله كديه وتوزيع نيكو واقع تر اوله يعنى چوق جمع
اولمغله آنلردن اقچه دخى چوق كله ديو منتظر اولدى (مثنوى) جمع آمد صد هزاران ژاژخا * حلقه كرده پشت
پا برپشت پا) پس نيجه بيك هرزه بيجى وياوه وعبث جينجى اول يره جمع كلدى اياق ارقه سى آياق ارقه سى اوزره متصل
اولوب بربيره خلق ايتمش واول اژدرى احاطه قيلمش ايديلر (م ى) مرد را از زن خبر نى ز ازدحام * رفته هم چون قيامت
خاص وعام) برمرتبه جمع اولمشلر ايديكه زياده ازدحامدن مردك زندن خبرى يوق ايدى برى برينه كيرمش
وبربره جم اولوب صيق اولمش قيامتده خاص وعامك بربره جمع اولديغى وبرى برلرينه ازدحام قيلديغى كبى (مثنوى
چون همى حراقه جنبانيد او * ميكشيدند اهل هنكامه كلو) چونكم ماركير اژدهانك حراقه سنى يعنى اوستنده اولان
پلاسنى دپرتدى وتحريك ايتدى تا خلق آنى كوره لر وپلاسك شكلنى مشاهده قيله لر اهل هنكامه بيون چكديلر
وبوغازلرين يوقارو قالدرديلر نته كم عادت ناسدر كثرت ومزاحمه محلنده هر كس بن كوره يم ديو بيونلرين يوقارو قالدررلر

مثنوی) واژدها کز زمهریر افسرده بود * زیر صد گونه پلاس و پرده بود) واژدها که زمهریردن طوکمش ایدی
صد گونه پلاس و پرده نک آلتنده ایدی (مثنوی) بسته بودش تارسنهای غلیظ * احتیاطی کرده بودش ان حفیظ)
اول اژدرهایی غلیظ ومحکم ایپلرله باغلمش ایدی اول حفیظ انکچون بر احتیاط ایلمش ایدی وآنی محکم رسنله
باغلمش ایدی (مثنوی) دردرنک انتظار واتفاق * تافت بران مار خورشید عراق) انتظارلق وتفقنده واتفاق واجتماع
ایچون تأخیر وقیامده ایکن خورشید عراق اول مارک اوزرینه طوغدی وپرتو صالدی (مثنوی) آفتاب کرم سیرش
کرم کرد * رفت از اعضای او اخلاط سرد) آفتاب کرم آنی سیر کرم ایتدی یعنی زیاده قزدردی وفسرده لکن ازاله ایتدی
آنک اعضا وجوارحندن سرد اولان اخلاط کتدی وفسرده لک وپژمرده لک برطرف اولدی مزاجی یرینه کلدی
وقوت بولدی (مثنوی) مرده بود و زنده کشت او از شکفت * اژدها برخویش جنبیدن کرفت) مرده مثابه سنده
ایدی وزنده اولدی اول اژدرها کونشده اکلنمسندن شکفت بوراده صبر معناسنه واکلمک خواسنه در الحاصل
اژدرها کندی اوزرینه حرکت ایلمک طوتدی (مثنوی) خلق را از جنبش آن مرده مار * کشت شان انیک تحیر
صد هزار) اول مرده مارک جنبشندن خلقه اول بر تحیر صد هزار اولدی یعنی اول اژدرهانک شکلنی وهیبتنی کوروب
متحیر اولورکن یاب یاب حرکت ایلدکده آنک حرکتی آنلرک حیرتنی اضعاف مضاعف ایلدی (مثنوی) با تحیر نعرهها
انکیختند * جملکان از جنبشش بکریختند) تحیرله بیله اول ناس نعرهلر قوپردیلر جملهسی آنک جنبش وحرکتندن
قورقوب قاچدیلر (مثنوی) می شکست او بند وزان بانک بلند * هر طرف می رفت چاقاچاق بند) اول بلند اولان
صدادن اول اژدرها بندلری قیردی وباغلرنی قطع ایلدی هر طرف بندلر چاق چاق ایتدی یعنی بر مرتبه زور ایتدی که
آنک زیاده زورندن بندلر قیریلوب هر بریسی بر جانبه چاق چاق ایدوب کتدی (مثنوی) بندها بشکست وبیرون
شد ز زیر * اژدهای زشت غران همچو شیر) بندلری قیردی وبندلرک وپلاسلرک آلتندن بر زشت شیر کبی اکریجی وقصد
ایدیجی اژدرها طشره اولدی وناسک اوزرینه حمله وهجوم قیلدی (م ی) در هزیمت بس خلایق کشته شد * از فتاده
وکشتکان صد پشته شد) هزیمتده چوق خلایق اولدی دوشنلردن وکشته لردن صد پشته اولدی یعنی خلق
قچارکن بری برینک اوزرینه دوشوب دوشوب قالدی ویربر آدمیلر یغنلر وتپهلر اولدی (مثنوی) مارکیر
از ترس برجا خشک کشت * که چه آوردم من از کهسار ودشت) اول مارکیر قورقوسندن یرنده خشک اولدی وحرکته
مجالی اولمیوب قوری اغاج کبی بر یرده قالدی بویله دیوکه بن بوناسک اوزرینه کهسار ودشتدن نه بلا کتوردم دیوب
عظیم پشیمان اولدی (مثنوی) کرک را بیدار کردان کور میش * رفت نادان سوی عزرائیل خویش) اول کور
اولان قیون قوردی اویاندری * جهالتیله کندی عزرائیلی طرفنه کتدی ودخی نیجه کمسهلرک قتل وهلاکنه سبب
اولدی (مثنوی) اژدهایک لقمه کردان کیج را * سهل باشد خون خوری حجاج را) اژدرها اول احمقی بر لقمه
ایتدی حجاج یوسفه قان ایچیجیلک سهل اولور یعنی حجاج یوسفه خونخوارلق نیجه سهل ایسه بو اژدرهایه دخی
اویله سهل اولور (مثنوی) خویش را براستنی پیچید وبست * استخوان خورده را در هم شکست) اول اژدرها
کندیسنی بر استونه صاردی وباغلدی ینمش کمکلری جمیعا صدی وخرده وپاره پاره ایلدی (مثنوی)
نفس اژدرهاست او کی مرده است * از غم بی آلتی افسرده است) ای نفسنی مرده زعم ایلین سنک نفسک فی الحقیقه
اژدرهادر اول نچن مرده دربلکه بی آلتلک غمندن وقدرتسزلک المندن پژمرده وافسرده در (مثنوی) کر بیابد الت
فرعون او * که بامر او همی رفت آب جو) اکر سنک اول نفسک الت فرعونی بولیدی وآنک واصل اولدیغی قوت
وقدرته واصل اولیدی که اول فرعونک فرمانیله آب جو کیدردی ونیل مبارک جریان ایدردی کما اخبر الله
تعالی عنه فی کلامه المجید فی سورة الزخرف (ونادی فرعون فی قومه قال یا قوم الیس لی ملک مصر وهذه الانهار تجری
من تحتی افلا تبصرون) قال فی کتاب شرح التعرف جاء فی الخبر ان الله حبس النیل عن القبط فخرج فرعون منفردا
عن قومه وسجد لله وتضرع الیه واعترف علی نفسه بالکذب فی دعواه الربوبیة وسأل الله ان یجری له النیل بامره
فاستجاب له استدراجا وامتحانا فصار الماء یجری معه فاذا وقف فرسه وقف الماء واذا امر یجریه جری بامره (مثنوی)
آنکه او بنیاد فرعونی کند * راه صد موسی وصد هارون زند) اندنصکره اول نفسک فرعونلک بنیادن ایلر
یعنی فرعونک بولدیغی ملک ومالی واسبابی بولدقده واول عزته نفس واصل اولدقده فرعونلک بنیادن وضع ایلر وطاغی
وباغی اولوب معصیت قیلر کما قال الله تعالی (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) پس عبدک وسعت وبسطت
بولمدیغی من وجه حفظ وعصمتندندر کما قال علیه الصلوة والسلام اذا احب الله عبدا حماه الدنیا کما یحمی احدکم
سقیمه عن الماء رواه قتادة عن النعمان وقال علی کرم الله وجهه (بیت) فی طلب البسطة لا تجتهد * ان من العصمة ان لا تجد

برنفسکه وسعت وبسطت فرعونی یه واصل اوله صد موسی وصد هارونک یولن اورر یعنی انبیایه ضد اولور ومقابل طورر
هم ضال وهم مضل اولور (مثنوی) کرمکست آن اژدها از دست فقر * پشه کردد زمال وجاه صقر) اول نفس اژدرهاسی
بر قورد چغر در فقر النده مال وجاه جهتندن بر سوری سنک صقر اولور یعنی بعوضه کبی ضعیف اولان نفس مال وجاه
واسطه سیله صقر کبی قوی اولور (مثنوی) اژدها را دار در برف فراق * هین مکش اورا بخورشید عراق) پس اژدرهای
نفسکی برف فراقده طوت یعنی دولت وشهوتدن ایرلمق نفسه برف کبیدر آنی شهوت ولذتدن ایرلق برفنده طوت
آکاه اول چکمه اول اژدرهای نفسی خورشید عراق جانبنه که مراد کرمیت نفسانیه وشهوت جسمانیه در (مثنوی
تا فسرده می بود آن اژدهات * لقمه اویی چو او یابد نجات) تا کم فسرده وپژمرده اوله اول سنک اژدرهاک چونکم
اول فقر وریاضت حبسندن نجات بوله سن آنک لقمهسی سن (مثنوی) مات کن اورا وایمن شو زمات * رحم کم کن
نیست او ز اهل صلات) مات ایله اول نفس اژدرهاسنی عصای منع وزجرله ومات وهلاک اولمقدن ایمن اول نفسه مرحمتی
ازاله ایله زیرا اول عطا واحساندن دکلدر صلات فتح صاد له اولسه ده جائزدر یعنی نفس اهل صلاتدن واصحاب دعادن
دکلدر بلکه انسان صورتنده شیطاندر وآنک حضرت رحمانه طاعتی همان عصیاندر کما قال بعض العلماء (بیت)
اطاعة النفس للرحمن عصیان * فالنفس فی صورة الانسان شیطان) فرعون نفسک ان لم تلق حین عصی * عصاک
للزجر یسعی وهو ثعبان (مثنوی) کان تف خورشید شهوت بر زند * ان خفاش مرده ریکت پر زند) اول شهوت
کونشینک حرارت وکرمیتی که فقرله افسرده اولان نفسکه اوره درحال حیات بولور واول ارده قاله جق خفاش کبی
نفسک قنات اورر وهوای عصیان وطغیانده پرواز اورر اول نفسی احیا ایده یم دیرسک (م ی) می کشانش در جهاد
و در قتال) مرد وار الله یجزیک الوصال پس نفسکی جهاد وقتاله چک مرد کبی الله تعالی سکا وصالنی جزا ویره وسنی
حیات طیبه یه ایر کوره که انما الحیات فی الموت دیملش وما الحیات الطیبة الا فی اماتة النفس معناسی مراد اولنمشدر
(مثنوی) چونکه آن مرد اژدها را آورید * در هوای کرم وخوش شد ان مرید) چونکم اول مرد مارکیر
اژدرهایی ذکر اولندیغی اوزره میدانه کتوردی کرم وخوش هواده اول اژدرها یوقوی اولدی (مثنوی) لاجرم ان
فتنها کرد ای عزیز) بیت هم جند انکه ما کفتیم نیز) ای عزیز لاجرم اول قدر فتنهلری قیلدی نته کم ایشتدک بکرمی هم
اولقدر که بز سویلدک دخی یعنی بیزم سویلدیکمزدن دخی یکرمی زیاده ایدی (مثنوی) تو طمع داری که
اورا بی جفا * بسته داری در وقار و در وفا) پس بو معلومک اولدیسه سن طمع طوترمیسن که اول نفسی بی بلا وبی
جفا وقار وسکونده ووفای عهد خالق بیچونده باغلمش طوته سن یعنی بلا جفاء ولا ریاضة آنی سکینت وطمأنینتده
ووفای طاعت وعبادتده مقید طوته مزسن دیمک اولور (م ی) هر خسی را این تمنا کی رسد * موسیی باید که اژدرها کشد
هر بر خسه بو آرزو وتمنا نچن یتشور واژدرها نفسی اولدرمکه سعی هر برینه یه نوجهله میسر اولور بر موسی مشرب کمسه
کرکدر که معا اژدرها چکه یعنی کمال قوت وقدرتده اژدرها ضبطنه قادر اوله ویاخود اژدرهایی اولدره که مراد
اژدر کبی اولان فرعونی که آنی قوت نبوتله آخر الامر اولدردی پس نفس دخی فرعون کبی بر اژدرهادر که موسی صفت
بر کمسه کرکدر که آنی اولدره (مثنوی) صد هزاران خلق ز اژدرهای او * در هزیمت کشته شد از رای او) نیجه
یوز بیک خلق اول موسی علیه السلامک اژدرهاسندن فرار وهزیمتده اولدی اول اژدرهایی کورمکلکدن رای بوراده
کورمک معناسنه در وقتا کم حضرت موسی علیه السلام (اذهبا الی فرعون انه طغی) ایله فرعون جانبنه کتمکه وآنی
دین حقه دعوت ایتمکه مأمور اولوب اول حضرت کلوب فرعونه دیدیکه (یا فرعون انی رسول من رب العالمین) پس
فرعون اول حضرتی تکذیب ایدوب وعناد ومخالفت یولنه کیدوب دیدیکه ان کنت جئت بآیة فات بها ان کنت من
الصادقین فالقی عصاه فاذا هی ثعبان مبین) آیت کریمهسنک فحواسنجه پس اول حضرت عصاسنی القا ایلدی ناکاه
بر حیهٔ عظیمه اولدی وهر جانبه حملهلر قیلدی حجر ومدر وشجردن مقابلهسنه هر نه کورسه هلاک وفنا ایتدی وسحرهنک
حبال وعصاء متخیلهسنی دخی یوتدی وقتا کم سحره وقوم فرعون بو هیبتی اندن کوریجک منهزم اولدیلر وفرار قیلدیلر
بیک خلق حین هزیمتده ایاقلری طیرنوب دوشدی وایاقلری آلتنده پایمال اولوب هلاک اولدیلر قال فی کتاب المشکوة ثم
قصدت تحت سریر فرعون فقام فرعون وسقط خلفه عن سریره واحدث فی ثیابه من هیبتها وخوفها فصاح قوم فرعون
الی موسی وتضرعوا وقالوا خذها عنا حتی قال فرعون یا موسی بحق التربیة وبحق الرضاعة وآسیة خذها عنی فلما سمع
موسی ذکر آسیة اخذها فصارت کما کانت پس فرعون بو حالی کوردکدنصکره نه ایمانه کلمیوب حضرت موسایه علی
طریق المکابرة والمخالفة خطاب ایدوب ومدارا سمتنه کیدوب مکالمهیه شروع ایلدی نته کم حضرت خداوندکار
بیتهماده ظهوره کلان کلماتی تقریر بیوررلر ولکن فرعوندن مراد فرعون صفت اولان اهل نفس واصحاب عصیان

وموسادن مقصود موسی علیه السلام مشرب اولان مرشد صاحب عرفاندر پس اهل تفسیر مرشد اولان ولیلرك
ماجراسنی فرعونله موسانك ماجراسنه نوعا مشابه اولدیغیچون حکایت فرعون وموسی ضمننده وبونلرك حالنی وصفتنی
بیان قیلورلر (تهدید کردن فرعون موسی را علیه السلام (مثنوی) کفت فرعونش چرا تو ای کلیم) خلق را کشتی وافکندی
تو بیم) فرعون اکا دیدی ای کلیم سن نه ایچون خلق اولدردك وسن آنلرك ایچره خوف براقدك (مثنوی) در هزیمت
از تو افتادند خلق * در هزیمت کشته شد مردم ز زلق) هزیمته وفرار ایلمکده سندن خلق دوشدی هزیمتده طایمقدن
مردم کشته اولدی یعنی بو خلق سنك الکده اولان عصانك اژدرها اولدیغنی کوردکاری کبی فرار ایلدیلر شول مرتبه که
یوزلری اوزره دوشدیلر وایاقلری طاینوب بری برین چینه دیلر پس نیچه مردم بو اجلدن کشته اولدی (مثنوی) لاجرم
مردم ترا دشمن کرفت) کین تو در سینه مردوزن کرفت لاجرم مردم سنی دشمن طوتدی سنك کینکی مردوزن سینه ده
طوتدی یعنی مرد وزن سینه سنده سکا بوندن اوتری کین طوتدی وسنی دشمن اتخاذ ایتدی (مثنوی) خلق را
می خواندی برعکس شد * از خلافت مردمانرا نیست بد) خلقی کندیکه تابع اولمغه دعوت ایلدك برعکس اولدی
ولهذا مردملره سکا مخالفتدن بد یوقدر یعنی بو اجلدن مردملر سکا بالضروری مخالفت ایدرلر (مثنوی) من هم
از شرت اکر پس می خزم * در مکافات تو دیکی می پزم) بن هم سنك شرکدن اکرچه کیرو سورتونورم یعنی
سنك شرکدن قاچوب سکا مقابله قیلمزم وکیرو کیدرم لکن سکا مکافات ایلمکده بر چولمك قاینادیرم ومکر
وخداع ایلرم (مثنوی) دل ازین برکن که بفریبی مرا * یا بجز فی پس روی کرد ترا) کوکلکی بوندن قوپارکه
بنی الدایه سن یعنی بنی الدامقدن ومکرله کندیکه تابع قیلمقدن کوکلکی قالدر یاخود سایه کدن غیری سکا برکسه
پسرولك ایلیه یعنی کولککدن غیری سکا برکسه اردکیجه کتمز وتابع اولمز (مثنوی) تو بدان غره مشو کش ساختی
در دل خلقان هراس انداختی) سن اکا غره اولمه که آنی دوزدکسه خلایقك کوکلنه خوف وهراس براقدك
یعنی اول مکر وسحره مغرور اولمه که آنی دوزوب بو خلایق ایچره اول واسطه ایله رعب وخوف براقدك (مثنوی
صد چنین آری وهم رسوا شوی * خوار کردی ضحکهٔ غوغا شوی) یوز بونك کبی مکر وسحر کتوره سن هم رسوای
اولورسن خوار اولورسن غوغانك ضحکه سی اولورسن بونلر سنی مسخره ایدینورلر وکولوشورلر دیدی (مثنوی) همچو تو
سالوس بسیاران بدند * عاقبت در مصر ما رسوا شدند) سنك کبی سالوس چوقلر اولدیلر یعنی سنك کبی سالوس
مرائی هر برده چوق اولدیلر عاقبت بزم مصرمزده رسوای اولدیلر وخوار وحقیر وبدنام قالدیلر دیدی (پاسخ موسی
علیه السلام فرعون را (مثنوی) کفت با امر حقم اشراك نیست * کر بریزد خونم امرش باك نیست) پس حضرت
موسی علیه السلام فرعونه دیدی ای فرعون بنم امر حقه اشراکم یوقدر یعنی سن بو دعوت وخصوصتی وهیبت
وسطوتی بندن بیلمه حقدن بیل بنم امر حقه کندمی شریك قیلمم یوقدر اکر بنم خونمی آنك امری دوکرسه ده باکی یوقدر
مثنوی) راضیم من شاکرم من ای حریف * این طرف رسوای وپیش حق شریف) بن راضیم بن شاکرم ای حریف
یعنی ای عقلسز ویا خودای طرف خلافده اولان فرعون بو طرفده رسوا وحضور حقده شریف اولم (مثنوی) پیش
خلقان خوار وزار وریشخند * پیش حق محبوب ومطلوب وپسند) خلایق اوکنده خوار وزار وریشخند اولم
وحضور حقده محبوب ومطلوب وپسندیده اولوب قالم (مثنوی) از سخن میکویم این ور نی خدا * از سیه رویان کند
فردا ترا) سوز جهتندن سویلرم بو خلق عالم اوکنده خوار وزار ورسوایم دیمکی والا خدای متعال سنی یارن قیامت
کونده سیاه رویلردن ایلر (مثنوی) عزت آن اوست وآن بندکانش * زآدم وابلیس برمی خوان نشانش) ولله العزة
ولرسوله وللمؤمنین) آیت کریمه سنك فحواسنجه عزت آنك لایقی وآنك بنده لرینك لایقیدر آدمدن وابلیسدن آنك نشانی
اوقو ابلیس انا خیر منه دیدی حقیر وناچیز اولدی وآدم اطاعت قیلدی عزت وسعادت بولدی (مثنوی) شرح حق پایان
ندارد همچو حق) هین دهان بربند وبرکردان ورق حق تعالینك حکمت وعزتنك شرحی پایان طوتمز حضرت حقك ذات
بی چونی پایان طوتمدیغی کبی زیرا ذات الهیه بی چون وچرای غیر متناهیدر پس غیر متناهی اولان ذات وصفاتك
شرحی دخی غیر متناهی اولور اکاه اول ای فرعون اغزك باغله ورقی دوندر وارایانه یوزلك قو یعنی ورق عالم ظاهری
تقلیب ایله تا باطن عالمه مطلع اوله سن وعزت وقدرت کیمك یدوکن بیله سن (جواب دادن فرعون موسی را علیه السلام
مثنوی) کفت فرعونش ورق در حکم ماست * دفتر ودیوان حکم این دم مراست) فرعون موسی علیه السلام حضرتلرینه
دیدیکه ای موسی ورق عالم بزم حکم وفرمانمزده در دفتر جهان ودیوان امر وفرمان بو دمده بکا مخصوصدر (مثنوی
مر مرا بخریده اند اهل جهان * از همه عاقلتری تو ای فلان) واهذا تحقیقا اهل جهان بنی المشلر وقبول قیلمشلردر
سن دوکلی جهاندن عاقلترمیسن ای فلان (مثنوی) موسیا خود را خریدی هین برو * خویشتن کم بین بخود غره مشو

ای موسی کندیکی الدك واوزیکی قبول قیلمدك اکاه اول یوری کندیکی از کور کندیکه مغرور اولمه نته کم فرعون صفت
اولان اهل نفس خلق جهانی کندیلره اتباع وانقیادین کوروب کندیلرینی عالی قدر زعم ایلیوب واهل حقی فرعون
وار تحقیر ایدوب استرلر که کندیلره هر وجهله تابع اوله وطبیعتلرینك مقتضاسنه موافق قیله (مثنوی) جمع آرم
ساحران دهر را * تا که جهل تو نمایم شهر را) فرعون لئیم موسای کلیمه دیدیکه ای موسی صاقن مغرور اولمه ساحران
دهری جمع کتوررم تا کم سنك جهلکی اهل شهره کوسترم کما اخبر الله تعالی فی سورة طه عن هذه الحکایة قال
اجئتنا لتخرجنا من ارضنا بسحرك یا موسی فلنأتینك بسحر مثله فاجعل بیننا وبینك موعدا لا نخلفه نحن ولا انت مکانا
سوی (م ی) این نخواهد شد بروزی ودو روز (مهلتم ده تا چهل روز تموز) یا موسی بو ساحرلری جمع ایلمك بر کونده وایکی
کونده ممکن اولمز بکا مهلت ویر تموز آینك وبای فصلنك قرق کوننه دك (فاجعل بیننا وبینك موعدا لا نخلفه آیت
کریمه سنك مضمونیدر (جواب موسی علیه السلام فرعون را (مثنوی) کفت موسی این مرا دستور نیست * بنده ام
امهال تو مامور نیست) موسی علیه السلام حضرتلری جواب ویروب فرعونه وجهی دیدی بکا دستور یوقدر موسی
علیه السلام حضرتلری دیدی بوکه سکا دستور یوقدر دینسه دخی وجهدر زیرا بن بنده یم سنك امهالك مأمور کادر
یعنی سکا مهل ویرمکه بن معبودمدن مأمور کلم دیدی (مثنوی) کر تو چیری ومرا خود یار نیست * بنده فرمانم
بدانم کار نیست) اکر سن فرضی غالب ایسك وبکا دخی بحسب الظاهر یار ومعین یوق ایسه بن امر قولیم بکا انکله
کار یوقدر یعنی بنم یارم اولمغله ویاخود اولمامغله کارم وتقیدم یوقدر که بن حق تعالینك امرینك قولیم هر نه بیوردی
ایسه آنی یرینه کتورمکه سعی ایدرم دیدی (مثنوی) می زنم با تو بجد تا زنده ام * من چه کارهٔ نصرتم من بنده ام)
بن سکا جدله مادامکه زنده اولم اورورم وسنی ایمانه وطاعت حقه دعوت ایلمك مقامنده ثابت اولوب طورورم
بنم نصرتله نه کارم وار در بن بنده یم بنده یه لایق اولان مولاسنك امرنی طوتمق وآنك بیوردیغی اوزره عمل ایتمکدر
(مثنوی) میزنم تا در رسد حکم خدا * او کند هر خصم از خصمی جدا) بن سکا اورورم تا کم حکم خدا ایرشه اول خدا
هر بر خصمی خصمدن جدا ایدر یعنی ای فرعون حکم خدا کلنجه یه دکین سکا کندمی اورورم وسنك ایله مقابله ومقاتله
قیلورم اول خدا بر خصمی بر خصمدن جدا ایلر (جواب کفتن فرعون موسی را ووحی آمدن موسی را علیه السلام (م ی)
کفت نی نی مهلتم باید نهاد * عشوه ها کم ده تو کم پیمای باد) فرعون ایتدی یوق یوق یا موسی بکا مهلت کرکدر عشوه لر
ویرمه سن یل اولچمه کرکدر که بکا مهلت ویره سن دیدی (مثنوی) حق تعالی وحی کردش در زمان) مهلتش ده متسع
مهراس ازان) حق تعالی حضرتلری فی الحال اکا وحی ایلدی بویله که یا موسی اول فرعونه واسع مهلت ویر اندن
قورقمه (مثنوی) این چهل روزش بده مهلت بطوع * تا سکالد مکرها ونوع نوع) بو قرق کونی اکا مهلت ویر
یعنی قرق کون طوعا اکا مهلت ویر تا کم اول فرعون کونا کون مکرلر دوشونه وقرق کونه دك نوع نوع حیله لر اندیشه
قیله دیدی (مثنوی) تا بکوشد او که نی من خفته ام * تیز رو کو پیشتر بکرفته ام) حضرت خدا جل وعلا جناب
موسی علیه السلامه وحی ایلیوب بیوردیلر یا موسی بو قرق کون اولان مهلتی اکا ویر طوعا الاکرها تا کم نوع نوع مکر
وحیله یه سعی ایلیه واجتهاد وکوشش قیله او کیم بن خفته دکلمکه سنه ونوم بنی اخذ ایلمز کما قال الله تعالی فی شانه
لا تأخذه سنة ولا نوم) وقال علیه السلام ان الله لا ینام ولا ینبغی له ان ینام الی آخره یا موسی اکا تیز یورودی
یولك اوکنی طوتمشم ومرصادده یم کما قال الله تعالی (ان ربك لبالمرصاد (مثنوی) حیلهاشانرا همه برهم زنم *
وانچه افزایند من برکم زنم) بن بونلرك حیله لرنی دوکلی بر برینه اورورم واول نسنه یی که مکر وطغیانده زیاده ایدرلر بن
بری برینه اورورم (مثنوی) آب را آرند من آتش کنم * نوش وخوش کیرند ومن ناخوش کنم) صویی کتوررلرسه
بن آتش ایلیم اکر نوش وخوش طوترلرسه بن ناخوش ایلیم یعنی نوشلرنی نیش ایلیم وآب حیات ظن ایلدکلرنی آنلره
آتش قیلم دیدی (مثنوی) مهر پیوندند ومن ویران کنم * آنچه اندر وهم نارندان کنم) مهره متصل اوله لر
وبری برلرینه مهر ومحبت باغلیه لر وبن آنی ویران ایلیم اول نسنه که وهم وعقله کتورمزلر آنی ایلیم (مثنوی
تو مترس ومهلتش ده دم دراز (کو سپه کرد آر وصد حیلت بساز) ودخی حضرت حق بیوردیکه یا موسی سن مخوف ایتمه
واول فرعونه طویل الذنب مهلت ونیچه ایام رخصت وفرصت ویردی اکا که سپاهی جمع ایلیه وصد حیله وخدعه
دوزه تا مقدورنی بذل قیله وآخر الامر مقدارنی بیله (مهلت دادن موسی علیه السلام فرعون را تا ساحرانرا جمع کند
ازمداین (مثنوی) کفت امر آمد برو مهلت ترا * من بجای خود شدم رستی زما) قال موعدکم یوم الزینة وان یحشر
الناس ضحی) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه موسی علیه السلام حضرتلری فرعونه دیدیکه ای فرعون امر الهی کلدی
یورو سکا وعده ومهلت اولدی بن کندی منزلمه کیتدم وبندن خلاص اولدك بر نیچه زمان دیدی (مثنوی) او همی شد

وازدها اندر عقب * چون سك صياد دانا ومحب) اوموسى كندى وازدرها عقبنده صيادك دانا ومحب اولان كلبى كبى
يعنى صيادك معلم اولان كلبى صيادك اردنجه نيجه كيدرسه ازدرها دخى موسى عليه السلام حضرتلرينك اردنجه اويله
كندى (م ى) چون سك صياد جنبان كرده دم) سنك رامى كردريك اوزرسم صيادك كلبى كبى قوبريغنى جنبان ايتمش
طرنغى التنده طاشلرى اول ازدرهاريك ايتمش (مثنوى) سنك وآهن رابدم درمى كشيد * خرد ميخايبد آهن رابديد)
سنكى وآهنى اول ازدردم ايله چكدى دمورى اشكار اوظاهر خرد ايدوب چينيردى (مثنوى) درهوامى كرد خود بالاى
برج * كه هزيمت مى شد ازوى روم وكرج) هواده كنديسنى برجك بالاسنده ايلردى يعنى باشنى يوقارى قالديروب حصار
برجنك بالاسندن ايلردى شول مرتبه كه اندن رومى وكرجى هزيمتده اولور وفراره قيلوردى (مثنوى) كفك مى انداخت
چون اشترز كام * قطره بر هر كه زدمى شد جذام) اشتركبى كامندن كوپوك اتاردى واغزندن كفكلر صاچاردى هر كيمك
اوزرينه برقطره طوقنه جذام اولوردى (مثنوى) زغزغ دندان اودل مى شكست * جان شيران سيه مى شد زدست)
آنك ديشلرينك زغزغى يعنى غجرديسى قلبلرى صردى سياه ارسلانلرك جانى آنك ديشلرينك طاقرديسندن الدن
كيدردى بومهابت وصلابتله حضرت موسى عليه السلامك اردينه دوشوب كندى (مثنوى) چون بقوم
خود رسيد آن مجتبا) شدق اوبكرفت وشد باز او عصا) چون اول مجتبى اولان موسى عليه السلام كندى قومنه يتشدى
خذها ولا تخف سنعيدها سيرتها الاولى (آيتنك فحواسنجه اول ازدرك چكه سنى طوتدى وكير واول عصا اولدى
(مثنوى) تكيه بروى كرد ومى كفت اى عجب) پيش ما خورشيد وپيش خصم شب پس اكا اتكا قيلدى وديدى
اى عجب بزم اوكومزده كونش وخصمك اوكنده كيجه يعنى صدق دعوامز بومعجزه ورسول حق اولديغمز اوزره بوآيت
بنه بزم حضورمزده كونش كبى بديد واشكار او خصمك يوزنده واوكنده شب كبى مظلم وتاردر (مثنوى) اى عجب
چون مى نبيند اين سپاه * عالمى پر آفتاب چاشتكاه) اى عجب بوسپاه نيچون كورمزلر قوشلق زماننك كونشندن
پر برعالمى يعنى وقت ضحاده روشن وبديد اولان آفتاب عالمتاب كبى نيجه آفتاب صفات الهيه وشمس وآيات ربانيه ايله
طولو برعالمى بوكورلرنه وجهله مشاهده قيلمزلر (مثنوى) چشم باز وكوش باز واين ذكا * خيره ام درچشم بندى خدا
ولهم قلوب لا يفقهون بها ولهم اعين لا يبصرون بها ولهم آذان لا يسمعون بها) آيت كريمه سنك موجبنجه بونلرك كوزى
اچق وقولاغى دخى اچق واشته بوكونش مع ندا ينه بوشمس حقيقى ونورهدايتى كورمزلر خداى متعالك چشم
بندلكندن خيره وحيرانمكه (ومن يضلل الله فماله من هاد) بيورمشدر اكرچه بواقوال حضرت موسى عليه السلام
لسانندندر ولكن هروقتك موساسى اولان ولى خدانك لسان حالى بوكونه مقالى على طريق التعجب والاستبعاد تقرير
ايلر (مثنوى) من ازيشان خيره ايشان هم زمن) ازبهارى خار ايشان من چمن من موسى اوزره سلوك قيلان اولياى خدا
ووارثان انبيا عليهم السلام فرعون اولان اهل دنيانك غفلت وجهالتنده حيران اولوب ديرلركه الهى بن بونلردن خيره
وحيرانم وبونلرهم بندن خيره وحيراندر انبيا واوليانك اهل دنيا جهتندن اولان حيرانلغى اولدركه اهل دنيانك وتابعان
هوانك عقل وهوشى وچشم وكوشى صحت وسلامت اوزره ايكن اظهر من الشمس اولان آيات الهيه نك مشاهده سنده
كور وامور حقيقيه نك معاينه ومكاشفه سندن دور وكلمات بيهوده وبى حاصله نك استماعنده كوشلرى تيزشنودر واهل
دنيا واصحاب هوانك انبيا واوليا جانبندن اولان حيرانلغى اولدركه بونلر دخى تعجب ايدرلر ولسان حالله ويا قالله ديرلركه
عجبا بوطائفه كه بزه دولت حاضره بى وسعادت ظاهره بى ترك ايت ودولت مفقوده وعزت ولذت غير موجوده نك بولنه
كت ديرلر وحاضر نقدى قوفقدى بول وظاهرده اولنه نظر ايله موجود اولمين غائبه منتظر اول ديرلر وبزم بوخصوصده
آنلره عدم انقيادمز اولديغيچون غم وحيرت ييرلر پس اهل دنيا انبيا واوليايه بوجهتدن حيران اولورلر معنئ مصرع
ثانى اولدركه حضرت موسى عليه السلام لساندن بيوررلر بربهارده ربوندن آنلر خار وبن چمن يعنى نفس رحمانيه
وفيض الهيه دن آنلر خار كبى موذى وبن كلزار معنى يم نته كم سورهٔ رعدده اولان (صنوان وغير صنوان يسقى بماء واحد
آيت كريمه سنك فحواسنجه اكرچه هر بريمزه ماء الحيات حقيقيه دن صوو بريلور واصل واحددن نشو ونما بولور
ولكن آنلر درخت خار وبن شجرهٔ پرثماركبى يم (مثنوى) پيششان بردم بسى جام رحيق) سنك شد آبش پيش اين فريق
بن بونلرك اوكنه چوق جام رحيق ايلتدم وبادهٔ كلام سعادت انجامى بونلره عرض ايتدم اول جامك آبى سنك اولدى
بوكروه خاكك اوكنده (مثنوى) دستهٔ كل بستم وبردم بپيش * هركلى چون خار كشت ونوش نيش) حديقهٔ حقيقتده
حكمت ونصيحت كللرين جمع ايدوب بردسته كل باغلادم وايلروايتدم حكمت كللرندن هركل برخار كبى اولدى
وعرض ايلديكم نوش نيش منزله سن بولدى (مثنوى) آن نصيب جان بى خويشان بود * چونكه باخويشند
پيدا كى شود) بوذكر اولنان جام رحيق وبادهٔ تحقيق كه مراد كلام هدايت انجامدر بى خويش اولان مؤمنلرك

جانك نصيبى اولور وهر انانيت ونفسانيتدن كچن موقنلر اندن صفا وشفا بولورلر ولهذا قال الله تعالى فى سورة الاسرا
وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين ولا يزيد الظالمين الا خسارا) چونكم ظلمه وكفره كه كنديلكله مملودرلر
وبوجام سعادت انجام آنلره كچن بيدا اولور وبونلر اندن نيجه شفا ورحمت بولور بلكه بونلرك اوكلام هدايت انجام ضلالت
وخسارتلرين زياده قيلوردمك اولور (مثنوى) خفتهٔ بيدار بايد پيش ما * تا به بيدارى ببيند خوابها) هر بر نبى وولى
ديرلركه بزم اوكومزده براويوراويانق كمسه كركدر يعنى دنيايه وعالم صورته نسبت اويومش وكوزيومش وآخرته وعالم
حقيقته نسبت كوز آچمش وبيدار اولمش كمسه كركدر بزم حضورمزده تاكم بيدارلق حالنده خوابلر كوره يعنى يقظه
حالنده عالم مثالك احوالنى ومرتبهٔ برزخك احكام واعمالنى مشاهده قيله ونوم غفلتدن قورتوله واولمزدن اول ميت اوله
زيرا الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا حديثنك مصداقنجه ناس الآن اويورلر واولدكلرى وقت اويانورلر (مثنوى) دشمن اين
خواب خوش شد فكر خلق * تا نخسبد فكرتش بستست خلق) فكرت مانع نوم واستراحتدر نته كم ياتسه وافكار
واندشه آنه باتسه خوابه وارهمز وراحت كورهمز پس افكار مشوش دشمن خواب خوش اولمسى مثبت ومحقق
اولديسه وافكار واندشه دن خالى اولان نائم اولوب راحت بولديسه بوعالمدن كوز يومغه وترك افكار ايدوب راحت
حقيقت بولمغه اشارت بيوروب ديرلركه خلقك فكرى بوخواب خوشك دشمن ومانعى اولدى يعنى خلقك دنيايه ونفس
پرهوايه متعلق اولان اندشه وافكارى دنيادن كوز يومه نك وراحت حقيقى بولمنك وعالم ارواحده وارض حقيقت
اولان عالم مثالده سير قيلمنك مانعى ودشمنى اولدى تاكم اويوميه وراحت حقيقت بولميه زيرا اول خلقك فكرنى خلق
باغلمش وبوغازلرين المشدر ولكن عرفا واوليا اودنيا كبى دكلدر بونلرى كورن ظاهر اسائر خلق كبى دنيايه كوز آچمش بيدار
ظن ايلر ولكن بونلر كهف طريقت وبستر معرفت اوزره راقدلردر ودست خدا بونلرى كاه ذات اليمينه وكاهى ذات
الشماله وحالدن حاله تقليب وتصريف ايلديكنه قرآن وحديث شاهدلردر كما قال الله تعالى فى اصحاب الكهف حكمة
شاملة لارباب المحبة والحال (تحسبهم ايقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات اليمين وذات الشمال) مر تفسيره فى الجلد الاول
فى حكايت نصارى وقال عليه السلام ان لله ضناين من خلقه يغدوهم فى رحمته ويحييهم فى عافية ويميتهم فى عافية
واذا توفاهم الى جنته اولئك الذين تمر عليهم الفتن كقطع الليل المظلم وهم عنها فى عافية رواه الطبرانى وابو نعيم فى الحلية عن
ابن عمر ضناين خصايصه ديرلر وبونلردن مراد مرادم مرتبه سنه ايرن اصحاب صفادر كما بيناه فى درجة المراد من كتاب منهاج
الفقرا وبونلر شول مقبولان عزت ومستوران سراپردهٔ حقيقتدررلركه حضرت حق بونلرى رحمتنده بسلر ومحضا راحت
وعافيت ايچره احيا ايلر وعين صفا وعافيتده واماندهايلر وكچن روحلرين قبض ايلسه جنتنه موصل اولديغى حالده قبض
ايلر بونلر اول كمسه لردركه بونلرك اوزرينه فتن ومحن ليل مظلم پاره لرى كبى مرور ايلر وبونلرى بورر واحاطه ايلر والحاصل
بونلر اول فتن ومحندن عافيت وراحت ايچره نائملردر (وهم عنها نائمون) فى عافية تقديرنده در (مثنوى) حيرتى بايد كه
روبد فكر را * خورده حيرت فكر را وذكر را) بر حيرت الهيه كركدر كه خانهٔ دلدن مانع رايحهٔ حقيقيه اولان فكرى
سپوره حيرت الهيه دنيوى ونفسانى اولان فكر وذكرى يمشدر بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر حضرت موسى عليه
السلام اللهم زدنى فيك تحيرا بيورمشدر وواله ومتحير اولنلر امور دنياده تفكر قيلان ودولت صوريده تقدم ايلين كمسه
اوزره معنا سبقت ايلمشدر نته كم بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) هر كه كاملتر بود او در هنر * او بمعنى
پس بصورت پيش تر) هر شول كمسه كه هنر صوريده وصنعت ومعرفت دنيويه ده كاملتر اوله وناسه من حيث الصورة
والمنصب تقدم قيله اول كمسه معناده پس وصورتده پيشتردر (قطعه) نه ببالا نشستن از نسبست * زير مر دم نشستن
ازادبست) قل هو الله كه وصف خالق ماست * زير تبت يدى ابى لهبست (مثنوى) راجعون كفت ورجوع زين سان
بود * كه كله وا كردد وخانه رود) الله تبارك وتعالى كلام مجيدنده عبادى لساندن (انا لله وانا اليه راجعون) ديدى
پس هر شيئك رجوعى اكا مثبت ومحقق اولديسه رجوع ومثلا بويوندن اولوركه برسورى كيرودونه واوه كيده مثلا
بودنيا برمرعى وجميع ناس خانهٔ حقيقتده صحراى دنيايه ارسال اولنمش برسورى فرض ايله (م ى) چونكه وا كرديد
كله از ورود * پس فتد آن بز كه پيش آهنك بود) چونكم سورى كيرو خانه يه رجوع ايليه اول مرعاده حاضر اولان
اول كچى كه پيش آهنك ايدى وجمله دن مقدم ايدى كيرو جمله دن مؤخر واقع اولور وسوخر اولان دخى تقدم قيلور (مثنوى)
پيش افتد آن بز لنك پسين * اضحك الرجعى وجوه العابسين) قويون سوريسى كيرويه دوندكده ايلرو واقع اولور آردنده
اولان اغسق كچى اضحك الرجعى كيرويه رجوع ايتمك كركدر وجوه العابسين عبوس اولنلرك يوزنى رجعى اضحك ننك
فاعلى ووجوه مفعوليدر (م ى) از كزافه كى شدند اين قوم لنك) فخر رادادند وبخريدند ننك پس بوقوم على ولى كروه سامى
يعنى اولياى الهى كزافه دن كچن لنك اولديلر وكچن بيهوده يره افتخار واستكبارى ويرديلر وننك وعارى الديلر ودولت

وعزت صوریهٔ تقدمی ترک قیلدیلر وجمله دن کبر وقالدیلر یعنی کرافه بره بونلری اختیار قیلمدیلر بلکه الله‌ه رجوع وقتنده
جمله دن مقدم وسائرلره اعزوا کرم اولمق ایچون ذلیل وحقیر اولدیلر ومسکنت وتواضع اختیار قیلدیلر دیمک اولور (م ی)
پاشکسته می روند این قوم حج * از حرج راهیست پنهان تا فرج) حج لغتده هر شیئه قصدا ایتمکه دیرلر بعده شرع
شریف شروط معلومه اوزره اولان قصبهٔ معینه‌یه تخصیص ایلدی واهل طریق کعبهٔ حقیقتک زیارت وطوافی ایچون
اولان قصدی مراد ایلدی بو محلده مراد بودر وحج بمعنی حاجدر وقومک حجه اضافتی موصوفک صفته اضافتی
قبیلندندر تقدیر کلام پای شکسته کیدرلر بو حاج اولان وقصد زیارت وطواف قیلان قوم کعبهٔ حقیقت یولنه زیرا
زحمت وحرجدن بر گزلو یول واردر فرج جانبنه دلک (سیجعل الله بعد عسر یسرا وان مع العسر یسرا) آیت کریمه سنک
فحواسنجه ودخی وما من ترحة الا وقد تبعث لها فرحة ودخی ان الفرح مع الترح حدیثلرینک مقتضاسنجه عسردن
یسره وترحدن فرحه وحرجدن تا فرجه بر راه نهان واردر که عسرت چکمین یسرت بولمز وزحمت وحرج اختیار قیلمین
فرحت وفرجه واصل اولمز ولهذا بو قوم حاج منهاج کعبهٔ حقیقته خسته وشکسته کیدرلر انکیچون که خسته لک
ضمننده صحت وشکسته لک مقابله سنده عفو وعافیت وار ایدیکن بیلور پس حرج یولندن فرجه واصل اولورلر (مثنوی
دل زدانشها بشسته این فریق * زانک این دانش نداندان طریق) بو صوفیان اهل صفا وسالکان طریق خدا فریقی
کوکلرین دانشها وعلوم رسمیدن یودیلر وصافی قیلدیلر اول جهتدن که بو علم ظاهر اول طریق تحقیقی بیلمز
ونقش پراکنده ایله صحیفهٔ قلبی مشوش اولان کمسه نک خاطر فاطری رقم فیض الهیه‌یی قبول قیلمز کما قال حافظ (بیت)
خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات) مکر از نقش پراکنده درون ساده کنی (مثنوی) دانشی باید که اصلش زان سرست
زانکه هر فرعی باصلش رهبرست) بو یولی بیلمکه بر علم کرکدر که آنک اصلی اول خدا جانبندن اوله زیرا که هر بر فرع
کندی اصلنه رهبردر (مثنوی) هر پری بر عرض دریا کی پرد * تالدن علم لدنی می برد) هر بر قنات دریانک وسعت
وپهنالغی اوزره نچن اوچار یعنی هر کسک پر علم وپر عقلی دریای حقیقتک وسعتی اوزره اوچه مز وحق قتنه کچه مز
تالدن حضرت حقه علم لدنی ایلتورلدن قته دیرلر وعلم لدنی اللهک عندنه منسوب یعنی ذاتنه وصفاتنه مخصوص
علمدر که بو علمی الحق خضر مشرب اولان علماء بالله بیلورلر وبونی نطقه کتوروب سویلسه‌لر اهل غرة اولان علمای
رسوم اکا انکار قیلورلر نته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر قال علیه السلام ان من العلم کهیئة المکنون لا یعلمها
الا العلماء بالله فاذا نطقوا به لا ینکره الا اهل الغرة بو علمک کشفنی استین شرع نبوی وطریق مولوی اوزره سالک اولسون
وکتاب مثنوی وبو شرح معنوی‌یی مطالعه قیلسون (بیت) منحتک علما ان ترد کشفه فرد) سبیلی والشرع فی اتباع شریعتی
(مثنوی) پس چرا علمی بیاموزی بمرد * کش بباید سینه را زان پاک کرد) پس ای معلم علمی نیچون بر آدمه اوکره درسن که
اول کمسه‌یه کرک اولور ولازم کاور سینه سنی اندن پاک ایتمکلک (م ی) پس مجو پیشی ازین سر لنک باش * وقت واکشتن
تو پیش آهنک باش) پس بو حالله پیشوالق دیله‌مه بو طرفدن لنک وبی فرهنک اول رجوع ایتمک وحضرت حق جانبنه
کیتمک وقتنده پیش آهنک اول یعنی تواضع قیل رفعت بوله سن آخر اول جمله‌یه سبقت قیله سن (م ی) آخرون السابقون
باش ای ظریف * بر شجر سابق بود میوهٔ ظریف) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیلر که نحن الآخرون
السابقون امدی سنده آخرون السابقون اول ای ظریف زیرا شجر اوزره سابقدر تازه میوه که شجردن مقصود میوه
در پس بو عالم شجرندن مراد آدمدر وآدمدن دخی مراد خاتم الانبیا علیه الصلوة والسلامدر وآکا وارث اولان اولیادر
نته کم ابن فارض حقیقت محمدیه لساندن بیوررلر (بیت) وانی وان کنت ابن آدم صورة) فلی فیه معنی شاهد بابوة
(مثنوی) کرچه میوه آخر آید در وجود) اول است زانکه او مقصود بود) اکرچه میوه وجودده آخر کاور لکن اول معنی
بوزنده اولدر زیرا که شجردن مقصود ثمر اولدی پس بو اعتبار ایله ثمر شجردن من حیث المعنی مقدم کلدی (م ی) چون
ملائک کوی لا علم لنا * دست برکیرد وما علمتنا) وبعض نسخه دخی تا بکیرد دست تو علمتنا واقع اولمشدر وبو بیت سورهٔ
بقره‌ده اولان آیته اشارتدر تفسیری ایکنجی جلده آغاز منور شد بیانده مرور ایتدی یعنی ملائکه کبی بنم علمم یوقدی
تا کم سنک الک طوته ما علمتنا یعنی کندکدن علمی نفی ایدوب حقه اثبات ایتمک وحضرت حقک سکا تعلیم ایلدیکی سنک
دستکیرک اوله (مثنوی) کردرین مکتب ندانی تو هجا * همچو احمد پری از نور حجا) ای علم وعرفانه مغرور اولان
کمسه بو مکتبخانهٔ طریقتده سن هجا بیلمزسک یعنی حروف مقطعه‌یه وغیر مرکبه‌یه عالم اولمزسک حضرت احمد
علیه السلام کبی نور عقلدن طولو سن ونادانلق سبقن عشق معلمندن اوقویان دانالر کبی دبیرستان عرفان ایچره سنده
بر اولورسن نته کم مولانا جامی قصیده سنده بو معنایه اشارت ایلدی (بیت) معلم کیست عشق وکنج خاموشی دبستانش
سبق نادانی ودانا دلم طفل سبق خوانش) وعارفلردن بری دخی بو ترکی بیتی بو محله مناسب وقتی خوش سویلدی (بیت

عارف اولمق استرایسک کل ندانم درسن آل * بیلدیکندن کچمین عرفانه اولمز آشنا) حجا کسر حایله لغتده
دیوار اوزره اولان پرده‌یه دیرلر که انسانی سقوط وهلاکدن منع ایلیه پس عقل دخی انسانی فساددن منع وهلاکه
تعرضدن حفظ ایلدیکیچون سطح اوزره اولان سوره تشبیه اولوب بر طریق مجاز لغوی حجی دینلدی معنای دیکر
اکر مکتب عشق ایچره سن حروف هجایی بیلمیه سن یعنی حروف الفاظ علمنه واقف اولمیوب سواد خوان اولمیه سن
حضرت احمد علیه السلام کبی عقل کلدن محضا پر قنا سن پس هر نه مرتبه‌یی استرسک اکا پر عقلله اوچارسن
وورطات ظلمت وجهالتدن نور عقلله کچرسن ومغالق ابواب غیبی مفتاح عقلله اچارسن علم عقلدن حاصل اولور
عقل علمدن اولمز پس کامل العقل اولان کمسه‌یه جهل صغمز وعارف وعاقل سوادخوانلغی ترک ایدوب علوم رسمیه‌دن
نادانلق اختیار قیلسه اکا شین لازم کلمز بعد العلم نادانلق خود کمال عرفاندن حاصل اولور نته کم من عرف الله کل
لسانه حدیث شریفی بو معنایه اشارت قیلور والعجز عن درک الادراک ادراک کلامی دخی بو مفهومه دلیل اولور (مثنوی
کر بباشی نامدار اندر بلاد * کم نهٔ الله اعلم بالرشاد) ای هنر ومعرفتله اشتهار بولان وعلم رسمی ایله نامدار اولان اکر اهل بلاد
ایچره علم ظاهر شهری ایچره مشتهر ونامدار اولمزسن ضایع اولمزسن وناقص ودنی اولمزسن الله طوغری یوله اعلمدر اکرکم
ضم کافله اوقنورسه معنی بودر که اکر شهر ایچره مشتهر ونامدار اولمزسک ضایع وکمراه دکلسن الله عبادنه اعلمدر بلکه
خلق ایچره شهرت بولمق ناقص وکمراه اولمق وطریق ضلالتی اختیار قیلمقدر الا معصوم الهی اولنلر ایچون دکل کما قال
علیه السلام بحسب امرء من الشر ان یشار الیه بالاصابع فی الدنیا الا من عصمه الله ولهذا اولیاء واصفیا اوائل سلوکده
قبل البلوغ الی الکمال والبلوغ الی مقام الرجال اشتهار ونامدارلقدن فرار وخمول وبیناملق اختیار ایلمشلردر حتی رسم
وصورتده قالان واشتهار ناسه مغرور اولان مشایخ مقلده آنلری خدمته لایق ومحل کورمشلر وجناب حضرتک اسمی
تصریح ایتسه‌لردی استحقار الهم کنایه ایلر ویاخود اکا خیال شیطانی مس ایلمش بر مجنوندر دیو حقلرنده یاوه سویلمشلردر
کما قال ابن الفارض اشارة الی هذه المرتبة حاکیا عن احواله المتقدمة (بیت) فواصلنی وهنا خضوعی کهم ذلم *
ونی هوانابی محلا لخدمة * ولو قیل من تهوی وصرحت باسمها * لقیل کنی او مسه طیف جنة) پس مرتبهٔ خمولک
شرحنه شروع ایدوب بیوررلر که (مثنوی) اندران ویران که آن معروف نیست * از برای حفظ کنجینهٔ زر یست)
اول ویرانه ایچره که اول معروف ومشهور دکلدر حفظ وصیانتدن اوتری انده کنجینهٔ زر واردر کنجینهٔ زر اولان اخفیا
اعین اهل دهردن بر مرتبه تستر واختفا ایلمشلردر که ایام آنلرک اسمی بیلمز وخلق وانام آنلرک مکانی استسه‌لر بوله مز
کما قال بعض المشایخ (بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی تری دهری ولیس یرانی * ولو تسأل الایام
ما اسمی مادرت) واین مکانی مادرین مکانی (مثنوی) موضع معروف کی بنهند کنج) زین قبل آمد فرج در زیر رنج موضع
معروفه نچن کنج قورلر یعنی خزینه موضع غیر معلومده وضع اولندی وفرج زیر رنجده اولمق بو قبیلدن کلدی وبر موجب
(ان مع العسر یسرا) یسر عسرک ضمننده وفرح ترحک تحتنده وفرج حرجک وکنج رنجک التنده دینلمک بو معنایی
اشعار قیلدی (مثنوی) خاطر آرد پس شکال اینجا ولیک * بکسلد اشکال را استور نیک) اول مصرعده اولان شکال
شبهه وشائبه معناسنه در ومصرع ثانیده اولان اشکال بوقاغو معناسنه در که آتک وقاطرک ایاغی انکله باغلرلر معنای
بیت اولدر که خاطر فاطر بو محلده چوق شبهه وشائبه‌یی کتورر مثلا دیرلر که لا نسلم خزینه‌یی همان غیر معموره ومقام غیر
مشهوره‌یه قویه‌لر وخزینهٔ الهیه‌یی دخی مطلق بی نام وبی نشان اولان درویشانه وضع قیله‌لر چوق اولمشدر که خزینه‌یی
مقام معلوم ومکان مشهوره وضع قیلمشلردر ومخزن الهی ومحل کنوز ربانی اولان انبیا ومرسلین علیهم السلام واولیای
کملین خود ظهوره کلمشلر ومخزن معین اولمشلردر پس جواب ویررلر نعم بویله‌در ولکن بو قید وبندی استورنیک قطع ایلر
استور آته وقاطره دیرلر یعنی پای جانندن حل ایلر وکندوبی خلاص قیلر مثلا بو شبهه وشکالی بو کونه قطع ایلر ولسان علم
وعقلی بو معنایی اکا سویلر دیرکه ذکر شیء ماعدایی منافی اولمز واکثره بنا سویلنن کلام حصر وتخصیصی افاده قیلمز
اکرچه کنجینهٔ اسرار الهی اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری حدیثنک مقتضاسنجه ودخی ان لله اولیاء اخفیاء
مجهولون فی الارض معروفون فی السماء قولنک مغزاسنجه مجهول ونامعلوم اولان کمسه‌لره وضع اوله کلمشدر واختفا
وتستر قیلان اولیا ممتازه اولمشدر ولکن بعد الانبیا علیهم السلام حضرت خدا هر دورده بونلردن بعضسنی اظهار
وافشا ایلر تا کم قائم مقام انبیا اولورلر وخلقی حقه دعوت وارشاد قیلورلر وناس بونلردن جواهر زواهر اسرار وحکمی
بولورلر وبونلرک مخزن اسرار الهی اولمسنه کشف وکرامات اظهار قیلملری دلالت ایلر پس بو کونه کمسه‌لر نادر اولدیغنه بناء
نادر معدوم منزله‌سنه تنزیل اولنمشدر اما اکثر اولیاء الله عیون عوامدن مختفی ومستترلردر دیدهٔ حق بیندن دکل اولیاء
الله کندیلرینی ستر قیلملری وممکن اولدیغی مقداری کنجینهٔ اسراری کیزلملری اوزرلرینه واجبدر پس حضرت

خداوندکار موضع معروف کی بنهند کنج یورملری وبوندن مقدم اندران ویران که ان معروف نیست دیملری
الی آخره اکثره بنادر پس ظاهری وباطنی معمور وبین الخلایق معروف ومشهور اولان اولیایی نفی لازم کلمز زیرا
قائم مقام انبیا علیهم السلام اولان اولیایه شهرت لازم وواجبدر نته کم انبیایه دعوت ظهور وشهرت
لازم اولدی پس بو معنایه واقف اولان استور نیلک پای غفلتدن عقال وشکالی بوکونه قاطع اولورو بو وجهه اوزره
نجات بولور والله اعلم (مثنوی) هست عشقش آتشی اشکال سوز * هر خیالی را برو بد نور روز) اول معشوق حقیقتک
عشقی ای قطع اشکال وشبهات ایده مین استور برآتش اشکال سوزدر نته کم هر برخیالی نور روز سپورر وازاله قیلور
پس نور عشق الهی که بر قلبه پرتو صاله اندن جمیع خیال واشکال زائل اولور (مثنوی) هم ازان سو جو جواب
ای مرتضا * کین سؤال آمد ازان سو مر ترا) ای برگزیده ومقبول اولان کمسه هر مشکله جوابی هم اول جانبدن
واو عالی جناب خدادن استه که بو سؤالک تحقیقا اول جانبدن کلدی وخالق سؤال وقلب ایچره محدث شبه واشکال
فی الحقیقة اول اولدی (مثنوی) کوشهٔ بی کوشهٔ دل شه رهیست * تاب لاشرقی ولاغربی مهیست) بو بیت سؤال
مقدره جواب منزله سنده در کانه ای مرتضی دیمکله خطابه لایق اولان کمسه یه دیرکه اول جانبدن قلبمه بو سؤال کلدی
اول جانبک راهی نه یردندرکه تا اول یولدن هم جواب استیم بیوررلر قلبک کوشه سزلکی کوشه سی مفتاح مشکلات
جانبنه اولان خدایه برشاهراهدر آنک تابی لاشرقی ولاغربی اولان برمهدر بودخی وجهدر آنک شرقی وغربی اولمین
تابی برمهدر یعنی اول کوکلک نوری شرقه وغربه منسوب اولمین بلکه مرتبهٔ اعتدالده مقیم وحضرت حقه دائما یار
وندیم اولان وفیض ونوری کاستفاضة القمر من الشمس بلا واسطه آنک ذاتندن الان حقیقت محمدیه ماهندر کوکلک
ایکی کوشه سی واردر برکوشه سی جهانتیذیرلک جانبیدرکه بو خلق طرفنه اولان کوشه سیدر وبرکوشه سی
دخی جهانتیذیر اولمین جانبیدرکه بو حق جانبنه اولان کوشهٔ بی کوشهٔ دل بیورقلریدر وحدذاتنده قلبک بو کوشه سنه
اصلا حد وغایت یوقدر وبوجانبک وسعتی ارض وسما وعرش وکرسی وسعتندن ارتقدر کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی
ماوسعنی ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الورع نته کم ابو یزید بسطامی قدس الله سره
العزیز حضرتلری قلبک بی کوشه لکندن خبر ویروب بیوررلر لوان العرش وما حواه مقدار مائة الف مرة وضع فی زاویة
من زوایا قلب العارف ما احس به پس قلبک بو زاویه سزلکی زاویه سی ذات صفات حقه کویا برشاهراهدر که ذات
وصفات خداعالمنه کیدن بویولدن کیدرو بونک نوری لاشرقی ولاغربی اولان روحانی ولاجسمانی بلکه رحمانی وحقانی
اولان ماه حقیقت محمدیه دن حاصل اولور شب ماسوایی وظلمت وجهل وعمایی خانهٔ دلدن ازاله قیلور دیمک اولور
(مثنوی) تو ازین سو وازان سو چون کدا * ای که معنی چه می جویی صدا) سن بو جانبدن واول جانبدن فقیر وکدالر کبی
ای معنی طالبی وحقیقت قافی نه صدا استرسن یعنی بو نفسک طرفندن ودخی اول افاقی اولان عالم وعاقللر جانبندن
محتاج کبیلرکبی ای جهل معنی نیچون صیت وصدا وقول وندا استرسن (مثنوی) هم ازان سو جو که وقت درد تو *
می شوی درد کر یاربی دو تو) هم حل مشکلات وفتح مغلقاتی اول جانبدن استه که سن درد وقتنده یاربی ذکرنده ایکی قات
اولورسن وآنک ازاله سیچون اکا تضرع ونیاز قیلورسن (مثنوی) وقت درد ومرک آن سو می نمی * چونکه دردت رفت
چونی اعجمی) مرک ودرد وقتنده اول جانبه ناله قیلورسن وآنک نامنی اکارسن وانکیچون آدق آدرسن نمی ده اولان
یا حکایه وخطابدر یعنی نامیدندن اوقومق وبرکسه نک نامنی آلمق وآدق آدمغه دیرلر چونکم دردک کتدی سن نیچون
اعجمی سن واولکی خویدن نوجهله غنی اولورسن (مثنوی) وقت محنت کشتهٔ الله کو * چونکه محنت رفت کوبی
راه کو) محنت وبلا وقتنده الله دیجی وربکی اکیجی اولورسن چونکم بلا ومحنت کیده یولقنی دیجی اولورسن
عاقل اولندن بو عجبدرکه درد وبلا وقتنده اکا ناله قیله ودرد وبلا کتدیکی وقتنده بولی یوروب یولقنی دیه بو معنی
کوبی راه کو استفهام واستبعاد معناسی مراد اولدیغی اوزره دراکر بو لفظدن حکایه مراد اولورسه تقدیر کلام
چونکم درد ومحنتک کیده غفلت ونسیان جانبنه یولقنی دیرسن وعصیان وطغیان جانبنه کیدرسن (مثنوی
این ازان آمد که حق رابی کمان * هرکه بشناسد بود دائم بران) بو بیتک وبوندن اول کچن بیتک مصرع ثانیسنده اولان
محنت رفت وازان لفظنک مشار الیهی مقدر اولور قرینهٔ کلام نیجه اقتضا ایلرسه تقدیری ازان جهت ویا خود ازان
سبب دیمکدر پس معنای بیت کانه بر سائل دیرکه چونکم بعض کسنه درد ومحنت وقتنده الله کو اولور ویاربی دیو ذکر
قیلور پس وقت محنت اکا وقت نعمتدن خیرلو اولدی پس حضرت کریم وحکیمدن محنتک کتمسی نه سببدن کلدی
جواب بیوررلر این رفتن محنت یعنی بو محنتک کتمسی ازان آمد که یعنی ازان سبب آمد که حق رابی کمان هرکه بشناسد
حق تعالی یی هرشول کسه که بی کمان اکا یه بود دایم بران دائما هر حالده آنک ذکرینک اوزرینه اوله یعنی محنت وقتنده

جناب

جناب حقک ذکری اوزره اولمسی ضروریدر وضرورة وکرها الله کو اولمق من وجه مقبول دکلدر پس بو محنت وقتنک
کتمسی وصحت ونعمت وقتنک کلمسی اول اجلدن اولدیکه جناب حقی هرشول کمسه که اکایه وفهم ایلیه ضراده
وسراده جناب حقی ذاکر اولورو علی کل حال حضرت حقه شکرلر قیلورو فی کلا الوقتین ذاکر وشاکر اولنلری جناب حق
جنتنه جمله دن مقدم دعوت قیلور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اول من یدعی الی الجنة یوم القیمة الذین یذکرون الله
فی الضراء والسراء ویحمدونه (مثنوی) وانکه در عقل وکمان هستش حجیب * کاه پوشیدست وکه بدریده جیب)
واول کمسه که عقل وکمانده اکا حجاب اولدی اول کمسه کاه اورتلمشدر وکاه یاقه سی یرتلمشدر یعنی بوکمسه جناب حقی
هرحالده بی کمان اکایوب دائما آنک ذکر وشکرنه مداومت ایلین کبی دکلدر بلکه بو غفلتده وکمانده اکا حجاب اولان کمسنه
کاه نعمت وصحت وقتنده سرور باطنی ثیاب عقلله پوشیده درحقی اول وقتنده کوره مز وذکر وشکرنه ملازمت قیله مز
وکاهی وقت محنتده دست بلا ایله جیب نعمت وصحتی یرتلور وسرور باطنی ثیاب غفلت وحجاب سهوات وشهواتدن
قورتلور پس الله کو اولور ویاربی دیو ذکرلر قیلور (مثنوی) عقل جزوی کاه چیره که نکون * عقل کلی ایمن از ریب
المنون) زیرا عقل جزوی کاه غالب وطالب وکاهی سرنکون وزبوندر اما عقل کلی بویله دکلدر بلکه حوادث دهردن
ونوازل موت وقهردن ایمن وسالمدر منون یا دهره ویا خود قطع حیات ایلدیکی اعتباریله موته دیرلر ریبدن مراد دهرک
نفوسه قلق واضطراب ویرن حوادثیدر ویا عند مجئ الموت قلق واضطراب ویرن نوازلیدر محصل عقل کل حوادث
دهردن ونوازل موت وقهردن عقل جزوی کبی سرنکون وزبون اولمز دیمک اولور (مثنوی) عقل بفروش وهنر
حیرت بخر) رو بخواری نه بخاری ای پسر پس عقل جزوی وهنر صوری ئی صات والله زدنی تحیرا حدیث شریفنک
مفهومی اوزره آنک آلاو صفاتنده زیاده حیران اولملغی الکبر وغروری ترک ایت وعبادرحمان کبی زمین اوزره خوار اقله
هین ولین کت خارلقله غلیظ القلب اولدیغک حالده مرح وفرحله کتمه ای پسر کما قال الله تعالی خطابا بالنبیه وارشادا
لعباده ولا تمش فی الارض مرحا انک لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) بوده معنادرکه خاردکن معناسنه اوله
وتقدیر معنی خوارلقله ومسکنتله بویوله کت خارلقله ویا خاره منسوب اولملغله کتمه ای اوغل تا کم مسلمون زمره سنه
داخل اوله سن که المسلم من سلم المسلمون من یده ولسانه بیورلمشدر وبعض نسخه ده بخارا القله واقع اولمشدر
بامع معناسنه وخاراسنک معناسنه اولسه ده جائزدر خوارلقله سنکله کتمه دیمک اولورو مراد قسوت قلبدن
استعاره اولور ویا نفس کلمه دن اولوب مراد شهر بخارا اولسه ده جائزدر بو تقدیرا اوزره معنی عقل وهنری صات وحیرت
آل بو ولده فقیر وخوارلق جانبنه کت بخارا جانبنه دکل زیرا بو یولک شرطندندر جاهلی ترک ایتمک وفنا ومرک جانبنه
کتمک هوشمند وهنرمند اولمق ایچون ویا تحصیل دنیا قیلمق ایچون بخارا وسمرقند جانبنه سفر وسیاحت ایتمک لازم دکلدر
دیمک اولور (مثنوی) ماچه خود را در سخن آغشته ایم * از حکایت ما حکایت کشته ایم) بز کندمزی نیچون
سوزده قارشدردق سوزله مخلوط قیلدق حکایتدن بز حکایت اولدق یعنی بز حکایه اولمق وغیرک حکایه سی شکلنده
بزم حالمز حکایه قیلمق مراد اولدی پس کندمزی غیرک سوزینه سوبلمکده غرق وآغشته ایلمز بلکه حکایتدن
مراد حکایه بز اولدق وغیرک حکایه سی ضمننده کندی حسب حالمزی ومافی البالمزی تقریر قیلدق (ومالی لا اعبد الذی
فطرنی والیه ترجعون) آیت کریمه سنده اولان اسلوب حکیم قاعده سی اوزره غیره تعریض ایلمکدن دخی خالی اولمز
مثنوی) من عدم وافسانه کردم در حنین * تا تقلب یابم اندر ساجدین) بن که تعین صوری ووجود موهومی
واسطه سیله کلمات وحکایات سابقین تقریرنده مشهور وافسانه اولمشدم الان حنین واننده وذکر رب العالمینده
معدوم وافسانه اولورم نته کم اصحاب رسول علیه السلام حنین واننده وذکر رب العالمینده افسانه اولدیلر تا کم ساجدلر
ایچره تقلب مرتبه سنی بولم نته کم حضرت رسول علیه الصلوة والسلام بولدیلر کما اخبر الله تعالی عن تقلبه فی الساجدین
فی آخر سورة الشعرا (الذی یراک حین تقوم وتقلبک فی الساجدین) یعنی یا محمد عزیز ورحیم اولان ربکه توکل ایله اول عزیز
ورحیم که سنی تهجدده قائم اولدیغک حینده کورر وسنک ساجدلر ایچره تقلبکی دخی کورر یعنی ساجد اولانلرک
وتهجد قیلانلرک احوالنی تصفح وتفحص ایلمکده کاه ذات الیمین وکاه ذات الشمال اولان توجهکی والتفاتکی دخی
کورر قال البیضاوی روی انه علیه السلام لما نسخ فرض قیام اللیل طاف تلک اللیلة بیوت اصحابه لینظر ما یصنعون
حرصا علی طاعاتهم فوجدها کبیوت الزنابیر لما سمع من دندنتهم بذکر الله والتلاوة وبعده تعلبی تصرف ایلمک معناسنه
دخی الوب دیرکه او تصرفک فیما بین المصلین بالقیام والرکوع والسجود والقعود پس تصرف معناسی بو محلده اولکی
معنادن دخی انسب اولورو تقدیر کلام بو اولورکه بن شمدنصکره معدوم اولورم وحنین واننده وذکر رب العالمین ایلمکده
افسانه ومذکور اولورم نته کم اصحاب رسولک خانه لری ایچره زنابیر کبی انین وزاری ایلملری افسانه اولدی وبین العلماء

تصرف شهرت بولدی تا کم کالیله عبادت قیلان و حضرت حقه مقبول و مقرب اولان عابدلر میاننده و ساجدلر ما بیننده تصرف مرتبه سنی بولام و بعون الله تعالی آنلرده متصرف اولام کما تصرف النبی فیمابین اصحابه دیمك اولور (مثنوی
این حکایت نیست پیش مرد کار) وصف حالست و حضور یار غار بودکه اولسان قصه فرعون و موسی را افسانهٔ اصحاب
و تقلب نی مجتبام دکار ور جل معرفت شعار اوکنده حکایت ماضی دکلدر وصف حالدر و یار غارك حضوریدر
یعنی هر صحبت و خدمت اختیار قیلان مرید و مسترشدك حسب حالی و سائر ناسك وصف ما فی البالیدر و دخی
غار وحدانیتك یاری اولان شیخ کامل العیارك و قائم مقام نبی مختارك حضوریدر غایبانه اولان احوالی دکلدر (مثنوی
ان اساطیر اولین که گفت عاق * حرف قرآن را بدا آثار نفاق) اساطیر اباطیله و اقاویل اکاذیبه دیرلر اول اساطیر اولین
قولنی که عاق اولان اصحاب شقاق دیدی حرف قرآن عظیم ایچون آثار نفاق اولدی نته کم الله تبارك و تعالی قرآن عظیمك
اکثر موضعنده بونلرك دیدیکنی حکایه قیلدی قال فی سورة الانعام (ان هذا الا اساطیر الاولین) یعنی بو قرآن دکلدر
الا اولکی زمان ماضینك اسکی حکایه لری و بی معنی سوزلر بدر و فی سورة المطففین (واذا تتلی علیه آیاتنا قال اساطیر
الاولین (مثنوی) لامکانی که درو نور خداست * ماضی و مستقبل و حال از کجاست) شو بر لامکانه منسوب کمسنه
کماننده نور خدا واردر ماضی و مستقبل و حال اکا نه یردن مزاحمدر یعنی مکان و زمان قیدندن منقطع و نور خدا ایله
منصبغ اولان شیخ کامل ازمنهٔ ثلاثه اعتبارندن فورتلور و وقتنك الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیثنك فحواسنجه
کاه موساسی و کاه مصطفاسی اولوب دعوت موساتی کندی دعوتی و نفرت فرعونی اهل نفسك نفرت ایلمسی
بولوب و مرید و مسترشدلر ما بیننده کندینك تقلب و تصرفن ساجدلر ما بیننده حضرت پیغمبر علیه السلامك
تقلب و تصرف ایلمسی کبی بیلور محصل آیات و حکایات قرآنی و اخبار رسول یزدانی و کلمات مشایخ عظامی اولا کندیده
بولور و احکامیله عامل اولور و ثانیا نفوس ناسده بولوب عاقل اولدیغی اوزره آنلری ارشاد قیلور پس لامکانه منسوب
اولان عارفك قتنده ازمنهٔ ثلاثه اولمز و حقه واصل اولنك عندنده صباح و مسا قالمز کما قال الجنید قدس الله سره العزیز
لا صباح عند الله ولا مساء (مثنوی) ماضی و مستقبلش نسبت بتست * هر دو یك چیزند پنداری که دوست
اول محل نور خدا اولان لامکانینك ماضی و مستقبل اولمسی سکا نسبتله در و ماضی و مستقبلك هر ایکیسی برشیدر
اول برحالدر وسن ایکیدر ظن ایلرسن حال بو که سنك برکونه حالتکده متکیف و متصف اولدیغك وقتدر بین الماضی
والمستقبل برخط موهومی کبیدر پس ما بعدنه نظر ایلسك الی غیر النهایه تا ازل ازاله دك ماضی اعتبار اولنور و ما قبلنه
نظر ایلسك کذلك الی غیر النهایه تا ابد الاباده وارنجه مستقبل تعبیر قیلنور پس شول حالده که نور خدا سکا متجلی اوله
اول برحالده ماضی و مستقبل امر اعتباری اولور و سن ابن الوقت و یا ابو الوقت اولورسن اول پس ابن الوقت اولدقده
هر ایکیسی بر اولورسن ابن الوقت اولمیه سن و بو معنایی بیلمیه سن اول مظهر نور خدا اولان لامکان ماضی و مستقبل
اولمسی سکا نسبتله در و بو ایکیسی فی نفس الامر برشید روسن آنی مکان اولدیغك جهتدن ایکی توهم ایلرسن مع هذا
بو ازمنهٔ ثلاثه امور اضافیه دندر (مثنوی) یك تنی او را پدر ما را پسر * بام زیر زید بر عمرو آن زبر) مثلا برکمسه نسبتله
اول کمسه یه پدر و برو پسردر پس شخص واحد برکمسه یه اضافتله بابا و برکمسه یه اضافتله اوغل اولدی و کذلك
بام زیدك التنده و عمروك اوستنده اولدی پس عمروك اوستنده اولدیغی اعتبارله سقف عالی و زیدك التنده اولدیغی اعتبارله
مکان تحتانی دینلدی (مثنوی) نسبت زیر و زبر شد زان دو کس * سقف سوی خویش یك چیزست بس) پس
زیر و زبرلك نسبتی او ایکی کمسه دن حاصل اولدی بولار الاعتبار یبطل الاحکام قوانك فحواسنجه اکر بو اعتبارلر
اولمسیدی پدر و پسرلك و زیر و زبرلك حکملری باطل اولیدی زیرا سقف کندی جانبندن یعنی کندی ذاتندن برشیدر
انجق ولکن بحسب الاعتبار زیر و زبر اولدی و برکمسه یه پدر و پسر دینلدی پس ماضی و مستقبل دخی بونلر کبی امور
اضافیه دندر لا غیر فافهم ولا تغفل (مثنوی) نیست مثل آن مثالست این سخن * قاصر از معنیٔ نو حرف کهن) آنك
مثلی دکلدر بو سوز مثالدر یعنی ماضی و مستقبلش نسبت بتست هر دو یك چیزند پنداری که دوست بیتنك
مفهومنك طابق النعل بالنعل شبیه و نظیری دکلدر بلکه بو سوز یعنی یك تنی او را پدر ما را پسر تا سقف سوی خویش
یك چیزست بس مصرعنه کانجه یه دك مثالدر ازمنهٔ ثلاثه نك آن واحد اولمسنی تفهیم ایچون پس مثال الشیء
مثل ذلك الشیء اولمز مثلا زید مثل الاسد دیسك زید بعینه اسد کبی اولمق لازم کلمز (ومثل نوره کمشکوة فیها مصباح)
آیتندن نور خدا بعینه مشکوتده اولان مصباح نوری کبی اولمز محصل معنی نوردن حرف کهن قاصردر یعنی قلوب
عارفینه من عند الله هر دم منزله و ملهمه اولان معانی جدیده یی حروف عتیقه بکما لها ادا ایلمکدن قاصره در و الفاظ
و حروفه کلان معنی فی المثل دریادن برقطره در (مثنوی) چون لب جو نیست مشکا لب ببند * بی لب و ساحل بدست

این بحر قند) چونکم لب جو یوقدر یعنی چونکم نهر معارف و اسراره کنار یوقدر ای اب معنایه محل اولان مثل
اغزیکی باغله زیرا کنار و ساحلسز اولمشدر بو بحر قند الهی و نهر علوم اسرار نامتناهی پس صدده کلوب قصهٔ فرعون
و موسایی سویله و انلرك احوالنی نقل ایله دیمك اولور (فرستادن فرعون بمداین در طلب ساحران (م ی) چونکه موسی باز
گشت و او بماند * اهل رأی و مشورت را پیش خواند) چونکم حضرت موسی علیه السلام کیرو دوندی و اول فرعون
کندی قوم و توابعیله قالدی اهل رأی و اهل مشورتی اوکنه اوقودی و خاص اولنلر ایله مشورت قیلدی نته کم حق تعالی
سورهٔ اعرافده آنك عسکریله اولان مشورتندن خبر ویردی (قال الملأ من قوم فرعون ان هذا لساحر علیم یرید ان
یخرجکم من ارضکم فماذا تأمرون) یعنی قوم فرعوندن برجماعت فرعونه و اتباعنه دیدی تحقیقا شو موسی علیه
السلام برساحر علیمدر استرکه سزی ارضکزدن یعنی حکومت قیلدیغکز ارض مصردن اخراج ایلیه پس فرعون بونلره
دیدی سزنه امر ایدرسز و مصلحت ندرنه تدبیر جانبنه کیدرسز (قالوا ارجه و اخاه و ارسل فی المدائن حاشرین) جماعت
عقلا دیدیلر حبس ایله آنی و قرنداشی هارونی یعنی آنلردن مهل و وعده اخذ ایت که آنلری برمدت منع و تأخیر ایله
و اقلیم و شهرلره ارسال ایله حاشرلری یعنی سحره جمع ایدیجیلری (یأتوك بکل ساحر علیم) اول حاشرلر سکا کتورهلر
هر ساحری و سورهٔ شعراده یوردر (قال للملأ حوله) یعنی فرعون کندی حولنده اولان اشرافنه دیدی (ان هذا لساحر
علیم (مثنوی) انچنان دیدند کز اطراف مصر * جمع اردشان شه و صراف مصر) فرعونك اعیان و اشرافی انجلین
رأی کوردیلر که اطراف مصردن اول ساحرلری جمع کتوره مصرك شاهی و صرافی اولان فرعون مصرع ثانیده بودخی
وجهدر که اول مدائنده اولان ساحرلری و مصرك صرافی اولان ساحرلری شاه جمیعا کتوره (مثنوی) گفته ما هم
ساحران داریم ما * هر یکی در سحر فرد و پیشوا) برهم ساحرلر طوترزدیمش هر بریسی سحرده فرد و پیشوادر و مکر
و حیله ده استاد و مقتدادر (مثنوی) او بسی مردم فرستاد آن زمان * هر نواحی بهر جمع جادوان) پس اول فرعون
حاشرلردن چوقلق مردم کوندردی اول زمانده هر نواحی یه جادولرك جمعندن اوتری (مثنوی) هر طرف که ساحری
بد نامدار * کرد پران سوی او ده پیك کار) هر طرفده که برنامدار ساحر وار ایدی آنك جانبنه اون دانه پیك کاری پران
ایتدی و آنلری مصر شهرینه دعوت قیلدی (مثنوی) دو جوان بودند ساحر مشتهر) سحر ایشان در دل مه مستمر صعید
ولایتنده ایکی یکت وار ایدیلر که بین السحره سحرده مشتهر ایدیلر شول مرتبه ده که آنلرك سحری ماهك قلبنده مستمر
یعنی نافذ و موثر اولمش ایدی (مثنوی) شیر دوشیده ز مه فاش آشکار) در سفرها رفته بر خمی سوار) ماهی کاوشکلنه
قویوب آندن فاش آشکارا سود صاغمشلر ایدی و سفرلرده خم اوزره سوار اولوب کتمشلر ایدی (مثنوی) شکل کرباسی
نموده ماهتاب * آن بپیموده فروشیده شتاب سیم برده مشتری آگه شده * دست از حیرت برخها برزده)
و ماهتابی کرباس شکلنده کوسترمشلرانی اولچمشلر عجله ایله صاتمشلر سیم الشمشلر مشتری اکا اولمش حیرتدن اللرین
یوزلرینه اورمشلر اعلم یا اخی سحرمنك بوکونه خارق عادت اولان افعال عجیبه سی تخیلات و تمویهات قبیلندندر
بلا حقیقه اکر بو افعال متخیله حقیقی اولیدی معجزات انبیا علیهم السلام و کرامات اولیادن فرق اولنمزدی زیرا سحرله
معجزه و کراماتك بیننده فرق معجزه انبیادن تحقیقا ظاهر اولمشیدی مثلا عصانك حقیقی اژدر اولمسی کبی و کرامت مثلا
آصف بن برخیانك سبادن عرش بلقیسی آن واحد ایچره یعنی طرفة العینده حضور سلیمانه احضار قیلمسی
کبیدر و سحر مثلا سحره نك حبال و عصاسی حیهٔ عظیمه شکلنده اعین ناسه مخیله و مرئیه اولوب و سببی خفی
اولدیغنه بناء آنی حقیقت ظن ایلیوب خائف و مرهوب اولمسیدر و اهل شرع سحره سحر دیدیلر سببی خفی اولدیغیچون
کما صرح فخر الدین الرازی فی تفسیره الکبیر قال ذکر اهل اللغة ان السحر فی الاصل عبارة عما لطف سببه فهذا هو معنی
السحر فی اصل اللغة واعلم ان لفظ السحر فی عرف الشرع یختص بکل امر خفی سببه ویخیل علی غیر حقیقته و یجری
مجری التمویه و الخداع قال الله تعالی (سحروا اعین الناس واسترهبوهم) یعنی موهوا علیهم حتی ظنوا ان حبالهم
و عصیهم تسعی و قال الله تعالی (یخیل الیه من سحرهم انها تسعی) پس سحرك بو نوعی مخیلات و اخذ عیون قبیلندندر
حسك غلط ایتمسندن بو کونه مرئی اولور کما قال فخر الدین فی النوع الرابع من السحر اعلم ان اغلاط غلط البصر کثیرة
فان راکب السفینة اذا نظر الی الشط رأی السفینة واقفة و الشط متحرکا و ذلك یدل علی ان الساکن یری متحرکا
و المتحرك ساکنا و القطرة النازلة تری خطا مستقیما و الذبالة التی تدار بسرعة تری دائرة الی غیر النهایة فهذه الاشیاء
قد هدت العقول الی ان القوة الباصرة قد تبصر الشیء علی خلاف ما هو علیه فی الجملة پس معلوم اولدیکه سحردن
ظهوره کلان افعال غریبه مخیلات قبیلندن اولور و حس انده غلط ایدوب آنی کرچك صانور (مثنوی) صد هزاران
همچنین در جادویی * بوده منشی و نبوده چون دویی) یعنی بو ایکی یکت نیجه یوز بیك بوذ کراولنان کبی جادولکده مبدع

ومخترع ایدیلر وغیریدن روایت ایدیجی دکل ایدیلر ویاخود جادولکده کمسه‌یه تابع ومقلد دکل ایدیلر دیمك اولور (مثنوی
چون بدیشان آمدان پیغام شاه * کز شما شاهست اکنون چاره خواه) چون شاهك پیغامی آنلره کلدی بویله دیوکه
شهدی پادشاه سزدن ای استادلر چاره خواهدر استرکه اکا برچاره قیله سز ومعین وناصر اوله سز (مثنوی) از پی آنکه
دو درویش آمدند * بر شه و بر قصر او موکب زدند) اندن اوترکه مصر شهرینه ایکی درویش کلدیلر که آنك برینه
موسی وبرینه هارون دیرلر پادشاهك اوزرینه دخی آنك قصری اوزره موکب اوردیلر موکب عسکره وجماعت
فرسانه دیرلر یعنی آنك اوزرینه عسکر چکدیلر وخروج ایتدیلر دیمك اولور (مثنوی) نیست با ایشان بغیر از یك عصا
که همی کردد بامرش اژدها) آنلرله برعصادن غیری یوقدر که عصا آنك امریله اژدرها اولور (مثنوی) شاه ولشکر
جمله بیچاره شدند * زین دو کس جمله بافغان آمدند) پادشاه ولشکر جمله‌سی بیچاره اولدیلر بو ایکی کمسه‌دن جمله
افغانه کلدیلر (مثنوی) چاره‌ئی باید اندر ساحری * تا بود که زین دو ساحر جان بری) ساحرلکده آنلره برچاره کرك تا اوله که
بو ایکی ساحردن شاه وشاهه تابع اولان کمسه‌لرك هر بری جان ایلته وآنلرك دستندن جانلرنی خلاص ایده (مثنوی
آن دو ساحر را چو این پیغام داد) ترس ومهری در دل هر دو فتاد) اول ایکی ساحره شاهك رسولی چونکم بو پیغامی وردی
وبو خبری ایرکوردی آنلرك هر ایکیسنك کوکلنه موسی علیه السلامدن قورقو دوشدی واکا محبت ایتدی (مثنوی
عرق جنسیت چو جنبیدن کرفت * سر بزانو بر نهادند از شکفت) جنسیت طمری چونکم حرکت ایلمك طوتدی
باشلرنی تعجب ایلمکدن دیزلری اوزره قودیلر وفکر واندیشه ایلمکه باشلدیلر (مثنوی) چون دبیرستان صوفی زانوست
حل مشکل را دو زانو جادوست) چونکم صوفینك مکتبخانه‌سی دیزیدر یعنی چقن صوفی اولان کمسه برامرده متحیر
اولسه باشن دیزینه قورو متفکر اولور وبر موجب استفت قلبك وان افتاك المفتون قلبندن استفتا واستفسار قیلور
پس قلبه هر نکم وارد اولورسه انکله عامل اولور حل مشکلات ایچون عند المشایخ الصوفیه دوزانو سحر حلال
صاحبی برساحر ماهردر وبو معنی صوفی وصافی دل اولنلره مخصوصدر والا قلبی اوهام وخیال ایله طولان بوندن محروم
ومقصودر بعده اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور حدیثنك فحواسنجه بو ایکی ساحرلك پدرلرینك قبرندن
استمداد ایلملرینی حکایه بیوررلر (خواندن ان دو ساحر پدر را از کور و پرسیدن از روان پدر اندر حقیقت (مثنوی
بعد از آن کفتند ای مادر بیا * کور بابا کو تو ما را ره نما) اندنصکره اول ایکی ساحر مادرلرینه دیدیلر ای مادر کل بابامزك
قبرینی بزه یول کوستر واکا دلیل اول (مثنوی) بردشان بر کور او بنمود راه * پس سه روزه داشتند از بهر شاه)
آنلرك مادری آنلری آنك قبرینه ایلتدی یول کوستردی شاهك نیتندن اوتری اوچ کون اوروج طوتدیلر وطعام یمدیلر
مثنوی) بعد از آن کفتند ای بابا بما * شاه پیغامی فرستاد از وجا) اندنصکره بابالرینه خطاب ایدوب دیدیلر ای بابا بزه
پادشاه خوفدن بر پیغام کوندردی (مثنوی) که دو مرد داور ایتنك آورده اند * آب رویش پیش لشکر برده اند)
که ایکی کمسه آنی تنکه کتورمشلر وتضییق ایدوب مضطرب وعاجز قیلمشلر آنك یوزی صوینی لشکر اوکنده ایلتمشلر
یعنی آنك آب رویینی کندی عسکری اوکنده یره دوکمشلر وآنی شرمسار ایتمشلردر (مثنوی) نیست با ایشان سلاح
ولشکری (جز عصا ودر عصا شور و شری) آنلرله بر لشکر وسلاح یوقدر الا برعصا که اول عصاده برکونه شور وشر واردر
مثنوی) تو جهان راستان در رفته‌ٔ * کرچه در صورت بجا کی خفته‌ٔ) سن ای پدر راستلر جهانته کتمش سن اکرچه
صورتده برخاکده یاتمش سن (مثنوی) ان اکر سحرست ما را ده خبر * ور خدایی باشد ای جان پدر) ای پدر اکر اول
سحر ایسه بزه خبر ویروا کر خدایه منسوب ایسه ای بابانك جانی اکا کوره بزه خبر ایرکور جان پدر مضاف اوقنور
وخطاب پدرلرینك جانبنه اولور واصح اولان نسخه‌لرده جانله پدر میاننده واو یوقدر (مثنوی) هم خبر ده تا که ما سجده
کنیم * خویشتن بر کیمیایی برزنیم) هم بزه خبر ویرتا کم بزاکا اطاعت ایده وز کندیمزی برکیمیا اوزره اوره وز وس
وجودمزی آنك نظرا کسیر تأثیریله عالیقدر قیله وز (مثنوی) نا امیدانیم وامیدی رسید) رانده کانیم وکرم ما را کشید
بز ناامیدلرز بزه امید ایرشدر بز رانده‌لرز وکرم بزی چکدی یعنی بز فی المثل درکاه الهیدن سورلمشلرز کرم الهی بزی
اول درکاهه چکدی دیدیلر وبابالرینك کوری اوزره طوروب آنك روحی جانبنه بوکونه خطاب ایلدیلر (جواب کفتن
ساحر مرده بفرزندان خود (مثنوی) کفتشان در خواب ای اولاد من * نیست ممکن ظاهر این را دم زدن) پدرلری
عالم خوابده آنلره دیدیکه ای بنم اولادم ظاهرا بوکه دم اورمق ممکن دکل وبو مؤالده بحسب الظاهر حرف وصوتله
جواب ویرمك قابل دکلدر (مثنوی) لیك بنمایم نشانی با شما * تا شود پیدا شما را این خفا) ایکن سزه برنشان کوستره یم
تا کم سزه بو خفا پیدا اوله وبو سرك حقیقتی اول نشان سببیله عیان وبیانه کله (مثنوی) نور چشمانم چو اینجا که روید *
از مقام خفتنش آکه شوید) ای بنم کوزم نورلری چونکم اول محله کیده سز اول خصمك یاتدیغی واستراحت ایتدیکی

مقامدن اکاه اولسکز واآنك اویودیغی یری بولسکز (م ی) ان زمانکه خفته باشد آن حکیم * آن عصا را قصد کن بکذار بیم
اول زمانکه اول حکیم یاتمش واویومش اوله اول عصایه قورقوبی ترك ایله وقصد ایله وآنی اخذ ایلمکه سعی ایله (مثنوی
کر بدزدی وتوانی ساحرست * چاره ساحر بر تو ظاهرست) اکر سن اول عصایی اوغورلیه سن واوغورلمغه قادر اوله سن
ساحردر ساحرلك چاره‌سی ایسه سنك قتکده ظاهردر که البته هر نقدر استاد ساحر اولسه سن آنك سحرنی دفع ایلمکی
بیلورسن صنعتده سن اکا غلبه قیلورسن (مثنوی) ورنه انی هان هان آن ایزدیست) اورسول ذو الجلال ومهتدیست
واکر اول عصایی اوغورلمغه قادر اولمیه سن اکاه اول اول کمسه ایزده منسوب نبیدر اول ذو الجلال اولان اللهك
مهتدی اولان رسولیدر اکا ساحر اولنلر مقابله قیلمغه قادر اوله مزلر (مثنوی) کر جهان فرعون کیرد شرق وغرب
سرنکون آید خدا انکاه حرب) اکر جهانی فرعون شرقا وغربا طوته وبو معنی دخی ابلغ واعلی در اکر جهان فرعون
طوته شرق وغربده یعنی جهانی فرعون طوته وشرق وغرب فرعونله طوله سرنکون کاور البته مغلوب ومقهور خدا
اولور واندنصکره حرب نتیجه قابل اولور یعنی خصم خدا اوله واندنصکره برکسه انکله محاربه ومقابله قیله آنك حالی نه اولور
قیاس ایله دیمك اولور (مثنوی) این نشان راست دادم جان باب * بر نویس الله اعلم بالصواب) ای بابانك جانی بونی راست
ودرست نشان ویردم بونی صحیفهٔ قلبه یاز الله صوابه اعلمدر وبو سوزیله عمل قیلمق سزه اهم والزمدر دیدی (مثنوی)
جان بابا چون بخسپد ساحری * سحر ومکرش را نباشد رهبری) ای بابانك جانی چونکم برساحر اویویه آنك سحر
ومکرنك رهبرلکی اولمز وآنك اویودقدنصکره سحری ومکری باطل اولور وتأثیری قالمز (مثنوی) چونکه چوبان خفت
کرك ایمن شود) چونکه خفت آن جهد او ساکن شود چونکه چوبان یاتوب اویویه قورد ایمن اولور چونکم اول چوبان
اویویه آنك سعی وجهدی ساکن اولور (مثنوی) لیك حیوانی که چوبانش خداست * کرك را آنجا امید ره کجاست)
لکن شول برحیوانك که آنك چوبانی خدادر قوردك انده امیدی یولی قنده‌در یعنی برحیوانکه خدای متعال حفظ
وحمایت ایلیه قوردك آنی صیدایتمکه امیدی یولی اولمز (م ی) جادویی که حق کند حقست وراست * جادویی خواندن
مر آن حق را خطاست) برسحر ومکری که حق تعالی ایلیه اول سحر ومکر باطل دکلدر حق وراستدر بو تقدیرجه
تحقیقا اول حقه جادولك اوقومق وآنی ناسك سحرینه قیاس قیلمق خطا وکفردر نعوذ بالله حقك جادولکدن مرادی مکر
وکیدیدر وجادولك خالقه اسناد اولنسه حیله وخدعه مراد اولور وخلقه اسناد اولنسه استدراج دینورنته کم ابن عباس
رضی الله عنه حضرتلری (ومکروا ومکر الله) آیتنده بیوردیکه مکر الهی اولدر که چقن برقول کفر ومعصیتی زیاده
ایلسه حضرت حق آنی درحال مؤاخذه ایتمیه ونعمت وراحتن زیاده ایلیه پس درجه درجه هلاکه قریب اولور وکار
آخرتدن بی بهره قالوب اول نعمت وراحته مغرور ومشتغل ایکن برفحوای (حتی اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة
فاذاهم مبلسون) ناکاه بونلری خدای متعال اخذ ایدوب هلاك قیلور پس بو صفت نوعا خلقك مکر وجادولکنه مماثل
ومشاکل اولدیغی اعتباریله حضرت حقه دخی برسبیل مشاکله اسنادی جائز اولدی وبو مکر وجادولکه مشاکل اولان
صفت حضرت حقدن حقدر ومقبولدر باطل وقبیح دکلدر نته کم لباب التفاسیرده مذکوردر که برکمسه سید الطائفه جنید
قدس الله سره العزیز حضرتلرندن سؤال ایلدیکه یا جنید بو نیجه قابل اولور که حضرت حق مکر وکیدی غیریلری
حقنده ذم وقدح ایلدی وآنی ذات مقدسنه اسناد ایدوب (ان کیدی متین) ودخی (ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین
بیوردی جنید حضرتلری بیوردیکه ای سائل بن بیلمزم که سن نه سویلرسن ولکن فلان شاعردن بربیت ادمده واردر
اکر فهم ایلرسك (بیت) ویقبح من سؤالك الفعل عندی) وتفعله بحسن منك ذاکا (بیت) هرچه آن از دکران زشت بود اونه
نکوست) انچه از دوست رسد هرچه شود باشد دوست) کل ما فعل الحبیب حبیب) وکل شیء من الملیح ملیح) هم بو معنایه
دلالت ایلر سائل دیدیکه یا ابا القاسم بن آیت قرآندن سؤال ایدرم سن شعر شاعرله جواب ویررسن حضرت جنید
اخر بو مصرع ایله جواب ویروب بیوردیلر (مصرع) اکر تو فهم نکردی مرا دران چه کناه * پس کلامی ختم قیلدی
مثنوی) جان بابا این نشان قاطعست * کر بمیرد نیز حقش رافعست) ای بابانك جانی بو نشان قاطع وبرهان ساطعدر
اکر پیغمبر اولورسه دخی حق تعالی آنك شانی رافعدر دشمنلرنی اکا تعرض قیلمقدن دافعدر (تشبیه کردن قرآن مجید را
بعصای موسی ووفات مصطفا را علیه السلام نمودن بخواب موسی را وقاصدان تغییر قرآن را با آن دو ساحر که
قصد عصا کردند چون موسی علیه السلام را خفته یافتند) بو سرخ شریف وبو بیان لطیفك معناسی اولدر که قرآن
مجیدی عصای موسایه تشبیه ایلمك ووفات محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمی خواب موسایه تشبیه کوسترمنك
وقرآنك تغییرینه قصد ایدیجیلری اول ایکی ساحر بچه‌یه تشبیه ایلمك بیانندهدر که آنلر حضرت موسی علیه السلامك
عصاسنی ایلتمکه یعنی اوغورلمغه قصد ایلدیلر چونکم حضرت موسایی یاتمش کوردیلر دیمك اولور (م ی) مصطفا را وعده

كردالطاف حق * كرببرى تو نمبرد اين سبق) حق تعالى حضرتلرى محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمه وعده ايلدى
وديديكه يا محمدا كرسن اولسه سن بو سبق اولمز و بو كتاب مستطابى تغيير و تبديل ايتمكه كمسه قادر اولمز (مثنوى) من كتاب
معجزت را رافعم * بيش وكم كن را زقرآن مانعم) بن كتابى و سنك معجزه كى رافع اولورم وعالى قيلورم زياده ونقصان ايديجى
محرفى قرآندن مانع ودافعم سورهٔ حجرده اولان بو آيت كريمه بو معنايه دلالت ايلر قال الله تعالى (انا نحن نزلنا الذكر وانا له
لحافظون) يعنى تحقيقا بز تنزيل ايلدك قرآنى وتحقيقا بز آنى تحريفدن وزياده ونقصاندن حافظلرز كما قيل جعلناه معجزا
مباينا الكلام البشر وقيل الضمير فى قوله له عائد للنبى عليه السلام بو تقدير اوزره معنى وتحقيقا بز او منزل عاليه
اولان قرآنى حافظ ونكهبانز ديمك اولور (مثنوى) من ترا اندرد وعالم حافظم * طاغيانرا از حديثت رافضم) ضمير
حضرت نبى يه عائد اولديغى اوزره حضرته خطاب ايتمك طريقيله بو آيته اشارت اولنسه ده جائزدر زيرا مفهوم بن سنى
ايكى عالمده حافظم وطاغيلرى سنك كلامكدن تاركم ديمك اولور وسورهٔ مائده ده اولان آيت كريمه يه اشارت اولسه ده
اولور كما قال الله تعالى (والله يعصمك من الناس) اى يحفظك من شرهم ومضرتهم انس رضى الله عنه حضرتلرندن
مرويدركه اول حضرت قبل هذه الاية كنديلرى كيجه ايله شر كفاردن حذر ايتدكارى ايچون بعض كمسه لره حراست
ايتدررلردى بو آيت كريمه نازل اولدقدنصكره حارس اولنلره بيورديلركه والله يعصمنى وهو حسبى پس كمسه آنى
حراست ايلمز اولدى (مثنوى) كس تناند بيش وكم كردن درو * تو به ازمن حافظى ديكر مجو) ودخى حضرت حق اول
سلطانه بو كونه وعده بيورديكه يا محمد بر كمسه قادر اولمز اول قرآندن زياده ونقصانله تصرف ايتمكه سن بندن
او بر غيرى حافظ استمه نتهكم سورهٔ يوسفده (فالله خير حافظا وهو ارحم الراحمين) بيوردى (مثنوى) رونقت را روز روز
افزون كنم * نام تو بر زر وبر نقره زنم) سنك رونقكى روز بروز افزون ايلرم ونام شريفكى زر ونقره اوزره اوررم نتهكم الان
التوندن وكموشدن طلسمات اوزره لا اله الا الله محمد رسول الله يازديررلر (مثنوى) منبر ومحراب سازم بهر تو (در محبت
قهر من شد قهر تو) يا محمد بن سنك اعلاى دينك ايچون مساجد ايچره منابر ومحاريب دوزرم محبت واتحادده بنم
قهرم سنك قهرك وكذلك بنم مهرم سنك مهرك اولدى وسكا مخالفت قيلنلر بكا مبغوض وسكا متابعت ايدنلر بكا محبوب
كلدى (قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله) من رآك فقد رآنى ومن اذاك فقد اذانى ومن اطاعك فقد اطاعنى
بو بيت خليفه ده تخلفك عينى اولديغنه اشارتدر (مثنوى) نام تو از ترس پنهان مى كويند * چون نماز آرند پنهان مى شوند
اى حبيبم سنك نام شريفكى الآن اصحابك كفارك خوفندن كيزلو سويلرلر چونكم نماز كتوره لر كفاردن پنهان اولورلر
نتهكم بدايت اسلامده ابوقبيس طاغنده اولان مغاره ده كافرلردن مخفى نماز قيلورلردى تا حضرت عمر رضى الله
تعالى عنهك اسلامنه دك (مثنوى) از هراس وترس كفار لعين * دينت پنهان ميشود زير زمين) يا محمد كفار لعينك
هراس وترسندن سنك دينك پنهان اولوردى زير زمينده (مثنوى) من مناره پر كنم آفاق را * كور كردانم
دوچشم عاقرا) بن مناره يى پر ايلرم آفاقه وعاصى اولنك ايكى كوزنى كور ايلرم (مثنوى) چاكرانت شهرها
كيرند وجاه * دين تو كيرد زماهى تا بماه) سنك چاكران شريعتك وخادمان سنتك شهرلرى طوته لر وضبط ايده لر
ومنصب ومرتبه صاحبى اوله لر ودائما اعدايه غلبه قيله لر كما اخبر النبى صلى الله عليه وسلم لا تزال طائفة من امتى
ظاهرين على الحق حتى يأتى امر الله سنك دينك ماهيدن ماهه دكين وشرقدن غربه دكين دنيايى طوته (مثنوى
تا قيامت باقيش داريم ما) تو مترس ازنسخ دين اى مصطفا) قيامته دك آنى باقى طوته رز اى مصطفى سن دينك
نسخندن قورقمه يعنى سنك دينك سائر اديان كبى منسوخ اولمز بن آنى حفظ ايلرم ديدى (مثنوى) اى رسول ما تو جادو
نيستى * صادقى هم خرقهٔ موسيستى) اى بزم رسولمزسن جادو دكلسن نتهكم كفره اول حضرته ساحر كذاب ديديلر كما
حكى الله عن الكافرين فى سورهٔ ص (وعجبوا ان جاءهم منذر منهم فقال الكافرون هذا ساحر كذاب) وبونك امثالى
قرآنده چوق واقع اولمشدركه اول حضرته سحر اسناد قيلمشلردر اى بزم رسولمزسن صادقسن وهم خرقهٔ موساسن
يعنى انكله رسالتده هم لباسسن نتهكم اكا خرقهٔ رسالتى كيدرردم سكا دخى خرقهٔ رسالتى كيدرردم پس هم خرقه اولديكز
ديمك اولور (م ى) هست قرآن مر ترا همچون عصا) كفرها را در كشد چون اژدها) قرآن عظيم تحقيقا سكا موسى عصاسى
كبى اولدى نتهكم عصا مخيلات اولان حبال وعصايى چكدى ومحو ايتدى حضرت قرآن دخى كفرلرى ومعاصى يى
چكر وازاله ايدر (مثنوى) تو اكر در زير خاكى خفتهٔ * چون عصايش دان تو آنچه كفتهٔ) بحكم قول الموت نوم ثقيل
اكر سن زير خاكده ياتمش ايسك اول موسى عليه السلامك عصاسى كبى محفوظ بيل اول نسنه يى سن كلام حقدن
سويلدك (مثنوى) قاصدانرا بر عصايت دست نى * تو بخسب اى شه مبارك خفتنى) سنك عصاكه يعنى كتاب خدايه
تحريف وتبديل قصد ايدنلر ايچون دست يوقدرسن اى شاه رسالت مبارك ياتمغله يات واستراحت ايت (مثنوى)

تو بخفته نور تو بر آسمان * بهر پيكار توزه كرده كمان) سن ياتمش سن سنك نور شريفك آسمان اوزره سنك جنك وپيكارك
ايچون ياى كرشله در يعنى تيغ قهرى اعداى دين ايچون حاضر ايلدى (م ى) فلسفى وآنچه پوزش مى كند * قوس نورت
تير دوزش مى كند) جملهٔ اعداى ديندن بريكه فلسفيدر اول فلسفى واول نسنه كه آنك دهانى ايلر ولسانى سويلر سنك
نورجانك كمانى آنى وآنك اغزنك ايلديكنى تير دوز ايلر عقلى مرشد وپيشوا اتخاذ ايدن وشرع رسولى قويوب مذهب عقله
كيدنلره فلسفى ديرلر وفلسفينك زعمى بودركه انبياى عظام عليهم الصلوة والسلام قاصر فهمان عوام ايچون بعث
اولنمشلردر كامل العقل ايچون دكل زيرا عقلى كامل اولان پيغمبره محتاج اولمز وخدايه دليل وهادى همان عقلدر عقله
او يمان خالقنى بيلمز پس بز كه كامل العقل اولان طائفه بز انبيايه تابع اولمق بزه واجب ولازم دكادر بلكه عقلمزه رنه
شيئ كه معقول كوره ومقبوليتنه حكم قيله آنى اشلرز عقلا او بروز غيره تقليد عوام كالهوام كاريدر ديرلر پس بويله
دين طائفه يه اول حضرتك نور شريفى تير قهرى احضار ايلمشدر نبوتى حقنده وقرآن حقنده هرنه سويلرسه آنك
قوس نورى فلسفينك ايلديكى واغزينك سويلديكنى تير دوز ايلر يعنى ابطال واهلاك ايلر واكر فلسفى بو كونه اعتقاد
فاسدنى اول حضرتك علما وورثاسى قتنده اظهار ايلرسه بونلر اول حضرتك نورنك قوسى كبيدر پس سهام احكام
شرعيه ايله آنى قتل ايدرلر پس بو كونه تير وكمانك خوفندن بو زمرهٔ فجره فاچوب اكثرى اختفا واستتار سمتنه كيدرلر
واكثرى دخى كاوب ظاهرا اول حضرتك شريعتنه تحصن ايدرلر تا كم ظاهرا تيردوز اولمقدن امان بوله لر (م ى) آنچنان
كرد وآن افزون كه كفت) او بخفت وبخت واقبالش نخفت) خداى تعالى حضرتلرى فى الحقيقه انجلين ايلدى وآندن
زياده ايلديكه ديدى او حضرت نبى عليه السلام روضهٔ شريفه سنده ياتدى وآنك بخت واقبالى ياتمدى واو يومدى بلكه
روز بروز قوى تر وافزونتر اولدى (مثنوى) جان بابا چونكه ساحر خواب شد) كار او بى رونق وبى تاب شد) اى بابانك جانى
چونكم ساحر نائم اولدى آنك كارى بى رونق وبى تاب اولدى بو بيت اول ساحر مردهنك كندى فرزندلرينه ديديكى
كلماتدر يعنى كندى اوغللرينه ديدى اى بابانك جانلرى چونكم ساحر اويويه آنك كارى باطل وبى رونق اولور وفرسز
ونورسز قالور اماننى بويله دكلدر ديو خبر ويردى (م ى) هر دو بوسيدند كورش را ورفت) تا بمصر از بهر آن پيكار زفت پس
اول هر ايكى ساحرلر اول پدرلرينك قبرين اوپديلر مصره دك آنك جنك عظيمندن ايچون كتديلر (مثنوى) چون بمصر
از بهر آن كار آمدند * طالب موسى وخانهٔ او شدند) چونكم اول كاردن اوترى مصره كلديلر موسى عليه السلامك
طالبى ودخى آنك خانه سنك طالبى اولديلر (م ى) اتفاق افتاد كان روز ورود) موسى اندر زير نخلى خفته بود * اتفاق واقع
اولديكه اول ورود كونى يعنى آنلرك مصره داخل اولدقلرى وموسى عليه السلام حضرتلرنى طلب قيلدقلرى كون اتفاق
بويله دوشديكه موسى عليه السلام بر خرما اغاجنك دبنده والتنده ياتمش ايدى (مثنوى) پس نشان دادندشان
مردم بدو) كه بروان سوى نخلستان بجو پس مردملر آنلره حضرت موسى عليه السلامك نشانك ويرديلر وبويله ديوكه
بورى اول خرمالق طرفنده استه آنده بولورسن ديديلر (مثنوى) چون بيامد ديد در خرمابنان) خفتهٔ كو بود
بيدار جهان چونكم اول ساحرلرك هر برى كلدى وخرماد بلرنده بر خفته كورديلركه اول جهانك بيدارى ايدى (م ى)
بهر نازش بسته او دو چشم سر) عرش وفرشش جمله در زير نظر * نازدن واستراحتدن اوترى باغلمش اول باشنك ايكى
كوزنى عرش وفرش ومافيها جمله آنك نظرى آلتنده ايدى انبياى عظام عليهم السلامك وكذلك وارث انبيا واولياى
كرامك نوملرى بو قبيلدندر اكرچه ظاهرا ديدهٔ سرلرى بسته در ولكن ديدهٔ سرلرى حق جانبنه كشاده در پس حقله بيدار
اولان چشم باطنه نوم ظاهر ضرر ويرمز نتهكم حقله بيدار اولميان قلبه ظاهرا بيدار اولمق منفعت ويرمز (م ى) اى بسا
بيدار چشم وخفته دل * خود چه بيند چشم اهل آب وكل) اى چوق كمسنه بيدار چشمدر وخفته دلدر مثل اهل الدنيا
واصحاب النفس والهوى خود نه كورر اهل آب وكلك كوزى كورمز الا حيوان لا يعلم كبى انجق محسوساتى كورر (م ى)
آنكه دل بيدار دارد چشم سر * كر بخسبد بر كشايد صد بصر) اول كمسه كه دل بيدار طوترا كر آنك چشم سرى اويويه صد
بصر معنوى كشاده ايلر وعالم مثالك عجايبنى ومراتب ملكوت وجبروتك غرايبنى سير قيلور بو كونه كمسه لرك نومى
غفلت نفسانى ورجس شيطانيدن حاصل اولمز شيطان بونلردن بيدارلق وقتنده نيجه فرار ايلرسه نوم حالنده دخى اويله
فرار ايلر نتهكم بايزيد قدس الله سره العزيز بر كون بر مسجد قپوسنده بر شيطان كوردى ديديلر بوراده نه استرسن
ديديكه شو مسجد ايچنده نماز قيلان كمسه يى اضلال ايتمك استرم ولكن قورقرم كمدن قورقارسن ديد كده ديديكه اول
نماز قيلان كمسه نك ياننده بر خفته بيدار دل وار در آنك باطنندن خوف ايلرم بايزيد حضرتلرى سبحان الله اكثر ناس بونى
بر عكس قياس ايدرلر ونوم العالم خير من عبادة الجاهل حديث شريفنك سرندن غافل اولوب بيدارلقدن مراد همان
چشم سرك كشاده اولمسنى زعم ايدرلر ديدى (م ى) كر تو اهل دل نهٔ بيدار باش) طالب دل باش ودر پيكار باش) بو نوم

عبادت اولمق وياتق طاعت مرتبه‌سن بولمق اهل دله نسبتله درا كرسن اهل دل دكل ايسك بيدار اول وكيجه‌لرى احيا ايله
ونفس وتنه اسير اولمغى قوكوكل طالبى اول دائما نفسله مجاهده‌ده اول طالبه محصل كلام كل نوم حرامدر كما قال بعض
المشايخ (بيت) عجبا للمحب كيف ينام * كل نوم على المحب حرام) ومحب اولانلرك نومى نوم غرقى كبى ارامدر كما قيل
فى شانهم نوم المحبين نوم الغرقى واكلهم اكل المرضى (م ى) وردلت بيدار شدمى خسب خوش) نيست غائب ناظرت از پنج
وشش) اما قلبك حقله بيدار اولديسه خوش اويو هيچ ضرر يوقدر باطنك پنج وششدن غافل اولمز يعنى قلبك بيدار اوله
پنج حواس وشش جهاتدن غائب اولمز وبونلرك مشاهده‌سى برشيئ منع قيلمز اكثر نسخه‌لرده هفت وشش واقع اولمشدر
بوتقدير اوزره معنى سنك نظرك هفت سماوات وشش جهاتك سيرندن غائب اولمز (م ى) كفت پيغمبر كه خسپد چشم من
ليك كى خسپد دلم اندر وسن) حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام بيورديلركه عيناى تنامان ولا ينام قلبى عن ربى
يعنى بنم ايكى كوزم اويورولكن بنم قلبم اويقو ايچره چقن اولور بو حديثك شرحى مفصلا ايكنجى جلدك اواخرنه قريب
صوفئ بسيار خوار وبسيار كو حكايه‌سنده مرور ايلدى انده طلب اولنه (مثنوى) شاه بيدارست حارس خفته كير
جان فداى خفتكان دل بصير) شاه بيدار در حارسى خفته طوت يعنى كوكل كه بيدار اوله چشم ظاهرى خفته فرض
ايت هيچ ضرر لازم كلمز جان فدا اولسون قلبى بصير اولان خفته‌لره (مثنوى) وصف بيدارئ دل اى معنوى (درنكنجد
درهزاران مثنوى محصل كلام ونتيجهٔ مرام كوكل بيدارلغنك وصفى اى معنوى دل اولان كمسه هزاران
مثنوى شريفه صغمز بومقدار قليل كثيره دليل اولور وعارفه براشارت كفايت قيلور (مثنوى) چون
بديدندش كه خفته ست اودراز) بهر دزدئ عصا كردند ساز چونكم ساحرلر اول موسى عليه السلامى كورديلركه حين
نومده مستلقيا على الظهر ياتمش مستلقيا على الظهر ياتمق ادب انبيادر كما قال الشيخ الاكبر فى الفتوحات ما نبى اذا اراد ان
ينام الا ينام مستلقيا على ظهره ومستقبلا الى القبلة على شقه الايمن پس آنلر عصانك دزدلكندن اوترى دوزن ايتديلر
(مثنوى) ساحران قصد عصا كردند زود * كز پسش بايد شدن وانكه ربود) ساحرلر على الفور عصايى اوغورلمغه قصد
ايتديلركه آنك اردندن كلوب صكره اول عصايى قاپمق كرك ديديلر (م ى) اندكى چون پيشتر كردند ساز) اندر امدان عصا
دراهتزاز) برازجق چونكم ايلرولك دوزن ايتديلر وعصانك اخذنه برايكى قدم ايلرو كتديلر اول عصا فى الحال حركت
واضطرابه كلدى (مثنوى) انچنان برخود بلرزيدان عصا * هردو برجا خشك كشتند ازوجا) اول عصا كندى اوزرنه
انچلين ديتردى وحركت ايلدى كه اول ساحرلرك هرايكيسى قورقولرندن طوردقلرى يرده قورو اولديلر وبى درمان قالديلر
مثنوى) بعد ازان شد اژدها وحمله كرد) هردوان بكريختند وروى زرد) اندنصكره اژدرها اولدى وآنلر اوزرنه حمله ايتدى
آنلرك هرايكيسى يوزلرى صاروقاچديلر (مثنوى) رودر افتادن كرفتند ازنهيب * غلط غلطان منهزم در هرنشيب
نهيبدن وخوفدن هربرى يوزلرى اوزره دوشمك دوتديلر هربراچقده يوارلنه‌رق منهزم اولديلر وكوجله افتان وخيزان
فرار قيلديلر (مثنوى) پس يقينشان شد كه هست از آسمان * زانكه مى ديدند حد ساحران) پس آنلره يقين اولديكه
موسى عليه السلام حضرتلرى آسماندندر وحضرت يزداندندر زيرا كه ساحرلرك حدنى كورمشلرايدى وساحرلرك
قوتى نه مرتبه‌ده اولديغنى بيلمشلرايدى (مثنوى) بعد ازان اطلاق وتبشان شد پديد * كارشان تا نزع جان كندن رسيد)
يعنى بوقدر آلام وشدايدى كوردكده ايچى كتمك وحمى طوتمق كمال خوفلرندن بونلره ظاهر اولدى بونلرك كارى حتى
حالت نزعه وجان چيقمغه يتشدى (مثنوى) پس فرستادند مردى ان زمان) سوى موسى ازبراى عذران پس برآدم
كونديرديلر اول زمانده ياخود فى الحال حضرت موسى عليه السلام جانبنه اول ايتدكلرى كستاخلغك عذرندن اوترى
بويله ديو (مثنوى) كامتحان كرديم مارا كى رسد * امتحان توا كرنبود حسد) كه بز امتحان ايلدك بزه قچن يتشوردى سنى
امتحان ايلمك كلكده بزم سكا حسدمز اولمسيدى يعنى مقدما بزم سكا حسدمز اولديغندن اوترى بز سنى امتحان ايلدك
مثنوى) مجرم شاهيم ومارا عفو خواه) اى توخاص الخاص دركاه اله برشاه كريمك مجرملريز بزه سن عفو استه اى سن
دركاه الهك خاص الخاصى سن ديديلر (مثنوى) عفو كرد ودرزمان نيكوشدند * پيش موسى برزمين سرمى زدند حضرت
موسى عليه الصلوة والسلام آنلرى عفو ايلدى فى الحال اى اولديلر وبخت وسعادت بولديلر حضرت موسى عليه
السلامك حضور شريفنده باش قوديلر (مثنوى) كفت موسى عفو كردم اى كرام) كشت بردوزخ تن وجان تان حرام
موسى عليه السلام حضرتلرى آنلره ديدى اى كريملر بن سزى عفو ايلدم سزلك تن وجانكز دوزخه حرام اولدى ديديلر
م ى) من شمارا خود نديدم اى دويار * اعجمى سازيد خود را ازاعتذار) بو بيت شريف تجاهل عارف قاعده‌سنه اشارتدر
يعنى بعد التعارف اظهار جهل ايتمك بعض محلده عرفانك شانيدر نته كم حضرت موسى عليه السلام بونلره ديديكه
اى كرام سزى عفو قيلدم وسزلك ايله سرا ومعنا اشنا اولدم لكن ظاهرا بن سزى كورمدم اى ايكى يار سزدخى هربريكز

كنديكزى اعجمى دوزك اعتذار بوتندن (مثنوى) همچنان بيكانه شكل وآشنا * درنبرد ايد بهر پادشا) انچلين كه
بيكانه شكل واشنا درون جنكه كلك پادشاهدن اوترى ديدى (مثنوى) پس زمين را بوسه دادند وشدند * انتظار
وقت وفرصت مى بدند) پس زمينه بوسه ويرديلر وكتديلر وقتك وفرصتك منتظرى اولديلر واول يوم موعود كلنجه‌يه دك
تأخير وتوقف قيلديلر (جمع آمدن ساحران از مداين پيش فرعون وتشريفها يافتن ودست برسينه زدن درقهر خصم او
وكفتن كه اين را برمانويس (مثنوى) تابفرعون آمدندان ساحران * دادشان تشريفهاى بس كران) اول ساحرلر
فرعونه دك كلديلر فرعون آنلره چوق آغر تشريفلر ويردى وآنلره مقرب اولمقلغه ودخى نيچه تشريفلر بولمقلغه وعده‌لر
ايركوردى نته كم بو آيت كريمه‌ده آنلرك حالنى حق تعالى حكايه ايدوب بيوردى (وجاء السحرة فرعون قالوا ان لنا لاجرا
ان كنا نحن الغالبين قال نعم وانكم لمن المقربين (مثنوى) وعدهاشان كرد وپيشين هم بداد * بندكان واسبان ونقد
وجنس زاد) آنلره وعده‌لر ايلدى وهم پيشين بنده‌لر واسبلر ونقد وبونلر جنسى شيلر وزاد ويردى واحسانله بونلرى مسرور
ايدوب كنديه مقرب اولمق مرتبه‌سنه ايركوردى (مثنوى) بعد ازان ميكفت هين اى سابقان * كرفزون آيد اندر
امتحان) اندنصكره بونلره ديدى اكاه اولك اى سابقلر اكر بز امتحان ومجاهده‌ده وتجربه‌ده زياده كلسز وموسى ايله
هارون اوزره غالب اوله‌سز (مثنوى) برفشانم برشما چندان عطا * كه بدرد پردهٔ جود وسخا) سزلك اوزريكزه اول
قدر عطا نثار ايليم كه اول عطالر جود وسخا پرده‌سنى يرته وغيريلرك ايلديكى جود وسخانك رونقنى قوميه
(مثنوى) پس بكفتندش باقبال توشاه) غالب آييم وشود كارش تباه پس (وقالوا بعزة فرعون انا لنحن الغالبون) آيت
كريمه‌سنك مفهومى اوزره ديديلركه سن شاهك اقبال وعزتى حقيچون وياخود عزت واقبالى سببيله بز غالب كلورز اكا
وآنك كارى تباه اولور (مثنوى) مادرين فن صفدريم وپهلوان) كس ندارد پاى ما اندرجهان) بز بوفنده صفدرلرز
وپهلوانز بركمسه جهان ايچره بزم ايامغزى طوتمز وبويولده استديكمز كبى تك وپو ايلمكدن منع ايتمكه قادر اولمز ديديلر
مثنوى) ذكر موسى بند خاطرشان شدست) كين حكايتهاست كه پيشين بدست) قصه‌ده موسى عليه السلامك
ذكرى مستمعينك خاطرلرينه قيد اولمشدركه بوذكر اولنان قصه شول حكايتلردركه پيشين واقع اولمشدر وزمان
سلفده مرور قيلمشدر (م ى) ذكر موسى بهر روپوشست ليك * نورموسى نقد تست اى مردنيك) اى طالب ذكر موسى
روپوش اولمق ايچون وتصريح بالذكردن اجتناب قيلمق ايچوندر ولكن نورموسى عليه السلام سنك كندى نقدكدر اى
مردنيك نهايت افاقده اولنك ذكرى انفسده اولنى بيلمك وكوسترمك ايچوندر كما قال الله تعالى (سنريهم اياتنا فى الافاق
وفى انفسهم حتى يتبين لهم انه الحق) زيرا خارجده هرنقدر آثار وآيات وار ايسه آنك نمونه‌سى انفس انسانيه‌ده مقرردر
كما قال الله تعالى (وفى الارض آيات للموقنين وفى انفسكم افلا تبصرون (مثنوى) موسى وفرعون درهستئ تست *
بايد اين دوخصم را درخويش جست) پس موسى وفرعون سنك كندى وارلغكده يعنى وجودكده در بو ايكى خصمى
كندكده ديله‌مك كرك مثلا روحك موسى وعقلك هارون ونفسك فرعون وهوانك هامان كبيدر كما قال الشيخ الاكبر
(بيت) روحى موساى وعقلى هارون * نفسى فرعون وهواهامان) وقرأن وياخود عرفان وايقان عصا كبيدر
ونور توحيد يد بيضا كبيدر وقوت وهميه وخياليه ايكى ساحر كبى واوهام وخيالات نفسانى ووساوس شيطانى
سحرهنك حبالى وعصاسى كبيدر پس فرعون نفس جانبندن بو ايكى ساحروش اولان قوتلر خيالات فاسده خيالى
ميدان قلبه القا ايلسه‌لر (فاوجس فى نفسه خيفة موسى) آيت كريمه‌سنك مفهومنجه موساى روحه خوف كلوب
نفسنده رعب ومخافتى اضمار ايلر وچقن (لا تخف انك انت الاعلى) خطابنه حضرت خدادن مظهر اولدقده
والق ما فى يمينك تلقف ما صنعوا) امرنى اكا الهام قيلدقده عصاى معناى قرأنى وياعرفان وايقانى باذن الله ميدان
قلبه القا ايلردرحال اول خيالات فاسده‌يى ازاله ومحو ايلر پس غير احوالى دخى وجودكده بوكه كوره‌بول (مثنوى)
تا قيامت هست از موسى نتاج * نور ديكر نيست ديكر شد سراج) قيامته دك موسى وفرعوندن نتيجه ونمونه واردر
اكر انفسده بولمق استرسك ذكر اولنان واكر افاقده بولمق استرسك نتاج موسى شيخ كامل ومرشد فاضلدر وهارون
اكا معاونت ايلين عاقلدر وعصا قرأن وفرعون اهل نفس واصحاب عصيان وطغيان وهامان اخوان شيطان اولان
اصحاب خذلاندر وسحره‌دن مراد اهل تزوير اولان فسقه وسحرلرندن مراد خدعه ومكرلرى اولور پس قيامته دك
بونلرك نتاج والى باقى اولور پس الى الآن وبعد الزمان نور موسى ديكر دكلدر ولكن محل نور اولان چراغ ديكر اولدى
مثنوى) اين سفال واين فتيله ديكرست * ليك نورش نيست ديكر زان سرست) بو ساقسى وبو فتيله يعنى بو چراغ وبو
فتيله كه مراد جسد وروح حيوانيدر ايكن بونك نورى نور متقدمنه مغاير دكلدر اول طرفدن درجمله‌سى (م ى) كرنظر
درشيشه دارى كم شوى * زانكه ازشيشه ست اعداد دوى) اكر نظر قناديل وجود انبيا واوليايه طوترسن توحيد

حقیقتدن کمراه اولورسن زیرا که بو اعداد واثنینیت شیشهای اجساد وصوردن حاصلدر (مثنوی) ورنظر بر نور داری وارهی) ازدوی واعداد جسم منتهی وا کر نظرکی نور توحیده طوته سن قورتلورسن ایکیلکدن ومتناهی اولان جسمك احصا واعدادندن ویا خود عددلرندن (لانفرق بین احد من رسله) ایت کریمه سنك سرنی طویوب ومقام اتحاده واصل اولوب تفرقه دن نجات بولورسن (مثنوی) ازنظر کاهست ای مغز وجود * اختلاف مؤمن وکبر ویهود) ای مغز وجود نظرکاهدندر مؤمن وکبر ویهودك اختلافی وسائر طائفه نك دخی مغایرتله اتصافی اکر حقیقت واحده یه نظر اولنسه اختلاف برطرف اولوردی وهر طائفه مظاهر اسما وصفات الهیه اولدیغی ظهوره کاوردی اختلاف مظاهر اختلاف ظواهردندر وبو قدر صفات مختلفه واسامی متعدده ایله اولان خود فی الحقیقه عین واحده در پس اول عین واحده یی هرکس استعداد وقابلیتی مقداری بولمش وعین ثابته سنده اولان قدره واصل اولمشدر واختلافات قبایلدن مذاهب مختلفه واشخاص متنوعه وطوائف متعدده ظهوره کلمشدر نته کم بو معنایه مناسب عین واحده اولان بلده ناسك اختلافنی کتوروب حکایه بیوررلر (اختلاف کردن در چکونکی وشکل پیل (مثنوی) پیل اندر خانهٔ تاریك بود * عرضه را اورده بودندش هنود) مثلا بر تاریك اوده فیل وارایدی هندیلر آنی خلقه عرضه ایلمکدن اوتری کتورمشلر ایدی (مثنوی) از برای دیدنش مردم بسی * اندران ظلمت همی شد هر کسی) آنی کورمکلکدن اوتری چوقلق مردم اول ظلمت ایچره هر برکسه کتدی واول فیلی قیاسله بیلمکه قصد ایتدی (مثنوی) دیدنش با چشم چون ممکن نبود * اندران تاریکیش کف می بسود) آنی کوز ایله کورمك چونکم ممکن اولمدی اول قرا کولقده اکا هرکس ال سوردی والیله استدلال قیلدی (مثنوی) ان یکی را کف بخرطوم اوفتاد * کفت همچون ناودانست این نهاد) اول برکسه نك دستی فیلك خرطومنه واقع اولدی اولوق صانوب دیدی بو نهاد بو طبیعت اولوق کبیدر نهادده مضاف مقدر اولوب صاحب نهاد تقدیرنده اولور (مثنوی) ان یکی را دست بر کوشش رسید * ان بروچون بادبیزن شد بدید) اول برکسه نك الی آنك قولاغنه ایرشدی اول قولاق آنك قتنده مروحه کبی بدید اولدی واول فیلی یلپزه کبی ظن ایلیوب اکا یلپزه کبی اعتقاد ایلدی (مثنوی) ان یکی را کف چو بر پایش بسود * کفت شکل پیل دیدم چون عمود) اول برکسه نك الی چونکم آنك اياغنه سورتدی اول کمسه آنی عمود کبی ظن ایلیوب دیدی پیلك شکلنی عمود کبی کوردم اول پیل کویا برعموده بکزردیدی (مثنوی) ان یکی بر پشت اونهاد دست * کفت خود این پیل چون تختی بدست) اول بریسی آنك ارقه سنه آل قودی دیدی بو پیل خود بر تخت کبی اولمشدر وآنك وجودی تخته مشابه کلمشدر دیدی (مثنوی) همچنین هریك بجزوی که رسید * فهم ان می کرد هر جا که شنید) بو نجلین هر برکسه بر جزوه که ایرشدی هر نه یرده که اول پیله متعلق بر سوز ایشتدی ایسه آنی فهم ایتدی وکندینك دست عقلی ایرشدیکی وقیاس ایلدیکنه کوره آنی ادراك ایتدی (مثنوی) ازنظر که کفتشان شد مختلف * ان یکی دالش لقب داد این الف) محل نظردن بو مستدللرك کفت وکویی مختلف اولدی زیرا هر برینك نظری تعلق ایلدیکی محل محل قیاسلرینه موافق ایدی ولهذا اول بریسی اکا دال لقب ویردی وبوبری الف یعنی برکسه اکا دال کبی اکری وبری الف کبی طوغری لقب ویردی پس من وجه خطا ومن وجه اصابت ایلدیلر نظرلری تعلق ایلدی واول جزؤ معینی کل ظن ایلیوب محله نسبت مصیب اولدیلر وکل وجوده نسبتله خطا قیلدیلر کذلك اصحاب مذاهب مختلفه وارباب ملل ونحل متنوعه هر برینك نظرلری مرتبهٔ کلیهٔ الهیه دن بر مقدار معینه تعلق ایدردی اول جزؤ معینی کل ظن ایلیوب مظنون ومعتقدی اولان مرتبه دن خبر ویردیلر پس بر آخر مرتبه نك اهلنه نسبت آنك اعتقاد واجتهادی خطا اولور ومخالف قیلور (مثنوی) درکف هریك اکر شمعی بدی * اختلاف از کفتشان بیرون شدی) اکر هر برینك دست قلبنده شمع مشاهده ونور معاینه اولیدی اختلاف بونلرك کفت وکویندن خارج اولیدی وهر بری اهل الله اولوب مستجمع جمیع اوصاف ومراتب ومشتمل جملهٔ معتقدات مذاهب اولان مرتبهٔ الوهیتی بولیدی ومشاهده قیلیدی (مثنوی) چشم حس همچون کف دستست بس * نیست اورا برهمهٔ او دست رس) حس کوزی الك آیه سی کبیدر ادراك حقیقت ایلمکده انجق اول فیلك دوکلی اعضا واجزاسنه انکچون دسترس اولمق بو قدر واحاطه ممکن دکلدر پس عقل جزوی چشم حسی کبیدر ادراك حقیقة الحقایق ایلمکه اکا طاقت وقدرت مرتبهٔ کلی فهم ایلمکدن قوت باصره وقوت لامسه کبی عاجزدر پس بحر الحقایقك مشاهده سنه دیدهٔ عقل کلی لازمدر نته کم بیوررلر (مثنوی) چشم دریا دیکرست وکف دکر * کف بهل وزدیدهٔ دریا نکر) دریانك کوزی یعنی دریانك مشاهده سنه لایق اولان کوز غیریدر وچشم کف غیریدر که اول بو چشم صورتدر کفی قو اول صورت وچشم صورتدر وبحر حقایقه دریا کوزندن نظر ایله یعنی دریای حقیقی کورمك استرسك دیدهٔ حق بینله نظر ایله حق کوزندن غیری کوز حقی کورمز

ولهذا الا یری الله الا بالله ولا یعرف الله غیر الله دیدیلر رأیت ربی بربی فقال من انت فقلت انت دیدیلر بو معنایه اشارت ایلدیلر (مثنوی) جنبش کفها ز دریا روز وشب * کف همی بینی ودریا نی عجب) کفلرك جنبشی دریادندر روز وشب یعنی کفلر منزله سنده اولان صور محسوسه نك حرکاتی دریای حقیقتدندر علی التوالی کفی کورر ودریای حقیقتی دکل عجبدر عقل سلیم وفهم مستقیمی اولان کمسنه بونی بالبداهه ادراك ایلر که کفلرك وکوکبو کلرك دریا اوزره اولان حرکات وسکناتی دریادندر وقس علی هذا صور الاشیاء واجساد الخلایق (مثنوی) ما چو کشتیها بهم بر می زنیم * تیره چشمیم ودر آب روشنیم) بز جمله مز فی المثل کشتیلر کبی بری بریمزه اورورز وکاه متصل وکاه منفصل اولورز بو باعث حرکات وملاقات اولان آب روشندن تیره چشمز وحال بو که آب روشنده یز وحرکات وسکناتمزه باعث وبادی اولدر (مثنوی) ای تو در کشتئ تن رفته بخواب * آب را دیدی نکر در آب آب) ای غافل سن کشتئ تنده خواب غفلته کتمشسن محرك کشتئ بدن اولان آب روحی کوردك آبك ابنه نظر ایله (مثنوی) آب را آبیست کو می راندش * روح را روحیست کو می خواندش) صویك صویی واردر که اول آب ثانی اولی سوررو اجرا ایلر آبك آبندن مراد عند الحکما عقل فعالدر که آبده وغیر عناصرده باذن الله متصرفدر وعند المشایخ الصوفیه ماده وجمیع اشیاده ساریه اولان هویت الهیه در که آبی سوررو آندن (وجعلنا من الماء کل شیء حی) فحواسنجه هر شیئی احیا ایلر وماء الماء فی الحقیقه الماء الذی قال الله تعالی فیه (وعرشه علی الماء) ومن جنس هذا الماء کان ما غسل به جبرائیل علیه السلام صدر رسول الله صلی الله علیه وسلم کما ثبت فی الحدیث الصحیح وذکر المفسرون فی تفسیر (الم نشرح لك صدرك) وروحك روحی واردر که اول روح ثانی روح اولی اوقورواستدیکی جانبه دعوت قیلور روحك روحندن مراد مظهر حیات الهیه اولان حقیقت محمدیه درکه اکا روح الارواح دیرلر حیاتبخش جمیع ارواح اولدیغیچون وجمله ده تدبیر وتصرف قیلدیغیچون بو روح روحه مظهر ووارث اولان کبارك لسانی بو کونه ترنم ایلر وبو وجهله سویلر (بیت) انا القرآن والسبع المثانی * وروح الروح لا روح الاوانی) وقال ابن الفارض مناسبا لهذا المحل ایضا (بیت) وروحی للارواح روح وکلما * تری حسنا فی الکون من فیض طینتی (مثنوی) موسی وعیسی کجا بد کافتاب * کشت موجودات را می داد آب) حضرت موسی وحضرت عیسی علیهما السلام نه یرده ایدی اول وقتده که آفتاب حقیقة الحقایق اولان ذات الهی موجودات ومکونات کونیه یه آب حیات حقیقی ویردی وبو جمله یی (وجعلنا من الماء کل شیء حی) آیت کریمه سنك فحواسنجه آب حقیقتدن دیری کوردی قال الشیخ الاکبر فی الفصوص فکل شیء اصله الماء الا تری العرش کیف کان علی الماء لانه منه تکون کل شیء مولانا عبد الرحمن جامی رحمه الله بو کلامك شرحنده دیر که الماء الذی هو اصل کل شیء لیس الا النفس الرحمانی وانما اطلق اسم الماء علیه للطف سریانه فی الاشیاء وعرشدن مراد بو راده ملك الهیدر کما قال القیصری ان العرش الذی علی الماء هو الملك اذ العرش کما یطلق ویراد به الفلك الاطلس کذا یطلق ویراد به الملك پس عرش جمیع موجودات نفس رحمانیه آبدن متکون اولدی وکشت کائنات نشو ونما وحیاتی بو آبدن بولدی وحضرت خداوندکارك دخی آبدن مرادی بو اولدی فافهم (مثنوی) آدم وحوا کجا بد آن زمان) که خدا افکند این زه در کمان) حضرت آدم وحوا علیهما السلام اول زمان نه یرده ایدی که خدای متعال بو کرشی یایه براقدی یعنی اصل انسان اولان آدم وحوا انك نام ونشانی یوغدی دخی (لم یکن شیأ مذکورا) مرتبه سنده ناموجود ایکن خدای متعال اول زمانده بو حیات وظهورات کرشنی کمان اکوانه براقدی وتیر تقدیری استدیکی جانبه اتدی بعد زمان کثیر آدم وحوایی واولادنی اکا هدف ایتدی پس قوس کائناتك زهی قیومیت حقله قوریلوب مهیا اولمسی وتیر تقدیرك اتلوب اصابت قیلمسی وقواس حقیقتك کمان اکوانده کیف ما یشاء حکمنی انفاذ ایتمسی انسان ظهورندن اول ایدی پس انسانك وجودی ظهوره کلدی اصل تبدیل وتغییره وتصریف وتقدیره هدف ونشان اولدی تا کم رامئ حقیقتده عارف اولوب امر نه رام اوله (مثنوی) این سخن هم ناقصست وابترست * آن سخن که نیست ناقص آن سرست) بو کلام هم ناقص ونا تمامدر یعنی بو حضرت خدایی کاه فیله وکاه دریایه وکاه آبه وکاه قواسه تمثیل ایلدیکمز واجساد عالم وآدمه کاه کف وکاه کشتی وکاه کمان سویلدیکمز سوزهم ناقص ونا تمامدرکه بو قدر سوز وهزار بوندن زیاده کلمات کثیره دخی اواسه بحر معنایی وقواس اعلایی بکماله تعریف وتوصیفه قادر اولمیوب ناقص وابتر قالمق مقرردر واول سوز که ناقص وابتردکلدر اول حقیقت طرفنده ومتکلم حقیقی جانبنده در اول متکلم حقیقی بکماله نه کندی ذاتنی کلام با کمال ایله توصیف ایدر واستدیکی بنده سنه اول کلام تامك اسرارینی تعریف بیورر (م ی) کر بکوید زان بلغزد پای تو) ور بکوید هیچ ازان ای وای تو) اکر بر کامل تمام اولان کلامك حقیقتنه واصل اولوب سکا اول سخن کاملدن سویلسه سنك اياغك طاینور مثلا پیغمبر علیه الصلوة والسلامك متشابهاتدن بیوردیغی کبی کما قال النبی صلی الله علیه وسلم رأیت ربی فی صورة شاب امرد قطط وقال علیه السلام

فضلك الله البارحة قال صلى الله تعالى عليه وسلم في الحديث القدسي كنت سمعه وبصره ويده التي يبطش بها ورجله
التي يمشي بها اوبونك امثالی احاديث شريفه چوقدر وكلمات اولياىه نهايت يوقدر اكر هيچ اول كلمات تامه دن سكا
سو يلنرسه وكلموا الناس على قدر عقولهم حديثنك مقتضاسيله عمل ايدوب عقلك يتديكی مرتبه دن سو يلرسه ای وای
سكا كه سخن كاملدن محروم اولورسن وكلمات تامه دن بی بهره قالورسن (مثنوى) ور بگويد در مثال صورتی * بر همان
صورت بچفسی ای فتی) بونده ايكی وجه جائزدر بر وجه بودركه دينه اكر اول كامل سوزنی بر آخر كمسه نك صورت حالنك
مثالنه سو يلرسه مثلا يا صورت حال موسی عليه السلام ويا صورت حال عيسی عليه السلامده سو يلرسه همان اول
صورت قصه يه تمسك ايدرسك كه بو اساطير اولين وحكايات سالفه ندر قصه دن حصه يی الهمزسك وصورتدن معنايی
فرق قيله مزسن ديمك اولورو بر وجه دخی بودركه اكر بر كامل حضرت حق بر صورتك مثالنده على طريق التشبيه
سو يلسه مثلا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيوردی رأيت ربي في احسن صورة فوضع يديه على كتفي
فوجدت بردا انا مابين ثديي فعلمت علوم الاولين والآخرين پس (فاما الذين في قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء
الفتنة وابتغاء تأويله) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه همان اول متشابه اولان صورته ياپشورسن واتباع قيلورسن
وحقيقت معنادن وسر خدادن كيرو قالورسن حقيقت جانبنه نيجه انتقال قيلورسن كه زمينده اولان حشيشلر كبی
بسته پاسن چن بر كلام حقيقت انجام سو يلنسه بی يقين وفهم هوايله باشكی صالارسن ويقينا فهم سخن ايدنلر كبی
حركت قيلورسن (مثنوى) ليك پايت نيست تا نقلی كنی * يا مگر پارا ازين گل بركنی) ولكن پای عقلك يوقدر كه
مرتبهٔ سفليدن نقل ايليه سن ياخود مكر پای روحكی بو بدن بالچغندن قوپره سن وخلاص قيله سن (مثنوى) چون
كنی پارا حياتت زين گلست * اين حياتت را روش بس مشكلست) نيجه پای روحكی بو ورطه دن قوپررسن كه سنك
حياتك بو آب وگلدندر وبو حيات نفسانيه كه كتمسی سكا زياده مشكلدر (مثنوى) چون حيات از حق بگيری ای روی
پس شوی مستغنی از گل می روی) چونكم حيات طيبه يی حضرت حقدن طوته سن ای محتاج وفقير پس گلدن
واكل گلدن سن مستغنی اولورسن واسفلدن اعلايه پادوان اولوب يوررسن (مثنوى) شيرخواره چون زدايه بگسلد *
لوت خواره شد مر اورا می هلد) شيرخواره اولان طفل چونكم دايه دن منقطع اوله لوت يجی اولور وتحقيق اول دايه يی
ترك ايد يجی اولور (مثنوى) بستهٔ شير زمينی چون حبوب * جو فطام خويش از قوت القلوب) حبوبات كبی زمينك
شيرينك اسير ومقيدی سن يعنی دانه لر كبی غذايی ونشو ونمايی محصولات ارضيه دن الورسن واكا واسطه اولورسن
كنديكك سوددن كسلمسنی وشير زمينيدن منفطم اولمسنی قلبلرك قوتندن استه كه اول حكم دينيه وعلوم لدنيه
ومعارف يقينيه دركه قلوبه قوت ويرديكی جهتدن اكا قوت كبی اولمشدر (مثنوى) حرف حكمت خوركه
شد نور ستير * ای تو نور بی حجب را ناپذير) حكمت حرفن يكه اول لفظ وصوتله مستور اولمش نور اولدی كه سن طفل
ضعيف الذهنك طاقتی انجق بو قدره در ای سن بی حروف وبی صوت اولان نور بلا حجابی ناپذيرسن عدم استعدادكدن
اول نور بی حجابی قبول ايدن مرتبه يه بالغ اولان رجال اصحاب كمالدر لا يحمل عطاياه الا مطاياه قولنك مصداقنجه
بو نور محضی آنلر قبول ايدر (مثنوى) تا پذيرا گردی ای جان نور را * تا ببينی بی حجب مستور را) تا كم سن ای جان
پذيرا اوله سن بو نور مذكوری حتی كوره سن بلا حجاب نور مستوری يعنی سنكه نور محضی قبول ايد يجی اولسه ك
ستر وحجاب زائل اولوب اول حروف والفاظله مستوره اولان نوری بی نقاب وبلا حجاب كوررسك (مثنوى) چون ستاره
سير بر گردون كنی * بلكه بی گردون سفر بی چون كنی) پس بعد المشاهده بلا حجاب كواكب كبی سير گردون اوزره
ايلرسن بلكه گردونسز بی چون وچگونه سفر ايلرسن وبی فلك فلك دريای وحدت ابحره ماهی وار غواص وشناورلك
قيلورسن (مثنوى) آنچنان كز نيست در هست آمدی * هين بگو چون آمدی مست آمدی) سفر بی چون انجليندر كه
يوقلق عالمندن وارلق عالمنه گلدك اگاه اول سو يله نيجه گلدك بی خود ومست گلدك اول عالمه گلمنك كيفيتنه
واقف دگلسن (مثنوى) راههای آمدن يادت نماند * ليك رمزی بر تو برخواهيم خواند) اگرچه گلمك يوللری
يادكده قالمدی لكن سكا بر رمز اندن سو يلمك استرزكه اول رمز بودر (مثنوى) هوش را بگذار وآنگه هوش دار *
گوش را بربند وآنگه گوش دار) عقل جزوی ترك ايت اندنصكره عقل كلی طوت تا گلديكك يوللری يادكه گله ور وحك
مبدأ ومعادكه عالمی اوله وگوش ظاهری هزل ودروغ وما لا يعنيدن سد ايله اندنصكره گوش باطن طوت تا كلام حق
استماع قيله سن واسرار حقيقته واقف اوله سن (مثنوى) نی نگويم زانكه خامی تو هنوز * در بهاری تو نديدستی تموز)
يوق بو رمزی سكا سو يلمزم اندن اوتريكه سن دخی هنوز خامسن هوا وهوسله بهار وقتنده سن كه ميوه لرك خاملكی
زمانيدر تموز وقتنی كورمدك كه ميوه لرك پخته لكی موسميدر پس ايام شباب وصحت ودولت وعزت بهار موسمی

كيدركه انده ثمار قلب وروح وعقل هنوز خام اولور وايام شيب وزمان فقر ورياضت وقت تموز كيدركه آنده ميوهٔ دل
انسانی پخته اولور وبو جهاندن نفرت قيلور نته كم تشبيه ايدوب بيوررلر (مثنوى) اين جهان همچون درختست
ای كرام * ما برو چون ميوه های نيم خام) بو جهان بر درخت كبيدر ای كرام بز آنك اوزرنده نيم خام ميوه لر كبی يز
مثنوى) سخت گيرد خامها مر شاخ را * زانكه در خامی نشايد كاخ را) تحقيقا خاملر شاخی محكم طوتر اول جهتدنكه
خاملك مرتبه سنده ايكن كاخ وايوان شاهه لايق دگلدر پس حضور عزته مستعد اولمديغيچون شاخ جهان اكا اولی
واعلی كورينور محكم طوتر چن پخته اولسه وحضور حقه تحصيل استعداد قيلسه شاخ جهان اكا زندان اولور واندن
تجافی ايدوب دار سروره انابت قيلور كما قال عليه الصلوة والسلام اذا دخل النور القلب انشرح وانفسح قالوا
وما علامة ذلك يا رسول الله قال التجافي عن دار الغرور والانابة الى دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله (مثنوى
چون بپخت وگشت شيرين لب گزان * سست گيرد شاخها را بعد ازان) چونكم پشدی ودوداق اصريجی شيرين
ولطيف اولدی آندنصكره شاخلری ميوه سست طوتر (مثنوى) چون ازان اقبال شيرين شد دهان * سرد شد بر آدمی
ملك جهان) چونكم اول اقبالدن يعنی چونكم اول پخته لك دولتندن اغز طتلو اولدی آدمی اوزره ملك جهان
سرد اولدی (مثنوى) سخت گيری وتعصب خاميست * تا جنينی كار خون آشاميست) جهان شاخنی سخت
طوتمقلق وتعصب يعنی تشدد وغلظت قيلمقلق خاملقدندر تا بونك كبی كار خون اشاملقدر اكر جنين فتح جيم عربيله
اوقونورسه تا كم سن بطن مادر دنياده جنين سن سنك كارك قان يچيلكدر ديمك اولور (مثنوى) چيز ديگر
ماند اما گفتنش * با تو روح القدس گويد نی منش) بر آخر معنی قالدی اما آنی ديمكلكی سكا روح القدس سو يليه
آنی بن دگل يعنی لا على طريق النزول بل على طريق اللمة الملكية وافاضة الروح القدسية سنك قلبكه اول معنايی روح
القدس القا ايليه بن دگل نته كم حضرت رسول عليه السلامك روح شريفلرينه بو معنايی افاضه ايلدی كما قال صلى الله
عليه وسلم ان روح القدس نفث في روعي ان النفس لن تموت حتى تستكمل رزقها فاجملوا في الطلب پس بر كمسه نك قلبنه
كه بو معنا الهام وقلبی بونی كمال يقينله بوله اول كمسه شاخ جهانی سخت گير اولمز وطلب ارزاق واموالده اقدام وسعی قيلمز
زيرا بيلور كه هر نفسده مقسوم اولان رزقنی يمينجه اولمز (مثنوى) نی تو گويی هم بگوش خويشتن * نی من
ونی غير من ای هم تو من) اولدمكه (واشرقت الارض بنور ربها) فحواسنجه ارض قلب انسانی ربينك نوريله منور اوله
(وكل شیء هالك الا وجهه) سرنی بوله ووجه باقی يه كندی فانی اولمغله واصل اوله متكلم ومخاطب عين واحد اولور وتاء
خطاب بينمادن مرفوع اولور كما اشار ابن الفارض رضي الله عنه الى هذه المرتبة (بيت) وقد رفعت تاء التخاطب بيننا
وفي رفعها عن فرقة الفرق رفعتي * اول مرتبه واول مرتبه ده اولان من وما وحدت مطلقه حكمن بولور كما قال الشيخ
الاكبر قدس الله سره العزيز اشارة الى هذه المعنى (بيت) ومن ثمه وما ثمه * فقد عمه غمه * ومن قد عمه خصه * ومن قد
خصه عمه * فما عين سوى عين * فنور عينه ظلمه (ومن يغفل عن هذا) يجد في نفسه غمه) پس حقيقت جامعهٔ انسانيه يه
بر كمسه مظهر اولدقدنصكره گاه مرتبهٔ فرق وكثرتك حكمی غلبه ايدوب متكلم ومخاطبی غيری كورر وملكدن
ملكی وبشردن ملكی تميز قيلور بو مرتبه ده گاه روح القدس وگاهی خدا وپيغمبر وگاهی سن وبن ديرو وگاه
اولور كه مرتبهٔ وحدتك حكمی غلبه ايدر بو اعتبارات واضافات مضمحل اولور ووجه باقی ظهوره گلور انا اقول وانا
اسمع ليس في الدار غيرنا ديار سری عيان اولور بو مرتبه اكر ملكدن واكر ملكدن بر كلام ايشتسه غيری بی كوروب
آنی كندی قولاغنه كندی ديمش بولور پس بو فرق ومحو مرتبه لرينه اشارت ايدوب بيوررلر بر چيز ديگر قالدی
تا آنی سكا روح القدس ديه بن دگل بيوررلر كه يوق بويله دگل اگر فانی في الله اولورسك روح القدس بن اوليجق اعتباری
كيدررسن سو يلرسن اول چيز ديگری هم كندی كوشكه اكر ظاهرا غير كوشلره دخی سو يلرسك من حيث الحقيقه
بن دگلم سكا سو يلين سنسن ومن حيث الحقيقة والصورة بندن غيريده دگل ای هم سن بن سن ولا يعرف سر هذا المقال
تحقيقا الا الاقطاب الموحدين وتوابعه پس بو معنا وحدت وصورتا مغايرت وكثرت اولمسنه بر مثال ايراد ايدوب بيوررلر
مثنوى) همچو آن وقتی كه خواب اندر روی * تو ز پيش خود به پيش خود شوی) ای حجاب كثرت واعداده
محجوب اولان وحقيقت ذاتی كثرتدن غيری زعم قيلان سنك عين كثرات اولمالك مثلا اول بر وقت كبی كه آنده
خوابه كيدرسن سن كندی اوكنكده اولورسن وآنی بر آخرك حضوری زعم قيلورسن (مثنوى) بشنوی از خويش
و پنداری فلان * با تو اندر خواب گفتست آن نهان) في الحقيقه كندی كندن استماع ايلرسن وكندك سو يلرسن
وآنی بر آخر فلان ظن ايلرسن كه سكا خواب ايچره آنی نهان ديمشدر حال بوكه متكلم ومخاطب سنسن غيری دگل
مثنوى) تو يكی تو نيستی ای خوش رفيق * بلكه گردونی ودريای عميق) بر قات دگلسن ای خوش يولداش بلكه

کردون ودریای عمیق سن کون جامع ونسخهٔ اعظم صورتا اصغر معنا عالم اکبرسن سن جمیع عالم سنده موجودسن
کندیکی جرم صغیر زعم ایلرسن کما قال علی کرم الله وجهه (بیت) دواؤك منك وما تشعر * وداؤك منك وما تبصر *
وانت الکتاب المبین الذی * باحرفه یظهر المضمر * وتزعم انك جرم صغیر * وفیك انطوی العالم الاکبر * فان الانسان
جامع لکل صورة ومعنی فان کل مافی العالم مفصل) هو فی الانسان مجمل) و کل مافی العالم مجمل هو فیه مفصل) قال
العارف کل الجمال غدا وجهك مجملا) لکنه فی العالمین مفصل) ولله در القائل حیث قال (بیت) لیس علی الله بمستنکر
ان یجمع العالم فی واحد) فوسعة باطن الانسان وحجاب قلبه اکثر من ان یحصی هاهنا (مثنوی) ان توبی زفتت که
انهصد توست * قلزمست وغرقه گاه صد توست اول سنك زفت اولان سنلکك که اول طقوز یوز قاتدر مراد تحدید
دکلدر تکثیردر وتوییده کی یا مصدریه یعنی ای انسان اول سنك عظیم اولان حقیقت سنلکك که هزار هزار مرتبه
وطبقه در اول بحر محیطدر و یوز قات اولان کائنات وموجودات غرق اوله جق محلدر اکا نسبت بحر محیط برقطره
ونور بسیط برذره درنته کم بو حقیقت انسانیه یه مظهر اولان ابن الفارض بیوررلر (بیت) ومن مشرعی بحر المحیط
کقطرة) ومن مطلعی نور البسیط کلمعة (مثنوی) خود چه جای حد بیداریست وخواب) دم مزن والله اعلم بالصواب)
خودنه بیدارلغك وخوابك حدی ومحلیدرکه حق وحدت حقیقت انسانیه دن خوابده اولان وحدانیته وبا بیدارلقده
اولان فردانیته مشابه اوله مجرد ظن وقیاسله حقیقت انسانیه دن دم اورمه والله تعالی صوابه اعلمدر (مثنوی
دم مزن تا بشنوی از دم زنان * انچه نامد در بیان ودر زبان) ای بو علمی طالب سن دم اورمه ساکت اول تا کم دم زنلردن
ایشیده سن یعنی آفتاب حقیقت انسانیه دن نور بولان واندن کتاب وخطابه کلمین علومی استماع قیلان وآنك تعبیر
وتکلمنه قادر اولان عارف وعالملردن ایشیده سن اول علمکه زبان وبیانه کلمدی وعقول سلیمه آنی ادراك قیلمدی
فثمة وراء العقل علم تدق عن مدارکه غایات العقول السلیمة (مثنوی) دم مزن تا بشنوی از آفتاب * انچه نامد در کتاب
ودر خطاب) سن بو خصوصده ایکم کرك سن دم اورمه یعنی صامت وساکت اول واسان مقالی ترك ایدوب آفتاب
حقیقت انسانیه یه توجه قیل تا اول آفتاب حقیقتدن استماع ایده سن اول علوم واسراریکه اول کتاب وخطابه کلمدی
وصحف ودفاتره آنی کمسه تحریر قیلمدی (مثنوی) دم مزن تا دم زند بهر تو روح * آشنا بکذار در کشتیٔ نوح) سن دم
اورمه ساکت اول تا سندن اوتری دم اوره وتعبیر قیله روح اعظم اولان عارف ووارث رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
سیاحت وشناورلکی ترك ایله کشتیٔ نوحده یعنی مشرب نوح اوزره اولان مرشدك کشتیٔ صحبت وخدمتنه داخل
اولدقده سیاح وبحر معانی اولمغی وتکلم وتعبیره جرأت قیلمغی ترك ایله که عند المحققین مجرد عقل وزکا ایله حاصل اولان
علمی سویلمك سوء ادب در بلکه ادب بیلدیککی ومقدما تحصیل قیلدیغکی قویوب وهمان اکا اویوب آنك امریله کار
ایلمکدر) دعوت کردن نوح علیه السلام پسر را وسر کشیدن پسر که بر سر کوه روم وچاره کنم ومنت تو نکشم (مثنوی
همچو کنعان کاشنا می کرد او * که نخواهم کشتیٔ نوح عدو) کنعان حضرت نوحك کندی یه عاصی اولان اوغلینك
اسمیدر پدرینه مطیع اولمیوب ودعوتنه اجابت قیلمیوب کندی عقل ورأینه اعتماد ایدوب واستکبار وعناد سمتنه کیدوب
آخر الامر هلاك اولدی پس حضرت خداوندکار شیخ عارفله اکا مخالف اولان وآنك دعوت متابعتندن
استکبار قیلان مدمغ وخودبینك حالنی قصهٔ نوح وکنعان صورتنده ایراد بیوروب آنك شناورلکنه اعتماد
ولازم کلورسه کوه پرشکوهه التجا واستناد ایلرم دیمه سنك ذکرینه شروع ایدوب بروجه تعریض علی المعرضین بیوررلر
شناورلکی سفینهٔ نوح پرفتوح قتنده ترك ایله نته کم کنعانکه سباحت اوکرندی وشناورلك ایتدی وبویله دیدی که بن نوح
عدونك کشتیسنی استمزم (مثنوی) هی بیا در کشتیٔ بابا نشین * تا نکردی غرق طوفان ای مهین) ونادی نوح ابنه
(فقال) یابنی ارکب معنا ولا تکن مع الکافرین) آیت کریمه سنك فحواسنجه نوح مشرب اولان صاحب هدایتلر
کنعان طبیعت اولان اهل ضلالته هی کل ای کنعان طبیعت بابا کل وخیر الابوین اولان شیخ کاملك کشتیٔ
صحبت وخدمتنه تا کم طوفان حوادث اکوان وهواجس ووساوس نفس شیطانه غرق اولمیه سن
ای حقیر وذلیل (مثنوی) کفت نی من آشنا اموختم * من بجز شمع تو شمع افروختم) کنعان نوحه دیدی یوق قبول
ایتمزم بن سباحت اوکرندم بن سنك شمعکدن غیری شمع یاقدم کنعان طبیعت اولان اهل طغیان دخی مرشد پراحسانه
بویله دیر ونوح مشرب اولان شیخ کامل دیرکه (مثنوی) هین مکن کین موج طوفان بلاست * دست وپا واشنا امروز
لاست) اکا اول عناد ایله که بو موج طوفان بلادر دست وپا وسباحت بو کون لادر (مثنوی) باد قهر است وبلای
شمع کش * جز که شمع حق نمی پاید خمش) باد قهر الهیدر وشمع تدبیر وتدارکی اولدریجی بلادر شمع حقدن غیریسی
کرکز ایسم اول وسکوت قیل (مثنوی) کفت نی رفتم بران کوه بلند) عاصمست آن که مرا از هر کزند کنعان اکا دیدی

یوق بن سکا تابع اولمزم بن اول کوه بلندك اوزرینه کیدرم اول کوه بکا هر برضرردن عاصمدر نته کم حق تعالی حضرتلری
سورهٔ هودده بوکونه حکایت ایدوب بیوررلر (قال ساوی الی جبل یعصمنی من الماء (م ی) هین مکن که کوه کاهست
این زمان * جز حبیب خویش را ندهد امان) حضرت نوح علیه السلام اکا دیدی زنهار بویله ایلمه که کوه بو زمان کاه
کبیدر حق سبحانه وتعالی کندینك حبیبندن غیری یه امان ویرمز کما قال الله تعالی (لا عاصم الیوم من امر الله الا
من رحم) بو آیت کریمه نك تفسیری دردنجی دفترده بیان انکه (یا ایها الذین آمنوا) مرخنده مذکور اولمشدر آنده
طلب اولنه (م ی) کفت من کی پند تو بشنوده ام (که طمع کردی که من زین دوده ام کنعان حضرت نوح علیه السلامه
دیدی ای پدر بن سنك ایچون پند ونصیحتك ایشتمشم بن خود بوانه دلك سنك پند ونصیحتك ایشتممشم وقبول ایتممشم که
سن طمع ایده سن که بن بو قبیله دنم بن خود بو قبیله دن دکلم پس بکانه پند ونصیحت ویررسك دیدی (مثنوی)
خوش نیامد کفت تو هرکز مرا * من بری ام از تو در هر دو سرا) سنك کفت وکویك هرکز بکا خوش کلمز بن هر ایکی سرایده
یعنی دنیاده وآخرتده سندن بری ام دیدی (مثنوی) هین مکن بابا که روز ناز نیست * مر خدارا خویش وانباز نیست
زنهار ای بابانك مرتبه سنده اولان ونتیجه اولاد وانساب صاحبی اولان کنعان بویله ایلمه که ناز کونی دکلدر ای بابانك جانی
بویله ایلمه که ناز کونی دکلدر نسبه هم وجهدر تحقیقا خدای تعالینك بر اقرباسی وشریکی یوقدر (مثنوی) تا کنون
کردی واین دم ناز کیست * اندرین درکاه کبر وناز کیست) شمدی یه دك بو کبر ونازی ایلدك وبو وقت بر نازك وقتیدر
استغنا واستیلای غضب دمیدر بو درکاه کبریاده کیمك کبر ونازی واردر بو درکاهده کبر وناز صغمز بعض نسخه ده
مصرع ثانی بویله واقع اولمشدر اندرین درکاه کبرای ناز کیست کبرا طوتیجی وتأثیر ایدیجی معناسنه در یعنی بو درکاه
خداده کیمك نازینك تأثیری واردر یعنی هیچ کمسه نك نازی مؤثر دکلدر (مثنوی) لم یلد لم یولدست اندر قدم *
نه پدر دارد نه فرزند ونه عم) اول الله قدمدن لم یلد ولم یولد در یعنی لم یلد ولم یولد آنك صفتیدر تا ازل ازلدن نه پدر نه
مادر نه فرزند ونه عم طوتر بو جمله دن منزه بو محله مناسب اولان تفسیر وتحقیق ایکنجی جلدده شبان حکایه سنده
مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) ناز فرزندان کجا خواهد کشید * ناز بابایان کجا خواهد شنید) لم یلد که
آنك صفتیدر اولادك نازینی ایچون چکمك استر (ولم یولد) که اول حضرتك نعتیدر بابالرك نازینی ایچون استماع ایلر (لم یلد
ولم یولد) آیت کریمه سندن بو معنی منفهم اولور که جناب حق بیورر (مثنوی) نیستم مولود پیرا کم بناز * نیستم والد
جوانا کم کراز) ای پیر اولنلر بن مولود دکلم ازنازایله ودخی والد دکلم ای جوان نازایله صالنمه (مثنوی) نیستم شوهر نیم
من شهوتی * نازرا بکذار اینجا ای ستی) بن ارد کلم وشهوته منسوب دخی دکلم بو درکاهده نازی ترك ایله ای خاتون
(مثنوی) جز خضوع وبندکی واضطرار * اندرین حضرت ندارد اعتبار) محصل کلام ونتیجهٔ مرام خضوع وبنده لك
واضطرار وافتقاردن غیری بو حضرتده هیچ بر نسنه اعتبار طوتمز (مثنوی) کفت بابا سالها این کفته * باز می کوی
بجهل آشفته) کنعان حضرت نوح علیه السلامه دیدی ای بابا نیچه ییللر بو سوزی دیدك کیرو سویلرسن جهالله
آشفته میسن اکر عالم اولیدی بو قدر زمان دربوکه بو سوزی سویلرم سوزمی طوتمدی شمدی نصکره دخی سوزمی
طوتمز دیردك (مثنوی) چند ازینها کفته با هر کسی * تا جواب سرد بشنودی بسی) بو قبیله دن هر برکسه یه نیجه کره
سویلدك حتی چوقلق سرد وبارد جوابلر اشتدك (مثنوی) این دم سرد تو در کوشم نرفت * خاصه اکنون که شدم
دانا وزفت) بو سنك سرد اولان نفسك وبارد اولان کلامك بنم قولاغمه کیتمدی علی الخصوص شمدیکه بن دانا وزفت اولدم
وبو دم عاقل اولوب کندمه خیر ونافع اولنی بیلدم دیدی (مثنوی) کفت بابا چه زیان دارد اکر * بشنوی یکبار تو پند پدر
باباسی اکا دیدی نه زیان طوتر وسکا نه ضرر ایدر اکر بر کره سن پدرك پندین اشیده سن وآنك نصیحتنی قبول ایده سن
(مثنوی) همچنین می کفت او پند لطیف * همچنین می کفت او دفع عنیف) بو نجلین اول نوح علیه السلام کنعانه لطیف
پند ونصیحت دیدی وبو نجلین اول کنعان پدرینی وپدرینك نصح وپندینی عنف ایله دفع ایلدی (مثنوی) نی پدر از نصح کنعان
سیر شد * نی دمی در کوش آن ادبیر شد) نه باباسی کنعانك نصیحتندن طوق اولدی ونه بردم اول صاحب ادبارك
قولاغنه کیتدی یعنی حضرت نوح علیه السلام اکا نصیحت ایتمکدن طویمدی وبو سوزلر اول مدبرك قولاغنه کیرمدی
وحضرت نوح علیه السلامه اوبعدی (مثنوی) اندرین کفتن بدند وموج تیز * بر سر کنعان زد وشد ریز ریز) بابا یله اوغل
بو کفت وکوده ایدیلر ناکاه موج تیز کنعانك باشی اوزره اوردی ودیره دیره اولدی وآنی غرق وهلاك قیلدی کما قال
الله تعالی فی سورة هود (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) پس بر موجب حدیث شریف یعنی (مثل شریعتی
کمثل سفینة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق) سنت سنیهٔ نبویه دن تخلف ایلین کمسه لر دخی کنعان وار
مغرق قیلندن اولمق مقرردر (مثنوی) نوح کفت ای پادشاه بردبار * مرمرا خرم دسیلت بردبار) حضرت نوح علیه

السلام کنعانڭ هلاکنی کوردکده جناب حقه متوجه اولوب دیدیکه ای پادشاه صبور وحلیم تحقیقا بنم اشکم اولدی
وسنڭ قهرڭ سیلی بوکی ایلتدی وبکا زیان اولدی (مثنوی) وعده کردی مر مرا تو بارها * که ببابد اهلت از طوفان رها)
الهی وعده ایلدڭ سن بکا تحقیقا نیجه کره که سنڭ اهلڭ طوفاندن نجات بولور (مثنوی) دل نهادم برامیدت من سلیم
پس چرا برbود سیل ازمن کلیم) بن ساده دل سنڭ وعدڭ امیدی اوزره کوکل قودم پس نیچون سیل قهر بندن
کلیمی قاپدی واهلمی هلاک ایتدی کما قال الله تعالی فی سورة هود حاکیا عنه (ونادی نوح ربه فقال رب ان ابنی من اهلی
وان وعدڭ الحق وانت احکم الحاکمین (مثنوی) کفت اوازاهل وخویشانت نبود * خود ندیدی تو سپیدی او کبود)
کما قال الله تعالی (انه لیس من اهلك انه عمل غیر صالح) حضرت حق نوح علیه السلام حضرتلرینه دیدیکه یا نوح
اول کنعان اهلکدن وقومکدن اولمدی خود کورمدکمی که سن بیاضسن نور توحید وصفای نبوتله واول کوك
ومشرکدر وکافردر وعمل فاسد وغیر نافع صاحبیدر (مثنوی) چونکه دندان تو کرمش درفتاد * نیست دندان
برکنش ای اوستاد) آنڭ مثلی دینه قورد دوشوب اغریان دیش کبیدر چونکم سنڭ دندانکدن برینه قورد دوشدی
اول دیش دکلدر آنی قوپار ای اوستاد که علاجها اخراجها بنلمشدر (مثنوی) تا که باقی تن نکردد زار ازو * کرچه بود
آن تو شو بیزار ازو) تا کم تنڭ باقی عضولری اندن زار اولمیه والم بولمیه اکرچه سنڭ آنڭ ولا یقڭ ایدی لکن سن اندن بیزار
اول تا کم سلامت بوله سن وراحته واصل اوله سن (م ی) کفت بیزارم ز غیر ذات تو) غیر نبود آنکه او شد مات تو چونکم
حضرت نوح علیه السلام (فلا تسألنی مالیس لك به علم انی اعظك ان تکون من الجاهلین) عتابن کوش ایتدی دیدیکه
الهی بیزارم سنڭ ذاتکدن غیریدن اول کسه که سنڭ ماتڭ اولدی سنڭ غیری اولمز بونده تنبیه واردر اللهدن غیرینڭ
دوستلغندن بیزار اولمغه که اللهدن ماعداسنی اتخاذ ایلینلرڭ (مثله کمثل العنکبوت اتخذت بیتا) آیت کریمه سنڭ
مصداقنجه اورمجه نڭ کندی به بیت اتخاذ ایلمسی کبیدر ومصرع ثانیده اشارت واردرکه مات حق اولنلر یعنی
وجودلرین وجود حقده فانی قیلنلر حقڭ غیری دکلدر فانی فی الله اولان انبیای عظام واولیاء علیهم السلام اللهدن
غیری اولمیه لردی حضرت رسول صلی الله علیه وسلم حقنده (من یطع الرسول فقد اطاع الله) ومارمیت اذ رمیت
ولکن الله رمی) دینلمزدی وقرب نوافله واصل اولان ولیلری حقنده کنت سمعه وبصره ویده ورجله فبی سمع بی
وبی یبصر بی وبی یبطش بی وبی یمشی بی بیورلمزدی ومرضت فلم تعدنی حدیثلری کبی احادیث شریفه وارد اولمزدی
پس انبیا واولیا من حیث مظهریتهم اللهدن غیری دکلدر مؤمن محبت وخدمتی خالصا لله ایلسون کندی
کبی برعاجز بشره خدمت وعبودیت آنی عبادت حقدن مشغول قیلدرین منکرلریاوه سو یلروبی معنی سوز
نقل ایلرلر (مثنوی) تو همی دانی که چونم با تو من * بیست چندانم که باران با چمن) پس حضرت نوح علیه
السلام جناب حقله بیکیف اولان اتحادڭ بیاننه شروع ایدوب دیدیکه الهی سن بیلورسن که سنکله بنم
نیجه یم یکرمی اولقدر که باران له چمن اولدی وچمن باراندن نشو ونما وحیات بولدی (مثنوی) زنده از تو شاد از تو عائلی *
مغتذی بی واسطه وبی حائلی) بنم وجودم مثلا سندن زنده سندن شاد بر صاحب عیال وفقیر الحالدر اول عائل بی واسطه
وبی حائل غدا آلیجی ونشو ونما بولیجیدر (مثنوی) متصل نی منفصل نی ای کمال * بلکه بی چون وچگونه واعتلال)
سکا متصل دکلم که اتصال ایکی شیئڭ بری برینه اولشمسیدر بنم اتصال واتحادم بویله دکلدر ومنفصل دخی
دکلم که سندن ایرو وبعید اولم ای محضا کامل بلکه سنکله اولان حالم ووصف بالم بی کم وکیف وبلا اعتلالدر یعنی لمه
وعلت یوقدر (مثنوی) ماهیانیم و تو دریای حیات * زنده ایم از لطفت ای نیکو صفات) بز معاشر انبیا ورسللر
ماهیلری یز وسن دریای حیاتسن سنڭ لطفکدن زنده یز ای نیکو صفات اولان پادشاه (مثنوی) تو نکنجی درمیان
فکرتی * نی بمعلولی قرین چون علتی) الهی سن بر فکرڭ میان وکنارنه صیغمزسن سن معلوله قرین دکلسن علته
منسوب اولان اشیا کبی ذاتا وافعالا یعنی هر شیئڭ ذاتنه وافعالنه علت وسبب واردرکه آنڭ وجودنی وفعلنی
مستلزم ومقتضی اولور ولکن خدای متعالڭ ذاتی وافعالی معلول بالعلة ومعلل بالاغراض دکلدر اکر ذات بیچونی
برعلته معلول اولسه واجب الوجود اولمزدی واکر افعال الهیه معلل بالاغراض اولسه ذاتی انکله مستکمل اولوردی
(مثنوی) پیش ازاین طوفان وبعد این مرا * تو مخاطب بوده در ماجرا * الهی بو طوفاندن وبوندنصکره بکا سن
مخاطب اولمشدڭ تقریر ماجراده (مثنوی) با تو می کفتم نه با ایشان سخن * ای سخن بخش نو وآن کهن)
سکا سویلدم آنلره سویلدم سوزی اکر بحسب الظاهر مخاطب آنلر ایسه ده ای یکی سوز واسکی آن بخش ایدیجی خدا
یعنی کلام علی الدوام من حیث اللغات والالفاظ والحروف متجدد اولمقده در وآنده اولان آن لطافت نشان کهندر
پس لسان انسانه نو نو سخنی وانده اولان آن کهنی دائما بخش ایلین حضرت یزداندر ولهذا ای سخن بخش نو وان

کهن دیدی (م ی) نی که عاشق روز وشب کوید سخن * که با اطلال وکاهی با دمن) عاشق اولنلر روز وشب سوز سویلمز
وخطاب ایلمزمی کاه بناره وکاهی اثر بناره عاشقلرڭ اکثر دأبی بودرکه اطلال ومنازل محبوبه خطاب ایلرلر واکاملا
ایا منازل سلمی این سلمائی دیو سویلرلر (مثنوی) روی با اطلال کرده ظاهرا * او کرامی کرده این مدحت کرا) ظاهرا
عاشق یوزنی اطلاله ایلرلکن اول کیمه سویلر اول مدحت وثنایی کیمه سویلر بو محققدرکه محبوبه سویلر پس عند الاولیا
جمیع انسان وجمله اکوان اطلال ودمن کبیدر اکرچه ظاهرا اطلال اجساد واشخاصه خطاب ایلرلر وسوز سویلرلر
لکن معنا اول کفت وشنودی خدا ایله ایلرلر کما قال ابو یزید البسطامی قدس الله سره العزیز انا اکلم الله منذ ثلاثین سنة
والناس یظنون انی اکلمهم پس بو مرتبه حضرت نوحڭ ولایتی مرتبه سیدرکه کائنات اکا اطلال ودمن
مثابه سنده امر اعتباری اولوب بحسب الظاهر آنلرله مکالمه ومن حیث المعنی حضرت حقله معامله ایلرکه لیس فی الدار
غیره دیاردر (مثنوی) شکر طوفانرا کنون بکماشتی * واسطهٔ اطلال را برداشتی) ودخی دیدیکه الهی شکر که طوفان
قهرکی الان حواله ایلدڭ اورته اقدن اطلال واسطه سنی دفع ایلدڭ مع واسطة اطلالهم سنکله معامله ایلردم وشمدی
بلا حجاب ولا واسطة مکالمه ایلرم (مثنوی) زانکه اطلال لئیم وبد بدند * نی ندایی نی صدایی می زدند) اول جهتدن
شکر که بونلر اطلال لئیم وبد ایدیلر نه بزه ندا ونه صدا اوردیلر یعنی شکه بونلرڭ وجودلری اطلاله مقابل ندا وصدا ایلسم
وحق کلام سویلسم بونلرڭ اطلال وجودی بنم ندا وصدامه مماثل کلام حق ادا ایلمزلر وذکر وفکر که متعلق سوز
سویلمزلر (مثنوی) من چنان اطلال خواهم درخطاب * کز صدا چون کوه وا کوید جواب) وبن انجلین بنالر
استرمکه خطابده که بنم جانبمدن اولان صیت وصدادن طاغ کبی کیرو جواب سویلیه وبکا موافقت ومرافقت ایلیه
(مثنوی) تا مثنا بشنوم من نام تو * عاشقم بر نام جان آرام تو) حتی بن سنڭ نام شریفکی ایکی قات اشیدم زیرا بن سنڭ
نام جان آرامکی استماع ایلمکه عاشقم لایسأم المحب من ذکر حبیبه واستماع اسمه دیمشدر (مثنوی) هر نبی زان دوست
دارد کوه را * تا مثنا بشنود نام ترا) اول جهتدن هر بر نبی کوهلری دوست طوترتنه کم سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم
کوه حرایی وحضرت موسی علیه السلام جبل طوری دوست طوترلردی انکیچون تا سنڭ نام شریفکی مثنا اشیده
مصوته اولان اطلال وجبال شاننده درکه سنا اکا مقابل هرنه ندا وصدا ایلسڭ اولدخی سکا مماثل آنی ادا ایلر پس ذکر
اللهده ثواب وجزاده مثنا اولور وعاشق نام حق اولان بر لفظده محبوبڭ نامنی ایکی کره استماع قیلور بو اجلدن هر نبی
وولی انسان ایچره یار وهمدم بولمسه لر صفت هم دمیت اولان مصوت اولان طاغلرده بولندیغنه بناء طاغلره کیدرلر
وآنده حق تعالی یی ذکر وتسبیح ایدرلر (مثنوی) آن که پست مثال سنکلاخ * موش را شاید نه ما را در مناخ) اول
سنکلاخ مثالی اولان الجق وسفلی کوه موشه لایق اولور بزه دکل قرارکاه ومنزلکاه اولمقدن مراد شول پست ودنیا پرست
اولان طائفه درکه بونلر انبیا واولیا به همدم اولمزلر وذکر وتسبیح ایلمکده مرافقت وموافقت قیلمزلر بونلر موش
(مثنوی) من بکویم او نکردد یار من * بی صدا ماند دم کفتار من)
حرص وازه محل اولمغه لایقدر ذکر حق قیلنلره دکل
بن سنڭ نامڭ سویلیم واول مانند کوه پست بکا یار اولمیه وموافقت قیلمیه بی صدا قالور بنم کفتارمڭ نفسی بی همدم
وبی ساز اولور (مثنوی) با زمین آن به که هموارش کنی * نیست همدم با قدم یارش کنی) لاجرم انجلین کوه پستی اول
یکدرکه زمینه آنی هموار ایلیه سن ووجودنی هبا وفنا قیله سن همدم اولمز اول آنی قدمه یار ایلیه سن وز بر پاده فقر
وخوار قیله سن دیدی وبو کونه نامحرملردن منکر اولان کافرلردن راضی اولمیوب نفرت وفرار ایلدی که منکر اولان
شیئه رضا ویرمڭ آنی غافل ایلمڭ کبیدر کما قال علیه السلام من شهد منکم منکرا ورضی به فکانما قد فعله (مثنوی
کفت ای نوح ار تو خواهی جمله را * حشر کردانم بر آرم از ثرا) پس حضرت حق نوح علیه السلام حضرتلرینه
دیدیکه ای نوح اکر سن استرسڭ جمله مغرق اولنلری حشر ایلیم وتحت الثرادن بوقاروکتوردم (مثنوی) بهر کنعانی
دل تو نشکنم * لیک از احوال اگه می کنم) بر کنعاندن اوتری سنڭ قلبڭ منکسر ایلمزم لکن احوالدن سنی اکاه ایلرم
که بیله سن اولاد صوری ونسب ظاهری بنم انبیا واولیامه اهل اولمز کما قال ابن الفارض مشیرا الی هذا المعنی بیت) نسب
اقرب فی شرع الهوی * بیننا من نسب من ابوی (مثنوی) کفت نی نی راضیم که تو مرا * هم کنی غرقه اکر باید ترا) پس
حضرت نوح علیه السلام دخی حضرت حقه دیدیکه یوق یوق یارب بن راضیم که سن بنی هم غرقه ایلیه سن اکر سکا
کرکسه (مثنوی) هر زمانم غرق میکن من خوشم * حکم تو جانست چون جان می کشم) یعنی مراد ایلرسن هر زمان
بنی غرق ایلیه سن بن خوشم سنڭ حکمڭ بکا جاندر بن آنی جان کبی چکرم (مثنوی) ننکرم کس را وکر هم بنکرم *
او بهانه باشد و تو منظرم) بن مصنوعدن برکسه به نظر ایلمزم وفرضا اکر نظر ایلیم او بهانه ومرآت اولور ومنظرم سن
اولورسن اول شیده سنی کورورم ولطف وجمالکی مشاهده قیلورم بو بیتلر انبیای عظام علیهم السلامڭ حق قتنده

اولان مقبولیت ومحبوبیتنی اعلام ایلرو حضرت حقك انبیاقتنده اولان محبتنی وبونلرك حضرت حقه كمال انقیاد
واطاعتنی اشعار قیلور (مثنوی) عاشق صنع توام درشكر وصبر * عاشق مصنوع كی باشم چوكبر) پس حضرت نوح
علیه السلام دخی دیدی الهی سنك صنع باكمالك عاشقی یم شكرده وصبرده یعنی نعماده وبلاده ایچون كافرلركبی عاشق
مصنوع اولورم یعنی اولمزم زیرا (مثنوی) عاشق صنع خدا بافر بود * عاشق مصنوع او كافر بود) عاشق صنع خدا بافر
وبارونق اولور آنك مصنوعنك عاشقی كافر اولور صنعله مصنوعك ما بیننده فرق بودركه صنع صانعك صفتی اولور مصنوع
اولمز نته كم نصرت ناصرك وحكومت حاكمك صفتی اولور منصور ومحكوم اولمز پس عاشق صنع خدا بافر اولور یعنی
صانعیتنك وكذلك خالقیت ورازقیت صفتلرینك وبونلردن ماعدا الغتلرینك عاشقی بارونق وبافر اولور ولكن مصنوعك
ومخلوقك عاشقی بی فر وكافر اولور زیرا كه مصنوع ومخلوقه عشق ومحبت جائزدكلدر شرعا اگر اولادك كبی ایسه ده
مكر كه خالقك اكا رضاسی اوله مثلا براوغلك اوله وحقه عاصی وكافر اولسه وسن اكا عاشق اولسك كافر
اولورسك زیرا رضای كفر كفردر پس صنعله مصنوعك ما بینی فرق ایلدكدنصكره بومناسبتله مسئلهٔ كلامیه دن
قضایله مقضینك ما بینی فرق ایتمكه شروع ایدوب بیوررلر توفیق میان این دو حدیث كه الرضا بالكفر كفر
ودر حدیث دیگر كه من لم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی) بو سرخ شریف بو ایكی حدیث شریفك میانی توفیق
ایلمكه دركه اول ایكی حدیثك بریسی الرضاء بالكفر كفر حدیثیدر وبری دخی من لم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی
حدیثیدر (م ی) دی سؤالی كرد سائل مر مرا * زانكه عاشق بود او بر ماجرا) حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی
بیوررلر كه اصحاب كلامدن برسائل دون بكا تحقیقا سؤال ایلدی اول جهتدنكه اول سائل ماجرایه وبحث وجداله
عاشق ایدی (مثنوی) كفت نكتهٔ الرضا بالكفر كفر * این پیمبر كفت وكفت اوست مهر) اول سائل دیدیكه الرضاء بالكفر
كفر حدیثنك نكته سنی وبو حدیث شریفی حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام دیدی وآنك كفتی مهر ونشاندر (م ی
باز فرموده او كه اندر هر قضا * هر مسلمانرا رضا باید رضا) كیرو بیوردی اول نبی مكرم صلی الله علیه وسلم ربیسندن حكایه
طریقیله قضایه تحقیقا مسلمان اولنلره رضا كركدر رضا كما قال علیه السلام قال الله تعالی من لم یشكر علی نعمائی
ولم یصبر علی بلائی ولم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی (مثنوی) نی قضای حق بود كفر ونفاق * كه بدین راضی
شوم باشد شقاق) پس كفر ونفاق حق تعالینك قضاسی دكلمیدر محققدركه قضاسیدر نته كم بو نصوص بو خصوصه
شهادت ایدر (انا كل شیء خلقناه بقدر) بیوردی ودخی (وكل شیء فعلوه فی الزبر) بیوردی وحضرت نبی علیه السلام
جف القلم بما هو كائن بیوردی وجمیع اعیان واعمالك اگر خیر واگر شر خالقی اولدر كما قال الله تعالی (قل الله خالق كل شیء
وقال (والله خلقكم وما تعملون) وآنك ارادت ومشیتی اولمینجه برشیء ظهوره كلمز پس كفر ونفاق قضای حق اولدیغی
محقق اولیجق اگر بو كفر ونفاقه راضی اولورسم شقاق اولور یعنی الرضاء بالكفر كفر خواسنجه رضای كفر كفر اولور
مثنوی) ورنیم راضی بود آن هم زیان * پس چه چاره باشدم اندر میان) واگر قضایه راضی اولمزسم اول دخی هم زیان
اولور كه من لم یرض بقضائی فلیطلب ربا سوائی بیوردی پس بو ایكیسنك میاننده بكا چاره نه اولور دیدی (مثنوی
كفتمش این كفر مقضی نه قضاست * هست آثار قضا این كفر راست) اول سائله دیدمكه ای سائل بو كفر مقضیدر
قضا دكلدر بو كفر راست ودرست آثار قضا اولدی عین قضا دكل (مثنوی) پس قضارا خواجه از مقضی بدان) تا شكالت
دفع كردد در زمان) پس لازمدر كه ای خواجه قضایی مقضیدن كیرو بیل وبو ایكیسنك میانی فرق قیل تا كم مشكلك
حل وشبهه لك دفع اوله فی الحال قضا الله تبارك وتعالینك ازلده اشیا اوزرینه كندی علم وحكمتنه موافق حكمنه دیرلركه
اول اشیانی حد ذاتهاا اولیه اوله جقدر غیر اولمق قابل دكل نته كم جلدا اولده انسكار زاغ باهدهد بیاننده قضا وقدرك تعریفی
بیان اولندی فلیطلب فیه ومقضی اسم مفعولدر یعنی محكوم پس قضا قاضینك صفتیدر مقضی دكل پس حاكم مطلقك
علم ازلیسنده اولان حكمنه راضی یز كه اول محضا خیر وعین حكمتدر نته كم بیوررلر (مثنوی) راضیم در كفر زان رو كه
قضاست * نی ازین رو چه نزاع خبث ماست) كفره اول یوزدن راضی یم كه اول قضادر زیرا بو قضاء الهیه مرتبه سندن
خباثت نفسانیه وقباحت طبعانیه بوقدر برم نزاع خبثمز اولدیغی جهتدن راضی دكلز زیرا بو جهتدن كفر ومصیت
نفس لئیمك كاریدر (م ی) كفر از روی قضا خود كفر نیست) حق را كافر مخوان اینجا مئیست كفر قضا جهتندن خود
كفر دكلدر بلكه مرتبهٔ قضاده كفر صفت جلالت وستاریت وقهاریت الهیدر واعیان كفره مظاهر اسماء قهریه
وجلالیه در پس قضا جانبنه نظر اولنسه اعیان كفره بی مظهر قهر وجلال كوررسن بو صفتلر ایسه حضرت حقك اسماء
حسناسیدر پس بو مرتبه ناسوتیه ده اولان كفر قضا وقدر جهتندن اولان كفر دكلدر كه اول محضا حكمت وخیردر
حضرت حقه ساتردی قاهردی وخالق الكفر والكافردی وبو مرتبه ده طورمه (م ی) كفر جهلست وقضای كفر علم

هر دو كی یك باشد آخر حلم وحلم) كفر كافر جهل وظلمات نفسانیه دركه خالقنی بیلمز وبیلنلره تبعیت قیلمز ونقدیر كفر وآنك
ایجادنه حكم علمدر بری مذموم ومردود وبری مودوددر آخر حلم وحلم هر ایكیسی ایچون براولور ایكیسی بحاء مهمله ایله
اوقنور بری رؤیا وبری بواشلق معناسنه اولسه جائزدر وبری حاء مهمله وبری خاء معجمه ایله اوقنور رؤیا ایله ویا خود
بواشلغله سومك معناسنه اولسه جائزدر پس بو ایكیسی ظاهرا املاده وكتابتده بری برینه مماثل كورینور ولكن (هل
یستویان مثلا افلا تذكرون) فشتان بینهما ان كنتم تفكرون) ایجاد كفردن رضای كفر لازم كلمز كه (ولا یرضی لعباده
الكفر بیوردی دخی (بیت) مرید الخیر والشر القبیح) ولكن لیس یرضی بالمحال) دینلدی وشر وقبیحی مرید وخالق
اولمغله اول قبیح اولمز (مثنوی) زشتیٔ خط زشتیٔ نقاش نیست * بلكه ازوی زشت را بنمود نیست) مثلا زشتیٔ خط
زشتیٔ نقاش اولمغی مستلزم دكلدر بلكه نقاشدن زشتی كوسترمكلك لازمدر (مثنوی) قوت نقاش باشد انكه او *
هم تواند زشت كردن هم نكو) نقاشك قوت حذاقتی اول اولوركه اول نقاش زشتی هم بغایت زشت وهم نیكوبی
بغایت نیكوا یتمكلكه قادر اولور پس الله تبارك وتعالی شیطانی وكفر وعصیان وطغیانی فی حد ذاتها عند العقل بونلر
قبیح ایكن خلق وایجاد ایلمسی خالقیت وصانعیتنه شین وعیب وبرمز بلكه كمال قوت وقدرتن اظهار قیلور ومرید شر
وقبیح اولمسی شر وقبیحی سومك وآنلردن راضی اولمغی مستلزم اولمز بلكه حكمت بالغه سنی مبین اولور مثلا برحكیم
حاذق مرض ومریضی مع الكراهه وعدم الرضاء استرومرید اولور صنعتی وكمال حذاقتی آنده عیان اولمقدن اوتری
وبرعلیم صادق جهل وجاهلی مرادایلر مع علمه بقبحهما وعدم رضاهما تا آنك جمال علمی رونما اوله وظهوره كله زیرا
الاشیاء تتبین باضدادها مفهومنجه هرشیء ضدیله منكشف اولور پس جهل اولمسه علم وعرفان بیلنمز وكفر وشرك اولمسه
ایمان وایقان فهم اولنمزدی نفس هوا پرست وشراب شهواتله مست اولمسه تكلیف قیلنمزدی ومعاصی وشهواتدن
نهی اولنمزدی حضرت حق وحكیم مطلق شیطانی قبیح وآنده اولان جمیع قبایحن خلق ایلدی تا كم (ولا تتبعوا
خطوات الشیطان انه لكم عدو مبین) نهی صحیح اولور ونفس لئیمه وشهوت ذمیمه یی ایجاد قیلدی تا تابع نفس وشهوت
اولنلر عتاب وعقابه مستحق اوله ودخی (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوة واتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا
آیت كریمه سنك مفهومی آنلر حقنده ظهوره كله پس نظر اولنسه شرور وقبایحك ایجادی مقصود بالذات اولمز بلكه
مقصود للغیر اولور كه اول ضرردر یعنی حضرت خدا خیری سودی وآندن راضی اولدی وآنی بالذات مراد ایدوب
خلق ایلدی وقبح وشری سومدی وآنلردن راضی اولمدی ولكن ظهور حكم بالغه وبروز خیرات نافعه ایچون آنلری
ایجاد ایلدی دیمك اولور (مثنوی) كر كشایم بحث این را من بساز * تا سؤال وتا جواب آید دراز) اگر بن بو قضا
ومقضینك بحثنی دوزسكله اچه جق اولورسم یعنی اهل كلام كبی تفكر وتصنعله فتح ایلرسم تا سؤال وجواب دراز كلور
مثلا سائل بنه دیسه كیرو وائن سلم كه كفر مقضیدر واثار قضادر كه اول محكوم علیه اولان عبدك جهلی ونزاع
وخبثیدر پس محل خبث ونزاع اولان كافرك وجودنی ووجودنده بو كفر ونزاعی مرید وخالق كیمدر جواب اولدر كه
حضرت حقدر پس سائل بنه دیسه چونكم عین كافری وجمیع افعالنی خالق ومرید اول اولیجق آنك كفری دخی
حقك مخلوقیدر پس مرادی اولور وحضرت حقك مرادی اولان كفره رضا ویرملك نیجه كفر اولور جواب ویریلور كه
نعم حق تعالی مرید وخالقدر ولكن عبده مدار تكلیف اولمق ایچون عقل واختیار ویردی ایچون عبد اختیار جزئیه سنی
كفر جانبنه صرف ایلسه جناب حق آنی خلق ایلر پس خالق حق وكاسب عبد اولور هلم جرا الی ما لا نهایه تا اخر الامر
علم تابع معلومدر نیجه بدلك كیدر وبو علم تابع معلوم اولمنك حقیقت معناسنی عارف بالله اولنلر مشاهده ایدرپس
بو راده لسان عرفان خموش ولسان ادب ناطق وبرهوش اولمق اولیدر زیرا بو قضا ومقضینك حقیقی متكلمین مذهبی
اوزره اولان اوقیل وقال وبحث وسؤال منكشف اولمز وبو قیل وقالك كشف حقایق ایچون نفعی اولمدیغندن ماعدا مانع
سوز وحیرت اولمسی مقرردر ولهذا بیوررلر سؤال وجواب دراز اولور (مثنوی) ذوق نكتهٔ عشق ازمن می رود *
نقش خدمت نقش دیگر می شود) عشق وسوز نكته سنك ذوقی بندن كیدر نته كم اصحاب قیل وقالدن كتدی
ونقش خدمت یعنی شكل وغایت وهدایت دیگر اولور یعنی معصیت وضلالت صورتن بولور زیرا قضا وقدردن
بحث ایتمك منهی وحرامدر وتكلم عند الفقها بدعت وضلالت واثامدر وعند اهل الحال قیل وقال دخی نوعا وبال
ومانع ذوق بالدر ولهذا قال علیه السلام خطابا لابن مسعود دع قیل وقال وكثرة السؤال پس اصحاب قال ایله ارباب
حالك ما بینی فرق ایتمك ایچون بر لطیف خوش آینده مثال بسط ایدوب بیوررلر (حكایت دربیان آنكه حیرت مانع بحث
فكرتست (مثنوی) آن یكی مرد دو موی آمد شتاب * پیش یك آینه دار مستطاب) مثلا بر قرغل صقللو مردسر عتله
كلدی مستطاب اولان آینه دارك اوكنه (مثنوی) كفت از ریشم سپیدی كن جدا * كه عروس نو كزیدم ای فتا) اول

دوموی اولان کسه آینه داره دیدی بنم صقالمدن سپید اولان مویلری بجد الیله که ای فتی یکی کلین الدم وبر تازه عروس
کزیده قیلدم (مثنوی) ریش او ببرید وکل پیشش نهاد * کفت تو بکزین مرا کاری فتاد) آینه دار آنك صقالنی کسدی
واوکنه قودی ودیدی سن بیاضی سیاه اولان قیلدن اورندیله بکا برایش واقع اولدی سنك ایشك یوق سن آنی بری برندن
تمیز ایلمکه شروع ایله دیدی (مثنوی) این سؤال وان جوابست ان کزین * که سرا ینها ندارد درد دین) بو محلده موی
سیاهدن مراد سؤال وموی سپیددن مراد جواب وموییدن مراد اهل قیل وقال وصاحب جواب وآینه دارك
اوکنه کاسه وآینه داردن مراد عارف دیندار وصفوت شعار اولور یعنی بر قیل وقال اهلی عارف آینه دارك اوکنه کاسه
وبنم وجه ذاتمده بتن قیل وقال وجواب وسؤالی بکا تمیز قیل دیسه عارف دیندار آنك جمیع قیل وقال وجواب وسؤالن
قطع ایدوب اوکنه قورودیرکه بو موی سیاه سؤال واول موی سپید جوابدر آنی سن اوکورده وتمیز قیل که بونلرك طرفی
طوتمزدین دردی ویقین مردی (مثنوی) ان یکی زد سیلئی مر زیدرا * حمله کرد اواز برای کیدرا) مثلا اول برکمسه زیده
برسله اوردی زید دخی اول کمسه یه کید ومکردن اوتری حمله ایتدی که برسله اوره (مثنوی) کفت سیلی زن سؤالت میکنم
پس جوابم کوی وانکه می زنم) سیلی زن اول مضروب اولان کمسه یه دیدی طور سکا بر سؤال ایلیم پس بکا جواب سویله
وآندنصکره اور (مثنوی) برقفای تو زدم آمد طراق * یك سؤالی دارم اینجا در وفاق) سوالم بودرکه بن سنك
قفا که اوردم طراق کلدی وبو صدا بنم الم سنك قفاکدن حاصل اولدی بو محلده وفاقده برسؤال طورتم اول سؤالی
بکا کشف ایله وآنك معناسنی بکا سویله دیدی (مثنوی) این طراق از دست من بودست یا * از قفاکاه تو ای فخر کیا)
بو طراقه بنم المدنمی اولمشدر یاخود ای اولولرك فخری سنك قفاکاهکدنمی اولمشدر (مثنوی) کفت از درد این
فراغت نیستم * که درین فکر وتفکر بیستم) اول مضروب اولان کمسه ضارب اولان کمسه یه دیدی در دوالمدن بکا
بو مرتبه فراغت یوقدر که بو فکرده وبو تفکرده طورم وطراقه قنغی جانبدندر دیو تفکر ایلیم (مثنوی) تو که بی دردی
همی اندیش این) نیست صاحب درد را این فکر هین قفا خورده اولان اهل درد سیلی زن اولان مرده دیدی که ای سائل
خیالات پیشه سنکه بی دردسن سن اندیشه ایله بونی یعنی بو طراقه دستدنمی اولدی ویاخود قفادنمی وجود بولدی
ویاخود بو ایکیسنك بری برینه انضمامندنمی ظهوره کلدی که یالکزالك صداسی اولمز دیدکلری مشهور مثلدر
کذلك اهل درد اولان قضا ومقضیدن سؤال قیلان مرده دیرکه ای سؤال پیشه سنکه بی دردسن وارسن اندیشه ایله
بو طراق وکفر ونفاق قضادنمی اولدی یاخود مقضی اولان عبدك وجودندنمی ظهوره کلدی ویاخود بو ایکیسنك
بری برینه مقارنت وانضمامندنمی حاصل اولدی صاحب درد ایچون بوکونه فکر یوقدر اکاه اول (حکایت) (مثنوی
درصحابه کم بدی حافظ کسی * کرچه شوقی بود جانشان را بسی) اصحاب کزین رضوان الله علیهم اجمعین ما بیننده قرآن
عظیم الشانی حفظ ایلین از کمسه ایدی انکچونکه آنلرك شانی حضرت قرآنی تدبر قیلمق ومعانیء شریفه سنی تفکر
قیلمق وآیت رحمت اوقوسه لر دعا ورجا ایلمك وآیت عذاب ایشتسه لر استعاذه سویلمك مواعظندن متحفظ ومتنصح
اولمق وقصص وامثالندن عبرت المق ایدی واوامریله عمل قیلمق ونواهیسیله منهیاتدن مجتنب اولمق ایدی اکرچه آنلرك
جانلرینك حفظ قرآن ایلمکه چوقلق برعظیم شوقلری وارایدی لکن حضرت قرآنك معانی واسرارینه مشتغل ومنهمك
اولدقلرندن اوتری الفاظنی حفظ ایلمکدن کیرو قالمشلر ایدی (مثنوی) زانکه چون مغزش درآکند ورسید) پوستها
شد بس رقیق ووا کفید) بو بیت علتدر بیت اوله یعنی اول جهتدن بین الصحابه حافظ کم اولدیکه اول زمرهء عالیه نك مغزی
طولدی وکماله یتشدی یعنی عقللری وروحلری طولدی وکمال بولدی پوستلر والفاظ ولغات مانندی اولان قشرلر
زیاده باریك وضعیف اولدی وکیرو یاریلوب لب ظهوره کلدی (مثنوی) قشر جوز وفستق وبادام هم * مغز چون
اکندشان شد پوست کم) مثلا قشر جوز وفستق وبادام هم مغزی چونکم طولدی بونلرك پوستی کم اولدی ونقصان
بولدی (مثنوی) مغز علم افزود کم شد پوستش * زانکه عاشق را بسوزد دوستش) همچنین مغز علم که زیاده اولدی آنك
پوستی کم اولدی یعنی قیل وقاله وصورته متعلق اولان شیلری نقصان بولدی اول اجلدنکه عاشقی دوستی یقار وطالب
اولانك بنای صوریه سنی یقر (مثنوی) وصف مطلوبی چو ضد طالبیست * وحی وبرق نور سوزندهء نبیست) مطلوبك
وصفی ویاخود مطلوبه منسوب اولان وصف چونکم طالبك ویاخود طالبه منسوب اولان وصفك ضدیدر ولهذا وحی
لمعی وبرق نور ربانی سوزندهء حضرت نبی وافنا کنندهء جسم لطیف مصطفویدر نتهکم اول حضرتك وجود شریفلری
صلصلة الجرس وسلسلة علی الصفوان کبی کلان وحیك اخذ وتلقیسنده عظیم الم واضطراب بولورلر وعرق براولوب
متلون ومتغیر اولورلردی بوکا مناسب اولان صلصلة الجرس حدیثی دیباجهء عربیه نك شرحنده اجهتدن قوانده
مرور ایلدی آنده طلب اوله (انا سنلقی علیك قولا ثقیلا) آیت کریمه سنك تفسیرنده بیضاوی وابو السعود دخی

بونلردن ماعداسی ثقلی برقاچ وجه اوزره تفسیر ایلدکلرندنصکره دیمشلردرکه اول قولك تلقیسی واخذی اکا ثقیل
ایدی نتهکم حضرت عایشه رضی الله عنهادن روایت اولنورکه بیوررلر کاه اولوردی وحی آنی کوردمکه متغیر ومضطرب
اولوردی وفرط حرارتلرندن جبین مبینی ووجود نازنینی قطرات عرقی ریزان قیلوردی وسبب ثقل وتعب اول ایدیکه
مجرد صوت بسیطی بلاحروف ومخارج استماع ایدوب وآندن اخذ معانی قیلمق طریق معتاددن خارجدر نتیجه اقدام
واهتمام لازم کلورکه حتی اول صدادن مراد ومرام معلوم اوله ومرتبهء کلامه کله بو اجلدن اول حینده اول سید الانام
علیه الصلوة والسلام حضرتلرینه ثقل تمام حاصل اولوردی نتهکم شیخ اکبر قدس الله سره العزیز حضرتلری ابن قنیدك
خلع النعلین نام کتابنك شرحنده ینزل الوحی مثل صلصلة الجرس دیدیکی محلده دیرکه کما کان تنزل الوحی علی نبینا
محمد صلی الله علیه وسلم مثل صلصلة الجرس یصعق روحه عند سماع هذا الوحی المشبه بالصلصلة فیظهر التغیر علی
جسمه والعرق فی جبینه فالعرق لا یظهر فی النشأة الطبیعیة الا من العصر لها وسبب العصر ما وجدته الروح من الضیق
عن حمل هذا التنزل وصورة هذا الضیق انه لیس فی قوة المحدث علم بفصل ما اجمل الحق تعالی فی نزوله الا بعد عطاء
القوة الربانیة العلم بتفصیل هذه المجمل وتجرید المعنی من هذا الصورة الا تری ان الشخص الخالی عن القوة الالهیة اذا القیت
علیه مسئلة غامضة یحتاج الی الفکر فیها فیتفکر حتی یتغیر مزاجه وتحرق باطنه حرارة الفکر وفرط العبرة وربما یورثه
ذلك علة طبیعیة تؤدی الی هلاکه من استخراج المعنی المراد من تلك الالفاظ فاظنك بمن یطلب منه فی الاجمال تفصیل
الاخبار عن الحق والاصابة فی ذلك فلولا القوة التی اعطاه الله لروحه الشریف لذاب عند التنزل کما یذوب الرصاص
فی النار پس بو مقدمه معلومك اولدیسه وحی الهی ولمعهء نور ربانی سوزندهء نبی اولمسی بو جهتدن اولور (مثنوی)
چون تجلی کرد اوصاف قدیم * پس بسوزد وصف حادث را کلیم) چونکم قدیمك اوصافی حادثده تجلی ایلیه پس
احراق ایلر حادثك وصفنی کلیم کما قال الجنید اذا قرن المحدث بالقدیم لم یبق له اثر یعنی صفت حدوثیه حادثدن کیدر
وصفت قدیمه آنده ظهور ایدر دیمك اولور (مثنوی) ربع قرآن هر کرا محفوظ بود * جل فینا از صحابه می شنود)
قرآن عظیمك ربعی اصحاب کرامدن هرشول کمسه یه که محفوظ اولدی صحابهء کزیندن جل فینا کلامنی اشیدردی یعنی
صحابهء کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین جل فینا من حفظ ربع القرآن دیرلردی یعنی قرآنك ربعنی حفظ ایلین کمسه
بزم ایچمزده اولو اولدی دیو تعبیر وتقریر ایدرلردی بونلرك قوت حافظه سی اولمدیغندن دکلدر بلکه برآیتله عمل
قیلمسه لر وآنك اسرار وحقایقنه واقف اولمسه لر برآخر آیتی دخی تعلم ایلمزلردی کما قال صاحب شرع الاسلام کانت
الصحابة یتعلمون عشر آیات لا یتجاوزونها الی غیرها حتی یعلموا ما فیها من العمل شیخ ابن عطادن نقل اولنورکه کثرت
تلاوته مقید ایمش بعض یارانی سؤال ایلمشلرکه حضرت قرآندن نقدر حزب تلاوت ایدرسز جواب ویردیلرکه
اون درت سنه دن مقدم هرکون برختم ایلردم شمدی اون درت سنه درکه ابتدادن انجق سورهء انفاله دك کلدم دیدی
مثنوی) جمع صورت با چنین معنیء ژرف) نیست ممکن جز ز سلطان شکرف صورت قرآن والفاظ فرقانی بونك کبی یعنی
بو یله معنای عمیق وسر دقیق ایله بله جمع ایلمك ممکن دکلدر سلطان شکرفدن غیریدن که هم الفاظنی حافظ وهم احکامیله
عمل قیله وهم شراب معانی واسرارندن مست وبیخود اوله (مثنوی) درچنین مستی مراعات ادب * خود نباشد
ور بود باشد عجب) بو تجلین مستلکده ادب مراعات وحفظ الفاظ ولغات وترتیل حروف وکلمات خود اولمز واکر اولورسه
قتی عجب اولور وانجق مست وهشیاردن ظهوره کلور (مثنوی) اندر استغنا مراعات نیاز * جمع ضدینست چون
کرد ودراز) مثلا مرتبهء استغناده ایکن نیاز واحتیاجه رعایت ایتمك مانعة الجمعدر زیرا کرد ودراز کبی ضدینی
جمع ایلمکدر شیء واحدده بو خود ممکن دکل محالدر پس برکمسه حضرت قرآنك شراب معانیسیله مست اولدقده
وعالم صورتدن کذر قیلدقدنصکره رعایت الفاظ وحروفدن مستغنی اولمش ایکن بنه اکا محتاج اولمق ورعایت قیلمق
شیء واحدده ضدینی جمع قیلمق کبیدر (مثنوی) خود عصا معشوق عمیان می بود * کور خود صندوق قرآن می بود)
عصا خود معشوق عمیان اولور یعنی الفاظ حضرت قرآن که عصای کوران کبیدر اکثر کوردل اولنلر انکله
استدلال ایدرلر ونیجه لر اکا اتکا ایدوب اول واسطه ایله طریق معاشه کیدرلر بو اجلدن الفاظ قرآن آنلرك
معشوقی اولور اکثر کورلر خود قرآن عظیمك صندوقی اولور وآنی خلق ایچون حفظ قیلورلر (مثنوی) کفت کوران
خود صنادیقند پر * از حروف مصحف وذکر ونذر) نتهکم عارفلردن بری دیدیکه کورلر خود حروف مصحفدن
وذکر ونذردن پر اولمش صندوقلردر کما قال العمیان صندوق بو قول اکابر کلامی اولمق اولیدر اکر احادیث اولورسه
کفتك فاعلی حضرت نبی اولور اکر سن دیرسك که برکمسه که حافظ کلام الله اوله اول احادیث شریفه ایله ثابتدر
اول کمسه ناسك خیرلوسیدر وآدمیلرك افضلی واولوسیدر نتم نسبتله بو یله درکه علی العموم دکل (مثنوی) باز صندوق

پرازقرآن بهست* زانکه صندوقی بود خالی بدست) مثلا کبیر و برصندوق که الفاظ قرآندن طلودر بهتردر وخیرلودر اندنکه برصندوق خالی اوله بدتر ودونتردر (مثنوی) بازصندوقی که خالی شد زبار* به زصندوقی که پرموشست ومار کبیرو برصندوقکه خالی اولدی بارالفاظ قرآندن ساده دل وخالی قالدی یکدر شول برصندوقدنکه درونی موش ومار ایله طولدی هرمرتبه نک اهلی بری برندن (بعضهم فوق بعض) عالی اولدی مثلا اولکه صورت ومعنایی جمع قیلدی اول قائمقام نبوی ووارث اکمل مصطفوی اولدی واولکه معناسی شرابنی ایچدی ومست اولوب کندیدن کچدی الاطال شوقی الی لقاء اخوانی حدیثیله اشارت اولنان اخوان رسولدن اولدی لکن مرتبهٔ اوله نسبتله دون قالدی واول کمسه که معنای اسرار وحقایقندن کیر وقالدی ولکن الفاظ وعباراتنی والفاظ ولغاتنه متعلقه اولان قرآنی واستعارات وکنایاتنی حفظ قیلدی صنادیق قرآن اولان اعمالر کبی اولدی وبونلره اولان اولکی مرتبه یه نسبت دونترا ولدی ولکن قرآندن خالی اولنلره نسبت عالیترا ولدی وبارالفاظ قرآندن خالی قالان ساده دل عامیلردخی شول برکسه لردن یک اولدیکه آنلرک درونی موش ومار نفس اماره ایله طولدی دیمک اولور (مثنوی) حاصل اندر وصل چون افتاد مرد کشت دلاله بپیش مرد سرد) دلالهٔ اکرچه اولنده اری عورته وعورتی اره دلالت قیلان وقولاوز اولان زنه دیدیلر لکن صکره هرقنغی طالبی که هرشیئ مطلوبنه قولاوز اوله وایصال قیله آنده استعمال ایلدیلر پس معنای بیته کله لم محصل کلام ونتیجهٔ مرام چونکم مرد طالب مطلوبنک وصلنه دوشدی ومقصودنه اولشدی اول مردک اوکنده مدلوله دلالت قیلان سرد اولدی هرنه دلیل اولورسه اولسون پس بعد الوصول الی المدلول دلیله وقولاوزه رعایت مکرکه مقدما مقصودنه دلیل اولدیغنه بناء اوله یوخسه مقصوده وصولدن مقدم اولان رعایت کبی اکا اصالتله رعایت لازم کلمز (مثنوی) چون بمطلوبت رسیدی ای ملیح* شد طلبکاری علم اکنون قبیح) چونکم سن مطلوبکه یتشدک ای لطیف وملیح اولان سالک علمک طلبکارلغی الآن قبیح اولدی زیرا بعد الوصول الی المطلوب دلیله حاجت قالمدی پس بعد حصول المدلول دلیل طلبنده اولمق حاصلی تحصیل قیلمق وعبث یره عمری ضایع ایتمکدر (مثنوی) چون شدی بربامهای آسمان* سرد باشد جست وجوی نردبان) مثلا چونکم سن آسمانک داملری اوزره اولدک نردبانک جست وجوبی سرد اولور وآسمان بامنه واصل اولدقدنصکره نردبانک تحصیلی حاصل وجست وجوی بی طائل اولور یعنی چونکم آسمان حقیقتک مراتبی اوزره صعود قیلدک ومقصود بالذات اولان علمی بیلدک واسرار وحقایقه عارف اولدک بعده بو علمک وصولنه جست وجوی نردبان ایتمک وآلات واسبابی تمتنه کتمک سرد وقبیحدرکه ومابعد الحق الا الضلال وماوراء الکمال الا النقص والوبال در بو رادهٔ اهل اغراض جانبندن برسؤال وارد اولورکه اول سؤال بودرحق سبحانه وتعالی رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه هیچ برشیئک ازدیادی ایچون امر بیورمدی الا علمک کما قال الله تعالی (وقل رب زدنی علما) وحضرت موسی علیه السلام اولو العزمدن ایکن اکا خطاب عزت وارد اولدیکه بنم سندن اعلم برقولم واردر آندن تحصیل علم ایله نته کم احادیث صحیحه ایله بخاریده وغیری کتابلرده ثابت اولمشدر وطلب ازدیاد علمده اخبار صحیحه دخی چوق واقع اولمشدر وعلم ایسه بی حد وبی کران بحر بی پایاندر پس آنک طلبی نوجهله قبیح اولور وبومشکل نیجه حل اولور وفیض بولور جواب اولدرکه مطلوب اولان علمدن مراد حضرت قرآنک معانی وحقایقیدر ودلاله ونردباندن مراد آنک تحصیلی ایچون آلاته واسباب منزله سنده اولان علملردر مثل الصرف والنحو والمعانی والبیان پس کلمهٔ قرآنی بیلمک قدر صرفدن واعراب قرآنی بیلمک قدر نحودن وایجاز نظم شریفی بیلمک قدر معانی وبیاندن طالب اوله وحاصل قیله تاکم حضرت قرآنک اسرار وحقایقنه واصل اوله که مطلوب ومقصود بو علملردن بودر پس بعد الوصول الی المطلوب بوکونه علملرک طلبکاری اولمق ودلائل کبی علومک حقایق ودقایقنه اشتغال قیلمق قبیحدر اول اجلدنکه دلائل ووسائل منزله سنده اولان علومه اشتغال مدلول ومطلوبک مشاهدهٔ جمالنه مانع اولور وآنک ذوق وصالنی دفع قیلور پس مطلوب ومدلولک اولان اسرار معانیٔ قرآندن چونکم اکا واصل اوله سن کرکدر اکا دلاله ووسیله اولان علومه اشتغالی ترک قیله سن تا محبوبک وصالی لذتنی بوله سن پس (رب زدنی علما) دن آنک بطنا بعد بطن اولان وصالنه علمک زیاده لکنی طلب قیله سن زیرا زیاده لکی محبوب ومطلوب اولان علم محبوب علمیدر وطلبکارلغی قبیح اولان علم دلائل ووسائل علمیدر رفافهم ولا تغفل (وقل ربی زدنی علما) (مثنوی) جز برای یاری وتعلیم غیر* سرد باشد راه خیر از بعد خیر) محصل غیرکمسه لرک امداد وافاده سی ایچون اولمقدن وغیری تعلیم وتذکیر ایچون اولمقدن ماعدا بعد حصول کمال الخیر خیر یولی سرد اولور مکرکه غیریلره تعلیم ومحتاج اولور اما مجرد کندی نفسی ایچون بعد کمال الخیر راه خیره کیدرسه تحصیل حاصل ایدر ثواب سرد وعبث در التکرار حسن قیلندن اولمز زیرا نقد عمری واصل اولدیغنک وصولی ایچون ضایع ایتمک سرد وقبیح وحاصل اولمسنک حصولی ایچون

بذل

بذل وصرف ایتمک حسن وملیحدر (م ی) آینهٔ روشن که شد صاف وجلی* جهل باشد برنهادن صیقلی) مثلا بر روشن آینه که صاف وجلی اولدی وصورتنما اولمقده کمالن بولدی کیروا کا صیقل قومق جهل اولور وآنک صیقلی ایچون سعی قیلان بیهوده یره عمرنی ضایع قیلور بعد الوصول الی الکمال کمال مرتبه نک وصولنه وسیله ودلاله اوله اشتغال جهلدن وقلت معرفتدن عبارت وقدر مدلوله موصولی بیلمک ایشلرندندر بوایسه زشت وقبیحدر نته کم بیورر (مثنوی) پیش سلطان خوش نشسته در قبول* زشت باشد جستن نامه ورسول) مثلا برکسه بعد قطع الوسائل والدلائل سلطانک حضورنده خوش اولوردی آنک قبولی اولدیغی حالده اول حینده آنک وصولنه دلائل وسلطانه وسیله اولان نامه ورسولی دیلمک واکا اشتغال ایلمک زشت وقبیح اولور پس ادب حضرت الهیه بو آیت کریمه ایله ثابتدرکه حق تعالی حضرت نبینک ادبی حقنده بیوردی (مازاغ البصر وما طغی) یعنی اول حضرتک مشربی من بعد اشیایه وعجائبه وملاء اعلایه نظر ایتمکه میل ایتمدی وحددن تجاوز قیلمدی بو آینده اول حضرتک حسن ادبنه وعلو همتنه ستایش واردر پس وارث نبی اولنلر ادب حضرت الهیه یه رعایتی بویله ایتمک کرک پس ادب حضرت الهیه نک بیاننه شروع ایدوب برعاشقله برمعشوقک حکایه سی ضمننده عاشقه لازم اولان ادبی تعلیم بیوررلر (داستان مشغول شدن عاشق بعشق نامه خواندن ومطالعه کردن عاشق در حضور معشوق خویش ومعشوق ازآن ناپسند داشتن وگفتن طلب الدلیل عند حضور المدلول قبیح والاشتغال بالعلم بعد الوصول الی المعلوم مذموم) بومرح شریف وبو بیان لطیف برعاشقک کندی معشوقنک حضورنده عشق نامه اوقومغه وعشق نامه یی مطالعه قیلمغه مشغول اولمسنک داستانیدر ومعشوق آنی ناپسند طوتمه سنک بیانیدرکه مدلولک حضورنده دلیلک طلبی قبیحدر ومعلومه وصولدنصکره علمه اشتغال ایلمک مذمومدر (مثنوی) آن یکی را یار پیش خود نشاند* نامه بیرون کرد وپیش یار خواند) اول برکسه یی یاری حضورنه اوقودی تا لذت وصالدن بهرمند اوله نادان مقدما کندینک یازدیغی نامه یی اخراج ایدوب یارک اوکنده اوقودی (مثنوی) بیتها در نامه ومدح وثنا* زاری ومسکینی وبس لابها) نامه ده اولان خوش آینده بیتلری ویارک مدح وثناسنی وکندینک زارلغنی ومسکینلکنی وزیاده لابه وتضرعنی قراءت ایلدی (مثنوی) کفت معشوق این اکر بهر منست* کاه وصل این عمر ضایع کردنست) معشوقی آنی تأدیب ایدوب دیدی بونلر اکرچه بنم ایچون ایسه ده وصلت وقتی بو عمری ضایع قیلمقدر دیمشلر کما قال ابن المبارک من لم یتأدب الموقت فوقته مقت (مثنوی) من بپیشت حاضر وتو نامه خوان* نیست این باری نشان عاشقان) بن سنک اوکوکده حاضر اولم وسن نامه خوان اوله سن وبنم مشاهدهٔ جمالم قویوب کذشته اولان احوالکه تقید واشتغال قیله سن باری بو عاشقلر نشانی اولمز وعاشق اولان کندی معشوقندن غیری یه میل والتفات قیلمز پس ای عاشق کرکدرکه حضرت الهیه نک ادبنی رسول صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن تلقی ایده سن ومشاهدهٔ جمال حق ایچون کتسک آنک کبی کیده سن نته کم شیخ سهروردی حضرتلری عوارف المعارفده بو محله مناسب اهل قرب حضرت الهیه ده اولان ادابی بیان بیوردقلری بابده دیدیلرکه کل الاداب لازم ان تلقی من رسول الله صلی الله علیه وسلم فانه یجمع الاداب ظاهرا وباطنا کما اخبر الله تعالی عن حسن ادبه فی الحضرة الالهیة بقوله (مازاغ البصر وما طغی) وهذه غامضة من غوامض الاداب اخبر الله عن اعتدال قلبه المقدر فی الاعراض والاقبال اعرض عما سوی الله وتوجه الی الله وترک وراء ظهره الارضین والدار العاجلة بحظوظها والسموات والدار الاخرة بحظوظها فما التفت الی ما فی الاکوان عاشقلرک نشانی ومحبلرک نشانی بودرکه حضور یارده صحایفه اکوانه التفات قیلمیه ومصاحف وسایطه ودلایله ومکاتب اعمال واحواله جلا یله مائل اولمیه وکندوبی شوذکر اولنان عاشق کبی قیلمیه که معشوقا کا من بپیشت حاضر وتو نامه خوان دیدکده اولدخی معشوقه دیدی (مثنوی) کفت اینجا حاضری اما ولیک* من نمی یابم نصیب خویش نیک) پس عاشق معشوقنه دیدی نعم بنم اوکمده حاضرسن وبکا هر جهتندن ناظرسن اما لکن بن سندن نصیبمی وحظمی نیک بوله مزم وذوق وصالدن عالم فراقده اولان ذوقم قدر لذت اله مزم (مثنوی) آنچه می دیدم زتو پار سنه سال* نیست این دم کرچه می بینم وصال) اول ذوقیکه بن کوردم سنک فراقکدن کچن سنه بودم اول ذوق ولذت بوقدر اکرچه وجودکدن عالم فراقده ایکن برزلال ذوقی ایچمشدم دیدی ودلی اول آب وتابدن تازه وطری ایتمشدم (مثنوی) چشمه می بینم ولکن آب نی* واه آبم را مکر زد ره زنی) پس الان چشمهٔ وجودک کورورم وآنی مشاهده قیلورم ولکن آنده آب صفا بوقدر مکرکه بنم آب ذوقم یولنی بر ره زن اوردی وآنی بندن قطع ایلدی (مثنوی) کفت پس من نیستم معشوق تو* من ببلغار ومرادت در قتو) معشوق اول نادانه دیدیکه پس بن سنک معشوقک دکلم بن بلغارده وسنک مرادک قتوده در بلغار وقتو ایکی دیارک اسملریدرکه مابینلرنده مسافهٔ بعیده وفراسخ کثیره واردر (مثنوی) عاشقی تو بر من وبر حالتی

حالت اندر دست نبود یافتی) سن بکا عاشق سن وبنم عشقم واسطه سیله اولان حالاته عاشق سن پس حالت عشق
بنم عشق ذاتمه شریك ایلدك پس محبوبنه عاشق اولدك بری باقی كه اول بنم وبری فانی كه اوبنم عشقم واسطه سیله
اولان ذوق وحالت روحانید روحالت عشق وباخود سنك حالتك الكده باقی اولمز ودائم قالمزیافتی (مثنوی) پس
نیم کای مطلوب تو من * جزو مقصودم ترا اندر زمن) پس بو تقدیرا اوزره سکا مطلوب کای بن دکلم زمان ایجره سکا
جزو مقصودم یعنی بکا بالاصالة عاشق دکلسن بلکه بواسطهٔ ذوق والحالة عاشقسن پس مقصودك ذوق وحالت عشق
اولور وبن سکا جزو مقصود اولورم سن بکا بالتبع عاشق اولورسن اکر ذوق وحالت اولورسه بندن حظ اولورسن اکر اولمزسه
بندن اعراض قیلورسن بو وجد وحالت وکشف وکرامت وبونلر امثالی اولان حالات نورانی اولان پردهٔ ذاتدر (مثنوی)
خانهٔ معشوقه ام معشوق نی * عشق بر نقدست بر صندوق نی) بن خانهٔ معشوقه یم معشوق دکل عشق نقدا اوزره در
صندوق اوزره دکل یعنی ذات الهی بو حالات منبع وبو اذواق وکراماته مصدر اولدیغی جهتدن معشوقه اولان حالاتك
خانه سی کبی اولور وحالات عشق نقد وذات محبوب اکا صندوقه مشابه سنده اولور پس بویله کورن عاشقه بو تشنیع
وتقریع لازم کاورکه اکا حضرت محبوب طرفندن دینه ای عاشق وجد وحالات بن سنك معشوقك اولان ذوق وحالتك
خانه سی ومنبعی اولورم معشوقك دکل وسنك عشقك نقد اولان ذوق وحالته درکه اکا صندوق مثال مجمع ومخزن
اولان ذاته دکل بو محلده توضیح معنی بودرکه سالك مرتبهٔ محبت حقه واصل اولدقده اول محبت واسطه سیله
اکا نیجه درلو ذوق وحالت وکشف وکرامت ولذت وحلاوت حاصله اولور بر مرتبه که روح محب اکا الفته اولوب
الفت قیلور وآنی کندویه یار ایدوب مؤانست ایلر شول دمکه غیرت محبوب شرکت سوز ظهوره کله وآنی
افنای خوارق وحالات قیلان ذاته قریب قیله عاشق وجد وحالاتدن عارضه اولان حالات واذواق محبوبه زائل
ودردمند عاشق اول حالات محبوبه واذواق معشوقه دن محروم قالور پس ذات مطلقه دن لذت المغه وبلا حالات
واذواق وصال حضرت محبوبه دن حلاوت بولمغه دخی استعدادی اولمدیغنه بناء معشوقه ومحبوبه سی اولان اذواقه
وحالاته اول وقتده مائل اولور والتفات قیلور پس حضرت محبوبه دن بوکونه عتابلره لایق اولور زیرا ادب حضور
معشوق بود کالدر بلکه هیچ آنده معشوقدن غیری بر مراد دخی اولمامقدر نته کم بیورردلر (مثنوی) هست معشوق
آنکه او یکتا بود * مبتدا ومنتهات او بود) معشوق فی حد ذاته اول کمسه درکه اول مطلق بر قات اوله یعنی کوکل اکا
محبت ایلمکده بعض مراداتنی آنك حبنه شریك قیلمیه حتی آنك عشقنده دودل اولمیه نته کم بو آیت کریمه ده بو معنایه
اشارت واردرکه بیورردلر (ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) پس برکمسه ایچون بر صدرده ایکی کوکل مجعول
اولمدیسه معلوم اولدیکه برکوکلده دخی ایکی معشوق مقبول اولمدی پس معشوق اول اولدیکه سنك اکا حبك جمیع
شوائب اعراضدن پاك وخالص اوله وهو الاول والاخر فحواسنجه سنك مبتدأ واولك وآخرك ومنتهاك اول اوله
واکا نهایت بوله (وان الی ربك المنتهی) (مثنوی) چون بیابی اش نمانی منتظر * هم هویدا او بود هم نیز سر) چونکم اول
معشوقی بوله سن من بعد غیری اشیایه منتظر قالمیه سن هو الظاهر والباطن فحواسنجه هم هویدا واشکارا محبوب
اول اوله وهم باطنا سرکده مطلوب اول اوله محصل ظاهر وباطنك آنك حبنده اتحاد قیله (مثنوی) میر احوالست
نی موقوف حال * بندهٔ آن ماه باشد ماه وسال) بو بیته کانجه بیدلك معشوق حقیقینك وآنك حبنده خالص وصافی
اولان عاشقلرك احوالنی شرح وبیان بیوردیلر پس معشوق حقیقینك عشقنده خالص وصافی اولان کامللر
مرتبه لرینك شرحنه شروع ایدوب خلیفه مستخلفك عینی اولدیغنه وعاشق کامل معشوقنك غیری اولمدیغنه دخی
اشارت بیوروب سؤال مقدره جواب اولملق طریقی اوزره بو بیتی ایراد بیورردلر کانه بر سائل دیدیکه عاشق خالص اولمینك
مرتبه سی معلوم اولدیکه اول امیر ذوق وحالدر پس جواب بیورر که عاشق خالص کیمدر بیورردلر که میر احوالدر
موقوف حال دکلدر حال بلا تعمل ولا اجتلاب بل بموهبة وهاب قلبه وارده اولان کیفیته دیرلر قبض وبسط وذوق
وشوق کبی وصفت نفسانیه ظهور ایلدکده زائل اولور نته کم عاشق صافی قلبه وارده اولان احوالك جمیعنه حاکمدر
اول جهتدنکه مظهر اسم حق وآینهٔ وجود مطلقدر وموقوف ومحکوم حال دکلدر که کندیسی فناده درحالك
محکومی اولان بقیهٔ وجودی قالان کمسه لردر اول امیر احوال اولان ماهك بندهٔ افکندهٔ سی اولدی ماه وسال زیرا اول
خلیفهٔ الهی سالی وماهی باذن الله تحت حکومته آلمش ومرغ وماهی وسائر اشیای نامتناهیه ده دخی تصرف قیلمشدر
وجمیع اشیا آنك امرینه مطیع ورام اولمشدر (مثنوی) چون بکوید حال را فرمان کند * چون بخواهد
جسمها را جان کند) چونکم حاله سو یلیه وشو کونه حال اول دیو امر ایلیه فرماننده انفاذ ایلر چونکم دیلیه جسملری
حال ایلر وواصل جان ایلر (مثنوی) منتهی نبود که موقوفست او * منتظر بنشسته باشد حال جو) منتهی وکامل اولمز

اول کمسه که حال موقوفدر اول ذوق وحالك ظهورنه منتظر اوتورمش حال جو اوله یعنی اهل حال منتهی واهل کمال
ورجال مرتبه سن بولمز دیمکدر وبوندن احق وادق معنی اولدرکه دینه اول کامل انسان وخلیفهٔ رحمان منتهی اولمزاوله
منتهی که موقوفدر او منتظر اوتورمش حال جو اوله (مثنوی) کیمیای حال باشد دست او * دست جنباند شود مس
مست او) بو تقدیر اوزره بیتك بو معناسی وجه مذکور اوزره منتهی اولمین اکمل انسان وخلیفهٔ رحمان الی کیمیای حال
اولور یعنی خضر کبی والیاس کبی محول الاحوال اولور ومانند کیمیا استدیکنی تبدیل وتحویل قیلور دیمك اولور واولکی
تقدیر اوزره معنی بودرکه اول موقوف حال اولمین منتهی وکاملك دست ارادتی کیمیای حال اولدی معنی مصرع ثانی دست
ارادتن که تحریك ایده مس کبی دنی وحقیر اولان احوال آنك مست وعاشقی اولور وآنك دست امر وارادتنه انقیاد
واطاعت قیلور نته کم حضرت خداوندکارك مشهور منقبه لرندندرکه برکون بدر الدین تبریزی نام بر کیمیا کر کلوب
هنرنی حضرت خداوندکاره عرض ایلدی وفقرا اکره هرکون کندی عملمدن پشمق بهایه نیجه درهم ودینار ویره یم دیو
سویلدی حضرت خداوندکار غضبه کلوب بیوردیلرکه سبحان الله بر استرزکه سیم وزری خاکه قیله وزوقتنه پی اوبودوب
یارانی آنك شرندن امین ایده وز پس برزم مذهب ومشربمزك ضدی برکسه کلوب دیرکه بن خاکی التون ایلرم حقا که
خدای بیچونك بنده لری واردرکه نجره نظر ایلسه لر سیم وزر ایدرلر دیوب فی الحال دست مبارکلرین ستوی مدرسه دن
بر مرمر درك اوزره قودقده سر تا پا التون اولوب بدر الدین تبریزی بو کرامات علیه ده حیران قالوب بنده ومرید اولدی
وایدیکنه توبه قیلدی (م ی) کر بخواهد مرك هم شیرین شود) خار ونشتر نرکس ونسرین شود اول اکمل اولیا وافضل
اصفیا علیهما الصلوة والسلام موت حد ذاتنده اعظم بلا واجل جفا ایکن اکراسترلرسه مرك هم شیرین ولذیذ اولور
غیریلرك نفسنه وکندی نفسلری حقنده موتك شیرین اولمسنه دلالت ایلین کلمات لطیفه لری ومناقب شریفه لری چوق
واقع اولمشدر ابرازی بو مختصرده قابل دکلدر جمله دن تائیهٔ ابن فارضده موتدن لذت الدقلرینه مناسب ابیات چوقدر
نته کم دیر (بیت) وانی الی التهدید بالموت راکن * ومن هوله ارکان غیری هدت) وحضرت خداوندکار حالت نزعده
عزرائیلی مشاهده قیلدقلری وقت بیت بیشترا بیشترا جان من * بیك در حضرت سلطان من بیورمشلردر وشیخ ابو طاهر
(بیت) فان قلت لی مت مت سمعا وطاعة * وقلت لداعی الموت اهلا ومرحبا) دیمشلردر بو جمله موتك آنلره لذیذ وشیرین
اولمسنه دلالت ایلر شیخ صدر الدین قنوی حضرتلری نفحات الهیه سنده دیرکه کامل اول کمسه درکه آنك موتی کندی
اختیارینه مفوض اوله استرسه زنده اوله استرسه اوله بیورردلر بوکونه کامل استرسه خار ونشتر نرکس ونسرین اولور یعنی
حال بد وبلای زشت لطیف تر وخوشتر اولور دیمك اولور وبو مرتبه ده اولنلرك دخی کاملری کندی مقاملرینه دلالت
قیلور حضرت خداوندکارك خود غزل شریفلرنده وکفتار لطیفلرنده بوکونه تصرف ایلدکلری خصوصده چوق کلام
بیورمشلردر جمله دن بری (بیت) ای عاشقان ای عاشقان حال شما بر تر کنم) ای مطربان ای مطربان دف شما پر زر کنم غزلی
الی آخره کیف مایشاء ایلدکلری تصرفه اشارت وبوذکر ایلدکلری مرتبه دن عبارتدر محصل بونلر دائرهٔ بشریتدن
خروج ایتمشلر وعقول واحوال قیدندن خلاص اولوب اونه کتمشلردر (مثنوی) آنکه او موقوف حالست آدمیست *
که بحال افزون وکاهی درکیست) اول کمسه که حالك موقوفیدر آدمیدر اول حالله که کاه زیاده وکاهی کملکده در
اکر احوال شریفه کاورسه افزون واکر احوال دینه کاورسه واکا حکم قیلورسه کندی وقلبی دکرکون اولور (مثنوی
صوفی ابن الوقت باشد در مثال * لیك صافی فارغست از وقت وحال) صوفی مثالده ابن وقت اولور ولیکن صافی
وقتدن وحالدن فارغدر وقتك معناسی بودرکه وقت احوالدن برحالدرکه عبد اوزره غالب اوله وبلا تعمل ولا اکتساب
کله وقلبه هجوم قیله مثلا انقباض وانبساط وشوق وذوق ونشاط کبی وعبدك وجودنده متصرف اوله وحکمنی امضا
واجرا قیله ولهذا الوقت سیف قاطع دیدیلرکه بر آخر وقتك حکمنی قطع ایلر وصوفی اولدرکه ابن وقت اوله یعنی طفل
صغیر پدر کبیرنه نه مرتبه ده طفیل ومحکوم اولورسه واب ابننده نوجهله حکومت قیلورسه ومتصرف اولورسه صوفی
دخی وقته بوکونه محکوم ومغلوب ووقت اکا مانند اب حاکم وغالب اولور وکیف مایشاء متصرف قیلورسه صوفی
ابن الوقت باشد در مثال بیوردقلری بو معنایه اشارت اولور مثال نال بنیلدن مصدر میمی در یعنی حالدن حاله نائل
وواصل اولمقلقده دیمك اولور ولیکن صافی اولان یعنی غل وغش بشریتدن پاك اولان وذاتنی غبار وزنکار سویدن
آینه وار تابناك قیلان وصفا بولان کمسه وقتدن وحالدن فارغدر وقت بوراده حاله محل اولان آن وزماندر پس صافی
حالدن محلدن فارغدر دیمك اولور ومشایخ عظامك حاله وقت تعبیر ایلملری محلك اسمنی حاله اطلاق ایتمك قبیلندن
وذکر محل وارادهٔ حال سبیلندن اولور صافینك وقت وحالدن فراغ بالنه بو مقال دلالت ایلرکه حسین بن علیدن رضی
الله تعالی عنهما روایت اولنور وقع یوما حریق فی داره وهو فی السجود لم یرفع رأسه وما التفت الیها فلما طفئت النار

رفع رأسه فقيل له لم مارفعت رأسك فى هذه الحالة قال الهتنى مشاهدة النار الكبرى عن هذه النار الصغرى (مثنوى
حالها موقوف عزم ورأى او * زنده از نفخ مسيح آساى او) جميع احوال اول صافى اولان صاحب كمالك عزم ورأينه
موقوفدر واول حاللر آنك مسيح آسا اولان دم حيات بخشندن زنده در وآنك عزم ورأيى واسطه سيله فرخنده در
دعك اولور (مثنوى) عاشق حالى نه عاشق بر منى * بر اميد حال بر من مى تنى) سن عاشق حال سن بكا عاشق دكلسن
يعنى اول معشوقك اوكنده نامه خوان اولان وكندى احوالنه ميل قيلان عاشقنه ديديكه كندى حالكه عاشقسن بنم
اوزريمه دكل وذوق وحال اميدى اوزره بنم اوزريمه طولنورسن (م ى) آنك يك دم كم دمى كامل بود) نيست معبود خليل
آفل بود) اول محبوبكه بر دم ناقص وبر دم كامل اوله خليلك معبودى دكلدر اول غافل وزائلدر يعنى اول معشوقك
كه حسن وجمالى كاه ناقص وكاهى كامل اوله وعاشقى اكا حسنى زياده اولدقجه محبت ونقصان بولدقجه آندن نفرت قيله
اول مشرب خليلده اولان وقدم خليل اوزره سير قيلان عارفك معبودى اولمزيته كه حضرت خليل آفل اولنلر حقنده
(لا احب الافلين) ديدى بو آيتك تفسيرى جلد اولده قصهٔ ديدن خليفهٔ ليلى را بياننده مرور ايتدى وارث خليل اولان
دخى هر احوال آفله وهر محاسن زائله ميل ايتميوب (لا احب الافلين) ديرنته كم بيوررلر (مثنوى) وانكه آفل باشد وكه
آن واين * نيست دلبر لا احب الافلين) اول محبوبكه آفل اوله وكاه اويله وكاهى بويله اوله يعنى كاه ناقص وكاه كامل وكاه
محبوب اوله دلبر دكلدر اول بن افل اولنلرى سومزم وزواله وارنلره محبت قيلمزم (م ى) آنكه او كاهى خوش وكه
ناخوش است) بك زمانى آب ويك دم آتش است اول نسنه كه كاهى خوش وكاهى ناخوشدر يعنى برقرارده كلدر برزمان آب
وبرزمان آتشدر يعنى آنك ذاتى برزمان آب وبرزمان آتش كبى وبرزمان لطيف ومحبوب وبرزمان آتش كبى سوزنده
وغضوبدر بوكونه متبدل ومتلون اولان شيء (م ى) برج مه باشد ولكن ماه نى * نقش بت باشد ولى اكاه نى) برج ماه
حقيقت ومطلع انوار احديت اولور ولكن بالذات ماه دكل نقش بت اولدى ولكن اكاه دكل يعنى معبود بالذاتك نقشى
وصنعى اولدى ولكن آنك نقشى اولديغنه ومظهر صفاتى اولديغنه عالم دكلدر محصل مقال اكر جمال وكر كمال واكر حال
واكر ذوق وحال هر نه ايسه متغير ومتبدل اولقدن خالى اولميه اول مظهر تجلى الهيه در بالذات اله دكلدر وصورت معبود
حقيقيدرولكن اكاه دكل پس هر كيم آفل وزائل اولنى محبوب اتخاذ ايدر عاقبت پشيمان اولور ومحبوب باقيدن محروم
قالور (م ى) هست صوفى صفا جون ابن وقت * وقت را همچون پدر بكرفته سخت صوفى صفا جون وقتك اوغلى
اولدى وقتى پدر كبى محكم طوتدى واكا هر وجهله متابعت ايتدى (م ى) هست صافى غرق عشق ذوالجلال * ابن كس
نى فارغ از اوقات حال) اما وافى اولان صافى غرق عشق ذوالجلال اولدى بركسه نك طفلى وطفيلى دكلدر اوقات وحالدن
فارغدر واوقات وحالك اكا حكمى نافذ دكلدر (مثنوى) غرقهٔ نوريكه اول لم يولد است * لم يلد لم يولد آن ايزدست)
اول صافى اولان وافى بر نوره غرقدركه اول نور كسه دن طوغمامشدر طوغورمق وطوغورلمش اولمامق ايزد تعالينك
لا يقيدر غيرك دكل پس صافى نور ذات حقه مستغرقدركه والد ومولود اولمز بو سوره نك تفسيرى جلد ثانيده جوبان
حكايه سنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه (مثنوى) در چنين عشقى بجو كر زنده * ورنه وقت مختلف را بنده)
واربونك كبى بر عشقى استه اكر فى الحقيقة زنده ايسك والا مختلف اولان وقتك يا خود وقت ايچون بنده وافكنده سن
مثنوى) منكر اندر نقش زشت وخوب خويش * بنكر اندر عشق ودر مطلوب خويش) نظر ايلمه زشت نقش اولمغه
وخوب نقش اولمغه كه اكا دين وطر يقنده اعتبار يوقدر عشقكه وكندى مطلوبكه نظر ايله كه اعتبار بونلره در زيرا
على اى صورة كنت اكر مطلوبك اعلى ايسه سنده اعلى واكر مطلوبك اسفل ايسه سنده اسفل سن (مثنوى) منكر انكه
تو حقيرى يا ضعيف * بنكر اندر همت خود اى شريف) اكا نظر ايتمه كه يا حقير ويا ضعيف سن همتكه نظر ايله
اى شريف كه قيمة المرء همته بيورلمشدر (مثنوى) تو بهر حالى كه باشى مى طلب * آب مى جو دائما اى خشك لب)
محصل كلام ونتيجهٔ مرام سن هر نه حالده اولورسك اول همان طلب ايله آب حياتى ديله دائما اى خشك لب طالب
مثنوى) كان لب خشكت كواهى مى دهد * كو باخر بر سر منبع رسد) زيرا كه اول سنك لب خشك اولمالك
شهادت ويركه اول لب خشكك آخر كار من طلب وجد وجد ومن قرع الباب ولج ولج حديثلرينك مقتضاسنجه
سر چشمهٔ آب حياته يتشور ومرادنه واصل اولوب يتشور (مثنوى) خشكى لب هست پيغامى ز آب * كه بمات آرد يقين
اين اضطراب) خشك لب اولق وتشنه لك مرتبه سن بولمق البته آب حيات حقيقتدن پيغام بولمق اولدى
واخبار قيلدى كه سنى ما به كتورر يقينا بو اضطراب (م ى) كين طلبكارى مبارك جنبشست) اين طلب در راه حق
مانع كشتست) كه بو طلبكارلق مبارك جنبشدر وبو طلب حق يولنده مانع كشدر يعنى ازالهٔ موانع ايلمسى مقرردر
مثنوى) اين طلب مفتاح مطلوبات تست * اين سپاه ونصرت ورايات تست) بو طلب سنك مطلوباتنك مفتاحيدر

بو سنك سپاهك ونصرتك ورايتكدر (مثنوى) اين طلب همچون خروسى در صياح * مى زند نعره كه مى آيد صباح)
بو طلب صباحده اولان بر خروس كبيدر نعره اورركه صباح كلوردى يعنى انسانك طلبى شول صباح كلوردى نعره
اوران وصيحه قيلان بر خروسه بكزركه آنك شب تارده اوتمسى فجرك طلوع قيلمسنه علامت اولور وصباحك كلمسنه
دلالت قيلور طلب دخى فجر مقصودك طلوعنه وصبح مرادك ظهورينه دليل ونشاندر (مثنوى) كرچه آلت نيستت
تو مى طلب * نيست آلت حاجت اندر راه رب) اكرچه سنك آلتك يوق ايسه هم طلب ايله رب يولنده آلته حاجت يوقدر
وطلبندن اوسبب اولمز بو يولده آلات واسبابك ركن اعظمى طلبدر بر طالبده طلب بولنمدقده ككه اكا آلت
اكسك اولمز (مثنوى) هر كرا بينى طلبكار اى پسر * يار او شو پيش او انداز سر) اى پسر كيمى سن طلبكار كورهسن
آنك يارى اول باشى آنك اوكنه آت وآنك صحبتنى جان ودل ايله اختيار ايت (مثنوى) كز جوار طالبان طالب شوى *
وز ظلال غالبان غالب شوى) زيرا طالبلرك مجاورتندن طالب اولورسن وغالبلرك سايه سندن غالب اولورسن صحبتك
عظيم تأثيرى واردر بهر حال شى مقارنتك حكمنى اخذ ايلر (مثنوى) كر يكى مورى سليمانى بجست * منكر اندر جستن او
سست سست) اكر بر مور سليمانلق استديسه آنك سليمانلق استمسنه سست سست باقمه بلكه آنك همتنه وطلبنه نظر ايله
مثنوى) هرچه دارى تو ز مال وپيشهٔ * نى طلب بود اول واندیشهٔ) سن مالدن وپيشه دن حالا الكده هر نه طوترايسك
آنك اولى طلب واندیشه دكلميدى آنك اولى خود طلب واندیشه ايدى پس طلبدن فارغ اولمه ودعا وتضرع ايلمكدن
مفارقت قيلمه تا بر كون مطلوبكى بوله سن ومقصودكه واصل اوله سن بو حكايه ده مذكور اولان طالب رزق حلال كبى
(حكايت آن شخص كه در عهد داود عليه السلام شب وروز دعا ميكرد كه مرا روزئ حلال ده بى رنج (مثنوى)
آن يكى در عهد داود نبى) نزد هر دانا وپيش هر غبى) اول بركسه داود نبى عليه السلام عصر شريفنده هر دانانك قتنده
وهر غبينك اوكنده (م ى) اين دعا ميكرد دائم كاى خدا * ثروتى بى رنج روزى كن مرا) دائما بو دعايى ايلرديكه اى خدا
بكا رنج ومشقتسز ثروت ويسار روزى ايله (مثنوى) چون مرا تو آفريدى كاهلى * زخم خوارى سست جنبى منبلى)
الهى چونكم سن بنى بر كاهل يراتدك بر زخم خوار وبر سست جنبى وبر منبل خلق ايتدك يعنى زخم يجى وسست
حركت ايدجى بر تنبل وكار وكسبنده بر كاهل خلق ايتدك (مثنوى) بر خران پشت ريش بى مراد *
بار اسب واستران نتوان نهاد) بى مراد اولان ارقه سى ياغر خرلر اوزره اسبلر واسترلر يوكنى قومق ممكن اولمز زيرا
آنلرك اول يوكارى چكمكه طاقتى يوقدر (مثنوى) كاهلم چون آفريدى اى ملى * روزيم ده هم ز راه كاهلى)
اى ملى وجلى اولان پادشاه چونكم بنى كاهل يراتدك هم بكا كاهللك يولندن روزى وير وبنم رزقمى بكابى كسب
وبى زحمت ايركور (مثنوى) كاهلم من سايه خسپم در وجود * خفتم اندر سايهٔ اين فضل وجود) الهى وخلاقى
بن كاهلم ووجود مرتبه سنده سايه خسپم بن سنك بو فضل وجودك سايه سنده ياتمشم وظلال لطف واحسانك آلتنده
استراحت ايتمشم (مثنوى) كاهلان وسايه خسپانرا مكر * روزئ بنوشته نوعى ديكر) مكر كه كاهللر وسايه خسپلر
ايچون يعنى كولكه ده ياتان بى كار وبى كسبلر ايچون بر آخر نوع روزى يازمشدر كه آنلره بى كار وبى كسب اول رزق
واصل اولور وآنلر اول نعمتى بلا تعب ياتدقلرى يرده اكل قيلور (مثنوى) هر كرا پا هست جويد روزئ * هر كرا
پا نيست كن دلسوزئ) هر شول كسه نك كه اياغى واردر بر روزى طلب ايدر هر شول كسه نك كه اياغى يوقدر اكا
دلسوزلق ايله يعنى رزق طلبنده تك وپو ايلمكه قادر اولمين كسه يه مرحمت وشفقت ايله (مثنوى) رزق را مى ران بسوى
آن حزين (ابر را باران بسوى هر زمين) اول حزينك جانبنه رزقى سن اى رزاق مطلق سور هر زمينك جانبنه ابر ياغدر
يعنى هر زمين جانبنه هر سحابى سوروب آندن امطارى دريغ زمينك جانبنه ياغدر ديغك كبى رزقنى دخى كسب
وتحصيله قادر اولمين كسه لر اوزره بى دريغ عطا ايله (مثنوى) چون زمين را پا نباشد جود تو * ابر را راند بسوى او دو تو)
چونكم زمينك اياغى اولميه سنك جود وكرمك آنك جانبنه سحابى ايكى قات سوررو بى دريغ قطرات امطارى
آنك اوزرينه نثار ايلر (مثنوى) طفل را چون پا نباشد مادرش * آيد وريزد وظيفه بر سرش) طفلك چونكم اياغى اولميه
آنك مادرى كلور وآنك باشى اوزره وظيفه دوكر وآنك رزقنى وغداسنى كتوروب اغزنه صوقار (مثنوى)
روزئ خواهم بنا كه بى تعب * كه ندارم من ز كوشش جز طلب) الهى ورزاقى بن هم تعب وزحمتسز ناكاه بر روزى
استرم كه بن سعى وكوششده طلبدن غيرى نسنه طوتمزم بنم آلت واسبابم همان سنك جنابكدن انجق طالب رزق اولمقدر
مثنوى) مدتى بسيار مى كرد اين دعا * روز تا شب شب همه شب تا ضحى) بو دعايى چوق مدت ايلدى كوندز كيجه يه دك
وكيجه دوكاى كيجه ضحى وقتنه دك بويله دعا ايلدى وبو اسلوب اوزره سويلدى (مثنوى) خلق مى خنديد بر گفتار او *
بر طمع خامى وبر بيكار او) خلق عالم آنك كفتارى اوزره كولرلردى آنك خام طمعى وبيكارى اوزره خنده ايلرلردى

بويله دبو (مثنوى) كه چه ميكويد عجب اين سست ريش * يا كسى دادست بنك بيهشيش) كه نه سويلر عجب بو احمق
وابله سست ريش احمق ديمكدن كنايه در ياخود بر كسه بو كه بى هشلك بنكى ويردى وآنى بو كونه بى هوش قيلدى كه
بوكونه بيهوده سوز سويلر ومحالات طلب ايلر (مثنوى) راه روزى كسب ورنجست وتعب * هر كسى را پيشهٔ دادو طلب
اطلبوا الارزاق فى اسبابها * وادخلوا الاوطان من ابوابها ارزق يولى كسب ورنج وتعبدر هر كسه به خداى متعال
صنعت وطلب ويردى) ارزاق سز طلب ايلك سببلرنده ووطنلريكزه كيرلك قپولرندن بو مضمون هر شيئك
نسبتنه واسنادنه توجه وتعلق ايتمكدن كنايه در بوكه مناسب اولان بيت وآيت جلدا اولده تعظيم ساحران موسى
عليه السلام رابيانده شرح اولندى وتوضيح قيلندى آنده طلب اولنه (مثنوى) شاه سلطان ورسول حق
كنون * هست داودنبى ذوفنون) ودخى زمانه خلقى ديديلر كه شاه نبوت وسلطان خلافت وحضرت حقك
رسولى كه الان وفى هذا الزمان ذوفنون اولان داودنبى اولدى (مثنوى) با چنان عزى ونازى كاندروست *
كه گزيدستش عنايتهاى دوست) آنك كبى عزت ونازله كه آنك وجود شريفنده واردر كه آنى گزيده يعنى اصطفا واجتبا
قيلمشدر دوستك عنايتلرى انبيا عليهم السلامك اهل عنايت اولديغنه اشارتدر كه نبوت كسبله اولمز (مثنوى)
معجزاتش بى شمار وبى عدد * موج بخشايش مددا ندر مدد) اول حضرتك معجزاتى بى شمار وبى عدد وعطا
وبخشايشى موجى مددا ندر مدد در يعنى لا ينقطع مدد مدده متصلدر (مثنوى) هيچ كس را خود زادم تا كنون
كى بدست آواز همچون ارغنون) هيچ بر كسه به خود حضرت آدمدن بو آنه كلنجه به دك چن ارغنون سازى كبى
بر بلند ولطيف آواز اولمشدر يعنى هيچ بر كسه اول زمانه كلنجه به دك اول آوازه مالك اولمدى حق تعالى معجزه اولمق
ايچون اول آوازى اكا اعطا ايلدى (مثنوى) كه بهر وعظى بميراند دويست * آدمى را صوت خوبش كرد نيست)
حضرت داود عليه السلام بر مرتبه صوت حسنه يه مالك ايديكه هر بر وعظنده اولدرردى ايكى يوز آدمى آنك صوت
خوبى يوق ايلردى روايت اولنور كه هر باركه وعظه شروع ايلسه لردى انسان وحيوان آنك مجلسنه جمع اولورلردى
وآنك حسن صوتله اوقوديغى كلام نصيحت انجامى استماع قيلورلردى بر مرتبه مست اولورلرديكه اكثرى كنديدن
كچوب وبر نيچه سى دخى موت شرابن ال لذت واسطه سيله ايچوب اولورلردى حتى حضرت سليمان عليه السلام يا ابتى
قد خرقت المستمعين نداسنى اوررلردى پس حضرت داود عليه السلام وعظدن فارغ اولورلردى (م ى) شير وآهو جمع
كردند آن زمان * سوى تذكيرش مغفل اين ازان) بر معجزه سى دخى بودر كه اول زمانكه وعظ ايليدى شير وآهو جمع
اولورلردى اول حضرتك تذكيرى جانبنه بو شير آهودن مغفل اولديغى حالده وآهو شيرك ضررندن نجات بولديغى
وقتده (م ى) كوه ومرغان هم رسائل با دمش * هر دو اندر وقت دعوت محرمش جبال وطيور آنك دمنه هم رسايل ايديلر
هر ايكيسى دعوت وقتنده اكا همدم ايديلر رسايل رسيلك جمعيدر رسيل بونده انيسه معناسنه در يعنى داود
عليه السلامك بر معجزه سى دخى بو ايديكه آنك دمنه جبال وطيور همدم وهم اواز اولورلردى وانكله معا تسبيح وناله
قيلورلردى كما قال الله تعالى فى سورة الانبيا (انا سخرنا مع داود الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين) وقال فى سورة سبأ
يا جبال اوبى معه والطير والناله الحديد (مثنوى) اين وصد چندين مر اورا معجزات * نور رويش بى جهات ودر جهات
بوذكر اولنان معجزه ويوز بوذكر اولنان قدر آنك معجزاتى وار اول حضرتك بى جهات اولان نور وجهى جهات ايچره در
يا خود معنى آنك نور رويى بى جهات ودر جهاتدر يعنى نور ذاتى هم مطلق وهم مقيددر (مثنوى) با همه تمكين
خدا روزى او * كرده باشد بسته اندر جست وجو) بو دوكاى تمكين عزتله خداى متعال اول حضرتك رزقنى جست
وجو يه يعنى كسب وطلبه باغلوا ايتمش اولدى (مثنوى) بى زره بافى ورنجى روزيش * مى نيايد با همه پيروزيش) زيرا
زره باف اولمقسزن وجبه وجوشن دوزمك ورنج وتعب چكمكسزن اول حضرتك رزق وغداسى كلمدى وحاصل
اولمدى بو دوكاى مراده مظفر اولمغله وعزت وتمكينه وصول بولمغله اول حضرتك زره باف اولمسنه وروز وشب كسب
قيلمسنه آيت كريمه وحديث شريف دلالت ايدر نته كم حق تعالى سورهٔ سباده بيورر (والناله الحديد ان اعمل سابغات
وقدر فى السرد يعنى بز اول داوده آهنى نرم ايلدك موم كبى تا استديكن دوزه وامر ايلدك ايشله دروع واسوبى ديمكله واول
دروعى نسج ايتمكلكده وحلقهٔ متعلقده تقدير ايله يعنى حلقه لرنك برى برينه متناسب اولمسنده اندازه بى حفظ ايله
تا آنك وصفى متناسب واقع اوله ديمك اولور تفسير مدارك ده بو آيتك تفسيرنده دير كه حضرت داود عليه السلام هر كون
تبديل شكل ايدوب ناس ماينينه چيقاردى وكندى نفسندن آنلره سؤال ايلرديكه داود نيجه در آنلر حمد وثنا ايدرلردى
فبعث الله ملكين فى صورة آدمى فسألهما على عادته عن حاله فقالا نعم الرجل داود لولم يأكل من بيت المال ولا يطعم
عياله منه فسأل عند ذلك ربه ان يسبب له ما يستغنى به عن بيت المال فعلمه الدروع وصحيح بخاريده ومصابيح ومشارقده

بو حديث شريف ابو هريره دن روايت اولنور قال عليه السلام ما اكل احد طعاما خيرا من ان يأكل من عمل يده وان نبى الله
داود عليه السلام كان يأكل من عمل يده يعنى يعمل الدرع ويبيعها ويأكل من ثمنها وفيه فضيلة الاكتساب لانه من سنن
الانبيا كذا فى تنوير المصابيح نته كم حضرت ابن عباسدن روايت اولنور كه بيورديلر كان آدم عليه السلام حراثا
ونوح نجارا وادريس خياطا وابراهيم ولوط زراعين وصالح تاجرا وداود زرادا وموسى وشعيب عليهما السلام ومحمد
المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم رعاة كذا فى نزهة الناظرين وعن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه قال عليه السلام
كان زكريا نجارا رواه مسلم كذا فى المشارق اى يعمل بيده يأكل كسب يده كبى اوطائفه يى كورن وسببه
تشبث قيلان طائفه نك تمسكلرى بونلردر وبونلره ماننددر اولنلردر وبو سببه مائل اولان طائفه دن بعض كسه لروار دركه
بلا كسب ولا سبب ذوق حاصل اولمز اعتقادنده اولوب وسر توكلدن بى بهره قالوب المرء عدو لما جهل فحواسنجه
زمان داوده اولان جهله نك حضرت حقه دعا كننده اولان متوكل حقنده ايلدكلرى طعن وملامت كبى
اصحاب توكل حقنده طعن وملامت قيلوب ديرلر نته كم آنلر ديدى (مثنوى) اينچنين مخذول وواپس ماندهٔ *
خانه كنده دون كردون راندهٔ) پس بونك كبى بر مخذول ووامانده اوى قوقمش دون بر فلك رانده (مثنوى) اينچنين
مدبر همى خواهد كه زود) بى تجارت بر كند دامن زسود بو نجلين بر مدبر استر كه على الفور بلا تجارة ولا كسب
اتكن سود ومنفعتدن پر ايليه (مثنوى) اينچنين كيجى بيامد درميان * كه بر آيم بر فلك بى نردبان) بونك كبى
بر كيج وابله اورته يه كلدى بو يله ديو كه فلك اوزره بن نردبانسز يوقارو كاورم وآسمانه بلا سبب دعا ايله عروج قيلورم
آنك بى كسب روزى طلب ايلمسى آسمانه بى نردبان صعود ايلرم ديمك كبيدر (مثنوى) اين همى كفتش
بتسخر رو بكير * كه رسيدت روزى وآمد بشير) بو بريسى اكا طنز وتسخرا ايتمكله ديردى يورى طوت كه سكا روزى
ونصيب ايرشدى وبشير كلدى مژده سكا نه طورر سن قالق آنى اخذ ايت ديردى (مثنوى وان همى خنديده ما را هم بده
زانچه يابى هديه اى سالار ده) واول برى كولردى بزه دخى اول نسنه دنكه اى سالار ده سن هديه بولورسن وير واول
بولديغك رزق فراواندن بزه دخى بر حصه وهديه اير كوديردى (مثنوى) اوازين تشنيع مردم وين فسوس *
كم نمى كرد از دعا وچابلوس) اول بيچاره مردملرك بو تشنيعلرندن وبو فسوس واستهزاسندن دعادن وتملقدن
هيچ بر نسنه يى كم ايلمزدى وبونلرك طعن وتشنيعندن اوترى دعا وتضرع ايلمكدن فارغ اولمز وطلب روزيدن اجتناب
قيلمازدى (مثنوى) تا كه شد در شهر معروف وشهير * كوز انبان تهى جويد پنير) تا كم اول كسه شهر ايچره معروف
ومشهور اولدى بو يله ديو كه اول شخص تهى وخالى طغار جقدن پنير استر وبلا سبب رزق طلب ايلر (مثنوى) شد مثل
در خام طمعى ان كدا * اوازين خواهش نمى آمد جدا) اول كدا خام طمع اولمقده شهر ايچره مثل اولدى وبى كسب
حضرت حقدن طالب رزق اولمقده خلق ايچره شهرت بولدى واول فقير بو خواهشدن جدا كلمدى وبو استكدن
اصلا مفارقت قيلمدى (دو يدن كاو درخانهٔ آن دعا كننده بالحاح قال النبى عليه السلام ان الله يحب الملحين فى الدعاء
زيرا عين خواست از حق تعالى در الحاح خواهنده را بهست از انچه ميخواهد از او) بو سرح شريف وبو بيان لطيف
اول الحاح وابرامله دعا ايديجى اولان كمسه نك خانه سنه كاولك ياسى وقپو يى قيروب ايچرو كلمسنك بياننده در نته كم
حكيم ترمذى وبيهقى عايشه رضى الله عنها حضرتلرندن بو حديث شريفى روايت ايدرلر قال عليه السلام ان الله يحب
الملحين فى الدعاء يعنى تحقيقا الله تعالى حضرتلرى دعاده الحاح ايلين بنده لرنى سورزيرا حق تعالى دن عين استمك والحاح
ايلمك والهى بكا شو مرادى وير ديو سويلمك خواهنده اولان ودعا قيلان كسه يه اول نسنه دن يكدر كه حق تعاليدن
آنى استر وطلب ايلر (مثنوى) تا كه روزى نا كهان در چاشتكاه * اين دعا مى كرد بازارى واه) حتى بر كون نا كاه قوشلق
وقتنده بو دعانى اول كسه آه وزار ايله ايلردى وخدايا بكا بى كسب وبى تعب رزق وير وبنم نصيبم بلا سبب بكا ايركوردبو
سويلردى (مثنوى) نا كهان در خانه اش كاوى دويد * شاخ زد بشكست دربند وكليد) نا كهان خانه سنه بر كاو يلدى
قپويه بر شاخ اوردى بند وكليدنى قيردى (مثنوى) كاو كستاخ اندران خانه بجست * مرد در جست وقوايمهاش بست)
كستاخ اولان كاو اول خانه ايچره صچرادى فى الحال اول مرد يرندن صچرادى وآنك قايمه لرنى باغلدى قايمه دابه ايا غيدر
قوايم آنك جمعيدر (مثنوى) پس كلوى كاو ببريد آن زمان * بى توقف بى تامل بى امان) پس اول زمان كاوك بوغازنى
كسدى توقفسز وتأملسز وامانسز يعنى بلا توقف ولا تأمل امان وزمان ويرميوب آنى ذبح ايلدى (مثنوى) چون
سرش ببريد شد سوى قصاب * تا اهابش بر كند در دم شتاب) چونكم اول بقرك باشنى كسدى وقصاب جانبنه كتدى تا كم
قصاب آنك اولدمده شتابله دريسنى يوزه وجلدنى آنك لحمندن قوپاره وسلخ ايليه عذر كفتن نظم كننده ومدد خواستن اى
(مثنوى) اى تقاضا كردرون همچون جنين * چون تقاضا ميكنى اتمام اين) بو سناجانك وعرض حاجانك ما قبلنه

مناسبتی بودرکه نته کم حضرت داود علیه السلام زماننده رزق صوری طلب ایلین کسه مقسوم اولان رزقنه دعا ونیاز ایله
واصل اولدی وآنك مرادی قپوسندن ایچرو کلوب مقتضای قلبی بوطریقله بولدی پس جناب خداوندکار قدس سره
العزیز دخی حضرت پروردکاره رزق معنوینك حصولیچون یعنی معارف وعلوم مثنوینك بالتمام بطریق واردات
والهام خانهٔ دللرینه وصولیچون دعا ونیازه شروع ایدوب ومناجات وعرض حاجات بیوله کیدوب بیوررلر که ای
درونك جنین کبی تقاضا ایدیجی یعنی جنینك ولادت وظهوری اقتضا ایلدیکی کبی باطنك ظهورینی اقتضا ایدیجی
خدا چونکم بومثنوینك ورزق معنوینك اتمامنی اقتضا ایلرسن (مثنوی) سهل کردان ره نما توفیق ده * یا تقاضا را بهل
برمامنه) سهل وآسان ایله یولی کوستر توفیق ویریا خود اقتضای درونی کیدر بزم اوزرمزه قومه (م ی) چون زمفلس زر
تقاضا میکنی * زر ببخشش در سرای شاه غنی) چونکم مفلسدن آلتون اقتضا ایلرسن اکا آلتون بخش ایله نهانده
هرکسدن ای غنی پادشاه اندنصکره آندن تقاضای زر ایله یعنی بن که جمیع وارلقدن مفلس وفقیرم چونکم مفلسدن
دینار علوم واسراری تقاضا ایلیه سن بکا معنا زر معارف وعلومی اعطا ایله ای غنی تاکم بروجه مقتضا آنك اظهارینه
قادر اولم (م ی) بی تو نظم وقافیه شام وسحر) زهره کی دارد که آید در نظر سنك امر وارادتکسز نظم وقافیه شام وسحرده
قچن زهره وبهره طوترکه نظره کله (مثنوی) نظم وتجنیس وقوافی ای علیم * بندهٔ امر توند از ترس وبیم) نظم وتجنیس
وقوافی ای علیم اولان پادشاه سنك امرکه مطیع وبنده سیدر خوف وبیم جهتندن ترس وبیم الفاظ مترادفه در نظم
وتجنیس وقافیه نك ترسنده وخائف اولملری وامر حقه اطاعت قیلملری حضرت رب العالمینه بونلرك دخی عارف اولملری
(وان من شیء الا یسبح بحمده) آیت کریمه سنك حکمنده داخل اولوب کسائر الاشیاء حضرت حقه تسبیح قیلملرینی
اظهار واشعار ایلر پس بومعنی سبیله هرشیئك تسبیح ایلمسنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون مسبح کردهٔ
هرچیز را * ذات با تمییز وبی تمییز را) الهی چونکم مسبح ایلدك هرچیزی اکر ذات باعقل وباتمییز اولسون مثلا ملائکه
وجن وانسان کبی واکر ذات بی عقل وبی تمییز اولسون مثلا جماد ونبات وحیوان کبی جمیع اجزای جهان وکون ومکان
حمد یکه ملتبس اولدقلری حالده شان شریفکه لایق اولمین نقایصدن تنزیه وتقدیس ایدرلر نته کم کلام مجیدکده بیوردك
وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) نکره سیاق نفیده واقع اولسه عموم افاده ایلر یعنی هیچ
برشیء یوقدر الا اول اللهی تسبیح ایلر حمد یکه ملتبس اولدیغی حالده یعنی اول حضرتی تنزیه ایلر سمات نقصان ونقایص
مکاندن ولکن سز اول اشیانك تسبیحنی بیله مزسز وفهم قیله مزسز ای انسان کبی لسان قالله تنزیه قیلورلر کبی دخی
لسان استعداد له وزبان حالله مسبح اولورلر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) هر یکی تسبیح برنوعی دکر *
کوید او وزحال آن این بی خبر) هر بریسی تسبیحی کندی ذاتنه مناسب اولان لسان ایله برنوع آخر اوزره سویلر واول
شیئك حالندن بوشیء بی خبردر (مثنوی) آدمی منکر ز تسبیح جماد * وان جماد اندر عبارات اوستاد) آدم اوغلی منکردر
جماداتك تسبیحنه علی الخصوص معتزله وآنلره تقلید ایلین طائفه مع هذا اول جمادات حق تعالی یه عبادات وتسبیح
ایلمکده استاددر نته کم جلد اولده حنانه بیاننده وبوجلدده دخی بومحله مناسب اولان دلائل وبراهین مارکبر
حکایه سنده مرور ایلدی (مثنوی) بلکه هفتاد ودو ملت هر یکی * بی خبر از یکدکر اندر شکی) بلکه یتمش ایکی ملتك
هر بری بر آخر ملت اهلنك سرندن وتسبیحندن بی خبردر وآخر ملتك تسبیح ایلدیکنه شك وشبهه ده در (مثنوی)
چون دو ناطق را ز حال همدکر * نیست آکه چون بود دیوار ودر) چونکم ایکی ناطق ایچون بری برینك حالندن
آکاه اولمق یوقدر دیوار ودر بچه نیجه اولور یعنی دیوار ودر بچه اوله آنك حالندن ناطق آکاه اوله وتسبیحنی فهم قیله (م ی)
چون من از تسبیح ناطق غافلم * چون بداند سبحهٔ صامت دلم) چونکم بن ناطق اولان بر آخر ملتك تسبیحندن
غافل اولم صامت وساکت اولان جماداتك تسبیحاتنی بنم قلبم نیجه بیلور وآنك تنزیهاتنه نوجهله آکاه اولور (مثنوی
هست سنی را یکی تسبیح خاص * هست جبری را ضد آن در مناص) اهل سنت والجماعة ایچون الهی برنوع تنزیه ایتمك
واردرکه بونلرك لسان اعتقادی وزبان استعدادی لا جبر ولا تفویض والامر بین ذلك دیو تسبیح ایدر و تنزیه وتقدیس ده
مذهب عدل اوزره کیدر و جبرینك دخی بونك ضدی وخلافی کندی یه مخلص ومنجا اتخاذ ایلدکده بر آخر نوع اوزره
تسبیح وتنزیهی واردرکه انلر من کل الوجوه خالق وفاعل الله دردیرلر و عبد جماد منزله سنده در دیو اعتقاد ایدرلر (مثنوی
سنی از تسبیح جبری بی خبر) جبری از تسبیح سنی بی اثر) سنیلر جبریلرك تسبیحندن بی خبردر اول جهتدنکه سنی عادل
اسمنك مظهریدر انکیچون طریق عدلدن عدول قیلمز و جبر جانبنه مائل اولمز پس جبرینك ریسی شرك خفی و جلیدن
تنزیه ایلدیکندن و خالق جمیع اعیان وافعال ومرید کل اقوال واحوال اولدر دیو سویلدیکندن سنی بی خبردر زیرا اجبار
وقهار اسمنك تجلیسی اکا غالب دکلدر و جبری دخی سنینك تسبیحندن بی اثردر زیرا جبری جبار وقهار ومرید ومختار

صفتلرینك مظهریدر بو اسملرك پرتوی آنلرك باطننه غالب وبونلر بو اسملرك حکمنه مغلوب اولدقلری ایچون طریق
اعتداله کیده مزلر اهل سنتك تسبیحنی فهم ایدوب تعقل ایده مزلر واهذا آنلرك اعتقاد وتنزیهندن بی اثرلردر کذلك
سنیلر دخی مرتبه لرینك حکمنده مقید اولدقلری ایچون جبریلرك تسبیحندن بی خبرلردر (مثنوی) این همی
کوید که آن ضالست وکم * بی خبر از حال او وازامر قم) بوجبری دائم بونی سویلر که اول سنی ضالدر وکمراهدر که فعلی
کندی اختیارینه اسناد ایلر اوسنینك حالندن بی خبر وامر قمدن دخی بی خبر اولدیغی حالده امر قمدن مراد الله اعلم
حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه اولان قم فانذر) امری اوله وحضرت رسوله قالق قومکه انذار ایله دیمك
حضرت رسولك ودخی قومنك اختیارلرینی مستلزم اولور زیرا اختیاری اولمیانه انذار وتکلیف عبث اولور پس جبری
بوقم امرینك سرندن ومدارندن بی قلم وبی خبردرامر (قم اللیل الا قلیلا) امری دخی اولسه جائزدر اول حضرته لیلك
قیامنه امرینه اختیاره دلالت قیلور واختیار له اولان عمل مقابله سنده جواب وجزا ویرلمکه اشارت اولور ویاخود
امر قمدن مراد قرآنده واقع اولان قم اولمیه بلکه مقابرده مدفون اولان موتانك هر برینه عند النفخة الثانیة اسرافیلك قم
باذن الله دیمسی ویاخود حضرت حقك قم باذنی للجزاء دیو امر قیلمسی اوله وفی الحقیقه موتانك جزاء اعمالنی بولمق ایچون
قائم اولملری وحضرت حق آنلری تکرار حشر ونشر ایچون احیا قیلمسی اختیار عبادی مشعر اولورکه مع الاختیار کسب
ایلدکلری اعمالك جزاسنی ان خیرا فخیر وان شرا فشر هرنه ایسه کوره لر پس جبری بوقم امرندن بی خبردر زیرا آنلر
قیامتی وعمل مقابله سنده اولان جزالری وبومعنایه دلالت قیلان آیات واحادیثی تأویل ایدرلر ومطلقا تکلیف عبد
کندی عجزینی بیلمك ایچوندر غیری دکلدر دیمکله سمت ضلالته کیدرلر (مثنوی) وان همی کوید که این را چه خبر *
جنکشان افکند یزدان از قدر) واول بریسی همیشه دیرکه بوجبری ایچون یوم دیندن واحکام رب العالمیندن نه خبر
واردر پس بوا کا واول بوکا بوکونه طعن ایدرلر وبری برینك خلافنه کیدرلر خدای متعال بونلری تا قضا وقدردن جنك
وجدله دوشوردی (ولا یزالون مختلفین الا من رحم ربك) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه بوجمله سی اختلاف
ومنازعه دن خالی اولمزلر الا حضرت حقك رحمت ایلدیکی بنده لردکل که بونلر اصحاب بحث وجدال زمره سندن
مستثنادرلر (مثنوی) کوهر هر یك هویدا می کند * جنس از نا جنس پیدا میکند) حق سبحانه وتعالی الاشیاء تتبین
بالاضداد قوالنك مقتضاسنجه هر بر کروهك جوهرنی بو اختلاف وتضاد ایله هویدا ایلر وبرجنسی بر آخر جنسدن
خواص ذاتیه وصفاتیه لرینی بری برینه مغایر ومخالف قیلدیغی حسبیله ظاهر وپیدا ایلر (مثنوی) قهر را از لطف داند
هرکسی) خواه دانا خواه نادان یا خسی مثلا جنس قهری جنس لطفدن هرکس بیلور وتمییز قیلور اکر عالم اولسون اول
کمسه واکر غیر عالم اولسون ویاخود بر خس اولسون بهر حال اول کمسه نك لطفی قهردن تمییز ایده جك قدر ادراکی
واردر (مثنوی) لیك لطفی قهر در پنهان شده * یا که قهری در دل لطف آمده) ولیکن شول بر لطفکه قهر ایچره پنهان
اولمشدر ویاخود بر قهر که درون لطفده کلمشدر (م ی) کم کسی داند مکر ربانی * کش بود در دل محك جانئی آنی آز کسه
بیلور یعنی آنی بیلمز الا ربانی اولان کمسه آنك قلبنده جانه منسوب اولان معیار ومحك اوله تاکم انکله لطف ایچره اولان
قهری وقهر ایچره مضمر اولان لطفی تمییز قیله وحق شکلنده اولان باطلی وباطل طورنده ظهور قیلان حقی بیله
اکر بیله مزسه وصورت حقده کورینن باطلی تمییز قیله مزسه حقایق کما هی علیه کوسترلمکی حضرت حقدن رجا ایلر
نته کم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دعا ایدرلردیکه اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل
باطلا وارزقنا اجتنابه وارنا الاشیاء کما هی قهر لطف ایچره ولطف قهر ایچره مستور ومختفی اولدیغنه حفت الجنة
بالمکاره وحفت النیران بالشهوات حدیث شریفی شهادت ودلالت قیلدی وسعت رحمت اکثر زحمتده وشدت نقمت
وفرت نعمتلرده نستر قیلدیغنه حضرت علی رضی الله تعالی عنهك بوکلام لطیفی دلیل اولدیکه بیوررلر سبحان
من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة رحمته قچن غافل اولان انسانی حق تعالی
امتحان قیلسه واکا صورتا انعام واکرام ایلسه ربم بکا اکرام ایلدی دیرامّا قچن آنی ذلیل ورزقنی قلیل ایلمکله
ابتلا قیلسه ربم بکا اهانت ایلدی دیر بو خود نفس الامرده بویله دکلدر امتحان الهیدرکه نعمت مقابله سنده شاکر اوله
وایتامه اکرام ورعایت وطعامه فقرا ومساکینی دعوت قیله وجمع ماله محبت قیلمیه وفقر وقلت زماننده صبر قیله
وحضرت حقدن آنی احسان بیله نته کم بو آیت کریمه بومعنایه دلالت قیلور قال الله تعالی (فاما الانسان
اذا ما ابتلاه ربه فاکرمه ونعمه فیقول ربی اکرمن واما اذا ما ابتلاه فقدر علیه رزقه فیقول ربی اهانن کلا بل لا تکرمون
الیتیم ولا تحاضون علی طعام المسکین (مثنوی) باقیان زین دو کمانی می پرند * سوی لانه خود بیك پر می پرند) ربانیلردن
باقیسی وحقانیلردن غیریسی بو ایکی کار غلط اندازدن یعنی لطف ایچره مضمر اولان قهر وقهر ایچره مخفی اولان

احسان ومهردن برظن وگمان ايلتورلر يعنى شك وشبهه ايدرلر وكندى مقام وآشيانه لرينه واجر تخانه لرينه برقناد ايله اوچارلر يعنى برقوات پرايله كيدرلر پس برويك دو پرندر آنك بيانته شروع ايدوب بيوررلر (مثال ظن ويقين درعلم

مثنوى) علم رادو پر گمانرا يك پرست * ناقص آمد ظن بپروا زابترست) مرغ علم ايچون فى المثل ايكى قناد ومرغ گمان ايچون برقناد واردر پس عالم ايچون ايكى قناد اولور بريسى برشيئى بيلمك وبريسى دخى اول شيئك جميع لوازمنه آگاه اولمق زيرا علم بو ايكيدن عبارتدر پس ظن انجق غالبدر براى ظن بو جهتدن ناقص گلدى و پروازده ابتر اولدى (مثنوى) مرغ يك پرزود افتد سرنگون * باز برپرد دو گامى يا فزون) برقنادلو قوش تيز باشى اشغه دوشر گبر واوچار ايكى آديم ويا خود دخى زياده (مثنوى) افت وخيزان ميپرد مرغ گمان) با يكى پربر اميد آشيان دوشرك وقالقرق كيدر گمان قوشى برقناد ايله اشيانه سى اميدى اوزره يعنى مقام حقيقته واصل اولمق رجاسى اوزره كيدر (مثنوى) چون زظن وارست علمش رونمود شد دو پران مرغ يك پر بركشود) چونكم ظندن قورتلدى وعلم اول گمان قوشنه يوز گوستردى ايكى پر اولدى اكا اول مرغ يك پر قناد اچدى ومقام حقيقت جانبنه اوچدى (مثنوى) بعد ازان يمشى سويا مستقيم * نى على وجه مكبا او سقيم) سورة الملكده اولان آيت كريمه يه اشارتدر) افمن يمشى مكبا على وجهه) مكب وجهى اوزره ساقط اولنه ديرلر بو لغت عربيه دندر زيرا انجق ثلاثى افعال بابنه نقل اولنسه متعدى اولور بونك ثلاثيسى متعدى ايكن افعال بابنه نقل اولمغله لازم اولدى نته كم قشع الله السحاب فاقشع كبيدر معنى اذا كب واذا اقشع ديمكدر بو آيت تمثيلدر موحد ايله مشركى وعالم ايله جاهلى ومطيع ايله عاصيى تقديره معنى عجب شول كسنه ساقطا على الوجه يورى يه هر ساعتده سرنگون اوله هر خطوه ده هدى اوله مى ارشددر (امّن يمشى سويا) ويا خود سالما عن الخبط والعثار وقائما مستوى الاعضاء بلا عوج يوريه (على صراط مستقيم) طريق راست اوزره اوله مى اهدى وارشددر ومن ثانينك خبرى محذوفدر كه اهدى در پس اهدى سالما وسويا يوروين اهدى در ديمك اولور معناى بيت حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلى بيوررلر كه قچن سالك ظن وگماندن خلاص اولسه اكا علم اليقين حاصل اولوب روحه جناحين منزله سنده اولور بعد ازان بو علم حاصل اولدقدنصكره يمشى سويا سالما يورر طريق حقده دشمندن مستقيم استقامت اولديغى حالده فى علم وجه مكبا يوزى اوزره دوشيجى يوريمز او سقيم ويا خود خسته يوريمز (مثنوى) با دو پربر مى پرد چون جبرئيل * بى گمان وبى مكر بى قال وقيل علم اليقين صاحبى اولدقدنصكره مشاهده مرتبه سن بولدقدنصكره ايكى قناد ايله اوچار جبرائيل عليه السلام كبى كه اول ايكى قناددن مراد قوت علميه وقوت عمليه اوله بى ظن وبى گمان وبى مكر يعنى بى استثنا وبى قال وقيل پرواز ايلر وآنلرك دخى لسان حالى لو كشف الغطا ما ازددت يقينا كلامنك مفهومنى سويلر بر مرتبه اهل تميز وصاحب علم يقين اولوركه (م ى) گر همه عالم بگويندش توى * بر ره يزدان ودين مستوى) اگر دوكلى عالم اكا ديسه لركه سن سن يزدان يولى اوزره ودين مستقيم اوزره غيرى بو يولده سن كبى دگلدر بو سويلسه لر (مثنوى) او نگردد گرمتر از گفتشان * جان طاق او نگردد جفت شان) اول مهتر بونلرك سوزندن گرمتر اولمز واو جان يكتاسى بونلره جفت قيلمز

مثنوى) ور همه گويند او را گمرهى * كوه پندارى وتو برگ كهى) واگر دوكلى عالم اهلى اكا ديه لركه سن گمراهسن كنديكى كوه ظن ايلرسن يا خود كوه پندارسن وسن صمان بركى سن ديسه لر (مثنوى) او نيفتد در گمان از طعنشان * او نگردد دردمند از ظعنشان) اول عالم بريقين گمانه دوشمز آنلرك طعنندن واو دردمند وخسته دل اولمز آنلرك كيتندن ظعن ظاء معجمه وعين مهمله ايله اولسه ده جائزدر بريردن بريره كوچوجى يه دير اما ظاء معجمه وغين معجمه ايله اولمق محله مناسبدر (مثنوى) بلكه گر دريا وكوه آيد بگفت * گويدش با گمرهى گشتى تو جفت) الحاصل بلكه اگر دريا وكوه سوزه گلسه واكا ديسه كه سن گمراهله جفت اولدك وبو اكى ياوى قيلدك (مثنوى) هيچ يك ذره نيفتد در خيال * يا بطعن طاعنان رنجور حال) هيچ نه برذره وهم وخياله دوشر ويا خود طاعنلرك طعنندن شكسته بال وخسته حال اولوب شاشمز نته كم معلم اطفالك مقاللندن ورطه وهم وخياله باتدى وكنديني خسته زعم ايدوب دوشكاره ياتدى پس قوت واهمه نك انسانه ايلك خصوصنده واكركلك خصوصنده نه مرتبه تصرف وحكمى وار ايديكنه تنبيه ايچون بو حكايه رعنايى بسط ايدوب تعليم بيوررلر تا معلوم اوله كه معلم انسان وخلق عالمك سن ايو ونيك مرد سن ديمسيله كنديني ايو وكامل زعم ايلر وكسن وضلالته توامسن ديملريله كنديني ناقص وباطل قياس ايلر وخسته حال اولور نته كم معلم كودكانك گفتارندن بيمار اولدى وكنديني خسته زعم قيلدى (مثال رنجور شدن آدمى بوهم تعظيم خلق ورغبت مشتريان بوى وحكايت معلم (مثنوى) كودكان مكتبى از اوستاد) رنج ديدند از ملال واجتهاد) بر مكتبك اوغلانجقلرى استادلرندن ملال واجتهاد جهتندن رنج گورديلر (مثنوى) مشورت كردند در تعويق كار * تا معلم درفتد در اضطرار) كارك تعويقنده برى برلريله مشورت ايلديلر تا كم معلم اضطراره دوشه وآنلر ملال واجتهاددن آزاد

اوله لر

اوله لر ومكتب ايچره محبوس اولمقدن نجات بوله لر (مثنوى) چون نمى آيد ورا رنجورئى * كه بگيرد چند روز او دورئى) چونكم اول خواجه يه حق جانبندن بر رنجورلك گلمزكه برقاچ گون او مكتبدن دورلق طوته وآنلر بر مدت زحمتدن قورتله لر (مثنوى) تا رهيم از حبس وازتنگى وكار * هست او چون سنگ خارا برقرار * تا كم بر حبسدن وتنگلكدن وكاردن قورتله وز واو ايسه سنك خارا گبى قرار اوزره در برمقدار بريردن يقلوب گتمزكه تا رخنه بوله وز ولعب ولهوه مشغول اوله وز ديديلر (مثنوى) آن يكى زيرك ترين تدبير كرد * كه بگويد اوستا چونى تو زرد) اول برزيركتر اوغلان كودك بو تدبيرى ايلدى تا كم اوستاسن نيچون زرد روسن ديه وآنى بويله ديمكدن برمقدار وهمه دوشوره

مثنوى) خير باشد رنگ تو برجاى نيست * اين اثر يا از هوا يا از تبيست) اى اوستا خير اوله سنك رنك رويك برنده دگلدر بو اثر يا عفونت هوادن ويا خود برسِتمه دندر ديه (مثنوى) اندكى اندر خيال افتد ازين * تو برادر هم مدد كن اين چنين) برازجق بو سوزدن اول معلم خياله دوشر اى برادر سن هم بو بنم ديديكم كبى مدد ايله وبكا تقويت ويروب سن هم بنم ديديكم كبى سويله (مثنوى) چون درآيى از در مكتب بگو * خير باشد اوستا احوال تو) چونكم مكتب قپوسندن ايچرو گله سن سويله كه اى اوستا سنك احوالك خير اوله ديو بكا تقويت ايله ديدى (مثنوى) آن خيالش اندكى افزون شود * كز خيالى عاقلى مجنون شود) آنك اول خيالى بوندن ازجق زياده اولوركه برخيالدن برعاقل مجنون اولور وچوق هوشيارلر خيالات فاسده نك غلبه سندن بيهوش قالور (مثنوى) آن سوم وآن چارم وپنجم چنين * در پى ما غم نمايد وحنين) اول اوچنجى ودردنجى وبشنجى بو نجلين بزم اردمزجه غم وحنين گوستره لر والم وانكسار عرض ايليه لر

مثنوى) تا چو سى كودك تواتر اين خبر * متفق گويند يابد مستقر) چونكم اوتوز اوغلانجغه دلك تواترا بو خبرى متفق سويليه لر بو خبر مستقر اولور وآنك قلبنده قرار قيلور (مثنوى) هر يكى گفتش كه شاباش اى ذكى * باد بختت برعنايت متكى) اوغلانجقلردن هر برى اول زيركتر اولان كودكه ديديلركه اى ذكى شاباش وآفرين سكا سنك بختك عنايت وهدايت اوزره متكى اولسون (مثنوى) متفق گشتند درعهد وثيق * كه نگرداند سخن را يك رفيق) عهد وثيق ايلمكده بو جمله كودكلر متفق اولديلركه بر رفيق بونلرك ايچنده سوزى دوندرميه وخلاف سويلميه (مثنوى) بعد ازان سوگند داد او جمله را * تا كه غمازى نگويد ماجرا) اندنصكره اول زيركتر اولان كودك جمله كودكلره يمين ويردى تا كم ايچلرندن بر غماز ماجرايى خواجه يه ديميه وبو ايلدكلرى حيله وتدبيرى اكا سويليه (مثنوى) رأى آن كودك بچربيد از همه * عقل او در پيش ميرفت از رمه) اول زيركتر اولان كودكك رايى دوكلى سندن زياده اولدى وغلبه قيلدى آنك عقلى سوروردن ايلرى گتدى وبو جمله نك عقلى اوزره سبقت ايتدى (مثنوى) آن تفاوت هست در عقل بشر * كه ميان شاهدان اندر صور) بشرك عقلنده اول تفاوت واردر نته كم شاهدلر اورتاسنده صورتلرده تفاوت واردر يعنى محبوبلر اورتاسنده بر محبوب برآخر محبوبدن صورتا اجمل واكمل اولديغى كبى عقول مابيننده دخى معنيده برعقل برآخر عقلدن اجمل واكمل اولور (مثنوى) زين قبل فرمود احمد در مقال * در زبان پنهان بود حسن رجال احمد عليه الصلوة والسلام حضرتلرى (مقالده بو قبلدن بيوردى رجالك حسنى زبانده پنهان اولور كما قال عليه السلام المرء مخفى تحت لسانه يعنى ارك حسنى وملاحت عقلى لسانى آلتنده گيزلودر بركمسه سوزه گلوب سويلدكده آنك عقلنك جمال وكمالى نه مرتبه ده ايدوكى معلوم اولور (عقول خلق متفاوتست در اصل فطرت ونزد معتزله متساويست تفاوت عقول از تحصيل علمست) بو سرخ شريف آنك بيانده دركه اصل فطرتده عقول خلق عند اهل السنة متفاوتدر ومعتزله قتنده عقول اصل فطرتده متساويدر وعقولك تفاوتى آنلر قتنده تحصيل علمدن حاصل اولور بو طائفه يه معتزله تسميه اتمكه سبب بودركه بو طائفه نك رئيسى واصل ابن عطادر شيخ حسن بصرى رضى الله عنه كوفه مسجدنده وعظ ايدركن مرقوم واصل مجلس وعظدن قالقوب مرتكب كبيره نه مؤمندر ونه كافردر ديو تفرد ايده رك واروب مسجدك بر گوشه سنده اوتوردى شيخ حسن بصرى رضى الله عنه بو حالى گوربجك قد اعتزل عنا بيورديلر يعنى بزم اعتقادمزدن دونوب حقدن باطله ميل ايتدى ديمكدر (مثنوى) اختلاف عقلها در اصل بود * بر وفاق سنيان بايد شنود) عند اهل السنة والجماعة عقول انسانى تا اصل فطرتدن متفاوته در خلافا لاهل الاعتزال كه آنلر قتنده عقول انسانى اصل فطرتده متساويه در وتفاوت تحصيل علم وتجاربله حاصل اولمشدر اگر اصل فطرتده عقول متساويه اولسه يدى ظلم لازم گلوردى وهو المتعالى عن الظلم علوا كبيرا واهل سنتك عقول انسانى اصل فطرتده متفاوته ومختلفه در ديدكلرى دلائل نقليه وبراهين عقليه ايله ثابت اولمش وظهوره گلمشدر كما روى عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول قالت الملائكة يوما يا ربنا هل خلقت خلقا اعظم من العرش قال نعم العقل قالوا وما بلغ قدره قال هيهات لا يحاط بعلمه هل لكم علم بعدد الرمال فمن الناس من اعطى حبة ومنهم

من اعطى حبتين ومنهم من اعطى الثلث ومنهم من اعطى الاربع ومنهم من اعطى فرقا ومنهم من اعطى وسقا ومنهم من اعطى اكثر من ذلك صدق رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم معناى بيت اختلاف عقول انسانى اصل فطرتده واقع اولمشدر سنيلرك اتفاقى اوزره اشتك كركدر (مثنوى) برخلاف قول اهل اعتزال * كه عقول از اصل دارند اعتدال) على خلاف قول اهل الاعتزال كه آنلرك قولى واعتقادى اوزره عقول اصلنده اعتدال طوترلر اكر آنلره سؤال ايلرسنكه بو عقولك زياده لكى نقصان اوزره اولمسى ندندر ديرلر (مثنوى) تجربه وتعليم بيش وكم كند * تا يكى را از يكى اعلم كند) تجربه وتعليم آنى زياده وناقص ايلر حتى بر عقلى بر عقلدن اعلم ايلر (مثنوى) باطلست اين زانكه راى كودكى * كه ندارد تجربه در مسلكى) بو بيت شريف قول معتزله يى رد ايلمكده دليل عقليدر بيورورلركه بو قول معتزله باطلدر اول جهتدنكه بر طفل صغيرك عقل ورأيى كه هيچ بر مسلكده تجربه طوتمز مع هذا نيه اصابت ايلر نه كم بيورورلر (مثنوى) بر دميد انديشه زان طفل خرد * پير با صد تجربه بويى نبرد) اول طفل صغيردن بر انديشه پيدا اولدى وظهوره كلدى كه پير معلم صد تجربه ايله اندن بر رايحه ايلتمدى وآنلرك حيله سنى فهم ايتمدى كوركه طفل صغير قوت واهمه نك وجود انسانيده كمال تأثيرندن تعقل ايلدى واول پيرى تدبيرانك ادراكنده ونفسنى درست بيلمكده تقصير قيلدى پس معلوم اولديكه عقل اصلنده زياده اولمق اولى در نه كم بيورورلر (مثنوى) خود فزون ان به كه ان از فطرتست * تا ز افزونى كه جهد وفكرتست) يعنى اكرچه تعليم وتجربه سبب ازدياد عقل ويا خود زياده لك اول بكدركه اصل فطرتدندر حتى شول بر زياده لكدن كه اول زياده لك اول جهد وفكريدر يعنى مطبوع وفطرى اولان عقلك زياده لكى عين جهد وفكردن حاصل اولان زياده لكدن افضل وبهتردر ومصرع ثانينك اولنده تا ايراد اولنمسى عقل مطبوعله عقل مسموعك ما بيننده مسافۀ كثيره وتفاوت عظيمه اولديغنى اشعار ايلر زيرا عقل مطبوع اولمسى عقل مسموع مفيد اولمز ونفعت قيلمز كما قال اسد الله الغالب على بن ابى طالب كرم الله وجهه (بيت) رأيت العقل عقلين * فمطبوع ومسموع * ولا ينفع مسموع * اذا لم يكن مطبوع * كما لا تنفع الشمس * وضوء العين ممنوع (مثنوى) تو بكو داده خدا بهتر بود * يا كه لنكى راهوارانه رود) اى عاقل سن سويله وانصاف ايله خدانك ويرديكى افضل واولى دركه اول مثلا جودت راى وسلامت پايدر ياخود شول برلنكى بهتردركه دولكلر كبى كيده واصابت رأى وسلامت پاى اولان رهوارلر مع التصنع والتكلف تقليد ايده معلومدركه بر رسته ايله بر بسته بر دكلدر (دروهم افكندن كودكان اوستادرا (مثنوى) روز كشت وآمدندان كودكان * بر همين فكرت زخانه تا دكان) كوندز اول اوغلنجقلر كلديلر بو فكرت اوزره اودن خواجه نك دكاننه دك (مثنوى) جمله استاده تد بيرون منتظر * تا در آيد اول آن يار مصر) جمله اطفال طورديلر وخارج مكتبده منتظر اولديلر تا كم او مصر اولان يار يعنى عقل ورأيده ثابت وپايدار اول ايچرو كله وبونلره مقتدا وپيشوا اوله (مثنوى) زانكه منبع او بدست اين رأى را * سر امام ايد هميشه پاى را) زيرا بو رايه مقدم منبع اول اولمشيدى باش هميشه امام كاوريايه زيرا باش اولمسه اياق پايدار اولمز وامام اولمسه رأى انام انتظام بولمز وخللدن خالى اولمز قال عليه السلام الامام جنة (مثنوى) اى مقلد تو مجو پيشى بران * كو بود منبع زنور آسمان) پس بو قصه دن نتيجه وحصه اولدركه اى مقلد سنده نه زياده لك وياخود تقدم ايتمك وايلرو كتمك استمه اول كمسنه اوزره كه اول نور آسماندن منبع والهام خدايه مظهر اوله زيرا مقلدك مقلد اوزره تقدمى جائز دكل مقلد بر كمسه نك قولنك حقيقتنه عالم اولمق وسوزين كردن جاننه قلاده كبى لازم قيلان وا كا تابع اولان كمسه يه ديرلر كما تقدم شرحه فى الجلد الاول آخر حكاية ناقة الصالح وفى بعض المحل (مثنوى) او در آمد كفت استاد اسلام * خير باشد رنك رؤيت زرد فام) اول كودك كلدى اوستاده سلام ديدى سنك اى استاد رنك رويك زرد فامدر خير اوله ديدى (مثنوى) كفت استا نيست رنجى بر مرا * تو برو بنشين مكو ياوه هلا) اوستا اول كودكه ديدى بنم ايچون تحقيقا بر رنج بوقدر يورى سن بر كده اوتور هله ياوه سويلمه (مثنوى) نفى كرد اما غبار وهم بد * اندكى اندر دلش نا كاه زد) اكرچه اول كودكى نفى ايلدى اما وهم بدك غبارى آنك كوكلنه ناكاه براز جق اوردى وآنك قلبنى مغبر قيلدى (مثنوى) اندر آمد ديكرى كفت اينچنين * اندكى ان وهم افزون شد برين) بر غيرى يسى دخى ايچرو كلدى بو نجلين ديدى واول مقدم كلان كودكك سويلديكى سويلدى بو وهمك اوزرينه اول وهم بر مقدار زياده اولدى واول خواجه نك قلبنى مشوش قيلدى (مثنوى) همچنين تا وهم او قوت كرفت * ماند اندر حال خود بس در شكفت) هم بو نجلين هر بر كودك ايچرو كاوب سويلدكده حتى آنك وهمى قوت بولدى كندى حالنده اول خواجه چوق عجبده قالدى وديديكه عجب بن بيمار وخسته ايمشم لكن بيلميوب كندومى صحيح المزاج صانمشم ديوب كندى حالنده تعجب ايلدى (بيمار شدن فرعون هم بوهم از تعظيم خلق (مثنوى) سجدۀ خلق از زن واز طفل ومرد * زد دل فرعون را رنجور كرد

خلقك زندن وطفلدن ومرددن سجده ايلمسى فرعونك كوكلنه اوردى وآنى رنجور قيلدى (مثنوى) كفتن هر يك خداوند وملك * آنچنان كردش زوهمى منهتك) هر بر كمسه نك اول فرعونه خداوند وملك ديمسى بروهمدن آنى انجلين منهتك ايلدى ورسوا قيلدى (مثنوى) كه بدعوى الهى شد دلير * اژدها كشت ونمى شد هيچ سير) كه الهلق دعواسنه دلير اولدى (وانا ربكم الاعلى) ديمكه جرأت قيلدى اژدها اولدى وهيچ سير اولمدى وكتدكجه متكبر ومتعظم اولوب عجب ونخوتدن فراغت قيلمدى (مثنوى) عقل جزوى آفتش وهمست وظن * زانكه در ظلمات شد او را وطن) عقل جزوينك آفتى وهم وظندر اول سببدنكه آنك وطنى ظلمتلرده اولدى وعلم ويقين مرتبه لرندن معزول قيلدى (مثنوى) بر زمين كر نيم كز راهى بود * آدمى بى وهم ايمن مى رود) زمين اوزره اكر فرضى يارم ارشون بر يول اولسه آدمى اول زمين اوزره وهمسز ايمن كيدر (مثنوى) بر سر ديوار عالى كر روى * كر دو كز عرضش بود كژ مى شوى) اما بر ديوار عالينك اوزرنده اكر كيده سن اكر آنك ايكى ارشون عرضى اولسه اكرى اولورسن يورومكده خوف قيلورسن (مثنوى) بلكه مى رفتى ز لرزه دل بوهم * ترس وهمى را نكو بنكر بفهم) بلكه وهمله كوكلك ديترمه سندن دوشه سن وهمى اولان ترسه فهمله ايو نظر ايله كه وهمه منسوب خوف انسانه عظيم اضطراب ويرر چوق المره ايركورر (رنجور شدن استاد بوهم (م ى) كشت او ستاسست دل از وهم وبيم * بر جهيد ومى كشانيد او كليم) اوستا وهم وخوفدن سست دل اولدى يرندن صچره دى وكليمن يعنى لباسن اوستنه چكدى تا خانه سنه كيده وبو جمله وهمك وجود انسانيده كمال تأثير وتصرفن مبين اولور نه كم بورايه مناسب اولان تحقيق جلد ثانينك اوائلنه قريب كفت وهم كان خيال نست هان بيتنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه ووهم ادراك معانى جزئيه قيلان كژ قياس وغلط شناسدر كه دائما عقله وعقلك حكمنه منازعه ومخالفت قيلور وعقلك جائز كورمديكنى اول جائز كورر حتى بعض انسانه بر مرتبه غلبه قيلوركه ياوهمدن خسته اولور معلم كبى ويا خود خوفدن اولور نه كم وهمدن ادم اولديكنه بو حكايت شهادت قيلور بر كون بر مرد بر برده طورردى ومقابله سنده بر كمسه اوتورردى كورديكه بر زنبور ناكاه كاوب اول اوتوران مردى صوقدى وغائب اولدى اول مرد هاى بيلم بنى نه صوقدى ديو فرياد قيلدى اول قائم اولان مرد على طريق المطايبة يلان سويليوب سنى يلان صوقدى ديو جواب ويردى اول زنبور كزيده زياده ريش ووهمدن جوابه قادر اوله ميوب خانه سنه طوغرى كتدى ولكن وهم كتدكجه اكا غالب اولدى واونه كوجله يتدى وايچرو كيروب ياتدى خاتونى اكا ايتدى نه بلايه اوغرادكه بنم جكرم طوغرادلك بنى يلان صوقدى ديدى وجانن تسليم قيلدى بعد زمان اول مرد مخوف زنبور كزيده نك خانه سى اوكندا اوغرادى كورديكه جنازه اوزره بر جنازه بويارلر سؤال ايلديكه بو كانه اولدى ديديلر كه مار صوقمش واو بنده كوجله كاوب اولمش مرد مخوف ايديكنه پشيمان اولدى وسو يلديكنه توبه قيلوب وهمك وجود انسانيده نه مرتبه مؤثر ايدوكن بيلدى حكمت الهى چوق زمان كچميوب ينه بر برده طورردى وبر كمسه مقابله سنده اوتورردى كورديكه بر سياه يلان ناكاه آنى كاوب صوقدى وكياه ايچره پنهان اولدى اول مرد اول سويلديكنك عكسن سويلدى ديديكه بن كوردم سنى بر زنبور صوقدى اردكل مى سن الم چكمه اول مرد بوندن حظ ايتدى وقلبى قوت بولوب لعابله وترابله بر قاچ ساعتده دلك آنك زهرن دفع ايدوب صحت بولدى پس اول مرد وهمك كمال تأثيرنه بوندن عالم اولدى ومهلك ايدوكن بيلدى وبو حكايته مناسب وهمك مهلك اولمسى حقنده بو حكايت عجيبه دخى شهادت ايلر كه نقل اولنور بر كون ايكى طبيب بر پادشاه لبيبك حضورنده على طريق المخاصمة مباحثه ايلديلر كه برى بغايت استاد طبيب وبرى هم حكيم وهم طبيب ايدى طبيب حكيمه ايتدى طبيب حاذق اولدركه زهر قاتلى ايچه وبر علاج ايده كيم زهرك ضررى آندن كيچه حكيم دخى ديديكه بن حكيم اول كمسه يه ديرمكه بر كمسه زهر قاتلى ايچسه درحال اكا صحت بولديره واسترسه بر كمسه يى بلا زهر ولا قهر بر بدنه نافع شئ ايله اولديره پادشاه بو سوزدن تعجب ايلدى وسويلديكه بو قوللكزى فعله كتورلك ودعوالكزى ثابت قيلوب صدقه يتورلك پس طبيب حكيمه ايكى مثقال زهر قاتل وسم هلاهل ويرديكه قطره سن بين كندى بدن بكردى اول حكيم انى نوش قيلدى ودوا ايليوب درحال صحت بولدى وپادشاه اكا تحسين قيلدى پس حكيم كورديكه پنجره ده بر پاره نان طوررر آنى الدى وبر مقدار النده صقدى وبكنده پنهان قيلدى واول طبيبه اكل ايت شونى ديوالنه ويردى طبيب آنى يدى وبر مقدار تفكره واروب آنك وهمى اكا ديديكم بونده زهر موقت وارد رمبرد طبيعت پس وقتى كلمزدن اول فلان حار معجونى يمك كرك ديو اونه كتدى واندن وافرا كل ايتدى اكا حرارت مستولى اولدى وآنى خسته قيلدى وهم وترس دخى بر جانبدن غالب اولدى هاى بيله مدم وخطا قيلدم كركدركه حرارت زهرى وحرارت معجونى ازاله ايده جك قدر بر بارد دوا ايتمك كرك ديو بر دواى بارد ايچدى محصل دواى

مخالفله سقیم ووهم و بیله معذب والیم اولوب صباحه دك كندیدن كچدی پادشاه اول حكیمه دیدیكه اول زهرنه زهردركه آنك كبی طبیب اكادوا ایده مدی دیدیكه كندی وهمیدربنی خصم زعم ایلدی واتمك ایچره زهروار در البته دیوب كندی كندوینی خوفله هلاك قیلدی دیو پادشاهه سو یلدی پس معلم دخی وهم وخیال بالجغنه باتدی واوی جانبنه كتدی (مثنوی) خشمكین بازن كه مهر اوست سست * من بدین حالم نپرسید ونجست) خاتوننه خشمكین كندی كندی به بویله دیوكه اول زنك محبتی سست در بن بو حالده یم كوردی حالم صورمدی وبنی بو قلمدی دیدی (مثنوی خودمرا آكه نكرد از رنك من * قصد دارد تا رهد از ننك من) خودبنی اكاه ایلمدی بنم رنكم وروزیمدن قصد طوتركه تا قورتله بنم ننكمدن (مثنوی) او بحسن وجلوه خود مست كشت (بی خبركز بام افتادم چو طشت) اول كندی حسن وجلوه سنه مست اولدی بی خبركه بن طامدن اكن دوشركبی دوشدم وحرارت واحتراق ایچره پشدم (مثنوی) امدودررا بتندی واكشاد * كودكان اندر پی ان اوستاد) كلدی قپوبی تندلكله آچدی اوغلنجقلر اول اوستادك اردندن بیله ایدی (م ی) كفت زن خیرست چون زود آمدی * كه مباداذات پاكت را بدی) خاتون اكادیدی خیرمیدر نیچون تیز كلدك كه سنك ذات پاككه بدلك اولمسون (مثنوی) كفت كوری رنك وحال من ببین * از غم بیكانكان اندر حنین) معلم خاتوننه دیدیكه كورمیسن بنم رنك وحالمی كوربنم غمدن بیكانه لر حنینده در (مثنوی تو درون خانه ازبغض ونفاق * می نبینی حال من در احتراق) ای خاتون سن او ایچره بغض ونفاقدن بنم حرارت واحتراقده اولان حالمی كورمزسن (مثنوی) كفت زن ای خواجه عیبی نیستت * وهم وظن لاش بی معنیستت خاتون اكادیدی كه ای خواجه سنك برعیبك یوقدر وهم وظن لاشیء سكا بی معنادر وجائزدكلدر (مثنوی) كفتش ای غر تو هنوزی در لجاج) می نبینی این تغیر وارتجاج) خواجه اكادیدیكه ای قحبه هنوز سن عناده سن كورمزمیسن بو تغیر وارتجاجی یعنی لرزه واضطرابی (مثنوی) كرتو كور وكرشدی ماراچه جرم * مادرین رنجیم درانده وكرم) ای خاتون اكرسن كور وكر اولدك سه بكانه جرم واردر بز رنج ایچره وانده ایچره یز كرم ضم كاف عجمی ایله انده معناسنه درعطف تفسیر اولور (مثنوی) كفت ای خواجه بیارم آینه * تابدانی كه ندارم من كنه) زن بیچاره خواجه اواراه به دیدیكه ای خواجه آینه كتوره یم تا یوزك كوره سن وبیله سن كه بن كناه طوتمزم (مثنوی) كفت رومه تورهی نی آینت * دائما در بغض وكینی وعنت) مه بونده نافیه در نه معناسنه ها كنا بنده ثابت وتلفظده ساقط اولور تو مرهی وآینه ات مرهد تقدیرنده در یعنی خواجه خاتوننه دیدیكه ای خاتون یوروینه سن قورتوله سن ونه آینه ك خبر اولمقده جائز دردعاء علیه اولمقده جائزدر یعنی یوری نه سن قورتلورسن ونه آیینك قورتلور ای خاتون دائما سن بغض وكین وعناد ایچره سن دیدی (مثنوی) جامه خواب مرا ازو كستران * تا بخسبم كه سرمن شد كران) بنم جامه خوابمی ای عورت فوری دوشه تا یاتم كه باشم كران اولدی ووجودمده صبره طاقت قالمدی (مثنوی) زن توقف كرد مردش بانك زد) كای عدوزوترترا این می سزد زن برمقدار توقف ایلدی ودوشكی براقمقده تأخیر ایتدی اكابانك اوردی وندا قیلدی بویله دیوكه ای عدو تیزرك اول سكا بوسوزلا یقدر یا خود معنی ای عدو دوشكی تیزبراق سكا بو توقف وتأخیر لایقمیدر دیمك اولور (در جامه خواب افتادن استاد وناليدن او از بیماری (مثنوی) جامه خواب اوردو كستردآن عجوز * كفت امكان نی وباطن پرزسوز) آخرالامر اول عجوز جامه خوابی كتوردی ودوشه دی خاتون كندی یه دیدیكه امكان یوقدر وباطنی سوز وحرارتدن پردر (مثنوی) كربكویم متهم دارد مرا * ورنكویم جدشود این ماجرا) اكراكا حقیقت حالی سو یلرسم بنی متهم طوتر واكرسو یلمزایسم بوماجرا جد اولور وثبوت بولور (مثنوی) فال بد رنجور كرداند همی (آدمی راكه نبودستش غمی زیرا فال بد همیشه شول آدمی رنجور ایلر كه آنك برغمی اولمامش ایدی (م ی) قول پیغمبر قبولش یفرضوا) ان تمارضتم لدینا تمرضوا) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك قول شریفی مقبولدر فرض اولنور آنك قولنی طوتمق امتنه اكرسز تمارض ظن ایدرسكز بزم قتمزده مرض اولوا اولورسز مصرع ثانی مضمون قول پیغمبردر كما قال علیه السلام لا تمارضوا فتمرضوا یعنی سزلر مرضكز یوق ایكن اظهار مرض ایتملكز اكر كندیكزی خسته جه كوسترر سكز خسته اولورسز (مثنوی) كربكویم او خیالی برزند * فعل دارد زن كه خلوت می كند * زن كندی كندی یه دیدیكه اكرا كابو فال بد دروتطیرا یتمك ایو كلدر دیرسم برخیال اورروسوء ظن قیلور انجلین كه قلبنده دیرزن ایش طوتركه اوزنه انی خلوت ایلیه (مثنوی) مرمرا ازخانه بیرون می كند * بهر فسق فعل وافسون می كند) تحقیقا بنی اودن طشره ایلیه برفسق وقباحتدن اوتری فعل وافسون ایلر ومكر وحیله سو یلر پس بو یله دیمزدن اول آنی سوء ظن جانبنه براقامق اولیدر دیوب (مثنوی) جامه خوابش كرد واستا اوفتاد * آه واه وناله ازوی می براد) آنك جامه خوابك براقدی خواجه دوشدی ویاتدی آه واه وناله آندن طوغدی یعنی ظهوره كلدی (مثنوی) كودكان

انجا نشستند ونهان * درس میخواندند با صد اندهان) اوغلانجقلر اول محلده اوتورمشلر ایدی ونهانی یوز اندوه وغمله درس اوقورلردی بویله دیو (مثنوی) كین همه كردیم وما زندانئیم) بد بنایی بود وما بد بانئیم) كه جمله مكر وتدبیری ایلدك وبزینه زندانیلرز خواجه بربد بنا ایدی ویا خود بزم ایلدیكمز مكر وتدبیر بربد بنا ایدی وبز برامز تدبیر ایدیجیلرز كه بوتدبیر ایله آندن خلاص اوله مدق دیدیلر (دوم بار در وهم افكندن كودكان استادرا كه او را از قرآن خواندن ما درد سر افزاید (مثنوی) كفت ان زیرك كه ای قوم پسند * درس خوانید وكنید آوا بلند اول زیرك اولان كودك غیری كودكاره دیدی ای پسند ومقبول اولان قوم درس اوقویك واوازكز بلند وعالی ایلك (م ی) چون همی خواندند كفت ای كودكان بانك ما استاد را دارد زیان) چونكم اوغلانجقلر بلند آوازله یك یك اوقودیلر تكرار آنلره ظاهرا دیدی ای اوغلانجقلر بزم صیت وصدامز استاده زیان طوتر وبلند آوازله اوقودیغمز خواجه مزه صداع ویرر ووجودنه الم ایركورر (مثنوی) دردسر افزاید استا را زبانك * ارزد این كو درد یابد بهر دانك) استادك اول صدادن باش اغریسی زیاده اولور لایق اولورمیكه اول اوستا برایكی دانكدن اوتری دردیوله وبزم برقاج اقچه مزدن اوتری متألم ورنجیده اوله (مثنوی كفت اوستا راست می كوید روید * درد سرافزون شدم بیرون شوید) اوستا اوغلانجقلره دیدی اول كودك طوغری سو یلر یورك كیدك بكا دردسر افزون اولدی طشره اولك واوبكزه رجوع ایدك دیدی (خلاص یافتن كودكان از مكتب بدین مكر (مثنوی) سجده كردند وبكفتند ای كریم * دور بادا از تو رنجوری وبیم) پس خواجه لرینه هر بری سجده وتعظیم ایلدیلر ودیدیلر ای كریم سندن رنجورلك واولم قورقوسی ایراق اولسون (مثنوی) پس برون جستند سوی خانها * همچو مرغان درهوای دانها) پس اولری جانبنه خواجه لرینك اوندن طشره صیچره دیلر دانه لره واسنده اوچان قوشلر كبی یعنی اوغلانجقلر اودن طشره صیچره شدیلر اولری جانبنه خواجه لرینك اوندن طشره صیچره دیلر دانه لره واسنده اوچان قوشلر كبی یعنی اوغلانجقلر اودن طشره صیچره شدیلر اولری جانبنه طوغری قوشلر دانه لره واسنده اوچدقلری كبی بونلر دخی اوجانبنه قاچدیلر انكیچون دینلمشدر الطفل فی المكتب كالحر فی المجلس والمنافق فی المسجد كالطیر فی القفص (مثنوی) مادرانشان خشمكین كشتند وكفت * روز كتاب وشما باللهو جفت) آنلرك مادرلری خشمكین اولدیلر وآنلر اوزره غضبه كلدیلر ودیدیلر كتاب كونی وسز لعب ولهوله جفت بونه اولمز ایشدر كیم سزی مكتبدن بویله آزاد ایلدی بابا كزدن قورقمزمیسز نیچون بویله اوینارسز دیو عتاب ایلدی بو بیتلرده تنبیه وار در صبیان تعلم قرآن ایلمك اوزره تأدیبه كما قال النبی صلی الله علیه وسلم ادبوا اولادكم علی قرأة القرآن فان حملة القرآن فی ظل الله یوم لا ظل الاظله رواه الدیلمی عن علی فی فردوس الاخبار والدینه لایق اولان اولادركه وقت تحصیلده تعطیله راضی اولمیه وروز مكتبده اوغلنی لعب ولهوه قویو ویرمیه كه معطل اولمغه معتاد اولور وآخر علمدن بی بهره قالور وقال صاحب الاحیاء واعلموا ان الصبی امانة عند والدیه وقلبه خال عن كل نقش وصورة وهو قابل لكل نقش فان عوده الخیر وعلمه نشأ علیه وسعد فی الدنیا والاخرة وشاركه فی ثوابه وان عوده الشر واهمله اهمال البهائم شقی وهلك وكان الوزر فی رقبة القیم به قال الله تعالی (قوا انفسكم واهلیكم نارا) فمهما كانت الوالدة تصونه عن نار الدنیا فلا أن تصونه عن نار الاخرة بالاولی وصیانتها بان تؤدبه وتحرضه علی تحصیل العلم ومحاسن الاخلاق وینبغی للام ان تخوفه بالادب وتمنعه عن القبائح ثم ینبغی ان یشتغل فی المكتب بتعلم القرآن واحادیث الاخیار وحكایات الابرار لیغرس حب الصالحین (م ی) عذر اوردند كای مادر تو بیست * این كناه از ما واز تقصیر نیست) اوغلانجقلر عذر كتوردیلر بویله دیوكه ای مادر سن توقف ایله بو كناه بزدن وبزم تقصیرمزدن دكلدر (مثنوی) از قضای آسمان استاد ما * كشت رنجور وسقیم ومبتلا) قضای آسماندن بزم استادمز رنجور وسقیم اولدی دیدیلر (مثنوی) مادران كفتند مكرست ودروغ * صد دروغ آرید بهر طمع دوغ) اوغلانجقلرك انالری دیدیلر بو سزك سو یلدیككز مكر ودروغدر دوغ طمعندن اوتری یوز كذب ودروغ كتورورسز وبو غرت وقایمق یمك ایچون یلان سو یلرسز دیو سو یلدیلر (مثنوی) ماصباح ایم پیش اوستا) تا ببینیم اصل این مكر شما) بز صباحلین اوستادیكزك اوكنه كلورز تاكم سزك بو مكریكزك اصلنی كوررز دیدیلر (مثنوی) كودكان كفتند بسم الله روید * بر دروغ وصدق ما واقف شوید) اوغلانجقلر دیدیلر بسم الله كیدك بزم صدقمز وكذبمزه واقف اولك (رفتن مادران كودكان بعیادت استاد (مثنوی) بامدادان آمدند آن مادران خفته اوستا همچو بیمار كران) الحاصل صباح وقتنده اول مادرلر كلدیلر اوستا آغر خسته كبی یاتمش ومریضلر كبی اورتو دوشك ایچره قرار ایتمش ایدی (مثنوی) هم عرق كرده ز بسیاری لحاف * سر ببسته روكشیده در سجاف) هم لحافك چوقلغندن درلمش باشنی باغلمش یوزنی یورغان سجافنه چكمش ایدی (مثنوی) آه آهی میكند آهسته او) جملكان كشتند هم لاحول كو) اول اوستا آهسته یورغان آلتنده بركونه آه آه ایلردی اول اوغلانجقلرك مادرلرینك

جمله‌سی لاحول دیمگی اولدیلر وتعجب قیلدیلر (مثنوی) خبر باشد اوستا این دردسر * جان تومارا نبود ست زین خبر)
خاتونلر دیدیلر ای اوستا خیر اوله بو دردسر سنک جانک حقیچون بزه بو دردسردن خبر اولمدی بو مصرع ثانیده اولا
زین دردسره راجع اولور وتقدیر کلام اوستا خیر باشد بجان تومارا ازین دردسر خبر نبوده دیمک اولور (مثنوی) گفت
من هم بی خبر بودیم ازین * اکه هم مادر غران کردند هین) واستاد دخی آنلره دیدی بن هم دردسردن بی خبر ایدم
بنی آکاه ایلدی اول مادر غرلر بو خسته لکدن آکاه ایلدی (مثنوی) من بدم غافل بشغل قال وقیل * بود در باطن
چنین رنجی ثقیل) معلم اطفالک والده‌لرینه دیدیکم اول بندخی قال وقیله اشتغال ایتمک سببیله بو رنجدن غافل ایدم
مگر باطنمده بویله بر ثقیل رنج وار ایدی (مثنوی) چون بجد مشغول باشد آدمی * او زدید رنج خود باشد عمی) چونکم
ادمی زیاده جد وسعیله بر کاره مشغول اوله اول کندی بنک رنجنی کورمکدن اعمی اولور (مثنوی) از زنان مصر یوسف
شد سمر * که ز مشغولی بشد ز ایشان خبر) حضرت یوسف علیه السلام مصرک خاتونلرندن حکایه اولدی وحضرت
حق کلام مجیدنده انلرک احوالنی بیان قیلدیکه حضرت یوسف علیه السلامک جمالنه کمال اشتغاللری سببیله انلردن
خبر وکندولرینی بیلمک کندی (مثنوی) پاره‌پاره کرده ساعدهای خویش * روح واله که نه پس بیند نه پیش)
پس بر مقتضای (وقطعن ایدیهن) پاره پاره ایلمش کندی ساعدلرنی زیرا که مشاهدهٔ جاناندن واله وحیران
اولان روح نه اوکن کورر نه اردن کورر جناب حضرت حق حکایه بیوررلر که (فلما سمعت بمکرهن
وقتا کم زلیخا اول کندی حقنده طعن ایدن خاتونلرک خفیه اولان مکرلرنی یعنی سوزلرنی استماع ایلدیسه
ارسلت الیهن) آنلره بعض خواتینی دعوت ایچون ارسال ایلدی (واعتدت لهن متکأ) وبونلر ایچون لطیف یصدیقلر
احضار ایلدی بونلر زلیخانک خانه‌سنه کلدی ومراسم تکریمی بونلره ادا قیلدی (وآتت کل واحدة منهن سکینا)
وبونلردن هر برینه بر پچاق ویردی تا میوه صویه‌لر ویاات طوغره‌یه‌لر (وقالت اخرج علیهن) وزلیخا یوسف
علیه السلامه کلدی ودیدیکه خلوتخانه‌دن بو خاتونلرک اوزرینه خروج ایت واوراده بر مقدار مکث ایدوب ینه مقامکه
کیت پس اول کنج نهفته خلوتخانه‌دن کلزار شکفته کبی بونلرک قارشوسنه کاوب طوردی (فلما رأینه اکبرنه) وقتا
بونلر آنی کوردیلر آنی اولو وعالی بولدیلر وکندیلرینی آنک جمالی مشاهده‌سنده یاوی قیلدیلر (وقطعن ایدیهن) واللرین
قطع ایلدیلر (وقلن حاش لله) بعد زمان محودن صحوه کلدکده بونی سویلدیلر که بار الٰهی بوکونه مخلوق خلق ایلمکده
عاجز اولمقدن تنزیه ایلرز (ما هذا بشرا) بو بشر دکلدر که بوکونه جمال انسانده معهود دکلدر (ان هذا الا ملک کریم
بو دکلدر الا بر ملک کریمدر دیدیلر (مثنوی) ای بسا مرد شجاع اندر حراب * که ببرد دست تا پایش ضراب) ای چوق
شجیع ودلاور محاربه ایچره که آنک النی ویا ایاغنی ضرب ایلمک کسر (مثنوی) او همان دست آورد در کیر ودار *
بر گمان این که هست او برقرار * اول مرد شجیع دست وپاینک کسلدیکندن بی خبر اولوب کیر وداره
همان الی کتورر آنک کمانی اوزره که آنک الی وایاغی برقرار برنده اوله (مثنوی) خود ببیند دست رفته در ضرر
خون از و بسیار رفته بی خبر) خود صکره کورر ال ضررده کتمش قان آنک النده‌ن چوق کتمش او بی خبر والحاصل بویله
واقعه‌لر چوق اولور که انسان بر حالته دوشر که کندی عضوینک کسلدیکنی وبدنندن جدا اولدیغنی بیلمز
در بیان آنکه تن روح را همچون لباسیست واین دست آستین دست روحست واین پای موزهٔ پای روحست (مثنوی
تا بدانی که تن آمد چون لباس) رو بجو لابس لباسی را ملیس * تا بیله‌سن که بو تن انسانی روحه لباس کبی کلدی یوری
لابسی استه بر لباسی بلامه مصرع اولده لباس ملبسه قافیه ایچون لبیس اوقنور لابسدن مراد روحدر یعنی یوری
لابس اولان روحی استه لباس ماننده اولان بر بدنی بوس وکنار ایله وحظ وذوقی روحدن اله کور (مثنوی)
روح را توحید الله خوشترست * غیر ظاهر دست وپای دیگرست) روحه اللهی توحید ایلمک یعنی بر بلمک وشرک خفی
وجلی‌یی نفی ایلمک وظاهر وباطنده آندن غیری کورمک خوشتردر که آنک قدرت وقوتی بو در ظاهر دست
وپاسندن غیری بر آخر دست وپای واردر یعنی دست وپای روحه قدرت توحید الٰهیدن حاصل اولور که اول روحک
دست وپایی ظاهر بدنک دست وپایندن غیریدر نته کم (مثنوی) دست وپا در خواب بینی وائتلاف * ان حقیقت دان
مدانش از گزاف) خوابده دست وپا کورسن وائتلاف یعنی ودخی دست وپایکه الفت وانسیت کورسن آنی حقیقت
بیل آنی کزاف ومجاز بیلمه زیرا روح جسد مثالیه ایله متجسد ومتمثل اولمشدر وقوت وقدرت حقله تصرف قیلمشدر
پس بو ظاهر الی اکا نسبت مجازدر که آنک آلتیدر وعاقبت اسکرو فنا اولور دست پای جسد مثالی روحله باقی قالور
پس بو نشانهٔ روحانیه وجسد مثالیه‌یه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن تویی که بی بدن داری بدن * پس مترس
از جسم وجان بیرون شدن) اول سنسن که یعنی سن اول نفس ناطقه‌سن که بو جسمسز بدن روحانی طوترسن

پس

پس قورقمه بو جسم انسانی وروح حیوانیدن طشره کتمکلکدن زیرا سن بو هیکل محسوس دکلسن بو دست وپا بدن
روحه نسبت آلات وفارسه نسبت بر آلت کبیدر آلاتک زوالندن آنک ذاتنه نقصان لازم کلمز کما قال البیضاوی
فی تفسیره (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء) والآیة تدل علی ان الانسان غیر الهیکل المحسوس
بل هو جوهر مدرک بذاته لا یفنی بخراب البدن ولا یتوقف علیه ادراکه وتألمه والتذاذه پس بو مناسبتله شیخ اقطع
زنبیل بافی حضرتلرینک حکایه‌سنه شروع بیوررلر تا بیله‌سنکه بو دنیاده دخی بی دست ظاهر دست باطنله کار اولور ایمش
وحق تعالی ولیلرینه بو دنیاده اول دستی اعطا قیلور ایمش وجناب بیچونی قلبا وقالبا ذکر ایدنلره جلیس وطاعت
وعبادتله استیناس قیلنلره انیس اولور ایمش (حکایت آن درویش که در کوه خلوت کرده بود وبیان حلاوت انقطاع
وخلوت وداخل شدن درین منقبت که انا جلیس من ذکرنی وانیس من استأنسنی) بو سرخ شریف وبیان لطیف شول
بر درویشک حکایتیدر که اول درویش کوهده خلوت ایتمش ایدی وبو ناسدن انقطاع وخلوت ایلمک
حلاوتنک بیانیدر وبو منقبته داخل اولمغک بیانیدر که حق تعالی بن بنی ذکر ایلین کمسه‌نک جلیسی وبکا استیناس ایلین
کمسه‌نک انیسی‌یم دیدی (گر با همه چو بی منی بی همه‌ای * ور بی همه چو با منی با همه‌ای) درویش دوکلی اشیا ایله اوله‌سن
یعنی جمیع اشیانک تصرفنه مالک اوله‌سن وجمله‌سیله حاضر اوله‌سن چونکم بنم مشاهده‌مسز اوله‌سن وبنم آشنالغمدن
محروم قاله‌سن هیچ بر شیئله دکلسن زیرا هر شی فی الحقیقه هالکدر پس سن دوکلی اشیا فانی وهالکسن واکر دوکلی
اشیاسز اولسک وجمیع موجوداتدن کندکی مجرد قیلسک چونکم بنمله بیله اوله‌سن وبنم عشق ومحبتمله انسیت
قیله‌سن معنا جمیع اشیا ایله بیله‌سن زیرا هر شی بنمله قائمدر وبندن خالی اعتبار اولنسه زائل وباطلدر ولهذا قال علیه
الصلوة والسلام حاکیا من لبید الا کل شیء ما خلا الله باطل) وکل نعیم لا محالة زائل (مثنوی) بود درویشی
بکهساری مقیم * خلوت او را بود هم خواب وندیم) بو درویشدن مراد شیخ ابو الخیر تینناتیدر که شیخ اقطع زنبیل بافی
دیمکله معروف اولمشدر نته کم مولانا جامی نفحات الانسده منقبه‌سنی مفصلا تحریر قیلمشدر تیننات فتح تا وسکون
یا ایله مصره اون فرسنک مقداری بر کویدر معنای بیت بر فقیر وار ایدی طاغلرده مقیم ایدی خلقدن خلوت وعزلت ایتمک
اکا یار وندیم ایدی (مثنوی) چون ز خالق می رسید او را شمول * بود از انفاس مرد وزن ملول) چونکم خالقدن
اکا شراب محبت یتشدی شمول شرابه دیرلر مرد وزنک انفاسندن ملول اولدی وساقیٔ حقیقتله انسیت قیلدی
بعض کمسه کندی خلوت وعزلته اهل اولمدیغندن توهم ایلر که خلقدن منقطع اولمق وخلوت وعزلت اختیار قیلمق
عظیم صعب اوله نعم صعب وعسیردر اهل اولمینه وانس حق بولمینه اما اهل اولانه عسیر دکل یسیردر (مثنوی)
همچنانکه سهل شد ما را حضر * سهل شد هم قوم دیگر را سفر) مثلا انجلین که بزه حضر سهل ویسیر اولدی قوم دیگره
هم سیاحت وسفر سهل ویسیر اولدی (مثنوی) آنچنانکه عاشقی بر سروری * عاشقست آن خواجه بر آهنگری)
انجلین که سرورلکه عاشقسن اول خواجه آهنکرلکه عاشقدر زیرا (مثنوی) هر کسی را بهر کاری ساختند *
میل آن را در دلش انداختند) هر بر کمسه‌یی بر کار ایچون دوزدیلر واول کارک میلنی آنک قلبنه القا ایتدیلر کما قال الله
تعالی فی الحدیث القدسی ان من عبادی المؤمنین من لا یصلح ایمانه الا الغنا ولو افقرته لافسده ذلک وان من عبادی
المؤمنین من لا یصلح ایمانه الا الصحة ولو اسقمته لافسده ذلک وان من عبادی المؤمنین من لا یصلح ایمانه الا السقم
ولو صححته لافسده ذلک فانی ادبر امر عبادی بعلمی وحکمی انی علیم بذات الصدور) قال ابن عطا فی الحکم قوم اقامهم
الحق لخدمته وقوم اختصهم بمحبته (کلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربک وما کان عطاء ربک محظورا) یعنی بر قوم
واردر که حق تعالی آنلری خدمتی ایچون قائم وصائم قیلدی بونلردن مراد عامهٔ مؤمنیندر وبر قوم واردر که حق
تعالی آنلری کندی محبتنه مختص قیلدی بونلردن مراد اولیا واصفیادر کلا نمد ای کل الفریقین تنوین مضاف الیهدن
عوض اولور یعنی حق تعالی بیورر بو خدمت وعبادته صالح ومحبتنه لایق اولان فرقه‌دن هر برینه امداد واعطا ایلرز
هؤلاء) اول خدمته لایق اولان کروهه کفایت مقداری (وهؤلاء) بو محبته صالح واهل اولان کروهه همت واستعدادی
قدر (من عطاء ربک) سنک ربک وپروردکارک عطاسندن امداد واعطا ایلرز یا محمد (وما کان عطاء ربک محظورا)
وسنک ربکک عطاسی وفیضی هیچ بر کمسه‌دن ممنوع اولمدی اکر اهل دنیا واکر اهل عقبی جمیعنه آنک فیض وعطاسی
شامل اولدی نهایت ما فی الباب هر کسک عین ثابته‌سنده اولان استعدادنه مناسب وقابلیتنه موافق عطا قیلدی که
اول کمسه فی حد ذاته کاسه الحدر غیری یه دکل وبر مقتضای (قل کل یعمل علی شاکلته) هر کسک عین ثابته‌سنده
اولان شاکله‌سی اوزره عمل قیلور وهر نه ایچون مخلوق اولدیسه اکا مائل اولور وآنک تحصیلنه شروع قیلور نته کم
بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) دست وپا بی میل جنبان کی شود * خار وخس بی آب وبادی کی رود) دست

ويا بر شيئه ميل ايتمكسزين متحرك اولورخار وخس آب وباد اولمينجه نيجه كيدر وحركت ايدر بهر حال هر شيئك
حركتي ايچون بر محرك لازمدر پس انسانك كار وكردارنه باعث قلبنده اولان ميل وداعيه سيدر واول داعيه
عين ثابته سنك اقتضاسيدر پس فكل ميسر لما خلق له فحواسنجه هركس نه ايچون خلق اولدى ايسه اكا ميسردر
وهر نه ايچون خلق اولمديسه اكا معسردر (مثنوى) كر ببينى ميل خود سوى سما* پر دولت بركشا همچون هما)
اكر كندى ميل ومحبتكى سما جانبنه يعنى جانب علا وطرف خدايه كوره سن هما كبى همت ودولت قنادنى آچ
وخصوصده حمد وثنا درلرنى صاچ (قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فليفرحوا) آيت كريمه سنك فحواسنجه اللهك
فضل ورحمتيله در بو دو معرف اول وهمان بو نكله مفرح اول (مثنوى) ور ببينى ميل خود سوى زمين* نوحه ميكن هيچ
منشين از حنين) واكر كندى ميل قلبكى زمين بشريت واسفل سافلين طبيعت جانبنه كوره سن يا مقلب القلوب والابصار
ثبت قلبي على دينك ديو نوحه ايله (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب) ديو هيچ حنين
وانين ايلمكدن خالى اوتورمه (مثنوى) عاقلان خود نوحها پيشين كنند* جاهلان آخر بسر برمى زنند) عاقل اولنلر
خود نوحه وفريادى مقدم ايدرلر جاهللر آخر كارده وظهور هلاك وبلاده باشلرينه اوررلر (مثنوى) ز ابتداى كار آخر را
ببين* تا نباشى تو پشيمان يوم دين) ابتداى كاردن آخرنى كور تا كم پشيمان اولميه سن (وياحسرتا على ما فرطت
فى جنب الله) ديو فرياد بيهوده يى اول كون قيلميه سن عاقل اولدركه برفعلك اولندن آخرنه انتقال واستدلال قيله
وبدايتندن نهايتنى بيله ونه اوله جغنه عارف اوله بر فحواى حديث شريف ان لله عبادا يعرفون احوال الناس بالتوسم
اللهك عارف قوللرى واردركه ناسك احوالنه فراستله عارف اولورلر وآنلرك آخر كارى نيه منجر اولور آنى بيلورلر وسر
انجام كارده اوله جق وظهوره كلجك افعاله مناسب اداقيلورلر الفاظ وحروفه ناظر اولنلر آنلرى خلط كلام ايلر صانورلر
حال بوكه آنلر حقيقت حالى تقرير قيلورلر نته كم بر پير مرتعش برزركره كلوب قراضه زرى وزن ايتمك ايچون ترازو طلب
قيلدقده اول مرد زركرانك خاتمه اعماله نظر ايدوب نتيجه مرامى وعاقبة الامرسو بليه جكى كلامى اكا مقدم سويلادى
بعده مقالنك مآلنى دخى تعبير وتفهيم ايلدى (ديدن زركر عاقبت كار را وسخن بروفق عاقبت كفتن با مستعير ترازو
مثنوى) آن يكى آمد بپيش زركرى* كه ترازو ده كه بر سنجم زرى) اول بركسه مثلا برزركرك اوكنه كلدى بويله ديوكه
بكا بر ترازو ويركه بر آلتون وزن ايده يم (مثنوى) كفت خواجه رو مرا غلبير نيست* كفت ميزان ده بدين
تسخر مايست) خواجه چونكم اول قوجه يى كوردى اكا ديديكه يورى بنم غلبيرم بوقدر غلبير وغربال تركيجه
قالبوره ديرلر اول كسه اكا ديدى بكا ميزان وير بوطعن وتسخره طورمه (مثنوى) كفت جاروبى ندارم در دكان*
كفت بس بس اين مضاحك را بمان) زركر بو كره اكا ديدى بن دكانده بر جاروب طوتمزم اول قوجه اكا ديدى بس بس
بو مضاحكى قو يعنى كافيدر بو مضحكه لرى ترك ايله (مثنوى) من ترازويى كه مى خواهم بده* خويشتن را كر مكن
هر سو مجه) بن بر ترازويى كه استرم وير كنديكى صاغر ايلمه هر جانبه صچرمه يعنى بنم سوزم دكله وسكانه ديرم اكله
وبهانه ايدوب كاه آنى وكاه بونى سويلمه ديدى (مثنوى) كفت بشنيدم سخن كر نيستم* تا نپندارى كه بى معنيستم)
پس اول خواجه اول قوجه يه ديدى بن سنك سوزيكى اكلدم واستماع ايلدم صاغر دكلم تا ظن ايليه سن كه بن بى معنى اولم
بن بى معنى وهازل كسه دكلم (مثنوى) اين شنيدم ليك پيرى مرتعش* دست لرزان جسم تو نا منتعش) بن بو سوزيكى
ايشتدم ولكن سن پير مرتعش سن الك ترر سنك جسمك قوى وقائم دكلدر (مثنوى) وان زر تو هم قراضه خرد ومرد
دست لرزد پس بريزد زر خرد) واول سنك آلتونك باخصوص كه خرد ومرد قراضه در سنك الك ترر پس وزن ايلمك
وقتنده خرد اولان آلتون پاره جكلرى زمينه دوكلور (مثنوى) پس بكويى خواجه جاروبى بيار* تا بجويم
زر خود را در غبار) پس اندنصكره سن بكا ديرسن اى خواجه بر جاروب كتور تا كم كندى آلتونم پاره لرنى غبار وتراب
ايچنده طلب ايليم (مثنوى) چون بروبى خاك را جمع آورى* كويم غلبير خواهم اى جرى) چونكم خاكى سپوره سن
وبر يره جمع كتوره سن بكا ديرسن اى جرى غلبيرا استرم تا كم اوغربال طبراغى اله يم آنك ايچنده اولان زر پاره لرنى بولم
مثنوى) من ز اول ديدم آخر را تمام* جاى ديكر رو از ينجا والسلام) بن آخرى تمام اولدن كوردم وبو كارك نتيجه
وخاتمه سنه ابتدادن نظر ايركوردم وبيلدمكه سنك كارك آخر الامر بويله اوله جقدر پس بو يردن بر آخر يره نقل ايله
والسلام تم الكلام (مثنوى) كن تمام اكنون حديث شيخ فرد* كاندران كهسار بودش خواب وخورد) امدى
اول شيخ فردك حديثنى تمام ايله كه اول شيخ فردك خواب وخوردى اول كوهسار ايچره اولمش ايدى وآنده قرار ايدوب
برك وكياهه قناعت قيلمش ايدى (بقيه قصه آن زاهد كوهى كه نذر كرده بود كه ميوه كوهى از درخت باز نكنم ودرخت
نيفشانم وكسى را نه كويم صريح وكنايه كه بيفشان آن خورم كه باد افكنده باشد از درخت) بو مصرع شريف وبو بيان

لطيف

لطيف كوهى اولان زاهدك قصه سنك بقيه سيدركه اول زاهد نذر ايلمش ايدى بويله ديوكه كوهى اولان ميوه لى
درختدن كيرو قوپارميم واغاجى سلكميم وبركسه يه صريح وآشكارا وبر سبيل كنايت سويليم بويله ديوكه بو اغاجى
سلك مكر اول ميوه لرى ييم كه يل اغاجدن آنى زمينه براقمش اوله (م ى) اندران كه بود اشجار وثمار* بس مرود كوهى
انجابى شمار) اول طاغده اشجار مثمره وثمار وافره وار ايدى چوق كوهى امرود انده بى شمار ايدى (م ى) كفت آن درويش
يارب باتو من* عهد كردم زين نچينم در زمن) اول درويش حضرت حقه ديدى يارب بن سنكله عهد ايلدم تا زمانه
كندى الميله بو ميوه لردن دوشورميم (مثنوى) جز از آن ميوه كه باد انداختش* من نچينم از درخت منتعش) شول
ميوه دن غيرى يعنى كه باد آنى زمينه آتمشدر بن منتعش زميندن بوقار واولان درختلردن آنى دوشورميم بلكه زمينه
هر نه دوشرسه آنى الوب اكل ايليم ديدى (مثنوى) مدتى بر نذر خود بودش وفا* تا در آمد امتحانات قضا) اول شيخك
بر مدتى كندى نذرى اوزره وفا ايلمسى اولدى حتى امتحانات قضاى الهى كلدى وآنى امتحان قيلدى (مثنوى) زين سبب
فرمود استثنا كنيد) كر خدا خواهى بپيمان بر زنيد) بو سببدن يعنى بو امتحانات قضا اولديغى اجلدن حق تعالى حضرتلرى
استثنا ايلك بيوردى كر خدا خواهى قولنى يعنى انشاء الله ديمك كلامنى عهد وپيمانه اورك ونذر وايمانه منضم قيلك
نته كم حق تعالى اينك حبيبنه خطابى عامه عبادنه تعليم اولور انكچون بو بيتده استثنا كنيد وپيمان بر زنيد لفظلرنى جمله
ايراد ايلديلر (مثنوى) هر زمان دل را دكر ميلى دهم* هر نفس بر دل دكر داغى نهم) هر زمان قلبه برغيرى ميل ويريرم
وهر زمان دل اوزره برغيرى داغ قورم (مثنوى) كل اصباح لنا شان جديد* كل شىء عن مرادى لا يحيد) اصباح بفتح
الهمزه جمع صباح وكسرله مصدردر كل منصوبدر ظرفيت اوزره يعنى هر صباحده بزم ايچون بر كار جديد واردر
كه هر شيء بنم مرادمدن ميل ايلمز هر نه ديلرسم اولان اولدر بيوردى حق تعالى (مثنوى) در حديث آمد كه دل همچون
پريست* در بيابانى اسير صرصريست) حديثده كلدى وبويله واقع اولدى كه كوكل بر بركيه در بيابانده بر صرصرك
اسير ومغلوبيدر وكما قال عليه السلام مثل القلب مثل الريشة فى الفلاة تقلبها الرياح ظهرا لبطن رواه ابوموسى
الاشعرى (مثنوى) باد پر را هر طرف راند كزاف* كه چپ وكه راست با صد اختلاف) باد مثلا پرى هر جانبه كزاف
بيره سورر كاه صول جانبه كاهى صاغ جانبه نيجه يوز اختلاف ايله (مثنوى) در حديث ديكر اى دل دان چنان*
كاب جوشان ز آتش اندر قازغان) وبر حديث آخرده حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيوردى بو قلبى انجلين
بيل كه آتشده قاينايان قازغان ايچره صو كبى كما قال عليه السلام القلب اشد تقلبا من القدر فى غليانها وفى حديث آخر
قال عليه السلام مثل القلب فى تقلبه كالقدر فى غليانها نته كم قدر ايچره آبك حركتى وغليانى كندى اختيارى ايله اولمز
كذلك قلبك تقلبى وتحولى دخى كندى اراديله اولمز بلكه مقلب القلوب اولان الله آنى على حكمة بالغة كيف مايشاء
تقليب وتصريف ايلر ولهذا يقول النبى صلى الله عليه وسلم اللهم يا مقلب القلوب والابصار ثبت قلوبنا على دينك
مثنوى) هر زمان دل را دكر رأيى بود* آن نه از وى ليك از جايى بود) هر زمان قلبك برغيرى فكرى ورأيى اولور ورأى اول
كسه دن دكلدر وليكن اكا بر يردن اولوركه اول جناب حقدر وحضرت مريد مطلقدر (مثنوى) پس چرا ايمن شوى
بر رأى دل* عهد بندى تا شوى آخر خجل) پس نيچون قلبك فكر ورأيى اوزره ايمن اولورسن واعتماد قيلورسن
عهد باغلرسن تا كم آخر خجل وشرمنده اولورسن (مثنوى) اين هم از تاثير حكمست وقدر* چاه مى بينى وتوانى حذر
بو هم تأثير حكم وقدردندركه چاهى كوررسن وحذرده قادر اولمزسن پس هر نه قدر عاقل وزيركترا ولسك حكم وقدر
ظهوره كلسه حذرده قادر اوله مزسن كما قال عليه السلام اذا دخل القدر بطل الحذر واذا جاء القدر عمى البصر
مثنوى) نيست خود از مرغ پران اين عجب* كه نبيند دام وافتد در عطب) مرغ پراندن بو خود عجب دكلدركه دامى
كورميه وهلاكه دوشه (مثنوى) اين عجب كه دام بيند هم وتد* كر بخواهد ور نخواهد مى فتد) عجب بودركه هم دامى
كورر وهم ميخى كورر خواه وناخواه وچار ونا چار بالضرورى اول دامه دوشر (مثنوى) چشم باز وكوش باز ودام پيش
سوى دامى مى پرد با پر خويش) مع هذا كوزى اچق وقولاغى اچق ودام اوكنده دام قضا وبلا جانبنه كندى قناديله
اوچار روزهر قاتلى بيلور كن كندى اليله ايچر پس بند ودام قضايى تشبيه ايدوب بر مهترزاده نك صورتا آزاده وباطنا مقيد
وافتاده اولمسنى توضيح معنى ايچون ايراد ايدوب بيوررلر (تشبيه بند دام قضا بصورت پنهان باثر پيدا (مثنوى
يى اندر دلق مهترزاده* سر برهنه در بلا افتاده) بر دولتلو اوغلن كهنه خرقه ايچره سر برهنه وبلايه افتاده كوررسن
مثنوى) در هواى نابكارى سوخته* اقمشه واملاك خود بفروخته) بر نابكارك هواسنده يانمش يعنى يا برعورته
ويا براوغلانه مبتلا اولمش كوررسن قماشلرن وملكلرنى صاتمش (مثنوى) خان ومان رفته شده بدنام وخوار* كام دشمن
مى رود ادبيروار) خان ومان كتمش وبدنام وخوار اولمش ادبير وبد بختلر كبى دشمن مرادى اوزره كيدر كوررسن بركام

دشمن تقدیر بنده اولور (مثنوی) زاهدی بند بکوید کای کیا) همتی می دار ازبهر خدا) اول مهترزاده برزاهد عابدی کوررود برکه ای اولو برهمت طوت خدا ایچون (مثنوی) کاندرین ادبیر زشت افتاده ام * مال وزر ونعمت ازکف داده ام) که بو زشت ادبیره دوشدم مال وزرو نعمتی الدن اله ویردم (م ی) همتی تابو که من زین وارهم) زین کل تیره بود که برجهم) برهمت تابولا یکه بو بلادامندن کیرو قورتولم بوبولا نق باتقدن اوله که صیچره یم وخلاص اولم (مثنوی) این دعای خواهد اوازعام وخاص) کالخلاص والخلاص والخلاص بودعایی استراول عوام وخواصدن وخلاص وخلاص وخلاص استرم دیر (مثنوی) دست بازو پای بازو بند نی * نی موکل برسرش نی اهنی) الی اچق وایاغی اچق وقید وبند ظاهر یوق نه باشی اوزره برموکل وارونه بردمور قیدوار (مثنوی از کدامین بند می خواهد خلاص (وز کدامین حبس می جوید مناص) قنغی بند ودامدن خلاص استر اول مهترزاده ونه کونه شدتدن مخلص دیلر اول (م ی) بند تقدیر وقضای مختفی) که نه بیند آن بجز جان صفی بند تقدیر وقضای مختفیدن خلاص استر که کورمز اول بندی صاف جانک غیری (م ی) کرچه پیدا نیست ان در مکمنست) بدتر از زندان وبند اهنست اکرچه اول بند قضا پیدا دکل اول کمینکاهده در لیکن زنداندن وبند اهندن بدتردر (مثنوی) زانکه اهنکر مر انرا بشکند) حفره کرهم خشت زندان بر کند زیرا که دمورجی اول دموریاغی صر وشکسته قیلور پس مقید بند واهندن آزاد اولور وچقورقازیجی دخی زندانک کرپیج وطاشنی قوپارر ومحبوس نجات بولور (م ی) ای عجب این بند پنهان کران (عاجز از تسکیران آهنکران ای عجب بو بند پنهانی یعنی قضای سبحانیکه عاجزدر آنک تکسیرندن آهنکرلر (مثنوی) دیدن آن بند احمد را رسد * برکلوی بسته حبل من مسد) بو حبل مسدانک بوینده ظاهر ایوغدی بلکه معنوی اولان حبلدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم آنی مشاهده قیلدی امدی بوتقدیر قضا حبلنی کورمک حضرت احمد علیه السلامک وارث کاملی اولنلره لایقدر خرما لیفندن اولان حبل باغلنمش بوغازاوزره یعنی باغلنمش بوغازاوزره لیفدن اولان ایپی کورمک اکالایقدر (م ی) دید بر پشت عیال بولهب * تنک هیزم کفت حماله حطب) نته کم اول حضرت ابولهبک عورتنک ارقه سی اوزره اودون دنکنی کوردی واکا حمالة الحطب دیدی بوسوره نک سبب نزولی بودرکه وقتا کم (وانذر عشیرتك الاقربین) آیت کریمه سی نازل اولدقده حضرت رسول علیه الصلوة والسلام اقرباسن جمع ایدوب دینه دعوت ایلدی ابولهب ایشیدیجک تبالك یامحمد لهذا دعوتنا دیوب یردن برطاش الدیکه اوحضرته اته پس نازل اولدیکه (تبت) ای هلکت (یدا ابی لهب) ابولهبک الاری ویاخود نفسی نته کم (ولا تلقوا بایدیکم) دیدی نفسله تفسیرا تمثیلدر وماضی بورادعا معناسنه یعنی هلاک اولسون ابولهبک اللری ویانفسی وتبت خبردر بعدالدعا یعنی هلاک اولدی وماضیله تعبیر وقوعی محقق اولدیغندن اوتریدر (ما اغنی عنه ماله) دفع ایلمز اول ابولهبدن مالی وغناسی (وما کسب) دخی نفع ایلمز اکا کسب ایلدیکی ربحدن وتجارتدن (سیصلی نارا) عنقریب داخل اولور برآتشه که (ذات لهب) اول آتش شعله صاحبیدر (وامرأته) وزوجه سیده بیله داخل اولور (حمالة الحطب) معیت اوزره منصوب اوله (وامرأته) مبتدا وحمالة خبر اوله حطبدن مراد نمیمه اولور زیرا نار خصومتک اشتعالنه سببدر ویاخود هر کون ارقه سنه خار خشک یوکلنوب طریق رسول اللهه نشر ایدردی تامتاذی اوله (فی جیدها) اول امرأة ابولهبک بوینده واردر (حبل من مسد) خرما لیفندن بوکلمش ایپ (مثنوی) حبل وهیزم را جزاو چشمی ندید * که بدید اید بروهر نابدید) اول ملعونه نک ارقه سنده وبوینده معنوی اولان حطب ورسنی آندن غیری برکوز کورمدی که ظاهر کاور واشکارا اولور اول حضرته هر نابدید وهر کارپوشیده معلوم اولدیکه صور معانی نی محسوس کبی مشاهده قیلمغه هرکس قادر اولمز الا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ودخی اول حضرته وارث اولان ولی مکرم (مثنوی) باقیانش جمله تأویلی کنند * کین زبی هوشیست وایشان هوشمند) بوبیت شریفده ایکی وجه جائزدر بروجهی ادق ومشرب تحقیقه احق وبروجهی دخی انجق محله الیق واوفق روجه اول اولدرکه باقیاندن مراد اصحاب شهود اولمین علماء ظاهر اوله که ابولهبک عورتنک حمالة حطب اولمسی وجناب حقک آنک بوینده لیفدن حبل قیلمسنی جمله سی برنوع تأویل وتوجیه ایدرلر ومقتضای تأویل وتوجیه اولدرکه اکر امرأة ابولهبک حمالة حطب وفی جیدها حبل من مسد اولمسی ظاهرنه حمل اولنورسه طاعنلرما بیننده سؤال لازم کاورکه دیرلر ابولهبک عورتی ام جمیل که ابوسفیانک قزقرنداشی قزیدر بیت وسعت وعزتدن صاحب مال وثروت برعورتدر پس حمالة حطب وفی جیدها حبل من مسد اولمسی نیجه ممکن اولور اهل تفسیر علی طریق التأویل بوسؤاله برقاچ وجه اوزره جواب ویررلر اولادیرلرکه حطبدن مراد متعارف دکلدر بلکه مراد سبب اشتعال نار جهنم اولان آثام واوزاری مثل الحطب ظهری اوزره حامله اولمسیدر ثانیا حطبدن مراد نمیمه درنار ایله دنیا ایقاد اولندیغی کبی نمیمه ایله دخی نارحرب وخصومت ایقاد اولنور ثالثا حطبدن مراد متعارف اولان حطب اوله ولکن آنی حماله اولمسی حضرت

رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کمال عداوتندن اوتری اوله که اول حضرت متاذی اولمغدن اوتری خارو خاشاکی نفسها کوتورب واول حضرت طریقنه کتوروب القاقیله بو وجه ثالثک اختیار قیلدیغیدر اما عند اهل الشهود بو وجه معنای ظاهریدر (وفی جیدها حبل من مسد) قولی تقدیرین سابقین اوزره مجازدر یاخود آنک شانی تحقیردن اوتری تنک هیزمی حامله اولان حطابه صورتنده آنی تصویر وتمثیلدر یاخود جهنمده اولان حالنی بیان اوله که جهنمده آنک ارقه سی اوزره زقوم وضریع جهنمدن برتنک حطب جهنم اوله وبو بیننده ناردن برسلسله اوله بو جمله وجوه عند اهل التحقیق سمت تأویلدن خالی دکلدر بلکه اهل تحقیق قتنده بو صورت اولسه بونک صورت معنویه وباطنیه سیدرکه اول حضرت آنی اول صورت اوزره مشاهده قیلدی علی طریق التحقیق لاعلی طریق التصویر والتمثیل ولا باعتبار ما یؤول الیه حق تبارك وتعالی (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) دیدی یحیط بالکافرین دیمدی (وانا جعلنا فی اعناقهم اغلالا) بیوردی سنجعل فی اعناقهم بیورمدی وبونلر امثالی آیتلر بیوردی که بوجمله یی اهل ظاهر باعتبار ما یؤول الیه وقوعی متحقق اولدیغیچون ندردیرلر واما اهل شهود دنیاده باذن الله حالا بویله مشاهده ایدرلر زیرا غطا آنلرک چشم حقیقت بیننه کشف اولمشدر وحضرت حق آنلره حقیقی عیان قیلمشدر پس اهل شهوده نسبت بوصورت مذکوره حقیقتحالدر واهل ظاهره نسبت باعتبار ما یؤول الیه اوله جق احوالدر پس بو مقدمه معلومک اولدیسه معنای بیته کالم باقیانش یعنی محقق اولان انبیا واولیادن ماعداسی بوذکر اولنان صورت حالی جمله سی برنوع تأویل ایدرلر که بوتأویل بیهوشلکدن وکامل العقل اولمقدن ناشیدر ویاخود معنی که بو محققلردن باقیسی وماعداسی بیهوشلکدن واول محقق اولان اهل شهوددن دیمک اولور واما محله اوفق اولان وجه ثانی اولدرکه باقیاندن مراد اهل جهان اوله وشین که ضمیردر مهترزاده نک حالنه راجع اوله پس زن ابولهبک قصه سندن ینه مهترزاده نک احوالنه شروع ایدوب بیوررلر که مهترزاده دن باقیلری جمیعا بوحالی تأویل ایدرلر بویله دیو که بوحالت واظهار عجز ومذلت بیهوشلکدندر وکویا که بونلر هوشمنددر یعنی اول مهترزاده مبتلا اولدیغی نکبت ومذلتدن خلاص اولمق ایچون هرکسدن استمداد وعباد وزهاددن استعانت واسترشاد ایلرا کثر خلق عالم بوحالتی تأویل ایدرلر بویله دیو که بو مهترزاده نک بویله وضع ایلمسی مجنونلقدن ونقصان عقلدندر وکویا که آنلر عاقللردر بلکه غافللردر که اول نه دردده مبتلادر بیلمزلر وآنک حالنه مطلع اولمزلر مثنوی) لیک از وتأثیران پشتش دوتو) کشته ونالان شده در پیش تو) اکرسن ای ناظر صورت بیهوشلکدندر دیو تأویل ایدرسک ولکن اول مبتلا اولدیغی بند قضاوقدرک تأثیرندن اول مهترزاده نک پشتی ایکی قات اولمشدر وسنک اوکوکده نالان وفریادکنان اولمشدر بویله دیو (مثنوی) که دعای همتی تاوارهم * تا ازین بند نهان بیرون جهم) که بردعا وهمت ایله تاکم بونکبتدن کیرو قورتلم تابو بند نهانیدن طشره صیچره یم (مثنوی) انکه بیند این علامتها پدید * چون نداند اوشقی را ازسعید) اول عارفکه بوکونه علامتلری اشکارا کوره نیچون بیلمز اول شقی اولنی سعید اولندن بیلور وآنلرک احوالنه اکاه اولور ولکن الله امریله سترقیلورکه کشف راز حق انبیا واولیایه بلا اذن الله حلال دکلدر نته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اصحابک مابیننده یکرمی یدی منافق بیلوردی وغیریلردن ستر قیلوردی وحذیفة یمانی رضی الله عنه علامتلرندن مخبر اولوردی حتی حضرت عمر رضی الله عنه خلافتلری زماننده برکمسه وفات ایلسه حذیفه خبر ایلردی ودیردیکه اکرحذیفه آنک جنازه سنه حاضر اولورسه بنده اولورمکه اول مؤمندر واکر حاضر اولمزسه بندخی اولمزمکه منافقدر (مثنوی) داند وبوشد بامر ذوالجلال * که نباشد کشف راز حق حلال) بیلور ولکن امر ذوالجلال ایله اورتر زیرا حق تعالینک رازنی کشف ایلمک حلال اولمز (مثنوی) این سخن پایان ندارد آن فقیر * ازمجاعت شد زبون وتن اسیر) بوقضاوقدرک بند ودامنه کرفتار اولنلرک سوزی نهایت طوتمز پس صدده کالم که اول فقیر یعنی شیخ اقطع حضرتلری زیاده اچلقدن زبون اولدی وتنی اسیر اولوب حرکته مجالی قالمدی (مضطر شدن فقیر نذر کرده بکندن امرود از درخت وکوشمال حق رسیدن بی مهلت (مثنوی) پنج روز آن بادامرودی نریخت * زآتش جوعش صبوری می کریخت) الحاصل اول یل بش کون اغاجدن برامرود دوکمدی شیخک آتش جوعدن صبورلغی قاچدی (مثنوی) برسرشاخی مرودی چند دید * بازصبری کرد وخود را واکشید) پس برشاخک باشنده برقاچ امرود کوردی کیرو برصبر ایلدی آنی المقدن کندوبی کیرو چکدی (مثنوی) باد آمد شاخ را سرزیر کرد * طبع را برخوردن آن چیر کرد) جوع وضعف وقوت جذب قضا * کرد زاهد را زنذرش بی وفا) اچلق وضعف بدن وجذب قضانک قوتی زاهدی نذرندن بی وفا ایلدی ونذره وفا ایلمکه مانع اولدی (مثنوی) چونکه ازامرودبن میوه شکست) کشت اندر نذر وعهد خویش سست چونکم امرود اغاجندن میوه یی قوپاردی کندینک نذرنده وعهدنده سست اولدی (مثنوی) هم دران دم کوشمال حق رسید * چشم او بکشاد وکوش او کشید

هم اول دمده حق تعالینك كوشمالی ایرشدی آنك كوزن اجدی وآنك قولغنی جكدی تأدیب ایلدی (متهم كردن
آن شیخ را بادزدان و بریدن دستش را (مثنوی) بیست ازدزدان بدند انجا و بیش * بخش می كردند مسروقات خویش)
اول محلده دزدلردن یكرمی نفرودخی زیاده كمسنه وارایدی كندیلرینك مسروقاتنی اول محلده بخش وتقسیم ایلدیلر
مثنوی) شحنه را غمازا كه كرده بود (مردم شحنه برافتادند زود) صوباشی یی غمازا كاه ایلمش ایدی شحنه نك مردملری
اول سارقلرك اوزرینه علی الفور دوشدیلر وآنلری بند ایلدیلر (مثنوی) هم بدانجا پای چپ ودست راست * جمله ببریدند
وغوغایی بخاست) هم اول محلده خرسزلرك صول ایاغنی وصاغ النی جمله كسدیلر وبر عظیم غوغا قالقدی وحاصل اولدی
مثنوی) دست زاهد هم بریده شد غلط * پاش رامی خواست هم كردن سقط) زاهدك الی دخی غلط اولمغله كسلمش اولدی
آنك ایاغنی دخی شحنه نك آدمیسی هم سقط ایتمك استدی (مثنوی) درزمان آمد سواری بس كزین
بانك برزد برعوان كای سك ببین) فی الحال زیاده كزیده برسوار كلدی عوان اوزره صدا اوردی بویله دیوكه ای كلب كور
مثنوی) این فلان شیخست وزابدال خدا) دست اوراتو چرا كردی جدا) بوفلان شیخدر وابدال خدادندرسن آنك الني
آنك بدنندن نیچون جدا ایلدك (مثنوی) آن عوان بدرید جامه تیزورفت * پیش شحنه داد اكاهیش تفت) اول عوان
جامه سنی یرتدی وباقه سن چاك ایتدی وفوری شحنه نك اوكنه كتدی حرارتله اكا اكاهلق ویردی (مثنوی)
شحنه آمد پا برهنه عذرخواه * كه ندانستم خدا برمن كواه) شحنه عذرخواه اولدیغی حالده پا برهنه كلدی بویله دیوكه
خدایم اوزریمه شاهددربن بیلمدم (مثنوی) هین بحل كن مرمرا این كارزشت * ای كریم وسرور اهل بهشت)
اكاه اول بوزشت وقبیح اولان كاری بكا حلال ایله ای كریم واهل بهشتك مروری بن سنی بیلمدم وخطا قیلدم
دیو اعتذار ایلدی (مثنوی) كفت می دانم سبب این نیش را * می شناسم من كناه خویش را) شیخ اول شحنه یه دیدی
بن بونیشه سبب ندر بیلورم بن كندی كناهمی فهم قیلورم (مثنوی) من شكستم حرمت ایمان او * پس یمینم
برد داد ستان او) وبوزخمك اصلی اولدركه بن اول حضرتك یمینلرینك حرمتنی صیدم وحفظ عهده قادر اولمدم
پس صاغ الی كیدردی آنك دادا یلجیلكی كه وجزاء سیئة سیئة مثلهادر) اكرعفو اولمزسه (م ی) من شكستم عهد
ودانستم بدست * تا رسیدان شومی جرأت بدست) بن اول حضرتك عهدنی شكسته قیلدم و بیلدم كه نقض عهد ایلمك
قبیحدر حتی اول نقض عهد ایچون اولان جرأتك شوملغی الهٔ یتشدی كه (ومن نكث فانما ینكث علی نفسه ومن اوفی
بما عاهد علیه الله فسیؤتیه اجرا عظیما) بیورمشدر پس سالكه لازمدركه اللهك ایلدیكی عهده تمكن اولدیغی مرتبه
وفا قیلمغه سعی قیله ونقض عهده میل ایلمكدن مجتنب اوله نته كم حق تبارك وتعالی سورهٔ نحلده ایفای عهد ایلمكه
امر ونقض عهد ایلمكدن نهی ایدوب بیورركه (واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولا تنقضوا الایمان بعد توكیدها
وقد جعلتم الله علیكم كفیلا ان الله یعلم ما تفعلون ولا تكونوا كالتی نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا (م ی) دست
ما وپای ما ومغز وپوست * بادای والی فدای حكم دوست پس شیخ حضرتلری ینه اول اعتذار قیلان والی یه دیدیكه بزم
المز وبزم آیاغمز ومغز وپوستمز ای والی دوستك حكمنه فدا اولسون بوبیتلر آنك قضایه كمالیله رضا ویرمسی وآنك
لساندن سالكلره دخی تعلیم اولمسنی اشعار ایلر وقضایه رضا ویرمك اولدركه تحت جریان الحكم سالكك قلبی بلا
اضطراب ایكم اوله كما قال المحاسبی الرضا سكون القلب تحت جریان الحكم وقال الجنید قدس الله سره العزیز الرضا
سرور القلب عند ظهور القضاء وحضرت رابعهٔ عدویه رضی الله عنهادن سؤال ایلدیلر كه متی یكون العبد راضیا
عن ربه قالت اذا سرته المصیبة كما سرته النعمة (م ی) قسم من بود این ترا كردم حلال (تو ندانستی ترا بود وبال) ای والی
بونم ازلدن قسمتم ایدی وبن بونی سكا حلال ایلدم سن بونی بیلمدك وقصد له قیلمدك سكا وبال اولمز وحضرت حق سنی
بوخصوصده مؤاخذه قیلمز (م ی) وانكه اودانست اوفرمان رواست * با خدا سامان پیچیدن كجاست) واول كسنه
كه بنم حالمی او بیلدی فرمان روا اولدر یعنی حكمی روا وسزا اولان اولدر خدای متعاله طولشمق یعنی اعتراض قیلمق
معنی قنده درهرنه ایسه وهرنه كاورسه اكا صبر وشكر قیلمق عاشق اولنلره ماتند فرض وقضاسنه رضا ویرمك بولنده
صادق اولنلره فرضدر كما قال بعض العاشقین (بیت) اطاعته فرض تلطف او جفا * ومشربه عذب تكدر او صفا
* وكان امری الی محبوبی كله * وان شاء احیانی وان شاء اتلفا (مثنوی) ای بسا مرغی پریده دانه جو * كه بریده حلق
او هم حلق او) ای اكل وشربه حریص اولان چوق قوش اوچمش دانه جو اولدیغی حالده كه آنك بوغازنی كسمش هم آنك
بوغازینه متعلق اولان طعامه وشرابه حریص اولمسی آنی دامه كرفتار ایدوب هلاك قیلمشدر (م ی) ای بسا مرغی ز معده
وز مغص * بر كنار بام محبوس قفص) ای بیهوش چوق قوش معده سندن واچلغندن مغص غین معجم ایله اچلغه دیرلر
طام كنارنده محبوس قفصدر (مثنوی) ای بسا ماهی درآب دوردست * كشته ازحرص كلو ماخوذ شست)

ای مردساهی ولاهی چوق ماهی بحر عمیق وآب ایچره غریق ومحفوظ ایكن بوغازینك اوجندن ماخوذ شست اولدی
ودام بلاده قالدی (مثنوی) ای بسا مستور در پرده بده * شومی فرج وكلو رسوا شده) ای ادرا كدن عور كورركم
چوق مستوره زنلر پرده ایچره اولمش وغفلتله شهوت بولمشدی فرج وكلونك شوملكندن رسوای اولدی ومذموم
ومخذول قالدی بو ایكیسنی ضبط ایلین نجات بولدی بلالردن ومقامی جنت اعلا اولدی ولهذا قال علیه السلام
من یضمن لی ما بین لحییه وما بین رجلیه اضمن له الجنة سلطان ولد قدس الله سره العزیز حضرتلری دخی بومعنایه اشارت
ایدوب بیوررلر (بیت) كیر وكلو كیر وكلو كردم ادانك ودلو) هر كه ازین دو كذرد اوست اولو اوست اولو (م ی) ای بسا قاضیٔ
حبر نیك خو (از كلو وزشومی او زرد رو) ای نصیحتجو چوق قاضیٔ عالم ونیك خو بوغازی اوجندن ورشوتی اولمسندن
وآنی المسندن لعن الله الراشی والمرتشی حدیثنك فحواسنجه لعنتی قبول قیلدی وعند الحق والخلق زرد رو وشرمسار
اولدی (م ی) بلكه درهاروت وماروت آن شراب * ازعروج چرخشان شد سد باب) بلكه هاروت وماروتك وجودندن
اول شراب شهوت ومقتضای طبیعت غالب اولدی چرخه عروج ایلمكدن آنلره سد باب اولدی اول زمانكه حق تعالی
اول ملكلری ارضه ملك قیلدی زمان حكومتلرندن زهره نام برخاتون كلدی وارندن آنلره شكایت قیلدی پس بونلره
شهوت نفسانیه غلبه قیلوب هر بری اكا مائل اولدی بونلرده آنك وصلتنی طلب ایلدكلرنده اول غداره دیدیكه بوكار
میسر اولمز الا بنمله خمر ایچرسكز واربی اولدیروب بیحه سز بعده بنم وصلتمله خوش كچه سز بونلر شرب خمری اولا ارتكاب
وقتل نفسدن اجتناب قیلدیلر پس شراب ایچوب كندیلردن كچدكدنصكره سافك دم دخی اولدی وبونلرك بوعصیاندن
مقدم شانلری بعد ادای خدمت واجرای حكومت اسم اعظم قوتیله آسمانه عروج ایلمك ایدی چونكم بونلر شارب الخمر
اولدی وحظ نفسی اختیار قیلدی بونلردن ملكیت كیدوب جناب حق بونلره باب ملكوتی سد ایدوب بونلر زمینده
قالدی وشراب شهوتدن اوتری چاه بابلده مبتلا اولدی پس عاقل اولنه لازم كلدیكه بوذكر اولنان قصه لردن حصه آله
وكیر وكلو قیدندن پرهیز قیله (م ی) بایزید ازبهراین كرد احتراز * دید درخود كاهلی اندر نماز) بایزید بسطامی قدس
الله سره العزیز حضرتلری بوحرص وآزه مبتلا اولمقدن اوتری اكل وشربدن احتراز ایلدی كه كندیده كاهللكی
كوردی نماز قیلمقده (م ی) ازسبب اندیشه كردان ذولباب * دید علت خوردن بسیار از آب بو وجودنده اولان كسل
وثقلتك علتندن اندیشه ایلدی اول ذولباب وعلتی چوق آب ایچمكی كوردی (م ی) كفت تا سالی نخواهم خورد آب
انچنان كرد وخدایش داد تاب) پس اول حضرت كندی یه دیدیكه نذر اولسون بر ییله دك صو ایچمك استمدیم كیروفی
الحقیقه انجلین ایلدی وخدای تعالی اكا تاب وقوت صبر ویردی ومما حكی انه قیل لابی یزید البسطامی ما اشد
فی سبیل الله قال لا یمكن وصفه فقیل ما اهون قال اهون المجاهدة فی سبیل الله ترك الاكل والشرب فانی دعوت نفسی
یوما الی طاعة من الطاعات فلم تجبنی فمنعتها الماء سنة پس حضرت خداوندكار بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی)
این كمینه جهد او بد بهر دین) كشت اوسلطان وقطب العارفین) بوبرسنه صوایچمه مك اول بایزیدك كمینه مجاهده سی
ایدی دین وطاعتدن اوتری كوركه اول سلطان دین وقطب العارفین اولدی وبوقدر عبادات ومجاهدات سببیله كندیدن
قورتلدی وعارفلرك مقتداسی اولمق مرتبه سنی بولدی (بیت) فجاهد تشاهد فیك منك وراءما * وصفت سكوناعن
وجود سكنتی (مثنوی) چون بریده شد برای خلق دست * مرد زاهد را در شكوی ببست) چونكم بوغازدن اوتری
ال كسلمش اولدی مرد زاهد شكوی قپوسنی باغلدی (بیت) وكل اذا فی الحب منك اذابدی * جعلت له شكرا
مكان شكیتی) بیتنك مفهومنی دیوب شكایت یرینه شكرلر ایلدی (مثنوی) شیخ اقطع كشت نامش پیش خلق *
كرد معروفش بدین آفات خلق) پس آنك نام شریفی اولا حماراً یكن خلق ما بیننده شیخ اقطع زنبیل بافی اولدی
بو آفات سببیله آنی بین الخلق معروف ایلدی دیمك اولور (كرامات شیخ اقطع وزنبیل بافتن او بدو دست (مثنوی)
در عریش اورا یكی زایر بیافت * كوبهر دو دست می زنبیل بافت) عریش چوبدن یاعدن اولان كوالكه لكه دیرلر
شیخ اقطع حضرتلرینك زایرلرندن بری بركون آنی كوالكه لكنده بولدی كه اول هر ایكی الیله زنبیل اورردی (مثنوی
كفت اورا ای عدو جان خویش) در عریشم آمده سركرده پیش) شیخ حضرتلری اكا خطاب وعتاب ایدوب دیدیكه
ای كندی جانك عدوسی باشكی ایلرو ایلش سن بنم عریشمه كلدك نیچون بویله كستاخلق قیلدك (مثنوی)
این چرا كردی شتاب اندر سباق * كفت ازافراط مهر واشتیاق) بوشتابی نیچون ایلدك ایلرو سورمكده
واستیذانا تیموب ایچرو كیرمكده اول زایر ادبه رعایت ایدوب دیدیكه سلطانمه افراط مهر واشتیاقدن بوكستاخلغه
جرأت قیلدم (مثنوی) پس تبسم كرد وكفت اكنون بیا * لیك مخفی دار این را ای كیا) پس شیخ حضرتلری بومؤدب
اولان سوزندن حظ ایدوب كولدی وا كادیدیكه الان ایچرو كل ولكن بو سری ای اولو مخفی وپوشیده طوت وخلقه

کشف ایلمیه (مثنوی) تا نمیرم من مکو این با کسی * نی قریبی نی حبیبی نی خسی) تا کم بن اولمیم بونی کمسه یه سویلمه
نه بر قریبه ونه حبیبه سویله ونه بر خس وخسیسه نقل ایله بلکه قلوب الاحرار قبور الاسرار قولنك مضمونی اوزره
بو سری قلبکده ستر ایله بو سوزلرده تنبیه واردر اولیاء اللهك ستر کرامت ایتمکه رغبت ایتملرینه واختفا
واستتار سمتنه گیتملرینه زیرا بونلرك قتنده (بیت) کرامت صاتمه مقلقدر کرامت * کرامت نه دیرسك ترك عادت
بنلر محو باغندن یمشلر * کرامت صاتمغه یاوه دیمشلر * اللهك ظهور فیضنی اخفامز ادا یلدی (مثنوی
بعد ازان فرمود کز ارز روزنش) مطلع کشتند بر با فیدنش) پس اول زابر آنی بیلوب وستر قیلدقدنصکره بر آخر قوم دخی
آنك بجره سندن شیخك زنبیل اورسکلکنه مطلع اولدیلر (مثنوی) گفت حکمت را تو دانی کردکار *
من کنم پنهان تو کردی آشکار پس شیخ حضرتلری جناب حقه مناجات ایدوب دیدیکه حکمتی سن بیلورسن
ای کردکار بن اخفا ایلرم سن اظهار واشکار قیلورسن (م ی) آمد الهامش که یك چندی بدند * که درین غم بر تو منکر
می شدند) حضرت حق جانبندن شیخ حضرتلرینه الهام اولدی وبو کونه جواب کلدیکه برقاچ کمسه لر اولدیکه بو غمده
یعنی الك کسلمك مصیبتنده سکا منکر اولدیلر بو یله دیمکلکله (م ی) که مکر سالوس بود او در طریق * که خدا رسواش
کرداند در فریق) که مکر اول شیخ سالوس وکذاب ایدی که طریق حقده خدای متعال آنی رسوای ایلدی فریق
انسانی ایچره (مثنوی) من نخواهم کان رمه کافر شوند * در ضلالت در کمان بد روند) حضرت حق بیوردیکم
بن استمزمکه اول کروه مجرد سوء ظنله کافر اوله لر وایمانسز اوله لر که اولیای خدایی انکار ایتمك مورث کفر اولور
واهانت وحقارت قیلان بی ایمان اولور بن استمزمکه ضلالت ایچره کمان بد ده کیده لر (مثنوی) این کرامت را بکردیم
آشکار * که دهیمت دست اندر وقت کار) بز بو کرامتی آشکار ایلدك که کار وقتنده بز سکا ال ویردك (مثنوی
تا که این بیچارکان بد کمان * رو نکردند از جناب آسمان) تا کم اول بیکار بد کمان اولان بیچاره لر آسمان رحمت وهدایت
جانبندن مردود اولمیه لر (مثنوی) من ترا بی این کرامتها ز پیش * خود تسلی دادمی از ذات خویش) جناب خالق
اول عاشق صادقنه دیدیکم ای بنم نعمت معرفت وانسیتمله کرامت وولایت مرتبه سندن مستغنی اولان عاشق صادقم
بو کرامتلرسز بن سکا بوندن مقدم خود کندی ذات بیچونمدن تسلی ویرمشدم بو تسلیدن غنای ذاتیه ایله
خلق کورمکدن مستغنی اولمق وولایت وکرامت قیدندن نجات بولمقدر پس ولی کاملك وجودندن ظهور ایلین
کرامت خلقه هدایت ایچوندر یوخسه خودفروشلق ایچون دکلدر نته کم بیوررلر (مثنوی) این کرامت بهر ایشان
دادمت * وین چراغ از بهر این بنهادمت) بو کرامتی آنلردن اوتری بن سکا ویردم تا آنلر سنده بو کرامتی کوروب
سوء ظندن توبه قیله لر ومحب اولیا اولمق مرتبه سنی بوله لر بو چراغ ولایتی بو ارشاد وهدایتدن اوتری سکا قودم
یوخسه سنك بو مرتبه یه احتیاج وافتقارك اولدیغندن اوتری دکل (مثنوی) تو ازان بکذشته کز مرك تن *
ترسی وز تفریق اجزای بدن) ای حیات ابدیه بولان سن اول مرتبه دن کچدك که تن مرکندن قورقه سن واجزای بدنك
تفریقندن خائف اوله سن (مثنوی) وهم تفریق سر و پا از تو رفت * دفع وهم اسپر رسیدت نیك زفت) سر و پانك تفریقی
وهمی یعنی تفریقی خوفی سندن کندی دفع وهم ایلمك سکا ایواولو اسپر یتشدی وقتی عظیم قوت اولدی نته کم سحره
فرعونه بو قوت حاصل اولدی پس دست وپایك کسلمه سنه هر بری جرأت قیلدی نته کم بیوررلر (سبب جرأت ساحران
فرعون در قطع دست وپا (مثنوی) ساحران را نی که فرعون لعین * کرد تهدید سیاست بر زمین) فرعون لعین
ساحرلری زمین اوزره سیاست ایلمکله تهدید وتخویف ایلمدیمی یعنی تهدید ایلدی وبویله دیو سویلدی (مثنوی)
که ببرم دست وپاتان از خلاف * پس در آویزم ندارم تان معاف) که سزك دست وپایکزی خلافدن کسرم صکره
سزی معاف طوتمیوب جذوع نخله اصارم نته کم حق تعالی سورهٔ شعراده بیورر (لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف
ولاصلبنکم اجمعین) بو آیت کریمه نك تفسیری وبونلرك حکایه سی جلد خامسده جوحی حکایه سنده (قالوا لا ضیر انا الی
ربنا منقلبون) آیت کریمه سنك تفسیرنده مستوفی بیان اولنمشدر تکراره حاجت یوق (مثنوی) او همی پنداشت
کایشان در همان) وهم وتخویفند وسواس وکمان) اول فرعون زعم ایلدیکه بو ساحرلر همان اول زمانده اولدقلری کبی
وهم وتخویف ووسوسه وکمانده دررلر (مثنوی) که بودشان لرزه وتخویف وترس * از توهمها وتهدیدات نفس) که بونلره
نفسك تهدیدات وتوهملرندن ترس وتخویفلر حاصل اوله حتی ایمان کتورمکدن رجوع قیله لر (مثنوی) او نمی دانست
کایشان رسته اند * بر دریچهٔ نور دل بنشسته اند) اولعین بیلمدیکه بونلر بو وهمدن قورتلمشلردر وقلب نورنك دریچه سی
اوزره اوتورمشلر وکندیلری مقعد صدقه یتورمشلردر (مثنوی) سایهٔ خود را ز خود دانسته اند * چابك وچست وکش
برجسته اند) کندی سایه لرنی کندی ذاتلرندن بیلمشلر یعنی جسملرنی روحلرندن تمیز قیلمشلر ولهذا مرتبهٔ حقیقت

جانبنه چابك وچست وخوب برجسته اولمشلر (مثنوی) هاون کردون اکر صد بارشان * خرد کوبد اندرین کازارشان
هاون کردون ومطرقهٔ چرخ بو قلمون اکر بو ساحرلری ومقام عشقده بونلر کبی ثابتقدم اولان ماهرلری حضرت
جرجیسی خرد ایدوب دوکدیکی کبی بو کان کل اولان دنیاده صد بار خرد وخشخاش ایدوب دوکه هاون هم فارسی
وهم ترکیده دخی هاون دیدکلریدر (مثنوی) اصل این ترکیب را چون دیده اند * از فروع وهم کم ترسیده اند) چونکم
بونلر بو ترکیب جسمانینك اصلنی کوردیلر وکندیلرینی مقعد صدقه ایرکوردیلر وهمه مضاف اولان فروعدن یعنی
عقل جزوی یه متعلق اولان عوارض وحوادثك زوالندن ازقورقدیلر وبو وهمه مضاف اولان فروعدن مراد صکره
عارض اولان جسم وجسمانیدرکه صور وهمیه وخیالیه کبیدر ارواحه نسبتله پس صور وهمیه وخیالیه نك زوالندن
حقایق اشیایی مشاهده قیلنلر خائف اولمزلر وغم یمزلر بعض نسخه ده فروغ غین معجمه ایله واقع اولمشدر بو دخی وجهدن
خالی دکلدر بو تقدیر اوزره معنی بو طائفه بو ترکیب جسمانیه نك اصلنی چونکم کورمشلر قوت واهمه نك فروغندن
یعنی غلبه ودغدغه سندن ومغلطه ووسوسه سندن قورتلمشلردر فروغ وهم وهمك دغدغه ومغلطه سندن کنایه اولور
جسم وجسمانی نقدرنی اوردیسه صور خیالیه اولدیغك شرح وبیانه شروع بیوررلر (مثنوی) این جهان خوابست
اندر ظن مایست * کر رود در خواب دستی باك نیست) بو جهان یعنی کون ومکان فی الحقیقه خواب وخیالدر کما قال
الشیخ الاکبر قدس سره العزیز (بیت) انما الکون خیال وهو حق فی الحقیقه * کل من یعلم هذا حاز اسرار الطریقه) وقال
مولانا جامی رحمه الله بیت کل ما فی الکون وهم او خیال * او عکوس فی المرائی او ظلال) پس سن بو جهانك خواب
خیال اولمسنده ظن وکمان مرتبه سنده طورمه که (ان الظن لا یغنی من الحق شیئا) دراکرچه خواب ایچره برال کیدرسه
وبر کمسه آنی قطع ایدرسه باك یوقدر (مثنوی) کر بخواب اندر سرت ببرید کاز * هم سرت برجاست وهم عمرت دراز) اکر
واقعه ده سنك باشکی مقراض کسه اول صور خیالیه نك باشیدر هم سنك جسمانی سرك یرنده درو عمرك دخی
اوزوندر بونده اشارت واردرکه واقعه ده برکسه نك باشنی کسه لر عمری اوزون اولمسنه اشارت اولور یعنی کمسه یه
نسبتله زیرا واقعه نك کاه عینی واقع اولور وکاه عکسی وکاهی صور کونیه دن بعض صورته تعبیر اولنور چقن عکسی
مراد اولنه کریان اولنه خندان اولورسن وخندان اولنه کریان قیلورسن دیرلر وکندوکی خسته کورنه درست اولورسن
ومرده کورنه حیات بولورسن دیو تعبیر ایدرلر پس معبر صور دنیویه اولان محققلر اهل دنیا واهل هوانك بو دنیاده اولان
حالات وواقعاتنی روز آخرته نسبت عکسنه تعبیر ایدرلر حتی کولنه اغلرسن واغلیانه خندان اولورسن وبونده زحمت
چکنه آنده روح وراحت بولورسن دیرلر اما اهل حقیقته نسبت عینی تعبیر ایدرلر وتموتون کما تعیشون وتحشرون
کما تموتون دیو تحقیق وتقریر ایدرلر پس عکسنه تعبیر اولندیغی اوزره بیوررلر (مثنوی) کر ببینی خواب در
خود را دو نیم * تن درستی چون بخیزی نی سقیم) اکر کندیکی خواب ایچره دو نیم کوره سن چونکم اویانوب
قالقه سن تن درست سقیم دکلسن (مثنوی) حاصل اندر خواب نقصان بدن * نیست باکی وی دو صد پاره شدن) محصل
کلام ونتیجهٔ مرام خواب ایچره بدنك ناقص اولمسنه باك یوقدر وایکی یوز پاره اولمقلغیله دخی باك یوقدر پس بو جهان
خواب وخیال اولیجق بونده برکسه نك بدنی ناقص اولسه واخود برکسه یی دوصد پاره قیلسه غم یوقدر
زیرا روز آخرتده تن درست وسلیم الاعضا اولور وبونده نقصان بدنه وسقامتنه صبر ایلدیکی سببیله آنده سعادت ابدیه
ونعمت سرمدیه بولور بعض نسخه ده نیست باکی وی دو صد پاره شدن مصرعینك محلنه نیست باکی ازدو صد پاره شدن
مصرعی واقع اولمشدر پس معنی دیمك اولورکه باك دکلدر ایکی یوز پاره اولمقدن (مثنوی) این جهان را که بصورت
قائمست * کفت پیغمبر که حلم نائمست) جابر رضی الله عنه حضرتلرندن مروی اولان حدیث شریفه اشارت بیوررلر
عن جابر رضی الله عنه قال کنت مع النبی صلی الله علیه وسلم اذ اتاه رجل ابیض الوجه فقال یا رسول الله ما الدنیا
قال علیه السلام حلم النائم فقال کم ما بین الدنیا والاخرة قال علیه الصلوة والسلام غمضة عین فقال کم القرار فیها قال
علیه السلام قدر المتخلف عن القافله ثم ذهب الرجل فقال علیه السلام هذا جبرائیل اتاکم یزهدکم فی الدنیا ویرغبکم
فی الاخره پس حضرت خداوندکار بیوررلر بو جهان ایچونکه صورتنده قائمدر پیغمبر علیه السلام بیوردی حلم نائمدر
یعنی اویویان کمسه نك کوردیکی رؤیادر (مثنوی) از ره تقلید تو کردی قبول * سالکان این دیده پیدا بی رسول)
بو جهان حلم نائم اولمسنی سن تقلید یولندن قبول ایلدك یعنی حقیقتنه عالم اولمیوب آنجق حضرت رسول اکرم صلی
الله علیه وسلم الدنیا حلم النائم دیمشدر دیو سویلدك وبو قولی بلا تحقیق قبول ایلدك سالکلر بو جهانك حلم نائم اولمسنی
بی رسول پیدا کورمشلر وبلا تقلید عیانا معاینه قیلمشلر (مثنوی) روز در خوابی مکو کین خواب نیست *
سایه فرعست اصل جز مهتاب نیست) ای کندوکی یقظان ظن ایلین کوندزین مع یقظانك خواب غفلت وجهالت

ایچره سن ودیمه که بو خواب دکل بیدارلقدر وبن اویومزم بلکه سائر ناس کبی سندخی اویورسن وبو صورمرئیه نی
فی الحقیقه رؤیادرکه نومکده کوررسن واولدیکك کون وروز آخرتی کوردکدنصکره بیدار اولورسن نته کم حضرت عایشه
رضی الله عنها بو حدیث شریفی روایت بیوررلر قال النبی صلی الله علیه وسلم الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا مولانا جامی
فصوص شرحنده دیرکه ان النبی صلی الله علیه وسلم عد الناس فی حالة الیقظة نیاما وجعل مایظهر لهم فی الخیال
حین النوم فکما ان الصور المرئیة فی النوم محتاجة الی العبور منها الی حقایقها الباطنة کذلك الصور المحسوسة ایضا
فعلم من قوله علیه السلام ان یقظة الناس نوم معنای مصرع ثانی سایه فرعدر واصل مهتابدن غیری دکلدر یعنی
مجموع عالم بالنسبة الی الحق تعالی کالظل للشخص تابع وفرعدر واصالة وجودی یوقدر مکرکه بالتبع نته کم سایه نك
وجودی یوقدر الا بالشخص واصل ومتبوع نور الهی وذات ربانیدن غیری دکلدرکه اول بو عالمه نسبت شخص کبیدر
پس بو ظلال کائناتی کوسترن آنك ضیاء ذاتی ونور اسماء وصفاتیدر پس نظر ایلسك مظهر سایه ٔ کائنات نور ذاتدرکه
اصل ومتبوعدر وکائنات فرع وتابعدر (م ی) خواب وبیداریت آن دان ای عضد * که ببیند خفته کو
درخواب شد * پس بو دنیاده یقظه عین نوم ونوم ظاهر نوم اندر نوم اولدیغنه بر لطیف مثال بسط ایدوب بیوررلر
اویانقلغکی ودخی اویقوکی بو جهانده آنی بیل ای مرد قوی که کورر یاتمش اویومش کمسه که کندویی خوابه کتدی
وخواب اندر خوابده بعض عالم وآدم سیر ایتدی (مثنوی) او کمان برده که این دم خفته ام * بی خبر زان کوست
درخواب دوم) اول خفته مثلا بنه اویقوسی ایچره کمان ایلمشکه بن بودم یاتمشم وخواب کورمشم آندن بی خبرکه اودر
ایکنجی خوابده یعنی کندی یه نسبت ایکی قات نومده درکه بری اولا اویودیغی و بری دخی اویقوسی ایچره کندویی اویور
واویقوسی ایچره دوش کورر کوره سیدر وبو کونه مشرب محمدیه ده اولان عارفلره نسبت اوچ قات اویقوده در زیرا
بو عالم مشرب محمدیده اولان عالم قتنده حلم نائمدر وناس حین یقظه ده نومده درلر ویوسفی المشرب اولنلر وقدم یوسف
اوزره سیر قیلنلر قتنده بو عالم خواب وخیال دکلدر بلکه صور کونیه وثابته در الی انقضائها ولهذا اول حضرت علیه
السلام احد عشر کوا کبی وشمس وقمری واقعه سنده کندی یه ساجد کوردکدنصکره نیجه مدت مدیده کچوب عزیز
مصر اولوب سعادت صوریه یه نائل اولدقده برادرلری وپدر وخالی کلوب کندی یه انقیاد وتعظیم ایلدکلرنده
(هذا تأویل رؤیای من قبل قد جعلها ربی حقا) بیوردیلر یعنی ربم بنم رؤیامی مرتبه ٔ محسوساتده ثابت ودائم قیلدی
دیدیلر شیخ اکبر قدس الله سره العزیز فصوصده دیرکه فانظر کم فرق بین ادراك محمد صلی الله علیه وسلم حیث ادرك
ان الناس فی کل حال نیام و بین ادراك یوسف علیه السلام فی آخر امره حین قال (هذا تأویل رؤیای من قبل قد جعلها
ربی حقا) ای ثابتا محسوسا قال القیصری فان النبی علیه السلام جعل الصور الحسیة کالصور الخیالیة وجعل یوسف
الصور الحسی حقا ثابتا پس مشرب محمدیده اولنلری وقدم یوسف اوزره سیر قیلنلری دخی بو کا کوره فرق وقیاس ایله
والله اعلم (م ی) کوزه کر کر کوزه ٔ را بشکند) چون بخواهد باز خود قائم کند محصل کلام بو دنیانك اکر خواب اولدیغی
بیلدك ودیده ٔ دلی کشاده قیلوب هردم فاعل مطلقه ناظر اولدکسه سبوی تنك وکوزه ٔ بدنك شکست اولمسندن غم یمیه
سن نابینا اولان عوام کالهوام کبی باویلتا ویا حسرتا دیمزسن زیرا کوزه کر حقیقی اکر کوزه ٔ بدنی شکست قیله واولدیره
ماننسخ من آیة اوننسها نأت بخیر منها اومثلها) آیت کریمه سنك معنای باطنی مراد اولدیغی اوزره چونکم اول آنی
کیر واحیا ایتمك استیه خود آنی قائم ایلریا اولکیدن خیرلو ویا آنك مثلنی ظهوره کتورر اما آنلرکه بو معنانك مشاهده سندن
ومرجع ومصیرنی کورمکدن مهجورلردر هردم بدنلری ایچون خوفده اولقده در نته کم بو مقوله کمسه لرك
حاللرنی بیان ایدوب بیوررلر (م ی) کور راهر کام باشد ترس چاه * باهزاران ترس می آید براه) کوردل اولنلرك وعالم
حقیقت مشاهده سندن دور قالنلرك هر قدمده قیو قورقوسی اولور وهزاران ترس اوزره یوله کلور یاپامی سنك بلایه
اوروروم دیرویا کندمی چاه هلاکه بواره دوشوروم دیو غم برحال بوکه اول بی بصر بو حذری طریق نوابه کیدرسه ده
ایدر وکل وکلستان ایچره سیر ایدرسه ده ایدر محصل قوت واهمه تخویفی وخیالات فاسده نك تذیر وتشویشی آنی هلاك
ایدر (م ی) مرد بینا دید عرض راه را * پس بداند او مغاك وچاه را) امام دینا وعارف دانا طریقك طول وعرضنی
کوردی پس اول مرد بینا مغاك وچاهی بیلور ومحل هلاك وتباهدن حذر قیلور چاهه چاه وسرابی قیعه به آب دیو کتمز
مثنوی) پاوزانواش نلرزد هردمی (رو ترش کی دارد او از هر غمی) اول مرد بینانك پاوزانوسی هردم لرزان اولماز هر برغمدن
اویوزونی بچین اکشی طوتر اول غم والمدن یوزن وکوزن ترش قیلماز انکیچونکه چشم روشن هر شیئك حقیقتك کورر
پس اوهام وخیالاتدن ایمن اولور نته کم سحره ٔ فرعون بن ایمان ایله اول آن ده بصر بصیرتلری کشاده اولوب عالم
حقیقتی کوردیلر پس هلاکدن خصوصنده اوهام وخیالاته دوشمیوب اطاعت ایچره شراب محبتی نوش ایلدیلر

وفرعونه مستانه واربو سوزی سویلدیلر (مثنوی) خیز فرعونا که ماان نیستیم * کی بهربانکی وغولی بیستیم
بزی قتل ایتمکله قالقی ای فرعون زیرا بز اول کمسه لردکاز که هر بر صیحت وصدا ایله وغول بر اغوا ایله بو یولده طوره وز
وسکالا به وتضرع قیله وز (مثنوی) خرقه ٔ مارا بدر دوزنده هست * ورنه خود مارا برهنه تر بهست) بزم خرقه ٔ بدنمزی
برت وپاره ایتسکه آنی دیکیجی واحیا ایدیجی واردرکه اول بزم ربمزدر (لاضیرانا الی ربنا منقلبون) دیدیلروا کر بزم خرقه ٔ
تنمزی برتمزسك خود بنه بزه اباس تندن برهنه اولمق اولی وبهتردرکه النفس اعظم حجاب بینك وبین الله فخوا سنجه
تعین انسانی عاشقله معشوق ما بیننده عظیم حجابدر ولهذا قال الحلاج (بیت) اءنت ام انا هذا العین فی العین حاشای
حاشای من اثبات اثنین) بینی وبینك انی ینازعنی فارفع بفضلك انیامن البین مصرع ثانیده که ورنه ورندی خود
تقدیرنده اولور (مثنوی) بی لباس این خوب را اندر کنار * خوشترا ریم ای عدو نابکار) ودیدیلرکه بی لباس تن
وبی حجاب بدن بو خوب حقیقت ومحبوب احدیتی آغوشه کتوربرزای نابکار اولان عدو (مثنوی) حوشتر از تجرید
از تن وزمزاج * نیست ای فرعون بی الهام وکیج) تندن ومزاج بدندن ومجرد وخلاص اولمقدن بهتر وخوشتر
بر نسنه یوقدر ای احمق وبی الهام اولان فرعون پس دیدیلر سالکه دخی لازم اولورکه بچین فرعون نفس آنی طریق
خداده هلاك وفنا ایله تخویف ایلسه اکا دیه ای نفس (بیت) مالی سوی روحی وباذل روحه) فی حب من یهواه لیس
بمسرف) وقل لقتیل العشق وفیت حقه (وللمدعی هیهات ما الکحل الکحل) پس بصر بصیرتله مقام حقیقی کوروب
طریقه سویاسالما بلا خوف کیدن مؤمن کامل ایله استر وارعشار وسقوطدن خالی اولمین غافل وجاهلك احوالنك
بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (شکایت استر پیش اشتر که من بسیار در رومی افتم وتو نمی افتی الا بنادر (مثنوی) کفت
استر با شتر کای خوش رفیق) در فراز وشیب ودر راه دقیق) استردن مراد تند وحرون وبد اخلاق وملعون اولان بی بصیرت
وحیوان طبیعت کمسه لردر استر صفتلری انده موجود اوله نته کم اولاد عرب استره ابو الفضاحه وابو الحرون وابن ناهق
وابو ملعون دیو کنیت ایلدیلر وبر کمسه بچین بد اخلاق ومتلون طبیعت اولسه اصحاب حکمت آنك خلقنی وتلونی
اخلاق بغاله تمثیل ایدوب دیرلرکه خلقه مثل اخلاق البغال وافلان خلق جدید فی کل یوم مثل اخلاق البغال کانت
وابو القاسم عساکر تاریخ دمشقده بو حدیثی حضرت علی کرم الله وجهه دن روایت ایدرلر قال علیه السلام ان البغال
اسرع الدواب فی نقل الحطب لنار ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام فدعا علیها فقطع الله نسلها جائزدرکه بو صفت دخی
بشر شکلنده اولان استرلرده موجود اوله نته کم چوق منبع شر اولان بشری کورورزکه حطب نمیمت وبهتانی وارث
خلیل الرحمن اولان برکمسه نك سوزش دروننی وایذاسنی بر وجه ایچون ارتکاب ایدروا کاستم وجفا ایتمك همتنه کیدر
واشتردن مراد شول هین ولین اولان مرد کاملدرکه حضرت رسول علیه السلام بو کونه مؤمنلری مطیع ومنقاد
اولدقلری جهتدن جمل انفه تشبیه بیورمشلردر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم المؤمنون هینون لینون کالجمل
الانف ان قید انقاد وان انیخ علی صخرة استناخ وبو کونه کمسه لر ناس ما بیننده قتی کمیاب اولدیغی ایچون بیورمشلردر
کما روی ابن عمر رضی الله عنه الناس کابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة یعنی جمله ناس فی المثل یوز دوه کبیدر اول
یوز دوه نك ایچنده بر راحله بوله مزسن یعنی طریق حقه سویا وسالما کیدر وبار تکلیف وامانته برخوش تحمل ایدر
روشن دیده وخلق پسندیده بر مؤمن کامل ناس ایچره قتی از بولورسن کما قال بعض العلماء ان الکامل فی الزهد
والطاعات قلیل بین الکثیر کقلة الراحلة الصالحة للرکوب بین الابل الکثیر معنی ٔ بیت براستر طبیعت جاهل غافل
بر اشتر سیرت مؤمن کامله دیدیکه ای خوش رفیق بو کسکده والچقده وانجه یولده (م ی) تو نه ایی در سر وخوش می روی
من همی ایم بسر در چون غوی سن باشك اوزره کلمزسن وخوش کیدرسن وسویا وسالما سیر ایدرسن بن باش اوزره کلورم
کمراه اولان کمسه کبی (مثنوی) من همی افتم برو در هردمی * خواه در خشکی وخواه اندر نمی) بن دوکلی دوشرم
یوز اوزره هردمده استرسك قورو اولقده استرسك یاشلقده (مثنوی) این سبب را باز کو با من که چیست * تا بدانم من که
چون باید بزیست) بو سببی بکا کیرو سویله که بونك اصلی ندر وتا بیلم که نیجه دیرلمك کرکدر (مثنوی) کفت چشم
من ز نور روشنترست * بعد از ان هم از بلندی ناظرست) اشتر سیرت اولان مؤمن اکا دیدیکه بنم چشم باطنم سندن
روشنتر وعلم وعرفان ایله منوردر اندنصکره هم بلندلکدن ناظردر یعنی مزالق ومهالك طریقه عالی مرتبه دن
ناظردر (مثنوی) چون برایم بر سر کوه بلند * آخر عقبه ببینم هوشمند) چونکم بن بر بلند کوهك باشنه کلم
یعنی بچین بر عالی مرتبه یه واصل اولم اول عقبه نك آخرنی هوشمند کوررم یعنی عاقبته عاقلانه نظر قیلورم (مثنوی
پس همه پستی وبالایی ٔ راه * دیده ام را وانماید هم اله) پس یولك دوکلی الچقلغنی وبو کسکلکنی کوزمه حضرت اله
هم کیرو کوستررد (مثنوی) هر قدم من از سر بینش نهم * از عثار وازفتادن وارهم) هر قدمی طریق حقه بن دانش

وبنش جهتندن قورم وله‌ذا سورچمکدن ودوشمکدن قورتلورم (مثنوی) تو بیبنی پیش خودیك دوسه گام دانه بینی ونه بینی رنج دام) سن ایسك ای استرطبیعت بولده اوکوکی برابکی اوج ادیم قدر کوررسن دانه‌یی کوررسن رنج دامی کوره‌مزسن یعنی ظاهرده اولان عزت ولذتی کوررسن لکن تحتنده اولان لت وذلتی مشاهده قیلمزسن مثنوی) یستوی الاعمی لدیکم والبصیر* فی المقام والنزول والمسیر) بو بیت استفهامدر اگرچه حرف استفهام محذوفدر یعنی اشتراستره دیدیکم اعمایله بصیر سزلك قتکزده برابرمیدر قائم اولقده ونازل اولقده وسیر ایلمکده پس برابرد کادرامدی علم هدایت نوریله منور اولان دخی جهل وغوایتله بی بصیرت اولان برابرد کادرنته‌کم سورهٔ هودده جناب عزت بیورر (مثل الفریقین کالاعمی والاصم) یعنی بو ایکی فرقه‌نك مثلی اعمایله صاغرله (والبصیر والسمیع کوربجیله اشیدیجی کبیدر (هل یستویان مثلا) هیچ برابر اولورمی مثلا بو ایکی فریق (افلا تذکرون) پس سز نیچون متذکر اولمزسز یعنی نیچون متیقظ اولمزسز یاخود آنك کمال جهلنه وبی تمیزلکنه تشبیه قیلمقدن اوتری استفهام اولسه دخی جائزدر یعنی ای استرطبیعت سزلك قتکزده اعمی وبصیر برابر اولور مقام ونزول وسیرده حال بوکه خدا وانبیا واولیا قتنده برابر اولمز قال الله تعالی فی سورة فاطر (وما یستوی الاعمی والبصیر ولا الظلمات ولا النور ولا الظل ولا الحرور وما یستوی الاحیاء ولا الاموات (م ی) چون چنین را در شکم حق جان دهد* جذب اجزا در مزاج او نهد) حضرت خداوندگار تکرار ساحرلرك فرعونه ویردیکی جوابك تتمه‌سنه شروع ایدوب منکر حشر اجساد اولنلره ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون او آباؤنا الاولون) دیوب ادم اولدکده وجود اولوب تراب اولدقدنصکره نیجه جذب اجزا قیلور وبو وجهله تکرار حیات بولور وقائم اولور دینلره رحم مادرده جنینك جذب اجزای بدن ایلدیکنی تمثیل ایتمکله الزام بیوررلر کان ساحرلر لساندن وطریق عشق خداده ماهرلر زباننه‌دن راه صوابدن غافل استر طبیعتلره وبعد الحیوة الفانیة حیات ثانیه‌دن جاهل قالان فرعون سیرتلره تنبیه وتعریض ایدوب دیرلر کهای بعد الموت انسان نیجه حی اولور وجذب اجزای بدن قیلور دین فرعون سیرت ومنکر قیامت چونکم جنینه حضرت حق شکم مادرده جان ویره اول جنینك مزاجنده اجزای بدنی جذب ایتمکلکی جذب وضع ایلر (مثنوی) تا جهل سالش بجذب جزءها* حق حریصش کرده باشد در غذا) بعد التولد قرق سنه‌یه دك اول طفلی بدنك جزولرینك جذب جمعنه حق تعالی حریص ایلش اولدی آنی نشو ونماده اربعینه دك انسانه حرارت غریزیه غالب اولدیغی واسطه‌ایله جذب اجزای بدن قیلور وبعد الاربعین برودت ویبوست غالب اولوب جمع اجزای بدن ایلمکدن کیرو قالور پس اکل وشربی بعد الاربعین انجق قیام بدن ایچون بدل ما یتحلل اولور (مثنوی) از خورش او جذب اجزا میکند* تار وپود جسم خود را می تند) اول جنین رحم مادرده قان ییمکدن جذب اجزای بدن ایلر کندی جسمنك تار وپودنی یعنی عرض وطولنی طقور وحاصل ایلر (مثنوی) جذب اجزا روح را تعلیم کرد* چون نداند جذب اجزا شاه فرد) بسط اولان مقدمه‌نك نتیجه‌سی بو بیتده‌در یعنی چونکم روح انسانی‌یه جذب اجزای جسمانی ایلمکه تعلیم قیلدی حتی اول روح جسمنك اجزاسنی جذب ایلمکی بیلدی وجامع اولدی پس نیچون بیلمیه جذب اجزاء اجساد جمیع انسانی اول شاه فرد اولان الله ونه وجهله بونلری بعث وحشره قادر اولمیه نته‌کم سورهٔ حجده منکر بعث وحشر اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر (یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم من مضغة مخلقة وغیر مخلقة لنبین لکم ونقر فی الارحام ما نشاء الی اجل مسمی ثم نخرجکم طفلا ثم لتبلغوا اشدکم) یعنی ای منکر بعث وحشر اولان انسان اگر سز بعث حشردن شك وریبده اولدیکز ایسه نظر ایلك ابتدای حالکزه پس تحقیقا بز سزی ترابدن خلق ایلدك اندنصکره اولشمش قاندن آندنصکره برپاره اتدن خلقی تمام اولمش که انده هیچ عیب ونقصان اولمیه ودخی ناتمام خلقت وناقص صورت که آنك بعض اعضاسی ناتمام اوله مثلا سقطده بویله اولور حاصل کلام اولدرکه سزی حالدن حاله منتقل قیلدق تا سزلك ایچون بیان ایلیه‌وز ابتدای خلقتکزی تا بدایتکزدن نهایتکزه استدلال قیله‌سز ومتفکر اوله‌سز اول انسانی بو کونه حالدن حاله کتورن بعد الموت بعثه قادر اولور وبز رحملرده قرار ویررز اول نسنه‌یه که آنك قرارنی مراد ایلیه‌وز اجل مسمایه‌دك یعنی مدت وضع حمله‌دك اندنصکره بز سزی امهاتدن طفل ضعیف اولدیغکز حالده اخراج ایلرز تا کم کمال قوته وکمال عقل وفراسته تابع اولورسز کامل القوة وتمام العقل والقدرة اولورسز پس سزی بویله حاله کتورمکه قادر اولان الله نیچون اولدکدنصکره تکرار حیات ویروب دیرکوروب جزای اعمالکزی کورمك ایچون حشر ونشر قیلمغه قادر اولمیه نته‌کم بو حدیث شریف بو معنایی مؤید اولور وبو محله تقویت قیلور نته‌کم صحیحینده ومصابیح ومشارقده ابو هریره رضی الله عنه‌دن بویله روایت اولدیکه قال صلی الله علیه وسلم اوصی رجل وبر روایتده قال رجل لم یعمل حسنة قط لاهله اذا مات فحرقوه ثم اذروا نصفه فی البحر فوالله لئن

قدر الله علیه لیعذبه عذابا لا یعذبه احدا من العالمین) فلما مات الرجل فعلوا ما امرهم فامر الله البر فجمع ما فیه وامر البحر فجمع ما فیه ثم قال الله تعالی لم فعلت هذا قال من خشیتك یارب وانت اعلم فغفر الله له معنای شریفی اصلاحسنه اشلمامش کسه وصیت ایلدی واهلنه دیدی پس علی سبیل الالتفات کندی نفسنی غائب منزله‌سنه تنزیل ایلیوب وبر غائب کسه حقنده سویلر کبی سویلیوب دیدیکه چون اولدکده پس سزانی احراق ایلك وخاکسترینك نصفنی بره ونصفنی بحره صاورك والقا قیلك ذری فتح وسکونله صاورمق واوچورمغه دیرلر ذرته الریح دیرلر چون باد بر شیئی صاورسه واوچورسه پس لئن قدر الله قولی موصی اولان رجلك قولی اوله ویاخود حضرت نبی علیه السلامك قول شریفی اوله بونك معناسنه شارحلرك اختلافی واردر اگر وزرندن اولورسه اول رجلك علم وقدرت حقده جاهل اولمسی ویاخود اول حینده خوف وخشیتدن عقلنه خلل کلوب غلط قیلمسنی اشعار ایلر یاخود قدر تخفیفله یعنی تضییق اوله ویاخود تشدیدیله تقدیردن اوله بونك دخی زیاده تفصیلی بوذکر اولنان کتابلرك شرحنده طلب ایله اجمالی بودرکه اول رجل جاهل وغالط ایدی الله حقیچون اگر الله قادر اولورسه اول یانمش وکولی صاورلمش رجله بر عذاب ایلرکه اهل عالمدن برکسه‌یه اویله عذاب اولمزوا گر قول نبی اولورسه الله حقیچون اگر حق تعالی حسابده اکا تضییق ایلرسه اکا بر عذاب ایلرکه براحده اهل عالمده اویله عذاب ایلمزدیمك اولور پس شول وقتده که اول رجل موصی اولدی آنك اهلی آنك امر ایلدیکنی که اشلمدیلر یعنی آنی آتشه یاقدیلر وکولنك نصفنی بره ونصفنی بحره صاوروب طاغتدیلر پس حق تعالی امر ایلدی بره جمع ایلدی آنده اولان اجزای بدنیه‌سنی وبحره دخی امر ایلدی پس آنده اولان اجزای بدنیه‌سنی دخی جمع ایلدی پس تمام آدم اولدقدنصکره اکا سویلدیکه نیچون بویله ایلدك اول کسه دیدیکه یارب سن اعلمسن سنك خشیتکدن بویله ایلدم پس حق تعالی اکا مغفرت ایلدی (مثنوی) جامع این ذره‌ها خورشید بود* بی غذا اجزات را داند ربود) خورشیددن مراد خورشیدر وحیه وذراتدن اولسه‌ده جائز اولور اما اولی اولان اولدرکه خورشیددن مراد خورشید روحیه وذراتدن مراد اجزای بدنیه اوله زیرا تقدیر معنی بودرکه بوذکر اولنان ذرات بدنیه واجزای جسمانیه‌نك غذا واسطه‌سیله جاذب وجامعی خورشید روح اولدی غذاسز دخی اول خورشید روح ویا حضرت قادر بر فتوح سنك اجزاکی قاپمق بیلور وکیف ما یشاء آنی جمع قیلور (مثنوی) آن زمانی که درآیی تو زخواب* هوش وحس رفته را خواند شتاب) مثلا بعد الموت اجزا واعضا جمع اولوب مقابردن قائم اولمق بعد النوم مرقددن اویانوب قیام قیلمق کبیدر اول زمانکه سن اویقودن بوقارو کله‌سن ویبدار اوله‌سن کتمش عقل وحسکی اول قادر بیچون سرعتله اوقور ورود رحال آنلر سنك وجودکه کلور (مثنوی) تا بدانی کان ازو غائب نشد* باز آید چون بفرماید که عد) تا بیله‌سنکه اول عقل وحسك ومدرك ومحفوظ اولان عقلیات وحسیات اول اللهدن غائب اولمدی که کیرو سکا کلور یا بعد النوم ویا بعد الموت هر حسکه چونکم اول پادشاه بیوردیکه عودت ایله جسمکه سن موتی نومه قیاس ایله بعد النوم حسکی ونفسکی نیجه سکا ارسال ایلرسه بعد الموت دخی سنی اویله احیا ایلرو سکا حواسکی ارسال ایلر کما قال الله تعالی فی سورة الزمر (الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها فیمسك التی قضی علیها الموت ویرسل الاخری الی اجل مسمی) یعنی الله تعالی نفسلری قبض ایلر اولدیغی حینده ودخی اول نفسلری قبض ایلرکه منامنده اولمدی انسانك ایکی درلو نفسی واردر بری نفس حیات وبری نفس تمیز حق تعالی هر خواب وقتنده قبض ایدر ونفس حیاتی حکم ایلدی آنی امساك ایلرو برا آخر نفسی بدننه ارسال ایلر اجل مسمایه دك (ان فی ذلك لآیات لقوم یتفکرون) پس بعد الموت احیای موتایه انکار ایلینلره دفع انکار ایچون حضرت عزیرك قصه‌سنه شروع ایدوب بیورر (اجتماع اجزای خر عزیر بعد از پوسیدن باذن الله تعالی ودرهم مرکب شدن پیش چشم عزیر علیه السلام) بو سرخ شریف عزیر علیه السلامك حمارنك پوسیده اولدقدنصکره باذن الله تعالی اجزاسنك مجتمع اولمسی وعزیر علیه السلامك کوزی اوکنده بر بره کلوب مرکب اولمسنك بیانیدر نته‌کم الله تبارك وتعالی سورهٔ بقره‌ده حضرت عزیرك قصه‌سنی حکایه بیوررلر (او کالذی مر علی قریة وهی خاویة علی عروشها) بو آیت اولکی آیت اوزره مرتبدر یعنی دخی کورمدیکی اول کسه بر کویه اوغره‌دیدی شول حالده که اول قریه دوشمش ایدی سقفلری اوزره یعنی اول قریه‌نك سقفلری دوشمش بعده دیوارلری آنك اوزرینه ساقط اولمش ایدی بو قریه خرابدن مراد بیت المقدس وبیت المقدسه قریب ایلیا دیدکاری کویدرکه بخت نصر بونلری خراب ایلمش ایدی ومرور ایلین کسه‌دن مراد عزیر علیه السلامدر برکون بو خراب اولان ایلیا کوینه اوغره‌یوب بر موضعده اوتوروب آنك میوه‌دار اولان درختلرندن برمقدار انجیر وبرمقدار انکور دوشوروب انجیردن برمقدار ییوب وشیرهٔ انکوردن دخی ایچوب بقیه‌لرنی اوکنه قویوب ومرکبی اوکنه باغلیوب اول خراب اولمش کویه نظر ایلدی (قال انی یحیی هذه الله بعد موتها) برشکل

استبعاد دیدیکه نه حالله ونه وجهله احیا ایلرشو قریه یی الله تعالی آنك اهلی اولدکدن وفنا اولدقدنصکره (فاماته الله مائة عام) پس حق تعالی آنی بو تفکر ایلدیکی وقتنده اولدردی یوز ییل مقداری (ثم بعثه) آنی یوز ییل اولدردکدنصکره کیرو احیا ایلدی اولکی شکل وصورت اوزره پس حق تعالی اکا بر ملك کوندردی (قال کم لبثت) اول عزیر حضرتلرینه دیدیکم نقدر وقتدرکه بوراده اکلندك (قال لبثت یوما اوبعض یوم) وعزیر علیه السلام اکا دیدیکم برکون اکلندم پس آفتابه نظر ایلدی کوردیکه غروبه قریب اولمش اکا دیدیکه یاخود بعض کون اکلندم بعض زیرا قبل مائة عام اولدیکی وقت ضحی وقتی وحیات بولدیغی وقت قبل الغروب ایمش پس بویله صانوب اویله دیمش (قال بل لبثت مائة عام) اول فرشته اکا دیدیکه بلکه یاعزیر بوراده یوز ییل اکلندك واولوب دنیا غمندن بوقدر دکلندك (فانظر الی طعامك پس سن نظر ایله طعامکه که اول ییدکك انجیر واوزومك بقیه سیدر (وشرابك لم یتسنه) وشرابکه دخی نظر قیلکه اول ایجدیکك شیره نك بقیه سیدرکه هیچ بر متغیر اولمدی (وانظر الی حمارك) دخی سن نظر ایله حمارك جانبنه یاعزیر بر جمله اجزاسی وعظام نخره سی برنده قالمشدر (ولنجعلك آیة للناس) ویاعزیر بزسنی حشر اجساده انکار ایلین ناس ایچون آیت وعبرت قیله رزتاسنك احوالکدن عبرت آله لر (وانظر الی العظام) ونظر ایله مرکبك استخوانته (کیف ننشزها) تا کوره سن که قدرت کامله ایله اول عظام رمیمه یی نیجه تحریك ایلرز وترکیب ایچون بعضسنی بعض اوزره نوجهله مرفوع ایلرز (ثم نکسوها لحما) اندنصکره اول کمکلره اتی نیجه کیدیریرز پس عزیر علیه السلام اول کمکاره نظر ایلدی کوردیکه اجزای متفرقه بربره کلدی وجمع اولوب اولکی کبی برحمار اولدی) فلما تبین له) پس وقتاکه حضرت عزیره آثار قدرت الهیه بروجه معاینه روشن ومبین اولدی (قال اعلم ان الله علی کل شیء قدیر) کندی کندییه دیدیکه بیل ای نفس ویاخود بن بیلورمکه تحقیقا الله تعالی هرشیء اوزره قادردر پس بو آیت کریمه نك مضمونی دفع انکار منکران حشر اجساد ایچون نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی هین عزیرا درنکر اندرخرت * که بپوسیده وریزیده برت) بحکم وانظر الی حمارك اکاه اول ای عزیر نظر ایله مرکبکه که چوریمش ودوکلمشدر سنك قتکده (مثنوی) پیش تو کرد آوریم اجزاش را * ان سر ودم ودو کوش وپاش را سنك اوکنکده آنك اجزاسنی جمع کتوریرز آنك باشنی وقویریغنی وایکی قولغنی وایاغنی (مثنوی) دست نی وجزو برهم می نهد * پارها را اجتماعی می دهد) ظاهرا ال یوق وبری برینه قورپاره لری براجتماع ویرن اول خالقدر (مثنوی درنکر درصنعت پاره زنی * کوهمی دوزد کهن بی سوزنی) پاره زنلك صنعتنه نظر ایله که اول خالق ایچون کهنلری دیکر بی رشته وبی سوزن (م ی) ریسمان وسوزنی نی وقت خرز) انجنان دوزد که پیدا نیست درز ریسمان وبرسوزن بوقدر دیکمکلك وقتنده انجلین دیکرکه درزی پیدا اولمز (مثنوی) چشم بکشا حشر را پیدا ببین) تا نماند شبهه ات در یوم دین چشمکی آچ وحشری پیدا واشکارا کور حضرت عزیره خطا بدر وغیره تعریضدر تا کم یوم دینه شبهه وشائبه ك قالمیه مثنوی) تا ببینی جامعی ام راتمام * تا نلرزی وقت مردن زاهتمام) تا بنم جامعلکمی کوره سن بالتمام تا کم اولمك وقتنده اهتمامدن لرزان اولمیه سن یعنی قبل الموت حیات ثانیه یه کمال یقین حاصل اولیجق وقت مرکده حیات فانیه یه رغبت واهتمام اولمزاما حیات باقیه وثانیه یه یقین حاصل اولیجق وقت مرکده حیات فانیه جانبنه من حیث الاهتمام والاحتیاط لرزان اولمق لازمکلور صاحب یقینه الموت اخوالنو مدر نومدن نیجه لرزان اولمزسه موتدن دخی لرزان اولمز زیرا خوف ولرزه فنا وهلاك زعمندن ووهمندن حاصل اولور المؤمنون لایموتون بل ینقلون من دار الی دار معناسی عارفه یقینا حاصل اولیجق دار محنتدن دار سعادته کتمکه نیچون لرزان اولور بلکه خواب وقتنده نیجه لرزان اولمیوب ایمن اولورسه موت وقتنده دخی اویله ایمن اولورتته کم بیوررلر (مثنوی همچنانکه وقت خفتن ایمنی * ازفوات جمله حسهای تنی) انجلین که یاتمق وقتنده ایمن سن تنه منسوب اولان جمله حواس وقوانك فواتندن (مثنوی) برحواس خودنلرزی وقت خواب * کرچه می کردد پریشان وخراب) نوم وقتنده خود کندی حواسك اوزره ترسان ولرزان اولمزسن اکرچه حواسك پریشان وقوای جسمك خراب اولور (وجعلنا نومکم سباتا) آیت کریمه سنك فحواسنجه نوم دخی موت کبی احساسدن قطع قیلور ولهذا میته مسبوت دینور ونومه اخوالموت واحد توفتین اطلاق اولنور پس صاحب یقین اولان شیخك بو معنایه کمان یقینله مشاهده سی اولمدیغیچون اولادنك فوتنه کریان اولمدی زیرا) ماعندکم ینفد وماعند الله باق) در وخاتونی سائر ناس کبی حقیقت موتندر بیلدیکیچون اولادنك فوتنه کریان اولوب شیخك عدم بکاسنه طعن قیلدی تته کم بیوررلر جزع نا کردن شیخی بر مرك فرزندان خود (مثنوی) بود شیخی رهنمایی پیش ازین * آسمانی شمع برروی زمین) بوندن مقدم بر یول کوستریجی شیخ وار ایدی بریوزنده آسمانه منسوب شمع ایدی (مثنوی) چون پیمبر درمیان امتان * درکشای روضهٔ دار الجنان)

امتلرایچره پیغمبر کبی دار الجنان باغچه سنك قپوسنی آچیجی ایدی (مثنوی) کفت پیغمبر که شیخ رفته پیش) * چون نبی باشد میان قوم خویش) پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیوردیکه ایلروکتمش شیخ کندی قومنك ایچنده نبی کبی اولور بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر که ابن نجار ابو رافعدن وشیرازی القابده ابن عمردن روایت بیوررلر قال علیه السلام الشیخ فی اهله کالنبی فی امته وفی روایة اخری الشیخ فی قومه کالنبی فی امته (مثنوی یك صباحی کفتش اهل بیت او * سخت دل چونی بکو ای نیك خو) بر صباح آنك اهل بیتی اکا دیدی ای ایو خو بلو نیچون غلیظ القلب سن سویله (مثنوی) ما زمرك وهجر فرزندان تو * نوحه میداریم با پشت دوتو) بز سنك اولادکك مرکندن وهجر وفراقندن نوحه طوتارز ایکی قات اولمش ارقه ایله یعنی بلیمز آنلرك فراقندن بو کلوب نوحه وفریاد ایلرز (مثنوی تو نمی کریی نمی زاری چرا * یا که رحمت نیست در دل ای کیا) سن اولادکدن اوتری اغلمزسن وزاریلك ایلمزسن نیچون یا خود سنك کوکلکده ای اولومر حمت یوقدر (مثنوی) چون ترا رحمی نباشد در درون * پس چه امیدست مان ازتو کنون) چونکم سنك درونکده بر مرحمتك اولمیه پس سندن بزه شمدی نه امید واردر اولادنه مرحمت قیلمزسن سندن بزه نه حاصل اولور (مثنوی) ما بامید توایم ای پیشوا * که بنکذاری تو ما را در فنا) برای پیشوا سنك امیدك ایله یزکه سن بزی فنا عالمنده قومیه سن بلکه بزه مرحمت ایدوب بو عالم فانیدن بزی قورتره سن (مثنوی) چون بیارایند روز حشر تخت * خود شفیع ما توبی ان روز سخت) چونکم حشر کونی تختی بزه یه لر اول روز سختده بزم شفیعمز سنسن سنده بو کون مرحمت بویله اولیجق یارن اول غلیظ کونده بزه نیجه شفاعت قیلورسن دیدی (م ی) درچنان روز شب بی زینهار * ما باکرام توایم امیدوار) انجلین زینهارسز اولان کیجه نك کوندوزنده بز سنك اکرامکه امیدوارز (مثنوی) دست ما ودامن تست آن زمان * که نماند هیچ مجرم را امان) اول زمان بزم المز سنك اتککده درکه اول زمان هیچ مجرمه امان قالمز اول زمانده هر مجرم وعاصیکه امان دیلیه بز سنك دامنکه تعلق ایدوب سندن شفاعت امید ایلرز (مثنوی) کفت پیغمبر که روز رستخیز * کی کذارم مجرمان را اشك ریز) پیغمبر علیه السلام دیدی قیامت کوننده بن مجرملری کوزیاشی دوکیجی قچن قورم یعنی مجرملری اغلدقلری حالده ترك ایلمزم دیدی صالحان امتم بیتنه کانجه یه دلك بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر که اصحاب حدیث روایت صحیحه ایله اصحاب کثیره دن روایت ایدرلرتته کم ابن عباسدن وجابردن وانسدن رضی الله عنهم وبونلرك غیر یسندن دخی روایت ایدرلر که قال علیه السلام شفاعتی لاهل الکبائر من امتی وابو درداروایتی اوزره وان زنا وان سرق علی رغم انف ابی ذر واقع اولمشدر (مثنوی) من شفیع عاصیان باشم بجان * تا رهانمشان ز اشکنجهٔ کران) بن جان ایله عاصیلرك شفیعی اولورم تا کم آنلری ثقیل اولان اشکنجه دن قورترم (مثنوی) عاصیان واهل کبائر را بجهد * وارهانم از عتاب نقض عهد) عاصیلر واهل کبائری جهد ایله عتابدن ونقض عهدك جرمندن خلاص ایلرم (مثنوی) صالحان امتم خود فارغند) از شفاعتهای من روز کزند) بنم امتمك صالحلری خود فارغلردر بنم شفاعتلرمدن کزند کوننده یعنی قیامت کوننده آنلرك بنم شفاعتمه احتیاجی یوقدر بلکه آنلرك هر بریسی هم شفیعلردر بو حدیثلره اشارت بیوررلر که روایت اولنور عن عبد الله بن الجدعاء قال سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول یدخل الجنة بشفاعة رجل صالح من امتی اکثر من بنی تمیم وعن ابی سعید قال علیه السلام ان من امتی من یشفع للقبائل ومنهم من یشفع للقبیلة ومنهم من یشفع للعصبة ومنهم من یشفع للرجل حتی یدخل الجنة وقال علیه السلام صلحاء امتی لا یحتاجون لشفاعتی وانما لهم شفاعة فی المذنبین (مثنوی) بلکه ایشانرا شفاعتها بود * کفتشان چون حکم نافذ می رود) بلکه آنلر ایچون شفاعتلر اولور آنك سوزی حکم نافذ کبی کیدر وحق تعالی آنلرك شفاعتنی قبول ایدر (م ی) هیچ وازر وزر غیری برنداشت) من نیم وازر خدایم برفراشت هیچ بر وازر برغیرك وزرنی یوقارو کتورمدی بن وازر دکلم خدا بنی عالی ایلدی سورهٔ نجمده اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری جلد رابعده تفسیر کنت کنزا بیاننده کلور (ولا تزر وازرة وزر اخری) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه هیچ بر نفس حامله بر آخر نفسك حملنی یوقارو قالدرمدی یعنی کوتورمدی بن وازر دکلم یعنی بار بشریت ونفسانیتی حامله دکلم خدای متعال بنی سائر عبادی اوزره مرتفع وعالی ایلدی حضرت پیغمبرك لساننددر (مثنوی) انکه بی وزرست شیخست ای جوان * در قبول حق چو اندر کف کمان) بو بیت شریف حضرت خداوندکارك لساننددر تکرار الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیثنك شرحنه شروع ایدوب شیخك پیغمبره مشابهتی نه جهتدندر تحقیق بیوررلر اول کمسه که بی وزر در شیخدر ای یکت یعنی اول کمسه که ثقلت بشریت وکلفت بار نفسانیتدن خلاص اولمش وحق تعالی آنك ظهرندن بو یوکی (ووضعنا عنك وزرك الذی انقض ظهرك) آیت کریمه سنك فحواسنجه وضع قیلمش اوله شیخ اولدر بو شیخ فی المثل حق تعالینك قبولنده قواس النده کمان کبیدر یعنی ید قدرت الهیده آلت مثابه سنده در

پس نبی یه مشابهتی بو وجهله درشیخ عند اهل اللغة واصحاب الصورة اق صقاللو قوجه یه دیرلر وعند اهل الطریقة
واصحاب الحقیقة بی وجود اولان وفنا اندرفنا مرتبه سن بولان خواجه یه دیرلر پس عند اهل التحقیق شیخ کیمدر
آنک شرحنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) شیخ که بود پیر یعنی موسپید * معنیء این مو بدان ای بی امید) شیخ عند
اهل الصورة کیمدر صقالی یعنی اق پیردر ای امیدسز بو اق قیلک معناسنی بل واهل تحقیق بو بیاض قیلدن نه مراد قیلور
فهم قیل (مثنوی) هست آن موی سیه هستیء او * تا زهستی اش نماند تار مو) اول سیاه قیل سالکک وارلغندن عبارت
اولدی تا اول سالکک وارلغندن وانانیتندن برقیل قدر شیء قالماینجه یه دک (مثنوی) چون که هستی اش نماند پیر اوست
گر سیه مو باشد او یا خود دو موست) چونکه اول سالکک وارلغی قالمیه ومقتضای نفسانیتی اولمیه شیخ اولدر اگرچه
بحسب الصورة سیاه مو اولسون ویا خود دو مو اولسون سنه وصورته اعتبار یوقدر (مثنوی) هست آن موی سیه
وصف بشر * نیست آن مو موی ریش وموی سر) محصل اول سیاه قیل عند العارفین وصف بشردر اول قیلدن مراد
صقال قیلی وباش قیلی دگلدر بلکه سواد بشریت وظلمت نفسانیتدر پس هر کیمکه صفت بشریتی وظلمت نفسانیتی
گیدره وکندوبی نور حقله منور ایده پیر صاحب تدبیر اولدر ولو کان فی السن صغیرا (مثنوی) عیسی اندر مهد
بردارد نفیر * که جوان ناگشته ما شیخیم وپیر) نته کم عیسی علیه السلام حضرتلری مهد ایچره ندا ونفیر ایلر که
جوان اولمامش ایکن بز شیخ وپیرزدیو سویلر کما قال الله تعالی فی کلامه المجید (قال انی عبد الله آتانی الکتاب وجعلنی
نبیا وجعلنی مبارکا اینما کنت) پس ولی مادرزادی دخی بو کا قیاس ایله اگرچه الصبی صبی ولو کان نبیادر تجربه ایله
حاصل اولان عقل وعلمه نسبت ولکن الصبی نبی ولو کان صبیادر خدا داد اولان عقل وعلمه نسبت برکمسنه
صغری حالنده کامل العلم والعقل اولسه بعد الاربعین اکمل اولور وسن وسال واسطه سیله حاصل اولان علم ومعرفتک
اکا انضمامیله نور علی نور مرتبه سن بولور (مثنوی) گر رهید از بعض اوصاف بشر * شیخ نبود کهل باشد ای پسر
اگر بر سالک بعض اوصاف بشریه دن قورتلسه بعضسنه مبتلا اولسه عند اهل الله اول کمسه شیخ اولمزدموی اولور
ای اوغل اگرچه موی ریشی بیاض ساده وسالی یوزدن زیاده ایسه ده (م ی) چون یکی موی سیه کان وصف ماست
نیست بروی شیخ ومقبول خداست چونکم بر سیاه قیل که بزم وصف بشریه مزدن عبارتدر اول کمسه نک اوزرنده اولمیه
اول شیخدر ومقبول خدادر که جمله صفت نفسانیه سنی وظلمت جسمانیه سنی افنا وازاله قیلوب اخلاق الهیه ایله متخلق
وانوار ربانیه ایله متحقق اولمشدر (مثنوی) چون بود مو یش سپید ار با خود ست * او نه پیر ست ونه خاص ایزد ست)
چونکم برکسه نک موی سپیدی اوله وصورتا پیرلک مرتبه سن بوله اگر کندیله اوله ومرتبهٔ بشریتده قاله اول پیر دگل
وخاص ایزدی دگلدر (مثنوی) ور سر مویی ز وصفش باقیست * او نه از عرشست او آفاقیست) واگر بر قیل
باشی قدر اول کمسه نک وصفندن هنوز باقیدر اول کمسه عرشی دگل آفاقیدر (عذر گفتن شیخ بهر ناگریستن بر فرزندان
مثنوی) شیخ گفت او را مپندار ای رفیق * که ندارم رحم ومهر ودل شفیق) شیخ خاتونه جواب ویروب دیدیکه
ای یولداش ظن ایلمه که بن مهر ومحبت ومرحمت ایدیجی گوگل طوتمه یم لا تنزع الرحمة الا من شقی حدیثنک فحواسنجه
مرحمت شقیدن نزع اولنور تقیدن دگل اللهک اولیاسی مرحمت وشفقت اوزره مجبوللردر قهر وغلظت اوزره دگل
کما قال علیه السلام ما جبل الله ولیا الا علی حسن الخلق والمرحمة (مثنوی) بر همه کفار ما را رحمتست * گرچه جان
جمله کافر نعمتست) بو بیت شریف جامع الکلم قیلنمشدر ایکی وجه جائزدر اولا کافر نعمت وصف ترکیبی اوله
بو تقدیر اوزره معنی جمیع کفار اوزره بزه مرحمت ایلمک واردر اگرچه جمله کفارک جانی کافر نعمت ایسه ده مخلوق
خدایه شفقت ومرحمت ایلمک انبیا واولیانک شانندندر ولهذا قال علیه السلام لا یرحم الله من لا یرحم الناس یعنی
جنس ناسه دیمک قال علیه السلام ارحم من فی الارض یرحمک من فی السماء رواه الطبرانی عن ابن مسعود من فی الارض
جمیعا انسانه شاملدر وقال النبی علیه السلام الراحمون یرحمهم الله تبارک وتعالی ارحموا من فی الارض یرحمکم من
فی السماء رواه احمد وابو داود والترمذی والحاکم عن ابن عمر رضی الله عنهما وثانیا جان جمله کافر مبتدا ونعمت خبر اوله
بو تقدیر اوزره معنی دوگلی کافر اوزره بر مرحمت واردر اگرچه جملهٔ کافرلک جانی نعمتدر بو جهتدن خود محل مرحمت
ومستحق شفقتدر وجمله کفارک جانی مؤمنه نعمتدر ایکی وجهله اولا مؤمنه فدا اولدیغی جهتدن وثانیا مؤمن
آنک جنتده اولان مقعدنه وارث اولدیغی حیثیتدن کافرلک مؤمنه فدا ومؤمنک کافره وارث عقبی اولمسنه
کلام خدا وحدیث مصطفی دلالت وشهادت ایلرنته کم صحیح مسلمده وکتاب مشارقده بو حدیث شریف ابو موسی
حضرتلرینه اسناد اولنمغله روایت اولنور قال علیه السلام اذا کان یوم القیامة رفع الله الی کل مسلم یهودیا
والا نصرانیا فیقول الله تعالی هذا فکاکک من النار رفع الله ای اعطاه الله الفکاک بفتح الفاء وبکسرها الخلاص

ومؤمنک کافره جنتده وارث اولدیغنه دلیل (اولئک هم الوارثون الذین یرثون الفردوس) آیتیدر شیخ اکمل بو حدیثک
شرحنده بو آیت کریمه نک تفسیرنه مناسب دیرکه فاورث الله کل واحد من المصدق والمکذب مقعد صاحبه من
الجنة والنار اورث الکتابی مقعد المؤمن من النار واورث المؤمن مقعد الکتابی من الجنة پس ایکی جهتدن ایله
کافرلک جانی مؤمنه نعمت اولور ومؤمنلک اکا مرحمتی لازم گلور وشیخ بنه اول خاتونه دیدیلر (مثنوی) بر سگانم رحمت
وبخشایش است * که چرا از سنگها شان نالش است) ای خاتون بنم کلابه بیله مرحمت وبخشایشم واردر بو یله دیو که
نیچون اولر دردمندلره ناسک سنگلرندن نالش وسرزنش واردر (مثنوی) آن سگی که می گزد گویم دعا * که ازین خو
وارهانش ای خدا) مخلوق خدایه بنم مرحمتم ای خاتون نه مرتبه غالبدر بوندن فهم ایله که اول بر کلب که بنی اصره
بن اکا دعا ایلرم بو یله دیو که بو خویدن اول کلبی کیرو قورترای خدای متعال (مثنوی) این سگان را هم دران اندیشه دار
که نباشد از خلایق سنگسار) الهی بو کلابی هم اول اندیشه ده طوت که خلایقدن انلر سنگسار اولمیه لر کلابه مرحمت
موجب مغفرت کبیره اولدیغنه بو حدیث شریف دلالت وشهادت ایلرکه صحیحینده ثابت اولمشدر عن ابی هریرة
اتفقا علی الروایة عنه قال علیه السلام ان امرأة بغیا رأت کلبا فی یوم حار تطیف ببئر وقد ادلع لسانه من العطش فنزعت
له بموقها الماء فغفر لها پس کلبه مرحمت سبب مغفرت کبیره اولیجق انسانه مرحمت سبب مغفرت اولمسی بطریق الاولی
مثنوی) زان بیاورد اولیا را بر زمین * تا کندشان رحمة للعالمین) اول جهتدن الله تبارک وتعالی اولیایی یر یوزنه
گتوردیکه تا آنلری عالملره رحمت ایلیه نته کم حبیبی مصطفی حقنده (وما ارسلناک الا رحمة للعالمین) بیوردی اکا وارث
اولان اولیاسی دخی بعد زمان علیه السلام هر بری کندی عصرنده رحمة للعالمین اولدی ورحمة للعالمین اهل تحقیق
رحمة لجمیع الخلایق دیمکله تفسیر ایلمشلردر پس جمیع خلایقه بونلر بو جهله رحمتدر آنک بیاننه شروع ایدوب بیوررلر
م ی) خلق را خواند سوی درگاه خاص * حق را خواند که وافر کن خلاص) اولیای خدا خلق عالمی درگاه خاص جانبنه
دعوت قیلور وآنلره حضرت حقک اوصاف جمیله سنی ذکرایتمکله آنلری جناب خالقه مشوق ومحبت ایدیجی اولور
حضرت حقه دخی دعا ایلر الهی بو عاجز وفقیر بنده لریکه خلاص وافر قیل ونجات ومناصیی موفق ومیسر اول (م ی
جهد بنماید ازین سو بهر پند * چون نشد گوید خدایا در مبند) جهد گوستررلر بو طرفدن بونلره پند ونصیحتدن اوتری
چونکم خلق نصیحت پذیر اولمیه لر حضرت حقه دیرکه خدایا در رحمتک بنده لرک اوزره بند ایتمه مرتبهٔ مشیخته
واصل اولان صاحب سعادتلرک کار وشانی حضرت حق عبادنه سودیرمک وعبادنی دخی حضرت حقه
سودیرمک ویر یوزنده نصیحتله کتمک وخلق عالمه مرحمت ایتمکدرنته کم شیخ سهروردی حضرتلری عارف المعارفده
بو محله مناسب بو حدیثی روایت ایدوب شرحنده بو یله بیوررلر ورد فی الخبر عن النبی صلی الله علیه وسلم قال علیه السلام
والذی نفس محمد بیده ان احب عباد الله الی الله الذین یحبون الله الی عباده ویحبون عباد الله الی الله ویمشون فی الارض
بالنصیحة قال الشیخ رضی الله عنه وهذا الذی ذکره النبی صلی الله علیه وسلم هو مرتبة المشیخة لان الشیخ یحبب الله
الی عباده ویحبب عباد الله الی الله (مثنوی) رحمت جزوی بود مر عام را * رحمت کلی بود همام را) عام ایچون تحقیق
رحمت جزوی اولور اما همام ایچون رحمت کلی اولور (مثنوی) رحمت جزوش قرین گشته بکل * رحمت دریا
بود هادی سبل) آنک رحمت جزوی کله قرین اولدی دریانک رحمتی هادیٔ سبل اولدی یعنی ان لله مائة رحمة انزل منها
رحمة واحدة بین الانس والجن والبهائم فبها یتعاطفون وبها یتراحمون حدیثنک فحواسنجه رحمت جزویدن مراد اول یوزدن
بر اولان رحمت واحده در ورحمت کلیدن مراد اول یوز عدد قدر اول رحمت الهیه در همام فتح هاایله کثیر الهمة
وجلیل العزیمة اولان کمسه یه دیرلر ایت ثانیده اولان جزوش ضمیری همامه راجع اولمق جائزدگلدر وآنی عامه
ارجاع ایدن معانیء ابیاته فائز وجائزدگلدر بو مصرع همامه علت منزله سنده در ومصرع ثانینک اولنه لهذا ویا خود
لاجرم ویا خود بدین سبب تقدیر اولنور که قرینهٔ کلام بونلردن بهرحال اقتضا ایلر وبو مصرعده ایکی وجه اوزره
معنی ویرمک صحیح اولور نته کم تعبیر اولندقده فهم ایلرسن پس تقدیر معنای بیتین شریفین اولدرکه تحقیقا عام ایچون
وعوام سیرت اولان شیخ انام ایچون رحمت جزوی اولور وخلقه اول رحمت جزئیهٔ بشریه ایله مرحمت قیلور اما بزرک
همت اولان صاحب سعادت ایچون رحمت کلیهٔ الهیه اولور انکچونکه اول امام همامک رحمت جزئیه وبشریه سی
کله قرین اولمشدر پس قرینک حکمنی اخذ قیلمشدر ولهذا رحمت دریای حقه هادیٔ سبل اولور بو وجه ان همام
رحمت دریا را هادیٔ سبل شود تقدیرنده اولور اما وجه ثانی اولدرکه اول همامک رحمت جزویه سی رحمت
کله قرین اولمشدر وقطره وار رحمت دریای حقیقتده محو اولوب عین رحمت دریا مرتبه سن بولمشدر لاجرم
رحمت دریا مرتبه سن بولان هادیٔ سبل ومرشد مرتبهٔ کل اولور دیمک اولور ورحمت دریا اولمین هادیٔ سبل ومرشد

مرتبهٔ كل اولمزدیكی اشعار قیلور (مثنوی) رحمت جزوی بكل پیوسته شو * رحمت كل را تو هادی بین ورو) حرف ندا
مقدردر تقدیر كلام ای رحمت جزوی كله پیوسته اول یعنی ای جزوه منسوب اولان رحمتك مظهری اولان عوام سیرت
كل مظهری اولان شیخ همام رتبته متصل اول رحمت كلی سن هادی كوروكیت یعنی آنك یانجه بحر رحمت جانبنه
سرایت (مثنوی) تاكه جزوست اوندانداراه بحر * هر غدیر برا كند ز اشباه بحر) اولا غایبدن مخاطبه التفات ایلدیلر
تكرار بنه مخاطبدن غایبه التفات بیوردیلر یعنی تا كم بركسه جزؤدر یعنی رحمت جزویه مرتبه سنده در اول كمسنه
بحرك یولنی بیلمز یعنی رحمت جزویه مرتبه سنده در اول كمسه بحرك یولنی بیلمز یعنی رحمت واسعه وكلیه دریاسنه اولان
طریقی فهم قیلمز هر بركولی اول كمسه امثال بحردن عد ایلر اشباه شبهك جمعیدر شبه مثلدر برلر وتوضیح معنی اولدركه
هركسی كندی استعدادی قدر مرتبه سنك حكمی اوزره ادراك ایلر كندی مرتبه سنك فوقنده اولان مرتبه نك
حكمنی وشاننی بیلمیوب اول مرتبه اهلنك شاننی دخی كندی مرتبه سنك شانی كبی زعم ایلر نته كم مرتبهٔ جزویه ده
اولان مرتبهٔ كلیه نك شاننی بیلمز وآنك اهلنك علوم واسرارندن خبردار اولمز ولهذا قیل لا یحمل عطایاهم الا مطایاهم
وقیل لا یعرف الاعلا الا الاهل مثلا بركمسه قطعا بحری كورمسه هر غدیری اشباه نظائر بحرندن عد ایلر لعدم اهلیته
للبحر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه مادامكه بركمسنه جزؤ وقطره مرتبه سنده در كل اولان بحرك طریقنی بیلمز
هر بر رحمت غدیرنی كوررسه قصور عرفاندن آنی امثال بحردن عد ایلر ودریای رحمت اولان مظهر كاملك اشباهندن
زعم قیلور (مثنوی) چون نداند راه یم كی ره برد * سوی دریا خلق را چون اورد) چونكم بر مظهر رحمت جزویه اولان
كمسه دریای رحمانینك یولنی بیلمیه نجه اكا یول ایلتور دریای حقیقت جانبنه نیجه كتوررواكا نوجهله یتورر (مثنوی
متصل كردد بحر انكاه او * ره برد تا بحر همچون سیل وجو) اولا بحر رحمانیه ووحدانیته متصل اولور آنك علی اول
وقتده اول كمسه تا بحر حقیقته یول ایلتور سیل وجو كبی اما قبل الاتصال الی البحر دریایه سیل وجو یول ایلتدیكی كبی
یول ایلتمز وخلقی كتوروب اكا واصل ایده مز اكرسن دیرسككه چوق رحمت جزویه مظهری اولان كمسه لری
اوكوررزكه قبل الوصول الی بحر الحقیقة وتكمیل النفس فی الطریقة دعوت خلقه شروع ایتمش وارشاد ونصیحت
همتنه كتمش پس بونلر دخی خلقی حقه دعوت ایدرلر ونا سه اول رحمت كلیه دن كلام سویلرلر بو سؤال مقدره جواب
ویروب بیوررلر (مثنوی) وركند دعوت بتقلیدی بود * نه از عیان ووحی وتاییدی بود) واكر بو كونه كمسه خلقی دریای
رحمت جانبنه دعوت ایلرسه ده تقلیده منسوب اولمغله ایلر آنك دعوت وارشادی معاینه ومشاهده جهتندن ووحی
الهی وتأیید ربانی حیثیتندن دكلدر بلكه قال فلان هذا وكتب فلان فی كتابه هذا قبیلندندر فافهم ولا تغفل
فان هذه الابیات غامضة واكثر الشارحین فیها راحضة (مثنوی) كفت پس چون رحم داری برهمه * همچو چوبانی
بكردان رمه) پس زن بنه شیخ برفته دیدیكه چونكم دوكلی خلق اوزره رحم طوتارسن بو مخلوقات سوریسنك
اطرافنده چوبان كبی سن یعنی بونلره حارس ونكهبانسن (مثنوی) چون نداری نوحه بر فرزند خویش * چونكه
فصاد اجل شان زد بنیش) نیچون كندی اولادلك اوزره نوحه طوتمزسن چونكم اجل فصادی بونلره سرك نیشنی اوردی
مثنوی) چون كواه رحم اشك دیدهاست * دیدهٔ تو بی نم وگریه چراست) چونكم مرحمتك شاهدی دیده لرك
سرشكیدر سنك كوزلك نیچون بی نم وبی كریه در (مثنوی) رو بزن كرد وبكفتش ای عجوز * خود نباشد فصل دی
همچون تموز) شیخ حضرتلری بو زن خاتونه ایندی واكادیدی ای عجوز فصل دی خود فصل تموز كبی اولمز یعنی
قیش ایی كبی اولان عوام كالهوام تموزایی كبی حار ومحل اثمار اولان امام وهمامه مشابه اولمزكه آنلرك انجماد عیونی
كمال برودت وقسوت قلبندن حاصلدر وبنم انقطاع امطار چشمم حرارت هوای یاردن وكرمیت مشاهدهٔ دلداردن
ناشیدر (مثنوی) جمله كرمردند ایشان كرحی اند * غایب وپنهان زچشم دل كی اند) آنلرك جمله سی اكرمرده
اكر زنده درلر كوكل كوزندن نجن غائب وپنهان درلر (مثنوی) من چو بینم شان معین پیش خویش *
از چه رو روا كنم همچون تو ریش) چونكم آنلری بن كندی اوكومده معین كوررم نه یوزدن یوزمی سنك كبی
ریش ایلرم یعنی یوزم یرتوب فریاد ایلرم (م ی) كرچه بیرونند از دور زمان * با منند وكرد من بازی كنان) اكرچه بنم اولادم
دور زمان دائره سندن طشره درلر لكن بنمله طرفده بازی كن درلر (مثنوی) كریه از هجران بود یا از فراق * با عزیزانم
وصالست وعناق) كریه هجراندن اولور ویاخود فراقدن اولور بنكا عزیزان اولان اولادمله وصال ومعانقه واردر
مثنوی) خلق اندر خواب می بینندشان * من به بیداری همی بینم عیان) خلق آنلری انجق رؤیاده كوررو عالم برزخك
اهلنه واقعه ده ملاقات اولور زیرا روح خواص قیدندن خلاص بولمغله نوعامیته مشابه ومماثل اولمغله اول عالمك سیرنه
وشهودنه استعداد حاصل قیلور اما بن آنلری بیدارلق ایله كوررم حجاب بشریه دن منسلخ اولان عزیزلره احوال برزخی

مشاهده ایلمك وموتانی كوروب بو عالمده آنلره سوز سویلمك اول مرتبه وادنی منزله در مرآت قلبی مجلی اولان عارفه عالم
باطنك اهلی واحوالی پنهان اولمز (مثنوی) زین جهان خود را دمی پنهان كنم * برك حس را از درخت افشان كنم)
بو بیت شریف سؤال مقدره جواب دركان خاتونی اكادیدیكم بونلر عالم باطنده طوررسن جهان ظاهرده سن آنلری
نیجه كوررسن جواب ویروب دیرلر كه بو جهان ظاهردن كندومی بردم پنهان ایلرم یعنی عالم بشریتدن ولباس
نفسانیتدن منسلخ اولورم اوراق حواس بدنیه یی درخت روحدن سلكرم یعنی حواس ظاهره نك احكامنی وجودمدن
اسقاط ایدوب نائم كبی اولورم بلكه موتا حكمنده بولورم پس عالم باطنك اصحابنی مشاهده قیلورم وآنلرله انشا اولورم
نته كم حضرت رسولك اوغلی زید حضرتلری اهل جنت واهل ناری بو دنیاده مشاهده قیلوب فكانی انظر الی اهل
الجنة یتنعمون فیها والی اهل النار یتعاوون بیوردیغی كبی ورثای محمدی اولان كامللر دخی صفا شراب ایجوب
وكندیلردن كچوب خدای متعال آنلره معنی قپوسن اچدقده نصكره زید حضرتلری كوردیكی كبی اهل جنت واهل
ناری كوررلر وعالم باطنك اسرارنه وكارنه مطلع اولورلر (مثنوی) حس اسیر عقل باشد ای فلان * عقل اسیر روح باشد
هم بدان) بو بیت شریف دخی سؤال مقدره جواب دركان بركمسه ویا خاتونی اكا دیركه برك حسی درخت بدندن نوجهله
اسقاط ایلرسن وحواسه نه ایله حكم قیلورسن جواب ویرركه ای فلان حواس اسیر عقل اولدی وامیر عقل آنده حكمنی
كیف ما یشاء اجرا قیلدی وعقل مشیر دخی روح سلطانینك محكوم واسیری اولدی هم بیل ولیكن خیال خیالله مغلوب
وعقال عقلیات ایله دست بسته وذبون اولدیغیچون حواس اوزره حاكم وامیر اوله مز افعال معقده یی دست تدبیر ایله فتح
قیله مز (مثنوی) دست بستهٔ عقل را جان باز كرد * كارهای بسته را هم ساز كرد) جان عقلك بسته اولان دستنی
اچه كارلری هم ساز ایلر یعنی وقتا كم خلیفهٔ ربانی اولان روح سلطانی عقلك خیال خیالات وعقال عقلیات ایله باغلنمش
اولان النی اچه وباغلرین چوزه معقد اولان كارلری دخی هم مشكل اولان ایشلری هم اسان ویسیر ایلر (مثنوی)
حسها واندیشه بر آب صفا * همچو خس بكرفته روی آب را) عالم باطن كه روح انسانی وعقول وارواح اكوایدن
عبارتدر فی المثل آب صافی كبیدر وحواس جسمانی واندیشه وافكار نفسانی اول آب روحانی اوزره خس وخیال كبی
حجاب روی آب اولمشدر پس شول دمكه عقل وادراكی بو خس وخاشاك كبی اولان حواس وافكاری روی آب
روحدن دور قیله وآب معنای عالم وادم پیدا اوله وظهوره كله عالم باطنده اولنلر وبو عالمده اولنلر ومرتبهٔ برزخده قالنلر
ومقبرده جنت روضه سن بولنلر وجهنم حفره سنه كیرنلر كیملردر ظاهر وآشكارا اولور پس انبیا واولیا عین باطنله
بو صفوت وقتنده عالم غیبك اهلنی وامورنی كوررلر بنه كم موعظه كتابلرندن مشكوة الانوار نام كتابك
فرق دردنجی بابنده دخی بو محله مناسب واقع اولمشدر قال فیه ولما كانت الغشاوة مرتفعة عن الانبیاء والاولیاء
نظروا الی الملكوت وشاهدوا احوالها پس معنای بیت شریف اولدركه حسلر واندیشه لر آب صفا اوزره خس كبی
روی آبی طوتمشدر یعنی خسلر آب صافینك یوزنی طوتدیغی كبی حواس ادراكات دخی آب جانك یوزنی طوتمشدر
وافكار خیالات آنك روی پاكنه پرده اولمشدر (مثنوی) دست عقل آن خس بیكسو میبرد * آب پیدا می شود پیش خرد
عقل الی اول خسی برجانبه ایلتور اول زمانده آب جان عقل اوكنده پیدا اولور یعنی آب روحك یوزنی نجن
ارادات الهیه كشف ایتمك وكوسترمك مراد ایلسه عقل الی اول خس حسی وكف اندیشه یی برجانبه ایلتور
آب روح پیدا وظاهر اولور وعقلك حضورنده وعالم ملكوت واسرار جبروت ظهوره كلور آنك اوكنده (مثنوی)
خس بس انبه بود بر جو چون حباب * خس چو یكسو رفت پیدا كشت آب) خس جوی اوزره حباب كبی چوق
جمع اولمشیدی خس چونكه برجانبه كتدی آب پیدا اولدی یعنی خس كه احكام ومقتضیات حسدن عبارتدر
چوق انبوه جمع اولدی جوی روح اوزره فی المثل حباب اوزره جمع اولدیغی كبی بو مصرعده پس آب روح مستور كشت
دیمك مقدر اولور وقرینهٔ كلام بونی اقتضا قیلور ومصرع ثانی دخی بو معنایه دلیل اولور ویوررلر خس چونكم
برطرفه كتدی صو پیدا اولدی یعنی خس كبی اولان حس وآنك مقتضا واحكامی چونكم برطرفه اوله آب روح
پیدا وعالم معنی ظهوره كلدی بو فتوح خدای متعال عقلك دست تدبیرنی خبال خیالدن وعقال اندیشه بالدن
خلاص ایلرسه میسر اولور اما دست عقلیكه خدا كشاده قیلمیه وعقل عقالدن ازاده اولمیه آب روحك مستور اولمسی
وخس حسك آنی پوشیده وستر قیلمسی مقرردر نته كم بیوررلر (مثنوی) چونكه دست عقل نكشاید خدا * خس
فزاید از هوا در آب ما) چونكم خدای تعالی عقلك تدبیری الن اچمیه وعقل هدایت وحریت شرابن ایچمیه بزم آب
روحمز اوزره خس حس هوای نفسانی جهتندن زیاده اولور وحواس وافكار جسمانیه نك حكمی عقل وروح اوزره
غلبه قیلور (مثنوی) آب را هر دم كند پوشیده او * آن هوا خندان وكریان عقل تو) آب روحی اول هوای نفسانیه دن

زياده اولان خس هوا وهوس هردم زياده بوشيده ايلر اول هواى نفسكه كوليجى ومسرور اوليجى وسنك عقلك كربه
قلبجى اولور پس لازم ولابددركه ترك هوا ايده سن ومنهج خدايه كيده سن تاكم اصم واعمى اولميه سن ومرتبهٔ هوا وهوسده
قالميه سن ولهذا حذر النبى صلى الله عليه وسلم امته وقال اياكم والهوى فان الهوى يعمى ويصم وقال ابن الفارض
بيت) ونهج سبيلى واضح لمن اهتدى * ولكنما الاهواء عمت فاعمت * هى النفس ان القت هواها تضاعفت
قواها واعطت فعلها كل ذرة (مثنوى) چونكه تقوى بست دودست هوا * حق كشايد هردودست عقل را)
مال وجاه هامان كبى اولان هوانك ايكى الى كبيدر ومال وجاهى اولميه نك هواسنك ايكى الى شهوت نفسانى ورغبت
دنيويدر مادامكه مال ورياست وشهوت ودنيايه رغبت عقل اوزره غالب اوله انك ايكى الى كبى اولان قوهٔ عمليه وقوهٔ عمليه
مغلوب ومقيد اولور وتقوى برصفت وبرصفت قوهٔ روحانيدركه انسان انكله كندوبى مال وجاهك صورى
ومعنوى اولان مضرتندن ونفسك شهوتندن ودنيانك ميل ومحبتندن حفظ وصيانت ايلر چونكم بوصفت روحانى
وقوت عقلانى هواى هامانينك كندى يه ايكى ال كبى اولان مال وجاهنى ويا شهوت ورغبتنى محكم باغليه حق سبحانه
وتعالى فتح ايلر عقلك ايكى ال كبى اولان قوهٔ علميه وقوهٔ عمليه سنى (مثنوى) پس حواس چيره محكوم تو شد * چون خرد
سالار مخدوم تو شد) پس حواس غالب وحاكم سنك محكومك اولور چونكم عقل مدبر سنك پيشوا ومخدومك اوله
مثنوى) حس رابى خواب خواب اندركند * تاكه غيبها ازجان سربرزند) اول سالار عقلك حسلرى خوابسز خواب
ايجره ايلر يعنى حواسك حاكم ظاهره اولان حكمنى باغليوب فائده كورديكى عالم مثاله بلانوم آنلرى ايصال ايلر تاكم
غيبه منسوب اولان شيلر جان عالمندن باش يوقاروا اوره وظهوره كله (مثنوى) هم بيدارى بيند خوابها *
هم ز كردون بركشايد بابها) اول عقلى كندى يه سالار ومخدوم قيلان وحواسى مغلوب ومحكوم اولان كمسه هم بيدارلق
وقتنده خوابلر كورر يعنى ناسك خوابده كورديكى وآنلرك عالم مثالده سير قيلديغى اول يقظه حالنده مشاهده قيلور
هم كردوندن اكا ابواب اسرار مفتوح اولور نته كم بو حكايه اولنه جق شيخ ضرير بره حين تلاوتنده كوزلرى اچيلوب
وديده لرينه عالم غيبدن نور كلوب حروف مصحف شريفى كوروب قراءت قيلوردى (قصهٔ خواندن شيخ ضرير
مصحف را در روى وبيناشدن بوقت قراءت (مثنوى) ديد در ايام آن شيخ فقير * مصحفى در خانهٔ پير ضرير) اول شيخ فقير
برايامده بر ضرير برك خانه سنده بر مصحف كوردى (مثنوى) پيش او مهمان شد او وقت تموز * هردو زاهد جمع كشته
چند روز) اول پير ضرير برك قتنده تموز وقتنده اول شيخ فقير مهمان اولدى هر ايكى زاهد بر يرده برقاچ كون جمع اولمش
مثنوى) كفت اينجا اى عجب مصحف چراست) چونكه نابيناست اين درويش راست) اول شيخ فقير كندى بسنه
ديدى اى عجب بو خانه ده مصحف نه ايچوندر چونكم بو درويش راست نابينادر (م ى) اندرين انديشه تشويشش فزود
كه بجز او را نيست اينجا باش وبود) بو انديشه ده اول فقرك تشويشى زياده اولدى بويله ديو كه بو محلده بو پير ضريردن
غيرى موجود اوليجى بركسه يوقدر (مثنوى) اوست تنها مصحفى او يخته * من نيم كستاخ يا آميخته) اول پير تنهادر
وبر مصحف اصلمش درين كستاخ ويا اميخته دكلم يعنى بن عقلى قارشمش ويا كستاخ وبى ادب دكلم (مثنوى) تا بپرسم
نى خمش صبرى كنم * تا بصبرى بر مرادى برزنم) تاكم اكا سؤال ايليم يوق خموش اول برصبر ايليم تاكم برصبر ايتمكله
بر مراده اوزره اورم يعنى بن كستاخلردن ياخود عقلى قارشمش سودايلردن دكلمكه تا اندن بو مصحف شريفك سرنى
سؤال ايليم خموش اولورم وبرمدت صبر ايلرم تا برمدت صبر ايلمكله برمراده كه كنديمى اورم ومقصوده واصل
اولام ديدى (مثنوى) صبر كرد وبود چندين در حرج * كشف شد كالصبر مفتاح الفرج) اول فقير الحاصل صبر ايتدى
اولقدر حرج وزحمتده اولدى تا اكا برنيجه مدتدنصكره بو سر كشف اولدى صبر مفتاح فرجدر (صبر كردن لقمان
چون ديد كه داود حلقها ميساخت وازو سؤال كردن بانيت كه صبر از سؤال موجب فرج باشد (مثنوى)
رفت لقمان سوى داود صفا * ديد كو مى كرد ز آهن حلقها) مثلا لقمان عليه السلام حضرتلرى اهل صفا اولان داود
عليه السلام حضرتلرينك جانبنه كتدى كوردى كه اول داود دموردن حلقه لر ايلردى (مثنوى) جمله را با هم دكر
در مى فكند * ز آهن پولاد آن شاه بلند) جمله حلقه لرى آهن پولاددن اول بلند اولان پادشاه برى برينه براقدى
(م ى) صنعت زراد او كم ديده بود * در عجب مى ماند ووسواسش فزود) زيرا زرادت صنعتنى اول لقمان كورممشدى عجبده
قالدى آنك وسوسه سى زياده اولدى (مثنوى) كين چه شايد بود وا پرسم ازو * كه چه مى سازد ز حلقه تو بتو) بويله ديوكه
بو حلقه لرنه يه لايق اولور بن آندن اشكارا صورام كه آهنى يا داود بوقات قات اولان حلقه دن نه دوزرسن وبو حلقه لرى
برى برى جمع ايليوب نه يپارسن (مثنوى) باز با خود كفت صبر اوليترست * صبر تا مقصود زوتر رهبرست) كيرو لقمان
كنديسنه ديدى صبر ايلمك اولى ركدر زيرا صبر مقصوده تيزلك رهبردركه صبر طالبى مقصودنه فورى واصل ايلر (مثنوى

چون نپرسى زودتر كشفت شود) مرغ صبر از جمله پران تررود) چونكم صورميه سن صبر قيله سن سكا تيزلك كشف اولور
صبر قوشى جمله دن زياده اوچوجيدر وطالبى مطلوبه على الفور واصل ايدر (مثنوى) ور بپرسى ديرتر حاصل شود *
سهل از بى صبريت مشكل شود) واكر سؤال ايليه سن مقصود بحرلك حاصل اولور سهل اولان شئ سنك بى صبر اولمكدن
مشكل اولور (مثنوى) چونكه لقمان تن بزد هم در زمان * شد تمام از صنعت داود آن) چونكم لقمان عليه السلام
حضرتلرى ايسم اولدى وسكوت قيلدى هم اول زمانده داود عليه السلام حضرتلرينك اول خلقه لر صنعتدن تمام
اولدى ونهايت بولدى (مثنوى) پس زره سازيد ودر پوشيد او * پيش لقمان كريم صبرخو) اول داود
عليه السلام اول خلقه لرى زره دوزدى وكريم صبر خو اولان لقمان عليه السلام اوكنده آنى كيدى (مثنوى)
كفت اين نيكو لباس است اى فتا * در مصاف وجنك دفع زخم را) پس لقمان عليه السلام حضرتلرينه
خطاب ايدوب ديدى اى فتى بوجبه مصافده وجنكده زخم تيغ وتيرى دفع ايلمكدن اوترى ايو لباسدر (مثنوى)
كفت لقمان صبر هم نيكو دميست * كه پناه ودافع هرجا غميست) لقمان عليه السلام حضرتلرى ديدى صبر
هم نيكو دم وبر صنعتدركه هر نه يرده بر غم وار ايسه اكا پناه وآنى دافعدر (مثنوى) صبر را باحق قرين كرد اى فلان
آخر والعصر را آكه بخوان) والعصر ان الانسان لفى خسر) عصر نبوت حقيچون ياخود ايكندى نمازى اوله وياخود
زمان حقيچون كه عجائب وغرايبى مشتملدر تحقيقا جنس انسان خسرانده در (الا الذين امنوا وعملوا الصالحات)
الا شونلر خسرانده دكلدركه وحدانيت حقه تصديق ايدوب عمل صالح اشلديلر (وتواصوا بالحق) دخى بر برينه
وصيت ايتديلر شول امر ثابتى كه اكا زوال اولميه واكا انكار اولنميه اعتقادا وعملا واول حق ثابت اولان امر توحيد الله
واتباع رسول الله كبى وبونلره بكرز (وتواصوا بالصبر) دخى بعضيسى بعضيسنه وصيت ايتديلر مطلق صبره ودخى
تواصى ايتديلر معاصيدن صبره ومشقت عباداته وياخود بليانه عطف الخاص على العام قيلمشلردر مبالغهٔ كمال
اعتنا ايچون معنى بيت اى فلان كمسه صبرى حقه قرين ايلدى حق تعالى پس اى كمسه آخر والعصرى برخوشجه اكه
اوقو وتأمل ايله تا صبرك فائدهٔ عظيمن بيله سن كه مخصوص بالذكر ايدوب حق اوزره عطف اولنديغندن مقبوليتى
منفهم اولور (مثنوى) صد هزاران كيميا حق آفريد * كيميايى همچو صبر آدم نديد) حق تعالى صد هزاران كيميا ياراتدى
صبر كبى بر كيميا آدم كورمدى پس صبر ديد كارى اكسير اعظم وكبريت احمردر (بقيهٔ حكايت نابينا وخواندن مصحف
مثنوى) مرد مهمان صبر كرد وناكهان) كشف كشتش حال مشكل در زمان) الحاصل مهمان صبر ايلدى وناكهان
مشكل اولان حال اول زمانده اكا كشف اولدى (مثنوى) نيمشب آواز قرآن را شنيد * جست از خواب آن عجائب را
بديد) نصف الليلده قرآن اوازنى ايشتدى خوابدن صچرادى اول عجائبى كوردى (مثنوى) كه ز مصحف كور
ميخواندى درست * كشت بى صبر واز وآن حال جست) كه اول مرد ضرير مصحف شريفدن درست اوقوردى
صبرسز اولدى وآندن اول حالى استدى وبونك حقيقتندن سؤال ايلدى (مثنوى) كفت آيا اى عجب با چشم كور *
چون همى خوانى همى بينى سطور) اول مرد مهمان اول نابينايه ديدى اى عجب آيا چشم كور ايله نيجه اوقورسن
وسطرلرى كوررسن آيا اى عجب معناسنه در تكرير لفظ ياء تأكيد ايچون اولور (مثنوى) آنچه مى خوانى
بران افتاده * دست را بر حرف آن بنهادهٔ) اول نسنه يى كه اوقورسن آنك اوزرينه دكمش سن اليني اول آنلرك
حرفى اوزره قومش سن (مثنوى) اصبعت در سير پيدا مى كند * كه نظر بر حرف دارى مستند سنك پرمقلرك سيرده
پيدا ايلركه نظرى حرف اوزره مستند طوترسن ديدى (مثنوى) كفت اى كشته ز جهل تن جدا * اين عجب مى دارى
از صنع خدا) مرد نابينا اول مهمانه ديدى اى تن جهالتندن جدا اولان كمسنه بونى صنع خدادن عجب مى طوترسن
حق تعالينك صنعتندن بو قدر نسنه خود مستعجب دكلدر (مثنوى) من ز حق درخواستم كاى مستعان *
بر قراءت من حريصم همچو جان) بن حق سبحانه وتعالى حضرتلرندن استدم بويله ديوكه اى مستعان قراءت عظيمى
بن قراءت ايلمك اوزره حريصم جانه حريص اولديغم كبى (مثنوى) نيستم حافظ مرا نورى بده * در دو ديده
وقت خواندن بى كره) بن حافظ قرآن دكلم كه بن قرآن اوقومغه مشتاقم وحافظ قرآن دكلم بنم ايكى
كوزيمه كره سز وعلتسز مصحف اوقومق وقتنده بر نور ويربى وقت حاجتده مصحف شريفك حروف وسطورنى
كورمك مرتبه سنه ايركورديدم (مثنوى) باز ده در ديده ام را آن زمان * كه بكيرم مصحف وخوانم عيان) اول زمان
اى مستعان بكا ايكى كوزمى كيرو ويركه بن مصحف شريفى طوتم وعيان اوقويم ديدم (مثنوى) آمد از حضرت ندا كاى
مرد كار * اى بهر رنجى بما اميدوار) حضرت حقدن ندا كلدى بويله ديوكه اى مرد كار اى هر بر رنجده بزه اميدوار اولان
دلفكار (مثنوى) حسن ظنست واميدى خوش ترا) كه ترا كويد بهردم برتر آ) سنك بزم جنابمزه حسن ظنك وبر خوش

امیدك واردركه سكا اول حسن ظن وخوش امید هردمده برتر كل دیوسویلرو ترقی قیل دیو نصیحت ایلر (مثنوی)
هرزمانكه قصد خواندن باشدت * بازمصحفها قراءت بایدت) هرزمانكه سكا قراءت اوقومغه قصد اوله یاخود
مصحفلردن قراءت كرك اوله (مثنوی) من دران دم وادهم چشم ترا * تافروخوانی معظم جوهرا) بن سكا اول دمده سنك
كوزیكی كیرو ویریرم تاكم معظم اوقویه سن معظم جوهری معظم جوهردن مراد حضرت قرآنك حروفلری اولوروجوهرا
جوهررانقد برنده درروزن ایچون تخفیف اولنمشدر (مثنوی) همچنان كردوهران كاهیكه من * واكشایم مصحف اندر
خواندن خدای تعالی انجلین ایلدی وهرشول وقتده كه بن مصحف شریفی اوقومغه كیرواچام (مثنوی) ان خبیریكه
نشدغافل زكار * ان كرامی پادشاه كردكار) اول برعلیم وخبیراولان پادشاهكه كاركرداردن غافل اولمدی اول كرامی
وكردكاری اولان پادشاه مرهوندر (مثنوی) بازبخشد بینشم ان شاه فرد * درزمان همچون چراغم شب نورد)
اول شاه فرد فی الحال بنم بینشمی چراغ شب نوردكبی كیرو باغشلر یعنی ظلمتی دوروجی وقرا كوانغی ازاله ایدیجی چراغ نیجه
قوللرینه بخش ایلرسه بكادخی كوزنورنی اویله بخش ایلر وبن دخی اول نورایله مصحف شریفی كوروروم وتلاوت
قیلوروم دیدی (مثنوی) زین سبب نبود ولی را اعتراض * هرچه بستاند فرستد اعتیاض) بوبیت شریفده ایكی وجه
جائزدر وجه اول اولدركه (الله یتولی الصالحین) ودخی (الله ولی المؤمنین) آیت كریمه سنك فحواسنجه ولی دن
مراد الله درو جه ثانی ولیدن مراد بشردن اولان ولیدر پس وجه اول اوزره معنی بودركه ولی مؤمنین ومتولی امور
صالحین اولان اللهه بوسببدن اعتراض اولمزیراهرنه شیئكه اول ولی حمید آله ویاخود نسخ قیله آندن خیرلوسن كتورر
وپاخود آنك مثلن عوض كوندرر وجه ثانی اوزره معنی بوسببدن ولی خدا اولان انسانه كاربردانه اعتراض ایلمك
لایق اولمازهرنه شیئ خدابنده سندن آله اعتیاض كوندررپس ولینك بوعوض وعطایه كمال یقینی اولدیغیچون سائر
ناس كبی اعتراض ایتمزلروعدم رضاجانبنه كتمزلر بلكه خدای متعالدن هرنه كیم كله آنی خیرلوبیلورلر وا كاراضی
وشاكر اولورلر دیمك اولور (مثنوی) كربسوزد باغت انكورت دهد * درمیان ماتمی سورت دهد) اكر اول
ولی مطلق سنك باغكی یاقرسه وبستانكی ییقرسه سكابی باغ ورزاوزوم ویرر برماتم ایچره سكا دوكون ویرر (مثنوی)
آن شل بی دست رادستی دهد * كان غمها رادل مستی دهد) اول شل بی دستهال ویردكم شیخ اقطع حضرتلرینه ویردی
وغملرمعدنی اولان كمسنه یه مسئلكه منسوب وصفاوذوقه مصحوب كوكل ویرر (مثنوی) لانسلم واعتراض ازما برفت
چون عوض می اید ازمفقود زفت ولهذا الانسلم واعتراض بزم جنسمز اولان ولیلردن كتدی چونكم مفقود اولان شیدن
بدل بزرك وعظیم عوض كله پس لانسلم واعتراض كم شده اولان شیئك مقابله سنده عوض وجزا كورمكدن ناشی اولور
مثنوی) چونكه بی آتش مرا كرمی رسد * راضیم كرا تش مارا كشد) چونكم بی آتش بكا كرمیت وحرارت یتشه
وكله راضیم اكر بنم صوری اولان آتشمی سوندوره ومنطفی قیله (مثنوی) بی چراغی چون دهدا وروشنی *
كرچراغت شد چه افغان می كنی) چونكم بر چراغسزاول خداروشنلك ویره اكر چراغك كیدره نه افغان ایلرسن
یعنی مقصود اولان شیئ هرنه ایسه چونكم بلاسبب حاصل اوله زوال سبب ایچون عرفا واولیاغم یمزلر (صفت بعض
اولیا كه راضی اند باحكام ودعاولابه نكنند كه این حكم رابكردان (مثنوی) بشنو اكنون قصهٔ آن رهروان *
كه ندارد اعتراضی درجهان) الان استماع ایله اول رهرولرك یعنی اصحاب سلوك اولان اولیانك قصه سنی كه آنلر بوجهانده
كارحقه براعتراض طوتمزلر انكیچونكه كارخدانك جمله سی حكمت اوزره اولدیغنی بیلورلر وحق بولنده اولان هرتلفك
عوض وخلفنه متیقن اولورلر پس اعراض وعدم تسلیمدن نجات بولورلرا كرسن دیرسككه اولیا بعضیسی خود دفع
قضا ایچون دعاقیلمشلر وحضرت حقدن كلن حكمك بعضیسنه تحمل ایده میوب ازاله ودفعی ایچون ساعی اولمشلر
بزدررزنم بوبله در (مثنوی) زاولیا اهل دعاخود دیكرند * كه همی دوزند وكاهی می درند) اولیادن خود اهل دعا
بردیكر طائفه درلر بونلر كاهی برتررلروكاه برشیئ دیكررلر یعنی بونلر مستجاب الدعوه برطائفهٔ علیه دركه كه دعاایله كونده
تصرف قیلورلر كاه برشیئ خیردعاایدوب بتوررلروكاهی بددعاایدوب بتوررلر بونلره مستجاب الدعوه دیرلر (مثنوی
قوم دیكرمی شناسم زاولیا * كه دهان شان بسته باشد ازدعا) اما اولیادن بونلردن غیری برطائفه دخی اكلدمكه آنلرك
اغزلری دعاایلمكدن باغلواولدی وآنلر حضرت حقه افعل لاتفعل دیمه دن نجاة بولدی (حكایه) سالكلردن
برینك مكركه احیانا كار خدایه عدم عرفانندن قلبنه كاورایمش كه نوایدی بوكار عسیر یسیر اولیدی وهرانسان
مقصودك بروجه آسان بولیدی زماننده مكر برساده دل ابله بی عمل وارایمش بوكمسه آنك حقنده درایمش كه وارایسه
اهل جهنم بومردبی كاردر وبرعابد وعمل كننده ونصیحت دهنده دخی وارایمش كه اول سالكك اكا خیلی
اعتقادی اولورآنك حقنده وارایسه فی زمانتا اهل جنت ومقبول حضرت بوعابددر درایمش حكمت اللهك

بوایكی كمسنه بركونده وفات ایلمشلر اول سالك بوایكی كمسنه یی اول كیجه واقعه ده كورمش ابله بی كاری جنت اعلاده
وعابد طاعت شعاری ناروبوارده مشاهده قیلمش پس واقعه سی ایچره حضرت حقدن بوسرك كشفنی سؤال ایدوب
دیمشكه الهی بوكارمعكوسك حقیقتنی بكا اعلام واظهار ایله كه نیچون اول ابله بی كار جنته كیردی ونه عمل ایله
عابد عبادت شعار جهنمه داخل اولدی كوش هوشنه حضرت حقدن بوندا وصدا كلمشكه ای سالك بیلكه بوابله
وساده دل اكرچه عابد وعاقل دكل ایدی لكن بزم كاریمزه اعتراض ایلمزوبوكار نیچون شویله اولدی وبوایش نیچه نه ایچون
بوكونه ظهوره كلدی دیوسویلمزایدی بوخصلت بنم قتمده مقبول اولدیغیچون آنی جنتمه قودم واول عابد اكرچه
مجاهد ایدی ولكن بزم كاریمزه احیانا كتخدالق ایدردی وعدم عرفاندن نفسنه خوش كلمینه بددعاونفسنه
خوش كلنه خیردعا ایدردی پس بوخوی بكا مبغوض اولدیغیچون ونفسندن ظهوره كلدیكیچون آنی جهنمه
ادخال ایلدم پس اول سالك اویانوب قلبنده اولان اعتراض خاطره سن كیدروب آندنصكره جانب حقدن
افاق وانفسده هرنه كلدیسه وهرنه كارظهور قیلدیسه ضرب الحبیب كالزبیب وكل شیئ من الحبیب حبیب دیوب
شاكر واالحمد لله علی كل حال دیمكله جناب حقی ذاكر اولدی (مثنوی) ازرضا كه هست رام ان كرام * جستن دفع قضا
شان شد حرام شول رضادنكه اول كرام وعظامه رام اولدی یعنی حاصل اولدی آنلره قضانك دفعنی طلب ایتمك حرام اولدی
وبونلرك لسان حالی بوبیتك مفهومنی قائل اولدیكه ابن فارض رضی الله عنه حضرتلری بیوررلر (بیت) لك الحكم
فی امری فماشئت فاصنع * فلم تك الافیك لاعنك رغبتی * وماحل بی من محنة فهی محبة * وقدسلمت من حل عقد
عزیمة * فتوحاتده دیركه حضرت حق بایزید حضرتلرینه دیدیكه یا بایزید ماتری ترید قال ارید ان لا ارید بوكلام
اول حضرتك قضایه كمال رضاسنه دلالت ایلر (م ی) درقضا ذوقی همی بینند خاص * كفرشان اید طلب كردن خلاص
زیرابوكروه قضای الهیده برنوع ذوق كوررلر كه خاصة آندن خلاص طلب ایتمك بونلره كفر كاور زیرا من لم یرض
بقضائی فلیطلب ربا سوائی بیوررلرا كرچه دعا مستلزم عدم رضاد كلدر ولكن بوقومك كمال فناسنه نسبت كویا كه
عدم رضایه مشابهت بولندیغیچون تلقاء نفسلرندن خلاص ایچون دعا ایتمك كفره برابر اولور مكركه دعا ایتمكده
رضای حق مشاهده ایده لر (مثنوی) حسن ظنی بردل ایشان كشود * كه نپوشند ازغمی جامهٔ كبود) حق تبارك
وتعالی بونلرك قلبنه برنوع حسن ظن آچدی وكمال یقینی فتح قیلدی كه بونلر ماتم وغمدن اوتری جامهٔ كبود كیمزلر
بلكه هرمحنتی نعمت وهرزحمتی رحمت بیلوب نعمتی نیجه شاكر اولورلرسه نقمته دخی اویله شكر قیلورلر (سؤال كردن
بهلول ان درویش را (مثنوی) كفت بهلول ان یكی درویش را * چونی ای درویش واقف كن مرا) بهلول اول
درویشه دیدی ای درویش نیجه سن بنی كندی حالكه واقف ایله (مثنوی) كفت چون باشد كسی كه جاودان *
برمراد اوشود كارجهان) اول درویش بهلوله دیدی ای بهلول بر كمسه نك حالی نیجه اولور كه ابدی جهانك كاری آنك
مرادی اوزره كیده وجریان ایده (مثنوی) سیل وجوها برمراد اورود * اختران زان سانكه خواهد ان شوند)
سیللر وجویلر آنك مرادی اوزره كیده لر اخترلر اول اسلوبدن كه اول كمسه استر اویله اولورلر (مثنوی) زندكی ومرك
سرهنكان او * برمراداوروانه كوبكو) زندهلك ومرك اول كمسه نك سرهنكلری اولوب آنك مرادی اوزره كوبكو
روانه اوله (مثنوی) هركجا خواهد فرستد تعزیت * هركجا خواهد ببخشد تهنیت) اول كمسه هرقنده استرسه
تعزیت كوندره وهرقنده استرسه تهنیت بخش ایلیه خلق اكاواروب مبارك اولسون دیو تعظیم ایده لر (مثنوی)
سالكان راه هم بركام او * ماندكان ازراه هم دردام او) سالكان راه خداهم آنك مرادی اوزره اوله راه خدادن
مانده اولنلر وكیرو قالنلرهم آنك دامنده اوله وقید حكمنده قاله (مثنوی) هیچ دندانی نخندد درجهان *
بی رضاوامران فرمان روان) هیچ جهان ایچره براغز كولمیه اول فرمان روان اولان كمسه نك امری ورضاسی اولمینجه
بهرحال اول فرمان روان ایلین كمسه نك امری ایله كولر هراغز كه بوجهانده كولر (مثنوی) كفت ای شه راست كفتی
همچنین * درفروسیمای تو پیداست این) بهلول اول درویشه دیدی ای شاه معنوی طوغری سویلدك هم بونك كبی
سنك باشكده وسیماكده بودیدكارك پیدا وظاهردر (مثنوی) این وصد چندینی ای صادق ولیك * شرح كن این را
بیان كن نیك نیك) بوسون وبوز بوقدرسن ای صادق ولیكن بوسوزی شرح ایله وبوسوزك حقیقتنی فتی ابو بیان ایله
یعنی (مثنوی) انچنانكه فاضل ومردفضول * چون بكوش اورسد آرد قبول) بهلول درویش صاحب كماله
دیدیكه ای خلیفهٔ خدای متعال بویوردیغك مقالك سرنی وحقیقتنی انجلین شرح وبیان ایله كه فاضل ومردفضول
یعنی عالم وجاهل وخواص وعوام غافل چونكم آنك هر برینك كوشنه ایریشه وقبول كتوره وعقل وفهمنی اكا یتوره
مثنوی) انچنانش شرح كن اندر كلام * كه ازان هم بهره یابد عقل عام) انجلین شرح ایله كلامده اولانی كه ای همام

اول شرح وبياندن عوام وخواص اولنلرك عقلى بهره بوله وهركس حصه سنى اله وبرنحواى (قد علم كل اناس مشربهم
اناس اول ينبوع حكمت ومعرفتدن مشربنى بيله ديدى (مثنوى) ناطق كامل چوخون باشى بود*
خوانش برهر كونهٔ آشى بود) ناطق كامل چونكم برخوان نثار ايديجى اولانك خوانى اوزره هركونه براش اولور
ناطق كامل شول كامل النطق اولان مرد كامل وفاضلدركه آنك كلام لذت انجامى انواع طعام علوم ومعانيى سماط
اكابر كرام كبى جمع قيله وجوامع الكلم اولان كلمات تامات اصناف بشارات والاف اسرار اشاراتى محتوى ومشتمل
اوله تا كم طبايع مختلفهٔ انسانى ومشارب متنوعهٔ عرفانى آنك كلمات سماط سماتندن حظ ونصيب اله وهركس طبعنه
مطابق ومشربنه موافق آندن اغتذا قيله ونشو ونما بوله نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر ناطق كامل يعنى معلم
فاضلكه خوان باش اوله يعنى يا مجلس علم ووعظده خوان نصيحت مشحونى خلقه نثار ايديجى وياخود سفرهٔ اوراق
كتب اوزره طعام كلام حكمت مقرونى يازيجى ودوزيجى اوله آنك خوانى وسماط نفايس مشحونى اوزره هركونه
آش اولور يعنى آنك تعبيرنده ويا تحريرنده هر علمدن برمقدار علم ومعرفت خوانى موجود اولوب (مثنوى) كه نماند هيچ
مهمان بى نوا * هركسى يابد غذاى خود جدا) كه آنك مجلسنه حاضر اولان مهمانلردن هيچ برمهمان وياخود
كتاب مطالعه قيلان انسانلردن هيچ برانسان بى نوا قالمز نصيبن الورهر بركسه كندى غداسن باشقه بولور مثلا
اهل تفسير آنك تفسير قيلمسندن واهل حديث اولمسندن ومتصوفه واهل سلوك كلمات مشايخ صوفيه يى سويلمسندن
وفقها واهل كلام تقرير مباحث كلاميه وتصوير مسائل شرعيه اولان الفاظ واقوالندن وعوام حكايات ضروب
امثالندن غدا بوله لر بو ترتيب اوزره بسط اولنان سماط معنوى كتاب مثنوى وبو شرح مولويدركه بساط مثنويده
وبو سماط معنويده هرنه كونه غدا استرسك حاضر ومهيا وهرنيجه اداونداد بلرايسك مؤدى ومستوفى اولمشدر
پس بو سماط موقنين اوزره بسط اولنان اغذيهٔ نفيسه واطعمهٔ لذيذه نك هر قنغيسندن طبعك حظ ايلرسه تناول قيل
واقتضاء واشتها ايلديكك قدر متعاطى اول كه حاضر حلوا ديدكارى بوندن كنايتدر (مثنوى) همچو قرآن كه بمعنى
هفت توست * خاص را وعام را مطعم دروست) مثلا حضرت قرآن كبى كه معنيده يدى قاتدر نته كم ابن مسعود
رضى الله عنه حضرتلرى بو حديث شريفى روايت بيوررلر قال عليه السلام انزل القرآن على سبعة احرف لكل آية
منها ظهر وبطن ولكل حد مطلع وقال ايضا ان للقرآن ظهرا وبطنا ولبطنه بطنا الى سبعة ابطن خواص وعوام ايچون
اول قرآنده محل طعام واردر خواص آنك اسرار عجيبه واشارات غريبه سندن ذوقلنور عوام آنك حكايات لطيفه
وامثال وعبارات واستعارات شريفه سندن لذت بولور كيمى وعد ووعيد وامر ونهى وقصص ومحكم ومتشابهاتنك
حلنه مشتغل اولمش وبونلردن غدا بولمش وكيمى دخى كشف حقايق ودقايق ظاهره وباطنه سنه سعى قيلمش
وكيمى ماهى واربحار اذكار معانى واسرارنه طالمش وكيمسى دخى مشاهدهٔ ابكار اسرارنده حيران وكيمسى دخى سيران
كلزار اشارات وبشاراتندن هائم وحيران قالمش محصل كلام هركس آندن استعدادى مقدارى حصه ونصيبن بولمش
پس ناطق كامل اولدركه كلامنى اسلوب قرآنى اوزره ترتيب ايليه كاه وعد وكاهى وعيد وكاه امر وكاهى نهى سويليه
كاه منشط وكاه محزن وكاهى مغث وكاه مسمن اوله تا كم عوام وخواص آنك كلمات جامعه سندن حظ ونصيب بوله
ديمك اولور (مثنوى) كفت اين بارى يقين شد پيش عام * كه جهان در امر يزدانست رام) اول درويش يعنى بهلول
دانايه جواب وير وب ديديكه بو معنا بارى آدم اوكنده يقين اولدى كه جميع جهان يزدانك امرنه رامدرر (مثنوى)
هيچ بركى در نيفتد از درخت * بى قضا وحكم ان سلطان بخت) هيچ بر برك اغاجدن آشغه دوشمز اول سلطان بختك
قضا وحكمى سز كما قال الله تعالى (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو ويعلم ما فى البر والبحر وما تسقط من ورقة
الا يعلمها) پس هرشيئ علمى احاطه قيلور وجمله سى آنك امريله اولور (مثنوى) از دهان لقمه نشد سوى كلو *
تا نكويد لقمه را حق كادخلوا) اغزدن بوغاز جانبنه لقمه كتمدى تا كه حق تعالى لقمه يه ادخلوا ديميه (مثنوى)
ميل ورغبت كان زمام آدميست * جنبش ان رام امر آن غنيست ميل ورغبت كه اول آدمينك زمام ولجامى كبيدركه
اول ميل ورغبت واسطه سيله هر انسان وجه حيوانى ديله ديكى جانبه چكر آنك جنبشى اول غنى اولان اللهك
امرنه مطيع ورامدر كما قال تعالى (ما من دابة الا هو آخذ بناصيتها ان ربى على صراط مستقيم (م ى) در زمينها
وآسمانها ذره * پر نجنباند نكردد پره) سماوات وارضينده برذره قنات قملدا تمزود نمز واوچوجى اولمز (مثنوى
جز بفرمان قديم ونافذش) شرح نتوان كرد جلدى نيست خوش الا آنك قديم ونافذ اولان فرمانيله كما قال الله تعالى
اولم يروا الى الطير فوقهم صافات ويقبضن ما يمسكهن الا الرحمن انه بكل شيئ بصير) مر تفسيره فى اواخر الجلد الثانى
فى بيان عذر كفتن فقير حق تعالينك جميع اشيايه اولان تصرفنى كمسه شرح ايتمكه قادر اوله مز پس آنك شرحنه اولان

قوت وابرام خوش دكلدر (مثنوى) كه شمرد برك درختان را تمام * بى نهايت كى شود در نطق رام) كيم صيار اغاجلرك
اوراقنى بالتمام بى نهايت وبى غايت نطقه چقن رام اولور ومتناهى اولان شى لا يتناهى اولنى نوجهله احصا قيلور
(م ى) اين قدر بشنو كه چون كلى كار * مى نكردد جز بامر كردكار) نهايت بو قدر ايشت كه چونكم كارك كليسى
قل كل من عند الله) فحواسنجه (وقل الله خالق كل شيئ) آيتين كريمه نينك مقتضاسنجه اولمز الا امر كردكار اولور
وهرشيئ آنك ارادتيله ظهوره كلور (مثنوى) چون قضاى حق رضاى بنده شد * حكم اورا بندهٔ خواهنده شد)
فاذا كان كذلك چونكم حق تعالينك قضاسى هرنه ايسه بنده نك رضاسى اوله وآنك حكمنده وفعلنده صفا بوله
آنك حكمى هرنه ايسه استيجى بنده اولور (مثنوى) بى تكلف نى پى مزد وثواب * بلكه طبع او چنين شد مستطاب)
بى تكلف وبى غرض مزد وثوابدن اوترى دكل بلكه بنده نك طبعى وخويى بونك كبى خوب ومستطاب اولدى
ومولاسنك حكم وارادتنى بلا عوض ولا غرض طلب قيلدى (مثنوى) زندكى خود نخواهد بهر خود * نى پى ذوق
حيات مستلذ) اول عبد خالص زنده لكنى كندى نفسى ايچون استمز ومستلذ اولان حياتنك ذوقيچون دخى استمز
مثنوى) هركجا امر قدم را مسلكيست * زندكى ومردكى پيشش يكيست) زيرا هر قنغى بنده يه كه امر قديم وحكم
حكيم ايچون بر مسلك واردر اولمكلك ودير لمكلك آنك اوكنده بردر چونكم موت وحيات آنك قتنده برابردر نيچون
اولمكلكه رغبت ايتمزد يرسك الجواب (مثنوى) بهر يزدان مى زيد نى بهر كنج * بهر يزدان مى مرد نه از خوف رنج)
يزدان ايچون دير بلور وانكيچون آكل وشارب اولور كنج ايچون دكل كذلك يزدان ايچون اولور رنج خوفندن دكل نته كم
سائرناسك حالى بويله در محصل بوكونه بندهٔ كاملك نسك وصلوتى وحيات ومماتى بلكه جميع حالاتى الله ايچون اولور
نته كم خالق زمين وآسمان سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم حقنده (قل ان صلوتى ونسكى ومحياى ومماتى لله رب العالمين)
بيوردى وحديث قدسيسنده احباسى حقنده حضرت داود عليه السلام خطابا بيورديكه (يا داود لولا انى احفظ
ارواح احبائى فى ابدانهم لخرجت من اجسادهم شوقا الى لقائى بو طائفهٔ عليه نك موت وحياتى قتلرنده برابر اولديغنه
وهر برى براى حق تعيش قيلديغنه بو بيت دخى دلالت ايدركه شيخ ابو طاهر حضرتلرى سويلدى (بيت) فان قلت
مت مت سمعا وطاعة * وقلت لداعى الموت اهلا ومرحبا) وبونى ديوب جاننى حضرت حقه تسليم ايلدى (مثنوى
هست ايمانش براى خواست او) نى براى جنت واشجار وجو اول عبد كاملك طاعات وايمانى اولدى مولاسنك ارادت
ورضاسيچون براى اشجار وانهار جنت ايچون دكل (مثنوى) ترك كفرش هم براى حق بود * نى زبيم آنكه
در آتش رود كذلك ترك كفر وعصيانى دخى هم براى حق اولور اول خوفندن دكل كه آتش جهنمه كيدر وبلاده قالور نته كم
رابعهٔ عدويه رضى الله عنها قسم ايدوب ديدى (الهى بعزتك وجلالك ما عبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فى جنتك بل
لوجهك) بونلرك ترك كفر وعدم عصيانى خوفا ورجاء اولمديغنه بو حديث شريف دخى دلالت ايدركه حضرت نبى
عليه السلام صهيب حقنده (نعم الرجل صهيب لو لم يخف الله لم يعصه) بيورديلر شيخ ابو طالب مكى رحمة الله عليه قوت
القلوبده ابو حازم مدنيدن نقل ايدرلر روى عن ابى حازم هذا القول يقول انى لاستحى من ربى ان اعبده خوفا من العذاب
فاكون مثل عبد السوء ان لم يخف لم يعمل واستحى ان اعبده لاجل الجنة فاكون كالاجير السوء ان لم يعط اجر عمله لم يعمل
ولكن اعبده محبة له كما قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يكون احدكم كالعبد السوء ان خاف عمل ولا كالاجير ان لم يعط الاجر
لم يعمل وحضرت داود عليه السلامه حق تعالى وحى ايدوب بيورديكه يا داود ان اود الاوداء الى من عبدنى بغير نوال
لكن ليعطى الربوبية حقها وابو طالب حضرتلرى ديركه بكا على بن موفق خبر ويروب ديديكه بر كون منامده كوردمكه
جنته داخل اولدم واطرافه نظر قيلدم كوردمكه بر قاج كمسه ارائك جنت اوزره اوتورمشلر موائد وفوا كه جنتدن
حظ الورلر وحور وغلمان بونلره خدمت قيلورلر وبونلر آنلره نظر ايدوب متنعم ومتلذذ اولورلر پس بو مرتبه دن
ايلرو كتدم وعرش اعلا وحظيرهٔ قدسه يتدم وسرادق انسه نظر ايتدم ايكى كمسه كوردمكه نظرلرنى مشاهدهٔ لقاى حقه
طوتمشلر ونعم جنتى وراى ظهرلرينه آتمشلر فقلت لرضوان من هذان قال هذا معروف الكرخى وهذا ابو يزيد البسطامى
وهما عبدان خالصان عبد الله لا خوفا من ناره ولا شوقا الى جنته بل حباله حق تعالى بونلره كندى جمالنه كمالنه نظر
ايلمكى عطا بيوردى ديدى واول جنتدن متلذذ اولنلردن سؤال ايلدم آنلرك برى بشر بن حارث وبرى احمد بن حنبل
وبرى شقيق بلخى درديو جواب ويردى مولانا جامى رحمة الله عليه عمر بن الفارض رضى الله عنه حضرتلرينك
منقبه سنده شيخ برهان الدين ابراهيم قدس الله سره العزيز حضرتلرندن نقل ايدرلر كفت بنزد ابن فارض آمدم ووى
محتضر بود كفتم السلام عليك كفت وعليك السلام يا ابراهيم بنشين وبشارت باد ترا كه توازاولياى خدايى كفتم
يا سيدى ميدانمكه اين بشارت از حضرت حقست وليكن مى خواهم قلب من مطمئن شود كفت از خداى تعالى خواستم

که جماعتی از اولیاء الله دروقت انتقال من حاضر شود وتو حاضر شدی پس لابد تو ازیشان باشی بعد ازان مشاهده
کردم که بهشت بروی ممثل وعیان شد چون بان نظر کرد آه کفت ودیکر بست ورنك وی متغیر شد واین بیتها را خواندن
کرفت (بیت) ان کان منزلتی فی الحب عندکم) ماقد رأیت فقد ضیعت ایامی) امنیة ظفرت روحی بها زمنا (والیوم احسبها
اضغاث احلامی) من کفتم یا سیدی این مقام بغایت برترست کفت ای ابراهیم رابعهٔ عدویه که زنی بود کفت الهی وعزتك
ما عبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فی جنتك بل لوجهك الکریم ومحبة فیك واین مقام نه آن مقامست بعد ازان خندان
وکشاده روی شد وبحق پیوست دانستم که مرادوی حاصل شد (مثنوی) این چنین آمد زاصل آن خوی او * نی ریاضت
نه بجست وجوی او) اول بندهٔ کاملك خویی اصلندن بویله کلدی ریاضتله وآنك جست وجوییله دکل بلکه
بو خوی اوزرینه مطبوع ومجبول اولدی نته کم (فطرة الله التی فطر الناس علیها لا تبدیل لخلق الله) بیوردی (مثنوی)
انکهان خندد که اوبیند رضا * همچو حلوایی شکر او را قضا) اول عبد کامل اول زمان کولر که رضا کوره یعنی
مولاسنك رضاسنی کوره شکردن اولان حلوا کبیدرا کا قضا وبلا (م ی) بندهٔ کش خوی وخلقت این بود * نی جهان
برامر وفرمانش رود) بر بنده نکه خوی وخلقی بو اوله نته کم ذکر اولندی جهان آنك امر وفرمانی اوزره کیتمزمی یعنی
جمیع عالم آنك امر وفرمانی اوزره کیدر بحکم من کان لله کان الله له زیرا بو عبد کامل بالکلیه الله ایچون اولدی پس
حضرت حق دخی بالکلیه آنك ایچون اولدی وآنی کندی یه خلیفه قیلور وآنك واسطه سیله عالمه مفیض ومتجلی
اولور کما قال القیصری فی شرح الفصوص انما یتجلی الحق لمرآة قلب هذا الکامل فتنعکس الانوار من قلبه الی العلم فیکون
محفوظا بوجوده وتصرفه فی العوالم العلویة والسفلیة فلا یخرج من الباطن الی الظاهر معنی من المعانی الا بحکمه
ولا یدخل من الظاهر فی الباطن شیء الا بامره وان کان یجهله عند غلبة البشریة (مثنوی) پس چرا لابه کند او یا دعا *
که بکردان ای خداوند این قضا) پس بو صفتله موصوف اولان عبد کامل نیچون لابه وتضرع ایلر دعا ایله که دوندرای
خداوند بو قضایی دیو یعنی عبد کامل بو کونه دعا ایلمز (مثنوی) مرك او ومرك فرزندان او * بهر حق پیش
چو حلوا در کاو) زیرا اول مرد کاملك اولمی وآنك اولادنك اولمی حق رضاسیچون آنك اوکنده بوغازده حلوا کبیدر
(مثنوی) نزع فرزندان بر آن باوفا * چون قطایف پیش شیخ بی نوا) نزع فرزندان یعنی موت اولاد اول باوفا اولان
کاملك قتنده شیخ بی نوانك قتنده قطائف کبیدر یعنی پیر بی نوانك قتنده قطائف دید کاری طعام نیجه لطیف
ولذیذ ایسه اکا دخی موت اولاد اویله لذیذ ولطیفدر (مثنوی) پس چرا کوید دعا الا مکر * در دعا بیند رضای دادکر) عبد
کامل اولدر که کندی اغراض نفسانیه ومقتضای جسمانیه سندن فانی اولوب حقله باقی اوله ومن کل الوجوه حضرت
حقك عالمده اولان تصرف وحکمنه راضی اولوب قهر ولطفی یکسان بیله وطبعا وقلبا تسلیم اوله وترك اغراض قیله پس
بو مرتبه یه واصل اولان بندهٔ کامل نیچون بر شیئك حصولی ایچون ویا خود دفعی ایچون دعا ایلر الا مکر که دعا ایلمکده
دادکر اولان مولانك رضاسن کوره یعنی عبد کامل دعایی وسکوتی مطلقا مولاسنك رضاسیچون ایدر مقتضای
نفسی ایچون دکل اکر تسلیم اقتضا ایلرسه سکوت قیلور واکر دعا ورجا اقتضا ایدرسه (ادعونی استجب لکم) امرینه
امتثالا دعا ایلر وراجی اولور نته کم حضرت ایوب علیه السلام کوردیکه مولاسنك رضاسی بلایه صبر قیلمق وساکت
اولمقدر پس نیچه سنه صبر قیلدی وساکت اولدی بعده رضای حق دعا وتضرعده کوروب (رب انی مسنی الضر وانت
ارحم الراحمین) دیو دعا وتضرع قیلدی بو محلده دعا وتضرع قیلمامق مذموم وقبیحدر کما قال ابن الفارض رضی الله عنه
بیت) ویحسن اظهار التجلد للعدی * ویقبح غیر العجز عند الاحبة) نته کم ترك صبری وتضرع ونیازی ذکر ایلدك
(مثنوی) آن شفاعت وآن دعا نه از رحم خود * می کند آن بندهٔ صاحب رشد) اول شفاعت واول دعایی کندی رحم
طبیعتندن ایلمز اول بندهٔ صاحب رشد (مثنوی) رحم خود را او همان دم سوخته است * که چراغ عشق حق
افروخته است) کندی رحم نفسانیسنی اول بندهٔ کامل هم اول دم یاقمشدر که چراغ عشق حقی درونده افروخته قیلمشدر
مثنوی) دوزخ اوصاف او عشقست واو * سوخت مر اوصاف خود را مو بمو) آنك وصفلرینك دوزخ سوزانی
عشق حقدر واول کندی اوصافنی مو بمو یاقدی یعنی اول بندهٔ کاملك اوصاف دوزخ سوزانی عشق حقدر واول
کندی اوصافنی یاقدی مو بمو یعنی جمله اوصاف نفسانیه سنی ازاله قیلدی جمیعا (مثنوی) هر طروقی این فروقی
کی شناخت * جز دقوقی تا درین دولت بتاخت) طروق طارقك جمعیدر طارق شبروه دیرلر یعنی هر کیجه کیدیجی
وظلمت عالم طبیعتده سیر ایدیجی بو فروق باشروقی نجن ادراك وفهم ایلر دقوقی مشرب اولاندن غیری که بو دولته دك
اول چاپدی وبو کروه پر شکوهه کندویی واصل ایتدی نته کم حکایه بیوررلر (قصهٔ دقوقی وکراماتش (مثنوی) آن دقوقی
داشت خوش دیباجهٔ * عاشق وصاحب کرامت خواجهٔ) اول دقوقی بر خوش دیباجه طوتردی یعنی بدایت حالی

وابتدای سلوکی خوش ایدی عاشق صاحب کرامت بر خواجه ایدی (مثنوی) بر زمین می شد چو مه بر آسمان *
شبروانرا کشته زو روشن روان) زمین اوزره کیدردی ماه آسمان اوزره کتدیکی کبی ونورن عالمه نثار ایتدیکی کبی
شبرو اولنلره وظلمت جسمانیه ده سیر وسفر قیلنلره اول دقوقی حضرتلری روشن جان اولمش ایدی (مثنوی) در مقامی
مسکنی کم ساختی * کم دو روز اندر دهی انداختی) بر مقامده از بر مسکن دوزردی ایکی کون بر کویده اقامتی از اتاردی
اقامت را کم انداختی تقدیرنده در (مثنوی) کفت در یك خانه کر باشی دو روز) عشق آن مسکن کند در من فروز) وعذر
ایدوب دیدیکه اکر بر خانه ده ایکی کون اولم اول مسکنك عشقی بنده شعله لنور وبکا غلبه قیلور قال الشیخ السهروردی
فی العوارف ومن جملة المقاصد فی السفر قطع المألوفات والانسلاخ من رکون النفس الی مقام معلوم فمن صبر عن تلك
المألوفات محتسبا عند الله اجرا فقد حاز فضلا عظیما (مثنوی) غرة المسکن احاذره انا * انقلی یا نفس سافر للغنا)
غرة مصدردر مضافدر مسکنه ومنصوبدر احاذرنك مفعولی اولمغله وضمیر غرة المسکنه راجعدر اکرچه غرة مؤنثدر
اما تأنیثی حقیقی دکلدر غرور معناسنه مؤول اولمق اعتباری ایله جائزدر تقدیر کلام احاذر انا من غرة المسکن دیمکدر
یعنی بن حذر ایدرین مسکن ومکانه مغرور اولمقدن انقلی نقل ایله یا نفس ای نفس سافر سفر ایله للغنا غنا ایچون (سافروا
تصحوا وتغنموا حدیث شریفنك مقتضاسنجه مراد غنای قلبدر کما قال علیه الصلوة والسلام لیس الغنی عن کثرة العرض
ولکن الغنی غنی النفس رواه احمد والترمذی وابن ماجه عن ابی هریرة رضی الله عنه (م ی) لا اعود خلق قلبی بالمکان *
کی یکون خالصا بالامتحان) لا اعود معتاد وخوکر قیلمزم خلق قلبی قلبمك خوینی بالمکان مکانه اعود تعوید ندر
عادت ایتمکه واعتیاد قیلمغه دیرلر کی یکون حتی اوله خالصا بالامتحان امتحانله خالص ومخلص اوله اول دقوقی
کندی یه دیدی (مثنوی) روز اندر سیر بد شب در نماز * چشم اندر شاه باز او همچو باز) اول دقوقی کوندز سیر وسفرده
وکیجه نماز ونیازده ایدی آنك کوزی شاهك آیات واسرارنه اچق واول باز کبی عالی پرواز ایدی (مثنوی)
منقطع از خلق نی از بد خویی * منفرد از مرد وزن نی از دویی) خلق عالمدن منقطع ومتبتل ایدی ولکن بد خو بلقدن
دکل زیرا بد خو بلقدن منقطع اولوب الفت قیلمین کمسه ده خیر یوقدر کما قال علیه السلام المؤمن یألف ویؤلف
ولا خیر فیمن لا یألف ولا یؤلف رواه الضیاء عن جابر وخلقدن منفرد ایدی ولکن ایکیلکدن دکل یعنی خلقی حقدن غیری
ایروکوروب ایکیلکده قالدیغی جهتدن دکل بلکه ظاهر عالمندن وصور اشیادن قطع علاقه ایدوب حضرت حقله
کمال انسیتندن منفرد ومنقطع اولمش ایدی (م ی) مشفقی بر خلق نافع همچو آب * خوش شفیعی ودعااش مستجاب)
والا خلق عالم اوزره بر مشفق وآب کبی نافع ایدی خوش بر شفیع ودعاسی مستجاب ایدی (مثنوی) نیك وبد را مهربان
ومستقر * بهتر از مادر شهی تر از پدر) نیك وبده مهربان ایدی ومحل قرار ایدی مکان ایوبه وکوتویه نیجه مستقر اولور ایسه
اولدخی مخلوق خدایه اویله ملجاء ومقر ایدی ناسه مادردن بهتر وپدردن شهی تر ایدی که علماء باللهك شانی بودر کما قال
یحیی بن معاذ العلماء ارحم بالمؤمنین من آبائهم وامهاتهم (مثنوی) کفت پیغمبر شمارا ای مهان * چون پدر هستم شفیق
ومهربان) عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام انما انا لکم بمنزلة الوالد لولده وقال علیه السلام انا اولی
بالمؤمنین من انفسهم رواه ابو هریرة رضی الله عنه وقال الله تعالی فی هذا المضمون النبی اولی بالمؤمنین من
انفسهم وازواجه امهاتهم پس اول حضرتك ازواجی بزم امهاتمز اولیجق اول حضرت بزم بابامز اولور وپدر ومادرمزدن
بزه اشفق ونفسلرمزدن بزه اولی واحقدر کذلك وارث نبی اولان شیخ دخی بویله در (م ی) زان سبب که جمله اجزای منید)
جزو را از کل چرا بر می کشید) اول سببدن سزه شفیق ومهربانم که جمله کز بنم اجزام سکز جزوی کلدن نیچون قوپرسکز
یعنی سز که ای ناس جزو منزله سنده سز وبن هر وقتده اولان وارثلرم کل مرتبه سنده یم پس کند یکزی ای
اجزا منزله سنده اولنلر کلدن نیچون ایراق ایدرسز وآنك صحبت وارادتندن توجهله مفارقت جانبنه کیدرسز
(مثنوی) جزو از کل قطع شد بی کار شد * عضو از تن قطع شد مردار شد) جزو کلدن قطع اوله بیکار اولور عضو که تندن
قطع اوله مردار اولور یعنی جزو کل منزله سنده اولان کمسه نك صحبت وخدمتندن منقطع اولسه وتفرد قیلسه بیکار
ومردار اولور روا کر اول زمانده اولورسه میتت جاهلیت اوزره خبیث وناپاك اولور (مثنوی) تا نپیوندد بکل بار دکر
مرده باشد نبودش از جان خبر) تا کم بر کره دخی کله متصل اولمیه مرده اولور آنك جاندن خبری اولمز یعنی تا کم
مفارقتندن توبه قیلمیه واول کل مرتبه سنده اولان کامله متصل اولمیه مرده اولور وا کا جاندن وحیات جاودانندن
خبر اولمز (مثنوی) ور بجنبد نیست آنرا خود سند) عضو نو بریده هم جنبش کند واکر اول کل مرتبه سنده اولان
کاملك خدمتندن منقطع ومهجور اولان جزوی بر مقتضای شریعت وطریقت حرکت ایلرسه ده اکا خود سند
واعتماد یوقدر زیرا یکی کسلمش عضو دخی هم جنبش وحرکت ایلر وفی المثل بر شجردن بر شاخ تازه منقطع اولسه

نیجه مدت تر وتازه قالورلکن اول تازه لکه اعتماد اولمز وبعضی اولمین شاخك تازه لکی باقی قالماز (مثنوی) جزواز کل
کر برد یکسو رود * این نه آن کاست کو ناقص شود) بین العلماء معروف اولان جزو معهود اولان کلدن اکر منقطع اولسه
بر جانبه کیدر وکل بلا جزو ناقص قالور بو محلده مقصود اولان کل اول دکلدر که اول جزولك انقطاع ومفارقتیله ناقص اوله
مثنوی) قطع ووصل او نباید در مقال * خبر ناقص کفته شد بهر مثال) اول کل مرتبه سنده اولان کاملك قطع ووصلی
مقاله کلمز ومتعارف اولان جزو وکلك اتصالی وانفصالنه طابق النعل بالنعل مماثل اولمز بلکه بو مقال بر خبر ناقصدرکه
مجرد مثالدن اوتری دینلمش اولدی پس مثال الشئ مثل ذلك الشئ اولمازنه کم زید کالاسد دیسك زید صورتا ومعنی
اسد کبی اولمسی لازم کلمز پس بو معنایی تأیید ایچون امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه حضرتلرینه اسد الله دینلمسی
ایراد ایدوب بعده قصهٔ دقوقی یه ینه شروع ایدوب بیوررلر باز کشتن بقصهٔ دقوقی (م ی) مر علی را در مثالی شیر خواند
شیر مثل او نباشد کرچه راند) تحقیقا علی رضی الله عنه حضرتلرینه حضرت نبی علیه السلام بر مثالده اسد الله
اوقودی شیر اول حضرتك مثلی اولمازا کرچه پیغمبر علیه السلام حضرتلری بو مثالی سوردی وا کا اطلاق قیلدی
مثنوی) از مثال ومثل وفرق آن بران * جانب قصهٔ دقوقی ای جوان) مثالدن ومثلدن وبو ایکیسنك ما بیننی فرق
قیلمقدن دقوقینك قصه سی جانبنه سورای یکت ودقوقی نه کسه در آنك قصه سن ایشت ومرتبه سنی ادراك
واذعان ایت (مثنوی) آنکه در فتوی امام خلق بود * کوی تقوی از فرشته می ربود) دقوقی اول کسه ایدیکه فتواده
امام خلق ایدی وتقوی طوبن ملائکه دن قاپمشدی یعنی شرعا جائز اولنی بیلمکده امام اکا نام اولمش وشبهات
وما سوادن پرهیز قیلمقده ملائکه دن سبقت قیلمش ایدی (مثنوی) آنکه آندر سیر مه را مات کرد * هم ز دینداری اودین
رشك خورد) اول کسه ایدیکه سیر وسلوکده ماهی مات ایلدیکه آنك سیر جسمانی وبونك هم جسمانی وهم روحانیدر
ثانیا اول بعد الکمال ناقص اولور وبو دائما زیاده وکامل اولور وهر دم ترقی قیلور بر مرتبه دینداراید یکه هم آنك
دیندارلغندن دین غبطه یردی وا کا تحسین وآفرین دیردی (مثنوی) با چنان تقوی واوراد وقیام * طالب خاصان
حق بودی مدام) آنك کبی تقوی ایله واوراد ایله وقیام ایله اول همان طالب خاصان حق اولوردی مدام یعنی بو مرتبه
عالی مقام صاحبی ایکن بولدیغنه قناعت قیلمز وطلب خاصان خدادن فارغ اولمزدی (مثنوی) در سفر معظم مرادش
آن بدی * که دمی بر بندهٔ خاصی زدی) سفرده آنك معظم مرادی واجل مقصود فؤادی بو ایدی که بر دم بر بندهٔ خاصه
کندوبی اوریدی وآنك صحبتنده طوریدی (مثنوی) این همی کفتی چو می رفتی براه * کن قرین خاصکانم ای اله)
بونی دیردی چونکم یوله کیدردی قرین ایله بنی خاص قوللریکه ای اله (مثنوی) یارب انهار اکه بشناسد دلم
بنده وبسته میان ومجملم) یاربی اول بنده لریکه بیلور وفهم قیلور بنم قلبم بن آنلره بنده ومیان بسته یم وجمیل ایدیجی
وایلك سمتنه کیدیجی یم (مثنوی) وانکه نشناسم تو ای یزدان جان * بر من محجوبشان کن مهربان) اما اولیای
تحت قبابی لا یعرفهم غیری کلامنك مصداقنجه آنلری که بیلمزم وا کلمزم سن ای یزدان جان بن محجوبه آنلری
مهربان ایله (مثنوی) حضرتش کفتی که ای صدر مهین * این چه عشقست وچه استسقاست این) حضرت حق
جل شانه اول دقوقی یه دید یکه ای مهلك واولولك صدرو بدری بونه عشقدر ونه استسقادر بو کاریان اولمزسن
وقناعت قیلمزسن (مثنوی) مهر من داری چه می جویی دکر * چون خدا با تست چون جویی بشر) بنم مهر ومحبتم
طوترسن غیری نه دیلرسن چونکم خدا سنکله در بشری نه طلب ایلرسن (مثنوی) او بکفتی یارب ای دانای راز *
تو کشودی در دلم راه نیاز) اول دید یکه یارب وای دانای راز کوکلمه نیاز یولنی سن اچدك (مثنوی) در میان بحرا کر
بنشسته ام * طمع در آب سبو هم بسته ام) اکرچه میان بحارا سرارده اوتورمشم آب سبویه طمع باغلامشم یعنی
اکرچه کامل اولدم وعشق ووصلت مرتبه سن بولدم ولکن هر سرده بر کونه سر وهر برده بردرلو بروار در هر انسانده
بر کونه شانله متجلی وبر نوع اوصافله متجلی سن ولهذا ریان اولمدم وقناعت قیلمدم تا آنك مرتبه سنه مالك اولم وآنك
ذوق ولذتی کبی لذت بولم (مثنوی) همچو داودم نود نعجه مراست) طمع در نعجهٔ حریفم هم بخاست سورهٔ صادده اولان
آیت کریمه یه اشارتدر حضرت داودك حکایه سنه تلمیح بیوررلر اهل تفسیرك بعضیسی بو منوال اوزره ایراد ایلمشلر که
حضرت داود علیه السلامك اوریانك خاتوننه میلی واقع اولوب اوریایی غزایه ارسال ایلیوب اوریا غزاده مقتول اولوب
حضرت داود اول خاتونی تزوج ایدوب حضرت سلیمان علیه السلام آندن طوغدی وحضرت داود اوقاتنی تقسیم
ایلمش ایدی بر کون نصیحت وبر کون حکومت وبر کون کندی مهماتنه اشتغال ایدردی پس عبادت
کوننده حضورنه کمسه داخل اولمزدی وبو ایلر براحدی قومزلردی بر کون حق تعالی حضرتلری جبرائیل
ومیکائیل علیهما السلامی نیجه ملائکه ایله انسان شکلنده ارسال ایلیوب ناکاه محرابدن بری ایچرو کیردیلر

حضرت داود علیه السلام بونلردن خوف ایدوب دهشت عارض اولدی بونلر دیدیلر که قورقمه بز ایکی کروهز بری
برعزه خصمز بعضمز بعضیمزه ظلم ایلدی پس حکم ایله بزم ما بینمزده عدالتله وحکومتده جور ایتمه دیدیلر وداود علیه
السلام حضرتلری دیدیکه سویلیك دعوا کزی کوره یم (ان هذا) تحقیقا شو کمسه (اخی) بنم قرنداشمدر دینده
وصحبتده (له تسع وتسعون نعجة ولی نعجة) آنك طقسان طقوز قیونی واردر (ولی) وبنم ایچون وارد را (نعجة واحدة) بر دیشی
قیون نعجه دیشی قیونه دیرلر بوراده زندن کنایه در (فقال اکفلنیها) پس بکا دیدیکه اول نعجه یی بکا تملیك ایله
وبن اکا کفیل اولم تحت یدمده اولنلره کفیل اولدیغم کبی ویاخود آنی بکا کفیل قیل یعنی نصیب قیل دیمك اوله (وعزنی
فی الخطاب) وبکا غلبه ایلدی مخاطبه ده اویله که آنك ردنه قادر اوله مدم (قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك الی نعاجه)
حضرت داود علیه السلام دیدی اکر حال بو منوال اوزره ایسه والله حقیچون تحقیقا سکا ظلم ایلدی سنك نعجه کی کندی
نعجه سنه اضافت ایتمکله سؤال مصدردر مفعولنه مضافدر والی ایله مفعول آخره تعدیه سی اضافت معناسنی
متضمن اولدیغندندر اوتریدر کانه قیل باضافة نعجتك الی نعاجه (وان کثیرا من الخلطاء) تحقیقا شرکادن چوق کمسه لرکه
مالّلرنی بربرینه مخلوط قیلدیلردی (لیبغی بعضهم علی بعض) تعدی وتجاوز ایدر بعضی بعضیسی اوزرینه وحقدن
ارتق طلب ایلر (الا الذین امنوا وعملوا الصالحات) الا آنلر بغی وعدوان ایتمزلر که ایمان کتوروب عمل صالح
اشلیه لر (وقلیل ما هم) وحال بوکه بونلر قلیلدرهم مبتدا وقلیل مقدم خبر وما زایدر ابهام ایچون (وظن داود انما فتناه
ظن بوراده مستعاردر علم استدلالیدن بینهما مشابهت اولدیغندن اوتری ای علم بما جری فی مجلس الحکومة
یعنی داود علیه السلام بیلدی اول حکومتده اولان ماجرا یکه تحقیقا بز آنی ابتلا وامتحان ایلدك ذنبی سببیله
فاستغفر ربه) پس ربیسندن مغفرت طلب ایلدی (وخر راکعا واناب) وجهی اوزره ساقط اولدی ساجد اولدیغی حالده
سجوده رکوع شبیه اولمسی سجود مبدأ اولدیغندن اوتریدر وانابت ورجوع ایلدی اللهه توبه ایتمکله حتی سجده ده
قرق کون قالوب کوزینك یاشندن اوت بتدی دیدیلر معنیٔ بیت دقوقی دید یکه بن مرتبهٔ عشق حقده داود علیه السلام
کبی یم طقسان طقوز قیونم وار ایکن طمع یار ایتمك نعجه سنه دخی وار یعنی اکرچه مرتبهٔ عشقده طقسان طقوز مرتبه یه
واصل اولمشم یار انمده بر مرتبه اولسه که بنده اولمسه اکا طمع ایدرم که اول دخی بنده اوله (بیت) شربنا الحب کأسا
بعد کأس * ولا نفد الشراب ولا رویت (مثنوی) حرص آندر عشق تو فخرست وجاه * حرص آندر غیر تو ننك وتباه)
الهی سنك عشقکده اولان حرص وآز فخر وجاهدر وسنك محبت وطاعتکدن غیریده اولان حرص عیب وتباهدر
مثنوی) شهوت وحرص نران پیشی بود * وآن حیزان ننك وبدکیشی بود) ارلرك اشتها وحرصی او که منسوب اولور
حیزلرك لایق عیب وبدکیشلك اولور یعنی رجالك عشق ومحبتی حق جانبنه وروحانیت طرفنه اولورکه اول پیش ایله
تعبیر اولور وحیز ومخنثلرك حرص وشهوتی ننك وبدکیشلك اولورکه مرتبهٔ سفلی یه وعالم طبیعت وحظ نفسانی یه کمال محبت
وانهماکدن کنایه قیلور (مثنوی) حرص مردان ازره پیشی بود * در مخنث حرص سوی پس رود) ارلرك حرصی او که
منسوب اولان یولدن اولور مخنثده اولان حرص واز رد جانبنه کیدر یعنی مخنث طریقت اولانلرك حرصی دنیا وما فیها یه
وعالم طبیعت وهوایه اولور (م ی) ان یکی حرص از کمال مردی است * وان دکر حرص افتضاح وسردی است)
اول بر حرص ونهمت که اول ایلرویه در اول مردلکدر واول بر حرص که کیرویه در اول فضاحت وسردلکدر وبو ایکی
نوع حریص طویمزلر وقناعت قیلمزلر وعند الله برابر اولمازلر کما قال علیه السلام منهومان لا یشبعان طالب العلم وطالب
الدنیا وهما لا یستویان اما طالب العلم فیزداد فی رضی الرحمن واما طالب الدنیا فیزداد فی الطغیان ثم قرأ (انما یخشی الله
من عباده العلماء) وقرأ (کلا ان الانسان لیطغی ان رأه استغنی رواه ابن مسعود رضی الله عنهما (مثنوی) اه سری هست
اینجا بس نهان * که سوی خضری شود موسی روان) اه بر سروار در بو محلده عوامدن زیاده نهاندر اول بودرکه
خضر جانبنه موسی علیه السلام حضرتلری کبی اولو العزم وصاحب رسالت روان اولور بو اول حضرتك ینه بغایت
کمالنه دلالت ایلر زیرا اهل کمال اولدرکه مستسقی وار هر نه مرتبه یه ایرسه ریان اولمیه وا کا قناعت کلمیه نه کم سلطان
انبیا صلی الله علیه وسلم مع عظم شانه وکمال برهانه هر کون یتمش کره یاخود یوز کره استغفار ایدرلردی کما قال علیه
السلام انه لیغان علی قلبی وانا استغفر الله فی کل یوم سبعین مرة اهل تحقیق دیمشلردرکه اول حضرت علیه السلام هر
مرتبه یه نائل اوله لردی کویا قلب شریفلرینه پردهٔ رقیق کبی عد ایلیوب آنی وانکله تقیدی ذنب منزله سنه تنزیل
ایدوب اللهدن مغفرت ونور ذات وصفاتیله آنی ستر ایلمك طلب ایلردی (مثنوی) همچو مستسقی کز آبش سیر نیست
بر هر انجه یافتی بالله مه ایست) پس سن دخی ای طالب مستسقی اولان کمسه کبی اول آبدن سیر کلدر
هر نه شیٔ که بوله سن وا کا ایتشه سن بالله طورمه وا کا مقید اولوب قالمه (مثنوی) بی نهایت حضرتست این بارکاه *

صدررا بکذارصدرتست راه) زيرا بى نهايت حضرتدر بوبارکاه الهى صدرى ترك ايت يعنى هرنه مرتبه يه ايرسك
آنى صدر اتخاذ قيلمه وا کامفيد اولمه وسنك صدرك اى طالب حق بولدر وقانع وريان اولان کمسه لر من وجه کولدر
نته کم ابتداده هرکه جز ماهى زابش سيرشد بيتنده دخى بولدن عدم قناعت لازم اولديغنه اشارت قيلندى بو محل جميعا
دخى عدم قناعته دلالت ايلر بوخصوصده قناعت ذلته وحرص وطمع کمال عزته وسعادته دلالت ايلر نته کم
اشارت ايدوب بوسرح شريفى يوررلر (سر طلب کردن موسى عليه السلام خضر را با کمال نبوت وقربت (مثنوى)
از کليم حق بياموز اى کريم ✻ بين چه ميکويد زمشتاقى کليم) حضرت حقك کليمندن اوکرن استغنابى
اى کريم اولان طالب وعاشق کورنه سويلر مشتاقلغندن اول کليم (مثنوى) باچنين جاه وچنين پيغمبرى ✻
طالب خضرم زخود بينى برى) ديديکه بونك کبى منصب سرورلك وبونك کبى پيغمبرلکله خضرك طالبى يم وخود
بينلکدن برى يم قومى اول خضرى ملامت ايدوب ديديلر (مثنوى) موسيا توقوم خود را هشته ✻ در پى نيکو پى
سرکشته) اى موسى سن کندى قومکى قودك برنيکو پيك اردنده واثرنده سرکشته سن (مثنوى) کى قبادى
رسته از خوف ورجا ✻ چند کردى چند جويى تا کجا) خوف ورجادن قورتلمش براولو پادشاه سن نيجه برطولنورسن
ونقدر رجست وجو قيلورسن نه مرتبه يه دك (مثنوى) ان تو با تست وتو واقف برين ✻ اسمانا چند پيمايى زمين) سنك آنك
يعنى مطلوب ذى شانك سنکله بيله دروسن اکا واقف وعارف سن اى آسمان رفعت نيجه برزمين کبى سفلى مرتبت
اولنلرى اولچرسن وکندکدن الچغه رغبت ايدرسن (مثنوى) کفت موسى اين ملامت کم کنيد ✻ آفتاب وماه را کم
ره زنيد) حضرت موسى عليه السلام قومنه ديديکه بو ملامتى ازايلك آفتاب وماهتابك يولنى آزاورك بلکه ماه فلك
نبوت ورسالته حضرت خضر عليه السلام آفتاب فلك ولايتدر پس اول شمس فلك ولايتدن نور علم لدنى استفاده
وطلب ايلمك ايدرم انکله بنم يولمى قطع قيلمالك ومانع اولمالك (مثنوى) مى روم تا مجمع البحرين من ✻ تا شوم مصحوب
سلطان زمن) مجمع البحرينه دك کيدرم يعنى معنى وصورت نهرلرينك ملتقاسى ووجوب وامکان بحرلرينك مجمعى
اولان خضرك ملاقاتنه دك سير ايدرم تا کم زمانه سلطانك مصحوبى اولم واندن تحصيل علم لدن قيلم ديدى (مثنوى)
اجعل الخضر لامرى سببا ✻ ذالك او امضى واسرى حقبا) سورۀ کهفده اولان آيته اشارتدر (واذ قال موسى لفتاه
فتادن مراد يوشع بن نوندر يعنى يا محمد ذکرايله شول وقتيکه حضرت موسى عليه السلام يوشع بن نونه ديدى (لا ابرح
اى لا ازال اسير يعنى استرمکه دائما سير ايدم سير محذوفدر قرينه قائم اولديغندن اوترى وقرينه سفردر (حتى ابلغ مجمع
البحرين) حتى بن يتشمينجه مجمع البحرينه مجمع البحرين ملتقاى بحر فارس وروم درکه ملاقات حضرت موسايه آنده
وعده اولمشدر وياخود مجمع البحريندن مراد خضر وموسى عليهما السلامك ملاقاتى اوله زيرا موسى عليه السلام
بحر علم ظاهر وخضر بحر علم لدن ايدى ياخود مراد خضر اوله که اول انسان کامل بحر صورت ومعنينك مجمعيدر
او امضى حقبا) اى اسير زمانا طويلا والحقب الدهر وقيل ثمانون سنة وقيل سبعون روايت اولنور که حضرت موسى
عليه السلام بعد هلاك القبط ناسه خطابت ونصيحت ايدوب خلق آنك علمنه حيران اولديلر و زمانکده سندن
اعلم کمسه وارميدر ديديلر ديديکه لا پس حق تعالى بيورديکه بل عبدنا الخضر وهو بمجمع البحرين وبعض روايتده
موسى عليه السلام حضرتلرى ربيسندن سؤال ايلديکه اى عبادك احب اليك قال الذى يذكرنى ولا ينسانى
پس حضرت موسى عليه السلام ديديکه ان فى عبادك اعلم منى فدلنى عليه قال اعلم منك الخضر قال اين اطلبه قال
على الساحل عند الصخرة قصه سى مشهوردر معناى بيت حضرت موسى عليه السلام قومندن نيچون خضرى
طالب اولورسن ديلره ديرکه بن خضرى امر دينمه وتحصيل يقينمه سبب قيلورم ذالك اسماء اشارتدندر
مشاراليه حضرت خضردر وکلامده اختصار واردر ضرورت شعردن اوترى تقدير کلام اما اصل وابلغ ذالك الخضر
وامضى واسرى زمانا کثيرا يعنى بن اول خضره واصل وبالغ اولورم ونيجه زمان سير وذهاب قيلورم (مثنوى
سالها پرم بپر وبالها ✻ سالها چه بود هزاران سالها) نيجه يللرله اوچارم همت وعزيمت پر وباللريله برقاچ يللر
کمال طلبدن کنايه در (مثنوى) مى روم يعنى نمى ارزد بدان ✻ عشق جانان کم مدان از عشق نان) نيجه بيك يللر کيدرم
يعنى دکزمى اول هزاران سالل کتمکه عشق جانان عشق ناندن کم ميدرکه مطلوبنك طلبنده قصور ايده وتکاسل
کيده (مثنوى) اين سخن پايان ندارد اى عمو ✻ داستان ان دقوقى را بکو) اى عمى بوسوز پايان ونهايت
طوتمز اول دقوقى حضرتلرينك داستانى وحکايه سنى سويله ويربر نقل ايله (بازکشتن بقصۀ دقوقى (مثنوى)
ان دقوقى رحمة الله عليه ✻ کفت سافرت مدى فى خافقيه) خافقين مشرق ومغربه ديرلر ضميره اضافتله نون ساقط اولدى
ضمير لفظة اللهه راجعدر يعنى اول دقوقى اللهك رحمتى آنك اوزرينه اولسون کندى بدايت حالنى حکايه ايدوب

يورديلر مسافرت ايلدم نيجه مدت اللهك مغرب ومشرقى ماييننده (مثنوى) سال ومه رفتم سفر از عشق ماه ✻
بى خبر از راه وحيران در اله) ماه وسال سفره کتدم ماه حقيقتك عشقندن اوترى تعب وراهدن بى خبر وصنع الهيدن
حيران اولديغم حالده بونده تنبيه واردر اهل سلوکدن سياحت قيلنلره که مشاهدۀ صنع اللهده کندويى حيران ايده
وتماشاى مظاهر صفات ربانيه دن مست اولوب طريقه سکران کيده (مثنوى) پا برهنه مى روى بر خارك وسنك ✻
کفت من حيرانم وبى خويش ودنك) برکسه اکا ديدى عجبدرکه خارك وسنك اوزره پا برهنه کيدرسن اول دقوقى
اکا ديردى بن بى خويشم وحيران ودنکم (مثنوى) تو مبين اين پايها را برزمين ✻ زانکه بردل ميرود عاشق يقين)
سن بو اياقلرى زمين اوزره کورمه اول جهتدن که کوکل اوزره کيدر عاشق يقينا بلاشك بو بيت حضرت مولانا قدس سره الله
بسره الاعلانك لسانندن اولمق دخى جائزدر پس قلب وروحك جسد اوزره حکمى غالب اولنلرك سيرنك بيانته شروع
ايدوب يوررلر (مثنوى) از ره ومنزل زکوتاه ودراز ✻ دل چه داند کوست مست ودلنواز) راهدن ومنزلدن وکوتاه
ودرازدن کوکل نه بيلور که اول کوکل مست ودلنوازدر يعنى مست اله اولان دل درازو کوتاهدن ومنازل ومراحل
راهدن اکاه اولماز (مثنوى) آن دراز وکوته اوصاف تنست ✻ رفتن ارواح ديکر رفتنست) اول اوزونلق وقصه لق
تنك اوصافيدر ارواحك کتمسى برآخر کتمکدر اول اجسامك کتمسنه بکزه مز (مثنوى) تو سفر کردى زنطفه تا بعقل ✻
نى بکامى بود ونى منزل نه نقل) مثلا ارواحك سفرى آنك کبيدرکه سن سفر ايلدك نطفه لك مرتبه سندن طورا
بعد طور تا عاقل وبالغ اولنجيه دك اول سفر معنوى نه برآدمله ونه برعقلله ونه نقلله ايدى بلکه معنويدر عقل وعرفانله
بيلنورنته کم ابتداده از نيستان تا مرا ببريده اند بيتنده سير معنوى بى مفصلا بيان ايلدك سير نزوليسى تا تولد ايدنجيه دك
وبعد التولد سير عروجيسى تا مقام حقيقت نتيجه يه دك تحقيق اولنمشدر تکراره حاجت يوق (م ى) سير جان بى چون
بود در دور ودير ✻ جسم ما از جان بياموزيد سير) جانك سيرى بى چون وبى چکونه اولور مبدأدن معاده اولان دور
روحانيده وکذلك دير جسمانيده که نزول وعروجى اولان سيرى وتنزل وترقيسى جسمك نزول وعروجى وتنزل وترقيسى کبى
دکلدر ولهذا سير جان بى چون بود بيوردى تجن روح قوت بواسطه وقواى جسمانيه مغلوب وفانى اولاسه جسم روح منزله
سن بولور وجسد روحانيه ايله سفر معنويه قيلور نته کم بيوررلر بزکه زمرۀ اهل دلز بزم جسممز سير وسلوکى جاندن
اوکرندى وسفر روحانى ومعنوى قيلدى (مثنوى) سير جسمانى رها کرد اوکنون ✻ مى رود بيچون نهان در شکل چون
پس اول دقوقى دخى سير جسمانى بى ترك ايلدى الانکه اکا اعتبار بوقدر نهانى شکل چونده يعنى اول دقوقى الان
بى کيف کيدر روحانى ونهانى يعنى من حيث الباطن صورت جسمانيده نته کم کندى سفر معنوى سنده جمله
سياحت ايلرکن روحانى اولان سيرندن خبرويروب حکايه ايلر (مثنوى) کفت روزى من شدم مشتاق وار ✻
تا ببينم در بشر انوار يار) دقوقى ديديکه برکون بن مشتاق واربای روحله کتدم وارض حقيقتى سير ايتدم تا کم يارك
انوارنى بشرده کورم واول مظهر انوار يار اولان ولايت شعاره کنديمى ايرکورم (مثنوى) تا ببينم قلزمى در قطرۀ ✻
آفتابى درج اندر ذرۀ) تا برقطره نك وجودنده برقلزم کورم برذره ايچره درج اولمش آفتابى مشاهده قيلم يعنى معنا
سفر قيلدم وقدم روحله سائر اولدم قلزم حقيقتى قطرۀ وجود انسانيده کورمکدن وآفتاب احديتى ذرۀ وجود
بشريتده مشاهده قيلمقدن اوترى (مثنوى) چون رسيدم سوى يك ساحل بکام ✻ بود بيکه کشته روز ووقت شام)
جائزدرکه دقوقى حضرتلرى ظاهر عالمده دخى برساحله يتمش اوله لر ووقت شامده بردريانك کنارنه وصول بوله لر
اما بو آنك سفر معنويسنك صورتيدر پس ساحلدن مراد عالم مثال ديدکلرى ارض حقيقتدرکه ساحل بحر عالم
ارواحدرکه هرشيئك بو ارض حقيقتده برمثالى واردر واول مثال يا بو عالم شهادتده اولان صورتنه مطابق وياخود
برشکل آخرده اولورکه من وجه اول شيئك اخرايله ماييننده مناسبت تامه واردر مثلا علمك بو عالمده صورتى لبن وعشق
ومحبتك خمر وعلمانك اشجار مثمره واوليانك شموع منيره شکلنده اولدقلرى کبى بو عالمه عوامدن خواص مشرب اولنلر
نوم حالنده داخل اولور وخواص بيدارلق حالنده داخل اولور وعجائب وغرائبنى سير قيلور تجن برکسه بو عالمده کذشته
اولان موتايى وانبيا واوليايى کورسه بو عالم مثالده کورر وبو عالمده حى اولان ونظردن غائب اولان کسه لرى
حى کورمك ديلين بو عالمده کورر وآنك مرتبه سنه وشاننه بو عالمده مطلع اولور وبو عالمه يقظه حالنده دخول حواس
ظاهره نك احکامنى نفسنده اسقاط ايلمکه قادر اولنلره ميسر اولور کما ينا قبيل ذلك نته کم دقوقى سفر وسياحتله
وکمال رياضتله مقتضيات حواسى کنديدن ازاله ايلدکده بو عالم اکا منکشف اولوب آنده کورديکى سير وعجائبى
تقريبى يوروب ديرکه چونکم برساحل جانبنه يتشدم قدم عقل وروحله که اول ساحلدن مراد ارض حقيقتدر
روز بيکاه اولمش وشام وقتى کلمش ايدى بو مصرع حقيقته حمل اولنسه دخى جائزدرکه اول وقتده بو حالت ميسر اولدى

دیمك اولور وكنایه اوله دخی جائزدر روزدن مراد عالم ظاهرك ظهوری وغلبه سی وشامدن مراد عیون ناسدن مستور اولدیغی اعتباریله عالم باطن اوله پس معنا عالم ظاهرك غلبه وحكمی بیكاه اولمش ووقت شب عالم باطن ظهوره كلمش ایدی كنار بحر عالم ارواحه یتشدم دیمك اولور (نمودن مثال هفت شمع سوی ساحل (مثنوی) هفت شمع ازدور دیدم ناكهان * اندران ساحل شتابیدم بدان) اول ساحل ایچره ناكهان یدی شمع كوردم آنلر جانبنه شتاب ایدوب اودم بو یدی شمعدن مراد مصابیح عالم ظلمانی اولان ابدال سبعه نك دور مكرینك مثالیدركه دقوقی آنلرك اجساد شریفه سنه ملاقات اولمزدن اول انوار روحانیه لرنی ساحل بحر عالم ملكوت اولان ارض الله واسعه ده مشاهده قیلدی وباطنلرینك انوارنه مطلع اولدی بو محلده بعض شراحك ایلدیكی تأویلاته ازالتفات ایله اگرچه (ولكل وجهة هو مولیها) در ولكن قنی اول جهت كه اهل سلوك اكا بلا تحری مع الیقین ذاهب ومتوجه اولور وقنی اول جهتكه اصحاب سلوك اكا بلا یقین مع التحری توجه قیلور پس اول شموع الهیه نك صور مثالیه سنك علو مرتبه سنی قصه ایدوب بنه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) نور شعله هر یكی شمعی ازان * برشده خوش تاعنان آسمان) اول شموع سبعه دن هر بری شمع الهیدن شعله روحنك نوری تاعنان آسمانه خوش كتمش وعرش رحمانه دك صعود ایتمش ایدی هر بری (كشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء) آیت كریمه سنك فحواسنجه اصللری مقاملرنده ثابت و برقرار وفروع باطنلری تاسدرة المنتهایه یتمش وهر برینك لسانی (بیت) ولا فلك الا ومن نور باطنی * به ملك یهدی الهدی بمشیئتی) بیتنك مفهومنی تذكیر ایلر ودخی (بیت) فبدری لم تأفل وشمسی لم تغب * فبی یهتدی كل الدراری المنیرة) قولنك ماصدقنی سویلر پس دقوقی بو شموع عالیه وانوار سامیه نك مشاهده سنده خیره وحیران قالوب دیركه (مثنوی) خیره كشتم خیره كی هم خیره كشت * موج حیرت عقل را ازسر كذشت) بر مرتبه خیره وحیران اولدمكه خیره لك دخی هم خیره وحیران اولدی بوندن مراد مبالغه در یعنی خیره لك فرضی برعاقل كمسه اولیدی بو عجائبك تماشاسنده خیره وحیران اولمق مقرر اولوردی دیمك اولور محصل حیرت موجی عقلك باشنی اورتردی (مثنوی این چكونه شمعها افروختست (كین دودیده خلق ازینها دوختست) اول اجلدن بویلدیوكه بونه كونه شمعلردركه افروخته وشعله لنمش وانوار عالیه سی آسمانه صعود قیلمشكه خلقك شو ظاهر ایكی كوزی بونلردن دوخته اولوب اورتلمش مثنوی) خلق جویان چراغی كشته بود * پیش ان شمعیكه برمه می فزود) خلق عالم بر چراغك طالبی اولمشدی اول من حیث الحقیقه بر شمع اولان شموع سبعه نك حضورنده كه ماه اوزره آنك نوری زیاده اولمش وشمس وقمر اوزره غلبه قیلمش ایدی (مثنوی) چشم بندی بود عجب بر دیدها) بندشان میكرد یهدی من یشا ودخی برسبیل تعجب دیدیكه بر كوزباغی می اولدی عجبا دیده لر اوزره كه آنلره بند وقید ایلدی (یضل به من یشاء ویهدی به من یشاء) صفتیله معرف اولان خدا محصل كلام ابدال سبعه نك انوار باطنه سی جمیع اشیایی احاطه قیلمش وبین السماء والارض طولمش وشمس وقمرك نورندن اظهر اولمش ایكن بنه بصر بصیرت انسانی اوزره قضای ربانی بر كوزباغی اولمشكه آنلرك مشاهده سندن ناس محجوب اولوب تنویر قلوب ایچون اول انوار عظیمه نك حضورنده مع قربهم منها وظهور الانوار لهم چراغ عقل وعرفانی جویان اولمشلر وبو انوار ساطعه یی كورمیوب نور عقلی كندیلره چراغ مطلوب اتخاذ ایلمشلر دیمك اولور شدن ان هفت شمع بمثال یك شمع (مثنوی) بازمی دیدمكه می شد هفت یك * می شكافد نور او جیب فلك) دقوقی دیركه اول شموع سبعه یی كیرو كوردم ونظری بونلرك حقیقتنه ایركوردمكه هفت یك اولدی واتحاد مرتبه سنی بولدی فی الحقیقه بر اولمسی ووحدت ذاتك كثرت اوزره غلبه قیلمسی اعتباریله در وآنك نوری فلكك جیبنی برتار ودوقی بنه دیركه (مثنوی) بازان یك بار دیكر هفت شد * مستی وحیرانی من زفت شد) كیرو اول بر شمع بر دفعه دخی هفت اولدی بنم مستلكم وحیرانلغم بو خصوصده زفت اولدی بو نظر كثرت وحدت اوزره غلبه قیلمسی اعتباریله در پس حقیقتلرینه نظر اولنسه نفس واحده مرتبه سن بولور (لانفرق بین احد من رسله) آیتی بو معنایه شاهد اولور تعینلرینه نظر قلنسه هفت نور لامع كورولر (مثنوی) اتصالاتی میان شمعها * كه نیاید برزبان كفت ما) اول شموع ارواحك میانده اولان اتصالات بر نوع اتصالاتدركه بزم زبان كفتمزه كلمز ولسان مقال ایله تعبیر ممكن اولمزكه ارواح مابینده اولان اتصال واتحاد اشباه محسوسه نك اتصال واتحادی كبی دكلدر (مثنوی) آنكه یك دیدن كند ادراك ان * سالها نتوان نمودن از زبان) مثلا اول كمسه بر كورمكلكده آنی ادراك ایلر نیجه ییللر آنی كوسترمكه قادر اوله مز زباندن یعنی اول كمسه كه بر دفعه كورمكدن كوزی اول شیلریكه ادراك ایلر علی الانفراد مثلا بر كمسه بر كره بقسه آسمان وزمیندن اول قدر اشیاء كثیره یی آن واحده ده ادراك ایلسه وعلی الانفراد هر برینك شرح وبیاننه وخواص وآثارنه مشغول اولسه نیجه سنه لره دك آنی زباندن كوستره مز یعنی تعبیر ایده مز زیرا آسمانك اجرامی

ونفوس وعقولنی وذراتنی وآنده اولان كواكبنی وسائر بروجنی كذا وزمینده اولان اشجار واثمار وازهار واوراقنی وحیوانات وسائر نباتاتی محصل كوزی ادراك واحاطه ایلدیكنی لسانه نیجه ییللر تقریر قیلسه بیانه قادر اوله مز (مثنوی آنكه یك دم بیندش ادراك وهوش * سالها نتوان شنودن ان بكوش) كذلك اول كمسه نك كه ادراك وهوشی بردم كورر بو هم وجهدر اول نسنه یی كه بردم كورر آنی ادراك وهوش نیجه ییللر آنی كوش ایله ایشتمك ممكن اولمز وفی الحقیقه بویله در زیرا بر كامل العقلك عقلی بردمده كون ومكان ومكوننی كورمكه وتعقل ایتمكه قادردر پس علی الانفراد بردمده عقلك ادراك ایلدیكنی نیجه ییللر كوش ایله استماع ایلمكه قادر اوله مز (مثنوی) چونكه پایانی ندارد رو الیك * زانكه لا احصی ثناء ما علیك) چونكم انسانك ظاهرا كوردیكی وباطنا عقلیله ادراك قیلدیغی پایان طوتمز بوررو وارسكا تا آشنا اوله سن حقیقتكه یعنی كندی اوزوكه كیت وكون جامع وجودكده اولان عجائب وبدایعی سیر ایت اول جهتدنكه بن احصا ایده مزم ثنالردن بر ثنایی سنك اوزریكه ای كونی جامع اولان انسان سنك احسن تقویم اولان ذاتكده جن وملك حیران وذاتكه لایق مدح وثنا ایلمكده هرشی عاجز وناتواندر اگر حقیقتكه كیدرسك واقالیم وجودكی دقوقی وار سیر ایدرسك ساحل بحر عالم حقیقت اولان وجودكده قطبی وابدال ونقبا ونجبا واخیاری كوررسن كاه آنلری كندیكك عینی كوررسن ومتحد اولورسن وكاهی بحسب الیقین آنلری كندیكدن فرق ایدوب تمییز قیلورسن عالمده نه وار ایسه هب سنده موجوددر بنه سن سكا مفقودهمانكه كندیكی بوله سن ربكی بولورسن وهر نه استرسك آنده مقصوده واصل اولورسن پس دقوقی حضرتلری بنه كندی حالندن خبر ویروب دیركه (مثنوی) پیشتر رفتم دوان كان شمعها * تاچه چیزست ازنشان كبریا) دخی ایلرولك كتدم یلهرك كه اول شمعلر تانه شیدر فی حد ذاتها آیات كبریادن وظهورات خدادن (مثنوی) می شدم بی خویش ومدهوش وخراب * تا بیفتادم زتعجیل وشتاب) بی خویش ومدهوش وخراب اولدم ومحو وفنا مرتبه سن بولدم وبر مرتبه محو وبیخود اولدمكه حتی تعجیل وشتاب ایلمكدن دوشدم یعنی كیرو قالدم (مثنوی) ساعتی بی خویش وبی عقل اندرین * اوفتادم برسر خاك زمین) بر ساعت مقداری بی خویش وبی عقل بو محو حالنده مغشی علیه خاك زمین اوزره دوشدم ومرتبه تدبیر وتداركدن ساقط اولوب شاشدم (مثنوی بازباهوش امدم برخاستم) در روش كویی نه سرنه پاستم) كیرو مرتبه صحوه كلدم وقالقدم ادراك وهوشله متصف اولدم ودیردنكه روشده نه باشم نه اباغم واردر یعنی دیردنكه بو محوه كیدشده وصحوه كلشده نه باشم ونه ایاغم واردر بلكه بی سر وقدم سفر ایلرم دیمك اولور (نمودن آن شمعها در نظر هفت مرد (مثنوی) هفت شمع اندر نظر شد هفت مرد * نورشان می شد بسقف لاژورد) چونكم صحوه كلدم ومرتبه بشریته نزول قیلدم كوردمكه اول یدی شمع بنم نظرمده یدی آدم اولدیكه آنلرك نوری سقف لاژورده كتدی وآسمانی منور ایتدی (مثنوی) پیش ان انوار نور روز درد * از صلابت نورها را می سترد) مثلا اول انوار ساطعه نك حضورنده نور روز درد ایدی وآفتاب عالم فروز بر ذره كبی خرد ایدی كمال شعشعه وصلابتدن اول انوار لامعه سائر نورلری قازر یعنی محو قیلردی پس بو ابدال سبعه نك اسرار انوارنك شرحنه نهایت یوقدر و بونلرك حقنده احادیث شریفه وكلمات طائفه علیه قنقی چوقدر جمله حدیثدن بری ابن مسعود رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك روایت بیوردقلری بو حدیث شریفدر قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله فی الارض ثلثمایة قلوبهم كقلب آدم علیه السلام وله اربعون قلوبهم كقلب موسی علیه السلام وله سبعة قلوبهم كقلب ابراهیم علیه السلام وهم الابدال وله اربعة قلوبهم كقلب جبرائیل علیه السلام وهم الاوتاد وله ثلثة قلوبهم كقلب میكائیل علیه السلام وله واحد قلبه كقلب اسرافیل علیه السلام وهو القطب وحضرت شیخ اكبر فتوحاتك یوز طقسان سكزنجی بابنده واوتوزنجی فصلنده رجال سبعه یه ابدال دیمشدر واول محلده دیركه حق سبحانه وتعالی زمینی یدی اقلیم ایلمشدر وخاص بنده لرندن یدی كمسه یی اصطفا ایدوب وآنلره ابدال دیو تسمیه قیلوب هر برینی بر اقلیمه نكهبان قیلمشدر وبونلرك هر بری بر اقلیمده تصرف وتدبیر قیلمشدر بن مكه ده بونلرله جمع اولدم وبونلره سلام قیلدم بونلر دخی بكا سلام ویروب بونلرله مكالمه ایلدم فما رأیت فیما رأیت احسن سمتا منهم ولا اكثر شغلا بالله منهم ولا انور قلبا منهم (بازشدن ان شمعها هفت درخت (مثنوی) بازهریك مرد شد شكل درخت) چشم ازسبزی ایشان نیك بخت) دقوقی حضرتلری بو انوار لامعه یی صور انسانیه ده مشاهده ایلدكدنصكره بنه نظری عالم مثاله دوشوب كیرو كوردیكه هر بر مرد بر درخت شكلی اولدی وبنم كوزم آنلرك نور لطافت وطراوتندن نیك بخت اولدی یعنی قرت ومسرت بولدی ابتدا دیوسویلدی عالم مثالده شموع عالیه ولامعه رنكنده كورمسی منور عوالم علوی وسفلی اولان روحلرنی ماده عنصریه دن مجرد اولدیغی اعتبار ایله كورمسیدر بعده اول هفت شمعی هفت مرد كورمسی اول ارواح بو عالم شهادتده صور انسانیه ده بدنلری ایله مشاهده قیلمسیدر بعده بنه هفت مردی هفت درخت كورمسی تكرار عالم مثاله نظر ایدوب بودفعه آنلری

مع ارواحهم واجسادهم وخواصهم وآثارهم وعلو مراتبهم مشاهده ايلمشدر پس بونلرك مرتبهٔ انسانيه سنك
عالم مثالده اولان هيئتنك ومشاهده قيلديغى صورتنك تعريفنه شروع ايدوب ديركه (مثنوى) زانيچى برك پيدا نيست
شاخ * برك هم كم كشته ازميوهٔ فراخ) بركك وفرت وكثرتندن هر بر درختك شاخى پيدا كادريبرق هم كم اولمش
ميوه نك چوقلغندن يعنى دقوق حضرتلرى ديركه اول هفت مرد هفت درخت اولدى واول درختلرك برك وبارى
برمرتبه چوق ايديكه كثرت اوراقدن شاخ پيدا اولميوب مستور اولمش وكثرت ثماردن اوراق دخى كم اولوب
اورتلمش ايدى يعنى ابدال سبعه نك شجرهٔ روحلرينك شاخلريكه مراد آندن اغصان ابداندر كثرت اوراقدن يعنى
اعمال حسنه واحوال مرضيه نك چوقلغندن شاخ بدنلرى پيدا اولميوب اعين ناسدن مستور اولمش واوراق اعمال
واحواللرى دخى علوم ومعارف ميوه لرينك وفرت وكثرتندن مخفى اولمش وديدهٔ خلقدن محجوب قالمش زياده عملرينى
سترقيلمش وعمللرى دخى ذاتلرينه پرده اولمش ديمكدن كنايه در (مثنوى) هر درختى شاخ بر سدره زده * سدره چه بود
ازخلا بيرون شده) هر بر درخت غصون وفروعن سدره يه اورمش سدره نه اوله خلادن بيرون اولمش بونلرك وجودى
درختلرندن ظهوره كلان غصون اعمال وشجون احواللك ارتفاع شاننى بياندريعنى هر بروليك وجودى شجره سندن
ظهوره كلان شاخ حال وفروع اعمالى سدرة المنتهايه اورمش سدره مرتبه سى ندر صورت عالمندن محجوب عالم معنايه
وجناب خدايه ايركورمش ايدى ديمك اولور (مثنوى) بيخ هر يك رفته در قعر زمين * زيرتر از كاو وماهى بديقين)
وهر بر درختك اصلى تاقعر زمينه كتمش اوكوزدن وبالقدن اشاغى وسفلى رك ايدى يقينا يعنى هر بروليك
بيخ منزله سنده اولان سكينت ووقارى وثبوت واستقرارى زيرزمينه كتمش وكاو وماهيدن تجاوز ايتمش ايدى
كويا (كشجرة طيبة اصلها ثابت وفرعها فى السماء تؤتى اكلها كل حين باذن ربها) آيت كريمه سنك مفهومى بونلرك
صورت حالنى مبين اولمش وروح وجسمنك مثالنى تقرير قيلمش ايدى (مثنوى) بيخشان ازشاخ خندان روى تر *
عقل ازان اشكالشان زير و زبر) بونلرك كوكى يعنى سكينت ووقارى ورسوخ واستقرارى فروع منزله سنده اولان
اعمال واحوالدن خندان روى ولطافت خوى ايدى عقل بونلرك بوشكلرندن زير وزبر وبى علم وبى خبر ايدى (مثنوى
ميوه كه بر شكافيدى ززور * همچو آب ازميوه جستى برق نور) بونلرك وجودى درختنده بتن هر بر ميوه كه ياريليدى
قوت حلاوت وكمال لذتندن ميوه دن آب كبى برق نور صچرار ايدى يعنى ميوه قوت حلاوتدن ياريلوب آندن
صوچقديغى كبى اكر بونلرك وجودندن حاصل اولان علم ومعرفت ميوه سى فتح اوليدى وياخود بونلرك اعمال
صالحه فاكهه سى منشق اولوب باطنى ظهوره كليدى آب يرينه بوندن برق نور وصفا وحضور چقيدى آب روان كبى
اقيدى (مخفى بودن ان درختان ازچشم خلق (مثنوى) اين عجبتر كه بر ايشان مى كذشت * صد هزاران خلق ازصحرا
ودشت) بو جمله دن عجبتر كه مع شهرتهم وكمال ظهورهم صد هزاران خلق صحرادن ودشتدن بونلرك اوزرينه اوغرردى
وكچردى بونلرك سايهٔ سعادت وظل حمايتن كورمزلردى (مثنوى) زارزوى سايه جان مى باختند * از كليمى سايبان
مى ساختند) حال بوكه سايه ارزوسندن اوترى جان اوينا تمشلردى وبر كليمدن كولككلك دوزمشلردى يعنى نيجه بيك خلق
سايهٔ راحت وظل حمايت آرزوسندن اوترى جان ويرمشلردى مع هذا بو سلطانلرك سايهٔ سعادت وظل حمايتن
كورميوب كليم كبى بركونه سايه وقليل الحمايه بركسنه يى دين وطريقنده وياخود صورى اولان دولت وثروتده سايبان
اتخاذ ايتمشلر واول كونه سايه نك بى نفع اولان كولكه سى التنده ياتمشلر (مثنوى) سايهٔ انرانمى ديدند هيچ
صد تفو برديدهاى پيچ پيچ) اول اشجار سايه كسترلك ظل سعادتن هيچ كورمديلر يوز تف اولسون پيچ پيچ اولان ديده لر
اوزره كه بويله روشن وظاهر اولان انوار حقى كورمزلر وآنلردن استناره واستفاده قيلمزلر (مثنوى) ختم كرده
قهر حق برديدها) كه بيند ماهرا بيند سها ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة) آيت كريمه سنك
فحواسنجه مهر ايلدى حق تعالينك قهرى ديده لر اوزره كه ماهى كورمزلر سهايى كورورلر يعنى ماه وش يوزى ظاهر
وهويدا اولان اوليايى كورمزلر وسها كبى نورى ضعيف ومن حيث المعنى صغير ونحيف اولان اهل ريايى كورورلر
وقليل معرفت اولان مشايخ صوريدن استفاده واستناره قيلورلر (مثنوى) ذرهٔ را بيند وخورشيد نى * ليك از لطف
وكرم نوميد نى) بر ذره يى كورر خورشيدى دكل يعنى من حيث المعنى والمرتبه ذره كبى صغير اولان كسه يى كورر
وخورشيد حقيقت اولان اصحاب ولايت وارباب كرامتى دكل لكن لطف خدادن وكرم مولادن نوميد دكل يعنى لطف
خدادن مايوس اولمز كه خورشيد ولايت اولنلرى كورمكه دخى استعداد بخش ايليه ياخود معنى لكن لطف خدادن
نوميد دكل حق تعالينك لطف واحسانك رجا ايد بجيد رديمك اولور (مثنوى) كاروانها بى نوا وين ميوه ها
پخته مى برزد چه سحرست اى خدا) رواحل شريعت وقوافل طريقت غداى روحانى وميوه هاى حقانيدن بى نواله در

وحال

وحال بوكه حقيقت ميوه لرى وحكمت ومعرفت ثمره لرى شجرهٔ وجود اوليادن پخته دوكلورنه سحردراى خدا بونى
كورميه لر (مثنوى) سيب پوسيده همى چيدند خلق * درهم افتاده بيغما خشك حلق) ونه تماشادركه سيب
پوسيده يى دوشورورلر خلق آنى يغما ايلمكده برى برينه دوشمش وبوغازلرى لذت وحلاوتدن قورمش بوخلق
عالم چوروك الما كبى اولان لذت نفسانيه ونعمت دنيويه نك جمعنه اشتغالده وآنى يغماده برى برينه دوشمشلر بوغازلرى
بوفوا كه معنويه دن خشك اولديغى حالده ديمك اوله وياخود معنى خلق عالم اهل ريا اولان علمانك واصحاب زرق ودغا اولان
مشايخك سيب پوسيده كبى قليل النفع اولان كلمات ومقالاتن يغماده برى برينه دوشوب التقاط واجتماع ايدرلر
بو اشجار وجود اوليادن ثمار پخته دن حلق ودهانلرين خشك وخالى اولديغى حالده ديمكى اشعار قيله (مثنوى)
كفت هر برك شكوفه ازغصون (دمبدم ياليت قومى يعلمون سورهٔ يس ده اولان آيته اشارتدر ياليت قومى يعلمون اول
زمانده كه حبيب نجارى قيل ادخل الجنة قال ياليت قومى يعلمون بما غفرلى ربى (ما مصدريه اوله ياصله ايچون ندر بمغفرة
ربى ويا موصول ايچون اوله تقديرى بالذى غفرلى ربى ويا استفهاميه اوله تقديرى (ياليت قومى يعلمون) باى شئ غفرلى
ربى ديمك اوله نه شى سببيله بنى يارلغدى ديمك اولور معناى بيت غصون وجود اوليادن حاصل اولان وظهوره كلان هر
بر برك عمل وازهار كفتاريى دغل دمبدم ديمشدركه نوليدى بنم قومم بنى بيله لردى وبن آنلره نه مرتبه نافع وپرسودم اكاه
اوله لردى (م ى) بانك مى آمد زسوى هر درخت) سوى ما آييد خلق شور بخت هر بروليك درخت وجودى طرفندن
سيب پوسيده جمع ايدن خلقه بوندا وصدا كلوردىكه برم جانمزه كلك اى بد بخت وشور طبيعت خلق برم ثمار پخته
وحلاوت آميخته اولان ميوه لرمزدن اكل قيلك اى قوم يابس حلق (م ى) بانك مى آمد زغيرت بر شجر) چشمشان بستيم
كلا لا وزر) بو آيت كريمه سورهٔ لا اقسم ده در (يقول الانسان) انسان ديه (يومئذ اين المفر) يوم قيامتده قنده در فرار ديه
مفر يا مصدر يا محل فرار اوله يعنى نه يرده در قچه جق ير (كلا) ردع در طالب مفرى (لا وزر) لا ملجأ ولا منجأ يعنى بر بوقدر
اشتقاقى وزردندر ثقل معناسنه بعضلر ديرلر كه كل ما التجأت اليه وتحصنت به فهو وزرك (الى ربك يومئذ المستقر) سنك
ربكدر خاصة اول كونده استقرار عباد يعنى آنك مشيئته وامرنه در هر كسك موضع قرارى استديكن
جنتنه ادخال ايدر واستديكن جهنمنه ادخال ايدر معنى بيت هر اوليانك شجر وجودنده بو خلقه صدا كلورديكه كلك
برم جانمزه مراد دنيويه واخرويه كز حاصل اوله غيرت حقدن بونلره جواب كلورديكه بز بونلرك كوزلرنى باغلدق
كلا لا وزر) حقا كه بونلره ملجأ ومأوى يوقدر (ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة) دربونلرك
قلبلرى مختوم وسمعلرى ممهور وبصرلرى نورادراكدن دوردر (مثنوى) كركسى ميكفتشان كين سو رويد *
تا ازين اشجار مستسعد شويد) اكر بركسه بو خلق عالمه ديديكه بو اولياى عظام واصفياى كرام جانبنه كيدلك
تا بو اشجار حقيقت اولان اصحاب ولايتدن سعادت طلب ايده بيجى اولك (مثنوى) جمله ميكفتند كين مسكين مست
از قضاء الله ديوانه شدست) جمله خلق بو داعى اولان كسه يى تحميق وتسفيه ايدوب ديه لرديكه بو سرخوش اولان
فقير قضاء اللهدن ديوانه اولمشدركه بزى برالاى كسه جانبنه اولياء الله دندر ديو ترغيب وتحريض ايلركه بز آنلرده ولايت
وكرامت اثرين كورمزز وانلرى اولياء اللهدن اولمغه لايق بيله مزز ديه لر اولياء الله جانبنه دعوت قيلان كسه يى جنون
وسفاهته نسبت ايدوب بو فقير مست قضاء اللهدن ديوانه اولمشدر ديو حقنده هرزه يه لر كما اخبر ابن الفارض
رضى الله عنه عن كمال خموله (بيت) ولو قيل من تهوى وصرحت باسمها * اقيل كنى اوسه طيف جنى (مثنوى
مغز اين مسكين زسوداى دراز * وز رياضت كشت فاسد چون پياز) خلق كمال غفلت وجهالتلرندن ديه لرديكه
بو مسكينك مغز دماغى سوداى درازدن وماخوليا زحمتندن وجوع ورياضتدن پياز كبى فاسد اولدى وعقل وادراكنه
نقصان كلدى خلقك بو عدم عرفاننه سبب اولدركه حضرت حقى بيلمكدن اهل اللهى بيلمك مشكل واصعبدر
انكيچونكه الله تبارك وتعالى بوقدر آيات عظيمه وبراهين جليله ايله عيان اولمش وظهوره كلمشدر پس ادنى وعسيردر
عقل واذعانى اولان كسه يه حضرت حقى بيلمك سهل وآساندر اما اولياء اللهى بيلمك انبيايى بيلمكدن دخى صعب
اول جهتدنكه انبيا عليهم السلام تحرى ودعوت شرطدر واوليايه استتار واختفا وترك تحرى ودعوت واجب ولازمدر
پس انبياى عظامى اكثر خلق بوقدر تحرى ودعاوى ايله بيله واما (ما انتم الا بشر مثلنا) ديوب بشريتلرينه ناظر اولديلر
مالهذا الرسول يأكل الطعام ويمشى فى الاسواق) ديمكله طعن واطاله قيلديلر اولياى كرام رضى الله عنهم خود استتار
واختفا ايله موسوم وترك دعوا ايله موصوفدرو معلوم بوكونه قومه عجيبدركه خلق وانام وعوام كالهوام آنلره انكار قيله لر
وآنلر جانبنه دعوت قيلنلرى جنون وحماقته منسوب ايدرلر (مثنوى) او عجب مى ماند يارب حال چيست * خلق را
اين پرده واضلال چيست) اول اوليا جانبنه دعوت قيلان وآنلره مريد اولان اول كسه دخى بو خلقك كمال غفلت

وجهالتنه عجب قالور وتعجب واستغراب قیلوردیرکه یارب بونه حالتدر خلق عالمه بو حجاب واضلال نه در (مثنوی)
خلق کونا کون باصد رأی وعقل * یك قدم آن سو نمی ارند نقل) صد عقل ورأیله کونا کون اولان خلق بوولیلر جانبنه
بر قدم نقل کتورمزلر وکندیلرینی آنلرك حضورنه یتورمزلر (مثنوی) عاقلان وزیرکان شان زاتفاق) کشته منکر
زینچنین باغی وعاق * بوخلقك عاقللری وزیرکلری اتفاق واتحاد جهتندن منکر اولدی آنلرك انکارا وزره اتفاق
واجتماعندن وبونك کبی باغی وعاق اولملرندن وعاقللرینك عدوان وطغیانندن عاقللری متأثر اولوب آنلرك سوزنی
قبول قیلمزلردن واول مرید اولیا وعارف احوال اصفیا اولان کسه بوخلقك جهل وغفلتنه تعجب دیرکه (مثنوی
یا منم دیوانه وخیره شده * دیو چیزی مرمرا بر سر زده) الهی یابن میم خیره ودیوانه اولمش یاخود بونلرمی شیطان
برشیء تحقیق بنم باشمه اورمش بو مصرعلرده اختصار واردر واستفهام قرینه سیله منفهم اولوب بوکونه تقدیر
اولور (مثنوی) چشم می مالم بهر لحظه که من * خواب می بینم خیال اندر زمن) کوزمی اووه رم یعنی دقتله
نظر ایلرم هر لحظه ده که بن خواب وخیال می کورورم زمانه ده (مثنوی) خواب چه بود بر درختان می روم *
میوهاشان میخورم چون نکروم * خواب نه اوله بن خود فی الحقیقه درختلر اوزره کیدرم یعنی ارض حقیقتك
درختلری اولان اولیانك جانبنه سیر ایدرم بونلرك فواکه معانی ومعارفندن وثمار اسرار لطایفندن یرم نیچون
تصدیق ایلمزم (مثنوی) باز چون می بنکرم در منکران * که همی کیرند زین بستان کران * کیرو چونکم نظر ایلیم
منکرلره که بو بستان الهی اولان اولیادن کران طوتمزم (مثنوی) با کمال احتیاج وافتقار * زارزوی نیم غوره
جانسپار) کمال احتیاج وافتقارله بیله یارم غوره انکور ارزوسندن اوتری جان ویررلر یعنی دولت ونعمت دنیوی
ولذت وراحت نفسانیکه فی المثل نعمت اخرته نسبتله نیم غوره کبیدر بو خلق عالم کمال افتقار واحتیاجله اول
نیم غوره کبی اولان نعمت نفسانیه نك آرزوسیچون جان اصمرلیجی وعمرلرینی بجیدر (مثنوی) زاشتیاق وحرص یك برك
درخت * می زنند این بی نوایان آه سخت) درختك بر یپراغنك حرصندن واشتیاقندن بو بی نوا وبی نواله اولان خلق
محکم آه اورورلر ومرتبهٔ آرزووکوی احتیاج ونیازده طورورلر (مثنوی) در هزیمت زین درخت وزین ثمار *
این خلایق صد هزار اندر هزار) بو یله ایکن بوذکر اولنان درخت معنوی وثمار روحانیدن هزیمت وفرار ایلمکده درلر
بو خلایق یوز بیك بلا عدد (مثنوی) باز می کویم عجب من بیخودم) دست در شاخ خیالی در زدم دقوقی حضرتلری
کندی یه دیدیکه کیرو سویلرم عجبا بن بیخودمیم الی بر خیال شاخنه می اوررم (م ی) حتی اذا ما استیأس الرسل بکو
تا یظنوا انهم قد کذبوا) این قرأت خوانکه تخفیف کذب * این بود که خویش بیند محتجب) آخر سورهٔ یوسفده در
حتی اذا استیأس الرسل) حتی کلام محذوفك غایتیدر واکا متعلقدر که سیاق کلام اکا دلالت ایدر تقدیر کلام بویله
دیمك اولدیکه یا محمد بو کافرلر نعم ورخایه واموال واسباب دنیایه مغرور اولمسونلر نته کم بونلردن اول اولنلره دنیاده ولتیله
اولقدر امهال اولندیلر که حتی رسوللر مأیوس اولدیلر بونلر اوزره نصرتدن وبونلرك ایمانندن زیرا که کفر وعصیان اشتغال
وانهماکاری کمالنده ایدی (وظنوا انهم قد کذبوا) انبیا ظن ایلدیلر تحقیقا بونلری نفسلری تکذیب ایلدیلر شول
حینده که حق تعالی بونلره خبر ویردیکه سز منصور ومظفر اولورسز کفار اوزره ویاخود (وظنوا) کفار ظن ایلدیلر که
(انهم) تحقیقا انبیا (قد کذبوا) کذب ایتدیلر بونلره اولان دعوتلرنده ووعد ووعیدلرنده وعن ابن عباس رضی الله عنه
ان الرسل ظنوا انهم اخلفوا ما وعدهم الله من النصر بو تقدیرجه ظن خواطر بال وحواس نفس ووساوسله تعبیر اولنور
وتراخی وامهالده مبالغه دن اوتری یعنی انبیا کفارده بو امهالی کوردیکی کبی خاطره ایلدیلر که موعده اولان نصرت
حقدن بونلره کذب اولنور خلاف اوله لر وتخفیفله ده علی بناء الفاعل قراءتدر بو تقدیرجه رسل ظن ایلدیلر که
یعنی یقین بیلدیلر که تحقیقا بونلر کاذب اولدیلر ویردکاری خبرلك قوملری قتنده علامت وآثارلك تأخیر وتراخیسی
سببیله (جاءهم نصرنا) بو انبیایه کلدی بزم نصرتمز (فنجی من نشاء) نجی تفعیل بابندن ماضی مجهولدر یعنی انبیا
ومؤمنلردن دیلدیکمز نجات قیلندی (ولا یرد بأسنا) ای عذابنا (عن القوم المجرمین) قوم مجرمیندن معنای بیت دقوقی
حضرتلری کندی یه دیدیکه عجبا بن بیخودمیم وکوردیکم خواب وخیالمیدرکه بو خلق بنم کوردیکم احوالدن
غافللردر پس بنه کندی یه دیدیکم اکاه اول (اذا استیأس الرسل) آیتنی اوقو (تا یظنوا انهم قد کذبوا) یه کلنجه یه دك
وبو قراءتله اوقو که کذبوا تشدیدله اولمیه بلکه تخفیفله اوله آیین بودرکه کذب فعلنی تخفیفله قراءت ایتمك بو اوله که کندوبی
محتجب کوره زیرا معنی بو تقدیرجه وظنوا رسل ظن ایلدیلر که انهم تحقیقا بو رسل قد کذبوا کذب ایلدیلر کلاملرنده
ووعدلرنده زیرا حق تعالی بونلره نصرت وکفاره مغلوبیت وهزیمت وعده ایتمشیدی پس بو وعده نك تراخیسنده بونلره
خاطره اولدی نته کم دقوقی یه دخی عارض اولدی (مثنوی) در کمان افتاد جان انبیا * اتفاق منکری اشقیا) انبیای

عظام علیهم السلامك جانی شك وکمانه دوشدی اشقیا اولان منکرلرك اتفاقندن وکذلك دقوقینك واولیا جانبنه
دعوت قیلان مریدلرك جانی اکثر زمانده منکر اولیا اولان کسه لر انکاری اوزره اصرار ونفاقندن وهم وکمانه دوشدی
مثنوی) جاءهم بعد التشکك نصرنا * ترك شان کو بر درخت جان برا) پس انبیایه کلدی بعد التردد نصرتمز بونلرك
ترکنی سویله یعنی بونلری ترك ایله ای دقوقی ودرخت جانه ارتفاع ایله (مثنوی) می خورو میده بدان کش روزیست *
هردم وهر لحظه سحرا موز یست) ای دقوقی واولیانك مرید صادقی بو جان میوه لرینی ییه ودخی ویر اول کسیه که
اکا روزی ونصیبدر هردم وهر لحظه انبیا واولیا جانبندن مستعد اولان طالبلره وثمار جانی ییمکه راغبلره
سحرا موزلق واردر یعنی سببی خفی اولان وعیون خلقدن تستر قیلان و پرده ده قالان شیلری جان میوه لرینی مرزوق
اولان کسه لره اوکرتمکلك واردر دیمك اولور (مثنوی) خلق کویان ای عجب این بانك چیست * چونکه صحرا
از درخت وبر تهیست) خلق دخی کمال غفلت وعدم قابلیتلرندن دیجیلردر که ای عجب بو اولیانك تعریض ایدن
وآنلر جانبنه کیدن مرید ومستفیدلرك بو صیت وصداسی ندرکه بزه درخت جانبنه کلك وآنك میوه سندن اکل ایلك دیرلر
وچونکه صحرای دنیا بر کوردرکه درختدن وثمردن تهیدر (مثنوی) کیج کشتیم ازدم سودائیان * که بنزدیك
شما باغست وخوان) سودائیلرك بوکونه دمندن وکلمات غلط نمامندن کیج اولدق بزه دیرلر که بزلك قتکزده باغ
وخوان واردر (مثنوی) چشم می مالیم اینجا باغ نیست * یا بیابانیست یا مشکل رهیست) بر کوزمزی اووه رز ودقتله
نظر قیلرز که بو دیدکلری محلده باغ وبستان دیدکاری بر بیابانیدر ویاخود بر مشکل یولدر پس بر مشکل یوله باغ
وبستان دیمك وبر فقیر وحقیر وجوده شجرهٔ جنان وآنك سوزینه ثمرهٔ جان وجنان دیدیکنه آب حیوان تعبیر ایلمك
خیالات فاسده وکلمات بی فائده دردیدیلر وحقیقته واقف وعارف اوله مدقلری ایچون بوکونه هرزه لر یرلر (مثنوی)
ای عجب چندین دراز این کفت وکو) چون بود بیهوده ورخود هست کو ای عجب بو قدر طول ودراز سوزدکلیجی نیجه
بیهوده اولورکه احادیث صحیحه واخبار صریحه بونلر حقنده چوق واقعه اولمشدر بو کفت وکو بیهوده ایلمزوا کرخود بونلر
وار ایسه وموجود ایسه قنی کتورکورلم آنی تا بزه استدیکمزی ویرسون ونه دیلرسك بزه اظهار قیلسون ویاخود
بر شمع نوار ودرخت میوه دار شکلنده ظاهر اولسون وبزه کاسون یمش ویرسون تا بز آنی ییه لم آندنصکره اکا ولی دیه لم
بو خسته شمدی عالمده اولیا بو قدر اکرچه اولیا شکلنده یم دین چوقدر دیرلر امام شافعی رحمة الله علیه دیرکه الناس
فی الاولیاء وکراماتهم مختلفون فمنهم من ینکرها مطلقا وهؤلاء اهل مذهب معروف وعن التوفیق مصروف ومنهم
من یکذب بکرامات اولیاء زمانه و یصدق بکرامات الاولیاء الذین لیسوا فی زمانه وهؤلاء مثل بنی اسرائیل کما قال
الشاذلی رضی الله عنه والله ما هم الا اسرائیلیة صدقوا بموسی وکذبوا بمحمد فی زمانهم ومنهم من یصدق کرامات الاولیاء
علی الاطلاق ولکن لا یصدق باحد معین من اهل زمانه فهؤلاء کالهم محرومون ایضا زمانمزده اولیا بو قدر دین طائفه
ایچون کمال بجندی بر غزلنده یوررلر (بیت) مکو اصحاب دل رفتند وشهر عشق شد خالی * جهان پر شمس تبریزست
مردی کو چو مولانا (مثنوی) من همی کویم چو ایشان ای عجب * اینچنین مهری چرا زد صنع رب) بن هم آنلر کبی
دیرم ای عجب بو نجلین بر مهری رب العالمین حضرتلرینك صنعی بونلرك کوزی اوزره نیچون اوردی بو ختم نه ختم درکه
بونلر بویله ظاهر واشکارا اولان کسه لری کورمکه قادر اوله مزلر (مثنوی) زین تنازعها محمد در عجب * در تعجب
نیز مانده بولهب) بوذکر اولنان تنازعلردن حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم عجبده در وابولهب دخی تعجبده
قالمش یعنی سلطان انبیا بو قدر آیات باهره ومعجزات ظاهره ایله قومنی ایمانه دعوت ایلدکده ابو جهل وابولهب وبونلرك
توابع ولواحقی انکار واستنکار بونلری کورایلیوب اول حضرتك عظم شاننه عارف وبصیر اوله مدقلری ایچون
تعجبده قالدیلر واول حضرت دخی بو قدر آیات باهره ایله بونلره ظاهر اولدقده اکا ایمان کتورمدکلرینه وکندیلرینی
مرتبهٔ اسلامه یتورمدکلرینه عجبده قالدی (مثنوی) زین عجب تا آن عجب فرقست ژرف * تا چه خواهد کرد سلطان
شکرف) حضرت پیغمبرك بو عجبندن کفارك اول عجبنه دك فرق عظیم واردر وحضرت پیغمبر علیه الصلوة
والسلامك آنلر حقنده اولان تعجبی آنلرك قلبلرینك مختوم اولمسنده وآنلر بو قدر آیات وبراهین جلیله یی کوردکدنصکره
بنه انکار واستنکار قیلمسنده در وکفارك حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم حقنده اولان تعجبلری اول حضرت
صورتا کندیلردن حقیر وبی نوا وکندیلرك اکابر واغنیادن ایکن کندیلرك اول حضرته تبعیت وانقیادی نفسلرینه
محال کلدیکندن واول حضرت دعوت ایلدیکی سعادت امور غیبیه دن اولدیغندن ایدی کان اللرنده اولان
حاضر عزت ولذتی مخدومیتی موعود اولان عزت ولذت ایچون ایثار ایدوب مفقود دوناموجود اولان امور غیب ایچون
کندیلردن فقیر بر بشره بنده وافکنده اولمق بونلره مستبعد ومستغرب کورینوردی پس بو اجلدن بونلرشان

حضرت نبیده تعبیده قالورلردی پس بو عجبله اول عجبك ما بیننده فرق عظیم واردر تا نه ایلمك استر اول سلطان اعظم اولان پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیلورمیسن سلطان شکرفدن مراد پیغمبر علیه السلام اولسه ده یاخود اولمسه ده جائزدر یعنی نه کار ایلمك استر پادشاه اعظم اولان خدا بیلورمیسن بو انکار واستکبار سببیله اول کفاری ناره واهل انکاری هلاك وبواره لایق قیله وعاقبة الامر بونلری هلاك ایده دیمك اولور پس صدد دقوقی یه شروع ایچون خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) ای دقوقی تیزتر ران هین خموش * چند کویی چند چون قحطست کوش) ای دقوقی اشجار ارض حقیقت اولان اولیا جانبنه تیزتر سور اکاه اول ابسم نیجه سویلرسن نیجه چونکم اهل کوش قحط واذن واعیه صاحبی کیابدر (یك درخت شدن آن هفت درخت (مثنوی) کفت راندم پیشتر من نیك بخت * باز شدان هفت جمله یك درخت) دقوقی حضرتلری دیرکه ایلرو سوردم بن نیکبخت یعنی مرتبهٔ کثیره یی قویوب مقام وحدته ایردم بن نیکو طالع اول یدی عدد شجر جمله سی کیرو بر درخت باثمر اولدی ونفس واحد حکمن بولدی (مثنوی) هفت می شد فرد می شد هر دمی * من چه سان می کشتم از حیرت همی) هر بردمده بونلر بر اولدی وینه یدی اولدی یعنی مرتبهٔ کثرته نظرا متعدد ومرتبهٔ وحدته نظرا متحد اولدیلر وجمع وفرقك میانی جمع قیلان عارفلر جمیع اولیایی وجمله اصفیایی بویله کورورلر بحسب التعین متعدد ومن حیث الحقیقه متحد ونفس واحد مشاهده قیلورلر چون بو ایکی مرتبه نك احکامی بر مدده ظهوره کلسه یعنی درحال بر نیجه رجال من حیث الصورة متکثر ومتعدد اوله وینه اول دمده حقیقتلری ظهوره کلوب نفس واحد حکمن بولسه وبر سالك بو حالتی ابتدای ظهور سر وحدت ذات دمنده مشاهده قیلسه البته اکا موجب حیرت اولمق مقرردر نته کم دقوقی حضرتلرینه اول هفت عددك فرد اولمسی وینه عدد وکثرت مرتبه سنه کلمسی حیرت ویردی پس اول حینده اولان وله وحیرتدن خبر ویروب دیرلرکه بن نه کونه اولدم حیرتدن بیلورمیسن یعنی واله ومتحیر اولدم همی همیدانی تقدیرنده اولور (مثنوی) بعد ازان دیدم درختان در نماز * صف کشیده چون جماعت کرده ساز) اندنصکره اغاجلری نمازده کوردم صف چکمش جماعت کبی نمازده دوزلمك ایتمش (مثنوی) یك درخت از پیش مانند امام * دیکران اندر پس او در قیام) بر اغاج اوکدن امام کبی اولمش غیرلر آنك اردنده قیامده طورمش (مثنوی) آن قیام وان رکوع وان سجود * از درختان پس شکفتم می نمود) اول قیام ورکوع واول سجود اغاجلردن زیاده بکا عجب کوروندی (مثنوی) یاد کردم قول حق را ان زمان * کفت النجم شجر را یسجدان) سورهٔ رحمانده اولان آیته اشارتدرکه بیوررلر (الرحمن علم القرآن خلق الانسان علمه البیان) تفسیری بو جلدك اولنده قریب نواختن مجنون سرخنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (الشمس والقمر بحسبان) شمس وقمر جاری اولور منازل وبروجلرنده حساب معلوم ایله وبونلرك جریان ودورانندن فصول اوقات معلوم اولور (والنجم) وشول نباتات که یرده بته وساقی اولمیوب منبسط اوله (والشجر) دخی شول نباتات که ساقلری اوزره قائم اوله (یسجدان) اول رحمانه سجده ایدرلر اطاعت مطیعان کبی پس دقوقی دیدیکه اول شجرلرك سجده سن مشاهده قیلدقده قول حقی یاد ایلدم اول زمانده که (والنجم والشجر یسجدان) بیوردی اشجار ونباتاتك رکوع وسجودی عند المحققین حقیقیدر مجازی دکلدر نته کم تسبیح وخشیت جمادات حقیقی اولدیغنه دلایل وبراهین جلد اولده حنانه بیاننده وبو جلدده مارکیر حکایه سنده ذکر اولندی تکراره حاجت یوق پس جمیع جمادات ونباتاتك حق تعالی یی عارف اولمسی وامرنه اطاعت وانقیاد قیلمسی ولسان ملکوتیه ایله مسبح اولمسی مقرر وثابت اولیجق سجود ورکوعنه دخی بو نص شریف دلالت قیلور واصحاب شهودك مشاهده سی دخی شاهد اولور اولیاء اللهك جمادات ونباتاتك بلکه جمیع ما فی الارض والسماواتك تسبیح وصلواتنی وسجود وطاعتنی مشاهده ایتملری خصوصنده مقالات کثیره لری واقعه اولمشدر لازم اولان محلده بیان اولندی تکراره حاجت یوقدر دقوقینك بو مشاهده سیدرکه بی زانو وبی میان آنلری عیانا راکع وساجد کوردی نته کم خبر ویردی (مثنوی) این درختانرا نه زانو نه میان * این چه ترتیب نمازست آنجنان) اول درختلرك نه زانو ونه میانی وار بلکه بی مفاصل واعضا راکع اولورلر وسجده قیلورلرکه کندی یه دقوقی بر سبیل تعجب بونه ترتیب نمازدر آنلرك کبی زانو وبی مفصل دیدکده (مثنوی) آمد الهام خدا کای بافروز * می عجب داری زکار ما هنوز) خدای متعالدن اکا الهام کلدیکه ای بافروز کارمزدن سن بونی هنوز عجب طوترسن یعنی عجب طوتمه وکندیکی بحر حیرته اتمه بز اول پادشاه مطلقزکه جمیع ما فی السموات وما فی الارض بزم جنابمزده عابد وساجدلردر وآیات قرآنیه نك اکثری خود صراحة بو معنایه شاهدلردر پس خبر معاینه اولدی وعلم الیقین وعین الیقین مرتبه سن بولدی کورکه اهل ظاهرك مذهبی نرده قالدی تسبیح وصلواته وسجود وطاعاته حواس سلیمه واعضای مخصوصه لازمدر دیرلر اسرار خدا ومشاهدهٔ انبیا واولیادن محروم اولورلر وبواطن اشیادن

بی خبر

بی خبر قالورلر دیمك اولور (هفت مرد شدن ان هفت درخت (مثنوی) بعد بری کشت انها هفت مرد * جمله در قعده پی یزدان فرد) کیچ زماندنصکره اول یدی اغاج یدی مرد اولدی یزدان فرد ایچون جمله سی قعده ده ایدیلر بو مردان الهینك درختان شکلنده نمایان اولمسنده ورکوع وسجود قیلمسنده سر دقوقی یه اشجار ونباتاتك سجود قیلمسنی وتسبیح خوان اولمسنی اعلام ایچوندر پس ینه هفت مرد شکلنده مرئی اولملری اول نماز قیلان وساجد اولان اشجار حقیقة اشجار اولمدیغنی اکا افهام ایچوندر (مثنوی) چشم می مالم که ان هفت ارسلان (تا کیانند وچه دارند از جهان دقوقی حالندن خبر ویروب دیرکه کوزیمی اوورمکه اول هفت ارسلان تا کیملردر وجهانده بونلرنه کار طوترلر (مثنوی چون بنزدیکی رسیدم من زراه * کردم ایشانرا سلام از انتباه) چونکم بونلره قریب یتشدم بن یولدن بونلره سلام ایلدم انتباه ویقظه یوزندن (مثنوی) قوم کفتندم جواب ان سلام * ای دقوقی مفخر وتاج کرام) قوم بکا او سلامك جوابنی دیدیلر ای مفخر وتاج کرام اولان دقوقی دیمکله تکریم ایلدیلر (مثنوی) کفتم اخر چون مرا بشناختند * پیش ازین بر من نظر انداختند) کندی کندیمه دیدم آخر بونلر بنی نیجه اکلدیلر بوندن مقدم خود بنم اوزریمه نظر ایتمدیلر وبنمله مقالات ایتمدیلر (مثنوی) از ضمیر من بدانستند زود * یکدکر را بنکریدند از فرود) بنم ضمیرمده اولان خاطره یی علی الفور بیلدیلر بری برینه اشغه دن یوقارو باقشدیلر (مثنوی) پاسخم دادند خندان کای عزیز * این بپوشیدست اکنون بر تو نیز) بکا جواب ویردیلر کولرك بویله دیوکه ای عزیز بو معنی اورتلمش میدر سنك اوزریکه الان (مثنوی) بر دلی کو در تحیر با خداست * کی شود پوشیده راز چپ وراست) دخی بو بر کوکل اوزره که اول کوکل خدانك عشق وتجلیسی ایله تحیرده در قچن پوشیده اولور اکا یمین وشمالك رازی یعنی اکا هر طرفك ویاخود عالم ارواح وعالم اشباحك اسراری قچن مستور اولور یعنی مستور اولمز دیدیلر (مثنوی) کفتم ار سوی حقایق بشکفند * چون ز اسم حرف رسمی واقفند) بن ینه کندی کندیمه دیدمکه اکرچه بونلر حقایق جانبنه اچلمشدر یعنی ابدال خدا واولیای باهدی اکرچه حقایق اشیاء جانبنه واقف اولمشلر واطلاع بولمشلردر لکن نیجه رسمه ولفظه منسوب اولان حروفك اسمندن واقفلردر یعنی اولیای کرام رضی الله عنهم موجوداتك حقیقتلرینه وکائناتك ماهیتلرینه مطلع اولسه لر عجب دکلدر لکن نو جهله رسمی ولفظی اولان حروفك اسملرندن اکاه اولوردیدیلرکه نیجه رسمی اولان اسمی بیلوب ای دقوقی مفخر وتاج کرام دیو بکا خطاب ایلدیلر (مثنوی) کفت اکر اسمی شود غیب از ولی * ان ز استغراق دان نه از جاهلی) بو نفس واحده منزله سنده اولان ابدال سبعه بکا دیدیکه ای دقوقی اکر اسامیٔ اشیادن بر اسم ولیدن غیب اوله ونامعلوم قاله اول اسمك نامعلوم اولمسی غیب اسامیٔ اشیایی بیلمامسی وکشف ضمائر وخواطر قیلمامسی وکونده متصرف اولمامسی جهالتنه وعدم ولایتنه دلالت قیلماز ودخی متصرف فی الکون اولان وکشف ضمائر وخواطر قیلان وابدال مرتبه سنی بولانك بونلردن خالی اولان ولی کامل اوزره افضل اولمسی لازم کلمز زیرا چوق واردرکه امور دنیه دن غیری یه مطلع دکلدر مع انه امور غیبیه یه مطلع اولندن واظهار کشف وکرامت قیلندن افضلدر وبو خصوصده دلائل وبراهین چوقدر جمله دن بری تأبیر نخل قصه سی که حضرت رسول علیه السلام ناسدن خرمانك ارککندن بر مقدار اغاج کسوب دیشیسنه ادخال ایلمکی نهی بیوردیلر اول سنه اصلا خرما بتمدی حضرت رسوله اول زمانك خلقی کلوب دیدیلرکه یا رسول الله مجربمز اولان کاردن نهی بیوردیکز خرما بتمدی حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه انتم اعلم بامور دنیاکم پس آنلرك امور دنیایه اعلم اولمسندن حضرت نبی اوزره افضل اولمسی لازم کلمز کذلك ابدالك اسم ورسمه واقف اولدقلرندن دقوقی اوزره فضیلتلرینی مستلزم اولمز وحضرت ابوبکرله حضرت عمر رضی الله عنهمانك اساری بدر حقنده اولان ماجراسی دخی بو معنایه شاهد اولور اهل تفسیر سورهٔ انفالده (ما کان لنبی ان یکون له اسری) سبب نزولنده دیمشلرکه در بدر غزاسنده یتمش کمسه اکابر کفاردن اسیر اولدی وحضرت نبی علیه السلام اصحاب کرامله آنلر حقنده مشاوره قیلدی حضرت عمر رضی الله عنه دیدیلرکه یا رسول الله بو کافرلری قتل ایده لم بحمد الله که حق تعالی بزی فدادن مستغنی قیلدی وحضرت ابوبکر رضی الله عنه بیوردیلر یا رسول الله اشارت بیورلك که بو اسیرلری بیع ایده لم حضرت نبی علیه السلام قول صدیقه میل بیوردقلرنده بو آیت کریمه حضرت عمرك رأیی اوزره نازل اولدی وفدایی منع قیلوب اول اسیرلری اولدردیلر پس حضرت ابوبکر رضی الله عنهدن افضل اولمق لازم کلمز وبوندن ماعدا بر دلیل دخی اولدرکه حضرت ابوبکر رضی الله عنهدن خارق عاده اصلا بر شی نقل اولنمامشدر وحضرت عمر رضی الله عنهدن چوق خوارق عادات ظهوره کلمشدر مع هذا ینه حضرت ابوبکر رضی الله عنه اتفاق اوزره آندن افضل اولمش کما قال الشیخ فی الفتوحات لم ینقل عن ابی بکر الصدیق رضی الله عنه من الخوارق مع تفوقه بالاجماع فی ایمانه وتصدیقه علی سائر الصحابة وقد وردت فی شأنه احادیث کثیرة منها قال علیه السلام ان الله

يتجلى لاهل الجنة عامة ولابى بكر خاصة وشيخ حضرتلرى قصهٔ لوطيه نك آخرنه قريب محلده بعض ابدالدن شيخ
ابومدينك آنلر اوزره افضل اولمسى خصوصنده بوكونه حكايه يورورلر قال بعض الابدال للشيخ ابى مدين بعد السلام
عليه يا ابا مدين لم يعص علينا شئ وانت تعتاص عليك الاشياء ونحن نرغب فى مقامك وقال صلى الله عليه وسلم
فى هذا المقام عن امر الله بذلك (ما ادرى ما يفعل بى ولا بكم ان اتبع الا ما يوحى الى) معناسى بودركه بعض ابدال
شيخ عبد الرزاقه ديديلر يا عبد الرزاق شيخ ابومدينه بزدن سلام ايلدكدنصكره ديكزكه ابدال خدا بزنيچون بزم اوزريمزه
برشئ صعب وشديد ومشكل وپيچيده اولمزوسن بركمسه سن سنك اوزركه اشيا پيچيده ومشتد اولور اسان اولمز وحال
بوكه بز سنك مقامكه رغبت ايلرزوسن بزم مقاممزه رغبت ايلمزسن شيخ رحمه الله حضرتلرى وكان كذلك ديوب يعنى شيخ
ابومدين بويله بركمسه ايدى ديدكدنصكره ديركه حضرت نبى عليه السلام اللهك اكا اولان امرندن مخبر اولديغى حالده
شو مقامده ديديكه يعنى شو عجز وضعف وعبوديتله متخلق وغيبده اولان امور علمله متحقق اولديغى مقامده يوردبلركه
بن بيلمزم بنم ايچون نه اشلنور ودخى سز ايچون نه اشلنور بو آيتك تفسيرى جلد اولده وزير حكايه سنده در خيالاتش
چو سوفسطا بيم بيتنده مرور ايلدى وحضرت رسولك موزه لرين برعقاب قاپديغى حكايه سى دخى بو معنايه
شاهد اولور حكايه سى بو جلدك آخرينه قريب كاور زيرا اول حضرت اول حينده كندى حاللرينه مشغول ايكن
مارسياهك موزه ايچره كيرديكنى كورمديلر وبيلمديلر حق تعالى عقابه الهام ايدوب اول كوردى قصه سى بعينه
مسطوردر پس بو مقدمه معلوم اولديسه ما نحن فيه اولدركه اكر برشئ دنى وليدن غائب اولسه وولى اولان كمسه
كشف خواطر وضمائردن واحوال غيبه اطلاعندن بى خبر وبى شعور اولسه آنى ولى خدانك جهلندن وعدم
فضلندن بيلمه بلكه حق تعالينك ذات وصفاتى بحرينه مستغرق اولمسندن بيلكه حين استغراقده وكندى حاللرينه
اشتغالده احوال عالم ايله مقيد اولمزلر ديمك اولور (مثنوى) بعد ازان كفتند مارا ارزوست * اقتدا كردن بتواى
پاك دوست) آندنصكره بكا اول رجال وابدال بى ريب ديديلركه بزه ارزو واردر سكا اقتدا ايتمكه كه اى پاك دوست (مثنوى)
كفتم ارى ليك يك ساعت كه من * مشكلاتى دارم از دور زمن) بن دخى بونلره ديدمكه بلى برساعت مهلت ويرككه
بن برنوع مشكللر طوترم زمانك دورندن وفلكك سيرندن بولايكه شرف صحبتكزله اول مشكل اولان قيدلر
حل اوله وروحم قيودات زمانه دن قورتله ونجات بوله بونده تنبيه واردر شول كمسه يه كه امامت وخلافته مستحق اوله
واكا مقتدالق تكليف قيلنه كركدركه دقوقى وار بهانه ايليه على الفور ترك صحبت وقبول امامت قيلميه ورياست
وخلافته تا كون ومكان قيدندن قورتلمينجه ودور زماندن اولان مشكلات اكا حل اولمينجه طالب وراغب اولميه
تا بركت صحبت مشايخدن محروم قالميه نته كم دقوقى اول اصحاب ولايته ديدى (مثنوى) تا شود ان حل بصحبتهاى
پاك * كه بصحبت رويد انكورى زخاك) تاكم بنم اول مشكلات بشريه ومغلقات طبيعيه م پاك اولان صحبتلريكز
سببيله حل اوله كه اوزم صحبت سببيله خاكدن بتر ولذت وحلاوت مرتبه سنه يتر (مثنوى) دانهٔ پرمغز
با خاك دژم * خلوتى وصحبتى كرد از كرم) مثلا برايچى طولو دانه چركين وقرا طپراغله برمدت برخلوت وصحبت ايلدى
كرمندن (مثنوى) خويشتن در خاك كلى محو كرد * تا نماندش رنك وبو وسرخ وزرد) اول دانهٔ پرمغز كندوى
بالكليه صحبت خاكده محو ايلدى برمرتبه كه حتى آنك رنك وبويى وسرخ وزردلكى قالمدى نته كم عند المشايخ شرط
صحبت دخى بودركه سالك كندوى صحبت مربىٔ كاملده رنك وبويى وجمله اوصاف خوبى قالمينجه يه دك
محو وفانى ايليه (مثنوى) از پس ان قبض محو او نماند * پر كشاد وبسط شد مركب براند) اول دانهٔ فانينك بعد المحو
فيضى قالمدى برلك وشاخدن قنات اچدى ومنبسط اولدى ومركب وجودى خاكك اوزره سوردى كذلك دانهٔ وجود
سالك صحبت مربىٔ كاملده كه محو اوله بعد هذا المحو آنك بشريته متعلق اولان انقباضى قالمز برحال وعقل وبال
آچر ومنبسط اولوب هواى عشق بازى اوزره اوچار ومركب همتن دقوقى وار حقيقت جانبنه سوروب عالم صوردن
ايلرو كچر (مثنوى) پيش اصل خويش چون بى خويش شد * رفت صورت جلوهٔ معنيش شد) كندى اصلنك اوكنده
بركمسه كه بى خود اولدى وكندوبى فانى قيلدى صورت كتدى يعنى صورته متعلق اولان اسم وعادت زائل اولدى
واكا معنى جلوه سى حاصل اولدى وباطن ترقيسى ظهوره كلدى (مثنوى) سر چنين كردند هين فرمان تراست *
تف دل از سر چنين كردن بخاست) دقوقى حضرتلرى ديرلركه بن اول كرامه بويله سويلدم آنلر دخى باشلرين شويله
ايلديلر وفرمان سنكدر اى دقوقى ديو سويلديلر يعنى باشلريله فرمان سنكدر ديمك معناسنى مشعر وكار سكا مفوضدر
ديمك فحواسنى هم اشارت ايلديلر نته كم اكثرى برده بوله معقول ديه جك محلده بو ادايى مشعر باشلريله اشارت ايدرلر
دقوقى ديركه بونلر باشلرينى بويله ايلسندن بكا كرميت دل وشعلهٔ باطن قالقدى وسر درونمه غالب اولدى (مثنوى)

ساعى با ان كروه مجتبا * چون مراقب كشتم واز خود جدا) اول كروه مجتبا ايله برساعت مقدارى چونكم مراقب اولدم
وكندمدن جدا اولدم ومفارقت قيلدم (مثنوى) هم دران ساعت زساعت رست جان * زانكه ساعت پير
كرداند جوان) هم اول ساعتده جان ساعت قيدندن قورتلدى وعالم بى تلوينه وصول بولدى ومشكلاتى حل اولدى
اول اجلدن ساعت قيدندن قورتلديكه عالم ساعت جوانى پير ايلر وانسانى حالدن حاله تبديل وتغيير قيلر (مثنوى)
جمله تلوينها ز ساعت خاستست * رست از تلوين كه از ساعت برست) جميع تلوينات وتبديلات عالم ساعت ومرتبهٔ
شهادتدن قالقمش وحاصل اولمشدر تلوين وتحويلدن قورتلدى اول كمسه كه آن وساعت مرتبه سندن
خلاص اولدى (مثنوى) چون ز ساعت ساعتى بيرون شوى * چون نماند محرم بيچون شوى) چونكم اى سالك
ساعات عالمندن وجهات مرتبه سندن برساعت مقدارى بيرون اوله سن وعروج قيله سن چون قالمز يعنى كيف
وكم متصور اولمز محرم حرم بيچون اولورسن وحالت وكيفيتى اولميان عالمه وصول بولورسن (مثنوى) ساعت از بى ساعتى
اكاه نيست * زانكش ان سو جز تحير راه نيست) اهل ساعت بى ساعتلك عالمندن وبو عالمك اهلندن اكاه دكلدر
زيرا كه اول ساعت اهلندن اول جانبنه تحيردن غيرى يول يوقدر (مثنوى) هر نفررا برطويله خاص او *
بسته اند اندر جهان جست وجو) اهل ساعتدن واهل عالم بى ساعتدن هر برنفرى اول نفره مخصوص اولان طويله
اوزره باغلمشلردر بو جست وجو ورنك وبو جهانده زيرا ساعت اهلى بى ساعت اولان عالمك مشاهده سنه واهلنك
مرتبه سنه ايره مز بى ساعت اولان عالمك اهلى دخى كذلك اهل ساعت ومحبوسات عالم طبيعت مرتبه سنده طوره مز
وآنلرك مشربندن حظ آله مز (مثنوى) منتصب بر هر طويله رائضى * جز بدستورى نيايد رافضى) زيرا هر برطويله
اوزره يعنى هر برمرتبه نك اهلى اوزره عالم غيبدن بررياضت دهنده وضبط كننده نصب اولنمش وموكل
قيلنمشدر كما قال الله تبارك وتعالى (ان كل نفس لما عليها حافظ) وكما قال عليه السلام ما منكم من احد الا وقد وكل
عليه قرينه من الجن وقرينه من الملائكه قالوا واياك قد وكل يا رسول الله قال نعم واياى ولكن الله اعاننى
فاسلم على يدى فلا يأمرنى الا بخير پس موكل اولان ملائكه نك دستوريسز كله مز برطويله يى رافض اولان
كمسنه يعنى برمرتبه يى تارك اولان كمسه آنك اوزرينه مسلط اولان ملائكه نك دستورى اولمينجه
اول مرتبه دن قورتلوب ديلديكى مقامه واصل اوله مز نته كم بيورورلر (مثنوى) از هوس كر از طويله
بكسلد * در طويلهٔ ديكران سر دركند) هوسندن اكر برطويله نك اهلى مقيد اولديغى طويله دن منقطع اوله
غير بلرك طويله سنده باش ايليه يعنى غير كمسه لرك مرتبه سنه باش كتورسه وكندوبى آنلر مقامنه
يتورسه (مثنوى) در زمان آخرجيان چست وخوش * كوشهٔ افسار او كيرند وكش) فى الحال باخود اول
زمانده واول حينده چست وخوش اولان آخورجيلر يعنى مدبرات عالم اولان ملكلر ويا خود متصرف عالم وآدم اولان
ملكلر آنك كوشهٔ افسارنى وقواتوغنى يعنى عنان اختيارنى وابط اقتدارنى طوترلر واولكى مقامنه اتارلر (مثنوى)
حافظان را كر نه بينى اى عيار * اختيارت را ببين بى اختيار) اكر سنك اوزريكه موكل اولان وسنى حفظ قيلان
ملكلرى سن كورمزسك اى عيار واى مردكار كندى اختياريكى اختيارسز كور يعنى برشيئى اختيار ايتمكه
واختيار ايلديكك جانبه كيتمكه قادر دكلسن (مثنوى) اختيارى ميكنى ودست وپا * بر كشاده ستت چرا حبسى چرا
نته كم برشيئى اختيار ايله ايلرسن والك واياغك اچق اولمشدر نيچون محبوسسن نيچون اول اختيار وكزيده ايلديكك
شيئى نيچون بولمزسن وحبس اولديغك مرتبه دن توجه له تجاوز قيلمزسن بو فاسخ نيت اولان كمدر وفسخ عزيمت قيلان
نه كمسه در (مثنوى) روى در انكار حافظ برده * نام تهديدات نفسش كرده) بو زيركى سكا موكل اولنه وسنى حفظ قيلنه
انكارا تمسكك جانبنه ايلتدك اول سنى من حيث الباطن حافظ اولنه واختيار ايلديكك مرتبه لردن تحويل قيلنه
تهديدات نفس ديو نام سويلدك يعنى بچن سنك اوزريكه موكل اولان حافظلر من حيث الباطن سنى برشيئدن منع
وتحويل ايلسه لر آنى نفسك تهديدى قياس ايدوب اول حافظلرك باطنا اولان منع وتخويفنه تهديدات نفس ديو نام
ايلرسن وحافظ وموكل يوقدر ديو سويلرسن حال بوكه حق تعالى حضرتلرى بزه كلام مجيدنده برقاچ موضعنده
خبر ويردى نته كم سورهٔ رعدده بيورر (له معقبات من بين يديه ومن خلفه يحفظونه من امر الله) وقال الله تعالى فى سورة
الانفطار (وان عليكم لحافظين كراما كاتبين يعلمون ما تفعلون) وقال فى سورة قاف (ما يلفظ من قول الا لديه رقيب
عتيد) (پيش رفتن دقوقى بامامت) (مثنوى) اين سخن پايان ندارد تيز دو * هين نماز آمد دقوقى پيش رو) اول قوم اكا ديديلر
بو سوزك پايانى طوتمز تيز يل اكاه اول نماز وقتى كلدى اى دقوقى ايلرو يورو دخى ديديلر (م ى) اى يكانه هين دوكانه بركذار *
تا مزين كردد از تو روزكار) اى يكانهٔ آفاق اكاه اول دوكانه يى ادا ايله يعنى ايكى ركعتى قيل تاكم سندن روزكار مزين اوله

ونور طاعتكله جهان رونق بوله وايكى ركعتدن مراد صباح نمازى اولمقدر زيرا فريضده آندن غيرى ايكى ركعت بوقدر
واماملة قيلنان فرايضده آندن غيرى دكلدر بونى اقتضا ايدر (مثنوى) اى امام چشم روشن در صلا * چشم روشن
بايد اندر پيشوا) اى صلاتده چشم روشن اولان امام پيشوا ومقتدا القده چشم روشن كركدر (مثنوى) در شريعت
هست مكروه اى كيا * در امامت پيش كردن كوررا) زيرا شريعتده مكروه اولدى اى اولو امامتده ايلروايتمكلك
كورى كما قال صاحب الدرر والغرر وكره امامة الاعمى لانه لا يتوقى النجاسة ولا يهتدى بنفسه الى القبلة
ولا يقدر على استيعاب الوضوء غالبا (مثنوى) كرچه حافظ باشد وچست وفقيه * چشم روشن به اكر باشد سفيه)
اكرچه حافظ كلام الله اولورسه وچست وفقيه دخى اولورسه بنه چشم روشن يك اولورا كرخفيف العقل دخى
اولورسه ده سفيه اكرچه سفيهدر لكن نجاستدن توقى ايلر وكور اكرچه قارى وفقيهدر لكن نجاستدن پرهيزه قادر
دكلدر اما امامتده ايسه طاهر اولمق واجبدر ولهذا سفيهك امامتى كوردن اولى اولدى اكر سؤال اولنورسه كه فقهادن
بعضيسى اعمانك امامتنى جائز كورمشلردر وبو حديث شريفله استدلال قيلمشلردر كه انس حضرتلرندن روايت اولندى
قال النبى صلى الله عليه وسلم استخلف ابن ام مكتوم يومئذ الناس وهو اعمى بوكه جواب ايكى وجهله اولور وجه اول
فقهانك قوليدركه زين العرب بو حديثك شرحنده ديرو استخلاف ابن ام مكتوم يدل على جواز امامة الاعمى
والكراهة انما هى اذا كان فى القوم سليم اعلم منه او مساو له ووجه ثانى محقق اولان عرفانك قوليدركه ديرلر
ابن ام مكتوم اكرچه ظاهرا اعمى ايدى ولكن باطنا روشن دل وبينا دل ايدى واصل اعمى عند اهل التحقيق بصرى كور
اولان دكل بلكه بصيرتى كور اولندر كم حديث شريف بو معنايه دلالت ايلر كه حكيم وبيهقى عبدالله بن جرادن
روايت بيوررلر قال عليه السلام ليس الاعمى من يعمى بصره انما الاعمى من تعمى بصيرته وحضرت خداوندكارك
دخى كورظاهردن كور باطنى قبيح ونجاسات ظاهرهدن نجاسات باطنهيى خبيث ايراد ايلمرى بو معنايه شهادت قيلر
پس سبب كراهيت نه ايديكن بيانه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) كوررا پرهيز نبود از قذر * چشم باشد اصل پرهيز
وحذر) كورك امام اولمسى انكيچون مكروهدركه كورك قذردن پرهيزى اولمز واصل پرهيز وحذر كوزندر (مثنوى)
او پليد را نبيند در عبور * هيچ مؤمن را مبادا چشم كور) كور عبور ومرور وقتنده پليدلكى كورمز هيچ مؤمنلرك
كوزى كور اولمسون (مثنوى) كور ظاهر در نجاسة ظاهرست * كور باطن در نجاسات سرست) ظاهر كورى
نجاسات ظاهرهده در وكور باطن نجاسات سرده در (مثنوى) اين نجاسة ظاهر از آبى رود * آن نجاسة باطن افزون
مى شود) بو نجاسات ظاهره بر صودن كيدر ومصلى كنديى آبله تطهير ايدر وا نجاسات باطن آب ايله كتمز وكتدكجه
زياده اولور (م ى) جز باب چشم نتوان شستن آن * چون نجاسات بواطن شد عيان) اول نجاسات باطنى آب چشمدن
غيريله يومغه كسه قادر اولمز چونكم نجاسات باطن عيان وبيان اوله (مثنوى) چون نجس خواندست كافر را خدا
آن نجاست نيست بر ظاهر ورا) سورة توبه در (يا ايها الذين آمنوا) اى اللهه ايمان كتورنلر (انما المشركون نجس)
مشركلر دكلدر الا نجسدر باطنلرينك خباثتندن اوترى انجاسدن اجتناب اولديغى كبى بونلردن دخى اجتناب لازمدر
عن ابن عباس اعيانهم نجسة (فلا يقربوا) پس لازمدركه قريب اولميهلر (المسجد الحرام) كعبهٔ مكرمهيه نجاستلرى
اولديغندن (بعد عامهم هذا) بو سنهٔ برأت دن صكره وسنهٔ برأت هجرتدن طقوز ييل صكره ايدى وياحجة الوداع مراد اوله
بو آيتك مستوفى تفسيرى درد نجى جلدك اولنه قريب منعا لجه كردن برادر دباغ سرخنده كلور معناى بيت چونكم
خداى متعال كلام مجيدنده كافره نجس اوقودى اول نجاست كافرك ظاهرى اوزره بوقدر (مثنوى)
ظاهر كافر ملوث نيست زين * آن نجاست هست در اخلاق ودين) زيرا كافرك ظاهرى ملوث دكلدر بو نجاست ظاهرهدن
اول نجاستدن مراد اخلاق ودينده اولان نجاست اولدى اخلاقك نجاستى اخلاق رديه واوصاف ذميمه در وطهارت
تهذيب اخلاق ايتمكله اولور ودينده اولان نجاست شركك وكفر وعدم اطاعتدر طهارتى توحيد وايمان وطاعتله
اولور انواع طهاراتى جلد ثانيده شبان حكايهسنده در نمازاو يا الودست خون بيتنده بيان اولنمشدر آنده طلب اولنه
مثنوى) اين نجاست بويش آيد بيست كام * وان نجاست بويش از رى تا بشام) بو نجاسات ظاهرهنك رايحهسى انجق
يكرمى اوتوز آدمدن كلور واول نجاست باطنهنك رايحهسى عجم ديارنده اولان رى شهرندن شامده دك كلور يعنى
خباثت باطنهنك اثرى وخبثى مسافهٔ بعيدهيه كيدر ونيجه كسهلره ايذا وجفا ايدر (م ى) بلكه بويش آسمانها بر رود
بر دماغ حور ورضوان بر شود) بلكه نجاسات باطنهنك رايحهسى آسمانلر اوزره كيدر ودماغ حور ورضوانه صعود ايدر
كما روى ان الملائكة يتألمون من نتن فم المغتابين (مثنوى) انچه مى كويم بقدر فهم تست * مردم اندر حسرت
فهم درست) اول نسنهيى كه نجاسات باطنهنك ذم وقدحى خصوصنده سويلرم بر فحواى كلموا الناس على قدر عقولهم

سنك فهمك مقدارى بوخسه كنهيله دكلدر وفهم صحيح ودرستك آرزو وحسرتندن اولدم يعنى قتى كمياب اولديغندن
بوله ميوب عاجز قالدم فى الحقيقه فهم درست وسوزا كلر اذعان چست صاحبى زمانهده اكسير اكبر وكبريت
احمر مقولهسيدركه يوز آدمده برين فهم صاحبى بوله مزسن كما قال عليه السلام الناس كابل مائة فيها راحلة واحدة (م ى
فهم ايست ووجود تن سبو * چون سبو بشكست ريزد آب ازو) بو بيت سؤال مقدره جواب اولور كانه برقائل ديركه
فهم ندن زائل اولور ونوجهله محفوظ ومصون قالور پس استعارهٔ تمثيليله طريقى اوزره بيوررلركه فهم وذكا فى المثل
صودر وتنك وجودى سبودر چونكم سبوى تن سنك اشغال جسمانيه وهوا وهوس نفسانيه ايله صندى آب فهم
آندن دوكلور وفراست وكياست عبث يره ضايع اولور (مثنوى) اين سبو را پنج سوراخست ژرف * اندرونى آب ماند
خود نه برف) على الخصوص بو سبوى بدنك بش دلكى واردر عظيم وبزرككه آندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره در
پس اول سبوى تنده نه آب فهم قالور ونه آب فهمك مادهسى اولان وآسمان حقيقتدن نزول قيلان برف فطنت
وكياست قالور كركدركه سالك سبوى جسمى سنك اشغال جسمانيه ايله قرمقدن وحواس خمسهٔ ظاهره لولهلرين محرمانه
كشاده قيلمقدن حذر ايليه تا كم آب فهم وفراستى كامل اوله قلت معرفت وعدم فراست نجاستندن كنديى
طاهر قيله (مثنوى) امر غضوا عن هوا ابصاركم * هم شنيدى راست ننهادى تو سم) بو آيت سورهٔ نورده در تفسيرى
جلد اولده عرب باديهنشين حكايهسنده كجدى آنده طلب اولنه معناى بيت هوادن كوزلريكزى يومك ديمك امرنى
هم سن اشتدك كه طوغرى قومدك اياغكى طريق حقه بونى اشتمش ايكن (مثنوى) از دهانت نطق فهمت را برد *
كوش چون ريكست فهمت را خورد) اول بش سوراخدن بريسى دخى دهانكدر دهانك چهتندن سنك نطقك
فهمكى كيدر رمالا يعنى وكلام بيهوده وبى معنى سويلمك فهم وكياستى ازاله ايلمسى مقرردر ولهذا قال عليه السلام
من وقى من شر قبقبه وذبذبه فقد وقى قولاق دخى قوم كبيدر فهمكى ايچر يعنى هزل ودروغه قولاق طوتمق وكلام
بى معنى ومالا يعنى استماع ايتمك فهمكى وادراككى ضايع ايدر (مثنوى) همچنين سوراخهاى ديكرت *
مى كشايد آب فهم مضمرت) بونلر كبى غيرى سوراخلرك دخى درونكده مضمر اولان فهمك وكياستك آبنى
جذب ايدوب چكر فمن اراد حفظ قلبه تعليق ابواب الحواس ليسد طرق الوسواس فيكون فهمه مجموعا بالا حتباس
حتى يصير كامل الفهم والاكياس (مثنوى) كرز دريا آب را بيرون كنى * بى عوض آن بحر را هامون كنى) اى آب فهم
وكياستك حواس خمسه سوراخلرندن عبث يره خرج ايلين كسه كركدركه خرج ايلديككك قدر آنك يرينه عوض
وبدل تحصيل ايدهسن اكر دريادن صويى بلا عوض ولا بدل طشره ايليهسن اول بحرى ديدز بر قورى يرايلرسن
مثنوى) بيكه هست ارنى بكويم حال را * مدخل اعواض را وابدال را) بيكاهدر يعنى وقتك تحملى يوقدر يوخسه
حقيقت حالى سويلدم بدللرك مورد ومدخلنى بيان ايلردم نته كم مصرف ومخرجى بيان ايلدم مدخل فهوم وعلوم
من حيث الظاهر سمعدر نته كم ابتداده بشنو ازنى بيتنده بيان اولندى ومن حيث الباطن قلب بى طمع وعقل
چون سمعدر پس درياى معنوى اولان درونه درياى بيرونى مثال كتوروب غايبى مشاهده قياس ايلمك ايچون بويله
بيوررلر كه (مثنوى) كان عوضها وان بدلها بحر را * از كجا ايد زبعد خرجها) اى مدخل اعواض ابدالدن غافل اولان
بحر ظاهرك اول عوضلرى وبدللرى نه يردن كلور بو قدر خرجلردن صكره مثلا اول خرجلر بودر (مثنوى) صد هزاران
جانور زومى خورند * ابرها هم از برونش مى برند) صد هزاران مرغ وماهى وجانور اول بحردن برلر ايچرلر وبونلر دخى
اول دريانك ظاهرندن نشف ايدوب جوانب ارضه امطار ايلتورلر (م ى) باز دريا عن عوضها مى كشد * از كجا دانند
اصحاب رشد) كيرو اول دريا اول خرج وصرف ايلديكى مياهك عوضلرنى كنديه جذب ايدوب چكر اصحاب
رشد وارباب فهم وخرد بيلورلر كه نه يردن چكر الله تعالى بحرك وجودنده بر قوت جاذبه وضع ايلمشدر كه ارضك عروق
مجارى سنده اولان آب وانهارى كنديه جذب ايلر وارضه دخى سحاب مطره امداد ايلر وسحاب ارضه
خرج وبخش ايلديكى بنه دريادن اخذ ونشف ايلر بو قول حكمادر اما قول عرفا اولدركه حق تبارك وتعالى هر شيئك
ذاتنه مناسب غداسنى خلق وايجاد ايلر وآنك وجودنك قيامى مقدارى اكا اعطا وامداد ايلر پس هر باركه دريادن
بر مقدار ماء خرج وصرف اوله بدل ما يتحلل اكا انهار وجدا ولى عوض ويريجى بحرك وجودى برنده طورر پس
بحر خرج وصرف ايلديكى ابك عوض وبدلنى من حيث الحقيقه حضرت حقدن چكمش اولور كه اصحاب رشد اولان
بونى بويله بيلور پس معقولى محسوسه قياس ايله چنين درياى باطنكدن آب فهم وكياستكى قواى حيوانيه وسحاب
حواس جسمانيه اخذ ونشف ايتمكله اكا نقصان وخلل ويرسهلر بدل ما يتحلل اولان فهوم جديده وذكاوت
پسنديدهيى حضرت وهاب مطلقدن طلب قيل تا كم فهمكه نقصان كليه وفطنت وذكاوتك بى عوض وبى بدل قالميه

دیمك اولور (مثنوی) قصها اغاز کردیم ازشتاب * ماند بی مخلص درون این کتاب) پس تحصیل فطنت وذکاوته وتکمیل فهم وکیاسته ارشاد وهدایت بیوردقلرندنصکره بونظمه کتوردکاری قصص وحکایاتدن مقصود اصلی وغرض کلی نه ایدیکنه اشارت ایدوب وقصه لرك دخی کلمات متسلسله وابیات متوافقه ومتتابعه واسطه سیله بی مخلص وناتمام قالدیغنه کویا اعتذار قیلوب حسام الدین چلبی یه بیوررلر که قصه لره اغاز ایلدك مثلا حضرت داود علیه السلام زماننده دعا قیلان کسه نك حکایه سی ودخی ابدال سبعهٔ ایام اولان دقوقینك قصه سی کبی مقصود بالذاتك تعریضنه شتاب ایلدکدن اول قصه لر بی مخلص وبی تمام قالدی بوکتاب مثنوینك ایچنده (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین رادك که فلك وارکان چوتوشاهی نه زاد) ای حقك ضیاسی اولان جومرد حسام الدین که ابای افلاك سبعه وامهات ارکان اربعه سنك کبی برشاه ولایتی طوغرمدی (م ی) تو بنادر امدی درجان ودل * ای دل وجان ازقدوم تو خجل) ای پادشاه اقالیم دل وجان سن جان ودل عالمنه نادر کلدك که نظیری اولماین دریکتا وبی همتاسن ای جان ودل سنك قدوم مبارککدن شرمسار وخجل در (م ی) چند کردم مدح قوم ماماضی * قصد من زانها توبودی زاقتضا) نیجه نیجه مدح ایلدم ماضی ده اولان قومی بنم قصدم آنلردن سن اولدك من حیث الاقتضا که صوفی صافی دل حالی قویوب ماضی یی ذکر ایتمز ونقدی قویوب کچمشه ویا کله جکه میل ایتمز (م ی) خانهٔ خودرا شناسد خود دعا) تو بنام هرکه خواهی کن ثنا) دعا وثنا خود کندی محل وخانه سنی فهم ایلر ای انسان ویا خود ای خطابه لایق اولان انسان سن هرکیمك نامنه استرسك مدح وثنا ایله دعا وثنا اسمه راجع اولمز بلکه دعا کوی وثنا کوی اولنك قلبنده ملتوی اولان مسمایه راجع اولور پس داعینك قلبنده مقصودی کم ایسه خانهٔ دعا اولدر ولسانله ذکر اولنان اسمه اعتبار یوقدر که اول خانهٔ دعا اولمز (مثنوی) بهر کتمان مدیح ازنامحل * حق نهادست این حکایات ومثل) ممدوح اولنك ذاتنی نااهل ونامحل اولان کسه لردن کتمان ایچون حق تعالی بو حکایات ومثلی وضع ایلمشلردر تاکم ممدوحی نامحرمدن ستر ایتمك استین کسه انی امثال وحکایات ضمننده ایراد ایلیه وآنك خصال حمیده وافعال پسندیده سنی غیری کسه نك حالی حکایه ایلمك اسلوبنده سویلیه نااهل اولان بیله وناهل بی خبر اوله نته کم برمحلده بیوررلر خوشتران باشد که سر دلبران * کفته اید در حدیث دیکران) پس دقوقیدن دخی مراد حسام الدین افندی وبو قصه ضمننده ذکر اولنان احوال آنك احوال سعادتمندی اولور واول حضرتك رتبهٔ علیه لری بوکونه الفاظله مدح اولنمقدن برتر وعالیتر اولدیغنه اشارت بیوروب دیرلر که (مثنوی) کرچه ان مدح ازتو آمد هم خجل * لیك بپذیرد خدا جهد المقل) اکرچه اول مدح سنك جناب مستطابکدن هم خجل وشرمنده کلدی ولکن خدای متعال قلیل البضاعه اولنك جهدنی یعنی وسع وطاقتی قدر بذلنی قبول ایلر اکر نظر اولنسه معنا بنه کندی ذات علیه لرنی مدح اولور زیرا حضرت چلبی اول حضرتك مرآتی وممدوحه اولان ذات اول حضرتك ذات جمیل الصفاتیدر پس لسان بشریه بوذات حقیقتك کنه احصای ثناسنده عاجز وقاصر اولدیسه بشریتله اولان مدح وثنایه جهد المقل تعبیر اولنمسی صحیح اولور (مثنوی حق پذیرد کسرهٔ دارد معاف) کز دو دیدهٔ کورد وقطره کفاف) حق تعالی صنقلغی قبول ایدوب معاف ومسلم طوتر که کورلك کوزندن ایکی قطره نور کفایتدر که مالك اولدیغی اولدر ایکی قطره یاش کفایتدر دیمك مناسب دکلدر زیرا محل بذل ما ملك ایلمکده در کورلك کوزی دموع کثیره یه مالکدر پس جهد المقل معناسی بو تقدیرجه مناسب اولمز وکورلك ایکی کوزندن ایکی قطره نور کفایتدر دیمك کمالیله بذل وسع وطاقتدن عبارت اولور (مثنوی) مرغ وماهی داندان ابهام را که ستودم مجمل این خوش نام را) مرغ وماهی بیلور بو ابهامی یعنی هرکس فهم قیلور کالا ممدوح اولان بو رموز وابهامی که بن بو خوش نام اولان حسام الدین حضرتلرنی مجمل مدح ایتدم وآنی ستایش ایلمکده ابهام سمتنه کیتدم (م ی) تابرواه حسودان کم وزد * تا خیالش رابدندان کم کزد) تاکم اول حضرت مقدسه نك اوزرینه حسود اولنلرك آهی اسمیه تاکم انك خیالنی دندان انکار وعداوتله اصرمیه وآنی قدح ایدوب کسمیه (م ی) خود خیالش را کجا یابد حسود) در وثاق موش طوطی کی غنود) خود آنك مبارك خیالنی حسود اولنلر فی الحقیقه قچن بولور فاره نك خانه سنده طوطی خوش مقال نیجه اویور پس اول بد حاللرك خانهٔ موشانه لرینه اول صاحب کمالك خیال طوطی مثالی داخل اولمز آنلرك وثاق موش کبی اولان درون بی هوشلرنده اول سروش منزلت قرار قیلمز دیمك اولور (م ی) ان خیال او بود از احتیال) موی ابروی ویست ان نی هلال) اول درون حسوده کلان خیال حسام الدین چلبینك خیالی دکلدر بلکه اول حسودلك احتیالدن اولان خیالی اولدی آنك ابروسنك توبی چلبینك هلال مثال اولان خیال جمالی دکلدر نته کم حضرت عمر رضی الله عنه زماننده برشخص موی ابروسنی هلال زعم ایلدی وبن هلالی کوردم دیو سویلدی وقتاکه قاشنی الیله سلدی اول کوردیکی کندی خیال فاسده سی ایدیکنی بلدی نته کم دفتر ثانینك اوایله قریب حضرت

خداوندکار بو حکایه یی تقریر قیلدی لازم کلورسه آنده طلب اولنه (مثنوی) مدح تو کویم برون از پنج وهفت برنویس اکنون دقوقی پیش رفت) پس ای حسام الدین سنك مدح وثناکی سویلردم حواس خمسه وافلاك سبعه دن خارج تا اهل انکار وحسد انی بیلمیه لر اما دقوقی یی یاز که دقوقی ایلرو کتدی وامامت ایتدی (پیش رفتن آن دقوقی با امامت آن قوم (مثنوی) در تحیات وسلام الصالحین * مدح جمله انبیا آمد عجین) تحیات تحیه نك جمعیدر حیاتدن تفعله وزننده در تحیة بعضلر ملك معناسنه در دیدیلر وبعضلر بقا وبعضلر عطیه وبعضلر سلام وبعضلر حیات معناسنه در دیدیلر پس التحیات لله دیمك لفظ تحیاتله مراد اولنان معانینك جمیعسی الله ایچون ثابتدر که حقیقة اکا مستحق اولدر دیمك اولور عجین یعنی معجون سرشته وآمیخته اولمش معناسنه در معنی بیت التحیات لله والسلام علی عباد الله الصالحینده جمیع انبیانك مدح وثناسی آمیخته وخلط اولمش کلدی بو بیت شریف کانه سؤال مقدره جواب اولدی پیش رفتن دقوقی با امامت ان قوم بیوردقلرندنصکره مناسب اولان بونك عقبنده کلان بیانده که پیش درشدن آن دقوقی در نماز دیمشلردر بو بیتی کتوروب بالتمام بو بیانی یازدقدنصکره در تحیات وسلام الصالحین بیانن کتورمك ایدی ولکن عقبنده اولان بیان اخیرا اوزره بونی تقدیم بیوردیلر ونکتهٔ تقدیم بو اولور که پیش رفتن دقوقی با امامت ان قوم دیدکاری کبی کویا بعض مستمعینك خاطره سنه درحال بو شبهه خطور ایلیه که التحیات لله قولنده السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته دیدکدنصکره نکته وسرنه اوله که والسلام علی الانبیاء دینمیه والسلام علینا وعلی عباد الله الصالحین دینه پس مرشد ومربی اولنلره مستمعینك شبهه ودغدغه سنی اولا قلبندن دفع وازاله ایلمك برمسئله یی محلنده ایراد ایلمکدن اولی والیق اولدیغی ایهام واشعار ایلمك ایچون بو بیانی سؤال مقدره جواب اولمق اوزره تقدیم بیوروب کانه دیرلر که ای درونته بو کونه شبهه وخلجان کلان کسه بیل واکاه اول که التحیات لله قولنده والسلام علی عباد الله الصالحین دیمکده مدح جمیع انبیاء بیله داخل اولدی زیرا جمیع انبیاء صلحای عباد الله در وحق تعالی انبیایی عباد صالحین دیو توصیف بیورمشدر کذلك اولیا وصلحای مؤمنین دخی داخلدر اکر نظر حقیقت بینله نظر ایلرسك التحیات لله قولنده دخی جمله انبیا واولیانك مدحلری آمیخته در شو جهتدن که بونلر بو اسم جلال ایله مسمی اولان مرتبه نك آیینه لری وخلیفه لریدر بونلرده ظهور ایلین جمیع اوصاف مستجمع جمیع صفات اولان مرتبهٔ الوهیتك در پس عند اهل التحقیق مستخلف ایچون اولان حمد ومدح خلیفه سی ایچون دخی صحیح اولور وخلیفه سی ایچون مدح دخی مستخلفك مدحنده داخل اولور پس التحیات لله دیمکلکده دخی مرتبهٔ جمع اعتباری ایله جمله انبیا واولیانك مدحی آمیخته ومعجون اولور فافهم (مثنوی) مدحها شد جمله کی آمیخته) کوزها دریك آکن درریخته) اکر نظر حقیقت بینله نظر اولنسه جمیع کمالات وحمد وثنایه مستحق اولان افعال وحالات جمعا وتفصیلا حضرت حقدندر وهر ممدوح ومحمود اولان شی آنك جمال وکمالینك مظهریدر پس علی الاطلاق محمود وممدوح اولدر اکرچه اکثر ناس آنك علی الاطلاق محمود اولمسنی وجمیع حمدلك اکا رجوع قیلمسنی بیلمزلر کما قال الله تعالی فی سورة الزمر (الحمد لله بل اکثرهم لا یعلمون) قال البیضاوی ای کل الحمد لله لا یشارکه فیه علی الحقیقة سواه لانه المنعم بالذات والمالك علی الاطلاق بل اکثرهم لا یعلمون فیشرکون به غیره من فرط جهلهم والحمدده الف لام عند اهل السنة استغراق وجنس ایچوندر خلافا للمعتزلة زیرا فی الحقیقه کل حمد اکا راجعدر زیرا هیچ برخیر یوقدر که بوسط کان او بغیر وسط الا منه ومولاسی اولدر کما قال الله تعالی (وما بکم من نعمة فمن الله) پس بو مقدمه معلومك اولدیسه حضرت خداوندکار دخی بو معنایی مؤید بیوررلر که مدحلرك جمله سی آمیخته اولدی یعنی انواع محمدت واصناف مدحتك جمله سی بر ممدوحده جمع اولدی وکلیسی محمود حقیقیده اتحاد قیلدی مثلا کوزه لرك جمله سی برلکنه دوکلدی ومتعدد ایکن متحد اولدی (مثنوی) زانکه خود ممدوح جزیك بیش نیست * کیشها زین روی جزیك کیش نیست) اول جهتدن مدحلرك جمله سی بریره جمع اولدیکه خود ممدوح فی الحقیقه بردن غیری دکلدرکه محمود حقیقی علی الاطلاق اولدر کیشلر بو جهتدن برکیشدن غیری دکلدر یعنی انواع محامدلك ومدایحك مذاهبی بو محمود حقیقی علی الاطلاق بر اولدیغی جهتدن برمذهبدن غیری دکلدر زیرا افراد عالمدن هر فردك کندی ممدوح ومحمودنه ایلدیکی حمد فی الحقیقه بنه اکا عائددر پس من حیث مرتبة الجمع محمود وحامد اولدر غیری دکل اکر بیلورسك ومن حیث مرتبة التفصیل محمود وحامد ینه اولدر اکر نظر حقیقت بینله نظر قیلورسك شیخ صدر الدین قنوی حضرتلرینك مفتاح الغیب نام کتابنك ابتداسی بو معنایی مشعر اولور نته کم اول کتاب حقایق مشحونك دیباجه سنی بو کونه عبارتله ابتدا ایدوب بیوررلر اللهم احمدك نفسك عمن امرته ان یتخذك وکیلا حمدا عائدا منك الیك متحدا لا منقسما ولا مفصولا مستوعبا ایچونکه شول کسه جانبندن که سن اکا امر ایلدکسنی هرحالده وکیل اتخاذ ایلمکلکده شول حمدله حمد ایله که اول حمد سندن سکا عائد اوله اذلا حامد

فی الحقیقة الا انت ولا محمود فی الحقیقة الا انت کذا قال الفناری والقریبی فی شرحه اول حمد متحد اولامرأت کونیه
ومقامات اعتباریه حسبیله منقسم ومفصول اولمیه اول حمد جامع فضیلتله کل حمدی مستجمع اوله وهر مدحی تکمیل
ایتمکله تکمیل قیله مرتبهٔ حقیقته عارف وسر جمعیته واقف اولان بیلورکه من حیث الحقیقه حامد ومحمود اولدر (م ی
زانکه هر مدحی بنور حق رود * بر صور واشخاص عاریت بود) علتدر مقدم اولان مصرع ثانی یه یعنی ممدوح اولدیغی
وجهدن مدحده اولان کیشلر برکشیدن غیری دکلدر اول جهتدنکه هر بر مدح حضرت حقك نورنه کیدر زیرا
مظاهر کونیه ده هر جمالی وکمالی که کورورسن آنك جمال وکمالنك پرتویدر پس اول نور حق وجمال وکمال وجود مطلق
صور واشخاص خلق اوزره عاریت اولور کما قال ابن الفارض (بیت) وکل ملیح حسنه من جمالها * معار له بل حسن
کل ملیحة) پس مدحت ومحمود حقیقی اولان ممدوحه حقیقة واصالة مستحق ومستعار ومجاز اولان ممدوحه بالتبع
لایق اولور (مثنوی) مدحها جز مستحق را کی کنند * لیك بر پنداشت کمره می شوند) پس عارف حقیقت اولنلر
مدحلری مستحق بالمدح اولندن غیری یه نچن ایلرلر لکن عارف حق اولمینلر پنداشت وخیال اوزره کمراه اولورلر یعنی
پرتو جمال وکمال حسن فعال وخصالی بر مخلوقك وجودنده کوروب وآنی اصالة محبوب وممدوح ظن ایلیوب اکا مدح
وثنا قیلورلر پس مستحق بالمدح اولان ممدوحدن غافل وکمراه قالورلر (مثنوی) همچو نوری تافته بر حایطی *
حایط ان انوار را چون رابطی) بو بیت شریف نور حقك صور واشخاص اوزره عاریتی پرتو صالمسنه مثل محلنده واقع
اولمشدر یورلرکه اول صور واشخاص کونیه اوزره تجلی قیلان نور الهی حایط اوزره طوغمش و پرتو صالمش
بر نورکبیدر حایط اول انواری رابط کبیدر رابط صاحب ربطه اولان کمسیه دیرلر ربطه فتح را وتحتنده ایکی نقطه سی
اولان یانك سکونیله اینجه ویومشق بزه دیرلر وشول جاره دخی دیرلر کها کثر عرب خاتونلری وبعض دیارك دخی خواتینی
آنی بورینورلر پس تقدیر کلام بو اشخاص صور کونیه اوزره اولان انوار الهیه دیوار اوزره طوغمش بر نورکبیدر
ودیوار اشخاص کونیه کویا اول انوار حقی صاحب ربطه کبی بورنمش واوصاف الهیه ایله مزین ومتلبس اولمشدر
مثنوی) لاجرم چون سایه سوی اصل راند * ضال مه کم کرد وز استایش بماند) لاجرم ولابد منه چونکه سایهٔ وجودی
مجاز اصلی اولان وجود حقیقی جانبنه سوره ضال اولان کمسه کندی یه صفا بخش اولان ماهی کم ایتدی ومدح
وستایشدن کیرو قالدی زیرا اول کمراه ماهی سایهٔ وجود مجازی واسطه سیله کورردی واول حینده مدح وستایشلر
قیلوردی چونکم دیوار وجود خراب اوله وسایهٔ آثار وخواص اصلیه یه رجعت قیله ماه حقیقی بی یاوی قیلور پس مدح
وثنادن کیرو قالور پس سالکه لازم اولدرکه اطلاق جمالی تصریح ایلیه ومزخرف زینته میل ایتمکله تقید جماله
اعتقاد قیلمیه کما قال ابن الفارض (بیت) وصرح باطلاق الجمال ولا تقل * بتقییده میلا لزخرف زینة) (مثنوی
یا زچاهی عکس ماهی وانمود * سر بچه در کرد وانرا می ستود) نور حقك اشخاص وصورده کورنمسنی تفهیم ایچون
مثال آخردر معنی اشخاص وصورده اولان نور الهی یا بر حایط اوزره طوغمش نورکبیدر ویاخود بر چاهدن
بر ماهك عکسی مثلا کیرو کورندی هر کمسه باشنی چاهه ایلتدی وآنی اوکدی یعنی باشنی صور واشخاص جانبنه ایلتدی
وماه حقیقتك آنده اولان جمال وکمالنك اثرنی مدح وستایش ایلدی (مثنوی) در حقیقت مادح ماهست او *
کرچه جهل او بعکسش کرد رو) حقیقتده اول کمسه ماهك مادحیدر اکرچه اول کمسه نك جهلی ماهك عکسنه
یوز ایلدی وتوجه قیلدی (مثنوی) مدح اومه راست نی ان عکس را * کفر شد ان چون غلط شد ما جرا) اول کمسه که
عارفدر آنك مدحی وبر مخلوقه اولان ثنا وحمدی فی الحقیقه ماه حقیقته در اول چاه وصورتده مرئی اولان عکس وپرتوه
دکلدر پس عارف اکر بر کمسه یی مدح قیلسون ویاخود کندوزی مدح اولنسون نظری دائما ربیسنه در ونفسندن
غائب وخلقی کورمکدن هاربدر کما قال ابو طالب المکی رضی الله عنه فالعارفون حاضرون مع ربهم فهم لا یشاهدون
معه غیره فاذا مدحوا مدحوا ربهم واذا مدحوا شهدوا الثناء علی ربهم لغیبتهم عن انفسهم وهذا المعنی ورد فی الخبر الصحیح
قال علیه السلام اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی الایمان فی قلبه رواه الطبرانی والحاکم عن اسامة بن زید هر بار که حسان
ابن ثابت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرنی مدح ایلسه لردی کاه ایدك الله بروح القدس دیو دعا وکاه اللهم
ایده بروح القدس دیو روح القدس ایله آنك مؤید اولمسنی حضرت حقدن رجا ایدرلردی بو دخی اول حضرته وارث
اولنلرك وحضرت حقه امتثالك قیلنلرك ونفسلرندن نجات بولنلرك مدح اولنمسنه وآنك آنلرك مدحی همان حضرت
حقك مدح اولنمسنه دلالت ایلرچونکم بو ماجرا غلط اوله یعنی ممدوح ومحمود مطلقا مخلوقه اوله حقدن قطع نظر اول
مدح کفر ومعصیت اولدی ولهذا قال علیه السلام اذا رأیتم المداحین فاحثوا فی وجوههم التراب واول حضرتك قتنده
بر کسنه بر کسیه مدح وثنا قیلدقده یوردیلر ویلك قطعت عنق اخیك ثلاثا کذا فی المصابیح بو حدیثلر اهل صورتك

ممدوح اولمغه ودخی مدح قیلمغه لایق اولمدیغنی اشعار قیلور ومادح وممدوح اولمق بونلره حرام اولدیغنی مبین
اولورقاما بوندن مقدم اولان کفتار واخبار اهل حقیقتك مادح وممدوح اولمغه لایق ومستحق اولدقلرنی مشعر اولور
م ی) کز شقاوت کشت کمراه ان دلیر * مه بالا بود او پنداشت زیر) اول صورت عشقندن دلیر وشهوات نفسانیه ایله شجیع
بی تدبیر اولان کمسه شقاوت وجهالتندن کمراه اولدی زیرا ماه بالاده ایدی اول سفلی زعم قیلدی یعنی مدحه مستحق
اولان ماه حقیقتك شانی صورتدن ارفع واعلی ایدی اول مرد جاهل مدحه مستحق اولنی انجق اوسفلی اولان صورتی
قیاس ایلدی (مثنوی) زین بتان خلقان پریشان می شوند * شهوت رانده پشیمان می شوند) بو بتلردن یعنی محبوب
ومحبوبه لردن خلقان واکثر انسان پریشان اولورلر وعرفان وایمانلرین آنلرك عشقنده پراکنده قیلورلر آخر الامر
شهوت سورلمش اوله یعنی مقتضای نفسنی اجرا قیله پشیمان اولورلر واکر توبه قیلمزدن اول اولورسه عاصی وفاسق اولور
اکر علامه شهوت نفسانیه سن صرف واجرا ایدرسه اکا لوطی دینور وبو احادیث شریفه موجبی اوزره ملعون
ومعذب اولور کما قال علیه السلام من مس غلاما بشهوة فلعنة الله علیه والملائکة والناس اجمعین وقال علیه السلام
من عمل عمل قوم لوط فلعنة الله علیه وقال علیه السلام من قبل غلاما بشهوة عذبه الله تعالی یوم القیامة واکر زن
حرامه انفاذ شهوات قیلورسه اکا زانی دینور جزاسی اکر محصن ایسه رجم واکر غیر محصن ایسه (فاجلدوه مائة جلدة)
آیت کریمه سنك فحواسنجه یوز دکنك وایماندن چقمق وریبسی اکا غضبان اولمق اولور کما قال علیه السلام من زنی
خرج من الایمان رواه الطبرانی رضی الله عنه عن شریك وفی حدیث آخر من زنی اوشرب الخمر نزع الله منه الایمان کما یخلع
الانسان القمیص من رأسه رواه الحاکم عن ابی هریرة رضی الله عنه (مثنوی) زانکه شهوت با خیالی رانده است *
وز حقیقت دورتر وا مانده است) شهوت رانده اولان کمسه اول جهتدن پشیمان اولورکه شهوت نفسانیه یی بر خیاله
سورمشدر وحقیقتدن دورتر کیرو قالمشدر (مثنوی) با خیالی میل تو چون پر بود * تا بدان پر بر حقیقت بر شود
ای اسیر صورت بر خیال اوزره سنك میل ومحبتك سکا پر وبال کبی اولور تا اول پر میل ایله حقیقت اوزره عروج قیلور
ومترقی اولورکه المجاز قنطرة الحقیقه دینلمشدر (مثنوی) چون براندی شهوتی پرت بریخت * لنك کشتی وان خیال
از تو کریخت) چونکم شهوت نفسانیه کی سوردك پر وبالك دوکلدی لنك اولدك واول خیال محبوبی سندن قاچدی
پس چاره اولدرکه (مثنوی) پر نکهدار وچنین شهوت مران * تا پر میلت برد سوی جنان) پرك نکاه طوت یعنی
بونك کبی شهوت نفسانیه یی ومیل ومحبت جسمانیه یی بیهانه سورمه وکندیکی خود مرتبه سنه ایرکورمه که
حکماء دیمشلردر کثرت جماع مورث نقصان محبت والتباعدر وموجب برودت وودادر بویله ایله تا کم پر میلك جنان
حقیقت جانبنه اوچه وعالم صورت وطبیعتدن اوته کچه (مثنوی) خلق پندارند عشرت می کنند * بر خیالی پر خود
بر می کنند) خلق عالم قیاس ایلرلر که شهوت رذیله اولمغله عشرت ایلرلر بر خیال اوزره کندی قنادلرین قوپررلر یعنی
شهوت نفسانیکه قوت جسمانیدر نچن معاشرت نسایه اصرار اولنسه جسم اول قوت وقوادن خالی اولور وکثرت وقاعدن
بدنه ضعف کلور پس حضرت حقه عبادت وطاعتدن وتحصیل معرفت وشوق ومحبتدن کیرو قالور پس
او حضرتك قربنه ورضاسنه واصل اولمغه وسیله اولان پر وبال مثالنده اولان شوقی شهوت وقاع خیالی اوزره یولمش
وکندیدن قوپارمش اولور (مثنوی) وامدار شرح این نکته شدم * مهلتم ده معسرم زین تن زدم) بو نکته نك
شرح ایلمسنك بورجلوسی اولدم که بو سوزلری بر آخر محلده دخی ادا ایلمك اوزریمه واجب الادا اولان قرض کبیدر
بر موجب (وان کان ذو عسرة فنظرة الی میسرة) بکا مهلت ویرکه ذو عسرتم بو اجلدن ابسم اولدم وسکوت قیلدم
اقتدا کردن قوم از پس دقوقی (مثنوی) پیش در شد ان دقوقی در نماز * قوم همچون اطلس آمد او طراز) ایلرو کندی
اول دقوقی نمازده قوم اطلس کبی کلدی اول طراز کبی طراز علم جامه یه دیرلر وبو راده مراد دقوقی آنلردن معلم وممتاز
کلدی دیمکدر (مثنوی) اقتدا کردند آن شاهان قطار * در پی آن مقتدای نامدار) اول شاهلر قطار اولدیلر
اقتدا قیلدیلر اول مقتدای نامدار وپیشوای تقوی شعارك اردنده من صلی خلف امام تقی فکانما صلی خلف النبی
صلی الله علیه وسلم حدیثنك مصداقنجه امام تقینك خلفنده نماز همان نبینك اردنده نماز کبی اولمشدر (م ی) چونکه
با تکبیرها مقرون شدند * همچو قربان از جهان بیرون شدند) چونکم بو مقربلرك هر بری تکبیرلر ایله مقرون اولدیلر
قربان کبی جهاندن بیرون اولدیلر بونده بر قاچ نکته واردر اولا قربان اولمش کوسفند کبی بو جهانی ترك قیلدیلر
وجمله یی مودع اولدیلر دیمك اولورکه نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مصلی اولنلرك هر برینه خطابا یوررلر
اذا صلیت صلاة فصل صلاة مودع قال الشیخ السهروردی رضی الله عنه فی العوارف فی شرح هذا الحدیث فالمصلی
سائر الی الله بقلبه یودع دنیاه وهواه وکل شیء سواه ثانیا قربان پادشاهك خاص مقربنه دیرلر پس ملك حقیقتك

خاص مقربلری ملائکهٔ مقربین وانبیا ومرسلین در پس معنی بو اصحاب یقین انبیا ومرسلین وملائکهٔ مقربین کبی
جهاندن بیرون اولدیلر دیمک اولور ونا الشاقر بان مطلقا اللهه برشیله که تقرب اولنه اکا دیرلر نته کم صلاته دخی
قربان دینلدی الله تعالی یه انکله تقرب اولندیغی ایچون کما قال علیه السلام الصلاة قربان کل تقی قال ابن الاثیر
فی النهایة ای الاتقیاء من الناس یتقربون بها الی الله پس بو تقدیر اوزره معنی صلات کبی وحضرت حقه مطلقا
تقرب اولنان حسنات کبی بو جهاندن بیرون اولدیلر (والیه یصعد الکلم الطیب) آیتنک فحواسنجه کویا هر بری
کلمهٔ طیبه کبی جانب حقه صعود قیلدیلر دیمک اولور وتکبیرهٔ تحریم دیدکلری دخی بو نکته یی مؤید اولور زیرا تکبیر
مصلی اوانی کلامدن وافعال خارجه دن منع ایلر وافعال دنیویه یی ونفسانیه یی اکا حرام قیلر اما عند اهل الحقیقه
جمیع ماسوایی اهل قربه منع وحرام ایلدیکی ایچون تحریمه دیدیلر پس دنیا ومافیهادن خیرلو اولان تحریمه ماسوایی
حرام قیلان تحریمه در که حضرت نبی التحریمة الاولی خیر من الدنیا ومافیها بیوردی بوخسه نفی ماسوی قیلمین کمسه لرک
تحریمه سی بو مرتبه یه نائل اوله مز مکرکه بالتبع (مثنوی) معنیٔ تکبیر اینست ای امیم * کای خدا پیش تو ما قربان
شدیم) تکبیرک معناسی یعنی الله اکبر دیمکک معنای لازمیسی بودر ای امام که ای خدا بز سنک حضورکده
قربان اولدق بو معنایه الله اکبر دیمک دلالت التزامیه حسبیله دلالت ایدر زیرا لغت حسبیله اولان معناسی اهل ظاهر
تقدیر ایلدیکی اوزره الله اکبر من کل شیء دیمکدر واما اهل تحقیق تقدیر ایلدیکی اوزره الله اکبر من ان یعرف کنه ذاته
واکبر من ان یکون معه شریک فی الکبریاء دیمکدر ویاخود الله کبیر دیمکدر افعل فعیل موضعنه وضع اولنمش اولور
نته کم فرزدقک قولنده واقع اولدی (بیت) ان الذی سمک السماء بنی لنا * بیتا دعائمه اعز واطول) ای الفریدة والطویلة
بو تقدیری اختیار ایلینلر کان الله ولم یکن معه شیء حدیثنده الآن کما کان دیو سویلینلردر پس تکبیر لغت حسبیله
ای خدا پیش تو ما قربان شدیم معناسنه دلالت قیلمز بلکه معنایه دلالت التزامیه ایله دلالت قیلور که تکبیر ایلمک
حین ذبحده لازم وواجب اولمشدر نته کم اشارت بیوررلر (مثنوی) وقت ذبح الله اکبر میکنی * همچنین در ذبح
نفس کشتنی) یعنی ذبح وقتنده الله اکبر ایلرسن که سنت رسولدر نته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری
وقت ذبحده تکبیر ایلدیلر نته کم انس حضرتلرندن روایت اولندی قال ضحی رسول الله صلی الله علیه وسلم وفی روایة
جابر ذبح رسول الله کبشین املحین اقرنین فلما ذبحهما (قال انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا
وما انا من المشرکین ان صلوتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین) ذبحهما بیده وسمی وکبر وفی روایة انس
واضعا قدمه علی صفاحهما فقال بسم الله والله اکبر وحضرت نبی علیه الصلوة والسلام بو آیت توجیهی ودخی
ان صلاتی آیتنی وقت ذبحده قراءت بیوردقلری کبی صلاته قائم اولوب افتتاح ایلدکاری وقتنده دخی قراءت بیوررلردی
کما قال علی بن ابی طالب رضی الله عنه کان النبی صلی الله علیه وسلم اذا قام الی الصلوة کبر ثم قال (انی وجهت وجهی
للذی فطر السموات والارض حنیفا وما انا من المشرکین ان صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین لا شریک له
وبذلک امرت وانا اول المسلمین) کذا فی المصابیح پس صلاتله ذبحک مابینده نوعا مناسبت بولنور ولهذا وقت ذبحده
اولان تکبیره وقت افتتاحده اولان تکبیری تشبیه ایدوب بیوررلر بو تجلین در کشتنی اولان یعنی اولدرمکه مستحق
اولان نفسی ذبح ایلدک وقتنده یعنی کذلک الله اکبر دیرسن وکردن هوا وهوسی کسمکله آنی حضرت حقه قربان
قیلورسن (مثنوی) تن چو اسماعیل وجان همچون خلیل * کرد جان تکبیر بر جسم نبیل) مثلا تن اسماعیل کبیدر
وجان خلیل کبیدر کویا جان جسم بزرک وفربهک کردن شهوات وآزن قطع ایتمک اوزره تکبیر قیلدی وتن مصلی دخی
جانه (یا ابت افعل ما تؤمر ستجدنی ان شاء الله من الصابرین) آیت کریمه سنک مفهومنی تعبیر قیلدی وتسلیم اولدی
مثنوی) کشت کشته تن ز شهوتها وآز * شد بسم الله بسمل در نماز) تن شهوتلردن وحرصلردن کشته اولدی
ومردار اولمش مرتبه سن بولدی پس نمازده (بسم الله الرحمن الرحیم) دیمکله مذبوح اولدی پس بی نماز اولان مردار اولان
حیوان کبیدر ونماز قیلان مذبوح اولان واسم الله وذکر الله ایله طهارت بولان وپاکیزه اولان قربان کبیدر (مثنوی)
چون قیامت پیش حق صفها زده * در حساب ودر مناجات آمده) پس تکبیر وبسمله یی بیان بیوردقلرندنصکره
قیام وقعودک ورکوع وسجودک اسرارینک بیانه شروع ایدوب اهل قربک قیام وقعودی نه ملاحظه ایله اولور بیان
بیوررلر اول ولیلر چونکم صلاته ال باغلیوب طوردیلر قیامت کبی حضور حقده صفلر اوردیلر وحساب ومناجاته
کلمش اولدیلر شیخ سهروردی اهل قربک صلاتنی بیان ایلدیکی بابده عوارفده ابو سعید حراز حضرتلرندن نقل ایدوب
دیرکه سئل ابو سعید الحراز کیف الدخول فی الصلاة قال هو ان تقبل علی الله اقبالک علیه یوم القیامة ووقوفک
بین یدی الله لیس بینک وبینه ترجمان وهو مقبل علیک وانت تناجیه وتعلم بین یدی من انت قائم فانه الملک العظیم

(مثنوی

مثنوی) ایستاده پیش یزدان اشک ریز * بر مثال راست خیز رستخیز) بونلر طورمشلر ایدی یزدانک اوکنده
اشکریز اولدقلری حالده رستخیز کوننک راست خیزی یعنی طوغری قالقیجی وانور یجیسی مثالده (مثنوی
حق همی کوید چه آوردی مرا * اندرین مهلت که دادم من ترا) حق تعالی حضرتلری دیرکه قولمه نه کتوردک
بکا بر فحوای (ولقد جئتمونا فرادی کما خلقناکم اول مرة) شو مهلت ایچره که بن سکا ویردم وسنی عقل وادراک
مرتبه لرینه ایرکوردم (م ی) عمر خود را در چه پایان برده * قوت وقوت در چه فانی کرده) کندی عمرکنه کارده پایانه
ایلتدک وغدا وقوتدن حاصل اولان قوتی نه عملده فانی ایلدک کما روی ابن مسعود رضی الله عنه لا یزال قدما
ابن آدم یوم القیامة حتی یسئل عن خمس عن عمره فیما افنی وعن شبابه فیما ابلاه وعن ماله من این اکتسبه وفیما انفقه
وماذا عمل فیما علم (مثنوی) کوهر دیده کجا فرسوده * پنج حس را در کجا پالوده) کوهر دیده کی نه یرده اسکی ایتدک
ومحو قیلدک وبش حسکی قنده سوزدک وصرف قیلدک (مثنوی) چشم وکوش وهوش وکوهرهای عرش *
خرج کردی چه خریدی تو ز فرش) چشم وکوش وهوش وعرش کوهرلرنی یعنی عالی اولان جواهر قدسیه یی مثلا
حیات وارادت وعلم وقدرت کبی صفتلری خرج ایلدک نه الدک سن فرشدن وثمن ایله نه حاصل قیلدک ونه شیئه
مشتری اولدک (مثنوی) دست وپا دادمت چون بیل وکلند * من ببخشیدم ز خود آن کی شدند) سکا ال واباق ویردم
قازمه وبیل کبی تا کم مزرعهٔ دنیاده انکله حراثت وزراعت ایلیه سن بن بخش ایلدم اول جوارحی سکا کندیلردن
اول نجن اولدی وبی ارادت خالق آنلر نوجهله ظهوره کلدی (مثنوی) همچنین پیغامهای دردکین * صد هزاران آید
از حضرت چنین) بونک کبی پیغاملر سوزناک ودردکین حضرت حقدن نیجه یوز بیک بونک کبی کلور یوم دینده
مثنوی) در قیام این کفتها دارد رجوع * از خجالت شد دوتا او در رکوع) قیامتده حضرت حقدن بنده جانبنه
بوکونه توبیخ آمیز کفته لر رجوع طوتار قیامتده دخی بونک سری اهل قربه ظاهر اولور وخجالتدن اول بنده ایکی
قات اولدی رکوعده (مثنوی) قوت استادن از خجلت نماند * در رکوع از شرم تسبیحی بخواند) خجلت وحیادن
بنده نک طورمقلغه قوتی قالمدی حضرت حقدن اوتاندیغندن رکوعده بر تسبیح اوقودی وسبحان ربی العظیم دیمکله
عظیم وجلیل اولان ربیسنک شانی بلا حکمة حساب وعتاب قیلمقدن وکندی کبی عاجز وقاصر اولمقدن تنزیه ایلدی
وکندیسنک ذلت وحقارتنه ورزالت وخسارتنه اعتراف قیلدی (مثنوی) باز فرمان می رسد بردار سر * از رکوع وپاسخ
حق برشمر) کیرو قیام ایچون فرمان الهی یتشور که باشک یوقارو قالدر رکوعدن وحق تعالینک سؤالنه جوابی شمار ایله
وربکه جوابک ندر سویله (م ی) سر برارد از رکوع آن شرمسار * باز اندر رو فتد آن خام کار) باشنی یوقارو کتورر رکوعدن
اول شرمسار اولان مقتدا سمع الله لمن حمده دیمکله ومقتدی ربنا لک الحمد دیمکله کان متبوع اولان امام تابع اولان
مؤتمه ارشاد واشارت ایلیوب دیرکه بو دخی محل حمددر الله تعالی حمد ایلین عبدنک حمدنی قبول ایلر پس مقتدی اولنلر
ای بزم پروردکاریمز علی کل حال حمد سنکچوندر دیو قائم اولورلر لکن بو صورتا عتاب ومعنا لطف باصوابه هر کسنک
طاقتی وقدرتی اولمدیغندن کیرو یوزینک اوزرینه دوشر اول کاری خام وعملی ناتمام وسجده که غایت تذلل وخضوعدر
وتعبد وخشوعدر انکله عتاب وحسابدن قورتلمق ورحمت ورأفته قریب اولمق امیدایدر لکن ارادت الهیه دخی
آنک امتحانه تعلق ایدوب سؤال وحساب مرتبه سندن بالکلیه خلاص ایتمیوب (مثنوی) باز فرمان آیدش بردار سر
از سجود وواده از کرده خبر) کیرو فرمان کلور که باشک یوقارو طوت سجوددن واشلمشکدن خبر ویر (مثنوی)
سر برارد او کره شرمسار * اندر افتد باز در رو همچو مار) باش یوقارو کتورر او سجده دن بر کزدخی شرمسار اوله
لکن کمال خجلت وحیادن قیامه طاقتی اولمیوب دوشر کیرو یوزی اوزره یلان کبی (مثنوی) باز کویدش برآر وباز کو
که بخواهم جست از تو مو بمو) کیرو سویلر حق تعالی حضرتلری که باشک یوقارو کتور وکیرو سویله که طلب ایتمک
استرم سندن احوالکی مو بمو (مثنوی) قوت پا ایستادن نبودش * که خطاب هیبتی بر جان زدش) دردمند
بنده نک ایاق اوزره طورمقلغه قوتی اولمز زیرا هیبتلو خطاب آنک جانینه اوردی (مثنوی) پس نشیند قعده زان بار کران *
حضرتش کوید سخن کو با بیان) پس اول بار کرانک ثقلتندن قعده ده اوتورر حضرت حق اکا دیر سوز سویله بیان ایله
مثنوی) نعمتت دادم بکو شکرت چه بود * دادمت سرمایه هین بنمای سود) سکا نعمت ویردم سویله شکری نیجه اولدی
سکا سرمایه ویردم اکاه اول ربح کوستر عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه السلام ان اول ما یسئل العبد یوم
القیامة عن النعیم فیقال له الم نصح جسمک ونرولک من الماء البارد (م ی) رو بدست راست آرد در سلام) سوی جان انبیا
وآن کرام) بیچاره بنده یوزنی صاغ الی جانبنه کتورر السلام علیک ورحمة الله دیمکده اصحاب یمین اولان انبیای عظامک
واولیای کرامک جانی جانبنه اول کرامدن مراد یا کرام ملائکه ویاخود اولیای کرام اولور (مثنوی) یعنی ای شاهان

شفاعت کین لئیم * سخت درکل ماندش پای وکلیم) یعنی اول یمین جانبنه توجه قیلمقدن آنی دیلرکه ای شاهلر شفاعت
ایلك که بو لئیم زیاده کناه وفلاکت بالچغنده قالدی آنك اباغی وکلیمی پس مدد قیلك وشفیعی اولك تا بو ورطه دن
قورتلم دیمکه لسان حالله اشارت قیلر (بیان اشارت سلام سوی دست راست در قیامت ازهیبت محاسبهٔ حق
وازانبیا استعانت وشفاعت خواستن (مثنوی) انبیا کویند روز چاره رفت * چاره انجا بود دست افزار رفت) انبیای
عظام اول بندهٔ پر آنامه دیرلر که چاره ودرمان کونی کندی چاره وسبب نجات اولان قوی ومحکم ال التی آنده ایدی
یعنی دنیاده ایدیکه اول اعمال صالحه واخلاق حسنه ایدی ضایع ایتدیکز وهوا وهوس سمتنه کتدیکز دست
افزار مقدم زای معجمه ایله ال التنه دیرلر بونده اعمال صالحه مراد اولور پس بحکم من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت
حصاده ایام زراعتی ضایع ایلین وقت حصادده نادم وپشیمان اولمق مقرردر (مثنوی) مرغ بی هنکامی ای بد بخت رو
ترك ما کو خون ما اندر مشو) انبیا دیه لر که وقتسز قوشسن ومحلسز رجا ایدن بیهوشسن ای بد بخت یوری بزم
ترکمزی دی وبزم قانمزده اولمه یعنی بزی مضطرب ومتألم قیلمه دیمك اولور (مثنوی) رو بکرداند بسوی دست چپ *
در تبار وخویش کویندش که خپ) پس اول بیچاره یوزنی دوندوره صول الی جانبنه قوم وقبیله سنه چونکم آنك
قوم وقبیله سی آنك بو توجهنی کندیلره کوره لر ادیه لر که ابسم اول ومعاونت طلبندن فراغت قیل (مثنوی)
هین جواب خویش کو با کردکار) اکاه اول کندی جوابکی سویله کردکاره
بزکیمز ای خواجه الکی بزدن کیر وطوت کما قال الله تبارك وتعالی فی سورة عبس حکایة عن احوال الانسان (یوم یفر المرء
من اخیه وامه وابیه الی آخره) بو آیت کریمه نك تفسیری بو جلدده خواجه حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه
مثنوی) نی ازین سو نی ازان سو چاره شد * جان ان بیچاره دل صد پاره شد) نه بو جانبدن نه اول جانبدن چاره اولدی
اول بیچاره دلك جانی صد پاره اولدی (مثنوی) ازهمه نومید شد مسکین کیا * پس برآرد هر دو دست اندر دعا)
بو اجلدن مسکین کشی چونکم دو کلیدن نومید ومأیوس اولدی پس ایکی النی دعایه بو قارو کتورر و دیر (مثنوی)
کز همه نومید کشتم ای خدا * اول وآخر توئی بی منتها) که دو کلیدن نومید اولدم ورجامی قطع قیلدم ای خدا اول
وآخر سنسن وجمله یه ملجأ ومنجأ سنك رحمت وعنایتکدر (م ی) در نماز این خوش اشارتها ببین * تا بدانی کین بخواهد
شد یقین) نمازده بو ذکر اولنان خوش اشارتلری کور تا بیله سنکه بو ذکر اولنان اشارتلر روز قیامتده یقین بودر که اولمق
استر بو نمازدن مراد بونده نماز قیلنلردر آنده راکع وساجد اولان هر کیم بونده نماز قیلمز آنده دخی سجده یه قادر اولمز پس
رحمت حق بولمز جنته کیرمز کما قال الله تعالی فی سورة القلم (یوم یکشف عن ساق ویدعون الی السجود فلا یستطیعون
خاشعة ابصارهم ترهقهم ذلة وقد کانوا یدعون الی السجود وهم سالمون (مثنوی) بچه بیرون آر از بیضهٔ نماز *
سر مزن چون مرغ بی تعظیم وساز) بو بیت شریفده صلاتك ارکان ظاهره سنك تعدیلنه واوصاف باطنه سنك
تکمیلنه تنبیه واشارت واردر مصرع اول صلاتك باطنی اولان اوصاف واحوالنه اشارتدر زیرا بیضه دن مراد ارکان
منصوصه وافعال مخصوصه درنته کم بیضه دن مراد بچه درکذلك رسوم صلاتدن مراد خضوع وخشوعدر که (قد افلح
المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون) بیوردی ومراقبه ومشاهده درکه لسان رسولدن (اعبد الله کانك تراه فان لم
تکن تراه فانه یراك حدیثی روایت اولندی وحضور قلبدر که (لاصلوة الا بحضور القلب) بیوردی وروی عن الحسن
البصری رضی الله عنه قال قال علیه السلام کل صلوة لم یحضر فیها القلب فهی الی العقوبة اسرع صلاتك روحی بونلردر
ولهذا نماز بیضه سندن بچه یی طشره کتور بیوردی یعنی صورت صلاتدن مقصود اولان خضوع وحضوری ظهور
مرتبه سنه یتور بو خسه صلاتك قالب بی روح ورحمت بی فتوح کبی اولور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم کم من قائم
ما حصله من صلاته الا التعب والنصب وقال علیه السلام لیس للمرء من صلاته الا ما عقل منها ومعنی مصرع ثانی
باشکی بیره اورمه بی تعظیم وبی ترتیب اولان قوش کبی یعنی مرغ دانه چین که دورنسز وتعظیمسز باشنی زمینه
تیز تیز اندیرر وچیقاررسن دخی اول قوش کبی بی تعظیم جنبان وبی تعدیل ارکان باشکی بیره اورمه وصلاته بلا خشوع
ولا خضوع طورمه تاکم صلاتدن بی نصیب وبی بهره قالمیه سن وسارق صلاتدن اولمیه سن کما قال علیه السلام الا اخبرکم
باسوء الناس سرقة قالوا من هو یا رسول الله قال الذی یسرق من صلاته قالوا کیف یسرق من صلاته قال لا یتم رکوعها
وسجودها (شنیدن دقوقی درمیان نماز افغان کشتی را که غرقه خواهد بود (مثنوی) ان دقوقی در امامت
کرد ساز * اندران ساحل درآمد در نماز) اول دقوقی امامته دوزلدی اول دقوقی امامته دوزن ایتدی دیمك جائزدر
اول ساحلده نمازه کادی واول دریا کنارنده صلاته شروع قیلدی (مثنوی) وان جماعت در پی او در قیام *
اینت زیبا قوم وبکزیده امام) واول جماعت اول دقوقینك اردنده قیامده اشته سکا زیبا قوم وکزیده امام یعنی اول جماعت

اولیا دقوقینك اردنده قیامده اولدیلر بونلرنه زیبا قوم ودر اول نه کزیده امام در اشته سکا آنلرك حالنی دیدم (مثنوی
ناکهان چشمش سوی دریا فتاد * چون شنید از سوی دریا داد داد) ناکهان اول دقوقینك کوزی دریا جانبنه دوشدی
چونکم دریا جانبندن داد داد صداسنی اشتدی واهل کشتینك فغان وفریادنی کوش ایتدی (م ی) درمیان موج
دید او کشتئ * در قضا ودر بلا وزشتئ) اول دقوقی موج اورتاسنده بر کشتی کوردی قضاده وبلاده وزشتلکده یعنی
دریانك امواجی اورتاسنده قضاده وبلاده وزشتلکده قالمش بر کمی کوردی (مثنوی) هم شب وهم ابر وهم موج عظیم
این سه تاریکی واز غرقاب بیم) هم کیجه وهم بلود وهم موج عظیم بو اوچ قرا کلق وغرقاب اولمقدن بیم وار ایدی یعنی
هم کیجه قرا کلغی وهم سحاب قرا کلغی وهم عظیم اولان موجلرك قرا کلغی بو اوچ قرا کلق (ظلمات بعضها فوق بعض
مفهوم ومعنی مبین اولمش ایدی وبونلرك غرقاب اولمقدن دخی خوفی وار ایدی (مثنوی) تند بادی همچو عزرائیل خاست *
موجها آشوفت اندر چپ وراست) بر تند باد عزرائیل کبی قالقدی موجلر صاغه وصوله قارشدی ودریانك یوزی
متغیر اولدی (مثنوی) اهل کشتی از مهابت کاسته * نعرهٔ واویلتا برخاسته) اهل کشتی مهابتدن اکسلمش واویلتا
وواحسرتا نعره لری قالقمش کوردی (مثنوی) دستها در نوحه بر سر میزدند * کافر وملحد همه مخلص شدند) اللرینی
نوحه ایلدکده باشلری اوزره اوررلردی کافر وملحد اول حینده جمیعا مخلص اولدیلر کما قال الله تعالی حاکیا عنهم
فی سورة العنکبوت (فاذا رکبوا فی الفلك دعوا الله مخلصین له الدین فلما نجاهم الی البر اذا هم یشرکون) یعنی شول
وقتده که کافرلر کشتی یه بنه لر وبحره کیره لر آسیب امواج وکرداب الم واضطرابه دوشوب اللهه دعا وتضرع ایدرلر خلاص
ایچون مخلص اولدقلری حالده اول خدا ایچون دینلرنی یعنی کائنین فی صورة من اخلص دینه من المؤمنین حیث
لا یذکرون الا الله ولا یدعون سواه بعلمهم بانه لا یکشف الشدائد الا هو پس وقتا کم خدای تعالی بونلره نجات ویره
بره واصل اولدقلری حالده اول حینده بونلر اول خدایه شریك قوشارلر ادنی شرکاری بر تدبیر وتدارکله خلاص
اولدق دیملریدر که کندیلرك سعی وتدبیرنی اکا شریك قوشه لر (مثنوی) با خدا با صد تضرع ان زمان) عهدها ونذرها
کرده بجان) اول زمانده صد تضرعله خدایه اهل کشتیدن هر بری جان ودل ایله عهد ونذرلر ایلمش (مثنوی)
سر برهنه در سجودانها که هیچ * رویشان قبله ندید از پیچ پیچ) سجودده باشلری برهنه اول کسه لرکه هیچ آنلرك
یوزی پیچ پیچ اولمقدن قبله کورممش ایدی یعنی آنلر که طولشمش وقرشمش اولمقدن آنلرك یوزی سلامت زماننده اصلا
قبله کورممش ایدی اول زمانده باشلری اچق سجودده اولدیلر (مثنوی) کفته که بی فائده ست این بندکی *
ان زمان دیده دران صد زندکی) دیمش که بو بنده لك بی فائده در اول بنده لك کورمش یعنی اول کسه که هیچ آنلرك
یوزی قبله کورممش ایدی طولشق طولشق کارلردن اول کسه قبل هذه الحال دیمش ایدیکه بی فائده در بو بنده لکی اول
فلاکت وبلا زماننده کورمش اول بنده لکده صد زنده لك واول حینده هزار فائده ونفع مشاهده قیلمشدر لیکن سلامت
زماننده عصیان ومحنت وفلاکت وقتنده طاعت وایمان مقبول دکلدر کفته نك فاعلی حضرت حق اولسه ده جائزدر
زیرا معنا خدای متعال دیمشدر که بی فائده در بو بنده لك که عاصی اول زمانده کورمشدر اول بنده لکده
صد زنده لکی غرقی ادراك ایلدیکی وقتده امنت دیمك ایمان یأس در وطاعت قیلمق بی فائده در (مثنوی) ازهمه امید
ببریده تمام * دوستان وخال وعم بابا ومام) دو کلیدن تمام امیدی کسمشلر دوستلر وخال وعم وبابا ومام یعنی دوستلر
وطایی وعمی وبابا ومادربری برلرندن تمام امیدی کسمشلر ایدی (مثنوی) زاهد وفاسق شدان دم متقی * همچو
در هنکام جان کندن شقی) زاهد وفاسق اولدمده شقی جان چکشمك وقتنده متقی اولدیغی کبی متقی اولدی (مثنوی)
نی ز چپشان چاره بود ونی ز راست * حیلها چون مرد هنکام دعاست) آنلره نه صاغدن ونه صولدن چاره اولدی
چونکم حیله لر وغاهنکامینك مردی اولدی یعنی اولدکده نصکره زاری ونیازلك بو دنیاده غافل اولنلره
نفعی اولمز (م ی) در دعا ایشان ودر زاری وآه * بر فلك زیشان شده دود سیاه) آنلر دعاده وزاریلك قیلمقده وآه وانین
ایلدکده آنلردن دود سیاه فلك اوزره کتمش ایدی وهر برینك فریاد وفغانی وآه ودود سیاهی آسمانه صعود ایتمش ایدی
(م ی) دیو اندم از عداوت بین بین * بانك زد کای سك پرستان علتین) شیطان اول دم عداوتدن بونلرك هر برینك
اوکنده ندا ایوردی بویله دیو که ای سك پرستلر وهو الربی اله اتخاذ ایلین پستلر اوزاق اوزاق سزلك ایچون ایکی علت اولسون
علتین دعاء علیه موقعنده اولمشدر وبو ایکی علتی بو بیتده واقع اولان مرك وجسك لفظلری مفسر اولور (مثنوی)
مرك وجسك ای اهل انکار ونفاق * عاقبت خواهد شدن این اتفاق) ای اهل انکار واهل نفاق سزلك ایچون
مرك وجسك اولسون عاقبت بو اتفاق اولیسر در یعنی اول ایکی علتك بری مرك وبری افجاندر بو ایکیسی ای اهل انکار
ونفاق عاقبة الامر سزلك ایچون اتفاقا اولمق مقرردر (مثنوی) چشمتان تر باشد از بعد خلاص * که شوید از بهر

شهوت دیو خاص) مصرع اولده ایکی وجه جائزدر بر وجه استفهام اولمقدر بو تقدیرجه معنی سزلر کوز یکز
زمی اولور خلاص اولدنصکره شهوت نفسانیه دن وحظوظ جسمانیه دن اوتری هر بریکز خاصة برشیطان اولورسز
دیمک اولور وبر وجه دخی اولدرکه استفهام اولمیه وچشم تر اولمق سرور وحبوردن کنایه اوله زیرا چشم کاه اولورکه
سرور وحبوردن تر اولورا کا قرة العین دیرلر وکوزی مسرتدن یاش اولنه قر یر العین دیرلر پس بو تقدیرا اوزره معنی سزلر
بنده وافکنده لیکگز بو بلا ومحن وقتنده در سزلر کوزیکز بعد الخلاص سرورله قریر اولور یکز نعمت وحبور ایله
کبیر اولورکه هر بریکز شهوت نفسانیه ولذت جسمانیه ایچون خاصة بر دیو لعین اولورسز وتضرع ودعادن نفرت
قیلورسز دیمک اولور (مثنوی) یادتان نآید که روزی در خطر * دستتان بکرفت یزدان از قدر) ای اهل انکار ونفاق
هیچ برکون سزلر خاطر یکزه کلمز که ضرر وخطرده سزلر الکزی طوتدی یزدان مجید قدردن یعنی مضایقه دن
وتنکلکدن (مثنوی) این همی آمد ندا از دیو لیک * این سخن را نشنود جز کوش نیک) بو کونه کاور ندا بو طائفه یه
شیطاندن ولکن بو سوزی استماع ایلمز ایو قولاق صاحبندن غیریسی یعنی مکر که اذن واعیه صاحبی اوله ولمۀ شیطان
وهواجس ووساوس نفسانیه ندر بیله (مثنوی) راست فرمودست با ما مصطفی * قطب شاهنشاه ودریای صفا)
طوغری بیورمشدر بزه سلطان انبیا علیه السلام اعنی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلری ازلا وابدا وآخرا واولا
بالاصاله قطب اولدر وشاهنشاه انبیا واصفیا علیهم السلام ودریای صفا اولدرکه اول حضرت علیه الصلوة والسلام
بیورر (مثنوی) کانچه جاهل دید خواهد عاقبت * عاقلان بینند اول مرتبت) که اول نسنه یی که احمق وجاهل کورمک
استر عاقبة الامر عاقللر آنی اول مرتبه دن کورورلر بو حدیث شریفه اشارت بیورورلر که احمد وترمذی وابن ماجه سداد
ابن اوسدن رضوان الله علیهم اجمعین روایت بیورورلر قال قال علیه السلام الکیس من دان نفسه وعمل لما بعد الموت
والعاجز من اتبع نفسه هواها وتمنی علی الله کیس عاقل وحازمه وامورده احتیاط واهتمام قیلان عالمه دیرلر دان
یعنی قهر دیا خود بمعنی حاسب دردان یدین دن عاجز بوراده عاقلک مقابلیدر یعنی عقل وادرا کدن عاجز اولان وعلم
وعرفاندن ناتوان قالان جاهل ونادان در ولهذا اکثر حدیثلرده الاحمق کتب اولنمشدر پس معنی شریفی اولدرکه عاقل
حازم وامورد بنیه ده احتیاط قیلان عالم اول کمسه درکه نفسنه قبل الموت قهر ایلیه یعنی مطیعه ومنقاده ایلیه
ویا خود قبل المحاسبه حساب ایلیه شر اشلدیسه توبه واستغفار قیله وخیر اشلدیسه شکر کزار اوله وموتدنصکره
اولان شی ایچون عمل قیله وعاجز یعنی عقل وعرفاندن بی مدد وناتوان اولان شول کمسه درکه نفسنه اتباع قیله بلکه
نفسنک هواسنه تابع اوله وخطا وکناه قیله الله اوزره تمنایی غالب قیله ویا خود تمنایی الله حضورنده ایلیه غائب
ودور ایکن استغفار وحضور وعیان وقتنده تمنی ایلیه دیمک اولور وبیان آخر اولنجه به دک بو بیتلر دخی بو حدیث شریفی
تفسیر قیلور (مثنوی) کارها آغازا کر غیبست وسر * عاقل اول دید وآخر ان مصر) کارلر ابتدادن اکرچه غائب
ومستوردر عاقل اولان ینه اول کوردی وآخر اول کناه اوزره مصر اولان جاهل کوردی (مثنوی) اولش پوشیده باشد
وآخران * عاقل وجاهل ببیند در عیان) کارلرک اولی پوشیده ومستور اولور وآخر اول پوشیده اولان کارلری عاقل
وجاهل عیان وظهور وقتنده برابر کورورلر لکن قبل العیان بر کارلر آخرنی کورمک ونتیجه وعاقبتنده نه یه منجر اولور
بیلمک عاقل حازمه مخصوصدر (مثنوی) کر نبینی واقعۀ غیب ای عنود) حزم را سیلاب کی اندر ربود) اکر غیب اولان
واقعه یی ومستور اولان اموری ای عنود کورمیه سن ونتیجۀ کاره ادراک ایر کورمیه سن حزمی سیل صوبی کبی
نجن قاپدی یعنی حزم رأیکی سیلاب قاپمیه پس احتیاط واهتمام قیل وعاقل حازم اول (مثنوی) حزم چه بود بدکمانی
بر جهان * دمبدم بیند بلای ناکهان) اهل شکوکه مخصوص اولان حزم نه اولور دیرسک جهان اوزره بدکمان اولمق
یعنی الحزم سوء الظن بخوا سنجه سوء الظن قیلمقدر ودمبدم بلای ناکهانی کورمکدر زیرا بو جهانه حسن ظن قیلمق
وبونی مقام امن صانمق عاقل وحازمک شاننددن دکلدر پس تصورات مرد حازم نیجه اولدیغی تمثیل ایدوب بزه
بیان بیورورلر (تصورات مرد حازم (مثنوی) آنچنانکه ناکهان شیری رسید * مرد را بر بود در بیشه کشید)
تصورات مرد حازم آنک کبی اولورکه ناکهان بر ارسلان ایرشدی وبر مردی قاپدی میشه ستانه چکدی (م ی) او چه
اندیشد دران بردن ببین) تو همان اندیش ای استاد دین اول مرد کرفتارنه فکر ایلر اول ایلتمک وقتنده کور یعنی
ارسلان آنی میشه ستان جانبنه الوب ایلتمسی وقتنده نه اندیشه قیلر نظر ایله مال وجانی اندیشه قیلر ویا خود خلاص
ونجاتی اندیشه قیلر سن دخی همان آنی فکر ایله ای دین استادی (مثنوی) میکشد شیر قضا در بیشها * جان ما مشغول
کار و پیشها) شیر قضا وحکم خدا بزی مرک وعدم بیشه لرینه چکر حال بو که بزم جانمز کار وپیشه لره مشغولدر وافکار
واندیشه لرله مقفول ومغفولدر (مثنوی) آنچنان کز فقر می ترسند خلق * زیر آب شور رفته تا بحلق) انچلین که خلق

عالم فقردن قورقرلر طوزلو صویک آلتنه کتمشلر بوغازلرینه دک هر بری او آب شوردن مراد کسب وکار واموال وارزاق
بی شمار درحال بو که فقر فی المثل جوهر وسوی الفقر عرض وفقر شفا وماعدای فقر مرض عالمک کاسی فقره
نسبت صداع وغرور وفقر عالمدن مقصود وغرضدر کما قال سلطاننا ومولانا الفقر جوهر وسوی الفقر عرض * والفقر
شفاء وسوی الفقر مرض * والعالم کله صداع وغرور * والفقر من العالم سر وغرض (م ی) کر بترسندی ازان فقر آفرین
کنجهاشان کشف کشتی در زمین) اکر خلق اول فقر آفرین اولان رب العالمیندن قورقه لردی آنلره یرده اولان
خزینه لر کشف اولوردی بلکه ارض بشر یتده مدفون اولان کنوز رموز ظهوره کلیدی وکنز لا یفنی عیان اولیدی
مثنوی) جمله شان از خوف غم در عین غم) از پی هستی فتاده در عدم) بونلر جمله سی فقر وقناعت غمنک خوفندن عین غم
والمده در (وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها) بیورلمش ایکن رزاق مطلقک عبادتنی قویوب نفس وشیطانه اویوب
اهل دنیانک خدمتنده اولان ذلت ورزالتی وحقارت وخستی اختیار ایدرلر وفقر وقناعت غمندن قاچوب رناعت
وشناعت محنتنه کیدرلر وجود مجازیدن اوتری وجود حقیقیدن محروم قالوب بو قلغه دوشمشلر وآتش غم دنیا ایله
یانوب پشمشلردر (دعا وشفاعت دقوقی در خلاص کشتی (مثنوی) چون دقوقی ان قیامت را بدید * رحم او جوشید
واشک او دوید) چونکم دقوقی حضرتلری اول قیامتی کوردی آنک رحمی جوش ایلدی وآنک کوزینک
یاشی رخلری اوزره یلدی وکریه ایلدی (مثنوی) کفت یا رب منکر اندر فعلشان * دستشان کیر ای شه نیکونشان)
دقوقی حق تعالی یه دعا ایدوب دیدی یا ربی بو قومک فعلنه نظر ایلمه آنلرک النی طوت ای نیکونشان اولان پادشاه
وآنلره رحم ایت ای کریم اولان اله دیدی (مثنوی) خوش سلامتشان بساحل باز بر * ای رسیده دست تو در بحر و بر)
الهی آنلری خوش سلامتله ساحله کیرو ایلت ای سنک قدرت وقوتک الی بر وبحره ایرشمش پادشاه دیدی (مثنوی)
ای کریم وای رحیم سرمدی * درکذار از بدسکالان این بدی) ای سرمدی وابدی اولان کریم ورحیم بدسکال اولنلردن
یعنی سوء ظن قیلنلردن بو بدلکی قو وآنلرک بو قباحتندن کچ (مثنوی) ای بداده رایکان صد چشم وکوش
بی ز رشوت بخش کرده عقل وهوش) ای رایکان صد چشم وکوش ویرن پادشاه رشوتسز عقل وهوش بخش ایلین اله
مثنوی) پیش از استحقاق بخشیده عطا * دیده از ما جمله کفران وخطا) استحقاقدن اول عطا بخش ایلمش ویردن
جمله کفران وخطا کورمش پادشاه دیدی (مثنوی) ای عظیم از ما کناهان عظیم * تو توانی عفو کردن در حریم)
ای قدری حد عقولدن متجاوز وشانی ادراک بصائردن خارج ومتعال اولان پادشاه بزدن معاصی کبیره یی
وجرائم عظیمه یی محو وعفو ایلمکه قادرسن حریمده یعنی غیرک اکا اطلاع وشعوری اولمین مرتبه ده اول حضرت
حقک حرم حریمی کبیدر که اکا آندن غیرینک شعوری اولمز اکثر قوللرینک ذنوب وعیوبنی مخلوقندن ستر ایدوب وآنک
اوزرینه کنف حمایتی وضع ایدوب سر پوشیده بو کونه تأدیب ایلر که عبدی اتعرف ذنب کذا فیقول العبد نعم ای رب
حتی قرره بذنوبه حق تعالی حضرتلری ینه بیورورلر که عبدی سترتها علیک فی الدنیا وانا اغفرها لک الیوم
پس دعانک ادبی اولدرکه مولاسنک صفات حسناسنی وکندینک جرم وخطاسنی احصا قیله وذنوب وعیوبنه
مقر ومعترف اوله تا آنک دعاسی قبول اولمق مرتبه سن بوله نته کم دقوقی بویله ایلدی وذنوب وعیوبنی بو کونه عد ایدوب
سویلدی (مثنوی) ما ز آز وحرص خود را سوختیم * وین دعا را هم ز تو آموختیم) الهی بز آز وحرصدن کندیمزی
یاقدق وصرصر هوا ایله دینمزی ییقدق وبو دعا ایتمکی دخی سندن اوکرندک (ادعونی استجب لکم) دیمکله تعلیم بیوردک
ودخی (فانی قریب اجیب دعوة الداعی اذا دعان) آیت کریمه سنک خوان مفهومیله جان ودلمزی طویردک (مثنوی)
حرمت آنکه دعا آموختی * در چنین ظلمت چراغ افروختی) الهی آنک حرمتنه که دعا اوکرندک بویله ظلمتده چراغ
یاراتدک که اول دعا ایله ظلمت بلادن خلاص اوله لر ولهذا قال علیه السلام الدعاء مفتاح الرحمة ومصباح السموات
والارض (مثنوی) همچنین می رفت بر لفظش دعا * ان زمان چون مادران باوفا) بونک کبی جاری وواقع
اولدی آنک لطفی اوزره دعا اول زمان مادران باوفا کبی یعنی امهات مشفقه اولادنه نیجه مرحمت وشفقت
اوزره بی اختیار دعا ایلرسه بو دخی آنلر کبی اول مبتلالره دعا ایلدی (مثنوی) اشک میرفت از دو چشمش وان دعا
بی خود ازوی می بر آمد بر سما) آنک ایکی کوزندن یاش کیتدی واول دعا آندن بیخود اولدیغی حالده سما
اوزره کلدی وقبول مرتبه سن بولدی پس بوراده معترض جانبندن بر سؤال وارد اولورکه اول سؤال بودر نماز
ایچره انک ایکی کوزندن یاش کیتدی وبونجلین دعا جاری اولدی صلوة ایچره بو کونه دعا خود مفسد صلوة اولور
وبونلرک صلوتنه فساد لازم کاور پس بو سؤاله جواب ندر بو بیت شریفی جواب موقعنده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی
این دعای بیخودان خود دیکرست * آن دعا زو نیست کفت داورست) یعنی مفسد صلوة اولان دعا باخود اولنلرک دعا

وتضرعی اختیارله قیلانلرك دعاسیدر بوخسه بی خود وبی اختیار اولانلرك وحضرت حقك ارادتیله دعا قیلانلرك دعاسی مفسد صلوة اولمز نته کم بیوررلر بو بیخود اولانك دعاسی خود دیکردر کلام ناسه مشابه اولان دعا کبی دکلدر نته کم شافعی قتنده دعا مطلق مفسد صلوة دکلدر وابو حنیفه رضی الله عنه قتلرنده اکر کلام ناسه مشابه اولورسه مفسد اولور واکر اولمزسه مفسد صلوة اولمز مثلا اللهم البسنی ثوب کذا واللهم زوجنی فلانه دیمك کبی کذا قال صاحب الدرر والغرر واول دعا فی الحقیقه اول بی خوددن دکل دار اولان حقك کفتیدر پس فی الحقیقه کلام الهی قبیلندن اولان مفسد صلوة اولمز (م ی آن دعا حق میکند چون او فناست * آن دعا وان اجابت از خداست) اکر نظر حقیقت ایله نظر اولنسه اول دعای عبدك لساندن بنه حضرت حق ایلر چونکم اول فنادر یعنی اختیار وتصرفی محو ومعدومدر پس عبد فانی اولیجق اول دعا واول اجابت خدادندر (مثنوی) واسطهٔ مخلوق نی اندر میان * بی خبر زان لابه کردن جسم وجان) اورته‌ده مخلوق واسطه‌سی یوقدر اول لابه وتضرع ایتمکلکدن جسم وجان بی خبردر وکندیلردن فانی وبی اثردر (مثنوی بندکان حق رحیم وبردبار * خوی حق دارند در اصلاح کار) حق تعالینك بنده‌لری رحیم وحلیمدرلر حق تعالینك اخلاقنی طوترلر اصلاح کار ایلمکده جمیعا اوصاف بشریه واخلاق ردیه‌دن متخلی واخلاق الهیه وصفات حمیده ایله متحلی اولوب حضرت حق بونلرك سمع وبصری کبی اولوب وباطن وظاهرلری نور حق ایله طولوب حضرت حقك مخلوقنه بلا عوض ولا غرض نصیحت ومعاونت ایدرلر (مثنوی) مهربان بی رشوتان یاری کران * در مقام سخت ودر روز کران) بونلر مهربانلردر وبی رشوت یاردم ایدیجیلردر مقام سختده وروز ثقیلده یعنی بلا مقامنده وآلام وجفا ایامنده خلقه اعانه بونلر معین وناصرلردر دیمك اولور (مثنوی) هین بجو این قوم را ای مبتلا * هین غنیمت دارشان پیش از بلا اکاه اول طلب ایله بو قومی ای مبتلا بلانك وقوعندن اول بونلرك صحبتنی غنیمت بیل اکاه اول (مثنوی) رست کشتی از دم آن پهلوان * واهل کشتی را بجهد خود کمان) کشتی کرداب بلادن خلاص اولدی اول پهلوانك دم مبارکندن واهل کشتینك کندی جهدلرینه کمان یعنی کندی جهد وسعیلریله خلاص اولمش ظن ایلدیلر (مثنوی که مکر بازوی ایشان در حذر * برهدف انداخت تیری از هنر) مکر که اهل کشتینك قوت بازوسی غرقابدن حذر ایلمکلکده نشان اوزره کمال هنرلرندن بر اوق اتدی وهدف اصابت ایتدی یعنی بعض تیرانداز اوقی اتوب قضا ایله نشانه راست کلوب کندی هنرندن وقوت بازوسندن زعم ایلدیکی کبی اهل کشتی دخی خلاص ونجاتی کندی تدبیر وتدارکارندن زعم ایدوب برنده جهد وتدبیر ایلدك ورأی صائبمز سببیله کرداب غرقابدن نجات بولدق دیدیلر (مثنوی پا رهاند روبهان را در شکار * وان زدم دانند روباهان غرار) بو بیت شریف ومابعدنده اولان برقاچ بیتلر دخی مثل موقعنده واقع اولمشدر بو کونه طائفه‌نك سوء فهمنی وعدم اذعاننی نه مرتبه ایدوکنی ایضاح واظهاردن اوتری بیوررلر که مثلا صید وشکار وقتنده آیاقلری قورتارر روباهلری واول خلاصی روباهلر قویرقلرندن بیلورلر اغترار جهتندن ویاخود مغرور اولدقلری حالده (مثنوی) عشقها بادم خود بازند کین * می رهاند جان مارا از کمین) بو اجلدن عشق ومحبتلری کندی قویرقلری ایله اوینارلر بو ایله که بو قویرق بزم جانمزی کمین بلادن قورتارر (مثنوی روبها پا را نکه دار از کلوخ * پا چو نبود دم چه سود ای چشم شوخ) ای روباه سیرت پایکی حفظ ایله سنك وکلوخدن چونکم ایاغك اولمیه قویرق نه فائده ایدر ای کستاخ (مثنوی) ما چو روباهیم پای ما کرام * می رهاند مان زصد کون امتحان) پس بز محل حیله وخدعه اولدیغمز جهتدن روباهلر کبی بز کرام اولیا بزه پای کبیدر اصل سبب نجات اولدیغی حیثیتدن اول کرام بزی صد کونه امتحاندن خلاص ایدرلر (مثنوی) حیلهٔ باریك ما چون دم ماست * عشقها بازیم بادم چپ وراست) بزم دقیق ورقیق حیله ومکرمز قویریغمز کبیدر کندی حیله وخدعه‌مز قویریغیله عشقلر اوینارز صاغه وصوله (م ی) دم بجنبانیم ز استدلال ومکر * تا کی حیران ماند از ما زید وبکر) مناسبتیله قدم سلوکی قویوب تحریك دم وحیرانی خلقی ایچون مجرد قیل وقال واستدلال ایله خلاص اولدق ومناص بولدق دین کسه‌لرك حالنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر که ای ثعلب شریعت وای روباه طریقت استدلال ومکر نفسدن اولان قویریغمزی تحریك ایلرز وعقبات دنیویه وورطات طریقیه‌دن خلاص بولان صاحب دولتلر کبی صید ناس ایچون سوز سویلرز تا کم حیران قاله بزم مقال استدلالمزدن زید وبکر (مثنوی) طالب حیرانی خلقان شدیم * دست طمع اندر الوهیت زدیم) بو استدلال ومکر نفسانی واسطه‌سیله خلق عالمك حیرانلغنك طالبی اولدق طمع الی الوهیته اوردق یعنی نفسمز معبودنه عبادت ایتمکی قویوب دلائل وبراهین دینیه ایله خلقی کندی‌یه طابع وتابع قیلمقلغه طالب وکندی معبود ومخدوم اولمقلغه طامع اولدی نفسك بو کونه ریاست وعزته طالب اولمسی الوهیته طمع قیلمسی کبیدر زیرا عزت کبر ونخوت نفسه لایق دکل خدای متعاله لایقدر ونفسه لایق اولان ذلت وعبودیتدر پس هر کسه‌نك نفسی که خلقی

کندی‌یه تعظیم قیلمق ایچون بین الناس مخدوم ومعظم اولمق ارزوسیله علم وفضیلتی اظهار ایتسه واستدلال ومکر طریقنه کتسه دست طمعی الوهیته اورمش وکبر ونخوت مرتبه‌سنده طورمشدر پس عبادت حب جاه وریاستله بر یره جمع اولمز وتسخیر قلوب ناسه طالب اولان کندوبی جاه بشریتدن خلاص قیلمز ومرتبهٔ احراری بولمز (مثنوی تا بافسون مالك دلها شویم * این نمی بینیم ما کاندر کویم) تا کم افسون ایله یعنی کلام معرفت مشحون ایله ناسك قلوبنه مالك اوله‌لم وزبونلر مابیننده مخدومیت وحریت مرتبه‌سن بوله‌لم وبونی کورمزز که بز بشریت چوقوری ایچره محبوس ومحن طبیعت ایله مألوف ومأنوسز (مثنوی) در کوی ودر چهی ای قلتبان * دست وادار از سبال دیکران) معصیت چقورنده وضلالت قیوسنده سن ای قلتبان یعنی ای نفسك فجورن کوروب راضی اولان قلتبان خاتونك فجورن کوروب راضی اولان کسیه دیرلر غیریلرك بیغندن الك کیروطوت یعنی کسه‌لرك اصلاح وافلاحندن الك کیروطوت واولا کندی نفسکی اصلاح وافلاح ایت تا کم کرفتار اولانلرك خلاصنه وبیمارلرك تیمارینه قادر اوله‌سن اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) آیت کریمه‌سنك موردی اولان بنی اسرائیل کبی بر واحسانله امر ایدوب کندی نفسکی اونتمیه‌سن وکندی مرضکی قویوب خلقك یاره‌سنه تیمار ایتمکه مشغول اولان مریض کبی اولمیه‌سن که دیمشلردر بیت وغیر تقی یأمر الناس بالتقی * طبیب یداوی الناس وهو مریض) واعظه لایق اولان نصیحتی اولا کندی نفسنه ایتمك پس بعد قبول النصح واصلاح النفس ناسك ارشاد ونصیحتی جانبنه کیتمك کرك والا رب العزتدن استحیا ایتمك کرك کما قال الله تعالی خطابا لداود وتعریضا للواعظین الغیر المتعظین یا داود عظ نفسك فان اتعظت فعظ الناس والا فاستحی من ربك (مثنوی) چون ببستانی رسی زیبا وخوش * بعد از ان دامان خلقان کیر وکش چونکم بر زیبا وخوش بستانه ارشه‌سن یعنی چونکم جامع جمیع ثمار اسرار وانوار اولان مرتبهٔ الوهیته واصل اوله‌سن اندن صکره خلقك اتکن طوت واول جانبه چك (مثنوی) ای مقیم حبس چار وپنج وشش * نغز جایی دیکرانرا هم بکش) ای چار عنصر وپنج حواس وشش جهاتك حبسنك مقیمی بر خوب سر ویاخود بر لطیف یرده‌سن غیریلری هم سر یره چك بو بیت بر سبب ایله تهکم واستهزا دیمشلردر (مثنوی) ای چو خربنده حریف کون خر * بوسه کاهی یافتی مارا ببر) ای خربنده‌لر کبی خر نفسك دبرینك حریف وخادمی بر بوسه محلی بولدك سه وار وبیره واصل اولدك سه بزی دخی اول یره ایلت بو دخی استهزادر اول کسه‌لره که خر نفسلرینه بنده وکبر وکاو قیدینه افکنده اوله‌لر وورطهٔ حرص وشهوتده قاله‌لر مع هذا بنه ریاست ومفاخرت ایچون ارشاد ناسه تصدی قیله‌لر پس شول کسه‌لرکه خربنده اوله‌لر وکندیلرینی خربنده‌لکدن آزاد قیلمیه‌لر بو کونه استهزا واستحقاره لایق اولورلر وحضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلمك تعس عبد نفسه وعبد بطنه تعس عبد فرجه تعس وانتکس بیوردقلری بددعایه کندیلرینی اهل قیلورلر بایزید بسطامی حضرتلرندن بویله منقولدر که برکون برکسنه‌یی کوروب ما اسمك دیو سؤال قیلدی اول رجل دیدیکه اسمی خربنده‌در پس بایزید حضرتلری اکا دیدیکه اماتك الله حمارك حتی تکون عبد الله (مثنوی) چون ندادت بندکی دوست دست میل شاهی از کجاآت خاست) ای خود پرست چونکم حضرت دوستك سکا بنده‌لکی دست ویرمدی وعبادت عبودیت مرتبه‌سنه ایرکورمدی شاهلغه میل ایتمك سکا نه یردن قالقدی یعنی انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرام قدس سرهم عزت وریاستی مسکنتده وحضرت حقك عبودیتنده بولدیلر نته کم سلطان انبیا علیه السلام اللهم احینی مسکینا وامتنی مسکینا واحشرنی مع المساکین بیوردیلر وانا سید ولد آدم وآدم ومن دونه تحت لوائی دیدکدن صکره ولا فخر بی دیمکله وفقر ایله فخر ایلمکله تفخر قیلوردی پس اولیای کرام دخی هر بری بیت من بنده شدم بنده شدم بنده شدم من بنده بخذمت سر افکنده شدم * هر بنده که آزاد شود شاد شود * من شاد از انم که ترا بنده شدم) دیمکله اول حضرته عبادت وطاعت قیلدیلر حتی شاه دین وماه فلك یقین اولمق مرتبه‌سن بولدیلر پس سکا ای بدخو وناشسته روی چونکم دوستك بنده‌لکی ویولنده افکنده‌لکی ال ویرمدی دین وطریقت شاهی اولمقلغه سکا میل نه‌دن حاصل اولدی شاه دین اولمغك شرطی اول حضرته بنده وافکنده اولمق وجان وباشی آنك طریق حبنده فدا قیلمقده‌در کما قال ابن الفارض (بیت بذا جری شرط الهوی بین اهله * فطائفة بالعهد اوفت فوفت * وامس خلیا عن حظوظك واسم عن * حضیضك واثبت بعد ذلك تنبت (مثنوی) در هوای آنکه کویندت زهی * بستهٔ در کردن جانت زهی) سن ایسك ای بی یقین اول نسنه‌نك هوا وارزوسنده‌سن که سکا خلق عالم زهی وافرین دیه‌لر حال بوکه سنك جانك بوینینه دوزخ کریشلرندن بر کریش باغلنمشدر که مراد باطنده اولان غل وغشدر (مثنوی) روبها این دم حیلت را بهل * وقف کن دل بر خداوندان دل) ای طریقت دلکوسی بو حیلت وخدیعت دمنی قو دلکی وقف ایله اصحاب قلوب اوزره یعنی قلبکی دله باغله وتقصیریکه معترف اولوب نقصان وعصیانك اوزره اغله (مثنوی) در پناه شیر کم ناید کباب * روبها تو سوی

جیفه کم شتاب) اکر نفس وشیطان سنی آنلره اتباع ایلادکده قلت طعام وشراب ایله قورقودرلرسه شیرحق اولنلرك
مناهنده غدا وشراب اکسك کلمز وغدای نفسانی قلیل اولمز ای ر وباه سیرت کلاب وارجیفهٔ دنیا جانبنه
ازشتاب ایله کبر وحرص وازی قویوب رضیت بما قسم الله لی فی الازل دیو سویله (م ی) تو دلا منظور حق انکه شوی
که چو جزوی سوی کل خود روی) سن ای کوکل اوزمانده حق تعالینك منظوری اولورسن ومظهریت مرتبه سنی
اول وقتده بولورسن که جزؤ کندی کلی جانبنه کتدیکی کبی سن دخی کندی کلك جانبنه کیده سن ومظهر کل اولان
هادئ سبل ارد نجه طریقتده سیر ایده سن (مثنوی) حق همی کوید نظرمان بر دلست * نیست بر صورت که ان آب
وکلست) حق تعالی دیر بزم نظرمز قلبه در صورت اوزره دکلدر که اول آب وکلدر نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر
ان الله لا ینظر الی صورکم ولا الی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم رواه ابوسعید منصور وابن ماجه عن ابی هریرة
رضی الله تعالی عنهم (مثنوی) تو همی کویی مرا دل نیز هست * دل فراز عرش باشد نی به پست) سن ایسك دیرسن
بنم ایچون دخی بر کوکل واردر که حق تعالی هر کسه برقلب ویرمشدر نعم ان فی جسد ابن آدم لمضغة حدیثنك
مقتضاسنجه ابن آدمك جمیعسنك جسدی ایچره صنوبری الشکل لحم پاره سندن برقلبی واردر لکن اصحاب دل میاننده
معهود اولان مراد بو کل الوده اولان دل دکلدر بونلرمابیننده معهود اولان دل عرشك اوستنده در الحقده دکل نور حقده
اولور بالحقده دکل بلکه عرش ومافیها آنك برکوشه سنده قونلسه غائب اولیدی محسوس دکل کما قال ابو یزید البسطامی
قدس سره مشیرا الی مثل هذا القلب ان العرش وما حواه اذا وضع فی زوایا قلب العارف لا یحس به (م ی) در کل تیره یقین
هم آب هست) لیك زان آب نشاید آبدست) بو بیت سؤال مقدره جواب اولورکه کندوبی صاحب عرفان زعم ایلین
کسه دیرکه بنده دخی نفخهٔ یزدان اولان جان وعقل وعرفان واردر پس جواب بیوردیلر نعم تیره بالچقده دخی هم آب
واردر لکن سنك اول صو یکدن ابدست المق لایق دکلدر یعنی سنك دخی آب کبی عقل وروحك واردر لکن بدن ترابیه ایله
الوده وطینت جسمیه ایله آمیخته اولمش وما منکدر حکمن بولمشدر بو کدورات نفسانیه دن صافی اولمیوب کثافتك
ونا پاکی قالمشدر پس انکله طهارت جائز اولمز واکاسن وجه آب دخی دیمز نته کم علت قوروب بیوردیلر (مثنوی) زانکه
کر ابست مغلوب کلست) پس دل خود را مکو کین هم دلست اول جهتدن آب دیمز که اکرچه ابدر لکن مغلوب کادر
پس مغلوب کالمعدوم مدرفاذا کان کذلك کندی کوکلکه بوهم کوکلدر دیمه زیرا مغلوب شهوات نفسانیه در پس مغلوب
معدوم حکمنده اولیجق حکم غالبك اولور وابهذا حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم ومن غلب عقله شهوته فهو اعلی
من الملائکة ومن غلب شهوته عقله فهو ادنی من البهائم بیوردیلر (مثنوی) ان دلی کز آسمانها برترست * ان دل ابدال
یا پیغمبرست) اول برکوکل که سماوات سبعه دن من حیث المعنی برتر وعالیتردر وآسمانلرا کانسبت تنك ودونتردر
اول دل نقی ونقی ورع اولان وابدال مرتبه سن بولان مؤمن کامل وعبد فاضلك قلبیدرکه بو حدیث قدسی ایله
اشارت اولنان دل بو کونه کامللرك دلیدر کما قال الله تعالی ما وسعنی ارضی ولا سمائی ولکن وسعنی قلب المؤمن
التقی النقی الورع ویاخود پیغمبر علیه السلام اولنلرك قلبیدرکه حق تعالینك اسما وصفاتنك مظهری ومجلی سیدر
بیت) دل بدست اورکه حج اکبرست * از هزاران کعبه یك دل بهترست) * کعبه بنیاد خلیل آزرست * دل نظرکاه
جلیل اکبرست) بیوردقلری بو کونه صاحب سعادتلرك قلب شریفنه اشارتدر یوخسه هر کل الوده اولان وکنیسا
وبتخانه کبی هوا وهوس بتلریله طولان دنیلرك قلبی دکلدر (مثنوی) پاك کشته ان ز کل صافی شده * در فزونی آمده
وافی شده) اول آسمانلردن برتر اولان دل کل لوثندن پاك وصافی اولمشدر زیاده لکه کلمش ووافی اولمشدر (مثنوی
ترك کل کرده سوی بحر آمده * رسته از زندان کل بحری شده) کلی ترك ایلمش بحر وحدت جانبنه کلمش کل زندانی اولان
بدندن قورتلمش بحری اولمشدر وغل وغشدن پاك اولوب صافیت بولمشدر وحضرت رسول الله جنت اعلاده هم جوار
اولمشدر نته کم حدیث صحیحده واقع اولدی وانس بن مالك رضی الله عنه حضرتلری بو کونه روایت قیلدیکه قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم یوما یا بنی ان قدرت ان تصبح وتمسی ولیس فی قلبك غش لاحد فافعل ثم قال یا بنی وذلك من سنتی
ومن احیی سنتی فقد احیانی ومن احیانی کان معی فی الجنة پس اصل سنت غش وغلدن وآب کلدن تصفیهٔ دل
ایلمك اولدی وتصفیهٔ دل ایلین بحر حقیقته منسوب اولدی وجوار حضرت رسولی بولدی (م ی) آب ما محبوس کل
ماندست هین * بحر رحمت جذب کن ما را ز طین) مصرع ثانیده ایکی وجه واردر بروجه بودرکه کن امر اوله جذب ایله
معناسنه ایکنجی وجه جذب کن وصف ترکیبی اوله جذب ایدیجی معناسنه پس وجه اول اوزره معنی اولدرکه
حضرت خداوند کار کل الوده اولان دل صاحبلرینك میانته کندیلری امحاض نصح ایچون بر سبیل اسلوب حکیم
ادخال ایدوب بونلره دیرکه ای جسد بالچقده قالان وکندوبی اهل دل زعم قیلان کسه لر بزم قلب روحمزایی بدن کلنده

محبوس قالمشدر اکا اول بونلرك حالی بو معنایی تالی اولوب دیرکه ای رحمت دریاسی بزی طین مرتبه سندن جذب ایله
بونلرك بحر رحمته بو کونه خطاب ایلملری آب ما محبوس کل ماندست هین دینلره کان تعریض اولور یعنی سن بزه تنبیه
ایدوب بزلك آب روحکز محبوس کل بدن قالمشدر دیرسك بز دخی دیرزای دریای رحمت الهی بزی طین مرتبه سندن
جذب ایله که بزم امید والتجامز اکادر دیملك اولور وجه ثانی اوزره یعنی هر بارکه صافی دل اولان مرشد وافی بونلره
بر وجه تعریض تنبیه ایتدیسه ای دل الوده کان آب کل روح ما محبوس کل بدن مانده است اکا باشید ایشان کویند
بحر رحمت الهیه جذب کن است ما را ز مرتبهٔ طین پس مصرع اول حضرت خداوند کار دخی هر زمانده مقام تکمیله
ایرن صفوت شعار لساندن اولور ومصرع ثانی کل الوده اولان وکندوبی اهل دل زعم قیلان اصحاب لساندن اولور اما
بو معنی دخی لطیف اولورکه بو بیت کل الوده اولان وکندوبی صاحب دل ظن ایلین کسه نك لساندن اوله وبحر رحمتدن
مراد رحمت کلیه نك مظهری اولان عبد کامل وشیخ صافی دل اولان مرشد کامل اوله پس حضرت خداوند کار
کندوبی صاحب دل زعم قیلان وکل الوده لکنه معترف اولان کسه لرك لسان حاللرندن صدور ایلین معنایی بو بیتله
تقریر وثانیا عقبنده اولان بیتله بحر رحمت الهیه یه مظهریتی اولان شیخ لساندن جواب بیوردیلر پس بو بیت شریف شرط
موقعنده وبیت ثانی جواب منزلنده اولسه ده جائز وشرط اولمیوب آنلرك حاللرندن حکایه وخبر اولسه ده جائزدر شرط
اولدیغی اوزره معنی اکرسن ای قلبی الوده اولان کسه حالکه معترف اولوب بحر رحمت اولان کامله دیرسکه
آب ما محبوس کل ماندست هین ای بحر رحمت ما را از مرتبهٔ طین جذب کن بحر کوید من ترا در خود
کشم یاخود معنی اکر قلبی آلوده اولان کسه معترف اولوب آب ما محبوس کل ماندست هین بحر رحمت جذب کن
ما را ز طین دیرسه بحر کوید الی آخره حاللرندن خبر وحکایه اولدیغی اوزره معنی غایت ما فی الباب لسان حالی آب
ما محبوس کل ماندست هین ای بحر رحمت جذب کن ما را ز طین دیمکی جواب بیوردیلر پس بحر کوید
من ترا در خود کشم * لیك می لافی که من آب خوشم بحر رحمت اولان صاحب دولت دخی اکا دیرکه بن سنی
کندی مرتبه وحقیقتمه چکردم ولکن لاف وکزاف ایلرسنکه بن آب خوشم صفا بولمش بی غشم
(مثنوی) لاف تو محروم می دارد ترا * ترك ان پنداشت کن در من درا) سنك لافك ای مدعی سنی صفوت حقیقیه
وطهارت سرمدیه دن محروم طوتر اول زعم وپنداری ترك ایله وبنم مرتبهٔ پاکم جانبنه کل (مثنوی) آب کل
خواهد که در دریا رود * کل کرفته پای آب وی کشد) یعنی کلك آبی استرکه دریایه کیده یعنی کلدن اولان
جسد آب روحی استرکه دریای حقیقته کیده واول جانبه سیر ایده کلدن اولان جسد آب روحك پایین طوتمش
کندی یه چکر (مثنوی) کر رهاند پای خود از دست کل * کل بماند خشك واو شد مستقل) اکر آب روح کندی
پایینی جسد ترابیه نك الندن قورتره کلدن اولان جسد خشك قالور یعنی اولمزدن اول اولور ومیت کبی فانی اولور واول
آب روح وعقل ازاد اولوب مستقل اولور که روح عرشی وتن ترابیه فرشیدر کما قال الشیخ برهان الدین المحقق الترمذی
بیت) الروح من نور عرش الله مبدؤها * وتربة الارض اصل الجسم والبدن * قد الف الملك الجبار بینهما * لیصلحا القبول
العهد والمحن * فالروح فی غربة والجسم فی وطن) فارحم غریبا کئیبا نازح الوطن (م ی) ان کشیدن چیست از کل آب را
جذب تو نقل وشراب ناب را) اول چکمکلك ندر کل جانبندن ابی یعنی کلدن اولان جسد جانبندن آب روح عقلی
چکمکلك وجذب قیلمقلق ندر دیرسك سنك نقلی وشراب صافیی جذب ایتمکلکدر یعنی اکل وشربه منهمك ومشتغل
اولمقلغکدر یعنی اکر اکل وشربه ولذت جسمانیه یه زیاده مشتغل اولسك آب کل روح ونور عقلی جسم جانبنه چکوب
خرج ایلرسن واکر روح وعقل طرفنه مشتغل اولسك آب کل جسمی اول جانبه چکوب آنلری زیاده ایلرسن پس مصرع
ثانیده نقل وشراب صوری اولمغه ومعنوی اولمغه محتمل اولور تقدیر اول صوری اولدیغنه کوره وتقدیر ثانی معنوی
اولدیغنه کوره اولور (مثنوی) همچنین هر شهوتی اندر جهان * خواه مال وخواه جاه وخواه نان) همچنین یعنی
آب روحی نقل وشراب چکدیکی کبی جهانده اولان هر بر شهوت نفسانی وحظ جسمانی اکر مال واکر جاه واکر نان
اولسون (م ی) هر یکی زینها ترا مستی کند * چون نیابی ان خمارت میزند) بونلردن هر بریسی سکا مستلك ایلر یعنی
مستلك ویرر بو تقدیرجه یا مصدریه اولور یا خود معنی سی برنوع مست ایلر چونکم آنی یعنی اول حظ نفسه متعلق
اولان شیئی بولمیه سن سکا خمار اورر ومخمور شراب اولان کبی تمام مرتبه غم والم کاور (م ی) این خمار غم دلیل ان شدست
که بدان مفقود مستی ات بدست) اکر اشیانی مست ایلمزدیرسك برشینك مفارقتندن اوتری اولان غم خماری آنك دلیلی
اولمشدرکه اول مفقود ومعدوم اولان شیئه سنك مستلکك اولمشدر واول سنی سرخوش قیلمشدر زیرا هر شینك
المی لذتی قدردر وصلتندن نقدر لذت بولسك فرقتندن اولقدر محنت چکرسن (مثنوی) جز باندازهٔ ضرورت زین مکیر

*تانکردد غالب و بر تو امیر) ضرورت وحاجت مقدارندن غیری بو حظ نفسانیه ومعیشت جسمانیه دن طوتمه
عن عثمان رضی الله عنه قال قال علیه السلام لیس لابن آدم حق فی سوی هذه الاشیاء من الدنیا بیت یسکنه وثوب
یواری به عورته وجلف الخبز والماء وعن ابی هاشم قال قال علیه السلام الا یکفیك من جمیع المال خادم ومرکب
فی سبیل الله وان کل بناء ومال علی صاحبه وبال الا مالا بد منه وعن ابی هریرة قال قال صلی الله علیه وسلم قد افلح
من اسلم ورزق کفافا وقنعه الله بما اتاه تاکه ضرورتدن زیاده اولمیه سنك اوزریکه غالب وامیر اولمیه ومفارقتی سنی
غمناك قیلمیه وجانك الم واضطرابده قالمیه واخرتنه دخی ضرر ونقصان کلمیه زیرا دنیاسنه محبت ایدن آخرتنه ضرر ایلر
کما قال علیه السلام من احب دنیاه اضر باخرته ومن احب آخرته اضر بدنیاه (مثنوی) سرکشیدی تو که من صاحب دلم
حاجت غیری ندارم واصلم سن ایسك ای ذو پندار باش چکدك که بن صاحب دلم غیری شیئه حاجت طوتمزم بن واصلم دیو
مثنوی) انچنانکه آب در کل سرکشد * که منم آب و چرا جویم مدد) انچلین که مثلا صو بالچقده ایکن باش چکر
بویله دیمکله که بن آب صافی یم نیچون غیریدن مدد دیلرم (مثنوی) دل تو این الوده را پنداشتی * لاجرم دل ز اهل
دل برداشتی) کوکل سن بو دنیا جیفه سیله الوده اولان قلبی ظن ایلدك لاجرم قلبکی اصحاب دلدن رفع ایدوب قالدردك
دل خود فی الحقیقه غفلت وجهالتدن وحرص وشهوتدن صافی اولان وحضرت حقه مظهر ومنظر اولاندر مطرحهٔ
دنیا ومزبلهٔ حرص وهوا اولان دکلدر (مثنوی) خود روا داری که ان دل باشد این * کو بود در عشق شیر وانکبین)
مؤمن منصف کرك انصاف ایلیه خود روا وترمیسن که اول دل بو اوله یعنی اول مظهر حق اولان کوکل بو سنك
کوکلك اوله اول حرص وهوا وحب دنیا ایله الوده وعشق شیر وانکبینده آسوده اوله (مثنوی) لطف شیر وانکبین
عکس دلست * هر خوشی را ان خوش از دل حاصلست) لبن وعسلك لطافتی وسائر اطعمهٔ نفیسه نك حلاوتی قلبك
حلاوتنك عکسیدر هر خوشلغه اول لذت وخوشلق دلدن حاصل اولور بونده ایکی وجه واردر بری فهم عوامه
مناسب وبری مشرب خواصه موافقدر فهم عوامه مناسب اولان وجه بودر که دنیاده هرنقدر لطیف غدا ولذیذ
وخوش طعام وار ایسه عکس لطافت دلدر وکوکل خوشلغندن حاصلدر فی الواقع کوکل خوش اولمسه خوش
طعاملر دخی ناخوش کورکوکل خوش اولسه نان خشك خوش اولور اما مشرب خواصه موافق اولان وجه اولدرکه
دلدن مراد بوراده مظهر یزدان ومنظر رحمان اولان دلدر لا جمیع القلوب پس دنیاده هرنقدر شیر وانکبین واطعمهٔ
لذیذ وشیرین وبونلردن غیری نقدر طیبات طیبین وحسنات محسنین ولطافت محبوبین وکمالات کاملین وار ایسه جملهسی
جمیل ولطیف ومحسن اسملرینك لطافتنك عکسیدر واسماء وصفات الهیه نك منبع ومظهری اولا بالذات عبد کاملك
قلبی وثانیا بالعرض اکوان واشیادر پس شیر وانکبین وهر لذیذ وشیرین اولان شیلرك لطافتی مظهر اسماء وصفات
الهیه اولان عبد کاملك دلنك عکسی اولور وهر خوشلغه خوشلق مظهر حق اولان دلدن حاصل اولور (مثنوی
پس بود دل جوهر وعالم عرض * سایهٔ دل چون بود دل را غرض) فاذا کان کذلك دل جوهر وعالم عرضی اولور وجمیع
کائنات دل کاملك سایه سی کبی کاورکوکلك سایه سی کوکله نوجهله مقصود وغرض اولور (مثنوی) ان دلی کو عاشق
مالست وجاه * یا زبون این کل وآب سیاه) اول بردلکه مال وجاهك عاشقیدر یاخود بو کل جسمانینك وآب سیاه کبی
اولان لذات نفسانینك بسته وزبونیدر (م ی) یا خیالاتیکه در ظلمات او * می پرستد شان برای کفت وکو) ویاخود شول
برنوع افکار وخیالاتیکه اول عاشق مال وجاه اولان دلك ظلماتنده حاصلدر اول کوکل اول خیالاته طاپرکفت وکودن
اوتری یعنی کونه دلك اصحابی ظلمات دلده حاصل اولان خیالات وتصوراته پرستش مرتبه سندن توجه مرتبه سنه
اشتغال قیلور ناس ما بینده قیل وقالدن اوتری وبحث وجدال ایچون وبو معنی دخی جائز اولورکه ظلمات او ضمیرنه
مضاف اولمیوب شان ضمیری خیالاته راجع اولوب معنی اویله دیمك اولورکه یاشول برنوع خیالاته کفت وکودن
اوتری وبو دخی جائزدرکه او ضمیری مت اولده اولان که عائد اوله دله عائد اولمیه بو تقدیر اوزره معنی یاخود شول
برنوع خیالاتکه اول کل جسمانینك ظلماتنده درکفت وکو ایچون بونلر اکا پرستش قیلورلر جواب
محذوف اولدیغنه دل نباشد بیتنك اولی دلالت ایلرتتمه کم بیوررلر (م ی) دل نباشد غیر ان دریای نور) دل نظرکاه خدا
وانکاه کور) اول نور الهی دریاسی اولان دلدن غیریسی دل اولمز واسان مشایخده دخی دریای نور اولمین دله دل دیمز
دل نظرکاه خدا اوله واندنصکره حقیقت بین اولمقدن کور ومال وجاه وشهوته میل ایتمکله حضرت حقك مشاهده سندن
دور اوله بو نیجه ممکندرکه نظرکاه خدا ودریای نور اولان دل کور اوله یعنی اولمز وکور اولان وذکر حقدن قاسی
ودور اولان قلبه دخی برابر کلمز کما قال الله تعالی (افمن شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه) ای کمن قسی قلبه
فویل للقاسیة قلوبهم من ذکر الله) وچون نور حق برقلبه داخل اولسه کورلك کیدوب منشرح ومنفسح اولور

ودار غروردن وآنك مال ومنصبندن تباعد قیلور ودار حقیقته متوجه اولور واولمزدن اول اولور ویاخود اولمکه
مستعد اولور کما قال علیه السلام اذا دخل النور القلب انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یا رسول الله قال النبی
علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله پس قلبنه نور داخل اولان
ولی کاملك صفت عجیب الشانی وحقیقت بدیع العنوانی نیجه اولمق کرك قیاس ایله اندنصکره بندهٔ اهل دلم دیو یله
شارح نغزی حکم شرحنده شیخ ابو الحسن شاذلی رضی الله عنه دن نقل ایدب بیوررلرکه قال ابو الحسن لو کشف عن نور
باطن المؤمن لطبق ما بین السماء والارض فما ظنك بنور المؤمن المطیع الکامل فی الایمان ولقد سمعت شیخنا ابا العباس
یقول لو کشف من نور قلب الولی لعبد لان اوصافه من اوصاف الله ونعوته من نعوته (مثنوی) نی دل اندر
صد هزاران خاص وعام * در یکی باشد کدامست ان کدام) حضرت حقك منظر ومظهری اولان دل کامل صد
هزاران خواص وعوامده اولمز ونیجه یوزبیك امامده بولنمزا کرچه هرکسك جسدنده بر مضغه پاره سی قلب موجوددر
دریای نور اولان قلب انجق برکسه ده اولور ایکی کسه ده اولمز وقنقی کسه در اول قنقی کسه دربیل اکر سؤال اولنور ایسه
که برعصرده برقاچ صاحب دل اولسه ممکن دکلیدر وبویله دریای نور اولان قلب کامل برزمانده نیجه بندهٔ فاضلك
باطننده اولسه قابل اولمزمی پس نیجه کسه نك وجودنده موجود اولور ایسه دریکی باشد دیمه لری نوجهله توفیق اولنور
الجواب وحدت ذات مطلقه یه مقابل اولان قلب کامل ازلا وابدا بردر ایکی اولمق احتمالی یوقدر وتعداد وکثرات قلوب
اشخاص کثیره یه اضافت اولندیغی اعتبار ایله درتتمه کم جلد اولده داستان پادشاه جهودده بو معنای توضیح وتبیین ایدوب
شیء واحدی ایکی کورن براحول دوبینی مثل ایراد ایدوب بیوررلر براستاد برشاکرد احوله وار اودن اول شیشه یی
کتور دیدکده احول اول شیشه یی ایکی کوروب قنقی سن کتوریم دیدکده استادا کادیدی کفت استاد
دوشیشه نیست رو * احولی بکذار وافزون بین مشو) پس اهل دل اول کسه لردرکه قلب واحد اوزره اوله لر وتفرقه
واختلاف جانبندن نجات بوله لرچن بو وحدت مطلقه مظهری اولان قلب واحده برنیجه عدد کسه لر واصل اولسه لر
پس من حیث الحقیقه بونلر براولورلر وصورتده اولان اعداده اعتبار اولنمز فاذا کان کذلك بو وحدت مطلقه مظهری
اولان قلب صافی اولان برکسه ده اولور ولو کان صاحبه فی الصورة متعددا وبو قلب واحد اوزره اولان اهل دلك قلبندن
ماعدا اولان قلوب متفرقه یه ریزهٔ دل اطلاق اولنور (مثنوی) ریزهٔ دل را بهل دل را بجو * تا شود ان ریزه چون کوهی ازو)
پس سن ای دل کامل طالبی اولان کسه قلب پاره سنی وکوکل دوکندیسنی قو کامل اولان دلی استه تاکه اول دل ریزه سی
اول دل کاملدن کوه کبی راسخ وبرقرار وجامع معادن وانواع اشجار واثمار وازهار ومحل طیور ووحوش بی شمار اوله
وجمیع موجوداتی احاطه قیله (مثنوی) دل محیطست اندرین خطهٔ وجود * زر همی افشاند از احسان وجود)
دل که بین الروح والجسد واقع اولان جوهر نورانیدن عبارتدر احاطه ایدیجیدر بو وجود دائره سنده اولانی اول
جهتدنکه کل شیء محیط اولان اللهك منظر ومظهریدر ونور سموات والارض اولان حضرت الله اول کواکب
دری کبی اولان زجاجهٔ دلده مانند مصباح متجلی اولان ظاهردر پس دل که مظهر اسم الله الاعظم اوله خطهٔ وجود
ایچره اولنی جامع ومحیط اولمق مقرر اولور وجمیع عالم وآدم (والله الغنی وانتم الفقراء) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه آنك
فیض ونثارینه محتاج اولور پس اول دل که مظهر الهیدر عالم آدم اوزره احسان وجودندن فیض وعطا زرلرنی نثار ایلر
وذوق وصفا التونلرنی بذل وسخا قیلر حقله قائم اولدیغی جهتدن فیض وعطا التونلرنی اندن اخذ ایدوب خلقله موجود
اولدیغی جانبدن آنلره آنی افاضه واعطا ایلر وهذا مرتبة القطب الذی هو موضع نظر الله من العالم فی کل زمان وهو علی
قلب اسرافیل (مثنوی) از سلام حق سلامیها نثار * می کشد بر اهل عالم اختیار) سلام حضرت حقك براسمیدرکه اول
الله عیوب وعللدن سالم ونقصان وعجز وخللدن عاری در پس صاحب دل دخی سلامت حقیقیه ایله متصف اولوب
عیوب وعلل معنویدن ونقصان وخلل روحانیدن نجات بولوب وحضرت حق آنی اهل عالم ایله کندی ما بیننه واسطه
وخلیفه قیلوب اول صاحب دل حضرت حقك سلامندن نیجه سلامتلری اهل عالم اوزره اختیار ایلر اکرچه
آنك ایثاری اهل عالم اوزره عامدر لکن اول فیض ونثارك اخذ وقبولنه مستعد ومتهیء اولمق لازمدر (مثنوی)
هر کرا دامن درستست ومعد * ان نثار دل بدان کس می رسد) هرکیمك دامنی درست وحاضر در اول دله مضاف اولان
نثاره اول کسه واصل اولور اکر اول دامن نه دامندر سؤال ایلرسك بیان بیوررلر (مثنوی) دامن تو ان نیازست وحضور
هین منه در دامن ان سنك فجور) سنك اول دلی اخذ ایدجك دامنك نیاز وحضور قلبدر یعنی حضرت حقه واهل دله
کمال احتیاجك وحضور قلبکدر اکاه اول دامنکده اول فسق وفجور سنکنی قومه (م ی) تا ندرد دامنت زان سنکها *
تا بدانی نقد را از رنکها) تاکه دامنك برتلیه ول سنکلردن یعنی فسق وفجورکه فی المثل سنك ونیاز وحضور

دامن کبیدرا کرفسق وفجوری قلبکده قورسك قلبك نورنی ونیاز وحضورنی اول عصیان وفجور پاره‌لروازاله قیلکور
امدی اجحار آثام واوزاری دامن قلبکه قومه تاکم نیاز وحضورکی ازاله ایتمیه تاکم نقدی رنکلردن بیله سن که نقددن
مراد اهل دلدن حاصل وواصل اولان علوم لدنیه واسرار دینیه در ورنکلردن مراد الوان صوریه ونقوش دنیویه‌در
(مثنوی) سنك پرکردی تو دامن ازجهان * هم زسنك سیم وزرچون کودکان) پرسنك ایلدك سن دامن قلبکی
جهانده هم سیم وزر سنکندن کودکار ککبی تاکم اطفالك خصایصندندرکه حین ملاعبه‌ده دامنلرین
رنکین اولمش سفال پاره‌لری ایله پرایدوب وتفاخر وتکاثر سمتنه کیدوب بری برینه ملون اولان سفال
پاره‌لری ایله بنم التونم وانجم سندن چوقدر دیوب مباحثه ایدرلر کذلك کودکان دنیا دخی ملون اولمش ترابه سیم
وزرم دردیوب ودامن قلبلرینه محبت خیالن قویوب وآنی جمع ایدنلره اویوب لعب ولهو ودنیایه مشغول اولمشلر
ودار حقیقتی وکار عاقبتی فراموش قیلمشلردر (مثنوی) آن خیال سیم وزرچون زرنبود * دامن صدقت درید وغم فزود
اول سیم وزر خیال ایلدیکك سنك چونکم فی الحقیقه رنکین زر اولمدی دامن صدقك یرتدی وغم زیاده اولدی یعنی
اول سیم وزر اولمیوب سیم وزر تخیل ایلدیککدن واکا صحیح سیم وزردیو مائل اولدیغکدن دامن صدقك پاره لندی
وغم دنیا زیاده اولدی اکر اطفال دنیا جانبندن بو سوزه انکار اولنوب دینورسه سیم وزریز اطفالك رنکین
اولمش سنك پاره‌لرینه نیجه بکزرکه اطفال فی الحقیقه اول سفال پاره‌لرینی سیم وزر خیال ایدرلر امابزم سیم وزریز
فی الحقیقه سیم وزردر سیم وزر اولمیه دخی بزآنی سیم وزر تخیل ایده رز خود بویله دکلدر بونلرك بو کونه دعوای حقیقت
ایلدکاربنی سؤال مقدره منزله سنه تنزیل ایدوب جواب بیوررلر (مثنوی) کی نماید کودکانرا سنك سنك *
تانکیرد عقل دامنشان بجنك) ای سیم وزری فی الحقیقه سیم وزر زعم ایلین کودکانه سنك رنکین قچن سنك کورینور
تاکم آنلرك اتکنی عقل چنکله یعنی پنجه سیله طوتمیه یعنی مادامکه اطفالی عقل طوتمیه وآنلر اول سنك پاره‌لرك
حقیقتن عقلله ادراك ایتمیه آنلره سنك قچن سنك کورینور کذلك ای اطفال دنیا سزه دخی بو سیم وزر دید یککز
سفال رنکینك حقیقتی قچن عیان ونمایان اولور مادامکه عقل کل سزك دامن قلبکزی طوتمیه وسزی حقایق اشیایه
واقف ایتمیه (م ی) پیر عقل آمد نه ان موی سپید * مو نمی کنجد دران بخت وامید) بو بیت شریف دخی سؤال مقدره
جوابدر اهل دنیا جانبندن کانه دینلدیکه بز نوجهله اطفال صغیر کبی اولورزکه بزم هر بریمز روزکار دیده موی سپید
پیرز جواب بیوررلرکه طریق حقده پیر عقل کلدی اول موی سپید دکل یعنی رجال مرتبه سنه بالغ اولان ومشیخت
مرتبه سن بولان عقل کل صاحبی اولدی بیاض قیل صاحبی دکل اوبختده یعنی او طالع ودولت ایچره موی
امید صغمز وامید معطوفدره ونمی کنجد اوزره خلاصهٔ کلام عقل کامل که حضرت حقدن بنده سنه ازلدن موهبت
اولمش ربخت وطالعدر پس بو بخت مجرد رجا وامید وموی سپیدله اولمز وبو دولته شکل وصورت صغمز دیمك اولور
(انکار کردن آن جماعت بر دعا وشفاعت دقوقی وپریدن ایشان وناپیداشدن در پردهٔ غیب وحیران شدن دقوقی که برهوا
رفتند یا برزمین (م ی) چون رهید آن کشتی وآمد بکام * شد نماز آن جماعت هم تمام چونکم اول کشتی کرداب بلادن
مراده واصل اولدی وآنك اهلی نجات بولدی اول جماعت اولیانك نمازی هم تمام اولدی (مثنوی) فجفجی افتادشان
باهم دکر) کین فضولی کیست ازما ای پدر) اول ولیلر جماعتنك بری برلرینه برکونه فسلدیسی وبیب سو یلمسی
واقع اولدی بویله دیوکه بو فضول کیمدر بزدن ای پدرکه بویله بی محل دعا ایلدی (م ی) هر یکی با ان دکر کفتند سر
از پس پشت دقوقی مستتر) هر بریسی اول برغیر یسنه سر ادیدی دقوقینك آردندن کزلوجه ومخفی اولدقلری حالده
مثنوی) کفت هر یك من نکردستم کنون * این دعا نی از درون نی از برون) آنلردن هر بریسی دیدی بو دعایی
بن ایتمامشمدر نه دروندن ونه بیروندن (مثنوی) کفت ما نا کین امام ما زدرد * بوالفضولانه مناجاتی بکرد) آنلردن
بریسی دیدی اولمیه که بو بزم امامز در انقباضی جهتندن بوالفضولار کبی مناجات ایتدی بکزرکه بو کونه بی محل
مناجات وعرض حاجاتی اول بزه امام اولان دقوقی ایتدی دیدی (مثنوی) کفت ان دیکر که ای یاران یقین * مر مراهم
می نماید اینچنین) اول بریسی دیدیکه ای یاران یقین تحقیقا بکاهم بو نججلین کورینور وارایسه بو دعایی تحقیق ایلمشدر
مثنوی) او فضولی بوده است ازانقباض * کرد بر مختار مطلق اعتراض) اول امام انقباضندن پرفضول اولمشدر
بواجلدن معنیده مختار مطلقه اعتراض ایتدی بیلمدیکه اصل ادب بو محلده حضرت حقه تسلیم اولمق وقضاسنه
رضا ویرمك ایدی (مثنوی) چون نظر کردم سپس تا بنکرم * که چه میکویند ان اهل کرم) دقوقی دیرکه چونکه
بن بونلر نصکره اردیمه نکاه ایلدم تا نظر ایلیم که اول اهل کرم نه سو یلرلر (مثنوی) یك ازیشانرا ندیدم در مقام *
رفته بودند ازمقام خود تمام) آنلردن برینی مقامنده کورمدم کندی مقاملرندن هر بری تمام کتمشلر ایدی (مثنوی

نی بچپ نی راست نی بالا نه زیر * چشم تیزمن نشد مر قوم چیر) نه صاغده ونه صولده ونه یوقارووده ونه اشغه‌ده بنم تیز اولان
کوزم قوم اوزره غالب اولمدی اول قومی کوره مدی (م ی) درها بودند کویی آب کشت * نی نشان پاونی کردی بدشت)
درهادرك جمیدردر انجو به دیرلر پس دقوقی بونلرك محو وتعین وعیون ظاهره‌دن تستر ایلملرنی حکایه ایدوب دیرکه
بونلرك هر بری کویا در شاهوار ایدیلر صو اولدیلر ومحو وتعین قیلدیلر بر مرتبه غائب اولدیلرکه نه ایاقلرینك نشانی وار
ونه صحراده بر توزوار (مثنوی) درقباب حق شدند اندم همه * در کدامین روضه رفتندان رمه) اول دم جمله‌سی
حضرت حقك قبه‌لرنده اولدیلر اولیای تحت قبابی لا یعرفهم غیری حدیث شریفنك مقتضاسنجه قباب ستاریه‌یه
داخل اولدیلر قنغی روضه‌یه کتدیلر اول کروه پرشکوه معلوم اولمدیلر (مثنوی) در تحیر ماندم کین قوم را *
چون بپوشانید حق بر چشم ما) تحیرده قالدمکه بو قومی حق تبارك وتعالی نیجه پوشیده قیلدی بزم کوزیمز اوزره
اکاه اولدمکه اولیاء الله دیده نامحرمدن وعین دهردن بر مرتبه تستر ایدرلرکه عین دهر آنلری کوره مز ویا‌مه وخلق
وانامه آنلرك اسملرنی سؤال ایلسك اسملرین بیله مز ومکانی دخی نه یرده در واقف اوله مز کما قال الشیخ رضی الله عنه
بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی ترا دهری ولیس یرانی * ولو تسأل الایام ما اسمی مادرت * واین مکانی
مادرین مکانی) (م ی) انچنان پنهان شدند ازچشم او) مثل غوطهٔ ماهیان در آب جو) اول طائفهٔ علیه دخی دقوقینك
کوزندن انجلین پنهان ومستتر ونهان اولدیلرکه ماهیلرك آب جوده طالمسی کبی بونلر دخی شول ماهیان دریای
حقیقت ایدیلر بر زمان ظهوره کلوب معین اولوب صورت عالمنده کورندیلر وبر زمان ظهوره کلوب دخی محو وتعین ایدوب
وباطن عالمه کیدوب امواج صفات الهیه ایله تستر ایدوب بورندیلر (مثنوی) سالها در حسرت ایشان بماند *
عمرها در شوق ایشان اشك راند) دقوقی نیجه ییللر آنلرك حسرتنده قالدی نیجه عمرلر آنلرك اشتیاقنده کوز یاشی
روان قیلدی بو محلده قصه‌دن حصه بودرکه کاه اولورکه اولیای خدادن بر ذلت واسطه سیله مرتبه لرندن تنزل ایدرلر
واول مرتبه‌نك اصلندن دخی نیجه مدت جدا اولورلر پس نیجه زمان نالان وکریان اولورلر وحضرت حقه قلبا وقالبا
توجه قیلورلر تا اول مرتبه‌یه ایرنجه وآنلرك اهلنی کورنجه‌یه دك (مثنوی) تو بکویی مرد حق اندر نظر * کی در آرد
با خدا ذکر بشر) ای صورتده قالان وحقیقتدن غافل اولان سن دیرسنکه دقوقی خود تعریف اولندیغی اوزره
مرد حق ومظهر وجود مطلقدر مرد حق اولان ایسه نظری ایچره قچن کورور خدا ایله بشرك ذکرنی یعنی خدایی بیلوب
خدایی بولدقدنصکره وآنك مشاهده سنه مستغرق اولدقدنصکره غیری حکمنده اولان بشری ذکر قیلاق وآنك
حضرت وشوقنده کریان ونالان اولمق نه ایجاب ایدر ومرد خدا اولان خدایی بیلوب بولدقدنصکره ادم اوغلنك صحبت
وملاقاتی ایچون نوجهله سفر وسیاحته کیدر جواب بیوررلر (مثنوی) خرازین می خسپد اینجا ای فلان *
که بشر دیدی تو ایشانرا نه جان) بیت اول سؤال وما بعدنده اولان ابیات شریفه جواب منزله سنده در بیوررلرکه
خربو سبیدن یاتور بوراده بویله دیوکه ای کمسه سن آنلری بشر کوردك جان نفخهٔ یزدان کورمدك (مثنوی) کار ازین
ویران شدست ای مرد خام * که بشر دیدی تو ایشانرا چو عام) کار بو سبیدن ویران اولمشدر ای مرد خام که سن بونلری
بشر کوردك عوام کالهوام کبی تاکم انبیا علیهم السلام حقنده کفار واهل نفاق (مال هذا الرسول یأکل الطعام
ویمشی فی الاسواق) دیو طعام یمه‌لرینه واسواقده یوریمه‌لرینه باقوب باطنلرندن غافل اولدیلر (ابشر یهدوننا وما انتم
الا بشر مثلنا) دیوب بشریته نظر قیلدیلر (مثنوی) تو همان دیدی که ابلیس لعین * کفت من از آتشم ادم زطین
سن هم آنی کوردك که ابلیس کوردی که بن اتشدنم وادم طیندندر تاکم سورهٔ اعرافده حضرت حقاندن حکایه
بیوردی (یا ابلیس ما منعك ان لا تسجد لما خلقت بیدی) دیو استکبارندن استفسار ایلدیکنده (قال خلقتنی من نار
وخلقته من طین) دیوب جواب ویردی مرتفسیره مراد محصل کندوبی شعلهٔ ناردن اولمغله عالی وادمی آب وکلدن اولمغله
نور حقدن عاری وخالی قیاس ایلدی ولهذا آنی طیندن بنی ناردن خلق ایلدك دیو عجب سو یلدی (مثنوی)
چشم ابلیسانه را یکدم ببند * چند بینی صورت آخر چند چند) ای ناظر صورت اولان سن دخی ابلیسانه اولان کوزی
بردم باغله نیجه بر صورت کوررسن آخر نیجه نیجه بر زمان صورت بیلککدن کچوب سیرته نظر ایله (مثنوی) ای دقوقی
بادو چشم همچو جو * هین مبر امید ایشانرا بجو) ای دقوقی مشرب اولان نیلك خوابکی جوکبی کوزله کریان اوله رق
اکاه اول امیدك کسمه بونلری همیشه جست وجو قیل (مثنوی) هین بجو که رکن دولت جستنست * هر کشادی
در دل اندر بستنست) اکاه اول غافل اولمه طلب ایله که دولت حقیقیه‌نك رکن اعظمی طلبدر دلده اولان هر بر فتح
وکشاده‌لك باغلنق ایچره‌در یعنی بر موجب (ان مع العسر یسرا) ایچره مضمر کشادی وشادی غم وانقباض
مابینده مستتر اولمشدر آب حیوان ظلمتده وذوق وجدان طلب ومشقتده قونمشدر (مثنوی) از همه کار جهان

پرداخته * کو وکومی کو بجان چون فاخته) دوکلی کار جهاندن پرداخته اولمش یعنی فراغت قیلمش
وقنی قنی دی جان ودل ایله فاخته کبی نه کم فاخته دائما کوکو دیو اوتر (مثنوی) نیک بشکر اندرین ای محتجب *
کدعا رابست حق براستجب) ایو نظر ایله بو خصوصده ای محتجب یعنی ای غفلت حجابله مستتر که دعایی حق تعالی
استجب لکم اوزره بغلامشدر کما قال الله تعالی (ادعونی استجب لکم) پس هر دعاده استجابت مقرردر الا کناه وقطیعة
رحم خصوصنده اولان دعاده دکل کما روی جابر عن النبی علیه السلام ما من احد یدعو بدعاء الا آتاه الله ما سأل
مالم یدع باثم اوقطیعة رحم (مثنوی) هر کرا دل پاک شد از اعتلال * آن دعااش میرود تا ذو الجلال) کیمک که قلبی
اعتلالدن یعنی خطا ووبالدن پاک اولدی آنک اول دعاسی تا ذو الجلاله کیدر وحضرت حق آنی قبول ایدر (باز شرح
کردن حکایت آن طالب روزی حلال بی کسب ورنج در عهد داود نبی علیه السلام ومستجاب شدن دعای او (مثنوی
یادم آمد آن حکایت کان فقیر * روز وشب میکرد افغان ونفیر) یادیمه کلدی اول قصه سی سبقت ایلین فقیر کیجه
وکوندز رزق حلالدن اوتری افغان ونفیر ایلردی (مثنوی) وزخدا می خواست روزئ حلال * بی شکار ورنج وکسب
وانتقال) وخدادن حلال روزی استردی شکارسز ورنجسز وکسبسز وانتقالسز (م ی) پیش ازین کفتیم بعض حال او
* لیک تعویق آمد وشد پنج تو) بوندن مقدم آنک بعض حالنی دیدک ولکن الکلام یجر الکلام موجبنجه تعویق کلدی
وعوایق بش قات اولدی یعنی اورتلغه قات قات بعض کلمات توسط ایلدی پس اول فقیرک حکایه سی بوقاروده
ناتمام قالدی (مثنوی) هم بکو بیش کجا خواهد کریخت * چون زابر فضل حق حکمت بریخت) هم آنی سویلرز
قنده قجار چونکم حق تعالینک ابر فضلندن حکمت دوکلدی یعنی هم اول فقیرک حالی نه یرده قجار ونه مرتبه یه التجا ایدر
ومنتهی اولور آنی سویلرز چونکم حق تعالینک سحاب فضل ورحمتندن باران حکمت منصب اولدی آنک حالی ومآلی
نه یه منتج اولدی ایسه آنی حالا بر بر تعبیر ایلرز (مثنوی) صاحب کاوش بدیدی کفت هین * ای بظلمت کاو من کشته
رهین) کاو صاحبی اول دعاکوی ورزق جوی ومتوکل خوبی کوردی وا کا دیدی اکاه اول ای کمسه سنک ظلمک سببیله
بنم کاووم رهین اولدی سن ظلم ایدوب ذبح ایتمکله سکا مرهون اولمش پس آنی سندن استرم دیمک اولور (مثنوی)
هین چرا کشتی بکو کاو مرا * ابله طرار انصاف اندرآ) اکاه اول بنم کاومی نیچون اولدردک ای طرار اولان ابله انصافه
کل وبکا نیچون اول کاوی اولدردک ایسه جواب ویردیدی (مثنوی) کفت من روزی زحق می خواستم * قبله را
ازلابه می آراستم) اول کاو کشنده اولان فقیر بوکونه جواب ویردی بن حق تعالیدن روزئ حلال استدم قبله یی لابه
وتضرع ایلمکدن آراسته وپیراسته ایلدم (مثنوی) آن دعای کهنه ام شد مستجاب * روزئ من بود کشتم نک جواب)
بنم اول کهنه اولان دعام مستجاب اولدی اول کاو بنم نصیبم ایدی آنی بوغازلدم ایشته جواب سکا دیدی (مثنوی)
او بخشم آمد کریبانش کرفت * چند مشتی زد بروی ناشکفت) اول کاو صاحبی خشمه کلدی آنک کریبانی طوتدی
بر نیچه مشت اوردی آنک یوزنه صبرسز یعنی صبر ایلمیوب بی اختیار آنک یوزنه برقاچ طبانجه اوردی (رفتن هر دو خصم
پیش داود نبی علیه السلام (مثنوی) می کشیدش تابداود نبی * که بیا ای ظالم کیج وغبی) الحاصل آنی داود نبی
علیه السلام حضرتلرینک حضورینه دک چکدی بویله دیوکه ای غبی وکیج اولان ظالم کل (مثنوی) حجت باردرها کن
ای دغا) عقل درتن آور وبا خویش آ) ای حیله کار وستمکار بارد اولان حجتی ترک ایله عقلکی تنکه کتور کندیکه کل یاوه
وبیهوده سویلمه (م ی) این چه میکویی دعا چه بود مخند * برسر وریش من وخویش ای لوند) بوفی نه سویلرسن
دعا نه در بنم سرور یشم اوزره ای لوند کولمه وبکا استهزا ایدوب کندیکی هم مسخره قیلمه (مثنوی) کفت من با حق دعاها
کرده ام * اندرین لابه بسی خون خورده ام) اول فقیر دیدی ای مدعی بن حق تعالی یه دعالر ایتدم بولابه وتضرعده
چوقلق قان ییدم وسعیلر قیلدم (م ی) من یقین دانم دعا شد مستجاب * سر بزن برسنک ای منکر خطاب) اول فقیر صاحب
کاوه دیدیکم بن یقین بیلورم که دعام مستجاب اولدی سن باشکی طاشه اور ای سوزی شرعا وعقلا قبیح اولان کمسه منکر
کافک فتحیله درشرعا وعقلا قبیح اولان شیئه دیرلر (م ی) کفت کرد آیید هین یا مسلمین * ژاژ بینید وفشار این مهین)
اول صاحب کاو فریاد وفزع ایدوب دیدی ای مسلمانلر جمع اولک وبو بیره کلک بوخوار ومهین اولان کمسه نک ژاژنی وباطل
اولان سوزنی کورک (م ی) ای مسلمانان دعا مال مرا * چون ازان او کند بهر خدا) ای مسلمانلر دعا بنم مالمی نیجه آنک ایلر
خدا رضا ایچون سویلیک دیدی (مثنوی) کر چنین بودی همه عالم بدین * یک دعا املاک بردندی بکین) ای مسلمانلر
اکر بوظالمک ایلدیکی کبی اولیدی جمیع عالم بر دعا سببیله بری برینک ملکلرنی کندی جانبلرینه کین ایله ایلتهلردی
دیمک اولور (مثنوی) کر چنین بودی کدایان ضریر * محتشم کشته بدندی وامیر) اکر بویله اولیدی نابینا وفقیرلر
محتشم ودخی امیر اولمش اوله لردی مع هذا بویله دکلدر (مثنوی) روز وشب اندر دعا اندر ثنا * لابه کویان که تو ده مان

ای

ای خدا) اول اعمی اولان کدالر کیجه وکوندز دعاده وثناده لابه وتضرع ایدیجیلردر بویله دیوکه ای خدای متعال
بزه رزقی کندی لطفکدن سن ویر (مثنوی) تا تو ندهی هیچ کس ندهد یقین * ای کشاینده تو بکشا بند این)
تا کم سن ویرمیه سن یقین بودر که هیچ کمسه ویرمز ای عقده لر آچیجی بونک بند وعقده سنی سن فتح ایله دیرلر (مثنوی)
مکسب کوران بود لابه ودعا * جز لب نانی نیابند از عطا) لابه ایلمک ودعا قیلمق کورلرک مکسبی اولور مع هذا اول کورلر
عطادن بر لب ناندن غیری بولمزلر دیدی (مثنوی) خلق کفتند این مسلمان راست کوست * وین فروشنده دعاها
ظلم جوست) خلق دیدیلر بو مسلمان طوغری سویلیجیدر وبو دعالر صاتیجی ظلم دیلیجیدر (م ی) این دعا کی باشد از اسباب
ملک) کی کشید این را شریعت خود بسلک) زیرا بو دعا نیجه اسباب ملکدن اولور بو دعا خود بر کمسه نک ملکنی کندی یه
ملک ایلمکه سبب اولمز شرع شریف بونی نیجه سلکه چکر شریعت خود بونی سلکه چکمز ومقبول ایتمز (مثنوی)
بیع وبخشش یا وصیت یا عطا * یا زجنس این شود ملکی ترا) بیع وبخشش یا خود وصیت ویا عطا یا خود بوجنسدن
برکسه نک ملکی سنک ملکک اولور بوخسه مجرد دعا ایله بر کمسه نک ملکنی سکا ملک ایلمز دیدیلر (مثنوی) در کدامین
دفترست این شرع نو * کاو را تو بازده یا حبس رو) بو یکی شریعت ای حیله کار قنغی دفترده واردر اول کاوی کیرو ویر
یا خود حبسه کیت ومحبوس اولمغی اختیار ایت دیدیلر (مثنوی) او بسوی آسمان می کرد رو * واقعه ما راند اند غیرتو)
اول فقیر یوزنی آسمان جانبنه ایتدی بویله دیوکه ای زمین وآسمانی خالق اولان بزم واقعه مزی سندن غیریسی بیلمز
مثنوی) دردل من آن دعا انداختی * صد امید اندر دلم افراختی) الهی بنم کوکلمه اول دعا ایلمکی قذف والقا ایتدک
یوز امیدی بنم کوکلم ایچنده یوجه ایتدک (مثنوی) من نمی کردم کزافه آن دعا * همچو یوسف دیده بودم خوابها)
الهی سن عالمسن که بن اول دعایی بیهوده یره ایلمدم یوسف علیه السلام کبی واقعه لر کورمش ایدم یوسف علیه السلام
نه کونه واقعه کوردی دیرسک (مثنوی) دید یوسف آفتاب واختران * پیش او سجده کنان چون چاکران) یوسف علیه
السلام آفتاب وماهتابی واون برکوکبی کوردی که کندی اوکنده سجده ایدیجیلردر خدمتکارلر کبی کما قال الله تعالی
فی سورة یوسف حاکیا عنه (اذ قال یوسف لابیه یا ابت انی رأیت احد عشر کوکبا والشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین
انبیای عظامک رؤیایه اعتماد ایلدکلری مشهود ومتعارفدر جمله دن حضرت ابراهیم وحضرت یوسف علیهما السلام
وکذلک اولیای کرام دخی رؤیای صالحه یه اعتماد ایلمشلردر رؤیای صالحه الله تعالینک قتندن بنده صالحه اشارت وبشارتدر
کما قال النبی صلی الله علیه وسلم الرؤیا من الله والحلم من الشیطان رواه الترمذی عن قتاده رضی الله عنه ونبوت ختم
اولمش انجق مبشرات قالمشدر کما قال علیه السلام لم یبق من النبوة الا المبشرات رواه ابوهریرة رضی الله عنه وطلب
خیرا یتمک وقتنده کوریلن رؤیای صادقه اولور کما قال علیه السلام اصدق الرؤیا ما کان بالاستخارة پس بو فقیر دعاکوی
خود دائما اللهدن طلب خیر ایلمکده ایدی رؤیاسنک صدقنه اعتماد ایلیه عجب دکلدر (مثنوی) اعتمادش بود
برخواب درست * درچه وزندان جز آن رامی نجست) نه کم اول یوسفک خواب درست اوزره اعتمادی وار ایدی قیودده
وزندانده آندن غیریسنی ایستمدی (مثنوی) زاعتماد آن نبودش هیچ غم * از غلامی وز ملام وبیش وکم) حضرت یوسف
علیه السلام اول واقعه یه اعتماد ایلدیکندن اکا هیچ غم اولمدی غلاملقدن وملامتدن وزیاده ونقصاندن دخی الم
کلمدی (مثنوی) اعتمادی داشت او برخواب خویش * که چو شمعی میفروزیدش زپیش) زیرا اول یوسف براعتماد
طوتدی کندی واقعه سنه که برشمع کبی اوله واقعه شعله لندی اکا اوکندن یعنی آنک رؤیاسی ظلمات شکوکی وشبهاتی
ازاله ایدیجی برشمع کبی ایدی اوکندن بری کویا که کلوردی (مثنوی) چون درافکندند یوسف را بچاه * بانک آمد
سمع او را ازاله) چونکم یوسف حضرتلرینی اخوانی چاهه براقدیلر حضرت اله دن آنک سمع مبارکنه بوندا کلدی
مثنوی) که تو روزی شه شوی ای پهلوان * تا بمالی این جفا برروی شان) که سن برکون شاه مصر اولورسن ای پهلوان
معنوی وبدر وخالتک سکا کلورلر واون بر برادرلرک دخی سجده قیلورلر تا کم بو ایلدکلری جفالری آنلرک یوزینه سوررسن
وفی الحقیقه اویله اولدی مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایلیوب شاه مصر اولدقدنصکره بونلرک دیارنه قحط وغلا مسلط
اولوب حضرت یعقوب علیه السلام بونلری عزیز مصره غله ایچون بضاعت مزجاته ارسال ایدوب کلدیلر وعزیز
مصر اولان یوسفک حضورینه داخل اولدیلر که یا ایها العزیز بزه واهلمزه شدت جوع مس ایلدی بزم کیلمزی تمام ایله وبزه
تصدق ایله که الله تبارک وتعالی متصدق اولنلره احسن اجرلر ویرر دیدیلر یوسف علیه السلام نقابله اوتورمش ایدی
بونلرک ایلدکلری جفالری یوزلرینه اوروب (قال هل علمتم ما فعلتم بیوسف واخیه اذ انتم جاهلون) شیخ عطار حضرتلری
منطق الطیرده دیرکه اوکنده برطاس وار ایدی اکا الی اوروب آواز ایلدکده بونلره دیدیکه بو طاس نه سویلر بیلورمیسز
بونلر دیدیلرکه بیلمزز دیدیکه سزک بر برادریکز وار ایمش یوسف وآنک برقرنداشی وار ایمش بنیامین سزا کاینه

اشلدیکز بیلورمیسز اول فعلك عاقبتنه وقبحنه جاهل اولدیغکز وقتده بونلر اول حینده نیه اوغرادقلرین بیلدیلر
وکمالیله شرمسار اولدیلر واکا ادیدیلر (ائنك لانت یوسف) حضرت یوسف علیه السلام آنلره دیدی (انا یوسف
وهذا اخی قد من الله علینا انه من یتق ویصبر فان الله لا یضیع اجر المحسنین) حضرت حق جل شانه بو عاقبت کارده
اوله جق و آخر امرده ظهور ایدجك دولت وعزتنی وقرنداشلرینك اکا مراجعتنی و آنك برادرلرینه بر وجه توبیخ وتقریع
مکالمتنی چاهه آتلدقده تسلیة له مقدم خبر ویردی و آنك قلبنی مرتبهٔ اطمینانه ایرکوردی قال الله تعالی (واوحینا الیه
لتنبئنهم بامرهم هذا وهم لا یشعرون) یعنی بز یوسفه صغر سننده ومراهق حکمنده ایکن دید ککه یا یوسف سن البته
برادرلریکه شو ایشلدکاری اجرلرنی یعنی جفا واذیتلرنی انبا واخبار ایلرسن شول حالده که بونلر سنی علو شانك ورفعت
عنوانك اولدیغندن بیلمیه لر (مثنوی) قائل این بانك ناید در نظر * لیك دل بشناخت قائل راز اثر) بو بانکك قائلی
مراد حضرت حقدر کمالیله لطیف اولدیغندن نظره کلمز وبر موجب (لا تدرکه الابصار وهو یدرك الابصار وهو اللطیف
الخبیر) ابصار آنی ادراك قیلمز ولکن قلب عارف اکلدی اول قائلی اثرندن بو بیت شریف وحیك الهام معناسنه
اولدیغنه دلالت ایدر زیرا ملك واسطه سیله اولان وحی ایمش ایسه قائل متمثل اولمق ونظره کلمك قابل ایدی پس مراد
الهام معناسنه اولان وحیدرکه ملهم غیبی نظره کلمز اما ملهم اولان معانی دخی ملفوظ اولان حروف واصوات
وکلمات کبی اولمز ولکن کوکل اول ملهم اولان اثردن بیلور واکا مع الیقین اعتماد قیلور مثلا اکر قائل متصور اولسه
ونظره کلسه واکا لسان ایله قولا اول معانیٔ بسیطه‌یی بکماله ادا قیلسه نه مرتبه اعتماد واستناد حاصل اولورسه همانذم
اول قلبه الهام اولنان معانی یه دخی اولیله اعتماد ایلر ربوبیت شریفله او قائل غیبك اثرن تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی
قوت وراحتی ومسندی * درمیان جان فتادش زان ندی) بر قوت قلب وبر راحت روح وبر مسند دل یعنی استناد
واعتماد قلبی اول وحی ربانی ونداء سبحانیدن حضرت یوسف علیه السلامك جانتك میانته دوشدی (مثنوی)
چاه شد بروی بدان بانك جلیل * کلشن وبزمی چو آتش بر خلیل) چاه اول بانك جلیل سببیله یعنی الهام الهی
واسطه سیله کلشن وبزم روشن اولدی آتش حضرت خلیله کلشن اولدیغی کبی (مثنوی) هر جفا که بعد از انش
می رسید * او بدان قوت بشادی میکشید) هر جفا که اول الهام الهیدن صکره اول یوسفه یتشدی اول یوسف
علیه السلام اول قوت قلبیه واسطه سیله شادلکله انی چکدی (مثنوی) همچنانکه ذوق آن بانك الست * دردل
هر مؤمنی تا حشر هست) یعنی حضرت یوسفك قلب شریفنده الهام الهیدن حاصل اولان قوت وذوق کبیدر اول
الست بربکم) صداسنك ذوقی دخی که هر مؤمنك قلبنده اول کلام الهیه نك ذوقی حشره دك واردر (مثنوی) تا نباشد
در بلاشان اعتراض * نی زامر ونهی حقشان انقباض) تا که بو مؤمنلرك بلا واذایه اعتراضی اولمدی اول ذوق
الست سببیله وامر ونهی حقدن بونلره انقباض دخی اولمدی (مثنوی) لقمهٔ حکمی که تلخی می نهد) کلشکر
اورا کوارش میدهد) حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلا خطاب الستدن حاصله اولان ذوق روحانیه یه بروجه
استعاره کلشکر اطلاق ایدوب بیوررلر شول برحکیمك لقمه سی که مؤمنك طبعنه تلخلك قور ویا خود شول برحکم
الهیه یه منسوب اولان لقمه که مؤمنك طبعنه تلخلك قور کلشکر یعنی ذوق جانی ولذت روحانی اول اجی اولان حکم قضا
لقمه سنه هضم ویرر ومؤمن اول کلشکر کبی هاضم اولان ذوق درونله اول ناکوار اولان حکم لقمه سنی یودوب وهضم
ایدوب کندوبی صحت وسلامت مرتبه سنه ایرکوررر (مثنوی) کلشکر انرا که نبود مستند * لقمه را زانکار او قی میکند
کلشکر اول کمسه یه که مستند اولمیه لقمه بی انکارندن اول کشی قی ایلر یعنی کلشکر کبی اولان ذوق خطاب رحمانی
ولذت روحانی اول کمسه یه که معتمد ومستند اولمیه لقمهٔ حکم قضایی اول کمسه انکارندن قبول ایلمز وسمعا وطاعة
دیو سویلمز بلکه سمعنا وعصینا دیوب ونفسه خوش کلان لقمات شهوانیه یی قبول ایلر (مثنوی) هر که خوابی
دید از روز الست * مست باشد در ره طاعات مست) هر شول کمسه که الست کوننده بر رؤیا کوردی یعنی اول یوم ازلده
اولان خطاب عزت وتجلی ربوبیتدن بو شب دنیاده دیدهٔ قلبله بر صورت معنویه مشاهده قیلدی اللهك طاعاتی یولنده
اول کمسنه مست اولور مست (مثنوی) میکشد چون اشتر مست این جوال * بی فتور وبی کمان وبی ملال)
مست اولمش دوه کبی چکر اول کمسنه بو طاعت وعبادت جوالنی بی فتور وبی شك وبی ملال اولدیغی حالده وقتا کم
بار تکلیفی مستلکله چکن کمسنه یی اشتر مسته تشبیه بیوردیلر سه اکا مناسب اولان کفك کبی عاشق مسته دخی استعارهٔ
تخییلیه طریقی اوزره اسناد ایدوب دیرکه (م ی) کفك تصدیقش بکر دبوز او * شد کواه مستی ودلسوز او) اول بار امانتی
اشتر مست کبی چکن عاشقك اغزینك اطراف لسانده وپیرامن دهانده ظاهر اولان اقرار وایمان الظاهر عنوان
الباطن قولنك مصداقنجه باطنده اولان ذوق ولذته وولوعت وحرارته دلالت ایلر پس اشتر مست کبی اولمنلره تعریض

وکنایه

وکنایه ایچون بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اشتر از قوت چو شیر نر شده * زیر بار ثقل اندك خورشده) مست اولان
دوه قوت شوقیه دن ارکك ارسلان کبی اولمش ثقیل بارك التنده از ییجی اولمش پس ای مؤمن سن نیچون بویله اولمیه سن
یا خود بر حیوانده بو حالت مقرر اولیجق انسانده نیچون اولمیه (مثنوی) زارزوی ناقه صد فاقه برو * می نماید کوه
پیشش تار مو) دیشی دوه نك ارزوسندن اول اشتر مستك اوزرنده نیجه یوز اجلق وار کمال مستلکندن آنك اوکنده
بر طاغ بر قیل قدر کورینور پس آرزوسندن عاشق مست اوزره صد فاقه نیچون اولمیه و آنك مستی اولان خاشعینه
طاغ کبی غیره ثقیل وکبیر اولان بار طاعت نوجهله آسان کلمیه وتار مو قدر کورنمیه نته کم الله تبارك وتعالی
کلام مجیدنده غیریلره عسیره وکبیره اولان صوم وصلاتك خاشع اولان عبادی اوزره حقیقة یسیره اولمسنی بیان
بیوروب دیدی (واستعینوا بالصبر والصلوة وانها لکبیرة الا علی الخاشعین) یعنی الله تبارك وتعالیدن معاونت طلب ایلیك
دلایه صبر ایتمکلکله وصلاته تحقیقا اول صلاة کبیره در یعنی شاقهٔ ثقیله در الا خاشع اولنلر وامر حقه انقیاد قیلنلر اوزره
ثقیله وشاقه دکلدر حق تبارك وتعالی بونلره بو بار طاعتی آسان وحقیقت وکلفت ومشقت عبادتی لذیذ ولطیف
ایلمشدر (م ی) در الست انکو چنین خوابی ندید) اندرین دنیا نشد بنده ومرید الست عالمنده اول کمسه که بوذکر اولنان
خواب کبی خواب کورمدی وحضرت حق آنی بو مرتبه اقرار ویقینه ایرکورمدی بو دنیاده اول کمسه الهه طوعا بنده
اولمدی وطاعت ومحبتن دیلیجی اولمدی (مثنوی) ور بشد اندر تردد صد دله * یك زمان شکر ستش وسالی کله) فرضی
اول کمسه بو دنیاده اکر بر لعبله بنده ومرید اولدیسه تردد ایچره صد حیله وانقلابله بنده ومرید اولدی بر زمان
اکا شکر واردر وبر ییل شکایت یعنی بنده لکی شو مقوله در (مثنوی) پای پیش وپای پس در راه دین * می نهد با صد
تردد بی یقین) بو مقوله کمسه مثلا دین یولنده ایاغنی اوکه و نه ایاغنی ارده قور صد تردد ایله بی یقین ونیجه کلفت وعسرتله
بی ذوق دین (مثنوی) وام دار شرح اینم نك کرو * ور شتابست از الم نشرح شنو) یعنی بو کلام واسراری شرح ایتمکه
وامدارم واشته رهن که بر مقدار شرح ایتدم اکر سنك شتابك وار ایسه الم نشرح لك دن ایشت وحصه دار اولوب
برایش ایت نته کم جناب عزت حبیبنه بیوررلر (الم نشرح لك صدرك) علی وجه الانکار نفی شرحدن مراد استفهامدر
انکار ید راثبات شرحی افاده در کان دینلدیکه شرحنا لك صدرك وبو اعتبار له (ووضعنا) الم نشرح اوزره عطف اولندی
یعنی بز سنك صدرکی توسیع وتفسیح ایلدك نیجه علوم وحکم ابداع ایتمکلکله وازاله ایلدك آندن ضیق جهلی (ووضعنا
عنك وزرك) وزر حمل ثقیله دیرلر و بز سندن یا محمد قالدردق وحفظ قیلدق بارکرانی (الذی انقض ظهرك) اول بار کران که
سنك ظهریکه کمال ایله ثقلت ویرمشدیکه حتی آنك صداسی مسموع اولوردی نته کم اغر یولك کتورن کمسه نك صرتنك
صداسی استماع اولنور ومفسرلر وزرده چوق سوز سویلمشلردر قال بعضهم ثقل ایام الجاهلیة وقال بعضهم هو اعباء
النبوة وقال بعضهم ثقل الطاعات والعبادات وقال بعضهم هذا کنایة و معناه ان الوزر لو کان حملا فی الصورة لسمع نقیض
ظهره فالمراد تخفیف اعباء النبوة التی ثقل الظهر من القیام بامرها فسهل الله ذلك علیه حتی یسر له ومن علیه بذلك پس
الم نشرح لك دن ایشیدیله جك معنا بودرکه اول حضرته اوائلده صعب وعسیر اولان ثقل طاعاتی جناب حق خفیف
ویسیر ایلدی تا کم ثقل رسالت وبار عبادت بی تعب وبی الم بر وجه آسان کلدی وتخم ارشاد وهدایتی زمین قلوب مؤمنینه
اکدی پس بو خصوصك بعض محلده شرح اولنمسنه توقف ایتمیوب سرعت قیلرسك الم نشرح لك سوره سندن بو معنایی
ایشت وبو قدر له برایش ایت دیمك اولور (مثنوی) چون ندارد شرح این معنی کران * خر بسوی مدعیٔ کاوران)
چونکم بو معنانك شرح وبیانی حد وکران طوتمز مرکب تقدیر وتعبیری کاولك مدعیسی جانبنه سور و آنك ماجراسی
نه منجر اولدی آنی ذکر وحکایه قیل (مثنوی) کفت کورم خواند زین جرم ان دغا * بس بلیسانه قیاسست ای خدا)
اول فقیر پرنیاز حضرت حقه رازنی سویلیوب دیدیکه ای علیم وبی نیاز بکا کور اوقودی بو صورتا جرم اولان رنجدن
اوتری اول حیله باز چوق ابلیسانه قیاسدر بو ای خدا آنك قیاسنك ابلیسانه اولمسی بو وجهله اولورکه اولا کندوبی آندن
عالی کوروب آنی تحقیر قیلدی ثانیا آنك تضرع ودعاسنی کدا اولان کورلرك دعاسنه قیاس قیلدیکه بونك دعاسیله
کورلرك دعاسنك ما بیننده فرق عظیم واردرکه بونك کدیه واحتیاجی مطلق حضرت حقه و آنلرك کدیه واحتیاجی
خلقه در پس ابلیس آدمی خاك سافل وکندوبی آندن عالی وفاضل قیاس ایلمسنده زیاده خطا ایلدیسه بو مدعیٔ کاو دخی
بونك دعاسنی ونفسنی کورلره قیاس ایلمکده ابلیس کبی خطا ایلدی نته کم کندوبی کورو کدالره مشابه اولمقدن تمیز
وتنزیه ایدوب (واما بنعمة ربك فحدث) نصنك مقتضاسنجه حق تعالی کندیه ویردیکی نعمت معنویه دن اخبار
ایلیوب دیرکه (مثنوی) من دعا کورانه کی میکرده ام * جز بخالق کدیه کی اورده ام) بن دعایی کورلر کبی نیچن ایلدم
حضرت خالقدن غیری یه احتیاج نیچن کتوردم (م ی) کور از خلقان طمع دارد ز جهل * من زنو کز نست

هر دشوار سهل) کور خلقلردن طمع طوترغفلت وجهلندن الهی بن سندن طمع طوترمکه سندندر هر صعب
ودشوارك سهل وآسان اولمسی (مثنوی) ان یکی کورم ز کوران بشمر ید * او نیاز جان واخلاصم ندید) اول برباطنی
کوربنی کورلردن عد ایلدی اول بنم جانمك نیازنی واخلاصنی کورمدی بلکه ابلیس کبی صورتمه نظر قیلدی
مثنوی) کوری عشقست این کوری من * حب یعمی ویصم است ای حسن) نعم بو بنم اعمالغم عشق ومحبت
کورلکندندر که محبوبدن غیریدن نابینایمکه محبت اعما ایلر واصم ایلر انسانی ای کوزل کما قال النبی علیه السلام حبك
الشیء یعمی ویصم یعنی سنك برشیئه محبتك سنی کور وصاغر ایلر دیمکدر پس نه جهتدن کور اولدیغی بیان بیوروب دیرکه
مثنوی) کورم از غیر خدا بینا بدو * مقتضای عشق این باشد بکو) خدای متعالك مشاهده سندن غیریدن وخلقك
وجودندن کورمکدن کورم واول خدا ایله بینایم وهمان آکا آشنایم مقتضای عشق بو اولور سویله بکو بعض نسخه ده
بونله نکو واقع اولمش بو دخی وجهدن خالی دکلدر که معنی مقتضای عشق بو اوله نکو در دیمك اولور (مثنوی)
تو که بینایی زکورانم مدار * دائرم بر کرد لطفت ای مدار) پس دیدیکه الهی سنکه سمیع وبصیرسن بنی کورلر
وجنابکدن دورلر زمره سندن طوتمه ای مطاف عاشقین وای مدار محتاجین بن سنك لطفك چوره سنه طولنجی
ودورایدیجییم (مثنوی) انچنانکه یوسف صدیق را * خواب بنمودی وکشتش متکا الهی انجلین که یوسف صدیق
علیه السلام حضرتلرینه خواب کوستردك اول واقعه اکا معتمد علیه اولدی وا کا اتکا قیلدی وعاقبتنه نظرا تمسکه
غم والمدن نجات بولدی (مثنوی) مر مرا لطف توهم خوابی نمود * آن دعای بیحدم بازی نبود) الهی بکا دخی
تحقیقا سنك لطفك رؤیا کوستردی بنم اول بیحد وبی حساب اولان دعاو نیازم بیهوده ولغو اولمدی (مثنوی)
می نداند خلق اسرار مرا * ژاژ می دانند کفتار مرا) ای پروردکارم خلق بنم اسرارمی بیلمزلر بنم کفتارمی هرزه وبیهوده
بیلورلر ولهذا بنی تکذیب قیلورلر (مثنوی) حقشانست وکه داند راز غیب) غیر علام سر وستار عیب) بونلر بوکونه
انکار ایلمك حقدر بنم حقمده سوء ظن قیلمق آنلره لایقدر وراز غیبی کیم بیلور علام سر وستار عیب اولان خدادن
غیری یعنی همان اول بیلور که بیوردی (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو) وآنك رسوللرندن مجتبی ومصطفی اولان
پیغمبرلری ورسوله وارث اولان ولیلری بیلور کما قال الله تعالی فی آخر سورة آل عمران (وما کان الله لیطلعکم علی الغیب
ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء) وقال الله تعالی فی سورة الجن (عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه احدا الا من ارتضی
من رسول (مثنوی) خصم کفتش رو بمن کن حق بکو * رو چه سوی آسمان کردی عمو) خصم اکا دیدی یوزکی
بکا ایله حق سویله ای عمی یوزکی نیچون آسمانه ایلرسن یوزکی بنم جانبمه ایله وحق هر نه ایسه سویله (مثنوی) شید
می آری غلط می افکنی * لاف عشق ولاف قربت میزنی) شید کتورورسن غلط براغورسن عشق لافنی وحقه قربت
لافنی اورورسن (مثنوی) با کدامین روی چون دل مرده * روی سوی آسمانها کرده) قنغی یوز ایله چونکم دل مرده سن
یوزکی آسمانلر جانبنه ایتمشسن سن دل مرده ده آسمانلر جانبنه توجه ایتمکه لایق نه یوزوار در دیدی (مثنوی)
غلغلی در شهر افتاده ازین * آن مسلمان می نهد رو بر زمین) بو دعوا وخصومتدن شهر ایچره بر غلغله دوشمش اول مسلمان
یوزنی یره قوردی بویله دیو (مثنوی) کای خدا این بنده را رسوا مکن * کر بدم هم سر من پیدا مکن) که ای خدا
بو بنده بی رسوای ایلمه اکرچه بدم بنم سرمی هم پیدا ایلمه (مثنوی) تو همی دانی وشبهای دراز * که همی خواندم
ترا با صد نیاز) سن بیلورسن واوزن کیجه لردخی بیلورکه بن یوز نیاز ایله سکا اوقوردم ونیاز ودعا ایلردم (مثنوی)
پیش خلق این را اکر خود قدر نیست * پیش تو همچون چراغ روشنیست) خلقك اوکنده بو دعانك اکرچه خود
قدری یوقدر سنك اوکنده بو بنم حالم وما فی البالم بر چراغ روشن کبیدر دیدی (شنیدن داود نبی علیه السلام سخن
هر دو خصم را وسؤال کردن از مدعی (مثنوی) چونکه داود نبی آمد برون * کفت هین چونست این احوال چون)
چونکم داود نبی علیه السلام حضرتلری خلوتخانه سندن طشره کلدی بونلردن سؤال ایدوب دیدی اکاه اول
بو احوال نیجه در بکا بونك حقیقتندن هر بریکز خبر ویرك دیدی (ع م) مدعی کفت ای نبی الله داد * کاو من در خانه او
در فتاد) مدعی دیدیکه ای نبی الله داد وفریاد شوکسه دنکه بنم کاوم آنك خانه سنه دوشدی (مثنوی) کشت کاوم را
بپرس که چرا * کاو من کشت او بیان کن ماجرا) بنم کاومی اولدردی اکا صورکه نیچون بنم کاومی اولدردی اول
ماجرایی بیان ایله دیدی (مثنوی) کفت داودش بکو ای بو الکرم * چون تلف کردی تو ملك محترم) داود علیه السلام
حضرتلری اکا دیدی ای کرم صاحبی سویله بو محترمك ملکنی سن نیچون تلف ایتدك (مثنوی) هین پراکنده مکو حجت
بیار * تا بیکسو کرد این دعوی وکار) اکاه اول پراکنده وپریشان سویلمه وخلط کلام ایلمه حجت کتور تا کم بو دعوی
وبو کار بر جانبه اوله وفیصل بوله دیدی (مثنوی) کفت ای داود بودم هفت سال * روز وشب اندر دعا ودر سؤال)

دل کشنده کاو دیدی ای داود نبی بن یدی ییل کیجه وکوندز دعاده وحضرت حقدن سؤالده اولدم (مثنوی)
این همی جستم ز یزدان کای خدا * روزی خواهم حلال وبی عنا) بونی دیلردم یزداندن حضرتلرندن که ای خدا
بن سندن بر روزی استرم زحمتسز وحلال (مثنوی) مرد وزن بر ناله من واقفند * کودکان این ماجرا را واصفند)
ارکك وعورت بنم نالمه واقف ایدیکم دعایه واقفلردر واوغلانجقلر بو ماجرایی واصفلردر بین الناس بو ماجرا وبو خبر شول قدر مشهور
ومتعارف اولمشدر (مثنوی) تو بپرس از هر که خواهی این خبر * تا بکوید بی شکنجه وبی ضرر) سن هر کیمدن استرسك
بو خبری صور وسؤال ایله تا سکا شکنجه سز وضررسز اول کسه بنم ایلدیکم دعادن ونیجه ییللر قیلدیغم نیاز وزاریدن
خبر ویره (مثنوی) هم هویدا پرس وهم پنهان ز خلق * که چه میکفت این کدای ژنده دلق) هم آشکارا صور
وهم خلقدن کزلو صورکه بو دلقی اسکی اولان کدا مقدمانه دیردی ودعا ایلرمیدی وحضرت حقدن حلال رزق طلب
ایلرمیدی (مثنوی) بعد ازین جمله دعا واین فغان * کاوی اندر خانه دیدم ناکهان) بو جمله دعادن وبو جمله
فغاندن صکره بر کاوی ناکهان او ایچره کوردم (مثنوی) چشم من تاریك شد نه بهر لوت * شادی آنکه قبول آمد قنوت)
بنم کوزم فی الحال اول کاوی کوردکده قراردی مجرد لوتدن اوتری دکل بلکه آنك شادلکنه که قنوت قبول کلدی
قنوت بونده دعا معناسنه در یعنی دعامی حضرت حق قبول ایلدیکی شادلکی بکا غلبه ایلیوب بنم کوزم اول کاوی
کوردکده بکا بونی حق تعالی کوندردی دیو کوزم قراردی وتأخیر وتوقف ایتمیوب (مثنوی) کشتم او را تا دهم
در شکران * که دعای من شنود آن غیب دان) اول کاوی ذبح ایتدم تا اول نعمتك شکرانئنی ویرم که اول غیبدان اولان
پادشاه بنم دعامی اشتدی وآنی قبول ایتدی وبو کاوی بکا حلال رزق کوندردی بنم حالم ومقالم بودر دیدی (حکم کردن
داود علیه السلام بر کشنده کاو (مثنوی) کفت داود این سخنها را بشو * حجت شرعی درین دعوی بکو) داود علیه
السلام حضرتلری اول ذابح کاوه دیدی بو سوزلری یو بو دعویده شرعه منسوب حجت سویله شریعتدن خارج اولان
حجتك بونده فائده سی یوقدر دیدی (م ی) تو روا داری که من بی حجتی * بنهم اندر شهر باطل سنتی) سن روا طوترمیسنکه
بن بر حجتسز شهر ایچره باطل سنت قویام وخلقه دعا ایلمکله بر آخر کمسنه نك حقنی کندیلرینه ملك اولمغه رضا ویرم
وجائزدر دیو سویلیم (مثنوی) این که بخشیدت خریدی وارثی * ریع را چون می ستانی حارثی) بو کاوی سکا کم
بخش ایلدی صاتون می الدك وارثمیسن محصولی نیچون الورسن حارث میسن (مثنوی) کسب را همچون زراعت
دان عمو * تا نکاری دخل نبود آن تو) کسبی زراعت کبی بیل یعنی مکسوبی مزروع کبی فهم قیل ای عمو تا کم سن
اکمیه سن دخل سنك لایقك اولمز بونده اشارت واردر الدنیا مزرعة الاخرة حدیثنه ودخی تعریض واردر شول بطال
وعطال اولان وآخرت کارندن بی بهره قالوب غیرینك مکسوب ومحصولنه طمع طوتانلره کان دیمك اولدیکه کسب
آخرتی زراعت کبی بیل (وان لیس للانسان الا ما سعی) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه بو دنیاده سعی وکسب ایلرسك
آنك محصولیدر آخرتده بولدیغك که الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر وان شرا فشر اکر بو مزرعه دنیاده احسان
تخم اکرسن کندی نفسك ایچون اکرسن کذلك العصیان تخم دیکلدی (ان احسنتم احسنتم لانفسکم
وان اسأتم فلها) واکر بو مغرس دنیاده اعمال صالحه دیکه سن کندی نفسك ایچون دکرسن وکذلك اعمال سیئه
تخم بیورلدی (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها) پس حضرت داود علیه السلام بیوردیکه (مثنوی)
آنچه کاری بد روی آن آن تست * ورنه این بیداد بر تو شد درست) اول نسنه یی اکرسن آنی بچرسن اولدر سنك لایقك
واکر بویله اولمزسه بو ستم وبیداد عد ایلدیکك حکم شرعی سنك اوزریکه درست ومقرر اولدی دیدی (مثنوی)
رو بده مال مسلمان کژ مکو * رو بجو وام وبده باطل مجو) یوری بو مسلمانك مالنی ویرا کری سویلمه ماله قدرتك یوق ایسه
یوری قرض ایسته واکا ویر وباطل دیلمه دیدیکده (مثنوی) کفت ای شه تو همین می کوییم * که همی کویند اصحاب ستم)
اول فقیر اکا دیدیکه ای شاه رسالت وخلافت سندخی همین بکا بونی سویلرسنکه اصحاب ستم بنم حقمده همان بونی
سویلرلر سن خود صاحب العدل والکرم بر خلیفه اعظم سن وحقیقت حاله واقف بر نبی مکرم سن دیدی (تضرع
آن شخص از داوری داود علیه السلام (مثنوی) سجده کرد وکفت ای دانای سوز * در دل داود انداز آن فروز) اول فقیر
وزار حق تعالی حضرتلرینه سجده ایلدی ودیدی ای سوز درونی دانا واحوال بطونی بینا اولان خدا اول بنم کوکلمده
اولان شعله وحرارتی داود علیه السلامك قلبنده قذف والقا ایله (مثنوی) در دلش نه انچه تو اندر دلم * اندر افکندی
براز ای مفضلم) اول نسنه ییکه بنم کوکلم ایچره سن براقدك اول داودك کوکلنه هم براق ای بنم مفضلم راز ایله یعنی شول
طلبی که سر ابنم کوکلمه القا ایتدك داودك کوکلنه هم اول سر ورازك کشفنی هم القا ایله دیدی (مثنوی) این بکفت
وکریه در شد های های * تا دل داود بیرون شد ز جای) بونی سویلدی وهای های ایدوب کریه ده اولدی حتی داود

علیه السلام حضرتلرینڭ كوكلی برندن طشره اولدی یعنی داود نبینڭ قلبی آنڭ اغلمسندن برندن چیقوب
اكا مائل اولدی وبالضروری مرحمت قیلدی (مثنوی) كفت هین امروزای خواهان كار * مهلتم ده وین دعا
وبرامكاو) پس حضرت داود علیه السلام كاو صاحبنه دیدیكه ای خواهان كاوا كاه اول بوكون بكا مهلت ویر
وبو دعوالری قازمه یعنی بونڭ حقیقتنی اظهار وآشكاره ایتمك استمه (مثنوی) تاروم من سوی خلوت درنماز * پرسم
این احوال ازدانای راز) تاكم خلوت جانبنه كیدم نمازده ونیازده بو احوالی دانای راز اولان الله تعالیدن سؤال
ایلیم زیرا (مثنوی) خوی دارم درنماز آن التفات * معنی قرة عینی فی الصلوة) نمازده اول التفاته عادت طوتارم یعنی
بشریتدن نمازده اول التفاته عادت طوتارم یعنی بشریتدن حضرت ربوبیت جانبنه اولان التفاته خوی وعادت
طوتارم صلاتده كوزمڭ نورلنمه سنڭ معناسی بودر وصلاتده مصلینڭ كوزینڭ منور اولمسی بو وجهله اولوركه
صلاة مشاهدهٔ حضرت محبوبدر وقرة عین المحب اولمسی مقرردر ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم حبب الی من دنیاكم
النساء والطیب وقرة عینی فی الصلوة رواه احمد والحاكم والبیهقی عن انس رضی الله عنه حدیث شریفڭ شرحی
مفصلا جلد ثانینڭ اواخرنه قریب كرامات ابراهیم بن ادهم بیاننده بهراین بوكفت احمد درعظات بیتنڭ شرحنده
مرور ایلدی آنده طلب اولنه اما بو محله مناسب برمعنای لطیف دخی واردركه شیخ صدر الدین حضرتلری حدیث
اربعین شرحنده الصلاة نور حدیثنده بیورورلر صلوة سبب نور باطن مصلیدر زیرا ان المصلی یناجی ربه حدیثنڭ فحواسنجه
مصلی ربیسنه مناجات ایلر واكا توجه ایدوب بالمواجهه (ایاك نعبد وایاك نستعین) دیو سویلر وقد قال النبی صلی الله
علیه وسلم ان العبد اذا قام یصلی فان الله ینصب له وجهه تلقاءه الحدیث والله نور وحقیقة العبد ظلمانیة فالذات
المظلمة اذا واجهت الذات النیرة وقابلتها محاذاة صحیحة فانها تكتسب من انوار الذات النیرة كما ان القمر یكتسب النور
من الشمس وقمر نفسنده برجسم مظلمدر شمسه نقدر مقابل ومحاذی اولورسه آندن اولقدر نورالور ومنور اولور چون
محاذات ومقابله سی تمام اوله نوری آندن كمالیله اكتساب ایدروبدر اولور جسمی بالكلیه نور اولور پس بو معنی
معلومڭ اولدیسه مصلیلرڭ صلاتده اولان حظوظ نورانیتنڭ تفاوتی دخی سكا معلوم اولور زیرا هر مصلی توجهی
مقداری حضرت حقدن حظ الور ونور بولور پس صلات قرة العیون ونوردرون اولور حضرت نبی علیه السلام اصحاب
كرامه تسویهٔ صفوف ایلمك امر ایلدكلری وقتده بیوردیلر والله ما یخفی علی ركوعكم ولا خشوعكم وانی لاراكم وراٴی
كما اری بین یدی وشیخ صدر الدین رضی الله عنه حضرتلری دخی دیركه شوارندن كورمك حالنی صلاته تخصیص ایلدی
وبو حالڭ هر وقتده كندی ایله مستصحب اولمسنی مراد ایلمدی بلكه صلوة حالنده ذكر ایلدی وصلوة ایچنده ایكن منزلڭ
احوالكزی كورورم دیدی فتنبه فذلك من بركة صحة المواجهة التامة والمحاذاة الكاملة المستلزمة لعموم نور الحق
من جمیع جهاته (مثنوی) روزن جانم كشاده ازصفا * می رسد بی واسطه نامهٔ خدا) حضرت داود علیه السلام
دیدی وهر قلب داود علیه السلام اوزره سیر قیلان ووارث حضرت نبی اولان دخی بویله دیر بنم جانم پنجره سی نمازده
اچلمشدر صفادن بكا بر شور بلا واسطه خدای متعالڭ وحیی (مثنوی) نامه وباران ونور ازروزنم * می فتد درخانه ام
ازمعدنم) نامهٔ وحی وباران فیض ونور تجلی بنم جانم روزنندن خانهٔ وجودم ایچره دوشر معدنم جانبندن یعنی حقیقتم
اولان عین ثابتم طرفندنكه هركسڭ معدنی ومستقری وعین ثابته سی كندینڭ وجود خارجیسی اوزره حاكم وربدر پس
حضرت حقدن جانب عبده هرنه فیض كاورسه عبدڭ معدنی اولان عین ثابته سی جهتندن كاور پس الصلاة معراج
المؤمن فحواسنجه عبد مصلی صلاته شروع ایلدككده ربیسنه كمال توجهله توجه ایلر وآنڭ ثنا وحمدنی سویلر پس
حضرت حق آنڭ روحنی غایبدن حضور وشهوده كتورر ومشافهه ومشاهده مرتبه سنه ی توروب بالمواجهه بلا حجاب
خطاب عبودیتنی اكا حصر واستعانتنی دخی همان اكا تخصیص قیلر وغیر المغضوب اولان طریق مستقیمه وصراط
قویمه آندن هدایت طلب ایلر پس حضرت حق آنڭ استدیكنی بر موجب ولعبدی ما سأل اكا اعطا ایلر كما ورد فی الحدیث
القدسی قال الله تعالی قسمت الصلوة بینی وبین عبدی نصفین ولعبدی ما سأل پس الصلوة صلة بین العبد وربه حدیثنڭ
فحواسنجه صلوة ربله عبدی ما بیننده وصلت اولور ومعراج اولور وعبد ربیسندن توجهی مقداری فیض آلور ونور وصفا
بولور دیمك اولور (مثنوی) دوزخست ان خانه كان بی روزنست * اصل دین ای بنده روزن كردنست) اول خانهٔ دل
جهنمدركه اول بی روزندر یعنی آنڭ درونندن حضرت حق جانبنه فتوح وحضور وحق جانبندن اكا تجلی ونور اولمیه
اوروزندن ضیا وروشنلك كلدیكی كبی آنڭ قلبنه ضیا وروشنلك كلمیه اصل دین ای بندهٔ الهی روزن اچمكلكدر تاكم اول
روزندن روشن اوله سن ونور حق بوله سن وربكی ایله سن وانكله مناجات ومكالمه قیله سن (م ی) تیشهٔ درهر بیشهٔ كم
زن بیا * تیشه زن دركندن روزن هلا) هر میشه یه تیشه یی ازاور یعنی همت وعزیمت بالتهسنی نار جهنم وشعلهٔ نفسانیته

میشه كبی سبب اولان اموال وارزاق جمعی ایچون اورمه ومالا یعنی وبی معنی بیره عمرڭ ضایع قیلمه كل بر وهمت قازمه
سنی روزن قازمقلغه وقلبكدن پنجره اچمقلغه اورشله اكا اول تا قلبكه حضرت حقدن نور كله وظلمت وجهل وغفلت
زائل اوله وجانڭ صفا بوله (م ی) یا نمیدانی كه نور آفتاب) عكس خورشید برونست ازحجاب) یا خود سن بونی بیلمزسن كه
آفتاب ظاهرینڭ نوری كندی حجاب كونیه دن خارج اولان خورشید حقیقتڭ عكس و پرتویدر حجابدن برونددر
دیمه نڭ معناسی حضرت حق محجوب دكادر اشیا ایله دیمك اولور وجمیع نیرات لاسیما نیر اعظم آنڭ نورنڭ پرتویدر
دیمكی اشعار قیلور (مثنوی) نوراین دانی كه حیوان دیده هم * پس چه كرمنا بود برآدمم) بو آفتابڭ نورنی بیلورسنكه
حیوان هم بونی كوردی بو دخی جائزدر نور بونی بیلورسنكه حیوان هم كوردی كه مراد حس ظاهرله ادراك اولان
نوردر پس كرمنا قولی نیجه صحیح اولور آدم اوزره بنم ایچون (ولقد كرمنا بنی آدم) آیت كریمه سنڭ معناسی آدم اوزره
اطلاق بكا نیجه جائز اولور یعنی ازلمزیرا آدم اوغلی علم ومعرفت ویقین وحكمت نوریله مكرم حضرت حقڭ اكا تجلیسی
وآنڭ اوصاف حقله تحلیسی وما سوادن تخلیسی سببیله حیواناتدن ممتاز ومفخمدر بو آیتڭ تفسیری جلد ثانینڭ
آخرنده بط بچكان بیاننده مرور ایلدی (مثنوی) من چو خورشیدم درون نور غرق * می ندانم كرد خویش ازنور فرق)
بن خورشید كبی ذات نیره كندیسی یم نور ایچره مستغرقم كندیمی نور حقیقتدن فرق ایلمك بیلمزم وتمیزه قادر اولمزم
بونده خلیفه مستخلفڭ عینی اولمسنه اشارت واردر ووجود موهومینڭ فناسنه ووجود وجوبینڭ كمال غلبه وظهورنه
دلالت واردر شمس نوركواكب اوزره طالع اولسه نور كواكبی كیم كورروكیم فرق قیلور وچراغ نوری عند لمعان الشمس
نوجهله نمایان اولور بو مرتبه ده مشایخڭ اقوالی چوق وبو مختصرده ایرادنه امكان یوقدر اذاتم فهو الله ولیس فی جبتی
سوی الله سوزلریله اكتفا اولنه وابن فارض رضی الله عنه حضرتلرینڭ بو ابیات شریفه سیله قناعت قیلنه (بیت
ففی الصحو بعد المحو لم اك غیرها * وانی بذاتی اذ تجلت تجلت * فوصفی اذلم تدع باثنین وصفها * وهیأتها اذا احد
نحن هیئتی * وقد وقعت تاء التخاطب بیننا * وفی رفعها عن فرقة الفرق رفعتی (مثنوی) رفتنم سوی نماز وان خلا *
بهر تعلیمست ره مر خلق را) بو بیت شریف سؤال مقدره جواب اولمق صددنده دینلمشدركه اولكی بیتدن ناشی اولان
شبهه یی دفع درلكان بركمسه دیركه بن خورشید كبی نوره مستغرقم وكندیمی نور حقیقتدن فرق ایلمزم بیوردیكز پس نماز
وخلوت جانبنه كتمكڭ وحضرت حقه استناد واستفاضه ایچون توجه ایتمك ایچوندر بیوررلر بنم نماز واول خلوت
جانبنه كتمكلكم راهی خلقه تعلیم ایچوندركان فعلمله بونلره بویله ارشاد ایلرمكه ای ظلمت غفلت وكثافت بشریت
ایچره قلان كمسه لر چون برمشكلكز اولسه وظلمت جهل وغفلت غلبه قیلسه خلوت جانبنه كیدڭ وصلوته
شروع ایدڭ تا قرة العین حاصل اوله وجان ودل حضرت حقدن نور بوله تاكم مشكل حل اوله وجهل وغفلت كیدوب
خانهٔ قلبه روشنالق كله دیمك اولور (مثنوی) كرنهم تاراست كردداین جهان * حرب خدعه این بود ای پهلوان)
اكری قودم تا بو جهان طوغری اوله یعنی برمقتضای قاعدهٔ اسلوب حكیم خلقه لازم وواجب اولان فعلی كما ورد
ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) كندیمه اسناد ایلرم تاكم بو جهان خلقی بو كونه المحاض نصحدن حصه آله لر
وراست اوله لر وكمال مرتبه سن بوله لر اگر بن كندی مرتبه مڭ مقتضاسی اوزره هر فعل وقولی حقیقتی اوزره راست
وضع ایلسم آنلر كژ اوله لر وكمال مرتبه سندن محروم قاله لردی ولهذا حضرت نبی مكرم صلی الله علیه وسلم بو معنایه
اشارت ایدوب بیوردیلر نحن معاشر الانبیاء امرنا ان ننزل الناس منازلهم ونكلم الناس علی قدر عقولهم حضرت بایزید
قدس الله سره بو اجلدن بیوردیكه بزی بدایت سلوكده كورن كامل وموحد اولدی ونهایت وكمال مرتبه سنه
وصولدن صكره كورن ناقص وملحد قالدی دیدی پس كامل ومكمل اولان وارشاد ناسه شروع قیلان عزیزلر صافی
وراستلغله طوغری یول بولدی كندی مرتبه لرینڭ مقتضاسی اوزره ارشاد وهدایت قیلمشلردر طبایع مختلفهٔ
انسانیه دن هر طبیعتڭ بو مرتبه یه تحملی یوقدر پس برسبیل حكمت بالغه اگر مكر وخدعه اقتضا ایلرسه خدعهٔ
حلال ایله وحیلهٔ بی وبال ایله مجرد تعلیم ایچون خدعه ایلرلر حرب خدعه اولمسی بو اولور ای پهلوان بو معنی حرب خدعه یه
مضاف اولمدیغی اوزره اولورا گر حرب خدعه یه مضاف اولورسه معنی خدعه یه متعلق اولان حرب ویا خود خدعه دن
اولان حرب بودر ای پهلوان دیمك اولور وبو حدیث شریف اشارت اولوركه مسلم وبخاری جابر حضرتلرندن وغیری محدثین
كبی ابو هریره دن وكیمی حضرت انس دن وبعضی دخی ابن عباس رضی الله عنه حضرتلرندن وحضرت عایشه دن
رضی الله عنها روایت ایدرلر محصل صحیحینده ومشارق ومصابیحده وكتب معتبره ده متفق علیه عایشه دن رضی الله
عنها اولان احادیث شریفه دندر قال النبی صلی الله علیه وسلم الحرب خدعة شارحلر بونڭ لغتنده ومعناسنده برقاچ
وجه یازمشلردر اگر خدعه فتح خا وسكون دال ایله قراءت اولنورسه معنی حرب خداعدن برخدعه در دیمك اولور واگر ضم

خاء وسكون داله قرأت اولورسه اسمدر يعني حرب ما يخدع به دريعني برشيدركه انكله الدانيلور كانه الت خداع اولدر
اكرفتح خاء وفتح داله قرأت اولورسه يعني حرب انساني زياده الدا ايجيدر ديمك اولور وبو محلده بو حديث شريفه تلميح اولور
واولنده نكته بودركه نامي حقه دعوت ايلمك دخي حرب معنويدر پس محارب معنوي اولان انبيا عليهم السلام واولياي
عظام حين ارشادلرنده احيانا بوكونه خدعهٔ حلال معاينه ايلمكدن خالي اولمزلر (م ى) نيست دستوري وكرنه ريختي
كرد از درياي راز انكيختي) بو بيت شريفده دخي ايكي وجه اوزره معني جائز اولورا كر ريختي وانكيختيده اولان يالر
حكايه اولورسه معني بودركه حق جانبندن بردستور يوقدر وبوخسه حضرت داود عليه السلام اسرار حقيقتي
دوكيدي ورازدرياسندن توزقوپاريدي بومصرع كنايه دردرياي رازه يول ايلمكده نته كم حضرت موسى عليه السلام
درياي قلزمدن توزقوپاروب يول ايلدي حتي جماعت كثيره اكامن وسلامتله داخل اولديلر وكذر قيلديلر وكرريختي
وانكيختيده اولان يالر خطاب اولورسه معني بودركه حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلي تجريد قاعدهسي اوزره
يا كندي قلب شريفلرينه ويا خود لسان لطيفلرينه خطاب ايدوب بيوررلر اي بنم جانم ويا خود اي بنم لسانم
حق جانبندن سكا دستور يوقدر يوخسه بومظهر خلافت الهيه اولان داود عليه السلام حضرتلرينك وآنك مشربندن
حظ الان وقلب وقدمي اوزره سير قيلان اصحاب ولايتك اسرارني دوكردك ودرياي رازدن توزلر قوپارردك ديمك اولور
(م ى) همچنين داود ميكفت اين نسق) خواست كشتن عقل خلقان محترق داود عليه السلام بواسلوبي بونك كبي ديدي
يعني بونمط اوزره بومحلده بويلجه سو يلدي خلايقك عقلي بو اسرار غامضهنك استماعنه طاقتلري اولمديغندن
محترق اولمق وبي عقل قالمق استدي بومحلده داود عليه السلام حضرتلرندن مراد حضرت خداوندكارك وجود
شريفلريدركه مظهر خلافت الهيه و وارث اسرار داوديه در پس اول حضرتك حكايهسي ضمننده كندي مرتبهلرينك
حكمني وحسب حال واسرار باللرني تقدير وتعبير ايلمش اولورلر اكر برسك بومرتبه حضرت داود عليه السلامك
مرتبهسنك حكمي اولسون وحضرت مولانا قدس الله سره العزيز آني انامه ارشاد ايچون تقرير وحكايه قيلسون
جائزدر كليد را الجواب نعم وليكن صوفي اولان ومرتبهٔ كمالي بولان كاربوني محقق بيلوركه خالقك غيريني نقل ايتمزلر وكندي يلريني
قوبوب بيانه كتمزلر كما وقعت في هذا المضمون ابيات شريفه في بعض المحل علم من علم وجهل من جهل (مثنوى)
پس كريبانش كشيد از پس يكي * كه ندارم دريكي اوشكي) دريكي اش من شكي دخي نسخه دريس محو حالنده مست
ومستغرق بوكونه اسرار غامضه سويلركن ومقام وحدت مطلقهيي نقل ايلركن مرتبهٔ صحوده اولان عارفلردن
بري اردندن آنك يقهسني چكدي بويله ديوكه بن طوتمزم اول حضرت احديتك برلكندن برشك كان اول عارف وحدت
مطلقه اولان كسه بومعنايه اشارت ايلديكه اي مظهر خلافت الهيه بوسويلديكك اسرار لدنيه ودخي
من چو خورشيدم درون نور غرق * مي نتانم كرد خويش از نور فرق) ديونقل ايلديكك كفتار يقينيه ووحدت
مطلقهنك كمال غلبه وظهورنه وتعينات فانيهنك تلاشي واضمحلالنه متعلق اولان اسرار وكفتار دربوني بكا وبنم كبي
وحدانيته عارف اولنلر ايچون سو يلرسك اول حضرتك ازلا وابدا ومعنا اولان وحدانيتنده اصلا برشك وشبهه
طوتمزم كه من حيث الحقيقه ظاهرا وباطنا براولدروغيرك وجودي اعتباريدر پس خاموش اول كندي مرتبهكه
كل ومقتضاي وقت نه ايسه آني ادا قيل ديدي (مثنوى) باخود آمد كفت را كوتاه كرد * لب ببست وعزم خلوتكاه كرد
درحال حضرت داود عليه السلام ولايتي مرتبهسنك مقتضاسي اولان محو وفنا حالندن كندييه كلدي وحقيقته
متعلق اولان مقالي كوتاه قيلدي لبني بوكونه سوزسو يلمكدن باغلدي وخلوتكاهه عزم ايلدي (درخلوت رفتن داود
عليه السلام تا آنچه حقست پيدا شود (مثنوى) در فرو بست وبرفت آنكه شتاب) سوي محراب ودعاي مستجاب قال
النبي عليه السلام اوحى الله الى داود عليه السلام فرغ لي بيتا اكن فيه معك قال الامام القاشاني رضي الله عنه
في شرح هذا الحديث اعلم ان السلوك تفريغ بيت القلب عن ملاحظة الاغيار لقدوم الملك الغيار فمن اراد تخلية بيت
القلب عن الاغيار فعليه تغليق الابواب وارخاء الاستار اي بتغليق ابواب الحواس وارسال استار المنع والاحتباس
پس حضرت حقله معامله ومكالمهيه خلوت كلديسه وخلوت ظاهره خلوت باطنهيه وسيله اولديسه حضرت داود عليه
السلام فرغ لي بيتا اكن فيه معك امرنه امتثالا خلوتيه كيردي ومحكم قپوبي باغليوب بندايتدي واندنصكره شتابله
محراب جانبنه ودعاي مستجاب طرفنه كتدي وبو سرك كشفني حضرت حقدن طلب ايتدي (م ى) حق نمودش آنچه
بنمودش تمام * كشت واقف بر سزاي انتقام) حضرت حق جل وعلا اكا كوستردي اول نسنهيي كه اكا تمام كوستردي
يعني هيچ مستور قالمدي واقف اولدي انتقامه لايق كسه اوزره يعني ظالم كيمدر ومظلوم كيمدر بيلدي وحقيقت كاره
مطلع اولدي (مثنوى) روز ديكر جمله خصمان آمدند * پيش داود پيمبر صف زدند) غيري كونده جمله خصملر كلديلر

داود پيغمبر عليه السلام اوكنده صف اورديلر (مثنوى) همچنان ان ماجراها بازرفت * زود زدان مدعي تشنيع زفت
هم انجلين مقدم اولان ماجرالر كيروواقع اولدي على الفور اول مدعي اول دعا ايلين فقيره عظيم تشنيع اوردي
حكم كردن داود نبي عليه السلام بر صاحب كاو كه ازسر كاو برخيز دو تشنيع صاحب كاو برداود عليه السلام (مثنوى)
كفت داودش خمش كن رو بهل * اين مسلمان راز كاوت كن بحل) حضرت داود اول مدعئ كاو اولان كسهيه خموش
اول يوري بودعوالي ترك ايله ديدي بومسلمانه كاوك جانبندن اولان حصهيي حلال ايله ديو حكم قيلدي (مثنوى)
چون خدا پوشيد بر تواي جوان * رو خمش كن حق ستاري بدان) چونكه خداي تعالى اي جوان سنك اوزريكه
بوحالي ستر ايلدي يوري خموش اول ستاراتي حقني بيل وحق تعالى سنك عيبكي ستر ايلديكندن اوتري شكر قيل
مثنوى * كفت واويلي چه حكمست اين چه داد * از بي من شرع نو خواهي نهاد) مدعئ كاو واويلي ديدي نه
حكمتدر بونه عدلدر يا داود بندن اوتري يكي شريعت قومقمي استرسن (مثنوى) رفته است آوازهٔ عدلت چنان *
كه معطر شد زمين وآسمان) يا داود سنك عدلك آوازهسي غرب وشرقه انجلين كتمشدركه زمين وآسمان عدالتك
رايحهسندن معطر اولمشدر (م ى) برسكان كور اين استم نرفت * زين تعدي سنك وكه بشكافت تفت) كوركوپكلر
اوزره بوستم وجفا واقع اولمدي نته كم اطفال اول دردمندلري سنكسار ايدرلر وآنلرك كوزلري اولمديغندن آنلرك
النذن وظلم وستمندن خلاص اوله مزلر بونده زياده تعريض واردر داود عليه السلام حضرتلرينه بو ظلم وتعديدن طاغ
وطاش تحمل ايدهميوب حرارتله يارلدي ديمكده جائز اولور (مثنوى) همچنين تشنيع مي زد برملا * كالصلا هنكام
ظلمست الصلا) اول عنود هم بونجلين على ملأ الناس طعن وتشنيع اوردي بويله ديوكه اي مسلمانلر الصلا هنكام
ظلمدر الصلاسز كورك بكا اولان ظلمي كه عقلدن وشرعدن خارجدر (حكم كردن داود عليه السلام بر صاحب كاو كه
جمله مال خود را بوي ده (مثنوى) بعد ازان داود كفتش كاي عنود * جمله مال خويش اورا بخش زود) اندنصكره
داود عليه السلام حضرتلري اكا بويله ديديكه اي عنود كندي مالكي جمله تيز اكا بخش ايله جمله ملككده اولان
هرنه ايسه اكا وير (مثنوى) ورنه كارت سخت كردد كفتمت * تا نكردد ظاهر ازوي اشتمت) يوخسه سنك كارك
قتي شديد اولور بن سكا ديدم تا سنك ظلم وستمك اول عناد وجدال ايلمكدن ظاهر اولمز (مثنوى) خاك برسر كرد وجامه
بردريد * كه بهر دم مي كني ظلمي مزيد) بوكره اول نادان نه متنبه اولميوب باشنه طبراق صاچدي وجامهسني
يرتدي بويله ديوكه اي داود هردمده بكا برظلمي زياده ايلرسن (مثنوى) يكدمي ديكر برين تشنيع راند * باز داودش
بپيش خويش خواند) بردم دخي بوطعن وتشنيع اوزره سوردي وفرياد وفغان ايلمكله بيهوده سو يلردي كيرو داود
عليه السلام حضرتلري آني كندي اوكنه اوقودي (مثنوى) كفت چون بختت نبود اي بخت كور * ظلمت
آمد اندك اندك در ظهور) حضرت داود عليه السلام اول ظالمه ديديكه اي بختي كور چونكه سنك طالعك
اولمدي سنك ظلمك آهسته آهسته ظهوره كلدي (مثنوى) ريدهٔ انكاه صدر و پيشكاه * اي دريغ ازچون
تو خرخاشاك وكاه) نجاستلمش سن يعني نجاست ظالمه كنديكي ملوث ايلمشسن اندنصكره صدر و پيشكاهه ديلرسن
اي دريغ سنك كبي اشكدن صمان وچورچوب يعني اي يديكي پيمكه دكز خرسيرت بويله مرادروبجس ايكن نه طهارت
صدرين ديلرسن وحق دعواسنده يلرسن ديمك اولور (مثنوى) روكه فرزندان تو با جفت تو * بندكان او شدند افزون
مكو) يوري كه سنك جفتكله اولادلك آنك بندهلري اولديلر زياده سو يلمه (مثنوى) سنك بر سينه همي زد با دو دست *
مي دويد از جهل خود بالا و پست) بوكره اول احمق طاشي ايكي اليله سينهسي اوزره اورردي كندي جهلندن آشغي
ويوقارو يلردي ودانه كاني سو يلردي (مثنوى) خلق اندر هم ملامت آمدند * كز ضمير كار او غافل بدند) خلق دخي
حضرت داودي ملامته كلديلر زيرا كه اول ظالمك كارينك ضميرندن يعني باطنندن غافل اولديلر (مثنوى)
ظالم از مظلوم كي داند كسي * كو بود سخرهٔ هوا همچون خسي) ظالمي مظلومدن نجين بيلور وتمييز قيلور بر كسهكه
اول هواي نفسانينك مغلوبي اولان برخس كبي اوله يعني هواي نفسك اسيري اولان ظالمي مظلومدن فرق ايدهمز
مثنوى) ظالم از مظلوم انكس پي برد * كو سر نفس ظلوم خود برد) مظلومدن ظالمه اول كسه ايرايلتوركه اول ظلوم
وجهول اولان نفسنك باشني قطع ايده واذ بحوا انفوسكم بسيوف المخالفات فحواسنجه مقتضياتنك خلافنه كيده
(م ى) ورنه آن ظالم كه نفست از درون * خصم هر مظلوم باشد از جنون) يوخسه اول ظالمكه في الحقيقه نفس اماره
بالسوء دردروندن هر مظلومك خصمي اولور جنون وسفاهتندن زيرا الجنس الى الجنس يميل فحواسنجه جنس جنسه
ميل ايلر وظالمه خصومت صعب وعسير ومظلومه اسان ويسير اولديغندن ظالمه خصومتدن فرار قيلور ومظلومه
خصومت وحكومتنده حظ الور (مثنوى) سك هماره حمله بر مسكين كند * تا تواند زخم بر مسكين زند) هم كلب

حاله بی همیشه مسکین وفقیر اوزره ایلر تا قادر اوله زخمی مظلوم ومسکینه اورر کلابک طبع وخویی بودر کما قال صاحب
حیاة الحیوان ومن عجیب طباع الکلاب انه یکرم اهل الوجاهة وصاحب اللباس من الناس ولا ینبح علی احد منهم
وربما یتطرف عن طریقهم وینبح علی ضعیف الحال ویجتری علی اخس الناس ورثیث اللباس (م ی) شرم شیرانراست
نی سک رابدان * که نگیرد صید از همسایگان * شرم وحیا شیرلر ایچوندر کوپکلر ایچون دکلدر که اول شیر صید طوتمز
کندویه اولان همسایه لردن یعنی ارسلان کندی به یقین جوارنده حیواناتی رنجیده ایلمز فاذا کان کذلک حیا وشرم
شیران طریقت وپیران حقیقت ایچوندر سکان دوزخ اولان بی دینلر ایچون دکلدر ولهذا ایمان البته حیایی وحیا ایمانی
مستلزم ولا ینفکدر وبری برنی متلازماندر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم الحیاء والایمان مقرونان لا یفترقان
فاذا رفع احدهما رفع الاخر رواه ابن عمر وابو موسی رضی الله عنهما بدان فتح بایله اوقنوب معنی شرم شیرلر ایچوندر
کلاب ایچون دکلدر اول سببله که شیرلر همسایه لردن صید ایتمزلر وکندیلره قریب اولانی رنجیده ایتمزلر دیمک دخی
جائز اولور (مثنوی) عامهٔ مظلوم کش ظالم پرست * از کمین سگشان سوی داود جست) مظلوم کش وظالم پرست
ایکیسی بیله وصف ترکیبیدر معنی مظلومی اولدریجی وظالمه طپوجی یعنی میل ایدیجی ومعاونت قیلیجی عوام هر بری
بوصودن کلاب کبی داود علیه السلام حضرتلرینک جانبنه صچرادی وطعن وملامته باشلدی (مثنوی) روی در داود
کردند ان فریق * کای نبی مجتبی بر ما شفیق) اول فریق ضلالت یوزلرین حضرت داوده ایلدیلر بویله دیو که ای برم
اوزریمزه مهربان وشفیق اولان نبی مختار (مثنوی) این نشاید از تو کین ظلمست فاش * قهر کردی بی گناهی را بلاش)
بوسندن لایق دکلدر بو اشکارا ظلمدر بر بی گناهه قهر ایلدک بلاشیء وظلم قیلدک اکا بلا سبب (عزم کردن داود نبی
علیه السلام بخواندن خلق بدان صحرا که رازرا آشکارا کند وحجتها راهمه راقطع کند (م ی) گفت ای یاران زمان ان
رسید * کان سر مکتوم او گردد بدید) پس داود نبی علیه السلام حضرتلری اصحابنه خطاب ایدوب دیدی ای یاران
آنک زمانی ایرشدی که آنک اول مکتوم اولان سری بدید وظاهر اوله (مثنوی) جمله برخیزید تا بیرون رویم * تا بدان
سر نهان واقف شویم) جمله کز قالقک شهردن طشره گیده لم تا کم اول نهان اولان سره واقف اوله لم (مثنوی) در فلان
صحرا درختی هست زفت * شاخهااش انبه وبسیار وجفت) حضرت داود علیه السلام بونلره ایتدی ای یاران فلان
صحراده عظیم وجسیم بر درخت واردر آنک شاخلری مجتمع وچوق منحنی یعنی زیاده اکلمشدر جفت جیم فارسی ایله
خمیده معناسنه در (مثنوی) سخت راسخ خیمه گاه ومیخ او * بوی خون می ایدم از بیخ او) اول اغاجک خیمه گاهی زیاده
راسخدر وآنک میخی دخی یعنی میخ کبی اولان کوکی دخی زمینده ثابتدر بکا آنک کوکندن قان رایحه سی کلور
مثنوی) خون شدست اندر بن آن خوش درخت) خواجه را کشتست این منحوس بخت) خون اولمشدر اول خوش
درختک دبنده خواجه سنی اولدرمشدر بو منحوس بخت (مثنوی) تا کنون حلم خدا پوشیدش آن * آخر از ناشکری آن
قلتبان) شمدی یه دک خدای متعالک حلمی آنی ستر ایلدی آخر ازناشکری آن قلتبان چنین شد یا خود عیان گشت تقدیر
اولنور وقرینهٔ کلام بونی اقتضا قیلور یعنی آخر الامر اول قلتبان شکرسزلکندن بویله اولدی ویا خود عیبی عیان
اولدی دیمک اولور (مثنوی) که عیال خواجه را روزی ندید * نی بنوروز ونه موسمهای عید) که اول بدبخت
خواجه سنک عیالنی بر کون کورمدی خواجه نک عیالندن مراد ایچ کادر نه نوروزده ونه عید موسملرنده که بونلر
فقرایه انعام واحسان اوله جق کونلردر یعنی بویله کونلرده باری اگر آنک عیالنه انعام واحسان ایلیدی آنک شکرنی
من وجه قیلمش وحسناته نائل اولمش اولوردی پس کفارت ذنوبه وستر عیوبه بو خصلت سبب اولوردی که حق تعالی ان
الحسنات یذهبن السیئات بیورمشدر ودخی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اتبعوا کل سیئة حسنة تمحها
بیورمشلردر رواه ابو هریرة رضی الله عنه قال الشیخ صدر الدین فی شرح حدیث الاربعین الطاعات کلها مکفرات للذنوب
ومطهرات للعیوب تذهب السیئات وتحبط الذلات وفی الحقیقة عند المتکلمین دخی بویله در حسنات سیئاتی
حبط ایلر سیئات حسناتی حبط ایلمز مکر که شرک اوله پس اول ظالم بوذکر اولنان حسنه لردن برنی اشلمدی تا سبب
مغفرت اوله (مثنوی) بی نوایانرا بیک لقمه نجست * یاد ناورد از حقهای نخست) بی نوا اولان فقیرلری بر لقمه ایله
دیلمدی ومقدم اولان حقوقی یادنه کتورمدی تا کم جذب رحمت قیله (مثنوی) تا کنون از بهر یک گاو این لعین *
می زند فرزند اورا بر زمین) حتی شمدی بر کاودن اوتری بو ملعون اول خواجه نک اوغلنی زمینه اورر وانک جفا واذاسی چون
مصر اولور (مثنوی) او بخود برداشت پرده از گناه * ورنه می پوشید جرمش را اله) اول لعین کندی قالدردی
پرده یی یوخسه آنک جرمنی حضرت اله اورتمش ایدی که اول ستری وستار ایدنی سور کما قال علیه الصلوة والسلام ان الله
یحب الستر رواه عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه (مثنوی) کافر وفاسق درین دور گزند * پردهٔ خود را بخود برمی درند

کافر وفاسق بو ضررلو وخوفلو اولان دورده کندی پردهٔ عیب وگناهلرنی کندیلری افشا ایدوب اچارلر (مثنوی)
ظلم مستورست در اسرار جان * می نهد ظالم بپیش مردمان) مخفی اولان ظلم وگناه دیدهٔ ناسدن مستوردر جانک سرلرنده
ظالم مستور اولان ظلمی لسان حالله ویا قال الله خلقک اوکنه قورر ومجاهر اولور واللهک ستر ایلدیکنی اظهار وافشا ایدوب
عفو ومغفرتدن محروم قالور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم کل امتی معاف الا المجاهرون فان من المجانة ان یعمل الرجل
باللیل عملا ثم یصبح وقد ستره الله فیقول یا فلان عملت البارحة کذا وکذا وقد بات ستره ربه ویصبح یکشف ستر الله عنه
رواه مسلم والبخاری عن ابی هریرة رضی الله عنه یعنی امتمک کایسی اقامت حدوددن والسنهٔ ناسدن معاف ومسلمدر
الا ناسه ظلم وگناهی اظهار واجهار ایلینلر دکل مجانت فتح میم وجیم ایله عدم مبالاته دیرلر یعنی تحقیق عدم مبالاتدندر
وقبیح دندر که برکسه کیجه بر عمل اشلیه اندنصکره الله تعالی اول عملی ستر ایلدیکی حالده اول کسه صباحه داخل اوله
پس اول گنهکار گناهی وظلمی برکسه یه تقریر ایدوب دیه که یا فلان بن بو کیجه شویله وشویله عمل اشلدم حال بوکه ربیسی
آنی ستر ایلدیکی حالده یاتدی واول صباحه داخل اولدی اللهک سترنی اول عملدن کشف ایلدیکی حالده دیمک اولور
ظالم کندوبی مردمه لسان حالله ویا قال الله کویا بویله دیو افشا ایلر (مثنوی) که ببینیدم که دارم شاخها * گاو دوزخ را
ببینید از ملا) که ای بصیرتی اولنلر وای ظلم وگناهی علامتندن بیلنلر بنی کورک که بن بوینوزلر طوترم جهنم صغرینی
آشکارادن کورک بن جهنم گاوی ام دیر شاخلردن مراد علایم وآثار جهنمدر که مراد ظلم وعصیانک دلائلیدر
ظالم اولان وظلم وعصیانه دلالت قیلان افعال واعمالی خلقه کورک دیمسی بن جهنم صغری اولدم اشته بنم بوینوزلرمی
کورک که بنم گاولغمه شهادت قیلور دیمک منزله سنده در (گواهی دادن دست وپای زبان بر سر ظالم هم درین دنیا
مثنوی) پس هم اینجا دست وپایت درگزند * بر ضمیر تو گواهی میدهند) پس هم بو دنیاده ای ظالم سنک الک وایاغک
ضرر وعصیان وقتنده سنک باطنکه شهادت ویررلر ودلالت قیلورلر که الظاهر عنوان الباطن درولهذا قال علیه السلام
لو خشع قلبه لخشعت جوارحه (مثنوی) چون موکل میشود بر تو ضمیر * که بگو تو اعتقادی وامگیر) چونکم
سنک اوزریکه ضمیرک مسلط اوله یعنی باطنک مقتضا ومشتهاسی غلبه قیله بویله دیو که سن اعتقادکی سویله وگیرو
طوتمه افشا ایله (مثنوی) خاصه در هنگام خشم وگفت وگو * می کند ظاهر سرت را مو بمو) علی الخصوص هنگام
خشم وغضبده وگفت وگو وقتنده موکل اوله سنک سرکی مو بمو ظاهر ایلر (مثنوی) چون موکل میشود ظلم وجفا *
که هویدا کن مرا ای دست وپا) ظلم وجفا دست وپایک اوزرینه موکل کبی اولور بویله دیو که هویدا ایله بنی ای دست وپا
مثنوی) چون همی گیرد گواه سر لگام * خاصه وقت جوش وخشم وانتقام) چونکم گواه سر لگام طوته یعنی ظلم
وجفا دست وپا اوزرینه بنی هویدا ایله دیو شول وقتنده موکل کبی اولور که سرک شاهدی اولان اعمال عنان اختیاری
طوته خصوصا جوش وخروش وخشم وانتقام وقتنده لگام اختیاری طوته پس سر اخفایه مجالک قالمیوب اول
وقتلرده خبث درونکی وظلم وفساد باطنکی افشا ایلرسن دیمک اولور (مثنوی) پس همان کس کین موکل می کند *
تا لوای راز بر صحرا زند) پس اول کسه که بونی موکل ایلر یا خود معنی بو موکلی ایلر پس اول الله که بو ضمیری دست
وپا اوزره موکل ایلر تا لوای رازی صحرای ظهوره اوره وظلم مستور آشکارا اوله (مثنوی) پس موکلهای دیگر روز حشر
هم تواند آفرید از بهر نشر) پس اول اللهک بو دنیاده اظهار ظلم مستور ایچون ضمیری دست وپا اوزره موکل ایلدیکی
بیلدکسه موکلهای دیگری دخی روز حشرده هم قادر اولور خلق ایده نشردن اوتری یعنی نشر ضمایر وظهور سیر
ایلمکدن اوتری (الیوم نختم علی افواههم وتکلمنا ایدیهم وتشهد ارجلهم بما کانوا یکسبون) یعنی اول کون
بز بو کافرلرک اغزلرینی مهرلرز وبزه بونلرک اللری سویلر وایاقلری شهادت ایلر آثار معاصی یی بونلرک دست وپالری اوزره
بو آثاره دلیل اولمغه نه کم بو دنیاده ظالمک وجودنده اولان آثار ظلم مع انکاره اهل بصیرت اولنلره دلالت وشهادت ایلر
یا خود حق تعالی بونلرک دست وپالرنی انطاق ایلمکله بونلر حقنده تکلم وشهادت ایلیه دیمک اولور (مثنوی)
ای بد دست آمده در ظلم وکین * گوهرت پیداست حاجت نیست این) ای ظلمده وکینده اون اله گلمش یعنی قات قات
معلوم اولمش نه کم عرف ناسده مشهوردر سوزدر برشیء زیاده معلوم اولسه اون اله گلمش برشیدر دیرلر وآنک ماهیتنک
زیاده معلوم اولمسندن کنایه ایدرلر پس بیوررلر سنک گوهرک یعنی حقیقتک پیدادر بو که حاجت بو قدر یعنی بو دست
وپانک روز حشرده متکلم اولمسنه وشهادت قیلمسنه احتیاج یوقدر (یعرف المجرمون بسیماهم) فحواسنجه سنک
گوهرک سیمای وجودکده بولنور وکل اناء یترشح بما فیه قولنک مقتضاسنجه صدور ایلین آثار وافعالکده روتکلف ظلم
وفساده استدلال قیلنور نه کم بیوررلر (مثنوی) نیست حاجت شهره گشتن در گزند * بر ضمیر آتشینت واقفند)
احتیاج یوقدر گزندده یعنی ظلم وضررده معلوم اولمق وشهرت بولمقلغه سنک آتشین اولان ضمیرک اوزره اهل بصیرت اولنلر

واقفلردر یعنی خشمناك وغضبناك اولان طبیعتك اوزره ذوی العقول عارفلردر پس الغضب من الشیطان والشیطان
خلق من النار حدیثنك مقتضاسنجه غضب ناردن اولور وكل شیء یرجع الی اصله فحواسنجه اهل غضب اصلی اولان
ناره جهنمه رجوع قیلورلر براجنسیت البته علت ضم اولورا كر دیرسك كه غضب انبیا واولیانك صفتیدر كه آنلر دخی
خلق اوزره غضب ایلمشلردر الجواب حمیت دین وغضب اهل یقین اولدر كه غضب آنلری طریق حقدن چقارمز كما قال
علیه السلام ان الغضب لا یخرجنی عن الحق پس محلنده غضب ایلمسه حمیتسز اولور وحمار مرتبه سن بولور ولهذا
قال الشافعی رحمة الله علیه من استغضب فلم یغضب فهو حمار اما غضبی نفسانی اولان وخشمی بر شیء طبیعتنه ناملائم
كلدیكیچون طاریلان كمسه شیطان النده طوب كبی اولور نته كم بو خبر بو معنایه دلالت قیلور ان الذی یغضب بغیر حق
یكون فی یدی الشیطان كالكرة فی یدی الصبیان (مثنوی) نفس تو هردم برارد صد شرار) كه ببینیدم منم ز اصحاب نار
ای ظالم وجفا كار سنك نفسك ایسه هردم نیجه یوز شرار كتورر وشر ظلم وضرری مرتبه ظهوره یتورر بویله دیو كه
بنی كورك ای اولوا الابصار كه بن اصحاب ناردنم واثار ظاهرمدن استدلال قیلك كه بن اهل ناردنم (مثنوی) جزو نارم
سوی كل خود روم * من نه نورم كه سوی حضرت شوم) نفسك لسان حالله دیر كه بن نار حامیه نك جزویم پس كل شیء
یرجع الی اصله حسبنجه ودخی (ولا یحیق المكر السیء الا باهله) موجبنجه كندی كلم اولان هاویه جانبنه كیدرمكه
الجنس الی الجنس یمیل درنوردكلم كه حضرت نور مطلق جانبنه لایق اولم كه (الطیبات للطیبین والطیبون للطیبات)
بیورلمشدر وكذلك (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) بو خصوصده نص قاطع صادر اولمشدر پس هر قنغی
جانبه كه مستعد اوله سن واهلیت حاصل قیله سن عاقبة الامر آنك اصلنه واصل اولورسن (مثنوی) همچنان كین ظالم
حق ناشناس * بهر كاوی كرد چندین التباس) هم انجلین كه بو مدعی كاو اولان ظالم حق ناشناس بر كاودن اوتری بو قدر
تلبیس واشتباهی ایراد ایلدی (مثنوی) او از وصد كاو بردو صد شتر * نفس اینست ای پدر از وی ببر) اول ظالم وبی دین
آنك پدرندن یوز كاو ویوز شتر ایلتدی یعنی یوز دوه نك وصغرك بهاسنی آنی اولدردكدنصكره اندن ایلتدی مع هذا ینه
حق نعمتی بیلمدی وانصافه كلمدی وتوبه دخی قیلمدی نفس امارة بالسوء بعینه بودر یعنی بویله ظالم وبی انصاف وبی وفا
وپر جفا وپر اعتساف درای پدر اندن منقطع اول (مثنوی) نیز روزی با خدا زاری نكرد * یاربی نامد از وروزی بدرد)
دخی اول ظالم وبی دین بر كون خدای متعاله زاری ایلمدی اولعیندن بر كون درد درونله بر كره یاربی دیمك كلمدی وبویله
دیو سویلمدی (مثنوی) كای خدا خصم مرا خشنود كن * كر منش كردم زیان تو سود كن) كه ای خدایم خصمیمی سن
خشنود ایله اكر بن اكا آنك فرزندنه زیان ایلدمسه سن سود ایله بونده تنبیه وارد رشول معنایه كه بر كمسه بر كمسه بی
اولدرسه ویا بعض مالن غصبا اخذ قیلسه بعده انصافه كلوب توبه قیلسه اكرمرده ایسه انكیچون استغفار ایلیه
وبو كونه سوز سویلیه وآنك وارثلرنی خشنود ایلیه تا كفارت ذنوب اوله حق تعالی آخرتده ما بینلرنی صلح قیله واكر
حیاتده ایسه آنك كندیدن استحلال ایلیه بو ظالم ایسه بونك برنی ایلمدی ودخی بو كونه سویلمدی (م ی) كر خطا كشتم
دیت بر عاقله ست * عاقله جانم تو بودی از الست) عاقله عقلدندر عقل دیته دیرلر ودیته عقل تسمیه اولنمسنده وجه
مناسبت اولدركه دیت قان دو كلمكی عقل ایلر یعنی باغلر نته كم دروغ ر صاحبی دیر سمیت به لانها تعقل الدما
من ان یسفك وابن اثیر نهایه ده بر آخر وجه اوزره مناسبت بولوب دیر كه اصل دیت عرب ایچنده مقدما ابل ایدی یعنی
بر قاتل بر قتیلی قتل ایلسه آنك دیتی ایچون ابل جمع ایدوب كتوروب مقتولك اولیاسنك محله سنه تعقیله ایلردی آنلره
تسلیم ایلیوب جرمنی عفو ایلمكدن اوتری پس دیت اولان ابلی عقل ایلدیكیچون دیته عقل دیدیلر پس دیت اصلنده
ابل ایدی صكره بعیر وغنم ودرهم ودینار وغیره تقویم اولندی وعاقله قاتل اولان كمسه نك باباسی طرفندن اولان اقرباسنه
دیرلر كه خطا ایله قتل اولان كمسنه نك دیتنی آنلر ادا ایلرلر كما قال ابن الاثیر فی النهایة العاقلة هم اقارب من قبل الاب
الذین یعطون دیة القتیل خطأ بو صورت قاتل عسكر سلطان واهل دیوان اولمدیغی تقدیر اوزره در اكر قاتل اهل دیوان
اولورسه یعنی اسملری دفتر دیوان پادشاهیده مكتوب اولان جیشدن اولورسه آنك عاقله سی عند الحنفیه اهل دیوان اولور
خطا ایله اولان قتیلك دیتی بونلر اوزره تقسیم اولنور وآنك اداسی بونلره لازم كلور وعند الشافعی عاقله قاتلك عشیره
وقبیله سیدر دیت شافعی قتنده بونلره دوشر معنای بیت اول ظالم وقاتل حضرت حقه دیمدیكه الهی اكر بن اول مظلومی
سهو وخطأ اولدردمسه بو هم وجهدر اكر بن انی خطا ایله اولدردمسه الدیة علی العاقلة اذا كان القتل خطأ حدیثنك
فحواسنجه دیت عاقل اوزره در بنم جانمك عاقله سی الست عالمندن بری سن اولدك یعنی انك ایچون اولان دیتی ادا ایلین اقربا
وعشیره كبی اولدك پس ای كریم اول مقتولك دیتنی هرنه ایسه سن ادا ایله وبنی بو مظلمه دن سن خلاص قیل دیمدی اكر
بویله دیسه ایدی تواب اولان الله تعالی انكله خصمنك ما بیننی آخرتده صلح قیلوردی ودنیاده دخی جرمنی ساتر اولوردی

وعفو ومغفرته محل ولایق اولوردی (مثنوی) سنك می ندهد باستغفار در * این بود انصاف نفس ای جان حر) اغمض
ابیات مثنویدن بری دخی بو بیتدر ندهدك فاعلی نفسدر تقدیر كلام نفس بر مرتبه ظالمدر كه استغفار ایله طاش
ویرمز یعنی سن مثلا نفسكله بیع وشرا ایلسك واكا در مثابه سنده اولان استغفار واعتذاری ملایمت ومطاوعت
ایلمسی ایچون ثمن ویرسك اذا انت اكرمت اللئیم تمردا اوقولنك مصداقنجه متمرد اولوب طاش ویرمز یعنی سنك مثابه سنده
اولان بر چیز حقیر له تسلی قیلمز دیمك اولور وجه آخر استغفارده مضاف اولدیغی صورتده بو معنی دخی جائز اولور كه در
استغفارك صفتی اولمیه بلكه در براطیف وشریف انساندن استعاره اوله زبدهٔ صدف كائنات اولدیغی ملابسه ایله بو تقدیر
اوزره معنی نفس برلئیم وبدخودر كه درك استغفار ینه سنك ویرمز وآنك عوضن ایلمز دیمك اولور نفسك انصافی بو اولور
ای ازاد اولمش جان پس نفس لئیمه ملایمت واحسان جائز دكادر بلكه خواجهٔ عقلی او اولدر دیكیچون مؤاخذه وقصاص
لازمدر نته كم حضرت داود علیه السلام اول ظالمه قصاص ایلدی بو بیتده سنك می ندهدك فاعلی اولوب وظالمك
قبلندن استعاره اولمق وجهده كادر یعنی سنك منزله سنده اولان ظالم استغفار له در ویرمز دیمكده معنی صحیح اولمز
فلیتأمل (بیرون رفتن خلق بسوی ان درخت (مثنوی) چون برون رفتند سوی ان درخت * كفت دستش راسپس
بندید سخت) چونكم خلق حضرت داود علیه السلام ایله اول اغاجك جانبنه طشره كتدیلر حضرت داود علیه
السلام بونلره دیدیكه بو ملعونك الینی اردنه محكم باغلك (م ی) تا كناه وجرم او پیدا كنم) تا لوای عدل بر صحرا زنم تا آنك جرم
وكناهنی پیدا ایلیم تا كم عدل لواسنی صحرایه اورم (مثنوی) كفت ای سك جد این را كشته * تو غلامی خواجه زین
روكشته) پس اول ملعونه خطاب ایدوب دیدیكه ای كلب بو مظلومك جدنی دیه لمش سن قول سن بو یوزدن خواجه
اولمش سن یعنی آنی هلاك قیلمش سن ومالنی المش سن وآنك بنده سی ایكن آنك مالی ایله خواجه اولمش سن نته كم بیوررلر
مثنوی) خواجه را كشتی وبردی مال او * كرد یزدان آشكارا حال او) خواجه یی اولدردك وآنك مالنی خانه كه ایلتدك
حضرت یزدان آنك حالنی آشكارا ایلدی (مثنوی) آن زنت اورا كنیزك بوده است * تا همین خواجه جفا بنموده است
اول سنك خاتونك اول خواجه نك جاریه سی اولمش ایدی هم بو خواجه یه اول دخی جفا كوسترمشدر یا آنك حالنی بیلوب
ناسدن ستر ایلمكله جفا ایلمش اوله ویاخود جفاده كندی زوجی اولان قاتل ایله بیله مشترك اوله (مثنوی)
هرچه زو زاییده ماده یا كه نر * ملك وارث باشد انها سربسر) هرنه كه اول خاتونكدن طوغدی دیشی واركك وارث
ملكی اولور سربسر یعنی بالكلیه (مثنوی) تو غلامی كسب وكارت ملك اوست * شرع جستی شرع بستان رو نكوست
سن قول سن وسنك كسب وكارك العبد وما یملكه كان لمولاه حدیثنك مصداقنجه جمله سی آنك ملكیدر شرع دیلدك
شرعی ال بوری ابو میدر كور یعنی بو بلا باشكه البته عدل شرع استرم دیو سن كتوردك اكر بنم سوزم طوتوب اول
مظلومه آنی حلال ایدیدك واكا لطف واحسان ایتنه كیدیدك مغفور ومستور اولوب بو بلایه دوشمزدك دیدی (م ی
خواجه را كشتی باستم زار زار * هم در ینجا خواجه كویان زینهار) ای ظالم خونخوار خواجه یی ظلمله زار زار اولدردك
هم بو یرده یعنی بو مكانده خواجه سكا زینهار یعنی امان وچاره دیمجی ایدی وسن آنك بو قدر نعمتن یمش ایكن
ولی النعمتكه مرحمت ایلمدك (مثنوی) كارد از اشتاب كردی زیر خاك * از خیالی كه بدیدی سهمناك) آنی ذبح ایلدیكك
بچاغی سرعت وعجلكدن خاك التنه ایلدك شول بر خیال سهمناكدن اوتریكه سن اول خیال سهمناكی كوردك
اول حیننده یعنی آنی قتل ایلدیكك وقتده سكا بر قورقولی خیال كورینوب اول خوفدن علی العجله بچاغی بیله زیر
خاكه دفن ایلدك دیدی (مثنوی) نك سرش با كارد در زیر زمین * باز كاوید این زمین را همچنین) اشته خواجه نك باشی
بو ظالمك كاردیله بر التنده كیرو قازك بو زمینی شونك كبی دیدی (مثنوی) نام این سك هم نوشته كارد بر * كرد با خواجه
چنین مكر وضرر) بو كلبك نامی هم بچاغ اوزرینه یازلمشدر خواجه یه بویله مكر وضرر ایلدی (مثنوی) همچنان
كردند چون بشكافتند * در زمین انكارد وسیر رایافتند) اول قوم هم انجلین ایلدیلر چونكم زمینی قازدیلر وباردیلر
زمین ایچنده اول بچاغی واول باشی بولدیلر (مثنوی) ولوله در خلق افتاد ان زمان * هر یكی زنار ببرید از میان) چونكم
معجزه یی كوردیلر خلق ایچره اول زمان ولوله دوشدی هر بریسی بلندن انكار زنارنی قطع ایلدی وانكاری كیده روب
ایمانه واقراره كلدی (مثنوی) بعد از ان كفتش بیا ای داد خواه * داد خود بستان بدان روی سیاه) داد خواهدن
مراد مدعی كار اولان قاتلدر كه مقدما شرع وداد استمش ایدی پس حضرت داود علیه السلام بو قدر اسراری
اظهار ایلدكدنصكره اول ظالم وقاتله دیدیكه كل ای شرع وداد استین كندی دادیكی آل اول روی سیاهك سببیله اكرچه
بدان كسر بایله اولسه وداد خواهدن مراد اول فقیر رزق خواه اولسه ده وجهدن خالی اولمز لكن اولكی معنی اولیدر
وبو تقدیر اوزره معنی آندنصكره حضرت داود علیه السلام اول مظلومه دیدیكه كل ای داد خواه كندی دادیكی

آل بوزلق قاره سن يل وفتح بابله اولسه بنه معنی صحیح اولورزیرا کندی دادیکی آل اول ظالمك روی سیاهی سببیله دیمك
اولور (قصاص فرمودن داود علیه السلام خونی را بعد الزام حجت برو (م ی) هم بدان تیغش بفرمود او قصاص) کی کند
مکرش زعلم حق خلاص) هم بنه اول تیغله حضرت داود علیه السلام اکا قصاص ایلمکی یوردی اول ظالمك مکر
وحیله سی اللهك علمندن انی نیجه خلاص ایلر یعنی اللهك علمندن آنك مکری آنی خلاص ایلمز (م ی) حلم حق کرچه
مواساها کند) لیك چون از حد بشد پیدا کند) اول حقك حلمی اکرچه ظالم وعاصی اولنلره مدارا وامهال ایلر ولکن
چونکم حددن تجاوز ایلیه رسوا ایلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله لیملی للظالم فاذا اخذه لم یفلته وقال الله تعالی
فلا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون انما یؤخرهم لیوم تشخص فیه الابصار (م ی) خون نخسبد درفتد در هر دلی
میل جست وجوی وکشف مشکلی) قان اویومز بلکه بعد القتل هر برکوکله دوشر جست وجو ایلمك میلی ومشکلك
کشف اولمسی میلی (م ی) اقتضای داوری رب دین * سر بر آرد از ضمیر آن واین) رب دینك داورلکنك اقتضاسی بونك
وآنك ضمیرندن باش یوقاروکتورر وبعض ناسك قلبنده خلجان ودغدغه بتورر مثلا بویله دیو (مثنوی) کان فلان چون
شد چه شد حالش چه کشت * همچنانکه جوشد از کلزار کشت) که اول فلان نه اولدی وآنك حالی دخی نیجه اولدی
ونه اولدردی اکر کاف مضموم اولورسه واکر مفتوح اوقنورسه نه اولدی دیمك اولور وبو خاطره لر جوشه کاور هم انجلیز که
بالحقلق محلمندن اکن جوشه کاور وظهور قیلور (مثنوی) جوشش خون باشدان واجستها * خارش دلها
وبحث ماجرا) ظالمه دوکیلن قانك جوششی وحرکتیدر اول کیروالان جست وجولر قلبلرك خارشی یعنی دغدغه
واضطرابی وبحث وماجرا اسیدر (م ی) چونکه پیدا کشت سر کار او * معجزهٔ داود شد فاش ودو تو) چونکه پیدا اولدی
اول ظالمك سر کاری حضرت داود علیه السلامك معجزه سی فاش ودو تو اولدی (مثنوی) خلق جمله سر برهنه آمدند
سر بسجده بر زمینها می زدند) خلق کستاخلقلرینه معترف اولوب جمله سی سر برهنه کلدیلر باشلرنی زمین اوزره
سجده ایله اوردیلر (مثنوی) ما همه کوران اصلی بوده ایم * از تو ما صد کون عجایب دیده ایم) ودیدیلر که ای خلیفهٔ الهی
بز جمله مز کوران اصلی اولمشز حال بو که سندن بز یوز کونه عجایب کورمشز (مثنوی) سنك با تو در سخن آمد شهیر *
کز برای غزو طالوتم بکیر) جمله دن بری طاش سکا آشکارا سوزه کلدی ودیدیکه بنی طالوتك غزاسندن اوتری طوت
حفظ ایله (مثنوی) تو بسه سنك فلاخن آمدی * صد هزاران مرد را برهم زدی) سن یا داود اول اوچ طاشی آلدك
وجالوتك عسکرینه اوچ طاشله وبر صپانله کلدك صد هزاران مردی بری برینه اوردك شول زمانده که اول طاشلری
صپانه قویوب عسکر جالوت طرفنه اتدك (م ی) سنکهاات صد هزاران پاره شد * هر یکی هر خصم را خون خواره شد
ای داود سنك طاشلرك صد هزاران پاره اولدی وهر بر پاره بر خصمه خونخواره اولدی سورهٔ بقره نك اواخرنه قریب اولان
بو قصه یه اشارت بیوردیلر مفسرلر (وقتل داود جالوت) آیتنده بوکونه تقریر وتعبیر ایلمشلردر که وقتاکم حق تعالی
طالوتی بنی اسرائیله پادشاه ایلدی عسکر جمع ایدوب جالوتله محاربه ایلمك ایچون شهردن طشره کلدی داود علیه السلام
حضرتلرینك باباسی یدی اوغلو ایله طالوت عسکرینك ایچنده بیله ایدی وداود علیه السلام حضرتلری جمله سنك
کوچکی ایدی وقیونلرین کودر چوبان ایدی حق تعالی اول قومك پیغمبرینه کما کثر مفسرلرك قولی اوزره نامی اشمویل
ایدی وحی ایلدیکه جالوتی اولدرمز الا که داود پس طالوت باباسندن داود علیه السلامی استیوب الدی ورعایت قیلدی
وجالوتك حربنه متوجه اولدی پس حضرت داود علیه السلام یولده کیدرکن اوچ طاش اکا سویلدی دیدیکه یا داود
انلك بنا تقتل جالوت پس اول اوچ طاشی کتوروب میاننده اولان کمنه سنه قودی ومقابله اولدقده صپانته قویوب
رمی ایلدی جالوت هلاك وطاش پاره پاره اولوب عسکرنی دخی هلاك قیلدی وحق تعالی حضرتلری قرآننده بو قصه دن
خبر ویروب بیوردیکه (وقتل داود جالوت وآتاه الله الملك والحکمة) پس حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی
بو قصه یی اول زمانه خلقنك لساندن تقریر بیوررلر وبعض معجزاتنی دخی مناسبتیله آنلرك لساندن تعبیر ایدرلر (مثنوی
آهن اندر دست تو چون موم شد * چون زره سازی ترا معلوم شد) ودخی دیدیلر که ای مقبول حضرت سن شول
صاحب دولت سنکه آهن سنك الکده موم کبی اولدی زره سازلق چونکم سکا معلوم اولدی کما اخبر الله تعالی فی کلامه
وألنا له الحدید ان اعمل سابغات وقدر فی السرد) بو آیتك تفسیری بو جلدده حکایت ان شخص که در عهد داود سر خنده
مروراتیدی آنده طلب اولنه وسیأتی فی هذا الجلد ان شاء الله تعالی (مثنوی) کوهها با تو رسائل شد شکور *
با تو می خوانند چون مقری زبور) یا داود طاغلر سنکله رسائل اولدی یعنی یارده هم زبان اولدی شکور اولدقلری حالده
یعنی سکا مدحت قیلدقلری حالده دیمکدر رسایل رسیلهنك جمعیدر بو راده یارده معناسنه در (یا جبال اوبی معه)
امرینه امتثال ایدوب سنکله مقری کبی زبور اوقودیلر وسنکله معا تسبیح قیلدیلر (مثنوی) صد هزاران چشم دل

بکشاده شد * از دم تو غیب را اماده شد * نیجه یوز بیك کوکل کوزی کشاده اولدی وروشنالق بولدی سنك
دم حیات بخشکدن غیبه اماده اولدی یعنی عالم غیبی کورمکه ومشاهده قیلمغه مستعد ومستحق
اولدی (مثنوی) وان قوی تر زان همه کین دائمست * زندکی بخشی که سرمد قائمست) واول بو جمله معجزاتدن
قویرکدر که بو دائمدر زنده لك بخش ایلرسنکه اول زنده لك سرمدی قائمدر یعنی سعادت ابدیه وحیات سرمدیه که
ایمان وایقاندر فی الحقیقه بو ایمان وایقانله بر مرده وافسرده یی احیا ایلمك بو جمله دن اقوی در (مثنوی) جان جمله
معجزات اینست خود * کو ببخشد مرده را جان ابد) جمیع معجزاتك خود جانی بودر که اول معجزه مرده یه جان ابد
بخش ایلیه یعنی جمیع معجزاتك فی الحقیقه روحی واندن مقصود کلی ومراد اصلی همان بر جهل وکفرله
مرده دلی وبی علم وعرفان وایمان وپژمرده وافسرده اولنلری ذوق جانله فرخنده ایلمکدر دیمك اولور (مثنوی)
کشته شد ظالم جهانی زنده شد * هر یکی از نو خدارا بنده شد * کشته اولدی اول ظالم خونخوار وجهان خلقی زنده
اولدی هر بری یکیدن خدایه بنده اولدی یعنی اول قاتلی قصاصله قتل ایلدیلر وجهان خلقی (ولکم فی القصاص
حیات) آیتنك فحواسنجه اکا قصاص ایلمکده نوعا حیات بولدیلر وهر بری زنارانکارنی بیان جانلرندن قطع ایدوب
خدای متعاله یکیدن قول اولدیلر وتجدید ایمان قیلدیلر دیمك اولور (بیان آنکه نفس آدمی بجای آن خونیست که
مدعی کاو کشنده بود وآن کاو کشنده عقلست وداود حقست یا شیخ که نائب حقست که بقوت یاری او تواند ظالم را
کشتن وتوانکر شدن بروزی حلال) بو سرح شریف وبو بیان لطیف آنك بیانیدر که نفس آدمی اول خونی بنده در که
کاولك مدعیسی اولمش ایدی واول کاوی اولدیرن فی المثل عقلدر وداود حقدر ویا شیخدر که نائب حضرت حقدر که
آنك قوتی ویاریلکی ایله ظالمی اولدرمك ممکن اولور وکسبسز وحسابسز روزی ایله توانکر اولمق قابل اولور (مثنوی)
نفس خود را کش جهانرا زنده کن * خواجه را کشتست اورا بنده کن) آفاقده اولان لصدن فراغت وانفسده
اولان لصه اشارت ایدوب بو قصه دن سالکه حصه بیوررلر ای سالك اولان بنده نفسکی اذبح نفسك بسیف المخالفة
قولنك موجبنجه ریاضت ومخالفت تیغیله اولدر وجهانی زنده ایدوب کولدر خواجه سنی اولدرمشدر آنی بنده ایله
نته کم بنی اسرائیله حق تعالی (فاقتلوا انفسکم ذلکم خیر لکم عند بارئکم) بیوردیکم بونلرك توبه سی اولدی ونوآیتك
معناسی امت محمد حقنده دخی منسوخ اولمیوب ثابت اولدی نته کم بو جلدده بقیهٔ قصهٔ اهل سبا بیاننده نفس
زنیسانست زان شد کشتنی (بیتنده تفسیر اولندیغی محلده امام قشیریدن نقل اولندی (م ی) مدعی کاو نفس تست هین
خویشتن را خواجه کردست ومهین) مدعی کاو سنك نفسکدر آکاه اول یعنی آندن مراد نفسکدر خواجهٔ روحی
اولدیروب وارزاق روحانیه ومعنویه سنی الوب کندوبی خواجه ومهین ایلمشدر مهین کسر میم ایله اولو ایلمشدر دیمك اولور
مثنوی) آن کشندهٔ کاو عقل تست رو * بر کشندهٔ کاو تن منکر مشو) واول کشندهٔ کاو سنك عقلکدر یعنی اول کاوی
ذبح ایلین فقیر ورزق جودن مراد سنك عقلکدر بورو تن کاونی اولدیریجی اولنه منکر اولمه عوام کالهوام کبی عقلکه
طعن قیلمه (مثنوی) عقل اسیرست وهمی خواهد ز حق * روزئ بی رنج ونعمت بر طبق) عقل معاد اسیر نفس
پر فسادر وحق تعالیدن دائما استر رزق بی تعب ونعمت پر طبق ویا خود طبق اوزره نعمت استر دیمك اولور (مثنوی
روزئ بی رنج او موقوف چیست * آنکه بکشد کاو را کاصل بدیست) اول عقل معادلك بی رنج اولان رزقی نه شیئه
موقوفدر اکا موقوفدر که کاو تنی اولدیره که اول تن کاوی جمیع بدلکك وپرامزلغك اصلیدر معدن قباحت ومنبع
کل خباثت نفس امارهٔ بالسوءدر اول زمانکه عقل آنك کردن هوا وشهوتنی قطع ایلیه رزق بی تعبی بولمغه سبب اولور
پس وجود عالمنده عقله نفس امارهنك ما بیننده اولان منازعه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) نفس کوید چون
کشی تو کاو من * زانکه کاو نفس باشد نقش تن) نفس اماره عقل معاده دیرکه نیچون سن بنم کاومی اولدیررسن
نفس اماره تمه نه جهتدن کاو اطلاق ایلردیرسك اول جهتدنکه نفس امارهنك کاوی اولدی تنك نقش وصورتی پس
خواجه زاده عقل تنك نقش ظاهرنی ونقش باطنی فقر وریاضتیله فنا وخراب قیلسه وکردن حیات حیوانیه
وشهوانیه سنی تیغ مخالفتله وشمشیر ریاضتله قاطع اولسه درحال نفس اماره ظهوره کلور وعظیم خصومت وجدل قیلور
وقوای جسمانیه سنی باشنه جمع ایدوب صورت حقدن عقل ضعیف اوزره بو جمله حمله ایلرلر وبونك حقی نیچون
قطع ایلرسن دیوا کالحجر ودن لسان معنا ایله سویلرلر (مثنوی) خواجه زادهٔ عقل مانده بی نوا * نفس خونی خواجه
کشت وپیشوا) دردمند خواجه زاده عقل بونلرك پنجه سنه کرفتار اولمش وفقیر وبی نوا قالمش نفس خونی ایسه
خواجه اولمش وکندوبی متبوع وپیشوا قیلمش (مثنوی) روزئ بی رنج می دانی که چیست * قوت ارواحست
وارزاق نبیست) اول عقلك بی رنج اولان رزقی بیلورمیسن ندر قوت ارواح وارزاق حضرت نبیدر قوت ارواح وارزاق

روحانی واشواق جسمانیدر وارزاق نبی علوم لدنی وفهوم نبیدر بو رزق معنوینک شرحی بو جلدک ابتداسنه قریب
مرور ایلدی نبی ضم نونله اولوب قوت ارواحدر وارزاق قرآنیدر دیمک دخی جائزدر (مثنوی) لیک موقوفست
برقربان کاو * کنج اندر کاودان ای کنج کاو) عقلک رزق بی رنجبی نه قوت ارواح وارزاق نبیدر ولکن آنک حصولی
کاوتنک قربان اولمسی اوزره موقوفدر کنج روحی وکنز فتوحی کاوتنک رنجنده بیل ای بوجاق قازیجی وخزینه طلب
قلیجی کسه (مثنوی) دوش چیزی خورده ام ورنه تمام * داده می دردست فهم تو زمام) حضرت خداوندکار
قوت ارواح وارزاق نبی اولان معانی واسرارک ظهورینک بیانته مانع وحجاب اولان غدای جسمانینک مضرتن کندیلره
اسناد وغیریلره تعریض ایتمکله بیان بیوروب دیرلرکه ای ارزاق معنویه نک بالتمام والکمال شرح وبیانن طلب ایلین
دون غدای جسمانیدن برشیء ییمش سن اول شیء ارزاق روحانیه نک تمام مرتبه بیان اولنمسنه مانع اولدیکه اذا امتلات
المعدة حرمت الحکمة بیورلمشدر یوخسه بالتمام سنک فهمک النه معنی زمامنی ویرردم پس کندیلره چیزی خورده ام
دیو اسناد ایلدکاری لفظی سلب ایدوب بیوررلر (مثنوی) دوش چیزی خورده ام افسانه است * هرچه می اید
زپنهان خانه است) ای ارزاق معانینک بالتمام شرحن طلب ایلین کسه دوش چیزی خورده ام دیدیکم حقیقة دکل
افسانه وبیهوده در زیرا هرنه کاورسه (قل کل من عند الله) آیت کریمه سنک فحواسنجه پنهانخانهٔ الوهیت وخلوتخانهٔ
وحدتدن کاور مانع ومعطی حقیقتده الله در طعام وشرابک مانع معانی اولمسی امر اعتباریدر وتن پرور اولنلره
نسبتله در یوخسه قطع آلات واسباب ایلینلر ایچون دکلدر نته کم بیوررلر (مثنوی) چشم بر اسباب ازچه دوختیم *
کرزخوش چشمان کرشم اموختیم) کوزی اسباب ووسائل اوزره نه جهتدن دکدک ونه سببدن نظری اکا القا ایتدک
اکر خوش کوزلردن کرشمه اوکرندک ایسه یعنی خوش نظرلو اولان انبیا واولیادن اکر باقمق ونظر ایتمک اوکرندک ایسه
کوزی وسایط واسباب اوزره نیچون دیکه رزکه اول خوش نظرلولر اسبابه باقمدیلر ووسائل ووسایطه اعتماد قیلمدیلر بلکه
مسبب الاسباب ومفتح الابوابه ناظر اولدیلر وآنک اسماء وصفاتنی مشاهده قیلدیلر دیمک اولور (م ی) هست بر اسباب
اسبابی دکر * درسبب منکر دران افکن نظر) بو اسباب ظاهره اوزره بر آخر اسباب باطنه واردر وبو اسباب دیکردن
مراد اسماء وصفات الهیه درکه بو اسباب ظاهره آنک آلات واسبابیدر نته کم جلد اولده عتاب کردن پادشاه بجهود
آتش راسرخنده بو محله مناسب مرور ایلدی آنده طلب اولنه سبب ظاهره سن باقمه اول سببک سببنه القای نظر ایله
تا مسبب الاسبابه ناظر اوله سن خوش چشملردن اوله سن وحقیقت بینلر مرتبه سن بوله سن (مثنوی) انبیا در قطع
اسباب آمدند * معجزات خویش بر کیوان زدند) انبیای عظام جمیع اسبابی قطع وحضرت حقه توکل واعتماد ایلک
مرتبه سنده کلدیلر وهر بری کندی معجزاتنی کیوانه اوردیلر یعنی فلک سابعه ایرکوردیلر (مثنوی) بی سبب مر بحررا
بشکافتند * بی زراعت چاش کندم یافتند) بلاسبب تحقیقا بحری یاردیلر نته کم حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمی
یاردی (واوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) آیت کریمه سی بو معنایه
دلالت وشهادت ایلر وبونلر بلا زراعة ولا حراثة بغدای بچن بولدیلر بو آیتک تفسیری ایکنجی جلدده کفتن موسی کوساله
پرست را بیانده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) ریکها هم اردشد از سعیشان * پشم بر ابریشم امد کشکشان
قوملر اون اولدی بونلرک سعی جمیلندن نته کم روایت اولنور که نمرود زمانده قحط وغلا مستولی اولوب حضرت
ابراهیم علیه السلامک خانه لرنده برنسنه بولنمیوب خدمتکارنی بر دوستنه اوندن وبغدایدن برمقدار نفقه ویرسون
دیو ارسال ایلیوب حکمة الله اول دوستده دخی بولنمیوب خدمتکار محروم ومحزون اوجانبنه رجوع ایلدکده اوه بوش
وارمقدن باری چواللری رمالله طولدرمق یکدر دیو چوالنی رمالله پر ایلیوب اوه کلدی وچوالی اوا وکنه ایندیروب
جانبندن کندی برساعت غائب اولدی پس ایچرودن چیقوب شاد وخرم اول چواللری اچدیلر کوردیلر ما الامال لطیف
اوندر در حال اتمک پشوردیلر وحضرت ابراهیم برمقدار خوابه وارمشلردی بیدار اولدقده کوردیکه لطیف اتمکلر
پشمش حمد وشکر ایلیوب آنی ییدکده برزماندنصکره خدمتکار کاوب آندن سؤال ایلدکده ما هو الواقعی بیان ایلدی
حضرت ابراهیم علیه السلام بیلدیکه حضرت حق انکیچون اول قوملری اون ایلدی وکچینک یوکی ابریشم کلدی
خوب وچکیجی یعنی اوزون یا خود چکه چکه ابریشم اولدی دیمک اولور وبو کرامت حضرت موسی علیه السلامک
خاتونی صفورایه واقع اولمشدر کچیلرینک یوکنی حق تعالی اکا ابریشم ایلدی اول زمانکه کچینک درسیندن چکه چکه
بولسه لر اللرینه کان ابریشم اولوردی دیرلر (مثنوی) جمله قرآن هست درقطع سبب * عز درویش وهلاک بولهب)
اکر حقیقت معنایه نظر اولنورسه قرآن عظیمک جمله سی قطع اسباب قیلمقده وحضرت حقه معتمد ومتوکل اولمقده واقع
اولدی صراحة توکل حقنده خود دقتی چوق آیات کریمه واقعه اولمشدر مثلا (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) کبی

ودخی (وعلی الله فلیتوکل المتوکلون) کبی وبونلر امثالی وقطع اسباب ایلمکی موهم وتوکلی مشعر دخی چوق
واقع اولمشدر لکن بعضسی ظاهر وبعضسی خفی وبعضسی اخفی در مثلا (ان یمسسک الله بضر فلا کاشف له الا هو
وان یردک بخیر فلا راد لفضله یصیب به من یشاء) آیت کریمه سی کبی ودخی (ما یفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها
وما یمسک فلا مرسل له) آیتی کبی آیتلر توکل حقه دلالت ایلمکده خفیدر وسورهٔ تبت یداک والم ترنک وذبح بقره نک توکله
دلالت ایلمسی اکثر عقله نسبتله اخفی در لکن اهلنه نسبتله روشندر پس جمله قرآن قطع سبب ایلمک خصوصنده اولدی
درویشک عزتنده ابولهبک هلاکی ظهوره کلدی بو مصرعده اکرچه درویشدن مراد الفقر فخری بیوردیغی
حدیث شریف فحواسنجه حضرت نبی علیه السلام وابولهب بنه اول زمانده اولان ابولهب اولمقدن خالی دکلدر لکن
درویشدن مراد اصل هر برنبی وولی وابولهبدن مقصود شعلهٔ نفسانیه والهب جسمانیه صاحبلری اولان ودائما سببه
تشبث قیلان اهل دنیا واصحاب صورت اولمق اولیدر پس حضرت قرآن فقیر حقیقی اولان انبیا واولیانک عزتنده
وابولهب سیرت اولان اهل دنیانک هلاک وخسارتنده واقع اولدیغی اهلنه روشن وهویدادر پس توکل قیلمغه وتارک اسباب
اولمغه اخفی دلالت قیلان آیت کریمه نک معناسنه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) مرغ بابیلی دوسه سنک افکند) لشکر
زفت حبش را بشکند) ای اسبابه متشبث اولان وترک توکل قیلان کورکه بر ابابیل قوشی ایکی اوچ طاشی
بر اغور حبشک عظیم اولان عسکرنی صرومنهزم ایلر (م ی) پیل را سوراخ سوراخ افکند * سنک مرغی کو ببالا پر زند)
پیلی سوراخ سوراخ براغور یعنی دلک دلک ایلر بر قوشک طاشیکه اول هواده قناد اورور بالاده پرواز قیلور پس بو قصه
قطع اسباب وکمال توکله دلیل اولور وبو اصحاب فیلک قصه سی جلد اولده شیرک چاهه دوشدیکی حکایه ده الم ترنک
تفسیرنده مفصلا مرور ایلدی فلیطلب فیه (مثنوی) دم کاو کشته بر مقتول زن * تا شود زنده همان دم درکفن)
بوغزلنمش بقره نک قویریغنی مقتول اوزره (فقلنا اضربوه ببعضها) آیت کریمه سنک مقتضاسنجه ضرب ایله ای ترک
اسباب قیلان وحضرت حقه متوکل اولان کسه تا کم اول مرده هماندم کفننده زنده اوله (مثنوی) حلق ببریده جهد
ازجای خویش * خون خود جوید زخون بالای خویش) بوغازی کسلمش کندی یرندن صحرایه کندی قاتلنی
طلب ایلیه کندی قاتلنی سوزلردن وبو قصهٔ بقره ایکنجی جلدده ذوالنون مصری حکایه سنده آیت کریمه نک تفسیریله
بیله مفصلا شرح اولنمشدر تکراره حاجت یوقدر (م ی) همچنین زاغاز قرآن تا تمام * رفض اسبابست وعلت والسلام
پس بو خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بوذکر اولنان آیتلرک معناسی کبی ابتدای قرآن عظیمدن تا انتهاسنه وارنجه یه دک
ترک اسباب وعللدر ووسائلی رفض ایدوب حضرت حقه توکل ایلمکی مشعردر سلامت سکا همان عبادت واطاعت ایله
اکا (مثنوی) کشف این نه از عقل کار افزا شود * بندکی کن تا ترا پیدا شود) بوذکر اولنان معانینک کشفی وبو اسرارک
شهودی عقل کار افزا جهتندن اولمز زیرا عقل معاش حقایق واسرار جانبنه اصلا یول بولمز پس حضرت حقه
بندهلک ایله تا کم سکا بونک حقیقتی پیدا اوله وتمکن اولدیغی مرتبه بیلدیکک علمه وارث قیله کما قال النبی صلی الله علیه وسلم
من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم وقال علیه السلام من رغب فی الدنیا وطال امله فیها اعمی الله قلبه علی قدر ذلک
ومن زهد فی الدنیا وقصر امله اعطاه الله علما بغیر تعلم وهدی بغیر هدایة وقال ابن الفارض قدس الله سره (بیت) فجاهد
تشاهد فیک منک ودائما * وصفت مکونا عن وجود سکینتی (مثنوی) بند معقولات آمد فلسفی * شهسوار عقل عقل
آمد صفی) فلسفی راه عقله کیدن وعقلی کندی یه هادی ومرشد اتخاذ ایدن طائفه در بو طائفه نک دائما کوشش
وجهادی عقلک ادراک ایلدیکی معانینک تحصیلی ایچوندر وعقلک وراسنده اولان اسرار وحقایقی انکار ایدرلر پس
عقلک وعقله اویان فلاسفه نک مذهبی بودرکه هرشیئک حق تعالی ظهور وحصولنی البته برشیئه ربط ایلمشدر خارق عاده
بلا علة ظهوره کلمز وحصولی میسر اولمز دیوب مقتضای عقله مقید اولورلر وقطع اسباب ایدوب توکل قیلمغی انکار ایدرلر
ولهذا بونلرک مرتبه لرینی وقطع اسباب قیلان وقیود واسبابدن نجات بولوب صافی اولان شهسوارلرک عظیم شانلرنی
بیان بیوروب دیرلرکه فلاسفه طائفه سی معقولاتک مقیدی کلدی اما صافی اولنلر وتصفیهٔ درون قیلنلر
عقلک عقلینک شهسواری کلدی عقلک عقلندن مراد عقل کلدر که صوفی صافی درون اولنلر بو عقلک شهسوارلریدر
اما فلاسفه عقل جزوینک اسیرلریدر پس فلاسفه مشرب بنده اولان عقول جزویه صاحبلرینه خطاب ایدوب بیوررلر
(مثنوی) عقل عقلت مغز وعقل تست پوست * معدهٔ حیوان همیشه پوست جوست) ای فلاسفه مشرب بنده اولان
عقل معاش صاحبی سنک عقلک عقلی مغزدر که اول عقل کلیدر وسنک عقلک پوستدر حیوانک معده سی همیشه
پوست وقشر طلب ایدیجیدر بو مصرع عقل جزوی صاحبلرینک حیوان طبیعت اولمسنی ایهام ایلر (مثنوی)
مغزجو از پوست دارد صد ملال * مغز نغزانرا حلال آمد حلال) مغزجو اولان عارف کامل قشور عقلیه وعلوم

نقلیه دن صد ملال طوتر لطیف اولان اب ومعنی اکا حلال کادی حلال (مثنوی) چونکه قشر عقل صد برهان دهد * عقل کل کی کام بی ایقان نهد) چونکم عقلك قشری یعنی عقل جزوی یوز حجت وبرهان ویرر حتی علمی یقین مرتبه سنه ایر کوررد پس عقل کلی نجه ن امعانسز بر مجله قدم قور یعنی عقل کلی بلا یقین بر مقامه اياق قومز وهر نکم آندن صادر اولور مشاهده ومعاینه مرتبه سندن ظهوره کاورو علمی کائناتی منور قیلور (مثنوی) عقل دفترها کند یکسر سیاه * عقل عقل افاق دارد پر زماه) عقل جزوی شانندندر که بر باشدن یعنی بر طرفدن دفترلری وکاغدلری قاره ایلر یعنی عقل جزوی اکرچه کندی علم وادراکنی کتب ودفاتره طورمز یازار لیکن معناده دفترلری قره لر زیرا یازدیغی علوم عقلیه ورسوم نقلیه منتفع بها اولان علوم دینیه دن دکلدر بلکه لاینفع اولان علملردندر پس بو کونه عقلیات ونقلیاتی دفاتره یازمق معنا دفترلرینی سیاه قیلمقدر غیری دکلدر اما عقل عقل افاقی ماه علمدن طولو طوتر ظلمات شکولك وشبهاتی عدمه اترا کر علمی دفتر ودیوانه تحریر ایلسه معنا آنی شموس واقمار علوم واسرار ایله ایوان افلاکه مشابه ایدر اول کتابه که عقل کل علمی مسطور قیله آب حیاتی استین آنك ظلمات مدادنده مسطور بوله (مثنوی) از سیاهی وز سپیدی فارغست * نور ماهش بر دل وجان بازغست) سیاه وسپیددن مراد مرکب وکاغددر بالنسبت ایجوندر یعنی اول عقل کل صاحبی سیاه وسپیده منسوب اولمقدن یعنی مرکب وکاغده اشتغال قیلمقدن فارغ ومستغنیدر آنك کتب ورسایل مطالعه ایلسنه احتیاج یوقدر زیرا آنك ماه علمنك نوری جان ودل اوزره طالع ولامعدر پس اول مرکب وکاغددن اولان کتب ورسایله منسوب اولمز وعلمی آنلردن استفاده قیلمز دیمك اولور (مثنوی) این سیاه واین سپیدار قدر یافت * زان شب قدرست که اختروار تافت) بو بیت شریف سؤال مقدره جواب اولور کان بر سائل دیرکه بو سیاه وسپیدکه مراد آندن کتب ورسائلدر علما وعرفاء اهل یقین قتلرنده قدر وشرف بولمش وهر بری جان عزیزی کبی آنلره مائل اولمشدر جواب یوررلرنعم بو سپید وسیاه یعنی کتاب رشید ودفتر سدید اکر عند العلما والعرفا قدر وشرف بولدیسه اول شب قدردندرکه کوکب دری کبی یلدرادی ونجم ثاقب مانندی طالع ولامع اولدی شب قدردن مراد عقل کل صاحبیدر شول ملابسه ایله که اولا نزول معانی قرأنك منزل ومحلیدر ثانیا رسایلك وجودی کبی اصحاب عقول ما بیننده اول لیلهٔ قدرکبی مخفی وپوشیده در ثالثا مطلع فجر حقیقته دلك آنك شب وجودی عین سلامت اوزره در سائرلرك وجودی کبی منزل فتن وافت دکلدر (مثنوی) قیمت همیان وکیسه از زرست * بی زر آن همیان وکیسه ابترست) همیان وکیسه نك قیمتی التوندندر التونسز اول همیان وکیسه ابتردر یعنی علوم ظاهر وکتب وصحف رسمیکه فی المثل همیان وکیسه کبیدر آنك قدر وقیمتی علوم لدنیه ومعارف دینیه ایله دراکر خالص اولان علوم لدنیه واسرار دینیه دن قطع نظر اولنسه بو کتب وصحف بی سیم وزر اولان همیان وکیسه کبی دونتر وابتر بر شیدرکه عند العرفا قدر وقیمت طوتمز (مثنوی) همچنانکه قدر تن از جان بود * قدر جان از پرتو جانان بود) وکذلك هم انجیلین که تنك قدر وشرفی جاندن اولور وقدر جاندخی پرتو جانادن اولور پرتو جاناندن مراد بوراده ایمان وایقان وعرفان ووجدان ونوریزداندرکه جان بونلر ایله قدر وشرف بولور وجانه بونلر جان وحیات جاودان اولور وجان بونلرسز مرده ومردار اولور (مثنوی) کر بدی جان زنده بی پرتو کنون * هیچ کفتی کافرانرا میتون) اکر جان پرتوسز یعنی ایمان وایقانسز حالا بو دنیاده ایکن زنده اولیدی هیچ حق تعالی کافرلره میتون دیرمیدی یعنی آنلره حیاتده ایکن انهم میتون دیوشانلرنده مع التحقیق کلام یورمزدی اکر بو راده بر سؤال لازم کاورسه که حق تعالی حضرت حبیبنه دخی خطاب ایدوب انك میت وانهم میتون بیوردی پس بو تقدیر اوزره حضرت نبی علیه السلام دخی میت اولمش اولور پس بو قولك کفره یه تخصیص اولنمسنده وحضرت نبی علیه السلام بو حکمدن اخراج قیلنمسنده علت وجهت نه اولور جواب اولدرکه موت ایکی نوع اوزره در بری صوری وبری معنوی صوری اولان موت روحك جسددن مفارقت ایلمسیدر بو موتده انبیا واولیا وکفره واشقیا برابردرکه کل نفس ذائقة الموت بیورلمشدر پس حضرت رسول علیه السلامه بو جهتدن انك میت دینلمشدر رای ستفارقر وحك من الجسد موقعنده واقع اولمشدر والا انبیای عظام علیهم السلام الانبیاء احیاء فی قبورهم یصلون حدیثنك مقتضاسنجه قبرلری ایچره حیاتده درلر واولیای کرام واهل ایمان دخی اولمزلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم المؤمنون لایموتون بل ینقلون من دار الی دار وقال الله تعالی (ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات بل احیاء ولکن لا تشعرون (وقال فی الشهدا (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین) الی آخره اما موت معنوی حیات الارواح اولان عرفانك واهل ایقانك ووجدانك روحدن مفارقتیدر روح جسددن مفارقت ایلدیکی وقتنده بونلر اولمزسه اولور وابدی معذب

اولور (ویا لیتها کانت القاضیة) دیو موتی جاننه منت بیلوب تمنی قیلور پس موت صوری معناموت اولمیوب بلکه راحت اولیاء وتحفهٔ مؤمنین اولوب محبن دنیادن جنت اعلایه انتقال وارتحال اولدیسه وموت معنوی عذاب ابدی ونقمت سرمدی اولدیغی ثبوت بولدیسه کافرلره میتون دینلمدی وموت همان آنلره تخصیص قیلندی فافهم (مثنوی هین بکو که ناطقه جو میکند * تا بقرنی بعد ما ابی رسد) بو بیت شریفك ماقبلنه مناسبتی بو وجهله اولورکه موت هادم الذات وقاطع کلمات بر حالتدر پس ذکر اولندقده انسان اوله جغنی وکندی یه موت کله جکنی تفکر ایلسه سوز سویلمکدن وتکلم ایلمکدن مانع اولوب کندی حالنه مشغول اولمغی اقتضا ایلر پس حضرت خداوندکار بو نکته یی غیریلره تنبیه وتعلیم ایچون میتون دید یکندنصکره کان بونی تفکر قیلدیلر وکندی حاللرینه مشغول اولوب ترك کفت وکو ایلادیلر بعده موتی تفکر ایلمکدن وکندی حالنه مشغول اولمقدن معارف وعلوم سویلمك وارشاد ناس ایچون تحریر کتاب وتعبیر وتقریر کلام مستطاب ایلمك افضل واعلا اولدیغنی اعلام ایچون تجرید فائده سی اوزره کندی جناب شریفلرینه خطاب ایدوب یوررلرکه یا مولانا موتی تفکر ایلمکی ترك ایله واکله اول سوز سویله که قوت ناطقه ایرمق قازر ویول ایلر حتی بر زنصکره بر قرنه آب حیوان وعلم وعرفان واصل اوله وآنلر آنی نوش قیلوب وموت معنویدن خلاص اولوب حیات جاودانی بوله پس بو کلامه بر سؤال لازم کاوب اول سؤال مقدری دفع ایچون بو بیت شریفی یوررلر (مثنوی) کرچه هر قرنی سخن اری بود * لیك کفت سابقان یاری بود) کان بر سائل دیرکه (لکل قوم هاد) ودخی (وان من امة الا خلا فیها نذیر) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه خود هر قوم وهر امت ایچون بر هادی ونذیر مقرردر ودخی لکل قرن سابق ولکل قرن من امتی سابقون حدیثلرینك فحواسنجه هر بر قرن ایچون وبو امتك دخی هر بر قرنی ایچون ارشاد وهدایت مرتبه سنده نیجه سابقلر واردرکه اول قرنك اهلنه لازم وواجب اولانی سویلرلر موجب حیات ابدی ومستلزم سعادت سرمدی اولان کلمات حیات مضاهاتی سویلر وآنلره نقل ایلرلر پس هر بر قرن ایچره بر سخن آرو هدایت شعار کسه نك وجودی مقرر اولیجق بر کسه کندو یی ترك قیلمق وخلق ایچون کفت وکویه مشغول اولمق نه یی مفید اولور ونه منفعت قیلور یوررلرکه نعم بویله درا کرچه هر بر قرنده بر سوز کتوریجی وقومنی مرتبهٔ هدایت وسعادته یتوریجی بر کامل ومکمل اولور لکن سالفینك سوزی ومتقدمینك کلمات پرسوزی اول سخن کوی وهدایت خویه معین ویاری اولورکه بو جهتدن الفضل للمتقدم دینلمشدر پس متأخرینك بر سعادت قرین هر نه مرتبه متین وقوی اولسه انبا واخبار متقدمین اکا یار ومعین اولمقدن وتقویت ونصرت قیلمقدن خالی اولمز نته کم هادئ سبل ومعدن عقل کل حضرتلرینك انباء رسل قلب شریفلرینه ثبات وقوت واصحاب وامتنه دخی طمانینت وتقویت ویردیکی ایچون حضرت حق جلت قدرته وعلت عظمته تعبیر وحکایت یوررلردی نته کم بو معنایه اشارت ایدوب اول حضرته خطابا سورهٔ هودك آخرنده یوررلر (وکلا نقص علیك من انباء الرسل ما نثبت به فؤادك) یعنی اخبار مرسلیندن کل خبری بزسنك اوزره بکه حکایت ایلرز اول خبرلر بکه سنك قلبکی انکله ثابت قیلورز وقوی ایلرز تا تبلیغ رسالته قوی وقادر واذیت کفاره واصحاب شقاوته تحمل وصابر اوله سن پس سلفك انبا واخباری خلقه یار ومعین اولور وحضرت رب العالمین سید المرسلین علیه السلامه انزال ایلدیکی قرأن مبینی جا بجا ذکر اولینده واقع اولان کلام هدایت قرینه تأیید یوررلر نته کم بو معنایی اثبات ایچون دیرلر (مثنوی) نی که هم توریة وانجیل وزبور * شد کواهی صدق قرأن ای شکور) ای شکور هم توریة هم انجیل وهم زبور معدن نور اولان قرأن عظیمك صدقنه کواه اولمدیمی وحضرت حق کتب سابقه وصحف منزله ده اولان کلمات طیبه ایله حضرت قرأنی تأویل قیلمدیمی نته کم بو آیت کریمه ده یوررلر (ان هذا لفی الصحف الاولی صحف ابراهیم وموسی) مفسرلر جمیعا هذا اشارتدر (قد افلح من تزکی) دن (خیر وابقی) یه کلنجه یه دك دیمشلردر یعنی شو کلام تحقیقا اولی ده موجود ومکتوبدر صحف ابراهیمده وتوریة موساده دخی مکتوبدر دیمك اولور پس صحف اولاده اولان وصحف ابراهیم وموسی علیهما السلامده مرور قیلان کلام حق تعالی قرأنی تأیید ایلمش اولور وسورهٔ نجمك آخرنده دخی یوررلر (ام لم ینبأ بما فی صحف موسی وابراهیم الذی وفی ان لا تزر وازرة وزر اخری) یعنی صحف موساده وصحف ابراهیم پر وفاده اولان کلماتمزله بونلره خبر ویرلمدیمی بلکه خبر ویرلدیکه اول صحف موساده وصحف ابراهیمده اولان کلماتمز (ان لا تزر وازرة وزر اخری وان لیس للانسان الا ما سعی وان سعیه سوف یری ثم یجزاه الجزاء الاوفی وان الی ربك المنتهی) در پس توراتده وصحف ابراهیمده مکتوب اولان بو آیتلر قرأن عظیمك صدقنه شاهد اولور وسورهٔ شعرانك آخرنده دخی حق تعالی یوررر (نزل به الروح الامین علی قلبك لتکون من المنذرین بلسان عربی مبین) یوردقدنصکره (وانه لفی زبر الاولین اولم یکن لهم آیة ان یعلمه علماء بنی اسرائیل) یوررلر مفسرین بو آیت کریمه نك تفسیرنده دیرلرانه یعنی تحقیقا قرأن (لفی الزبر الاولین) کتب سالفین وصحف سماویهٔ متقدمین آنك ذکری ویاخود

معناسی مثبت ومکتوبدر پس توریة وزبور وانجیل وصحف ابراهیم واسماعیل زبرالاولینده داخلدر بوجمله‌سی
حضرت قرآنك صدقنه شاهدلر وباخصوص که علماء بنی اسرائیل اول قرآنك صحتنی بیلدیلری وآنك کلام حق اولدیغنه
توراتده اوقیوب عالم اولدیلری غیریلر ایچون حضرت قرآنك صحتنه هم آیه وبرهاندر نته کم بیوردیلر (اولم یکن لهم آیه ان
یعلمه) ای القرآن لوجوده ذکره فی التوریة (علماء بنی اسرائیل) کعبدالله بن سلام وغیره کذا فی المدارك پس کتب سالفه‌نك
صدق قرآنی تأییدقیلمسی وحضرت خدانك صحف اولین اولان کلمات طیبه ایله قرآن عظیمك بعض محلنده بروجه
تأییداستشهاد ایلمسی معلوم اولدیسه ومتقدمینك کلام هدایت انجامی متأخرینه یار اولدیغی ثبوت بولدیسه بناء
علی هذا اکثر مشایخ عظام کلاملرنی سلفك کلام وکلماتیله تأییدوتزیین قیلورلر وآنلرك کلمات طیبه‌سنی سیاق کلاملرنده
ایرادایلملرنده عادت الهیه وسنت سنیهٔ نبویه‌یه اقتدا قیلورلر وبونی محضا حکمت عین نعمت وسعادت بیلورلر
وانهذا حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی کندی کلام رعنالرین قول عطار وقول حکیم سنائی حضرتلرینك
وقول شیخ نظامی ایله تأییدوتقریر قیلوب وسرمثنلرنده بونلرك کلمات طیبه‌سنی تفسیر ایلرلر وبایزید حضرتلرینك
وحسن حرقانی وبونلرامثالی مشایخ متقدمینك کلاملرینی نظمه کتوروب سویلرلر علم من علم وجهل من جهل پس
بوکتاب هدایت سمات دخی کلمات سالفین ومقالات مشایخ متقدمین ایله تأکیدوتحقیق قیلنوب بوذکر اولنان اسلوب
اوزره تصنیف وتألیف اولندی رزقنا الله وایاکم علما نافعا حتی نری الحق حقا والباطل باطلا (مثنوی) روزئ
بی رنج جوبی حسب * کز بهشتت آورد جبریل سیب) ای رزق جسمانی طلبنده اولان بی نوا حضرت خدادن
روزئ بی رنج وبی حساب استه بوروزیدن مراد ارزاق معانی وغدای روحانی وفتوحات الهی وفیوضات ربانیدرکه
بدوهابدن عطیه اولنور سکا جنتدن جبرائیل سیب کتوره یعنی روح القدس حضرتلری سنك قلبکه جنت اعلادن
سیب تعالی کتوره وسنی آنك رایحه‌سی سببیله ارزاق ربانی مخزننه یتوره تا بوعالم فانی‌یه میل ایلمکدن خلاص
اوله‌سن وعالم حقیقته بجان ودل توجه قیله‌سن ومحله مناسب موعظه‌یه متعلق اولان انیس الجلیس نام کتابده دیرکه
وقتا کم موسی علیه السلام حضرتلرینه ملك الموت کلوب اجب ربك دیو دعوت قیلدقده موت طبعنه نا ملائم کلوب
ملك الموته بر طپنجه اوروب کوزن چقاروب اول ملك حضرت حقه رجوع قیلوب دیدیکه الهی بنی بر عبده ارسال
ایلدك که بنم کوزمی چقاردی وامر که اجابت ایلمدی پس حق تعالی انا کا کوزنی رد ایلیوب حضرت موسی علیه
السلام جانبنه کوندروب وار بندن اکا سلام ایله اختیار الندهٔ استرسه اکابر کاولك هر برشعری عدد نجه نیجه بیك سنه
عمر ویره یم دیدکده حضرت جبریل دخی دیدیکه وارجنتدن بنم حبیبم محمد علیه السلامك سریله وبوی حقیقتیله
مشموم اولمش وتربیه بولمش بر سیب لطیفی برکذار ایلت تاانی استشمام قیله وعالم طبیعته میلدن نجات بوله دیدکده
حضرت جبرائیل علیه السلام سمعا وطاعة دیوب اول حقیقت سیبندن رایحهٔ سر محمدیه ایله معطر اولمش بر المالوب
وحضرت موسی علیه السلامه کلوب وسلام حقی اکا اداقیلوب اول المایی استشمام ایلدکده آنك رایحهٔ طیبه سندن
مست ومستغرق اولوب وعالم طبیعته میل ایلمکدن نفرت قیلوب اول المانك نسبتی اولان جنت اعلایه جان اتدی پس
ملك الموت کلوب اکا سلام ایرکوروب اختیارن النده دیدکده طوعا صفای قلبله جان شریفنی اکا تسلیم ایتدی بومعنی
ملك واسطه‌سیله کلان ذوق روحانیدرکه بر عبده حق جانبندن موهوب اوله بوم تبه ذوق وصفا ویرر پس بی
واسطهٔ ملك فیض اولان رزقك دخی بیانته شروع ایدوب بیوررلر (م ی) بلکه رزقی از خداوند بهشت) بی صداع باغبان
بی رنج کشت) بلکه جنت صاحبندن بر نوع رزق باغبانك صداعیسز بی رنج زراعت سکا واصل اوله وربك قتنده
کیجه لیوب ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی حدیثنك دلالت ایلدیکی طعام وشراب سکا دخی حاصل کله وطعامك
حقیقتی جانك بوله وهر ذوق ولذتك اصلی ندر بیله (مثنوی) زانکه نفع نان دران نان داد اوست * بدهدت ان نفع
بی توسیط پوست) زیراکه نانك نفعی وفائده‌سی اول نانده اولان اللهك دادیدر اول سکا پوست واسطه‌سی اولمقسزین
هم نفع ویرر یعنی صورت نان اولمسه هم قادردرکه سنی بی نان اشباع ایلیه وفی الحقیقه انسانی طویوران حضرت حقدر
نان وخوان دکل وریان قیلان دخی حضرت رحماندر آب روان دکل نته کم شیخ اکمل رضی الله عنه حضرتلرینك مصابیح
شرحنده توکاده بیوردیغی بو معنایه دلیل وبرهاندر توکلی عام وخاصه تقسیم ایلدکدنصکره دیرکه فالتوکل العام
ان یعلم الرجل ان لا مؤثر فی الوجود الا الله ولا یؤثر شیء الا بامر الله فالطعام لا یشبع والماء لا یروی الا بالله والادویه
لا تشفی والسم لا یقتل الا بامر الله والنار لا یحرق والماء لا یغرق الا بامر الله وکذلك جمیع الاشیاء (مثنوی) ذوق پنهان
نقش نان چون سفره ایست * نان بی سفره ولی را بهره ایست) ذوق نفع ذوق نان ایچره پنهان درنانك نقشی وصورتی
فی المثل برسفره سزنان یعنی نقش وصورتسز ذوق ووجدی خدانك بهره سیدرکه آنلرك قوت جانی وقوت روانی

واسطه

واسطه‌سیله محتاج دکلدر (مثنوی) رزق جانی کی بری باسعی وجست * جز بعدل شیخ کو داود تست) ای طالب
وسالك جانه منسوب اولان رزقی سن مجرد سعی وطلبله نجن ایلتورسن شیخ کاملك عدالت وهمتیسزکه اول شیخ سنك
داودکدر (مثنوی) نفس چون با شیخ بیند کام تو * از بن دندان شود او رام تو) نفس امارك چونکم شیخله
کوره سنك آدمکی وروشکی دیشی دبندن یعنی بالضروری اول نفس سنك مطیعك اولوب سکا رام اولور (مثنوی
صاحب ان کاو رام انکاه شد * کز دم داود او آگاه شد) مثلا مذکور اولان کاو صاحبی اول وقتده کاو کشندیه رام
ومطیع اولدیکه حضرت داودك نفس شریف وکلام لطیفندن اول آگاه اولدی (مثنوی) عقل کاهی غالب اید در شکار
بر سك نفست که باشد شیخ یار) کذلك عقل دخی اول زمانده غالب کاور شکار ارزاق معانی ایلمکده سك نفسك اوزره که
شیخ کامل آنك مغلوب اولمسنده سکا یار ومعین اوله (مثنوی) نفس اژدرهاست با صد زور وفن * روی شیخ اورا
زمرد دیده کن) نفس اماره بالسوء مثلا بو زقوت وحیله ایله بر اژدرهادر شیخك وجهی اول نفس اماره مارینه کوز
قوپاریجی زمرددر زمردطاشنك خاصه‌سی اولدرکه مارك کوزنی کورایلر پس شیخ کاملك وجه شریفی وذات لطیفی
نفس اماره مارنك کوزینی کورایدیجی بر زمرد کبیدر (مثنوی) کر تو صاحب کاو را خواهی زبون * چون خران
سیخش کن ان سوای حرون) اکرسن صاحب کاوی یعنی نفسکی ضعیف وزبون اولمق استرایسك ای تند وحرون کمسه
اشکاری بزلر کبی اکا سیخ ایله یعنی اول شیخ جانبنه برزله وشیشله مراد شیخ کامل جانبنه ضرباوقهرا سورو آنك طریقنه
سوار قیل دیمکدر سیخ کزر برزله دیمك اولور (مثنوی) چون بنزدیك ولی الله شود * ان زبان صد کرش کوته شود) چونکم
سنك نفسك بر الله ولیسی قتنده اوله وآنك امر وحکمی اکا نافذ اوله اول نفسك یوز ارشون قدر اوزون اولان لسانی قصه
اولور وجرأت وجسارتدن عاجز قالور (م ی) صد زبان وهر زبانش صد لغت * زرق ودستانش نیاید در صفت) نفسك یوز
کونه لسانی وار در وانك هر لساننده یوز درلو لغت وار در بو تعبیرا آنك کثیر الخدعه اولمسندن عبارتدر خلاصهٔ کلام آنك
زرق وریاسی وحیله ودغاسی وصفه کلمز ولسان ایله بیانی ممکن اولمز (مثنوی) مدعی کاو نفس آمد فصیح * صد هزاران
حجت ارد نا صحیح) مدعی کاو فی المثل نفس انسانی کاذی فصیح یعنی سوزی اشکار اوبیان سویلرکندی مرادی اوزره
یوز بیك حجت شرعی کتورر نا صحیح صورتا خوب ونفیس وملیح ومعنا قبیح (مثنوی) شهر را بفریبد الا شاه را *
ره نتاند زد شه آگاه را) نفس اماره بر مکار وغدار ه درکه شهر خلقنی الدار الا شاه حقیقی وشاه حقیقتك خلیفه سی اولان
انبیا واولیایی دکل زیرا آنلرا آنك نمر تبه مکاره وغداره اولدیغنی بیلورلر شاه آگاهك یعنی شیخ پر انتباهك یولنی اورمغه
قادر اولمز وآنی کندی یه مقید قیله مز (مثنوی) نفس را تسبیح ومصحف در یمین * خنجر وشمشیر اندر استین) مثلا نفسك
تسبیح دلنده ومصحف صاغ الندهٔ وخنجر وشمشیر یکنده در یعنی نفس اماره فی المثل اکرنیه مشابهدر دینلسه شول دشمن
مکاره مشابهدرکه دلنده ذکر وتسبیح النده مصحف اوله وصورت صلاحدن کا دواظهار صداقت قیله لکن یکی ایچنده
قتل ایچون خنجر وشمشیر اوله وبوحیله ایله کلوب بر کمسه یی قتل قیله (مثنوی) مصحف وسالوس او باور مکن * خویش
با او هم سر وهم سر مکن) اول نفسك مصحفنه وسالوسلکنه اعتماد واعتقاد ایلمه کندیکی انکله هم سر وهم سر ایلمه
یعنی مصاحب اولمه (مثنوی) سوی حوضت آورد بهر وضو * واندر اندازد ترا در قعر جو) نفس سنی حوض جانبنه
کتورر ابدستدن اوتری یعنی عبادت وطاعته مستعد اولمق ایچون بر محل وضویه سنی کتورر وسنی آنك قعرنه آتوب
آنده بتورر یعنی سنی اول طاعت وطهارت ایچره هلاك ایلر دیمك اولور (مثنوی) عقل نورانی ونیکو طالبست *
نفس ظلمانی بر وچون غالبست) عقل فی الحقیقه بر جوهر نورانی واو طالبدر نفس ظلمانی انك اوزرینه نیچون غالبدر
(م ی) زانکه او در خانه عقل تو غریب * بر در خود سك بود شیر مهیب) اول جهتدنکه اول نفس کندی خانه سنده در سنك
عقلك بو خانهٔ طبیعتده غریبدر اول نفس کندی قپوسی اوزره سك شیر مهیبدر (م ی) باش تا شیران سوی بیشه روند *
وین سکان کور انجا بکروند) صبر ایله ای حقیقتدن بی خبر تا کم شیران عقل وعرفان بیشستان آخرت جانبنه کیده لر آنده
نیجه بیك نعمت ولذت صیدنی شکار ایده لر وبو کور کوبکلر یعنی اصحاب نفس وهوا اول عالمده عقلك شرف وفضلنه
تصدیق ایده لر (مثنوی) مکر نفس وتن نداند عام شهر * او نکردد جز بوحی القلب قهر) نفسك وتنك مکر وحیله سنی
عوام شهر اولنلر بیلمزلر نته کم مدعی کاو اولان ظالمك مکر وحیله سنی عوام کالهوام بیلمدیلر اول نفس وحی قلبیدن
غیری ایله قهر اولمز یعنی الهام الهی اولان خلیفهٔ ربانینك علم وارشادی ایله مغلوب ومقهور اولور بوندن غیری ایله
نفس مغلوب اولمز ومکر وحیله سی ظهوره کلمز دیمك اولور (م ی) هر که جنس اوست یار او شود) جز مکر دارد کان شیخت
بود * زیرا هر شول کمسه که اول نفسك جنسیدر اول نفسه بر حکم الجنس الی الجنس یمیل یار اولور ومیل ومحبت قیلور
مکر داوددکل که اول سنك شیخك اولور یعنی نفس واهل نفس جمیعا بری برینه معین وظهیرلردر جنسیتلری حسبیله

الاسنك شیخن دکل که اول سنك داود کدرسنه کم اول مدعیء کاذب اولان ظالمه جمله عوام ارومعین اولدیلر اما حضرت داود
کاوکشنده یه وجمهوره مخالفت قیلدیلر کذلك مقام خلافته واصل اولان وکدورات نفسانیه دن صفوت بولان شیخ
کامل دخی نفسه واهل نفسه یار اولمزلر ومعاونت قیلمزلر (مثنوی) کومبدل کشت جنس او نماند * هرکرا حق
درمقام دل نشاند) زیرا اول شیخ مبدل اولدی واول نفسك جنسی قالمدی هرشول کسنه یی که حق تعالی قلب مقامنده
اوتورتدی ومقام نفسانیتدن خلاص ایتدی (م ی) خلق جمله علتی انداز کین) یار علت میشود علت یقین) خلق عالم
جمیعا علته وغرضه منسوبلردر کیندن یعنی درون عالمندن الجنسیة علة الضم قولنك مصداقنجه یقین بودرکه
علت علته یار اولور وکذلك اهل صفوت اهل صفوته مقارنت ومعاونت قیلور ولهذا قال الله تعالی (الطیبات للطیبین
والطیبون للطیبات) الی آخره (بیت) کند هر جنس باهم جنس پرواز * کبوتر با کبوتر باز با باز * جاهلی جاهل بولور
دانایی دانا دورنی دون * جنسنه میل ایلر البته جهانده هرکشی (مثنوی) هرخسی دعوی داودی کند * هرکه بی تمیز
کف درو ی زند) پس مدعی کذابلرك شرحنه شروع ایدوب بیورورلر ای طالب صقن هر مشایخ لباسنده کوردیکك
مدعیلر ولافزنلری خلیفهء حق ومظهر انوار وجود مطلق ظن ایلمه بلکه اهل حقی اکلمق ایچون تمیز ومعرفت لازمدر
زیرا هر برخس من حیث المعنی ادنی واخس تعظیم ناس ایچون داودلك دعواسن ایلروبن معدن عدالت ومظهر
خلافتم دیو خلقه سویلر هرشول کسنه لر که بی فهم وبی تمیزدرلر انی اکا اوررواکا بیعت ومتابعت قیلور وخدمت
ارادتنده طورور (مثنوی) از صیادی بشنود آواز طیر * مرغ ابله میکند ان سوی سیر) بر صیاددن مثلا طیر آوازنی
اشید ر ابله قوش اول صفیر جانبنه سیر ایلر یعنی مدعی وکذاب اولان متشیخلر اولیانك کلماتنی اوکرنوب ناسی کندیلره
صید ودام بیعتلرینه قید ایلمك ایچون مرغ حقیقت اولان اولیایی تکلم وترنم ایدرلر ناسدن مرغ ابله منزله سنده اولنلر
اول صیاد پرفسادك قوش دلنجه سویلدیکنی آنك لسانی زعم ایلیوب اول جانبه سیر قیلور پس آنك صفیرینه فریفته
اولوب دام مکرینه کرفتار اولور (مثنوی) نقد را از نقل نشناسد غوی بست * هین از وبکریز اگرچه معنوی بست)
اول مدعی نقدی نقلدن اکلمز وحالی قالدن فرق ایلمز برکراهدر اکاه اول اول مرائی ومدعیدن قاچ اگرچه آنك سوزی
معنوی یدر ویا خود نقدی نقلدن فرق ایلمین متشیخدن فرار ایله اگرچه معنا یه منسوب ایسه زیرا آنك معنوی اولمسی
مفید اولمز مادامکه فرق وتمیزی اولمیه وکندوبی دعوادن خلاص قیلمیه ونقدی قلبدن بیلمیه (مثنوی) رسته وبربسته
پیش او یکیست) گر یقین دعوی کند او در شکیست) اول مدعی وخود فروشك اوکنده رسته وبربسته بردر اگرچه
کندی یه صاحب یقین دیو دعوا ایلر اما او مرتبه شکده در (مثنوی) اینچنین کس گر ذکی مطلقست) چونش این تمیز
نبود احمقست) بونك کبی برکسنه فرضی اگر بین الخلایق ذکی مطلق ایسه ده یعنی علی الاطلاق خلقك ذکاوادراکنه
امعانی اولمیه وبربسته یی بررسته دن تمیز قیلمیه نقددن مراد کندی حالی ونقلدن مراد غیرلك قالیدر وبررسته کندیدن
بتمش بربسته تمامی اولمیان نسنه یه دیرلر پس مقتدا وشیخ اول کسنه درکه بونلری تمیز قیله وکندی حالنی بیله ولاف
ودعوادن مجتنب اوله چونکم اکا بوکونه فرق وتمیز اولمیه اول احمقدر احمق شول قلیل العقله دیرلر که برشیء غیرك
موضعنه وضع ایلیه آنك قباحتنه علمی وار ایکن بیله کما قال ابن الاثیر وحقیقة الحمق وضع الشیء فی غیر موضعه مع العلم
بقبحه واحمق اولان کسنه لر اگر فاسق وفاجر اولسه حماقتی سببیله اکا نقصان وخسران فاجرلك فجورندن زیاده اصابت
ایلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الاحمق یصیب بجهله اعظم من فجور الفاجر (م ی) هین از وبکریز چون آهو زشیر
سوی او مشتاب ای دانا دلیر) اکاه اول بوکونه احمقلردن قاچ آهو شیردن قاچدیغی کبی تا نکبت شامتی سکا اصابت
قیلمیه آنك جانبنه عجله ایتمه ای دلیر اولان دانا تا کم آنك خوی بدی سکا کلمیه وسنی دخی کندی کبی احمق
قیلمیه که روح الله الاعظم حضرت عیسی بن مریم صلوات الله علی نبینا وعلیه بوقدر قوت معجزهء باهره ایله احمق
ونادانلردن کریزان اولدی واحمقان دنیانك مصاحبتلرندن فرار قیلدی نته کم بو سرخ شریف وبو بیان لطیفده بیان بیورورلر
کریختن عیسی علیه السلام فراز کوه از احمقان (مثنوی) عیسیء مریم بکوهی میکریخت * شیرکویی خون او
می خواست ریخت) عیسی بن مریم علیه السلام حضرتلری برطاغ جانبنه قاچدی بر وجهله که شیر کویا آنك قاننی دوکمك
استردی (مثنوی) آن یکی در پی دوید وگفت خیر * در پیت کس نیست چه گریزی چو طیر) اول برکسنه آنك
اردنجه یلدی واکا دیدی خیر اوله اردکده کسنه یوقدر نه قاچرسن قوش کبی (مثنوی) با شتاب او آنچنان می تاخت جفت
کز شتاب او جواب او نگفت) اول عیسی شتابله جفت اولدیغی حالده آنچلین چاپدی که کندینك کمال سرعتندن اول
سائله جواب دیمدی اول سائل دخی کوردیکه حال بویله در البته بونده برحکمت واردر (مثنوی) یکدو میدان
در پی عیسی براند * پس بجد جد عیسی را بخواند) برایکی میدان آنك اردنجه سوردی پس جد جد ایله یعنی زیاده جهد

وکمال

وکمال جد ایله عیسی علیه السلام حضرتلرینه چاغردی بویله دیو (مثنوی) کز پی مرضات حق یك لحظه ایست *
که مرا اندر گریزت مشکلیست) که حق رضاسیچون یا عیسی برلحظه طور که سنك قاچقلغکده بنم برمشکلم واردر
پس حضرت عیسی علیه السلام طوردی واول سائل اکا دیدی که (مثنوی) از که این سو میگریزی ای کریم
نی پیت شیر ونه خصم وخوف وبیم * ای کریم بو جانبه کیمدن قاچارسن نه اردکده ارسلان ونه خصم ونه خوف ونه بیم
وار که بوکونه قاچق بویله برعظیم نسنه یی اقتضا ایلر (مثنوی) گفت از احمق گریزانم برو * میرهانم خویش را بندم مشو
پس عیسی علیه السلام حضرتلری اکا جواب ویروب دیدیکه احمقدن قچارم یوری کندیمی آنك رؤیت وملاقاتندن
قورتاریرم بکا قید اولمه پس انبیانك مغضوب ومنفوری اولان احمقدن کریزان اولمق وصحبتلرینی ترك قیلمق سائر
ناسه دخی لازمدر نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم احمقك صحبتنك ترکنی امر وعاقلك مفارقتندن
نهی ایلدی وعاقل دوستم واحمق دوشمنمدر دیو سویلدی عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال علیه الصلوة والسلام
العاقل صدیقی والاحمق عدوی ثم قال لا تصحبوا الاحمق ولا تقطعوا من العاقل (مثنوی) گفت آخر آن مسیحا نه توئی
که شود کور وکر از تو مستوی) پس اول سائل اکا دیدیکه یا عیسی آخر اول مسیحا سن دکلمیسنکه سندن کور وکر مستوی
اولور یعنی اعتدال واستقامت بولور نته کم بو آیت بو معنایه دلالت قیلور که آنك لسانندن حضرت حق تعالی حکایه
بیورورلر (وابرئ الاکمه والابرص واحیی الموتی باذن الله) (م ی) گفت آری گفت آن شه نیستی) که فسون غیب را مأویستی
حضرت عیسی علیه السلام اول سائله جواب ویروب دیدیکه بلی اول عیسی ام پس ینه اول کسنه اکا دیدیکه اول شاه
دکلمیسنکه سن افسون عالم غیبه محل ومأواسن (م ی) چون بخوانی آن فسون بر مرده) بر جهد چون شیر صید آورده
چون اول افسونی سن اوقیه سن برمرده نك اوزرینه اول مرده یرندن بوقار وصیچرار شیر صید اورده کبی یعنی صید
کتورمش ارسلان کبی (مثنوی) گفت آری آن منم گفتا که تو * نی ز گل مرغان کنی ای خوبرو) مسیحا علیه
السلام حضرتلری دیدیکه بلی اوبنم اوسائل ینه دیدیکه سن کلدن مرغان ایلمزمیسن ای خوبرو که بنی اسرائیله
دیدك وانی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر فتکون طیرا باذن الله (مثنوی) گفت آری گفت پس ای روح پاك *
هرچه خواهی میکنی از کیست باك) حضرت عیسی علیه السلام دیدیکه بلی اوبنم پس سائل بو دفعه اکا دیدیکه
ای روح پاك هرنه دیلرسك ایلرسن پس پاك کیمدندر روالم وغم نه کسنه دندر (مثنوی) با چنین برهانکه باشد در جهان *
که نباشد مر ترا از بندکان) بونك کبی برهان عظیم ایله کیم ازله جهانده که اول سنك بنده لکندن اولمیه وسنك
امر یکه اطاعت قیلمیه (مثنوی) گفت عیسی که بذات پاك حق * مبدع تن خالق جان در سبق) حضرت عیسی علیه
السلام اول سائله قسم برله جواب ویروب دیدیکه حق تعالینك ذات پاکنه قسم ایدرم اول اله حقکه تنك مبدعی
وجانك خالقیدر سبقده یعنی ازلده (مثنوی) حرمت ذات وصفات پاك او * که بود گردون گریبان چاك او) اول اللهك ذاتنك
وصفاتنك حرمتی وحقی که فلك آنك کریبان چاك برعاشقی اولدی (مثنوی) کان فسون واسم اعظم راکه من *
بر کر وبر کور خواندم شد حسن) جواب قسمدرکه اول افسونی واسم اعظمی که بن کر وکور اوزره اوقودم
حسن اولدی یعنی صاغر ایشیدیجی وکور کوریجی اولدی (مثنوی) بر که سنگین بخواندم شد شکاف * خرقه را بدرید
بر خود تا بناف) سنکین طاغ اوزره یعنی ثقیل وطاشلو کوه اوزره اول اسم اعظمی اوقودم یارلدی خرقهء جسمنی
اوکوه کندی وجودی اوزره تا کوبکنه وارنجه یرتدی حتی ارضه برابر پاره پاره اولدی (مثنوی) بر تن مرده بخواندم
گشت حی * بر سر لا شیء بخواندم گشت شیء) اول اسم اعظمی مرده نك تنی اوزره اوقودم حی اولدی برلاشیء طرفی اوزره
ویا باشی اوزره اوقودم شیء اولدی ووجود بولدی (م ی) خواندم آن را بر دل احمق بود * صد هزاران بار درمانی نشد) اول
اسم اعظمی احمقك قلبی اوزره اوقودم ودایه یعنی شفقت ومحبتله بود بانك فتحی وواولك ضمیله قراءت اولنور نیجه یوز بیك
کره اوقودم اکا بر درمان اولمدی وحماقت وجهالتدن نجات بولمدی (مثنوی) سنك خارا گشت وزان خو برنگشت *
ریك شد کزوی نروید هیچ کشت) اول احمق قاره طاش اولدی واول خویندن دونمدی که لا تبدیل لخلق الله درقوم
اولدیکه آندن هیچ زرع بتمز ومنفعت حاصل اولمز محصل غایت عجزدن عبارتدر نته کم اول حضرتدن روایت اولنورکه
قال علیه السلام ما عجزت عن احیاء الموتی کما عجزت عن اصلاح الاحمق (م ی) گفت حکمت چیست کاینجا اسم حق
سود کرد اینجا نبود آن را سبق) اول سائل حضرت عیسایه دیدیکه یا روح الله حکمت ندرکه بو محلده حق تعالینك اسم
شریفی سود ومنفعت ایلدی وامراض جسمانیه زائل اولدی بو محلده اولمدی اول احمقه سبق یعنی تأثیر وسرایت قیلمدی
مثنوی) آن همان رنجست واین رنجی چرا * او نشد این را وآن را شد دوا) اول مرض جسمانیه هم رنجدر وبو حماقت دخی
بر رنجدر نیچون اول اسم اعظم بو حماقت مرضنه دوا اولمدی واول مرض جسمانیه یه دوا اولدی بونك سبب وعلتی ندر

(م ى) كفت رنج احمق قهر خداست * رنج كورى نيست قهران ابتلاست) عيسى عليه السلام حضرتلرى اول سائله
ديديكه اى طالب هدى احمقلق رنجى قهر خدادر اما كورو كرلك رنجى قهر دكلدر اول ابتلا وامتحاندر محبت الهيه دن
ناشى اولور كما قال عليه السلام اذا احب الله عبدا ابتلاه ليسمع تضرعه وقال عليه السلام اشد البلاء على الانبياء
ثم الامثل فالامثل (مثنوى) ابتلا رنجيست كان رحم آورد * احمقى رنجيست كان زخم آورد) ابتلا وامتحان بر رنجدركه
اول اللهدن رحم كتورر و مبتلا اولنى مرتبهٔ مرحمت واحسانه يتورر حق تعالينك مبتلا اولنلره رحمت ورأفتندندركه
آنلردن حرج وزحمتى رفع ايلدى كما قال الله تعالى (ليس على الاعمى حرج ولا على الاعرج حرج) اما احمقلق بر رنجدركه
اول احمق حق تعاليدن زحم وقهر كتورر و احمقى فاجرك فجورى ايچون حاصل اولان عذاب وعقابدن ارتق عذابه يتورر
كما قال النبى عليه السلام ان الاحمق يصيب بجهله اعظم من فجور الفاجر (مثنوى) آنكه داغ اوست مهر او كرده است *
چارهٔ بروى نيارد بر د دست) اول نسنه كه اول پادشاهك داغيدر مهرى اول ايلمشدر نته كيم بيوردى (ختم الله على قلوبهم
وعلى سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة) اول مهر خدانك اوزرينه ال برچاره ايلمكه قادر اولمز و آنى ازاله قيلمز پس همان
چاره سى فرار ايلمكدر نته كيم بيوررلر (مثنوى) ز احمقان بكريز چون عيسى كريخت * صحبت احمق بسى خونها بريخت
قصه دن حصه اولدركه اى طالب سن دخى احمقلر زمره سندن كريزان اول چونكم عيسى عليه السلام حضرتلرى كبى
سلطان عاليشان كريزان اولدى زيرا احمقك صحبتى ومصاحبتى چوق قانلر دوكدى يعنى نادانلرك مجالستى چوق هلاكه
وفساده سبب اولدى ديمك اولور بو محله مناسب شيخ عطار قدس الله سره حضرتلرى بر يادكار حكايه بيوررلركه بركون
بهلول دانا به احمقان دنيادن بر قاچ تن پرستلر ديديلركه اى بهلول دانا عجبدركه سن دائما الفت خلاندن ملول وصحبت
ياراندن منقطع ومنعزل سن المؤمن الف وقالوا الاخير فيمن لا يألف ولا يؤلف نحو اسنجه تنها رولكده خير يوقدر ونفرت
ووحشتده مضرت چوقدر پس بزمله يار وانيس وغمكسار وجليس اول سنكله عيش وعشرت ايده لم وسيرلره كيده لم
ديدكده بهلول بونلره رضا ويرمدى بونلردخى نتيجه كونلر بونك اوزرينه مصر اولدى وهمصحبت اولمسى خصوصنده اقدام
قيلديلر كورديلركه ممكن دكل آخر الامر ديديلركه بارى بركون بزه موافقت قيل بعده اكر حظ ايلمزسك نه كندى حالكه
مشغول اول بهلول راضى اولدى پس بونلر دخى اسباب سيرى مهيا قيلوب بهلوله ديديلر كل امدى كيده لم بونده بر لطيف
باغچه وار در آنى سير ايده لم محصل ياب ياب كتديلر وفناى شهردن خروج ايتديلر بهلول يول كنارنده بر آدم نجاستى كوروب
طوردى وبر مقدار تفكره واردى پس باش صالوب بره مددهاى ديوب بر مرتبه قاچديكه كويا بر قوش ايدى اوچدى
بونلر ديديلركه ابو سير بو ديوانه يه نه اولدى تا بو مرتبه آدم نجسندن فرار قيله كلك وارهلم بونك سرندن استفسار قيله لم
پس كاوب آنى مقامنده بولديلر و ديديلر اى بهلول سكا نه اولديكه آدم نجسندن قاچدك بهلول دانا جواب ويرديكه
اونجس بكا سويلدى ونفس الامرى لسان حاله بوكونه تعبير ايلديكه اى بهلول هيچ بيلورميسن درت بش ساعتدن
مقدم بن نه شئ ايدم اكاديدمكه بيلمزم ديديكه ذى قيمت كاسه لرايچره موضوع اولمش نفيس طعاملر وپاكيزه غدالر
ايدمكه هركس بنم پاكيزه لكمه رشك ايلر و بويله پاك ولطيف طعام اولمزدى بوسو بلردى پس بو سنك مصاحب اولديغك
احمقلره مانند احمق تن پرورلره بر قاچ ساعت مصاحب اولدم وباطننه وصول بولدم بعده بر قاچ ساعتده بنى بويله پليد
ونا پاك ايتدى وبنى درونندن اخراج ايدوب يول اوزره وضع ايليوب كتدى اى بهلول بن بر قاچ ساعت بونلرله همصحبت
اولديغم ايچون بوكونه ناپاك ونجس اولدم سنكه بونلرله بركون تمام صحبت ومقارنت قيله سن سنك حالك نيجه اولور
وار فكر ايله ديدكده تفكر ايليوب هاى بره مدد نجس اولمزدن اول كنديمى بونلرك صحبتندن خلاص ايده يم ديوب
كريزان اولدم وناپاك اولمزدن اول نجات بولدم ديدى بونلر كولشديلر وبو سوزى مطايبه يه ومزاحه الشديلر عارفلردن
برى بونى اشتدى پند كيراولوب بوسوز ايله ايش ايتدى وبو بيت بديعى بو محله مناسب ديوب كتدى قال (بيت)
تخف اهل الحماقة واجتنبهم * كما تخشى الاباله البأسا * ومنهم فرّ في الدنيا فرارا * وقل كالسامرية لامساسا
مثنوى) اندك اندك آب را دزدد هوا * اينچنين دزدد هم احمق از شما) هوا آبى بر محلدن ازجق ازجق اوغورلر يعنى
نشف ايدوب محو ايلر احمق هم سزدن اى اهل دين دخى بويله اوغورلر الطبيعة سارقة والصحبة مؤثرة ديدكلرى بو معنايه
شاهد قويدر وصحبت مؤثره وطبيعت سارقه اولديغنه بناء حضرت خداوندكار بر محلده (بيت) مشين اى جان
بنزديك حريصان) كه جان كركين شود از جان كركين) بيوررلر وكلشن رازصاحبى (قطعه) چو با عامه نشينى مسخ كردى
چه جاى مسخ يكسر فسخ كردى * مبادا هيچ باعامه سركار * كه از فطرت شوى يكدم نكونسار) ديو طبيعتك
سارقه وصحبتك مؤثره اولمسنه اشارت قيلورلر (مثنوى) كرميت را دزدد وسردى دهد * همچو ان كوزبر كون
سنكى نهد) احمق سنك اولنجه كرميت وحرارتك اوغورلر وسكا سردلك ويرر مثلا اول كمسه كبى كه اول دبرينك آلتنه طاش

قوروا اوستنه اوتورر يعنى مرمر طاشك طبيعتى بارده در بر كمسه آنى آلتنه قويسه واوستنه اوتورسه لابد شاشندر كه
حرارتى جذب ايدوب آلور و آنك برودتى درونه تأثير قيلور پس احمقان معنى بوندن دخى زياده مؤثردر پس چاره همان
بونلردن قاچمقدر و بونلردن قاچق اوچق قپوسن اچمقدر (مثنوى) آن كريز عيسى نى از بيم بود) ايمنست او زبى تعليم بود
اول حضرت عيسانك قاچمسى خوف وبيمدن دكل ايدى اول ايمندر لكن مرتبهٔ كماله واصل اولمين كمسه لره تعليم وارشاد
ايچون ايدى (مثنوى) زمهرير ار پر كند افاق را * چه غم آن خورشيد با اشراق را) مثلا زمهرير اكر آفاقى پر ايلسه
اول با اشراق اولان خورشيده آندن نه غم والم وار پس اصحاب كمال خورشيد بى مثال كبيدر احمقلرك برودت
وسردلكندن آنلره غم اولمز و آنلرك نكبت وشأمتى اول صاحب سعادتلره تأثير قيلمز پس بونلرك بوكونه فرار ونفرتى
ضعفايه تعليم ونصيحت ايچون اولور والله اعلم (قصهٔ اهل سبا وحماقت ايشان واثر نا كردن نصيحت انبيا (مثنوى)
يادم آمد قصهٔ اهل سبا * كز دم احمق صباشان شد وبا) سبا اهلنك قصه سى بنم خاطرمه كلدى كه احمقك دمندن
صبالى بونلره وبا اولدى يعنى باد صبا بويله لطيف حيابخش ايكن احمقك نفسنك شومنلغى اكا سرايت ايدوب وآنى
متعفن قيلوب قوم سبايه اول صبالى وبا ايلدى ديمك اولور پس اول سبا مملكتنك السنهٔ كودكانده مذكور اولان
مثلنك تقريرينه شروع ايدوب وضمننده نيجه حكم ومعارف بيوروب ديرلر (مثنوى) آن سبا ماند بشهرى بس كلان *
در فسانه بشنوى از كودكان) اول سبا مملكتى فى المثل زياده عظيم برشهره بكزر كه افسانه ده استماع ايلرسن اطفالك
لسانندن (مثنوى) كودكان افسانها مى آورند * درج در افسانشان بس سرو پند) كودكلر افسانه لر كتورررلر و نيجه
هزل ودروغ سوزلرى مسامره ايدوب اوتوررلر ولكن بصر بصيرتله نظر اولنسه بونلرك افسانه لرنده چوق سر و پند
مندرجدر (مثنوى) هزلها كويند در افسانها * كنج ميجو در همه ويرانها) اطفال هزللر سويلرلر افسانه لرده سن كنج
طلب ايله دوكلى ويرانه لرده يعنى ويرانه كبى اولان افسانه ودروغى وهزل بى فروغى كه كوررسن بيهوده وملاهيدر
ديو اعراض ايلمه بلكه آنده نيجه حكم وعبرت كنجى مخفيدر آنى طلب ايله تاكم غيرك هزل ودروغى سكا جد بافروغ كله
وخلقه ملاهى اولان سكا ناصح الهى اوله كما قال ابن الفارض (بيت) ولانك باللاهى عن اللهو جملة) فهزل الملاهى جدّ
نفس مجدة (م ى) بود شهرى بس عظيم ومه ولى * قدر او قدر سكره بيش نى) اوغلانجقلر ديرلر برشهر وار ايدى زياده عظيم
واولو وليكن آنك مقدارى اسكره مقدار يدر ارتق دكل بو بيت شريفده تناقض اولمز زيرا بو شهردن مراد وجود انسانيدر
وانسان من حيث الباطن بر عظيم ومه شهردر كه عالم آنده منطوى اولمشدر ومن حيث الصوره باطنه نسبت اسكره قدر
بر جرم صغيردر ولهذا قال على كرم الله وجهه (بيت) وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر (م ى) بس عظيم
و بس فراخ وبس دراز * سخت زفت وزفت اندازه پياز) اول شهر زياده عظيم وزياده واسع وزياده اوزون ايدى محكم وزفت
ايدى يعنى جسيم وبيوك ايدى پياز اندازه سى قدر يعنى من حيث المعنى واسع وكبير ومن حيث الصوره حقير وصغير ايدى
م ى) مردمى در شهر مجموع اندرو * ليك جمله سه تن ناشسته رو) اول شهرك مردمى آنده جمع اولمش ايدى لكن معنا
جمله سى اوچ يوزى يونمدق كمسه ايدى يعنى غالب وحاكم بونلر ومغلوب ومعدوم حكمنده آنلر ايدى اول شهرك خلقندن
مراد حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه درو اوچ تن ناشسته رودن مراد نه ايديكن تفسير بيوررلر (م ى) اندرو
خلق وخلايق بيشمار * ليك آن جمله سه خام پخته خوار) اول شهرك ايچنده بونلردن خلق وخلايق بى شمار در قواى
جسمانيه وقواى روحانيه دن كه حسابه كلمز قواى جسمانيه مثلا قوهٔ شهويه وقوهٔ غضبيه وقوهٔ هاضمه وقوهٔ جاذبه
وقوهٔ غاذيه وقوهٔ ماسكه وقوهٔ مولده وقوهٔ دافعه وبونلر امثالى الى ما لا نهايه وقوهٔ روحانيه وقوهٔ علميه وقوهٔ عمليه وقوهٔ
عقليه وقلبيه وقوهٔ شوقيه وحبيه كبى الى غير النهايه اكرچه آنده بو قدر علوى وسفلى خلايق بيشمار وار در ولكن اول جمله
پخته يى اوچ خام ايدى يعنى اول اوچ خامدن عبارت اولمش و آنلر اول اوچ كمسه يه اطاعت قيلمش ايدى بو اجلدن
همان بونلر ايدى غيريلرى كالمعدوم وبو اوچ ناشسته رونك خام اولمسى كار حقيقت وعمل آخرتدن ناقص اولمسندن
عبارتدر و پخته خوار اولمسى حواس ظاهره وحواس باطنه محصولنى تلف واضاعه قيلمسندن كنايتدر (مثنوى)
جان نا كرده بجانان تاختن * كر هزاران اند باشد نيم تن) بو بيت شريف سؤال مقدره جواب اولور كان ديلديكه اولقدر
كمسه نو جهله اوچ كمسه اعتبار اولنور حضرت حقه متوجه اولمينلره دخى تعريض ايدوب جواب بيورديلركه
حضرت جانانه چاپق وسكرتمك ايلمامش جان فرضى اكر هزاران ايسه لرده نيم تن حكمنده اولورلر وكثرت ووفرت
ارواحه واشخاصه اعتبار يوقدر ولهذا جانان طرفنه چاپان اهل هدايت نفس الامرده بو اعتبار اوزره فى چوقدر كه
واحد كالف در صورتا قليل ايسه لرده معنى كثيردرلر كما قال الشاعر (ع) كثير اذا شدوا قليل اذا عدوا * وجانان
قتنده قيمتلرى چوقدر (مثنوى) آن يكى بس دور بين وديده كور) از سليمان كور وديده پاى مور) اول سه تن ناشسته رونك

صفت قبیحه‌لرینك بیانه شروع ایدوب بیوررلر اول بریسی زیاده دوربین ایدی ولکن کوزی کور ایدی سلیمان حقیقیدن
کور یعنی پای موری کورمش یعنی مور کبی اولان دنیانك حظوظ و شهواتنی کورمش و سلیمان حقیقت اولان جناب عزت
مشاهده‌سندن کور قالمش (مثنوی) وان دیکر بس تیزکوش و سخت کر * کنج دروی نیست یك جو سنك زر)
اول بر غیریسی زیاده تیزکوش و محکم صاغر ایدی صورتا کنج ومعنا آنده برار به اغری آلتون یوق ایدی (مثنوی)
وان دیکر عور و برهنه لاشه باز) ایك دامنهای جامهٔ او دراز) اول بریسی دخی برعور و عریان ادب یری اچق برکسه ایدی
لاشه بونده ادب یری یعنی بازاچق معناسنه در ولکن آنك جامه‌سنك دامنلری اوزون ایدی یعنی باطنا مفلس و عریان و ظاهرا
لباس و اسباب ایله ذی شان برکسه ایدی دیمك اولور (مثنوی) کفت کور اینك سپاهی میرسند * من همی بینم که چه
قومند و چند) کور بو ایکی یولداشنه دیدیکه اشته برعسکر یتشور بن کورورمکه نه قومدر و نه قدر کسه‌در (م ی) کفت کر
اری شنودم بانکشان * که چه میکویند پیدا و نهان) صاغر ایتدی بلی اشتدم آنلرك صداسنی که پیدا و نهان نه سویلرلر
مثنوی) ان برهنه کفت ترسان زین منم * که ببرند از درازی دامنم) او برهنه ایتدی بوندن بن قورقیجیم که بونلر بنم
دامنمك درازندن کسرلر (مثنوی) کور کفت اینك بنزدیك آمدند * خیز بکریزیم پیش از زخم و بند) کور ینه دیدیکه
اشته یقین کلدیلر قالقك قچالم زخم و بنددن مقدم (مثنوی) کر همی کوید که آری مشغله * میشود نزدیکتر یاران هله
صاغر ایسه دوکلی دیرکه بلی مشغله و غلغلهٔ عسکر نزدیکتر اولدی ای یاران هله غافل اولمك (مثنوی) ان برهنه کفت
اوه دامنم * از طمع برند و من نا ایمنم) اول برهنه ایتدی ای واه بنم اتکمی اول عسکر طمعلرندن کسرلر و بن ایسم
آنلردن نا ایمنم (مثنوی) شهر را هشتند و بیرون آمدند * در هزیمت در دهی اندر شدند) محصل کلام و نتیجهٔ مرام بونلر
شهری قودیلر و طشره کلدیلر هزیمتده بر کویك ایچنه کتدیلر (مثنوی) اندران ده مرغ فربه یافتند * لیك ذره کوشت
بروی نی نژند) اول کویده بر سمز قوش بولدیلر ولیك اول قوشك اوزرنده ذره قدر ات یوق نژند یعنی لاغر ایدی (م ی) مرغ
مردهٔ خشك و ز زخم کلاغ * استخوانها زار کشته چون پناغ) مرغ اولمش قوریمش ایدی یاخود قوریمش اولمش ایدی
و قارغه قوزغون زخمندن کمکاری نحیف و زار اولمش ایدی ایپلك کبی ده‌دن مراد دنیا و مرغ مرده‌دن مراد اموال
و ارزاق دنیویه قوزغونلردن مراد اهل دنیا اولور (م ی) زان همی خوردند چون از صید شیر * هر یکی از خوردنش
چون پیل سیر) اول مرغ مرده‌دن بونلر یدیلر شکار اولان حیواندن شیر یدیکی کبی هر بری انی یمکلکدن پیل کبی
سیر اولدیلر یعنی اول جیفه‌دن کمالیله تمتع قیلدیلر (مثنوی) هر سه زان خوردند و بس فربه شدند * چون سه پیل بس
بزرك ومه شدند) هر اوچی اول جیفه‌دن یدیلر و زیاده فربه اولدیلر اوچ فیل کبی زیاده اولو و مجسم اولدیلر یعنی نفسلرین
بسلیوب تن پرورلك قیلدیلر (مثنوی) انچنان کز فربهی هر یك جوان * در نکنجیدی ز زفتی در جهان) انچلین
مجسم اولدیلر که فربه اولدقلرندن هر بریکت جسامتلرندن و بیوکلکلرندن جهانه صغمدیلر (مثنوی)
باچنین کبزی و هفت آندام و زفت) از شکاف در برون جستند و رفت) بونلر کبی جسامتله و بدی اندام عظیمه ایله
برقاپو یاریغندن طشره صچراشدیلر و کتدیلر (مثنوی) راه مرك خلق نا پیدا رهیست * در نظر ناید که ان بیجا رهیست
پس بو حکایت غرا حسب حال اهل دنیا اولدیسه بو افسانه‌دن مآل و معنی نه اولدیغنه اشارت بیوروب شکاف دری
تفسیر ایلدکدنصکره بو اوچ تن ناشسته رونك دخی علی حدة بیانه شروع ایدوب بیوررلر که خلقك موتی یولی
برنا پیدا یولدر نظره کلمز و محسوس اولمز زیرا که بی محل و بی مکان بر یولدر جیفهٔ دنیادن بینلر و مجسم و معظم کبز اولوب
کبر و نخوتله جهانه طولوب منم دیکر نیست دیینلر بو راه مخفیدن (کولوج الجمل فی سم الخیاط) کذر ایدرلر و خواه
و ناخواه بو اشکاف دردن چوب آخرت جانبنه کیدرلر (مثنوی) نك پیاپی کاروانها مقتفی * زین شکاف در نهست
او مختفی) ایشته کوربری بری ارد نجه قافله‌لر متتابع کیدرلر بو شکاف دردنکه اول مختفی و پنهاندر (مثنوی)
بر در ار جوبی نیابی آن شکاف * سخت ناپیدا و زو چندین زفاف) قپو اوزره اکر طلب ایتسك اول شکافی بوله مزسن
وانی ادراك و احساس قیله مزسن زیرا سخت ناپیدا در و حال بو که او شکافدن بو قدر زفاف وار در زفاف کلنی کویکونك
اوینه کوندرمکه دیرلر زفت العروس دیرلر اذا ارسلتها الی زوجها پس میتی تکفین و تجهیز ایدوب جفت اولدیغی
عملك خانه‌سنه کوندررلر نشو و نما بولدیغی دار دنیایی قویوب دار آخرته کیدر نته کم عروس دخی زوجی اوینه کیدوب
باباسی اوینی ترك ایدر پس بو مقالده نتیجه و مآل بو اولور که بو شکافه صغه جق قدر بیولك اول و کندیکی سم خیاطدن
مرور ایلیه جك مقداری جسیم و کبیر ایله و فکر ایله کیده جك طریق نیجه دقیق و رقیق در و مرور ایلیه جك شکاف
نوجهله تنك و مضیق در عاقل اولان هادم اللذاتك ذکرنی چوق سویلر و دنیاده بر غریب کبی و یا عابر سبیل کبی اولور
نفسنی اهل قبوردن اولمغه مستعد ایلر اولمزدن اول اولور حتی بو راه دقیق و بو طریق مضیقدن سهولتله کذر قیلور

شرح آن کور دوربین و آن کر تیزشنو و آن برهنهٔ دراز دامن (م ی) کر اجل را دان که مرك ما شنید * مرك خود نشنید و نقل
خود ندید) ای بو قصه‌دن حصه استین و بو کونه افسانه‌دن مآل و مقصود ندر دین کمسه اول اوچ ناشسته رودن بریکه
کر تیزشنو ایدی سن انی کندی وجودك شهرنده اولان طول امل بیل که بزم موتمز خبرین اشتدی و کندی موتنك خبرین
اشتمدی و کندی نقلنی کورمدی و موت الجار کفی بك واعظا حدیثنه قولق اورمدی (م ی) حرص نابیناست بیند مو بمو
عیب خلقان و بکوید کو بکو) حرص که دنیایه و حظ نفسه شدت محبتدن عبارتدر بر خصلت قبیحه‌در که نفسنده کور
وحبك الشیء یعمی ویصم فحواسنجه کور و کردر حال بو که خلقك عیبنی مو بمو کورر و انی محله بمحله سویلر و ناسه
افسانه ایلر (مثنوی) عیب خود یك ذره چشم کور او * می نبیند کرچه هست او عیب جو) کندی عیبنی ذره قدر
انك چشم کوری کورمز اکرچه او عیب جو اولدی (مثنوی) عور می ترسد که دامانش برند * دامن مرد برهنه کی درند
تن برهنه و عریان اولان کمسنه قورقر که دامنی کسه‌لر مرد برهنه‌نك دامنی نچون یرتارلر نفسنده قفتان یوق ایکن نیجه
یرتارلر و نوجهله کسرلر (مثنوی) مرد دنیا مفلس است و ترسناك * هیچ او را نیست از دزدانش باك) دنیا مردی نفس
الامرده مفلسدر زیرا دنیایه عریان کلدی ینه عریان کیدر و مال و ملکم دیو ادعا ایلدیکی مستعار اولان اشیایی بالکلیه
ترك ایدر و حال بو که اول ملکم دیدیکی اشیانك زوالندن ترسناکدر و حقیقتده نظر اولنسه اکا هیچ دزدلردن خوف و الم
یوقدر زیرا کندینك خود فی الحقیقه ملکی یوق بر مفلسدر (مثنوی) او برهنه آمد و عریان رود * وز غم دزدش جکر
خون می شود) اول اهل دنیا برهنه کلدی و ینه عریان کیدر و حق تعالی انی عریان حشر ایدر کما قال النبی صلی الله
علیه وسلم یحشر الناس حفاة عراة غرلا مع هذا مستعار اولان اشیایی کندییه ملکم دیو زعم ایدوب دزد غمندن
جکری خون اولور (م ی) وقت مرکش که بود صد نوحه بیش * خنده اید جانش را از ترس خویش) موت وقتنده اکا که
یوز نوحه زیاده اوله بو معنی بیش با عربیله اولدیغی اوزره‌در اکر بای فارسی او قنورسه یعنی وقت نزعده اول اهل دنیایه که
یوز نوحه و فغان اوله آنك ارکنده و حضورنده خنده کلور آنك جاننه زوال ملك و مال ایچون اولان ترس و بیمندن
مثنوی) آن زمان داند غنی کش نیست زر * هم ذکی داند که بود او بی هنر) اول زمان بیلور غنی اولان کمسه که آنك سیم
وزری فی الحقیقه یوقدر هم حیات دنیایه متعلق دانش و ذکاسی اولان ذکی دخی اول زمان بیلور که اول بی هنر اولدی
و عقل و ادراکدن بی بهره قالدی (مثنوی) چون کنار کودکی پر از سفال * کو بران لرزان بود چون رب مال)
اهل دنیانك سیم و زری اوزره لرزان اولمسی مثلا بر طفلك سفال پاره‌لرندن پر اولمش کناری کبی که اول طفل اول سفال
پاره اوزره لرزان اولور و رغبت و محبت قیلور مالك مال کبی (مثنوی) کر ستانی پاره کریان شود * پاره کر بازش دهی
خندان شود) اکر بر پاره‌یی اندن السك کریان اولور و سفال پاره‌یی کیرو ویرسك خنده قیلور (مثنوی) چون نباشد طفل را
دانش دثار * کریه و خنده‌ش ندارد اعتبار) چونکم طفله علم و دانش دثار اولمیه یعنی فهم و عقل لباسی اولمیه کولمسی
و اغلامسی عند العقلا اعتبار طوتمز (مثنوی) محتشم چون عاریت را ملك دید * پس بران مال دروغین می طپید)
دولت دنیا صاحبی چونکم عاریت اولان اسباب و اموالی کندییه ملك کوردی پس اول دروغه منسوب اولان
مال اوزره مضطرب اولدی و لرزه قیلدی (مثنوی) خواب می بیند که او را هست مال * ترسد از دزدی که برباید جوال)
مثلا محتشم واقعه‌ده کورر که آنك مالی وار در و قورقار بر خرسز دنکه آنك جوالنی قاپه و مالی اخذ ایلیه (مثنوی)
چون ز خوابش برجهاند کوشکش * پس ز ترس خویش تسخر آیدش) چونکم کوشکش انی اویقودن قالدیره
یعنی چونکم قولاق چکیچی موت یا عزرائیل انی خواب غفلتدن اویاندیره پس کندینك اموال و ارزاق اوزره ایلدیکی
خوفدن اکا تسخر کلور و کندینك خوف و المنه خنده قیلور زیرا اول حینده بیلور که مالك الملك فی الحقیقه الله تعالی
ایمش و کندی بر فقیر و امانتکار ایمش پس اویانوب حقیقت حاله واقف اولدقده کندی ملکی اولمین اشیا ایچون
غم چکدیکنه و ترسان اولدیغنه کوله و کندییه استهزا قیله دیمك اولور (مثنوی) همچنان لرزانی این عالمان *
که بودشان عقل و علم این جهان) بو ذکر اولنان مرد محتشم و اصحاب دول و نعم کبیدر بو عالملر دخی علملری اوزره لرزان
و ترسان اولمسیکه اول عالملر بو جهانك عقل و علمی حیات دنیایه و لذت نفس و هوایه خرج قیله مع هذا کندوبی
ینه عالم بیله و علم وار در دیو علمی اوزره لرزان اوله (م ی) از پی این عالمان ذو فنون * کفت ایزد در نبی لا یعلمون)
سورهٔ رومده اولان آیته اشارتدر (یعلمون ظاهرا من الحیاة الدنیا) ناسدن اکثری بیلورلر حیات دنیاده ظاهرنی یعنی مال و جاه
و دولت و متاع و اسباب معاش تجارتی بیلورلر و علملری ظاهر بیلمکدن تجاوز ایتمز در بعض اهل تفسیر بوراده ایراد
ایتمشلر که بر علمکه ظاهر دنیا او تمتع لذایذ فنادن تجاوز ایتمیه جهلدن فرقی یوقدر بیوررلر (وهم) بو ظاهر دنیایه عالم اولنلر
عن الاخرة هم غافلون) آخرتدن بونلر غافللردر غافلون خبریدر هم لفظنك و بو جمله اولکی هم لفظنه خبردر و تکریر ضمیر

تأكيد ايچوندر معناى بيت بوذوفنون اولان عالملردن اوتريكه بونلردن مراد علماء دنيادر حبيبنه حضرت خداى أن
عظيمده لا يعلمون بيوردى (م ى) هر يكى ترسان زدزدى كسى * خويشتن را علم پنداردبسى) بو علماء ظاهردن هر برى
بركسه نك استراقه ايلمسندن وشغلرينه مانع اولمسندن قورقوجى اولدى زيرا كندى ايچون چوقلق علم زعم ايلر
(م ى) كويد او كه روز كارم مى برند * خود ندارد روز كار سودمند) وكنديه محرم اولنلره بوكونه سويلر كه بو خلق عالم بنم
روز كاريمى ايلتورلر فى الحقيقه خود روز كار سودمندى طوتمز زيرا لا ينفع اولان علمده خرج اولان روز كار دخى بى فائده
ولا ينفعدر اكرچه كندى زعمنده اول علم وآنده خرج اولان روز كار سودمند ايسه ده (م ى) كويد از كارم برآوردند خلق
غرق بى كاريست جانش تا بحلق) بوكونه عالم دنيا كنديسنك علمنى وعمرنى عزيز عد ايليوب ديركه بنى كارمدن بو قارو
كتورديلر خلق يعنى مطالعه وشغلمدن قالدرديلر تحصيله مانع اولديلر دير حال بوكه آنك جانى بيكارلقده وبطاللقده
تا بوغازينه قدر مستغرقدر بركاركه الله ايچون اولميه معنا اول بيكارلقدر ولهذا علماء ظاهرك علمى جهالت وتحصيل
علمده اولان كوششلرى عين بطالتدر (م ى) عور ترسانكه منم دامن كشان * چون رهانم دامن از چنكال شان) بوكونه
عالم بى نور شول لباسدن عور كيمدركه كندوسى صاحب لباس زعم ايليوب لباسنك زوالى اوزره ترسان اولور بويلديوكه
بن دامنكشانم عجب نيجه قورتاريرم دامنمى بو خلقك پنجه لرندن حال بوكه نه لباسى وار نه دامنى كذلك بو علماء دنيانك
نه علمى وار نه نافع ونه شافع عملى وار حيله ودغادن مالى وعلم وعملدن خاليدرلر اكرسن ديرسككه علماء ظاهره دن نيجه
عالم واردركه علوم متعدده دن نيجه يوزبيك علم بيلورلر پس آنلره عالم دكادر ديمك نيجه ممكن اولور بو بيت بو سؤاله جواب
اولور (م ى) صد هزاران فضل داند از علوم) جان خودرا مى نداند آن ظلوم) فضل علمدن مالابد منه اولمين علملردر اول عالم
دنيوى علملردن نيجه يوزبيك فضل بيلور يعنى اوزرينه فرض وواجب اولمين علومى تحقيق قيلور لكن كندى جاننى بيلمز
اول ظلوم يعنى مبالغه ايله حددن تجاوز ايدیجى جاننى بيلمكدن مراد روح كه امر الهى ونفخهٔ ربانى اولديغنى وجسمده
كالدهن فى السمسم سريان قيلديغنى بيلمكدر نته كم علماء كلاميه نك بيلمسى بوكونه دربلكه مراد جاننك ربيسيله
قائم اولمسنى وآندن دائما فيض ونور الميسنى وآنك كمال قربنى بولمسنى واكا مظهر ومرآت اولمسنى واوصاف واخلاقيله
اتصاف قيلمسنى مع اليقين بيلمسيدر بو امانت الهيه‌يى بيلميوب حامل اولان ظلوم وجهول عالم عدول اولدى پس
جميع علمدن مقصود اكر نظر اولنسه انسان كندوسنى بيلمك اولدى وكندوسنى بيلمك البتته ربيسنى بيلمكى مستلزم اولدى
كما قال عليه الصلوة والسلام من عرف نفسه فقد عرف ربه وربيسنى بيلمك دخى البتته اكا عبادت قيلمغى مقتضى اولور
بو جهتدن حضرت ابن عباس رضى الله عنه بو آيت كريمه ده ليعبدونى ليعرفون ايله تفسير قيلدى قال الله تعالى
وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) قال ابن عباس اى ليعرفون پس لازمدركه انسان كندى اولانه جوهردر بيله
كندوسنى بيلمك ربيسنى بيلمكه باعث اولور (مثنوى) داند او خاصيت هر كوهرى * در بيان جوهر خود چون خرى)
بوكونه عالم هر بر جوهرك يعنى قائم بذاته اولان شيئك خاصيتنى وماهيتنى وآثار واعراضنى بيلور لكن كندى جوهرينك
بيانده وحقيقتنك عرفاننده بر خر كبيدر جواهر واعراضك تعريفى ايكنجى جلدده غلام حكايه سنده مفصلا مرور
ايلدى ان اردت فليطلب فيه اكر بوكونه عالملر كندى جوهرينى بيلورز ديرلر ولكن بيلملرى قانون فلسفيه وقواعد
عقليه اوزره در طريق نبويه وشهود مصطفويه اوزره دكل اعلا ايلدكلرى الانسان حيوان ناطق ديد كلريدر واولا تعريف
قيلدقلرى الانسان جسم نام حساس متحرك بالاراده ماش على القدمين بادى البشره دو تعريف ايلدكلريدر انسان
كندى جوهرينى بوقدر بيلمك عين بيلمك وحقيقت انسانيه ندر اكا كاه اولمقدن ناشيدر اكر ديرسك كه يا عالم ربانى
اولنلر جوهر انسانى نيجه بيلورلر وحقيقتلرينه نه كونه عارف اولورلر جواب بودركه حقيقت انسانيه نك تعريفى شرحه
وبيانه صغمز ولكن قليل كثيره دليل اولديغيچون علماء ربانيه بيلديكى اوزره بو تعليم وتعريف اجماليه ايله اكتفا اولندى
عند العلماء الربانيه انسان بركون جامع وعالم واسعدر صورتا عالم صغرى ومعنا عالم كبرى در زبدهٔ كائنات
وخلاصهٔ موجوداتدر صورتا ومعنا احسن تقويم اوزره خلق اولنمش وعلوم وحكم الهيه ايله تفضيل وتكريم وروح
اضافيه ايله تشريف وتعظيم قيلنمش بر نسخهٔ اعظم وخليفهٔ اكرمدر پس برعالم كه كندوسنى يقينا بويله بيلميه وجوهره
بوكونه عارف اولميه كندى جوهرينك بيانده اول بر خر كبيدر (م ى) كه همى دانم يجوز ولا يجوز) خود ندانى تو يجوزى
يا عجوز) مسائل فقهيه واحكام شرعيه يه عالم اولان وكنديسنك ذاتنه لازم كلان واصلاح نفسندن بى بهره قلان
كمسه لره بو تقريع وتوبيخدر پس غايبدن مخاطبه التفات ايدوب بروجه عتاب بيوروب ديرلركه اى جاز يجوز معناسنه
واقف اولمغله مسرور ومسائل فقهيه واحكام شرعيه يه شعور تحصيل ايتمكله مغرور اولان بن ديندده جائز اولنى
وجائز اولمينى بيلورم ديرسن خود بونى بيلمزسنكه سن عند الله جائز ورضاى حضرت حقه فائز وجائز ميسن وياخود

عجوز

عجوز لا يجوز ميسن يعنى ناروا ونالايق اولان بيره زن دينى اوزره ميسن عليكم بدين العجائز بيورديكه دين عجائزدن مراد
تقليد وتقليد له تصديقدر پس تحقيق مرتبه سنه ايرنلر عند الله مقبول ويجوز اولمشلر ويجوز ولا يجوز مرتبه سنده
قلانلر عجوز اولمشلر وتقليد مرتبه سنده قالمشلر ورب حامل فقه ليس بفقيه حديث شريفنك مفهومنه مظهر اولمشلر
ومسائل شرعيه واحكام مرئيه يى جاه ومنصبه وحظ نفسه وسائل قيلمشلردر وكنديلرك نفسنك روا وناروا اولمسندن
غافل وجاهل اولمشلردر نته كم بونلرك هر برينه على الانفراد خطاب ايدوب بيوررلر (مثنوى) اين روا وان ناروا دانى وليك
تو روا يا ناروايى بين تونيك * بو شيء شرعا وعقلا روادر اول شيء نارواد ربيلورسن وليكن سن روا ويا نارواميسن
يعنى لايق وسزاوار ناسزاميسن اوكور يعنى حضرت حقك بيورديغى اوزره طريق رسوله كيدوب اصلاح نفس ايدوب
حق قتنده روا وسزا اولنلردن ميسن ياخود (نسوا الله فانسيهم) آيت كريمه سنك حكمنده داخل اولنلردنميسن
كور (مثنوى) قيمت هر كاله ميدانى كه چيست) قيمت خودرا ندانى احمقيست) هر متاعك قيمتنى بيلورسن كندر
كندى قيمتنى بيلمزايسك احمقلقدر كما قال عليه السلام قيمة المرء همته وقال بعض العرفاء فى شرح هذا الحديث
ان كانت همته لبطنه فقيمته ما يخرج منه وان كانت همته لباطنه فقيمته ما يحصل منه پس بركسه كندى قيمتنى
بيلمك استرسه همتنه وبنيته نظر ايلسون اكر همتى اعلايه ايسه قيمتى دخى اعلايه واكر همتى ادنايه ايسه قيمتى دخى
ادنى اولور نته كم حضرت خداوندكارك بو رباعيلرى دخى بو معنايه دلالت قيلور (رباعى) كردر طلب لقمهٔ نانى نانى *
ور در طلب جوهر جانى جانى) اين نكته زمن بشنوا كرمى دانى * هر چيز كه اندر طلب آنى آنى) پس دنيا وما فيها عند الله
جناح بعوضة قدر قيمتى اولمديغى احاديث شريفه وآيات كريمه ايله ثابت وظاهردر پس اكا ارسال همت ايلين كمسه نك
دخى قيمتى جناح بعوضه دن ادنى واحقر اولمسى محقق ومقرردر (مثنوى) سعدها ونحسها دانسته * بنكرى سعدى
تو يا ناشسته) علم نجومه اطلاع وشعورك سببيله سعدلرى ونحسلرى بيلمشسن ونحوست وسعادتدن اكاه اولمشسن
نظر ايلمزسن سن سعدميسن وياخود بوتمدق ناپاك نجس ميسن پس كركدركه قبل الموت كنديكه نظر قيله سن ونه كار
وعملده سن بيله سن وحسن وقبحكه عالم اوله سن وذاتكى جميع انجاس طبيعت وارجاس بشريتدن تطهير قيله سن تا كم
يوم دينده پاك وطاهرلر زمره سنده حشر اوله سن (مثنوى) جان جمله علمها اينست اين * كه بدانى من كيم در يوم دين)
جميع علملرك روحى بودركه بيله سنكه يوم جزاده بن نه كمسه يم يعنى قيامت كونده نه كونه كمسه سن بيله سن ونه صورتله
حشر اولورسن اكاه اوله سن اكر سؤال اولنورسه كه بو امور غيبيه دندر وامور غيبيه يه مطلع اولمز الا الله وآنك اعلام
ايلديكى عبدى پس بر كمسه يوم دينده نه اوله جغن نه بيلور جواب اولدركه بو معنى اكرچه من وجه امور غيبيه دندر
ولكن من وجه امور شرعيه دندر البته بونده پاك اولان آنده ناپاك اولمز وبونده وفا قيلان آنده جفا بولمز (وان الله لا يضيع
اجر المحسنين) مقتضاسنجه محسن قوللرينك اجرنى ضايع قيلمز وعادت الهيه ده پخته اولان تكرار خام اولمز وكامله ايرن
نقصان بولمز بونده مصفى اولان آنده مكدر اولمز (فاليوم لا تظلم نفس شيأ ولا تجزون الا ما كنتم تعملون) بيورلدى
وبونك امثالى نيجه آيات واخبار بو معنايه شاهد اولدى پس بو دنياده كتاب وسنت محكنه كنديكى اورا كر بونده صحيح العيار
اولورسك دار القرار الضرب آخرتده دخى صحيح العيار اولورسن وبونده قلب وزراندود ايسك آنده زيور تزوير كيدوب
صافى مس قالورسن تموتون كما تعيشون وتحشرون كما تموتون حديث شريفندن دخى عرفانك وار ايسه بو معنايى
استفاده قيلورسن محصل كلام يوم دينده كنديكى نه كمسه ايدوكن بيلمك ديلرسك بيوردقلرى روح علومى بو دنياده
براستاد دينده الورسن اصول وفروع تحصيلنه سعى وكوششى ازقيلورسن نته كم بيوررلر (م ى) آن اصول دين بدانستى
وليك * بنكر اندر اصل خود كر هست نيك) اصول دينندن مراد كتاب وسنت وقياس واجماع امتدن استفاده اولان
احكام شرعيه در ايكى قسمه منقسمدر برينه اصول فقه ديرلر وبرينه اصول كلام پس حضرت خداوندكار بو اصول
دينى بيلن واكا اشتغال قيلان عالمى بوندن اعلا واولى بر مرتبه يه دخى تحريص ايدوب بيوررلر اى عالم وفاضل اولان كمسه
دينك اصولى اولان علمى بيلدك كتاب وسنتدن وقياس واجماع امتدن مستفاد اولان احكام شرعيه يه عالم اولدك وليكن
كندى اصولكه نظر ايله اول اصلك ايو اولدى ايسه كر هست نيك لفظنك مفهوم مخالفى اوزره اكر اصلك نيك اولمديسه
اصلكه نظر ايتمكى قويوب غيرك اصولنه نظر ايلمه ديمكى ايهام ايلر وكندى اصلندن مراد علم خداده اولان عين ثابته سيدر
پس معنى اول اصول دينى بيلدك ولكن علم الهيده اكر اصلك ايو ايسه اكا نظر ايله يعنى سنك اوزريكه حاكم اولان
عين ثابتكه مشغول اول وحضرت حقه آندن يول بول واسرار هويتى وتجليات ربوبيتى اول جهتدن مشاهده قيل ديمكى
اشعار ايلر واصول دينه نظر قيلمقدن كندى اصلنه ناظر اولمق وربيسنى مشاهده قيلمق اعلى واولى اولديغنى ادنى عرفانى
اولان كمسه يه روشن وعياندر ولهذا بيوررلر (م ى) از اصوليت اصول خويش به * كه بدانى اصل خود اى مردمه)

ایکی اصولدن سکا یعنی اصول فقه واصول کلامی بیلمکدن وبو ایکیسنه اشتغال قیلمقدن کندی اصولك بکدر کـه
بیله سن کندی اصولکی ای اولومر دیت اولده بنکر اندر اصل خود دیو مفرد کتورملرنده وبیت ثانیده اصول خوش به
دیو مصرع ثانیده اصل خود دیو مفرد کتورملرنده حکمت نه در دیو سؤال اولنورسه انسان من حیث مرتبة الجمع
حقیقتنه نظرا اصل واحد صاحبیدر غیری دکل که اول حضرت حقدر انکله حی انکله قائم وانکله قادر ومرید ومتکلم
وانکله سمیع وبصیر اولدیغی جهتدن ومن حیث مرتبة الفرق والتفصیل مراتبه نظرا اولندیغی حیثیتدن اصول کثیره
صاحبیدر مرتبهٔ احدیته نظرا حضرت حق ومرتبهٔ علمه نظرا عین ثابته ومرتبهٔ عقل کله نظرا لوح قضاده مجملا مثبته
اولان احکام لوح قدرده مفصلا مکتوبه اولان احوال وافعالی کا اصلدر وجمیع اوصافی اوصاف الهیه وجمیع افعالی
اصل اسماء افعال الهیه در پس بحسب المراتب اصول کثیره صاحبی اولور ومن حیث الجمع اصل واحد صاحبی اولور
پس اولا اصلی مفرد دو ثانیا جمع وثالثا نه مفرد کتورملری اولا مرتبهٔ وحدتدن کثرته وثانیا مرتبهٔ کثرتدن اصل واحد
اولان مرتبهٔ وحدته سفر وسیر قیلمغی اشعار ایلرکه کمال بو سفرده حاصل اولور بو علمه علم لدنی دیرلر فکر واستدلال ایله حاصل
اولمز بلکه کشف الهی والهام ربانی وتربیهٔ مرشد حقانی ایله حاصل اولور واکا کمال متابعت وانقیاد ایله ظهور ایده کاور
بیت) مختلف علماان ترد کشفه فرد * سبیلی واشرعی فی اتباع شریعتی) صفت خرمیٔ اهل سبا وناشکریٔ ایشان (مثنوی
اصل شان بد بودان اهل سبا * می رسیدندی ز اسباب لقا) آنلرك اصلی بد واوح محفوظده ثابت اولان ذاتلری اقبح
وافسد ایدی ولهذا اول اهل سبا اسباب لقادن اعراض وابا ایلدیلر اسباب لقادن مراد انقیاد واطاعت وشکر نعمتدر
(مثنوی) دادشان چندان ضیاع وباغ وراغ * از چپ وازراست از بهر فراغ) حق تعالی حضرتلری بونلره چوق ضیاع
وباغ وراغ ویردی ضیاع متاعه دیرلر صول جانبدن وصاغ جانبدن فراغ خاطر وحضور قلبدن اوتری کما قال الله تعالی
فی سورة سبأ (لقد کان لسبأ فی مسکنهم آیة جنتان عن یمین وشمال کلوا من رزق ربکم واشکروا له بلدة طیبة ورب غفور
بو آیت کریمه نك تفسیری بو جلدك اوائلرینه قریب قصهٔ اهل سبا بیانده مرور ایلدی آنده طلب اولنه پس آنلره
ویریلان نعمتك تفصیلنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) بس که می افتاد از پری ثمار * تنگ میشد معبره برگذار) ثمار
براکندن وزیاده ووافر اکندن اغاجلردن چوقلق که دوشردی تنك اولوردی کذرکاه کذار ایلین کسه اوزره معبر
کذرایده جك یول (مثنوی) آن نثار میوه ره را می گرفت * از پریٔ میوه رهرو در شگفت) اول میوه لرك نثاری ودوکلمسی
یولی طوتاردی میوه نك براکندن وچوقلغندن یوله کیدیجی تعجبده ایدی (مثنوی) سله بر سر در درختستان شان *
پرشدی ناخواست از میوه فشان) بونلرك درختستانی ایچره باش اوزره سبد میوه دن پر اولوردی میوه فشاندن
طلبسز یعنی میوه سلکیلمکدن استمکسزین بونلرك اغاجلری ایچره برکسه باشنه سله الوب کتسه اول سله پر اولوردی
دیرك اولور (مثنوی) باد آن میوه فشاندی نی کسی * پر شدی زان میوه دامانهای بسی) زیرا اول میوه یی یل سلکردی
برکسه دکل اول میوه دن پر اولوردی دامنلر چوقلق یعنی چوق دامنلر اول میوه لردن پر اولوردی (مثنوی) خوشهای
زفت تا زیر آمده * بر سر وروی رونده می زده) وزفت خوشه لر یعنی عظیم صالقملر تا اشغه کلمشدی یولدن کیدیجی
کسه نك باشی ویوزی اوزره اورمش وطوقنمش حق تعالی بونلره بو قدر برکات زمین وثمار وفواکه شیرین ویردی ولیکن
بو نعمت وبرکات بونلرك عصیان وطغیانلرینه سبب اولدی ولهذا قال النبی علیه السلام اکثر ما اخاف علیکم ما یخرج
الله لکم من برکات الارض (مثنوی) مرد گلخن تاب از پریٔ زر * بسته بودی در میان زرین کمر) پس بونلرك سیم
وزرینك چوقلغی بر مرتبه ده ایدیکیم کلخنی مردزرك چوقلغندن میانته زرین کمر باغلامش ایدی (مثنوی) سگ کلیچه
کوفتی در زیر پا * تخمه بودی گرگ صحرا از نوا) کلب چوره کی زیر پایه دوکردی یعنی کثرتدن کلاب طوپوب نانه التفات
ایلیوب ایاقلری آلتنده اتمك کلیچه لرین چکنردی وصحرا وبیابانك قوردلری دخی تخمه اولمشدی نوا وغدادن (مثنوی
گشته ایمن شهر ودِه از دزد وگرگ * بر نترسیدی هم از گرگ سترگ) شهر وکوی خرسزدن وقوردن ایمن اولمشلردی زیرا
قورد آچ وخرسز محتاج دکل ایدی بو اجلدن ایمن اولمشلردی کچی دخی هم کرکدن قویندن قورقمزدی زیرا کرك امتلا
اولدیغندن اکا التفات قیلمزدی (مثنوی) گر بگویم شرح نعمتهای قوم * که زیادت می شدان یوماً فیوم) اکر قومك
نعمتلرینك شرحنی سویلرسم که یوماً فیوماً اول نعمتلر آنلره زیاده اولوردی (مثنوی) مانع آید از سخنهای مهم * انبیا
بردند امر فاستقم) مانع کاور مهم اولان سوزلری سویلمکدن که بونلرك نعمتلرینی شرح ایلمکدن الزم واهم اولان سوزلری
سویلمك اولیدر پس حق تعالی بونلره بو قدر نعم کثیره ویردی وشکر نعمت ایلمدکلرندن اوتری بونلره انبیا کوندردی
انبیای عظام علیهم السلام بونلره فاستقم امرینی ایلتدی (کلوا من رزق ربکم واشکروا له) دیو شکر ونعمت ایلمکه
امر ایتدی بو آیتك تفسیر شریفی بو جلدده جرب کردن مرد لافی سبلت خویش را سر خنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه

آمدن پیغمبران حق بنصیحت اهل سبا (مثنوی) سیزده پیغمبر انجا آمدند * کمرهانرا جمله رهبری شدند)
اول سبا مملکتنه حق جانبندن اون اوچ پیغمبر کلدیلر کمراه اولانلره جمله سی رهبر اولدیلر وآنلری شکر نعمته
وطاعت جناب عزته دعوت قیلدیلر بویله دیو (مثنوی) که هله نعمت فزون شد شکر کو) مرکب شکر ار بخسبد حرکو)
که هله نعمت افزون اولدی شکر ایلمك فنی شکر ایلمك مرکبی اکر یاتورسه تحریك ایلیکز حضرت منعمه قلبا وقالبا طاعت
قیلیکز وحمد وثنا سویلیکز هله بونده تحقیق معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) شکر منعم واجب اید در خرد *
ورنه بگشاید در خشم واید) منعمه شکر ایلمك واجب کاور ومنعم علیه اوزره لازم اولور عقل قتنده وکر شکر قیلمزسه
خشم وابد قپوسی اچیلور کفران نعمت اولنه عذاب کاور کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم ولئن کفرتم ان عذابی
لشدید (مثنوی) هین کرم بینید وین خود کس کند * کز چنین نعمت بشکری بس کند) ای اهل سبا اکاه اولیکز کرمی
کورییکز بونی خود برکسه ایلرمی که بونك کبی نعمت عظمادن بر شکر له اکتفا ایلیه بونی خود خدای متعالدن
غیری ایلمز (مثنوی) سر ببخشد شکر خواهد سجده * پا ببخشد شکر خواهد قعدهٔ) حق تعالی حضرتلری جل شانه
باش باغشلر مقابله سنده بر سجده استر وایاق ویررواناك شکری طاعت وعبادتده بر قعده دیلر هر عضوك علی حده
کندی یه مناسب شکری واردر نته کم ابو حازم دیر شکر الرأس السجدة وشکر القدم القعدة فی الطاعة والمشی للخیر والعبادة
وشکر العینین النظر لی العبرة وآثار القدرة وغض البصر عن الحرام والاشیاء المنهیة وشکر الاذنین ان یستمع بهما خیرا
ولا یستمع بهما شرا محصل کلام هر بر عضوك بوذکر اولنان اوزره خیر وطاعت ایشلممسی وشر ومعصیت ایلمسی
کفر نعمت قیاسیدر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایدر قال الله تعالی (فاذکرونی اذکرکم واشکروا لی ولا تکفرون
قال المفسرون فی تفسیر هذه الآیة ای اشکروا لی بالطاعة ولا تکفرونی بالمعصیة فان من اطاع الله فقد شکره ومن عصاه
فقد کفره (م ی) قوم گفته شکر ما را برد غول * ما شدیم از شکر واز نعمت ملول) پس اول قوم سبا اول نعمت وعطانك
قدرنی بیلیوب انبیایه دیدیلر که بزم شکر یمزی غول وشیطان ایلتدی یعنی ازاله ایتدی بز شکر ایلمکدن ونعمتدن
ملول اولدق (مثنوی) ما چنان پژمرده گشتیم از عطا * که نه طاعتمان خوش آید نی خطا) بز عطادن انجلین
پژمرده ونفرتکرده اولدقکه نه بزه طاعت خوش کاور نه خطا یعنی بزم ایکیسندن بیله حظمز یوقدر (مثنوی
ما نمی خواهیم نعمتها وباغ) ما نمی خواهیم اسباب فراغ) بز نعمتلری وباغی استمزز وبز اسباب فراغ دخی دیلمزز دیو استغنا
ایلدیلر بو کفران وطغیانه متعلق سوزلر سویلدیلر ولهذا قال تعالی (کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) وقال (قتل
الانسان ما اکفره من ای شیء خلقه من نطفة خلقه فقدره (مثنوی) انبیا گفتند در دل علتیست * که ازان
از حق شناسی آفتیست) انبیای عظام علیهم السلام بو قوم شقاوت انجامه دیدیلر که قلبکزده علت ومرض واردر که
اول مرض معنوی جهتندن حقی اکلمقده ونعمتك قدرنی بیلمکده آفت وضرر واردر (مثنوی) نعمت از وی جملگی
علت شود * طعمه در بیمار کی قوت شود) نعمت الهیه اول مرض قلبیه دن جمله سی علت وسبب طغیان ومعصیت
اولور طعام بیمارده نیچون قوت اولور یعنی قوت اولمز بلکه بیمارك مزاجی ومعده سی فاسد اولدیغندن هرنه نعمتی که یه اول
نعمت فاسد اولور وعلتی زیاده قیلور (مثنوی) چند خوش پیش تو امد ای مصر * جمله ناخوش گشت وصاف او کدر)
نیجه خوش نعمتلر سنك اوککه کلدی ای کفران وطغیان اوزره مصر اولان کمسنه جمله سی ناخوش اولدی وآنك صافی
منکدر اولدی (مثنوی) تو عدو ان خوشیها امدی * گشت ناخوش هرچه بروی کف زدی) سن اول خوش لقمه لرك
عدوسی کلدك پس هرنه که آنك اوزرینه ال اوردك ناخوش اولدی (مثنوی) هرکه او شد آشنا ویار تو) شد حقیر وخوار
در دیدار تو) هر شول کسه لرکه اولیا وصلحادن فی الحقیقه سنك یار نافعك اولدی اول مرض معنوی واسطه سیله
حقیر وخوار اولدی آنلر سنك دیدارکده (مثنوی) هرکه او بیگانه باشد با تو هم * پیش تو او بس مهست ومحترم) هر شول
کمسه که فی الحقیقه اول بیگانه اولدی سکا هم سنك قتکده اول زیاده اولودر ومحترمدر بو هم وجهدر هر شول کمسه که
هم سنکله بیگانه اوله سنك اوکده اول کمسه زیاده اولودر وزیاده محترمدر (مثنوی) این هم از تأثیر آن بیماریست *
زهر او در جمله اعضا ساریست) بو فهم کز هم اول بیمارلکك تأثیریدر آنك زهری وضرری جمله اعضا وجوارحه
ساریدر زیرا قچن قلب فاسد ایله جسد دخی فاسد اولور وکذلك قلب صالح اولسه جسد هم صالح اولور وصحت وسلامت
جمیع عضوه سرایت قیلور کما قال علیه السلام ان فی جسد ابن آدم لمضغة اذا صلحت صلح الجسد واذا فسدت فسد الجسد
الا وهی القلب (مثنوی) دفع آن علت بباید کرد زود * که شکر با آن حدث خواهد نمود) اول علت قلبیه یی علی الفور
ریاضت ایله دفع ایلك کرکدر که شکر آنك سببیله حدث ونجس کورنمك استر یعنی مادامکه بر کسنك مزاجی فاسد اوله
طعم شکری بیله مز واحلی اولان اطعمه دن ذوق آله مز شکرا کا نجس کبی کورینور انکیچون آندن نفرت قیلور کذلك مزاج

قلبی فاسد اولان شکر معارفدن وطعام لذیذ نصایحدن معرض اولور (مثنوی) هرخوشی کاید بتو ناخوش شود *
آب حیوان کر رسد آتش شود) مادامکه اول علت معنویه سنده اوله هرنقدر خوشلقده سکا که ناخوش اولور فرضی
آب حیوان اکرسکا یتشه آتش اولور وحیات ویرملک آنک شانندن ایکن سنی هلاک قیلور (مثنوی) کیمیای مرک
وجسکست آن صفت * مرک کرددزان حیاتست عاقبت) کیمیای موت وردردر اول صفت قبیحه که مراد کبر ونخوت
وعار وناموس وغیرت جاهلیه در که بونلر موت معنوینک کیمیاسیدر مرک وردرد اولور اول صفت قبیحه دن سنک حیاتک
عاقبتی که مراد حیات قلبیه وعافیت روحیه در (مثنوی) پس غدایی که زوی دل زنده شد * چون بیامد در تن تو
کنده شد) چون غدای پاکیزه که آندن کوکل زنده اولمش وحیات طیبه بولمش ایدی چونکم سنک تنکه کلدی قوقمش
ونا پاک اولدی محلی خبیث اولدیغی سببیله (مثنوی) پس عزیزی که بناز اشکار شد * چون شکارت شد برتو خوار شد)
چوق عزیزلو جودکسه لرکه نازونعمله قدرن بیلنلره صید وشکار اولدی وا کا آنلر تعظیم وتکریم قیلدی چونکم سنک
شکارک اولدی سنک قتکده خور وحقیر اولدی وقدر وقیمتی بیلمیوب بی اعتبار قالدی (مثنوی) آشنایی عقل باعقل
ازصفا * چون شود هردم فزون باشد ولا) برعقلک برآخرعقله صفا یوزندن دوستلغی وآشنالغی چونکم اوله هردم
آنلره قربت ومحبت افزون اولور (مثنوی) آشنایی نفس باهرنفس پست * تو یقین میدانکه هردم کمترست) وبونک
عکسی برنفسک آشنالغی هردنی وپست اولان نفسله سن بونی یقین بیل که هردم کمتردر زیرا خلت نفسانیه نک عاقبتی
البته یادنیاده ویا آخرتده یقینا عداوتدر کما اخبر الله تعالی (الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین) براهل نفسک
براهل نفس دنی ایله اشنالغی ندن هردم بدتر وکمتر دردیرسک (مثنوی) زانکه نفسش کرد علت می تند *
معرفت رازود فاسد می کند) اول جهتدن آنک نفسی غرض ومرض چوره سنه طولانور بیلککی واشنا اولمغی
علی الفور فاسد ایلر نفس چونکم آندن حظ اتمیه آنک دشمن سو یلر (مثنوی) کر نخواهی دوست رافردا نفیر * دوستی
باعاقل وباعقل کیر) اکر دوستی یارین قیامت کوننده سندن نفرت ایدیجی واعراض قیلیجی استمزسک دوستلغی بودنیاده
عاقل ایله وعقل ایله طوت تا آنده دخی دوستلغی ثابت وبرقرار اوله وسکا آنک خلتی منفعت قیله یوخسه یارن متقی
اولنلردن ماعدانقدر اخلاء وارایسه بری برینه عداوت قیلمری مقرردر (مثنوی) از سموم نفس چون باعلتی *
هرچه کیری تو مرض راآلتی) نفسک باد سمومندن یعنی هوای شومندن چونکم علت ایله سن هرنه شیء که افعال حمیده
واعمال پسندیده دن طوته سن مرضه آلتسن وعلته وسیله سن زیرا نفس پلیده نه شیء که مقارن اوله اول
آنی دخی ناپاک وپلید ایلر (مثنوی) کربکیری کوهری سنکی شود * وربکیری مهر دل جنکی شود) اکر برکوهر
طوتسک بی ذوق وکثیف بر طاش اولور واکر مهردل طوتسک بر جنک اولور (مثنوی) وربکیری نکته بکر
لطیف * بعد درکت کشت بی ذوق وکثیف) واکر بربکر لطیف نکته طوتسک آنی سن ادراک ایلدکدنصکره
اول بی ذوق وکثیف اولور بویله دیرسن (مثنوی) که من این رابس شنیدم کهنه شد * چیز دیکر کو بجز
آن ای عضد) که بن بونی چوق اشتدم کهنه اولدی برغیری شیء سویله آندن غیری ای قوی اولان نکته کو پس جواب
بیورورلرکه (مثنوی) چیز دیکر تازه ونو کفته کیر * بازفردا زان شوی سیرونفیر) اول تازه ونو اولان چیز دیکری دخی
دینلمش طوت کیرویارن اول تازه ونو اولان نکته دن سیرونفیر اولورسن امدی بوکا چاره بودرکه (مثنوی) دفع علت
کن چوعلت خوشود * هرحدیث کهنه پیشت نوشود) دفع علت ایله چونکم علت ومرض معنوی قریله
ومنقطع اوله هرکهنه سوز سنک اوکنده نو اولور (مثنوی) تا که آن کهنه برارد برک نو * بشکفد ان کهنه صد خوشه زکو
تا کم اول کهنه عدایلدیکک شاخ کلام برک نو کتوره واوراق نکات جدیده بتوره اول کهنه اچه یوز خوشه یی کودن
بعض نسخه ده بشکفاند کهنه واقع اولمشدر علی کلا التقدیرین معنی اول اسکیدر دیدیکک نکات وکلمات ایچون چقارر
یوز معانی ومعارف صالقمی چیقوردن یعنی کیمندن پس لازم کلدیکه دفع علل نفسانی وامراض روحانی قیله سن
وصحت معنوی بوله سن تا کم بوادراق پسندیده ولذات جدیده یی طاعم وذایق اوله سن دیدیلر (مثنوی) ما طبیبانیم
وشاکردان حق) بحر قلزم دید مارا فانفلق) انبیا علیهم السلام دخی دیدیلر ای مریضان معنوی بز طبیبان الهی بز وحق
تعالینک شاکردلریز که بزه اول الله وحی والهامله بیلدردی نتکم (وعلم آدم الاسماء کلها) آیت کریمه سنک مصداقنجه
حضرت آدمه اسماء علمی تعلیم قیلدی قلزم دریاسی بزی کوردی ومنفلق اولدی نته کم (واوحینا الی موسی ان اضرب
بعصاک البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم) آیت کریمه سنک مقتضاسنجه حضرت موسی علیه السلام
بحر قلزمه عصا ایله اورمغه وحی اولندی پس عصا ایله دریای قلزمه ضرب ایلدکده منشق ومنفلق اولدی پس
معنی بزشول کسه لرزکیم معجزه مزی دریای قلزم کوردی ویارلدی ویول اولدی دیمک اولور (مثنوی) آن طبیبان

طبیعت دیکرند * که بدل ازراه نبضی بنکرند) اول طبیعته خدمت قیلان طبیبان جسمانی غیری کسلردر که
آنلر منبع روح حیوانی اولان قلب صنوبری الشکل نبض وقاروره یولندن نظر ایدرلر وصحت وسقامته وفساد
وسلامت جسمانیه به اویولدن مطلع اولورلر (مثنوی) ما بدل بی واسطه خوش بنکریم * کز فراست ما بعالی
منظریم) بز که طبیبان الهی بز معدن حیات طیبه اولان قلب نورانی یه وآنک صحت وسقامتنه بی واسطه خوش
نظر ایلرز زیرا فراست الهیه دن بز عالی منظرده یز پس طبیبان الهی اولان انبیا علیهم السلام وآنلره وارث اولان
اولیاء کرام خادمان الهیه درلر وطبیبان جسمانی خادمان طبیعت انسانیه درلر کما قال الشیخ الاکبر قدس الله سره العزیز
فی فص الیاقوت اعلم انه کما یقال فی الطبیب انه خادم للطبیعة کذلک یقال فی الرسل وورثتهم من الاولیاء انهم خادمون
للامر الالهی فی العموم طبیب خادم طبیعت دکلدر شول جهتدنکه اکا مساعده ایلر معالجه ایله آنک مرضنی
ازاله ایلمکده کذلک رسل وآنلرک ورثه سی امر الهینک خادملریدر عموما یعنی امرا کرارادت الهی یه موافق اولسون
واکرارادت حقه مخالف اولسون اول امری ناسه تبلیغ ایدرلر وارواحی امراض روحانیه دن خلاص قیلرلر نته کم
طبیب اجسامی امراض جسمانیه دن تخلیص ایلر وفی الحقیقه انبیای عظام ووارثلری اولان اولیای کرام امر الهی
واسطه سیله احوال ارواح انسانیه وافعال واقوال جسمانیه نک خادملری اولورکه امراض روحانیه وقلبیه نک
ازاله سنه معالجه وروح وقلبک صحت وسلامتنه مساعده ایلرلر وشو فعلی ایله که سکا نافع وسود وشونی ایلمه که بی نفع
وبی سوددر وشو قولی سویله که سکا اصلح وانفعدر وشو قولی سو یلمه که مضر ومردوددر نته کم طبیبان جسمانی مریضک
طبیعتنه نافع اولنی ایله اولمینی ایلمه دیرلر (مثنوی) این طبیبان غدا اندو ثمار * جان حیوانی بدیشان استوار) بونلر
طبیبان غدا وثماردرلر روح حیوانی بونلرله استوار وبرقراردر زیرا اچن مزاج حیوانی فاسد ومختل اولسه آنک صحتنه
واعتدال مزاجنه تقویت ویررو غدا وثماری مریضه یدیررلر و بعضکه اجازت ویررلر ومزاجنه معاونت قیلانه مخالف
اولان غدا وثماردن نهی ایدرلر پس بوروح حیوانی ومزاج جسمانی بونلر واسطه سیله استوار وبرقرار اولور (مثنوی
ما طبیبان برفعالیم ومقال * ملهم ما پرتو نور جلال) انبیای کزین صلوات الله علیهم اجمعین دیدیلرکه بز طبیبان فعال
ومقال ومصلحان خصال واحوال بالز بزم معلم وملهممز پرتو نور جلالدر یعنی نور ذات الهیه تجلیسیدر قوت عقلیه ایله
حاصل اولان علم کبی دکلدر وفراست حذاقت مز تتبع وتجربه ایله ظهوره کلان فراست حذاقت کبی دخی دکلدر (مثنوی
کین چنین فعلی مرا نافع بود * وان چنان فعلی ترا قاطع بود) بز بر مریض اولان خسته دله دیرزکه بونک کبی برفعل سکا
نافع اولور انکله صحت وسلامت روحانی بولورسن وآنک کبی برفعل سنی راه حقدن قاطع اولور ایشلمه زیرا صحت معنویه
وسلامت قلبیه دن قالورسن ودیرزکه (مثنوی) اینچنین قولی ترا پیش اورد * وان چنان قولی ترا نیش اورد) بونک کبی
برسوز سنی ایلرو کتورر واحسان وعفوان مرتبه سنه یتوررو آنک کبی قول سکا نیش والم کتورروسنی رنج وبلایه یتورر
مثنوی) ان طبیبان رابود بولی دلیل * وین دلیل ما بود وحی جلیل) اول طبیبان جسمانینک امراض درونی اکلمسنه
بر بول دلیل اولورکه آنلر مرضک تشخیصنه قاروره دن یول بولور و بو بزم تشخیص امراض درونه دلیلمز
وحی جلیل اولورکه بزم عقلمز اول حضرتک اعلام والهامیله امراض روحه وعلل قلبه شعور بولور (مثنوی)
دست مزدی می نخواهیم از کسی * دست مزد ما رسد از حق بسی) اطبای جسمانی معالجه لری مقابله سنده
اجرت استدکلری کبی بز برکسه دن اجرت استمزز بزم دست مزدمز حضرت حقدن بزه چوقلق واصل اولور کما قال الله
تعالی حاکیا عن حبیب النجار (قال یاقوم اتبعوا المرسلین اتبعوا من لایسألکم اجرا وهم مهتدون) وقال ایضا
قل لا اسألکم علیه اجرا ان اجری الا علی رب العالمین (مثنوی) هین صلا بیماری ناسور را * داروی مایک یک رنجور را)
پس بونلری صحت حقیقی جانبنه دعوت ایدوب دیدیلرکه اکاه اولک صلادر ناسور خسته لکنه ناسور جراحتی
منقطع اولمز واوکلمز برمرض ضدر بوراده مراد هوای نفسانی ومشتهای جسمانیدرکه فی الحقیقه اوکلمز یاره لردر بزم
داروموز رنجورا یچوندر یعنی داروی هدایت ودوای تربیتمز مرد رنجور معنوی اولنلر ایچوندر دیدیلر پس زهی احمق
شول قومکه مرض جسمانی یه مبتلا اولسه لر حیات فانیه وصحت زائله ایچون اطبایه خدمت قیلورلر
واجرتلر ویررلر اما سرتا پا امراض روحانیه وعلل معنویه یه مبتلا ایکن صحت باقیه وحیات طیبه ایچون نفس الامرده
مهتدی اولان وصحت وسلامت حقیقیه جانبنه بی اجرت دعوت قیلان طبیبان الهی طرفنه مراجعت قیلمق وآنلردن
علاج پذیر اولمق (یحبون العاجلة ویذرون وراءهم یوما ثقیلا) آیت کریمه سی زمانه خلقنک حسب حالی اولمشدر
پس هر بری حیات دنیایی اختیار ایدوب خیر وابقی اولان حیات اخرویه ولذات روحانیه دن محروم قالمشدر العیاذ بالله
معجزه خواستن قوم از پیغمبران علیه السلام (مثنوی) قوم کفتند ای کروه مدعی * کو کواه علم طب ونافعی) اول قوم

ضلالت انجام انبیای عظام علیهم السلامه دیدیلر وبو کونه کلامه آغاز ایدوب سویلدیلر که ای شاکردان الهی وطبیبان
ربانی بزدین وادّعا ایلین کروه مدعی فنّ علم طبك ونافعلككٔ شاهدی جملهٔ امراض معنویه وعلل روحانیه دن
بری خواب وخوردر که بیوردلر (مثنوی) چون شما بستهٔ همین خواب وخورید * همچو ما باشید درده می چرید)
چونکم سزدخی همین بو خواب خوره مقید ومبتلاسز بزم کبی اولورسز کویده بزم کبی اوتلارسز بعض نسخه ده
واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدیرجه بزم کبی اولورسز وقریهٔ سباده بزم کبی برسز ایچرسز بنه دیمك اولور نته کم حق تعالی
حضرتلری کفارك انبیایه دیدکارنی سورهٔ فرقانده و بعض مواضعده حکایه بیوردلر (وقالوا مال هذا الرسول
یأکل الطعام ویمشی فی الاسواق) یعنی شو دعوای رسالت ایلین رسول ایچون نه شیٔ واردر که اول طعام بر بزم طعام
یدیکمز کبی واسواقده یورر طلب معاش ایچون بزم سوقاقلرده یوریدیکمز کبی اکر آنك دعواسی صحیح اولسیدی
نیچون آنك حالی بزم حالمزه مخالف اولمزدی بونلرك بو قیاسی زعم وجهالتندندر ونظرلرینك محسوسات اوزره منحصر
ومقید اولمسندندر زیرا انبیا ورسلك غیری ناسدن تمییزی امور جسمانیه ایله دکلدر بلکه احوال روحانیه ایله ربانیه
ووحی ربانیه ایله درکذا فی تفسیر القاضی (مثنوی) چون شما در دام این آب وکلید * کی شما صیاد سیمرغ دلید)
ودخی دیدیلر که چونکم سز ای نبوت دعوا ایدنلر بو آب وکل دامنده سز یعنی دخی ییمك وایچمك وجسد بسلمك قیدنده سز
نیجه سز سیمرغ دلك صیادی اولورسز یعنی قلبك عنقاسی که حضرت حقك قربی ورسالتیدر نیجه سزانی شکار
قیلورسز کفره نك وفی زماننا اولان فسقه وفجره نك اعتقادلری بودرکه انبیای عظام واولیای کرام علیهم السلامك
اکل وشربی ونوم ومشیی مانع نبوّت ودافع ولایت اوله حق تعالی بونلرك زعم فاسدنی دفعدن اوتری سورهٔ انبیاده
بیوردلر (وماجعلناهم جسدا لایأکلون الطعام وما کانوا خالدین) یعنی بز انبیایی بر جسد صاحبی قیلدق که
طعام ییمیه بلکه طعام یر جسد صاحبی قیلدق وبونلر دار دنیاده باقی اولمدیلر (مثنوی) حب جاه سروری دارد بران *
که شمارد خویش از پیغمبران) بو بیت شریفده مخاطبدن غائبه انتقال واردر کان بونلرك حضورنده ایکن بونلرك
هر برنی غائب منزله سنه تنزیل ایلیوب بروجه تعریض وانکار دیدیلر که بونلر بر کسه درکه منصب وسرورلك محبتی
آنك اوزرینه طوتر که کندوبی پیغمبرلردن عدایدر مقتضای مقام بوایدیکه سزدن هر بریکز جاه وریاست محبتی
طوترسز آنك اوزرینه که کندیکزی پیغمبرلردن عدّ ایلرسز دینله پس مقتضای مقامدن عدول ایلملرنده نکته بونلری
نظرلرندن تبعید وغائب منزله سنه تنزیل ایتمکله تحقیر مراد ایدرلر (مثنوی) ما نخواهیم اینچنین لاف ودروغ *
کردن اندر کوش وافتادن بدوغ) ودخی دیدیلر که بزبونك کبی لاف ودروغی قولاغی ایچره ایلك وایرانه دوشمك استمزز
کردن اندر کوش اندر کوش کردن تقدیرنده در انبیای عظامك دعوتنی لاف ودروغ منزله سنه تنزیل ایلیوب
ودین بافروغلرینه دوغ اطلاق ایلیوب وزعم فاسدلری مقتضاسنجه کندیلرینی عالی قدر اکلیوب بالمشافهه بوکونه
بی ادب ناشایسته سوزلر سویلدیلر وتحقیر وتهکمه متعلق اذالر ایلدیلر پس قصه دن حصه بودرکه زمانه خلقی
ورثهٔ انبیایه بو کونه طعن وتعریض ایلسه لر ودعوت وارشاد ناسه مقید اولملرنی جاه وریاسته محبتندندر دیو سویلسه لر
وبو نجلین لاف وکزافی استماع ایلمز زوا آنك دوغنه بی عقل اولان کسه لر کبی دوشمزز دیسه لر عجب دکلدر چونکم سلف
بو بلایه مبتلا اولمشلر وصبر قیلمشلر وخلف دخی (فاصبر کما صبر اولو العزم من الرسل) آیت کریمه سیله عمل ایلیوب عوام
کالهوامك طعن وطور تعدیسنه صبر قیلمق وبونلری ممکن اولدیغی مرتبه دین حقه داعی وهادی اولمق لازمدر (مثنوی
انبیا کفتند کین زان علتست * مایهٔ کوری حجاب رؤیتست) انبیای کزین بو بیدینی دین وضلالت قرینلره دیدیلر که
بو معجزه دیلك وعناد واستکبار ایلك وحقه دعوت قیلنلره بو کونه سوز سویلك اول علت قلبیه ومرض معنویه دندر
کورلکك یعنی کوردل اولمنك اصل مایه سی کورمنك حجابی ومشاهده قیلمنك پرده ونقابیدر یعنی بصر بصیرتکزلك
کور اولمسی بزم سویلدیکمزك ودعوت ایلدیکمزك صدق وحقیقتنی تیز کورمکه پرده وحجابدر اکر قلبکز کوزی
علم ومعرفتمز نورندن منور اولسه وکورلکدن خلاص ونجات بولسه بزم دیدیکمزی کوررد یکزو حقیقت حاله
مطلع اولوردیکز (مثنوی) دعوئ مارا شنیدیت وشما * می نبینید این کهر در دست ما) انبیای عظام علیهم السلام
اول قوم شقاوت انجامه دیدیلر که ای کورلر بزم الیزده بو کهری کورمزسز بو کهردن مراد بو محلده هدایت
کهریدر اکرچه بعض شارحلر کهردن مراد معجزه وکلامدر دیمشلر ولیکن فی الحقیقة اصابت ایلمامشلردر زیرا
بو قوم انبیادن طبیب الهی اولدقلری ودعوای نبوت قیلدقلری اوزره معجزه وبرهان استدیلر انبیالر استدکاری کبی
معجزه ونشان ویردیلر بلکه (وما علی الرسول الا البلاغ) ودخی (وما علینا الا البلاغ المبین) آیت کریمه سنك مصداقنجه
بزم اوزریمزه انجق بلاغ مبین لازمدر وسزانی کورمز سزدیمسنه مناسب کلام هدایت انجام سویلدیلر بونك سرّی

بودرکه

بودرکه انبیا ورسل دعوت ایلدکاری قومه هر زمان اول قومك استدکاری کبی اظهار معجزه وایراد خارق عاده ایتمزلر اکر
بویله اولسیدی (لولا انزل علیه کنز او جاء معه ملك) دیدکاری وقتده مع هذا انبیایه ملك نازل اولورکن وانکله بر کنز اولمق دخی
ممتنع دکل ایکن ینه بونلرك استدیکی کبی اولمیوب بلکه (قل لا اقول لکم عندی خزائن الله ولا اعلم الغیب ولا اقول لکم
انی ملك) امری اوزره بونلره جواب ویروب (وما علینا الا البلاغ المبین) دیمکله کلام باصواب بیوردلردی وبو معجزاتك
عدم اظهارنه سبب وعلت بودرکه معجزه نك جان ودلدن اطاعت ومتابعت ایلمك ایچون فائده سی یوقدر بلکه معجزه نبینك
صدق دعواسنه شاهد اولمق ایچوندر پس انبیای کزین حکیم اسمنك مظهرلریدر وحکیم مطلق آنلرك وکیلی کبیدر
اکر حکمت الهیه اول مبعوث اولدقلری ایله قومك استدکارینه کوره معجزه اظهار ایلمکی اقتضا ایلرسه اظهار معجزه
ایدرلر واکر اقتضا ایلمزسه دعوای رسالتده صادق اولملرنی ربلرینك علمنه حواله ایدوب (قالوا ربنا یعلم انا الیکم لمرسلون وما
علینا الا البلاغ المبین) دیدکاری کبی ربمز بزم صدقمزه عالم وانجق بزم اوزریمزه بلاغ مبین لازمدر وکرکدر که آنی بصیرت
کوزیله کوره سزو بزم هدایتمز کوهرنی مشاهده قیله سز دیرلر البلاغ ما یتوصل به الی الشیٔ المطلوب دیمشلر والهدایة
الدلالة الموصلة الی البقیة دیو اهل تفسیر تعریف قیلمشلردر پس معناده ایکیسی بری برینه قریب اولور بو مقدمه
معلوم اولدیسه وکهردن مراد هدایت متین وبلاغ مبین اولمسی ظهوره کلدیسه پس بو بیت شریفی دخی بیوردلر
(مثنوی) امتحانست این کهر مر خلق را * ماش کردانیم کرد چشمها) بو هدایت کوهری وبلاغ مبین جوهری
تحقیقا خلقی امتحان واختبار ایچوندر زیرا بز آنی طولاندیرز کوزلری اطرافنه تا کم خلق آنی کوره لر ومهتدی
اولوب سعادته واصل اوله لر وهدایت کوهرینك امتحان اولمسی اول جهتدندر که هدایت بصیرتله مشاهده اولنور
بر معنادر پس انبیا واولیا خلقدن کوردل کیمدر وبصیرت صاحبی کیمدر کوره لم دیو هدایت متین وبلاغ مبین کهرنی
خلقك کوزلری اطرافنه امتحان ایچون تکرار طولاندیررلر آنلرك بصر بصیرتی نور ایمان وعرفانله منوردر آنی کوررلر
وحسن قبولله قبول قیلورلر وآنلر که اهل سبا کبی کوردللردر آنی کهر دیرلر وآنك کهر اولمسنه شاهددر دیو هرزه برلر
ماش ماش تقدیرنده در ضمیر غائب کهره راجعدر اما سروری مرحوم ماشی مرجك معناسنه المشدر که محله
مناسب دکلدر (مثنوی) هرکه کوید کو کوا کفتش کواست * کو نمی بیند که هر حبس عماست) هر شول کسه که
دیرقنی شاهد کهر اولدیغنه بویله دین کسه نك کفتی شاهدر که او کهری کورمز اعماالغه محبوس ومقصوردر (مثنوی
آفتابی در سخن آمد که خیز * که بر آمد روز برجه کم ستیز) بو بیت شریف مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی انبیای
عظام علیهم السلام اول اقوام ضلالت انجامه کندیلرك نورلرنی وکمال ظهورلرنی استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره
ایراد ایدوب علی حدة هر برینه دیرلر که ای قوم بی صواب مثلا بر آفتاب صونه کلسه وسکا دیسه که قالقکه
کوندز کلدی جامهٔ خواب غفلتدن صیچره عناد ایلمه (مثنوی) تو بکویی آفتابا کو کواه * کویدت ای کور از حق
دیده خواه) سن اکا دیرسن که ای آفتاب نهار اولمسنه قنی شاهد اول آفتاب در رای کور حق تعالی حضرتلرندن
کوز ایسته تا کوره سن (مثنوی) روز روشن هرکه او جوید چراغ * عین جستن کوریش دارد بلاغ) بلاغ بونده دلالت
موصل معناسنه عربی اولمق اولیدر فارسی لاغ ولطیفه معناسنه اولمقدن اکرچه بو دخی جائزدر معنای بیت اولدر که
روز روشنده هر شول کسه که روز روشنی کورمك ایچون چراغ استر عین طلب ایتمکلکی آنك کورلکنه بلاغ مبیندر
یعنی عماسنه دلالت موصله طوتر زیرا الصباح اغنی عن المصباح در ودخی دینلمشدر من طلب البیان بعد العیان
فطلبه دلیل الی العماء والحرمان یعنی انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامك هدایت قیلملری وآفتاب فلك نبوت
وولایت اولملری عند اهل البصائر کالشمس فی اوقات الهواجر بغایت ظاهر وباهردر وآنلر غیرك وجودنی بیلمك
خصوصنده دلیل اتخاذ اولنسه اولیدر اما آنلرك آفتاب هدایتنه وماهتاب ولایتنه غیری شیٔ دلیل استمك روز روشنی
چراغله طلب ایلین کسه کبی احمق واعمادر اما لاغ استهزا معناسنه اولدیغی تقدیر اوزره معنی روز روشنده هر شول
کسه که او چراغ دیلر محضا آنك طلبی آنك کورلکنی لاغه طوتر یعنی آنك طلبی آنك کورلکنی استهزا ایله اور آنی مسخره
قیلور دیمك اولور (مثنوی) ورنمی بینی کمانی بردهٔ * که صباحست وتواندر پردهٔ) واکر روز روشنی کورمزسك برکمان
وشبهه ایلدنك بویله دیوکه صباحدر وسن ای نفس غافل پرده ده سن ور روز روشنی کورمکدن پردهٔ غفلتده قالمشسن
یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرام هدایتی وحقیقته موصل اولان دلالتی اظهار ایلدکارنده اکر سن آنی
بصر بصیرتله کوره مزسك وبر کمان ایلتورسك بویله دیوکه صباحدر ولکن ای نفس سن پرده ده وحجابده سن انکچون
انبیا علیهم السلام واولیای کرامك اظهر من الشمس اولان هدایت وسعادتلرین کوره مزسن (مثنوی) کوری خودرا
مکن زین کفت فاش * خامش ودر انتظار فضل باش) کندی کورلکنی بو سوزدن فاش ایلمه یعنی کو کواه دیو علم طلب

اتمه آفتاب هدایت سکا سویلرکن آفتابا کوکواه دوا کاسوزسو یله سوزندن اعمالکی فاش وظاهر ایله بلکه ادب
بودرکه خاموش اول فضل الهینك انتظارنده اول تاکم سکا بصر بصیرت ویره وسنی بینالر مرتبه سنه ایرکوره تاکم شمس
نواری کوره سن واولوا الابصار کبی بی شك اقرار قیله سن (مثنوی) درمیان روز کفتن روز کو * خویش رسوا کردنست
ای روزجو) روز ایچنده روزنی دیمك کندوبی رسوای ایلمکدر ای کوندز طالبی (مثنوی) صبروخاموشی جذوب
رحمتست * وین نشان جستن نشان علتست) صبروخاموشلق یعنی صبر قیلمق وخاموش اولمق جذوب رحمت الهیه درکه
الصبر مفتاح الفرج بیورلدی وبوکونه نشان وبرهان استمك نشان علتدر ومرض قلبه دلالتدر (مثنوی)
انصتوا بپذیر تا برجان تو * آید از جانان جزای انصتوا) انصتوا امرن قبول ایله تاکم سنك جانك اوزره حضرت جاناندن
انصتونك جزاسی کله که اول (لعلکم ترحمون) در بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثانیده منازعت چهارکس بیاننده
مرور ایلدی آنده طلب اولنه تاکم قرآن عظیم قراءت اولندیغی وقتده استماع وسکوت شرطدر کذلك انبیای عظام
واولیای کرام کلام حق سویلدکلری وقتده استماع وسکوت لازمدر تاکم رحمت حقه وسیله اوله وجناب رحماندن
بو استماع وسکوت مقابله سنده جزای عفو ومغفرت کله (مثنوی) کر نخواهی نکس پیش این طبیب * بر زمین زن زر
وسر را ای لبیب) اکر بو طبیب الهینك اوکنده نکس اولمق ایسته مزسك نکس بو محلده برمقدار صحت بولدقدنصکره ینه
خسته لکه دوشمك معناسنه در تاکم لسان ترکیده اوزلدی وینه خسته اولدی دیرلر زمینه التونکی وباشکی اورای
عاقل کمسه یعنی مالکی آنلرك اوکنده بذل قیل وباشکی یره قویوب متواضع اول (مثنوی) کفت افزونرا تو بفروش وبخر
بذل جان وبذل جاه وبذل زر) سوزك افزوننی یعنی زیاده لکنی سن صات وبونلرك حضورنده بذل جان وبذل جاه وزر ایلمکی
صاتون آل تاکم حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردی طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وانفق الفضل
من ماله وامسك الفضل من قوله روی انس رضی الله عنه (مثنوی) تا ثنای تو بکوید فضل هو) که حسد آرد فلك بر جاه تو
تاکم هویت الهیه نك فضل وکرمی سنك مدح وثناکی سویلیه انظروا یا ملائکتی الی عبدی کیف یعبدنی دیو ملکلره
سنکله مباهات ایلیه که فلك سنك مرتبه که ومنصبکه وبحکم الفاضل محسود درشك وغبطه کتوره (مثنوی)
چون طبیبانرا نکه دارید دل * خود ببینید وشوید از خود خجل) چونکم طبیبان الهی اولان انبیا واولیانك قلبنی نکاه
طوته سز یعنی رضالرین کوزه دوب کوکللرینك مرادنی حفظ ایده سز کندیکزی کورورسز وعیوبکزه مطلع اولوب
کندیکزدن خجل وشرمنده اولورسز برکسه کندوبی کورمك ونفسك عیوبنه ایرمك البته انبیا واولیانك رضالرینی
وقلبلرینی کوزتمکه ورعایت ایتمکه موقوفدر زیرا آنلرك نور هدایتی بصر بصیرتی منور قیلور آندنصکره انسان امراض
عیوب معنویه یه مطلع اولور (م ی) رفع این کوری بدست خلق نیست * لیك اکرام طبیبان از هدیست) بو بیت شریف
اهل انکار طرفندن اولان سؤال مقدره جواب اولورکه کان دینلمك لازم کلدیکه طبیبان الهی یزدین انبیا
واولیا بنده ومخلوقدر پس باطن کورلکنی دفع ورفع ایلمك مخلوقك النده میدر جواب بیوررلرکه بو کورلکی دفع
وبی نورلکی رفع مخلوقك النده دکلدرکه حضرت خدا جل وعلا حضرت مصطفایه (انك لا تهدی من احببت ولکن الله
یهدی من یشاء) بیوردیلر ولیکن طبیبان الهی اولان انبیای عظامه واولیای کرامه خدمت واکرام ایلمك هدی دندر
یعنی الله تعالی قولنه هدایت ایلمسندر پس انبیا واولیا داعی وهادیلردر وهدایتی خلق ایلین الله تعالیدر محصل کلام
ونتیجهٔ مرام بودرکه (مثنوی) این طبیبانرا بجان بنده شوید * تا بمشك وعنبرا کنده شوید) بو طبیبان الهی یه جان
ودلدن بنده وافکنده اولك تا مشك وعنبر له طولو اوله سز یعنی نفحات ربانیه وروائح سبحانیه ایله پر اوله سز وکفر
وعصیان ورجس شیطان رایحه لرندن نجات بوله سز دیمك اولور (متهم داشتن قوم انبیا را علیهم السلام
مثنوی) قوم کفتند این همه زرقست ومکر * کی خدا نائب کند از زید وبکر) اوقوم اشقیا انبیایه دیدیلرکه
بو سزك ایلدیککز وسویلدیککز زرق وریا ومکر ودغادر خدای متعال نیچون نائب ایلرزید وبکردن زیرا نائب وخلیفه
بر محتاج وعاجزه لازمدر حق تعالینك خلیفه یه نه احتیاجی وار دردیکی اشعار ایلدیلر وجلد ثانیده دخی آفتادن
باز درمیان جغدان سرخنده (من نیم جنس شهنشه دور ازو) بیتنده مذکوردر لازم کلورسه آنده طلب اولنه
بو نادانلر بیلمدیلرکه حق تعالینك بشر جنسدن خلیفه قیلمسی مجرد ناسه نعمت ومرحمتدر زیرا قوت بشریه ده حضرت
حقله بلا واسطه آشنالق ایلمکه طاقت یوقدر بلکه ملائکه ایله بیله مناسبتی یوقدر پس (لقد جاءکم رسول من انفسکم
آیت کریمه سنك نخواسنجه برنم جنسمزدن بزه رسول حقك کلمسی عین لطف واحساندر ولکن احزاب شیطان بو معنایی
کورمکدن محروم اولمشلردر ولهذا بوکونه ادا قیلوب دیمشلردر (مثنوی) هر رسول شاه باید جنس او) آب وکل کو خالق
افلاك کو * هرشاهك رسولی کرکدرکه آنك جنسی اوله آب وکل قنی خالق افلاك قنی دیو سویلدیلر وما للتراب ورب الارباب

مفهومنی ادا ایلدیلر یعنی حق تعالی بویله عظیم الشان ایکن وانسان دردمند بوکونه عاجز وناتوان ایکن
بینهماده نه مناسبت اولورکه آنی خلیفه ورسول اتخاذ قیله وعبادنه مرسل اوله (مثنوی) مغز خر خوردیم تا ما چون شما
پشه را داریم همراز هما) اشك بینیسنی یدك تاکم بزسزك کبی پشه یی هما همرازه طوته وز یعنی دیوانه
دکلز دیوانه اولمدقجه سزك کبی حقیرلری اول پادشاه اعظمه همراز طوته وز وآنك متابعت وخدمتی سمتنه
کیده وز (مثنوی) کوهما کو پشه کو کل کو خدا * زآفتاب چرخ چه بود ذره را) قنی هما قنی پشه قنی
آب وکل قنی خدا یعنی بونلرك ما بیننده نه مناسبت واردر دیدیلر وآفتاب چرخدن ذره یه نه حاصل اولدی
دیو اثر یدیلر واین الثری من ید المتناول مفهومنی ادا ایلدیلر (مثنوی) این چه نسبت این چه پیوندی بود) تا که در عقل
ودماغی در رود) بونه نسبت ونه تعلق اولور تا که برعقل بر دماغه کیده واول عقل ودماغك صاحبی آنی قبول ایده اکثر
عوام کالهوام واهل تقلید بی انجاملك الآن فی زماننا مقاملری بودر اکرچه انبیا ورسلك نظرلرندن غائب اولدیغی
واسطه ایله خلیفهٔ حق اولدقلرینه ینه اقرار ایدرلر اما انبیای بنی اسرائیل کبی اولان اولیا وورثایه بونك خدا ایله
نه مناسبتی وار دردیو انکار ایدرلر اکر بویله دین کمسه لره انبیا ورسل دخی بشکلهم کاسه لردی ینه بویله دیه لردی وایکن
نظرلرندن غائب اولدقلری اجلدن حیاتده اولنلره دیدکلرین آنلر حیاتده اولسه لر آنلره دینلمز زعم ایدرلر حال بوکه
بو آزمایش قیامته دك دائمدر (بیت) پس بهر دوری ولی قائمست * آزمایش تا قیامت دائمست) بیوردقلری بو معنایی
مبیندر بلکه بصر بصیرتله نظر قیلورسك بو جمله بیوردقلری انبیانك قومنك احوالی هر عصرده اولان شیخ کامل ایله
دعوت ایلدیکی قومك حالیدر غیری دکلدر (حکایت خرکوشی را که خرکوشان برسالت پیل فرستادند که بکوکه
من رسول ماه آسمانم پیش تو که ازین چشمهٔ آب حذر کن چنانکه در کتاب کلیله تمام کفته است (مثنوی) این بدان ماند که
خرکوشی بکفت * من رسول ماهم وباماه جفت) بوکا بکزرکه برخرکوش دیدی بن ماهك رسولیم وماه آسمانه جفتم
(مثنوی) کز رمهٔ پیلان بران چشمهٔ زلال * جمله نخجیران بدند اندر وبال * زیرا که پیللر سورسیندن اول چشمهٔ
زلال اوزره جمله نخجیران وبالده ایدیلر وفیللردن الم چکوب اول چشمه دن محروم اولمشلر وبعید قالمشلر ایدی
تاکم بیوررلر (مثنوی) جمله محروم وز خوف از چشمه دور * حیله می کردند چون کم بود زور) اول جمله وحوش
محروم ایدیلر وخوفلرندن چشمه دن دور ومهجور ایدیلر چونکم اول وحوشك زورلری کم ایدی برحیله ایتدیلر
وفیللری اول چشمه دن دور ایتمك ایچون فریب وخدعه سمتنه کتدیلر (مثنوی) از سر که بانك زد خرکوش زال *
سوی پیلان در شب غرهٔ هلال) مثلا شویله برحیله ایتدیلرکه برقوجه خرکوش طاغ باشندن صدا اوردی
هلال غره سی کیجه سنده فیللر جانبنه یعنی خرکوش سرکوهدن فیللر جانبنه بوکونه ندا وصدا ایلیوب دیدی
(مثنوی) که بیا رابع عشر ای شاه فیل * تا درون چشمه یابی این دلیل) که ای فیل نوعنك پادشاهی ایك
اون دردنجی کیجه سی کل تاکم چشمه نك درونده بو دلیلی بوله سن که بنم رسول ماه آسمان اولدیغمی بیله سن (مثنوی)
شاه پیلا من رسولم پیش بیست * بر رسولان بند وزخم وخشم نیست) ای پیل نوعنك پادشاهی بن ماه آسماندن
رسولم ایلرو طور رسوللره اوزرینه بند وخشم وزخم یوقدر (مثنوی) ماه می کوید که ای پیلان روید * چشمه آن ماست
زین یك سو شوید) ماه سزه سویلرکه ای پیللر زمره سی بو چشمه دن کیدیکز چشمه بنم ملکمدر بو چشمه دن برجانبه
اولیکز (مثنوی) ورنه من تان کور کردانم ستم * کفتم از کردن برون انداختم) بو بیت شریفك معناسی بودرکه واکر
برجانبه کیتمزسکز بن کوزلریکزی کور ایلرم خرکوش دیدیکه ستمی سوزمی بو بیندن طشره اتدم سز بیلورسز شارحلر
ستم لفظنده خیلی متردد اولمشلر کمی نوعا اصابت وکمی عدم اصابت قیلمشلر جان عالم مرحوم دیرکه ستم است تقدیرنده در
بو مناسب دکلدر سروری افندی دیرکه لفظ ستم مصرع ثانی یه مرهوندر کفتم لفظندن مؤخر اولوب ز کردن بیرون
انداختم عبارتنه مقید اولمق اوزره معنی چون خبرا کفتم ستم راز کردن بیرون انداختم بو تقدیم وتأخیر وتقیید دخی
نوعا کلفتدن خالی دکلدر شمعی مرحوم دیرکه ستم را تقدیرنده اولوب بویله اولمق روشندرکه یوخسه بن سزی کور ایلرم
حیوانانه ایلدیککز ظلم ایچون ماه بکا سپارش ایلدیکی سوزی بو بیتدن طشره اتدم بو معنی بونلردن اولیدر
اما بوندن احسن اولان معنی اولدرکه لفظ ستم مرهوندر مصرع ثانی یه بلاقید ولا تقدیم ولا تأخیر ستم را کفتم
تقدیرنده در پس معنی ای فیللر کیدك وچشمه یی ترك ایدك یوخسه بن سزی کور ایلرم دیر ماهك سوزی بودر سزه
تبلیغ ایتدم وظلمی وسوزمی بو بیتدن طشره اتدم شمدنصکره سز بیلورسز دیمك اولورکان اکر تبلیغ رسالت ایلمیدی
وماهك بو سوزنی آنلره سویلمیدی ظلم آنك بوینده قالوردی چونکم رسالت سوزنی کردندن القا ایلدی ستمی دخی
سوزی ایله بیله کردندن طشره آتمش اولور پس آنلرك سوزنی قبول ایتمین کندی نفسنه ظلم قیلور بو محلده اول قوم

ضلالت نشئه‌یی ابلیسه وانبیای عظامی خرکوشه ووجود عام وخاصی آب زلاله وخدای متعالی ماه بی مثاله تشبیه
ایلمش انبیایه اعتقاد ایلمینی پیلان کوله تشبیه قیلمش اولورلر (م ی) ترك این چشمه بکوییدوروید * تاز زخم تیغ من
ایمن شوید) بو چشمه‌یی ای فیللر ترك ایلیك وکیدك تاکم ماه آسمانك تیغنك زخمندن ایمن اوله‌سز (مثنوی) نك نشان
انست کاندر چشمه ماه * مضطرب کرددز پیل آبخواه) ایشته نشان اولدر که چشمه ایچره اول ماه آسمان آبخواه
اولان پیلدن مضطرب اولور وسزك صو ایچمه‌کزدن حرکت واضطرابه کاور بوندن معلوم اولورکه اول سزك
بو چشمه‌دن صو ایچدیککزی استهزا کروبنم قولمه تصدیق واعتماد ایلمزسکز (مثنوی) ان فلان شب حاضر آ
ای شاه پیل * تادرون چشمه یابی زین دلیل) ای فیل پادشاهی اولان فلان کیجه حاضر کل یعنی ایك اون دردنجی
کیجه‌یی بو محلده حاضر اول تاکم چشمه‌نك درونده بوندن دلیل بوله‌سن حتی بنم سوزمك صادق اولدیغنی بیله‌سن
(مثنوی) چونکه هفت وهشت از مه بکذرید * شاه پیل آمدز چشمه می چرید) چونکم ایدن یدی سکز کون کچدی
اول پیل پادشاهی کلدی چشمه‌نك اطرافندن اوتلدی (مثنوی) چونکه زدخرطوم پیل ان شب دراب * مضطرب
شدآب ومه کرد اضطراب) چونکم فیل اول کیجه خرطومنی چشمه‌نك صوینه اوردی آب مضطرب اولدی وتلاطم
قیلدی وماه دخی انك درونده اضطراب ایلدی یعنی ماهك عکسی آبك ایچنده حرکته کلدی (مثنوی) پیل باورکرد
ازوی ان خطاب * چون درون چشمه مه کرد اضطراب) پس فیل اول خرکوشدن اول خطابی تصدیق ایلدی وآنك
سوزنه اعتقاد قیلدی چونکم چشمه‌نك درونده ماه اضطراب ایلدی یعنی چونکم چشمه‌نك درونده ماهك عکسی
اضطرابه کلوب حرکت ایلدیککنی اول پیل کوریجك خرکوشك رسالتنه تصدیق ایدوب اول چشمه‌یی ترك ایلدیلر
پس نخجیران بو حیله ایله اول آب زلالی کندیلره مخصوص قیلدیلر (مثنوی) ما نه زان پیلان کولیم ای کروه *
کاضطراب ماه آردمان شکوه) ای کروه بز اول کول واحمق اولان فیللردن دکلز که ماهك اضطرابی بزه هیبت وشکوه
کتوره یعنی اول کافرلر انبیای عظامه بو مثلی ضرب ایلدکدنصکره دیدیلر ای کروه بز اول نادان واحمق اولان فیللردن
دکلز که ماه آسمانك اضطرابه کلمسی بزی قورقوبه کتوره حتی بز بو دنیا چشمه‌سنی اول فیللر کبی ترك ایلیلردن اوله‌وز
مثنوی) انبیا کفتند آوه پندجان * سخت ترکرد ای سفیهان بندتان) انبیای کزین چونکم بو سوزلری آنلردن ایشتدیلر
آنلره ایتدیلر ای واه دریغلر اولسون جانك بندونصحی محکم ترایتدی ای سفیهلر سزك قید وبندکزی وبزم وعظ
وپندمز سزه قید وبند اولدی وقند کلامز طبعکزه تلخ وزهرمند کلدی دیدیلر وبونلرك عدم انقیادی اوزره حیف
ودریغلر یدیلر (جواب انبیا ایشانرا ومثل زدن ایشانرا (مثنوی) ای دریغا که دوادر رنجتان * کشت زهر قهر جان
آهنجتان) انبیای کزین بو کونه جواب ویروب دیدیلر که ای دریغا که ایلدیکمز علاج ودوا سزك مرض ورنجکزده سزه
جان چکیجی قهرك زهری اولدی آهنج بر آلتدر که جوالهه‌لر بز طقودقلری وقتده آنی بزی چکمکدن وکرمکدن اوتری
بزك ایکی طرفندن طوتدیروب وضع ایدرلر آنلرك اساتنده وترکیجه چنبره دیرلر پس جان اهنج وصف ترکیبی اولور جان
چکیجی معناسنه در (م ی) ظلمت افزود این چراغ آن چشم را) چون خدا بکماشت پردهٔ خشم را) ظلمتی زیاده ایلدی بو بزم
چراغ نصحمز اول کوزه چونکم خدای تعالی خشم وغضب پرده‌سنی آنك اوزرینه حواله ایلدی (وعلی سمعهم وعلی
ابصارهم غشاوة) آیت کریمه‌سنك فحواسنجه بصر بصیرتلری اوزره غشاوهٔ غفلت حواله اولندیغی ایچون حقیقت حالی
کوره‌مدیلر (وجعلنا من بین ایدیهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشیناهم فهم لا یبصرون) نص شریفنك مقتضاسنجه پیش
وپسلرینه کندی کفر وعنادلرنی حق تعالی سد قیلوب دیدهٔ باطنلرنی پردهٔ معصیت بوریوب انبیانك دیدکارنی ادراك
ایده‌میوب هدایت وسعادت مرتبه‌لرینه ایره‌مدیلر (م ی) چه رئیسی جست خواهیم از شما) که ریاستمان فزونست از سما
انبیا علیهم السلام دیدیلر که ای قوم خباثت شعار سزك کبیدن ومعنا مغبونلردن بزنه ریاست استرز که بزم ریاست
وعلوشانمز معنا آسماندن افزوندر وفی الحقیقه انبیای عظامك رتبهٔ علیه‌لرینه نسبت افلاك سبعه دوندر وبو بیت جواب
اولور مقدما (حب وجاه سروری دارد بران) دیدکاری قوله (مثنوی) چه شرف یابد زکشتی بحر در) خاصه کشتی
زمرکین کشته پر) نه قدر قدر وشرف بولور بر کیدن بحر در در یاسندن مراد انبیای عظامك وجودیدر خصوصا
برکشتی که نجاستدن پر اوله مشرکلرك وجودی کیلرندن در دریاسی اولان انبیا واولیا نه قدر شرف بوله (مثنوی)
ای دریغ آن دیدهٔ کورو کبود * آفتابی اندرو ذره نمود) ای دریغ اول کور وکبود اولان کوزه که بر آفتاب آنده ذره کورندی
م ی) زادمی که بود بی مثل وندید) دیدهٔ ابلیس جز طینی ندید) بر آدم که فی الحقیقه اول بی مثل وبی ندید بر خلیفهٔ رشید
ایدی ابلیس پر تلبیسك کوزی بر طیندن غیری کورمدی وآنك عظمت شاننه ادراك ایرکورمدی (م ی) چشم دیوانه
بهارش دی نمود * زان طرف جنبید کوراخانه بود) اکرچه شار خلر دیوانه‌یی مجنون معناسنه الوب دیوانه‌لرك

بهاری قیش کوروندی دیمشلر اما چوقلق مقبول دکلدر بلکه دیوانه بو راده ابلیسانه معناسنه در کویا کوزده کندی کبی
بر ابلیسدر پس معنی دیوه مناسب اولان کوز آنك بهارنی یعنی آدم حضرتلرینك انوار جاننی واسرار جنانی قیش کوردی
یعنی انجق صورت بی معنی کوردی نمود دید معناسنه اولور بو دخی وجهدر چشم دیوانه‌یه آنك بهاری قیش کوروندی
دیدهٔ ابلیس ویاخود اول طرفدن حرکت ایلدیلر اکا خانه ومقام اولدی بو مصرعده ایکی وجه جائزدر بری معنوی
مراد وبری دخی صوری اولدیغی اعتبار له وجه اول اکر آنك خانه سندن مراد خانهٔ معنوی مراد اولورسه عین ثابته‌سی
مراد اولورکه آنك عین ثابته‌سی اسم مضلدر واول علم الهیده مظهر ضلالتدر پس (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت
کریمه‌سنك مقتضاسنجه اول ابلیس وآنك کوزی عین ثابته وحقیقی طرفندن حرکت ایلدیکه اکا ضلالات اصلیه
مقام اولمشدر پس کوریشی دخی کم واهانه ومعکوسانه اولدی اما وجه ثانی اولدر که خانه‌دن مراد خانهٔ صوری اولورسه
حدیثله ثابتدر که بو عالم صورت اولان دنیا تا وقت معلومه دك ابلیسك اویدر پس معنی ابلیسانه اولان کوز حضرت
آدمك بهارنی یعنی جاننی ومعناسنی قیش کوردی یعنی محضا جسد وصورت کوردی اول طرفدن حرکت ایلدیکه
اکا مقام اولمشدی آنك خانه‌سی عالم صورتدر انکیچون ابلیس پر تلبیسه یك چشم دیرلر آنك صورت بین اولان کوزی
بینا وباطن کوزی اعمادر (مثنوی) ای بسا دولت که اید کاه کاه * پیش بی دولت بکردد وزراه) ای چوق دولتکه
کاه کاه کاور بی دولت اولان کمسه‌نك اوکنه اول دولت یولدن کیرودونر اول کمسه ناسزا اوناقابل اولدیغیچون
(مثنوی) ای بسا معشوق کاید ناشناخت * پیش بدبختی نداند عشق باخت) ای چوق معشوق که کاور نامعلوم
وناشناخت بر بدبختك اوکنه عشق او یغنی اکا خدمت ومحبت قیلمغی بیلمز ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات
الا فتعرضوا لها حدیثنك فحواسنجه نفحات الهیه ونفحات ربانیه اولان عزیزلرك وجودی ایام دهرده وهر عصرده
موجود اولمشدر لکن اکاه وپر انتباه اولان کمسه‌لر آنلردن رایحه الور وذوق بولور بو خسه بدبخت اولان کورلر آنلردن
نه بولور قوم سبا کبی آنلری همان لاف وکزاف صاحبی قوری صورت بیلور وحقیقتلرندن غافل اولور (مثنوی)
این غلطده دیده را حرمان ماست * وین مقلب قلب را سوء القضاست) بو کوزه غلط ویریجی بزم ازلده اولان
حرمانمزدر وبو قلبی حقیقت کورمکدن مقلب ومصرف اولان سوء القضادر (مثنوی) چون بت سنکین شمارا قبله شد *
لعنت وکوری شمارا ظله شد) چونکم ای اهل صورت سنکین اولان بت سزه قبله ومعبود اولدی لعنت وکورلك سزه
سایبان وپرده اولدی ظله سایبانه دیرلر عند المحققین درهم ودینار عبودیت وپرستش بت سنکینه پرستش ایلمکدر
کما قال بعض المشایخ ومن الناس من یعبد صنما محسوسا فی الزمان الاول وفی هذا الزمان یعبدا کثر الناس صنما موهوما
کالدراهم ولهذا قال علیه الصلوة والسلام تعس عبد الدینار تعس عبد الدرهم پس عبدهٔ درهم ودینار
اولنلر مشایخ کباری اکلمدقلری وقدرلرین بیلمدکلری لعنت وغشاوهٔ غفلت آنلرك دیدهٔ باطننه ظله وحجاب
اولدیغیچوندر (مثنوی) چون بشاید سنکتان انباز حق) چون نشاید عقل وجان همراز حق) بونلری احسن وجه له
تسکیت والزام ایدوب دیدیلر ای بدبختلر چونکم سزك طاشدن دوزلمش بتلریکز حقك شریکی اولمغه زعم فاسدکزده
لایق اوله که سز بتلریکزی من دونه آلهه اتخاذ ایلیوب اکا شریك ایلدیکز نه‌کم حق تعالی حبیب نجارلسانندن
حکایه بیورر (ءاتخذ من دونه آلهة ان یردن الرحمن بضر لا تغن عنی شفاعتهم شیئا ولا ینقذون) پس طاشلرسزك
فکرکزده بو مرتبه‌ده اولیجق عقل وجان نیچون همراز حق اولمیه وحق تعالی کامل العقل اولان انسانی نیچون رسول
قیلمیه (مثنوی) پشهٔ مرده هما را شد شریك * چون نشاید زنده همرا زملیك) اولمش پشه همایه شریك اوله یعنی صنملر
خدای متعاله شریك اولمق سزك فکرکزده جائز اوله زنده وفرخنده اولان انسان نیچون ملك مقتدره همراز ودمساز اولمیه
کفره‌نك مقدما پشه را دار یم همراه از هما دیدکاری کلامه جوابدر یاخود پشهٔ مرده‌نك همایه شریك اولمغه لایق
اولمسی مکر سزك یونلمش ودخی دوزلمش اولان نسنه‌کزدر انکیچون مقبولدر پشهٔ زنده خدای تعالینك تراشیده‌سیدر
انکیچون فکرکزده نامقبولدر پشهٔ مرده‌دن مراد بتلردر که آنلرك کندی صنعیدر پشهٔ زنده‌دن مراد انبیا علیهم
السلامدر که مصنوع خدا ومخلوق حق تعالیدرلر وآنلره پشه تعبیری علی سبیل المشاکله درکفره‌نك کلامنده واقع
اولدیغی اعتبار له (مثنوی) عاشق خو یشندو صنعت کردخویش * دم ماران سر مارست کیش) ای صورت پرستلر
کندیکزك عاشقیسز وکندی ایتدیککز صنعتك عاشقیسز حضرت صانع مطلقك وآنك صنعتنك عاشقی دکلسز
بین الناس مثل مشهوردر که دیرلر مارلرك قویریغنه سر مار لایقدر که (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) آیت
کریمه‌سی بو معنایه دلیل فایقدر وبر موجب حدیث شریف ان لله ملکا یسوق الاهل الی الاهل که اللهك
بر ملکی واردر که هر شیئی اهلی جانبنه سابقدر کما قال الله تعالی فی آخر سورة فاطر (ولا یحیق المکر السیء الا باهله) بونده

تعریض وار درصورت پرست اولان اهل دنیایه که دم مارکبی اولان جاه ومال اول سرمارکبی اولان خبیثلره لایق
وکیش اولمشدر وآنلر آنی دولت وعزت صانوب میل ومحبت قیلمشدر وحیات طیبه ودولت ابدیه دن محروم قالمشدر
مثنوی) نی دران دم دولتی ونعمتی * نی دران سر راحتی ولذتی) نه اول دمده بر دولت وبر نعمت وار یعنی فی الحقیقه
اول مال ومنصبده که دم مارکبیدر بونلر زعم ایلدیکی کبی نه بر دولت ونعمت واردر نه اول باشده یعنی اغنیای بدمعاشده
برراحت ولذت وار حقیقة ناسك لذتنك نتیجه سی ذلت ودولتلرینك آخری لت ونعمتلری عین نقمت وریاستلری
عند العرفا سیاستدر لکن آنلره ذلت ولت لذت کلمش وجاه بوراده جاه یادکار اولمش وزهر ماره هر بری مال
دیو رغبت قیلمشدر (مثنوی) کرد سرکردان بود آن دم مار * لایقند ودر خورند آن هر دو یار) بلی باشك اطرافنه طولانور
اول مارك قویریغی یعنی مارباشی کبی اولان اغنیای بدمعاشك حوالیسنه طولانور اول مارك قویریغی کبی اولان
مال حرام ورزق بی انجام (والخبیثات للخبیثین) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه لایق وبری برینه مستحقدرلر بو ایکی
یار که جنسیت انضمامدر والجنس الی الجنس یمیل قولی بومعنایه دلیل اولمش برکلامدر (مثنوی) انچنان کوید
حکیم غزنوی * در الهی نامه کرخوش بشنوی) الهی نامه حکیم سنائی حضرتلرینك بر کتابیدر مثنوی بحرنده
وحضرت حکیم سنائی مشایخ کباردن اولدیغیچون آنلرك کفتار یادکارلری ایله حضرت خداوندکارا کثیرا وضعده
استشهاد بیوررلر پس حکیم سنائی حضرتلری الهی نامه ده انجلین سویلرکه حسن استماع ایلرسك وخوش دکارسك
بیوررلر (مثنوی) کم فضولی کن تو در حکم قدر * درخور آمد شخص خر با کوش خر) سن حکم تقدیر الهیده
فضوللك وکستاخلق ایلمه وشوشیئ شو شیئه مستحق ومناسب دکلدر دیو سویلمه تقدیر الهیده خرك شخصی کوشنه
لایق کلدی وهر مخلوقك فعلی ومألی کندی یه مناسب اولدی نته کم الله تبارك وتعالی حضرت موسی لسانندن بومعنایی
سورۀ طه ده حکایه قیلدی اول زمانده که فرعون موسا ایله قرنداشنه خطاب ایدوب (فمن ربکما یاموسی قال ربنا الذی
اعطی کل شیئ خلقه ثم هدی) دیو حضرت موسی علیه السلام حکمت بالغه صاحبی اولان ربیسندن خبر وردی یعنی
بزم ربمز اول حکیم مطلقدر که انواع اشیادن هر شیئه کندی یه مناسب وذاتنه مطابق خلقتنی وشکل وصورتنی
اعطا ایلدی آندنصکره اکا صالح اولان ومناسب کلان فعله آنی هدایت ایلدی اکر نظر حکمت ایله باقرسك اول
حکیم هر شیئك خلقنی وخلقنی قنی احسن قیلمشدر نته کم سورۀ سجده ده بو آیت کریمه بومعنایه دلیل اولمشدر
قال الله تعالی (الذی احسن کل شیئ خلقه) یعنی عزیز ورحیم اولان الله اول حکیمدرکه هر شیئك خلقتنی
کوزل ایلدی ومستعد اولدیغی افعاله ولایق ومستحق اولدیغی حاله علی وفق الحکمة والمصلحة آنی هدایت قیلدی
دیمك اولور بومعنایی مشاهده قیلان عارف (ماتری فی خلق الرحمن من تفاوت) آیت کریمه سنك مصداقنجه مخلوق
خداده عدم تناسب کورمیوب نقوش کائناتدن هرقنغی نقشه نظر ایلسه آنی باطل کورمیوب حکمت بالغه اوزره
خلق اولمش کورور وبو سورۀ اعلی دخی بومعنایه شاهد اقوی اولور (سبح اسم ربك الاعلی الذی خلق فسوی والذی قدر
فهدی) یعنی یا محمد سن ربك اعلانك اسمنی شاننه لایق اولمین نقایصدن تنزیه ایله ربك که کل شیئی خلق ایلدی وآنك
خلقتنی تسویه ایلمکله تسویه ایلدی یعنی متناسب الاعضا ومتوافق الاشکال والافعال خلق ایلدی متفاوت وغیر
متناسب دکل دخی آنك اسمنی تنزیه ایله که اجناس مخلوقاتی وانواع مصنوعاتی وآنلرك اشخاصنی وصفاتنی وافعال
واحوالنی تقدیر ایلدی وهر شیئ علم ازلیسنده نه مصلحته لایق ومستعد ایسه اکا آنی هدایت ایلدی دیمك اولور پس
بودرت بیتله بومعنایی تعبیر وتفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) شد مناسب عضوها وابدانها * شد مناسب وصفها با جانها
مناسب اولدی عضولر وبدنلر جمله سی بر برینه یعنی حیوانك عضوی بدننه مناسب اولدی مثلا شیرك جاننك
وصفی کابده وکابك حمارده بولنمدی (مثنوی) وصف هر جانی مناسب باشدش * بی کمان باجانکه حق بتراشدش) زیرا
هر برجانك وصفی اکا مناسب اولور اول وصف بی شبهه وبی کمان جانه که حق اول وصفی یونار یعنی خلق ایلر (مثنوی)
چون صفت باجان قرین کردست او * پس مناسب دانش همچون چشم ورو) چونکم صفاتی جانه اول الله قرین ایلمشدر
پس اول صفاتی جانه مناسب بیل چشم وروکبی یعنی چشم وروینك بر برینه مناسبتی کبی (مثنوی) شد مناسب وصفها
درخوب وزشت * شد مناسب حرفها که حق نبشت) مناسب اولدی وصفلر خوبده وزشتده یعنی (الطیبات للطیبین
والطیبون للطیبات) آیت کریمه سنك مصداقنجه اوصاف طیبه واخلاق مرضیه خوب اولان طیبینده اولدی وآنلره
مناسب کلدی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) فحواسنجه اوصاف خبیثه واخلاق خبیثه زشت وقبیح
اولان خبیثلر ایچون مناسب اولدی واول خبیثلر دخی اول خبیثات ایچون مناسب کلدی محصل کلام اول حرفلری
صحیفۀ اکوانده دست قدرت یازدی مناسب اولدی عارف بواوراق کائنات اوزره یازیلن نقوشدن اصلا خطا

قومیوب اول نقاشك نقشنی وخطنی بیلدی کما قال بعض العارفین (بیت) درین صحیفه نخواندم خط خطا زان رو
که هرچه می نکرم نقش کارخانۀ اوست (مثنوی) دیده ودل هست بین اصبعین) چون قلم در دست کاتب ای حسین)
انس رضی الله عنه حضرتلرندن روایت اولنان حدیث شریفه اشارت بیوررلر که سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم
اکثر زمانده یا مقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینك دیو دعا ایدرلردی انس رضی الله عنه حضرتلری دیربن دیدمکه
یارسول الله امنابك وبما جئت به فهل تخاف علینا قال علیه السلام ان قلوب بنی آدم بین اصبعین من اصابع الرحمن
یقلبها کیف یشاء بوحدیث شریفك شرحی بعض محلده وبوجلدده تشبیه صورت اولیا بیتنده کاورو بو ابیات منظومه
دخی بوکا شرح واقع اولمشدر نته کم بیوررلر کوز وکوکل ایکی پرماغك ما بیننده اولدی قلم کاتبك النده اولدیغی کبی ای
کوزلجه کشی حسین حسنك تصغیریدر کوزلجك دیمك معناسنه پس اصبعین حق لطف وقهره تأویل ایدوب بیوررلر
مثنوی) اصبع لطفست وقهر ودرمیان) کلك دل باقبض وبسطی زین بنان) اول اصبعیندن مراد بریسی اصبع لطف
وبریسی اصبع قهردر ومیانده کوکل قلمی قبض ایله وبسط ایله در بو پرمقلردن بنان پرمغه دیرلر که لطفك اثری قلبده
انبساط وقهرك اثری انقباض اولور والله یبسط ویقبض آیت کریمه سنك مصداقنجه حق تعالی کاه بسط وکاهی قبض
قیلور (مثنوی) ای قلم بنکر کرا جلالیستی * که میان اصبعین کیستی) ای قلم نظر ایله یعنی ای کوکل بصیرت کوزیله
باق اکر اجلاله منسوب ایسك واجلاله لایق ایسك یعنی حق تعالی یی عظیم وجلیل عدایلمکه منسوب ولایق ایسك
نظر ایله کورکه کیمك پرمقلرینك اورته سنده سن یعنی خالق اکوان ورازق انس وجان بر پادشاه اعظمدر پس اول پادشاه
عالیشانك قبضۀ تصرفنده اولدیغکی بیله سن واصبعین قهر ولطفده منقلب اولدیغکه واقف اوله سن غیره عبودیتدن
فارغ اولورسن وعبادت واستعانتی همان اکا تخصیص قیلورسن (مثنوی) جمله قصد وجنبشت زین اصبعست *
فرق تو برچار راه مجمعست) سنك جمیع قصد وعزیمتك وحرکتك بو اصبعدندر سنك باشك دیه سی مجمعك درت یولی
اوزره در مجمعدن مراد مرتبۀ الوهیتدر که جمیع اسماء وصفاتك مجمعیدر والطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق قولنك
مقتضاسنجه اکرچه حضرت الوهیته هر کسك عین ثابته سنك اقتضا ایلدیکی اوزره بر یولی واردر ولکن نظر اولنسه درت
یوله منتهی اولور که اول درت یول لطف وقهر وهدایت وضلالتدر پس بودرت صفت مجمع اسماء وصفات اولان مرتبۀ
الوهیتك چارراهی کبی اولمشدر وانسانك فرق وجودی بو چارراه مجمع اوزره موضوع اولمش وبو درت یوله مجمع وملتقی
کلمشدر (مامن دابة الا هو آخذ بناصیتها) آیت کریمه سنك فحواسنجه حضرت خدا آنی ناصیه سندن
اخذ قیلمشدر وعزیمتی وسکون وحرکتی بالکلیه آندن اولمشدر پس انسانه لازمدر که هر حالده مقلب القلوب ایدیکن بیله
وشرکدن خفیدن نجات بوله (مثنوی) این حروف حالهات از نسخ اوست * عزم وفسخت هم زعزم فسخ اوست) چونکم
قهر ولطف اصبعین قلب قلم کبی اولدیسه بوسنك احوالك حرفلری اول نقاش حقیقتك نسخندن عزم وفسخك دخی
هم آنك عزم وفسخندندر یعنی بر شیئه که عزیمت ایلسك اول عزیمتی خالق ومرید اولدر وترك عزیمت ایلسك هم ترك
عزیمتی خالق وهم مرید اولدر وبر شیئه عزیمت ایلسك اول فسخ ایلسه هم نه لحکمة والمصلحة سنده عزیمتی خلق ایدوب
وآنك فسخنی مراد ایلین دخی اولدر محصل (قل کل من عند الله قل الله خالق کل شیئ) فحواسنجه هرنه ظهور ایلرسه
آنك خالق ومریدی اولدر لازم کلدیکه انسان دردمند کندی عجز وفقرنی بیله ودائما اول حضرته نیازمند اوله (مثنوی)
جز نیاز وجز تضرع راه نیست * زین تقلب هر قلم را آگاه نیست) زیرا نیاز وتضرعدن غیری یول یوقدر ولهذا یقول النبی
علیه السلام فی اکثر الاوقات اللهم یا مقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینك بو تقلب وبو تصرفدن هر قلم آکاه دکلدر
یعنی هر قلب حضرت خدانك بو تقلبندن وکندینك بین الاصبعین تقلیبندن آکاه دکلدر اکر آکاه اولیدی دائما ثبت قلبی
علی دینك دیو تضرع ونیاز قیلیدی (م ی) این قلم داند ولی بر قدر خود) قدر خود پیدا کند در نیك وبد) نعم بو تقلیبی قلم بیلور
یعنی بو تصرفدن کوکل آکاه اولور ولکن هر کوکل کندی استعدادی قدر بیلور وکندی مقدارنی پیدا وهویدا ایلر نیك
وبدده یعنی اعمال حسنه وافعال قبیحه ده یعنی ایلك جانبنه منقلب اولسه هر نه قدر ایو عمل ایشلرسه آنده کندینك
مقدارنی پیدا ایلر وکلك جانبنه میل قیلسه هر نقدر قبیح عمل ایشلرسه آنده دخی کندی مقدارنی هویدا ایلر دیمك اولور
م ی) انچه در خرکوش وپیل آویختند) تا ازل را با حیل آمیختند) قوم سبا اول نسنه یی که خرکوش وپیله تعلیق ایلدیلر
وآنلری ضرب مثل ایدوب سویلدیلر حتی ازله دلك حیله لرله قارشدردیلر یعنی اکرچه قوم سبا ازله دلك حیله وخدعه لرله
قارشدیلر ولیکن سر ازلیی بیله مدیلر وحکم قدره واقف اوله مدیلر که بونلرك بومرتبه اصرار واستکباری تقدیر ازلینك
آثاری ایدی دیمکی مستلزم اولور وبو معنایه مصرع ثانی دلالت التزامیه ایله دلالت قیلور (بیان آنکه هر کس را نرسد مثل
آوردن خاصه در کار الهی (مثنوی) کی رسد تا این مثلها ساختن * سوی آن درکاه پاك انداختن) انبیای عظام اول

قوم شقاوت انجامه دیدیلرکه ای بدبختلر سزه نچین لایق اولور تا بومثللری دوزمك واول درگاه پاك جانبنه آنمق
درگاه پاکدن مراد حضرت خدادرکه اهل سبا ماه آسمانله تمثیل ایدوب ووجود عام وخاصی چشمهٔ زلاله وانك وجود عام
وخاصده ظهورنی ماهك چشمه ایچره منعکس اولوب کورنمسنه تشبیه ایدوب انبیایی تحقیرایچون حضرت حق
جانبنه القا ایلمشلردی نته کم ضرب ایلدکاری امثال مرور ایلدی (مثنوی) آن مثل آوردن آن حضرتست ٭
که بعلم سر وجهر او آیتست) اول مثلی کتورمك حضرت حقك لایقیدر وآنك حقیقت امثالندندر آنی تعلیم ایلدیکی
بنده لرك لایقیدر ومؤمن اولمین کفره نك مثللری فی الحقیقه اسوء امثالدر کما قال الله تعالی فی سورة النحل (للذین
لایؤمنون بالاخرة مثل السوء ولله المثل الاعلی وهو العزیز الحکیم) یعنی آخرته ایمانی اولمیان کافرلر ایچون یرامز
صفت واردرا کرکندیلرك صفتی اولسون واکر بر آخرشیئك صفتیلوب مثل ایلدکاری اولسون والله ایچون صفت
اعلی واردرا کرذات پاکنك صفت علیه سی اولسون واکر بر آخرشیئك صفتیلوب ضرب مثل ایلدیکی صفت اولسون
زیرا کمال قدرت وحکمتله اول الله متفرددر پس اول مثلی کتورمك آنك لایقیدرکه سر وجهرك علمنده اول آیت
وبرهاندر کما قال الله تعالی (وان تجهر بالقول فانه یعلم السر واخفی) وقال الله تعالی ایضا (انه یعلم الجهر وما یخفی پس
برشیئك سرنه وحقیقتنه عالم اولمیان کسه مجرد ظاهرنه نظرا آنی توصیف قیلسه وآنی مثل قورسه خطا ایلمش اولور
(مثنوی) تو چه دانی سر چیزی تا تو کل ٭ یا بزلفی یا برخ آری مثل) کل بونده زلف مناسبتیله باشی کل کسه یه شامل
وعربی اولوب لسانی کل اولان کسه یه ده دینمك قابلدر پس معنی سن نه بیلورسن بوشیئك سرنی وحقیقتنی حتی سن
باشی کل ویالسانی کلیل اولان کسه حقایق اشیایه واقف اولان عارفلر کبی یا زلفله ویاخود رخله مثل کتوره سن
وبعده زلفدن مراد بود رورخدن مراد شوددر دیو تأویل باطل ایده سن اکر اولیا وعرفا کلام حقیقت انجاملرنده زلف
ورخ وچشم وابرو کتوردیلرسه وآنی مثل موقعنده کتوردیلرسه آنلر آنك حقیقتنه عارف وباذن الله هرشیئك سرنه
واقفلردر پس برشیئك حقیقتنه واقف اولمیه سن لازمدرکه بیلمدیکنده آنی ضرب مثل قیلمیه سن تا کم جهل مرکب
صاحبی اولان بی ادبلر مرتبه سنده قالمیه سن وعندالله وعند خلقه خجل وشرمسار اولمیه سن وحقایق اشیایه
وقوفدن مراد تصورات وترتیب مقدمات ایله اولان وقوف دکل بلکه کشف الهی والهام ربانیله اولان وقوفدر مادامکه
کشف اولمیه هرشیئك حقیقتنی بیلمکده انبیاء عظام علیهم السلام بیله عاجزلردر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر
(مثنوی) موسیٔ آن را عصا دید ونبود ٭ اژدها بد سر او لب می کشود) حضرت موسی علیه السلام اولوالعزمدن بویله
نبی مرسل ایکن بو قدر علوشانله اول عیننده چوبی عصا کوردی وعصادکل ایدی اول عصانك سرنه واقف دکل ایکن
حق تعالی اکا سؤال ایلیوب دیدیکه (وما تلك بیمینك یا موسی قال هی عصای اتوکأ علیها واهش بها علی غنمی
ولی فیها مآرب اخری) پس (قال) حضرت حق اکا دیدیکه (القها یا موسی فالقاها فاذا هی حیة تسعی) پس حضرت
موسی علیه السلام (فاوجس فی نفسه خیفة موسی) کلامنك مصداقنجه خوف ایلدکده (خذها ولا تخف سنعیدها
سیرتها الاولی) امر شریفی واقع اولوب آنی اخذ ایلدکده ینه عصا اولدی پس بیلدیکه آنك صورتی عصا وسری
اژدرهادر نته کم بیورورلر اژدرها ایدی آنك سری اب آچدی یعنی اول عصانك سری ظهوره کلمك ایله دوداق آچوب
کویا کندینی عیان وبیان ایلدی دیمك اولور (م ی) چون چنان شاهی نداند سر چوب) تو چه دانی سر این دام حبوب
چونکم بر بویله پادشاه ذوالنبأه برچوبك سرنی بیله مدی سن بودام حبوبك سرنی نه بیلورسن مقدما زلف ورخ
بیورمشلردی بومناسبتله دامدن مراد زلف وحبوبدن مراد خال اولوب معنی بویله اولسه ده جائزدر سن نه بیلورسن
بودام زلف ودانهٔ خالك سرنی که حتی زلف وخالدن سویلیه سن وآنی مثل ایراد ایلیه سن دیمك اولور وبوندن
اسبق قضا وقدره متعلق کلام بیورمشلردی بو مناسبتله دامدن مراد دام قضا وحبوبدن مراد محبوبان صوری
ومشتهیات طبیعی اوله پس معنی سن نه بیلورسن بودام قضانك ومحبوبات صوریه نك سرنی که حتی آنلردن سوز
سویلیه سن وحقیقتنه عالم اولنلر قتنده خاموش اولمیوب قوم سبا کبی بی ادبانه زعم فاسدك اوزره ضرب مثل ایلیه سن
دیمك اولور (مثنوی) چون غلط شد چشم موسی در مثل ٭ چون کند موشی فضولی مدخل) چونکم موسی علیه
السلام حضرتلرینك چشم باطنی بی کشف الهی غلط اولدی مثلده یعنی برچوبك صفت باطنه سنده وحقیقت حالنده
مثل بورادہ صفت وحال معناسنده استعاره اولنمشدر زیاده فضول برحقیر موش نیجه مدخل ایلر یعنی حقیقت
جانبنه نوجهله سوراخ قیلور تاکم اول شیئك حقیقتنه واصل وداخل اوله واول شیء فی الحقیقه عندالله ندر بیله (مثنوی
آن مثالت را چو اژدرها کند ٭ تا بیاسخ جزو جزوت بر کند) الله تبارك وتعالی اول سنك مثالکی ومقالکی
اژدرها کبی ایلر آخرنده تا اول مثالك اژدرشکلنده کاوب جواب وخبرله سنی جزو جزو وپاره پاره ایلر کلمات

مؤذیه نك عالم مثالده عقارب وحیات شکلنده متخیل اولوب وعالم برزخده صاحبنه کلوب بن سنك فلان زمانده
سویلدیکك مقالم دیو جواب ویروب آنی صوقمسی کشف وبرهانله ثابت اولمشدر (م ی) این مثال آورد ابلیس لعین) تا که
شد ملعون حق تا یوم دین) کورکه ابلیس لعین بو مثالی کتوردی یعنی کندینك وحضرت آدمك حقیقتن کوره میوب
ظاهره باقوب کندوبی عالی وآدم علیه السلام حضرتلرنی طین خالی کوروب حضرت حقه (خلقتنی من نار وخلقته
من طین) دیوب مثال کتوردی (وان علیك لعنتی الی یوم الدین) آیت کریمه سنك مصداقنجه تا کم حضرت حقك
یوم قیامته دکین ملعون ومردودی اولدی (مثنوی) این مثال آورد قارون از لجاج ٭ تا فرو شد در زمین با تخت وتاج)
قارون زینت ظاهره یه فریفته اولوب حضرت موسی علیه السلامك حقیقتن بیله میوب تحقیر قیلوب لجاج وعنادندن
بو مثالی کتوردی مثال بودرکه الله تعالی سورهٔ قصصك اخرنده حکایه بیورر اول زمانده که قومنك علماسی
ومؤمنلری اکا بروجه نصیحت (لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین) دیدیلرودخی (واحسن کما احسن الله الیك)
دیو انعام واحسانك حقیقتن سویلدیلرودخی (ولا تبغ الفساد فی الارض ان الله لا یحب المفسدین) دیو فساد وعناددن
نهی ایلدیلر بونلره قارون جواب ویروب (قال انما اوتیته علی علم عندی) دیو دفع ایلدی یعنی بکا بو مال اعطا اولنمدی
الا بنم قتمده اولان علم اوزره که اول توراته عالم اولدیغیدرکه ناسك اعلمی ایدی دیمشلر ویا مراد علم کیمیا اوله چونکم
لجاجندن بو مثالی کتوردی حتی تخت وتاجیله زمینه اشغه کتدی کما قال تعالی (فخسفنا به وبداره الارض (مثنوی
این مثالت را چو زاغ وبوم دان ٭ که از ایشان پست شد صد خاندان) بو سنك مثالکی غراب البین وبوم شوم کبی بیلکه
بونلرك شأمتندن پست وخراب اولدی نیجه یوز خاندان غراب البینده اولان شأمت بومك شأمتندن ارتقدر دیمشلر
کما ذکر فی حیوة الحیوان نچین بونلر برخانه یه ملازمت ایلسه لر ویران وخراب اولمسنه علامتدر پس نچین نامشروع ومقال
نامعقول برکسه نك وجودی خانه سنه ملازمت قیلسه علامتدرکه اخر الامر آنك دین ودنیاسنی خراب ویباب ایلیه
(مثنوی) نوح اندر بادیه کشتی ساختی ٭ صد مثل کو از پی تسخر) نوح اندر بادیه کشتی ساختی (مثنوی) نوح اندر بادیه کشتی بساخت ٭ صد مثل کو از پی تسخر
مثلها زدن قوم نوح با استهزا در زمان کشتی ساختن (مثنوی) نوح اندر بادیه کشتی بساخت ٭ صد مثل کو از پی تسخر
بتاخت) بو بیت شریف مابعدنده اولان ابیات لطیفه ایله بیله سورهٔ هودده اولان آیت کریمه نك تفسیری
واقع اولمشدر قال الله تعالی (واصنع الفلك باعیننا ووحینا ولا تخاطبنی فی الذین ظلموا انهم مغرقون ویصنع الفلك
وکلما مر علیه ملأ من قومه سخروا منه قال ان تسخروا منا فانا نسخر منکم کما تسخرون فسوف تعلمون من یأتیه عذاب
یخزیه ویحل علیه عذاب مقیم) وقتا کم حضرت نوح علیه السلامك قومنك اصرار واستکباری غایته ایردکده الله تبارك
وتعالی حضرت نوحه امر ایلیوب دیدیکه یا نوح سن برکمی دوزبزم حفظمزه ملتبس اولدیغك حالده اعین بوراده
مجازدر حق تعالینك حفظ وحمایتندن پس سن کمی دوزبزم حفظ وحمایتمزله محفوظ اولدیغك حالده ودخی بزم اکا اولان
وحیمزه ملتبس اولدیغك حالده دیمك اولور وحق تعالی بیوردیکه یا نوح سن بکا مراجعت قیلمه ودعا ایلمه شول کسه لر
حقنده که آنلر ظلم ایلدیلر تحقیقا بونلر مغرقلردر یعنی محکوم علیهم بالاغراق حق تعالی ماضی بی حکایه بیوروب دیرکه
نوح علیه السلام سفینه بی صودن بعید بریه ده دوزردی هربارکه آنك اوزرینه قومندن برجماعت مرور ایلسه یدی آنی
مسخره واستهزا ایلرلردی واکا کولرلردی نته کم مثنوی شریفده بیان بیورررلر وقال القاضی ای استهزأ به لعمل السفینة
فان نوحا علیه السلام کان یعملها فی بریة بعیدة من الماء فکانوا یضحکون منه ویقولون له یا نوح صرت نجارا بعد ان کنت
نبیا حضرت نوح علیه السلام بونلره دیدی یا قوم اکر سز بزی مسخره ایلرسکز پس تحقیقا بزدخی سزی مسخره ایلرز
عند رؤیة الهلاك نته کم سز بزی حالا مسخره ایلرسز واستهزا ایلرسز پس عنقریب چوق کچمز بیلورسز شول کسه لر که
اکا کلور شول عذابکه آنی رسوای ایلر زبون نیاده اولان عذاب غرقدر ودخی آنك اوزرینه نزول ایلر عذاب دائم اوله
مراد عذاب اخرتدر پس حضرت مولانا قدس سناالله بسره الاعلی بو آیت کریمه نك معنای شریفنی نظمه کتوروب
بیورورلر نوح علیه السلام بریه ده الله تعالینك امریله برکمی دوزردی آنك قومندن یوز مثل کو طعنه وتسخردن
اوتری اول جانبنه چاپدی (مثنوی) در بیابانی که آب چاه نیست ٭ می کند کشتی چه نادان ابلهیست) بویله دیرلردی که
بر بیابانده که صوقیوسی بو قدرکی ایلرنه نادان ابله در (مثنوی) آن یکی میکفت ای کشتی بتاز ٭ وان یکی میکفت
پرش هم بساز) اول برمثل کو وتسخر خو بروجه تهکم واستهزا دیدیکه ای کشتی سکرت وچاپ واول بری دخی دیدیکه
اکا هم قنات دوزتا پرواز ایده (مثنوی) او همی کفت این بفرمان خداست ٭ این بچربکها نخواهد کشت کاست)
اول حضرت نوح علیه السلام بونلره دیردی ای غافل قوم بو سفینه یی دوزمك اللهك امریله درکه (واصنع الفلك باعیننا
بونی بکا امر ایلدی بو کمی مزه لر وتسخرلرله محو وناقص اولمق استمز چربك جیم فارسینك ضمه سیله ویا جیم عربینك
فتحه سیله استهزا ومسخره ولغه دیرلر (قصهٔ آن دزد که پرسیدند نیم شب چه میکنی درین دیوار کفت دهل میزنم (مثنوی

این مثل بشنو که شب دزد عنید * در بن دیوار حفره می برید) یعنی استماع ایلیجك مثلدر امدی بو مثلی اشتکه کیجه برمعاند خرسز بر دیوار آلتنده چوقور کسدی یعنی دلك قازدی (م ی) نیم بیداری که او رنجور بود) طقطق آهسته اشرا می شنود) برنیم بیدار یعنی خفیف النوم کسنه که اور نجور ایدی اول خرسزك آهسته اولان طقطقنی اشتدی (مثنوی رفت بربام و فرو آورد سر * کفت او را در چه کاری ای پدر) طام اوزره کتدی باشن آشغه صارقتدی اول دزده دیدیکه نه کارده سن ای پدر (م ی) خیر باشد نیم شب چه میکنی * تو کی ء کفتا دهل زن ای سنی * خیر اوله نصف اللیلده نه ایلرسن ویا خود قیومی قازرسن کسن اول خرسز ایتدی طاوللجی یم ای یوجه (م ی) در چه کاری کفت می کو بم دهل) کفت کوبانك دهل ای بوسبل تکرار اول خسته دیدیکه نه کارده سن خرسز دیدیکه طاول چالارم اول خسته دخی اکا دیدیکه قنی طاولك صداسی ای بولار صاحبی (م ی) کفت فردا بشنوی این بانك را) نعرهٔ یا حسرتا وا ویلتا دزد عنیدا کا دیدیکه یارین اشیدیرسن بو بانك و صدایی یعنی بو اوازه نك نتیجه سنی که اول حسرتا وا ویلتا نعره سیدر قصه دن حصه یارن قیامت کوننده خانهٔ دلدن متاع ایمانك و طاعتك ناس ضایع اولدیغنی مشاهده قیلدقلری کبی اکثر نفس (یا حسرتا علی ما فرطت فی جنب الله) دیو جانب طاعت اللهده ایلدیکی تقصیر اوزره تحسر یه و بعضیسی دخی انبیا و اولیایی دنیاده کندویه یار و خلیل اتخاذ ایلدیکی اوزره و یا رمضلی دوست اتخاذ ایلمسی اوزره بی محل تمنی ایلیوب دیه که (یا ویلتا لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا لقد اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی وکان الشیطان للانسان خذولا) و رسل کرامی استهزا ایلین عباد اوزره دخی ملائکه حسرته دعوت ایلیوب دیه لر (یا حسرة علی العباد ما یأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن) پس بو جمله بیان (فسوف تعلمون من یأتیه عذاب یخزیه و یحل علیه عذاب مقیم) آیت کریمه سی تفهیم ایچون مثل اولور (م ی) ان دروغست وکژ و بر ساخته) سر آن کژ را تو هم نشناخته) ای بد بختلر کلیله و دمنه کتابنده ایراد ایلدیککز اول مثل کذب دروغ و کژ درود و زمه در فی الحقیقه واقع دکل بلکه دابشلیم حکیم آنی قصه دن حصه السونلر دیو دوزمشدر اول کژلك سرنی هم سن اکلمدك و اول بر ساخته نیچون دوزلمشدر حقیقتنه واقف اولمدك پس اول مثلدن مقصود اصلی و غرض کلی فی الحقیقه نه ایدوکنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر جواب ان مثل که منکران کفته اند از رسالت خرکوش پیغام به پیل از ماه اسمان (م ی) سر ان خرکوش دان دیو فضول) که به پیش نفس تو آمد رسول انبیای عظام علیهم السلام بونلره جواب ویروب دیدیلرکه اول خرکوش که سز آنی ضرب مثل ایلدیکز آنك سرنی شیطان فضول بیلکه آندن مقصود اولدرکه سنك فیل کبی قوی اولان نفسکك اوکنه اول رسول کلدی (م ی) تا که نفس کول را محروم کرد * ز آب حیوانیکه از وی خضر خورد) تا کم احمق و کول اولان نفسی محروم ایلدی شول بر آب حیواندنکه آندن حضرت خضر علیه السلام ایچدی حیات طیبه بولدی و مرتبهٔ بشر بندن ایلری کچدی اول آب حیواندن مراد علم و عرفان و محبت یزداندر (مثنوی) باز کونه کردهٔ معنیش را * کفر کفتی مستعد شو نیش را) باز کونه ایلمشسن یعنی عکسنه سویلمش سن انك معناسنی که بو سنك حسب حالکدر و بزه اسناد ایلمش سنکه کفر سویلدك اللهك نبیلرنی تحقیر ایلدك نیشه مستعد اول یعنی عذابه متهیء اول خطاب علی حدة هر برینه اولور پس بنه علی سبیل البدل هر برینه خطاب ایدوب حضرت حق خصوصنده ضرب ایلدکلری مثلی رد قیلوب دیدیلرکه (مثنوی) اضطراب ماه کفتی در زلال * که بترسانید پیلان را شغال) ای احمق ماهك آب زلالده اضطرابن سویلدك بویله دیوکه چقال یعنی خرکوش فیللری آب زلالك ایچنده واقع اولان اضطراب عکس ماه آسماندن قفدی و مجرد اول عکسك اضطراب و حرکتندن اول کول فیللر خوف ایدوب اول کولی ترك ایتدیلر (مثنوی) قصهٔ خرکوش و پیل اری و آب * خشیت پیلان زمه در اضطراب) ای جاهل و غافل خرکوشك و فیلك و آب زلالك قصه سنی کتورورسن و فیللرك ماهدن اضطرابده اولمسندن خوف و خشیتنی مثل موقعنه یتوررسن (م ی) این چه ماند اخرای کوران خام * با مهی که شد زبونش خاص و عام) انبیای عظام علیهم السلام بونلره عتاب آمیز کلام ایدوب و مثللرنی رد قیلوب دیدیلرکه ای خام اولان کورلر آخر بو ماهك اضطرابی نیه بکزر شول بر ماه حقیقته که آنك خاص و عام زبونی اولدی ای نادانلر سزلك ماه آسماندن مرادیکز حضرت حق و آب زلالدن مراد و مقصودیکز وجود خاص و عام و آب زلال ایچره منعکس اولان ماهك عکسندن قصدیکز آینهٔ وجود عام و خاصده نمایان اولان عکس ظهورات الهیه در پس مثل ایله ممثل الیهك ما بیننده خود وجه مشابهت لازمدر پس ماه صافی ایچره نمایان اولان عکس ماهك آینهٔ وجود خاص و عامده نمایان اولان ظهورات الهیه یه وجها من الوجوه مشابهتی یوقدر زیرا ماه صافی ایچره کوریننن عکس ماه ماهك زبونیدر اول ماهك وجودیله قائم و آنك وجودیله متحرکدر و آب وجود عام و خاصده نمایان اولان ظهور الهی بویله دکلدر اولا عام و خاصك وجودی آنك زبونی اولدی ثانیا انکله وجود بولدی و انکله قائم اولدی پس ای کوران خام بو ماهك عکسی اول ماه حقیقتك عکسنه نیجه

بکزدی اکر ماه آسمانك عکسی ایك وجودنده متصرف اولسه و آب انکله قائم و اول ایده کیف ما یشاء تصرف قیلسه بو اول ماهه مثل اولوردی چونکیم قضیه بونك عکسیدر روا کا مثل اولمق جائز اولمدی (مثنوی) چه مه و چه آفتاب وچه فلك * چه عقول و چه نفوس و چه ملك) ماه نه ماه طورسن آفتابه کلهلم و آفتاب نه آفتاب دخی طورسون فلکه کلهلم بو قدر سراج منیره صاحبیدر فلك دخی طورسن که نفوسك زبونیدرکه نفوس فلکیه اجرام فلکیه ده متصرفلردر و نفوس فلکیه دخی طورسن که آنلرده عقولك زبونیدر و عقول آنلرده مدبر و حاکمدر پس ملکه کلهلم ملك دخی اکرچه کوهر قدسیدر لکن عقول و ملائکه ندرکه فی الحقیقه حضرت حقه مثل اوله (لیس کمثله شیء) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه خود اول حضرتك وجها من الوجوه مثل و نظیری یوقدر (م ی) آفتاب آفتاب آفتاب) این چه میکو یم مکر هستم بخواب) آفتابك آفتابی آفتابی بو سوزی نه سویلرم مکر خوابده اولدم بویله سویلیم و بو کونه بی معنی کلام نقل ایلیم بویله دیمك دخی جائز دکلدر زیرا اکر آفتابك افتابك آفتابندن مراد فی المثل آفتابده مدبر اولوب و آفتاب انکله قائم اولدیغی جهتدن نفس فلك رابع اولورسه و نفسك آفتابندن مراد آنده متصرف اولان عقل اولورسه پس آنك فوقنده تا عقل اوله وارنجه خود بو قدر عقول وار پس نو جهله افتابك افتابك آفتابیدر دیمك صحیح اولور بویله دیمك دخی صحیح اولمز بلکه بر کلام ناقص اولور اویله اولیجق بو کونه سوزی سویلمزمکه خواب غفلت و جه التده اولنلردن دکلم (سبحان سبحان الله عن اقاویل الملحدین و تنقیض الناقضین و شرك المشرکین و کیفیات المتوهمین و تشبیه المشبهین (سبحان ربك رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین) پس اول شاه اعظمك توصیفندن انك خلفاسنك تعریفنه انتقال ایدوب آنلرك عظم شاننی بیان بیوررلر کاندیرلرکه اول پادشاه حقیقتك تعریفی ممکن اولمز و تمثیل طریقیله آنك شان شریفنی بیانه کلمز اما آنك خلفاسی اولان شاهان نبوت و ولایت بر مرتبه سطوت و سلطنت صاحبیدرکه مثنوی) صد هزاران شهر را خشم شهان * سرنکون کردست ای بد کمرهان) نیجه یوز بیك شهری پادشاهلرك خشمی سرنکون ایلمشدر ای بد کمراهلر بد کوهران دخی نسخه دو شمشدر (م ی) کوه بر خود می شکافد صد شکاف * آفتابی سرنکون ایلمشدر ای بد کمراهلر بد کوهران دخی نسخه دوشمشدر (م ی) کوه بر خود می شکافد صد شکاف * آفتابی چون خراسی در طواف * آفتابی از کسوفش در شغاف) دخی نسخه در کوه کندی اوزرینه یاریلور یوز شکاف یعنی یوز پاره اولور صد کثرت انشقاقدن عبارتدرنته کم طور طاغی حضرت موسی علیه السلام واسطه سیله رب العزة اکا تجلی ایلدکده آنی مدکوك و متلاشی قیلدی بویله بر منور عالم اولان آفتاب برخیو انله دوراین دکرمن کبی طوافده در یعنی اول مرکز دائرهٔ وجود اولان شاهلرك اطرافنی طوافده در دیمك اوله و یا خود آنلرك امرلریله و تصرفلریله دور و طوافده در دیمك اوله زیرا قرینهٔ کلام بو معنایی اقتضا ایلر و بو معنایی ابن فارض تائیه سنده نظمه کتوروب بیوررلر (بیت فبدری لم تأفل و شمسی لم تغب) و بی تهتدی کل الدراری المنیرة) ولا فلك الا و من نور باطنی) به فلك یهدی الهدی بمشیئتی و نسخهٔ ثانی اوزره معنی کوه کندی اوزره یاریلور یوز پاره اولور اول شاهلرك حقیقتك تجلیسندن و آفتابك کسوف ایلسندن پرده در کسوفش ده اولان ضمیر اول شاهلرك حقیقتنه راجعدر مثنوی شریفك دائیدرکه اکثر محلده مستخلفك حکمنی خلیفه یه و خلیفه نك حکمنی دخی مستخلفه اطلاق بیوررلر و خلیفه مستخلفك وجه علی اولدیغنه اشارت قیلورلر کما مرت هذه القاعدة تحقیقا فی الجلد الاول فی بیت (تو وجود مطلق فانی نما (م ی) خشم مردان خشك کرداند سحاب * خشم دلها کرده عالمها خراب) مردان الهینك خشمی سحابی خشك ایلر یعنی بی مطر ایلیوب قحط باران قیلورمر دانك قلوبنك غضبی عالملری خراب و ویران ایلر اکرمر دان الهینك غضبی شهرلری و عالملری خراب ایلمش میدردیو سؤال ایلر سکز (مثنوی) بنکرید ای مردکان بی حنوط * در سیاستکاه شهرستان لوط) نظر ایلك ای کفنسز مرده لر لوط قومنك شهرستاننك سیاستکاهنه که لوط نبیك آنلر سوزن طوتمیوب و اکا اطاعت ایلمدکلری ایچون بر فحوای (وجعلنا عالیها سافلها) حق تعالی آنلرك شهرلرنی تقلیب ایدوب التی اوسته کاوب برندن برقاره صو چقمشدر لوط دکزی دیدکاری که قدس شریفه قریب در و لوط قومنك قصه سی برقاچ محلده مرور ایلدی (م ی) پیل خود چه بود که سه مرغ پران) کوفتند ان پیلکانرا استخوان) فیل خود نه اوله که اوچ اوچیجی قوش اول فیل جکزلرك استخوانن دوکدیلر یعنی دلك ایدوب اولدردیلر سه مرغ پراندن مراد تحدید دکل بلکه تقلیل ایچوندر برقاچ اوچیجی قوش دیمك اولور نته کم صد و پنجاه عددلرنده بعض محلده تکثیر مراد اولنور پس اول برقاچ پرانی تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) اضعف مرغان ابابیلست او * پیل را بدرید و نپذیرد رفو * اضعف مرغان ابابیل قوشیدر اول ابابیل قوشی پیلی برتدی و یا مه قبول ایلمز یعنی ابابیل قوشی فیللری بر مرتبه پاره پاره ایلدیکه درمان و علاج پذیر اولمدی و اصحاب فیلك قصه سی جلد اولده شرح حکایه سنده مفصلا مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) کیست کو نشنیدان طوفان نوح * یا مصاف لشکر فرعون و روح) کیمدر اول کیمسه که اول طوفان نوحی اشتمدی قصهٔ طوفان تورات یحده و کتب سالفه ده

دخی مسطور اولمشدر یاخود فرعونك لشكرینك صفلرنی وروح الامینك قصه سنی روحدن مراد جبرائیل امیندر یا
پس قصهٔ روح الامینه بو بیتله اشارت بیوررلر (م ی) روحشان بشکست اندر آب ریخت) ذره ذره ایشان برمی کسیخت
روح الامین علیه السلام حضرتلری بو لشکر فرعونی صدی وآب قلزمه دوکدی ذره ذره صو بونلری قطع ایدوب
پاره لدی فرعونك ولشكرینك قصه سی مشهوردر ونیجه مجلده مسطوردر (مثنوی) کیست کو نشنید احوال ثمود
وانکه صرصر عاد را بازامی ربود) کیمدر اول کمسه که اشتمدی احوال ثمودی یعنی صالح پیغمبر علیه السلامك قومنك
احوالنی ودخی آنی که صرصرله عادیلری قاپدی وهوایه چقاروب پاره پاره ایلدی نته کم هود قومنك قصه سی دخی
مشهور وبو جمله قصه لر هم مثنوی شریفده وهم شرح لطیفده نیجه مجلده مسطور ومذکور اولمشدر تکراره حاجت
یوقدر (مثنوی) چشم باری در چنان پیلان کشا * که بدندی پیل کش اندر وغا) چشمکی باری انجلین فیللره آچ مراد
عاد وثمود وفرعون ونمرود کبی کمسه لردر وبونلرك پهلوانلریدر که بونلر کمال قوتلرندن پیلکش یعنی فیللر دپلیجی اولدیلر
جنکلرده (مثنوی) انچنان پیلان وشاهان ظلوم * زیر چشم دل همیشه در رجوم) انجلین پیللر وظلوم پادشاهلر کوکل
کوزینك آلتنده ویاخود کوکل غضبنك آلتنده همیشه رجم اولنقده وطشلنوب هلاك قیلنمقده در (مثنوی)
تا ابد از ظلمتی در ظلمتی * می روند ونیست عونی رحمتی) تا ابد بر ظلمتدن بر آخر ظلمته کیدرلر بو قوم پرضلالات بر عون
وبر رحمت یوقدر بونلره (م ی) نام نیك وبد مکر نشنیده اید * جمله دیدند وشما نادیده اید) ای مغرورلر نام نیك وبدی مكر
استماع ایلمدیکز جمله خلایق بوذکر اولنان انبیایی وبونلره انکار قیلان اشقیانك قصص واخبارنی کوردیلر وسز
کورمدیکز (مثنوی) دیده را نادیده می آرید لیك * چشمتان را وا کشاید مرك نیك) بلی اکرچه کورلمشی کورلمش
کتورورسز وتعامی وتجاهل ایدوب کندیکزی بیلمامش وکورممش منزله سنه کتورورسز لیکن سزك کوزیکزی سوت
ابواچار واول حینده عناد وغفلت سزدن چقار وهر کس کوره سز که اکدیکن بجرای احمقلر اکر بزسزی بو مرتبه ده
کورمز زدیرسکز الجواب (م ی) کیر عالم پر بود خورشید ونور) چون روی در ظلمتی مانند کور) طوت یعنی فرض ایتکه
عالم خورشید ونوردن پر اوله چونکم مانند کور ظلمات کفر وعصیانه کیده سن (مثنوی) بی نصیب آیی ازان نور عظیم *
بسته روزن باشی ازماه کریم) اول نور عظیمدن بی نصیب کلورسن وماه کریمدن بسته روزن اولورسن (مثنوی
تو درون چاه رفتستی ز کاخ * چه کنه دارد جهانهای فراخ) سن کاخدن چاهك درونه کتدك یعنی مرتبهٔ ایمان
وایقاندن چاه کفر وعصیانه برایندك فراخ اولان جهانلرنه کناه طوتر یعنی عوالم واسعه یی کورمدیکك وانبیانك
دیدکاری مراتبه عقل ایرکورمدیکندن اول عوالم واسعه ناپیدا اولمشدر پس کناه سنك طرفکدندر یوخسه
اول جهانهای فراخ جانبندن دکلدر (م ی) جانکه اندر وصف کرکی ماند او * چون ببیند روی یوسف را بکو) بر جانکه
قوردلق صفتنده قاله ودرنده لك وموذیلك اکاخوی اوله اول کمسه یوسفك یوزینی نیجه کورر سویله یعنی مرتبهٔ اعلانك
یوسف وار اولان محبوبنی مرتبهٔ سفلینك کرك طبیعت اولان ظالم وبدخویلری نیجه کورر ونوجهله آنلره کندیلرینی
ایرکورر که الضدان لا یجتمعان درپس اولا بر مرتبه نك واهلنك وصولنه تحصیل واستعداد لازمدر بعد الاستعداد اول
مرتبه نك اهلنی کورر وتدریجله کندوبی اول مرتبه یه ایرکورر (مثنوی) لحن داودی بسنك وکه رسید *
کوش آن سنکین دلانش کم شنید) داود علیه السلام حضرتلرینه منسوب اولان اواز لطیف طاغلره وطاشلره یتشدی
وآنلر حضرت داودك صداسنی بیلوب هم آهنك اولوب بیله تسبیح قیلورلردی زمانده اولان اول سنکدل کافرلر
اشتمدی ولهذا اعانه کلمدیلر وآندن متلذذ اولمدیلر (م ی) آفرین بر عقل وبر انصاف باد * هر زمان والله اعلم بالرشاد)
هر زمان عقل وانصاف اوزره تحسین وآفرین اولسون بونده اشارت واردر عقل وانصافك کمال شرفنه که بونلر
تحسین وآفرین دیمکه لایقلردر زیرا طریق هدایتی فهم قیلان واتباع واطاعته سبب اولان بونلردر الله تبارك وتعالی
طوغری یولی اعلمدر (مثنوی) صدقوا رسلا کراما یا سبا * صدقوا روحا سباها من سبا) یعنی تصدیق ایلك اول کریم
اولان رسوللری ای قوم سبا صدقوا روحا شول روحی تصدیق ایلك سباها اول روحی سبی وغارت ایلدی من سبا شول
کسه که آنی سبی ایلدی یعنی اخذ وغارت ایلدی من جناب حقدن کنایه در (مثنوی) صدقوهم هم شموس طالعه *
یؤمنوکم من مخازی القارعه) تصدیق ایلك شول رسوللری که بونلر آفتاب ضیا کستر وماهتاب نوردر یؤمنوکم
بونلر سزی امین ایدرلر قارعه نك خزیلرندن یعنی قیامت کوننك رسوا ایلقلرندن (م ی) صدقوهم هم بدور زاهره *
قبل ان یلقوکم بالساهره) تصدیق ایلك بو رسوللری که بونلر هر بری بدریلردر نور باشلقده قبل ان یلقوکم افعال
بابندندر معنی سزی ساهره یه ملککر القا ایلمزدن اول ساهره شول بیاض یره دیرلر که قیامت یریدر (مثنوی
صدقوهم هم مصابیح الدجی * اکرموهم هم مفاتیح الرجا) سز بونلری تصدیق ایلك بونلر ظلام شامی ازاله ایدیجی

چراغلردر اکرام ایلیك بونلره بونلر مراد ورجانك مفتاحلریدر (مثنوی) صدقوا من لیس یرجو خیرکم * لا تضلوا
لا تصدوا عیرکم) تصدیق ایلیك شول کمسه لری که سزدن خیر رجا ایتمزلر لا تضلوا کمراه وضال اولمالك تضلوا افعالدن اوقنق
دخی جائزدر معنی سز غیریکزی اضلال ایلمالك لا تصدوا عیرکم غیریکزی یده منع ایلمالك اتباعدن (مثنوی) پارسی کو ییم
هین تازی بهل * هندوی ان ترك باش ای آب وکل) پارسی سویلیم اکاه اول ای مولانا عربی سویلمکی قو بو خطاب
علی قاعدة التجرید کندی نفس شریفلرینه در اول ترکك هندیسی اول ای آب وکل یعنی ای مادهٔ اصلیه سی اوزره
آب وکل اولان ویاخود ای آب وکل مرتبه سنده قلان انسان اول محبوبك قولی اول تا خواجه اوله سن ودولت
وسعادت بوله سن (مثنوی) هین کواهیهای شاهان بشنوید * بکروید ندا آسمانها بکروید) اکاه اولك شاهان
تخت رسالت اولان سلطانلرك شهادتلرین استماع ایلیك آسمانلر آنلرك رسالتنه تصدیق ایدوب ایناندیلر فلکلر وملکلرك
اهلی اولان ملکلر انبیای عظام علیهم السلامه تصدیق ایلمشلردر سز دخی تصدیق ایلیك وآمنا بالله وبرسله سویلیك
دیدیلر وحزمك معناسنی بونلره تقریر وتفسیر ایدوب سویلدیلر معنیٔ حزم ومثال مرد حازم (مثنوی) یا جمال اولیشان
بنکرید * یاسوی آخر بحزمی در پرید) دیدیلر که ای قوم اولکی امم سالفه نك حالنه نظر قیلك وآنلردن عبرت الك ویاخود
آخر جانبه حزمله یعنی قوت رایله وکمال احتیاطله اوچولك وپرواز قیلك پس الحزم سوء الظن حدیث شریفنك تفسیرینه
شروع ایدوب بیوررلر وبو حدیث شریفك شرحی بو جلد لطیفده ایکنجی جلدده بر قاچ مجلده مرور ایلدی وبو مجلده دخی
بر آخر وجه اوزره تفسیر بیوررلر تا الحزم سوء الظن دینك حقیقتی معلومك اولور (م ی) حزم چه بود در دو تدبیر احتیاط
ازدو آن کیری که دورست از خباط) حزم نه اوله دیرسك ایکی تدبیرك ماینده احتیاط ایلمکدر ایکی تدبیردن اول برنی
طوته سنکه سقوط وخبطدن دور اوله (مثنوی) آن یکی کوید درین ره هفت روز * نیست آب وهست ریك پای سوز)
مثلا اول کمسه سکا سویلرکه یدی کون یولده صو یوقدر وایاق یاقیجی قوم واردر (مثنوی) ان دیکر کوید دروغست
این بران * که بهر شب چشمهٔ بینی روان) اول بر کمسه دخی دیرکه بو سوز دروغدر خوف ایتمه یلامایه یوله سورکه هر کیجه ده
بر جاری چشمه کورورسن اول هفت روز یولده صو یوقدر دیندن مراد خدای ذو الکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلم
حضرتلریدر مثلا جناب عزت بیوررلر (وتزودوا فان خیر الزاد التقوی) وحضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم ابوذر
حضرتلرینه خطابا وغیراتنه ارشادا بیوررلر یا اباذر جدد السفینة فان البحر عمیق واجمع زادك فان الطریق بعید
اما شیطان (ومایعدهم الشیطان الا غرورا) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه بونی تکذیب ایلر ومغرور قیلوب آب طاعته
وزاد تقوی وصلاحیته احتیاج یوقدر بو یوله هر منزلده آب رحمت وزاد لطف ومغفرت چوقدر دیو غرور ویرر کندی یه
تابع اولان احزابنی بو غرورله سعیره ایرکورر کما قال الله تعالی فی سورة فاطر) یا ایها الناس ان وعد الله حق فلا تغرنکم
الحیاة الدنیا ولا یغرنکم بالله الغرور ان الشیطان لکم عدو فاتخذوه عدوا انما یدعوا حزبه لیکونوا من اصحاب السعیر (م ی)
حزم آن باشد که بر کیری تو آب * تا رهی از ترس وباشی بر صواب) حزم واحتیاط اولدرکه سن لمهٔ شیطانیه یه اویمیه سن بلکه
لمهٔ ملکیه وامر الهیه اوزره اعتقاد ایدوب طاعت وزاد تقوایی بوقاروطوته سن تا کم خوفدن قورتلوب صواب اوزره
اوله سن (مثنوی) کر بود در راه آب این را بریز * ور نباشد وای بر مرد ستیز) اکر راه آخرتده آب فضل ورحمت سنك ایچون
موجود اولور ایسه بو کتوردیکك آب وزادی دوك واکر آب وزاد اولمز ایسه وای مرد ستیزه اوزره (م ی) ای خلیفه زادکان
دادی کنید * حزم بهر روز میعادی کنید) ای الهك خلیفه سی اولان آدم علیه السلام حضرتلرینك اولادی داد قیلك
یعنی عدالت ایلیك حزم واحتیاطی روز میعاد ایچون ایلیك که اصل لازم واهم اولان اول اولدی (مثنوی) آن عدوی
کز پدرتان کین کشید * سوی زندانش ز علیین کشید) اول بر دشمنکه سزك باباکز آدم علیه السلامدن کین چکدی
آنی علییندن زندان جانبنه چکدی (مثنوی) ان شه شطرنج دل را مات کرد * از بهشتش سخرهٔ آفات کرد) اول دل
شطرنجینك شاهنی مات ایلدی (فازلهما الشیطان عنها فاخرجهما مما کانا فیه) آیت کریمه سنك مصداقنجه آنی
جنت اعلادن اخراج ایدوب سخرهٔ آفات قیلدی (م ی) چند جا بندش کرفت اندر نبرد * تا بکشتی در فکندش روی زرد
جنکك وخصومتك نیجه یرده اول آنی بند وصنعتله طوتدی تا کورشیجکاه آنی زمینه براقدی ملائکه اوکنده
یوزی صاری یعنی خجل وشرمسار اولدی یعنی حالا بند کشتی کیرلره مناسب اولان صنعته دیرلر (مثنوی) اینچنین
کرد ست با آن پهلوان * سست سستش منکرید ای دیکران) بوذکر اولنان کبی ایلمشدر اول پهلوانه یعنی حضرت آدمه
سست سست باان پهلوان نظر ایلمالك اول ابلیسه ای آدمدن غیریلر نته کم حق تعالی حضرتلری بزه انك مفتونی اولمقدن
نهی ایدوب بیوررلر (یا بنی آدم لا یفتننکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنة ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما
انه یراکم هو وقبیله من حیث لا ترونهم) نته کم بو مفهومه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) مادر وبابای ماران حسود

تاج وپیرایه بجالاکی ربود) برزم مادر یعنی حوایی وپدریمز آدمك اول حسود تاج وپیرایه سنی جست وچالاك كله قابدی
یعنی بونلرك حله وپیرایه سنی وجودلرندن نزع ایلدی (مثنوی) کردشان انجا برهنه وزار وخوار * سالها بکریست آدم
زار وزار) بونلری اول یرده عریان وخوار وزار قیلدی حضرت آدم علیه السلام نیجه ییللر زار وزار اغلدی وهجر وفراق
آتشیله جکر بن داغلدی (م ی) که زچشم اشك اورویید نبت * که چراندر جریده لاست ثبت) که آنك كوزینك یاشندن
نباتات بتدی نته کم وهب بن منبهدن روایت اولنورکه آدم علیه السلام حضرتلری سرندیب طاغنه نزول ایلدکده
یوز ییل سجده قیلدی واغلدی حتی سرانديب وادیلرینك آنك كوزینك یاشندن جریان ایلیوب اطرافنده دارچینی
وقرنفل بتدی معنی مصرع ثانی جریده لا یه مضاف دکلدر ولا که حرف نفیدر مرادی نفی طاعت اولور ویاخود نفی اقرار
عالم الست اولور تقدیر معنی بواولورکه برمرتبه اغلدیکه كوزینك یاشندن نبت بتدی که نیچون جریده ایچره یعنی
دفتر عمادده نفی طاعت ثابتدر دیو یعنی بوندن اول دفتر عمادده طاعت وانقیاد یازلمش ایکن شمدی بوجریدهٔ عماده
بونفی طاعت وعدم انقیاد نیچون ثبت اولمشدر دیو بوقدر زمان کریان اولدی ویاخود معنی عالم الستده اول پادشاهك
ربوبیتنه وا کا الطاعة بلی دیو اقرار ایلمش ایکن معصیت وغوایت که معنا لادر یعنی نفی طاعت وعدم انقیاددر نیچون
دفتر وجودمده ثابت اولدی حتی (وعصی آدم ربه فغوی) آیتنك مفهوم ومنه مظهر اولدم دیمك اولور بودخی وجهدرکه
منفی اولان مثبت اوله ومثبتدن مراد ثبت القدم علی طاعة الله اوله ویاخود ثبت علی نعمت الله اوله زیرا (فازلهما
الشیطان عنها فاخرجهما مما کانا فیه) آیت کریمه سنك فحواسنجه شیطان بونلرك طاعتی اوزره ویانعمت اوزره ثباتنی
قومیوب زلت قدم اظهار ایلدی پس حضرت آدم علیه السلام بوعدم ثبات اوزره اغلیوب دیرکه نیچون جریده ایچره
یعنی جریدهٔ عماده یاخود جریدهٔ وجودمده ثبت لادر یعنی الثبات علی طاعة الله ویاخود الثبات علی نعمة الله منفی
وسعدومدر دیمك اولور بومعنالر جریده لا یه مضاف اولمدیغی اوزره در اکثر مثنوی شریفده جریده علامت اضافت اولان
همزه ایله یازلمشدر اکر جریده لا یه مضاف اولورسه لفظدن صحیح معنی اخذ اولنمق خیلی مشکلدر زیرا بوتقدیر اوزره فهمه
اصلا ذوق حاصل اولمز فلینأمل (مثنوی) توقیاسی کیر طراریش را * که چنان سرور کند زوریش را) سن برقیاس
طوت یعنی برقیاس ایله ای آدم اوغلی اول لعینك طرار ومکارلغنی بوندنکه انجلین سروردین اول لعیندن صقالنی
قوپردی که اول آدمك آندن اوتری صاچن صقالن یولمسی اول شیطان غوینك قتی دشمن قوی اولمسنه دلالتدر حتی
عیسی بن مریم علیهما السلام حضرتلری آنك مکرندن نجات بولنلر حقنده تعجب ایلیوب بروجه استحسان
بیورمشلردرکه لیس العجب ممن هلك بمکره کیف هلك انما العجب ممن نجا کیف نجا (مثنوی) الحذر ای کل پرستان
از شرش * تیغ لاحولی زنید اندر سرش) ای کل پرستلر وتن پرورلر اول ابلیسك شر ومکرندن حذر ایلیك لا حول
ولا قوة الا بالله العلی العظیم شمشیرك آنك باشنه اورك بولاحولك تفسیری وتحقیقی ایکنجی جلدك اوائلنه قریب
صوفی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه وبولاحول ولا قوة کلامی شیطانك شمشیری کبیدر معناسنه
عالم اولوب معرفت وانتباهله ذکر ایلمك وبونك معناسنی بیلمك جمیع حول وقوة الله ایله اولدیغنه عالم اولمقدر بوایسه
عین توحیددر وشیطان غیریت واثنینیت وتفرقه وکثرت مظهریدر پس هر بارکه سالکه شیطان وشیطانك بوصفتلری
غلبه قیلسه کرکدرکه لاحول ولا قوةنك معناسی تیغنی اکا وآنك صفاتلرینه ضرب ایلیوب بالکلیه لا ایلیه شیطان
وصفت شیطانیه البته توحیدله بریره جمع اولمیوب محو وفنا اولسه کرکدر (مثنوی) کوهمی بیند شمارا از کمین *
که شما اوراهمی بینید هین) زیرا اول شیطان کمیندن سزی کورر که سز آنی کورمز سز اکاه اولك سورهٔ اعرافده اولان
آیت کریمه نك معناسندن کما قال الله تعالی (انه یراکم هو وقبیله من حیث لا ترونهم) نته کم بوآیت کریمه نك اولی قبیل
ذلك تحریر اولندی وبعض مواضعده دخی تفسیر قیلندی (مثنوی) دائما صیاد ریزد دانها * دانه پیدا باشد وپنهان دغا
صیاد طیوری صید ایلمك ایچون دائما دانه دوکر دانه پیدا اولدی وحیله ودغا پنهان صیاددن مراد شیطان وآنك
دانه لرندن مراد سورهٔ آل عمرانك اوائلنه قریب اولان (زین للناس حب الشهوات) آیت کریمه سنده بیان اولنمشدر
مفسرین حققنده مزین الله ومجازا شیطاندر دیمشلر وبوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولده عرب بادیه نشین حکایه سنده
مرور ایلدی آنده طلب اولنه پس نسادن واولاددن مشتهیات نفسانیه وذهب وفضه وخیل مسومة وانعام وحرث)
بونلردن ماعدا اولان متاع دنیویه دانهای شیطانیه درکه خلق عالمی صید ودام کیدنه قید ایلمك ایچون بونلری
تزیین ایلر ولیکن مکر ودغاسنی کیزلرناسه بونلرك حسنی ولطافتنی ومنفعتنی پیدا قیلور (مثنوی) هرکجا دانه بدیدی
الحذر * تانه بندد دانه برتو بال وپر) هرنه یرده که دانهٔ شیطانیه یی یعنی مقتضای طبیعیه ومشتهای جسمانیه یی
کوره سن حذر ایله تاکه دانه سنك اوزرینکه بال وپرکی باغلیه ودام شیطانه کرفتار ایلیوب آتش غضب الهی جکرکی

داغلیه (مثنوی) زانکه مرغی کو بترك دانه کرد * دانه از صحرای بی تزویر خورد) زیرا برمرغ که اوترك دانه ایلدی دانه یی
بی تزویر اولان صحرای حقیقتدن ییدی که آنده دام شیطانی ومکر الهی یوقدر (م ی) هم بدان قانع شد واز دام جست *
هیچ دامی پر وبالش رانبست) اول مرغ هم انکله قانع اولدی یعنی صحرای بی تزویردن حاصل اولان غدای حلال ا کر
روحانی واکر جسمانی قناعت قیلدی ودام شیطانیدن صچرهدی ونجات بولدی قیودات کونیه دن ودامهای شیطانیه دن
هیچ بردام آنك پر وبال عقل وبالنی باغلادی دیمك اولور (وخامت کار آن مرغ که ترك حزم کرد از حرص (م ی) بازمرغی
فوق دیواری نشست * دیده سوی دانهٔ دامی ببست) کیر وبرقوش بردیوارك فوقنده اوتوردی کوزنی بردامك دانه سنه
باغلادی دامه منسوب اولان دانه یه دیمك هم وجه در (مثنوی) یك نظر او سوی صحرا می کند * یك نظر حرصش
بدانه می کشد) اول مرغ برنظری صحرا جانبنه ایلر وبرنظری انك حرصی دانه جانبنه چکر (مثنوی) این نظر با آن نظر
چالیش کرد * تا کهانی از خرد خالیش کرد) بونظر اول برنظرله چالیش ایتدی یعنی اول مرغك بودانه جانبنه اولان
نظری اول صحرا جانبنه اولان نظر یله جنك وجدل ایتدی تا کهان آنی دانه جانبنه اولان نظری خرددن خالی ایلدی
وحرص غالب اولوب عقلدن دور قیلدی پس آنی دامه مبتلا ایلدی (مثنوی) بازمرغی کان تردد را کذاشت *
زان نظر برکند وبر صحرا کماشت) کیر وشول برقوش که اول ترددی ترك ایلدی اول دانه دن نظرنی صحرایه حواله ایلدی
مثنوی) شاد پر وبال او بخ بخاله * تا امام جمله آزادان شد او) اول قوشك پر وبالی شاددر انکچون بخ وارد رحتی اول قوش
جمله آزادلرك امامی اولدی بخ وقت رضاده ومدحده استعمال اولنور بر کلمه در وکاه مبالغه دن اوتری تکرار ایدوب
بخ بخ دیرلر بخاله مفعول مطلقدر سقیاله کبی یعنی اول مرغ حازمك پر وبال وعقل وبالی شاد وآزاددر تحسین وآفرین
انکچون تاکم جملهٔ آزادلرك مقتداسی وامامی اولدی اول (مثنوی) هرکه او را مقتدا سازد برست * در مقام امن وازادی
نشست) واهل سلوکدن هرشول کمسه که آنی مقتدا دوزه وا کا اتباع ایلیه قورتلدی مقام امنده ومرتبهٔ آزادکانده
اوتوردی (مثنوی) زانکه شاه حازمان آمد دلش * تا کلستان وچمن شد منزلش) زیرا که اول مقتدانك قلبی ویاخود ا کا
اقتدا قیلنك کوکلی حازملرك شاهی کلدی تاکم کلستان وعالم حقیقت وچمنزار مرتبهٔ علم وحکمت آنك منزلی اولدی
و) ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) آیت کریمه سنك ماصدقی اولان مرتبه یی آنك روحی بولدی
م ی) حزم ازو راضی واو راضی زحزم) اینچنین کن کر کنی تدبیر وعزم) حزم آندن راضی واول حزمدن راضی حزمك آندن
راضی اولمسی خالق حزمك اندن راضی اولمسیدر وبوحازملرك حزمدن راضی اولملری دخی حزم واحتیاطدن راضی
اولملری اولور پس (رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشی ربه) آیت کریمه سنك مفهومی بونلرده بولنور ویاخود بونلر
حزمك جزای عاجله سنده راضیدر دیمك اولور بونك کبی ایدا کر تدبیر وعزم ایلرسك که بنده یه حزم وورعدن ابو عمل اولمز
وغیری فعل بونلره معادل کلمز کما قال علیه الصلوة والسلام لا یعدل عمل بالرعة (مثنوی) بارها در دام حرص افتادهٔ *
حلق خود را در بریدن دادهٔ) نیجه کره بی حزم اولدیغك سببله دام حرص وجوده دوشمشسن کندی بوغازیکی کسمکه
ویرمشسن یعنی کندیکی مرتبهٔ هلاکه ایرکورمشسن (مثنوی) بازت ان تواب لطف ازاد کرد * توبه پذرفت
وشمارا شاد کرد) کیروسنی اول عین لطف اولان تواب ازاد ایلدی (وهو الذی یقبل التوبة عن عباده ویعفو عن السیئات
آیت کریمه سنك حسبنجه توبه کزی قبول ایلدی وسیئاتکزی عفو ایلمکله سزی شاد ایلدی (مثنوی) کفت ان عدتم
کذا عدنا کذا * نحن زوجنا الفعال بالجزا) سورهٔ بنی اسرائیلده بعد التوبة الثانیة اکر توبهٔ اخرایدرسکز وان عدتم
اکر عودت ایدرسکز زمرهٔ ثالثه ده عدنا بزده عودت ایدرز عقوبتکزه پس عودت ایدوب حضرت پیغمبری
تکذیب ایتدیلر الله تعالی بونلرك اوزرینه حضرت رسولی تسلیط ایدوب الان جزیه ویررلر معنای بیت حق تعالی دیدی
اکر سز عودت ایدرسکز بزده عودت ایدرز سز عودت ایتدیککز کبی بزجفت ایلدك عمللری جزایه نته کم حضرت
علیه السلام الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر وان شرا فشر ایوررلر (م ی) چونکه جفتی را برخود اورم * ایدان
جفتش دوانه لاجرم) مثلا بر چونکم برجفتی کندی قتمه کتورم اول برجفتی یلرك کلور لابد ولامحالته یعنی الله تعالی
بعض شیئی بعض شیئه برمرتبه جفت ومتلازم قیلمشدر که آنك بری برندن انفکاکی ممکن دکلدر مثلا طلوع شمس
نهاری مستلزم اولور وغروبی شب تاری اقتضا قیلورنته کم کما ان کانت الشمس طالعة فالنهار موجود وان کانت
الشمس غاربة فاللیل موجود دیرسن بونلر بر برنی البته مستلزمدر لاینفك پس حق تبارك وتعالی افعالی دخی
اجزایه بویله جفت ایلدی نته کم حضرت حق لساندن حکایه بیوررلر (مثنوی) جفت کردیم این عملها با اثر * چون رسد
جفتی رسد جفتی دکر) جفت ایلدك بوعملی اثره یعنی جزایه چونکه برجفت یتشه وظهور ده که آنك برجفت دیکری دخی
یتشور ان خیرا فخیر وان شرا فشر یعنی بونلر البته بری برنی متلازماندر لامحاله کطلوع الشمس وظهور النهار ولکن

هذا التلازم فی الخیرات والحسنات فقط کما قال الله تعالی (ولا تحسبن الله مخلف وعده رسله) که الله تبارك وتعالی
رسلنه ایلدیکی وعده مخالف دکلدر اما خطایا وسیئاتده (ویتجاوز عن السیئات) مصداقنجه اکر دیلرسه مطلقا
کمال فضل وکرمندن آندن کیجر وکناهلری عفو ایلر واکر تجاوز ایلمزسه (وجزاء سیئة سیئة مثلها) فحواسنجه اول سیئه‌یه
معادل جزا ایلە مؤاخذه قیلر پس هر فعل عند الله بر جزایی مستلزمدر ولیکن سیئه‌نك جزاسنی اکر لطفندن
عفو ایلرسه مسی اولان معاقب اولمز واکر عفو ایلمزسه عدل ایلردیمك اولور و بو بیت شریف بو معنای لطیفه‌یه اعلا
مثال کاور (مثنوی) چون ربایدغارتی از جفت شوی * جفت می اید پس او شوی جوی) چونکم بر غارتکر یغماجی
جفتدن شوینی قاپه یعنی بر خاتونك ارنی الە آنك اردنجه جفتی کاورارنی دیلیه رك پس بو بیت اکثره بنا اولورا کر
زوجه‌نك قلبی زوجنی دیلرسه کاورودیلمزایسه کلمز کذلك سیئه‌نك جزاسنی اکر حق تعالی دیلرسه کاورا کر دیلمزسه کلمز
اکرچه بری برینه جفت ایسه لرده (مثنوی) بار دیکر سوی این دام آمدیت * خاك اندر دیدهٔ توبه زدیت)
ای بی حزملر کیروسز بر آخر کره بو دام حرص وهوا جانبنه کلدیکز وتوبه‌نك کوزینه خاك عصیانی اوردیکز (مثنوی)
بازتان توّاب بکشاد آن کره * کفت هین بکریز روی این سومنه) کیرو اول توّاب اولان الله سزی کرهدن چوزدی یعنی
عقدهٔ ابلیس وحیل نفس بر تلبیسدن آزاد ایلدی ودیدیکه اکاه اول قاچ یوری رویکی بو جانبه قومه یعنی دام شیطانی
ودانهٔ نفسانی اولان مشتهیات جسمانی ولذات حیوانی جانبنه توجه قیلمه تا ینه دام شیطانه کرفتار اولمیه‌سن وعذاب
ایجره قالمیه‌سن (مثنوی) باز چون پروانهٔ نسیان رسید * جانتانرا جانب آتش کشید) بو مرتبه‌دن صکره کیرو چونکم
سزه نسیان پروانه‌سی یتشدی سزك جانکزی آتش جانبنه چکدی یعنی مستلزم دخول نار وسبب وصول هلاك
وبوار اولان سیأت وشهوات جانبنه اول نسیان سزی جذب ایتدی (مثنوی) کم کن ای پروانه نسیان وشکی
در پر سوزنده بنکر تو یکی) ای آتش عصیانك پروانه‌سی بو نسیانی وشك وکمانی آزاله یعنی ایلمه کم کن مکن معناسنه‌در
یانمش پر و باله بصر بصیرتله نظر ایله‌سن بر کره یعنی آتش عصیانکه سوزندهٔ صوالح اعمال واحراق کنندهٔ پر و بال اذواق
عقل و بال ردیدهٔ حقیقت بینله بر کره کورکه آتش عصیان وکفر انله انسانه اول پر و بال کبی اولان اعمال صالحه نیجه یانمش
وقوت قلبیه وذوق روحانیه نوجهله محترق اولمشدر معاصیدن وقیودات نفسانیه وشیطانیه‌دن قورتلمشدر وآزاد
اولوب حضرت حقه بندهٔ مطیع اولمق سعادت کبری ونعمت عظمی در پس هر نعمتك کندی‌یه مناسب شکری وار در سن
بو خلاص ونجات نعمتنك شکرنی لا یلدغ المؤمن من جحر واحد مرتین حدیث شریفنك مفهومی اوزره بعد التخیات
تکرار یردخی ملدوغ وملسوع اولمق وکندیکی دام شیطانه کرفتار قیلمقدر ننه کم بیوررلر (م ی) چون رهیدی شکران
باشد که هیچ * سوی ان دانه نداری پیچ پیچ) چونکم دام شیطانی اولان مشتهیات نفسانی ومقتضیات جسمانیدن
قورتله‌سن آنك شکری اول اولورکه هیچ اول دانهٔ شیطان جانبنه طولاشق طوتمیه‌سن تا اول دانه واسطه‌سیله کندیکی
آنك دامنه آتمیه‌سن (مثنوی) تا ترا چون شکر کویی بخشد او * روزیٔ بی دام وبی خوف عدو) بو بیت شریفك
تقدیری بو یله اولور چونکم سن شکر دیه‌سن تا سکا باغشلر اول الله دام مکر سز ودشمن خوف اولمقسزین بر نوع روزیکه
مراد غدای نفسانی اولورسه رزق حلال وروزیٔ روحانی اولورسه وجد وحال وذوق بال ولذت وصال اولورکه بونلرده
دام مکر وخوف عدو یوقدر (مثنوی) شکران نعمتکه تان آزاد کرد * نعمت حق را بباید یاد کرد) اول نعمتك
شکریله سزی آزاد ایتدی نعمت حقی ذکر کدرکه یاد ایلیه‌سز یعنی آنك شکری اولدرکه حق تعالینك نعمتنی انله
اکه سز وقلبا محبت وقالبا کا طاعت قیله‌سز دیمك اولور (مثنوی) چند اندر رنجها واندر بلا * کفتی از دام رهاده
ای خدا) نیجه کره رنجلرده وبلالرده دیدککه دام بلادن بکا خلاص ویر ای خدا (م ی) تا چنین خدمت کنم احسان کنم
خاك اندر دیدهٔ شیطان کنم) تا کم بونك کبی خدمت وطاعت ایلیم واحسان ایلیم قال النبی صلی الله علیه وسلم الاحسان
ان تعبد الله کانك تراه فان لم تکن تراه فانه یراك رواه عمر وابو هریرة رضی الله عنهما تا کی شیطانك کوزی ایجره
ایلیم دیدك اما بلا ومحنت کیدوب صحت ونعمت کلدکده خدمت واحسانی ترك قیلدك حظ نفسه وعصیانه مشغول
اولدك شول کلاب کبی که وقت زمستانده خانه بنا ایلمکه نیت ووقت تابستانده صحت وسلامت بولوب ترك نیت
وعزیمت قیلوب نفسلرینك حظنه وطبیعتلرینك مشتها ومقتضاسنه مشغول اولورلر ننه کم بو معنایی تفهیم ایچون
بو حکایه‌یی بیوررلر (حکایت نذر کردن سکان هر زمستان‌که این تابستان چون بیاید خانه بسازیم از بهر زمستان
محکم (مثنوی) سك زمستان جمع کردد استخوانش * زخم سرما خرد کرداند چنانش) مثلا کلبك زمستانده
استخوانی جمع اولور بودخی وجهدر کلب زمستانده استخوانی جمع ایلر سرمانك زخمی وبرودتك المی آنی انجلین خرد ایلر
(مثنوی) کوید او کاین قدر تن که منم * خانه از سنك باید کردنم) اول وقت شتاده دیر بو قدر تن که بنم بو قدر جثه وتنم که

واردر بکا سنکدن بر خانه ایلمك کرکدر (مثنوی) چونکه تابستان بیاید من بچنك * بهر سرما خانه سازم زسنك)
چونکم تابستان کله یعنی یاز آیلری حاصل اوله بن پنجه ایله سرمادن اوتری طاشدن بر خانه دوزم (مثنوی)
چونکه تابستان بیاید از کشاد * استخوانها پهن کردد پوست شاد) چونکم شتا زمانی کچه وبهار ویاز آیلری کله
اول کلب کشاده‌لکندن استخوانلری آنك کنیش اولور وپوستی شاد اولور یعنی آنك کمکلری واسع اولوب
مضایقه‌دن قورتلوب پوستی شاد اولور (مثنوی) کوید او چون زفت بیند خویش را * در کدامین خانه کنجم ای کیا)
چونکم اول کلب کندیسنی زفت وقوی کوره سویلر واسلان حالله بو یله در که ای اولوبن بو جثه ایله قنغی خانه‌یه صغارم
شمدی بو یله صفا زمانده بنا ایتمك بکا نه زحمتدر (بیت) عیش ونوش ایله بو کون اکمه غم فردایی * سکا اصمرلمدیلر
بو یلان دنیایی) دیوب حظ نفسنه مشغول اولور (مثنوی) زفت کردد پا کشد در سایهٔ * کاهلی سیری غری خود رایهٔ)
اول سك غافل تابستان وقتنده مجسم اولور ایاق چکر بر سایه‌یه ده زیاده کاهل وطوق ونازلی وخودبین اولدیغی حالده
یا خود کاهللك سیرلك ونازلیلق وخودبینلك ایله دیمك اولور (م ی) کویدش دل خانه سازای عمو * کوید او در خانه کی
کنجم بکو) کوکل اکا دیرکه بر خانه دوز ای عمو تا کم اکا وقت بلا ومحنتده تحصن ایلیه‌سن اول کلب وبد خونعمت
ورفاهیت حالنده کندولی عظیم وکبیر کوروب دیرکه خانه‌یه نیجن صغارم سویله‌سن نفس اماره صاحبی اولنه خطابا
قصه‌دن حصه بیوررلر (مثنوی) استخوان حرص تو در وقت درد * درهم اید خرد کردد در نورد) سنك دخی حرصك
کمکاری درد وبلا وقتنده ای نفس اماره صاحبی بر یره کلوب خرد اولور دورمه‌ده که درد وبلا آنی کوبا ایلر (مثنوی)
کویی از توبه بسازم خانهٔ * در زمستان باشدم آستانهٔ) دیرسن که توبه‌دن یعنی غفلت ومعصیتدن طاعته رجوع
ایلمکدن بر خانه دوزم زمستان بلا وقتنده بکا آستانه اوله (مثنوی) چون بشد درد وشدت آن حرص زفت * همچو سك
سودای خانه از تو رفت) چونکم درد کتدی وسنك حرص عظیمك زفت اولدی سك کبی خانه یاپمق سوداسی سندن
کتدی وسنی راحت ونعمت شکردن غافل وذاهل ایتدی (مثنوی) شکر نعمت خوشتر از نعمت بود * شکر باره کی
سوی نعمت رود) باره حریص معناسنه‌درکه شکر باره شکره حریص اولان دیمکدر یعنی نعمتك شکری نعمتدن
خوشتر اولور شکره حریص اولان کمسه نیجن نعمت جانبنه کیدر ونوجهله شکر ونعمتی قویوب نعمته میل ایدر شکر
اوچ نسنه‌دن عبارتدرکه نعمت مقابله‌سنده اولور اولا ولی النعمه لسانله ثنا ثانیا قلبله اکا محبت ثالثا قالبله اکا طاعت
ایلمکدر پس نعمت عظمی وسعادت کبری حقیقته نظر اولنسه اصل شکردر زیرا منعم حقیقی‌یه طاعت وا کا محبت
ومحبتدن اعلی واولی بر نعمت اولمز واولمز ذا حضرت حق داود پیغمبر علیه السلامه یا داود ان اشکرلی بیوردقلرنده
دیدیکه یا رب کیف اشکر والشکر منك نعمة اجزی قال الله تعالی یا داود الآن شکرت نیجن شکور اولان عبد ولی نعمته
اولان طاعت ومحبتك مرتبهٔ نعمت ایدیکنه عالم اوله شکر نعمت اکا نعمتدن خوشتر اولور نعمته محبتی قویوب
منعم حقیقته دائما شکرکزارلق قیلور ننه کم سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم (ما تقدم من ذنبه وما تأخر) مغفور اولمش
ایکن ینه عبادت شاقه‌ده تکلف بیوررلردی حتی احیای لیالی ایلمکدن اول حضرتك مبارك قدملرینك متورم اولمسی
حضرت عایشه رضی الله عنها کوروب اتکلف یا رسول الله دیدکده افلا اکون عبدا شکورا بیوردیلر شکر قدرن
بیلان بو یله ایدر ونعمته اشتغالی قویوب منعمك طاعتی جانبنه کیدر (مثنوی) شکر جان نعمت ونعمت چو پوست
زانکه شکر آرد ترا تا کوی دوست) شکر فی المثل روح نعمت زنعمت پوست کبیدر اول جهتدنکه شکر سنی تا دوستك
محله‌سنه کتورر ومنعمك وصالنه یتورر (مثنوی) نعمت آرد غفلت وشکر انتباه * صید نعمت کن بدام شکر شاه)
نعمت وراحت آدمه غفلت وکناه وشکر یقظه وانتباه کتورر شاه حقیقتك شکری دامیله که الشکر قید للمصید
وصید للمزید دینلمشدر و بو مضمونده بو حدیث شریف رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن روایت قیلنمشدر
قال علیه السلام ان للنعم اوابد کاوابد الوحوش فقیدوها بالشکر کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم ولئن کفرتم
ان عذابی لشدید (مثنوی) نعمت شکرت کند پر چشم ومیر * تا کنی صد نعمت ایثار فقیر) نعمت شکرسی یعنی شکر
نعمتی سنی پر چشم وامیر ایلر یعنی قانع وسیر ایلر پر چشم قانع معناسنه‌در حتی یوز نعمتی فقرایه ایثار ایلرسن (مثنوی
سیر نوشی از طعام ونقل حق * تا رود از تو شکم خواری ودق) وحق تعالی حضرتلرینك نقل وطعامندن طوق برسن
وایجرسن حتی سندن کیدر طمع وکثرت اکل ودق ابواب ایلمك یعنی غیره واروب افتقار واحتیاجك سویلمك دق باب
عرض احتیاجدن کنایه‌در (منع کردن منکران انبیارا از نصیحت کردن وحجت آوردن جبریانه (مثنوی) قوم کفتند
ای نصوحان بس بود * اینچه کفتید ار درین ده کس بود) اول منکران انبیا اولان قوم سباطریق جبره کیدوب وجبریانه
حجتلر اظهار ایدوب بر وجه مجادله دیدیلرکه ای مبالغه ایله نصیحت قیلنلر اول نسنه‌یی که سویلدیکز و بزه نصیحت ایلدیکز

كافی اولورا كر بوكو بده بر عاقل كمسه اولورسه و نصحتكزی قبول قيلورسه مشهور مثلدر ديرلر اكر در خانه كس است يك حرف بس است و بعضلر دخی العاقل يكفيه الاشاره و بعضلر دخی اكر عارفی يك اشارت بس است ديو عاقل و عارف اولانه ادنی اشارت كفايت ايلديكنه بو مثلرله كنايت ايدرلر بو قوم دخی بويله سويلديلر و بزم ايچرومزده قبول نصيحت ايلر بو قدر ديكی اشعار ايلديلر و دخی دامن جبره تمسك ايدوب (وجعلنا فی قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفی آذانهم وقرا) آيت كريمه سنك مضمونی تقرير ايليوب و (ختم الله علی قلوبهم) نص شريفنك مفهومنی سويليوب ديديلر (مثنوی) قفل بر دلهای ما بنهاد حق * كس نداند برد بر خالق سبق) ای نصوحلر بزم قلبمز اوزره حق تعالی قفللر قودی بر كمسه مخلوقدن خالقك فعلی اوزره سبقت ايلمك بيلمز و آنك ظاهرا و باطنا خلق ايلديكنی بر مضمون (فطرة الله التی فطر الناس عليها لا تبديل لخلق الله) تبديله كمسه قادر اولمز (مثنوی) نقش ما اين كردان تصوير كر * اين نخواهد شد بكفت و كو دكر) ای قضای خدايی تفسير ايتمك استين ناصحلر بزم نقش باطنمزی بويله ايتدی اول تصوير كر بو خلق الله اولان نقش باطن كفت و كو ايله تبديل اولمز وازلده بدنام و اهل آثام اولان بو دنياده مجرد نصيحتله نيك نام و سعادت انجام مرتبه سن بولمز ديو سويلديلر نته كم جبری اولانلر نصيحت قيلنلره مثلا حضرت حافظك بو بيتلرنی و يا مضمونلرنی حجت ايراد ايلديلر (بيت) در كوی نيك نامی مارا كذر ندادند * كر تو نمی پسندی تغيير كن قضارا * حافظ بخود نپوشيد اين خرقهٔ می آلود * ای شيخ پاك دامن معذور دار مارا (مثنوی) سنك را صد سال كوبی لعل شو * كهنه را صد سال كوبی باش نو) حق تعالينك خلق ايلديكی مجرد كفت و كو ايله تغيير و تبديل اولمديغنه شاهد عقلی بودركه طاشه يوز ييل لعل اول ديه سن واسكی يه دخی يوز ييل يكی اول ديه سن (مثنوی) خاك را كوبی عسل شو يا كه شير * ابرا كوبی عسل شو يا كه شير) خاكه ديه سن آب صفاتی طوت آبه ديه سن عسل اول يا خود سود اول (مثنوی) هيچ از ان اوصاف ديكر كون شوند * آب كی كردد عسل ای ارجمند هيچ اول اوصاف جبلیه دن بونلر دكركون اولورلر می يعنی اولمزلر آب نيچون عسل اولور و سنك نه وجهله لعل مرتبه سن بولور ای سعادتلو كمسه نته كم ديمشلر (بيت) كرچان بدهی سنك سيه لعل نكردد * با خلقت اصلی چه كند كس كه بد افتاد (مثنوی) خالق افلاك و افلاكيان * خالق آب و تراب و خاكيان) افلاكك و افلاكيلرك خالقی اول خدادر آبك خالقی و ترابك و خاكيلرك خالقی اولان مولادر يا خود اول افلاكك و افلاكيلرك خالقی اول خدادر آبك خالقی و ترابك و خاكيلرك خالقی مولا (مثنوی) آسمانرا داد دوران و صفا * آب و كل را تيره رويی و نما) آسمانه دوران و صفا ويردی آب و كله تيره رولق و نشو و نما ويردی پس بو مضمون (قل كل يعمل علی شاكلته) هر شیء كندی فطرت اصليه و مقتضای طبيعيه سی اوزره عامل اولور و حركت قيلور (مثنوی) كی تواند آسمان دردی كزيد * كی تواند آب و كل صفوت خريد) آسمانلر لطافت اوزره مجبول اولمشدر نيچون دردلكی و تيره لكی قبول ايلمكه قادر اولور نيچون آب و كل صفوت صاتون الور يعنی آسمان نه كثيف وزمين نه لطيف اولورو نه بر شیء مركزندن و طبعنك حكمندن تجاوز قيلور ديديلر (مثنوی) قسمتی كردست هر يك را رهی * كی كهی كردد بجهدی چون كهی) حضرت حق و جناب حكيم مطلق هر بر كمسه يه بر يولی قسمت ايلمشدر نيچون بر كوه جهدله بر كه اولور يعنی نه كه كه اولورنه كه اولور ايكيسی بيله ممكن دكلدر چونكم بو معنی عند العقل ثابت اولجق انسان دخی بويله در كه فكل ميسر لما خلق له مضمونی اوزره هر كس لما خلق له نه ميسر و لما خلق لهندن غيری يوله معسر در بر طائفهٔ جبريه نك دلائل عقليه سی بونلر در و بونلردن ماعدا دخی چوق در و براهين نقليه لرينه دخی نهايت يو قدر انبياء عليهم السلام طريقنه كيتمزلر و اولياء عظام سوزين قبول ايتمزلر مكر كه جبريه يه متعلق كلماتلری اوله كه اول كندی مذهب و مشربلرينه تقويت قيلوب آنی قبول ايدرلر و انبيا و اوليايه اول جهتدن اقتدا ايدرلر (جواب انبيا عليهم السلام جبريانرا (مثنوی) انبيا كفتند كه آری آفريد * وصفهايی كه نتان زان سر كشيد) انبيای كزين صلوات الله علی نبينا و عليهم اجمعين بر مقتضای (وجادلهم بالتی هی احسن) بونلره بسط ايلدكاری مقدماتی من وجه تسليم و من وجه ابطال ايدوب ديديلر كه بلی من وجه سزك ديديككز برنده دركه حق تعالی حضرتلری براتدی شول بر وصفلر كه آندن باش چكمكه كمسه قادر اولمز و بو صفتلر من بعد تبديل و تغيير بولمز الخلق كالخلق لا يبدل ولا يغير ديندر بو معنايه كوره ديمشلردر و بو صفاتلردن مراد صفات ذاتيه و ضروريه درمثلا حيوان ناطقلق كبی و طويل و قصيرلق كبی و جميل الوجه و قبيح الوجه اولمق كبی و كمال حواس و اعضا و بونلرك كبی و فی الحقيقة انسان بو صفتلرده مجبور و معذور در و بو كونه صفتلرك جلب و سلبی ايچون تكليف اولنمقدن دور در (م ی) وافريد اوصفهای عارضی * كه كسی مبغوض می كردد رضی) و حق تعالی حضرتلری بر نوع دخی عارضی صفتلر براتدی آنك ازاله سی و يرينه اوصاف حسنه اكتساب اولنمسی ممكندر كه بر مبغوض كمسه راضی اوله صفت قبيحه نك كتمسی و صفات مديحه يی كسب

ايتمسی واسطه سيله محتملدر كه كفران و عصيان و طغيان بو قبيلدن صفات عارضی اوله كما قال نبينا صلی الله عليه وسلم و علی الانبياء اجمعين كل مولود يولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه و ينصرانه و يمجسانه يعنی هر مولود خلقت اسلاميه اوزره طوغر و حقی قبوله و باطلدن نكول و عدوله خطايی صوابدن تميز ايلمكه مستعد و قابل ظهوره كاور اكر حالی اوزره ترك اولنسه و خارجدن صكره بعض صفات عارضه اولمسه مثلا فساد تربيهٔ ابوين و تقليد ابوين و محسوساته رغبت و شهواته ميل و محبت و بونلر امثالی مسلمان قالور و موحد اولوردی ديمك اولور چونكم كفر و عصيانك صفاتی عارضيه قبيلندن اولمسی مقرر اولديسه اصلاح مرشدان و تربيهٔ اكسير تأثير كاملانله اصلاح اولان مبدل اولوب كمال و جمال بولان اشيا قبيلندن اولور پس بزم سوزمز ممكن الحصوله كوره در بو خسه ممتنع الوصوله كوره دكلدر ديديلر (مثنوی) سنك را كويی كه زر شو بيهده ست * مس را كويی كه زر شو راه هست) مثلا حجره ديه سنكه زر اول بيهوده و بی فائده در زيرا حجريتا كه صفت ذاتيه در صفت ذاتيه سندن خروج ممكن دكلدر اما نحاسه ديه سن كه آلتون اول راه و امكان واردر اول جهتدنكه هر ايكيسی واحد بالنوعدر كه معدنيلردر و كيفيات حادثه صفات عارضه حسبيله بری برنده مميزلردر زيرا مسه نحاسيت صفت ذاتيه دكلدر صفت عارضيه در نيچون برا كسير دان استاد كيميا كر اول نحاسك عارضه سنی ازاله ايده جك شيلرله ازاله ايلسه و صفات حادثه و عارضه زائل اولدقدنصكره ذهب مرتبه سنه موصل اولان شيلرله تربيه قيلسه تدريجله مرتبهٔ كماله واصل اولور و ذهب مرتبه سن بولور (مثنوی) ريك را كويی كه كل شو عاجز است * خاك را كويی كه كل شو جائز است) كذلك قومه ديه سنكه بالچق اول عاجزدر يعنی قابل و ممكن الحصول دكلدر زيرا رمال اجزای حجريه در پس حجريتا كه دخی صفت ذاتيه اولور پس ذاتی اولان صفتندن خروج ممكن اولمز اما خاكه ديه سنكه بالچق اول جائزدر زيرا اجزاء ترابيه نك جذب ما ايلمكه قابليتی واردر پس آنك بالچق اولمسی صويه بولمسنه محتاجدر بو معنالر ظاهره نسبت ايله در پس محقق اولنلرك دخی بو محله مناسب اولان علمندن بر مقدار نقل قيلهلم عند المحققين انسانك ايكی ذاتی واردر بری ذات علميه سی كه مراد عين ثابته سيدر و بری دخی ذات عينيه سيكه مراد ذات بشريه و جسمانيه سيدر بو جسمك اوصافی اكر ذاتی و اكر عرضی اول ذات اصليه اولان عين ثابته يه كوره بالكليه عرضيدر پس بو محلده ذكر اولنان صفت ذاتيه دن مراد بو تقدير اوزره عين ثابتده و ام الكتابده اولان صفت ذاتيه و صفات عرضيه دن مراد آنده ثابته اولميوب ولكن بونده بعض اسباب واسطه سيله ظهوره كلان صفات اولور پس الشقی شقی فی بطن امه حديث شريفنك فحواسنجه بعض كمسه يه شقاوت صفت ذاتيه و بعض كمسه يه السعيد سعيد فی بطن امه مقتضاسنجه سعادت صفت ذاتيه اولور پس بطن امدن تولد ايليوب بو دنيايه كلدكده بعض سعيده الشقی قد يسعد فحواسنجه شقاوت صفت عارضی اولور و بعض شقی يه السعيد قد يشقی فحواسنجه سعادت صفت عارضی اولور پس طبيبان الهی اولان انبيا و اولياء بو صفات عارضه نك ازاله سی ايچون مبعوث و مأمور اولمشلردر اول كمسه لره كه ازلده كفر و شقا صفت ذاتيه اوله آنلر حقنده (وسواء عليهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا يؤمنون) نص شريفی ايله ثبوت بولمشدر و اول كمسه لر كه آنلره ايمان و اسلام صفت ذاتيه و كفر و آثام صفت عارضه كبی اولمشدر و انبيايه انقياد و كلام حقه اتباع ايدنلر ثبوت بولمشدر (انما تنذر من اتبع الذكر و خشی الرحمن بالغيب فبشره بمغفرة و اجر كريم) آثار حقنده بيورلمشدر نته كم طبيبان طبيعت دخی امراض ذاتيه نك ازاله سيچون علاج ايتمزلر بلكه طبيعت اوزره عارضه اولان امراض ايچون سعی و خدمت ايلرلر و لهذا بو معنانك تفهيم و توضيحی ايچون امراض بدنيه دن ازاله سی ممكن اولان مرضلری تمثيل كتوروب بيوررلر (مثنوی) رنجها داد است كانرا چاره نيست * آن بمثل لنكی و فطس و عميست) حق تبارك و تعالی رنجلر ويرمشدر كه اكا چاره و درمان يو قدر اول رنجلر مثلا نه نك كيبيدر ديرسك اول اقسقلق و افطسلق و اعمالك كبيدر افطس بورنی باتق كمسه يه ديرلر فی الحقيقه ذاتندن اقسق و افطس و اعمی اولان كمسه لره طبيب حاذق علاجه قادر اولمز كه ارادت الهيه آنك صحتنه سبقت ايلمشدر (مثنوی) رنجها داد است كانرا چاره هست * آن بمثل لقوه و درد سر است) و حق تعالی حضرتلری بر نوع رنجلر دخی ويرمشدر كه اكا چاره و درمان واردر اول نه كونه رنجلردر ديرسك اول مثلا لقوه و باش اغريسی كبيدر كه بونلرك طبيب حاذق اولنلر ازاله سی ممكن اولنلردندر انكيچون طب كتابلرنده بونلر ايچون علاج يازمشلردر و بونلری اطبادن چوغی ازاله قيلديغی تحقيق مرتبه سن بولمشدر لقوه اغز و كوزلا كلمكه ديرلر (مثنوی) اين دواها ساخت بهر ايتلاف * نيست اين درد و دواها از كزاف) الله تبارك و تعالی بو دوالری ابتلادن اوتری دوزدی يعنی اصلاحدن اوتری خلق ايلدی بو درد و دوالر كزافدن دكل و باطل و بيهوده يره دوزلمش دكلدر بلكه لحكمة و لمصلحة در ديديلر (مثنوی) بلكه اغلب رنجها را چاره هست * چون بجد جويی بيايد آن بدست) رنجها داد است كانرا چاره نيست بيوردقلری قولدن اصرادر يعنی حق تعالی رنجلر ويرمشدر كه

اكا چاره يوقدر وور نجلر وار مشدر كه چاره يوقدر بلكه اغلب رنجلره چاره واردر و چاره اولمين رنجلر اقلدر ولهذا قال صلى الله
عليه وسلم لكل داء دواء وقال عليه السلام ايضا ما انزل الله داء الا انزل له شفاء كذا فى المصابيح پس بو حديثلرا كثره
بناء اولور زيرا امراض ذاتيه واصليه نك ازاله سيچون دوا وشفا يازلمشدر پس اغلب رنجلره چاره اولديغى ثابت اولمجق
هر نكم سن آنى جد وسعيله طلب ايليه سن اول دوا ودرمان اله كلور بلكه سزلك كفر وعصيانكز چاره پذير اولان رنجلر
قبيلندن اوله لازم كلديكه طلبده قصور ايلميكز تا امراض معنويه دن خلاص اوله سز وصحت وسلامت ابديه مرتبه سن
بوله سز ديديلر (مكرر كردن كافران حجتهاى جبريانه (مثنوى) قوم كفتند اى كروه اين رنج ما * نيست زان رنجى كه
بپذيرد دوا) قوم سبا انبيايه اولان حجتلرين تكرار ايدوب ديديلركه اى كروه پرشكوه بو بزم رنجلريمز اول رنجدن
دكلدركه دوا وعلاج قبول ايليه بلكه بو بزم رنجلريمز علاج پذير اولمين صفت ذاتيه وامراض اصليه قبيلندندر وامراض
ذاتيه اولمسنده دليل وعلامت بودركه سزه (م ى) سالها كفتيد زين افسون وپند * سخت ترميكشت زان هر لحظه بند)
نيچه ييللر بو افسون وپندى سويلديكز دخى محكم تر اولدى اول نصيحت وپنددن هر لحظه بند (مثنوى) كر دوا را اين
مرض قابل بدى * آخر ازوى ذره زائل شدى اكر دوايه بو مرض قابل اوليدى آخر بو مرض قلبيه دن ادويهٔ نصح وپنديكز
سببيله بر ذره زائل اولور وبر مقدار نفع بولوردى پس شمدى سزلك ادويهٔ نصيحتكز بوقيره ضايع اولور ونافع اولميوب
ضرر قيلور (م ى) سده چون شد آب نايد در جكر * كر خورد دريا رود جايى دكر) مثلا چونكم سده اولدى يعنى بركسه كه
سده مرضنه مبتلا اولدى صو ايچسه جكره كلمز فرضى اكر دريايى نوش ايتسه غيرى يره كيدوب دفع عطش قيلمز
ونافع اولمز سده برمرض مشهوردركه اكر عروقده اولورسه سريان دمه مانع اولوب آخر قلنج زحمتنه مبتلا ايدر
واكر امعاده وجكرده اولورسه آيك جكره وصولنه سد وحجاب اولور استسقا زحمتنه مبتلا قيلور وماء مشروب عروق
واعضايه منتشر اولوب لابدال واياق شيشكه باشلر نته كم بيوررلر (مثنوى) لاجرم اماس كيرد دست وپا) تشنكى را
نشكند آن استقا) لاجرم ال اياق اماس طوتر واول استسقا يعنى صو ايچمك تشنه لكى صمز زياده قيلور ومضرت اولور
پس بزم دخى باطنمزده سدهٔ معنوى واردركه اول سد قضادر ولهذا سزلك زلال مقالكز محلنه وصول بولميوب ونافع
اولميوب مضر اولور بو اجلدن هر بريمز كبر وعناد اوزره مصر اولورز ديديلر (بازجواب انبيا عليهم السلام ايشانرا (م ى)
انبيا كفتند نوميدى بدست) فضل رحمتهاى بارى بى مدست) انبياى كزين صلوات الله على نبينا وعليهم اجمعين بو جبرلره
جواب ويروب ايتديلر مرضمز علاج پذير اولان مرضلردن دكلدر ديو مأيوس ونا اميد اولمق قبيحدر وحضرت حقك
رحمتندن قطع اميد ايلمنلرك كافر اولمسى صحيحدر كما قال الله تعالى (لا تيأسوا من روح الله انه لا ييأس من روح الله
الا القوم الكافرون) حضرت باريك فضل رحمتلرى بى حد وبى غايتدر (لا تقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب
جميعا) آيت كريمه سى وسعت رحمته شهادت ايلر برآيتدر (مثنوى) از چنان محسن نشايد نا اميد * دست در فتراك
اين رحمت زنيد) بويله كبى بر محسن بى علتدن نا اميد اولمق لايق دكلدر بو رحمت واسعه نك فتراكنه ال اورك واميد
ورجا مرتبه سنده طورك ابتداسى صعب وعسير اولمق عجب دكلدر (مثنوى) اى بسا كارا كه اول صعب كشت *
بعد ازان بكشاده شد سختى كذشت) اى چوق كارلر كه اولى صعب وعسير اولدى آندنصكره كشاده اولدى سختلق
كذر قيلدى (بيت) الا لا تحزن اخوان البليه * فللرحمن الطاف خفيه) قولى دخى بو معنايى مؤيد اولدى (مثنوى
بعد نوميدى بسى اميدهاست * از پس ظلمت بسى خورشيدهاست) نوميدلكدنصكره چوق اميدلر واردر
وبو خصوص ايچون بو آيت كريمه شاهد بزركواردر كما قال الله تعالى فى كلامه المجيد (وهو الذى ينزل الغيث من بعد
ما قنطوا وينشر رحمته وهو الولى الحميد) ظلمتدنصكره چوق كونشلر واردر كما قيل (بيت) وظلام الليل لها سرج *
حتى يغشاه ابو السرج (بيت) دل از بى مرادى بفكرت مسوز * شب ابستنست اى برادر بروز (مثنوى) خود كرفتم كه
شما سنكين شديت * قفلها بر كوش وبر دل برزديت) بو بيتلر جبريلر جانبندن لازم كلان سؤالى دفع ايچون اولور كان
جبريلر بونلره نه دعك استديلركه بو دعوت ونصيحتدن مراد مؤثر ومفيد اولديغى ومدعو اولان قوم انى قبول
قيلديغى اجلدن اولور والا عبث بيره دعوت ونصيحت باطل وضايع اولور پس بزم سنكين دل اولمز وچشم
وكوش هوشمزى مغفل قيلمز اولدقدنصكره سزلك دعوت وارشادكز عبث اولور وبى منفعت قالور جواب بيوررلر كه
خود طوتلم كه سز سنكين دل اولديكز قلب وكوشكز اوزره كليدلر اورديكز (مثنوى) هيچ مارا با قبولى كار نيست *
كار ما تسليم وفرمان كردنيست) هيچ بزم بر قبولله كاريمز يوقدر بزم كاريمز حضرت حقك امرنه تسليم وعبادنه فرمان
ابلاغ ايلمكدر (وما على الرسول الا البلاغ) مقتضاسنجه بزم اوزريمزه لازم اولنى سزه سويلمكدر ديديلر انبيا ورسلك
هر برى (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره كنديلره اوزره امر اولنان وانزال قيلنانى

آنجق تبليغ ايلمك ايچون خادملردر يوخسه مجرد خلقك ايمانه كلمسى ايچون وهدايت بولمسى ايچون خادملر دكللردر
زيرا بيلورلركه ارادت الهيه كاه اولور برقومك ايمانه تعلق ايلمز واول قوم مادامكه ارادت الهيه اولميه ايمانه كلمز مع هذا
انبيا عليهم السلام بو قدرسره عالملر ايكن نه تبليغ وتكليفدن خالى اولمزلر انكيچون كه بونلر امر تكليفك خادملريدر
امر اراديه نك دكل كرك ارادت الهيه برقومك ايمانه تعلق ايلسون وكرك ايلمسون بونلر (بلغ ما انزل اليك) امر شريفى
اوزره تبليغ وتكليفدن خالى اولمزلر نته كم كنديلرك نيچون خدمت قيلدقلرينى بيان ايدوب بيوررلر (م ى) او بفرموديست مان
اين بندكى) نيست مارا ازخود اين كو بندكى) اول الله بيورمشدر بزه بنده لكى بو كو بنده لك بزم كندى تلقاى نفسمزدن
دكلدر ربمزدندر (مثنوى) جان براى امر او داريم ما * كر بريكى كويد او كاريم ما) جانى بز آنك امر شريفى ايچون طوتارز
اكر برقوملغه الك ديرسه اكه رز يعنى بيهوده يره بيله ات ديرسه اتارز بزم حيات ومماتمز بلكه جميع حالاتمز لله وفى الله در
نته كم حضرت حق حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه خطابا بيوررلر (قل ان صلوتى ونسكى ومحياى ومماتى لله رب العالمين
لا شريك له وبذلك امرت وانا اول المسلمين (مثنوى) غير حق جان نبى را يار نيست * با قبول ورد خلقش كار نيست)
حق تعالى حضرتلرندن غيرى نبينك جانينه يار يوقدر يعنى انبيانك جانك همشه يار واينيسى حضرت حقدر خلقك
قبول ورديله كارى يوقدر آنلره مقصود همان يارلرينك رضاسن كوزتمك ومأمور اولدقلرى اوزره خلقه تبليغ رسالت
ايتمكدر يوخسه خلق عالمك قبولى ايچون ويا ردى ايچون عملرى يوقدر بونده تنبيه واردر شول امر معروف
ونهى منكر ايلين علمايه كه بونلر دخى ارشاد ودعوتنى الله ايچون ايده لر وخلق عالمك قبول ورد ايلملرى ايله كارلرى
اولميوب سمت انبيايه كيده لر اما هيهات بو زمانه علماسندن بلكه اكثر مشايخدن بيله بوكونه حق كويلك كه بونلر
اكابر واغنيانك ردندن محكم خوف ايدوب اجراى حق ايده مزلر وآنلرك قبولنه رغبت وخاطرلرين صيانت ايلدكلرى
ايچون طريق انبيايه كيده مزلر بنى اسرائيلك علماسى كلام حقى مواضعندن اغنيا واكابرلرى ايچون ظاهرا
تحريف ايلديلر بو زمانه علماسى اكرچه ظاهرا محرف اولمديلر ولكن اكابر واغنيانك قبولى ايچون كلام حقى آنلرك
طبعنه ملائم ومشربلرينه موافق تأويل وتوجيه ايدوب مبدل معنوى اولديلر صحيح وارث انبيا اولان علمانك قبول
ورد خلقله نه كارى اولور وكلام حقى سويلمكدن نه وجهله سكوت قيلور بلكه جمله دن قطع طمع ايليوب همان آنك
دخى دعوت وكارى الله ايچون اولور ومزد تعليم وارشادى اللهدن رجا قيلور نته كم انبيا عليهم السلام قيلديلر (مثنوى
مزد تبليغ رسالاتش ازوست * زشت ودشمن روشديم از بهر دوست) نبينك تبليغ رسالتنك اجرى اول اللهدندر نته كم
بيوردى (قل لا اسألكم عليه اجرا ان اجرى الا على رب العالمين) اول دوستدن اوترى خلق قتنده زشت اولدق ودشمن
يوزلو اولدق وناسك ما بيننده مبغوض ومنفور قالدق فالجاهلون لاهل العلم اعداء قولى صادق والمرء عدو لما جهل
كلامى بو محله فتى موافقدركه اهل حقى خلق بيلمدكلرندن عداوت ايلرلر (م ى) ما درين دركه ملولان نيستم) تا ز بعد راه
هر جا بيستيم) بز بو دركاه الهيده ملوللر دكلز تا كم يولك اراقلغندن ملال وكلال كلوب هر يرده دوره وز ويورلوب
اوتوره وز (مثنوى) دل فرو بسته وملول آنكس بود * كز فراق يار در محبس بود) كوكلى باغلنمش وملول اولمش
اول كمسه لر اولوركه يارك بعد وفراقندن حبسخانهٔ عالم طبيعتده اوله وبچن غفلت وجهالتده قاله (م ى) دلبر مطلوب
با ما حاضرست * در نثار رحمتش جان شاكرست) دلبر مطلوب حقيقى بزمله حاضردر بزدن ايراق وفراقده دكلدر
اويارك رحمتنك نثارنده جان شاكردر وآنك جمال وكمالنه ديدهٔ جنان ناظردر (مثنوى) در دل ما لاله زار وكلشنيست *
پيرى وپژمردكى را راه نيست) بزم قلبمز ايچره لاله زار واسرار كلشن وازهار تجليات واردر پيرلكه وپژمرده لكه
يول يوقدركه بونلر روح حيوانى يه وجسم انسانى يه عارض اولان صفتلردندر روح حيوانى مرتبه سندن ترقى قيلان
جان وجنانه بو كونه صفتلر عارض اولمز وبونلره ابدى ضعف وفتور كلمز (م ى) دائما تر وجوانيم ولطيف * تازه وخندان
وشيرين وظريف) دائما من حيث الباطن تر وجوان ولطيفز تازه وشيرين وخندان وظريفز زيرا پيرلك وپژمرده لك
وغم والم بالكليه بشريتك وعالم وايام وساعاتك مقتضاسيدر بز بو عالم ايام وساعتدن كذر قيلمشز ومرتبهٔ طبيعت
وبشريتدن خلاص اولمشز ديديلر (مثنوى) پيش ما صد سال ويك ساعت يكيست * كه دراز وكوته
از ما منفكيست) اى محبوسان خطهٔ ايام وساعات بزم روحمز اوكنده يوز ييل وبر ساعت بردر وطول زمان وقصران
برابردر زيرا بو سال وساعت وشهور وايام واوقات افلاكك دورانى واسطه سيله اهل زمينه نسبتله دربزكه عالم معنايه
وحضور خدايه واصل اولمشز لا صباح عند الله ولا مساء حسبنجه بزه صباح ومسا وسال وساعات قيدى يوقدر كه
طول زمان وكوتهئى ان اعتبارى بزدن منفكدر زيرا جان عالمنه نسبت بو عالمك بيك ييلى بران وآنينك ايچنده بيك ييل
نهاندر نته كم طى زمان ايلين انبيا واوليانك خارق عادهلرى بو سرك وضوحنه دليل وبرهاندر بايزيد البسطامى

رضی الله عنه حضرتلرندن منقولدر کتب مشایخده بویله مسطوردرکه بایزید حضرتلری برکون سلطان انبیانك معراجنی نقل ایلمشلر واول سلطان ذیشان بر آنك ایچنده بوقدر ارض وسماواتی ودوزخ وجنانی وعجائب عالم ملکوتی وغرائب مرتبهٔ جبروتی سیر ایلیوب وحضرت حقا کابوقدر بیك کلام سویلیوب دخی دوشکلرینك کرمیکی زائل اولمزدن مقدم طرفة العینده ینه مقاملرینه کلدیلر دیو مریدلرینه سویلمشلر مکر شیخ حضرتلرینك مقربلرندن سجاده خدمتنده اولان بردرویش بو معنایه انکار ایلمش وبونجه تمکن اولوردیو لسان قلبله سویلمش ایرته سی کون حکمت اللهك بودرویشه غسل ایجاب ایلیوب جامعه کتمك نیتیله سجاده الوب فرات کنارنه قویوب صویه طالمش کوزاچوب نیل کنارنده بولنمش نیجه بلاد وزحمتلر ایله مصره کلمش وآنده وطن قیلمش نیجه زماندنصکره تزوج اقتضا ایدوب اولنمش حتی بر نیجه اوغلی وقزی اولمش مدت مدیده وعهد بعیده مرور ایلدکدنصکره ینه برکون غسل ایجاب ایدوب نیل کنارنه کلمش واغتسال ایچون صویه طالمش کوزین آچوب کندوینی فرات کنارنده بولمش پس سبحان الله نه حکمتدر ونه قدرتدر دیو نیجه زمان تحیرده قالمش پس لباسن کیوب وسجاده یی الوب جامعه کلوب اوتورمش بعده شیخ حضرتلری کلوب اکا نیجه سن اقرار ایلدکمی دیو کشف بیورمش اول دخی کستاخلغنه معترف اولوب حقیقت نه ایدوکن بیلشکه عالم جانه نسبت صدسال ویکسال وبرساعت بردر ودراز وکوتاهلك علی السویه وبرابردر (مثنوی ان درازوکوتهی در جسمهاست * ان درازوکوته اندر جان کجاست) اول درازوکوتاهلك اجسام عالمنده متصوردر اول دراز وکوتاهلك جان عالمنده قنده در یعنی جان عالمنده بوکونه احوال مختلفه بولنمز وطویل وقصیر ویوم وزمان کثیر فرق اولنمز قرآن مبیندن حصه آلان کسه یه بوخصوصده اصحاب کهفك قصه سی دخی شاهد مبین اولور نته کم اول حضرت مناسبتله بونلرك حالنی حکایه بیوروب استشهاد قیلورلر (مثنوی) سیصد ونه سال ان اصحاب کهف * پیش شان یك روز بی اندوه ولهف) اصحاب کهفك مغاره ده لبثلرینك مدتی اهل کتابك اکثرینك قولی اوزره اوچیوز طقوز سنه درنته کم حق تعالی کلام مجیدنده آنلردن حکایه بیوررلر (ولبثوا فی کهفهم ثلاث مائة سنین وازدادوا تسعا قل الله اعلم بما لبثوا) پس اکثر اوزره اولان قولی اختیار ایلیوب بیوررلرکه اوچیوز طقوز ییللی اول اصحاب کهفك قتلرنده آنلرك اندوه سز وتأسفسز برکون کبی ایدی سال ان اصحابه مضاف اولور حتی بونلر بوقدر مدت مدیده یاتوب اویاندقدنصکره مدت لبثلرنی برکون ویا برکونك بعضی قیاس ایلدیلر نته کم حق تعالی حضرتلری بونلردن حکایه ایدوب بیوررلر (قال قائل منهم کم لبثتم قالوا لبثنا یوما او بعض یوم قالوا ربکم اعلم بما لبثتم) نته کم بو معنانك سرینی اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) وان کهی بنمودشان یك روزهم * که بتن باز آمد ارواح از عدم) واولوقتده بوقدر مدت مدیده هم برکون کورندی زیرا که تنه عدمدن ارواح کیرو کلدی یعنی بوقدر مدت مدیده وعهد بعیده نك هم برکون کورنمسنه سبب وعلت اولدرکه بونلرك ارواحی جان عالمیله انسیت ایلمش ایدی بو عالمك سیصدونه سالی اول عالمه نسبت برکون ویا برکوندن دخی اقلدر پس بونلرك ارواحی عالم عدمده تنلرینه کیرو کلدکدنصکره مدت مکثلری بونلره برکون ویا خود آندن اقل کورندی (مثنوی) چون نباشد روز وشب یا ماه وسال * کی بود سیری وپیری وملال) چونکم عالم جانده کیجه وکوندز ویا ماه وسال اولمیه پس اول عالمده سیرلك وپیرلك وملول اولور سیرلك بو محلده اوصانمق وبکرنمکدن استعاره درنته کم امتلا اولان طعامدن بکرنور یعنی عالم جانده سیرلك بوقدر که بو جمله اجسامك صفتلریدر (مثنوی) در کلستان عدم چون بیخودیست * مستی از سغراق لطف ایزدیست) عدم کلستاننده چونکم بیخودلك واردر ایزده منسوب اولان لطفك جامندن مستلك وسرخوشلق واردر (مثنوی) لم یذق لم یدر هرکس کو نخورد * کی بوهم آرد جعل انفاس ورد) برموجب من لم یذق لم یدر که طاتمدی بیلمدی هر شول کمسه که او بو جامدن نوش ایتمدی نجاست بوجکی پس انفاس وردی وهمنه کتورر بلکه جعلك خاصیت طبعی اولدرکه رایحهٔ وردانی اولدیرر پس ینه نجاسته اعاده اولنسه حیات پذیر اولور کما نقلنا عن حیاة الحیوان فی الجلد الثانی فی بیان کفتن ان مرد ناصح بعد از چند پند مغرور حرص را پس اهل دنیا واصحاب هوا ونفس جعل بوجکی کبیدر فایحهٔ وردن ورایحهٔ جام حقیقتدن بی حیات اولورلر وپس نجاست دنیا ورجاست نفس وهوایه اعاده اولنسه لر حیات بولور وحظ ولذت الورلر بونلر یاره محبت واهل حقیقت اولان صاحب دولتلرله ضد اولورلر الضدان لایجتمعان قولی اوزره بونلر رایحهٔ عشق ومحبتی وانفاس ورد کلستان حقیقتی نیجه خاطره کتوررلر ووهم مرتبه سنه یتوررلر (مثنوی) نیست موهم اربدی موهوم آن * همچو موهوم ان شدی معدوم آن) آن ضمیرلری ایزده منسوب اولان لطف سغراقنه وآنك مستلکنه راجعدر یعنی اول سغراق لطف الهی وآنك مستلکی موهوم دکلدر وهمله مشوب اولان عقلك ادراکیله ادراك اولنمان لذتلر وکیفیتلردن دکلدر بلکه وجدانی ویزدانیدرکه قوت قدسیه ایله ادراك اولنور ورود هان روح لهتلذذ

وتمتع

وتمتع قیلنورا کر بوجام لطف یزدانی وآنك مستلکی موهوم اولیدی وعقل جزوی آنی ادراك قیلیدی سائر موهوملر کبی عاقبة الامر اول دخی معدوم اولوردی حال بوکه اول وآنك شاربی وساقیسی همیشه باقیدر (م ی) دوزخ اندر وهم چون آرد بهشت * هیچ تابد روی خوب از روی زشت) دوزخی بهشتی نوجهله وهمنه کتورر یعنی اهل جهنم جنتی وهمنه کتوره مز کندوینی آنلر مرتبه سنه یتوره مز انکچون که پاك وطیب اولمدی وبهشته اهلیت حاصل قیلمدی پس لایحمل عطایا الا مطایاه قولنك حسبنجه آنك نعم عطایاسنی حامل اولمز الا آنك عطایاسی ایچون اهل اولان مطایاسی وجنته کیرمز الا جنته اهل اولان کمسه لر ودوزخه کیرمز الا دوزخه اهل اولان کمسه لر کما قال علیه الصلوة والسلام ان الله خلق للجنة اهلا وخلق للنار اهلا هیچ زشتدن کوزل یوزلولك طوغرمی یعنی طوغمز وظهوره کلمز بعض نسخه ده تابد یرینه زاید نسخه دوشمشدر یعنی خنزیر مسخدن کوزل یوز کلمز پس کلاب خیانت شعار وخنازیر نار اولان بدکردار ومعصیتکارلردن اهل جنت کبی خلق وخلق خوب اولمق واوزی ویوزی وسوزی لطیف ومحبوب اولمق حاصل اولمز زیرا کل شئ من القبیح قبیح کما ان کل شئ من الملیح ملیح دینلمشدر (مثنوی) هین کلوی خود مبرهان ای مهان * اینچنین لقمه رسیده تادهان) اکاه اول کندی بوغازیکی کسمه اکاه اول ای خور وحقیر کمسه بعض نسخه ده خود مبرید جمع صیغه سی اوزره واقع اولمشدر بوتقدیرا اوزره مهان کسر میم ایله مهلك جمعی اولمق اولیدر یعنی اکاه اولك کندی بوغازیکزی کسمك ای اولورلردیمك اولور بونك کبی بر لقمهٔ جان ایرشمش دهانه دك یعنی حاضر ومهیا اولمشدر وبی زحمت وتعب ظهوره کلمشدر همان قبوله موقوفدر دیمك اولور (م ی) راههای صعب پایان برده ایم * ره براهل خویش اسان کرده ایم) مشکل یوللری بر پایانه ونهایته ایلتدك واهلمزه یولی اسان ایلدك کرکدرکه بو اسان اولان یوله کیده سز بوطریق مستقیم جانبنه سیر ایده سز تا مقصودکزه ایریله سز ومرادکزه واصل اوله سز دیدیلر وفی الحقیقه هر نبی کندی امتی ایچون طریق حقی آسان ایلمش وامتنه بوکونه لطف وکرم برله سوز سویلمشدر سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم حضرتلری امتنه کمال شفقتلرندن شرایع سالفه ده اولان تکالیف شاقه دن اکثرینی دفع ایدوب بعثت علی طریقة سهلة سمحة حنفیة بیوروب امتنه یولی آسان ایلمشدر بعده زبدهٔ ورثهٔ سلطان انبیا وبرکزیدهٔ زمرهٔ اولیا واصفیا اعنی حضرت پیرمز ودنیا واخرتده دستکیرمز حضرتلری کلمش وعقبنده کله جك ضعفا وفقرا دردمندلر ایچون سعی واجتهاد قیلوب جمیع کتب منزله نك اسرارینی جامع اولان حضرت قرآنك معنالرینی نظمه کتوروب وحضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه واحادیث شریفه سندن استفاده اولان طریقت علیه لی مرتبهٔ نطقه وکتابته یتوروب مقصود بالذات اولان یولی کندی اهلنه اسان بیورمشلر ولقمهٔ معانی پی طالبلك اغزنه دك ایصال ایلمشلردرکه بو لقمه لری اکل ایده وز واول حضرتك بزم ایچون آسان ایلدکاری راهه کیده وز وآنك شکر وثناسنه مشغول اوله وز تاکم دولت وسعادتی بوله وز والله اعلم (مکرر کردن قوم اعتراض ترجیه بر انبیا علیهم السلام) بوسرخ شریف وبو بیان لطیف قوم سبانك مکرر ایلمسنك بیاننده در ترجیه نك اعتراضی انبیا علیهم السلام اوزره یعنی انبیانك آنلردن ایمان رجاسنك اعتراضی انبیا اوزره تکرار ایلملرینك بیاننده در ترجیه بمعنی رجا اولور تفعله وزننده اولمسی مبالغه افاده قیلور (مثنوی) قوم کفتند ار شما سعد خودید * نحس ما یید وضد ید ومرتدید) اول قوم سبا تکرار انبیای عظام علیهم السلامه بوکونه کلام ناساز دیدیلرکه اکر سز نفس الامرده کندیکزه نسبت سعد ایسه کز بزم نحسمزسز وضدمز ومرتدیمزسز یعنی ما بینمزدن رد اولنمش مبغوض ومنفورمزسز دیدیلر (مثنوی) جان ما فارغ بد از اندیشها * در غم افکندید ما را وعنا) بزم جانمز غم واندیشه لردن مقدما فارغ ایدی غمه برقید بکززی وعنایه زیرا تخویف وتهدیردن خالی دکلسز وطیرت وشأمتدن دخی عاری دکلسز (مثنوی) ذوق جمعیت که بود واتفاق * شد زفال زشتتان صد افتراق) سزدن مقدم ما بینمزده ذوق جمعیت واتفاق که وار ایدی سزك زشت فالکزدن اول جمعیت واتفاق یوز مرتبه افتراق اولدی وشأمتکزدن وقتمزی پریشان قیلدی (مثنوی) طوطیٔ نقل شکر بودیم ما * مرغ مرك اندیش کشتیم از شما) مقدما بز شکر نقلنك طوطیسی ایدك یعنی ذوق ولذت ییجی وشیرین کلام دیجی کمسه ایدك الان سزدن اولوم فکر ایدیجی قوش اولدق که بزه هادم لذات اولان موتك ذکرنی چوق سویلرسز وآخرتده عذاب وعقاب واردر دیو تخویف ایلرسز (مثنوی) هر کجا افسانهٔ غم کستریست * هر کجا آوازهٔ مستنکریست) هرقنده برغم کستر یعنی غم بسط ایدیجی والم ویریجی بر افسانه واردر وهرقنده بر مستنکر وموحش اوازه واردر (م ی هر کجا اندر جهان فال بدیست * هر کجا مسخی نکالی مأخذیست) هرقنده جهان ایچنده بر فال بد وار ایسه هرقنده بر مسخ ونکال وبر مأخذ وار ایسه مسخ صورت خوبك صورت زشته تبدیل اولمسیدر نکال وزنا ومعنا عذاب وکسر نوئله قید معناسنه در یالر وحدت ایچوندر یعنی هرقنده که بر مسخ وبرقید وعذاب وبرمؤاخذه واردر محل

وبو جمله بو مصرعه مرهوندر (مثنوی) در مثال وقصه وفال شماست * درغم انکیزی شمارا مشتهاست)
بو جمله سی سزلك فالکزده ویاخود فالکزده وقصه ومثالکزده موجود درغم انکیزلکده یعنی غم والم ویریجیلکده سزه
مشتها واردر یعنی غم پیدا ایدیجیلك سزه ذوق واشتها اولمشدر بعض نسخه ده درمثال قصه بلا واو واقع اولمشدر
بو تقدیرا اوزره معناسی سزلك فالکزك وقصه کزك مثالنده موجود در دیمك اولور وبو جمله انطاقیه قومنك انبیایه دیدکاری
آیت کریمه نك مفهومی اولور نته کم حق تعالی آندن حکایه بیورر (قالوا انا تطیرنا بکم لئن لم تنتهوا لنرجمنکم ولیمسنکم
منا عذاب الیم) بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثانیده ذوالنون حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (بازجواب
انبیا علیهم السلام (مثنوی) انبیا کفتند فال زشت وبد * ازمیان جان تان دارد مدد) انبیای عظام علیهم السلام
اول قوم شقاوت انجاملرك تطیر وتشأم ایلدکارینه جواب ویروب دیدیلرکه فال قبیح وبدای مفسدلر سزلك جانکز
اورتاسندن مدد طوترو فال بد سزکا بیله درکه بو آیت کریمه نك مفهومی سزلك دخی حسب حالکز اولور نته کم انبیا
انا تطیرنا بکم) دین اهل انطاقیه یه بویله جواب ویردیلر (قالوا طائرکم معکم ائن ذکرتم بل انتم قوم مسرفون) اکرچه
بو آیتلر اهل انطاقیه حقنده در اما مفهوم سلفك وخلفك احوالنه شامل اولور پس انبیای کزین صلوات الله علی نبینا
وعلیهم اجمعین بونلره تفهیم ایچون امثال بسط ایدوب دیدیلر (مثنوی) کرتو جایی خفته باشی باخطر * اژدها در قصد تو
ازسوی سر) مثلا اکر سن برخطرلو یرده خفته اوله سن اژدرها باشك طرفندن سنك قصد ککده اوله (مثنوی)
مهربانی مرترا آگاه کرد * زود برجه ارنه اژدرهات خورد) برشفقتلو ومرحمتلو کسنه تحقیق سنی بو حالدن
آگاه ایتدی بویلهدر که فوری قالق یوخسه اژدرها سنی یوتدی (م ی) تو بکویی فال بد چون می زنی) فال بد چه برجه *
بین درروشنی) سن آکا دیرسن سن بنم حقمده نیچون فال بد اورورسن اول دیرکه فال بد ندر قالق کور روشنالقده یعنی
خواب غفلت وجهالتدن بیدار اول وجامه خواب شهوتدن قالقوب ظلمات نفسانیه دن طشره چیقوب روشنالق
عالمی اولان قلب وروح مرتبه لرینه یول کورکه بزم دیدیکمز نفس الامر میدر ویاخود فال بد میدر (م ی) ازمیان فال
بدخودمن ترا * می رهانم می برم سوی سرا * اول بیدارکن اولان کسنه دیرکه فال زشتك ایچنده بن خودسنی قورتاریرم
وایلتورم سرا جانبنه (م ی) چون نبی آگه کننده است ازنهان) کو بدید آنچه ندید اهل جهان) چون انبیا علیهم السلام
آگاه کننده درنهان ومخفیدن زیرا که اوکوردی اول نسنه یی که اهل جهان آنی کورمدی نته کم حبیب اکرم صلی الله
علیه وسلم ابولهبك امرأتنك ارتکاب حطب جهنم قیلدیغنی وکردننده (حبل من مسد) اولدیغنی کوردی
وخبر ویردی سائر بونی ظاهرنه حمل قیلدی کما مر تفصیلا فی هذا الجلد فی بیان تشبیه بندام قضانیی نبادن مأخوذ
اولدیغی تقدیرا اوزره نبی یه انکچون نبی دیدیلرکه امور غیبیه واسرار مخفیه دن مخبر اوله وخلقك کورمدیکنی کوره
وبیلمدیکنی بیله وآنلره آندن خبر ویره (م ی) کرطبیبی کویدت غوره مخور) که چنین رنجی برارد شور وشر) مثلا برطبیب
جسمانی سکا دیسه که قوروق ییمه که بویله بر رنج سکا شور وشر کتورر وسنك وجودکه ضرر یتورر (مثنوی) تو بکویی
فال بد چون می زنی) پس تو ناصح را مؤثم می کنی) سن دیرمیسن که بنم حقمده نیچون فال بد اورورسن پس سن ای غافل
بحکم (ولکن لا یحبون الناصحین) ناصح اولانی وسکا وعظ قیلنی مؤثم ایلرسن یعنی کناهه منسوب قیلرسن مؤثم اسم
مفعول اوقنق من باب التفعیل منسوب الی الاثم معناسنه اولور (مثنوی) ور منجم کویدت امروزهیچ * انجنان کاری
مکن اندر بسیچ) مثلا اکر منجم سکا دیسه که بوکون هیچ سفر تدارکنده انجلین برکار ایلمه که یوم نحسدر (مثنوی)
صدره ار بینی دروغ اختری * یك دوباره راست ایدمی خری) یوز کره اول اخترینك اکری دروغنی کوره سن برایکی کره
راست کله قبول ایدرسن واکا اعتماد قیلرسن (مثنوی) این نجوم مانشد هرکز خلاف) صحتش چون ماند از تو درغلاف
بو بزم نجوم مزخود هرکز خلاف اولمدی یعنی بزم غیبدن اخبارمز خود کذب ودروغ مرتبه سن بولمدی پس آنك صحتی
نیچون سندن غلافده قالدی یعنی نیچون پرده وحجاب آلتنه منسوب اولدی (مثنوی) این طبیب وان منجم ازکمان *
میکنند آگاه وما خود از عیان) بو طبیب واول منجم خود ظن وکمان جهتندن سنی آگاه ایلرکه بونلرك علمی تجربه
واستدلال ایله درکشف وشهود له دکل بز خود عیاندن مع التحقیق وایقانله آگاه ایلرز پس اکا اعتماد برزه مخالفت
وعناد نیچون ایلرسن (مثنوی) دودمی بینیم وآتش از کران * حمله می آرد بسوی منکران) بز جهنم دخانیی وآتشنی
کناردن کوررز منکرلر وکافرلر جانبنه حمله ایلر کوررز (مثنوی) تو همی کویی خمش کن زین مقال *
که زیان ماست قال شوم فال) سن بزه دیرسنکه بوکونه مقالدن خمش اولکه بزم زیانمز له در شوم فالك مقالی ویاخود
شوم فالك قالی دیمك اولور (مثنوی) ای که نصح ناصحان را نشنوی * فال بد با تست هرجا می روی) ای شول کسنه که
ناصحلرك نصیحتنی ایشتمزوآنلرك پند ونصیحتیله ایش ایتمزسن طیرت وشأمت سزکا بیله در هرنه یره کیدرسکز

خطاب مطلقا نصیحت پذیر اولمینلره اولور (مثنوی) افعی برپشت تو برمی رود * اوزبامی بیندش اگه کند) مثال
آخر برافعی مثلا سنك ارقه لك اوزره کیدر اول نبی ویاخود آنك قائم مقامی اولان ولی برطامدن آنی کورروسنی آگاه ایدر
یعنی بر موجب اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك نفس اماره مارنی مرشد اولنلر سنك پشتك اوزره حواله اولمش
کوررلر کندی عالی اولان مرتبه لرندن وسنی آندن آگاه ایدوب تخویف ایدرلر (مثنوی) کویدش خاموش غمکینم مکن
کویدش خوش باش وخود رفت آن سخن) سن آکا دیرسن ایسم اول بنی غمکین ایلمه اول دخی سکا دیرخوش اول
بوسوز خود کتدی ویاخود واقع اولدی (مثنوی) چون زند افعی دهان بر کردنت * تلخ کردی جمله شادی جستنت)
چونکم افعی اغزنی کردنکه اوره یعنی صوقه ایچی اولور اول حینده سنك ذوق وشادی دیلمکلك (مثنوی)
پس بدو کویی همین بود ای فلان * چون نه بدریدی کریبان درفغان) پس حقیقت حال ظهوره کلدکده وسکا سو بلنن
کلماتك نتیجه سی عیان اولدقده وسنك روحك اول مار معنویدن زهر قهر وبعدی بولدقده اول منبه وناصحه دیرسن که
اشارت وتنبیهك همین بوقدر میدی ای فلان نیچون بو خصوصده کریبانکی چاك ایلمدك فریاد وفغانده ونیچون کما لیله
سعی ومجاهده قیلمدك بزی یقظانده کرك ایدیکه کریبانك فغان ایلمکده یرتیدلك (مثنوی) یاز بالایم تو سنکی می زدی)
تامرا ان جدنمودی وبدی) یاخود بو قارودن بکا سن برطاش اوریدك تاکم بکا اول جد یعنی ایلك وبدلك کورنیدی
مثنوی) او بکوید زانکه می آزرده * تو بکویی نیك شادم کرده) اول منبه وناصح دیر انکچون بویله ایلمدمکه بنم سوزمدن
رنجیده وبیحضور سن سن آکا دیرسن بنی اوشاد ایلمشسن یعنی بنم دل آزرده اولدیغمی قایرمق وبکا اول حینده اقدام
قیلمامق وسنکله اورمامقله بنی ناشاد وغمناك اولمق ایلمشسن سن بنی بویله ایلمکله اوشادمی ایلمشسن وبوسوز
اکا طعن وتعریض اولور نته کم برکسنه نك باشنه بربلا کلدکده کندی یه رفقله ناصح اولان دوسته دیرکه آفرین
دوستلق بومیدر چونکم بونك بویله ایدوکن بیلدك وبنی نیچون اورمدك بنی اوشادمی ایلمشسن بوشادیلکمی اولسون
دیوسویلر (مثنوی) کفت من کردم جوانمردی بپند * تارهانم من ترا زین خشك بند) اول منبه وناصح دیدیکه بن سکا
اول حینده نصحله جوانمردلك ایلدم تاکه سنی بو قید وباغدن خلاص ایلیم خشك بنددن مراد قیودات نفسانیه
واغلال دنیویه درکه هر بری یارامز بند در خشك بونده یارامز وبی نفع معناسنه استعاره در * مثنوی *
از لئیمی حق ان نشناختی * مایه ایذا وطغیان ساختی) اما سن لئیم ودنیلکدن اول جوانمردلك حقنی فهم
قیلمدك آنی سرمایه ایذا وطغیان دوزدك (مثنوی) این بود خوی لئیمان دنی * بدکند با تو چو نیکویی کنی) لئیم اولان
دنیلرك خویی بو اولور سکا بدلك ایلر چونکم سن آکا ایلك ایلیه سنکه دینلمشدر (بیت) اذا انت اکرمت اللئیم تمردا *
وان انت اکرمت الکریم تودّدا) (مثنوی) نفس را زین صبر میکن منحنیش * که لئیمست ونسازد نیکویش) نفسی
بو صبردن منحنی ایله یعنی نفسکی بو ایلمکدن منع وحبس ایلمکدن ایکی قات ایله صبر نفسی مشتهاسندن حبس ومنع
ایتمکه دیرلر پس احسان ولطف نفسك مشتها ومبتغاسیدر امدی نفسی بو مشتهاسی اولان ایلمکدن صبر ومنع
ایلمکدن ایکی قات ایله ولطف واحساندن بی بهره قویوب آنی مات ایله که اول نفس لئیمدر ایلك آنی دوزمز واصلاح ایلمز
بلکه ایلك ایلسك عاصی ومتمرده اولور کما کان شان اللئیم هکذا عصیان ایلسك مطیعه ومنقاده اولور کما قال ابن
الفارض فی حق نفسه (بیت) فنفسی کانت قبل لوامة متی * اطعها عصت وان اعص کانت مطیعتی * فاوردتها ما الموت
ایسر بعضه * واتعبتها کی ما تکون مریحتی * فعادت ومهما حملته تحملته * منی وان خففت عنها تاذت) پس مقتضای
حکمت وعدالت اولدرکه لئیم اولنلره عصیان ومخالفت وکریم اولنلره احسان وملاطفت ایلیه سن که لئیم اولنلره
احسان کریم اولنلره عداوت وعصیان موضعنده در کما قال بعض الحکما (بیت) فوضع الندی فی موضع السیف بالعلا *
مضر کوضع السیف فی موضع الندی) پس عصیانك موضعی لئیم واحسانك محلی کریم اولدیغیچون بیان بیوروب
دیرلر (م ی) با کریمی کرکنی احسان سزد * هر یکی را او عوض هفتصد دهد) اکر سن برکریم النفسه احسان ایلسك
لایقدر زیرا کریم هر براحسانه یدی یوز عوض ویرر زیرا محل احسان اولان کریمك نفسی (کمثل حبة انبتت سبع سنابل
فی کل سنبلة مائة حبة) آیت کریمه سنك مفهوم ومینك مظهری در ولئیمك نفسی (کمثل صفوان علیه تراب فاصابه وابل
فترکه صلدا) آیت کریمه سنك فحواسنك محلی وطبقیدر پس لئیم محل عذاب الیم ومستحق تخویف وبیم در (مثنوی)
با لئیمی چون کنی قهر وجفا * بنده کردد ترا پس باوفا) زیرا برلئیمه سن چون قهر وجفا ایلسك زیاده باوفا سکا بنده اولور
وبونك عکسی اکر مهر ووفا ایلسك اول سکا زیاده قهر وجفا قیلور وبر کلب درنده اولور ولهذا قیل لا تسمن کلبك فیأکلك
پس کفره ومنافقینك نفوسی لئیمه اولوب لطف ورفقه لایق اولمدقلرینه بناء حضرت حق ارحم واشفق اولان جناب
مصطفی صلی الله علیه وسلمه کفره ومنافقین اوزره شدت وغلاظت ایلمکه امر ایدوب بیوررلر (یا ایها النبی جاهد الکفار

والمنافقين واغلظ عليهم) که دنیاده بونلره لایق اولان غلظت وشدت وعقباده لایق اولان عذاب آخردرتنه کم بو معنایه
اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) کافران کارند در نعمت جفا * بازدر دوزخ نداشان ربنا) بو آیت کریمه یه اشارتدر
ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون) تفسیری ایکنجی جلدده کفتن ربنا بیاننده کچدی آنده طلب اولنه معنای بیت
کافرلر نعمت ورفاهیت حالنده جفا تخمنی اکرلر زیرا که دنی ولئیملر در آنلره ایلك یاره مز کیرو جهنمده آنلرك نداسی ربنا
دیو تضرع ایلمکدر (حکمت آفریدن دوزخ آن جهان وزندان این جهان تا معبد متکبران باشد که ائتیا طوعا او کرها
بو آیتك تفسیری بو جلدده فسخ عزایم مرخنده ان شاء الله کاوررو بو سرخ شریفك وبیان لطیفك معناسی بویله دیمك
اولورکه اول جهانك دوزخنك وبو جهانك زندانك خلق اولنمسنك حکمتی اولدرکه تا عبادت حقدن سرکش اولنلرك
معبدی اوله که برموجب (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) حق تعالی جن وانسی اختیار ایله طوعا عبادت
ایلمك ایچون خلق ایلمشدر تا عبادت واسطه سیله کسب سعادت ایده لر چونکم طوعا عبادت ایلمکی ترك ایده لر بودنیاده
یا بلا ومحن زندانته مبتلا اولمغله کرها عبادت ایلدیلر ویاخود آخرتده سجن دوزخه کرفتار اولمغله عبادت ایلرلرکه
حق تعالی زمین وآسمانه کلك یا طوعا ویا کرها دیو امر ایلدی آنلر (قالتا اتینا طائعین) دیوب آنلر طاعت حقه
طوعا وشوقا کلدیلر پس آنك جوفنده اولان جن وانس خود مجرد عبادت ایچون خلق اولنمشلر دروامر حقه
امتثال ایچون تکلیف قیلنمشلردر اکر طوعا عبادت ایلدیلرسه فبها ونعمت واکر طوعا عبادت ایتمزلرسه کراهتلی اولان
عبادت مقرردرتنه کم بو معنایی نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) که لئیمان در جفا صافی شوند * چون وفا بینند
خود جافی شوند) که لئیم ودنی اولنلر جفا ومحن حالنده وافی وصافی اولورلر چونکم وفا وصفا کوره لر خود ظالم
وجافی اولورلر (م ی) مسجد طاعاتشان پس دوزخست * پای بند مرغ بیگانه فخست) پس آنلرك طاعتنك مسجدی
دوزخدر زیرا بیگانه قوشك اباغنك باغی فخدر اکر طوعا مطیع اولمزسه کرها اولور (مثنوی) هست زندان صومعهٔ
دزد لئیم * کاندر وذا کرشود حق را مقیم) زندان دزد اولنلرك ولئیم بی مزد قالنلرك عبادتخانه سیدرکه اول زندان
ایچره ذاکر اولورلر حضرت حقی دائما (مثنوی) چون عبادت بود مقصود از بشر * شد عبادتگاه کردن کش سقر)
چونکم بشردن مقصود عبادت ایدی عبادتدن کردنکش اولان کمسه لرك عبادتگاهی جهنم اولدی کما قال الله
تعالی (ادعونی استجب لکم ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین) یعنی ای انسان بکا دعا ایلیك
دعادن مراد عبادتدر بن سزك ایچون قبول ایلیم تحقیقا شول کمسه لرکه بکا تضرع وعبادتدن مستکبر اولدیلر
عن قریب جهنمه ذلیل وخوار اولملری مقرر اولدیغی حالده داخل اولورلر (مثنوی) آدمی را هست درهر کاردست *
لیك ازومقصود این خدمت بدست) آدم ایچون هر ایشده قدرت وقوت اولدی ولکن اول ادمیدن مقصود بو خدمت
الهی اولدی که ما خلق لهی اولدر (م ی) ما خلقت الجن والانس این بخوان) جز عبادت نیست مقصود از جهان) سورهٔ
ذاریاتده اولان آیت کریمه یه اشارت بیوررلر قال الله تعالی (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) یعنی بن جن وانسی
خلق ایلمدم الا بکا عبادت ایلمزندن اوتری بعضلر یعرفون وبعضیلر یوحدون ایله تفسیر ایلمزنده نکته معرفتسز
وتوحیدسز عبادت صحیحه اولمزوسزك جهله اولان عبادتکز قبول مرتبه سن بولمزو عبادتدن مقصود توحید
ومعرفتدر ومعرفت رب عبادتی مستلزم اولوردیکی اشعار قیلور پس اکر سؤال اولنورسه بویله دیو که حق تعالی
هرکسی برکار ایچون خلق ایتمشدر وهرکس کندویه متیسر اولان خدمت وکاری هر نه ایسه آنی تحصیل ایتمش
وآنی اشلمشدر پس انساندن مقصود اولان خدمت وکار عمله کتوردیکی اولمزمی وما خلق لهی دخی کارو کردار ایچون
اشلدیکی اولمزمی کابی تمثیل ایتمکله جواب بیوررلر یعنی مقصود اصلی وغرض کلی هرکسك اشلدیکی کارو کرداردکلدر
ودخی انکیچون مخلوق اولمشدر بلکه انسانك خلقتندن مقصود کلی بالاصاله حق تعالی یه طوعا عبادت ایلمکدر
اما کار وعمل اشلمسی مقصود اصلی دکل بلکه اول کارلره قابلیتی اولدیغی جهتدن آنلر ایچون بالتبع استعمال واستخدام
اولنور واهذا الجن مقصود اصلی اولان خدمت خالقی ترك ایلسه مؤاخذه وعقوبته مستحق اولور وغیری خدمت وعملی
ترك ایلسه حسابه وعقابه مستحق اولمز ونیچون آنی ایلمدك دیو حق تعالی آنی مؤاخذه قیلمز بو مقدمه معلومك اولدیسه
پس انسانك مخلوق اولمسندن مقصود کلی خالقنه عبادت ایلمك اولور غیری کارلره دخی قابلیتی حسبیله استخدام
واستعمال قیلنور مثلا (مثنوی) کرچه مقصود از کتاب آن فن بود * کر توش بالش کنی هم می شود) یعنی فی المثل
اکرچه کتابدن مقصود اصلی اول فن اولورکه آنك درونده مثبت ومکتوبدر اکر سن اول کتابی یاصدق ایلیوب باشك
آلتنه آله سن هم قابل اولور (مثنوی) لیك ازو مقصود این بالش نبود * علم بود ودانش وارشاد وسود) ولکن اول
کتابدن مقصود بویاصدق ایلمك اولمدی مقصود آندن علم اولدی ودانش وارشاد وسود ایلمك اولدی کذلك وجود نسخهٔ

انسانیه دن مقصود اصلی اولانی ترك لازم کلور مثلا (مثنوی) کر تو میخی ساختی شمشیر را * برکزیدی بر ظفر ادبیر را)
اکر سن فی المثل برمیخ دوزدکسه شمشیر نصرت وظفر اوزره ادبارهزیمتی اختیار ایلدك زیرا شمشیر اعدایه ظفر
ونصرت ایچون مصنوع اولمش برآلتدر اکر ما صنع لهن قویوب میخ ایلسك افضل واولانی ترك ایدوب اخس وادنایی
اختیار ایلمش اولورسن (مثنوی) کرچه مقصود از بشر علم وهدیست * لیك هر یك آدمی را معبدیست) اکرچه جمیع
بشرك مخلوق اولمسندن مراد علم وهدایت ومع الاختیار عبادت وطاعتدر ولیکن هر برنوع آدمی ایچون کندیلرك
قابلیت واستعدادلری حسبیله برمعبدی واردر (مثنوی) معبد مرد کریم اکرمته * معبد مرد لئیم اسقمته) اکرمته
واسقمته مصدر موقعنده واقع اولمش خطابدر اکرمك واسقمك به منزله سنده در ضمیر اول مرد کریمه ثانی مرد لئیمه
راجعدر وخطاب بونده محل احسان واکرام ومستحق اسأت واسقامی بیلمك استین کسه یه درلا علی التعین معنی اولدرکه
ای محل اکرامی بیلمك استین کسه مرد کریمك معبدی یعنی آلت عبادتی سنك انکا اکرام ایلمککدرکه سنك
انکا احسان واکرامك خدمت وعبودیتنه سبب آلتدر ومرد لئیمك سبب عبادتی سنك آنی مقیم وخسته دل قیلمقلغکدر
زیرا انکا اکرام ایلسك سبب معصیت اولور واسقام ایلسك آلت عبادت اولور معبد بو محلده کسر میم ایله اسم آلتدر
شراح فتح میم ایله قیاس ایلدکلرندن حقیقت معنایه واصل اوله مامشلردر فلیتأمل (مثنوی) مر لئیمان را بزن تا سر نهند *
مر کریمان را بده تا بر دهند) تحقیقا لئیم اولنلره اور تا که باش قویه لر ومطیع ومنقاد اوله لر که آنك آلت طاعتی انکا ضرب
ایتمکدر وتحقیقا کریم اولنلره ویر تا نفع وثمره ویره لر که احسان ایلمك وعطا ویرمك سبب عبادت وطاعت وآلت انقیاد
وخدمت اولور (مثنوی) لاجرم حق هردو مسجد آفرید * دوزخ انها را وا اینها را مزید) لابد حضرت حق وحکیم
مطلق هر ایکی مسجد اولان خانه لری خلق ایتدی یعنی دوزخی اول لئیم اولنلر ایچون وبو کریم اولنلر ایچون
مزید نعمت یارتدی (مثنوی) ساخت موسی قدس در باب صغیر * تا فرود آرند سر قوم زحیر) وخلیفهٔ حضرت حق
اولان موسی علیه السلام حضرتلری دخی قدس شریفده کوچك قپو دوزدی درقدس تقدیرندر تا ایچ آغریسی
قوم باشلرنی آشغه کتوره لر وکندیلری مرتبه یی کعینه یتوره لر نوعا تواضعله متصف اوله لر وکبر ونخوتی ترك قیله لر زیرا
باب واسعه مستو یا بلا انحناء داخل اولمقده صورت استعلا واردر پس انبیا علیهم السلام واولیای عظام صورتا استعلایه
مشابه اولان صورت وحالتدن بیله اجتناب ایلمشلردر فائده قالدیکه صفت کبر ونخوته راضی اوله تنه کم بو حدیث شریفدن
معلوم اولورکه صورتا اولان استعلا وکبرایله جائز دکلدر (عن ابی هریرة رضی الله عنه قال کان النبی صلی الله علیه وسلم
وجیوشه اذا علوا الثنایا کبروا واذا هبطوا سبحوا فوضعت الصلوة علی ذلك الحدیث حضرت صدر الدین القنوی
بو حدیث شریفك شرح وایضاحنده دیرکه تحقیقا رفعت وارتفاع واستعلاء اکر صورتا وظاهرا اولورسه صورت اولور
واکر معنا اولورسه تکبرك معناسی اولور وقتا کم ثنایا اوزره صعود یعنی یوکسك ومرتفع یره عروج ایلمك استعلادن
برنوع اولدیسه وترفع وتکبرلکه مشابه کلدیسه مرتفع وعالی یرده تکبیر ایلمك مسنون اولدی وحضرت نبی
علیه الصلوة والسلام وآنك جیوشنك لسانلرندن الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر دیمك ظهوره کلدی
ونبوت تا کم حقك ذات شریفه سنه مخصوص اولان کبریالق صفتنده صورتا مشترك اولمق توهمی مندفع وزائل اوله وچون
براچق یره نزول وهبوط ایلسه لردی تسبیح ایدرلردی یعنی سبحان الله وسبحان ربی العظیم وسبحان ربی الاعلی دیرلردی
وبونك سری بودرکه (وهو معکم اینما کنتم) بیوردی پس چون براعیان ایلسك که اول برزمله درهر حالده وهر مکانده
لازم کلورکه هبوط ونزول حالنده دخی بیله پس حضرت حقی تحت وهبوطدن تنزیه لازم اولور زیرا حضرت حق
جهاتده مقید اولمقدن منزهدر اول جمیع جهاتی محیطدر پس صلوت دخی بونك اوزرینه وضع اولندی یعنی قائم
ومستوی اولدیغك وقتنده الله اکبر دیرسن تا کم صورتا اولان ترفع واستعلاده مشترك اولمق توهمنی دفع ایلمکدن
اوتری وراکع وساجد اولدیغك وقتنده تنزه ایلرسن وهبوط وتحت وجهاتله مقید اولمقدن تقدیس قیلرسن پس
بو حدیث شریفدن منفهم اولان معنی بودرکه استوی صورت کبر واستعلا اولور وانبیا علیهم السلام امتنی صورت اکبر
واستعلادن بیله نهی قیلورلر پس حضرت موسی علیه السلام قدس شریفك حصارینك سورنك قپوسنی انکیچون
صغیر دوزدیکه تا اول معنا متکبر اولنلر وخضوع وتذللی ترك قیلنلر باب صغیره داخل اولدقلری حالده راکعین
وساجدینه متشبه اوله لر پس برموجب حدیث شریف من تشبه بقوم فهو منهم نوعا تشبه ایله راکع وساجد اولنلرك
نواببندن بهره بوله لر اول قومده ایسه اختیار لریله خضوع وتذلل ایلمك یوق ایدی وکبر ونخوت صفتلری آنلرده
چوق ایدی تنه کم بیوررلر (مثنوی) زانکه جباران بدندی سرفراز * دوزخ ان باب صغیرست ونیاز) انکیچون حضرت
موسی علیه السلام اول باب صغیری دوزدیکه اول قوم جبارلر ایدیلر وسرکش وکردنکش ایدیلر تا اول باب صغیره

متذلل اولدقلری حالده داخل اوله لر پس عبادت حقدن متكبر وسركش اولنلره دوزخ اول باب صغیر كبیدر
ونیاز قپوسیدر كه اكا طاعت حقدن مستكبر اولنلر خوار وحقیر اولدقلری حالده عن قریب داخل اولورلر كما قال الله
تعالی (ان الذین یستكبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین) (بیان آنكه حق تعالی صورت ملوك را سبب
مسخر كردن جباران كه مسخر حق نباشد ساخته است چنانكه موسی علیه السلام باب صغیر ساخت بر ربض قدس
جهت ركوع جباران بنی اسرائیل وقت درآمدن كه (ادخلوا الباب سجدا وقولوا حطة) بو سرخ شریف
وبو بیان لطیف آنك بیانیدر كه حق تعالی ملوكك صورتنی مسخر حق اولمین جبارلری مسخر ایلمسنك
سببی دوزمشدر انجلین كه موسی علیه السلام حضرتلری قدس شریفك حصار دیواری اوزره بامر الله باب صغیر
دوزدی بنی اسرائیل جبارلرینك ركوعی جهتندن اوتری قپودن ایچرو كلك وقتنده كه (ادخلوا الباب سجدا
وقولوا حطة) بیورلدی سورهٔ بقره ده اولان آیته اشارتدر (واذ قلنا) ای اذكروا یا بنی اسرائیل وقت قولنا
(ادخلوا هذه القریة) داخل اولك بعد خلاص البته شو قریه یه قریه دن مراد بیت المقدس اوله ویاخود قریهٔ ایلیا كه
قریب بیت المقدسه دره ویاخود اریحا كه قریهٔ جبارانده (فكلوا منها) ای من طعام القریة وثمارها حیث شئتم)
هر نه دنكه دلیه سز (رغدا) ای واسعا بلا مضایقة ولا مزاحمة نصبی مصدر یه اوزره در ای اكلا واسعا
وادخلوا الباب سجدا) ای باب القریة سجدا حالدر رسا جدك جمعیدر بابه دخوللری حینده سجده ده اوله لر شكرا لله
وتواضعا له (وقولوا حطة) علی وزن جلسة من الحطة مبتدای محذوفك خبریدر ای مسئلتنا حطة وامرك حطة وقرئ
بالنصب علی الاصل یعنی حطت عنا ذنوبنا حطة او علی انه مفعول قولوا ای قولوا هذا الكلام وحضرت علی كرم الله
وجهه بیورمشلر كه حطه بسم الله الرحمن الرحیم در وعكرمه بیورمشلر كه حطه لا اله الا الله كلمه سیدر وبعضیلر
حطه استغفر الله دیمكدر دیمشلر بو تقدیرجه قولوا دیك سز حطه بزدن براق بزم كناهلریمزی (نغفر لكم خطایاكم
ای بسجودكم ودعائكم نافع بالیاء قرائت ایتمش وابن عامر تا ایله علی بناء المفعول (وسنزید المحسنین) شول كمسه كه
محسنیندن اوله بو كلمه آنك ثوابنك زیاده لكنه سببدر وشول كمسه كه مسیئلردن اوله بو كلمه اكا توبه ومغفرتدر (مثنوی
انچنانكه حق ز كوشت واستخوان) از شهان باب صغیری ساخت هان) انجلین كه حق تعالی حضرتلری اتدن وكمكدن
پادشاهلردن بر كوچك قپو دوزدی اكا اول باب حقه نسبت بونلرك ذاتی بر باب صغیر منزله سنده در (مثنوی) اهل دنیا
سجدهٔ ایشان كنند) چونكه سجدهٔ كبریا را دشمنند) اهل دنیا بو شاهان جهانه سجده ایدرلر چونكم عظمت وكبریا صاحبی
اولان حضرت حقك سجده سنه دشمندرلر یعنی طبعا وحالا حق تعالینك عبادتنی سومیجك كلمدر پس حق تعالینك
عبادتنی سومین آنك عبادتنه دشمن اولور (مثنوی) ساخت سركیندانكی محراب شان * نام ان محراب میر و پهلوان)
حق تعالی حضرتلری بر سركیندانجغی اول اهل دنیایه محراب ایلدی سركیندان محل نجاسته دیرلر كاف تصغیر
تحقیر ایچوندر ویا حرف وحدت ایچون اولور اول نجاست محلجكی اولان محرابك نامی امیر و پهلوان وصاحب دولت وملوك
جهان واشراف زماندر (مثنوی) لایق این حضرت پاكی نه اید * نیشكر پاكان شما خالی نیید) بو بیت شریف
عبدهٔ اكابر جهان اولان اهل دنیایه خطابدر بیورورلر كه ای عبدهٔ سلاطین وخادمان محل سركین بو پاكه منسوب اولان
حضرتك لایقی دكلسز كه ان الله طیب لا یقبل الا الطیب بیورلمشدر پاك اولنلر نیشكر وسز خالی قامشسز یعنی ماسوادن
پاك وطاهر اولان ومخلوقدن امید ورجایی قطع ایدوب بالكلیه حضرت حقه محبت وعبادت قیلان اولیا وصلحانك
هر بری شكر قامشیدر كه درونلری شكر روحانی ولذات ربانی ایله طولودر یعنی سز حلاوت وطاعت ولذت محبتدن
خالی قامشلرسز بوریا قامشلری كبی بونده بر وجه دخی جائزدر یعنی نی شكر كانلردر یعنی درونی حلاوت طاعتله پر اولان
صلحا دائم معدن حقیقتله دروسزاندن خالی بوریا قامشی سز اما اولكی وجه بوندن الطفدر اما وجه ثانی اولیدر
واولكی وجه لطافتدن خالی وتحقیقدر نی شكر مفرد و پاكان جمع اولدیغی ایچون دین شارح مفردك علی سبیل البدل
جمعك هر برینه اطلاق اولندیغی بیله ممشدر زیرا معنی پاكلرك هر بری نیشكر دردیمك اولور (مثنوی)
آن سكانرا این خسان خاضع شوند * شیر را عارست كورا بكروند) او سكاره بو خسلر خاضع ومتواضع اولورلر چن شاهلر
وبكار ظالم اولسه سكار كبی اولورلر وآنلره خاضع ومتوالی اولان اخس وادنی اولورلر وا كردیغی وارایسه برموجب حدیث
من اكرم غنیا لغناه فقد ذهب ثلثا دینه دینك اوچ بولو كدن برلو كی زائل اولور شیره عیب وعاردر كه اكا بو خسلره
میل ایده لر وخدمت وطاعت بولنه كیده لر زیرا خسان وسكان ایله ارسلانك ما بیننده وجه مناسبت یوقدر زیرا (الطیبات
للطیبین والطیبون للطیبات) وكذلك (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) در پس خبیثك طیبه میل
وتصدیق ایلمسندن طیب اولان شیر حقیقته وآنك عالم وخادمی اولان پیر طریقته شین وشنار اولور وآنك میل ومحبتندن

اكا عار كلور (م ی) كربه باشد شحنهٔ هر موش خو * موش كه باشد تا ز شیران ترسد او) كربه اولور هر موش خویك شحنه
وحاكمی یعنی هر فاره طبیعتلو حریصك حاكم وضابطی كربه كبی بر حیوان سیرت كمسه اولور واو موش صفت اولان اهل
صورت آندن قورقار واكا خدمت قیلور موش طبیعت اولان انسان كیم اوله كه تا شیران حقیقت اولان پیران طریقتدن
ترسان اوله فی الواقع اول موشلر شیرلردن خوف ایتمزلر اما كربه دن بر مرتبه قورقارلر كه آنك خوفندن حضورله یاتمزلر
كذلك اهل دنیا حضرت خدادن وآنك خلفاسی اولان انبیا علیهم السلام واولیای عظامدن خوف ایتمزلر اما كندیلره
حاكم ومسلط اولان كربه طبیعتدن بر مرتبه قورقارلر كه آنلرك خوفندن حضورله یاتمزلر (م ی) خوف ایشان از كلاب
حق بود * خوفشان كی ز آفتاب حق بود) موش طبیعت اولان اهل صورتك خوفی حضرت حقك كلابندندر آنلرك
خوفی آفتاب حقدن نچن اولور آفتاب حقدن مراد حضرت حقك ذات شریفی اولسه ده جائزدرونبی ووارثنك وجودلری
اولسه ده جائزدر كه بونلر دخی حق تعالی حضرتلرینك كونشلریدر (مثنوی) ربی الاعلاست ورد آن مهان * رب ادنی
درخور این ابلهان) بو اولولرك وایچی علوم وعرفانله طولولرك وردی ووظیفه سی ربی الاعلی در كه اول واحد قهار اولان
مالك حقیقیدر بو ابلهان دنیانك لایقی ادنی اولان ربدر یعنی مالك ور بیسی مجازیدر كه مراد اكابر واغنیا وملوك
وامرادر كه اهل دنیا بونلری رب اعلی مرتبه سنده بیلمشلر در واما ذا رب اعلانك امرنی وعبادتنی ترك ایدوب آنلره خادم
وعابد اولمشلردر بو كلام شول ابلهلره كوره اولور كه خدمت ایلدیكی مخدومنی مستقلا مانع ومعطی وضار ونافع بیله
اما كندی كبی آنی دخی بر بندهٔ عاجز بیلورسه واكا انجق بالضروری مجرد رزقنه سبب ووسیله اولدیغیچون خدمت
قیلورسه وامر خدایه مطیع ومنقاد اولورسه بو تقدیرا اوزره رب اعلانك بنده سی اولور ولكن اكا بحسب الظاهر رزقنه
سبب اولدیغیچون خدمت قیلور بو سوزا اكا كوره اولمز (مثنوی) موش كی ترسد ز شیران مصاف * بلكه ان آهو یكان
مشك ناف) موش طبیعت اولان دنی سیرت نچن مصاف شیرلردن قورقار یعنی نفس وشیطان مصافنك ارسلانلری
اولان انبیا واولیادن ارباب دنیا واصحاب هوا نچن قورقارلر یعنی آنلردن خوف وخشیت بونلرك شاننده دكلدر بلكه
اول مشك ناف اولان اهو بكان خوف وخشیت ایدرلر یعنی بعض نسخه ده اهو تكان واقع اولمشدر یعنی اهو كیدشلی
كمسه لر آنلردن خوف وخشیت ایدرلر مشك ناف اولان آهولردن مراد خدای متعالك شانه وانبیا علیهم السلام
واولیای عظامك مراتبنه عالم اولان ودرونلری مشك عرفانله طولان كمسه لردر زیرا خوف وخشیت علمدن حاصل اولور
ولهذا قال الله تعالی (انما یخشی الله من عباده العلماء) وهر كیمك كه علمی زیاده در آنك خوف وخشیتی زیاده در كما قال
النبی صلی الله علیه وسلم انا اعلمكم بالله واخشاكم لله پس اللهدن خشیت شیران خدا اولان انبیا واولیادن خشیتی مستلزم
وكذلك شیران خدادن خشیت اللهدن خوفی مستلزم اولور (مثنوی) رو بپیش كاسه لیس ای دیك لیس * توش خداوند
وولی نعمت نویس) پس عبدهٔ اكابر واغنیاء اولنلره بو بیت ایله بر وجه استهزاء وتهكم جواب ایدوب بیورورلر ای چولمك یالایجی
بوری كاسه یالایجینك قتنه سن آنی كندیكه خداوند وولی النعم یازوآنی كندیكه منعم ورب دوزسن زعم ایلرسنكه آنلره
اطاعت وخدمت ایچون مخلوق اولدك پس ربكك امرنی وطاعتنی ترك ایدوب آنلره خدمت قیلدك سن عقلك یاشكه
كتور كندیكی خدا بنده لرینك زمره سنه یتورتا كندك كبی فقیره اسیر اولمقدن آزاد اوله سن وحضرت حقه عبادت
وطاعت ایتمكله سعادت بوله سن دیمك اولور (مثنوی) بس كن ار شرحی بكویم دور دست * خشم كیرد میر وهم
داند كه هست) پس بر طریق تجرید كندی وجود شریفلرینه خطاب ایدوب بیورورلر خاموش اول وبو كونه سوزدن
سكوت قیل اكر بو خصوصده بر دوردست یعنی اوزون واوزاق بر شرح سویلرسم میر وحاكم خشم طوتار وهم بیلور كه
بو حالت كندیده وارد ربوذكر اولنان صفت ذاتنده موجود اولمشدر پس قوت غضبیه بونلره بر مرتبه غالبدر كه
اهل حقك سوزنی استماعه تحمللری یوقدرا كر صفت قبیحه لرینه متعلق بر اهل حق صراحة بر سوز سویلیه آنلرك
غضب طوتمسی مقرردر (م ی) حاصل ان آمد كه بد كن ای كریم * با لئیمان تا نهد كردن لئیم) حاصل كلام وخلاصهٔ مرام
بو كا دیكه ای كریم اولان كمسه سن بدلك ایله یعنی جفا وخشونت قیل لئیم اولنلره تا كیم لئیم كردن قویه ومعتاد اولوب
امر حقه اویه (م ی) با لئیم نفس چون احسان كند) چون لئیمان نفس بد كفران كند) كریم اولان كمسه لئیم اولان نفسه
چونكم احسان ایلیه لئیملر كبی نفس بد كفران ایلر وطغیان قیلور ولهذا قال علیه السلام اخشوشنوا واخشوشبوا
وامشوا حفاة عراة ترون الحق بقلوبكم وتخلصوا عن شر نفوسكم اخشوشنوا دیمك جاهدوا النفس بالخشونة
بمخالفة هواها دیمكدر واخشوشبوا دیمك ای اجعلوها كالخشبة الیابسة بالمجاهدة دیمكدر وحفاة عراة یوروك دیمك
ملابس كونیه دن مجرد اولدیغكز حالده طریق حقده یورویك تا بصر بصیرتله حقیقتی كوروب نفسلریكز شرلرندن
امین اولاسز دیمك اولور (مثنوی) زین سبب بد كاهل نعمت شا كرند * اهل نعمت طاغیند وما كرند) بو سببدن اولدی كه

اهل محنت شاکردر واهل نعمت طاغیلردر وماکرلردر یعنی مکر وحیله صاحبلریدر بو بیت شریف اکثره بناء دینلمشدر (مثنوی) هست طاغی بکلر زرین قبا * هست شاکر خستهٔ صاحب عبا) طاغی وباغی زرین قبالی بکلر اولدی اکثر یا خستهٔ صاحب عبا شاکر اولدی اکثر یا اغنیاده شاکر قلیلدر وفقراده طاغی وماکرانلره نسبت ینه قلیلدر اولدیغی تقدیرجه ده ظلمی ومکری کندویه ایلرلر (مثنوی) شکر کی روید ز املاک ونعم * شکر می روید زبلوی وسقم) املاک ونعمدن شکر نچون بتر بلکه املاک ونعم صاحبنی کندی یه مشغول ایدر وا کثری (ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) مقتضاسنجه غنا کوردکجه عصیان وطغیان عتبه کیدر (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض آیت کریمه سی بو معنایه دلالت ایدر بودخی اکثره بناء دینلمشدر شکر بلوی وسقمدن بتر زیرا بلا وسقامت نفس امارهنك عصیان وطغیانن کسر ایلر وتضرع ونیازه سبب اولور وحضرت حقه قریب قیلر پس قلبا وقالبا خ عبادت اولان رجاو تضرعه باشلر ولسان ایله دخی یارب یا کریم دیو مناجات قیلور پس بلوی وسقامت ادنی مرتبه بوکونه شکری منبت اولور خلاصهٔ کلام اولدرکه نعمت ودولتك اکثر شاننده درکه منبت کفران وطغیان اولور سبب طاعت شکران اولمسی آز اولور وکذلك بلا وسقامتك شاننده درکه اکثر منبت شکر وطاعت اولور سبب شکایت وباعث ضلالت اولمسی آز اولور پس بو مناسبتله اهل فقرك بو قلقدن بولدقلری ذوق ولذتك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (قصهٔ عشق صوفی بر سفرهٔ تهی (مثنوی) صوفیٔ بر میخ روزی سفره دید * چرخ میزد جامها را می درید) برکون بر صوفی میخ اوزره بر سفره کوردی وجده کلوب رقص اوردی جامه لرنی یرتدی (مثنوی) بانك می زد نك نوای بی نوا * قحطها ودردها را نك دوام) اشته از سزو نعمت سزلك نعمتی ونصیبی دیو بانك اوردی وصیحه قیلدی قحط وغلالره ودرد وبلالره اشته دوادیو مثنوی) چونکه درد وشور از بسیار شد * هرکه صوفی بود با او یار شد) چونکم اول صوفینك درد وشوری وجوش وسروری چوق اولدی هر شول کسه که صوفی ایدی انکا یار اولدی نته کم شرط طریقتدرکه برکسه وجده کلسه غیر یاران اکا تشبها یارانه لروانکله تواجد قیلهلر (مثنوی) کخ کخی وهای وهو بی میزدند * تا که چندی مست وبیخود می شدند) بو صوفیلر کخ کخ وهای وهوی اوردیلر کخ کخ بونده ذوق وشوقی مؤدی اغز صوتیدر یعنی اذواق واشواقی مشعر اصوات وهای وهوی ووجد وحالات قیلدیلر ونیجه قات مست وبیخود اولدیلر یعنی بر قاچ کره محو اولوب صحوه کلدیلر (مثنوی) بو الفضولی کفت صوفی را که چیست * سفرهٔ او بخته وزنان تهیست) بونلر صحوه کلدکدنصکره بر بو الفضول بونلرك حالندن غافل بر سبیل طعن وانکار صوفی یه ایتدی ندر بر سفره اصلمش ناندن خالیدر یوق بیره وجد وشوقك اصلی ندر (مثنوی) کفت رو رو نقش بی معنیستی * تو بجو هستی که عاشق نیستی) تا آخر بیانه دك اهل فنانك بو قلقده بولدقلری ذوق نعمتی صوفی لساندن اصحاب وجوده تعریض طریقیله بیان بیوررلر صوفی اول ظاهر بین اولان بو الفضوله دیدیکه یورو یوروسن بر بی معنی نقش وصورتسن وار انی وارسن استه که عاشق دکسن العشق میل بلا نیل دین عاشقلرك مذهبی اوزره مجرد بر میل ومحبتدر که مرادی نیلی مراد دکلدر (مثنوی) عشق نان بی نان غذای عاشقست * بند هستی نیست هر کو صادقست) نانسز نانك عشقی عاشقك غذاسیدر یعنی مرادسز مراد عاشقك غذاسیدر عاشق همیشه بی وجود وبی مراد اولمقدر وارقیدنده دکلدر هر شول کسه که عشق بولنده صادقدر (مثنوی) عاشقانرا کار نبود با وجود * عاشقانه هست بی سرمایه سود) عاشقلرك وجودله کاری اولمز عاشقلره سرمایه سزلك وبی وجودلك سود اولدی (بیت) ارید وصاله ویرید هجری * فاترك ما ارید لما یرید) دینلر بو معنایه اشارت قیلدی (مثنوی) بال نی وکرد عالم می برند * دست نی وکوز میدان می برند) بونلر بی پر وبال عالمك اطرافنده اوچرلر الری یوق طوپی میداندن قپارلر یعنی عقل وفکر وخیالکه بو وجود موهومینك پر وبالی کبیدر آنی ترك ایدوب وحضرت حقك قوت وقدرتیله وعلم وحکمتیله متخلق اولوب عقل وخیال جناحیسز قوت حقانیه ایله اطراف عالمده پرواز ایدرلر وبی دست وجارحه سعادت ووصلت طوپن میدان عالمدن قپارلر (مثنوی) آن فقیری کو ز معنی بوی یافت * دست ببریده همی زنبیل بافت) اول فقیر وبی وجود که معنادن رایحه بولدی آلی کسلمش همیشه زنبیل اوردی مقصود سالف الذکر شیخ اقطع زنبیل باف حضرتلریدرکه بو جلدك اوائلنه قریب حکایه سی مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) عاشقان اندر عدم خیمه زدند * چون عدم یك رنك ونفس واحدند) عاشقلر عدم ایچره چادر اوردیلر بونلر عدم کبی بکرنك ونفس واحددرلر عدمدن مراد مطلق عدم دکلدر بلکه عدم اضافیدر یعنی بو عالم ظاهره اضافتله منعدم اولان عالم معنادرکه عشاق الهی آنده مقام طوتدیلر ومعناایله یکرنك اولوب نفس واحد اولدیلر (مثنوی) شیرخواره کی شناسد ذوق لوت * مر پری را بوی باشد لوت وپوت) شیرخواره اولان طفل نچن لوت ذوقن اکلر یعنی شیر زمینه

مبتلا اولان طفل طریقت نچن فهم ایلر یعنی ایلمزکه آنك غذاسی دکلدر تحقیقا پرینك لوت وپوتی رایحهٔ طیبه اولور پری جنك ارواح طیبه صاحبلرینه دیرلرکه بونلرك غذاسی روایح طیبه درنته کم جندن عفاریت وشیاطینك غذالری دخی روایح خبیثه وروث وفرث وعظام نجسه درنته کم عفریت سیرت وشیطان طبیعت اولان ارواح خبیثهٔ انسانیه نك دخی غذاسی حرام وبی اعتبار ما یؤل الیه روث وفرث ونجس اوله جق طعامدر وپری خصلت وملك سیرت اولان ارواح طیبهٔ انسانیه نك غذاسی حلال اولان اقوات طیبه ومعارف الهیه وحکم ربانیه واذواق روحانیه واشواق سبحانیه در مهاد ارضده دخی شیرخوار مرتبه سنده اولان طفل فی الحقیقه بو کونه لوتك ذوقن فهم ایلر تاملك کبی نظیف وپری کبی لطیف اولمینجه بو غذالردن آرزو آلهمز (مثنوی) آدمی کی بو برد از بوی او * چونکه خوی اوست ضد خوی او) آدم اوغلی نچن رایحه ایلتور یعنی رایحه الور پرینك رایحه سندن چونکم آدمینك خویی پرینك خوینك ضدیدر اول جهتدنکه آدم جسم کثیف صاحبی ولقمه خواردر وپری جسم لطیف صاحبی واکل وشربدن بیزاردر (مثنوی) یابد از بوان پریٔ بوی کش * تو نیابی ان زصد من لوت خوش) اول رایحه جذب ایدیجی پری رایحه دن بولور اول ذوقیکه سن آنی یوز بطمان لطیف وخوش لوتدن بوله مزسن کذلك عشاق بو قلقدن اولقدر ذوق بولورلرکه سن آنی طوقلقدن بولمزسن (مثنوی) پیش قبطی خون بودان آب نیل * آب باشد پیش سبطی وجمیل) قبطینك اوکنده اول آب نیل خون اولور وجمیل اولان سبطینك قتنده آب شیرین اولور یعنی فرعون نفسه تابع اولان قبطی مذهبلرك اوکنده بو آب زلال عشق ومحبت ومعرفت وحکمت خون کبی حقیر ودون اولور وموسیٔ روحه تابع اولان سبطی مشربلرك قتنده آب نیل وشراب زنجبیل کبی لطیف وخوشکوار اولور نته کم جلد اولك حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (م ی) جاده باشد بحر ز اسرائیلیان) غرقه که باشد ز فرعون عوان بحر طریق واسع اولور اسرائیلیلردن نته کم حضرت موسی علیه السلام مع توابعه اون ایکی سبطله دریای قلزمدن عبور ایلدیلر وبحر آنلره طریق واسعه اولدی وفرعون ظالمه غرقه که اولدی نته کم فرعون مع عساکره بونلرك عبورن کوروب کندی وعسکریله بونلر کبی بحرم دیو زعم ایدوب بونلرك اردنه دوشوب جمله سی دریایه کیردکلرنده بحر بونلری بوروب قومنك دخی هلاکنه سبب اولدی نته کم حق تعالی حضرتلری سورهٔ طه ده بو قصه دن خبر بیوردی (ولقد اوحینا الی موسی ان اسر بعبادی فاضرب لهم طریقا فی البحر یبسا لا تخاف درکا ولا تخشی فاتبعهم فرعون بجنوده فغشیهم من الیم ما غشیهم واضل فرعون قومه وما هدی) پس معلوم اولدیکه بر قومه میسر اولان بر قومه اولمدی وبر کسه نك برشیدن بولدیغی بر آخر کسه بولمدی نته کم بو معنایی اثبات ایچون بیوررلر مخصوص بودن یعقوب نبی علیه السلام بچشیدن جام حق از روی یوسف علیه السلام وکشیدن بوی حق از بوی یوسف وحرمان برادران ازین هردو (مثنوی) انچه یعقوب از رخ یوسف بدید) خاص اوبدان با خوان کی رسید) اول حالت ذوقیکه یعقوب علیه السلام حضرتلری یوسف علیه السلام حضرتلرینك یوزندن کوردی اکا مخصوص ایدی اول حالت اخوان یوسفه نچن یتشدی یعنی آنلره بو ذوق واصل اولمدی (م ی) این ز عشقش خویش در چه میکند * وان بکین از بهر او چه میکند) بو یعقوب اول یوسفك عشقندن کندوینی قیوده ایلرمرادی بیت الاحزاندرکه بعد مفارقت یوسف علیه السلام براوی اختیار ایدوب آندن طشره چیقمدی واول اخوان یوسف اول یوسفدن اوتری کین ایله قویو قزرکه قال الله تعالی حاکیا عنهم (فلما ذهبوا به واجمعوا ان یجعلوه فی غیابة الجب (مثنوی) سفرهٔ او پیش این از نان تهیست * پیش یعقوبست پر کو مشتهیست) یوسف علیه السلام حضرتلرینك سفرهٔ جمالی وکمالی بو اخوانك اوکنده نان محبتدن تهیدر یعقوب علیه السلام حضرتلرینك قتنده پردرکه اول مشتهیدر پس جمال وکمال صاحبلری اولان یوسف مثال عزیزلری دخی بو کا کوره قیاس ایله بعض کسه لر وارکه مانند یعقوب بر یوسف کبی خوبك عاشق ومفتونی اولمش اولور وبعضلر وارکه اکا بغض وعداوت ایله بولندندن مغبون قالمش مجنون کوزیله لیلا حوری ونوری کورنمش غیرلر کوزینه فقیر وصوری کورنمش (مثنوی) روی ناشسته نبیند روی حور * لا صلوة کفت الا بالطهور) بو بیت شریف سهل الممتنع قبیلندندرکه مصرع ثانینك مصرع اوله اصلا مناسبتی یوقدر پس بالضروری بینهماده مناسبت بولنمقدن اوتری بعض الفاظ تقدیرا نمکه محتاج اولدی واول تقدیر الفاظ ایکی وجهله ممکن اولور وجه اول اولدرکه مصرع ثانی یه علت اوله قرینهٔ کلامدن مستفاد اولان محذوفی ومصلی نیرزنشود لفظنه پس تقدیر کلام بو اولورکه درونی ناشسته نبیند روی حور ومصلی نیرزنشود زانکه لا صلوة الا بالطهور کفت نبی علیه السلام ووجه ثانی اولدرکه مصرع ثانی مصرع اولدن ناشی اولان سؤال مقدرك جوابنه علت اولور وقرینهٔ کلام بو سؤال جوابه دلالت قیلور تقدیر کلام چرا نمی بیند دیمك اولور جواب صلوتش که سبب دخول جنت ودیدن حور بود فاسد است زیرا الصلوة

الا بالطهور كفته است نبی علیه السلام پس بو الفاظ مقدره اعتمادا علی افهام الطالبین واعتمادا علی افهام العالمین حذف اولندی زیرا عالم اولنلر بیلورلر که بلغا کلاملرنده کاه اولور که شرطی مشروط منزله سنه تنزیل ایدرلر وجزوی ذکر ایدوب کلی مراد قیلورلر مثلا کلام الهیده وکلام نبویده چوق واقع اولمشدر کما قال الله تعالی (واركعوا مع الراكعین) ای صلوا مع المصلین دیمکدر وقال النبی صلی الله علیه وسلم الحج عرفة ركوع صلواتك وعرفه حجك ركن اعظملری اولدیغیچون ركوع صلوتدن وحج دخی عرفه دن عبارت اولدی كذلك صلوة دخی طهارتدن عبارت اولدیغیچون صلاتی نمی بیندروی حورد بنلمك محلنده روی ناشسته نه بیندروی حورد بلدی وجزوی كل منزله سنه تنزیل قیلندی نكته بودر كه صلوتك طهارت اوزره مبتنی اولمسنی وصلوة بلا طهارت اولمامسنی ومطلقا وجه ظاهر وباطننی وضو ایله طاهر ایلینلرك حورانی كورمسنی وطاهر ایلینلرك جنته كیرمسنی وحورانی كورمسنی اشعار ایلركه برمفحوای (الطیبات للطیبین والطیبون للطیبات) جنات مقامات طیبیندر وازواج مطهره طیبین وطاهرین اولان رجال ایچون مقدره ومتیسره دربو معنالرحورجنت اعلاده اولان مرأت جمیله نك اسمی اولدیغی احتمالی ایله درواول مرأت جمیله یه حوری تسمیه اولنمسی شدت سواد عیننده شدت بیاض عینی زیاده اولدیغی اعتبارله در بو صفت محبوبهٔ حقیقی اولان ذات جمیل الصفاتده دخی بولنور سواد عیندن مراد جلال وبیاض عیندن مراد جمال ویاخود سواد عیندن مراد بطون وخفا وبیاض عیندن مراد ظهور وجلا اولمق اوزره پس بو ملابسه ایله حور ذات جمیل الصفات اولان حضرت محبوبهٔ حقیقیدن استعاره اولمق محله مناسبدر كه آنك مشهود ومرأتی صلوتدر كه الصلاة معراج المؤمن والصلاة صلة بین العبد والرب والمصلی یناجی ربه وقرة عینی فی الصلوة حدیث شریفلری بو خصوصه شاهدلردر باخصوص كه عین مصلی مشاهدهٔ محبوبدن قریر اولمسی مقرردر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی اولدر كه ناپاك خوبك وناشسته رویك یوزی وكوزی كورمز صلاتده جلال وجمال الله وظهور وخفا ایله متصفه اولان محبوب حقیقینك وجه منیرنی زیرا پیغمبر علیه السلام صلوة جائز اولمز الا طهور ایله اولوردیدی مطلق كماله منصرف اولور ومراد طهارت كامله اولور پس آنك وجه باقیسنك صلوتده شهودی ظاهر وباطنی شسته اولان وذاتنی وصفاتنی طاهر قیلان مصلیلره متیسر درد یمك اولور (مثنوی) عشق باشد لوت وپوت جانها * جوع ازین روی است قوت جانها جانلرك لوت وپوتی وغدا وقوتی عشق ومحبت اولور جوع بو جهتدن جانلرك قوتیدر جوع بو راده اشتها وارزو معناسنه در ومطلقدر یعنی همان طعامدن كرسنه اولمق معناسنه دكلدر بلكه روحانی وجسمانی هر نیه كه اشتها واشتیاقك اوله جوعدر پس برشیئه هرنقدر ارزو وشوقك اولسه اول آرزو وشوق روحه قوت وقوت اولدیغی اهل ذوقه معلوم ومشهوددر (م ی) جوع یوسف بود آن یعقوب را * بوی نانش می رسید از دور جا) مثلا یوسف علیه السلام حضرتلرینك جوعی وارایدی یعنی ارزو واشتیاقی وارایدی اول یعقوب علیه السلام ایچون بو اجلدن اول یوسفك رایحهٔ نان وجودی اكا ایراقدن یتشدی تا مصردن كنعانه آنك رایحه سی كلوب ویعقوب علیه السلام حضرتلرینك دماغ جانی معطر قیلوب اطرافنده اولان اولادینه (انی لأجد ریح یوسف لولا ان تفندون) دیو تبشیر ایتدی (مثنوی) آنكه بسته پیرهن رامی شتافت * بوی پیراهان یوسف می نیافت) اول كمسه كه پیراهنی یوسفدن الدی ویعقوب طرفنه سرعت قیلدیكه بوندن مراد یوسف علیه السلام حضرتلرینك یهود انام برادرلریدر یوسفك پیراهن رایحه سنی بولمدی (مثنوی) وآنكه صد فرسنگ زان سو بود او * چونكه بد یعقوب می بوییداو) واول كمسه كه اول جانبدن یوز فرسنگده ایدی یعنی زیاده ایراقده ایدی چونكه او یعقوب ایدی رایحه نی استشمام ایلدی (مثنوی) ای بسا عالم زدانش بی نصیب) حافظ علمست ان كس نی حبیب) ای چوق عالم واردر كه یهود پیراهن یوسفك رایحه سنده بی ذوق وبی نصیب اولدیغی كبی اول عالم دخی دانشدن بی نصیبدر یعنی آندن بی ذوق وبی فهم وبی حظ وبی ثمردر حافظ علمدر اول كمسه مباهات علما وممارات سفها وتصریف وجوه ناس ونباهت شان وتعظیم اهل زمان ایچوندر حبیب دكلدر فعیل بمعنی فاعل یعنی علمك ذاتنه خلیل فی نفسه خالص محب وعاشق دكلدر نته كم ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت یوررلر قال علیه الصلوة والسلام نضر الله عبدا سمع مقالتی فحفظها ووعاها واداها فرب حامل فقه غیر فقیه ورب حامل فقه الی من هو افقه منه یعنی الله تعالی ذاتنی كوزل ایلسون شول عبدك كه بنم مقالاتمی ایشیده وآنی حفظ ایده وآنی قلبیله واعی اوله یعنی آنی ضبط ایدوب ار تمیه وآنی نامه ادا ایلیه ومحفوظی اولان لفظی بلا زیاده ولا نقصان سویلیه زیرا از اولور كه حامل اولدیغی كلامك سرینه وحقیقتنه عارف اولمیوب فهم قیلمز واز واردر كه حامل فقه كندیدن افقه بركمسه یه دلك حامل اولور یعنی متعلم ومستمعه ایصال ایلكه حامل اولور واول دمكه اوحدیثی آنلره ایصال ایلیه متعلم ومستمع اول حدیثك معناسنه واسرارنه اعلم

ووا قف اولور (مثنوی) مستمع ازوی همی یابد مشام * كرچه باشد مستمع از جنس عام) مستمع اولنلر اول عالمدن شم ورایحه بولور فرضی مستمع اكر عوام جنسندن ایسه ده زیرا طالب عامی طبیعت عالم بی عملدن مستفید ومستضیء اولور وعالم بی عمل كندی علمنك نورندن منتفع ومستنیر اولمیوب آنجق نفسنی مثل الشمع آنلر ایچون احراق وافنا قیلور كما قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل العالم الذی یعلم الناس الخیر وینسی نفسه كمثل السراج الذی یضیء للناس ویحرق نفسه رواه الطبرانی عن ابن عباس رضی الله عنهما (مثنوی) زانكه پیراهن بدستش عاریه ست * چون بدست ان نخاسی جاریه ست) اول جهتدن مستمع اول عالمدن منتفع وكندیسی علمندن بی حظ وبی نصیب اولور كه پیراهن علم انك اوكنده والنده عاریتیدر نته كم پیراهن یوسف یهود االنده عاریت ایدی یعقوب علیه السلامه ایصال ایچون اول بر نخاسك النده جاریه عاریه اولدیغی كبی نخاس بروزن خناس اسیر صاتیجی دلاله دیرلر نظم ایچون تخفیف اولنمشدر نخاسك قلبی خناس اولور بو طائفه نك وبونلره علمی صاتمقده مشابه اولان طائفه یه قلبلری خناس اولور دیمكی ایهام ایلمكدن خالی دكلدر (مثنوی) جاریه پیش نخاسی سرسری است * در كف او از برای مشتریست) جاریه نخاسه منسوب اولان دلالك اوكنده عاریه وبیهوده دراندن تمتع ایلیوب آنك ملكی اولمدیغی جهتدن ودلالك حاصل اولدیغی حیثیتدن دكل بلكه آنك النده جاریه مشتری ایچوندر (م ی) قسمت حقست روزی دادنی) هر یكی را سوی دیگر راه نی روزی ورزق ویرمكلك حق تعالی حضرتلرینك قسمتیدر كه (نحن قسمنا بینهم معیشتهم فی الحیوة الدنیا) بیوردی پس هر بر كمسه یه استعدادنه كوره بر معیشت روزی قیلدی كمینه معیشت جسمانی نصیب بی عیش روحانی وكمینه بی معیشت جسمانی عیش روحانی نصیب ایلدی وكمینه دخی هم معاش جسمانی وهم معاش روحانی روزی قیلدی هر برینك غیری جانبه یولی یوقدر فكل میسر لما خلق له حسبنجه هر كس نه عمل وصنعت ونه كونه رزق ومعیشت ایچون خلق اولندی ایسه اكا اول میسر اولور واول جانبه یول بولور وغیری جانبه یول بولمز اگر یول بولسه ده میسر اولمز نته كم بو معنایه مناسب اولان دلایل شیخ اقطع حضرتلرینك ابتدای حكایه سنده وآندن صكره دخی بعض مواضعده مرور ایلدی (م ی) یك خیال نیك باغ ان شده * یك خیال زشت راه این زده) حكیم مطلق بو خلقی حكمت بالغه اوزره خلق قیلمشدر كوركه برخیال نیك اول بر كمسه نك باغ وبستانی اولمش وبرخیال زشت وقبیح بونك یولنی اورمشدر وورطهٔ خوف وحرمانده قالمشدر (م ی) آن خدایی كز خیالی باغ ساخت * وز خیالی دوزخ وجای گداخت) اول برخدا كه برخیالدن باغ دوزدی وبرخیالدن دخی دوزخ وجای گداخت دوزدیكه اول خیال زشتی استدیكی قولنه عذاب الیم وجای گداخت ومحل خوف وبیم قیلر (مثنوی) پس كه داند راه گلشنهای او) پس كه داند جای گلخنهای او) پس كیم بیلور اول پادشاهك گلشنلرینك یولنی پس كیم بیلور اول حضرتك گلخن ومحل عذاب ومحنتلرینك یولنی یعنی كمسه بیلمز الا اول خدا وآنك بو ایكی یوله عالم ایلدیكی انبیا علیهم السلام واولیای كرام بیلور (م ی) دیده بان دل نبیند در جوال) كز كدامین ركن جان اید خیال كوكل دیده بانی جولان ایلمكده كورمز كه خیال جانك قنغی ركنندن كلور واكا جفا وایذا قیلور (مثنوی) گر بدیدی مطلعش را ز احتیال * بند كردی راه هر ناخوش خیال) اگر دیده بان دل اولان خیالك مطلعنی كوردیدی وآنك منعنه مطلع اولیدی احتیاطندن هر ناخوش خیالك یولنی بند ایلردی (مثنوی كی رسد جاسوس را انجا قدم كه بود مرصاد ودربند عدم) جاسوس فكرك اول مطلع خیال اولان ركن جانه قدم تدبیر واحتیالی نجه یتشور كه اول محل عدمك دربندی ومرصادی اوله یعنی عالم معنانك نظر گاهی ودربندی اوله خدای تعالی آنك ناظر ورقیبی اوله (مثنوی) دامن فضلش بكف كن كوروار * قبض اعمی این بود ای شهریار) چونكم حقیقت حاله ومطلع خیاله مطلع دكلسن اول كریم ورحیم پادشاهك فضل اتكنی الكله كورلر كبی محكم طوت ای شهریار اعمانك قبضی یعنی استمساك واعتصامی بو اولور كه بر كمسه نك دامننی محكم طوتر واول نه جانبه كیدرسه آنك اردنجه كیدر تا كندینی مخاوف ومحاذردن سالم ایدر (مثنوی) دامنی او امر وفرمان ویست * نیك بختی كه تقی جان ویست) بو بیت شریف بیت اولدن ناشی اولان شبهه نی وامر وفرمانه امتثالی ترك ایدوب مجرد دامن فضل رحمانه تشبث قیلان طائفه نك ظن وكمانی دفع ایچوندر بیورورلر كه آنك فضلنك دامنی آنك امر وفرمانیدر پس (واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره جادهٔ متینه ودامن امر رب العالمینه اعتصام قیله سن ونفس وشیطانه عاصی وكافر اوله سن كه (ومن یكفر بالطاغوت فقد استمسك بالعروة الوثقی لا انفصام لها) بیوردی (ومن یعتصم بالله فقد هدی الی صراط مستقیم) آیت كریمه سنك موجبنجه اول اللهه اعتصامك وآنك امر وفرمانته استمساكك سبیله صراط مستقیمه هدایت قیلنه سن دنیا وآخرت عذابندن نجات بوله سن نیك بخت ومظهر هدایت وسعادت شول بركسه كه تقوی آنك جانیدر هر شول كمسه ظاهرا وباطنا تقوای كندویه شعار ایدوب متقی اولور الله تعالی هر هم وغمدن

وقبض والمدن خلاص ایچون بر مخرج ومخلص قیلر وارزاق معانی وروحانیدن وذوق ربانی وحقانیدن اکا رزق
وغدا ویرر کما قال الله تعالی (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب ومن یتوکل علی الله فهو حسبه
ان الله بالغ امره قد جعل الله لکل شیء قدرا) حق تعالی حضرتلرینک هر برشیء ایچون برقدر معین قیلدیغی واول شیء
اول قدر معیندن تجاوز قیلیوب اکا مقید اولدیغی بو بیتلردن معلوم اولور که بیوررلر (مثنوی) ان یکی در مرغزار
وجوی آب * وان یکی پهلوی اواندر عذاب) اول برکسه مثلا باطنا مرغزار وجوی آبده وذوق وصفای بی حسابده
واول بریسی آنک قتنده وباطنا عذابده درمرغزار وجوی آب ظاهره وباطنه حمل اولسه جائزدر اولکی کسه دن مراد
مظهر لطف وجمال اولان نیکو خصال واصحاب کمالدر وایکنجی کسه دن مراد مظهر قهر وجلال اولان بدخصال واهل
خطا ووبالدر اولکی کسه شول اصحاب یمیندندر حق تعالی سورهٔ واقعه ده آنلرک ذوقنی وحالنی بیان بیوروب دیدی
واصحاب الیمین ما اصحاب الیمین فی سدر مخضود وطلح منضود وظل ممدود وماء مسکوب) الی آخر الایة وایکنجی کسه شول
اصحاب شمالدندر که حقنده دخی بیوررر (واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال فی سموم وحمیم وظل من یحموم لا بارد
ولا کریم) پس بو ایکی کسه دنیاده بربره کاسه لر وبربرینه مقارن ومصاحب اولسه لر مرتبه لرینک حکمی اعتباریله
بری برینه تعجب ایدرلر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) او عجب مانده که ذوق این زچیست *
واین عجب مانده که این در حبس کیست) اول باطنا عذابده اولان اهل شمال عجبده قالمش که بو اهل شمال یمینک
وصاحب یقینک ذوقی نه ندر وبو دخی عجبده قالمش ومتحیر اولمش که اول معنا عذابده اولان اهل شمال کیمک حبسنده در
نیچون اول مقید اولدیغی مرتبه دن آزاد اولوب اول ذوق معنوی مرتبه سنه کلمز (مثنوی) هین چرا خشکی که اینجا
چشمهاست * هین چرا زردی که اینجا صد دواست) اول اهل یمیندن اولان وبودنیا مرتبه سنک حکمی ایله
طاعت وتقوادن لذت بولان ومرغزار معنوی ووجودی بار روحانی یه واصل اولان کسه اول حبس قضا وقدرده
وقید نفس پرغدرده قلان کسه دیرکه اکاه اول ای همنشین نیچون خشک وپژمرده سنکه بو مرتبه ده چشمه لر وار در کل
بر ونوش ایله وغم دنیایی فراموش ایله اکاه اول نیچون روی زرد وغم واندوه ایله پرورده سنکه بو عالمده بوکه یوز دوا وار در
(مثنوی) همنشینا هین درا اندر چمن * کو یدای جان من نیارم آمدن) ای همنشین کل بو چمن طریقته کل وکلشن
طاعت وتقوایه واصل اول اهل شمالدن اولان وبند نفس وشیطانده قلان کسه مرتبه سی حکمیله اکا دیرکه ای جان
بن کلمکلکه قادر دکلم زیرا بو ایکی طائفه نک ما بیننده معنا برزخ متین وحاجز وحصین وار در نته کم بو آیت کریمه لرک
معنای باطنیسی بوکا دلالت ایلر (وهو الذی مرج البحرین هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج وجعل بینهما برزخا وحجرا
محجورا) وقال الله تعالی (مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان (بو برزخ معنوی ومکر الهیدر که
اهل ضلالت وغوایتی اصحاب طاعت واهل هدایت مرتبه سنه کلمکه مانع اولور واهذا بونلر اصحاب هدایتک
ذوق وصفاسنی کوره میوب وآنلرک مرتبه سنه ایره میوب محروم قالورنته کم سنقر ایله امیرک قصه سی بو محله
مناسب اولدیغیچون بیان بیوررلر (حکایت امیر وغلامش که نماز باره بود وانس داشت در نماز وحاجات (مثنوی)
میرشد محتاج کرمابه سحر * بانک زد سنقر هلا بردار سر) بربك حمامه محتاج اولدی سحر وقتنده صدا اوردی سنقر نام
بنده سنه که هلا ای سنقر باشکی یوقاری قالدر (مثنوی) طاس ومندیل وکل از التون بکیر * تا بکرمابه رویم ای ناکزیر)
طاسی ومندیل وکلی التون نام جاریه دن طوت تا کم حمامه کیده لم ای ناکزیر یعنی بکا لازم بنده ناکزیر لازم ضروری
اولان نسنه یه دیرلر (مثنوی) سنقر اندم طاس ومندیل نکو * برکرفت ورفت با او روبرو) سنقر اول زمانده
طاسی وبرنیکو مندیلی طوتدی وانکله ایکیسی کتدی معا (مثنوی) مسجدی در ره بد وبانک صلا) امد اندر کوش سنقر
درملا) یولده برمسجد وار ایدی وصلا صداسی سنقرک قولغنه کلدی اشکارا (مثنوی) بود سنقر سخت مولع
در نماز * کفت ای میرمن ای بنده نواز) سنقر زیاده نمازه حریص ایدی اول امیره ای بنده نواز اولان سیدم دیو سویلدی
(مثنوی) تو برین دکان زمانی صبر کن * تا کزارم فرض وخوانم لم یکن) سن بودکانده بر زمان صبر ایله تا بن فرضی
ادا ایلیم ولم یکن سوره سنی اوقویم لم یکن سوره سنی اوقویم دیمکده یا تعریض مراد ایلر زیرا آنده دینندن منفک اولنلره
وتفرقه بولنه بینه کلدکدنصکره سلوک قیلنلره تعریض وتوبیخ واردر لم یکن مجرد قافیه دن اوتری کلدی دینه
هم وجهدن خالی دکلدر (مثنوی) چون امام وقوم بیرون آمدند * از نماز وورد ها فارغ شدند) چونکم مسجددن امام
وقوم طشره کلدیلر نمازدن ووردلرندن فارغ اولدیلر (مثنوی) سنقر انجا ماند تا نزدیک چاشت * میر سنقر را زمانی
چشم داشت) سنقر اوراده قوشلق وقتنه دک قالدی اول امیر سنقره بر زمان کوز طوتدی ومنتظر اولدی (مثنوی)
کفت ای سنقر چرا نایی برون * کفت می نکذاردم ای ذوفنون) اول امیر سنقره خطاب ایدوب دیدی ای سنقر نیچون

طشره کلمزسن اول دخی کندی افندیسنه ایچرودن ای ذوفنون بنی قیوویرمزلر دیو جواب ویردی (مثنوی) صبر کن
نک آمدم ای روشنی * نیستم غافل که در کوش منی) صبر ایله ای روشنی اشته کلدم بن سندن غافل دکلمکه سنک سوزلک
بنم قولغمده دردیدی (مثنوی) هفت نوبت صبر کرد وبانک زد * تا که عاجز کشت از تیباش مرد) یدی کره اول امیر
صبر ایلدی وینه صدا ایلیوب سویلدی حتی اول مرد سنقرک تیباشندن عاجز اولدی تیبا عشوه وفریبه دیرلر
(مثنوی) پاسخش این بود می نکذاردم * تا برون آیم هنوز ای محترم) الحاصل سنقرک باسخی وجوابی بو ایدیکه بنی
قیوویرمز تا کم ای محترم هنوز بن طشره کلم دیردی (مثنوی) کفت آخر مسجد اندر کس نماند * کت وا میدارد
انجا کت نشاند) اول امیر طشره دن اکا دیدیکه ای سنقر آخر مسجد ایچنده کسه قالمدی سنی آنده قنغی کسه کیرو
طوتروسنی آنده کم نصب ایلدی (مثنوی) کفت آنکه بسته است از برون * بسته است او هم مرا اندرون) سنقر
میره دیدی بنی اول کسه بو مسجد ایچره بسته ومقید طوترکه سنی اول طشره ده بسته قیلمشدر بنی اول کسه هم درون
مسجدده بسته قیلمشدر (م ی) آنکه نکذارد ترا کایی درون * می نکذارد مرا کایم برون) اول کسه که سنی ایچرو کلمکه
قومز بنی دخی قومزکه بن طشره کلم (مثنوی) آنکه نکذارد کزین سو پانهی * او بدین سو بست پای این رهی) اول
کسه که سنی قومز بو جانبه ایاق قویه سن او کسه بو بنده نک ایاغنی بو جانبدن باغلمشدر خلاصهٔ کلام میر سنقره طشره
کل دیسه اول ایچریدن بنی قومز دیو جواب ویرردی آخر الامر سنی چقمغه کیم قومز ایچریده خود کسه قالمدی
دیدیکده جواب ویردیکه سنی ایچری کلمکه قومیان بنی طشره چقمغه قومز پس (قل کل یعمل علی شاکلته)
آیت کریمه سنک مصداقنجه هرشیء کندی لما خلق لهندن ومرتبه سنک حکمندن طشره چقه مز وآخر مرتبه ده اولان
اکا کیره مز مثلا (م ی) ماهیان را بحر نکذارد برون * خاکیان را بحر نکذارد درون) ماهیلری بحر طشره چقمغه قومز
وخاکیلری بحر درونه کیرمکه قومز زیرا (مثنوی) اصل ماهی آب حیوان از کلست * حیله وتدبیر اینجا باطلست)
ماهینک اصلی آبدن وحیوان کلدندر حیله وتدبیر بو محلده باطلدر زیرا ارادة الله اولمینجه مجرد حیله وتدبیر ایله
برکسه کندی مرتبه سندن خلاص اولمز (مثنوی) قفل زفتست وکشاینده خدا * دست در تسلیم زن واندر رضا)
قفل قوی ومحکمدر که مراد قفل قضا وقدردر وانی فتاح خدادر ایکی تسلیمه اور وقضایه راضی اولمغه اور (مثنوی)
ذره ذره کر شود مفتاحها * این کشایش نیست جز از کبریا) ذره ذره اکر خلق عالم سکا مفتاحلر اولسه حضرت خدا
وجناب کبریادن غیریدن بو که فتح وکشایش یوقدر (ما یفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها وما یمسک فلا مرسل له
آیت کریمه سنک مقتضاسنجه آنک فتح ایلدیکنی برممسک وآنک امساک ایلدیکنی برمرسل یوقدر مقالید سموات وارضین
اکا مخصوصدر کما قال الله تعالی فی سورة الزمر (له مقالید السموات والارض) یعنی همان اکا مخصوصدر سموات
وارضک مفتاحلری بکه بو جمله ده متصرف وحاکم اولدر اول فتح ایلمینجه آخر کسه فتحه قادر اولمز بنده یه لازم اولان
همان تسلیم وترک حیله وتدبیردر (مثنوی) چون فراموشت شود تدبیر خویش) یابی آن بخت جوان از پیر خویش
چونکم کسندی تدبیر وتدارکک فراموش اوله اول بخت جوانی وطالع سعادت نشانی کندی شیخکدن بولورسن
پس سالک کندی شیخندن بو بخت تازه یی بولمق کاملیت بین یدی الغسال کندوبی ترک قیلمق وکمالیله تسلیم اولمق
اوزره موقوفدر اکر تدبیر وتدارککی ترک قیلمزسک وتسلیم وارادت مرتبه سنده اولمزسک بخت جوانی بولمزسن
(مثنوی) چون فراموش خودی یادت کنند * بنده کشتی انکه آزادت کنند) چونکم کندیکی اونیده سن سنی یاد ایلرلر
بنده اوله سن اول زمان سنی آزاد ایلرلر غایت عبودیت ترک تدبیر وکمال تسلیم ومولاسنه هر امرنی تفویض ایلمکدر
بو ایسه بلا یقین برکسه یه میسر اولمز برموجب (واعبد ربک حتی یأتیک الیقین) یقین کلنجه یه دک عبادتک لازم اولور
ویقین کلدکدنصکره ازاده لک وحریت مرتبه سی ظهوره کلور که اول عبودتدر وعبودت موت اختیاریدنصکره
حاصل اولور زیرا مادامکه نفس زنده در کلفت عبادتدن خالی اولمز پس شول دمکه ترک تدبیر وتدارک قیله واولمزدن اول
اولوب ویقین کلوب عبادت مرتبه سی نهایت بولوب وعبودت مرتبه سنه واصل اولوب مقام احرار ومقربینه بالغ
اولور دیمک اولور (نومید شدن انبیا علیهم السلام از قبول ناپذیرای منکران قوله تعالی (حتی اذا استیأس الرسل (م ی)
انبیا کفتند با خاطر که چند * می دهیم این را وآن را وعظ وپند) انبیای کزین صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین
بر فحوای (اذا استیأس الرسل) مأیوس اولوب خاطرلرنده دیدیلرکه نیجه بر بوکه وا کا وعظ وپند ویره وز بوایتک تفسیری
بو جلدده دقوقی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) چند کوبیم آهن سردی زنی * در دمیدن
در قفص هین تا بکی) نیجه بر دوکه وز بو صوغوق دمری غیدن یعنی بیهوده وعبث جهتندن اکاه اول قفصه اوفورمکک
بجنه دلک ونه زمانه دلک انبیای عظام علیهم السلامک ایکی مرتبه لری وار دربری ولایتلری جانبی وبری دخی نبوتلری

وبشر بتلرى طرفى اولديكه ولايتلرى مرتبه سنك حكمى مشرب سعادتلرينه غلبه ايليه اسرار قضا وقدركه
اول مرتبه ولايتك احكامى ومقتضاسيدر بونلره ظهوره كاوب وغلبه قيلوب بونلرك دعوت وارشادده اولان سعى
واجتهادنه ضعف وفتور كاوب وهر شيئك على ما هو كائن عليه ايديكن بيلدكده ومشاهده قيلدقده دعوتده يأس وفراغ
حاصل اولور لكن حكمت بالغهٔ الهيه بونلره اكثر زمانده اسرار قضا وقدرى ستر ايدوب ومرتبهٔ نبوتك حكمى مشرب
سعادتلرينه غالب اولوب (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) نص شريفنك مفهومى اوزره تبليغ احكام ايلمكه امر قيلوب
بونلر دخى وما على الرسول الا البلاغ ديوب مطلق امر الهى يه خدمت ايدرلر كرك امر ارادته موافق اولسون وكركسه
مخالف كلسون زيرا انبياى عظام عليهم السلام بيلورلركه حق تعالى حضرتلرى بعض عبادنى ازل ازالده شقى خلق
ايتمشدركه آنلر دنياده الشقى شقى فى بطن امه فحواسنجه ايمانه كلمزلر وبعض عبادنى دخى السعيد سعيد فى بطن امه
مصداقنجه مؤمن خلق ايلدى بلكه عين ثابته سى مؤمن اولمق اقتضا ايلديكه اومن بعد كافر اولمز وبعض عبادنى
دخى اوائل حالنده مؤمن وخاتمه سنده السعيد قد يشقى مقتضاسنجه كافر اولمق تقدير ايلدى وبعض عبادنى دخى
اوائل حالده كافر وفاسق وخاتمه سنده الشقى قد يسعد فحواسنجه مؤمن وصادق اولمق مقدر ايلدى پس انبيا عليهم
السلامك وآنلرك وارثى اولان اصحاب ارشادلك جمله دعوتلرى بو كروه ايچوندر زيرا حق تعالى حضرتلرى علم ازليده
اولان قضايى بونلره ستر ايلر وبونلره جمله يه دعوت ايلمكى امر ايلر بونلر دخى امتثالا لامر الله علم قضايى جناب حقه
تفويض ايدوب وبرزم دعوت ايلديكمز ناس بلكه ايمان وصلاح مقدر اولان كروهدن اوله ديو اميد طوتوب دعوت
وارشادده سعى وكوشش ايدرلر پس بعض طائفه نك ايمان واسلامى ازلده بر وقته موقوف وبرمدته مرهون اولمشدر
اول وقت كلمزدن مقدم ايمانه كلمز وصلاح پذير اولمز پس حق تعالى حضرتلرى بو وقت معيني دخى انبيايه ستر قيلدقده
ومدعو اولان كفارك عناد واستكبارى زياده اولدقده بحسب البشريه بونلره دخى بو خاطره غلبه ايلركه بلكه بو كروه اول
علم الله ده صرف كافر اولان واصلا ايمان قبول قيلمين كروه اوله زيرا بو مرتبه ده عناد واستكبارلرى كا دلالت ايدر
بو تقديرجه بو برزم ايلديكمز دعوت بى فائده اولور وآهن سرد دوكك وقفصه اوفرمك مرتبه سن بولور پس قضا وقدره
نظر ايلمك مشرب سعادتلرينه غلبه ايدوب ديديلر (مثنوى) جنبش خلق از قضا ووعده است * تيزئ دندان ز سوز
معده است) خلق عالمك جنبش وحركاتى قضاى الهيه دن ووعدهٔ ربانيه دندر كما قال الله تعالى (انا كل شئ خلقناه بقدر
وكل شئ فعلوه فى الزبر وكل صغير وكبير مستطر) وقال عليه السلام كل شئ مقدر حتى العجز والكيس وعدهٔ خيرده وشرده
استعمال اولنور بوراده شرده واقع اولان وازلده ثبوت بولان وعده دركه نتيجه سى آخرتده ظهوره كلور پس بو خلقك
حركات وسكناتى قضاى الهيه ووعدهٔ ربانيه دندر مثلا دندانك تيزلكى وقوت وحدتى معده نك كرميت وحرارتندندر
اكر معده بارد اولسه دندان اولقدر خاينده اولمز پس هر كسك فى الحقيقه كفر وايمانك قوت وحدتى عين ثابته سنده
اولان قوت وكرميت مقدار يدر بلا زيادة ولا نقصان (مثنوى) نفس اول راند بر نفس دوم * ماهى از سر كنده
باشد نى زدم) نفس اولدن مراد يا عقل كادر ويا نفس كادر مؤثر نفوس جزويهٔ انسانيه در وعقل كل ونفس كلك
شرحى بو جلدك ديباجه سنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه معنئ بيت نفس اول سوردى نفس ثانى اوزره
يعنى نفس انسانى اوزره تأثير ايلدى مراد اول عقل كلده منتقش اولان احوال كه مقدراتدر نفس انسانيده
ظهور ايلدى ديمك اولور بالق باشندن قوقش اولور قويريغندن دكل پس بالق باشندن قوقار ديدكلرى كبى
هر كسك دخى شقاوت وعصيانى لوحده منتقش اولان اشيادندركه تأثير اوراددندر (مثنوى) ليك هم ميدان
وحزمى ران چو تير * چونكه بلغ كفت حق شد نا كزير) ليكن بونى هم بو يله بيل مركب نفسى اوق كبى
طريق حقه سور مراد استقامتدر وعدم توقفدن عبارتدر تقدير كلام اين را هم ميدان وليكن حزمى ران چو تير
ديمك اولور يعنى خير وشرك ونفع وضررك جميعا قضادن اولديغنى بيل وبو جمله نك من عند الله اولديغنه ايجاب قيل وليكن
بو سنك نفسك حزمنه توقف وفتور ويرمسون مركب نفسى راه عبادت وطاعته اوق كبى سور طورمسون چونكم حق
تعالى حضرتلرى (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) ديو امر بيوردى نفسى راه حقه سورمك وامر ونهى حقى عبادنه
ايركورمك نا كزير اولدى يعنى لازم وواجب اولدى (مثنوى) تو نمى دانى كزين دو كيستى * جهد كن چندانكه
بينى چيستى) اى انسان سن بيلمزسن كه بو ايكى فرقه دن كيمسن يعنى اهل هدايت واهل ضلالتدنميسن جهد وسعى
ايله اولقدركه كوره سن فى الحقيقه نه شيدن سن اكر سن ديرسككه عاقبة الامر نفع وسود بولمغه وفرقى ناچيدن اولمغه
جهد وكسبك وسيله اوله جغن بيلسهم سعى وجهد ايلردم جواب اولدركه امور دنيه وكار آخرويه ابتداى حالده سفر دريا
كبيدر مثلا (مثنوى) چون نهى بر پشت كشتى باررا * بر توكل ميكنى آن كاررا * چونكم سن بر كيمنك اوسته

بو كوكى قويا سن اول كارى توكل اوزره ايلرسن (مثنوى) تو نمى دانى كه از هر دو كئ * غرقهٔ اندر سفر يا ناجئ) سن بيلمز
سنكه هر ايكى سندن كيم سن اول سفرده غرقه ميس يا خود ناجى ميسن (مثنوى) كر بكويى تا ندانم من كيم) بر نخواهم
تاخت بر كشتى ويم) اكر ديه سن كه بيلمينجه بن كندويى كيم چاپمق وسفرا تمك استمزم انك كشتى ودرياسى اوزره يم (م ى)
من درين ره ناجيم يا غرقه ام * كشف كردان كز كدامين فرقه ام) بن بو يولده ناجى ميم ويا خود غرقه ميم كشف ايله
اى مرشد راه اولان بن قنغى فرقه ده يم (م ى) من نخواهم رفت اين ره با كمان) بر اميد خشك همچون ديكران) بن بو يولى
شبهه وكمان ايله كتمك استمزم قورى اميد اوزره غيريلر كبى بو كونه خاطره وفكر نهايت سلوكه ومقام تحقيقه ارنلره نسبت
بغايت مقبول وممدوحدرنته كم صدر الدين قنوى حضرتلرى شيخ محيى الدين عربى قدس الله سره العزيز حضرتلرندن
نقل ايلركه شيخ اكبر حضرتلرى آنلره حكايت ايدوب ديمشلركه ديار مغربدن ديار رومه عزيمت ايليوب دريا كنارنه كلدكده
كندى قلبمه ديدمكه مادامكه حق تعالى حضرتلرى بكا بو سفرك نتيجه سنى كشف ايتميه سفينه يه راكب اولمزم وروميه
سفر قيلمزم پس قلبا وقالبا متوجه الى الله اولدم حضرت حق تعالى بكا نه اولوب ونه اوله جقدر بالكليه كشف ايتدى
حتى سنك والده كى اله جغمى وسنك نه مرتبه يه واصل اوله جغكى ودخى هر كون وهر ساعتنه ظهوره كله جككى
مشاهده قيلدم بعده حضور قلب ايله بلا شبهه سفينه يه راكب اولدم بو مرتبه كتاب مرقومى مشاهده ايلين مقربونك
مرتبه سن سير قيلدم كما قال الله تعالى فى كلامه (كلا ان كتاب الابرار لفى عليين وما ادراك ما عليون كتاب مرقوم يشهده
المقربون) كمليندن اصحاب كشف وشهود داعيان ثابته يه مطلع اولورلر واسرار قضا وقدرى وامور غيبيه يى مشاهده
قيلورلر اما مقلد اولان صورتده وبشريتده قلان مبتدى يه نسبت بو كونه خاطر وفكر مذموم ومقدوحدر وكنديننك
تكميل وتحصيلنه مانع وسعادت مكسوبه سنى دافع بر فكر فاسددرنته كم بيورمشلر (مثنوى) هيچ بازركانى نايد زتو *
زانكه در غيبيست سر اين دو رو) اكر سن بو يله ديرسنكه هيچ سندن بر بازركانلق كلمز وسرمايك سود قيلمز زيرا كه غيبده در
بو ايكى جهتك سرى يعنى ناجى مى اولورو يا خود هلاك مى اولور (وما تدرى نفس ماذا تكسب غدا وما تدرى نفس باى
ارض تموت (مثنوى) تاجر ترسنده طبع شيشه جان * در طلب نى سود دارد نى زيان) شيشه دل ترسنده طبيعت اولان
بازركان طلبنده نه فائده طوتر نه زيان پس زيان طوتمزديملرنى على طريق الاضطرار نفى ايدوب بيورمشلر (مثنوى) بل زيان
داردكه محرومست وخوار * نور او يابد كه باشد شعله خوار) بلكه زيان طوتركه فوايد كسب وسعيدن ومنافع
تكميل وتحصيلدن محروم ومدروخواردركه حق تعالى حضرتلرى بيوردى (وان ليس للانسان الا ما سعى وان سعيه
سوف يرى ثم يجزاه الجزاء الاوفى وان الى ربك المنتهى) نورى اول كمسه بولوركه شعله خوار اوله يعنى شعلهٔ عشق وشوقى
سودوغيدا قيله (مثنوى) چونكه بر بوكست جمله كارها * كار دين اولى كزين يابى رها) چونكم جمله كارلر بو دنياده
بولا بكه اوزره مبتنى اولمشدر يعنى نتيجه هر كار رجا واحتمال اوزره قورلمشدر عاقبتنه كمسه نك شعورى يوقدر پس دين
كارى اولى دركه بوندن خلاص ونجات بولورسن (مثنوى) نيست دستورى بد ينجا قرع باب * جز اميد الله اعلم
بالصواب) بو محلده قرع بابه دستور يوقدر يعنى هر شيئك نفس الامرده نه اوله جغى وخاتمه سنده نه مقام بوله جغى قپويى
قاقمغه دستور يوقدر الا اميد ورجايه دستور واردر الله طوغرى طريقه اعلمدر اكر ديرسنكه انبيا عليهم السلام واولياى
كرام حقيقت حالى بيلمكه قرع باب حق ايلديلر كيمى رب ارنى كيف تحيي الموتى وكيمى رب ارنى انظر اليك ديو
سويلديلر واوليادن دخى چوق كمسه كشف حقايق ايچون دعا ايتديلر حتى مرتبهٔ كشف وشهوده يتديلر كما ذكر
فى منقبة شيخ اكبر رضى الله عنه پس قرع باب كشف حقايقه نيچون دستور اولميه الجواب بو محقق وكامل اولنلره
نسبتله در آنلره دستور واردر زيرا آنلر اداب قرع بابى بيلورلر واذن حقله عمل قيلورلر اما بو محل مبتدى ومقلده كوره در
پس آنلره قرع باب كشف حقايق ايلمكه دستور يوقدر بلكه آنلره لازم اولان اميد ورجادر وحسن ظن وخيرده عادر
فافهم فلا تغفل (بيان آنكه ايمان مقلد خوفست ورجا (مثنوى) داعى هر پيشه اميد ست وبود * كرچه كردن
شان زكوشش همچو عود) اولا سر خده اولان مقلده كلهلم مقلد شول كمسه لركه دينده بر محقق كمسه نك سوزنى وفعلنى
كردن جانه قلاده كبى لازم قيله اول كلامك وفعالك حقيقتنه شعورى واطلاعى اولمقسزين نته كم جلد اولده ناقهٔ صالح
حكايه سنك آخرنده بيان اولندى آنده طلب اولنه مقلدك ايمانى بين الخوف والرجادر اهل سنت قتلرنده ايمان
مقلد معتبردر الاشعه ومعتزله قتلرنده دكل كما قال صاحب بقول العبد (بيت) وايمان المقلد ذو اعتبار * بانواع
الدلايل كالنصال) پس اهل تقليده تعريض وتنبيه ايچون اهل سوقى تمثيل طريقيله ايراد ايدوب بيورمشلر هر صنعتك
داعيسى اميددر وبولا بكه ديمكدر اكرچه اهل صنعتك واصحاب سوقك بونلرى سعى وكوششدن ايك كبى اولدى
يعنى زياده جهد وتعبدن نحافت بولدى مع هذا بنه اميد ورجادن خالى اولمدى (مثنوى) بام دادان چون سوى دكان

رود* برامید بوکه روزی میدود) صباح زمانده اهل سوق چونکم دکان جانبنه کیده روزی ورزقك امید ورجاسی
اوزره یلر پس مقلدی اهل سوق منزله سنه تنزیل ایدوب اکا خطاب بیوررلر (مثنوی) بوکه روزی نبودت چون میروی*
خوف حرمان هست توچونی قوی) ای مقلد سکا که رزق رجاسی واحتمالی اولمیه نیچون کسب معاشه کیدرسن
حرمان خوفی واردرسن نیچون قویسن کسب واسبابه تشبث ایلیوب ممکن اولدیغی مرتبه سعی وکوششدن خالی
اولمزسن پس امر معاشده شانك بویله اولیحق امر معادده نیچون ممکن مرتبه سعی وکوشش ایتمزسن (مثنوی)
خوف حرمان ازل درکسب لوت) چون نکرددست اندرجست وجوت) ای مقلد سنی حرمان ازل خوفی لوت وقوت
کسبندن نیچون سست ایلمدی جست وجو یکده باخصوصکه معاش وارزاق دخی ازلده مقسومه ومقدره درکه
مقسوم اولاندن زیاده کلمك احتمالی یوقدر (مثنوی) کوبی کرچه خوف حرمان هست پیش* هست اندرکاهلی
این خوف بیش) سکا بویله دیسه لردی معاش خصوصنده دیرسن نعم اکرچه اوکومده خوف حرمان واردر ومحتملدرکه
بوکونه رزقم کسب وسعیه وسببه متعلق اولمیه اما کاهللکده بوخوف وحزن وحرمان دخی زیاده در بلکه رزقم
کسب وسعیه متعلق ایدی وبن بطالتله وکاهل اولمغله اکا غدر ایلمش اولم وضرر قیلم (مثنوی) هست در کوشش
امیدم بیشتر* دارم اندرکاهلی افزون خطر) سعی وکوششده امیدم بیشتر اولدی کاهللکده خوف وخطری
افزون طوترم دیرسن (مثنوی) پس چرا درکار دین ای بدکمان* دامنت میکیرد این خوف زیان) فاذا کان کذلك
بوکار وحال سنك قتکده مقرر اولدیسه نیچون ای بدکمان وبی اذعان دین کارنده سنك دامنك طوته بوزیان ایتمك
خوفی که دیه سنکه بن ازلده آخرت دولتندن محروم اولم مجرد کسب وعملك نه فائده سی واردر بوکونه خاطره وزعم
آخرت خصوصنده لمهٔ شیطان وسبب خسراندر (مثنوی) یاندیدی کاهل این بازارما* درچه سودند انبیا واولیا
یاخودای مقلد سن کورمدککه بو بزم بازارمزك اهلی که مراد انبیا علیهم السلام واولیای عظامدر
نه سود ونه نفعه دررلر انبیای کزین واولیای کملین (مثنوی) زین دکان رفتن چه کانشان رونمود* اندرین بازار چون
بستند سود) بودکان دنیادن کتمك واسباب ومتاعی ترك ایتمکلکدن آنلره نه معدن یوز کستردی بو بازارده یعنی
دنیایی ومتاعنی ویروب آخرتی المقده نیجه سود ونفع باغلدیلر وحاصل قیلدیلر وبو بیتلر بو بازارد نیاده کوردکاری
نفع وسودی مفسر اولورنته کم بیوررلر (مثنوی) آتش ازارام چون خلخال شد* بحر ازارام شد حمال شد) کوردکه
آتش اکا یعنی ابراهیم پیغمبر علیه السلامه بامرالله خلخال کبی رام ومطیع اولدی نته کم (قلنا یانار کونی
برداوسلاما علی ابراهیم) آیتی بومعنایه شهادت قیلدی بحر اکا یعنی یا حضرت نوحه ویا حضرت موسی علیه السلامه
رام اولدی وحمال اولدی (مثنوی) اهن ازارام شد چون موم شد* باد ازابنده ومحکوم شد) اهن اکا یعنی حضرت
داود علیه السلامه رام اولدی موم کبی اولدی وألنا له الحدید نص شریفی بوخصوصه دلالت قیلدی وبادا کا یعنی
سلیمان علیه السلام حضرتلرینه رام اولدی ومسخر ومحکوم اولدی قال الله تعالی (ولسلیمان الریح غدوها شهر
ورواحها شهر) اکر دیرسنکه انبیای عظام علیهم السلام بومرتبه لری کسب وجهدله می بولدیلرکه بونلر اهل عنایتدر
وبومرتبه لری کسبله بولمدیلر اما کسبسز وجهدسز دخی بولمدیلر وحق تعالینك بولنده کاهل وبی کسب
اولمدیلر بلکه قرب الهی ایکی قسمدر قرب نوافل ونتیجهٔ اعمال نافله وقرب فرایض ونتیجهٔ اعمال فریضه در وبوکونه
معجزات وخارق عادت آثار قرب الهیدر قرب ایسه یا نافله نك ویاخود فریضه نك نتیجه سی اولیحق پس اعمال
بومرتبه لره وبوکونه حاللره وسیله اولور پس مجرد بی کسب وبی رنج دخی حاصل ایتمش اولورلر والله اعلم (بیان
آنکه رسول فرمود ان لله اولیاء اخفیاء بومرخ شریف آنك بیاننده درکه رسول علیه السلام بیوردی ان الله تعالی
اولیاء اخفیاء وتحقیقا الله تعالی ایچون کیزلو ولیلر واردر (الشعثة رؤسهم) باشلرینك صاچلری قازنمقدن قورجق
اولمش (المغبرة وجوههم) یوزلری توزلو اوله (اذا استأذنوا على الامیر لم یؤذن لهم) چقن امرا وکابره دخوله استیذان
ایتسه لردی اذن ویرلمیه (واذا غابوا لم یفقدوا) وچقن غائب اولسه اره مزلر (وان حضروا لم یدعوا) واکر حاضر اولسه لر
دعوت اولنمیه لر (وان مرضوا لم یعادوا) واکرخسته اولسه لر عیادت اولنمیه لر (وان ماتوا لم یشهدوا) واکر اولسه لر کسه
حاضر اولمیه لر (وهم مجهولون فی الارض) بونلر ارضده بیلنمزلردر (ومشهورون فی السماء) اهل سما مابیننده مشهورلردر
مثنوی) قوم دیکر سخت پنهان می روند* شهرهٔ خلقان ظاهر کی شوند) بوذکر اولنانلر مشاهر انبیادر وبونلردن ماعدا
دخی مشاهر انبیا چوقدر اما بعد الانبیا برقوم دخی واردرکه آنلر ورثهٔ انبیا اولان اولیادر بونلرك دخی مشهورلری
چوقدر اما برموجب حدیث ان لله اولیاء اخفیاء برقوم دیکر واردرکه زیاده پنهان کیدرلر وکندیلری
ممکن اولدیغی مرتبه عیون وادراك ناسدن ستر ایدرلر بونلر خلقان ظاهرلك چقن مشهوری اولورلر وبونلر برموجب

حدیث اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری مستوران جناب عزت درلر کوران اهل جهان بونلری توجهله ادراك
قیلورلرونه جهتدن بونلری بیلورلر (مثنوی) این همه دادند وچشم هیچ کس* برنیفتد برکیاشان یکنفس) بو اخفیا
بودکلی خارق عادات وکشف وکرامات طوترلر وهیچ برکسه نك کوزی بونلرك اولولقلرینه وقبض وبسطلرینه برنفس
واقع اولمز وادراك قیلمز زیرا بونلرك کراماتی معنویدر کاروکیالری بین الناس خفیدر (م ی) هم کرامتشان هم ایشان درحرم
نامشان انشنود ابدال هم) هم بوعزیزلرك کراماتی وهم بونلرك ذاتی حرم الهیده در بونلرك نامنی ابدال مرتبه سنده
اولان دخی اشتمز قنده قالدیکه عوام ناس نته کم بومحله مناسب شیخ عطار حضرتلری ابوبکر کتانینك منقبه سنده بوکونه
حکایه بیوررلرکه ابوبکر کتانی حرم محترمده اکثروقت اقامت ایدرلردی واول عصرده مکارمشایخدن حرم شریفده
عبدالرزاق نام برعزیز وارایدی که عباداللهه بعض وقتده نصیحت ایلردی وخضر علیه السلام آنك صحبتنه ومجلسنه
جمع اولمشدی خضر علیه السلام کوردیکه حرمك برجانبنده بردرویش اوتورمش اصلا بوشیخك جانبنه التفاتی یوق پس
خضر علیه السلام اکا مرحمة واروب ایتدی ای درویش چرا نصیحت شیخ عبدالرزاق نیایی وازوی علم نکیری ومستفیض
نشوی درویش باشن یوقاری قالدروب ایتدی انکسکه علم ازرزاق کیرد بعبدالرزاق محتاج نشود خضر علیه السلام
اکا دیدیکه ای درویش این دعوی بزرکست برین دعوی چه شاهدداری اول درویش ایتدی میدانم که توخضری
این شاهد ترابسست حضرت خضر علیه السلام تعجب ایدوب دیدیکه سبحان الله بن قیاس ایلردمکه اولیای خدا
بندن مستور اولمیه لر وبن آنلری بیلم آنلربنی بیلمیه کورکه مستوران قباب عزت ومحرمان سراپردهٔ حقیقت ولیلر
وارایمشکه آنلربنی بیلور وبن آنلری بیلمزایمشم پس اول درویشه ایتدی ای درویش کل امدی بنی هم صحبت ویاران اولمغه
قبول ایله اول درویش ایتدی یاخضر سنك مشربکه بنم مشربم ضددر قبول ایدهمم بوکره دخی ازنق تعجب ایدوب دیدیکه
سبحان الله اولیا بکا مشتاقلر ایکن بودرویشك استغناسی ندر پس دیدیکه بنم مشربم سنکله نیچون ضد اولوردیدیکه
یاخضر سن آب حیات ایچدك اولمیم دیووبن استرمکه هردم وهرآن اول حضرتك راه عشقنده جان ویرم واصلا اسم
ورسمدن اثر قومیم وفنا اندر فنا به ایرم دیدی (بیت) کسی را که نزدیك ظنت بد اوست* چه دانی که صاحب ولایت
خود اوست (مثنوی) یانمیدانی کرمهای خدا* کوترا میخواندان سو که بیا) لسان فارسیده یا حرفی عطف
ایچوندر نته کم عربیده او واو حروف عاطفه دندر پس بوبیت شریف معطوفدر مقدم اولان بیانده یاندیدی کاهل این
بازارما بیتنك اوزرینه ندیدی ومیدانیده که یالرخطاب ایچوندر ومخاطب راه دینده مقلد اولان کسه در وتقدیر کلام
بودرکه ای مقلد سن بزم بازارمزك اهلی اولان انبیا واولیایی کورمدکمی که بونلرنه فائده ده درلر پس کوردك ایسه نیچون
کسب وسعی قیلمزسن یاخودخدای متعالك کرملرنی بیلمزمیسن که اول سنی دعوت ایلر حقیقت وآخرت جانبنه که
کما قال الله تعالی (والله یدعوا الی دار السلام ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) ای یدعوکم تقدیرنده در وقال الله تعالی
یدعوکم لیغفرلکم) پس حق تعالی حضرتلری سنی دار سلامه دعوت قیلمسه وانعام واحسانیله سنی ساتر اولمسی
ومغفرت قیلمسی دخی اولمسه عاقبت کارده خوف حرمان واردر بن نیجه عمل قیله یم دینلسه جائز اولوردی مثلا کریم
وصادق الوعد پادشاهلردن بری بربنده سنی سرای سعادتنه دعوت ایلسه آنك طریقنی اکا اعلام ایتمکله اول بنده
هیچ دیرمی که بن نیجه واره یمکه خوف حرمان واردر اکر دعوت ایلمسه وآنك راحتی بیان قیلمسه بوخاطره جائز اولوردی
چونکم اول کریم ورحیم پادشاهك کرملری سنی اول دار سعادت جانبنه دعوت ایلر کل دیو نه حالله متردد اولورسن
وطریق حقه کتمکه واعمال صالحه واخلاص مرضیه کسب ایتمکه توجهله توقف قیلورسن ونه عقلله دنیای دنی بی
آخرت اوزره اختیار قیلورسن (مثنوی) شش جهت عالم همه اکرام اوست* هرطرف رابنکری اعلام اوست) عالمك
شش جهاتی جمیعا آنك اکرامیدر یعنی آنك اکرام وانعامیله مالامالدر هرطرفه که نظر ایلیه سن آنك اعلامیدر اعلام
اکرچه فتح همزه ایله جمع علم اولسه ده جائز اولورز یرا معنی هرطرفه که نظر ایلیه سن آنك آیتلریدر دیمك اولور اما
کسرهمزه ایله اولمق اولیدرز یرا هم مطابق قافیه اولور وهم معنی بویله اولورکه هرطرفه که نظر قیله سن اول کریمك
سکا اعلامیدر یعنی جمیع اطراف وجهات آنك انعام واحسانی والطاف غفرانی معلم ومخبردر اعلام بمعنی معلمدر
رجل عدل قبیلندن اولور (مثنوی) چون کریمی کوید ت آتش درا* اندرآ زود ومکو سوزد مرا) چونکم سکا برکریم
دیه که آتشه ایچره کل على الفور ایچری کل وبنی یاقردیمه زیرا اکریم اولدرکه آنك انعام واحسانی بی غرضا وله وچقن
برکسه یه قهر وغضب ایلسه دخی مرادی اکا احسان اوله چونکم برکریمك شانی بویله اوله اول سنی آتشه کل دیسه
اجتناب ایلیوب بنی یاقردیمه آنك مرادی سنی آتشه دعوتدن سکا نفع وسوددر وسن آنك سرنه وحکمتنه واقف
دکلسن فکیف که سنی دار لطیف وخوشه دعوت ایلسه نه توقف محلیدر پس عاشق صادق اولدرکه اولیای کرام

آنی کریم اولان محبوبك آتش عشقنه وطریق خدمتنه دعوت ایلدکاری وقتده بنی بونار ریاضت وآتش عبادت
وطاعت یاقروب وجودم بنیادنی خراب ایدوب یقردیمه بلکه سمندروار آتش عشق وشوقه کیره هماندم کندوبی صورتا نار
ومعنا کل وکلزار ومشاهده یارده کوره وسر حضرت ابراهیم علیه السلامه ایره عاشق ایسك بوقصه مندیلدن حصه
الورسن وکریم اولان عزیزلره عظیم اعتقاد واعتماد قیلورسن (مندیل در تنور پر آتش انداختن انس رضی الله عنه
وناسوختن (م ی) از انس فرزند مالك آمدست * که بمهمانی او شخصی شدست) انس اوغلی مالکدن بویله کلمشدرکه آنك
قونقلغنه برشخص کتمشدر تتمه کم سنن ابوداودده بوحدیث شریفی کعب بن مالك بوکونه روایت ایلرکه ان النبی صلی الله
علیه وسلم کان یأکل بثلاث اصابع ولا یمسح یده بالمندیل حتی یلعقها یعنی حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
اوچ برماغیله برلردی ومبارك اللرین حتی مندیله سیلمزلردی الیله بیچخبه یعنی النی بولشقی ایچخبه دخی قتادة بن نعماندن
بوکونه روایت اولنورکه قال کان عند انس رضی الله عنه مندیل اذا اتسخ القاه فی النار فینظف بقول النبی علیه السلام
مسح به وجهه والنار لا تأکل شیئا مر علی وجوه الانبیاء اوغطیت به کذا فی نزهة الناظرین برکون حضرت رسول
مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم مبارك اللریله طعام ییوب وبرمندیله سیلوب آنی انس بن مالك رضی الله عنه حضرتلرینه
وبردی اول دخی آنی تبرکا ویمنا حفظ قیلدی (م ی) او حکایت کردکز بعد طعام * دید انس دستارخوان را زردفام
اول مهمان حکایت ایلرکه بعد الطعام انس رضی الله عنه حضرتلری دستارخوانی یعنی پیشکیری زردفام کوردی
مهماندن مراد راوی حدیث اولان قتادة بن نعمان اولسه ده جائزدر (مثنوی) چرکین والوده کفت ای خادمه *
اندر افکن در تنورش یکدمه) انس رضی الله عنه حضرتلری پیشکیری چرکین والوده کوردی خادمه لرینه دیدیکه
ای جاریه پیشکیری بردم تنوره القا ایله (مثنوی) در تنور پر ز آتش درفکند * ان زمان دستارخوان را هوشمند) آتشدن
پر بر تنوره اول زمانده اول هوشمند اولان خادمه اول دستارخوانی براقدی (م ی) جمله مهمانان دران حیران شدند *
انتظار دود کندوری بدند) جمله قونقلر اول خصوصده حیران اولدیلر اول کندرینك دخانه منتظر اولدیلر یعنی اول مندیل
یانوب دخانی چقمسنه ترقب قیلدیلر (مثنوی) بعد یك ساعت بر آورد از تنور * پاك واسپید وازان اوساخ دور)
بر ساعتدنصکره تنوردن پاك واسپید واول وسخلردن دور اولمش بوقاری کتوردی واول جاریه اول پیشکیری منقی
ومطهر اولمش تنوردن طشره چقاردی (مثنوی) قوم کفتند ای صحابی عزیز * چون نسوزید ومنقی کشت نیز) پس
اول قوم حضرت انسه خطاب ایدوب دیدیلر ای عزیز اولان صحابی بو پیشکیر نیچون یانمدی ودخی پاك ومنقی اولدی
(مثنوی) کفت زانکه مصطفی دست ودهان * بس بمالید اندرین دستارخوان) حضرت انس رضی الله عنه بیوردی
اول جهتدنکه مصطفی علیه السلام حضرتلری دست ودهانی بو دستارخوانه چوق سوردی ومبارك اللرین واغزلرین
بونکله برقاچ کره سیلدی (مثنوی) ای دل ترسنده از نار وعذاب * با چنان دست ولبی کن اقتراب) پس قصه دن حصه
بیوروب دیرلرای نار وعذابدن قورقیجی کوکل انجلین برلب ودسته قرب حاصل ایله اکر دیرسك که انجلین بردست قنده اولور
اکا اقتراب ایلیم جواب اولدرکه کملین وعلماء عاملین که خلفاء الله وامنای رسل وورثه حضرت نبی مختاردرکا روی
عن علی رضی الله عنه قال قال علیه الصلوة والسلام العلماء خلفاء الله وامناء الرسل وورثة الانبیاء وورثتی پس خلیفه
مستخلفك عینیدر والنائب کالقاضی قولی بوخصوصك شاهد بی شبه ومبیندر بونلر رسولك رسولیدر پس رسولك
رسولی کندی عصرنده رسول کبیدر پس بونلرك دستی ودهانی وانبی حضرت نبی علیه السلامك دهان ودست واب
مبارکی کبیدر اویله اولیجق بونلرك دست ولبنه اقتراب انجلین بردست ولبه اقتراب اولور بونلرك دست ولبنه اقتراب ایلینلر
عذاب آخرتدن نجات بولور ودست ولبه اقترابدن مراد بیعت قیلمق ودهان ولبلرندن کلمات لطیفه لرنی استماع ایدوب
قبول ایلمکدر (مثنوی) چون جمادی را چنین تشریف داد * جان عاشق را چها خواهد کشاد) چونکم اول حضرتك
دست ودهانی بر جماد مندیله بویله تشریف ویردی ونار دن خلاص اولمق مرتبه سنه ایرکوردی عاشقك جاننه نلر اچار
فکر ایله سن که اول حضرتك وآنك سنتنه متابعت ومحبت قیله سن سعادت دارینه واصل اوله سن وعلم وذوقندن حظ
اله سن وجوارنه یول بوله سن (مثنوی) مر کلوخ کعبه را چون قبله کرد * خاك مردان باش ای جان در نبرد) اول
افضل رسل وهادی سبل صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری کعبه مکرمه نك سنك وکلوخنی نیجه قبله ایتدی وآنك
حجر ومدر بنی کورکه نه کونه فضیلت وشرفیت مرتبه سنه یتدی زمان شریفلرینه کلنجیه دك کعبه بتخانه اولمشدی
پس بتخانه ایکن آنی پاك وطاهر ایدوب بویله زیارتخانه وسعادت ورحمت اشیانه ایلدی مردلرك خاك راهی اول
ای جان مجاهده ده وسعیده تاسنی دخی اصنام باطنه دن پاك ایده لر وظاهرك کبی زیارتخانه وباطنك کبی تجلیات حضرت
الوهیته وانوار اسرار جناب ربوبیته مقام وآشیانه قیله لر مقتضای مقام بوایدیکه خاك مردان باش دینه جك یرده

خاك ان شه باش ای جان در نبرد دیمك کرك ایدی تاکم تناسب صوری حاصل اولایدی ولکن خاك ان شه باش دیمکدن عدول
بیوروب خاك مردان باش دیدیلر اول نکته یی اشعار ایچوندرکه بعد عصر النبی صلی الله علیه وسلم وآنك ورثه سندن اولان
مردان الهینك هر کیم خاك راهی اولسه همان اول حضرتك خاك راهی اولمشدر وهمان اکا اطاعت وانقیاد قیلمشدر
پس دیمك اولورکه ای جان کلوخ کعبه یی بویله قبله ذی شان ایلین سلطان انبیا علیه السلامك خاك راهی اولمق استرسك
مردانك خاکی اولکه معنا همان اول حضرته بنده وخاك اولورسن دیمك اولور (مثنوی) بعد از ان کفتند با آن خادمه *
تو نکویی حال خود با این همه) اندنصکره اول قونقلر اول خادمه به دیدیلر سن بود وکلی به کندی حالکی دیمزمیسن
دی کوره لم سنك حالك ندر (مثنوی) چون فکندی زود ان از کفت وی * کیرم او بر دست در اسرار بی) سن اول انس
رضی الله عنهك سوزندن علی الفور اول پیشکیری نیچون تنوره براقدك طوتلم که اول اسراره ایرابلمش وحضرت نبی
علیه السلامك اول مندیله مبارك اللی واغزنی سیلدیکنی بیلمش وآنك یانمیجغنه وقوف تحصیل ایتمش (مثنوی)
اینچنین دستارخوان قیمتی * چون فکندی اندر آتش ای ستی) بونك کبی بر قیمتلی دستارخوانی ای خاتون آتش ایچره
نیچون براقدك (م ی) کفت دارم بر کریمان اعتماد * نیستم ز اکرام ایشان ناامید) اول جاریه دیدی بن کریملره اعتماد طوترم
بن آنلرك اکرامندن ناامید دکلم (مثنوی) میزری چه بود اکر او کویدم * در رو اندر عین آتش بی ندم) برمیزر نه اوله
اکر اول بکا آتش ایچره بی ندم کت دیرسه (مثنوی) اندر افتم از کمال اعتماد * از عباد الله دارم بس امید) آنلره کمال
اعتماددن آتش ایچره دوشرم زیرا عباد اللهدن بن چوق امید طوترم (مثنوی) سر در اندازم نه این دستارخوان *
ز اعتماد هر کریم رازدان) بن باشمی آتارم همان بو دستارخوانی دکل هر برازدان اولان کریمه اعتماد واعتقاد ایلدیکم
جهتدن دیدی (مثنوی) ای برادر خود برین اکسیر زن * کم نباید صدق مرد از صدق زن) ای برادر خود کندیکی
بو اکسیر اکبره وکبریت احمر کبی اولان عزیزلره اور وآنلرك مقام ارادت وخدمتلرنده طور مردلك صدقی زنك صدقندن
ناقص کرکمز بلکه (وللرجال علیهن درجة) آیت کریمه سنك فحواسنجه ادنی مرتبه بردرجه زیاده کرکدر بوخادمه نك
اعتقادنی کورو کندیکی میزانه اور وانك مردانه بوقدر اعتمادی اوله سن مردایکن سنده نیچون صدق واعتقاد نقصان
بوله (م ی) ان دل مردیکه از زن کم بود * آن دلی باشد که کم ز اشکم بود) اول بر مردلك که کوکلی زنك کوکلندن ناقص اوله
اول بر کوکل اولورکه اشکمدن کم اولور اشکم که محل نجاستدر صدق واعتقادی اولمین دل دخی محل نجاست ومنبع
قباحت ورجاستدر پس نجاست معنویه معنا نجاست ظاهره دن پلید ونجس اولدیغی عند العرفا مقرر اولدیسه صدقی
اولمین دل ناپاك اشکمدن کم اولمسی محقق اولور جعلنا الله وایاکم من المعتقدین المعتمدین علی اهل الله (قصه فریاد رسیدن
رسول علیه السلام کاروان عرب را که از تشنکی وبی آبی در راه مانده بودند ودل بر مرك نهاده وشتران وخلقان زبان بیرون
انداخته) تتمه کم بوسر خ شریفده وبو بیان لطیفده واقع اولان معجزه نزهة الناظرین نام کتابده بوکونه روایت اولنمشدر
قال صاحب النزهة ومن معجزات النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه اصاب القافلة فی بعض الاسفار عطش شدید فاتی النبی
الیهم فامرهم ان یأتوه بالغلام الاسود من وراء کثبان فذهبوا واتوا بالغلام الاسود ومعه رکوة فامر النبی علیه السلام
ان یستعملوها وهی باقیة علی حالها فمسح النبی علیه السلام وجه الغلام فابیض وجهه فرجع الی موالیه فقالوا الجمل
لنا لا العبد فاخبرهم بالقصة فاسلموا (مثنوی) اندران وادی کروهی از عرب * خشك شد از قحط باران شان قرب) اول
وادی ایچره عربدن برکروه آنلرك قربه لری قحط باراندن خشك وقربه لرنده اصلا صو قالمدی (مثنوی) در میان
ان بیابان مانده * کاروانی مرك خود بر خوانده) اول بیابانك اورته سنده قالمش برکاربان آنده کندیلرك مونی
اوقومش یعنی کندی هلاکلرینی اولمسنك علامتلرنی بیلمش ایدیلر (مثنوی) ناکهانی ان مغیث هر دو کون * مصطفی
پیدا شد از ره بهر عون) ناکهان هر ایکی کونك مغیثی ومددکاری اولان مصطفی علیه السلام حضرتلری بونلره
عوندن اوتری پیدا اولدی وبونلرك قتنه کلدی (مثنوی) دید انجا کاروانی بس بزرك * بر تف ریك وره صعب وسترك)
اول یرده زیاده چوق بربیوك کاربان کوردی قوملرك حرارتی اوزره وراه صعب وسترك اوزره یعنی اول محلده
برکاربان کوردیکه اول شدید اولان وعظیم اولان یول اوزره سوزنالك اولان قوملر اوزره طورررلر (مثنوی)
اشتران شان از زبان اویخته * خلق اندر ریك هر سو ریخته) آنلرك اشترلری کمال حرارتدن زبانلرنی طشره چقاروب
دهانلرندن اشغه اصمشلر خلق کاربان ایسه قوم ایچره هر جانبه دوکلمشلر (مثنوی) رحمش آمد کفت هین زوتر روید *
چند یاری سوی ان کثبان روید) اول سلطان انبیا علیه السلامك بونلره رحم وشفقتی کلدی وبونلره اکاه اولك تیزرك
کیدك قومدن فلان دپه جانبنه برقاچ یاربکزله (مثنوی) که سیاهی بر شتر مشك آورد * سوی میر خود
بزودی می برد) که برسیاه عرب دوه اوزره صومشکی کتورر کندوبی میری جانبنه سرعتله ایلتور (مثنوی)

آن شتربان سیه را با شتر * سوی من آرید با فرمان مر) اول سیاه دوه جی عربی دوه سیله برابر جانبه ایلت اولان امر ایله
خواه و ناخواه کتورلك دیدی (مثنوی) سوی کثبان آمدندان طالبان) بعد یك ساعت بدیدند انچنان) پس اول طالبلر
اول قوم دیه‌سی جانبنه کادیلر بر ساعتدن صکره بو نجلاین وفی الحقیقه اول نبی علیه السلامك بیوردیغی کبی کوردیلر
(مثنوی) بنده‌ئی شد سیه با اشتری * راویه پر آب چون هدیه بری) بر بنده‌ٔ سیاه بر اشترله کیدر بر هدیه بر کبی راویه‌سی
صو ایله طلو کو یا که آنی بر قومه هدیه ایلتوردی (مثنوی) پس بدو کفتند میخواهد ترا) این طرف فخر البشر خیر الوری)
پس اول عربه دیدیلر بو طرفده‌سنی فخر البشر خیر الوری اولان پیغمبر علیه الصلوة والسلام دعوت ایلر کل آنك امرنه
امتثال ایله (مثنوی) کفت من نشناسم اورا کیست او) کفت او آن ماهروی وقندخو) اول عرب دیدی بن بیلمزم
او کیمدر آنلردن بری اول سیاهه دیدی اول سکا دید یکمز اول ماهرو وقندخو اولان پیغمبر علیه السلام حضرتلریدر
مثنوی) نوعها تعریف کردندش که هست * کفت ما نا او مکران شاعر ست) بو سیاهه بر نیچه نوع ایله حضرت مصطفی
علیه السلامی تعریف ایلدیلر که اول صفتلرآنده وار ایدی غلام سیاه آنی فهم ایلدکدنصکره آنلره دیدی اولمیه که سزلك
دید یکمز اول ساحر و شاعردر (مثنوی) که کروهی را زبون کرد او بسحر * من نیایم جانب او نیم شبر) که بر کروهی سحر
و مکر له اول زبون ایلدی بن آنك جانبنه بارم قارش کلمزم و قدم توجه قیلمزم دیدی (م ی) کش کشانش آوریدندان طرف
اوفغان برداشت در تشنیع وتف) عاقبت اول سیاهی اول جانبه ضربا کشکشان کتوردیلر اول سیاه تشنیع و تف و فغان
طوتیجی اولدیغی حالده (م ی) چون کشیدندش بپیش ان عزیز) کفت نوشید آب و بردارید نیز) چونکم اول عزیز الوجود
اولان حضرت علیه السلامك ارکنه اول سیاهی چکدیلر کتوردیلر اول حضرت کاربان اهلنه امر ایدوب دیدی
بو صودن ایچکز و دخی قربه‌لر یکزه قو یوب کو توریکز (مثنوی) جمله را زان مشك او سیراب کرد * اشتران و هر کسی
زان آب خورد) جمله کاربان اهلی اول مشکدن اول پیغمبر علیه السلام سیراب ایلدی دوه‌لر و هر بر کسه اول مشکدن
صو ایچدی (م ی) راویه پر کرد و مشك از مشك او * ابر کردون خیره ماند از رشك او) هر بر کسه راویه‌سنی و مشکنی اول
غلام سیاهك مشکندن پر ایلدی اول مشکه غبطه و رشك ایلمکدن ابر کردون خیره قالدی (م ی) این کسی دیدست
کز یك راویه) سرد کرد سوز چندان هاویه) بونی بر کسه کورمشمیدر که بر راویه‌دن بو قدر هاویه‌نك سوز و حرارتی سرد اوله
و سونه (م ی) این کسی دیدیست کز یك مشك آب * کشت چندین مشك پر بی اضطراب) بونی بر کسه کورمشمیدر که
بر مشك صودن بو قدر مشکلر و قربه‌لر اضطرابسز پر اوله بونی خود کمسه کورمشمدر بو بر قوت الهی و قدرت ربانیه‌در (م ی)
مشك خود روپوش بود و موج فضل * می رسید از امر او از بحر اصل) مشك خود همان بر روپوش ایدی حق تعالینك
موج فضلی اول پیغمبرك امرندن بحر اصلدن ایرشدی یعنی اول غلام سیاهك مشکی همان بر پرده ایدی
ولیکن حق تعالینك دریای فضلنك امواجی بحر اصلدن پیغمبر علیه السلامك امریله بونلره کلوب واصل اولدی (م ی)
آب از جوشش همی کردد هوا * وان هوا کردد ز سردی آبها) بو بیت شریف و بوندنصکره کلان بیت لطیف علت اولی به
تشبث قیلان و بی اسباب اشیا ظهوره کلمزدین حکمای باخصوصکه مذهب طبیعیه‌ده قلان علماء و عقلاری رددر
بو بیت آنلرك اعتقادنی تقریره کلمك بیت اول اعتقادی ابطالدر حکماء دیرلر چنکه بر حرارت تأثیر ایلسه غلیان
و جوششدن اول آب هوا اولور پس اول هوا صو یك حرارتی واسطه‌سیله هوایه منقلب اولمسندن وجوده کلور و اول
هوا بردلکدن صولر اولور یعنی اول هوا برودتدن صو اولور زیرا چن هوایه برودت تأثیر ایلسه آب اولور نته‌کم حکمانك
کتابلرنده مسطوردر پس بو مذهبی رد ایلیوب بیوررلر (مثنوی) بلکه بی علت و بیرون زین حکم * آب رویانید تکوین
از عدم) بلکه بی علت و بی سبب بو کونه حکم عقلیه‌دن خارج حکم حکمتك جمیعدر حق تعالینك تکوین و ایجادی
آنی عدمدن بتوردی و وجوده کتوردی پس بو عالمده دخی جمیع آبك وجودنی بی علل و بی اسباب بتوردر و ظهوره
کتورر پس لازم دکادر که هوایه برودتك تأثیری واسطه‌سیله آب ظهوره کله و بو خصوصه چوق نصوص شهادت ایلر
از لاقرأن عظیمدن بحر حضرت موسی علیه السلامکه قوم موسی حضرت موسی علیه السلامدن استسقا ایلدکاری
وقت حضرت حق اول بحره عصا ایله ضرب ایلمکه امر ایلیوب حضرت موسی بحره ضرب ایلدکده اون ایکی عین جاریه
اولوب هر بر سبط آندن نوش ایدرلردی کما قال الله تعالی (واذ استسقی موسی لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت
منه اثنتا عشرة عینا قد علم کل اناس مشربهم) پس اول بحرلك ایچنده هوا بو قدر و بخار ارض دخی بو قدر که حتی برودتك
تأثیریله هوایه منقلب اوله بلکه بحر رو بوشدر و اول منفجر اولان آب ایجاد الهیدر بلا سبب و بوندن دخی عجب حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك مبارك اصابعی ما بیندن صو جریان ایلیوب اصحاب کرام هم ایچوب هم توضی ایلیوب
و هم بنکلرین صوارملریدر و بو تواترله ثابت اولمشدر و اصحابدن چوق کسه‌لر بونی روایت قیلمشلردر عن انس بن مالك
رضی

رضی الله عنهما قال جاءت صلوة العصر والتمس الناس الوضوء فلم یجدوا ماء فاتی رسول الله صلی الله علیه وسلم باناء فتوضأ
ووضع علیه الصلوة والسلام فی ذلك الاناء یده وامر الناس ان یتوضؤا منه قال انس رضی الله عنه فرأیت الماء ینبع
من بین اصابعه فتوضأ الناس حتی توضأت عن آخرهم وعن جابر رضی الله عنه قال عطش الناس یوم الحدیبیة
وبین یدی رسول الله صلی الله علیه وسلم رکوة یتوضأ منها فاقبل الناس نحوه وقالوا یا رسول الله لیس عندنا ماء
الا ما فی رکوتك فوضع النبی علیه السلام یده فی الرکوة وجعل الماء یفور من بین اصابعه کامثال العیون امام نووی
رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفك شرحنده دیرکه وهو اعظم من معجزة نبع الماء من الحجر فان الماء کان
یخرج من نفس اصابعه ویؤیده انه جاء فی روایة اخری فرأیت الماء ینبع من اصابعه پس بو معجزه‌لر دلالت ایلرکه الله تبارك
وتعالی ماینی بلکه جمیع اشیایی بی علت و بی سبب خلق ایلر اکرچه بحسب الظاهر اسباب واسطه‌سیله ایجاد ایلر
کورینورسه‌ده پس حق تعالی هر شیئی بلا سبب ایجاد ایلدیکنی کورنلر علل و اسباب واسطه‌سندن قطع نظر ایدوب
مسبب الاسبابه توکل ایلمشلردر و اسبابه تشبث و تعلق ایلینلره اطفال و صبیان مرتبه‌سنده در دیو سویلمشلردر نته‌کم
بیوررلر (مثنوی) تو ز طفلی چون سببها دیده‌ٔ * در سبب از جهل بر چفسیده‌ٔ) ای حکیم مذهب و طبیعی مشرب سن
اوغلنجقلقدن چونکم سببلری کوررسن سن سببه جهلکدن یاپشمشسن زعمك بودرکه سببسز بر شیء اولمز
و بی ماده و بی مدت و بلا علت بر نسنه وجوده کلمز دیرسن (م ی) با سببها از مسبب غافلی * سوی این روپوشها زان مائلی)
اسباب سببیله مسببدن غافلسن بو روپوشلر جانبنه اول اجلدن مائل اولدك و مسببه میلی ترك قیلدك (مثنوی)
چون سببها رفت بر سر میزنی * ربنا و ربناها می کنی) چونکم سببلر کیده و علل و وسایطی خدای تعالی نظرکدن غائب
ایده باشك اوزره اورورسن ربنا ربنا دیو تضرع و نیاز قیلورسن اسبابه بر مرتبه اعتماد ایتمشسنکه اکر سبب نظرکدن غائب
اولوب اسباب سنکله بیله اولسه ربنا دیمزسن بلکه اصلا اغم یمزسن (م ی) رب میکوید برو سوی سبب * چون ز صنعم
یاد کردی ای عجب) چون استفهام اولسه و استفهام اولمسه دخی جائزدر اکر استفهام اولمزسه معنی بویله اولورکه
حضرت رب العالمین اسبابی انعدامی وقتنده ربنا دین مسببه لسان حقیقتله دیرکه یوری سبب جانبنه ای عجب
چونکم بنی صنعدن اوتری اکدك یعنی مصنوع اولان اسبابدن اوتری یاد قیلدك پس سنك بندن مقصودك اوزکه‌در
و اراده‌ٔ مألوف و مانوسك اولان اسباب جانبنه‌در و اکر چون استفهام اولورسه معنی بویله اولورکه حضرت رب العالمین
اکادیرکه یوری سبب جانبنه ای عجب بو اسباب منعدم اولدیغی وقتده بنم صنعمدن نتیجه یاد ایلدك یعنی اسبابك
وجودی و ظهوری وقتنده بنم صنعمی یاد قیلمزدك و هر شیئی خلق و ایجاد ایلدیکمی عن صمیم البال اکمزدك بلکه
همان اول شیئك وجودنی و ظهورنی اسبابدن زعم ایلیوب اکا مائل اولوب و اکا توجه قیلوردك چونکم سبب منعدم
اولدی یاد ایلرسن و ارامدی سبب جانبنه کیت سنك اکثر اعتمادك اکادر دیه بو دخی اکا توبیخ و تقریع اولور اکر اسباب
زوالی حال حیاتده مراد اولورسه و اکر قرب موت و حالت نزعده مراد اولورسه (فلم یك ینفعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا
آیت کریمه‌سنك مفهومنی اشعار قیلور (مثنوی) کفت زین پس من ترا بینم همه * ننکرم سوی سبب وان دمدمه) پس
اسبابه مایل اولان بنده‌ٔ غافل اول حینده بویله دیرکه یا مفتح الابواب و یا مسبب الاسباب اکر بکا و افر اسباب و یرسك
و یا خود دیر اکر بنی عالم اسبابه رد ایدرسك بوندنصکره بن دوکلی همان سنی کوردم و نظر قیلمم سبب جانبنه و اول
دمدمه و طمطراق جانبنه بویله دین قائلك کذبی قولندن دخی معلومدر زیرا اکر صادق اولیدی بعد زوال الاسباب
من ترا بینم همه مضمونی دخی اسان اولوردی و ننکرم سوی سبب دیر و سببك زوالی ایچون ربنا دیوب غم یر پس حضرت
حق تعالی بونك حقیقت حالنه و ما فی البالنه عالمدر و اول بنده‌یه دیر (مثنوی) کویدش ردوا لعادوا کار تست
ای تو اندر توبه و میثاق سست) یعنی حضرت رب العالمین اول اسبابه ناظر و مایل اولان بنده‌یه دیرکه ردوا لعادوا
سنك کارکدر ای سن توبه و عهودده سست سن بو آیت سوره‌ٔ انعامده در تفسیری جلد رابعده عهد کردن احمق
در وقت کرفتاری بیانده انشاء الله کلور اهل جهنم حقنده درکه بونلر اسباب دنیوینك منعدم و منقطع اولدیغی
بیلدکدنصکره اول اسبابه کمال محبتلرندن و جهنمدن نفرتلرندن دنیایه رد اولنمق و بعد الرد الی عالم الاسباب همان
مسببه نظر قیلمغی دعا ایدوب حضرت حقه هر بری زین پس من ترا بینم همه ننکرم سوی سبب وان دمدمه قولنك
مضمونی ادا ایده‌لر حق تعالی بونلرك حقیقت حالنی بیان بیوررلر اکر بونلر عالم اسباب اولان دنیایه رد اولنسه‌لردی
عودت ایلیه‌لردی اول عمله که آندن نهی اولنمشلر ایدی پس اسبابه ملتفت و مؤتلف اولان مؤمن دخی قلت
معرفتی اولدیغنه بناء بویله دیرکه کندی حظ روحانی و جسمانیسنی اکثر اسبابدن بولدیغی ایچون مسببدن غافل
و اسبابه مائل اولوب سبب زائل اولسه مسبب ایله آشنالغی اولمدیغی ایچون عظیم غصه یرور ربنا ربنا دیر و مسببه

نظرا عمل شرطیله اسباب ووسایط عالمنه کمك استرولکن اسباب عالمنه رداولندقدنصکره میثاقنده وحضرت حقه
رجوع قیلمنده سستدر انکچون ردوالعادوا کارنست یوردیلرا کرچه عبدکمینك حسب حالی بودرولکن
ارحم الراحمین اولان رب العالمینك شانی عبدعاجزك عیوبنی ستروذنوبنی عفوایلمکدرولهذا اطلب العلة کی
اغفرالذلة یورمشدراول دمکه عبدفقیراسباب صورینك زوالی قتنده اکا التجا ایلیوب ربنا وربنا دیوسویلیه
ان الله یقبل توبة عبده مالم یغرغر حدیث شریفنك مصداقنجه مادامکه حالۀ غرغره یه کلمیه آنك توبه سنی قبول قیلور
(وهوالذی یقبل التوبة عن عباده ویعفوعن السیئات) نص شریفنك مقتضاسنجه توبه سن قبول وجزاء سیئاتدن
دخی تجاوز وعدول ایلرنته کم حضرت خداوندکار اول رحمتی بی شماراولان پادشاهك اسائندن شان شریفنه
لایق اولان صفتی نظمه کتوروب سویلر (مثنوی) لیك من ان شکرم رحمت کنم * رحمتم پرست بررحمت تنم)
رحمتی کل شیئه واسع اولان ورحمتی غضبی اوزره سبقت قیلان رحمان جلت عظمته اول بندۀ پرعصیانه دیرکه
ای اسبابه بنداولان بنده اکرچه سنك کارك بودر ولکن بن اول کاروکردارکه باقزم سکا رحمت ایلرم رحمت ومغفرتم
بردر یعنی واسع وبی پایاندر رحمته طولنورم یعنی رحمت اوزره ایش ایلرم (مثنوی) شکرم عهدبدت بدهم عطا *
از کرم این دم چومی خواهی مرا) سنك عهدقبیحکه باقزم سکا عطا واحسان ویریرم کرم ولطفمدن بودم یعنی
انقطاع اسباب وزوال وسائل دمنده چونکم بکا دعا ایلیه سن وربنا ربنا دیوسویلیه سن کویا بواحوال اول کارباتك
حالی ایدیکه بعدانقطاع الوسائل والاسباب برتیه بی آبده تضرع ودعا ایلدکلرنده مظهر رحمت کل اولان
هادیٔ سبل صلی الله علیه وسلم حضرتلرنی اول قومه هادی وفریادرس کوندروب بونلرك اسوء حالنه باقیوب
مرحمت ایلدی بونلر بومعجزۀ ظاهره وآیت باهره یی کوردیلر وحیران قالدیلرنته کم بیوررلر (مثنوی) قافله
حیران شداندرکاراو * یا محمد چیست این ای بحرخو) قافله حیران اولدی اول حضرتك کارندن چونکم بوکار عجیبی
کوردیلر اول حضرته ایتدیلر یا محمد ندربوای بحرحقیقت خوبلوکه (مثنوی) کردۀ روپوش مشك خردرا *
غرقه کردی هم عرب هم کردرا) برمشك خردی روپوش ایلمشسن غرقه ایلدك هم عربی وهم کردی یعنی سیراب ایدوب
بوقدرخلقی عطشدن خلاص قیلدك دیدیلر (مشك آن غلام ازغیب پرآب کردن بمعجزه وان غلام سیاهرا سپیدروی
کردن باذن الله تعالی (م ی) ای غلام اکنون توپربین مشك خود * تانکویی درشکایت نیك وبد) ای غلام شمدی سن
کندی مشککی صودن طلوکورتا کم قومه شکایت ایلمکده نیك وبدسویلمیه سن وبنم مشکمدن صوبی الدیلر
دیوشکایت ایلمیه سن (مثنوی) ان سیه حیران شداز برهان او * می دمید ازلامکان ایمان او) اول غلام سیاه چونکم
بومعجزه یی کوردی اول نبی علیه الصلوة والسلامك برهان عظیمندن حیران قالدی آنك لامکان قلبنه ایمان طلوع
وظهور ایلدی (مثنوی) چشمۀ دید ازهوا ریزان شده * مشك اوروپوش فیض ان شده) چونکم اول غلام سیاهك
عالم لامکاندن قلبنه نورایمان کلدی ظلمت درونندن کیدوب بصربصیرتی منوراولدیکه ایمان وعرفانك خاصه سی بودر
پس اول باطن بین اولان بصر بصیرتله نظرایلدی کوردیکه برچشمه هوای معنویدن ریزان اولمشدر آنك مشکی اول
چشمۀ معنوینك فیضنه روپوش اولمش یعنی اول غلامك نظری امدادالهی وایجادربانی یی کوردی وحضرت حقك
افاضه سنی مشاهده قیلدی (مثنوی) زان نظرروپوشها هم بردرید * تامعین چشمۀ غیبی بدید) اول ایمان نوریله منور
اولان نظردن روپوشلری واسباب ظاهره یی هم برتدی تامعین وآشکاره غیبه منسوب اولان عین امداد وچشمۀ
ایجادی مشاهده ایتدی (مثنوی) چشمها پرآب کردان دم غلام * شدفراموش زخواجه وازمقام) چشملری
چشمه لرنی اولدم غلام پرآب ایلدی اکافراموش اولدی خواجه سندن ومقامندن طرفی قلب ایچره ظهورایمانك
وجوشش عرفان وایقانك شاننددرکه کوزلری کریان ایلروبدایت حالده سالکلری مست ومستغرق ایلیوب اهللرنی
ومقاملرنی اونوتدرر (مثنوی) دست وپایش ماندازرفتن براه * زلزله افکنددرجانش اله) اول غلامك دست وپایی
یوله کتمکدن قالدی آنك جاننه حضرت حق زلزلۀ عشق وولولۀ شوق براقدی نته کم وارث حضرت نبی اولان مرشد
ومربی یوزندن بوحالت ووجدبدایت سلوکده سالکاره کلوروآنلری مست ومستغرق قیلورحتی یاران وخلانی واخوان
وجیرانی ومنزل ومکانی بالکلیه ناسی اولورلکن آنی بومرتبه ده دائم قومزلربلکه برای مصلحت آنی مرتبۀ محودن
صحوه کتوررلروکاروخدمت مرتبه سنه یتوررلر تا آنك واسطه سیله نیجه کسه لر اسلامه کله وسعادت بوله نته کم حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلم اول غلام سیاهی حیرت واستغراق مرتبه سندن خدمت مرتبه سنه کتوردی (مثنوی
بازبهر مصلحت بازش کشید * که بخویش آباز روای مستفید) کیرومصلحتدن اوتری سلطان انبیا علیه السلامك
دست باطنی کیرو استغراق مرتبه سندن خدمت مرتبه سنه چکدی بویلدیوکه کیروکندیکه کل بولکه کیت ای مستفید

م ی) وقت حیرت نیست حیرت پیش تست) این زمان درره درآ چالاك وچست) حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم
اول غلامی محودن چکدکدنصکره اکادیدیکه حیرت واستغراق زمانی دکل حیرت اصل سنك اوکیکده در یعنی مقامکه
توجه ایلدکده طریقکده ومقامکه واصل اولدیغك وقتده خدمت ومصلحت ایچنده دربونده نکته بودرکه بدایت سلوکده
ذوق ایمان وعرفاندن حاصل اولان وجدوحیرت مرتبه سنده قالمغه حضرت نبی علیه السلام وآنك هرعصرنده
اولان وارثلری رضاویرمزلربلکه دیرلرکه بوکونه حیرتدن صحوه کل که بونك وقتی دکلدر وحیرت مقبول سنك مقامکه
توجه ایلدکده اوکیکده اولان حیرتدرکه اول عشیره وقبیله لك سنی نورتوحیدایله بیاض اولمش کوروب سنك واسطه کله
ایمان واسلامه کلملری وسعادت وصفوت بولملری میاننده حاصل اولان حیرتدردیمك اولور بوزمان بوله کل چالاك
وچست دیدی بونده تنبیه بودرکه بدایت حالده اولان حیرتدن خدمت مرتبه سنه کلوب چالاك وچست طریقه
کیتمك کرك وسائرناسی دخی تمکن اولدیغی مرتبه ایمان واسلامه ومتابعت سیدالانام علیه السلامه دعوت ایتمك کرك
م ی) دستهای مصطفی بررونهاد) بوسهای عاشقانه بس بداد) اول غلام سیاه مصطفی علیه السلام حضرتلرینك اللرینه
یوزقودی عاشقلرکبی اکا چوق بوسه لرویردی یعنی آنك مبارك اللرنی چوق اوپدی (مثنوی) مصطفی دست مبارك
بررخش * ان زمان مالیدوکرداوفرخش) مصطفی علیه السلام حضرتلری دخی یوزی اوزره دست مبارکلرنی اول
زمانده سوردی وآنی اوفرخ وسعادتلی ایلدی (م ی) شدسپیدان زنکی وزادۀ حبش) همچوبدر وروزروشن شدشبش
اول زادۀ حبش وزنکی اولان غلام سپیدرواولدی آنك کیجه کبی اولان قاره یوزی بدرکبی وروزروشن کبی تابان اولدی
مثنوی) یوسفی شددرجمال ودردلال * کفتش اکنون روبده واکوی حال) اول غلام سیاه جمالده وشیوه ودلالده
کویا بریوسف اولدی آندنصکره پیغمبر علیه السلام حضرتلری اکا ارکویه بوحالدن خبرویروبوکوردکك معجزاتدن
آنلره هم بیان ایرکوردیدی (مثنوی) اوهمی شدبی سروبی پای مست * پای می نشناخت دررفتن زدست) اول غلام
بی سروبی پای مست اولوب کندی کتمکلکده شول مرتبه مست اولدیکه الندن ایاغنی بیلمدی (مثنوی) پس بیامد
بادومشك پرروان * سوی خواجه ازنواحی کاروان) پس اول ایکی طلومشکله روان اولدیغی حالده کاروان جانبندن
خواجه سنك جانبنه کلدی (دیدن خواجه غلام خودراسپیدروی وناشناختن که اوست وکفتن اوغلام مراو کشتۀ
خونت کرفت وخداترابدست من انداخت (مثنوی) خواجه ازدورش بدید وخیره ماند * ازتحیراهل آن ده رابخواند
خواجه اول غلامی ایراقدن کوردی وخیره وحیران قالدی کمال تحیرندن اول کوینك اهلنی کندی قتنه دعوت ایلدی
مثنوی) راویۀ مااشترماهست این) پس کجاشدبندۀ زنکی جبین) اول قومه دیدی بوکلان بزم راویه مزوبزم اشترمزدر
پس زنکی جبین اولان بنده قنده کتدی (مثنوی) این یکی بدر یست می آیدزدور * می زندبرنورروزازروش نور)
بوکلان ایسه فی المثل بربدردرایراقدن کلورانك یوزندن کوندزك اوزره نوراوررروانك نوری کوندزك نورنه غالب اولور
دیدی (مثنوی) کوغلام ماسکرسرکشته شد * یابدوکرکی رسیدوکشته شد) بزم قولمزقنی مکرکه کشته اولدی یاخود
اکابرقوردایرشدی وآنی پاره لدی واول بوسبیله کشته ومقتول اولدی (مثنوی) چون بیامد پیش کفتش کیستی *
ازیمن زادی ویاترکیستی) چونکم اول قول آنلره کلدی خواجه سی اکادیدی سن کیمسن یمنمی طوغدك یوخسه
ترکه منسوبمیسن که بویله کوزل یوزلو محبوبسن (مثنوی) کوغلامم راچه کردی راست کو) کربکشتی وانما حیلت مجو
قنی بنم غلامم آنی نیلدك طوغری سویله اکرآنی اولدردکسه کیرو کوستر حیله وخدعه دیلمه (مثنوی) کفت اکرکشتم
بتوچون آمدم * چون بپای خوددرین خون آمدم) اول غلام دخی دیدی اکربن آنی اولدریدم سکا نیچون کلوردم
بن کندی ایاغمله بوقانه نیچون کلوردم ونه حالله کندیمی عتاب وعقابه کرفتار قیلوردم (مثنوی) کوغلام من بکفت
اینك منم * کردفضل دست یزدان روشنم) خواجه اکا تکرارقنی بنم غلامم دیدی اول دخی اشته بنم دیدی نهایتی یزدان
حضرتلرینك دست فضلی بنی بویله روشن ایلدی ومنورقیلدی دیوسویلدی (مثنوی) هی چه میکویی غلام من
کجاست * هین نخواهی رست ازمن جزکه راست) تکرارخواجه سی آنك بوسوزنه اعتماد ایلیوب
هی نه سویلرسن بنم غلامم قنده درا کا اول بدن طوغری سویلمکدن غیریله قورتلمزوصدقدن غیریله خلاص اولمزسن
دیدی (مثنوی) کفت اسرارترا باآن غلام * جمله واکویم یکایك من تمام) اول غلام بوکره خواجه سنه دیدی
ای خواجه سنك اول غلام سیاهله اولان اسرارکی وکذشته اولان احوالنی بربر سکا جمله بالتمام استرسك سویلیم
مثنوی) زان زمانی که خریدی تومرا * تاباکنون بازکویم ماجرا) شول زماندن بریکه سن بنی صاتون الدك شمدیه دك
مابینمزده نه واقع اولدیسه ماجرایی سکا سویلیه یم (مثنوی) تابدانیکه همانم دروجود * کرچه ازشبدیزمن صبحی کشود
اول غلام خواجه سنه بوکونه کلام ایلدیکه بن سنك اول غلامکه مابینکده بوندن مقدم مرورایلین احوالکی

سكا بكايك سو يليم سن بني نه زمان خريدار اولدك وبكا نه حكم قيلدك ماجرايي بر بر نقل ايليم تا ايله سنكه بن همان اول
غلامم وجودده اكرچه حق تعالى حضرتلرى بنم شبديز وجودمدن صبح اجدى يعنى بني بياض وصبح كبي نوراني
قيلدى شبديز قاره آته ديرلر وياسياه كيجه ده استعمال ايدرلر (مثنوى) رنك ديكر شد وليكن جان پاك * فارغ
آز رنك است وازاركان وخاك * رنك صورى ديكر اولدى ولكن جان پاك رنكدن فارغدر واركان اربعه وخاكدن
دخى فارغدرلون وعناصردن مركب اولان اجسامه مخصوصدر ارواحده رنك اولمق ممكن دكلدر ولهذا
(قل الروح من امر ربى) ديوب حضرت پيغمبر عليه السلامه امر اولنديكه آنك تعبير وتفهيمى ممكن دكلدر (مثنوى
تن شناسان زود ما را كم كنند) آب نوشان ترك مشك وخم كنند) بو ابيات شريفه تا آخر بيانه دكن اول مبدل
اولان غلام لسانندندركه بوندن مراد تبديل ذات وصفات ايلين كسه لرى صورت بين اولنلر بيلمديكنى وآنلرك انجق
صورت مرتبه سنده قالديغنى آنك لساندن تعبير بيوررلر يعنى تن شناسلر على الفور بزى يتوررلر زيرا تن تبدل وتغيردن
خالى دكلدر بو معنى دخى جائزدركه مادن مراد ماء الحيات الحقيقت اوله پس معنى تن شناسلر على الفور ماء الحيات
الحقيقيه يى يتوررلر آب نوشان يعنى آب حيات معنويدن ذوق الان اهل عرفان مشك وخمى ترك ايدرلر يعنى آب روحه
محل اولان اجساده نظر ايتمكى ترك ايلرلر (مثنوى) جان شناسان از عددها فارغند * غرقهٔ درياى بيچون وچند)
جان شناسلر وحقيقته ناظر اولان معرفت اساسلر اعداد وكثراتدن فارغلردر بى چون وبى چند اولان درياى حقيقته
مستغرقلردر (مثنوى) جان شو وازراه جان جانرا شناس) يار بينش شو نه فرزند قياس) جان اولمين كسه جانى بيلمز وروح
روان مرتبه سن بولمين روح روان ندر فهم قيلمز پس اكر جانى بيلمك استرسك جان وجان بولندن جانى فهم قيل يار بينش
اول يعنى بينش مرتبه سنده اولان منبع عقل ودانشه يار اول ابناء فكر وقياسله دكلدر بونلر شول اصحاب استدلالدرلركه
حقايق اشيايى قياسات عقليه وترتيب مقدمات فكريه ايله بيلورلر قياسات فكريه ومقدمات عقليه ايله جان بيلمك
قابل دكلدر بلكه اصحاب بينشه خدمت ومصاحبتله حاصلدر (مثنوى) چون ملك با عقل يك سررشته اند *
بهر حكمت را دو صورت كشته اند) چونكم ملك عقل ايله اصل خلقتده بر سررشته درلر يعنى حقيقت واحده وماهيت
متحده صاحبلريدركه ايكيسنك ايله اصلى بردر زيرا ايكيسى ايله جوهر نورانيدر وليكن حكمت الهيه دن اوترى ايكى
صورت اولديلر انسانك وجودنده مدبر اولانه عقل ديديلر واكوانده مدبر اولانه ياخود خالقنه عبادت وتسبيح قيلنه
ملك ديديلر (مثنوى) آن ملك چون مرغ بال و پر كرفت * وين خرد بكذاشت پر وفر كرفت) اول ملك قوش كبى بال
و پر طوتدى نوراني متعدده ومتفاوته كما قال الله تعالى (جاعل الملائكة رسلا اولى اجنحة مثنى وثلاث ورباع) وبو خرد
پر و بال قودى وفر طوتدى يعنى قوت رونق علميه طوتدى وطراوت قلبيه وروحانيه حاصل ايتدى (مثنوى)
لاجرم هر دو مناصر آمدند) هر دو خوش رو پشت همديكر شدند لاجرم ولامحاله هر ايكيسنك ما بيننده مناسبت تامه
اولديغندن اوترى بر برينه مناصر كلديلر هر ايكى خوش يوزلى وياخود خوش روشلى بر برينه ارقه وياردم اولديلر
خوش رويى فتح را ايله وضم را ايله ده اوقمق جائزدر (م ى) هم ملك هم عقل حق را واجدى * هر دو آدم را معين وساجدى)
هم ملك هم عقل حضرت حقى بر واجدلردر يعنى بر بولجيلردركه ايكيسنك ايله وجدانى بر نوعدر وهر ايكيسى آدمه
معين وساجدلردر عقلك آدمه معاون اولمسى معلومدركه هر كارنى آنك معاونتيله ايلر وملكك معاونت ايلمسى انكچون
استغفار قيلمسى وبعض امور مشكله يى اكا الهام اولمسيله اولور وملائكه نك آدمه ساجد اولمسى (واذ قلنا للملائكة
اسجدوا لآدم) آيت كريمه سندن مفهومدركه كمال تعظيم مراد اوله وعقلك آدمه سجده ايلمسندن مراد اكا زياده انقياد
وتوجهندن عبارت اوله (مثنوى) نفس وشيطان بوده اول واحدى * بوده آدم را عدو وحاسدى) نفس انسان وشيطان
اولدن اصل واحده منسوب ايديلر يعنى ايكيسى ايله ناريلر ايديلر شيطانك نارى اولمسى (خلقتنى من نار وخلقته من طين
آيتندن معلومدركه حق تعالى آنى مارج ناردن خلق ايلدى ونفس امارهٔ بالسوءنك نارى اولمسنه بو حديث شريف
دلالت ايلركه موعظه يه متعلق اولان مشكات نام كتابده بوكونه بو حديث اطيفى روايت ايلركه روى انه قال عليه
الصلوة والسلام ان الله خلق العقل من نوره ثم قال له اقبل فاقبل ثم قال له ادبر فادبر ثم قال له من انت ومن انا فقال انت
ربى وانا عبدك الضعيف فقال الله تعالى يا عقل ما خلقت خلقا اعز منك ثم خلق النفس من نار فقال لها اقبلى فلم تجب
ثم قال من انا ومن انت فقالت انا انا وانت انت ثم عذبها الله بنار جهنم مائة سنة فاحرقها به ثم قال لها من انا ومن انت
فاجابت كالاول ثم عذبها الله بالجوع فسألها من انا ومن انت فاخبرت وقالت انت ربى وانا عبدك الضعيف
فاوجب الله عليها الصوم بسبب ذلك پس نفسك دخى اصلى نارى اولور بونده نفسدن مراد منبع نار غضب اولان نفس
امارهٔ بالسوءدر اكر ديرسك كه نفس اماره ندر الجواب اوصاف قبيحه ايله متصف اولان روح حيوانيدركه بالكليه

اوصاف

اوصاف شيطانيه نفس اماره ده ونفس اماره اوصاف شيطانيه ده موجوددر بو جهتدن شيطانله متحدلر وبر برينه
معين وناصرلردر ولهذا ايكيسى ايله آدمه ضد وحاسد اولمشلردر (مثنوى) آنكه آدم را بدن ديد او رميد * وانكه نور
مؤتمن ديد او خميد) اولكه آدمى بدن كوردى اول اوركدى يعنى شيطانكه حضرت آدمك جسم ظاهريني كوردى
آنك حقيقتنه مطلع اولمدى آندن نفرت قيلدى واولكه ملكدر آدم عليه السلام حضرتلرنى نور مؤتمن كوردى
يعنى امين قيلنمش بر نور كوردى اكا دكدى وتعظيم قيلدى ومتابعت ايلدى (مثنوى) ان دو ديده روشنان بودند ازين *
وين دو را ديده نديده غير طين) اول ايكيسى يعنى عقل وملك ديده روشنلر اولديلر بو آدمدن وبو ايكيسنك ديده سى طيندن
غيرى نسنه كورمدى يعنى نفس وشيطانك كوزى آدمك جسم ظاهرندن غيرى برشى ادراك قيلمدى (م ى) اين بيان
اكنون چو خر در يخ بماند * چون نشايد بر جهود انجيل خواند) بو بيان بعض اول غلام سيدشده نك نتيجهٔ حالنك
بيانى الان خر بوزده قالور كبى قالدى سبب توقف اولدركه بو بيانك نتيجه ومألنى استماعه اهل قالمدى پس اهل اولمينه
اول علمى سويلمك وآنى بيان ايلمك جهود طائفه سنه انجيل اوقومق كبيدر چونكه جهود اوزره انجيل اوقمق لايق
دكلدر نا اهلنه دخى علم بيان ايلمك جائز دكلدر (مثنوى) كى توان با شيعه كفتن از عمر * كى توان بربط زدن در پيش كر)
مثلا قچن قادر اولور بر كسه شيعه طائفه سنه حضرت عمر رضى الله عنه دن سويلمك يعنى ممكن اولمز زيرا انلر
حضرت عمرك عدوسيدرآندن سويلينه وسويلنن سوزه عداوت ايدرلر پس حضرت عمر رضى الله عنه متعلق اولان
كلامه قولق طوتميوب طعن وملامت جانبنه كيدرلر صاغر كبى صاغرلك اوكنده آنى استماع ايلسون ديو قپوز چالمق
نيجه ممكن اولور بلكه عبث وبيهوده اولور وبى معنى وبى فائده قالور ولهذا قال النبى صلى الله عليه وسلم لا تعطوا الحكمة
لغير اهلها فتظلموها (مثنوى) ليك كردرده بكوشه يك كست * هاى هويى كه بر آوردم بس است) وليكن اكر كويك
كوشه سنده بر كسه وار ايسه يعنى محله مستمعينك كوشه سنده اذن واعيه صاحبى بر سخن شناس كسه بولنور سه
بو قدر هاى هويى كه كتوردم وبر نيجه كفت وكو كه مرتبه نظمه يتوردم كفايت ايلركه العاقل يكفيه الاشارة فضلا
عن طلوع المقصود من افق العبارة (مثنوى) مستحق شرح را سنك وكلوخ * ناطق كردد مشرح بارسوخ)
مستحق شرح وبيان اولان كسه يه حجر ومدر وشجر تحر ير وناطق اولور رسوخله مشرح وكمال ثبوتله حقيقت حالى
مبين اولور پس كركدركه شرح وبيانه مستعد ومستحق اوله سن واستحقاق اضطرار مرتبه سنده حاصل اولور فليعلم
نته كم بيان بيوررلر (بيان آنكه حق سبحانه وتعالى هر چه داد وآفريد از سموات وارض واعيان واعراض همه باستدعاى
حاجت آفريد خود را بمحتاج چيزى ببايد كردن تا بدهد كه (امن يجيب المضطر اذا دعاه) اضطرار كواه استحقاقست
بو سرخ شريف وبو بيان لطيف آنك بياننددركه حق تعالى هر نه محبتى كه عبادنه وبردى وخلق ايلدى سموات وارضدن
واعيان واعراضدن دوكلسنى حاجتك اقتضا واستدعاسى سببيله ياراتدى اكر برشيئه احتياج اولميدى اول شى باطل
وعبث اولوردى پس حق تعالى هيچ برشيئى باطل وعبث يارتمشدر بونده كنديى برشيئه محتاج ايلمك كركدركه
تا حق تعالى آنى ويره نته كم سورهٔ نملك آخرنه قريب بيوررلر (امن يجيب المضطر اذا دعاه) مضطر ضرورتندر افتعال
بابندندر شول كسه دركه يا مرضدن وياخود نوازل دهردن وياققردن كمال ضرورت واحتياجدن
حق تعالى حضرتلرينه التجا وتضرع ايلسه ام منقطعه در بمعنى بل يعنى بلكه اول الله قبول ايلر مضطرك دعاسنى
اكا ايلدكده واضطرار شاهد استحقاقدر همانكه سن برشيئك حصولنه مضطر اوله سن يعنى اشد احتياجله
محتاج اولمق مرتبه سن بوله سن اكا مستحق ومستعد اولورسن وآنى بولورسن (مثنوى) آن نياز مريمى بود ست ودرد
كه چنان طفلى سخن آغاز كرد) اول مريمه منسوب نيازو درد اولمشدركه انجلين بر طفل سوزه باشلدى ومهدده
تكلم ايلدى شول زمانكه حضرت مريم رضى الله عنها نفخ جبريل واسطه سيله حامله اولدى وبيلديكه قومى
تعييب وتعيير ايدرلر كمال حياسندن نيازا بليوب ديديكه (ياليتنى مت قبل هذا وكنت نسيا منسيا) پس حضرت جبريل
عليه السلام وياخود عيسى عليه السلام اكا تحتندن ندا ايلدى محزون اولمه ديوا كاسو يلدى وقتاكم آنى كوتوروب
قومنه كتوردى ايسه (قالوا يا مريم لقد جئت شيئا فريا) ديوا كاطعن ايلديلر وتحقيقا بديع ومنكرى كتورلك ديو
سويلديلر (فاشارت اليه) آيت كريمه سنك مصداقنجه حضرت عيسى عليه السلامه اشارت ايلدى بن سكوته نذر ايلدم
سويله سو يليه سن ديورمز ايلدى بونلر بر سبيل تعجب (قالوا كيف نكلم من كان فى المهد صبيا) ديديلر در حال
حضرت عيسى عليه السلام نطقه كلوب (قال انى عبد الله آتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا اينما كنت)
ديو بونلره سو يلدى پس حضرت مريمك اول اضطرار واحتياجى ايديكه بر طفل صغير تكلم ايلدى (مثنوى)
جزو او بى او براى او بكفت * جزو جزوت كفت دارد در نهفت) اول مريمك جزوى اونسز يعنى آنك سوز بسز

انکچون سو بلدی سنك دخی جزوكك جزوی سوز طوتر باطننده یعنی هر بر عضوك سر او معنا ناطق طوترلكن بو عالمده آنلرك نطقی ظاهر اولمز اما یوم آخرتده (الیوم نختم علی افواههم وتكلمنا ایدیهم وتشهد ارجلهم بما كانوا یكسبون) آیت كریمه سنك مقتضاسنجه اعمالكه ال وایاق شاهد اولورنته كم بیوررلر (مثنوی) دست وپا شاهد شوندت ای رهی * منكری را چند دست وپانهی) ای قول دست وپا سنك اعمالكه واحوالكه شاهد اولورلر منكر اولان عمله نیچه بر ال وایاق قورسن یعنی چونكم قضیه بویله در عقلا وشرعا قبیح اولان اعماله نیچون ال وایاق قورسنكه اجزالرك سنك سوء حالكه شهادت ایدرلر (مثنوی) ور نباشی مستحق شرح وكفت * ناطقهٔ ناطق ترا دید وبخفت) اكر سن شرح وكلامه مستحق اولمیه سن وكندیكی آنك معناسنی فهم ایلمكه مستعد قیلمیه سن ناطقك قوت ناطقه سی سنی كوردی ویاتدی یعنی مرشد وناصح اولان كمسه یی كوروب خاموش اولوب سوزی ترك ایتدی زیرا واعظ صاحب حكمتك قلبنه حق تعالی علم وحكمتك سوزنی مستمعینك فهم وهمتی مقداری تلقین ایلر كما قال علیه السلام ان الله یلقن الحكمة علی قلوب الواعظین بقدر همم المستمعین (بیت) فهم سخن چون نكند مستمع * قوت طبع از متكلم مجوی فسحت میدان ارادت بیار * تا بزند مرد سخن كوی كوی (مثنوی) هرچه روید از پی محتاج رست * تا بیابد طالبی چیزی كه جست) هرنه بتدی وظهور ایتدی محتاج اولاندن اوتری بتدی تا بوله بر طالب برنسنه یی كه دیلدی یعنی تا بر طالب بر شیٔ كه طلب ایلدی بوله كما قال علیه السلام من طلب شیئا وجد وجد (مثنوی) حق تعالی كر سماوات آفرید از برای دفع حاجات آفرید) حق تعالی حضرتلری اكر سماواتی یاراتدی ایسه حاجاتی دفع ایلمكدن اوتری یاراتدی (مثنوی) هر كجا دردی دوا آنجا رود * هر كجا فقری نوا آنجا رود) ای طالب دوا وای راغب دولت وغنا شویله بیل كه هرنه یرده كه بر درد اوله دوا انده كیدر وهر قنده بر فقر اوله نوا وغدا انده كیدر (مثنوی) هر كجا مشكل جواب آنجا رود * هر كجا كشتیست آب آنجا رود) هرنه یرده كه بر مشكل اوله جواب آنده كیدر وهرنه یرده كه بر اكن اوله آب آنده كیدر (مثنوی) آب كم جو تشنكی آور بدست * تا بجوشد آب از بالا وپست) پس سن آب استمه بلكه تشنه لك اله كتور تا كم آب مراد لك بالا وپستدن جوشه كله (م ی) تا نزاید طفلك نازك كلو * كی روان كردد ز پستان شیر او) تا كم نازك كلو اولان اوغلنجق طوغمیه تا روان اولورمادرینك ممه سندن آنك سودی یعنی روان اولمز (مثنوی) رو بدین بالا وپستیها بدو * تا شوی تشنه وحرارت را كرو) پس ای طالب یوری بو بالا وپسته كارده بل تا كم تشنه لكه وحرارته رهین اوله سن بو بیت شریفدن مراد ای سالك طریق حقه اینشده ویوقوشده تمام سكرت تا كم آب وصلتك تشنه لكنه وكرمیت درونه مرهون اوله سن پس مراد كه واصل اولوب بوله سن دیمك اولور (م ی) بعد از ان از بانك زنبور هوا * بانك آب جو بنوشی ای كیا) پس اول تشنه لك وحرارت حاصل اولدقدنصكره هوا زنبورنك صداسندن بانك آب جویی نوش ایده سن یعنی اشیده سن ای اولوز زنبور هوادن مراد رعد در ورعد ملائكهٔ خدادن كار ملائكه یه نسبتله آری كبی بر ملكدر دیمشلر نته كم حكیم ترمذی رضی الله عنه حضرتلری ابن عباس رضی الله عنه حضرتلرندن بو حدیث شریفی روایت بیوررلر قال النبی صلی الله علیه وسلم الرعد ملك من ملائكة الله موكل بالسحاب معه مخاریق من نار یسوق بها السحاب حیث یشاء الله قال بعض الشراح فی شرحه ای ملك مثل الزنبور بالنسبة الی اعاظم الملائكه پس معنی بو تقدیر اوزره اولدر كه آواز رعددن آب جوینك صداسنی استماع ایلیه سن دیمك اولور زنبور هوادن مراد سحاب اوله ده وجهدن خالی دكلدر اول مناسبتله كه بری برینه متراكم اولمقده وكاهی جمع وكاهی پریشان اولمقده وكاهی سكوت وكاهی صدا قیلمقده ایرلك زنبوره مشابهتی وارد رپس بو تقدیر اوزره معنی ای سالك سنكه بالا وپستی طر یقنده سعی واجتهاد ایتمكله حرارت وتشنه لكه رهین اوله سن وآب باران فیوضات وتجلیاته استحقاق واستعداد حاصل قیله سن زنبور هوا دیمكدن كنایه اولان سحاب رحمت اولان عرفادن استماع ایلیه سن آب جوینك صداسنی یعنی آب وصلت وماء نمر قربتك كلام واداسنی دیمك اولور (م ی) حاجت تو كم نباشد از حشیش * آب را كیری سوی او می كشیش) سنك حاجتك كم اولمدی زروع وحشیشدن حشیشك محتاج اولدیغی ابی طوترسن آنك جانبنه چكرسن (مثنوی) كوش كیری آب را تو می كشی * سوی زرع خشك تا یابد خوشی) سن صویك قولغنی طوترسن وچكرسن یعنی صویك اوكنی حفظ ایدوب خشك اولمش زرع جانبنه آنی چكرسن تا كم اول زرع لطافت وطراوت بوله (م ی) زرع جانرا كش جواهر مضمرست * ابر رحمت پر ز آب كوثرست) جان زرعی ایچونكه آنك جواهری مضمر ومكتومدر سحاب رحمت الهی آب كوثردن پردر یعنی جانك زرعی كه جان مزرعه سنده بتن معانی واشواقدن عبارتدر اویله جانكه آنك جواهری مضمردر جواهردن مراد اسرار قلبیه وحقایق علوم غیبیه سیدر بو صفتله موصوف اولان جان ایچون سحاب رحمت الهی آب كوثردن مملودر كوثر كثرتدن فوعل وزننده در وكوثردن مراد دنیاده علم وعملدن حاصل

اولان خیر كثیردر افراطله وآخرتده جنت ایچره بر نهردر پس اولكی تقدیر اوزره معنی اسرار وحقایقی مضمر اولان جانك اشواقی ومقتضیاتی ایچون ابر رحمت الهی علمدن وعملدن حاصل اولان آب حیات كثیره دن پردر كه جان زرعی اول آب حیاتیله احیا ایلردیمك اولور وجنتده نهر اولدیغی تقدیر اوزره معنی اول جان ایچون ابر رحمت الهی كوثر ایرماغنك ایندن طلودر كه اول جانی آب كوثرله حق تعالینك رحمتی ریان ایلردیمك اولور (م ی) تا سقاهم ربهم آید خطاب تشنه باش الله اعلم بالصواب) ای سالك تشنه اول تا كم (وسقاهم ربهم شرابا طهورا) خطابی كله یعنی اهل جنت آب وصلته عطشان اولدیلرر بیلری بونلری طهور اولان یعنی ماسوایه ولذات حسیه یه میلدن طاهر قیلان شرابله صواردی سنكه بو دنیاده بو شراب طهوره تشنه اوله سن تا سنك جانكه سقاهم ربهم خطابنك سری كله وجانك اول خطاب شراب طهورك ذوق ولذتنی ذایق اوله وجنت اعلاده دخی آنی ساقیٔ حقیقیدن نوش قیلنلرله بیله نوش قیله الله صوابه اعلمدر وهر مطلوبك وصولنه تحصیل استحقاق واستعداد اهم اولوبدر (آمدن زن كافر با طفل شیرخوارهٔ بنزدیك مصطفی علیه السلام وناطق شدن عیسی وار بمعجزات رسول علیه السلام (مثنوی) هم ازان دهیك زنی از كافران * سوی پیغمبر دوان شد زامتحان) نزهة الناظر نده ابو هریره رضی الله عنه حضرتلرندن روایت اولنور كه قال جاءت امرأة بصبی ولم یتكلم قط فقال النبی صلی الله علیه وسلم من انا یا غلام قال انت رسول الله فقال علیه السلام صدقت بارك الله فیك پس بو حدیث شریفه مناسب بو بیت لطیفی بیوررلر كه بر كافره عورت كافرلر جانبندن هم اول غلام سنیده شده نك كویندن امتحان جهتندن پیغمبر علیه السلام جانبنه یلیجی اولدی (مثنوی) پیش پیغمبر در آمد با خمار كودكی دوماهه زن اد ر كنار * اول زن پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك حضورنه خمار ایله كلدی ایكی ایلق بر كودك اول زنك كنارنده ایدی (مثنوی) كفت كودك سلم الله علیك * یا رسول الله قد جئنا الیك) كلامه كلوب سلام ویردی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمه سلم الله علیك دیو سلام ویردی یا رسول الله تحقیقا بز سكا كلدك دیو سویلدی (مثنوی) مادرش از خشم كفتش هی خموش * كت در افكند این شهادت را بكوش) مادری اكا خشمندن دیدی بای اوغلان ایسم اول كیم سنك كوشكه بو شهادتی براقدی (مثنوی) این كیت اموخت ای طفل صغیر * كه زبانت كشت در طفلی جریر) بونی سكا كیم اوكرتدی ای طفل صغیر تا كیم سنك لسانك اوغلانجقلق حالندن جری اولدی یعنی سوز چكیجی اولدی (مثنوی) كفت حق آموخت آنكه جبرئیل * در بیان با جبرئیلم من رسیل) اول طفل رضیع دیدیكه حق تعالی اوكرتدی آندنصكره جبرائیل اوكرتدی بیان ایلمكده جبرائیله بن رسیلم رسیل بارده وآهنك معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) كفت كو كفتا كه بالای سرت * می نبینی كن به بالا منظرت) مادری اكا دیدیكه قنی دیدكارك طفل دیدیكه ای والده باشك اوستنده كورمزمیسك نظركی بالایه ایله (مثنوی) ایستاده بر سر تو جبرئیل * مر مرا كشته بصد كونه دلیل) ای والده باشك اوستنده كورمزمیسن نظركی بالایه ایله جبرائیل طورمش تحقیق بكا یوز نوعله دلیل اولمشدر (مثنوی) كفت می بینی تو كفتا كه بلی * بر سرت تابان چو بدر كاملی) مادری اكا دیدیكه سن كوررمیسن دیدیكه بلی باشك اوزره تابان بر بدر كامل كبی كوریرم (مثنوی) می بیاموزد مرا وصف رسول * زان علوم می رهاند زین سفول) رسول اكرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك وصفنی اوبكا اوكره در اول علوم جهتندن بنی قورتارر بو سفولدن یعنی بو سفلی مرتبه دن (مثنوی) پس رسولش كفت ای طفل رضیع * چیست نامت باز كو وشو مطیع) پس حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم اكا دیدیكه ای طفل رضیع عند الله حقیقتده نامك ندر كبرو سویله ومطیع اول (م ی) كفت نامم پیش حق عبد العزیز * عبد عزی پیش این یك مشت حیز) اول طفل رضیع حضرت رسوله جواب ویروب دیدیكه بنم نامم حق قتنده عبد العزیزدر یعنی عزیزاسمنك بنده سی ومحكومیدر اما عبد العزی در براوج حیز ومخنث قتنده یعنی بو حقیر اولان نامرد كافرلرك قتنده عبد العزی دردیدی مشت حیزه مضاف اولمز جیم فارسی ایله چیزدخی نسخه در یعنی براوج شیٔ قتنده دیمك اولور (مثنوی) من ز عزی پاك وبیزار وبری * حق آنكه دادت این پیغمبری) بن لات وعزی دن پاك وبری ام اول خدانك حقیكه سكا بو پیغمبرلكی ویردی دیدی (مثنوی) كودك دوماهه همچون ماه بدر * درس بالغ كفت چون اصحاب صدر) ایكی آیلق كودك ماه بدر كبی بالغ اولان رجالك درسن دیدی اصحاب صدر كبی كه اول درسندن مراد توحید خدا وتصدیق رسول مجتبی علیه الصلوة والسلامدر (م ی) پس حنوط آندم ز جنت در رسید * تا دماغ طفل ومادر بو كشید) پس جنت اعلادن اول دم واول آنده حنوط یتشدی یعنی خوش ولطیف رایحه ایرشدی حق طفلك ومادرینك دماغ جانی آندن رایحه چكدی (مثنوی) هر دو میكفتند كز خوف وسقوط * جان سپردن به برین بوی حنوط) هر ایكیسی دیدیلر كه خوف وسقوط وقوعندن یعنی زنده اولوب وعمر سوروب مرتبهٔ ایمان واسلامدن دوشمك قورقوسندن ایسه حالا مهواتله بو حنوط بویی اوزره جانی اصمرلق

بکدردوب جانلرین تسلیم قیلدیلرو برکت رسول علیه السلام ایله مؤمن اولوب سعادت بولدیلر (م ی) آن کسی را کش
معرف حق بود) جامد ونامیش صد صدق زند) اول برکسه یه که مراد سلطان انبیا علیه السلامدرکه انك معرفی حق تعالی
حضرتلری اوله جامد ونامی یوز صدق اورر یعنی جمادات ونباتات اکا نیجه یوز تصدیق ایله تصدیق قیلورلر (م ی) آن کسی را
کش خدا حافظ بود * مرغ وماهی مر ورا حارس شود) اول برکسه نك که خدای تعالی حافظ ونکهبانی اوله مرغ
وماهی تحقیقا اکا حارس وپاسبان اولورلر نته کم بو حکایه دن بو معنی ظهوره کلور (ربودن عقاب موزهٔ رسول علیه السلام
وبردن بر هوا ونکون کردن وازموزه مارسیاه افتادن) بو سرخ شریف وبیان لطیف آنك بیانندهدر که عقاب رسول علیه
السلام حضرتلرینك ادکی قاپسی وهوایه ایلتمسی وانی سرنکون ایتمسی واول ادکدن برسیاه ییلان اشغه دوشمه سیدر
نته کم طبرانی معجم الاوسطده وبیهقی کتاب دعوات کبیرنده بو حدیث شریفی عکرمه دن وابن عباس رضی الله عنهما
حضرتلرندن روایت ایدرلر کان رسول صلی الله علیه وسلم اراد الحاجة یوما فذهب وقعد تحت شجرة فنزع خفیه ثم لبس
احدهما فجاء طائر فاخذ الخف الاخر فطار به الی السماء فقلبه فانسلت منه اسود سالخ وسقط فقال النبی علیه الصلوة
والسلام هذه کرامة اکرمنی الله بها اللهم انی اعوذبك من شر من یمشی علی رجلین واعوذبك من شر من یمشی علی بطنه
طائردن مراد عقابدر واسود سالخ قاره ییلانه دیرلر وبر آخر روایتده غراب دخی قاپمشدر نته کم ابو امامهٔ باهلی رضی الله
عنه حضرتلری بو حدیث شریفی اول حضرتدن روایت ایدرلر قال دعا النبی صلی الله علیه وسلم بعد الوضوء بخفیه
لیلبسهما فلبس احدهما فجاء غراب فاحتمل الاخر ورمی به فخرجت منه حیة فقال علیه السلام من کان یؤمن بالله
والیوم الاخر لا یلبس خفیه حتی ینفضهما ذکره ابن حبان فی اسنادها شم بن عمر نفض تحریك ایتمکه وسلکمکه دیرلر
(م ی) اندرین بودند کاواز صلا * مصطفی بشنید از سوی علا) یعنی بو طفل صغیرله آنك مادرینك شغلنده ومعامله سنده
ایدیلر که صلا آوازنی مصطفی علیه السلام حضرتلری استماع ایلدیلر علا جانبندن (م ی) خواست آبی ووضورا تازه کرد
دست وروراشست اوزان آب سرد) برصو استدی ووضوئی تازه ایلدی مبارك النی ویوزنی یودی اول حضرت علیه
السلام صوغوق صودن (م ی) هردوپا شست وبموزه کرد رای) موزه را بربود یك موزه ربای) هر ایکی مبارك ایاغنی یودی
ورأی شر یعنی موزه جانبنه ایلتدی موزه یی بر موزه قپیجی قاپدی (مثنوی) دست سوی موزه بردان خوش خطاب *
موزه را بربود ازدستش عقاب) الینی موزه جانبنه ایلتدی اول خوش خطاب موزه یی آنك الندن قاپدی برعقاب
(مثنوی) موزه را اندرهوا برد او چو باد * پس نکون کرد وازان ماری فتاد) موزه یی هوا جانبنه ایلتدی اول قوش
باد کبی علی الفور پس سرنکون ایلدی او موزه دن بر مار دوشدی (مثنوی) درفتاد ازموزه یك مارسیاه *
زان عنایت شد عقابش نیك خواه) موزه دن بر مار سیاه اشغه دوشدی اول عنایتدن یعنی خدای تعالینك اول حضرته
اولان عنایتدن وحفظ وحمایتدن عقاب اکا اینك خواه اولدی (مثنوی) پس عقاب آن موزه را آورد باز *
کفت هین بستان وروسوی نماز) پس طوشنجل اول ادکی کیرو کتوردی ودیدیکه یا رسول الله تیز اول ادکی ال نماز
جانبنه کیت (مثنوی) ازضرورت کردم این کستاخئی * من زادب دارم شکسته شاخئی) بن بو کستاخلغی ضرورتدن
ایلدم نفسمده بن ادبدن شکسته شاخلق طوتررم شکسته شاخلق عدم جرأت وضعف ومسکنتدن کنایه در (مثنوی)
وای کوکستاخ پایی می نهد * بی ضرورت کش هوا فتوی دهد) وای اول کمسه یه که اول کستاخلق وادبسزلکله ایاق
قور ضرورتسز کدا کا هوا یعنی هوای نفس فتوی ویرر فتوی برمسئله نك بیانده جواب ویرمکه دیرلر بونده تعریض
واردر شول کمسه لره که اول حضرت پیغمبر علیه السلامك ادبنه عدم رعایت ایلمکده هوای نفسی اکا جواب ویره
پس بی باك وبی ادب اولوب بلا ضرورت اول حضرتك شرعنده آنك ادبنه مخالف ایاق قویه یعنی اقدام ایلیه
وهوای نفسی مقتضاسنجه فتوی ویره مفتیلره دخی تعریضدن خالی دکلدر (م ی) پس رسولش شکر کرد وکفت ما *
این جفا دیدیم وخود این بد وفا) پس رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول عقابه شکر ایلدی یعنی تعظیم برله سو یلدی
ودیدی بز بونی جفا کوردك بو خود وفا ایمش (مثنوی) موزه بربودی ومن درهم شدم * تو غمم بردی ومن درغم شدم)
حضرت نبی علیه الصلوة والسلام بیوردیلر که ای عقاب سن موزه یی قاپدك وبن بی حضور اولدم سن بنم غممی ایلتدك
وبن غمده اولدم وفی الحقیقه چوق شی واردر که انسان آنی کراهت ومحنت عد ایلر لکن اکا اول خیرلودر ونیجه
شیء واردر که اکا محبت قیلورو اول اکا شر ومحنتدر کما قال الله تعالی (عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا
شیئا وهو شر لکم (م ی) کرچه هر غیبی خدا مارا نمود) دل دران لحظه بخود مشغول بود) سلطان انبیا علیه السلام اول
حینده غیبه مطلع اولمدقلرینه علت وسبب نه ایدیکن بیان ایدوب بیوررلر کرچه هر غیبی خدای تعالی بزه کوستردی
ولیکن دل اول لحظه ده کندی کارنه وحالنه مشغول ایدی بو بیت شریفده تنبیه واردر اول معنایه که انبیا علیهم

السلام واولیای کرام هر زمان علی الدوام غیبه مطلع اولمزلر وآفاقده اولانی مشاهده قیلمزلر بلکه اکثر زمانده کندی
حاللرینه ومراداللرینه اشتغال قیلورلر پس کندی کارلرینه مشغول اولملری عالمده اولان غیبی مشاهده قیلملرینه
حجاب اولور وبونده اشارت واردر دخی شو معنایه که غیبی بیلان بیلمیندن افضل واولی اولمق لازم کلمز نته کم بو محله مناسب
اولان تحقیق وتفصیل مع ادلته ادفوقی حکایه سنده کفت اکر ساهی شود غیب ازولی بیتنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه
وبو حکایتنه دخی آنده اشارت اولندی پس عقاب لساننده مرید اولنلره تعلیم ایدوب بیوررلر (م ی) کفت دور از تو که
غفلت در تورست * دیدنم آن غیب راهم عکس تست) عقاب اول حضرت علیه السلامه ایتدی سندن یا محمد غفلت
دوردر که سندن بتدی اول غیبی کورمکلکم سنك نورکدندر * مثنوی * ماردر موزه ببینم در هوا *
نیست ازمن عکس تست ای مصطفی) هواده بن مارسیاهی موزه ایچره کوردوم بندن دکلدر سنك عکس
شهودکدر ای برکزیده پس بحق برمرید برمعنایه واقف وعارف اولسه ووارث حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
اولان شیخ کامل آندن تغافل قیلسه ادب بودر که بویله دیه وفی الحقیقه آنك باطننك عکسیدر که مریدلك قلبنده
ظهور ایدر واول کامل تغافل سمتنه کیدر اما ناقص اولان مرید آنی کندینك زعم ایدر وعارف اولان بوکونه ادب
بولنه کیدر پس بیان تفاوت عکوسه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) عکس نورانی همه روشن بود * عکس ظلمانی
همه کلخن بود) نورانی اولان کمسه نك عکسی دوکای روشن اولور وظلمانی اولان کمسه نك عکسی جمیعا کلخن اولور
یعنی مرتبه سی کثافت وظلمت وکدورت وغفلت اولور (مثنوی) عکس عبدالله همه نوری بود * عکس بیکانه همه
کوری بود) اسم ذات ومستجمع صفات واسم اعظم مظهری اولان بندهٔ کاملدر که سائر بنده لردن مقامی ارفع
وشانی اعلی در پس الله قولی اولان کاملك عکس باطنی دوکای نورانی وروشنایی اولور واکا مقارنت قیلان صفا
وضیا بولور والله له آشنا اولمین بیکانه نك عکس واثری کورلك اولوروآنك صحبتی غفلت وجهالتی ایراث قیلور (مثنوی
عکس هرکس را بدان ای جان ببین * پهلوی جنسی که خواهی می نشین) هرکسك عکس واثرنی بیل ای جان کور
یعنی علم الیقینی عین الیقین مرتبه سنه ایرکور مجرد بیلمکه قناعت ایلمه برجنسك پهلوسنی که استرسن آنك یاننده اوتور
یعنی هرکسك عکس واثرنی بیلمك لازم ولابددر اکر انکله صحبت طوترسك زیرا البته شیء مقارنك حکمنی اخذ قیلور
وصحبت مؤثره وطبیعت سارقه اولور نته کم عزیزلردن بری بو کلامی نه خوش بیوررلر (بیت) اصحب اخا کرم
تحظی بصحبته * فالطبع مکتسب من کل مصحوب * کالریح آخذة مما تمر به * نتنا من النتن او طیبا من الطیب)
وجه عبرت کرفتن ازین حکایه ویقین دانستن که ان مع العسر یسرا (مثنوی) عبرتست این قصه ای جان مر ترا *
تا که راضی باشی در حکم خدا) ای جان تحقیقا سنکچون بو قصه عبرتدر تا کم خدای تعالینك حکم شریفنه
راضی اوله سن (مثنوی) تا که زیرك باشی ونیکوکمان) چون ببینی واقعهٔ بد نا کهان) تا کم زیرك ونیکو کمان اوله سن چونکم
واقعهٔ بدی نا کهان کوره سن (ان مع العسر یسرا) آیت کریمه سنك بشارتنه معتقد ومترقب اوله سن افضل العبادة
انتظار الفرج حدیث شریفی موجبنجه اجره انتظار قیله سن وصابر اولوب (انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب)
مفهومی اوزره اجر بی حساب بوله سن (مثنوی) دیکران کردند زرد از بیم آن * تو چو کل خندان که سود وزیان) غیریلر
اول واقعهٔ بدك خوفندن زرد اولورلر سن سود وزیان وقتی که خندان اولورسن (م ی) زانکه کل کربرك برکش می کنی *
خنده نکذارد نکردد منثنی) اول جهتدن کل کبی خندان اوله سنکه اکر کلی بیرق بیرق ایلیه سن ویاخود قوپره سن
خنده یی قومازمنثنی اول جهتدن کل کبی خندان اولمز منثنی ایکی قات دیمکدر بوراده صولمق وبی تاب وبی قوت
اولمقدن کنایه در نته کم بلا ومحن وقتنده نیجه کمسه بی طاقت اولوب منحنی اولور (مثنوی) کوید از خاری چرا افتم بغم *
خنده را من خود زخار آورده ام) کل لسان حالله دیرکه برخاردن بن نیچون غم والمه دوشرم خنده یی بن خود خاردن
کتوردم وبو لطافت وطراوتیه خار واسطه سیله کندیمی یتوردم دیر پس اهل عرفان کلك بو لسان حاله اولان کلامندن
بو معنایی فهم ایلیوب خار بلایه صبر ایلرلر بلکه آنی دخی برنعمت اخری بیلوب شکر وثنا سویلرلر (م ی) هرچه از تو یاوه
کردد ازقضا * تو یقین دانکه خریدت از بلا) هرنه که سندن ضایع اوله قضای الهی یونتدن سن بونی یقین بیل که سنی بلکه
بلا ومحنتدن صاتون الدی واول یاوه اولان شیء سنك چوق بلا که سپر اولدی (مثنوی) ما التصوف قال وجدان الفرح *
فی الفؤاد عند اتیان الترح) تصوف ندر دیو سؤال ایتدی برسائل قال شیخلردن بری دیدیکه وجدان الفرح فرحی بولمقدر
فی الفؤاد قلبکده عند اتیان الترح غم وبلانك کلمسی وقتنده مشایخ عظام تصوفی هر بری برمعنایه اشارلردر سئل
عن ابی محمد الجریری رضی الله عنه قال ان التصوف الدخول فی کل خلق سنی والخروج عن کل خلق دنی وعن الجنید
رضی الله عنه قال التصوف حال تضمحل فیها معالم الانسانیة وعن الشبلی اسقاط الرؤیة للخلق ظاهرا وباطنا وعن عبد

الله التستری رضی الله عنه التصوف فی من صفا من الکدر وامتلاء قلبه من العبر واستوی عنده الذهب والمدر (مثنوی
ان عقابش را عقابی دانکه او * در ربودان موزه را زان نیك خو) الله تعالینك اول عقاب وبلاسنی شول برعقاب
ماندی بلکه اول قابدی اول موزه‌یی اول ایوخو بلواولان پیغمبر علیه السلامدن (م ی) تا رهاندپاش را از زخم مار *
ای خنك عقلی که باشد بی عثار) تا کم اول حضرتك مبارك اباغی قورتره زخم ماردن ای سعادتلو شول برعقلکه
بی سقوط وبی هبوط اوله یعنی وقت بلا ومحنتده طیرنوب دوشمیه دیمك اولور (مثنوی) کفت لا تأسوا علی ما فاتکم *
ان اتی السرحان واردی شاتکم) حق تعالی دیدیکم لا تأسوا محزون اولمالك علی ما فاتکم سزدن فوت اولان شیلرك
اوزرینه ان اتی اکر کاورسه ده السرحان قورد واردی اهلاك ایدرسه ده شاتکم قیونلریکزی سورهٔ حدیده اولان
آیت کریمه‌یه اشارتدر (لکیلا تأسوا علی ما فاتکم) تفسیر شریفی بو جلد لطیفك اولنه قریب تمثیل روان شدن
خواجه بیانده مرور ایلدی آنده مطلب اولنه (مثنوی) کان بلا دفع بلاهای بزرك * وان زیان منع زیانهای سترك)
اول بربلاکه حضرت مولادن کاور دافع بلیات عظیمه اولور واول زیان مانع زیانهای سترك اولور نیجه خسارت وبلاکی
دفع قیلور نته کم بو قصه‌دن عقلی اولان حصه الور والله اعلم (استدعای ان مرد از موسی علیه السلام زبان بهایم وطیور
مثنوی) کفت موسی را یکی مرد جوان * که بیاموزم زبان جانوران) بر مرد جوان موسی علیه السلام حضرتلرینه
دیدیکه یا موسی بکا جانورلر زبانن اوکرت (مثنوی) تا بود کز بانك حیوانات ودد * عبرتی حاصل کنم در دین خود) تا اولا که
سباعك وحیواناتك صداسندن برعبرت حاصل ایلیم کندی دینمده (م ی) چون زبانهای بنی آدم همه) در پی آبست ونان
ودمدمه) اول یکت حضرت موسایه دیدیکه یا موسی ابنای انسانی قویوب زبان حیوانی بیلمکه انکیچون مولعم که
چونکم بنی آدمك دوکاینك زبانلری ویا خود بنی آدمك دوکلی سوزلری آب ونان ودمدمه‌دن اوتریدر یعنی آب ونان
وطمطراق وعنوان ایچوندر پس غرضدن خالی اولمدیغنه بناء آنلرك کلامنده تأثیر یوقدر وآنلرك کلامنده احتیاط
حاصل اولمدیغندن آدمه عبرت وبیدارلق کلمز انکیچون اکثر بنی آدم کلمات انسانیه‌دن متأثر ومتنفع اولمز بوده
جائزدرکه دینه آب ونان ودمدمه ایزنده دریا خود در زیاده اولوب بی اجل معناسنه اوله (م ی) بو که حیوانات را دردی دکر)
باشد از تدبیر هنکام کذر) بولا یکه حیواناتك آخر بر دردی اوله کذر وقتنده تدبیری جهتندن یعنی احتمالدرکه
حیواناتك هنکام ارتحال وانتقال تدبیرندن برغیری دردی اوله ودل آنلرك لسانی فهم قیلدقده آنلرك دردندن
عبرت ونصیحت اله دیمك اولور بو معنالره بوکه جملهٔ ابیات بالالتزام دلالت قیلور (مثنوی) کفت موسی رو کذر کن
زین هوس * کین خطر دارد بسی در پیش وپس) موسی علیه السلام حضرتلری اکا دیدی یوری بو هوسدن کذر ایله
زیرا بو هوس پیش وپسنده چوق خطر طوتر (مثنوی) عبرت وبیداری از یزدان طلب * نه از کتاب واز مقال وحرف ولب
عبرتی وبیدارلغی یزداندن طلب ایله کتابدن ومقالدن وحرف ولبدن دکل (مثنوی) کرمتر شد مرد زان منعش که کرد *
کرمتر کردد همی از منع مرد) اول مرد حضرت موسی علیه السلامك بو منعندن کرمتر اولدیکه منع ایتدی زیرا
منعدن آدم اوغلی کرمتر اولور که الانسان حریص لما منع قولی بو معنایه دلالت قیلور (مثنوی) کفت ای موسی
چو نور تو بتافت * هرچه چیزی بود چیزی از تو یافت) اول مرد سلیم حضرت کلیمه ایتدی ای موسی چونکم
سنك نورك جمیع اشیا اوزره یلدرادی وطالع اولدی هرنه‌که برشیء اولدی شیلکی سندن الدی وبولدی
یعنی اول شیء کندی مرتبه‌سنده قدر وقیمتی سندن حاصل قیلدی (مثنوی) مر مرا محروم کردن زین مراد *
لایق لطفت نباشد ای جواد) تحقیق بنی بو مراددن محروم ایلمك سنك لطفکه لایق دکلدر ای جواد وکریم (مثنوی
این زمان قائممقام حق توی * یأس باشد کر کرم مانع شوی) بو زمان قائممقام حق سن سن یأس اولور اکر بکا
مانع اوله سن خلیفه مستخلفك صفاتیله متصفدر پس حق تعالی (لا تیأسوا من روح الله) بیوردی پس بنی راحتدن
منع ایلمك سکا لایق میدر دیدی (مثنوی) کفت موسی یارب این مرد سلیم * سخره کردستش مکر دیو رجیم) موسی
علیه السلام حضرتلری دیدی یارب بو مرد سلیم مکرکه دیو رجیم بونی زبون ایلمشدر (مثنوی) کر بیاموزم
زیانکارش شود * ور نیاموزم دلش بد میشود) اکر بن بوکه بو علمی اوکره‌درسم اکا زیانکار اولور واوکرتمزسم آنك کوکلی
بد وفاسد اولور (مثنوی) کفت ای موسی بیاموزش که ما * رد نکردیم از کرم هرکز دعا) حق تعالی اکا دیدیکه
ای موسی آکا اوکرت که بز هرکز دعایی کرمدن رد ایلمز * مثنوی * کفت یارب او پشیمانی خورد * دست خاید
جامها را بردرد) حق تعالی حضرتلری موسی علیه السلامه اکا لسان حیواناتی تعلیم ایله دیدکده حضرت موسی
علیه السلام حضرتلری دیدیکه یارب اکر آنك مرادی حاصل اولورسه اول مرد پشیمانلق پرالن چینیر وقفتانلرین یرتار
وکندینی بلا وهلاکه ایلتورکه آنك بو مرتبه‌یه استعدادی یوقدر (مثنوی) نیست قدرت هرکسی را سازوار *

عجز بهتر مایهٔ پرهیزکار) زیرا قدرت هر برکسیه لایق ومناسب دکلدر فقر وعجز پرهیزکارلك بهتر مایه‌سیدرکه عجز وفقر
متقی اولنلرك عظیم سرمایه‌سیدرکه عجز وفقردر (مثنوی) فقر از آن رو فخر آمد جاودان * که بتقوی ماند دست نارسان)
فقر بو جهتدن ابدی فخر کلدیکه قدرت ونعمته آلی یتشمین کسه تقوایله قالدی زیرا دست نارسان اولان کسه
بالضروری تقوی‌یده اولور الی نفسك مرادنه یتشمزکه آنی اشلیه (مثنوی) زان غنا وزان غنی مردود شد * که ز قدرت
صبرها بدرود شد) اول جهتدن واول اجلدن غنا وغنی عند الانبیا والاولیا مردود ومبغوض اولدیکه قدرتدن
صبرلر ترك اولدی وغنی اولان کسه‌لر غنا وقدرت واسطه‌سیله عصیان وطغیانه شروع قیلدی کما قال الله تعالی
ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) پس قدرت وغنا بغی وعصیانه سبب اولدیغیچون مردود ومبغوض اولدی
مثنوی) از بلای نفس پرحرص وغمان * آدمی را عجز وفقر آمد امان) آدم اوغلنه عجز وفقر امان کلدی پرحرص اولان
نفسك بلاسندن وغملرندن ولهذا قال علی کرم الله وجهه (بیت) فی طلب البسطة لا تجتهد * ان من العصمة ان لا تجد)
مثنوی) آن غم آمد ز آرزوهای فضول * که بدان خو کرده است آن صید غول) بو بیت شریف مقدم اولان بیت لطیفدن
ناشی اولان سؤالی دفعدر بو مثللر ایدیکه آدمی‌یه عجز وفقر نفس پرحرصك بلاسندن وغملرندن امان کلدی پس سؤال
کاورکه اکثر غملر خود عجز وفقردن کاور پس عجز وفقر نیجه غملردن امان اولور جواب بیوردیلر اول غم عجز وفقردن کلمز
اول غم آرزولرك فضوللرندن یعنی زیاده‌لکندن کاور یا خود معنی اول غم مردفضولك آرزولرندن حاصل اولورکه اول
آرزولری خوا ایلمشدر یعنی معتادی اولمشدر اول شیطان ونفسك شکاری پس آرزوی نفسی حاصل اولمدیغندن غم والم
کاور اکر اول آرزویی ترك ایلسه وقناعت اله کتورسه عجز وفقردن اصلا غم کلمزدی ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز
حضرتلری برکون برکسه‌یی کوردیکه اغلرنه اغلرسن دیدکده فقردن دیدی ابراهیم بن ادهم حضرتلری دیدیکه
سبحان الله بن تخت بلخی ویردم وکنز قناعت وملك فقری الدم وهنوز دخی بو نعمتك شکرنی ادا قیلمزم پس سن
ای مرد بی خبر نعمت فقردن نه شکایت ایدوب اغلرسن دیدی (بیت) سکو جاهی از سلطنت بیش نیست * که ایمن تر
از ملك درویش نیست (مثنوی) آرزوی کل بود کل خواره را * کلشکر نکوارد آن بیچاره را) کل خواره اولان کسه‌نك
آرزوسی کل اولورکه آنی یمکه معتاد اولمشدر کلشکر اول بیچاره‌یه سکمز پس فقر وقناعت فی نفس الامر کلشکر کبی
شیریندر ولکن بو آب وکلدن حاصل اولان طعام وغدانك آرزوسنده اولانه واکل وشربله اعتیاد قیلنه بو کلشکر کبی
اولان فقر وقناعت سکمز وآندن بو کونه کسه حظ المز دیمك اولور (وحی آمدن از حق تعالی بموسی علیه السلام که
بیاموزش چیزیکه استدعا میکند یا بعض از آن (مثنوی) کفت یزدان تو بده بایست او * برکشا در اختیار آن دست او)
حضرت حق تعالی موسی علیه السلام حضرتلرینه علی طریق الوحی دیدیکه یا موسی سن اول مردك کرکنی یعنی
مرادنی ویر اختیارده اج آنك اول الی که النه قدرت کاوب کندی اختیاریله نه طوترسه طوتسون استرسه معصیت
وضلالت اختیار ایتسون واسترسه طاعت وعبادت طریقنه کتسون پس بو مناسبتله اختیارك وعدم اختیارك
بیانه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی) اختیار آمد عبادت را نمك * ورنه می کردد بناخواه این فلك) خدمت وعبادته
ملح وملاحت اختیار کلمشدر اختیار ایکی امردن برنی بکنوب ایلمکه دیرلر پس عبادته لطافت ورونق ویرن بنده‌نك
حسن اختیاریدر یوخسه بو فلکلر ناخواه یعنی بی اختیار روز وشب دونر وخالقنك امرنه اطاعت قیلور ولکن حرکتلری
حرکت سوقیه اولوب حرکت اختیاریه اولمدیغندن مثاب ومعاقب اولمزلر وانسان کبی یا سعادت ویا نکبت وشقاوت
حاصل قیلمزلر جمهور علماء ومشایخ اهل سنت بونك اوزرینه درکه انسان مجبور دکلدر مرید ومختاردر ومکلف اولدیغی
عمل اوزره قدرت واستطاعتی واردرکه داعی شیطانی ومقتضای نفسانی اکا مسلط درا کر شیطان ونفسدن استعاذه
ایدوب خالقنك طاعت وفرماننی اختیار ایلرسه ثواب بولور واکر حظ نفس اختیار ایدوب ترك عبادت ایلرسه معاقب
اولور اما سائر اشیا بو یله دکلدر زیرا اشیانك عبادتی ارادتی ایله دکلدر بلکه خاصهٔ ذاتیه‌لری اوزره درولهذا عبادتلری
باعث دوبانمك دکلدر نته کم بیوردیلر (مثنوی) کردش او را نه اجر ونه عقاب * که اختیار آمد هنر وقت حساب) اول فلکك
کردشنه نه اجر وار درونه عقاب زیرا اختیار هنر کلدی وقت حسابده یعنی حساب وقتنده هنر معتبر اختیاری اولمین
شیئه حساب وعقاب اولمدی (مثنوی) جمله عالم خود مسبح آمدند * نیست آن تسبیح جبری مزدمند) وان من شیء
الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) آیت کریمه‌سنك مصداقنجه جمله عالم مسبح کلمشلر وامر حقه اطاعت
قیلمشلردر اول جبره منسوب اولان عالمك تسبیحی مزدمند دکلدر اختیاری اولمدیغنه بناء آنلره ثواب وعقاب اولمز (م ی
تیغ در دستش نه از عجزش بکن * تا که غازی کردد او یا راهزن) حق تعالی ایتدی یا موسی تیغی آنك النه ویر وآنك عجزنی
قوپار یعنی ازاله ایله وآنی عجزدن قوپاردیمك دخی وجهدر نته کم سورهٔ کهفك بر محلنده (فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر

آیت کریمه سنك فحواسنجه تا کم اول یا غازی اوله یا خود راهزن اوله (مثنوی) زانکه کرمنا شد آدم ز اختیار *
نیم زنبور عسل شد نیم مار) زیرا که آدم اوغلی اختیار جهتندن کرمنا اولدی یعنی کرمنا قولنك مظهری اولدی
ومنکم مؤمن ومنکم کافر) آیتنك مقتضاسنجه نصفی زنبور عسل ونصفی مار اولدی پس بو مصرعی تفسیر بیوررلر
مثنوی) مؤمنان کان عسل زنبوروار * کافران خود کان زهری همچو مار) مؤمنلر معدن عسلدر زنبور کبی فی المثل
کافران خود زهره منسوب کاندر مار کبی (م ی) زانکه مؤمن خورد بگزیده نبات * تا که نحلی کشت ریق او حیات)
مؤمن کان عسل اولدی زیرا که مؤمن نباتك گزیده سنی یدی مراد حلال وطیب اولان رزقدر تا کم بر زنبورك لعابی
حیات اولدی یعنی (وفیه شفاء للناس) آیت کریمه سنك مغزاسنجه آنك منفعتندن ناسه سبب شفا وحیات اولدی کذلك
مؤمنك دخی حلال طعامدن حاصل اولان عملی کندی یه سبب حیات طیبه وغیریلره دخی سبب شفای امراض قلبیه
اولدی (مثنوی) باز کافر خورد شربت از صدید * هم ز قوتش زهر شد در وی بدید) وبر کافر صدیددن
شربت ایچدی یعنی ایرکلی صودن شراب ایچدی مراد حرام اولان ماء خبیثدر که باعتبار ما یؤول الیه ماء صدید
صورتنده اولوب جهنمده آنلره آنی ایچوررلر کما قال وسقی من ماء صدید هم اول کافرك قوت وغداسندن آنده
زهر ظاهر وآشکار اولدی زهردن مراد دنیاده کفر وعصیان وآخرتده عذاب نیراندر که اول کافرك غدا وقوتی
حاصل اولور وعاقبة الامر آنك زهری ظهوره کاور دیمك اولور (مثنوی) اهل الهام خدا عین الحیات) اهل تسویل هوا
سم الممات) خدانك الهامنك اهلی عین الحیات ومنبع سعادتدر که آب حیوان وایمان وعرفان آنلرك جنان لسانندن
جریان ایلر تشنکان زلال علم وحکمت اولنلر آنلردن ریان اولور ونشو ونما بولور اما هوانك تسویلنك اهلی
یعنی هوای نفسانیکه مسوّل مقتضیات شیطانی ومزین مشتهیات جسمانیدر اول هوانك تزیینك اهلی وآنك
تزویرنك قومی مماتك زهریدر که کندیلر نفسنده عین سم المماتدر آنلره مقارنت ومتابعت ایلمك دخی سبب هلاك
وباعث مماتدر ولهذا حق تعالی حضرتلری رسولنی قلبی ذکر خدادن غافل اولان وهوای نفسنه تبعیت قیلان کمسه لره
اتباع ایلمکدن نهی بیوردی (ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذکرنا واتبع هواه وکان امره فرطا (مثنوی) در جهان این
مدح وشاباش وزهی * ز اختیارست وحفاظ آگهی) جهانده بو مدح وتحسین وزهی وآفرین اختیار جهتندندر
وآگاهلغی حفظ وحمایت حیثیتندندر مصرع ثانیده ایکی وجه جائزدر بر وجه اول مدح وآفرین اختیار وحفظ انتباه
مادح وحامد اولان کمسه جهتندن اولمسی اوزره در بو تقدیر اوزره معنی جهانده بو قدر مدح وآفرین وثنا
وتحسینکه ممدوح اولنلر ایچون دینور حامد ومادحك اختیارندن وحفظ انتباهندن دینور زیرا مادح شاباش کو
مجبور اولمز وکرها مدح وثنا ظهوره کلمز پس مدح وثنا مادحك اختیار وانتباهندن ظهوره کلور وجمله مدح وثنا
وتحسین جهانده اختیاری اولور وجه ثانی اختیار وحفظ انتباه محمود علیه اولان کمسه حفظ انتباه قیلمسی جهتندن
اولور یوخسه مجبور اولان اوزره حمد وثنا صحیح اولمز ولهذا مفسرلر حمدی الحمد هو الثناء علی الجمیل الاختیاری
من نعمة او غیرها دیو تعریف ایلمشلردر بو تقدیر اوزره مصرع اولده اولان مدح یا بمعنی حمد اولور که معنی ایکی اخواندر
ویا خود شاباش وزهی حمد معناسنه تقدیر اولنور پس مدح وتحسین وثنا وآفرین من اختیار وانتباه وعلی اختیار
وانتباه اولدیغنه بو بیتلری مثال کتوروب بیوررلر (م ی) جمله رندان چونکه در زندان بدند * متقی وزاهد وحق خوان
شوند) جمیع رندلر وفاسق لوندلر چونکم زندانده اوله لر متقی وزاهد وحق خوان اولورلر لکن اختیاری دکل بلکه
اضطراری بو اجلدن مدح وثنایه لایق اولمیوب اعتبار اولنمز (م ی) چونکه قدرت رفت کاسد شد عمل) هین که تا سرمایه
نستاند اجل * زیرا چونکم قدرت کندی بی اختیار اولان عمل کاسد وفاسد اولدی آگاه اول تا کم سرمایه کی اجل المیه
یعنی قدرت که سرمایهٔ سعادتدر آگاه اول قبل الاجل تا کم اجل سرمایه کی المیه ونفس وشیطان سنی غافل قیلمیه (م ی
قدرتت سرمایهٔ سود است هین * وقت قدرت را نگهدار و ببین) سنك قدرت واستطاعتك سود ومنفعتك سرمایه سیدر
آگاه اول قدرت وقتنی حفظ طوت ونظر ایلیوب آنی کوزت وفرصتی غنیمت بیلوب تسویف واهمالدن حذر ایت
کما قال ابن الفارض (بیت) وکن صارما کالوقت فالمقت فی عسی * وایاك علی فی خطر علت (م ی) آدمی بر خنك کرمنا
سوار) در کف درکش عنان اختیار) آدم اوغلی کرمنا قولنك خنك مفهومی اوزره راکب وسوار در آنك فهم
وادراکنك الندهدر زمام اختیاری یعنی حق تعالی بنی آدمی کرمنا آنی اوزره عقل وتمییز ایله سوار قیلدی وآنك
اختیاری عنانی ادراکنك الینه ویردی پس آنك دست ادراکی زمام اختیارنی هر نه جانبه عطف ایلرسه حق تعالی آنی
خلق ایلر اسیترسه معصیة تنه کم (لها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت) بیورلمش ودخی (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء
فعلیها) دینلمشدر ودخی (وقل اعملوا فسیری الله عملکم) بیورلمشدر (مثنوی) باز موسی داد پند اورا بمهر *

که

که مرادت زرد خواهد کرد چهر) کیرو حضرت موسی علیه السلام اول غافله محبتله پند ونصیحت ویردی بو یله
دیو که سنك مرادك یوزیکی صاری ایلر (مثنوی) ترك این سودا بکو از حق بترس * دیو دادستت برای مکر درس)
بو سودانك ترکن سویله وحضرت حقدن خوف ایله سکا درسی مکردن شیطان ویرمشدر بو داعیهٔ مکر شیطانی وفکر
نفسانیدر بوندن حذر ایتمك لازمدر بیوردیلر پس طالب بو قصه دن حصه اولدر که استعدادی اولمین علمه رغبت ایلمك
مکر شیطانی وخاطرهٔ نفسانیدر مرشددن آنی تعلیم ایلمکه اقدام ایلمك کندویه ضرردر باخصوص که استادی اکا رضا
ویرمیه وآندن نهی قیله کما قال الله تعالی فی سورة المائدة (یا ایها الذین آمنوا لا تسألوا عن اشیاء ان تبد لکم تسؤکم
(قانع شدن آن مرد طالب بتعلیم زبان سك ومرغ خانکی واجابت موسی علیه السلام (مثنوی) کفت باری نطق سك
کو بر درست * نطق مرغ خانکی کاهل پرست) اول کمسنه موسی علیه السلام حضرتلرینه دیدی ای موسی باری
کلبك لسانی اولسونکه اول قپو اوزره ساکندر یا خود خانکی اولان مرغك نطقی اولسونکه اول اهل پردر دیدی
مثنوی) کفت موسی هین تو دانی رو رسید * نطق این هر دو شود بر تو پدید) موسی علیه السلام حضرتلری دخی
اکا دیدی آگاه اول سن بیلورسن یوری ایرشدی هر بو ایکینك نطقی سکا پدید وآشکارا اولدی (مثنوی) بامدادان
از برای امتحان * ایستاد او منتظر بر آستان) پس اول مرد صباح وقتنده تجربه دن اوتری آستانه اوزره منتظر
طوردی (مثنوی) خادمه سفره بیفشاند وفتاد * پارهٔ نان بیات آثار زاد) خادمه سفره یی کتوروب سلکدی پس اول
سفره دن آثار زاد اولان بر پاره بیات اکمك دوشدی (م ی) در ربود آنرا خروسی چون گرو * کفت سك کردی تو بر ما ظلم رو)
بر خروس اکمك پاره سنی کرو قومش کبی قاپدی سك فی الحال نطقه کلدی اکا دیدی ای خروس سن بکا ظلم ایلدك یوری
مثنوی) دانهٔ گندم توانی خورد و من) عاجزم در دانه خوردن در وطن) زیرا سن گندم دانه سنی یمکه قادرسن حال بو که
بن وطنده دانه یمکه عاجزم (مثنوی) گندم وجو را وباقی حبوب * می توانی خورد و من نه ای طروب) گندمی وجوی
وسائر حبوباتی سن یمکه قادر اولورسن وبن ای طروب آنلری یمکه قادر اولمزم (مثنوی) این لب نانیکه قسم ماست آن *
می ربایی این قدر را از سکان) وبردلم اتمك که او بزم قسمتمز ونصیبمزدر بو قدرجه یی سکلردن قپارسن انصاف میدر دیدی
جواب خروس سك را (مثنوی) پس خروسش کفت تن زن غم مخور * که خدا بدهد عوض زین دکر) پس خروس دخی
کلبه دیدی ابسم اول وغم یمه که خدای تعالی سکا بوندن غیری عوض ویرر (مثنوی) اسب این خواجه سقط
خواهد شدن * روز فردا سیر خور کم کن حزن) اکر بونك عوضی ندر دیرسك بو خواجه نك اسبی سقط اولمق استر یارنکی
کون طوق بی حزن ایله وغمه متعلق سوزیله (مثنوی) هر سکان را عید باشد مرك اسب) روزی وافر بود بی جهد وکسب
تحقیقا اسبك مرکی کلبلره عید اولور جهدسز وکسبسز وافر روزی وغدا اولور (مثنوی) اسب را بفروخت چون
بشنید مرد) پیش سك شد آن خروسش روی زرد) چونکم اول مرد بو سوزی خروسدن اشتدی فی الحال اسبی صاتدی
اول خروسك یوزی سکك اوکنده صاری اولدی (م ی) روز دیکر همچنان نان را ربود) آن خروس وسك بر واب میکشود
بر آخر کونده ینه خادمه سفره یی سلکوب اول خروس نان پاره یی قاپدی وسك ینه کلبن آچدی وبو یله دیدی (م ی)
کای خروس عشوه ده چند این دروغ) ظالمی وکاذبی وبی فروغ) که ای عشوه ده اولان خروس بو دروغ نیجه بر ظالمسن
وکاذبسن وبی فروغ سن (م ی) اسب کش کفتی سقط کردد کجاست * کور اختر کوی محرومی زراست) زیرا اسب که آنی
سقط اولور دیدك واول دیدیکك قنی اخترسویلیجی کورسن وراستدن محروم سن بر طوغری سوز سویلمزسن دیدی (م ی
کفت اورا آن خروس باخبر) که سقط شد اسب او جای دکر) اول خروس باخبر دخی اکا دیدی بن کرچك سویلدم که آنك
اسبی بر غیری یرده سقط اولدی (م ی) اسب را بفروخت وجست او از زیان * آن زیان انداخت او بر دیکران) فی الحال
مرد اسبی فروخت ایتدی وزیاندن صچرایوب قورتلدی اول زیانی اول مرد غیریلر اوزره آتدی (م ی) لیك فردا استرش
کردد سقط * بر سکان را باشد آن نعمت فقط) لیکن یارین آنك استری سقط اولور تحقیقا آنجق اول سکلره نعمت اولور
مثنوی) زود استر را فروشید آن حریص * یافت از غم وزیان آن دم محیص) اول حریص علی الفور استری دخی صاتدی
زیاندن وغمدن اول دمده نجات بولدی (مثنوی) روز ثالث کفت سك با آن خروس * ای امیر کاذبان با طبل وکوس)
اوچنجی کون سك اول خروسه دیدی ای طبل وکوسله کاذبلرك امیری اولان خروس نیچون بو قدر کذبی اختیار ایلرسن
(مثنوی) کفت او بفروخت استر را شتاب * کفت فردا ایش غلام آید مصاب) خروس اکا دیدی اول مرد علی الفور
ای سك استری صاتدی ینه اکا دیدی یارین اول مردك غلامی مصیبتلنمش اولور (مثنوی) چون غلام او بمیرد نانها *
بر سك وخواهنده ریزد اقربا) چونکم آنك غلامی اوله اتمکلری سك اوزره وسائل اوزره اقرباسی دوکرلر (مثنوی
این شنید وآن غلامش را فروخت * رست از خسران ورخ را بر فروخت) خواجه بونی دخی اشتدی اول غلامی بیع

ایندی خسراندن قورتلدی ویوزنی صفاسندن شعله لندردی (م ی) شکرهامی کردشادبها کمن * رستم ازسه واقعه
آندرزمن) شکرلروشاد بلکلر قیلدی بویله دیوکه بن زمانه ده اوچ واقعه دن قورتلدم (م ی) تازبان مرغ وسك اموختم
دیدهٔ سوءالقضا رادوختم) تا کم کلبك ومرغك زبانی اوکرندم سوءالقضانك کوزنی دیکدم دیدی (مثنوی
روزدیکران سك محروم کفت * کای خروس ازژاژ خا کوطاق وجفت) برغیرکون اول سك محروم خروسه طعن
واطاله برله دشنام ویروب ایندی ای هرزه ونجاست چینیجی خروس قنی تك وجفت یعنی فلان اولور فلان اولسه کرکدر
دیوکاهی تك وکاهی جفت سویلدك وسرغیبه متعلق برایکی کلام نقل ایلدك قنی ای کذاب ظهوره کلدی وثبوت
بولمدی دیدی (خجل شدن خروس نزدیك سك بسبب دروغ شدن دران سه وعده (مثنوی) چند چند اخر دروغ ومکر تو
خودنپرد جزدروغ ازوکرتو) نیجه بر آخر نیجه برسنك بو کذب ومکرك که خودسنك وجودك وکرندن یعنی اشیانه سندن
کذبدن غیری شیٔ اوچمازولانکدن حیله ودروغدن غیری شیٔ ظهوره کلمزدیدی وآنك ذمنه وسبنه متعلق سوزسویلدی
خروس مبارك حیواندرا کاسب ایلمك وذمن سویلمك نوعاسك صفت اولنلره خوی وعادتدر دیمکی اشعار ایلمکدن
خالی دکلدرنته کم بو حدیث شریف خروسك ذم ودشنامه لایق اولمدیغنه دلالت ایلر قال النبی صلی الله علیه وسلم
لاتسبوا الدیك فانه یوقظکم للصلوة رواه احمد وابوداود وابن ماجه عن زید بن الخالد الجهنی اسناده جید وفی روایة
اخری فانه یدعوالی الصلوة قال الحلیمی رضی الله عنه فی شرح هذا الحدیث فیه دلیل علی ان کل من استفید منه خیر
لاینبغی ان یسب ویستهان بل حقه ان یکرم ویشکر له (مثنوی) کفت حاشا ازمن وازجنس من * که بکردیم ازدروغی
ممتحن) خروس کندوبی وکندینك جنسنی مکرودروغدن تنزیه ایدوب وکابی بو اعتقاددن رد ایدوب ایتدی حاشا وکلا بندن
وبنم جنسم اولان خروسلردن که بزدروغدن ممتحن ومتهم اوله وز یعنی بز بر کذب ایله ممتحن اولمز قنده قالدیکه بزدن هردم
کذب ظهورایده وبزم جنسمز مکرودروغ متهمنه کیده دیدی (مثنوی) ماخروسان چون مؤذن راست کوی *
هم رقیب افتاب ووقت جوی) بز خروسلر مؤذن کبی راست کولرزهم آفتابك رقیبی ونکهبانی یزوهم وقت جویز
مؤذنلروقتی نیجه بیلورسه واکا منتظر اولورسه بزدخی اویله بیلورز وآنلر کبی منتظر اولورز قال صاحب حیاة الحیوان
فی کتابه واعظم مافی الدیك من العجائب معرفة الوقت فتسقط اصواته علیها تسقیطا لایکاد یغادر منه شیئا سواء
طال اوقصر ویوالی صیاحه قبل الفجر وبعد الفجر وعند الزوال فسبحان من هداه لذلك وبهذا افتی القاضی حسین والرافعی
بجواز اعتماد الدیك المجرب فی اوقات الصلوة ترجمه ودیکك اعظم عجایبندندر اوقاتی بیلمسیدر زیرا خروس اصواتنی وقتلرك
اوزرینه دوشورمکلکه برمرتبه که اول خروسدن برشیٔ ترك وفوت اولمغه قریب اولمز اکروقت اوزون اولسون واکرقصیر
اولسون وخروس صداسنی متوالی ومتتابع ایلر قبل الفجر وبعد الفجر وعند الزوال هرقنغی وقتده صق صق اولسه معلوم
اولورکه اول وقت اولمشدر پاك اول الله که آنی وقته بیلمکه هدایت ایلدی بو سبب ایله قاضی حسین ورافعی فتوا ویردیلر
اوقات صلاتده مجرب اولان خروسك اوازنه اعتماد ایلمك جوازنه یعنی ناس آنك اصوات متتابعه سنی استماع ایلدکده
وقت صلواتی ذکرایلیوب متهیٔ وحاضر اوله لر دیمك اولوربو خصه مجرد آنك صوتنه اعتماد من غیردلالة سواها نمازی قیله لر
دیمك دکلدر (مثنوی) پاسبان آفتابیم ازدرون * کرکنی بالای ماطشتی نکون) آفتابك پاسبانی ونکهبانی یز
درونندن یعنی بزم فطرت اصلیه مز وخلقت جبلیه مز آنك اوزرینه درکه بز آفتابی کورورز ووقت کلدکده بیلورز
واصوات متتابعه ایله اکا اشارت قیلورز فرضا اکر برلکنی بزم اوزریمزه سرنکون ایلسك وبزی برجای تاریکه
حبس قیلسك بزم ادراکمزه مانع اولمزکه اوقات شناسلق بزم خاصهٔ ذاتیه مزدر دیدی پس بو صفت اولیای خداده دخی
موجود اولدیغی ملابسه سیله آنلرك مرتبه سنك بیاننه بو بیت ایله اشارت بیورورلر بلکه علی طریق الکنایه بو جمله خروس
لسانندن اصحاب مکاشفه اولان اولیانك حسب حالیدر اکرخروسك صورتا مقالیدر پس بیوررلر (مثنوی
پاسبان آفتابند اولیا * دربشر واقف زاسرار خدا) اولیاء الله دخی آفتاب حقیقتك نکهبان وپاسبانلریدر بشریت
مرتبه سنده بونلر واقف وعارفلردر اسرار خدادن نیجه سرلره ویاخود اسرار خدادن جان جانبنه نته کم خروس زیرطشتده
اوقات آفتابه واقفدر * مثنوی * اصل ماراحق پی بانك نماز * داد هدیه آدمی رادرجهاز * بزم اصلمزی حق تعالی
حضرتلری بانك نمازدن اوتری یعنی اذاندن اوتری هدیه وارمغان ویردی آدم اوغلنه جهازده یعنی صلاته یارقیلمقده
وحاضر اولمقده نته کم لاتسبوا الدیك فانه یدعوالی الصلوة حدیث شریفی بو معنایه دلالت ایلر خروس نفسنده یقظه
وبیدارلقله متصف برحیوان اولدیغیچون وانسانی اوقاته واقف وصلاته ایقاظ قیلدیغیچون اولاد عرب اکا
ابو یقظان دیو کنیت ایدرلرکه بیدارکنندهٔ نائمان وخبردهندهٔ غافلاندرلر باخصوص که وقت اسحارده ولکن هشیار
اولنلر بیلورومست خواب غفلت اولنلر آنی اصوات بی معنی صانور نته کم حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی برغزل

رعنالرنده بیوررلر * بیت * خروسان درسحر کویند قم یا ایها الغافل * توازمستی نمی دانی کسی داندکه
هشیارست) سلیمان نبی علیه السلام حضرتلرندن مرویدرکه صاح الدیك یوما فقال للملأ اتدرون مایقول هذا
الدیك قالوا الله ورسوله اعلم فقال یقول استیقظوا یانائمون انتبهوا یاغافلون استغفروا یامذنبون (مثنوی)
کربناهنکام سهوی مان رود * درازان اومقتل ما میشود) اکر بزدن ناهنکام برسهو واقع اولیدی وبزم جنسمزدن برمحبر
ومؤذن قبل الوقت نداوصدایه شروع قیلیدی اذانده اعلام واخبارده یعنی او بزم سبب قتلمز اولور ثلث لیلدنصکره
قبل طلوع الفجر صباحه دك بعدالصباح رواحه دك وقت وقت اوتمك واواز متتابعه ایله وقتی اعلام ایتمك خروسلره
عادت اولمش وناس دخی بونلرك بو عادتن بیلمش واکا اعتبار قیلمشدرچون بونلردن بریسی خلاف عادت جمهوره مخالف
سهو ایدوب بی هنکام اوازایلسه ناس آنك بی وقت اولان صداسنی تطیرونشأم قیلوب وعدم یمن بیلوب اول دردمندی
قتل ایدرلروقتسزاوتن قوش بره کرکزدیوب باشن کسرلر (مثنوی) کفت ناهنکام حی علی الفلاح * خون مارا می کند
خوار ومباح دیدی وقتسز حی علی الفلاح بزم خونمزی خوار ومباح ایلر یعنی بی وقت سویلمك وناهنکام صلات وفلاحه
کلك دیو دعوت کاذبه ایله دعوت ایلمك بزم هلاکمزه سبب وجنسمز مابیننده عظیم سوءادب اولوردیدی بوندن مقصود
تعریض وکنایه درشول کمسه لره که قبل وقت البلوغ وبلوغ الوقت بویله بی وقت اوتمسی وخلقی بوکونه دعوت ایتمسی
آخرالامر یا ظاهرا ویا خود باطنا آنك هلاکنه سبب اولور (م ی) آنکه معصوم آمد وپاك ازغلط * آن خروس جان وحی
آمد فقط) اول کمسه که معصوم کلدی وسهو وغلطدن پاك اولدی اول وحیه مضاف اولان جانك خروسی کلدی
انجق وآندن غیری بی سهو وخطا اولمدی ومحفوظ ومعصوم کلمدی خروس جان وحیدن مراد برقاچ وجه اولمق
قابلدر اولا وحینك جانی وحیاتی که روح القدس حضرتلریدرکه خبط وخطادن معصوم کلمشدر وسهو وغلطدن محفوظ
اولمشدرنته کم علویه مذهبنده اولنلر نبوت حضرت علی یه کوندرلمشدر لکن جبرائیل علیه السلام آنی حضرت محمده
کتوردی دیرلر آنلرك اعتقاد باطلنی دخی رد اولور وبر وجه دخی بودرکه خروس جان وحیدن مراد حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم اوله خروس اطلاقی کلامده مشاکله اعتباری ایله اولوروا اول حضرت که وحینك جانیدر سهو وغلطدن
معصوم وپاکدر وعلی سبیل البدل هرنبی یه بلکه هرولی یه دخی خروس جان وحی تعبیر اولنور بونلر سهو وخطادن
معصوم ومحفوظدر دینلسه وجهدن خالی دکلدر وجه آخر وحی دن مراد خروسلره اولان وحی واشارت دخی اولسه
نته کم (واوحی ربك الی النحل) مفهومی اوزره زنبورلره اولدی وخروس جان وحیدن مراد شول عرشی اولان خروس
ابیض اولسه که لابد هرسحر بلاسهو ولاغلطا وتوب اذان ایلر اهل سماوات واهل ارض کلیسی اول آوازی استماع ایدرلر
الا الانس والجن دکل اول جان وحی خروسان اولان خروس صدا ایلدیکی وقتده دیولك ارض دخی اوترلروا کا اجابت ایدرلر
نته کم معجم طبرانیده وتاریخ اصبهانیده بو حدیث صحیح اسناد صحیحه ایله روایت اولنمشدر قال النبی صلی الله علیه وسلم
ان لله دیکا ابیض جناحاه موشیان بالیاقوت والزبرجد واللؤلؤ جناح بالمشرق وجناح بالمغرب رأسه تحت العرش
وقوائمه فی الهواء یؤذن فی کل سحر بلاسهو یسمع صیاحه اهل السموات والارض الا الثقلین وعند ذلك یجیب دیوك
الارض فاذا دنی یوم القیامة قال الله تعالی اضمم جناحیك وغض صوتك فیعلم اهل السموات والارض الا الثقلین ان
الساعة قد قربت وبو کونه احادیث شریفه روایات مختلفه اوزره چوق واقع اولمشدر نته کم حیاة الحیوانده مسطوردر
حضرت نبی علیه الصلوة والسلام الدیك الابیض خلیلی ودخی الدیك الابیض صدیقی وعدو الشیطان بیوردقلرندن
مراد الله اعلم بو ذکر اولان خروس ابیض عرشی اولسه ده جائزدر پس اول خروس کندی وصفنی اثبات ایلدکدنصکره
(مثنوی) ان غلامش مردپیش مشتری * شد زیان مشتری انیك سری) آنك اول غلامی مشترینك اوکنده
اولدی مشترینك زیانی اولدی اول غلامك اولمسندن برفضله یعنی تکفین وتجهیزنه دخی بعض شیٔ خرج ایتدی
اکابرباشدن زیان اولدی (مثنوی) اوکریزانید مالش راولیك * خون خودرا ریخت اندریاب نیك) اول کمسه مالنی
زیاندن قاچردی ولکن کندی قانی دوکدی بو معنایی نیك فهم ایله وبو قصه دن ای سامع کندیکه حصه ال (مثنوی
یك زیان دفع زیانها می شدی) جسم ومال ماست جانهارا فدی) برزیان نیجه زیانلرك دافعی اولوردی یعنی اکر برزیانه اول
صبرایلیدی نیجه زیانلردن خلاص اولوردی بزم مالمز وجسممز جانلریمزه فدادر یعنی جسمه کله جك ضرره مال فدی
اولور وماله جسمه کله جك ضرردفع اولور کذلك جسم دخی جانه فدی اولور وجانه وایمانه کله جك ضرره جسمك ضرری
کفارت اولوردیمك اولور (مثنوی) پیش شاهان درسیاست کستری * میدهی تومال وسر را میخری) مثلا پادشاهلر
قتنده سیاست کسترلکی وقتنده عادتدرکه مالك سن ویررسن وباشکی صاتون الورسن (مثنوی) اعجمی چون کشتهٔ
اندر قضا * میکریزانی زداور مال را) قضا وبلاخصوصنده نیچون اعجمی اولدك مالکی داوراولان پادشاهان

حضرتلرندن قاچوررسن وكندكى قضا وبلايه كرفتار ايدوب فقرا وصلحايه صدقه ويرمك وقتنى بكچوررسن الصدقة
ترد البلاء وتزيد العمر حديث شريفى خود بين الانام مشهوردر اولمشدر وصدقه نك دفع بلا ايلمسى خصوصنده دخى چوق
احاديث شريفه خود بين الانام مشهوردر بيورلمشدر كما قال النبى صلى الله عليه وسلم الصدقة تسد سبعين بابا من السوء
رواه الطبرانى عن رافع ابن خديج رضى الله عنه قال عليه الصلوة والسلام الصدقة تدفع سبعين نوعا من انواع البلايا
رواه انس رضى الله عنه قال عليه السلام الصدقة تطفى غضب الرب وقال عليه السلام الصدقة تمنع ميتة السوء رواه
ابو هريرة رضى الله عنه يعنى پاره مز اولمقدن ديمكدر (خبر كردن خروس از مرك خواجه (مثنوى) ليك فردا خواهد
او مردن يقين * كاو خواهد كشت وارث در حنين) كابه خروس خواجه نك مركندن خبر ويروب ايتدى بويله ايلدى
ولكن يارن اول اولمك استر يقين بورى وارث اولان كمسه آنك حنينده كاوى اولدرمك وذبح ايتمك استر (مثنوى)
صاحب خانه بخواهد مرد ورفت * روز فردا نك رسيدت لوت زفت) صاحب خانه اولمك وآخرته كتمك استر يارينكى
كون اشته سكا يتشدى اى مك عظيم لوت وقوت (مثنوى) پارهاى نان ولانك وطعام * درميان كوى
يابد خاص وعام) نان پارهلرى وبشيلرى وطعاملرى كوى اورتاسنده خواص وعوام بولهلر (مثنوى) كاو قربانى
ونانهاى تنك * بر سكان وسائلان ريزد سبك) قربانه منسوب كاوك اتنى ويوفقه اتمكلرى وارث اولان كمسه كلاب اوزره
وسائللر اوزره على الفور دوكر (مثنوى) مرك اسب واستر ومرك غلام * بد قضا كردان اين مغرور خام) اسب واسترك
مركى وغلامك موتى بو مغرور خامك قضا وبلاسنى دوندريجى ايدى (مثنوى) از زيان مال ودردان كريخت *
مال افزون كرد خون خويش ريخت) مالك زيانندن وآنك الم ودردندن قاچدى زياده ايلدى وكندى قانى دوكدى
مثنوى) اين رياضتهاى درويشان چراست * كان بلاى تن بقاى جانهاست) پس مناسبتله جسم اوزره طارى اولان
رياضت ومشقتلرك بقاى جانه وسيله اولديغنه شروع ايدوب بيوررلر درويشان وفقرانك بو رياضتلرى نيچوندر زيرا كه
اول بلا وجفالر اوزره درجانلرك بقاسنه سبب فقرا تنلرينك فناسنده جانلرينك بقاسنى مشاهده ايلدكلرى ايچون
رياضته مشغول اولديلر وحرارت بلايه وجفايه تحمل قيلديلر (مثنوى) تا بقاى خود نيابد سالكى * چون كند
تن را سقيم وهالكى) تاكم بر سالك كندى بقاسنى فناده بولميه تنى نيچه سقيم وهالك ايلر وياخود هالكه
منسوب ايلر يعنى ايلمز (مثنوى) دست كى جنبد با يثار وعمل * تا نبيند داده را جانش بدل) مثلا ال نيچون حركت ايلر ايثار
وعمل جانبنه مادامكه اول الك جانى داده يه بدل كورميه يعنى ويريلان وبدل اولان شيئه مادامكه سالك عوض كورميه
وآنك خلفنه متيقن اولميه نه وجهله ايثار وجوده مائل اولور يعنى مائل اولمز كما قال عليه الصلوة والسلام من تيقن
بالخلف جاد فى السلف خلفه متيقن اولان سلفده جود ايلر خلفه متيقن اولمين سلفده مقدم جود وسخا قيلمز (مثنوى
آنكه بدهد بى اميد سودها * ان خدايست ان خدايست ان خدا) اول كمسه كه سودلر اميدى اولمقسزين ويرر
يعنى بلا عوض ولا غرض عطا ايلر اول خدادر اول خدادر اول خدا كه آنك احسان وعطاسى عوض اميدندن مبرا ومعرادر
مثنوى) يا ولى حق كه خوى حق كرفت * نور كشت وتابش مطلق كرفت) ياخود اول كمسه خدانك وليسيدر كه
حق تعالى خوين طوتدى واخلاق الهيه ايله تخلق وتحقق ايتدى نور اولدى وتابش مطلق اولدى يعنى كثافت بشريه
وظلمات طبيعيه كيدوب نور حقله منور اولدى وضياء وجود مطلق طوتدى وحضرت حق آنى كندويه خليفه ايتدى
وخليفه اولدر كه مستخلفك جميع صفاتيله متصف اوله الا وجود ذاتيه سى ايله دكل پس ولى كامل غناى حقله دخى
متصف اولوب جملهدن مستغنى اولوب وغيريلرا كانسبت جملهسى فقير اولور نته كم بيوررلر (مثنوى) كو غنى است وجز او
جمله فقير * كى فقيرى بى عوض كويد كه كير) كه اول ولى خدا غناى حقله غنيدر وآندن غيرى جملهسى فقيردر نيچون بر فقير
ومحتاج بى عوض وبى غرض بر كمسه يه بر مرغوب شئ ويرركه طوت شونى يعنى بر فقيردن بو صادر اولمز الاغناى
قلبى قدر (مثنوى) تا نبيند كودكى كه سيب هست * او پياز كنده را ندهد ز دست) تاكم بر طفل كورميه كه سيب واردر
اول طفل قوقمش صوغانى الندن ويرمز يعنى براعلا شيئى كورمينجه ادنى شيئى ترك ايلمز (مثنوى) اين همه بازار
بهر اين غرض * بر دكانها نشسته بر بوى عوض) بو دكاكين بازار اهلى بو غرض نفسانيدن اوترى دكانلر اوزره اوتورمش
عوض رايحهسى اوزره (مثنوى) صد متاع خوب عرضه مى كنند * واندرون دل عوضها مى تنند) بو زمتاع خوبى
عرضه ايلرلر درون دلده عوضلره طوانورلر (مثنوى) يك سلامى نشنوى اى مرد دين * كه نكيرد آخرت آن آستين)
بر سلام ايشتمزسن بر كمسهدن اى دين مردى كه او كمسه سنك اتككى طوتميه وسندن اول سلامك مكافاتنى اقتضا ايتميه
سلام المؤمن على المؤمن بى عوض اولمق لازم ايكن زمانه خلقى آنى دخى باشائبهء غرض دنيوى وياخروى ايله
خلط ايلمكدن خالى دكللردر پس سلامى بويله ويرمك مقرر اولديسه متاع دنيوى ونفسانى بى عوض وبى غرض

ويرمك

ويرمك آنلره نيچه ميسر اولور (مثنوى) بى طمع نشنيدهام از خاص وعام * من سلامى اى برادر والسلام) حضرت
خداوندكار بيوررلر كه بى طمع ايشتمدم خواص وعوامدن بر سلامى اى برادر والسلام اى والسلام عليك يا اخى
فى الاسلام اشته بى طمع وبى غرض سلام بو سلامدركه حق محلنده واقع اولمشدر (مثنوى) جز سلام حق هين اورا بجو *
خانه خانه جا بجا وكو بكو) حضرت حقك سلامندن غيريسى هب باغرض وبى عوضدر آكاه اول سلام حقى طلب ايله
خانه بخانه وجابجا ومحله بمحله يعنى هر پرده وهر كسك وجودنده (مثنوى) از دهان آدمى خوش مشام * هم پيام حق
شنودم هم سلام) خوش مشام اولان آدمينك دهان ولساندن هم حضرت حقك پيامنى وهم سلامنى ايشتدمكه
بى غرض اولان پيام وبى اميد وبى عوض اولان سلام حقك سلاميدركه اولياى كرامك لساندن صدور وظهور ايلر
استماع ايليجك كلام وحسن قبول ايله قبول ايده جك سلام بو كلام وسلامدر پس سلام وپيامك صاحبى حقيقة معلوم
اولمجق كركدركه هر مسلمانك سلامنى بويله اولان سلام اميدى اوزره ايليهسن نته كم بيوررلر (مثنوى) وين سلام باقيان
بر بوى آن * من همى نوشم بدل خوشتر ز جان) بو باقى اولان مؤمنلرك دخى سلامنى اول كلام حق وسلام خالص
رايحهسى اوزره بن دل ايله قبول ايلرم جاندن خوشتر يعنى جان عزيزمدن خوشتر قبول ايلرم فالجمله پس خوش مشام
اولان آدمينك سلامى حق توجهندن اولديغى بيان ايدوب بيوررلر (مثنوى) زان سلام او سلام حق شدست * كاتش
اندر دودمان خود زدست) اول جهتدن اول خوش مشام اولان ولينك سلامى سلام حق اولديكه آتش توحيدى
كندو دودمان وجودنه اورمشدر وكندوينى فنا ايدوب مرتبهء محوده دورمشدر پس كندودن فانى وحقله باقى اولان
كمسهنك سلامى وكلامى حقك سلامى وكلامى اولور نته كم بيوررلر (مثنوى) مرده است از خود شده زنده برب *
زان بود اسرار حقش در دو لب) اول دماغى رايحهء حقله خوش اولان ولى كندى نفسنك مراد ومقصودندن بالكليه
مرده اولمشدر وربسيله زنده اولمشدر يعنى حضرت حقك اوصافيله اتصاف قيلمشدر اسرار حضرت حق آنك ايكى لبنده
بو جهتدن اولور (مثنوى) مردن تن در رياضت زندكيست * رنج اين تن روح را پاينده كيست) تنك رياضت
ومجاهدهده اولمسى زنده لكدر بو تنك طريق حقده اولان رنجى روحه پاينده لكدر (مثنوى) كوش بنهاده بد
آن مرد خبيث) مى شنود او از خروسش آن حديث) اول خبيث اولان قولق قومش ايدى كلاب وخروسك مكالمهسنه
كندى خروسندن اول حديثى ايشتدى پس حضرت موسى عليه السلام جانبنه كتمكه توجه ايتدى (دويدن آن شخص
بسوى موسى عليه السلام بزنهار چون از خروس خبر مرك شنيد (مثنوى) چون شنيد اينها دوان وتيز وتفت *
بر در موسى كليم الله رفت) چونكم بو خبرلرى خروسدن ايشتدى على الفور حرارتله كليم اللهك در سعادت پناهلرى
جانبنه كتدى (مثنوى) روى مى ماليد در خاك او زبيم * كه مرا فرياد رس زين اى كليم) اواثيم يوزنى خاكه سوردى
ترس وبيمندن بو يله ديو كه بنم فريادمه يتش بو موتدن اى كليم (م ى) كفت رو بفروش خود را وبره * چونكه استا كشتهء
برجه زچه) حضرت موسى عليه السلام دخى توبيخ وتقريع ايدوب بر وجه تهكم اكا ديديكه يورى كندينكى صات
وخلاص اول چونكم زياندن قورتلمقده استاد اولدك صحيره قيودن يعنى چاه مركدن خلاص اول (مثنوى) بر مسلمانان
زيان انداز تو * كيسه وهميانها را كن دو تو) مسلمانلر اوزرهسن زيان القا ايله كيسه وهميانلكى ايكى قات ايله (مثنوى
من درون خشت ديدم اين قضا * كه در آيينه عيان شد مر ترا) خشتدن مراد مرتبهء بطون وخفا وآيينهدن مراد
مرتبهء ظهور وجلادر يعنى بن اول قضا وبلايى مرتبهء بطون وخفاده كوردم كه دخى اول كمسهيه ظاهر اولمشدى
تحقيق آيينهده يعنى مرآت ظهوره كلوب نمايان اولدقده سكا عيان اولدى (مثنوى) عاقل اول بيند آخر را بدل *
اندر آخر بيند از دانش مقل) عاقل اولان كمسه هر شيئك آخرينى كوكلله اول كورر آخرنده كورر عقل ودانشدن
فقير اولان (مثنوى) باز زارى كرد كاى نيكو خصال * مر مرا بر سر مزن بر رو ممال) تكرار اول بد كردار زارلق ايلدى
بويله ديو كه اى نيكو خصال تحقيق بنم باشمه اورمه وايلدكمى يوزمه سورمه (مثنوى) از من آن آمد كه بودم ناسزا
ناسزايم را تو ده حسن الجزا) بندن اول كلدى واول عمل حاصل اولديكه بن ناسزا ونالايق ايدم ناسزا الغمه حسن الجزا ويركه
اصل مروت وفتوت اساءت مقابلهسنده احسان ايلمكدر (مثنوى) كفت تيرى جست از شست اى پسر *
نيست سنت كايد آن وا پس سپر) حضرت موسى عليه السلام اكا ايتدى اى اوغل اوق يايدن چقدى سنت وعادت
دكلدر كه او تير كيرو باشه كله يعنى اتلديغى طرفه كيرو دونه (مثنوى) ليك درخواهم ز نيكو داورى * تا كه ايمان آن زمان
با خود برى) ولكن استرم اول حضرتك نيكو داورلكندن تاكم ايمانى اول زمان تسليمده كندكه ايلتهسن (مثنوى
چونكه ايمان برده باشى زندهئى * چونكه با ايمان روى پاينده ئى) چونكم حضورحقه ايمان ايلتمش اولهسن زندهسن
چونكه دنيادن آخرته ايمانله كيدهسن پايندهسن وايمان ندر ديرسك حضرت رسول عليه السلام بيوررلردر

الایمان ان تؤمن بالله وملائکته ورسله وبالیوم الاخر وبالقدر خیره وشره پس ایمان قلبده بونلرك حقیقتنه معرفت وتصدیقدر نچن برروح بدندن مفارقت ایلدکده اکر بونلرك حقیقتنه تصدیق ومعرفتله آخرته کیدرسه ایمانله کیدر واکر بونلرك حقیقتنی بیلیوب وتصدیق قیلیوب کیدرسه نعوذ بالله ایمانسز کیدر شول وقتکه روح بدندن معرفت تصدیق ایله مفارقت قیله پاینده وفرخنده اولور ولهذا چون بایمان رفته پاینده یوررلر (مثنوی) هم مران دم حال برخواجه بکشت * تادلش شورید واورد ند طشت) هم اول دمده حال خواجه نك اوزرینه متغیر اولدی حتی کوکلی بواندی ولکن کتوردیلر (مثنوی) شورش مرکست نی هیضهٔ طعام * قی چه سودت دارد ای بدبخت وخام) بوکوکل بولانمسی شورش مرکدر هیضهٔ طعام دکلدر یعنی شورش ودل حاصل اولور وقی قیلورو لکن بوقی خسته یه نافع اولمیوب خسته آندن اولور پس غیریلره تعریض ایچون اول مرد خامی مخاطب منزله سنه تنزیل ایدوب یوررلر بوشورش وطعامك ناکوارا اولمسندن حاصل اولان شورش دکلدر بلکه شورش مرکدر قی سکا نه فائده طوترای بدبخت وخامکه سن قی ایلمکدن نفع ایلیه سن دیمك اولور (مثنوی) چارکس بردند تاسوی وناق * ساق می مالید او بر پشت ساق) محصل حضرت موسی علیه السلامك حضورشریفندن آنی درت کمسه تا اوی جانبنه ایلتدیلر (والتفت الساق بالساق الی ربك یومئذ المساق) آیت کریمه سنك حسبنجه ساقنی پشت ساقی اوزره او خواجه سوردی یعنی اول بالدرنی بری برینه طولشدردی بوکنایه دریاتحریکه قادر اولمدیغندن ویاخود شدت موت وخوف آخرتدن پس خواجه یه خطاب وهر عصرده وقتنك موساسی اولان عزیزلرك نصح وپندنی قبول ایلمین کمسه لره تعریض وعتاب یوروب دیرلر مثنوی) پند موسی نشنوی شوخی کنی * خویشتن بر تیغ پولادی زنی) موسی علیه السلام حضرتلرینك پندنی اشتمزسن کستاخلق ایلرسن کندیکی بر پولاد تیغه اوررسن که مراد قهر الهیدر (مثنوی) شرم ناید تیغ را ازجان تو * آن تست این ای برادر آن تو) سنك جانکدن تیغ قهره شرم وحیا کلمز وجانکدن اوتوب سکا رعایت قیلمز وهلاك وقهرده ظلم دخی اولمز بوسنك کندی لایقکدر ای برادر بوسنك لایقکدر یعنی کندی کارکك جزاسیدر ودارکك سزاسیدر

دعا کردن موسی علیه السلام آن شخص را تا با ایمان رود از دنیا (مثنوی) موسی آمد در مناجات آن سحر * کای خدا ایمان ازو مستان مبر) حضرت موسی صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه اول سحر مناجاته کلدی وحضرت حقه عرض حاجات قیلدی دیدیکه ای خدا ایمانی آندن آلمه وکیدرمه (مثنوی) پادشاهی کن برو بخشا کداو * سهو کرد وخیره رویی وغلو) پادشاهلق ایله آنك اوزرینه بخشش ایله ورحمت قیل که اول سهو وخیره رویلق ایلدی وحددن تجاوز قیلدی (مثنوی) کفتمش این علم نی در خورد تست * دفع پندارید کفتم راو سست) بن اکا دیدم بو علم سنك لایقك دکلدر وسن بو علمه مستعد ومستحق دکلسن بنم سوزمی کندوبی دفع ایلك وسست وبیهوده سویلك زعم ایلدی حال بوکه بن کندویه نفع مراد ایلدم وسوزمی حکمت اوزره قوی ومتین سویلدم علم لدنی واسرار غیبی نفسنده اژدرها کبیدر کسه آنك طنطنه سنه قادر دکلدر نته کم بروجه استعارهٔ مکنیه بومعنایه اشارت یوررلر (مثنوی) دست را بر اژدها آن کس زند * که عصا را دستش اژدرها کند) الی اژدرها اوزره اول اورر که عصایی آنك الی اژدرها ایلیه یعنی علم غیبکه اژدرها کبیدر بوکا اول کمسه ال اورر وطاقت کتورر که موسی علیه السلام مشرب اوله وآنك الی عصایی اژدرها قیله یعنی بر چوب پاره منزله سنده اولان شیلره آندن حیات بوله وقوت وقدرت اله (مثنوی) سر غیب آن را سزد آموختن * که ز کفتن لب تواند دوختن) غیبك سرنی اول کمسه یه اوکرتمك لایق اولور که سویلمکدن سکوته قادر اوله وامانت حقه اهلیت حاصل قیله ولهذا قال الله تعالی (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها اسرار غیبیه اهلیت صمت وسکوته قادر اولمقدر وشرعا وطبعا اظهاری ممتنع اولنی افشا ایتمیوب کتم قیلمقدر ولهذا قیل افشاء سر الربوبیة کفر علم من علم وجهل من جهل وقیل قلوب الاحرار قبور الاسرار وقیل السر عند الامناء مکتوم وفوه من تکلم مختوم (مثنوی) در خورد دریا نشد جز مرغ آب * فهم کن والله اعلم بالصواب) دریایه لایق اولمدی صو قوشندن غیریسی مرغ ابدن مقصود انبیای عظام واولیای کرامدرکه بحر بیلردر وبونلردن غیریسی بریلردرکه دریای حقیقته واسرار طریقته مستعد دکللردر ومرغ خاکی کبی که اکر بحر بیلره تقلیدا دریایه کیرمکه میل ایلسه آنك هلاکنه سبب اولور فهم ایله بو نکته یی الله صوابه اعلمدر (مثنوی) او بدریا رفت مرغابی نبود * کشت غرقه دست کیرش ای ودود) اول لسان طیری اوکرنن کسه دریایه کتدی ولکن مرغ آبی دکل ایدی اول کمسه غرقه اولدی آنك النی طوت ای سولمش ویاخود عبادی سوییجی خدا دیدی حضرت موسی علیه السلام

(اجابت کردن حق تعالی دعای موسی علیه السلام را (مثنوی) کفت بخشیدم بدو ایمان نعم * ور تو خواهی این زمان زنده ش کنم) حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه ایتدی نعم یاموسی اکا ایمان باغشلدم اکر سن استرسك آنی بوزماند

زنده ایلیم سنکچون بو معنالر حضرت موسی علیه السلامك حق قتنده اولان عظم شانی وکمال قربنی بیان ایلر مثنوی) کفت موسی این جهان مردنست * آن جهان انکیز کانجا روشنست) حضرت موسی علیه السلام دیدیکه الهی بوجهان جهان مرده در اول جهانه بعث ایله بونی که اوجهان روشن وباقیدر (مثنوی) این فنا جاچون جهان بود نیست * باز کشت عاریت پس سود نیست) بوجای فنا چونکم جهان بود وقرار دکلدر عاریتك باز کشتی یعنی رجوعی پس نفع وفائده دکلدر زیرا برشیئك که رجوعی محقق اوله وسریع الزوال وخواب وخیال اولمسنی مصدق اوله پس آنده نه نفع وسودا ولمق قابل اولور عاقل اولان آندن نفع امیدن طوتمز (مثنوی) رحمی افشان بر ایشان هم کنون * در نهان خانهٔ لدینا محضرون) ایشان ضمیری مردکان خاکه راجعدر یعنی حضرت موسی علیه السلام ایتدی الهی اول مردکان خاك اوزره الان بر رحمت نثار ایله لدینا محضرونك نهان خانه سنده یعنی (وان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه سنك فحواسنجه کل فوت اولان انسان سنك نهان خانهٔ عندکده حاضردر آنلره دخی سن هم شمدی بر رحمت نثار ایله دیدی انبیا علیهم السلامك بو عباد الله اوزره کمال عطوفت وغایت شفقتلرینه دلالت ایلر وبو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده برمقدار مرور قیلنمشدر حضرت موسی علیه السلامك قصه سندن رجوع ایدوب حصه بیانه شروع یوروب دیرلر (مثنوی) تا بدانی که زیان جسم ومال * سود جان باشد رهاند از وبال) تابیله سن که جسم ومالك زیانی جانك سود ونفعی اولور جانی وبال ونکالدن خلاص ایلر وکفارت ذنوب اولور کما قال علیه السلام ما من مسلم یصیبه اذی اوشاك بشوکة فافوقها الاحط الله به سیئاته کما تحط شجرة ورقها رواه ابن مسعود رضی الله عنه (م ی) پس ریاضت را بجان شو مشتری * چون سپردی تن بخدمت جان بری) پس بلا ومحنتك بو قدر منفعتی اولدیغی بیلدکسه ریاضته جانله مشتری اول ریاضتدن مقصود اخلاق حیوانیه نك ازاله سیدرکه بی مشقت وخدمت میسر اولمز چونکم تنکی خدمته اصمرلیه سن جانکی قورتاررسن (م ی) ور ریاضت آیدت بی اختیار * سر بنه شکرانه ده ای کامیار) واکر ریاضت سکا اختیارسز کله باش قو یعنی تسلیم اول شکرانه ویرای مرادنه یار اولان کمسه اول ریاضت معنا ریاض دولتدر (مثنوی) دار حقت ان ریاضت شکر کن * تو نکردی او کشیدت زامر کن) چونکم سکا اول ریاضتی حق تعالی ویردی کل شیء من الحبیب حبیب وضرب الحبیب للمعین زبیب در شکر ایله سن اختیار ایله دلك ریاضته سنی اول چکدی امر کندن یعنی امر ارادیسندن چونکم ارادة الله اوله بنده یه لازم اولان تسلیم وصبر ورضا وشکردر

(حکایت آن زن که فرزندش نمی زیست بنالید بحق جواب آمد که این عوض ریاضت تست وبجای جهاد مجاهده است ترا) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف آنك بیانندهدرکه اول زنك حکایه سنده درکه آنك فرزندی دیری اولمزدی یعنی یشامزدی حق تعالی یه ناله ایلدی حق سبحانه وتعالی جانبندن جواب کلدیکه بو سنك ریاضتك عوضیدر ومجاهده لرك جهادنك یرنده درسکا نته کم حکیم ترمذی رضی الله عنه حضرتلری ابو موسای اشعری حضرتلرندن بویله روایت ایلرلرکه قال علیه السلام اذا مات ولد العبد یقول الله تعالی للملائکة یاملائکتی قبضتم ولد عبدی فیقولون نعم فیقول قبضتم ثمرة فؤاده فیقولون نعم یاربنا فیقول الله ماذا قال عبدی فیقولون حمدك واسترجع فیقول الله تعالی یاملائکتی ابنوا لعبدی بیتا فی الجنة وسموه بیت الحمد نته کم بو حکایه ده ذکر اولان خاتونه اولادنك اولمسی مقابله سنده وبریلان مقامی بودنیاده تسلیة لها کوستردیلر اول مقامك ذوقنی طاعم اولدقدنصکره بالکلیه خاطرندن اولاد المی کیدوب جان ودل ایله اول مرتبه محبت ایدوب کورکه طوعا نه مرتبه رضا وصفا کوستردی (مثنوی) آن زنی هر سال زاییدی پسر * بیش از شش مه نبودی عمرور) اول برخاتون هر سنه بر اوغلان طوغوروردی التی ایدن زیاده عمرور اولمزدی (مثنوی) ناله مه یا چارمه کشتی تباه * تا که کردان زنکه افغان ای اله) یا اوچ آی یادرت ایده تباه وهلاك اولوردی تا که فریاد ایلدی اوعورت بویله دیوکه ای اله (مثنوی) نه مهم بارست سه ماهم فرح * نعمتم زوتر رود از قوس قزح) طقوز آی حملم واردر واوچ آی بکا فرح واردر بنم نعمتم قوس قزحدن زودتر رو یعنی علی الفور کیدر بجید رقوس قزح بعجم دلنده کمان رستم وترکجه الکم صاغمه دیدکاریدر (مثنوی) پیش مردان خدا کردی نفیر * زین شکایت آن زن از درد نذیر) مردان خدانك اوکنده افغان وفریاد ایلردی بو شکایتدن نذیر اولان مرکك دردندن اول زن (مثنوی) بیست فرزند اینچنین در کور رفت * آتشی در جان شان افتاد تفت) یکرمی اوغلی بوذکر اولنان کبی مقبره یه کتدی بر آتش آنك جاننه دوشدی حرارتله (مثنوی) تا شبی بنمود او را جنتی * باغی سبزی خوشی بی ضنتی) تا کم اکا بر کیجه بر جنت کوزندی وباخود حق تعالی اکا بر کیجه بر جنت کوستردی بنمودلازمدر ومتعدی اولور جنت دارآخرتدن دارنعیمه دیرلر اشجار واوراقی سترایلدیکی اعتبارله اول جنت زیاده سبز وزیاده خوش وبی ضنت یعنی بی بخل ایدی یالروبنده زیاده لك معناسن

افاده ایلرا کرظاهر اله ظنت اولورسه تهمتسز وعیبسز ایدی دیمك اولور (مثنوی) باغ کفتم نعمت بی کیف را * کاصل نعمتهاست ومجمع باغها) جنت باغه دیرلر حق تعالی اکا بر کیجه واقعه سنده بر باغ کوستردی دیمکدن فهمی قاصر اولنلرك خاطره سنه بو کاورکه اول مرئی اولان جنت بو دنیا بوستانلری کبی بر کیفیتله متکیف اوله پس اوداد ولذته معادل اوله واول باغ معنویده جمیع لذاتی مشاهده قیلمیه بو توهمی دفع ایچون بیوررلر اول بی کیف اولان نعمته باغ تعبیر ایلدم وحق تعالی اکا بویله بر جنت کوستردی دیو سویلدم زیرا اول نعمت بی کیف جمیع نعمتك اصلی وجمله باغلرك مجمعیدر جمیع لذات متنوعه آنده موجوده وجمله طیبات خوش آنده حاضر ومهیادر نعمت بی کیف بیورملرنده دلالت واشارت واردر شول جنته که الله تعالی آنی اولیای مقربین ایچون اعداد ایلمشدر که جنت معنویده جمال ساقی ومشاهده لقای باقیدن غیری نسنه یوقدر کما قال الجنید رضی الله عنه ونقل عن الشبلی ان لله جنة اعدها الله لاولیائه لافیها حور ولا قصور ولا عسل ولا لبن بل ینظر فیها الی وجه الله تعالی اکرچه بویله در امابو جنت جمله جنتلردن خوشتردر رباعی) ذوق نامش عاشق مشتاق را) ازبهشت جاودانی خوشترست) کرچه درفردوس نعمتها بسیست) وصل اوازهرچه دانی خوشترست) اکر سؤال اولنورسه که نعمت بی کیف اولان جنتدن مراد آخرتده اولان جنت اولسه اولمزمی الجواب اهل الاهه نسبتله هم بی کیفدر اما اهل جنته نسبتله اودار نعیمك نعمتلری استعداد واقتضالرینه کوره متکیفه اولور ودنیاده الفت وانسیت قیلدقلری اوزره ظهور ره کاورکما قال الله تعالی فی کلامه المجید فی حق اهل الجنة (کلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا من قبل واتوا به متشابها) یعنی هر بارکه اهل جنت ثمار جنات عالیه دن مرزوق اولهلردی من ای ثمرة کانت دیرلردی شول ثماردر اول ثماردرکه بزآنی مرزوق اولدق بوندن مقدم دنیاده ای من قبل هذا فی الدنیا دیو تفسیر اولنمشدر واول مرزوق اولان ثماری اهل جنتك اوکنه دنیاده اولان ثماره متشابه کتورررلر قال صاحب المدارك وانما کان ثمار الجنة مثل ثمار الدنیا ولم یکن اجناسا آخر لان الانسان بالمالوف آنس والی المعهود امیل واذا رأی مالم یألفه نفر عنه طبعه وبو تقدیراوزره اثمار جنت باکیف اولور وبو مرتبه معرفتی آنجق ثمار ولذاته ومحسوس اولان نفایس وطیباته منحصر قیلان عوام اهل جنت ایچون اولور بوخسه خواص اهل جنتکه انبیا واولیادر آنلر ایچون بی چون وبی چرا اولان نعمت وکوز کورمدك وقولاق اشتمدیکی راحت ولذت واردر ولهذا قال ابن عباس رضی الله تعالی عنه لیس فی الجنة من اطعمة الدنیا الا الاسماء واکثر من قبل لفظی ومتشابها قولی بنه جنتك میوه لرینه حمل ایلمشلردر کما قال الحسن البصری یؤتی احدهم بالصحفة فیأکل منها ثم یؤتی بالاخری فیقول هذا الذی رزقنا من قبل فیقول الملك کل فاللون واحد والطعم مختلف پس جنتك نعم وثماری هم باکیف وهم بی کیفدر هر کس استعداد واشتهاسنه کوره (وفیها ما تشتهیه الانفس وتلذ الاعین) مقتضاسنجه استدیکی هرنه ایسه بولور ومالاعین رأت سرنی دخی اول وقتده بیلورلر نه کم بو معنایه اشارت قیلارلر (م ی) ورنه این عین رأت چه جای باغ * کفت نور غیب را یزدان چراغ) بوحدیث قدسیه اشارت بیوررلر که مسلم وبخاری وابوهریره رضی الله عنهما حضرتلرندن اتفاق اوزره روایت ایدرلر قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله تعالی اعددت لعبادی الصالحین مالاعین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر یعنی قبل زمان المجازات اول اعداد اولنان نعمتلری هیچ بر بشرك کوزلری کورمدی وبر قولاق انی ایشتمدی و بر بشرك قلبنه دخی آنك خاطره سی خطور ایلمدی نته کم حق تعالی سورهٔ سجده ده بیوررلر (فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون) نفسلردن هیچ بر نفس بیلمزکه بونلر ایچون شیء اخفی اولندی مسرت وعیوندن عامل اولدقلری سببیله جزادن اوتری معنای بیت بی کیفه باغ دیدم زیرا اصول جمیع نعمتدر ومجمع کل باغ وبستان ارمدر بواجلدن باغ دیدم یوخسه لاعین رأت درنه باغك محلی درا کربو اعتبار ایله اولمسه ایدی اکا باغ دیمك مناسب اولمزدی بینهماده بوقدر مناسب اولمق ملابسه سیله باغ دیدم نته کم حق تعالی نور غیبه چراغ دیدی کما قال الله تعالی فی سورة النور (الله نور السموات والارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح المصباح فی زجاجة الزجاجة) الی آخره بو آیتك تفسیری دیباجه ده وجلد ثانیده لقمان حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (م ی) مثل نبود آن مثال آن بود * تا بردبوی آنکه او حیران بود) اول نعمت بی کیفه باغ دیمك ونور غیبه چراغ دیمك مثل اولمز آنك مثالی اولور تا کم محسوسدن معنایه رایحه ایلته اول کمسه که اول حیران اولور معنایی فهم ایلمکده وسرکردان قالور امور باطنه یی ادراك قیلمقده زیرا خدای تعالینك وانبیا واولیانك ناس ایچون ضرب ایلدکاری مثل قاصر فهم اولنلر وادراك معناده حیران قالنلر ایچون نعمت عظیمه ومنت جسیمه در کما قال ابن الفارض (بیت) وضربی لك الامثال منی نعمت علیك لسانی مرة بعد مرة) وقال الله تعالی (وتلك الامثال نضربها للناس وما یعقلها الا العالمون) وقال الله تعالی ویضرب الله الامثال للناس لعلهم یتفکرون (م ی) حاصل ان زن دید انرا مست شد) زان تجلی ان ضعیف از دست شد

حاصل

حاصل کلام وزبدهٔ مرام اول زن اول نعمت بی کیفی کوردی مست اولدی اول تجلینك ذوقندن اول ضعیف الدن کتدی وعالم طبیعته میلی ترك ایتدی (مثنوی) دید در قصری نبشته نام خویش * ان خود دانستش ان محبوب کیش) کوردی بر قصرده کندی نامی یازلمش آنی کندینك بیلدی اول محبوب کیش (مثنوی) بعد ازان کفتند کین نعمت وراست * کو بجانبازی بجز صادق نخاست) اندن صکره ملکلر اکا دیدیلرکه بو نعمت اول کمسه ایچوندرکه اول جانبازلقده کرچکلك غیریله طاعته قالقمدی کرکدرکه کاهلکی ترك ایده سن وبو طعام معنوی بی اکل ایلیه سن (مثنوی) چون تو کاهل بودی اندر التجا * ان مصیبتها عوض دادت خدا) چونکم سن کاهل اولدك درکاه خدایه التجاده وعبادت وطاعتله آنك جنابنه تقرب واتماده اول مصیبتلری خدای تعالی سکا آنك بدلی عوض ویردی تا جبر مافات کفارت تقصیرات اوله چونکم حقیقت حاله واقف اولدی ومقصودنی بولدی طوعا وشوقا بو کونه ندا قیلدی (مثنوی) کفت یارب تا بصد سال وفزون * اینچنینم ده بریز ازمن تو خون) دیدی یارب بویوزیله دك ودخی زیاده بونك کبی بکا مصیبتلر ویروبندن قانی دوك مراد حین ولادتده دوکان خوندر (مثنوی) اندران باغ اوچو آمد پیش پیش * دید دروی جمله فرزندان خویش) اول خاتون چونکم اول باغ معنوی ایچره ایلرورك کلدی پیش پیش ایلرورك معناسنه در اول باغ ایچره کوردی کندی جمله فرزندلرینکه حق تعالی حضرتلری مؤمنلرك ذریاتنی آخر الامر کندیلره الحاق ایلمك مقرردر کما قال الله تعالی فی سورة الطور (والذین آمنوا واتبعتهم ذریتهم بایمان الحقنا بهم ذریتهم وما التناهم من عملهم من شیء) یعنی اول کمسه لرکه ایمان کتوردیلر وبونلره اولادی ایمانله اتباع ایلدی بز بونلره اولادنی الحاق ایلدیکم سببیله بلکه اول الحاق اولادنی الحاق ایلرز جنت اعلاده و بز بونلرك عملندن برشیء کم ایلمزز آنلره اولادنی الحاق ایلدیکم سببیله بلکه اول الحاق وایصال بزم مجرد فضل وعنا یتمزدندر (مثنوی) کفت ازمن کم شد ازتو کم نشد * بی دو چشم غیب کس مردم نشد) اول خاتون عفت مشحونه وعصمت مقرونه دیدی الهی بندن اولادکم اولدی وسندن کم اولمدی یعنی برخوای ماعندکم ینفد وما عندالله باق) بنم قتمدن فانی وکم اولد یلروسنك عندکده باقی ومحفوظ قالدیلر غیبك ایکی کوزی اولمقسزین کمسه مردم اولمدی یعنی انسانیت مرتبه سن بولمدی مردم انسان العینه دیرلر انسانه انکیچون انسان دیرلرکه عالمده انسان العین مرتبه سنده در یعنی مردم دیده کبیدر دوچشم غیبدن مراد بصیرت دیدهٔ سریدرکه عالم غیبك مشاهده سی بونلرایله اولور پس بی دو چشم غیب بین کسی بمنزلت انسان نشد دیمك تقدیرنده اولور وبو مصرع حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی لسانندن دیدهٔ غیب بینه مالك اولمین کمسه لرك مرتبهٔ انسانیه اولمدیغی حکایه اولور وما قبلنه ومابعدنه بووجهله مناسبت بولور (م ی) تو نکردی فصد از بینی دوید * خون افزون تا زتب جانت رهید) ای عبادت وریاضتده تکاسل وتغافل قیلان کمسه وبواسطة المصائب والبلیات ذنوب وسیئات رنجندن خلاص بولان کمسه مثلا سن فصدی اختیار ایلدك وبورنکدن وافرقان سنك ارادتکسز اقدی تا اسمدن وحرارتدن سنك جانك قورتلدی (مثنوی) مغز هر میوه بهست از پوستش * پوست دان تن را ومغز ان دوستش) هر میوه نك مغزی یکدر پوستندن تنی پوست بیل ومغز اول دوستی بیل بو دخی وجهدر وآنك مغزنی اول دوستی بیل مراد مرتبه حقیقتدرکه انسانه اب کبی دوست وصورت انسان اکا نسبت پوستدر (م ی) مغز نغزی دارد آخر آدمی * یکدمی انرا طلب کر زان دمی) آخر آدم اوغلی بر لطیف ونظیف لب طوترکه آندن مراد حقیقت انسانیه در بردم رحمانیته مظهری اولان انسان زمره سندن ایسك اول مغز نغزی بر نفس طلب ایله که جمیع عمر انسانی بردمدر پس مفهوم مخالفه سی اکر نفخهٔ الهیدن دکل ایسك اول مغز نغزی بردم طالب اولمزسن دیمك اولور پس اول مغزدن لذت الان قشرتندن کذر قیلور وبوتنك اولمسندن وفنا اولمسندن حظ الورد ذوق بولور نته کم قصهٔ حضرت حمزه بومعنایه شهادت قیلور (درآمدن حمزه رضی الله عنه در حرب بی زره (م ی) اندر آخر حمزه چون در صف زدی * بی زره سرمست در غز وآمدی) حضرت حمزه رضی الله تعالی عنه آخر عمرنده چونکم صف قتاله بی زره سرمست غزایه کاوردی سینه کشاده تنی عریان ایلرورك اتاردی (مثنوی) سینه بازو تن برهنه پیش پیش) درفکندی درصف شمشیر خویش) خلق سؤال ایلدیلر شمشیر صفنه کندوبی (مثنوی) خلق پرسید ندای عم رسول * ای هزبر صف شکوه شان فحول) آندن بویله دیوکه ای رسولك عمیسی ای صف شکن ارسلان ای ارککلرك شاهی فحول فحلك جمعیدر فحل ارککه دیرلر (م ی) نی تو لاتلقوا بایدیکم الی) تهلکه خواندی زپیغام خدا) خلق دید یلر ای عم رسول سن پیغام خدادن اوقومادکمی ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) آیتنی بو آیتك تفسیری جلد اولك آخرنه قریب حضرت علی حکایه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) پس چرا تو خویش را در تهلکه * می در اندازی چنین در معرکه) پس پیغمبر خدادن اکر ولا تلقوا) آیتنی اوقودك ایسه نیچون سن کندیکی تهلکه یه اتارسن بو جنکلین معرکه ده (م ی) چون جوان بودی وزفت

ومحكم زره * تو همی رفتی سوی صف بی زره) چونكم سن یا حمزه جوان اولدك وجسیم ایدك ومحكم زره ایدك یعنی محكم
قوی ایدك محكم زره لك كمال قوتدن كنایه در سن كتمزدك صف قتال جانبنه زره سز (مثنوی) چون شدی پیر وضعیف
ومنحنی * پردهای لاابالی می زنی) چونكم پیر وضعیف ومنحنی اولدك لاابالی پرده لرنی اورورسن وبی باكلك بانكی
لاابالی دق قیلورسن (مثنوی) لاابالی وار با تیغ وسنان * می نمایی دار وكیر وامتحان * لاابالی وار تیغ ورماحله دار
وكیر وامتحان كوسترورسن یعنی اخذ وقبض وامتحان اظهار ایلرسن (مثنوی) تیغ حرمت می ندارد پیر را *
كی بود تمییز تیغ وتیر را) ای عم رسول تیغ پیرله حرمت طوتمز تیغه وتیره نیجون تمییز اولور كه تا پیرله حرمت
ومرحمت طوتر (مثنوی) زین نسق غمخوارگان بی خبر * پند می دادند اورا از غیر) بو اسلوبدن وآنك احوالندن
بی خبر اولان غمخوارگان اكا پند ویردیلر غیرتدن (جواب حمزه رضی الله عنه در حرب بی زره مر خلق را (مثنوی)
گفت حمزه چونكه بودم من جوان * مرگ می دیدم وداع این جهان) حضرت حمزه رضی الله عنه بونلره جواب
ویروب ایتدی چونكم بن جوان ایدم بو جهانك تركنی مرگ كورردم (مثنوی) سوی مردن كس برغبت كی رود *
پیش اژدرها برهنه كی شود) بر كمسه اولمك جانبنه رغبتله نیجون كیدر اژدرهانك اوكنده نیجون عریان اولور یعنی اولمز
(مثنوی) لیك از نور محمد من كنون * نیستم این شهر فانی را زبون) ولكن حضرت محمد صلی الله علیه وسلمك نوریندن
بن شمدی بو فانی شهرده زبون دكلم (مثنوی) از برون حس لشكرگاه شاه * پرهمی بینم ز نور حق سپاه)
حس ظاهرك خارجندن شاه حقیقتك لشكرگاهنی نور حقدن سپاهی پر كورورم (مثنوی) خیمه در خیمه طناب
اندر طناب * شكر آنكه كرد بیدارم ز خواب) خیمه خیمه یه طناب طنابه متصل كورورم یعنی خیمهٔ جنود مجنده یی
وجیوش مجمعه یی مشاهده قیلورم شكر اول پادشاهه كه بنی خواب غفلتدن بیدار ایلدی وبصر بصیرتمی
كشاده قیلدی (مثنوی) آنكه مردن پیش چشمش تهلكه است * امر لا تلقوا بگیرد او بدست) اول كمسه نكه اولمك
كوزینك اوكنده تهلكه در لا تلقوا نهیی اول كمسه الیله طوتار یعنی بو آیت كریمه نك حبل معناسنه تمسك ایدر (مثنوی
وآنكه مردن پیش اوشد فتح باب * سارعوا آید مر اورا در خطاب) سورهٔ آل عمرانده بیورورلر (وسارعوا) مسارعه
ومبادره ایلك (الی مغفرة من ربكم) ربكزدن اولان مغفرتك اسبابنه مقام ملزومده لازم ذكر اولنمشدر تشویق بنده كان
ایچوندر موجبات مغفرته زیرا مغفرته سبب موجب كلمهٔ شهادت ومواظبت عبادت وتكبیر اول بجماعة زیرا التكبیرة
الاولی خیر من الدنیا ومافیها در ویا توبه وانابت ومتابعت سنت ویا جهاد اوله ومراد الله اعلم جهاد اوله زیرا بو آیت
غزای احدده نازل اولمشدر (وجنة) مغفرة اوزره معطوفدر یعنی دخی مبادره ایلك شول عمله كه سبب دخول جنت اوله
(عرضها) اول جنتك انی كعرض (السموات والارض) سماوات وارضك انی كبیدر ذكر عرض مبالغه دن اوتریدر اول
جنتك وسعتی وسعتده ضم ایلسه لر علی طریق التمثیل ابن عباس بیورورلر كه اكر یدی قات آسمانی ویدی قات
زمینی بری برینه اورسه لر اول جنتك عرضی قدر اولمیدی طولنی الله دن غیری كمسه بیلمز وبعض علما عرضی ووسعتی
سماوات وارضك وسعتی قدردر دیمكدر وبو معنایی ده ویرمشلر كه عرضدن مراد ثمن اوله نته كم اولاد عرب دیرلر عارضت الشیء
بالشیء وعرضته به یعنی بر شیئی بر شیئه ثمن قیلدم دیمكدر بو تقدیرجه اول جنتك ثمنی وبهاسی سماوات وارضك ثمنی قدردر
وبهاسی كبیدر (اعدت للمتقین) متقیلر ایچون اعداد واحضار اولنمشدر ومعنای بیت اول كمسه نك كه اوكنده اولمك فتح
باب اولدی تحقیقا اكا سارعوا دیمك كورحق جانبندن خطابنده یعنی ربكزك مغفرتنه وجنتنه مبالغه له سرعت ایلك
ای مرگ كورنلر اراق اولك عجله ایلك ای حشر كورنلر مسارعه ایلك (مثنوی) الصلا ای لطف بینان افرحوا *
البلا ای قهر بینان اترحوا) صلادر ای لطف كوریجیلر فرح اولك بلادر ای قهر كوریجیلر ترح وغمناك اولك (مثنوی
هر كه یوسف دید جان كردش فدی * هر كه كرگش دید برگشت از هدی) هر شول كمسه كه یوسف علیه السلامی كوردی
یعنی موتی یوسف كبی جمیل وملیح مشاهده قیلدی جانی اكا فدی ایلدی هر شول كمسه كه اول مرگی كرگ كوردی
رجوع ایلدی هدادن یعنی مطلوبه موصل اولان دلالتدن (مثنوی) مرگ هر یك ای پسر همرنگ اوست * پیش دشمن
دشمن وبر دوست دوست) هر بر كمسه نك موتی ای پسر آنك همرنكیدر دشمن خدا اقننده موت دشمن ودوست خدا
اوزره محبوب ودوستدر كما قال النبی صلی الله علیه وسلم من احب لقاء الله احب الله لقاءه ومن كره الموت كره الله لقاءه
موت مؤمنه تحفه ولقای حقه وسیله در پس لقای حضرت حقه وسیله اولنه عداوت حقه عداوت اولور واكا محبت
حضرت حقه محبت اولور وطبیعتك نفرت ووحشتی موتك قباحت وكراهتنی مستلزم اولمز مادامكه جان جانانه
طالب اولسه ودار آخرتك حسنن بیلوب اكا رغبت قیلسه (مثنوی) پیش ترك آیینه را خوش رنگیست * پیش زنگی
آیینه هم زنگیست) تركك اوكنده یعنی محبوب وخوبك حضورنده آیینه خوش رنكلیدر وزنكی قتنده آیینه

هم رنكیدر زیرا آیینه ایچره كورینن هر كسك كندی رنكیدر (مثنوی) آنكه میترسی ز مرگ اندر فرار * آن ز خود
ترسانی ای جان هوش دار) اولكه قورقارسن موتدن فرار ایلمككده آنی كندكدن قورقارسن ای جان عقل طوت
بونی برخوش فهم ایت موت فی المثل بر آیینهٔ مصیقل كبیدر پس آنده نمایان شكل اقبح واجمل هر نه ایسه مقابله سنده
اولان انسانك شكل وشمائلیدر نته كم بیورورلر (مثنوی) روی زشت تست نی رخسار مرگ * جان تو همچون درخت
ومرگ برگ) مرآت موتده مرئی اولان كراهت وقباحت سنك روی زشتكدر رخسار مرگ دكلدر كه اعمال قبیحه ایله
وجه باطنك خبیث وقبیح اولوب وآیینهٔ موتده اولان اول وجه باطنك عكسی واثری ثمر یدر مثلا سنك جانك درخت
ومرگ ثمر وبرگ كبیدر (م ی) از تو رستست ار نكو یست ار بدست * ناخوش وخوش هر ضمیرت از خودست) سندن
بتمشدر اكر ایو در اكر بددر ناخوش وخوش هر مضمر اولان حالك سنك كندكدندر پس عدم تمنیء موت تقدیم كفر
ومعصیتدن حاصل اولور بو خسه صادق اولنلره وتقدیم اعمال صالحه قیلنلره بوندن الذ واحب بر شیء اولمزنته كم حق
تعالی یهود طائفه سنی بونكله امتحان ایلیوب (فتمنوا الموت ان كنتم صادقین ولا یتمنونه ابدا بما قدمت ایدیهم والله
علیم بالظالمین) بیورورلر (م ی) گر بخاری خستهٔ خود كشتهٔ * ور حریر وقز دری خود رشتهٔ) اكر بر خار ایله خسته ایسك
كندك اككشسن واكر حریرده وقزده ایسك كندك اكرمشسن ورد وحریر بو دره قزی تقدیر بنده در قز ابیكه دیرلر بونده مراد
احوال لطیفه وآثار شریفه در وخاردن مراد جزاء سیئه در (مثنوی) لیك نبود فعل همرنگ جزا * هیچ خدمت نیست
همرنگ عطا) ولیكن فعل جزانك همرنكی اولمز یعنی اكرچه (وجزاء سیئة سیئة مثلها) در عدالته نسبت ولیكن صورت
جزا صورت فعله همرنك اولمز مثلا هیچ خدمت وعبادت عطانك همرنكی دكلدر (مثنوی) مزد مزدوران نمی ماند
بكار * كان عرض وین جوهرست وپایدار) مزدورلرك كاری كردارینه بكزمز زیرا اول كار وكردار عرضدر لا یبقی
زمانین قبیلندندر وبو مزد وجزا جوهردر وپایداردر پس بینهماده مشابهت اولمز كما فی الجلد الثانی فی بیان قسم غلام
در صدق یار (مثنوی) آن همه سختی وزورست وعرق * وین همه سیمست وزرست وطبق) بو كار وكردار دوكلی سختلك
وزور وعرقدر یعنی تعب وزحمتدر ذكر ملزوم اراده لازم قبیلندن وبو مزد واجر سیمدر وزردر وطبقدر یعنی طبق اوزره
موضوع اولان نعمتدر ذكر محل اراده حال قبیلندن اولور (مثنوی) گر ترا آید ز جایی تهمتی * كرد مظلومت دعا در محنتی
اكر سكا بر یردن بر تهمت كلسه یعنی بر كمسه بر جرمله متهم قیلسه بر مظلوم سكا بد دعا ایلدی بر نوع محنتده كه اول سندن
حاصل وواصل اولدی اكا (مثنوی) تو همی گویی كه من آزاده ام * بر كسی من تهمتی ننهاده ام) سن دیرسنكه بن آزاده ایم
بر كمسه یه بن بر تهمت قومه دم (مثنوی) تو گناهی كرده شكل دگر * دانه كشتی دانه كی ماند ثمر) نعم اكرچه
بر كمسه یه سن تهمت قومدك سن بر گناه ایلمشسن آخرسن دانه اكدك دانه ثمره نیجون بكزر پس جزای عمل دخی عمله
بكزه مز (مثنوی) او زنا كرد و جزا صد چوب بود * گوید او من كی زدم كس را بعود) مثلا اول كمسه زنا ایلدی بر حكم
قوله تعالی (الزانیة والزانی فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة) جزاسی صد چوب اولدی اول مضروب اولان زانی دیر
بن نیجون بر كمسه یه ضرب ایلدم دكنكله (مثنوی) نی جزای آن زنا بود این بلا * چوب كی ماند زنا را در خلا) بو بلای خدا
اول زنانك جزاسی اولمدیمی یعنی اول زنانك جزاسی اولدی پس چوب نیجون مشابه اولور خلاده اولان زنایه یعنی خفیده
اولان زنایه (مثنوی) مار كی ماند عصا را ای كلیم * درد كی ماند دوا را ای حكیم) مار عصایه نیجون بكزر ای كلیم یعنی
ای متكلم درد دوایه نیجون بكزر ای ذو حكمت (مثنوی) تو بجای آن عصا آب منی * چون بیفكندی شد او شخص سنی
سن اول عصا یرینه نطفه آبنی چونكم رحم حرمنه القا ایلدك اول ماء منی بر شخص سنی اولدی (مثنوی) یار شد یا مار
شد آن آب تو * زان عصا چونست این اعجاب تو) اول سنك آب نطفهك بعد التولد سكا یار اولدی ویاخود غیرلره
مار اولدی اول عصای موسادن نیچوندر سنك تعجبك یعنی سن عصای موسانك حی اولوب حیه اولدیغنه
تعجب ایلرسن اول عصا یرینه بو سنك القا ایلدیكك آب منی غیرلره مار صفت وسكا یار اولمسی وعصا كبی دست ارادتكه
انقیاد قیلمسی واكثر مادهده ومصالحده سكا متكا اولمسی خود نیجه وجوهله عصای موسانك حیه اولمسندن
وحیات بولمسندن عجبتردر زیرا اول صامت بو ناطق واول ثعبان بو جمیع اوصافله متصف بر انساندر یارلك ومارلك
بونده ظاهردر وبو هر مصلحتك اداسنه قادردر كذا وكذا بونلردن ماعدا سكا نیجه مآرب اخری مراددر پس نظر عبرتله
باقرسك اول عصاده اولان عجایبدن بونده اولان عجایب چوقدر بو تقدیرجه سنك آندن اعجاب ایدوب بوندن ایلمك
نیچوندر دیمك اولور (مثنوی) هیچ ماند آب آن فرزند را * هیچ ماند نیشكر مر قند را) هیچ آب منی بو فرزنده بكزرمی
یعنی بكزه مز حال بو كه فرزند آندن حاصل اولمشدر هیچ نیشكر قنده بكزرمی بكزه مز مع هذا آندن ظهوره كلمشدر
مثنوی) چون سجودی یا ركوعی مرد كشت * شد سجود ار دران عالم بهشت) چونكم بر سجودی ویا بر ركوعی

بومزرعهٔ دنیاده برمردکار زراعت قیلدی اول عالم عقباده آنك محصولی بهشت اولدی انکچون مشایخ بو آخرتده
اولان جنت آجله یه جنت اعمال دیدیلرکه بو جنت انسانك عملینك جزاسی واکدیکی تخم وطاعاتك محصول واثریدر
ودکدیکی غراس جنتك نفع وثمریدر ولهذا قال علیه السلام اکثروا من غراس الجنة قالوا وما غراس الجنة یا رسول الله
قال علیه السلام التسبیح والتهلیل (مثنوی) چونکه پرید از دهانش حمد حق) مرغ جنت ساختش رب الفلق) چونکم
مردکارك دهانندن حمد حق اوچدی آنی مرغ جنت دوزدی رب الفلق یعنی خالق الخلق (مثنوی) حمد وتسبیحت
نماند مرغ را * کرچه نطفهٔ مرغ باد ست وهوا) سنك حمد وتسبیحك مرغه بکزه مز اکرچه مرغك نطفه سی باد وهوادر
زیرا طیورك حین جماعده ذکری انثی سنه باد وهوا نفخ ایلر آب القا ایلمزکه طیورده آب منی یوقدر آنلر باد یلر وهوا ییلردر
چونکم اصل مرغ باد وهوا اولدیسه حق تعالی باد نفسدن ظهوره کلان حمد وثنایی مرغ جنت دوزمسی مرغ صوریدن
زیاده محل تعجب دکلدر زیرا باد هوا برقوشك وجودینه مادهٔ اصلیه اولمسی مقرر اولیجق بر قوشك باد نفسی طیور جنته
مادهٔ اصلیه اولمق عقلا دخی ملا یمدر (مثنوی) چون ز دستت رست ایثار وزکات) کشت این دست ان طرف نخل ونبات
چونکم سنك الکدن سخاوزکات بتدی وبذل وانفاق ظهوره یتدی بو دست اول طرفده یعنی طرف اخرویده نخل
ونبات اولدی این دستدن مراد ایثار وزکاتدر ذکر محل اراده حال قبیلندن اولور ذکر سبب ارادهٔ مسبب دخی دینلسه
جائز اولورکه دست اعطایه سببدر پس انهار جنتك اسبابنك شروعنه یوررلر (مثنوی) آب صبرت آب جوی خلد شد
جوی شیر خلد مهر تست وود) سنك طاعات وبلیاته صبر ایلمك صویی خلدك آبنك نهری اولدی وخلدك لبن ارمغی وجوی
انکبینی سنك مهر ومحبتكدر (مثنوی) ذوق طاعت کشت جوی انکبین) مستی وشوق تو جوی خمر بین) ذوق طاعات
جوی انکبین اولدی وسنك مستلککی وشوقکی جوی خمرکور پس بو صفتلر متقی اولنلرده بولندیغیچون بو انهار
اربعه نك محلی اولان محبت بونلره وعده قیلندی کما قال الله تعالی فی سورة محمد (مثل الجنة التی وعد المتقون فیها انهار
من ماء غیر آسن وانهار من لبن لم یتغیر طعمه وانهار من خمر لذة للشاربین وانهار من عسل مصفا ولهم فیها من کل الثمرات
ومغفرة من ربهم) پس ای اخی (بیت) بهشت ان ستاند که طاعت برد * کرا نقد باید بضاعت برد) وان لیس للانسان
الا ما سعی وان سعیه سوف یری (مثنوی) این سببها ان اثرها را نماند * کس نداند چونش جای ان نشاند) بو سببلر
یعنی بو طاعات اول اثرامره یعنی جنتده اولان نهرلره وشجرلره وثمرلره بکزه مدی برکسه بیلمزکه حق تعالی حضرتلری
نیجه اول سببلری بو اثرلرك یرینه دکدی ونوجهله بو طاعاتی اول جنانه تبدیل ایتدی (مثنوی) این سببها چون بفرمان تو
بود * چار جو هم مر ترا فرمان نمود) بو سببلر چونکم دنیاده سنك فرمانکده ایدی اول مسبب اولان چار جو هم
تحقیقا سکا فرمان کوستردی ومنقاد اولدی (مثنوی) هر طرف خواهی روانش میکنی * ان صفت چون بد چنانش
میکنی * هر طرفه که ایسته یه سن اول چار جویی روان ایلرسن دنیاده اول صفت نیجه ایدیسه وسکا نوجهله مطیع
اولدیسه اول اثری دخی المجلین ایلرسن چون بو نده اشباع ایله اوقنور نته کم معناسنه اولور (مثنوی) چون منی تو که
در فرمان تست * نسل آن در امر تو آیند جست) مثلا سنك نطفك که سنك فرمانکده در بو دخی جائزدرکه چونکم سنك
منیك سنك امرکده در آنك نسلی دخی بعد التولد سنك امرکه جست وچابك کاورلر وسکا اطاعت قیلورلر (مثنوی)
میرود بر امر تو فرزند تو * که منم جزوت که کردی اش کرو) سنك فرزندك سنك امرك اوزره یلر بویله دیوکه بن سنك شول
جزوك ام که مادرم رحمنده کرو ایلدك یعنی رهن وامانت قودك (م ی) آن صفت در امر تو بود این جهان * هم در امر تست
ان جوها روان) اول صفات حمیده سنك امرکده اولدی بو جهانده هم سنك امرکده در اول جو یلر روان اولمقده (م ی)
ان درختان مر ترا فرمانبرند * کان درختان از صفاتت با برند) اول درختان تحقیق سکا فرمان ایلتورلر یعنی
بویرق طوترلر زیرا اول درختلر سنك صفات علیه کدن بابردرلر ومیوه لودرلر یعنی اثمار جنت سنك اوصاف حسنه کدن
برثمار اولورلر (مثنوی) چون بامر تست اینجا این صفات * پس در امر تست انجا ان جزات) چونکم سنك
امرکده در بو دنیاده بو صفات حمیده پس سنك امرکده در اول یرده اول سنك جزالرك پس کرکدر بو دنیاده علم وعملدن
غافل اولمیوب کندیکی اعمال صالحه واوصاف حسنه ایله مزین قیله سن ومشایخ جنت عاجله که دیرلر بو دنیاده اکا
داخل اوله سن وبالجمله جنت عاجله نك مواد واسبابی بونشأ عنصریه ده حاضر ومهیا ایلیوب مستعد اوله سن تا بعد
النقل کندیکی اول جنت اعمال ایجره مخلد بوله سن اللهم یسر لنا ولا تعسر علینا وتمم قصورنا یا ذا الفضل والنعم ویا صاحب
اللطف والکرم باسمك الاعظم وبنبیك المحترم (مثنوی) چون ز دستت زخم بر مظلوم رست * ان درختی کشت
از و زقوم رست) پس اثار اوصاف علیه واعمال سنیه بیان بیوردقلرندنصکره اوصاف قبیحه وافعال سیئه نك
اثارینك بیانینه شروع ایدوب بیوررلر چونکم سنك الکدن بر مظلومه زخم یتدی واکا جفا وایذا ایتدی اول جهنم

ایجره براغاج اولدی آندن زقوم بتدی وحق تعالی حضرتی بو زقوم اغاجندن کلام مجیدنده سورهٔ صافاتده عبادینه
خبر ویروب ایتدی (اذلك خیر نزلا ام شجرة الزقوم انا جعلناها فتنة للظالمین انها شجرة تخرج فی اصل الجحیم طلعها
کانه رؤس الشیاطین فانهم لآکلون منها فمالؤن منها البطون) وسورهٔ حم ده بیوررلر (ان شجرة الزقوم طعام
الاثیم کالمهل یغلی فی البطون کغلی الحمیم (م ی) چون ز خشم آتش تو در دلها زدی) مایهٔ نار جهنم آمدی) چونکم سن
غضبکدن آتشی قلوب ناسه اوردك بو آتش غضبك مایهٔ نار جهنم کلدی واشتعال نار دوزخه سبب اولدی (مثنوی
آتشت اینجا چو آدم سوز بود * انچه ازوی زاد مرد افروز بود) سنك آتش غضبك بو دنیاده چونکم آدم سوز اولدی
اول نسنه که اول آتشکدن طوغدی یعنی اول خصلت قبیحه که اول آتش غضبکدن ظهوره کلدی مردم افروز اولدی
وناسك قلوبنی احراق قیلدی (م ی) آتش تو قصد مردم میکند) نار کزوی زاد بر مردم زند) سنك آتش غضبك خلایقه
قصد ایلر شول نارکه غضبکدن طوغدی مردم اوزره اوردی چونکه صفت جهنم سنده موجوده اولدیغی مقرر اولیجق
اصلکه رجوع ایلمك محقق ونار جهنمه داخل اولمغه هر وجهله مستحق اولورسن (م ی) ان سخنهای چو مار وکزدمت *
مار وکزدم کشت ومی کیرد دمت) اول سنك مار وکزدم کبی موذیه اولان کلماتك عقارب وحیات اولور وقویروغکی
طوتر محصل هر فعلکه کوره برفعل ظهور ایدر ان کان عملك کریما اکرمك وان کان قبیحا اسلمك فخواسنجه اکر عملك
کرم اولورسه احسن صورتده کلوب سکا اکرام ایلر واکر قبیح اولورسه سنی مار وکزدم کبی صوقار (مثنوی) اولیا را داشتی
در انتظار) انتظار رستخیزت کشت یار) اللهك ولیلرنی سن دنیاده انتظارده طوتدك سنی طریق حقه دعوت ایلدکلری
حینده آنلره متابعتی تأخیرا تمك سببیله رستخیز کونك انتظاری سکا یار اولدی (مثنوی) وعدهٔ فردا وپس فردای تو
انتظار حشرت آمد وای تو) اولیای خداسنی دعوت ایلدکلرنده سنك یارین دیو وعده ایلمك پس آندنصکره ینه
فردا دیو وعده ایلمك سکا حشرك انتظاری کلدی ای وای سکا (مثنوی) منتظر مانی دران روز دراز * در حساب آفتاب
جانکداز) برکونك مقداری الف سنة اولان روز درازده منتظر قاله سن حسابده آفتاب جانکدازده آفتاب سماء دنیایه
قریب اوله ناسك باشلرنده بینلری چوملك قینارکبی قینایه نته کم کتب احادیثده باب حشرده بو محله مناسب
احادیث شریفه پك چوق واقع اولمشدر (مثنوی) کاسمان را منتظر می داشتی * تخم فرداره روم می کاشتی) ای مسوف
زیرا سن آسمانی منتظر طوتدك یعنی اهل آسمانی عبادت وطاعت ایلمکده منتظر طوتدککه آنلر سنك اعمال صالحه
اشلمکه منتظرلردر پس بو تقدیر اوزره مضاف مقدر اولور ونفس آسمان دخی اعمال مؤمنینه منتظر اولمق جائزدر نته کم
(فما بکت علیهم السماء والارض وما کانوا منتظرین) ایتنده اهل تفسیر دیرلر انسانك آسمانده ایکی قپوسی واردر برندن
رزقی کلور برندن اعمالی مرتبهٔ علیایه عروج قیلور وآسمان آنك اعمالنه منتظر اولور پس اول کمسه اولسه آسمان
وزمین انکچون کریان اولور پس بیوررلر زیرا که سن آسمانی اعمال حسنه اشلمکده منتظر طوترسن فرداده ره روم تخمی
اکرسن (م ی) خشم تو تخم سعیر دوزخست * هین بکش این دوزخت را کین فخست) سنك خشمك تخم سعیر دوزخدر
اکاه اول سو بندر بو دوزخ خشمکیکه بو فخدر کینه فخدر دیکی ایه سامدن دخی خالی دکلدر (مثنوی) کشتن این نار
نبود جز بنور * نورك اطفا نار نا نحن الشکور) دین نوری اولمقسزین بو نار خشمی سو بندرمك ممکن اولمز مصرع
ثانی جهنم لساندن وجمعیت طبقات سبعه سی اعتباریله در یعنی صراطی مؤمن ود بندار کچرکن جهنملرا کادیرلر
ای حلیم وبردبار اولان مؤمن سنك نورك بزم نارمزی اطفا ایلدی بز سکا مبالغه ایله شاکرلرز یعنی سکا ظاهرا وباطنا
خدمت ومحبت وثنا ایدیجیلر زدیه لر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم تقول جهنم یوم القیمة جز یا مؤمن نورك
اطفأ ناری (مثنوی) کر تو بی نوری کنی حلمی بدست * اتشت زنده ست ودر خاکستر ست) اکر سن دین نورندن خالی
اولدیغك حالده حلم ایلرسك بدر وبوکونه حلم مقبول دکلدر زیرا سنك آتش غضبك هنوز زنده در ولکن خاکستر
ایجره در یعنی باطنده مستور ومقیم در (مثنوی) آن تکلف باشد وروپوش هین * نار را نکشد بغیر نور دین) اکا اول
بی نور دین اولان حلم تکلف اولور وخلقه روپوش اولور اکثر صورتا حلیم وسلیم کوربنن کمسه لری ناس حلیم وبردبار
زعم ایدرلر ولیکن نفسنده اول غضوب وآتش کذاردر زیرا نار نفسی سو بندرمز نور دینندن غیریسی پس نور دینی
اولمین کمسه نك ناری اولمز وحلمی لله وحقیقی اولمز (مثنوی) تا نبینی نور دین ایمن مباش * کاتش پنهان شود
یك روز فاش * تا کم سن نور دینی کورمیه سن ناردن ایمن اولمه که اول باطنده مستور وپوشیده اولان آتش
نفسانی برکون فاش اولور یعنی آتش نفسانی بعض اغراض واوصاف واسطه سیله پنهان اولور وبی نور دین اولان
صاحب نفس آنك سرنده اول اغراضه میل سببیله تکلف قیلور چونکم موانع مرتفع اوله وآنك پیدا وفاش اولمسی
مقتضی اوله وبعض اسباب ظهوره کله اول کونده آتش پنهان فاش اولور وحلیم کورینن کمسه بر مقتضای نفس غضب

قیلورامانوردینی اولان کمسه بویله اولمز زیرا نوردن صاحبی خشم طبیعی وحلم نفسانیدن پاک اولمشدر آنک حلمی وغضبی
نفسانی اولمز بلکه هر صفتی لله اولور (مثنوی) نور آبی دان وهم بر آب چفس * چونکه داری آب از آتش مترس)
نوری بر آب بیل وهم آبه یاپش چونکم آبی طوتەسن آتشدن قورقمه (م ی) آب آتش را کشد کآتش بخو * می بسوزد
نسل فرزندان او) آب آتشی سوندیرر زیرا که آتش خو یلی یعنی طبعنک مقتضاسی اولان حرارتیله یاقر اول اتک
اولادو انسابی اولادو انسابدن مراد اشجار ونباتاتدر که آتک اولاد وانسابی کبیدر وبو بیت شریفده آبدن مراد
آب نوردین وآتشدن مراد اولاد آتش نفسانی وثانیا آتش جهنمدر آب دین آتش نفسانی خو یله دین ابندن نشو
ونما بولان وآنک بو جهتدن نسل وفرزندی مشابه سنده اولان کمسه لری یاقر پس آب دین آتش کینک بو اجلدن دشمن
وخصمی در (مثنوی) سوی ان مرغابیان رو ورچند * تا ترا در آب حیوانی کشند) ای آتش نفسانیه ایله حریق
اولان کمسه صو قوشلری جانبنه کت برقاج کون مرغابیلردن مراد اهل دین واصحاب یقیندر پس ای عطشان اولان
مرغابیان طرفنه توجه ایتکه تاسنی آب حیوانه چکه لر یعنی موجب حیات ابدیه اولان علوم وعرفانه وایمان وایقانه
واصل ایده لر ولیکن مرغابیلر شکلنده اولان خاکیلردن حذر قیل وآنلری تمییز ایلمکده احتیاط ایله (م ی) مرغ آبی
مرغ خاکی هم تنند * لیک ضدانند آب وروغنند) مرغ خاکی مرغابی هم تنلردر یعنی اهل معنی ایله اهل صورت
واصحاب هدایت ایله اصحاب ضلالت صورتا بری برینه مشابه لردر ولیکن معناضدلردر وآب وروغن دررلر یعنی
اصلا اتحاد وجنسیتلری یوقدر (مثنوی) هر یکی مر اصل خود را بنده اند * احتیاطی کن بهم مانده اند) بونلردن
هر بر طایفه کندی اصللرینه بنده لردر یعنی اهل صورتک اصلی خاکیلردر البته خاکدن حاصل اولان اشیایه مقید
اولمقدن خالی اولمز واهل معنانک اصلی مادهٔ حیات ابدیه اولان ماء معنویدر آندن حاصل اولان معانی واذواقه
محبت قیلمقدن بری کلمزلر احتیاط ایله زیرا بو ایکی طایفه صورت حسبیله بری برینه مانند دررلر پس بونلرک ما بینینی تمییز
ایلمکده سعی بلیغ ایلمک طالبه زیاده لازمدر (مثنوی) همچنانکه وسوسه ووحی الست * هر دو معقولند لیکن
فرق هست) مرغابی اولان اهل معنی ایله مرغ خاکی اولان اهل صورت لباسا وشکلا بری برینه مشابه اولدقلری
کبی وسوسه ووحی الست دخی هر ایکیسی معقول دررلر یعنی عقل اولمقده مساوی وبری برینه مشابه لردر
ولیکن بو ایکیسینک ما بینینده فرق عظیم واردر زیرا وسوسه لمهٔ شیطانیه وحدث نفسانیه یه دیرلر ووحی الست
لمهٔ ملکیه والهام ربانیه دیرلر بو ایکیسی انسانک قلبنه خواطر عقلیه کبی خطور ایلر ایکن بینهماده فرق وتمییز
مقرردر نته کم بو حدیث شریفده حضرت رسول مکرم صلی الله علیه وسلم فرق بیورمشلردر قال علیه الصلوة
والسلام ان للشیطان لمة بابن آدم وللملک لمة فاما لمة الشیطان فایعاد بالشر وتکذیب بالحق واما لمة الملک
فایعاد بالخیر وتصدیق بالحق فمن وجد ذلک فلیعلم انه من الله فلیحمد الله ومن وجد الاخری فلیستعذ بالله
من الشیطان ثم قرأ) الشیطان یعدکم الفقر ویأمرکم بالفحشاء) رواه ابن مسعود رضی الله عنه (مثنوی)
هر دو دلالان بازار ضمیر * رختها را می ستایند ای امیر) هر ایکیسی یعنی وسوسه ووحی بازار ضمیرک رختلرنی
اوکرلر وستایش قیلورلر ای امیر ای امیراشغه بیته دخی مصروف اولمق جائزدر یعنی ای وجودی مملکتینک امیری نته کم
دلاللرک عادتیدر آلنده اولان متاعی خریدارلره مدح وستایش ایدرلر پس شیطان ونفس قبایح وسیئاتی تسویل
ایدوب اکا ترغیب وخیرات وحسناتدن ترهیب ایلر وملک خدای تعالی شر وفحشایی تکذیب وخیری واعمال
صالحه یی تصدیق ایلیوب اعمال حسنه خاطره سنی تحقیق ایلرلر (مثنوی) کر تو صراف دلی فکرت شناس *
فرق کن سر دو فکرت چون نخاس) اکر سن دل بازارینک صرافی ایسک فکرنی اکله وضمیره کلان اندیشه
ندر وقنغی قبیلدندر برخوش فهم ایله بودخی جائز اولورا کرسن صراف دل ایسک وفکرت شناس ایسک فرق ایله
ایکی سری نخاس کبی نخاس اسیر دلالنه دیرلر تشدید ایله در وزن ایچون مخفف اولدی وبو ایکی خاطره دن بلغمی مشکل
اولان خواطر ملبوسه دیدکاریدر وخواطر ملبوسه اول خواطره دیرلر که باطنی ضلالت وصورتی صلاح وهدایت
اوله نته کم ایکنجی جلدده حضرت خداوندکار معاویه حکایه سنده نقل بیوردیلر وبو خواطر ملبوسه نک تفصیلی بو بیتک
شرحنده کلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) ورندانی این دو فکرت از کمان * لا خلابه کوی وسشتاب ومران) واکر
بو ایکی فکرتک سرنی ومأتی کمان وظن جهتندن بیلمزسک وحقیقتلرینه عالم اولمزسک لا خلابه دی یعنی فکر وحیله
وخدعه یوقدر دی وبنی حیله وخدعه ایله اولمق شرطی اوزره اختیار ایلدم دی وعجله قیلمه واول فکرک اجرا وانفاذنه
سورمه بلکه تانی ایله نته کم بو حدیث شریفی حضرت رسولدن ابن عمر روایت ایدوب شیخین اتفاق ایتمشلرکه انصاردن
بر کمسه حضرت پیغمبره شکایت ایدوب دیدیکه یارسول الله هر بارکه بیع اولنان نسنه یی شرا ایلسم آلدەنورم

پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که اذا بعت فقل لا خلابه یعنی قچن بر نسنه بیع ایلسک دیکه خلابه یوقدر خلابه کسر خاء
معجمه ایله خدعه یه دیرلر ای لا خدیعة لی فی هذا البیع دیمکدر پس التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان مقتضاسنجه
هر کاری امعان واذعانسزا تمملک کرک (حیله دفع مغبون شدن در بیع وشرا (مثنوی) آن یکی یاری پیمبر را بکفت *
که منم در بیعها با غبن جفت) اول یار پیغمبر علیه السلامه دیدیکه یارسول الله بیعلرده بن غبنه جفتم (مثنوی
مکر هر کس کو فروشد یا خرد * همچو سحرست وزراهم می برد) هر کسک مکری که اول کمسه یا صاتار ویا صاتون آلور
سحر کبیدر بنی یولدن ایلتور (مثنوی) کفت در بیعی که ترسی از غرار * شرط کن سه روز خود را اختیار) حضرت نبی
علیه السلام بیوردیلر که بر بیعده غراردن قورقارسک یعنی الدنمقدن خوف ایلرسک کندیکه اوچ کون اختیاری
شرط ایله پس اکر ضرر کورورسک رد ایله واکر خیر کورورسک قبول ایله (مثنوی) که تأنی هست از رحمان یقین *
هست تعجیلت ز شیطان لعین) که تأنی بودر که رحماندن اولدی سنک تعجیلک شیطان لعیندن اولدی کما قال رجل للنبی
صلی الله علیه وسلم اوصنی یارسول الله فقال علیه السلام خذ الامر بالتدبیر فان رأیت فی عاقبته خیرا فامضه
وان خفت منه فامسک پس تدبیر وتأنینک انسانه واجب ولازم اولدیغنی تفهیم وتعلیم ایچون واخس حیوان
اولان کلبی بر سبیل تعریض مثل موقعنده ایراد ایلیوب بیوررلر (مثنوی) پیش سگ چون لقمهٔ نان افکنی *
بو کند وانکه خورد ای معتنی) بر کلبک اوکنه چونکم نان لقمه سنی براغه سن قوقولار اول تأنی اندنصکره برای اعتنا
ایدیجی یعنی ای حاجتنه اهتمام واحتیاط ایدیجی دیمک اولور (مثنوی) او بیینی بوکند ما با خرد * هم ببوییش
بعقل منتقد) اول کلب بورنیله قوقولار بز خردله هم اول لقمه یی قوقولارز عقل صافی وخالص ایله منتقد فتح قافله
اسم مفعولدر انتقاد اولنمش معناسنه اصلنده اسم فاعلدر کسر قافله دیمک فتح قافله اولان معنا به
عدم وقوفدن ناشی اولور (مثنوی) با تأنی کشت موجود از خدا * تا بشش روز این زمین وچرخها) الی کونه دک
بو ارض وسماوات وما بینهما کما قال الله تعالی فی سورة هود وفی بعض السوره (وهو الذی خلق السموات والارض
فی ستة ایام) قال صاحب المدارک من الاحد الی الجمعة تعلیما للتأنی خدای تعالینک زمین وآسمانی التی کونده
خلق ایلامسی مجرد عباده تأنی وعدم عجله یی تعلیم ایچوندر (مثنوی) ورنه قادر بود کو کن فیکون * صد زمین وچرخ
آوردی برون) یوخسه قادر ایدی اول الله کن فیکوندن یعنی امر وقبولدن از کن تقدیرنده اولور صد زمین وچرخ
کتوره ایدی عدمدن طشره کما قال الله تعالی (اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون) کن فیکوندن یعنی مصرع
اولادن بو هم وجه اولسه دخی جائز یوخسه قادردر حق سبحانه وتعالی کن فیکون مفهومنجه دخی وجهدر یوخسه
حق سبحانه وتعالی قادر ایدی کن دیه ایدی (مثنوی) آدمی را اندک اندک آن همام * تا چهل سالش کند مرد تمام)
ادمی آهسته آهسته تأنی ایله اول اولو الله قرق یله دک مرد تمام ایلر اولا نطفه مرتبه سندن الی یوم الولادة طورا بعد
طور هر بر طوری قرق قرق کونده تکمیل ایلر نته کم ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلرندن شیخینک اتفاقی اوزره
روایت اولنور که قال علیه السلام ان خلق احدکم لیجمع فی بطن امه اربعین یوما ثم تکون علقة مثل ذلک ای اربعین یوما
ثم تکون مضغة مثل ذلک ای اربعین یوما ثم یرسل الله الیه الملک فینفخ فیه الروح وبو حدیث شریفک شرحی کزیستان
تا مرا ببریده اند بیتنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه پس هر طوری قرق کونده تکمیل ایدوب دنیایه کلدکدنصکره
تا قرق یاشنه وارنجیه دک اول حکیم آنی مرد تمام ایدر پس اربعینده آنک عقل وادراکی کمال درجه سنه یتر (مثنوی
کرچه قادر بود اندر یک نفس * از عدم پران کند پنجاه کس) اکرچه حکیم مطلق قادر ایدی هر نفسده عالم عدمدن
پران ایلیه پنجاه کسه یی مراد تحدید دکلدر تکثیردر یعنی نیجه نیجه کمسه لری دیمک اولور (مثنوی) عیسی قادر بود
کو از یک دعا) بی توقف واجهاند مرده را) عیسی علیه السلام حضرتلری قادر اولدیکه اول بر دعادن توقفسز مرده یی
برندن صچراده وا حیا ایده (مثنوی) خالق عیسی بنتواند که او * بی توقف مردم آرد تو بتو) عیسی علیه السلام
حضرتلرینک خالقی قادر اولمزمی که اول بی تأنی وبی توقف مردمی حیاته کتوره قات قات یعنی بی نهایت بومرتبه
ایجاد وتکوینه قادر ایکن کور حضرت آدمی حق تعالی بی توقف ایجاد ایلمدی بلکه بر فحوای حدیث قدسی
خمرت طینة آدم بیدی اربعین صباحا قرق کونده آنک طینتنی تخمیر ایلیوب (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی)
آیت کریمه سنک فحواسی اوزره بعد تخمیر الطینة والتسویة اکا روح نفخ ایلدی (مثنوی) این تأنی
از پی تعلیم تست * که طلب آهسته باید بی شکست) بو تأنی جمله سی سنک تعلیمک ایچوندر دیمک اولور که طلب آهسته
کرکدر بی انقطاع ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم احب الاعمال الی الله ادومها ای ادومها پس طلب ابتداده کرمینله
اولوب صکره منقطع اولمدین آهسته آهسته اولوب مراده وصوله دک غیر منقطع اولمق اولیدر نته کم بو بیتی مثل

ابراد ایدوب بیوررلر (م ی) جو یکی کوچك که دائم می رود) نی نجس کرد نه کنده می شود) مثلا بر کوچك چای چکز که
دائم کیدرنه نجس اولوروته کنده اولوریعنی قوقش اولمز (م ی) زین تأنی زاید اقبال وسرور * این تأنی بیضه دولت جون
طیور) بو تأنی وتدبیر ایلکدن اقبال وسرور طوغر بو تأنی مثلا بیضه ودولت طیور کبیدر (م ی) مرغ کی ماند به بیضه
ای عنید * کرچه از بیضه همی اید بدید) ای معاند مرغ بیضه یه قچن بکزر یعنی بکزه مز اکرچه دائما بیضه دن طوغر
پس دولت واقبال دخی اکرچه تأنیدن طوغر ولکن تأنی یه مشابه اولمزنته کم جزای اعمال اعماله مشابه اولمدیغی کبی
مثنوی) باش تا اجزای تو چون بیضها * مرغها زاینداندر انتها) صبر ایله تا کم سنك اجزا واعضاك بیضه لر کبی قوشلر
طوغوره لر انتهاده یعنی (یوم تبلی السرائر) لخواصی اوزره آخرتده هر عضوك عملی قوش یمرطه دن طوغر کبی ونتیجهٔ
اعمال صورت باغلیه وهر جزوك عملی بر آخر شکل اوزره ظاهر اوله وهر کسك فعلی بر غیری صورت اوزره ظهوره کله
اکرچه اول فعل دنیاده بر نیجه کسه نك فعلنه مشابه اولدی ایسه ده پس هر کسك نتیجه سی کندی ذاتنه مناسب
ظهور قیله (م ی) بیضهٔ مار ارچه ماند در شبه * بیضهٔ کنجشك را دور ست ره) مثلا بیضهٔ مارا کرچه بکزر شبه ونظیر
اولمقده بیضهٔ عصفوره ولیکن ما بینلرنده راه بعید واردر زیرا آنك بیضه سنك نتیجه سی ماربونك بیضه سنك نتیجه سی
عصفوردر پس بینهماده مسافهٔ بعیده اولور وقس بیضة الاعمال بیضتها (مثنوی) دانهٔ آبی بدانهٔ سیب نیز * کرچه ماند
فرقها دان ای عزیز) مثال اخر آیوانك دانه سی یعنی امرودك دانه سی وجکردکی المانك جکردکنه بکزرلیکن ایکیسنك
ما بیننده فرقلر بیل ای عزیز (مثنوی) برکها همرنك باشد در نظر * میوه ها هر یك بود نوعی دکر) مثال آخر یپراقلر
همرنك اولور نظرده وبری برینه مشابهت قیلور اخضر اولمقده ولیکن میوه لر هر بری بر نوع آخر اولور پس بو مثالده
مآل جسملر اوراقی هم بری برینه مانند ومشابه لردر ولیکن هر بر جان بر مخصوص له زنده در (مثنوی) برکهای جسمها
ماننده اند * لیك هر جانی بریعی زنده اند) زبدهٔ کلام اکر اجسام انسان بری برینه مشابه لردر ولیکن هر بر جان
برربیع ایله زنده در کیمی طالح وکیمی صالح کیمی مؤمن وصادق وکیمی فاسق ومنافق وکیمی مخالف وکیمی موافق
(هل یستویان) مثنوی) خلق در بازار یکسان میروند * آن یکی در ذوق ودیکر دردمند) مثال آخر خلق بازارده
بحسب الظاهر یکسان کیدرلر اما بحسب الباطن اول بری ذوقده وبری دردمند کیدر (مثنوی) همچنان در مرك
یکسان می رویم * نیم در خسران ونیمی خسرویم) هم بونك کبی مرك حالنده جمله مز بحسب الظاهر یکسان کیدرز
یعنی موجب (کل نفس ذائقة الموت) جمله مز موتی ذائق اولمقده برابر کیدرز لکن بحسب الباطن نصفی خسران
وخذلانده ونصفی خسرو وپادشاهز یعنی من حیث المعنی برابر دکاز دیمك اولور (وفات یافتن بلال رضی الله عنه باشادی
م ی) چون بلال از ضعف شد همچون هلال * رنك مرك افتاد برروی بلال) چونکم حضرت بلال رضی الله عنه
ضعفدن هلال کبی اولدی ورنك مرك بلالك وجهی اوزره دوشدی یعنی علایم موت بشره لرندن ظاهر اولدی (م ی)
جفت او دیدش بکفتا واحرب * پس بلالش کفت نی نی واطرب) آنك خاتونی آنی کوروب یا حسرتا ویا حرب دیدی
پس بلال حضرتلری اکادیدی یوق یوق بو بیدیمه واطرب دی ونعم النعم الی العبد من الرب دی کما قال صاحب
کتاب النزهة لما حضرت بلالا الوفاة قالت امرأته واحرباه فقال لا بل واطرباه لانا نلقی غدا الاحبة محمدا وحزبه (مثنوی)
تا کنون اندر حرب بودم ززیست * تو چه دانی مرك چون عیشست وچیست) شمدی یه دك حربده ایدم معیشت
وحیاتدن سن نه بیلورسن که موت نه عیشدر فی الحقیقه ونه در موت فی الحقیقه راحة الفقرادر وتحفة المؤمنین
والعلمادر سعادت اخرویه نك وصولنه سبب ووسیلهٔ مشاهدهٔ لقای ربدر (مثنوی) این همی کفت ورخش در عین کفت
نرکس کلبرك ولاله می شکفت) حضرت بلال رضی الله عنه بونی سویلردی وآنك رخی عین کلامده نرکس وکلبرك
ولاله اچاردی یعنی آنك رخی کلامنی مصدق اولوردی دیمك اولور زیرا بو زکه حالت نزعده نرکس وکلبرك ولاله کبی
تروتازه ولطیف اوله ومحتضر اولان وبن راحت وذوقه ولذته مستغرقم دیو تکلم قیلانك لطافت رخساری عین کفتارنه
شهادت قیلور وحالی مقالنی مصدق اولور بو بیت شریف دخی بو معنایی مؤیداولورنته کم بیوررلر (مثنوی)
تاب روو چشم پر انوار او * می کواهی داد بر کفتار او) آنك رونك تاب وضیاسی وآنك چشم پر انواری شهادت ویردی
آنك کفتاری اوزره (م ی) هر سیه دل می سیه دیدی ورا) مردم دیده سیه آمد چرا) هر قلبی بجهالت وغفلتله سیاه اولان
آنی سیاه کوروردی ورنکی سیاه اولمغله آنی حقیر عد ایلردی مردم دیده سیاه کلدی نیچون سیاه کلدی ای اسیر صورت
اول مردم دیده نك سیاه اولمسندن اکا نه شین وحقارت واردر مصرع ثانی سیاهلغك محل نور اولمسنه شهادت ایدر
آب حیات ظلمت ایچره وانوار معانی سواد کلمات ایچره دکلمیدر پس سیاهلق هر محلده مذموم اولمز وسیاهلغی مطلقا
مذموم کورن روسیاهك دیدهٔ باطنی روی حقیقی کورمز (مثنوی) مردم نادیده باشد روسیاه * مردم دیده بود

مرات

مرات ماه) نادیده اولان مردم روسیاه اولور وبو ل جهالتده قالور ومیت جاهلیت اوزره اولور اما مردم دیده یعنی
انسان العین منزله سنده اولان مرد کامل بی بصر مرآت ماه منیر اولور نته کم حضرت بلال رضی الله عنه
ماه فلك رسالت اولان رسول ذی الجلالك مراتی اولدی بعض نسخه ده مرات شاه واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره
دخی شاهدن مراد یا حضرت رسالت پناه اوله ویا جناب اله اوله پس معنی انسان العین مرتبه سنده اولان انسان
آینهٔ حضرت یزدان ومظهر اسما وصفات خالق کون ومکان اولور دیمك اولور (مثنوی) خود که بیند مردم دیده ترا *
در جهان جز مردم دیده فزا) خود کیم کورر یعنی کورمز سنك کوز بکك بیکنی جهانده الا که مردم دیده فزا
یعنی رؤیت زیاده ایلین کوز که مراد رؤیت ومعاینه مردم چشمه مخصوصدر غیر اعضایه دکل بر کسه نك انسان
العین منزله سنده اولدیغنی ودیدهٔ دل مرتبه سنی بولدیغنی بنه انسان العین منزله سنده اولان صاحب رؤیت واهل
بصیرت بیلور ولهذا قیل لا یعرف ذا الفضل الا ذو فضل وقال سلطاننا ومولانا ومولی العارفین یعرفنا من کان من جنسنا
وسائر الناس لنا منکرون (مثنوی) چون بغیر مردم دیده ش ندید * پس بغیر او که در رنکش رسید) چونکم اول بلالی
مردم دیده دن غیری کورمدی یعنی همان مردم دیده کوردی مراد حضرت رسول امین وآنك نوریله نظر قیلان اصحاب
کزین درکه اول حضرت جناب حقه بمنزلهٔ انسان العین اولدیغی اعتبار یله مردم دیده تعبیر اولندی پس اول حضرتدن
غیری اول بلالك رنك باطننه کیم ایرشدی یعنی ولهذا اولون ظاهره نسبتله بیوردیلر خیر السودان ثلاثة لقمان وبلال
ومهجع رواه الاوزاعی عن ابن عمر عن والده ومرتبهٔ عالیشانی جنان ایچره کوروب دیدیلر که یا بلال حدثنی بارجی عمل
عملته فی الاسلام منفعة فانی سمعت قرعا علیك بین یدی فی الجنة قال بلال رضی الله عنه ما عملت عملا فی الاسلام ارجی
عندی منفعة غیر انی لم اتطهر طهورا تاما فی ساعة من لیل او نهار الا صلیت بذلك الطهور ما کتب لی ان اصلی رواه
ابو هریرة رضی الله عنه اتفقا علی الروایة عنه (مثنوی) پس جز او جمله مقلد آمدند * در صفات مردم دیدهٔ بلند) پس اول
مردم دیده منزله سنده اولان حضرت نبیدن غیریسی جملهٔ کامقلد کلدیلر دیدهٔ مردمنك صفاتنده یعنی عالی اولان
انسانك وصفاتنك مشاهده ومعاینه سنده اول حضرته اقتدا قیلدیلر دیدهٔ بلنددن مراد انسان عالی نژاددر که بورادده
حضرت بلالك وجود شریفلرندن کنایه در صورتا مردم دیده کبی سیاه ومعنا مظهر مردم اله در سواد الوجه اولملری ظاهرا
وباطنا عند المشایخ معلوم اولان فقر تامدن عبارت اولور ورود دخی الفقر سواد الوجه فی الدارین نکته سنی اشعار قیلور
وبو مرتبه سواد اعظم سرنه مظهر اولنلرك مرتبه سی اولور نته کم کلشن راز صاحبی بیوررلر (بیت) سواد الوجه فی الدارین
درویش * سواد اعظم آمد از کم وبیش * سیاهی کر بدانی نور ذاتست * بتاریکی درون آب حیاتست * سیه رویی ز ممکن
در دو عالم * جدا هر کز نشد والله اعلم (مثنوی) کفت جفتش الفراق ای خوش خصال * کفت نی نی الوصالست الوصال
حضرت بلالك جفتی اکادیدیکه الفراق ای خوش خصال بلال اکادیدی یوق یوق وصالدر ووصالدر
(مثنوی) کفت جفت امشب غریبی می روی * از تبار وخویش غائب می شوی) تکرار جفتی اکا دیدیکه بو کیجه
غریبلك عالمنه کیدرسن قوم وقبیله کدن غائب اولورسن (مثنوی) کفت نی نی بلکه امشب جان من * می رسد خود
از غریبی در وطن) بلال حضرتلری اکا دیدیکه یوق یوق بویله دکلدر بلکه بو کیجه غریبلك عالمندن خود بنم جانم کندی
وطن اصلیه سنه واصل اولور ناقصات العقل اولان اهل دنیا ایله اصحاب هدی ودوستان خدانك هر عصرده مرتبه لرینك
حکمی مقتضاسنجه فهملری وسوزلری بو کونه اولور (مثنوی) کفت رویت را کجا بینیم ما * کفت اندر حلقهٔ خاص خدا
خاتونی بنه بلال رضی الله عنه حضرتلرینه ایتدی سنك یوزیکی قنده کوره لم جواب ویروب دیدی خدای تعالینك
حلقهٔ خاصنده (مثنوی) حلقهٔ خاصش بتو پیوسته است * کر نظر بالا کنی نه سوی پست) حلقهٔ خاصدن مراد
بر قاج وجه اولسه قابلدر اولا حلقهٔ خاصان خدا یعنی دائرهٔ مجالس انبیا واولیا ایچره کورکه اول خدانك حلقهٔ خاصی
سکا پیوسته در مراد کندی وجود شریفی اولور که خدانك حلقهٔ خاصنك اهلیدر اکر نظرکی بالایه ایلیه سن یعنی عالم
معنایه نظر قیله سن عالم پست جانبنه دکل که مراد عالم صورت اولور (م ی) اندرین حلقه ز رب العالمین * نور می تابد
چو در حلقهٔ نکین) اول حلقهٔ خاص خدا یعنی دائرهٔ زمرهٔ انبیا واولیا ایچره حضرت رب العالمین دن نور ذات وصفات
برق اورر ولامع اولور یوزکك حلقه سنده نکین کبی یعنی حلقهٔ خاتم ایچره براق اولان یوزك طاشنك یلدرادیغی کبی
اول حلقهٔ خاصان خدا ایچره نور رب العالمین تابان اولور دیمك اولور بر وجه دخی اولدر که حلقهٔ خاص خدادن
مراد مقعد صدق اوله که مقتدر اولان پادشاهك قتیدر پس بو مرتبه یه حلقهٔ خاص خدا دیمك کندی حضورنه
مخصوص اولدیغی واول پادشاه بونلری انوار ذاتیه والا ونعماء حیاتیه سیله احاطه قیلدیغی اعتباریله اولور پس معنی بنم
یوزومی واوزومی مقعد صدقده ملك مقتدرك قتنده کور کما قال الله تعالی (ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق

عند مليك مقتدر) وآنك حلقهٔ خاصی اولان مقام صدق سكا دخی متصل اولمشدر ومقارن كلمشدر اكر نظر كی عالم
بالایه ومرتبهٔ اعلایه ایلرسك پست اولان دنیا جانبنه دكل وبو ذكر اولنان مقعد صدق خلقه سی ایچره رب العالمینك
نور ذات وصفاتی حلقهٔ خاتم ایچره نكین تابان اولدیغی كبی واشراق ولمعان قیلدیغی كبی تابان اولوب لمعان قیلور
دیمك اولور و بر وجه دخی اولدر كه حلقهٔ خاص خدادن مراد مرتبهٔ قاب قوسین او ادنی اوله عند المشایخ بو مرتبهٔ
قوسین وجوب وامكان جمع اولدیغی واقتران قیلدیغی مرتبهٔ الوهیتدر كه جمیع ممكناتی محیطدر پس بو تقدیر اوزره معنی
بر فحوای (وان كل لما جمیع لدینا محضرون) یعنی ای خاتون جمیع عباد اللهك حاضر اولدقلری مرتبهٔ الوهیتك حلقهٔ
خاصنده كورو آنك بو حلقهٔ خاصی سكا دخی متصل اولمشدر اكر نظر كی عالم معنایه ایلرسك عالم اسفله دكل وحضرت
رب العالمیندن بو عالمه نور ذات وصفات تابان اولور حلقه ده نكینك تابان اولدیغی كبی دیمك اولور (مثنوی
كفت ویران كشت این خانه دریغ * كفت اندر مه نكر منكر بمیغ) حضرت بلال رضی الله عنهك خاتونی ایتدی
ویران اولدی بو او دریغ وحیف اولسون حضرت بلال جواب باصواب ویروب ایتدی سن ماهه نظر ایله یعنی روحه باق
میغ كبی اولان جسم خانه سنه باقه دیدی (مثنوی) كرد ویران تا كند معمورتر * قوم انبه بود وخانه مختصر) اول
پادشاه بنم خانهٔ جسمم ویران ایلدی تا كم نشأهٔ جسمانیه وروحانیه ایله زیاده معمور ایلیه زیرا قوم انبوه ایدی
وخانه مختصر ایدی یعنی قوای روحانیه م وانوار اسرار ذاتیه م وخاص آثار صفاتیه م كثیره ومجتمعه اولدی
وخانهٔ جسم عنصری اول قوم انبوهه تحمل ایده میوب تنك ومختصر كلدی پس لازم اولدیكه اول مختصر اولان
بدن خانه سی ویران اولوب اول قوم انبوهه موافق واول معنوی وروحانی یه متعلق ومطابق قصور عالیه وبیوت
واسعه وسامیه بنا اولنه تا كم ابد الاباد انلرده استراحت قیلنه دیدی (حكمت خراب شدن تن بمرك (مثنوی
من چو آدم بودم اول حبس كرب * پر شدا كنون نسل جانم شرق وغرب) حضرت بلال رضی الله عنه كندینك حالنی
حضرت آدمك حالنه تشبیه ایدوب خاتوننه خطاب وغیریلره تعلیم باصوابه كلوب بیوررلر آدم علیه السلام
دار السلامدن بو دار محنت آباده كلدكده نیچه زمان محبوس كرب وغصه اولدی بعده اولاد وانسابی مشرق
ومغربه طولدی پس بو قدر وجودلك ظهورنه سبب اولدقدنصكره تكمیل فضائل وخصائل انسانیه ایدوب ینه
دار السلامه رحلت قیلدی كذلك بن دخی اوائل حالده محبوس غصه وملال ایدم الان انسان جانمدن شرق وغرب
پر اولدی یعنی آثار واحوال جانمدن واولاد معنویهٔ جنانمدن آفاق طولدی وجانه كمال حاصل ومقصودنه
واصل اولدی (مثنوی) من كدا بودم درین خانه چو چاه * شاه كشتم قصر باید بهر شاه) ای خاتون مثلا
مقدما بن بو چاه كبی تنك وتاریك اولان خانهٔ بدن ایچره فقیر وكدا ایدم الان قوت الهیه وسعادت ابدیه ایله
شاه اولدم شاه ایچون قصر كركدر (مثنوی) قصرها خود مر شهانرا مأنس است * مرده را خانه ومكان
كوری بس است) قصرلر خود تحقیقا شاهلر ایچون محل انس وارامكاهدر مرده یه خانه ومكان بر قبر كافیدر
یعنی ملوك آخرت اولنلر ایچون قصور عالیه وجنان سامیه مأنس ومرده دلان جهان ایچون قبور ابدان
وقصور خاكدان كافی وبس در (مثنوی) انبیارا تنك آمد این جهان * چون شهان رفتند اندر لامكان) انبیای
عظامه بو جهان تنك ومضیق كلدی ولهذا قال علیه الصلوة والسلام الدنیا سجن المؤمن وجنة الكافر پادشاهلر كبی
لامكان جانبنه كتدیلر وعالم مكانی وزمین وزمانی ترك ایتدیلر (مثنوی) مردكانرا این جهان بنمود فر * ظاهرش
زفت وبمعنی تنك تر) مرده دل اولنلره بو جهان فر وضیا كورندی ظاهری واسع ومعنیده تنكتردر بعض نسخه ده
تنك تر محلنه تنك بر واقع اولمشدر بر تنك تقدیرنده اولمق اولایدر (مثنوی) كر نبودی تنك این افغان زچیست *
چون دوتا شد هر كه در وی بیش زیست) اكر بو جهان تنك اولمیه یدی خلقك بو افغانی ندر نیچون دوتا اولدی وبلی
بوكلدی هر شول كمسه كه اول جهانده زیاده درلدی انسانك چوق یاشه دقجه منحنی اولمسی والمندن ناله
وافغان قیلمسی بو جهانك تنك اولمسنه دلالت ایلر وشهادت ایلر (مثنوی) در زمان خواب چون آزاد شد) زان مكان
بنكر كه جان چون شاد شد) اكر بو جهان تنك اولمیه یدی خواب زمانده انسان بو جهانك آلامندن نیچه آزاد اولوردی
كور كه اول مكاندن جان نیچه شاد اولدی (مثنوی) ظالم از ظلم طبیعت باز رست * مرد زندانی ز فكر حبس جست)
ظالم طبیعتك ظلمندن كیر وقورتلدی زندانه منسوب اولان مرد حبس فكرندن صچرادی وخلاص اولدی
مثنوی) این زمین وآسمان بس فراخ * سخت تنك آمد بهنكام مناخ) بو زیاده واسع اولان زمین وآسمان زیاده
تنك كلدی نزول قیلنده مناخ دوه نك چوكسنه ودوه چوكجك یره دیرلر بو راده بدنك چوكمه سندن وآخرته
كوچمه سندن استعارهٔ مكنیه اولور (مثنوی) چشم بند آمد فراخ وسخت تنك * خنده اش كریه فخرش جمله ننك)

بوجهانك

بو جهانك فراخ اولمسی كوزیاكی كلدی وفی حد ذاته سخت تنكدر لكن مكر الهی وصنع ربانی واسع كوستردی
ونظر اولنسه نفس الامرده هر حالی معكوسدر آنك خنده سی كریه وكریه سی خنده وآنك فخری ننك وعیب
وبی عیب اولان كمسه لر آخرتده معیوب وشرمنده در ولهذا قال الله تعالی (فلیضحكوا قلیلا ولیبكوا كثیرا
جزاء بما كانوا یعملون) وقال علیه السلام لو تعلمون ما اعلم لبكیتم كثیرا ولضحكتم قلیلا (تشبیه دنیا كه بظاهر فراخست
وبمعنی تنك وتشبیه خواب كه خلاصست ازین تنكی (مثنوی) همچو كرمابه كه تفسیده بود * تنك آیی جانت
بخسیده بود) بو دنیا فی المثل حمام كبیدر كه قزمش اوله تنك كلورسن سنك جانك یعنی روح حیوانك طارلمش
وبوزلمش اولور بخسیده طارلمش وبوزلمش معناسنه در (مثنوی) كرچه كرمابه عریضست وطویل * زان تپش
تنك آیدت جان وكلیل) اكرچه حمام اینلو واوزوندر اول حرارت وكرمیتدن سنك جانك تنك كلور وسست وبورغون اولور
مثنوی) تا برون نایی نبكشاید دلت * پس چه سود آمد فراخی منزلت) تا حمامدن طشره كلمیه سن سنك قلبك اچلمز
ودرونك صفا بولمز پس نه فائده حاصل كلدی سنك منزلك فراخلغندن كذلك وسعت ظاهر عالم مضایقهٔ باطن آدمی
ازاله قیلمز وبنی آدم باطنی عالمه واصل اولمینجه راحت حقیقی بولمز (مثنوی) یا كه كفش تنك پوشی ای غوی *
در بیابان فراخی می دوی) تشبیه آخر یا خود دنیا بو كه بكزر كه سن بر طار بشمق كیه سن ایاغكه ای كمراه وبر واسع
بیابانده كیده سن واطراف واكنافی سیر ایده سن (مثنوی) آن فراخی وبیابان تنك كشت * بر تو زندان آمد آن
صحرا ودشت) اول بیابانك فراخلغی تنك اولدی اول صحرا ودشت سنك اوزریكه زندان كلدی (مثنوی)
هر كه دید او مر ترا از دور كفت * كو در آن صحرا چو لاله تر شكفت) هر شول كمسه كه اول ایراقدن كوردی دیدیكه شول
كمسه اول صحراده لاله تر كبی اچلمش واو ذوق وراحت بولمش دیدی (مثنوی) او نداند كه تو همچون ظالمان *
از برون در كلشنی وجان در فغان) او بیلدز عم ایلین كمسه بیلمز كه سن ظالملر كبی طشره دن كلشنده سن جانك فغانده در
نته كم ظلمهٔ دنیانك ظاهرا نعمت وراحت وباغ وبوستان ایچره فرحده كورورسن لیكن جان وجنانلری نقمت وزحمت ایچره
بلاده والم وغم ایچره جفا وعناده در ولهذا قیل (بیت) نكهبانی ملك دولت بلاست * كدا پادشاهست ونامش كداست
(مثنوی) خواب توآن كفش بیرون كردنست * كه زمانی جانت آزاد از تنست) سنك خوابك اول تن كفشنی پای
جاندن بیرون ایلمكدر كه بر زمان سنك جانك بدنك مضایقه سندن آزاددر (مثنوی) اولیارا خواب ملكست ای فلان
همچو آن اصحاب كهف اندر جهان) ای فلان كمسه اولیایه خواب ملكدر عاریت دكل بر سبیل ذكر سبب ارادهٔ مسبب
خوابدن مراد بو راده كمالیله استراحت قیلمق وتن قیدندن نجات بولمقدر نته كم اول اصحاب كهف جهانده خوابی كندیلره
ملك ایتدیلر وعالمدن كوز یوموب راحت بولدیلر (مثنوی) خواب می بینند آنجا خواب نی * در عدم در میروند وباب نی
خوابدن مراد بونده صور عالم خیالی واشكال غیبیدر اولیاء الله صور عالم معانی واشكال غیبی بی خوابده كوریلان
صور خیالیه ومثالیه كبی كوررلر اما بونلرك بو صور معانی مشاهده ایلدكلری مرتبه ده خواب وخیال یوقدر بونلر عدمه
كیدرلر وبونلره مخصوص ومبین بر قپو یوقدر عدمدن مراد عدم اضافیدر كه مراد عالم معانیدر كه بو عالمه نسبتله عدم
تعبیر اولنور (مثنوی) خانهٔ تنك ودرو جان چنكلوك * كرد ویران تا كند قصر ملوك) تن بر خانهٔ تنك انده جان
چنكلوكدر یعنی الی وایاغی اكلمش وبوزلمش كمسه كبیدر اول تنك تنك اولان خانه سی جانی ویران ایلدی تا كم ملوك
بنا ایلیه (مثنوی) چنكلوكم چون جنین اندر رحم * نه مهه كشتم شد این نقلان مهم) جنین رحم مادر ایچره چنكلوك
اولدیغی كبی بن دخی طقوز ایلق اولدم یعنی كمال مرتبه سن بولدم ورحم تندن تولد ایلمكه مستحق اولدم بو انتقال
وارتحال لازم ومهم اولدی دخی حضرت بلال رضی الله عنهك لساندن نقل اولنان معارفدر (م ی) كر نباشد درد زه
بر مادرم * من درین زندان میان آذرم) اكر درد زه اولمسه وطوغورمق وجعی كلمسه بنم مادرم اوزره بن بو زندان رحمده
آتش محنت وفلاكت میانده یم (مثنوی) مادر طبعم زدرد مرك خویش * می كند زه تا رهد بره زمیش) كذلك
بنم طبعم مادری دخی كندی موت وفناسنك دردندن زه ایلر یعنی روحك خروج وعروجندن متألم ومضطرب اولور
تا كم قوزی قیودندن خلاص اوله یعنی روح بدندن نجات بوله بونده اشارت واردر شول معنایه كه البته انبیا واولیانك
طبیعتلری دخی حین موتده متألم ومضطرب اولمقدن خالی اولمز ولیكن بونلره روحك عالم طبیعتدن نجات بولدیغی
ولقای حضرت حقه راغب اولدیغی واسطه ایله طبیعتك الم واضطرابی ضرر وبر مرض وجاهل وغافل اولنلره كلان آلام
وشدائد كبی بونلره كلمز بلكه انبیا واولیانك حالت نزعده اولان درد وآلامی حضرت یوسف علیه السلامك جمالنی مشاهده
ایلدكده اللرین قطع ایلین والم واضطراب بیلمین زنان مصرك آلامی كبیدر كه اللری كسلمش وطبیعتلری متألم اولمش ایكن
زیاده حیرت وكمال لذتلرندن اول الم واضطرابی طویمدیلر وغیری شیلردن طویدیلر الا آنك كلستان جمالنك

سیرندن طوغدیلر (مثنوی) تاچردان برده در صحرای سبز * هین رحم بکشا که کشت این بره کبز) مادر طبع ولادت
زحمتنی چکرتا روح قوزیسی بدن قیوسندن خلاص اوله تاکم بعد الخلاص اول برهٔ روح اوتلیه وتمتع قیله صحرای سبزدن
مراد مشایخك ارض الله واسعه دیدکاری صحرای حقیقت ومرتبهٔ الوهیتدرکه تجلیات سبزه سـیله بو صحرامزین
ومنوردر وارواح قوزیلری تجلی سبزه لرندن تمتع ایلملری مقرردر اکاه اول رحم بدنی فتح ایله یعنی روحك خروج وتولدی
یوانی کشاده ومهیا وآماده ایله که بو روح قوزیسی بیولك اولدی ورحم تنده کمالن بولدی وخروجی وعروجی یقین کلدی
رحم بکشادیمك روحك خروجنه طریقی مهیا ایله دیمکدن کنایتدر وبره کبز کشت دیمك روح کمال بولدی دیمکدن
عبارتدر والله اعلم (مثنوی) دردزه کرزنج ابستن بود * برجنین اشکستن زندان بود) اوغلان طوغورمق دردی اکرچه
حامله خاتونك رنجی اولور اما جنین اوزره زندانی صیقلق وخلاص اولمقلق اولور (مثنوی) حامله کریان ززه کاین المناص
وان جنین خندان که پیش آمد خلاص) حامله خاتون نالان وکریان اولور وضع حمل ایلمك وجعندن بویله دیوکه قنده در
مخلص ومنجا واول جنین شاد وخندان اولورکه خلاص ونجات ایلری کلدی پس بونك کبی طبیعت دخی حالت نزعده
اکرچه نالان وکریان اولور لکن روح رحم تندن خلاص اولدیغنه وارض حقیقته وصول بولدیغنه عظیم حظ ایلر
وصفا بولور (مثنوی) هرچه زیر چرخ هستند امهات * از جماد واز بهیمه وز نبات) هر نه شی که تحت فلکده
اولدیلر ایسه امهاتدن یعنی عناصردن وجماداتدن وحیواناتدن ونباتاتدن هر بریسی بونلرك غیرینك دردندن
غافللردر الاشول کسه لردکه خبردار کامللردر (مثنوی) انچه کوسه داند ازخانه کسان * بلمه ازخانهٔ خودش کی
داندان) بین الناس مشهوردرکه دیرلر کوسه غیرینك اونده اولانی بیلدیکی قدر صقالی قبه کندی اونده کنی بیلمز
بوکنایه در شول وجه عقلی موی جهالت وحماقتدن عاری اولان صاحب فراستدنکه فراست وزکاوت واسطه سـیله
وجه عقلی موی حماقتله پر اولان نادانلرك احوال درونـنه مطلع اوله لر واوکندی خانهٔ درونـنده اولان احوالنه واقف
وعارف اولمیه (مثنوی) انچه صاحب دل بداند حال تو * تو زحال خود ندانی ای عمو) کذلك اونسنه بیکه
صاحب دل بیلورسنك حالکدن سن بیلمزسن کندی حالکدن اولقدر ای عمی زیرا دخی سن غفلت وجهالت
بداندیشه سیله محجوب سن وصاحب دل غشاوهٔ غفلت وظلمت بشریتدن خلاص اولمش ونجات بولمشدر (دربیان
انکه هرچه غفلت وغم وکاهلی وتاریکیست همه ازتنست که ارضی وسفلیست (مثنوی) غفلت ازتن بود چون تن
روح شد * بیند اواسرار را بی هیچ بد) غفلت وجهالت بالکلیه تندن حاصل اولدی تن انسانی چونکم طاعت
وریاضت واسطه سیله روح اولدی یاخود معنی روح کبی اولدی وکدورت بشریه دن صفا بولدی اسرار غیبیه وامور
مخفیه یی اول بی هیچ بد یعنی بلا مفارقه ولا محاله کورر زیرا مانع رؤیت غفلتدر وجهالتدر چونکم غفلتده اولان
تن کدورت طبیعیه دن صافی اوله وبدن کمال نورانیت وروحانیتـله متصف اوله اکا حائل قالمیوب امور غیبیه یی
مشاهده قیلور (مثنوی) چون زمین برخواست ازجو فلك * نی شب ونی سایه باشد لی ولك) مثلا چونکم زمین
مرتفع اوله فلکك اورتاسندن کیده نه کیجه ونه سایه اولوربنم ایچون وسنك ایچون زیرا سبب ظل وظلمت زمین درنته کم
بیوررلر (مثنوی) هرکجا سایه ست وشب یا سایه که * از زمین باشد نه از افلاك ومه) هرقنده که سایه واردر ویا شب
وسایکاه واردر زمیندن اولور افلاك ومه دن دکل زیرا افلاك اجرام لطیفه درکه کدورتدن پاکدر وماه منور عالم بر جرم
نورانی وتابناکدر پس بو جهله ظلمت وکدورته سبب ماینده کرهٔ خاکدر چن اورتالقدن حجاب انوار اوله ارض کثیفه
رفع اوله ظلمت کیدوب عالم سراسر نورله طولار وقس علی هذه الاحوال بدن الارض الترابی فاذا اتصف بالاوصاف
الالهیة وزالت عنه ظلمت البشریه لم یبق له حجاب فرای فی مرأة قلبه صور الغیبیة والامور المخفیة کیف یشاء کما شاهد
الانبیاء والاولیاء (مثنوی) دود پیوسته هم از هیزم بود * نی ز آتشهای مستنجم بود) مثال آخر دود علی الدوام
هیزمدن اولور مستنجم اولان یعنی روشن اولان ومحضا نار قالان آتشلردن اولمز نفسنده نارکه حرارت محرقه دن
عبارتدر آنك دخانی یوقدر واول دخان حطب کثیفدندر پس خطا وغلط وعصیان دخان کبیدر وقوهٔ وهمیه
صافی آتش اولمامش هیزم کبیدر وعقل بی دخان صرف شعله ونور قالمش بر چراغ خوش کبیدر نته کم بو معنایه
اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) وهم افتد در خطا ودر غلط * عقل باشد در اصابتها فقط) وهم دوشر خطا وغلط آندن
صادر اولور واصابتلرده اولان عقل اولوربی خطا وغلط عقول اصابت قیلور فقط والا وهم که ادراك معانی جزئیه
قیلان بدنه متعلق بر قوتدر اکثریا ادراك ایلدیکی خطا وغلطدر (مثنوی) هر کرانی وکسل خود از تنست *
جان زخفت جمله در پریدنست) هرنقدر ثقلت وکسل وار ایسه خود تندندر جان خفت ولطافتدن بالکلیه
اوچمقلقده در وعالم معنا جانبنه دائما پرو بال اچمقلقده در پس برکسه نك وجودنه نظر ایله اکر طاعت الله ده کران

وثقیل ایسه تن حکمنده در زیرا ثقلت وکثافت تن حکمیدر واکر خفیف وسبك روح ایسه روح حکمنده در زیرا خفت
وعشق ومحبت روحك اثریدر پس الظاهر عنوان الباطندن ظاهر اولان آثار مؤثره دلیل قویدر نته کم مسائل
طبیه دن بادلهٔ اطبا بو معنایی تفهیم ایچون مثال قوروب بیوررلر (مثنوی) روی سرخ ازغلبهٔ خونها بود *
روی زرد ازجنبش صفرا بود) مثلا حمرت وجه غلبهٔ دمادن اولور وصفرت وجه حرکت صفرادن اولور (مثنوی)
رو سپید ازقوهٔ بلغم بود * باشد ازسودا که رو ادهم بود) بیاض الوجه اولمق بلغمك قوتندن اولور یوزك ادهم اولمسی یعنی
سواد اللون وسیاه چرده اولمسی سودادن اولور وطبیب حاذق اولان آثاردن باطنده اولان مؤثره استدلال قیلور وقس
علی هذا التمثیل سائر الآثار والمؤثرات (مثنوی) درحقیقت خالق آثار اوست * لیك جز علت نبیند اهل پوست)
حقیقتده جمیع مؤثر وآثارك خالقی اول صانع کردکاردر ولیکن اهل پوست یعنی اهل ظاهر واصحاب صورت اسباب
وعللدن غیری یی کورمز وهر اثر ومؤثرده خالقك خلقنه وارادتنه نظر ایرکورمز بلکه نظری اول اسباب وآثارده
واقع اولور وثانیا آثار واسبابدن مؤثره ومسببه انتقال واستدلال قیلور (مثنوی) مغز کو از پوستها آواره نیست *
از طبیب وعلت اوراچاره نیست) مغزدن مراد عقل وپوستدن مراد اسباب وعللدر یعنی برعقلکه دخی اوهنوز
اسباب وعلل قشرلرندن آواره اولمیه طبیبدن وعلتدن اکا چاره وخلاص یوقدر اکرچه طبیب مناسبتیله علتدن مراد
ظاهرا امراض جسمانیه اولمق دخی وجهدن خالی دکلدر ولکن اصل مراد سببدر ودخی طبیبدن مراد مذهب
طبیبدرکه اکثرینك اعتقادومذهبی علت وسببه تشبث قیلمق وامراضك ظهورنی اسبابدن وزوالنی دخی علاج
ودوادن بیلمکدر اکرچه خالقنه اعتقادی واردر ولکن نظری اسباب وعللدن خلاص اولمشدر پس معنی
برعقلکه مانند قشور اولان اسباب وعللدن آواره وخالی اولمیه طبیب مذهبندن وسببندن اکا چاره یوقدر یعنی خلاص
ونجات ممکن دکلدر زیرا مادامکه آدمیزاده ایکی کره طوغمیه عللدن واسباب قیدندن قورتیلمز وفوق علل
واسباب اوزره ایاق قویه مز کما قال علیه الصلوة والسلام ان یلج ملکوت السموات من لم یولد مرتین (مثنوی) چون دوم
بار آدمیزاده بزاد * پای خود برفرق علتها نهاد) چونکم آدمیزاده ایکی کره طوغر برکره والده سندن طوغدیغیدر
وبرکره دخی طبیعتی مادرندن ورحم تندن طوغمسی وخلاص اولمسیدر چونکم آدمیزاده مادرندن طوغه عالم
اسبابه کلور وعلل واسبابه محکم تعلق وتشبث قیلور بعده اکر رحم تندن ومادر طبیعتدن دخی تولد قیلورسه ونجات
بولورسه ارض الله واسعه یه کلور وجمیع اسباب وعللك فرقنه وضع قدم قیلور وهمان مسببنه ناظر اولور (مثنوی)
علت اولی نباشد دین او * علت جزوی ندارد کین او) حکماء فلاسفه قتنده هر شیئك وجودنه برعلت واردرکه اول شیئك
وجودنی مقتضی اولور متسلسلا تا واجب الوجوده منتهی اولنجه یه دك بویله در پس عند البعض عقل اول وعند
البعض واجب الوجود علة العللدر بونلرك مذهبنده واجب الوجود موجب بالذاتدر فاعل مختار دکل وعند اهل السنة
فاعل مختاردر پس اسباب وعلله تشبث قیلان وبرشیئك ظهورنی علت وسببدن بیلوب مسببه وخالق مختاره
نظر قیلمین کمسه لر دخی نوعا علت اولی مذهبنده درلر اکرچه شکلا اهل سنت ایسه ده زیرا علت اولی مذهبنده
اولنلر هرشیئك وجودی البته بر سببی مقتضیدر وبلا سبب برشیئ ظهوره کلمك محالدر دیرلر نته کم
جلد ثانیده چوبان حکایه سنده چار طبع وعلت اولی نیم پشنده بو محله مناسب اولان کلمات وجوابات مرور ایلدی
پس معنای بیت اولدرکه آدمیزاده بعد التولد من الوالدهٔ مادر طبیعتدن دخی تولد قیله قیود طبیعتدن ومضایقهٔ
بدنیه دن نجات بوله وعالم معنایه واصل اولان پای جانی جمیع اسباب وعلل اوزرینه قوردائما نظری همان فاعل مختاره
وفعال لما یرید اولان پروردکاره اولور آنك دینی علت اولی اولمز واول ذولباب اسبابه التفات قیلمز علت جزوی آنك کینی
طوتمز یعنی جهانده اولان علل واسباب اکا کین طوتمز وکین طوتسه دخی ضرر ایتمز زیرا جمیع علل واسباب حضرت
حقك ارادتنك وتصرفنك مغلوبیدر وبو مرد آزاد مانع ومعطی وضار ونافع من کل الوجوه حضرت حق ایدیکن بیلور
ودائما نظرنی اکا منحصر قیلور پس اکا جهانده اولان علل جزویه کین طوتمز وضرر ایتمزدیمك اولور (مثنوی)
می پرد چون آفتاب اندر افق * با عروس صدق وصورت چون تتق) بو مادر طبیعتدن خلاص اولان وعالم معنایه
وصول بولان کمسه اوچار آفتاب کبی پرواز قیلور صدق عروسیله بله وصورت جسمانیه اکا تتق کبی یعنی افق عالمده آنك
روحی آفتاب کبی پرواز قیلور صدق محبوبی کندی ایله بله وصورت بشریه اکا حجاب ونقاب کبی اولدیغی حالده (مثنوی
بلکه بیرون ازافق وز چرخها * بی مکان باشد چو ارواح ونهی) بلکه افقدن وافلاکدن خارج عقول وارواح کبی
بی مکان اولور وبی پر وبال عالم لامکانده پرواز قیلور نهی نهیه نك جمعیدر نهیه عقل معناسنه در (م ی) بل عقول ماست
سایهای او * می فتد چون سایها در پای او) بلکه بزم عقوللرمز اول کاملك عقلنك سایه لریدر وسایه لر کبی دوشر آنك پاینه

تابع اولور کالظل للشخص آنك تدبیر ورأینه تبعیتدن مفارقت قیله مز وتدبیرورأینی تارك اوله مز (مثنوی
مجتهد هرکه که باشد نص شناس * اندران صورت نیندیشد قیاس) بو بیتك ومابعدنده اولان بیتك ماقبلنه مناسبتی
تمثیل طریقیله سؤال مقدره جواب اولورکان عقول جزویه صاحبلری حضرت مولانا می فتد چون سایه ادر پای او
دیدکاری حینده دیرلرکه چراعقول ماسایه واربپای عقل ورأی اوفتد وتابع اوشود ما نیز بقوة رأی خود لوازم دینیه
ودنیویه می شناسیم واستدلال وقیاس کنیم کان بوسؤال مقدره جواب بیوررلرکه بوسنك عقل کلی صاحبنك رأی
وفهمی قنده قیاسك جائز دکلدر زیرا آنك عقل ورأیی نص مرتبه سنده در سنك عقل ورأیك قیاس منزله سنده در
مثلا مجتهد فی الدین هرکاهکه نص شناس اوله اوصورت وقیاس اندیشه ایلمز مجتهد بذل وسع وطاقت ایلین کمسه یه دیرلر
دین وطریقتده بحسب اللغة هر اجتهاد ایلین کمسه لره شامل اولور اما فقهاء ائمۀ اربعه یه اطلاق ایلدیلر احکام
شرعیه یی کتاب وسنتدن استنباط ایلمکده اجتهادلری کماله ایردیکی ایچون نص کتاب وسنتدن بر آیتك ویا برحدیثك
ظاهر لفظی احکامدن برحکمه دلالت قیله اکا دیرلر پس برمسئله ده کتاب وسنته واجماع امته مراجعت ایلر
اکر بونلرده برنص بولورسه ونص شناس اولورسه بوصورتده قیاس اندیشه قیلمز زیرا قیاس ادلۀ اصولیه نك صنعیدر
نص اولمدیغی صورتده اکا مراجعت اولنور نته کم بیوررلر (مثنوی) چون نیابد نص اندر صورتی * از قیاس انجا نماید
عبرتی) چونکم مجتهد نصوصدن برنص بولمیه برصورت مسئله ده اول محلده قیاسدن برعبرت واستدلال کوسترر
پس عند وجود نص قیاسك باطل اولمسی ثابت اولدیسه سن دخی ای عقل جزوی صاحبی نص مرتبه سنده اولان
عقل کل صاحبنك علم وفهمی ورأی ودرکی قنده شناس وقیاسکی ترك ایله وسایۀ رأی وپای درکنه دوشوب
الامر امرك والحکم لك دیواده رعایت ایلیوب سو یله عقل جزوی صاحبی وحی روح القدسك مظهری اولان عقل کل
صاحبنه تسلیم اولمسی ورأی وقیاس واستدلالی آنك تحت حکمنده مغلوب وزبون قیلمسی واجب ولازمدر نته کم
بو بیانده نصله قیاسی وحی روح القدس ایله عقل جزوی یه تمثیل ایدوب بیوررلر (تشبیه نص باقیاس) بوسرح شریف
قیاسله نصك تشبیهنك یعنی تمثیلنك بیاننده درکه مثلا نص نیه بکزر وقیاس نیه بکزر آنك بیاننده در
مثنوی) نص وحی روح قدسی دان یقین * وان قیاس عقل جزوی تحت این) مثلا نص روح قدسی وحی بیل یقینا
روح القدسدن مراد حضرت جبریل امیندر نصدن مراد ادلۀ کتاب وسنتدر آنك واسطه وتأییدیله ظهوره کلمشدر
واول عقل جزؤینك قیاسنی بووحی روح قدسینك تحتنده در آنك اوزرینه تقدم وسبقت ایلمك جائز دکلدر (مثنوی
عقل از جان کشت با ادراك وفر * روح اورا کی شود زیر نظر) زیرا عقل جزوی جان قدسیدن یعنی روح الهیده
ونفخۀ ربانیه ده ادراك وفرله اولدی وآندن قوت ورونق بولدی پس روح اضافی عقل جزوینك تحت نظرنده نیجه اولور
واکا نوجهله متابعت قیلور یعنی روح الهی اکا متابعت قیلمز وتحت تصرفنه داخل اولمز (مثنوی) لیك جان در عقل
تأثیری کند * زان اثر آن عقل تدبیری کند) لیکن جان قدسی عقل جزوینك وجودنده تأثیر ایلر وتصرف قیلور اول اثر
اول عقل جزوی یدنده تدبیر وتصرف ایلر (مثنوی) نوح وار ار صدقی زد بر تو روح * کو یم وکو کشتی کو طوفان نوح)
خطاب شول عقل جزوی صاحبلرینه درکه دین وطریقتده عقل کل صاحبلرینه متابعت وانقیاددن سرکش
اولوب کندویی اصالة دین وطریقتده رئیس مدبر زعم قیلوب بنم دخی علم ورأیم وکلمات مجلس ارام واردر وغیره متابعت
وتبعیت نه لازمدر دیرلر پس بیوررلرکه ای کامل ومکمل متابعتندن سرکش اولوب مستقل بن دخی بر رئیس ومدبرم
دین عقل جزوی صاحبی حضرت نوح کبی اکر سنك حقکده دخی روح بر صدق اوردی ایسه یعنی سکا تصدیق قیلدیسه
وسنك تدبیرو تدارککه مقر ومعترف اولدیسه (قل هاتوا برهانکم ان کنتم صادقین) آیتنك فحواسنجه قنی دریا وقنی
کشتی وقنی طوفان نوح یعنی علایم نوحیه وبراهین روحیه قنده درکه اول اولا کندویی وتوابعنی طوفاندن تدبیری
سببیله خلاص ایلدی پس سن دخی کرکدرکه اکا معنا مشابه اوله سن اولا کندی نفسکی وثانیا سکا تابع اولان کمسه لری
ارشاد وتدبیرك واسطه سیله طوفان حوادث اکوانی وکرداب نفسانی وامواج وساوس شیطانیه دن خلاص قیله سن
پس مادامکه سنده صفت نوحیه اولمیه وسنك حقکده روح تصدیق قیلمیه نوجهله اهل دله متابعتدن سرکش اولور
وآنلره خدمت واطاعت قیلمقدن نفرت قیلورسن وکندکده عاریتی اولان وغیرینك اقوال واحوالندن قلبکه وقالبکه
سرایت قیلان امرار وآثاری کندیکه ملك صانورسن واکا مغرور اولورسن (مثنوی) عقل اثر از روح پندارد وایك *
نور خود از قرص خورد دورست نیك) عقل جزوی روحك اثرنی روح زعم ایلر ولیکن خورشیدك نوری خورشیدك
قرصندن زیاده دوردر کذلك اثر روح ذات روح الهیدن قتی بعید ومهجوردر (مثنوی) زان بقرصی سالکی خرسند شد
تا ز نورش سوی قرص افکند شد) اول جهتدن برسالك طریقت برقرص نانه قانع اولدی وسائر مشتهابی ترك قیلدی

تاکم اول خورشید روحك نوریندن روحك قرصی وحقیقی جانبنه براغلمش اولدی وقناعت وریاضت سببیله آنك
نوریندن کچوب ذاتینه وصول بولدی شد شدن لفظندن ترخیم اولنوب کلمك معناسی ویراسه دخی جائز اولور بو تقدیره اوزره
معنی اول سببدن برسالك جمله یی ترك قیلوب برقرص نانه قانع اولدی حتی آنك نور واثرندن تجاوز قیلوب قرص جانبنه
براقدی کتمکلکی دیمك اولور پس آنك نوریندن تجاوز قیلوب قرص جانبنه کتمکلکه علت بیوروب دیرلر (مثنوی)
زانکه این نوری که اندر سافلست * نیست دائم روز وشب او افلست) زیرا بو بر نورکه سافلده در یعنی عالم طبیعت
وبشریتده درکه مراد روح حیوانینك ذوقی وحظی وخوش حال اولمسیدر بولمعه دائم دکلدر روز وشب آفل ومتغیر وزائل
اولمقده در (م ی) وانکه اندر قرص دارد باش وجا * غرقۀ آن نور باشد دائما) واول کمسه که اولمغی ویری قرصده طوتر یعنی
خورشیدك ذاتنده مقام وقرار طوتر اول نورك ذوق وسرورینك مستغرقی اولور دائما اولا ینفك زیرا قرص خورشیدن
نوری منفك اولمز (مثنوی) نی سحابش ره زند خود نی غروب * وارهید او از فراق سینه کوب) بو واصل حقیقت اولان
عبد کاملك یولنی نه سحاب بشریت اورر ونه خود غروب خورشید روح بواسطۀ الموت ره زن اولور کیرو قورتلدی
اول سینه دوکیجی والم ویریجی فراقدن بونلر بر مرتبه وصالده درکه هجران وفراقی طلب ایلسه لر بولمق محالدر کما قال
الشیخ الاکبر (بیت) واین الفواق والله لو وجدته * لاذقت الفراق طعم الفراق (مثنوی) اینچنین کس اصلش از افلاك بود
یا مبدل کشته کر از خاك بود) بوکونه واصل کمسه ایکیدن خالی دکلدر آنك اصلی افلاك معنویدن وآسمان
روحانیدن اولدی یاخود توفیق الهی یتشوب تربیۀ مرشد کامل جذبه یه دوشوب صفات بشریتدن مبدل اولدی
وتحصیل کمال قیلدی اکرچه اوخاکدن ایدی اولکی طائفه مراد مرتبه سنده اولان وسیر محبوبی قیلان مظهر عنایت
ازلیه ومعدن هدایت ابدیه صاحبلریدر وایکنجی طائفه مرید منزله سنده قلان وطریق الهیه ده سیر محبی قیلان وخدمت
وعبودیت واسطه سیله عنایت وهدایت بولان سعادت کسبیه ودولت تحصیلیه صاحبلریدر (مثنوی) زانکه خاکی را
نباشد تاب آن * که زند بر وی شعاعش جاودان) زیرا که مبدل اولمین خاکینك اکا طاقتی اولمزکه اول آفتاب
حقیقتك شعاع وشعشعه سی ابدی اکا طوقنه (مثنوی) کر زند بر خاك دائم تاب خور * انچنان سوزد که نارید ثمر)
اکر فی المثل خاکه اوزره نور خورشید دائما اوررسه انجلین یا قرانی که آندن شجر وثمر کلمز وکشت وسبزه حاصل اولمز کذلك
ابرارك مشاهده یه برخوای مشاهدة الابرار بین التجلی والاستتار دائم دکلدر پس ابرار مرتبه سنك تحتنده اولان بریلرك
جمیعا احوالی تاب تجلی خورشید حقیقته طاقتلری اولمدیغنه بناء بونلرا کثرا وقاتده سحاب بشریت وحجاب
نفسانیتله محجوب اولمقدن خالی اولمزلر زیرا بونلر علی الدوام تاب تجلی حقه مظهر اولمقلغه لیاقتلری یوقدر (مثنوی
دائم اندر آب کار ماهیست * مار را با او بکجا همراهیست) مثلا دائما آب ایچره اولمق ماهینك کاریدر مارلرك انکله
قنی همراهلغی واردر یعنی آب حقیقت ایچره دائما غواص اولمق ماهیان دریای حکمت ومعرفت اولان انبیا
واولیانك کاریدر نفس اماره صاحبی اولان مار سیرتلرك آنلرله قنی همراهلغی واردر یعنی آنلره اصلا موافقت
ومرافقتی یوقدر (مثنوی) لیك درکه مارهای پرفند * اندرین یم ماهیهایی کنند) ولکن بو عالم کوهنده
پرفن مارلر واردر یعنی حیله کار ومکار وغدار مار سیرت نفس اماره صاحبلری وزرق وریا صاحبلری واردرکه
بحر طریقت ایچره ماهیلکار ایلرلر وبر ماهیان ماء حقیقت وغواصان بحر طریقت ایرز دیو خلقه سو یلرلر
(مثنوی) مکرشان کر خلق را شیدا کند * هم ز دریا تاسه شان رسوا کند) بونلرك مکر وزرقی اکر خلقی
شیدا ومفتون ایلرسه هم بونلرك آب طاعت ودریای فقر وقناعتدن تاسه ونفرتلری بونلری بصر بصیرتی اولنلره
رسوای ایلرزیرا آدمی معرفتی اولان کمسه تمیز ایلرکه ماهیان بحر حقیقت اولان عاشق وصادقلر آب طاعتدن
قاچمزلر ولکن مار سیرت اولنلر خالك لیس اولوب بوابدن ایچمزلر (مثنوی) واندرین یم ماهیان پرفند * مار را از سحر
ماهی می کنند) وبو دریای طریقت ایچره پرعلم وفن ماهیلر واردرکه مار سیرت اولان مکارلری وحیلت کردارلری
سحر حلال وعون ذوالجلالدن ماهی قیلورلر وتبدیل ایدوب کماله ایرکوررلر (مثنوی) ماهیان قعر دریای جلال *
بحرشان آموخته سحر حلال) عظمت وجلال دریاسنك قعرینك ماهیلری که انبیا واولیادر بحر حقیقت یعنی حضرت
الوهیت بونلره سحر حلال اوکرتمشدر سحر حلالدن مراد سببی ادراك نامدن مخفی اولان علم لدندرکه اول علم
واسطه سیله نیجه تمکن اولمین اولدی (مثنوی) پس محال از تاب ایشان حال شد * نحس انجا رفت نیکو فال شد)
چوق محال آنلرك تاب وطاقتندن حال اولدی نحوست ونکبت آنلرك اولدیغی یره کتدی نیکو فال اولدی وآنلرك
نظرا کسیر تأثیری اول منحوسی اسعد وخوش قیلدی (مثنوی) تا قیامت کر بکو یم زین کلام * صد قیامت
بکذرد وین ناتمام) قیامته دك اکرچه بوکلامدن سو یلرسم وبوکلامك حسب حالی وحسن خصالی واسرار

مافی البالی نقل ایلرسم بوز قیامت کیجه وبو کلام ینه ناتمام قالور زیرا بونلر لایتناهی اولان اوصاف الهیه ایله
متخلق وعلوم اسرار ربانیه ایله متحقق اولمشلردر پس اوصاف الهی وعلوم اسرار ربانی نهایت پذیر دکلدر اما قیامته دک
حدونهایت واردر پس برناطق بونی سویلسه ونیجه قیامت دور ایلسه ینه بو کلام تمام اولمز والسلام (آداب المستمعین
والمریدین عند فیض الحکمة من لسان الشیخ) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف کلام شیخی استماع قیلنلرک ادابنک
بیانندهدر شیخک لسانندن حکمتک فیضانی قتنده (م ی) برملولان این مکرر کردنست * نزد من عمر مکرر بردنست)
کلام حکمت آمیزی استماع ایلمکدن ملول اولنلر اوزره بو سوزی مکرر ایلمکدرکه برقاچ مجلسده بو که مناسب سوزلر
مرور ایلدی اما بنم قتمده مکرر عمر ایلتمکدرکه التکرار حسن قبیلندندر بوکونه کلمات نفیسهنک تکراری
مستمعینک نفسنه واقع اولمق ایچوندر ولهذا کلام حضرت خداده تکرار رفتی چوق واقع اولمشدر وحضرت حق برآیت
کریمهیی بعینها تکرار بتکرار ذکر قیلمشدر مثلا (فبأی آلاء ربکما تکذبان) کبی بونک امثالی مع هذا محل فصاحت
دکلدر بلکه نیجه حکمتی مشعر اولور (مثنوی) شمع از برق مکرر بر شود * خاک از تاب مکرر زر شود) مثلا شمع مکرر
برقدن عالی اولور اهل نظره شمعک برقنک تکراری وهر باربر برقی مکرر اولدقجه ضیاسی اقوا وانوار اولمسی روشندر
تراب تاب مکرردن زر اولور یعنی خاکده اولان معدنه حرارت شمس برکون طوقنمغله درحال زر اولمز بلکه هرکون تکرار
بتکرار اکا ضیا اکستر اولمغله زر اولور پس شمعک برقنک وشمسک شرفنک تکراری موجب منافع کثیره اولدیغی
مبرهن وقلبکه روشن کلدیسه کلمات خداده وانبیا واولیاده اولان تکراری بوکه کوره قیاس ایله وسآمت وملالتدن
حذر ایله تا اول رسولان ضمیرکه تبلیغ علوم وحکم ایلمرینه مانع اولمیهسن ونیجه طالبلری دخی محروم قیلمیهسن
مثنوی) کر هزاران طالبند ویک ملول * از رسالت بازمی ماند رسول) زیرا هزاران طالب وبرملول اولسه رسول تبلیغ
رسالت ایلمکدن کیرو قالور اول ملول سببیله پس مشایخ قول برخوای الشیخ فی قومه کالنبی فی امته رسولک
رسولیدر نجن بونلر زمرۀ طلبه میاننده برملالت وسآمت صاحبی کسنهیی کورهلردی اول طالبلره تبلیغ رسالت
وامانت ایلمکدن فراغت قیلورلر زیرا امانته اهل اولمین نامحرم قتنده اهل اولنه امانتی ادا ایلمک واکا متعلق کلام سویلمک
انبیایه حرامدر پس برصاحب سآمتک شامتنی کورکه نیجه قابل امانت ورسالت اولان طالبلره سرایت ایلر ورسولی
تبلیغ رسالتدن وطالبی قبول امانت وتحصیل حکمت ومعرفتدن کیرو طوتر (مثنوی) این رسولان ضمیر راز کو *
مستمع خواهند اسرافیل خو) مصرع اولده ضمیر باطن معناسنهدر یعنی بو راز کو باطنک رسوللری دیمکدر باطندن
مراد یا حضرت حق اولورکه برامی باطندر ویا خود حضرت رسولک باطنی اوله که اولیای محمدیه اول حضرتک راز کو
باطننک رسوللریدر معنای بیت بو رازک ضمیرنی سویلیجی رسوللر یعنی درونی وباطنی نقل ایلیجی کامللر اسرافیل
خو بر مستمع استرلر واسرافیلک خوی شریفی اولدرکه تا مخلوق اولدلدن بروصوری آغزینه المش وحضرت حق
جانبنه القای سمع قیلمش دائما منتظردرکه نجن نفخ صور ایچون امر الهی کاور وسمعه واصل اولوردیو پس مرشد ربانی
اولنلر دخی اسرافیل خو بر مستمع استرلر دائما آنلرک کلامی جانبنه القای سمع ایلیه قلبی مشاهد اولدیغی حالده تا کم
آنلردن مستفید اوله وآنلر دخی اکا التفات قیله (مثنوی) نخوتی دارند وکبری چون شهان * چاکری خواهند از اهل
جهان) زیرا بو سلاطین معنوی زیاده عظمت وکبر طوترلر معنا شاهلر کبی صورتا دکل اهل جهاندن بونلر خدمتکارلق
استرلر ورعایت ادب ایتمک طلب ایلرلر (مثنوی) تا ادبهاشان بجا که ناوری * از رسالتشان چکونه برخوری) تا کم سن
بونلرک ادبنی یرینه کتورمیهسن بونلرک رسالتندن یعنی بونلرک حامل اولدقلری امانتدن نه کونه یمش یرسن ونو جهله
حظ الورسن (مثنوی) کی رسانندان امانت را بتو * تا نباشی پیششان راکع دوتو) بونلرکه امناء الله وامنای
رسول اللهدرلر بونلر قلوبنده محفوظ اولان امانتی سکا نجن ایصال ایدرلر تا کم سن بونلرک اوکنده ایکی قات راکع
اولمیهسن یعنی کمال تعظیم وتکریم قیلمیهسن (مثنوی) هر ادبشان کی همی اید پسند * کامدند ایشان زایوان بلند)
اکر دیرسک که بنم دین وطریقتده ادبم واردر بن بونلرک حضورنده نیچون ادبه رعایت قیلیم جواب بیوررلر هر ادب بونلره
نجن مقبول وپسندیده کاورکه بونلر ایوان بلنددن کلمشلردر ولهذا اقتی عالی مشرب اولدیلر کور حضرت موسی علیه
السلام بو مرتبه کامل ایکن حضرت خضره نیجه ادب رعایت ایلدی وادب برله بوکونه سویلدیکه (هل اتبعک علی
ان تعلمنی مما علمت رشدا) وحضرت خضر علیه السلام اکا بوکونه ادب تعلیم ایلدیکه (فان اتبعتنی فلا تسألنی عن شیء
حتی احدث لک منه ذکرا) وحضرت موسی علیه السلام اکا کمال ادب برله (ستجدنی ان شاء الله صابرا ولا اعصی
لک امرا) دیو سویلدی مع هذا ینه صبر ایلیوب سؤال ایلدکده حضرت خضر علیه السلامه آنک ادبی خوش کلیوب
هذا فراق بینی وبینک) دیو جواب ویردی (بیت) ادبوا النفس ایها الاصحاب * طرق العشق کلها اداب) بو آیتلرک تفسیری

جلد ثانینک آخرنه قریب صوفی حکایهسنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) نی کدایانند کزهر خدمتی *
از تودارند ای مزور منتی) بو اولیای خدا محتاج وکدا دکللردرکه هر برخدمتدن سندن ای مزور منت طوتهلر بونلر
قتنده مقبول اولان ادب وخدمت جان ودلدن بی تزویر وبی علت اولان ادبدر وخدمتدرکه اکر برکمسه ظاهرا
خدمت قیلسه برای مصلحت وباطنا ترک خدمت قیلسه وباطنا بی ادب وظاهرا مؤدب اولسه مزور اولور پس آنک
بوکونه خدمتی مقبول اولمیوب مقصود بالذات اولان امانتدن ودولت وسعادتدن محروم قالور (مثنوی) لیک
بابیرغبتیها ای ضمیر * صدقۀ سلطان بیفشان وا مکیر) پس کندی ضمیر منیرلرینه خطاب بیورویدیرلرکه لکن ای ضمیر
جمله رغبتسزلکله بامع معناسنهدر سلطان حقیقت صدقهسنی نثار ایله کیرو طوتمه ویا خود ای اهل ضمیر نقد برنده
اولوب جمله اصحاب دله وارباب درونه خطاب اوله ورغبتیده یا مصدریه اولمق اوزره شرح اولندی اما حکایه ویا خود
معنای مصدری تأکید اولوب معنی بویله دخی اولمق وجهدر لکن زیاده رغبتسزلره ای اهل ضمیر پادشاه صدقهسنی
نثار ایله دریغ طوتمه زیرا صدقه خدمت مقابلهسنده دکلدر بلکه مفت ورایکان فضل الهی وبذل شاهیدر انبیا واولیا
خلفا ووکلای خدادرلر حضرت حق بونلری کندی اسرارینه امین قیلمش وخزانۀ درونلرینه مستعد اولان واهلیت
حاصل قیلان مریدلر ایچون امانت معنویه وعطیۀ روحانیه قومشدر وکمال کرم ولطف وفضلندن نااهل اولنلره
وخدمتده وتحصیل استعداد ایلمکده تکاسل قیلنلره دخی معارف ونصایحدن مجرد بذل واعطا ایچون صدقه
ویرمشدر نجن برکمسه بونلره بی تزویر خدمت قیلسه وامانته مستعد اولسه (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
آیت کریمهسنک فحواسنجه اول امانتی اکا ایصال ایدرلر ونجن برکمسه خدمتده قصور قیلسه وبی رغبت اولسه
اول امانتی اندن دریغ طوترلر ولکن مع عدم رغبته وقصور خدمته آندن صدقۀ سلطان حقیقی بی دریغ قیلمازلر وآنک
قصورنه وتزویرنه ناظر اولمزلر صدقۀ معارف اسراری اکا نثار ایدرلر آنی المزسه آنک قبولی ایچون سعی وکوشش ایتمنه
کیدرلر تا کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) اسب خود را ای رسول آسمان) در ملولان منکر واندر جهان
ای آسمان حقیقتک رسولی میدان ایثار وهدایتدن کندی اسب همتکی ملول اولنلره نظر قیلمه صچرات وتوقفا ایتمیوب
ایلرو اول (مثنوی) فرخ ان ترکیکه استیزه نهد * اسبش اندر خندق آتش جهد) سعادت شول برترکه که بو خصوصده
استیزهنو یه یعنی دعوت وارشاد ایلمکده عناد واجتهاد قیله آنک اسب همت وعزیمتی آتش خندقی ایچره صچرایه که
ناسک دعوتی وآنلرک قبول نصیحتدن ملالت ونفرتی مرشد اولنلره برآتشله پر اولمش خندق کبیدر پس میدان
طریقتک فارس کرد انکیزی کرکدرکه اوکنه هرنه کلورسه بلا توقف ایلرو کیده وخلقک اکه نفرت واستکبارنه باقمیوب
ممکن اولدیغی مرتبه آنلری راه حقه دعوت ایده (مثنوی) کرم کرداند فرس را انجنان * که کند آهنک اوج آسمان)
فرس همت وعزیمتی میدان دعوتده انجلین کرم تر ایلیه که آسمان معنوینک اوجنه واعلاسنه عروجه قصد ایلیه
م ی) چشم را از غیر وغیرت دوخته * همچو آتش خشک وتر را سوخته) کوزی غیریدن وناسک غیرتندن دکمش اوله
آتش کبی رطب ویابسی یاقمش اوله (مثنوی) کر پشیمانی بروعیبی کند * آتش اول در پشیمانی زند) اکر پشیمانلق
اکه برعیب ایلیه آتشی اول پشیمانلغه اورر یعنی اکر اکا پشیمانلق کله وعیب وطعن ایلیه آتش عشقی وشوقی اول
پشیمانلغه اوره (مثنوی) خود پشیمانی نروید از عدم * چون ببیند کرمی صاحب قدم) خود عدمدن پشیمانلق بتمز
وظهورا ایتمز چونکم صاحب قدمک کرمیتی کوره زیرا بوت قدم کرمیت دل صاحب همم پشیمان اولمنک وتوقف
وتردد قیلمنک ضدی وعدوسیدر چونکم بردلده همت وکرمیت اوله (وقل جاء الحق وزهق الباطل) آیت کریمهسنک
فحواسنجه باطل اولان پشیمانلق بتمز وعالم عدمدن اکا ضعف وفتور ظهورا ایتمز زیرا جمع ضدین ممکن دکلدر تا کم
بو مناسبتله هر حیوان عدوسنی بیلمسنک وآندن حذر قیلمسنک وعدو انبیا واولیا اولنلری خفاش ظلمت پرسته تشبیه
ایدوب خسران وخذلانده قالمسنک بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (شناختن هر حیوانی بوی عدو خویش را وحذر
کردن وبطالت وخسارت ان کس که عدو کسی بود که ازو حذر ممکن نیست وفرار ممکن نیست (م ی) اسب داند بانک
وبوی شیر را * کرچه حیوانست الا نادرا) اسب شیرک صداسنی ورایحهسنی بیلور وآندن اکاه اولوب حذر قیلور اکرچه
اسب حیواندر الا بیلمک نادر واقع اولور (مثنوی) بل عدو خویش را هر جانور * خود بداند از نشان واز اثر) بلکه
هر برجانور کندی عدوسنی خود نشان واثرندن بیلور وبعض علائم واسطهسیله آنک کندویه دشمن ایدیکن ادراک
واحساس قیلور (مثنوی) روز خفاشک بیارد بر پرید * شب برون آمد چو دزدان وچرید) روز روشنده خفاشک
اوچمغه قادر اولمز کیجه طشره کلدی وخرسزلر کبی اوتلادی یعنی بصر بصیرتنده ضعف اولان خفاش سیرت روز
روشن کبی ظاهر اولان اصحاب ارشاد وهدایتک حضورنده اوچمغه وآنلر واسطهسیله یوب ایچمکه قادر اوله من بلکه

آنلرك غيبتنده وظلمت نفسانيه نك ظهور وغلبه سنده طشره كلوب وپرواز قيلوب غداى نفسانيه سنى اونلر
پس ظلمتدن حظ الوب نورانى يه عداوت ايلر (مثنوى) ازهمه محروم ترخفاش بود * كوعدوى آفتاب فاش بود)
جميع حيواناتدن محروم ترخفاش اولدى زيرا اول فاش وظاهر اولان آفتابك بالطبع عدوسى اولدى كذلك اولئك
كالانعام بل هم اضل) قولنك مفهومنه مظهر اولان خفاش سيرتلر جميع بهائمدن محروم تر واضل اولديلر كه آنلر
آفتاب هدايت اولان اصحاب حقيقتى عدو اتخاذ ايده لر وآنلرك بغض وعداوتى سمتنه كيده لر (مثنوى)
نى تواند در مصافش زخم خورد * نى بنفرين تاندش مهجور كرد) نه اول خفاش سيرت قادردركه اول آفتاب هدايتك
مصافنده زخم يه وظهوره كلوب بالمواجهه بن سنك دشمنكم ديه ونه ذم ونفرين ايله آنى مهجور ايلمكه قادر اولور
مثنوى) آفتابيكه بكرداند قفاش * ازبراى غصه وقهر خفاش) شول برآفتاب كه اول قفاسنى دونديره ونورنى
كزليوب ضيا وشعشعه سن انديره خفاشلرك غصه سندن وقهرندن اوترى يعنى خفاشك غمناك اولديغندن وآنك
نورى آنى قهر قيلديغندن اوترى اول ظهورا تمكدن رجوع ايدوب ضياسنى وقفاسنى آنك جانبنه دوندرسه براى
مصلحت خفاش (مثنوى) غايت لطف وكمال او بود * كرنه خفاشش بجا مانع شود) اول آفتاب فلك هدايتك غايت
لطف وكمالى اولور بو يوخسه خفاش اكا فنده مانع اولوركه تا اول خفاشدن اجتناب قيله وآنك ذم ولومنك خوفندن
مختفى اوله پس خفاش سيرت و بوم طبيعت اولان اهل ظلمت وغفلته خطاب بيوروب ديرلر (مثنوى) دشمنى كيرى
بجد خويش كير * تا بود ممكن كه كردانى اسير) اى منكر وبدبخت واى خفاش سيرت اكر دشمن طوترسك كندى حديكه
لايق اولانى طوت تا ممكن اوله كه آنى اسير ايليه سن (مثنوى) قطره با قلزم چه استيزه كند * ابلهست اوريش خود
برمى كند) قطره قلزم ايله نيجه استيزه ايلر ابله در او مكر ايدر سه كندى ريشنى قوپارر يعنى عاقبة الامر بو عداوت وعنادلك
شأمتنى بيلوب و پشيمان اولوب صاچن وصقالن يولر (مثنوى) حيلت او از سبالش نكذرد * چنبر حجره قمر را بردرد)
اول قطره كبى من حيث المعنى صغير وخفاش كبى ذليل وحقير اولان جاهل وغافلك حيله وخدعه سى آنك سبالندن اوته
بكمز قمرك حجره سى چنبره سنى نيجه يرتر يعنى حضرت شمس حقيقتدن نور استفاده ايلين بدر كاملك وانسان فاضلك
مرتبه سنه نيجه يترواكا نوجهله ضرر ايدر ديمك اولور (مثنوى) با عدو آفتاب اين بد عتاب * اى عدو آفتاب آفتاب)
بو آخرده اولان آفتابدن مراد حضرت آفتاب حقيقتدر وآنك آفتابندن مراد هر برنبى بعده سلطان انبيا آندنصكره
هر عصرده اولان ولى كامل آنك وارثى وخليفه سيدر پس بو آفتاب فلك نبوت اولان نبى يه وياخود بو ماهتاب فلك آفتاب
ولايت اولان ولى يه عداوت همان اللهه عداوتدر كما قال فى الحديث القدسى من عادالى وليا فقد بارزنى بالمحاربة پس
آفتاب فلك هدايت اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرامك عدوسنه عتاب وخطاب اى عدو آفتاب ديمك اولور
يعنى اى حضرت آفتاب حقيقتك پرتو زنده آفتابى كبى اولان انبيا سنك دشمنى ديمكله اكا عتاب وخطاب
اولور پس آفتاب حقيقتك عظمت شاننى وآنك اعداسنك خذلان وخسراننى توصيفه شروع ايدوب بيوررلر
مثنوى) اى عدو آفتابى كز فرش * مى بلرزد آفتاب واخترش) اى برآفتابك عدوسى سنكه آنك فرندن يعنى عظمت
وقدرتندن آفتاب وآنك اخترى يعنى نجوم آنك خوفندن مضطرب ولرزان اولورلر (مثنوى) تو عدو او نه خصم خودى
چه غم آتش راكه تو هيزم شدى) اى عدو دين سن فى الحقيقه اول رب العالمينك دشمنى دكلسن بلكه كنديكه
خصم سن كما قال الله تعالى (يظنون بالله ظن السوء عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم ولعنهم) الى آخره آتش غضب
الهى ايچون نه غم وغصه واردر كه سن هيزم اوله سن وكنديكى احراق قيله سن (مثنوى) اى عجب از سوزشت او كم شود *
يا زدر دسوزشت پرغم شود) اى عجب اول آتش غضب الهى سنى ياقمقلقدن كم وناقص اولورمى اولمز ياخود سنك
دردسوزشكدن اوپرغم اوله يعنى اولمز (م ى) رحمتش نى رحمت آدم بود) كه مزاج رحم آدم غم بود) اول پادشاهك رحمتى
آدمك رحمتى كبى دكلدر زيرا آدمك رحمتى رقت وانعطافدركه لغتده رحمت بودر ولهذا رحمه رحم ديديلر دروننده اولانى
انعطافدن اوترى پس حضرت حقه اطلاقى عند العلما باعتبار الغايات صحيح اولوركه اول افعالدر مبادى اعتباريله
صحيح اولمز كه اول انفعالاتدر يعنى مبادى كه رقت قلب وانعطافدر بوذات منفعله اولان آدمك صفتيدر پس رحمتك
بدايتى رقت ونهايتى احسان وتفضلدر حق تعالى يه غايتى اعتباريله اطلاقى جائز اولور بو مقدمه معلومك اولديسه
حق تعاليك صفت رحيميه سى آدمك رحمتى كبى اولمديغى معلومك اولور زيرا آدمك رحمتنك مزاجى غم اولور يعنى نچن
آدم بركسه يه مرحمت قيلسه ورقيق القلب اولسه اكا لابد غم قاريشور وحزندن خالى اولمز (مثنوى) رحمت مخلوق باشد
غصه ناك * رحمت حق از غم وغصه است پاك) رحمت مخلوق غصه لو اولور اما رحمت حق تعالى غم وغصه دن منزه
وپاكدر (مثنوى) رحمت بى چون چنين دان اى پدر * نايد اندر وهم از وى جز اثر) حضرت حقك رحمتى صفتنى بو يله

بيل

بيل اى پدر وهمه وو هم مرتبه سنده اولان عقل جزوى يه كلمز وآندن اثردن غيرى بيلمز زيرا مخلوقك وجودنده اولان
رحمت وفضل واحسان ونعمت حق تعالينك رحمتنك اثريدر وهمه منسوب اولان عقل جزوى الحق اثرى بيلور واثردن
مؤثره استدلال قيلور واكا رحيم ورحمان ديمكى بو اعتبارله جائز كورر ولكن ماهيات صفات ندر بيله ميوب آثار واستدلال
مرتبه سنده قالور اكر سؤال اولنور سه بو يله ديوكه جميع انبيا واوليا ماهيات صفات خدايى بيلمكده وحقيقته عارف اولمقده
بوذكر اولنان علما كبى ميدر يوخسه بينلرنده فرق وارميدر الجواب محقق اولان انبيا واوليا ايچون صفات خدايى
لسانه كتوروب تعبير وتقرير ايلسه لر بلا فرق علما ايله متساوى بلردركه آنلرك ديمسى همان بونلرك ديمسى كبيدر ولكن
من حيث المعنى ذوق ومعرفتده بو يله دكلدر زيرا ماهيات صفات الهيى بيلمك ذوقى ووجدانيدر استدلالى وبرهانى
دكلدر پس ذوق ووجدانله بيلن كمسه ايله استدلال وبرهانله بيلان كمسه نك ما بينتده فرق عظيم واردر نته كم بو ايكى فرقك
ميانى فرقى ايچون ضروب امثال بسط ايدوب بو بيانى تقرير بيوررلر (فرق ميان دانستن چيزى بمثال وتقليد ودانستن
ماهيت ان چيز) بو سرح شريف وبو بيان لطيف برشيئ تقليد ومثال واستدلال ايله بيلمك ميانى فرق واول شيئك
ماهيتنى بيلمك ميانى فرق ايلمك بياننده در (مثنوى) ظاهرست آثار وميوه رحمتش * ليك كى داند بجز او ماهيتش)
اول اللهك رحمتنك ميوه سى واثرى ظاهر وهويدادر مثلا صفت رحمت الهيه برشجر كبى وخلقك وجودنده ظاهر
اولان راحت ولطف ونعمت اول شجرده رحمتك اثرى وميوه سى كبيدر كه بونى عالم وعاقل اولان بيلور ولكن نچن اول
حضرتدن غيريسى آنك عمليله عالم اولمين وآنك نوريله نظر قيلمين كمسه لر اول آثارك ماهياتنى بيلمز وبو تفضل واحسانك
حقيقتى ندر اكا آكاه اولمز پس مستثنا آنك عمليله عالم اولمين ومحرم حقايقه يول بولمين كمسه اولور (مثنوى)
هيچ ماهيات اوصاف كمال * كس نداند جز باثار ومثال) محضا كمال اولان اوصافك وياخود ذاتك اوصافنك
ماهياتنى هيچ كمسه بيلمز الا آثار ومثال ايله بيلور واستثنا دخى علم حق ايله بيلن وكنديدن فانى وحق ايله باقى اولان وغيريت
مرتبه سندن نجات بولان رجالدن واصحاب كمالدن غيريى اخراج ايلر والا انبيا واولياسندن برخاص بنده سنه ماهيات
صفاتى بيلدرمكه اخراج قيلمز ومانع اولمز نته كم بو بيتى على سبيل التمثيل ايراد ايدوب بيوررلر (مثنوى) طفل ماهيت
نداند طمث را * جز كه كويى هست چون حلوا ترا) مثلا طفل نابالغ جماعك ماهيتنى بيلمز كه بو برامر وجدانيدر
وبو مرتبه يه اول مستعد دكلدر مكر اكا ديه سن سكا اول جماع مثلا حلوا كبيدركه اول حلوا لذتنى بيلور وآنك حلاوتى
نه كونه در اكاه اولور (مثنوى) كى بود ماهيت ذوق جماع * مثل ماهيات حلواى مطاع) جماع ذوقنك ماهيتى
نچن مشابه ومماثل اولور ماهيات حلوايه اى مطاع اولان كمسه يعنى بو اكا مثل اولمز بلكه بر ذوق اولمين ذوق اولنان
شيئه مجرد تفهيم ايچون تمثيل اولور مطاع مقلد ومتبوع معناسنه در (مثنوى) ليك نسبت كرد از روى خوشى *
با تو ان عاقل چو تو كودك وشى) ولكن خوشلق ولذيذلك جهتندن نسبت وتمثيل ايلدى سكا اول عاقل وبالغ سنك
كبى كودك وشله ياخود سن چونكم طفل كبى سن (مثنوى) تا بداند كودك آنرا از مثال * كر نداند ماهيت با عين حال)
تا كم كودك بيله اول جماعك لذتنى مثالدن اكر ماهيات جماعى بيلمزسه ده حقيقت حالله يا نقطه واحده ايله
اولديغى اوزره شرح اولندى بعض نسخه ده نقطتين ايله واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى ياخود عين حالى
بيلمز ديمك اولور (مثنوى) پس اكر كويى بدانم دور نيست * ور بكويى كه ندانم زور نيست) فاذا كان كذلك
اى طفل وش اكر سن ديه سنكه بن جماعى بيلورم دور دكلدر روا كرديه سنكه بيلمزم زور دكلدر يعنى كذب دكلدر زيرا تمثيل
وتشبيه اعتباريله بيلمش وماهيت جهتندن غافل وجاهل اولمش اولورسن وكذلك بر نبينك وياخود بر عاقل وبالغ وليك
صفت الهيه يى سكا بر سبيل تمثيل تفهيم وتعليم ايلديكى اعتباريله بيلورم ديسك بعيد دكلدر وماهيتنه واقف وعارف
اولمديغك جهتدن بيلمزم ديسك نه كذب دكلدر (مثنوى) كر كسى كويد كه دانى نوح را) ان رسول حق ونور روح را
مثلا اكر بر كمسه سكا ديسه كه بيلورميسن حضرت نوح پيغمبرى اول حقك رسولى وروحك نورنى (م ى) كر بكويى
چون ندانم كان قمر * هست از خورشيد ومه مشهورتر) اكر سن اكا جواب ويروب ديسك نيچون بيلمزمكه اول قمر فلك
رسالت خورشيد وماهدن مشهورتر اولدى (مثنوى) كودكان خرد در كتابها * وان اماماى جمله در محرابها) خرده
اوغلانجقلر مكتبلرده واول جمله امامل محرابلرده اوقورلر (مثنوى) نام او خوانده در قرآن صريح * قصه اش كويند
از ماضى فصيح) اول نوح عليه السلامك نامنى شريفنى قرآن عظيمده صريح اوقورلر آنك قصه سنى ماضيدن فصيح
ومبين سويلرلر (م ى) راست كو دانيش تو از روى وصف) كرچه ماهيت نشد از نوح كشف) راست سو يليجى بيلورسن
آنى يعنى اطفال خردى مكتبده واماملرى محرابده وصف جهتندن جائزدركه دانيش ضميرى قرآنه عائد اوله يعنى اول
قرآنى راست كو بيلورسن آنى وصف ايلديكى جهتدن وجائزدركه حضرت نوح عليه السلامه عائد اوله يعنى اول

نوحی راست کو بیلورسن سن وصف بوزندن یعنی وصف اولدیغی جهتدن وهو الاولی اکرچه ماهیت نوحدن
کشف اولمدی وآنك حقیقتی سکا عیان کلمدیسه ده (مثنوی) ور بکویی من چه دانم نوح را * همچو اوبی داند اورا
ای فتا * واکر دیرسنکه بن نه بیلورم حضرت نوحی آنك کبی اولو بیلور آنی بنه ای فتی کما قیل لا یعرف ذو الفضل
الا ذو الفضل (مثنوی) مور لنکم من چه دانم فیل را * پشه کی داند اسرافیل را) فی المثل علم ومعرفتده بن بر مور لنکم
فیل کبی اولان عظیم وجلیل عالی قدری نه بیلورم بر پشه قچن بیلور حضرت اسرافیلی که بینهماده اصلا مناسبت یوقدر
مثنوی) این سخن هم راست است از روی ان * که بماهیت ندانیش ای فلان) بو سوز هم راستدر اول جهتدنکه ماهیتله
آنی بیلمزسن ای فلان (مثنوی) عجز از ادراك ماهیت عمو * حالت عامه بود مطلق مکو) ای عمی ماهیات اشیانك
ادراکندن عجز حالت عامهٔ ناس اولور مطلق دیمه یعنی ماهیات غیر مجعوله که مراد آندن اعیان ثابته وحقایق ممکناتدر
آنی ادراك ومشاهده ایلمکدن عاجز اولمق ای عمی حالت عامه در بونی مطلقا جمیع افراد انسانیه یه شاملدر دیمه زیرا
انبیا واولیادن اکمل اولنلر واخص وخواص مرتبه سنه ایرنلر اعیان ثابته نك اسرارنه عالم اولورلر وبلا عجز عن الادراك
اول ماهیاتی مشاهده قیلورلر ولیکن تکلم ایلمکدن وآنی سویلمکدن صموت کلعوت خموش اولورلر پس اولیای خدا
ایکی قسمه منقسم اولورلر بر قسمی شول کاملردر که آنلرك سعادت مشربلرینه حیرت غلبه ایلدیکی واسطه ایله ادراك
ماهیاتدن عاجز اولوب العجز عن درك الادراك ادراك دیدیلر بر قسمی دخی شول اکمل واعلم اولنلردر که آنلرك مشرب
سعادتنه کشف وشهود غلبه ایلیوب ماهیات اشیانی بیلدیلر واسرار خواص لوازمنه عالم اولدیلر ولکن سکوت قیلدیلر
نته کم شیخ اکبر حضرتلری بو ایکی طائفه یه اشارت ایدوب فصوص الحکمده بیان بیوررلر فمنا من جهل فی علمه فقال
العجز عن الادراك ادراك ومنا من علم ولم یقل مثل هذا القول وهو علی القول الاول اعطاه العلم السکوت کما اعطاه العلم العجز
وعلی هذا العلم بالله العجز عن درك الادراك ادراكدن طائفهٔ عالی اکرچه ماهیاته عالم اولان اکملیندن من وجه دوندر
ولکن حالت عامه ده بونلره داخل دکللردر زیرا عامه آنك ادراك ماهیاتنده عجزی عدم معرفتلرندندر وبونلرك کمال علم
ومعرفتلرندندر که نهایت علم مخلوق عجز وحیرتدر (مثنوی) زانکه ماهیات سر سران * پیش چشم کاملان باشد عیان
زانکه علتدر مطلق مکو قولنه یعنی ادراك ماهیاتدن عجزی حالت عامه دردی مطلق دیمه اول جهتدنکه ماهیات
اشیا وآنك سر پنهان سری کاملرك چشم جانینك اوکنده عیان اولور ماهیاتدن مراد اعیان ثابته درکه صور علمیهٔ
الهیه درکما بیننا مجملا فی اوائل بیت از نیستان تا مرا ببریده اند ومفصلا فی دیباجة شرحنا للقصیدة التائیة الفارضیة
فلیطلب فیها واول ماهیاتك سرندن مراد اسماء الهیه درکه اعیان ثابته ظهورات اسماء الهیه در چونکم اعیانك سری
اسماء اولدیغی بیلدکسه اسمانك سری ذات الهیه در تعالی وتقدس که اسما وصفاتیله ظهوره کلمشدر واعیان اسمایه
صور کبی اولمش واشیا اعیان ثابته نك ظلالی وآثاری در پس سر سر ماهیاته عالم اولان طائفه اولیادن ایکی نوع اوزره در
برنوعی آثاردن مؤثره استدلال ایدرلر مثلا برشیئی کوردیلر واول شیئدن مؤثره اولان عین ثابته سنه استدلال ایدرلر
وعین ثابته نك سری اولان اسماء الهیه واسمانك سری اولان ذات ربانیه یی اول شیئك تعینی مرآتنده آثار واسطه سیله
کوروب حقیقتك اسرارنه عارف وواقف اولورلر بونلر ما رأیت شیئا الا ورأیت الله فیه او بعده دیلردر وبرنوعی دخی
بعد المحو والفنا حضرت حقله باقی اولوب اوصاف الهیه ایله موصوف اولدقدنصکره وذات الهیه آندن اسما وصفاتیله
تجلی قیلدقدنصکره بونلر آثار مؤثری بیلورلر بونلر عرفت الاشیاء بالله دیلردر دخی ما رأیت شیئا الا ورأیت الله قبله کلامنی
سویلینلردر پس بیت شریفده بیوردقلری کاملردن مراد بو طائفهٔ علیه در بونلرك چشم باطننك اوکنده ماهیات
اشیا واول ماهیاتك سری واسمانك سری اولان ذات خدا عیان اولدی وبونلرك دیدهٔ حق بینی ماهیاتی وآنك سرینك
سرنی مشاهده قیلدی (مثنوی) در وجود از سر حق وذات او * دورتر از فهم واستبصار کو) وجود عالمنده حضرت
حقك سرندن وآنك ذات پاکی فهمدن دورتر وابصارله ابصار اولنمقدن وبصیرتله ادراك قیلنمقدن مهجورتر
برمعنی قنی یعنی فهم واستبصارده بوندن دورتر برنسنه یوقدر (مثنوی) چونکه ان مخفی نماند از محرمان *
ذات ووصفی چیست کان ماند نهان) چونکم اول سر حق وذات مطلق مخفی قالمدی محرملردن ذات وبر وصف یعنی
برشیئك ماهیتی وصفتی ندرکه اول محرملردن نهان اوله محرملرك دیدهٔ حقیقت بیننه عیان ولکن نامحرم اولنلرك وعقل
جزوی صاحبلرینك عقل وفهمنه نسبت زیاده نهاندر (مثنوی) عقل بحثی کوید این دورست وکو * بی ز تأویلی
محالی کم شنو) عقل جزوی صاحبلری اولیای خدا ماهیات اشیا واسرار صفات وذات خدا اکمل اولان عرفایه معلومه
ومشهوره دردیدکاری بر بحث سویلرلر والمرء عدو لما جهل فحواسنجه انکار ایلرلر بو عقلدن دور ومعنا بر عمیق
صورتدر بل تأویل محالدن اولنی اشتمه وآنی قبول ایتمه دیرلر (وعنده مفاتیح الغیب لا یعلمها الا هو) وبونلر امثالی

آنلرك

آیتلرله استشهاد ایدرلر ولکن بو کلام مشایخ محققیندن صادر اولدیغیچون منصف اولنلر تأویله راضی اولورلر ولکن
صحت ثبوتنی محال ونا ممکن کوررلر (مثنوی) قطب کوید مر ترا ای سست حال * آنچه فوق حال تست اید محال)
قال القاشانی القطب هو الواحد الذی هو موضع نظر الله من العالم فی کل زمان وهو علی قلب اسرافیل پس معدن اسرار
الیقین وموضع نظر رب العالمین اولان قطب بالسان حاله ویا قاله بشریتده مستترا من غیر شهرة ویا خود لسان حاله
معنا ویا خود کلماتنی کتابه تحریرا تمکله مثل هذا ای بلا تأویل محالی اشتمدین عقل جزوی صاحبی سکا بویله بو کونه
خطاب وعتاب ایلر که ای سست حال وای ناشسته بال اول علمکه سنك حالکك فوقنده ومرتبه کك وراسنده در
سکا محال کلور نفس الامرده بو بر علمدر که عقول سلیمه نك غایات مدارکندن بیله دقیقدر وکیف عقول سقیمه نك
غایات وادراکندن عالی سر مستترا اولمیه کما قال ابن الفارض (بیت) فثم وراء العقل علم یدق عن) مدارك غایات العقول
السلیمة) قال الله تعالی فی سورة یوسف (نرفع درجات من نشاء) ای بالعلم (وفوق کل ذی علم علیم) ای ارفع درجة منه
پس هر کس کندی علمنك ما فوقنده اولنی بیلمز ولکن عقول سلیمه صاحبلری مجرد کندی بیلدیکی ایچون غیرلك
بیلمسنی وعلم غیبه عالم اولمسنی انکار قیلمز زیرا بیلورکه حق تعالی بر قولنه محال ایلدیکنی قادردرکه بر قولنه آسان
وحال ایلیه (م ی) واقعاتی که کنون ات برکشود * نی که اول هم محالت می نمود) ای ماهیاته عارف اولمق ممکن دکلدر
واسرار ذات وصفاته عالم وواقف اولمق محالدر دین عاقل ونیجه علوم وفهومه واصل شول واقعات وبعض حالات
وکمالاتکه الان سکا اچلدی وفتاح مطلق آنی فتح قیلدی وسنك عقل وروحك اکا مالك اولدی اول سکا هم محال
کورنمز دیمی بدایت حال خود اول افعال وحالات سکا محالات قبیلندن ایدی پس بعد الوصول الیها بیلدککه محال اولان
حال اولور ایمش پس الان ممکن اولمیوب محال اولان علوم واحوالی دخی بوکه کوره قیاس ایله که حق تعالی حضرتنك
ارادت وقدرتنه نسبت هیچ برشیء محال دکلدر اکر بر بنده سنه جمیع علوم اولین وآخرینی بیلدرمك مراد ایلسه اکا هیچ
برمانع یوقدر (ان الله علی کل شیء قدیر) در مخلوقه عسیر اولان اکا یسیردر (مثنوی) چون رهانیدت ز ده زندان کرم *
تیه را بر خود مکن حبس ستم) چونکم کرم الهی ولطف یزدانی سنی اون زنداندن خلاص ایلیه یعنی حواس خمسهٔ
ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه محبوسندن نجاتی میسر قیلوب روحك ینه عالم ارواح عقوله واصل اوله عقل تیهنی کندیکه
حبس ستم ایلمه یعنی عقل صحراسنی ذاتکه ستمه مضاف اولان حبس ومنع ایلمه که سنك ذاتکی سیر حقایق ماهیاتدن
وشهر ذات وصفاته وصولدن کیرو طوتوب تیه صحراسنه مبتلا اولان بنی اسرائیل کبی نیجه ییللرسنی مدینهٔ حقایقه
وحدایق اسرار دقایقه دخولدن محروم ایدر پس کرکدرکه بعد الخلاص من قیود الحواس تیه عقلده قالمیه سن وکندیکه
آنی حبس وستم قیلمیه سن تا کم حقایق وماهیات سیرندن محروم اولمیه سن دیمك اولور (جمع وتوفیق میان نفی واثبات
در یك چیز از روی نسبت واختلاف همت) بو شرح شریف وبو بیان لطیف نسبت واختلاف نسبتدن برشیئك نفی
واثباتنی جمع وتوفیق ایلمك بیانده در یعنی لولا الاعتبارات بطل الاحکام مفهومنجه وجوه اعتباراتله برشیده نفی واثبات
ایله حکمده تناقض اولمیوب صحیح اولدیغی بیاندر وبو بیانه بو مناسبتله شروع بیوردیلرکه مقدمهٔ کلام برشیء من وجه
بیلمك ومن وجه بیلممك صددنده ایدی مثلا حضرت نوحی بیلمك وبیلممك کبی وکذلك ماهیات اشیایی من وجه
بیلمك ومن وجه بیلممك کبی پس خاتمهٔ بیانده تیه را بر خود مکن حبس ستم بیوردیلر تیه بیابانه دیرلر اکرچه بیابان وصحرا
من وجه اطلاق وازاده لك افاده قیلور ولیکن من وجه حبس وقید اولور مثلا اول صحرانك سیرنه مقید اولسك آنك
وراسنده اولان بر حدیقهٔ علیانك سیرنده سکا دام اولور پس معلوم اولدیکه محل اطلاق اولان صحرا محل حبس وقید
دخی اولور ایمش وبرشیئك وجودنده ایکی ضد اجتماع قیلور ایمش پس شیء واحدك وجودنده ضدینك جمع اولمسنك بیاننه
شروع ایدوب بیوررلر (م ی) نفی ان یك چیز اثباتش رواست * چون جهت شد مختلف نسبت دوتاست) اول برشیئك
نفیی وآنك او حالده اثباتی ممکن ورواءدر چونکم شیء واحدك جهتی مختلف اولدی نسبت ایکی قاتدر یعنی برشیئك که
جهتی اختلاف اوزره اولمق ممکن اوله اول شیء برجهتدن عالم وبرجهتدن جاهل ومن وجه حق ومن وجه باطل
ونسبتله منفی ونسبتله مثبت اولمق قابلدر پس بو معنایی آیت کریمه ایله اثبات ایدوب بیوررلر (م ی) ما رمیت اذ رمیت
از نسبتست) نفی اثباتست هردو مثبتست) بو آیت کریمه نك معناسی جلد اولده وزیر حکایه سنده مرور ایلدی آنده
طلب اولنه معنای بیت حضرت حق تعالی حضرت مصطفی علیه السلامه خطاب ایدوب بیوررر ما رمیت یا محمد
خاکی سن اتمدك بو نفیدر اذ رمیت شول وقتده که اتدك بو اثباتدر نسبت جهتندندر بو ایکیسی زیرا نفی واثباتدر
وهر ایکیسی که شیء واحدك وجودنده مثبتدر یعنی نفی رمی وثبوت رمی حضرت پیغمبر علیه السلامك وجودنده
واقع وثابتدر بحسب الظاهر رامی اول حضرتدر وبحسب الحقیقه اول دکلدر الله تعالی در نته کم توضیح وتفسیر

یوروب دیرلر (مثنوی) ان توافکندی چو بردست تو بود ٭ تو نه افکندی که قوت حق نمود) یا محمد اول خاکی بحسب
الظاهر سن اتدڭ چونکم اول سنڭ الڭده ایدی بواذ رمیت نڭ معناسیدر آنی سن القا ایلمدڭ که سکا قوتی حق تعالی
کوستردی بو مصرع مارمیت نڭ تفسیریدر (مثنوی) زور آدم زاده را حدی بود ٭ مشت خاک اشکست لشکرکی شود
زیرا آدم زاده نڭ زورنڭ برحدی اولور که عقلا یه اول معلومدر براوچ خاکڭ بر لشکری صروم منهزم قیلوراکر قوت
الهی اولمسه (مثنوی) مشت مشت تست وافکندن زماست ٭ زین دو نسبت نفی واثباتش رواست) یا محمد مشت منڭ
مشتکدر ظاهراورمی ایلمڭ بزندر باطنا بوایکی نسبتدن رمیڭ نفی واثباتی روادر یعنی هم اتدڭ وهم اتمدڭ دیمڭ لایق
وسزا اولور (مثنوی) یعرفون الانبیا اضدادهم ٭ مثل مالا یشتبه اولادهم) پس برشیده ایکی ضدڭ جمعی محقق
اولدیغی بیلدکسه کفارڭ وجودنده دخی هم بیلمڭ وهم بیلمامڭ جمع اولدی زیرا انبیایی بیلورلردی بونلرڭ اضدادی
یعنی کفار الانبیاء مفعولیدر یعرفون نڭ اضدادهم فاعلیدر مثل ماشول شی کبی که لا یشتبه بکزمیه اولادهم
بوکفارڭ اولادنه نه کم اولادنه مشتبه اولمسی نیجه بیلورلرسه انبیایی دخی اویله تحقیق بیلورلردی نه کم حق تعالی سورهٔ
انعامده وسورهٔ بقره ده بیوررلر (الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه ای محمدا بنعته وصفته کما یعرفون ابناءهم کذا بین
فی التوریة والانجیل پس بو آیتڭ معناسنی نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) همچو فرزندان خود داننـدشان ٭
منکران با صد دلیل وصد نشان) کندی فرزندلری کبی بیلورلر آنلری منکران یعنی یهود ونصاری یوز دلیل ویوز نشان ایله
(مثنوی) لیک از رشک وحسد پنهان کنند ٭ خویشتن را برندانم میزنند) لکن رشک وحسددن پنهان
ایدرلر کندیلری بیلمزم دیمکه اوررلر (مثنوی) پس چو یعرف گفت چون جای دکر ٭ گفت لا یعرفهم غیری قدر
پس حق تعالی حضرتلری چونکم یعرف دیدی یعنی بیلور دیدی آیت کریمه ده یعنی بزم کتاب اعطا ایلدیکمز طائفه
آنی بیلور دیدی چون جای دیکرده وقول آخرده لا یعرفهم غیری دیدی کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی اولیائی
تحت قبابی لا یعرفهم غیری قدر قافیه ایچون کلمشدر یعنی دع یعنی سن بونلرڭ بیلمسنی ترک ایله دیمکدر انبیانڭ ایکی
جانبی واردر بری نبوت ورسالت طرفی وبری دخی ولایتلری طرفیدرکه فنالری وحضرت حق ایله بقالری جانبیدر
بو ولایتلری جهتندن لا یعرفهم غیری قولنڭ تحت حکمنده داخللردرکه محله مناسب اولان بودر پس حضرت
حق تعالی کلام مجیدنده اکرچه یعرفونه دیدی وبر آخر کلامنده لا یعرفهم غیری دیدی پس بیلمڭ وبیلممڭ وبلنمڭ
وبیلنممڭ برشیده جمع اولدی اکرچه حضرت رسول علیه السلامڭ وجود شریفنده اولسون واکر غیر انبیا واولیانڭ
وجود شریفلرنده اولسون زیرا کفار واهل انکار حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمی بشریتی جهتندن بیلمش
وتورات وانجیلده مذکور اولان نعت وصفی حیثیتندن عالم اولمشلردی واول حضرتڭ ولایتی وحضرت حق قتنده
اولان رتبت ومکانتنی وشرف وعزتنی آنلردن بریسی بیلمدیلر واول حضرتڭ ولی اولدیغی جهتندن ذاتنه آکاه اولمدیلر
بلکه استندن اولنلر ومرتبهٔ ولایته ومقام وحدته واصل اوله میوب غربت عالمنده قالنلر ایله اول حضرتی من وجه بیلدیلر
ومن وجه بیلمدیلر واول حضرت الان بویله مشهور وظاهر وکالشمس فی اوقات الهواجر روشن وباهر ایکن لا یعرفهم
غیری حدیث شریفنڭ تحتنده داخل وبونڭ حکمی اول حضرته دخی شاملدر (مثنوی) انهم تحت قبابی کامنون
جز که یزدانشان نداند آزمون) یعنی بو انبیا من حیث ولایتهم وکذلک الاولیا جمیعا ولو کانوا مشهورین بین الخلائق
بنم قبه لرم آلتنده کامنلر یعنی مخفی وباطنلردر کما قال اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری یعنی بنم ولیلرم واردر قبه لرم
آلتنده بو ولیلری بندن غیری کمسه بیلمز قبه لردن مراد اسماء وصفات الهیه در بعضلر دخی افلاکدر دیمشلر معنی
مصرع ثانی بونلری حقدن غیری کمسه بیلمز لرامتحان جهتندن مجرد ظن وقیاس حیثیتندن مکر که دیدهٔ حقیقت بینله
ناظر اولنلر ونور حق ایله مشاهده قیلنلر که بونلرڭ دیدهٔ حق بینندن انبیا واولیا پوشیده ومخفی دکللردر (مثنوی) هم بنسبت
کیر این مفتوح را ٭ که بدانی وندانی نوح را) بو آیت وحدیثدن مفتوح اولان معنایی هم نسبتله طوت همچنین که
نوح علیه السلام حضرتلرنی بیلورومن وجه بیلمزسن کما مر هذا التمثیل مصرع ثانی مثل موقعنده واقع اولمشدر
مثلا وپاخود همچنین ویاخود انجلین که دیمڭ مقدار اولور وتوضیح معنی بودرکه بو فتح اولنان معنئ دقیق وسر عمیق
فهمنی هم نسبتله طوت انجلین که حضرت نوح علیه السلامی بیلورسن من وجه وآنی بیلمزسن من وجه کذلک
بونی دخی بیلورسن المحق من حیث النقل والعقل وبیلمزسن من حیث الحقیقة والماهیة زیرا بو مفتوح اولان معنانڭ
حقیقتی ذوق ووجدان ایله میسر اولور لا بالعقل والاذعان این مفتوح رادن مراد ما بعدنده اولانی بیان اولسه دخی وجهدن
خالی دکلدر (مسئلهٔ فنا وبقاء درویش (م ی) گفت قائل در جهان درویش نیست ٭ ور بود درویش آن درویش نیست)
قائلدن مراد اسرار طریقته واقف وعلم حقیقته عارف اولان شیخ واصل ومرشد کاملدر طریقت وحقیقت اسرارندن

بی

بی خبر قائل دین حقیقت وطریقت اسرارندن غافلدر پس معنای بیت اولدرکه عارف وکامل بر قائل دیدی
جهانده درویش یوقدر من حیث الحقیقه نه کم دیمشلردر الفقر لا یملک ولا یملک واکر بر درویش اوله وفقر حقیقی
مرتبه سن بوله اول درویش یوقدر من حیث الحقیقه ولو کان موجودا من حیث الظاهر نه کم تفسیر ایدوب بیوررلر
مثنوی) هست از روی بقای ذات او ٭ نیست کشته وصف او در وصف هو) یعنی ذات بشریه سنڭ بقاسی جهتندن
اول درویش وار اولدی آنڭ وجود موهومیسی ووصف ذاتیسی یوق اولدی هویت الهیه نڭ وصفنده پس اوصاف
الهیه واخلاق ربانیه ایله بالکلیه متخلق ومتحقق اولوب وجود مجازیدن نجات بولدی اذا تم الفقر فهو الله کلامنڭ
حقیقتنی مشاهده قیلدی والفقر سواد الوجه فی الدارین نه دیمکدر حقیقة بیلدی وفنای من لم یکن ده بقای من لم یزل
آنڭ فنا وبقاسنڭ تحققی ومرتبه سنڭ شانی اولدی وظاهرا همان آنجق اسم ورسمی قالدی پس آنڭ فنای باطنی
وبقای ظاهریسنه شمع وآفتابی تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون زبانهٔ شمع پیش آفتاب ٭ نیست
باشد هست باشد در حساب) مثلا آنڭ وجودینڭ وجود حقیقته نسبتله فناسی آفتابڭ حضورنده شمعڭ زبانه سی
وعلوی کبیدر یوق اولدی حقیقة وار اولدی حسابده وظاهرده (مثنوی) هست باشد ذات او تا تو اکر
بر نهی پنبه بسوزد زان شرر) وار اولدی اول شمعڭ ذاتی حتی اکر سن آنڭ اوزرینه پنبه قوسڭ اول شرردن یانر معلومڭ
اولورکه آنڭ ذاتی بحسب الظاهر واردر (مثنوی) نیست باشد روشنی ندهد ترا ٭ کرده باشد آفتاب او را فنا) آنڭ صفتی
وخاصیتی یوق اولدی روشنلڭ ویرمز سکا زیرا آفتاب انی فنا ایلمش اولدی وآفتابڭ نوری آنڭ نوری اوزره غلبه قیلدی
پس آنڭ صفتی آفتابڭ صفتنده محو وفانی اولدی (مثنوی) در دو صد من شهد یک اوقیه خل ٭ چون در افکندی
ودر وی کشت حل) مثال آخر ایکی یوز بطمان شهده بر اوقیه خل چونکم القا ایده سن آنڭ وجودنده خلڭ وجودی
حل ومضمحل اولور (مثنوی) نیست باشد طعم خل چون می چشی ٭ هست اوقیه فزون چون بر کشی) خلڭ طعمی
یوق اولور چونکم سن آنی طاده سن وذایق اوله سن ولکن وقیه ده بر وقیه مقداری افزون اولدی چونکم بو جمله یی
چکه سن میزانه اوره سن کذلک صفات بشریه صفات الهیه ده بویله محو اولور واکر قوت ذایقهٔ روحانیه ایله آنی
طاعم اولسڭ اول فانینڭ وجودنده اوصاف واذواق ربانیه طعمی کلور اما میزان عقلیه وزنه چکسڭ یینه آنڭ وجود
بشریه سی برنده در ولکن لذتی وخاصیتی تبدیل اولمش اولور (م ی) پیش شیری آهوی بیهوش شد ٭ هستیش با هست او
روپوش شد) مثال آخر بر شیرڭ اوکنده بر آهو بیهوش اولدی اول آهونڭ هستیسی یعنی وجودی اول شیرڭ
وجودنه روپوش وحجاب اولدی بوذکر اولنان امثال مجرد تفهیم ایچوندر یوخسه طابق النعل بالنعل فانی فی الله
اولان فقرله حضرت ذات مطلقه نڭ مثالی دکلدر اکر بر کمسه طالب وعاشق اولمسه بویله قیاس ایلمسه وبوکونه
اعتقاد قیلسه ترک ادب ایلمش اولور اما طریق عشقده سالک اولان وآنڭ طلبنده سیر قیلان ناقص المعرفة کمسه
بوکونه قیاس ایلسه ویاخود فی المثل بویله دردیسه بو بلسه ترک ادب ایتمش اولمز بلکه آنڭ وجودنه بوکونه قیاس
حضرت محبوب حقیقته عشق ومحبتنڭ هجوم وجوششندن کلور تا کم محبوبی بیلمز ونقصان معرفتدن خلاص
اولوب آنڭ ذات وصفاتنه کمال معرفتله عارف اولمدیو بوکونه قیاس ایلر ولکن طالب وعاشقه نسبت بونی اویله
بیلمڭ دکلدر نه کم بیوررلر (مثنوی) این قیاس ناقصان بر کار رب ٭ جوشش عشقست نه از ترک ادب) بو بیتڭ ماقبلنه
مناسبتی سؤال مقدره جواب اولمق اوزره ممکن اولورکه بر سر وحدته عالم اولان کمسه دیه که یا حضرت مولانا
فی الحقیقه کان الله ولم یکن معه شی دروعند اهل الفنا الان کما کاندر پس بر کمسه حضرت وجود مطلق ایله فقر
محققڭ وصالنی شمعله آفتابه وهزار من شهدله بر اوقیه خله وشیرله آهویه قیاس ایلسه نوعا مغایرت واثنینیتدن خالی اولمز
پس بوکونه قیاس ایسه شان ربده عند اهل الکمال ترک ادبدر پس بونده جواب ندر جواب ویروب بیوررلرکه معرفتده
ناقص اولنلرڭ کار ربده بوقیاسی عشق ومحبتڭ جوشش واقتضاسیدر ترک ادبدن دکلدر یعنی عاشقڭ عشقی معشوقنی
من کل الوجوه بیلمڭ وآنڭ ذات وصفاتنه عارف اولمغه وآنڭ وصالی عاشقه نیجه ممکندر دیو فهم قیلمغه جوش وحرکت ایلر
پس اول قلیل المعرفه اولان عاشق معشوقنی بیلمڭ ایچون بوکونه ناقص قیاسلر اینسه ترک ادب ایلدیکی جهتدن اولمز
بلکه عشق وشوقنڭ کمالیله اقتضاسندن حاصل اولور اکرچه بوکونه قیاس اهل کماله نسبت اولسه بی ادبلکدن اولور
(مثنوی) نبض عاشق بی ادب بر می جهد ٭ خویش را در کفهٔ شه می نهد) عاشق اولنلرڭ نبضی ظاهرا بی ادب حرکت ایلر
قلق واضطرابدن کندوینی بو واسطه ایله شاه حقیقتڭ کفه سنه قور کفه فتح کاف وضم کافله دخی جائزدرکه فتحله میزانڭ
بر طرفیدر ضمله دامن معناسنه اولور ولکن بوراده کمال قربه وحضور شاهه قوردیمکدن استعاره اولور (م ی) بی ادبتر
نیست کس زو در جهان ٭ با ادبتر نیست کس زو در نهان) عاشقدن بی ادبتر کمسه یوقدر جهانده عقلا یه نسبت ظاهرا

اما باطنا آندن ادبترکسه یوقدر نهانده (مثنوی) هم بنسبت دان وفاق ای منتخب * این دوضد با ادب با بی ادب)
ای منتخب وای برکزیده اولان کسه هم نسبتله بیل بو ایکی ضدک مابیننک وفاقنی یعنی موافق اولمسی بو ایکی اضداد ایله
وادبسزلک ایله اولمقدر بو ایسه بحسب الظاهر تناقضدر ولکن ظاهره نسبت بی ادب وباطنه نسبت مؤدب دینلسه
تناقض لازم کلمز نته کم بیوررلر (مثنوی) بی ادب باشد چو ظاهر بنکری * که بود دعوی عشقش همسری) بی ادب
اولور اول عاشق چونکم ظاهره باقه زیرا که دعوای عشق اکا برقرین وهمسر اولور پس دعوای عشق اثبات
وجود ایلکی اشعار واثنینیتی تذکار قیلور بو ایسه عظیم کستاخلق وبی ادبلکدر (ع) تجاوزت عن حد العشق
فالحب کالقلا * دینلر عشقک دعوی واثنینیتی مستلزم اولدیغنه بناء در ولکن بو جمله ظاهره وعقله نسبتله در (مثنوی
چون بباطن بنکری دعوی کجاست * او ودعوی پیش آن سلطان فناست) چونکم باطنه نظر ایلیه سن عاشقده
دعوی قنده در یعنی آنده دعوی یوقدر اول عاشق ودعوی اول سلطان حقیقتک سطوت تجلیسی حضورنده فنادر
مثنوی) مات زید زید اکر فاعل بود * لیک فاعل نیست کو عاطل بود) مات فعلدر البته بر فاعل اقتضا ایدر زید مجازا
آنک فاعلیدرکه مات فعلی ظاهرا انکله قائم اولدی لکن من حیث الحقیقه فاعل الله در پس عاشقک شانی بنفسه بوکه
بکز ظاهرا عشق انکله قائم وحرکات عشقیه آندن صادر ولکن معنا اول فانی وفی الحقیقه هر نقدر فعل وقولی وار ایسه
معشوق باقینکدر پس بو معنایه مثال طریقیله بیوررلر مات زیدده زید اکر فاعل اولورسه من حیث اللفظ لکن
فاعل دکلدر فی الحقیقه که اول عاطل وفانیدر (م ی) اوز روی لفظ نحوی فاعلست) ورنه او مفعول وموتش قاتلست
اول زید نحوه منسوب اولان لفظ جهتندن فاعلدر یوخسه اول معنا مفعولدر وموت آنی قاتلدر (مثنوی) فاعلی چه
کوچنان مقهور شد * فاعلیها جمله ازوی دور شد) فاعلک نه اول زید انجلین مقهور اولدیکه فاعللکلر جمیعا آندن
دور اولدی واو محو وفانی مرتبه سن بولدی پس زید نسبتله عامل ونسبتله مفعول اولدی کذلک عاشق نسبتله بی ادبدر
ونسبتله باادبدر ونسبتله عاشق ونسبتله عین معشوقدر ونسبتله حرکات عشقیه وافعال شوقیه آندن ظاهر ولکن معنا
اول فانی بو جمله معشوق باقیدن صادردر پس مناسبتله بو قصه یه شروع بیوررلر (قصهٔ وکیل صدر جهان که متهم شد
واز بخارا کریخت ازبیم جان بازعشقش کشید برکشان که کار جهان سهل باشد پیش اهل عشق (مثنوی)
در بخارا بندهٔ صدر جهان * متهم شد کشت از صدرش نهان) وکیلدن مراد صدر جهانک نائبی وو زیریدر که
اکا عاشق ایدی دیمشلر صدر جهاندن مراد بخارا پادشاهیدر که اسمنه صدر جهان دیرلر ایمش ازصدرش نهانده کی
صدردن مراد پایه ومنصب معناسنه اولسه قابلدر یعنی بخاراده صدر جهانک بر بنده سی وار ایدی وکندویه
مقرب وندیم وبار ایدی اتفاق برکون بر تهمتله متهم اولوب جانک خوفندن وآنک غضبندن قچوب کندی صدرندن
نهان اولدی ومعشوقندن فرار قیلدی (مثنوی) مدت ده سال سرکردان بکشت * که خراسان که کهستان که دشت
اون ییل مدتی سرکردان اولدی که خراسانده وکاه کهستانده وکاه دشت وصحراده (م ی) از پس ده سال اوازاشتیاق
کشت بی طاقت ز ایام فراق) اون سنه دن صکره اول بندهٔ افکنده کمال اشتیاقندن بی طاقت اولدی ایام فراقدن
وسوزش واحتراقدن (م ی) کفت تاب فرقتم زین پس نماند * صبر کی داند خلاعت را نشاند) خلاعت یعنی فضاحت
نشاند یعنی تسکین کندی کندویه دیدی فرقته طاقتم بوندن صکره قالمدی صبر ایلمک خلاعتی یعنی محبنده فضاحتی
تسکین ایلمکی نجن بیلور پس فراق وهجرانک احوالنی بیانه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) از فراق این خاکها شوره شود
آب زرد وکنده وتیره شود) فراقدن بو خاکلر شوره اولور صو زرد وقوقش وتیره اولور مثلا اصلی اولان ماء جاریدن ایرکاسه
ویر چقورده قالسه بویله اولور (م ی) باد جان افزا وخم کردد وبا) آتشی خاکستری کردد هبا) باد جان افزا وخم یعنی متعفن
ووبا اولور نجن اصلی اولان ریاحدن ایریلوب برجای عفنده محبوس اولسه برآتش کندویه یار اولان آتشدن ایرلسه
برخاکستر اولوره باونا چیز اولور (مثنوی) باغ چون جنت شود دار المرض) زرد وریزان برک او اندر حرض) جنت کبی
باغ وبهارک فراقدن دار المرض اولور صارو ودوکولیجی اولور اول باغک برکاری حرضده یعنی اریمک وچوریمکده
ومحو وفنا اولمقده دیمکدن استعاره اولور (مثنوی) عقل دراک از فراق دوستان * همچو تیر انداز اشکسته کمان)
بغایت ادراک ایدیجی عقل دوستلرک فراقندن کمانی صنمش تیر انداز کبیدر وموت وفنایابی ایرشمش قالب بی جان کبیدر
کما قیل (بیت) لولا مفارقة الاحباب ما وجدت * لها المنايا الى ارواحنا سبلا (مثنوی) دوزخ از فرقت چنان
سوزان شدست * پیر از فرقت چنان لرزان شدست) دوزخ فراقدن انجلین سوزان اولمشدرکه اول رحمت ولطف حقدن
دوردر پیر فرقتدن انجلین لرزان اولمشدرکه اول حیات نفسانیه وقوت جسمانیه دن مهجوردر (مثنوی)
کر بکویم از فراق چون شرار * تا قیامت یک بود از صد هزار) اکر شرار کبی اولان فراقک شرحنی سویلیه یم قیامته دک

صد هزاردن بری اولور وینه مجمل ومختصر قالور (بیت) شنیده ام سخنی خوش که پیر کنعان کفت * فراق یار نه آن
میکند که بتوان کفت * حدیث هول قیامت که کفت واعظ شهر * کنایتیست که از روز کار هجران کفت (مثنوی)
پس زشرح سوز او کم زن نفس * رب سلم رب سلم کوی بس) پس اول فراقک سوز واحتراقنک شرحندن دم اورمه
رب سلم رب سلم دی همان انجق (مثنوی) هرچه ازوی شاد کردی در جهان * از فراق او بیندیش آن زمان) هرنه شیکه
سن بو جهانده آندن شاد ومسرور اوله سن آنک فراق وهجراندن فکر ایله اول زمانکه هرشیئک فرقتنک عذابی وصلتنک
عذابی قدردر (مثنوی) زانچه کشتی شاد بس کس شاد شد * آخر ازوی جست وهمچون باد شد) اول شیدنکه سن
شاد اولدک سندن مقدم چوق کمسه آندن شاد اولدی اخر اول شیء آندن صچره دی وبادکبی اولدی (م ی) از تو هم بجهد
تو دل بروی منه * پیش از آن کو بجهد ازوی تو بجه) اول شیء سندن دخی صچرار وزائل اولورسن اکا کوکل
قومه آندن اول که اول سندن صچرارسن آندن مقدم صچره وخلاص اول تا اکا مبتلا ومقید اولمیه سن حتی آنک فراقی
وقتنده الم واضطرابده قالمیه سن وناله وافغان قیلمیه سن (پیدا شدن روح القدس بصورت آدمی بر مریم برهنکی
وغسل کردن وپناه کرفتن مریم بحق تعالی (مثنوی) همچو مریم کوی پیش از فوت ملک * نقش را کالعوذ
بالرحمن منک) سورهٔ مریمده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (واذکر) سن ذکر ایله یا محمد (فی الکتاب) قرآن عظیمده
مریم) قصهٔ مریمی (اذ انتبذت) شول وقتی آکه انتباذ ایلدی یعنی دور ایلدی بدل اشتمالدر مریمدن وحضرت مریمک
عادتلری بو ایدیکه بیت المقدسده دائما عبادت ایدرلردی وقت حاجتده خاله سنک خانه سنه کیدوب بعد التطهر ینه
مسجد اقصایه کلورلردی پس بر وقتده خاله سنده بولنوب غسل لازم کلدکده برجای مخفی طلب ایدوب (من اهلها)
اهلندن وقومندن مفارقت ایلدی من اهلها ده من اذ انتبذت ه متعلقدر (مکانا شرقیا) یا ظرفدر ویا انتبذتک مفعول
ثانیسیدر ضمنده اثبات معناسی اولدیغندن اوتری بو تقدیرجه یعنی اعتزال ایدوب اهلندن منفرد اولدی وکلدی
بیت المقدسده شرقی اولان مکانه اغتسال ایچون (فاتخذت) پس اول مریم اتخاذ ایلدی (من دونهم حجابا) بونلر
طرفنده بر پرده که کورمکلکه مانع اوله پس حین اغتسالده ایکن جناب عزت جبرائیلی ارسال ایلدی نته کم بیوررلر
فارسلنا) بز ارسال ایلدک (الیها) اول مریمه (روحنا) بزم روحمزی که جبرائیلدر وفتح راایله ده قراءتدر روح عباد اللهه سبب
اولدیغندن اوتری واضافتی تشریف وتخصیص ایچوندر (فتمثل لها) پس اول مریمه تمثل وتجسد ایلدی (بشرا سویا
ای سوی الخلق معتدل القامه احسن صورتده وشکل شاب امردده روغما اولدی تا استیناس ایلیه زیرا صورت
ملکیه ده کورسه تحمل اولنمیوب وحشت مقرر ایدی پس حضرت مریم مغتسلده آنی کورنجه احتراز ایدوب
قالت) دیدیکه (انی اعوذ بالرحمن منک) تحقیقا بن صغنرم رحمانه سندن (ان کنت تقیا) بو کمال ورع وعفافتنه دلالتدر
یعنی اکر سن تقی اولورسک بیله سندن استعاذم مقرردر فکیف که تقی اولمیه سن وجواب شرط محذوفدر سیاق کلامک
دلالتی اولدیغندن اوتری تقدیر (انی اعوذ بالرحمن منک ان کنت تقیا) فلا تتعرض لی یاخود فکیف اذا لم یکن کذلک
دیمک اوله پس جبرائیل علیه السلام مریمک اضطرابن کوروب (قال) دیدیکه (انما انا رسول ربک) بن دکلم الاسنک
تعوذ ایلدیکک ربکک رسولیم (لاهب لک غلاما زکیا) سکا اول ولدک هبه سنه سبب اولم نفخله اوبله غلام که ذنوبدن طاهر
ونجیبه معجزه یه قادر اوله معناسی بیت ملک فوت اولمزدن اول نقشه مریم کبی (اعوذ بالرحمن منک) دی یعنی مریم کبی
بو نقوش کائناته (اعوذ بالرحمن منک) دی سندن فوت اولمزدن اول نقش روح القدسدن احتراز ایدیجک بر نقش
مجازدن استعاذه ایتمک بطریق الاولی (مثنوی) دید مریم صورتی بس جانفزا * جانفزایی دلربایی در خلا) مریم رضی
الله عنها زیاده جانفزا بر صورت کوردی زیاده جانفزا زیاده دلربا تنهاده (مثنوی) پیش او بررست از روی زمین *
چون مه وخورشیدان روح الامین) حضرت مریمک اوکنده بتدی یعنی ظهور ایتدی وپیدا اولدی روی زمیندن
ماه وخورشید کبی اول روح الامین (مثنوی) از زمین بررست خوبی بی نقاب * آنچنان کز شرق روید آفتاب)
زمیندن بتدی وپیدا اولدی نقابسز بر خوب انجلین که شرقدن آفتاب ظاهر اولور (مثنوی) لرزه بر اعضای مریم
اوفتاد * کو برهنه بود وترسید از فساد) حضرت مریمک اعضای شریفه سی اوزره لرزه دوشدی زیرا اول مریم
برهنه ایدی وفساددن خوف ایلدی (مثنوی) صورتی که یوسف ار دیدی عیان * دست از حیرت بریدی چون
زنان) اول متمثل اولان صورت بر صورت ایدیکه یوسف علیه السلام اکر آنی عیانا کوریدی اللرنی حیرتدن
کسیدی زنان کبی نته کم زنان مصر (فلما رأینه اکبرنه وقطعن ایدیهن) آیتنک فحواسی اوزره آنی کوردکلری وقتده
اللرین قطع ایلدیلر (وقلن حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملک کریم) دیو آنک حقنده سویلدیلر اول یوسف دخی
اکر آنی بو شکلده کوریدی بویله دیدی وحیرتندن اللرنی قطع ایلییدی (مثنوی) همچو کل پیشش بروییدان ز کل *

چون خیالی که برارد سر زدل) کل کبی آنك اوکنده بتدی کادن اول جبرائیل شول برخیال لطیف کبی که دلدن باش
بوقاروکتورر (مثنوی) کشت بی خود مریم ودر بیخودی) کفت بجهم در پناه ایزدی) حضرت مریم رضی الله عنها
بیخود اولدی وبیخودلك حالنده کندویه دیدیکه صیغره‌رم یعنی التجا وتحصن ایلرم ایزده منسوب اولان پناهه یعنی
ملجأ ومعاذه دیدی (مثنوی) زانکه عادت کرده بود ان پاك جیب * درهزیمت رخت بردن سوی غیب) زیرا که
اول پاك جیب تا اولدن عادت ایلشدی پاك جیبلك کنایه در کمال عفت وطهارتدن هزیمتده رختنی ایلتمکه غیب
جانبنه یعنی حضرت غیب هویت طرفنه اشیادن نفرت وهزیمت ایلدیکی وقتده اسباب واعمالنی ایلتمکه واستعاذه
ایتمکه خوکر اولمشدی (مثنوی) چون جهان را دید ملك بی قرار * حازمانه ساخت زان حضرت حصار) چونکم
اول حضرت مریم چونکه جهانی ملك بی قرار کوردی حازملر وزیاده احتیاط قیلان عاملر کبی اول حضرتدن کندویه
حصار دوزدی (مثنوی) تا بکاه مرك حصنی باشدش * که نیابد خصم راه منصدش) مرك وقتنده دخی اکا بر حصن
اوله تا که دشمن آنك مقصدنك یولنی بولمیه (مثنوی) از پناه حق حصاری به ندید * یورتکه نزدیك ان دز برکزید
یورتکه یورت یری ومسکن معناسنه در دز قلعه معناسنه در یعنی حضرت حقك پناهندن ایو برحصار کورمدی
اول قلعه‌نك قربنده یورتکه وبر منزلکه اختیار ایلدی (مثنوی) چون بدیدان غمزهای عقل سوز * که ازو می شد
جکرها تیردوز) چونکم اول عقل سوز اولان غمزه‌لری حضرت مریم کوردی که اول غمزه‌لردن جکرلر تیردوز اولوردی
یعنی جکرلری اوق کبی دلردی (مثنوی) شاه ولشکر حلقه در کوشش شده * خسروان هوش بیهوشش شده) شاه
ولشکر آنك حلقه در کوشی یعنی بنده مدهوشی اولمش عقل وعلم خسرولری آنك دیوانه وبیهوشی اولمش (مثنوی)
صد هزاران شاه مملوکش برق * صد هزاران بدر را داده بدق) صد هزاران شاه آنك رقله یعنی عبودیتله مملوکی اولمش
نیجه یوزبیك بدر منیری دقه ویرمش دق برمرضدرکه اکا مبتلا اولان هلال ونحیف وزار اولور بورادهٔ مرض عشقه
مبتلا قیلمش دیمکدن کنایه اولور (مثنوی) زهره نی مر زهره را تا دم زند * عقل کل چون بیندکم زند) مطرب فلك
اولان زهره یلدیزینك زهره‌سی یوقدرکه تا آنك جمال با کمالندن دم اوره عقل کل چون اول روح مقدسی کوره کم اورر
یعنی تدبیرنده قصور قیلور وبی خود وبی هوش اولوب وکار وکرداردن کیرو قالور ومع هذا علی اتفاق جمهور الحکما مبداء
تدبیر جمیع عقول پرصفا وباعث تأثیر نفوس واجرام پرضیادر اما روح اقدس حضرتلرینك حین تمثلده اولان اول
جمالنی کورسیدی مفتون اولوردی بلکه تدبیر وتداركدن قالوب نیجه مدت مست ومجنون اولوردی (مثنوی) من چه
کویم که مرا در دوخت ست * دمکهم را دمکه او وخت ست) حضرت مولانا قدس سره العزیزك اب شریفلرندندرکه
حضرت حقك ظهورینه مرأت ومظهر اولان کمه‌لرك حالنی سویلرکن آنده ظاهر اولان خدای متعالك وصف
وشاننك بیانه انتقال ایدرلر واول حضرتك تصریف وتوصیفه تنتمه کیدرلرتتمکم بوقاعده جمله اولده اعتراض کردن
مریدان برخلوت وزیر سرخنده جمله کفتندای وزیرانکار نیست بیتنك شرحنده مرور ایلدی بو محلده دخی بویله در
جبریلك وصفندن حضرت جمیل وجلیل وصفنه انتقال بیوروب دیرلرکه بن اول مرأت وجود جبرائیلده متجلی اولان
جمال مطلق صاحبنك حسن باکمالنی ولطیف جمالنی نیجه سویلیم ونوجهله تعریف ایلیمکه بنی دکمش یعنی ساکت ایتمشدر
وبنم دمکهمی آنك دمکهی باتمشدر دمکه محل دم اولان دهانه دیرلر بوراده ذکر محل ارادهٔ حال قاعده‌سی اوزره عدم
تکلم مراد اولور یعنی اول محبوبك عذوبت لسانی ولطافت بیانی برمرتبه محرق وسوزاندرکه آنك لطافت کلامندن
حاصل اولان حرارت بکا تأثیر ایدوب بنم جان وجنانمی دکمش وتکلم وکفتاره طاقت قومیوب بنی یاقمشدر بوصفت عجیب
الشان حضرت جبریلك حقنده اولسه‌ده لایق وسیاق وسباقه دخی موافق ومطابقدر (م ی) دود آن نارم دایم من برو
دورازانشه باطل ما عبروا) بوصفت جبریلك اولدیغی اوزره معنی بن اول نارك دخانی مشابه‌سندهیم بنا کا دلالت
ایلیجیم یعنی اولکه ملهم ومؤثر اولدیغی جهتدن نار وبنم کلامم آنك فیضنك اثری اولدیغی حیثیتدن ناردن
صادر اولان دخان کبیدر ای برادر تو همان اندیشهٔ بیوردقلری قول اوزره کلام نفسیدن عبارت اولدیغی
اشعار ایچون کندیلرنی کلام قلبی منزله‌سنه تنزیل ایدوب بن که آنك فیضنك اثری اولان کلامیمدن عبارتم آنك دودیم
واکا ماننددلالت ایدیجیم اول شاه ملکت وملکوتدن دور وبعید ومهجور در باطللردن قنغی باطل اولورسه‌که
انی کفار وملاحده آنك حقنده تعبیر ایلدیلر مثلا کفار ثالث ثلاثه دیدیکلری وبعضلر بنات الله‌دن عد قیلدقلری
وبعضلر آنی عدو اتخاذ ایلیوب مالا یعنی تفوه ایلدکلری کبی باطلای باطل کان هرنه که تعبیر ایلدیلرسه اول شاه
ملکوتدن دوردر باطللر اول شیکه ویاخود باطللر شول نسنه که کفار وملاحده آنك حقنده آنی تعبیر ایلدیلر
دیمك اولور روا کر اول شاهدن مراد پادشاه مطلق اولورسه معنی بویله اولورکه بن اول نار کبی خس وخاشاك اغیاری

احراق قیلان وجانمه روشنالق ویرن محبوبك دودیم اول جهتدنکه هم خلقا هم خلقا وهم حالا وهم قالا اکا دلیلم دوددر
حضرتك حقنده که نه سویلدیلر (سبحانه وتعالی عما یقول الظالمون سبحان ربك رب العزة عما یصفون (م ی) خود بناشد
آفتابی را دلیل) جز که نور آفتاب مستطیل) دلیلم من بر وبیور مشلردی اکا دلالت قیلان بنه کندی نوری اولوب غیری
اولمدیغی بو بیتله بیان بیوررلر اکر آفتابدن مراد حضرت روح القدس اولورسه که اول آفتاب عالم ملکوت وضیا کستر عالم
ناسوتدن معنی بویله اولورکه اول عالی قدر اولان آفتاب ملکوتك نورندن آفتابه دلیل اولمز همان یعنی البته اول آفتاب
ملکوته دلیل اولان بنم وجودمده ظاهر اولان اثر وپرتو بیدر روا کر آفتاب حقیقت مراد اولورسه معنی اول آفتاب عالیشانك
نورندن غیری خود اول آفتابك وجودنه دلیل اولمز اکا دلالت قیلان فی الحقیقه آنجق بنه کندی نوریدر غیری دکل
مثنوی) سایه که بود تا دلیل او بود * این بسستش که ذلیل او بود) بو بیت شریف حضرت جمیل وجلیل اولان خدایه
مخصوص اولسه‌ده اولور وحضرت جبریله نسبت اولسه‌ده اولور زیرا اهل الله مظاهر الهیه‌دن برمظهرده اوصاف
ربانیه واسرار سبحانیه‌یی مشاهده قیلسه‌لر حضرت حقه ایلدکلری تعظیم وتکریمی وتذلل وتأدبی اکا دخی ایدرلر بو اهل
نظر اولنك قتنده اول مظهر حقه اولان تعظیم محضا حقه در غیره دکل اما اهل توحید اولمین وبو نکته‌یی بیلمین کسه‌یه
نسبت بو بیت لطیفك معناسی بویله اولورکه بن که مانند سایه برافتادهٔ بی مایه‌ام سایه کیم اوله‌که تا اول سایه آفتاب
حقیقتك دلیلی اوله سایه‌یه بو قدر عزت کفایت ایلرکه اول حقیقت شمسك برافتاده ذلیلی اوله (مثنوی) این جلالت
در دلالت صادقست) جمله ادراکات پس او سابقست) بو جلالت دلالت ایلمکده صحیح وصادقدر یعنی حضرت آفتاب
مطلقه دلالت ایلمکده بو مرتبهٔ عظمت وجلالت محقق وصادقدر واول پادشاه اعظمه دلیل اولان اکر ملك واکر انساندن
آنك شانته بو مرتبه عزت وسعادت مناسب ولایقدرکه دلیلك عزت وجلالی مدلولك کمالیله اجل واعظم اولمسندن
حاصل اولور جمیع ادراکات پس دروا اول روح الامین جمله‌یه سابقدر زیرا آنك مرتبهٔ علیه‌سی سدرة المنتهادر فوق سماء
السابعه واول مرتبه‌یه آنك ایچون سدرة المنتهی دیدیلرکه جمیع ادراکات انسانیه بعضها فوق بعض اکا منتهی اولور
آندن متجاوز اوله‌مز وآنك وراسنه صعود بوله‌مز اکر سؤال لازم کلورسه که سلطان انبیا سدره‌دن اوته کندی وغیری
مشاهدهٔ حق قیلان کمل اولیایه دخی میسر در الجواب سوز عقول وادراکاته نسبتله در انسان کاملك جامع جمیع
مراتب اولدیغنه وبعض مرتبه‌ده ملکه تقدم قیلدیغنه نسبتله دکلدر فافهم ولا تغفل فاعلم المراتب ولا تکن من
الجاهلین ولا تعتبر فی هذا المحل علی اقوال الشارحین (وکن من الشاکرین واعبد ربك حتی یأتیك الیقین (مثنوی)
جمله ادراکات برخرهای لنك * او سوار باد پران چون خدنك) جمیع ادراکات فی المثل لنك اشکلر اوزره در کویا اکا
نسبتله اول روح الامین ایسه باده سوار در یعنی بادپای فرس الحیات نام کند وبه مناسب برآنه سوار درکه اول بادپای
خدنك کبی پراندر بلکه تیرك پرتابندن آنك سرعتی وپرتابی هزار وجهله زیاده وافزوندر زیرا اول بیك خدا سدرة
المنتهادن طرفة العینده ارض وغبرایه نزول ایلمکده پراستاد ماهر ودردم زمیندن سدرة المنتهایه عروج ایلمکه قادردر
نتهکم مشکوة الانوارده حضرت جبریلك کمال سرعتنه متعلق بو حدیث شریفی حضرت پیغمبر علیه السلامدن نقل
ایدوب حکایه ایلر قال النبی صلی الله علیه وسلم یوما یا جبرائیل انت اکثرت النزول والعروج فهل حصل لك الضیق والعجز
قال لا یا رسول الله الا فی ثلاثة مواضع احدها ان نمرود لما نصب منجنیقا ورمی به ابراهیم فی النار فجعل هو ینزل علیها
وکنت فی ذلك الوقت فی مقامی عند سدرة المنتهی فجاء نداء من رب العزة یا جبرائیل ادرك خلیلی ابراهیم فادرکته قبل
وقوعه فی النار والثانی ان اخوة یوسف لما طرحوه فی الجب وکنت فی ذلك الوقت فی مقامی فجاء نداء من رب العزة
ادرك عبدی یوسف فادرکته واخذته قبل ان یقبل الی قعر البئر والثالث لما کسر الکفار سنك فی حرب احد فخرج
الدم لیقطر فجاء خطاب رب العزة یا جبرائیل ادرك حبیبی محمدا قبل ان یقطر دمه علی وجه الارض والا لا تنبت الارض
نباتا ابدا فنزلت من مقامی واخذت دمك بجناحی قبل ان یقطر علی الارض بو حالت حضرت جبریلك کمال سرعتنه
وسرعتده اولان مهارتنه دلالت ایلر (مثنوی) کر کریزد کس نیابد کرد شه * ور کریزدار بکیرد پیش ره) بو بیتلر اکرچه
حضرت حقه دخی اطلاق اولنسه مجاز ایتمکندرکما اطلق بعض الشارحین ولیکن حضرت جبریله اطلاق اولنمسی
احق ومحله انسب واوفقدر زیرا محل آنك توصیفنده‌در اکرچه مقدما حضرت حقك شانته مناسب بعض صفتلر دخی
ذکر اولندی ایسه‌ده اول ذکر اولنان نکته‌لردن اوتریدر وبو ملك کریمك شانی بو وجهله تعظیمدن ملك عظیمك شان
شریفنی ابلاغ تعظیمله تعظیم ایلمکی مستلزم اولور پس معنی اول برکزیدهٔ ملائکك برمرتبه چست وچالاکدرکه اکر قاچسه
کمسه اول شاه عالم ملکوتك غبارنی بوله‌مز واکر جمله خلایق قاچسه‌لر اول بیك الهی یوللق اوکنی طوتر یعنی کمسه
آندن سبقت ایلمکه قادر اوله‌مز واکا تقدم ایتمك قیله‌مز اکرشه‌دن مراد حضرت حق اولورسه جل شانه کریزدکه

فعل مضارعدن ذات وصفاتنه دلیل اولان آیات وعلاماتی قاچرمقدن کنایه اولور وغبار واثارندن عبارت اولور
وتقدیر معنی بو اولور که اکر اول شاه اعظم ومالک ممالک عالم ذات وصفاتنه دلیل اولان آیات وعلاماتی قاچورسه
وحجبات کونیه ایله تحجب وتستر ایلسه برکسه اول پادشاهک غبار واثارنی بوله من وآنک ذات وصفاتنه عارف
اوله من واکر جمیع خلایق کریزان اولسه لر وآندن فراره عزیمت قیلسه لر اول جمله نک طریقنک اوکنی طوتمشدر
کریزه قادر اوله منلر کما قال الله تعالی (ان ربک لبالمرصاد) ودائرهٔ سموات ایجره ثقلینی ضبط وربط ایتمشدر براحدانک
اقطارندن خلاص ایچون یول بوله من کما قال الله تعالی (یامعشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار
السموات والارض فانفذوا لاتنفذون الا بسلطان (مثنوی) جمله ادراکات را آرام نی * وقت میدانست ووقت جام نی)
صورتا انسان کبیر اولان عالمک وانسان کبیر اولان آدمک اسرار وحقایقنه عالم اولنلر وآفاقی انفسه تطبیق قیلنلر
بو کونه تحقیق ایلمشلر وبو معنایی بیانه کتورب سویلمشلردر که بو عالمک جسدی بر آدمک جسدی کبیدر وبو عالمده اولان
ملائکه جسد آدمده اولان قوای روحانیه کبی وحضرت جبرائیل علیه السلام قالب عالمه نسبت جسد آدمیده اولان
قوت مدرکه کبیدر پس حضرت خداوندکار قدس الله تعالی سره العزیز افاقده قوت مدرکه منزله سنده اولان حضرت
جبریلک شان شریفنی بیان ایلکده نفس انسانیده اولان قوای مدرکانک بیاننه بو ملابسه ایله انتقال بیوروب دیرلر
جمیع ادراکاته آرام وسکون یوقدر یعنی جمله ادراکات انسانیه حرکت وسیر وپروازده سرعت ایلمک اوزره در زیرا وقت
میداندر وقت جام دکلدر یعنی بو دنیا ونشئهٔ عنصریه وعمر انسانیه سمند ادراکه نسبت بر میدان کبیدر بونده منزل الملق
ومراد ومقصودی جانبنه ترکتاز قیلمق ایچون مخلوق اولمش تمکن اولدیغی قدر سعی وکوشش ایدوب وترک عیش ونوش
ممتنه کیدوب جام حق وشراب ذوق مطلقه مستحق اولمق ایچون کلمشدر بو میدان دنیاده قطع مراتب ایلیوب عیش
ونوشی فراموش قیل تاکم حقیقتده ساقیٔ وحدتدن شراب طهوری شارب اوله سن پس بو دنیا وقت میداندر وقت جام
دکلدر وآخرت وقت جام ومقام استراحت وآرامدر وقت میدان دکلدر فافهم اکر دیرسکه بو صفتی جسد عالمده
قوت مدرکه منزله سنده اولان حضرت جبریله نسبت ایله مناسب اولور اکر شاهدن مراد شاه حقیقت اولورسه بو بیت
شریف ماقبلنه نوجهله ونه مناسبت ایله مناسب اولور الجواب کر کریزد کس نیابد کردشه بیورمشلردی وبوندن مراد
اول شاه حقیقتک استتاری وغباردن مراد آثاری اولمشدر پس بو وجه اوزره معنی دیمک اولور که اکر اول شاه حقیقت
استتار مراد ایلرسه برکسه آنک امارات وعلامتک بوله مز قاچدقلری تقدیرجه خود کمسه آندن خلاص اوله مز پس جملهٔ
ادراکاته بو دنیاده آرام وسکون یوقدر زیرا وقت میداندر وقت جام ومحل سکون وآرام دکلدر دیمک اولور لکن الاول اولی
زیرا بو بیت اولکی معنایه کوره قتی رعنا کاور اکرچه آخرکی معنایه کوره دخی توفیق ممکن اولور تاکم بیوررلر
مثنوی) آن یکی وهمی چو بازی می پرد * وان دکر چون تیر معبر میدرد) مقدما بیورمشلردیکه جمله ادراک پس در
اول قوت مدرکه منزله سنده اولان حضرت جبریل جمله یه سابقدر جمیع ادراکات فی المثل خرهای لنک اوزره در اول
حضرت کویا باده سوار درو تیر کبی پراندر اول پیک الهی بر مرتبه چابک وچالاکدر که اکر قاچسه برکسه هیچ آنک
اثرنی وتوزنی بوله مز واکر قاچسه لر آندن قورتله من انسانک وجودنده اولان ادراکانک جمله سنه آرام وسکون یوقدر
بلکه هر بری کندی مطلبنه وصول ایچون بحسب استعداده ترکتازده در زیرا بو دنیا میدان وقید رجام وارام ومقام
وقتی دکلدر پس هر بر ادراکک بحسب استعداده پروازنک وترکتازنک فرق وتمییزنه شروع ایدوب بیوررلر اول بر وهم
یعنی انسانک وجودنده ادراک معانی جزئیه ایلین شول بر قوت عقلیه مقصود ومرامی جانبنه بازی کبی اوچار واول بری
تیر تیز رو کبی عبور وکذر ایده جک محلی بر تار وایلر وکچر بو ادراکک پروازی اولکیدن تیزتر واسرع وحضرت جبریلک
پروازندن ادنی وانزلدر زیرا او جمله دن اسبق واکملدر (مثنوی) وان دکر چون کشتیٔ با بادبان * وان دکر اندر تراجع
هر زمان) واول بر آخر ادراک یلکن ایله اولان کشتی کبیدر سیر وذهابده که بو اولکیلره نسبت بطیٔ الحرکه در واول بر وهم
وادراک هر زمان تراجعده یعنی مقصود جانبنه سیردن متردد اولمقده وتباعد قیلمقده در پس هر بر ادراکک سرعت
وحرکتنک ما بیننده تفاوت مقرردر (مثنوی) چون شکاری می نمایدشان ز دور * جمله حمله میفزایندان طیور) چونکم
بونلره بر شکار کورینه ایراقدن یعنی حضرت حق جانبندن بو ادراکانک هر برینک استعدادنه مناسب شول بر وقتده که
بر شکار معنوی آشکار وتمایان اوله جمله سی اول طیور ادراکانک اول شکاری صیدایتمکده حمله واقدامی زیاده ایدرلر
وهر بری استعدادی قدر آنک اخذنه حرکت وسرعت قیلورلر (مثنوی) چونکه ناپیدا شود حیران شوند *
همچو جغدان سوی هرویران شوند) چونکم بو مرئی اولان معنی شکاری ناپیدا اوله وتستر قیله حیران اولورلر
بیقوشلر کبی هرویران جانبنه کیدرلر یعنی عمارات حقانیه ومشاهدات سبحانیه دن خالی اولان مرتبه لری جانبنه

کاورلر وقرار قیلورلر که مشاهدة الابرار بین التجلی والاستتار دیمشلردر پس ابرار مرتبه سنده اولنلرک وآنلرک
مرتبه سنک تحتنده قالنلرک ادراکاتنک حسب حالنی بیان ایدوب بیوررلر (مثنوی) منتظر چشمی بهم یک چشم باز *
تا که پیدا کردد آن صید نیاز) بر چشمی بهم یعنی بسته وبر چشمی کشاده هر بری منتظردر تا که اول نیازله اولان صید پیدا
وهویدا اوله یعنی اول شکار معنوی وتجلیٔ الهی بر کره دخی ظهوره کلیدی وبولایکه آنی بو دفعه باز ادراک شکار قیلیدی
دیو منتظر ومترقب اولورلر (مثنوی) چون بماند دیر کویند از ملال) صید بود آن خود عجب یا خود خیال) چونکم اول
تجلیٔ الهی والطف ربانی کیج قاله وتأخیر قیله ملال وکلال جهتندن دیرلر عجبا اول دیدهٔ ادراکه مرئی اولان ذوق صید
میدی ویاخود خیالمیدی یعنی هر بار که حضرت حق جانبندن ادراکات اهل سلوکه انبساط وانکشاف صیدی
ظهوره کلسه آنک اخذنه وتصرفنه کمالیله سعی واقدام قیلورلر چونکم اول حالت شریفه وصورت لطیفه آنلردن
غائب اولسه وتستر قیلسه آنک تکرار ظهورنه منتظر ومترقب اولورلر اکر امید طوتدقلری وقتده اول حالت شریفه
پیدا اولمزسه وظهوره کلمزسه ملالتلرندن بر سبیل تعجب دیرلر ای عجب اول حالت شریفه شکار میدی ویاخود
بر خیالمیدی دیرلر وآنک زوالی ایچون غم یرلر (مثنوی) مصلحت آنست تایک ساعتی * قوتی کیرند وزور از راحتی)
بر مقتضای حکمت بالغهٔ الهیه مصلحت وقت اولدرکه تاکم بر ساعت نفوس اصحاب سلوک راحت وسکوندن
بر قوت وزور طوته تاکم نفسه فتور کلمیه وسأمت ونفرت حاصل اولمیه اکرچه جان وجنان ادراک حالات شریفه وتجلیات
الهیه قیلمقدن عظیم حظ الورلر ولکن قوت بشریه نک دائما اول جانبله معامله قیلمغه تحملی اولمدیغیچون نفسه فتور کلور
وروح حیوانیه یه سأمت حاصل اولور پس حکیم مطلق بنده لرینک مصلحت وقتنه عالمدر تاکم کندویه غدا اولان
راحت نفسانیه دن روح حیوانی حظ السون وقوت وزور بولسون دیو اول حالات شریفه یی آنلردن ستر ایلر پس کاه
تجلی وکاهی استتار واسطه سیله آنلری شیئا فشیئا مرتبهٔ کماله ایصال ایلر پس قبض واستتار حالتلری عین حکمت
وسالکه معنا عظیم نعمتدر (مثنوی) کر نبودی شب همه خلقان ز آز * خویشتن را سوختندی ز اهتزاز) مثلا
اکر کیجه اولمیدی دوکای خلایق حرص وآزندن کندی نفسلرنی یاقرلردی مقصودلری جانبنه اولان حرکتلرندن
می) از هوس وز حرص سود اندوختن * هر کسی دادی بدن را سوختن) هوسدن ونفع وسود قازنمقلغنک حرصندن
اهل دنیادن هر برکسه بدننی یاقمقلغه ویرردی (مثنوی) شب بدید آید چو کنج رحمتی * تا رهند از حرص خود یک ساعتی
پس کیجه ظاهر کاور کنج رحمت کبی تاکم خلق عالم کندی حرصلرندن بر قاچ ساعت خلاص اوله لر وسکونله راحت
وقوت بوله لر ولهذا قال الله تعالی (الله الذی جعل اللیل لتسکنوا فیه) وقال فی آیة اخری (وجعل اللیل سکنا) پس
دنیایه کیجه نک کلمسی نوعا رحمت ومورث راحت اولدیغی کبی اهل سلوکه دخی قبض واستتارک کلمسی وصفات نفسانیه
ومقتضای جسمانیه نک ظهور قیلمسی عین حکمت وبهر مصلحتدر ولهذا قیل القبض کالصدف وفیه لؤلؤ البسط
والترف (مثنوی) چونکه قبضی آیدت ای راهرو * آن صلاح تست آیس دل مشو) چونکم سکا ای راهرو حضرت
حق جانبندن بر قبض کله او قبض سنک صلاح حالک ومصلح بالکدر آیس دل اولمه وقلبکی تجلیٔ الهیه والطاف ربانیه دن
ناامید قیلمه (مثنوی) زانکه در خرجی در آن بسط وکشاد * خرج را دخلی بباید ز اعتداد) قبض سنک صلاحکدر
اول جهتدنکه اول بسط وکشاد حالنده خرجده سن زیرا اول حالت لذیذه نک ذوقنه اشتغال سببیله انسان نوعا
عمرنی وتحصیلاتی خرج ایلر که بسط وکشادلک وراحت وازاده لک مورث غفلت وموجب عطلت اولمقدن خالی دکلدر
پس خرجه بر دخل کرکدر اعتداد جهتندن یعنی احتساب واهتمام طرفندن پس حالت قبض زمان دخل کبیدر که
حین قبضده انسان حضرت حقه متوجه اولمقدن وتسبیح واستغفار ودعا وتضرع قیلمقدن خالی اولمز پس بسط
وکشاده لک وقتنی فصل تابستانه وقبض الم زمانی وقت زمستانه تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) کر همه اره
فصل تابستان بدی * سوزش خورشید در بستان زدی) ای دائما بسط وکشاده لکه مایل اولان وقبض وترحلک
منافع وفوایدندن غافل قلان مثلا اکر دائما فصل تابستان اولیدی خورشیدک کرمیت وحرارتی بستانده اولانی
اوره ایدی ونباتی هلاک قلیدی (مثنوی) منبتش را سوختی از بیخ وبن * که دکر تازه نکشتی آن کهن) اول بستانک
منبتنی دبندن وکوکندن یاقه ایدیکه بر دخی اول کهنه اولان برک وبار تازه ونوا اولمیه یدی (مثنوی) کر ترش روست
آن دی مشفقست * صیف خندانست اما محرقست) اکر اول قیش وقتی ترش روید ربحسب الظاهر ولیکن من حیث
المعنی مشفقدر اکرچه اوراقی سملک ومتلف ایسه ده بهاره ونباته وسیله در صیف اکرچه خنداندر ظاهرا اما محرقدر
مثنوی) چونکه قبض اید تو در وی بسط بین * تازه باش وچین میفکن بر جبین) چونکم قبض کله سن آنده بسط
کور تازه اول جبینک اوزره عقده وچین براقمه یعنی قبض والمک کلدیکنه عبوس الوجه اولمه ویوزک کورلک ترش

قیله زیرا ابتلا وشدت سبب فرح وفرج وظلمت وغم باعث دفع حرجدر وموروث روشنایی وبلج درو لهذا قال علیه الصلوة
والسلام اشتدی ازمة تنفرجی وقال صاحب قصیدة المنفرجه قد آذن لیلک بالبلج الی اخره وقال آخر بیت اذا ضاقت
بك البلوی * ففکر فی الم نشرح) فعسر بین یسرین * اذا فکرته تفرح (مثنوی) کودکان خندان ودانایان ترش
غم جکر را باشد وشادی زشش) کودکار کورلر خندان وشاد درلر عاقبت احوالی تفکر ونتیجهٔ اعمالی تدبر قیلمدقلری
ایچون وعاقل ودانا اولنلر ترش وغمناکدرلر عاقبت اموری تفکر ونتیجهٔ کاری متدبر اولدقلری ایچون پس محل غم
محل خنده وشادیدن مقبول ومعتبردر زیرا بدن آدمیده غم جکر ایچندن اولور وشادی ششدن ظهوره کاورشش
جکرك قزلنه دیرلر وجکر خاصة قره سنه اطلاق ایدرلر وهرحالك وجود انسانیده برمحلی واردر خنده وشادیلکك محلی
جکرك قزلیدر هم وغمك محلی جکردر وجکر محل روح طبیعی اولدیغی اختیار یله ششدن مقبول ومعتبردر پس محل
غم اولان محل شادی اولندن اولی اولمسی بو دلیل ایله دخی ثبوتی مقرردر (مثنوی) چشم کودك همچو خر در آخرست
چشم عاقل در حساب آخرست) طفل صغیرك کوزی خر کبی آخوره دریعنی نتیجهٔ کاری بیلمز عاقبت امره نظر قیلمز
بلکه همان حاضره ناظر وحالت کاردن غافلدر اما عاقلك چشمی هرشیئك آخرینی وعاقبتنی حساب ایلمکده درفکرت
کبش وعاقبت اندیشدر ولهذا اکثر زمانده غم وغصه دن جانی پریشدر (مثنوی) او در آخر جرب می بیند علف
وین زقصاب آخرش بیند تلف) اول کودك آخرده خر کبی علفی جرب کورر یعنی غدای نفسانیه یی بغایت لذیذ
وخوش کورر وعیشنی همان اکا منحصر قیلور وبو عاقل قصاب مرکدن اول علفك وآندن نشو ونما بولان نفس
ناخلفك آخرنی تلف کورر (مثنوی) آن علف تلخست کین قصاب داد * بهر لحم ما ترازویی نهاد) علفدن مراد اقوات
جسمانی وغدای نفسانیدر وبو علف کبی اولان غدای نفسانی نفس الامرده نظر اولنسه تلخدر زیرا که آنی بو قصاب
وبردی قصابدن مراد مجازا موت وملك الموتدر ولکن حقیقةً خدای تعالیدر که محیی ومیت فی الحقیقه اولدر پس
معنی بو غدای جسمانیه مونه نظر اتلخدر که آنی بزه فی الحقیقه ممیت اولان خدا ویردی وبزم لحممز ایچون برترازو قودی
مراد آخرتده اولان ترازودر بعد الموت هرکسی انکله طارتلرا کرییدیکی غدا مثل البهایم مجرد نفسی وتسمین جسمی
ایچون ایسه (یأکلون کما تأکل الانعام والنار مثوی لهم) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه مکانی نار اولان کسه لردن
اولورو اکراکل وشرب لله وفی الله وطاعت حقه قوت وقدرت حصولی ایچون ایسه (واما من ثقلت موازینه فهو
فی عیشة راضیة) آیت کریمه سنك حسبنجه عیش مرضیه ده اولور وجنت عالیه یه دخول قیلور دیمك اولور (مثنوی
روز حکمت خور علف کان را خدا * بی غرض دادست از محض عطا) ای اکل وشربه مبتلا اولان یوری حکمت
دینیه وعلوم یقینیه دن علف یی یعنی غدا اکل ایله علف غداسی برسبیل مشاکله اولورکه اول غدای حکمت ومعرفتی
خدای تعالی محضا اعطاسندن بی غرض ویرمشدر علم وحکمت غداسی ییلنلر ایچون سؤال وحساب وعذاب یوقدر
بلکه بونی کند وبه غدا ایلینلرك فضیلت وثوابی قتی چوقدر اولد مکه قوت حکمت اوروحه غدا اوله قوت بولور وغدای
نفسانیه یه حریص اولمقدن فراغت قیلور (مثنوی) فهم نان کردی نه حکمت ای رهی * زانچه حق کفتست
کلوا من رزقه) سورهٔ ملکده اولان آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (هو الذی جعل لکم الارض ذلولا فامشوا
فی مناکبها وکلوا من رزقه والیه النشور) یعنی اول اللهدر که ای ناس سزك ایچون ارضی لینه ومنقاده قیلدی سزه آنده
سلوك ایلمك سهل اولمق ایچون پس سز اول ارضك مناکبنده یعنی اطراف وجوانبنده یورك واول خدانك رزقندن
اکل قیلك ونعمتندن ملتمس اولك حال بوکه مرجع اول حضرته در سزه انعام ایلدیکی نعمك شکرندن سؤال ایچون رزق
وحظ متمتع به اولان شیئه دیرلر جسمانی وروحانی اولمغه شاملدر ارزاق جسمانیه متعارف اولان حظوظ نفسانی
کبیدر که بونك خاتمه سنده سؤال وحساب مقرردر ارزاق روحانی معارف وحکم ربانی مانندی غدالردر که بونك
خاتمه سنده سؤال وحساب یوقدر بو رزقی ییه نك فضائلی چوقدر چونکم رزق روحانی اولدیغی محقق اولدیسه (وکلوا
من رزقه) امرنه علم وحکمت اطلاقی صحیح اولدیسه ده سن ای اسیر لوت وبوت من رزقه کلامندن نان وطعام فهم ایلدك
علم وحکمت فهم ایلمدك بو آیتده که حق تعالی (کلوا من رزقه) بیوردی هر شول کسه که معنایه واقف واسرار حضرت
قرآنه عارفدر بو رمزی فهم ایلیوب ارزاق روحانیه دن ییدی تا حرص وشهوتدن نجات بولدی من رزقه ده ضمیر موصوله
عائددر که مراد حضرت حق وحکیم مطلقدر پس تقدیر کلام کلوا من رزق الله الحکیم دیمك اولور (مثنوی) رزق حق
حکمت بود در مرتبت * کان کلوا کیرت باشد عاقبت) پس حکیم اولان حقك رزقی حکمت اولور مرتبهٔ انسانیده که
اول رزق حقانی اولان حکمت عاقبة الامر سنك بوغازکی طوتمز نه دنیاده ونه آخرتده نته کم غدای جسمانی
کلوکیر اولور هم دنیاده وهم آخرتده (مثنوی) این دهان بستی دهانی بازشد * کو خورندهٔ لقمهای رازشد

ای اسیر نان سنکه بو دهانی باغلیه سن معنوی بر دهان اخر کشاده اولور که اول دهان معنوی راز لقمه لرنی ییجی اولور
مثنوی) کرز شیر دیو تن را وابری * در فطام او بسی نعمت خوری) فطام طفلی سوددن کسمکه دیرلر یعنی اکر شیطان
سوددن تنی کیرو کسه سن اول شیر شیطانیدن منفطم اولمقده چوق نعم روحانی وارزاق ربانی ییه سن (مثنوی)
ترك جوشش شرح کردم نیم خام * از حکیم غزنوی بشنو تمام) ترك تاتار معناسنه در ترك جوشش وصف ترکیبیدر
نیم خام آنلرك جوششنی بیاندر زیرا تاتار طائفه سی لحمی تمام قاینتمیوب نیم خام قویوب کندیلره نفع وقوت آنده
بولدقلری کبی بنده دخی طالبه سری تمام کشف قیلمدم بلکه بین الکتم والافشا حد اعتدالده شرح وبیان ایلدم یعنی
بو ذکر اولنان غدای جسمانیه نك مضرتنی وغدای روحانیه نك فضیلت ومنفعتنی تاتار جوششلو نیم خام شرح ایلدم
پخته اولمدی وکمالی بولمدی بو کلامك تمامنی حکیم غزنوی حضرتلرندن ایشت آنك کلام سعادت انجامی ایله
ایش ایت (مثنوی) در الهی نامه کوید شرح این * آن حکیم غیب وفخر العارفین) اول حضرت الهی نامه نام کتابنده
بو ذکر اولنان بیانك شرحنی سویلر اول عالم غیبك علیم وحکیمی وعارفلرك مفخری (م ی) غم خورونان غم افزایان مخور
زانکه عاقل غم خورد کودك شکر) الهی نامه ده حکیم غزنوی حضرتلرینك بیوردقلری بیت شریف بودر که ماقبلنده
ذکر بیوردقلری کلامه شرح ونتیجه کبی واقع اولمشدر بیوررلر که غمی وغم زیاده ایدیجی اهل دنیانك نانی ییمه زیرا که
عاقل غم یر نتیجهٔ کاری متفکر اولدیغی حسبیله اما کودك شکر یر وعاقبت امری متفکر اولمیوب نه غمم واریم دیو سویلر
(مثنوی) قند شادی میوهٔ باغ غمست * این فرح زخمست وآن غم مرهمست) شادیلك قندی غم باغنك میوه سی
ومحصولیدر دنیاده غم وغصه کو یا بر باغدر که آخرتده فرحناك وشادان اولمق شکری اول غم والمك محصولیدر
دنیاده دخی نظر اولنسه غم والم حکمیجه شادیلکه وصول میسر اولمز پس شادیلك میوهٔ باغ غم اولور بو فرح نفسانی
فی الحقیقه زخم جان ومبغوض حضرت دیاندر کما قال فی کتابه المکنون خطابا بالقارون (لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین
وحزن وغم مرهمدر ولهذا قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یحب القلب الحزین رواه الطبری والحاکم عن ابی الدرداء
بعض نسخه ده حاء حطی ایله واقع اولمشدر بو تقدیرا وزره معنی بو فرح زخمدر واول غم مرهمدر دیمك اولور (مثنوی
غم چو بینی در کنارش کش بعشق * از سر ربوه نظر کن در دمشق) چونکم غمی کوره سن کنارکه چك عشق ایله
بیلمزلککدن آنی دون وحقیر عد ایله ونفرت قیلمه آنك حقیقتنی بیلمك وفضیلتنه آکاه اولمق اکر استرسك عرفا وعقلا
مرتبه سندن اکا نظر ایله تا مرتبه سنه عارف وفضیلتنه واقف اوله سن نته کم مشهور مثلدر برکسه شامه داخل اولسه
وآنی نظرنده حقیر بولسه اکا دیرلر ای فلان دمشقی از سر ربوه نظر کن تا بدانی بعده بو ضرب مثل اولدی شول کارده که
برکسه آنك حقیقتنه عارف اولمیوب اکا کندی مرتبه سندن نظر قیلوب خور وحقیر عد ایلیه واول نفسنده
عظیم وشریف اوله بو یله محلده ای فلان دمشقی از سر ربوه نظر کن تا بدانی دیرلر وبونی مرتبهٔ عالیدن اول شیئه نظر ایله
تا حقیقتنه عارف اوله سن دیمکدن کنایه ایدرلر ربوه شام شریفه قریب بر طاغك اسمیدر که آنك اوزرندن شام شریف
زیاده لطیف کورینور (مثنوی) عاقل از انکور می بیند همی * عاشق از معدوم شیئ بیند همی) عاقل اولان دوکلی
انکوردن می کورر یعنی برشیئك بدایتندن نهایتنه مطلع اولور وعاقبت اعتباریله برشیئ نه مرتبه یه منتهی اولورسه نظرنی
اکا قیلور عاشق معدومدن دائم شیئ کورر یعنی عاشقك دائما سعی وکوششی وحرکت وجوششی واکثر اعمالی واحوالی
ظاهر عالمه نسبتله معدوم اولان مرتبهٔ حقیقت وعالم آخرت ایچوندر پس عاشق معدومدن شیئ کورر اول وجهله که
کندیدن هرنه عمل صدور ایلیوب معدوم اولورسه (ما عندکم ینفد وما عند الله باق) آیتنك فحواسنجه اول الله قتنده
باقی وموجوددر زیرا ثابت امرده اول ظهور کاوروموجود اولور پس وقوعی متحقق اولدیغی اعتباریله حالا معدومدن
عاقبتنه نظر ایدنجه مراد ومقصودی کورر (م ی) جنك میکردند حمالان پریر * تو مکش تا من کشم حملش چو شیر)
مثلا حماللر اوته کی کون جنك ایلدیلر وبری برینه بو یله دیو سویلدیلر که سن چکمه تا بن چکم آنك یوکنی ارسلان کبی
مثنوی) زانکه زان رنجش همی بیند سود * حمل را هریك زدیکر می ربود) اول سببدن جنك ایلدیلر که اول رنج وتعبدن
دو کلی سود کوررلر ولهذا احمال ثقیلی هر بری بر آخرندن قاپدی وآنك ارتکابنه رغبت ایدوب چاپدی (مثنوی
مزد حق کو مزد آن بی مایه کو * این دهد کنجیت مزد وان تسو) ای بار کران دنیایه ادنی اجرت ایچون حمال اولوب آنك
زحمت ومشقتنی روز وشب متحمل اولان کسه فکر ایله مزد حق قنی واول بی مایه اولان مخلوقك مزدی قنی یعنی بینهماده
هیچ مشابهت یوقدر زیرا عمالك مقابله سنده اول سکا مزد کنج ویرر وبو مخلوق بی مایه منقر ویرر نعم وکرم بی چون
واجر غیر ممنون قنی وپشیز کبی ناچیز اولان اجرت مخلوق دون قنی (مثنوی) کنج زری که چو خسبی زیر ریك * با تو باشد
آن نباشد مرده ریك) حق تعالی حضرتلرینك سکا ویردیکی بر زر کنجیدرکه چونکم سن خاك وریك التنده یاته سن ودنیا

ملكنى وراءظهر كه آته سن سنكله اولور اول كنج زركه مزد وجزاى عمل وثواب بى خللدر مرده ريك اولمز يعنى مال ميت
كبى آرده قالمز وغير يلره نصيب اولمز (مثنوى) پيش پيش آن جنازت مى رود * مونس كور وغريبى مى شود) اول سنك
جنازه كك اوكنجه ايلرى كيدر قبرلده مونسى وغريبلكك مونسى اولور واول جاى غربتده ومنزل وحشتده سنك
ايله مصاحبت ومجالست قيلور (مثنوى) بهر روز مرك اين دم مرده باش * تاشوى باعشق سرمد خواجه تاش)
بر مقتضاى حديث موتوا قبل ان تموتوا مرك كونى ايچون بودم حال حياتده ايكن مرده اول يعنى حيات فانيه ولذت
نفسانيه دن بچوب ونفسكى موتى واهل قبوردن عدايدوب قبل نزول الموت موته متأهب اولوب تا كم عشقله سرمد
اوله سن اى خواجه تاش بو تركيبده بو معنى دخى جائزدر كه دينه تا كم سن عشق سرمدله خواجه تاش اوله سن (مثنوى
صبر مى بيند زپردهٔ اجتهاد * روى چون كلنار وزلفين مراد) صبر بونده صابر معناسنه در رجل عدل قبيلندن اولور
مبالغه دن اوتورى يعنى كمال صبرله متصف اولان صابر اجتهاد پرده سنده كورر كلنار كبى رنكين وتازه يوزنى ومرادك
ايكى زلفنى زلفين دن مراد برى دنيوى وبرى اخروى اولان ايكى نوع يسردر كه برموجب (فان مع العسر يسرا ان مع
العسر يسرا) هر عسرله ايكى يسر مقرردر زيرا قاعدهٔ اهل اصول بودر كه قچن معرفه تكرار معرفة اعاده اولنسه ثانى
عين اول اولور نته كم ايكى عسر يله معرفه در وقچن نكره تكرار نكرة اعاده اولنسه ثانى اولك غيرى اولور پس ان مع العسر
يسرا يسرا ديمك اولور وزلفيندن مراد بو ايكى يسرا اولور (مثنوى) غم چو آيينه است پيش مجتهد * كاندرين ضد
مى نمايد روى ضد) غم فى المثل بر آيينه كبيدر مجتهد اولان كمسه نك اوكنده غم دنيا كه فرح آخرتك ضديدر بو ضدك ايچنده
الاشياء تتبين بالاضداد مفهومنجه اول ضد كورينور كه مراد حقيقى واخروى اولان شادلكدر نته كم بيوررلر (مثنوى
بعد ضد رنج آن ضد دكر * رودهد يعنى كشاد وكروفر) رنجكه شادلكله ضددر رنج ضددن صكره اول ضددكره
يوز قور يعنى كشاده لك وكروفر قورور وغما اولور (مثنوى) اين دو وصف از پنجهٔ دستت ببين * بعد قبض مشت بسط
آيد يقين) بو غم وشادى وبسته وكشاده كه حالين مغايرين ووصفين متقابلين درو وجود انسانيده ظهور ايلمكدن
خالى دكلدر بو ايكى وصفى كند يلك پنجه سندن كور يقين بودر كه بعد قبض مشت بسط كلور يعنى اوجكى يومدقدنصكره
اچار واجدقدنصكره ينه قاپرسنكه بو ايكى حالدن خالى دكلدر (مثنوى) پنجه را كرقبض باشد دائما) باهمه بسط او
بود چون مبتلا) اكر دائما پنجه به قبض اوليدى وياخود دوكاى زمان بسط اوليدى اونجه مبتلالر كبى اولوردى
وكاردن كيرى قالوردى (مثنوى) زين دو وصفش كار ومكسب منتظم * چون پر مرغ اين دو حال اورا مهم) بو ايكى
وصفدن اكا نيجه كار وكسب منتظمدر مكسب مصدر ميميدر قوشك ايكى جناحى كبى بو ايكى حال اكا لازم ومهمدر
پس وجود انسانى مظهر آثار قبضه وبسطدر (والله يقبض ويبسط) آيتنك مقتضاسنجه حضرت خدا دائما بو ايكى
صفتيله بر كاردر پس انسان انقباض وانبساطدن واحوال متضاده ومتقابله دن خالى اولمز پس خوف ورجا
اكا جناحين منزله سنده اولور وانكله عالم بى اختلافه وصول بولور (مثنوى) چونكه مريم مضطرب شديك زمان *
همچنانكه بر زمين آن ماهيان) چونكم مريم رضى الله عنها حضرتلرى بر زمان مضطرب اولدى انجلين كه زمين اوزره
اول ماهيلر طبطاب واضطراب قيلدى بو مصرع اولكى مصرعك خبرى اولسه ده جائزدر بانك بروى زد نمودار كرم
مصرعى دخى خبر اولسه جائز اولور (كفتش روح القدس مريم را كه من رسول حقم بتو اشفته مشو وپنهان مشو از من كه
امر وفرمان اينست (مثنوى) بانك بروى زد نمودار كرم * كه امين حضرتم از من مرم) چونكم حضرت مريم مضطرب
اولدى نمودار كرم الهى اولان جبريل امين عليه السلام حضرتلرى آنك اوزرينه بانك اوردى بويله ديوكه بن حضرت
حقك امينى ام بندن اوركمه (مثنوى) از سرافرازان عزت سر مكش * از چنين خوش محرمان خود درامكش) يا مريم
عزت مرتبه سنك سرافرازلرندن باش چكمه بونك كبى خوش محرملردن كنديكى چكمه يعنى اعراض ايتمه اعراض
نامحرملردن خوشدر محرملردن ناخوشدر (مثنوى) اين همى كفت وزباله نور پاك * از لبش مى شد پياپى بر سماك)
حضرت جبريل عليه السلام بونى ديردى ونور پاكك زباله سى يعنى شعله سى آنك لبندن كيدردى وپياپى صعود
ايدردى سماك جانبنه سماك آسمانده در (مثنوى از وجودم مى كريزى در عدم * در عدم من شاهم وصاحب علم) يا مريم
بنم وجودمدن عدمه قاچرسن يعنى بى نامحرم قياس ايدوب عالم ظاهره نسبتله عدم كبى اولان عالم غيبه التجا ايلرسن
عالم عدمده خود بن شاهم وصاحب علمم ملائكه نك نور ديده سى وعالم جبروت وملكوتك بر كزيده سى ام (مثنوى
خود بن وبنكاه من در نيستيست * يك سواره نقش من پيش ستيست) يا مريم خود بنم بن وبنكاهم يوقلقده در يعنى
بنم راحت وقرار كاهم خود عالم غيبده در خاتونك اوكنده برسواره بنم نقشمدر ذاتم دكل يعنى سن خاتونك اوكنده اولان
يالكز بنم نقش خياليه وصور مثاليه مدر صورت ذاتيه م وهيئت اصليه م دكلدر و مجرد بو شكل احسنده سكا متمثل اولمم

سنك الفت وانسيتك ايچوندر واول عالم غيبه كه سن التجا ايلرسن بنم صور اصليه م وارادت وشوكتم وقوت وقدرتم
التجا ايلديكك جنابده در كه اول حضرتك ملك مقربيم (مثنوى) مريما بنكر كه نقش مشكلم * هم هلالم هم خيال
اندر دلم) اى مريم نظر ايله كه نقش مشكلم وشكل عجيب وبديعم زيرا هم هلالم چشم ظاهرله مرئى اولديغم جهتدن وهم
قلب ايچره خيالم چشم ظاهردن مخفى اولديغم حيثيتدن يعنى كمال لطافتمدن درونه دخولم وقلوبه وصولم مقرردر بدن
انسانيده سارى ودرون دلده خيال كبى جارى اولمغه هم قادرم (مثنوى) چون خيالى در دلت آيد نشست * هر كجا كه
مى كريزى با توست) چونكم بر خيال سنك قلبكه كلدى اوتوردى هر قنغى جانبه ومقامه كه قاچه سن والتجا قيله سن
سنكله بيله در پس حضرت حقه التجا واستعاذه اولندقده كريزان اولان خيالاتى استثنا بيوروب ديرلر (مثنوى)
جز خيالى عارضىٔ وباطلى * كو بود چون صبح كاذب آفلى) الا شول بر خيال عارضى وباطلى سنكله هر قنده قاچرسن
بيله اولمز كه اول خيال باطل صبح كاذب كبى آفل وزائل اوله وحضرت حقه استعاذه ايلدكده لا حول ولا قوة الا بالله
العلى العظيم كلمه سن سويلدكده سندن كريزان اوله واختفا قيله تاكم قلبك آندن سلامت بوله (مثنوى) من چو صبح
صادقم از نور رب * كه نكردد كرد روزم هيچ شب) بن حضرت رب العزتك نوردن صبح صادق كبى ام بنم روزمك يعنى
انوار كيتى فروزمك اطرافنه هيچ شب ظلمانى طولنمز ديمك اولور (مثنوى) هين مكن لا حول عمران زاده ام *
كه ز لا حول اين طرف افتاده ام) لا حولنك تفسيرى ايكنجى جلدك اولنه قريب التزام كردن خادم تعهد بهيمه را
بياننده مرور ايلدى يعنى لا حول ولا قوة الا بالله ديمكدر وشياطين وجنك دفعنده وخيالات نفسانيه ووساوس
شيطانيه نك طردنده بو كلمات شريفه نك عظيم تأثيرى اولديغى احاديثله وكلام مشايخله وتجربه ايله ثابت اولمشدر
ايراده حاجت يوق پس حضرت جبرائيل مريم حضرتلرينه تنبيه ايدوب ديركه اكاه اول بن عمران زاده ام لا حول ايلمه
يعنى بنى خيال شيطانى وتمثيل ديو ظلمانى قياس ايليوب ومنم ايچون لا حول ولا قوة الا بالله ديو سويلمه بويله
ديمك دخى معنادر اكاه اول اى عمران زاده بكا لا حول ايلمه زيرا لا حولدن بو طرفه دوشمشم يعنى ماسوى الله دن حول
وقوتك منتفى ومنعدم اولديغى وحضرت حقه مثبت ومطلق اولديغى جهتندن كلمشم پس بو جهتدن حول وقوتى
نفى ممكن دكلدر فافهم (مثنوى) مر مرا اصل وغدا لا حول بود * نور لا حولى كه پيش از قول بود) يا مريم تحقيقا
بكا اصل وغدا لا حول اولدى يعنى غيريدن حول وقوتى نفى وحضرت حقه اثبات ايلمك بكا غدا اولدى ودخى حضرت
حق بنى توحيد اوزره خلق ايليوب بو معنى بكا اصل اولدى پس بكا شول لا حولك نورى اصل وغدا اولديكه اول قولدن
اول مرادايدى لا حول ولا قوة الا بالله قولنك ازلا وابدا اولان معناسيدر (مثنوى) تو همى كيرى پناه از من بحق *
من نكاريدهٔ پناهم در سبق) سن بندن حضرت حقه دوكلى پناه طوترسن والتجا ايدرسن بن اول ملجأ ومعاذ اولان
خدانك نكاريدهٔ نقشى ام سبقده يعنى قدمده (مثنوى) آن پناهم من كه مخلصهات بود * تو اعوذ آرى ومن خود آن
اعوذ) اول پناهم يعنى اول ملجاء ومعاذم بنكه قبل هذه الحال سنك مخلصلرك اولدى يعنى نيجه بلا ومضايقه زماننده
عالم غيبه التجا ايلدكده باذن الله سنى اول بلا ومضايقه دن تخليص قيلدم پس بلا ومحن وقتنده مخلصلر اولان پناه
بنم ديدى يا مريم سن (انى اعوذ بالرحمن منك ان كنت تقيا) ديو بندن حضرت رحمانه اعوذ كتوررسن اول اعوذ
خود بنم يعنى استعاذه ايلين نفس متكلم خود بنم بن آنده عقل وروح كبى ام پس سنك بندن رحمانه اعوذ ديو التجا ايلمك
كندى ذاتكدن رحمانه التجا ايلمك كبيدر (مثنوى) آفتى نبود بتر از ناشناخت * تو بر يارى ندانى عشق باخت) بو بيت
شريف اكرچه حضرت جبريل عليه السلام لساندن حضرت مريمه خطابدر وليكن حضرت مولانا قدس الله
سره الاعلى مرشد كامله واصل اولان وعشقبازلق رسمن بيلميوب وآنى حضرت حقدن غيرى زعم ايليوب
آنى قويوب عالم غيبه التجا ايلين كمسه لره تعريض مراد ايليوب بيوررلركه هيچ ناشنا خلقدن وبيلمزلكدن قبيحتر
بر آفت ومرض پر مخافت يوقدر سن يارلقتنده وآرزو ايلديكك محبوبك حضورنده بيلمزسن عشقبازلغى وآنى غير زعم
ايليوب آنك حقيقتندن آكاه اولمزسن (مثنوى) يار را اغيار پندارى همى * شادئى را نام بنهادى غمى) يارى اغيار زعم
ايلرسن جهلكدن دائم عين شادلكه غم ديو نام قودك بو جمله تعريضدر شول كمسه لره كه آنلر انبياى عظام واولياى كرامك
وجودنى حقدن غيرى عد ايليوب آنلرى اغيار وبيكانه زعم ايلرلر وبونلرى مرأت روى يار بيلميوب ما للتراب ورب الارباب
قولنك مفهومنى سويلرلر بونلرى قويوب غيرى استمك نقدى قويوب فقدى استمك كبيدر فافهم (مثنوى)
اينچنين نخلى كه لطف يار ماست * چونكه ما دزديم نخلش دار ماست) بونك كبى بر نخلكه بزم يار عزلطفيدر نخلدن
مراد حضرت حقك مظهرى اولان يا ملك مقرب ويا نبى مرسل ويا اولياى كملدر بو نخلين بر نخلكه بر كاملك وجوديدركه
يار عزك بزه لطفيدر چونكم بز دزد يعنى معرفت وفهمده مستقيم وصادق دكلز آنك نخلى بزم دار عزدر يعنى

محل سیاستمز زوالت محنت واقتمزدر (مثنوی) اینچنین مشکین که زلف میرماست * چونکه بی عقلیم آن زنجیر ماست)
زلف مشکیندن مراد انبیا واولیانك وجود شریفلریدر شول ملابسه ایله که زلف رخساره نیجه پرده اولورسه بونلردخی
وجه یاره نقاب کبیدرلر ورایحهٔ حقله مشکیندررلر پس زلف مشکینی روی یاره مناسب کورمیوب آنی مانع واغیار
عدایلین بی عقلدر پس دیوانه اولنلره قیدوزنجیر اولورنته کیم بیوررلر بونجلین مشکین ورایحهٔ حقله عنبرینکه
بزم میرمزلرزلفیدر یعنی باملك مقربك ویانبی مرسلك ویاولی کملك وجودیدر چونکیم بزبی عقلز اول بزم زنجیرمزدر
(مثنوی) اینچنین اطفی چونیلی میرود * چونکه فرعونیم چون خون میشود) بونك کبی برلطف الهی که برآب نیل کبی
بزم جانبمزده کیدروبزی نوش قیلسون وحظ السون دیوجریان ایدر چونکیم بزفرعون وقبطی طبیعتز اوخون کبی
اولوریعنی آب نیل کبی نفسنده لطیف وخوشکوار اولان سعادت کردارفرعون سیرت اولان برکوده اوکنده خون کبی
خبیث ومردار اولورحتی آنك نعمتندن بوواسطه ایله مجرد محروم قالور (مثنوی) خون همی کویدمن ابم هین مریز *
یوسفم کرك از توام ای پرستیز) خون دائما دیرکه بن آب لطیفم بنی دوکمه یعنی قبطی مشرب اولان دونه خون کبی کورینن
آب حیات مقرون اکادیرکه بن نفسده آب حیات کبی حیاتبخشم اکاه اول بنی ضایع ایتمه وبنی کندیکه مضرزعم
ایلیوب نفع طلبنه کتمه بن فی الحقیقه یوسف کبی جمیلم سنك نظرکده کرکم ای پرستیزوعدم معرفتدن حقیرونا چیزوای
بی تمیز (مثنوی) تونمی بینی که یاربردبار * چونکه با اوضد شدی کرددچومار) سن کورمزمیسنکه بریاربردبار
یعنی حلیم وسلیم اولان مصاحب نیکوکردارچونکیم سن انکله ضد اولهسن اول سکا مارکبی اولور (مثنوی)
لحم اووشحم اودیکرنشد * اوچنان بدجز که ازمنظر نشد) مع هذا اول یارك لحمی وشحمی وصورت وشکلی دیکرکون
اولمدی اول یار ملیح انجلین قبیح نظردن غیریدن اولمدی اول سن اکانظرمحبت ایلیدك حبك الشئ یعمی ویصم
حدیث شریفنك فحواسنجه آنك عیبنی سنك کوزلك کورمزدی وعیب وقدحنه متعلق کلامی دخی کوشك استماع
ایلمزایدی (بیت) وعین الرضا عن کل عیب کلیلة * ولکن عین السخط تبدی المساویا) پس نظرمحبت کیدوب عداوت
بصریله اکانظرایلدکده حقیروخوروزشت وبدکردار کورینور شیخ عطار حضرتلری بومحله مناسب برحکایه بیوررلر
برکسه برخاتونه عاشق اولمش خیلی زمان آنك نارفراقنده کندوبی احراق قیلمش عاقبة الامر آنك وصولنه یول بولمش
وآنی تحت نکاحنه المش اوچ ییل مقداری اول محبت وکرمیت وحرارت اوزره انکله معامله قیلمش بعده
برکون کورمش اول خاتونك اغزی اکری وکوزی شاشی پس اول کمسه اکادیمش ای خاتون سنك اغزك وکوزك نچن بویله
اولدی پس خاتون درحال آنك محبتنك زوالنه انتقال ایدوب دیمش ای مرد سنك بندن محبتك نچن زائل اولدی اول
کسه دیمشکه بنم سندن محبتم اصلا زائل اولمشدر اول خاتون اکادیمشکه کذب ایلرسن ومنافقانه سویلرسن
حالك قالکی مکذبدربن خود اول وآخر بوشکل وصورتدن اصلا دیکرکون اولمدم پس بنی بوانه دلك احسن واجمل
کوردیکك بکا محبتله اولان نظرکدن حاصل اولمش ایدی اول نظرك کیدوب عدم محبت نظریله باقدقده ولکن عین
السخط تبدی المساویا قولنك مصداقنجه عین سخط عیوب وقبایحی سکا اظهار ایلدی دیوجواب ویردی (عزم کردن
وکیل ازعشق که رجوع کند ببخارا لاابالی وار (مثنوی) شمع مریم رابهل افروخته * که بخارا میرودان سوخته)
حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی وجود شریفلرینه علی قاعدة التجرید خطاب بیوروب دیرلرکه ای مولانا
مریملك قصهٔ شمعنی سویندرمه شعله لنمش قوزیرا که اول مقدما ذکراولنان نارشوقه سوخته اولان وکیل صدرجهان
بخارا جانبنه کیدرومعشوقی طرفنه سیرایدرپس اول عاشق کندی کندی یه دیدی (م ی) سخت بی صبرودرآتشدان تیز
روسوی صدرجهان میکن کریز) سخت بی صبری ودرآتشدان تیزتقدیرنده درکه وکیل کندویه خطاب ایدر
یعنی ای قلب وروح بی صبرسن وتیزآتشلك ایچره سن یوری صدرجهان جانبنه فرارایله وحضورمعشوقده قرارایله سن
ففروا الی الله) آیتنك حسبنجه عاشق اولان سالکار معشوق حقیقی جانبنه فرارایلمکه ومنبع دانش اولان شیخ
کاملك خدمت وصحبتی بخاراسنه داخل اولمغه اشارت بیوررلر (مثنوی) این بخارا منبع دانش بود *
پس بخارا یست هرکه آنش بود) بوبخارادن مراد علم ودانش منبعی ومشاهده وبینش معدنی اولان کمسه در
پس بخارا ییدرهرشول کمسه که اکا اول اوله یعنی اکا اول دانش اوله (مثنوی) پیش شیخی دربخارا اندری * تابخواری
دربخارا ننکری * برمنبع دانش اولان شیخك اوکنده بخارا ایچره سن تاخوارلغله بخارایه باقمیه سن یعنی صقین
بخارا کبی منبع دانش اولان شیخك وجودنه حقارتله نظرایتمیه سن تا کندیکی بونظرسببیله بیانه آتمیه سن (مثنوی
جزبخواری دربخارای داش * راه ندهد جرزومد مشکلش) اول منبع دانش اولان شیخك بخارای قلبنه که معشوق
شهریدرخوارلقسز یعنی تواضع وتذللسز یول ویرمز آنك مشکل اولان جرزومدیکه مراد آنك دریای قلبنك صفتین

متقابلتین وحالتین متغایرتیندر مثلا جذب ودفع کبی زیرا قوهٔ جاذبه سی مرضیسی اولان درونی جذب ایلروقوهٔ
دافعه سی مبغوضی اولنی طرد ومنع ایلر ویاخود جزرومددن مراد مجرد قلبك امواج متتابعه شکلنده مقتضاسی
وغیرمقتضاسی اوله پس معنی خوارلق وحقیرلقدن غیری ایله اول کاملك بخارای دلنه یول ویرمز آنك مشکل اولان
مقتضیاتی وغیرمقتضیاتی دیمك اولور (مثنوی) ای خنك انرا که ذات نفسه * وای انکس را که بردی رفسه)
ای سعادت شول کمسه یه که آنك نفسی ذلیل اوله وبلا وهلاکت اول کمسیه که اول نفسك دیمسی آنی هلاك ایلیه رفس
دیپمه دیرلر بونده مراد نفسك خوی بدیدر نفسه مرفوع ذلتك فاعلیدر ورفسه دخی مرفوع بردینك فاعلیدر ضمیر
مذکرنفسه عائددر لفظی اعتباریله پس قصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) فرقت صدرجهان درجان او *
پاره پاره کرده بود ارکان او) صدرجهانك فرقتی اول عاشقك جاننده پاره پاره ایلمش ایدی آنك ارکان واجزاسنی (مثنوی
کفت برخیزم هما ن جا وا روم) کافرار کشتم دکره بکروم) پس بی صبراولوب کندی کندی یه دیدی قالقارم هم اول
معشوق اولدیغی مقامه کیروکیده رم اکرکافر اولدمسه وآنك انعام واحسانته کفران قیلدمسه ده تکرار مؤمن
وموقن اولورم (مثنوی) واروم انجابیفتم پیش او * پیش آن صدرنکو اندیش او) کیرووارم اول بیره دوشم اول
حضرتك اوکنه آنك اول نیکو اندیش اولان صدرنك اوکنه (مثنوی) کویم افکندم بپیشت جان خویش * زنده کن
یاسر ببرمارا چومیش) اول حضرته دیم که سنك اوکوکه کندی جانمی براقدم یاعفوکله زنده ایله ویاخود تیغ قهرکله
باشمی میش کبی کس (مثنوی) کشته ومرده بپیشت ای قمر * به که شاه زندکان جای دکر) ای قمرفلك حسن مقتول
ومرده اولمق سنك اوکنده یکدر که غیری برده زنده لرك شاهی اولمقدن وفی الحقیقه عاشقه معشوق اوکنده اولمك عالمك
شاهی اولمقدن اولیدر (مثنوی) آزمودم من هزاران باربیش * بی توشیرین می نبینم عیش خویش) صنه دم وامتحان
ایلدم بن هزاران کره دخی زیاده سنسز کندی عیشمی شیرین کورمدم پس ذکریار وخیال محبوب شکرگفتار قلبنه
ذوق وسرورویروب ترنمه باشلیوب کندی یه بوکونه خطاب ایلدی (م ی) غن لی یامنیتی لحن النشور * ابرکی یاناقتی تم
السرور) عاشق صدرجهان کندی یه دیدیکه تغنی ایله وترنم ایله بنم ایچون یامنیتی ای بنم مقصودم وارزولرم لحن نشورکبی
ونفخ صورکبی تاروحم حیات پذیراوله ابرکی یاناقتی چولك ای بنم وجودم دوه سی برك البعیردیرلردوه چوکسه
تم السرورسرورکامل اولدی (مثنوی) ابلعی یاارض دمعی قدکفی * اشربی یانفس وردا قدصفا) ابلعی یاارض یوت ای
ارض بنم سرشکمدن حاصل اولان طوفانی تحقیق کفایت ایلدی اغلدیغ شمدن کیرواشربی یانفس ای نفس ایچ ای بنم
سرنفسم اول ورددن یعنی اول آب خوردنکه تحقیق اول وردصافی اولدی یعنی کدورت بلاومحن کیدوب محل صفا
کلدی دیمکدر (مثنوی) عدت یاعیدی الینا مرحبا * نعم ماروحت یاریح الصبا) عدت عودت ایلدك یاعیدی ای بنم
بیرامم الینا بزه مرحبا سعت وصفا ایله سروری مرحوم یاعبدی ای بنم قولم عودت ایلدك بکا دیومعنی ویرمش
اماسیاقك بومعنایه تحملی یوقدرنعم یانه خوش روحت ترویح ایلدك ای بادصبا یعنی رایحهٔ یاری کتوروب
بزه راحت ویردك ای کوی دوستدن وزان اولان صبا یلی (مثنوی) کفت ای یاران روان کشتم وداع *
سوی آن صدری که میرست ومطاع) وکیل صدردوستلرینه خطاب ایدوب ایتدی ای یاران سزه وداع اولسون
بن روان اولدم اول عظیم القدر اولان صدرجانبنه که امیردر ومطاعدر (مثنوی) دم بدم درسوز بریان میشوم * هرچه
بادا بادانجامی روم) زیرادم بدم آنك سوزو حرارتی آتشنده بریان اولورم هرچه بادا باد اول جانبه کیده رم وکندیمی
آنك حضورنه واصل ایده رم (مثنوی) کرچه دل چون سنك خارامیکند * جان من عزم بخارامیکند) اکرچه اول
محبوب کوکلنی سنك خارا کبی ایلرسه ده وبی رحم نیجه غلیظ سوزسویلرسه ده بنم جانم بخارایه عزم ایدر (مثنوی)
مسکن یارست وشهرشاه من * پیش عاشق این بود حب الوطن) که بخارا بنم یارمك مسکنی وشاهمك شهریدر عاشقك
اوکنده حب الوطن معناسی بواولورکما قال علیه السلام حب الوطن من الایمان پس عاشقك وطنی معشوقك کویی در
عاشقك قتنده کمال ایمان معشوقك اولدیغی مقامه میل ومحبت ایلمکدر (پرسیدن معشوقی ازعاشق غریب خودکه
ازشهرها کدام شهرخوشتریافتی وانبوه تروحتشم تروپرنعمت تر ودلکشاتر وجواب عاشق (مثنوی) کفت معشوقی
بعاشق کای فتا * توبغربت دیدهٔ بس شهرها) برمعشوق عاشقنه ایتدیکه ای یکت سن دیارغربتده چوق شهرلر کوردك
مثنوی) پس کدامین شهرزانها خوشترست * کفت آن شهریکه دروی دلبرست) پس اول کوردیکك شهرلردن قنغی
شهرخوشتردر اول عاشق ایتدی اول برشهرکه آنده دلبروار در (مثنوی) هرکجا باشد شه مارا بساط * هست صحرا
کربود سم الخیاط) هرنه یرده که بزم شاهمزك بساطی واردر اکر سم الخیاط یعنی ایکنه دلکی ایسه ده اول صحرادر
مثنوی) هرکجا که یوسفی باشد چوماه * جنتست ارچه که باشد قعرچاه) هرقنده که ماه کبی بریوسف اوله وکوکل

آنك عشقنه مبتلا اوله اول بر عاشقه جنتدر اكرچه قعر چاه اولورسه ده (منع كردن دوستان اورا از رجوع كردن به بخارا
وتهديد كردن ولاابالى وار كفتن او (مثنوى) كفت اورا ناصحى اى بى خبر * عاقبت انديش اكر دارى نظر) اول بخارايه
متوجه اولان عاشق صدر جهانه بر ناصح ايتدى اى بيخبر اكر نظر طوترسك عاقبتى انديشه ايله (م ى) درنكر پس را بعقل
وپيش را * همچو پروانه مسوزان خويش را) عقل ايله ارده واوكه نظر ايله يعنى بو كارك اولنه وآخرنه واوكنه وصوكنه
برخوش نظر ايليوب اهتمام واحتياط ايله پروانه كبى كنديكى آنك شمعنه ياقمه وكنديى الكله بنياد وجودكى يقمه
(م ى) چون بخارا مى روى ديوانه * لايق زنجير وزندانخانه) چونكم بخارايه كيده سن وصدر جهانى ارزو ايده سن
ديوانه سن زنجيره لايق وزندانخانه ده حبس اولمغه مستحقسن (مثنوى) او ز تو آهن همى خايد ز خشم * او همى جويد
ترا با بيست چشم) اول صدر جهان سندن اوتري دمور چينر خشمندن اول سنى يكرمى كوز ايله استر يعنى سكا
مبالغه ايله منتظردر (مثنوى) ميكند او تيز از بهر تو كارد) او سك قحطست وتو انبان آرد) او تيز ايلر فى المثل سكا بچاغى
عداوت قيلمقده وخونخوار اولمقده سك قحط كيمدر وسن ايسك اون طغارجغى كبى سن آچ كلبك النه اون طغارجغى
كيردكده آنى پاره پاره ايلر كذلك صدر جهان سنى بو كونه پاره پاره ايلر ناصح مخوفدن مراد قوة واهمه ونفس
وشيطاندركه عاشق معشوق حقيقى جانبنه متوجه اولسه وشهر معشوق اولان حضرت طرفنه رغبت قيلسه البتة
نفس وشيطان اكا صورت صلاحدن كلوب ومحبوبك بعض اوصاف قهريه سيله آنى تخويف قيلوب ممكن اولديغى
مرتبه اول طرفدن منع ايدرلر نتكم اول ناصح اول عاشقه بو كونه پندى معنى ويروب ايتدى (مثنوى) چون رهيدى
وخدايت راه داد * سوى زندان ميروى چونت فتاد) چونكم قورتلدك خداى تعالى سكا يول ويردى كندى اياغكله
زندان جانبنه كيدرسن سكا نه حال دوشدى (مثنوى) بر تو كرده كون موكل آمدى * عقل بايستى كز ايشان كم زدى)
اكر سنك اوزريكه صدر جهان طرفندن اون دورلو موكل ومسلط كليدى عقل كرك ايديكه بونلردن كم اوليدك يعنى
مستور وپنهان اوليدك كم زدى اكر فتح كاف عربيله اوقنورسه معنى عقل لازم ايديكه آنلردن كنديكى اكسك اوريدك
يعنى مابينلرندن اكسك اوليدك واختفا قليدك ديمك اولور (م ى) چون موكل نيست بر تو هيچ كس) از چه بسته كشت
بر تو پيش و پس) چونكم سنك اوزريكه هيچ موكل يوقدر نه جهتدن بسته اولدى سنك اوزريكه پيش وپس عاشقك
حالندن غافل اولان عاذله جواب ويروب بيوررلر (مثنوى) عشق پنهان كرده بود او را اسير * آن موكل را نمى ديدان نذير
عشق پنهان اول عاشقى اسير ايتشدى اول معنوى اولان موكلى كورمدى اول نذير يعنى اول مخوف اولان ناصح
مناسبتله نهان اولان موكللرك بيانه شروع ايدوب بيوررلر (م ى) هر موكل را موكل مختفيست * ورنه او در بند سك
طبعى زچيست هر موكل ايچون وهر مسلط اولان كسنه ايچون بر مختفى ونهانى موكل واردر ظالملك موكلى كندى قرينى
اولان شيطاندر وقرينى اولان ملكى مغلوبدر كما قال النبى صلى الله عليه وسلم ما منكم من احد الا وقد وكل به قرين من
الجن وقرين من الملائكة الى آخره واكر موكل اولان عوان اوزره بر مختفى موكل اولميدى اول عوان سك طبعلك بندنده
وكابيت صقنده نه ندر پس معلومدركه اول بر موكل مختفينك اثريدر (م ى) خشم شاه عشق بر جانش نشست
بر عوانى وسيه رويش بست) عند اهل التحقيق عشقك هر كسك وجودنده آنك استعدادنه مناسب بر نوع له
ظهورى واردر زيرا كورورسنكه هر كس كندى مقيد اولديغى مرتبه سنك عاشقيدر پس شاه عشقك خشمى اول
ظاهرا موكل اولان عوانك جانى اوزره اوتوردى آنى عوانلق وسياه رويلق اوزره باغلدى چشم بسته عشق عوانك
جانى اوزره موكل مختفى اولدى (مثنوى) ميزند او را كه هين او را بزن * زان عوانان نهان افغان من) اول عوانه
جانى اوزره مسلط اولان خشم وغضب صفتى دروندن اورور وتقاضا قيلوركه تيز بو اوزرينه مسلط اولديغك كسنه يه اور
واكا ضرب ايلمكده غلظت اوزره طور بنم افغانم بو نهان اولان عوانلردندر بو مصرع حضرت مولانا قدس سره
لساننده مختفى ونهان اولان موكللره تنبيه ايدلمش يعنى اكرچه سن اى ظاهر بين بر كسنه اوزره بر عوانى موكل كوررسن
آنك فعلندن متألم اولوب آنده افغان قيلورسن بنم افغانمى اول ظاهرده اولان عوانلردن دكلدر كه آنلره نفس الامرده
نظر اولنسه مختفى ومعنوى اولان موكللرك آنلر مغلوب وزبونيدر پس بنم افغانم عوانان صورى اوزره موكل اولان
عوانان نهانيدندر كه من حيث المعنى آنلر اوزره حاكم وغالب اولان عوانان نهانيلردر (م ى) هر كه بينى در زيانى مى رود *
كرچه تنها با عوانى مى رود) اى صورت بين هر بر كسنه يى كه بر زيان وضرر وخسرانده كوره سن اكرچه اول ظاهرا
تنهادر ليكن معنا بر عوان ايله كيدر يعنى اكر آنك اوزرينه معنا بر عوان موكل اولمسه كندى به ضرر وزيان اولان شى
جانبنه نيچون كيدردى ونوجهله هلاككى جانبنه عزيمت ايدردى ولكن اول عوان معنويدن واقف دكلدر (مثنوى
كر ازو واقف بدى افغان زدى * پيش آن سلطان سلطانان شدى) اكر اول كسنه موكل معنويدن واقف اوليدى

افغان اورردى اول سلطانلر سلطاننك حضورنه كيدردى وآندن استمداد واستغاثه ايدردى بالرحكايه اولمق اوزره
شرح اولندى خطاب اولسه محله دخى مناسب اولور يعنى سن اى ظاهربين اكر اول موكل معنويدن واقف اوليدك
افغان قيلوردك واول سلطانلر سلطاننك يعنى غالبلر غالبى ومسلطلر مسلطى اولان قادر قوينك حضورنه كيدردك
وتضرع ونياز ايدوب احوال خلقه تقيدى ازايدردك (م ى) ريختى بر سر به پيش شاه خاك * تا امان ديدى ز ديو سهمناك
شاه حقيقتك حضورنده باشكه طپراق دوكيدك تاكم باطنا اوزريكه مسلط اولان ديو سهمناكدن امان كوريدك وآنك
شرندن سلامته ايريدك (مثنوى) ميرديدى خويش را اى كم ز مور * زان نديدى آن موكل را تو كور) اى موردن كم
وحقير كنديكى امير كبير كوردك سن كور اول سببدن اول موكل معنوى يى كورمدك ولهذا كنديكى حاكم وغالب زعم
ايليوب عجز وقصوركه معترف اولمدك (مثنوى) غره كشتى زين دروغين پر وبال * پروبالى كو كشد سوى وبال)
بو كذب ودروغه منسوب اولان پر وبالدن مغرور اولدك يعنى بو دنيانك دولت وعزتى كه عاريتى اولان پر وبال كبيدر
آنى كنديكه ملك صانوب اكا مغرور اولدك بر نوع بال وپركه اول سنى وبال جانبنه چكر وعذاب ونكال دامنه كرفتار ايدر
(م ى) پر سبك دارد ره بالا كند * چون كل آلوشد كرانيها كند) اول كسنه كه پر وبال عقل واو درا كنى خفيف وثقلتدن
پاك ونظيف طوتر يولى بالايه وعالم اعلايه ايلر چونكم كل آلود اولدى وبدن بالجمله آنى ثقيل قيلدى كرانلكلر ايلر
واچقلرده قالوب عالم طبيعته مقيد اولور (از سر عشق لاابالى كفتن عاشق بخارى ناصح وعاذل را (مثنوى) كفت اى
ناصح خمش كن چند چند * پند كم ده زانكه بس سختست بند) اول عاشق هائم ناصح لائمه لاابالى وار جواب ويروب
ايتدى اى ناصح وعاذل خموش اول سكوت قيل نيجه بر نيجه بر بو نصح وپندى اوزوبر زيرا كه بند معنوى زياده محكمدر
وعشق حق جانبندن عاشقه بر قضاى مبرمدر كما قال صاحب القصيدة الطنطرانيه (بيت) من بلى فى هوى حور
الغوانى قدغوى * ان هذا الامر من ربى الفتاح تاح) عاشق اولان عاشقك حالنى بيلور پس انصاف ايدوب
طعن ولومدن احتراز قيلور ولهذا قال الامام الابوصيرى صاحب قصيدة البردة (بيت) يا لائمى فى الهوى العذرى
معذرة * منى اليك ولو انصفت لم تلم) وحضرت خداوندكار جلد سادسك آخرينه قريب بر سر خده بيوررلر (يا عاذل
العاشقين دع فئة * اضلها الله كيف ترشدها) پس عاشق اولنلره نصيحت آنلرك شاننه عدم معرفتدن ناشى
اولور وآنلره پند ويرمك آنلرك بندنى محكم قيلور نتكم بيوررلر (مثنوى) سخت تر شد بند من از پند تو) عشق را نشناخت
دانشمند تو) اى ملامتكر بنم بند دل مستمندم سنك پندكدن سختتر اولدى عشق بر امر عجيب الشاندركه
سنك دانشمندك وعلم وعقل مرتبه سنده كامل اولان افندك آنى اكلمدى من لم يذق لم يدر موجبنجه آنى طاتمين
بيلمدى (مثنوى) آن طرف كه عشق مى افزود درد * بو حنيفه وشافعى درسى نكرد) اول طرفده كه عشق دردى
زياده ايلدى ابو حنيفه وشافعى كه مجتهد فى الدين وهر بيرى بر مذهب صاحبى امام متين ومقتداى اهل يقيندر
لكن بونلر عشق خصوصنده بر درس ايلمدى وآنك احوال عجيب الشاننه متعلق بر مسئله سويلمدى (بيت) منصور
بر سر دار اين نكته خوش سرايد * از شافعى مپرسيد امثال اين مسائل * ائمۀ اربعه نك اجتهادى واقوال پرسدادى
جميعا طور عقلده ودينه متعلق اولان نقلده واقع اولشدر طور عقلدن ومقتضاى نقلدن خارج اولان مرتبه دن
بحث ايلمشلر وبو خصوص ايچون بر مسئله سويلمشلردر زيرا عشق عقلدن ونقلدن خارج امر اختيارى
دكل بر عجيب كاردر پس احكام عقليه ونقليه ومسائل شرعيه دن بحث ايلين ودرس سويلين بو امر عجيب الشانك
درسندن برى وبيزاردر (رباعى) تعالى العشق عن همم الرجال * وعن وصف التفرق والوصال * متى ماجل شئ
عن خيال * يجل عن الاحاطة والمثال (مثنوى) تو مكن تهديد از كشتن كه من * تشنه زارم بخون خويشتن)
سن اولدرمكله قورقتمه زيرا بن كندى قانمه زار ايله تشنه ام بر خصلتى دخى بودركه عاقله محنت اكا محنت واكا موت
بو كاروح ولذتدر اول موتله تهديد اولنسه غمناك اولور وبو موتله تهديد اولنمغه تشنه زار اولوب محبت قيلور كما قال ابن
الفارض (بيت) وانى الى التهديد بالموت راكن (ومن هوله اركان غيرى هدّدت) ولم تعسفنى بالقتل نفسى بل لها) به تعسفى
ان انت اتلفت مهجتى (مثنوى) عاشقانرا هر زمانى مردنيست * مردن عشاق خود يك نوع نيست) عاشقلر ايچون
هر زمانده اولمكلك واردر وعشاقك اولمسى خود بر نوع دكلدر بلكه انواع كثيره اوزره اولان مماتله عاشقلر اولورلر موت
ابيض وموت اخضر وموت اسود وموت احمر له اولدكدنصكره ونيجه كره محو وفنا مرتبه سن بولدقدنصكره نه هميشه
اولمكدن خالى دكلدر وفنا ومحو اولمقدن برى دكلدر (بيت) بذلك جرى شرط الهوى بين اهله * فطائفة بالعهد
اوفت فوفت (مثنوى) او دو صد جان دارد از جان هدى * وان دو صد را ميكند هر دم فدا) عشق اول ايكيوز جان
طوتر جان هدادن يعنى هدايته وعنايته مضاف اولان جاندن عاشق نيجه يوز جانلر طوتر واول دو صد جانى هر دم

محبوب بوانده فدی ایلر (مثنوی) هر یکی جانرا ستانده بها * از نبی خوان عشرة امثالها) هر برجانه حضرت
محبوبدن اون بها الورقرآن عظیمدن اوقو عشرة امثالها آیتنی کما قال الله تعالی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها)
مثنوی) کر بریزد خون من آن دوست رو * پای کوبان جان برافشانم برو) اکر اول دوست روو لطیف خو محبوب
بنم قانم دوکرسه پای کوبان یعنی شادمان ورقص زنان جانی نثار ایلرم آنك اوزرینه (بیت) مالی سوی روحی وباذل نفسه
فی حب من یهواه لیس بمسرف) قولنك مفهومنی ادا ایلدی (م ی) آزمودم مرك من در زندکیست * چون رهم زین
زندکی پاینده کیست) تجربه ایلدم بنم مرکم زنده لکده در یعنی بو حیات فانیه ایله زنده اولمقده بکا موت معنوی واردر
بو فانی اولان زنده لکدن چونکم خلاص اولم پاینده لك واردر ولهذا قیل انما الموت فی الحیوة وانما الحیوة فی الموت
نته کم حسین منصور حضرتلرینك قولنه تلمیح ایدوب بیوررلر (مثنوی) اقتلونی اقتلونی یا ثقات * ان فی قتلی حیات
فی حیات) بنی اولدورك ای بنم معتمد اولان دوستلرم ای ثقه اولنلر اولدرك ثقه اولو ومحکم معناسنه در
تحقیقا بنم قتلمده در حیاتم حیات ایچنده (مثنوی) یا منیر الخد یا روح البقا * اجتذب روحی وجدلی باللقا) پس محبوبه
ندا ایدوب دیرکه ای رخلری اناره واضائه ایدن محبوبم وای بقانك روحی اولان مطلوبم بنم روحمی اجتذاب ایله
وبکا جود ایله لقایی (مثنوی) لی حبیب حبه یشوی الحشا * لو یشا یمشی علی عینی مشا) بنم بر محبوبم واردر که آنك
محبتی قلبمی بریان ایدوب سوزان ایتدی اکر دیلرسه اول محبوبم بنم کوزم اوزره یوریك دلیه مشانك جوابیدر یعنی
یوری یه (مثنوی) پارسی کو کرچه تازی خوشترست * عشق را خود صد زبانی دیکرست) ای مولانا پارسی سویله
اکرچه لسان عربی لطیف وخوشتردر عشقك خود عربی وفارسیدن ماعدا یوز آخر زبانی واردر (مثنوی) بوی ان دلبر
چو پران میشود * ان زبانها جمله حیران میشود) اول دلبر حقیقینك روح ونفحه سی چونکم اطرافه پران اوله یعنی
ظاهر اولوب مشام عشاقه کله اول السنهٔ مختلفه وعبارات متنوعه صاحبلری جمله سی حیران اولور وهر بری تقریر
وتعبیردن کیری قالور (بیت) فالسن من یدعی بالسن عارف * وان عبرت کل العبارات کالت) ولهذا قال علیه الصلوة
والسلام من عرف الله کل لسانه (م ی) بس کنم دلبر درآمد در خطاب * کوش شو والله اعلم بالصواب) بن سویلمکدن
فراغت ایلرم زیرا دلبر خطابه کلدی وبنی عشق ومحبت محو وفانی قیلدی سن کوش اول واول دلبرك خطاب مستطابنی
بن بی خودك لساندن استماع قیل الله صوابه اعلمدر وعارف اولان بو معنایه افهمدر (مثنوی) چونکه عاشق توبه
کرد اکنون بترس * کو چو عیاران کند بر دار درس) چونکم عاشق توبه ایلدی اول حینده قورق قیاس ایتمه که عاشق
معشوقندن توبه ایلیه بلکه عاشق توبه دن توبه ایلر وغیریدن توبه ایدوب ومعشوقنه رجوع ایلر که اول عیارلر کبی
دار اوزره درس ایلر عیارلردن مراد سربازان طریق محبت درلر عاشق اول دمده جمله دن توبه قیله منصور وار درس
محو وفنایی دار اوزره ایلر ودعوای عشق ایدنلره بو ابیاتك مفهومنی سویلر (شعر) وعش خالیا فالحب راحته عنا *
واوله سقم وآخره قتل * وان شئت ان تحیی سعیدا فمت به * شهیدا والا فالغرام له اهل * وقل لقتیل العشق وفیت حقه *
وللمدعی هیهات ما الکحل الکحل (مثنوی) کرچه این عاشق بخارا می رود * نی بدرس ونی باستا می رود) اکرچه
بو عاشق بخارایه کیدر یعنی معشوقك مقامی جانبنه سیر ایدر نه بر مدرسك درسیله ونه بر استادك تعلیمیله کیدر زیرا
عشق درس وتعلیمله حاصل اولمز واختیارله اله کلمز پس عاشق مقتضای عشق اوزره بلا اختیار سیر وحرکت ایلر غیرشی
اکا تأثیر قیلمز (مثنوی) عاشقانرا شد مدرس حسن دوست * دفتر ودرس وسبقشان روی اوست) عشقله مندرس اولان
عاشقلره دوستك حسنی مدرس اولدی ویارك جمال باکمالی آنلره محو وفنا علمنی تعلیم قیلدی بونلرك دفترلری ودرسلری
وسبقلری اول محبوبك رویدر ووصف خویدر سویلسه لر آندن سویلرلر ونقل ایلسه لر آندن نقل ایلرلر لوح دللرنده
انجق هر برینك الف قامت یار قالمش وحروف غیریه ونقوش عقلیه کیدوب زائل اولمش نته کم بو مرتبه یه واصل
عاشقلردن بری بو بیتی بو محله مناسب فی خوب ادا قیلمش (بیت) نیست در لوح دلم جز الف قامت دوست * چه کنم
حرف دکر یاد نداد استادم (مثنوی) خامشند ونعرهٔ تکرارشان * می رود تا عرش وتخت یارشان) بو عاشقلر بحسب
الظاهر خاموشلردر وبونلرك من حیث المعنی تکرار ینك نعره سی تا بونلرك یارینك عرشنه وتختنه دك کیدر تخت خاء
معجمه ایله عرشك عطف تفسیریدر حضرت رحمانك استواسنه نسبت عرش وکرسی تخت کیدر وفی الحقیقه عاشقلرك
باطننك اسراری وعشق الهیدن حاصل اولان علوم وعرفانی عرشه دك کیدر وسماوات سبعه دن تجاوز ایدر (مثنوی
درسشان آشوب وچرخ وزلزله * نی زیادات وباب سلسله) بو عاشقلرك درسی آشوب وشوریده اولمق وچرخ اوروب
رقص قیلمق وزلزله واضطرابدر که عشق بو کونه احوال غریبه یی مقتضی اولور بونلرك درسی زیادات وباب سلسله دکلدر
زیادات وسلسله ایکیسی بیله فتاوایه متعلق برر کتابدر اما سلسله ابا واجداد ویاخود سلسلهٔ مشایخ واستادیایی بونلرك

درسی دکلدر دیدیکی ایهامدن دخی خالی دکلدر نته کم بعض کسه لر سلسلهٔ ابا واجداده مقید اولمشلر وبعضلر دخی سلسلهٔ
مشایخ واستاده معتقد قالمشلردر پس بونلره درس وسبق اولان سلسله ودورك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی)
سلسله این قوم جعد مشکبار * مسئلهٔ دورست لکن دوریار) جعد مشکبار بونلرك اصطلاحنده مظاهر صفات الهیه دن
عبارتدر یعنی کثرات کونیه دن کنایتدر که زلف مشکبار رخساری ستر ایلدیکی کبی کثرات کونیه دخی وجه باقی یه
حجاب ونقاب اولمشدر وبو کثرات کونیه نك مشکبار اولمسی روایح اوصاف الهیه وفوایح اسرار ربانیه یی اظهار قیلمسی
واغدیریجی اولمسی اشعار ایلر چونکم جعد مشکبار مظاهر اسماء الهیه اولان کثرات کونیه دن عبارت اولدیغی محقق
اولدیسه بو مظاهرك بو قومه سلسله اولمسی بو جهتدن اولور که بونلر اشیای مظاهر اسماء الهیه یی کورورلر غیری دکل پس
عاشق معشوقك اوصافنده حظ الدیغی وصفلرك مشاهده سنه مقید اولمسی مقرردر باخصوص که استعدادنه مناسب
هر وقتده کندی وجودنده ظهور ایلین صفات الهیه نك سلسلهٔ احکامنه بسته ومعقد اولمسی بو علمه عالم اولنلر قتنده
مسلم ومصدقدر پس جعد مشکبار دینلمکله کنایه اولنان مظاهر الهیه بونلره بو جهتدن سلسله اولور ورموزه عارف اولان
بو نکته یی بو مصرعدن درحال بولور بو دخی مسئلهٔ دوردر ولکن یارك دوریدر علما وقته هانك دید کاری دور دکل زیرا علما
دوری بو کونه تعریف ایدرلر الدور توقف الشیء علی ما یتوقف علیه ویسمی الدور المصرح کما یتوقف ا علی ب وبالعکس
او بمراتب ویسمی الدور المضمر کما یتوقف ا علی ب وب علی ج وج علی ب وفرایضه متعلق اولان مسئلهٔ دور اولدرکه
بر رجل اوغلی ایله غرق اولسه لر ویا برآفت یتوب اولسه لر وهلاك اولسه لر وبو ایکیسینك برر اوغلی قالسه وهر برندن
اوچر یوز اقچه مقداری شیء متروك اولسه اکر بابا ایله اوغلك هر ایکیسینك هلاکی معا فرض اولنورسه بو ایکی پسردن
هر بری کندی باباسنك میراثنی قبض ایدر اکر پدرك هلاکی مقدم وپسرنك مؤخر فرض اولنورسه ویاخود بالعکس
یعنی پسرك مقدم وپدرك مؤخر اولورسه دور لازم کلور بو تقدیر اوزره تقسیم میراث ایکی نوع آخرله میسر اولور فقهانك
قتنده اولان مسئلهٔ دور بودر اما عند العشاق اکرچه مسئلهٔ دور واردر ولکن یارك دوری مسئله سی واردر دورك
یاره اضافتنده ایکی وجه اوزره معنی جائز اولور اولا معنی عشاقه سلسله اولان جعد مشکبار مسئله سی دوردر ولکن
یار حقیقتنه مضاف اولان وتعلق قیلان دورك مسئله سیدر پس هر دورده ظاهر اولان افعال وجمیع احوالك موجد
وفاعلی من حیث الحقیقه حضرت حق اولدیغی جهتدن دورك وهر دورده ظاهر اولان فعلك اضافتی اکا صحیح اولور
زیرا مدبر وعلی کل شیء قدیر اولدر وثانیا معنی اولدرکه عشاقه سلسله اولان زلف مشکبار مسئله سی مسئلهٔ دوردر
ولکن یار حقیقینك دوریدرکه مراد (والله بکل شیء محیط) آیتنك موجبنجه هر شیئی احاطه ایلمش اولور نته کم شیخ اکبر
حضرتلری بو نکته یی اشعار ایچون اولیای محمدیه طریق دوریه صاحبلری وعلماء سلفیه طریق مستطیله صاحبلری
تعبیر ایدرلر کما قال فی فصوص الحکم اعلم ان صاحب الطریق المستطیل مائل عن مقصوده خارج عن طریق
الاعتدال لانه لا یری الحق فی المظاهر بل یتوهم ان مطلوبه خارج عن هذه المظاهر فیتحرك بالحرکة المستطیلة للوصول
الیه ومقصوده معه وهو لا یشعر فهو صاحب جلال وغایته الیه ذله من والی وما بینهما واما صاحب الحرکة الدوریة
فلا بدایة لسیره ولا نهایة له لانه یشاهد الحق فی کل المظاهر الروحانیة والجسمانیة دنیویا کان او اخرویا کما جاء فی الحدیثین
لو دلیتم بحبل لهبط علی الله فاجزان الله فی باطن الارض ای عالم الاجسام کما انه فی باطن السماء ای عالم الارواح وهو
بکل شیء محیط (مثنوی) مسئلهٔ کیس ار بپرسد کس ترا * کو نکنجد کنج حق در کیسها) مسئلهٔ کیسه اولدرکه برکسه نك
صره ده ویاخود کیسه سنده اقچه سی اولسه اکر سارق اول کیسه وصره یی النی جامه نك یکی ایچره ادخال ایلیوب آنلری
ایچرودن اخراج ایلدی ایسه قطع ید لازم کلورو اکر اول سارق اول کیسه وصره یی کم جامه دن اخراج ایتیوب خارجدن
الورسه ویاخود شق قیلورسه قطع ید لازم کلمز کما قال فی النقایة وان طرّ السارق صرة خارجة او طر کیسا خارجا
من الکم واخذ الدراهم لم یقطع وان ادخل یده فی الکم واخذ الدراهم قطع لانه اخذ المال من الحرز پس مسئلهٔ کیسه
معلومك اولدیسه معنای بیت اولدرکه ای طریق عشاقده اولان وتحصیل عشق ومحبت قیلان عاشق اکر بریسی
مسئلهٔ صره وکیسه یی سکا صوررسه سن اکا عالم اولدیغك علمدن وا کا اولی اولان فقه الاکبر مسئله سندن خبر ویروب
دیکه ای مسئلهٔ کیسه دن سؤال ایلین حق تعالینك کنز علوم واسراری کیسه لره صغمز پس حق تعالینك کنزندن
اخذ اموال ایلین طراره قطع لازم کلمز زیرا حضرت حقك کنوزی صره لره مربوط وکیسه لر ایچره مضبوط دکلدر پس
آنی الان فن اخذه اخذ بحظ وافر حدیث شریفنك مقتضاسنجه عظیم حظ المش اولور ونقود وافره یه وصول بولور
حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی بو بیت شریفده عشاقه اسلوب حکیم قاعده سنی تعلیم بیوررلر وقواعد اسلوب
حکیمدن بری دخی بودرکه چون بر عالم وحکیم اولان کسه دن بر سائل بر مسئله سؤال ایلسه حکیم اولان کسه نظر ایلر

اكر اول مسئله‌ده انفع ايسه آندن جواب ويررو اكر اكا اول مسئله‌دن اهم والزم بر آخر مسئله اولورسه آنك سؤالنه
مطابق اولان جوابى ترك ايدوب اكا اهم اولان مسئله‌دن جواب ويررنته كم حكيم مطلق كلام حكمت افزاسنده نيجه
مواضعده بو فائده‌يى اجرا ايورمشلردر قال الله تعالى فى سورة البقرة (ويسئلونك ماذا ينفقون قل ما انفقتم من خير
فللوالدين والاقربين واليتامى والمساكين وابن السبيل) ابن عباس رضى الله عنهما حضرتلرندن بوكونه روايت اولوركه
انصاريلردن عمرو بن جموح نام كسنه مال كثير صاحبى بر شيخ كبير ايدى حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن
سؤال ايلديكم برزم اموالمزدن نه شئ انفاق ايليلم پس بو آيت كريمه نازل اولدى يا محمد بونلر سندن سؤال ايدرلر نه شئ
انفاق ايليه‌لر سن بونلره دى اول شيكه خيردن سز انفاق ايلرسز پس آنك محلى اولا والدين ودخى اقربا ودخى ايتام
ودخى فقرا ودخى ابناء سبيلدر پس بونلر انفاق اوله جق شيئك اوليسندن سؤال ايلديلر بونلره بيان مصارف انفاق
اولنمغله جواب ويرديلر جوابى بونلره اهم و بيلمسى اولى وانفع اولان بو معنى اولديغى اشعار ايلر (يسئلونك عن الاهلة
قل هى مواقيت للناس) آيت كريمه‌سى دخى بو اسلوب اوزره‌در كذلك بو محلده حضرت مولانا قدسنا الله بسره العزيز
بو اسلوب رعنايى تعليما لاهل الولاء ادا ايوروب ديرلر اكر سندن بركسه مسئله كيمى سؤال ايلسه سن اكا كنز حقدن
واموال عظيمه‌دن وجواهر جليله‌يى اخذ ايلمكى بيلمك اهم وانفع اولديغنى اشعار ايچون كنج حق كيسه لره صغمز
ديو جواب ويرتا يله كه آندن بو علم انفعدر و بو علمه سنك وجودك معدن ومنبعدر (مثنوى) كردم خلع ومبارا ميرود *
بد مبين ذكر بخارا ميرود) خلع ضم خا معجمه ايله اصطلاح فقهاده بركسه خاتوننه طلاق ويرمكه ديرلر على عوض كه
خاتون زوجنه آنى اعطا ايليه واول دخى آنى قبول ايليوب اكا طلاق ويره مثلا بركسه خاتوننه ديسه طلقتك على كذا
او على ان تعطينى كذا پس اول آنى قبول ايليوب استديكنى اكا ويرسه واول دخى آنى تطليق ايلسه بوكه خلع ديرلر
مبارات ارعورتيله صلحا برى برندن برى اولمسنه وتبرى قيلمسنه ديرلر يعنى اكر عاشقله معشوق ما بيننده دم خلع
ومباراة واقع اولسه مع التراضى فيما بينهما بحسب الظاهر مباراة ومفارقتى مشعر بر كلام ظهوره كلسه سن اول
كلامى بد كورمه فلا بأس بوقوع مثل هذا الكلام فيما بينهما عند المصلحة كما قال الفقهاء لا بأس بالخلع عند الحاجة
لقوله تعالى فى سورة البقرة (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) زيرا بين العاشق والمعشوق بوكونه كلام فراق اميزدن
ذكر بخارا واقع اولور يعنى بينهما بوكونه موجب طلاق وفراق اولان كلمات خلع ومبارانك وقوعنى قبيح كورمه كه
بوكونه دم فرقت تو آمدن شهر بخارا مانندى منبع علوم ودانش اولان وباحقيقته مظهر ومجلى كلان شيخ كاملك
ذكرى لازم كلور زيرا عند حضور المعشوق ومعاينة المحبوب آنك ذكرنه حاجت يوقدر نته كم صدر جهانك عاشق
كندى حضورنده و آنك مشاهده‌سنده ايكن بخارا شهرنى ذكر ايلمزدى اولدمكه ما بينلرنده دم خلع ومباراة واقع
اولدى وعاشق معشوقندن مفارقت قيلدى بخارا شهرنك ذكرى لازم كلديكه مقام يار ومنزل محبوب شكر كفتاردر
ويلوركه بخارايه داخل وواصل اولمينجه ياره وصول ميسر اولمز كذلك طالب وصال يار اولان عاشق بيلوركه
معدن دانش وحكمت اولان شيخ صاحب ولايته واصل اولمينجه يار حقيقته وصول اسان كلمز پس اول شيخك وصول
يارك شهودنه سبب اولديغى طالب وصال ياره معلوم اولديسه فرقت وهجران زماننده دخى آنك ذكرى ويادى واقع اولور
وآنك ملاقاتنه كمال رغبتله رغبت قيلور پس عاشقله معشوقك ما بيننده موجب مفارقت ومستلزم مباعدت اولان
كلامى قبيح كورمك كرلز زيرا كه لحكمة ولمصلحة در وصال ياره وسيله اولان شيخك ذكرنه واشتياقنه سبب اولور
اكر عاشق اول وصلت مرتبه‌سنده قاله ايدى بونك ذكرى وفكرى لازم اولمزدى حكمت بالغهء الهيه مفارقتى موجب
بر صفت اظهار ايلركه تا كه دخى رغبت ومحبت قيلنه وياره وسيله وخليفه اولديغيچون وآنك تجلياتنه واسماء وصفاتنه
مجلى ومظهر اولديغيچون اول دخى محبته ووسيله قيلنه (م ى) ذكر هر چيزى دهد خاصيتى) زانكه دارد هر صفت ماهيتى
بو بيت شريفك ماقبلنه مناسبتى سؤال مقدره جواب اولمغله اولوركان بركسه ديركه مقصود بالذات اولان معشوقك
ذكرى عاشقه صفا بخش ايكن بخارا كبى محل دانش اولان شيخك ذكرينه نفع وسود افاده ايلر اكا جواب بيوررلر
هر شيئك ذكرى انسانه بر نوع خاصيت ويررو بر كونه لذت وحلاوت ايركورر زيرا كه هر صفت بر كونه حقيقت طوتركه
صفت اخرانك حقيقتنه بكزه‌مز مثلا عطا اللهك صفتيدر ذات من له العطا عطا صفتنك ماهيتيدر چون سن معطى
اولان ذاتى عطا ويرمك ملاحظه‌سيله ذكر ايلسك بوكونه لذت بولورسن واول معطى سكا اول عطايى ويرسه بر خاصيت
بولورسن كه اول خاصيت صفت اخرانك خاصيتنه بكزه‌مز مثلا ستار وغفار وكريم ورحيم زيرا ستار ذنوب وعيوبى
مبالغه ايله اورتيجى ديمكدر و بونك ماهيتى ذات من له صفة الستردر چون سن حضرت محبوبك صفت ستاريتنى ذكر ايلسك
مع ملاحظة الستر بر آخر چاشنى ويرركه صفت اخريده اولان چاشنى يه بكزه‌مز پس چون سكا اول ستار العيوب وغفار

الذنوب اولان محبوب صفت ستاريتيله تجلى ايليوب عيوب وذنوبك سترايلسه و بو صفت سكا بر خاصيت ويرسه معلومك
اولوركه بو خاصيت اعطايه بكزه‌مز كذلك هر برصفتى بو ذكر اولنان اوزره ملاحظه ايلسك البتته هر صفت بر نوع
خاصيت وبر كونه ماهيت طوتر حال بوكه موصوف بردر غيرى دكلدر پس مظاهر اوصاف الهى اولان هر شئى بوكا كوره
ملاحظه ايله مثلا مقام يار اولان بخارا شهرنك وآنده اولان اشيانك ذكروسيرى بر آخر خاصيت وچاشنى ويررو آنده
ساكن اولان وجلوه قيلان شاهك ذكرى بلكه هر برصفتك على حدة ذكرى وملاحظه‌سى بر آخر خاصيت ويرر
وخاصيته منبع دانش اولان شيخك شهر وجودنك ذكرى وآنده اولان هر بر مرتبه ومسيره‌نك ذكرى وسيرى بر خاصيت
اخرى ويرركه قوه‌ء ذائقه‌ء عاليه‌سى اولان هر بر خاصيتك ذوقنى على حدة تميز قيلور وهر خاصيتدن بر كونه چاشنى الور
(م ى) در بخارا در هنرها بالغى * چون بخارى روى نهى زان فارغى) بخاراده جميع هنرلره بالغ وواصل سن يعنى مانند شهر
بخارا محل دانش اولان شيخ كاملك صحبت وخدمتنده صورى ومعنوى نيجه علومه بالغ ونيجه معارف وهنرلره واصل
اولورسن زيرا كه آنك صحبتى جميع مسايرو مراتبى جامع بر شهر كبيدر كه جمله مراتبدن اعلى بر مرتبه جميع هنرلردن
فارغ اولمق وتحصيل بينش ايدوب آنده جلوه كر اولان يارك روينى اول بينشله مشاهده قيلمقدر بو جمله‌دن فارغ ايسه
خوارلغه وفقيرلغه متوجه اولمق سزين كسه‌يه ميسر اولمز چونكم سن اى عاشق خوارلغه وفقيرلغه يوزقويه سن
اول هنرلرك جمله‌سندن فارغ اولورسن ومشاهده ايچون دانشدن چوب تحصيل بينش قيلورسن ويارك وصلت روينه
لايق اولورسن اكرچه شهر بخاراده جميع هنرلره بالغ اولمق وتحصيل علوم ودانش قيلمق ممكن وميسردر ولكن عاشقه
اول شهردن مقصود بو دكلدر بلكه بو جمله‌دن فارغ اولوب تحصيل بينش قيلوب آنده حاكم وامير اولان يارمبرك
وصالنه يتوب آنك جمال باكمالنى مشاهده قيلمق وانكله اشنا ومصاحب اولمقدر نته كم اول بخارى اولان عاشق بويله
ايلدى فافهم (مثنوى) آن بخارى غصه‌ء دانش نداشت * چشم بر خورشيد بينش بركماشت) كوركه اول بخارى اولان
عاشق دانش غصه‌سنى طوتمدى بلكه دانشدن فارغ اولوب كوزنى بينش خورشيدنه حواله ايلدى خورشيد بينشدن
مراد خورشيد وار منبع نور اولان نفس بينش اولسه‌ده جائزدر صفتك موصوفه اضافتى اولمق اوزره اما خورشيد
بينشدن مراد محبوب ضيادار اولسه دخى اولى در بينشك خورشيده رؤيتده كمال احتياجى اولديغى ملابسه‌ايله
خورشيد بينشه و بينش خورشيده اضافت اولنور پس تقدير معنى اول بخارى دانش غصه‌سنى طوتميوب بصر بصيرتنى
بينشه مضاف اولان وتعلق قيلان خورشيد جماله حواله ايلدى وآنك مشاهده ومعاينه‌سنه رغبت قيلدى ديمك اولور
بعض نسخه‌ده از بخارا واقع اولمشدر بو تقديرا اوزره بخارادن مراد شيخ كاملك وجودى اولور ومعنى اول كاملك وجود
پر جودى علوم ودانش غصه‌سنى طوتمدى بلكه بصر بصيرتنى خورشيد بينشه حواله قيلدى ودائم اكا ناظر اولدى
ديمكى افاده قيلور (مثنوى) هركه در خلوت به بينش يافت راه * اوز دانشها نجويد دستكاه) هر شول كسه كه خلوتده
بينشه يول بولدى يعنى هر شول كسه وهر شول كامل كه خلوتخانه‌ء دلده مرتبه‌ء رؤيت وعيانه يول بولدى
وواصل اولدى اول دانشلردن قدرت ودستكاه استمز زيرا علم اليقين عين اليقين مرتبه‌سندن دوندر مثلا بر شيئك
وجودنى كورمك ميسر اولدقدنصكره بيلمكه احتياج قالمز وحق اليقين صاحبى علم اليقينه رغبت قيلمز بلكه اعوذ بالله
من الحور بعد الكور ديوب مرتبه‌ء بينشده ايكن مرتبه‌ء دانشه مائل اولمز (مثنوى) با جمال جان چو شد همكاسه‌ء *
باشدش زاخبار ودانش تاسه‌ء) هر شول عاشق كه پرتو جانان اولان جانك جماليله چونكم همكاسه اولدى وآنك لذت
ومشاهده‌سندن ذوق الدى اكا اخبار ودانشدن تاسه اولور وغم وغصه كلور زيرا مقصود بالذات الله كلدكدنصكره
مقصود بالتبع اولان شيئه اشتغال موجب ملال اولور كما قيل الدليل بعد الوصول الى المدلول قبيح جمال جان مغز نغز
كبيدر واخبار ودانش اكا نسبت قشر بى مغز كبيدر پس قشرلبه معادل كلمز وخبر معاينه كبى اولمز ولهذا قال النبى
عليه وسلم ليس الخبر كالمعاينة رواه الطبرانى عن انس والخطيب عن ابى هريرة رضى الله عنه (م ى) ديد بر دانش بود غالب
فرا) زان همى دنيا بچربد عامه را) بعض نسخه‌ده فرزاء معجمه ايله واقع اولمشدر زياده معناسنه اما اصح اولان نسخه لرده
راء مهمله ايله فرادر بوا وايدر عالى وقوى معناسنه اولور وفرا تحسين لفظ ايچون اولمق وياخود غالب فزا وصفت تركيبى
اولمق مناسبتدن خاليدر غالب بونده غالبا تقديرنده‌در اولكى وجه اوزره معنى رؤيت علم اوزره غالبا زياده اولور نته كم
محسوسك حكمى معقول اوزره غلبه قيلور وايكنجى وجه اوزره معنى رؤيت علم اوزره غالبا عالى وقوى اولور زيرا ليس
الغائب كالمشهود والموجود كالمفقود والمقصود كالموعود ديمشلردر بو اجلدن عوامه دنيا غالب اولور وآخرت مغلوب
ومرجوع كلور زيرا بونلر دنيايى حاضر وموجود وآخرتى غائب ومفقود بيلورپس مغلوب اولوب غائبدن اعراض قيلوب
موجود وحاضره طالب اولورلر ولكن خواص بونلرك عكسيدر زيرا آنلر دنيايى خواب وخيال وسريع الزوال كوررلر

وسراب بقیعه کبی صورتا موجود ومعنا معدوم مشاهده قیلورلر وآخرتی نقد وموجود ونعمت ولذتنی ثابت
وابقی کورررلر ولهذا بونلره آخرت غالب اولور وبونلره آنك تحصیلی بونك تحصیلنه مانع کاور وبونك عکسی عوامه دنیا
غالب اولور وعینه طالب اولوب دینندن اعراض قیلور نته کم بیورررلر (مثنوی) زانکه دنیا راهمی بینند عین *
وان جهانی راهمی دانند دین) اول جهتدن دنیا بونلره غالب اولور که دنیایی بونلر عین وموجود کورررلر واول جهانه
منسوب اولنی دین موعود بیلورلر شنیدن کی بود مانند دیدن قوانك مفهومی اوزره کورمك اشتمك وبیلمك کبی
اولمز وغائب شاهد اوزره غالب کلمز (رو نهادن ان بندهٔ عاشق سوی بخارا) (مثنوی) رو نهاد آن عاشق خونابه ریز *
دل طپان سوی بخارا کرم وتیز) اول عاشق خونابه ریز کوکلی طپیده وروحی طلبده اولدیغی حالده مقام
معشوق اولان بخارا جانبنه کرم وتیز یوز قودی ومتوجه اولدی یعنی اول عاشق کوزلرندن قانلی یاش دوکرك
وجان طلبیرق بخارا جانبنه کتدی (مثنوی) ریك هامون پیش او همچون حریر * آب جیحون پیش او چون آبکیر)
هامونك ریکی یعنی بخارا جانبنده اولان بیابانك قومی آنك اوکنده کمال شوقندن حریر کبی ایدی وآب جیحون
بویله بر نهر کبیر وماء کثیر ایکن آنك اوکنده زیاده حب وذوقندن آبکیر کبی صغیر وحقیر ایدی دیمك اولور (مثنوی)
آن بیابان پیش او چون کلستان * می فتاد از خنده او چون کل ستان) اول بیابان اول عاشق دلداده نك اوکنده
کلستان وبوستان کبی ایدی اول فرخنده مسرت وخنده سندن کل کبی قفاسی اوزره دوشردی ستان چلقوین
وارقه سی اوزره معناسنه در یعنی زیاده صفا واطافت وکمال سلوت وطراوت بوله مشیا علی الهام لا مشیا علی
الاقدام کلستانده یوارلنور کبی ریکستانده یوارلنوب کیدر وبو اسلوب اوزره سیر ایدوب نیجه منزللر اشا رایدی
بوندن مقصود اولدر که عاشق صادق شهریار حقیقت اولان شیخ کاملك طریقنده بوکونه اوله تا کم بیابان طریقی
افتان وخیران بی غم وبی الم کل کبی تازه وطری اولدیغی حالده قطع قیلوب آنك بخارای قلبنه داخل اوله حتی آنك
جمیع مراتب ومسایرنی سیردن دخی فارغ اولوب مملکت دار السلطنتك شهریارنی ومحبوب شکر کفتارنی طلبکار اوله
وآنك وصالنه ومشاهدهٔ جمال با کمالنه رغبت قیله دیمك اولور (مثنوی) در سمرقندست قند اما لبش * از بخارا یافت
وان شد مذهبش) سمرقندده در سمرقندك قندی مقبول اولدیغی اعتبار ایله اکا تخصیص قیلنور اما اول عاشق صادقك
لبی قند معنایی وشکر روحانی وحلاوت وجدانیی بخارادن بولدی واکا مذهب اول اولدی یعنی اکرچه قند صوری
سمرقندده اولور ولکن طالب یار اولان عاشقك دهان جانی آنی مانند شهر بخارا محل دانش اولان شیخ کاملك صحبت
ووصلتندن بولور واکل قیلور بو اجلدن آنك مذهبی محل قند صوری اولان یره اولمز بلکه اول محل قند اولان یره
اولور (مثنوی) ای بخارا عقل افزا بودهٔ) لیك ازمن عقل ودین بربودهٔ) بخارا شهری عقل وهنر ودانش معتبر زیاده ایدیجی
علما وعقلاسی چوق بریردر ولکن محل معشوق اولمغله عاشقه برآخر خاصیت دخی ویرر که معشوقه اشتغال واسطه سیله
دائرهٔ عقل ودانشدن چیقاروب مرتبهٔ محبت وحیرته ایر کورر ولهذا اول عاشق لساندن شهر بخارایه بوکونه خطاب
اولدی امام مراد طالب یار اولان محب صادق لساندن شیخ کاملك وجودنه خطاب اولور یعنی ای معدن علوم ودانش
اولان شیخ صاحب بینش نفس الامرده سن عقل معادی ودین پرسدادی زیاده ایدیجی اولمشسن ولکن بندن عقل ودین
قاپمشسن یعنی عقل ودین تقلیدی ومجازی بلاشیء ازاله قیلمشسن که آنك کتمسی وآنی محوایتمسی عشاقه واجب
ولازم اولنلردن ایدی که بوکونه عقل ودینی قاپمق آنك کمالنه دلالت ایلر (مثنوی) بدرمی جویم ازانم چون هلال *
صدرمی جویم درین صف نعال) قبل السؤال عاشق کندی نحافت ونحولندن باقوب ضعف حالندن سؤال ایلین
کمسه لره دیر که شمس حقیقتدن نور استفاده قیلان بدر کامل بر شیخ فاضل استرم اول سببدن هلال کبی ضعیف ونورانی ام
صدر دیلرم بو صف نعالده یعنی بو پای ماچان کبی اولان دنی دنیاده پایهٔ اعلا ومرتبهٔ بالا طلب ایلرم بوندن اولی اولان
معنی مرتبهٔ بالانك وپایهٔ اعلانك صاحبنی دیلرم دیمك اولور صدر هم مرتبهٔ اعلایه وهم مرتبهٔ اعلا صاحبی اولان
عالی قدره دیرلر (مثنوی) چون سواد ان بخارا را بدید * در سواد غم بیاضی شد بدید) چونکم اول عاشق بیچاره اول
محل معشوق اولان بخارا شهرنك سوادنی کوردی ظلمت غمده اکا شادیلك بیاضلغی بدید وآشکار اولدی نته کم سالك
محل دانش اولان شیخك شهرنی قلبی ایچره بعد قطع فیافیٔ طریقت بصر بصیرتله ادراك ایلدکده اکا دخی ظلمت غمده
نورانیت وروشنالك ظاهر اولور (مثنوی) ساعتی افتاد بیهوش ودراز * عقل او پرید در بستان راز) اول عاشق صادق
چونکم معشوق شهرنی کوردی بر ساعت مقداری بیهوش واوزون دوشدی یعنی کمال شوقندن غشی اولوب
بیهوش اولدی جائزدر که دراز اشاغی مصرعه مصروف اولوب معنی مدت مدیده آنك عقلی بستان رازده پرواز قیلدی
دیمك اولور (مثنوی) بر سر وروپش کلابی میزدند * از کلاب عشق او غافل بدند) آنده حاضر اولنلر آنك سر وروپی اوزره

کلاب اوردیلر صحوه کلسون دیوانك عشقی کلابندن غافل ایدیلر که آنی مرتبهٔ صحوه کتورن نه کلاب عشقدر کلاب
صوری دکل (مثنوی) او کلستان نهانی دیده بود * غارت عشقش زخود ببریده بود) اول عاشق نهانی اولان کلستانی
یعنی مرتبهٔ قرب جانانی کورمشدی غارت عشق آنی کندیدن کسمش ومحو ایلمش ایدی (مثنوی) تو فسرده در خور
این دم نهٔ * با شکر مقرون نهٔ کرچه نیی) حکایت غائبدن مخاطبه خطاب بیوروب بی عشق وبی ذوق اولان کمسه لره
علی حدة خطاب ایدوب دیرلر که سن افسرده وپژمرده ودل مرده بو کلامه وبو دم محبت توامهٔ لایق دکلسن
زیرا عشق ومحبت وجدانیدر عاشق اولمین کلام عشاقی دخی فهم ایلمز بر برودت وغفلت کائندر ولهذا قال فی دیباجة
الجلد الثانی (بیت) پرسید یکی که عاشقی چیست) کفتم که چو من شوی بدانی) کما قیل من لم یذق لم یدر مصرع ثانی صورتا
عاشق مفتون اولان ومعنا حلاوت عشقه مقرون اولمیوب شکر معنویدن بوریا قامشی کبی خالی قلان کمسه لره کوره در
یعنی اکرچه سن دخی صورتا قامشسن لکن شکره مقرون دکلسن یعنی اکرچه صورتا عشاقه بکزرسن لکن حلاوت
عشقه وشکر شوق وذوقه مقرون دکلسن پس محل عشق وشوق اولنلرك نفس وکلاملرینه دخی درخور ومستحق
اولمزسن دیمك اولور (مثنوی) رحمت عقلت با توست وعاقلی * کز جنودا لم تروها غافلی) بو آیت سورهٔ توبه ده در
اولی بودر که (ثم انزل الله سکینته علی رسوله) سبب نزولی بودر که یوم حنینده اصحاب فرار ایدوب اول حضرت علیه
الصلوة والسلام درت نفر کمسه ایله قالدی جناب عزت الهام ایلدیکه رمی تراب ایده پس بر اوج خاك الوب رمی ایلدکده
کفار منهزم اولوب قلوب مؤمنین آرام پذیر اولدیلر پس جناب عزت بو انعام واحسانی قوللرینه اعلام بیوروب دیرلر که
ثم انزل الله) ای بعد انهزام المؤمنین الله تعالی انزال ایلدی سکینته علی رسوله ای رحمته التی سکنوا بها واطمأنوا یعنی
شول رحمتی که سبب سکون وارام درلر رسول اوزره انزال ایلدی حتی تنها داعیهٔ حرب ایدوب کثرت اعدادن خوف
ایتمدی (وعلی المؤمنین) مؤمنلر اوزره دخی سکینت وطمأنینتی انزال ایلدیکه هر بری شیروار حمله لر ایلدیلر (وانزل جنودا
لم تروها) ودخی انزال ایلدی شول عساکریکه سز کورمدیکز آنلری مراد کروه ملائکه در اما کفار کوردیلر عدد ملائکه
یا بش بیك ویا طقوز بیك اوله دیمشلر (وعذب الذین کفروا) وحق تعالی عذاب ایلدی کافرلره نهب وسبی وقتل وغارت ایله
وذلك جزاء الکافرین) واول نسنه که واقع اولمشدر کافرلرك جزاسیدر معنای بیت سنك عقلك متاعی سنکله بیله در
وسن (جنودا لم تروها) آیتنك مفهومندن غافل سنکه بو عشق وشوق ومحبت وذوق دخی جنود الله در
هر کسك دیدهٔ ادراکی بونی کوره مز وهر غافل بو جنود معنویه به عقل ایرکوره مز بو بیت دخی بعض نسخه ده
واقع اولمشدر که بیوررلر (مثنوی) این سخن پایان ندارد تیز ران * تا رود سوی بخارا ان جوان) بو سوز پایان ونهایت
طوتمز تیز سور یعنی معارف واسراره نهایت یوقدر وکیل اولان عاشقك قصه سنه تا اول جوان بخارا جانبنه کیده یعنی
تا کم مطلوبی جانبنه سیر ایده (درآمدن آن عاشق لاابالی به بخارا وتحذیر کردن یاران ودوستان اورا از پیداشدن (مثنوی)
اندر آمد در بخارا شادمان * پیش معشوق خود ودار الامان) اول عاشق صدر جهان بخارا شهرینه مسرور وشادمان
اولدیغی حالده کلدی کندی معشوقنك مکانی اوکنه ودار الامانه پیش خانهٔ معشوق خود تقدیرنده اولور دار الاماندن
مراد عاشقان قتنده مقام جاناندر که فراق وهجران وغموم واحزان والام وحرمان بلالرندن عشاقی امین ایلیه نته کم
عاشق صادق بعد قطع بیابان نفس وشیطان محل علوم وعرفان اولان شیخ عالیشانك بخارای تربیه وارادتنه داخل
اولدقدنصکره مظهر جانان اولان دار الامان جانبنه واصل ونائل اولسه مخاوف فراق وهجراندن وشداید نفس
وشیطاندن امان بولور (مثنوی) همچو ان مستی که پرد بر اثیر * مه کنارش کیرد وکوید که کیر) شادمانه بخارا
شهرینه کلدی شول بر مست کبیکه اثیر اوزره اوچار اثیر آسمانه دیرلر بو راده استعارهٔ تخییلیه طریقی اوزره اثیر مکان
معشوقدن وماه معشوقدن کنایه در کویا بر مبالغه ایله مست مستلك حالنده کندوبی آسمان اوزره اوچار کورر ماه آنی
کنارینه طوتروا کادیر که طوت بنی بکیر مر انقدیرنده در کذلك بو عاشق حیران آسمان مکان جانان جانبنه پران اولدی بویله
تخییل قیلدیکه کویا ماه فلك حسن اولان یار آنی کنارینه طوترواکا سندخی بنی طوت دیو امر ایدر فی المثل بو عاشق کامل
شو حالت اوزره کوی یاره واصل اولدی دیمك اولور (مثنوی) هر که دیدش در بخارا کفت خیز * پیش از پیداشدن
منشین کریز) هر کم آنی بخارا ده کوردیسه اکا دیدی قالق پیدا وظاهر اولمزدن مقدم اوتورمه قاچ ای عاشق دیدیلر
(مثنوی) که ترا می جوید آن شه خشمکین * تا کشد از جان تو ده ساله کین) که سنی اول شاه طلب ایلر خشمکین وسکا
غضبناك اولدیغی حالده تا کم سنك جانکدن اون ییللق کینی چکه وسکا عظیم انتقام قیله دیدیلر (مثنوی
الله الله در میادر خون خویش * تکیه کم کن بر دم وافسون خویش) الله حقیچون الله حقیچون کندی خونکه
کندی اختیارکله کلمه تکیه قیلمه ومعتمد اولمه کندی دم وافسونك اوزره که سنك افسونك وکلام حیلت مقرونك

کاتأثیر قیلمز دیدیلر (مثنوی) شحنهٔ صدر جهان بودی وراد * معتمد بودی مهندس اوستاد) سن خود مقدما صدر
جهانک وکیلی ایدک وجومرد ایدک ومعتمد علیه کمسه ایدک ومهندس اوستاد ایدک (م ی) غدر کردی وز جزا بکریختی
رسته بودی بازچون اویختی) غدر وخطا ایلدک آنک جزاسندن قاچدک قورتلمش اولدک کیرونیچون اکا تعلق قیلدک
مثنوی) از بلا بکریختی با صد حیل * ابلهی اوردت اینجا یا اجل) بلادن قاچدک یوز حیله وخدعه واسطه سیله
ابلهلکمی کتوردی سنی بو یره یا خود اجلمی کتوردی نته کم عقلده اولنلر عشق ومحبته اویانلره بوکونه پند ونصیحت
ایلمکدن خالی اولمزلر ولکن ترک وجود ایلین عاشقه بونک نفعی یوق واسیر وجود اولان عاقله بونک فوائد ومنافعی چوقدر
عاشق بوکونه نصح وپندی قبول ایدرسه عاشق اولمیوب وصال یاردن محروم قالور عاقل طوترسه بلا وقضادن امین اولور
پس عاقله لازمدر که ناصحلرک نصیحتنی قبول ایلیه تا کندوبی بلا وقضا چاهنه ایلتمیه وشیر وقهر وغضبه استقبال ایتمیه
نته کم عاشقه غیر نافع وعقلایه مفید ونافع برقاچ ابیات حکمت سمائی نصحا السانندن ادا ایدررلر (مثنوی) ایکه عقلت
بر عطارد دق کند * عقل عاذل را قضا احمق کند) ای شول کمسه که سنک عقلک کاتب فلک اولان عطارداوزره طعن
ودق ایدر عاقلک عقلنی قضا احمق ایدر صاقن عقلکه اعتماد قیلمه وتدبیر وتدارککه مغرور اولمه (مثنوی) نحس خرکوشی که
باشد شیر جو * زیرکی وعقل وچالاکیست کو) منکوس ومنحوس در شول بر خرکوش که اول شیر جو اوله وقضا وبلایه
قارشو جرأت ایدوب استقبال قیله سنک زیرکلک وعقلک وچالاکلک قنی که قهر وغضبه قارشو طورر سن
مثنوی) هست صد چندین فسونهای قضا * کفت اذا جاء القضا ضاق الفضا) قضانک افسونلری ومکرلری
یوز سنک افسونک قدر واردر ولهذا قال علیه الصلوة والسلام اذا جاء القضا ضاق الفضا یعنی پیغمبر علیه السلام
حضرتلری قضا کلدیکی وقتده صحرا طارتنک اولور بیوررلر (مثنوی) صد ره ومخلص بود از چپ وراست * از قضا بسته
شود کو اژدهاست) صاغدن وصولدن ومحل امن ونجاته وصولدن یوز یول ویوز مخلص اولور اکن قضادن بو یوللرک
جمله سی بسته اولور که اول قضا اژدها در باشنه قضا کلان کمسه اژدرهای قضادن نوجهله نجات بولور پس عاشق قضایه
رضا ویرنلردندر وضرب الحبیب زبیب وشیء من الحبیب حبیب دینلردندر وخوف ووهمی دفع ایتمکله وقهر
یاره کتمکله وصال یاره ایرنلردندر نته کم اول عاشق بی دل ناصح وعاذل اولنلره وتخویف وتهدید قیلنلره خوف ووهمی
دفع ایدوب انلره بوکونه جواب ویردی وعاقبة الامر کندیبی وصال معشوقه ایرکوردی وآنک نیجه لطف واحسانی
کوردی نته کم آنک عاذل اولنلره نه کونه جواب ویردیکنی قصه ایدوب بیوررلر (جواب کفتن عاشق عاذلانرا وتهدید
کنندکانرا (م ی) کفت من مستسقیم آبم کشد * کرچه می دانم که هم آبم کشد) اول عاشق بی دل ناصح وعاذللره ایتدی
بن صوزیکز حقدر ولکن بن فی المثل مستسقیم آب وصال جکرا کرچه بونی بیلورمکه بنی هم آب اولدرر مستسقی اولنلرک
بو معلومی ایکن ینه آبدن صبر ایلمکه قادر اوله مدقلری کبی عاشقلر دخی آب زلال وصاله برمرتبه مستسقیلردر که
هر نقدر آب وصاله ایرسه لر اولقدر محو وفنا مقرر اولدیغی معلوملری اولمش ایکن ینه آب وصالدن پرهیزه قادر اوله مزلر
وکندیلری صیانت ایدوب آنی ترک قیله مزلر نته کم بیوررلر (مثنوی) هیچ مستسقی نکریزد ز آب * کر دو صد بارش
کند مات وخراب) هیچ مستسقی آبدن قاچمز اکر آب آنی ایکیوز کره مات وخراب ایلرسه ده دیمک اولور (مثنوی
کر بیاماسد مرا دست وشکم * عشق آب از من نخواهد کشت کم) اکر بنم الم وقارنم شیشرسه ده بیاماسد فعل مضارعدر
اماسیدن لفظندن اماسیدن شیشمکه دیرلر مع هذا آبک عشقی بندن ناقص اولمق استمز (مثنوی) کویم آنکه که بپرسند
از بطون) کاشکی بحرم روان بودی درون بطون احوالمدن سؤال ایلدکاری وقتده آنلره دیرم که کاشکی بحر آب وصال
بنم درونمه جمیعا روان اولیدی وبنی ریان قیلیدی اکرچه وجودمی محو وفانی ایلرسه ده (مثنوی) خیک اشکم کو بدر
از موج آب * کر بمیرم هست مرکم مستطاب) طلوم کبی قرنمه موج ابدن یرتلدیوسویله یعنی آب وصالک درونه زیاده
طولسندن ومضایقه قیلمسندن خیک وجود پاره لندیسه باک یوقدر اکر اولور سم مرکم مستطاب اولور روحان جانانی
بولور (مثنوی) من بهرجایی که بینم آب جو * رشکم اید بودمی من جای او) بن هر یرده که بر آب جو کورم وآب زلال وصال
یاره تشنه اولنه نظر ایرکورم بکا رشک وغبطه کلور نولیدی بن آنک یری اولیدم دیو (مثنوی) دست چون دف وشکم
همچون دهل * طبل عشق آب می کوبم چو کل) ال دف کبی وشکم طاول کبی یعنی ایدن شومرتبه شیشسه وآنلره
بو کونه مضرت ایرسه مع هذا وصالک عشقی طبلنی دوکرم کل کبی یعنی کمال لطافت وطراوت وبی غم وبی اضطراب
آبک عشقی طبلنی اوررورم زیرا نشو ونمای کل مادن الورو طراوت ولطافتی آندن بولور (مثنوی) کر بریزد خونم
ان روح الامین * جرعه جرعه خون خورم همچون جنین) اکر اول روح الامین یعنی روح الامین منزله سنده اولان
محبوب شیرین بنم قانمی دوکرسه جرعه جرعه خون ایچرم جنین کبی جنین محلنه زمین دخی نسخه واقع اولمشدر

(مثنوی) چون زمین وچون جنین خون خواره ام * تا که عاشق کشته ام این کاره ام) ردّ العجز علی الصدر
قاعده سی اوزره بیوررلر زمین کبی وجنین کبی خون یچیم تا کم عاشق اولمشم بنم ایشم بودر (مثنوی) شب همی
جوشم ز آتش همچو دیک * روز تا شب خون خورم مانند ریک) کیجه دوکای چولمک کبی آتش عشقدن یانرم
وحرارت شوقله غلیان ایلرم کوندز کیجه یه دک قان ییرم قوم کبی یعنی ریکه قان دوکاسه نه مرتبه جذب ایدرسه
وپیدا ایلمزسه بنم دخی درونم کوندزلرده قان ییوب وهضم ایلیوب پیدا ایلمز مراد عاشقک همیشه بلای معشوقندن
آتش وبلاکش اولمسی ومبتلای نیش وبی عیش قالمسیدر کما قال ابن الفارض رضی الله عنه (بیت) واین الصفا هیهات
من عیش عاشق) وجنة عدن بالمکاره حفت (م ی) من پشیمانم که مکر انکیختم) از مراد خشم او بکریختم) بن هنوز
پشیمانم که مکر قوپردم وحیله ایلدم اول محبوبک خشمنک مرادندن قاچدم عاشق منفعت وفایده یی مراد معشوقده
مشاهده ایلیوب ومقتضای نفسده کمال مضرت کوروب مراد جانانذن کریزان اولدیغنه پشیمان اولمسنک وتأسف
قیلمسنک تقریر وتعبیریدر که عند العشاق عاشقک کندی یه مهرندن معشوقک قهری انفع واولیدر (مثنوی) کو بران
برجان مستم خشم خویش * عید قربان اوست وعاشق کاو میش) اول حضرتنه مست اولان جانم اوزره کندی خشمکی
سورو بو حکمکی امضا واجرا قیل دیو تمنی ایله عید قربان اولدر وعاشق فی المثل قربان ایچون مهیا اولمش صوصغریدر
(مثنوی) کاو اکر خسبد وکر چیزی خورد * بهر عید وذبح او می پرورد) کاو اکر یاتورواکر برشیء ییرسه بیرام ایچون
وآنک ذبحی ایچون یعنی آنده قربان اولمق ایچون بسلنور مراد عاشقک یاتمسی واکل وشربی یتمسی عید کبی اولان
معشوق ایچوندر وآنک یولنده بذل تن وجان قیلمق ایچوندر حظ نفس ایچون دکل دیمک اولور (مثنوی) کاو موسی
دان مرا جان داده) جزو جزوم حشر هر آزاده) بنی فی المثل بقرهٔ حضرت موسی علیه السلام بیل مرده یه برجان ویرمش
واول زمانده قتل اولان کمسه یه حیات ایرکورمش بنم جزوملک جزوی وجسمملک هر برعضوی هر برآزاده نک سبب
حشری وحیاتیدر نته کم حضرت موسی بقره یی ذبح ایلیوب برموجب قوله تعالی (فقلنا اضربوه ببعضها) اول بقره نک
بعض عضوی ایله اول قتیله ضرب ایلیوب درحال حیات بولدی وقائم اولوب تکلم قیلدی نته کم بو معنالره اشارت
ایدوب بیوررلر (مثنوی) کاو موسی بود قربان کشتهٔ * کمترین جزوش حیات کشتهٔ) موسی علیه السلام حضرتلرینک
کاوی قربان اولمش ایدیکه (فذبحوها وما کادوا یفعلون) بو معنایه دلالت قیلور آنک کمترین جزوی برکشته نک
حیاتنه سبب اولدی کمترین جزودن مراد یا قویریغی ویا خود قولاغیدر (مثنوی) برجهید آن کشته ز آسیبش زجا *
در خطاب اضربوه بعضها) اول جزوک آسیبندن وتأثیرندن اول مقتول یرندن صیچره دی اضربوه بعضها خطابنده
یعنی خطابنه امتثال وقتنده ویا خود اضربوه بعضها خطابنه عمل ایلمک وقتنده دیمک اولور درووقت امتثال خطاب
اضربوه ویا خود درووقت عمل خطاب اضربوه تقدیرنده اولور مضاف مقدر اولمق اوزره وبو آیتلرک تفسیری وبو قتیلک
حکایه سی ایکنجی جلدده ذالنون حکایه سنده مرور ایلدی فلیطلب فیه (مثنوی) یا کرامی اذبحوا هذا البقر * ان اردتم
حشر ارواح النظر) کرام کریمک جمعیدر خطاب اول ناصحلره در کندی یه اضافت ایدوب آنلره دیرلرای بنم کریملرم شول
بقرهٔ نفسمی بوغزلیک قبل الموت الاضطراری موت اختیاریله افنا واماته ایلیک اکر سز دیلرسه کز نظره متعلق اولان
ارواحک حشرنی وحیاتنی یا خود ارواحک نظره اضافتی بمعنی فی اولوب بویله دینسه دخی جائزدر اکر سز دیلرسه کز
حالا نظرده اولان ارواحک حشرنی شو بقرهٔ نفسمی ای کریملر ذبح ایلیک زیرا اول مقتولک جسدنک حیاتی بقره نک
اولمسنه ومذبوح اولمسنه موقوف اولدیغی کبی نظرده مرده اولان روحک حشری وحیاتی دخی کاونفسک مماتنه
موقوفدر ولهذا قال الجنید رضی الله عنه اذبحوا انفوسکم بسیوف المخالفات فان النفس اعظم حجاب بینک وبین الله
وقال الشبلی لا حیاة الا فی الموت یعنی لا حیاة للروح الا فی اماتة النفس پس عاشقلر حیات روحی مماتت نفسده
مشاهده ایلدکلری ایچون مقتضای نفسک فنا وهلاکن استیوب اول نفسی کالمیت یمشی علی وجه الارض مرتبه سنه
ایرکورمک واولمزدن اول اولدیروب حیات حقیقیه ایله دیری کورمک استرلر زیرا بیلورلرکه بو حیات فانیه دن اولسه لر
حیات طیبه بولورلر نته کم انسان ابتدادن برمرتبه نک حکمنده مقید ایکن آندن اولدی برآخر آندن اعلی مرتبه یه
کلدی انکله انسیت قیلوب زنده اولدی اول مرتبه دن دخی کذر قیلدی بعد قطع المراتب مرتبهٔ انسانیه یه کلدی
پس مقتضیات بشریتی اختیاریله ترک قیلسه وموت اختیاریله اولسه مرتبهٔ روحه ایررا کر آندن دخی فانی اولورسه
ومحو وجود قیلورسه حضرت حقله باقی اولور وابد الآبادحی اولوب سعادت ابدیه بولور نته کم بو معنالره اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) از جمادی مردم ونامی شدم * وز نما مردم بحیوان برزدم) مقدما ابتدای حالده معدن مرتبه سنده
ایکن جماد ایدم ارادت الهیه وقدرت ربانیه ایله بواسطهٔ الربیع جمادلک مرتبه سندن اولدم یعنی فانی وزائل اولدم

نامی اولدم یعنی نبات مرتبه سنه کلدم ونمادن دخی اولدم حیوانه اوردم یعنی بر حیوان اول نباتی یوب آنك
وجودنه کلدم وآنده محو وفانی اولوب حیوانیت مرتبه سن بولدم دیمك اولور (مثنوی) مردم از حیوانی وآدم شدم *
پس چه ترسم که ز مردن کم شدم) حیوانلقدن دخی اولدم وآدم اولدم یعنی آدم اول حیوانی ییدکده آنك جسمنده
غدا اولدم وبو اسلوب اوزره مرتبهٔ جسم انسانی بولدم زبدهٔ کلام اولدرکه انسانك جسمی اکل وشربله مربی اولور
ونشو ونما بولور وآنك اکل ایلدیکی یا حیوان ویا نباتدر پس بو ایکیسی محو وفانی اولمینجه انسانه غدا اولمز وانسانك
وجودنده هضم اولوب انسانیت مرتبه سن بولمزلر چونکم مرتبهٔ جمادیه دن خروج مرتبهٔ نباتیه یه عروجه وسیله اولدی
ومرتبهٔ نباتیه دن اولمك مرتبهٔ حیوانیه یه کلمکه باعث اولدی مرتبهٔ حیوانیه دن اولدم آدم مرتبه سن بولدم پس
نه قورقرم اولمکدن نجن اولمکدن کم اولدم بن خود بو مرتبه صورت انسانیه یی اولمکله ومحو وفانی اولمغله بولدم (مثنوی
حملهٔ دیکر بمیرم از بشر * تا برارم از ملائك بال وپر * بر دیکر رحله دخی بشریتدن اولورم یعنی موت اختیاری
واسطه سیله مرتبهٔ بشریتدن کذر قیلورم تا کم ملائکه میانندن بال وپر یوقری کتورورم یعنی کندیمی روحانیت
وملکیت مرتبه سنه یتورورم ولیکن اهل فنا اولان عاشق بو مرتبه یه قناعت قیلمز وبو کا مقید اولمز بلکه فنای من لم یکن
وبقای من لم یزل استر بو ایسه مرتبهٔ ملکیتدن دخی فانی اولمینجه وکندویی وجود حقده محو قیلمینجه میسر اولمز
* مثنوی * وز ملك هم بایدم جستن ز جو * کل شیء هالك الا وجهه * پس بو مرتبه یه دخی اشارت
کرکدر یعنی ملکیتدن هم کچمك وتجاوز ایتمك بکا لازمدر زیرا هر شیء هالکدر الا اول الهك ذاتی دکلکه اول
دائم وباقیدر پس کندیدن فانی وحقله باقی اولان کمسه یه (بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین بما آتاهم الله من فضله آیت
کریمه سنك مفهومی اوزره ربیسی قتنده حی ومرزوق وفرحناکدر مرده وپژمرده وغمناك اولمز بو آیت سورهٔ آل عمرانده
در تفسیری جلد اولك آخرنه قریب کفتن پیغمبر علیه السلام بکوش رکابدار علی بیاننده مرور ایلدی آنده طلب
اولنه (کل شیء هالك الا وجهه) آیت کریمه سی دخی کذلك جلد اولده امتحان کردن شیر کرك را سر خنده مرور ایلدی
لازم کلورسه آنده طلب اولنه (مثنوی) بار دیکر از ملك قربان شوم * آنچه اندر وهم ناید آن شوم) بر کره دخی ملکدن
قربان اولورم اول نسنه که وهمه کلمز اول اولورم مقصود کندیمی ملکیتدن فانی قیلورم وحقله باقی اولورم دیمك اولور
(مثنوی) پس عدم کردم عدم چون ارغنون * کویدم کانا الیه راجعون) پس عدم اولورم عدم مراد عدم اضافیدر
یعنی وجود عارضی وموهومی جهتندن محو وفانی اولورم وعدم ارغنون کبی بکا سویلرلر یعنی ظاهر عالمه اضافت ایله
عدم باطن اولان حقایق خوب ولطیف آوازله بکا سویلرکه تحقیقا بز جمله من اللهیه مخصوصلرز وبزا کا راجعلرز
کما قال الله تعالی فی سورة البقره (انا لله وانا الیه راجعون) (مثنوی) مرك دان آنکه اتفاق امتست * کاب حیوانی
درون ظلمتست) موت بیل آنی سن که اتفاق امتدر یعنی اجتماع خلایق آنك اوزرینه درکه آب حیوان ظلمت ایچره نهاندر
تقدیر کلام بویله دیمکدر اتفاق امتست که آب حیوان نهان اندر ظلمتست تو از مرك دانکه آب حیات ابدیه درظلمت
موجوددر (مثنوی) همچو نیلوفر برو زین طرف جو * همچو مستسقی حریص وآب جو) برو رویدن لفظندن
امر حاضردر بت معناسنه یعنی نیلوفر کبی بت بوارمق قتندن یعنی نیلوفر چیچکی ارماق ایچره بتوب آبدن رونق وتاب
بولدیغی کبی سن دخی وجود طرفندن بت وجوی مرك وفنا طرفندن بت تازندهلکی وآب حیاتی ممات ایچره بوله سن
وپاینده وباقی اوله سن مستسقی کبی حریص اول وآب طلب ایله که مراد آب موتدر نته کم تفسیر بیوررلر (م ی) مرك او
ابست واو جویای آب * می خورد والله اعلم بالصواب) اول مستسقینك مرکی آبدر واول موتی بیلور لکن ینه
جویای ابدر اول آبی طورمز ایچر که الله صوابه وحقیقت مآبه اعلمدر (مثنوی) ای فسرده عاشق ننکین نمد *
کوز بیم جان ز جانان می رمد) ای دوکش عاشق ننکین نمد یعنی لباسی معیوب وننکین اولمش عاشق شول کمسه که
اول جانی قورقوسندن جانندن اورکر وموت جسمانیه دن خوف ایدوب حیات جاودانیدن محروم اولور ننکین نمد
اولان عاشق فسرده دلدن مراد لباس عشاقی کبی وموصل معشوق اولان فنای نفسدن غمین اسیر نفس
وصورتدر محو وفنادن لذت المامش وحضرت معشوقه محبت ورغبت قیلمامشدر نفس اولمینجه وصال خود محالدر
کما قال المغربی (بیت) من یطلب فی الحب من الحب وصالا * من غیر فناء نفسه فهو محال * ان تشتهی ان تبلغ
وصل المحبوب * دع نفسك فی الدرب تقدم وتعال (مثنوی) سوی تیغ عشقش ای ننك زنان * صد هزاران جان
نکر دستك زنان) اول یوسف حقیقتك تیغ عشقنك جانبنه ای ننك زنان یعنی ای عورتلرك معیوبی وآنلردن دنی نظر ایله
نیجه یوزبیك جان دستك اوریجیلر یعنی کمال طربدن ال اوریجیلر وتیغ عشقله کندیلری محو قیلیجیلردر (مثنوی
جوی دیدی کوزه اندر جوی ریز * آب را از جوی کی باشد کریز) جوی کوره سن کوزه یی جوی ایچره دوك یعنی نهر

حیات ابدیه یی کوره سن ومعشوق باقی مشاهده سنه کندیکی ایرکوره سن کوزهٔ جسمانیه ده اولان روح حیوانی
وحیات فانی آبنی بذل ایت ونهر حیات طیبه جانبنه کیت آنك ایرمقدن نجن قاچمسی اولور یعنی آب نهردن قاچمز
پس کرکدرکه روح حیوانی حیات جاودانیدن اکراه وکریزان اولمیه وروح کلیدن فرار قیلمیه (م ی) آب کوزه چون
در آب جو شود * محو کردد دروی وجو او شود) کوزه نك آبی چونکم نهرك آبنده اوله یعنی کوزهٔ جسمك حیاتی
وصفاتی چونکم جوی حیات الهی ونهر صفات ربانیه دن فانی اوله اول جویده محو اولور او جوی اولور یعنی روح جزوی
کندویی طوعا اختیار ایله طریق عشق خداده بذل قیلسه حق فنا مرتبه سن بوا سه (فلنحیینه حیاة طیبة) آیتنك
فحواسی اوزره حق تعالی آنی حیات طیبه ایله حی ایلر وفانی اولان صفت بشریه سنك یرینه صفت الهیه حاصل اولوب
آنك حیاتی حیات الهیه وصفاتی صفات ربانیه اولور پس جو او شود لك معناسی بو ذکر اولنان معنایی اشعار قیلور
(مثنوی) وصف او فانی شد وذاتش بقا * زین سپس نه کم شود نه بد لقا) اول کندویی عشق خداده فانی قیلان عاشقك
وصفی بالکلیه فانی اولدی وذاتی بقای حقله بقا بولدی بوندنصکره نه ناقص اولور نه بد لقا زیرا نقصان بولمق وبد لقا اولمق
بشریتك مقتضاسیدر چونکم اوصاف بشریه فانی اوله وعاشق اخلاق الهیه ایله اتصاف قیله بعد هذا کم اولمزکه کمال
الهیه ایله کاملدر وبد لقا دخی اولمزکه لقای ربانیه ایله جمیل اللقا اولمشدر (مثنوی) خویش را بر نخل او آویختم *
عذر آنرا که از وی بکریختم) بو ابیات شریفه اکرچه عاشق صدر جهانك اسانندندر ولکن عاشق خالق جهان اولنلرك دخی
بو یله دیمك شاننددر نخلدن مراد لطافت اعتدال قامتدر کما قال قبیل ذلك انجنین نخلی که به لطف یار ماست
چونکه ما دزدیم نخلش دار ماست) پس تقدیر کلام اولدرکه اول عاشق عاذل اولنلره ولوم قیلنلره بوکونه جواب ویروب
دیدیکه کندیمی آنك نخلی اوزره اصدم یعنی کندیمی آنك نخل لطافت ومشاهدهٔ قامتنه مربوط ومتعلق قیلدم آنك
اعتذاری ایچونکه آندن قاچدم مراد عشاق الهینك صیانة للنفس محو وفنادن فرار ایلدکلرندنصکره جذبهٔ عشق
الهی غلبه ایدوب موت وفنا خوفی قلبلرندن کیدوب (ولا یخافون لومة لائم) آیت کریمه سی موجبنجه صکره جذبهٔ
عشق الهینك طبقنجه لومت لائمیدن قورقمیوب وموت وفنای جسمانیه وروح حیوانیه دن اورکمیوب لاابالی وار
نخل وصلت یاره کندیلری تعلیق قیلملرینی والقای یاردن فرارلرینك اعتذاری ایچون فنایه رغبت ومشاهدهٔ یاره میل
ومحبت قیلملرینك صورت حالیدر والله اعلم (رسیدن آن عاشق بمعشوق خویش چون دست از جان بشست (مثنوی
همچو کوئی سجده کن بر رو وسر * جانب آن صدر شد با چشم تر) اول عاشق صادق برطوب کبی باشی ویوزی اوزره
سجده ایدیجی اولدیغی حالده اول صدر جانبنه مشیا علی الهام لا مشیا علی الاقدام چشم کریانله کتدی (مثنوی)
جمله خلقان منتظر سر در هوا * کش بسوزد یا بر اویزد ورا) جمله خلایق ایسه باشلری هواده منتظر بویله دیوکه
یا قرویا خود انی اصار (مثنوی) این زمان این احمق یك لخت را * آن نماید که زمان بد بخت را) بو زمانده بو بر لخت یعنی
حقیر احمقه صدر جهان آنی کوسترکه زمان بدبخت اولنلره کوستر پس آنك حالنی ومآلنی پروانه نك حالنه تشبیه
ایدوب بیوررلر (م ی) همچو پروانه شرر را نور دید * احمقانه در فتاد از جان برید) بو نادان پروانه کبی شرری نور کوردی
یعنی شمع جمال صدر جهانی نور روخانهٔ جان ودله روشنایی وسرور کوروب احمقلر کبی دوشدی جاندن کسلدی وحیاتندن
منقطع اولدی بو مرتبهٔ عقلده اولنلرك ذوق عشقدن محروم قالنلرك کز قیاسیدر شمع عشق بویله دکلدرکر ظاهرا
سوزنده وفنا کننده در اما باطنا سازنده وبقا دهنده در پس بونی اکا قیاس من وجه برنده اولمز نته کم بو بیتله جواب
ویروب بیوررلر (م ی) لیك شمع عشق چون آن شمع نیست * روشن اندر روشن اندر روشنیست) هم عشق شمعه به وعاشق
پروانه یه بکزر ولکن شمع عشق اول شمع ظاهر کبی دکلدر روشن اندر روشن اندر روشنلکدر (مثنوی) او بعکس
شمعهای آتشیست * می نماید آتش وجمله خوشیست) اول شمع عشق آتشی اولان شمعلرك عکسیدر بو شمع عشق
اکرچه بحسب الظاهر سوزنده واحراق کننده اولدیغی اعتبار ایله آتش کورینور ولکن جمله خوشلقدر آنکیچونکه
موصل لقا وموجب بقادر ظاهرا منفی باطنا مبقی ومفیددر بو جهتدن شمع عشق نوع ظاهره نك عکسی اولور
(صفت آن مسجد که مردم کش بود وان عاشق مرك جوی لاابالی که در وی مهمان شد (مثنوی) یك حکایت کوش کن
ای نیك پی * مسجدی بد بر کنار شهر ری) عشقك صورتا وهام اولنلره نسبت کشنده اولمسی وعاشق اولوب ترك
وهم قیلنلره نسبت زنده وفرخنده قیلمسی خصوصنده بو حکایت عجیبی وبو قصهٔ غریبی تعبیر وتقریر ایدوب بیوررلر
تا قصه دن حصه آله سن وسر عشقه عارف اوله سن تا کم بی وهم وبی حذر طریق عشقه سلوك قیله سن وترك وهم ایتمك
واسطه سیله زنده وفرخنده اوله سن وهم نیجه فوائد ومنافعه وصول بوله سن نته کم بیوررلرکی شهرنده بر مسجد وار ایدیکه
اکا مسجد مهمان کش دیمکله نام مشهور اولمشدر (م ی) هیچ کس در وی نخفتی شب ز بیم * که نه فرزندش شدی آن شب

يتيم) هيچ كسه اول مسجد ايچره ياتمزدى كيجه قورقوسندن كه آنك اولادى اول كيجه يتيم اولميدى يعنى هر كسه كه اول مسجدده كيجه ياتيدى خوفندن اولوردى واولادى يتيم قالوردى (م ى) بسكه اندر روى غريبى عور رفت) صبحدم چون اختران در گور رفت) كه اول مسجد ايچره چوق غريب وعريان كندى وانده اول كيجه قرار ايتدى صبحدم اختر كبى قبره كندى يعنى كواكب على الصباح زائل اولوب افلاكده مستور ومدفون اولدقلرى كبى اول غريب وعورلر دخى اولوب على السحر مدفون اولورلردى (مثنوى) خويشتن رانيك ازين آگاه كن * صبح آمد خواب را كوتاه كن) بو بيت شريف جملهٔ معترضه در جمله يه حصه اولمق اوزره يعنى اى مستمع كندبكى زياده بو حصه دن آگاه وبر انتباه ايله سندخى مهمانكش اولان دنيا مسجدى ايچره ياتمشسن وخواب غفلتده قالمشسن روز آخرت كلدى وصبح قيامت قريب اولدى كما قال الله تعالى فى سورة هود (اليس الصبح بقريب) خواب غفلتى كوتاه ايله وموت وفنايه متهئ ومتأهب اولوب (انا لله وانا اليه راجعون) ديو سويله پس بنه تقرير قصه يه شروع ايدوب بيورديلر (مثنوى هر كسى كفتى كه پرياتندتند * آندرو مهمان كشان باتيغ كند) هر بر كسه ديرايديكه پريلر درتند وقوى اول مسجد ايچره تيغ كندله يعنى كسمز قلجلرله مهمان اولدريجيلردر (مثنوى) آن دكر كفتى كه سحرست وطلسم * كين رصد باشد عدو جان وخصم) اول براخر كسه ديرديكه بو سحر وطلسمدر كه بو رصد جانك عدو وخصميدر (مثنوى) ان دكر كفتى كه برنه نقش فاش * بردرش كاى ميهمان اينجا مباش) اول بريسى ديرديكه اشكار وفاش نقش قوانك قپوسى اوزره بو يله ديوكه اى مهمان بونده اولمه وكيجه لكه بيت قيلمه (مثنوى) شب مخسب اينجا اكر جان بايدت ورنه مرك اينجا كمين بكشايدت) اى مهمان اكر سكا جان كركسه كيجه بونده ياتمه يوخسه مرك سكا بونده بوصو اچار وبونده ياتنك نفسى البته فنا شرابى ايچر (مثنوى) وان يكى كفتى كه شب قفلى نهيد * غافلى ايد شماره كم دهيد واول برى ديرديكه كيجه برقفل قويك بو مسجدك خاصيتنه بر غافل وجاهل كسه كله وآنده ياتمغه عزيمت قيلهسز اكا اول ويرميك وا كا حقيقت حالى تعليم ايليك ديدى (درآمدن مهمان دران مسجد (مثنوى) تا يكى مهمان درآمد وقت شب * كو شنيده بود آن صيت عجب) حتى وقت شبده اول مسجده بر مهمان كلديكه اول مهمان اول عجب اولان صيت وصدايى يعنى آنك مهمانكش اولمسنك آوازه سنى اشتمش ايدى (مثنوى) از براى آزمون مى آزمود * زانكه بس مردانه وجان سير بود) آزموندن اوترى اول مسجدى صنهدى يعنى كنديك مردانه لكنى امتحاندن اوترى اول مسجدى تجربه ايلمكه قصد ايلدى ياخود معنى اول مسجدك حالنى امتحاندن اوترى آنى تجربه ايلمك استدى ديمك اولور زيرا كه اول مهمان زياده شجيع ومردانه وجان سير ايدى يعنى جاندن طويمش وياخود جانى قوت حقله طويمش ايدى ديمك اولور (مثنوى) كفت كم كيرم سرو اشكنبهٔ * رفته كير از كنج جان يك حبهٔ) كندى كنديه ايتدى باشى وبر اشكنبه يى اكسك طوتهيم وناقص فرض ايدهيم جان كنجندن بر حبه يى كتمش طوت يعنى حيات جسمانى وروح حيوانى كه خزينهٔ روحانى وحقانى يه نسبت بردانه دنى كبيدر خزينهٔ جاندن آنك زوالنى فرض ايت خزينه دن بردانه كتمكله خزينه يه نقصان كلمز پس جسم زائل اولمغله جان ناقص وفانى اولمز (مثنوى) صورت تن كو برو من كيستم * نقش كم نايد چو من باقيستم) كندى كنديه تن صورتنه ايتدى بن كيم يعنى بن خود صورت تن دكلم كما قيل بيت) اقبل على النفس واستكمل فضائلها) وانت بالنفس لا بالجسم انسان) چونكم بن باقيم نقش اكسك كلمز وروحه صورت اكسك اولمز بو جسد كيتسه جسد مثاليه ايله متجسد اولور واحسن تقويم اولان شكله متشكل اولور ونورانى وجنانى اولان نشئه ايله نشئه لنور پس بو معنايه بر وجه يقين عارف وواقف اولان فناى جسم ايچون غم يمز واولمك ايچون واويلا سويلمز (مثنوى) چون نفخت بودم از لطف خدا * نفخ حق باشم زناى تن جدا) چونكم خداى تعالينك لطفندن نفخت اولدم يعنى (فاذا سويته ونفخت فيه من روحى) آيتنك مقتضاسى اوزره بعد تسوية البدن چونكم حق تعالى بكا دخى لطفندن نفخ روح ايليوب انكله حيات بولدم تن بوغازندن جدا اولديغم حالده بنه نفخ حق اولورم وفيض مطلق قالورم (مثنوى) تا نيفتد بانك نفخش اين طرف * تارهد ان كوهر از تنكين صدف) تا كم اول خداى تعالينك بانك نفخى بو طرفه دوشميه يعنى آندن نفخ اولان روحك صداسى وكلام واداسى بو طرف جسمانى يه وجانب روح حيوانى يه واقع اولميه كه آنك صدا واداسى بو طرفه لايق دكلدر تا كم قورتوله ونجات بوله اول كوهر لطيف ودر شريف بو تنك تر اولان صدفدن يعنى بو اضيق اولان صدف جسمدنكه در صدفدن چيقدقدنصكره مقبول اولور پس كوهر روح صدف تندن خلاص اولدقدنصكره صفا بولور ودر شاهوار روحك تنك تر اولان صدف تندن خلاص ونجاتنه اولا موت ارادى وثانيا موت طبيعى وسيله اولور ولهذا بو سره عارف اولان اولياى احباء الله موتى لقاى حق ايچون تمنى قيلورلر اما عاصى وحب حقدن قاصى اولانلر وتقديم مظالم ومعاصى قيلانلر بوندن متنفر وكريزان اولورلر نته كم سورهٔ

بقره ده وسورهٔ جمعه ده اولان آيتلره اشارت ايدوب اول مهمان لسانندن بو معنايه تلميح ايدوب بيورديلر (مثنوى) حق تمنوا موت كفت اى صادقين * صادقم جانرا برافشانم برين) شول وقتده كه يهود طائفه سى نحن اولياء الله واحباؤه ديو ادعا ايلديلر حق سبحانه وتعالى آنلرى اكر دعواكزده صادق ايسه كز موتى تمنى ايليك ديمكله امتحان بيوردى كما قال الله تعالى (قل يا ايها الذين هادوا ان زعمتم انكم اولياء لله من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين) بو آيت كريمه نك اكرچه ورودى طائفهٔ يهود ايچون خاصدر ولكن لقاء الله وسيله اولديغى جهتدن موتدن فرار ايليلنلره دخى حصه واردر زيرا اول كسهلر كه اللهك محبت وطاعتنده صادق اولان وليلر ومحبلردر اول حضرتك لقاسنه وسيله اولان موتدن فرار ونفرت ايلمزلر اما آنلر كه طاعت ومحبتده صادق دكللردر نفرت ايلديلر وكندى محبت قيلدقلرى شيئك جانبنه كتديلر پس اول مهمان چونكم طريق ايمان وايقانده صادق ايدى موتدن الم چكميوب ناصح اولنلره بو يله ديدى اى ناصحين چونكم حضرت رب العالمين كلام مبيننده (فتمنوا الموت ان كنتم صادقين) بيوردى آنك عشق ومحبتنده صادقم جانمى نثار ايلرم بونك اوزرينه (ملامت كردن اهل مسجد مهمان عاشق را از شب خفتن در انجا وتهديد كردن مثنوى) قوم كفتندش كه هين اينجا مخسب * تانكوبد جان ستانت همچو كسب) قوم اول غريب اولان مهمانه برسبيل نصح وپند ديديلر كه آگاه اول بونده ياتمه تاكم جانستان اولان عزرائيل سنى كسبه كبى دوكميه (مثنوى) كه غريبى وغنى دانى زحال * كاندرانجا هر كه خسب آمد زوال) الغريب كالاعمى ولو كان بصيرا حسبنجه كه سن بر غريب كسهسن وحقيقت حالى بيلمزسن وحقيقت حال اولدركه بونده هر شول كسه كه ياتدى آكا زوال كلدى ودنيايى ترك قيلدى (مثنوى) اتفاقى نيست اين ما بارها * ديده ايم وجمله اصحاب نهى) بو حالت قضيهٔ اتفاقى دكلدركه كاه واقع اوله وكاهى اولميه بزو بو سمتده اولان جمله اصحاب عقول بو حالتى نيچه كره كوردك كه هيچ تخلف ايتميوب هر كيم آنده ياتورسه اولور وهلاك مقرر اولور (م ى) هر كه آن مسجد شبى مسكن شدش * نيم شب زهر هلاهل آمدش هر شول كسه كه اول مسجد اكا بر كيجه مسكن اولدى نصف الليلده اكا مرك هلاهل كلدى وزهر قاتل ايچن كبى اولدى مثنوى) از يكى ما تا بصد اين ديده ايم * نه بتقليد از كسى بشنيده ايم) بر كسهدن يوز كسهيه وارنجه يه دك بز بونى كورمشزدر تقليد ايله بر كسهدن اشتمشزدر وغيرك كلامنه اعتماد ايدوب بونى سكا تقرير ايتمشزدر پس سوزمزه معتقد اول نصيحتمزى قبول قيل ديديلر (مثنوى) كفت الدين النصيحة آن رسول * آن نصيحت در لغت ضد غلول) بو بيت لطيفى بو حديث شريفه اشارت بيورديلر كه امام مسلم تميم داريدن روايت ايدرلر قال النبى صلى الله عليه وسلم الدين النصيحة الدين النصيحة قالوا لمن يا رسول الله قال عليه الصلوة والسلام لله ولرسوله ولكتابه ولائمة المسلمين وعامة المؤمنين معناى بيت اولدر كه اول رسول امين ديرلر پس همان دين عامهٔ مؤمنين خلوص وعدم خيانت اولور مثلا بر مؤمنى اول مهمان غريب كبى محل ضرر وهلاكه متوجه كورهسن ديندار اول كسه دركه آنى اول ضرردن آكاه ايليه وآكا خيرلو اولان كلمه يى سويليه اكر سكوت ايلرسه غال اولور وخيانت قيلور پس نصيحتك معناسنه متعلق اول اهل مسجدك لسانندن بعض معارف بيوروب ديرلر (مثنوى) آن نصيحت راستى در دوستى * در غلولى خاين وسك پوستى) اول نصيحت ندر دوستلقده خلوص وراستلقدر غلولده ايسه خاين وسك پوستسن يعنى سك صورتلو موذى سن اول مسجده قريب اولان كسهلر اول مهمان غريبه بنه ايتديلر (مثنوى) بى خيانت اين نصيحت از وداد * مى نمائيمت مكرد از عقل وداد) خيانتسز بو نصيحتى وداد ومحبت جهتندن سكا كوستررز عقل وداد طريقندن دونمه ونصح وپندمزى قبول ايله ديديلر (جواب كفتن عاشق عاذلانرا (مثنوى) كفت اوا اى ناصحان من بى ندم * از جهان زندكى سير آمدم) اول عاشق بى دل لائم وعاذل اولنلره بو كونه جواب باصواب ويرديكه اى ناصحلر بن ندمسز وغمسز زندهلك جهانندن طوق كلدم وبو حيات فانيهدن اوصندم ونافر اولدم (م ى) منبلى ام زخم جو وزخم خواه * عافيت كم جوى از منبل براه * اى ناصحلر بن بر منبلم يعنى نفسمه متعلق اولان اموردهبر تنبلم زخم ديليجى وزخم استيجى تنبلدن بولده عافيت ديلمه كه تنبل اولان بوله كيدهمز بوله كيدنلرك مرادى اوزره سير ايدهمز بو تنبللك مذموم اولان تن پرور تنبللك دكلدر بلكه بو تنبللك متعارف اولان تنبللكك ضديدر پس بو ممدوح اولان تنبللكه اشارت ايدوب ومذموم اولنى كنديدن نفى ايدوب بيورديلر (مثنوى) منبلى كه كو بود خود برك جو * منبلى ام لاابالى مرك جو) اويله تنبل دكل اول خود رزق وقوت وارزق ديليجى اوله بر تنبلمكه لاابالى وار مرك ديليجيم (مثنوى) منبلى نه كو بكف پول آورد * منبلى چستى كزين پل بكذرد) اول تنبل دكلمكه اول جرله الله پول كتورور بر چست منبلم كه بو كوپريدن كچر يعنى كسب دنياى دنيدن تنبل اولوب دريوزه قيلوب النه پول كتورن منبللردن دكلم بلكه اموردنيا وجسمانيده تنبل وبى باك بو يله دنيادن ومافيهادن كذر قيلمقده چست وچالاكم (مثنوى) آن نه كو بر هر دكانى برزند *

بل جهد از کون وکانی برزند) اول تنبل دکلکه اول هر بردکان اوزره آوازاورر بلکه کوندن صچرار وخلاص اولوب کندوبی برکانه اورر (م ی) مرك شیرین کشت نقلم زین سرا) چون قفص هشتن پریدن مرغ را) مرك شیرین ولذیذ اولدی بکا بودنیاسرایندن بنم نقلم قفصی قومق واوچمق کبیدر مرغه (مثنوی) آن قفص که هست عین باغ در) مرغ می بیند گلستان وشجر) اول قفصکه عین باغ ده در اول قفص ایچره اولان قوش کلستان وشجره نظر قیله (م ی) جوق مرغان ازبرون گرد قفص * خوش همی خوانند زآزادی قصص) چوق مرغان طشره دن قفص اطرافنده آزادلکلرندن خوش قصه لر اوقورلر وترنم وتغنی قیلورلر یعنی اول مرغ محبوسی بویله کورسه لر (م ی) مرغ را اندر قفص زان سبزه زار نه خورش ماندست نه صبر وقرار) اول محبوس قفص اولان قوشك قفص ایچره اول سبزه زاردن یعنی اول سبزه زاره وکلزاره ارزو واشتیاقندن نه خورشه میل قیلمشدرونه اکا صبر وقرار قالمشدر (مثنوی) سر زهر سوراخ بیرون میکند * تا بود کین بند از پا برکند) اول مرغ محبوس قفصك هر سوراخندن باشنی طشره ایلر تا اوله که بو بنددن پاینی قوپره یعنی قید قفصدن کندوبی خلاص قیله (مثنوی) چون دل وجانش چنین بیرون بود) آن قفص را در گشایی چون بود) چونکم اول مرغ محبوسك دل وجانی بوذکر اولنان کبی بیرون اوله چونکم سن اول قفصك قپوسنی اچه سن اول نیجه اولور ونه وجهله قفصه میل قیلور روا آنده قالور (مثنوی) نه چنان مرغ قفص در اندهان) گرد بر گردش نشسته گربکان) بو قوش اندوهلرده اولان قفص قوشی کبی دکلدرکه اول قفصك اطرافنه کدیلر اوتورمش اوله بعض نسخه ده حلقهٔ گربکان واقع اولمشدر یعنی آنك اطرافنده کربه لر حلقه سی اوله دیمك اولور وکربه لردن مراد تقدیم اولنان اعمال سیئه نك صور قبیحه سی ویاخود ملائکهٔ عذاب اولور فافهم (مثنوی) کی بود اورا درین خوف وحزن) آرزوی از قفص بیرون شدن) نیجه اولور اول قوشه بو خوف وحزنده قفصدن طشره کتمكلك ارزوسی یعنی اولمز (م ی) او همی خواهد کزین تنگین قفص * صد قفص باشد بگرد این قفص) اول مرغ دوکای استرکه بو تنکین قفصدن ماعد بو قفصك اطرافنده یوز قفص اوله تا کم اول جای مخوفی کورمیه وکربه لر پنجه سنه کیرمیه اکثر نسخه ده مصرع اولده تنگین قفص محلنه ناخوش حصص واقع اولمشدرکه حصه نك جمعیدر بو تقدیر اوزره معنی اول مرغ استرکه بو ناخوش حصه لردن یعنی ناخوش اولان نصیب وقسمتلردن قفصك اطرافنده یوز قفص اوله تا کم اول کربه لردن وناخوش حصه لردن محفوظ ومصون اوله دیمك اولور (عشق جالینوس برین حیات دنیا بود که هنراوهم اینجا بکار می اید هنری نه نور زیده است که دران بازار بکار اید اینجا خود را بعوام یکسان می بیند والامر یومئذ لله امیری او نمی ماند) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف جالینوس مشرب اولان حکیملرکه عشقی همان بو حیات دنیا اوزره ایده زیرا آنك هنری بودنیاده کاره کاور برهنره سعی ایلمدیکه اول بازار آخرتده کاره کله اول بو یرده کندیسنی جالینوس مشربنده اولانلر عوامله یکسان کورورلر جمیع امر اول کونده الله ایچوندر والله ایچون اولان کسه لرکدر اول جالینوسك وآنك مشربنده اولان کسه لرك امیرلکی اول کونده قالمدی بو سرخ شریفده اولان آیت کریمه سورهٔ انفطارك آخریدر (مثنوی) اینچنانکه گفت جالینوس راد * از هوای این جهان وازمراد) بعض تواریخده مسطوردرکه جالینوسدن نقل ایدرلرکه جالینوس محتضر اولوب آثار موتی کندیدن مشاهده ایلدکده بو یانده بیوردقلری اوزره بو جهانه عظیم رغبتلر واولومدن زیاده نفرتلر ایلمش پس آنك بو جهانه محبتنی وآخرتدن نفرتنی قفصدن خلاص استمین قوشه تمثیل ایدوب بیورورلر انجلین که حکمت عقلی وعقل معاشیده کامل اولان جالینوس دیدی بو جهانك هواسی جهتندن وبونك مرادی حیثیتندن مقول قول بو بیتدر (مثنوی) راضیم کز من بماند نیم جان * که ز کون استری بینم جهان) راضیمکه بندن نیم جان قاله که بر استرك دبرندن جهانی کورم بو قول آنك بو جهانه کمال رغبتنی وآخرتدن زیاده نفرتنی اشعار ایلر پس بو جهانه تعلق قیلان وآخرتدن معرض ومتنفر اولان حکیم مذهب وجالینوس مشربلره دخی بونده تعریض واردر واصل مقصود دخی بودر پس آنك سبب نفرتی وبو عالمه رغبتی تقرر ایدوب بیورورلر (مثنوی) گربه می بیند بگرد خود قطار * مرغش آیس گشته بودست از مطار) کربه کورر کندی اطرافندن قطارله ولهذا آنك مرغ روحی آیس اولمشدر مطاردن مطارا گر مصدر میمی اولورسه طیراندن مأیوس اولمشدر دیمك اولور روا گر اسم مکان اولورسه عالم ارواح وعالم حقیقت دیمك اولورکه بعد الخروج عن الابدان ارواحه محل طیران اولدر (مثنوی) یا عدم دیدست غیر این جهان * در عدم نادیده او حشری نهان) یا سبب نفرت بو اوله ویاخود او بو جهانك غیریسنی عدم کورمشدر یعنی عالم حقیقی معدوم وبو جهانی موجود مشاهده قیلمشدر عالم عدمده اونهان اولان حشری کورممشدر بو اجلدن موتی طلب ایلمزلر کما قال الله تعالی (ولا یتمنونه ابدا بما قدمت ایدیهم والله علیم بالظالمین (مثنوی) چون جنین کش میکشد بیرون کرم * میکریزد او سپس سوی شکم) مثلا بو کونه کسه لر شول جنین کبی که آنی کرم الهی طشره یه چکر اول جنین شکم مادر

جانبنه اردنه قاچر (مثنوی) لطف رویش سوی مصدر می کند * او مقر در پشت مادر می کند) لطف الهی اول جنینك یوزنی مصدر جانبنه ایلر تا جسددن خلاص اوله وارض الله واسعه ده سیر قیله اول مقر ومقری آناسنك ارقه سنده ایلر یعنی آناسنك ظهرنه قاچوب آنی مکان قرار ومحل فرار ایلرلر ولسان حاله بو کونه سویلر (مثنوی) کای اگر بیرون فتم زین شهر وکام * ای عجب بینم بدیده این مقام) کای اگر طشره دوشم بو شهردن وبو مراددن ای عجب اشکارا دیده ایله کوررمیم بو مقامی (مثنوی) یادری بودی دران شهر وخم * که نظاره کردمی اندر رحم) یاخود بر قپو اولیدی اول هواسی ثقیل شهرده بو سوز جنینك زعم فاسدیدرکه بو عالمه شهر وخم تعبیر ایلر یعنی بو کونه اسان حالله تمنی باطل ایلر نولیدی اول هواسی قبیح عالمده باری برقپو اولیدی که نظاره ایلیدم اول عالمده رحم مادر ایچره نته کم اهل دنیا آخرته نسبتله بویله دررلر (مثنوی) یا چو چشمهٔ سوزنی راهم بدی * که زبیرون رحم دیده شدی) یاخود بر سوزنك دلکی قدر بکا یول اولیدی که طشره ده بکا رحم مادر کورلمش اولیدی یعنی بعد الخروج عن الرحم الی الدنیا دنیادن وطن مألوفم اولان رحمه نظر قیلیدم دیرور رحم مادرده ایکن آندن مفارقت ایچون غمیر (مثنوی) آن جنین هم غافلست ازعالمی * همچو جالینوس او نامحرمی) اول جنین رحم مادرده هم غافلدر شول بر عالمدنکه اول دنیادر جالینوس کبی اول نامحرمدر عالم آخرته (مثنوی) او نداند کان رطوبتها که هست * آن مدد از عالم بیرونیست) اول جنین بیلمزکه اول رطوبتلرکه رحم مادرده واردر یعنی اخلاط اربعه که جنین آندن نشو ونما بولور اول مدد اکا بیرونی اولان عالمدندر مثنوی) آنچنانکه چار عنصر در جهان * صد مدد دارد ز شهر لامکان) انجلین که عناصر اربعه بو جهاندن یوز مدد طوتر شهر لامکاندن یعنی عالم الهیدنکه نفس رحمانیه دائما عناصر اربعه یه مفیض وممددر (مثنوی) آب ودانه در قفص گر یافتست * آن زباغ وعرصهٔ در یافتست) مثلا اول قفص ایچره اولان قوش آب ودانه بی اگر قفصده بولدی ایسه اول آب ودانه باغدن وبر عرصه دن ظاهر وطالع اولمشدر یافتن بویله محللرده ظهور وطلوع معنالرینه استعمال اولنور مثنوی) جانهای انبیا بینند باغ * زین قفص در وقت نقلان وفراغ) انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامك جانلری کورورلر باغ حقیقی بو قفص تندن نقل وفراغ ایلدکاری وقتده یعنی بو عالمدن ارتحال ایلدکاری حینده م ی) پس ز جالینوس وعالم فارغند * همچو ماه اندر فلکها بازغند) پس بو سلطانلر جالینوسدن وبو عالمدن فارغلردر یعنی بو جهانه متعلق اولان عقلا وحکمادن فارغلردر ماه روشن کبی فلکلرده بازغلردر یعنی آسمان همای معانی وحقایق عالمنده طالعلر ولامعلردر (مثنوی) ور ز جالینوس این گفت افتریست * پس جوابم بهر جالینوس نیست) بعضلر دیمشلردرکه جالینوس حکماء مشائینك رئیسی بر حکیم حاذق کسه ایدیکه ز کون استری بینم جهان دیمسی وبو عالم فانی ایچون بو مرتبه غم یمسی اکا افترادر پس جواب بیورورلر جالینوسدن بو سوز افترا ایسه پس بنم کلامم جالینوس ایچون دکلدر (م ی) این جواب آنکس آمد کین بگفت * که نبودستش دل پرنور جفت) بو اول کسه نك جوابی کلدیکه بونی دیدی آنکیچونکه دل پرنورا کا جفت اولمشدر یعنی اول کسه یه دل پرنور جفت اوله ونور الهی قلبنه دخول قیله اول بویله دیمز وبو جهانك زوالی ایچون غم ییمز بلکه بو دار غروردن مباعدت ودار سروره انابت قیلور وموت کلمزدن اول متأهب اولور کما قال علیه السلام اذا دخل النور فی القلب انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یا رسول الله قال علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله (مثنوی) مرغ جانش موش شد سوراخ جو) چون شنید از گربکان او عرجوا) بو دل پرنوره جفت اولمینك مرغ جانی سوراخ طلب ایدیجی موش اولدی چونکم کربه لردن اول عرجوا خطابنی کوش ایتدی عرج فلان علی الشیء دیرلر چن برکسه برشیئك اوزرینه طورسه کربه لردن مراد که عذاب ملکاریدر موش سیرت اولان اهل دنیانك مرغ جانی چن بونلردن موش سیرتلر اوزرینه طورلك دیمك خطابنی اشتسه لر آنلردن خلاص اولمق ایچون سوراخلر طلب ایلرلر واسان حالله این المفر دیو سویلرلر (مثنوی) زان سبب جانش وطن دید وقرار) اندرین سوراخ دنیا موش وار) اول سببدن یعنی کربکاندن اوعرجوا خطابنی اشتدیکی سببدن آنك جانی بو دنیادلکی ایچره موش وار وطن وقرار کوردی اگر عالم باطنده اولان کربکان معنوینك صداسنی اول موش انسانی کوش ایتمسیدی بو دنیاده توطن وقراره میل ایدرمیدی بو عالمده اقامت ایچون بنالر یاپوب ومنازل عالیه وحدایق لطیفه وشریفه بنا ایلمك ستنه کیدرمیدی یعنی کتمز همان دنیاسنی تعمیر ایتمزدی (مثنوی) هم درین سوراخ بنایی گرفت * درخور سوراخ دانایی گرفت) چونکم اول موش طبیعت آخرتنی خراب ایتدی هم بو سوراخ دنیاده بناللك ومعمارلك طوتدی بو دنیا دلوکنه لایق دانالق طوتدی یعنی بو دنیایه موافق ومعاش جسمانیه وحیات نفسانیه یه مناسب ومطابق علم تحصیل ایتدی نته کم بو طائفه نك حقنده حق سبحانه وتعالی سورهٔ یونسك اوائلنه قریب بیورورلر (ان الذین لا یرجون لقاءنا ورضوا بالحیاة الدنیا واطمأنوا بها والذین هم عن آیاتنا غافلون اولئك مأویهم

النار بما كانوا يكسبون (بيت) يا عامر الظلم رآب الدهر مجتهدا * بالله هل لخراب العمر عمران) قولنى سويلين بونلره
ندا ايدوب تنبيه قيلدى (مثنوى) پيشه ايكه مراورادرمزيد * كاندرين سوراخ كارايد كزيد) شول برصنعتلركه
تحقيقا اكا زياده لكده كه بودنيا سوراخى ايچره كاره كاوب قبول ايلدى يعنى آنى اختيار قيلوب آخرتده كاره كالان
پيشه لرى فراموش قيلدى مزيد زياده لك وكزيد قبول ايتدى معنالرينه در (مثنوى) زانكه دل بركند از بيرون شدن *
بسته شد راه رهيدن ازبدن) زانكه علتدر كزيد لفظنه يعنى دنيا سوراخى ايچره ايشه كالان ومقبول اولان پيشه لرى
قبول ايتدى اول جهتدنكه بودنيادن طشره كتمكلكدن قلبنى قوپاردى بدندن قورتلمق طريقى بسته اولدى وراه آخرت
اوزرينه مسدود اولوب بايلدى (مثنوى) عنكبوت ارطبع عنقا داشتى * از لعابى خيمه كى افراشتى) عنقادن
مراد عالمدن كرانه اولان وقاف قرب الهيده قرار قيلان انبيا واوليا وصلحادر وعنكبوتدن مراد دنيايى مقام وآرامكاه
اتخاذ ايدن والله دن غيرى اوليا طوتن اهل دنيادر پس معنى عنكبوت سيرت اولان اهل دنيا اكر عنقا طبيعت اولان
انبيا واوليانك طبع وخوبنى طوتيدى برلعابدن نيچون خيمه بيارلردى وعالى قيلورلردى يعنى لعابدن خيمه بيوب بنا ايتمز
وعمرلرى رهن اولان بيوت وايوان بناسنه خرج ايتمزدى الله تبارك وتعالى كندى جنابندن غيرى يار ودوست اتخاذ ايلين
كورلرى عنكبوتنه ديارلرينى اوهن بيوته تشبيه بيوروب ديرلركه (مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل
العنكبوت اتخذت بيتا وان اوهن البيوت لبيت العنكبوت لو كانوا يعلمون (مثنوى) كربه كرده چنك خود اندر قفص *
نام چنكش درد وسرسام ومغص) كربه مرك كندى چنكنى بدن قفصى ايچره ايلمشدر آنك پنجه سنك نامى درد وسرسام
ومغصدر يعنى قرن اغريسيدر مغص غين معجمه ايله قرن اغريسنه ديرلر (مثنوى) كربه مركست ومرض چنكال او *
مى زند بر مرغ وپروبال او) مرك مثلا كربه در ومرض فى المثل آنك چنكاليدر كربه مرك چنكال امراضى اوررمرغ اوزره
وآنك پروبالى اوزره (م ى) كوشه كوشه مى جهد سوى روا * مرك چون قاضيست رنجورى كوا) چونكم چنكال
مرضك اثرى وزخمى بدنده پيدا اوله اول رنجور شفا جانبنه كوشه بكوشه كيدر وكندى مرضنه درمان طلب ايدر مرك
فى المثل قاضى كبيدر ورنجورلك شاهد كبيدركه سنك حالك اوزره اكرينك واكر بد هرنه ايسه شهادت ايدر اكر حال
وقال واعمالكده صادق ايسك شاهده مقارن اولمقدن وقاضى حضورنه وارمقدن الم چكمزسن (مثنوى) چون پياده
قاضى آمد اين كواه * كه همى خواند ترا تا حكم كاه) مثلا بوكواه يعنى رنجورلك قاضينك محضرى كبى كلديكه سنى
دعوت ايلر حكمكاهه دك يعنى قاضئ موتك حضورنه دك اول محكمهٔ الهيه دن اول محله واردقده امانتى صاحبنه تسليم
ايلكه حكم اولنور (م ى) مهلتى مى خواهى ازوى در كريز * كرپذيرد شد وكرنى كفت خيز) اول زمانكه سكا قاضئ موت
جانبندن مرض پياده سى كاه وسنى مرك حضورنه دعوت قيله سن آندن بر زمان مهلت استرسن قاضئ موتدن
قاچقلقده اكر اول دخى سنك سوزيكى قبول ايلرسه كتدى واكر قبول ايلمزسه قالق دير يعنى سكا مهلت ويرمزسنى موت
حضورنه كتورور (م ى) جستن مهلت دوا وچاره ها * كه زنى برخرقهٔ تن پاره ها) موتدن مهلت استمك مثلا دوا وچاره لردركه
تن خرقه سى اوزره طعام وغدادن پاره لر اورورسن تا برزمان دخى انكله طوره سن (مثنوى) عاقبت آيد صباحى خشم وار
چند باشد مهلت آخر شرم دار) عاقبت اول قاضئ موتك محضرى كبى اولان مرض بركون خشم كبى كاور
سكا اسان حالله دير نيجه برمهلت اوله آخر شرم طوت وقاضى حضورنه كتمك زمانى كلدى كنديكى حاضرايت كه
برساعت تأخير ممكن دكلدر اكر يلورسك دير كما قال الله تعالى (فاذا جاء اجلهم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون)
پس حضرت خداوندكار قدس الله سره العزيز تعليم وتنبيه بيوروب ديرلر (م ى) عذر خود از شه بخواه اى پرحسد *
پيش ازانكه انچنان روزى رسد) اى پرحسد كندى كناهكك عذرنى شاه حقيقتدن استه آندن اولكه انچلين
بركون يتشور اول كون كلمزدن اول تدارك ايله وحضرت حقدن خطا وعصيان ايچون مغفرت طلب ايله (مثنوى)
وانكه در ظلمات براند باركى * بركند زان نور دل بنهاركى) باركى اسب نيكويه ديرلر ولكن مطلق اسب معناسنه دخى
استعمال ايدرلر پس معنى اولدركه اول كمسه ظلمات بشريتده باركى سورر يعنى اسب همت وعزيمتى همان ظلمات نفسانى
وكدورات جسمانى جهتنه سوق ايلر اول انشراح صدره سبب اولان نور الهيدن براوغردن كوكل قوپاررواول
سعادتدن تجافى ايدوب دار غروردن انابت قيلور (مثنوى) مى كريزد از كواومقصدش * كان كواسوى قضا
ميخواندش) بوكونه كمسه كواهدن يعنى امراضدن وآنك مقصدندن قاچار اول كواهانى قضا جانبنه اوقور قضادن مراد
موتدركه هرنفسك اوزرينه قضا اولمشدر پس مقصد اولان موت وقضايه رضا ويرن وقلبنه نور الهى كيرن ارنلردر
وقلبى ظلمتده قلانلر موت وفناده قرار قيلنلر وحيات جاودانى ولذات طيبات حقانى جانبندن محروم اولنلردر
العياذ بالله پس على قاعدة التجريد كندى جنابلرينه خطاب بيوروب ديرلر (مثنوى) زين كذر كن جانب

ان شخص ران * كو بمسجد آمد آن شب ميهمان) سوزلردن كذر ايله اى مولانا اول شخص مذكورك قصه سى جانبنه
سور وآنى سويله كه اول كمسه اول مسجده اول كيجه مهمان كلدى وآنده ياتمغه عزيمت قيلدى كه آنك قصه سى
مقدما مذكور اولدى (ملامت كردن اهل مسجد مهمانرا ازشب خفتن درآن مسجد (مثنوى) قوم كفتندش مكن
جلدى برو * تا نكردد جامه وجانت كرو) مسجدك قومى اكا ديديلر كه اكا اول قوبلك ودليرلك ايلمه يوروتا سنك
جامهٔ تنك وجانك رهن اولميه يعنى جامه لك خلقه وجانك عزرائيله كرو اولميه ديديلر (مثنوى) ان زدوراسان نمايد به نكر
كه باخر سخت باشد رهكذر) اول ايراقدن آسان كورينور ايو نظر ايله كه آخرده رهكذر سخت اولور (مثنوى) خو بشتن
آويخت بس مردوكسست * وقت پيچاپيچ دست آويز جست) كندوبى اصدى چوق مرد اوزدى اضطراب
وآلام وقتنده ال طوته جق شئ استدى (مثنوى) پيشتر از واقعه آسان بود * در دل مردم خيال نيك وبد) بر واقعه نك
ظهورندن اول آسان اولور خلقك قلبنده نيك وبدك خيالى (مثنوى) چون درايد اندرون كارزار * ان زمان
كردد برانكس كارزار) چونكم كارزارك درونه كله اول زمان اول كمسه نك اوزرينه كارزار اولور واول كارى قتى
دشوار بولور ولهذا قيل قدم الخروج قبل الولوج عاقل اولنلر برشئ ايشلمزدن اول آخرنى تدبير ايلمشلر وقبل الحروب
شجاعت ومردانه لك ادعا ايلين كمسه يه (مصرع) مرد بت بيازماى وانكه زن كن) ديو سويلمشلردر (مثنوى) چون نه
شيرى هين منه توپاى پيش * كان اجل كركست وجان تست ميش) چونكم سن ارسلان اولميه سن اكاه اول ايلرو اياق
قومه زيرا اول اجل كركدر وسنك جانك فى المثل ميشدر (م ى) ورز ابدالى وميشت شير شد) ايمن آكه مرك تو سرزير شد
واكر سن ابدالدن ايسك وسنك ميشك يعنى جان مركك انديشك شير اولدى ايسه ايمن كل وموتدن خوف ايتمه كه سنك
مركك سرنكون اولدى وجانك اكا غالب كلدى ابدال اول كمسه لره ديرلركه آنك اوصافى اوصاف الهيه يه مبدل اوله
ومرتبهٔ بشريتدن تجاوز قيله ومقام حقيقتى بوله مرتفسيره فى الجلد الثانى فى حكاية خرص وفى بعض المحل مرارا (م ى
كيست ابدال آنكه او مبدل شود) خمرش از تبديل يزدان خل شود) ابدال كيمدر اول كه مبدل اوله آنك خمرى يعنى بنس
الشراب منزله سنده اولان وجودى تبديل يزداندن خل اوله يعنى نعم الادام مرتبه سن بوله مقصود تخلقوا باخلاق الله
حديث شريفنك موجبنجه تبديل اخلاق قيله وجميع اوصافى اوصاف الهيه يه مبدل اوله ديمك اولور (م ى) ليك مستى
شير كيرى وز كمان * شير بنداری تو خود راهين مران) ليكن ظن وكمان جهتندن برمست شير كيرسن كنديكى
شير زعم ايلرسن اكاه اول ايلرو سورمه زيرا قبل وقوع الحرب چوق كمسه لر مجرد وهم وكمانله شيرانه ودليرانه كلاملر
سويلر اما محل معركه ده كربه كبى فرار قيلور وقاجق يرارر (مثنوى) كفت حق زاهل نفاق ناسديد * بأسهم ما بينهم
بأس شديد) سورهٔ حشرده اولان آيت كريمه يه اشارتدر (لا يقاتلونكم) يهود ومنافقلر سزكله مقاتله ايده مزلر
اى مؤمنلر جميعا متفقين ومجتمعين اولدقلرى حالده (الا فى قرى محصنة) مكر خندق وبرج وباروايله مسدود ومحصن اولان
قريه لرده (او من وراء جدر) ياخود كمال رهبت وغايت مخافتلرندن پس ديواردن محاربه ايدرلر مقابله ومواجهه يه
قادر اوله مزلر (بأسهم) بونلرك محاربه وكارزارى (بينهم شديد) مابينلرنده شديد ومحكمدر واكر الله ورسولى ايله محاربه
ايلرسه لر شجاعتلرى خوف وخشيته تبديل اولور (تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى) سن بونلرى متفق ومجتمع ظن ايلرسن
يا محمد حال بوكه بونلرك قلبلرى متفرقدر زيرا عقايد ومقاصدلرى مختلف فيهادر (ذلك) اوتشتت وتفرق وذكر اولنان
اوصاف مذمومه (بانهم قوم لا يعقلون)بو سببله دركه بو قوم كنديلره صالح اولان اقوالى تعقل ايده مزلر
ومعناى بيت اولدركه حق تعالى ديدى ناسديد يعنى ناصالح وبى رشيد اولان اهل نفاقدن برطائفه واردركه بونلرك
محاربه وكارزارى مابينلرنده بأس شديددر يعنى حرب شديد ومحكمدر امالله وآنك رسولى ايله اولان محاربه لرى
شديد ومحكم دكلدر ديمك اولور (مثنوى) درميان همدكر مردانه اند * درغزا چون عورتان خانه اند) بو طائفه
كنديلرينك مابينده مردانه لردر وغزا وقتنده خانه نك عورتلرى كبيدر (م ى) كفت پيغمبر سپهدار غيوب * لا شجاعه
يا فتى قبل الحروب) عالم غيبك سردارى وسرعسكرى حضرت پيغمبر عليه الصلاة والسلام بيوردى حروبدن اول
شجاعت يوقدر اى فتى زيرا شجاعت حرب وقتال محلنده معلوم اولور كما قال صلى الله عليه وسلم لا شجاعة قبل الحرب
مثنوى) وقت لاف غزو ابپر كف كنند * وقت جوش جنك چون كف بى فنند) غزا وجنك لاف وكزافنك وقتنده
اغزلرى كوپوك ايله مستلردر اما جنكك جوش وخروشى وقتى كف كبى بى فن دررلر يعنى كوپوك كبى بيهوده ولاشى دررلر
(مثنوى) وقت ذكر غزو شمشيرش دراز * وقت كروفر تيغش چون پياز) بو طائفه نك وغا وغزانك مذاكره سى وقتى
شمشيرى درازدر كروفر وقتى آنك تيغى پياز كبيدر يعنى قات قات غلافلر وصارغولر ايچره پنهاندر ديمك اولور (مثنوى
وقت انديشه دل اوزخم جو * پس بيك سوزن تهى شد خيك او) بوكونه كمسه نك قلبى مجاهده ومحاربه يى انديشه

وتصورا يالك وقتى زخم جواولوراظهار شجاعتدن اوترى پس آنك برباد اولان خيلك وجودى بوشالدى وخالى اولدى
برسوزله يعنى ادنى زخم وجفا ايله (م ى) من عجب دارم زجوياى صفا * كو كريزد وقت صيقل ازجفا) حضرت مولانا
قدسنا الله بسره الاعلى طالب صفا اولان وموجب صفا اولان جفاى ياردن نفرت قيلان سالكلر حقنده تعجب ايدوب
بيوررلر بن عجب طوتارم كدورت نفسدن صفا دليجى كمسه دن كه اوفرار ايليه صيقل وقتنده جفادن جفاى محبوب
مصقله قلوبدر و بلاى يارمزيل زنكار خطا وذنوبدر پس جفادن قچن قچان صفا بولور و بلايه صبر قيلمين نوجهله طريق
عشق وولاده صادق اولور (م ى) عشق چون دعوى جفاديدن كواه * چون كواهى نيست شد دعوى تباه) عشق
دعوى كبيدر جفا كورمك آنك صدقنه بينه وكواه كبيدر چونكم سنك دعوالك اوزره شاهدلك اولمسه دعوا تباه
اولدى وبى برهان اولان حال وقال مقبول اولميوب باطل قالدى (مثنوى) چون كواهت خواهد اين قاضى مرنج
بوسه ده برمار تا يابى تو كنج) قاضيدن مراد عشق وياخود معشوقدر يعنى چونكم اول قاضى (قل هاتوا برهانكم
ان كنتم صادقين) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره سنك كواهك استيه اينجنمه يعنى بلا وجفايه صبر وتحمل ايلمك
استه آندن متألم اولمه ماره اوزره بوسه وير تا كنج بوله سن يعنى مشهور مثلدر كه كنج مارسز وياراغيارسز اولمز بنشه صبر
ايتمين نوش بولمز جفا چكمين صفا سورمز پس طلب كنج قيلان مارن اوپمك وعاشق يار اولان اغيارك بارن چكمك
ونوش استين نيشه صبرا يتمك لازمدر (مثنوى) آن جفا باتو نباشد اى پسر * بلكه با وصف بدى اندر تو در) اول جفا
سكا اولمزاى اوغل بلكه سنده اولان بدلك وصفنه اولور كه اول قبيح اولان اوصافك ازاله سنه داد اولور (مثنوى
بر نمد چوبى كه آن را مرد زد * بر نمد آن را نزد بر كرد زد) مثلا نمد اوزره برچوبى كه آكامرد اوردى آنى نمده اورمدى بلكه
اول عبا اوزره اوردى كه اول چوبى نمده اورمقدن مقصود كردك ازاله سيدر (مثنوى) كر بزد مر اسب را آن كينه كش
آن نزد بر اسب زد بر سكسكش) مثال آخرا كر اوردى سه تحقيقا اسبه اول كينه چكيجى يعنى انتقام ايديجى انى اول
اسبه اورمدى بلكه آنك سكسكى اوزره اوردى يعنى چابقلغى سكتسون ديو تأديب ايلدى (مثنوى) تا ز سكسك
وا رهد خوش پى شود * شيره را زندان كنى تا مى شود) تا كيم اول اسب سكسكدن كيرو قوريوله يعنى بدخو بلقدن
خلاص اولوب خوش پى ودولك اوله شيره يى خم ايچره حبس ايلرسن تا كم مى اوله مراد شيره نك مجرد كوب ايچره
حبسى دكلدر بلكه سبب شادى وفرح اولان مى مرتبه سنى بولمق ومقبول شاربان مى اولمق ايچوندر كذلك بر كسه يى
حبس ايتمك اولكى حالندن مبدل اولسون وايو حال بولسون ايچوندر يوخسه مجرد آنك ذاتنه اهانت دكلدر (مثنوى
كفت چندان آن يتيمك را زدى) چون نترسيدى ز قهر ايزدى) مثال آخر بر كمسه سكا ديدى اول يتيم جكى اوقدر دوكدك
نيچون ايزده منسوب اولان قهردن خوف ايلمدك (مثنوى) كفت اورا كى زدم اى جان دوست * من بدان ديوى زدم
كواندر روست) اول يتيمى دوكن ايتدى اى بنم جانم ودوستم قچن اوردم آكا بن اول برشيطانه اوردم كه آنده موجوددر
يعنى آنده اولان شيطان خوينك ازاله سى ايچون آكا ضرب ايلدم يوخسه مجرد يتيمك ذاتنه اهانت دكل (مثنوى)
مادران كو يد ترا مرك تو باد * مرك آن خو خواهد و مرك فساد) مثال آخر مادرلك سكا سنك مرككا اولسون ديسه
يعنى مادر پسرلرينه ديرسكا مرك اولسون نه كم جوانه مرك اول ديرلر اوغلنك اولديكنى استمك مراد دكلدر بلكه آنده
اولان خوى بدلك وفسادك مركنى استر يوخسه مادران مشفقه اولادينك مركنى استمزلر پس مؤدبك جفا واذاسنه
صبر لازمدر استادك ضربنه تحمل قيلان مرد حازم وآندن كريزان اولان عاقبت الامر نادمدر (م ى) آن كروهى كز ادب
بكريختند) آب مردى وآب مردان ريختند) اول بر طايفه كه مؤدبلرك ادبندن قاچديلر مردلك صويى ومردان الهينك
صويني دوكديلر يعنى ارلكك وارنلرك آب رويني ولطف جويني ضايع ايتديلر ونامردلك ومخنثلك سمتنه كتديلر (مثنوى
عاذلان شان از وغا وا راندند * تا چنين حيز و مخنث ماندند) ملامت قيلنلرى وطاعن اولنلرى نفسله اولان جنك ووغادن
كيرو سورديلر تا كم ابدى حيز و مخنث قالديلر وبى ادب وبى حيا اولديلر (مثنوى) لاف وغره ژاژ خارا كم شنو * با چنينها
در صف هيجا مرو) هرزه يجى وبى معنى وبيهوده ديجى كمسه لرك لاف وغرورنى استماع ايلمه بونك كبيلرله جنك صفنه كتمه
(م ى) زانكه زادوكم خبالا كفت حق * كز رفاق سست بركردان ورق) بو آيت سورۀ توبه ده در قال الله تعالى (لو خرجوا
فيكم) اكر منافقلر سزك مابينكزده غزايه بيله چقسه لردى اى مؤمنلر (ما زادوكم) بونلر سزه زياده ايلمزلردى سزه
خروجلرى سببيله (الا خبالا) الا افساد ومكر وغدر (ولا وضعوا خلالكم) اى ولا سرعوا فيما بينكم بالنميمة وافساد ذات
البين والهزيمة والتخذيل من وضع البعير وضعا اذا اسرع واللام للتوطئة يعنى والله لا وضعوا ديمكدر (يبغونكم
الفتنة) حالدر ضمير وضعوادن مراد ايلدكارى حالده سزك ايچون فتنه ديلك اولور اى يريدون ان يفتنونكم بايقاع
القتال فيما بينكم والرعب فى قلوبكم (وفيكم سماعون لهم) وسزك ايچكزده بونلرك جاسوسلرى واردركه سزك

اقوالكزى استماع ايدوب آنلره ايصال ايدرلر ياخود نماملر واردر كه سزك سوزلريكزى آنلره نقل ايدرلر (والله عليم
بالظالمين) والله تعالى عليمدر ضمائر ظالمينه وبونلردن حاصل اولنه معناى بيت زيرا كه بونك كبى سوست دل منافقلر سزه
فساد ومكر زياده ايلرلردى حق تعالى كه سوست وضعيف القلب اولان رفقادن ورقى دوندر يعنى صحيفۀ وجهكى
وقلبكى آنلردن تحويل ايله ديمك اولور (مثنوى) كه كر ايشان با شما همره شوند * غازيان بى مغز همچون كه شوند)
كه اكر بو طائفه سزكله همراه اوله لر غازيلر صمان كبى بى مغز اولورلر يعنى آنلرك فسادى وقوتى دلير اولان غازيلره
سرايت ايدوب ضعف وانهزامه سبب اولورلر ولشكرى شكست و پريشان قيلورلر (مثنوى) خويشتن را با شما
هم صف كنند * پس كريزند و دل صف بشكنند) بو طائفه كنديلرينى سزه هم صف وهمرنك ايدرلر پس حين معركه ده
قاچارلر وصفك قلبنى صيرلر (مثنوى) پس سپاهى اندكى بى اين نفر * به كه با اهل نفاق آيد حشر) فاذا كان كذلك
بو نفرسز برازجق سپاهى يكدر كه نفاقله جمع كله وقلبا متفرق وقالبا وصورتا مجتمع اوله (مثنوى) هست بادام
كم خوش بيخته * به ز بسيارى تلخ آميخته) مثلا ازاجق خوش النمش يعنى بركزيده اولمش بادام يكدر تلخله قارشمش
چوقلق بادامدن (مثنوى) تلخ و شيرين كر بصورت يك شيند * نقص از ان افتاد كه هم دل نيند) تلخ و شيرين
اكر صورتده برشى دررلر نقص اول جهتدن واقع اولديكه ايكيسى يكدل دكلدر يعنى برينك قلبى شيرين وبرينك قلبى
تلخدر اكرچه صورتلرينه نظر ايلسك ايكيسى بيله بادام وياخود ايكيسى بيله آدمدر ولكن برينك درونى تلخ وبرينك شيرين
وبرينك قلبى محل كفر وبرينك معدن دين در پس نقصان معنى جهتندن اولور صورت حيثيتندن دكل ديمك اولور
مثنوى) كبر ترسان دل بود كو از كمان * مى زيد در شك ز حال آن جهان) كبر ترسان دل اولور يعنى قلبى خوف قيلوركه
وطن وكاندر اول جهان حقيقتك حالندن شك وريبه ده ديريلور (مثنوى) مى دود در ره نداند منزلى * كام ترسان مى نهد
اعمى دلى) كبر بوله كيدر ليكن منازل حقانيدن بر منزل بيلز كور دل اولان كمسه آدمى بوله ترسان قور يعنى طريق حقه
شك اوزره اياق قور وآخرت بولنه خوف اوزره كيدر آنده اولان اموره ايمان وايقان اوزره دكل صورتى مؤمن وباطنى
بو صفتله متصف اولنلر دخى بويله در پس مؤمن اولنه معرفت يقين لازمدر تا طريق حقه على بصيرة كيده وشك وشبهه يى
ترك ايده بو معنايه مثال قوروب بيوررلر (مثنوى) چون نداند ره مسافر چون رود * با تردد ها و دل پرخون رود) مثلا
چونكم مسافر يول بيلمه نيجه كيدر بو سؤالدر وجواب مصرع ثانيدر بيوررلر تردد لرله وپرخون اولان قلبله كيدر
مثنوى) هر كه كويد هاى اين سو راه نيست * او كند از بيم آنجا وقف وايست) هر كيم هاى اكاه اول بو جانبه يول يوقدر
ديرا اول يول بيلمين مسافر خوفندن اول يرده توقف ايلر وطورور من يسمع يخل طبقنجه مسموعى صحيح ظن قيلور اما يول
بيلن وعلى بصيرة مسافرت قيلان كمسه بويله دكلدر نته كم بيوررلر (م ى) ور بداند ره دل با هوش او * كى رود هر هاى وهو
در كوش او) واكر مسافرك دل با هوشى يعنى هوشمند اولان قلبى يول بيله وآنك منازل ومراحلنه برسبيل يقين عالم اوله
قچن هرهاى وهوى آنك قولاغنه كيدر يعنى هركفت وكوانك سمعنه كيرمز وآكا نشويش وخلجان ويرمز (م ى) پس
مشو همراه اين اشتردلان * زانكه وقت ضيق و بيمند آفلان) فاذا كان كذلك بو ذكر اولنان كلمات طيبه معلومك
اولديسه سن بو اشتردللرك همراهى اولمه اشتردل جبان قلب يعنى سوست دل وقورقاق كمسه يه ديرلر كه صورتا جسيم
وعظيم وباطنا خوف وبيم اوزره اوله پس بويله كمسه لره رفيق اولمه زيرا كه بونلر مضايقه وبيم وقتنده آفلاردر (مثنوى) پس
كريزند و ترا تنها هلند) كرچه آندر لاف سحر ابلند) پس بونلر حين مضايقه ده قاچارلر وسنى تنها قورلر اكرچه لاف وكزافده
سحر ابلدرلر سحر ساحر معناسنه درمبالغه ايچون مصدر ذكر اولنمشدر يعنى لاف وكزافده اكرچه هر برى ساحر ماهردر
ولكن وقت مضايقه ده دوستلقلرى صورى اولديغى قتى ظاهر وباهردر (مثنوى) تو ز رعنايان مجو هين كارزار * تو
ز طاوسان مجو صيد و شكار) آكاه اول رعنالردن سن كارزار استمه رعنا اكرچه قحبه يه ديرلر كه جمعى ارعن كلور ولكن نازنين
معناسنه استعمال ايدرلر بوراده نازلو وتن پرورلردن عبارتدر يعنى سن تن پرورلردن جنك ووغا استمه سن طاوسلردن
صيد وشكار طلب ايلمه زيرا ان للقتال اهلا وللمقال اهلا قولى اوزره قتالك اهلى ايرى ولاف وكزافك اهلى غيريدر (م ى
طبع طاوس است و وسواست كند * دم زند تا از مقامت بر كند) طبيعت فى المثل طاوسدر وسكا وسوسه ايلر مضاف
مقدر اولوب معنى بويله اولسه دخى جائزدر اهل طبع فى المثل طاوسدر وسكا وسوسه ايلر دم زند يعنى چكه اورر ولاف
وكزاف قيلور تا كم سنى مقامكدن قوپارر ومنزلكدن جدا قيلور صاقن طبعك واهل طبعك چكه سنه الدانمه
تا مر تبكدن دوشميه سن وبيابان خذلانده حيران قالوب شاشميه سن (كفتن شيطان قريش را كه بجنك احمد
در آييد كه من ياريها كنم وقبيله خود را يارى خوانم ووقت ملاقات صفين كريخت) بو سرخ شريف وبويان لطيف
شيطان لعينك قريشه ديسيدركه حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمك جنك وحربنه كلكز زيرا بن سزه معاونتلر ايلرم

وكندی قبیله می سزه معاونته دعوت ایلرم وایکی صفك ملاقاتی رفتی شیطانك قاچسیدر اجمالا قصه سی بودركه چون
قریش ابوسفیانك كاروانی ایچون عسكر جمع ایدوب مكه دن طشره كلوب مكه یه قریب برموضعه نزول ایلدیلر
وهمقدما اشتملرایدیكه اصحاب كرام كاروانی غارت ایچون بدرده حاضر اولمشلردر بوسببدن خاطرلری پریشان خبره
مترقب ایدیلرناكهان ابوسفیاندن آدم خبره كلدیكه كاروانكز كچوب كتدی خوف ایتمیوب كیرودونكز ابوجهل لعین
دونمدی واروب آنده برقاچ كون ذوق ایلرم دیدی محصل قریشك بدر طرفنه عزیمتی مقرر اولدی بنی كنانه دن خوف
ایتدیلركه برزمان مابینلرنده مقاتله واقع اولمشدی لاجرم هنوز عداوتلری وارایدی بوسببدن مكه یه كتمكی معقول
كوردیلرناكهان ابلیس لعین سراقه بن مالك كنانه نك صورتنه تمثل ایدوب یوزسوارایله كلدیلر جمیعا شیاطین
ایدیلروقریشه ایتدیكه سزه كمسه مقابله یه قادر دكلدروبندخی سزه بنی كنانه دن معاونته كلدم پس ایكی عسكر
مقابله اولدقده جنود كثیره ایله ملائكه نازل اولوب طوردیلرابلیس پرتلبیس بونلری كوروب قبیله سی ایله قراری فراره
تبدیل ایلدی نته كم حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی بدرغزاسندن بعضسنی شرح ایدوب آنك حقنده نازل
اولان آیاتی نظمه كتوروب وتحقیقنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچو شیطان در سپه شد صد یكم * خواند
افسون كانی جارلكم) سوره انفالده اولان آیته اشارتدر (واذزین لهم الشیطان اعمالهم) ذكرمقدردر یعنی ذكرایلك
اول وقتیكه شیطان بو كافرلره تزیین وتسویل ایلدی عملرنی معادات رسول الله ده وسوسه ایتمكلكله (وقال لاغالب
لكم الیوم من الناس) ابلیس بونلره دیدیكم سزه غالب یوقدر بوكون ناسدن بركمسه زیرا سزلك عسكریكز چوقدر
وانی جارلكم) وتحقیقا بن سزه فریادرسم قاضی بیضاوی دیركه شیطانك بوكلامی مقاله نفسانیه ده یعنی
شیطان بونلره تلقین ایدوب تخییل ایلدیكه بوقدر كثرت وعدد له ووفرت اتباع واشیاعله مغلوب اولمزسزوبندخی سزه
مجیرم (فلما تراءت الفئتان) ای تلاقی الفریقان وقتا كم هرایكی طائفه جانبیندن بری برنی ترائی ایدوب تلاقی ایلدیلرسه
نكص علی عقبیه) ایكی عقب اوزره رجوع ایلدی نكوص عقب حیله ومكرله هزیمتدن عبارتدر روایت اولنوركه
یوم بدرده ابلیس نزول ملائكه یی مشاهده ایدیجك فراره یوزطوتوب اولدمده شیطانك الی حارث بن هشامك الندە
ایمش اكا حارث اویله دیدیكم ای سراقه نیچون قاچارسن شیطان الن الندن الوب سینه سنه برمشت اوروب (وقال انی
بری منكم) دیدیكه تحقیقا بن سزدن بری ام معناسی بیت شیطان كبی كه عسكرایچره یوزلك بری اولدی پیشوا
وسالاراولدی بونلره افسون اوقودی بویله دیوكه بن سزه جارم یعنی معین یارم (م ی) چون قریش از كفت او حاضر شدند
هردولشكردر ملاقات آمدند) چونكم قریش آنك سوزندن اوتری جنكه حاضراولدیلر هرایكی لشكر یعنی مؤمنلر
وكافرلرعسكری ملاقاته كلدیلرو بری برینه مقابل اولدیلر (مثنوی) دید شیطان ازملائك اسپهی) سوی صف مؤمنان
اندر رهی * شیطان ملائكه دن برعسكر كوردی بریول ایچنده مؤمنلرك صفی جانبنده (مثنوی) ان جنودالم تروها
صف زده * كشت جان اوزبیم آتشكده) اول جنود لم تروها صف اورمش یعنی شیطان عسكرلك كورمدكاری ملائكه
جنودنی صف اورمش كوردی آنك جانی خوفندن آتشكده اولدی یعنی حرارت سوزشله طولدی جنود لم تروها آیتنه
اشارتدر تفسیری عن قریب رونهادن آن بنده عاشق سوی بخارا بیانده كچدی اندن طلب اولنه (م ی) پای خود در پس
كشیده می كرفت * كه همی بینم سپاهی من شكفت) نكص علی عقبیه قولنك حسبنجه شیطان كندینك ایاغنی
كیرو چكمش طوتدی یعنی اردنه كتدی وایتدیكه بن برعجب عسكر كوردم (م ی) ای اخاف الله مالی منه عون) اذهبوا
انی اری مالا ترون) یعنی ای قوم بن خوف ایلرم الله تعالیدن زیرا بنم ایچون آندن عون وعنایت یوقدر سزكیدك تحقیقا
بن كوردم اول عسكر یكه سزانی كورمزسز (انی اری مالا ترون انی اخاف الله) آیتلرینك مضمونلریدر مصرع ثانی آیت
اولك آیت ثانیسنك مفهومیدر (والله شدید العقاب) الله تعالی شدید العذابدر بویا كلام مستأنفه درویا شیطان بونلره
بویله دیمش اوله منقولدر بعد الانهزام منهزمان مكه یه كلوب سراقه یه خبر كوندردیلركه بوقدر عساكرك انهزامنه سن
سبب اولدك دیدیلر سراقه قسم ایلدی تاسزلك هزیمتكز خبرین المینجه بن فرارایتدم دیدی بیلدیلركه بوفعل شیطانكدر
وسراقه بن مالك مهتر اهل كنانه دن بركسه دركنانه برقبیله در (مثنوی) كفت حارث ای سراقه شكل هین *
دی چرانو می نكفتی اینچنین * حارث شیطانه ایتدی ای سراقه شكل اكاه اول دون نیچون سن بونك كبی سو یلمدك
مثنوی) كفت این دم من همی بینم حرب * كفت می بینی جغاشیش عرب) سراقه شكلنده اولان شیطان اكا ایتدی
بن شمدی حرب كوزورم ملائكه دن جنك ایدیجیلر مشاهده قیلرم حارث سراقه شكلنده اولان شیطانه ایتدی
ای سراقه سن عربك خوروحقیرلرنی كوررسن دیدی (مثنوی) می نه بینی غیراین لیك ای تونك * ان زمان لاف بود
این وقت جنك) بوندن غیری كورمزسن لیكن ای كمسه سن عسكرلك تكی سن یعنی مردلك معیوبی سنكه آنلرسندن

عار ایدرلر اول انی جارلكم دیدیكك وقت زمان لاف ایدی بووقت جنكدر ولهذا (انی اری مالا ترون) دیو بوكونه
بهانه ایلرسن (مثنوی) دی همی كفتی كه پاینداں شدم * كه بودتان فتح ونصرت دمبدم) دون دیردكه
بن پایندان اولدم یعنی عسكره سزلك معتمدیكز اولدم كه سزه دمبدم فتح ونصرت اوله (مثنوی) دی زعیم الجیش بودی
ای لعین * وین زمان نامرد وناچیز ومهین) ای لعین دون جیشك زعیمی یعنی كفیلی اولمش ایدك وبوزمان نامرد ولاشی
وخوار وحقیرسن (مثنوی) تا بخوردیم آن دم تو وآمدیم * تو بتون رفتی وما هیزم شدیم) تاكم اول سنك دم پرفریبك
قبول ایلدك وجنكه كلدك سن كلخنه كتدك بزاوطون اولدق تون كلخنه دیرلر وشرق جانبنده برموضعك اسمیدر اكر كلخن
معناسنه اولورسه مراد محل آتش اولمیوب خانه كلخن اولمق اولیدر یعنی سن خلاص اولدك وبزنار حربه هیزم اولوب
یاندق سن شرق جانبنده اولان موضعه دك كتدك وبزهیزم وارنار حرب ایچره سوزان اولدق دیمك اوله (مثنوی) چونكه
حارث با سراقه كفت این * از عتابش خشمكین شد آن لعین) چونكم حارث سراقه یه بوسوزی سویلدی آنك عتابندن
اول لعین خشمكین اولدی (م ی) دست خود خشمین زدست او كشید * چون ز كفت اوش درددل رسید) كندی الی
خشمكین اولدیغی حالده آنك الندن كیرو چكدی چونكم اول حارثك سوزندن اكا درددل یتشدی (م ی) سینه اش را
كوفت شیطان وكریخت * خون ان بیچارکان زین مكر ریخت) شیطان اول حارثك سینه سنه اویله اوردی وقاچدی
اول بیچاره لرك قانی بومكردن دوكدی (مثنوی) چونكه ویران كرد چندین عالم او * پس بكفت انی بری منكم او)
چونكم اول شیطان بوقدر عالمی مكر وحیله ایله ویران ایلدی پس صكره دیدی تحقیقا بن بری ام سزدن وبیزارم
جمله كزدن (انی بری منكم انی اری مالا ترون) آیتلرینك معناسنه در (مثنوی) كوفت اندر سینه اش انداختش *
پس كریزان شد چو هیبت تاختش) اول حارثك سینه سنه اوردی وانی اتدی یعنی یقدی پس كریزان اولدی چونكم
ملائكه عسكرندن اكا هیبت چاپدی یعنی مستولی اولدی پس حصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) نفس وشیطان
هردو یك تن بوده اند * دردو صورت خویش را بنموده اند) نفس وشیطان هرایكیسی اصلنده برذات اولمشلردی لیكن
كندیلرینی ایكی صورتده كوستردیلرنته كم تحقیق نفس وشیطان بوداز اول واحدی بیتنده عن قریب مرور ایلدی
مثنوی) چون فرشته وعقل ایشان یك بدند * بهر حكمتهاش در صورت شدند) فرشته ایله عقل كبی كه آنلر حقیقتده
برجوهر ایدیلر لكن حكمتلردن اوتری ایكی صورت اولدیلر (مثنوی) دشمنی داری چنین در سر خویش *
مانع عقلست وخصم جان وكیش) بردشمن طوترسن بونك كبی كندی سركه اول نفس وخناسدر كه اول دشمن مانع
عقلدر وخصم جان ومذهبدر (مثنوی) یك نفس حمله كند چون سوسمار * پس بسوراخی كریزد در فرار) اول درونده
اولان دشمن برنفس سوسمار كبی یعنی كاروكرتنكله كبی قلبه حمله ایلر پس چون الله تبارك وتعالی ذكر اولنسه
برسوراخه قاچاروفرار ایدوب كزلنور ولهذا بوشیطانه خناس دیدیلر كثرت خنوسی اولدیغی ایچون حكیم ترمذی انس
رضی الله عنه حضرتلرندن روایت ایدرلر قال قال علیه الصلوة والسلام الشیطان یلتقم قلب بنی آدم وفی روایة اخری
جاثم علی قلب بنی آدم فاذا ذكرالله تولی وخنس واذا نسی الله التقم قلبه (مثنوی) در دل او سوراخها دارد كنون *
سر زهر سوراخ می آرد برون) دل انسانیده اول شیطان سوراخلر طوتار الان یعنی فرار ایده جك دلكلر طوتر
حضرت حق ذكر اولندقده بر دلیكه قاچار وچن غفلت ونسیان كلدكده باشنی هر برسوراخدن طشره كتورر ونیجه
وساوس وهواجس ایله انسانی خطا وعصیان مرتبه سنه یتورر (مثنوی) نام پنهان كشتن دیو از نفوس *
واندران سوراخ رفتن شد خنوس) نفوس انسانیه دن دیوك پنهان اولمسنك نامی واول سوراخه كتمكلكنك اسمی
خنوس اولدی خنوس اردنه كتمكه وتأخیر واختفا ایتمكه دیرلر (مثنوی) كه خنوسش چون خنوس قنفذ ست *
چون سر قنفذ ورا آمد شدست) كه اول ابلیسك خنوسی قنفذك خنوسی كبیدر یعنی آنك كاه ظاهر وپیدا اولمسی
وكاهی تأخیر واختفا قیلمسی كرپی دیدكاری جانورك باشنی كاه چقاروب وكاهی كزلمسی كبیدر قنفذ باشی كبی
اكا كلمك كتمك واردر (مثنوی) كه خدا ان دیو را خناس خواند * كو سر ان خارپشتك را بماند) كه اول خدای تعالی
اول دیوه قرآن عظیمك آخرنده خناس اوقودی كما قال (قل اعوذ برب الناس) آه اول شیطان خارپشتك
یعنی كرپیجك باشنه بكزدی (مثنوی) می نهان كردد سر آن خارپشت * دمبدم از بیم صیاد درشت) اول خارپشتك
باشی پنهان اولور دمبدم صیاد درشتك خوفندن (مثنوی) تا چو فرصت یافت سر آرد برون * زین چنین مكری
شود مارش زبون) حتی چونكم فرصت بولدی اول خارپشت باشنی طشره كتوردی بونك كبی برمكر وحیله دن
اكا مار زبون اولور زیرا ماری خاریله اوروب باشنی چقاروب اصرر پس مارا كا حمله ایلدكده باشنی كیزلر شیطان
نفس اماره صاحبنك قلبنه خلجان ویرر اولدمكه ذكر الله ایله اكا حمله ایلیه تأخر واختفا ایلر غافل اولدقده ینه كلوب

وسوسه ایله مهمیز ایلر واهذا كلام مجیدنده وساوس شیطانیه به همزات شیاطین بیوردی پس بونك كبی مكرله نفس
اماره‌ا كازبون اولور (مثنوی) كرنه نفس ازاندرون راهت زدی * رهزنانرا بر تو دستی كی بدی) اكر نفس دروندن سنك
یولوكی اورمیه‌یدی سنك اوزریكه رهزنلرك نجین تسلط وغلبه‌سی اولوردی وشیاطین سكانه وقتده حمله قیلوردی
مثنوی) زان عوان مقتضی كه شهوتست * دل اسیر حرص وآز وآفتست) اول مقتضی حظوظ نفسانی اولان
عواندنكه آندن مراد شهوتدر كوكل حرص وآزك وآفت جانكدازك اسیریدر (مثنوی) زان عوان سر شدی دزد وتباه
تاعوانانرا بقهر تست راه) اول عوان سردن یعنی مستور اولان شهوت نفسانیه‌دن دزد وفاسد اولدك حتی ظاهرده
اولان عوانلرك قهركه راهی واردر یعنی سنك اخذ وهلاككه قدرتی وطریقی واردر (م ی) در خبر بشنو تو این پند نكو
بین جنبیكم لكم اعدی عدو) سن بو پند نكویی خبرده یعنی حدیث شریفده ایشت وآنكه ایش ایت حضرت نبی
مكرم صلی الله علیه وسلم بیوردیكه اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك یعنی سزلك ایله جنبكز ما بیننده سزلك ایچون
عدولرك دشمن تری وزیاده بدتری واردر كه اول سزلك نفسكزدر دیمك اولور (مثنوی) طمطراق این عدو مشنو كریز *
كه چو ابلیست در لج وستیز) بو عدونك طمطراقنی اشتمه وآنك دمدمه‌سن قبول ایتمه آندن قاچ زیرا اول ابلیس
كبیدر لجاج وعناد ایلمكده (مثنوی) بر تو او ازبهر دنیا ونبرد * آن عذاب سرمد را سهل كرد) سنك اوزریكه اول نفس
پرتلبیس دنیادن اوتری وانكچون جنكدن اوتری اول عذاب ابدیی سهل ایلدی دنیا ومافیها یه كمال تحریض
وترغیبندن آخرتك شدائدنی اونوتدردی (مثنوی) چه عجب كر مرك را آسان كند * او ز سحر خویش صد چندان كند
نه عجب یعنی عجب دكلدر كه نفس اكر موتی آسان ایلیه اول كندی سحر ومكرندن بوز اول قدر ایلیه (م ی) سحر كاهی را
بصنعت كه كند * باز كوهی را چو كاهی می تند) سحرك شانی اولدر كه بر صمانی صنعتله طاغ ایلر وكبیرو بر طاغی
صمان كبی طوقور یعنی ایلر یعنی بر كاه كبی خورد وحقیر اولنی كوه كبی عظیم وكبیر كوسترر وبالعكس عظیم وكبیر اولنی
حقیر وصغیر اظهار ایلر (م ی) زشتها را نغز كرداند بفن) نغزها را زشت كرداند بظن) حیله وفنله زشتلری نغز ولطیف
قیلر مثلا اعمال فاسده وافعال ردیه ودنیای دنیه‌یی (وزین لهم الشیطان اعمالهم) فحواسنجه تزیین وتسویل ایلر
ونغز ولطیف اولنلری دخی زشت وقبیح ایلر ظنله مثلا جود وسخایی كما قال الله تعالی (الشیطان یعدكم الفقر ویأمركم
بالفحشاء (مثنوی) كار سحر اینست كو دم می زند * هر نفس قلب حقایق میكند) سحرك كاری بودر كه اوافسون اورر
واوفورر نته كم (النفاثات فی العقد) آیتنده دیمشلردر النفث من الریق هر نفسنده ساحره اولان نفس قلب حقایق ایلر
وساحرك قلب ایلمسی من حیث الصورة وبحسب الرؤیة درو الا من حیث الحقیقة الحقایق لا تنقلب حسبنجه قلب
حقایق ممكن دكلدر اكر سحر من حیث الحقیقة قلب حقایق قیلیدی ساحر نبی وولیدن فرق اولنمزو سحر معجزه
وكرامتدن تمییز قیلنمزدی زیرا معجزه وكرامت فی الحقیقة تبدیل اعیان ایلر اما سحر تبدیل اعیانه فی الحقیقة قادر اولمز
الا بحسب الظاهر سحرك تحقیقی بوجلدلك اوائلنه قریب اول ایكی ساحر بحثه لریاتنده مرور ایلدی پس بحسب الظاهر
سحرك كاری قلب حقایق ایلمك شكلنده نمایان اولدیغی اعتباری اوزره بیوررلر (م ی) آدمی را خر نماید ساعتی) آدمی
سازد خری را وایتی) آدمی اولنی خر كوسترر برساعت مثلا نیجه صلحا وفقرایی صورت فقرده اولدقلری ایچون خور
وحقیر كوسترر وآدمی دوزدبر خرلا یعلمی وعلامت ونشان ایلر مثلا دنیا اشكارینك زینت ظاهره‌سنه نظر ایلیوب آنلری
آدم عد ایلر وآنلر حقنده آیت دوات وشان سعادتدر دیو سویلر (م ی) اینچنین ساحر درون تست وسر) ان فی الوسواس
سحرا مستتر بونك كبی ساحر سنك درونكده وسرده در یعنی مستوردر تحقیقا وسواسده یعنی وسوسه منبعی اولان نفسده
سحر مستتردر (مثنوی) اندران عالم كه هست این سحرها * ساحران هستند جادوی كشا) اول عالمده كه بو ساحرلر
وماكرلر واردر مراد عالم شهادت ومرتبه بشریتدر اول عالمده جادولق فتح ایدیجی وعقده‌لر چوزیجی ساحرلر واردر كه
بو ساحرلردن مراد سحر حلال صاحبلری اولان اصحاب رشاد وارباب سداد ودین وطریقتده ماهر اولان اوستادلردر (م ی)
اندران صحرا كه رست این زهر تر * نیز روییدست تریاق ای پسر) اول صحرادكه یعنی صحرای دنیاده كه بو زهر تربتر یعنی
شهوت نفس اماره پر ضرر بتدی ای اوغل تریاق دخی بتمشدر یعنی دافع زهر نفس اولان تریاق صلاح وتقوی دخی ظهور
ایتمشدر (م ی) كویدت تریاق از من جو سپر * كه ز زهرم من بتو نزدیكتر) تریاق سكا لسان حالله در یعنی دافع زهر اولان
صلاح وتقوی ویاخود محل تریاق اولان اصحاب هدی سكا سویلر سپر تلری بندن طلب ایله نقاط ثلاثه ایله سپر دخی نسخه‌در
جنه معناسنه كه بونده دفع معناسنه‌در بو تقدیرا اوزره معنی تریاق سكادیر دافع ضرر اولمغی بندن دله دیمك اولور
وهو الاولی من الاول كه بن سكا زهردن قریبترم واولیم (مثنوی) كفت او سحرست وویرانی تو * كفت من سحرست
ودفع سحر او)اول نفس اماره‌نك سوزی سحر ومكر در وسنك ویرانلقكدر وبنم مقالم سكا نافع سحر حلالدر وآنك

سحرینی

سحرینی دافعدر (مكرر كردن عاذلان پند را بر ان مهمان دران مسجد مهمان كش (م ی) كفت پیغمبر كه ان فی البیان
سحرا وحق كفت ان خوش پهلوان * بو حدیث شریفه اشارتدر كه حضرت علی رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن
روایت ایدرلر وبخاری منفرددر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان فی البیان سحرا اول زمانده ایكی كمسه كلوب
خطاب ایتمشلر ناس بونلرك بلاغت وفصاحتنی استماع ایدوب حیران اولدیلر اول زمانده بو حدیث شریفی بیوردیلر
یعنی بعض بیان سحره مشابهدر اكا میلان قلوب اولدیغندن وقلوبی كندی یه مائل قیلدیغندن ویاخود بیانه هر كس
قادر اولمز سحرده قدرتی اولمدیغی كبی معنای بیت پیغمبر علیه الصلاة والسلام بیوردیلر كه تحقیقا كلام فصیحده سحر
واردر واول خوش پهلوان بونی حق دیدی امدی انبیا علیهم السلام واولیای كرامك كلامنده اول سحر واردر كه سحر
نفس ومكر شیطانی ازاله ایدر نته كم سحری ینه سحر ایله دفع ایدرلر (مثنوی) هین مكن جلدی برو ای بو الكرم *
مسجد ومار امكن زین متهم * اهل مسجد اول مرك جو اولان مهمانه ایتدیلر اكا اول دلیرلك ایلمه ای ایو دولتلو كمسه
یوری مسجدی وبزی بونده یاتمقدن وقرار ایتمكدن متهم ایلمه (مثنوی) كه بكوید دشمنی از دشمنی * آتشی بر ما زند
فردا دنی * زیرا بر دشمن دشمنلغندن سویلر یعنی حاكمره سنك هلاككی غمز ایلر اوبله اولیجق یارن بزه دنی اولان ضابط
بر اتش اورور وبزی مؤاخذه قیلور بو بیله دیو (مثنوی) كه بتاساند اوراظالمی * بر بهانه مسجد او بد سالمی * كه اول
غریبی بر ظالم بوغدی مسجد بهانه‌سی اوزره اوظالم سالم اولدی * مثنوی * تابهانه قتل بر مسجد نهد * چونكه
بدنامست مسجد او جهد) تا كم قتل بهانه‌سنی مسجد اوزره قویه چونكم مسجد مهمانكش اولمغله بدنامدر اول قاتل
بو بهانه ایله خلاص اوله بردشمن حاكمره بزی بو كونه غمز ایلر بو بیله دیو بزم حقمزده بزی انلره كم سویلر (مثنوی)
تهمتی بر ما منه ای سخت جان * كه نه ایم ایمن ز مكر دشمنان * بزم اوزریمزه تهمت قومه ای سخت جان یعنی ای دلیر
وشجیع اولان مهمان زیرا بز مكر دشمناندن ایمن دكلز (م ی) هین برو جلدی مكن سودا مپز * كه نتان پیمود كیوانرا بكز
اكاه اول یوری دلیرلك ایلمه وسودا پیشورمه وكندیكی ورطه هلاكه دوشورمه كه اوشونله زحل یلدزنی
اولچمك ممكن دكلدر یعنی زحل یلدزینی ارشونله اولچمك نیجه محال ایسه بو مسجده یاتوب زنده لك قیاس ایلمك دخی
بویله محالدر (مثنوی) چون تو بسیاران بلافیده زبخت * ریش خود بر كنده یك یك لخت لخت * سنك كبی چوق كمسه‌لر
بخت وطالعدن لاف اورمشدر عاقبة الامر كندی صقالنی بر بر پاره پاره قوپرمشدر * مثنوی * هین برو كوتاه كن
این قیل وقال * خویش ومارا درمیفكن در وبال * اكاه اول یوری بو قیل وقالی كوتاه ایله كندكی وبزی وباله براغمه
وكندی الكله بوینكه موت وهلاك ایپنی طاقمه (جواب كفتن مهمان ایشانرا ومثل اوردن ودفع كردن حارس كشت
بیانك دف از كشت اشتر را كه كوس سلطان محمود بر پشت اوزدندی * بو سرخ شریف وبو بیان لطیف مهمانك آنلره
جواب دیمسنك بیاننده در ومثل كتورمسنك بیاننده در حارس مزرعه دفك صداسیله مزرعه‌دن شول بر اشتری
دفع ایلمك بیاننده‌در كه سلطان محمودك كوسنی كتوردی وكیجه وكوندزانك ارقه‌سی اوزره كوس اورورلردی
* مثنوی * كفت ای یاران از ان دیوان نیم * كه ز لا حول ضعیف آید پیم * مهمان اول عاذللره جواب ویروب ایتدی
ای یاران اول شیطانلردن دكلم كه بر لاحول كلمه‌سندن بنم ایرم واوزم ضعیف كله وبو كونه كلماتدن قلبم ترسان ولرزان
اوله * مثنوی * كودكی كو حارس كشتی بدی * طبلكی در دفع مرغان میزدی * مثلا بر اوغلانجق كه اول بر كشتلك
حارسی ونكهبانی اولمشدی بر طبلجكی قوشلرك دفعی خصوصنده چالاردی (مثنوی) تا رمیدی مرغ زان طبلك
ز كشت * كشتی از مرغان بد بی خوف كشت) تا كم اول طبلجكدن اوتری قوش مزرعه‌دن اوركه‌ایدی مزرعه ضررلو
قوشلردن بی خوف اولوردی وبی ضرر قالوردی * مثنوی * چونكه سلطان شاه محمود كریم * بر كذر زد آن طرف
خیمهء عظیم * چونكم سلطان یعنی كریم اولان شاه محمود كذر اوزره اول طرفده عظیم چادره قوردی * مثنوی *
با سپاهی همچو استارهء اثیر * انبه وپیروز وصفدر ملك كیر * فلكك استاره‌سی كبی بی عدد عسكر وسپاه ایله كه
انبوه ومظفر وبهادر ملك طوتیجی ایدی * مثنوی * اشتری بد كو بدی حمال كوس * بختیء بد بیشرو همچون خروس
بر دوه وار ایدیكه اول كوس حمالی ایدی خروس كبی ایلری كیدیجی بر بسرلك مقبول دوه ایدی * مثنوی * بانك كوس
وطبل بر وی روز وشب * می زدند اندر رجوع ودر طلب) طبل وكوسك بانككی انك اوزرنده روز وشب سفردن رجوع
وقتنده وسفری طلب ایتمك وقتنده چالارلردی (مثنوی) اندران مزرع درامد آن شتر * كودك آن طبلك بزد در حفظ بر
اول شتر اول مزرعه‌یه كلدی واوغلانجقلر اول طبلجكی بغدای حفظ ایلمك خصوصنده چالدی * مثنوی * عاقلی كفتش
مزن طبلك كه او * پختیء طبلست وبا آنش است خو * بر عاقل اوكودكه دیدی طبلك چالمه كه اول اشتر طبلك بختیسی
یعنی بسرلك دوه‌سیدر اكا خو كروانكا معتادی واردر بعض نسخه‌ده بختیء طبلست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی

اول طبلك بخته سيدروا كامعناسدر ديمك اولور (مثنوى) پيش اوجه بود تبورالك توطفل * كه كشد او طبل سلطان
بيست كفل * سن طفلك تبوراكى آنك اوكنده نه اوله يعنى قوشلر اوركتمك ايچون چالدقلرى وبرى برينه اوردقلرى ايكى
تخته نه شى اوله كه اول شتربكرمى سنك طبلك قدر سلطان كوسن چكر كفل بونده مقدار معناسنه در بو وجهله كامل
اولان عاشقلرلـ اندن نصيحت قيلان عاذللره تعريض در حافظ كشت اولان طفله تشبيه ايتمكله ونصيحتلرين طبله
وكنديني اشترمستـه تمثيل قيلمغله كه اول جمال كوس اولان اشترمستك قواغنه حافظ مزرعه اولان طفلك طبلنك
صداسى نوجهله كيرمز سه عاشقك دخى قولغنه تخويف وتهديد عاذلان اوبله كيرمز ديمك اولور (مثنوى)
عاشقم من كشته‌ء قربان لا * جان من نوبتكه طبل بلا) اى ناصحلر بن لانك قربانى اولمش عاشقم يعنى تيغ لا ايله مذبوح وفانى
اولمش محب صادقم بنم جانم بلا طبلنك نوبتخانه سيدر اذا احب الله عبدا ابتلاه حديث شريفك فحواسى اوزره
اهل ولا اهل بلا اولمقدن خالى اولمزلر پس هر برى نوبتله طبل بلا اولمقدن قورتلمزلر كشـتـه كاف فارسينك فتحيـله
قرأت اولنورا كركاف عربينك ضميله اوقونسه معناسيه كسر لازم كاور (مثنوى) خود تبورا كست اين تهديدها *
پيش انجه ديده است اين ديده ها) خود تبورا كدر بو تهديدلر يعنى اى ناصحلر سزلك ايلديككز تخويف وتهديدلر تبورالك
مشابه سنده در اول نسنه‌نك قتنده كه بو كوزلر آنى كورمشدر يعنى بنم كوزلرم شول بلا ومحنتلرى كورديكه
آنك اوكنده بوكونه تهديد وتخويفلر اول حارس مزرعه اولان طفلك تبوراكى كبيدر اول اشترمستـه نسبتله
ديمك اولور (مثنوى) اى حريفان من ازانها نيستم * كزخيالاتى درين ره بيستم) اى حريفلر بن اول طائفه‌لردن
دكلم كه برالاى اوهام وخيالاتدن بو يولده طورمزم وبوسودادن فراغت قيلمزم * مثنوى * من چو
اسماعيليانم بى حذر * بل چو اسماعيل ازادم زسر) بن اسماعيليلر كبى بى حذرم اسماعيليه شيعه‌دن
بر رافضى طائفه‌در اكرقتل وهلاكله تخويف وتهديد اولنسه‌لر مذهبلرندن رجوع ايتمزلر بن دخى
ذاهب اولديغم مذهب عشقدن وموت وقتل ايله تهديد اولنمقدن اوترى رجوع ايتمزم كما قال ابن الفارض
رضى الله عنه (بيت) وعن مذهبى فى الحب مالى مذهب * وان ملت يوما عنه فارقت ملتى * وانى الى التهديد بالموت
راكن * واهو اله اركان غيرى هدّت) پس اولكى مصرعده اسماعيليه طائفه‌سنك بى حذر اولمسنده
حضرت اسماعيلك بى حذرلكنه نسبت نوعا ضعف شائبه‌سى اولديغى مقرر اولجق آندن اضطراب ايدوب حضرت
اسماعيلك سردن ازاد اولمسنه تشبيه بيوروب ديرلر بلكه اسماعيل كبى باشدن ازادم (مثنوى) فارغم از طمطراق
وازريا * قل تعالوا كفت جانم رابيا) طمطراق وريادن فارغم قل تعالوا بنم جانمه بيا ديدى مراد قل تعالوا
دين خدا ديمك اوله وياخود قل تعالوا آيتنك مفهومى بنم جانمه كل ديدى ديمك اوله بو آيتنك تفسيرى جلد اولده
دربيان تعين كردن زن سرخنده مر ورايندى (مثنوى) كفت پيغمبر كه جادفى السلف * بالعطيه من تيقن بالخلف)
حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام بيورديلر كه من ايقن بالخلف لم يحذر التلف يعنى بركمسه كه عوضه ايقان وايمان
ايلسه تلفدن حذر ايلمز ديمكدر پس حضرت خداوندكار بو معنايى نظمله بيورديلر كه پيغمبر عليه السلام بيورديلر كه
جاد جود ايلدى مالنى فى السلف سلفده يعنى دنياده عطيه ايتمكله شول من كه تيقن ايليه اول مالك عوضنه زيرا
آيت وحديثله ثابتدر كه ادنى مرتبه برشيئه اون مثلى مقرردر امدى عبادت ماليه‌ده نيجه اجر اولورسه عبادت
بدنيه‌ده دخى كذلك اضعاف مضاعف اجر مقرردر (بيت) نان دهى ازبهر حق نانت دهند * جان دهى ازبهر حق
جانت دهند) پس حديث شريفك مضمونـه مناسب اولان معارفك تحقيقنه شروع ايدوب بيورديلر (مثنوى)
هركه بيندمر عطارا صد عوض * زود دربازد عطا رازين غرض) هرشول كمسه كه بر عطايه صد عوض كورر
بو غرضدن اوترى اونثار عطايى على الفور يعنى ايلر (م ى) جمله دربازارزان كشته‌اند بند) تاچه سود افتاد مال خود دهند
جمله اهل دكان بازارلرده اول جهتدن بند اولديلر وكاروكسب زحمتنه تقيد قيلديلر تا نه فائده واقع اوله كندى مالارنى
اكا ويره‌لر واول نفع وسودى آله‌لر (مثنوى) زر دراتبانها نشسته منتظر * تاكه سود آيد ببذل ايد مصر) التون
انبانلرده يعنى كيسه وهميانلرده منتظر اوتورمش تاكم سود ونفع كله اول التون دخى بذله مصر وثابت كله وزره
آيد مصراسنادى مجازيدر مرادزرلك صاحبى بذله مصر كله ديمكدر (مثنوى) چون ببيند كالهٔ دربح بيش *
سرد كردد عشقش از كالاى خويش) بازركان چونكم ربحده ارتق برمتاع كوره عشق كندى متاعندن سرد اولور
وكندى كالاسنى اول سودمند اولان متاع ايچون بذل ايتمككه سعى قيلور (مثنوى) كرم زان ماندست باان كونديد
كالهاى خويش را ربح ومزيد) بازركان اول جهتدن كرم قالمشدر اول متاعه يعنى كندى متاعنه اول سببدن
بازركان حرارتله تعلق قيلمشدر كه اول كندى متاعلرينه ربح وزياده‌لك كورمدى پس دنيا متاعنه حريص اولوب

امساك قيلنلر آخرت ربحنى كورمكدن محروم قالنلردر (مثنوى) همچنين علم وهنرها وحرف * چون نديد افزون
ازانها در شرف) بونك كبيدر علملر وهنرلر وحرفتلر چونكم شرف وياخود ترقيده آنلردن افضل وافزون كورميه
يعنى عالملر وهنر صاحبلرى چونكم كندى علملرندن افضل وكندى هنرلرندن اعلى وكندى صفتلرندن اعلى واولى
كورميه‌لر بو تجليده درتته كم علماى ظاهر علم باطنى آندن افزون كورمدكلرى ايچون انى ترك ايتمزلر وهنر صورى
صاحبلرى وصنايع دنيوى مالكلرى هنر معنويه‌يى وصنايع اخرويه‌يى افضل كورمدكلرى ايچون آنى ترك ايدوب
افضل اولنك تحصيل وكسبنه شروع ايلمزلر (مثنوى) تابه ازجان نيست جان باشد عزيز * چون برآمد نام جان
شد چيز ليز) تاكم جاندن عزيز برشئ اولميه جان عزيز اولور چونكم جاندن ايو برنسنه كلدى جانك نامى چيزليز اولدى
يعنى شئ حقير اولدى جاندن بهترا ولان جاناندر چونكم جانانك وصولى ميسر اوله ومشاهده‌سى ظهوره كله جانك
اسمى خورو حقير برشئ اولور پس آنى جانان يولنه عاشق بذل قيلمقده كماليله جد وسعى قيلور (م ى) لعبت مرده بود جان
طفل را) تانكشت اودر بزركى طفل زا) طفل زا وصف تركيبيدر طفل طوغريجى معناسنه زاييدن لفظندندر لعب مرده
واوغلنجقلر ايچون بزدن يابدقلرى به به جك ديدكلريدر ياصورت انسانده وياصورت حيوانده آنى يابزدن وياخود
برغيرى شيدن دوزرلر واطفال آنكله آلده‌نوب آنى بر كرجك شئ صنورلر پس بوجان وجهان جهان آخرته وجانان
حقيقتـه نسبت لعبت مرده كبيدر اطفال شريعت وصبيان طريقته بولعبت مرده كبى اولان روح حيوانى ولذت
جسمانى وجاه ومناصب دنيوى جان منزله سنده وروح روان مشابه سنده در مادامكه ولد معنوى طوغريجى اولميه
ورجال الله مرتبه سنه وصول بولميه چونكم رجال مرتبه سنه بالغ اوله بوجان وجهان آنك كوزينه لعبت مرده كبى
اولور وعاقل وبالغ اولان لعبت مرده محبتندن نيجه اعراض ايلرسه رجال مرتبه سنه بالغ اولان دخى بولعبت مرده كبى
اولان جان وجهاندن اويله اعراض ايلر وكار حقيقتـه مشغول اولوب لعب ولهو كبى اولان دنيادن فارغ اولور (مثنوى
اين تصورو وين تخيل لعبتست * تاتو طفلى پس بدانت حاجتست) بو تصور وتخيل لعبتدر مشاهده ومعاينه‌يه نسبتله
تاكم سن طفلسن سنك اكا احتياجك واردر (مثنوى) چون زطفلى رست جان شد در وصال * فارغ ازحس
وتصور وخيال) چونكم اوغلانجقلقدن قورتلدى وصال الهيده اولدى ورجال الله مرتبه سنى بولدى اول جان
حس وادراك قيدندن وتصور وخيالدن فارغ ومستغنى در طفوليت مرتبه سندن خلاص اولان ومقام رجاله وصول
بولان جانك اسرارنى هركس فهمه قادر اولمز پس آنى اشكارا سويلمك امناء الله اولان وليلردن ظهوره كلمز ولهذا بيورديلر
(مثنوى) نيست محرم تابكويم بى نفاق * تن زدم والله اعلم بالوفاق) اول واصل اولان كامل ديركه جانك اسرارنى
استماع ايلمكه قادر بر محرم بوقدر تاكم اول اسرارى نفاقسز سويليم يعنى درونمده موجود اولديغى اوزره بعينها نقل ايليم
پس بو اسرارى حقيقت اوزره سويلمكدن خاموش اولدم وسكوت قيلدم الله وفاقنه اعلمدر روامنا اولنلر نامحرملر قتنده
بو سرى نقل ايلمكدن ابكمدر (مثنوى) مال وتن برفند بران فنا * حق خريدارش كه الله اشترا) مال وتن انسانى
فنا يرانى برفلردر يعنى سرعت زوالده مال وتن برف كبى فنايه دوكلجيلردر مع هذا مؤمنلر آنى حق يولنه بذل ايلدكده
حق تعالى حضرتلرى آنى خريداردر كه الله اشترى بيوردى كما قال تعالى فى سورة التوبة (ان الله اشترى من المؤمنين
انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) بو آيتنك تفسيرى جلد اولده عرب حكايه سنده وبعض محلده مرور ايلدى آنده
طلب اولنه (م ى) برفها زان ازثمن اوليستت * كه تو درشكى يقينى نيستت) برفلرسكا اول سببدن ثمندن اوليدر يعنى
برف كبى سريع الزوال اولان مال وتن سكا جنت ملكندن اولى واحريدر ثمندن مراد جنتدر كه سن دوكلى
شكده سن سكا بريقين يوقدر اكرسنك يقينك اوليدى برف سريع الفنا اولان متاع واموال ونفسى ويروب ثمن جنتى
مشترى اولان خداى تعاليدن الوردك وهزار منتله قبول قيلوردك بعض نسخه‌ده مصرع ثانيكه هى تودرشكى يقينى
نيستت واقع اولمشدر هى فعيل وزنده درهاء يهيء دن امر حاضر معناسنه بو تقدير اوزره معنى كه سن شكده حاضرسن
سكا بريقين يوقدر ديمك اولور (م ى) وين عجب ظنست درتو اى مهين) كه نمى پرد بيستان يقين) اى خورو حقير كمسنده
اولان ظن بو عجب ظندر كه يقين بستانـه اوچمزوم تبه‌ء صورتدن ايلرو كچمز (مثنوى) هر كمان تشنه‌ء يقينست اى پسر
مى زند اندر تزايد بال وپر * هر كمان يعنى هر ظن يقينك تشنه‌سى وطالبيدر اى پسر يقين جانبنه زياده‌لكده بال وپر اوورر
وپرواز قيلور (مثنوى) چون رسد در علم پس پرپا شود * مريقين را علم اوبو يا شود) بر نقطه‌ء واحده اوزره اولورسه
اياق اوزره اولور معناسنه اولور ونقطه‌ء ثلثه ايله اوقنورسه وهو الاولى قنادا كا اياق اولور ديمك اولور پس تقدير كلام بويله
اولور كه چونكم ظن علم مرتبه سنه يتشه پس پرا كا پا اولور وياخود اياق اوزره طورر تحقيقا يقين جانبنه آنك علمى
بو يا اولور وروطا تدن قورتلوب عاقبت يقينه وصول بولور (مثنوى) زانكه هست اندر طريق مفتتن * علم كمتر ازيقين

وفوق ظن) زیرا که طریق مفتتن ومتحنده اولدی یعنی طریق دین آخرتده علم یقیندن کترو ظندن اعلی اولدی دیمك
اولور زیرا ظن شك ایله علم ما بیننده بر اعتقاددر و علم ظن ایله یقین ما بیننده بر شیئی بیلمك ومع لوازمه آنی ادراك ایلمکدر
ویقین اول علمك ثبوت واستقراریدر که بعد شك وکمانا کا ضعف وریمه وشبهه وشائبه مرتبه سنه ایرکوریمه
ویقین دخی اوچ مرتبه اوزره در علم الیقین عین الیقین حق الیقین مرتبه لریدر واجمالی بو سرخك دیباجه سنده دخی
بعض مواضعده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) علم جویای یقین باشد بدان * وان یقین جویای دیدست وعیان
علم یقین مرتبه سنی دیلیجی اولور بیل واول یقین دید وعیان مرتبه لرنی دیلیجی اولور که مراد عین الیقین وحق الیقین
مرتبه لریدر کما قال ابن الفارض (بیت) اسافر عن علم الیقین لعینه * الی حقه حیث الحقیقة رحلتی (مثنوی)
اندر الهکم بخوان این را کنون * از پس کلا پس لو تعلمون) بو تفاوت یقینی الهکم سوره سنده شمدی اوقو کلا دنصکره
لو تعلمون دنصکره یعنی کلا لو تعلمون دنصکره (علم الیقین ثم لترونها عین الیقین) بیوردی بوندن معلوم اولدیکه عین الیقین
فوق علم الیقین در کما قال الله تعالی (الهکم التکاثر) روایتدر که بنی عبد منافك قومی چوق ایدی بنی سهم دیدیلر که بزم
قومیزك چوغی اولمشدر کلك مقبره لری صایه لم پس موتانی صایدقده بنی سهم چوق کلدی پس جناب عزت حق بونلرك
احوالن خبر ویروب بیوردیلر که سزی مشغول قیلدی کثرت ایله تباهی وتفاخر ایتمك (حتی زرتم المقابر) حتی مقبره لری
زیارت ایلدیکز واحصای اموات ایلدیکز وبعضلر دیشلر که (الهاکم) اشغال ایلدی سزی اموال واولاد ایله تکاثر حتی
مقبره یه کاوب دفن اولنجه یه دك (کلا سوف تعلمون) حرف ردع تنبیهدر که عاقل اولنه لایق دکلدر که اجل همتنی
دنیایه صرف قیله یعنی متفاخر ومتکاثر اولما کلدیغی دکلدر عن قریب بیلورسز ای اموال الله واولاد ایله تفاخر ایلین کمسه لر
ثم کلا سوف تعلمون) آندنصکره حقا عن قریب بیلورسز بری نا کیدایچوندر و ثم تاییدن اولده ابلغ اولدیغنه دلالتدر
زیرا اول عند الموت وثانی عند القبر ویا اول عند القبر وثانی عند النشور بیلدکاری اوله کلا یعنی اویله ایتمکز که زنده
ومرده ایله تفاخر ایده سز (لو تعلمون) اکر سز بیلیدیکز (علم الیقین) سزك ما قبلکزده اولان امر یقینك علمی سزی
تفاخر وتکاثردن مشغول قیلیدی حتی جانبنه جواب لو محذوفدر تقدیری اشغلکم اولفعلتم مالا یوصف پس حضرت
مولانا قدس سره بیوردیلر که ظنك فوقنده در یقین علمك فوقنده در علم جویای یقیندر ویقین علمدن اولیدر
پس عین الیقین علم الیقیندن اعلادر نته کم بو سوره ده بری برندن اولویتی مذکوردر (لترون الجحیم) قسم محذوفك
جوابیدر یعنی والله کوررسز جحیمی مکان بعیددن میدان عرصاتده (ثم لترونها) آندنصکره تحقیق کوررسز اول
جحیمی عین الیقین یعنی شول رؤیتله که نفس یقین کندیدر او تاکیدن مراد معرفتدر وصکره کی رؤیتدن مراد مشاهده
ومعاینه در پس علم مشاهده اقصای مراتب یقیندر (ثم لتسئلن) آندنصکره سز سؤال اولنورسز (یومئذ) قیامت
کونده (عن النعیم) شول نعمتلردن که سزی حقدن مشغول قیلدی (مثنوی) میکشد دانش بینش ای علیم
کر یقین کشتی ببیندی جحیم) ای علیم علم صاحبنی مشاهده ومعاینه مرتبه سنه چکر اکر علم الیقین حاصل اولیدی
اهل دنیا بو دنیاده دیدهٔ علم ایله جهنمی کوره لردی وآخرتده عین الیقین معاینه قیله لردی کما قال الله تعالی
کلا لو تعلمون علم الیقین لترون الجحیم ثم لترونها عین الیقین) حضرت مولانا قدس سره العزیز علم الیقین ایله بیلسه لردی
جهنمی دنیاده کوررلردی آندنصکره آنده عین الیقین ایله کوررلردی دیمك اوزره تفسیر بیورمشلردر فافهم (مثنوی)
دید زاید از یقین بی امتهال * آنچنان کز ظن می زاید خیال) یقیندن دید طوغر مشاهده ومعاینه حال اولور بلا مهله یعنی
فی الحال انجلین که ظندن خیال طوغر وظهوره کلور (مثنوی) اندر الهکم بیان این ببین * که شود علم الیقین
عین الیقین) بو یقیندن مشاهده طوغمه سنك بیانی الهکم سوره سنده کور که علم الیقین عین الیقین اولور که دید وشهود
مرتبه سیدر علم الیقیندن طوغوب ظهوره کاور پس اول عاشق صادقلك مرتبه سندن حکایه ایدوب بیوردیلر (مثنوی
از کمان واز یقین بالاترم * وز ملامت بر نمی کردد سرم) پس اول مهمان نا صحلره ایتدی ظن ویقین مرتبه سندن بالاترم
وطعن وملامتدن بنم سرم ویا خود سرم دونمز یعنی متحول ومتبدل اولمز سرم فتح سین وکسر سینله دخی جائزدر
(مثنوی) چون دهانم خورد از حلوای او * چشم روشن کشتم وبینای او) چونکم بنم دهانم آنك حلواسندن یدی
یعنی دهان جانم اول حضرتك مشاهدهٔ جمالندن لطیف نیجه معنوی غدالری طاعم وذایق اولدی چشم روشن اولدم
وانی آفل اولنلری کورمکی ترك قیلدم (م ی) پانهم کستاخ چون خانه روم * پا نلرزانم نه کورانه روم * ای لا ئملر چونکم
خانه یه کیدم ومقام اصلی طرفنه سیر ایدم کستاخانه ایاق قورم یعنی لاابالی وبی بالك موت وفنا جانبنه ایاق قورم
ایاق دترتمزم زیرا کورلر کبی کتمزم بلکه دار جنتی ومقام حقیقی مشاهده ومعاینه ایلین اصحاب سیرت وارباب
بصیرت کبی (یالیت قومی یعلمون بما غفرلی ربی وجعلنی من المکرمین) دیو بی خوف وبی خشیت کیدرم وعالم آخرته

شاد

شاد وخندان سیر ایدرم (مثنوی) آنچه کل را کفت حق خندانش کرد * با دل من کفت صد چندانش کرد) مقدما
حق سبحانه وتعالینك اسم لطیف وجمیلنك اثر وپرتولری اکر انسانك بشره وشکلنده ظاهر اولسه اکا لطافت
وملاحت دیرلر واکر لسانده ظاهر اولسه اکا بیان وفصاحت تعبیر ایدرلر واکر قد وقامتده ظاهر اولسه
قد موزون واکر خلقده ظهور قیلسه خلق نیکو واکر قلب وروحده ظهور ایلسه ذوق درون اطلاق ایدرلر وبالجمله
بو تجلی هر قنغی شیده ظاهر اولسه اول شیئك حالنه مناسب بر آد ایدرلر نته کم صوت بلبلده ظاهر اولنه خوش الحان
دیدیلر وصورت کلده ظاهر اولنه لطافت وآن تعبیر ایلدیلر وبو جمله ده ظهور ایلین لطافته لطیفهٔ ربانی دیرلر
وآن تعبیر ایدرلر پس اول مهمان بو اشیاده نمایان اولان وتجلی قیلان لطافت وآنك بیانه شروع ایدوب بیوردیلر اول
نسنه یی که حق تعالی کله دیدی آنی خندان ایلدیکه آندن مراد کلده اولان لطافت وآندرانی بنم کوکلمه دیدی
یوز اولقدر لطیفتر ایلدی (مثنوی) آنچه زد بر سرو قدش راست کرد * وانچه از وی نرکس ونسرین بخورد) اول
نسنه یی که اول سروه اوردی وآنك قدنی راست وموزون قیلدی واول نسنه که اندن نرکس ونسرین یدی یعنی آنی
کندی یه جذب ایدوب نشو ونما بولدی وبویله تر وتازه اولدی (مثنوی) آنچه نی را کرد شیرین جان ودل * وانچه خاکی
یافت زو نقش چکل) اول نسنه یکه قامشی شیرین جان وشیرین دل ایلدی یعنی نیشکر قیلدی ودرونی حلاوتله پر اولدی
واول نسنه یکه خاکی اولان انسان آندن چکل نقشی بولدی چکل چین سمتنده بر دیارك اسمیدر که آنك محبوبلری بغایت
لطافت وملاحت اوزره اولور واهذا بر محبوب وشکل وشمائلی خوب دلبره صورت چین ونقش چکل تعبیر ایدرلر
مثنوی) آنچه ابرو را چنان طرار ساخت * چهره را کلکونه وکلنار ساخت) اول نسنه یکه ابروی دلبرانی بو تجلین
طرار دوزدی وچهرهٔ محبوبانی کلکونه وکلنار یعنی سرخ وزیبا ولاله زار قیلدی (م ی) مر زبان را داد صد افسونکری
وآنکه کان را داد زر جعفری) اول نسنه زبانه صد افسونکرلك یعنی شیرین نکو بیلك وفصاحت پرورلك ویردی واول
نسنه که کانه زر جعفری ویردی یعنی معادنه ذهب خالص عطا ایلدی (مثنوی) چون در زرادخانه باز شد * غمزهای
چشم تیرانداز شد) زرادخانه جبه خانه یه دیرلر یعنی چونکم جبه خانه قپوسی کشاده اولدی محبوبلرك چشمی غمزه سی
تیراتیجی اولدی زرادخانه جبه خانه یه دیرلر یعنی چونکم جبه خانه قپوسی کشاده اولدی محبوبلرك چشمی غمزه سی
تیراتیجی اولدی زرادخانه دن مراد کنز مخفینك ابوابی فتح قیلوب وملابس اولوب واسماء وصفاتله مجالئ
عالمده ومظاهر بنی آدمده ظهور قیلدیسه هرکس کندی استعدادنه مناسب بر مظهره عاشق اولوب واکامیل
ومحبت قیلوب آنك مبتلا وسوداییسی اولمشدر وبعضی بو سردن جاهل قالمشدر بعضسی دخی بو توحیده عارف
اولمشدر وبعضسی دخی شکل وصورت وجمال مقید مرتبه سندن کذر قیلمش ومحبت حق وعاشق جمال مطلق اولمق
مرتبه سنی بولمش پس اول مهمان اسانندن حضرت خداوندکار قدس سره العزیز معشوق حقیقی یی مظاهر وصورده
مشاهده قیلان ومرآت کائناتده همان اکا ناظر اولان عاشقلرك مرتبه سندن خبر ویروب بیوردیلر اول عاشق دیرکه
چونکم حقیقت جبه خانه سی کشاده اولدی ولطف وجمال حق وحسن وکمال مطلق ظاهر محبوبانده ظهوره کلدی
جمال مقید صاحبلرینك چشمنك غمزه لری عشاق جانبنه تیرانداز اولدی (مثنوی) بر دلم زد تیر وسودایم کرد *
عاشق شیر وشکر خایم کرد) یعنی بنم کوکلمه اوزره غمزه تیرنی اوردی وبنی سودایی قیلدی بنی شیر وشکر خایلغه عاشق
ایلدی شکردن مراد ذوق روحانی وشیردن مراد معرفت ربانیدر یعنی بنی شیر معرفته وشکر روحانیته عاشق ایلدی دیمك
اولور ونسخه شکر اولدیغی اوزره معنی بنی نعمت محبتك ومشاهدهٔ وحدتك شکرنه وشکر خایلغنه عاشق ایلدی دیمك
اولور (م ی) عاشق آنم که هر آن آن اوست * عقل وجان جاندار یك مرجان اوست) بن اول پادشاه عالیشانك عاشقی یمکه
هر آن آنك آیدر یعنی هر لطف وشان آنك لطف وشانیدر آندن مراد لطیفهٔ ربانیه وملاحت معنویه در نته کم عن قریب
اشارت اولندی وجلد ثانیده دخی تفصیلا شرح قیلندی عقل وجان اول حضرتك بر مرجانك بنده سیدر جاندار
اکثری بندهٔ خاص معناسنه در وبعض محلده مطلق بنده معناسنه دخی استعمال اولنور بو محلده بنده وخدمتکار
معناسنه اولمق اولاید روم رجاندن مراد یا آمری ویا خود بر بنده سی دیمك اولور ونقدیر کلام اول عقل وجان اول محبوب
عالیشانك بر آمرینك خدمتکاری ویا خود بر بنده سنك جانداریدر دیمك اولور (مثنوی) من نه لافم ور بلافم همچو آب
نیست در آتش کشی ام اضطراب) بن لاف ایلمزم ودعوایه متعلق سوز سویلمزم واکر موت وفنا جولك بکا نسبت سهل
وآسان اولمسی خصوصنده لاف ایلرسم آب کبی آتش کشلکده بکا اضطراب یوقدر یعنی موت بوارکه خلقی احراق
ایدیجی نار کبیدر وبکا نسبت آنك ضرر وزیانی یوقدر بو خصوصده لاف وکزاف ایلمزم واکر لاف ایلرسم یعنی بحسب
الظاهر لاف ودعوایه مشابه سوز سویلرسم بکا نسبت اول لاف ودعوی دکلدر زیرا بیلورمکه بنم آتش موت وفنایی

اطفا ایلمکده اضطرابم بوقدرتته کم آب آتش کش اولمقده اضطرابی بوقدر پس آب اکر آتش کشم دیو بی اضطراب
دعوا ایلسه دعواسنده صادق قدر بی ارتیاب دیمك اولور (مثنوی) چون بدزدم چون حفیظ مخزن اوست *
چون نباشم سخت رو پشت من اوست) اکر دیرسك كه بو حالی سن استراقه ایلرسن سنك كندی حالك دكلدر جواب
بودر كه نیجه اوغورلیم چونكم حفیظ مخزن اولدر آنك ارادتی اولمقسزین مثقال ذره برذوق وحالت بربنده یه کلمك
احتمالی یوقدر نیچون سخت رو وقوی القلب اولمیم كه بنم ارقه م ومعینم اولدر (مثنوی) هر كه از خورشید باشد
پشت كرم * سخت رو باشد نه بیم اورا نه شرم) هرشول كمسه كه خورشیددن پشت كرم اوله یعنی بركمسه نك ارقه سنه
آفتابدن نور وحرارت کله وآنك ظهری نور آفتابله كرم اولوب منور اوله سخت رو اولور یعنی یوزی مهابتلو وقلبی
قوتلو اولور اكانه خوف ونه حیا یعنی كمسه دن اول خوف ایلمز واستحیا قیلمز (مثنوی) همچو روی آفتاب بی حذر *
كشت رویش خصم سوز و پرده در) بیحذر اولان آفتابك یوزی كبی آنك یوزی خصمی یاقیجی وپرده یی یرتیجی اولدی
یعنی پرده ٔ حقیقتك بیخوف وبیحذر اولان وجه باقیسی كبی مظهر نور آفتاب حقیقت اولان كمسه نك دخی ذاتی
خصم سوز و پرده در اولدی (مثنوی) هر پیمبر سخت رو بد در جهان * یك سواره كوفت بر جیش شهان) هر پیغمبر
بو جهانده سخت رو اولدی وخلق عالمده شرمنده اولمیوب بی باك خلقی طریق حقه دعوت قیلدی وتنها كندوبی
شاهلرك عسكری اوزره اوردی (مثنوی) رو نكرداند از ترس وغمی * یك تنه تنها بزد در عالمی) خوفدن
وبرغمدن یوز دوندرمدی عالمه منسوب اولان كمسه لر اوزره یالكز تنها اوردی وآنلرك اطاعتی سمتنه سمند همتنی سوردی
مثنوی) سنك باشد سخت رو وچشم شوخ * او نترسد از جهان پر كلوخ) مثلا سنك سخت رو وشوخ چشم یعنی
بی حیا اولور اوسنك جهان پر كلوخدن قورقمز جهان كرپچله پر اولسه برطاش آندن حذر ایتمز كذلك هر نبی
وهر برولی دخی قوی القلب اولمقده بویله در (مثنوی) كان كلوخ از خشت زن یك لخت شد * سنك از صنع خدایی
سخت شد) زیرا اول كرپچ خشت زندن یك لخت اولدی كرپچ كرپچیدن برپاره اولدی وصكره قوروبوب استحكام بولدی
پس آنك قوت وصلابتی اولمیوب صفت مخلوقه منسوب اولدیغی ایچون ضعیف اولدی اما سنك صنع خدایدن
سخت اولدی وآنی حق تعالی اولیله غلظت وصلابت اوزره ایجاد ایلدی كذلك صنع مخلوق الله اولنك شجاعت وصلابتی
برقرار اولمز وصنع خدا الله اولان قوت وصلابته زوال كلمز دیمك اولور (مثنوی) كوسفندان كر برونند از حساب *
زانبهشان كی بترسد آن قصاب) كوسفندلر اكر حسابدن خارج وعدددن زیاده ایسه لرده آنلرك وفرت وكثرتدن
اول قصاب نچین خوف ایلر یعنی قیونلرك بی حساب اولمسندن قصاب خوف وحذر ایلمز (مثنوی) كلكم راع
نبی چون راعیست * خلق مانند رمه او ساعیست) بوبیت لطیف بوحدیث شریفه اشارتدر كه (كلكم راع) سزلك كلكز
شبانسز (وكلكم مسؤل عن رعیته) وسزلك جمله كز رعایاسندن سؤال اولنور معنای بیت كلكم راع حدیثنك
فحواسی اوزره نبی راعی كبیدر خلق عالم سوری كبیدر اول پیغمبر ساعیدر یعنی آنلری تأدیب وتربیه ایلمكده
سعی ایدیجیدر (مثنوی) از رمه چوپان نترسد در نبرد * لیكشان حافظ بود از كرم وسرد) قیون سوروسندن چوبان
خوف ایلمز جنك ایلمكده لیكن آنلری حافظ اولور ینك وبددن (مثنوی) كرزند بانكی ز قهر او بر رمه * دان ز مهر ست
آنكه دارد بر همه) اكر اول چوبان قهر وغضبدن سوری اوزره برصدا اوره بیل مهر ومحبتندر اراكه جمیع رمه اوزره
آنی طوتر یعنی انبیا واولیانك خلقه قهر وغضبله فقیه لری وخشمناك سوزسو یلمری دوكلی خلق اوزره طوتدقلری
شفقت ومحبتدندر غضب نفسانیه دن بیله دیمك اولور (مثنوی) هر زمان كوید بكوشم بخت نو * كرتر غمكین كنم
غمكین مشو) اول مهمان ایتدی هر زمان بنم كوش هوشمه بخت نو سو یلر یعنی الطاف جدیده ٔ الهی هردم بورمزی
بكانقل ایلیوب دیر كه اكر سنی غمكین ایلیم غمناك اولمه وتأسف قیلمه (مثنوی) من ترا غمكین وكریان زان كنم *
تا كت از چشم بدان پنهان كنم) زیرا ابن سنی اول جهتدن غمكین وكریان ایلرم تا كم سنی یرامز كوزلردن پنهان ایلیم دیر
مثنوی) تلخ كردانم ز غمها خوی تو * تا بكردد چشم بد از روی تو) غملردن والملردن سنك خو یكی تلخ ایلرم یعنی سنی
غمناك والمناك ایتمكله خو یلر یكی آجی ایلرم كه سنك اخلاق واوصافكدن هركس حظ ایلمز جمله دن محزون اولان
كمسه دن بعض كمسه حظ ایلمز سنك خو یكی غملردن انكچون تلخ ایلرمكه تا كم بدكوزسنك یوزكدن مندفع اوله واول
غم صوری اول چشمه پرده وحجاب اوله (مثنوی) نی تو صیادی وجویای منی * بنده وافكنده ٔ رای منی) كندكدن
ای بنده ٔ مقبل سن خلاف نفسك بنم محبتم شكارنی صیاد وبنی جویادكلسن بلكه بنم رای وتدبیرمك بنده سی یعنی
امر تقدیرمك افكنده سی سن بو وهم وجهدر كه بوبیت جمله استفهام تقریری اوله معنی سن بنم محبتم شكارنی برصیاد
وطالب دكلسن وبنم رای وارادتمك بنده وافكنده سی دكلسن بو مقرردر كه سن بنم ارادت وراعك بنده

وافكنده سیسن ومحبتمی ورضامی صیداید یجی جویالردنسن (مثنوی) حیله اندیشی كه در من دررسی * در فراق
وجستن من بی كسی) اول عاشقلره بخت نو اولان محبوب خوش روكوش هوشمه بویله دیر كه ای بنده ٔ كامل حیله
وتدارك فكر ایلرسن كه بكا ایره سن وقربمه واصل اوله سن بنم فراقمده وطلبمده بیكسسن (مثنوی) چاره میجوید
پی من درد تو * می شنودم دوش آه سرد تو) سنك دردك دروننك بنم فراقم وطلبم ایزنده چاره لرد یلرین سنك آه سردكی
دون ایشتدم (مثنوی) من توانم هم كه بی این انتظار * ره دهم بنمایمت راه كذار) ای بنده ٔ محبت شعار بن قادرمكه
هم بو انتظارسز وصالم جانبنه یول ویرم وكذار یولنی یعنی فرقت مرتبه سندن وصلت جانبنه كچمك راهنی سكا كوسترم
وسنی مشاهده ٔ جمالمه بی زحمت وبی محنت ایركورم (مثنوی) تا ازین كرداب دوران وارهی * برسر كنج وصالم پانهی)
تاكم بو كرداب دوراندن قورتیله سن وقیود جهاندن خلاص اوله سن بنم كنج وصالم اوزره بی تعب اایاق قویاسن یعنی
وصول بوله سن (م ی) لیك شیرینی ٔ لذات مقر) هست بر اندازه ٔ رنج سفر) لیكن مقرك لذتلرینك شیرینلكی سفرك رنجی
مقدارنجه در یعنی عاشقه بومحنتلری چكدرمكده حكمت واردر كه قدر بولدی ولذتی مقداری عزته ایردی (بیت) ولو عز
فیها الذل ما لذلی الهوی * ولم تك لولا الحب فی الذل عزتی (م ی) آنكه از شهر وز خویشان برخوری * كز غریبی رنج
ومحنتها بری) اول وقت شهركدن واقربا واصدقاكدن برپرسن ومنتفع اولورسن كه غریبلكدن رنج چكه سن وآنلرك
مفارقت وهجرانته نیجه زمان صبرایده سن بوسوزلر جمله عاشقه بخت نو اولان معشوق اسانتدندر (تمثیل كر یختن
مؤمن وبی صبری ٔ او در بلا باضطراب وبی قراری ٔ نخود ودیكر حوایج در جوش دیك وبر دویدن تا بیرون جهد)
بو سرخ شریف وبو بیان لطیف مؤمنك اضطرابله بلاده صبرسزیعنی بی قرارلغنی تمثیلدر بودخی وجهدر مؤمنك
بلاده اضطرابله صبرسزلغنك وبیقرارلغنك تمثیلیدر ونخودك وسائر حوایجك چولمككك قینابشنده
وتاطشره صیچره ملرینك ویله لرینك یعنی طشره دوشمك ایچون اضطراب وبی قرارلغی وباشی اوزره یلمسی در
توضیح كلام مؤمنك بلاده بی صبرلغنك وقاچمسنك نخودك ودخی سائر حوایجك چولمكك قاینمسنده اضطرابنه
ودخی بیقرارلغنه ودخی یلمسنه تا كم چولمكدن طشره صیچرایوب قورتوله تمثیل اولنمسنك بیانده دردیمك اولور
یعنی مؤمنك بلا وقضاده المی بونكله تمثیلدر مراد مؤمنك بلاده صبرایده میوب طشره صیچره مسنه تشبیه ایلر
مثنوی) بنكر اندر نخودی در دیك چون * می جهد بالا چو شد ز آتش زبون) ای محنت وبلایه صبر قیلمین ونتیجه ٔ زحمت
ومشقتی بیلمین كمسه چولمكده اولان نخوده نظرایله نیجه یوقاری صیچرار آتشدن چونكم زبون اولدی (مثنوی)
هرزمان نخود برآید وقت جوش * برسر دیك وبرآرد صد خروش) هرزمان نخود وقت جوشده یوقاری كاور چولمكك
باشی اوزره وبوز خروش كتورر راسان حالله بویله دیو (مثنوی) كه چرا آتش بمن در میزنی * چون خریدی چون نكون م
میكنی) كه نیچون بكا آتش اوررسن وبنی بریان وسوزان قیلورسن چونكم الدك وقبول قیلدك نیچون بنی نكون ایلرسن
یعنی بن سوزوكدازدن خلاصه قریب اولدقده بنی تكرار بلایه رد قیلورسن (مثنوی) میزند كفلیز كدبانو كه نی
خوش بجوش وبر مجه ز آتش كنی) كدبانو اكا كبچه اورر بویله دیو كه یوق یعنی خروش ایله خوش قاینه وپیش وآتش
ایلیجیدن صیچرامه كدبانو خانه حوایج ولوازمن كورن وتدبیر وتصرف ایدن خاتونه دیرلر بوراده خانه ٔ كونده وپاخود
طالبك وجودی خانه سنده تدبیر وتصرف ایلین پیر ومرییدن استعاره در نچین مرید دیك طریقت ایچره آتش
ریاضت ایله قاینمقدن وپخته اولمقدن اجتناب ایتسه ومرادنفسی جانبنه كیده یرنده ومربی اولان مرشد كفكیر
تكلیفی اكا اورر وآنی بنه خدمت ومشقت دیكنه دوشورر بویله دیو كه خوش جوش ایله (مثنوی) زان بجوشانم
كه مكروه منی) بلكه تا كیری تو ذوق وچاشنی) بن سنی اول جهتدن قیناتمزمكه سن مكروهم وبنم مبغوضم سن
یعنی سن بنم مغضوب ومبغوضم اولدیغك سببدن سنی آتش محنتله پشورمزم بلكه تا سن مذاق وچاشنی طوته سن
ومخته اولوب كمال مرتبه سنه واصل اوله سن (مثنوی) تاغذا كردی بیامیزی بجان * بهر خواری نیستت این امتحان
تاغدا اوله سن وجانه قارشه سك بو امتحان سكا خوارلقدن یعنی سكا حقارتدن اوتری دكلدر نچین حق تعالی برقولنی
سوسه آنی مبتلا ایلر كما قال علیه السلام اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه وان رضی اصطفاه پس حق تعالی
هركیمی زیاده سوسه آنی زیاده مبتلا ایلر كما قال علیه الصلوة والسلام اشد البلاء علی الانبیاء ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل
پس بونلری بو بلایه مبتلا قیلمقدن مراد بونلرك وجودی حضرت حقه مكروه اولدیغندن وجناب حق بونلره حقارت
واهانت ایلدیكندن دكلدر بلكه آنلرك هر بری بشریتدن كذر قیلسون ومذاق روحانیت بولسون ومرتبه ٔ كماله
واصل اولسون ایچوندر پس مظهر خدا اولان واخلاق الهیه ایله تخلق قیلان مربی ٔ كاملك دخی نشانی بویله در
كندی یه زیاده محبت ومریدا ولانی آتش ریاضتله قاینه در (مثنوی) آب میخوردی ببستان سبز وتر) بهر این آتش بدست

ان انجورد) سبزوتر بستانده ای نخودسن آب ایچدلڭ ونیجه مدت تن پروراولوب خوش یکدلڭ اول آب خور بواتشدن
اوتری ایدی که آتش محبت اکل وشرب راحتدن حاصل اولان خاملغکی ازاله ایدیجی وپخته لك مرتبه سنه ایرکوریجیدر
(مثنوی) رحمتش سابق بدست ازقهرزان * تازرحمت کردد اهل امتحان) برمقتضای حدیث قدسی سبقت رحمتی
علی غضبی اول خدانڭ رحمتی قهراوزره سابق اولمشدر اول سببدن تا رحمتدن اهل امتحان اوله یعنی برکمسنه
مبتلا اولمسی وحق تعالی آنی بربلا ایله امتحان قیلمسی اکا حق تعالینڭ رحمتندندر (مثنوی) رحمتش برقهرزان
سابق شدست * تاکه سرمایهٔ وجود آید بدست) اول حضرتڭ رحمتی قهروغضبی اوزره اول جهتدن سابق اولمشدر
تاکه وجود سرمایه سی اول حضرتڭ رحمتی ایله اله کله ورحمت رحمانیه واسطه سیله هرشی تحصیل
وجود قیله (مثنوی) زانکه بی لذت نروید لحم وپوست * چون نروید چه کدازد عشق دوست) زیرا لذت ونعمتسز لحم
وپوست بتمز چونکم لحم وپوست بتمیه دوستڭ عشقی نه اریدرلا بد عشقڭ احکامنڭ ظهوری ایچون وجود پرورش
بولمق ولحم وپوست حاصل اولمق لازمدر تاکم عشقڭ احکامی آنی افنا ایتمکله ظهوره کله ومقتضاسنی اجرا قیله (مثنوی
زان تقاضا کربیاید قهرها * تاکنی ایثار آن سرمایه را) اول تقاضادن اکرقهرلر کلورسه یعنی عشق الهینڭ اول
مقتضاسندن ای مؤمن اکرسکا قهرلر کلورسه وسنڭ لذت وراحتله حاصل ایلدیکڭ وجودی افنا قیلمق مراد ایلرسه
تاکم سن اول تحصیل ایلدیکڭ سرمایه یی اکا ایثار ایلیه سن بونی دخی عین نعمت ورحمت بیلوب شکرلر سویلیه سن
(مثنوی) بازلطف آید برای عذراو * که بکردی غسل وبرجستی زجو) کیرولطف الهی آنڭ عذرندن اوتری سکا کله
بو بیلدیکه ای مؤمن سن غسل ایلدڭ وجوددن خلاص اولدڭ یعنی لوث بشریت ودنس طبیعتدن اغتسال قیلدڭ
وجوی محنتدن خلاص اولدڭ ونجات بولدڭ (مثنوی) کوید ای نخود چریدی دربهار * رنج مهمان تو شد نیکوش دار
کدبانو نخوده دیرکه ای نخود بهار زماننده اوتلادڭ ونشو ونما بولوب نفسکی بسلادڭ رنج سنڭ مهمانڭ اولدی انی سن
ایوطوت (مثنوی) تاکه مهمان بازکردد شکرساز * پیش شه کوید زایثار تو باز) تاکم مهمان سندن شکرساز
کیرودونه یعنی حضرت حقه سندن شاد اولدیغی حالده رجوع ایده شاه حقیقتڭ حضورنده سنڭ بذل وایثارکدن
کیروسویلیه (مثنوی) تابجای نعمتت منعم رسد * جمله نعمتها بردبرتو حسد) حتی نعمت یرینه سکا منعم یتشه منعمڭ
یتشمه سندن مراد جناب حقڭ صابراولنلره کمالیله تقربندن عبارتدر واول وقت منعم حقیقی ای صابر سکا کمال
تقرب ایله تقرب ایلیه جمیع نعمتلرسکا حسد ایدر یعنی سن برمرتبه یه واصل اوله سنکه جمله نعمتلر سکا رشك وغبطه
ایلیه لر (م ی) من خلیلم تو پسر پیش بچك * سربنه انی اراني اذبحك) بو آیت کریمه سورهٔ صافاتده در اولی بودر (قال
حضرت ابراهیم علیه السلام دیدی نمروددن نجات بولدقدنصکره (انی ذاهب الی ربی) تحقیقا بن کیدیجی ام ربمڭ
امرنه که بیورمشدرکه اول شاهدر (سیهدین) عن قریب بنی ارشاد ایلر صلاح دینم ومقصدم اولان شیئه (رب هب لی) دعا
ایدوب دیدیکه ای بنم ربم بکا هبه ایله بر ولد که (من الصالحین) مرسلیندن اوله (فبشرناه) بز اکا مژده ویردڭ (بغلام
حلیم) برغلامی که کبری حالنده حلیم وصغری حالنده علیم اوله (فلما بلغ) وقتا کم اول غلام یتشدیسه (معه السعی)
باباسیله سعی ایتمکلکه یعنی یوریکه صالح اولدیسه باباسیله ویاخود صفا ومروه ما بیننده اولان سعی مراد اوله (قال یا بنی
حضرت ابراهیم علیه السلام دیدیکه ای بنم اوغلجغم تصغیر شفقت ایچوندر (انی اری فی المنام) تحقیقا بن کورورم
واقعه ده (انی اذبحك) تحقیقا بن سنی ذبح ایدرکوروروم روایتدرکه کیجه واقعه سنده برقائل اکا دیدیکه ان الله یأمرك ان
تذبح ابنك پس صباح اولوب بو واقعه شیطانیمیدر یوخسه رحمانیمیدر دیو فکر ایلدی اول کونه یوم ترویه دیدیلر پس ینه اول
کیجه واقعه ده اوله کوردی بیلدیکه بو واقعه حقدندر پس اول کونه یوم عرفه دیدیلر ویوم ثلثه ده نحره قصد ایدوب اول
کونه یوم نحر دیدیلر واظهر بودرکه مذبوح اسماعیل اوله زیرا حضرت پیغمبر علیه السلام انا ابن الذبیحین بیوررلردی که
بری جدی اسماعیل وبری باباسی عبدالله در زیرا عبدالمطلب عهد ایلدیکه اکر زمزم چاهنڭ حفری بکا آسان اولورسه
اولادمدن برین ذبح ایده یم دیدی ویاخود اولادم اون اولورسه برین ذبح ایده یم دیدی پس مراد ال ویردکده قرعه
صالوب قرعه عبداللهه واقع اولدی پس یوزدوه قربان ایلدی زیرا دیت اول زمانده یوزدوه ایدی وبردلیل دخی ذبح
اسماعیل عقبنده اسحاقڭ بشارتیدرکه بونڭ اوزرینه معطوف اولدی (فانظر ماذا تری) رأی دندر یعنی نظر ایله یا اسمعیل
نه رأی ایدرسن بو مشاوره آنی امتحاندر تاکوره بلاجزع بلایه صبر ایدرمی (قال یا ابت افعل ما تؤمر) اسماعیل علیه
السلام دیدی ای بابام ایشله شول برشیئی که سن امر اولندڭ یعنی الله تعالی سکا امر ایلدی (ستجدنی ان شاء الله من
الصابرین) عن قریب سن بنی بولورسن اکر الله تعالی دیلرسه صابرلردن بولورسن قضای حقه ویا امر ذبحه معنای بیت
ای نخود بن خلیلم وسن اوغلمسن بچاغڭ اوکنده باش قو تحقیقا بن سنی بوغازلر کوریرم (مثنوی) سرپیش قهرنه

دل برقرار * تا ببرم حلقت اسمعیل وار) قلبڭ قراراوزره اولدیغی حالده باشکی قهرم اوکنه قوتا سنڭ حلقکی اسمعیل
حلقی کبی کسم (مثنوی) سرببرم لیك این سر آن سر نیست * کز بریده کشتن ومردن بری است) باشی کسرم لکن
بو باش اول باش دکلدرکه کسلمش اولمقدن واولمکدن بریدر (مثنوی) لیك مقصود ازل تسلیم تست * ای مسلمان بایدت
تسلیم جست) ولکن مقصود ازل ومراد حق عز وجل سنڭ تسلیمکدر ای مسلمان سکا تسلیم ورضا طلب ایلمك
لازمدرکه کدبانو نخوده بو یله سویلر یعنی مربیء کامل مریده عامله بوکونه نصیحت ایلرکه (مثنوی) ای نخود می جوش
اندر ابتلا * تانه هستی ونه خود ماند ترا) ای نخود ابتلا ایچره قاینه برمرتبه یه دککه تاسکانه وارلق ونه کندیلك قاله
یعنی محو وجود ایلینجه یه دك ریاضت ایچره جوش ایله تافانی اوله سن وکمال بوله سن (م ی) اندران بستان اکرخندیدهٔ
تو کل بستان جان ودیدهٔ) اول بستان ایچره اکر کولدکسه مراد ای مرید اکر اول بستان دنیا ونعمت وراحتله
پرورش بولدڭ ونیجه مدت فرحناك اولدڭسه سن جان ودیده بستانڭ کلیسن پس بوبلالرسکا مجرد سنی اوصاف
بشریه دن تطهیر ایچوندر سکا اهانت وحقارت ایچون دکلدر دیمك اولور (مثنوی) کرجدا ازباغ اب وکل شدی *
لقمه کشتی اندر احیا آمدی) ای نخود اکرسن باغ آب وکلدن جدا اولدکسه یعنی آب وکلدن مخلوق اولان دنیا باغنڭ
نشو ونماسندن مفارقت قیلدکسه لقمه اولدڭ وحیلر وزنده لر ایچره کلدڭ یعنی مرتبهٔ انسانیته واصل اولدڭ (مثنوی
شو غدا وقوت واندیشها * شیر بودی شیرشو در بیشها) ای نخود غدا اول وقوت اول واندیشه لر اول مقدما
شیر ایدڭ الان بیشه لرده شیر اول یعنی نبات مرتبه سنده ایکن سود کبی ایدڭ شمدی انسان مرتبه سنه کلدڭ
بیشه لر ایچره ارسلان اول دیمك اولور (مثنوی) از صفاتش رستهٔ اندر نخست * در صفاتش بازرو چالاك وچست)
ای نخودسن ابتدای حالده اول اللهڭ صفاتندن بتدڭ که عند اهل الحق منبت حقیقی اولدرکه انبت الله البقلة دیرلر
وربیعڭ انباتی مجازیدر پس شیئا فشیئا هرشیئی تربیه ایلین اولدر فاذا کان کذلك نبات رب صفتنڭ اثریله بتروآنڭ تجلی
وتربیه سیله مرتبهٔ کماله یتر ولهذا قال از صفاتش رستهٔ اندر نخست پس هرشیئڭ اصلنه رجوعی کل شیء یرجع الی
اصله فحواسنجه مقرر اولدیسه نخوده خطاب ومؤمن اولنلره تعریض ایدوب بیوررلر ای نخود چونکم اصلڭ آنڭ صفاتی
اولدیغی بیلدکسه کیرو آنڭ صفاتنه کیت طوعا چالاك وچست اول تا صفات الهیه برموجب تخلقوا باخلاق الله سنڭ
صفاتڭ اوله وذاتڭ اخلاق ربانیه ایله تخلق وتحقق قیله پس نخودڭ وجمیع نباتڭ اسباب صوریه سنڭ ومجازی
مرتبه لرینڭ بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زابر وخرشید وزکردون آمدی * پس شدی اوصاف کردون برشدی
ای نخود سحاب وآفتابدن وکردوندن کلدڭ یعنی بونلرسنڭ وجوده کلمکه سبب صوری اولدی وهر برسی تربیه قیلدی
حتی وجوده کلدڭ وغدای انسانی اولدڭ پس اوصاف اولدڭ ریاضت واسطه سیله چونکم اوصاف نباتیه دن خلاص
اولوب اوصاف الهیه مرتبه سنی بولدڭ آتش محنتله پشوب محو اولدڭ اصلکه رجوع قیلدڭ کردون اوزره کتدڭ یعنی
کردون اوزره ترقی ایتدڭ ومن حیث المعنی اندن عالی اولدڭ (مثنوی) آمدی در صورت باران وتاب) میروی اندر صفات
مستطاب) ابتدا باران وحرارت خورشید درخشان صورتنده زمینه کلدڭکه اسباب وجودڭ بونلردر آخر الامر صفات
مستطابه کیدرسن یعنی مقتضیء وجودڭ اولان فی الحقیقه سنی ایجاد ایدن صفات مقدسهٔ الهیه جانبنه سیر ایدرسن
چونکم بالضروری کتمڭ لازم اولیجق مع الاختیار والاراده کیت وکندی صفاتڭکی صفات الهیه ده مقدم محو وفانی
ایت تا سعادت ابدی وحیات سرمدی بوله سن دیمك اولور (مثنوی) جزو شید وابر وانجمها بدی * نفس وفعل
وقول وفکرتها شدی) ای نخود نباتیت مرتبه سنده آفتاب وسحابڭ وکواکبڭ جزوی اولدڭ یعنی بونلرسنڭ وجودکه
تربیه ده مادهٔ اصلیه اولوب سن بونلره جزو مثابه سنده کلدڭ چونکم انسانه غدا اولدڭ ودرونته وصول بولدڭ نفس وفعل
وقول وفکرتلر اولدڭ پس مرتبهٔ ادنادن بروز ایدوب ومحو اولوب مرتبهٔ اعلایه ترقی قیلدڭ (م ی) هستیٔ حیوان شد
ازمرك نبات * راست آمد اقتلونی یا ثقات) نباتڭ مرکندن حیوانڭ وجودی اولدی یعنی نبات فانی اولمقدن
وانی حیوان اکل قیلمقدن جسم حیواناتڭ وجود بولدی چونکم بو معنی مقرر ومعلوم اولدیسه اقتلونی یا ثقات قولی
راست ودرست کلدی انکه چونکه طالب حقیقت اولنلر اقتلونی یا ثقات دیدیلر وبو طالبه قتلی موجب اولان کلام
بو اجلدن صحیح وصادق کلدی (مثنوی) چون چنین بردست مارا بعد مات * راست آمدان فی قتلی حیات)
ماتدنصکره چونکم بزه بربو تجلین برد واوار در یعنی بعد الممات بزه چونکم بونڭ کبی برحیات وار در ان فی قتلی حیات
قولنڭ مضمونی راست ودرست کلدیکه لابد هرمؤمنه دنیادن آخرت اولی واحری وخیر وابقی درو آنڭ اولمسی حیات
طیبه بولمسی مستلزم اولمسی شبهه وشائبه دن معری ومبرادر (مثنوی) فعل وقول وصدق شد قوت ملك * تابدین
معراج شد سوی فلك) فعل وقول وصدق ملکڭ قوتی اولدی یعنی طاعت وعبادت وتسبیح وصدقکه فی الحقیقه الت

عروجدر وزردبان آسمان ذات البروجدر ملائکه نك بونلر قوت وغداسی اولدی حتی بو معراج واسطه‌سیله فلك جانبنه کتدی وآنی مقام اتخاذ ایتدی کذلك ای مؤمن اکرسن دخی بوذکر اولنان فعل وتسبیح وصدقی روحکه غدا ایلیه‌سن ملك کبی فلکلری مقام اتخاذ ایلیه‌سن ومراتب رفیعه‌یه واصل اوله‌سن (مثنوی) انجنان کان طعمه شد قوت بشر * ازجمادی برشد وشد جانور) آنجلین که مثلا اول لقمه بشرك قوتی اولدی وجمادلکدن ترقی قیلدی وجانور اولدی یعنی مرتبهٔ ادنایی ترك ایدوب مرتبهٔ اعلایه واصل اولدی دیمك اولور (مثنوی) این سخن را ترجمهٔ پهناوری * کفته آید در مقام دیکری) بو کونه سوزك ایچون پهناور برترجمه یعنی واسعتر وروشنتر بربیان دینلمش کاور برآخر مقامده مثنوی) کاروان دائم زکردون میرسد * تاتجارت می کند وامی رود) کاروان دائما کردوندن یتشور یعنی ارواح قافله‌سی هردم عالم علویدن کلور مرتبهٔ سفلی یه واصل اولور ونیجه مدت آنده اقامت قیلور تاکم تجارت ایلیه وکیروطن اصلیه‌سی جانبنه کیده بعضلر بو دنیاده ضلالتی ویروب هدایت الدیلر ومنفعت کبری وتجارت عظمایی حاصل قیلدیلر وبعضلر بالعکس هدایتی ویردیلر ضلالتی الدیلر بوطائفه (اولئك الذین اشتروا الضلالة بالهدی فما ربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین) آیت کریمه‌سنك مفهوم ومنه مظهر اولدیلر اکر تجارتکزده ربح ایلمك مراد ایلرسز سرمایهٔ عقل وحواس واعضایی طوعا مع الاختیار طاعت حقه صرف ایلیه‌سز تاتحصیل منافع روحانی وحقانی قیله‌سز ودار آخرته ومقام حقیقتنه صدر رضا ایله متوجه اوله‌سز (مثنوی) پس بروشیرین وخوش بالاختیار * نی به تلخی وکراهت دزدوار) پس شیرین وخوش وطوعا مع الاختیار خرسز داره کیدرکبی مع الکراهه تلخلکارله دکلکه بوجانب حقیقتنه اولان کراهت کمال جهالتدن حاصل اولور دفع جهالت واختیار طاعت قیل تا کراهت کیدوب لذات وحلاوته واصل اوله‌سن (مثنوی) زان حدیث تلخ میکویم ترا * تازتلخیها فروشویم ترا) ای نخود سکا اول سببدن جواب تلخ سویلرمکه کل مردود ادرتاکم سنی تلخلکاردن یویام وپاك ایلیم بوسوزا کرچه کدبانو لساندن نخوده در ولیکن مراد مربی لساندن مریده تسلیه در که آنك مرارت مقالنه صبرا تمك موجب طهارت اولدیغنی اشعار ایلر (مثنوی زاب سرد انکور افسرده رهد * سردی وافسردکی بیرون جهد) مشهور ومجربا تدندرکه قچن میوه قسمی مثلا الما وامرود وانکور طوکسه آنی کته وررلر آب سرده ایجره قورلر حتی اول آب سردانك افسرده لکنی جذب ایدوب اخراج ایلر پس اول افسرده لکدن آب سرد واسطه‌سیله قورتلوب خلاص اولورنته کم یوررلر صوغوق صودن طوکش اوزم قورتلور سردلك وافسرده لك آندن صحرار کذلك مرشد رشیدك جواب سردندن مرید افسرده لکدن قورتلور وطونقلق آنك دروننده طشره کیدوب مرده دل وپرمرده درون اولمقدن نجات بولور (م ی) تورتلخی چونکه دل پرخون شوی * پس زتلخیها همه بیرون روی) سن تلخلکدن چونکم دل پرخون اوله‌سن یعنی مشقت وریاضته صبر قیله‌سن جمیع آجیلکاردن طشره کیدرسن وکندیکی مورث آلام ومحن اولان صفتلردن خلاص ایدرسن مثل صابرشدن مؤمن چون برسر ومنفعت بلا واقف شود (مثنوی) سك شکاری نیست اوراطوق نیست * خام وناجوشیده جزبی ذوق نیست) سك که طوقی یوقدر شکاره منسوب دکلدر شکاری اولان کلبك البتته رعایه‌له طوقی اولور وصاحبی آنی ضبطنه آلوب مقید قیلور خام ودیك ریاضتده ناجوشیده اولان مردنا تمام ذوقسز اولمقدن غیری دکلدر یعنی مربینك جفا وایذاسنه صبر قیلمین وطریق الهیده بلادیده ومحنت کشیده اولمین کمسنه‌یی اکرقوت ذائقهٔ علمیه ایله طاتسك وتجربه ایتسك اصلا آنده لذت بوله مزسن پس طوق محنت مؤمنك مقبولیت ومحبوبیتنی اشعار قیلور وآتش ریاضت اکا ذوق ولذت ویرمك ایچون اولور فافهم (مثنوی) کفت نخود چون چنین است ای ستی * خوش بجوشم یاریم ده راستی) چونکم نخود کدبانودن بورازی کوش ایتدی اکا ایتدی ای ستی چونکم حقیقت حال ونتیجهٔ آمال وملال بونك کبیدر رضا ایله لطیف قینارم یاریم ده راستی یعنی تحقیق بکا یاردیلك ویر (مثنوی) تودرین جوشش چو معمار منی * کفجلیزم زن که بس خوش می زنی) سن بوجوششده بنم معمارمسن بکا کفجلیز اورکه زیاده لطیف اورورسن (م ی) همچو پیلم برسرم زن زخم وداغ * تانه بینم خواب هندستان وباغ) بن فی المثل فیل کبی‌ام بنم باشم اوزره زخم وداغ اورتا هندستانك وباغك رؤیاسنی کورمیم بومعنی دخی جائزدر تاکم خوابده هندستانی وباغی کورمیم وحضوره واروب اویورسم وآنی خوابده کوررسم اول جانبه محبت ایتمکله عصیان وطغیان ایلمك لازم کلور اما قاعدهٔ پیلبانان اولدرکه قچن بر پیله بنسه‌لر آنك باشنه چنکال اوررلر وآنی چنکال ایله ضبط قیلورلر اکر چنکالی باشندن چقارسه‌لر کندوبی ازاده وحضوره اوروب هندستانی وآنك باغارنی کورر پس صاحبنه مخالفت ایدوب طغیان قیلور پس آنك بوخصلتنه عالم اولان پیلبان آنك باشندن چنکالی اکثر زمانده اکسك ایلمز تاهندستان خاطره‌سیله عصیان وطغیان جانبنه میل ورغبت ایلمسون دیو بوجمله تمثیلدر مؤمن بلاکش لساندن

نتیجهٔ ریاضته عالم اولدقدنصکره مظهر تربیهٔ الهی اولان مریسنه بویله دیروانك ایلدیکی جفاده صفا کورر بلکه آندن کلان بلا واذایه بجان ودل طالب اولور (م ی) تاکه خودرا دردهم درجوش من * تارهی یابم دران آغوش من) دیرکه ای مربی بو بلا ایله تاکم بن کندیمی جوشه ویرم یعنی صدر رضا ایله مرتبهٔ ریاضت ومجاهده‌یه ایرکورم تا اول آغوشه بن یول بولم یعنی حتی پخته وکامل اولوب حضرت حقك قربنه وسیله بولم ومقبول حضرت اولم دیو سویلر (مثنوی) زانکه انسان درغنا طاغی شود * همچو پیل خواب بین یاغی شود) زیرا انسان غناده طاغی وباغی اولور کما قال الله تعالی کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی (وقال ایضا (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) نته کم پیل خواب بین باغی وباغی اولور قچن زخم چنکالدن قورتولسه وحضوره وارسه خوابه واروب کندوبی باغده صانوب بغی وعداوته وعصیان وطغیانه باشلر پس اکا حضور ویروب راحت ویرمکدن زخم وچنکال اورمق انفع اولدیکه اول زخم آنی عصیان وطغیاندن حفظ ایلر (مثنوی) پیل چون درخواب بیند هندرا * پیلبانرا نشنود آرد دغا) پیل هندی چونکم خوابده کوره پیلبانی استماع ایلمز دغا کتورر یعنی حیله وعداوت کتوروب اکابرضرر یتوررو قس علی هذا ونفس اماره همان مکه بلاونکال چنکالی باشندن کیدوب راحت ونعمت بوله البتته عصیان قیلور وهماندمکه باشنه بلا کله مسلمان اولور (عذر کفتن کدبانو با نخود وحکمت درجوش داشتن کدبانو نخود را (مثنوی) آن ستی کویدورا که پیش ازین * من چوتو بودم زاجزای زمین) اول کدبانو اول نخوده سویلرکه بوندن مقدم بندخی سنك کبی اجزای زمینیدن ایدم یعنی بدنکه اجزای زمیندندر اکا مقید ومغلوب اولان دخی اجزای زمین حکمنده اولور پس بر اوائل حالده اجزای زمینیدن مرکب اولان جسمه محکوم ومغلوب ایدك دیو مربی لساندن تسلیه‌له کندی حالنی حکایه اولور (مثنوی) چون بنوشیدم جهاد اذری * پس پذیرا کشتم واندرخوری) چونکم آتشه منسوب جهادر یاضتی قبول ایلدم واکا صبر قیلدم پس مقبول ولایق اولدم پذیرا مقبول ودرخور معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) مدتی جوشیده‌ام اندر زمن * مدتی دیکر درون دیك تن) برمدت زمان ایچنده جوشیده اولدم وبرمدت آخر دخی تن چولمکنك ایچنده قینامشم یعنی بدنه متصل اولان آتش درد وبلا ایله جوشیده اولدم (مثنوی) زین دوجوشش قوت حسها شدم * روح کشتم پس ترا استا شدم) بوایکی نوع جوششدن حسلره قوت اولدم یعنی پخته اولوب حواس مدرکاته تقویت ومعاونت قیلدم روح اولدم پس سکا اوستا اولدم دیو سویلر (مثنوی) درجمادی کفتمی زان میدوی * تاشوی علم وصفات معنوی) جمادلك حالنده ایکن سکا لسان حالله دیدم اول مرتبه‌دن یله‌سن یعنی ترقی قیله‌سن تا علم اولورسن وصفات معنوی اولورسن یعنی جمادلك مرتبه‌سندن سن که مترقی اوله‌سن وانسان مرتبه‌سنه کله‌سن علم اولورسن وصفات معنوی اولورسن بو مرتبه اکرچه جمادلك ونباتلك مرتبه‌لرندن اعلادر اما حیوانیتدن حصه طوتر (مثنوی) چون شدی توروح پس بارد کر * جوش دیکر کن زحیوانی کذر) چونکم سن ای اوستا روح اولدك حتی ذی روح اولوب انسانیت مرتبه‌سن بولدك پس برکره دخی جوش ایله حیوانیت مرتبه‌سندن وآنك صفتلرندن کچ ومحو وفنا شرابنی ایچ تا صفات حیوانیه وروحانیه‌دن فانی اوله‌سن وبقای حقانی ولقای ربانی بوله‌سن (مثنوی) ازخدا میخواه تازین نکته‌ها * درنلغزی ورسی تامنتها) ای بونکات شریفه‌یی مستمع اولان کمسه خدای تعالیدن ایسته تاکم بونکته‌لردن طیرنمیه‌سن وبونکته‌لرك تامنتهاسنه واصل اوله‌سن که بوکونه نکات مبتدی اولنلره نسبت مزالق اقدامدر پس عند استماع کلام الاولیاء عثار وسقوطدن استعاذه قیلمق وطالب هدایت وسداد اولمق لازم وواجبدر زیرا بونلرك کلام حکمت انجامندن چوق کمسه ضلالته دوشمشلردر (مثنوی) زانکه ازقرآن بسی کمره شدند * زان رسن قومی درون چه شدند * زیرا که حضرت قرآندن چوق کمسه کمراه اولمشلردر اول رسندن برقوم قیو ایچره کتمشلردر یعنی حضرت قرآنکه حبل المتین در آنك شاننده‌در که اکا تمسك واعتصام ایلین کمسه‌لر چاه ضلالتدن چیقوب جاه هدایت وسعادته واصل اوله اما بعض کمسه‌لر آنکله مرتبهٔ هدایتده ایکن چاه ضلالته نزول قیلورنته کم بو آیت کریمه بومضمونی مؤید اولور کما قال الله تعالی (یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا ومایضل به الا الفاسقین) وقال تعالی فی سورة الاسری ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) حضرت قرآنك هدایت ایلمك شاننده ایکن مادامکه اکا تمسك ایتمیه ویوردیغی یوله کتمیه اکا هادی اولمز اکر مراد نفسانیه‌سی اوزره تأویل قیلورسه آنك ضلالتنه سبب اولور نته کم یوررلر (مثنوی مررسن را نیست جرمی ای عنود * چون ترا سودای سربالا نبود) ای معاند اولان کمسه تحقیقا رسنك یعنی حبل الهی اولان قرآنك خود برجرمی یوقدر چونکم سکا بوقاری کتمکه سودا وهوس اولمدی یعنی سن که عالم اعلایه کتمکه طالب اولمیه‌سن واکا تعلق وتشبث قیلمیه‌سن اول سکا نیجه هدایت قیلسون اول فی المثل رسن کبی خروجه ونزوله

برسبیدرا کربالایه وعالم اعلایه هوسك وارایسه‌سنی بالایه چکروا کرعالم طبیعته ونفسانیته میلك وارایسه‌سنی
عالم اسفله چکر پس قرأنه اویوب جرمی کندی نفسکه قو یوب همان چاه ضلالتدن خلاص اولمغه سعی ایله تا کم سنك
صعودو ترقیکه سبب اوله وسنی جانب اعلایه موصل اوله وهدایت قبله دیمك اولور والله اعلم (بقیهٔ قصهٔ مهمان آن مسجد
مهمان کش وثبات وصدق او (مثنوی) آن غریب شهر سر بالاطلب * کفت می خسبم درین مسجد بشب) اول
سر بالاطلب اولان شهرك غریبی سر بالاطلب وصف ترکیبیدر عالی همت معناسنه یعنی اول نیك بخت وعالی
همت اولان غریب شهر ناصح وعاذل اولنلره ایتدی بن بو مسجد ایچره کیجه ایله یاتوب اویورم بعده اهل مسجده تعریض
ایچون مسجده خطاب ایدوب ایتدی (م ی) مسجدا کرکربلای من شوی * کعبهٔ حاجت روای من شوی) ای مسجد
اکرسن بنم کربلام اوله‌سن یعنی اکر بنم مقتلم اولورسك حاجتی روا ایدیجی قبله‌م اولورسنکه بنم عزمم مرك وفنا جانبنه‌در
(مثنوی) هین مرا بکذار ای بکزیده دار * تا رسن بازی کنم منصور وار) ای برکزیده ومقبول خانه اکاه اول بنی
قو تا منصور کبی رسن بازلق ایلیم یعنی جانبازلق ایلیم دار لفظنده ایهام لطیف واردر بعده بنه اهل مسجددن ناصح اولنلره
خطابه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی) کرشدید اندر نصیحت جبرئیل * می نخواهد غوث در آتش خلیل)
ای ناصحلر اکرسز فرضی نصیحتده جبرائیل اولدیکزایسه‌ده خلیل مشرب اولان وقدم حضرت ابراهیم اوزره
سیر قیلان عاشق آتش عشقه دوشمکده آندن مدد طلب ایلمزتته کم حضرت خلیل الرحمن نار نمروده القا اولندقده
حضرت جبرائیل علیه السلام قبل الوصول الی النار الك حاجة یا ابراهیم دیدی اما الیك فلا دیمکله
جواب ویردی پس مشرب خلیلده اولان عشاق دخی معشوقدن غیرینك نصیحت ومعاونت وشفاعتن دیلمزلر بلکه
جمیع امرلرین حضرت حقه تفویض ایدوب آندن هرنه کاورسه راضی اولورلر ومعشوقدن غیرینك حکمنده اولنلردن
اکر ملك مقرب ایسه‌ده اعراض قیلورلرتته کم بو نکته‌یی اشعار ایچون حضرت جبرائیله خطاب ایدوب وعقلی وملکیتی
غالب اولان ناصحلره تعریض ایدوب بیوردیلر (مثنوی) جبرئیلا رو که من افروخته * بهترم چون عود وعنبر سوخته)
ای جبرائیل یعنی ای جبرئیل سیرت اولان ناصح یوری که بن آتش عشق ایچره یانمش اولمق بکا یکرکدر
عود وعنبر کبی کوینمش اولمق زیرا عود وعنبر آتشده یانمسه رایحه‌سی چقمز آنلرك رایحه‌سی یانمقده ظاهر اولور
پس آنلره یانمق شویله طورمقدن اولیدر ولهذا (بیت) بنده همان به که بلاکش بود * عود همان به که در آتش بود
دینلدی (مثنوی) جبرئیلا کرچه یاری میکنی * چون برادر پاس داری میکنی) ای جبرائیل مشرب اولان ناصح
اکرچه معاونت ایلرسن مصرع ثانیده ایکی وجه جائزدر اولا چون اشباع واو ایله اوقنوب یعنی اوداوزره اولانی
نیجه حفظ ایلرسن دیمك اولور لکن بو ضعفدن خالی دکلدر ثانیا چون ادات تشبیه ایچون اولوب معنی بویله دیمك اولور
ای جبرائیل سیرت کرچه معاونت ایلرسن برادر مشفق کبی حفظ اید یجیلك ایلرسن (م ی) ای برادر من برآذر چابکم
من نه آن جانم که کردم پیش وکم * ای برادر بن آذر عشق اوزره چابك وچالاکم بن اول جان دکلم که زیاده وناقص اولم روح
حیوانی کبی (مثنوی) جان حیوانی فزاید از علف * آتشی بود وچو هیزم شد تلف) روح حیوانی علفدن زیاده اولور
یعنی طعام وغدادن جان حیوانی نشو ونما بولور وقوت حاصل قیلور اول علف آتشی ایدی هیزم کبی تلف اولدی
یعنی هیزم آتشده نیجه محو وتلف اولورسه وآتش هیزمدن نوجهله قوت ومدد بولورسه علف انسانی اولان قوت وغدا
دخی روح حیوانیده بوکونه تلف اولور وروح حیوانی اول قوت وغدادن آتش هیزمدن قوت ومدد بولدیغی کبی
قوت بولور آتشدن مراد روح حیوانیدر که حرارت غریزیه‌سی واسطه‌سیله آتش کبیدر وقوت وغدا اکا معین
اولدیغی جهتدن هیزم کبیدر آتشده اولان یایانسبیدر وحدت ایچون اولمق خلادن خالی دکلدر بو بیت شریف
ومابعدنده اولان برقاچ ابیات لطیفه سهل الممتنع قبیلندندر (مثنوی) کرنکشتی هیزم او منثر بدی *
تا ابد معمور وهم عامر بدی) اکر اول علف انسانی اولان قوت وغدای جسمانی هیزم اولمیدی بقا ودوام ثمره‌لرنی
مثمر اولوردی تا ابدی هم کندی بنفسه معمور وهم عامر اولوردی لکن بویله دکلدر بلکه عمارت وبقاسی هیزم کبی
سریع الزوالدر هیزمدن مراد ذکر سبب اراده مسبب قاعده‌سی اوزره روح حیوانی دخی اولسه جائزدر بو تقدیر اوزره
معنی اکر اول روح حیوانی هیزم اولمیدی دوام وبقا میوه‌لرنی مثمر اولوردی تا ابدی هم عامر وهم معمور اولوردی
دیمك اولور لکن الاول اولی (مثنوی) بادسوزانست این آتش بدان * پرتو آتش بود نی عین آن) بدان کسر بایله اوقنوب
امر حاضر اولمق اولیدر فتح بایله اوقنوب اول آتشه نسبتله دیمك اولورسه اضمار قبل الذکر لازم کاورکه اول
مابعدنده اولان عین آتشدر زیرا بو تقدیر اوزره معنی بادسموم در بو آتش اول عین آتشه نسبتله دیمك اولور بادسوزان
بادسموم معناسنه اولور اما اولکی وجه اوزره معنی بو آتش بادسموم کبیدر یعنی ضعیف وحقیردر بیل بو آتش اصلیدر

آنك عینی دکلدر بو آتشدن مراد جمیع اجسامده اولان نار صوریده اولان حرارتدر زیرا آتش اخکرده اولان حرارت
محرقه در نفس اخکرد کل پس اکر اجسامده حرارت معتدله اولسون واخکر ماننده اولان شیلرده اولان حرارت
محرقه اولسون پرتو آتش دکلدر بو آتش عین آتشه نسبتله بادسموم کبیدر اکرچه بادسوزانست این آتش بدان لفظندن
این آتشدن مراد مطلق حرارتدر که کرکسه حرارت معتدلهٔ جسمانی اولسون وکرکسه حرارت محرقهٔ ناری اولسون
لکن بونده مطلق کماله منصرف اولوب حرارت محرقه مراد اولور پس سیاق وسباقه بو تقدیر اوزره مناسب بولور (مثنوی
عین آتش در اثیر آمد یقین * پرتو سایهٔ ویست اندر زمین) بو بیت شریف سؤال مقدره جوابدر کان برسائل دیرکه
بو آتش صوری پرتو آتش اولیجق یا بونك اصلی نه یرده در جواب بیوررلر یقین بودر که عین آتش آسماندن کلدی یعنی اتفاق
حکمابی شك بونك اوزرینه‌در که فلك قمردن صکره کرهٔ ناری واردر که اول بودنیاده اولان حرارت محرقه وغیر محرقه‌نك اصلی
ومعدنیدر وبو زمینده اولان اکر حرارت محرقه واکر غیر محرقه آنك پرتو وسایه‌سی کبیدر دیمك اولور (مثنوی
لاجرم پرتو نپاید ز اضطراب * سوی معدن باز میکردد شتاب) لابد پرتو وسایه اضطرابندن یعنی اضطراری حرکت
قیلدیغی جهتدن پایدار وبرقرار اولمز کل شیء یرجع الی اصله مقتضاسنجه مرکز ومعدنی جانبنه علی الفور کیرو رجوع ایلر
پس اصلك استقرارنه وفرعك قرارنه وعدم قرارنه بوبیتی ضرب مثل ایدوب بیوررلر (مثنوی) قامت تو برقرار آمد بساز
سایه‌ات کوته دمی یکدم دراز) مثلا سنك قامتك برقرار کلدی صنعتله که کوتاه ودراز اولمز اما سنك سایه‌ك بر دم
کوتاه وبردم دراز کذلك جمیع حرارتك اصلی وفرعی بوکا کوره قیاس ایله (مثنوی) زانکه در پرتو نیابد کس ثبات *
عکسها واکشت سوی امهات) اول جهتدن سنك سایه‌ك وسائر فرع اولان مایه‌ك پایدار وبرقرار اولمزکه برکسه
پرتوده دوام وثبات بولمز جمیع عکوس وفروع امهاتی جانبنه عاقبة الامر کیرو رجوع ایلدی پس بو آتش هوا اولوب
وتراب وبونلردن ظهوره کلان موالید ثلاثه وترکیب اولان اجسام عکوس وفروع منزله‌سنده در بونلرك امهاتی که
عناصر اربعه در البته امهاتی جانبنه کیدرلر یعنی ناره متعلق اولان ناره وباده متعلق اولان باده وکذلك آب وخاکه
متعلق اولان آب وخاکه رجوع قیلورلر واصللرنی بولورلر دیمك اولور (م ی) هین دهان بربند وفتنه لب کشاد) خشك آر
الله اعلم بالرشاد) پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی کندی وجود شریفلرینه بوکونه معارفك نامحرم اولان
اهل فتنه‌دن استتاری ایچون برسبیل تنبیه خطاب ایدوب بیوررلر اکاه اول ای مولانا دهانك بوکونه اسراره متعلق
اولان کفتاردن باغله زیرا اهل فتنه وفساد طعن وملامته اغزآچدیلر که بونلرك بوکونه اسراره فهملری قاصر
ومعرفتلری ناقص اولدیغی اجلدن بوکونه اسرار وحقایقی اکلمغه استعدادلری یوقدر خشك کتور الله تعالی رشاده
اعلمدر یعنی بو تر وتازه اولان معانی وآب حیوانیدن سو بلسك یابس طبیعت اولان خاکیلره البته خلجان ویرر امدی
بوکونه رطوبت ولطافت ویریجی سوزلردن قورولق کتور زیرا الله تعالی طوغری معنایه اعلمدر ودخی آنك عارف
بنده‌لری بو سری افهمدر (ذکر خیال بداندیشیدن قاصر فهمان (مثنوی) پیش ازین این قصه تا مخلص رسد *
دود کندی آمد از اهل حسد) بو مسجد مهمان کشك ومهمان غریبك قصه‌سی تا مخلص وخاتمه‌سنه یتشمزدن مقدم
اهل حسددن برقبیح تو تون رایحه‌سی کلدی یعنی اصحاب حسددن مثنوی شریف حقنده طعن وملامت رایحه‌سی
ظاهر اولدی بوراده برسؤال لازم کاورکه اول سؤال بودر طعن حسوده صبر ایلمك سلوکده اولان مبتدیلرك حالیدر
یا جناب سکینت پناه کز بونلرك طعنته بیحضوری اولورسز بو سؤال مقدری دفع ایدوب بیوررلر (م ی) من نمی رنجم
ازین لیك این لکد) خاطر ساده دلی را بی کند) بن اهل حسدك بو طعن وقدحندن اینجنمزم لکن بونلرك بو طعنی ودپمسی
برساده دل مبتدینك خاطرنی سکرلر یعنی بو علم شریفه طالب وراغب اولان برقلبی تمیز ومعرفتدن ساده مبتدینك
سکرنی آنلرك خاطره‌سی وطعنی دپمسی قطع قیلورلر واول ضعیف الذهن اولان بی تمیزلر آنلرك طعن آمیز اولان سوزلرینه
اعتماد ایدوب بو علوم جلیله ومعارف جزیله‌دن محروم قالورلرتته کم بو فقیر منهاج الفقرا نام طریقت نامه‌یی تألیف ایدوب
اظهار ایلدکده صورتمزده اولان اهل حسد فی جیدهم حبل من مسد مثنوی شریف وارایکن فقرایه بونه لازمدر
بونی اوقو یان غیر حازمدر دیو بین الفقرا طعن بیهوده قیلدقده بو طعن دپمسی نیجه ساده دل طالبك خاطرنی سکرلمش
وطلبنی ازاله قیلمشدر فی الحقیقه ملامت طاعنان رهزن قاصر فهمان اولمسی مقرردر پس حکیم سنائی حضرتلرینك
کفتار درربارلریله بو محله مناسب استشهاد ایدوب بیوررلر (مثنوی) خوش بیان کرد آن حکیم غزنوی *
بهر محجوبان مثال معنوی) اول حکیم غزنوی حضرتلری خوب ولطیف بیان ایلدی محجوب بلردن اوتری معنوی
مثالی بویله دیو (مثنوی) که ز قرآن کر نبیند غیر قال * این عجب نبود ز اصحاب ضلال) که قرآن عظیمدن اهل ضلال
قیل وقالدن غیری اکر کورمزسه وآنك حقایق ودقایقنه فهم ایرکورمزسه بو عجب دکلدر اصحاب ضلالدن زیرا

اصحاب ضلال انجق قيل وقالى كورر والفاظ وعباراتنه نظر ايدر كورر واسرار ومعانى ادراكندن بى بهره قالور (مثنوى
كر شعاع آفتاب پر ز نور * غير كرمى مى نيابد چشم كور) زيرا پر نور اولان آفتابك شعاعندن كورك كوزى حرارتدن
غيرى نسنه بولمز پس اول اهل حسددن اولان كمسه نك حالنى وقالنى بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى
خربطى ناكاه از خرخانهٔ * سر برون آورد چون طعانهٔ) ناكاه بوقارنى بيوك احمق بر خرخانه دن يعنى كنديلك اوندن
باشنى طشره كتوردى طعانه عورتلر كبى بويله ديو (م ى) كين سخن پستست يعنى مثنوى * قصهٔ پيغمبرست وپى روى
كه بوسوز يعنى مثنوى شريف پستدر زيرا حضرت پيغمبرلك قصه سيدر وا كابيرولكك وياخود غيره اقتدا قيلمقلغك
قصه سيدر امدى بعض كمسه لرك طبعنه علوم رسميه وابحاث عقليه لذتى غالب اولوب واحوال سلوكه متعلق اولان
علومدن بى بهره قالدقلرينه بناء آنلرك قتلرنده سخن عالى وكلام سامى مباحث عقليانه شامل ودقايق فكريانه
حاوى اولندرر اما احوال سلوكه وآداب سلوكه متعلق اولان كلمات قصص وحكايات قبيلندندر كه بونوع كلمات طيبه دن
حظلرى اولمديغنه بناء آنلرك قتنده پست وسفلى كورينور وبوكونه طائفه نك مشربلرينه موافق مشايخ سالفيندن
بعض اوليا كلمشلر وكلاملرنى قواعد عقليه ومقدمات نظريه اوزره بنا قيلمشلر واسرار عاليه ومعارف الهيه يى بو اسلوب
اوزره مبين اولمشلردر تاكم مباحث عقليه وعلوم فطريه دن لذت الان كمسه لر مشربلرينه موافق اولديغيچون آنلرك
كتابنه رغبت قيله وبو واسطه ايله آنده اولان علم لدنى واسرار دينيه دن لذت بوله پس بو اسير مباحث عقليه ودقايق فكريه
اولان طائفه نك مشربلرى بوكونه اسلوبدن حظ الديغى ايچون وبعض اسرار حق آنده بولديغى ايچون اسرار بلندى
همان كندى مشربلرينه موافق اولان كلمات ومقالاتده بولورلر وسمند همتلرنى اول جانبه دوان قيلورلر اما مشربلرينه
مخالف اولان اوليانك اكر نظم واكر نثرى نيجه يوز بيك اسرار بلندى جامع اولسه ونيجه علوم ومعارف لدنيه يى
احاطه قيلسه آنلرك مشربنه موافق كلمديكى جهتدن برمقتضاى المرء عدو لما جهل اكا انكار قيلورلر وبونده
مباحث عقليه واسرار عاليه بوقدر كه تا اوليا وعلما بوكا صرف همت ايده لر ديو آندن معرض اولورلر نته كم حضرت
مثنوى جميع اسرار بلندى ونيجه بيك علوم ومعارفى جامع وشامل بر كتاب كامل ايكن چوق علما آنك حقايق ودقايقنى
ادراكه استعدادلرى اولمديغيچون مثنوى قصص وحكايات ومواعظ ونصايحه متعلق ابيات شريفه وضروب امثال
ومقالات لطيفه ديمشلردر وبعضلر دخى بونك سرينى فصول وكتاب واصول وابواب اوزره دكلدر ديو دخل ايلمشلر
واحوال سلوكه متعلق اولان كلماتى ابواب وابيات مقالات اوزره بنا اولنمشدر ديو طعن اميز سوزلر سويلمشلردر
نته كم بو ابواب مقالات اوزره ترتيب اولنمدى ديلرك كلماتلرينك مضمونى نقل ايدوب بيوررلر (م ى) نيست ذكر بحث
واسرار بلند * كه دوانند اوليا آن سو سمند) اول طاعن ديديكه مثنوى كتابنده بحث واسرار بلندك ذكرى بوقدر
يعنى ذات وصفات الهيه بحثنك ذكرى واسرار بلندك بحثى آنده يوقدر كه اولياء وعلما آنك جانبنه فرس همتلرين يلديره لر
مثنوى) از مقامات تبتل تا فنا * پايه پايه تا ملاقات خدا) مقامات تبتل وانقطاعدن فنايه كلنجه وارنجه به دك
پايه پايه ودرجه درجه ملاقات خدايه وارنجه به دك ذكر مراتب سلوك دخى يوقدر (م ى) شرح وحد هر مقام ومنزلى *
كه بپر زو بر پرد صاحب دلى) بر منزلك وهر بر مقامك شرح وحدى دخى يوقدر كه بر صاحب دل اول مثنويدن بر علله
بوقارو اوجه بو جمله طعن وانكار حضرت مثنوينك شانته جاهل وآنك اسرارندن غافل اولمغى اشعار ايلر اكر
ديدهٔ حقيقت بينله نظر قيلسيدى جميع علوم اولين وآخرينى جامع بر كتاب مبين واسرار تنزيل رب العالمينى حاوى بر تفسير
متين كوريدى كه فهوم اعلم علما آنك معانى شريفه سنى ادراك ايلمكده حيران قالمش وعقول فحول عرفا آنك
اسرار لطيفه سنى بيلمكده عجزلرينه اعتراف قيلمشدر محصل بونده نيجه مباحث عقليه ونقليه ومسائل شرعيه ومرعيه
واردر كه افهام علماء كرام اكا فائز وحائز اولمز الا افهام الهى والهام ربانى ايله فائز وحائز اولور وبو حدايق حقايقده اولقدر
معارف ودقايق واردر كه ما لا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر) مفهومى اكرآنك حقنده دخى
تعبير اولنسه جائز اولور وبحمد الله وتوفيقه بو فقير وذليلك بو شرح بى بديلده تحرير ايلديكى اول معارف كثيره
وحقايق جليله دن اقل قليل بر انموزجدركه اكر ديدهٔ انصافله نظر اولنورسه قليلدن كثيره جرعه دن غديره
وحفنه دن بدر كبيره استدلال اولنور وطعن واعتسافدن رجوع قيلنور (مثنوى) چون كتاب الله بيامد هم بران *
اينچنين طعنه زدند آن كافران) چونكم كتاب الله كلدى هم آنك اوزرينه بونك كبى طعنه اوردىلر اول كافرلر
بويله ديوكه (مثنوى) كه اساطيرست وافسانه نزند * نيست تعميق وتحقيق بلند) كه اول قرآن عظيم اساطيردر
واسكى افسانه لردر نته كم حق تعالى حضرتلرى قرآن كريمك بعض مواضعنده بونلرك طعن آميز اولان قوللندن
خبر ويروب بيورمشدر (وقالوا ان هذا الا اساطير الاولين واذا تتلى عليه آياتنا قال اساطير الاولين) بويله دين كفره حضرت

قرآنك حقنده ديرلرايديكه قرآن بر تعميق وبر تحقيق دكلدر وآنده دقيق ورقيق معنالر يوقدر (مثنوى) كودكان
خرد فهمش مى كند * نيست جز امر پسند وناپسند) زيرا خرده اوغلنجقلر آنى فهم ايلر يعنى اولاد عربك اطفالى كندى
لسانلرى اوزره اولديغى جهتدن آنك معناى لغويسنى فهم ايدرلر مقبول ونامقبول اولان امردن غيرى دكلدر ديرلر
م ى) ذكر يوسف ذكر زلف پر خمش) ذكر يعقوب وزليخا وغمش) وديرلرديكه يوسف عليه السلامك ذكرى وآنك
پر خم اولان زلفنك ذكرى ويعقوب عليه السلامك ذكرى وزليخانك ذكرى وآنك غم والمنك ذكرى (مثنوى) ظاهرست
وهر كسى پى مى برد * كو بيانكه كم شود در وى خرد) ظاهر وروشندر هر بر كمسه اكا يول وارايلتور يعنى آنى فهم ايلر
قنى قرآنده بيانكه عقل انده كم وحيران اوله بونلر حضرت قرآنك ظاهرينه نظر ايلدكلرى اجلدن بونلره اول كلام عاليشان
آسان كورندى پس حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم جناب الهيدن بونلره تحدى قيلمغه امر اولندى نته كم
بيوررلر (مثنوى) كفت اكر آسان نمايد اين بتو * اينچنين آسان يكى سورت بكو) جناب عزت قرآن عظيم حقنده بويله
دين كافرلره بر سبيل معارضه بونلرك هر برينه خطاب ايدى اكر سكا قرآن عاليشان آسان كورينورسه بونجلين
آسان بر سوره هم سن سويله نته كم حضرت حق قرآن عظيمك بعض مواضعنده تحدى ايتلرينى ذكر بيورمشدر جمله دن
برى سورهٔ بقره ده (وان كنتم فى ريب مما نزلنا على عبدنا فأتوا بسورة من مثله) آيت كريمه سيدر پس اكر بونلرده بونك مثلنى
كتورمكه بر طاقت وبر قدرت اوليدى بونلرك بلغا وفصحاسى اوج سوردن بر سوره يه نظيره ديوب ظهوره كتوررلرايدى
وبو مرتبه ثبوته يتوررلردى واهل اسلامى انكله تبكيت والزام ايدرلردى حال بوكه بو اسلوب مرغوب اوزره بر آيت
كتورمكه قادر اوله مديلر قنده قالديكه بر سوره كتوره لر (م ى) جنتان وانسيان واهل كار) كو يكى آيت ازين آسان بيار
بو طاعنلره سزلك جنلر يكز وانسلريكز دخى اهل كاريكز بونلرك جمله سنه قرآن عظيم الشانك آيتلرندن بر آيت كتوردى
يا محمد بونلرك جمله سى برى برينه معين وظهير اولسه لر آيات قرآنيه دن بر آيتك مثلنى) كتورمكه قادر اوله مزلر نته كم سورهٔ
بنى اسرائيلده بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (قل لئن اجتمعت الانس والجن) دى يا محمد قرآنه اعتراض ايدنلره
اكر جمع اولسه لر آدميلر وطائفهٔ جن (على ان يأتوا) انك اوزرينه كه كتوره لر (بمثل هذا القرآن) بلاغت وفصاحت
وحسن نظم واعجاز معانى واحوال غيبدن اخبارا تمكلكده شو قرآنك مثلنى (لا يأتون بمثله) كتوره مزلر بو اوصافله
موصوف اولان قرآنك مثلنى (ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) اكرچه بونلرك بعضى بعضسنه ظهير ومعين
اولورسه دها اكر نظر اولنسه بر سبيل كنايه حضرت مولانا جانبندن طاعن مثنوى شريف اولنلره بونده تحدى ومعارضه
واردر وفى الحقيقه حضرت مثنوى مقدور بشر دكلدر ديلنسه صحيح اولور والهام خدا ايله اولديغنه ابيات عجيب الشانى
ونظم بديع العنوانى شهادت قيلور والله اعلم (تفسير اين خبر مصطفى عليه السلام كه ان للقرآن ظهرا وبطنا ولبطنه بطنا
الى سبعة ابطن) بو شرح شريف وبو بيان لطيف حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمك بو خبرينك تفسيريدركه
بيورديلر تحقيقا قرآن ايچون بر ظاهر وبر باطن واردر ظاهرندن مراد لغات والفاظه متعلق اولان شيلردر وبطنندن
مراد معانى شريفه سيدر وآنك بطنى ايچون بر بطن آخر وارد ريدى بطن معنا به دك اوج بطنه دك انبيا واوليا بيلورلر
دردنجى بطندن بو قاروسن حقدن غيرى كمسه بيلمز (مثنوى) حرف قرآن را بدانكه ظاهريست * زير ظاهر باطنى
بس قاهر يست) قرآن عظيم الشانك حرفنك يعنى كلمه سنك بيلكه ظاهرى واردر ظاهر معناسنك تحتنده زياده قاهر
وغالب بر باطن وخفى معناسى واردر (مثنوى) زير آن باطن يكى بطن سوم) كه درو كردد خردها جمله كم) اول باطن اولان
معنانك تحتنده براوچنجى بطن دخى واردركه آنده عقول انسانى جمله كم اولور يعنى اوچنجى بطنك معانى واسرارنى
ادراك ايلمكده هائم وحيران قالور (مثنوى) بطن چارم از نبى خود كس نديد * جز خداى بى نظير وبى نديد) نبيدن
يعنى حضرت قرآندن دردنجى بطنك معناسنى خود كمسه كورمدى خداى بى نظير وبى مثلدن غيرى كما ينبغى بطن
چارمك اسرارنى خداى تعاليدن غيرى كمسه عالم اولمدى محقق اولنلر بوقدر تحقيقات وتأويلاتكه ايلشلر ورموز
واشاراتى جانبندن چوق سوزسو يلمشلردر مع هذا نظر اولنسه ثانيدن خارج دكلدر زيرا بطن اول وبطن ثانى عقلك
ادراك ايلديكى معانيدر وبطن ثالث عقلك وراسنده دركه عقل آنى ادراك ايلمكه قادر اولمز وعقل ادراك ايلمز بعض
اسرار يكه اوليا اظهارا يلمشلردر حضرت قرآنك بطن ثالثنده ندر (مثنوى) تو ز قرآن اى پسر ظاهر مبين *
ديو آدم را نبيند جز كه طين) اى پسر سن قرآندن همان ظاهرين كورمه كه ديوه مشابه اولميه سن نته كم ديو حضرت آدمى
طيندن غيرى كورمز (مثنوى) ظاهر قرآن چو شخص آدميست * كه نقوشش ظاهر وجانش خفيست) قرآن عظيمك
ظاهرى فى المثل آدمينك شخصى كبيدركه آنك نقوشى ظاهر وجانى خفيدر (مثنوى) مرد را صد سال عم وخال او *
يك سر مويى نبيند حال او) بر مردك يوز ييل عم وخالى بر قيل باشى قدر آنك حالنى كورمز واشكال ظاهرنى كوررر

واسرار باطنه عقل ایر كوره مزلر (در بیان آنكه رفتن انبیا واولیا بكوهها وغارها جهت پنهان كردن خویش نیست
وخوف تشویش نیست بلكه جهت ارشاد خلقست وتحریض بر انقطاع از دنیا بقدر امكان) بو سرخ شریف
وبو بیان لطیف انبیا واولیانك طاغلره ومغاره لره كیتمكلكی كندیلرینی پنهان ایتمك جهتندن دكلدر ودخی خلقك كندیلره
تشویش ودغدغه ویرمسنك خوفی جهتندن دكلدر بلكه خلقی ارشاد ایلمك جهتندندر ودخی دنیادن ممكن اولدیغی
قدر خلقی انقطاعه تحریض وترغیب ایلمكدر (مثنوی) آنكه كوینداولیا در كه بوند * تاز چشم مردمان پنهان شوند
انی كه خلق سویلرلر اولیا طاغده اولورلر تا كم خلقك كوزندن پنهان ومستور اوله لر خلقك بو سوزی صحیح دكلدر (مثنوی
پیش خلق ایشان فراز صد كهند * كام خود بر چرخ هفتم می نهند) زیرا بونلر خلقك اوكنده یوز طاغ اوستنده در یعنی
بونلرك شانی طاغلردن ارفع واعلادر زیرا بونلر خطوه لرنی فلك سابع اوزره قورلر وعرش وكرسیده سیر قیلورلر
مثنوی) پس چرا پنهان شود كه جو بود * كوز صد دریا وكه زان سو بود) پس نیچون اولیا كوه جوا اولور وپنهان اولور كه
او اول جانبدن یوز دریادن ویوز طاغدن ایلرو اولور یعنی اولیای كرام نیچون طاغ دلیجی وخلقدن استتار ایلیجی اولور كه
اول كروه پرشكوه مستور وپنهان اولمق جانبندن هزار كوه ودریادن زیاده اولور دیمك اولور (م ی) حاجتش نبود بسوی كه
كریخت * كز پیش كرهٔ فلك صد نعل ریخت) پس مراد عیون ناسدن اختفا اولدقده نه آنك طاغ جانبنه قاچغه
احتیاجی اولمز زیرا اول كروهك ایزندن اوتری كرهٔ فلك یوز نعل دوكدی نعلدن مراد ماه نودر وفلك تند
اولدیغی جهتدن طابه تشبیه اولنور یعنی اول كروه پرشكوهك ملاقاتندن اوتری فلك طابی نیجه یوز ماه نودن نعللر
دوكدی ونیجه مدت طریق طلبده تك وپو ایتدی آنلرك ایزنه ایره مدی وتوزنی دخی كوره مدی دیمك اولور وآنلرك
استتارنی اشعار قیلور وكما قال بعض الاولیاء من الاخفیا (بیت) تسترت عن دهری بظل جناحه * فعینی تری دهری
ولیس یرانی * ولو تسأل الایام ما اسمی ما درت * واین مكانی ما درین مكانی (مثنوی) چرخ كردید وندید او كرد جان *
تعزیت جامه بپوشید آسمان) چرخ چوق دوندی ودور ایلدی واول جانك غبارنی وجان منزله سنده اولان اولیانك
آثار واسرارنی كوره مدی ولهذا آسمان تعزیت لباسنی كیدیكه اول كبود لونیدر (م ی) كر بظاهر آن پری پنهان بود
آدمی پنهانتر از پریان بود) اكرچه بحسب الظاهر اول پری پنهان اولور اما من حیث الباطن آدمی پریلردن پنهانرك اولور
هر كس آدمینك باطننه عالم دكلدر (مثنوی) نزد عاقل زان پری كه مضمرست * آدمی صد بار خود پنهانترست)
اول پریلر كه اعین ناسدن مخفی ومضمردر عاقل ودانا قتنده مطلق آدمی صد بار خود پنهانتردر (مثنوی) آدمی نزدیك
عاقل چون خفیست * چون بود آدم كه در غیب او صفیست) عاقل قتنده مطلقا آدمی چونكم مستور وخفیدر كه
آنك باطننه هیچ بر كسنه مطلع اولمز الا الله نوریله نظر ایدنلر پس بر آدم نیجه خفی اولور كه مرتبهٔ غیبده او صفیدر
بو مصرعده اولان آدم لفظندن اكرچه ذهن بالبداهه ابو البشر اولان آدمه مبادرت ایلر لیكن مراد مشرب آدمده
اولان وقلب آدم اوزره سیر قیلان وخلقه خلیفهٔ خدا ومعدن علوم واسما اولان اولیادر پس معنای بیت چونكم عند
العقلا مطلقا آدمینك باطنی خفیدر آدم مشرب اولان ولیكه مرتبهٔ عبودیتده آنك درونی اغیار وسوادن صفیدر
نه كیفیتله پوشیده ومخفی اولور قیاس ایله پس تفهیما للطالبین اولیانك وكلام اولیانك صورتنی صورت عصای موسایه
وصورت فسون عیسایه تشبیه ایدوب بیورررلر (تشبیه صورت اولیا وتشبیه كلام اولیا بصورت عصای موسی علیه
السلام وصورت افسون عیسی علیه السلام (مثنوی) آدمی همچون عصای موسیست * آدمی همچون فسون
عیسیست) صورت آدمی موسی علیه السلام حضرتلرینك عصاسنك صورتی كبیدر كه حضرت موسی علیه السلام
انی قبل الوحی بر چوب پاره بیلوب باطننه مطلع اولمشدی پس امر القا مأمورا ولوب انی القا ایلدكده حیهٔ عظیمه اولوب
سعی قیلدقده آنك باطننه مطلع اولدی وبیلدیكه اول چوب حقیرك باطنی دست ملك قدرده در كه آنك قدرتیله بو كونه
صفت عجیبه آندن ظهوره كلدی كذلك آدمینك صورتی صورت فسون عیسی كبیدر كه افسون عیسی صورتا الفاظ
وحروف قبیلندن ایدی لكن معنا مرده لری احیا ایدیجی وخسته لره شفا ویریجی حروف عالیات سبیلندن ایدیكه
ناسدن ظهور وصدور ایلین حروف وكلماتده اول خاصیت یوق ایدی (مثنوی) در كف حق بهر داد وبهر زین *
قلب مؤمن هست بین اصبعین) حق تعالی حضرتلرینك ید قدرتنده عدالت ونصرتدن اوتری وزیب وزینتدن اوتری
مؤمنك قلبی حضرت حقك ایكی پرماغی مابیننده در كما قال علیه السلام (ان قلوب بنی آدم كلها) تحقیقا بنی آدمك
قلبلرینك كلیسی (بین اصبعین) ایكی پرماغی اورتاسنده در (من اصابع الرحمن) اللهه اصبع اطلاقی متشابهاتندر
ید اطلاقی كبی پس تأویلن جائز كورنلر اصبعیندن مراد قلبده اولان داعیاتدر دیمشلر یعنی قلب قابل وصالحدر
كفره وایمانه میل ایتمكه وبو ایكیسندن برینه میل ایتمز اول داعیه دن بری ظهور ایتمینجه پس حق تعالی یا داعیهٔ

ایمانی ویا داعیهٔ كفری احداث ایدوب بنی آدمك قلبنی تقلیب ایدر حیث ما یشاء (مثنوی) ظاهرش چوبی ولیكن
پیش او * كون یك لقمه چو بكشاید كلو) اول عصانك ظاهری بر چوبدر ولكن آنك اوكنده كون بر لقمه در چونكم
بوغازنی آچه وسر باطنی ظهوره كله پس صورت بشرده اولان اولیای كرامی دخی بوكا كوره قیاس ایله (م ی) تو مبین
ز افسون عیسی حرف وصوت * آن ببین كز وی كریزان كشت موت) سن افسون عیسادن آنجق حرف وصوت كورمه
وظاهرنه نظر قیلمه آنی كور كه موت آندن فرار ایدیجی واول مرده لری احیا ایدیجی اولدی (مثنوی) تو مبین ز افسونش
آن لهجات پست * آن نكر كه مرده برجست ونشست) سن آنك افسونندن اول سست وپست اولان سوزلرینه باقه
الا نظر ایله كه مرده آنك افسونندن صیچره دی واوتوردی لهجات لهجه نك جمعیدر سوز معناسنه در (مثنوی
تو مبین مر آن عصا را سهل یافت * آن ببین كه بحر اخضر را شكافت) تحقیقا سن اول عصایی سهل بولمق كورمه
آنی كور كه بحر خضرایی شق ایلدی اولدمكه حضرت موسی علیه السلام (واوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك البحر
آیت كریمه سنك مفهومی اوزره بحر قلزمه عصا ایله اوردی (فانفلق فكان كل فرق كالطود العظیم) كلامنك طبقنجه
بحر قلزم منفلق اولوب هر بر بولوك جبل عظیم كبی اولدی پس سن عصانك بو خاصیتنه نظر ایله دیمك اولور (مثنوی)
تو ز دوری دیدهٔ چتر سیاه * یك قدم پا پیش نه بنكر سپاه) سن زیاده ایراقدن عسكرك سیاه چترنی كوردك یعنی انبیای
عظام واولیای كرام عسكرینك سن ایراقدن صورت ظاهره لرنی كوردك بر قدم ایلرویه آیاق قوسپاهه نظر ایله یعنی
بونلرك ذاتلرنی وصفاتلرنی مشاهده قیل (مثنوی) تو ز دوری می نبینی جز كه كرد * اندكی پیش آ ببین در كرد مرد)
ای صورت بین سن ایراقدن كوره مزسن توزدن غیری بر ازجق ایلرو كل توز ایچره مرد كور یعنی انبیای عظام واولیای
كرامك اجساد ترابیه لری غبار كبیدر اكر بونلره مرتبهٔ بشریتدن دیدهٔ ظاهر له نظر قیلرسك غبار كبی اولان جسملرندن
غیری نسنه كوره مزسن پس مرتبهٔ بشریتدن ایلرو كل ومرتبهٔ روحانیه یه قدم قو ونظر حق بینله ناظر اول تا جسد
غباری ایچره مرد عالی مقداری كوره سن تا آنك اسرار انوارینه نظر ایر كوره سن (م ی) دیدها را كرد او روشن كند
كوهها را سردی او بر كند) اول طائفه نك توزی یعنی ظاهرده اولان اوزی وسوزی دیده لری روشن ایلر بر موجب
همة الرجال تقلع الجبال آنك مردلكی جبالی یرندن قلع ایلر (مثنوی) چون بر آمد موسی از اقصای دشت *
كوه طور از مقدمش رقاص كشت) چونكم حضرت موسی علیه السلام صحرانك نهایتندن كلدی وكوه طوره
صعود قیلدی كوه طور اول حضرتك مقدم مباركندن رقاص اولدی واول حضرتك وجودی سببیله یرندن
منقطع اولوب حركت قیلدی (تفسیر یا جبال اوبی معه والطیر) بو آیت كریمه سورهٔ سباده در (ولقد آتینا) تحقیقا
بز اعطا ایلدك (داود منا) بزم قتمزدن داوده (فضلا) زیاده لك اعطا ایلدك یا سائر انبیا اوزره ویاخود سائر خلق اوزره
دیمك اولور تنكیری تعظیم ایچوندر وبونده نبوت وكتاب وحسن صوت وملك داخلدر (یا جبال اوبی معه) تأویبدندر
بمعنی الترجیع وقول مضمر در معنی بز دیدك جباله كه ای جبالسن ترجیع ایله صوتنكی اول داودله بیله تسبیحده
ونوحه ده حضرت داود هرنه كه تسبیح ایدرسه طاغلردن آنك صوتنه موافق صوت كلوردی (والطیر) منصوبدر
معطوف در فضلا اوزره یعنی بز اكا طیوری تسخیر ایلدك زیرا اكا طیورك تسخیری اعطا اولمشدر ویاخود جبالك
محلنه عطف اوله تقدیر كلام (ویا ایها الطیر اوبی معه) كذلك روایت اولنور كه طیور صف صف اولوب باشی اوزره
الحان دلاویزله تسبیح ایدرلردی (والنا له الحدید) یعنی بز حدیدی اكا لین وملائم قیلدق تا دیلدیكی كبی دستنده موم كبی
بیاردی آتشسز وضرب مطرقه سز (مثنوی) روی داود از فرش تابان شده * كوهها اندر پیش نالان شده) داود نبی
علیه السلام حضرتلرینك وجه مباركی اول اللهك فرندن منور وتابان اولدی كوهلر اول حضرتك پیشنده نالان اولدی
وانكله تسبیح ونوحه ده موافقت قیلدی (مثنوی) كوه با داود كشته همرهی * هردو مطرب مست در عشق شهی)
كوه داود علیه السلام حضرتلریله همراه اولمشدی هر ایكی مطرب بر شاهك عشقنده مست ایدی (مثنوی) یا جبال
اوبی امر آمدی * هردو هم آواز وهم پرده شدی) كوهلره حق تعالی جانبندن (یا جبال اوبی) امری كلمشدی یعنی
ای طاغلر داودله تسبیح ایلیك واصواتكزی صوتنه موافق ترجیع ایلیك امری جباله كلمشدی لاجرم هر ایكیسی
هم آواز وهم پرده اولمشلردی روایت اولنور كه حضرت داود علیه السلامه عشق الهی غلبه ایلدكده جان وباش ویاران
وحلالان ترك ایدر وطاغلر جانبنه كیدرلردی وحق تعالی یه آنده مناجات وعرض حاجات ایدرلردی (م ی) كفت داودا
تو هجرت دیدهٔ * بهر من از همدمان ببریدهٔ) حق تعالی اكا خطاب ایتدی ای داود سن هجران دیده سن بنم محبتمدن
اوتری همدملركدن كسلمشسن (م ی) ای غریب مرد بی مونس شده) آتش شوق از دلت شعله زده ای بی مونس اولمش
مرد غریب شوق آتشی سنك قلبكدن شعله اورمشدر روسی بویله سوزان قیلمشدر (م ی) مطربان خواهی وقوال وندیم

کوهها را بیشت آرد آن قدیم) مطربلر و کوینده لر و یاروندیم استرسن اول قدیم اولان پادشاه طاغلری سنڭ حضورکه
کتورر و سکا آنلری مونس وندیم ایلر (مثنوی) مطرب و قوال و سرنایی کند * که ببیشت باد پیمایی کند *
اول قدیم اولان الله جبالی سکا مطرب و کوینده و سرنایی ایلر یعنی سرناچالیجی ایلرکه سنڭ اوکنده بادپیمالق ایلر (مثنوی
تا بدانی ناله چون که راروا ست * بی لب و دندان ولی را ناله هاست) تا بیله سن چونکم کوهه ناله ایلمك بی لب و دهان روادر
ولی ایچون دخی بی لب و دهان نغمه لر واردر (مثنوی) نغمهٔ اجزای آن صافی جسد * هردمی در کوش حس می رسد
اول صافی جسدڭ غل و غشدن پاك اولان صاحب رشدڭ اجزاسنڭ نغمه و آوازی هربردم آنڭ حسی قولغنه یتشور
یعنی سمع ادراك ایدر ویاخود کوش ظاهرنه واصل اولور و آنڭ سمعی آنی ادراك قیلور (مثنوی) همنشینان نشنوند
او بشنود * ای خنك جان کو بغیبش بگرود) آنڭ همنشینلری استماع ایلمزلر اول صدایی اول استماع ایلر ای سعادتلو
شول جانکه اوغائبده اولان نغمه لره تصدیق ایده (مثنوی) بنگرد در نفس خود صد گفت و گو * همنشین او نبرده
هیچ بو) کندی نفسنده اول ولی یوز گفت و گویه نظر ایلر آنڭ همنشینی هیچ او گفت و گودن رایحه ایلتمامش یعنی آنڭ
مصاحبی آنڭ باطننده اولان کلمات نفیسه دن هیچ بر خبر و اثر المشدر بو درونده اولان نغمه لردن مراد کلام نفسی
اولورکه مثلا برکسه لب و دهان بسته ایکن قلبی ایچره یوز کونه گفت و گوا ایلر و نیچه دورلو کلمات سویلر محصل نیچه
سؤال و جواب ایلرکه غیریلرڭ آندن خبری اولمز پس اولیا و اصفیانڭ درونده کلمات قلبیه و نغمات معنویه یی تفهیم
ایچون بو کلامی مستمع اولنلردن هر برینه خطاب ایتمك طریقی اوزره بیوررلر (م ی) صد سؤال و صد جواب اندردات
میرسد از لامکان در منزلت) ای ولینڭ درونده اولان نغمات و کلمات معنویه نڭ نه کونه نوعدن ایدیکن بیلمك استین
کمسه یوز کونه سؤال و یوز دورلو جواب سنڭ قلبکده عالم لامکاندن تا سنڭ منزل و مقامکه یتشور (مثنوی)
بشنوی تو نشنود زان کوشها * کر بنزدیك تو آرد کوش را) سن استماع ایلرسن اول قلبکده اولان اسراری و گفتاری
غیری کوشلر آنی استماع ایلمزا کرسنڭ قتکه کتورر سه ده کوشی پس بوجمله دن منکر کلمات قلوب اولیا اولان کمسه یه
خطاب ایدوب بیوررلر (م ی) کیرم ای کر خود تو آن را نشنوی * چون مثالش دیدهٔ چون نگروی) بو بیت شریف جواب
اولور بن اولیانڭ نغمات قلبیه و کلمات باطنیه سنی استماع ایلمدم پس بیلمدیکم و استماع قیلمدیغم کلماته نوجهله اقرار ایلیم
دین کمسه یه بیوررلرکه فرض ایده لم ای صاغر خود سن اول صاف جسد اولان ولینڭ اجزاسنڭ نغمه لرنی استماع
ایلیه سن چونکم آنڭ مثالنی کوردڭ نیچون اکا تصدیق ایلمزسن آنڭ اساتندن مراد صد سؤال اندردات دیو ولینڭ
کلمات قلبیه سنی تفهیم ایچون بر سبیل خطاب ضرب ایلدکاری مثالدر چونکم برکسه آنڭ مثالنی کندی نفسنده
کوردی نیچون اکا تصدیق ایلمز (جواب طعنه زننده در مثنوی از قصور فهم خود (م ی) ای سك طاعن تو عوعو میکنی
طعن قرآن را برون شو میکنی) ای طعن ایدیجی کلب سن عوعو ایلرسن و کلب کبی اوررسن قرآن عظیم طعننی برون شو
ایلرسن برون شو وصف ترکیبیدر طشره اولمق معناسنه بونده خلاص و نجات معنالری ویریلور تقدیر معنی
ای مثنوی شریف حقنده طاعن اولان کلب سن عوعو ایلرسن قرآن عظیمڭ طعننی وسیلهٔ خلاص و نجاتمی
زعم ایلرسن استفهام اولمیوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر قرآن عظیمڭ طعننی قورتلمق و طشره اولمق زعم ایلرسن
مثنوی) این نه آن شیرست کز وی جان بری * باز پنجهٔ قهر او ایمان بری) بو اول شیر دکلدرکه آندن جان ایلتمه سن یعنی
جانڭ آندن خلاص ایده سن یاخود آنڭ قهری پنجه سندن ایمانکی قورتره سن پس حضرت مثنو یکه قرآن عظیمڭ
معناسی و تفسیریدر بوکا طعن اکا طعن ایلمکی اقتضا قیلور پس معنیٔ قرآنه طعن ایلین جانی و ایمانی نیجه خلاص ایلر
(مثنوی) تا قیامت میزند قرآن ندا * ای کروه جهل را گشته فدا) قیامته دك حضرت قرآن لسان معنوی ایله
کونه کونه ندا ایلرکه ای جهل و غفلته فدا اولمش کروه (مثنوی) که مرا افسانه می پنداشتید * تخم طعن و کافری
می کاشتید) که بنی سز افسانه زعم ایلدیکز و لهذا طعن و کافرلك تخمنی اکدیکز (مثنوی) خود بدیدید آنکه
طعنه می زدید * که شما فانی و افسانه بدید) خود کندیکز کوردیکز آنی که طعنه اوردیکزکه سز فانی و افسانه
اولدیکز یعنی بنم حقمده آنیکه طعنه اوردیکز کسه سز طاعن اولمغله افسانه اولدیکز و فانی اولدیکز یعنی بعضکز
بعضکزڭ اولوب فانی اولدیغنی کوردی وبن دائم و باقیم نته کم بیوررلر (مثنوی) من کلام حقم و قائم بذات *
قوت جان جان و یاقوت زکات) حضرت قرآنڭ لساندن معناسنی طاعن اولنلره بو کونه جواب باصواب ویروب دیرکه
ای طاعنلر بن ذاته قائم حق تعالینڭ کلامی یعنی کلام متکلمڭ صفتیدر وصفت دائم ذاته قائمدر پس معنای قرآن
ذات الهیه ایله قائمدرکه مخلوق دکلدر و مصاحفده مسطوره اولان حروف و کلمات مخلوقه کسه مقال ناس جانبندندر
غیر مخلوق اولان کلام ذاتیه و معانی صفاتیه نڭ عبارت و کتابتده دلائلیدر و هو مذهب اهل الحق کما قال صاحب

یقول العبد (بیت) و ما القرآن مخلوقا تعالی * کلام الرب عن جنس المقال) و بو قائم بالذات اولان معانی و کلمات جانڭ
جانڭ قوت و غداسی و یاقوت زکاتدر نته کم حضرت خداوندکار قدس الله سره العزیز لسان قرآندن آنڭ صفت
عجیب الشاننی حکایه ایدوب بیوررلر قوت جان جان و یاقوت زکات یعنی جان جانڭ غداسیم و پاك و بی عیب یاقوتم یعنی
جوهر پاکم جان جاندن مراد نفخهٔ ربانی اولان روح الهیدرکه بو روح روح حیوانڭ جانیدر و معانیٔ حضرت قرآنی
جان و جان مرتبه سنده اولان روح ربانینڭ قوت و غداسیدر جان جاندن مراد حیات ابدیهٔ طیبه مرتبه سن بولان اولیا
و اصفیانڭ جانی اولسه دخی جائزدرکه بونلرڭ جانی حیات طیبه و ابدیه بولمین ناسڭ جانڭ جانی کبیدر و معانی حضرت
قرآن بونلرڭ جانڭ قوت و غداسیدر و نفس الامرده بر پاك و بی عیب جوهردر یاقوت بونده جوهر معناسنه
استعاره در زکات بمعنی مزکی اولوب جوهر مزکیم یعنی مقدس معناسی ویرلسه دخی جائزدر (مثنوی)
نور خورشیدم فتاده بر شما * لیك از خورشید نا گشته جدا) و حضرت قرآن بر جهتدن خدا ایله قائم اولمسی و بر جهتدن
انسان اوزره پرتو صالمسنی تفهیم ایچون نور خورشیده تشبیه ایدوب بیوررلر ای طاعنلر بن خورشید حقیقتڭ
نوریم سزڭ اوزر یکزه دوشمش ولیکن ذات خورشیددن جدا اولمامشم و مفارقت قیلمامشم دیمك اولور (مثنوی
نك منم ینبوع آن آب حیات * تا رهانم عاشقانرا از ممات) اشته اول آب حیاتڭ ینبوعی یعنی چشمه سی بنم تا کم
عاشقلری مماتدن خلاص ایلرم یعنی بنم آب معنامی نوش ایدن و بنم طریقمه کیدن عاشقلری موت جهل و غفلت
و کفر و معصیتدن قورتاریرم و حیات جاودانی ایله زنده و فرخنده قیلورم پس مثنوی شریفکه حضرت قرآنڭ
معناسیدر بو دخی بویله دیه نته کم طاعن مثنوی شریف اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) کر چنان کند از تان
تنگبختی * جرعهٔ بر کور تان حق ریختی) ای طاعن مثنوی شریف اولنلر اکر سزڭ حرص و حسدیکز بو بخلین قبیح
رایحه یی قوپرمیدی یعنی اکر بو بخلین طعن و تشنیع رایحه سنی سزڭ آز و حسدکز ظهوره کتورمیدی
حق تعالی سزڭ کور جسدیکز اوزره بو آب حیاتدن جرعه دوکیدی و سزڭ مرده و افسرده اولان قلوبکز حیات
ابدیه بولیدی چونکم سزدن بویله بر قبیح رایحه ظهوره کلدی حق تعالی سزڭ قبریکز اوزره اول جرعهٔ رحمی
رش ایلمیوب سزدن دریغ قیلدی (مثنوی) نی بگیرم گفت و پند آن حکیم * دل نگردانم بهر طعنی سقیم) مصرع اولده
نی حرف نفیدر ایکی وجه جائزدر وجه اول اولدرکه ما بعدنی نفی قیله استفهام تقریر ایچون اولمق اوزره تقدیر کلام اول
حکیم غزنوینڭ گفت و پندنی طوتمزمیم یعنی طوترم وجه ثانی اولدرکه نی حرف نفیدر قرینهٔ کلامدن لازم کلان کلام
محذوفی نفی قیله اول کلام مقدر بودرکان برکسه دیرکه طعن طاعنانرا از کوش کردن و شنیدن آن خسته دل شدن
ترك سبب آن طعن کرفتن اولی باشد پس نی کلمه سی ترك سبب آن طعن کرفتن کلامنی نفی اولور یعنی سبب طعن اولان
مثنوی شریفك ترکن طوتمزم اول حکیمڭ گفت و پندنی طوترم هر بر طعنله قلبمی سقیم ایلمزم دیمك اولور و هو الاولی
من الاول پس حکیم سنایی حضرتلرینڭ قولنه و ضرب مثل قیلمسنڭ بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثل زدن
در رمیدن کرهٔ اسب از آب خوردن بسبب شخولیدن سایسان) بو سرخ شریف سایسلرڭ صقلغی سببیله آب ایچمکدن
کرهٔ اسبڭ اورکمسنده اول حکیمڭ مثلی اورمسنڭ بیاننده در (م ی) آنکه فرمودست او اندر خطاب * کره و مادر همی
خوردند آب) خطاب مستطابنده اول حکیم بیورمشدرکه کره و مادری دوکاکی آب ایچرلردی (م ی) می شخولیدند
هر دم آن نفر * بهر اسبان که هلا هین آب خور) سایسلر صقلق چالارلردی آنلردن اوتریکه هلا کاه اول آب ایچ یعنی آنلر
صو ایچسون دیو صقلق ویررلردی (مثنوی) آن شخولیدن بکره می رسید * سر همی برداشت از خور می رمید)
سایسلرڭ اول صقلغی کره یه ایرشدی باشنی یوقاری قالدردی و صو ایچمکدن اورکدی (مثنوی) مادرش پرسید کای
کره چرا * می رمی هر ساعتی زین استقا) کرهنڭ اورکدیکنی کوریجك مادری اکا صوردیکه ای کره هر بر ساعت
بو آب ایچمکدن نیچون اورکرسن (مثنوی) گفت کره می شخولند این کروه * ز اتفاق بانگشان دارم شکوه)
کره ایتدی بو طائفه صقلق ویررلر آنلرڭ صداسنڭ اتفاقندن خوف و هیبت طوترم (مثنوی) پس دلم لرزید
از جا می رود * ز اتفاق نعره خوفم می رسد) پس جانم دترربرندن کیدر لاجرم آب ایچمکه اشتها و میلم قالمز آنلرڭ
نعره سنڭ اتفاقندن بکا خوف ایرشور (مثنوی) گفت مادر تا جهان بودست ازین * کار افزایان بدند اندر زمین)
مادری کره یه ایتدی مادامکه جهان اولمشدر بو سایسلر قبیلندن زمینده کار افزا اولدیلر یعنی بی فائده و عبث یره
قول و فعل زیاده ایدیجی کمسه لر وار اولدیلر (م ی) هین تو کار خویش کن ای ارجمند * زود کایشان ریش خود برمی کنند) اکا
اول ای ارجمند یعنی ای عزتلو کندی کاریکی ایله جزوی خیالدن متأثر اولوب یولکدن ایرلمه تیز اولورکه آنلر کندیلرینڭ
صقاللرنی یولارلر یعنی عمرلرنی بیهوده و بی فائده یره صرف ایلدکلرندن اوتری صکره زیاده نادم و پشیمان اولورلر

پس عالم اولدر كه منكر وطاعنڭ عبث وبيهوده اولان لوم وطعندن متأثر اولوب كارخيردن وطريق حقه سيردن فراغت قيلمز ودور ومهجور اولمز (مثنوى) وقت تنگ ومى رود آب فراخ * پيش ازان كز هجر گردى شاخ شاخ) زيرا وقت تنك وعزيز برندرو آب فراخ يعنى فراوان اولان آب كيدر آندن اولكه اول آبڭ هجرندن شاخ شاخ اوله سز يعنى وقت عزيز برندرو عمر صويى طورمز كيدر اول عمر صوينڭ فراقندن زير زمينده ريزه ريزه وپاره پاره اولمزدن اول آكاه اول وتدارك قيل (بيت) مكن عمر ضايع بافسون وحيف * كه فرصت عزيزست فالوقت سيف) تنگ وفراخ ذكرنده صنعت تضاد واردر (مثنوى) شهره كاريزست پر آب حيات * آب كش تا بردمد از تو نبات) آب حياتله پر بر مشهور كاريز ونهر واردر اول نهر كاريزدن آب جذب ايله تاسندن نبات بته يعنى اوليانڭ كلمات طيبه سى آب حياتله پر بر مشهور ونهر كبيدر آندن كنديكه آب حيات معنوى جذب ايله تاسندن نبات اذواق روحانى وسبزه وات اسرار ربانى بته وحاصل اوله (مثنوى) آب خضر از جوى نطق اوليا * مى خوريم اى تشنهٔ غافل بيا) اى سبب نجات ومنبع آب حياتدن غافل اولان كسه آب خضرى يعنى آب حياتى اوليانڭ نطق نهرندن اى تشنهٔ غافل كل ايچه لم وحيات طيبهٔ ابديه بولوب بو حيات حيوانيه دن نجه لم كندى وجود شريفلرى برچشمهٔ آب حيات وزبدهٔ اولياى عالى صفات ايكن اوليانڭ جوى كلماتنده اولان آب حياته بو كونه رغبت قيلملرى (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) آيت كريمه سنده اولان قاعدهٔ اسلوب حكيمى اجرا ايلمكدر نته كم اولده درغم ما روزها بيكاه شده بيتنده بو قاعده نڭ بيانى مرور ايلدى اكر لازم كلورسه آنده طلب اولنه (م ى) گر نبينى آب كورورا بفن * سوى جو آور سبو بر جوى زن) اكر آب كورمز ايسڭ كورلر كبى فن وصنعتله سبويى جانب جويه كتور جوى اوزره اور يعنى آب حيات معنايه نظر ايركورمز سڭ كورلر كبى فن استدلال له سبوى فهم وادراككى جوى نطق اوليا جانبنه كتور واكا مع الاستدلال قرين ايله تاكم سبوى فهم وعقلكى آنلرڭ جوى نطقندن آب حيات معانيدن بوفن ايله پر ايله سن ديمك اولور (مثنوى) چون شنيدى كاندرين جو آب هست * كور را تقليد بايد كار بست) چون اشتدڭ كه بو جويده آب واردر اگرچه آشكارا كورمدڭ سه كوره تقليد ايله كار باغلمق يعنى عمل ايلمك كرك يعنى اوليانڭ كلمات طيبه سى محل آب حيات مشابه سنده اولديغى مسموعڭ اولدى سن ايسڭ آنى كورمكه قادر دكل سن بر وجهله تقليد واستدلال ايله تا كنديكى آنلرڭ حضورنه ايلته سن وسبوى فهم وعقلكى استدلال ايله كوركبى آنلرڭ كلامنده اولان آب حياته طوته سن تاسبوى عقل وفهمڭ معارف عقليه واسرار خفيهٔ آب حيات ايله پر اوله (مثنوى) جو فرو بر مشك آب انديش را * تا گران بينى تو مشك خويش را) آب انديش مشككى جويه اشغه ايليوب تا كندى مشككى اول آبدن ثقيل وگران كوره سن يعنى آب حيات معنى فكر ايدجى قلبڭ مشككى اولياى كرامڭ نطقى نهرنه طالدر وتفكر وتعمق ايله تاكم كندى مشك قلبكى اول آب حيات معانى واسرارله گران كوره سن يعنى طولو بوله سن (مثنوى) چون گران بينى شوى تو مستدل * رست از تقليد خشك آنگاه دل) چونكم مشككى اول آبدن گران كوره سن مستدل اولورسن يعنى مشك قلبكده اولنى مشاهده قيلورسن اول وقت قلبڭ قورى يعنى بى معنى تقليددن قورتلور (مثنوى) گر نبيند كور آب جو عيان * ليك داند چون سبو بيند گران) اكر كور آب جويى عيان كورمزسه بو هم وجهدر اگرچه كور جوينڭ آبنى آشكارا كورمز ليكن جويده سبوسنى گران كوره بيلور داند كلمه سنڭ ما بعدنده اولان بيتڭ مصرع اوليدر (مثنوى) كه زجو اندر سبو آبى برفت * كين سبك بود وگران شد ز آب زفت) بيلور كه جويدن سبويه بر مقدار آب كتدى زيرا اول بو سبو سبك وخفيف ايدى حال بو كه آب زفتدن وفراوان صودن ثقيل وگران اولدى كذلك كوردل اولان كسه اوليانڭ خدمت وارادتنه واصل اولدقدنصكره وقلب وعقلى مشككى وسبوسنى آنڭ جوى نطقنه طالدردقدنصكره وطولدردقدنصكره بيلور ويقينا مشاهده قيلوركه اول آنڭ مشك قلبى وسبوى عقلى اول آب حيات معانيدن خالى ايدى وحالا آب حيات علم ومعرفتله طولمش ومالامال اولمش كورر (مثنوى) زانكه هر بادى مرا در مى ربود * بادمى نربايدم ثقلم فزود) زيرا اولياى كرامڭ صحبت وخدمتلرينه ملازمت قيلمزدن وآنلرڭ نطق شريفى مستمع اولمزدن مقدم برمرتبه خفت وسفاهتم وار ايدى كه هر بار هوا بنى قباردى الان آنلرڭ صحبت پر بركات ودين كلماتلرى سببيله برمرتبه ثقلم زياده اولدى يعنى قلبم سكينت ووقارله اولقدر طولدى كه باد هوا وهوس بنى قاپز وقلبمى مقامندن اصلا تحريك قيلمز (مثنوى) مر سفيهانرا ربايد هر هوا * زانكه نبودشان گرانىٔ قوا) تحقيقا سفيه اولنى هر بر هوا قپار سفيه خفيف العقله ديرلر كه هوا وهوس آنلرى قپار وميل ايلديكى جانبه برلڭ كاه كبى حركت ايدوب چاپار زيرا كه بونلرڭ قواسنه گرانلق اولمدى يعنى بونلرڭ قواى عقليه وعلميه وروحانيه سى سكينت ووقار مرتبه سن بولمدى وكنديلره تمكن واستقرار حاصل قيلمدى (مثنوى) كشتىٔ بى لنگر آمد مرد شر * كه ز باد كژ نيابد

او

او حذر) مرد شر يعنى اهل خطا وضرر لنكرسز كشتى كبيدى يعنى دمور صالمين وباغلو اولمين كمى كبى اولدى كه باد كژدن يعنى مخالف هوادن او حذر بولمز يعنى حذر ايلمز وخلاص بولمز (م ى) لنگر عقلست عاقل را امان * لنگرى در يوزه كن از عاقلان) عقل لنكرى عاقله جميع ضرر وخطرلردن امانه در بر لنكر دريوزه ايله عاقللردن يعنى اصحاب وقار اولان عقلاى سكينت كرداردن رزانت ووقار طلب ايله تا خفت وسفاهتدن خلاص اوله سن ولهذا قال عليه الصلوة والسلام عليكم بالسكينة وقال فى حديث آخر السكينة عباد الله السكينة اى الزموا السكينة يا عباد الله الزموا السكينة ديمك اولور وقال عليه السلام فى حديث آخر السكينة مغنم وتركها مغرم (مثنوى) او مددهاى خرد چون در ربود * از خزينهٔ در آن درياى جود) اول عاقل عقل مددلرنى اول درياى جودڭ درى خزينه سندن يعنى بحر عطا اولان خدانڭ مخزن درمعانيسندن چونكم قاپدى (م ى) زين چنين امداد دل پرفن شود * بجهد از دل چشم هم روشن شود) بونڭ كبى امداد الهيدن كوكل پرفن اولور يعنى علوم وحكم وفهوم وهمم بولور دل مرتبه سندن صچرار هم چشمى روشن اولور يعنى علم اليقين مرتبه سندن خلاص اولوب عين اليقين مرتبه سنى بولور وبصيرتى كشاده اولوب هرشيئڭ حقيقتنى مشاهده ومعاينه قيلور وبوندن اولى برمعنى دخى بودر كه دينه بو تجلين امداد الهيدن كوكل پرفن اولور يعنى نور وضيا بولور واول امداد الهى دلدن صچرار چشم اندن روشن اولور يعنى كوكلدن چشم اوزره خروج وصعود ايليوب كوز دخى آندن منور اولور واول دلدن حاصل اولان امدادله هرشيئه عبرتله ونور بصيرتله نظر قيلور ديمك اولور (م ى) زانكه نور از دل برين ديده نشست * تا چو دل شد ديدهٔ تو عاطلست) زانكه علتدر مصرع ثانيده اولان روشن شود لفظنه وچشمڭ دل نوريندن روشن اولمسندن مراد اشيايه عبرتله وبصيرتله نظر قيلمسندن وحقيقت بين اولمسندن عبارتدر تقدير كلام بويله ديمك اولوركه چشم اول سببدن روشن اولوركه كوكلدن نور صعود ايدوب بو ديدهٔ ظاهر اوزره اوتوردى وآنى آيات وعبرت كورمك مرتبه سنه يتوردى حتى چون كوكل كتسه سنڭ كوزڭ عاطلدر يعنى بو كوزده اولان ادراك وفر وآيات وعبرته نظر كوكل نوريندن حاصلدر حتى كوكل كتسه حق تعالى آندن افاضه وامدادنى ازاله ايتسه سنڭ كوزڭ دخى آيات وعبرته نظر قيلمقدن وحقيقت بين اولمقدن خالى وعارى اولور زيرا بو كوز آيت وعبرته واثر وقدرته نظر ايلمكده قلبه تابعدر فافهم (م ى) دل چو بر انوار عقلى نيز زد * زان نصيبى هم بدو ديده دهد) كوكل چونكم انوار عقلى اوزره دخى اوره يعنى منضم اوله ومقارنت قيله اول انواردن هم ايكى كوزه بر نصيب ويرر يعنى بو ظاهر كوزلرى دخى كوكل نوريله منور اولوب قلب وعقلڭ حظ ايلديكى وذوق ولذت الديغى شيلره نظر قيلور وآنلرڭ حظ وذوقندن بونلر دخى نصيب الور پس عقل وقلبڭ كورديكنى بونلر دخى كورر امادل انوار عقله منضم اولمسه ومعاونت قيلمسه تفرقه سببيله درون ضعفدن خالى اولمز پس بو كوزلر دخى آنلرڭ انوار واذواقندن نصيب بولمز بلكه تقديرا اوزره مقتضاى طبعه تابع اولوب آنڭ حظندن نصيب الورديكى ابهام قيلور (مثنوى) پس بدان كاب مبارك ز آسمان * وحى دلها باشد وصدق بيان) پس بو معنايى بيلڭ وعارف اولڭ كه بيلكه آسماندن مبارك صو يعنى (ونزلنا من السماء ماء مباركا) آيت كريمه سنڭ فحواسى اوزره بيلكه اول آسماندن منزل اولان ماء مباركدن مراد قلوبڭ وحيى وبيانڭ صدقى اولور بو آيت كريمه سورهٔ قافده در يعنى آسمان معنوى جانبندن قلوب اوليايه منزل اولان وحى قلبى وعلم لدنى اولور ودخى ما فى الضميردن تعبير وغيره افهام ايلمڭ صدقى مراد اولور بيان ضميرده اولان معانيدن تعبير وآنى غيريلره تفهيم ايلمكه ديرلر پس عند اهل التحقيق آسماندن نزول ايلين ماء مباركدن مراد حق جانبندن نزول ايلين الهام واشارت اولور وآندن تعبير وغيريلره تفهيم اولندقده اول تعبيرڭ صدقى مراد اولور كما قال علاء الدولة السمنانى رحمة الله عليه فى تأويل الآية (ونزلنا من السماء ماء مباركا) اى ونزلنا من سماء الارواح ماء الفيض الاثرى (فانبتنا به جنات) القلوب (وحب الحصيد) وهو المحبة يحصد محبة ما سوى الله من القلوب بو آيت كريمه يه مشابه اولان (وانزل من السماء ماء فسالت اودية بقدرها) آيت كريمه سنڭ تفسيرنده ابن عباس رضى الله عنهما حضرتلرى بيورورلر كه الماء العلم والاودية القلوب بو آيت سورهٔ رعدده در وبو تفسير عوارف المعارفده در (مثنوى) ما چو آن كره هم آب جو خوريم * سوى آن وسواس طاعن ننگريم) بز هم اول كره كبى آب جو ايچه لم اول طاعن اولان وسواس ومنكر اولان خناس جانبنه نظر ايليه لم يعنى اول مذكور اولان كره سايسلرڭ صقلق چالمسندن اوركيوب آب جويدن نوش ايلديكى كبى بز دخى اى آب علوم وحكم تشنه لرى كلڭ اوديهٔ قلوب اوليا واصفيادن سيلان وجريان ايلين آب علومدن نوش ايليه لم واول وسواس سيرت وخناس طبيعت طاعن جانبنه نظر ايلميه لم كه آنلرڭ طعنه ودمدمه سنى كوش ايتمك سالككى يولندن كيرو قور (مثنوى) پيرو پيغمبرانى ره سپر * طعنهٔ خلقان همه بادى شمر) پيغمبرلرڭ پيروى ايسڭ وآنلره سلوكده تابع ومقتدى ايسڭ بوله كيت خلايقڭ طعنه سنى دوكاى بريل عد ايله نته كم انبياى عظام عليهم السلام خلقڭ طعن

ودقته ملتفت اولمدیلر وراه حقه کتمکی ترک قیلمدیلر بعض نسخه ده آنی یایله واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی پیغمبر
پیروی کله سن بوله کل قدم باطن سپرسپریدن ایاغله باصمق معناسنه (مثنوی) آن خداوندان که ره طی کرده اند *
کوش فا بانک سکان کی کرده اند) اول خداوندلرکه مراد انبیا واولیادر که بونلر طریق حقی طی قیلمشلر ومقصوده
واصل اولمشلردر کلابک صیت وصداسی جانبنه نجن قولاق ایلمشلردر فا بونده جانب معناسنه دریعنی بوطی طریقت
قیلان ومنزل الوب مقصوده واصل اولان انبیا واولیا طاعنلرک طعنه سنه نظر قیلمشلر وآنلره ذره قدر ملتفت
اولمشلردر وبانک سکانه مشابه اولان سوزلرنی کوش ایلمشلردرکه کدر که سن دخی آنلره اقتدا قیله سن تا مقصوده
واصل اوله سن دیمک اولور پس اول مهمان عاشقک عاذللرک لوم وطعنه التفات ایلمیوب مسجد مهمانکش ایچره
یاتدیغنک قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر (بقیهٔ قصهٔ ذکر آن مهمان ومسجد مهمانکش (م ی) باز کو کان پاکباز
شیرمرد * اندران مسجد چه بنمودش چه کرد) ای مولانا کیرو سویله که اول پاکباز یعنی جمله دن فارغ ومجرد اولان
شیرمرد اول مسجد ایچره اکانه کورندی وانه ایلدی (مثنوی) خفت در مسجد خود اورا خواب کو * مرد غرقه
کشته چون خسبد بجو) اول شیرمرد مسجد ایچره اویورشکلنده یاتدی اکا خود نوم قنی غرقه اولمش مرد چایده
نیجه اویور یعنی چایه غرقه اولان کمسه اویویه من وراحت بوله من (مثنوی) خواب مرغ وماهیان باشد همی *
عاشقانرا زیر غرقاب غمی) غم غرقابنک التنده یعنی کرداب غمک تحتنده عاشقلرک اویقوسی دائم مرغ وماهیلرک خوابی
کبی اولور ولهذا قیل نوم العاشقین نوم الغرقا وا کلهم اکل المرضی (م ی) نیمشب آواز باهولی رسید * کایم آیم بر سرت
ای مستفید نصف اللیلده برهولناک وهیبتلو آواز ایرشدی بویله دیوکه کلورم کلورم ویا خود معنی کله یمی سنک
باشک اوزره ای فائده طلب ایدیجی (مثنوی) پنج کرت اینچنین آواز سخت * می رسید ودل همی شد لخت لخت *
بش کره بونک کبی بر هیبتلو درشت آواز ایرشدی وکوکل آندن همی پاره پاره اولوردی پس بوصیحه مناسبتیله شیطانک
صیحه وآوازنک بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (تفسیر این آیت که (واجلب علیهم بخیلک ورجلک) بو آیت سورهٔ
بنی اسرائیلده در (واستفزز من استطعت منهم) الاستفزاز بمعنی الاستخفاف یعنی ای شیطان استخفاف ایله قادر اولدیغک
کمسه یی بونلردن (بصوتک) دعوت ایتمکله فسق فساده (واجلب علیهم) اجلب دندر صیاحه دیرلر یعنی بونلرک
اوزرینه صیحه ایله (بخیلک) اعوان وانصارکه راکبلردن (ورجلک) ویبانلردن (وشارکهم فی الاموال) بونلرک
ماللرنده مشارکت ایله کسب حرامه حمل وجلب آنامه میل ایتدر (والاولاد) ودخی اوغللرنده ده مشارکت ایله حرامه
مباشرت ایتدرمکله (وعدهم) وبونلره وعده ایله مواعید کاذبه وتسویف توبه ایله (وما یعدهم الشیطان الا غرورا)
وشیطان وعده ایلمز الا غرور وعده ایله غرور موهوم اولان شیلری صواب صورتنده تزیین ایتمکه دیرلر (مثنوی)
تو چو عزم دین کنی با اجتهاد * دیو بانکت می زند اندر نهاد) ای طالب رشاد چونکم سن دین وطاعته عزیمت ایلیه سن
سعی واجتهادله شیطان سکا صیحه اورر طبیعتک ایچره بویله دیو (مثنوی) که مرو زان سو بیندیش ای غوی *
که اسیر رنج ودرویشی شوی) که ای غوی کتمه اول جانبدن اندیشه وفکر ایله زیرا که رنجه وفقیرلغه اسیر اولورسن نته کم
بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر (الشیطان یعدکم الفقر ویأمرکم بالفحشاء (مثنوی) بی نوا کردی زیاران وابری *
خوار کردی و پشیمانی خوری) بی نوا وفقیر اولورسن ویاراندن کیرو کسلورسن خوار وحقیر اولورسن و پشیمانلق ییجی
اولورسن (مثنوی) تو زبیم بانک آن دیو لعین) وا کریزی در ضلالات از یقین) اول لعین شیطانک صداسنک خوفندن سن
کیرو قاچرسن یقین وهدایتدن ضلالته بویله دیو (مثنوی) که هلا فردا وپس فردا مراست * راه دین پویم که مهلت
پیش ماست) که هلا یارین ویارندنصکره بنم ایچوندر دین یولنه بارمکه مهلت بزم ایچوندر واوکومزده در یعنی آنک
مکری ایله بوکونه طول امله دوشوب ترک عمل قیلورسن (م ی) مرگ بینی باز کو از چپ وراست * میکشد همسایه را
تا بانک خاست) موتی کیرو کورورسن که اول موت صاغدن وصولدن همسایه یی اولدوررحتی صدا ونوحه قالقر وآنک اهلی
فریاد ایلر (مثنوی) باز عزم دین کنی از بیم جان * مرد سازی خویشتن را یک زمان) کیرو دینه عزیمت ایلرسن جانک
خوفندن برزمان کندیکی مرد دورورسن وغفلت ومعصیت چرکندن کندیکی برمقدار سوزرسن (مثنوی)
پس سلاح از علم بندی وحکم * که من از خوفی نیارم پای کم) پس علمدن وحکمتلردن کندیکه سلاح باغلرسن یعنی
تحصیل علوم وحکم ایلرسن بویله دیو که بن بر خوفدن ایاغم طریق حقدن اکسک کتورمزم بو تقدیر اوزره
خوف دیوی اولور بودخی جائزدر که دینه که بن بر خوفدن اوتری ایاغی دین یولندن اکسک کتورمزم بلکه
ثابت قدم اولورم دیمک اولور بو تقدیرجه خوف خوف الهی دائروی اولور (مثنوی) باز بانکی بر زند بر تو ز مکر *
که بترس وباز کرد از تیغ فقر) اول دیو لعین کیرو سنک اوزرکه مکر ووسوسه دن بر صیحه اورر بویله دیو که قورق وکیرو دون

فقر وریاضت شمشیرندن اکر بو یوله کیدرسک فقیر اولورسن وکندیکی درد وبلایه مبتلا قیلورسن (مثنوی) باز بکریزی
ز راه روشنی * آن سلاح علم وفن را بفکنی) کیرو قاچرسن روشنی اولان یولدن اول علم وفن سلاحنی براغورسن وشیطانک
وسوسه ودمدمه سندن خوف ایدوب علمله عمل قیلمزسن (مثنوی) سالها اورا بانکی بنده ئی * در چنین ظلمات نمد افکنده ئی
نیجه ییللر اول شیطانه بر صداسیله بنده سن بونک کبی ظلمتده نمد افکنده سن یعنی بونجلین ظلمات نفسانیه وکدورات
دنیویه ده لباس فقر وتقوانی براغمشسن وحظ نفسی اختیار ایتمشسن (مثنوی) هیبت بانک شیاطین خلق را *
بند کردست وکرفته حلق را) بو خلق عالمی شیاطینک صیحه سنک هیبتی بند وهم قید ایلمشدر وبوغازلرنی طوتمشدر
اکر صیحهٔ شیاطین اولمیدی وآنک مکر ودغدغه سی قلبه غلبه قیلمیدی بنی آدم دامکوندن خلاص اوله لردی
وملکوت سماویه یه نظر قیله لردی کما قال علیه السلام لولا ان الشیاطین یحومون علی قلوب بنی آدم لنظرون الی ملکوت
السموات (مثنوی) تا چنان نومید شد جانشان ز نور * که روان کافران ز اهل قبور) تا بونجلین نا امید اولدی آنلرک جانی
نور الهیدن که اهل قبوردن کافرلرک روانی یعنی اصحاب قبوردن کافرلرک جانی نیجه نور الهیدن نا امید اولدیسه
اول خلایقک جانلری دخی حال حیاتده نور الهیدن انجلین نا امید اولدی وظلمتده قالدی (مثنوی) این شکوه بانک
آن ملعون بود * هیبت بانک خدایی چون بود) اول ملعونک صداسنک شکوه وهیبتی بو اوله خدایه منسوب اولان
صدانک هیبتی نیجه اوله بوندن قیاس ایله امارحمانک صداسنک هیبتندن خایف اولنلر شیطانک صیحه سنی مکس
آوازی قدر صایمزلر کما قال الله تعالی (ان عبادی لیس لک علیهم سلطان) الی آخر الآیه وکذلک شیطانک صداسندن
قورقنلر خدای تعالینک صداسنک هیبتندن قورقمزلر که آنلرک صدای خدادن خوف ایتمکه استعدادلری یوقدر (م ی
هیبت باز است بر کبک نجیب * مر مکس را نیست زان هیبت نصیب) مثلا بازک هیبتی مقبول وبرکزیده اولان
ککلکک اوزرینه در تحقیقا مکسه اول هیبتدن نصیب یوقدر (مثنوی) زانکه نبود باز صیاد مکس * عنکبوتان
مر مکس کیرند وبس) زیرا که باز صیاد مکس اولمز تحقیقا مکسی عنکبوتلر طوتارلر انجق (مثنوی) عنکبوت
دیو بر چون تو ذباب * کر وفر دارد نه بر کبک وعقاب) عنکبوت دیوسنک کبی ذباب اوزره ای نااهل وبی صواب
کر وفر طوتر کبک وعقاب اوزره دکل (مثنوی) بانک دیوان کله بان اشقیاست * بانک سلطان پاسبان اولیاست)
شیاطینک صداسی اشقیانک چوبانیدرکه آنلری ضلالت وادیلرینه سوررو سلطان حقیقینک صداسی اولیاء اللهک
پاسبانیدرکه بونلری مکر شیطاندن وهوا وهوس وعصیاندن حفظ ایلر (مثنوی) تا نیامیزد بدین دو بانک دور * قطرهٔ
از بحر خوش با بحر شور) تا کیم ما بینلری بری برندن دور اولان بو ایکی صداسیله فارشمیه بحر شیریندن بحر شوره بر قطره
بحر خوشدن مراد انبیا علیهم السلام واولیای کرام وبحر شوردن مراد کفره واشقیادر (هذا عذب فرات وهذا ملح
اجاج وجعل بینهما برزخا وحجرا محجورا) آیت کریمه سنک فحواسی اوزره بریسی عذب فرات وبریسی ملح اجاج کبیدر
وبو ایکیسنک ما بینده برزخ ومانع بو ایکی بانکدر یعنی هدایت والهام ربانی واضلال وهمزات شیطانی (رسیدن نیم شب
بانک طلسمی در کوش مهمان (مثنوی) بشنوا کنون قصهٔ آن بانک سخت * که نرفت از جا بدان آن نیکبخت)
الان اول درشت وسخت اولان صدانک قصه سنی استماع ایله که اول نیکبخت اول هولناک اولان صداسیله
یرندن کتمدی وآنک قلبنه هیبت ودهشت سرایت ایتمدی (مثنوی) کفت چون ترسم چو هست این طبل عید *
تا دهل ترسد که زخم اورا رسید) کندی کندی یه ایتدی نیچون قورقرم چونکم بو صدا بیرام طبلیدر تا طاول قورقسون
بوندنکه زخم اکا ایرشدی پس دهل مشابه سنده اولان کمسه لره خطاب ایدوب بیوررلر (م ی) ای دهلهای تهی
بی قلوب) قسمتان از عید جان شد زخم چوب) ای قلوبسز درونی لباب محبت وطاعتدن تهی اولان دهللر سزلرک نصیبکز
جان عیدندن چوب زخمی وکوتک ضربی اولدی پس عیددن مراد نه اید یکنه ودهلدن مراد کیملر اید یکنه اشارت
ایدوب بیوررلر (مثنوی) شد قیامت عید وبی دینان دهل * ما چو اهل عید خندان همچو کل) قیامت عید اولدی
وبی دینلر دهل اولدی که آنلر ایچون حدیددن کوتکلر واردر کما قال الله تعالی فی سورة الحج (ولهم مقامع من حدید)
بز که اهل دین واصحاب یقین ز اهل عید کبی کل کبی خندانز (مثنوی) بشنوا کنون این دهل چون بانک زد *
دیک دولت با چکونه می پزد * دولت با دولت شوربا سی دیمکدر دولت بابه مضافدر بو مصرعده ایکی وجه جائزدر
وجه اول می پزدک فاعلی اول مسجد ایچره یتان عاشق مردک جوابدر که قرینه بو معنایه دلالت قیلور تقدیر کلام الان
استماع ایله بو طلسم طبلی نیجه صدا اوردی اول عاشق مردک جود دولتی شورباسنک چولمکنی نه کونه شوربه پزدر
وجه ثانی می پزدک فاعلی بانک دهل اولور واول بانککه بو معنی محرق وآتشین اولمسین اشعار قیلور که نیجه کمسه لرک
وجودنی یاقوب بیشمش ایدی بو عاشق مردک جوبه نافع ومفید اولدیغی جهتدن آنک دولتی شورباسنک دیکنی پشوردی

بوتقدیراوزره معنی بویله اولورکه ایشت شمدی طلسم دهل نیجه بانك اوردی بوبانك آتشین دولت شورباسنك دیکنی
نه کونه پشوردی وطعام سعادتی کورنیجه پخته قیلوردیمك اولور مصرع ثانی مصرع اوله تقدیرین مذکوردن اوزره
مناسبت بولورفافهم (مثنوی) چونکه بشنیدان دهل آن مرددید) کفت چون نرسد دلم ازطبل عید) اول نظرصاحبی
مرد چون اول دهلی ایشتدی کندی کندی یه ایتدی کوکل عید طبلندن نیچون قورقارعاشقلرك موتی عیدکبی
وآوازمرك طبل عیدکبیدر پس آوازطبل عیدخود شادی ومسرت ویرروقلبم آندن نیچون خائف اولور (مثنوی
کفت باخود هین ملرزان دل کزین) مرد جان بددلان بی یقین) کندی کندی یه ایتدی اکاه اول کوکلکی دترمه که بوندن
بی یقین اولان قورقارقلبك کوکلی وجانی بی یقین اولدی وهم اولمین دلیرلرك جانته صیت وصیحه دن نه قورقو اولدی
(مثنوی) وقت آن آمدکه حیدروارمن * ملك کیرم یابپردازم بدن) اول کارك وقتی کلدیکه حضرت علی کبی بن
یاملك دولت طوتم یاخود جانی بدندن خالی قیلم (م ی) برجهید وبانك برزدکی کیا) حاضرم ایندك اکرمردی بیا) برندن
بوقاری صچرادی وچغردی وصیحه اوردی بویله دیوکه ای اولواشته حاضرم اکرارایسك کل (مثنوی) درزمان
بشکست زآوازان طلسم * زرهمی ریزیدهرسوقسم قسم) علی الفورآنك آوازندن اول طلسم صندی هرجانبه
قسم قسم التون دوکلدی (مثنوی) ریخت چندان زرکه ترسید آن پسر * تانکیرد زرزبری راه در) اولقدرالتون
دوکلدیکه اول پسرخوف ایلدی تاالتون کثرت ووفرتندن قپونك یولنی طوتمیه (م ی) بعدازان برخاست ان شیرعتید
تاسحرکه زربه بیرون می کشید) آندنصکره اول شیرودلیرقالقدی صباحه دکین التونی طشره چکدی وطاشدی
مثنوی) دفن می کردی همی آمدبزر * باجوال وتوبره بارد کر) چیقردیغنی کومدی وکیروالتونه کلدی جوال
وتوبره ایله برکره دخی (م ی) کنجها بنهادان جانبازازان * کوری ترسانی وواپس خزان) اول جانبازاول التوندن کنجلر
قودی یعنی خزینه لرحفظ ایلدی اردنه کیدیجی وقورقیجی وهاملرك کوراکنه ورغمنه (مثنوی) این زرظاهر
بخاطرآمدست * دردل هرکوردورزرپرست) حقدن دوراولان کورزرپرستك قلبنده بوزرظاهرخاطرنه کلمشدر
یعنی اول عاشق صادق موتدن خوف ایلمیوب جان وباشنی ترك ایلدیکی واسطه ایله طلسم صنوب التون دوکلوب
توبره وجوال ایله التونلری چکوب دفن قیلوب بویله بردولت عظمایه واصل اولدی دیوتقریروتعبیراولندیغی کبی
بالبداهه هرکوردل وحقدن دوروغافل اولان زرپرستك قلبنه بوظاهرالتونی خطورقیلدی لکن بوالتوندن
مرادزرظاهری دکلدر (مثنوی) کودکان اسفالهارابشکنند * نام زربنهند ودردامن کنند) مثلااطفال سفالاری
صرلروپاره پاره ایدرلر اول سفالاره زرنامنی قورلروا تکلرینه ایلرلر (مثنوی) اندران بازی چوکوبی نام زر *
آن کنند درخاطرکودك کذر) ای مردعاقل وبالغ اول بازیده چونکم زرنامنی سن دیه سن همان طفلك خاطرینه
اول سفال کذروخطورایدرکذلك سندخی رجال اللهه ومردان خدایه نسبت طفل مثابه سنده بی عقل اولدیغکدن
آنلرك لساندن ضرب مثل طریقی وکنایه سبیلی اوزره سیم وزرلفظی جاری اولسه درحال بانده اطفال بوصوری اولان
سیم وزره انتقال ایدرلروآنلرك سیم وزره یوردقلرندن مرادبوسفال پاره کبی اولان سیم وزری قیاس ایلرسین لکن آنلرك
مقصودی اول دکلدر (مثنوی) بل زرمضروب ضرب ایزدی * کونکردد کاسدآمدسرمدی) بلکه رجال مرتبه سنه
بالغ اولان اصحاب کمالك قتلرنده ایزده منسوب اولان ضربك مضروبی اولان زرنه درکه بومضروب اولان زردن مراد
علوم دینیه ومعارف یقینیه درکه دارالضرب قلوب انبیا واولیاده اسماء وصفات الهیه وتجلیات ربانیه سکه لریله
مضروب ومسکوك اولمش اوله زیرا اول زرکاسداولمزسرمدی وابدی کلدی اول علوم دینیه ومعارف یقینیه زرلری
ابدالآباد کاسداولمزودائما ارواج اوزره اولوب رونقنه خلل کلمز کماقال فی دیباجة هذا الجلد ویأخذ من کنزالحکمة
الاموال العظیمة التی لاتکسد ولاتورث میراث الاموال که بونده کاسده اولمین اموال عظیمه دن مرادعلوم دینیه ومعارف
یقینیه در (مثنوی) آن زری کین زرازان زرتاب یافت * کوهرتابنده کی وآب یافت) اول ضرب ایزدینك مضروبی
اولان زرانك کبی برزردرکه بوزردنیوی تاب وپرتوی اول زردن بولدی رونق وپادرابجلق ولطافت بولدی آب بونده
لطافت معناسنه درا کرسن دیرسککه زرمضروب ایزدیدن مرادعلوم دینیه ومعارف یقینیه اولدیغی اوزره زرصوری
آندن نوجهله رونق وتاب بولورالجواب زرتراپدن ذهب مرتبه سنه کلمزورونق وتاب بولمزالاعلمله پس معارف یقینیه ده
بوزرصوریه یه رونق وتاب ویرن علم دخی داخل اولور (مثنوی) آن زریکه دل ازوکرددغنی * غالب ایدبرقمردروشنی *
اول زرمعنوی یعنی علوم یقینی برزردرکه دل وجان آندن غنی اولورونفس آندن غنای حقیقی بولوروبوسیم وزرصورینك
کثرت ووفرتیله کوکل غنی اولمزولهذاقال النبی صلی الله علیه وسلم لیس الغنی عن کثرة العرض انماالغنی غنی النفس
اول زره معنوی روشنلکده قمراوزره غالب کاوریعنی علوم یقینیه انوارالهیه ایله برمرتبه نورانیدرکه اکرمحسوسه اولسه

وظهوره کلسه ایدی آفتاب وماهتابك نوری اوزره روشنالکده آنك نوری غالب کلیدی دیمك اولور (مثنوی
شمع بودآن مسجدوپروانه او * خویشتن درباخت آن پروانه خو) مثلااول مسجدشمع ایدی واول مهمان پروانه ایدی
اول پروانه خو بلوعاشق کندوبی فداایلدی (م ی) پربسوخت اوراولیکن ساختش * پس مبارك آمدآن انداختش)
آتش پروانه نك پرنی یاقدی ولیکن وصالنه ایرمك واسطه سیله آنی دوزدی یعنی صورت محو وفناده آنی وصالیله
احیاقیلدی پس مبارك کلدی اول پروانه نك اول آتمسی یعنی کندوبی شمعه اول آتمسی اکامبارك کلدی پس باعربله
قراءت اولسه وان اثرانقدیرنه اولوب شمعه راجع اولسه دخی معنی لطیف اولوربوتقدیراوزره اول پروانه نك کندوبی
اول شمعه آتمسی زیاده مبارك کلدی دیمك اولوربوبیت شریف پروانه سیرت اولان عاشقلرحقنده ضرب مثل اولوریعنی
شمع عشق الهی عاشقك پروجودنی اکرچه یاقدی ولکن آنی وصالنه ایرکورمکله صورت فناده احیا وابقا ایتدی پس
عاشق کندوبی عشق ومحبته القاایلمسی اکامبارك کلدی دیمك اولور (مثنوی) همچوموسی بودآن مسعودبخت *
کاتشی دیداوبسوی آن درخت) اول نیکبخت اولان مهمان حضرت موسی علیه السلام کبی ایدی زیراحضرت
موسی علیه السلام اول درخت جانبنده برآتش کوردی نتکم حق تعالی قرآن کریمده بعض مواضعده یادوحکایه
بیورمشدرقال الله تعالی (فلماقضی موسی الاجل وساربأهله آنس من جانب الطورنارا) وقال فی سورة طه (وهل اتیك
حدیث موسی اذرأی نارا (مثنوی) چون عنایتهابرومفوربود * نارمی پنداشت آن خودنوربود) چون خدانك
عنایتلری اول موسی علیه السلامك اوزرینه موفورایدی نوری نارصاندی اول خودنارشکلنده نورایدی کذلك اول
نیکبخت دخی مسجدمهمان کشی محل موت کوردی اول خودفی الحقیقه اکامقام دولت وسعادت اولدی (م ی
مردحق راچون ببینی ای پسر * توکمان داری برونار بشر) چونکم ای اوغول مردحقی کوره سن آنك اوزرینه بشر
نارنی کمان طوترسن یعنی بشرظن ایلرسن حال بوکه اول صورتا بشرومعنی نوربی کدردرنتکم حضرت موسی علیه
السلامه اولان تجلی صورتا نارومعنا نوردر پس برکسنه نك صورتنه نظرایدوب باطنندن غافل اولمه واهل ظاهرکبی
صورت بینلك مرتبه سنده قالمه (مثنوی) توزخودمی آبی وان درتوست) ناروخارظن باطل این سوست) سن کندکدن
کلورسن یعنی کندیلکك جانبندن نظرقیلورسن واول بشریت سنده درباطل اولان ظنك ناری وخاری بوجانبدن
کذرقیلمش واوصاف خدا ایله متصف اولمشلردر وباطنا محضانورقالمشلردر (مثنوی) آن درخت موسی است پرضیا
نورخوان نارش مخوان باری بیا) اول مردحق تجلی خدادن پرضیااولمش درخت موسی علیه السلامدردرخت
موسادن مراداول شجردرکه حق تعالی بقعهٔ مبارکه ده وادیٔ ایمن کنارنده اول شجردن مطلوبی اولان نارشکلنده
اکاتجلی ایلدی ایراقدن آنی نارظن ایلیوب یقین کلوب (انی اناالله) نداسنی اندن استماع ایلدکده تجلی الهی
ونورربانی ایدیکنی بیلوب اکاکوره معامله ومکالمه قیلدی پس ای صورت بین اول مردصاحب یقین حق نوریله پرضیا
اولمش درخت موسی کبیدراکانورالهی اوقونارا وقومه دیوسلك که نیجه نورالهی اولوروحضرت حق آنك وجودندن
طالبه نوجهله تجلی قیلور جواب نشأهٔ نباتیه دن تجلی الهیه جائزاولیجق نشأهٔ انسانیه دن تجلی قیلمق واناالحق
دیمك نیچون صحیح اولمیه کماقال صاحب الکلشن (بیت) روابا شدانا الله ازدرختی * چرا نبودروا ازنیك بختی (مثنوی)
فی فطام این جهان ناری نمود * سالکان رفتند وآن خودنوربود) بوجهانك فطام وانقطاعی اول امرده برنار
کورندیکی یعنی بوجهاندن اول امرده منقطع اولمق نارکبی سوزنده برکارکورندی سالکلر کیتدیلرواول خود
نورایدی یعنی اول جهانك انقطاع وترکی جانبنه کیتدیلرکه اول جهان صوریدن منفطم ومنقطع اولمق خود
نورایدی پس مردین دخی اول امرده محجوبلره بشرکورینورولیکن نظراولنوب حقیقتی معلوم اولدقده نورالهی
کوریندیکی مقرراولورنتکم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس بدانکه شمع دین برمی شود * این نه همچون
شمع آتشها بود) پس بیلکه دین شمعی عالی اولوریعنی دینك شمعی اولان اهل دل ومردکامل هردم مترقی اولورتزاید قیلور
بوشمع دین آتشلرشمعی کبی اولمزکه اول هردم نقصان وتدنیده اولور * مثنوی * این نماید نوروسوزد یاررا *
وان بصورت یاروکل زواررا) بوشمع ظاهری نورکورینورویارنی وکندویه اعانه ایدنی ویاپرستش قیلانی کسه لری یاقر
واول شمع دین یعنی مردصاحب یقین صورتا ناردرومن حیث المعنی زایرلره کل دریعنی صورت بین اولان اغیاره ماتند
نارسیرت بین اولان زواره ماتند کل وکلزاردر (مثنوی) این چوسازنده ولی سوزنده * وانکه وصلت دل افروزنده)
بوشمع ظاهری صورتا چونکه سازنده درکه نیجه مصالحی دوزرولیکن معناسوزنده وخراب کننده در واوشمع دین
وصلت وقتنده کوکله ضیاویریجیدر یعنی شمع دین اولان مردصاحب یقینه برکسه واصل اولسه ومقارنت قیلسه
آنك کوکلی هرنه قدرظلمانی ایسه آنك برکت صحبتیله نورانی اولوروضیابولور (مثنوی) شکل شعله نوربالنسازواره

حاضرانرا نور دورانرا چو نار) جناب حقه لایق وسزاوار اولان نوربا کك شعله سنك شكل ونمایشی حاضرلره نور دور
ومهجور اولنلره نار کبیدر یعنی نور الهی اولان شمع دین وصاحب یقین حضورنده اولان مریدلره وآنك صحبت
وارادتنه تقرب قیلان مسترشد ومستفیدلره نور ربانی وسراج منیر سبحانی کورینور اما آنك صحبت وارادتندن
دور اولان واکا نظر عداوتله نظر قیلان منکرلره نار کورینور بونلره دخی اول شمع دینك اول زمانده نور کورینورکه
نظر انکاری وعداوتی کیدروب ویقین کلوب صحبت وارادتلرینه داخل اولوب عین رضا ومحبتله نظر ایلیه لر
اول زمانده اول شمع دینك نور الهی اولمسی حضرت حق آنك وجودندن تجلی قیلمسی بونلره دخی معلوم اولوب نته کم
حضرت موسی علیه السلام نور حقی ایراقدن نار کوروب (انی آنست نارا) دیدی وقتاکم اول نارك وصالنه توجه ایدوب
حضورنه کلدکده (انی انا ربك) نداسنی استماع قیلدی پس بیلدیکه نار شکلنده نمایان اولان نور الهی وتجلیء ربانی
ایمش (ملاقات آن عاشق باصدر جهان (مثنوی) آن بخاری نیز خود بر شمع زد * کشته بود از عشقش
آسان آن کبد) اول بخاری دخی کندیسنی شمعه اوردی یعنی بخارایه منسوب اولان صدر جهان عاشقی دخی
کندیسنی شمع وصاله یاره اوردی وکندوبی آنك کوینه ایرکوردی زیرا صدر جهانك عشقندن اول مشقت
اکا آسان اولمشدی (مثنوی) آه سوز انش سوی کردون شده * در دل صدر جهان مهر آمده) اول عاشق صادقك
آه سوزانی فلك جانبنه کتمشدی صدر جهانك قلبنه محبت کلمشدی (مثنوی) کفته باخود در سحرکه کای احد *
حال آن آواره ما چون بود) صدر جهان سحر وقتنده کندی به دیمش که ای احد وصمد اولان خدا بزم اول بیچاره مزك
حالی نیجه اوله ولهذا قیل (بیت) عاشقان هرچند مشتاق جمال دلبرند) دلبران بر عاشقان از عاشقان عاشق ترند) بو محلده
صدر جهاندن مراد معشوق حقیقی وآنك عاشقندن مراد بعض جرم وجنایت واسطه سیله قرب کوی یار حقیقیدن
بعید اولوب عالم صورت سیرنه مبتلا اولان سالکدر (وان عدتم عدنا) کلام شریفنك مضمونی اوزره سالك که عالم صورتنه
سیر وکثرت سیرندن ملول اولوب قرب یار حقیقتنه عودت ایلیه اول تواب اولان پادشاه دخی اکا کمال لطف وکرمیله توجه
ایدوب دیر (مثنوی) او کناهی کرد وما دیدیم لیك) رحمت ما را نمی دانست نیك) اول عاشق بر کناه ایلدی وبز آنی کوردك
ولیکن بزم رحمتمزی او بیلمدی که بز مجرمك جرمنی عفو ایلمکه بهانه طلب ایلرز کما قال الله تعالی فی حدیثه القدسی
اطلب العلة کی اغفر الزلة وهر نصف اللیل ویا ثلث لیل یکجه کده بزم جنابمزدن بر سائل وارمیدرکه آنك سؤالی
اعطا اولنه ویا بر طالب مغفرت وارمیدرکه اکا عفو ومغفرت قیلنه دیو سویلرز کما قال صلی الله علیه وسلم حاکیا عن الله
اذا مضی شطر اللیل او ثلثاه یقول الله تعالی هل من سائل فیعطی سؤله وهل من مستغفر فیغفر له وهل من داع
فیستجاب له (مثنوی) خاطر مجرم زما ترسان شود * لیك صد امید در ترسش بود * مجرمك خاطری اکرچه
بزدن خائف اولور ولیکن آنك خوفنده نیجه یوز بیك امید اولور وخوف اصل بی باك کده اولور * مثنوی *
من بترسانم وقیح یاوه را * آنکه ترسد من چه ترسانم ورا) بن بی شرم اولان کمراهی قورقودرم اولکه بندن قورقارانی
بن نه قورقودرم (مثنوی) بهر دیك سرد آذر می رود * نه بدان کز جوش از سر می رود) مثلا صوغوق چولمکدن اوتری
آذر کیدر یعنی آتش سرد اولان چولمکدن اوتری واقع اولور اول چولمکه کتمزکه قاینقدن باشدن کیدر یعنی زیاده
غلیاندن طشوب باشندن طشره کیدر (مثنوی) ایمنانرا من بترسانم بعلم * خایفانرا ترس بردارم بحلم) کذلك ایمن
اولنلری وبرودتده قالنلری بن عملله قورقودرم یعنی آنلرك نتیجهء اعمالنه عالم اولوب عملمه کوره آنلره جزا ویرمکله
آنلری تخویف ایلرم خایفلرك خوفنی قالدیریرم حلم سببیله نته کم آتشی اولمین چولمکك التنه آتش اورورلر وآتشی چوق
اولان چولمکك آلتندن آتشی قالدررلر تا عدالت حکمتله کار حاصل اوله ومقصود ظهوره کله (مثنوی) پاره دوزم
پاره در موضع نهم * هر کسی را شربت اندر خوردهم) بن پاره دوزم پاره یی موضعنده قورم یعنی هر شئ حکمت بالغه
اوزره محلنه ایلرم اول حکیممکه هر برکسه یه لایق شربت ویریرم یعنی هر کسك استعدادنه کوره موافق اولنی
واستحقاقنه مطابق کلنی ایرکورورم (مثنوی) هست سرمرد چون بیخ درخت * زان بروید برکهاش از چوب سخت
پس حضرت حق وحکیم مطلق هر کسك عین ثابته سنه کوره فیض وعطا ایلرونه بو بیت شریفی ومابعدنده
اولان بیت لطیفی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر مثلا مردك سری یعنی عین ثابته سی درختك کوکی کبیدر
وسردن مراد بونده عین ثابته در اول بیخ جانبندن بتر آنك یپراقلری چوب سختدن یعنی شاخ محکمدن حاصل اولان
یپراقلر اول بیخ جانبندن بتر (م ی) درخور آن بیخ رسته برکها * در درخت ودر نفوس ودر نهی) کاری اصل حقیقتنه
لایق وموافق اولور مثلا درختلرده هر بر درختك برکی وباری اصلنه مناسب اولور اکر آنك اصلی ایو ایسه آنك
فرعی دخی ایو اولور واکر الا ایسه آندن الا ظهوره کلور کذلك نفوس وعقولده دخی هر برنفسی وهر برعقلی بوکا کوره

قیاس

قیاس ایله اکر بر نفسك ویا بر عقلك اصلی نفس الامرده ایو ایسه اعمال وآثاری دخی ایو اولور واکر بد وفاسد ایسه
آثاری دخی بد وفاسد اولور نته کم (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور (وکل اناء یترشح بما فیه
کلامی دخی بو مضمونی مؤید اولور (م ی) بر فلك بر هاست زاشجار وفا * اصلها ثابت وفرعه فی السما) وفا درختلرندن
فلك اوزره میوه لر واردرکه مراد اصحاب وفانك اشجار وجودندن ظهوره کلان اعمال وآثاردر اول اشجار وفانك اصلی
ارض حقیقتده ثابت وفرعی سماده در یعنی اصل وجودلری فی الحقیقه ثابته اولمش ووجود عارضیلری دخی مانند بیخ
زمینده قرار قیلمش اما فرعلری یعنی عمل واثرلری آسمانه وجناب یزدانه صعود قیلمشدر بو آیت کریمه یه اشارت بیوررکه
سورهء ابراهیمك اواخرنه قریبدر کما قال الله تعالی (الم تر کیف ضرب الله مثلا) کورمزمیسن یا محمد ویا خودای خطابه
لایق اولان کمسه نیجه ضرب ایلر الله تعالی مثلی یعنی نیجه تبیین وتوصیف ایلدی (کلمة طیبة کشجرة طیبة) کلمهء طیبه یی
قیلدی ضرب الله مثلا قولنی تفسیردر ویا جائزدرکه مثلادن بدل اولان شجره مبتداء محذوفك خبری اوله (اصلها ثابت
اوشجره نك بیخ وبنی ارضده برقرار وثابت اوله (وفرعها فی السماء) وآنك اعلاسی ورأسی ویا خود داللری آسمانده اوله
(تؤتی اکلها) اول شجره ثمره سن اعطا ایده (کل حین) هر وقتنده (باذن الله) خالقنك ارادتیله وتکوینیله (ویضرب
الله الامثال للناس) والله تعالی ضرب مثل ایلر ناسه (لعلهم یتذکرون) شاید که بونلر تذکر ایلیه لر زیرا ضرب مثلده
زیاده افهام واردر وکلمهء طیبه دن مراد هر کلمهء حسنه که اول کلمهء توحید وتسبیح وتهلیل وتمجید وتوبه وانابت وشکر
وتمجید کبی بوجمله یه شاملدر اما اصحاب تحقیق هر نبی وولینك روحنه کلمه تعبیر ایدرلر وحق تعالی قرآن کریمنده سورهء
آل عمرانده حضرت عیسی ویحیی علیهما السلامه کلمه اطلاق ایلمشدر ولهذا شیخ اکبر حضرتلری دخی کلمهء کل نبی روحه
دیمشدر تفصیلی فصوصده اولان شرحمزك اوائلنده بیان اولنمشدر پس کلمهء طیبه دن مراد هر نبی وولینك روحی اولدیغی
اوزره معنا حق تعالی روح طیبه یی شجرهء طیبه یه تمثیل بیورمش اولورلر که آنك اصلی زمینده ثابت اوله فروع وغصونی
آسمانه پیوسته اوله وهر حینده ثمرهء طیبه سنی ربیسنك اذنیله بتوره واعطا ایلیه پس اولیای الهی وعشاق ربانیه
بو صفتلر موجوده اولدیغندن اوتری حضرت مولانا قدسنا الله بسره العزیز بو آیت کریمه نك معنای باطنیسی آنلر
حقنده اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون برست از عشق بربرآسمان * چون نروید در دل صدر جهان
چونکم عشقدن آسمان اوزره بر بتدی یعنی عاشقك شجرهء روحنك ثمرهء اعمال واحوالی فلکلره بتدی یعنی افلاکه
املا که تأثیر ایتدی صدر جهانك قلبنده نیچون بتمیه وعشقك اثری آنك کوکلنه توجهله تأثیر ایتمیه بعض نسخه ده
بو ایکی بیتده واقع اولان بر لفظی نقطهء ثلاثه ایله باء فارسی واقع اولمشدر وسروری مرحوم رحمة الله علیه بونك اوزرینه
شرح قیلمشدر کرچه معنادن خالی دکلدر ولیکن مناسبتدن بعیددر زیرا اشجاره پر اسنادی تکلفدن دور اولمز
پس الله اعلم اکثر نسخه ده نقطهء ثلاثه ایله واقع اولمسی ناسخلرك خطاسندندر بلسه جائزدر اکر معتمد علیه اولان
نسخه لرده واقع اولدیسه پرك اسنادی مجازی اولوردی وآندن اغصان واوراقی اولور (م ی) موج می زد در دلش عفو کنه
که زهر دل تا دل آمد روزنه) اول صدر جهانك قلبنده کناهی عفو ایلمك خصلتی موج اوردی ومرحمت دریاسی
جوش قیلدی (والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین) بو آیت کریمه نك مقتضاسنجه آنك کناهی
عفو ایلیوب محسن اولدیکه من القلب الی القلب روزنه کلامنك طبقنجه هر کوکلدن تا بر آخر کوکله روزنه واردر (م ی
که ز دل تا دل یقین روزن بود * نی جدا ودور چون دو تن بود) زیرا قلبدن قلبه یقین ومحقق روزن وپنجره اولور ایکی
تن کبی دور وجدا اولمز یعنی ایکی تن بری برندن دور ومهجور اولور وایکی قلب بری برندن منقطع ومنفصل اولمز
اکر مغرب ومشرقده بیله اولسه اول قلبك حالی بو قلبه کلور وبونك مقتضاسی اول بر قلبه تأثیر قیلور نته کم بو معنایی
تفهیم ایچون تمثیل بیوررلر (مثنوی) متصل نبود سفال دو چراغ * نور شان ممزوج باشد در مساغ) مثلا ایکی
چراغك سفالی بری برینه متصل اولمز لیکن آنلری نوری مساغ ومکانده ممزوج ومختلط اولور یعنی محل نفوذ
وجوازده بری برینه ازدواج واختلاط قیلور مثلا بر خانه ده اون چراغ اولسه اکرچه ظرفلری بری برندن جدادر ولیکن
جمیعنك نوری بری برینه مختلط اولوب بر اولور (مثنوی) هیچ عاشق خود نباشد وصل جو * که نه معشوقش بود
جویای او) هیچ عاشق خود وصال معشوقی طالب ووصل جو اولمزکه آنك معشوقی اول عاشقی جویا وطالب اولمیه
یعنی عاشقده اولان طلب ورغبت اصل معشوقدندر نته کم بو آیت کریمه دن معلومدر قال الله تعالی فی سورة المائده
یحبهم ویحبونه (بو آیت کریمه نك تفسیری وتحقیقی جلد ثانینك دیباجه سنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه نته کم
حضرت مولانا قدسنا الله باسراره الاعلی یحبهم تمامست ویحبونه کدامست بیوردقلری بعینه بو معنایه اشارت اولورکه
اصل محبت وطلب معشوق جانبندن اولدیغی اشعار قیلور عشق بر امر معنویدرکه عاشق ومعشوق اکا ایکی مظهردر

ولیکن عاشقده اولان ظهوری معشوقده اولان ظهورنه بکزه مز بلکه هر مظهرك استعدادنه مناسب اولان حالله آنده
ظهور قیلور وجود عاشقاندن نحول ونحافت وصفرت وجه وسقامتی پیدا قیلور ومرآت روی معشوقانده ملاحت
ولطافت ووجودلرنده ناز واستغنا وبونلر ماننده اولان صفتی مظهر اولور پس بوایکی مظهرده اولان ظهورات
مختلفه نك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیك عشق عاشقان تن زه کند * عشق معشوقان خوش وفربه کند *
لیکن عاشقلرك عشقی تنی زه کبی باریك ولاغر ایلر ومعشوقلرك عشقی آنلری لطیف وفربه وبافر ایلر (مثنوی)
چون درین دل برق مهر دوست جست * اندران دل دوستی می دانکه هست) چونکم برکوکلده دوستك
عشق ومحبتی برقی صیچره دی یعنی ظهور ایلدی اول کوکلده دخی بیل که دوستلق واردر کما روی عن علی کرم الله وجهه
ورضی عنه انه قال له رجل یا علی احبك قال کذبت قال بما علمت قال فانی لا احبك والقلب شاهد لدی (مثنوی)
دردل تو مهر حق چون شد دوتو * هست حق را بی کمانی مهر تو) سنك قلبکده حق تعالی حضرتلرینك محبتی
چونکم ایکی قات اولدی بی کمان حق تعالینك دخی سکا محبتی واردر نته کم بو حدیث شریف دخی بو معنایه دلالت ایلر
قال صلی الله علیه وسلم من کان یحب ان یعلم منزلته عند الله فلینظر منزلة الله عنده فان الله ینزل العبد بحیث انزله
العبد من نفسه پس محبت ایکی طرفدن اولور یالکز بر طرفدن اولمز (مثنوی) هیچ بانك کف زدن ناید بدر *
از یکی دست تو بی دستی دکر) مثلا هیچ ال اورمق صداسی طشره کلمز سنك بر الکدن اول بر غیر السز که البته صدانك
ظهورنه ایکیسنك بری برینه مقارنتی لازمدر (مثنوی) تشنه می نالد که ای آب کوار * آب هم نالد که کو آن آب خوار)
تشنه ناله وحنین ایلر بویله دیو که ای سکیجی وهضم اولیجی صو آب دخی ناله وحنین ایلر که قنی اول آب خوار زیرا
قدر وقیمتی آبك بیلنمز الا تشنه اکا رغبت ایلیه وآنك شرفیت وعزتی ظهوره کلمز مکر عطشانك اکا اشتیاق ومحبتیله پس
معنا ایکیسی بری برینه مربوط اولدی ومابینده بری برینه تعلق وتعشق ظهوره کلدی نته کم شیخ اکبر رضی الله عنه
فص آدمیه نك آخرنه قریب بو بیتی بو معنایه مناسب خوش انشا قیلدی (بیت) فالکل مفتقر ما الکل مستغن *
هذا هو الحق قد قلناه لا نکنی * فالکل بالکل مربوط ولیس له * حد انفصال خذوا ما قلته عنی) یعنی عاشق ومعشوق
هر بری آخرینه محتاجدر کل شیء بری برندن مستغنی دکلدر معشوق عاشقنه ظهوری جهتندن محتاج وعاشق
معشوقنه وجودی حیثیتندن محتاجدر بونك وجودی آندن آنك ظهوری بوندن حاصل اولور نته کم محمد مغربی
حضرتلری دخی بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) ظهور تو بمنست ووجود من از تو * ولست تظهر لولای
لم اکن لولاك) وشیخ حضرتلرینك لولاه لولانا لما کان الذی کانا دیدکاری دخی بو معنایه مؤید اولور (مثنوی)
جذب آبست این عطش در جان ما * ما ازان او واو هم آن ما) بو تشنه لك بزم جانمزده اولان آرزو واشتیاق آب کبی
لطیف اولان محبوبك کندویه بزی ضرب ایلمسیدر بز انکیوز واوهم بزم ایچوندر یعنی بز آنك عاشقی وطالبی
واو دخی بزم مشتاق وراغبمزدر کما قال فی حدیثه القدسی الا طال شوق الابرار الی لقائی وانا اشد شوقا الیهم چونکم
بین العالم والحق بو ارتباط مقرر اولدیسه اجزای عالمده هر بر جزوی دخی بری برینه عاشق ومحتاج ایلدی پس اجزای
عالم مابینده اولان ارتباط واشتیاقك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) حکمت حق در قضا ودر قدر *
کرد مارا عاشقان همدکر) حق سبحانه وتعالینك حکمت بالغه سی قضا وقدرده وعالم ازلده بری بریمزه بزی عاشقلر
ایلدی که هر کس مظاهر الهیه دن بر مظهره عاشق اولمقدن خالی دکلدر واول معشوق اولان مظهر الهی کندی
عاشقنه طلب ورغبت قیلمقدن عاری دکلدر (مثنوی) جمله اجزای جهان زان حکم پیش * جفت جفت وعاشقان
جفت خویش) جمیع اجزای جهان اول حکم سابقدن (وخلقناکم ازواجا) فحواسی اوزره جفت جفتدر وهر بری
کندی جفتنك عاشقلریدر جفتندن مرادی بوندن مطلوب ومرغوب اولان شیدر (مثنوی) هست هر جزوی ز عالم
جفت خواه * راست همچون کهربا وبرك کاه) عالمدن هر بری جزو جفت خواهدر یعنی عالمده هر شیء کندی
استعدادنه مناسب اولان مطلوبنی طلب ایدیجیدر تحقیق مثلا کهربا وبرك کاه کبی کهربا کاهی کندی به جذب قیلور وکاه
دخی آنك جانبنه منجذب اولور پس ایکیسی بری برینه جفت اولوب مقارنت قیلور (م ی) آسمان کوید زمین را مرحبا
با توام چون آهن وآهن ربا) آسمان زمینه لسان حالله مرحبادر یعنی ای زمین خوش کلدك وصفا کلدك
د بن سنکله آهن وآهن ربا کبی ام یعنی فی المثل مقناطیس ایله دمر کبی ام در عند الحکما آسمانده حق تعالی
مقناطیس کبی قوت جاذبه وزمینده بنده آهن کبی خاصیت اجتذاب خلق ایلمشدر آسمان مقناطیسدن یاپلمش قبه کبی
وزمین ما بینده آهنین کره کبیدر آسمان آنی جهات سته دن جذب ایلدیکی واسطه ایله اور تالقده معلق قالمشدر نته کم
جلدا اولده سبب حرمان اشقیا از دو جهان سر خنده چون حکیمك اعتقادی کرده است بیتنك شرحنده تفصیلی

مرور ایلدی لازم کلور سه آنده طلب اولنه (مثنوی) آسمان مرد وزمین زن در خرد * هرچه آن انداخت
این می پرورد) در بونده نزد معناسنه در نزد اهل خرد تقدیرنه اولور مضاف مقدر اولمق اوزره کلام آسمان فی المثل مرد
وزمین زندر اهل عقل قتنده هر نیکه اول آسمان آتدی یعنی زمین جانبنه القا وانزال ایتدی بو زمین آنی مادر وار بسلر
وتربیه ایلر نته کم حق تعالی سوره بقره نك اوائلنه قریب (وانزلنا من السماء ماء فاخرجنا به من الثمرات رزقا لکم) بیوردی
وبو آیتك تفسیرنده قاضی بیضاوی رحمة الله علیه حضرتلری آسمانی مرده وزمینی زنه تشبیه قیلمق اوزره تفسیر ایلدی
قول ابتداده از نیستان تا مرا ببریده اند بیتنده بعینه نقل ایلمشمزدر فلیطالب فیه زوج زوجه نك حوایج ولوازمنی
کوردیکی وادا قیلدیغی کبی آسمان دخی زمینك حوایج ولوازمنی ادا قیلور نته کم بیورلر (مثنوی) چون نماند کرمیش
بفرستد او * چون نماند تری ونم بدهد او) چونکم اول زمینك حرارتی قالمیه اول آسمان اکا حرارت کوندرر چونکم
ترلکی ورطوبتی قالمیه اکا نم ویررو آنی نمناك ایلر (مثنوی) برج خاکی خاك ارضی را مدد * برج آبی تریش اندر دمد)
آسمانده اولان برج خاکی ارضك خاکنه مدد ومعیندر وبرج آبی اکا ترلك وتازه لك ظاهر ایلر (مثنوی)
برج بادی ابر سوی او برد * تا بخارات وخم را بر کشد) برج بادی سحابی آنك جانبنه ایلتور تا کم زمینك بخاراتنك
عفونتنی رفع ودفع ایلر (مثنوی) برج آتش کرمی خورشید ازو * همچو تابه سرخ ز آتش پشت ورو) برج آتشکه
خورشیدك حرارتی آندندر پشت وروی آتشدن سرخ اولمش تابه کبیدر حرارت پذیر اولدیغی کبی (مثنوی)
هست سرکردان فلك اندر زمن * همچو مردان کرد مکسب بهر زن) زمان ایچره فلك سرکردان اولدی وطوانردی
زندن اوتری کسب چوره سنه طولنان مردلر کبی (مثنوی) وین زمین کدبانو یها میکند * بر ولادات ورضاعش می تند
بو زمین کدبانولکلر ایلر یعنی اری ایچون حوایج ولوازم خانه یی تدارك ایلین خاتون کبی خدمتلر ایلر ولادتلر اوزره
وآنك رضاعی اوزره طولنور یعنی کندیدن تولد ایلین موالیدنی امزرملك وآنلره نشو ونما ویرملك کبی سعی وعمل قیلور
وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) آیت کریمه سنك مصداقنجه بو ایکیسندن ظاهر اولان احوال وبونلرك
مابینده وجوده کلان اعمال باطل دکلدر (م ی) پس زمین وچرخ را دان هوشمند) چونکه کار هوشمندان می کنند) پس
زمین وچرخی هوشمند وعاقل بیل چونکم بونلر هوشمندلر کارنی ایلرلر مثلا بر شخصی ایراقدن کورسك مرده میدر زنده
میدر بیلمك استه سك اکر اول حرکت ایلرسه بیلورسن که حیدر وبی عقلمیدر یا عاقلمیدر بیلمك استه سك کارنه نظر قیلورسن
اکر عقله مخالف کار هموار ایشلرسه بیلورسنکه عقلسزدر واکر بر مقتضای عقل کار ایلرسه بیلورسنکه عاقل ودانادر
پس ارض وسمانك کارنه نظر ایله چونکم بونلرك کاری هوشمندانه اولیجق بیلکه بونلرك عقلی واردر که بو قدر افعال
عجیبه یی انکله ایشلرلور بیلرنی انکله اکارلر وآنك تسبیحی وطاعتنی هوشمندانه ایلرلر لکن اهل ظاهر بونی بیلمزلر
والهذا آسمان وزمینك هوشمند اولدیغنه وعارفانه وهوشمندانه تسبیح وطاعت قیلدیغنه اقرار قیلمزلر (مثنوی)
کرنه ازهم این دو دلبر می مزند * پس چرا چون جفت برهم می خزند) بو ایکی دلبرا کر بری برندن امیه لردی یعنی تمتع
قیلمیه لردی پس نیچون جفت کبی بری برینك مرادی اوزره سورتنورلردی یعنی طولنورلردی (مثنوی)
بی زمین کی کل بروید وارغوان * پس چه زاید ز آب وتاب آسمان) زمینسز کل وارغوان وبونلردن ماعدا اولان سنبل
وضیمران وازهار واشجار واثمار بی پایان قچن بتر یعنی بتمز نته کم زن اولمسه مردن اولاد تولد ایتمز چونکم بو منوال
اوزره در پس آسمانك آب وتابندن نه طوغر یعنی مجرد ماننده مرد اولان آسمانك آب وتابندن بی وجود زمین برشیء
حاصل ایلمز کذلك زمینك دخی وجودندن آسمانك آب وتابی اولمزسه برشیء حاصل اولمز نته کم ارسز عورتدن
ولد ظهوره کلمز بلکه ایکیسنك بری برینه ازدواجندن حاصل اولور (مثنوی) بهر آن میلست در ماده بنر) تا بود تکمیل
کار همدکر) دیشیده ارککه میل آندن اوتریدر تا کم بری برینك کاری تکمیل وتمام اوله (مثنوی) میل اندر مرد وزن
حق زان نهاد * تا بقا یابد جهان زین اتحاد) حق تعالی مرد وزنك وجودنده بری برینه میل انکچون وضع ایلدیکه
تا بونلرك بو اتحاد واجتماعندن جهان بقا بوله وکار عالم منتظم اوله (مثنوی) میل هر جزوی بجزوی هم نهد *
ز اتحاد هر دو تولیدی زهد) حق تعالی حضرتلری هر بر جزوك بر آخر جزوه هم میل ایلدیکنی قور هر ایکیسنك بر ماده ده
اتحاد ایلمرندن بر تولید طوغر یعنی بر شیء ور کار ظاهر اولور (مثنوی) شب چنین با روز اندر اعتناق *
مختلف در صورت اما اتفاق) کیجه کوندزایله بونك کبی اعتناق واتصالده در صورتده بونلر بری برینه ضد ومختلفدر
اما معنا متفقدر (مثنوی) روز وشب ظاهر دو ضد ودشمنند * لیك هر دو یك حقیقت می تنند) روز وشب ظاهرا ایکیسی
ضد ودشمندرلر ولیکن هر ایکیسی باطنا بر حقیقته طولنورلر یعنی بر کار ایشلرلر واثرلری بردر که (مثنوی)
هر یکی خواهان دکر را همچو خویش) ازپی تکمیل فعل وکار خویش) روز وشبدن هر بریسی بر آخرنی طالب ایدیجیدر

قوم وخصم كبی كنديلرك فعل وكارنی تكميل واتمام ايلملرندن اوتری (مثنوی) زانكه بی شب دخل نبود طبع را *
پس چه اندر خرج آرد روزها) مقدم كه ليك هر دونك حقيقت می تنند قوانه علتدر يعنی اكرچه بونلر صورتا بری برلرينه
ضدلردر ولكن معنا بركار و برحقيقته طولنورلر اول جهتدنكه شب سز طبيعته دخل اولمز يعنی كيجه اولمسه طبيعت
آسوده اولمز وقوت بولمز پس روزلر خرج ايلمكده نه كتورركه كيجه طبيعته قوت وسرمايه ويرمكه سببدر وكوندز اول
كيجه دن حاصل ايلديكی قوتی ومعاش جسمانی وروحانی تحصيل ايچون خرج وصرف ايلمكه سببدر كما قال الله تعالی
(وجعلنا نومكم سباتا وجعلنا الليل لباسا وجعلنا النهار معاشا) پس روز وشبك بركار ايچون طولنملری ومعنا اتحاد
قيلملری مقرر اولور (جذب هر عنصری جنس خود را كه در تركيب آدمی محتبس شده است بغير جنس خود را مثنوی
خاك كويد خاك تن را باز كرد * ترك جان كو سوی ما آ همچو كرد) انسانك تننده اولان خاك كه خاك زمين كبی ودون ديرجانی
ترك ايله غبار كبی بزم جانبمزه كل ديو سويلر (مثنوی) جنس مايی پيش ما اوليتری * به كزان تن وارهی وين سوروی)
بزم جنسمزسن بزم قتمزده اولمغه اولی واليقسن بكدركه اول تندن كيروقورتوله سن وبو طرفه كله سن زيرا
كل شیء يرجع الی اصله فحواسی عاقبت بو معنی ظاهر اولسه كركدر والجنس مع الجنس قولنك مقتضاسنجه هر جنس
كندی جنسيله مصاحبت قيلسه كركدر (مثنوی) كويد آری ليك من پا بسته ام) كرچه همچون تو زهجران خسته ام
خاك بدن دخی خاك زمينه جواب ويروب ديرلی سوزك صحيحدر لكن بن پا بسته ومقيدم اكرچه سنك كبی بن دخی فراق
وهجراندن خسته ومجروحم يعنی عناصر اربعه عالم شهادتده اولان اشياء مركبه نك امهاتيدر واشياء مركبه آنك
مواليديدر وامهات اربعه لسان حالله مواليد فروعی كندی مرتبه لرينه دعوت ايدوب هر بری ديرلر مثلا خاك اصلی
انسانك بدننده مركب اولان خاك جزئی لسان حالله بوكونه دعوت ايلرو ديركه ای بنم فرزندم سن آنده خلاف جنس ايله
مقارن اولمق برموجب قول اضيق السجون معاشرة الاضداد كنديكی سجونك زياده تنكنده حبس قيلمقدر پس اضداد له
مقارنتی ترك ايدوب بنم قتمه كل كه جنسك جنسله معاشرتی الطف عشرتدر خاك بدن دخی كندی اسنه بوكونه جواب
ويرركه بلی بنم دخی جانمه منتدر ولكن حبال قضا ايله بوندن چار ميخه اياغم باغلنمش ومقيد اولمشدر اكرچه سنك فراقكده
سنك كبی بن دخی شكسته ومجروحم (مثنوی) ترئ تن را بجويند آبها * كای تری باز آ زغربت سوی ما) وكذلك آب
اصليلر دخی تنك رطوبتنی طلب ايلرلر بويله ديو كه ای رطوبت بدنيه غربتدن بزم جانبمزه كيرو كل (م ی) كرمی تن را همی
خواند اثير * كه زناری راه اصل خويش كير) وكذلك تنك حرارتنی كره نار كندی جانبنه دعوت ايلر بويله ديو كه
ای حرارت بدنيه نارلكده سن وياخود ناردنسن وياخود ناره منسوب اولان جزؤدنسن كندی اصلكك بولن طوت
ومادرك جانبنه توجه ايت ناريده يا مصدری اولمق وياخود وحدت ايچون ويا نسبت ايچون اولمق جائزدر نته كم وجوه
ثلثه اوزره شرح اولندی (مثنوی) هست هفتاد ودو علت در بدن * از كششهای عناصر بی رسن) بدن انسانيده
يتمش ايكی مرض وعلت وارد رسبب عناصرك چكشلرندن ونزاع لرندندر يعنی بی عدد امراض مختلفه كه انسانك
بدننده ظهوره كلور جمله سی حقيقت حاله نظرا وانسه بلا سبب عناصر اربعه نك وطبايع مختلفه نك بری بريله
منازعه سندن حاصل اولور وهر بری اولادنی كندی جانبنه جذب ايلمكدن ظهوره كلور پس امراض مختلفه نك
اسباب حقيقيسی عناصرك منازعه سی اولور (مثنوی) علت آيد تا بدن را بكسلد * تا عناصر همدكر را واهلد)
بدنه علت ومرض كلور تا بدنی ويران وخراب ايليه حتی عناصر بری برين ترك ايليه (مثنوی) چار مرغند اين عناصر
بسته پا * مرك ورنجوری وعلت پا كشا) مثلا بو عناصر اياغی باغلنمش درت قوشدر مرك ورنجوری وعلت اول
چار مرغك اياغنی چوزيجی وبری برندن خلاص ايديجيدر زيرا امراض وعلل سببی ايله جان تندن جدا اولوب بدن تار
ومار اولوب هر بر جزو كلی جانبنه رجوع ايدر (مثنوی) پايشان از همدكر چون باز كرد * مرغ هر عنصر يقين
پرواز كرد) چونكم مرض وعلت اول چار مرغك اياغنی كشاده ايليه يقين بودركه هر عنصر قوشی اصلی جانبنه پرواز ايلر
مثنوی) جذبه ايد اصلها وفرعها * هر دمی رنجی نهد در جسم ما) بو اصول وفروعك جذبه سی وفروعك اصوله
منجذب اولمسی هر برنفسده بزم جسممزه بر رنج ومرض قور (مثنوی) تا كه اين تركيبها را بر درد * مرغ هر جزوی
باصل خود پرد) تا كم بو تركيبلری يرته وپاره پاره ايليه وهر بر جزوك مرغی كندی اصلنه پرواز ايليه (مثنوی)
حكمت حق مانع اين زين عجل * جمعشان دارد بصحت تا اجل) بو عجله دن حق تعالی حضرتلرينك حكمتی بونلری
مانع كاور اجل وقتنه دك بونلرك جمعی صحت واعتدال سببی ايله طوتر (مثنوی) كويد ای اجزا اجل مشهود نيست *
پرزدن پيش از اجل تان سود نيست) اول حكمت الهی بو بدنده اولان چار طبيعه ديركه ای اجزاء بدنيه اجل
زمانی مشهود ومعلوم دكلدر موت واجلدن اول قنادا ورمق واصليكز جانبنه پرواز قيلمقده فائده يوقدر (مثنوی)

چونكه

چونكه هر جزوی بجويد ارتفاق * چون بود جان غريب اندر فراق) چونكم اجزاء بدنيه دن هر بری ارتفاق ديليه
يعنی كندی اصللرنی رفيق اتخاذ اتمك وانلر جانبنه كتمك مراد ايليه فراق مرتبه سنده غريب اولان جان نيجه اولور
بو مصرعده ايكی وجه جائزدر وجه اول اولدركه چونكم اجزاء بدنيه رفيق اتخاذ ايده لر ومركزلری جانبنه كيده لر بو عالم
فراقده جان غريبك حالی نيجه اولور فهم ايليه اكر اصليله اشتغال ايده مديسه كندی مقام اصليسنه كيده ميوب
بو عالم فراقده (مذبذبين بين ذلك لا الی هؤلاء ولا الی هؤلاء) نه عالم ارواح جانبنه كيدوب ونه عالم صورتده معيشت ايدوب
بلكه بو ايكی جانبدن محروم قالور مرتبه برزخده فراق نارايله معذب اولور ديمك اولور نعوذ بالله ووجه ثانی اولدركه
چونكم اجزاء بدنيه دن هر بر جزو كندی مركزلری جانبنه بوكونه سرعت وشتاب ايله توجه ايده لر وآنلرك همتنه كيده لر عالم
فراقده غريب اوله جان اصلی جانبنه ومعدنی طرفنه نيجه ذاهب اولور بوندن قياس ايله ديمك اولور (منجذب شدن جان
نيز بعالم ارواح وتقاضای او وميل او بمقر خود ومنقطع شدن از اجزای اجسام كه كنده پای باز روح اند (مثنوی)
كويد ای اجزای پست فرشيم * غربت من تلختر من عرشيم) روح سلطانی بونلرك كندی مركزلری جانبنه رغبتلرين
كوردكده لسان حالله بونلره خطاب ايدركه ای بنم فرشه منسوب اولان الچق جزولرم بنم غربتم سزدن زياده تلخدر زيرا
بن عرشيم سز كندی عالمكزده ايكن اصلكز جانبنه بوكونه رغبت واشتياقلر عرض ايدرسز بنكه كندی عالممدن دور
وجدايم واصلمنده نور خدايم نيجون اول عالم بالايه وحضرت اعلايه متوجه اولميم وعرض اشتياق قيلميم (مثنوی)
ميل تن در سبزه وآب روان * زان بود كه اصل او آمد از آن) تنك سبزه يه وآب روانه ميلی اول جهتدن اولوركه آنك اصلی
اول سبزه وآب روان كادی يعنی مادۀ جسمانيه سی آب روان وسبزۀ بستاندن ظهوره كادی ولهذا آنلر جانبنه مايل اولور
وباغ وبستان سيرينه رغبت قيلور (مثنوی) ميل جان اندر حيات ودر حی است * زانكه جان لا مكان اصل ويست)
جانك ميلی حيات بقايه وحی لم يزل اولان خدايه در زيرا كه لا مكان اولان جان آنك اصليدر جان لا مكاندن مراد روح
اعظمدر كه آنك مكانی يوقدر وبو ارواح جزئيه انسانيه نك اصلی اولدر وآنك دخی اصلی حيات الهيه دركه فی الحقيقه
حی وقيوم اولدرنته كم ديباجه اولده ومكان لروح من جسدی قولنده بو معنايه اشارت اولنمشدر پس برموجب الجنس
الی الجنس يميل جانك ميلی حيات ابديه وحی اولان الهی يه در زيرا روح لامكانی آنك اصلی دراسترکه مكاندن خلاص
اولوب لامكان عالمنه عروج قيله وحكم علوم الهيه ايله متصف اوله (مثنوی) ميل جان در حكمتست ودر علوم *
ميل تن در باغ وراغست وكروم) جانك ميلی ومحبتی علوم وحكمته دركه بونلر روحك غذاسيدر وحكمتلر علمك
ثمره سيدر بو جلدك ديباجه سنده مرور ايلدی تكراره حاجت يوقدر اما تنك ميلی ومحبتی باغ وراغ وكرومه در يعنی
باغلرك وراغلرك اتكلرينه دروازم چيچكلرينك سيرينه دركه نفسك حظی بونلردندر (مثنوی) ميل جان اندر ترقی وشرف
ميل تن در كسب اسباب وعلف) جانك ميلی عالم اعلايه ترقی ايلمكه وشرفه در زيرا علويدر مركزين طلب ايلر وتنك ميلی
اسباب وعلف كسبنده در زيرا سفلی درينه اسفله ميل ايلر (مثنوی) ميل وعشق آن شرف هم سوی جان * زين يحب را
ويحبون را بدان) اول شرفك هم ميل ومحبتی جان جانبنه دركه جنسيت علت انضمامدر والجنس الی الجنس يميل كلامی
بو معنايه دليل تمامدر يحب بی ويحبون بی بوندن بيل وبو نكته يی فهم قيل كه يحبهم ويحبون اوزره مقدمدر پس بوندن
معلوم اولوركه معشوقك حبی عاشقك حبندن مقدم اوله ومعشوق عاشقه ميل ايلدككدنصكره عاشق معشوقنه
ميل قيله پس اكرچه جانك ميلی ومحبتی اول شرف حقيقی طرفنه اولور لكن محبت ابتدا آندن ظهوره كلور آندنصكره
جان اول طرف اعلايه محبت قيلور بو آيت كريمه نك تفسيری جلد ثانينك ديباجه سنك شرحنده مرور ايلدی فليطلب
فيه (م ی) حاصل آنكه هر كه او طالب بود * جان مطلوبش برو راغب بود) حاصل كلام اولدركه هر كم كه اول برمطلوبه
طالب اوله انك مطلوبنك جانی اكا راغب اولور خبرده واقع اولمشدركه حضرت حق داود پيغمبر عليه السلامه خطابا
بيوردی يا داود ابلغ اهل ارضی انی احب لمن احبنی وجليس لمن جالسنی ومونس لمن آنس بذكری وصاحب لمن صاحبنی
ومختار لمن اختارنی ومطيع لمن اطاعنی (م ی) كر بكويم شرح اين بی حد شود) مثنوی هشتاد تا كاغد شود اكر بو اسرارك
شرحنی ديسم حدسز ونهايتسز اولور كتاب مثنوی شريف سكسان قات كاغد اولور يعنی سكسان مجلد قدر كاغد اولور
مثنوی) آدم وحيوان نباتی وجماد * هر مرادی عاشق هر بی مراد) آدمی وحيوان ونباتی وجماد بونلركه معنا بری برينه
مريد ومراددر بونلردن هر بر مراد هر بی مرادك عاشقيدر توضيح معنی اولدركه محبوبندن غيريدن نامراد اولان
عاشقك مرادی اول عاشق نامراد ايله عاشقدر ديمك اولور (مثنوی) بی مرادان بر مرادی می تنند * وان مرادان جذب
ايشان ميكنند) بی مراد اولان عاشقلر يعنی محبوبندن غيريدن نامراد قلان صادقلر بر مراد اوزره طولنورلر واول
مرادلر دخی من حيث المعنی انلری جذب ايلرلر (مثنوی) ليك ميل عاشقان لاغر كند * ميل معشوقان

خوش وخوش فر کند) لیکن عاشقلرك میلی وعشقی عاشقلری نحیف ولاغر ایلر معشوقلرك میلی ومحبتی عاشقلری
لطیف وخوش رونقلو ایلر (مثنوی) عشق معشوقان ورخ افروخته * عشق عاشق جان اورا سوخته) معشوقلرك
عشق ومحبتی معشوقلرك ایکی عذارنی شعله لندرمش ونورانی ایلمشدر عاشقك عشق ومحبتی عاشقك جانی یاقمش وآتش
اشتیاقه براقمشدر (مثنوی) کهربا عاشق بشکل بی نیاز * کاه میکوشد دران راه دراز) معلومدر که کهربا استغنا
وبی نیاز شکلنده کاهه عاشقدر اما کاه اول دراز یولده چالشور یعنی کهربا معنا عاشق کاه در معشوق شکلنده وکاه دخی
معشوق کهربا در عاشق شکلنده بو سببدن کاه ظاهرا راه درازمحبتده سعی وکوشش ایلر تا معنا کندی عاشقی اولان
معشوقنه وصول بوله (مثنوی) این رها کن عشق ان تشنه دهان * تافت اندر سینه صدر جهان) بو اسرار ومعارف
سوزلرنی ترك ایله اول تشنه دهانك عشقی صدر جهانك سینه سی ایچره پلدرادی یعنی طوغدی وپرتو صالدی ومنعکس
اولدی (مثنوی) دودان عشق وغم آتشکده * رفته در مخدوم او مشفق شده) آتشکده اولان عاشقك اول عشق وغمنك
توتونی وآثاری آنك مخدومنه کتمش مشفق اولمش یعنی صدر جهان دخی اکا محبت واشتیاق اوزره اولمش (مثنوی)
لیك از ناموس وبوش وآب ورو) شرم می آمدکه واجوید ازو) لیکن اول صدر جهانه ناموسدن وعظمتدن وآب رویندن
یعنی حیاوادبندن شرم کلدیکه آندن کیرو طلب ایلیه وسوزسویلیه (مثنوی) رحمتش مشتاق ان مسکین شده *
سلطنت زین لطف مانع آمده) آنك رحمتی اول مسکین عاشقك مشتاقی اولمش لیکن بو لطفدن سلطنت آنی مانع کلمش
اکرچه عظمت وسلطنت الهیه دخی بحسب الظاهر عبد تائبی طلب قیلمزوا کا راغب اولمز کورینور ولیکن من حیث
المعنی ان الله یفرح بتوبة عبده حدیث شریفنك فحواسنجه اول قولك رجوعندن زیاده فرحناك اولور نته کم صحیحیندن
روایت اولان حدیث شریفنك مضمونی اوزره مثالی برکسه بر بادیه ده کاربانله کیدرکن دوه سن یتورسه واسباب
وانقالی برده قالسه وکاربان ارتحاله متوجه اولسه اول اشترکم شده نه مرتبه مجروح اولور معلومدر بعده اول حینده
اول اشتر ضاله ئی بولسه نه مرتبه فرحناك اولور معروفدر حق سبحانه وتعالی قولنك کندی جنابنه رجوعندن اول
اشتر ضاله نك دوه سنی بولدیغندن افرحدر نته کم حدیث شریفك اولی بودر (لله) اللام للقسم (اشد فرحا بتوبة عبده حین
یتوب الیه من احدکم) ای من فرح احدکم (اذا کان له راحلة بارض فلاة) ای مفازة (فانفلتت) ای هربت منه (دابته
وعلیها طعامه وشرابه فیأس منها فاتی شجرة فاضطجع فی ظلها الموت فبینما هو کذلك اذ نامت عینه فانتبه فاذا هو بها
ای الرجل بتلك الراحلة (قائمة عنده فاخذ بخطامها) ای ذمامها ثم قال من شدة الفرح اللهم انت عبدی وانا ربك ای
سبق لسانه فالله اشد فرحا بتوبة عبده من ذلك الرجل عبد معبودنه بر مرتبه تقرب ایلسه حضرت حق اکا لطف
ورحمتیله نیجه مرتبه زیاده تقرب ایلر نته کم بو حدیث قدسی بو معنایه دلالت ایلر من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا ومن
تقرب الی ذراعا تقربت الیه باعا الی اخره (م ی) عقل حیران کین عجب اورا کشید) یا کشش زان سو بدین جانب رسید
عقل عاشق ومعشوقك کارنده حیراندر کندویه بویله دیوکه بو عجبا آنی می چکدی یعنی بو معشوق اول عاشقی می کندی یه
جذب ایتدی یا خود جذب اول طرفدن بو جانبه می یتدی یعنی جذب ومحبت اول عاشق طرفندن بو معشوق طرفنه می
ایرشدی بویله دیو عقل بونلرك حالندن حیراندر ولیکن عقل صائب بیلورکه محبت وجذبه ابتدا معشوق طرفنده اولمسی
نقلا وعقلا مقرر ومحققدر نقلا اولان شاهد یحبهم ویحبون آیت کریمه سیدر خدانك محبتی مؤمنلرك محبتی اوزره
مقدم اولدی وعقلا اولان شاهد کهربا ایله مقناطیسك کاهی وآهنی کندیلره جذب قیلملری وکاه وآهنك بالضروری
ربوده ومنجذب اولملریدر (مثنوی) ترك جلدی کن کزین نا واقفی * لب ببند الله اعلم بالخفی) ای عقل جلادت وجرأتی
بو خصوصده ترك ایله زیرا که بو سردن بی خبر وناواقفسن پس خاموش اول عشقك سرنی فهم قیلمقده قیل وقالی
ترك ایله الله تعالی خفی اولان سره اعلمدر (مثنوی) این سخن را بعد ازین مدفون کنم * ان کشنده می کشد من چون کنم
عاشق ومعشوقك اسرارنی سویلمکه متعلق اولان کلماتدن رجوع ایدوب غیری معارف واسرارك بیانه شروع
قیلدقلرینه سبب وعلت بسط ایدرلر ومقدم اولان کلمات قالمسنه وختم اولمسنه مقلب القلوب اولان خدانك تقلب
وتصریفندن اولدیغنی تقریر وتعبیر ایلرلر که بو سوزی یعنی عاشق ومعشوقك اسرارنه متعلق اولان کفتاری
بوندنصکره مدفون ومستور ایلرم وبونلرك رازن اچیوب آخر سوز سویلرم اول کشنده چکر بن نیجه ایلیم یعنی اول
مقلب اولان خدا بنی بر آخر سمته سوق وجذب ایلر بن نه قادر اولورم (مثنوی) کیست ان کت میکشد ای معتنی *
آنکه می نکذاردت کین دم زنی) ای زحمت وعنا چکیجی کسه یا خود معتنی اعتنا واهتمام ایدیجی کسه کم در
اول کسه که سنی یعنی مرادك اولان جانبدن کیرو طوتر اول کسه سنی قومازکه بو دمی اوره سن یعنی قلبکده بر کلامی
سویلك استرسن اول سنی سویلکه قومازپس سنده دخی بو حالت موجود اولمق کرك قلب بنم المده اولدیغنی

کندی قلبکه قیاس ایله (مثنوی) صد عزیمت میکنی بهر سفر * میکشاندمر ترا جای دکر) مثلا بریره سفردن اوتری
یوز عزیمت ایلرسن محول الاحوال ومقلب البال اولان خدای متعال سنی بر آخر یره چکر وعزیمتکی فسخ ایلر
بوندن معلوم اولور که سنده متصرف حقیقی اولدر ولهذا قال علی کرم الله وجهه عرفت الله بفسخ العزائم (مثنوی)
زان بکرداند بهر سوان لکام * تا خبر یابد ز فارس اسب خام) مثلا فارس اول سببدن فرسك لجامنی هر جانبه دوندرر
تا خام فرس فارسدن خبر بوله یعنی اوزرنده اولان راکبك طرفندن اکاه اوله وکندینك مطلق العنان دکل ایدیکنی بیله
واکا کوره تدارك قیله (مثنوی) اسب زیرك ساز زان نیکو پیست * کو همی داند که فارس بر ویست) زیرك خو بلو
اسب اول سببدن نیکو پی وخوب روشدر زیرا بیلورکه فارس آنك اوزرنده در یعنی عاقل ودانا اول جهتدن نیك خوی
وخوش روشدرکه اول عاقل وعارف بیلورکه متصرف حقیقی آنك اوزرینه مسلطدر پس اوبله حرکت قیلور
وآنك ارادتنه هر وجهله مطیع ومنقاد اولور (م ی) او دلت را بر دو صد سودا ببست * بی مرادت کرد پس دلرا شکست
اول مقلب القلوب اولان متصرف حقیقی سنك قلبکی ایلتدی واکا یوز سودا باغلدی یعنی قلبکی مقتضاسندن الدی
واکا نیجه یوز مرادی تعلق قیلدی سنی بی مراد ایلدی پس قلبکی اول بی مرادلك واسطه سیله صدی (مثنوی)
چون شکست او بال ان رأی نخست * چون نشد هستی بال اشکن درست) چونکم حق تعالی حضرتلری
اول اولان رأیك بال وپرنی صدی یعنی خاطرکده مصمم اولان اولکی رأی وفکرکی ابطال ایلدی سنك رأی وفکرك
مرغنك بال وپرنی شکست ایدیجینك وجود وتصرفی سنك قتکده نیچون درست وثابت اولمدی یعنی بو فسخ عزائم
سببیله آنی بیله سن وآنك تصرفندن اکاه اوله سن وزمام ارادتکی آنك ارادتنه تسلیم قیله سن (مثنوی)
چون قضایش حبل تدبیرت شکست * چون نشد بر تو قضای او درست) چونکم حق تعالینك قضاسی سنك رأی
وتدبیرك حبلنی قطع ایلدی حضرت حقك قضاسی سنك اوزریکه نیچون درست وظاهر اولمدی حال آنکه
آنك قضاسنك وجودنه شاهد بو قدر آثار واحوال مشاهده ایلدك پس عاقله لازم اولان اولدرکه ایمان وطاعتده بلکه
هر بر حالتده خدای تعالینی کندیده متصرف کوره اکر ایمان وطاعت جانبنه منقلب اولورسه شکر وثنا ایلیه
واکر معصیت وضلالت طرفنه میل قیلورسه یا مقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینك دیو تضرع ودعا ایلیه
(فسخ عزائم ونقضها جهت با خبر کردن آدمی را از انکه مالك وقاهر اوست وکاه کاه عزم اورا فسخ نا کردن ونافذ داشتن
تا طمع اورا بر عزم کردن دارد تا باز عزمش را بشکند تا تنبیه بر تنبیه بود) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف عزیمتلرك
بوزلمسی ومنعکس اولمسی آدمی خبردار اولمق ایچوندر که کاه آدمی بیله هر اسورده
مالك وقاهر اول اللهدر وکاه کاه اول آدمینك عزیمتنی فسخ ایلمك وآنی نافذ ومراده واصل طوتمق آنك ایچوندرکه
تا آنك طمع ومیلنی عزم وقصد ایلمك اوزره طوته حتی کیرو آنك عزم وقصدنی صرتا کم تنبیه اوزره تنبیه اولورکه آدمی
نیت وعزیمتی اوزره اعتماد قیلمیه بلکه مقلب البال ومصرف الاحوال اولان خدای متعاله اعتماد واتکال ایلیه
وعنان اختیارنی آنك یدارادتنه تسلیم قیله دیمك اولور (م ی) عزمها وقصدها در ماجرا * کاه کاهی راست می اید ترا)
احوال امورده سنك عزملرك وقصدلرك کاه کاهی راست کلور وفکر ورأیك آثاری ظهور بولور اکا سبب
وحکمت بودرکه (مثنوی) تا بطمع ان دلت نیت کند * بار دیکر نیتت را بشکند) تا اول عزم وقصدك راست کلمك
طمعی ایله قلبك عزم وقصده نیت ایده حضرت حق ینه تکرار سنك نیت عزمکی صر (مثنوی) ور بکلی بی مرادت داشتی
دل شدی نومید امل کی کاشتی) واکر جناب حق سنی جمیع خصوصده نامراد طوتیدی سنك قلبك مرادنه وصولدن
نومید اولوردی امید تخمنی نچن اکردی یعنی سنك قلبك امید وار اولمزدی (مثنوی) ور نکاریدی امل از عوریش *
کی شدی پیدا بر ومقهوریش) واکر حضرت حق جل وعلا امل ورجا تخمنی قلب انسانیده اکمیدی وآنی بر مراد اوزره
طامع وامید وار قیلمیه دی اول امیددن عوری یعنی عاری وبری اولمسندن بو انسانك اوزرینه مقهور اولمق نچن ظاهر
اولوردی یعنی اولمزدی زیرا انسانه مقهور ومغلوب پیدا اولمز الامر ادومقصودنی کندیدن بغیر اختیار ازاله ایتمکله
پس حق تعالی انسانك قلبنه اولا امل ورجا تخمنی اکر اول انسان نیجه زمان اول رجا واملی قلبنه طوتروانکله انسیت
ایدرسر حکیم مطلق اول امید ومرادی آندن خلع ایدوب آنی خالی قور پس آندن عاری وخالی اولیجق آنك مغلوب
ومقهورلکی کندویه ظاهر وپیدا اولور پس بو مقهورلکنك ظهورندن اوتری اول حکیم اولا آنك قلبنده امل ورجا
تخمنی اکر بعده آندن آنی عاری ایلر تا انسان کندینك مقهوریتنی بیله ور بیسنك قادر وقاهر اولدیغنه عالم اوله دیمك اولور
لکن شمعی مرحوم وجان عالم مرحوم بوکه بر آخر وجه اوزره معنی ویرمشلردر که عدم ذوقدن خالی دکلدر نته کم
مرحوم جان عالم دیر واکر حق تعالی حضرتی آنده عوری وفقری امل وامیدی زراعت ایلمیه دی یعنی عریان وفقیر اولمق

آمید وامانی حاصل ایدوب فقر وفنا ودرد وعنا خوفی قابنده القا واحداث ایلیه آدمینك اوزرینه حضرت قهارلك
مقهور ومغلوبلغی بچن ظاهر وپیدا اولوردی وشیمی مرحوم دخی مصرع اولده بوبله دیرکه اکر حق سبحانه وتعالی
حضرتلری امل وامیدنی عورلقدن زراعت ایلمیه‌یدی یعنی املنی حصول مراددن عریان ایلمیه‌یدی آنك اوزرینه آنك
مقهورلکی بچن ظاهر اولوردی (مثنوی) عاقلان از بی مرادیهای خویش * باخبر کشتند از مولای خویش) عاقللر
وعاشقلر کندیلرینك مرادسزلکلرندن کندیلرینك مولاسندن باخبر وآکاه اولدیلر یعنی کندیلرك مرادلری میسر
اولمدیغندن وقصد وعزیمتلری استدیکی مرتبه‌لره وصول بولمدیغندن کندی عبودیتلرنی بیلدیلر وکندیلره حاکم اولان
ربلرینك تصرفنه بوفسخ عزائم سببیله عارف اولدیلر (مثنوی) بی مرادی شد قلاووز بهشت * حفت الجنة شنو
ای خوش سرشت) بی مرادلك جنتك قلاوزی اولدی زیرا عدم حصول مرادا کثریا مستلزم رشاد وسداد اولور
وحصول مرادا کثریا باعث معصیت وفساد اولور نته‌کم بو آیت کریمه بومضمونی دلالت قیلور (ولو بسط الله الرزق لعباده
لبغوا فی الارض) ای خوش نهاد حفت الجنة حدیثنی ایشت یعنی حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم
بیورمشلردرکه حفت الجنة بالمکاره وحفت النار بالشهوات یعنی جنت مکاره وبی مرادلقلر ایله احاطه قیلندی
ونار جهنم شهوات وارزولر ایله احاطه قیلندی (مثنوی) که مراداتت همه اشکسته پاست * پس کسی باشد که کام
او رواست) کاهی سنك مراداتك دوکلی شکسته پادر یعنی حاصل اولمزلر وادرا اما چوق کسه واردر که آنك مرادی
حاصل وروادر (مثنوی) پس شدند اشکسته‌اش آن صادقان * لیك کو خود آن شکست عاشقان) پس اول صادقلر
اول خدانك شکسته وزبونی اولدی اش ضمیری خدایه راجعدر لیکن خود اول عاشقلرك شکسته لکی قنی یعنی اکرچه
عاقل وصادقلرده شکسته‌لك واردر لکن آنلرك شکسته لکی عاشقلرك شکسته لکی کبی دکلدر دیمك اولور (م ی) عاقلان
اشکسته‌اش از اضطرار * عاشقان اشکسته با صد اختیار) عاقللر اول خدانك اضطرار جهتندن شکسته‌سیدر اما
عاشقلر یوز اختیار ایله آنك شکسته‌لریدر (م ی) عاقلانش بندکان بندی اند) عاشقانش سکری وقندی اند عاقلان خدای
تعالینك بنده منسوب بنده‌لریدر یعنی قید وبندله استخدام اولنان بنده‌لری کبیدر اما اول خدانك عاشقلری سکری
وقندیلردر یعنی عاقللر قضایه رضا ویرمکده وامر حقه اطاعت قیلمقده کراهته منسوبلردر اما آنك عاشقلری قضایه رضا
ویرمکده وامر حقی قبول قیلمقده لذت وحلاوته مخصوصلردر که بونلر قضای حقده لذت وحلاوت بولورلر وکار حقی طوعا
صفای قلب ایله ادا قیلورلر (مثنوی) ائتیا کرها مهار عاقلان * أئتیا طوعا بهار بی دلان) سجدهٔ حم ده اولان آیت کریمه‌یه
اشارتدر (فقال لها وللارض) پس جناب عزت آسمانی خلق ایتدکدنصکره اول آسمانه ودخی ارضه دیدی (ائتیا
ایکیکز بیله کلك وابرازایلك وجودکزده مودع اولان اوضاع مختلفه‌یی (طوعا او کرها) اطاعت یوزندن ویاخود کراهت
یوزندن یعنی خواه وناخواه اکر طوعا واکر کرها کلك مرادا اظهار کمال قدرتدر بوخسه اثبات کراهیت وطواعیت دکلدر
آسمانه دیدیکه آفتاب وماهتاب وستاره‌لرك ابرازایله وزمینه دخی دیدیکه انهار واشجار واثمارکی اظهار ایله (قالتا أتینا
طائعین) آسمان وزمین دیدیلر بزکلدك منقادین ومطیعین اولدیغمز حالده معنای بیت کرها کلك دیمك وکراهت یوزندن
کلمك عاقللرك زمامیدر طوعا کلمك واطاعت یوزندن صفای درونله کلمك بی دللرك بهاروکلزاریدر بعض نسخه‌ده
بهار عاشقان واقع اولمشدر یعنی طوعا کلمك وخدمت قیلمق عاشقلرك بهار وکلزارلریدر دیمك اولور (نظر کردن پیغمبر
علیه السلام در اسیران وتبسم کردن وکفتن که عجبت من قوم یجرون الی الجنة بالسلاسل والاغلال (بوقصه‌یه حضرت
مولانا قدسنا الله بأسراره الاعلی فیه مافیه ده اشارت قیلمشلردر بیورمشلردر که مکهٔ معظمه زیارتنه حضرت حبیب
اکرم صلی الله علیه وسلم دولت وسعادتله عزیمت بیورمشلردر زیارت مکه اول سنه میسر اولمیوب حدیبیه‌یه نزول
ایدوب توقف ایلدیلر وآنده سورهٔ فتح نازل اولوب مکهٔ مکرمه‌نك فتحیله تبشیر اولندیلر اول سنه قریضه ونضیره نام
قبیله‌لرك فتحیله مأمور اولوب اکا متوجه اولدیلر محصل واروب فتح ایدوب خلقنی اسیر ایدوب قید وبند ایله الوب کاورکن
حضرت رسول علیه السلام آنلره باقوب تبسم بیوردیلر وبوحدیث شریفی دخی ایراد قیلدیلر نته‌کم ابوهریرة
رضی الله عنه حضرتلری حضرت رسولدن روایت بیورر لر امام بخاری منفرددر قال علیه الصلوة والسلام عجب الله
من قوم او عجبت من قوم روایتدر یعنی الله تعالی عجب ایلدی ویاخود بن عجب ایلدم شول قومدنکه یجرون الی الجنة
بالسلاسل ساقون دخی روایتدر جنته زنجیرلرله چکرلر وهم کارهون حال بوکه آنلر کارهلردر مرادشول اسیرلردرکه
آنلری قیودله کرها کتوروب اسلامه داخل قیلورلرکه سبب جنتدر وشارح المشکوة طیبی دیرکه سلاسلدن
مراد جذبات حق اوله بونلری مرتبهٔ ضلالدن عالم هدایته جر وجذب ایلیه (مثنوی) دید پیغمبر یکی جوقی اسیر *
که همی بردند وایشان در نفیر حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بربولك اسیر کوردیکه دوکلی ایلتورلردی یعنی آنلری

سوروب الوب کیدرلردی حالا بونلر نفیر وفغانده ایدیلر (مثنوی) دیدشان در بندان آکاه شیر * می نظر کردند دروی
زیر زیر) اول جمیع علوم وحکمتدن آکاه وخبردار ودلیر آنلری قید وبندده کوردی بونلر اول شیر حقیقته اشغه‌دن
اشغه‌دن یعنی پنهانی نظر ایدرلردی (م ی) تا همی خایید هریك از غضب) بررسول صدق دندانها ولب هر بریسی صادق
رسول اوزره غضبندن دیشلرنی ولبلرنی چینرلردی نته‌کم عادتدر حین غضبده غضوب کسه‌دن بوحالت صادر اولور
مثنوی) زهره‌نی باان غضب که دم زنند * زانکه در زنجیر قهرده مند) لیکن اول غضب ایله زهره وقدرتلری یوقکه
حضرت رسوله سوبلیه‌لر زیرا که آنلر اون بطمان قهر زنجیرنده ایدیلر (مثنوی) میکشاندشان موکل سوی شهر
می برد از کافرستان شان بقهر) آنلرك اوزرینه موکل اولان آنلری شهر جانبنه چکردی موکل آنلری کافرستاندن
قهر ایله ایلتوردی (م ی) نه فدایی میستاند نه زری * نه شفاعت می رسد از سروری) ناپاك وبداندیش اولان قللرندن
کندیلرینه دیدیلر حضرت علیه الصلوة والسلام بزدن اوتری نه برفدانه برالتون الورنه برسروردن وعالی قدردن
شفاعت ایریشور (مثنوی) رحمت عالم همی کویند او * عالمی را می برد حلق وکلو) اکا خلق جهان رحمت
عالم دیرلر واو عالم خلقنك حلق وکلوسنی کسر (مثنوی) با هزار انکار می رفتند راه * زیر لب طعنه زنان بر کار شاه)
اول اسیرلر هزار انکار ایله یوله کیدرلردی طوداقلری آلتنده نهانی اول شاه حقیقتك کارنه طعنه اورجی اولدقلری حالده
م ی) چاره‌ها کردیم وانجا چاره نیست * خود دل این مرد کم از خاره نیست) دیرلردیکه نیجه صعب ومشکل ایشلره چاره‌لر
ایلدك لیکن بونده چاره یوقدر تحقیق بومرد لك کوکلی مختلقده سنك وخاره‌دن اکسك دکلدر (م ی) ما هزاران مرد
شیر الب ارسلان) بادو سه عریان وسست ونیم جان) بزکه نیجه بیك بهادر پهلوان وصاحب شجاعتلرز ایکی اوچ سست
وزبون وعریان ونیم جان ایله یعنی بویله ضعیف وزبون عسکر ایله (م ی) اینچنین درمانده‌ایم از کژ رویست * یا از اخترهاست
یا خود جادوئیست) بونك کبی درمانده وعاجز قالمشلردر بوحالت بزم کژروالکمزدن میدر یعنی خطا وضلالتمزدنمیدر
ویاخود طالع وستاره‌لرمزدنمیدر ویاخود جادولقمیدر (مثنوی) بخت ما را بر درید آن بخت او * تخت ما شد سرنکون
از تخت او) آنك اول بخت وسعادتی بزم بخت ودولتمزی یرتدی وزیروزبر ایتدی بزم تخت ودولتمز آنك تخت ودولتندن
سرنکون اولدی (مثنوی) کار او از جادوی کر کشت زفت * جادوی کردیم ماهم چون نرفت) آنك ایشی اکر جادولقدن
قوی ومحکم اولدیسه بزدخی جادولق ایلدك نیچون آنك تأثیری اولمدی (تفسیر این آیت که (ان تستفتحوا فقد جاءکم
الفتح) ای طاعنان میکفتید که از ما ومحمد هر آنکه حقست فتح نصرتش ده واین بدان می کفتید تا کمان آید که شما طالب
حقید بی غرض اکنون محمد را نصرت دادیم تا صاحب حق را ببینید) بوسرخ شریف وبیان لطیف بو آیت کریمه‌نك
بیانندهدرکه اکر فتح طلب ایلرسکز سزه تحقیق فتح کلدی ای طعن ایدیجیلر دیدیکز که بزدن ومحمد صلی الله علیه وسلمدن
اولکه حقدر اکا فتح ونصرت ویرو بوسوزلری اول سببدن دیدیکز تا سزلك بوکلامکزی استماع ایدنلره ظن کله که سز
غرض سز طالب حقسز شمدی محمده نصرت ویردك تا حق صاحبنی کوره سز بو آیت کریمه سورهٔ انفالده دروشویله روایت
اولنور که کفار مکهٔ مکرمه‌دن خروج ایلدکاری وقتنده استار حرمه تعلق ایدوب دیرلردیکه یاربی سن نصرت ویرایکی
عسکردن قنغیسی سکا مقبول ومحبوب ایسه حتی ابوجهل علیه اللعنه وتوابعی دعا ایدوب دیدیلر که اللهم انصر احب
الجندین الیك وابدا اکرم الحزبین لدیك پس حق تعالی بیوردی (ان تستفتحوا) خطاب اهل مکه‌یه‌در علی سبیل التهکم
یعنی علی سبیل الاستهزا یعنی اکر سز فتح طلب ایلدیکز ایسه (فقد جاءکم الفتح) پس سزه فتح ونصرت کلدی بنم قتمده
مقبول اولان کروهه که اول کروه بکا سزدن احبدر (وان تنتهوا) اکر سز کفر ومعاصی ومعادات رسولدن رجوع
ایدرسکز ای کافرلر (فهو خیر لکم) پس اول رجوعکز سزه خیردر زیرا سلامت دارینی متضمندر (وان تعودوا
اکر محاربه مسلمانانه عودت ایدرسه کز (نعد) بزده آنلرك نصرتنه عودت ایده رز (ولن تغنی) والبتته دفع ایتمز (عنکم
سزدن (فئتکم) سزلك جماعتکز (شیأ) برشئ (ولو کثرت) اکرچه کثیرده اولدیسه فئه کز یاخو فئه‌دن جمع مراداوله
عسکر معناسنه (وان الله) وتحقیقا الله تعالی (مع المؤمنین) مؤمنلرله بیله‌در آنلره نصرت ایدر (مثنوی)
از بتان واز خدا درخواستیم * که بکن ما را اکر ناراستیم) اول کافرلرلسانندن حکایه بیوروب دیرلر آنلر کندی کندیلره
دیدیلر که اصنامدن وخدادن استدك بویله دیوکه بزی قطع وقهر ایله اکر بزناراست وباطل ایسك (مثنوی)
آنکه حق وراستست از ما واو * نصرتش ده نصرت او را بجو) بزدن ومحمددن اوکه حق وراستدر اکا نصرت ویر آنك
نصرتنی طلب ایله کما قال ابوجهل اللهم انصر احب الفئتین الیك (مثنوی) این دعا بسیار کردیم وصلات *
پیش لات وپیش عزی ومنات) بودعایی لات اوکنده وعزی ومنات اوکنده چوق ایلدك وسجده‌لر ایلدك صلات بونده
سجده معناسنه‌در والحاصل چوق سجده‌لر ایلیوب بویله سو بلدك (مثنوی) که اکر حقست او پیداش کن *

کر نباشد حق زبون ماش کن) کہ اکر محمد حق ایسه آنی اشکار او ثابت ایلہ اکر محمد حق اولمیه آنی بزم زبو نمز ایله (مثنوی
چونکه وادیدیم او منصور بود * ما همه ظلمت بدیم او نور بود) چونکم کیرو کوردك اول منصور وغالب اولدی بز دو کلی
ظلمت اولدق اول نور اولدی (مثنوی) این جواب ماست کانچه خواستید) کشت پیدا که شما نار استید) حق طرفندن
اول غالبیت ومغلوبیت که اکا و بزه کلشدر بزم جوابمزدر بو یله دیو که انیکه بندن طلب ایلدیکز ظاهر اولدیکه سز
ناراست وباطل سز و محمد علیه السلام که بزم پیغمبرمز در حقدر (مثنوی) باز این اندیشه را از فکر خویش * کور
می کردند و دفع از ذکر خویش) کیرو بو لطیف اندیشه یی کندیلرینك فکرندن محو و کور ایلدیلر و کندیلرینك ذکرندن
دفع و رفع ایلدیلر و کندی کندیلره بنه بو کونه سویلدیلر (مثنوی) کین تفکر ما هم از ادبار ست * که صواب او شود
در دل درست) و دخی کندیلرینه دونوب دیدیلر که بو تفکر بزه هم بزم ادبار و بد بختلغمزدن بتدی که اول پیغمبرك
صواب وراست اولمسی قلبمزده درست اولور مجرد آنك غالب و بزم مغلوب اولمزدن آنك حق و بزم باطل اولمز لازم کلمز
پس آنك صواب اولمسی که بزم قلبمزده ظهوره کلور بو کونه تفکر بزه بد بخت اولمزدن حاصل اولور دیدیلر و بو کونه بحث
باطل ابراز ایلدیلر (مثنوی) خود چه شد کر غالب آمد چند بار * هر کسی را غالب ار در روز کار) اکر بزم اوزریمزه اول
پیغمبر بر قاچ کره غالب کلدیسه خود نه اولدی هر بر کسه یی روز کار غالب کتورر و آنی غلبه و مسلطمز بنه سنه یتورر
(مثنوی) ما هم از ایام بخت آورشدیم * بارها بر وی مظفر آمدیم) بز دخی ایامدن سعادتمند اولدق نیجه کره آنك
اوزرینه مظفر و غالب کلدك موجب هدایت و مستلزم سعادت اولان فکرتی بو کونه سوء خاطره ایله دفع ایلدیلر و تکرار
انصاف واعترافه کلوب بو کونه سویلدیلر (م ی) باز کفتند یکه کرچه او شکست) چون شکست ما بود آن زشت و پست
و کندی کندیلره کیرو دیدیلر که اکرچه او پیغمبر صندی یعنی منهزم و مغلوب اولدی لکن بزم شکستمز کبی اوزشت
و پست اولمدی (مثنوی) زانکه بخت نیك او را در شکست) داد صد شادئ پنهان زیر دست) زیرا او بخت اکا شکست
وانهزام حالنده ال التندن نهانی یوز شادی و سرور و یردی یعنی اول حضرت و آنك توابعی شکسته لکه و بو کونه
بر مصیبته دوشسه لردی اول حضرتك و آنك اصحابنك بخت و سعادتلری آنلره حین بلاده نیجه صفا و سرور مورث
اولوب مستبشر اولورلردی والحمد لله علی کل حال دیو اول حالی دخی نعمت بیلوب آنك اوزرینه حمد و ثنا قیلورلردی
اما کفره بونك عکسی اوزره ایدیلر نعمت کوردکده شاد و فرحناك و محنت کوردکده منقبض و غمناك اولورلردی
کذلك هر عصرده وارث حضرت نبی مع توابعه حین محنت و بلاده صفا بولورلر و اهل دنیا محنت و بلا کورسه لر منقبض
و غمناك اولورلر پس اهل حقك شکسته لکی باطللرك شکسته لکنه صورتا و معنا مشابه اولمز نته کم تقریر بیوررلر (م ی)
کو با شکسته نمی مانست هیچ * که نه غم بودش دران نه پیچ پیچ) حال بو که اول پیغمبر مع توابعه هیچ شکسته اولمشه
بکزه مدی زیرا شکسته لکده اکا نه غم و نه انقباض اولدی (مثنوی) چون نشان مؤمنان مغلوبیست *
لیك در اشکست مؤمن خوبیست) چونکم مؤمنلرك نشان و علامتی شکسته لك و مغلوبلق در و لهذا قیل المؤمن
لا یخلو من قلة اوذلة اوعلة لکن مؤمنلرك شکسته و خسته لکنده خوبلق و لطافت واردر دیمك اولور (مثنوی)
کر تو مشك و عنبری را بشکنی) عالمی از فوح ریحان پر کنی) اکر سن مشك و عنبری صیه سن عالمی ریحانك رایحه سندن
و یا خود مطلقا رایحهٔ طیبه دن پر ایلرسن اکر فی المثل مؤمن دخی بر بلیه سببیله شکسته اولسه اخلاق حسنه سی
و اعمال طیبه سی لطیف رایحه کبی ظهوره کلور فرضا دماغ روحانی صاحبی آنك رایحهٔ معنویه سنی استشمام قیلور
مثنوی) ور شکستی نا کهان سرکین خر * خانها پر کند کردی تا بسر) و کر نا کهان حمارك نجسنی شکست و پریشان
ایلسك خانه لری زیاده قوقش ایلرسن باشنه دلك سرکین خردن مراد جاهل و غافل اولان کسه لردر هر بار که بر جاهلی
بر حالتله تحریك ایلسك رایحهٔ خبیثی و خوی پر نجسی زیاده اولور و اول خانه ده اولنلره الم و اضطراب و یرر کما قال علیه
الصلوة والسلام الجاهل کالخنفسا اذا حرکته فسا (سر آنکه بی مراد باز کشتن رسول از حدیبیه حق تعالی لقب آن
فتح کرد که انا فتحنا لك که بصورت غلق بود بمعنی فتح چنانکه اشکستن مشك بظاهر سکستست و بمعنی درست کردنست
مشکی اورا و تکمیل فوائد اوست (مثنوی) وقت وا کشت حدیبیه بذل * دولت انا فتحنا زد دهل) ذل وانکسارله
حدیبیه دن رجوع وقتی یعنی حضرت رسولك مکهٔ مکرمه یه قریب حدیبیه نام موضعدن انکسار و نا امیدلکله رجوع
ایلدیکی حینده انا فتحنا لك دولتی طبل چالدی یعنی سورهٔ شریفه نازل اولدی و فتح و ظفر دولتی ظهوره کلدی بونك
قصه سی بودر که اهل تفسیر بو سورهٔ شریفه ده تقریر بیورمشلردر هجرت نبویه نك التنجی سنه سنده حضرت نبی صلی الله
علیه وسلم واقعه کوردیکه بعض اصحابله مسجد حرامه داخل اولور و عمره یی ادا قیلورلر بو رؤیایی اصحابه تبشیر
ایلدکاری آنده اصحاب کرام ظن ایلدیلر که واقعه نك ظهوری همان اول سنه ده واقع اولور پس حضرت رسول

علیه

علیه السلام کعبهٔ مکرمه نك زیارتنه حاضر اولدیلر و دوشنبه کونی اول سنه ذی القعده آینده مدینهٔ منوره دن کعبهٔ
مکرمه جانبنه سفر قیلدیلر قربان ایتمك ایچون یتمش دوه کندیلریله کتوردیلر و عمره ایچون احرام کیدیلر اول
حضرتك زیارت کعبه یه عزیمت ایلمرینك خبری مشرکان کعبه یه واصل اولدی و مشرکان اول حضرتی زیارتدن
منع ایلمکه اتفاق ایلدیلر بلدح نام موضعه چیقوب قرشو طوردیلر پس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
بونلرك اتفاقندن خبر الوب حدیبیه نام موضعه اصحاب کرامله نزول بیوردیلر کفار جانبندن عروة بن مسعود ثقفی
رضی الله عنهما نام کسنه حضرت نبی داعیهٔ حرب طوتمز بلکه کعبه نك زیارتنه کلمش پس کلوب قریشه خبر و یردی
قریش قومی جمعیت جاهلیه لرینك مقتضاسنجه اول حضرتك مکه یه کیرمسنه و کعبه یی زیارت قیلمسنه راضی اولمدیلر
پس حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم عثمان بن عفان رضی الله عنه حضرتلرنی مصالحه ایچون مکه قومنه
کوندردیلر آنلر آنی اخذ ایتدیلر پس حضرت رسول علیه السلامه آنك قتلی خبری کلدی اول سببدن تحت شجره ده
بیعت رضوان واقع اولدی القصه کفار مکه اول بیعت خبرنی استماع ایدوب متوهم اولدیلر والحاصل سهل بن عمروی
اول حضرت جانبنه کوندروب اهل مکه ایله اول حضرتك ماینده صلح واقع اولدی اول وجه اوزره که اون ییل اهل
اسلام ایله کفار ماینده محاربه و قتال واقع اولمیه و ظاهر و نهانی بری برلرنی رنجیده قیلمیه مؤمنلر اول سنه
کیدوب سنهٔ آتیه ده کیرو کلوب عمره یی قضا ایده لر پس اکثر اصحاب کرام بو صلحدن ملول و منکسر اولدیلر و اول حضرت
حدیبیه ده اول حینده بیوردی تا مبارك باشلرنی دخی تراش ایده لر و اصحاب دخی کیمی تراش ایدوب کیمی صاچلرنی قرقه لر
و دوه لری قربان ایده لر و بعض دوه لری دخی ناجیه اسلمی ایله مکه یه کوندردی تا مروه ده آنلری قربان ایلدیلر و آنده اولان
فقرا به و مساکینه بذل ایلدیلر حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم یکرمی کون حدیبیه ده قرار ایلدیلر و اول انکسار له
مراجعت ایلمك وقتنده بو سورهٔ شریفه نازل اولدی پس حضرت اصحابه تبشیر ایدوب بیوردیلر که بو کیجه بکا بر سوره
نازل اولدیکه دوست ترطوترم بن آنی اول شیلردنکه کونش آنك اوزرینه طالع اولور پس سورهٔ فتحی اصحاب کرامه او قیوب
(انا فتحنا لك فتحا مبینا) دیدیلر الی آخره معنای شریفی یا محمد تحقیقا بز سکا فتح ایتمکلکه فتح ابتدالك ظاهرا فتح مکه یی
وعده در و ماضی ایله تعبیری وقوعی متحقق اولدیغندن اوتریدر و بو آیتك دخی بر مقداری تفسیری التنجی جلدده سؤال
سائل از من غنی بیانده کلور انشاء الله تعالی (سر آنکه بی مراد باز کشتن رسول علیه السلام از حدیبیه حق تعالی لقب
آن فتح کرد که انا فتحنا که بصورت غلق بود و بمعنی فتح چنانکه اشکستن مشك بظاهر اشکستنست و بمعنی درست
کردنست مشکی اورا و تکمیل فوائد اوست) بو سرخ شریف و بو بیان لطیف حدیبیه نام موضعدن حضرت رسول
علیه السلامك بی مراد رجوع ایلمسنك سری اولدر که حق تعالی حضرتلری اول بی مرادلکك لقبنی فتح ایلدی یعنی
اول بی مرادلکه فتح دیو لقب و یردی زیرا انا فتحنا صورتده غلق و عقده اولدیکه اول بی مرادلکدر و معناده حل و فتح
اولدیکه اول بعد زمان مراده وصولدر مثلا آنجلین که مشکك صیمسی ظاهرده صیمقدر و معناده آنك مشکلکنی درست
و آشکاره ایلمکدر و آنك فوائدنك تکمیلیدر و فتح نه وجهله اولدیغی بو ابیات شریفه ایله تعریف ایدوب بیوررلر
مثنوی) آمدش پیغام از حضرت که رو * تو ز منع این ظفر غمکین مشو) حضرت حقدن رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم حضرتلرینه پیغام و وحی کلدی بو یله دیو که یوری سن بو فتح و ظفرك منعندن غمکین اولمه (م ی) کاندرین خواری
نقدت فتحهاست * نك فلان قلعه فلان بقعه تراست) زیرا بو سنك شمدی بو نقد اولان خوارلغکده فتحلر واردر اشته
فلان قلعه فلان بقعه سنك ایچوندر یعنی سکا ویرلدی بو فلان ایله کنایه اولنان قلعه و بقعه یی بو بیت مفسردر که بیوررلر
(مثنوی) بنکر اخر چونکه وا کردید تفت) بر قریظ و بر نضیر از وی چه رفت) آخر نظر ایله حضرت رسول علیه السلام
اورادن چونکه تیز و حرارتله کیرو دوندی آندن قریظه و نضیر اوزرینه نه کتدی یعنی اول حضرتدن اول ایکی قبیله نك
اوزرینه فتحدن و یغمادن نه واقع اولدی که تفصیلی بودر استماع ایله (مثنوی) قلعها هم کرد آن دو بقعها * شد مسلم
و ز غنایم نفعها) قلعه لر هم اول ایکی قبیله نك اطرافنده بقعه لر اول حضرته مسلم اولدی و دخی غنایمدن نیجه نفعلر
مسلم اولدی یعنی اول ایکی قبیله دن و آنك اطرافنده اولان قلاع و بقاعدن ما عدا غنایمدن منافع اول حضرته اول سنه
مسلم و میسر اولدی (مثنوی) ور نباشد آن تو بنکر کین فریق * پر غم و رنجند و مفتون و عشیق) فرضی اکر اول فتح
و ظفر اول سنه میسر اولمسه سن نظر ایله بو کروه مؤمنین و فریق موحد بنکه بونلر پر غم و رنجور و مفتون و عاشقدرلر
جواب بو ییتدر (مثنوی) زهر خواری را چو شکر میخورند * خار غمها را چو اشتر می چرند) بو صفتله مذکور اولان
فریق خوارلق زهرنی شکر کبی یرلر یعنی خور و حقیر اولمقدن لذت پذیر اولورلر غملر خارنی بونلر فی المثل اشتر کبی اوتلرلر
(مثنوی) بهر عین غم نه از بهر فرج * این تنافل پیش ایشان چون درج) عین غمدن اوتریدر فرج و شادیدن اوتری

دکلدر بو تسافل بو مؤمنلرك اوکنده درجه و مرتبه لر کبیدر یعنی بو فریق خوار و حقیراق زهرین برلر و آندن
لذت بولورلر عین غمدن اوتریدر که غم موجب سعادت اخرویه و مستلزم دولت سرمدیه ایدیکنی بیلورلر فرجدن اوتری
دکلدر یعنی خوارلق زهرنی ایچملری دنیا غمندن خلاص اولوب کچملری ایچون دکلدر که بو خصلت اهل دنیانك
صفتیدر که بونلر خوارلق زهرنی فرجدن اوتری برلر عین غمك شانته عارف اولدقلرندن اوتری دکل بو تسافل یعنی بو تواضع
ودخی مسکنت بو کامللرك اوکنده درجات عالیه و مقامات سامیه کبیدر زیرا بو تسافل و تواضع فی الحقیقه موصل
درجات اخرویه اولمسی مقرردر بو معنی دخی جائزدر بونلرك خوارلق زهرنی سکر کبی یمه سی عین غمدن اوتری دکلدر
فرجدن اوتریدر یعنی بلکه عین غمدن خلاص اولقدن اوتریدر بو تسافل یعنی خوارلق زهرنی سکر کبی یمکلك
تسافلی بونلر اوکنده درجه لر کبیدر (مثنوی) آنچنان شادند کاندر قعر چاه * که همی ترسند از تخت وکلاه) بونلر چاه
وزندان دبنده انجلین شادلردر که سلطنت و تخت وکلاهدن دائم قورقرلر نته کم سلطنت صاحبلری قعر چاهدن
قورقرلر بونلر تخت وکلاهدن اویله قورقرلر و نته کم سلطنت صاحبلری تخت وکلاهدن شاد اولورلر بونلر قعر چاهدن
وبلای سیاهدن اویله شاد اولورلر زیرا بیلورلر که دنیاده چیکلان محنت موجب سعادت ابدیه و موصل راحت سرمدیه
اولمسی محققدر (مثنوی) هر کجا دلبر بود خود همنشین * فوق گردونست نه زیر زمین) هر قنده که خود دلبر برکسه یه
همنشین و مصاحب اوله اول محل یرك آلتی دکلدر معنا فلکلرك اوستیدر زیرا برکسه حضرت حق ایله اوله فرضا
تحت الثراده اولسه معنا عرشدن بلنددر (بیت) وقتیست خوش آنرا که شود ذکر تو مونس) ور خود بود اندر شکم حوت
چو یونس) تفسیر این خبر مصطفی صلی الله علیه وسلم که فرمود لا تفضلونی علی یونس ابن متی) بو سرخ شریف
بو خبر لطیفك تفسیریدر که حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بیوردی (لا تفضلونی) سزنی اصحابم تفضیل ایلمالك
علی یونس بن متی بفتح المیم وضم میم ایله وتشدید تا ایله ده جائزدر یعنی متی نك اوغلی یونسك اوزرینه یعنی معراجده زیرا
جناب عزتك معراجنه ارض و سما مساویدر نته کم بو حدیث شریف دلالت ایلرکه (لو دلیتم بحبل لهبط علی الله)
پس تقرب حقده و معراج وجود مطلقده (لا نفرق بین احد من رسله) معناسنه معتقدز ولکن بحسب العلوم والمراتب
تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) نص شریفله عاملرز (م ی) گفت پیغمبر که معراج مرا * نیست بر معراج یونس
اجتبا) حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیکه بم معراجم یونس پیغمبرك معراجی اوزره من حیث
الحقیقه اجتباسی یعنی فضلیت و مزیتی یوقدر (مثنوی) آن من بر چرخ و آن او نشیب * زانکه قرب حق برونست
از حساب) بنم لایقم چرخ برنده و آنك لایقی زیر زمینده اولدی زیرا حق تعالینك قربی حسابدن طشره در پس قرب
الهینك حقیقتنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) قرب نه بالا نه پستی رفتنست * قرب حق از حبس هستی
رستنست) معراجدن مراد اللهه تقربدر و قرب الهی ایسه نه یوقارو ونه اشغی کتمکدر بلکه قرب الهی وجود قیدندن
ووارلق حبسندن خلاص اولمق و نجات بولمقدر کمال قرب الهی و شهود ربانی عبدك فنا و عدم اولمقسزن میسر دکلدر
چونکم قرب الهی میسر اوله عبدك وجود موهومیسی اصلنده عدم اولدیغی کبی منعدم اولور (مثنوی) نیست را
چه جای بالا است و زیر * نیست را نی زود و نی دور ست و دیر) پس عدم ایچون نه بالا و زیر یری واردر یعنی فوقانیت
وتحتانیت اسنادی عدمه نیجه لایق و محل اولور عدمك نه زودی ونه بعدی ونه تأخیری واردر یعنی عبدك فانی
وعدم اولان وجودنده قوت وضعف و قرب و بعد و تأخیر و تعجیل متصور دکلدر بو جمله وجود مجازینك صفتلریدر قرب
حقیقت و معراج احدیتده عبدك وجود مجازیسی مضمحل و متلاشی اولور پس بو صفات متضاده دخی فانی و زائل
اولور ولهذا قال ابو یزید البسطامی لا صباح عند الله ولا مساء بعض نسخه ده زود دالله واقع اولمش و بعضسنده زور رایله
واقع اولمش ولهذا تعجیل و فوق ایله تفسیر اولندی (مثنوی) کارگاه گنج حق در نیستیست * غره هستی چه دانی
نیست چیست) حق سبحانه و تعالینك اسما و صفاتی کنزینك کارگاهی یعنی محل کاری یوقلقده در یعنی اغیار
وماسوی منزله سنده اولان اشیا مضمحل و متلاشی اولور مرتبه ده درای معراج حقا یقدن غافل اولان سن ایسك
وجود مجازینك مغرور و مفتونیسن نه بیلورسن که یوق نه در بونلرك یوقلقدن مرادی اغیار و ماسوانك وجود
اعتباریسی مضمحل اولمق و وجود حقیقی ظهوره کلمکدر بو ایسه فقی دولت عظمی و عند الموحدین زیاده سعادت
کبری درلکن وجود مجازی مفتونلری بو یوقلقده اولان وارلغی بیلمدیلر و بونك نه کونه دولت و سعادت اولدیغنه عارف
اولمدیلر پس نه صدده شروع ایدوب بیوررلر (م ی) حاصل این اشکست ایشان ای کیا * می نماند هیچ با اشکست ما
حاصل کلام و خلاصهٔ مرام او مؤمنلرك حضرت پیغمبر علیه السلام ایله اولان بو شکسته لکی و انهزامی ای اولو هیچ
بزم انهزام و شکسته لکمزه بکزمز بو سوزلر اول اسیر اولان کافرلر اسانندندر (مثنوی) انچنان شادند در ذل و تلف

همچو

همچو ما در وقت اقبال و شرف) بونلر ذلت و هلاك وقتنده انجلین شادلردر که اقبال و شرف وقتنده بزم کبی یعنی دولت
وشرف وقتنده بز نیجه شاد اولورسق محنت و تلف وقتنده آنلر اویله شاد اولورلر (مثنوی) برك بی برکی همه اقطاع اوست
فقر و خواریش افتخارست و علوست) قدر تسزلك قدرتی آنك جمیعا اقطاع و املا کیدر ازقسزلق ازغی آنك املاك
وتیماریدر ردیمك دخی و جهد رز برابرك آزق و قدرت معنالرینه استعمال اولنور و اقطاع املاك و تیمار و وظایف
معنالرینه استعمال اولنور زیرا فقیراق و خوارلق اول حضرت علیه السلامك افتخار و علوشانیدر کما قال صلی الله علیه
وسلم الفقر فخری صدق رسول الله (مثنوی) آن یکی گفت ار چنانست آن بدید) چون بخندید او وکه ما را بسته دید
اساراردن اول بریسی ایتدی اول خصم و عدو یعنی اول حضرت علیه السلام انجلین ایسه که سن بیان ایلدك
نیچون کولدی اول چونکم بزی بسته و در زنجیر کوردی (مثنوی) چونکه او مبدل شدست و شادیش * نیست زین
زندان و زین آزادیش) چونکم اول پیغمبر علیه السلام مبدل اولمشدر یعنی تبدیل صفات بشری قیلمشدر و آنك
شادلغی بو زندانك آزادلغندن دکلدر یعنی بو سجن دنیادن و بونك نعم ولذاتندن ودخی بو سجن دنیادن خلاص
ونجاتندن دکلدر (مثنوی) پس بقهر دشمنان چون شاد شد * چون ازین فتح و ظفر پرباد شد) چونکم حال بو منوال
اوزره در پس دشمنان و اعدانك قهریله نیچون شاد اولوب بو فتح و ظفردن نیچون پرباد و پرغرور اولدی یعنی نچن اهل نفس
اولان ملکلر دشمنلرنی قهر ایلسه لر و عدولرینه غلبه قیلوب ظفر بولسه لر شاد اولورلر و کبر و نخوت ایله اتصاف قیلورلر
بو جمله صفت بشریه در چونکم بو رسول بو صفات بشریه دن مبدل اولدی ایسه قهر اعدا ایله پرهوا و پرغرور و فتح و نصرتله
خندان و مسرور اولمق نیچوندر (مثنوی) شاد شد جانش که بر شیران نر * یافت آسان نصرت و فتح و ظفر) اول پیغمبرك
جانی شاد اولدی زیرا ارکك ارسلانلر اوزره آسان وجه اوزره نصرت و ظفر و فتح بولدی یعنی بزم کبی شیردللر اوزره غالب
اولدیغیچون صفا ایدوب خنده قیلدی (مثنوی) پس بدانستیم کو آزاد نیست * جز بدنیا دلخوش و دلشاد نیست)
پس بو واسطه دلال ایله بیلدك که اول پیغمبر قید بشریت و تبدیل طبیعتدن آزاده دکلدر دنیادن غیریله خوش دل
ومسرور دکلدر چونکم بویله در اول دخی بزم کبی برکسه دردیدیلر (مثنوی) ورنه چون خندد که اهل آن جهان *
بر بد و نیکند مشفق مهربان) اگر اول بزم کبی اولمیدی نیچون بزم مغلوب و اسیر اولدیغمز اوزره کولردیکه اول جهان
خلقنك اهلی ایو و کتو اولان کمسه لر اوزره شفقت ایدیجی و مرحمت قیلیجیلردر چونکم بو پیغمبر بزم کبیلره شفقت
ومرحمت قیلمیه نیجه اول جهانك اهلندن اولوردیدیلر (مثنوی) این همی گفتند در زیر زبان * آن اسیران با هم اندر
بحث آن) اول اسیرلر زیر زبانده یعنی نهان و مخفی اول حضرتك بخشنده بری برلریله بونی صوقوردندیلر یعنی آنك حقنده
بو طعن آمیز کلماتی کزلو جه سویلشدیلر (مثنوی) تا موکل نشنود بر ما جهد * خود سخن در گوش آن سلطان برد)
انکیچون زیر لسانلرنده بونی مخفی سویلشدیلر که تا موکل ایشتمیه زیرا ایشدرسه بزم اوزریمزه صیچرار و بزی بحضورلیلر
بو سوزی اول سلطانك کوشنه ایلتور و عاقبت بزم قهرمزه دخی زیاده باعث اولوردیدیلر (آکاه شدن پیغمبر
علیه السلام از طعن ایشان بر شماتت او (مثنوی) گرچه نشنید آن موکل آن سخن * رفت در گوشی که آن بد من لدن
اگرچه اول موکل اول سوزی آنلردن اشتمدی حالا که اول آنلره قریب ایدی لکن اول سوزلر بر کوشه کتدیکه
اول لدندن ایدی یعنی او قولق الله قتندن ایدی (مثنوی) بوی پیراهان یوسف را ندید * آنکه حافظ بود و یعقوبش
کشید) حضرت یوسف علیه السلامك پیراهننك رایحه سنی کورمدی یعنی استشمام ایلمدی اول کمسه که پیراهنك
حافظ و حاملی ایدی اول رایحه یی یعقوب چکدی و استشمام ایلدی حال بو که حامل پیراهن یوسفه قریب و یعقوب آندن
بعید ایدی کذلك موکللر اسارایه قریب ایکن آنلرك بو کلام نهانیسنی استماع ایلمدیلر و حضرت نبی بونلردن نیجه فرسخ
بعید ایکن بونلرك آهسته اولان کلام نهانیسنی استماع ایلدیلر پس بو اسرار غیبك استماعنه قرب صوری وسیله
اولمدیغنه و بعد صوری بونك شهودنه منع قیلمدیغنه بو ابیات شریفه یی تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن شیاطین
بر عنان آسمان * نشنوند آن سر لوح غیب دان) مثلا اول شیاطین آسمانك عنان و اطرافی اوزره اول غیبدان اولان
لوحك سرنی اشتمزلر یعنی آسمانه بو مرتبه قریب اولمشکن لوح محفوظك سرنی بیلمکه قادر اوله مزلر (مثنوی)
آن محمد خفته و تکیه زده * آمده سر گرد او گردان شده) اما اول محمد صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری فراشنده یاتمش
واتکا قیلمش سر کلمش آنك اطرافنده دور ایدیجی اولمش یعنی کندی مقامنده آسماندن بعید ایکن عالم غیبك اسرارینه
مطلع اولمش و شیاطین اجرام آسمانه قریب اولمش ایکن اسرار سماویه دن و امور غیبیه دن غافل قالمش ایدیلر (مثنوی
او خورد حلوا که روزیشست باز * آن نه کانگشتان او باشد دراز) مثلا حلوایی اول کمسه یرکه آنك رزقی اکا مفتوح
وکشاده در اول کمسه یمز که آنك پرمقلری اوزون اوله یعنی حلوای معنوی و نعم روحانی یی بر اول کمسه که ذوق و ادراك

ایلر کیدا کا نصیب اولمش وآنی خدای تعالی اکا مقدر قیلمش اولور اول کمسه ادراک ایلمز که آلات واسباب تحصیل قیلمش
وآنک حصولنه متوجه ومتهیٔ اولمش (مثنوی) نجم ثاقب کشته حارس دیوران * که بهل دزدی ز احمد سرستان)
آسماندن نجم ثاقب شیطانی سوریجی وحارس وحافظ اولمش بویله دیوکه یوری واردزدلکی قوسری احمددن آل تتمه کم
سورهٔ صافاتک اولنده واقع اولان آیت کریمه سنک خواسنجه شیاطین ملائکهٔ سما وملائکهٔ اعلانک کلماتنی استماع
ایچون آسمانه عروج ایدرلر تا آنلردن بعض اسرار غیبیه یی اخذ واستراقه قیلوب کاهنلره القا ایدهلر پس حق سبحانه
وتعالی آسمانی زینت کواکبله تزیین ایلمشدر وشیاطین مارده دن آنی حفظ قیلمشدر تا کم بونلر ملاء اعلانک کلماتنه
قولق طوتمیهلر وآندن استراقه ایتمیهلر پس بو شیاطین ایچون کلمات ملائکه یی استماع ایلمکه فرصت ورخصت یوقدر
الا من خطف الخطفة فاتبعه شهاب ثاقب) آیت کریمه سنک مفهومی اوزره مکر شیاطیندن شول برکسه که ملائکهدن
درحال سوزی قاپغله قاپه یعنی علی الفور آنلردن برکلامی استراقه قیله پس اول شیطانک اردنجه کاور برکولک
روشن کننده ویا بر آتش سوزنده که اول مرجومی یقار ویا خود متأذی ایدوب زمینه ییقرکان اول نجم ثاقب لسان حالله
بوشیاطینه دیرکه ای ملاعین بو استراقه یی ترک ایلیک حضرت احمدکه ینبوع اسرار حق وخلیفهٔ وجود مطلقدر اکا تابع
اولک سری آندن آلک مادامکه اکا ایمان کتورمیه سز وآنک تبعیتی مرتبه سنه کلمدیکزی تورمیه سز عالم غیبک
اسرارنی سزه اخذ ایتمک ایچون اجازت یوقدر بو قصه دن حصه اولدرکه شول دیوسیرت وابلیس طبیعت اولان کمسهلر
هربارکه آسمان معنوی جانبنه اخذ علوم واسرار غیبی ایچون متوجه اولسهلر وقوای روحانیهنک کلامنی
استراقه ایچون القای سمع باطن قیلسهلر آسمان حقیقت جانبندن آنلره معنوی طرد وردلر تشوب انبیا علیهم السلام
واولیای کرامک شهاب ثاقب کبی اولان کلماتیله آنلری تکرار زمین بشریته براغورلر انبیا علیهم السلام واولیای کرامک
شهاب ثاقب کبی اولان کلماتی بونلره دیرکه اکر آسمان حقیقتدن اسرار غیبیه یی اخذ ایتمک استرسکز سزه اول جانبدن
اخذ ایتمکه مساغ یوقدر لازمدرکه بو استراقه یی ترک ایده سز وحضرت احمدک قائمقامی اولان وارث کامل جانبنه کیده سز
واکا تابع اوله سز وخدمت قیله سز تا کم بو اسرار غیبیه یی آندن آله سز ومرادیکزه آنک واسطه سیله وصول بوله سز
مثنوی) ای دودیده سوی دکان از نکاه * هین بمسجد رو بجو رزق از اله) ای ایکی کوزی دکان طرفنه اولان
کمسه ارکندن اکا اول مسجد جانبنه کیت رزقی الهدن طلب ایله دودیده محلنه ای دو دیده دخی نسخه واقع اولمشدر
بوتقدیرجه ای دکان جانبنه باش کمسه ارکندن وقتیلا اکا اول مسجد جانبنه کیت الهدن رزقی استه بعض نسخهده
رزق اله واقع اولمشدر الهه مضاف اولان رزقی استه دیمک اولور یعنی کسبی ترک ایدوب مسجد جانبنه کیدوب آنده
عبادت واطاعته مشغول اولکه (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب) آیت کریمه سنک
مقتضاسنجه هرشول کمسه که تقوی اوزره اوله وحضرت حقه توکل قیله حق تعالی آنک ایچون جمیع مضایقهدن محل
خلاص ونجات قیله وظن ایلدیکی یردن اکا رزق ویره ومنتفع به اولان حظ ونصیبه رزق دیرلر جسمانی وروحانی اولمغه
صالح وشاملدر ایکیسنک یله حصولی مسجدده تیز میسر اولور پس اکر بو رزق صوری ومعنویدن ای اهل کار
بهرهدار اولمق استرسک مسجد جانبنه کل وآنده عبادات قیل تا کم ارزاق نبویه ومیراث محمدیهدن حظ الهسن ورزق
روحانی یی آنده بوله سن تتمه کم ابوهریره رضی الله عنه حضرتلرندن روایت اولنور قال فی مشکوة الانوار دخل ابوهریرة
رضی الله عنه یوما السوق فقال انتم ههنا ومیراث محمد علیه السلام یقسم فی المسجد فذهب الناس الی المسجد وترکوا
السوق ثم رجعوا فقالوا یا اباهریرة ما رأینا میراثا فی المسجد فقال لهم فما رأیتم قالوا رأینا قوما یقرؤن القرآن ویذکرون الله
قال فذلکم میراث محمد علیه السلام (فهم کردن رسول علیه السلام ضمیر اسیرانرا (مثنوی) پس رسول آن کفت شانرا
فهم کرد * کفت آن خنده نبودم از نبرد) پس رسول علیه السلام آنلرک اول سوزنی فهم ایلدی ایتدی اول خنده
بکا جنک خصوصندن اوتری وسزه قهر وغلبه ایلدیکم اجلدن اولمدی (مثنوی) مرده اند ایشان وپوسیدهٔ فنا *
مرده کشتن نیست مردی پیش ما) آنلر مرده ومیتلردر وفنانک پوسیده وفرسوده سیدر بزم قتمزده مرده یی قتل ایلمک
مروت ومردلک دکلدر (مثنوی) خود کیند ایشان که مه کرد دشکاف * چونکه من پا بفشرم اندر مصاف) آنلر خود
کیملردرکه ماه شکاف وشق اولوب چونکه جنک ومصافده بن ثابت قدم اولم یعنی بنکه فلکده اولان ماهه مقابله قیلسم
وآنک انشقاقی خصوصنده ثابت قدم اولسم فلکده آی منشق اولور پس بو مرده وپوسیده اولان کمسهلری مغلوب
ومقتول ایلمکدن بکا نه فرحت ورفاهیت حاصل اولورکه حتی بن بوکونه مردهلرک اسیر ومقهور اولمسندن حظ آلم
ورزق بولم (مثنوی) انکهی کازاد بودیت ومکین * مرشمارا بسته می دیدم چنین) ای اسیرلر شول وقتده که آزاد ایدیکز
وصاحب تمکنت وقدرت ایدیکز تحقیقا بن سزی قبل الوقوع بویله مقید ومغلوب کوردم همان شمدی ظاهرده اولان

بسته اولدیغکز وقت کوردم پس برکسنه برشیئی برحالت اوزره مقدم مشاهده قیلسه بعده اول شیئی اول حالت اوزره
ظهوره کلسه اول مشاهده قیلان کمسهیه نه مرتبه فرحت ویرر بن بو سزلک حالکزی زنجیریله مقید اولمقده شمدی
کوردمدم حتی بو حال بکا مورث رفاهیت وفرحت اوله (مثنوی) ای بنا زیده بملک خاندان * نزد عاقل اشتری بر ناودان
پس اکرچه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم لسانندن اول اسیرلره خطابا بو بیت شریفی ادا بیوررلر اما هرعصرده
قائمه قام نبی اولان وارث کاملک اهل دنیایه لسان حالله سویلدیکی مرادا یلرلر بونلر دیرلرکه ای ملک خاندانله نازلنمش
غافل عاقل قتنده ناودان اوزره واقع اولمش اشترسن یعنی ناودانک اوستنده فی المثل بر دوه اولسه میزاب اوزره اول دوه
قرار ایده میوب علی الفور ساقط اولمق مقرردر پس اهل دنیا ونعمت دنیا ودولت دنیا بوکا بکزر دولت دنیا فی المثل
برمیزاب کیبیدر اهل دنیا اول میزابک اوستنده براشتر کیبیدر پس اشترمیزاب اوزره نیجه طوره میوب دوشرسه اهل دنیا
دخی بو دولت جهان وملک خاندان اوزره بویله طوره منزلحال بوکه درحال آندن سقوطلری مقرر ایکن ینه انکله
نازوتفخر ایدرلر ولکن عاقل بیلورکه بونلرک بوکار اوزره دوامی دوهنک ناودان اوزره قراری کبیدر پس عاقل بونلرک
دولتندن ومغلوبیتندن نه حظ آلور ونیجه ذوق بولور پس حضرت نبی صلی الله علیه وسلم وحضرت نبینک وارثی اولان
هر بر ولی اسیران جهانه بوکونه کلام حقیقت انجام بیوررلر (مثنوی) نقش تن را تا فتاد از بام طشت * پیش چشم
کل آت آت کشت) تا کم تن نقشنک طشتی بامدن دوشدی بنم چشمم قتنده کل آت آت اولدی لکنک طامدن دوشمسی
برشیئک حقیقتنک ظهوره کلمسندن وآشکار اولمسندن کنایه درکه بو خصوصده مشهور ضرب مثل اولمشدر پس
تن نقشنک طشتنک طامدن دوشمسی آنک حقیقتنک ظهوره کلمسندن عبارتدر تقدیر معنی دیمک اولورکه
ای اسیران جهان تا کم تن نقشنک حقیقتی ظهوره کلدی ونقوش وصور قیدی مرتفع ومندفع اولدی بنم
بصر بصیرتم اوکنده هرکلیجی کلمش اولدی یعنی مستقبلده وقوعی متحقق اولان الآن کلمش اولدی بوده جائزدرکه
پیش چشم مصرع اوله قیداوله بوتقدیراوزره معنی نقش تنک مرتبهٔ وجودده بنم بوکوزم اوکنده طشتی دوشلدن بری
هرکلیجی کلمش اولدی وهر اوله جق اولمش اولدی (مثنوی) بنکرم در غوره می بینم عیان * بنکرم در نیست شی بینم عیان
غوره یه نظر ایدرم می عیان کوریرم یعنی غورهلک حالنده دخی شراب اولمزدن اول شرابی آشکارا کوریرم نظر ایلرم
عدمده شیئی عیان کوریرم یعنی برشیئی دخی ظهوره کلمزدن اول آنک وجودنه مطلع اولورم (مثنوی) بنکرم سر عالمی
بینم نهان * آدم وحوا نارسته از جهان) سره نظر ایلرم نهانی برعظیم عالم کوریرم هنوز آدم وحوا جهاندن بتمش
وظهور ایتمشدر سردن مراد بونده مرتبهٔ واحدیت ویا اعیان ثابته مرتبه سیدر مرتبهٔ سر تقدیرنده دروتقدیر کلام
وتعبیر مرام بویله دیمک اولورکه بن مرتبهٔ سره یعنی عالم واحدیته ویا مرتبهٔ اعیانه قبل ظهور الاشیاء نظر ایلرم نهانی
برعالمی پیدا واشکارا کوریرم که هنوز دخی آدم وحوا خلق اولنمش ایدی (وکنت نبیا وآدم بین الماء والطین) بیوردقلری
حدیث شریفک مفهومیدرکه اول حضرت دخی آدم وحوا موجود اولمزدن اول بو اشیانک حقایقنه عالم وبینا ایدی
م ی) مرشمارا وقت ذرات الست * دیده ام پابسته ومنکوس وپست) تحقیقا ای اسیرلر سزلری بن الست عالمنک ذرهلری
وقتنده یعنی عالم ارواحده هرکسک روحی ذرهلره مشابه سنده متمثل اولوب حضرت حقک خطابنی استماعه قادر اولدقلری
وقتده پابسته ومنکوس وپست کورمشمدر الآن باشی آشغه مغلوب والچق کورمش دکلم (م ی) از حدوث آسمان بی عمد
آنچه دانسته بدم افزون نشد) ستو نسز اولان آسمانک حدوث خلقندن اول اول نسنه یی که بیلمش ایدم زیاده اولمدی
یعنی سماوات مخلوق اولمزدن اول بنم علممده نیجه معلوم اولدیسه بعینها بلا زیاده ولا نقصان اویله ظهوره کلدیکه
جمیع اشیانک علمی عقل کلده مسطور اولمشدی وعقل کل حقیقت محمدیه دیدکلریدر پس شیئک علمی قبل وقوع الاشیاء
اول حقیقتده موجود اولمشدر (مثنوی) مرشمارا سرنکون می دیده ام * پیش از آن کز آب وکل بالیده ام) تحقیقا سزی
بن ازلده سرنکون وزبون کورمشم آندن اول که آب وکلدن نشو ونما بولمشم یعنی دخی نشئهٔ عنصریه ایله
موجود اولمزدن اول بو اسراره عالم اولمشم بشریته کلدکده نصکره دکل (مثنوی) نو ندیدم تا کنم شادی بدان *
این همی دیدم دران اقبال تان * بو سزلک حالکزی بن یکی وتازه کوردمدم تا اکا شادی وخنده ایلیم بو حالی سزلک اول
اقبال ودولتکز زماننده کوردم یعنی نه وجهله فرح وسرور ایلیم سزی بسته وزبون شمدی کوردمدم بلکه بو ذلت
وحقارت حالندن مقدم سزی دولت ونعمتده وعزت وشوکتده ایکن بو حالی بن سزده کوردمکه سزلک اول امیرلککز
عین اسیرلک ونعمت ودولتکز محض نقمت وذلت ایدی اکرچه شمدیکه حالده ذلیل وحقیرسز لکن بو ذلت وحقارتکز
وسیلهٔ عزت ودولتدر (مثنوی) بستهٔ قهر خفی وآنکه چه قهر * قندمی خورد دید ودروی درج زهر) حق تعالینک
خفی قهرنک بسته ومقیدی ایدیکز وآند نصکره اونه قهر در یعنی بر قهر درکه آنک کنهنه کمسه مطلع اولمز وآنک تعریفی

ممكن كلمز استفهام تعظيم معناسنی مشعر درظاهرده قند ییدیکز حال بوکه آنده زهر درج ایدی (مثنوی) اینچنین قندی
پراز زهرازعدو * خوش بنوشد جت حسد آید برو) بونجلین زهردن طولی برقندی اکردشمن خوش ایچرسه اول دشمنك
اوزرینه سکانه حسد کاور غبطه وحسد محضا نعمت وراحته اولور سزك نعمت وراحتکز خود حقیقتده نقمت وزحمتدر
پس بردشمن صورتا نعمت ومعنا نقمتی قبول ایلسه اکا حسد لازم کلمز (مثنوی) بانشاط آن زهرمیکرد بدنوش *
مرکان خفیه کرفته هردو کوش) نشاط وسرور ایله زهر نوش ایلدیکز مرك سزك خفیه هرایکی قولغکزی طوتمش یعنی
اول زهر قند آمیزکه آندن مراد دولت صوری ونعمت دنیویدر سرور وغرور ایله اول زهر قند آمیزی قبول ایلدیکز
بو واسطه ایله مرك معنویکه مراد حیات حقیقیه نك زوالیدر سزی اخذ ایتمش پس جهل وغفلتله مرده اولمشسز
وحیات معنوی اولان اسلام وایمان وعلم وایقان زنده لكندن بی بهره قالمشسز پس بوکونه زهر قند آمیزی برکسه
ایچسه اکا نیجه رشك وغبطه اولور پس حضرت نبی علیه السلام بونلره جهاددن وغزاسنك حقیقتندن خبرویروب
بیوردیلر (مثنوی) من نمی کردم غزا از بهر آن * تا ظفر یابم فروکیرم جهان) بن سزه آندن اوتری غزا ایلمدم تا سزك
اوزریکزه ظفر بولم جهانی طوتم نته کم ملوك دنیانك کاری بودر (مثنوی) کین جهان جیفست ومردار ورخیص *
برچنین مردار چون باشم حریص) زیرا بو جهان جیفه ومرداردر بی قدر درر خیص لغتده اوجوز معناسنه دربونده
بی قدر وبی قیمت معناسنه اولور (الدنیا جیفة وطلابها کلاب) معناسی مقرر اولیجق بونجلین مردار جیفه یه نیچون
حریص اولم (مثنوی) سك نیم تا پرچم مرده کنم * عیسی ام آیم که تا زنده کنم) کلب دکلم تا مرده نك پرچمنی قوپارم
یعنی سك سیرت دکلم که بو مرده مثابه سنده اولان اهل دنیانك دولتلرنی اخذ وجلب ایلیم که بونلره دولت صوری
پرچم کبیدر عیسایم کلورمکه تا مرده یی زنده ایلیم (مثنوی) زان همی کردم صفوف جنك چاك * تا رهانم مرشمارا
از هلاك) جنك وحربك صفلرنی اول سبیدن چاك وپریشان ایلرمکه تا سزی هلاکدن خلاص ایدم هلاکدن مقصود
عذاب آخرتدر (مثنوی) زان نمی برم کلوهای بشر * تا مرا باشد کروفر وحشر) بشرك بوغازلرنی اول جهتدن
کسمزمکه تا بکا رونق وقوت وجمعیت عسکر اوله (مثنوی) زان همی برم کلوی چند تا * زان کلوها عالمی یابد رها)
اول سبیدن برقاچ بوغازی کسرم که تا اول کلولردن عالم قورتیله (مثنوی) که شما پروانه وار از جهل خویش * پیش
آتش میکنیدا این حمله کیش) که سز جهلکزدن پروانه کبی آتش اوکنده بو حمله یی کندیکزه دین وعادت ایلرسز یعنی
پروانه آتشه نیجه حمله ایتمکی عادت قیلورسه وآنی کندی به نه کونه مذهب اتخاذ ایلدیسه سزدخی آتش کفر ومعصیت
اوزره حمله وجرأت ایلمکی آنك کبی مذهب ودین اتخاذ ایلمشسزدر (مثنوی) من همی رانم شمارا همچو مست *
از در افتادن در آتش بادو دست) بن سزی ایکی الله مست اولمش کمسه کبی آتش دوزخه دوشمکدن سوررم
ورفع ایلرم ایچون برکسه دوستلرندن بعض کمسه لری ورطۀ هلاکه قریب اولمش کورسه آنلرك عمر بن علی العجله سعی
واقدام قیلسه آنلرك تحصیلنه کمال اشتغالدن مست کبی اولور حتی کندویی وبعض کارنی اونوتمق مرتبه سن بولور
همچو مست بیوردقلری بو مضمونی مشعر اولور نته کم بو حدیث شریف بو معنای لطیفه دلالت قیلور قال صلی الله
علیه وسلم انما مثلی ومثلکم کرجل استوقد نارا فجعلت الفراش یقعن فیها وانا آخذ بحجزکم وانتم تقحمون فیها (مثنوی)
آنکه خود را فتحها پنداشتید * تخم منحوسی خود می کاشتید) آنیکه کندیکزه فتحلر زعم ایلدیکز کندی منحوسلغکز
تخمنی اکدیکز یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرام ایله مقابله ومحاربه ایلمك سبب نکبت وباعث نحوست اولمق مقرردر
لکن سز آنی فتح ونصرت زعم ایلدیکز (م ی) یکدکر را جد جد می خواندید * سوی اژدرها فرس می راندید) بری بریکزه
جدّ وجدا اوقودیکز یعنی حین محاربه ده هر بریکز برغیریکزه جد ایله جد ایله دیدیکز جدّ وجدا یکیسی بیله جمیلرك
فتحیله امر حاضر مفرد مذکردر بلکه حقیقتده اژدرها جانبنه آت سوردیکز یعنی هلاککز جانبنه کلدیکز (مثنوی)
قهر می کردند واندر عین قهر * خود شما مقهور وقهر شیر دهر) بزه قهر وغضب ایلدیکز یعنی بزه قهر ایلمکه سعی ایلدیکز
وعین قهر ایچره سز خود شیر دهرك مقهوری سز یعنی اهل دل وجانه عداوت وبغض ایلدیکز حال بوکه عین قهرده
مغضوبسز (دربیان آنکه طاغی درعین قاهری مقهورست ودرعین منصوری ماسور) بوسرخ شریف آنك
بیانندهدرکه طاغی اولانلر عین قاهرلکده مقهوردر ومحضا منصورلکده اسیرلنمش وحبس اولمشدر ماسور اسیر اولمش
معناسنه در (مثنوی) دزد قهر خواجه کرد وزر کشید * او بدان مشغول خود والی رسید) طاغینك صورتا قاهر ومعنا
مقهور اولمسی وعین منصورلکده ماسور قالمسی اکا بکزرکه مثلا خرسز برخواجه یی قهر ایلدی والتوننی چکدی والدی
اول دزد اول کاره مشغول ایکن والی شهر درعقب یتشدی وحاکم وشحنه آنی درحال اخذ ایتدی (م ی) کر ز خواجه
آن زمان بکریختی) کی بر ووالی شهر را نکیختی) اکر دزد خواجه دن اول زمان قاچیدی وآنك سیم وزرین اخذ ایتمکدن

بکیدی والی شهر آنك اوزرینه خدمتکارلرنی وعسسلرنی ایچون قوپارردی وآنی کوندرردی یعنی خلقی اکا حواله
ایدوب آنی کرفتار واسیر ایلمزدی وسیاست وهلاکه ایرشدرمزدی (مثنوی) قاهری دزد مقهوریش بود * زانکه
قهرا وسر اوار بود) دزدك قاهرلکی آنك مقهورلکی اولدی زیراکه اودزدك قهری آنك باشنی قاپدی (مثنوی)
غالبی برخواجه دام اوشود * تا رسد والی وبستاند قود) خواجه اوزره اودزدك غالب اولمقلغی دزدك دام وبندی اولور
حتی والی ایریشور ودزددن خواجه نك قصاصنی الور بومناسبتله خلق اوزره غالب اولان وناسه ظلم قیلان کمسه لرك
نصیحتنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) ای که تو بر خلق چیره کشته * در نبرد وغالبی آغشته) ای ظالم سنکه
خلق اوزره غالب وقاهر اولمشسن جنکده ومجادله ده غالبلکه بولشمش ومختلط اولمشسن (مثنوی) آن بقاصد منهزم
کردست شان * تا ترا در حلقه می آرد کشان) حق تعالی آنلری بوز کره منهزم ایلمشدر ردیف وبقایی باقی معناسنه
استعمال ایتمك ذوقدن خالیدرکه قاصد قصد معناسنه اولوب معنا بوبله اولمق اولیدر اول الله بونلری قصدله منهزم
ومغلوب ایلمشدر تا کم سنی چکه رك حلقه وزنجیره کتوره ومؤاخذه مرتبه سنه یتوره (مثنوی) هین عنان در کش
پی این منهزم * در مران تا تو نکردی منخرم) ای ظالم اکاه اول عنان جور وظلمی چك بو منهزم ومغلوب اولان کمسه لرك
اردنجه سورمه وآنلره غلبه قیلمه تا سن کدکلمش یعنی پاره لنمش اولمیه سز منخرم رخنه لنمش ترکیجه کدکلمش دیمکدر
بونده پاره لنمش وهلاك اولمش معناسنه استعمال اولنور (م ی) چون کشانیدت بدین شیوه بدام * چه بینی بعد از آن
اندر زحام) چونکه حق تعالی سنی بوشیوه وتدبیر ایله بند ودامه چکدی آندنصکره یعنی اول دامه دوشدکدنصکره
ازدحام وغلبۀ ناسده جمله کوررسن یعنی سبب ظلم اولان دولت کیدوب دام بلایه کرفتار اولدقده سندن ستمدیده اولان
مظلوم ومنهزملر ازدحام ایلته سنك اوزریکه حمله لر ایلرلر پس غالب وقاهر اولانك مغلوب ومقهورلغه مبدل اولور (مثنوی
عقل ازین غالب شدن کی کشت شاد * چون درین غالب شدن دیدا و فساد) عقل بوکونه غالب اولمقدن ایچون شاد اولدی
یعنی عاقل اولان شول غالبلکدن ذوق ایلمزکه آنك خاتمه سی مغلوب ومقهورلق اوله چونکه عاقل بوکونه غالب اولمقده
فساد کوردیکه آنك عاقبتی مقهور ومغلوب اولمقدر (مثنوی) تیزچشم آمد خرد بینای پیش * که خدایش سرمه کرد
از کحل خویش) عاقل اوکنی کوریجی تیزچشم کلدی یعنی عاقبت بین اولمجی عاقل بصیر کلدی وهرشیئك خاتمه سنه
ناظر اولدی زیرا خدای تعالی کندینك کحلندن اکا سرمه ایلدی یعنی عنایت وهدایت کحلیله آنك بصر بصیرتن
منور قیلدی (مثنوی) کفت پیغمبر که هستند از فنون * اهل جنت در خصومت ها زبون) بوبیت شریف بو حدیث
لطیفه اشارت اولورکه مسلم وبخاری حارثه بنت وهبدن اتفاق اوزره روایت ایدرلر قال النبی صلی الله علیه وسلم
الا اخبرکم باهل الجنة کل ضعیف متضعف لو اقسم علی الله لابره والا اخبرکم باهل النار کل عتل جواظ مستکبر
پیغمبر علیه الصلوة والسلام بیوردیکه اهل جنت خصومتلرده فنون جهتندن زبون ومغلوب اولدیلر یعنی ناس آنلرله
مخاصمه ومنازعه ایلسه لر آنلر کندیلرك فنلری وعملری جهتندن اول خصومتلرده زبونلك وضعف اختیار ایدوب
آنلره غلبه وتسلطدن حذر ایلدیلر زیرا حضرت پیغمبر علیه السلام بونلر حقنده متضعف بیوردی متضعف
اول کمسه درکه ضعیف دکل ایکن ضعفی کندویه ارتکاب واختیار ایلیه پس آنلرك فنوننده بعض فنی بوبیتلرله
تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) از کمال حزم وسوء الظن خویش * نی ز نقص وبددلی وضعف کیش) اهل جنتك
خصومتلرده زبون اولملری کمال حزملرندن وکندیلرك افعاللرینه سوء ظنلرندن در نقصان عقلدن وقورققلغندن
ودینلرنك ضعفندن دکل بلکه کمالیله احتیاطلرندن وعملرینك زیاده لکندن وقوی القلب اولملرندن ودینلرینك دخی
قوتندندرکه بوجمله آنلرك فنوننده بعضیدر (مثنوی) در فره دادن شنیده در کون * حکمت لولا رجال مؤمنون)
سورۀ فتحده در (لولا رجال مؤمنون) اکر مؤمن ارلر اولمیدی (ونساء مؤمنات) ودخی مؤمنه خاتونلر اولمیدی
مکه شهرنده (لم تعلموهم) رجال ونسانك صفتیدر یعنی اویله رجال مؤمنون ونساء مؤمنات که سز آنلری بیلمزسز
مشرکلر ایله مختلط اولدقلرندن اوتری زیرا ایتمش ایکی کمسنه اردن وعورتدن کتم ایمان ایدوب مشرکلر ایله مختلط
اولمشلر ایدی پس حق تعالی بونلردن اوتری بیوردی اکر آنلر مشرکان ایچنده مخلوط اولمیه لردی (ان تطؤهم) بدل
اشتمالدر رجلدن ونسادن یعنی اکر آنلری اثنای مشرکانده هلاك ایتمیدیکز وطأ هلاك معناسنه در (فتصیبکم)
پس سزه اصابت ایتمیدی (منهم) بونلر جهتندن (معرة) مشقت ومکروه وتأسف واندوه کبی ووجوب دیت وقتللری
ایچون کفارت کبی (بغیر علم) متعلقدر ان تطؤهم اوزرینه یعنی ان تطؤهم غیر عالمین بهم ولولك جوابی محذوفدر
تقدیر کلام اکر اردن وعورتدن مشرکلر ایچنده مؤمنلر اولمیدی وسز آنلری قتل ایدوب سزه مکروه ومشقت
اصابت ایتمیدی لما کف عنهم ایدیکم دیمکدر یعنی الکز بونلرله محاربه دن کف اولورمیدی اولمزدی امدی بونلرله

قتال اولمامنك سببی بودر معنای بیت اهل جنت زیاده ویرمكلكده كون وخفاده اشتمش ایدی (لولا رجال مؤمنون)
آیت كریمه سنك حكمنی یعنی اهل جنتك بركزیده ومقبوللاری كه حضرت رسول علیه السلام واصحاب فخولدر
عطا قیلمق وبخشش ایلمك وقتنده استماع ایلمش ایدی (لولا رجال) آیتنك كونده اولان حكمتنی بو بیتك معناسنك
وضوحی بو حكایته متعلق اولوركه اهل تفسیر (من بعد ان اظفركم علیهم) آیت كریمه سنده تحریر ایلمشلردر
روایت اولنوركه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیبیه ده ایدی كفاردن سكسان كشی اصحاب رسوله
شبخون قصد ایدوب كلدیلر نصرت حقله اصحاب رسول علیه السلام آنلر اوزرینه ظفر بولوب غالب كلدیلر وجمله سنی
كرفتار قیلدیلر حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بونلرك جمله سنی آزاد ایلدی ظاهر بودركه زبون ومغلوب وبددل
ومرعوب اولدقلرندن دكل ایدی بلكه فره ویرمك وقتنده یعنی اول سكسان كسنه یه بخشش ویروب آزاد قیلمق حیننده
كمینده اولان مؤمنین ومؤمنات كه (لولا رجال مؤمنون) آیت كریمه سیله اشارت اولنمشلردر حكمتنی اشتمش ایدی وعالم
وواقف اولمش ایدی پس حزم واحتیاط ایدوب سكسان كسنه یی قتل ایلمدیلر تا كم بونلر ایچنده اول كمونده اولان مؤمنین
ومؤمناتدن بلكه بركسه اوله وانلرا بغیر علم ضرر اصابت قیله ملاحظه سیله پس كمال حزملرندن بو قدر اهتمام واحتیاط
قیلدیلر كه اهل جنتك شانی بودر (مثنوی) دست كوتاهی ز كفار لعین * فرض شد بهر خلاص مؤمنین) كفار لعیندن
ال قصه لغی یعنی كفار لعینك قتلندن قصر ید ایلمك فرض اولدی مؤمنلرك خلاصندن اوتری یعنی اول مكۀ مكرمه ده
كمونده اولان مؤمنین ومؤمناتدن اوتری بو كافرلرك قتلندن فراغت ایلمك فرض اولدی تا كم خطا وغفلتله اول
مؤمنلردن بری مقتول اولمیه دیو دست كوتاهی یه مضاف دكلدر (مثنوی) قصۀ عهد حدیبیه بخوان * كف ایدیكم
تمامت زان بدان) مقدم اولان آیتك اوایلدر (وهو الذی) اول اللهدركه * كف ایدیهم * كفار مكه نك اللرنی قطع ایلدی
عنكم * سزدن تا سزكله صلح ایلدیلر (واید یكم * سزه ظفر ویروب غالب اولدقدنصكره (عنهم) بونلرك اوزرینه روایتدركه
عكرمه بن ابی جهل بش یوز كمسه ایله حدیبیه یه چیقوب حضرت خالد بن ولید رضی الله عنهی آنلره كوندروب آنلری
منهزم قیلوب تا حیطان مكه یه داخل قیلدیلر * وكان الله بما تعملون * والله تعالی سزلك كفار ایله مقاتله كزه وآنلردن حق
رضا ایچون كف ید ایلدیككزه (بصیرا) كورییجی وعملكزه كوره جزا ویریجی اولدی معنی بیت حدیبیه زمانك
قصه سن اوقو كف ایدیكم آیتنك معناسنی اول قصه دن تماما بیل یعنی مرادوم ام نه ایدیكی آندن بالتمام ظاهر
اولور (م ی) نیز اندر غالبی او خویش را * دید او مغلوب دام كبریا) اول بركزیدۀ اهل جنت اولان رسول اكرم صلی الله علیه
وسلم حضرتلری خلق اوزره عین غالب اولمقلقده هم كندویی دخی مغلوب دام كبریا كوردی وارادت امر خدایی مشاهده
قیلدی پس اول اسیرلرك ایلدكاری سوء خاطره نك جوابنه شروع ایدوب بیوردیلر (م ی) زان نمی خندم من از زنجیرتان
كه نه كردم نا كهان شبكیرتان) ای اسیرلر بن سزلك زنجیر كردن آندن اوتری كولمزم بویله دیمك دخی وجهدر بن سزلك
زنجیر كردن اول سببدن كولمزم نا كهان سزی شبكیر وحقیر ایلدم شبكیر كیجه لرده اوتن چكركه لركبی ناله وفغان ایدیجی
اسیر ایلدیكمه كولمزم بونلری انین وحنین ایلدكاری جهتندن چكركه یه تشبیه ایلمش اولورلر (م ی) زان همی خندم كه
با زنجیر وغل * میكشمتان سوی سروستان وكل) بلكه آندن اوتری تبسم ایلرم كه زنجیر وغل ایله سزی سروستان
وكل جانبنه چكرم یعنی سروستان وكل جنت وبوستان حقیقت طرفنه جذب ایدرم (مثنوی) ای عجب كز آتش
بی زینهار * بسته می آریم تان تا سبزه زار) ای جاهل وغافللر عجبدركه امانسز آتشدن یعنی سبب آتش دوزخ اولان
كفر ومعصیت وهوا وشهوتدن تا سبزه زاره وجنته سزی زنجیر وبند ایله مغلوب ومقید كتورورم (مثنوی) از سوی دوزخ
بزنجیر كران * می كشمتان تا بهشت جاودان) دوزخ جانبندن ثقیل وكران زنجیرله سزی ابدی وباقی جنته چكرم یعنی
دوزخ عاجله طرفندنكه اول معصیت وشهوتدر وكفر وضلالتدر قیود محكمه ایله ابدی اولان جنت آجله جانبنه دلك كه
آندن مراد اسلام وایمان وطاعتدركه بونك نتیجه سی عاقبت آخرتده اولان جنت آجله در (مثنوی)
هر مقلد را درین ره نیك وبد * همچنان بسته بحضرت می كشند) هر مقلدی بو یولده یعنی طریق اسلامده نیك
وبد حضرت خدایه انجلین باغلنمش چكر یعنی اول اسیرلری طوعا وكرها جنت جانبنه چكدكاری كبی هر مقلدی دخی
بو دین وطریقده خوف ورجا حضرت خدا جانبنه اویله چكركه حضرت حقك قرب ووصالنه بونلر مع الكراهه كیدرلر
(م ی) جمله در زنجیر بیم وابتلا * می روند این ره بغیر اولیا) جمله مقلدلر یعنی انبیا علیهم السلام واولیاء كرامه تقلید ایلین
كروهك جمیعسی زنجیر خوف وابتلاده بو یوله كیدرلر اولیادن غیریسی یعنی انبیا علیهم السلام واولیاء كرام بونلر كبی
زنجیر بیم وابتلاده مقید اولدقلری حالده كتمزلر بلكه طوعا ومحبة كیدرلر وحضرت حق جانبنه صدر رضا وصفا ایله
سیر ایدرلر (مثنوی) می كشند این راه را بیكار وار * جز كسانی واقف از اسرار كار) بونلری بو یوله بیكار وار چكرلر یعنی

طریق حقه نزاع ایدركبی چكرلر اول كسه لردن غیر بلر بكه اسرار كاردن واقفلردر یعنی اصحاب تحقیق كه فی الحقیقه
اسرار كاره ونتیجۀ كرداره واقف وعارفلردر بونلر بو دین وطاعت یولنه طوعا وشوقا كیدرلر وبونلردن ماعدا اولان
اهل تقلیدی منازعه ومجادله ایدرشكلنده بیم وابتلا زنجیرنه مقید ایدوب كرها وجبرا جذب ایدرلر (مثنوی)
جهد كن تا نور تو رخشان شود * تا سلوك خدمتت آسان شود) ای جاهل وای اهل تقلید بو دین وطریقده جهد ایله
حق سنك نور باطنك رخشان اوله ولمعان قیله تا كم مرتبۀ یقینه ایروب سلوك وخدمت سكا آسان اوله نته كم حق تعالی
حبیبنه خطابا (واعبد ربك حتی یأتیك الیقین) بیوردی اهل تفسیر اگرچه یقینی موتله تفسیر ایلمشلردر ولكن اهل تقلید
ویقیندن مراد مشاهدۀ حضرت حق ومعاینۀ جمال ووجود مطلقدر دیمشلر ومعنای بو یله ویرمشلركه یا محمد سن
ربكه عبادت ایله حتی سكا یقین كلنجه یه دك ومشاهدۀ حقیقت عیان اولنجه یه دك پس بونلرك كلمات لطیفه سی
بو یله دیمكی اشعار ایلر كه یقیندنصكره عبادت اولمیه بونلر دیرلركه عبادت كلفت وعسرتله اولان خدمت وعبادته دیرلر
بونك نهایتی مرتبۀ یقین حاصل اولدقدنصكره عبادت عبودته تبدیل اولور عبودت ذوق وشوق ایله وصفای قلبله اولان
خدمته دیرلر پس حضرت خداوندكار قدس الله سره العزیز بو بیتله بو ذكر اولنان معنایه اشارت ایدوب بیوردیلر زیرا
معنی جهد ایله تا سنك نور یقینك بر مرتبه یه واره كه قلبكده تابان ورخشان اوله حتی اول نور یقین واسطه سیله سنك
سلوك وخدمتك آسان اوله یعنی عبادت مرتبه سندن خلاص اولوب عبودت مرتبه سنه واصل اوله سن فافهم (م ی
كودكان را می بری مكتب بزور * زانكه هستند از فواید چشم كور) اطفالی اول مكتبه زور وجبرله ایلتورسن زیرا اطفال
فواید علمدن چشم كوردر واعمالردر (مثنوی) چون شود واقف بمكتب میدود) جانش از رفتن شكفته می شود) چونكه
فواید علومه واقف اوله مكتبه یلر اطفالك دل وجانی مكتبه كتمكده كشاده ومسرور اولور (مثنوی) می رود كودك
بمكتب پیچ پیچ * چون ندید از مزد كار خویش هیچ) طفل مكتبه مضطرب ومنقبض كیدر چونكه طفل كندینك
ایشنك مزدندن هیچ برشیء كورمدی (مثنوی) چون كند در كیسه دانكی دست مزد * آنكهی بی خواب كردد شب
چو دزد) چونكه كیسه سنده بر دانك دست مزد ایلمیه یعنی علم وهنردن بر دانك قدر منتفع اوله واجرت حاصل قیله
آندنصكره تحصیل وطلبدن اوتری كیجه دزد كبی بی خواب اولور (مثنوی) جهد كن تا مزد طاعت دررسد
بر مطیعان آنكهت آید حسد) ای بو یوله مع الكراهه كیدن كمسه جد وجهد ایله تا طاعتك مزدی یتشه
عند اهل التحقیق طاعتك ایكی نوع ثوابی واردر بری دنیاده اولان ثوابكه اكا ثواب عاجله دیرلر وبری دخی آخرتده اولان
مزد وثوابدركه اكا ثواب آجله دیرلر بونلردن مراد جنت عالیه ونعمت ابدیه وسعادت سرمدیه در وثواب عاجله دن مراد
ذوق طاعت ولذت عبادتدر رنجن مزد طاعت سالكه دنیاده عاجله واصل اولسه آندن كراهت وكلفت زائل اولوب عبادت
وطاعتده محضا ذوق وعین لذت بولور حتی مطیع ومنقاد اولنلر اوزره آندنصكره رشك وغبطه ایلمكه باشلرسن كم بو معنایه
اشارت ایدوب بیوررلر تقدیر معنی ای بو یوله مع الكراهه كیدن كمسه جهد ایله تا سكا بو دنیاده طاعتك ذوق ولذتی
واصل اوله تا كم مطیع ومنقاد اولان كمسه لر اوزره آندنصكره رشك وغبطه ایلمك كه دیمك اوله (مثنوی) ائتیا كرها
مقلد كشته را * ائتیا طوعا صفا بسرشته را) بو بیت شریفك تفسیر لطیفی عن قریب فسخ عزائم شرحنده كچدی
معنی بیت ائتیا كرها امرنك مفهومی مقلد اولمش ایچوندر وتقلید قیلان كمسه یه كوره دركه آنك طاعتدن حظی ونفسه
حظی بوقدر بلكه خوف ورجا سیله واسطۀ طاعت قیله وائتیا طوعا خطابنك مفهومی صفا وذوقله سرشته اولان
اهل دله نسبتله دركه بونلر طاعت وعبادتدن ذوق المشلر ولذت بولمشلردر انكیچون طوعا حتی ذكر ایلمشلردر وطوعا
طاعت حق بی شائبۀ خوف ورجا اختیار قیلمشلر (مثنوی) این محبت حق زبهر علتی * وان دكر را بی غرض
خود خلتی) بو كه مراد مقلددر بر علت وغرضدن اوتری حق تعالینك محبیدر واول بری كه مراد محققدر علت وغرضسز
خود بر دوستلغی واردر (مثنوی) این محب دایه لیك از بهر شیر * وان دكر دل داده بهر این ستیر) بو مقلد دایه نك محبیدر
لیكن سوتدن اوتری دروال بر یكه مراد محققدر كوكل ویرمش بو مستوره دن اوتری یعنی اطفال مرتبه سنده اولان
مقلد مر بی حقیقته حظ نفسانی وغدای جسمانیه سندن اوتری كوكل ویرمش واكا بو جهتدن محب اولمشدر
ورجال مرتبه سن بولان محقق كوكل ویرمشدر اول عیون ناسدن مستوره اولان ذات جمیل الصفاته (مثنوی)
طفل را از حسن او آكاه نی * غیر شیر او را ازو دلخواه نی) دایه نك حسنندن طفلك آكاهلغی یوقدر دایه دن طفلك
سوتدن غیری آرزو ومقصودی یوقدر (مثنوی) وان دكر خود عاشق دایه بود * بی غرض در عشق یك رایه بود) واول
بر غیریسی خود دایه نك بنفسه عاشقیدر غرضسز آنك عشقنده برای اولور مقلد كبی دو دل اولمز (مثنوی)
پس محب حق باامید وبترس * دفتر تقلید می خواند بدرس) پس امید وترسله یعنی خوف ورجا سببیله حق تعالی

محب اولان کسنه درسله تقلید دفترنی اوقور یعنی حق تعالی یه خوف ورجا واسطه سیله محبت قیلان کسنه مقلد اولور
مثنوی) وان محب حق زبهر حق بجاست * کوز اغراض وزعلتها جداست) واول حقه محب اولان حقدن اوتری حقه
محب اولان کسنه قنده درکه اول محب غرضلردن ودخی علتلردن جدادر یعنی اغراض وعللدن خالی اولان عاشق فی
بکتادر (مثنوی) کرچنین وکرچنان چون طالبست * جذب حق اوراسوی حق جاذبست) حاصل کلام ونتیجهٔ مرام
اکر بوبجلین دروا کرانجلین در یعنی اکر محقق واکر مقلددر چونکم طالب حقدر حق تعالینك جذبی آنی حق جانبنه
جذب ایدیجیدر لکن برنی مع واسطة الاغراض وبرنی دخی بی شائبهٔ اغراض خالصالوجه الله ومحبة لمرضاة الله
جذب ایلیجیدر (مثنوی) کرمحب حق بودلغیره * کی ینال دائما من خیره) اکر حقدن غیری ایچون حقك محبی اوله
تاکم حق تعالینك خیرواحسانی اکاچن ایرشه (مثنوی) یامحب حق بودلعینه * لاسواه خائفا من بینه) ویاخود
حق تعالینك محبی اولا لذاته لالسواه انك بینونت وفراقندن خائف اولدیغی حالده بوایکی بیتك جوابی بوبیتدرکه
بیوررلر (مثنوی) هردوررا این جست وجوها زان سر بست * این کرفتاری دل زان دلبر بست) پس حاصل معنای
بیتین شریفین الی هذا البیت بویله دیمك اولورکه یا برکسه حق تعالی حضرتلرینه غیری شیدن اوتری محب اوله تاکم
حق تعالینك خیرواحساتندن نیجه خیره نائل اوله وبومعنی دخی جائزدر اول کسه حقك خیرندن دائما نیجه خیر
واحسانه نائل وواصل اوله ویاخود حق تعالینك ذات شریفه سندن اوتری اکا محبت اوله آندن غیریدن اوتری دکل
اول حقك بعد وفراقندن خائف اولدیغی حالده معنای بیت ثالث هرایکیسنك بوسعی وطلبلری حضرت حق
طرفندندر وبوکوکل کرفتارلغی اوکوکل آلیجی محبوبدندر (جذب معشوق عاشق رامن حیث لا یعلمه العاشق ولا یرجوه
ولا یخطر بباله ولا یظهر من ذلك الجذب اثر فی العاشق الا الخوف الممزوج بالیأس مع دوام الطلب) بوسرخ شریف
وبوبیان لطیف معشوق عاشقی جذب ایتمك بیانده در عاشقك بیلمدیکی یرلردن دخی اول عاشقك رجا ایتمدیکی یردن
دخی اول عاشقك قلبنه خطور ایلمدیکی یردن ظاهر اولمز اول جذبدن اثر عاشقده الا یأس ایله مخلوط خوف وخشیت
ظاهر اولور دائما طلب ایله بیله جه (مثنوی) آمدیم اینجا که در صدر جهان * کرنبودی جذب آن عاشق نهان) بومحله
کلدککه صدر جهانده اکر اول عاشق نهانك جذبی اولمیدی (مثنوی) ماشکیبا کی بدی اواز فراق * کی دوان باز آمدی
سوی وثاق * اول عاشق صدر جهان فراق جاناندن نیچن صبرسز اولوردی خانه سی جانبنه نیچن کیرو ییلرك کاوردی
مثنوی) میل معشوقان نهانست وستیر * میل عاشق بادوصد طبل ونفیر) معشوقلرك میل وعشقی نهان ومستوردر
اما عاشقك عشق ومیلی ایکیوز طبل ونفیرله در یعنی زیاده مشهوردر (مثنوی) یك حکایت هست اینجا زاعتبار *
لیك عاجز شد بخاری زانتظار) بونده اعتبار یوتدن برحکایت واردر یعنی من حیث الاعتبار بنداله جوق وحصه دار
اوله جق برحکایت رعنا واردرکه بومحلده آنك ایرادی محله الیق واوفقدر ولکن اول بخاری اولان عاشق کمال
انتظاردن عاجز وفرومانده اولدی (مثنوی) ترك آن کردیم کودرجست وجوست * تاکه پیش از مرك بیند روی دوست
اول حکایه یی ترك ایلدك زیرا بخاری جست وجوده در تاکم اولمزدن اول دوستك یوزنی کوره (مثنوی) تارهد از مرك
تایابد نجات * زانکه دید دوستست آب حیات) تاکم اول عاشق موتدن قورتله تافراقدن نجات بوله زیرا که عاشقه دوستی
کورمك آب حیاتدر ومعشوقندن مفارقت عین مماتدر (مثنوی) هرکه دید او نباشد دفع مرك * دوست نبود نه که
میوستش نه برك) هرشول کسنه نك که کورمسی یعنی آنك اناسنك مشاهده اولنمسی دفع مرك اولمیه اول معشوق
فی الحقیقه دوست ومعشوق اولمز زیرا آنك نه میوه سی ونه برکی واردر یعنی اول معشوقدن فی الحقیقه هیچ کسنه منتفع
ومتمتع اولمز (مثنوی) کار آن کارست ای مشتاق مست * کاندران کار ار رسد مرکت خوشست) کار اصل اول کاردر
ای مست اولان مشتاق که اول کارده سکا کرموت یتشه خوشدر اول کاردن مراد خدمت وطاعت وعشق
ومحبت اولسه ده جائزدر اما مشاهدهٔ دوست اولسه دخی اولیدرکه بوکارلرده اکر عاشقه موت کلسه خوش
ولطیف کاور (مثنوی) شد نشان صدق ایمان ای جوان * آنکه خوش آید ترا مرك اندران) ای یکت ایمانك صدقنك
وصحتنك نشانی اولدی اول کارکه موت آنده سکا خوش کله یعنی برکارده که موت سکا خوش کله اول ایمانك
صدقنك علامتیدر (مثنوی) کر نشد ایمان تو ای جان چنین * نیست کامل رو بجو اکمال دین) ای جان اکر سنك
ایمانك بویله اولمدی ایسه یعنی اشلدیکك عملده موت سکا خوب ولطیف کلمدیسه پس ایمانك کامل دکلدر یوری اکمال دین
واتمام صدق ویقین استه * مثنوی * هرکه اندرکار توشد مرك دوست * بردل تو بی کراهت دوست اوست) هرشول
شی که سنك کارکده مرك دوست اولدی یعنی مرك سکا آنده محبوب وخوش اولدی سنك کوکلك اوزره کراهتسز
دوست ومحبوب اوشیدر * مثنوی * چون کراهت رفت آن خود مرك نیست * صورت مرکست ونقلی کردنیست

چونکم

چونکم موتدن کراهت کتدی اول خود موت دکلدر صورت مرکدر وعالم فانیدن باقی یه وصورتدن معنایه انتقال
ایلمکلکدر نته کم المؤمنون لا یموتون بل ینقلون من دار الفناء الی دار البقاء بیورلمشدر (مثنوی) چون کراهت رفت
مردن نفع شد * پس درست آید که مردن دفع شد) چونکم کراهت ونفرت کتدی موت نفع محض اولدی پس
بو اعتبار اوزره درست کلورکه مردن دفع اولدی یعنی مردن حقیقیدن مردن دکلدر بلکه همان دفع ایچوندر بونده
برقاج وجه جائزدر مراد اولملك دفع اولدی یعنی منندفع اولدی دیمك اوله ویاخود اولملك دفع اجساد صور ایلمك اولدی
دیمك اوله ویاخود مردن دفع عوان اولدی دیمك اوله زیرا صورت موت بونلری لقاء الهیه دن وحیات ابدیه دن دفع
ایدیجیدر پس بوتقدیرلردن ثابت اولدیکه موت دافع کلدی یا اجساد صوری بی دافع اولمش اوله ویاخود محقق اولمین
نامی حقیقت مرتبه سندن دفع قیلمش اوله (مثنوی) دوست حقست وکسی کش کفت او * که توی آن من
ومن آن تو) دوست حقدر یعنی دوستدن مراد حق تعالی حضرتلریدر ودخی شول برکسه درکه اکا دیدی اول الله که
سن بنم ایچون سن وبن سنك ایچونم (من کان لله کان الله له) حدیث شریفنك مضمونی اوزره دوستدن مراد دخی شول
کسه درکه من کل الوجوه الله ایچون اوله والله تعالی دخی انکیچون اوله بی یسمع وبی یبصر سری آنده ظهوره کله
بویله کسه دن مراد انبیا علیهم السلام واولیاء کرام وعرفا واصفیادر (مثنوی) کوش دارا کنون که عاشق می رسد *
بسته عشق اورا بحبل من مسد) ای مستمع اولان کسه الا آن عاشقك قصه سنه قولق طوتکه عاشق صدر جهان
ایرشور عشق انی ایفدن اورلمش حبله باغلمش اولدیغی حالده یعنی عشق آنی محکم قید وبنده مقید قیلوب معشوقی
طرفنه جذب ایلدیکی حالده واصل اولور (رسیدن آن بخاری عاشق بخدمت صدر جهان (مثنوی) چون بدید
وجهرهٔ صدر جهان * کوییا پریدش از تن مرغ جان) چونکم اول عاشق بیچاره وآواره صدر جهانك یوزنی
کوردی کوییا آنك مرغ روحی بدنندن اوجدی برمرتبه ذوق واستغراقه دوشدی که نیجه زمان کندیدن کجدی وآنك
جانی اول حینده وصال شرابی کاسابعد کاس طوینجه ایچدی (مثنوی) همچو چوب خشك افتاد آن تنش * سرد
شد از فرق سر تا ناخنش) آنك اول تنی قوری آغاج کبی دوشدی برمرتبه یه ایرشدیکه باشنك دپه سندن طرناغنه دکین
سرد اولدی میت کبی وسطوت وصال معشوق اکا برمرتبه مستولی اولدیکه آنی فنا وانسلاخ مرتبه سنه ایرکوروب
مغشی علیه دوشدی وحیات جسمانیه سنه دخی فنا وزوال ایرشدی تامیته مشابه اولدی نته کم عشاق الهینك
حضرت محبوب حقیقینك ذاتنك مشاهده سنه قریب اولدقلری حالده شانلری بویله اولور کما قال الله تعالی حاکیا
عن موسی علیه السلام وقت تجلی الهی (وخر موسی صعقا) (مثنوی) هرچه کردند از بخور واز کلاب * نی
بجنبید ونه آمد در خطاب) آنده حاضر اولنلرانی صحوه وعقله کاسون دیوهرنه که بخور وکلابدن علاج ایلدیلرنه
حرکت ایلدی ونه خطاب وکفتاره کلدی (مثنوی) شاه چون دید آن مزعفر روی او * پس فرود آمد زمرکب
سوی او) شاه چونکم آنك زعفران کبی صاری یوزنی کوردی پس زیاده میل وعشقندن وزیاده مرحمت وشفقتندن
مرکبندن آشغه کلدی انك جنابنه متوجه اولدی نته کم بندهٔ عاشق خدایه برعمل ایله تقرب ایلسه خدای تعالی
اکا دخی زیاده تقرب ایلر واول خدا جانبنه برمرتبه کلسه خدای تعالی انك جانبنه نیجه مرتبه زیاده کلور کما قال الله
تعالی فی حدیثه القدسی (من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا ومن تقرب الی ذراعا تقربت الیه باعا الی اخره (م ی) کفت
عاشق دوست می جوید بتفت * چونکه معشوق امد آن عاشق برفت) صدر جهان ایتدی عاشق معشوقنی سرعت
وحرارتله طلب ایلر چونکم معشوق کلدی اول عاشق کتدی وبیخود اولوب کندویی ترك ایتدی (مثنوی) عاشق حق
وحق آنست کو * چون بیاید نبود از تو تار مو) ای سالك حق تعالی حضرتلرینك عاشقی سن وحق اودر یعنی
حقیقت اولدرکه اول حضرت حق چونکم کله سندن برقیل تلی قدر اولمز یعنی چونکم حضرت حق سکا تجلی ایده سنك
وجودکدن براثر قالمز کما قال الجنید قدس الله سره اذا قرن المحدث بالقدیم لم یبق له اثر سلطان العارفین بایزید
حضرتلرندن سؤال ایلدیلرکه عاشق مع بقیة الوجود معشوق حقیقته واصل اولمق وحین وصالده عاشقك وجودی
برنده طورمق ممکنمیدر بو آیت کریمه یی تلاوت ایلدیلر وبیوردیلرکه (ان الملوك اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا
اعزة اهلها اذلة) کان معشوق حقیقی جمیع ملوکك قوت وسلطنتنی جامع اولدیغی جهتدن جمع منزله سنه تنزیل قیلور
وقلوب عشاقی ملوك داخل اولان قریهٔ خرابه تشبیه بیوروب واسیر عشق اولان قوای اعزه یی ذلیل اولان کرفتارلردن
استعاره ایدوب برسبیل کنایه دیمش اولورلرکه تحقیق جمیع ملوکك قوتنی جامع اولان حضرت حقك تجلیاتی قریهٔ قلوب
عشاقه داخل اولسه لرانلری تخریب ایدرلر وآنلرك اهلنك عزیزلرنی ذلیل ایدرلر (بیت) چو سلطان عزت علم برکشد
جهان سر بجیب عدم درکشد (مثنوی) صد چو تو فانیست پیش آن نظر * عاشقی برنفی خود خواجه مکر معشوقك

اول نظری قننده سنك كبی نیجه یوزبیك كسه فاندرای خواجه مكر كند یكك نفی وفناسی اوزره عاشقسن زیرا
مع بقیة الوجود وصال معشوق میسر دكلدر پس معشوقك وصالنه عاشق اولمق بركسنه كندی وجودینك فناسنه
عاشق اولمغی مستلزم اولورنته كم حسین منصور حضرتلرینك بورباعیسی بومعنایه اشارت قیلور (بیت) اانت ام انا
هذا العین فی العین * حاشای حاشای من اثبات اثنین * بینی وبینك انی ینازعنی * فادفع بفضلك انیا من البین) اكرچه
وجود موهومی فناپذیر اولور لكن عاشق فانی بقای من لم یزل مرتبه سنی بولور ولهذا قیل (بیت) مترس ازمحبت كه
خاكت كند * كه باقی شوی كرهلاكت كند (م ی) سایهٔ وعاشقی بر آفتاب * شمس اید سایه لا كردد شتاب) سایه سن
وآفتابه عاشقسن آفتاب كلور سایه عجله ایله لا اولور یعنی ای عاشق سنك وجودك سایه مثابه سنده درومعشوق
حقیقتك مثلا وجودی آفتاب كبیدر سن اول حضرته هروجهله تابع وعاشقسن چونكم اول شمس حقیقت تجلی قیله
وظاهر اوله سایه مثابه سنده اولان وجود مجازی علی الفور منفی وفانی اولور عند ظهور الحق عاشقك وجودی
فانی اولور دیمك صفات بشریه سندن وانانیت موهومه سندن برشئ قالمز دیمك اولور نته كم بو بیاندن بو معنایی فهم
وادراك ایلرسن (داد خواستن پشه از باد بحضرت سلیمان (مثنوی) پشه آمد از حدیقه وزكیاه * وز سلیمان
كشت پشه داد خواه) پشه حدیقه وكیاهدن یعنی بستان مرعادن كلدی وحضرت سلیماندن پشه باد النّدن
داد خواه اولدی بویله دیو (م ی) ای سلیمان معدلت می كستری * بر شیاطین وادمی زاد وپری) كه ای سلیمان شیاطین
وآدمی زاد وپری اوزره عدالت ایلرسن (مثنوی) مرغ وماهی در پناه عدل تست * كیست آن كم كشته كش فضلت
نجست) مرغ وماهی سنك عدلك حفظنده در كیمدر اول كم وضایع اولمش كسه كه آنی سنك فضلك دیلمدی (مثنوی)
داد ده مارا كه بس زاریم ما * بی نصیب از باغ كلزاریم ما) بزه داد ویر بز بر زیاده زار وضعیفز بز باغ كلزاردن بی نصیب ایز
مثنوی) مشكلات هر ضعیفی از تو حل * پشه باشد در ضعیفی خود مثل) هر بر ضعیفك مشكللری سندن حلدر
پشه خود ضعیفلكده مثل اولدی وتا آنی غایتله ضعیف اولان شیده ضرب مثل قیلدی نته كم بركمسه زیاده
ضعیف اولسه عرب آنك حقنده فلان اضعف من بعوضة دیرلر وبرشئ بریرده غایتله نادر وعزیز الوجود اولسه
اعز من مخ البعوض دیرلر وبركمسه بركمسه یه تكلیف ما لا یطاق قیلسه كلفنی مخ البعوض دیرلر (مثنوی) شهره ما
در ضعف اشكسته پری * شهره تو در لطف ومسكین پروری) ضعفده واشكسته پرلكده بز مشهورز اما سن لطفده
ومسكین پرورلكده مشهورسن (مثنوی) ای تو در اطباق قدرت منتهی * منتهی ما در كمی وبیرهی) ای سلیمان
سن قدرت طبقه لرنده منتهی سن اما بز نقصانده وبولسزلقده منتهی یز (مثنوی) داد ده ما را ازین غم كن جدا *
دست كیرای دست تو دست خدا) داد ویر بزی بو غمدن جدا ایله بودخی جائزدر بزه داد ویر بو غمدن بزی قورتار بزم
المزی طوت ای سلیمان زیرا سنك الك خدا الیدر یعنی سن حضرت حقك نائبی سن وسنده اولان قدرت وقوت
اللهك قدرت وقوتیدر (مثنوی) پس سلیمان كفت ای انصاف جو * داد وانصاف از كه می خواهی بكو) پس سلیمان
علیه السلام پشه یه ایتدی ای عدل وانصاف طلب ایدیجی عدل وانصاف كیمدن استرسن سویله وسكا نه ظلم اولدی
بر بر نقل ایله (مثنوی) كیست آن ظالم كه از باد بروت * ظلم كردست وخراشیده است روت) كیمدر اول ظالم كه
كبر وغروردن سكا ظلم ایلمشدر وسنك یوزیكی طرملمشدر وبندن خوف ایلمشدر (مثنوی) ای عجب در عهد ما ظالم
كجاست * كو نه اندر حبس ودر زنجیر ماست) ای عجب بزم زمانمزده ظالم قنده در كه اول ظالم بزم حبسمزده وزنجیرمزده
دكلدر (مثنوی) چونكه ما زادیم ظلم آن روز مرد * پس بعهد ما كه ظلمی پیش برد) چونكم بز طوغدق ظلم
اول كون اولدی پس بزم زمانمزده كیم بر ظلم ایلر وایلمدی (مثنوی) چون بر آمد نور ظلمت نیست شد * ظلم را ظلمت بود
اصل وعضد) چونكم نور ظاهر اولدی ظلمت یوق اولدی وحق كلدی باطل زاهق اولدی كما قال الله تعالی (وقل جاء الحق
وزهق الباطل ان الباطل كان زهوقا) ظلمك اصل وقوتی ظلمتدر ولهذا قال علیه الصلوة والسلام (ایاكم والظلم فان الظلم
ظلمات یوم القیامة (مثنوی) نك شیاطین كسب خدمت می كنند) دیكران بسته باصفادند وبند) اشته شیاطین كوركه
كسب خدمت ایلرلر غیریلر اصفاد وبندله مقیدلردر اصفاد صفدك جمعیدر صفد بوقاغو یه دیرلر وبو بیتله سورهٔ
صاده اولان بو آیت كریمه یه اشارت ایدرلر (والشیاطین كل بناء وغواص وآخرین مقرنین فی الاصفاد (مثنوی)
اصل ظلم ظالمان از دیو بود * دیو در بندست استم چون نمود) ظالملرك ظلمنك اصلی شیاطین اولدیكه ظالملره اغوا ویروب
ظلمه اغرا ایدرلر دیو وشیطان خود بند وحبسده در ظلمی نیجه كوستردی بو هم وجهدر كه ظلم نیجه كورندی دیمك اولور
مثنوی) ملك زان دادست ما را كن فكان * تا ننالد خلق سوی آسمان) كن فكان صاحبی اولان حق یعنی ارادت
مطلقه وكلیه مالكی اولان وجود مطلق ملك وسلطنتی بزه آندن اوتری ویرمشدر تا خلق آسمان جانبنه ناله وفریاد

ایلمیه كن فكان ارادت كلیه دن عبارتدر (مثنوی) تا بیالا بر نیاید دودها * تا نكردد مضطرب چرخ وسها) تا دودلر
یوقرو كلمیه تا افلاك وسها مضطرب اولمیه مظلوملرك آه وناله سندن زیرا مظلوملرك آه وناله سی انجم وافلاكه تأثیر قیلمق
وانلر دعوات مظلوم سندن مضطرب اولمق ثابت ومقرر اولمشدر (مثنوی) تا نلرزد عرش از ناله یتیم * تا نكردد از ستم
جانی سقیم) تا عرش یتیمك ناله سندن دترمیه (بیت) الا تا نكرید كه عرش عظیم) بلرزد همی چون بكرید یتیم) تا ظلمدن
بر جان خسته وسقیم اولمیه (مثنوی) زان نهادیم از ممالك مذهبی * تا نیاید بر فلكها یا ربی) بزكه معاشر انبیا یز
مملكتلردن اول سببدن بر مذهب وعادت قودق تا مظلوملردن فلكلر اوزره بر یا رب كلمیه یعنی بد دعا واقع اولمیه (مثنوی
منكر ای مظلوم سوی آسمان * كاسمانی شاه داری در زمان) ای مظلوم شكایت وبد دعا ایچون آسمان جانبنه
نظر ایلمه زیرا زمانه ده آسمانه منسوب شاه طوترسن یعنی زمانه ده حق اوزره حكم ایدیجی عالی رتبت وصاحب رفعت
آسمان معنانه منسوب بر نبی وخلیفهٔ الهی طوترسن (مثنوی) كفت پشه داد من از دست باد * كو دو دست ظلم
بر ما بركشاد) پشه حضرت سلیمان علیه السلامه ایتدی ای سلیمان بنم دادم بادك النّدندر كه یل بزم اوزریمزه
ظلمك ایكی النی آچدی یعنی زیاده ظلم ایله بزه غلبه قیلدی (مثنوی) ما ز ظلم او بتنكی اندریم * با لب بسته از وخون
می خوریم) بز آنك ظلمندن اضطراب وتنكلكده یز باغلنمش لب ایله آندن قان یرز یعنی بزم اكا سوزسوز یلمكه مجالمز
اولمیوب هرنه ایلرسه درونمزه قویوب قلبمزی ریش ومجروح ایلرز آنك ظلمیله (امر كردن سلیمان علیه السلام پشهٔ متظلم را
با حضار خصم بدیوان حكم (مثنوی) پس سلیمان كفت ای زیباد وی * امر حق باید كه از جان بشنوی) پس حضرت
سلیمان علیه السلام پشه یه ایتدی ای خوب آواز لودوی اصلنده آری وسینك آوازنه دیرلر بو محلده زیبا صدا دیمك
معناسنه استعمال اولنور كركدر كه حق تعالینك امرنی جان ودلدن اشیدوب قبول ایلیه سن (مثنوی) حق بمن
كفتست هان ای دادور) مشنو از خصمی تو بی خصمی دیكر حضرت حق بكا دیمشدر اكاه اول ای عادل سن بر خصمدن
بر غیر یسنك سوزن ایشتمه یعنی ایكی خصم معا اولمینجه بر ینك سوزنی استماع ایلمه نته كم برم شر یعتمزده دخی بویله در
(مثنوی) تا نیاید هر دو خصم اندر حضور * حق نیاید پیش حاكم در ظهور) مادامكه هر ایكی خصم حضوره كلمیه
حاكمك حضورنده حق ظهوره كلمز (مثنوی) خصم تنها كر بر آرد صد نفیر * هان وهان بی خصم قول او مكیر) خصم
فرد وتنها اولدیغی حالده اكر فرضی یوز نفیر كتوره اكاه اول زینهار ای حاكم سن آنك سوزنی استماع ایلمه نته كم
دینلمشدر لا تقض علی احد الخصمین حتی یحضر الآخر * مثنوی * من نیارم روز فرمان تافتن * خصم خود را
رو بیا ور سوی من) بن حق تعالینك فرمانندن یقندن یوز چویرمكه واعراض ایلمكه قادردكلم یوری كندی خصمكی
بنم حضورمه كتور (مثنوی) كفت قول تست برهان درست) خصم من بادست واو در حكم تست) پشه حضرت
سلیمان علیه السلامه ایتدی ای سلیمان سنك قولك حجتدر وصحیحدر بنم خصمم بادر واو سنك حكم وفرمانكده در
(مثنوی) بانك زد آن شه كه ای باد صبا * پشه افغان كرد از ظلمت بیا) اول شاه بانك اوردی بویله دیو كه ای باد صبا
پشه سنك ظلمكدن افغان وشكایت ایلدی وكل دیو سویلدی (مثنوی) هین مقابل شو تو با خصم وبكو *
پاسخ خصم وبكن دفع عدو) اكاه اول سنك خصمكله مقابل اول وخصمه جواب سویله وعدوكی دفع ایله (مثنوی)
باد چون بشنید آمد تیز تیز * پشه بكرفت آن زمان راه كریز) باد چونكم سلیمان علیه السلامك امرنی ایشتدی تیز
تیز كلدی پشه اول زمان قاچمق یولنی طوتدی وقراری فراره تبدیل ایتدی (مثنوی) پس سلیمان كفت ای پشه كجا *
باش تا بر هر دو رانم من قضا) پس سلیمان علیه السلام پشه یه ایتدی ای پشه قنده كیدرسن صبر ایله تا بن هر ایكیكزك
اوزرینه انفاذ حكم ایدم (مثنوی) كفت ای شه مرك من از بود اوست * خود سیاه این روز من از دود اوست)
پشه حضرت سلیمان علیه السلامه ایتدی ای شاه بنم مركم وهلاكم اول بادك بودندندر یعنی حضور ووجودندندر
بنم كونمك سیاه وتاره ومكدر اولمسی خود آنك دودندندر یعنی غلبه وقهرندندر (مثنوی) او چو آمد من كجا یابم قرار *
كو بر آرد از نهاد من دمار) اول باد چونكم كه بن قراری قنده بولورم زیرا اول باد بنم طبیعتمدن هلاكمی كتورر یعنی
بنی مرتبهٔ هلاكه یتورر پس بو قصه دن حصه بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچنین جویای دركاه خدا *
چون خدا آید شود جوینده لا) حضرت خدانك دركاهنی طلب ایدیجی بو تجلی درچونكم خداكه وتجلیات ذاتیه
واسماء وصفاتیه سیله ظهور قیله طالبك وجودی فانی ولا اولور (مثنوی) كرچه آن وصلت بقا اندر بقاست *
لیك ز اول آن بقا اندر فناست) اكرچه اول وصلت الهی عاشقه من حیث المعنی بقا اندر بقادر ولكن ابتدادن اول
بقاء حقیقی فناء وجود مجازیده در (مثنوی) سایهایی كه بود جویای نور * نیست كردد چون كند نورش ظهور) شول
برسایه لر كه نور طلب ایدیجیدر اول سایه لر نیست ومحو اولور چونكه آنك نوری ظهور ایلیه (مثنوی) عقل كی ماند

چو باشد سرده او * کل شیء هالك الا وجهه) عقل حین وصلتده تحیر قالور چونکم اول عاشق باشی ویریجی اوله ووجودنی
وجه باقی مشاهده سنده فانی قیله هر شیء فی الحقیقه هالکدر عقل دخی اشیادن برشیدر اول دخی فی حد ذاته هالکدر
الا اول اللهك ذاتی دکلکه آنك ذاتی ازلا وابدا دائم وباقیدر بو آیت کریمه نك تحقیقی جلد اولده امتحان کردن شیر کرلرا
بیاننده وبعض مواضعده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) هالك آید پیش وجهش هست ونیست *
هستی اندر نیستی خود طرفه ایست) اول دائم وباقینك ذاتی قتنده هالك موجود ومعدوم کلور یعنی جمیع اشیا که
فی الحقیقه هالکدر الان هالك اولان شیء خدای تعالینك وجه باقیسی حضورنده من وجه هست
ومن وجه نیست کلور خدای تعالی ایله قائم وآنك اسما وصفاتیله متصف اولدیغی اعتباریله موجوددر اما حقیقته
نظر او امکانی اعتباریله معدوم وفانیدر زیرا بو اشیانك فی الحقیقه وجودی یوقدر بلکه محققلر قتنده امر اعتباریدر
والهذا حضرت جنید قدس الله سره کان الله ولم یکن معه شیء حدیثنی استماع ایلدکده الان کما کان بیوردی پس
هر شیئك ایکی اعتباری اولدی اللهله قائم اولدیغی جهتدن موجود واللهدن خالی وغیری اولدیغی اعتباریله معدوم
وهالکدر پس هالك اولان اشیا آنك وجه باقیسی حضورنده من وجه هست ومن وجه نیست کلمش اولور بو قلقده
وارلق خود زیاده عجبدر یعنی هر شیء خود فی الحقیقه هالك وفانی ایکن بنه عین فناده موجود وباقی اولملری زیاده
غریبدر باخصوص که بو جمله دن انسانك اصلنه نظر ایلسك محضا فانی ایکن وجود اعتباریله موجود اولمشدر پس
عین فناده باقی اولمق محل تعجبدر (م ی) اندرین محضر خردها شد زدست * چون قلم اینجا رسیده شد شکست) بو محضر
ومشهدده جمیع عقول الندن کتدی زیرا عقلك بو مرتبه یه وصولی میسر دکلدر بو مرتبه جمیع کثرات وتعینات نك
محو ومضمحل اولدیغی مرتبه در چونکم قلم بو مرتبه یه ایرشدی شکست اولدی قلمك شکست اولمسی بو مرتبه نك
اسرارینی تحریره قادر اوله مدیغندن کنایه در کان دیمك اولور که بو مرتبه یه کلنجه یه دك نقدر مرتبه وار ایسه عقول عرفا
آنك اسرارنك فهمنه قادر اولور واقلام علما اول مرتبه لرك علمی اوراق کتب اوزره تحریر وتسطیر قیلور
اما بو مرتبه یه کلسه عقول عرفا عقال حیرتله بسته واقلام علما عدم قدرتله شکسته قالور دیمك اولور (نواختن معشوق
عاشق بیهوش را تا بهوش باز آید (مثنوی) می کشید از بیهشی اش در بیان ا) ندك اندك از کرم صدر جهان) صدر جهان
چونکم کندی عاشقنی بیهوش ومدهوش کوردی کرمندن آز آز وآهسته آهسته آنی بیهوشلك مرتبه سندن نطق
وبیان مرتبه سنه چکدی (مثنوی) بانك زد در کوش اوشه کای کدا * زر نثار آوردمت دامن کشا) پادشاه آنك قولغنه
بانك اوردی بویله دیوکه ای فقیر سکا زر نثار کتوردم دامنکی آچ یعنی زر وصالی سکا عطا ایلدم سنك دامن عقل
وادراکنی آنی کشاده قیل ووصاله مستعد اول دیدی (مثنوی) جان تو کاندر فراقم می طپید * چونکه زنهارش
رسیدم چون رمید) سنك جانك بنم فراقده طلبدی ومضطرب اولدی چونکم اول جا نکه زنهار یتشدم یعنی امان
ایرشدم جانك نیچون اورکدی وبندن فرار ایتدی (مثنوی) ای بدیده در فراقم کرم وسرد * با خود آ از بیخودی وباز کرد)
ای بنم فراقده کرم وسرد کورمش عاشق بیخود اولقدن کندیکه کل ورجوع ایله نه کم معشوق حقیقی محو مرتبه سنه
واصل اولان عاشق صادقنه بو کونه نوازشلر ایلر آنی بنه صحوه کتورر پس عاشقك معشوق حقیقته قربنی وآنك عاشقه
وصالنی تفهیم ایچون مرغ خانه نك اشتری کندی خانه سنه دعوت ایلیوب اشترانك خانه سنی ویران ایلدیکنه
تشبیه بیوررلر (مثنوی) مرغ خانه اشتری را بی خرد * رسم مهمانش بخانه می برد * مثلا عقلسز طاوق بر دوه یی
مهمان کبی خانه سنه ایلتور (مثنوی) چون بخانهٔ مرغ اشتر پا نهاد * خانه ویران کشت وسقف اندر فتاد) چونکم
مرغك خانه سنه اشتر ایاق قودی مرغك خانه سی ویران اولدی وسقفی ایچرو دوشدی (مثنوی) خانهٔ مرغست
عقل وهوش ما * هوش صالح طالب ناقهٔ خدا) کذلك بزم عقل وهوشمز قوش اوی کبیدر یعنی خانهٔ مرغ کبی
سست وضعیفدر صالح اولان عقل خدای تعالینك عشق ناقه سنی ویا خود وصال وقربی ناقه سنی طالبدر
هوشك صالحه اضافتی صفتك موصوفه اضافتی قبیلندندر صورتا مضاف معنا اکا صفتدر اشترمناسبتیله صالح
ذکری خوب واقع اولمشدر وحضرت صالح پیغمبرك وناقة اللهك حکایه سنه تلمیح بیورلمشدر (مثنوی)
ناقه چون سر کرد در آب وکلش * نی کل انجا ماند ونی جان ودلش) ناقه چونکه باشنی اول صالح اولان هوشك
آب وکلنه ایلدی انده نه کل ونه آنك جان ودلی قالدی ناقة اللهدن مراد عشق الهی ویا خود تجلی ربانیدر هوش صالح
بو تجلی ربانیدر وناقه سنی روز وشب طالبدر چونکم تجلی ناقه سی عاشقك آب وکلدن اولان جسدنه باش کتوره
وآنی غدا ایلیه نه اول مرتبه ده آب وکل قالور ونه اول هوش صالحك جان ودلی قالور بلکه ناقة الله کبی اولان عشق
وتجلی هوش صالحك آب وکلنی وجان ودلنی بالکلیه محو وفانی قیلور نه کم صالح قومنك آب وکلنی ناقة الله هر کون یوب

ایچردی وسائر حیواناته غدا قومزدی پس صالح پیغمبر علیه السلامه شکایت ایلدکارنده حق تعالی شربی بر کون
اکا مخصوص ایدوب بر کون دخی آنلرك حیواناته تخصیص ایلدی نه کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ودلالت قیلور
قال هذه ناقة لها شرب ولکم شرب یوم معلوم) وقال فی سورة هود (ویا قوم هذه ناقة الله لکم آیة فذروها تأکل
فی ارض الله الی آخره) پس اهل اشارت قتنده ارض الله جسد عاشق اولور نه کم ناقة اللهدن مراد عشق الهی اولدی
پس هوش صالح کندی قومنه که مراد قوای جسمانیه وروحانیه در تنبیه وتعلیم ایدوب دیرکه ای بنم قومم بو عشق الهی
وتجلی ربانی سزلك ایچون اللهدن آیت اولدیغی حالده ناقة الله کبیدر پس سز آنی ارض الله اولان جسد کزدن غدا
وسقیاسیله بیله سزلك ایله یسون وایچسون وسزلك آب وکلدن حاصل اولان وارلغکزی محو ایتسون دیمك اولور (مثنوی
کرد فضل عشق انسان را فضول) زین فزون جویی ظلوم است وجهول) کرچه انسان فی حد ذاته ضعیفدر لیکن عشقك
مرتبه وفضیلتی انسانی زیاده صاحب فضیلت واهل قدرت وقوت ایلدی بو فزون جو یلکدن ظلوم وجهولدر یعنی
کندی حدندن زیاده مرتبه یی طالب اولمقلق جهتندن ظلوم وجهول اولمشدر ظلوم اولدرکه حدندن زیاده تجاوز
ایلیه وجهول اولدرکه مبالغه ایله بیلمیه پس انسان بو ایکی صفتله موصوفلر باخصوص که بو جمله دن عاشق اولنلر زیرا
بو زمرهٔ عشاق کندیلرك حدنی بیلمیوب انسان بو ایکی صفتله وحد ذاتنده اولان خاصیتلرندن مبالغه ایله تجاوز ایدوب
آسمان وزمین وجبالك تحملی اولمدیغی امانتی حامل اولدیلرکه بو امانتدن مراد بو محلده حب الهی وقرب ربانیدر
بو مرتبه یه سائر اشیانك تحملی اولمیوب واستعدادی دخی یوقدر نه کم جلد اولده ان لربکم فی ایام دهرکم حدیثنك
تفسیری بیاننده (انا عرضنا الامانة علی السموات والارض) آیتی تحقیق اولندیغی محلده بو رایه مناسب اولان کلمات
مرور ایلمشدر فلیطلب فیه پس انسان نه جهتدن ظلوم ونه حیثیتدن جهول اولدیغنك تفسیرنه شروع ایدوب بیوررلر
(م ی) جاهلست واندرین مشکل شکار * میکشد خرکوش شیری در کنار) انسان جاهلدر وخاصه بو مشکل شکارده
مثلا بر خرکوش برشیری کناره چکر یعنی انسان اضعف مخلوقاتدن ایکن کندینك طاقت بشریه وقوت جسمانیه یه
تحمل ایلدیکی محبت الهیه وقربت ربانیه یی صید وشکار ایلمك همان بر خرکوش ضعیف برشیری کنارنه چکوب
صید ایلمك کبیدرکه اول خرکوش شیرك شاننه عالم اولمامش اولور کذلك انسان دخی محبت وقربتك کندوبی نه مرتبه
قاهر ایدیکنی بیلمامش اولور (مثنوی) کی کنار اندر کشیدی شیر را * کر بدانستی وديدی شیر را) خرکوش شیری قچن کنارنه
چکردی اکر خرکوش شیری بلیدی وکوریدی کذلك انسان امانت الهیه اولان محبت وقربت الهیه نك اکر قهارینی
نه وجهله عسیر ایدیکن سائر اشیالر بیلدیکی کبی بیلیدی اول امانتی حامل اولمیوب سماوات وارض وجبال کبی
ابا واشفاق ایلردی (مثنوی) ظالمست او بر خود وبر جان خود) ظلم بین کز عدلها کو می برد) انسان کندی اوزرینه
وکندی جانی اوزره ظلم ایدیجیدر ظلمی کور که عدللردن طوب ایلتور یعنی انسان اکرچه عشق وطاعتی قبول ایلمکدن
ظالم لنفسه اولوب وجود مجازیه سن افنا ومحو ایلدی اما بو نفسه ظلم ایلمك فی الحقیقه عدللردن ایلرو سبقت ایلمشدر
وسائر خیرات وطاعاتدن مقبول ومرغوب کلمشدر انکچون اکثر محققلر (فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم
سابق بالخیرات) آیت کریمه سنده ظالم لنفسه نك مقتصد وسابق بالخیرات اوزره تقدیمندن مراد عشق الهیه نفسنه
ظلم ایلین کمسه اولمق ملاحظه سیله دردیمشلر ظالم لنفسه بو وجه اوزره سائر اهل طاعات واصحاب خیراتدن من حیث
المرتبه مقدم واسبق اولور دیو تحقیق ایلمشلردر (مثنوی) جهل او مر علمها را اوستاد * ظلم او مر عدلها را اشد رشاد)
آنك جهلی تحقیقا علملره اوستاد اولدی آنك ظلمی تحقیقا عدللره مرشد اولدی یعنی انسانك کندی نفسنه جاهل اولمسی
وکندی حدنی بیلمیوب عشق خدایی طلب قیلمسی جمیع مخلوقاتك علمنك استادی اولدی اول جهتدنکه آنلر کندیلری
بیلدیلر ومقاملرندن تجاوز قیلمدیلر پس دیلرنده فانی اولمیوب بقای حقیقی وعلم الهی بولمدیلر اما انسان کندی نفسنه
جاهل اولدی وریسنی بیلدی وانکله عالم اولدی اول جهتدنکه کندی نفسنه ظلم ایلمکدن وذاتی وحدت مطلقهٔ
الهیه ده فانی ایتمکله محل شرك اولان وجودندن خلاص اولدی اصل (ان الشرك لظلم عظیم) فحواسنجه ظلم عظیم
شرکدر پس عدل عظیم توحید الهی اولور وتوحید حقیقی میسر اولمز الا وجود عاریتك فانی اولمسیله چونکم وجود
مجازی فانی اوله وتوحید حقیقی ظهوره کلوب شرك خفی وجلی زائل اوله عدالت حقیقی ظهوره کلور پس انسانك
کندی نفسنه ایلدیکی ظلم سائر مخلوقك عدالتنك رشادی اولور اول جهتدنکه سائر مخلوقك عدالتی عدالت حقیقی
دکلدر انسان فانی اولدقدنصکره آنك عدالتی عدالت حقیقی اولور بعد بسط المعارف ینه حکایته شروع بیوررلر (مثنوی
دست او بکرفت کین رفته دمش) آنکهی آید که من دم بخشمش) شاه جهان عاشقك الینی طوتدی بویله دیوکه بو دمی کتمش
عاشق اول وقت کندویه کلور که بن اکا نفس بغشلیم بو دخی وجهدر اول عاشقك بو کتمش دمی ونفسی اول وقت کیرو کلور که

بن اکا نم ونفس بخش ایلیم دمدن مراد بونده نفخهٔ الهیه اولور یعنی آنك حیات ودمی اول زمان کلورکه بن اکا نفخ
روح ایلیم دیمك اولور (مثنوی) چون بمن زنده شود این مرده تن * جان من باشد که رو آرد بمن) چونکم بو مرده تن بنمله
حی اوله پس فی الحقیقه بنم جانم اولورکه بکا یوز کتورر یعنی چونکم بو هوا وهوسدن ومشتهیات نفسدن مرده تن اولان
عاشق بنم قربیت وحیاتمله زنده اوله بحسب الحقیقه آنك روحی بکا مضاف اولان روح اضافی اولور زیرا اوبکا متوجه
قیلور پس حقیقتده نظرا اوبن وبن اول اولورم (بیت) انا من اهوی ومن اهوی انا * نحن روحان حللنا بدنا * فاذا ابصرتنا
ابصرته * فاذا ابصرته ابصرتنا (مثنوی) من کنم اورا ازین جان محتشم * جانکه من بخشم بیبند بخششم) بن اول
عاشق بو جاندن یعنی بو روح اضافیدن محتشم ایلرم شول جانیکه بن باغشلرم بنم بخشش وعطامی اول جان کورر یعنی
عطیه به قابل ومستحق اولان روح الهی ونفخهٔ ربانی اولان روح قدسیدر حضرت حقك ذاتنه متعلق اولان بخشایش
وعطاسنی کورمکه قابل اولان روحلردر بونلره فیض اولنان عطا روح حیوانیه به میسر دکلدر ولهذا قیل لا یحمل عطایاه
الا مطایاه (مثنوی) جان نامحرم نبیند روی دوست * جز همان جان کاصل اواز کوی اوست) نامحرم اولان جان دوستك
یوزنی کورمز همان اول جاندن غیریکه آنك اصلی آنك کویندندر یعنی اول اصلی جانب الهیدن اولان جان کورر
آنك یوزنی اول جانبدن اولمین جانه جانانك یوزنی کورمك میسر دکلدر دیمك اولور پس نفخه نك معانی واسرارنه متعلق
بعض معارفه شروع ایدوب معشوق حقیقی لساننده بیوررلر (مثنوی) دردمم قصاب وار این دوست را * تا هلد آن
مغز نغزش پوست را) معشوق حقیقی بیوررکه بن نفخ ایلرم قصاب کبی بو دوسته یعنی آنك وجودنه حیات ابدی
وروح قدسی ذوقنی اضافه ایلرم تا آنك اولطیف ونازك مغزی پوستی ترك ایده یعنی آنك روح لطیفی جسمانیت ونفسانیتی
ترك ایلیه (مثنوی) کفت ای جان رمیده از بلا * وصل مارا در کشادیم الصلا) بو بیت شریف وبوندن اول اولان
ابیات لطیفه اکرچه صدر جهان لساننددر اما حضرت حقیقتك عاشق فرقت زده سنه حین وصلتده اولان کلمات
طیبه دندر صدر جهان مدهوش اولان عاشقنه ایتدی ای بلادن اورکمش جان یعنی ای بزم بلا وجفامزدن قاچوب
دیار غربتی اختیار اتمش احسان وصلمزك قپوسنی آچدق صلادر یعنی اجازت ورخصتدر (مثنوی) ای خودما
بیخودی ومستی است) ای زهست ماهماره هستی است) ای عاشق بزم خودیمز سنك بیخودلکك ومستلککدر یعنی بزم
وجودمز سنك بی وجود اولمکی ومست اولمکی اقتضا ایلر هر بارکه بزسکا قریب اوله وزسن بزه عاشق ومست اولوب
وجود مجازیه کی افنا ایلرسن ای عاشق مست همواره سنك وجودك بزم وجودمزدندر یعنی اصالة سنده وجود یوقدر
اول وجود موهومی که سن انکله قائمسن بزآنی هردم احیا ایتمکله وا کادائما علی التوالی افاضه ایتمکله واول بزم
قیومیتمزله قائم اولمغله وجوددر یوخسه نفسنده مستقل وجود دکلدر بلکه امر اعتباریدر پس نظر ایله سنك وارلغك
همیشه بزم وارلغمزدندر (مثنوی) با تو بی لب این زمان من نو بنو * رازهای کهنه کویم می شنو) بو زمان لب سز
سکا نو بنو اسکی رازلر سویلرم ایشت نته کم عاشق قرب حقیقته واصل اولوب وجود موهومی زائل اولدقده بی لب ودهان
حضرت جانان اسرار ازلیه وعلوم لدنیه یی بی حروف وصوت اکا سویلر واول عاشق دخی بی کوش ظاهر انی استماع ایلر
(مثنوی) زانکه آن لبها ازین دم میرمد * برلب جوی نهان برمیدمد) زانکه علتدر بیت اولده اولان مصرع ثانی یه
تقدیر معنی اولدرکه ای عاشق سکا بو زمان نو بنو اسرار کهنی بی لب ودهان سویلرم زیرا که اول جسمانی اولان لبلر
بو نفس رحمانیه دن اورکر یعنی آنك اسرار وحقایقنی ادراك وادایه قادر اوله مز بو دمك سری نهان اولان جوی کنارنده
ظاهر اولور یعنی نفخهٔ ربانی ونفس رحمانینك علمی وسری وروح انسانیکه حقیقتدن برنهر کبیدر وقلب وعقل جوی
روحه نسبت لب وکنار مثابه سنده در پس نفس رحمانیه ونفخهٔ سبحانیه نك علوم واسراری جوی نهان کبی اولان روح
انسانینك عقل وقلبنده ظاهر اولور دیمك اولور (مثنوی) کوش بی کوشی درین دم برکشا * بهر راز یفعل الله ما یشا
بی کوشلکه مضاف اولان بودخی وجه دربی کوشلك کوشنی یعنی کوش ظاهری ترك ایدوب کوش هوشی یفعل الله
ما یشاءدن اوتری آچ یعنی الله تعالی حضرتلرینك ارادت مطلقه سنك سرنی بیلمك ایچون واول فاعل مختار
کیف ما یشاء ایتدیکندن اکاه اولمق ایچون وتصرفات کامله سنك رازنی استماع قیلمق ایچون جان قولغنی کشاده ایله
زیرا او اسرارك استماعنه کوش جسمانی قادر اولمز بلکه اکثر هوش انسانی دخی بونی فهم قیلمز (مثنوی) چون صلای
وصل بشنیدن کرفت * اندك اندك مرده جنبیدن کرفت) چونکم اول عاشق بیخود وصل صلاسنی اشتمك طوتدی
آهسته آهسته اول مرده وپژمرده حرکت طوتدی یعنی مرده مثابه سنده اولان بیهوش وبیخود اولمش ایکن وصال
یارك صداسنی اشیدوب حرکته باشلدی (م ی) نی کم ازخاکست کز عشوهٔ صبا) سبزه پوشد سر برارد از فنا) عاشق خاکدن
کم دکلدرکه صبانك عشوه وحرکتندن سبزه کیر فنا وعدمدن باشن بوقرو کتورر پس عاشقك مرده مثابه سنده اولان

زمین وجودی جانانك دم حیات بخشیله زنده اولمسی عجب دکلدر جماد منزله سنده اولان خاك نسیم صبادن حیات پذیر
اولنجق مرده منزله سنده اولان عاشق تجلیٔ خدادن حیات پذیر اولمق بطریق الاولی (مثنوی) کم ز آب نطفه
نبود کز خطاب * یوسفان زایند رخ چون آفتاب) کذلك عاشق آب منیدن کم دکلدر خطاب حقدن یعنی کن خطابنی
استماع ایلدکدن یوسفلر طوغور رخلری آفتاب کبی چونکم ماء نطفه بویله ناچیز ایکن کن امرنی استماع ایلدیکندن
آفتاب چهره لی محبوبلر طوغه وماه وش نیجه خوبلر ظهوره که پس عاشق صدای وصال یاری استماع ایلدکده
مرده جانه حیات کاسه وپژمرده قلبی لطافت پذیر اولسه محل تعجب دکلدر فافهم (مثنوی) کم ز بادی نیست شد
کرامر کن * در رحم طاوس ومرغ خوش سخن) عاشق شول بریلدن کم دکلدرکه امر کندن طیورك رحمنده طاوس
ومرغ خوش سخن اولدی بادن مراد بونده طیورك ذکورینك نطفه سیدر انسانك منیسی آب اولدیغی کبی آنلرك
منیسی باد وهوادر پس کن امرنی اصلاب طیورده اولان باد استماع ایلدکده باذن الله تعالی ماده اولان طیورك رحمنه
داخل اولوب طاوس ایسه طاوس اولور وبلبل وطوطی شکلنده ظهوره کلور چونکم برباد حقیردن کن امرنی
استماع ایلدکده بو قدر قابلیت اوله عاشق فقیر صدای وصالك استماعندن نیچون حیات پذیر اولمغه قادر اولمیه که
اول بادن کم دکلدر (مثنوی) کم ز کوه سنك نبود کز ولاد * ناقهٔ کان ناقه ناقه زاد زاد) عاشق سنکدن اولان طاغدن
کم دکلدرکه ولادت جهتندن اول طاغ ناقه طوغوردی که اول ناقه ناقه طوغوردی بو مصرعده تقدیر کلام بویله
دیمك اولورکه از جهت ولادت آن کوه ناقه زاد که آن ناقه ناقهٔ دیکر براد آخرده اولان زاد معنا مصرعك اولنده اولان
ناقه یه مقید اولور وبو بیت حضرت صالح علیه السلامك ناقه سنك قصه سنه عائد واشارت اولور قصه سی بودرکه
قوم ثمود حضرت صالحدن معجزه استیوب دیدیلرکه ای صالح اکر سن حق پیغمبر ایسك شو صخره دن بزه برناقه
اخراج ایله تا اول ناقه طاشدن چقدیغی حینده طوغوره آنده نصکره هرکون بزم جمله مزك قبولرینه کله وآنك لبنی
جمله مزه کفایت قیله حضرت صالح بونلره ایتدی بو قابلدر اما صکره سز امتحان اولنورسز پس کرکدرکه حین امتحانده
امر الهی یی قبول ایلیه سز والا باشکزه بلا کلمك مقرردر بونلر دیدیلرکه هله الآن بزم مرادمز ظهوره کلسون کوره لم
بعده اکر امتحان اولنورسق اکا کوره تدارك قیله لم پس حضرت صالح دعا ایلدی بو جمله خلقك نظرنده اول اشارت
ایلدیکی صخره دن در حال برناقه متولد اولدی واول حینده بونلرك نظرنده اول طاشدن طوغان ناقه بر آخر ناقه یی
طوغوردی بو قصه نك بقیه سی جلد اولده ناقهٔ صالح حکایه سنده مرور ایلشدر آنده طلب اولنه چونکم طاشلقدن
اولان طاغده بو قدر قابلیت اوله عاشق هر وجهله معشوق حقیقیدن فیض المغه وحیات پذیر اولمغه قابل
ایکن نیچون آندن ولد معنوی طوغمیه وحضرت حقك فیض وتجلیسنی قبول قیلمیه (مثنوی) زین همه بکذر نه آن
مایهٔ عدم * عالمی زاد وبزاید دمبدم) بو قدر عبرت نما اولان تفاصیلك ذکرندن کچ بو غرایبدن اغرب وبو عجایبدن
اعجب اولدرکه اول مایهٔ عدم برعظیم عالم طوغوردیمی ودمبدم هنوز نه طوغورمزمی نظر ایله که بو قدر عالم عدمدن
طوغدی وهنوز دخی نیجه اشیا عالم عدمدن ظهوره کلور وموجود اولوب مایهٔ عدمدن مراد مطلق دکلدرکه اول
ممتنع الوجوددر بلکه عدم اضافیدرکه مراد اعیان ثابته در چونکم عدمدن وجوده کلمکه وکن امرنی استماع قیلمغه
بو قدر قابلیت اوله عاشق وصال یاره هر وجهله مستعد ایکن وآندن فیض ومدد المغه مستحق ایکن نیچون آندن فیض
المیه وانکله زنده وفرخنده اولمیه چونکم عاشق معشوقدن فیض المق وحیات بولمق هر وجهله ممکن اولدیسه (مثنوی
بر جهید وبر طپید وشاد شاد * یك دو چرخی زد سجود اندر فتاد) اول عاشق صدر جهان برندن صچرادی وشادمان
حرکته کلدی صفا وذوقندن برایکی چرخ اوردی شاهك اوکنده سجده یه دوشدی یعنی سجدهٔ شکر ایدوب رسم عبودیتی
برینه کتوردی (بازخویش آمدن عاشق بیهوش وروآوردن او بثنا وشکر عاشق (م ی) کفت ای عنقای حق جان را مطاف
شکر که باز آمدی زان کوه قاف) بو بیت شریف ومابعدنده اولان ابیات لطیفه اکرچه صدر جهانك عاشقی لساندن
صدر جهانه واقع اولمشدر لکن مراد عاشق خدا اولنلرك صدر جهان ومظهر یزدان مرتبه سنده اولان انسان کامله
خطاب ایلمکلرندن عبارتدر وانسان کامل فی الحقیقه سلطان انبیا واکا وارث کامل اولان اولیادر وعنقای حق دیمك
همان انسان کامله لایق وسزادر بو مناسبتله که عنقا موجود الاسم ومعدوم الجسم مسکنی کوه قاف بر طایر عالی مطافدر
کذلك انسان کامل دخی موجود الاسم والجسم ومن حیث المعنی معدوم الذات والرسم ذات وصفات حقه مقابله بر آیینهٔ
صافدر پس عاشق حق اولنلر جمال وکمال حقی بونلرك مرآت وجودنده مشاهده قیلدقلرینه بناء بونلری معشوق اتخاذ
ایدوب بوکونه خطاب ایدرلر نته کم عاشق صدر جهان معشوقنه خطاب ایدیدی ای جانه مطار ومطاف اولان حقك
عنقاسی حمد وشکر اولسونکه کیرو کلدك اول کوه قافدن کوه قافدن مراد مرتبهٔ استغنادر یعنی ای عنقای خدا اولان

معشوق خدای تعالی یه شکرلر اولسونکه فاق استغنادن عاشق نوازلق والطف اازلق مرتبه سنه تنزل قیلدك ومرده
وپژمرده اولان عاشق بیچاره یی آب حیات وصالکدن دیری کوردك (مثنوی) ای سرافیل قیامتکاه عشق
ای تو عشق عشق وای دلخواه عشق) یعنی صاحب عشقك معشوقیسن وعین عشق منزله سنده اولان عاشقك دلخواه
ومقصودیسن اولکی عشق بمعنی معشوق وثانیده اولان عشق علی تقدیر المضاف صاحب عشق ویاخود بمعنی عاشق
اولان مبالغه دن اوتری مصدر فاعل محلنده ذکر اولنمش اولور رجل عدل دیوب عادل معناسنی ویردکلری کبی
واسرافیلدن مراد برمفحوای حدیث القطب علی قلب اسرافیل مرده دللری احیا ایدیجی وعاشق پژمرده لره لطافت
وطراوت ویریجی قطب زمان وصدر جهان وبدر فلك علم وعرفاند رو راه محبتنده محنت دیده وفرقت کشیده اولان
عاشق روی معشوق حقیقی یی چونکم آنك آیینهٔ وجودنده مشاهده ولذت وصال یاری آنده بوله آنك مرده اولان
قلبنه اول مشاهده ومعاینه دن فیض وحیات کله بوکونه خطابه شروع ایدوب دیرکه ای عشق قیامتکاهنك
اسرافیلی سن محنت فرقتله مرده اولان عاشقلری آب حیات وصلتله زنده قیلیجی سن ومحضا عشق اولان عاشقك معشوقی
وصاحب عشق اولان صادقك مقصود ومرادی همان سنسن (مثنوی) اولین خلعت که خواهی دادنم*
کوش خواهم که نهی بر روزنم) اولکی خلعت که بکا ویرمك استرسن یعنی بکا خلعت احسان ایلمزدن اول استرمکه
بنم روزنم اوزره قولاق قویاسن یعنی دریچهٔ دهانم اوزره قولاق قویه سن وکوش طوتوب بنم پرسوز اولان سوزمی
استماع ایده سن (مثنوی) کرچه می دانی بصفوت حال من* بنده پرور کوش کن اقوال من) اکرچه صفوت قلبك
سببیله بنم حالمی بیلورسن واسرارمه مطلع اولوب آکاه اولورسن ای بنده پرور والطف کستر بنم سوزلرمی استماع ایله
مراد وصال معشوق حقیقتنه قریب اولان عاشقك من حیث الظاهر مرآت یار حقیقی اولان مرشد کامله
خطاب ایلمسی ولکن من حیث المعنی اول واسطه ایله یار حقیقی یه احوال پرملالنی سویلمسیدر (مثنوی)
صد هزاران بار ای صدر فرید* ز آرزوی کوش تو هوشم پرید) نیجه یوز بیك کره ای فرد ویکتا اولان صدر سنك کوش
واستماعك آرزوسندن هوش وعقلم بندن پرواز ایلدی یعنی حسب حالمی واحوال پرملالمی سکا تقریر قیلمغه وبنم
مقالمی سنك کوش مبارکك استماع ایلکه بنم هوشم پرواز قیلور وآرزو اوزره اولوردی بحمدالله شمدی تقریر حاله
وتعبیر ما فی الباله فرصت دوشدی چونکم فرصت میسر اولدی آنی غنیمت بیلمك کرك (مثنوی) آن سمیعی تو وان
اصغای تو) وان تبسمهای جان افزای تو) اول سنك سمیعلکك واول سنك اصغا ایلمك یعنی قولاق طوتوب کلام عاشقانی
استماع ایلمك وسنك اول روح افزا اولان تبسملرك یعنی روحه قوت وزیاده لك ویریجی خنده لك (مثنوی) آن نیوشیدن
کم وبیش مرا* عشوهٔ جان بداندیش مرا) وبنم زیاده ونقصانمی اول اشتمکلکك بنم بداندیش اولان جانمك عشوه سنی
قبول ایتمکلکك وهرکز انقباض کوسترمکلکك (مثنوی) قلبهای من که آن معلوم تست* پس پذیرفتی
تو چون کان درست) بنم قلب ومزور اولان ایشلرمکه اول سنك معلومکدر پس آنلری نقد وکان درست وصحیح العیار
خالص شیلر کبی قبول ایلدك (مثنوی) بهر کستاخیٔ شوخ غرهٔ* حلمها در پیش حلمت ذرهٔ) بر مغرور وادبسزلك
کستاخلغندن اوتری جمیع حلملر سنك حلمك اوکنده برذره در یعنی بی ادب ومغرور اولنلرك معصیت وکستاخلغندن
اوتری اولان حلمکه نسبت جمیع حلملر ای حلیم وکریم برذره کبیدر خطاب ظاهرا خلیفهٔ حق ومرآت وجود مطلق
اولان انسان کامله در ومعنا آنده اسماء وصفاتیله متجلی اولان معشوق حقیقی یه در بعد ادای مدح وثنا وتقدیم شکر
ودعا کندی حسب حالنی تقریر وتعبیره شروع ایدوب دیدی (مثنوی) اولا بشنو که چون ماندم زشست*
اول وآخر پیش من بجست) ای صدر عالم وبدر آدم اولا حسب حالمدن ایشت که چونکم شستدن کیرو قالدم یعنی دام
خدمتکدن تهمت سببیله جدا اولدم وبنده لکك بندنه کرفتار اولمیوب دیار غربت اختیار قیلدم اول وآخر بنم اوکمدن
صچرادی یعنی اول زماندن بری دنیا وآخرت کوزم اوکندن کیدوب ایکی جهان بکا کورنمز اولدی (مثنوی)
ثانیا بشنو تو ای صدر ودود* که بسی جستم ترا ثانی نبود) ثانیا ایشت سن ای صدر ودود یعنی ای محبوبلرك اولومی که
چوقلق طلب ایلدم سکا ثانی اولمدی یعنی حسن ولطافتده سکا مثل ونظیر بوله مدم (مثنوی) ثالثا تا از تو بیرون رفته ام
کوییا ثالث ثلاثه کفته ام) ثالثا تا کم سندن طشره کتمشم یعنی سندن جدا اولوب کندی هوای نفسمی اختیار ایتمشم
کوییا کافرلر کبی ثالث ثلاثه دیمشم نته کم حق تعالی سورهٔ مائده ده کفره لسانندن آنلرك دیدکلرینی حکایه بیوررلر
لقد کفر الذین قالوا ان الله ثالث ثلاثه) یعنی کافرلر الله تعالی اوچ کسه نك اوچنجیسیدر دیدیلر اول اوچدن
مراد آنلر قتنده بری حضرت عیسی علیه السلام وبری مریم رضی الله عنها وبری دخی حضرت حق در جل جلاله آنلرك
اعتقادنده بو اوچی الوهیتده مشترکلردر چونکم ای بنم معشوقم سنی قویوب نفسم وآنك هواسنه اویوب برمفحوای

(افرأیت من اتخذ الهه هواه) آنلری دخی متبوع ومعبود اتخاذ ایلدکده کوییا (ان الله ثالث ثلاثه) دینلردن اولدم
زیرا عاشقه لازم وواجب اولان اولدرکه من کل الوجوه معشوقندن غیریه تابع اولمیه وخدمت قیلمیه چونکم
بن ذاتمده اول حینده بو خصلت سیئه یی بولدم کوییا کندمی من حیث المعنی ثالث ثلاثه دین مشرکلردن بولدم نفسی
وهواسنی معشوق حقیقینك مرادی اوزره اختیار ایلین کسنه لرك مشرك خفی اولمسنه تعریض واشارت واردر
(مثنوی) رابعا چون سوخت ما را مزرعه* می ندانم خامسه از رابعه) رابعا چونکم آتش فراق وهجران ده بنم مزرعهٔ
وجودم یاندی خامسه یی رابعه دن بیلمزم یعنی بشنجی یی دردنجیدن فرق قیلمزم خامسه خاتونلر ایچون اولان اسمدر
رابعه دخی بویله در نته کم رابعهٔ عدویه حضرتلرینه علم واقع اولمشدر پس خامسه نام خاتونی رابعه نام خاتوندن بر مرتبه یه
واردمکه تمییز ایلمکه قادر دکلم دیمکی ایهام ایلمکدن دخی خالی دکلدر (مثنوی) هر کجا یابی تو خون بر خاکها*
پی بری باشد یقین از چشم ما) ای بنم معشوقم بو راه ایچره یعنی بو راه عشق ایچره هر نیرده که طپراقلر اوزره سن قانلر
بوله سن یعنی ایرا ایلنورسك یعنی تجسس وتفحص قیلورسك یقینا اول قان بزم چشممزدن اولور بو معنی اول عاشقك
کثرت بکاسنه دلالت قیلور (م ی) کفت من رعدست واین بانك وحنین) ز ابر خواهد تا بیارد بر زمین) بنم سوزم وبو بانك
وحنین رعد در بو هم وجهد ربنم سوزم رعد در و بو بانك وحنین ابردن استرکه تا زمینه یاغمور یاغدیره بو بیتده علی سبیل
الاستعاره کندی صیت وصداسنی رعده وچشمنی ابره ومرشکنی بارانه تشبیه ایلمش اولور وفرت آه وفغانی ایهام وکثرت
بکاسنی اعلامدن اوتری (مثنوی) من میان کفت وکریه می تنم* یا بکریم یا بکویم چون کنم) بن کفت وکریه اورتاسنده
طولنورم ومتردد اولورم یا اغلیم ویاسرکذشتم سویلیم نیجه ایدم یعنی دل وجانم کثرت شوقدن اغلمق استر ونه بو حالله
حسب حالنی وما فی البالنی سویلمك استر پس ایکی حالك مابیننده بن مضطر ومضطرب ومتحیر قالمشم (مثنوی)
کر بکویم فوت میکردد بکا* ور بکریم چون کنم شکر وثنا) اکر حالمی سویلیم کریه فوت اولور واکر کریه ایدم نیجه
شکر وثنا ایدم حالا که بو ایکیسی معنا ادا اولنمق قتی مشکلدر (م ی) می فتد از دیده خون دل شها* بین چه افتادست
از دیده مرا) خون دلم چشممدن دوشر وروان اولور ای بنم شاهم کور بنم دیده مدن نه دوشمشدر استفهام تعظیم
معناسنی اشعار ایلر یعنی دیده مدن تعبیری ممکن اولمین شیٔ دوشمشدر دیمك اولور وبو دخی وجه درکه کوربکا کوزمدن
نه واقع اولمشدر دینه (مثنوی) این بکفت وکریه در شد آن نحیف* که بدو بکریست هم دون هم شریف) اول نحیف
وضعیف بو سوزی سویلدی واغلمغه شروع ایلدی شول مرتبه کریه ایلدیکه آنك اوزرینه هم دنی هم شریف اغلدی
(مثنوی) از دلش چندان بر آمد های وهوی* حلقه کرد اهل بخارا کرد اوی) آنك کوکلندن اول قدر های وهوی
بوقاری کلدی واه وفغان ظهور قیلدیکه بخارا اهلی آنك چوره سنی حلقه ایلدی یعنی آنی احاطه قیلدی (مثنوی)
خیره کویان خیره کریان خیره خند* مرد وزن خرد وکلان حیران شدند) اول عاشق بی مناسبت سویلیجی وبی وجه
اغلیجی وبیهوده ومحلسز کولیجی اولدی ار وعورت وصغیر وکبیر آنك بو احوال مختلفه سنده حیران اولدیلر (مثنوی)
شهر هم همرنك او شد اشك ریز* مرد وزن درهم شده چون رستخیز) شهرك خلقی هم آنك کبی کریه ایدیجی اولدی یعنی
آنك کثرت عشق وشوقی شهر خلقنه تأثیر ایدوب شهرك خلقنه دخی رقت وبکا غلبه ایدوب کریه ایلمکده انکله همرنك
اولوب بیله اغلشدیلر مرد وزن قیامت کونی کبی بر یره جمع اولوب آنك حالنه مرحمة حنین وانینه باشلیوب اکلشدیلر
خلق شهردن بر مرتبه فریاد وفزع وناله وجزع ظهوره کلدیکه (مثنوی) آسمان میکفت آن دم با زمین* کر قیامت را
ندیدستی ببین) اول دم آسمان زمینه دیدی اکر قیامتی کورمدك ایسه کورکه بو حالت قیامتدن نشاندر (مثنوی)
عقل حیران که چه عشقست وچه حال* تا فراق او عجبتر یا وصال) عقل عاقل حیران اولدیکه بو نه عشقدر ونه حالدر
حتی آنك فراقی عجب تردر ویاخود وصالمی یعنی بو عاشق فراقده نه مرتبه ناله وکریه ایلدیسه وقت وصالده دخی اویله
ناله وکریه ایلدی چونکم حال فراق ووصاله مشابه اولدیسه عاقل اولنلر تعجب ایدوب بو ایکی حالك تمییزنده حیران قالدیلر
اما تجربه کاران احوال عشق بویله بولمشلردرکه حین فراقده اولان کریه وناله کرم وسوزناکدر زیرا اول ناله وکریه وزاری
فراقك درونی یاقمسندن وسوختهٔ ایتمسندن حاصل اولور وزمان وصالده اولان ناله وکریه رطب وبارددرکه
اکا قرة العین دیرلر آب زلال وصال معشوق عاشقك مرده وپژمرده اولان کوکلنی احیا ایلدکده کمال مسرتدن
عاشقك کوزی نمناك اولور وکثرت سرور وحبوردن کوزلری یاشله طولوب کریه قیلور حین فراقده اولان کوزیاشی
حار وحین وصالده اولان کوزیاشنك بارد اولمسی بو معنایه شهادت قیلورکه ایکی حال بری برندن تفاوت اوله (مثنوی
چرخ بر خوانده قیامت نامه را* تا مجره بر دریده جامه را) چرخ اول حینده آنك حالندن قیامت نامه یی اوقومش ایدی
مجره یه دك جامه سنی پرتمش مجره لسان فارسیده کهکشان دیدکلری یدر فلك اوزره بیاض غیم رقیقه بکزر طولانی

برنسنه درکه درکاه فلکك برمفصلیدر یوم قیامتده انشقاق سما آندن اولوردیمشلر پس بو بیت مبالغه افاده ایدردیمك اولورکه فلك آنك حالنی وانکچون غر بووکریه ایلین ناسك احوال برملالنی کوردکده قیامت نامه سنی اوقومش کهکشانك اولندن آخرنه دلك جامه جرمنی چاك ایتمش ایدی (م ی) بادو عالم عشق را بیکانکی) اندرو هفتاد ودو دیوانکی ایکی عالم ایله عشقك وعاشقك بیکانه لکی واردر وهما حرامان علی اهل الله حدیثنك فحواسنجه بو ایکی جهان اهل الله اولان عاشقه حرام وبونلر ایکی جهاندن بیکانه وآنلرك اهلنه که مذهب ومشربلرندن دخی بعید وآواره در اول عشق عاشقده یتمش ایکی درلو دیوانه لك واردر یعنی احوال مختلفه وحرکات عجیبه وغریبه ومتنوعه واردرکه ایکی جهانك اهلی آنك فهم وادراکنه قادردکلردر لاجرم عاشق خلق عالمه نسبت دیوانه وبیکانه در اما نفسنده زیاده عاقل وحقه آشنا اولمقده بغایت کاملدر اکثریا اهل الله اولان عشاقی خلق بیلمدیکنه باعث وبادی بودر زیرا بونلر انلر ایله همرنك اولیوب انلرك عقلی قبول ایلمدیکی فعللری اظهار ایدرلر (مثنوی) سخت پنهانست وپیدا حیرتش) جان سلطانان جان درحسرتش) عشق فتی پنهاندر وآنك حیرتی وبعض حالاتی پیدا وآشکاردر جان سلطانلرینك جانی انك حسرتنده در یعنی عشق اولدر مرغوب ومحبوب برحالتدرکه سلاطین جان اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك جانی آنك وصولنه حسرت جکر وآنی جان ودلنه المغه رغبت ایلر (مثنوی) غیر هفتاد ودو ملت کیش او) تخت شاهان تخت بندی پیش او عشق وعاشقك مذهب وملتی یتمش ایکی ملتك غیریدر بو جمله نار فراق وهجران ایچره درو فرقه ناجیه بو جمله دن زمره عشاق الهیدر کما قال علیه السلام ستفترق امتی الی ثلث وسبعین فرقة کلهم فی النار الا فرقة واحدة وبو ناجی اولان کروهدن حضرت پیغمبر علیه السلام وآنك اصحابی ودخی انك طریقنه ذاهب وسالك اولان عشق وشوقك اربابیدر وحضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك طریقی طریق عشق اولدیغنه حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك بو بیت شریفی شهادت ایلر (بیت) عشقست طریق پیغمبرما* تابع عشقیم وعشق رهبرما) عشق وعاشق برعالی مرتبت ورفیع المنزلات سلطان عالیشاندر که آنك اوکنده پادشاهلرك تختی برتخته بنددر یعنی حقیر ولاشیدر (م ی) مطرب عشق این زند وقت سماع* بندکی بند وخداوندی صداع) عشق مطربی سماع وقتی بونی چلار یعنی بو سوزی ترنم ایلر بنده لك قید وبند درو خداوندلك صداعدر عاشق فی حد ذاته فقر وفنای تامه واصل اولان کمسه در پس الفقیر لایملك ولا یملك طبقنجه عاشق نه بنده ونه خداونداولور بلکه آنك شانی بو ایکی قیددن ارفع واعلیدر چونکم عشقك بعض خواص وآثارنی استماع ایلدکسه (مثنوی) پس چه باشد عشق دریای عدم* درشکسته عقل را آنجا قدم) پس عشق فی حد ذاته نه در دریای عدمدر عقلك قدمی اول مرتبه ده صنمشدر یعنی عقل وعاقل دریای عشقه نسبت بریلرکبیدر دریای عشقه استعداداری اولمدیغندن قدم فهم وادراکاری شکست اولوب آنك آشنالغنده محروم قالمشلردر (مثنوی) بندکی وسلطنت معلوم شد* زین دو پرده عاشق مکتوم شد) بنده لك وسلطنت معلوم اولدی بندکی بندو خداوندی صداع دیدکاه خداوندلکدن مراد سلطنت ومالکیدر بو ایکی پرده قیددن عاشقلق مکتوم ومعدوم اولدی زیرا عاشق نفسنده فانیدر مالکیت ومملوکیت وجودك شانیدر چونکم عاشق وجودنی معشوقنك وجودنده فانی ایلدیسه بو ایکی قیددن آزاد اولور وسائر قیوددن دخی نجات بولور (مثنوی) کاشکی هستی زبانی داشتی* تازهستان پردها برداشتی) نولیدی وجود مطلق وهستیء حق برلسان طوتیدی تاموجوداتدن پرده لری قالدیریدی یعنی حقیقت وجودا کرلسان حقیقی اوزره سر حقیقتی سویلیدی تاماسواحکمنده اولان وارلقلردن یقین پرده لرنی رفع ایدیدی وکل شیء الآن هالك اولوب مغایرت واختلاف مضمحل ومعدوم اولوب وجه باقی ظهوره کلیدی (مثنوی) هرچه کویی ای دم هستی ازان* پرده دیکر برو بستی بدان) بو بیت شریف سر حقیقته مع بقیة الوجود عارف اولان ولسان صوریلك تحقیق وتحریف حقیقت ایلسنه معتقد اولان برکمسه دیرکه حقیقت وجودلسان حقیقتله سر وحدت مطلقه یی سویلسه وموجوداتك وجودلرندن تعین پرده لرنی رفع ایلسه بزانی لسان ظاهرله مستعد اولان طالبلره سویلرز واول وحدت مطلقه یی آنلره افشا واظهار ایلرز بوکونه کمسه لری کلام هستی منزله سنه ویاخود کلام هستی یی بوکونه کمسه لر منزله سنه تنزیل ایدوب جواب بیوررلر ای وارلغه منسوب اولان دم یعنی ای وجود مجازی یه مضاف اولان کلام صوری اول وحدت مطلقه نك سرندن هرنه یی که سویلیه سن وهر وجهله که آنی افشا واظهار ایلیه سن اول تعریف وبیان سببیله سر ربوبیتك اوزرینه برآخر پرده دخی باغلدککه سنك افشا ایلدیکك معنی عین ستر اولدی ولهذا افشاء ربوبیته کفر دیمشلر وبو قوله اهل تحقیق ربوبیتك سرنی افشا واظهار ایلمك فی الحقیقه عین ستردر دیو معنی ویرمشلر وفی الحقیقه عرفانك السن وافصحی اولان کاملرك لسانی بو سر حقیقتدن انواع عبارات واصناف تعریفات ایله تعبیر وتقریر ایلسه لر ابدی آنلرك لسانلری کل اولیدی واول سر حقیقتنه مبهم ومجمل قالیدی

کما قال ابن الفارض رضی الله عنه (بیت) فالسن من یدعی باللسن عارف* وان عبرت کل العبارة کلت (مثنوی آفت ادراك آن حالست وقال* خون بخون شستن محالست ومحال) انك ادراکنك آفتی یعنی سر عشق وعلم حقیقی درك وذوق ایلمنك آفتی حال وقالدر یعنی عالم صورته متعلق اولان حال وقال سر عشقی فهم وادراك ایلمکه مانعدر اسیر حال وقال اولان کمسه به سر حقیقتی بیلمکه مجال یوقدر تا وجود مجازی لوثندن طاهر اولمینجه ولوث وجودی مطهر اولمز الا آب عشق دم مثابه سنده اولان حال وقال دکلدر زیرا قانی ایله یومق محال اندر محالدر نفسنده طاهر اولمین غیرینی تطهیر قیلمز نفسنده طاهر ومطهر محبة الله درکه سالکی وجود لوثندن پاك قیلور ومرتبه حقیقته موصل اولور (مثنوی) من چو با سودائیانش محرمم* روز وشب اندر قفص در می دمم* بن چونکم اول حضرتك سودائیلرنه محرمم کیجه وکوندز قفص ایچره نفس ایلرم بو بیت شریف حضرت خداوندکارك لسانندندرکانه بیوررلرکه بنکه اول حضرت حقیقتك عاشق دیوانه لرینك اسرارنه محرم وصادق اولان سودائیلرنه همدمم روز وشب بو قفص وجود ایچره اسرار حقیقی بی مستانه وار سویلرم تاآنی سویلمك وانك رازنی محرم اولانلره کشف ایلمك سببیله تنفس ایلرم پس کندی وجود شریفلرینه وجان لطیفلرینه خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) سخت مست وبیخود وآشفته* دوش ای جان برچه پهلو خفته) زیاده مست وبیخودسن وآشفته ومجنونسن ای جان دون کیجه نه پهلو اوزره یعنی قنغی یانك اوزره یاتمش واستراحت ایتمشسن حتی ارواحدن سکا بو ذوق حاصل اولوب دیوانه ومستانه قالمشسن (مثنوی) هان هان هشدار بر ناری دمی* اولا برجه طلب کن محرمی) ای جان آکاه اول غافل اولمه عقلك باشکه طوت برنفس بو فرو کتورمیه سن اولا مقامکه صحبره متوجه اول واسرارکی فهم ودرك ایلمکه قابل بر محرم طلب ایله زیرا سر عشقی سویلمك وآندن نامحرم اولانلره کشف راز ایلمك امانته خیانت دخی ودیعتی ضیاعت ایلمك کبیدر اسناء الله اولان اولیا کشف راز ایلمزلر مکرکه بیخودلق حالنده (مثنوی) عاشق ومستی وبکشاده زبان* الله الله اشتری بر ناودان ای جان عاشق ومستسن وزبانك اچمشسن اللهدن قورق اللهدن قورق ویاخود الله حقیچون الله حقیچون ناودان اوزره اشترکبی سن یعنی زیاده مخوف ومخاطره اولان مرتبه ده سن نته کم دوه نك اولوق اوزره اولمسی بغایت خطرناك اولمسندن عبارتدر پس عاشق دخی مست وبیخودلق حالنده سوز سویلمکه شروع ایلسه کرکدر که تمکن اولدیغی مرتبه عقول وادراکات مرتبه سندن خارج سویلمیه تاکم نامحرم طرفندن اکا ضرر اصابت ایلمیه (مثنوی) چون ز راز ونازاو کوید زبان* یاجمیل الستر خواند آسمان) چونکم آنك نازندن ورازندن زبان سویلیه یعنی عشقك ویاخود وجود حقیقتك نازندن ورازندن اهل زبان ویا زبان عاشقان تکلم ایلیه آسمان واهل آسمان آنك حقنده یاجمیل الستر دعاسن اوقور یعنی ای ستری لطیف ستارسن اول عاشقك اسرارنی نامحرم واغیاردن ستر ایله دیمك معناسنی متضمن اهل آسمان آنك حقنده دعا ایدرلر دیمك اولور (مثنوی* ستر چه در پشم وپنبه آذرست* تاهمی پوشیش اوپیداترست* سر عشق سترنه در فی المثل بوکده وپنبه ده آذردر یعنی بو که پنبه ایچره آتشی ستر ایلمك کبیدر تاکم اول آتشی سن پشم وپنبه ایله اورته سن اول پیداتردر پشم وپنبه ایله آتشی ستر ایلمك نیجه محال ایسه سر عشقی دخی عاشقه ستر ایلمك بویله مشکلدر (مثنوی) چون بکوشم تاسرش پنهان کنم* سر برآرد چون علم کاینك منم* چونکم سعی ایدم تا عشقك سرنی پنهان ایدم علم کبی باشنی یوقارو کتوروب ایشته بنم بویله دیوکه بنی ستر ایلمکه سعی ایلرسن (مثنوی) رغم انفم کیردم اوهر دو کوش* کای مدمغ چونش می پوشی بپوش* بنم بورنمی خاکه سورملك اوزره یعنی بکا رغما عشق بنم هر ایکی قولغمی طوتر بویله دیوکه ای مدمغ آنی نیجه اورتسك اورت یعنی ای خودرای عشقی اورتمکه نوجهله قادر اولورسن اکر قادر ایسك اورت (مثنوی) کو یمش رو کرچه برجوشیده* همچو جان پیدائی وپوشیده) عشقه دیدم یوری اکرچه جوش ایلمشسن یعنی آشکاره اولمشسن لکن جان کبی پیدا وپنهانسن یعنی جان کمالیله ظاهر وپیدا ایکن مخفی اولدیغی کبی ای سر عشق اکرچه سنده بغایت ظاهر اولمشسن ولکن دیده نامحرملردن مستور وپوشیده سن (م ی) کوید او محبوس خنبست این تنم) چون می اندر بزم خنبك می زنم عشق دیر بنم تنم یعنی ذاتم خنبك محبوسیدر یعنی بنم بو ذاتم وبو صفاتم تن کو بنده وصورت زندانده محبوسدر امابادۀ کوبده صقلق اوردیغی کبی بندخی بزم عشق ایچره صقلق اوروب آوازا ایلرم یعنی صورت خمیله اکرچه مستور ومحجوبم ولکن بزم عاشقانده ومجلس مشتاقانده جوش وخروشم حسبیله حالات اثارم ظاهر وآشکاردر (مثنوی کو یمش زان پیش که کردی کرو* تانیاید آفت مستی برو) عشقه دیرم آندن اولکه کرووکرفتار اوله سن تا سکا مستلك آفتی کلمیه یوری یعنی برعاشق مستسنی کشف واظهار ایلمیه دیرم (مثنوی) کوید از جام لطیف اشام من* یار روزم تانماز شام من) عشق دخی بکا دیر بن لطیف اشام وشیرین نوش جامدن روزك یاریم اخشام نمازنه دکین

لطيف آشام اولان جامدن مراد عاشق صادقك جسم لطيفيدر غمازشام مى كه دك يعنى وقت مى كه دكين روزافروز كبى
اولان روحك يار يم كدا كا اول جام خوش آشامدن افاضه وامداد ايلرم (م ى) چون بيايد شام دزدد جام من * كويش
واده كه نامد شام من) چونكم شام كه بنم جامى اوغورليه شامه ديرم بنم جامى بكا كيروويركه بنم اخشام كلدى
يعنى چونكم موت زمانى كه وبنم جام وجوديمى اوغورليه بن اول شام مى كه خطاب ايليوب ديرم بكا جام وجودمى
كيروويركه بنم موتم كلدى وبنم جام وجودم من حيث الحقيقه فانى اولمدى (مصرع) اولن حيواندر رعاشقلرا ولمز *
فانى اولان جسمدر روحه زوال كلمز پس عاشقلره شام موت فناطارى اولمز ولهذا (بيت) هر كز نميرد آنكه دلش زنده
شد بعشق * ثبتست بر جريدهٔ عالم دوام ما (مثنوى) زان عرب بنهاد نام مى مدام * زانكه سيرى نيست مى خوررا مدام
اول سببدن عرب باده نك نامنى مدام قودى نته كم لسان عربده باده نك براسمى دخى مدامدر زيرا كه مخوره دائم ميدن
فراغت وطويمق يوقدر يعنى مخمور اولان كمسه باده يه طويميوب آنك شربنه كثرت مداومتى اولديغى سببيله عرب
باده يه مدام ديو تسميه ايلدى پس عاشق شراب عشقه دنياده وآخرتده سير اولميوب آنك نوشنه دائم مداومت ايدرلر
مثنوى) عشق جوشد بادهٔ تحقيق را * او بود ساقى نهان صديق را) خمخانهٔ دلده بادهٔ تحقيقى ومى توفيقى عشق قينادر
صديقى اولان عاشقلره نهان ساقى اول اولور يعنى تحقيق باده لرنى قلب ايچره جوشه كتورر وصديق اولنلرك روحنى
انكله صواروب ريان قيلور (مثنوى) چون بجويى تو بتوفيق حسن * باده آب جان بود ابريق تن) چونكم سن عشق
الهى بى طلب ايليه سن توفيق حسنيله يعنى عنايت الهيه وهدايت ربانيه ايله جان صويى باده وتن اكا ابريق اولور
خلاصهٔ كلام اكر سن مدامهٔ عشقى استه يه سن توفيق الهى ايله آب جان مانند مى ناب وتن عاشق مثل ابريق شراب اولور
يعنى جسد جام مصفا به دونر وآنك ايچنده جان مى الهى وبادهٔ ربانى اولور بتوفيق حسن مصرع اوله ومصرع ثانى به دخى
مصروف اولمق جائزدر معنى مصرع ثانى به مصروف اولديغى اوزره ويرلدى مصرع اوله مصروف اولورسه معنى بويله
اولوركه چونكم مدامهٔ محبتى توفيق حسنه ملتبس اولديغك حالده وياخود ملتبس اولمغله طلب ايليه سن
الى آخره (مثنوى) چون بيفزايد مى توفيق را * قوت مى بشكند ابريق را) چونكم حق تعالى توفيق شرابن زياده ايده
شرابك قوتى وكيفيتى ابريقى صر يعنى هر باركه توفيق الهى زياده اوله وجانا نكله قوت بوله شراب زياده قوت بولدقده
كو بى صديقى كبى توفيق الهيه ايله قوى اولان جان دخى ابريقى صر يعنى آنك عمارتنى خراب ومقتضيات شهوانى
هلاك وبباب ايلر (مثنوى) آب كردد ساقى وهم مست آب * چون مكو والله اعلم بالصواب) اول مرتبه ده آب ساقى
وهم مست آب اولور يعنى وجود مجازى توفيق الهيه ايله فانى اولدقده عاشق برمرتبه وحدت مطلقه حاصل ايلركه
مغايرت واثنينيت زائل اولور آب جان بو مرتبه ده ساقى اولور وبر اعتبار له دخى اول روان شارب مست اولور حاصل
كلام بو مرتبه ده كنديسى ساقى وكنديسى مست وبيخود اولور غيرت مزاحمه سى بورايه صغمز وبو مرتبه ده تفرقه
وكثرت اولمز بو حالت نيجه اولور ونيجه ممكن درديمه يعنى اعتراض ايلمه دخى الله تعالى صوابه اعلمدر وبوسره اهل توحيد
اولان عرفا فهمدر نته كم بوسرى فهم ايدن عارفلردن برى دير (بيت) شراب وساقى وشاهد همه اوست * خيال آب
وكل دره بهانه (مثنوى) پرتو ساقيست كاندر شيره رفت * شيره بر جوشيد ورقصان كشت زفت) ساقئ حقيقتك
پرتويدركه شيره ايچره كندى يعنى شيره يه سرايت ايتدى شيره قينادى ورقصان اولدى ومحكم اولوب قوت بولدى
شيره دن مراد اكر صورى اولان شيره اولسون واكر معنوى اولان شيرهٔ جان اولسون بونلرده اولان كيفيت وحالات
وجوش وخروش وحرارت اول ساقى باقينك پرتو وتجليسندندر اول پرتودن شيرهٔ جان جوشه كلدى وقوت وقدرت
بولوب رقصان اولدى (مثنوى) اندرين معنى بپرس آن خيره را * كه چنين كى ديده بودى شيره را) بو معناده اول خيره يه
سؤال ايله كه شيره يى بويله چين كورمش ايدك خيره دن مراد محرك معنوى ومتصرف حقيقتدن غافل اولان معاند
ولجوجدر تقدير كلام اول محرك معنويدن غافل اولان معاندن بو خصوصده سؤال ايله كه شيرهٔ صورى يى
ومعنوى يكه آندن مراد عاشقك پرجوش اولان جانيدر ابتداى حالده چين بو صفت اوزره كورمش ايدككه بدايت حالده
بو كيفيت وحالت آنده خود يوغيدى بو صفت عجيبه يى اول متحرك حقيقتك تحريك وتصرفيله حاصل ايلدى پس
اكر اهل بصيرت ايسك هر شيئك ترقى وحركتى البته بر محركه محتاجدر ومحرك نفس الامرده نظر اولنسه
محرك حقيقيدن غيرى دكلدر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) بى تفكر پيش هر دانده هست *
آنكه با شوريده شورانده هست) بى تفكر يعنى بالبداهه هر دانسده وعاملك قتنده واردر اول قاعده كه هر شوريده يه
شورانده واردر يعنى هر عاملك بالبداهه معلوميدر سؤاله حاجت يوقدر وبو حكايه نك نتيجه ومألى دخى بو معنايه
دلالت قيلور والله اعلم (حكايت عاشق درهجرى وبسيار امتحانى (مثنوى) يك جوانى برزنى مجنون بدست *

مى ندادش روز كار وصل دست) بر يكت بر زن اوزره مجنون اولمشدر اول جوانه زنك وصالى روز كارى ال ويرمدى
مثنوى) بس شكنجه كرده عشقش بر زمين * خود چرا دارد ز اول عشق كين) اول زنك عشقى جوانه بر اوزره
چوق شكنجه ايلدى عشق خود اولدن عاشقه نيچون كين طوتر (مثنوى) عشق از اول چرا خونى بود * تا كريزد آنكه
بيرونى بود) عشق اولدن نيچون خونى وبى رحم اولور بو مصرع ثانى در عشقك بدايت حالده اولان بوكونه حالاتنه
سبب وعلت اولدركه تا فرار ايده اول كمسه كه بيرونيدر يعنى عشقده ثابت قدم دكلدر (مثنوى) چون فرستادى رسولى
پيش زن * ان رسول از رشك كشتى راهزن) چونكم اول جوان كنديسنك حالنى اعلام ايتمك ايچون محبوبه سى اولان
زنك حضورنه بر رسول كوندررى اول رسول رشك وحسدندن اكا راهزن اولوردى (مثنوى) ور بسوى زن
نبشتى كاتبش * نامه را تصحيف خواندى نايبش) واكر جوانك كاتبى زن جانبنه كوندرمكه مكتوب يازيدى
كاتب يعنى مكتوب اولسه دخى جائزدر بو تقدير اوزره معنى اكر اول جوان زن جانبنه مكتوب يازيدى آنك نائبى نامه يى
تصحيف اوقوردى بلغاقنده تصحيف اكا دير لركه ايكى كلمه بر املاده واقع اوله لكن ايكيسنك ما بينى نقاط واعرابله فرق
وتمييز قيلنه مثلا بوسه ايله توشه وعطا ايله غطا كبى كان اول جوانك نائبى نامه يى تحرير اولان حقيقت حالى اوزرينه صحيح
اوقومزدى بلكه بعض املايى تصحيف وتحريف ايليوب آنك مرادنك خلافن اوقوردى مثلا بوسه يازديغى يرده
توشه اوقوردى وعطايى غطا اوقوردى (مثنوى) ور صبارا پيك كردى در وفا * از غبارى تيره كشتى ان صبا) واكر اول
جوان وفاده باد صبايى پيك ايليه دى زياده غباردن اول صبا تيره وسياه اولوردى يعنى صباى پر صفا آنك سوزنده مغبر
ومكدر اولوب اداى رسالتده قصور ايلردى (مثنوى) رقعه كر بر پر مرغى دوختى * پر مرغ از تف رقعه سوختى) اكر
بر مرغك قنادنه رقعه يى دكيدى يعنى زنه حسب حالى اعلام ايچون بر مرغك قنادنه بر رقعه باغليوب ارسال ايديدى
اول رقعه ده مسطور اولان پر سوز سوزلردن مرغك قنادى يناردى محصل كلام اول عاشق بيچاره هر نقدر
درمان وصاله سعى وهمت ايلديسه ميسر اولميوب جمله سى ضدنه منعكس اولوب مقصودى حاصل اولمدى (مثنوى)
راههاى چاره را غيرت ببست * لشكر انديشه را رايت شكست) ومن غيرته حرم الفواحش ما ظهر منها وما بطن)
حديث شريفنك فحواسنجه غيرت الهى چاره ودرمان يوللرنى باغلدى وصال وملاقاته مانع اولدى نته كم حقيقى اولان
عاشقلرك دخى راهنى بو غيرت الهيه باغليوب نيجه زمان كندى جنابنك وصولنه مانع اولور وبو غيرتك تفصيلى
نيجه پرده مرور ايلمشدر آنك انديشه وفكرى لشكر ينك سنجاغنى غيرت الهى صدى بو هم وجهدر آنك انديشه سى
عسكر ينك علمى صندى (مثنوى) بود اول مونس غم انتظار * آخرش بشكست كى هم ز انتظار) غمنك مونسى اول
انتظار ايدى يعنى وصال يارك حصولنه منتظر اولمغله غمى كنديسندن انتظار له دفع ايلردى آخر اول انتظارى دخى
صدى هم انتظار چقنه دكين زيرا عاشقه انتظاردن اشد بر بلا يوقدر ولهذا قيل الانتظار اشد من الموت الاحمر (مثنوى)
كاه كفتى كين بلاى بى دواست * كاه كفتى نى حيات جان ماست) كاه كنديسنه دير ايديكه بو حالت دواسز بلادر كاه
دير ايدى بويله دكلدر بلكه بو حالات بزم جانمزك حياتيدر زيرا عاشقه درد وبلاى يارى چكمك معنا حيات بولمقدر
دير ايدى (مثنوى) كاه هستى ز و بر آوردى سرى * كاه اوازا نيستى خوردى برى) كاه اول جواندن بر وارلق باش يوقرو
كتورردى يعنى كنديده بر وجود وقدرت كوروب وصلت ياره سعى وعزمت قيلوردى ويارك وصالنك عدم حصولنى
كنديسنك عدم سعيندن وقصور تدبيرندن بيلوب كنديوبى ملامت ايلردى كاهى اول عاشق يوقلقدن ميوه بر ايدى يعنى
كنديسنك يوقلغنى بيلوردى وعاجزلغنه وعدم قدرتنه اعتراف قيلوردى اسباب ووسائلك اورته لقده اكث ملاحظه
ايد يكنه وسعى واقدامك مفيد وكار كر اولمديغنه واقف اولوب كنديوبى فنا مرتبه سنده بولوردى (مثنوى) چونكه بروى
سرد كشتى اين نهاد * جوش كردى كرم چشمهٔ اتحاد) چونكم اول عاشق اوزره بو نهاد سرد اولدى يعنى بو طبيعتنك
مقتضاى تدبيرى آنك اوزرينه بارد وبى نفع اولدى اتحاد چشمه سى كرميله جوش ايلدى يعنى معنا يارله براولمق
واتحاد قيلمق دركنده زياده كرم جوشه كلدى وعلى الفور ظهور قيلدى (مثنوى) چونكه بابى بركى غربت بساخت *
برك بى بركى بسوى او بتاخت) اول عاشق چونكم غربت عالمنك قوت وقدرتسزلكى ايله دوزلدى وياخود معنى عالم
قربتك ازقسز وقدرتسزلكى رختنى دوزدى قدرتسزلك قدرتى وازقسزلق ازغى آنك جانبنه چاپدى وسرعت ايلدى
مثنوى) خوشهاى فكرتش بى كاه شد * شب رو ان راه نما چون ماه شد) آنك فكرى خوشه لرى كاهسز اولدى
يعنى آنك افكارى دانه لرندن شبروله ماه كبى رهنما اولدى يعنى اول جوانك حبو بانى افكارى اغراض فاسده
قشورندن ومقتضيات كاسده كاملرندن خلاص اولدقده حضرت حقدن اكا بر نورانيت ايرشديكه شب تاريكده
ماهتاب شبروله رهنما اولديغى كبى اول جوان دخى شبروان عالم طبيعته پيشوا ورهنما اولدى وارشاد وهدايت

مرتبه سنی بولدی (مثنوی) ای بسا طوطئ کویای خمش * ای بسا شیرین روان روترش) ای طالب سر باطن چوق
طوطئ کویای خمش واردر یعنی لسان حاله سویلیجی طوطی واردرکه صورتا خمشدر ای طالب وعاقل چوق شیرین روان
روترشلر واردرکه یعنی من حیث الباطن جانی لطیف وشیرین ومن حیث الصورة عبوس الوجه وچرکین کمسهوار ردر
نته کم اصحاب قبوری معنا کویا وصورتا خمش وباطنا شیرین وظاهرا ترش اولنلر خصوصنده تمثیل ایدوب بیوررلر
(مثنوی) رو بکورستان دمی خامش نشین * آن خموشان سخن کورا ببین) اکر بومذکور بیتک سر وتحقیقنه
وصول بولمق استر ایسک یوری مقابرده بر دم خموش اوتور اول سخن کوی اولان خمشلره نظر ایله که هر مقبره لسان حالله
کندویه ناظر اولنلره البتته بو سوزی سویلر کما قیل (ما نظر احد الی قبر میت الا والمیت یقول له بلسان الحال (بیت)
یا ناظر القبری متفکرا فی امری * ان کنت مثل هکذا اغدا تصیر مثلی (مثنوی) لیک اکر یکرنک بینی خاکشان * نیست
یکسان حالت چالاکشان) لکن اکرچه اول مردهلرک خاکنی یکرنک ویکسان کوررسن اما آنلرک چالاک اولان حالاتی
یکسان دکلدر نته کم دنیاده ایکن هر برینک حالی آخرنه نسبت مغایر ومتفاوت ایدی کذلک عالم برزخده دخی وحشرده
ونشرده وجنتده وجهنمده دخی متفاوتدر جملهسی یکسان دکلدر (مثنوی) شحم ولحم زندکان یکسان بود *
آن یکی غمکین دکر شادان بود) مثلا دیریلرک شحم ولحمی وصورت انسانده اولملری یکسان اولور اما اول بری غمکین
وبر غیریسی شادان اولور (مثنوی) توچه دانی تا نوشی قالشان * زانکه پنهانست بر تو حالشان) سن نه بیلورسن
مادامکه آنلرک یعنی زندهلرک کلامنی استماع ایلمیهسن زیراکه آنلرک حالی سنک اوزریکه مخفی وپنهاندر (مثنوی)
بشنوی از قال های وهوی را * کی ببینی حالت صد توی را) ظاهرا انلرک قیل وقالندن های وهوی استماع ایلرسن
لکن آنلرک یوز قات حالتنی کوررسن توبر تو یعنی قات قات اولان سرلرینه مجرد قیل وقال جهتندن نیجه مطلع اولورسن
(مثنوی) نقش ما یکسان بضدها متصف * خاک هم یکسان روانشان مختلف) بزم نقش ظاهرمز یکساندرکه
جملهمز انسان شکلندهدر لکن اضداد ایله متصف اولمق صورت ظاهرده دخی بولنور مثلا ابیض واسود واصفر واحمر
واسمر اولمق کبی وبعضسنک صورتی قبیح وبعضسنک ملیح اولمسی کبی وصورت باطنهدن دخی اولمق قابلدر کیمی شقی
وکیمی تقی وکیمی مؤمن وکیمی منافق کیمی اخلاق حسنه صاحبی وکیمی اوصاف سیئه صاحبی وکیمی خندان وکیمی
کریان الی غیر النهایه اکرچه صورت انسانده اولمقده یکساندر لکن باطنا اضداد ایله متصف اولدقلری عاقل اولنه
روشن وعیاندر کذلک خاک قبر دخی بحسب الظاهر یکسان وبحسب المعنی آنلرک روانلری کبی مختلف (مثنوی)
همچنین یکسان بود آوازها * این یکی پر درد وآن پر نازها) بونجلین آواز وصدالر یکساندر یعنی نقشلری یکسان
اولدیغی کبی وقبورلرک خاکی یکسان اولدیغی کبی آوازلر دخی یکساندر زیرا جمیع انسانک صداسنه صوت دیرلر پس
جملهنک صداسی جنس واحددر ولیکن اول بر آواز پر درد ونیازدر اول بریسی پر صفا ونازدر پس هر آواز یکسان اولمز
کوررسنکه کیمی ناله وافغان ایلر وکیمی هزل وهذیان سویلر وکیمی ناز ایله تغنی وترنم ایلر پس هر برینک ما بیننده تفاوت
ومغایرت مقرردرکه اهل تمیز انی تمیز ایلر (مثنوی) بانک اسبان بشنوی اندر مصاف * بانک مرغان بشنوی
اندر طواف) مصاف وحربده فرسلرک صیت وصداسنی استماع ایلرسن طواف وجولانده طیورلرک بانک وآوازنی استماع
ایلرسن (مثنوی) آن یکی از حقد ودیکر زارتباط * آن یکی از رنج ودیکر از نشاط) اول بریسی که مراد اسب اوله کین
وغضبندن چاغررو اول بریسی مراد نه بر آخر اسب اوله ارتباط وتعلق جهتندن آواز اورر وبوندن مراد مرغان
اولسه ده جائزدر یعنی اول بریسی که فرسلردر حقد وغضبلرندن چاغررلر وبر غیریسی که قوشلردر بری برینه ارتباط
واتحاد جهتندن صدا ایلرلر اول بریسی که مراد فرسلر اوله ویاخود قوشلر اوله رنج وبلادن چاغررلر واول بر اخری نشاط
وسروردن آواز ایلرلر محصل هر برینک آوازی مختلف اولدیغی عقلایه معلومدر (مثنوی) هرکه دور از حالت ایشان بود
پیشش آن آوازها یکسان بود) هر شول کمسه که آنلرک حالات واسرارندن بعید اوله آنک قتنده اول آوازلر یکسان اولور
حال آنکه متفاوتدر (مثنوی) آن درختی جنبد از زخم تبر * وان درخت دیکر از باد سحر) مثال آخر اول بر درخت
تبرک ضرب وزخمندن حرکت ایلر واول بر درخت باد سحردن حرکت ایلر پس بو ایکی حرکتک ما بیننده فرق عظیم واردر
(مثنوی) پس غلط کشتم زدیک مرده ریک * زانکه سر پوشیده می جوشید دیک) ارده قالهجق چولمکدن بکا چوق غلط
اولدی زیراکه چولمک باشی اورتلش قینادی یعنی سر باطنه بو ظاهریدن حجاب اولدیغیچون سر پوشیده اولان دیکه
مشابه اولوب درونده جوش ایلین حالت وصفت نه قبیلدن ایدیکی حقیقتله معلوم اولمدیغنه بناء اکثر عرفاء الله
سر درونه مطلع اولمقده واستدلال قیلمقده غلط ایلشلردر والهذا حضرت خداوندکار قدس سره درونه بغیر الهام الهی
وبدون کشف ربانی مجرد استدلال عقلیه ایله اطلاع ممکن اولمدیغنه بلکه استدلال عقلی اکثر زمانده غلط قیلدیغنه

اشارت

اشارت ایدوب ومرائی واهل مکر اولنلری ویاخود ستر احوال قیلنلری دیک سرپوشیده منزلهسنه تنزیل ایدوب بیوررلر
ارده قالهجق چولمک کبی اولان مرائی ومزورلرک باطننه مطلع اولمقدن بکا چوق غلط واقع اولدی زیراکه آنلرک
وجودی دیک سرپوشیده کبی قینار یعنی صلاح وتقوی جانبلرنده وطاعت واسلام پردهسنک تحتنده حرکت ایلر
پس آنلرک صورت ظاهرهسنه بقان غلط ایلمک مقرر اولور (مثنوی) جوش ونوش هرکست کوید بیا * جوش صدق
وجوش تزویر وریا) هرکسک جوش ونوشی سکا کل دیر صدق واخلاص اهلنک جوش وخروشی وتزویر وریا اهلنک
جوش وخروشی یعنی ایکیسی دخی کندی جانبلرینهسنی دعوت ایدرلر کرکدرکه قوت شامۀ علمیه تحصیل ایدوب آنلری
فرق وتمیز ایلمکه سعی ایلیهسن (مثنوی) کرنداری دیدههای روشناس * رو دماغی دست آور بو شناس) اکر روشناس
اولان ولینک جانندن رایحه طوتمز ایسک یوری بوشناس بر دماغ ومشام اله کتور یعنی وجه باطنه عارف اولان
مرشد کاملک جانندن علم وعرفان رایحهسنی طوتمزسک یوری نیک وبد واصلح وافسدک رایحهسنی فهم ایلر مشام روحانی
وعرفانی تحصیل ایله صدق وریایی تمیز قیلهسن واهل اخلاص واهل کذب ودعوانک ما بیننی فارق اولهسن مادامکه
سالکه مشام معنوی حاصل اولمیه نیک وبد رایحهسنی فرق ایلمکه قادر اولهمز (مثنوی) آن دماغیکه بر ان کلشن تند *
چشم یعقوبان هم اورا روشن کند) اول بر دماغی اله کتور که اول کلشن حقیقته طولنور وبالذات آندن رایحه وفایحه الور
یعقوبلرک دخی کوزلرنی اور روشن ایلر بو دماغدن مراد یوسف معنوی اولان مرشد کاملک دماغ جانی ومشام عرفانیدر
یعقوبدن مراد عاشقلر وسالکلردر نته کم حضرت یعقوب علیه السلامک (وابیضت عیناه من الحزن) حسبنجه
کوزلری کریه وحزندن بیاض اولمش وبی نور قالمش ایکن (فلما ان جاء البشیر القاه علی وجهه فارتد بصیرا) آیت کریمهسنک
مضمونی اوزره بشیر اولان کمسه پیراهن یوسفی آنک وجهنه القا ایلدکده آنک رایحهسندن حضرت یعقوب
علیه السلامک مبارک کوزلری روشن اولوب حضرت یوسف علیه السلام جانبنه بصیرا رجوع ایلدی کذلک
کلشن حقیقتی طواف قیلان یوسف معنوینک دماغی دخی یعقوبان طریق محبتک کوزلرنی هم بویله روشن وبینا ایلر
پس حضرت حسام الدین افندی یه ویا کندی وجود شریفلرینه خطاب ایدوب بر سبیل تنبیه بو بیت شریفی بیوررلر
(مثنوی) هین بکو احوال آن خسته جکر * کز بخارا دور ماندیم ای پسر) اکاه اول خسته جکر اولان اول جوانک
احوال پر ملالنی سویله وآنک قصۀ پر حصهسنی ای مولانا تمام ایله زیرا بخارایه منسوب اولان عاشق ومعشوقک
قصهسندن ای اوغول دور قالدق وآنلرک قصهسنی وغصهسنی ختم قیلمدق پس کرکدرکه اول خسته دل اولان فتانک
حکایهسنی دخی نهایته ایرکورهسن دیمک اولور (یافتن عاشق معشوق را وبیان آنکه جوینده یابنده بود) (ومن یعمل
مثقال ذرة خیرا یره) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف عاشق معشوقنی بولمنک بیانندهدر ودخی آنک بیانندهدرکه
جوینده عاقبة الامر یابنده اولور وهر کشی نه که ار ایشلرسه عاقبتنده آنک جزاسنی بولور نته کم حق تعالی بیوررر
شول کمسه که نملۀ صغیره مقداری ویاخود کونشده پران اولان ذره مثقالی خیر ایشلسه آنک جزاسنی کوررر محصل کلام
بر کمسه هر نه شیئک طالبی اولورسه وانکچون عمل قیلورسه عاقبت اول شیئی بولور وآنک جزاسن کوررر دیمک اولور
(مثنوی) کان جوان در جست وجو بد هفت سال * از خیال وصل کشته چون خیال) که اول جوان یدی ییل
جست وجوده اولدی معشوقنک وصلی خیالندن خیال وهلال کبی اولمش ایدی (مثنوی) سایۀ حق بر سر بنده بود
عاقبت جوینده یابنده بود) حق تعالینک سایۀ عنایتی بندهنک باشی اوزره اوله عاقبت طلب ایدیجی بولیجی اولور کما قال
علیه السلام من طلب وجد وجد (مثنوی) کفت پیغمبر که چون کوبی دری * عاقبت زان در برون آید سری)
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیکه چونکه بر قپویی قاقهسن عاقبت اول قپودن بر باش طشره کاور
وسنک مرادک آندن حاصل اولور کما قال علیه الصلوة والسلام من قرع الباب ولج ولج (مثنوی) چون نشینی
بر سر کوی کسی * عاقبت بینی تو هم روی کسی) چونکه سن بر کمسهنک سر کوینده اوتورهسن عاقبت سن اول کمسهنک
هم یوزنی کوررسن (مثنوی) چون ز چاهی میکنی هر روز خاک * عاقبت اندر رسی در آب پاک) چونکه بر قیودن
هر کون خاک قوپرهسن عاقبت پاک ولطیف صویه ایریشورسن (مثنوی) جمله دانند این اکر تو نکروی *
هرچه میکاری بش روزی بدروی) جمله خلق بو قاعدهیی بیلورلر اکر سن تصدیق ایلمزسک هر نه که زراعت ایلرسن
عاقبت آنی بچرسن یعنی دنیا آخرتک مزرعهسیدر هر نه اکر ایسک آخر آنی بچرسن اکر خیر واکر شر ولهذا قال علیه
السلام الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیرا وان شرا فشرا (مثنوی) سنک بر آهن زدی آتش نجست * این نباشد
ور بباشد نادرست) آهنه طاش اوردک آتش صچرامدی بو اولمز زیرا عادت الهیه بونک اوزرینه جاریدرکه هر بارکه
طاشی چاقغه اورهسن البتته آتش صچرار واکر اولورسه نادردر یعنی طاشی چاقغه اوروب آتش چیقممق واقع اولورسه

نادر در النادر ڪالمعدوم قولی خود عاقل اولنلره روشن وظاهر در بو بیت شریف بر سبیل کنایه مثل واقع اولور
شول کمسه لره که دیرلر جائزدر که سعی وطلب وکار وتعب برنده اوله واندن نتیجه وجزا ظهوره کلمیه پس بو بیت بو معنایی
افاده ایلر محالدر که عمل ظهوره کله وآنده نتیجه واثر حاصل اولمیه بو خود اولمز فرضا اکر بویله اولورسه نادرا ولان
قبیلدندر نادر معدوم حکمنده درکما کالنقفات اولمز (مثنوی) آنکه روزی نیستش بخت ونجات * تنکرد عقلش
مکر در نادرات) اول کمسه به که بخت ونجات روزی ونصیب دکلدر یعنی اکا قهر الهیدن نجات میسر اولمدی
وبخت نیك وقسمت نصیب کلمدی آنك عقلی نظر ایلمز الا نادرانه کندویه بویله دیو (مثنوی) کان فلان کس کشت
کرد وبر نداشت * وان صدف برد وصدف کوهر نداشت) که اول فلان کمسه زراعت ایلدی ومحصول قالدرمدی
واول بر کمسه صدف ایلتدی وصدف کوهر طوتمدی یعنی دریادن صدفی چقاردی وصدفی کوهر بولنمدی (مثنوی)
بلعم باعور وابلیس لعین * سود نامدشان عبادتهای ودین) مثلا دیرکه بلعم بن باعور وابلیس لعین آنلره عبادات
ودین نافع کلمدی وطاعات وحسنات سودمند اولمدی (مثنوی) صد هزاران انبیا ورهروان * ناید اندر خاطر ان بدکمان
حال انکه نیجه یوز بیك انبیا ورهروان اولان اولیادن ودیانتلرندن منتفع اولملری وعبادات وطاعاتدن دولت وسعادت
بولملری اول جاهل وبدکمانك خاطرنه کلمز وبدلکندن نادره باقوب اکثره نظر قیلمز (مثنوی) این دور اکیرد که
تاریکی دهد * در دلش ادبار جز آن کی نهد) اول بدکمان بو ایکیسنی حجت وتمسك طوتر زیرا بوکونه احتجاج وتمسك
ظلمت وقسوت ویرر که هوای نفسانیدر انك دل وجاننده ادبار وبدبختلك بوکونه بدکمان اولمقدن وترك عمل قیلمقدن
غیری نجن قور یعنی مدبرلك درونده بوکونه خیالات فاسده دن غیری نسنه قومز (مثنوی) پس کسانکه
نان خورد دلشاد او * مرك او کرد د بکیرد در کلو) ای چوق کمسه که او دلشاد ومسرور طعام یر اول نان آنك بوغازنده
طوتلور موتی اولور یعنی جمله نادرة الوقوعدن بریسی دخی بودر چونکم نوادره التفات وتقلید ایلرسن (مثنوی)
پس تو ای ادبار رو هم نان مخور * تا نیفتی همچو اودر شور وشر) پس سن ای بدبخت موت وهلاك خوفندن یوری نان
وطعام یمه تا سن دخی انجلاین شور وشره دوشمیه سن یعنی اتمك یوب وبوغازکه طوروب اوکمسه کبی هلاك وضرره
دوشمیه سن چونکم بوکونه به اعتبار والتفات ایلمزسن پس دین وطریقتده اولان نوادره دخی تقلید واعتبار جائز دکلدر
(مثنوی) صد هزاران خلق نانها می خورند * زور می یابند وجان می پرورند) نیجه یوز بیك خلق نانلر ونیجه لطیف
ونفیس خوانلر یرلر آندن قوت وقدرت بولورلر وجان بسلرلر حال بوکه هرکز غیر روزیان کورمزلر (مثنوی) تو بدان نادر کجا
افتاده * کرنه محرومی وابله زاده * سن اول نادره نردن دوشمشسن ونو جهله معدوم حکمنده اولان شیئه
یبشمشسن اکر محروم وابله زاده دکل ایسك یعنی دولت اخرویه دن وسعادت سرمدیه دن محروم دکل ایسك وحماقت
وبلاهتك اصلی ومادرزاد اولان خوی جبلی دکل ایسه سن اول نادر الوقوع اولان شیلر ورطه سنه نیجون دوشدك
ونه جهتدن اول ضعیف اولان حجته یاپشدك دیمك اولور (مثنوی) این جهان پر آفتاب ونور ماه * او بهشته
سر فرو برده بچاه) بو جهان آفتاب ونور ماهتابله پردر اما اول بدکمان نور آفتاب وماهتابله پر اولان جهانه باشنی
قومش وقیو جانبنه آشغه ایلتمش یعنی شول مدبر وبدبخت که عبادات وطاعاتدن لذت آلمیوب نورانی اولان جهانی
ترك قیلمش چاه ظلمانی کبی اولان نفسانیه یه منکوس اولوب باشنی آشغه قیلمش کندیمی آفتاب وماهتابك نورنی
کورمدیکندن وباشی چاه ظلمانیدن چقاروب نظری عالم نورا نیته ایرکورمدیکندن دیر (مثنوی) که اکر حقست
پس کو روشنی * سر زچه بردار وبنکر ای دنی) اکرچه بو سوز حق وصادقدر پس روشنالق قنی یعنی جهان
آفتاب الهی وماهتاب ربانی ایله مملو ایسه قنی ضیا وروشنالق اکر بو معنی صادق اولیدی بنده دخی درك وشهود ایلردم
باشکی چاهدن یوقارو قالدر وکور ای دنی یعنی نظرکی عالی ایله وچاه ظلمانیدن کندیکی بری وعاری ایله تا حقیقت حالی
کوره سن وانبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامك واصل اولدیغنه سن دخی واصل اوله سن (مثنوی) جمله عالم
شرق وغرب آن نور یافت (تا تو در چاهی نخواهد بر تو تافت) شرقا وغربا جمله عالم اول نوری بولدی یعنی فرایض ونوافلك
نتیجه سی اولان ضیایه واصل اولدی مادامکه سن چاه طبیعت ایچره سن سنك اوزریکه اول نور طوغمق میسر اولمز
مثنوی) چه رها کن رو بایوان کروم * کم ستیز اینجا بدان کاللج شوم) چاه طبیعتی وزندان نفسانیتی ترك ایله یوری ایوان
وکروم جانبنه یعنی مراتب عالیه وبساتین سامیه طرفنه سیر ایت بو خصوصده عناد ومجادله ایلمه بیل که لجاج وعناد
شوم در ولج ایلین کمسه نك نامبارك اولمسی عالم اولنلره معلومدر (مثنوی) هین مکو کاینك فلانی کشت کرد *
در فلان سالی ملخ کشتش بخورد) اکاه اول ای بدکمان دیمه که اشته فلان کمسنه زراعت ایلدی فلان سنه ده آنك کشتنی
چکرکه یدی چونکم حال بویله درکه اول اکدیکنی بچمدی (مثنوی) پس چرا ڪارم که اینجا خوف هست *

من چرا افشانم این کندم زدست) پس نیچون زراعت ایلرمکه بونده چکرکه خوفی واردر بن بو بغدایی المدن نیچون
خاکه صاچرم یعنی بویله دیوب کار وکشتدن محروم اولمه که من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت حصاده دیمشلردر (مثنوی
وانکه او نکذاشت کشت وکار را * پر کند کوری تو انبار را) واول کمسه که کشت وکاری ترك ایلمدی یعنی عمل قیلدی
وبرکار اولدی اول کمسه سنك کورلککه انبارنی محصولاتدن پر ایلروسن حسرت وندامتله قالورسن (یا حسرتا
علی ما فرطت فی جنب الله) دیو ندا قیلورسن پس بنه اول عاشقك حکایه سنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی)
چون دری می کوفت او از سلوتی * عاقبت دریافت روزی خلوتی) چونکم اول بر قپو بی فاقدی شادیلکندن
وصفای خاطرندن عاقبت اول جوان برکون برخلوت بولدی یعنی محبوبه سنه تنها وصلت میسر اولدی (مثنوی)
جست از بیم عسس شب او بباغ) یار خود را یافت چون شمع وچراغ) بر کیجه عسس خوفندن اول جوان باغه صچرادی
یعنی بر باغه قاچوب کیردی اول باغده کندینك یارنی شمع وچراغ کبی بولدی (مثنوی) کفت سازنده سبب را آن نفس
ای خدا تو رحمتی کن بر عسس * اول نفس اول عاشق سبب سازنده اولان خدای تعالی یه دیدی ای خدا سن عسسه
رحمت ایله (مثنوی) ناشناسا تو سببها کرده * از در دوزخ بهشتم برده) سن لطف وکرمکدن اکلنمز وبیلنمز سببلر
خلق ایلمشسن مثلا دوزخ قپوسندن بنی جنته ایلتمشسن یعنی حقیقتی نامعلوم اولان اسباب ووسایطله فراقدن وصاله
وخوفدن رجایه واصل قیلمشسن (مثنوی) بهر آن کردی سبب این کار را * تا ندارم خوار من یك خار را) بکا بو کاری
آندن اوتری سبب ایلدککه تا بن بر خاری حقیر وخوار طوتمیم بلکه آنده نیجه منفعت واسرار مشاهده ایلیم مرادهیچ
برشیئی باطل وعبث کورمکدر زیرا حق سبحانه وتعالی هر شیئی حکمت بالغه اوزره خلق ایلیوب هیچ برشیئی باطل
برا تمامشدر کما قال الله تعالی (وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) وقال ابن الفارض رضی الله تعالی عنه (بیت
فلا عبث والخلق لم یخلق سدی * وان لم تکن افعالهم بالسدیدة) چونکم (وان من شیء الا یسبح بحمده) آیت
کریمه سنك فحواسنجه هر شیء حقه مسبح اولدیسه خار دخی وخار مثابه سنده اولان بدکردار دخی حق سبحانه وتعالی یی
تسبیح قیلورلر وهر بری کندی مقاملرنده خلق اولندقلری مصلحت وکار ایچون قائمدررلر پس اکر عارف حقیقت بین
ایسك بر منکر وباطل شیئی کوردکده من حیث الحقیقة اکا انکار ایلمه که مظاهر الهیه دن اول دخی بر مظهردر
کما قال الشیخ ابو مدین رضی الله عنه (بیت) لا تنکر الباطل فی طوره * فانه بعض ظهوراته) زیرا چوق شیء واردرکه
غلط نما درسن آنی باطل کورورسن آنده حق ظاهر وهو یدادر وبعض شیء کا مکروه ومبغوض کاور اول خود
حد ذاتنده محبوب وجانفزادر وچوق شیء بحسب الظاهر مندوب ومحبوب کورینور ولکن بحسب المعنی عین ضرر
ومحضا وبالدر کما قال الله تعالی (عسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم) پس عارف ایسك
بر خاری خوار طوتمه وبر مکروه شیئی مبغوض عدا تمه که بلکه انده نیجه فوائد مندرجه اوله فافهم (مثنوی)
در شکست پای بخشد حق پری * هم ز قعر چاه بکشاید دری) مثلا ایاق صنمه سنده حق تعالی بر قناد بخش ایلر یعنی
ادنی ضرردن اوتری کلی منفعت وفائده ویررهم قیودبندن بر قپو اچار یعنی اول فتاح باب مشکلها چاه محنت
وفلاکتدن جاه منحت وسعادت جانبنه در کشا اولور ونیجه زندانی زندان ذلت ایچره محبوس ایکن خلاص
ایدوب مصر دولت وبخت عزت اوزره عزیز قیلور محصل هر شیئه ضد وخلافندن یول ایلر مثلا آتشدن کلزاره
وکلخندن سبزه زاره وعجزدن قدرته وفنادن بقایه وسفلیدن ارتفایه فتح باب ایلر (بیت) خدا ار بحکمت ببندد دری *
کشاید بفضل وکرم دیکری) وقال الاخر (بیت) مشو ملول که فتاح باب مشکلها * که یك در ببندد هزار بکشاید
مثنوی) تو مبین که بر درختی یا بچاه * تو مرا بین که منم مفتاح راه) ای بنده سن نظر ایلمه که درخت اوزره سن یا چاه
وزندانده سن سن بنی کور وبکا نظر ایله زیرا اهلك مفتاحی بنم بو بیتی حضرت حق لسانندن بنده سنه خطاب طریقیله
واقع اولمشدر یعنی حق تعالی حضرتلری بیوررکه ای بنده افکنده سن کندیکی مرتبه عالی اوزره ویا خود منزله سفلی
ایچره کورمه که بو ایکیسنه بیله اعتبار یوقدر پس سن دیمه که بن صحرای دولت ونعمت ایچره فارغ وآزاده یم سهولتله
وقوت وقدرت واسطه سیله مقصوده واصل اولورم ویا خود چاه محنت ونکبت ایچره قالدم ونقمت وفلاکته مبتلا اولدم
مطلوب ومقصوده نوجهله واصل اولورم دیو غمناك والمناك اولمه بنی کورکه راه مقصودك وباب مطلوبك مفتاحی بنم
مالك الملك بنی بیل که استدیکمه ملکی اعطا ایدرم واستدیکمدن نزع ایدرم ودیلدیکمی عزیز واستدیکمی ذلیل
وناچیز ایلرم نتکم بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر (قل اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز
من تشاء وتذل من تشاء بیدك الخیر انك علی کل شیء قدیر (مثنوی) کر تو خواهی باقی این کفت وکو * ای اخی
در دفتر چارم بجو) اکر سن بو کفت وکونك باقیسنی استر ایسك یعنی بو عاشقك معشوقی اولان زنك وآنك باب معشوقی

دق ایلسنك وعس الندن قاچوب بر باغچه ایچره داخل اولمسنك ومعشوقه سنی آنده بولمسنك قصه سنك بقیه سی
دیلرایسك ای اخی دردنجی دفترده ایسته زیرا بونك قصه سنك بقیه سی بالتمام دردنجی جلدك اوائلنده ذکر اولنمشدر
اکر طالب ایسك دفتر رابعده اولان اول محله نظر ایله که تا آندن عبرت پذیر اوله سن ونیجه علوم
ومعارف استفاده قیله سن وبیحد اسرار ومعانی یه وصول بوله سن بتوفیق الله وهدایته انشاء الله
یحصل التوفیق والهدایة الی ان نفهم کلام اهل النبوة والهدایة والولایة اللهم انی قد جمعت
هذا الکتاب من کتب اهل الولایة واصحاب الدرایة مع تقصیری عن العمل بما فیه
وشرحته بلسان الترکیة معترفا بقلة البضاعة وعدم الاستطاعة لیکون سببا للرحمة
والمغفرة وباعثا الدعاء طالب العلم بالمغفرة فاجعله سببا لمغفرتك وسبیلا الی
رحمتك وقربتك ومقبولا بین العارفین ومحبوبا للطالبین والعالمین برحمتك
یا ارحم الراحمین امین یارب العالمین وصل وسلم علی سیدنا محمد
وآله واصحابه اجمعین بحمد الله وتوفیقه بو سفر ثالثك شرحی
دخی احسن وجه له ایسر جهد له نهایت بولوب شهر
شوالك اخرنده بو تصنیف اول هجرت نبویه نك
بیك اوتوز اوچ سنه سنده احد کونی وقت
ضحاده تمام اولدی امید درکه حق سبحانه
وتعالی مقبول قیله وغیری
دفترلرك شرحنی دخی
بر وجه آسان
میسر ایلیه

تم الجزء الثالث من شرح المثنوی الشریف ویلیه الجزء الرابع
بدار الطباعة خدیویه

جلد رابع مثنوی

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی جعل الجلد الرابع من المثنوی * احسن المرابع المعنوی * وانفع المرابع للعلماء الاخروی * واجل المنافع للفقراء المولوی * وصیر مصارعه مطالع انوار الالهی وابیاته صوامع اسرار النبوی * وصلی الله علی سیدنا محمد مالک الشرع القوی * وسالک الصراط السوی * وعلی آله واصحابه الذین طهروا نفوسهم من الرجس الخفی واللوث الجلی * اما بعد * حمد الله العلی الکبیر * والصلوة علی محمد البشیر النذیر * وفقیر وحقیر وکثیر التقصیر جلد ثالث شرحنی تحریر * ایلدکدنصکره بو احسن مرابع اولان جلد رابعک شرحنه متوکلا علی الله شروع قیلدم * حق سبحانه وتعالی دن امیدم بودر که اختتامی مقدر * واتمامی میسر * اوله واحسن وجهله نهایت بولوب ظهوره کله * لا یحه * اخوانی اوصلکم الله مرابع الجنانی * وجعل مقامکم مراتب الروحانی * ومرابع الجنانی بو نکته ودقیقهٔ وجدانی * هر بریکزک محفوظ جانی * اولسون که مثنوی شریفک هر بر جلدینک کندوسنه مخصوصه اولان ابیات وحکایاتی وامثال واشاراتی واسطه سیله اخر جلدینک اوزرینه فضل ورجحانی اولدیغی ادنی عرفانی * اولان کمسنه نک عقلی قتنده مسلم ومعقولدر بو تقدیر اوزره هر بری بالنسبة الی غیره من وجه فاضل ومن وجه مفضولدر * پس بو احسن مرابع اولان جلد رابعک * غیری اسفاردن افضل اولمسی اعتبارات ثلثه ایله مبرهن ومدلولدر (اولا) کندویه مخصوصه اولان ابیات وحکایات وامثال واشارات اعتباریله که بونده موجود اولان بعینه غیریده موجود دکل بلکه مفقود ومعدوم * ومعلومدر که هر موجود معدوم ومفقوددن اولی ومقبولدر * وثانیا * محل شمس لامع اولان فلک رابع کبی مرتبهٔ چهارمده واقع اولمشدر انک افتاب درخشی * عالمی نیجه منور قیلدیسه بونک دخی خورشید علم نوربخشی قلوب بنی آدمی اویله منور قیلمشدر * ثالثا * سلطان العاشقین وبرهان الواصلین نوردیدهٔ اهل یقین وسرور سینهٔ پرسکینهٔ اصحاب تمکین اعنی مولانا ومولی العارفین حضرتلرینک بونک دیباجهٔ همایونده احسن المرابع واجل المنافع بیورملریله بو جلد رابع عنوان وشان بولمش وغیریلردن افضل کلمشدر زیرا بو عبارات بلیغه دن منفهم اولان معنی بودر که اکر مثنوی شریفک هر جلدی بر مربع فرض اولورسه بو جلد رابع احسن مرابع مثنوی فرض اولور * واکر هر دفترده واقع اولان بیانلره بر مرتع دینورسه بونک بیانلرینه انفع مراتع معنوی دینور * وهر بریانده مسطور اولان ابیات منافع دینی عدّ اولنورسه بونک بیانلرنده مسطوره اولان اجل منافع دینی عدّ اولنور وهر بیانده واقع اولان ابیاتک معانیسی مواهب الهیه تقدیر قیلنورسه بونک بیانده واقع اولان ابیات شریفه نک معانیسی وانه من اعظم المواهب بیوردقلری اوزره اعظم مواهب الهیه تقدیر قیلنور وبو سفر شریفک حقنده نورلا صحابنا دیملری کندولرک یاران واصحابی ایچون نوردرون اولمغی مقتضی اولور وکنزلا عقابنا * بیورملری اعقابنده

کلان فقرا واحبابی ایچون جواهر زواهر له مشحون کنز مدفون اولمغی اشعار قیلور (الوصیة) ای طالب رموز مثنوی وای عاشق کنوز معنوی اکر اول جناب ولایت مآبک عصر شریفنده کاوب اصحابندن اولمق واول حضرتک وجود پرجودندن استناره واستفاده قیلمق مقدر اولمدیسه بحمد الله فقرا واحبابندن اولمق واعقابی ایچون وضع ایلدکلری کنزلا بقنی دن حصه المق وغنا بولمق میسر درپس اکر بو جواهر زواهر معارفله مشحون اولان کنز مدفونی بولمق واندن حصه دار اولوب غنی اولمق استرایسک کرکدر که اکا اهل اولان وطریقن بیلان بر عارف وواصلی بوله سن واکا خدمت ومتابعت قیله سن تا سنی طاق چارمده موضوع اولان دفینه یه کتوره وسنک ایچون انده مودوع اولان جواهر زواهری سکا کوستره چونکم انی بوله سن غنی القلب اوله سن وانکله دینک اداقیلدقدن صکره نیجه لره دخی اندن امداد وانفاق قیله سن نته کم جلد سادسده محتسب تبریزی حکایه سنک اواخرنده کفتن خواجه درجواب یاران بای مرد بیانده بو کنزلا عقابنا معناسنی مفسر ومذکر کلمات طیبه بیورمشلردر اول جمله کلمات قدسیه دن بو بش بیتله اکتفا اولندی وتفصیلی اول محله حواله قیلندی فلیطلب فیه * بیت * خواستم تا آن بدست خود دهم * درفلان دفتر نبشته است این قسم * خود اجل مهلت ندادم تا که من * خفیه بسپارم بدو در عدن * لعل ویاقوت بهر وام او * درخوری ونبشته نام او * درفلان طاقیش مدفون کرده ام * من غم آن یار پیشین خورده ام * از کسادا ومترس ودرمیفت * که رواج اونخواهد هیچ خفت * بو کلمات شریفه اکرچه خواجهٔ تبریزینک خوابده بای مرده سویلمیدر لیکن بوندن مراد بو کنز معنوی صاحبی اولان وجود پرجودلر زمان شریفندنصکره کلان اعقاب واحبابی حقنده مثنویدان اولان خلفاسنه وصیت ایلمسیدرپس بو مقدمه معلومک اولدیسه بو ابیات شریفه نک اول حضرتک لسانندن معانی شریفه سی بویله دیمک اولور که بیورلرای طریقم خدمتنده اولان وکلامی طالبلره نقل قیلان بای مرد بن ایستدم که اول جواهر زواهر اسرار ومعارفی کندو املا بنم جانبمه متوجه اولان اول طالبه ویرم فلان دفترده طالب ایچون بو قسمتلر مسطور اولمشدر که فلان دفتردن مراد بو دفتر رابعدر اجل خود بکا مهلت ویرمدی تاکم بن درعدن مثابه سنده اولان علم دینی اول طالبه نهانی تعلیم وتسلیم ایلیم اول عقیمده کلان طالب وام دار ایچون لعل ویاقوت معارف وعلوم وارد رشول متاع خانه ایچره که اندن مراد معانی ابیات شریفه در واول طالبک اسمی دخی مسطور در کنزلا عقابنا دیمکله فلان طاقده اول جواهر زواهری واعل ویاقوت طاهری مدفون ایلدمکه مراد بو طاق چارمدر بن اول عقیمده کلان یاروام دارک غمنی مقدم یدم وانکچون هرنه لازم ایسه بو دفتر رابعده دیدم بعد تقدیم هذه المقدمة اخوان صفا اکر عمر وفا ایدوب اجلدن رها بولورسق وجلد سادسک شرحنه شروع قیلورسق بو محله کلدکده انشاء الله بو ابیات شریفه نک حاوی اولدیغی دقایق وحقایقک شرحی مستوفا تحریر اولنه وبو ابیاتک جمع قیلدیغی جواهر زواهر دقایقک تحقیق مفصلا انده تقدیر قیلنه شمدیلک بو قدرله اکتفا اولنه زیرا بو جلدک فضیلتنده بو قدر اشارت عاقله وافی وبو مبشر کنزه حق تبشیر همان خیردعا ایلمکز کافیدر والله تعالی بنده لرینک دعالرینی قابل وتقصیرلرنی غافر وعافیدر وهو المجیب القدیر وبالاجابة جدیر * الظعن الرابع * ظعن ترکجه کوچه دیرلر (الرابع) ظعنک صفتیدر یعنی دردنجی کوچ کان حضرت مولانا هر بر جلدی بر منزله وبر منهله تشبیه بیوروب اوچنجی جلددن فارغ اولوب دردنجی جلدک نظمنه شروع ایتدکارینه ظعن رابع تعبیر بیوردیلر والظعن الرابع مبتدادر * الی احسن المرابع * خبردر یعنی دردنجی سفر احسن مرابعدر مرابع مربعک جمعیدر نشمین ربیعی یه دیرلر وفی الحقیقه مرابعک احسنی درکه سالکک روحی بونده استراحت ایلرومرابعک الطفیدرکه طالبلر بونده انواع معانی جریده قیلر * واجل المنافع * احسن مرابع اوزره معطوفدر ودخی منفعتلرک اجل واعظمیدر * تسر قلوب العارفین * بو جمله صفتدر مقدم اولان جمله یه تقدیر کلام اویله ظعن رابع واحسن مرابع که مسرور اولور عارفلرک قلوبی * بمطالعته اول ظعن رابعک مطالعه سی سببیله کسرور الریاض بصوت الغمام کسرورنده کاف تسریه متعلقدر وبمعنی مثلدر یعنی عارفلرک قلبی مسرور اولور مثل السرور الریاض یعنی بولوتلرک صداسیله روضه لرک سروری کبی مسرور اولورزیرا قطرات امطار اسرار کلام اولیای کبار قلوب طالبین وسالکینه اول لطافتی وبرر که باران بهار ازهار واشجار بساتین وحدایقه اولقدر لطافت ویرمز نته کم حدیثده وارد دخی اولمشدر که * علیکم بمجالسة العلما واستماع کلام الحکما فان الله یحیی القلب المیت بماء العلم کما یحیی الارض المیت بماء المطر * وانیس العیون بطیب المنام * کسرور اوزره معطوفدر یعنی عرفانک قلوبی مسرور اولور بونک مطالعه سی سببیله بساتینک صوت سحابله سروری وکوزلرک طیب خوابله انسی وحبوری کبی زیرا عیون دخی خوابله انس ایلدیکندن هربار که نوم کاسه مسرور اولور کذلک عیون ارباب معرفت ودرون اصحاب طریقت بونک مطالعه سیله آسوده اولوب تشاویش جهان وعلایق وعوایق نفس

وشيطاندن غض ابصار ايدوب راحت ايدرلر فيه ارتياح الارواح * ظرف مقدم خبردر وارتياح الارواح مؤخر مبتدادر
تقدير كلام بوظعن رابعده روحلرك ارتياحى واردر * وشفاء الاشباح * دخى شبحلرك شفاسى واردر اشباحدن
مراد اجسامدر وبونده اجسامه شفا اولمسى بو وجهله دركه اكثر كلام الهيه فلرى حكم الهيه ايله تعبيه اولمشدر
پس بونك مطالعه سى سببيله عاشق صادق حكيم حاذق اولور هر شيئى حكمت اوزره قلمجق اجسام دخى امراضدن
برى اولور پس بونده شفاى اشباح بو وجهله مقرر اولور * وهو * بوظعن رابع * كما يشتهيه المخلصون و يهوونه *
مخلصلرك اشتها ايلديكى كبى ومحبت ايلدكارى كبيدر يهوون هوايهويدن فعل مضارعك جمع مذكريدر يحبون
معناسنه * ويطلبه السالكون و يتمنونه * كما يشتهيه اوزرينه معطوفدر ودخى بوظعن رابع سالكلرك طلب ايدوب
تمنى ايلدكارى كبيدر * للعيون قرة * قرة مؤخر مبتدا للعيون مقدم خبردر يعنى بوظعن رابع سالكلرك كوزلرينه
روشنا ونور * وللنفوس مسرة * ودخى طالبلرك نفسلرينه مسرتدر وشاديدر * اطيب الثمار لمن اجتنى * مبتداى
محذوفك خبريدر * هو اطيب * تقديرنده يعنى بوظعن رابع اطيب والطف ثماردر اجتنا ايدنلر ايچون ثمار ثمرك
جمعيدر اجتنا ميوه دوشورمكه ديرلر بوكلاملرنده استعاره واردر كان بوجلد برحديقهء رعنادر وهر بيتى برشجرهء
مثمره دركه نتيجه نوباوهء معنا بى سالك اندن اجتنا قيلور * واجل المرادات والمنى * دخى مراداتك ومقصوداتك وآرزو
وملتمساتك اعظميدر * موصل العليل الى طبيبه * مبتداء محذوفك خبريدر يعنى اغراض شيطانيه ايله ذليل وامراض
نفسانيه ايله عليل اولنلرى مرشد دليله كه حقيقتده طبيب جليل در موصل در * وهادى المحب الى حبيبه *
وهدايت ايديجيدر عاشقلرى محبوبنه * وهو بحمد الله من اعظم المواهب * مواهب موهبه نك جمعيدر يعنى بوظعن
رابع اللهك حمدنه ملتبس اولديغى حالده ويا خود اللهك حمدى سببيله مواهب وعطيات الهيه نك اعظميدر * وانفس
الرغايب * رغايب رغيبه نك جمعيدر ورغيبه بمعنى مرغوبه در وبوظعن رابع مرغوب اولان شيلرك نفيسيدر
تجدد عهد الالفة * مبتداء محذوفك خبريدر بوظعن رابع اللهله اولان الفتى وعهد وميثاق ومحبتى تجديد ايديجيدر
* مسهل عسر اصحاب الكلفة * ابتداى سلوكده اصحاب مشقت وارباب محنتك عسرنى مسهل ومشقتنى
ميسردر * يزيد النظر فيه اسفا لمن بعد * يعنى بوجلد رابعه نظر ومطالعه ايلمك اسف وبصرنى زياده ايلر حقدن بعيد
اولان كمسه ايچون يعنى حقدن بعيد اولان كمسنه بوجلده مطالعه قيلسه بوجلدده واقع اولان انك فكرى ونظرنى
اكا زياده ايلر تأسف وتحيفنى كه اكا بعدنك قبحى اشكار اولوب ديركه حيفا واسفا كه بن عمرى ضايع ايدوب حقدن غيرى يه
طابع وماسوى يه طامع اولمشم * وسرورا وشكرا لمن سعد * معطوفدر اسفا اوزرينه بونلر دخى كذلك مفعول لهلردر
وتقدير كلام بوظعن رابعده واقع اولان نظر وفكر سرور وشكرى زياده ايلر سعيد اولنه يعنى علم حقده سعيد اولان كمسنه
بوجلد رابعه نظر ومطالعه ايلدككده نتيجه معارف عليه وعلوم اسرار جليه بولوب نعم روحانيه والطاف الهيه يه
انك جانى واصل اولدقده كندو سعادتن بيلور وبو نعمتك مقابله سنده سرور وشكرنى زياده قيلور * يتضمن صدره
ما يتضمن صدور الغانيات من الحلل * صدره ده ضمير ظعن رابعه راجعدر تقدير كلام بوظعن رابعك درونى متضمن
اولور غانيه خاتونلرك حلل وحلى دن سينه لرى متضمن اولدوغى كبى حلل حله نك جمعيدر وغانيات غانيه نك جمعيدر اكر
فتح غينله غنادن اولورسه اراييجى زنلر ديمك اولور واكر كسر غينله غنادن اولورسه غنى اولان خاتونلرك سينه لرى حلل
وحلى دن وجواهر وزواهر وزيوردن متضمن اولدوغى كبى جواهرى بوجلد رابعك صدرى متضمن اولدى كه بونك
متضمن اولديغى جواهر وزواهر معنويدركه ابدى كاسد اولمز ومن بعد فنا بولمز وبو دخى جايز اولور كه صدره ده كى ضمير
يا بعيد اولان منه ويا سعيد اولان منه ويا خود على سبيل البدل هر برينه راجع اوله وبو جمله بو تقدير اوزره جملهء مستأنفه
اولور سؤال مقدره جواب اولمق اوزره كان برسائل ديركه شول كمسه لركه يا بعيد ويا سعيد اوله بوكه نظر ومطالعه ايليه
انلره نه حاصل اولور بيورورلركه مغنيه ويا اهل غنى اولان خاتونلرك حلى وحللدن تحلى وتزين ايدوب كندولرنى آراسته
وپيراسته ايلدكده انلرك صدورى اول حلى وحللدن اولقدر سرور وحبورى متضمن اولمز كه بونى مطالعه ايلين كمسه نك
سينه سى متضمن اولور * جزاء لاهل العلم والعمل * جزاء مفعول له در تضمن جمله سنه تقدير كلام تضمن ايلر بوظعن
رابعك صدرى غانياتك متضمنه اولديغى جزادن اوترى اهل علم واهل عمل ايچون * فهو كبدر طلع * پس بوظعن رابع
بربدر تابان كبى دركه مطلع فيض حقدن طلوع ايلدى مشبه جلد رابع در ومشبه به بدردر وبونده وجه شبه
بوجلد رابعك انوار معانيسى ظلام جهلى قلوب سالكيندن ازاله ايتديرنته كم بدر تمام ظلام ظاهرى ازاله ايلديكى كبى
* وجد رجع * وبوظعن رابع بربخت ودولت كبى دركه رجوع ايليه كتمش ايكن صاحبنه كان اوچنجى جلد تمام
اولدقده اول بخت ودولت معنوى منقطع اولوب تكرار بو احسن مرابع اولان جلد رابعك ظهور وطلوعى طالبه كتمش

دولتك

دولتك رجوعى كبى اولور * زائد * مبتداء محذوفك خبريدر * على تاميل الآملين * يعنى بوظعن رابع زياده ايديجيدر
امل وراجع اولنلرك امل قيلمسى اوزره املنى * ورائد لرود العاملين * رائد اول كمسه يه ديرلر كه كاربانادن ايلرو كيدوب
انلرك لوازمن احضار ايده رود آب وكياه طلب ايليوب جمع ايلمكدر يعنى بوظعن رابع رهنما ويشوا وتهيئهء منزلدر
عامللرك مراكب نفوسنك غداسنى جمع واحضار ايچون (يرفع الامل بعد انخفاضه) يعنى رجا واميدلرى مرفوع وبالا ايدر
پست ومخفوض اولدقدنصكره يعنى جناب حقده سالكك شوق ومحبتن زياده ايلر * ويبسط الرجاء * دخى بوظعن رابع
سالكك رجاسنى كشاده ايلر * بعد انقباضه * انقباضدن صكره * كشمس اشرقت * مبتداء محذوفك خبريدر يعنى بوظعن
رابع شول كونش كبيدركه اشراق ايلدى * من بين غمامة تفرقت * شول غمامه نك ما بيننده كه اول غمامه تفرق
ايلدى بو تشبيه اولكيدن ابلغدر يعنى بوظعن رابع شول آفتاب نورانى ومعنويدر كه سحاب بشريت وغمامهء مقتضاى
طبيعتله مستور ومحتجب اولمش ايكن اول غمامه يى مقتضاى طبيعت وبونك نورنه حجاب اولان سحاب بشريت
متفرق اولوب جان ودل مشرقندن طلوع قيلوب عالمه ضيا كستر اولمشدر * نورا لاصحابنا * بو دخى مبتداء محذوفك
خبريدر بوظعن رابع برنور لامعدر بزم ايچون اصحاب جمع صحبدر مراد كندولرك صحبت شريفه سنه داخل اولان ياران
سعادت قرينلريدر كه بوجلد رابع انلر ايچون برنور عظيمدر اندن استناره واستفاده ايلمشدر (وكنزا لاعقابنا) وبرخزينه در
بزم عقبمزده كلان اخلافمز ايچون اعقاب عقبك جمعيدر عقب اوغله به ديرلر بونده مراد كندولرك انتقالندنصكره اردنجه
كلان فقر او طريق مولويه سالك اولان احباب وعرفا اولور * ونسئل الله التوفيق لشكره * وبز اللهدن بونك
شكرينه توفيق استرز تا بونعم جليله سى مقابله سنده برشكر ايده وزكه اكا مكافى وموافق اوله * فانه * علتدر شكر سؤالنه
زيرا شكر * قيد للعتيد * يا غدر موجود وحاضر اولان نعم ايچون * وصيد للمزيد * وبو حديث شريفك معناسنه اشارتدر
كما قال عليه السلام ان للنعم اوابد كاوابد الوحشى فقيدوها بالشكر * صيد مصدردر بمعنى صايد يعنى صيد ائديجيدر
زياده يى زيرا * ولئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابى لشديد * معناسى مقرردر واجل نعمت واعظم سعادت
دنيا وآخرتده علم ومعرفتدر ونعمت دنيا بونعمته نسبت نقمتدر نته كم جناب عزت نعم دنيا حقنده بيورر * قل
متاع الدنيا قليل * وعلم وحكمت حقنده بيورر * ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا * وحضرت على كرم الله وجهه
بيوررلر * بيت * رضينا قسمة الجبار فينا * لنا علم وللاعداء مال * فان المال يفنى عن قريب * وان العلم باق لا يزال *
فاذا كان كذلك مثنوى اجل نعم الهيه در زيرا زبدهء معانئ قرآنى ومغز اسرار كلام ربانيدر پس سالك كه بونعمته فائز
وحائز اوله اكا واجبدر كه دائما شكر وثنادن خالى اولميه تا واهب النعم ومفيض الجود والكرم اول شاكر اولان سالكى
بو كلام ولايت انجامك حقا يقنه واصل قيله * ولا يكون الا ما يريد * حال بوكه هيچ برشئ موجود اولمز الا شول شيئكه
الله تعالى ديلر اولان اولدر * شعر * ومما شجانى انى كنت نائما * اعلل من برد بطيب التنسم * ومما شول شيدندر كه
شجانى بنى محزون قيلدى شجو حزنه ديرلر انى تحقيقا بن كنت نائما نائم اولدم يعنى بنى چوق نسنه لر محزون ايلدى
جمله دن برى بو مصيبتدركه تحقيقا بن نائم اولدم اعلل تفعيل بابندن فعل مضارعك نفس متكلميدر معلوم صيغه سى
اوزره ومجهول صيغه سى اوزره قرأت اولنمق دخى جائزدر تفعيل بابنك بناسى كاه اولور كه ازاله ايچون كلور مثلا قشرته
ديرلر بن انك قشرنى ازاله ايلدم ديمك معناسن ويررلر بونده دخى ازاله ايچون اولمقده جائز وازاله
ايچون اولديغى اوزره معنى اعلل اكر صيغهء مجهول اوزره قرأت اولنورسه تحقيقا بن نائم اولدم علتسز مصفا اولديغم
حالده اكر صيغهء معلوم اوزره قرأت اولنورسه تحقيقا بن نائم اولدم ازالهء علت ايلديكم حالده ديمك اولور واكر ازاله
معناسى مراد اولمزسه معنا بويله اولور تحقيقا بن نائم اولدم اظهار علت وبهانه ايلديكم حالده شول برددنكه اول طيب
تنسمله يعنى تنفسله ايدى اعلل جمله سى اعرابدن محلا منصوب كنت نك فاعلى ضميرندن حال واقع اولور من برد ده من
اعلل يه متعلقدر بطيب ده با مع معناسنه در تنسم تنفس معناسنه در محصول معنئ بيت اولدركه بنى محزون ايلين
شيدندركه تحقيقا بن نائم وغافل اولدم برد هوادن طيب تنفسله تعلل وبهانه ايلديكم حالده يعنى هوانك اعتدالى اوزره
اولان برد ولطافتدن صفاى تنفس وطيب تروحله نفسى مشغول ايلديكم حالده كه بن نائم وغافل اولمش ايدم * شعر *
الى ان دعت ورقاء فى غصن ايكة) تغرد مبكاها بحسن الترنم ورقا رماد اللون اولان حمامه يه ديرلر طيران وتصاعدده سائر
حمامه دن اسرع در واول لونده اولان هوايه پرواز ايلدكده كورنمز ايكه ميشه يه ديرلر والغرد بفتحتين شنلك وشادلك
ايتمكدر حسن صوتدن غرد الطائر ديرلر اذا طرب فى صوته وانى متعلقدر مقدم اولان كنت يه ورقاء فاعليدر دعتك
تقدير كلام تحقيقا بن نائم اولدم اول زمانه دككه ميشه اغاجنك بوداغنده قرار ايلين حمامه بنى دعوت ايلدى اويله ورقا كه
انك بكاسى حسن ترنمله خوش صدا ايلدى مبكا مصدر ميميدر بكا معناسنه بو تقدير اوزره تغرد نك فاعلى مبكا اولور

نغردتفعیل بابندن اولوب فاعلی ضمیری تحتنده مستتر اولان هی ورقایه راجع اولوب اکا صفت اولمقده جائز و حال اولمق
دخی جائزدر بوتقدیراوزره مبکا مبتدا و بحسن الترنم خبری اولور و تقدیر کلام بویله دیمك اولور که بن نائم اولدم میشه
بوداغنده ساکن اولان رماد اللون کبوتری دعوت ایدنجه یه دك اویله کبوترکه طرب وشاد بلکله اوتردی اول کبوترك
بکاسی حسن ترنمله ایدی ورقامرشـدك روحندن استعاره اولدیغی تقدیراوزره اکا بکا اسنادی ادعا و مجاز
اولمز ＊ فلوقبل مبکاها بکیت صبابة ＊ لسعدی شفیت النفس قبل التندم ＊ فلوقبل مبکاهاده ضمیر ورقایه راجعدر
یعنی اکر اول ورقانك بکاسندن اول بن بکیت اغلیدم (صبابة) محبت بوندن (سعدی) بر محبوبه نك نامیدر یعنی
محبوبه ایچون (شفیت النفس) نفسمه شفا ویردم (قبل التندم) ندامتدن و پشیمان اولمزدن اول (ولکن بکت قبلی فهیج
لی البکا ＊ بکاها فقلت الفضل للمتقدم ＊ ولکن اول حمامه بندن اول بکا ایلدی فهیج لی البکا بکاها فهیجده فاتعقیب
ایچوندر هیج مفعولینه تعدیه ایلر مفعول اولی البکاء و مفعول ثانیسی لی (و بکاهاده) ضمیر ورقایه راجعدر بکا فاعلیدر
هیج نك تقدیر کلام ولکن بندن اول اول حمامه اغلدی پس انك بکاسی تهییج و تحریك ایلدی بنم بکامی فقلت فاذا کان
کذلك بن دیدم الفضل للمتقدم فضل متقدم ایچوندر یعنی فضل و هنر بندن مقدم بکا ایلیوب بنی ایقاظ ایلینه ایچوندر
دیدم محصول بیت اولدرکه بن اوائل سلوکده نائم ایدم تشکر نعم الهیه دن و یا خود اسرار سبحانیه دن و تجلیات ربانیه دن
بن تعلل و بهانه ایدردم طیب نسیم هوای نفسله تام مرشد کاملك ورقاء روحی غصن ایکه بدندن بنی دعوت ایدنجه یه دك
پس اول کاملك ورقاء روحی تطرب و تغرد ایلدی حسن ترنمله یعنی معارف و حقایقدن تکلم ایلدی اکر بن اول ترنم و تکلم
ایتمزدن اول صبابة لذات الله و محبة لمرضاة الله بکا ایدوب محبوبۀ حقیقتم ایچون عرض شوق و اشتیاق ایلسم
نفسمه شفا ویردمه دوا قیلوردم قبل الندامه ولکن روح مرشد بندن اول اول محبوبه ایچون بکا ایدوب و عبادت و طاعت
قیلوب آشنا اولدی پس انك بکاسی و شوق و اشتیاقی بکا تأثیر ایدوب بنم بکا و اشتیاقمی تحریك و تهییج ایلدی پس بو حال
مقرر و مشاهد اولیجق بن دخی دیدم و اعتراف ایلدمکه فضلیت متقدمینکدرکه انلرك کلاملری و ارشادلری صکره
کلان طالبلری و سالکاری تحریك و تشویق ایدیجیدر ＊ رحم الله المتقدمین والمتأخرین ＊ الله تعالی رحمت ایلسون
متقدمینه یعنی سلفده مرور ایدن کباره و متأخرینه خلفده کلوب و کلجك سعادت شعار ولایت کردارلره ＊ والمنجزین
والمتنجزین ＊ منجز من باب الافعال ارباب حاجاتك حاجتلرینی ادا و قضا و وعده سنه وفا ایدیجی کسه در ＊ متنجز تفعل
بابندندر بناسی تکلف ایچوندر بونده مراد منجز اولنلره و عهده وفا قیلنلره متشبه اولنلردر معنی و دخی الله تعالی رحمت ایلسون
اداء حاجت قیلنلره و دخی وعده یه وفا ایدنلره متشبه اولنلره دیمك اولور ＊ بفضله و کرمه و جزیل الائه و نعمائه ＊ رحم به
متعلقدر یعنی الله تعالی رحمت ایلسون بونلره فضلیله و کرمیله و عظم آلا و نعمیله (فهو) پس اول الله (خیر المسؤل و اکرم
المأمول ＊ کل مسؤلك خیرلوسی و کل مأمول اکرمیدر یعنی سؤال اولنان مراداتك اشرفی و مأمول اولان مقصوداتك
اکرم و الطفیدر پس عارف اولدرکه خیرلو اولان مسؤلی و اکرم اولان مأمولی طلب ایلیه که اندن مراد خدای تعالی در
بیت ＊ خلاف طریقت بود کاولیا ＊ تمنا کنند از خدا جز خدا ＊ بو معنی دخی جائزدرکه خیر المسؤل عنه و اکرم المأمول
عنه ＊ تقدیرنده اوله بو وجه اوزره معنی اول الله شول کسه لردنکه سؤال اولنور انلرك خیرلوسی و شول کسه لردنکه امل
ورجا قیلنور انلرك اکرمی دیمك اولور ＊ فالله خیر حافظا ＊ پس الله تعالی خیرلودر حافظ اولمق جهتندن جمیع اشیادن و هو
اول الله ＊ ارحم الراحمین ＊ رحمت ایدیجیلرك ارحمیدر ＊ و خیر المونسین ＊ و دخی جمیع مونسلرك خیرلوسیدر زیرا انکله
انسیت قیلان ایکی جهانده بیله غریب اولمز اما اندن غیری ایله انسیت قیلان مقرردر بهرحال مونس اولدیغی شیدن
مهجور و غریب اولمق ＊ و خیر الوارثین ＊ و دخی جمیع وارثلرك خیرلوسیدرکه ＊ ولله میراث السموات والارض فحواسنجه
جمله موجوداته وارث اولدر پس برکسه نك موتندنصکره عقبنده یا دنیایه متعلق و یا دینه متعلق بعض شیلری قالسه
و بعض کسه لر اول شیلره وارث اولسه حق تعالی بو جمله وارثلرك خیرلوسیدر زیرا املاك حقیقتده کندینکدر ＊ و خیر
مخلف ＊ و عوض ویریجیلرك خیرلوسیدر کما قال الله تعالی ＊ و ما انفقتم من شیء فهو یخلفه ＊ و رزاق للعابدین الزارعین
و زارع و حارث اولان عابدلرك رزاقیدر یعنی مزرعۀ دنیاده زراعت اخروی و حراثت معنوی قیلان عابدلر ایچون
مبالغه ایله رزق ویریجیدر و انلری سائرناسدن ممتاز ایدوب غنای حقیقی مرتبه سنه ایرکوریجیدر ＊ و صلی الله علی
سیدنا محمد و آله الاکرمین ＊ الله تعالی رحمت ایلسون بزم سیدمز حضرت محمدك اوزرینه و انك اکرم اولان آلینك اوزرینه
و علی جمیع الانبیاء والمرسلین ＊ و جمیع انبیا و مرسلین اوزرینه دخی رحمت ایلسون ＊ آمین یا رب العالمین ＊ ای عالملرك سید
و مالکی و مربیسی سن بو دعایی قبول ایله و بونی ایشله فقال سلطان العارفین و برهان الواصلین و قطب اصحاب یقین و مرکز
دائرۀ اسراردین مولانا و مولی العارفین ثبت الله اقدامنا فی طریقه المتین و قدس ارواحنا بکلامه المبین بعد تمام

الدیباجة العربی خطابا بالشیخ حسام الدین چلبی ＊ مثنوی ＊ ای ضیاء الحق حسام الدین توئی ＊ که کذشت از مه
بنورت مثنوی ＊ مصرع اولك معناسی جلد اولك دیباجه سنده و جلد ثانینك دخی ای ضیاء الحق حسام الدین
بیوردقلری بیتده مفصلا مرور ایلدی تکراره حاجت یوقدر معنیٔ بیت اولدرکه ای حق تعالینك ضیاسی اولان حسام
الدین سن سنکه سنك نورك سببیله مثنوی ماهدن ایلرو کچدی یعنی من حیث المعنی اندن ارفع و انور اولدی زیرا انك
رفعتی صوری و بونك معنویدر و انك نوری حسی و بونك عقلی و معنوی اولان صوری و حسی اولندن ارفع و انوردر
زیرا انك رفعتی قشر منزله سنده و بونك رفعتی اکا نسبت مغز منزله سنده در و آنك نوری ظلمت محسوسه یی ازاله ایدر
و بونك نوری ظلمت معقوله یی پس ظلمت محسوسه یی ازاله ایلیندن ظلمت معقوله یی ازاله ایلین اشد و اقوادر انك نوری
زیاده و ناقص اولمقده و بونك نوری هردم ترقی قیلمقده و کامل اولمقده در و انك نوری دنیوی و بونك دینی و اخرویدر پس
هر وجهله بونك نوری انك نوربندن اعلی و اسنیدر نور القمر مستفاد من الشمس کلامنك حسبنجه اکر اول نوری آفتابدن
الدیسه و انك منوری شمس صوری اولدیسه بو نوری شمس دیندن الدی و بونك منوری آفتاب معنوی یعنی وارث
حضرت نبوی اولان شیخ حسام الدین چلبی اولدی پس ＊ ان لله عبادا قلوبهم انور من الشمس ＊ حدیثنك مقتضاسنجه
بو حضرتك نوری او شمس صورینك نوربندن اقوی و انور اولمسی اهل دله قتی ظاهر و روشن کلمدی و جلد اولك
دیباجه سنده بو حضرتك شرف و نسبی حقنده القت الشمس علیه رداءها (وارخت النجوم لدیه اضواءها) بیورملری
دخی شمسك و نجوم صورینك حضرت چلبی یه و انك نسب معنویسنه تذلل قیلمسنه و انك نوری قتنده اضواء نجوم لیس
بشیء اولمسنه دلالت و شهادت قیلور ابو الحسن شاذلی حضرتلری دیرکه لو کشف من نور المؤمن الناقص لطبق ما بین
السماء والارض فما ظنك بنور المؤمن الکامل و لقد سمعت شیخنا ابا العباس قال لو کشف عن نور الولی لعبد لان اوصافه
من اوصاف الله و نعوته من نعوته پس حسام الدین افندینك نوری حق نوری اولدیغنه شاهد ضیاء الحق لقبیله حضرت
مولانانك انلری ذکر ایلمسی کافیدر چونکم اول حضرتك نوری نور حق اولیجق انك نوری سببیله کتاب مثنوینك ماه
و انجمدن ایلرو کتمسی و ظلمات معنویه نك وجودنی ازاله ایتمسی شبهه و شائبه دن عاری و بریدر (مثنوی) همت عالی تو
ای مرتجا ＊ می کشد این را خدا داند کجا ＊ همت عزیمت قلبه دیرلر عالی و سافل اولمغه قابلدر همت عالیه محبوب و همت
سافله مبغوض و مغضوبدر کما قال علیه السلام ان الله یحب معالی الهمم و یبغض سفسافها زیرا برکار ظهوره کلمز
الا همت عالیه ایله و بر صفت کمال بولمز الا عزیمت سامیه ایله نته کم حسام الدین افندینك همت عالیه سی بو کار بیمثال
مأمولنه ایلتمش و بو امر ذی بالی کمالنه واصل ایتمشدر پس انلرك همت عالیه سی بو کلمات سامیه یی مرتبۀ کماله چکدیکنه
و مقام اعلایه ایصال ایتدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر ای محل حصول رجا سنك عالی همتك بو مثنوی شریفی خدا
بیلور قنده چکر یعنی رفعت و شانده انی نه مرتبه یه ایرکورر حاصل کلام و نتیجۀ مرام بویله دیمك اولور که سنك عالی همتك
ای محل حصول رجای خلق بو مثنوی یی بر مرتبه یه چکرکه رفعت و شرفده نه مرتبه بوله جغنی و حجمده نه مقدار اوله جغنی
و علوم و معارفده و اسرار و لطائفده نه ظهوره کله جکنی خدای تعالی بیلور مثنوی شریف قبل الظهور امور غیبیه دن
ایدی و امور غیبیه یه مطلع اولمز الا خدا و دخی علم غیب ایچون اجتبا و ارتضا ایلدیکی انبیا کما قال تعالی فی آخر سورة
آل عمران ＊ و ما کان الله لیطلعکم علی الغیب و لکن الله یجتبی من رسله من یشاء ＊ و قال فی آخر سورة الجن ＊ عالم الغیب فلا
یظهر علی غیبه احدا الا من ارتضی من رسول) بو آیتلر اولیانك علم غیبه مطلع اولمسنی نفی قیلمز نته کم انبیانك دخی بغیر وحی
و لا اجتباء مطلع اولمسنی مستلزم اولمز بلکه حق تعالی انبیایه وحی ایلرسه بیلورلر و اولیایه دخی اکر الهام قیلرسه اندن
آکاه و خبیر اولورلر دیمك اولور چونکم حق تعالی برکارك نتیجه سنی برینه و یا خود بر ولی یه بیلدرمسه انك علمی حضرت
حقه تفویض قیلورلر و دیرلرکه اکرچه بو کاری بر اشلرز اما نهایتنه عالم دکلز نتیجه سنی خدا بیلور نته کم ＊ و ما تدری نفس
ماذا تکسب غدا ＊ آیت کریمه سنك فحواسنجه ولینك مستقبلده نه ظهوره کله جکنی بغیر الهام بیلمدیکنی و آکاه اولمدیغنی
اشعار ایلکدن اوتری حضرت مولانا ولی کامل ایکن می کشد این را خدا داند کجا دیوب نتیجۀ کاره و عاقبت امره اولان
علمی خدای تعالی یه تفویض بیوردی والله اعلم (مثنوی) کردن این مثنوی را بسته ＊ میکشی آن سوی که دانسته ＊
مثنوی پویان کشنده ناپدید ＊ ناپدید از غافلی کش نیست دید ＊ ای حسام الدین بو مثنوینك کردنی سن بغلامشسن
مثنوینك کردنی بغلمق اول حضرتك مثنویده کیف ما یشاء تصرف قیلمسندن و مثنوی بوینی بغلونده کبی اول حضرته
کمالیله مطیع و منقاد اولمسندن کنایه در چکرسن انی هرجانبه که بیلمشسن والله علیمله اول جانبه آکاه اولمشسن مثنوی
بلجی و منجذب اولوب کیدیجیدر روانی جذب ایدیجی پنهان و ناپدیددر لیکن شول برجاهل و غافلدن ناپدید و خفیدرکه
انك دیدۀ حقیقت بینی یوقدر اما دیدۀ حقیقت بینی اولان عارف و عاقله بونك کشنده سی اظهر من الشمس و اشهر من الیوم

والامسدرزیرا اصحاب بصیرت قتلرنده فی الحقیقه بونك کشنده سی ومرتبهٔ کماله واصل کننده سی خدای تعالیدر بومعنی
ایسه اهل غفلته نسبت زیاده خفی واهل حقیقته بغایت ظاهر وجلیدر * مثنوی * مثنوی را چون تو مبدأ بوده *
کر فزون کردد تواش افزوده * ای ضیاء الحق حسام الدین مثنوی شریفك تألیفنه چونکم سن مبدأ اولمشسن وانك
ظهورنی اول امرده سن استدعا قیلمشسن اکر فزون اولورسه انی سن زیاده ایلمشسن وتطویل وتفصیله بادی
وباعث سن اولمشسن (مثنوی) چون چنین خواهی خدا خواهد چنین * میدهد حق آرزوی متقین * چونکم
سن بویله استرسن خدای تعالی هم بویله استر حق سبحانه وتعالی متقی بنده لرینك آرزوسنی ویرر وانلری مقصود ومرامنه
ایرکوررمتقیلردن مراد بونده اولیاء الله اولورزیرا تقوانك اعلی مرتبه سی ماسوادن پرهیزدرکه بومرتبه اولیایه میسردر
(مثنوی) کان لله بوده در ماضی * تا که کان الله پیش آمد جزا * ای برکزیده کان لله اولمشدك ماضی ده تا که کان الله
حضورکه جزا کلدی یعنی * من کان لله کان الله له * حدیث شریفنك موجبنجه سن مقدما جمیع امورده الله ایچون
اولدك وکندیکی انك مرادورضاسی اوزره اولماغه بذل قیلدك تا کم حق تعالی حضرتلری دخی سنك مرادشریفك
ورضای لطیفك اوزره اولمغی سکا جزا ویردی وسنی مریدایکن مرادمرتبه سنه ایرکوردی (مثنوی) مثنوی از تو هزاران
شکر داشت * در دعا وشکر کفها برفراشت * در لب وکفش خدا شکر تو دید * فضل کرد ولطف فرمود ومزید * حضرت
مولانا استعارهٔ مکنیه قاعده سی اوزره مثنوی شریفی منعمه شاکر اولان وال یوقاری قالدیروب مولاسنه خیر
دعا قیلان بندهٔ صالح منزله سنه تنزیل ایدوب بیورمشلردر ایکی نکته یی افاده ایچون نکتهٔ اول مثنوی شریف فی الحقیقه
منعمنه عارف وانك نعمتنه شاکر برشخصدر دیمکی افاده ایلرکه حروف وکلمات منعملرینه عارف اولملری واکا تسبیح
وتحمید قیلملری (وان من شیء الا یسبح بحمده) آیت کریمه سیله ثابت اولمشدر واوچنجی جلدده مارکیر حکایه سنده
* پارهٔ خاکی ترا چون مرد ساخت * بیتنده تحقیق اولنمشدر وجلد اولده قبول کردن خلیفه هدیه را بیاننده * اولا
بشنو که خلق مختلف * ابیاتنك شرحنده حروف وکلماتك سائر امم کبی برامت اولدیغنه وایچلرندن بعضیسی نبی
وبعضیسی رسول مرتبه سنده اولدیغنه اشارت اولنمش وفتوحات مکیه دن حضرت شیخ اکبر کلامیله استشهاد قیلنمشدر
پس هرشیئك حق تعالی یه عارف اولمسی واکا تسبیح وتحمید قیلمسی عنداهل التحقیق محقق اولدیسه مثنوی شریفك
مظهرحق اولان ولی خدایه عارف اولمسی واکا شکر وثنا قیلمسی عند العرفا مقرر ومصدق اولور علماء ظاهر آیات
واخبارده وکلمات مشایخ کبارده بو اسلوب اوزره واقع اولان کلمات لازم کلسه استعارهٔ تخییلیه تعبیر ایدرلر اما علما
ربانیه بونك حقیقتنه عالم اولوب تحقیق سمتنه کیدرلر ونکتهٔ ثانی * فن بلاغت اوزره سببك احوالنی مسببه اسناد
قیلندن وذکر سبب ارادهٔ مسبب سبیلندن اولور که مثنوی شریف مثنوی خوان اولنلرك شاکر اولملرینه وبو نعمت
عظمانك منعمی ایچون ال قالدیروب خیر دعا قیلملرینه سببدر وانلر مسبب اولورپس انلرك حالی بوکا مسند اولمش اولور
وبوذکر اولنوب انلرك احوالی مراد اولمش اولور پس بومقدمه معلومك اولدیسه معنی ابیات شریفه اولدرکه ای
حسام الدین چلبی مثنوی شریف سندن هزاران شکرلر طوتدیکه اول سنك انعام واحسانکه عارف دروسکا
شکر کزار اولمقده مقیم ووافقدر عبد شاکر کبی دعاده وشکر وثناکی اداده اللرین یوقاری قالدردی بومعنی نکتهٔ اول اوزره در
نکتهٔ ثانی اوزره معنی ای حسام الدین چلبی مثنوی خوانلرینه واصل اولان مثنوی خوانلر سندن اوتری هزاران
شکر طوتدی وسکا خیر دعا وشکر وثنا ایلمکده اللرین یوقاروایتدی بندهٔ شاکر کبی اولان مثنوینك دیلنده والنده خدای
تعالی سنك شکرکی کوردی یاخود معنی بو مثنوی خوانه واصل اولان مثنوی خوانك النده ودیلنده چونکم
خدا سنك شکریکی کوردی اکا فضل واحسان ایلدی ولطف زیاده لك بیوردی که شاکر اولنلره مزید فضل واحسان
انك شاننددر دیمك اولورتنه کم افاده بیوررلر (مثنوی) زانکه شاکر را زیادت وعده است * آنچنانکه قرب مزد سجده است
* زیراکه شاکر اولنلرا ایچون زیاده لك وعده اولنمشدر * کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم) که شکر موجب
ازدیاد نعمتدر انجلین که قرب الهی مزد سجده واجرطاعتدر نعمتك زیاده لکن استرسك شکر قیل وقرب حقه واصل اولمق
دیلرسك ساجد اولکه بنده ربیسنه ساجد اولدیغی حالده زیاده قریب اولور (مثنوی) کفت واسجد واقترب یزدان ما
* قرب جان شد سجدهٔ ابدان ما * یزدانمز سورهٔ علقك آخرنده * واسجد واقترب * بیوردی یزدانمزك سجده سی
جانلرمزك قربی اولدی یعنی روحلرمزك حضرت حقه قریب اولمسنه سبب اولدی سورهٔ علقك آخریدر تفسیری
وتحقیقی برقاج محلده مرور ایلدی جمله دن جلد ثالثده رسیده خواجه وقومش بیاننده اولدی بوسجده یه حضرت
شیخ اکبر سجدهٔ قرب دیمشدر زیرا سالکی جناب حقه قریب قیلر تنه کم بو حدیث شریف دلالت ایلر * اقرب مایکون
العبد الی ربه وهو ساجد) اقرب مبتداءدر * ما مصدریه در * وهو ساجد ده واو حالیه جمله سی خبر منزلنده در تقدیر

کلام اقرب کون العبد یعنی عبدك اقرب اولمسی ربیسنه ساجد اولدیغی حالده در (مثنوی) کر زیادت میشود زین رو بود
نه از برای بوش وهای وهو بود * مثنوی شریف اکر زیاده اولورسه بو جهتدن زیاده اولور یعنی مثنوی سکا شاکر
اولدیغی وخیر دعا قیلدیغی بو وجهدن زیاده اولور کثرت وجمعیتدن اوتری وهای وهودن اوتری دکل یعنی جمعیت عوام
وطمطراق ریای انام ایچون زیاده اولمزبلکه منعمنه شاکر اولدیغی ودعا وثنا قیلدیغندن زیاده اولور وکالن بولور مثنوی
با تو ما چون رز بتابستان خوشیم * حکم داری هین بکش تا میکشیم * حسام الدین چلبی بزسنکله اوزم چبوغی
تابستانله خوش اولدیغی کبی خوشز حکم طوترسك بوخصوصده اکاه اول جك بو مثنوی یی تابزهم چکه لم سکا تبعیتله
یعنی زیاده ایده لم تا سالکلره نفعی زیاده اوله وانلری نتیجه معارف واسراره دخی ایصال قیله * مثنوی * خوش بکش
این کاروان را تا بحج * ای امیر صبر مفتاح الفرج * بو بیتده علی طریق الاستعاره حسام الدین افندی یی امیر حجه ومعانی
وابیات مثنوی یی حجه کیدن قوافله ووصول الی اللهی حجه تشبیه ایدوب اول حضرته خطابا بیوررلر بو کاروان معانی
وبو ابیات مثنوی یی حجه دك خوش چك یعنی کعبهٔ حقیقته ومقصود سالکان طریقت اولان مرتبهٔ ربوبیته دك قائد
اول ای امیر الصبر مفتاح الفرج اولان صبرك اوزرینه حاکم ومتصرف اولمق معناسنی اشعار قیلور بعض نسخه ده صبرله
مفتاحك ما بیننده واو عطف واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی صبرك ومفتاح فرجك امیری دیمك اولور اما مفتاح الفرج
صبر اولمغی اقتضا قیلور چوقلق مقبول دکادر وبعضی شارحلر الصبر معرف باللام یازوب معنای ای امیر صبر فرجك
مفتاحیدر دیمشلردر لکن صحیح اولان نسخه لرك اکثرنده صبر معرف باللام دکادر وامیر صبره اضافتله در وصحیح اولان
نسخه ومعنی بودر که تحریر اولندی فلیحفظ * مثنوی * حج زیارت کردن خانه بود * حج رب البیت مردانه بود * حج
شریعتده خانهٔ کعبه یی ارکان مخصوصه اوزره زیارت ایلمکدر بو سهلدر بیتك صاحبنی زیارت وطواف ایلمك مردانه اولور
یعنی ارلك اولور هرکسك اکا استطاعتی اولمز بلکه غنای قلبله غنی اولان مردانه میسر اولور (مثنوی) زان ضیا کفتم
حسام الدین ترا * که تو خورشیدی واین دو وصفها * ای حسام الدین سکا اول سببدن ضیا دیدم که سن فی المثل
خورشیدسن وبو ایکیسی یعنی ضیا وحسام وصفلردر سکا ضیا آفتابك کندی یه ونورینه وحسام تیغ برانه دیرلر پس
حسام الدین چلبیده بو ایکی صفت موجود اولدیغیچون حضرت مولانا انلره ضیاء الحق حسام الدین بیوردیلر
مثنوی) کین حسام واین ضیا یکیست هین * تیغ خورشید از ضیا باشد یقین * اکاه اول ای مستمع که بو حسام وبو ضیا
حد ذاتنده بردر یقین بودر که خورشیدك تیغی ضیادن اولور قطع ظل وظلمت ایلدیکی اعتبارایله حسام دینور ونیر بالذات
ومنور کائنات اولدیغی اعتبار یله ضیا تعبیر اولنور (مثنوی) نور از آن ماه باشد وین ضیا * آن خورشید این فرو خوان از نبا
شمس را قرآن ضیا خواند ای پدر * وان قمر را نور خواند این را نکر * نور ماهك حالی ولایقی اولور وبو ضیا خورشیدك آن
ولایقیدر بونی قرآندن اوقو نبا اصلنده نبی ایدی قافیه ایچون یا الفه قلب اولندی شمسه حضرت قرآن ای پدر ضیا
اوقودی واول قمره نور اوقودی بو کا نظرایله سورهٔ یونسده اولان آیته اشارت بیوررلر * هو الذی * اول الله درکه * جعل
الشمس * آفتابی قیلدی * ضیاء * ای ذات ضیاء ضیا صاحبی قیلدی * والقمر نورا * وقمری نور نور صاحبی قیلدی
علمانك قولی بودرکه اکر نیر نور بالذات نورایسه اکا ضیا دیرلر واکر بالعرض ایسه اکا نیر نور دیرلر پس آفتاب نیر بالذاتدر
انکیچون ضیا بیوردی وقمر نیر بالعرضدر انکیچون نور بیوردی قمر آفتابه هر نه مقداره قابل اولورسه اولقدر منیر اولور
پس حضرتك حسام الدین چلبی یه ضیاء الحق تعبیری مرتبهٔ قطبیتده نیر بالذات اولدیغندن اوتوریدر * وقدره منازل *
ضمیر هر برینه راجعدر علی سبیل البدل یعنی شمس وقمردن هر برینه تقدیر ایلدی فلکلر اوزره منزللر وبرجلر * لتعلموا
عدد السنین والحساب * تا کم سز ییللرك سنه لرك عددنی والحساب دخی ایام وشهورك اوقاتی معاملات وتصرفاتکزده
مثنوی) شمس چون عالی تر آمد خود زماه * پس ضیا از نور افزون دان بجاه * شمس چونکم من حیث المرتبة
والشرف ماهدن خود عالی ترکلدی پس نوردن ضیا الی هم افزون وافضل بیل جاه وشرف سببیله (مثنوی) پس کس
اندر نور مه منهج ندید * چون بر آمد آفتاب آن شد پدید * چوق کمسه ماهك نورنده منهجی کورمدی چونکم افتاب
ظهوره کلدی اول طریق پیدا واشکار اولدی ماهدن مراد علمای ربانیه در وافتابدن مراد قطبیته ایرن منبع اسرار
ومعدن انوار در پس چوق کمسه لر اولور که قلت بضاعت وضعف بصیرتلری سببیله علماء ربانیه نك نور ارشادیله طریقی
کوره مز ومقصوده ایره مز چونکم آفتاب الهی اولان کامل ومکمل ظهوره کله واول بی استعداد اولنلری طریق
حقه دعوت قیله انك اقوی اولان نوری واوفی وانور اولان ارشادی سببیله اول بی حاصللر طریق حقی کوررلر وکندولری
مقصود حقیقی جانبنه ایرکوررلر (مثنوی) آفتاب اعراض را کامل نمود * لاجرم بازارها در روز بود * آفتاب
الوان واعراضی کامل کوستردی لاجرم بازارلر کوندزده اولدی اعراض عرضك جمعیدر عرض متاعه دیرلر

بعضی نسخه‌ده اعواض واقع اولمشدر اعواض عوضك جمعیدر بو تقدیرا اوزره معنی افتاب عوضلری کامل کوستردی
دیمك اولور عوضلردن مراد مبیع ومتاع مقابله سنده ویریلان ثمنلر اولور *مثنوی* تا که قلب ونقد نیك آید بدید*
تا بود از غبن واز حیله بعید* تا که قلب ونقد نیك بدید اوله یعنی ابو ظهوره کله تا کم غبن وحیله‌دن بیع وشرا ایدنلر بعید
اوله *مثنوی* تا که نورش کامل آمد در زمین * تاجران را رحمة للعالمین* تا که اول افتابك نوری زمینه کامل کلدی
تاجرلره عالملر ایچون رحمتدر رحمت بو محلده مرفوع اوقنور یعنی چونکم افتابك نوری زمینه کامل کلدی تاجرلر ایچون
رحمت عامه اولدیکه انك نوری واسطه سیله غبن وضرردن وخسران وخطردن بری اولورلر کذلك آفتاب الهی اولان
مرشد کاملك نوری زمین دینه چونکم ماه وانجم کبی اولان علمانك نورندن انور وا کمل کلدی تاجران اخرت وسالکان
طریقت ایچون رحمت عامه کلدیکه انك نور هدایتی واسطه سیله غدارلرك حیله ومکرندن امین اولور وغبن وضرردن
نجات بولور *مثنوی* لیك بر قلاب مبغوضست سخت* زانکه از وشد کاسد اورانقد رخت *ولیکن قلاب اوزره
افتاب انور محکم مبغوضدر بعض نسخه‌ده واوایله واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی لیکن قلاب خائن اوزره افتابك
ظهوری مبغوض ومشکل وشدیددر اول سببدنکه اول افتاب انوردن کاسد اولدی اول قلابك نقد مزخرفی ورخت
مزوری *مثنوی* پس عدوی جان صرافست قلب* دشمن درویش که بود غیر کلب* پس قلب اولان کمسه صراف
نقود علوم وعرفان اولان کاملك جاننك دشمنیدر درویشك دشمنی کلبدن غیری کم اولور وکلب درویش سیرت اولنلرك
دشمنی اولمسنه سبب اولدرکه فقر تام صاحبی اولان درویش آیینهٔ صافی کبیدر کلب انك مرأت وجودنده کندو نقش
خبیثنی کوروب اکا عداوت وعوعو ایلرنته کم حکایت اولنورکه بایزید حضرتلرینك ساکن اولدیغی شهرك خلقی بر کون
مصلی یه چقوب بعده شهر جانبنه رجوع ایلیوب شهرك قپوسندن ایکشر اوچر اولوب ایچرو کیررکن بر عارف قپونك
قننده طوروب بونلری سیر ایلردی واول موضعه قریب بر کلب یاتمش ایدی بو قدر ناس اول کلبك یانندن کاوب کچدیلر
اصلا انلره اورمدی وباش دخی قالدرمدی مکرکه بایزید حضرتلری اول قومك جمله سنك اخرنده ایدی اول دخی کاوب
کچرکن کلب انی کوروب شیرانه عربده‌لر ایدوب حمله برله اوروب حضرت بایزید نیچه زحمتله اندن کذر قیلمش اول عارف
بو حالی کوروب زیاده متعجب اولمش آخر الامر بونك سرنی وحکمتنی بنه بایزید حضرتلرندن صورمق کرکدر دیوب
حضرت بایزیده کلوب بو حال عجیبك سرندن استفسار قیلمش بایزید حضرتلری اکا جواب ویروب بویله دیمش که یا اخی
نحن مرآة مجلوة قد یری کل احد فینا صورته *صوفیان اهل صفا آیینهٔ مصفا کبیدر هر کس انلرك وجودنده کندینك
نقش صورتلرن کورورلر چونکم حال بویله‌در اول کلب بکا نظر ایلیوب بنم مرأت وجودمده کندو شکل خبیثنی کوروب
اول ایلدیکی عوعولر وعداوتلر بنه کندو صورت خبیثنه در مرآت مصفایه دکلدر فهم ایله بیوردی پس بونده درویشدن
مراد صراف اسرار ومعارف اولان مرشد کاملدرکه فقر تام صاحبیدرکه حقیقتده درویش اولدر پس کلب سیرت
اولان کلب درویش صفت اولان صراف نقود حکمت ومعرفتك جاننك عدوسی کلمشدر انکیچونکه صراف انك عیبنی
بیلور وانی خریدارا اولنلره اظهار قیلور پس لازم اولورکه قلاب طریقت وکذاب پر خدیعت صراف بازار حقیقت اولان
عارف وکامللره دشمن اوله وبغض وعداوت قیله (مثنوی) انبیا با دشمنان بر می تنند) پس ملائك رب سلم می زنند*انبیای
کزین صلوات الله علیهم اجمعین دشمنلریله جنك ایلرلر پس ملائکه رب سلم اوررلر یعنی انبیای عظامك سلامتی ایچون رب
العزته دعا ایدرلر بویله دیو (مثنوی) کین چراغی را که هست او نور کار) از پف دمهای دزدان دور دار* که بو چراغی که اوزیاده
نورلو وضیا الودر الهی دزدلر وشقی اولان بی خبرلرك پفندن ونفسلرندن ایراق طوت که انلر الله نورنی دهانلریله اطفا
ایلمك استرلر *مثنوی* دزد وقلابست خصم نور بس* زین دوای فریادرس فریادرس* نورك خصم وعدوسی انجق دزد
وقلابدر انك ایچون که نور انلرك عیوبنی اظهار ایلر بو اجلدن بونلرك هر بری ظلمت پرست اولورلر وروشنالق اولمین محلی
سورلر زیرا ظلمت کندیلرك کارنه معیندر ونور ایسه قباحت وفسادلرنی مظهر ومبیندر پس قطاع طریقت وقلاب
شریعت اولنلرك حسب حالی بودرکه بو ایکیسندن ای فریادرس اولان خدا ساده دل اولان وبی تمیز قالان کمسه‌لرك
فریادنه ایرش تا اول خائنلر سلیم القلب اولنلره ضرر ویرمیه‌لر وانلری خذلان وخسران مرتبه سنه ایرکورمیه‌لر
مثنوی روشنی بر دفتر چارم بریز* کافتاب از چرخ چارم کرد خیز*ای ضیای حق اولان حسام الدین سنکه
خورشید فلك یقینسن دفتر چارم اوزره روشنلك دوك زیرا که افتاب عالمتاب چرخ چارمدن قالقدی یعنی طلوع وظهور
ایتدی پس مثل ذلك ای افتاب معنوی دفتر رابع مثنویدن سنك دخی نور باطننك طالع ولامع اولسون وظهور
قیلسون اکرچه خطاب فریادرس اولان خدایه دخی اولمق جائزدر یعنی ای فریادرس اولان خداد فتر چارم اوزره
روشنلك دوك الی اخره ولکن حسام الدین چلبی یه اولمق سیاق وسباقه انسبدر (مثنوی) هین ز چارم نور ده خورشیدوار

تا بتابد بر بلاد و بر دیار اکه اول بو چارم دفتردن خلق عالمه نور ویره سن دخی خورشید کبی تا بو جلد رابع تابان اوله
وطلوع قیله بلاد ودیار اوزره تا طالب انوار الهی اولنلر بوندن مستنیر اوله‌لر واستفاده قیله‌لر *مثنوی* هر کش
افسانه بخواند افسانه است* وانکه دیدش نقد خود مردانه است* هر شول کمسه که بو کتاب کریمی افسانه اوقودی
افسانه‌در یعنی هر شول اهل ظاهر وفهمی قاصر که بو کتاب ظاهرینك اسرار وحقایقنه مطلع اولمیوب افسانه اوقودی
بو کتاب مستطاب اکا افسانه‌در ویا خود اول کمسه افسانه‌در یعنی بی معنی قصه کبیدر واول کمسه که بونی نقد بالی
وحسب حالی کوردی مردانه‌در پس بونی کندی به نقد وقت بیلنلر مردان الهی اولورلر وبوندن ربانی وروحانی اولنلر لذت
آلورلر فرعون سیرت وقبطی طبیعت اولان نفسانی وشیطانیلر بونك زلال معانی واسرارندن محروم قالورلر *مثنوی
آب نیلست وبقبطی خون نمود* قوم موسی رانه خون بود آب بود (بو مثنوی شریف فی المثل آب نیلدر وقبطی یه یعنی
فرعون قومنه قان کورندی قوم موسایه خون اولمدی آب اولدی یعنی بو کتاب مثنوی نیل صوبی کبیدرکه شیطانی
ونفسانی اولنلره بی ذوق وبی لذت کورندی وقلب موسی اوزره سیر قیلنلره وتابع انبیا اولنلره بی ذوق کورنمدی بلکه آب
حیات وعذب فرات کورندی بو محله مناسب اولان بیتك تفسیری وبو بیته موافق اولان معانینك تحقیقی وتقدیری
دیباجهٔ عربیه‌ده وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین * قولنك شرحنده مرور
ایلدی نفحات مولانا جامیده قدس سره بویله واقع اولمشدرکه روزی چلبی حسام الدین کفت که وقتی که اصحاب مثنوی
مخدوم را میخواندند واهل حضور در نور آن مستغرق می شدند می بینم که جماعتی علیان بکف دورباشها وشمشیرها
کرفته حاضر میشوند وهر که از ترا با خلاص اصغا نمی کند بیخ ایمان او را وشاخهای دین او را می برند وکشان بر کشان
بسقر سقر می برند خدمت مولانا فرمودند که چنانست که دیدی *مثنوی* دشمن این حرف این دم در نظر* شد
ممثل سرنکون اندر سقر* ای حسام الدین تو دیدی حال او * حق نمودت پاسخ افعال او * بو حرفك دشمنی یعنی
بو مثنوینك منکری بو دمده نظر کده سقر ایچره باشی آشغه ممثل اولدی وبونك منکرلرندن برینك جهنم ایچره اولان
سوء حالی بر سبیل تمثیل سکا ظهوره کلدی ای حسام الدین اول منکرلرك حالنی سن کوردك حق تعالی سکا انك افعالنك
جوابنی وجزاسنی کوستردی *مثنوی* دیدهٔ غیبت چو غیبست اوستاد * کم مباد از ین جهان این دید وداد*
ای حسام الدین چلبی سنك غیبك کوزی مشاهده ومکاشفهٔ امور غیبیه واسرار لاریبیه ایلمکده غیب کبی اوستاددر
بو جهاندن وبو جهانك اهلندن بو مشاهده وعطا اکسك ونابدید اولمسون دیمك اولور امابعض نسخه‌ده
چو غیبست یرینه چو عینست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی ای حسام الدین سنك غیبك کوزی عینك کبی
اوستاددر دیدهٔ غیبدن مراد بصیرت دیدکاری کوکل کوزیدرکه عالم غیبی کورن اولدر نته کم ظاهری بصر کوررو الوان
واشکالی ادراك قیلور بصرده ضعف وقوت نیچه قابل اولورسه بصیرتده دخی ضعف وقوت اولمق اویله قابلدر بعض
ولیلرك بصیرتی بر مرتبه نورانی وحقیقت بین اولور که چشم پاك وبی عیب عالم ظاهرده اولان الوان واشکالی نیچه مشاهده
قیلورسه اول غیبده اولان امور واسراری بعینها اویله مشاهده قیلور پس انك دیدهٔ غیبی عینی کبی اوستاد اولور بوجهتدن
حسام الدین افندی حضرتلرینك امور غیبی کمالیله مشاهده ایلمکده بصیرتلری صور ظاهره‌یی مشاهده ایلین
بصرلری کبی غلطبین اولمیوب اوستاد حقیقت بین اولدیغنی اعلام وافهام ایچون مدح بیوروب دیرلر حسام الدین
چلبی سنك دیدهٔ غیبك یعنی بصر بصیرتك عینك کبی یعنی چشم ظاهرك کبی اوستاد وحقیقت بیندر بو جهاندن
وبو جهانك اهلندن بو کورمك وبو عطا ویرمك اکسك اولمسون دیمك اولور *مثنوی* این حکایت را که
نقد وقت ماست* کر تمامش میکنی اینجا رواست* ای حسام الدین چلبی بو حکایت که بر جلد ثالثك اخرنده ابتدا
ایلدك بزم نقد حالمز وحسب ما فی البالمزدر اکر بو دردنجی دفترده آنی تمام ایلرسك روادر *مثنوی* تا کسان از ترك کن
بهر کسان* قصه را پایان بر ومخلص رسان* حسام الدین چلبی کسلردن اوتوری نا کسلری ترك ایله یعنی مثنوی شریفك
طالب ومحبلرندن اوتری اکا طعن قیلان ومنکر اولان بدبختلری ترك ایدوب بونلرك طعن ودقنه التفات ایلمه
بو ناتمام قصه‌یی پایانه ایلت ومخلصه ایرشدر *مثنوی* این حکایت کر نشد انجا تمام* چارمین جلدست آرش
در نظام* بو حکایت حکمت انجام اکر اوچنجی جلدك آخرنده تمام اولمدیسه بو دردنجی جلدده انی نظامه کتور وسلك
بیانه دیزوب نهایتنه یتور* تمامی حکایت آن عاشق که از عسس کریخته در باغی مجهول خود معشوقه را در باغ یافت
وعسس را از شادی دعای خیر میکرد ومیکفت الی اخره بو سرخ شریف اول عاشقك حکایتنك تمامیدرکه عسسدن
قاچدی کندونك مجهول ونامعلومی اولان باغه کیروب حکمت اللهك معشوقنی باغده بولدی وعسسه شادیلکندن
خیر دعا ایلدی ودیدی *وعسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم* بو آیت کریمه سورهٔ

بقره‌ده‌در یعنی قریب اولورکه سز برشیئی کریه عد ایلرسز اول شیئ سزك ایچون خیرلودر و قریب اولورکه سز برشیئه محبت ایلرسز اول شیئ سزك ایچون شردر پس معلوم اولدیکه بوجهانك اکثر احوالی بازکونه‌در نته‌کم کاه اولورکه برشیئی خیر ظن ایدرسز شر اولور و کاه اولورکه برشیئی شر قیاس ایلرسز اندن خیر ظهوره کاور نته‌کم بوذکر اولنان عاشق عسسی شر قیاس ایلمش ایکن انك واسطه‌سیله مطلوبی اولان خیره واصل اولدی * مثنوی * اندران بودیم کان شخص از عسس * راند اندر باغ از خوفی فرس * اول محلده ایدیکه اول شخص عسسدن زیاده خوفندن باغ ایچره فرس سوردی * مثنوی * بود اندر باغ آن صاحب جمال * کز غمش این در عنا بد هشت سال * کندو معشوقه‌سی اولان اول صاحب جمال باغ ایچره ایدیکه انك غمندن اول عاشق سکز ییل بلا و عناده ایدی * مثنوی * سایه او را نبود امکان دید * همچو عنقا نام او را می شنید * اول محبوبه‌نك سایه‌سنی کورمکه امکان یوغیدیکه زیاده محفوظ و مضبوط ایدی عنقا کبی انك وصفنی ایشیدردی نته‌کم عنقا موجود الاسم معدوم الجسم برطیردرکه خلق انك انجق بعض ثقاتدن نامنی و صفاتنی استماع ایدرلر وانی هر بری برکونه تعریف و ظن و قیاس ایلدکاری اوزره بروجهله توصیف ایدرلر بوجمله‌دن انك وصفی حقنده معتمد علیه اولان بو حدیثدرکه ربیع الابرار نام کتابك آخرنده باب الطیرده ذکر اولنمشدر عن ابن عباس رضی الله عنه انه قال قال صلی الله علیه وسلم خلق فی زمن موسی علیه السلام طائرا اسمه العنقا لها اربعة اجنحة من کل جانب و وجهها کوجه الانسان واعطاها الله من کل شی قسطا و خلق ذکرا مثلها واوحی الله الی موسی علیه السلام انی خلقت طائرین عجیبین وجعلت رزقهما فی الوحوش التی حول بیت المقدس فتناسلا وکثر نسلهما فلما توفی موسی علیه السلام انتقلت فوقعت بنجد والحجاز فلم تزل تأکل الوحوش وتخطف الصبیان الی زمان خالد بن سنان وهو بعد عیسی علیه السلام وقبل النبی فشکوا الیه فدعا الله علیها فانقطع نسلها وانقرضت وارسل الله الیها ملکا واخذها واوصلها الی جزیرة من الجزائر چونکم عیون ناسدن غائب اولدی انك حقنده بین الناس موجود الاسم و معدوم الجسم دیمك ضرب مثل قالدی * مثنوی * جز یکی لقیه که اول از قضا * بروی افتاد و شد او را دلربا * برملاقاتدن غیریکه اول قضاء الهیدن اول جوانك اوزرینه واقع اولدی و اول جوانه اول زمان دلربا اولدی وانك قلبنی اول جهتده یغما قیلدی * مثنوی * بعد از ان بسیار میکوشید او * خود مجالش می نداد آن تندخو * اول جوان برکره ملاقاتدنصکره اولقدر سعی ایلدی خود اول تندخو اولان محبوبه اول عاشقه مجال و فرصت ویرمدی وآنی کندو ملاقاتنه ایرکورمدی * مثنوی * نه بلا به چاره بودش نه بمال * چشم پر و بی طمع بودان نهال * نه لابه و تضرعله اکا چاره اولدی و نه مال ایله زیرا اول تازه نهال چشم پر ایدی یعنی غنی و مستغنی و بی طمع ایدی * مثنوی * عاشق هر پیشه و مطلبی * حق بیالود اول کارش لبی * هر برصنعت و هر برمطلبك عاشقی که واردر انك کارنك اولنده حق تعالی انك لبنی بولشدردی یعنی هر صنعته که برکسنه عاشق اولدی و برمطلوبی که طلب قیلدی الله تعالی حضرتلری ابتداده اول کسنه‌نك لب دهان جاننه اول مطلب و اول صنعتدن برلذت و برحلاوت اذاقه قیلدی تا اول کسنه‌نك جان و جنانی اول مطلب و اول صنعتك عاشقی و طالبی اولدی * مثنوی * چون بدان آسیب در جست آمدند * پیش پاشان می نهد هر روز بند * چونکم هر آسیب و هر مطلبك عاشقلری اول آسیله یعنی اول لبنه اولان لذت واسطه‌سیله و جانه طوقنان لذت سببیله اول مطلب و پیشه‌نك وصوالنی جست و جویه کلدیلر وانك حصولی ایچون سعی و اقدام قیلدیلر انلرك ایقلری اوکونه هر کون بند و دام قور یعنی حکمت بالغه صاحبی اولان حکیم انلری مطالبه وصولدن منع ایلر زیرا غیورلك و مانعلك صفتلری طالبلری مطلوبلرینه آسان وجهله واصل اولمغه قومزکه تا کندولرك دخی خاصیت و آثاری ظهوره کله اکر بویله اولمسه حق تعالی به مانع و غیور دینمزدی و بوصفتلرك دخی آثار و احکامی ظاهر اولمزدی پس حکیم مطلق کاه بسط ایلر و کاهی قبض و کاهی عطا ایلر و کاهی منع ایلر تا بنده بیله‌که قابض و باسط و مانع و معطی اولدر * مثنوی * چون در افکندش بجست و جوی کار * بعد از ان دربست که کابین بیار * چونکم اول حکیم مطلق عاشقی کار و مطلبك جست و جوینه براقدی اندنصکره قپویی بغلدی بویله دیوکه کابین کتور یعنی حق تعالی حضرتلری برکسنه‌یه ابتداده برمطلوبدن برلذت اعطا ایلر پس اول کسنه اول لذت واسطه‌سیله اول مطلوبك طلبنه دوشدکدنصکره مانعلك صفتی انی منع ایلیوب اول بابی اکا سد ایلر اول مقصودك کابیننی کتوردیو پس برمقصودك کابینی انك قیمت و بهاسی کبیدرکه اول مطلوبك وصول و حصولنه سببدر کاه خدمت مالیه و کاهی خدمت بدنیه ایله اولور و نیاز و تضرع و جوشش و کاهی سعی و کوشش ایله اولور چونکم جناب حق مطلوبك وصالنی طالبدن منع ایلیه طالبه لازم اولان مطلوبك بولنده بذل جهد و طاقت ایلمکدر تا فتاح باب مشکلها اول بابی اکا فتح ایلیوب انك مقصودینه وصولی میسر قیله (مثنوی) هم بران بومی تنند و می روند * هردمی راجی و آیس میشوند

اول طالبلرهم اول رایحه و امید اوزره طولانورلر و کیدرلر هر برنفس راجی و آیس اولور یعنی حضرت حقك عطا و احسانه نظر ایدوب اول مطلوبك وصالنی راجی و بعض موانع و مدافعه نظر ایدوب انك حصولندن ناامید و مقنوط اولورلر * مثنوی * هر کسی را هست امیدی بری * که کشادندش دران روزی دری * هر برکسنه‌نك برنفع امیدی واردرکه اول برنفعده برکون اول کسنه‌یه برقپو اچدیلر بر بفتح الباء اولدیغی اوزره معنی بوددر برکسر باء ایله احسان معناسنه اولوب وزن ایچون تخفیف قیلنمسه دخی جائز اولور بوتقدیرا اوزره معنی هر برکسنه ایچون براحسان امیدی اولدیکه برکون اکا اول احسان خصوصنده برقپو اچدیلر پس اول کسنه اول جانبه منتظر اولورکه اول نفع و احسانه بکماله واصل اوله وانی مرادی اوزره اول طرفدن کیرو بوله * مثنوی * باز دربستندش و ان در پرست * بر همان امید آتشپا شدست * دربستندش ده که ضمیر غائب بیت اولك مصرع ثانیسنك آخرنده اولان دره عائددر تقدیر معنی بویله اولورکه کیرو اول قپویی بغلدیلر و اول درپرست وصف ترکیبیدر قپویه طپوجی دیمك لیکن بونده توجه قیلیجی و امیدوار اولیجی معناسنه اولور یعنی اول باب احسانه توجه قیلیجی و امیدوار اولیجی کسنه هم اول امید اوزره آتشپا اولمشدر آتشپا اولمق زیاده جست و چابك اولمقدن کنایه‌دریعنی اول مقدما اولان احسان امیدی اوزره جست و چابك اولوب اول احسان کوردیکی بابه توجه قیلمش و مرادینك حصولیچون پویان و دوان اولمشدر پس حضرت حقك کاه منع و کاه عطاسی و کاه کشف و کاه غطاسی طالبلرك خوف و رجاده اولمسنی اقتضا قیلور و کاه منقبض و کاه منبسط اولملرینه سبب اولور بعد بسط المعارف بنه اول جوان عاشقك قصه‌سنه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * چون درآمد خوش دران باغ آن جوان * خود فرو شد پا بکنجش ناکهان * چونکم اول جوان عاشق اول باغه خوش و لطف ایله ایچرو کلدی خود انك خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده و مراد و مقصودی ایغی ناکهان کنجه آشاغه باتدی یعنی ایاغی ناکهان دفینه‌یه باتوب شاد اولان کسنه کبی بودخی باغ ایچره ناکهان معشوقه‌سنی بولوب مسرور اولدی (مثنوی) مر عسس را ساخته یزدان سبب * تا ز بیم او دود در باغ شب * حضرت یزدان تحقیق عسسی وصال مطلوبه سبب دوزمش تا انك خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده و مراد و مقصودی اولان محبوبه‌سنك جمالنی سیر ایده * مثنوی * بیند آن معشوقه را او با چراغ * طالب انکشتری در جوی باغ * اول جوان معشوقه‌سنی چراغله باغك ارماغنده برانکشترك طالبی کوره یعنی خاتمی باغك ارماغنه دوشرمش و کیجه ایله باغه کلمش اول انکشتری جوی آب ایچره چراغله طلب ایلرکوره مکر اول زن دخی یوزیکن بوروب انی طلب ایچون اول کیجه کلمش ایدی چونکه عاشق بو وصلتی کوردی و بونعمت بی زحمته ایردی (مثنوی) پس قرین میکرد از ذوق آن نفس * با ثنای حق دعای آن عسس * پس اول دم ذوقندن قرین ایلدی حق تعالی حضرتلرینك شکر و ثناسنه اول عسسك دعاسنی زیرا عسس بونعمتك وصولنه سبب اولدی پس اکا دخی ثنا و خیر دعا لازم کلدی و لهذا قال علیه السلام * من لم یشکر الناس لم یشکر الله * مثنوی * که زیان کردم عسس را از کریز * بیست چندان سیم و زر بروی بریز * اول عسسه بویله دیو دعا ایلدیکه الهی قچمقلقدن عسسه زیان ایلدم یکرمی او اقدر سیم و زری انك اوزرینه دوککه یعنی اکراندن قاچسم بنی طوتوب بندن جریمه برقاج اقچه الوردی سن بندن اله جغی اقچه قدر یکرمی اولقدر سیم و زری اکا نثار ایلیوب عوض ویر دیو دعا ایلدی * مثنوی * از عوانی مر ورا آزاد کن * آنچنانکه شادم او را شاد کن * الهی عوانلقدن اول عسسی آزاد ایله انجلین که انك سببی ایله بن شادم انی دخی شاد ایله * مثنوی * سعد دارش این جهان و ان جهان * از عوانی و سکی اش وارهان * بو جهانده و اول جهانده انی سعد طوت عوانلکدن و سکلکدن انی خلاص ایت * مثنوی * کرچه خوی آن عوان هست ای خدا * که هماره خلق را خواهد بلا * ای خدا اکرچه اول عوانك خوییدرکه همیشه خلقه بلا استرلر * مثنوی * کر خبر آید که شه جرمی نهاد * بر مسلمانان شود او زفت و شاد * مثلا اکر خبر کلسه که پادشاه برجرم قودی مسلمانلر اوزره اخذ مال ایچون اول قوی و فربه و شاد اولور * مثنوی * ور خبر آمد که شه رحمت نمود * از مسلمانان فکند آن را بجود * و اکر خبر کلسه که پادشاه مرحمت کوستردی مسلمانلردن اول ظلم و مصادره‌یی جود و کرمی سببیله اسقاط ایدوب رفع ایلدی (مثنوی) ماتمی در جان او افتد از ان * صد چنین ادبارها دارد عوان * اول عفو و مرحمتدن انك جاننه برماتم دوشر عوان یوز بوبجلین بدبختلکلر طوتر و نتیجه بیك بونك کبی مدبرلکی و بدخوالغی اختیار ایدرکه جمیع بدبختلکك اقبحی و جمله سیئه بدلك بدتری مسلمانلر اوزره محنت و بلا استمك وانلرك غم و المندن شاد اولمقدر واللهك مبغوض و مردودی قولی بوصفتلو اولاندر مع هذا برکسنه بوم رتبه‌ده اولسه و بویله برکسنه‌دن برکسنه‌یه ایلك کلسه و اکا سبب نعمت اولسه انك حقنده خیر دعا ایلك وانك شکر و ثناسنی سویلمك اکا لازم کلور و بو محل بو معنایه اشارت قیلور نته‌کم اول عاشق بویله ایلدی * مثنوی * او عوان را در دعا در میکشید * کز عوان او را چنان رحمت رسید *

محصل اول عوانی دعا ایلمکه چکدی وانك حقنده دعا ایلدی زیرا عواندن اکا بو نجلین راحت یتشدی (مثنوی) برهمه
زهر و بر وتریاق بود * ان عوان پیوند آن مشتاق بود * اول عوان جمله انسان اوزره اکرچه زهر وضرر اولدی اما اول
جوان اوزره نفع وتریاق اولدی اول عوان اول مشتاقك پیوندی اولدی یعنی معشوقه سنك وصالنه سبب اولدی
وانی مقصودینه اولشدردی * مثنوی * پس بد مطلق نباشد در جهان * بد بنسبت باشد این را هم بدان * فاذا كان
الامر كذلك پس جهانده بد مطلق اولمز بد نسبتله اولور هم بونی بیل یعنی هیچ برشیء دخی نیك مطلق وخیر محض دكلدر
برموجب (وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) حق تعالی هیچ برشیئی باطل وعبث خلق ایلممشدر كما قال
ابن الفارض * بیت * فلا عبث والخلق لم یخلقوا سدی * وان لم تكن افعالهم بالسدیدة * بلكه مطلق شر محض
عدم وخیر محض وجوددر برکون شیخ اکبر حضرتلری بعض اصحابیله اوتوردی بر یرده بر بد رایحه لو جیفه وار ایدی
برکسه بجز کن انی فالدیروب کتوروب کندی شیخ حضرتلری اصحابنه سوال ایتدیکه بوکسه بونی نیچون کوتردی
هر بری برکونه جواب ویروب بعضیسی للتواضع والمسكنة دیدی وبعضیسی هضما للنفسه وكسرا الكبره دیدی
وبعضیسی ستراعن الناس لاسرار باطنه دیو جواب ویردی شیخ حضرتلری بیوردیلر لا بل الوجود خیر محض وهو
نظر الی هذه الجهة فاحتملها الخیریة * پس بر وجودك بر آخر وجوده شر اولمسی ویاخود خیر اولمسی نسبتله در بو خسه
مطلق شر اولمق ویاخود خیر اولمق ممكن دكلدر نته كم عسلك وجودی اكثر كمسه یه نسبت شر وضرر اولمش ایكن اول
جوانه خیر ونفع اولدی وعسلك وجودینك حقنده * فیه شفاء للناس * دینلمش ایكن محرور المزاج اولان كمسیه
ضرر قیلدی پس معلوم اولدیكه جهانده نیك مطلق وكذلك بد مطلق یوقدر نته كم بیوردیلر * مثنوی * در زمانه هیچ
زهر وقند نیست * كه یكی را پا دكر را بند نیست * زمانده هیچ بر زهر وقند یوقدر كه اول زهر وقند برینه آیاق وبرینه
آیاق باغی اولمیه یعنی بو ایكی صفت هر برنده البته بولنمق مقرردر مثلا زهر مثابه سنده تلخ وقاتل اولان برشیء بعض اشیایه
نسبت مضر ومانع وایاق باغی كبیدر اما بعض اشیایه نسبت اولنسه انلرك قدرت وپایی ومعین ویاری كبیدر كذلك
قند مرتبه سنده شیرین وحیاتبخش برشیء اولسه بعض شیئه نسبت پای خودش كبی معین وظهیردر وبعضی
شیئه نسبت قید وبند كبی مانع ودامنكیردر (مثنوی) مر یكی را پا دكر را پای بند) مر یكی را زهر بر دیكر چو قند) تحقیقا
هرشیء بو اعتبار ایله بركسه یه پای واخره نسبت پای بنددر و برینه زهر برغیری یه نسبت اولنسه قند كبیدر (مثنوی)
زهر ماران مار را باشد حیات * نسبتش با آدمی باشد ممات * مثلا مارلرك زهری مار ایچون حیات اولور اما اول
زهر آدمی یه نسبت اولنسه ممات اولور (مثنوی) خلق آبی را بود دریا چو باغ * خلق خاكی را بود آن مرك وداغ * مثال
آخر آب اهلنه دریا باغ وبستان كبی اولور وخاك اهلنه اول آب مرك وداغ اولور زیرا اهل خاك انده نشو ونمایه وعیش
وصفایه قادر اولهمز پس دریا بر طائفه یه نسبت خیر ونافع وبر طائفه یه نسبت شر ومضر اولدی * مثنوی * همچنین
بر می شمر ای مرد كار * نسبت این از یكی كس تا هزار * ای مرد كار بو ذكر اولنان كبی عدو شمار ایله بونك نسبتنی بیكه
دكین یعنی مارلرك زهری ماره حیات وآدمی زاده یه ممات اولدیغی مثالدن غیری ودریا اهل آبه باغ واهل خاكه مرك
وداغ اولدیغی مثالندن ماعدا نسبت واضافات خصوصنده سن ای مرد كار شمار ایله بردن بیكه وار نجیه دك بو نسبتی كه
هر برشیء كه خیردر بر آخر شیئه نسبت اولنسه شردر (مثنوی) زید اندر حق آن شیطان بود * در حق شخصی دیكر
سلطان بود) مثلا زید اول بركسه نك حقنده شیطان اولور و برشخص آخرك حقنده سلطان اولور اكا اضافتله شیطان بو كا
اضافتله سلطان اولدی پس نسبتله خیر اولور (مثنوی) آن بكوید زید صدیق وسنیست) وین بكوید زید كبر وكشتنیست
اول سویلر زید برسنی وروشن صد یقدر وبو برسی دیر زید واجب القتل بر كافر زند یقدر (مثنوی) زید یك ذاتست بر ان یك
جنان * او بر ان دیكر همه رنج وزیان * مصرع اولده جنان لفظنده جیم حركات ثلثه ایله اوقنسه معنی صحیح اولور
فتح ایله اوقنورسه معنی زید بر ذاتدر اول بركسه اوزره جان وجنان كبیدر وكسر له اوقنورسه جنان وبستان
كبیدر روا كرضمله اوقنورسه زید بر ذاتدر واول بركسه اوزره انجلین در یعنی خیر ونفعدر اول زید بو برغیری كمسه اوزره
دوكای رنج وزیاندر * مثنوی * كر تو خواهی كو ترا باشد شكر * پس ورا از چشم عشاقش نكر * اكر سن استرسك كه
اول زید سكا شكر اوله پس اكا انك عشاقنك چشمندن نظر ایله هر شیئك البته بركونه طالبی وبر نوع متنفر وهاربی واردر
اكراندن هارب اولنلر نظریله اكا بقرسك انی مبغوض ومردود كورورسن واكر اكا طالب اولنلرك نظرلریله نظر ایدرسك
انی مقبول ومودود بولورسن نته كم بو معنایه مناسب جلد اولده اواله قریب محلده * كفت لیلی را خلیفه كان توئی *
كز تو مجنون شد پریشان وغوی * بیانی بو معنایه شاهد قوی اولور (مثنوی) منكر از چشم خودت ان خوب را *
بین بچشم طالبان مطلوب را * اول نفسده خوب اولان شیئه سن كندی كوزكدن بقمه مطلوبی طالبلر كوزیله كور یعنی

هر شول شیء كه سكا ناخوش وناخوب كله سن اكا كندی نظرك جانبندن نظر ایلمه بلكه آنك خوب ومطلوب اولدیغنی
بیلمك استرسك اكا طالب وراغب اولنلر نظریله نظر ایله تا اول شیئك خوب ومرغوب اولدیغنه واقف اوله سن بو تقدیر
اوزره هیچ برشیئی عبث وبی فائده كورمزسن بلكه هر شیئی من وجه نسبتله خیرلو ومن وجه بر آخر شیئه نسبتله ضررلو
وشرلو كورورسن (مثنوی) چشم خود بر بند زان خوش چشم تو * عاریت كن چشم از عشاق او * اول خوش چشمدن
كندی كوزیكی بغله یعنی اول منظری لطیف اولان محبوب حقیقی جانبندن كندی كوزیكی بند ایله كه سنك كوزك
انك جمال با كمالنك مشاهده سنه قادر اولمز انك عاشقلرندن كوزی عاریت ایله تا انك جمالنی كمالیله مشاهده یه قادر
اولورسن زیرا (لا یحمل عطایاه الا مطایاه * دیمشلردر انك مطایاسی آنك عشاقیدر پس انی كمالیله مشاهده قیلان
وانك عطاء ذاتیه وصفاتیه سنی حامل اولان آنك مشتاقیدر پس انی كورمك ووصالنه ایرمك استینلر كركدر كه انك
عشاقندن نظر اله واكا عاشقلری نظریله نظر قیله تا انك كمالیله مشاهده سنه قادر اوله والا انسان ایكن كندو نظری ایله
انك عشاق كبی مشاهده سنه قادر اولمز * مثنوی * بلكه ازو كن عاریت چشم ونظر * پس ز چشم او بروی او نكر
بلكه چشم ونظری اول خوش چشم اولان محبوب حقیقیدن عاریت ایله كه انك عشاقی بویله ایلمشلردر پس انك كوزندن
انك یوزینه نظر ایله انك یوزنی كندیدن غیریسی كورمز * واهذا لا یری الله الا الله * دینلدی وانی كندیدن غیریسی
بكماله بیلمز * ولهذا لا یعرف الله الا الله) تعبیر اولندی پس انی بیلمك استرسك انك كندی علمیله بیلورسن وانی كورمك
استرسك ینه انك كوزیله انی كورورسن رایت ربی بربی دین عارفك قولی بو معنایی مؤید اولور * وعرفت الله بالله * دین
بو معنایه اشارت قیلور (مثنوی * تا شوی ایمن ز سیری وملال * كفت كان الله له زین ذو الجلال) تا سن ایمن اوله سن
سیرلكدن یعنی اوصنقدن وملول اولمقدن بری اوله سن بو جهتدن حضرت ذی الجلال كان الله له دیدی * من كان الله
كان الله له حدیثنه اشارتدر ذو الجلال صفتی حضرت حقه اطلاق اولندیغی جهتدن بو حدیثك حدیث قدسی اولمسی
منفهم اولور اما مضاف مقدر اولوب رسول ذی الجلال تقدیر اولنسه دخی جائز اولور و بویله اولمیوب * حضرت رسول
اكرم صلی الله علیه وسلمه ذو الجلال دینلسه صحیح اولور زیرا جلالت صاحبی اولدیغنه شبهه یوقدر لكن حقیقتده
ذو الجلال حضرت حق اولدیغی ایچون دراكا اطلاق اولنوب غیرلرده استعمال اولنممشدر پس اول نبی ذی الجلال
بیوردی كه بر كسه الله ایچون اولسه الله هم انكچون اولور پس الله تعالی بونلر ایچون نیجه اولدیغنك تحقیقنه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) چشم او من باشم ودست ودلش * تا رهد از مدبریها مقبلش * اول عبدك كوزی والی ودلی بن
اولورم كما قال الله تعالی كنت سمعه وبصره ویده فبی یسمع وبی یبصر وبی یبطش) چونكم بن انك چشم ودست ودلی اولم
حتی انك مقبلیكی مدبرلكلردن قورتلور یعنی انك دولتی بد بختلكلردن نجات بولور زیرا حقله كورن وحقله طوتوب
حقله بیلن كمسه جمیع خطا وخللدن وسهو وزللدن بری اولور (مثنوی) هرچه مكروهست چون شد او دلیل * سوی
محبوبت حبیبست وجلیل * هر نه شیء كه بحسب الظاهر مكروهدر چونكم اول شیء سنی محبوبك جانبنه دلیل اولدی
ومطلوبكه واصل قیلدی اول شیء فی الحقیقه محبوبدر روا اولور دا انكچون اول واعظ سخت دل اولان ظالملره خیر دعا ایلردی
اكرچه بو كروهه و بونلره دعا بحسب الظاهر مكروهدر لكن بونلر اكثر قوملك توبه سنه سبب ونیجه كمسه لرك حضرت حقه
دعا وتضرع ایلمرینه باعث اولمشلردر بو اجلدن حقیقت كاره واقف اولان عرفا انلره بد دعا قیلمامشلردر بلكه انلردن خیر
ونفع كورنلر نافع اولدقلری جهتنه نظر قیلوب وشر ضرر اولدقلری جانبی ترك ایدوب خیر دعا قیلمشلردر * انصر اخاك ظالما
ومظلوما * حدیثی دخی بو معنایه شامل اولور دیمشلردر مظلومه نصرت ظلمی وظالمی اندن دفع ایتمكله اولور وظالمه نصرت
ظلمدن انی منع ایتمكله اولور ظلمدن انی منع ایتمك یا ال ایله ویاخود دیل ایله اولور اكر ال ایله دفع ممكن اولمزسه
لسانا نصیحت سویلرلر اكر نصیحت پذیر اولمسه الهی سن بوكسه یی ظلم وفساد ایلمكدن خلاص ایله وبوكا رحمت ایدوب
الطافك خوانیله طویله كه بوندن بكا بوكونه خیر ایرشدی دیرلر نته كم بو واعظ كرسی یه چیقدقده اثناده ظالمه یه خیر دعا ایلردی
وانلرك مدح وثناسنی سویلردی قصه دن حصه نه ایدیكی عنقریب انشاء الله معلومك اولور والله اعلم حكایت ان واعظ كه
هر آغاز تذكیر دعا ظالمان وسخت دلان وبی اعتقادان كردی الی آخره * مثنوی * آن یكی واعظ چو بر تخت آمدی
قاطعان راه را داعی شدی * بیوررلر كه اول بر واعظ چونكم تخت اوزره كلیدی یعنی كرسی یه چیقیدی قطاع طریق
اولنلره وسرقه وغارت قیلنلره دعا ایدیجی اولورلردی * مثنوی * دست بر می داشت یارب رحم دان * بر بدان ومفسدان
وطاغیان * الن بوقاری قالدرردی ودیردیكه یارب بدلر ومفسدلر وطاغی وباغیلر اوزره رحمت ایله * مثنوی * برهمه
تسخر كنان اهل خیر * برهمه كافر دلان واهل دیر * اهل خیری استهزا ایلینلرك جمله سنك اوزرینه ودوكلی كافر دللر
اوزره وجمیع كلیسا اهلی اوزره رحمت ایله دیردی * مثنوی * او نكردی آن دعا بر اصفیا * می نكردی جز خبیثان را دعا

اول واعظ بودعانی اصفیا واتقیا اوزره ایتمزدی خبیثلردن غیری یه دعا ایلمزدی * مثنوی * مر ورا کفتند کین معهود
نیست * دعوت اهل ضلالت جود نیست * بعض کسنه لر اکا دیدیلر که تحقیقا بو معهود دکلدر اهل ضلالته خیر دعا
ایلمک جود و مروت دکلدر پس سن بونلر حقنده نیچون خیر دعا ایلرسن دیدیلر (مثنوی) کفت نیکویی از اینها دیده ام
پس دعاشان زین سبب بکزیده ام) بونلره جواب ویروب ایتدی بن بونلردن ایلکلر کورمشم بن بونلرک دعاسنی بو سببدن
قبول قیلمشم کان بونلر دیدیلر که انلردن سن نه ایلک کوردک جواب ویروب دیر (مثنوی) خبث وظلم وجور چندان
ساختند * که مرا از شر بخیر انداختند * بونلر بنم حقمده اول قدر خبث وظلم وجور دوزدیلر که بنی شر وشور جانبندن
خیره آتدیلر وصلاح وفلاح سمتنه القا ایتدیلر اکر نیچه القا ایتدیلر دیر ایسه کز الجواب (مثنوی) هر کهی که رو بدنیا کردمی
من از ایشان زخم وضربت خوردمی * هر کاه که دنیا جانبنه توجه ایدیدم وشور وشر جانبنه کیدیدم بن بونلردن زخم
وضربت یردم وچوب ولت المن چکردم * مثنوی * کردمی از زخم آن جانب پناه * باز آوردندمی کرکان براه * زخم
خوفندن اول جانبی پناه ایلردم یعنی انلرک زخم وضربتی قورقوسندن اول جانب حقی ملجا ومنجا اتخاذ ایلردم واول
جانب اعلایی ملاذ ومعاذ قیلردم بنی کیرو کتوررلردی قوردلر یوله یعنی هر بار که بن سوروردن طشره کیدن قیون کبی راه
مستقیمدن خروج ایدیدم اول قوردلر کبی اولان ظالملری کوردکده انلرک خوفندن چوب راه حقه کاوردم وشول
جماعت مسلمین زمره سنه داخل اولوردم که انلر اوزره اول قوردلرک دسترسی وحکومتی یوقدر * مثنوی * چون
سبب ساز صلاح من شدند * پس دعاشان برمنست ای هوشمند * چونکم بو کروه بنم صلاح وفلاحمه سبب دوزیجی
اولدیلر پس انلرک خیر دعاسی بنم اوزریمه لازمدر ای هوشمند وای ارجمند که خیره باعث اولنه خیر دعا ایلمک خیردن
خالی دکلدر * بو حکایت * بو فقیرک برقاچ وجه اوزره حسب حالی اولمشدر اولادخی طریق فقره داخل اولمزدن اول
اکرچه فقرا ومشایخ ایله خلطه م وار ایدی وانلره محبت قیلردم لکن درویش اولمغه میلم یوغیدی پدرمدن برمقدار میراث
دکوب اول واسطه ایله طریق تجارته سالک اولوب کیدرکن وکسب وکاره متعلق فکر ایدرکن بعض نقود واسبابمزی
بریسی سرقه قیلوب اول خاطره لر برمقدار رزائل اولوب منکسر اولدن دونوب اوه کاوب بو کارک نتیجه واسرارنده حیران
اولدم وسارق اولنلری کندمه عظیم دشمن اولمش وضرر قیلمش بلوردم بعده برآخر سمتنه سالک اوله میوب بقیه مالمزی
جمع قیلوب بعض متاع الوب اسلامبول سمتنه تجارت طریقی اوزره کاوب اول متاعلری دکانده اوتوران بازرکانلره
عرض قیلوب انلرله معامله قیلدقده بونلرک خداع ومکرلرندن غافل اولوب متاعمزی اباغه اوروب نصفندن اکسک بهایه
الدیلر بونلردن دخی نفرت کاوب بونلره بالطبع عداوت قیلوب علوم وعرفان کسبنه مشتغل اولدم واول آرزو ایله مصر
دیارنه سفر قیلدم حکمت الهی آنده بیرم سلطان حضرتلرینک طریق باصوابنه دخول میسر اولوب بعده فقر
وقناعتدن حظ الوب وعلم وحکمتدن لذت بولدقده اسبابمی سرقه قیلنلره وحیله وخدعه ایله متاعم النلره واعظ مذکور
کبی نیچه مدت خیر دعا ایلدم والله بونلردن راضی اولسون دیو شکرلرین وثنالرین سویلدم * عسی ان تکرهوا شیأ وهو
خیر لکم) ایت کریمه سنک سرنی بیلدم بونلر اول حینده بکا دشمن کورینورکن حقیقت حاله واقف اولدقده نصکره دوستم
اولدیلر بوکا مانند اولان سرکذشتمزدن بری دخی اولدرکه مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایلدکدنصکره ودیارمزه
کاوب انده حضرت مثنوینک نقلنه شروع قیلوب نامی طریق مولوی جانبنه کتمکه ورحیق مثنوی یی نوش ایتمکه
تحریص وترغیب ایلردم وممکن اولدیغی مرتبه بونلره مثنوی شریفک اسرار ونکاتنی سویلردم حکمت اللهک بعض اهل
حسد فی جیدهم حبل من مسد * طعن وملامته باشلدیلر وحقمزده عجائب وغرائب مکر وفسادلر ایشلدیلر هر بارکه
بونلرک طعن وملامتی بو فقیرک حقنده زیاده اولدقجه اول دیاره محبتم وانده اقامته نیتم زیاده اولوردی مع هذا قلت معاش
جهتندن عظیم مضایقه ده وبراقچه فائده وعائده مز اولمدیغی اجلدن بشریت حسبیله تنکدل اولمقدن خالی اولمزدم
پس اصحاب غرضک بغض وعداوتی روز بروز زیاده اولمقده وقلب حزین بونلرک جفا واذیتنه تحمل قیلمقده ایکن ویدی سنه
مقداری اولدقده بونلردن بعضی بو فقیره اسناد مالم یکن ایدوب وبهتان وافترا سمتنه کیدوب برکون فلانی فلان
حالت قبیحه ده کوردم دیو سویلر حال بوکه بویله سویلین فسقله معروف ومعاصی ومناهی ارتکابیله مشهور وموصوف
ایکن اصحاب غرض * فی قلوبهم مرض بعد مرض * اوبدکویک سوزنی استماع ایدوب بریره جمع اولشلر وقتلمزه عزیمت
قیلشلر ایچلرندن منصف اولنلری نیی بلدا اولمز حقنده رجا ایلشلر * بو حالتده ایکن فقیر دخی بونلرک جمعیتنه واروب
سلام ویروب اوتوردقده سلامزی المیوب علما شکلنده اولنلرینک جوابی بو اولدی که جمله مزک اتفاقی بودرکه شهرمزده
طورمیوب کیده سن * والا سنی قتل ایده رز فقیر بونلره شرع الله چوق سوزلر سویلدم اصلا برینک قولاغنه کیرمیوب *
دیدیلرکه همان سوزی اوزاتمه یا شهرمزدن کیدرسن ویاخود ترک سر ایدرسن پس اول مجلسدن کیدوب یا الهی

بونه حالت غریبه ونه کونه وقعه عجیبه درکه بزم باشمزه کلدی * یارب بونک سرنه سن عالمسن ونتیجه سنه واقفسن
دیوب کاه اغلیوب وکاه اکلیوب وکاهی بعض مشایخ عظامه واقع اولان بو کونه سرکذشتله قلب حزینمی تسلی
ایلیوب آستانه مقدسه حضرت مولانا قدس الله سره العزیز جانبنه روان اولدم القصه بعدزمان اسلامبوله کاوب
خانقاه مولویه ده ساکن اولوب ارشاده شروع قیلدقده حق سبحانه وتعالی اول انکسارک برمرتبه مکافاتنی
ویردیکه بو لسان ایله انک تعبیری ممکن اولمز * واما بنعمة ربک فحدث آیتنک فحواسنجه ودخی * من شکر النعمة افشاؤها
حدیثنک مقتضاسنجه بعضیسنک ذکری لازم کلدی تا که حصه دار اولمغه مدار اوله اولا دیارمزدن اعلی دین ودنیا مزه
اولی بودیاره کلدک ثانیا بونده نیچه نعم صوریه ومعنویه یه مستغرق اولدقکه اول دیارده اکا واصل اولمشدق ثالثا
بونده کتاب مثنوی یه وطریق مولوی یه نیچه طالب وراغب بولدقکه انده بونلری بولمشدق چونکم بونعمه واصل
اولدم بلدمکه اول دیاردن هجرته باعث اولنلرک کاری عبث دکل ایمش پس واعظ مذکور کبی انلره خیر دعا ایلمکه
باشلدم وانلردن دخی اکثری ایلدکاری کاره پشیمان اولوب زیاده دوست اولدیلر پس * عسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر
لکم * آیت کریمه سنک سری نه ایمش بیلدم * وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم * قولنک رمزی نه ایمش عالم اولدم
وطبیعته مکروه کلان شیلردن اعراض ایلین اهل غصه حصه آلسون ایچون بو حسب حالمز اولان قصه یی ایراد قیلدم
تا مکروه اولان حالات ومنفور اولان واقعاتدن نفرت ایتمیه لر وعداوت سمتنه کتمیه لر زیرا حکمتدن خالی وخاتمه سی
راحت ورحمتدن عاری دکلدر * مثنوی * بنده می نالد بحق از درد ونیش * صد شکایت میکند از رنج خویش *
حق همی کوید که آخر رنج ودرد * مر ترا لابه کنان وراست کرد * بنده حق تعالی حضرتنه ناله وفریاد ایلر درد ونیشدن
یوز شکایت ایلر کندینک رنج والمندن حق سبحانه وتعالی اکا دیرکه آخر رنج ودرد تحقیقا سنی تضرع ایدیجی
وراست وصالح ایلدی پس درد ورنج من حیث المعنی سکا ورد وکنج اولدی وسنی رحمت ورضایه واصل قیلدی پس اندن
نیچون شکایت ایلرسن دیر * مثنوی * این کله زان نعمتی کن کت زند * از درما دور ومطرودت کند * بو شکایتی
اول نعمتدن ایله که سنی اوروب بزم درکاهمزدن سنی دور ومهجور قیلور محنت سبب منحت ورحمتدر وغنا ونعمت باعث
غرور وغفلت اولان نعمتدن شکایت ایله بو خسه موصل قربت ومورث رحمت اولان بلادن ومحنتدن نیچون شکایت
ایلرسن دیمک اولور (مثنوی * در حقیقت هر عدو داروی تست * کیمیا ونافع ودلجوی تست * حقیقتده هر عدوسنک
دارو ودرمانکدر سنک کیمیاک ونافع ودلجویکدر یعنی خیرخواه ودوستکدر زیرا انلر واسطه سیله غفلت وغروردن
خلاص اولورسن وحضرت حقه التجا وتضرع قیلوب بو التجا واستفاده واسطه سیله رحمت وقربت بولورسن پس معنی
یوزندن بونلر سنک دوستک اولورلر دلجوی وصف ترکیبیدر یعنی کوکل دایجی یار صادقکدر دیمک اولور (مثنوی)
که از واندر کریزی در خلا * استعانت جویی از لطف خدا * عدو سنک اول جهتدن دوا ودارونک اولورکه سن اول
عدودن خلوت ایچره قچرسن انک اوزرینه غالب اولمقده وانک شرندن نجات بولمقده لطف خدادن معاونت طلب ایلرسن
چونکم بونلر سنک خلوته کیروب حضرت حقه عبادت واستعانتی حصر قلمکه ومتضرع وداعی اولمکه وسیله وباعث
اوله لر معنا بونلر سکا یار صادق ومعین واثق اولورلر اما سنک دوست اتخاذ ایلدکلرک بونک عکسیدر نته کم بیورر
(مثنوی) در حقیقت دوستانت دشمنند * که ز حضرت دور ومشغولت کنند * حقیقتده سنک دوستلرک سکا
دشمنلردر زیرا سنی حضرت حقک طاعت وقربندن کندیلره مشغول ایدرلر * ولهذا قال الله تعالی فی کلامه المجید
اشارة الی هذا المعنی (یا ایها الذین امنوا ان من اموالکم واولادکم عدوا لکم فاحذروهم) وقال الله تعالی ایضا (انما اموالکم
واولادکم فتنة * حال بوکه انسان بونلری دوست اتخاذ ایلر وبونلر بنم سوکلو یارمدر دیو سویلر بیلمزکه بونلر من حیث
الحقیقه کندیه عدو ورهزن ضلالت خود روا کردوستلردن مراد سائر ناسدن اولان اصدقا واخلا اولورسه متقی
اولنلردن ما عداسی سنک عدوک اولمسی مقرردر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر * الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض
عدو الا المتقین * پس انسان انک نفسنه نعمت ورخادن بلا وعنا انفع واولی اولدیغنه برخوب مثال بسط ایدوب بیورر
(مثنوی) هست حیوانی که نامش اشغرست * او بزخم چوب زفت ولمترست * مثلا بر حیوان واردرکه انک نامی
اشغردر ترکیجه اکا یورصوق دیرلر اول یورصوق دیدکاری جانور زخم چوب ایله زفت ولمتردر یعنی نقدر اورسک وزخم
ایرکورسک انک تنی ارترو یولک اولور (مثنوی) تا که چوبش می زنی به می شود * او بزخم چوب فربه می شود * تا کم سن
اول حیوانه چوب اوره سن خوب اولور اول چوب ولت زخمندن مجسم وفربه اولور * مثنوی * نفس مؤمن اشغری
آمد یقین * کو بزخم ورنج زفتست وسمین * مؤمنک اول نفسی یقین بودرکه اشغر کبی کلدی که اول نفس زخم ورنجدن
مجسم وسمیندر نفسدن مراد بونده روحدر نته کم امام بستی نک بو بیتی بو معنایه شهادت ایلر * بیت * اقبل علی النفس

واستكمل فضائلها (وانت بالنفس لا بالجسم انسان) يعنى انسانك روحى اشغرديد كارى حيوان كبيد رهربار كه رياضت
وبلا وضربت وعنا اصابت ايليه اول قوت وقدرت بولور وعظيم وكبير اولور واول محنت ومشقت واسطه سيله روحانيت
ونورانيت حاصل قيلور ديمك اولور (بيت) بنده همان به كه بلا كش بود * عود همان به كه در آتش بود (مثنوى) زين
سبب بر انبيا رنج وشكست * از همه خلق جهان افزونترست * بو سببدن انبياى عظام اوزره رنج وانكسار جميع خلق
جهاندن افزونتردر * كما قال عليه السلام * اشد الناس بلاء الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل (مثنوى) تا زجانها
جان شان شد زفت تر * كه نديدند آن بلا قومى دكر * حتى انلرك جانى غيريلرك جاننددن عظيم وجسيم تر اولدى زيرا كه اول
بلايى كه انلر كورديلر بر غيرى قوم انى كورمديلر پس بر موجب حديث * ما اوذى نبى مثل ما اوذيت * سائر انبيادن
حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم زياده بلا چكمش واذا كورمش اولور انكچون روح شريفنه روح اعظم ديو
پس نفس انسانى جلد حيوانه ورياضتى دباغته تمثيل ايدوب بيوررلر * مثنوى * پوست از دارو بلا كش ميشود) چون
اديم طائفى خوش ميشود * پوست دارودن يعنى دباغتدن بلا چكيجى اولور نعم بلا چكيجى اولور وليكن اديم طائفى كبى
خوش وزيبا اولور طائف بر موضعك اسميدر اكا منسوب اولان سختيان قتى لطيف اولور (مثنوى) ورنه تلخ وتيز ماليدى
دراو * كنده كشتى ناخوش وناپاك بو * واكر دباغ دباغت ايچون لازم اولان تلخ وتيز دار ولرى اول پوسته سوريميدى
قوقش وناخوش وناپاك اوليدى ومردار وخبيث قاليدى * مثنوى * آدمى را پوست نامدبوغ دان * از رطوبتها شده
زشت وكران * ادمى فى المثل دباغت اولنمامش پوست بيل زيرا رطوبات بدنيه دن اول زشت وثقيل اولمشدر
واكل وشرب سببيله خام درى كبى مردار وقبيح قالمشدر نا نافيه مدبوغ اسم مفعول دان امر حاضردر * مثنوى
تلخ وتيز ومالش بسيار ده * تاشود پاك ولطيف وبافره * پس اى ادم نفسكه چوق تلخ وتيز ومالش وير يعنى اكا رياضات
وشاقه ايركورتا كم اول نفس پاك ولطيف وطهارت ولطافتده زياده اوله ولهذا قيل الرياضة للانسان كالدباغة للجلد
الحيوان * پس نفسه رياضت ويرمك وانى طهارت مرتبه سنه ايركورمك انسانه لازم اولور اكر رياضتله نفسى طاهر
ايلمزسه جلد نامدبوغ مرتبه سنده قالور وخبيث ومردار اولور (مثنوى) ورنمى تانى رضا ده اى عيار * كر خدا رنجت
دهد بى اختيار * اكر كندو اختيار كله رياضتى ويرمكه قادر دكل ايسك اى صاحب عيار واى اهل تميز رضا وير اكر
خداى تعالى سكا رنج وبلا ويره بلا اختيار كه الله سوديكى قولنه بلا ويرر اكر اول بنده اكا راضى اولورسه انى اصطفا
مرتبه سنه ايركورر كما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه وان رضى اصطفاه
* مثنوى * كه بلاى دوست تطهير شماست * علم او بالاى تدبير شماست * زيرا كه اى مؤمنلر دوستك بلاسى سزك
مطهريكزدركه بليات مكفر سيئات ومطهر خطيئات وذلادر كما قال عليه السلام ما يصيب لمسلم نصب ولا وصب
ولا حزن الا كفر الله بها سيئاته * اول الله كه جل وعلا سزك تدبيركزك فوقنده در قولنه انفع واصلح اولنى بيلور *
اما بنده نك تدبيرى كندى يه نافع اولنى بيلميوب خطا قيلور پس بنده يه لازم اولان اولدركه كندى تدبيرنى بويله محلده ترك
ايدوب علمه حسبى بحالى ديوب انك تقديرينه راضى اوله واول بلايى صفا ايله (مثنوى) چون صفا بيند بلا شيرين شود *
خوش شود دارو چو صحت بين شود * چونكم مبتلا بلاده صفا كوره * وكل مردوا عقولنك سرينه ايره بلا كا شيرين
اولور مثلا داروى تلخ خوش اولور چونكم مريض اندن صحت كوريجى اوله * مثنوى * برد بيند خويش را در عين مات
پس بكويد اقتلونى يا ثقات * اول مبتلا عين مات ايچره كندوبى برد كورر يعنى محضاتنى بلا وافت ايچره ايكن كندى
روحنى غالب وقوى كورر پس ثقاته خطاب ايدوب يا ثقات بنى اولدرك ديرنته كم حسين منصور حضرتلرى حقيقت حاله
واقف اولدقده اقتلونى يا ثقات ان فى قتلى حياة * ديدى پس بنه قصه ده اولان عوانك كندى نفسنه نسبت اولان سوء
حالنك شرحنه شروع بيوررلر (مثنوى) اين عوان در حق غيرى سود شد * ليك اندر حق خود مردود شد * بو عوان
اكرچه غيرينك حقنده نافع وسود اولدى وليكن كندى حقنده مردود اولدى زيرا كندى يه نافع اولان اعمال صالحه يى
واخلاق نافعه يى ترك ايدوب نفسنك حظنى وهواسنى اختيار قيلدى * مثنوى * رحم ايمانى ازو بريده شد * كين
شيطانى براو پيچيده شد) ايمانه منسوب اولان رحم وشفقت اندن منقطع ومنتزع اولدى وبر موجب حديث * لا تنزع
الرحمة الا من شقى اول بدبخت اندن رحمت كتمكله شقى وظالم قالدى شيطانه منسوب اولان كين وكدورت انك اوزرينه
طولاشدى كه اول بنى آدمه نيجه بغض وعداوت ايلرسه اول دخى بغض وعداوت ايلر * مثنوى * كار كاه خشم كشت
وكين ورى * كينه دان اصل ضلال وكافرى * اول خبيث كينه دار اسلك وخشمك كاركاهى ومنبعى اولدى
كافرلك وجميع ضلالك اصلى كين بل بغض كين وغضب بر صفت قبيحه دركه كفر وضلالت وخطا ومعصيت اندن اولور
ظاهرده بو صفتلره مبتلا اولان انسان شكلنده شيطان اولور نعوذ بالله (سؤال كردند از عيسى عليه السلام كه يا روح

الله

الله در وجود از همه صعبها صعبتر چيست (مثنوى) كفت عيسى را يكى هشيار سر * چيست در هستى ز جمله صعبتر *
بر عقلى باشنده مرد حضرت عيسايه ايتدى يا عيسى وجود عالمنده جمله دن اصعب واشد نه در (مثنوى) كفتش اى جان
صعبتر خشم خدا * كه ازان دوزخ همى لرزد چو ما * حضرت عيسى عليه السلام اكا ايتدى اى جان جمله دن صعبتر
خشم خدا دركه اندن جهنم لرزان اولور بزم كبى * مثنوى * كفت ازين خشم خدا چه بود امان * كفت ترك خشم
خويش اندر زمان * اول كمسه ايتدى خداى تعالينك خشمندن امان نه اولور حضرت عيسى عليه السلام بيورديلر كه
كندى خشمكى در زمان يعنى على الفور ترك ايلمكدر كما روى (عن النبى عليه السلام * انه قال ان رجلا سأل عيسى فقال
يا عيسى ما اشد الاشياء قال غضب الرب فقال وبم النجاة منه قال اذا غضبت ان تترك غضبك وقال الله تعالى فى حديثه
القدسى يا ابن ادم اذكرنى حين تغضب اذكرك حين اغضب (مثنوى) پس عوان كه معدن اين خشم كشت) خشم زشتش
از سبع هم دركذشت * پس عوان ظالمكه بو خشم وغضبك معدن ومنبعى اولدى انك قبيح ونامعقول اولان خشمى
سباعدن هم تجاوز ايلدى زيرا درنده جانورلرك غضبندن بر حيله ايله خلاص ممكندر اما ظالمك غضبندن دكل (مثنوى
چه اميدستش برحمت جز مكر) باز كردد زان صفت ان بى هنر) عوانك رحمت حقه نه اميدى وار در اندن غيرى كه مكر اول
صفت قبيحه دن اول بدهنر كيرو دونه واول خبيث خويلرى ترك ايليه زيرا اول خويلرله بيله اولدقجه اللهدن اكا رحمت
اولمزديكى افاده ايلر * مثنوى * كرچه عالم را ازايشان چاره نيست * اين سخن اندر ضلال افكنده نيست * اكرچه عالمه
بو عوانلردن چاره يوقدر يعنى بونلر عالمه بالضرورى لازمدر كه حكمت اوزره خلق اولنمشلردر بو سوزلر انلرى ضلالته
براقلقدر يعنى عوانه سز عالمه لازم سز وحكمت اوزره خلق اولنمش سز من وجه خيردن خالى دكلسز ديمك بو سوز انلرى
ضلالته براقدررزيرا بونلر بو سوزدن كنديلرى خير الناس اولمق توهم ايدرلر حال بوكه بويله دكلدر بلكه شر الناس در زيرا
بونلرك حكمت اوزره خلق اولنسندن وبونلرك وجودى عالمه بالضرورى لازم كلمسندن بونلرك خير الناس اولمسى
مستلزم اولمزنته كم بو معنايى ضرب مثل ايدوب بيوررلر (مثنوى) چاره نبود هم جهان را از چمين * ليك نبود آن چمين
ماء معين * يعنى مثلا جهانه بول جركدن چاره اولمزا كرچه اولديغى جهانه لازمدر وحكمت اوزره خلق اولنمشدر وليكن
اول چمين ماء معين كبى اولمز چونكم قضيه بونك كبيدر چمين كبى اولان عوان بى دينك جهانه لازم اولمسندن ماء معين كبى
نافع وخير اولور مرتبه سن بولمق لازم كلمز بلكه چمين چميندر وماء معين ماء معيندر حق تعالى حضرتلرى بونلرى برابر قيلمز كما
قال الله تعالى فى سورة ص ام نجعل الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين فى الارض ام نجعل المتقين كالفجار * واهل
جنت اهل جهنمله مستوى اولمز كما قال الله تعالى لا يستوى اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون
قصهٔ خيانت كردن عاشق وبانك برزدن معشوقه بروى (مثنوى) چونكه تنهااش بديد آن ساده مرد * زود او قصد كنار
وبوسه كرد) چونكم اول ساده دل مرد معشوقه سنى باغ ايچره تنها كوردى على الفور اول عاشق كنار وبوسه قصد ايلدى
(مثنوى) بانك بروى زد بهيبت آن نكار * كه مرو كستاخ ادب را هوش دار * اول نكار هيبت وصلابتله انك اوزرينه
صدا ويردى بويله ديو كه اى ابله كستاخ كتمه ادب ايچون عقل طوت يعنى كستاخ حركت ايتمه ادبى تدارك ايله * مثنوى *
كفت آخر خلوتست وخلق نى (آب حاضر تشنه همچون منى) اول عاشق معشوقه سنه بو كونه جواب ويروب ايتدى آخر
بو محلده خلوتدر خلق يوقدر آب حاضر بنم كبى بر تشنه يعنى آب وصالك حاضر ومهيادر وبنم كبى بر تشنه عاشق نيجه
ممكندركه آب زلال وصاله بويله محلده صبر ايليه (مثنوى) كس نمى جنبد درين جا جز كه باد * كيست حاضر چيست
مانع زين مراد * بو محلده يلدن غيرى كمسه حركت ايلمز بونده حاضر كمدر وبو فتح وظفردن مانع كمدر (مثنوى) كفت
اى ابله توشنيده بوده * ابلهى وز عاقلان نشنوده * زن اول جوانه مردانه جواب ويروب ايتدى اى ابله سن ديوانه
اولمشسن ابله سن عاقللردن ايشتمش وانلرك سوزلك طوتوب ايش ايتمش سن كه اول عاقللرك سوزى بودر * مثنوى
باد را ديدى كه مى جنبد بدان * باد جنبا نيست اينجا بادران * يلى كوردك انى كه تحريك ايلر يل بوراده يل سوريجى
برباد جنبان وار دركه محركدر كندى كنديدن حركت ايلمز * مثنوى * مروحهٔ تصريف صنع ايزدش * زد برين
باد وهمى جنباندش) اول ايزد تعالينك صنعى وتصرفى مروحه سى بو يل اوزره اوردى بونى هردم جنبان ايلر ومحرك
قيلور پس بو معنايى تفهيم ايچون ضرب مثل ايدوب بيوررر (مثنوى) جزو بادى كه بحكم ما درست * باد بيزن تا نجنبانى
نجنبت * مثلا باد ده منسوب اولان جزو كه بزم حكممزده در مروحه يى تا تحريك ايتميه سز حركت ايتمز (مثنوى
جنبش اين جزو باد اى ساده مرد * بى تو وبى باد بيزن سر نكرد * اى ساده دل كمسه بو جزو بادك حركتى سنسز ومروحه سز
باش دوندرمدى وحركت ايلمدى چونكم قضيه بويله اولديغى مقرر اولدى ايسه (مثنوى) جنبش باد نفس كاندر لبست
* تابع تصريف جان وقالبست * نفسك بادينك حركتى كه لب ودهاندن واقعدر جان وتنك تصرفينه تابعدر يعنى

اكر جان وتن اولمسيدى وبونلر باد نفسى تصريف قيلمسيدى باد نفس اولمز وحركت قيلمزدى پس باد نفسك حركتى جان
وقالبك تصريف وتحويلنه تابع اولور وآنى متحرك بونلر اولور (مثنوى * كاه دم را مدح وپيغامى كنى * كاه دم را هجو
دشنامى كنى) كاه نفسكى مدح وپيغام ايلرسن وبركسه نك مدحنى وخبرنى سويلرسن وكاه نفسكى هجو ودشنام ايلرسن
وبركسنه يه سوكوب ذمن سويلرسن * مثنوى * پس بدان احوال ديكر بادها * كه زجزوى كل همى بيند نهى *
فاذا كان كذلك بو مقدمات معلومك اولديسه پس غيرى رياحك احوالنى بيل وبوكا كوره قياس قيل جزويدن كلى يى
اصحاب عقول كوررو جزودن كلك شانته استدلال قيلور نهى نهيه نك جمعيدر نهيه عقله ديرلر صاحبنى منهياتدن
نهى ايلديكى اعتبار يله * مثنوى * باد را حق كه بهارى ميكند * در ديش زين لطف عارى ميكند * حق سبحانه
وتعالى بادى كه بهاره منسوب ايلر تا انك لطافتى واسطه سيله ازهار واشجار حيات بولورو عالمه رونق وفر حاصل
اولور شتا وقتنده بو لطفدن حق تعالى انى عارى قيلور حتى شدتى وعفونتى واسطه سيله ازهار واشجار پژمرده وافسرده
اولور وانلردن حيات ولطافت كيدوب عالم بى رونق قالور * مثنوى * بر كروه عاد صرصر ميكند * باز بر هودش معطر
ميكند * عاد قومنك كروهى اوزره حق تعالى بادى صرصر ايلر كروه هود اوزره اول بادى معطر ايلر بونلره نسيم صبا انلره
وخيم وپروبا قيلور قصه سى برقاج كره مرور ايلدى * مثنوى * ميكند يك باد را زدان سموم * مر صبا را ميكند خرم
قدوم * بريلى زهر وسموم ايلر وصبا يلنى خرم قدوم ايلر يعنى صبانك قدومنى خرم ولطيف ايلر پس بادك بوكونه تخلف
الاحوال اولمسى خاصيت طبيعيه سى دكلدر اكر خاصيت طبيعيه سى اولمش اولسه وتيرهٔ واحده اوزره اولوردى معلوم
اولديكه انى تبديل وتحويل ايلين خداى تعاليدر (مثنوى) باد دم را بر تو بنهاد او اساس * تا كنى هر باد را بروى قياس)
اول الله كه نفس بادينك بنيادنى سنك اوزركه قودى يعنى سنك نفسك اول اللهك امريله ثابت اولوب انك تصرفنى
سكا تسليم قيلدى كيف مايشاء انى ادخال وارسال ايلرسن انك حركتى كندودن اولمديغى سكا معلوم وروشندر
تا هر بادى بونك اوزرينه قياس ايليه سنكه البتته اول متحرك سز حركت ايلمز وجميع رياحك مرسل ومتحركى الله
تعاليدر * مثنوى * دم نميكردد سخن بى لطف وقهر * بر كروهى شهد وبر قومى است زهر * مثلا نفس لطف سز
وقهر سز سوز اولمز نفس انسانى كلام اولدقده واقفظ ونطق مرتبه سنه كلدكده لطف وقهردن خالى اولمز بر كروه اوزره
قهر وبر قوم اوزره بهره ونفع اولور * مثنوى * مروحه جنبان پى انعام كس * وز براى قهر هر پشه ومكس * كذلك
مروحه حركت ايديجيدر بركسه نك راحت وانعامى ايچون ودخى هر پشه ومكسك قهرى ايچون پس مروحه نك
حركتنده لطف وقهر صفتلرى موجود اولدى بر طائفه يه نعمت ورحمتدر وبر طائفه يه نقمت وزحمت اولدى * مثنوى *
مروحهٔ تقدير ربانى چرا * پر نباشد ز امتحان وابتلا * چونكم بو مثللر معلومك اولديسه تقدير ربانى مروحه سى
نيچون امتحان وابتلادن پر اولميه ولطف وقهرله طولميه يعنى امتحان وابتلايله پر اولمش ولطف وقهرله طولمشدر
* مثنوى * چونكه جزو باد دم يا مروحه * نيست الا مفسده يا مصلحه * چونكم نفس بادنك جزوى وياخود مروحه
بادى دكلدر الا يا مفسدت ويا مصلحت ايچوندر يعنى بو جزولر فساد وصلاح ايچون اولمقدن خالى دكلدر * مثنوى * اين
شمال واين صبا واين دبور * كى بود از لطف واز انعام دور * صبا كيجه ايله كوندز برابر اولدقده شرق جانبندن اسن يله
ديرلر دبور انك مقابليدر شمالى قطب شماليدن بر واسن يله ديرلر جنوب انك مقابليدر يعنى بو جوانب اربعه دن
وزان اولان رياح اربعه لطف وانعامدن نجن دور اولور يعنى بونلر تنفيس كروب انام قيلمقدن وانلره لطف وانعام اولمقدن
بعيد وخالى اولمزلر ولهذا قال عليه السلام لا تسبوا الريح فانه من نفس الرحمن رواه ابن ماجه عن ابى هريره ومع هذا
بر قومه دخى قهر وغضب اولسه دخى بعيد دكلدر نته كم باد نفس انسانى وباد مروحه كه جزولردر بو ايكى صفتدن خالى
دكلدر * مثنوى * يك كفى كندم ز انبارى ببين * فهم كن كان جمله باشد اين چنين * مثلا بر انباردن براوج بغداى
كور فهم ايله كه اول جمله بونك كبى اولور كما قال فى الديباجة القليل يدل على الكثير والحفنة على البيدر الكبير پس آز چوغه
نمونه اولور وعاقل اولان جزودن كله استدلال قيلور (مثنوى) كل باد از برج باد آسمان * كى جهد بى مروحهٔ آن بادران
* بادك كليسى آسمانك باد برجندن اول بل سوريجنك مروحه سنسز نجن صچرار يعنى اول مرسل رياح اولان اللهك
مروحهٔ تقدر واراداتى اولمينجه بادك كليسى كرهٔ هوادن كه برج باددر نجن حركت ايلر يعنى رياح مركزندن حركت ايلمز
الا انك ارادت تقديريله * مثنوى * بر سر خرمن بوقت انتقاد * نى فلاحان ز حق جويند باد * خرمنك باشى اوزره
افتقاد وقتنده يعنى كاهى دانه دن نقد وخاص ايلمك حيننده فلاحلر حضرت حقدن يل استمزلرمى خرمن صاورمق
ايچون معلوم مدركه استرلر فلاح اكنجى معناسنه در (مثنوى * تا جدا كردد ز كندم كاهها * تا به انبارى رود يا چاهها *
تا كم جدا اوله بغداى دن صمانلر تا اول بغداى بعد الانتقاء يا انباره كيده وياخود قيولره كيده نته كم عادت دهاقين دركه

خرمنى صاوروب بغداى صماندن ايرد قدنصكره يا انباره قورلر ياخود چاهه قورلر * مثنوى * چون بماند در آن باد وزان
جمله را بينى بحق لابه كنان * اول اسيجى باد چونكم كيج قاله يعنى اسميه وكيج حركت ايليه جمله اكنجيلرى حضرت حقه
تضرع ايديجى كورورسن الهى بزه يل كوندر بغدايمزى صاوره لم ديو لابه وزارى ايدرلر اكر بادك حركتى كندى ارادتى
ومقتضاى طبيعتى اوزره اوليدى بو قدر فلاح رياحى قويوب خدايه دعا ايتمزلردى بلكه رياحه يلوارورلردى واس ديو
تضرع قيلورلردى بونلرك على العموم رياحك هبوب وحركت ايلمسى ايچون حضرت حقه دعا قيلملرى دخى رياحك كندى
اختياريله اسمديكنه دلالت وشهادت ايلر تا بيله سن انك حركات وسكناتى كندى اراديله دكلدر بلكه خداى تعالينك
ارادت وتصرفيله در (مثنوى) همچنين در طلق ان باد ولاد * كر نيايد بانك درد آيد كه داد * بو نجلين يعنى باد كلمديكى
وقتده اكنجيلرك جمله سى حضرت حقه لابه ايلدكارى كبى اوغلان بوروسى زماننده اول باد ولادا كر كلميه وحركت
قيلميه زن حامله دن بانك درد كلور وظهور قيلور بويله ديوكه داد وفرياد طلق اوغلان بوروسى ديدكاريدركه وضع حمل
ايلمك حيننده حامله خاتونلرده ظهوره كلور باد ولادتدن مراد رحم ايچره اولان باددركه حين ولادتده باذن الله حركت
ايلر وتوليد طفله سبب اولور اكر ارادت الهيه اول بادك عدم حركتنه تعلق ايلرسه زن حامله اسان وجهله وضع حمل
ايده ميوب مضطرب اولور وفرياد قيلور يا رب سن مدد ايله ديو اكرچه اكثر خاتون بو باد ولادتدن غافلدر اما انلرك يا رب سن
آسان ايله ديمسى معناً حضرت حقدن سبب ولادت اولان بادى تحريك ايلمسنى مراد ايلمك اولور (مثنوى) كر نميدانند
كش راننده اوست (باد را پس كردن زارى چه هوست) باد طلب ايديجى كمسه لر اكر بيلميه لردى انى سوريجى اول اللهدر
باد ايچون پس زارى وفغان ايلمك نه هويدر باد طلبنده اولنلر اول اللهك بادى سوريجى وارسال ايديجى اولديغنه عالم
اولميه لردى وا كا بادك حركتى ايچون بغير علم ولا اعتقاد تضرع وزارى قيله لردى مقتضاى عقلك خلافى اولوردى وعبث
وبيهوده يره دعا قيلوردى بركسه بيهوده يره مجهول اولديغى شيئه عرض احتياج ايلرميدى على الخصوص وقت
ضرورت ومحنتده پس بالاتفاق بونلرك حضرت حقدن بادك استملرى بادك صنعنده قدرت واختيارى اولمديغنى
وحضرت حقك امر وارادتيله حركت قيلديغنى اشعار ايلر (مثنوى) اهل كشتى همچنين جوياى باد) جمله خواهانش ازين
رب العباد * بونلر كبى اهل كشتى هم بادى استيجيلردر جمله سى اول بادى اول رب العباددن دليجيلردر (مثنوى)
همچنين در درد دندانها ز باد (دفع ميخواهى بسوز واعتقاد * بونجلين ديشلرك اغريسى زماننده باددن اولانى حقدن
سوز واعتقادله دفع ايلمك استرسن ز باد بيورملرندن مراد شول سرخ باددركه باشدن ديشلره نازله اولدقده انى صزله در
وبو سرخ باد اكر ديشه نازله اولسه ديش صزيسى اولور واكر باشده اولسه باش اغريسى اولور واكر بعض عضوه نازله اولسه انده
وجع حاصل اولور پس بو سرخ بادك بين الناس مشهور ومتعارف بر دعاسى وارد رانى اعتقادله اوقورلر باذن الله اول باددن
اولان وجع دفع اولور شمعى مرحوم ديركه باددن مقصود بونده نفسدركه بعض دعا اوقيوب اوفوررلر بو تقديرا اوزره
مبتلا باددن دفع استمش اولور پس محله ملايم اولمز فليتأمل (مثنوى) از خدا لابه كنان آن جنديان * كه بده باد ظفر اى
كامران) خداى تعالى دن لابه ايديجى يعنى تضرع بر له استيجيلردر اول عسكرى وسپاهى اولنلر بويله ديوكه ظفر ونصرت
بيلى اى مرادى مريدى جانبنه سوريجى سن وبر غزاة ما بيننده مجرب اولان احوالدندركه اعدايه مقابل اولدقلرى حينده
اكر باد وراء ظهرلرندن بروكلورسه انى مبارك ومتين بيلوب باد نصرت بيلورلر واكر دشمن جانبندن مقابله ومواجهه لرندن
بروكلورسه انى يمن عدا بيلوب حق تعالى دن باد نصرت طلب ايلرلر بو حديث شريف بو مضمونى مؤيد اولور كه حضرت
نبى عليه السلام بيورديلر (نصرت بالصبا واهلك قوم عاد بالدبور (مثنوى) رقعهٔ تعويذ ميخواهند نيز) در شكنجه طلق
زن از هر عزيز) دخى تعويذ رقعه سى يعنى نسخه كاغدى استرلر حامله زنك بوروسى واغريسنك شكنجه سى وقتنده
هر عزيزدن تاكم اول باد ولادت اول تعويذ سببيله حركته كله واول حامله آسان وجهله وضع حمل قيله بين المشايخ وضع
حملك آسان كلمسى ايچون مجرب تعويذ بونلردركه محلنده كتب اولندى اكر بر خاتونك وضع حمل ايلمسى عسير اولورسه
بو آيتلرى بركسه يازوب صويه براغوب اول خاتون اندن يوزينه كوزينه سوروب برمقدار ايچه چوق كچميوب باذن الله
خلاص اوله اول آيتلر بودر اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم * واوحينا الى ام موسى ان ارضعيه
فاذا خفت عليه فالقيه فى اليم ولا تخافى ولا تحزنى انا رادوه اليك وجاعلوه من المرسلين بسم الله خالق النفس من النفس
اذا السماء انشقت واذنت لربها وحقت واذا الارض مدت والقت ما فيها وتخلت واذنت لربها وحقت بسم الله مخرج
النفس من النفس يخرج من بين الصلب والترائب از درود (مثنوى) پس همه دانسته اند ارا يقين * كه فرستد باد رب
العالمين * پس اهل يقين جميعا بونى بويله بيلمشلردركه بادى رب العالمين كوندرر چونكم انك مرسل ومتحركى رب العالمين
ايدوكين بيلدكسه هر باركه ريح حركت ايليه انك خيرين رجا قيله سن وشرندن متعوذ اوله سن نته كم حضرت نبى عليه

السلام بویله ایدرلر) روی عن عائشة رضی الله عنها قالت انها کان النبی علیه السلام اذا عصفت الریح یقول اللهم انی
اسئلك خیرها وخیر مافیها وخیر ما ارسلت به واعوذبك من شرها وشر مافیها وشر ما ارسلت به وعن ابی هریرة قال سمعت
رسول الله صلی الله علیه وسلم قال الریح من روح الله تأتی بالرحمة وبالعذاب لا تسبوها واسئلوا الله من خیرها واستعیذوا
به من شرها (مثنوی) پس یقین در عقل هر داننده هست * این که با جنبنده جنباننده هست) پس یقین محققدر
هر بیلیجی کسه نك عقلی قتنده واردر که جنبنده ایله جنباننده واردر یعنی البته هر متحرکه بر محرك واردر که هیچ بر شیء
محرکسز حرکته قادر دکلدر چونکم هر شیء اللهك امر واراده سیله حرکت ایلر کرکدر که هیچ بر وجهله اندن غائب وغافل
اولمیه سن ولهذا قیل ان الله لا یغیب عن عبد فطوبی لعبد لا یغیب عن ربه (مثنوی) کر تو او را می نبینی در نظر * فهم کن
آنرا با ظهار اثر * اکرسن اول جنباننده یی یعنی محرکی نظرده معاینه کورمزسك انی فهم ایله اثرینك اظهاری سببیله
یعنی اثرك اظهارندن مؤثره استدلال ایله اکر مؤثری نظرده مشاهده یه قادر اولمزسك دیمك اولور (مثنوی) تن بجان جنبد
نمی بینی تو جان) لیك از جنبیدن تن جان بدان) مثلا تن جان ایله حرکت ایلر سن جانی کورمزسن ولیکن تنك حرکت ایلسندن
جانی بیل که تن البتته جان ایله حرکت ایلر کذلك قالب عالم حرکت ایلمز الا ارادت حقله وهر شیء متحرك اولمز الا امر الهی ایله سن
هر شیده حضرت حقی حاضر وناظر کوروکندیکی مراقبه ومشاهده مرتبه سنه ایر کوردیدی (مثنوی) کفت اوکر
ابلهم من در ادب) زیرکم اندر وفا ودر طلب) اول عاشق معشوقه سندن چونکم بو تقریع وتوبیخی استماع ایلدی اکا جواب
ویروب ایتدی اکرچه ادبده بن ابله ونادانم لیکن وفا وطلبده زیرك ودانایم که عاشقه لازم اولان بو صفتلردر (مثنوی کفت
ادب این بود خود که دیده شد * ان دکر را خود همی دانی تو لد * اول عفیفه وصالحه عاشق کستاخه بو کونه جواب
باصواب ویروب دیدیکه ادبك خود بو ایدیکه کورلمش اولدی اول غیریسنی خود مراداندن وفا وطلبدرسن قتی بیلورسن
لدشد ته دیرلر بونده برقاچ وجه اوزره معنی صحیح اولور اولا استفهام انکاری اولوب اول غیریسنی سن محکم بیلورسن
یعنی بیلمزسن دیمکی ایهام ایلیه ثانیا ای اهل لد یعنی ای اهل خصومت دیمك اولور مضاف مقدر اولمق اوزره ثالثا
شدید وقوی اول غیری خود بیلورسن دیمك اوله معنای بیت ادب بو ایدیکه کورلمش اولدی اول بری خود مشقت وزحمت
کوررسن (مثنوی) خود ادب این بود وآن دیکر دفین * زین بتر باشد که دیدیمش یقین * ای خبیث ادبك خود بو ایدیکه
کورلدی واول دفین اولان دیکر خویلرك بوندن قبیحتر وخبیثتر اولور که انی یقینا وتحقیقا بیلوردك (حکایه) نقل اولنور
که نصر الدین خواجه تمجید زماننده صباحه قریب مسجده کتمش مکر برلینته مبتلا مؤذن دخی تمجید ویرمك ایچون
مناره یه صعود ایتمش شرفه یه واصل اولدقده درونی تقاضا ایدوب قضای حاجت ایچون بر محل بوله میوب النه برقندیل
صندوقه سی کیروب درحال نجاستنی اکا وضع ایدوب انی مناره دن اشغه القا ایدوب درعقب یا اول الاولین * دیو صدا
ویرمش قضیهٔ اتفاقیه اوزره اول نجاست کاوب خواجه نصر الدینك اوزرینه طوقنوب نوبنی ملوث ایتمش خواجه
درحال باشنی یوقارو قالدروب اکا دیمش ای خبیث ومردار سنك اول الاولینك بویله مردار ونجس وبدتر اولیجق اخرلك
نیجه خبیث اوله جغی بوندن ظاهر وبدیدر پس چوق کسه نك عذری کناهندن بدتر وآخری اولندن قبیحتر اولور
وعاقل اولان اولندن آخرنه وظاهرندن باطننه استدلال قیلورنته کم اول خاتون عفت مشحون استدلال ایدوب اکا دیدی
(مثنوی) هرچه زین کوزه تراود بعد ازین * یك نمط خواهد بدن جمله چنین * بر موجب کل اناء یترشح بما فیه هر شیء که
بو کوزهٔ وجودکدن صیزرودوکاور بوندن صکره جمله سی بونك کبی بر اسلوب اوزره اولیسردر یعنی سائر خویلرك دخی
ظهوره کاسه بو طریق اوزره ظهوره کلیسر دردیدی * قصهٔ آن صوفی که زن را با بیکانه کرفت مثنوی) صوفی آمد بسوی
خانه روز * خانه یك در بود وزن با کفشدوز * بر صوفی برکون کندی اوی جانبنه کلدی انك اوی بر قپولی ایدی وعورت
بشمقجی ایله ایدی یعنی بر بشمقجی ایله مقارنت قیلمشدی * مثنوی * جفت کشته با رهیٔ خویش زن *
اندران یك حجره از وسواس تن * زن کندی بنده سیله جفت اولمشدی رهی بنده یه دیرلر اکا مضاف اولمق انك عشقنك
اسیری اولدیغی ملابسه سیله اوله ویاخود انك بر بشمقجی قولی اولوب انکله بیله اوتورمش اوله بعض نسخه ده باصدیق
خویش واقع اولمشدر یعنی زن کندی مصاحبیله اول بر حجره ده جفت اولمش وسواس تن جهتندن یعنی تنه متعلق
وسوسه وهوا وهوس اجلندن اوتوری جفت اولمشدی (مثنوی) چون بزد صوفی بجد در چاشتکاه * هر دو درماندند نه
حیله نه راه * چونکم صوفی قوشلق وقتی جد واقدام ایله قپویی قاقدی هر ایکیسی حیران وعاجز قالدیلر زیرا حیله وراه
یوق ایدی یعنی نه حیله ممکن ایدیکه حیله ایده لرونه بر یول وار ایدیکه اکا کیده لر پس فرومانده اولوب عاجز قالدیلر
(مثنوی) هیچ معهودش نبد کو آن زمان * سوی خانه باز کردد از دکان * هیچ صوفینك عادت معهودی دکل ایدیکه
اول زمان دکاندن خانه سی جانبنه رجوع ایلیه (مثنوی) قاصدا ان روز بی وقت آن مروع * از خیالی کرد تا خانه رجوع)

عن قصد اول کون وقت مخوف مروع فتح میم ایله راء بروعدن اسم مفعول در قورقولمش معناسنه یعنی اول قورقمش
صوفی برکمان وبر خیالدن اوتوری خانه سنه رجوع ایتدی تا حقیقت حاله واقف اوله وخاتونك نه کارده ایدوکنی بیله
(مثنوی) اعتماد زن بر آن کو هیچ بار * این زمان تا خانه نامد او زکار * زنك اعتقادی واعتمادی انك اوزرینه ایدیکه
اول هیچ بر کره بو زمانده کاردن کچوب اوینه کلمدی (مثنوی) ان قیاسش راست نامد از قضا * کرچه ستارست او بد
هد سزا * اما عورتك بو قیاسی قضاء الهیده راست کلمدی اکرچه حق تعالی ستاردر لکن هم جزا ویرر یعنی مطلق ستار
اولمسی ونیجه زمان امهال قیلمسی عاقبت جزا ویرمسنی واخذ قیلمسنی مستلزم اولمز اکرچه ستار العیوبدر اما اکر ذنوب
حددن کچرسه جزاسنی ویرمك مقرردر (مثنوی) چونکه بد کردی بترس ایمن مباش * زانکه تخمست وبرویاند حداش
چونکم ای انسان بد اشلیه سن ومعصیت قیله سن اللهدن قورق وایمن اولمه زیرا معصیت تخمدر خدای تعالی انی
بتوررا کر توبه قیلمزسك وعفو له مغفور اولمزسك انك محصولنی وجزاسنی عاقبت سکا بتوررپس معصیت تخمن اکمدن
حذر وقباحت دکمه سن دکمه دن کذر ایله تا انك جزاسی بتمیه وسنی آخر امرده آزرده ایتمیه * مثنوی * چند کاهی
او بپوشاند که تا * آیدت زان بد پشیمان وحیا * نیجه زمان حق تعالی حضرتی اول قباحتی اورتر تا که سکا اول قباحت
ومعصیتدن ندامت وحیا کله جان ودلدن تائب اوله سن وصدقله استغفار قیله سن اکر معصیتدن توبه قیلمیوب پشیمان
اولمزسك بر کون انك جزاسنی بولورسن بو قصه دن اکر عاقل ایسك حصه الورسن * حکایت آن دزد که در عهد عمر رضی
الله عنه * مثنوی عهد عمران امیر مؤمنان * داد دزدی را بجلاد وعوان * حضرت عمرك زماننده اول امیر المؤمنین
قصاص ایچون بر دزدی جلاد وعوان النه ویردی (مثنوی) بانك زد آن دزد که ای میر دیار * اولین بارست جرم زینهار
اول دزد بانك اوردی بویله دیو که ای دیارك میری بنم بو جرم اولکی کره در امان (مثنوی) کفت عمر حاش لله که خدا *
بار اول قهر بارد در جزا * حضرت عمر اکا ایتدی حاشا الله که خدای تعالی اول کره ده قهری یاغدره جزاده یعنی حق
تعالی منزهدر اندن که بر بنده سی بر جرمی اشلیه واول وهله ده اکا جزا ایلمکده قهر وغضب یاغدره واول بنده یی اخذ قیله
بلکه اول حلیم نیجه زمان اول عصیانی ستر ایلر اکر حددن تجاوز ایدوب مستغفر اولمزسه جزاسنی ویرر (مثنوی)
بارها بوشد پی اظهار فضل * باز کیرد از پی اظهار عدل * حق سبحانه وتعالی بنده سنك جرمنی نیجه کره ستر ایلر
فضلنی اظهار ایلمکدن اوتری کیرو اول قولی اخذ ایلر عدلنی اظهاردن اوتری سیئه قدر جزا ویرمکله (مثنوی)
تا که این هر دو صفت ظاهر شود * ان مبشر کرد داین منذر شود * تا کم بو ایکی صفتك هر بری ظاهر اوله واثرلری وجوده
کله اول صفت فضل مبشر اوله وبو صفت عدل منذر ومخوف اوله وعبد اول صفت فضلدن راجی اولوب بو صفت عدلدن
خوف قیله تا بین الخوف والرجا سیر قیلمقله غضب الهیدن امان بوله (مثنوی) بارها زن نیز این بد کرده بود) سهل بکذشت
ان وسهلش می نمود * صوفینك عورتی دخی نیجه کره بو قباحتی ایلمش ایدی سهل کچدی یعنی اول کناه وانك جزاسی
سهولتله کچدی واکا اول ذنوب وعیوب سهل کورندی بو امهاله مغرور اولوب توبه وانابته شتاب ایلمدی (مثنوی
این نمیدانست عقل پای سست * که سبو دائم زجو ناید درست * ضعیف رأی اولان عقل بونی بیلمدی
که دستی ایرمقدن هر دم درست کلمز بلکه کاه اولور که قضا کاور شکست اولور (مثنوی) انچنانش تنك آورد آن قضا *
که منافق را کند مرك فجا * قضای الهی اول عورتی انجلین تنکه کتوردی وانتقام ومضایقه مرتبه سنه یتوردیکه
مرك فجا منافقه انی ایلر یعنی فجاءة وبغتة کلان موت منافقه نه ایلرسه ونه کونه مضایقه وعذاب کتوررسه قضای
الهی اول زن بد فعلی اویله مضایقه یه کتوردی ومرتبهٔ هلاکه یتوردی موت فجا محتضر اولان مؤمنه راحت ونعمت
ومسوف اولان منافق وفاسقه عذاب ونقمتدر پس عاقله لازم اولان بودرکه موت وعذاب بغتة کلمزدن مقدم توبه
وانابت ایده وطریق اسلام وانقیاده کیده نته کم حق تعالی امر ایدوب بیورر (وانیبوا الی ربکم واسلموا له من قبل ان یأتیکم
العذاب بغتة وانتم لا تشعرون) وتسویف وتأخیردن حذر لازمدر که هلك المسوفون الذین یقولون سوف اعمل وسوف
اتوب حدیثنك مضمونی اوزره مسوف اولان هلاك اولدی وتسویف وتأخیر ایلدیکی ایچون نار جهنم ایچره نالان
ونوحه لر قیلدی کما قال علیه السلام اکثر صیاح اهل النار من التسویف وقال لقمان لابنه یا بنی لا تؤخر التوبة فان الموت
یجیء بغتة (مثنوی) بی طریق وبی رفیق وبی امان * دست کرده آن فرشته سوی جان * منافقه موت کلدکده نه اندن
خلاص ایچون بر طریق ونه اکا معاونت ایچون بر رفیق ونه اندن امان وار اول ملك الموت انك جانی جانبنه ال ایلتمش
یعنی اول حینده انك روحنی قبض ایلمکه قصد ایلمش فکر ایله که اول منافقك حالی اول حینده نیجه اولور (مثنوی)
انجنان کین زن دران حجرهٔ جفا * خشك شد او وحریفش زابتلا * انجلین که اول زن بد فعال اول حجرهٔ جفا ووبالده
خشك اولدی وبی حیات قالدی او وانك مصاحبی محنت وابتلادن (مثنوی) کفت صوفی با دل خود که ای دو کبر *

از شما کینه کشم لیکن بصبر * چونکم صوفی بونلرك بو حالنی کوردی کندی قلبنه انلر حقنده دیدی ای ایکی کافر آخر
صبر ایله سزدن کینه چکم و انتقام الم اما عجله شیطاندن اولدیغنه بناء تعجیل و شتاب ایلمزم (مثنوی) لیك نادانسته آرم
این نفس * تا که هر کوشی نوشد این جرس * لیکن نادانسته کتوردم یعنی تجاهل و تعامی ایلرم بودم تا کم هر بر قولاق
بو جرسی استماع ایلمیه یعنی بو قباحت و فضاحتك خبری هر کوشه واصل اولمیه که کسر عرضه سبب اولور و نیجه اعدانك
طعن و ملامتی ظهوره کلور و معصیت ایکی قات اولور دیدی (مثنوی) از شما کینه کشد پنهان محق * اندك اندك همچو
بیماری دق * محق کینه بی سزدن پنهان چکر محق ضم میمله اهل حقه دیرلر یعنی اهل حق انتقامی سزه مخفی ایلر و کینی
سزدن کیزلو الور آزر آزر تدریجله دق خسته لکی کبی دق بر کیزلو ورمدر که نجن بر کسه اکا مبتلا اولسه کوندن کونه انی
ضعیف و نحیف ایدوب آخر اولدورر نته کم بیورر (مثنوی) مرد دق باشد چو یخ هر لحظه کم * لیك پندارد بهر دم بهترم
دق مرضنه مبتلا اولان مرد بوز کبی هر لحظه اریوب اکسلك اولور لیکن هر دمده کندی یه ایورکم دیو ظن ایلر خبری
یوقکه هلاکه روز بروز قریب اولمقده و دق مرضی انی فانی و خراب قیلمقده در (مثنوی) همچو کفتار یکه میکیرندش او *
غره آن کفت کین کفتار کو * امهال و تأخیر عذاب و نکاله مغرور اولان کمسه شول بر کفتار کبیدر که انی طوترلر اول
کفتارك مغروری که بو کفتار قنی یعنی صیادلر صرتلان دید کاری جانوری مقامنده کوروب صید ایلمك استدکاری وقتده
بر سبیل تجاهل و تعامی دیرلر ایمش که بو راده صرتلان یوقدر اکر اولسیدی بز انی کوردك اول احمق حیوان بو سوزه
مغرور اولوب انلردن احتراز ایلمز ایمش پس بونلرانك اباغنه ایپی بغلد قدنصکره نیه کرفتار اولدیغنی بیلور ایمش امهال
الهیه و مکر رحمانیه یه مغرور اولنلر بو کفتار کول کبیدر (مثنوی) هیچ پنهان خانه آن زن را نبود * سمج و دهلیز و ره
بالا نبود * اول زنه هیچ بر کیزلو او یوغیدی تا او نهانی انده کیزلیه سمج و قبو آرالغی و یوکسك یول یوقدی یعنی یوقاری
چیقاجق بر یول یوق ایدیکه انده انی پنهان ایلییدی سمج رنج وزنی اوزره مغاره معناسنه در دهلیز قبو یار غیدر لیکن
بونده مخفی محلدن کنایه در (مثنوی) نی تنوری که دران پنهان شود * نی جوالی که حجاب آن شود * اول خانه ده نه بر تنور
وار دیکه اول کمسه انده پنهان اولییدی و نه بر جوال وار دیکه اکا حجاب و پرده اولییدی (مثنوی) همچو عرصهٔ روز پهن
رستخیز * نی کو و نی پشته نی جای کریز * قیامت کوننك واسع اولان عرصه سی کبی انده نه چقور وار که انسان انده نهان
اوله و نه دپه و یغن وار که انك اردنه کیده و نه بر قاچاجق یر وار که انسان اکا قاچه (یقول الانسان یومئذ این المفر) اول کونده
قاچاجق برقنی دیوب طالب اوله اما بولمیه و بر شیئه التجا قیلمیه نته کم حق تعالی بیورر (کلا لا وزر الی ربك یومئذ المستقر
مثنوی) کفت یزدان وصف آن جای حرج * بهر محشر لاتری فیها عوج * سورهٔ طه ده در (ویسئلونك) سؤال ایدرلر
یا محمد (عن الجبال) طاغلردن که قیامت کوننده بو طاغلر نیجه اولور دیرلر (فقل ینسفها ربی) فا شرط محذوفك جوابیدر
تقدیری اکر سندن سؤال ایدرلر سه پس سن بونلره دی یا محمد نسف ایلر بنم ربم اول طاغلری یعنی قلع و قمع ایلر اما کنندن
و متفرق ایلر نسفا پاره پاره و پریشان و پراکنده ایتمکلکه (فیذرها ای یترك مقر الجبال) یعنی پس اول جبالك قرار
کاهلرنی ترك ایلر و یاخود ضمیر ارضه راجع اوله کمال شهرتندن نته کم ماترك علی ظهرها آیتنده راجع اولدیغی کبی (قاعا
صفصفا) ای مستویة ملیسا اول ارضی دوبدوز ترك ایلر (لاتری فیها عوجا) اول یرده کورهمزسن انخفاض و پستلك
(ولا امتا) دخی ارتفاع معنای بیت حق تعالی دیدی اول جای پرحرج ایچونکه محشر یریدر لاتری فیها عوجا دیدی یعنی
اول محشر یرنده عوج و انخفاض کورمزسن بلکه دوبدوز بریردر که اصلا انده تستر و احتجاب ایده جك برشئ یوقدر
هر کسك حالی انده ظاهر و اشکار اردیمك اولور * معشوق را زیر چادر پنهان کردن زن جهت تلبیس و بهانه کفتن زن که
ان کیدکن عظیم * بو سرح شریف زنك تلبس و بهانه دیمسی جهتندن معشوقنی چادر التنده پنهان ایتدیکیدر که
نسوانك مکر و حیله لری عظیم ایدوکنه حق تعالی حضرتلری سورهٔ یوسفده اشارت ایدوب بیوررلر ان کیدکن عظیم یعنی
ایها النساء سزلك مکریکز عظیمدر و قال بعض العلماء انی اخاف من النساء اکثر مما اخاف من الشیطان لان الله یقول فی حق
الشیطان ان کید الشیطان کان ضعیفا و قال فی حق النساء ان کیدکن عظیم (مثنوی) چادر خود را بر او افکند زود *
مرد را زن ساخت و در را بر کشود * اول مکاره عورت کندینك چادرنی اول حریفك اوزرینه برقدی علی الفور اری
عورت دوزدی و قپویی صوفی یه اچدی (مثنوی) زیر چادر مرد رسوا و عیان * سخت پیدا چون شتر بر ناردان *
اما چادر التنده اول مرد رسوای و اشکار ایدی زیاده پیدا ایدی دوه اواق اوزره اولدیغی کبی بعض نسخه ده نردبان واقع
اولمش یعنی دوه نردبان اوستنده حرکت قیلمغه و انده مستور اولمغه نه وجهله امکان اولدیسه اول حریفك دخی چادر
التنده اولمسی دوه نك اواق اوزره اولمسی کبی ایدیکه فضاحتی قتی اشکار ایدی دیمك اولور (مثنوی) از تعجب کفت صوفی
چیست این * هرکز این را من ندیدم کیست این * صوفی کمال تعجبندن خاتونه صوردی بو نه درو هرکز بن بونی کورمدم

بوکیمدر دیو سوال ایلدکده خاتون حیله و خدعه یه شروع ایدوب جواب ایدر (مثنوی) کفت خاتونیست از اعیان
شهر * مر ورا از مال و اقبالست بهر * ایتدیکه بر خاتوندر شهرك اعیانندن تحقیقا کامال و اقبالدن نصیب وار در یعنی
صاحب دولت و ثروت اکابر شهردن بر خاتوندر (مثنوی) در ببستم تا کسی بیکانهٔ * در نیاید زود نادانانهٔ * قپویی بغلادم
تا بیکانه و اجنبی بر کمسه غافلانه علی الفور ایچرو کلمیه نادانانه غافلانه معناسنه در (مثنوی) کفت صوفی چیستش
هین خدمتی * تا بر آرم بی سپاس و منتی * صوفی ایتدی اکا اول انك خدمتی ندر تا کم بی سپاس و بی منت انی حاصل
ایدم یعنی مقابله سنده شکر و منت اولمقسزین و طلب قیلمقسزین انی ظهوره کتورم (مثنوی) کفت میلش خویشی
و پیوستکیست * نیك خاتونیست حق داند که کیست * عورت ایتدی انك میلی خصملق بزه اولشقلقدر او خاتوندر
حق بیلور که کیمدر یعنی ظاهرا ایو در باطننی حق بیلور که نه کونه در اول مکاره بویله تزویر ایلدی و صوفی یه منافقانه سوزلر
سویلدی اختلاف اللسان و القلب من النفاق و عدم موافقة السر و العلانیة من الشقاق دیمشلردر (مثنوی) خواست
دختر را ببیند زیر دست * اتفاقا دختر اندر مکتبست * بو پوشیده اولان خاتون استدیکه ال التندن نهانی قزی
کوره اتفاقا دختر مکتبده واقع اولدی یعنی قز مکتبده بولنوب انی کوره مدی (مثنوی) باز کفت ار آرد باشد یا سپوس
میکنند او را بجان و دل عروس * بو نیك خاتون کیرو دیدی اکر اون اوله و یاخود کپك یعنی اکر قزی کورمدی و لیکن بویله
دیدیکه اکر او اولسون و اکر کوتو اولسون هر نه ایسه بن انك صورتنه باقمزم بن انی جان و دل ایله عروس ایلرم و کالنلکه
قبول قیلورم (مثنوی) یك پسر دارد که اندر شهر نیست (خوب زیرك چابك و مکتب کنیست * بو خاتون براوغل طوتر
که شهرده انك نظیری یوقدر خوب و زیرك و چابکدر و کتابت ایدیجیدر مکتب مصدر میمیدر مکتب کن وصف ترکیبیدر
کتابت ایدیجی معناسنه در بعض نسخه ده مکتب یرینه مکسب واقع اولمش در بو تقدیر اوزره معنی دیمك اولور که براوغلم
واردر که شهرده بو قدر خوب و زیرك چست و چابك بر مکسب کند ریعنی خوب جمالدر و عاقل و زیرکدر و کسب و کارنده
چست و چالاك بر کمسه در (مثنوی) کفت صوفی ما فقیر و زار و کم (قوم خاتون منعم و محتشم) چونکه عورت بو تقریری
ایلدی صوفی عورتنه جواب ویروب ایتدی هی خاتون بز فقیر و زار و ناقصز یعنی انلردن اکسکز خاتونك قومی مالدار
و محتشمدر * مثنوی * شرط کفو بت بود در ازدواج * یك دری از چوب و دردیکر زعاج * کفو بت ازد و اجده یعنی
جفت اولمقده شرطدر بعض نسخه ده مصرع اول کی بود این کفو ایشان در رواج واقع اولمشدر یعنی بو قزانلرك رواجده
نجن مثلی اولور یعنی قدر و شرفده رواج بونده قدر و شرف معناسنه استعمال اولور مثلا قپونك بر قنادی چوبدن
و بر غیری قنادی عاجدن یعنی فیل کمکندن اوله بو خود مناسب دکلدر پس بر کمسه کندی کفونی الق و اقرانی
بولمق لازم کلور اکر کفونی المزسه جنك و تفرقه یه سبب اولور (مثنوی) کفو باید هر دو جفت اندر نکاح * ورنه تنك آید
نماند ارتیاح * نکاحده هر ایکی جفت بری برینه کفو کرکدر که شرط بودر یوخسه زوج و زوجه نك ما بینی تنك کلور
و میانلرنده راحت و حضور قالمز و عاقبت تفرقه یه سبب اولور چونکم اول بزم کفومز اولمیجق اندن احتراز و اجتناب
ایلمك لازم کلوردیدی) کفتن زن که او در بند جهاز نیست مراد او ستر و صلاحست و جواب کفتن صوفی این را سر پوشیده
(مثنوی) کفت کفتم من چنین عذری و او) کفت نی من نیستم اسباب جو) صوفینك عورتی صوفی یه ایتدی بونك کبی
عذری بن اکا دیدم و او دیدی یوق بن اسباب و جهاز استیجی دکلم (مثنوی) ما ز مال و زر ملول و تخمه ایم * ما بحرص
و جمع نی چون عامه ایم * بز مال و زردن ملول و تخمه یز یعنی زر و سیمدن طوق و امتلا یز که انك بزم قتمزده اعتباری
یوقدر بز حرص و جمعده عامه کبی دکلز یعنی عوام کالهوام کبی انك حرصنه و جمعنه مقید دکلز دیدی بعض نسخه ده
غین معجمه نك فتحیله غلمه واقع اولمش معنی بز انك حرص و جمعنده مور کبی دکلز دیمك اولور (مثنوی) قصد ما سترست و پاکی
و صلاح * در دو عالم خود بدان باشد فلاح * بزم قصدمز مستورلك و پاکلك و صلاحدر ایکی عالمده فلاح و نجات بونلرله
اولور یعنی ستر و طهارت و صلاحیت دنیاده بدنام و رسوای اولمقدن نجات و بر رونیك اولمغه و نیجه مراد و مرام بولمغه
موصل اولور کذلك آخرتده دخی عذاب خدایه کرفتار اولمقدن نجات بولور و سعادت ابدیه و دولت سرمدیه یه واصل اولور
پس تزوجه نیت ایلین کمسه یه لازم اولان منکوحه سی اولجقده بو صفتلری ایستملك کرکدر و الا اسباب و اثقال دنیویه نك
اهل دین قتنده اعتباری یوقدر اکرچه بو کلمات اول زن مکاره نك لساننددر اما انظر ما قال و لا تنظر الی من قال حدیثنك
موجبنجه بو محاوره اعتبار قائلك قولنه در طالب اولنه بو یوزدن ارشاد نصیحتدر (مثنوی) باز صوفی عذر درویشی
بکفت * وان مکرر کرد تا نبود نهفت * صوفی عورتنه کیرو درویشلکك عذرنی دیدی و انی مکرر ایلدی تا کیزلو اولمیه
و مخفی قالمیه صوفینك خاتونته اولان هر بر سوزی ذو الوجهین بر سبیل کنایه و رموزدر اکرچه ظاهرا فقیر و زار و کمز دیو
اظهار فقر ایلر لکن باطنا ای خاتون بز عفت و صلاحیت و ستردن عاری و فقیرز و اول لسانکده مدح ایلدیکك کمسه نك

مرتبه سندن ناقصز بز بو مرتبه نك صاحبلر كفودكاز ديكي ايهام ايلر چونكم خاتون بو رموز و كنايه دن خبردار
اولمدي وتعريض وتوبيخ اتديكن بيلمدي صوفي تكرارا كادرويشلك عذرني ديدي فقر ودرويشلك عدم ملكه واسبابدن
عاري اولمغه ديرلركان ستر وصلاح وعفتدن درويش اولمقلغك عذرني ديدي واني تكرارا ايلدي تاكم مخفي اولميه
وبو صفتلردن فقير وعاري اولدقلري پوشيده قالميه وكندولر بو صفتلردن عاري وبري اولدقلرينه معترفه اولوب دعواي
ستر وصلاح قيلميه الكن زن صوفينك تعريض وكنايه سني فهم ايتميوب وانك سوزني همان ظاهره حمل ايدوب بنه ا كاديدي
(مثنوي) كفت زن من هم مكرر كرده ام ❋ بي جهازي را مقرر كرده ام ❋ صوفينك عورتي صوفي يه ايتدي بندخي
بو خصوصي اكا مكررا ايلدم جهازسزلغي واسبابسزلغي مقرر ايلمشم (مثنوي) اعتقادا دوست را ختر زكوه ❋ كه
زصد فقرش نمي آيد شكوه ❋ انك اعتقادي طاغدن زياده ثابت ور اسخدر كه اكا يوز فقر ودرويشلكدن اضطراب
وانقباض كلمز (مثنوي) او همي كويد مرادم عفو تست ❋ از شما مقصود صدق وهمتست ❋ اول خاتون بنك ديركه بنم
مرادم عفتدر و با كاكدر سزدن مقصود صدق وهمتدر سزلك صدق وهمتكز وصلاحيت وعفتكز ايچون سزه رغبت
ومحبت ايلرم (مثنوي) كفت صوفي خود جهاز ومال ما ❋ ديد ومي بيند هويدا وخفا ❋ صوفي بنه عورتنه برسبيل
كنايه ديدي خود بزم جهاز ومالمزي كوردي وكيزلو واشكاره كورر بعض نسخه ده هويداني خفا واقع اولمشدر يعني هويدا
كورر مخفي وپنهان دكلدر ديمك اولور بو نده كنايه ديد ومي بيند ده دركه ظاهرا فاعلي خاتون شكلنده طالب دختر نكنده
اولان مرددر اما صوفي ديد ومي بيندك فاعلي خداي تعالي مراد ايلركه قرينهٔ كلام اكا دلالت ايلر يعني اي خاتون بزم
جهاز ومالمزي او كوردي وهم كورر آشكار او مخفي وپوشيده دكل اكا پس اظهار فقر ايلمكه احتياج يوقدر (مثنوي) خانهٔ
تنكي مقام يك تني ❋ كه در و پنهان نماند سوزني ❋ زيرا بزم خانه مز بركسه نك مقامي قدر برتنك خانه دركه انده برسوزن
پنهان قالمز بلكه هر نه وار ايسه انده باصر وناظر اولنه آشكار اولور مقصود شول خانهٔ دلدركه انده فكر وانديشه دن
حضرت حقه هيچ برشي پوشيده اولمز وجواسيس القلوب اولان صوفيء صافي دللره دخي انده اولان افكار واحوال
مخفي قالمز ❋ ولهذا قيل فانهم جواسيس القلوب يدخلون قلوبكم ويطلعون على اسراركم فاذا جالستموهم فجالسوهم
بالصدق پس زن صوفي كبي بو اهل نظر قتنده دعواي ستر وصلاح ايلميه سنكه بونلر ما في الضميره واقفلردر (مثنوي)
باز ستر وپاكي وزهد وصلاح ❋ او ز ما به داند اندر انتصاح ❋ كير وستري وپاكلكي وزهد وصلاحي او بزدن يك بلورانتصاحده
يعني ايلكده وخالص اولمقلقده او ضميري اكرچه خاتون شكلنده سر پوشيده اولان كمسيه راجع اولمق كورينور اما صوفي بي
كنايه ايدوب حضرت علام الغيوبي مراد ايلر يعني اي خاتون كير وستر وطهارتي وزهد وصلاحيت وعفتي او بزدن اعلا
بلور خالص اولمقلقده اكر بونلر خانهٔ قلبده اولميوب لسانده اولورسه ❋ يقولون بالسنتهم ما ليس في قلوبهم ❋ آيتنك
حكمنده داخل اولان منافقلردن اولمق لازم كاور صلاح وزهد وتقوادن لاف دعوي ايود كلدر (مثنوي) به ز ما مي داند
او احوال ستر ❋ وز پس وپيش وسر ودنبال ستر ❋ اول خدا بزدن ايو بلور سترك احوالني وستري وپس وپيش وسر
ودنبالندن يعني سترك اردندن واوكندن واولندن وآخرندن يعني جميع جوانبندن سترك احوالني ومستوره نك
اسرارني بزدن يك بلور ديدي (مثنوي) ظاهرا او بي جهاز وخادمست ❋ وز صلاح وستر او خود عالمست ❋ ظاهرا
اول دختر بي جهاز وبي خدمتكاردر انك بي خادم وبي جهاز اولمسي تعريفه محتاج دكلدر وصلاح وستردن او خود
عالمدر اودن مراد بنه خدادر اكرچه مقتضاي مقام اول خاتون شكلنده اولنه راجع اولمق اقتضا ايدر يعني صلاح
ومستورلك جهتندن اولان احواله او خود عالمدر اندن ستر ايلمك ممكن دكلدر (واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم
بذات الصدور) فحواسنجه اول سره وجهاره وخانهٔ صدرده اولان احوال وافكاره عليمدر چونكم عدم عفت وصلاحه
او عالمدر بزم عفت وصلاحمز واردر ديمك نه بي مفيد اوله (مثنوي) شرح مستوري زبابا شرط نيست ❋ جون بروپيدا
جو روز روشنيست ❋ حالا بابادن دخترك مستوره لكنك شرحي شرط ولازم دكلدر چونكم اوزرينه بر روشن كون
كبي بو حالت پيدا و روشندر پس روز روشني ستر نيجه ممكن دكل ايسه اندن بر حالتي ستر ايلمك اوله ممكن دكلدر (بيت) طمع
خام بين كه قصهٔ فاش ❋ از رقيبان نهفتم هوسست دين كبي اي زن سن دخي فاش وظاهر اولمش قصه ني كزلمك استرسن
دبوسويلدي وانك فساد وقباحت درونك ظهور وبروزني بوكونه ايهام ايلدي پس بو قصه دن حصه بيانته شروع
ايدوب بيوررلر (مثنوي) اين حكايت را بدان كفتم كه تا ❋ لاف كم بافي جو رسوا شد خطا ❋ بو بيت ذكري سبقت ايلين
زنك لسانندن عاشق بي ادبه خطاب وعتاب طريقيله ديلمشدر اول معشوقه اول كستاخه ايتدي اي استقامت ووفا
دعواسن ايلين بي ادب بو حكايتي اندن او توري ديدم كه تالاف وكزاف اورميه سن چونكم خطا وقباحت رسوا وپيدا
اولدي (مثنوي) مر ترا اي هم بدعوي مستزاد ❋ اين بدست اجتهاد واعتقاد ❋ تحقيقا سكا هم اي دعواده زياده قوي

اولان كمسه اكرچه بحسب الظاهر خطاب دعواي وفا واستقامت ايلين عاشق بي ادبه در اما على الانفراد عموما كستاخ
وبي ادب اولان وظاهرا دعواي استقامت وصلاح قيلان مدعيلره در يعني تحقيقا سنكد خي هم اي دعواي زهد
وصلاحده زياده قوي اولان كمسه بو اولمشدر اعتقاد واجتهادك (مثنوي) چون زن صوفي تو خاين بوده ❋ دام مكر اندر
دغا بكشوده ❋ صوفينك عورتي كبي سن طريق الهيده خائن اولمش سن ونامحرم وبيكانه ايله الفت ومحبت قيلمش سن
ودغا وحيله بازلقده مكر دامني اچش سن باطنك فاسد ومردار ايكن طاعت وصلاحي ظاهر كه دام تزويرا تمشسن
وطريق حقي قويوب سبيل شيطانه كتمش سن (مثنوي) كه ز هر ناشسته رويي كب زني ❋ شرم داري وز خداي خويش ني
زيرا اي مدعي هر بر باطني يوزي يونمه مشدن اوتري يعني پليد وناپاك اولان عوامدن اوتري لاف وكزاف اورر سن صلاح
وتقوي اظهار قيلور سن انلردن شرم طوترسن وكندي خداكدن دكل يعني فساد درونك ظاهر اولمسون ديو
انلردن استحيا ايلرسن اما عالم السر والخفيات اولان خداي تعاليدن اوتنمزسن كويا اول سنك احوال مستوره كه عالم
اولديغني بيلمزسن واول پادشاهك سميع وعليم وبصير اولديغنه اعتقاد قيلمزسن اكر انك سميع وبصير وعليم ايدوكن
حقيقتله بيلديك وحضرت حقك بو صفتلرله متصف اولديغنه صحيح اعتقاد قليدك معاصي وقبايح اشلمكدن بري
اولوردك ونفسكي تأديب ايدوب صدقله طاعت حقه اشتغال قيلوردك ❋ غرض از سميع وبصير وعليم كفتن خداي
تعالي را ❋ بو سرخ شريف خداي تعالينك كندي يه سميع وبصير وعليم ديمه سندن غرض ومرادي نه ايدوكن بيان
ايلراي اخي اولا بلكل كه خداي تعالي بصيردر واول حضرتك حقنده بصير شول صفتدن عبارتدر كه مبصراتك نعوت
وذواتي انكله منكشف اوله وحضرت حق اول بصيردر كه اشيانك كليسني ظاهرني وخفاسني بغير جارحة مشاهده
ايلر (مثنوي) از پي ان كفت حق خود را بصير ❋ كه بود ديد ويت هر دم نذير ❋ حق سبحانه وتعالي انكچون كندي يه
بصير ديديكه انك كورمسي هر دم سكا قورقو وبريجي وسكا نذير اوله يعني هر حالكه بصير اولمسي وجميع اعمالكي كورمسي
هر دم سكا قورقو ويريجي اوله سني معاصيدن واعمال قبيحه اشلمكدن خائف قيله ويلكل حق تعالي سميعدر جميع
مسموعاتي بغير جارحة استماع ايلر كما قال الشيخ صدر الدين القنوي في شرح الاسماء الحسنى السميع الذي يدرك المسموعات
كلها سرا وجهرا لايشغله سماع عن سماع ولا يعزب عن ادراكه مسموع وان خفي يسمع السر والنجوى بل ما هو ادق
من ذلك واخفى (مثنوي) از پي ان كفت حق خود را سميع ❋ تا ببندي لب ز كفتار شنيع ❋ پس حق تعالي حضرتلري
كندي نفسنه اندن اوتري سميع ديدي تا انك جميع مسموعاتي سامع اولديغني بيلوب كفتار شنيع وما لا يعنيدن لبكي بغليه سن
وذكر اللهه مشغول اولوب خيرسو يليه سن ودخي بيلكل كه حق سبحانه وتعالي عظيمدر وانك علمي اكر جزوي واكر كلي
جميع اشيائي محيطدر هيچ برشيء انك علمندن غائب وبعيد دكلدر ❋ كما قال الله تعالى وما يعزب عن ربك من مثقال ذرة
في الارض ولا في السماء ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا في كتاب مبين انه يعلم الجهر وما يخفى) فحواسنجه جهري وخفي اولان
شيلري بيلور (وان تجهر بالقول فانه يعلم السر واخفى) مقتضاسنجه اكر اظهار ايليه سن واكر اخفا واسرار ايليه سن جهر
وخفايه عالم اولدر (مثنوي) از پي ان كفت حق خود را عليم ❋ تا نينديشي فسادي تو ز بيم ❋ حق تعالي حضرتلري
اندن اوتري كندي نفسنه عليم ديدي انك عليم اولمسني وبواطن اشيائي مشاهده قيلمسني ملاحظه ايليه سن تاكم بر فسادي
انديشه ايليه سن خوفكدن كه (واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم بذات الصدور) فحواسنجه اول علام الغيوب صدورده
اولان عيوب وذنوبه عالمدر (مثنوي) نيست اينها بر خدا اسم علم ❋ كه سيه كافور دارد نام هم ❋ بو اسملر خداي تعالي اوزره
اسم علم دكلدر عند المحققين خداي تعالينك اسم علمي يوقدر نته كم بو جلده شاعرك در پادشاهي به التجا ايلمسي بيانده
معنيء الله كفت آن سيبويه بيتنده بو معني تحقيق اولنمشدر فليطلب فيه اكر سن ديرسك كه لفظة اللهه بعضلر اسم علم
ديمشلردر نعم دائما موصوف اولديغي اعتبارله دربو خسه برذات معلومه نك علمي اولديغي كبي علم دكلدر وعلم اولديغي
تقديرجه ده اسم جامد دكل مشتقدر پس بو اسملر وبونلردن ماعدا اولان اسماء حسنى خداي تعالي يه اسم علم دكلدر انجلين
كه سياه عرب هم كافور نام طوترحال انكه كافور بياض وعرب سياهدر پس كافورلرني اكا صفت اولديغي اعتباريله
اكا كافور دينلمش اولمز بلكه سائر اسمادن اسمي تميز اولنمق ايچون اكا كافور ديديلر اما اسماء حسناي حق تعالي بويله
دكلدر بلكه هر براسم بر صفته دلالت ايلر واول صفتله حضرت حقك ذاتي متصفه در بو اعتبار ايله بو اسملر اكا اطلاق
اولنمشدر فافهم (مثنوي) اسم مشتقست واوصاف قديم ❋ ني مثال علت اولي سقيم ❋ اي اخي بو بيت لطيف مثنوي
شريفك اغمض ابياتندندر چوق تحقيق وتدقيق استر تا شفاي صدر حاصل اوله ومأل ونتيجه ظهوره كله (مقدمه) اولا
بيلكل كه حق تعالينك جميع اسماء حسناسي مشتقاتدندر اصلا اكا اسم جامدله تسميه قيلنمامشدر مثلا بصير
بصردن وسميع سمعدن وعليم علمدن مشتقدر ❋ وقس على هذا سائر الاسماء وهر براسمك لفظي حق تعالي حضرتلرينك

برصفتنه دلالت ایدیجیدرکه فی الحقیقة عند المشایخ اسم اول صفتدرو بو اسم لفظی اسمك اسمیدر * کما بیننا فی دیباجة شرح التائیة وبو مصرع اول دخی بو معنایه دلالت ایدر زیرا معنی اسم مشتقدر و قدیمك اوصافیدر دیمکدر یعنی ملفوظ اولان اسم مشتقدر وفی الحقیقة اسم اوصاف قدیمه در دیمك اولور و قدیمك اوصافی دخی عند المحققین من اهل السنة والجماعة جمیعا قدیمه در * کما قال صاحب الامالی * شعر * صفات الذات والافعال طرا * قدیمات مصونات الزوال * اکر جمیع صفات الهیه قدیمه اولمسیدی ذات الهی محل حوادث اولمق لازم کلوردی وهو المتعالی عن حدوث الصفات تفصیلی کتب عقایدده مذکوراولمشدر تطویله حاجت یوقدر و علت اولی عند الحکما عقل اولدروعلة العلل خدای تعالیدر تنه کم دیرلر * لم یصدر عن المبداء الاول وعلة العلل الا العقل الاول لانه لا یصدر من الواحد الا الواحد واما البواقی ومادونه من العلل فلا یصدر الا منه بحسب المراتب والوسائط وفیه مالا یخفی من الخلل فی شأن الحق عزوجل * بونلرك بوکونه قوللردن عالمك حضرت حقه تعلقی علت ومعلولیت جهتندن اولمق لازم کلور و موجب بالذات اولمغی افاده قیلور وظهور اشیانك لوازم ذاتیه سندن اولمغی اشعار قیلور و مرید و مختار اولمامغی مستلزم اولور و بونلردن ماعدا نیجه فساده دخی مؤدی اولور و نفی صفات الهیه ایتمکی دخی مقتضی اولور * پس علت اولی مثالی سقیم و باطلدر زیرا حق تعالی حضرتلری صفات قدیمه و کامله ایله موصوفه در) مرید و مختاردر اشیانك اراده و اختیاریله ظهوره کلور و عالم انك ایجادیله موجود اولور * لابد لکل حادث من مادة ومدة * دیدکاری برنده د کلدر و جمیع اشیاده مؤثر حقیقی اولدر بادع الواسط و یاخود بلا واسط پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی بیتنه کله لم * معنی بیت اولدرکه بو بیت اولك مصرع اولنه علتدر یعنی بو اسم خدای تعالیه اسم علم د کل زیرا ملفوظ اولان اسم مشتقدر جامد د کلدر وفی الحقیقه اول اسم قدیمك اوصافیدر بو معنی علت اولی مثالی سقیم و باطل د کلدر زیرا اسمك مشتق اولمسی و اوصاف قدیم اولمسی نفی صفاتی نفی قیلور و علت اولی مذهبی نفی صفات ایلمکی مستلزم اولور * پس مذهب اول علت اولی مذهبی کبی سقیم و باطل اولمز اوصاف قدیمه مضاف اولمیوب قدیم اوصافك صفتی اولسه دخی جائزدرکه فارسیده بویله قاعده چوق واقع اولور مثلا اشعار اطیف دیدکاری کبی و اولی سقیمه مضاف اولوب سقیم اکا صفت اولسه ده قابلدر بو تقدیر اوزره معنی اسم مشتقدر و اوصاف قدیمه در و بو وجه سقیم اولان علت اولی کبی د کلدر یعنی ملفوظ اولان اسم الهی مشتق و حادث * و اوصاف الهی قدیمه در هر بر مشتق و حادث اولان اسم صفت قدیمه دن برصفته دلالت ایدیجیدر که اول صفتله حضرت مسمی الله ازل آزالده موصوفدر بو مذهب علت اولی مذهبی کبی سقیم و باطل د کلدر که انبیا و اولیانك و اهل سنت والجماعتك مذهبی بودر * بو ابیات شریفه حکمای اسلامیه نك و معتزله نك ظاهرا صفات الهیه یه اقرار ایدوب و معنا انی نفی ایلملری علت اولی مذهبنه ذاهب اولوب نفی صفات ایلین فلاسفه کبی اولدقلرینی اثبات ایلر معتزله دیرلر که * لیس له صفة قائمة به بل صفته هی وصفناله * جواب بودرکه بو شریعتده مذکوره اولان اسملرله بزم اول حضرتی توصیف ایلهمز اکا صفت اولمز بلکه بزم توصیفمز نه بزم صفتمز اولورا کر اول حضرت ازلده صفات قدیمه و کامله ایله موصوف اولمیوب بزم توصیفمزله موصوفه اولسیدی کافر و مشرکلر اولنلرك و اثبات ولد و جسم و کفو قیلنلرك وصفیله دخی موصوفه اولمق لازم کلوردی * تعالی شانه عما یقولون تنزهت ذاته عما یشرکون وا کر اسما اول حضرتك اوصاف قدیمه سنه دلالت قیلمسه و اول ذات مقدسه اوصاف قدیمه ایله قائمه اولمسه بلکه اسماء ملفوظه اکا اسماء علم قبیلندن اولسه اول فسادلر لازم کلور * که بو بیتلرله اول فسادلره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) ورنه تسخر باشد وطنزو دها * کر اسامع ضریر انر اضیا * وا کر بویله اولمزسه استهزا و طعن و دشوار اولور صاغره سامع اعماره ضیا دیمك اولور یعنی وا کر اسم مشتق اولمزسه و اوصاف قدیمه دن هر بر اسم برصفته دلالت قیلمزسه اسماء علم قبیلندن اولورسه استهزا و طعن اولور و بونك شرعه توفیقی و صلاحه حملی قتی مشکل و دشوار اولور اصمه سامع و کوره بینا دیمك قبیلندن اولور زیرا سامع اولمینه سمیع دیمك و بصیر اولمینه بصیر دیمك طعن و تسخر معناسنی اشعار قیلور و کره سامع و کورلره بینا و اهل ضیا دیمك قبیلندن اولور (مثنوی) یا علم باشد حی نام وقیح * یا سیاه زشت را نام صبیح * و یا خود بر وقیحك نامی اوله حی فعیل وزننده بمعنی فاعلدر شرم دار و ترکجه او تانیجی دیمك اولور یعنی ا کر بویله اولمسه کره شنوا کوره بینا دیمك اولور و یا خود بر بی حیا ادبسزه او تانیجی علم و یا بر سیاه زشته صبیح الوجه نام ایلمك قبیلندن اولور * حق سبحانه و تعالی استحیا ایله و جمال با کمال الله ازلده متصفدر اکر نفس الامرده استحیا و جمال انك صفت قدیمه سی اولمسه ان ربکم حی کریم یستحی اذا رفع العبد یدیه ان یردهما صفرا * حدیثی وان الله جمیل یحب الجمال * حدیثی کبی حدیثلر طنز و تسخر اولوردی و بی شرمه مستحی و عرب سیاه رویه صبیح الوجه دیو نام ویرمك قبیلندن اولوردی * مثنوی * طفلك نوزاده را حاجی لقب * یا لقب غازی نهی بهر نسب * نوزاده او غلنجغه حاجی دیو لقب قویه سن و یا خود نسبدن

اوتری غازی دیو لقب قویه سن (مثنوی) کر بکویند این لقبها در مدیح (تا ندارد ان صفت نبود صحیح) ا کر ناس ممدوح حقنده بو لقبلری سویلیه لر و بر کسه یی بوکونه توصیف ایلیه لر مادامکه اول صفتی ممدوح اولان کسه طوتمیه اول صفتلرانك حقنده صحیح اولمز (مثنوی) تسخر و طنزی بود آن یا جنون (بالئحق عما یقول الظالمون) بلکه تسخر و طنز اولور و یاخود جنون و سفاهته متعلق اولور ظالملرك دیدکاری قوللردن حق تعالی حضرتلری پاك و منزهدر و ناقصلرك توصیفندن و سوء اعتقاد صاحبلرینك تعریفندن انك شان شریفی عالی و مقدسدر پس بنه اول عاشقله معشوقه نك ما بیننده واقع اولان ماجرانك تقریرینه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) من همی دانستمت پیش از وصال * که نکورویی ولیکن بدخصال * اول محبوبه طریق محبتده مؤدب اولمیوب خیانته قصد ایلین عاشقه دیدی ای بی ادب بن سنی وصالدن مقدم بیلمش و سنك حسب حالکه اکاه اولمشدم که ا یو یوزلو سن ولیکن بد خصالسن * بیت * پس بدانکه صورت خوب نکو * با خصال بد نیرزد یك تسو * دیدی * مثنوی * من همی دانستمت پیش از لقا * کز ستیزه راسخی اندر شقا * بن سنی ملاقاتدن اول بیلمشدم و خوی بد که عالم اولمشدم که عناد جهتندن شقاوت ایچره راسخ و ثابتسن (مثنوی) چونکه چشم سرخ باشد در عمش (دا نمش زان دردا کر کم بینمش) بو بیتده شارحلر سهو و غلط ایلمشلر و سیاق و سباقه لایق اولمین سوز سویلمشلردر محله مطابق و بو بیت شریفه لایق اولان معنی اولدرکه دانمش و بینمش ده اولان ضمیرلر مقدم اولان بیتده ستیزه دن شقاوت راسخ اولمسنه عائد اولور و عمش شول علته دیرلر که چپن کوزده پیدا اولسه کوزك قبقلرنی قرمزی ایلر و رؤیته قوت قومیوب ضعیف ایلر و بو بیت سؤال مقدره جواب اولور چونکم اول خاتون عفت مشحون اول عاشق مغشوشه توبیخ ایدوب دیدی ای مغشوش بن سنی سکا ملاقات اولمزدن اول بیلمشدم که ستیزه دن شقاوتده ثابت و راسخسن کان اول عاشق دخی اکا سؤال ایراد ایلرکه سن بنی خود نیجه کره کورمدك پس بنم حالمی و سوء خصالمی و شقاده کاملی ندن بیلوردك پس عدم رؤیتی بصرده واقع اولان علت مذکوره منزله سنه تنزیل ایلیوب و بو خصوصده بصیرت کافیدر دیو ضمنا اکا سویلیوب بو طریق ایله سؤال مقدره جواب ویردیکه ای ساده دل غافل چونکم بنم کوزم عمشده سرخ اوله یعنی بنم کوزمده رؤیته و مشاهدیه برسبب و علت اوله بن اول سنك شقاده راسخ اولمکی بیلورم اول مذکوردردن ا کرانی کورمزسمده کم بینمش بونده نه بینش معناسنه اولور (مثنوی) تو مرا چون بره دیدی بی شبان * تو کمان بردی ندارم پاسبان * ای نادان سن بنی چوبانسز قوزی کبی کوردك سن کمان ایلدکه بن پاسبان طوتمزم حق تعالی همیشه حافظ و نکهبان د کلیدر معلوم اولدیکه سن ربکی سمیع و بصیر و علیم بیلمامشسن و دخی * انه علی کل شیئ شهید (الم یعلم بان الله یری) ایلرندن معنی طوتمامشسن حق سبحانه و تعالی حضرتلری سورة یونسده بیوررلر * وما تکون فی شأن وما تتلوا منه من قران ولا تعملون من عمل الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه * بو آیتلرك معناسی و بو محله مناسب اولان کلمات طیبه منهاج الفقرا ده درجهٔ مراقبه ده بیان اولنمشدر فلیطلب فیه (مثنوی) عاشقان از درد زان نالیده اند * که نظر نا جایگه مالیده اند * عاشقلر درددن اندن اوتری نالان اولمشلر و کریه ایلمشلردرکه نظرلرین محل اولمین یره سورمشلردر یعنی عشاقك نالان اولملرینه و کریه قیلملرینه باعث و سبب اولدرکه نظرلرنی معشوق حقیقینك رضاسی اولمین محله سورمشلر و مقتضای نفسلرینه اویوب بصرلرنی نالایق اولان موضعه ایر کورمشلر پس تیغ غیرت کلوب بونلرك حبل مرادنی قطع قیلوب بو اجلدن ناله و افغان قیلمشلردر (مثنوی) بی شبان دانسته اند آن ظبی را * رایکان دانسته اند آن سبی را * اول آهو یی بی شبان بیلمشلردر و اول سبی یی مفت و رایکان بیلمشلردر یعنی عشاق چونکم اهو کبی صیده لایق اولان محبوبلرینی چوبان و نکهبانسز بیلدیلر و اسیر کبی اخذ اولنان وضبط قیلنان معشوقی مفت و رایکان زعم قیلمشلردر (مثنوی) تا ز غمزه تیر آمد بر جکر * که منم حارس کزافه کم نکر * تا که غمزه دن تیر کلدی بونلرك جکری اوزره بر جکر ایشان تقدیرنده در یعنی چونکم عاشقان جمال مقیدا اولان کندیلرك معشوق و محبوبلرنی رایکان کوردیلر و بی حارس و بی پاسبان قیاس ایلدیلر بونلره تنبیه و تأدیب ایچون حق معشوق حقیقینك غمزه سندن جکرلری اوزره تیر قهر و غیرت کلدی غمزه دن مراد نظر جلالیه اولور یعنی حضرت حقك جلالیله نظر ایلمسندن انلرك درونه تیر قهر و غیرت کلدی بویله دیو که اول آفته و آشفته اولدیغك معشوقك حارس و نکهبانی بنم بیهوده نظر ایلمه متنبه اولوب مؤدب اول بو معنی دخی جائزدرکه چونکم عاشقان جمال مقید معشوقلرنی رایکان کوردیلر و انلری بی حافظ زعم ایلدیلر حتی کندی معشوقلری طرفندن جکرلری اوزره غمزه دن تیر کلدی یعنی انلرك نظر قهریه سی اوق کبی بونلرك جاننه کلوب باذن الله بو معنایی مذکر و معلم اولدیکه ای عاشق اولدیغك و محبت قیلدیغك صورتك حقیقت و سرندن بی خبر اول صورت معشوقك حارس و نکهبانی بنم بیهوده باقه و سنك خیانته بنای ادب و دیانتی یقمه (مثنوی) کی کم از بره کم از بزغاله ام * که نباشد حارس از دنباله ام * ای نادان بن قوزیدن

واوغلقدن قچن کم یعنی قو یون وکچی یاوروسندن ناقص وبی اعتبارد کلم که بنم قفامدن حارس اولیه وبنی اول حفظ
وحمایت قیلیه (مثنوی) حارسی دارم که ملکش می سزد * داند او بادی که بر من می وزد * بن بر حارس طوترم که ملك
اکا لایقدر ومالك وخداونددر که فی الحقیقه اول مستحقدر بیلور اول بر یلی که بنم اوزریمه اسر که (وهو معکم اینما کنتم
حسبنجه اول بزمله بیله در (مثنوی) سرد بود آن باد یا کرم آن علیم * نیست غافل نیست غائب ای سقیم * سرد میدی
اول اسن باد یا خود کرم میدی اول الله علیمدر که (والله علی کل شی شهید) خواسنجه اول الله هر برده حاضردر غائب
دکلدر (وما الله بغافل عما تعملون) مقتضاسنجه ودخی ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون * اینتك مصداقنجه ای
سقیم کسه اول الله غافل دکلدر اعمالك جمیعینه بصیر وخبیردر (والله یعلم خائنة الاعین وما تخفی الصدور دُر (مثنوی)
نفس شهوانی زحق کر است وکور * من بدل کوریت می دیدم زدور * شهوانی اولان نفس حق تعالیدن کر وکوردر یعنی
انك کلامنی استماع ایتمز وانك آیات وعبرنی کورمز بن سنك کورلکنی ایراقدن دیدۀ دل ایله کوردم وبصر بصیرتله سنك
شهوانی اولوب حقدن غافل اولدیغکه نظر ایر کوردم (مثنوی) هشت سالت زان نپرسیدم بهیچ * که پرت دیدم زجهل
وپیچ پیچ * اول سببدن سکز ییل سندن هیچ صورمدم وجواب الاحمق سکوت نکته سنی اشعار ایچون سنك نامه لرده
تحریرا یازدیکك کلماته جواب ویرمدم زیرا که سنی جهلدن وطولشقده یعنی بد بخت وخبیث اولمقدن پر کوردم وممتلی
بولدم پیچ پیچ بونده خبیث وبد بختلکدن استعاره در (مثنوی) خود چه پرسم انکه او باشد نکون * که تو جونی چون
بود او سرنکون * خود نه صوره یم اول کسه یی که اول کلخنده اوله اکا بویله دیو که سن نیجه سن ونه حالده سن اول نیجه اوله
سرنکوندر یعنی اول کسه که شهوات کلخننده قرار قیله وجاه طبیعت ایچره سرنکون اوله انك حالی نیجه اولسه کرك که
حتی صورمغه محتاج اوله همان یوزلرین کورمك سعادت وحاللرین صوروب سؤال ایلمك روحه راحتدر * مثال
دنیا چون کلخن وتقوی چون حمام * مثنوی * شهوت دنیا مثال کلخنست * که ازو حمام تقوی روشنست *
دنیا وشهوت دنیا فی المثل کلخن کبیدر که اول دنیادن تقوی حمامی روشندر که کرمیئ تقوی دنیادن بولور (مثنوی)
لیك قسم متقی زین تون صفاست * زانکه در کرمابه است ودر نقاست * ولیکن متقی اولنلرك قسمی بو کلخندن صفادر
زیرا که اول متقی حمامده وپاکلکده در یعنی اهل تقوی دنیا کلخننده خدمتکار اولمقدن وانك نظامی وقیامی ایچون اهل
دنیا کبی سعی قیلمقدن آزاد اولمشلردر زیرا انلره دنیانك وراسیکه مرتبۀ تقوادر کلخن دنیایه نسبتله بو حمام مثالنده در
بو مرتبه ده نقاوت وطهارتده درلر اهل دنیا کبی چرك الوده ودود اندوده کللردر بونلرك سیماسی * کانما اغشیت
وجوههم قطعا من اللیل مظلما آیتنك مفهومنی مبین اولور وانلرك وجوهی تعرف فی وجوههم نضرة النعیم خواسنی
اظهار قیلور (مثنوی) اغنیا مانندۀ سرکین کشان * بهر آتش کردن کرمابه بان * بو دنیاده اغنیا سرکین چکجیلر
کبیدر حمامجیلره آتش ایلمکدن اوتری کرمابه باندن مراد متقیلردر اغنیا انلر ایچون خدمتکاردر بعض نسخه ده
کرمابه شان واقع اولمشدر بو تقدیرجه معنی اغنیا سرکین کشلر کبیدر انلرك حمامنه آتش ایلمکدن اوتری دیمك اولور
وانلرك حمامندن تقوی واکا آتش ایلمکدن مراد تقوایه کرمیت ومعاونت ویرمك انك نظام وقیامنه سبب اولمقدر
مثنوی) اندر ایشان حرص بنهاده خدا * تا بود کرمابه کرم وبانوا * حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده دنیانك جمعنه
وتعمیرینه حرص قودی تا کیم دیانت وتقوی حمامی کرم اوله وازقلو ومایه لو اوله لولا الحمقا لخربت الدنیا موجبنجه
دنیانك احمقلری اولمیه دی دنیا خراب اولوردی پس کلخن تقوانك خراب اولمسیله تقوایه واهل تقوایه ضرر کاوردی
حکمت بالغۀ الهیه اغنیایی بو خدمت ایچون حریص ایلمشدر تا کلخن دنیا معمور اوله ودیانت وتقوی اندن رونق بوله
وکرم وبانوا اوله (مثنوی) ترك این تون کوی ودر کرمابه ران * ترك تون را عین آن کرمابه دان * ای خادم دنیا اولان بو دنیا
کلخننی ترك ایله وتقوی حمامنه سور وکندیکی طهارت مرتبه سنه ایر کور کلخنی ترك ایلمکی اول کرمابه نك عینی بیل
یعنی عین تقوی دنیایی ترك ایلمکی بیل زیرا که تقوی اصل دنیادن پرهیز قیلمقدر پس تارك کلخن دنیا اولان واصل حمام
تقوی اولمق مقرردر * مثنوی * هر که در تونست او چون خادمست * مر ورا که صابرست وحازمست * هر شول کمسه که
کلخنده در اول خدمتکار کبیدر یعنی اول کمسه دنیانك تعمیری وتکثیری مرتبه سنده ساکندر اول کمسه خدام کبیدر اول
کمسه که دنیا شهوتندن صبر ایدیجی واحتیاط واهتمام ایدیجیدر * مثنوی * هر که در حمام شد سیمای او * هست
پیدا بر رخ زیبای او * وهر شول کمسه که حمامده اولدی یعنی مرتبۀ تقوایه وصول بولدی ودنس دنیادن ولوث ماسوادن
طاهر اولدی انك سیماسی رخ زیباسی اوزره پیدا وظاهر اولدی نته کم اصحاب کراملك اثر سجود وجهلرندن پیدا وظاهر
ایدی کما قال الله تعالی * سیماهم فی وجوههم من اثر السجود مرتبۀ تقوی دنیا واخرت میاننده اعراف کبیدر وعلی
الاعراف رجال یعرفون کلا بسیماهم خواسنجه اصحاب بصیرت اولان بونلری سیمالرندن بیلورلر که بونلر لوث دنیادن

وومخ شهوت وطبیعتدن پاك وطاهر اولمشلردر * مثنوی * تونیان را نیز سیما آشکار * از لباس واز دخان واز غبار * تونی
اولان اهل دنیانك دخی سیمالری ظاهر وآشکارادر لباسدن ودخاندن وغباردن نته کم کلخنجینك سیماسی بونلردن
معلوم اولور کذلك اهل دنیانك دخی سیماسی لباسلرندن ودنیا دودیله چهره لری ملون اولمقدن وغبار اشغال وکاردن
بشره لری مغبر وهیئتلری مکدر اولمقدن معلوم واهل بصیرته مفهوم اولور که حق تعالی یعرف المجرمون بسیماهم
بیورمشدر (مثنوی) کر نبینی روش بویش را بکیر * بوعصا آمد برای هر ضریر * اکر اهل دنیانك یوزنی غبار دنیا ایله
مغبر ودخان عصیان ایله مسود ومکدر اولدیغنی کورمز سك انك جان دماغیله رایحه سنی طوت واحوالنی تجسس ایت
زیرا هر بصر بصیرتی اعمی اولاندن اوتوری رایحۀ عصا کادی یعنی بر کسه نك شمۀ اعمال واحوالی انك باطننك حسن
وقبحنه دلیل اولدی چونکم بصر بصیرت طوتمیه سز واهل دنیانك وجه باطننی مشاهده ایتمیه سز باری انك شمۀ
حالنی وظاهرده اولان اعمالنی عقلك دماغنه ایر کور که نیجه قبیح رایحه یه مالکدر ونیجه خباثت ورجاست سمتنه
سالکدر دیمك اولور (مثنوی) ور نداری بو در آرش در سخن * از حدیث نو بدان راز کهن * اکر رایحه طوتمز سك وانك
سوء حالنی فهم ایتمز سك انی سوزه کتور یکی سوزدن اسکی رازی بیل که کل اناء یترشح بما فیه قولنك خواسنجه هر کسنك
ظرف قلبنده اولان سر وراز کلامله طشره کلور وفراستی اولان کمسه یه انك حال درونی معلوم اولور (مثنوی) پس
بکوید تونی صاحب ذهب * بیست سله چرك بردم تا بشب * پس صاحب ذهب اولان کلخنی دیرا خشامه دك
یکرمی سله چرك ایلتدم یعنی صاحب ذهب اولان اهل دنیا که فی الحقیقه تونیلردر علی طریق التفاخر بوکون
اخشامه دك یکرمی کیسه اقچه ویا خود یکرمی بیك التون چکدم دیو تفخر ایدرلر نته کم کلخنجیلر اخشامه دك یکرمی
سبد چرك چکدم دیو سویلرلر (مثنوی) حرص تو چون آتشست اندر جهان * باز کرده هر زبانه صد دهان * ای اهل
دنیا جهان ایچره سنك حرصك آتش کبیدر هر زبانه وشعله سی صد دهان اچمش یا خود معنی ای اهل دنیا سنك حرصك
آتش کبیدر که جهانده هر زبانه سی یوز اغز اچمش دیمك اولور (مثنوی) پیش عقل این زر چو سرکین ناخوشست) کرچه
چون سرکین فروغ آتشست * عقل کل قتنده بو زر سرکین کبی ناخوشدر اکرچه سرکین کبی آتشك فروغیدر یعنی
اکرچه سرکین کبی آتش حرصك اشعالنه سببدر که انکله کلخن دنیا کرم اولوب ورونق وقیام بولوب تقوایه واهل
تقوانك وجودنه سبب اولور مع هذا یته عقل کل قتنده سرکین کبی ناخوش وبی قیمتدر سرکینله زرك وکلخنله حرصك
میاننده بر مشابهت دخی بودر که * مثنوی * آفتابی که دم از آتش زند * چرك تر را لایق آتش کند * شول بر افتاب
که آتشدن دم اورر یعنی آتش کبی حرارت ویرر چرك تری اتشه لایق قیلور زیرا انك پرتوینه مقابل اولان ترشیلر البته
قورر * مثنوی * افتاب ان سنك را هم کرد زر * تا بتون حرص افتد صد شرر * آفتاب اول سنکی هم زر ایلردی یعنی
چرك تری خشك ایدوب لایق اتش ایلین افتاب معدن ایچره خاکی زر اولمغه قابل ایدوب جوهر ذهبی ایلر تا کیم حرص
کلخننه نور وشرر دوشه ودنیا انکله کرم اولوب رونق بوله * مثنوی * انکه کوید مال کرد آورده ام * چیست یعنی چرك
چندین برده ام * اهل دنیادن اول کمسه که مال جمع ایلمشم دیر بونك معناسی نه در بو قدر چرك ایلمشم زیرا مال اتش
حرصك اشتعالنه سببدر کذلك چرك اتش کلخنك اشتعالنه سببدر چونکم بینهما مشابهت تامه بولنجق مال جمع
ایلدم دیمك معناسی فی الحقیقه چرك جمع ایلدم دیمك اولور * مثنوی * این سخن کرچه که رسوایی فزاست *
در میان تونیان زین فخرهاست * بو سوز اکرچه رسوایلق زیاده ایدیجیدر لکن عاقله نسبت اما تونیلر میاننده
بوندن فخر واردر بو کونه سوز انلرك یاننده مذموم وقبیح تردر * مثنوی * کر تو شش سله کشیدی تا بشب * من کشیدم
بیست سله بی کرب * تونیلر مثلا بویله دیو تفخر ایدرلر که سن ای فلان اخشامه دك التی سبد چرك چکدك بن بی کرب
وبی تعب یکرمی سله چکدم کذلك اهل دنیا دخی بن بو قدر مال جمع ایتدم وبو قدر سیم وزر حاصل ایتدم دیو تفخر ایدرلر
* مثنوی * انکه در تون زاد وپاکی را ندید * بوی مشك اید بر و رنجی بدید * محصل کلام ونتیجۀ مرام اولدر که اول کمسه که
کلخنده طوغدی وپاکلکی کورمدی مسك رایحه سی انك اوزرینه بر رنجی ظاهر کتورر یعنی اول کمسه که دنیاده طوغدی
وپاك اولمق وکندوبی الواث وادناس دنیویه دن طاهر قیلمق مرتبه سنی کورمدی وتقوی صفاسنه ایرمدی مسك وعنبر کبی
اولان حکمت ونصیحتك بوی واثری اکا بر رنج والم ظاهر ایلر نته که بو قصه دن بو معنی ظهوره کلور وعیان اولور * قصۀ
ان دباغ که در بازار عطاران از بوی عطر ومشك بیهوش ورنجور شد * مثنوی * آن یکی افتاد بیهوش وخمید * چونکه
در بازار عطاران رسید * اول بر کسه بیهوش دوشدی واکلدی وایکی قات اولدی چونکم عطارلر بازارینه ایرشدی
* مثنوی * بوی عطرش زد ز عطاران راد * تا بکردیدش بسر بر جا فتاد * جومرد وکریم اولان عطارلردن انی عطر
رایحه سی اوردی حتی انك باشی دوندی ویراوزره دوشدی * مثنوی * همچو مردار افتاد او بیخبر * نیم روز اندر

میان ره کذر * اول دباغ مرداروبجس کبی دوشدی خبر اولمدیغی حالده نصف نهارده ره کذار اورتاسنده (مثنوی)
جمع آمد خلق بروی ان زمان * جملکان لاحول کودرمان کنان * خلق انك اوزرینه جمع کلدی اول زمانده جمله سی
لاحول ولاقوة الابالله دیجی وا کادرمان ایدیجی اولدقلری حالده * مثنوی * ان یکی کف بردل اومی براند * وزکلاب
ان دیکری بروی فشاند * عطارلردن بریسی الی انك یوره کی اوزره سوردی تا کوره که انك یورکنده حرارتی واضطرابی
وارمیدر وکلابدن اول بریسی اوزرینه صاجدی تارایحهٔ کلابدن دماغی خوش اولوب عقلی باشنه کله * مثنوی *
اونمی دانست کاندر مرتعه * ازکلاب آمد وراآن واقعه * اول کلاب افشان اولان کمسه بیلمدیکه مرتعه ده مرتعه
چراکاهه دیرلر بونده دنیادن استعاره در یعنی اول کمسه بیلمدیکه اول دباغه واقعه مرتبهٔ دنیاده کلابدن کلدی وعطر
ورایحهٔ طیبه دن بوکونه مصروع اولدی * مثنوی * ان یکی دستش همی مالید سر * وان دکرکهکل همی اوردبر *
اول بریسی انك الی وباشنی اودی واول بریسی یاش صمنلو بالجق کتوردی تاانك برودتی ورطوبتندن حرارتی وارایسه
کیدوب عقلی باشنه کله * مثنوی * ان بخور وعود وشکرزد بهم * وان دکراز پوششش میکرد کم * اول بریسی بخور
وعود ملبسی بربره جمع ایلدی اکا توتسی ویرمکدن اوتری عود شکر عود ملبسه دیرلر واول بریسی انك لباسندن
برمقدارین کسدی تاخفت بولوب عقله کله بوجمله سی برکسه مغشی علیه اولدقده وبرکسه مغمی علیه دوشوب
قالدقده خلقك ایلدکاری علاجدرکه نیجه لرك بوکونه علاجلرله عقلی باشنه کلمشدر * مثنوی * وآن دکر نبضش که
تاچون می جهد * وان دکر بوی ازدهانش می ستد * واول بریسی اول دباغك نبضنی طوتدی تاکم انك نبضی نیجه حرکت
ایلر کوره واول بریسی انك اغزندن رایحه الدی واغزنی قوقولدی * مثنوی * تا که می خورد ست یابنك وحشیش *
خلق درماندند اندر بیهشیش * تاکوره اول کمسه شراب ایچدی ویاخود بنك وحشیش می یدی محصل خلق انك
بیهوشلکندن عاجز قالدیلر وبیدرمان اولدیلر * مثنوی * پس خبر بردند خویشانرا شتاب * که فلان افتاده است
انجا خراب * چونکم حال بویله اولدی پس انك اقرباسنه علی الفور خبر ایتدیلر بویلدیوکه فلان کمسه اول بازارده خراب
دوشمشدر ویقلوب قالمشدر * مثنوی * کس نمی داند که چون مصروع کشت * یاچه شد کزبام افتادست
طشت * کمسه بیلمزکه اول نیجه مصروع اولدی یاخود اکا نولدی که طامدن لکنی دوشدی یعنی بوحاله کرفتار اولوب
رسوای اولدی (مثنوی) یك برادر داشت اودباغ زفت * کربزو دانا بیامد زود وتفت * بربرادر طوتردی اول بیهوش
اولان کمسه مجسم دباغ ایدی کربزو دانا ایدی علی الفور حرارتله کلدی (مثنوی) اندکی سرکین سك در آستین * خلق را
بشکافت آمد باحنین * یکنده برازاجق کلب نجسی یله خلقی یاردی وحنینله اول بیهوشه قریب کلدی (مثنوی)
کفت من رنجش همی دانم زچیست * چون سبب دانی دوا کردن جلیست * اول دباغك برادری ایتدی بن انك
رنجنی بیلورم که ندندر چونکم سبب مرضی بیله سن دوا ایلمك جلی واشکاردر (مثنوی) چون سبب معلوم نبود
مشکلست * داروی رنج ودران صد محملست) اما چونکم سبب مرض معلوم اولمیه مشکلدر داروی رنج انده یوز احتمال
واردر (مثنوی) چون بدانستی سبب او سهل شد * دانش اسباب دفع جهل شد * چونکم سبب مرضی بیله سن علاج
سهل اولدی اسباب مرضی بیلمك جهلی دافع اولدی قانون طبك رکن اعظمی اصل تشخیص مرض ایلمکدر فرضا
برطبیب جمیع علم طبه عالم اولسه لیکن تشخیص امراضه قادر اولمسه انك علمی مریضه نفع ویرمز طبیب حاذق
تشخیص امراض ایلیندر فافهم * مثنوی * کفت باخود هستش اندر مغز ورك * توی برتو بوی آن سرکین سك * اول
دباغ کندی کندیه دیدی انك مغزو عرقنده واردر اول کلبك سرکیننك رایحه سی قات قات پس اکا علاج حظ
الدیغی ومعتاد اولدیغی شیئله اولملق اولی دردیدی (مثنوی) تامیان اندر حدث اوتابشب * غرق دباغیست اوروزی
طلب * اول دباغ بلنه دکن حدث ونجس ایچنده دراخشامه دك رزق طلب ایدیجی اولدیغی حالده اول دباغله که
مستغرقدر * مثنوی * پس چنین کفتست جالینوس به * انچه عادت داشت بیمارانش ده * عند الاطبا اولو حاذق اولان
جالینوس بویله دیدی اول نسنه یه که بیمار قبل المرض عادت طوتردی اکا علاج ایچون انی ویروفی الحقیقه کتب طبده
مسطور اولان مضرات هرکسك مزاجنه کوره مطلق دکلدر بلکه برکسه یه نسبت نفع اولورزیرا اول کمسه مقدما اکا
اعتبار قیلمشدر پس طبیب حاذق اولدرکه مریضه معتاد اولدیغی شیئله علاج ایلر * مثنوی * کزخلاف عادتست آن
رنج او * پس دوای رنجش ازمعتاد جو * زیرا اول مریضك رنجی خلاف عادتندر پس انك رنجنك دواسنی معتاد
اولدیغی شیدن استه که عادت طبیعت ثانیه در طبیعته مخالف علاج ایسه خسته یه نافع دکلدر (مثنوی) چون جعل
کشتست ازسرکین کشی * ازکلاب آید جعل رابیهشی * اول دباغ سرکین کشلکدن جعل کبی اولمشدر جعله کلابدن
بیهوشلق کلور اول نجاست بوجکی اولان جعلك شاننده درا کرانی کلابه کتورسك اولور ومبهوت وبیخود اولوروا کرینه

نجاست

نجاسته کتورسك حیات بولور وزنده اولور (مثنوی) هم ازان سرکین سك داروی اوست * که بران اوراهمی معتاد
وخوست) اول دباغك داروو علاجی هم اول سرکین سکدندرکه اول سرکینه انکچون اعتیاد وخوی ایلمك واردر
(مثنوی) الخبیثات الخبیثین رابخوان * روی وپشت این سخن رابازدان * الخبیثات للخبیثین آیتنی اوقو بوکلامك
ظهرنی وروینی کیرو بیل بوآیت سورهٔ نورده در تفسیری برقاچ محلده کرالله مرورایلمشدر اصل ورودی حضرت عایشه
رضی الله تعالی عنهانك برائتی حقنده در ولکن مثل مجراسنه جاری اولوب علما واولیا بونی هرطیبات طیبین ایچون وکل
خبیثات خبیثین ایچون وبرعکس اولدیغنه مثال ایدوب استشهاد ایدرلر وبوکلامك پشتندن مرادلفظی وروینندن
مرادمعناسی ویاخود اصلی وفرعی ویاخود ظهری وبطنی اوله وهو الاولی یعنی بوکلامك ظاهرنی وباطننی بیل که
بونك ظاهری کرچه حضرت علیه السلام وحضرت عایشه حقنده اولورامایاطنی هرطیب وطیبه وهرخبیث
وخبیثه یه شامل اولوردیمك اولور (مثنوی) ناصحان اورابعنبر یا کلاب * می دوا سازند بهرفتح باب * مثلا ناصحلر
اول خبیثلره عنبرله ویاخود کلابله دوا وعلاج دوزرلر فتح بابدن اوتری بوبیت مثل موقعنده ذکراولنمشدر اوراضمیری
خبیثلره راجعدر وخبیثلردن مراد کافر ومنافقلر وفاسقلردر وناصحلردن مراد انبیاعلیهم السلامدر یعنی انبیای کرین
صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین اول خبیث اولان کافرله وفاسقلره عنبر وکلاب کبی اولان کلام باصواب ایله
دواوعلاج دوزرلر بونلره صلاح وفلاح قپوسنك فتحی وفوزونجاح درینك کشاده لکی ایچون (مثنوی) مرخبیثانرا
نسازدطیبات * درخورولایق نباشد ای ثقات) تحقیقا خبیثلره طیبات تأثیر ونفع ایلمز نسازد تأثیر نمیکند معناسنه
بویله محلده استعمال اولنور زیرا انلره ای ثقات طیبات درخور ولایق دکلدر بوانذار ونصح که نفس الامرده یاکدر
حضرت رحماندن خشیت قیلان وکلام حقه تابع اولان طاهرایچوندر یوخسه نابالی اولان کافره انذار وعدم انذار
کارکراولمز کما قال الله تعالی وسواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لایؤمنون انما تنذر من اتبع الذکر وخشی الرحمن بالغیب
فبشره بمغفرة واجرکریم (مثنوی) چون زعطر وحی کژ کشتند وکم * بد فغان شان که تطیرنا بکم * چونکم خبیث
اولان کافرلر وحی الهینك عطرندن ورایحهٔ پاکندن اکری وکمراه اولدیلرکه تطیرنا بکم بونلرك فریادواوزای اولدی یعنی
بزسزی ای پیغمبرلر طیره وشوم اتخاذ ایلدك سز بزه ضرردسزا کربوتبلیغ احکامدن رجوع ایلمزسکز سزی البته رجم
ایلرزدیدیلر بوآیت کریمه نك تفسیری ایکنجی جلدده ذالنون حکایه سنده مرورایلمشدر فلیطلب فیه (مثنوی) رنج
وبیماریست ماراین مقال * نیست نیکو وعظتان مارابفال * دیدیلرکه بزه بوسزلرك مقالکزدن رنج وبیمارلك واردر سزلك
وعظکز بزه ایو دکلدر فال ایله یعنی وعظکز بزه شوم ونامبارکدرکه رنج وبیمارلکی مورث اولوردیمکی اشعار ایلر (مثنوی
کربیاغازید نصحی آشکار * ما کنیم آن دم شمارا سنکسار) اکر آشکارا برنصیحه باشلرسکز اولدمده بزسزی سنکسار ایلرز
دیدیلر کما قال الله تعالی حاکیا عنهم قالوا انا تطیرنا بکم لئن لم تنتهوا لنرجمنکم ولیمسنکم منا عذاب الیم (مثنوی)
مابلغو ولهو فربه کشته ایم * درنصیحت خویش رانسرشته ایم * ای ناصحلر بزلغو ولهوله فربه اولمشز واعتیاد
قیلمشز نصیحته کندیمزی تخمیرو تخلیط ایلمشز وپند ووعظدن حظ ولذت المامشز (مثنوی) هست قوت مادروغ
ولاف ولاغ * شورش معدست مارازین بلاغ * بزم قوت وغدامز دروغ ولاف ولاغدر بوبلاغ مبیندن وتبلیغ احکام
دینیدن بزه شورش معده واردر یعنی بوسوزلر بزم معده مزی بولاندرور ودرونمزی جوش وخروشه کتورر پس ایسم اولك
بزم درونمزی بولاندرمالك که بزه سزلك سوزکز کرکزدیدیلر (مثنوی رنج راصدتو وافزون می کنید * عقل را داروبافیون
می کنید * زیرارنجی یوزقات ودخی افزون ایلر سز عقله افیونله دارو ایلرسز افیون خودمزیل عقلدر پس سزلك افیون
کبی سوزلر بکز بزم عقلمزی ازاله ایدیجیدرا کربزم عقلمزی زیاده ایلر برآخردارو کز وارایسه کتورك والاایسم اولوب
بوزجی بزدن کیروکتورك دیو جواب ایلدیلر * معالجه کردن برادر دباغ رابخفیه بوی سرکین سك *
(مثنوی) خلق رامی راند ازوی ان جوان * تاعلاجش رانبیند آن کسان * اول جوان خلقی انك اوزرندن
سوردی تاانك علاجنی اول کسه لرکورمیه لر (مثنوی) سربکوشش برد همچون راز کو * پس نهادان چیز بربینیء او *
اول دباغ داناباشنی انك قولاغنه ایلدی رازسویلیجی کبی پس اول النده اولان نسنه یی انك بورنی اوزره قودی
(مثنوی) کوبکف سرکین سك ساییده بود * داروی مغز پلیدان دیده بود * زیرا اول دباغ دانا النه سرکین سکی ازمش
وبوغورمشدی پلید وناپاك مغزك علاجنی انی کورمشدی (مثنوی) ساعتی چون مرد جنبیدن کرفت * خلق
کفتنداین فسونی بدشکفت * برساعت اولدی اول مرد بیهوش حرکت طوتدی خلق دیدیلرکه بوعجب افسون اولدی
(مثنوی) کین بخوانداافسون بکوش اودمید * مرده بود افسون بفریادش رسید) زیرا بوجوان افسون اوقودی وانك
قولاغنه اوفوردی بوکسه اولمشدر افسون انك فریادنه یتشدی پس دباغ بیهوش نجاسته حیات بولوب حرکت قیلدیغی

مناسبتیله اهل فسادك حالی دخی بونك حالنه تمثیل ایتمكله انلره تعریض ایدوب بیوررلر * جنبش اهل فساد آن
سو بود * كه زنا و غمزه و ابرو بود) زنا و غمزه و ابروی محاییب صوریكه فی الحقیقه نجاست معنویه در اصحاب فسادك جنبش
وحركتی اول جانبه اولور كه زنا و غمزه و ابرو اوله هر یقین كه اول مرده دلاره بونلردن بر یسی حاصل اوله حیات بولور
وقوامه كاوروه ربار كه بر ناصح مسك نصیحت وعطر حكمت وموعظه‌لهانی بالك وظاهر قیلمق استه‌سه اكا الم كاور
ومرده و پژمرده اولور زیرا انك نصیحته اعتباری اولمدیغی ایچون اكا مسك نصیحت ناخوش كاورنته كم بیوررلر (مثنوی
هر كرا مشك نصیحت سود نیست * لاجرم با بوی بد خو كرد نیست * هر شول كمسنیه كه مسك نصیحت سود اولمیه
ونفع قیلمیه لاجرم اكا رایحهٔ بد ایله خوی ایلمك واردر یعنی اول كمسنه نك كه نصیحت وموعظت رایحه‌سندن حظی یوقدر
لابد اول كمسنه بوی بدله یعنی ضلالت ومعصیت وبونلره مماثل اولان حصلتله معتاد اولمق وانسیت قیلمق مقرردر (مثنوی
مشركان را زان نجس خواندست حق * كاندرون پشك زادند از سبق * بو آیت سورهٔ توبه ده در (انما المشركون نجس
لخبث باطنهم یاخود انجاسدن اجتناب اولندیغی كبی بونلردن دخی اجتناب واجب اولدیغندن اوتری اوله
وعن ابن عباس ان اعیانهم نجسة كالكلاب (فلا یقربوا المسجد الحرام) پس واجبدر كه قریب اولمیه‌لر كعبهٔ شریفه
ابو حنیفه حج وعمره‌در یوخسه مطلق دخول حرم دكلدر دیمش وامام مالك غیر مسجدلری ده مسجد حرامه متعده
قیاس ایتمش بعد عامهم هذا) بونلرك بو سنه سندن صكره یعنی سنهٔ براءتدن روسنهٔ هجرتدن طقوز یل صكره ایدی
ویاخود حجة الوداع مراد اوله كه هجرتدن اون یل صكره در (وان خفتم عیلة) اكر سز فقر قورقسكز عیلتدن ای اهل مكه
یعنی فقردن زیرا كفار هر موسم حجده بیع وشرا ایچون البسه واطعمه كتوروب اهل مكه انلردن فائده ایدرلردی پس
جناب عزت بیوررلر كه بو كفاری منع ایلیك وانقطاع فائدهٔ تجارتدن خوف ایتمیك (فسوف یغنیكم الله) عنقریب
الله تعالی سزی اغنا ایدر (من فضله ان شاء) فضلندن اكر دیلرسه (ان الله علیم حكیم) تحقیقا الله علیمدر حالكزه
حكیمدر وحكمت بالغه در معنی بیت مشركاره حق تعالی اول سببدن نجس اوقومشدر زیرا سابقده انلر پشك ایچره
طوغمشلردر یعنی ازلدن بونلر نجاست معنویه ایچره طوغمشلردر كه اول نجاستدن مراد خباثت ذاتیه‌لریدر مشركلرك
ذاتلرینك شركله وكفر معصیتله نجس اولمسی ازلیدر (مثنوی) كرم كو زادست در سركین بد * می نكرداند به عنبر
خوی خود) مثلا بر بوجك كه او بد نجاستدن طوغمش وسركین ایچره بیومشدر عنبرله خوی بدنی دوندرمز یعنی
سركین طبیعت ایچره حاصل اولان نجاست بوجكی اكر مسك وعنبر نصیحتله نجاست پرستلكدن خلاص ایده یم وانی
اول خویدن بالك قیلایم دیسك اول عنبر نصیحتله خوی بدنی دوندرمز وبالك وطاهر اولمغه میل قیلمز (مثنوی) چون
نزد بروی نثار رش نور * او همه جسمست بی دل چون قشور * بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر كه روی عبد الله بن
عباس قال علیه السلام (ان الله خلق الخلق فی ظلمة) تحقیقا الله تعالی خلقی خلق ایلدی ظلمت عدمده (ثم رش علیهم
من نوره اندن صكره بونلرك اوزرینه رش ایلدی كندی نورندن (فمن اصابه من ذلك النور) پس شول كمسنیه كه اول نوردن
اصابت ایلدی (فقد اهتدی) تحقیقا اول كمسنه مهتدی اولدی ومن اخطأ وشول كمسنه كه خطا ایلدی (فقد ضل
ضلالا بعیدا) تحقیقا ضال اولدی ضلالت بعیده ایله معنی بیت چونكم اول نجاست پرست اولان خبیثلرك اوزرینه
نور الهینك صاچلمه‌سنك نثاری اورمدی اودوكای جسد وجسمدر قلب وابسز قشور كبی وفی الحقیقه جان بی نور
اب سز قشر ورو دیدهٔ كور كبیدر (مثنوی) ور ز رش نور حق قسمیش داد * همچو رسم مصر سركین مرغ زاد) اكر حق
تعالی حضرتلری رش نوردن اول خبیث الوجود اولان كفره وفجره یه بر قسم وبر نصیب ویریدی مصرك رسم وعادتی كبی
سركیندن مرغ طوغردی نته كم مصرده بیضهٔ دجاجه‌نی جمع ایدوب چرك ایچره كومرلر وانی هر كون بر قاچ كره
اعتدال اوزره تحریك ایدرلر زمانی كلدكده باذن الله وافر طاوق یورولری حاصل اولور كذلك خبیث الوجود اولان
كمسنه‌لره حق تعالی حضرتلری رش نوردن بر نصیب ویریدی رسم مصر كبی انك سركین كبی وجودندن مرغ طوغیدی
(مثنوی) لیك نی مرغ خسیس خانكی * بلكه مرغ دانش وفرزانكی * ولیكن خانكی اولان مرغ خسیس طوغمز بلكه
اندن مرغ دانش وعرفان طوغر یعنی رش نور الهیدن حظ الان كمسنه نك سركین طبعندن طوغمز الا كه دانش وفرزانه لك
مرغی وحاصل اولمز الامر دانه‌لك طیری پس معشوقه بنه عاشق بی ادبه بر سبیل توبیخ عتاب وخطاب ایدوب بو نوع
اوزره جواب باصواب ویرر (مثنوی) تو بدان مانی كزان نوری تهی * زانكه بینی بر پلیدی می نهی * ای بی ادب سن
اكا بكزرسن كه اول موجب هدایت اولان نور الهیدن تهی سن زیرا كه بورنكی پلید ومردارلك اوزره قورسن یعنی
معصیت وخباثت سمتنه میل قیلورسن بوندن معلوم اولور كه سن نور ایمان وهدایتدن خالی اوله سن زیرا كه قلبنده نور
ایمان وایقان اولان كمسنه خباثت وفساده قصد ایلمز (مثنوی) از فراقت زرد شد رخسار و رو * برك زردی میوهٔ نابخته تو

ای نابخته سنك فراقدن زرد اولدی رخسار ورویك اما صارو پیرق ونابخته میوه سن یعنی اگرچه بنم فراقمدن روی
ورخسارك زرد اولدی ورونق واطافت بشره‌لك پژمرده اولوب صولدی اما شول برك زرد ومیوه سی نابخته اولان
درخته بكزرسن (مثنوی) دیك زاتش شد سیاه ودود فام * كوشت از سختی چنین ماندست خام * مثلا چوملك اتشدن
سیاه اولدی وتوتون رنكلو اولدی لحم سخت ومحكم اولمسندن بوتجلین خام قالدی یعنی ای بدبخت سنك حالك اكا بكزر كه
بر چوملك اتشدن سیاه ودخان رنكلو اولدی ولیكن انك ایچنده اولان ات غلظتندن نابخته وخام قالدی پس سن دخی
اكرچه اتش عشقله خیلی زمان قینایوب جوش وخروش قیلدك اما چه سود پشمه مش كوشت كبی نابخته قالدك كرك
ایدیكه بو خاملك سندن كیدوب پخته اولیدك (مثنوی) هشت سالت جوش دادم در فراق * كم نشد یك ذره خامیت
ونفاق * ای نابخته سكز یل سكا فراق عالمنده جوش وخروش ویردم خاملق صفتی سندن كتسون دیو اما سندن بر ذره
خاملق ونفاق ناقص اولمدی (مثنوی) غورهٔ تو سنك بسته كز سقام * غوره‌ها اكنون مویزند وتو خام * ای خام فی المثل
سن بر سنك بسته قورق سك یعنی منجمد ومتحجر اولمش سقامتلرندن سنك بسته شول قورقدر كه بر صلقملك ایچنده آفت
هوادن منجمد اولوب قورق قالور وغیریسی اوزوم اولور بو معنی دخی جائزدر كه غوره تو لفظنه مضاف اولوب بویله دینه
سنك قوروغك سنك بغلمش ومتحجر اولمشدر كه سقامتلردن سائر غوره‌لر شمدی قوری اوزوم اولدیلر وكمال بولدیلر وسن
خام سن حتی سنك وجودك حرارت عشق ومحبتدن وپرتو شمس هدایتدن متأثر وتربیت پذیر اولمیوب غورهٔ سنك بسته
كبی مرتبهٔ خاملكده قالدی اما سائر نابخته وخام اولنلر كمال مرتبه سن بولدی تلخ وترشلك مرتبه سندن چوب
حلاوت جانه واصل اولدی دیدی * عذر خواستن آن عاشق از كناه خویش وتلبیس وروی پوش وفهم كردن معشوقه
آن را نیز (مثنوی) كفت عاشق امتحان كردم مكیر * تا ببینم تو حریفی یا ستیر) چونكم عاشق معشوقه سندن بو كونه طعن
وتوبیخی استماع ایلدی جوابه شروع ایلدی واكا بویله دیو سویلدیكه بن سنی امتحان ایلدم بنی طوتمه ومؤاخذه ایتمه
تا كورم سن حریف میسن ویاخود ستیر میسن یعنی سنی امتحان ایلدم انكچونكه تا سنی كورم بمله هواده حریف
ومصاحب میسن ویاخود مستوره وصالحه میسن (مثنوی) من همی دانستمت بی امتحان * لیك كی باشد خبر همچون
عیان * اگرچه بن سنی قبل الوصال بی امتحان دخی بیلمشدم ولیكن خبر عیان كبی قچن اولور یعنی خبرله بیلمك مشاهده
ومعاینه قیلمق كبی اولمز كما قال علیه السلام لیس الخبر كالمعاینه (مثنوی) افتابی نام تو مشهور وفاش * چه زیانست ار
بكردم ابتلاش * سن بر افتاب فلك حسن سن وعالمده سنك نامك مشهور وفاشدر نه زیان واردر اگر بن افتابی ابتلا
وامتحان ایلدمسه بو معنی دخی جائزدر كه دینه سنك نامك مشهور وفاش فی المثل بر افتابدر اكر بن اول افتابی امتحان
ایلدمسه نه زیان واردر افتابه امتحاندن نقصان وزیان كلمدیكی كبی سن افتاب حسنه دخی زیان ونقصان كلمز دیمك اولور
(مثنوی) تو منی من خویشتن را امتحان * میكنم هر روز در سود وزیان * ای جان جانم سن فی الحقیقه سن معشوق بن
عاشقك جانی بلكه جانك جانی وروح روانی منزله سنده در بن كندیمی هر كون سود وزیانده امتحان ایلرم بوندن نه ضرر
وعیب لازم كلور (مثنوی) انبیا را امتحان كرده عدات * تا شده ظاهر ازیشان معجزات * انبیای عظامی عدات
یعنی عداوت ایدیجیلر امتحان ایلدیلر عدات بروزن قضاة عادی نك جمعیدر تا بونلردن معجزات ظاهر اولمش وبو اعدانك
انلری امتحان ایلملری انلردن معجزات باهره نك ظهورینه سبب كلمشدر چونكم ظهور معجزه یه امتحان وسیله اولدیسه
سنك عفت وطهارتكك ظهورینه دخی امتحان سبب اولدی پس انی عیب كورمه دیدی (مثنوی) امتحان چشم
خود كردم بنور * ای كه چشم بد ز چشمان تو دور * ای كوزم نوری بن كندی كوزومی نورله امتحان ایلدم كه كوزم انك
نوری نه مرتبه ده دردیوای نور دیده كه سنك كوزلركدن پرامز كوز دور اولسون (مثنوی) این جهان همچون خرابست
وتو كنج * كر تفحص كردم از كنجت مرنج * بو جهان فی المثل خرابه كبیدر سن انده كنج ودفینه كبی سن اكر سنك
كنجكدن تفحص وتجسس ایلدمسه انجمه كه طالب كنج اولان محتاجلر البته تفحص وامتحان ایلكدن خالی
اولمزلر (مثنوی) زان چنین بی خردكی كردم كزاف * تا زنم با دشمنان هر بار لاف * بی خردكی دقتسزلك وحیله‌سزلكدر
بو راده كستاخلق وادبسزلك معناسنه استعمال اولنور یعنی اندن اوتری ادبسزلك وكستاخلق ایلدم كزاف وبیهوده
برة تا كم دشمنلره هر بار لاف اورم وبی شبهه وبیكمان سنك عفت وطهارتك حقنده مبالغه قیلم (مثنوی) تا زبانم چون ترا
نامی نهد * چشم ازین دیده كواهیها دهد * تا كم بنم لسانم چونكم سكا برنام قویه یعنی بین الاعدا اسنی زبانم برابرله ذكر
قیلدقده كوز بو كورلمشدن شاهدلكلر ویره وسندن كوردیكم عفت وصلاحی بر وجه یقین ثبوت مرتبه سنه ایر كوره
(مثنوی) كر شدم در راه حرمت راه زن * آمدم ای مه بشمشیر وكفن * اگر حرمت وادب یولنده راه زن اولدمسه وكستاخ
خلق ایدوب ادبه مخالف فعل وحركت قیلدمسه ای ماه حسن شمشیر وكفنله كلدم اشته بو بنم اشته تیغك هر نه ایلرسك

مطيم (مثنوى) جزبدست خود مبرم پاوسر * كه ازين دستم نه ازدست دكر * بنم دست وپايمى كندى الكله كس
كندى السكدن غيرله كسمه زيرا بو جانبدنم جانب آخردن دكلم بو دستم دست دكردن دكلم ديمك بو جانبدنم غيرى
جانبدن دكلم ديمك معناسنه در (مثنوى) ازجدائى بازميرانى سخن * هرچه خواهى كن وليكن ان مكن * اى جانان
جدالكدن سوز سوررسن وفراقه متعلق كلام ايلرسن نه استرسك ايله وليكن بوجدالكى ايلمه كه عاشقه فراقدن زياده
عذاب اولمز وجدالكدن اشدا كالم واضطراب كلمزديدى بومقالدن نتيجه ومآل اولدركه اسير نفس وهوا اولان بر عاشق
قچن مظهر معشوقه حقيقت اولان برشيخ كامله واصل اولسه واندن مشتهاى نفسانيه ومبتغاى شهوانيه سنه
متعلق بر مراد ومقصود طلب قيلسه وياخود انك حضورنده اندن ادبه مخالف نوعا بر حركت صادر اولسه وشيخ كامل
انى تأديب ايلدكده كندى مرادنى تزويرله تأويل وتوجيه ايدوب آنى فريفته ايلمكه قصد ايلمسنك صورتيدر وياخود
مرادم حلمكى وعلمكى امتحان ايدى ديو جواب ويرمسنك بيانى اوله كلجك ابياتك آخرينه قريب * شيخ راكه پيشوا
ورهبرست بيورملرى بو معنايى مؤيد اولور (مثنوى) درسخن ابادا اين دم راه شد * كفت امكان نيست چون بيكاه شد *
پوستها كفتيم ومغز آمد دفين * كربمانيم اين نماند همچنين * بو ايكى بيت حضرت مولانا لسانندن واقع اولمشدر
قصه دن مقصود وحصه بو محلده بيان اولنمديغنه سببدن اوترى كان بيوررلركه بو محلده صورت قصه بيان اولنوب
قصه دن حصه ومقصود نه ايديكى توضيح وتفسير اولنمدى سبب اولدركه بودمده سخن اقليمنه يول اولدى وقوت مدركه
شهرستان كلمات معانى يه يول بولدى اما سوزه امكان يوقدر چونكم بيكاه اولدى يعنى معشوقه نك اول عاشقه سوز
سويلمه مسنك وقتى وزمانى چونكم كيچ اولدى وزمانى كچدى بو اجلدن كفته امكان يوقدر ديمك اوله پوستلرى
سويلدك ومغز واب دفين ومستور كلدى يعنى قصه نك قشرلرنى وصورتلرنى سويلدك اما حصه وسرى قالدى وپوشيده
اولدى انشاء الله اكر قالورسق واجلدن امان بولورسق بو حكايه بونك كبى قالمز بلكه تزويرله معشوقى امتحان ايلمكدن
مقصود ومآل نه ايديكى عنقريب بيان اولنور اول * شيخ راكه پيشوا ورهبرست * كرمريدى امتحان كرد اوخرست
بيوردقلريدر * رد كردن معشوق عذر عاشق را وتلبيس اورا دروى اومالدن (مثنوى) درجوابش بركشاد آن يارلب
* كز سوى ماروز سوى تست شب * اول عاشق بدخويه جواب ويرمكده اول يار اب اجدى بويله ديوكه اى اهل تزوير
بزم جانبمزدن روز روشندر وسنك جانبكدر شب يعنى بزه نسبت سنك حالك وما فى البالك روز روشن كبى ظاهر وسكا
نسبت شب كبى مستور وپوشيده در (مثنوى) حيلهاى تيره اندر داورى * پيش بينايان چرا مى اورى * اى تلبيس
تيره ومخلوط اولان حيله لرى عدالت وحكومت كوننده بينالر قتنه نيچون كتوررسن وباطنك ناپاك ايكن ظاهركى
پاك كوسترمه سنه نه وجهله يتوررسن (مثنوى) هرچه دردل دارى از مكر ورموز * پيش ما رسوا وپيدا همچو
روز * هر نه شئ كه مكردن ورموزدن قلبكده طوترسن بزم اوكومزده اول رسواى يعنى آشكار او پيدا در روز كبى
بو بيانده واقع اولان كلمات شيخ كامل طرفندن شول مريد بى ادبه اولوركه راه حقده بى ادبلك قيلوب حضور شيخه كلوب
مظهر معشوق حقيقت اولان شيخ انى مؤاخذه ايدوب تأديبه شروع ايلدكده مكر وحيله سمتنه سالك اولوب وفعل
قبيحنى صورت شرعه قومغه جهد ايلدكده واعتراف واعتذاردن ابا ايدوب مرادم شويله ايدى ديو سويلدكده شيخ بينا
ودانانك لسان قالى وياخود لسان حالى اكا بويله دير (مثنوى) كر بپوشيمش زبنده پرورى * تو چرا بى روى از حد مى برى
اول جرمى بزبنده پرورلكمزدن اورته ورسن يوزسزلكى حددن نيچون ايلتورسن وبى حيالغى حددن تجاوز قيلورسن
(مثنوى) از پدر آموز كادم از كناه * خوش فرود آمد بسوى پايكاه * اى ناخلف باباكدن اوكركه آدم حضرتلرى
خطا وكناه زماننده پايكاه جانبنه خوش تنزل ايلدى يعنى چونكم كنديدن اول خطا صادر اولدى تأويل سمتنه كتميوب
درحال اعتذار واستغفار مرتبه سنه نزول ايدوب حضرت حقدن عفو ومغفرت طلب ايلدى (مثنوى) چون بديد
ان عالم الاسرار را * برد وپا استاد استغفار را * چونكم آدم اول عالم الاسرارى كوردى وحضرت حقك اسرار خفايه
عالم ايديكنى بيلدى ومشاهده قيلدى مغفرت طلبى ايچون ايكى ايق اوزره طوردى وتضرع ونيازه شروع قيلدى
(مثنوى) بر سر خاكستر انده نشست * از بهانه شاخ تا شاخى نجست * اندوه وغم كولنك طرفنده اوتوردى حضرت
ادم عليه السلام اندوه وغم مرتبه سنده اوتورمق كان خاكستر اوزره اوتورمق كبيدر بهانه دن شاخدن شاخه
صچره مدى يعنى ابليس كبى كاهانى وكاه بونى بهانه ايدوب وبرحجتى قوبوب برآخر حجته كيدوب مصر ومستكبر اولمدى
(مثنوى) ربنا انا ظلمنا كفت بس * چونكه جانداران بديد از پيش وپس * سورۂ اعرافده اولان آيته اشارتدر
تفسيرى جلد اولده اضافت كردن آدم عليه السلام زلت باخويش سرخنده كچدى معنى غيرينى اولدركه حضرت
آدم عليه السلام بوجله تعلل وبهانه يى ترك ايدوب ربنا ظلمنا ديدى انجق چونكه اول آدم وپيش وپسنده جاندارلر

يعنى چونكم اطرافنده عذاب ملكلرندن جلادلر مشاهده قيلدى جرمنه معترف اولمغله حضرت حقه ربنا ظلمنا
انفسنا ديو متضرع اولدى پس شرط طريقت بو اولدى كه اهل سلوك اولان كمسه لر اكر برجرم ايدوب مظهر حق اولان
شيخك حضورنه كلسه لر تعلل وبهانه سمتنه كتميه لر واعتذار واستغفاردن غيرى نسنه اختيار ايتميه لركه حضرت
آدمك بو خصلتى اولادنه طريقت اولمشدر (مثنوى) ديد جانداران پنهان همچو جان * دورباش هريكى تا آسمان
* حضرت ادم عليه السلام پنهان اولان جاندارلرى جان كبى كوردى يعنى ملائكه يى جان كبى پنهان كوردى
هر برينك دورباشى آسمانه دكين يعنى هر برينك النده بويك چوبلروار تا آسمانه متصل دورباش ياسفيجى دكنكنه ديرلر
(مثنوى) كه هلا پيش سليمان مورباش * تا نه بشكافد ترا اين دورباش * بونلر بويله ديرلركه تحقيق سليمان حقيقى
حضورنده مور اول تا كم سنى بو دورباش يارميه وپاره پاره قيلميه (مثنوى) جز مقام راستى يكدم مئيست * هيچ لالا
مردرا چون چشم نيست * مقام راستيدن غيريده بردم طورمه ومرتبۀ صدقدن غيرى يرده اوتورمه مرده
چشم كبى هيچ لالا اولمز يعنى انسانه چشم بينا كبى هيچ مربى وحافظ اولمز زيرا انى ضررلو يرلردن وخطرلو مرتبه لردن
حفظ وحراست ايلين كوزدر (مثنوى) كور را كرازپند پالوده شود * هردمى او بازآلوده شود * كوردل اولان كمسه لر
اكر پند ونصيحتدن پالوده اوله يعنى آب نصيحتله پاك اولسه وطهارت بولسه هر بردمده او آلوده وناپاك اولور زيرا
مادامكه بركمسه ده بصر وبصيرت اولميه نجاست معنويه دن توقى ايليه مز (مثنوى) آدما تو نيستى كور از نظر * ليك
اذا جاء القضا عمى البصر * اى آدم سن نظر جهتندن كوردكلسن وليكن اذا جاء القضا عمى البصر مقتضاسنجه قضا
كلدكده بصر كورمز اولور (مثنوى) عمرها بايد بنادر كاه كاه * تا كه بينا از قضا افتد بچاه * نيچه عمرلر كركدر
نادرا كاه كاه تا كم بينا اولان كمسه قضاى الهيدن چاهه دوشه وحقيقت حاله واقف اوله ميوب عقلى شاشه (مثنوى)
كور را خود اين قضا همراه اوست * كه مر او را وفتادن طبع خوست * كورك خود بو قضا همراه وهمرنكيدركه تحقيقا
اكا دوشمكلك طبع وخويدر نابينالق عثار وسقوطى مستلزم اولور پس كوردل اولنلر راه حقده دوشوب سورجمكه
معتاد اولملرى ديدۂ باطنلرينك بى نور اولمسندن اولور (مثنوى) در حدث افتد نداند بوى چيست * از منست اين بوى
يا آلودكيست * مثلا كور حدثه ونجاسته دوشر بيلمزكه اول رايحه ندر بو رايحه بندنميدر وياخود آلوده لكدنميدر يعنى
كورك معلومى اولمزكه اول نجاست اكا كندودنمى حاصل اولدى وياخود آلوده وملوث الكدنمى عارض اولدى
(مثنوى) وركسى بروى كند مشكى نثار * هم زخود داند نه از احسان يار * واكر بر كمسه اكا بر مسك وعنبر نثار ايلسه
هم كنديدن بيلور يارك احساندن بيلمز خلاصۀ كلام كوردل اولان كمسه لر نجاست باطنيه ايله ملوث وآلوده اولسه لر
انى نه جهتدندر بيلمزلر واكر بريار خوش كردار انلره مسك لطف واحسانى نثار ايلسه انى كنديدن وكنديلرنك اكا
لياقتندن بيلور انك لطف واحساندن بيلمز اولور (مثنوى) پس دو چشم روشن اى صاحب نظر * مرترا صد مادرست
وصد پدر * پس بو مقدمه معلومك اولديسه اى صاحب نظر ايكى روشن كوز تحقيقا سكا يوز مادر ويوز پدردر يعنى
پدر ومادردن بر طفله نه مرتبه نفع وفائده سى وار ايسه تحقيقا سكا ايكى روشن كوز اول قدر حامى وپرفائده دركه سنى نيچه
ضررلردن حفظ وحمايت ايلر (مثنوى) خاصه چشم دل كه آن هفتاد توست * وين دو چشم حس خوشه چين اوست *
على الخصوص چشم دلكه بصيرت ديدكاريدر اول يتمش قاتدر يعنى چشم ظاهردن بونك نفعى وفائده سى
نيچه طبقه زياده در هفتاد تو تكثيرا ايچوندر تحديدا ايچون دكلدر وبو ايكى حس ظاهر كوزى بك خوشه چينيدر يعنى
فوائد ومنافع دينيه يه مخصوص اولان رويت وادراكى اندن استفاده ايلر وآيات وآثار خدايه نظر ايلمكى اندن بولور
پس بو خصوصلرده انك خوشه چينى اولور * مثنوى * اى دريغا رهزنان بنشسته اند * صد كره زير زبانم
بسته اند * چشم دلك چشم ظاهردن يتمش مرتبه زياده اولمسى وچشم ظاهر اندن استفاده واستناره قيلمسى
بابنده وانك اسرار حقى سو يلميوب كتم ايلملرى خصوصنده علت وسبب نه ايديكنى بو بيتله بيان ايليوب اول
جواهر قلبيه نك عدم ظهورى اوزره تحيف ودريغ قيلوب ديرلراى دريغا اولسون طريقت رهزنلرى اوتورمشلردر بنم
لسانم التنه يوز كره بغله مشلردر اول قطاع طريق اولان اهل دعوى لسانمك معانى واسرار سويلمسنه مانع اولورلر
وباى جانمه قيد اولوب انك ميدان معارف وحقايقده خوش رفتار ايلمسنى من حيث المعنى دفع قيلورلر مثلا اياغى
بغلنمش نيچه لطيف رهوار كيدر يعنى اياغى بغلو اولان كمسه خوش رهوار ولطيف رفتار ايلمكه (مثنوى) پاى بسته
چون رود خوش راهوار * پس كران بند يست اين معذور دار * مثلا اياغى بغلنمش نيچه لطيف رهوار كيدر يعنى اياغى
بغلو اولان كمسه خوش رهوار ولطيف رفتار ايلمكه قادر اولمز كذلك بر مجلسده كه رهزنلر اولسه معارف واسرار سويلين
متكلمه وحقايق ولطائف نقل ايلين مرشده اياق باغى كبيدركه انى ميدان معانيده كيف ما يشا خوش رفتار ايلمكه

قومز زیاده برثقیل قید وبند دربوذ کراولنان حالدن بنی معذور طوت وسویلدیکمی ومقتضای مقامه مناسب نقل معانی
ومعارف ایلدیکمی عفوایدوب مقبول طوتکه درست کلام سویلکه رهزن اولنلرڭ وجودی سبب اولمشدر دیمك اولور
وبو بیت بومعنایه دلالت قیلور * مثنوی * این سخن اشکسته می اید دلا * کین سخن درست وغیرت آسیا * ای دل
بوسوز شکسته کلور زیراکه بوسوز فی المثل درد رغیرت الهیته آسیابدر غیرت الهیته قومز که بوسوز باطندن درست وکامل
کله زیرا رهزن ونامحرملرڭ اکالیاقتی اولمدقلرندن واکثرصورت اوغریلری درکاملی استراقه قیلدقلرندن غیرت حق
انڭ درست وکامل ظهور ایلمامسنی اقتضا ایلیوب بودر سخنڭ شکسته اولوب دیدهٔ خسته نڭ توتیاسی اولمسنه
سبب اول اولدی ودر کلامڭ شکسته اولمسنده عیب وضرر یوقدر (مثنوی) در اکرچه خرد واشکسته شود * توتیای
دیدهٔ خسته شود) زیرا در اکرچه خرد واشکسته اوله دیدهٔ خسته نڭ توتیاسی اولور پس درکلامی شخص متکلم منزله سنه
تنزیل ایدوب عقلا یه خطاب ایلرکبی اکادخی خطاب ایلرلر تادرکبی لطیف اولان کمسه لره خطاب شامل اوله
وانلر دخی حین انکسارده بوسوزدن تسلی بوله بیوررلر (مثنوی) ای در از اشکست خود بر سر مزن * کز شکستن روشنی
خواهد شدن * ای درکندی قیرلمقلغندن وانکسار کدن باشه اورمه ومضطرب اولمه زیرا انکساردن روشنلك
اولیسرسن وضیاوروشنالق مرتبه سن بولیسرسن چونکم انکسارڭ نتیجه سی روشنالغی موصل اوله جزع وفزع
قیلمه دیمك اولور (مثنوی) همچنین اشکسته بسته گفتنیست * حق کند اخر درستش کو غنیست * بوذکر اولنان کبی
صنمش وبغلمش سویلمك مقرردر حق تعالی اخرانی درست وکامل ایلرکه اول خدا غنیدر هرشکسته اکڭ اخر درست
وکامل اولمغه وسیله اولور مثنوی) کندم ار بشکست وازهم در شکست * بردکان امدکه نك نان درست) مثلا بغدای اکر
صندی وبری برندن منقطع اولوب جدا اولدیسه واون اولمق مرتبه سن بولدیسه اشته نان درست یعنی بغدای دکرمنده
منکسر اولوب اون اولدیسه ضائع وناقص اولمدی بلکه خبازلرڭ دکانی اوزره کلدی اشته کورکه نان درست اولدی
وغدای لطیف اولمق مرتبه سن بولدی مثنوی) توهم ای عاشق چو جرمت کشت فاش * آب وروغن ترك کن اشکسته
باش * اول معشوقه لساندن عاشقه تأدیب وخطابدر وغیری سوءادب ایلینلره تعریض وعتابدر ای عاشق سنڭ
چونکم جرم وعصیانڭ فاش واشکارا اولدی آب وروغنی یعنی حیله وخدعه یی ومداهنه یی ترك ایله اشکسته اول وخطا
وعصیانکه اعتذار واستغفار قیل ابلیس کبی سخت رو وبی ادب اولمه (مثنوی) آنکه فرزندان خاص ادمند * نفخهٔ
انا ظلمنا می دمند * زیرا اول کمسه لرکه آدم حضرتلرینڭ خاص فرزندلریدر انا ظلمنا نفخه سنی اوفوررلر یعنی انا ظلمنا
انفسنا دمنی اظهار ایدرلر وجرملرینه متعرف اولوب اعتذار واستغفار سمتنه کیدرلر (مثنوی) حاجت خود
عرضه کن حجت مکو * همچو ابلیس لعینی سخت رو * کندی احتیاجکی عرضه ایله حجت سویلمه سخت روی یعنی ادبسز
ویوزسز اولان ابلیس لعین کبی که اول حضرت حقه بالمشافهه فبما اغویتنی دیواد بسزلك ایدوب حجت سویلدی
وحضرت آدم علیه السلام توبه ایدوب عذرین دیلدی (مثنوی) سخت رویی کرور اشد عیب پوش * در ستیز
وسخت رویی رو بکوش * ای نادان سخت رویلك وادبسزلك اکر ابلیسه عیب پوش اولدیسه یوری سن دخی ستیزه
وسخت رویلکه سعی ایله چونکه سخت رویلکڭ فائده سی اولمیوب عیبی دخی زیاده فاش اولدیسه سن نیچون ترك اعتذار
ایدوب شیطان یولنه کیدرسن دیدی (مثنوی) آن ابوجهل از پیمبر معجزی * خواست همچون کینه ور ترك غزی
اول ابوجهل یوزسزلك ایدوب پیغمبر علیه السلامدن بر معجزه استدی غزه منسوب اولان کینه لو ترك کبی غزضم
غنیله سمرقند اطرافنده اولان ترکمان قبیله لرندن بر قبیله نڭ اسمیدر (مثنوی) لیك آن صدیق حق معجز نخواست *
کفت این رو خود نکوید جزکه راست * لیکن اول صدیق حق اولان ابوبکر حضرتلری معجزه استمدی بلکه
دیدی بو یوز خود راستدن غیری سو یلمز یعنی رسول اکرمی صلی الله علیه وسلم کوردیکی حینده هذا وجه لیس بکاذب
دیوب بلا معجزه تصدیق ایدوب بی ادبانه وضع ایلمدی وامتحان ایدوب قنی سنڭ صدق دعوالڭ اوزره بینه ومعجزهڭ
دیو سوز سویلمدی پس ابوجهل ادبسزلك ایدوب حضرت پیغمبری امتحان قیلمسندن کورا کانه حاصل اولدی
وحضرت ابوبکر رضی الله عنه بی امتحان ادب رعایت ایدوب تصدیق ایلمسندن نه مرتبه بولدی (مثنوی) کی رسد
همچون توبی را کز منی * امتحان همچو من یاری کنی * سنڭ کبی برکمسه یه قچن ایرشور ولایق اولورکه بنلکندن وعجب
وخود بینلکندن بنم کبی بر یاری امتحان ایلیه سن بوسوزلر اکرچه اول معشوقه لساندن عاشق بی ادبه درلیکن مظهر
معشوقهٔ حقیقی اولان شیخ کامل لساندن امتحان ایدیجی کمسه لره اولور پس بندهٔ عاقله لازم اولان اولدرکه مظهر حق
اولان شیخی وحضرت حقی امتحان ایلمکدن پرهیز واحتراز ایلیه تاکم مردود باب الهی اولمیه وبی ادبلکی سببیله نار فراقه
مستحق اولمیه ومحروم قالمیه * کفتن آن جهود علی را کرم الله وجهه که اکر اعتماد داری بر حافظی حق از سر این کوشك

خود را دراندازو جواب کفتن امیرالمؤمنین علی اورا (مثنوی) مرتضی را کفت روزی یك عنود * کو ز تعظیم خدا آکه
نبود * علی المرتضی کرم الله وجهه حضرتلرینه برکون بر عنود علی وجه الامتحان دیدی که اوعنود خدای تعالینڭ
تعظیمندن اکاه وخبردار دکل ایدی بویله دیدیکه (مثنوی) بر سر بامی وقصری بس بلند * حفظ حق را واقفی ای هوشمند
زیاده بلند بر قصرڭ ویوطامڭ باشنده اولدیغڭ حالده ای هوشمند حق تعالینڭ حفظنه واقف میسن (مثنوی) کفت
آری او حفیظست وغنی * هستی ٔ ما را ز طفلی ومنی * مصرع اولده غنی لفظی قافیه ایچون تقدیم اولنمشدر اما معناده
حفیظدن مؤخردر تقدیر کلام آری آن غنیست وحفیظست دیمکدر یعنی حضرت علی کرم الله وجهه اول جهوده
جواب ویروب ایتدی بلی الله تعالی حضرتلری غنی عن العالمیندر وحفیظدر بزم وجودمزی طفولیت زماننده ومنیلك
زماننده نیری اکر اول حافظ مادهٔ جسدمز اولان نطفه یی رحم مادرده حفظ قیلمیدی زائل ومضمحل اولوردی پس هربر
مرتبه ده حفظ ایلدکدنصکره بعد التولد طفولیت مرتبه سنه کلدکدنصکره نیجه محل ضرر وهلاکدن بزی حفظ
وحمایت ایلمشدر دیدی منی بنلك معناسنه اولسه دخی جائز اولور بوتقدیر اوزره معنی بلی اول الله غنی وحفیظدر بزم
وجودمزی طفلك وبنلك زماننده یعنی بنلك حکمنه داخل وانانیت مرتبه سنه واصل اولدقدنبری وجود
جسمانیه مزی حافظ وحامیدر دیمك اولور (مثنوی) کفت خود را اندر افکن هین ز بام * اعتمادی کن بحفظ حق تمام *
چونکم حضرت علی کرم الله وجهه دن اول جهود بوکلامی اشتدی الزام ایلمك ایچون اکا ایتدی کندیکی طامدن
اشاغه برق حق تعالینڭ حفظنه تمام اعتماد ایله دیدی (مثنوی) تا یقین کردد مرا ایقان تو * واعتقاد خوب با برهان تو *
تا سنڭ حضرت حقڭ حفظنه ایقانڭ بکا یقین اولوب عیانه کله وسنڭ با برهان اولان خوب اعتقادڭ یعنی سنڭ ایقان
وبرهانله اولان لطیف اعتقادڭ بکا معلوم ویقین اوله دیدی (مثنوی) پس امیرش کفت خامش کن برو * تا نکردد جانت
زین جرأت کرو) پس امیرالمؤمنین حضرتلری اکا دیدی خاموش اول یوری تاکم سنڭ جانڭ بو جرأت وجسارتدن بلایه
مرهون ومبتلا اولمیه (مثنوی) کی رسد مر بنده را که با خدا * آزمایش پیش آرد ز ابتلا * بنده یه قچن لایق اولورکه خدا ایله
ابتلا وامتحان جهتندن آزمایشی ایلروکتوره یعنی عبده لایق دکلدرکه خدا ایله ابتلا واختبار ایلمك طرفندن صنعنی
ایلروکتوره وانی صنیه وامتحان ایلیه (مثنوی) بنده را کی زهره باشد کز فضول * امتحان حق کند ای کیج وکول * بنده یه
قچن زهره وقدرت اولورکه فضوللغندن حق تعالایی امتحان ایلیه ای نادان واحمق (مثنوی) آن خدا را می سزد کو
امتحان * پیش آرد هردمی با بندکان * اول امتحان همان خدای تعالی یه لایق اولورکه او امتحان هر بردمده بنده لرینه
ایلروکتوررو قوللرنی بر شیله صنر کما قال الله تعالی ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس
والثمرات وقال الله تعالی ایضا انا جعلنا ما علی الارض زینة لها لنبلوهم ایهم احسن عملا وقال الله تعالی ایضا الذی خلق
الموت والحیات لیبلوکم ایکم احسن عملا یعنی حق تعالی حضرتلری بنده لرنی امتحان واختبار ایلرمثل معامله المختبرین
انکچونکه (مثنوی) تا بما ما را نماید اشکار * که چه داریم از عقیده در سرار * تا بزی بزه کوستره اشکارا که عقیده دن
سرلرده نه طوتارز ظهوره کله پس حق تعالینڭ بنده یی امتحاندن مرادی بنده نڭ حال باطنی ومرتبه سی بیانه
کلمکدن اوتری اولور اما بنده حضرت حقی امتحان ایلمك جائز ولایق دکلدرنته کم اول معشوقه نڭ لساندن بومعنایی
بیان بیوررلر (مثنوی) هیچ آدم کفت حق را که ترا * امتحان کردم درین جرم وخطا * هیچ آدم علیه السلام حق تعالی یه
دیدیمی که یارب سنی اول جرم وخطاده امتحان ایلدم * مثنوی * تا ببینم غایت حلم ترا * آه کرا باشد مجال این کرا *
تا کم سنڭ غایت حلمکی کورم ولطف وکرمڭ نه مرتبه ده دربلم آه کیمه بو کونه سوزه وامتحانه مجال اولور کیمه یعنی هیچ
برکمسیه جرأت وقوت اولمز * مثنوی * عقل تو از بس که آمد خیره سر * هست عذرت از کناه تو بتر * پس معشوقه بنه
عاشقنه ایتدی ای کستاخ سنڭ عقلڭ چوق وجهدن خیره وسرسم کلدی سنڭ عذرڭ کناهکدن بدتر وقبیح تردر
* مثنوی * انکه او افراشت سقف آسمان * تو چه دانی کردن او را امتحان * اول الله که آسمانی برتر وعالی ایلدی سن
انی امتحان ایلمکی نه بیلورسن بوبیت اکر عاشقه معشوقه لساندن اولورسه سؤال کلورکه اول خدانی امتحان ایلمدی
پس اول عاشق حقنده بوسوز نیجه صحیح اولور جواب اول معشوقه که جمالده وکمالده واوصاف واحوالده فی الحقیقه
مظهر الهی اولمشدر پس آنی امتحان من حیث المعنی حضرت حقی امتحان اولدیغنی اشعار ایچون اکا بوکونه جواب
وغیریلره انڭ لساندن تعریض وتأدیب اولوروا کر اول معشوقه نڭ حالنی بیان ایلمك صددنده مناسبتله حضرت
مولانا حضرت حقی امتحان ایلین کمسه لره خطابا بیورمش اعتبار اولنورسه بوسؤال وجوابدن بری اولور پس اهل
امتحان اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر * مثنوی * ای ندانسته تو شر وخیر را * امتحان خود را کن آنکه غیر را) ای
شر وخیری بیلمامش کمسه اولا کندیکی امتحان ایله اندنصکره غیر یی * مثنوی * امتحان خود چو کردی ای فلان *

فارغ آیی زامتحان دیکران * ای فلان کسه چونکم سن کندیکی امتحان ایلیه سن وکندوکی کمالیله صنه یوب نفسکی
بیله سن غیریلرك امتحانندن فارغ کاورسن وکندی کارکه وصلاح نفسکه مشغول اولورسن (مثنوی) چون بدانسی که
شکردانهٔ * پس بدانی کاهل شکرخانهٔ * چون بیله سن که شکردانه سن یعنی کندیکك دانهٔ شکر کبی احلی اولدیغکی
بیله سن وعلم ومعرفت وذوق وطاعت ولذت روحانیتله لذیذ وشیرین اولدیغکه واقف وعارف اوله سن پس محقق بیلورسنکه
شکرخانه نك اهلیسن یعنی منبع جمیع لطافت ومعدن کل حلاوت اولان مرتبهٔ حقیقتك اهلی اولدیغکه یقین حاصل
اولوب اکالایق اولدیغکی اندنصکره بیلورسن مادامکه برمرتبه یه اهل اولمیه وتحصیل استعداد قیلمیه سن اول مرتبه یی
وانك اهلنی بیلمکه قادر اوله مزسن (مثنوی) پس بدان بی امتحانی که اله) شکری نفرستدت ناجایکاه * پس برامتحانسز
وتجربه سز بونی بویله بیل که حضرت الله سکا برشکر کوندرمز نامحل یره یعنی سنکه برنعمته وبرلذته مستعد واهل
اولمیه سن بی محل یره سکا انی کوندرمز دیمك اولور اما بوندن لطیف معنی بودرکه دینه سنکه شکرسن سنی نامحل ونالایق
اولان یره کوندرمز بلکه لایق ومستحق اولدیغك مرتبه یه سنی ایصال ایدر دیمك اولور * مثنوی * این بدان بی امتحان
ازعلم شاه) چون سری نفرستدت درپایکاه) علم شاه مصرع ثانی یه مصروف اولمق اولی در تقدیر کلام امتحان وتجربه سز
بونی بیلکه علم شاه جانبندن چونکم سرسن یعنی علم الهیده چونکم رئیس وسردارسن سنی دنیاده وآخرتده پایکاهه
کوندرمز ومستحق اولدیغك مرتبه دن اشغی اندرمز (مثنوی) هیچ عاقل افکند در ثمین * درمیان مستراح پرچنین *
هیچ عاقل اولان کمسه زیاده بهالو انجو یی چین ونجاسته پراولمش برخلانك ایچنه براغورمی معلومدرکه براغمز
مثنوی) زانکه کندم راحکیم آکهی * هیچ نفرستد بانبار کهی * زیرا کندمی برحکیم آکاه ومتنبه هیچ صمان انباری
جانبنه کوندرمز چونکم عاقل اولان در ثمینی جیفه اتمغه مناسب ومعقول بیلمیه وحکیم آکاه کندمی انبار کاهه
کوندرمکی رواولایق کورمیه نه قیاس ایلرسن که حکیم مطلق طیب اولنی خبیث اولنلره خلط ایلرمی وسیئه اشلینلری
اعمال صالحه اشلین کبی قیلرمی بلکه کسب سیأت ایدنلری صالحات اشلینلرکبی قیلمز کما قال الله تعالی ام حسب الذین
اجترحوا السیأت ان نجعلهم کالذین امنوا وعملوا الصالحات سواء محیاهم ومماتهم ساء ما یحکمون) وطیب اولنلری
خبیثلردن وخبیثلری دخی طیبلردن فرق وتمیز ایلیوب طیب اولنلری دارقراره وخبیث اولنلری بعضیسنی بعضسنه
ضم ایلیوب ناربواره ارسال ایلر کما قال الله تعالی فی سورة الانفال والذین کفروا الی جهنم یحشرون لیمیز الله الخبیث من
الطیب ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه جمیعا فیجعله فی جهنم اولئك هم الخاسرون وقال فی سورة ال عمران ما کان
الله لیذر المؤمنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب (مثنوی) شیخ راکه پیشوا ورهبرست * کرمریدی امتحان
کرد او خرست * قصه دن حصه ومحصول ونتیجه بو بیت ومابعدنده اولان ابیات شریفه در معنیٔ شریفی اولدرکه شیخ که
طریق الهیده پیشوا ورهبردر اکر برمریدانی امتحان ایلرسه او خردر یعنی قباحت ومعصیت ایشلیوب کوردیم شیخم بنم
حالمی بیلورمی وسرباطنمه مطلع اولورمی دیو امتحان قیلسه ویاخود انك حلمی وکرمی وستارلغی نه مرتبه ده دردیو مختبر
اولسه اول مرید معنا حمارسیرت وحیوان طبیعتدر زیرا شیخدن مراد انجق ارشاد وهدایتدر یوخسه کشف وکرامت
دکلدر پس مرید بی ادب همان دمکه امتحانه جرأت ایلیه انسان مرتبه سندن حیوان مرتبه سنه تنزل ایدوب خربلکه
خردن دخی بدتر وابتر اولمش اولور (مثنوی) امتحانش کرکنی درراه دین * هم تو کردی ممتحن ای بی یقین * اکر
اول شیخی امتحان ایلیه سن دین یولنده هم سن ممتحن اولورسن ای بی یقین یعنی حق تعالی ده سنی امتحان ایلیوب
ممتحن ومات اولورسن العیاذ بالله نته کم نفحات الانسده مسطوردرکه عبدالقادر کیلانی حضرتلری نقل ایلیوب
دیرکه بدایت سلوکده ایکن اکثر مشایخی زیارت ایلمکه معتاد اولمشدم برکون عبدالله نام وابن سقا نام ایکی کمسه ایله
بغداد شهرنده قطبیتله معروف ومشهور اولمش برشیخك زیارتنه نیت ایلدك یولده کیدرکن اول ابن سقا دیدیکه قطب
دیدیککز شیخه بن برقاچ مسئله حاضر ایلدم کوره لم کرچك شیخ ایسه بنم سؤالمه جواب ویرر اول عبدالله نام عالم دخی
دیدیکه بنم برقاچ مشکلم واردر مرادم اولدرکه اول عزیزدن انی سؤال ایلیوب مستفید اولم مرادم امتحان دکلدر
وعبدالقادر حضرتلری دیرلر بن دخی دیدمکه بنم مرادم اول کاملی زیارت وخیر دعالرین الوب صحبت پربرکاتلریله منتفع
اولمق ونظرلرندن سعادت بولمقدر پس واروب انك مکاننه واصل اولدقده انی مکاننده بولمدق پس برزماندنصکره کوردك
مکاننده اوتورر درحال بزه خطاب ایدوب دیدیکه یا عبدالله سنك مشکلك بودر عبدالله نام کمسه بلی دیوب اکا جواب
ویردی بعده بکا خطاب ایدوب دیدیکه یا عبدالقادر رضی الله عنك انی اریك تقول قدمی هذه علی رقبة کل اولیاء الله
بعده ابن سقایه توجه ایدوب دیدی یا ابن سقا عن قریب سنی دخی کوررم که فرنکستانده کافر اولوب ربما یود الذین کفروا
لو کانوا مسلمین سوجبنجه مسلمان اولمغه محبت ایلیه سن اما میسر اولمیه بو سوزدن تعجب ایدوب ومضطرب اولوب کتدك

چوق زمان کچمیوب اول ابن سقا بی خلیفهٔ بغداد بعض مصلحت ایچون والچیلك نامیله فرنکستانه کوندروب ابن
سقا انده واروب برکافر قزینه عاشق اولوب انی تزوج قصد ایلیوب دینمه کرمینجه انك صیدی سکا میسر اولمزدیو تحقیق
جواب ویردکلرنده صبره مجالی قالمیوب دین کفره بی اختیار ایدوب انی تزوج ایدوب وچوق کچمیوب انده خسته اولوب
وفات ایلدی پس سنکه برکاملی امتحان ایلیه سن هم امتحان اولنمش اولورسن * مثنوی * جرأت وجهلت شود عریان
وفاش * او برهنه کی شود زان افتتاش * سنك جرأت وجهلك عریان وفاش اولور وخباثت وقباحتك ظهوره کاور
اول بوافتتاشدن نجن عریان وفاش اولور یعنی بوکونه تفتش وتجسسدن او برهنه اولمزدرونی ظهوره کلمز دیمك اولور
(مثنوی) کر بیاید ذره سنجد کوه را * بردرد زان که ترازوش ای فتا * اکر فی المثل ذره کلسه وکوهی وزن اتسه اول
کوهدن برتلور انك ترازوسی ای جوان زیرا ذره نك کوهی وزنا تمکه طاقتی یوقدر (مثنوی) کز قیاس خود ترازو
می تند * مرد حق را در ترازو میکند * شیخ کاملی امتحان ایلین مرید کندو قیاسندن ترازو پیدا وحاصل ایلر مرد حقی
ترازویه ایلر وانی ترازوی عقلیله طارتر (مثنوی) چون نه کنجد او بمیزان خرد * پس ترازوی خرد را بردرد * چونکم
اول مرد حق عقل ترازوسنه صغمز پس ترازوی عقلی پرترزیدهٔ کلام ولی خدا عقل وقیاسله ادراك اولنمز وانك
مرتبه سی مجرد وهم فهمله بلنمز همان مریده لازم اولان اکاهر حالده تسلیم اولمقدر ویرلك اعتراض وامتحان قیلمقدر
* مثنوی * امتحان همچون تصرف دان عمو * تو تصرف برچنان شاهی مجو * اول مظهر حق اولان کاملك
وجودنده امتحان ایلمکی انده تصرف ایلمك کبی بیل سن انجلین شاه اوزره تصرف وحکومت ایلمك استمه پس مظهر
حق اولان وانیك وجودنه مناسب اولان کلام واداایلرکن انده متجلی وظاهر اولان خدا انك شاننه مناسب کلام وادانك
نقلنه شروع ایدوب بو بیتلری یوررلر من وجه خلیفه مستخلفك عینی اولدیغی نکته یی اشعاردن اوتری که فی الحقیقه
برمرد حقی امتحان ایلمك همان حضرت حقی امتحان ایلمك کبی اولور (مثنوی) چه تصرف کرد خواهد نقشها *
برچنان نقاش بهر ابتلا * نقشلر نه تصرف ایلمك استر ابتلا وامتحان دن اوتری انجلین نقاش اوزره یعنی نقشلر محققدرکه
نقاش اوزره ابتلا وامتحان جهتندن تصرف ایلمکه قادر اوله مزلر پس نقوش مرتبه سنده اولان آدمی نقاش حقیقی
اولان پادشاهی امتحان ایلمك جهتندن انده نه وجهله تصرف ایلمکه قادر اولور * مثنوی * امتحانی کر بدانست
وبدید * نی که هم نقاش آن بروی کشید * اکر نقش برامتحانی بیلدی وکوردی ایسه نقش اوزره انی هم نقاش چکمه
دیمی امتحان نقشنی دخی نقش اوزره نقاش چکدی مراد نقش وجود انسانیده اولان امتحان واختبار نقشنی دخی
حق تعالی خلق ایلدی دیمك اولور * مثنوی * چه قدر باشد خود این صورت که یست * پیش صورتها که در علم
وی است * نه قدر وشرف اولور خود بو صورت کیمدر اول صورتلرك اوکنده که اول نقاشك علمنده واردر یعنی بونقوشك
انك علمنده اولان صور علمیه سنه نسبت قدر وشرفی یوقدر (مثنوی) وسوسهٔ این امتحان چون آمدت * بخت بد دان
کامد وکردن زدت * بو امتحان ایلمك وسوسه سی سکا کله وقلبکده جایکیر اوله بخت بد بیل که سکا کلدی وسنك کردنکی
اوردی * مثنوی * چون چنین وسواس دیدی زود زود * با خدا کرد و درا اندر سجود * چونکه درونکده ای مرید
بو وسواسی کوره سن علی الفور تیز اول خدای تعالی یه رجوع قیل ومتوجه اول وسجوده کل (مثنوی) سجده که را ترکن
از اشك روان * کای خدایا وارهانم زین کمان * سجده کاهی اشك رواندن تر ایله بویله دیو که ای خدای بی نظیر بنی بو کماندن
قورتر وقلبمی بو وسوسه دن خلاص ایلیوب رضای شریفکه لایق اولان خواطر وافکاری القا ایله دیو تضرع ونیاز قیل
* مثنوی * آن زمان کت امتحان مطلوب شد * مسجد دین تو پرخروب شد * اول زمانکه سکا حضرت حقی امتحان
ایلمك مطلوب اولدی یعنی مظهر حق اولان بندهٔ کاملی امتحان ایلمك که معنا حضرت حقی امتحان ایلمکدر سکا مطلوب
ومرغوب اوله سنك دینك مسجدی پرخروب اولدی وخروب ترکجه کچی بوینوزی دید کاری درانك بتدیکی یرده بنالرك
خراب اولمسی انك خاصیتندندر دیرکه کم بودکراولنان حکایه دن معلوم اولور پس امتحان خروب کبیدر نجن برطالبك
قلبنده بتسه انك بنای دین وایمانك خراب اولمسنه علامتدر العیاذ بالله * قصهٔ مسجد اقصی وخروب وعزم کردن
داود علیه السلام پیش از سلیمان بربنای آن مسجد (مثنوی) چون درآمد عزم داودی بتنك * که بسازد مسجد اقصا
بسنك * چونکم داوده منسوب اولان عزیمت تنکه کلدی یعنی داود علیه السلام حضرتلرینك قصدی انك درونی
تضییق ایلمکه کلدی بو نیت اوزره که مسجد اقصایی طاشله دوزم * مثنوی * وحی کردش حق که ترك این بخوان * که
ز دستت برنیاید این مکان * حق تعالی حضرتلری داود حضرتلرینه وحی ایلدیکه بو عزیمتك ترك ایله اوقوزیرا بو مکان
سنك الندن ظهوره کلمز وحاصل اولمز * مثنوی * نیست در تقدیر ما آنکه تو این * مسجد اقصا براری ای کزین
بزم تقدیرمزده یوقدر اولکه سن بو مسجد اقصایی ای کزیده یوقاروکتوره سن وانی ایدوب ظهوره کتوره سن * مثنوی *

کفت جرم چیست ای دانای راز * که مرا کویی که مسجد را مساز * حضرت داود علیه السلام ایتدی ای دانای راز
بنم جرم ندر که بکا دیرسنکه مسجدی دوزمه * مثنوی * کفت بی جرمی تو خونها کردهٔ * خون مظلومان بکردن
بردهٔ * حضرت حق اکا دیدی سن بی جرم سن لیکن قانلر ایلمش سن مظلوملرك قاننی بوینوکه المش سن وانلرك خونته
بلا عمد سبب ظاهر اولمش سن دیدی * مثنوی * که ز آواز تو خلقان بی شمار * جان بدادند وشدند آن را شکار *
که سنك آواز لطیفکدن بی شمار خلق جان ویردیلر وا کا شکار اولدیلر * مثنوی * خون بسی رفتست بر آواز تو *
بر صدای خوب جان پرداز تو * یا داود سنك آوازك اوزره چوق اق خون واقع اولمشدر سنك جان پرداز اولان
خوب صدالك اوزره یعنی جان دوزیجی صدای لطیفك اوزره مستمعیندن چوق کمسه لر هلاك اولمشدر دیدی * مثنوی
کفت مغلوب تو بودم مست تو * دست من بربسته بود از دست تو * حضرت داود علیه السلام ایتدی الهی بن سنك
مغلوبك ایدم وسنك مستك ایدم بنم السنك الکدن بغلنمش اولدی یعنی بن سنك عشقکك مغلوبی ومست وحیرانی
ایدم بنم دست عقلم وقوت قلبم مغلوب وبربسته اولمش ایدی سنك قوت وقدرتکدن (مثنوی) نی که هر مغلوب
شه مرحوم بود * نی که المغلوب کالمعدوم بود * شاهك هر مغلوبی مرحوم دکلمیدر مغلوب معدوم کبی دکلمیدر
یعنی هر مغلوب شه مرحوم در والمغلوب کالمعدوم معناسی مقرر در پس مغلوبدن صدور ایلین اعمال واحوال مع
الاختیار دکادر بو جهتدن مؤاخذه یه لایق اولمز زیرا که اول معذور در * مثنوی * کفت این مغلوب معدومیست کو *
جز بنسبت نیست معدوم ایقنو * حق تعالی حضرتلری اکا جواب ویروب ایتدی بو مغلوب اولمق بر نوع معدوم در که
اول نسبت واعتباردن غیریله دکلدر یعنی مغلوب معدوم اولمسی نسبتله معدوم اولمقدر یوخسه معدوم مطلق اولمق
دکلدر بو معنای یقین بیلکز وایقان قیلکز * مثنوی * اینچنین معدوم کو از خویش رفت * بهترین هستها افتاد
ورفت * بو نجلین معدوم وفانی که کندیدن کتدی وکندینك وجود مجازی وموهومی سی وجود حقیقی عشقنده
محو ولا ایتدی موجوداتك بهترین واولوسی واقع اولدی ووجود مجازی قیدندن خلاص اولوب وجود حقانی بولدی
* مثنوی * او بنسبت با صفات حق فناست * در حقیقت در فنا او را بقاست * اول معدوم صفات حقه نسبتله
فنادر حقیقتده فناده اکا بقا واردر کندی صفات بشریه سی صفات الهیه ده افنا ایلدیکی جهتدن اول فانیدر که
صفات نفسانی وحیوانی قالمامشدر وفی الحقیقه بو فنای وجود ایلمکده اکا بقا واردر که وجود مجازیدن خلاص
اولمش وبقای حقله باقی اولمق مرتبه سن بولمشدر * مثنوی * جمله ارواح در تدبیر اوست * جمله اشباح هم در تیر اوست *
جمیع ارواح اول فانی فی الله اولان کمسه نك تدبیرنده در وجمله اشباح هم انك تیر حکمنده در زیرا چون وجود موهومی
سالك وجود الهی واوصاف ربانیه ده بالکلیه فانی اولسه ومرتبهٔ ولایتی بولسه انك تدبیری تدبیر الهی اولور وانك
وجودنده اولان حکم وتصرف حکم تصرف ربانی اولور پس جمله ارواح خلق انك تدبیرنده وجمیع اشباح انك تدبیر
حکمنده دیمك صحیح اولور بو مرتبه ده اول ولینك وجودنده بشریت شایبه سی قالمزحتی جمیع ارواح واشباح انك پنجهٔ
تدبیر وتصرفنده اولور دیمك سوالی دخی ناشی اولمز زیرا انك تدبیر وتصرفی حضرت حقك تدبیر وتصرفیدر بغیر فرق
وا کا اسناد اولنمق اول ولی اکا مظهر ومرآت اولدیغی ملابسه ایلهدر بو تقدیر اوزره بو بیتده اولان اوضمیرلری حضرت
حقه راجع اولمق لازم کلمز ومحل دخی بونی اقتضا قیلمز * مثنوی * آنکه او مغلوب اندر لطف ماست * نیست مضطر بلکه
مختار ولاست * بو بیت سوال مقدره دن ناشی اولان توهمی دفع ایچون درکان دیمك لازم کاورکه هر مغلوب البته
مضطر وعاجزدر پس مغلوب لطف الهی وحب ربانی اولان دخی مضطر وعاجزمیدر راسان الهی دن جواب بیوررلر
اول کمسه که بزم لطفمزده مغلوب در اول مضطر وعاجز دکلدر بلکه اول ولینك مختاریدر یعنی کندی اختیاری بالکلیه
زائل اولوب بزم محبتمزلك وارادتمزلك اختیار ایتمشی دراکرانك اراده واختیاری زائل اولدیسه انك وجودنده مرید ومختار
بز زپس بزم محبت وارادتمزلك مختاری ومرادی اولان مضطر اولمز بلکه بزم قدرت وقوتمزله قادر وقوی اولور دیمك اولور
* مثنوی * منتهای اختیار آنست خود * کاختیارش کرد اینجا مفتقد * اختیارك منتها وغایتی خود اولدرکه
انك اختیاری بو اختیار الهی وارادهٔ ربانی مرتبه سنده مفتقد وفانی اوله ومن کل الوجوه کندی اختیارندن کچوب
اختیار حقی اختیار قیله (مثنوی) اختیاری را نبودی چاشنی) کر نکشتی اخر او محو از منی) هیچ بر اختیار ایچون چاشنی
اولمزدی یعنی هیچ بر اختیار لذت وحلاوت بولمزدی اکر اول اختیار اخر بنلکدن محو اولمیدی مراد اختیارك
صاحبی اولور یعنی هیچ بر کمسه نك اختیارنه چاشنی اولمزدی اکر اول اختیارك صاحبی بنلکدن فانی اولمیدی
وحضرت حقك اختیارنی قبول ایلیوب کندی اختیارنی ترك قلمیدی وفی الحقیقه انسانك اختیاری اول حینده
حلاوت بولور وبی ذوق ارلقدن قورتلوب لذت وکمال مرتبه سنه واصل اولور که انك صاحبی بنلك قیدندن خلاص اوله

کندو

کندوبی حضرت حقه کمالیله تسلیم قیله تا کم من کل الوجوه هر حالده انك مرید ومدبر ووکیلی خدا اوله (مثنوی
در جهان کر لقمه وکر شربتست * لذت او فرع محو لذتست * جهانده اکر لقمه وشربتدر یعنی جهانده اکر بر لقمهٔ
نفیس واکر بر شربت لذیذ وار ایسه انك لذتی لذتك محونك فروعیدر یعنی لذت جسمانیه بی وحلاوت شهوانیه یی
وحیوانیه یی محو وفانی ایتمك واطعمهٔ نفیسیه واشربهٔ لذیذه نك لذتی اکا نسبت فرعدر پس جهانده نقدر لقمه وشربت
وار ایسه انك لذتی فرع محو لذت اولور زیرا محو لذات جسمانیه البته حصول لذات روحانیه واذواق ربانیه اقتضا قیلور
ولذات روحانیه نك اصل اولمسی وشراب وطعام صورینك لذتی اکا نسبت فرع اولمسی مقرر اولور بو دخی جائزدرکه
محو لذتدن مراد وجود انسانیده لقمه وشربتدن حاصل اولان لذت محو اولمیه انسان لقمه وشربتدن لذت بولمز اولدمکه
انسانك وجودنده لقمه وشربتدن حاصل اولان لذت محو اوله لقمه وشربته اشتها کلور ولقمه وشربت لذیذ اولور پس
محو لذت اصل ووجود لذت فرع اولور هر کیم لذتی زیاده محو ایلرسه لقمه وشربتدن اولذتی زیاده بولور بعض نسخه لرده
محو فرع لذتست واقع اولوب محو مقدم دوشمشدر بو تقدیر اوزره بوذکر اولنان معنی لطیف اولور زیرا فرع لذتدن
مراد بدن انسانیده لقمه وشربتدن حاصل اولان لذت اولور لقمه وشربتك لذتی فرع لذتك محوندن وجوده کلور
(مثنوی) کرچه از لذات بی تأثیر شد * لذتی بود او ولذت کیر شد * محو لذات ایلین کمسه اکرچه لذات عارضه دن بی تأثیر
اولدی وترك لذات جسمانیه قیلدی لیکن او بر لذت ابدی طوتیجی اولدی یعنی محو لذات جسمانیه ایلین کمسه اکرچه
لذت عارضی دن تأثیرسز اولوب انی ترك ایلدی اما بر لذت اولدیکه دائم لذت طوتیجی اولدی وعین لذت مرتبه سنی بولدی که
لذت اندن اصلا زائل اولمز اولدی * شرح انما المؤمنون اخوة * بو بیان (انما المؤمنون اخوة) آیتنك ویا خود حدیثنك
شرحیدر انما المؤمنون آیت کریمه ده دخی واقع اولمشدر کما قال تعالی فی سورة الحجرات (انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بین
اخویکم) مؤمنلر اولمدیلر الا بری برینه برادر اولدیلر اصل واحده منسوب اولدقلری حیثیتدنکه اول ایماندر پس اصلاح
ایلمك ایکی قرنداشلرك ما بینی اکثر نفاق وشقاق ایکی کشی ما بینده اولدیغندن اوتری اخوین ذکر اولندی * والعلماء
کنفس واحدة * وبو حدیثك شرحیدر یعنی علما نفس واحده کبی در المسلمون کنفس واحدة المؤمنون کنفس واحدة
دخی روایتلردر * خاصه اتحاد داود وسلیمان وسائر الانبیاء علیهم السلام که اکر یکی را از ایشان منکر شوی ایمان
بهیچ نبی درست نباشد واین علامت اتحادست * علی الخصوص داود پیغمبرك علیه السلام وسلیمان پیغمبرك وسائر
انبیانك اتحادیکه علما ومؤمنینك اتحادندن زیاده درکه اکر بونلردن برینه منکر اوله سن ایمان هیچ بر نبی یه درست اولمز
وبو علامت اتحاد درزیرا بر نبی یه انکار جملیه ایلمکی مستلزم اولیجق فی الحقیقه متحد اولمز بنه بو خصوص دلالت
وشهادت ایلرنته کم مثال ایدوب بیوررلر * که یك خانه از آن هزاران خانه ویران کنی آن همه ویران شود ویك دیوار قائم
نماند * بو ترکیبده واقع اولان خانه لردن مراد خارج عالمده واقع اولان خانه لر دکلدر که انلرك برینك ویران اولمسی غیری
سنك ویران اولمسی مستلزم اولمز بو ندہ اولان خانه لردن مراد انبیای عظامك وجودی خانه لریدر ومعنا بویله دیمك
اولور که اول هزاران خانه دن بر خانه یی ویران ایلیه سن یعنی اول هزاران پیغمبردن بر پیغمبری تکذیب ایدوب اکا ایمان
کتورمیه سن اول دوکلی خانه ویران اولور وبر دیوار قایم قالمز یعنی انبیانك جمله سنه اولان ایمان ویران اولور بر ایمان
برنده قایم اولمز زیرا برینه انکار جملیه انکاری موجب اولورکه (لا نفرق بین احد منهم) والعاقل یکفیه الاشارة این خود
از اشارات کذشت * بو آیت کریمه بونلرك من حیث الحقیقه ما بینلرنده اولان اتحادلرینه شهادت قیلور قال تعالی
فی سورة البقرة لا نفرق بین احد منهم بز رسلدن برینك ما بینی تفریق ایلمزنته کم یهود ونصارا ایدرلر بلکه جمله سنه
ایمان کتورورز زیرا بونلرك جمله سی مظهر حق ونور واحد حکمنده درعاقله بر اشارت کفایت ایلر بو خود اشارات
مرتبه سندن کچدی وعیان وشهود مرتبه سنه ایردی دیمك اولور والله اعلم (مثنوی) کرچه بر ناید بجهد زور تو * لیك
مسجد را بسازد پور تو * پس خطاب آمد بداود از خدا * کای کزین پیغمبر نیکو لقا) جناب الهی حضرت داوده خطاب
ایدوب ایتدی یا داود اکر مسجد اقصانك بناسی سنك جهد وقوتکله حاصل اولمز ولیکن اول مسجدی سنك فرزندك
سلیمان دوزر وانك جدی ایله ظهوره کلور (مثنوی * کردهٔ او کردهٔ تست ای حکیم * مؤمنانرا اتصالی دان قدیم * ای
ذو حکمت حقیقتده انك فعلی سنك فعلکدر مؤمنلر ایچون ما بینلرنده قدیم بر اتصال واتحاد بیل مؤمنلردن مراد
بونده انبیادر والله تعالی یه وانبیایه مؤمن دیمك جائزدر الله تعالی یه مؤمن دیمك واهب الامن اولدیغیچون وعبادنه
اولان وعده سنه تصدیق قیلدیغیچوندر وانبیایه مؤمن دیمك حقی تصدیق وکلاملرنی ووعده لرنی وما قبللرنده کلان
نبی لری وانلره نزول ایلین کتابلری مصدق اولدقلری اعتباریله در ومسلمانلره مؤمن دیمك حق تعالی یه وانك انبیاسنه
تصدیق ایلدیکلری ایچوندر پس مؤمنلرك ما بینده من حیث الحقیقه بی کم وکیف قدیمی بر اتصال واتحاد

بیل دیمك اولور (مثنوی) مؤمنان معدود لیك ایمان یكی * جسمشان معدود لیكن جان یكی * مؤمنلر بحسب الظاهر
معدود لیكن ایمان بردر كه جمله سی وحدانیت حقه واتحاد انبیا ورسله وانلرك جمله سنك حق اوزره اولمسنه تصدیق
ایدیجیلردر بونلرك جسملری معدود لیكن جان بردر وجاندن مراد نفخهٔ الهی اولان جاندر كه عند اهل التحقیق انك
حقیقی بردر كه جمله سنك حقیقتی روح اعظمدر خلافا للفلاسفه زیرا انلر روحك حقیقتی بر اولمسنه راضی اولمزنته كم
بو شرحك بعض مواضعنده انلرك سوزی نقل اولنمشدر (مثنوی) غیر فهم وجان كه در كاو وخرست) آدمی را عقل وجانی
دیكرست * شول فهم وجاندن غیریكه كاو وخرده در بعض كاو وخرده اولان روح وجسددن ماعدا آدمینك بر غیری فهم
وجانی واردر كه حیواناتك اندہ اشتراكی یوقدر وآدمی یه مخصوص اولان فهم وجاندن مراد روح الهی وعقل معاددر كه
حیواناتده بونلر یوقدر (مثنوی) باز غیر عقل وجان آدمی * هست جانی در ولی آن دمی * كیرو آدمینك عقل وفهم
وجاندن مراد روح الهی غیری اول دمه منسوب اولان ولیده برجان واردر یعنی نفخهٔ حضرت حقه منسوب ونفس
رحمانه مخصوص اولان ولیده آدمینك فهم وجاندن غیری بر آخر جان واردر كه اول روح اعظمدر زیرا ولی كامل روح
اعظم مظهری اولان واسرار حقیقت بیلان وعقل كل مرتبه سی بولاندر بو فهم وعقل وجان ایسه سائر آدمیده بولنمز
وبو عقل وجانه مظهر اولمین كمسه لر اهل توحید واهل اتحاد اولمز * مثنوی * جان حیوانی ندارد اتحاد * تو مجو این اتحاد
از روح باد) زیرا حیوانه منسوب اولان جان اتحاد طوتمز سن بو اتحاد معنوی یی روح باددن استمه روح باددن مراد هوای
نفسانی یه مضاف اولان روحدر یعنی هوایه مضاف اولان روحدن بو اتحادی استمه كه اسیر هوای نفسانی اولان حیوان
سیرتلرده بو اتحاد بولنمز دیمك اولور پس روح حیوانینك خاصیت واثرلرین بیانه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * كر خورد
این نان نكردد سیر آن * ور كشد بار این نكردد او كران * اكر بو روح حیوانی نان یسه اول بری طوق اولمز واكر بو بولك
چكسه اول بری كران اولمز وثقلت چكمز پس بو حالت دلالت ایلر كه روح حیوانی ما بیننده كمال تفرقه واردر * مثنوی *
بلكه این شادی كند از مرك او * از حسد میرد چو بیند برك او * بلكه بو بری انك اولمه سندن شادلق ایلر چونكم اول
برینك ازیغی ورزقن كوره حسد ندن اولور زیرا مقتضای صفت حیوانیه بودر * مثنوی * جان كركان وسكان هر یك
جداست * متحد جانهای شیران خداست * قوردلرك وسكلرك روحی هر بری جدادر یعنی ذئاب سیرت وكلاب
طبیعت اولان كمسه لرك روحی هر برینك جدا جدادر بری برینه حقد وحسد وبغض وعداوت ایلمكدن خالی اولمزلر اما
خدا شیرلرینك جانلری متحددر كه اصلا ما بینلرنده متضاد شائبه سی اولمز ما بینلرنده نسبت صوری یوق ایكن یكدل
ویكجان وپدر ومادر وبرادر كبی بری برلرینه اشفق ومهربان درلر ولهذا قال ابن الفارض * بیت * نسب اقرب فی شرع
الهوی (بیننا من نسب من ابوی) وقال فی تائیته) وجل فنون الاتحاد ولا تحد) الی فئة فی غیره العمر افنت * فكم واحد
جم غفیر ومن عداه شرزمة جمت بابلغ حجة * پس بو بیتدن بر سؤال لازم كلور كه اول سؤال بودر كركان وسكانك جانی
صیغهٔ مفرد اوزره كتوردیكز وجانهای شیران خدا بو شیران خدانك جانلرنی صیغهٔ جمع اوزره ایراد ایلدیكز بونك سر
وحكمتی نه اوله دینورسه جواب بیوررلر * مثنوی * جمع كفتم جانهاشان من باسم * كان یكی جان صد بود نسبت بجسم
بن بو اصحاب اتحادك جانلرینه اسمله جمع دیدم یعنی حسبیله دكل اسم ورسم جهتندن نوعا بونلرك دخی متعدد اولمسی
اشعار ایلمكدن اوتری زیرا اول من حیث الحقیقه بر اولان جان جسم جسمه نسبتله یوز اولور پس بونلر متعدد الاجسام
والاشكال اولدقلری جهتندن بونلرك جانلرینه صیغهٔ جمعله جانها تعبیر ایلدم اما جان كركان وسكان دیو انلرك جانلرینك
صیغهٔ مفردله كتورلمسی انلر بحسب الظاهر اكرچه جان واحد منزله سنده متحد اولسه لرده بحسب المعنی هر برینك جانی
جدادر دیمكی اشعار ایچون اولور وبو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب شیران خدانك جانلرینك متحد اولمسنی تفهیم ایچون
بیوررلر * مثنوی * همچو آن یك نور خورشید سما * صد بود نسبت بصحن خانها * مثلا سمانك خورشیدنك
اول بر نوری كبی صحن خانه لره نسبت یوز اولور * مثنوی * لیك یك باشد همه انوارشان * چونكه بركیری تو دیوار
از میان * لكن اول صحن خانه لرك انواری دوكلی بر اولور چونكم سن اورتادن دیواری رفع ایلیه سن چونكم جانلره
قاعدهٔ قالبیه یعنی قواعد ابدان یا موت اختیاری ویا موت اضطراری ایله ویران اولوب اورتالقدن حجاب مرتفع اوله
مؤمنلر نفس واحده كبی اولورلر واتحاد حقیقی مرتبه سنه وصول بولورلر * مثنوی * فرق واشكالات آید زین مقال *
زانكه نبود مثل این باشد مثال * بوذكر اولنان مقالدن فرق واشكاللر كلور یعنی نفخهٔ الهی اولان روحی بو خورشیده
تشبیه اولنان مقالدن فرق كلی حاصل اولور كه روح الهی طابق النعل بالنعل نور خورشید كبی اولمق لازم كلمز واشكال
وشبهه لردخی كلور مثلا فلاسفه مشایخك بو تعبیرندن اشكال ایراد ایدوب دیمشلردر اكر نفخهٔ الهی اولان روحك
حقیقتی بر اولیدی زیدك وجودنده اولان روح عینی بكرك وجودنده اولان روح اولوردی وبونك بیلدیكنی اول دخی

بیلوردی

بیلوردی وبعضلر دخی بویله اشكال كتورر كه چونكم حقیقت روح نور خورشید كبی بر اولیجق مؤمن ناقصك روحی
عین مؤمن كاملك روحی اولمق لازم كلور پس بو مقالدن بو كونه اشكالات حاصل اولور ومشبه ایله مشبه بهك ما بینی
فرقی ایلمك دخی لازم كلور زیرا كه بو مثل اولمز مثال اولور پس مثال الشیء بعینه مثل ذلك الشیء اولمق لازم كلمز (مثنوی)
فرقهای بی حد بود از شخص شیر * تا بشخص آدمی زاد دلیر * نته كم زید كالاسد دیرسن شخص شیردن شجیع ودلیر اولان
شخص ادمی زاده یه دك فرقلر بی حد وبی شمار اولور زیرا دلیر اولان آدمی زاده نك شخصی بعینه شیرك شخصی كبی دكلدر
وبو تشبیه دن بویله اولمق دخی لازم كلمز (مثنوی) لیك در وقت مثال ای خوش نظر * اتحاد از روی جانبازی نكر *
ولیكن مثال وقتنده ای خوش نظر اولان كمسه جانبازلق جهتندن اولان اتحاده نظر ایله یعنی مشبه ایله مشبه بهك
ما بیننده سبب اتحاد اولان وجه شبه ایجق جانبازلكدر پس ایكیسنك ما بیننده بری برینه مشابهت شجاعت
ودلاورلكده اولور هر خصوصده زید اسد كبی اولمز (مثنوی) كان دلیر آخر مثال شیر بود * نیست مثل شیر از جمله حدود)
زیرا اول دلیر اولان زید آخر مثال شیر اولدی حال انكه جمیع حدودده مثل شیر دكلدر بلكه شجاعت ودلاورلكده
انكا مشابهدر كذلك روح الهی دخی هر خصوصده نور خورشیده مشابه اولمق لازم كلمز (مثنوی) متحد نقشی ندارد این
سرا * تا كه مثلی وانمایم من ترا * بو سرای دنیا بر متحد نقش طوتمز یعنی بو محل اختلافات اولان دار دنیا بری برینه
مطابق وطابق النعل بالنعل ایكی نقش بری برینه موافق اولمز كه اتحاد ارواح خصوصنده سكا كیرو بر مثل كوسترم
چونكم بو عالمده مثال تمام بولنمق ممكن دكلدر (مثنوی) هم مثال ناقصی دست آورم * تاز حیرانی خرد را واخرم *
هم بر ناقص مثالی اله كتورم تا كم حیرانلقدن عقلی كیرو الم اكرچه مثال ناقصدن كمال یقین حاصل اولمز ولیكن
عقلدن بر مقدار حیرت زائل اولوب قلبه اندن فهم وادراك ظهوره كلور اولا روح حیوانی یه كتوریلن مثال اولدر كه
بیوررلر (مثنوی) شب بهر خانه چراغی می نهند * تا بنور آن ز ظلمت وارهند) مثلا كیجه هر بر خانه یه بر چراغ قورلر تا اول
چراغك نوری سببیله ظلمتدن خلاص اولورلر * مثنوی * آن چراغ این تن بود نورش چو جان * هست محتاج
فتیل این وآن * اول چراغ فی المثل بو تن اولور اول چراغك نوری جان كبی یعنی روح حیوانی كبیدر زیرا فتیله وبو كا وا كا
محتاجدر یعنی نور چراغ فتیله ورروغنه ومحله محتاجدر این وآندن مراد روغن ومحل اولور نته كم روح حیوانی دخی
محتاج این وآندر نته كم بدل ما یتحلل طعام وشرابه محتاجدر كه انكا نسبت فتیله وروغن كبیدر ونومهٔ صیانت بدنه
دخی محتاجدر كه تا بونلرله انك وجودی قائم اوله * مثنوی * آن چراغ شش فتیله این حواس * جملكی بر خواب وخور
دارد اساس * بو حواسك اول التی فتیله لو چراغی جمیعا خواب وخور اوزره بناطوتر كه روح حیوانینك اساسی خواب
وخور اوزره در كه بونلر اسباب ستهٔ ضروریه دندر چراغ محل فتیل وروغن اولان ظرفه دیرلر وبدن فی المثل التی فتیله لو
بر چراغه بكزر كه بو حواس ظاهردن هر بر حس بر شعله دار فتیل كبیدر اكر دیرسك كه حواس خمسه بشدر شش فتیله
اولمسنه نیجه مشابه اولور جواب اولدر كه بو كا حس مشترك دخی داخلدر وحس مشترك حواس خمسهٔ ظاهره دن
حاصله اولان ادراكانه نسبت بر حوض كبیدر جمله انلردن حاصله اولان ادراكات انده جمع اولور وبو جمله حواس
ظاهره نك ادراك ایلدیكنی اول ادراك قیلور انكیچون انكا حكما حس مشترك دیدیلر اكرچه بو حس حواس خمسهٔ
باطنه دندر لیكن حواس خمسهٔ ظاهره یه مجمع وملتقی اولدیغی اعتبار ایله انی حواس ظاهره دن دخی فرض ایدرلر چونكم
حواس ظاهره ده مقدر اولمسی بو تقریر ایله ممكن اولیجق شش حواس شش فتیله كبی اولوب بو بدن شش فتیله لو بر چراغ كبی
اولور وروح حیوانی اول شش فتیله اولان شش حواسدن خانهٔ وجودی اناره قیلور وجائزدر كه اول شش فتیله دن بریسی
حس مشترك اولمیوب نطق اوله اما بو تقدیر اوزره نطقه حس دینلمز زیرا حس قوهٔ مدركه یه دیرلر ونطقده ادراك یوقدر
مكر قوهٔ ناطقه اعتبار ایله اوله پس بو تقدیر اوزره دخی بو چراغ تن شش فتیله بر چراغ كبی اولور كه انك اساسی خواب وخور
اوزره مبنی اولمش اولور وبو دخی جائزدر كه اول التی فتیله لو چراغدن مراد كتب اطباده ذكر اولنان اسباب ستهٔ
ضروریه اوله كه بو حواس خمسهٔ ظاهره وبدن بالضروری اول التی سببه محتاجدر كه بر ان انلرسز اولمق احتمالی یوقدر
واول اسباب ستهٔ ضروریه دیدكلری اولا اكل وشرب ثانیا نوم ویقظه ثالثا مكان وهوادر كه انسان انكله تنفس ایلر رابعا
سكون وحركت جسمانی خامسا سكون حركت ونفسانیدر كه غم وشادی كبی حالتلردن عبارت اولوب سادسا حبس
واستفراغدر حبس طعامی امساك ایلمكدن واستفراغ انی دفع ایلمكدن عبارت اولور (مثنوی بی خور وبی خواب نزید
نیم دم * با خور وبا خواب نزید نیز هم * بو روح حیوانی خواب وخورسز یارم نفس دیرلمز وعیش قیلمز كه عیش وحیاتی
خواب وخور اوزره بنا اولنمشدر با خور وبا خواب دخی هم دیرلمز وقوت وصحت بولمز زیرا بو خواب وخور انجق قیام بدنه
سبب صوریدر بلكه حی وقیوم اولان حضرت حقك تربیه ولطفیله توانا اولور وصحت وقدرت بولور نته كم شیخ سعدی

بو معنایه اشارت بیورر (بیت) توانایی تن مدان از خورش * که لطف حقش می دهد پرورش (مثنوی) بی فتیل وروغنش
نبود بقا * با فتیل وروغن او هم بی وفا * اول تن چراغنه فتیل وروغنسز بقا یوقدر یعنی انك قیام وبقاسی فتیل وروغن
کبی اولان طعام وشراب اوزره بنا اولنمشدر فتیل وروغنله اوهم بی وفادر که اکل وشربله انك بقاسی ممکن دکلدر بلکه
قضای الهی کلدکده هر نه قدر بقا ایچون احتیاط قیلسه وحیاتبخش نفیس غدالر اکل قیلسه بنه مفید اولمیوب
ووفا ایلمیوب فنا بولمق مقرردر (مثنوی) زانکه نور علتی اش مرك جوست * چون زید که روز روشن مرك اوست * زیرا که
چراغ بدنك علتی اولان نوری مرك جودر یعنی روح حیوانی که علت وسببه منسوبدر علتسز بقاسی اولمز آنك علته
منسوب اولان نوری طالب موتدر نتیجه دیری اولور که روز روشن انك سبب مرکیدر روز روشندن مراد روز اجلدر که
صبح حقیقتك طلوعی وقتیدر همانکه روز اجل کله وصبح حقیقت طلوع قیله روح حیوانی چراغنك سوینمسی
واولمسی لازم کلورننه کم صباح اولدقده چراغه احتیاج قالمیوب انی سوندررلر پس روز روشن چراغك مرکنه سبب
اولدیغی کبی روز اجل دخی روح حیوانینك مرکنه سبب اولور (مثنوی) جمله حسهای بشر هم بی بقاست * زانکه
پیش نور روز حشر لاست * بشرك جمیع حسلری اکر ظاهری اولسون واکر باطنی اولسون هم فانی وبی بقادر زیرا که
بشرك جمیع حواسی حشر کوننك نوری اوکنده محو ولادر حشر یعنی جمعدر جمع کوننك نوری قتنده فانی ولادر دیمك
اولور وروز جمعك نورندن مراد نور جمعیتدر که ظهور ایلدکده جمیع حواس مختلفه انده محو ونا پیدا اولور پس بوندن
متوهمینه بر شبهه عارض اولور که اول شبهه بودر اکثر کفره ودهریه نك اعتقادی بودر که انسان اولدکدن وتراب اولوب
جسملری خراب اولدقدنصکره بالکلیه محو وفانی اولور پس تکرار نتیجه حیات بولورونه وجهله بعث وحشر اولور قال
تعالی حکایة عنهم ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون اوآباؤنا الاولون حضرت مولانا قدس الله تعالی سره العزیز
بو وهمی دفع ایچون بو بیتلرله جواب ویروب بیورورلر (مثنوی) نور حس وجان بابایان ما * نیست کلی فانی ولا چون
کیا * اکرچه حسلر فانیدر اما نور حواس وبزم آباء اولیمزك جانی بالکلیه فانی ولا دکلدر کیا کبی یعنی بزم آباء واجدادمزك
ارواحی ونور حواسی دخی اوت کبی بتوب اوت کبی تمزیلسکه بعد الموت باقی اولور وعالم برزخده تا حشر اولنجه یه دك
قالور وبعث اولندقده بنه متجدد اولور وجسم مرتبه سنه کلور بعض شراح بابایانی باء فارسیله توهم ایدوب بعض
نسخه یه اعتمادا تمکله جان بانهایت مامعناسنی ویرمشدر لکن اوالکی وجه اولی در پس بعد الموت ارواحك بقاسی
نه کونه ایدیکنی عند طلوع الشمس کواکب وماهك پنهان اولمسنه تشبیه ایدوب بیورورلر (مثنوی) لیك مانند ستاره
وماهتاب * جمله محو ند از شعاع آفتاب * لیکن بزم حسمزك نوری وبابالرمزك جانی بالکلیه فانی اولمزلر ولیکن کواکب
وماهتاب ماننده جمله سی افتابك شعاعندن بحسب الظاهر محو وفانی وبحسب الباطن موجود وباقیدرلر
بو فنا وجود مجازینك عند ظهور الحقیقه مغلوب اولمسندن عبارت اولور عوام ناس اولدکدنصکره بو مقامی
کورررلر وخواص حین سلوکده موت اختیاریله فانی اولدقدنصکره بو سری مشاهده قیلورلر پس وجود مجازینك
مغلوبیتنه ووجود حقیقینك غلبه وظهورینه زخم کیك وزخم ماری تمثیل ایدوب بیورورلر (مثنوی) انچنانکه سوز
ودرد زخم کیك * محو کردد چون در آید مار الیك * مثلا انجلین که پره نك زخمنك سوز ودردی محو وفانی اولور چونکم
سکا مار کله وسنی کزیده قیله مع هذا پره نك زخمنك المی موجوددر لکن حکم غالبکدر رقچن حین سلوکده سالکه وجود
حقیقینك ظهوری غلبه قیلسه انك کندی وجودی زخم برغوث کبی مغلوب وفانی ووجود حقیقی زخم مار کبی ظاهر
وغالب اولورو سر قیامتی مشاهده قیلور بو معنانك وضوحی ایچون بر مثال دخی بسط ایدوب بیورورلر (مثنوی)
انچنانکه عور اندر آب جست * تا در آب از زخم زنبوران برست * انجلین که بر عریان کمسه آب ایچره صیچره دی تا کم
آب ایچره زنبورلر زخمندن قورتله بو دخی جائزدر که زنبوران جمع زنبور اولمیه وان عریانه اشارت اوله بو وجه اوزره معنی
انجلین که بر عریان صو ایچره صیچره دی تا آب ایچره زنبورزخمندن خلاص اولدی (مثنوی) میکند زنبور بر بالا طواف
چون برارد سر ندارندش معاف * زنبورانك فوقی اوزره طواف ایلر چونکم باش یوقارو کتوره اول عریانی معاف
طوتمزلر یعنی باشنه اوشوب انی صوقرلر پس آبدن مراد نه ایدیکنه وزنبوردن مراد نه ایدیکنه اشارت ایدوب بیورورلر
(مثنوی) آب ذکر حق وزنبور این زمان * هست یاد آن فلان وآن فلان * آب فی المثل ذکر حقدر وزنبور بو زمان
بو فلانك واو فلانك یادیدر یعنی حوادث کونیه وافکار وخواطر نفسانیه درود کردن مراد اسنانله اولان ذکر دکلدر بلکه
ذکر قلبی وذکر سریدر واذکر ربك اذا نسیت ایت کریمه سنك فحواسی اوزره بو ذکر سری ذاکر کندی نفسنی واغیار وسواسی
اونتدیغی وقتده حاصل اولور * مثنوی * دم بخور در آب ذکر وصبر کن * تا رهی از فکر وسواس کهن * آب ذکر
آچیده حبس نفس ایله دم بخور دیمك حبس نفس ایله وما لا یعنی وغیر کلام دیمه دیمك معناسنه اولور صبر کن حبس نفس

ایله وذکر حقده مشغول اولمقدن فارغ اولمه دیمك اولور تا کم فکر کهندن ووسواس تندن خلاص اوله سن (مثنوی) بعد
ازان تو طبع آن آب صفا * خود بکیری جملکی سر تا بپا * افکار ووساوسدن خلاص اولدقدنصکره سن اول آب
صفانك طبعی یعنی ذکر خدانك اصلنی وخاصیتنی خود سر تا پا جمله وجودکله طوترسن هیچ بر عضولك قالمز الا انی ذاکر
اولور وجمله وجودك همان انی ذکر قیلور (مثنوی) انچنان کز آب آن زنبور شر * می کریزد از تو هم کیرد حذر *
انجلین که آبدن اول زنبور شر وضرر قاچرسندن هم حذر طوتر بو معنی زنبور شره مضاف اولدیغی اوزره در زنبور شره
مضاف اولمیوب معنی بویله اولمقده جائزدر انجلین که آبدن اول زنبور قاچر شر هم سندن حذر طوتر یعنی شره متعلق
اولان وساوس وخواطر وافکار زنبورلری آبدن قاچدیغی کبی سندن فرار ایدرلر وحذر قیلورلر دیمك اولور (مثنوی)
بعد ازان خواهی تو دور از آب باش * که بسر هم طبع آبی خواجه تاش * اندنصکره استرسك آبدن دور اول
یعنی ظاهر اذکر حق ایلمکدن مهجور اول هیچ ضرر ایلمز زیرا سر ایله ایك هم طبعیسن ای خواجه تاش چونکم
باطنا عین ذکرك کندوسی اوله سن وذکر سکا صفت ضروریه مرتبه سنده اوله سن ظاهر اذکردن دور اولسك
اول سندن دور اولمز بلکه ذکر وذاکر ومذکور بعد کشف الغطا جمله بر اولوب مغایرت واثنینیت قالمز کما قال الشیخ
الاکبر قدس سره العزیز * بیت * لقد کنت دهرا قبل ان یکشف الغطا * اخالك انی ذاکرك شاکر * فلما اضاء اللیل
اصبحت شاهدا * بانك مذکور وذکرك ذاکر (مثنوی) پس کسانی کز جهان بکذشته اند * لا نیند ودر صفات
اغشته اند * پس بونده باء فارسیله فا فذلکه معناسنه در یعنی فاذا کان کذلك شول کسه لر که جهاندن کچمشلر
وموت سر بتنی ایچمشلردر انلر لا دکلردر صفات حقه قرشمشلردر ومرتبه ٔ حقیقتده ایرمشلردر (مثنوی) در صفات
حق صفات جملشان * همچو اختر پیش آن خور بی نشان * بو جمله وفات ایلین کمسه لرك صفاتی صفات حقده
فی المثل اختر کبی اول خورشیدك قتنده بی نشان وبی وجوددرلر یعنی انلرك حیاتی وقدرت وارادتی وسائر صفاتی
حضرت حقك ذات وصفاتنك حضورنده عند شعاع الشمس کوکبك اختفا واستتاری کبیدر بالکلیه معدوم
وفانی اولمق دکلدر (مثنوی) کز قرآن نقل خواهی ای حرون * خوان جمیع هم لدینا محضرون * اکر ای حرون
یعنی ای سرکش ومعاند بو خصوصده حضرت قرآندن نقل وشاهد استرسن ان کل لما جمیع لدینا محضرون
آیتنی اوقو حقیقت اسراره واقف اوله سن بو آیتك تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده مرور ایتدی والتنجی جلدده
پای مرده کلور انشاء الله تعالی (مثنوی) محضرون معدوم نبود نیك بین * تا بقای روحها دانی یقین * محضرون
معدوم اولمز بلکه موجود اولورلر ابو نظر ایله تا روحلرك بقاسنی بیله سن یقینا که جمیع ارواح ملائکه عند الله باقیلردر
(مثنوی) روح محجوب از بقا بس در عذاب * روح واصل در بقا پاك از حجاب * اول اللهك بقاسندن محجوب اولان
روح عذابده در حضرت حقه واصل اولان روح بقای الهیده حجابدن پاکدر محجوب بونده محروم معناسنه در یعنی
حضرت حقك بقاسندن محروم اولان روح عذابده در روانك بقاسندن محروم اولمیوب اکا نشئه ٔ عنصریه ده واصل
وقبل الموت دنیاده قرب حقی حاصل قیلان روح بقای الهیده عذابدن پاك وبریدر دیمك اولور عند اهل التحقیق عذاب
حجابدن عبارتدر وواصل راحت ونعمت وصال وقربتدن کنایتدر پس روح واصل در بقا پاك از حجاب بیورملری روح
واصل در بقا پاك از عذاب دیمك موقعنده اولور واهل وصال مشاهده ٔ حضرت حقده نعمت وراحته مستغرق اولورلر
واهل فراق بعد وافتراق ایچره عذابده اولورلر دیمکی اشعار قیلور کما قال الله تعالی فی حق اهل النار کلا انهم عن ربهم
یومئذ لمحجوبون ای فلا یرونه خلافا لاهل الجنة فانهم یرونه ویشاهدونه * مثنوی * زین چراغ حس حیوان المراد
کفتمت هان تا نجویی اتحاد * بو حیوانه متعلق اولان حس وادراك چراغندن حقیقت مرادی سکا دیدم اکاه اول
تا بو حس حیوانی وروح جسمانی ما بینده اتحاد دیلمیه سن زیرا روح حیوانی منبع تفرقه وتضاددر وروح قدسیدر که
معدن توحید واتحاددر پس اکر طالب اتحاد اولورسك اکا اهل اولان ارواح قدسیه صاحبلرندن استه ننه کم بیورورلر
(مثنوی) روح خود را متصل کن ای فلان * زود با ارواح قدس سالکان * ای فلان کمسه اکر اتحاد استرسك علی الفور
کندی روحکی سالکلرك ارواح قدسیه سنه متصل ایله یعنی سالکان طریق وحدت وشاربان رحیق عشق ومحبت
اولان مشایخ عظامك خطا وفساددن وتفرقه وتضاددن پاك ومقدس اولان روحلرینه ای طالب مرتبه ٔ اتحاد اولان
کندی روحکی متصل قیل وانلرك سلك صحبت وارادتلرینه واصل اول تا کم اتحادندر بیله سن وتوحید مرتبه سنه واصل
اوله سن وتفرقه وتضاد مرتبه سندن نجات بوله سن دیمك اولور (مثنوی) صد چراغت ار مر ندار بستمند) پس جدا اند
ویکانه نیستند * ای روح حیوانی صاحبی سنك یوز چراغك اکر اولرلروا کر طوره لر یعنی اکر سونه لروا کر شعله ونورله
قائم اوله لر پس جدا الردر ویکانه دکلردر پس باء عربیه له دخی اوقنمسه جائزدر یعنی زیاده جدا الردر ویکانه دکلدر خلاصه ٔ

کلام اولدرکه اکرسنك مصابیح کثیره وشموع متعدده کبی اولان ارواح حیوانیه صاحبلرك اولورلرسه ده ودنیاده
طورورلرسه ده علی کلا التقدیرین بری برندن جدالرو بیکانه لردر متحد وبکانه دکللردر یعنی دنیا وآخرتده بونلر اهل تفرقه
واهل خصومتدر اما روح قدسی صاحبلری دنیاده وآخرتده اهل اتحاد واهل وحدتدر دیمك اولور (مثنوی) زان همه
جنك کند این اصحاب ما * جنك کس نشنیدا اندر انبیا * بو بیت بیت اولك مصرع ثانیسنه علت موقعنده در واصحاب ما
بیورملرندن مراد روح حیوانی صاحبلریدر و بزم اصحابمز بیورملرنده نکته کندیلرین دخی ارواح حیوانیه صاحبلرینك
میاننه ادخال ایلمش اولورلر انلره امحاض نصح ایلمکدن اوتری هضما للنفسه تتمه کم (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه
ترجعون آیتنده واقع اولمشدر وبو قاعده واسلوب حکیم جلد اولده اوائله قریب هر کدایی روزیش بیتنده مفصلا مرور
قیلمشدر ومثنوی شریفك اکثر محلنده دخی ثبوت بولمشدر پس معنای بیت اولدر که روح حیوانی صاحبلری اکر دنیاده
واکر آخرتده زیاده جدالردر وبکانه دکللردر اول سببدن دو کلی جنکده درلر بو بزم اصحابمز یعنی بزم روح حیوانی
صاحبلرمز جمیعا بو اجلدن جنکده درلر اما انبیای عظام ما بیننده کسه جنك وجدال ایشتمدی زیرا انلر ارواح قدسیه
صاحبلریدر وانلرده روح حیوانی صاحبلری کبی اغراض نفسانیه وظلمات جسمانیه یوقدر (مثنوی) زانکه نور انبیا
خورشید بود * نور حس ما چراغ وشمع ودود) زیرا که انبیانك نوری فی المثل خورشیدایدی نور خورشید اکرچه خانه لره
منقسم اولدیسه ده ینه تفرقه وتضاد یوقدر ولهذا انبیا اتحاد اوزره درلر اما بزم حسمز نوری فی المثل چراغ وشمع ودخاندر
بونلرك ما بیننده اکر بر برده دخی اولسه لر مغایرت وتضاد مقرردر (مثنوی) یك بمیرد یك بماند تا بروز * یك بود پژمرده
دیکر بافروز * بزم نور حسمزك بری اولور وبری صباحه دك قالور یعنی بو نور حواسك وروح حیوانینك کمی زائل اولور
وکمی کمال بولور وکمی روزاجله دك باقی قالور وبریسی بی غدا اولدیغندن صولمش وضعیف اولور وبرآخری شعله لو وقوتلو
اولور (مثنوی) جان حیوانی بود حی ازغدی * هم بمیرد او بهر نیك وبدی * روح حیوانی غدا وطعامله حی اولور وقوت
بولور هم هربری نیك وبدله اول اولور یعنی اکر نیك وراحتله اولسون واکر بد ومشقتله اولسون علی ای حال کان اولور
وفانی اولور (مثنوی) کر بمیرد این چراغ وطی شود * خانه همسایه مظلم کی شود * اکر بو چراغ سونه واکر منطوی اوله
همسایه نك خانه سی قچن مظلم اولور یعنی اکر برکسه نك خانه وجودنده اولان روح حیوانی وحس جسمانی چراغی اوله
ومحو اوله اکا قریب براخر کسه نك وجودی قچن بی نور اولورو مظلم قالور یعنی مظلم قالمز (مثنوی) نور آن خانه چو بی این
هم بپاست * پس چراغ حس هرخانه جداست * اول خانه نك نوری چونکم بو خانه نك اولمقسزین هم ثابت وپایداردر
پس معلوم اولدیکه هرخانه نك حسی چراغی جدادرکه برینه ضرر کلسه براخرینه اندن ضرر کلمز وبری حیاتپذیر
اولسه برآخری دخی اندن حیات بولمز (مثنوی) این مثال جان حیوانی بود * نی مثال جان ربانی بود * بوذکر اولنان
مثال روح حیوانینك مثالی اولور جان ربانینك مثالی اولمز زیرا روح ربانی هرخانه ده اولان چراغ کبی دکلدر بلکه شموع
متفرقه به مشابه اولان ارواح روح حیوانی مرتبه سنده اولان ارواحدر دیمك اولور (مثنوی) باز ازهندوی شب چون
ماه زاد * برسر هر روزنی نوری فتاد * بو بیت سؤال مقدره جواب اولورنی مثال جان ربانی دیدکلری کبی کان برسائل
دیرکه یا مثال جان ربانی نیجه اولور جواب بیورورلر مثال جان ربانی اولدرکه مثلا کیرو هندوی شبدن چونکم ماه طوغدی
هر بر روزنك باشی اوزره بر نور دوشدی هندوی سیاه بنده یه وسیاه جاریه یه دخی دیرلر شب بونده اللیلة حبلی تحو اسنجه
بو کابی عورته تمثیل اولنمشدر وهندوی شبدن مراد بونده طبیعت بشریتدر وماهدن مراد روح ربانیدر تقدیر کلام بویله
دیمك اولورکه چونکم کیروشب ظلمانی بشریه دن روح ربانی ماه کبی طلوع ایلدی هر بر وجود روزنه سنه اندن بر نور واقع
اولور بو نوردن مراد نور هدایت وطاعت وعرفان وایقان ومیل ومحبت واتحاد والفتدرکه ماهوش اولان روح قدسینك
بونلر پرتویدر (مثنوی) نوران صدخانه را تو یك شمر * که نماند نور این بی آن دکر * بو یوز اولك نورلرنی سن برضیای ماه تابان
غروب ایلدکده بو خانه نك نوری اول غیری خانه سز قالمز بلکه جمله خانه لردن دفعة محو وزائل اولور بو معنی روح ربانینك
نفس واحد حکمنده اولمسنه دلالت ایدر (مثنوی) تا بود خورشید تابان بر افق * هست در هرخانه نورا وقنق * مثال
آخر مادامکه خورشید تابان افق اوزره اوله بو هم جائزدر مادامکه خورشید افق اوزره تابان اوله هرخانه ده انك نوری قنق
اولور یعنی هرخانه ده انك نوری موجود ومهمان اولور (مثنوی) باز چون خورشید جان آفل شود * نور جمله خانها
زائل شود * کیرو چونکم جان کونشی غارب وآفل اوله جمیع خانه لرك نوری محو وزائل اولور یعنی روح الهی ماهتاب
وافتابه بکزر وانك هدایت وارشادندن حاصل اولان آثار وانوار ماه وآفتابك انوارینه بکزر وقلوب انسانی نور خورشید
صوریدن منور اولمش خانه لره بکزر مادامکه خورشید جان ربانی افق ارشاد وهدایتدن تابان اوله انك نوری اکا
مقابل اولان بیوت قلوب انسانیده مهمان اولور واول خانه لری نور ایمان وعرفانله منور قیلورسن اول خانه لرك جمله سنك

نورنی برعدایله که جمله سی وحدة حقه اقرار قیلمقده وجمیع انبیانك حق اوزره اولدیغنی مصدق اولمقده وانلرك حضرت
حقدن سویلدکلرینه جمیعا متفق ومتحدلردر بو جهتلردن اول خانه لرك نوری براولمش اولوراکر اول خورشید فلك
هدایت اولان روح قدسی صاحبی فرضی محتجب اولسه ویا خود دنیادن آخرته غروب قیلسه جمله خانه لرك نوری زائل
اولور مکر شول خانه قلب دکاکه دائما اول شمس هدایتك روحنه ویا خود انك قائم مقامی اولان ماه فلك هدایتك روحنه
ونورنه مقارن اوله دیمك اولور وبو معنا نور روحدن مطلقه یی وروح قدسی صاحبلری اولان انبیا واولیایی طالبه تفهیم
ایلمك ایچون مجرد برمثلدر یوخسه فی الحقیقه اتحاد انبیا واولیا بوکه بکزه مك احتمالی یوقدرتتمه کم بیورورلر (مثنوی)
این مثال نور آمد مثل نی * مرترا هادی عدو را رهزنی * باز هندوی شب چون ماه زاد بیتندن بورایه کلنجیه دك شول
مثللرکه ضرب اولندی بو نور خدانك ونور انبیا واولیانك مثالی کلدی طابق النعل بالنعل مثلی دکل ای طالب سر
توحید واتحاد تحقیقا بو مثل سکا هادی ومنکر توحید واتحاد اولان عدویه بر رهزن ومضل درتتمه کم حق تعالی
حضرتلری مثالك بعض کمسه لری مضل اولمسی بابنده (یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا) بیورمشدر یعنی اراد الله اضلال
کثیر بالمثل المذکور عن الحق بکفرهم به ویهدی به کثیرا من المؤمنین لتصدیقهم به دیو تفسیر اولنمشدر وبو مظهر سر
توحید ومبین حقیقت اتحاد اولان مثله منکر وعدو اولان کمسه یه بو مثل رهزن اولمسی واضلال قیلمسی بو جهتدن
اولورکه بو مثلدن خیالات فاسده یه دوشر مثلا بویله دیرکه اکر جمیع انبیا واولیا من حیث الحقیقه نور خورشید کبی
ایسه لر انبیا واولیا برابر اولمق لازم کلوربو ایسه جائز دکلدر واکربوندن مراد جمیع انبیانك نوری اولورسه ینه جمیع
انبیا بری برینه مساوی وبرابر اولمق لازم کلورحال بوکه (تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) آیت کریمه سنك
مقتضاسنجه بری برلرندن شانلری ومرتبه لری مفضل وبعضیسی کامل وبعضی اکمل در حقیقت معنایه واصل اولمین
وحقیقی مراتبدن فرق ایلمین ضعیف المعرفه بو کونه خیالات فاسده پرده لرین عنکبوت مثال عقل وادراکی اوکنه
حایل قیلور نور توحیددن وسر اتحاددن غافل ومحتجب اولورتتمه کم بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) بر مثال
عنکبوت آن زشت خو * پرده های کنده را بربافد او * اول زشت خویلو منکر اورمجك مثالی اوزرینه قوتش پرده لر
اورریعنی خبیث وفاسد خیال پرده لرنی پیدا ایدوب تصور باطلی ایلر (مثنوی) از لعاب خویش پرده نور کرد * دیده
ادراك خود را کور کرد * اول عنکبوت سیرت کندو لعابندن نوره پرده ایلدی لعابندن مراد بونده انك خیالات
کثیره سی اولور یعنی اول مثال عنکبوت اولان منکر کندی خیالات کثیره سندن اتحاد وضیای توحید جانبنه پرده
حجاب ایلدی کندی ادراکی کوزنی کور قیلدی حتی حقیقت معنایه واصل اولمقدن محروم قالدی مثلا کندی خیالندن
نور اتحاده ساتر اولوب بوکونه پرده لر احداث ایدوب دیرکه اکر ماه خورشیده تمثیل اولنسان روح نفس واحد حکمنده
اولیدی مؤمنلردن زیدك ادراك ایلدیکنی عمرو نیچون ادراك ایلمزدی بحسب المعنی بونلرك ما بیننده تفاوت وتخالف
اولمق لازم کلوردی کذلك جمیع انبیا دخی خورشید کبی اولسه لر واولیا دخی نور خورشیده تشبیه قیلنسه لرینه بویله
اولمق لازم کلوروبو شبهه دن خالی اولمز وبو کونه شبهات وخیالاتی کندی یه پرده ایلیوب اسب روحنی تفرقه ومغایرت
جانبنه سورروبو نور توحید وذوق اتحاددن بی بهره قالور (مثنوی) کردن اسب از بکیرد برخورد * ور بکیرد پاش بستاند
لکد * اکر اول منکر توحید واتحاد اولان کمسه آتك بو ینی طوته بو معنادن منتفع اولوروا کر انك اپاغن طوته دپه اولور
اسبدن مراد وجود انسانیدر کردندن مراد توحید واتحاد جانبی درو انك پایندن مراد تفرقه وکثرت طرفیدروفی المثل
براتی بو یندن طوتمق بولیله طوتمق انی ضبطنه المقدن عبارتدر واپاغندن طوتمق بولسز طوتمق وضبطنه اله میوب واندن
منتفع اوله میوب ضرربولدیغندن کنایه تدرپس تقدیر معنی اکر منکر اتحاد اولان کمسه کندی وجودی اسبنك کردنین
طوترسه منتفع اولوروتوحید واتحاد ذوقندن نصیب الوروا کر مجازی وحدوثی طرفنی طوترسه بعد وطرد لکدلرین
یوب اندن منتفع اوله مز ومرتبهٔ اتحادی بوله مز دیمك اولور (مثنوی) کم نشین براسب توسن بی لکام * عقل ودین را
پیشوا کن والسلام) تند وحرون اولان اسب اوزره لجام سز اوتورمه عقل ودینی کندیکه پیشوا ومقتدا ایله والسلام اسب
توسندن مراد حقیقت وجود انسانی یه متعلق اولان کلامدرکه هرکسك ان فهمنه رام اولمز ولجام معرفت ویقینه
مالك اولمین انی ضبط قیلمز لجامدن مراد معرفت یقینی اولورکه کلام حقیقت انجام اولیا انکله فهم وضبط اولور وتقدیر
معنی بویله دیمك اولورکه حقیقت وجوده متعلق اولان کلامکه اسب توسن بی رام کبیدر انی بی لجام معرفت سوار اولمه که
انك فهم وضبطی معرفت یقینی ایله ممکن اولور عقل ودین صاحبی کندیکه مرشد وپیشوا ایله تا اول توسن سیرت اولان
کلامی فهمکه رام قیله سن وحقیقت معنایه واصل اوله سن دیمك اولور (مثنوی) اندرین آهنك منکر سست وپست *
کاندرین ره صبر وشق انفس است) بو عزیمت وقصده سن سست وپست نظر ایلمه یعنی بو حقیقت آمیز کلامی که سویلدك

وبو مقال ومثالدن اول قصد ایکه بزا یلدك بو اهنك وقصده سن سست وپست نظرایله وبونك فهم وادراکی عقله سهل
وآسان درد بوسو یله که بو یولده صبر وتحمل ومشقت انفس واردر یعنی بو راه علمده اسب معرفته راکب اولمقسز وابل
حکمته اثقال واحمالکی تحمیل قیلمقسز بلدهٔ حقیقت معنایه بالغ وواصل اولمق میسر دکلدر کما قال الله تعالی فی سورة
النحل وتحمل اثقالکم الی بلد لم تکونوا بالغیه الا بشق الانفس یعنی اول اسب واستر واشتردن اولان مراکب سزلك اثقال
واحمالکزی بر شهره دك موصله اولدیغی حالده کوتوررسز اول شهره بالغ وواصل اولمدیکز الا شق انفس ایله پس حضرت
مولانا قصد ایلدکاری معنای شریفی بر سبیل کنایه بی اسب واستر مشقت انفس ایله واصل اولنان بلد منزله سنه
تنزیل ایدوب بیوررلر که قیاس ایلمه که بو قصد اولنان معنی بلدنه سن سیرت سهولتله بی اسب همت وبی شتر معرفت
واصل اوله سن وبونك وصولنی بلا صبر وبلا مشقه فهم وادراك قیله سن بلکه بو یولده صبر کرکدر ونفسلرك تعب ومشقتی
کرکدر تا علم لدنی ومعرفت یقینی حاصل قیله سن بعده اکا سوار اولوب حقیقت معنی بلدنه واصل اوله سن دیمك اولور
والله اعلم) بقیهٔ قصهٔ بنای مسجد اقصی (مثنوی چون سلیمان کرد آغاز بنا) پاك چون کعبه همایون چون منی) چونکم
سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصانك بناسنه شروع ایلدی اول بنا که کعبهٔ شریف کبی پاك وطاهر ومنی کبی
همایون ایدی (مثنوی) در بنااش دیده می شد کر وفر * نی فسرده چون بناهای دکر * اول مسجدك بناسنده کر وفر
کورنمش ایدی یعنی لطافت ورونقی مشاهده قیلنمش ایدی غیری بنالر کبی افسرده وبی نور دکل ایدی (مثنوی)
در بنا هر سنك کز که می شکست * فاش سیروا بی همی کفت از نخست * بناده اولان هر سنك که طاغدن منقطع اولور
وایریلوردی اشکارا دیردی ابتدادن بنی ایلتکز ومقدم بنی سیر وحرکت ایتدریکز دیردی وسمع جانی اولان انی استماع
ایلردی سیروا امر حاضر جمع مذکردر عربیدر بی ده باتعدیه ایچوندر وسیروا بی دیمسی بالسان حاله اوله ویاخود
لسان قال ده اوله معجزهٔ سلیمان علیه السلام ته کم احجارك حضرت نبی یه شهادت قیلمسی وحصانك تسبیح ایلمسی
واصحاب کرامك انی استماع قیلمسی ثابت اولمشدر (مثنوی) همچو از آب وکل آدم کده * نور زاهلك پارهها تابان شده *
مثلا آدم کده نك اب وکلنده نورکبی اول بنانك آهك پاره لرندن نور تابان اولمشدی یعنی آدم حضرتلری خلق اولدیغی
محلك آب کلندن نور نیجه تابان اولدیسه انك کرپچ پاره لرندن دخی نور اویله تابان اولمشدی دیمك اولور (مثنوی) سنك
بی حمال آینده شده * وان در ودیوارها زنده شده * طاش حمالسز اول بنا ایچون کلیجی اولمش واول در ودیوارلر
کمال روحانیتله زنده اولمش ایدی (مثنوی) حق همی کوید که دیوار بهشت * نیست چون دیوارها بی جان وزشت *
حق سبحانه وتعالی کلام مجیدنده بیوررکه جنتك دیواری دنیا اولرینك دیوارلری کبی بی جان وزشت دکلدر بلکه در
ودیواری واحجاری واشجار واثار وانهاری زنده وباجاندر کما قال الله تعالی فی سورة العنکبوت وما هذه الحیوة الدنیا
الا لهو ولعب وان الدار الاخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون تفسیری برقاج محلده مرور ایلدی دار الاخرتدن مراد جنتدر
انده اصلا بر مرده شی یوقدر بلکه هر عضو وجزوی زنده وخبرداردر (مثنوی) چون در ودیوارتن با آکهیست * زنده
باشد خانه چون شاهنشهیست * چونکم خانه نك در ودیواری شاهلر شاهنه منسوبدر یعنی خانهٔ جنت که چونکم
حضرت حقه منسوبدر بو جهتدن زنده وخوبدر بعض نسخه ده شاهنشه ایست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره ایست
فعل ماضی اولوب یعنی چونکم خانه ده شاهنشه ساکن اولدی اول خانه زنده اولور دیمك اولور (مثنوی) هم درخت
ومیوه هم اب زلال * با بهشتی در حدیث ودر مقال * جنت اعلانك هم درختی وهم میوه سی وهم آب زلالی بهشتی
ایله یعنی بهشته منسوب اولان اهل جنتله حدیث ومقالده در (مثنوی) زانکه جنت رانه زالات بسته اند * بلکه
از اعمال ونیت بسته اند * زیرا جنتی آلتدن یاغلدیلر یعنی دنیا سرایلری کبی آلات واسبابدن واحجار وترابدن عمارت
ایلدیلر بلکه اعمال صالحه ونیت خالصه دن بنا ایلدیلر ولهذا بو که مشایخ جنت اعمال دیدیلر که نتیجهٔ اعمال وحسن
افعالك صورتی وجزاسیدر (مثنوی) این بنا از آب وکل مرده بدست * وان بنا از طاعت زنده شدست * بو دنیا سرای انك
بناسی مرده اولان اب وکلدن اولمشدر واول بنای دار اخرت زنده نك طاعتندن اولمشدر که طاعت مؤمنین انك
بناسنه سبب در (مثنوی) این باصل خویش ماند پرخلل * وان باصل خود که علمست وعمل * بو دنیا بناسی کندینك
پرخلل اولان اصلنه بکزر که انك بناسنك اصلی حجر وشجر ومدردن اولمشدر واول آخرت سراینك بناسی کندی اصلنه
بکزر که علم وعمل درصاحب حیاتك علم وعملندن بنا اولنان بنا یجك دخی زنده وفرخنده اولمسی مقرر اولور (مثنوی)
هم سریر وقصر وهم تاج وثیاب * با بهشتی در سؤال ودر جواب * هم سریر وهم قصر وهم تاج وهم ثیاب بهشتی ایله
سؤال وجوابده در واهل جنتله کلام وخطابده در (مثنوی) فرش بی فراش پیچیده شود * خانه بی مکناس روبیده شود
جنتك خانه لرینك فرشی فراش سز پیچیده اولمش بعض نسخه ده نیچیده شود واقع اولمشدر یعنی انك فرشی فراش سز

دورلمش اولور وخانه جاروب کش سزسو پرلمش اولور بو حالتی تفهیم ایچون بو دنیاده دل خانه سنك جاروب توبه ایله
سو پریلوب پاك اولمسنی تمثیل بیوررلر (مثنوی) خانهٔ دل بین زغم ژولیده شد * بی کناس از توبه روبیده شد * بو دنیاده
دل خانه سنی کور غمدن پریشان ومکدر اولدی سو پریجیسز بر توبه دن سو پرلمش اولدی کناس فتح کافله بروزن خناس
سو پریجی معناسنه وسو پرکه معناسنه دخی کلور بونده وزن ایچون تخفیف اولنمشدر وذکر واستغفار وتوبه قلوبی پاك
قیلمسی وذنوبدن نجاة ویرمسی حدیثله ثابتدر کما قال علیه السلام الذکر مصقلة القلوب والاستغفار منجاة عن الذنوب
وقال علیه السلام من لزم الاستغفار جعل له الله من کل غم مخرجا (مثنوی) تخت او سیار بی حمال شد * حلقه
ودر مطرب وقوال شد) اول جنتك تختی حمالسز سیار ایجی اولدی یعنی اهل جنت او توردیغی سریر اوزره هر نه یره کیمك
استه سه اول سریر باذن الله حمالسز سیار اولور وانك حلقه ودری مطرب وقوال اولدی یعنی جنتك قپولرینك وانده
اولان حلقه نك آوازی بر مرتبه لطیفدر که اهل جنته انلر مطرب وقوال اولوب لطیف صیت وصدا ایدرلر (مثنوی)
هست در دل زندکی دار الخلود * در زبانم چون نمی آید چه سود * اکر زندکی دار الخلوده مضاف اولورسه معنی کوکلده
دار الخلودك زنده لکی واردر دیمك اولور مصرع ثانی الکن انك بیانی چونکم زبانم اوزره کلمز نه فائده دیمك اولور واکر مضاف
اولمزسه دلده زنده لك دار الخلود دردیمك اولور یعنی کوکلده اولان حیات طیبه خلود اویدر وجنت سراییدر که
مشایخ کزین اکا جنت عاجله تعبیر ایدرلر که صاحب دل اولنلر بو دنیاده بو حیات دله واصل اولورلر ودار الخلود ذنی بولورلر
لیکن اندن تکلم ایلمکه قادر اولمزلر زیرا اول حیاتك کیفیتی لسانه کلمز وزبان انی تقریر وتعبیر ایلسه نا اهل اولنه تفهیم
ممکن اولمز زیرا وجدانیدر پس وجدانی اولان شیئك لسانله تفهیمی میسر اولمز من لم یذق لم یدر قولنك مصداقنجه
بو معنایی طاتمین بیلمز وذوقا اتمین فهم قیلمز ولهذا در زبانم چون نمی آید چه سود بیوردیلر چونکم شول حال درون که
قاله کلمیه لسان الحال انطق من لسان المقال موجبنجه اکثرا وقاتده ثقات انی قابل ومستعد اولان مستفیدلره
لسان حالله سویلرلر واول مرتبه نك حصول ووصولنده فعله ارشاد ایلرلر (مثنوی) چون سلیمان درشدی هر بامداد *
مسجد اندر بهر ارشاد عباد * چونکم سلیمان علیه السلام هر صباح مسجد اقصی ایچره کیدیدی عباد اللهی ارشاد
ایلمکدن اوتری (مثنوی) پند دادی که بکفت ولحن وساز * که بفعل اعنی رکوعی یا نماز * پند ویرردی کاهی سوزله
وکاه آواز وترتیله ساز بونده ترتیب معناسنه اولور وکاه فعله بر رکوع ونمازله (مثنوی) پند فعلی خلق را جذاب تر * که
رسد در کوش هر بی جان وکر * فعله منسوب اولان پند ونصیحت خلقی حق جانبنه زیاده جذب ایدیجیدر زیرا که اول
پند فعلی هر بی کوشك وهر کرك جانبنه یتشور یعنی سامعك واصمك جانبنه اول واصل اولور وانك نفع وفائده سی عموم افاده
قیلور اما پند قولی بویله دکلدر زیرا انی انجق کوشی اولانلر استماع قیلور واستماعه قادر اولانلر منتفع ومستفید اولور
(مثنوی) اندران وهم امیری کم بود * در حشم تأثیر آن محکم بود * باخصوص اول پند فعلیده امیرلك رایحه سی
ووهمی کم اولور یعنی قولله وعظ ونصیحت ایلین کسه امر ونهی ایلمکدن وکن ومکن دیو سویلمکدن خالی اولمز اکر کندی
عامل اولمیوب مجردنا سه امر ونهی ایلرسه (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) آیت کریمه سنك مفهومنده داخل
اولوب بو عتابه مستحق اولور واکر عامل اولوب امر ونهی ایلرسه حکومت وامیرلك صفتیله نوعا متصف اولوب بنده لك
مرتبه سنده اولمق توهم اولنور اما پند وفعلنده امیرلك توهم اولمز ولهذا احشمده انك تأثیری محکم اولور وفعله اولان
وعظ ونصیحت قولله اولاندن خلقه زیاده تأثیر قیلور ته کم بو معنایی تأیید ایتمك ایچون حضرت عثمانك قصه سی بیانه
شروع بیوررلر * قصهٔ اغاز خلافت عثمان رضی الله عنه وخطبهٔ وی وبیان آنکه ناصح فعال به آز ناصح قوال بقول
(مثنوی * قصهٔ عثمان که بر منبر برفت * چون خلافت یافت بشتابید تفت * قصهٔ حضرت عثماندر که منبر اوزره کتدی
چونکم خلافت بولدی علی الفور عجله ایتدی (م ی) منبر مهتر که سه پایه بدست) رفت بو بکر ودوم پایه نشست * مهتر
وبهتر کائنات حضرتلرینك منبریکه اوچ پایه اولمشدی حضرت ابی بکر رضی الله عنه خلافتلری زماننده کندی ایکنجی
پایه ده او توردی (م ی) بر سیوم پایه عمر در دور خویش) از برای حرمت اسلام وکیش) حضرت عمر رضی الله عنه کندی
دورنده اوچنجی پایه ده او توردی اسلام ودینك حرمت ورعایتندن اوتوری (م ی) دور عثمان آمد او بالای تخت * بر شد
وبنشست ان محمود بخت) حضرت عثمانك دوری کلدی اول حضرت تختك بالاسی اوزره کتدی واو توردی محمود وطالعی
مسعود (م ی) پس سؤالش کرد شخصی بو الفضول) کان دو ننشستند برجای رسول پس اول حضرته سؤال ایلدی بر بی
ادب شخص بویله دیو که اول ایکی یعنی ابابکر وعمر حضرتلری رضی الله عنهما رسول اکرم حضرتلرینك یرینه او تورمدیلر
(مثنوی) پس تو چون جستی از ایشان برتری * چون برتبت تو از ایشان کمتری * پس سن انلردن نیچون برترلك ایستدك
وانلر مرتبه سنه تنزل ایلیوب تفوق وترقی قیلوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مرتبه سنه او توردك چونکم مرتبه

حسيله سن انلردن كمترسن (مثنوى) كفت اكر پايهٔ سوم را بسپرم) وهم آيد كه مثال عمرم) حضرت عثمان رضى الله عنه
چونكم بوجوابى اول بى ادبدن ايشتدى اكا جواب ويروب ايتدى اكر بن اوچنجى پايه يه كيديدم ناسه وهم كاوركه حضرت
عمر رضى الله عنهك مثالى ام ومرتبه ده اكا معادلم بسپرم كسر بايله ميروم معناسنه در سپريدن لفظندن مشتقدركه
اياغله پاصوب كتمكه ديرلر (مثنوى) وردوم پايه شوم من جاى جو* كويى بوبكرست واين هم مثل او* وا كر ايكنجى پايه ده
بن جاى جواولم يعنى مقام طلب قيلم ديرسن ابى بكر رضى الله عنهك بريدر وبوهم انك مثلى در (مثنوى) هست اين بالا
مقام مصطفا* وهم مثلى نيست باآن شه مرا* بوبالاى منبر مصطفى حضرتلرينك مقاميدر بكا اول شاهه مثل اولمق
وهمى ناسه يوقدر زيرا خلق بوكونه توهمى خاطرلرينه كتورمزلر (مثنوى) بعد ازان برجاى خطبه آن ودود* تا بقرب
عصر لب خاموش بود* بوسؤال وجوابدنصكره خطبه مقامنده اول ودود يعنى اول محبوب فعول بمعنى فاعل اعتبار
اولنورسه محب معناسنه دخى اولمق جائزاولور قرب عصره دك لب خاموش اولدى كان افعاالله ولسان حاله بومعنايه
ارشاد واشارت بيورديلر كه اول حضرت كه بومرتبه ده نطقه كلوب خطبه اوقومش انك نطق ايلديكى مرتبه ده وتكلم
قيلديغى مقامده خاموش اولمق كمال ادبه اوفق درويا خود اول مرتبه ده خاموش اولمسى كمال حياسندن اوله زيرا اول
حضرت كمال حيا ايله متصف اولمشلردى كما قال عليه السلام فى شانه ان عثمان رجل حيى وانى خشيت ان اذن له على
تلك الحال لا يبلغ الى فى حاجته رواه عائشة كذا فى المشارق (مثنوى) زهره نى كس را كه كويد هين بخوان*
يا برون آيد ز مسجد آن زمان* زهره يوق بركسه يه كه اكا تيز خطبه اوقوديه ويا خود اول زمان مسجددن طشره كله
(مثنوى) هيبتى بنشسته بد بر خاص وعام* پر شده نور خدا آن صحن وبام) بر هيبت اوتورمشدى خواص وعوام اوزره
اول صحن وبام نور خدا ايله طولمشدى يعنى جامعك اوستى وايچى نور خدا ايله پر اولمش ايدى (مثنوى) هر كه بينا ناظر
نورش بدى* كور زان خورشيد هم كرم آمدى* اول مجلسده حاضر اولنلردن هر كه بينادل وصاحب بصيرت ايدى
اول ذى النورين حضرتلرينك نورينه ناظر اولدى ومشاهده قيلدى كور اولان هم اول خورشيد نوردن كرم كلدى
يعنى متأثر اولدى اكرچه بصيرت صاحبى اولمينلر اول نورى كورمكه قادر اولمديلر لكن انلرك درونلرينه بر كرميت وحالت
كلديكه اندن متأثر اولوب نور الهى طلوع قيلديغنه استدلال ايلديلر نته كم بيوررلر (مثنوى) پس ز كرمى فهم كردى چشم
كور* كه برآمد آفتابى بى فتور* پس كورك كوزى حرارتدن فهم ايلركه بر آفتاب بى ضعف وبى فتور يوقرى كلدى
وطلوع قيلدى (مثنوى) ليك اين كرمى كشايد ديده را* تا ببيند عين هر بشنيده را* وليكن بو آفتاب حقيقيدن حاصل
اولان كرميت ديدهٔ قلبى كشاده ايلر افتاب صورينك حرارتى كبى دكلدر بر مرتبه ده كشاده ايلركه تا هر استماع اولنمش
شيئك عينى وحقيقتنى كورر يعنى علم اليقين عين اليقين اولور وسعله ادراك ايلديكى اقوالك سر وحقيقتى ظهوره كلوب
انى مشاهده قيلور (مثنوى) كرميش را ضجرتى وحالتى* زان تبش دل را كشادى فسحتى* اول آفتاب حقيقينك
كرميتنك بر نوع ضجرتى وبر نوع حالتى واردركه اول افتاب صورينك ضجرت وحالتنه بكزمز اول حرارتدن قلبنه بر كشاد
وبر وسعت واردر ويا خود بر وسعت كشادلكى واردر اكرچه مصرع اولده اولان ضميرى آفتاب صورى يه كوندروب
مصرع ثانيده اولان ضمير خورشيد حقيقى يه كوندريلوب معنى آفتابك حرارتدن اعما يه انقباض دل وبر حالت
واضطراب واردر اول خورشيد حقيقينك حرارتدن بر كشاد وبر وسعت واردر ديلسه ده جائزدر ليكن اولكى معنى
اولى در ضجرت كوكل طارلغنه ديرلر (مثنوى) كور چون شد كرم از نور قدم* از فرح كويد كه من بينا شدم* كور
اولان كمسه چونكم كرم اولدى نور قدمدن يعنى نور الهيدن متأثر اولوب حرارت پذير اولدى فرحندن ديركه بن بينا
اولدم واصحاب شهود مرتبه سنى بولدم قياس ايلركه اول وجد وحالت مشاهده وعيان مرتبه سى اوله حال بوكه اويله دكلدر
نته كم بيوررلر (مثنوى) سخت خوش مستى ولى اى بو الحسن* پاره راهست تا بينا شدن* بوقدر كرميتله زياده خوش
مست سن وليكن اى بو الحسن يعنى اى اوكمسه بينا اولنجيه دك دخى بر پاره يول واردر مجرد افتاب حقيقينك نوردن
بر سالك حرارت پذير اولوب وجد وحالته ايرمكله بصير اولمق وحق اليقين مشاهده قيلمق مرتبه سنى بولمق لازم كلمز بلكه
وجد وحالت مرتبه سندن مشاهدهٔ انوار الهى مرتبه سنه مسافهٔ بعيده ومراتب كثيره واردر كركدركه اكا اول
قدرله مست ومغرور اولوب كنديكى بينا اولدم صنميه سن وسعى طلبدن اوصنميه سن (مثنوى) اين نصيب كور باشد
ز آفتاب* صد چنين والله اعلم بالصواب* بوقدر حرارت وحالت افتاب حقيقيدن كور اولنك نصيبى اولور يوز بونك كبى
هم كورك نصيبى اولور الله تعالى صوابه اعلمدر وكور اولان كمسه لر بو كلمات شريفه يه اعتقاد ايلمك اهم والزم در
(مثنوى) وانكه او آن نور را بينا بود* شرح او كى كار بوسينا بود* اول كمسه كه اول نور الهى يى كورجى اوله اول كمسه نك
شرح ايلمك نجى ابو على سينانك كارى اولور يعنى شول كه نور خدايى مشاهده ايليه انك شانى رئيس حكما وزبدهٔ عقلا

اولان ابو على سينا شرح وبيان ايلمكه قادر اولمز زيرا نور خدايى مشاهده ايلين كمسه نك اوصاف وشانى قوت عقليه ايله
بلنمكدن ارفع ومقدمات نظريه ايله فهم قيلنمقدن اعلى در (مثنوى) ور شود صد تو كه باشد اين زبان* كه بجنباند بكف
پردهٔ عيان* فرضى اكر بو زفات اولسه بو زبان كيم اولوركه اليله معاينه پرده سنى تحريك ايليه زبانه كف اسنادى استعارهٔ
تخييليه قيلنمشدن اولوركان زبانى بر شخص منزله سنده تقدير ايليوب اكا كف اسناد قيلمرى تحريك پردهٔ عيانه جرأت
قيلان اهل زبانه تعريض مراد اولورتا واصل جانان اولميان واذن حقله تكلم قيلميان كمسه لر عيان پرده سنى رفع ايلمكه
جرأت ايلمكدن وحقيقت وجوده ووحدت مطلقه يه متعلق سوز سويلمكدن حذر قيله وخاموش اوله (م ى) واى بروى
كر بسايد پرده را* تيغ اللهى كند دستش جدا* واى اول اهل زبانك اوزرينه كه پردهٔ عيانى اليله سوره پرده دن مراد
احكام شريعت وآداب طريقتدر وجه حقيقته جرأت قيلانه بونلر پرده لردر پس واى اول لسان مرتبه سنده اولان
وكندى قريحه سندن كشف پردهٔ حقيقته جرأت قيلان كمسه كه او پردهٔ شريعت وطريقتى رفع ايليه اللهه منسوب
اولان تيغ انك الينى كنديدن جدا ايلر دستدن مراد قوت وقدرتى اولوركه انك رفع پرده يه تمكه آلت اولان قوت وقدرتى
اندن قطع ايلرديمك اولور (مثنوى) دست چه بود خود سرش را بر كند* آن سرى كز جهل سرها مى كند* ال نه اوله
خود انك باشنى قوپاررار اول بر باشى قوپرركه جهلندن سرلر ظاهر ايلردى سرها يا فتح سينله اوقنوب معنى بويله اولسه ده
جائزدر تيغ الهى اول بر باشى قوپرركه جهلندن باشلر بوقار وايلر يعنى تكبر وتفاخر ايلر بونده تنبيه اولدركه بر كمسه دخى
هنوز زبان وقيل وقال مرتبه سنده ايكن بلكه حال منزله سنده ايكن بيله پردهٔ حقيقتك كشفنه دست درازلق ايليه
وعيان واسرار نهانه متعلق سوز سويليه اكر پردهٔ عيانك كشفنه وسر نهانك ايضاح واظهارنه دست درازلق
ايلرسه واندن سويلرسه تيغ غيرت الهى انك الينى ودلنى قطع ايلر ال نه شيدر بلكه ظاهر باشنى وسر ايمان وجانى قوپارر
لكن اول بر باشى قوپاررركه جهل وغفلتدن مجرد تفاخر ايچون اسرار الهيه يه نامحرم اولنلره اظهار ايلر وبغير اذن الله
اندن سوز سويلرديمك اولور (مثنوى) اين بتقدير سخن كفتم ترا* ورنه خود دستش كجا وآن كجا* بو سوزى سكا سوز
تقديريله ديدم يوخسه خود اول زبانك الى نره ده در واو نره ده دردستش ده اولان ضمير اكرچه بحسب اللفظ زبانه
راجعدر اما بحسب المعنى مضاف مقدر اولوب اهل زبانه عائد اولور يعنى اول اهل زبانك الى فى الحقيقة قنى وكندى قنى كه
تا پردهٔ عيانه قريب اولوب آنى كشفه قادر اوله بونى سكا سوز تقديريله سويلدم فى المثل اكر لسان ذكر اولنسان اوزره اويله
ايليدى بويله اولوردى ديمك اولور وبو بيتله بو معنايى تفهيم ايچون ضرب مثل قيلورلر (مثنوى) خاله را خايه بدى
خالو شدى* اين بتقدير آمدست ار اويدى* مثلا خاله نك اكر خايه سى اولسيدى خالو اولوردى نته كم لسان تركيده دخى
ديرلر اكر تيزه كك خايه سى اولسيدى طايك اولوردى بو معنى تقديرله كلمشدر اكر اول اوليدى يعنى اكر فرضى خاله نك
خايه سى اوليدى خال اولمق مقرر اولوردى كذلك اهل زبان كندى مرتبه سندن اكر خروج ايدوب مرتبهٔ عيانه يقين
كلوب انك پرده سنك رفعنه جرأت قيلسيدى تيغ الهى انك الينى ودلنى وباشنى قطع ايلردى اكن اهل زبان قنده ومرتبهٔ
عيان قنده كه اهل زبان حتى مرتبهٔ عيانه قريب اوله وانك پرده سنى رفع ايلمكه جرأت قيله بوخود ممكن دكلدر (مثنوى)
از زبان تا چشم كو بالا ز شكست* صد هزاران ساله كويم اندكست* لساندن چشمه دك كه اول چشم شك وكماندن
بالا وبريدر صد هزاران سال ديرسم اندكدر يعنى قيل وقال مرتبه سندن مشاهده وعيان مرتبه سنه دك اكر يوز بيك
ييللق يول واردر ديرسم آزدر كه مقال مرتبه سندن حاله وحال مرتبه سندن مقام مشاهدهٔ ذى الجلاله وارنجيه دك
عقله صغمز وحسابه كلمز مسافهٔ بعيده ومنازل كثيره واردر چونكم اهل قيل وقاله بو مقالدن يأس وقنوط كلمك
شائبه سى توهم اولديسه اول توهمى دفع ايچون وانلردن يأس وقنوطك ازاله سى ايچون بو بيتى ومابعدنده اولان
ابيات شريفه يى تقرير بيوررلر (مثنوى) هين مشو نوميد تو از آسمان* حق چو خواهد مى رسد در يك زمان* اى اهل
قيل وقال اكرچه مرتبهٔ لساندن مرتبهٔ شهود وعيانه دك هزاره زار مراتب بى شمار واردر ليكن اكاه اول نا اميد اولمه
زيرا نورى آسماندن حق تعالى چونكم ديليه بر آز زمانده زمينه ايرشور دع هذا اينمه اده بوقدر بعد مسافه واردر ليكن
حضرت حقه نسبتله بعد وقرب مساويدر انك فيض وعطاسنه بعد ومسافه حائل ومانع اولمز (مثنوى) صد اثر
در كانها از اختران* مى رساند قدرتش در هر زمان* مثلا اخترلردن معدنلره بو ازرى اول خدانك قدرتى يتشدرركه
بر زمانده بو آسمانده اولان اخترلرك تربيهٔ تأثيرى زمينده اولان معادنه باذن الله هر بر زمان واصل اولوب اول معدن
هر قنغى اختره مقابل اولديسه اول اخترك خاصيتنه ومعدنك استعدادنه كوره انده اول شى حاصل اولور والحاصل
بعض محلده حديد وبعضنده رصاص وبعضنده نحاس وبعضنده ذهب وفضه اول اخترك خاصيتنه كوره
ظهوره كلور (مثنوى) اختر كردون ظلم را ناسخند* اختر حق در صفاتش راسخند* كردونك كولك كبى محسوس

اولان ظلمتلری رفع وازاله ایدیجیلر اختر گردوندن مراد خورشید وماه درانلره دخی اخترلر دیرلر وبونلر فلکده راسخ
وثابتلردر اما اختر حق انلك صفاتنده راسخلر وظلم معقوله ومعنویه یی ناسخلردر اختر حقدن مراد هر نبی وولینك
روحیدر که مرتبهٔ صفات الهیه ده ثابتلردر اگرچه مرتبهٔ صفات الهیه دن اسفل السافلین اولان مرتبهٔ بشریت
وعالم طبیعته گلنجیه دك هزار مراتب بی شمار منازل واردر لیکن شمس الهی وماه ربانی اولان نبی وولینك روحنك نوری
وتربیه وتأثیری زمین بشریتده اولنلره وظلمات نفسانیتده قالنلره طرفة العینده گلوب انلری منور ایلر وظلماتدن خلاص
قیلر اولقدر مراتب کثیره ومسافهٔ بعیده بونلرك نورینه مانع وحائل اولمز (مثنوی) چرخ پانصد ساله راه ای مستعین *
در اثر نزدیك آمد با زمین * مثلا بش یوز ییللق یول اولان چرخ ای معاونت طلب ایدیجی اثرده زمینه قریب گلدی اگرچه
مكان جهتندن بعید اولدی لکن تأثیر وتربیه جهتندن ارضه زیاده مقارنت قیلدی (مثنوی) سه هزاران سال وپانصد
تا زحل * دم بدم خاصیتش آرد عمل * مثال آخر زمیندن فلك سابعده اولان زحله دك اوچ بیك بشیوز ییللق یولدر مع
هذا اول زحلك خاصیتی هردم متصلا عمل گتورر اتفاق اهل نجوم آنك اوزرینه درکه زحل نحس اکبردر زمینده اولان
نحوستلر آنك اثریدر روز زمینده هر محلکه اکا مقابل گله البته شوره یر اولوب انده گیاه ونبات بتمز وآنك طبیعتی یابس وباردر
اکثر یبوست وبرودت آنك اثریدر بونلر امثالی نیجه خواص وآثاری واردر که جمله سی زمینده ظهوره گلور ورونمایان اولور
حال بوکه زمینله آنك ما بیننده بوقدر اجرام فلکیه وار ایکن واوچ بیك بشیوز ییللق راه مقداری مسافه مقرر ایکن
ینه انك خاصیت واثری زمینه قریب اولدی واشیایه تأثیر قیلدی (مثنوی) در همش آرد چو سایه در ایاب * طول سایه
چیست پیش آفتاب * بو بیت منجمین مذهبنی ابطال ایچون دینلمشدر زیرا انلرك مذهب واعتقادی اولدر که زحل
بنفسه مؤثردر وخاصیتنی امضا واجرا ایدیجیدر بویله دینلرك اعتقادنی ابطال ایدوب بیوررلر جناب حق ومرید مطلق
اول زحلك خاصیت وعملنی سایه کبی درهم گتوررایاب وقتنده ایاب رجوعه دیرلر درهمك معناسی طی ایلروبر یرده
جمع ایدوب منتشر قیلمز دیمك اولور وآردلك فاعلی حق تعالی در تقدیر کلام بویله دیمك اولور که خدای تعالی حضرتلری
اول زحلك خاصیت وعملنی طی ایلر رجوع وقتنده سایه کبی یعنی آفتابك طلوع ورجوعی وقتنده سایه نك منطوی
اولمسی کبی حق تعالی اول زحلك خاصیت وعملنی عالمدن رفع ایلر آفتابك قتنده طول سایه نه شیدر یعنی هیچ
برشی دگلدر کذلك آثار وخواص زحل دخی آفتاب حقیقینك نوری وارادتنك ظهوری قتنده هیچ برشی دگلدر بودخی
جائزدرکه در ایاب سایه یه متعلق اولوب اکا ظرف اولسه بوتقدیرا اوزره معنی حق تعالی حضرتلری اول زحلك خاصیت
وعملنی طی ایلر رجوع وقتنده اولان سایه کبی اما اولکی وجه اولیدر وبعض شارحلرك اختیار ایلدکلری وجه دخی
اولدر زیرا انلر ایابی زحله ظرف طوتوب معنایی بویله ویرمشلردر حق تعالی حضرتلری رجوع وحرکتده زحلی سایه کبی
منطوی وپیچیده گتورر آفتابك قتنده سایه نك اوزنلغی نه در یعنی چونکم آفتاب رجوع وحرکت ایده ظل ممدودی
آز زمانده طی ورفع ایلر (مثنوی) وز نفوس پاك اختروش مدد * سوی اخترهای گردون می رسد * واختر کبی
پاك اولان نفسلردن که مراد انبیا واولیا علیهم السلامك نورانی اولان نفوس طاهره سیدر گردونك اخترلری جانبنه مدد
یتشور کواکب مضیئه ودراری منیره نورانیتی خلفاء الهیه نك باطننده آلورر وانلرك امدادیله مهتدی اولور کما قال ابن
الفارض * بیت * وبدری لم تأفل وشمسی لم تغب * وبی تهتدی کل الدراری المنیرة (مثنوی) ظاهران اختران قوام ما *
باطن ما گشته قوام سما * اول افلاکك اوزره اولان اخترلرك ظاهری بزم ظاهرمزك قوامیدر یعنی بزم ظاهر
وجودمزده مؤثر وبزم جسملریمزه قوت وترتیب ویریجیدر اما بزم باطنمز سمانك قوامیدر یعنی سماوانه قوام وپریچی وانی
قائم وقوی ایدوب طوردیریجی بزم باطنلرمزدر جمیع فلکلر نور باطن ولیٔ کامل ایله قائم اولورلر وانده اولان ملکلر
انك مشیتیله کار قیلورلر کما قال ابن الفارض * بیت * ولا فلك الا ومن نور باطنی * به ملك یهدی الهدی بمشیئتی *
اتفاق اصحاب تحقیق بونك اوزرینه درکه باطن انسان کامل عالم اکبردرکه جمیع عالمی محیط اولمشدر وبو عالمه کانسبت
عالم اصغردرته کم بو معنایه اشارت ایدوب بو بیان شریفی تقریر بیوررلر * در بیان آنکه حکما گویند آدمی
عالم صغراست وحکمای الهی گویند آدمی عالم کبراست * زیرا علم آن حکما بصورت آدمی مقصود بود وعلم این حکما
در حقیقت آدمی موصول بود بو سرخ شریف انك بیاننده درکه حکماء فلسفی آدمی عالم صغری دردیرلر اما حکماء الهی
آدمی عالم کبری دردیرلر زیرا اول حکمانك علمی آدمینك صورتنه مخصوص ومقصوردر حقیقت ومعناسندن
وسرانسانیدن خبردار اولمشلردر زیرا انلر عالمك صورت ظاهرن بیلورلر حقایق واسرارنه واقف اولمشلر اما بو حکمانك
یعنی حکماء الهیه نك علمی آدمینك حقیقتنه موصولدر یعنی غیب هویت وسر احدیته مطلع اولمشلردرکه
عالم وآدمك اصل ومبدأی در (مثنوی) پس بصورت عالم اصغر توئی * پس بمعنی عالم اکبر توئی * پس صورت حسیله

ای انسان سن عالم اصغرسن پس معنیده عالم اکبرسن سن ته کم حضرت علی کرم الله وجهه نك بو ابیات شریفه سی
بو معنایه شهادت ایلر (بیت) دواءك منك وما تشعر * وداءك منك وما تبصر * وانت الكتاب المبین الذی) باحرفه یظهر
المضمر * وتزعم انك جرم صغیر * وفیك انطوی العالم الاكبر * اگرچه بو عالم صورت بحسب الظاهر بزم اصلمزدر
لکن من حیث المعنی بز اکا اصل کبی واقع اولمشزدر (مثنوی) ظاهرا آن شاخ اصل میوه است * باطنا بهر ثمر
شد شاخ هست * مثلا اول شاخك ظاهری میوه نك اصلیدر لکن باطنا شجر ثمردن اوتری وار اولمشدر (مثنوی)
گر نبودی میل امیدی ثمر * کی نشاندی باغبان بیخ شجر * زیرا اگر میل ثمر وامید ثمر اولمیدی باغبان شجرك کوکنی
قچن دکردی یعنی دکمزدی (مثنوی) پس بمعنی آن شجر از میوه زاد * گر بصورت از شجر بودش ولاد * فاذا کان کذلك
بو مقدمه معلومك اولدیسه معناده اول شجر میوه دن طوغدی اگرچه میوه صورتده شجردن طوغمق اولدیسه ده
شجردن مراد عالم ومیوه دن مراد آدمدر پس عالمك وجودی آدمك ظهوری ایچوندر زیرا عالمدن مقصود اصلی وغرض
کلی آدمدر وآدمدن مقصود دخی انبیایه خاتم اولان رسول اکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلمدرته کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر (م ی) مصطفی زین گفت کادم وانبیا) خلف من باشند در زیر لوا * حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
بو سببدن دیدیکه آدم وجمیع انبیا علیهم السلام زیر لواده بنم اردمده اولورلر بن جمله یه مقدم وپیشوا اولم کما قال علیه
السلام آدم ومن دونه تحت لوائی یوم القیامة ولا فخر اگرچه اول حضرت ظاهرا جمله دنصکره گلدی لکن معنا
جمله دن اسبق اولدی ته کم حدیث شریفك مضمونی اولان بو بیت لطیف بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) بهر این
فرموده است آن ذوفنون * رمز نحن الآخرون السابقون * بو تقدم معنویدن اوتری بیوره شدر اول ذوفنون نحن
الآخرون السابقون حدیثنك رمزنی یعنی بز صورتا آخرلر ومعنا سابقلرز دیمك اولور وانا الاخر وانا السابق دیمیوب
جمله گتورملرنده نکته اول حضرتك ورثه وتبعه سی دخی بو حکمده داخللردر (م ی) گر بصورت من ز آدم زاده ام) من
بمعنی جد جد افتاده ام) اگرچه صورت اعتباریله بن آدمدن طوغمشم اما بن بحسب المعنی جدك جدی واقع اولمشم
ته کم ابن فارض بو مرتبه دن ترجمان اولوب بیوررلر * بیت * وانی وان کنت ابن ادم صورة * فلی فیه معنی شاهد بابوتی
آدم حضرتلری ابو الاشباح واول حضرت ابو الارواحدر بو جهتدن جدك جدی واقع اولمشدر وبو حدیث شریف
دخی بو معنایه شهادت قیلمشدر که بیوررلر کنت نبیا وآدم بین الماء والطین (مثنوی) گز برای من بدش سجده ملك *
وز پی من رفت بر هفتم فلك * زیرا که اول آدمه ملکك سجده سی بندن اوتری اولمشدر واول بندن اوتری هفتم فلك
اوزرینه گتمشدر یعنی بنم نور حقیقتم ابتدا ابو البشرده ظهور ایلدیکده ملائکه اول نوری انده مشاهده ایلیوب بنم
نورمدن اوتری اکا سجده ایلدیلر وهفتم فلك اوزره اولان جنت اعلایه زمینده جسدی خلق اولندقدنصکره بنم انده
اولان نورمدن اوتری گتمشدر حضرت آدمك هفتم فلك اوزره گتمسی جسد شریفی زمینده خلق اولوب ونفخ روح اولوب
انسان صورتنه گلدکدنصکره واقع اولمشدر بعده جنتدن چیقوب ینه زمینه گلمشدر وبعد الوفات روح شریفی سماءاولده
قرار قیلمشدر وبو مرتبه لری حضرت مصطفی علیه السلامك انده ظهور ایلین نوری واسطه سیله بولمشدر (مثنوی پس
ز من زاییده در معنی پدر * پس ز میوه زاد در معنی شجر * پس اول حضرتك مرتبهٔ شریفه لرینك لسانی وحدیث
شریفلرندن دخی منفهم اولان معانی بو مضمونی تأیید ایلر بوکونه سویلر پس معناده پدر بندن طوغدی اگرچه صورتا
بن اندن طوغدم پس معناده شجر میوه دن طوغدی اگرچه صورتا میوه شجردن طوغدی ایسه ده زیرا شجردن مقصود
ثمردرکه شجرك ظهوری ثمر ایچون واقع اولمشدر چونکم مقصود اصلی ثمر اوله معنا شجر اندن طوغمش اولور کذلك عالمدن
مقصود آدم وآدمدن دخی مقصود حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر بر موجب حدیث قدسی (لولاك لولاك
لما خلقت الافلاك چونکم اول حضرتك وجود شریفی علت غائیهٔ عالم وآدم اوله من حیث المعنی آدم آندن ظهوره گلمش
اولور شجر میوه دن اوتری ظهوره گلدیکی کبی (مثنوی) اول فکر آخر آمد در عمل * خاصه فکری کو بود وصف ازل *
فکرك اولی عملده آخر گلدی فی الحقیقه بویله در مثلا بر مهندس اولا استسه که بر دوستنی براوده ساکن ایلیه انکچون
برخانه بنا ایلر اول خانه تمام اولدقدنصکره آخر عملده اول دوستنی اول خانه ده ساکن ایلر پس انك فکرینك اولی عملده آخر
گلمش اولور مثال آخر برکسنه بر میوه یمك استسه اول میوه نك شجرنی دکوب کونلرتربیه ایلر اول شجر ظهوره گلوب
میوه سی حاصل اولدقدنصکره انك میوه سنی یر پس اول فکر عملده آخر گلمش اولور علی الخصوص بر فکرکه اول وصف
ازل اوله بو مصرعده اولان فکردن مراد مقصود الهیدر وارادت ربانیدرکه ازلی اکا صفت اولمشدر وبو اکوان وافلاکك
خلقتندن مقصود اصلی لولاك لولاك لما خلقت الافلاك فحواسنجه سلطان انبیانك وجود شریفی اولور پس فکرك
اولی عملده آخر گلدیسه خاصه وصف ازلی اولان قصد الهی دخی عملده آخر گلمش اولور که مقصود الهی اولا حضرت

نبینك وجودی اولوب پس بوا كوان وافلاكی خلق ایلیوب موجود اولدقدنصكره وانبیای عظامك دخی وجودلری ظهور قیلدقدنصكره اول مقصود اصلی اولان حضرتك وجود شریفنی ظهوره كتورمش ومرتبهٔ محبوبیته یتورمش اولور (مثنوی) حاصل اندر یك زمان از آسمان * می رود می آید ایدر كاروان) مقدم اولان بیانده بیوردقلری كمالاتك تكرار مآل ومحصولنك تقریرینه شروع ادرمقدما بیورمشلردیكه (هین مشو نومید نوازآسمان) حق چو خواهد می رسد دریك زمان * پس بو مناسبتله نیجه معانی ومعارف بیوروب مناسبتله انسانك عالم كبری اولمسیچون دخی بریان بسط ایلیوب اندهدخی نیجه علوم وحكم نقل ایلدكلرندنصكره ینه ذكر اولنان معنانك بقیه سنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر حاصل كلام ونتیجهٔ مرام آسماندن هر بر زمانده دائما كاروان كلوركیدر ایدر دائم دیمكدر آسماندن مراد آسمان معنویدر مراد مرتبهٔ آسمان صفات الهیه وعالم روحانیه در وكارواندن مراد بر قاچ وجه محتملدر اولا قوافل جمیع موجودات اولسه قابلدر كه جمیع اشیا آنافآنا طرفةالعینده وجوده كلمكده ودرحال ینه معدوم اولمقده در تجدد امثال وتعاقب اشكال اولدیغندن هركس بو كلمكی وكیتمكی ادراكه قادر دكلدر مكر اصحاب مشاهده نته كم بونك تحقیقی جلد اولده قصهٔ مكر خركوش بیانده مرور ایلدی ثانیا قوافل ارواح اولمغه دخی شاملدر زیرا دائما قوافل ارواح برجانبدن كلوب وبرجانبدن ینه كیتمكده در هیچ بردم یوقدر كه اول آسمان طرفندن برنیجه كاروان بو عالمه كلمیه وبرنیجه سی اول عالمه كیتمیه البتّه هر زمان كلوب كیتمكدن خالی دكلدر ثالثا قوافل فیوضات الهیه وتجلیات ربانیه ونفحات سبحانیه ورحمت رحمانیه مراد اولمغه دخی شامل اولوران لربكم فی ایام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها حدیث شریفی بو معنایه دلالت وشهادت قیلور پس تقدیر معنی بو اولور كه حاصل كلام برآنده وبرزمانده آسمان معنویدن دائما قافلهٔ فیوضات الهیه وكاربان نفحات سبحانیه وتجلیات ربانیه جانبنه كلور آكه دل اولنه حیات بخش قیلوروینه اصلنه ذاهب اولور (مثنوی) نیست براین كاروان این ره دراز * كی مفازه زفت اید با مفاز * بو كاروان اوزره بو راه دراز دكلدر صحرا وبیابان چن مظفر اولان كسه یه عریض وبعید اولور مفازه صحرا یه دیرلر مفاز ضم میمله مظفر معناسنه در افازیفیزدن یعنی نته كم بریه وبیابان قوی ومظفر اولان كسه یه بعید وعریض كلمدیكی كبی بو قافلهٔ معنویه یه دخی بو راه معنوی دراز وبعید دكلدر دیمك اولور پس بو قافلهٔ معنویه نك سرعت سیرنی تفهیم ایچون قلبك سیرنی امثال ایدوب بیوررلر (مثنوی دل به كعبه میرود در هر زمان) جسم طبع دل بكیرد ز امتنان) مثلا دل هر زمان كعبه یه كیدر وبر آنده نیجه منازل ومسافه یی قطع ایدر جسم كوكل طبعنی طوتر امتنان الهی واحسان ربانیدن نته كم ارواحنا اشباحنا واشباحنا ارواحنا دین ابدال واهل كمالك جسملری روح ودل مزاجنی طوتوب طی مكانه قادر اولمشلر وطرفةالعینده كعبه یه واروب كلمشلردر (مثنوی این دراز وكوتهی مر جسم راست) چه دراز وكوته آنجا كه خداست) بو دراز وكوتهلك تحقیق جسم ایچوندر وقرب وبعد مكان ابدانه متعلقدر درازوكوتهلك نه در اول بر مرتبه ده كه خدادر یعنی عندالله قرب وبعد وكوته ودراز یوقدر بونلر امثالی اولان شیلر متصور اولمز بو جمله سی اجسامك ومغلوب اجسام اولان ارواحك وصفلریدر (مثنوی) چون خدا مر جسم را تبدیل كرد * رفتنش بی فرسخ وبی میل كرد * چونكم خدای تعالی جسمی تبدیل ایلدی انك كیتمسنی وسیرایتمسنی بی فرسخ وبی میل ایلدی فرسخ درت بیك ادیمدر نته كم سلطان انبیا علیه السلامك جسم شریفنی حق تعالی حضرتلری چونكم تبدیل ایلدی شب معراجده بو قدر مسافه قطع بیوروب وهنوز كرمیت بسترلری زائل اولمدین مكانلرینه كلدیلر (مثنوی) صد امیدست این زمان بردار كام * عاشقانه ای فتی خل الكلام * یوز امید واردر بو زمانده ادیمك قالدر ای جوان عاشقلر كبی قیل وقالی ترك ایله یعنی بو حال حیاتده وزمان دنیاده قرب حقه نائل ومرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه نیجه یوز امید واردر ای فتا عاشقلر كبی ایاق قالدیروب بو یوله سالك اول وطالب ذوق حال اولوب قیل وقالی ترك ایله كما قال علیه السلام دع قیل وقال وكثرة السؤال رواه ابن مسعود (مثنوی) كرچه پیلهٔ چشم برهم می زنی * در سفینه خفته ره می روی * اكرچه كوز قپاغنی بر بره اوررسن یعنی كوز قپاغنه دیرلر مثلا سفینه ده یاتمش سن یول قطع ایلرسن یعنی ای سالك طریق الهی بو یولده محرماتدن غض ابصار قیلرسن بلكه كائنات ومخلوقاتدن كوز یومرسن اما سفینه ده یاتمش وقطع راه ایتمش كسه كبی كشتیٔ صحبت مرشد كاملده ساكن ایكن طورمز كیدرسن ونیجه منازل ومقاماتی قطع ایدرسن ولهذا بنشین وسفر كن كه بغایت خوبست دیو سالكان راه حق سفر فی الوطن ایلمكه ترغیب ایلدیلر ودخی (بیت) اسافر عن علم الیقین العینه) الی حقه حیث الحقیقة رحلتی) دیو سویلدیلر * تفسیر این حدیث كه مثل امتی كمثل سفینة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق * قال علیه السلام مثل علماء امتی وفی روایة اخری مثلی ومثل اصحابی بنم امتمك علماسنك صفت عجیب الشانی ویاخود بنم واصحابمك صفت وشانی كمثل سفینة نوح نوحك كمیسنك صفتی كبیدر من تمسك بها نجا شول كسه كه تمسك وتعلق ایلدی اكا نجات

بولدی

بولدی ومن تخلف عنها غرق وشول كسه كه اعراض وتخلف ایلدی اندن غرق اولدی نته كم مثلا حافظ بیورر * بیت * یار مردان خدا باش كه در كشتیٔ نوح) هست خاكی كه بآبی نخرد طوفان را (مثنوی بهر این فرمود پیغمبر كه من) همچو كشتی ام بطوفان زمن حضرت پیغمبر علیه السلام بوندن اوتری بیوردیكه بن كشتی كبی ام زمانك طوفاننه یعنی نجات معنوی وسفر روحانیدن اوتری حضرت نبی علیه السلام كندو بی واصحابنی سفینهٔ نوحه تشبیه ایدوب بن طوفان زمانه وحوادثاتكوانه نسبتله كمی كبی ام بیوردی (مثنوی) ما واصحابیم چون كشتیٔ نوح * هركه دست اندر زند یابد فتوح * بن واصحابم اول كشتیٔ نوح كبی یز هركیم كه بزم سفینه مزه ال اوره فتوح بولور وبدعت وضلالت ومعصیت وقباحت ورطه لرندن نجات بولور چونكم (الشیخ فی قومه كالنبی فی امته) حدیثنك فحواسنجه شیخ كامل دخی قومی ایچره قائم مقام نبی وعصرینك پیغمبری كبی اولدیسه آنك سفینهٔ صحبتنه داخل اولان دخی قطع منازل قیلور وكرداب هلاكت وضلالتدن خلاص اولور ومقصودنه وصول بولور نته كم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونكه با شیخی تو دور از زشتی * روز وشب سیاری ودر كشتیی * ای طالب حق چونكم بر شیخله سن زشتلكدن دور اوله سن یعنی مخالفتدن وعدم اطاعت ومتابعتدن اجتناب قیله سن روز وشب سیر ایدیجیسن یعنی كیده او یوروب سیر ایلین كسه نیجه ایسه سن دخی فی المثل بویله سن اكرچه ظاهرا بر مقامده مقیم ایسه كده باطنا قطع مراتب ومقامات ایلمكدن خالی دكلسن (مثنوی) در پناه جان جانبخشی توی * خفته در كشتی ره می روی * برجانبخشك جان حفظنده اوجرسن یعنی برحیاتبخش اولان مرشدك روحنك حفظ وحمایتنده پرواز ایدرسن مثلا كشتی ده یاتمش واویومشسن یوله كیدرسن ومنازل ومراحلی اوتوردیغك یرده طی وقطع ایدرسن توی تویدن افعلندن فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوچمق معناسنه (مثنوی) مكسل از پیغمبر ایام خویش * تكیه كم كن بر فن وبر كام خویش * ای طالب كندی ایامك پیغمبرندن منقطع اولمه كه الشیخ فی قومه كالنبی فی امته حدیثنك مقتضاسنجه شیخ كامل كندی عصرنده قومی ایچنده پیغمبر كبیدر كندی فنك وكندی قومك ودوستك اوزره وباخود مراد اوزره اعتماد ایلمه كه بویله رهبر ومرشد سز كیدن كمراه اولمش كندی فنی وادراكنه اعتماد ایدن ناقص وخام قالمشدر (مثنوی) كرچه شیری چون روی ره بی دلیل خویش بین ودر ضلالی وذلیل اكرچه شیرسن وذكا وفضیلتله دلیرسن چونكم یولی بی دلیل كیده سن روباه كبی ضلالده سن وذلیل وحقیرسن زیرا قوت وعزت یوقدر الا استاده تبعیتده بعض نسخه ده (خویش بین ودر ضلالی وذلیل) واقع اولمشدر بو تقدیراوزره معنی كندك كوریجی وضلالده ذلیلسن دیمك اولور (مثنوی) هین مپر الا كه با پرهای شیخ * تا ببینی عون لشكرهای شیخ * ای سالك راه آكاه اول اوچمه الا شیخك قنادلریله تا كم شیخك لشكرلرینك عون وعنایتنی كوره سن یعنی شیخك همت وارشاد وهدایتی وروحانیتی وعلم وحكمتی عسكرلرینك معاونتنی كورمك استرسك كندی عقل وعلمك پروبالنی ترك ایدوب انك رأی وتدبیری پرلریله پرواز ایله واندن قهر ولطف هرنه كلورسه بجان ودل قبول ایله (مثنوی) یك زمانی موج لطفش بال تست * آتش قهرش دمی حمال تست * زیرا برزمان آنك لطفی موجی سنك پروبالكدر كه سنی هوای یارده پرواز كتورر وانك آتش قهری بردم سنك حمالكدر رفتور وماندهلك وقتنده سنی كوتورر ومقصود ومرامكه یتورر (مثنوی) قهر او را ضد لطفش كم شمر * اتحاد هر دو بین اندر اثر * انك قهری انك لطفنك صورت ظاهرده ضدلریدر لكن اثرنه نظر اولنسه متحدلردر چونكم ایكی صفت ایله طالبك ترقیسنه سبب اولدقدنصكره ظاهرده اولان ضدیته نظر اولنمز (مثنوی) یك زمان چون خاك سبزت میكند * یك زمان پر باد وكبرت میكند * برزمان اول پیرك لطفی سنی خاك كبی سبز ایلر وانواع لطافت وطراوتله تازه وطری قیلور برزمان سنی پر باد وكبر ایلر كبر بزرك معناسنه اولور وبادن مراد هوای یار اولور یعنی برزمان اولور كه انك تاب قهری سنی هوای عشق وباد شوقله پر ایلر وبزرك وقلب وروحكی ستترك ایلردیمك اولور (مثنوی) جسم عارف را دهد وصف جماد * تا بروروید كل ونسرین شاد * شیخ كامل عارفك جسمنه جماد وصفنی ویرر جماددن مراد بوندهخاكدر یعنی مربیٔ كامل وعارف اولان سالكك جسمنه خاك صفتنی عطا ایلرتا اول جسمده نازك واطیف كل ونسرین بترشادان دیرلر لطافت معناسن و یررلر كل نسریندن مراد كل معارف ونسرین اسرار ولطائف درواذواق روحانی واشواق سبحانیدر مربیٔ كاملك تربیه سی عارفك جنان جاننه بر مرتبه طراوت ولطافت ویرر كه كل وریحان وسنبل وضیمران اولان بستانده اول مرتبه لطافت اولمز وهر كسك چشم ادراكی انی كورمز ودماغ عقلی اندن رایحه المز (مثنوی) لیك او بیند نه بیند غیر او * جز بمغز پاك ندهد خلد بو * لیكن اول شیخ كورر اندن غیریسی كورمز زیرا مغز پاكدن غیری یه جنت رایحه ویرمز یعنی دماغ جانی وساوس وانكاردن خالی اولمین انسان روایح جنانی آلهمز روایح جنانی استشمامه قادر اوله میان لطائف جنانی دخی ادراك قیله مز كه شیئك ادراكنه استعداد وقابلیت شرطدر (مثنوی)

مغزرا خالی کن از انکار یار * تا که ریحان یابد از گلزار یار * مغز جانکی انکار یاردن خالی ایله تا کم یارك كلزارندن ریحان بوله یاردن مراد شیخدر یعنی ای طالب و مرید دماغ روحکی یار و معین اولان شیخه انکار ایلمکدن پاك وطاهر ایله تا انك كلزار قلبندن دماغك ریحان عرفان بوله وشهود وعیاندن رایحه الهی شیخدن مراد حسام الدین افندی قدس سره العزیز حضرتلری اولمق دخی مناسبدر (مثنوی) تا بیابی بوی خلد از یار من * چون محمد بوی رحمان از یمن * تا کیم بنم یارمدن جنت رایحه سنی بوله سن حضرت محمد صلی الله علیه وسلم رحمان رایحه سنی یمندن بولدیغی کبی نته کیم روایت اولنور که اول حضرت اکثر زمانده یمن جانبنه متوجه اولوب استشمام ایلرایمش سؤال اولندقده انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن بیورمشلر بعض محققلر بونك شرحنده اویس قرنی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك وجودندن رایحهٔ حق بولدقلرینه اشارتدر دیمشلر پس خلاصهٔ کلام ای طالب اگر دماغ جانکی انکاردن پاك وخالی ایلرسك حضرت نبی علیه السلام رایحهٔ رحمانی یمن جانبندن بولدیغی کبی سن دخی بنم یارمدن جنت رایحه سنی وحقیقت فایحه سنی بولورسن دیمك اولور (مثنوی) در صف معراجیان گر بیستی * چون براقت برکشاند نیستی * ای طالب اگر سن معراجیلر صفنده طوره سن یوقلق سنی براق کبی یوقارو چکر معراجیلردن مراد معراج معنوی صاحبلری اولان اولیا واصحاب فنادر سنکه انلرك خدمتنده قائم اوله سن وکندیکی انلرك ارادتنده فانی قیله سن براق حضرت رسولی بالایه چکدیکی کبی یوقلق دخی سنی عالم معنایه چکر وقرب حقه واصل ایلر دیمك اولور ومشایخ عظام سالك مرتبهٔ بشریتدن ترقی قیلمغه وقرب حقی بولمغه ومرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه معراج معنوی دیمشلردر پس معراج معنوینك بیاننه شروع ایدوب بو بیتلری مثل موقعنده ایراد بیوررلر (مثنوی) نی چو معراج زمینی تا قمر * بلکه چون معراج کلك تا شکر * بو معراج زمینك یعنی زمینه منسوب اولان کمسه نك قمره دك اولان معراجی کبی دکل بلکه برقمشك شکره دك اولان معراجی کبیدر یعنی بی ذوقلقدن ذوق مرتبه سنه واصل اولمق ودرونك حلاوت ایمان وعرفانله طولمق وقرب حقی بولمقدر بو جمله روحك مرتبهٔ ادنادن مرتبهٔ اعلایه عروج ایلمسیدر (مثنوی) نی چو معراج بخاری تا سما * بل چو معراج جنینی تا نهی * مثال آخر بو معراج بر بخارك سمایه اولان معراجی کبی دکلدر بلکه بر جنینك مرتبهٔ نهایه دك اولان معراجی کبیدر نته کیم بر جنین طورا بعد طور بو قدر مراتبی قطع ایدوب بعد التولد طفل اولوب بلوغه کاوب کندوبی مناهیدن نهی ایدیجی عقل کامل جانبنه نیجه عروج معنوی ایلرسه سنك دخی ای سالك راه معراجك بویله اولور زیرا روحك نقصاندن کمال مرتبه سنه ترقی قیلور وجانك قرب خدایی بولور دیمك اولور (مثنوی) خوش براقی گشت خنك نیستی * سوی هستی آردت گر نیستی * نیستلك خنكی بر خوش براق اولدی سنی وارلق جانبنه کوتورر اگر یوق ایسك یعنی اولمزدن اول اولمك ومحو وفانی اولمق فی المثل بر لطیف براق کبی اولدی سنکه خنك فنایه سوار اوله سن سنی وجود باقی جانبنه کتورروسنی حقیقت مرتبه سنه ییتورر دیمك اولور (مثنوی) کوه ودریاها سمش مس میکند * تا جهان حس را پس می کند) کوه ودریالرا اول خنك نیستینك طرناغنی مس ایلر یعنی اول اسب محو وفنا فی المثل بر مرتبه جست وچابکدر جبال وبحار انجق انك طرناغنه یاپشور مراد انك عظم شانی وکوه ودریالرك اکا نسبت حقارت ونقصانی بیان اولور مشهور مثلدرکه بعضن بر شیئك عظم شانی مدح ایلسه لر انك حقنده طاغلر انك طرنغنه دکزودریالر طوبغنه چقمز دیرلر وبو مثل ایله انك علو قدرنی وکمال رفعتنی مراد ایلرلر اول خنك نیستی بر مرتبه تیز رودرکه حتی جهان حسی اردنه ایلر یعنی بو عالم محسوساتدن فی الحال کذر ایدوب انی وراء ظهرنه القا ایدوب دنیا وآخرتی ایکی خطوه ده کچوب سنی مرتبهٔ حقیقته ایرکورر دیمك اولور (مثنوی) پا بکش در کشتی ومی رو روان * چون سوی معشوق جان جان روان * ای سالك کشتی ده آیاغك چك وار یوردیغك یرده روان وجاری یوری جان معشوقنك جانبنه جان روان کبی کشتیدن مراد شیخ کاملك صحبتی وخدمتیدرکه یعنی ای راهرو سن اول صاحب دولتك سفینهٔ صحبتنه داخل اوله سن کرکدرکه کیده اوتورن کمسه لر کبی ایاغك ویدندن آیق چکه سن وحرکت وسفر وصوریدن فراغت قیله سن تا کم معشوق جان جانبنه جان روان کبی روان اوله سن ومن حیث الباطن سفر روحانی وسیر معنوی قیله سن حتی اول مرتبه یه واصل اوله سنکه انده معشوق حقیقی یی بوله سن (مثنوی) دست نی وپای نی رو تا قدم * انچنانکه تاخت جانها از عدم * ای سالك ال یوق وایاق یوق السز وایقسز قدمه دك کت ومرتبهٔ حقیقته دك سیر ایت انجلینکه جانلر عالم عدمدن صحرای وجوده چاپدی یعنی ارواح عالم ارواحدن عالم اشباحه نیجه بی دست وپا سفر ایلدیلرسه سن دخی انجلین عالم قدمه دك بی دست وپا سفر قیل تا اصلکی بوله سن واسرار حقیقته واقف اوله سن پس بوکونه اسرار معارف سویلمکدن فراغت قیلوب بر آخر معارفك نقلنه متوجه اولورلر وفراغته سبب نه ایدیکنی اولا بیان ایلدکلرندن صکره مراد اولنان معارفك تقریرینه شروع بیوررلر (مثنوی) پرده بدریدی درین سخن پردهٔ قیاس * گر نبودی سمع سامع را نعاس

سوزده قیاسك پرده سی پرتلوردی بو معنی پردریدی فعل لازم اولدیغی اوزره درامامتعدی اولدیغی اوزره علی طریق التجرید کندی جنابلرینه خطاب ایدوب بیوررلر ای مولانا سخنده قیاس پرده سنی برتاردك اگر سامعك سمعنه نعاس اولمیدی یعنی اگر سامع اولان کمسه خواب غفلتی کندیلردن دور قیلیدی وانلرك گوش وهوشی بیدار اولیدی سن سویلمکده ومعارف نقل ایلمکده ظنون وقیاس پرده لرین چاك ایلیه دك واول قدر حقایق ودقایق سویلیه دك که عقول وادراك حیران قالیدی وفهم ادراك انك معناسی درکنده هایم وواله اولیدی چونکیم اسرار سابقه نك بیانندن فراغت ایلمکه سبب سامعك خواب وفتوری ایمش بو بیتله بیان ایلدیلر پس مراد شریفلری اولان معارفك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) ای فلك برکفت او گوهر ببار * از جهان او جهانا شرم دار * بو بیتده واقع اولان او که ضمیرلر در مقدم ذکر اولنان شیخه راجعدر واول شیخدن مراد حضرت حسام الدین افندی اولور و حسام الدین افندی یی بو مرتبه مدح ایلمکدن کندی جناب سعادتلرینك ضمنا مدح اولنمسی لازم کلور وفلان عالم بحر بر قدر قراءمنی قیلمشدن اولور وبر سبیل کنایه کندیلرك کمال رفعتنی وعلو رتبتنی وکلاملرینك دخی زیاده لطافت وجزالتنی اشعار قیلور وانك کفتندن مراد مثنوی شریف اولور که اول حضرت بو مثنوینك ظهورینه علت غائیه اولمشدر وشیئی سببینه اسناد ایلمك عند العلما شهرت بولمشدر وبو کلاملرین بو اسلوب اوزره ایراد ایلملری اول حضرتله کندیلرما بینده اولان کمال اتحاده دلالت قیلور وادبه دخی زیاده رعایت اولور ای فلك برکفت او گوهر بار ودخی وز جهان من جهانا شرم دار دیسه لر قابل ایدی لکن اصحاب کمال بن دیمکدن تادب قیلمشلر وکندیلر کندیلری مدح ایلمکدن مجتنب اولمشلردر چن (فاما بنعمة ربك فحدث) فحواسنجه کندیلرده اولان نعمتی خلقه تحدیث ایلمك لازم کلسه اول نعمتك اظهارینی مشعر بو کونه بیله حسن ادا ایلمشلرکه انده انانیته متعلق بر لفظ شائبه سی اولمامشدر چونکیم بو نکات شریفه معلومك اولدیسه معنای بیت اولدرکه ای فلك اول شیخ حسام الدینك کفتی اوزره گوهر باغدر که انك کفتی فی الحقیقه بنم کفتم و بنم کفتم انك کفتیدر کما قال فی محل آخر دو دهان داریم گویا چون قصب) یك دهان رادل کرفته زیرلب) هست روشن هر کرا دل منظرست کین فغان این سری هم زان سرست * ای جهان انك جهانندن شرم طوت واستحیا ایت آنك جهانندن مراد اول حضرتك باطنی طرفی ولایتی مرتبه سیدرکه حقیقة نظر اولنسه حضرت مولانانك جهانی بلکه جمیع انبیا واولیانك دخی جهانیدرکه اول مرتبه ده جمله سی متحدلردر پس معنا از جهان من جهانا شرم دار دیمك اولور وانك جهانندن ای جهان شرم طوت دیمك ای صورت جهان وای اهل جهان اول خلیفهٔ الهی اولان حضرتك باطنندن استحیا ایله وخدمت تعظیمی یرینه کتور تا حضرت حقنده مقبول اولمغه لایق اوله سن دیمك اولور (مثنوی) گر بباری گوهرت صد تا شود * جامدت بیننده وگویا شود * ای فلك اگر اول حضرتك کفتار در باری اوزره گوهر نثار ایلرسك گوهرك یوز قات اولورسنك جامدك کوریجی وسویلیجی اولور یعنی اول کامل ومکمل اولان حضرتك کلماتنه تعظیم وتکریم ایدوب اکا جواهر وزواهرك نثار ایلرسك حضرت حقدن اضعاف مضاعف انك مقابله سنده اجر وعوضلر بولورسن وبر سعادته واصل اولورسنکه جامدك بینا وگویا اولمق مرتبه سن بولور فلکه بو کونه خطابدن مراد زیر فلکده اولان انسانه تعریض اولور کان شو نکته یی اشعار بیوررلر که ای انسان اول صاحب دولتك عظم شانی بر مرتبه ده در که فلك انك کفتار در باری اوزره جوهر نثار ایده لر وانك خدمت وطاعتکده اوله لر ومقابله سنده اضعاف مضاعف گوهرلر واجرلر بوله لر حتی جامدی بیننده ونباتی گوینده اولمق مرتبه سنه واصل اوله لر پس سنکه انسان اوله سن وانسان کامله خدمت واندن تحصیل کمال ایلمك ایچون وجوده کله سن نیچون مالکی وجانکی انك یولنده ایثار ونثار ایلمیه سن اگر جان ودل گوهرین انك کلمات حیات مضاهاتنی تعلم ایلمك راهنده وانك تعظیم وخدمت قیلمق یانده بذل ایلسك سنك گوهر جان ودلك صد تو اولور واول جامد مرتبه سنده اولان لسان ودهانك اسرار معارفی گویا وچشم جانك حقایق لطایفی بصیر وبینا اولوردی دیمکی اشعار قیلور وبو بیت دخی بو معنایی مؤید اولور (مثنوی) پس نثاری کرده باشی بهر خود * چونکه هر سرمایهٔ تو صد شود * پس کندك ایچون نثار ایلمامش اولورسن حقیقتده چونکیم سنك هر سرمایه ك صد اوله یعنی * مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة * آیت کریمه سنك فحواسی اوزره هر نه یی که فی سبیل الله الهك وایسنه بذل ایلسك فی الحقیقه کندك ایچون بذل ایلمش اولورسن زیرا هر بر سرمایه ك چونکیم یوز قات اولور پس معنا ایثار ونثاری کندك ایچون ایلمش اولورسن نته کم بلقیس حضرت سلیمانه قرق دوه یوکی التون کوندردی حضرت سلیمان قرق فرسنك یرك التونی ضم ایلیوب انك جانبنه ارسال ایلدی پس اول هدیه یی معنا کندی ایچون کوندرمش اولدی نته کم بو قصه دن معلومك اولور (قصهٔ هدیه فرستادن بلقیس از شهر سبا سوی سلیمان علیه السلام (مثنوی) هدیهٔ بلقیس چل اشتر بدست * بار انها جمله خشت زر بدست) بلقیسك سلیمان

عليه السلام حضرتلرينه هديه‌سی قرق دوه اولمشدر اول دوه‌لرك يوكی جمله خشت زر اولمشدر * وانی مرسلة اليهم بهدية
فناظرة بم يرجع المرسلون آيت كريمه‌سنده اهل تفسير بويله ديمشلردركه فاقبل الهدهد فاخبر سليمان الخبر كله فامر سليمان
الجن ان يفرشوا الذهب والفضة بين يدی الرسول وفرشوها فی ميدان بين يديه طوله سبعة فراسخ وجعلوا حول الميدان
حائطا من الذهب والفضة (مثنوی چون بصحرای سليمانی رسيد) فرش آنرا جمله زر پخته ديد چونكم اول رسول بلقيس
سليمانه منسوب اولان صحرايه ايرشدی آنك فرشنی جمله زر پخته وخالص كوردی (مثنوی) بر سر زر تا چهل منزل براند
تا كه زر را در نظر آبی نماند * اول رسوللر آلتونك باشی اوزره قرق منزله دك سوردی تا كم آلتونك نظرلرنده آب وطاقتی
قالمدی (م ی) بارها گفتند زر را وا بريم * سوی مخزن ماچه بيكار انديم) بری برلرينه نيجه كره ديديلر آلتونی كيرو ايلتوب
مخزن جانبنه بزنه جنك وجدالده يز يعنی بز نه سببدن بری بريمزه مخالفت ومخاصمت ايلرز همان اولی اولان اولدركه
بو خصوصده بری بريمزه اولان مجادله ومخاصمتی ترك ايليلم وبو آلتونلری كيرو دوندروب مخزنه تسليم قيلوب حقيقت
حالی بلقيسه سويليلم ديديلر (مثنوی) عرصه كش خاكش زر ده دهيست * زر بهديه بردن آنجا ابلهيست) زيرا بر عرصه كه
انك خاكی زر ده دهی در يعنی خالص وصافی آلتوندر آلتونی اول يره هديه ايلتمك ابلهلكدر (مثنوی) ای ببرده عقل هديه
تا اله * عقل آنجا كمترست از خاك راه * ای عقلی جناب الهه هديه ايلتمش كسه وانك ذكا ولطافتنه مغرور
اولوب دركاه الهيده انك قدر وقيمتی وار زعم ايلين نادان عقل اول مرتبه‌ده خاك راهدن كمتردر زنهار اكا مغرور اولمه وانی
برشی زعم قيلمه (مثنوی) چون كساد هديه آنجا شد پديد * شرمساری شان همه واپس كشيد * چونكم انلرك
ايلتديكی هديه‌نك كسادی اول محلده انلره ظاهر اولدی شرمسارلك انلری كيرويه چكدی ونظرلرنده كندی هديه‌لرينك
بی قدر وبی اعتبار اولمسی انلری بلقيس طرفنه متوجه ومتصرف ايتدی (مثنوی) باز گفتند ار كساد
وار روا * چيست بر ما بنده فرمانيم ما * كيرو بری برلرينه ديديلر اگر هديه‌مز كساد در وا گر رواجدر بزم اوزريمزه نه‌در
بز بنده فرمانز يعنی بيورق قوليز بزه لازم اولان امره امتثالدر ديديلر بو معنی ارراء مهمله ايله اولديغی اوزره درسروری
مرحوم بونی اختيار ايلمشدر اما شمعی مرحوم ازراء معجمه ايله كركدركه معنی بويله اوله كيرو اول رسوللر بری برينه
ايتديلر بو كتورديكمز هديه‌نك كسادندن ورواجندن بزم اوزريمزه نه واردر بز امر وفرمانك بنده‌سييز ديمشلردر
فی الحقيقه بودخی معنادر اما اكثر نسخه‌لرده راء مهمله ايله واقع اولمشدر مع هذا شمعی مرحوم اولكی معنايی قبول
ايتميوب سروری افندی‌يه دخل قيلمشدر ولكن اصلا تعريض برنده دكلدر شمعی مرحومك سروری افندی‌يه اكثر
مواضعده ايلديكی دخل بو قبيلدن اولمشدر اگرچه بعض موضعده اصابت قيلمشدر وبو مقوله شيلر فی جزئيه‌در
تعريضه محل ولايق دكلدر ولكن اكثر ساده‌دل بونك تعريضنی برنده زعم ايليوب كلاسيله تمسك ايلمشلردر كركدركه
تقليددن حذر اولنوب تميز قيلنه (مثنوی) گر زر و گر خاك ما را برد نيست * امر فرمانده بجای آورد نيست * بو هديه
اگر زر و گر خاك بزه محل مأموره آنی ايلتمك لازم وواجبدر فرمانده امرنی يعنی حاكمك بيوروغنی يرينه كتورمك
كركدر واولوا الامرك فرمانی محلنه يتورمك لازمدر ديديلر فرمانده حاكم معناسنه‌در (مثنوی) گر بفرمايد كه كين
واپس بريد * هم بفرمان تحفه را باز آوريد * بونلر بری برينه ايتديلر اگر بعد ايصال الهديه الی حضور سليمان بيوره‌لر كه
كيرو ايلتك وبلقيسه انی ايصال ايدك هم فرمان سليمانی ايله تحفه‌يی كيرو كتورك وبلقيس جانبنه يتورك والحاصل
بونلر تردد وتوقفدن صكره هزار شرم وخجالتله حضور سليمانه كلديلر واول تحف وهدايايی انك جانبنه عرضه قيلديلر
(مثنوی) خنده‌ش آمد چون سليمان آن بديد * كز شما من كی طلب كردم ثريد * چونكم سليمان عليه السلام انی كوردی
اكا خنده كلدی وكولدی وانلره بو كونه تكلم قيلدی كه بن سزدن قچن ثريد طلب ايلدم يعنی بو سزك كتورديككز تحف
وهدايا حق سبحانه وتعالينك بكا اعطا ايلديكی حكمت وسلطنته نسبتله ثريد كبی قليل النفع بر ادنی شيدر بن سزدن
بو مقوله شیء طلب ايلدمكه سز بكا بو كونه زخارف دنيا ايله ومال فنا ايله مدد می ايلر ومعاونت می قيلورسز پس حق تعالينك
بكا اعطا ايلديكی خير اودر سزك عطا ايلديككزدن بلكه هديه كزله سز فرحناك اولورسز ديدی كما قال الله تعالى
فی سورة النمل حاكيا عنه فلما جاء سليمان قال اتمدونن بمال فما آتانی الله خير مما آتيكم بل انتم بهديتكم تفرحون
قال البيضاوی لانكم لا تعلمون الا ظاهرا من الحيوة الدنيا فتفرحون بما يهدى اليكم حبا لزيادة اموالكم او بما تهدونه
افتخارا على امثالكم (مثنوی) من نمی گويم مرا هديه دهيد * بلكه گفتم لايق هديه شويد * حضرت سليمان انلره
ايتدی بن ديمزم سزه كه بكا هديه ويرك بلكه ديدم لايق هديه اولك ومكتوبده تحرير ايلدم بكا مؤمن ومسلم اولديغكز حالده
كلكز ننه كم سليمان عليه السلام مقدما بلقيسه هدهد ايله بو كونه مكتوب ارسال ايلمش ايدی * انه من سليمان
وانه بسم الله الرحمن الرحيم ان لا تعلوا علی واتونی مسلمين * وبو مكتوبك مفصلا تحقيقی وبيانی ايكنجی جلدده تعظيم

سليمان دردل بلقيس سر خنده مر ورا باشد رو لايق هديه اولكز ديمك * واتونی مسلمين * ديمكدن منفهم اولور زيرا بنم
اوزريمه كبر ونخوت قيامغی ترك ايليكز وبكا مؤمن ومنقاد اولدوغكز حالده كلكز تا انك مقابله‌سنده هديه وعطايه لايق
ومستحق اوله‌سز ديمكی موهم ومعلم اولور واول هديه‌نك نه كونه هديه ايديكنی بو بيت شريف تفسير قيلور (مثنوی)
كه مر از غيب نادره يهاست * كه بشر آن را نيارد نيز خواست * كه بنم ايچون عالم غيبدن عجيب وغريب هديه‌لر واردر
كه اول ايمان واسلام مقابله‌سنده حضرت حقدن عطا اولنان عطيات الهيه وواردات ربانيه وفيوضات سبحانيه
دركه انی بشر طلب ايلمكه قادر اولمز وآدمی مجرد قوه عقليه وفكريه وسيله بوله‌مز كركدركه بو كونه هديه‌لره لايق
ومستحق اولمقدن اوتری بكا متابعت قيله‌سز وخداپرست اوله‌سز (مثنوی) می پرستيد اختری كو زر كند * رو بآن آريد
كو اختر كند * اما سز ای قوم بر كوكبه طپارسز كه او معدنده زر ايلر يوزی اول خالقه ايچون كتورلكه اول الله اختر خلق
ايلر وانك وجودنده شول خاصيتی خلق ايلر كه اول خاصيت واسطه‌سيله كانلرده سيم وزر ايجاد ايلر (مثنوی) می پرستيد
آفتاب چرخ را * خوار كرده جان عالی نرخ را * ای قوم سز چرخك آفتابنه طپارسز عالی نرخ وبلند قدر اولان جانی خوار
ايلمش سز جان انسانی خود فی الحقيقه آفتاب چرخدن اشرف واكرمدر پس سز نيچون كندی بكزلك قدر ومرتبه‌سنی
بيلميوب خدمتكار بكز اولان شيئه پرستش ايلرسز (مثنوی) آفتاب از امر حق طباخ ماست * ابلهی باشد كه كويم
او خداست * بر كه زمره انسان آفتاب حق تعالينك امرندن بزم طباخمزدر يعنی بزم خام ايمزی پشوريجی وانسانه
خدمت ايديجی پشيريجی را ايله لك اولور كه او خدادر ديه وز وا كا عبادت ايليه وز (مثنوی) آفتابت گر بگيرد چون كنی
آن سياهی زو تو چون بيرون كنی * سنك آفتابكی خدای تعالی اگر طوترسه يعنی كسوفه براغوب بی نور ايدرسه
نيجه ايلرسن آفتابكده تا خطاب ايچوندر خطاب بلقيسك رسولنه در واضافت بنم معبودم ديوب اكا عبادت ايلديكی
ملابسه ايله‌در اول سياهلغی اندن سن نيجه طشره ايلرسن وانی اول ظلمتدن نه كونه خلاص قيلورسن * مثنوی * نی
بدركاه خدا آری صداع) كه سياهی را ببر واده شعاع * ای رسول بلقيس وقت كسوفده خدای تعالينك دركاهنه صداع
كتورمزميس استفهام تقرير ايچوندر يعنی صداع كتوررسن صداع باش اغريسنه ديرلر بوراده تضرع وابتهالدن
استعاره‌در لكن بو لفظی ايراد ايلمرنده برقاچ نكته واردر اولا انلرك شان الهيده اولان جهالتلرين ايهام ثانيا انلر حضرت
حقی من حيث التنزيه فهم ايلمكه قادر اوله ميوب بلكه عقللری انجق من حيث التشبيه فهم ايلمكه قادر اولدقلرنی
اشعار ايلر نحن معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس علی قدر عقولهم حديثنك مصداقنجه انبيا هر كسه عقلی
يتديكی يردن بسط كلام ايلرلر وانلره فهم ايلمسی مقداری سوز سويلرلر چونكم انلرك ادراكی محسوساته مقيد ومنحصر
اولمش ومحسوسات ومعقولاتك وراسندن بی بهره قالمش ايدی نته كم آفتاب پرست اولدقلری محسوسات ومعقولاتك
وراسندن جاهل وغافل اولدقلرينه دلالت ايلر پس اگر حضرت سليمان عليه السلام بونلره جناب حق تنزيه ايلمك
طريقی اوزره سويلسه بونلری فهم ايلميه‌ديكه انلرك اول مرتبه استعدادلری يوق ايدی پس حضرت حقی بر ملكه
تشبيه ايدوب حين مضايقه وبلاده انك دركاهنه خلق كاوب بزدن بو ظلمتی ازاله ايله ديو ناله وفرياد ايلمرليدا كا صداع
ويروب بی حضور ايلمرينه بر سبيل كنايه تمثيل قيلمش اولور خلاصه كلام سليمان عليه السلام بونلره ايتدی معبودكز
اولان شمسی خدای تعالی قبض ايدوب كسوف ويرسه اول حينده دركاه حقه فرياد وفغان قيلمزميسز مقرردركه
فرياد وفغان ايلرسز بويله ديوكه ای خالق ارض وسما سياهلغی قطع ايله ويا خود كيدروا كا شعاع ويرا گر سؤال اولنورسه كه
بونلر حين كسوفده دركاه خدايه تضرع ايلمرلری حضرت خدانك وجودنه وخالقيتنه اقرار ايلمرلردن اولمش اولورلر
پس نيچون آفتابه پرستش قيلورلر جواب اولدركه اگر آتش پرست واگر بت پرست واگر آفتاب پرست * ولئن سألتهم
من خلق السموات والارض ليقولن الله * آيت كريمه‌سنك فحواسنجه بونلرك عقلامی وجود خالقه اقرار ايدرلر لكن
يا معبودلرنی اكا شريك ويا شفيع زعم ايدرلر بو بيتدن منفهم اولان اولدر كه بونلر دخی حضرت خدانك خالقيتنه مقر اوله‌لر
ولكن شمسی اكا شريك ويا شفيع زعم ايليوب انكيچون اكا سجده وعبادت قيله‌لر (مثنوی) گر كشندت نيم شب خورشيد
كو * تا بنالی يا امان خواهی ازو * ای غافل اگر سنی نصف الليلده اولدوره‌لر يعنی اولدرمكه قصد ايليه‌لر خورشيد قنی
تا اكا ناله ايليه‌سن ويا خود اندن امان ديليه‌سن معبود اولدركه آفل وزائل اولميه وعاقل اولدركه دائم وباقی اولان
معبود باحقدن غيری‌يه عبادت قيلميه‌سن (مثنوی) حادثات اغلب بشب واقع شود * وان زمان معبود تو غايب بود
حادثات اكثر كيجه‌ده واقع اولور واول زمان سنك معبودلك غائب وغارب اولور پس كيجه ايله بارك كه بر حال كاسه سندن
غائب وبعيد اولان معبودكی نه يرده بولورسن واكا حالك نيجه اعلام قيلورسن معبود اولدركه سندن بر آن غائب اولميه
وسنك جميع احوالك اندن مستور قالميه وسنی حوادثدن حفظ قيله وبلالری دفعه قادر اوله (مثنوی) سوی حق گر

راستانه خم شوی * وارهی از اختران محرم شوی حق تعالی حضرتلرینك جانبنه اکر استانه واکر صادقانه خم اوله سن
اخترلردن وانلره پرستش ایلمکدن خلاص اولوب حضرت حقه محرم اولورسن وهو معکم اینما کنتم سرنی بولورسن
وانك سکا حبل وریدکدن اقرب اولدیغنی حق الیقین بیلورسن ومشاهده قیلورسن (مثنوی) چون شوی محرم
کشایم با تولب * تا ببینی افتابی نیم شب) چونکم محرم اوله سن سکا لب اچارم واسرار وعلوم درلرین صچارم حتی نصف
اللیل ده بر آفتاب کوررسن وانك انوارنه نظار کوررسن افتابدن مراد افتاب حقیقتدر ونیم شبدن مراد شب تاریك
عالم طبیعتدر نیم شبده ظلمت زیاده وقوی اولدیغی ملابسه ایله طبیعت عالمندن استعاره اولنمشدر که مرتبهٔ طبیعت دخی
نیم شبه مشابه ظلمانی در پس تقدیر کلام اکرسن حضرت افتاب حقیقتك کلامنی واسرارنی فهم ایلمکه محرم وقابل
اوله سن سکا انك اسرارین سویلرم وکشف راز ایلرم تا کم بو ظلمت بشریت وشب عالم طبیعتده بر آفتاب حقیقت
کوررسن که انك جمال با کمالی جانلره نور ودللره حیات وسرور ویریجیدر وظلمت کفرده قالنلری ایمان واسلام روشنالغنه
ایرکوریجیدر (مثنوی جز روان پاك اورا شرق نی) در طلوعش روز وشب را فرق نی) روان پاکدن غیری اکا مشرق ومطلع
بوقدر روان پاکدن مراد انسان وانسانك جانیدر که مطلع آفتاب حقیقی اولمشدر انك طلوعنده روز وشبك فرقی بوقدر
زیرا انك طلوعندن مراد تجلیدر وتجلی حضرت حقه روز وشب برابردر که اول بر وقته مقید ومرهون دکلدر (مثنوی
روز آن باشد که او شارق شود * شب نماند شب چو او بارق شود * روز فی الحقیقه اولدر که اول آفتاب شارق وطالع اوله
کیجه قالمز کیجه ده چونکم اول افتاب حقیقی برق اوریجی اوله بودخی وجه در که کیجه کیجه قالمز چونکم او بارق اوله بلکه
کیجه عین روز بافروز کبی روشن ومنور اولور دیمك اولور (مثنوی) چون نماید ذره پیش افتاب * همچنانست آفتاب
اندر لباب * مثلا ذرهٔ ناچیز آفتاب عالمتابك قننده نیجه کورینورسه آفتاب صوری لباب ایچره انجلین درلباب لبك
جمعیدر بونده لبابدن مراد انبیا وانبیانك وارثلری اولنلر اولمق مناسبدر اکرچه مضاف مقدر اولمق اوزره حضرت
حق دخی مراد اولسه قابلدر اولکی وجه اوزره معنی بو آفتابك اوکنده ذره نیجه حقیر وناچیز کورینورسه بو آفتاب
عالمتاب لبابه نسبت یعنی انبیا واولیا قتلرنده همچنان درویا خود معنی ذوالباب اولان خدای تعالینك قننده ذره کبی
حقیردر دیمك اولور (م ی) آفتابی را که رخشان میشود * دیده پیشش کند وحیران میشود) شول بر آفتاب که رخشان
اولور وعالمی منور وروشن قیلور دیده اول آفتابك قننده کند یعنی خیره وحیران اولور * مثنوی * همچو ذره بینیش
در نور عرش * پیش نور بی حد موفور عرش) انی ذره کبی کوررسن نور عرشده عرشك حدسز موفور اولان نوری قننده
(مثنوی) خوار ومسکین بینی اورا بیقرار * دیده را قوت شده از کردکار * خوار ومسکین وبی قرار کوررسن اول آفتابی
حضرت کردکاردن دیده به قوت ارلمش اولدقده یعنی جناب الهیدن بصر بصیرتك قوت بولدقده اول آفتاب عالمتابی
خوار وحقیر وبی قرار برشیء کوررسن (مثنوی) کیمیائی که ازویك ماثری * بر دخان افتاد کشت آن اختری * بر کیمیاکر
که اندن بر اثر دخان اوزره دوشدی اول بر کوکب اولدی ماثر مصدر میمی در بمعنی اثر وکیمیائی کیمیاکر معناسنه در
وتوضیح معنی اولدر که حق تبارك وتعالی قبل خلق السموات والارض بر جوهر یراتدی اول جوهره نظر جلالله نظر
ایلدی در حال اول جوهر اریوب صو اولدی وجوش وخروش قیلوب بخار ودخان ظاهر اولدی انك دخانندن سماواتی
وآفتاب وماهتابی وسائر سیاراتی خلق ایلدی پس اول حقیقت کیمیاکرینك بر اثری دخان اوزره واقع اولوب
بر کوکب منیر اولدیکه اندن مراد شمسدر (مثنوی) نادرا کسیریکه از وپر نیم تاب * بر ظلامی زد بکردش افتاب *
عجب بر اکسیردر که اندن نیم پرتو بر ظلام اوزره اوردی وانی آفتاب قیلدی یعنی حق تعالی بر عجب اکسیرکردر که اندن یارم
تاب یعنی ادنی تجلی ظلام عدم اوزره واقع اولدی وانی آفتاب عالمتاب قیلدی دیمك اولور (مثنوی) بوالعجب میناکری
کزیك عمل * بست چندین خاصیت را بر زحل * زیاده عجب بر میناکردر که بر عملدن بوقدر خاصیتی زحل یلدزنه بغلدی
وانی نیجه خواص وآثار صاحبی ایلدی (مثنوی) باقی اخترها وجوهرهای جان * هم برین مقیاس ای طالب بدان *
باقی اخترلری وسائر جان کوهرلرنی هم بو قیاس اوزره ای طالب بیل یعنی زحله ویردیکی خاصیتلر کبی باقی یلدزلره
دخی نیجه خاصیتلر ویرمشدر کذلك جان کوهرلرینه دخی اختران صوری کبی خواص کثیره عطا قیلمشدر بونلری دخی
اول ظاهرده اولان اخترلره قیاس قیل (مثنوی) دیدهٔ حسی زبون افتاب * دیدهٔ ربانئی جو ویاب * حسه منسوب
اولان دیدهٔ ظاهر آفتابك زبونیدر که آفتاب صورینك شعشعه سنه بو ظاهر کوزی طاقت کتورهمز زیرا آفتاب اکا غالبدر
بر ربانی کوزی طلب ایله وبول دیدهٔ ربانیدن مراد نور حقله منور اولان بصیرت کوزیدر وانی طلب ایلمك بر دیدهٔ ربانی صاحبی
کاملی بولمقدن واکا خدمت قیلمقدن واندن تحصیل علم وکمال ایلمکله بصیرتکی منور قیلمقدن عبارتدر پس لازمدر طالب
حق اول دیدهٔ ربانیی طالب اوله وبوله (مثنوی) تا زبون کردد بپیش ان نظر * شعشعات آفتاب باشرر * تا کم زبون اوله

اول نظرك اوکنده شررلو آفتابك شعشعه لری یعنی بو آفتاب باشررك شعاعلری اول نظره نسبت زبون ومغلوبدر اکر
بو افتابك زبون وسائر اشیانك دخی حقیر ودون اولمسنی کورمك استرسك اول نظر ربانیی اله کتور تا حقیقت حاله واقف
اوله سن (مثنوی) کان نظر نوری واین ناری بود * نار پیش نور بس تاری بود * زیرا اول نظر ربانی نوردر واول آفتاب
ویاخود آفتابك شعشعه لری ناردر نار نورك قننده زیاده تاریکدر وحقیردر بو مناسبتله شیخ عبدالله مغربی حضرتلرینك
حکایه سنه شروع ایدوب بیوررلر * کرامات ونور شیخ عبدالله المغربی قدس الله روحه (م ی) کفت عبدالله شیخ مغربی
شصت سال از شب ندیدم من شبی * مغربه منسوب اولان شیخ عبدالله کندی حالنی حکایه ایلیوب دیدی التمش ییل بن
کیجه دن بر کیجه کورمدم (مثنوی) من ندیدم ظلمتی در شصت سال * نی بروز ونی بشب نی ز اعتلال * بن التمش ییل
بر ظلمت کورمدم نه کوندزده ونه کیجه ده نه اعتلال ومرض جهتندن یعنی وجه من الوجوه تاریکلك جهتندن
برشیء کورمدم التمش سنه دیدی نته کم نفحات الانس ده مولانا جامی شیخ الامدن نقل ایلیوب دیر شیخ الاسلام کفت
عبدالله مغربی هرکز تاریکی ندیده بود انجا که خلق را تاریکی بودی وی را روشنی بودی (مثنوی) صوفیان کفتند صدق
قال او * شب همی رفتیم در دنبال او * صوفیلر انك صدق مقالنی دیدیلر وحقیقت حالنی بویله نقل ایلدیلر که کیجه شیخ
اردنجه کتدك (مثنوی) در بیابانهای پر از خار وکو * او چو ماه بدر ما را پیش رو * خاردن وچقوردن پر بیابانلرده اول
شیخ ماه بدر کبی بزه پیشوا وپیش رو ایدی وبز انك ضیاسیله یوللری کوروب کیدردك (مثنوی) روی پس ناکرده می کفتی
بشب * هین کو آمد میل کن در سوی چپ * کیجه یوزنی اردنه ایلمامش ایکن دیردی اکاه اول چقور کلدی صول
طرفه میل ایله (مثنوی) باز کفتی بعد یکدم سوی راست * میل کن زیرا که خاری پیش ماست * کیرو بردمدن
وبر زماندنصکره دیردی صاغ جانبنه میل ایله یعنی اول طرفه کیدیکز زیرا بزم اوکومزده بر خار واردر (مثنوی) روز
کشتی پاش را ما پای بوس * کشته وپایش چو پاهای عروس * کوندز اولوردی انك ایاغنی بز پای بوس اولمش ایدك وانك
ایاغی عروس ایاقلری کبی لطیف وتازه ایدی یعنی مریدلر دیرکه صباح اولیدی بز انك ایاغنی اوپوجی اولوردق انك ایاغی
برمرتبه لطیف وتازه بولوردق که (مثنوی) نی ز خاك ونی ز کل بروی اثر * نه از خراش خار وآسیب حجر * نه خاکدن ونه
کلدن شیخك ایاقلری اوزره اثر وار ایدی ونه خارك خراش وزخمندن ونه حجرك آسیب وضررندن انك ایاقلری اوزره اثر
وار ایدی (مثنوی) مغربی را مشرقی کرده خدای * کرده مغرب را چو مشرق نور زای * خدای تعالی مغربی اولان
شیخی بر مشرق کبی نور طوغوریجی ایلمش یعنی حق تعالی حضرتی مغربه منسوب اولان شیخ عبداللهی کندی انوار
ذات وصفاتنه محل طلوع قیلمش وانك مغرب جسمنی نور ظاهر ایدیجی مشرق ایلمش برمرتبه لطافت ویرمش که نور باطنی
محسوس اولمش وظهوره کلمش تا ظلمت محسوسه یی ازاله قیلمش (مثنوی) نور این شمس شموسی فارسست * روز خاص
وعام را او حارسست * بو شموسه منسوب اولان شمسك نوری فارسدر خاص وعامك روزنی اول نوری حافظ وحارسدر
شموس شینك فتحیله سرکش وحرون وتکبر معناسنه دخی کلور نته کم فرس شموس دیرلر یعنی بر فرس سرکش وحرون
اولسه ورجل شموس دیرلر یعنی بر کسنك خلقی قوی اولوب سرکش ومتکبر اولسه پس تقدیر کلام اولدر که بو کردنکشلکه
وتکبرلکه وعالی قدرلکه منسوب اولان شمس فلك ولایتك نوری میدان عشق ومحبتده فارسدر روع وام وخواصك
ایامنی اول کاملك نوری حارسدر که جمیع ناس انك نورانیتیله آسوده اولورلر وزندکی قیلورلر مرتبهٔ قطبیته ایرن صاحب
سعادتلرك فی الحقیقه مرتبه سی بودر که خواص وعوامی حارس اوله بلکه جمیع اشیایی حفظ قیله وهرشیء انك ظل
حمایتنده آسوده اوله (مثنوی) چون نباشد حارس آن نور مجید * که هزاران افتاب آرد پدید * اول نور مجید نیچون
حارس اولمیه ونه وجهله خواص وعوامك روزنی حفظ وحمایت قیلمیه که هزاران آفتابی ظهوره کتورر وقادردر که نیجه
ظلمانی شیئی نورانی ایدوب عالمی ضیا کستر ایلر زیرا نور مجیددن مراد ولیء کاملك وجودنده ظهور ایلین نور الهیدر که
اکا شیء برشیء محال دکلدر (مثنوی) تو بنور او همی رو در امان * در میان اژدها وکژدمان * ای سالك سن اول شیخ
کاملك نوریله اژدرها وعقربلر میاننده امانده کت وراه حقه خس وخار معنویدن پای روحك سالم اولدیغی حالده
سیر ایت چونکم اول ولیء کاملك نوری سکا دلیل اوله نفس وشیطان کژدملرندن وخطا وعصیان مردملرندن امین اولور
سن وصحت وسلامتله طریق حقه سلوك قیلورسن تو بنور او دیه لرندن مراد اکرچه ظاهرا شیخ عبدالله مغربی به راجع
اولور اما اصل مراد هر مرتبهٔ کماله ایرن ونور حقه مظهر اولان ولی اولور واولیانك من حیث الحقیقه نفس واحد
حکمنده کمال اتحادله متحد اولدقلرنی اشعار قیلور پس سنکه ای سالك راه الهی کندی عصرکده اولان بر شیخ کامله
متابعت قیله سن همان سلفده مرور ایلین جمیع اولیایه متابعت قیلمش کبی اولورسن اکر شیخ عبدالله مغربی اولسون
واکر غیری اولسون پس بو بیتده اولان تو خطابی هر عصرده اولان سالکه اولور واو ضمیری هر دورده اولان ولی کامله

رجوع قیلور (مثنوی) پیش پیشت میرود آن نور پاك * میكند هر رهزنی را چاك چاك * اول نور پاك ای سالك سنك
اوككده ایلرو كیدر هر بر رهزنی چاك چاك ایدر یعنی اول شیخ كاملك نوریا كی طریق الهیده سكا بدرقه اولوب دلیل اولور
وقاطعان طریقت اولان نفس شیطانی ومكاری وغدار اولان انسانی دفع ایلیوب سنی انلرك شر وشورندن سالم
قیلور كركدر كه بی قلاوز بو یوله كتمیه سن وبی نور مرشد تك وتنها سیر ایتمیه سن تا فضاحت اخروی یه مبتلا اولمیه سن
مثنوی) یوم لا یخزی النبی راست دان * نور یسعی بین ایدیهم بخوان) سورهٔ تحریمده اولان آیته اشارتدر كه بیوررلر (یوم
لا یخزی الله النبی) یوم قیامتده الله تعالی پیغمبرنی خجل ورسوای قیلمز (والذین امنوا معه) معطوفدر یعنی اوزره دخی
انلری ده خجل ایتمز كه ایمان كتوردیلر اكا ویا خود والذین مبتدا اولوب بو جمله اكا خبر اوله (نورهم یسعی بین ایدیهم وبایمانهم
یعنی بو مؤمنلرك نوری سعی ایلیه اوكلرنده وصاغ یانلرنده صراط اوزرنده (یقولون) چونكم منافقلرك نورنی منطفی
اولمش كوره لر دیه لر كه ربنا ای بزم پروردكارمز اتمم لنا نورنا اتمام ایله بزم نورمزی یا خود بو دعانی تقربا دیه لر ویا هر كسك
نوری بحسب الاعمال اولدیغندن دخی زیاده طلب ایتمش اوله لر فاغفر لنا بزه مغفرت ایدوب خطایامزی عفو ایله (انك
علی كل شیء قدیر تحقیقا سن جمیع اشیایه قادرسن مغفرت اوزارو اتمام انوار قبضهٔ اقتداركده در معنای بیت یوم
قیامتده الله تعالی پیغمبرنی رسوای ایلمز بو آیتی راست ودرست بیل نور بونلرك اوكنده سعی ایلر بیوردیغی كلامی اوقو
ومعناسنه مطلع اولوب زمانكده اولان وارث نبی یه مخالفت وعدم متابعت ایتمكی قو (مثنوی) كرچه كردد در قیامت
آن فزون * از خدا اینجا بخواهید آزمون * اكرچه روز قیامتده او نور فزون اولور وكمالیله ظهور قیلور لیكن خدای
تعالیدن بو دنیاده اول نوری تجربه وامتحان ایتمك استه سن یعنی الله تعالیدن انك مشاهده سنی حالا بو دنیاده
طلب ایله تا كم سنزك بصر بصیرتكزه انی ای سالكلر كوستره بو دنیاده اولان طریق مستقیم آخرتده اولان
صراطك نمونه سیدر تا كم چونكم بو دنیاده شیخ كاملك نور هدایتیله طریق حقده مستقیم وسالم كیده سن آخرتده دخی
صراط اوزره مستقیم وسالم كیدرسن واكر بصر بصیرتك نور معرفت ویقینله منور اولوب كشاده اولورسه انی بو دنیاده
مشاهده ایدرسن (مثنوی) كو ببخشد هم بمیغ وهم بماغ * نور جان والله اعلم بالبلاغ * زیرا اول خدا هم میغه وهم
ماغه نور جان بخش ایلر والله بلاغه اعلمدر میغ سحابه دیرلر وماغ ظلمته دیرلر بونده مراد سحاب بشریت وظلمت طبیعتدر
تا كم ابر وظلمت نوری ستر ایلر طبیعت بشریه دخی نور جانی وضیاء رحمانی پوشیده قیلر بلاغ مطلوبه موصل اولان دلالته
دینور یعنی اول الله هم سحاب طبیعته وهم سحاب ظلمت بشریته نور جان اعطا ایلر وانلری ذوات نیره كبی منور وتابان
ایلر الله تعالی دلالت موصلیه یه اعلمدر * باز كردانیدن سلیمان علیه السلام رسولان بلقیس را با آن هدیها كه باز آورده
بودند بسوی بلقیس (م ی) باز كردید ای رسولان خجل) زر شما را دل بمن آرید دل حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك
رسوللرینه دیدی ای هدیه لردن خجل وشرمنده اولان رسوللر بلقیس جانبنه كیرو دونك تا كم حق تعالی سورهٔ نملده اندن
حكایه بیوررر * ارجع الیهم فلنأتینهم بجنود لا قبل لهم بها ولنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون * یعنی ای رسول
بلقیس سن بلقیسه وانك قومی جانبنه رجوع ایله اكر ایمانه كلمزلرسه واطاعت قیلمزلرسه پس بز انلره البته بر عسكرله
كلورز انلرك اول جنوده مقاومت ایلمكه طاقتلری یوقدر وبز انلری البته اخراج ایلرز سبا مملكتندن ذلیل
اولدقلری وخوار وحقیر اولدقلری حالده ای رسوللر التون سزك اولسون دل كتورك بكا دل یعنی ای رسوللر التون سزك
ایچون بكا قلب سلیم كتورك وكندیككزی ایمان واسلام مرتبه سنه یتورك دیدی (مثنوی) این زر من بر سر آن زر
نهید * كوری تن فرج استر را دهید * بو بنم چل فرسخ راهده بسط اولنمش التونمی اول سزك زریكز اوزرینه قویك
وا كاضم ایلك تنك كورلكنه یعنی زرپرست اولان اهل تنك كورلكنه استرك فرجنه قویكز تا كم دیشی قاترك فرجنه
مالدار اولان اغنیا زرین قفل ایدرلر پس زرپرست اولان اهل تن معنا بورغم وتحقیر وتوبیخ اولور كان دیمك اولور كه
ای سیم وزرك محبتنی محل ایمان اولان خزینهٔ قلبنه قویان اهل تن كور كه بزانی ولد الزنا ناجنس اولان حیوانك فرجنه
قودق پس بلكه اول میل ومحبته لایق دكلدر دیمك اولور (مثنوی) فرج استر لایق حلقهٔ زرست * زر عاشق روی زرد
اصفرست * استرك فرجی التون حلقه نك لایقیدر عاشق خدا اولانك زری زرد واصفر اولان یوزیدر بعض نسخه ده زرد له
اصفر ما بینده واو واقع اولمشدر وبعضیسنده بی واو واقع اولمشدر وبعضیسنده دخی زرد یرینه روی زر واقع اولمشدر
اكر واو سز اولورسه معنا عاشقك زری صاری واصفر یوزدر دیمك اولور بو تقدیرا اوزره اصفر زردی تأكید اولور واكر واو ایله
اولورسه عطف تفسیردر بیورولر اكثر نسخه روی زر اصفر واقع اولدیسه معنی عاشقك روی زر اصفر كبی یوزیدر دیمك اولور
(مثنوی) كه نظر كاه خداوندست آن * كو نظر انداز خورشیدست كان * زیرا كه حضرت خدانك نظر كاهیدر عاشقك
اول روی زردی اما كه كان خورشیدك نظر انداز اغندندر یعنی معدن زر آفتابك القای شعاع ایلمه سندن وتربیه سندن

حاصـلدر (مثنوی) كو نظر كاه شعاع آفتاب * كو نظر كاه خداوند لباب * قنی آفتابك شعاعنك نظر كاهی قنی
خداوند لبابك نظر كاهی یعنی حضرت حق كه مالك الباب وحقایقدر قنده در اول پادشاه اعظمك محل نظری كه
اول روی عاشقدر وقنده در شعاع آفتابك محل نظری كه او معدن زردر اصلا بینهماده مساوات ومقارنت اولمق احتمالی
یوقدر (مثنوی) از كرفت من ز جان اسپر كنید * كرچه اكنون هم كرفتار منید * بنم كرفتمدن واخذ قیلمدن جانكزدن
سپر ایلیكز یعنی جان ودلدن حذر ایلیكز وكندیكزی حفظ وصیانت قیلیكز جان اسپر كنید جان كندیكزی حفظ
وصیانت ایلیكز دیمكدن كنایه اولورا كرچه شمدی هم بنم كرفتار واسیرم سز پس نه جهتدن كندینك كرفتاری اولدیغنه
اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) مرغ فتنهٔ دانه بر بامست او * پر كشاده بستهٔ دامست او * مثلا دانه یه مفتون وفریفته
اولان قوش اكرچه طام اوزره دراو هنوز دخی دامه كرفتار اولمشدر پر كشاده او بستهٔ دامدر یعنی چونكم مفتون دانه
اولمسی مقرر اولیجق باعتبار ما یؤول الیه اول همان مقید دام حكمنده در اكرچه اول حینده آزاده وپر كشاده
ایسه ده اسیر دام اولمسی متحقق اولور تا كم بیوررلر (مثنوی) چون بدانه داد او دل را بجان * نا كرفته مر در ابكرفته دان
چونكم اول مرغ جانله قلبنی دانه یه ویردی یعنی بجان ودل دانه یه حریص اولدی وتوجه قیلدی طوتلمامش ایكن تحقیق
انی طوتلمش بیل (مثنوی) آن نظرها كه بدانه میكند * آن كره دان كو بپا بر می زند * اول نظر یكه مرغ دانه جانبنه ایلر
انی معنی كره بیلكه اول ایاغنه اورور كندوبی اول نظر واسطه سیله عاقبت دامه كرفتار قیلور (مثنوی) دانه كوید
كر تو میدزدی نظر * من همی دزدم ز تو صبر ومقر * دانه اول مرغه لسان حالله دیر اكرچه سن بندن ظاهرا نظركی
اوغورلرسن وعدم التفات ایلمك شكلنده تعامی قیلورسن اما بن سندن ای مرغ حریص صبر وقراری اوغورلرم وسنی
كندیمه اسیر ایدوب آخر صید ایلرم مفر مصدر میمیدر فرار معناسنه (مثنوی) چون كشیدت آن نظر اندر پیم * پس
بدانی كز تو من غافل نیم * چونكم اول نظر سنی بنم اردمجه چكه یعنی بكا مبتلا ایدوب سنی دام ضبطمه قید ایلیه پس
بیلورسنكه بن سندن غافل دكلم یعنی شول زمانده كه مرغی كندی نظری دانه جانبنه چكه كتوروب انك دامنه كرفتار
ایلیه مرغ زیرك اوزمان بیلور كه دانه اندن غافل دكل ایمش بلكه همان اول مرغك صیدیله مقید ایمش تا كم بو حكایه ده
واقع اولان عطار كل خواردن غافل اولمیوب نهانی اكا نظر قیلردی اما اول كل خوارانك نهانی اولان نظرندن غافل
ایدی * قصهٔ عطاری كه سنك ترازوی او كل سرشوی بود دزدیدن مشتری كل خوار * بو سرخ شریف شول بر عطارك
قصه سی بیانندهدر كه انك ترازوسنك طاشی باش یویاجق كل ایدی دخی عطار شكر طارتدیغی زمانده كل ییجی مشترینك
اول كلدن دزدیده وپنهان اوغورلمسیدر یعنی اوغورلین وكیزلوجه اول كلدن سرقه ایدوب یدیكیدر (مثنوی) پیش
عطاری یكی كل خوار رفت * تا خرد ابلوج قند خاص وزفت * بر كل خوار بر عطارك اوكنه كتدی تا اول عطاردن
خاص وزفت قند وشكر كله سنی صاتون اله اكثر نسخه ده خاصه زفتك ما بینده واو یوقدر بو تقدیرا اوزره معنی تا كم
لطیف خاص قندلك كله سنی اله زفت بو یله محلده لطیف وایو معناسنه استعمال اولنور بعض كسنه لر طفولیت زمانندن
بری كل خوار اولمغه معتاد اولوب اندن فراغت ایده میوب اول حال اوزره قالمشدر واول مرضه مبتلا اولمشدر (مثنوی
پس بر عطار طرار دودل * موضع سنك ترازو بود كل * پس دودل اولان عطار طرارك قننده طرارا كرچه شق جیب
ایلین كسیه دیرلر بونده مكار معناسنه استعمال اولنور دودله حیله باز ومتردد معناسی ویریلور لكن بونده قلبی طرفنه
متوجه وناظر اولدیغی اعتباریله در كه هم كندی كارنه مشغول وهم انك پنهان كل اوغورلدیغنه واقف وناظر ایدی یعنی
دودل ومتردد طرار عطارك قننده اولان ترازونك سنكی موضعنده كل ایدی یعنی انك ترازوسنك سنكی برنده كل وار ایدی
(مثنوی) كفت كل سنك ترازوی منست * كر ترا میل شكر بخریدنست * عطار كل خواره ایتدی بنم ترازومك طاشی
كلدر اكر سكا بندن شكر المق میلی وار ایسه بو مصرعده اولان شرطك جزاسی قرینهٔ كلام اكا دلالت ایلدیكی جهتدن
اعتماد الفهم العالم محذوف اولمشدر وتقدیر كلام اكر سكا بندن شكر المق میلی وار ایسه صبر ایله تا كم اكا آهندن وباسنكدن
درهم تدارك ایلیم دیمك اولور (مثنوی) كفت هستم در مهم قند جو * سنك میزان هرچه خواهی باز كو *
كل خوار عطاره ایتدی بر مهم حاجتده قند طلب ایدیجی اولدم میزانك طاشی هر نیجه استرسك اولسون دی یعنی
بنم مقصودم شكردر بر مهم حاجت ایچون میزانك سنكی سن هر نیجه دیلرسك دی اویله اولسون كان بكا انك آهن
وسنكدن اولمسی لازم دكلدر دیمكی ایهام ایلیوب عطاری عجله یه براقدی (مثنوی) كفت با خود پیش آنكه كل خورست
سنك چه بو كل نكوتر از زرست * كل خوار كندی بسنه باطنا دیدی اول كسنك اوكنده كه كل خواردر سنك نه شیدر
كل اكا زردن نكوتردر وشكردن الذ وخوشتردر پس كندینك حالنی نوعروسیله وباخصوص دختر حلوایی اولمغله
بشارت اولنان جوانك حالنه تمثیل ایدوب دیرو جائزدر كه بو مثل موقعنده واقع اولان ابیات شریفه یی آنك حقنده

حضرت مولانا دیمش اوله (مثنوی) همچو آن دلاله که گفت ای پسر * نو عروسی یافتم همچون قمر * اول گل خوار
چونکم ترازونك سنكنی گل كوردی وبو گفتار مسرت شعاری دخی اول عطاردن استماع قیلدی زیاده مسرور اولدی
مثلا شول بر جوان کبی که اول دلاله اكا دیدی ای پسر سكا بر یكی عروس بولدم كوزللكده قمر کبی یعنی یوزی قمر کبی بن
بر یكی كلین بولدم دیمك اولور بعض نسخه ده مصرع ثانی نو عروسی یافتم بس خوب وفر واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی
مثلا اول دلاله کبی که ایتدی ای پسر سنك ایچون بر یكی كلین بولدم زیاده خوب وفر یعنی رونق ولطافتی برنده دیمك اولور
دلاله کبی که ایتدی ای پسر دلاله بونده بر کمسنه یه تزویج ایچون عروس طالبی اولان خاتوندر (مثنوی) سخت زیبا لیك
هم یك چیز هست * كان ستیره دختر حلوا کرست * اول نو عروس قتی زیاده لطیفدر ولیكن اول زیبالكدن ماعدا انده
هم بر شیء دخی واردر که اول مستوره حلواجی قزیدر (مثنوی) گفت بهتر اینچنین خود گر بود * دختر او چرب و شیرین
تر بود * اول جوان چونکم دلاله دن بو سوزی اشتدی اكا ایتدی ایور اگرچه خود بویله اوله انك قزی یاغلورك
وطاتلورك اولور یعنی حلواجی قزی دخی طاتلو ونازك اولور (مثنوی) گر نداری سنگ و سنگت از گلست * این به وبه
گل مرا میوه دلست * پس گل خوار عطاره ایتدی ای عطار اگر سن ترازو طوتمز ایسك وسنك سنكك گلدن ایسه
یعنی سنك ترازو موضعنده گل واقع اولدیسه بو ایو وایودر گل بكا میوۀ دلدر وجانمدر اكا مائلدر گل خوار بو كونه گفتاری
قلبندن سویلدی وعطاره قند ایچون تقاضا ایلدی چون عطار گل خوارك عجله وتقاضاسنی كوردی (مثنوی)
اندران کفۀ ترازو ز اعتداد * او بجای سنگ آن گل را نهاد * اول ترازونك كفه سی ایچره حاضر ومهیا اولاندن سنك
یرینه اول عطار اول گل پاره لی قودی اعتداد حاضر ومهیا معناسنه در (مثنوی) پس برای کفۀ دیگر بدست *
هم بقدر آن شكر را می شکست * پس ترازونك اول بر کفه سی ایچون الیله هم اول گل مقداری شكر صنعغه باشلدی
مثنوی) چون نبودش تیشه او دیر ماند * مشتری را منتظر آنجا نشاند * چونکم اول عطارك تیشه سی یوق ایدی كیج
قالدی یعنی شكر قو پرمغه كسری وآلتی اولمدیغندن اكلندی ومشتریی انده منتظر اوترتدی وتوقف ایتدردی
(مثنوی) رویش آن سو بود و گلخور ناشکفت * گل ازو پوشیده دزدیدن گرفت * عطارك یوزی اول شكر جانبنه ایدی
گل خور صبرسز وتوقفسز گلی عطاردن پوشیده اوغورلمق طوتدی یعنی عطاردن نهان اول ترازونك كفه سنده
موضوع اولان گلی اوغورلیوب یمكه باشلدی (مثنوی) ترس ترسان که نباید ناگهان * چشم او بر من فتد از امتحان
گل خوار قورقه قورقه بویله دیو که اولمیه که ناگهان اول عطارك كوزی بنم اوزریمه دوشه امتحان جهتندن بنی صنمق ایچون
بلکه اكلنور اوله دیو خوف ایلیه رك آنی اوغورلیوب یمكه باشلدی (مثنوی) دید عطار آن و خود مشغول کرد *
که فزونتر زد هین ای روی زرد * عطار انی كوردی وكندوبی مشغول ایدی وتغافل وتعامی ستمنه كتدی او گل خوار
حقنده كندویه بویله دیو که ای روی زرد آگاه اول افزونتر اوغورله روی زرد خجل وشرمسار معناسنه ده استعمال
اولنور وگل خوار اولنه دخی دینور بونده ایكی معنی بیله جمع اولمق ممكندر (مثنوی) گر بدزدی وز گل من می بری * رو که
هم از پهلوی خود میخوری * اگر بنم گلمی اوغورلیه سن وبنم گلمدن ایلتسه سن وار گل ایده سن یوریكه هم كندی یانكدن
یرسن مثلا غدای جسمانیه اكل ایدن حیوان سیرتلر کبی که هر نقدر غدا وحظ نفسانیه لرینه مشغول اولسه لر لذت
روحانیه جانبنه نقصان وبرسه لر گر كدر که دستگیر اذواق معنایدن اولقدر محروم قالسه لر گركدر كه والله اعلم (مثنوی)
تو همی ترسی ز من لیك از خری * من همی ترسم که تو كمتر خوری * ای گل خوار سن بندن قورقرسن لیكن خرلكیكدن
یعنی بنم گلمی الوب یمكده بندن خوف ایلرسن ولیكن حماقتكدن خوف ایلرسن كه بكا اندن ضرر یوقدر كه بن الم چكم بن
قورقرم كه سن اندن كمتر یه سن زیرا هر نقدر اندن یه سك سكا ضرر بكا فائده در دیدی (مثنوی) گرچه مشغولم چنان
احمق نیم * که شكر افزون کشی تو از نیم * اگرچه مشغولم لیكن انجلاین احمق دكلم كه سن شكری افزون چكه سن بنم
یانمدن یعنی بنم قاشمدن شكری زیاده آله سن وبن غافل اولم اویله احمقلردن دكلم دیدی (مثنوی) چون ببینی تو شكر را
زازمود * پس بدانی احمق غافل که بود * چونکم امتحان وتجربه جهتندن شكری سن كوره سن وانك مقدارینی بیله سن
پس بیلورسن احمق وغافل كیم ایدی بو جمله تعریض وتنبیه اولور شول كمسنه لر حقنده كه انلر شكر ذوق روحانی المق ایچون
بر عطار بازار طریقت اولان مرشددن قتنه كلهلر واندن خریدار سكر معانی وذوق روحانی المغی ترك ایدوب فی المثل
گل مرتبه سنده اولان اكل وشربه مشغول اوله لر وسكر معانی خریدارلكنی فراموش قیله لر خبرلری یوقدر كه بو كندیلرینه
ضرردر لیكن احمقلقلرندن انی حظ وفائده ایلدك قیاس ایدرلر چونکم عطار بازار طریقت اولانلر بونلرك گل پرست
اولملرنی كوره لر وترك سكر معانی ایدوب اكل وشربه اشتغال ایلدكلرینه نظر ایر كورهلر تغافل وتعامی ستمنه كیدرلر
وعنقریب بیله سن ورور امتحانده آگاه اوله سن كه كیمه ضرر وخسران اولور وبو خصلتدن كیم محروم قالوردیر لر چونکم

مناسبتله اكل وشربه مبتلا اولنلرك غبن ومضرتن عطار وگل خواری تمثیل ایلمك طریقیله بیان بیوردقلرندنصكره
بنه مقدم اولان بیانده بیوردقلری كلمانه مناسب كلام سویلمكه ومعانی نقل ایلمكه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی)
مرغ ازان دانه نظر خوش میکند * دانه هم از دور راهش می زند * مرغ اول دانه دن نظرنی خوش ایلر دانه هم ایراقدن
انك یولنی اورر یعنی نفسنك حظنه مقید اولان قوش اول حظ نفسنه متعلق اولان دانه دن اگرچه نظرنی خوش ایلر
وآنك مشاهده وتماشاسندن حظ الور وصفا بولور ولیكن اول حظ نفسنه متعلق اولان دانه ایراقدن انك یولنی اورر
وآخرانی كندیسه صید ایدوب دامه گرفتار قیلور (مثنوی) گر زنای چشم حظی می بری * نی کباب از پهلوی
خود می خوری * اگرچه چشمك زناسندن بر حظ ایلتورسن یعنی خوب ومحبوب اولنلره نظر ایلمكدن ذوق ولذت
الورسن كندی یانكدن كباب یمزمیسن بو مقرردر كه كندی یانكدن كباب یرسن زنای چشم محرمانه حظ نفسله نظر
ایلمكدن عبارتدر رجن بر مؤمن (وقل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم) نص شریفیله عمل ایلسه ومحرماتدن غض بصر
قیلسه ومحبوب ومحبوبه یه نظر ایلمكدن حظ السه هر نقدر بو صورت طرفندن حظ الورسه كندی پهلوی روحانیتندن
اول قدر ناقص قالور ودین ودیانتی جانبی اولقدر اكسلمش بولور پس كندی یاندن كباب یمش اولور ومعنا كندی جاننه
ضرر وزیان قیلور (م ی) این نظر از دور چون تیرست وسم * عشقت افزون می شود صبر تو کم * بو نفسك حظ ایلدیكی شیلر
جانبنه اولان نظر شهوانی ایراقدن تیر وزهر كیبیدر نته كم سهم مسموم ایراقدن كلسه وبدن انسانه تأثیر قیلسه انك
وجودنه نه مرتبه ضرر ویررسه نظر شهوانی دخی اندن زیاده ضرر ویرر ولهذا قال علیه السلام النظر سهم مسموم
من سهام الشیطان اول نظردن سنك عشقك افزون اولور وخیرك اكسلور پس عاقبت اول منظورك دام مكرنه گرفتار
اولمغه سبب اولور وانسانی كندی حالندن جدا قیلور نته كم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم حضرت علی رضی الله عنهه
خطاب ایدوب بیوردیلر یا علی تتبع النظرة النظرة فان لك الاولی ولیست لك الاخری كذا فی المصابیح (مثنوی *
مال دنیا دام مرغان ضعیف * ملك عقبا دام مرغان شریف * مال دنیا ضعیف اولان قوشلرك دامیدر ملك عقبی شریف
اولان قوشلرك دامیدر یعنی ضعیف العقل اولان اهل دنیایه اموال وارزاق دنیوی قید ودام مشابه سنده درکه انلر انكله
مقیدلردر وملك عقبی شریف وعالیقدر اولان كمسنه لرك آلت صیدیدر كه انلر دنیا دامنه گرفتار اولمزلر وشیء حقیره
كندیلرینی مبتلا قیلمزلر (مثنوی) تا بدین ملکی که او دامیست ژرف * در شكار آرند مرغان شگرف * حتی شول بر ملك
سببیله كه او بر اولو دامدر كه مراد ملك آخرتدر مرغان شگرفی یعنی عظیم القدر وشریف المنزله اولان كمسنه لری شكاره
كتورر وخدمت وطاعت مرتبه سنه یتورر (مثنوی) من سلیمان نخواهم ملکتان * بلکه من برهانم از هر هلكتان *
ای قوم بلقیس بن سلیمانم سزك ملككزی استمزم بلكه بن سزی هر هلاك وبلادن قورتارورم ومحنت وعنادن خلاص
قیلورم هر وقتنك سلیمانی كندی عصرنده اولان ودیانت وطاعت حقه قابل ومستعد اولان كمسنه لره بویله دیرلر وانلرك
مال وملكنه طمع ایلمیوب انلری طاعت حضرت حقه دعوت ایدرلر (مثنوی) کین زمان هستید خود مملوك ملك *
مالك ملك انکه بجهید او ز هلك * كه بو زمان خود سز ملكك مملوكی كبی سز یعنی ملك جهانك مملوك واسیری سز
لیكن جهانكزدن كندیكزی مالك الملك زعم ایلرسز وفی الحقیقه مالك الملك اول كمسنه دركه او هلاكدن وقدن صحرایه
وكندوبی دام هلاكدن قورتاران جهانه اسیر وگرفتار ایلمكدن خلاص ایلیه (مثنوی) باز گونه ای اسیر این جهان *
نام خود کردی امیر این جهان * ای بو جهانك اسیری باز كونه كندی نامكی بو جهانك امیری ایلدك حال بوكه
بو دنیانك قیودیله مقیدایكن بر عكس كندیكه بن آزاد وحرم دیو سویلدك (مثنوی) ای تو بندۀ این جهان محبوس جان
چند گویی خویش را خواجۀ جهان * ای سن بو جهانك بنده سیسن محبوس جان یعنی جانی محبوس اولمش وزندان
عالم صورتده قالمش بنده سیسن كندیكه نیجه بر خواجۀ جهان دیرسن وكندیكی امیر وحاكم عد ایلیوب باد غرورله
پر اولوب بیهوده یره عمریكی خرج ایلرسن (دلداری کردن ونواختن سلیمان علیه السلام رسولان بلقیس را ورفع وحشت
از دل ایشان وعذر قبول نا کردن هدیه شرح بایشان * بو سرخ شریف حضرت سلیمان علیه السلامك بلقیسك
رسوللرینه دلدارلك ایلمسی وتسلیه ونوازش ایلسینك بیاننده دردخی انلرك قلبندن وحشت وآزاری ایلتمسی
وكتوردكاری هدیه لری قبول ایتمدیكنك عذرنی انلره شرح ایتمسنك بیاننده درقبول مضاف دكلدر (م ی) ای رسولان
می فرستمتان رسول * رد من بهترشمار از قبول * حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه ایتدی ای رسوللر
بن سزی بلقیسك اوكنه رسول كوندریرم بنم ردم سزه قبولدن یكر كدر یعنی بنم رد هدیه ایلمم سزه قبول ایلمكدن
یكر كدر زیرا انك قبولندن نوعا سزه میل واطاعت لازم كلور بوایسه سزك عدم ایمانكزدن ناشی اولور رددا ولنمسی
بنم مقصودم سزدن ایمان واسلام ایدیكن اشعار قیلور پس معنا بنم ردم سزه قبولمدن بهتر اولور (مثنوی) پیش بلقیس

آنجه دیدیت ارعجب * باز کو یداز بیابان ذهب * بلقیسک اوکنده اول نسنه یی که عجبدن کوردیکز کبروسو بیلک
بیابان ذهبدن یعنی اول نسنه یی که عجبدن و بیابان ذهبدن کوردیکز بلقیسک اوکنده انی آشکارا دیکز و اکا
بو مشاهده اولنان بدایعی تعبیر ایدیکز (مثنوی) تابداند که بز ز طامع نیم * ما زر از زر آفرین آورده ام * تا بیله که
آلتونه طامع دکلز بز آلتونی آلتون خالق ایدیجیدن کتورمشزدر پس * فما آتانی الله خیر مما آتاکم * آیت کریمه سنک
فحواسی مشعر بونلره جواب ویردی (مثنوی) آنکه کر خواهد همه خاک زمین * سر بسر زر کردد و در ثمین * اول
الله که اکر استیه زمینک جمیع خاکی باشدن باشه زر اولور و بهالو درّ اولور (مثنوی) حق برای آن کند ای زرکزین *
روز محشر این زمین را نقره کین * ای زرکزین والتونی اختیار ایلیجی کسه حق تعالی انیدن اوتری محشر کونی بو زمینی
نقره کین وسیمین ایلیه یعنی حق تعالی روز قیامتده روی ارضی بیاض کومش ایلیه کمال قدرتنی اظهار ایلمکدن اوتری
وانک قتنده سیم وزرک اعتباری اولمدیغنی اشعار وخلقک معزز ومحبت ایلیوب انکیجون جنک وجدل ایلدکاری حقیر
وخور قیلمقدن اوتری (مثنوی) فارغیم از زر که مابس پرفنیم * خاکیا نرا سر بسر زرین کنیم * زردن فارغز بز ازیاده
پرفنز خاکیلری باشدن باشه زرین ایلرز مراد خاکی اولان انسانی ایمان واسلام زریله مزین ایلدری اولور (مثنوی)
از شما کی کدیه زر میکنیم * من شمارا کیمیا کر میکنیم * چونکم حق تعالی جانبندن بو قدر قوت وقدرته مظهر اولدم
سزدن قچن آلتون کدیه وطلب ایلرم بلکه بن سزی کیمیاجی ایلرم بر وجهله که سزلر دخی زره احتیاجکز اولمز
(مثنوی) ترک آن کیرید اکر ملک سباست * که برون از آب وکل بس ملکهاست * اکر کیمیا کر اولمق وملک ابدی بولمق استرسکز
انی ترک ایلک اکر ملک سبا ایسه ده زیرا آب کلدن طشره چوق ملکلر واردر که بوفانی واو باقیدر وبو صوری اول معنویدر
(مثنوی) تخته بند است آنکه تختش خوانده * صدر پنداری و بر در مانده * تخته بند در اول نسنه که سن اکا تخت شاهی
اوقورسن انی سن صدر صانورسن وقاپوده قالمش سن یاخود معنی وکندیکی سن صدر صانورسن وقاپوده قالمش سن
اولکی وجه صدردن مراد جای عالی مراد اولدیغی اوزره درو ایکنجی وجه صدر صدرنشین اولان عالیقدر معناسنه
اولدیغی اوزره در (مثنوی) پادشاهی نیست بر ریش خود * پادشاهی چون کنی بر نیک وبد) کندی صقالکه پادشاهلق
ایلمک بو قدر نیک وبد اوزره نیجه پادشاهلق ایدرسن (مثنوی) بی مراد تو شود ریشت سپید * شرم دار از ریش خود
ای کژ امید * زیرا سنک صقالک سنک مرادکسز بیاض اولور انک دفعنه قادر دکلسن ای کژ امید کند وصقالکدن اوتان
وعجز وقصورکی بیل وترک کبر ونخوت قیل واول پادشاه حقیقینک عبادتنه مشغول اول (مثنوی) مالک الملکست
هر کس سر نهد * بی جهان خاک صد ملکش دهد * اول پادشاه اعظم مالک الملکدر هر شول کسه که اول پادشاهه باش
قویه وانک پیغمبرینه اویه خاک جهانسز اکا صد ملک ویرر یعنی آنی بو عالم فانیدن ماعدا نیجه ممالک باقیه یه ایرکورر که
لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر حدیث شریفیله اکا اشارت قیلنمشدر (م ی) لیک ذوق سجدهٔ پیش
خدا * خوشتر آید از دو صد دولت ترا) ولیکن خدای تعالینک حضورنده واقع اولان بر سجده نک ذوقی دو صد دولتدن
سکا خوشترکلور یعنی هر شول کسه اول مالک الملک اولان پادشاه اعظمه طوعا باش قویه وآنک امرینه اویه اکا نیجه
یوز ملک ویرر ولیکن خدای تعالینک قتنده بر سجده ایلمک ذوقی سکا دو صد مملکت ودولتدن خوشتر ولذیذ ترکلور
(مثنوی) پس بنالی که نخواهم ملکها * ملک آن سجده مسلم کن مرا * پس ناله وتضرع ایلرسن که الهی بن ملکلر
استمزم اول سجده ملکنی بکا مسلم ایله وبنی کندی در سعادت مقرکدن دور ایلمه دیو دعا قیلورسن (ع) از در خویش خدایا
بهشتم مفرست * دین عاشقلر کیدر خدایی جنتدن اعلا بیلورسن (مثنوی) پادشاهان جهان از بدرکی * بو نبردند
از شراب بندکی * پادشاهان جهان بدرکلکلرندن یعنی خباثت نفسانیه وقباحت طبیعیه لری جهتندن رایحه
ایلمدیلر بنده لک شرابندن یعنی خدای تعالی یه عبادت وطاعت ایلمک لذتنی طاتمدیلر وبنده لک رایحه سنی استشمام ایتمدیلر
(مثنوی) ورنه ادهم وار سر کردان ودنک * ملک را برهم زدندی بی درنک * یوخسه ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز
حضرتلری کبی حیران وسرکردان ملککی بری برینه اورر لردی بی صبر وبی توقف انلرک بو جهانه میل ومحبتی عبادات
وطاعات لذتندن انلری منع قیلور اکرچه بعضیسی ترک سلطنت واختیار عبودیته مائل اولورلرسه ده (مثنوی)
لیک حق بهر ثبات این جهان * مهرشان بنهاد بر چشم ودهان * لیکن حق تعالی حضرتلری بو جهانک ثبات
وانتظامی ایچون انلرک چشم ودهانی اوزره مهر قودی تا کوزلری اول حالت عزیزه یی کورمیه ودهانلری اول
شربت لذیذه یی ایرمیه حکایه شقایقده مسطوردر که فاتح سلطان محمد رحمة الله علیه اق شمس الدین حضرتلرینه مقارن
اولوب انک کشف وکراماتن کوردکده اکا کمالیله میل ومحبت قیلوب استدیکه اکا بیعت وارادت کتوره وکندویی آنک
مریدلری زمره سنه یتوره وانک خلوتنه کیروب اوتوره شیخ اکا اجازت ویرمدی الانسان حریص لما منع فحواسنجه مرحوم

سلطان

سلطان محمد حریص اولوب البته قوینی مریدلرک زمره سنه داخل اولوب انلرله خلوته کیرم ویرنیجه مدت
ریاضت نفسه مشغول اولم دیردی شیخ اکا قابل دکلدی دیو جواب ویرردی الحاصل برکون پادشاه الم چکوب شیخه دیمش
نه عجب سنک بعض ترک وترکمان صوفیلرک قابل اولدی بزندن نا قابل اولدق ونه وجهله طریقته سلوک ایلمکدن بزی بهره
قالدق شیخ بوکونه جواب باصواب ویرمشلر که طریقته سلوک قیلمنک وریاضت وعبادته مشغول اولمنک میاننده بر لذت
وحلاوت واردر که اول لذت وحلاوت هزار سلطنت دنیوی ودولت صوریدن الذ واحلی در وادوم وابقی در پس ملوک اول
سلوکده اولان لذاتک وصولنه سائر ناسدن زیاده قابلدر پس سزک اول لذته کمال قابلیتکز اولدیغنه بناءً سزی خلوته
دخولدن وعبادت وریاضته اشتغالدن منع ایلرم تا دماغکز رایحهٔ عبادتی استشمام ایتمیه ودهانکز ذوق طاعاتی
طاتمیه اکر سزک دماغ روحکز عبادتدن لذت اله ریاضت نفسه اشتغال ایلمک لازم کلور پس امور عباد الله خلل پذیر
اولور ونظام عالم سزک دورکزده اولان کبی کامل اولمیوب نقصان بولور اویله اولیجق سزک سالک اولمکزدن مالک اولمکز
اولی دردیو جواب ویردی پس حق تعالی حضرتلری بونلره بنده لک لذتنی کوسترمدی (مثنوی) تا شود شیرین
بر ایشان تخت وتاج * که ستانیم از جهانداران خراج * تا کم بونلر اوزره تخت وتاج شیرین اوله کندیلره بویله دیوکه
بز جهاندارلردن خراج الورز وپادشاهلردن اموال واسباب جمع قیلورز (مثنوی) از خراج ار جمع آری زر چو ریک *
آخر آن از تو بماند مرده ریک * خراجلردن اکر قوم کبی آلتون جمع کتوره سن یعنی جمع ایلیه سن آخر اول مال سندن
آرده قالور وغیره نصیب اولور (مثنوی) همره جانت نکردد ملک وزر * زر بده سرمه ستان بهر نظر * سنک جانکه ملک
وزر یولداش اولمز وموافقت قیلمز بلکه مفارقت ایلمک مقرردر پس راه حقده سیم وزری بذل ایله نظر سریرت وبصر
بصیرتکدن اوتری کحل معرفت وروشنایی علم وحکمت صاتون آل که دیدهٔ قلبک کشاده اوله وحقیقت حالی مشاهده
قیله (مثنوی) تا ببینی کین جهان چاهیست تنک * یوسفانه آن رسن آری بچنک * تا کوره سن بو جهان بر تنک
چاهدر یوسف کبی اول رسنی اله کتوره سن یعنی چونکم سیم وزری بذل قیلوب حضرت حقدن نظر جانکه کحل بینش
آله سن ومشاهده مرتبه سن بوله سن اول زمانده کوره سنکه بو جهان بر تنک وتاریک قویودر یوسفان عالم حقیقت
کبی سن دخی اول حبل الله المتینی اله کتوروب واکا اعتصام ایدوب کندیکی چاه عالمدن خلاص ایلیه سن (مثنوی)
تا بکوید چون ز چاه آیی بام * جانکه یا بشرای هذا لی غلام * سورهٔ یوسفده اولان آیت کریمه نک مضمونه اشارتدر
وجاءت سیارة) ای رفقة تسیرون من مدین الی مصر یعنی بر کاربان مدیندن مصره کیدرکن غیابهٔ جب دیدکلری
چاهه کلدیلر ویوسف علیه السلام چاهده ایدی (فارسلوا) پس اول کاربان خلقی کوندردیلر (وارده‌م) واردلرنی وارد
اول کسه یه دیرلر که کاروانک یمن وصوین مهیا وحاضر قلیجی اوله (فادلی دلوه) پس اول وارد ارسال ایلدی دلونی چاهه
حضرت یوسف علیه السلام اول دلوی کوردکده محکم یاپشوب اول کسه عجب نه اوله دیو چکدکده کوردیکه
بر صاحب جمال شعشعهٔ وجهی اطرافه ضیا ویرر هماندم (قال) دیدیکه (یا بشری) کندی بشارت نفسنه
وارد کان دیمکدرکه ای بشارت احضری فهذه وقتک (هذا غلام) بو غلامدرکه دلوی کران ایلدی (واسروه) اول یوسفی
اخفا واسرار ایلدی (بضاعة) منصوب بدر حالیت اوزره یا مفعول اوله ای متاعا للتجارة یعنی تجارت ایچون متاع
وسرمایه اولدیغی حالده اخفا ایلدیلر بعضیلر اسروک ضمیرنی اخوان یوسفه ارجاع ایتمشلر یعنی یوسف علیه السلام
چاهدن چقدقده کاربانه کلوب آنک حالنی اخفا ایدوب دیدیلرکه بو بزم بندهٔ کریخته مزدر (والله علیم بما یعملون) الله
تعالی علیمدر بونلرک اشلدکلرینه معنای بیت بیوررلرکه ای سالک سنک جانکه سیم وزر ودر وکوهر یار اولمز امدی سیم
وزرک حق یولنده انفاق ایدوب نور بصر آله کور اول نور ایله بو جهانه نظر ایلدکده بر چاه پرکدر کبی مشاهده ایده سن
پس اول چاه پر تباهک ایچنده بر عروهٔ وثقی وحبل متین کوره سن که جمیع انبیا ومرسلین واولیاء مقربین اکا تشبث
وتعلق ایدوب چاه جهاندن خلاص اولمشلردر نتهکم غزلده حضرت بیوررلر (بیت) الا ای یوسف جانی چه در چاه بدن مانی
بکیر این حبل قرآنرا بر آ از چاه ظلمانی * خواجه حافظ * بیت * ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد * وقت آنست که
بدرود کنی زندانرا * چونکم حضرت یوسف علیه السلام کبی سن دخی چاهدن بامه کله سن تا سکا دخی دیه جان
ودلکه یعنی دل وجانک سکا دیه که هذا لی غلام بکویدک فاعلی مصرع ثانیده کی جاندر مفعولی یا بشرای غلام
هذا لی در بشری مصدردر بشارت معناسنه در یعنی چونکم سنده بو حبله یاپشوب چاه جهاندن خلاص اوله سن
وبام حقیقته واصل اوله سن اول زمانده جان سکا دیرکه یا بشرای هذا لی غلام یعنی بشارت اولسون بکاکه بنم ایچون
غلامدر (مثنوی) هست در چاه انعکاسات نظر * کمترین آنکه نماید سنک زر * قیوده نظرک انعکاسلری واردر کمتر
مرتبه اولسکه سنک زر کورینور یعنی بو جهانکه فی المثل چاه کبیدر بونلره خلقک نظرلرینک منعکس اولملری واردرکه

برشیئی حقیقتیله کورەمزلر انعکاس نظرلرینك ادنی مرتبەسی بونلرە سنك زر کورنمەسیدرکە فی الحقیقە زردخی سنك
کبیدرلیکن اکثر نظر آنك حقیقتنی ادراك ایدەمیوب آنك جوهریتنە وخلقك اکا اولان اعتبارنە باقوب اکا محبت
قیلرلکن عند العارفین چە سنك وچە زر معنا ایکیسی بیلە برابردر (مثنوی) وقت بازی کودکانرا ز اختلال * می نماید
آن خزفها زر ومال * لهو وبازی وقتندە کودکارە عقللرینك اختلالی اولدیغندن اول خزفلر الله زر ومال کورینور
عادت صبیان اولدرکە قچن بر یردە جمع اولسەلر برقاج خزفپارەیی الە کتوروب اکا سیم وزر اطلاق ایدرلرحتی آنك جمع
وتحصیلی سعینە کیدرلر عقلایە معلومدرکە بو آنلرك عقللرینك اختلالندندر پس اطفال دنیادخی بونك کبیدرفی الحقیقە
سنك وخزف کبی اولان شیئی سیم وزر دیوب عقللری مختل اولدیغندن حقیقت حالی تمییز ایدەمیوب عمرلرین بازیٔ
دنیادە عبث یرە صرف ایدرلر (مثنوی) عارفانش کیمیاکر کشتە اند * تاکە شد کانها بر ایشان نرژند * حضرت حقك
عارفلری کیمیاکر اولمشلردرتا کە معادن انلرك قتندە نرژند وبی قدر اولدی یعنی اول اللهك عارف اولان بندەلری حقیر
ودون اولان شیلری تبدیل ایدوب عزیز وشریف ایلمکە باذن الله قادر اولمشلردر وتبدیل اعیان قیلمشلردرحتی
برمرتبەیە واصل اولمشلردرکە بونلرك نظرا کسیر تأثیرلرندە ذهب وفضە معدنلرینك اعتباری قالممش واطفال دنیانك
فی الحقیقە خزفپارە کبی اولان سیم وزرلرینە رغبت والتفاتلری اولمیوب اکا میل ومحبت قیلمشلردرتە کم بو حکایەدن
معلومك اولور دیدن درویشی جماعت مشایخ را در خواب ودرخواست کردن روزیٔ حلال از ایشان بی مشغول شدن
بکسب واز عبادت ماندن واورا ارشاد کردن ایشان واورا ومیوەهای تلخ وترش کوهی بروی شیرین شدن بداد آن مشایخ
بو سرخ شریف جماعت مشایخی بردرویشك عالم خوابدە کورمسیدر وانلردن رزق حلال طلب ودرخواست
ایلمسیدر کسب وکارە مشغول اولمقسزدخی عبادتدن قالمق بو جملە مقدم اولان جملەیە معطوف اولوب از عبادت
می ماندن تقدیرندە اولور واول جماعتك دلالت وارشاد ایلمسیدر اول درویشی کوهی اولان اجی واکشی میوەلرە واول
درویشك اوزرینە اول تلخ وترش میوەلرك اول مشایخك دادو عطاسی سببیلە شیرین اولمسیدر (مثنوی) آن یکی درویش
کفت اندر سمر * خضریانرا من بدیدم خواب در * اول بردرویش سمر وحکایەدە دیدی حضرت خضرە منسوب
اولنلری بن واقعەدە کوردم خضریاندن مراد علوم لدنیە صاحبی اولان طائفۀ علیەدر (مثنوی) کفتم ایشانرا کە
روزیٔ حلال * از کجا نوشم کە او نبود وبال * انلرە دیدمکە حلال رزقی قندن اکل ایدەیمکە او وبال وحرام اولمیە (مثنوی)
مرمرا سوی کهستان راندند * میوەها زان بیشە می افشاندند * اول جماعت مشایخ بنی کوهستان جانبنە
سوردیلر وکوهستاندە اولان بیشەدن میوەلر سلکدیلر (مثنوی) کە خدا شیرین بکرد آن میوەرا * در دهان تو
بهمتهای ما * کە خدای تعالی بو میوەیی شیرین ولذیذ ایلدی سنك دهانکدە بزم همتلرمزلە (مثنوی) هین بخور پاك
وحلال وبی حسیب * بی صداع ونقل بالا ونشیب * اکاه وە تنبە اول تلخ وترش میولری اکل ایلە پاك وحلال وبی حساب
وصداعسز وبوقار واشغە حرکت ونقل سز (مثنوی) پس مرا زان رزق نطقی رو نمود * ذوق کفت من خردها می ربود *
پس اول رزقدن بکا برنطق یوز کوستردی بنم سوزمك ذوق ولذتی خلایقك عقللرینی قاپدی یعنی اول رزق حلالی یمکدن
بنم قلبمدن ینابیع حکم لسانم اوزرە جاری اولوب انی نوش ایلین خلایقك عقللری کمال ذوقلرندن حیران وسکران اولوب
کندیلرینی فراموش ایدرلردی (مثنوی) کفتم این فتنەست ای رب جهان * بخششی دە از همە خلقان نهان * بن
دیدم ای جهانك ربی بو فتنەدر جمیع خلایقدن نهان بکا بربخشش وبر یعنی چونکیم بو ذوق ونطق بندن جاری اولدی
وبو حالت وجودمدن ظهورە کلدی بن دیدم کە یارب العالمین بو کونە ذوق وحالت فتنەومکردربکا جمیع خلایقدن
نهانی برعطا ایلە کە آندە مکر وفتنە اولمیە وبنی خلایقك دامنە کرفتار قیلمیە (مثنوی) شد سخن از من دل خوش
یافتم (چون انار از ذوق می بشکافتم) سوزبندن کندی خوش دل بولدم انار کبی ذوقدن یارلدم یعنی حق تبارك وتعالی بنم
دعامی قبول ایلیوب اول مؤثر اولان نطق بندن زائل اولوب آنك مقابلەسندە برخوش جنان ولطیف جان بولدم برمرتبە
ذوق دلە واصل اولدم کە وفرت ذوقدن وکثرت شوقدن کندمە صغمیوب انار کبی منشق اولدم یعنی ذوق درونم بی نطق
مکشوف اولدی وحالت قلبم ظهورە کلدی (مثنوی) کفتم ار چیزی نباشد در بهشت * غیر این شادی کە دارم در سرشت
بن دیدم اکر جنتدە برشیٔ اولمزسە شو شادیدن غیری کە طبیعتمدە طوترم (مثنوی) هیچ نعمت آرزو ناید دکر) زین نپردازم
بحور و نیشکر * هیچ نعمت آرزوسی غیری کلمز بوندن فارغ اولوب حور ونیشکر یمکە مشغول اولمازم یعنی برمرتبە سرور
وشادیلکە واصل اولدم وبرکونە ذوق روحانی وحقانی بولدمکە کندی کندمە دیدم فرضی اکر جنت اعلادە حالا شو
طبیعتمدە اولان شادیلکدن غیری برچیز اولمزسە وبو ذوق روحانیدن ماعدا بکا برنعمت اخری کلمزسە هیچ برآخر نعمتە
بکا آرزو ومیل ایلمك کلمز بو ذوقدن فارغ اولوب نیشکر یمکە وجنت اعلانك اثمارندە لذیذەسنی نوش ایلمکە جانم مشغول

اولمز (مثنوی) ماندە بود از کسب یك دو حبەام * دوختە در آستین جبەام * اول حالتدە کسبمدن برایکی حبە قالمشدی
اول حبەلر بنم جبەمك یکندەدیکلمش ایدی تا انی برمحلنە صرف ایلیم * نیت کردن آن درویش کە این زر بدهم بدان
هیزم کش چون من روزی یافتم بکرامات مشایخ ورنجیدن آن هیزمکش از ضمیر ونیت او (مثنوی) آن یکی درویش هیزم
میکشید * خستە وماندە ز بیشە دررسید * اول بردرویش هیزم چکردی بیشە وکوهدن خستە ورنبون ایرشدی
(مثنوی) پس بکفتم من ز روزی فارغم * زین سپس از بهر رزقم نیست غم * پس قلبمدن نهانی بن کندمە دیدم بن رزق
وروزیدن فارغم بوندنصکرە رزقدن اوتری بنم غمم یوقدر (مثنوی) میوۀ مکروە بر من خوش شدست * رزق خاصی
جسم را آمد بدست * مشایخك همتی ایلە مکروە میوە بکا شیرین ولطیف اولمشدر کسب وزحمتسز برخاص
رزق معنوی جسم ایچون الە کلدی ومیسر اولدی (مثنوی) چونکە من فارغ شدستم از کلو * حبۀ چندست این بدهم
بدو * چونکیم بن کلو قیدندن فارغ ومستغنی اولمشم برقاج حبە وار در بونی اول درویشە ویرەیم یعنی اول هیزمکش
اولان فقیرە بوجبەنك یکندە دوختە اولان حبەلری عطا ایلیم دیو فکر ونیت ایلدم (مثنوی) بدهم این زر را بدین
تکلیف کش * تا دو سە روزك شود از قوت خوش * بو زری بو تکلیف کشە ویرەیم یعنی کلفت ومشقت چکن درویشە
ایرکورەیم تا کم ایکی اوچ کون هیچکز قوت وغذادن خوش اولە وبو زر سببیلە طعام وغذا یییوب بدنی قوت بولە دیدم
(مثنوی) خود ضمیرم را همی دانست او * زانکە سمعش داشت نور از شمع هو * اول هیزمکش درویش خود بنم ضمیر
ونیتم بیلدی زیرا کە اول هیزمکش درویشك سمع جانی شمع الهیەدن نور طوتردی اولکی سمعدە ایکی وجە جائزدر
سین مهملە ایلە اوقنسەدە جائزدر وشین معجمە ایلە اوقنسەدە جائزدر سین مهملە ایلە اولورسە معنی اول درویش بنم
ضمیرمدە اولان افکارمی وکفتارمی بیلدی وایشتدی زیرا کە آنك سمع جانی هویت الهیە شمعندن نور طوتردی وشین معجمە
ایلە اولورسە معنی زیرا کە شمع جانی شمع الهیەدن نور طوتردی اول نور واسطەسیلە بنم ضمیرمە مطلع اولوب واقف
اولدی دیمك اولور وایکنجی سمعدە دخی سین مهملە ایلە وشین معجمە ایلە اوقنمق جائز اولور شین معجمە ایلە اولدیغی اوزرە شرح
اولنوب معنی ویرلدی سین مهملە ایلە اولورسە معنی بویلە اولور زیرا کە اول درویشك سمع جانی هویت الهیە شمعندن
نور طوتردی یعنی حق تعالینك سمعلکی صفتندن انك کوش جانی منور اولمشدی ودخی وبی یسمع حدیث شریفنك
موجبی اوزرە حقلە ایشتمك مرتبەسن بولمشدی دیمك اولور (مثنوی) بود پیشش سر هر اندیشۀ * چون چراغی
در درون شیشۀ * هر فکر واندیشەنك حقیقت وسری آنك قتندە اولدی برشیشەنك ایچندە برچراغ کبی یعنی بواطن
اشیایە برمرتبە مطلع اولمش وافکار واسرار قلوبە اول قدر شعور بولمشدی کە آنك روح پرفتوحی قتندە هر اندیشەنك
سر وحقیقتی درون شیشەدە برچراغ نیجە عیان ونمایان اولور اویلە عیان اولوب اصلا پوشیدە ومخفی برشیٔ قالممشدی
(مثنوی) هیچ پنهان می نشد از وی ضمیر) بود بر مضمون دلها او امیر) هیچ ضمیر اندن پنهان اولمزدی اول درویش کوکللرك
مضمونی اوزرە امیر وحاکم ایدی (مثنوی) پس همی منکید با خود زیر لب * در جواب فکر تم آن بوالعجب * پس بن کە
بو خاطرەیی ایلدم اول درویش زیرلبندە کندیلە صوقرندی یعنی مخفی ونهانی کندی کندیلە کومرداندی بنم فکرمك
جوابندە اول مرد بوالعجب (مثنوی) کە چنین اندیشی از بهر ملوك * کیف تلقی الرزق ان لم یرزقوك * اول پیر روشن ضمیر
ایتدی کە ملوکدن ایچون بونك کبی اندیشە ایلرسن یعنی ملوك سلوك ایچون بوکونە فکر ایلمك خطا وبی ادبلکدر سن نە
حاللە رزقە واصل اولورسن اکر سکا انلر رزق ویرمیەلردی کیف حرف استفهامدر تلقی فعل مضارع عدر ثلاثی مجرددر
دردنجی بابدن الرزق لفظا منصوب مفعولیدر یرزقونك اولکی بابدن فعل مضارع جمع مذکردر ضمیر جمع ملوکە راجعدر
اکا متصل اولان کاف محلا منصوب مفعولیدر تلقی بمعنی تصل اولور وتقدیر کلام بو اولورکە اکر سکا ملوکدین
وپادشاهان تخت یقین رزق ویرمسەلر رزقە نە حاللە واصل اولوردك یعنی مادامکە انلر رزق ویرمیەلرسن خود رزقە
واصل اولەمزسن وانلرك همت وارادتی اولمقسزین برکت وقدرت ونصرت بولەمزسن کە وبهم یرزقون وبهم ینصرون
حدیث شریفی بو معنایە شهادت ایلر چونکیم حقیقت حال بویلەدر اهل سلوکە لازم اولان اولدرکە ملوك معنوی اولان
کبارك حضورندە افکار فاسدەدن حذر ایلیوب بغایت صدق واخلاصلە مصاحبت قیلنە زیرا بونلر جواسیس القلوبدر
تا باطنا ترك ادب ایلمك واسطەسیلە تأدیب وعتابە مستحق اولمیەسن وبونلرك صحبت پر برکتلرندن محروم
قالمیەسن (مثنوی) من نمی کردم سخن را فهم لیك * بر دلم میزد عتابش نیك نیك * بن اول پیر روشن ضمیرك سوزینی فهم
ایلمدم ولیکن آنك عتابی بنم قلبمە زیادە ایو طوقندی یعنی زیادە ایو تأثیر ایلدی حاصل کلام آنك دهان شریفندن بلفظە
برمعنی فهم ایتمدم بلکە صوقرنوب وکومردندیکندن انك عتابی قلبمە زیادە تأثیر ایدوب مقدما ذکر اولنان معنالری
مراد ایلمسنە قلبم شهادت ایلدی وآنك لسان حالی بکا کویا بویلە سویلدی دیمك اولور (مثنوی) سوی من آمد بهیبت

همچو شیر * تنك هیزم راز خود بنهاد زیر * پس ارسلان كبی هیبتله بنم جانبمه كلدی هیزم تنكنی كندیسندن آشغه قودی
(مثنوی) پرتو حالی كه او هیزم نهاد * لرزه در هر هفت عضو من فتاد * اول حالك پرتو واثری كه پیر هیزمی قودی بنم
یدی عضومه بر عظیم لرزه دوشدی (مثنوی) كفت یارب كر ترا خاصان هیند * كه مبارك دعوت و فرخ پیند * اول
درویش ایتدی اكرچه یارب سنك خاصلرك وار ایسه هیند هستند لفظندن مخففدر كه دعالری مبارك و ایزلری فرخنده در
یعنی ای خدای تعالی روی زمینده اكر سنك دعالری مقبول و روشلری سعادتلو خاص بنده لرك وار ایسه جزاء شرط
بو بیت اولور (مثنوی) لطف تو خواهم كه مینا كر شود * این زمان این تنك هیزم زر شود * سنك لطف و كرمك استرمكه
مینا كر و كیمیاكر اوله بو زمان بو هیزم تنكی آلتون اوله (مثنوی) در زمان دیدم كه زر شد هیزمش * همچو آتش بر زمین
می تافت خوش * كوردم كه فی الحال انك هیزمی آلتون اولدی اول مرتبه براق اولدیكه پارلاینده آتش كبی خوش
پارلادی و شعشعه و یردی (مثنوی) من در آن بیخود شدم تا دیرگه * چونكه با خویش آمدم من از وله * بن اول
زمانده چوق وقتده دلك بیخود اولدم چونكه بن اول حیرت و واهدن كندمه كلدم (مثنوی) بعد از آن كفت ای خدا
كر آن كبار * بس غیورند و كریزند از اشتهار * اندنصكره دیدی ای خدای متعال اول كبار یعنی خاص بنده لر كدن اولان
ذو الاقتدار زیاده غیورلر ایسه و اشتهاردن كریزانلر ایسه (مثنوی) باز تو این تنك هیزم ساز زود * بی توقف هم بر آن حالی
كه بود * بو آلتونی كیرو فی الحال بند هیزم ایله بوقفسز هم اول حال اوزره كه اولمش ایدی یعنی اولكه هیزم ایدی بی توقف
كیرو انی هیزم ایله دیدی (مثنوی) در زمان هیزم شد آن اغصان در * مست شد در كار او عقل و نظر * فی الحال اول
آلتون بداقلری هیزم اولدی اول شیرمردك كار و حالنده نظر و عقل مست و حیران اولدی (مثنوی) بعد از آن بر داشت
هیزم را و رفت * سوی شهر از پیش من او تیز و تفت * اندنصكره اوطونی قالدردی و كتدی بنم قتمدن شهر جانبنه اول تیز
و تفت كتدی یعنی زیاده سرعت و حرارتله سیر ایتدی (مثنوی) خواستم تا در پی آن شه روم * پرسم از وی مشكلات
و بشنوم) استدم تا اول شاهك اردنجه كیدم اندن مشكلاتمی سؤال ایدم و استماع ایدم (مثنوی) بسته كرد آن هیبت او
مر مرا * پیش خاصان ره نباشد عامه را * لیكن انك هیبتی تحقیقا بنی باغلدی زیرا خاصلر قتنه عامه یه یول اولمز
و هر شیخ صورت و عوام سیرت اولان كمسه لر مقربان دركاه الهی اولان اعزه نك شرف صحبتلرینه یول بولمز
(مثنوی) ور كسی را ره شود كو سر فشان * كان بود از رحمت و از جذبشان * وا كر بر كمسه یه خاصلرك حضورینه یول
اولور ایسه اكا باشی فدا ایلسون دی زیرا اول دولت انلرك مرحمتندن و جذبه سندندر (م ی) پس غنیمت دار آن توفیق را *
چون بیابی صحبت صدیق را * پس اول توفیقی غنیمت طوت چونكه صحبت صدیقی بوله سن یعنی كمال صدقله متصف
اولوب اعزه دن برینك صحبتنه كه واصل اوله سن انی توفیق الهی بیل و فرصتی فوت ایلمیوب انك صحبت پربركاتندن
استفاده قیل دیمك اولور (مثنوی) نی چو آن ابله كه یابد قرب شاه * سهل و آسان در فتد آن دم ز راه * اول ابله كبی اولمه كه
شاهك قربنی بوله اولدم یولدن سهل و آسان دوشه یعنی پادشاهك صحبتنی بفه سنك قدرنی بیلمیوب سهولتله بر وجه
اسان یولدن دوشه و مرتبه سندن دور و جدا اوله (مثنوی) چون ز قربانی دهندش بیشتر * پس بكوید ران كاو ست
این مكر) چونكم اول ابلهه بر قربان دن و افر و یره لر پس ابلهلكندن اول عطیه نك قدرنی بیلمیوب بو مكر صغر اویلوغیدر
دیه بو یتده قربان لفظنك معناسنه نظرا بر قاچ وجه جائز اولور اولا قربان فی سبیل الله ذبح اولنان كوسفند معناسنه
اولور ایسه بو بیت بر حكایته تلمیح اولمق قابل اولور اول حكایت بو اولور كه بر پادشاه بر قربان ایلمش اوله بر ابله انده حاضر
بولنوب اول قرباندن اكا وافر كوشت پاره عطیه قیلنوب ابلهلكندن انك قدرنی بیلمیوب پس دیمش اوله كه بو صغر
اویلوغیدر مكر بو تقدیر اوزره بو كونه ابله اولمه دیمك اولور اما بوندن اولی معنی اولدر كه قرباندن مراد تقرب اولنه جق شیء
اوله كه ما یتقرب به الی السلطان هر نه ایسه اكا قربان دیرلر بو تقدیر اوزره معنی چونكم اول ابلهه قرب شاهه وسیله
واسطه اولان شیئی زیاده ورلر ویره لر پس كمال بلاهتندن اول قرب شاهه وسیله اولان شیئی صغر اویلوغنه تشبیه ایدوب انك
حقنده مكر اوران كاودر دیر بر وجه آخر قربان پادشاهك خاص مصاحبی و جلیسی اولمغه دیرلر قربانی ده اولان یا مصدریه
اولوب معنی بو تقدیر اوزره بویله اولسه دخی جائزدر چونكم اول ابلهه پادشاهك مصاحبلكندن و ندیملكندن زیاده
ویره لر پس آنك حقنده دیر وار ایسه بو صغر اویلوغیدر پادشاهك ندیمی اولمنك قدرنی بیلمیوب انك مصاحبلكنی
صغر اویلوغی منزله سنه تنزیل ایلمش اولور یعنی بویله ابلهلردن اوله كه او پادشاهك جلساسندن اولمغی ران كاو عد ایلر اول
مرتبه نك قدرنی بیلمیوب علی الفور اندن محروم اولور و هو الانسب للمحل (مثنوی) نیست این از ران كاو ای مفتری *
ران كاوت می نماید از خری * ای مفتری بوران كاودن دكلدر یعنی ای پادشاهك عطاسنه ران كاودر دیو افترا ایلین
وانك قدر و شرفنی بیلمیوب بویله بیهوده سوز بلین كمسه بوسكا و یریلان حصه صغر اویلوغندن دكلدر لیكن سكا

ران كاو كورینور خرلغكدن یعنی پادشاهك اكرقربنه سبب اولان شیء اولسون و اكر انك مصاحبت و مجالستی اولسون
صغر اویلوغی قبیلندن اولان حصه دكلدر (مثنوی) بذل شاهانست این بی رشوتی * بخشش محض است
این از رحمتی * بلكه بذل شاهانه در بو بی رشوت و بی علت بر بخشش محض در مجرد رحمتدن بعض نسخه ده بذل
شاهانست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بو و یریلان عطیه پادشاهلر بذلی در بی رشوت و بی غرض و صافی
بخشش در بو زیاده مرحمتدن دیمك اولور و شاهان طریقت و خسروان حقیقت اولنلرك مصاحبتنی و مجالستلرینه
وسیله اولان شیلری عظیم لطف و موهبت بیلوب انك شكرنی قیلمغه و قدرنی بیلمكه تنبیه و اشارت قیلور والله اعلم
تحریض سلیمان علیه السلام مر رسولانرا بر تعجیل هجرت بلقیس بر ایمان (مثنوی) همچنانكه شه سلیمان در نبرد
جذب خیل و لشكر بلقیس كرد * انجلین كه شاه سلیمان نبی حضرتلری نبردده یعنی محل جنك و حضومتده
شاهانه لطفلر ایلیوب و بی رشوت و بی غرض محضا بخششلر قیلوب بلقیسك لشكرنی و خیلنی كندی جانبنه جذب
ایلدی و دین و ایمان مرتبه سنه كتوردی * مثنوی * كه بیایید ای عزیزان زود زود * كه برآمد موجها از بحر جود *
بویله دیو كه ای عزیزلر علی الفور كلك كه جود و كرم دریاسندن موجلر یوقری كلدی و ظاهر اولدی * مثنوی *
سوی ساحل می فشاند بی خطر * جوش موجش هر زمانی صد كهر * خطر و ضررسز ساحل جانبنه
صاچر اول بحر جودك موجنك جوشی هر بر زمان یوز كهر تقدیر كلام اول دریای جودك موجنك جوش ایلمسی
هر بر زمانده ساحل طرفنه بی ضرر و بی خطر یوز كونه كهر صاچردیمك در بحر جوددن مراد حضرت حق و ساحلدن
مراد بشریت و عالم صورت و اول بحر جودك موجندن مراد تجلیات الهیه و فیوضات ربانیه و صد كهردن مراد لطف
و رحمت و عنایت و هدایت و بونلر امثالی اولان عطیه و موهبت كهرلری اولور و صد لفظی تحدید ایچون اولمز بلكه
تكثیر معناسنی افاده قیلور و محصول بیت شریف بو اولور كه ای عزیزلر تیز تیز كلك جود و كرم دریاسی اولان حضرت
وهاب مطلقدن امواج رحمت و عنایت ظاهر اولدی اول دریای جودك امواج رحمتنك جوش و خروشی ساحل
بشریت و عالم صورت طرفنه بی خطر و بی ضرر هر زمانده یوز كونه لطف و كرم كهرلرنی القا ایلر و اسرار و معانی
درلرنی نثار قیلر كذر كه اول كهرلری بوله سز و اول درلرك اخذ و قبولنه مستعد و قابل اوله سز (مثنوی) الصلا كفتیم
ای اهل رشاد * كین زمان رضوان در جنت كشاد * ای اهل رشاد الصلا دیدك زیرا بو زمان رضوان جنت قپوسنی
اچدی یعنی ای رشاده اهل اولان و طلب صلاح و سداد قیلان كمسه لر بز سزك جانبكزه الصلا دیدك و سزی جنت
معنوی جانبنه دعوت ایلدك كه خازن جنت بو زمان جنت قپولرین اچدی تا اول جنانه مستحق اولوب دخوله سعی
قیله سز هر وقتك سلیمانی اولان صاحب دولت رشاد و سداده قابل اولان كمسه لری جنت اعلا جانبنه بو كونه دعوت
ایلر و كالك بكا متابعت ایتمكله جنت اعلایه دخول قیلك دیو انلره سویلر رضواندن مراد عارف بالله اولسه دخی وجهدن
خالی دكلدر زیرا اول محل رضای رحمانی و جنات ذات و صفاتك باغبانی در نته كم عارفلردن بری بیورر جنت حقك
باغچه سیدر عارف انك باغبانیدر باغبانله بیلشی كور تا كیره سن باغچه سنه (مثنوی) پس سلیمان كفت ای پیكان
روید * سوی بلقیس و بدین دین بكروید * پس سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه ایتدی ای ایلچیلر بلقیس جانبنه
بلكز و بو دینه تصدیق ایدوب میل قیلكز (مثنوی) پس بكوییدش بیا اینجا تمام * زود كه ان الله یدعوا بالسلام
پس ای رسوللر بلقیسه دیكز تیز بو رایه كلسون زیرا تحقیقا الله تعالی بنده لرنی اسلامه دعوت ایلر سوره یونسده اولان
آیته اشارتدر (والله یدعوا الی دار السلام) الله تعالی دعوت ایدر عبادنی دار السلامه كه مراد جنت در و بو مقامه دار
سلام تسمیه سی انده كثرت سلام اولدیغندن اوتوریدر زیرا ملائكه مؤمنلره سلام علیكم طبتم دیه لر و جناب عزتدن سلام
قولا من رب رحیم) دنه (ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) و دیلدیكی قولی هدایت ایدر صراط توحیده (مثنوی) *
هین بیا ای طالب دولت شتاب * كه فتوحست این زمان و فتح باب * ای دولت طالبی اكاه اولوب سرعتله بو جانبه
كل زیرا بو زمان فتوح وارد ر و حضرت مفتح الابوابدن فتح باب و رفع حجاب واردر (مثنوی) ای كه تو طالب نه ‌ء تو هم بیا *
تا طلب یابی ازین یار وفا * ای كمسه كه سن طالب دكلسن بو رایه سن دخی كل تا وفادار یاردن طلب بوله سن كه عاقبت اول
طلب سنی دولت و سعادته ایرشدیره سبب هجرت ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز و ترك ملك خراسان (مثنوی) ملك
برهم زن تو ادهم وار زود * تا بیابی همچو او ملك خلود * ای طالب صادق حضرت ابراهیم بن ادهم كبی سن ملك دنیایی
فوری بری برینه اور تا انك كبی ملك خلود بوله سن و ملكت حقانیه یه واصل اوله سن اول حضرتك سبب زهدی و باعث
انابتی بو اولمش كه (مثنوی) خفته بود آن شه شبانه بر سریر * حارسان بر بام اندر دار و كیر * اول كیجه له سریری اوزره
یاتمشدی حارسلر طام اوزره دار و كیرده ایدی یعنی پاسبانلر حفظ و حراست ایچون طام اوزرنده صیت و صدا و حركتده

ایدی (مثنوی) قصد شه از حارسان هم آن نبود * که کند زان دفع دزدان و رنود) او همیدانست کوکان عادلست
فارغست از واقعه ایمن دلست * شاهك قصدی حارسلردن اول دکل ایدیکه اندن دزدلری و رندلری دفع ایده زیرا اول
ابراهیم بن ادهم بیلوردیکه اول پادشاه که اول عادلدر حوادث و واقعه دن فارغ و بی باکدر ایمن دل و آسوده خاطردر
می) عدل باشد پاسبان کامها * نی بشب چوبك زنان بربامها * زیرا مراداتك پاسبان و حافظی عدلدر کیجه طاملر
اوزره چوبلر اوران حارسلر دکلدر (مثنوی) لیك بد مقصودش از بانك رباب * همچو مشتاقان خیال آن خطاب
بو بیت قرینهٔ کلامدن مستفاد اولان معنایدن استدراك اولور زیرا بو محلده اختصار واقع اولمشدر و مقتضای مقام
بودرکه دینه پادشاهك حارسلردن قصدی هم اول دکل ایدیکه انلر واسطه سیله دزدلری و رندلری دفع ایلیه جواب
محذوفدرکه اول جواب بودرکه بلکه پادشاهك حارسلردن مقصودی القدیم یترك علی قدمه فحواسی اوزره سلاطین
ماضیه نك قاعده لرنی حالی اوزره ترك ایلیوب اول قانونی تخریب و تغییر ایلامکدر و کذلك بانك سرنا و ربابدن
دخی مقصودی مجرد تلذذ نفسانی دکل ایدی لکن اول شاهك بانك ربابدن مقصودی مشتاقلر کبی اول خطاب
الهینك خیالی ایدی دیمك اولور و مقتضای مقام بو معنایه دلالت قیلور و توضیح معنی اولدرکه پادشاهلرك مجلسلرنده
اکثر اوقاتده ساز و سوز و چنك و رباب طرب افروز چلارواندن نشاط طبعیه و انبساط نفسانیه مراد ایدرلر
ولیکن ابراهیم بن ادهم حضرتلرینك مقصودی آواز چنك و بانك ربابدن مجرد حظ نفسانی و ذوق طبیعی دکل ایدی
بلکه اول حضرتك انلری استماع ایلمکدن مقصودی عاشقلر و مشتاقلر کبی اول عالم ارواحده اولان خطاب الهینك
تخیلی ایدی مشایخ صوفیه نك اتفاقی بونك اوزرینه درکه حق تعالی عالم ارواحده جمیع ارواحه الذ خطاب و الطف
کلام الست بربکم دیو خطاب ایلدی یعنی بن سزلرك ربکز دکلمی یم دیو سویلدی اول لذت انلرك اکثرینك روحلرنده
قالدی و اول آشنالق عقللرنده مرکوز و مکمون اولدی چونکم بو عالم شهادته کلوب بشریتله موجود اولدیلر چن
برکسه دن برخطاب لطیف و آواز لذیذ استماع ایلسه لر انلرك ارواحی اول خطاب لذیذ و آواز لطیفی خطاب ازلیه نك اثری
ایدیکنی بیلورلر و اثردن مؤثرك لطافت و لذتنه انتقال قیلورلر نته کم عقللرنده مرکوز اولان آشنالق سببیله بو دنیایه
کلدکده انی بیلدیلر و اکثرانك انبیاسنه ایمان و اقرار قیلدیلر و هر قنغی کسه دن کلام حق استماع ایلدیلرسه انی قبول
ایلدیلر کذلك روحلرنده مکمون و مرکوز اولان اول لذت واسطه سیله دخی الذ خطاب و الطف اوازدن اول خطاب
ازلینك لذتنی بولدیلر و انك لذتی و حلاوتی خیالیله اول آوازی استماع قیلدیلر کذلك ابراهیم بن ادهم حضرتلری اول
آوازی استماع ایلمکدن مقصودی اول خطاب الستك خیالی و اثردن مؤثره انتقال قیلمسی و روحنك عالم ارواحه متحدر
اولمسی ایدی (مثنوی) نالهٔ سرنا و تهدید دهل * چیزکی ماند بدان ناقور کل * سرنانك ناله و فغانی و طبلك تهدید
و تعریفی برمقدارجق اول ناقورکه بکزر ناقور فاعول وزننده در نقردن نقر اصلنده سبب صوت اولان قرعه دیرلر
بوراده صوت مراد اولور و صور مراد اولسه دخی قابلدر اکر ناقوردن مراد صوت اولورسه ناقورکلدن مراد صوت الست
اولور و بو تقدیر اوزره معنی سرنانك ناله سی و طبلك آوازی برمقدارجق اول صوت کله مشابه در اول جهتدن که روح
اندن حظ الهی و لذت بولیجی درنته کم روحلر خطاب الهیدن کمالیله لذت بولدی و انك استماعندن نهایت مرتبه ذوق و حظ
الدی و اکر ناقورکلدن مراد صوت اولورسه نالهٔ سرنا و آواز دهل اکا دخی نوعا مشابه اولور اول جهتدن که طبل و سرنا و بونلر
امثالی اولان ساز پرنوا چالندقده نائم اولنلر بیدار اولوب قائم اولورلر و غم و ترحله مرده و پژمرده کبی اولان روحلر نوعا
حیات کاور و سرور و نشاط حاصل اولور اکر بعض کمسه یه مورث حزن و بعضیسنه باعث نفرت و بعضیسنه عدم لذت
حاصل اولورسه ده نته کم (فاذا نقر فی الناقور) فحواسنجه صور نفخ اولدقده قبرده اولنلر قائم اولور و حیات بولورلر و اکثری
شاد و خندان اولورلر و بعضیسی محزون و مغموم قالورلر و بعضیسی دخی (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) دیو اول
صوت حیات بخشدن نفرت قیلورلر پس الان منکر سماع اولنلر بونلره بکزرلر و سماعدن حظ و ذوق الانلر نفخ ناقوردن
حیات بولنلر و مسرور و شادان اولنلره بکزر پس حسن صوتك اصلنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس
حکیمان کفته اند این لحنها * از دوار چرخ بکرفتیم ما * پس اهل رصد اولان حکیملر دیمشلردر بو الحانی پس باعربیله
بسیار معناسنه اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی اصحاب رصددن چوق حکیملر دیمشلردرکه بو آوازلری چرخك
ادوارندن اخذ ایتدك برادوارکه بلرنده مسطور اولان اولدرکه علم موسیقی یی حکما افلاکك دورندن اخذ ایتمشلردر پس
اون ایکی مقام اون ایکی برج مقابلنده و یدی آوازه یدی کوکب سیاره مقابلنده و یکرمی درت شعبه یکرمی
درت ساعت مقابلنده و قرق سکز ترکیب برسنه ده واقع اولان قرق سکز هفته مقابلنده وضع اولنمشدر و بو الحان لذیذه
و نغمات نفیسه اصلنده افلاکك ادوارندن و ادوارندن اخذ قیلنمشدر نته کم بیوررلر (مثنوی) بانك کردشهای چرخست

این که

این که خلق * میسرایندش بطنبور و بحلق * چرخك کردشلرینك بانکیدر بو که خلق انی ایرلر طنبور و حلقله یعنی اکر
آلات طرب اولان سازلردن ظهوره کلان نغمات لذیذه و اکر حنجرهٔ انسانیدن صادر اولان اصوات حسنه و الحان
موزونه که خلق ایرلر لورترنم ایلرلر و کاهی طنبور و چنك و رباب ماننده ساز چالوب انلری دکلرلر بو جمله نك اصلنه نظر
اولنسه فلکك دورانك صداسنك عکس و اثریدرکه بونلرك نغمات موزونه سی انلرك حرکات موزونه سندن مستفاد
اولمش استاد بو نغماتی و الحانی انلرك دوران حرکاتندن اخذ قیلمشدر پس عند العارفین و العاشقین بو نغمات لذیذه
و اصوات حسنه یی ساز و حنجره دن استماع ایلمك افلاکك دورانك اوازنی استماع ایلمك کبیدرکه عشق اهلی قتنده
حلال و طیبدر و حرام اولمسی نااهله و اهل نفسه کوره و بعض محرمانه تعلق ایلدیکی اعتباریله در کما فصلنا فی بحث
السماع (مثنوی) مؤمنان کویند کاثار بهشت * نغز کردانید هر آواز زشت * پس اصل اصوات حسنه ده اولان
حکمانك قولنی اولا نقل ایلیوب بو خصوصده بونلرك قولی نه ایدیکی دخی ثانیا بو بیتله و ما بعدنده اولان ابیات شریفله
بیان بیوررلر بو آواز خوبك اصلنده و حقنده مؤمنلر دیرلر یعنی حضرت حقه و انك انبیاسنه ایمان کتورن طائفه دیرلرکه
آثار بهشت نغز و لطیف ایلدی هر زشت آوازی یعنی جنتك اشجار و انهارنك و درود یوارنك و انك خدمتکارنك جمیعا
آوازی خوب و لطیف درکه انده وجها من الوجوه طبیعت استکراه ایده جك برقبیح صیت و صدا یوقدر پس بنی آدم
حضرت آدمله جنتده ایکن آثار بهشت هر آواز زشتی خوب و لطیف ایلمشدیکه بنی آدمك انده ایکن اصلا اداسنده
و صداسنده برمستکره نسنه یوق ایدی بلکه جمله سنك اداسی خوب و صیت و صداسی محبوب و مرغوب ایدی ولیکن
بو دنیایه کلدکده اول ملاحت بعضیسنك دخی اداسنده و بعضیسنك صیت و صداسنده قالدی و بعضیسنك هم
اداسی و هم صداسی فصیح و ملیح اولدی و بعضیسنك دخی اداسندن و صداسندن اول لذت و حلاوت کیدوب
انکر اصوات و اقبح کلمات اوزره قالدی و ادا و صداسی صوت حمیره مشابه اولوب مستکره اولدی اکر سن دیرسکه برنه
ایدلك و جنتك ایچنده اولان اصوات حسنه یی و نغمات طیبه یی نه وجهله استماع ایلدك بو سؤال مقدره جواب بیوررلر
(مثنوی) ما همه اجزای آدم بوده ایم * در بهشت آن لحنها بشنوده ایم * بز جمیعا آدم پیغمبر علیه السلامك اجزاسی
اولمشدق و انك ظهرنده مثل الذر ایرو وجود بولمش ایدك جنتده اول لحنلری استماع قیلمشدق یعنی جنت اعلاده اولان
نغمات طیبه و الحان لذیذه یی سمع روحله ایشتمشدك (مثنوی) کرچه برما ریخت آب و کل شکی * یادمان آمد از آنها
چیزکی * اکرچه بزم اوزریمزه آب و کل برشك دوکدی اما انلردن برآزجق بزم یادمزه کلور یعنی چونکم روحمز جنتدن
چیقوب بو عالم آب و کله کلوب بشریت و طبیعت مرتبه سنده قرار قیلدی و بوندن آب و کلی اکرچه بزم روحمز اوزره
برنوع شك و کمان دوکوب روحمز اول مرتبه یی ناسی اولدی ولیکن اول جنتده اولان اصوات نفیسه و الحان لذیذه دن
برمقدار لذت یادمزه کلور اول زمانده که مطربلر حنجره سندن و یا خود آلت طرب اولان لذتی جنت اعلاده اولان
لذات طیبه دن برشمه و برلمه ایدیکنی معلوم ایلر (مثنوی) لیك چون آمیخت با خاك کرب * کی دهند این زیر و این بم آن
طرب * لیکن بونده اولان الحان و اصوات چونکم خاك کربله آمیخته اولدی بو زیر و بو بم اول طربی نیجن ویرر زیر سازك
اینجه آوازلو اولان پرده سی و قلیدر و بم قبا آوازلو اولان قیلاریدر کسه دخی کیمی اینجه آوازله و کیمی قبا اوازله
شم آواز اوسه لر و بریر بنه اویسه لر انلره دخی زیر و بم تعبیر ایدرلر تقدیر معنی اکرچه بو دنیاده اولان اصوات حسنه
و نغمات لذیذه اول جنت اعلاده اولان اصوات نعیمه و نغمات طیبه یی مذکر اولور و برمقدار اندن بزم خاطرمزه کتورر
ولیکن چونکم بونده اولان اصوات و نغمات غم و الم خاکیله آلوده اولدی و بشریت شرایله اختلاط و امتزاج قیلدی
بو زیر و بم بو دنیاده اولان الحان و نغم نیجن اول طربی ویرر و جنت اعلاده ذوق و نشاطی دله و جانه نیجه ایرکورر یعنی بونده
اولان الحان انده اولان الحان کبی بعینه طرب ویره مز و دل و جانه اول ذوق و حالتی ایرکوره مز دیمك اولور و جنت
اعلاده اولان اصوات و الحانله بو دنیاده اولان اصوات و الحانك ما بینی فرق و تمییز ایلمکدن اوتری بو بیتلری مثل
موقعنده ایراد ایلیوب بیورلر (مثنوی) آب چون آمیخت با بول و کمیز * کشت ز آمیزش مزاجش تلخ و تیز * مثلا آب
چونکم بول و کمیزله قرشدی کمیز کاف عربینك ضمیله بوله و غائطه دیرلر بونده غائط معناسنه در اول ابك مزاجی
تلخ و تیز اولدی یعنی جنت اعلاده اولان اصوات لذیذه و الحان طیبه فی المثل برصافی و شیرین آب کبیدر اول لذت
و حلاوت طیبه چونکم وجود انسانه و وجود انسان واسطه سیله آلات طربدن ظهور ایلین اصوات و نغمانه کلدکده
بول و غائطه آمیخته اولمش آبه دوندی و انك مزاجی متبدل و متغیر اولور حلاوتی تلخلك و لطافتی تیزلك مرتبه سی بولور
(مثنوی) چیزکی از آب هستش در جسد * بول کیرش آتشی رامیکشد * آبدن برنسنه جك جسد آدمیده واردر
جسدش تقدیرنده اولور انی بول طوت براتشی که اولدر یعنی بنی ادمك جسدنده آب قسمندن برشی چکز واردرکه

اندن مراد نغمات والحاندرسن بول کبی نوعا نجس اولمش وجنت اعلاده اولان الحان طیبه یه نسبتله خباثت
مرتبه سن بولمش فرض ایت چونکم آتش غم وحزنی سو یندرربالگ بوقدر رودرددرونه شفا ودوا ویرر بو جهتدن بودخی
مرغوب ومقبولدر (مثنوی) کرنجس شد آب این طبعش بماند* کاتش غم را بطبع خود نشاند* اکر آب نجس
اولدیسه اول طبعی قالدی که آتش غمی کندی طبعیله تسکین ایلدی نشاند بونده تسکین ایلدی معناسنه اولور وتقدیر
معنی بویله اولورکه اکر اول جنتده اولان لذت وحلاوت اصلیه جسد آدمی یه کلمکله فی المثل مشروب اولان آب کبی نجس
اولدیسه وبول مرتبه سن بولدیسه اول ایلك طبیعتی اندن زایل اولمیوب برنده قالدی اکرچه مزاجی وطبعی متغیر
اولدی کورکه اول آواز خوب کندی طبیعتی وخاصیتی واسطه سیله آتش غمی تسکین ایلرا کرانك طبعنده خاصیت
اصلیه اولمیدی بول انشی سو یندردیکی کبی اول آواز خوب دخی آتش غمی سو یندررمیدی ودرونه نوعا راحت وصفا
ویررمیدی وبو آواز والحانی بوکه تشبیه ایلمکده اکرچه من وجه تقبیح وتحقیری موهم اولوروا آتش غمی اولمین کمسه نك
استماعنی شارب بول اولنه بروجه کنایه وتمثیل ایلمکی افاده قیلورلکن اصل مقصود بودکادربلکه بونده اولان الحان
ونغمات جنت اعلاده اولان الحان ونغماته نسبتله بول کبی واول الحان اصلیه آب صافی وشیرین وطیب کبیدردیمکی
مشعراولور وتأمل اولنسه عظیم مدح اولورلکن ذمه مشابه اولور (مثنوی) پس غدای عاشقان آمد سماع* که دروباشد
خیال اجتماع* چونکم بودنیاده اولان اصوات لذیذه نك اصلی جنت اعلاده اولان الحان نفیسه ونغمات طیبه
اولدیسه وارواح عشاق بو اصوات حسنه نك استماعنده اول اصلی اولان لذاتدن نوعا برلمه وبرشمه بولدیسه پس سماع
عاشقلرك غداسی کلدی وانلرك ارواحنه قوت وقوت اولدی زیرا که انده خیال اجتماع واردر سماعده برقاچ کونه اجتماع
خیالی واردراولا بجان ودل سماع ایلین کمسه نك خواطر پراکنده سی مجتمع اولوب برجانبه متوجه ومشغول اولمق خیالی
واردرکه عنداهل الله جمعیت خواطر حیاة قلب وتفرقهٔ خواطر موت قلب درپس سماعده قلبه حیاة کلمك ودل وجان
خواطر پراکنده دن خلاص اولوب زنده اولمق سماعده اهل اولنلرك معلوم ومشهود دیدرثانیا لذت فرعیه نك لذت اصلیه
ایله مجتمع اولمسی خیالی واردرلذت فرعیه دن مراد بونده اولان الحاندرلذت اصلیه دن مراد جنتده اولان الحانك
لذتیدر وایکیسنك سماعده اجتماعنك خیالی اولدرکه اهل سماع حین سماعده لذت عاجله دن لذات اصلیه وآجله نك
طعمنی وچاشنی سنی نوعا ذائق اولورو بونك طعمندن انك طعمنی تخیل قیلوربوکه خاك آلوده ایکن روحه بومرتبه وجد
وحالت ویرراولسه پاك وصافیدر انده نه مرتبه ذوق وراحت واردربوندن اکا کمال معرفت ویقین حاصل اولورپس اول
لذات مجازی وعرضینك اصل ومعدننه روح میل ورغبت قیلورثالثا سماعده خطاب الهیده اولان لذتك اصوات
طیبه ده اولان لذتله اجتماع ایلمسنك خیالی واردرزیرا اهل سماعك روحی بیلورکه هرشیءده مؤثرحقیقی خدای تعالیدر
چونکم اول لطیف وجمیل اولان پادشاه برمخلوق ذلیلك نفسنده وآوازنده بومرتبه ده حلاوت وتأثیر خلق ایلیه
پس وجود مخلوق حجابی رفع اولوب بی واسطه اول لذت وحلاوتی جان انك مؤثروخالقندن بولدقده نه مرتبه وجد
وطرب کلوروا کانه مرتبه ذوق وسرور حاصل اولورمعلوم ایدیبنورپس اول حینده اول لطیف وجمیل پادشاهك جان
خطاب وکلامنی سمع جانله استماع ایلمکه رغبت قیلوروا ندن هرنه کونه کلام کلورسه استماع ایلمکی جاننه منت بیلور
نته کم ابن فارضك لن ترانی خطابی استماعه رغبت ایدوب انی حضرت حقدن تمنی ایلمسی بو معنایه شهادت قیلورقال
بیت* ومنی علی سمعی بلن ان منعت ان* اراک فمن قبلی لغیری لذت* حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك کلام شریفی
وخطاب لطیفینك لذت وحلاوتی شول مرتبه ده درکه نفی وطرد له اولدیغی تقدیرا اوزره بله جانه اندن لذت وحلاوت کلمك
مقرردرپس لطف وکرمله کلام وخطاب ایلمسنده نه مرتبه لطافت ولذت اولمق کرك بوندن قیاس ایله نته کم کتاب تعرفك
شرحنده بویله مسطوردرکه اهل جهنم جهنمه داخل اولدقلرنده بیك سنه مقداری (ربنا اخرجنا منها فان عدنا
فانا ظالمون) دیو دعا وتضرع ایدهلراصلا بونلره حضرت حقدن برخطاب وبرجواب کلمیه بیك ییلدنصکره بونلره
حضرت حق سبحانه جانبندن اخسؤا فیها ولا تکلمون خطابی کله روایت اولنورکه اهل جهنم بوخطابك لذت
حظندن مدت مدیده عذاب ناری فراموش ایدهلروانك لذتیله تسلی بولوب نیجه زمان کندیلردن کیدهلر چونکم
اخسؤا خطابنده بوقدر حلاوت وحالت اوله اهل جنته یا اهل الجنة سلام علیکم خطابی واردر اولدقده نه مرتبه
حالت وحلاوت اولمق لازم کلورفهم ایله (مثنوی) قوتی کیرد خیالات ضمیر* بلکه صورت کردد از بانك وصفیر*
سماعده ضمیر خیالاتی زیاده برقوت طوتر بلکه اول خیالات ضمیربانك وصفیردن صورت بولور یعنی سماعده اولان
بانك وآواز واسطه سیله قلبده اولان خیالات هرقنغی نوعدن ایسه قوت بولور بلکه صورت بغلیوب ظهوره کلور
زیرا سماع مهیج ومحرك خیالات ضمیردر سامعك قلبنده اکر دنیا خیالی وارایسه وا کر آخرت خیالی وارایسه انی کذلك

اکر محبوب مجازی خیالی وارایسه انی واکر محبوب حقیقی خیالی وارایسه انی زیاده ایلرپس سالکان طریقت
وعاشقان محبوب حقیقت بشریت مقتضاسنجه لوازم جسم وصورته مشتغل اولمغله محبوب حقیقی جانبه اولان وعالم
ارواحه تعلق قیلان خیالاته ضعف کلسه سماعه رغبت ایدرلرزیرا حین سماعده اول خیالات ضعیفه یه قوت کلور
وروح کندی عالمنه رغبت واشتیاق قیلور وبو عالم طبیعتك حبسندن ومضایقه سندن اول لذت واسطه سیله نجات
بولورحتی کاه اولورکه اوحالات وخیالات درونده صورت بغلروظهورایلرصورت بغلمسندن وظهور ایلمسندن مراد
اول خیالات روحانی وحالات ربانینك نیجه مدت دروندن زائل اولمیوب قرار قیلمسیدر واهل سماعك روحی اول حالت
شریفه دن جدا اولمیوب اکثر زمان آنکله قالمسیدر (مثنوی) آتش عشق ازنواها کشت تیز) انجنانکه آتش آن جوزریز
* آتش عشق نوالردن تیز اولدی اول جوزریز اولان کمسه نك آتشی تیز اولدیغی کبی یعنی سالکك کانون دلنده اولان
آتش عشقه اکر بشریت مقتضاسی اوزره ضعف کلسه نوا ونغمه لردن اول آتش تیز اولور والحان لذیذه دن قوت بولور
نته کم اول جوز آغاجندن آبه جوز دوکن تشنه نك آوازنی استماع ایلدکچه آتش شوقی تیز اولوب قوت بولدیغی کبی بو
اول حکایه درکه بوندن معلومك اولور (حکایت آن مرد تشنه که از سر جوزبن جوز میریخت درجوی آب که درکو بود
وبانگ نمیرسید تا بافتادن جوزبانك آب بشنود واورا چو سماع خوش بانگ آب اندر طرب می آورد* بو سرخ شریف
اول مرد تشنه نك حکایه سیدرکه جوز آغاجنك اوزرندن جوز دوکردی آب ایچنه که اول آب چقورده ایدی وکندی
صویه یتشمزدی تا که جوز دوشمکله آبك بانك وصداسنی ایشیده واول تشنه یی سماع خوش کبی صوبك بانکی شوق
وطربه کتوره (مثنوی) درنغولی بود آب آن تشنه راند* بردرخت جوز جوزی می فشاند* آب جوی بردریك برده
ایدی اول تشنه جوزدرختی اوزره سوردی وافرجوز سیلکدی (مثنوی) می فتاد ازجوزبن جوز اندرآب* بانك
می آمد همی دید او حباب* جوز آغاجندن آبك ایچنه جوز دوشردی جوزك دوشدیکندن بانك کلوردی اول تشنه
آبك ایچنده اولان حبابی کوروردی (مثنوی) عاقلی کفتش که بکذر ای فتا* جوزها خود تشنکی آرد ترا* برعاقل
انك حالندن خبردار اولمیوب اکا دیدیکه ای جوان بونی ترك ایله جوزلر خود سکا تشنه لك کتورر (مثنوی) بیشتر
درآب می افتد ثمر) آب در پستیست از تو دورتر) زیرا ثمرك زیاده رکی آبك ایچنه دوشر حال بوکه آب سندن بعیدرك
براچق یرده در (مثنوی) تا تو از بالا فرو آیی بزور* آب جویش برده باشد تا بدور* تا کم سن زور وقوتله درختك
بوقاروسندن آشغه سنه کله سن آب جوی اول جوزلری ایراغه ایلتمش اولور (مثنوی) کفت قصدم زین فشاندن
جوز نیست* تیزتر بنکر برین ظاهر مئیست* اول مرد تشنه ایتدی ای عاقل بنم بو جوزی سیلکمکدن قصدم جوز
دکلدرتیزرك کور بو ظاهر اوزره طورمه یعنی دقت وبصیرتله نظر ایله ظاهره باقمه (م ی) قصد من آنست کاید بانك آب
هم ببینم بر سر آب این حباب* بلکه بو ایشدن بنم قصدم اولدرکه بنم قولغمه آبك بانکی کله هم چشمله آب اوزره
بو حبابی کورم آشکارا (مثنوی) تشنه را خود شغل چه بود در جهان* کرد پای حوض کشتن جاودان* تشنه نك
خود جهانده شغل وکاری نه اولورایدی حوضك پایه سی اطرافنی دور ایلمکدر (مثنوی) کرد جوی وکرد آب وبانك آب
همچو حاجی طائف کعبهٔ صواب* تشنه نك شغلی جویك اطرافنی وآبك اطرافنی وبانك ابك اطرافنی کشت ودور
ایلمکدرمثلا کعبهٔ صوابی طائف اولان حاجی کبی یعنی حاجی به کعبه یی طواف ایلمك نیجه لازم ایسه تشنهٔ آب حیات
معنوی اولان عاشقه دخی مجرای آب حیات معنوی اولان شیخ کاملك اطرافنی طولنمق واندن آب حقیقتك
آوازنی استماع ایلمك اویله لازمدر آبدن مراد بونده آب هویت الهیه درکه ومن الماء کل شیء حی موجبنجه هرشیء اندن
حیات پذیر اولمشدر ونشو ونما بولمشدر وشیخ کاملك وجودی بو آب حقیقته حوض ونهر کبی اولمشدر وبو آب حقیقتك
بانکندن مراد خطاب ازلی وکلام لم یزلی اولورکه عاشقان وسالکان بو بشریت درختی اوزره اول آوازی
استماع ایلمکه تشنه دللردر چونکم بو عالمدن اول خطاب لطیفك وآواز شریفك اثری ونمونه سی اصوات حسنه والحان
لذیذه ده موجود اولدیسه عاشقلر اول بانك نفیسی استماع ایلمکه رغبت ایدرلر عقل قاصر صاحبلری انلری کندیلره
قیاس ایدوب انلرك استماعندن مرادنی مجرد لذت نفسانیه صانوب عمرجوزنی نیجون بویله بیره سلکه سن وبیانه ضایع
ایلرسن دیو سویلرلرخبرلری یوق که اول تشنه نك آندن مرادی خطاب الستی استماع قیلمق ولذت کلام حقی انده بولوب
مستفید ومتلذذ اولمقدرنته کم عنقریب بو بیانك اوستنده لیك بد مقصودش ازبانك رباب* همچو مشتاقان خیال
آن خطاب* بیتنده تحقیقی مرورایتدی اصوات حسنه والحان لذیذه ده کلام حقی عاشقلر بولدقلری کبی شیخ کاملك
صدا سنده وادا سنده دخی لذت کلام حقی بولوب انلرك لساندن کلام حقی استماع ایدرلروانلری دکلمکدن مراد
ومقصودلری دخی انلرك حلقومندن آواز حقی استماع ایلمکدرنته کم بو معنایه اشارت ایدوب بویتلرله تنبیه بیوردلر

(مثنوی) همچنان مقصودم از این مثنوی * ای ضیاء الحق حسام الدین توی * آنچلین بنم مقصودم بو مثنویدن ای حق تعالینک نور وضیاسی حسام الدین سنسن یعنی اول مرادتشنه نک جوزر بر اولمسندن مرادی بانک آب اولدیغی کبی ای حسام الدین چلبی بنم دخی بو مثنویدن مقصودم سنک آوازکی استماع ایلمکدر (مثنوی) مثنوی اندر فروع ودر اصول * جمله آن تست کردستی قبول * مثنوی شریف فروعده واصولده جمله سنک آنکدرکه قبول ایلدک یعنی حضرت مثنوی مرتبهٔ شریعت وحقیقتی ویاخود صورت ومعنایی جامع اولمقده ظاهرا وباطنا سنک حسب حالک واوصاف کمالکدرکه حیز قبولده قیلدک (مثنوی) در قبول آرند شاهان نیک وبد * چون قبول آرند نبود بیش رد پادشاهلرینک وبدی قبوله کتورورلر چونکه قبوله کتوره لر آرتق ردوم ردود اولمز (مثنوی) چون نهالی کاشتی آبش بده چون کشادش داده بکشا کره * ای حسام الدین چون بر لطیف نهال اکدلک اکا آب ویر چونکه اکا برکشاد ویرمشسن اندن عقده وکرهی چوزیعنی ای حسام الدین چلبی چونکم باغ وجودده مثنوی نهالنی دکدلک اکا حکمت آبنی ویر وهمت ایدوب آنی تربیت شریفکله کماله ایرکور چونکم اول مثنوینک معانی واسرارینه فتح وکشاده لک ویردک لساندن عقده یی حل ایله وبونک اتمامنه اهتمام ایدوب بذل همت قیل تاسنک واسطه کله بونهال مثنوی باغ عالمده بر شجرهٔ مثمره کبی اولوب سالکلر وعاشقلر بوندن معارف وعلوم میوه لرین اجتنا قیله لر واثمار لطایف اسرارندن تفکه ایلیوب لذت بوله لر (مثنوی) قصدم از الفاظ او راز توست * قصدم از انشایش آواز توست * مثنوی شریفک الفاظندن بنم قصدم سنک رازکدر مثنوی شریفک انشاسندن بنم قصدم سنک آوازکدرنته کم تشنه مردک آبه جوزدوکمکدن غرضی آبک آوازنی استماع ایلمکدر (مثنوی) پیش من آوازت آواز خداست * عاشق از معشوق حاشا که جداست * ای حسام الدین چلبی بنم قتمده سنک آوازک خدای تعالینک آوازیدر حاشا که عاشق معشوقدن جدا اوله (وهو معکم اینما کنتم) نحواسنجه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) مقتضاسنجه حضرت خدا هیچ برشیدن وهیچ بر انساندن جدا کلدر علی الخصوص عاشقدن وعاشق دخی هیچ بر وجهله معشوقدن جدا کلدر والحاصل جمله معشوق فالمشدر عاشق ظاهرا همان بر پرده اولمشدر دخی حی ومرید وقادر ومتکلم فی الحقیقه اولدر عاشق معنا مرده درچونکم عاشق معشوقک وجودنده بالکلیه فانی اوله ان الله یقول علی لسان عبده حدیثنک نحواسنجه اول عبدک لساندن ودهاننده صدور ایلین کلام کلام حق اولور پس موحد کامل بر عاشق قاینددن بر کلام استماع ایلسه انک کلامی حق اولدیغی بیلوروانک آوازی آواز خدا ایدیکنی مشاهده قیلوروانک حضرت حقه نه یوزدن اتصال واتحادی واردر واقف وعارف اولورنته کم بو اتصالدن خبر ویروب بیورورلر (مثنوی) اتصالی بی تکیف وبی قیاس * هست رب الناس را با جان ناس * اتصال شیئین مغایرینک بری برینه اولشمه سنه دیرلر بر ایکی شئی صکره دن بر بره کلوب متحد اولسه اکا اتصال تعبیر ایدرلر عاشقک معشوق حقیقته اتصالی بویله کلدرز برا بو کونه اتصال باکیفدر وحضرت رب الناسک جان ناسه اتصالی بی تکیف وبی قیاسدرکه حضرت خدانک جان بندمیه اتصالی مجرد قیاسات عقلیه وتصورات ذهنیه ایله بیلنمک احتمالی یوقدر (مثنوی) لیک گفتم ناس من نسناس نی * ناس غیر جان جان اشناس نی * ایلک بن ناس دیدم نسناس دکل دیدم یعنی حضرت رب الناسک جان ناسه اتصالی وار دیدم نسناسه اتصالی وار دیمدم ناس جانک جانی فهم ایلیندن غیری دکلدر بلکه ناس اطلاقی همان جانک جانی اولان حضرت حقی بیلان واکا آشنا اولان کمسه لره صحیح اولور ناس شکلنده اولان نسناسلره ناس دیمک عند اهل الله صحیح دکلدر نسناسده علما چوق قیل وقال ایلشلردر بعضلر نسناس یأجوج ومأجوجدر دیمشلردر وبعضلر دخی نسناس صورت ناسده بر نوع خلقدر برشیده انلره مشابهلر وبر شیده انلره مخالفلردر دیمشلر وبنی آدم دکللردر دیمشلر وبعضلر دخی بنی آدمدر دیمشلر وبو حدیثله استدلال قیلمشلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان حیا من عاد عصوا رسولهم فمسخهم الله نسناسا لکل رجل منهم ید ورجل من شق واحد ینقرون کما تنقر الطیر ویرعون کما ترعی البهائم کذا فی نهایة ابن الاثیر (مثنوی) ناس مردم باشد وکو مردمی * تو سر مردم ندیدستی دمی * ناس مردم اولورقنی بو مردمسن مردمک باشنی کورمدک دمسن یعنی ناس فی الحقیقه انسان العین منزله سنده اولان مردمدرقنی زمانه ده بر مردم یعنی زمانه ده مردم بو قدرا کرچه ناس صورتنده کزدم قنی جوقدرنته کم مولانا نظامی قدس سره بیورورلر * بیت * این که تو دیدی نه همه مردمند * بیشتری کاو وخر بی دمند * معرفت از آدمیان برده اند * آدمیان را ز میان برده اند * معرفتی در دل آدم نماند * اهل دلی درهمه عالم نماند * کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ذهب الناس وبقی النسناس رواه ابو هریرة کذا فی النهایة الناس کابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة حدیثی دخی بو معنایه اشارتدر اولور مصرع ثانیده سر سینک فتحیله ودم دالک فتحیله اوقنمق اکرچه محلنه مناسبدر لیکن سر سینک کسریله ودم دالک فتحیله اوقنسه دخی معنایه خلل کلمز وبو معنایه

دخی هیچ بر نسنه مانع اولمز یرا معنی سن بر نفس مردمک سرنی وراز درونی کورمدک وه شاهده قیلمدک هر مردم شکلنده اولانی بو اجلدن مردم صنورسن دیمک اولور واولکی وجه اوزره سن مردم اولنلرک رئیس وپیشواسنی کورمدک قوبرق کبی کبر وقالدک وابتر وبد تر اولدک دیمکی افاده قیلور (مثنوی) ما رمیت اذ رمیت خوانده * لیک جسمی در تجری مانده * سورهٔ انفالده اولان وما رمیت اذ رمیت آیتنی اوقومشسن ولیکن جسم سن تجریده قالمشسن یعنی بونی اوقومشسن ولیکن معناسنی بلمامشسن واکر معناسنی بلدکسه ده انجق اهل ظاهر یازدیغی اوزره ظاهر الفاظندن مستفاد اولان معنایی بیلوب باطن وسرندن غافل اولمشسن اکرچه اوقومش ومن وجه باطن وسرندن دخی خبردار اولمش سن لیکن جسم سن تجریده قالمشسن وحقیقت معنایه واقف اولمامشسن اکر تجریدن نجات بولیدک وحقیقت معنایه عالم اولیدک اول حضرته وارث اولان اولیای کرامه دخی حضرت نبی آلت حق اولدیغی کبی آلت حق اولمش مشاهده قیلوردک نته کم ترابی وارمی اولان بحسب الظاهر اول حضرت وبحسب الحقیقه خدای تعالی ایدی کذلک چون اولیادن دخی بر شئ صادر اولسه اکرچه بحسب الظاهر اندن ظاهر اولور ولکن بحسب الحقیقه خدادن ظهوره کلور واول ولی بر آلت اولور پس جسم مرتبه سندن قورتلوب تقلید وتجریدن بری اولان محقق بو معنایی بویله بیلور بلکه جمیع اشیایی آلات حق کوروب انلردن صدور ایلین افعالی فاعل حقیقیدن مشاهده قیلور بو رادده سوز چوق وقیل وقاله نهایت یوقدر همان تجریدن جسم مرتبه سندن خلاص اولوب مرتبهٔ تحقیقه ویاخود بر مرشد شفیقه واصل اوله کور تا حقیقت حاله عالم اوله سن وظن وتجری مرتبه سندن نجات بوله سن نته کم بو معنایه تنبیه ایدوب بیورورلر (مثنوی) ملک جسمت را چو بلقیس ای غبی * ترک کن بهر سلیمان نبی * جسمک ملکنی بلقیس کبی ای غبی سلیمان نبیدن اوتری ترک ایله خطاب دیو سیرت ونسناس طبیعت اولان کمسه لره در یعنی ای احمق ونادان بلقیس ملک سبایی ترک ایلدیکی کبی (واسلمت مع سلیمان لله رب العالمین) دیو سویلدیکی کبی سن دخی وجودک ملکنی وجسمانیتک اقلیمنی سلیمان زمان اولان ومشرب سلیمانی اوزره سیر قیلان عارف وزباندانک رضاسیچون ترک قیل واکا اطاعت ومتابعت ایلمکی اختیار ایله وزمانمده اولان سلیمان ایله رب العالمین اولان اللهه مسلم اولدم وانقیاد قیلدم دیو سویله تا کم انک همت پر برکاتیله دیو سیرت اولمقدن قورتلوب مردم اوله سن (وما رمیت اذ رمیت) آیت کریمه سنک اسرارنی بیله سن وتجریدن وجسمانیتدن خلاص اولوب حقایق اشیایی مشاهده قیله سن دیمک اولور (مثنوی) من کنم لا حول نی از گفت خویش * بلکه از وسواس آن اندیشه کیش * کو خیالی میکند در گفت من * در دل از وسواس وانکارات وظن * لا حول ولا قوة الا بالله ایلرم کندی سوزمدن دکل بلکه اول اندیشه کیشک وسواسندن حضرت مولانانک آداب شریفلری بو ایدیکه هر نه کونه کم یارانله وسیاری احبا ومنکرانله میان صاحبت وخلال مجالسلرنده واقع اولسه انی بر مناسبتله نطقه کتورورلر ونظم مرتبه سنه یتورورلردی تا طالبلر اندن حصه اله واهل سلوکه فائده حاصل اوله نقل اولنورکه بر کون یارانه معارف واسرار بیورورلرکن لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیمشلر پس یاران انک سرندن سؤال ایلمشلر اوله ویاخود دانلر سؤال ایلازدن مقدم لا حول دیمکدن مرادلری نه ایدوکنی بیان اوله بیورورلرکه بن لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیرمکه بو کلمهٔ حوقله نک طرد شیطان ایلمکده عظیم تأثیری واردر ولیکن کندی سوزمدن وکلامم پر سوزمدن اوتری دیمزم بلکه اول اندیشه مذهبلو وظن عادتلو کمسه نک وسواس وفکر فاسدندن اوتری لا حول دیرم که اول اندیشه کیش بنم سوزمده بر خیال ایلر قلبنده اولان انکارات وظنون سببیله سوء خیال ایلر وانی سائر قیل وقاله قیاس ایدوب اهانت ایدر وعدم قبول ستمنه کیدر (م ی) می کنم لا حول یعنی چاره نیست * چون ترا در دل بضدم گفتنیست * بو اجلدن لا حول ایلرم یعنی چاره یوقدر چونکم سنک قلبکده بنم ضدمله سوز سویلمکلک واردر لا حولنک معناسی جلد ثانینک اوایلنده قریب صوفی مهمان حکایه سنده مرور ایلدی اما بونده حضرت مولانا لا حول بی چاره یوقدر دیمکله تفسیر بیورودیلرکانه بیورورلرکه بن لا حول دیرم یعنی لا حول دیمکدن مرادم ای بنم سوزمه منکر اولان چونکم سنک قلبکده بکا ضد اولمغه متعلق بر سوز واردر سکا چاره یوقدر وعلاج پذیر اولمغه وهدایت بولمغه حرکت وطاقت میسر دکلدر انکیچون نکه معنا حضرت حقه انکار ایلمش اولورسن که بو کلام هدایت انجامی فی الحقیقه ملهم وملقی اولدر (مثنوی) چونکه گفت من گرفتت در گلو * من خمش کردم تو آن خود بگو * ای ناس صورت نسناس سیرت اولان منکر چونکم بنم سوزم وکلام پر سوزم سنک بوغازکده طوتلدی ودرونکه داخل اولمدی وسکا نفع وفائده قیلمدی بن خاموش اولدم سن کندیکه لایق اولانی سویله چونکم بو کونه کلام سماحت انجامی اکملک سنک مقبول ومرغوب اولان کلامکی نقل ایله تا کوره لم سندن نه ظهور ایلر وسنک مانندکون نایی اولان دهانک نه سوز سویلر دیمک اولور (مثنوی) آن یکی نایی که خوش نی می زدست * نا کهان از مقعدش بادی بجست * مثلا اول بر نایزن که

بروقت لطیفنی چالمشدرنا کهان نایینك مقعدندن برباد صحرادی یعنی نای چالرکن ناکاه بلندی وتنفس
تحتانی ایلدی (مثنوی) نای برمقعد نهاد او نه زمن * کز تو بهترمی زنی بستان بزن * نایی اول حالده فوری مقعدنه قودی
بویله دیوکه اکرسن بندن ایورك چلارایسك نایی بندن آل چال بوندن مراد بودرکه برمجلسده باش دوررکن دم مثابه سنده
اولان کمسه سویلمك ومعارف واسرار نقل ایلمك همان شول نایی اولان کمسه یه بکزرکه انك دهانی خوش نی چلارکن
مقعدی صیت وصدا یه باشلدی ونایی دخی اکا خطاب ایدوب بوکونه ایش ایشلدی پس علما وعملا مرتبه سی دون وسفلی
اولان کمسه لره لازم اولان ادب بودرکه بربرده عالیقدر وصاحب صدر کمسه نك وجودی تکلم ایلرکن اولدخی برجانبدن
سویلمیه وبعض کلام نقلنه شروع ایلمیه که ادبه مخالفدر اما جاهل ونادان اولنلردن ماننداد باد تحتانی انی اختیارونا کاه
برصدای بی معنی ومستهجن خروج ایلمکدن خالی اولمز وکندی قباحتلرنی دخی فهم ایلمیوب انلره اصلا شرم وحیا کلمز
بو بیتلر اکرچه هزل کونه واقع اولمشدرلیکن بیت من بیت نیست اقلیمست (هزل من هزل نیست تعلیمست) بیوردقلری
کلام اوزره بوندن نیجه اسرار ومعانی مستفاد اولور وبرمجلسده صاحب صدر وعالیقدر برکمسه سویلرکن مرتبهٔ
اسفلدن سویلمکه جرأت وجسارت قیلان جاهل ونادان اولنلره دخی تعلیم وتنبیه قیلور ودخی علیم وحکیم اولان کمسه لر
نیکو وجد اولان شیلردن نه کونه پندالورلر ومتنصح اولورلرسه هزل وملاهیدن دخی اول کونه پند آلورلر دیمکی اشعار
قیلور ولهذا قال ابن الفارض (بیت) ولا تك باللهی عن اللهو معرضا * فهزل الملاهی جد نفس مجدتی (مثنوی) ای
مسلمان خود ادب اندر طلب * نیست الا حمل از هر بی ادب * ای مسلمین حین طلبده خود ادب دکلدر الا هر بی ادبدن
صبر وتحملدر یعنی برکمسه هنوز راه طلبده ایکن وکمال مرتبه سنه واصل اولمامش ونهایت مرتبه سن بولمامش مبتدی
ایکن اکا لازم وواجب اولان اولدرکه هر بی ادب اولان سفیهلرك ناسزا اولان فعلنه وقولنه وحالنه تحمل ایده وصبر
وسکوت سمتنه کیده (مثنوی) هرکرا بینی شکایت میکند * که فلان کس راست طبع وخوی بد) هرکیمی که کورهسن
شکایت ایلر بویله دیوکه فلان کمسه نك قبیح طبعی وبد خویی واردر یعنی طلب مرتبه سنده اولان مبتدیلردن هرقنغی
کمسه یی که کورهسن که برآخر کمسه یه شکایت ایلیوب سویلرفلان کمسه نك بد طبعی وقبیح خویی واردر دیو برکمسه یه انك
سوء حالنی نقل ایلر مثنوی) این شکایتکر بدانکه بد خوست) که مر ان بد خوی را او بدکوست) بیل که بو شکایت ایدیجی
بدخویدر زیرا که اول بدکوی اولان کمسه ایچون اول شکایتکر بد سویلیجی واندن شکایت ایلیجیدر اکر بو شکایتکر
اولان کمسه نیك خوی اولسه انك حقنده بدکوی اولمزو شکایت آمیز سوز سویلمزدی بلکه صبر وتحمل ایلردی
مثنوی) زانکه خوشخو آن بود کودر خمول * باشد از بد خو وبد طبعان حمول) زیرا خوشخو اول کمسه درکه خمولده
یعنی بی نام اولمقده واختفا قیلمقده بد خوی وبد طبعلردن صبور وحمول اوله وانلردن هرنه کونه اذا وجفا صدور ایلرسه
تحمل وتصبر قیله (مثنوی) لیك در شیخ آن کله زامر خداست * نی پی خشم وممارات وهواست) کلام سابقده
بیوردقلری شکایتدن وشکایتکردن استدراك در سؤال مقدره جواب اولمق طریقی اوزره مقدما بیورمشلردیکه هرکیمکه
شکایت ایلر کورهسن بیل که اول شکایتکر بدخویدر پس بوندن برسؤال ناشی اولورکه دینه اکثر کبار مشایخ بد
خویلردن شکایت ایلمشلر وتحمل ایلمیوب انلرك مذمتن سویلمشلر جواب بیوررلرنعم بویله در ولیکن شیخك وجودنده
اول شکایت امر خدادندر خشم وعناد وهوادن اوتری دکلدرکه بونلر بوکونه صفات نفسانیه دن خلاص اولمشلردر
وشکایتی عین حکمة ولمصلحة قیلمشلردر (مثنوی) ان شکایت نیست هست اصلاح جان * چون شکایت کردن
پیغمبران * اول فی الحقیقه شکایت دکلدر اصلاح جاندر یعنی شیخ کاملك کندی قومندن شکایت قیلمسی سائر ناسك
مقتضای نفس اوزره شکایت قیلملری کبی دکلدر بلکه اول قومك جانی اصلاح ایلمکدن اوتریدر مثلا بونلرك قومندن
شکایتی پیغمبرلك امتندن شکایت ایلملری کبیدر (مثنوی) ناحمولی انبیا از امر دان * ورنه حمالست بد را حلمشان
* انبیای عظام علیه السلامك ناحمول لکنی امردن بیل یعنی انبیا ومرسلینك عدم تحمللرنی امر الهیدن فهم قیل
یوخسه انلرك حلمی بد وقباحتی حمالدر یعنی انلر برمرتبه حلمه مالکلردرکه انلرك حلمی خلقك جمیع قبایحنی وجفا
وایذالرنی کوتوریجیدر بعض نسخه ده حلمشان یرینه حلمشان واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی انبیانك حمواسزلکنی
امردن بیل والا انلرك صبر وتحملی خلقك بدلکنی حمالدردیمك اولور وحمل تحمل معناسنی افاده قیلور (مثنوی) طبع را
کشتند در حمل بدی (ناحمولی کر بود هست ایزدی) زیرا بونلرك طبیعتی بدلکی کوتورمکده اولدردیلر یعنی انبیای عظام
مقتضای طبیعتلرنی خلقك جفا وایذالرینه تحمل قیلمقلقده قتل وزائل قیلدیلر بعد ازان بونلردن اکر ناحمول لك
اولورسه ایزد تعالی یه منسوبدرکه بوکونه تحملسزلکده نیجه منافع وفوائد مندرجدر وبو صبرسزلقده نیجه اسرار
وحکم مندمجدر مقتضای طبیعت اوزره بی محل اولان تحمل وتصبردن بوکونه عدم تحمل هزار بار اولیدر وجهل

وغفلت

وغفلت اوزره اولان حلم ورأفتدن بوکونه خشم وشکایت نیجه وجوهله الیق واحرادر (مثنوی) ای سلیمان درمیان
زاغ وباز * حلم حق شو با همه مرغان بساز * سلیماندن مراد بونده هر زمانده اولان عارف زباندرکه طیورارواحك
لسانی بیلمکه قادر وهرکسك عقل وفهمی یتدیکی یردن سویلمکده ماهر اوله پس کندی وقتنك سلیمانی اولان شیخ کامله
خطاب بیوروب دیرلرای وقتنك سلیمانی اولان کامل زاغ وباز میاننده یعنی ایو وکوتو دنی وشریف اولان کمسه لر ما بیننده
حلم حق اول دوکلی قوشلرله دوزل یعنی امتزاج ایله وهرکسه عقلی یتدیکی وفهم ایتدیکی یردن سویله حلم حقه مظهر اول
وآنك صفاتیله تخلق وتحقق قیل که خلیفهٔ حق اولان انبیای عظامك شان شریفلری بویله در خطاب اکرچه حسام الدین
افندی یه در ولکن بعد عصره هر عارف زباندان اولان اهل دله شامل اولور (مثنوی) ای دوصد بلقیس حلمت رازبون *
که اهد قومی انهم لا یعلمون * ای سلیمان زمان ایکی یوز بلقیس سنك حلمکك زبونیدر زیرا که اهد قومی انهم لا یعلمون
دیمك سنك شانکدندر بلقیسدن مراد ایمان واسلام صددنده اولان وطالب ومبتدی اولان کمسه لردر وتقدیر کلام
اولدرکه ای نیجه یوز ایمان واسلامه مستعد اولان کمسه لر سنك کمالیله اولان حلمکه اسیر وزبوندر زیرا که سن شول حلیم
وبردبارسن که انلردن هرنقدر جفا وستم کورسك انلر حقنده یارب سن بنم قومیمه هدایت ایله زیرا بونلر تحقیق بنی بیلمزلر وبنم
کندیلر حقنده اولان فوائد ومنافعمه اکاه اولمزلر دیجیسن نتکه حضرت سلطان الکونین صلی الله علیه وسلم بویله
بیوررلردی وقومی حقنده بد دعا ایلیجك محلده خیر دعا قیلورلردی نتکم قاضی عیاض شفاده بو حدیث شریفی بوکونه
روایت ایلیوب دیر روی ان النبی علیه السلام لما کسرت رباعیته وشج وجهه یوم احد شق ذلك علی اصحابه شدیدا
وقالوا لو دعوت علیهم فقال انی لم ابعث لعانا ولکنی بعثت داعیا ورحمة اللهم اهد قومی فانهم لا یعلمون * تهدید
فرستادن سلیمان علیه السلام پیش بلقیس که اصرار میندیش برشرك وتاخیر مکن (م ی) هین بیا بلقیس ورنی بدشود
لشکرت خصمت شود مرتد شود * حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك رسولیله بوکونه خبر بلقیسه ارسال ایدوب
دیدی ای بلقیس اکاه اول ایمان واسلامه کل یوخسه بد اولور سنك لشکرك سکا خصم اولور وسکا تابع اولمقدن وانقیاد
قیلمقدن مرتد اولور ورجوع قیلور وحق تعالینك مرادی اوزره اولور (مثنوی) پرده دار تو درت را بر کند) جان تو با جان تو
خصمی کند * سنك پرده دارك سنك قپوکی قوپاررسنك کندی جانك سکا جانله خصملك ایلر زیرا انسانك کندی
وجودنده اولان اعضا وجوارحی اولسون واکر تحت حکومتنده اولان مخلوقات اولسون جمله حق تعالی حضرتلرینك
لشکریدر نتکم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) جمله ذرات زمین وآسمان * لشکر حقند کاه امتحان * زمین
وآسمانك جمیعا ذره لری یعنی جملهٔ موجوداتك ذره کبی اولان وجودلری امتحان وقتنده الله تعالینك لشکریدر اکرچه
ظاهرا برکمسه یه مطیع ومنقاد اولدیلرایسه ده بو بیان حق تعالی حضرتلرینك بو قولنك متضمنه اولدیغی معانینك
تحقیق وتفصیلیدر قال الله تعالی فی سورة النمل حاکیا عن سلیمان (ارجع الیهم فلنأتینهم بجنود لا قبل لهم بها) یعنی سلیمان
علیه السلام بلقیسك رسولنه بیوردی ایها الرسول سن رجوع ایله بلقیس جانبنه وانك قومی جانبنه وانلره سویله کلسونلر
واکر کلمزسه پس البته انلره شول لشکرلری کتوریرزکه زیاده وفرت وکثرتندن بونلر ایچون اول لشکرلره مقاومت ایلمکه
طاقت یوقدر فلنأتینهم ده فا شرط محذوفك جوابیدر وبو فا کلامده اختصار اولدیغنه دلالت ایلر تقدیر کلام ایها الرسول
ارجع الی بلقیس وقومها وقل لهم تعالوا الی الاسلام وان لم یجیبوا (فلنأتینهم بجنود لا قبل لهم بها) دیمك اولور پس جنود
لفظندن اکثر ذهنه تبادر ایلین اولدرکه بین الناس متعارف اولان جنود اوله ولکن (ولله جنود السموات والارض)
آیت کریمه سنك فحواسی اوزره زمین وآسمانك جمیع مخلوقاتنه جنود الله اطلاقی صحیح اولور پس (فلنأتینهم بجنود)
قولنده اولان جنود لفظی دخی زمین وآسمانده اولان ذرات موجوداته جمیعا شامل اولور چونکم زمین وآسمانده اولان
مخلوقاته جنود الله اطلاقی صحیح اولوب وبجنود لفظی بو جمله یه شامل اولیجق آیت کریمه نك معناسی (فلنأتینهم بجنود)
ای جنود کائنات تقدیرنده اولور وحضرت مولانانك بیان بیوردقلری بو معنایی تأیید قیلور وبو آیت کریمه نك تفسیر
وتحقیقنده اولور الی آخره (مثنوی) باد را دیدی که برعادان چه کرد * آب را دید یکه در طوفان چه کرد * بادی کوردککه
عاد قوملرینه نه ایلدی آبی کوردککه طوفان وقتنده نوح قومنه نه ایلدی که قرآن عظیمده بونلرك قصه سی مسطور
اولمشدر وبو کتاب شریفك دخی برقاج محلنده مرور قیلمشدر بونده خطاب حضرت سلیمان علیه السلام لساندن اکرچه
بلقیسه در لیکن هرعصرده ارشاد وهدایته مستعد اولان کمسه لره دروررؤیتدن مراد رؤیت علمیدرکه یقینه ایردکده
رؤیت منزله سنده اولور یعنی عاد قومنه بادك ایشلدیکنی کتب منزله وتواریخده مسطور اولدیغی اوزره اوقودك
وبالسنهٔ علمادن انی استماع قیلدك سکا برمرتبه یقین حاصل اولدیکه کویا بادك عاد قومنه ایشلدیکنی کوردك وآبك
وقت طوفانده نوح قومنه نه کار ایلدیکنی مشاهده قیلدك دیمك اولور (مثنوی) آن چه برفرعون زد آن بحر کین *

وانچه باقارون نمودست این زمین * اول نسنه یی که اول کین دریاسی فرعون اوزره اوردی واول نسنه یی که قارونه
بوزمین کوستر مشدر یعنی (فخسفنا به وبداره الارض) آیت کریمه سنڭ مصداقنجه انی ودارنی خسف ایلدیکنی
دخی کوردڭ ومعلوم ایدندڭ (مثنوی) وانچه آن بابیل با آن پیل کرد * وآنچه پشه کلهٔ نمرود خورد * وکوردڭ
ومعلوم ایدندڭ اول نسنه یی که اول ابابیل اول پیله ایلدی بو معنی دخی شهادت ایلر که بلقیسدن مراد هدایته
وطاعت حقه هر عصرده مستعد اولان کسه لر اوله زیرا اصحاب فیلڭ وقعه سی سلیمانه بلقیسڭ دورندن چوق
صکره در واول نسنه یی که کوردڭ ومعلوم ایدندڭ که پشه نمرودڭ کله سنی یدی قصه سی مشهوردر (مثنوی)
وانکه سنڭ انداخت داودی بدست * کشت شش صد پاره ولشکر شکست) وانی کورد ککه داود نام بر نبی الیله طاش آندی
اول سنڭ التی یوز پاره اولدی وجالوتڭ عسکرنی صدی (وقتل داود جالوت) آیتنڭ فحواسنجه انلری قتل وهلاڭ
ایلدی بونڭ قصه سی اوچنجی جلدده حضرت داود علیه السلام قصه سنڭ آخرینه قریب مرور ایلدی (مثنوی) سنڭ
می بارید بر اعدای لوط * تا که در آب سیه خوردند غوط * بونی دخی بیلورسنکه حق تعالی حضرتلری لوط نبی علیه
السلامڭ اعداسی اوزره طاش یاغدردی بودخی وجهدر حضرت حقڭ امری ایله لوط پیغمبرڭ عدولری اوزره طاش
یاغدی نته کم بو آیت کریمه دن روشندر (فجعلنا عالیها سافلها وامطرنا علیهم حجارة من سجیل) تا که اول آب سیاهده
غوطه یدیلر که بحر لوط دیرلر قدس شریفه قریب بر سیاه صودر (مثنوی) کر بکویم از جمادات جهان * عاقلانه یاری
پیغمبران * اکر جهانڭ جمادلرندن سویلیم عاقللر کبی پیغمبرلره ایتدکلری معاونت ویاریلغی یعنی اکر جهانڭ
جماداتنڭ وعلوی وسفلی وسائر مخلوقاتڭ انبیای عظام علیهم السلامه ایلدکلری یاریلغی اکر سویلرسم جواب شرط
بو بیتلر اولور (م ی) مثنوی چندان شود که چل شتر (کر کشد عاجز شود از بار بر) مثنوی شریف اولقدر اولور که قرق دوه
چکرسه یوکنی کوترمکلکدن عاجز اولور * مثنوی) دست بر کافر کواهی میدهد * لشکر حق می شود سر می نهد
کافرڭ اوزرینه الی شهادت ویرر حق تعالینڭ لشکری اولور امر شریفنه باش قور ومطیع اولور پس بو معنی دخی
جماداتڭ لشکر حق اولوب حق تعالینڭ امرینه انقیاد ایلدیکنه دلالت قیلور (مثنوی) ای نموده ضد حق در فعل درس
درمیان لشکراوبی بترس * ای فعل وعملده حقه ضد ومخالف اولمغی درس کوسترمش کسه ویاخود
معنی ای فعل وعملده سبق ودرسی حقڭ ضدی یعنی حق تعالینڭ امرینڭ ورضاسنڭ مخالفی کوسترمش کشی بویله
دینسه دخی وجهدر ای فعل وکارنده حضرت خدانڭ ضدنی کندیسنه درس کوسترمش کسه یعنی حق تعالی یه ضد
اولمغی ومخالفت قیلمغی کندی نفسنه وظیفه وعادت ایلین کسه حق تعالینڭ لشکری ایچنده سن حضرت حقدن خوف
ایله (مثنوی) جزو جزوت لشکر او در وفاق * مر ترا اکنون مطیعند از نفاق * سنڭ جزوکڭ جزوی یعنی هر بر جزوڭ
اول اللهڭ لشکریدر سکا موافقت ایلمکده اما سکا الآن منافقت جهتندن مطیعلردر یعنی اطاعتلری سکا حقیقی دکل
صوری ومجازیدر اولدمکه حق تعالی انلرڭ سکا مخالفت ایلمسنی مراد ایلیه همان دم سکا ضد ومخالف اولورلر وسائر
اعدا کبی ایذا وجفا قیلورلر (مثنوی) کر بکوید چشم را کو را فشار * درد چشم از تو بر آرد صد دمار * اکر حق تعالی
حضرتلری سنڭ چشمکه دیه که اول کسه یی صیق درد چشم سندن یوز دمار کتورر یعنی سنڭ احب اعضاڭ که کوزڭدر
حق تعالی اکا سنی عصر ایلمکه ورنجیده قیلمغه امر ایلرسه اول سندن یوز کونه هلاڭ ویوارظهوره کتورروسنی هلاڭ
مرتبه سنه یتوررر (مثنوی) ور بدندان کوید او بنما وبال * پس ببینی تو ز دندان کوشمال * واکر اول خدای متعال
دندانه وبال کوستر دیه یعنی سنڭ دیشڭه اکر شدت وثقلت کوستر دیو امر ادایلیه وبال بونده ثقلت معناسنه درپس سن
دندانکدن کوشمال کوررسن واول سنی تأدیب ایدوب اندن الم واذا بولورسن (مثنوی) باز کن طبرا بخوان
باب العلل * تا ببینی لشکر تن را عمل) طب کتابلرنی آچ اول کتابده علل بابنی اوقوتا تن لشکرینڭ عملنی کوره سن یعنی طب
کتابلرنده اولان امراض وعلله عالم وواقف اول تاکم بونلر تنده امر حقله نیجه عمل ایدیجی اولورلر واشکر حق اولوب بدن
مملکتنی نه وجهله خراب قیلورلر (مثنوی) چونکه جان جان هر چیزی ویست) دشمنی با جان جان آسان کیست) چونکه
هر بر نسنه نڭ جانڭ جانی حق تعالی در جانڭ جانه دشمنلڭ قچن آساندر یعنی جانڭ جانه عداوت ومخالفت ایلمڭ سهل
وآسان دکلدر (مثنوی) خود رها کن لشکر دیو و پری * کر میان جان کنندم صفدری * دیو و پری لشکرنی خود رها
ایله که بونلر بکا جان ودلدن صفدرلکلر ایدرلر یعنی ای بلقیس سن دیو و پری عسکرنی قو یادایله که اول دیو و پری عسکری
بکا جان ودلدن معاونت ایدرلر و بکا معارض ومقابل اولنلرڭ صفوفنی چاڭ ایدرلر وانلری هلاڭ ایلرلر مع هذا بونلری
قو یادایله بونلر حسابده اولمدیغی تقدیر اوزره بیله صوری ومعنوی باذن الله نیجه عساکره مالکم انلردن بر نوع سکا
مسلط اولورسه سنڭ اکا مقابله ایلمکه طاقتڭ اولمز چونکم حقیقت حال بویله درکدرکه ایمان واسلامه کله سن وترڭ ملك

وسلطنت قیله سن تاکم ملك ابد بوله سن وملکهٔ آخرت اوله سن دیدی (مثنوی) ملك را بکذار بلقیس از نخست * چون
مرایابی همه ملك آن تست * ای بلقیس اولا ملکی ترڭ ایله چونکه بنی بوله سن دو کالی ملك سنڭ لایقکدر یعنی بکا
کمال اطاعت ومتابعتڭ شرطی اولدر که ای بلقیس اولا ابتدادن ملك جهانی قلبکدن قویه سن واندن تچوب بکا اویه سن
چونکم بنی بوله سن جمیع ملك جهان سنڭ لایقڭ اولور هم ملك جمله یه شامل اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور
چونکم بنی بوله سن ملك دنیا وآخرت سنڭ لایقڭ اولور خطاب حضرت سلیمان علیه السلام لساندندر اکرچه بلقیسه در
لکن هر زمانڭ سلیمانی اولان وارث حضرت دین واسلامه قابلیتی اولان اهل غنایه واصحاب دوله بویله دیرلر وانلری
ترڭ اموال واملاڭ قیلمغه وطریق حقه سالك اولمغه ومتابعت وانقیاد قیلمغه دعوت ایدرلر (مثنوی) خود بدانی
چون بر من آمدی * که تو بی من نقش کرمابه بدی * چونکم بنم قتمه کله سن خود بیلورسنکه سن بنسز حمام نقشی ایدڭ
یعنی ای بلقیس چونکم بنم حضورمه کله سن وبکا متابعت وانقیاد واسطه سیله عرفان وایقان حاصل قیله سن اول
حینده تحقیق بیلورسن که سن بکا متابعت وانقیاد ومقارنت وصحبتمدن اول بی جان بر حمام نقشی کبی ایمشسن زیرا
مادامکه بر انسانڭ قلبنده ایمان وایقان وعلم وعرفان اولمیه او کسه فی الحقیقه بر نقش بی جان کبیدر پس طالب دخی
سلیمان وقت اولان مرشدڭ حضورینه کلمینجه واندن جان جان اولان علم وعرفانی تحصیل قیلمینجه کندی مقدما
نقش کرمابه کبی اولدیغنه عالم اولمزونه مرتبه ده پژمرده ایدیکنه شعور بولمز بلکه اکا سقارتندنصکره کندینڭ نه
ایدیکنی بیلور ومعلوم قیلور (م ی) نقش اکر خود نقش سلطان یا غنیست) صورتست از جان خود بی چاشنیست) نقش
خود اکر نقش سلطاندر وخود نقش غنیدر بی معنی صورتدر کندی جاندن بی چاشنیدر یعنی نقش که اکر نقش سلطان
اولسون ویا خود نقش غنی اولسون علی ای وجه کان مادامکه اول کندی جاندن بی حظ وبی لذتدر اول مجرد صورتدر
(م ی) زینت او از برای دیکران * باز کرده بیهده چشم ودهان * اول نقشڭ زیب وزینتی غیرلردن اوتری بیهوده چشم
ودهان آچمش خلق انی زنده وعاقل زعم ایدرلر لکن او بی روح وغافلدر پس حیات طیبه دن وعلوم دینیه دن بی بهره
قلان کسه لر صورت بی جان ونقش بی اذعان کبیدر (م ی) ای تو در بیکار خود را باخته * دیکرانرا تو ز خود نشناخته
خطاب اکرچه بلقیسه در لکن هر کندی ذاتنی غیرلردن بلمین وانلرله جنك وجدل ایلمکدن فارغ اولمین طالبلره در پس
انلرڭ هر برینه خطاب ایدوب بیورر لرای سن جنك وجدلده کندیکی اونتمش وفدا ایتمشسن غیر یلری سن کندکدن
اکله مامش وفهم ایتمامشسن اکرسن حقیقتیله کندیکی بلیدڭ چشم حقیقت بینکده غیریلڭ قالمیوب خلقله جنك
وجدل ایلمکدن فارغ اولیدڭ وحقیقت انسانیه یی بلیدڭ وبن سن اولوب سندخی بن اولیدڭ (مثنوی) تو بهر صورت که
آیی بیستی * که منم این والله آن تو نیستی * حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسه وهر وقتڭ سلیمانی اولان شیخ کامل
وحقیقت انسانیه دن غافل اولان طالب پر تلبیسه درکه سن هر صورتنه که کله سن طوره سن بویله دیوکه بو بنم والله سن
او دکل یعنی ای طالب مرتبه سنده اولان کسه سن صور احوال بشریه دن هر بر صورتنه که کله سن انده توقف قیلورسن
واول عارضی اولان حالی وصورتی کندی ذاتڭ زعم ایلیوب بو بنم دیرسن حال بوکه او سنڭ مجرد ظن وتوهمکدر واول
حالت وصورت آخر الامر سندن زائل اولوروسنی غمناڭ قیلورا کرسن فی الحقیقه اول حالت واول صورت اولیدڭ اول
سندن زائل اولمزدی وسنی غمناڭ قیلمزدی (مثنوی) یك زمان تنها بمانی تو ز خلق * در غم واندیشه مانی تا بحلق *
بر زمان سن خلقدن تنها قاله سن بوغازکه دڭ غم واندیشه ده قالورسن یعنی خلقڭ التفاتنه وتعظیم وتکریملرینه
بو مرتبه ده الفت ومحبت ایلمشسن که اکر انلر سندن بر ساعت روکردان اولسه لر بوغازکه دڭ غم واندیشه ده قالورسن
وبی ذوق وناخوش اولورسن ولذت وصفاڭی ضائع قیلورسن (مثنوی) این تو کی باشی که تو آن اوحدی * که خوش
وزیبا وسرمست خودی) بوسن قچن اولورسنکه سن اول اوحدسن که کندیکڭ سرمستی وزیباسی وخوشی سن یعنی
ای بلقیس سیرت اولان اهل صورت سن بوذکر اولنان حالت ووصف اولنان صورت مجازی اولورسن بوذ کلسن
بلکه سن فی الحقیقه اول اوحدسن که اندن مراد حقیقت انسانیه درکه جامع جمیع لذات ومظهر جملهٔ صفات الهیه درکه
اول اوحد وامجد اولان حقیقت اصلا غیریدن لذت المز وذوق وخوشی بولمز بلکه فی الحقیقه کندینڭ سرمستی وکندینڭ
زیباسی وخوشلغیدر بر کسه کندینڭ بو حقیقتنی مجازی اولان ذاتنی ترڭ ایتمکله بوله وهمت وتربیت مرشدله اکا
واصل اولسه ذوق ولذتده اصلا خلقه محتاج اولمز ومخلوقاتڭ تعظیم وخدمت قیلمسنه انڭ ذوق وصفاسنه قطعا خلل
کلمز زیرا هر نه کونه ذوق ولذت ایسه اول انی کندی ذاتنده بولمش وجمله سی کندی اولمشدر (مثنوی) مرغ خویشی
صید خویشی دام خویش) صدر خویشی فرش خویشی بام خویش) ای صورتده قالان وحقیقتدن غافل اولان
کسه سن کندیکڭ مرغیسن وکندیکڭ صیدیسن وکندیکڭ دامیسن وکندیکڭ صدریسن وکندیکڭ فرشی

وكندیكی بامیسن یعنی ای كندینك حقیقتنی بیلمین واصل اولان ذاتنه عالم اولمین كسه اكردیدهٔ حقیقت بینله نظر ایلرسك فی الحقیقه جملهٔ سی سنك ذاتكده موجوددر مقصودلك مرغی بنه كندكدر وصید وشكار ایلدیكك شیلردخی كندكدرسن كندیكك دام وقیدیسن كه كندی ذاتكدن حاصل اولان مرغ مقصودی دام عقلكله صید ایلرسن وقوت حافظه كله انی قید ایلرسن عالی اولان مرتبه كه نسبت كندیكك صدریسن وسفلی اولان بشریتكه نسبت كندیكك فرشیسن وروح وعقلكه نسبت كندیكك سقف وبامیسن هرشیء سنك وجودكده موجود اولمش اولور كركدركه كندیكی بیله سن وحقیقتنه عالم اوله سن تا لذات مجازی واذواق عارضیدن نجات بوله سن وعین لذات وخوشی كندك اوله سن شراح مثنوی اولان سروری وشمعی وجان عالم بری برینه تقلید ایدوب بو محلی برغیر كونه شرح ایتمشلردر وسیاق وسباقه مناسب اولان معنایی قویوب سمت آخره كتمشلردر لكن صوب صوابدن دوروبهج ذی لبابدن مهجوردر انلرك بو محلده اختیار ایلدكاری معانی بو دخی وجهدر دیمكه لایق وقابل دكلدر اسالیب كلام حضرت مولانا یه عالم اولان كسه لر اول معنایی بو محل شریفه لایق كورمزلر وسیاق وسباقه مناسب اولان معانی بو ایدیكنه شك وشبهه قیلمزلر (مثنوی) جوهر آن باشد كه قائم باخودست * آن عرض باشد كه فرع او شدشت * جوهر اول اولوركه كندیله قائمدر مقوم ومخصصه محتاج دكلدر اول عرضدركه انك فرعی اولمشدر یعنی جوهره تبعیت قیلمشدر وقیامده اكا محتاج اولمشدر بو جوهر وعرضك تعریف وتحقیقی تفصیلا ایكنجی جلدده پادشاه وغلام حكایه سنده جواهر واعراض بخشنده مرورایلك درفلیطلب فیه پس بو بیتك ماقبلنه مناسبتی كشف وحقیقتی اولدركه مقدما بیوردیلردیكه كندی مرغك وكندی صیدك وكندی دامكسن وكندی صدرك وكندی فرشك وكندی بامكسن یعنی غیره محتاج اولمین وتبعیت قیلمین جوهرسن زیرا جوهر اولدركه كندی ذاتیله قائم اولوب غیره محتاج اولمیه پس حقیقت انسانیه بویله در واول نسنه عرض اولوركه انك فرعی وتابعی اولمشدر چونكم برانسان كندی حقیقتنی وجوهریتنی بیلمیوب غیره تابع ومفتقر اولسه عرض حكمنده اولور اما كندی جوهریتنی بیلوب غیریدن استغنا قیلسه جوهر حكمنده اولور ولا یبقی زمانین تعریفنه داخل اولان جمیع اعراضدن اعراض ایلیوب قائم بالذات اولان حقیقتله معامله قیلور وعالمده هرنه استرسه كندی ذاتنده بولور وجمله یی كندیده كورردیمك اولور (مثنوی) كر تو آدم زادهٔ چون او نشین * جمله ذریات را در خود ببین * اكرسن آدم زاده ایسك انك كبی اوتور جمیع ذریاتی كندكده كور یعنی ای صورت انسانیده اولان كسه اكرسن فی الحقیقه حضرت آدم نسلندن ایسك وسنده آدمیلك صفتی موجود ایسه سن دخی انك كبی اوتور وانك كبی طورتنه كم حضرت آدم علیه السلام مقام خلافتده اوتوروب مرتبهٔ عبودیتده طوردی سن دخی خلافت الهیه مرتبه سنده اوتور ومقام خدمت وعبودیتده طور وعلم اسما وصفاته عالم اولوب جمیع ذریاتكی كندی وجودكده كورتنه كم حضرت آدم علیه السلام عالم اسما وصفات الهی اولوب جمیع ذریاتنی كندیده قبل ظهورهم كوردی وانلرك اسرار حقایقنه نظر ایركوردی بونده ذریاتدن مراد انسانك كندی وجودندن طوغان وظهوره كلان اشیادر كركسه صوری اولسون كركسه معنوی اولسون صوری اولان ذریات مثلا بركسه نك اولادی واولادنك اولادی كبیدر وهلم جرا وذریات معنوی شاكردی وشاكردینك شاكردی كبی وتصنیف وتألیف صنعتی كبی واعمال واعمالندن طوغان نتایج وآثاری كبیدرچون بركسه مقام خلافت حقه اوتورسه وآدمیلك مرتبه سنه ایرسه كندینك وجودنده كندیدن حاصل اوله جق وظهوره كله جك ذریات صوری ومعنوی یی هرنه ایسه كوررو انلرك خواص واسرارینه نظر ایركورردیمك اولور (مثنوی) چیست اندر خم كاندر نهر نیست) چیست اندر خانه كاندر شهر نیست) خمده نه واردركه نهرده او بوقدر اوده نه واردركه اوشهرده بوقدر خمدن مراد جمیع عالم ونهردن مراد اكمل آدم اولان كسه نك قلبیدر كذلك خانه دن عالم وشهردن مراد دل اكمل آدم درتنه كم مابعدنده اولان بیت بو معنایه شهادت ودلالت قیلور پس دیمك اولوركه عالمده نه واردركه اول انسان كاملده اولمیه یعنی هرنه شیء كم عالمده واردر انسان كاملك قلبنده دخی زیاده واردر ولهذا قال علی كرم الله وجهه (بیت) دواؤك فیك وما تشعر) وداؤك فیك وما تبصر) وانت الكتاب المبین الذی) باحرفه یظهر المضمر) وتزعم انك جرم صغیر * وفیك انطوی العالم الاكبر (مثنوی * این جهان خمست ودل چون جوی آب * این جهان حجرست ودل شهر عجاب * بو جهان فی المثل خمدر ودل نهر آب كبیدر بو جهان حجره در ودل شهر عجایبدر یعنی بو عالم من حیث المعنی خم كبی اصغردر وقلب انسان كامل اكا نسبت نهر آب كبی اكبردر وكذلك بو جهان معنی برحجرهٔ حقیر وصغیر كبیدر دل اكا نسبت برشهر عجیب وكبیر كبیدر پس انسان صورتا اصغر ومعنا عالم اكبردر وعالم صورتا اكبر ومعنا عالم اصغردر انسان عالمك روحی كبی وعالم انسانك جسدی كبی واقع اولمشدر عالمك حیاتی انسان كامل ایله در وانسان كامل مرتبهٔ انسانیتی تكمیل ایدوب حقیقت انسانیه یه واصل اولان كسه لردر پس انبیا علیهم السلام واولیای عظامه

شامل

شامل اولور هركم كندوینی فانی قیلوب وحضرت حقك ذاتنه وصفاتنه مظهر اولوب اوصاف الهیه ایله متخلق وخلافت ربانیه ایله متحقق اولسه اكا انسان كامل دینور پس آنك قلب شریفی برشهر عجیب الشان كبیدركه عالمده هرنه وار ایسه آنك باطننده مع زیادة واردر چون برانسان سالك اولسه وتربیت مرشد كامل ایله غفلت وجهالت مرتبه لرندن كچوب كندینك حقیقتنی وجه یقین بیلسه وكندیده ظهور ایلدیكی كمالیله مشاهده قیلسه عالمده اولان اشیایه احتیاجی قالمز بلكه اشیا انك باطننه محتاج اولورلر وانك استمداد واستفاضه قیلورلر اكرچه صورتا اول كامل كندوینی بعض اشیایه مفتقر ومحتاج كوسترسه ده معنا احتیاجی ینه كندی یه اولور زیرا اول شیء فی الحقیقه انك حقیقتندن خارج دكلدر بلكه حقیقت انسانیه جمیع اشیایی محیطدر پس كندی حقیقتنك مظهرلرندن برمظهره محتاج اولور لحكمة ولمصلحة پس طالبه حصه بودركه صورت مجازیه سنه فریفته ومغرور اولمیوب تربیت مرشد كامل ایله كندینك حقیقتنی بولنجیه دك سیر ایده وكندی ایچون مخلوق اولان فروعه میل ومحبتی قویوب اصل جانبنه كیده تا واصل حقیقت انسانیه اوله واولیانك دیدكاری كندی وجودنده برسبیل یقین مشاهده قیله وكامل اوله * پیدا كردن سلیمان علیه السلام كه مرا خالصا لامر الله جهدست در ایمان تو یك ذره غرضی نیست مرانه در نفس تو وحسن تو وملك تو خود ببینی چو چشم بازشود بنور الله عزوجل (مثنوی) هین بیا كه من رسولم دعوتی * چون اجل شهوت كشم نی شهوتی * ای بلقیس تیز كل بو جانبه كه بن دعوته منسوب رسولم اجل كبی شهوت ازاله ایدیجی ام شهوته منسوب دكلم (مثنوی) وربود شهوت امیر شهوتم * نی اسیر شهوت وروی بتم * فرضا اكر بنده شهوت اوله شهوتك امیری ام شهوت ومحبوبه نك یوزینك اسیر ومغلوبی دكلم یعنی مشتهای نفسانی بالكلیه مذموم دكلدر بلكه مذموم اولان صفت اسیر شهوت اولمقدر بن ایسه م امیر شهوتم اول بتم اسیرمدر سائر اناس كبی شهوته ومحبوب ومحبوبه یه اسیر اولوب محبت قیلنلردن دكلم دیمك اولور (مثنوی) بت شكن بودست اصل اصل ما * چون خلیل حق وجمله انبیا) بزم اصلمزك اصلی بت شكن اولمشدر حضرت خدانك خلیلی وجمله انبیا علیهم السلام كبی زیرا جمیع انبیا صوری ومعنوی دوكای اصنامی صیوب كفر وضلالاتی ازاله ایلمشلردر (مثنوی) كر در آییم ای رهی در بتكده * بت سجود آرد نه ما در معبده * ای اسیرا كر بتخانه یه كاه وز بتخانه ده بت بزه سجده كتورور بز بته سجده كتورمز ز (مثنوی) احمد وبوجهل در بتخانه رفت * زین شدن با آن شدن فرقیست زفت * حضرت احمد علیه السلام وابوجهل بتخانه یه كندی لیكن بو كتمكدن اول كتمیه دك برفرق عظیم واردر (مثنوی) این در آید سر نهند او را بتان * آن در آید سر نهد چون امتان زیرا بو كلور بتلرا كا باش قورور اول ابوجهل بتخانه یه كلور بتلره امتلر كبی باش قور یعنی حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم بركون برای امتحان بتخانه یه كلدی جمیع بتلر انك مبارك قدمنه باش قویوب یوزلری اوزره یقلوب سجده قیلدیلر وابوجهل اول بتخانه یه كاوردی وبتپرست اولان امم سالفه كبی اول بتلره سجده قیلوردی وانلردن مدد ومعاونت طلب ایلردی پس بو كلمك ایله اول كلمك ما بیننده عظیم فرق مقرر اولور كذلك بو جهانی دخی بربتخانه كبی قیاس ایله اهل صفوت ایله اهل شهوتك بو جهانده ایكیسنك ما بیننده فرق عظیم واردرتنه كم بیوررلر (مثنوی) این جهان شهوتی بتخانه ایست * انبیا وكافران را لانه ایست * بو شهوته منسوب اولان جهان فی المثل بربتخانه در زیرا بو جهانده هرنه كونه صورت كه حضرت حقك وصلتنه مانع اوله معنا اول بتدر انبیا علیهم السلامه وكافرلره مكاندر نعم اكرچه انبیایه واولیایه وكفار واشقیایه مكان ومنزل اولمشدر لكن انبیا واولیا بو جهان بتخانه سنك صورتلرین صیوب مطلق حضرت حقه پرستش قیلورلر وكفار واشقیا بو نلرك صورتلرینه اسیر اولورلر وخدمتلرونده لكلر قیلورلر (مثنوی) لیك شهوت بندهٔ پاكان بود * زر نسوزد زانكه نقد كان بود * لیكن اول شهوت دنیا پاكلرك مغلوب وبنده سیدر زر آتش ایچنده یانمز زیرا زر كان ومعدنك نقدیدر كذلك زر خالص كبی اولان انبیا علیهم السلام واولیا آتش شهوت ایچره یانمزلر ومشتهیاته اسیر اولمزلر زیرا كه بونلر معدن حقیقتك نقدلریدر پس غل وغش كبی اولان شهوت نفسانی بو خالص وطاهر اولان سلطانلرك اسیر ومغلوبیدر (مثنوی) كافران قلب اند وپاكان همچو زر * اندرین بوته درند این دو نفر) كافرلر فی المثل قلبلردر وپاكلر زر كبیدر بو ایكی نفر بربوته ایچره دركه اول بوته دن مراد بو جهان شهوتیدر وبو ایكی نفر كه انلردن مراد انبیا وصلحا وكفار واشقیادر حق تعالی حضرتلری بو جهان بوته سی ایچره انلری دائما نار شهوتله امتحان ایدیجیدر (مثنوی) قلب چون آمد سیه شد در زمان * زر در آمد شد زری او عیان * قلب چونكه آتشك ایچنه كلدی فی الحال سیاه اولدی زر آتشك ایچنه كلدی انك زرلكی عیان وآشكار اولدی (مثنوی) دست وپا انداخت زر در بوته خوش * در رخ آتش همی خندد ز كش * زر خالص دست وپاینی بوته یه خوش وبی باك آندی حسن ولطافتندن آتشك یوزنده خنده وتبسم ایلر كذلك مؤمنلر بو ته شهوت ایچره اللرین وایقلرین براغوب آتش مشتهیاتك یوزینه خوشلقلا ولطافتله تبسم ایلرلر

اهل کفر واهل نفس کبی سیاه رو اولمزلر (مثنوی) جسم مار و پوش ماشد در جهان * ما چو دریا زیر این که در نهان *
بزم جسممز جهانده حقیقتمزه روپوش اولدی بز دریا کبی بو کاه جسمك آلتنده نهانده یز یعنی صمان دریایی ستر و پنهان
ایلدیکی کبی بزم دخی جسممز روحمز دریاسنی ستر ایلمش واکا پرده اولمشدر (مثنوی) شاه دین را منکر ای نادان بطین
کین نظر کردست ابلیس لعین) پس ای جاهل و نادان دین شاهنه طین ایله نظر ایلمه یعنی ظاهرینه باقوب بو دخی بزم کبی
اب وکادن مخلوق اولمش برجسم خاکیدر دیو سو یلمه زیرا که ابلیس لعین حضرت آدم علیه السلام حقنده بو کونه
نظر ایلمشدر (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیو سویلمشدر تا کم بو سوء نظر سببیله لعنته مستحق اولمشدر (مثنوی
کی توان اندود این خورشید را * با کف کل تو بکو آخر مرا * بو خورشیدی قچن صوامق ممکن اولور براوچ بالچق ایله سن
آخر بکا سویله خورشیددن مراد شاه دین اولنلرك روح شریفی وکف کادن مراد بدن کثیفلریدر پس پادشاهان دین اولان
صاحب سعادتلرك روحلری وحقیقتلری که آفتاب عالمتاب کبی منور عالم وضیا کستر قلوب بنی آدمدر انلرك جسمنی
کورملك ودخی (ان انتم الا بشر مثلنا) دیمك کونشی بالچق ایله صوامق وبراوچ خاك ایله افتاب عالمتابی ستر قیلمق کبی
اولور بوایسه ذوی العقول قتنده قابل دکلدر (مثنوی) کر بریزی خاك وصد خاکسترش * بر سر نورو بر اید بر سرش
فرضی اکر اول خورشیده یوز خاك ویوز خاکستر دوکه سن افتاب انك اوزرینه کلور هرکز انکله مستور اولمز (مثنوی)
که که باشد کو بپوشد روی آب * طین که باشد کو بپوشد آفتاب * کاه کیم اوله اول ابك یوزنی اورته طین کیم اوله که اول
افتابك یوزنی اورته یعنی کاه وطین مشابه سنده اولان جسم آفتاب روحك سترینه قادر اولمز (مثنوی) خیز بلقیسا
چو ادهم شاه وار * دود ازین ملك دو سه روزه برار * قالق ای بلقیس شاه ادهم کبی بو ایکی اوچ کونلك سلطنتدن دود
ودخانی بو قاروکتور یعنی بو ایکی کونلك ملکت وسلطنتدن ابراهیم بن ادهم وار کذر قیلوب بو دولت صورینك بنای
محبتنی یاقوب یقوب بوندن کرد ودخان ظهوره کتور وبو عالمدن کچوب کندیکی حقیقت مرتبه سنه یتور دیمك اولور بقیه
قصهٔ ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه (مثنوی) بر سر تختی شنید آن نیك نام) تقتقی وهای وهویی شب زبام) اول نیك نام
بر لطیف تختك اوزرنده بر کیجه طامدن بر طاق طاق وهای وهوی اشتدی (مثنوی) کامهای تند بر بام سرا *
کفت با خود اینچنین زهره کرا * سرا ینك طامی اوزره تند وسخت کاملر دیدی کند وکندینه بو نجلین زهره کیمه وار در
(مثنوی) بانك زد بر روزن قصر او که کیست * این نه باشد آدمی مانا پریست * ابراهیم بن ادهم حضرتلری قصرینك
روزنی اوزره بانك اوردی بویله که کیمدر بو طام اوزرنده اولان آدمی دکلدر بکزر که پریدر (مثنوی) سر فرو کردند قومی
بو العجب * ما همی کردیم شب بهر طلب * زیاده عجب بر قوم باشلرین طامدن آشغه ایلدیلر وبو کونه سویلدیلر بز طلبدن
اوتری کیجه ایله کشت ودور ایلرز (مثنوی) هین چه میجویید کفتند اشتران * کفت اشتر بام بر که جست هان *
ابراهیم بن ادهم حضرتلری انلره ایتدی اکاه اولك نه طلب ایلرسز انلر دیدیلر دوه لر طلب ایلرز اول حضرت انلره ایتدی
زینهار اکاه اولك طام اوزرنده کیم اشتری طلب ایلدیکه سز طلب ایلرسز (مثنوی) پس بکفتندش که تو بر تخت جاه *
چون همی جویی ملاقات اله) پس اول قوم اکا ایتدیلر که سن تخت جاه اوزره نیجه حق تعالینك ملاقاتنی استرسن
یعنی سنك تخت وجاهده ایکن حق تعالینك وصالنی طلب ایلدیکك بزم سرای طامی اوزره اشتر طلب ایلدیکمز کبیدر
بو نیجه مناسبتدن بری ایسه سنك طلبك دخی بو کونه مناسبتدن خالیدر دیمك اولور (مثنوی) خود همان بد دیکر
اورا کس ندید * چون پری از آدمی شد ناپدید) خود همان اول اولدی بر دخی انی کمسه کورمدی پری کبی آدمیدن
ناپدید اولدی (مثنوی) معنیش پنهان واو در پیش خلق * خلق کی بینند غیر ریش ودلق * انك معناسی خلقدن پنهان
ومستور ایدی واول خلقك حضورنده ایدی خلق ریش ودلقدن غیریسنی قچن کوررلر یعنی خلق انجیندن پری کبی انك
معناسی غائب اولدی وصورتی خلقله بیله ایدی خلق صورت وجامه دن غیری نسنه کورمزلر وانسانك حقیقتی
ومعناسی جانبنه نظر ایر کورمزلر (م ی) چون ز چشم خویش وخلقان دور شد * همچو عنقا در جهان مشهور شد
چونکم اول حضرت اقربا سنك وخلایقك کوزندن دور اولدی خویش بونده خصم واقربا معناسنه اولمق وجهدر یعنی
اشنا وبیکانه نك کوزندن غائب ودور اولدی دیمك اولور اما خویش کندی معناسنه دخی اولسه جائزدر زیرا معنی کندی
کوزندن وخلایقدن دور ومهجور اولدی دیمك اولور عاشق صادق اولنلر معشوق حقیقینك طلبنده کندی کندیلرندن
جدا اولمق ونفسلرینك رؤیتی مرتبه سندن نجات بولمق مقرردر بر مرتبه فانی وغائب اولورلر که وجود مجازیلرینك
چشم ادراکی انلری کورمیه قادر اوله مز پس جهانده عنقا کبی مشهور اولدی یعنی موجود الاسم ومعدوم الجسم
اولوب قاف قربتده قرار ایلدی (مثنوی) جان هر مرغی که آید سوی قاف * جمله عالم از و یابند لاف * هر بر مرغك
جانی که قاف جانبنه کلدی جمله عالم اندن لاف اورورلر لاف یعنی هر شول سالکك جانی که قاف قربته کلدی وکنز لا یفنی

اولان قناعت مرتبه سنه واصل اولوب عالمدن خلوت وعزلت اختیار قیلدی جمیع عالم انك مدح وثناسنده اولورلر وانك
ذکر جمیلنی تذکار قیلورلر (مثنوی) چون رسید اندر سبا این نور شرق (غلغلی افتاد در بلقیس وخلق) چونکم بو شرقك
نوری سبایه ایرشدی یعنی حضرت سلیمان نبی علیه السلام که مشرق خورشید حقیقیدر انك نور هدایتی چونکم مملکت
بلقیسه واصل اولدی پس بلقیسه وسبا خلقنه ولوله وغلغله دوشدی (مثنوی) روحهای مرده جمله پر زدند *
مردکان از کور تن سر بر زدند * جمیع مرده روحلر اول نور سببی ایله زنده اولوب پر اوردیلر مرده دلار تن قبرندن باشلرین
قالدردیلر یعنی جهل وغفلتله کوکللری مرده اولان وبدنلری انلره مقبره کبی اولان کسه لره حیات معنوی وردیلر که
(مثنوی) یکدکر را مژده می دادند هان * نك ندایی می رسد از آسمان * بر برلرینه مژده وردیلر که آکاه اولك اشته
آسماندن بر اواز ایرشور یعنی آسمان رتبت اولان حضرت سلیماندن بزی حقیقت جانبنه دعوت ایلمك نداسی واصل
اولدی دیدیلر (مثنوی) زان ندا دینها همی کردند کبز) شاخ وبرك دل همی کردند سبز * اول ندادن دینلر عظیم وقوی
اولورلر جان ودلك شاخ وبرکی تازه وسبز اولورلر کردند بونده کردیدن لفظندن مشتقدر صیرورت معناسن وبررلر وشوند
معناسنه دخی استعمال قیلورلر (مثنوی) از سلیمان آن نفس چون نفخ صور * مردکان را وارهاند از قبور * حضرت
سلیماندن اول نفس نفخ صور کبی مرده دللری قبور تندن قورتردی یعنی آواز اسرافیل علیه السلامدن یوم قیامتده
مرده لر نیجه حیات بولوب قبرلرندن قالقار ایسه آواز سلیماندن دخی مرده دللر حیات قلبیه بولوب تن مقبره لرندن قائم
اولدیلر وانك کلام حقیقت انجامنی قبول قیلدیلر (مثنوی) مر ترا بادا سعادت بعد ازین * این کذشت الله اعلم بالیقین
ای مستمع وطالب اولان کسه بوندنصکره سعادت سنکچون اولسون بو کچدی الله تعالی یقینه اعلمدر یعنی بوذکر
اولنان سلیمان علیه السلام وبلقیسك زمانی مرور ایتدی وانلرك احوالنه وما بینلرنده جاری اولان مقالته بروجه
یقین الله تبارك وتعالی اعلمدر همان سعادت سنکچون اولسون سن دخی بر عصرك سلیماندن هدایت بولوب وانك
دعوت وارشادنی قبول ایده کور تا دولت ابدی وسعادت سرمدی بوله سن وعالم صورتدن قورتلوب عالم حقیقته واصل
اوله سن * بقیهٔ قصهٔ اهل سبا ونصیحت وارشاد سلیمان علیه السلام آل بلقیس را هر یکی را اندر خورد ومشکلات
دین ودل او * بو سرخ شریف اهل سبانك قصه سنك بقیه سیدر وسلیمان علیه السلامك نصیحت وارشاد
ایلمسیدر آل بلقیسك هر برینه کندوسنه لایق آل بونده قوم واهل معناسنه در دخی انك هر برینك دین ودلنك
مشکلاتنی کشف وعیان ایتدیکیدر * وصید کردن هر جنس مرغ ضمیری بصفیر آن جنس مرغ وطعمهٔ او * وضمیره
منسوب اولان هر مرغ جنسنی اول جنس مرغك صفیر وطعمه سی ایله صید وشکار ایلمسیدر یعنی ضمیر ودل قوشلرنی
انلرك جنسینك اداسیله وغداسیله صید ایلیوب متابعت وانقیاد دامنه قید ایلمسینك بیانیدر که عارف وزباندان اولان
مرشدلرك شاننداندر که (کلموا الناس علی قدر عقولهم) خواسنجه هر کسه عقللری یتدیکی وفهم ایتدیکی یردن سویلیوب
وانلره کندی مشربلرینه مناسب غدا وطعام اعطا ایلیوب بو اسلوب ایله انلری جذب ایدرلر ودام بیعت وارادتلرینه
قید ایلرلر (مثنوی) قصه کویم از سبا مشتاق وار * چون صبا آمد بسوی لاله زار * سبادن عاشق ومشتاق کبی قصه
سویلیلم چونکم باد صبا لاله زار جانبنه کلدی یعنی صبا ایلی لازاره کلدکده نیجه رونق ولطافت ویررسه حضرت سلیمان
علیه السلامك انفاس طیبه سی دخی سبا اهلنه اویله رونق ولطافت وردی چونکم باد صبا اولان نفس حیاتبخش
سلیمانی سبا مملکتنه کلوب انی کلزار ولاله زار کبی تازه وطری قیلدی بز دخی عاشقانه ومشتاقانه او سبا مملکتندن
قصه سویلیلم که مراداندن مطلوب ومرغوب اولنلرك مکانیدر (مثنوی) لاقت الاشباح یوم وصلها * عادت الاولاد
صوب اصلها) کویا اشباح کندیلرینك وصلی کوننه ملاقی اولدی یعنی اشباح واجساد ارواحه واصل اولدقلری کون نه
مرتبه روز مسرت ایسه اهل بلقیس دخی حضرت سلیمان علیه السلامك حیاتبخش اولان کلمات طیبه سنی
استماع ایلدکلرنده اشباح روحلرینه واصل اولدقلری کون کبی مسرور وپرحبور اولدیلر وکان اولاد کندیلرك
اصلی جانبنه عودت ایدوب ملاقات اولدقده نه مرتبه مسرور وشاد اولورلر سه اهل سبا دخی کلام حیاتبخش سلیمانی یه
ملاقات اولوب اول جانبنه میل وعودت ایلدکلرنده فرزندلرك اصللری جانبنه عودت قیلدقلری کبی ومادر وپدرلرین
بولوب مسرور وشادان اولدقلری کبی شاد ومسرور اولدیلر بوندن مقصود اشباح منزله سنده اولان مریدلر وطالبلر
ارواح منزله سنده اولان وکندی عصرینك سلیمانی اولوب خلقه انك کبی دعوت قیلان شیخلرینه واصل اولدقده وانك
کلام هدایت انجامن قبول قیلدقده اشباح روحلرنی بولدیغی واولاد اصللرینه عودت قیلوب واصل اولدیغی کبی
مسرور وشاد اولورلر ولطافت وطراوت بولورلر دیمك اولور (مثنوی) امة العشق الخفی فی الامم) مثل جود حوله لوم السقم
امم ایچنده خفی وپنهان اولان عشقك امتی شول جوده بکزر که انك حوالیسنده سقمك لومی واردر یعنی امتلر

ایچره عشق خفینك قومی فی المثل شول اهل جوده بکزرکه انك اطرافنده بخل وامسالی ایله سقیم اولان طائفه نك
ملامت وتشنیعی اوله نته کم اهل سقم اهل سخاوکرمی سن مبذر ومسرف سن ومالکی بیهوده یره خرج ایلرسن دیو طعن
وتشنیع ایلدکاری کبی سائر امم دخی پنهان اولان عشقك اهلنی بوکونه ملامت ایلرلر واکاسن عرض وناموسکی
بو یولده ازاله ایدرسن وجان وتنکی معشوق دیوب فدا قیلرسن بو سعتمه کتمه وکندیکی ضایع ایتمه دیو سویلرلر حال بوکه انك
ذوق ولذتندن بیخبرلر ووجد وحالتندن بی بهره لردر مصرع ثانیده مضاف مقدر اولوب مثل اهل جود حوله لوم اهل
السقم دیمك اولورزه شرح اولنمشدرکه محله مناسب اولان بودر (مثنوی) ذلة الارواح من اشباحها * عزة الاشباح
من ارواحها * روحلرك ذلت وحقارتی جسملرندندر اشباحك عزت وشرفیتی روحلرندندر یعنی حد ذاتنده ارواح
عزیزه وشریفه در واجسامه تعلق قیلمغله وانك مرادی وارزوسنه تابع اولمغله ذلیل وحقیر اولورلر اشباح دخی فی حد ذاتها
ذلیل وحقیردر ولیکن روحلرینه متابعت قیلمغله واندن لطافت وروحانیت کسب ایدوب روحانی ونورانی اولمغله عزیز
وشریف اولورلر (مثنوی) ایها العشاق السقیا لکم * انتم الباقون والبقیا لکم) ای عاشقلر سقیا سزکچوندر سز باقیلر
سز بقا سزکچوندر یعنی ای عاشقان الهی سقی شراب طهور سزه مخصوصدر سز ابد الاباد حقله باقیلر سز ووجود
حقانیله دایم وقایملر سز بقا سزه مخصوصدرکه عشق شرابنی ساقی حقیقتدن نوش ایلین ابدی باقی قالور واولورسه
همان انك جسمی اولور (ع) اولن حیواندر ر عاشقلر اولمز) دین بو معنایه اشارت قیلور سقیاسینك ضمیله سقی معناسنه
اسم اولور بقیا دخی بانك ضمیله بقا معناسنه در (مثنوی) (ایها السالون قوموا واعشقوا) (ذا لریح یوسف واستنشقوا
ای قلبی غم عشق الهیدن خالی اولنلر قالقکز وعاشق اولکز بو نفس سلیمانی ونفخهٔ ربانی یوسف حقیقتك رایحه سیدر
استنشاق واستشمام قیلکز سالونده ایکی وجه جائزدر اولا سلا یسلو سلوادن اسم فاعلك جمع مذکریدر سلوسینك
کسریله غمدن وغصه دن وعشقدن خالی اولمغه دیرلر بو راده معنی ای قلبی عشق الهیدن خالی اولان کمسه لر قالقك عاشق
اولك دیمك اولور ثانیا سالون سلا یسلو سلوانه دن بضم السین بر اصل ماخوذ اوله سلوانه بر نوع بونجقدرکه یغمور صویه
براغوب عاشق اولان کمسه یه ایچورسه لر قلبی صوورو عشقدن خلاص اولور واول صویه سلوان دیرلر وعند البعض
سلوان بردوایه دیرلر محزون ومغموم کمسنه لر ایچسه مسرور اولورلر وغم عشقدن نجات بولورلر پس بو وجه اوزره دخی
سالون قلبی کرمیت عشقدن صوومش وخالی اولمش کمسه لر دیمك اولور لیکن اولکی وجه بوندن اولیدر بو تقدیرا اوزره دخی
معنی بویله دیمك اولورکه ای قلبلری غم عشقدن خالی اولوب بی عشق جانان مسرور اولان کمسه لر قالقکز عاشق اولکز اول
دعوت سلیمانی ونفس مرشد ربانی یوسف حقیقتك رایحه سیدر استشمام قیلکز تا کم اول رایحه سببیله بصر بصیرتکز
کشاده اوله ویوسف حقیقتك جمالن کوروب ابدی مسرور قاله (مثنوی) منطق الطیر سلیمانی بیا * بانك هر مرغی که
اید می سرا * ای سلیمانه منسوب اولان منطق الطیر بیلان کل هر بر مرغك صداسی که کاور وظاهر اولورانی ایرله یعنی
اظهار ایله مصرع اولده مضاف مقدر اولوب تقدیر کلام ای عالم منطق الطیره ندا ایدوب امر ایلمك مناسب اولمزمکرکه
مراد بنه انك عالمی وصاحبی اوله پس سلیمان حقیقی یه منسوب اولان طیورلرکه انلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای
عظامدر نطق واسانی بیلان مرشده خطاب ایدوب بیورورلر ای سلیمان حقیقته منسوب اولان طیورلرك لسان ونطقنی
بیلان مرشد ربانی کل طالبلرز مرسندن هر بر مرغ که کاور کلموا الناس علی قدر عقولهم فحواسنجه انك لسانی اوزره
تکلم ایله تا سندن مستفید اوله وسنکله همزبان اولمغه ومصاحبت قیلمغه رغبت ایله دیمك اولور (م ی) چون بمرغانت
فرستادست حق * لحن هر مرغی بدادستت سبق * چونکم حق تعالی حضرتلری سنی قوشلره کوندردی حق تعالی
سکا هر بر مرغك لحننی سبق ویرمشدر وانلرك نطقنی سکا تعلیم قیلمشدر یعنی ای سلیمان زمان اولان مرشد زباندان
حق تعالی سنی هر نوع انسانی ارشاد ایلمك ایچون انلره کوندرمشدر وهر برینك لسانی استعدادنی ومذاهب وعقایدنی
سکا تعلیم ایلمشدر پس سن دخی هر قومه عقللری یتدیکی وفهم وادراکلری یتدیکی یردن سویله وانلری توحید واتحاد
جانبنه ارشاد ایله تا سنك هدایت وارشادك سببیله بری برلریله الفت واتحاد قیله لر ومرتبهٔ توحیده واصل اوله لر (مثنوی
مرغ جبری را زبان جبر کو * مرغ پراشکسته را از صبر کو * مثلا جبری اولان قوشه جبر سوزنی سویله یعنی جبر مذموم
صاحبی اولان قومه جبر محمود حدن سویله وانلره انبیا واولیانك واصل اولدقلری جبردن سویله تا کم صرف جبری
اولمقدن واسقاط تکلیفات قیلمقدن نجات بولوب جبر اوسط که اهل سنت والجماعه نك قبول ایلدیکی مذهبدر اول
مرتبه یه واصل اوله لر اندنصکره جباریت حق مشاهده ایلمك مرتبه سنی بوله مع هذا بنه سلب اختیار قیلمیه واسقاط
تکلیفات ایلمك سمتنه مائل اولمیه * بیت * هر انکس را که مذهب غیر جبرست * نبی فرمود او مانند کبرست * یعنی
بوذ کر اولنان جبر محمود حه کوره درفتادی صنمش مرغه صبردن سویله یعنی فقر وبلایه منکسر اولان ومحنت وعنایله

برشکسته منزله سن بولان دردمندلره صبر قیلمقدن سویله وصابر اولنلرك ثواب وجزاسنی انلره تعلیم ایله تا کم طریق حقده
ثابت قدم اوله لر وشکایت وجزعدن اجتناب قیله لر دیمك اولور (مثنوی) مرغ صابر را تو خوش دار ومعاف) مرغ عنقارا
بخوان اوصاف قاف * طاعات وبلیات اوزره صابر اولان قوشی سن خوش ومعاف طوت یعنی شول کمسه لرکه
راه حقده طاعات وریاضات اوزره صبر ایدیجیلردر انلره رعایت ایت ومرغ عنقایه کوه قافك اوصافنی اوقو مرغ عنقادن
مراد خلوت وعزلت وکوشهٔ قناعت اختیار قیلان اهل سلوکدر وقافدن مراد قرب الهی ومقر اصلی وحقیقیدر
پس معنی عنقا سیرت اولان سالکه قرب الهیدن مقام اصلی وحقیقیدن سویله وانی اول جانبه ترغیب ایله دیمك
اولور (مثنوی) مر کبوتر را حذر فرما ز باز * باز را از حلم کو واحتراز * کبوتره بازدن حذر بیور بازه حلم
واحترازدن سویله کبوتردن مراد بونده خلایقك ضعفاسیدر وبازدن مراد حاکم وضابط اولان اقویا واهل عناددر پس
دیمك اولورکه ضعفای ناسه بازسیرت اولان حاکملرك قهر وغضبندن وظلم وستمندن حذر ایلمك بیورو بازسیرت اولان
حکام واقویایه دخی حلمدن سویله وظلم وستمدن احترازایلسکه امر ایله تا کم غضب وقهر ایلسکله عقاب حقه مستحق
اولمیه لر دیمك اولور (مثنوی) وان خفاشی را که ماند او بینوا) می کنش با نور جفت وآشنا) واول بر خفاشکه اول خفاش
بینوا ونصیبسز قالدی انی نورله جفت وآشنا ایله یعنی شول انوار الهیدن بی بهره اولان واضواء روحانیدن بی نصیب قلان
خفاش سیرت وظلمت پرستلری انوار الهیه له جفت والطاف اسرار ربانیه له آشنا ایله بونلرك منکر انوار اولدیغنه باثیوب
مهما امکن انلری انوار حقه مستعد وقابل ایله (مثنوی) کبك جنکی را بیاموزان تو صلح * مر خروسانرا نما اشراط صبح
جنك وخصومته منسوب اولان کبکه سن صلح ومصالحه اوکرت خروسلره صبحك اشراط وعلامتنی کوستر کبکی جنکه
نسبت ایلمکلرنده وجه مناسبت اولدرکه اکثرا انلر بری برلریله جنك اوزره درور دخی ایکی ایاقلری قرمزیدر پس اهل
خصومتك اکثرینك ایکی الاری قانده اولوب قتال وجدال ایلدکاری مناسبتله کبکه مشابهلردر پس کبکدن مراد
بو راده اهل قتال واهل جدال اولور (فاصلحوا بین اخویکم) فحواسنجه قچن مؤمنلردن ایکی طائفه ویا ایکی کمسه
جنك وجدال ایلسه لر اصلاح ذات البین ایله وانلره صلح واتحادك نفعنی واجرنی سویله دیمك اولور خروسلردن مراد متهجد
اولنلر وسحرو قتلرنده استغفار ونالهٔ وانین قیلنلر اولور یعنی اوقات مبارکه ده تسبیح وتهلیل قیلنلره ومتاوه ومستغفر
اولنلره صبح حقیقتك علائم وآثارن کوستر تا کم جانلری منور اوله ودللری ضیای حقله طوله (مثنوی) همچنان
می رو ز هدهد تا عقاب * ره نما والله اعلم بالصواب * انجلین هدهددن عقابه دکین کیت یول کوستر الله تعالی طریق
صوابه وره سداده اعلمدر بونده خطاب کندی زمان شریفلرنده اولان حسام الدین افندی حضرتلرینه در واول زمانك
مرور ندنصکره هر عصرده وارث نبی اولان شیخ کامله درکه عارف وزباندان کندی زمانه سنك سلیمانی کبیدر
وطبایع مختلفه ومشارب متنوعه صاحبلری اولان انسان انواع طیور کبیدرکه هر برینك برکونه لسانی وبرکونه
مشربی واردر وعارف وکامل اولدرکه بو جمله نك مذاهبنی ومشاربنی بیلوب ادنادن اعلایه وارنجه یه دك انلری
طریق حقه ارشاد ایلیه نته کم بیورورلر ای عصرینك سلیمانی وای زمانه سنك صاحب عرفانی اولان مرشد ربانی
ادنادن اعلایه دك واضعفدن اقوایه دك هر نقدر کمسه وار ایسه طریق صوابی انلره کوستر وحال بودرکه الله تعالی
صوابه اعلمدر دیمك اولور * آزاد شدن بلقیس از ملك ومست شدن او از شوق ایمان والتفات همت او از همهٔ ملك
دنیا منقطع شدن وقت هجرت الا ازتخت * چون سلیمان سوی مرغان سبا * یك صفیری کرد بست آن جمله را *
چونکه سلیمان علیه السلام سبا قوشلرینك جانبنه بر صفیر ایلدی اول جمله سنی باغلدی وبوا لجوبله انلری صید
وقید ایلدی یعنی حضرت سلیمان علیه السلام صدای روحانی ونفس رحمانی ایله قوم سبایی دعوت ایلدی
پس انلر اول حضرتك دعوتنی قبول ایلیوب انك تحت حکمنده مقید اولدیلر واکا کمال مرتبه اطاعت قیلدیلر دیمك
اولور (مثنوی) جز مکر مرغی که بد بی جان وپر * یا چو ماهی کنك بود از اصل کر * مکر شول مرغ دکل که
جانسز وپرسز اولدی یاخود بالق کبی اصلنده دلسز وصاغر ایدی یعنی شول کمسه لری دام یعتنه ایلمدی وانلری
لطف وکرم دانه لری ایله صید ایلمدیکه انلرده فی الحقیقه حیات طیبه وپر وبال عقلیه یوغدی تا اصل فطرتدن انلر
صم بکم عمی فهم لا یعقلون ایت کریمه سنك فحواسنجه اصم وابکم ایدیلر انك کلامن اشتمدیلر وانی تعقل ایدوب انکله عمل
ایتمدیلر تا کم مرده وپژمرده قالدیلر واول دولت ابدیه وسعادت سرمدیه دن محروم اولدیلر (مثنوی) نی غلط کفتم که
کر کر سر نهد * پیش وحی کبریا سمعش دهد) یوق غلط دیدم اکر فرضی صاغر اولان کمسه جناب کبریانك وحینك اوکنده
باش قویه اول عظمت وکبریا صاحبی اکا سمع ویرر یعنی شول بر مرغه هدایت ایلمدیکه اول مرغ اصلندن کر وابکم ایدی
دیدکم بو سوزی نوعا غلط سویلدك اکر سمع جانی اصم اولان کمسه عدم استماعنه معترف اولوب اول عظمت وکبریا

صاحبی اولان خدانک وحینک محلی اولان انبیا واولیانک حضورینه باش قوسه وبنم سمع جانم بوقدر وجهل وغفلتم
چوقدر دیو اعتراف قیلسه خدای تعالی اکا سمع جان ویرردی وانی کلام حق استماع ایلمک مرتبه سنه ایرکورردی
(مثنوی) چونکه بلقیس ازدل وجان عزم کرد * برزمان رفته هم افسوس خورد * چونکه بلقیس سبادن حضرت
سلیمان جانبنه کلمکه دل وجاندن عزم وقصد ایلدی رفته وکذشته اولان زمانی اوزره هم حیف ایدی (مثنوی) ترک مال
وملک کرد او آنچنان * که بترک نام وننک عاشقان * بلقیس مال وملکنی انجلین ترک ایلدی که اول عاشقلر نام وننکی
ترک ایلدیلر (مثنوی) آن غلام وآن کنیزان بناز * پیش چشمش همچو پوسیده پیاز * اول حسن ونازله اولان بنده لر
وجاریه لر انک کوزی اوکنده چوریمش صوغان کبی ایدی (مثنوی) باغها وقصرها وآب رود * پیش چشم از عشق
کلخن می نمود * باغلر وقصرلر وآب رود یعنی سباملکنده اولان ماء جاریلر عشق اجلندن انک کوزی اوکنده کلخن
کوروندی (مثنوی) عشق درهنکام استیلا وخشم * زشت کرداند لطیفانرا بچشم * عشق غلبه وغضب وقتنده
خوب ولطیفلری عاشقک کوزینه زشت وقبیح ایلر کرداند کردیدن لفظندن مشتق اولوب صیرورت معناسی ویرلسه هم
جائزدر یعنی عشق استیلا وخشم زماننده خوب ولطیف اولان شیلری عاشقک کوزنده زشت وقبیح اولان شیلره دوندرر
دیمک اولور (مثنوی) هر زمردرا نماید کندنا * غیرت عشق این بود معنی لا * هر زمردی غیرت عشق کندنا کوسترر
کندنا پراسه یه دیرلر معنی لا بو اولور غیرت عشق نماید لک فاعلیدر یعنی محبوب حقیقینک عشقنک غیرتی هر نعیم وسبز
اولان اشیانی وجمیع جوهر خضرانی پراسه کبی خوار وحقیر وبی اعتبار کوسترر لا اله اسماء اجناسدندر هر معبوده
شامل وواقع اولورا کر معبود بالحق اولسون واکر معبود بالباطل اولسون پس عاشق صادق محبوبنک ذکرنه
عشقله مشغول اوله ومحبوبنی اثبات قیله غیرت عشق جمیع باطل وآفل اولان معبود ومحبوبلری نفی ایلر یعنی عاشقک
نظرنده خور وحقیر قیلوب بی اعتبار ایلر هر نقدر محبوب ومرغوب اولسه اکا التفات ومحبتی قالمز لا اله کلمه سنک
سر ومعناسی بو اولور که جمله آفل وباطل اولنلری درون عاشقدن نفی قیلور والا الله کلمه سنک سر ومعناسی معبود بالحقی
اثبات قیلمقدر ودل عاشقده همان انک میل ومحبتی قالمقدر نته کم بیوررلر (مثنوی) لا اله الا هو اینست ای پناه * که
نماید مه ترا دیک سیاه * پناه ملجأ معناسنه در ترکجه صغنجق یره دیرلر بعض شارحلر پناهدام حاضر معناسنی
ویرمشلر لا اله الا هو بودر ای عاشق بوکا التجا ایله دیمشلر وبعضلر دخی ای عاشق بونه لطیف پناهدر دیو تعبیر ایتمشلردر
لکن ضعفدن خالی دکل بلکه اولی اولان مضاف مقدر اولور ای طالب پناه دیمکدر وتوضیح معنی اولدر که الله تعالی
لا اله الا الله کلمه سنه بنم حصنم دیمشدر (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله انی انا الله لا اله الا انا من
یقول بالتوحید دخل حصنی ومن دخل فی حصنی امن من عذابی رواه الشیرازی) پس ای عذاب خدادن حصن
وپناه طالبی اولان کمسه لا اله الا هو کلمه سنک سر ومعناسی بودر که ماه منیری کا دیک سیاه کورینه یعنی لا اله الا الله
کلمه سنک سر ومعناسی بس سنک وجودکده ظهوره کلسه ومعبود بالحق ثابت وماسوا منفی اولسه جمله علایقدن
بری دخی اولدر که منور عالم اولان ماهتاب سنک بصر وبصیرتکه سیاه چولمک کبی کورینور یعنی انک چشم حقیقت
بیننک قتنده اصلا قدر واعتباری قالمز بلکه شمس عالمتابک وسائر کواکب بی حسابک دخی قطعا رونق وتابی اولمز
بلکه انسانه خدمتکار کورورسن وجمله تأثیرات وتصرفی حضرت خدادن بیلورسن وتعظیم وعبادتی همان اکا حصر
قیلورسن وخلیل وار جمله بی آفل بولوب (انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض) دیوب توجه ومحبتی همان
خالق ارض وسمایه قیلورسن نته کم بلقیس جانب سلیمان علیه السلامه وجناب حضرت خالقا کوانه توجه ورغبت
ایلسی وقتنده جمله ملک ومالنک وغیر اسباب ورختنک میل ومحبتی قلبندن کیتدی الا نه تختنک میل ومحبتی دکل
پس سر وحکمتی نه ایدوکنک بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) هیچ مال وهیچ مخزن هیچ رخت * می دریغش
نامد الا جز که تخت) هیچ مال وهیچ مخزون وهیچ رخت بلقیسه دریغ کلمدی الا که تخت یعنی حضرت سلیمان علیه السلام
جانبنه متوجه اولدیغی وقتنده بلقیس جمله دن قطع علاقه ایدیوب اصلا مالندن ومخزون وسائر اسبابندن اثری دریغ
وتأسف ایمدی واکا بونلردن اثری غم والم کلمدی الا که تختندن اوتری که اندن قطع علاقه ایده میوب محبتنی قلبندن
اخراج ایلمدی وبو معنی اشارتدر شول ماده که سالک سیر الی الله ایلرکن جمیع اشیادن قطع علاقه ایلر الا که بدن تختندن
دکل وسری عن قریب معلوم اولور (مثنوی) پس سلیمان ازدلش آکاه شد * کز دل او تا دل او راه شد * پس سلیمان
علیه السلام انک قلبندن اکاه اولدی زیرا که آنک قلبندن بلقیسک قلبنه یول اولدی نته کم من القلب الی القلب روزنة
بو معنایه شهادت قیلدی (مثنوی) آن کسی که بانک موران بشنوند) هم فغان سر دوران بشنود) اول بر کسه که مورلرک
صداسنی ایشیدر کندودن دور اولنلرک سرینک فغانی هم ایشیدر یعنی باطنک آواز کفتارنی هم استماع ایلمکه قادر اولور

(مثنوی) انکه کوید راز قالت نملة * هم بداند راز این طاق کهن * سورهٔ نملده بیوررلر که (وحشر لسلیمان جنوده)
جمع اولندی سلیمان ایچون عسکری (من الجن والانس والطیر) جندن وانساندن وطیوردن اولدیغی حالده
(فهم یوزعون) ای یحبس اولهم علی آخرهم حتی یلحقهم اخرهم لیکونوا مجتمعین وزع لغتده منعه دیرلر یعنی اولی اخرینه
توقف ایدوب منع اولنورلردی تا مجتمع اوله لر (حتی اذا اتوا) یعنی عسکر سلیمان سیر ایدوب حتی کلدیلر (علی وادی النمل)
وادی النمل اوزره (قالت نملة) قرنجه دن بر قرنجه عسکر سلیمانی کوروب دیدیکه (یا ایها النمل) ای قرنجه لر (ادخلوا
مساکنکم) مسکنلر یکزه داخل اولک (لا یحطمنکم سلیمان وجنوده وهم لا یشعرون) حال بو که بونلر سزلک
مکانلریکزی بیلمزلر اکر بیلسه لردی ایتمزلردی بو سوز علی طریق العذردر وحضرت سلیمان علیه السلامی عدله
توصیف ایتمکدر روایتدر که یل بو سوزی اوچ میل یردن سلیمان علیه السلامک سمع مبارکنه ایصال ایلدکده
(فتبسم ضاحکا من قولها) پس سلیمان علیه السلام تبسم ایلدی اول نمله نک کلامندن ضاحک اولدیغی حالده تحذیرنه
ونصیحت واهتداسنه متعجب اولدی معنای بیت سلیمان علیه السلام بلقیسک قلبنده اولان اسرارنه واقف اولدی زیرا
اول کمسه که سو یلیه رازنی مورلک ووحوشک وطیورلک پس بو طاق کهن دنیا ومافیها اسرار واحوالنی دخی بیلور زیرا
علم انبیا علیهم السلام علم حقدر جزوی وکلی وظاهر وباطن بتعلیم الله انلره مساویدر (مثنوی) دید از دورش که آن
تسلیم کیش) تلخش آمد فرقت آن تخت خویش) سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری انی ایراقدن کوردیکه اول تسلیم
مذهبلو اول کندینک تختنک فراقی اکا تلخ کلدی وتختندن ایرلدیغندن زیاده مضطرب اولدی (مثنوی) کر بکویم
ان سبب کرد درداز * که چرا بودش بتخت آن عشق ساز) بو بیت شریفک تقدیری اکر بکویم که چرا آن بلقیس بتختش
عشق ساز بود این سبب دراز کردد دیمک اولور یعنی اکر دیم که اول بلقیس نیچون کندی تختنه عشق دوزیجی ومیل ومحبت
ایدیجی اولدی بو سبب اوزون اولور وبوندن طول کلام لازم کلور لکن ما لا یدرک کله لا یترک کله کلامنک موجبنجه اکرچه
کلیسی دینلمز ودرک اولنمزسه ده کلیسی دخی ترک اولنمسون بلکه بو مقدار انک سببندن بیان اولسون تا قلیل کثیره
دلیل اوله وبو مثاللردن عقل سلیم صاحبی انک تختنه اولان میل ومحبتنک سببنی فهم قیله که اول مثال بونلردر که بیوررلر
مثنوی) کرچه این کلک قلم خود بی حسیست * نیست جنسش کاتب او را مونسیست * بعض نسخه ده کلک که قلم
مابیننده واو عاطفه واقع اولمشدر کلک وقلم الفاظ مترادفه دندر بو تقدیرجه قلم عطف تفسیر اولور وبعض نسخه ده دخی
واو واقع اولمامشدر بو تقدیر اوزره کلک قامش معناسنه اولوب کلککک قلمه اضافتی عامک خاصه اضافتی قبیلندن
اولور بو بیت بلقیسک تختنه اولان محبتنک سببنی بیان ایتمکله سؤال مقدری دخی دفع اولور کان بو سؤال لازم کلور
وخاطره یه بو کونه اندیشه لایح اولور الجنس الی الجنس یمیل فحواسنجه محبت نوعا جنسیت اقتضا ایلر پس بلقیس
تختنک جنسی دکلدر اکا بر بی حس جماده بو قدر محبت ندن لازم کلدی جواب طریقیله انک تختنه اولان محبتنک
سببنی بیان ایدوب بیوررلر اکرچه بو قلم قامشی تحقیق بی حس دروادر اکی بو قدر بر جامد نسنه در کاتبک جنسی دکلدر
اکا بر مونسدر یعنی قلم کاتبه انس ایدیجیدر وقلمه انس لک اسنادی مجازیدر زیرا که سببنه اسنادی قبیلندن اولور وحقیقه
اکا مونس کاتب اولور پس میل ومحبت جنسیت لازم دکلدر که اولور که انسان بر شیئه کمالیله انسیت قیلسه اول شیء
اکا محبوب منزله سنده اولور پس بلقیسک تختنه محبتی جنسیت اعتباریله دکل بلکه انسیت اعتباریله اولور (مثنوی)
همچنین هر آلت پیشه وری * هست بی جان مونس جانوری * بونجلین هر پیشه ورلک آلتی بی جاندر اما جانورلک
مونسیدر یعنی ذکر اولنان تخت کبی وقلم کبی هر اهل صنعتک آلات واسبابی اکرچه بی جاندر وبی حس وبی ادعاندر
لکن بر جانلونک مونسیدر بو نده انیسی آلته اسناد ایلمک مجازیدر مراد صاحبنک اکا اولان انسیدر لکن بو اسنادنکته دن
خالی دکلدر اول نکته بودر که هر جامدک حقیقتنه وملکوتنه نظر اولنسه انسانه انس ایلمکه قابلدر نته کم تسبیح حق
قیلمغه قابلدر والحاصل انسانک بو کونه جامد اولان شیلره میل ومحبتی جنسیت اعتباریله دکل بلکه اکا انسیت
اعتباریله اولور وبلقیسک تختنه میل ومحبت قیلمسی بو قبیلدن بیل دیمکی اشعار قیلور (مثنوی) این سبب را من معین
کفتمی * کر نبودی چشم فهمت را نمی * بو سببی بن معین وآشکار ایدردم اکر سنک فهمک کوزینک برنمی اولمیدی
چشم فهمدن مراد بصیرتدر وآنک نمندن مراد انک ادراکنه مانع اولان بعض صفتدر مثلا قلت معرفت وعدم ذکا
وفطنت ودخی بونلر امثالی اولان صفت کبیدر تقدیر کلام بو اولور که بلقیسک تختنه اولان محبتنک بو سببنی بن سکا معین
وآشکار ایدردم اکر سنک بصر بصیرتکده ودیدهٔ عقل وفطنتکده علت اولمیدی نته کم بصر ده نم اولسه رؤیته مانع اولور
کذلک فهم کوزنده دخی علت اولسه ادراکه مانع اولور چونکه اکثر ناسک چشم فهمی علیل اولمقدن خالی اولمدیسه
تختنه اولان محبتنک سببنی معین دیمکی روا کورمدیلر انکیچون که چشم فهمی معلول اولان کمسه آنی ادراک ایلمکده

عاجزدر پس اکا بونك سببندن معین سو یلمك روا و جائزدکلدر پس اکثر خاطره یه بو اندیشه لایح اولور که بلقیس قدرت
صاحبه سی ایکن تختنی نیچه کتورمدی بو بیتلرله جواب ویررلر (مثنوی) ان بزرگی تخت کز حد می فزود*
نقل کردن تخت را امکان نبود* تختنك بویوکلکندنکه حددن زیاده ایدی یعنی بلقیسك تختی زیاده عظیم و ثقیل
اولدیغندن اوتری تختی سبادن نقل ایلمکه امکان اولمدی (مثنوی) خرده کاری بود و تفریقش خطر*
همچو اوصاف بدن با همدیکر* زیرا اول تخت زیاده خرده کار و مصنع ایدی وانك تفریقی خطر ایدی یعنی اول
تخت زیاده خرده کار و مصنع اولدیغندن انك اجزاسنی پراکنده ایدوب جزؤ جزؤ قیلمقده خطر وار ایدی بدنك
مفاصلنك بری بری ایله اولان وصلتلری کبی نته کم انسانك مفصلنك هر جزؤنی تفریق ایلمکده نه مرتبه خطر وار ایسه
اول تختك اجزاسنی واوصالنی تفریق ایلمکده اول مرتبه خطر وار ایدیکه بعد التفریق انك اتصالی ممکن
دکل ایدی (مثنوی) پس سلیمان کفت کرچه فی الاخیر* سرد خواهد شد بروتاج و سریر* پس سلیمان علیه السلام
دیدی اکرچه آخر امرده تاج و سریر بلقیس اوزره سرد اولیسردر و عاقبت کارده اول تاج و تخت اکا بارد و قبیح
کلیسردر (مثنوی) چون ز وحدت جان برون آرد سری* جسم را با فر او نبود فری* چونکم جان وحدتدن برباش
طشره کتوره اول وحدتك فری واسطه سیله جسمك فری اولمز یعنی چونکه برسالك جانی جمیع اوصاف بشریه یی ازاله
ایلیوب اوصاف الهیه ایله متصف اولسه و کندی فانی اولوب وحدت مطلقه ظهوره کلسه و بعد الفنا وجود
حقانیه ایله بقا بولسه که وحدتدن باش طشره کتورمك بوندن عبارتدر برجانکه کثرت و مغایرت مرتبه سن
قطع ایلیوب وحدت الهیه جانبندن ظهوره کله و چشم حق بین ایله عالم اجسامه نظر قیله فی الحقیقه اول وحدتك
رونق و سطوتی واسطه سیله اول جانك چشم شهودنده جسمك اصلا رونق و فری قالمز کرکسه اول جسم سیم و زر ایله
منقش و ملون اولسون و کرکسه در و جواهر ایله مکلل و مزین اولسون (مثنوی) چون برآید کوهر از قعر بحار*
بنکری اندر کف و خاشاك خوار* چونکم قعر بحاردن کوهر یوقارو کله کف و خاشاکه خوار بقرسن بو معنی بنکری بایله
اولدیغی اوزره در بعض نسخه ده تنکری واقع اولمشدر نوله بو تقدیرا اوزره استفهام اولوب معنی بویله اولور چونکم
قعر بحاردن کوهر ظهوره کله کف و خاشاکه خوار و حقیر نظر ایلمزمیسن یعنی کف و خاشاکك اعتباری قالمیوب
خوار و حقیر کوررسن کذلك چون باطن دریای وحدتدن کوهر روح ظهوره کله و جوهری مشاهده حاصل اوله
کف و خاشاك مثابه سنده اولان صور و اجسادك دیده شهودکده اعتباری قالمیوب خوار و حقیر کوره سن و نقوش
و رسومه میل و محبت ایلمکدن بری اوله سن (مثنوی) سر برآرد آفتاب با شرر* دم عقرب را که سازد مستقر* آفتاب
با شرر باش یوقارو کتوره عقربك دمنی کم مستقر دوزر یعنی چونکم آفتاب پرضیای حقیقت و نور وحدت ظهوره کله
و طلوع قیله و هر رنك و بدی عیان کوستره و جمله اصلح و افسدی آشکار ایلیه دم عقرب مثابه سنده اولان ضررلو شیلری
مستقر دوزمز و اکا اتکا ایتمکله کندوبی ملدوغ و ملسوع قیلمز (مثنوی) لیك خود با این همه بر نقد حال* جست
باید تخت او را انتقال* لیکن هم بو دوکلی ایله بله نقد حال اوزره یعنی حالا همان شمدی انك تختنی انتقال طلب
ایلمك کرك یعنی انك تختنی سبا مملکتندن بو جانبه نقل ایلمکی اهتمام کرك (م ی) تا نکردد خسته هنکام لقا* کودکانه
حاجتش کرده روا* تا بلقیس بزه ملاقات ایلدیکی وقت تختنك فراقندن خسته خاطر اولمیه اطفال کبی انك حاجتی
روا و حاصل اوله زیرا نسوان و صبیانه بعض شیء ویررلر تا کافر یفتسه اولوب مسرور اوله (مثنوی) هست بر ما سهل
وا و را بس عزیز* تا بود بر خوان حوران دیو نیز* اول تخت بزه سهل و حقیردر و بلقیسه زیاده عزیز و شریفدر تا کم حوریلر
خوانی اوزره دیو دخی اوله یعنی الاشیاء تعرف باضدادها قولنك موجبنجه چونکم هر شیء ضدیله منکشف اولور بزم
بلقیسه اولان الطاف علیه و نعم جلیله مز سماط حوریان کبیدر و انك تختی دیو و شیطان کبیدر خوان حوریان کبی
اولان نعم جلیله مز قتنده اول مظهر مکر دیو اولان تخت دخی اولسون تا کم بلقیس بو نعم جلیله یی کوردکده مقدما
کندینك قتنده عزیز و شریف اولان تختنك خست و حقارتنی بیله و حوریلر سفره سنده دیو نه مرتبه حقیر دوغنی ایسه
بزم اکا ویردیکمز الطاف علیه یه نسبتله کندینك تختنی بویله حقیر دوغنی بوله دیمك اولور (مثنوی) عبرت جانش شود
ان تخت ناز* همچو دلق و چارق پیش ایاز* انك جانه عبرت اوله اول ناز تختی یعنی بلقیس چونکم بزم قتمزه کلوب
بو الطاف علیه و نعم جلیله یی کوره اول نازه سبب اولان تختی انك جانه عبرت اوله ایازك او کنده برچارق و دلق عبرت
اولدیغی کبی نته کم ایاز ابتدای حالده اولان چارق و دلقنی برخانه نك ایچنه قویوب هر کون اکا نظر قیلوردی و کندینك
نه مرتبه یه واصل اولدیغنی بیلوب شاکر اولوردی بو قصه نك تفصیلی بشنجی جلدده مذکور اولمشدر (مثنوی) تا بداند
درجه بود آن مبتدا* از کجاها در رسید او تا کجا* تا بلقیس بیله که نه مبتلا اولدی او قنده لردن قنده ارشدی یعنی

نه حقیر و دنی شیئه مبتلا اولدیغنه واقف اوله و نه مرتبه دن نه مرتبه یه ارشدیکنی بیله (مثنوی) خاك را و نطفه را
و مضغه را* پیش چشم ما همی دارد خدا* کذلك خاکی و نطفه و مضغه یی خدای تعالی بزم کوزمزه قونه کتورر
یعنی عبرت اولمقدن و ابتدای خلقتمزی بیلمکدن اوتری حق سبحانه و تعالی خاکی و نطفه یی و مضغه یی بزم کوزمز
او کنده طوتر تا کم بز بونلری کوردکده ابتدای حالمزه واقف اوله وز و بعده نه مرتبه یه ایردکمزی و نقدر نعم جلیله کوردکمزی بیله وز
و انك شکرنی قیله وز (مثنوی) کز کجا آوردمت ای بد نیت* که از آن آید همی خفریقیت* که سنی قندن کتوردم
ای بد و قبیح نیتلو که شمدی سکا اندن نفرت و کراهت کلور یعنی حق سبحانه و تعالی خاکی و نطفه و مضغه یی اول
اجلدن بزم کوزمز او کنده هردم طوتر که بزه دیمکدر ای بد نیت و ای فاسد طویت سنی قندن کتوردم که هردم سکا
اندن شمدی عار کلور خفریقی خاء معجمه نك فتحه سی و فانك سکونیله کراهت و نفرت معناسنه در یا وحدت ایچوندر
تعظیمی مشعر در مقصود (فلینظر الانسان مما خلق خلق من ماء دافق) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه انسانه لازم
اولان اولدر که ابتدا اندن مخلوق اولدی و نه مرتبه یه کلدی نظر ایلیه تا کم بعده واصل اولدیغی نعمتك قدرنی بیله و اول نعم
کثیره نك شکرینه مشغول اوله (مثنوی) تو بدان عاشق بدی در دور آن* منکر این فضل بودی آن زمان*
ای انسان سن آنك دورنده اکا عاشق ایدك اول زمانده بو فضلك منکری ایدك یعنی خاك مرتبه سنده و نطفه و علقه
و مضغه دورنده ایکن سن ای انسان اول مرتبه لره عاشق ایدك اول زمانده بو شمدیکی حالده اولان فضله یعنی بو انسان
مرتبه سنده اولان فضل و نعمته مرتبه لك حکمیله منکر ایدك یعنی اول مرتبه لرده ایکن انسان مرتبه سنه کلمك
و بو قدر فضل بولمق سکا محال کورینوب لسان حال ایله بو فضل و نعمه انکار ایلردك و بن انسان اولمغه نیجه قابلم دیوب
سویلردك (مثنوی) این کرم چون دفع آن انکار تست* که میان خاك می کردی نخست* بو کرم چونکم اول سنك
انکارکك دفعیدرکه خاك اورتاسنده ابتدا ایلدك یعنی بو الآن انسانیت مرتبه سنده اولان کرم الهی و فضل ربانی
چونکم اول سنك خاك مرتبه سنده ایکن بو مرتبه انسانیده اولان فضل و کرمه لسان حال ایله ایلدیکك اول انکاری
رافعدر پس بو مرتبه نك وراسنده اولان حیات و نعم و سعاداته انکار ایلمه که حق تعالی قادر مطلقدر سنی خاك و نطفه
مرتبه سندن انسان مرتبه سنه کتورن بعد الموت ینه حیات ویروب انسان مرتبه سنه کتورمکه قادر اولدیغی
مصدق و محققدر چون بونده حرف شرطدر اذا کبی جوابی محذوفدر که پس لفظندن بورایه کلنجیه دك آنك جوابی
منزله سنده در (مثنوی) حجت انکار شد انشار تو* از دوا بدتر شد این بیمار تو* سنك انشار ایلمالك انکاره حجت اولدی
بو سنك بیمارك دوادن بدتر اولدی خطاب منکر حشر اجساد اولان انسانه در انشار بونده احیا معناسنه در
تقدیر کلام اولدرکه ای منکر حشر اجساد اولان انسان سنی حق تعالی خاك و نطفه مرتبه سندن و علقه و مضغه
طورندن انسان مرتبه سنه کتوروب انسان احیا ایلمسی حشره اولان انکارکه حجت اولدی اول وجهله که اکر سن
بعث خصوصنده شك و انکار ایلرسن نظر ایله ابتدای خلقتکه حق سبحانه و تعالی سنی اولا خاکدن اندنصکره نطفه دن
اندنصکره علقه دن اندنصکره مضغه دن اندنصکره رحم مادردن اخراج ایدوب مرتبه عقل و تمییزه کتوردی کما قال الله
تعالی فی سورة الحج (یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة
ثم من مضغة مخلقة و غیر مخلقة) بو آیت کریمه نك تفسیری اوچنجی جلدده مرور ایلدی پس ای منکر بعث اولان انسان
الآن بو سنك حیاتك انکار حشر ایلمکه حجت اولور که سنی خاکدن بو مرتبه یه کتورن اولدکدن و خاك اولدقدنصکره
ینه انسان مرتبه سنه کتوروب احیا ایلمکه قادردر لکن سنك بیمار اولان نفسك دوا و علاجدن بدتر و خبیثتر اولدی
کرك ایدی که انسانیت مرتبه سن بولدقدنصکره و عقل و تمییزه واصل اولدقدنصکره سنده اول انکار مرضی
زائل اولیدی و نفسك اول خاك و نطفه مرتبه سنده ایکن اولان انکار صفتندن قورتیلیدی لیکن عقله کلدکده اول
مرض انکار ادراك و تمییز ایله علاج و دوا اولدقدنصکره سنك منکرلکك دخی بدتر اولدی و روز بروز ترقی قیلدی دیمك اولور
(مثنوی) خاك را تصویر این کار از کجا* نطفه را خصمی و انکار از کجا* خاکه بو کارك تصوری قندندر نطفه یه
خصومت و انکار قندندر یعنی خاکه شو انساندن صادر اولان کارك تصوری و تعقلی قندن میسر اولور یعنی اولمز
و نطفه یه خصومت قیلمق و انسانه منکر اولمق ندن حاصل اولور یعنی اکا انسان ایله خصومت و انکار ایلمك ممکن
و میسر دکلدر بلکه بو کارك صدوری و بو خصومت و انکارك ظهوری خاك و نطفه مرتبه لرندن کذر قیلوب انسان
مرتبه سنه کلوب عقل و فکر صاحبی اولدقدنصکره میسر اولور (کما قال الله تعالی (اولم یر الانسان انا خلقناه من نطفة
فاذا هو خصیم مبین و ضرب لنا مثلا و نسی خلقه قال من یحیی العظام و هی رمیم قل یحییها الذی انشأها اول مرة
و هو بکل خلق علیم) روایت اولنور که عاص بن وائل و یاخود ابو جهل اما مشهور اولان اولدر که ابی بن خلف بر زیاده

چوریمش انسان استخوانی النه الوب مجلس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کلدی وانده بعض صنادید قریش
دخی حاضر ایدیلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدیبکه بومرتبه پوسیده اولمش عظام نخره یی کیمدرکه
جمع ایلیه وانی انسان دوزه حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه حق تعالی انی کبر وخلق ایلروسنی دخی خلق
ایدوب بعث ایلر ودوزخه ادخال ایلر پس بو آیت کریمه نازل اولدی معنای شریفی ایا انسان کورمدیمی وبلمدیمی که
تحقیقا بز انی نطفه دن خلق ایلدک پس اندنصکره اول خصیم مبیندر یعنی خصومت مبین وآشکاره جدال کننده در
بزم ایچون بر مثل ضرب ایلدی یعنی بر امر عجیب الشان ابراز ایلدی وکندینک ابتدای خلقتنی اونتدی والنه چوریمش
استخوانی الوب خاک ایدوب اجزای متفرقه اولدقدنصکره (من یحیی العظام وهی رمیم) دیدی یعنی بو استخوانی
کیمدرکه احیا ایلر حال بوکه او چوریمش وخاکه مشابه اولمشدر حق تعالی حضرت پیغمبر علیه السلامه
امر ایدوب بیوردی یا محمد اکا دی انی احیا ایلر اول مرده انی احیا ایلین قادر الله واول پادشاه هر آفریده کاره عالمدر
(مثنوی) چون در آن دم بی دل وبی سر بدی * فکرت وانکار را منکر بدی * ای منکر حشر اولان انسان چونکم
اول دمده سن بی دل وبی سر ایدک فکرته وانکاره منکر اولدک یعنی چونکم خاک ونطفه دمنده وجمادلق عالمنده دلسز
وروحسز ایدک سر بونده کسر سینله روح معناسنه استعاره در فکرت وانکاره لسان حاله منکر اولمشدک انکچونکه
فکرت قلب وروح دماغ لازمدر وانسانه انکار ایلمک ده انسان صورتنه کلمک وفکرت ولسان صاحبی اولمق لازمدر
پس سنده ایسه اول دمده بونلردن بری اولمدیغنه بناء کندکده بو مرتبه انسانیته کمالیله عدم قابلیت کوروب
لسان حاله مقتضای مرتبه نک اوزره دیردک هیهات بن نیجه فکرت صاحبی اولورم وبو وجهله انسان مرتبه سنه
واروب حشره انکار قیلورم وجهامن الوجوه بنده فکر صاحبی اولمغه وانکار قیلمغه قابلیت وامکان یوقدر دیو فکرت
وانکاره منکر اولوردک وانکار ایلمککه انکار قیلوردک (مثنوی) از جمادی چونکه انکارت برست * هم برین انکار
حشرت شد درست * چونکم سنک انکارک جمادیت مرتبه سندن بتدی هم بو انکاردن سنک حشرک درست اولدی
یعنی جمادلق مرتبه سندن بی روح اولوب انسانیت مرتبه سنه کلمکه مرتبه ک حکمیله سنده انکار
وار ایدی انسان اولمغه عدم قابلیتک کوروب لسان حاله دیردک هیهات بن نیجه عقل وروح صاحبی اولورم وانسانیت
مرتبه سنه وصول بولورم پس شمدی کاوب انسان اولدک بوکره اولوب تراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وانسانیت
مرتبه سن بولمغه انکار قیلدک هم انکار حشر ایلمکدن سنک حشرک درست وثابت اولدی شو وجهله که انکار ایلمک
البتته عقل وفکر وحیاتله موصوف بر وجود اقتضا ایلرکه اول وجود خاک ونطفه دن کلدیکی مخلوق اولدیغی معلوم
ومقرر اولیجق انک ایلدیکی انکاردن بعد الموت خاک اولوب عظام رمیمه اولدقدنصکره ینه انسان شکلنه کلوب
حشر اولمسی اولویتله درست وثابت اولور پس منکر حشر اولان کمسه نک حشره اولان انکاری خلقت انسانیه نک
ماده سنه ومبدأنه عارف اولان کمسه یه نسبتله معنا عین اقرار اولور زیرا جامد اولان خاکدن اصلا وجودی
اولمین عقل وفکرله متصف بر انکار ایلمککه قادر انسان ظهوره کلمک ممکن اولدقدنصکره اول انکاری صاحبنک
قیلمغی استفاده ایدرلرا کرچه اول منکر انکارنده صحیح وصادق ایسه ده نه کم بو معنانک تأییدی ایچون بو مثالی
بسط ایدوب بیوردیلر (مثنوی) پس مثال تو چو آن حلقه زنیست * کز درونش خواجه کوید خواجه نیست *
خطاب منکر حشر اولان کمسه یه در منکر حشر اجساد اولان کمسه نک حالنی حلقه زن اولان کمسه ایله کندوینی
انکار ایلین خواجه نک حالنه تشبیه بیورمشلردرکه تشبیه مفرد بالمفرد قبیلندن اولور یعنی پس ای منکر
حشر سنک مثالک اول بر حلقه زن کبیدرکه خانه نک درونندن صاحب خانه اولان خواجه اکا خواجه یوقدر
دیر وکندینک نفسنی انکار ایلر (مثنوی) حلقه زن زین نیست دریابد که هست * پس ز حلقه بر ندارد هیچ دست *
حلقه زن بو یوقدن اکلرکه وارددر بو یعنی قپو قاقان کمسه بو انکاردن فهم ایلرکه اول کندینک وجودنی یوقدر دیو انکار
ایلین کمسه ثابت وموجوددر پس قپونک حلقه سندن النی هیچ قالدرمز وانک خواجه یوقدر دیو انکار ایلمسندن
اصلا شک وکمانه دوشمز توضیح معنی ای منکر حشر اولان کمسه سنک حالک شوذکر اولنان ایکی کمسه نک حالی کبیدر
مثلا برکسه بر خانه نک صاحبنی بیلسه وانک آوازیله آشنا اولسه وانک قپوسنه کلسه ودق باب قیلسه خواجه درون
خانه دن اکا خواجه اوده یوقدر دیو چاغرسه وآواز ویرسه حلقه زن در حال اول انکاردن فهم وادراک ایلرکه خواجه خانه
ایچره ثابت وموجوددر پس حلقه زن اصلا انی کیدرمیوب خواجه نک ظهوره کلمسنی طلب ایلرزیرا خواجه نک
کندوینی انکار ایلمسی عینیله اقرار قیلمسنی مستلزم اولور وحلقه زن انک انکارندن اقرارینه استدلال وانتقال قیلور
کذلک حشره اقرار ایلین مؤمن حشره انکار ایلین کمسنک انکارندن حشرک موجود وثابت اولمسنی بیلور وانک

حشر

حشر یوق دیمسندن حشرک موجود اولمسنی فهم قیلور وبو بیتلرده حلقه زندن مراد مؤمن حشر وخواجه دن
مراد منکر حشر اولور (مثنوی) پس هم انکارت مبین می کند * کز جماد او حشر صد فن می کند * فاذا کان کذلک
بو مقدمه معلومک اولدیسه ای منکر حشر اولان کمسه هم سنک انکاریکی مبین ومقرر ایلرکه اول قادر الله جماددن یوز
فن حشر ایلر مبین تفعیل بابندن اسم مفعولدر یعنی ای منکر حشر اجساد اولان کمسه اولا سنک انکارک عقل وفکر
وحیاتله متصف بر وجود اقتضا ایلرکه اول وجودک اصلی ومادهسی خاک اوله پس جناب حق سنک وجودیکی ایجاد
واحداث ایلمک مراد ایلدکده خاکی قدرت کامله سیله نطفه مرتبه سنه کتوروب ونطفه یی علقه وعلقه یی مضغه
ومضغه یی لحم وعظام مرتبه سنه یتوروب پس انی رحم مادردن اخراج ایدوب بعد التولد طفولیت مرتبه سنی کچوب
عقل وفکر مرتبه سنه بالغ ایلدکده اولدکدن وتراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وحیات بولمغه انکار ایدرپس سنک
بو انکارک عاقل اولنلره مبین واشکاره ایلرکه اول خدای تعالی جمادن یوز فنلر حشر ایلر وبو خصوصه
مجرد سنک انکارک دلیل وبرهاندر زیرا عاقل بیلورکه بو انکار شول وجوددن صادر اولورکه انک مادهٔ اصلیه سی
خاکدر پس صنع حقله خاک کلوب انسان مرتبه سنه واصل اولدی وجهلندن وکمال غفلتندن (ائذا متنا وکنا ترابا
وعظاما ائنا لمبعوثون او اباؤنا الاولون) دیو بعد الموت اولان حشره انکار قیلدی پس عاقل قتنده سنک انکارک
حق تعالینک جمادن نیجه یوز فنلر صاحبی احیا ایلمسنی مبین اولورا کر سندخی متنبه اولسک انکارکدن اقرار
ایلمک معناسنی بیلوردک وانکاری کیدروب حشر ونشره ایمان قیلوردک دیمک اولور (مثنوی) چند صنعت رفت
ای انکار تا * آب وکل انکار زاد از هل اتی * ای منکر نیجه صنعت الهی واقع اولدی تا آب وکل هل اتی دن انکار
طوغردی یعنی پیدا ایلدی اولکی مصرعده اولان انکار مضاف مقدر اولمق اوزره ای ذو انکار ویا خود ای اهل انکار
دیمکده جائزدر ومبالغه ایچون رجل عدل قبیلندن اولوب انکار یعنی منکر اولسه دخی جائزدر تا لفظی مصرع ثانی یه
مرهوندر آب وکل هل اتی دن انکار طوغردی دیمک بو آیت کریمه نک الی آخره مدلولی اولان وجود انسانیه دن آب
وکل انکار طوغردی دیمک اولور واول آیت کریمه بتمامها بودر (هل اتی علی الانسان حین من الدهر لم یکن شیأ مذکورا
انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتلیه فجعلناه سمیعا بصیرا انا هدیناه السبیل اما شاکرا واما کفورا) معنای شریفی
وفحوای لطیفی اولدرکه تحقیقا انسان اوزره دهردن بر وقت کلدیکه انده انسان ذکر اولنمش بر شیء اولمدی وانک
نام ونشانی اصلا ظهوره کلمدی تحقیقا انسانی بز نلمرد لک قرشمش اولان نطفه سندن خلق ایلدک انی ابتدا ایلدیکمز
حالده پس بز انی سمیع وبصیر قیلدق تا کم اسماع آیات ومشاهدهٔ دلایل ایلسکه متمکن اوله وخالقنه وموجدنه
اقرار وایمان قیله تحقیقا بز اکا راه راستی کوستردک قدرت کامله مز اوزره نصب دلائل ایتمکله وانزال آیات قیلمقله بونلر
یا خالقلرینک عطا ایلدیکی نعمه شاکر اوله لر ویا خود اول سبیل مستقیمدن اعراض ایتمکله کافر اولسه لر وانک نعمت
شامله وقدرت کامله سنه انکار قیله لر منکر حشر اجساد اولان طائفه کبی که حق تعالینک قدرت کامله سنه انکار
قیلمشلر ووجودلرنده اولان نعمت شامله یی دخی افلاک وطبایعک مقتضاسندن وکوکبلرینک تأثیرندن بیلوب کفران
نعمه اولمشلردر پس انلره بویله دینور وبو کونه حجت اوله وراء معدن انکار اولان کمسه نیجه نیجه صنعت کامله وقدرت
شامله حضرت حق جانبندن واقع اولدی تا کم آب وکلک سلاله سی انک قدرتیله نطفه اولوب ونطفه انک صنعیله علقه
ومضغه مرتبه لرینه کلوب ولحم وعظام کسوه لرین کیوب وحیات بولوب باذن الله تولد قیلدقدنصکره وطفولیت
مرتبه سن کچوب عقل وتمیز مرتبه سنه بالغ اولدقدنصکره وهل اتی آیت کریمه سنک مفهومیله اشارت اولنان سمع وبصر
صاحبی اولان وجودی بولدقدنصکره اول هل اتی مفهومنک مظهری اولان انساندن انکار طوغدی وخالقنک قدرت
کامله سنه جاحد اولدی پس اکر بو انکاردن رجوع ایتمزسه وهدایت اولندیغی سبیله کتمزسه (انا اعتدنا للکافرین
سلاسل واغلالا وسعیرا) حسبنجه بز اول کافرین ومنکرین ایچون سلاسل واغلال وسعیر مهیا ایلدک تا روز جزاده جزالرنی
بولورلر دیمک اولور (م ی) آب وکل می کفت خود انکار نیست) بانک میزد بی خبر کاخبار نیست) بو محل مثنوی شریفک
خیلی مشکل محلیدر باخصوص که بو بیت شریف اغمض ابیات حضرت مثنویدر محیر عقول شارحین وسوله
فهوم طالبیندر ولهذا شارحلرک هر بری بر کونه معنی اختیار ایتمش بعضسی اصابت وبعضسی خطا سمتنه کتمشدر
وبعضسی دخی تأویلات وتوجیهات کثیره ایراد ایتمکله ورطهٔ خیالاته باتمشدر وهیچ مناسبتدن بتمشدر اکرچه
بو بیت شریف شعرانک سهل الممتنع دیدکاری قبیلدندر لکن اهله سهلدر پس تسهیل معنی ایچون اولا بو مقدمه بیان
اولندی تا حقیقت معنایه واصل اوله سن وبوندن مقصود نه ایدیکنی بیله سن آب وکلدن مراد مادهٔ اصلیه سی آب وکل
اولدیغی اعتبار اوزره انساندر ومصرع اولک معناسنی توضیح ایلمکدن اوتری مثل موقعنده واقع اولمشدر

دبی خبردن مراد کرد روانش خواجه کوید خواجه نیست دیو مثل ایراد ایلدکلری خواجه در اخبار بونده مخبر
معناسنه درو مصدر ذکر اولنمسی مبالغه دن اوتوریدر که رجل عدل قبیلندن اولور مضاف مقدر اولوب صاحب
اخبار و یا خود ذو اخبار نیست دینلسه دخی قاعده یه مطابقدر پس مقدما آب وکل انکار زاد از هل اتی
بیورمشلردی یعنی نتیجه صنع الهی واقع اولدی تاکم هل اتی ایتنک مدلولی اولان وجود انسانی ظهوره کلوب اندن
انکار طوغدی و اول انکاری قیلدی دیمشلردی الان بو بیتله انکار معنا اقرار اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر آب
وکلدن مخلوق اولان انسان خود معنا انکار بو قدردیدی اکرچه لفظا انکار قیلدیسه ده مؤمن اولان عاقله نسبت
اول انکار عین اقراردر مثلا بی خبر بانک اورردی بویله که مخبر بو قدر یعنی کندی اقرارندن بی خبر اولان خواجه
درون خانه دن حلقه زن اولان کمسه یه صاحب اخبار بونده بو قدر دیو چاغردیغی ومعنا انک انکاری عین اقرار
اولدیغی کبی آب وکلدن ظهوره کلان انسان دخی اکرچه حشر بو قدر دیو انکار ایلردی لکن معنایه نظر اولنسه
اول آب وکلدن مرکب اولان خود انکار بو قدر دیدیکی کندینک آب وکل مرتبه سندن کلوب منکر اولان
وجودی بعد الموت دخی آب وکلدن بعث اولوب حیات بولمسنه شهادت ودلالت ایلر پس انک انکاری فی المثل درون
خانه دن کندی ذاتنی انکار ایتمک طریقیله حلقه زنه اخبار ایلین مخبرک انکاری کبی اولور صورتا انکار ومعنا
عین اقراردر (مثنوی) من بکویم شرح این از صد طریق* لیک خاطر لغزد از کفت دقیق* بن بو حشر اجسادک
شرحنی بو نظر بقله دیرم ونتیجه وجوه شتی ایله دخی تعبیر ایلمکه قادرم ولیکن خاطر فاطر دقیق سوزدن طاینور
وفهم قاصر کلام رنکینک فهمنده عاجز اولوب مقصود بالذات اولان معنایه وصولدن کیرو قالور بو اجلدن بو بحث
شریف طرق شتی ایله شرح اولنمقدن کذر قیلندی وجوه کثیره وکلمات دقیقه ایله بیان قیلنمقدن فراغت اولندی
ونه حضرت سلیمان علیه السلام ایله بلقیسک حکایه سنی نقل ایلمکه شروع قلندی* چاره کردن سلیمان علیه
السلام در احضار تخت بلقیس از سبا* ولایت سبادن بلقیسک تختنی کندینک حضورنه حاضر ایلمکده سلیمان
علیه السلام چاره ایلمسیدر یعنی چونکم حضرت سلیمان نبی علیه السلام بلقیسک تختنک حاضر کلمسنی مراد ایلدی
اطرافنده اولان جماعته بوکونه سویلدیکه سزدن قنقی کمسه انک عرشنی بنم حضورمه کتوررو اول کلمزدن
مقدم انک تختنی بو محله کیم ایرکورر نته کم حق تبارک وتعالی بو قصه دن کلام مجیدنده خبر ویروب بیوررر
(قال یا ایها الملاء ایکم یأتینی بعرشها قبل ان یأتونی مسلمین قال عفریت من الجن انا آتیک به قبل ان تقوم من مقامک
وانی علیه لقوی امین) بو آیت کریمه نک فحوای شریفی ومفهوم لطیفی اولدرکه سلیمان نبی علیه السلام مجلسنده اولان
جماعته خطاب ایدوب دیدی ای کروه بزرکان سزدن قنقی کمسه بلقیسک عرشنی بکا کتورر مسلمان اولدقلری حالده بکا
کلمزدن مقدم جن طائفه سندن برخبیث وناخوش دیو دیدی بن انی سکا کتوررم سن مقام حکومتدن قالقمزدن
مقدم تحقیقا بن انک اوزرینه قوی وقادرم وامینم که انک جواهرینه وزواهرینه خیانت قیلمیوب حضورکه کتوررم
نته کم حضرت خداوندکار بو بیتله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) کفت عفریتی که تختش را بفن*
حاضر آرم تا توزین مجلس شدن* یعنی بر عفریت سلیمان علیه السلام حضرتلرینه دیدی اول بلقیسک تختنی
فن سحرله وجادولک صنعتیله تا سن بو مجلسدن قالقوب کتمزدن اول حاضر کتوررم پس سلیمان نبی علیه السلام بوندن
دخی تیزتر کلمسنک مراد ایلیوب اکا جواب ویرمه دکده (مثنوی) کفت آصف من باسم اعظمش* حاضر آرم پیش تو
در یکدمش* آصف بن برخیا که حضرت سلیمان علیه السلامک وزیری ومصاحبی ایدی سلیمان علیه السلام
حضرتلرینک مرادنه واقف اولوب دیدی بن اسم اعظم قوتیله اول تختی حاضر کتوررم سنک حضورکه بردمده نته کم
حق تعالی حضرتی کلام مجیدنده خبر ویروب بیوررلر (قال الذی عنده علم من الکتاب انا آتیک به قبل ان یرتد الیک
طرفک) یعنی اول کمسه دیدی حضرت سلیمان علیه السلامه که اول کمسه نک قتنده کتاب الهیدن بر علم وار ایدیکه اسم
اعظمه عالم ایدی یا سلیمان انی بن کتوررم سکا کوزلک رجوع ایلمزدن مقدم یعنی کوزلک اچوب یومزدن مقدم طرفة
العینده انی سکا کتوررمکه باذن الله قادرم دیدی وقائلدن مراد کیم ایدیکنده اهل تفسیر اختلاف ایدوب کیمی
حضرت خضر وکیمی ملائکه دن برملکدر دیمشلردر لکن اصح اولان آصفدر نته کم حضرت مولانانک دخی بیوردقلری
بو معنایه شهادت ایلر پس آصف حضرتلری اول تختی سبا مملکتندن قالدیروب طرفة العینده باذن الله حضرت
سلیمان علیه السلامک حضورنه کتوردی (مثنوی) کرچه عفریت اوستاد سحر بود* لیک آن از نفخ آصف رو نمود
اکرچه عفریت سحرک اوستادی ایدی وجادولک صنعتنده زیاده ماهر ایدی ولیکن اول تختک کلمسی آصف
حضرتلرینک دمندن یوز کوستردی یعنی آنک نفس مبارکندن ظهوره کلدیکه اسم اعظمله دعا ایلیوب قدرت حقله

انی اول برده حاضر قیلدی (مثنوی) حاضر آمد تخت بلقیس آن زمان* لیک ز آصف نه از فن عفریتان* بلقیسک
تختی اول زمان مجلس سلیمانه حاضر کلدی ولیکن حضرت آصفدن حاضر کلدی عفریتلر فنندن دکل شیخ اکبر قدس
الله سره العزیز حضرتلری بوکه اعدام وایجاد قبیلندندر دیمشدر نته کم نقش فصوصه اولان شرحمزده فص سلیمانیده
بورایه متعلق کلام شرح اولنمش وتفصیل قیلنمشدر (مثنوی) کفت حمد الله برین وصد چنین* که بدیدستم ز رب
العالمین* وقتاکم حضرت سلیمان نبی علیه السلام اول تختک کلمسنی ومجلسنده حاضر اولمسنی مشاهده
قیلدی حضرت حقه حمد وشکر ایلیوب دیدی الحمد لله بو نعمتک اوزرینه ویوز بونک کبینک ازرینه که حضرت
رب العالمین دن اول نعمتلری کوردم واول دولت وسعادتلره ایردم قال الله تعالی حاکیا عنه فلما رآه مستقرا عنده
قال هذا من فضل ربی لیبلونی أأشکر ام اکفر ومن شکر فانما یشکر لنفسه ومن کفر فان ربی غنی کریم (مثنوی) پس نظر
کرد آن سلیمان سوی تخت* کفت آری کول کیری ای درخت* پس حضرت سلیمان نبی تخت جانبنه نظر ایلدی
وا کا خطاب ایدوب بوکونه سویلدی که ای درخت بلی کول کیرسن یعنی عاقل اولان کافر بفته اولمز بلکه سن احمق
ونادان اولنلری الده بیجی سن دیدی (مثنوی) پیش چوب وپیش سنک نقش کند* ای بسا کولان که سرها می نهند*
بو تخته باش قودقلری کبی منقش اولان چوب ومنقش اولان سنک اوکنده ای چوق احمقلر باشلر قورلر واندن معاونت
طلب ایدوب استمداد ایدرلر چوب وسنک نقشدن مراد اکرچه بتلر اولور ولیکن اهل دنیانک ترک طاعت خدا ایدوب
منقش اولان چوب وسنکه خدمت قیلنلرینه بیوت وقصور منقشه وجواهر ملونه دل قویتلرینه دخی تعریض واردر
(مثنوی) ساجد ومسجود از جان بی خبر* دیده از جان جنبشی واندک اثر* دیده در وقتی که شد حیران ودنگ*
که سخن کفت واشارت کرد سنک* ساجد ومسجود جاندن بی خبردر ولیکن اول ساجد ومسجود جاندن بر جنبش
واز جق اثر کورمش شو بر وقتده جاندن اثر قلیل کورمشکه اول ساجد حیران ودنک اولدی تا که سنک سوز سویلدی
واشارت ایلدی ساجددن مراد کافر ومسجوددن مراد انک چوب وسنکدن دوزلمش صنملریدر ساجدک جاندن
بی خبر اولمسی کافرک روح الهیدن ونفخه ربانی اولان جانک شرف فضیلتندن بی خبر اولوب چوب وسنکی مقبول
اتخاذ ایلمسیدر ومسجودک جاندن بی خبر اولمسی جامد اولوب حیاتدن خالی قالمسیدر کافرک صنمده جاندن بر جنبش
واندک اثر کورمسی شول بر وقتده اولدی واول حینده مسجودک وجودنده جاندن اثر کوردیکه حیران ودنک اولوب
اکا عبادت ایلرکن وتضرع ونیازله سوز سویلرایکن شیطان انلرک جوفنه حلول ایلیوب اول سنکک اکا سوز سویلمسی
واشارت ایلمسیدر حضرت سلطان انبیانک ولادت شریفه لرندن مقدم بتلردن بوکونه خیالات شیطانیه ظاهر
اولوردی وکفره بی بو حیله وخدیعتله اضلال قیلوردی نته کم حلیمه قصه سندن معلومک اولور (مثنوی) نرد خدمت
چون بنا موضع بباخت* شیر سنکین را شقی شیری شناخت* خدمت نردی چونکم نامحل یره اویناذی شیر سنکینی
شقی بر شیر ظن ایلدی یعنی شقی اولان کافر چونکم عبادت وطاعتی محل موضعنه ایلمدی طاشدن دوزلمش ارسلانی
بر ذی روح وصاحب فتوح ارسلان وکندیسنه معبود ویزدان زعم ایلدی ومقصود ومرادنی اندن طلب ایلدی
(مثنوی) از کرم شیر حقیقی کرد جود* استخوانی سوی سک انداخت زود* کرمندن حقیقت شیری جود ایلدی سک
جانبنه قوری بر استخوان آتدی یعنی فضل وکرمندن حق سبحانه وتعالی حقیقت شیری جود ایدوب بی توقف کلب
اولان کافر جانبنه نفسک غداسنی وحظنی القا ایتدیکه بت پرست اولدیغی وشریک قیلدیغیچون انک رزقنی اندن قطع
قیلمدی ومانع اولمدی نته کم حضرت ابراهیم علیه السلام اول بیت الحرامک مؤمن اولان اهلی ایچون حق تعالیدن رزق
طلب ایلدکده حق تعالی حضرتلری رزقی تعمیم ایدوب کفره یه دخی ویررم بیوردی (کما قال الله تعالی حاکیا عن ابراهیم
علیه السلام (وارزق اهله من الثمرات من امن منهم بالله والیوم الاخر (قال) ومن کفر فامتعه قلیلا ثم اضطره الی عذاب
النار وبئس المصیر (م ی) کفت اکرچه نیست آن سک بر قوام) لیک ما را استخوان لطفیست عام) شیر حقیقی ایتدی اکرچه
اول سک قوام اوزره دکل یعنی استقامت اوزره دکل بلکه ضلالت اوزره در ولیکن بزم استخوانمز بر لطف عامدر یعنی
اکرچه اول کلب کافر عبادتی استقامت اوزره ایتمیوب ضلالات اوزره نامحل یره ایلر ولیکن بز انک رزقنی بو سببدن
اندن منع ودریغ ایلمزز زیرا بزم رزق ویرممز لطف عامدر لطف خاص دکلدر وبز همان رب المسلمین دکلز بلکه رب
العالمینز پس بر شول رزاق مطلقز که رزقی هیچ برندن دریغ ایلمزز کرک کافر اولسون وکرک مؤمن اولسون نته کم
جلد ثالثک اوایلنده قریب رزاق اسمنک شرحنده بو محله مناسب صدر الدین قنوی حضرتلرندن نقل اولنمش
وتحریر قیلنمش* قصه یاری خواستن حلیمه از بتان چون عقیب فطام مصطفی صلی الله علیه وسلم را کم کرد ولرزیدن
وسجده بتان وکواهی دادن ایشان بر عظمت کار مصطفی علیه السلام* بو سرح شریف حضرت حلیمه نک

بنلردن یاری ومعاونت طلب ایتدیکنك قصه‌سیدر چونکم حضرت مصطفی علیه السلامی فطام ایدوب حلیمه ذکره کم
وضایع ایلدی فطام طفلی سوددن کسمك دروبتلرك دره‌سی وسجده ایلمسیدر اوصنملرك طانقلق ویرمسیدر
حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك کارحالنك عظمتی اوزره حلیمه اول حضرتك دایه‌سنك اسم شریفی درکه اول
حضرتی امزرمك ایچون کندی قبیله‌سنه الوب کتمش ایدی وحضرت نبینك جدی عبدالمطلب تربیه ایچون اول
حضرتی حلیمه‌یه تسلیم اتمش ایدی سوددن کسوب جدی عبدالمطلبه تسلیم ایلمك ایچون حرم کعبه‌یه کتوروب وانی
ضایع ایدوب بتلردن استعانت واستمداد ایلدکده بعض عجایب حالات مشاهده ایلمه‌سنك بیانیدرکه ذکر بیوررلر
(مثنوی) قصهٔ راز حلیمه کویمت * تازداید داستان او غمت * سکا حلیمه‌نك سر ورازنك قصه‌سنی دیه‌یم تاکم انك
داستانی سنك غمکی آچه وغصه والمکی دفع ایلیه (مثنوی) مصطفی راچون زشیر اوباز کرد * بر کفش برداشت چون
ریحان وورد * چونکم اول حلیمه حضرت مصطفایی سوددن جدا ایلدی اول حضرتی الی اوزره ریحان وورد کبی
طوتدی (مثنوی) می کریزانیدش از هر نیك وبد * تا سپارد آن شهنشه را بجد * اول حضرتی هر نیك وبدن دایه‌سی
قچرردی تا اول شاهنشاهی جدنه تسلیم ایده (مثنوی) چون همی آورد امانت را زبیم * شد بکعبه وآمد او اندر
حطیم * چونکم اول حلیمه امانت عظمیی خوفدن کتوردی کعبهٔ شریفه‌یه کتدی وحطیم ایچره کلدی حطیم حرم
شریفك ایچنده برموضع مبارکك اسمیدر که حالا بنا اولنان کعبه‌دن مقدم اول دخی خانهٔ کعبه‌دن ایمش ولهذا
حجاج الان انی بله طواف ایدرلر (مثنوی) از هوا بشنید بانکی کای حطیم * تافت برتو آفتاب بس عظیم * پس حلیمه
حضرتلری هوادن برصدا اشتدی بویله دیوکه ای حطیم سنك اوزریکه برآفتاب بلدرادی (مثنوی) ای حطیم امروز
آید برتو زود * صد هزاران نور از خورشید جود * ای حطیم بوکون سنك اوزریکه تیز جود وکرم افتابندن نیجه یوزبیك
نور کلور روسنی منور ومشرف قیلور (مثنوی) ای حطیم امروز آید در تو رخت * محتشم شاهیکه پیك اوست بخت *
ای حطیم بوکون سنك اوزریکه رخت وبخت کتورر برشاه محتشم که بخت وسعادت انك پیکیدر (مثنوی) ای حطیم
امروز بی شك از نوی * منزل جانهای بالایی شوی * ای حطیم بوکون شکسز تمام یکیدن بالایه منسوب اولان جانلرك
منزلی اولورسن (مثنوی) جان پاکان طلب طلب وجوق جوق * آیدت از هر نواحی مست وشوق * پاکلرك جانی بلوك
بلوك وکروه کروه عشق وشوقدن مست اولوب جمیع نواحیدن واطرافدن سکا کلور (مثنوی) کشت حیران آن حلیمه
زان صدا * نی کسی در پیش نی سوی قفا * اول حلیمه اول صدادن حیران اولدی زیرا انك نه او کنده ونه قفاسنده برکسه
وارایدی بلکه پیش وپسنده ویمین ویسارنده هیچ کسه یوق ایکن بوصدایی اشتدیکندن متعجب اولوب حیران قالدی
(مثنوی) شش جهت خالی زصورت وین ندا * شد پیاپی وین ندارا جان فدا * التی طرف صورتدن خالی یعنی ظاهرده
کورینور برکسه یوق وندا که ذکر اولندی پیاپی ومتعاقب اولدی اول ندایه جان فدا اولسون (مثنوی) مصطفارا
برزمین بنهاد او * تا کند آن بانك خوش را جست وجو * چونکم بو ندایی هاتفدن اشتدی حضرت مصطفایی یر اوزره
قودی تا اول لطیف وسرور بخش بانکی جست وجو ایده (مثنوی) چشم می انداخت آندم سو بسو * که کجا است
این شه اسرار کو * حلیمه اول زمانده اطرافه نظر ایلدی کندیسنه بویله دیوکه بو اسرار سویلیجی شاه قنده‌در (مثنوی)
کانچنین بانك بلند از چپ وراست * می رسد یارب رساننده کجاست * که یمین ویساردن بونك کبی بلند آواز ایرشور یاربی
بوصدایی ایرشدریجی قنده‌در (مثنوی) چون ندید او خیره ونومید شد * جسم لرزان همچو شاخ بید شد * چونکم
حلیمه بانك وندا ایدیجی یی کورمدی حیران ونومید اولدی جسمی سکوت اغاجینك بوداغی کبی لرزان اولدی (مثنوی)
باز آمد سوی آن طفل رشید * مصطفارا بر مقام خود ندید * حلیمه کیرو اول رشید طفلك جانبنه کلدی حضرت مصطفی
علیه السلامی کندی مکاننده کورمدی (مثنوی) حیرت اندر حیرت آمد بردلش * کشت بس تاریك از غم منزلش *
بوحالتدن حلیمه‌نك قلبنه حیرت ایچره حیرت کلدی غم وغصه‌دن انك منزلی زیاده تنك وتاریك اولدی (مثنوی) سوی
منزلها دوید وبانك داشت * تا که بر دردانه ام غارت کماشت * منزللر جانبنه یلدی وزیاده بانك طوتدی بویله دیوکه
بنم دردانم اوزره کیم غارت حواله ایلدی یعنی بنم دریتیم کبی اولان عزیز الوجود طفلمی کیم الدی دیو اطراف وجوانبه
صدا الاوردی (مثنوی) مکیان کفتند ما را علم نیست * ما ندانستیم کانجا کودکیست * مکیلر چونکه حلیمه‌دن
بوسوزی اشتدیلر بوخصوصده بزم علممز یوقدر دیدیلر بز بیلمدککه انده برکودك واردر (مثنوی) ریخت چندان اشك
کرد او بس فغان * که از او کریان شدندان دیکران * حلیمه اول قدر کوز یاشی دوکدی وچوق فغان ایلدیکه اول غیریلر
اندن کریه ایدیجی اولدیلر (مثنوی) سینه کوبان آنچنین بکریست خوش * کاختران کریان شدند از کریه‌اش * حلیمه
زیاده غم والمدن سینه‌سنی دوکرك انچلین خوش وافر اغلدیکه انك کریه‌سندن کواکب آسمانده کریه ایدیجی اولدیلر یعنی

انك کریه وفغانی زمیندن کچوب آسمانه تأثیر ایدوب انده اولان اخترلر دخی متأثر اولوب قطرات امطاری روی زمینه
یاغدردیلر * حکایت آن پیر عرب که دلالت کرد حلیمه را باستعانت بتان (مثنوی) پیرمردی پیش آمد با عصا * کای
حلیمه چه فتاد آخر ترا * عصا ایله بر پیرمرد حلیمه‌نك او کنه کلدی بویله دیوکه ای حلیمه آخر سکا نه واقع اولدی (مثنوی)
که چنین آتش زدل افروختی * این جکرها را زماتم سوختی * که قلبکدن بونچلین آتش شعله‌لندردك بوجکرلری
ماتمدن یاقدك وبونده حاضر اولان کسه‌لرك قلوبنی آه سوزانکله احراق ایتدك (مثنوی) کفت احمدرا رضیعم معتمد *
پس بیاوردم که بسپارم بجد * حضرت حلیمه اول پیره ایتدی حضرت احمدك صادق ومعتمد رضیعیم یعنی بکا
اعتماد اولنوب بنی دایه اتخاذ ایلدیلر بوقدر زماندر که امزردم ودرون دلدن خدمت ایلدم پس شمدی کتوردم که انی
جدینه تسلیم ایدم (مثنوی) چون رسیدم در حطیم آوازها * می رسید ومی شنیدم رازها * چونکم حطیمه ایرشدم
اول حالده آوازلر هوادن ایرشدی واشتدم یعنی حطیمه خطابا هوا جانبندن نیجه کلمات حکمت آمیز استماع ایلدم
(مثنوی) من چوان الحان شنیدم از هوا * طفل را بنهادم ان جاز ان صدا * چونکم بن اول لحنلری هوادن اشتدم
اول صدادن اوتری اول طفل رشیدی انده قودم (مثنوی) تا ببینم این ندا آواز کیست * که ندایی بس لطیف وبس
شهیست * تا کورم بو ندا کیمك آوازیدر زیرا که زیاده لطیف وزیاده شهی ولذیذ برندادر (مثنوی) نه از کسی دیدم بکرد
خود نشان * نی ندا می منقطع شد یك زمان * نه کندی اطرافده برکسه‌دن نشان کوردم نه برزمان ندا هوادن منقطع
اولدی (مثنوی) چونکه وا کشتم زحیرتهای دل * طفل را آنجا ندیدم وای دل * چونکه دل وجانمك حیرتلرندن
کیرودوندم طفلی انده کورمدم ونیجه اولدیغن بیلمدم وای بنم قلبمه (مثنوی) کفتش ای فرزند تو انده مدار * که نمایم
مر ترا یك شهریار * اول پیر عرب حلیمه‌یه ایتدی ای فرزند سن غم طوتمه که سکا برشهریار کوستریم (مثنوی) که بکوید
کر بخواهد حال طفل * او بداند منزل وترحال طفل * که اول شهریار دیلرسه سنك طفلکك حالنی دیر اول شهریار سنك
طفلکك ارتحالنی بیلور (مثنوی) پس حلیمه کفت ای جانم فدا * مر ترا ای شیخ خوب وخوش ندا * چونکم حضرت
حلیمه اول پیر عربدن بونی اشتدی پس ایتدی ای کشی بنم جانم سکا فدا اولسون ای خوش ندالو خوب ومرغوب
شیخ (مثنوی) هین مرا بنمای ان شاه نظر * کش بود از حال طفل من خبر * اکاه اول اول شاه نظری بکا کوستر یعنی
صاحب نظر اولان شاهی بکا کوستر تا اندن استمداد ایلیه‌یم دیدی که انك بنم طفلمك حالندن خبری اوله (مثنوی) برد اورا
پیش عزی کاین صنم * هست در اخبار غیبی مغتنم * پس اول حلیمه‌یی عزی نام برتك او کنه ایلتدی بویله دیوکه بو صنم
عالم غیبه منسوب اولان اخبارده مغتنمدر یعنی اخبار غیبی واسرار خفی یی بیلمکده غنیمت اولنمش وتجربه قیلنمشدر
(مثنوی) ما هزاران کم شده زو یافتیم * چون بخدمت سوی او بشتافتیم * بز نیجه بیك کم ونابدید اولمش نسنه‌یی اندن
بولدق چونکه خدمت وعبودیت ایله انك جانبنه سرعت ایلدك (مثنوی) پیر کرد اورا سجود وکفت زود * ای خداوند
عرب ای بحر جود * پس اول پیر عرب فوری اول صنمه سجده ایلدی ودیدی ای قوم عربك خداوندی ای جود وکرم
دریاسی (مثنوی) کفت ای عزی تو بس اکرامها * کرده تا رسته‌ایم از دامها * ودخی دیدی ای عزی سن بزه چوق
احسان واکراملر ایلمش سن تا نیجه داملردن قورتلمشز (مثنوی) برعرب حقست از اکرام تو * فرض کشته
تا عرب شد رام تو * سنك اکرامندن عرب اوزره چوق حق واردر فرض اولمشدر تا که عرب سکا مطیع ورام اولدی
(مثنوی) این حلیمهٔ سعد از امید تو * آمد اندر ظل شاخ بید تو * بوسعد قبیله‌سندن اولان حلیمه سنك امیدکدن سنك
بیدك شاخنك سایه‌سنه کلدی (مثنوی) که از و فرزند طفلی کم شدست * نام آن کودك محمد آمدست * بوندن اوتری
که اندن برطفل وفرزند کم اولمشدر اول طفل وکودکك نام شریفی محمد کلمشدر (مثنوی) چون محمد کفت آن جمله بتان *
سرنکون کشتند ساجد آن زمان * چونکم اول پیر عرب محمد دیدی اول جمله بتلر اول زمان سرنکون وضایع وساجد
اولدیلر پیره بویله دیو (مثنوی) که برو ای پیر این چه جست وجوست * آن محمدرا که عزل ما از وست * که یوری ای پیر
بونه جست وجودر اول محمدیکه بزم عزل وانکسارمز اندندر (مثنوی) ما نکون وسنکسار آییم ازو * ما کساد
وبی عیار آییم ازو * بز اندن نکون وسنکسار کلورز وبز اندن اوتری کساد وبی عیار کلورز یعنی بز اول حضرتدن
اوتری طاشلق محلی وسرنکون کلورز وخلق ایچنده خوار وحقیر وبی اعتبار اولورز وکساد وفسادیمز ظاهر اولوب
بی قیمت وبی عیار اولمق مرتبه‌سن بولورز بعض نسخه‌ده ما نکون وسنکسار آییم ازو واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی
بز اندن نکون وسنك طمرلو کلورز الحاصل بز که اصلنده بی عزت طاش طمرلو ایدك خلقك بزه عزتی وعزی دیو خدمت
ورغبتی بعض خیالات شیطانیه واسطه‌سیله ایدی چونکم اول حضرت کلدی بزدن بو حالتلرمز تمع اولدی دیدی
(مثنوی) آن خیالاتی که دیدندی زما * وقت فترت کاه کاه اهل هوا * اول برنوع خیالاتیکه بزدن کوررلردی فترت

وقتنده كاه كاهی اهل هوا فترت زمان جاهلیتنده كه بوآنه كانجه یه دك اهل هوا بعض خیالات
شیطانیه ییكه بزم جانبمزدن كورردی الان اول حضرتك شرف نبوتیله اول خیالات بزدن زائل اولور وبزم ظهوریمز
ووجودیمز باطل قالور (مثنوی) كم شود چون بارگاه اورسید* آب آمد مر تیمم را درید* اول خیالات محو وناپیدا اولور
چونكم انك بارگاهی ایرشدی اب كلدی تیممی یرتدی یعنی ابك وجودی وقتنده تیمم باطل اولدیغی كبی بزم دخی
وجودیمز اول حضرتك وجودی وظهوری وقتنده باطل اولور بزه احتیاج قالمزدیدی (مثنوی) دورشو ای پیر فتنه كم
فروز* هین ز رشك احمدی ما را مسوز* ای پیر بورادن دور اول فتنه اتشنی شعله لندرمه اكه اول زینهار احمده منسوب
اولان رشك وغیرت اتشندن بزی یاقمه (مثنوی) دورشو بهر خدا ای پیر تو* تا نسوزی ز اتش تقدیر تو* الله ایچون
ای پیر سن بزم قتمزدن بعید اول تا قضا وتقدیر اتشندن سن یانمیه سن یعنی بزی انش قضا وقدر احراق ایلدی زینهار
بورادن دور اول تا كه سن دخی بزمله یانمیه سن (مثنوی) این چه دم اژدها افشردنست* هیچ دانی چه خبر آوردنست
بونه اژدهادمنی صیقمقدرونه كونه اژدهاقویروغن صیقمقدر یعنی بو خبر كه من حیث المعنی فی المثل بر اژدرهای
عظیم كیبدر روادن خبر ویرمك اژدر قویروغن صیقمق وباصمق كیبیدر هیچ بیلورمیسن نه خبر كتورمكدر یعنی انك
ظهور وقدومنك خبری بزم عابدلریمزك بطلان وحقارتنه باعثدر (مثنوی) زین خبر جوشد دل دریا و كان* زین خبر
لرزان شود هفت آسمان* بو خبردن دریا و كانك دلی جوش ایلر بو خبردن هفت آسمان لرزان اولور یعنی بو خبر مسرت
اثردن دریا و كانك وزمین وزمانك قلبی جوشه كلور وهفت آسمانك بلكه جمیع اكوانك درونی خروشه كلور زیرا بو جمله
سنك ظهورنه سبب اول حضرتك وجود شریفیدر كه حق تعالی انك حقنده لولاك لولاك لما خلقت الافلاك بیوردی
پس جمیع جهان اول حضرتك ظهورنه مترقب ایدیلر رعایا خلیفه نك وجودنه مترقب ومشتاق اولدقلری كبی پس
اول حضرتك ظهورنك خبری جمیع اشیایی جوش وخروشه كتورسه عجب دكلدر (مثنوی) چون شنید از سنگها
پیر این سخن* پس عصا انداخت ان پیر كهن* چونكه پیر سنكلردن بو كلامی اشتدی پس اول پیر كهنه ومردسال
خورده النده عصایی اتدی (مثنوی) پس ز لرزه وخوف وبیم آن ندا* پیر دندانها بهم برمیزدا* پس اول ندانك لرزه
وخوفندن وبیمندن پیرك دشلری بری برینه اورردی یعنی كمال خوفندن ولرزان اولدیغندن بی اختیار دشلری دخی
بری برینه طوقنوب اوردی (مثنوی) انچنان كاندر زمستان مرد عور* او همی لرزید ومیگفت ای ثبور* انچلین
كه زمستانده وشتاده مرد عریان دتر اول پیر دتردی ودیردی ای ثبور یعنی ای هلاك سنك وقتكدر قنده سن كل
(مثنوی) چون دران حالت بدید آن پیر را* زان عجب كم كرد زن تدبیر را* چون حضرت حلیمه پیری اول حالتده كوردی
اول عجبدن زن تدبیرنی كم وضایع ایلدی پس اول پیره خطاب ایدوب (مثنوی) گفت پیرا گرچه من در محنتم* حیرت
اندر حیرت اندر حیرتم* دیدی ای پیر اگرچه بن محنت زده یم حیرت ایچره حیرتده یم یعنی قات قات زیاده حیرتده یم
(مثنوی) ساعتی بادم خطیبی میكند* ساعتی سنگم ادیبی میكند* بر ساعت باد بكا خطیبلك ایلر بر ساعت سنك
وصنم بكا ادیبلك واستادی ومعلملك ایلر یعنی گاه اولور كه هوا جانبندن نیجه خطاب پرصواب اشیدرم وگاه اولور كه
صنملر جانبندن نیجه اصول ادابه متعلق كلام وجواب كوش ایدرم (مثنوی) باد با حرفم سخنها میدهد* سنگ وكوهم
فهم اشیا میدهد* باد وهوا بكا حرف وصوتله سوزلر ویرر سنك وكوه بكا اشیانك اسرارینك فهمن ویرر مراد جمادات
حقایق اشیایی بكا تفهیم ایلر وباد وهوا بكا حرف وصوتله نیجه حكم اسرار سویلر دیمك اولور (مثنوی) گاه طفلم را ربوده
غیبیان* غیبیان سبزپوش آسمان* گاه طفلمی غیبیلر قاپمشلر اسمانك یشل قنادلو غیبیلری مراد الله اعلم اول
حضرت بعض اطفال اله ملاعبه ایلركن حضرت جبریل امین بعض ملائكه ایله كلوب اول حضرتی اطفال ما بیننده
الوب وجنت اعلادن بر لطیف التون لكن كتوروب انك صدر شریفنی شق ایلیوب ومبارك قلبنی اخراج ایدوب پاك
غسل ایلیوب ینه یرینه قویوب بعده دایه سی وجدی انك نه یرده اولدیغندن خبر الوب واروب انی صحت وسلامتده
بولوب كتورمشلردر پس غیبیلردن مراد بو تقدیرجه حضرت جبریل وانكله بله نازل اولان ملائكه اولور (مثنوی)
از كه نالم با كه گویم این گله* من شدم سودایی اكنون صد دله* كیمدن ناله وفریاد ایدم بو شكایتی كیمه دیم بن شمدی صد دله
سودایی اولدم یعنی الان یوز دل ایله زیاده سودایه منسوب اولان كسه كبی اولدم وخیالات وافكار پراكنده یه
سودازده لر كبی مبتلا اولدم دیدی (مثنوی) غیرتش از شرح غیبم لب ببست* این قدر گویم كه طفلم گم شدست* اول
طفل رشیدك غیرتی غیبی شرح ایلمكدن بنم لبمی باغلدی یعنی مشاهده ایلدیكم اسرار غیبی خلقه سویلمكدن انك
غیرتی دهانمی بسته ایلدی انجق بو قدر دیرمكه طفلم كم وضایع اولدی (مثنوی) گر بگویم چیز دیگر من كنون* خلق
بندندم بز نجیر جنون) اگر شمدی بن بر آخرشی سویلیم ومشاهده ایلدیكم اسرار عجیبه واحوال غریبه یی نقل ایلیم

خلق بنی جنون زنجیرنه باغلرلر ومجنون اولدی دیو سلاسل واغلال ایله مقید ایلرلر بونده تنبیه واردر اهل صورت اصحاب
معنانك مشاهده ایلدكلری اسرار عجیبه واحوال غریبه یی فهم ایلمدكلرندن اگر انلر كوردكلری احوالدن سویلسه لردی
بونلر انلری جنونه وسودازده اولدقلرینه حمل ایلرلردی وبو سوزلر خیالات سوداویلردن وجنون وسفاهتدن ظهوره
كلوردیو سویلرلردی (مثنوی) گفت پیرش كای حلیمه شاد باش* سجده شكر آر وروا كم خراش) پیر بو حالی كوروب اكا
ایتدی ای حلیمه شاد ومسرور اول سجده شكر كتور یوزیكی طرمله (مثنوی) تو مخور غم كه نه گردد یاوه او* بلكه عالم یاوه
گردد اندر او* سن غم یمه زیرا اول طفل سندن ضایع ویاوه اولمز بلكه جمیع عالم انده یاوه وناپدید اولور یعنی اول حضرتك
حقیقتی وروح شریفی بر دریای اعظم وعالم اكا نسبتله بر قطره حقیر وكم كیبیدر عالم آنك باطننده فی الحقیقه كم وناپیدا
اولور (مثنوی) هر زمان از رشك وغیرت پیش وپس* صد هزاران پاسبانست وحرس* هر زمان رشكدن وغیرتدن
آنك اوكنده واردنده نیجه یوز بیك پاسبان وحارس واردر كه زمین وآسمان وجمیع غیبیان باذن الله انك حارس وپاسبانیدر
(مثنوی) آن نه دیدی كان بتان ذوفنون* چون شدند از نام طفلت سرنكون) انی كورمدكمی كه او ذوفنون صنملر سنك
طفلكك نامندن نیجه سرنكون اولدیلر (مثنوی) این عجب قرنیست بر روی زمین* پیر گشتم من ندیدم جنس این*
بو قرن بر عجب قرندر روی زمینده پیر اولدم بن بونك جنسنی كورمدم یعنی بو كونه احوال واسراری مشاهده قیلمدم
(مثنوی) زین رسالت سنگها چون ناله داشت* تا چه خواهد بر گنهكاران گماشت* بو رسالتدن چونكه سنكلر ناله
طوتدی كناهكارلرا اوزره عجب نه حواله اولسه گركدر یعنی سنك اولان صنملرده فهم وعقل یوق ایكن وانلر تمییز وتكلیف
مرتبه سنده دكل ایكن انلر اول حضرتك بعث ورسالتندن فریاد ایدوب كندیلرك خسارت وخیبتلرنی بیلدیلر وهلاك
اولجقلرینه واقف اولدیلر بو اجلدن فریاد وفغان قیلدیلر پس عقل وتكلیف مرتبه سنده اولان كناهكارلرا گرا اول حضرتك
رسالتندن خبردار اولمزلرسه وانك شرعی وامرنی قبول قیلمزلرسه قیاس ایله كه انلرا اوزرینه نه حواله اولیسر در وانلرك
باشنه نه بلالر كلیسر در (مثنوی) سنگ بی جرمست در معبودیش* تو نه مضطر كه بنده بودیش* سنك كندینك
معبود لكنده جرمسزدر سن ای صنم پرست مضطر دكلسن كه اكا بنده اولدك یعنی سنكدن اولان صنمك معبود
اولمقلقده اختیاری یوق بلكه عاجز ومضطردر پس ای صنم پرست سن خود عاجز ومضطر دكلسن بلكه فاعل مختارسن
سن اكا بنده اوله سن وعبادت قیله سن زیرا اول سنك مضطر بی جرم ایكن بویله سرنكون اولدی وناله وافغان قیلدی
سنك بو قدر جرم وكفر له حالك نیجه اولسه گرك ونتیجه كارك نه مرتبه یه وارسه گركدر فكر ایله دیمك اولور (مثنوی) او كه
مضطر اینچنین ترسان شدست* تا كه بر مجرم چها خواهند بست* اول كه مضطردر بونك كبی قورقیجی اولمشدر یعنی
حجردن اولان صنملر معبود اولمقلقده مضطر ایكن حضرت حقدن بو كونه لرزان وترسان اولمشلردر تا كه مجرم اوزره
عجب نلر باغلیسرلردر انلرك اوزرینه عقوبتلر كلیسردر بو بیتلر حضرت مولانا السنه سندن صنم پرست اولان كافرلره
خطاب ایلمك طریقی اوزره وكندیلرك اشد عذابه گرفتار كلمسنی سویلمك سمتی اوزره واقع اولمشدر اما خدادن غیری یه
پرستش ایلینلرك جمله سنه دخی شامل اولور وظاهرا خدا پرست اولوب باطنا اصنام موهومه ومعنویه یه دخی پرستش
قیلنلره تعریض اولمقدن خالی اولمزواست محمددن اولوب اول حضرتك رسالت وبعثندن بیخبر اولان مجرملر وگناهكارلره
دخی تنبیه اولمقدن خالی دكلدر* خبر یافتن جد مصطفی عبد المطلب از گم كردن حلیمه محمدرا صلی الله علیه وسلم وطالب
شدن او گرد شهر ونالیدن او بردر كعبه مكرمه واز حق درخواستن ویافتن (م ی) چون خبر یابید جد مصطفی* از حلیمه
وز فغانش برملا* چونكم مصطفی علیه السلام حضرتلرینك جدی خبر بولدی یعنی عبد المطلب اول حضرتك كم
اولمسندن حلیمه دن واشكار خلق اورتاسنده اولان فغانندن خبردار اولدی (م ی) وز چنان بانگ بلند نعرها* كه بمیلی
میرسد از وی صداها* وانچلین اول بلند اولان بانكدن ونعره لردن كه اول حلیمه دن صدا برمیله دك ایرشوردی (مثنوی)
زود عبد المطلب دانست چیست* دست بر سینه همی زد می گریست* عبد المطلب فوری بیلدیكه حال ندر الینی
سینه سی اوزره اوردی واغلدی (مثنوی) آمد از غم بر در كعبه بسوز* كای خبیر از سر شب وز راز روز) پس غم والمندن
كعبه نك قپوسی اوزره سوز وحرارتله كلدی ودیدی كه ای كیجه نك سرندن وكوندزك رازندن علیم اولان خدا
(مثنوی) خویشتن را من نمی بینم فنی* تا بود همراز تو همچون منی* بن كندمی ایچون بر فن كورمزم وكندمده
سكا لایق بر صنعت وقدرت بیلمزم تا بنم كبی حقیر سنك كبی بر عظیم پادشاهك همرازی اوله (مثنوی) خویشتن را من
نمی بینم هنر* تا شوم مقبول این مسعود در* بن كندمی ایچون هنر كورمزم تا بو مسعود قپونك مقبولی اولم (مثنوی)
یا سر وسجده مرا قدری بود* یا باشكم دولتی خندان شود* یا بنم سر وسجده مك بر قدری اوله یا بنم اشكم سببیله
بر دولت خندان اوله یعنی باب سعادت فتح اولوب بر دولت كشاده وخندان اولمغه بنم بر وجهله استحقاق ولیاقتم یوقدر

بونده تنبیه بودر که بو قلق طریقیله اولان دعا مستجاب واجابته اقرب وخدای تعالی حضرتلرینه احبدر (مثنوی) لیك در سیمای آن در یتیم * دیده ام آثار لطفت ای کریم * ولیکن اول در یتیمك وجه وسیماسنده ای کریم سنك الطافك اثرنی کورمشم (مثنوی) که نمی ماند بما کرچه زماست * ما همه مسیم واحمد کیماست * زیرا بزه بکزمز اکرچه بزدندر مثلا بز دوکای مس مشابه سنده یز واحمد کیمیادر (مثنوی) آن عجایب تا که من دیدم برو * من نه دیدم برولی وبر عدو * اول عجایبلری که بن انده کوردم بن انلری هیچ دوستده ودشمنده کورمدم (مثنوی) آنکه فضل تو درین طفلیش داد * کس نشان ندهد بصد ساله جهاد * اول نسنه یی که سنك فضلك اکا بو طفللغی حالنده ویردی یوز ییلك جهادله کمسه نشان ویرمز یعنی شول اسرار وکمالاتی که سنك فضلك وعنایتك اول صاحب سعادته بدایتی حالنده عطا قیلدی برکسه یوز ییل جهاد ایلسه اندن نشان واثر ویرمکه قادر اولمز که اول حضرتك بدایتی سائرلك نهایتندن اقوی واعلا ایدی (مثنوی) چون یقین دیدم عنایتهای تو * بروی او در یست از دریای تو * چون یقین وآشکاره سنك عنایتلرکی کوردم انك اوزرنده بس بیلدمکه اول سنك دریای لطف وجودکدن بر درشاهواردر (مثنوی) من هم اورامی شفیع آرم بتو * حال اوای حالدان با من بکو * لاجرم بن انی سکا شفیع کتوردرم ای حال واسراری بیلیجی انك حالنی بکا دی بونده تنبیه بودر که دعا بو قلق طریقی اوزره اولدقدن ماعدا اول حضرتی دخی شفیع کتوره لر تا اجابته اقرب اوله وانی بولمق استین واقای شریفنی کورمك دیلین طالب دعایی بو اسلوب اوزره ایلیه تا کم اول در یتیمه واصل وانك جمال شریفنی کوره جواب آمدن جد مصطفی علیه السلام عبد المطلب را از درون کعبه (م ی) از درون کعبه آمد بانك زود * که هم اکنون رخ بتو خواهد نمود * درون کعبه دن فوری آواز کلدی بویله دیو که شمدی مصطفی علیه السلام سکا یوز کوسترسه کرکدر (مثنوی) با دو صد اقبال او محظوظ ماست * با دو صد طلب ملك محفوظ ماست * که اول حضرت ایکی یوز اقبال ودولتله بزم محظوظمزدر یعنی ملذوذ ومحبوبمزدر وایکی یوز ملك بلوکی ایله اوبزم محفوظ ومصونمزدر اولکی مصرعده محظوظ اسم مفعولدر حظه دن بمعنی ملذوذ ومحبوب طلب ضم طا ایله بلوك معناسنه در یعنی اکا خادم اولان وانی حمایت وحراست قیلان ملائکه بلوکی ایله اوبزم مصون ومحفوظمزدر دیمك اولور (م ی) ظاهرش را شهرهٔ کیهان کنیم) باطنش را ازهمه پنهان کنیم * انك ظاهرنی خلق جهانك مشهوری ایلرز کیهان کاف عربینك کسریله بونده جهان معناسنه در انك سر باطننی جمله جهاندن پنهان ایلرز که بزدن غیری برکسه انك اسرارینه مطلع اولمز چونکم معدن آب وکلدن بونك کبی بر زر خالص ظهوره کلدی وجوهر یکتا موجود اولدی آب وکلك نه کونه معدن ایدوکنی خدای متعال لساندن تعریف وبیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زر کان بود آب وکل ما زرکریم) که کهش خلخال وکه خاتم بریم * آب وکل زر کان ایدی بز زرکرز که کاه انی خلخال وکاه خاتم کسرز بو معنی بانك ضمه سی ایله اولدیغی اوزره در اما بانك فتحه سیله دخی جائز اولور زیرا کاه انی خلخال وکاهی خاتم ایلتورز دیمك اولور بعض نسخه ده بریم یرینه کنیم دخی نسخه واقع اولمشدر که انی کاه خلخال وکاهی خاتم ایلرز دیمك اولور خلخال ذهب وفضه دن پایه طاقدقلری شیدر بوراده پایه ده ادنی اولان کسه لر مراد اولور وخاتم پرمغه طاقدقلری انکشتره دیرلر بوراده مرتبه سی اعلا اولان کسه اولور وبر سبیل کنایت خاتم النبیین علیه السلام حضرتلرینه دخی اشارت اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که آب وکل فی المثل معدن زر اولدی وبز زرکر زاول آب وکلی کاهی پایه ده الحق اولان کسه لره دوز رز وکاهی من حیث المرتبه اعلا واشرف اولان کسیه دوز رز دیمك اولور (مثنوی) که حمایلهای شمشیرش کنیم * کاه بند کردن شیرش کنیم * کاهی انی شمشیرك حمایللری ایلرز کاه انی شیرك کردنینه بند وحلقه ایلرز شمشیرك حمایللرندن مراد قلاده لری اولسه ده جائزدر اما تعویذات اولسه دخی جائز اولور که اکثر قلیجلرك باغنده کوتوررلر ویاخود غلافنه وقبضه یه یازرلر بوراده مقصود مرتبه سی عالی وعزیز الوجود اولان کسه لردن عبارت اولور وشیرك کردنینه بند اولمقدن مراد قید دام منزله سنده اولان آدملردن کنایت اولور حاصل معنی کاه اول آب وکلی عزیز الوجود مرتبه عالی صاحبلری کسه لر ایلرز وکاهی شیرودلیر اولان کسه لره قید وبند منزله سنده برکسه ایلرز که اول شیرودلیر اولان کسه لر اکا مقید اولورلر (مثنوی) که ترنج تخت برسازیم ازو * کاه تاج فرقهای ملك جو * کاهی اندن تختك ترنجی دوزه رز کاه انی ملك وسلطنت استیجی شاهلرك فرق وسرلرینك تاجی دوزه رز یعنی اول آب وکلی بر التون ایدوب اندن تختلرك ترنجه سی دوزرز نته کم شاهلر تختلرینه التوندن طوپلر وترنجه لر ایدوب وضع ایدرلر وکاه اندن ملك جو اولان پادشاهلرك فرق سرینه تاج پر ابتهاج دوزرز (مثنوی) عشقها داریم با این خاك ما * زانك افتادست در قعدهٔ رضا * بو خاك که بز عاشقلر طوتارز زیرا که خاك رضا قعده سنده دوشمشدر یعنی بز بو خاکك زمینه میل ومحبتلر ایده رز اندن اوتریکه بو خاك مقام رضاده واقع اولوب کمال تواضع ومسکنتله متصف اولمشدر بونده خاك سیرت وصاحب مسکنت

اولان کسه لرك من حیث المرتبه رفیع المنزله اولمسنه وحق تعالی انك اکا محبت قیلمسنه اشارتدر که من تواضع رفعه الله فحواسنجه خاك کبی پستلك اختیار ایلین کسه نك مرتبه سی عالی وقدری سامی اولدیغی مقرردر (مثنوی) که چنین شاهی ازو پیدا کنیم * که هم اورا پیش شه شیدا کنیم * کاه اول آب وکلدن بو نجلین برشاهی پیدا ایلرز مراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر که هم اول شاهی شاه اوکنده شیدا ایده رز یعنی اول آب وکلدن مخلوق اولان پادشاه تخت رسالتی بر که شاه حقیقتزاو کومزده عاشق وشیدا ایده رز بو معنی اوراضمیری مصرع اولده اولان حضرت احمددن عبارت اولان شاهی لفظنه عائد اولدیغی اوزره در اما اوراضمیری آب وکله عائد اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور که بونك کبی برشاه رسالتی اول اب وکلدن پیدا ایده رز وکاه هم اول اب وکلی یعنی آب وکلدن مخلوق اولان شیلری اول شاهك حضورنده عاشق وشیدا ایده رز (مثنوی) صد هزاران عاشق ومعشوق ازو * در فغان ودر نفیر وجست وجو * اول خاکدن نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق یعنی اول خاکدن مخلوق اولمش نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق فغانده ونفیرده وجست وجوده در (مثنوی) کار ما اینست در کوری آن * که بکار ما ندارد میل جان * بزم ایشمز بودر اول کمسه نك کورلکنه که بزم کاروشانمزه میل جان طوتمز آندن شیطان وشیطان سیرت اولان انسان اولسه دخی جائزدر حاصل معنی اولدر که اول خاکدن بر نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق خلق ایلرز بزم کارمز بودر اول شیطانك کورلکنه بزم کاروشانمزده دل وجانله میل طوتمیوب خاك سفلی وکندینك اصلی اولان نار علوی یی طوتوب مظهر اسرار واوصاف اولان آدم خاکی حقنده (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیو طعن وقدح ایلدی (مثنوی) این فضیلت خاك را زان رو دهیم * زانکه نعمت پیش بی برکان نهیم * بو فضیلتی خاکه اول جهتدن ویررز زیرا نعمتی برکسزلر وازقسزلر اوکنه قوررز والحاصل من تواضع رفعه الله فحواسنجه خاك وخاکدن مخلوق اولان آدم تواضع ایدوب عاجزلك وبی برکلك اظهار ایلدیلر انلری بو قدر شرف وعزتله عالیقدر ایلیوب بو قدر لطف ونعمته مظهر قیلدق وابلیس دعوای رفعت وعلوشان ایلیوب کبر سمتنه ذاهب اولدی ومن تکبر خفضه الله مقتضاسنجه انی وانك سیرتنده اولنلری مخفوض ومخذول قیلدق (مثنوی) زانکه دارد خاك شکل اغبری * وز درون دارد صفات انوری * زیرا که خاك اغبری وتیره شکل طوتار ودروندن صفات انوری طوتار اکرچه خاك صورت حسیبله کثیف وظلمانیدر لکن من حیث الباطن معدن صنایع الهی ومظهر بدایع ربانی ومخزن آثار اسرار سبحانی اولمشدر آثار رحمة الله انك وجودنده ظهوره کاور بو قدر اشجار واثمار ونباتات وازهار انك باطنندن ظاهرینه چیقوب عیان اولمشدر ظاهرده اولان آثار لطیفه نك طراوت ولطافتی انك باطننك لطیف ونورانی اولمسنه دلالت ایدر بونده خاك صفتیله موصوف اولمغه تنبیه وترغیب واردر که سالك اولان صوفی هر وجهله خاك سیرت اولمق لازمدر تا مظهر کل اوله واندن کل معارف واسرار ظهوره کله نته کم بر محل آخرده بیوررلر * بیت * خاك شو خاك تا بروید کل) که بجز خاك نیست مظهر کل (مثنوی) ظاهرش با باطنش کشته بجنك) باطنش چون کوهر ظاهر چو سنك) انك ظاهری انك باطنی ایله جنك وخصومتده اولمشدر یعنی انك ظاهری انك باطننه من حیث المعنی مخاصمت ومخالفت قیلمشدر فی المثل خاکك باطنی کوهر کبیدر وخاکك ظاهری سنك کبیدر فی الحقیقه انك باطنی کوهر کبی اولدیغی بو قدر جواهر واعراضك وآثار ولطایفك انك باطنندن ظهوره کلمسی انك باطننك کوهر کبی لطیف اولمسنه دلالت وشهادت ایلرپس خاکك ظاهری ایله باطنی نه وجهله خصومت وجنك ایلدیکنی بو بیتلرله تفسیر وتوضیح ایدوب بیوررلر (مثنوی) ظاهرش کوید که ما اینیم وبس * باطنش کوید نکو بین پیش وپس * انك ظاهری لسان حالله بر انجق بو یزدیر انك باطنی اوکی واردی ایو کورد یر یعنی خاکك ظاهری لسان حالله دیر که بنم صورتمه وباطن وسیرتمه امعان نظر ایله صورتمه باقوب سیرتمدن غافل اولمه وشیطان کبی صورت ظاهره یه باقوب ظاهر بینلك مرتبه سنده قالمه اکرچه صورتم تیره واغبریدر لکن سیرتم الطف وانواریدر باطنمدن ظهوره کلان آثار غریبه واسرار بدیعه باطنمك لطافتنه دلالت ایلردیر (مثنوی) ظاهرش منکر که باطن هیچ نیست * باطنش کوید که بنماییم بیست * انك ظاهری انکار ایدیجیدر بویله دیو که باطن هیچ شیء دکلدر انك باطنی دیر که صبر وتوقف ایله باطنمزده اولان حالاتی سکا کوستررز که بهار زماننده اولان اشجار وازهارك لطافتی بزم باطنمزك لطافتنه دلیل اولوردیر پس اهل دل خاکك باطنی کبیدر اهل ظاهر انك ظاهری کبیدر اهل ظاهر اهل باطنه دائما بویله انکار وخصومت ایلمکدن خالی اولمزلر اهل باطن دخی انلره دیر که بهار قیامت کلدکده بزم باطنمزك لطافتی ظهور قیلدقده باطنمزك نورانیتنی اول زمانده بیله سز ودرونمزك انوار واسرارینه اول وقتده عارف اوله سز پس حالا طینت جسمانیه مزه وصورت انسانیه مزه باقوب باطنمز عالمندن غافل قالمیه سز دیرلر (مثنوی) ظاهرش با باطنش در چالشند) لاجرم زین صبر نصرت می کشند) خاکك ظاهری خاکك باطنی ایله جنك وچالشده درلر

لاجرم بو صبردن اوتری نصرت چکرلر یعنی خاکك ظاهری باطننه منکر اولوب لسان حالله اکا خصومت
ومخالفت ایلدیکنه باطن خالك صبر ایلدیکندن اوتری حق جانبندن جذب نصرت ایدوب عون الهی اکا ایرشدکده
انوار واسرار درونی ظاهر اولور وصورت ظاهره سنه بو آثار ودلایل واسطه سیله غلبه قیلور وخاکك ظاهری دخی
خلقك انی مطرحه ومزبله قیلمدقلرینه ومحل نجاست وجرکاب ایلدیکلرینه صبر ایلدیکی جهتدن نصرت الهیه یی
جذب ایدوب عون حقله بو قدر آثار غریبه ومصنوعات عجیبه نك مظهری اولورلر لاجرم خاکك ظاهری وباطنی بو صبردن
نصرت الهیه یی جذب ایدرلر تا عون حقله بو قدر آثار عجیبه یی اظهار ایدرلر پس انسانه بونده تنبیه واردر اکرماننده
خالك باطنیله ظاهرینك مخاصمت ومخالفتنه صبر ایلیوب مقتضای ظاهرینی باطننه غالب قیلمزسه وظاهری باطننه
منکر اولمیوب باطننك مقتضیاتنه صبر قیلورسه وباطنی دخی ظاهرینك مخالفتنه صبر ایلرسه بو صبردن هر بری نصرت
الهیه یی کندیلره جذب ایدرلر تا عون حقله هر بری کندینك خواص واسرارینی ظهوره کتورررلر (مثنوی) زین ترشرو
خاك صورتها کنیم * خندهٔ پنهانش را پیدا کنیم * بو ترشروی خاکدن صورتلر ایلرز انك مستور وپنهان خنده سنی
پیدا وآشکار ایلرز یعنی انك لطافت باطنیه سن ظاهر ایلرز (مثنوی) زانکه ظاهر خاك اندوه وبکاست) در درونش
صد هزاران خنده هاست * زیرا که خاکك ظاهری غم وبکادر اما درونده نیجه یوز بیك خنده لر واردر (مثنوی) کاشف
السریم وکار ما همین) کین نهانها را بر آریم از زمین) کاشف سرز وبزم ایشمز انجق بودرکه بو نهانلری زمین عدمدن وجوده
کتورررزتهکم خاکك باطنندن بو قدر انواع انسانی واصناف حیوانی واجناس معادنی وبی شمار نباتاتی ظهوره
کتوردی (م ی) کرچه دزد از منکری تن می زند * شحنه آن از عصر پیدا میکند) مثلا کرچه دزد منکر لکدن تن اورر
یعنی ابسم اولوب سکوت قیلور شحنه اول مسروق اولان متاعی دزده عصر واشکنجه قیلمقدن پیدا ایلر وبوندن مقصود
نه ایدوکنی بو بیت مفسر اولور (مثنوی) فضلها دزدیده اند این خاکها * ما مقر آریمشان از ابتلا * کذلك بو خاکلر بزم
خزینهٔ جودمزدن نیجه فضللر ونعمتلر واسرار وصنعتلر اوغورلمشلردر تا کم انلری ابتلا وامتحان ایلمکدن مقر
کتورررز یعنی کاه برودت شتا ایله وکاهی حرارت صیفله اول خاکی مبتلا ایلیوب وکاه نرم وکاهی شدت هوا ایله انی امتحانه
چکوب اقرار مرتبه سنه یتورررز حتی درونده ستر ایلدیکی کاری واسراری بو صنعتله اظهار ایلرز چونکم انسان دخی
فرزند خاکیدر اصلی بو ابتلایه مظهر اولدیسه فرعی دخی بو کونه بلیات مختلفه دن خالی اولمزتهکم بو آیت کریمه بو معنایه
شهادت ایلر (ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات (مثنوی) پس عجب فرزند
کور ابوده است * لیك احمد بر همه افزوده است * پس عجب فرزند که اول خاکك اولمشدر پس بابا عربیله اولوب چوق
عجب فرزند که اول خالك ایچون اولمشدر دیمك دخی وجه در لیکن حضرت احمد علیه السلام جمله سنك اوزرینه زیاده
وافزون اولمشدر یعنی نوع انسان خاکدن مخلوق اولان اشیانك زبده سی وکزیده سیدر ولیکن حضرت احمد علیه السلام
افضل جمیع انسان واشرف جملهٔ اکوان ودر یکانهٔ صدف جهاندر که بو جمله نك وجودنه علت غائیه اول حضرتك
وجودی اولمشدر (مثنوی) شد زمین وآسمان خندان وشاد * که چنین شاهی زما دو جفت زاد * زمین وآسمان
خندان وشادان اولدی کندیلرینه بویله دیو که بونك کبی بر شاه عالی بز ایکی جفتدن طوغدی یعنی زمین مادر وآسمان
پدر کبیدر وبو ایکیسنك ازدواجیله نیجه موالید بینهماده ظهوره کلمشدر چونکم اول حضرتك وجود شریفی بین السماء
والارض ظهوره کلدی زمین وآسمان شاد وخندان اولدی که بزم کبی ایکی جفتدن بونك کبی شاه عالی قدر وماه بدر
ظهوره کلدی دیو (مثنوی) می شکافد آسمان از شادیش * خاك چون سوسن شده زازادیش * آسمان انك
شادلکندن وقدومنك سرورندن غنچه کبی اچلور خاك انك آزاده لکندن سوسن کبی اولمشدر برك سوسن صیف وشتاده
سبز اولوب تر وتازه لکی زائل اولمدیغیچون اکا سوسن آزاده دیرلر کان زوال وفنادن آزاد اولمسنه کنایه ایدرلر تهکم سروه
دخی بو وجه اوزره سرو آزاده دیرلر بوراده دوام لطافت مراد اولور یعنی خاك اول حضرتك آزاده لکندن سوسن کبی دائما
تر وتازه اولدی دیمك اولور وانك یمن قدومیله لطافت وطراوت بولدی دیمکی اشعار قیلور (مثنوی) ظاهرت با باطنت
ای خاك خوش * چونکه در جنکند اندر کش مکش * سنك ظاهرلرنك باطنکله ای لطیف خاك چونکه جنکده در
وخلاف ونزاعده در خطاب حضرت حق لسانندن اکرچه خاکه در ولیکن معنا خاکدن وجوده کلان بنی آدمه در
تهکم بو بیت شریف خطابك آدمه اولدیغنی تبیین وتفسیر ایلر (م ی) هر که با خود بهر حق باشد بجنك * تا بود معنیش
خصم وبو ورنك * لاجرم هر کیم که حضرت حقدن اوتری کندیسیله جنك وخصومتده اوله تا انك معناسی بو ورنکك
خصمی اوله یعنی هر شول کمسه که خدای تعالینك رضاسنی حاصل ایلمك ایچون کندی نفسیله جنکده اوله وریاضت
ومجاهده یه مشغول اولوب اکا مخالفت قیله حق اول کمسنك سر ومعناسی صورت ظاهره ده اولان رایحه وبویك

خصمی اوله مانع راه حق اولدیغی اعتباریله نتیجه ومآل بو بیتدن ظهوره کلور (مثنوی) ظلمتش با نور او شد در قتال
آفتاب جانش را نبود زوال * آنك ظلمتی آنك نوریله جنك وقتالده اولدی انك جانی آفتابنه زوال اولمز یعنی هر شول
کمسه که رضای حق ایچون کندی نفسیله جنکده اوله حق انك سر ومعناسی مظهر بوی ورنك اولان دنیانك خصمی
وضدی اوله کرچه اول کمسه نك ظلمت طبیعیه وکثافت بشریه سی نور جانیله قتالده اولور ولکن انك جانی آفتابنه زوال
اولمز بلکه هر بار که کندی نفسیله مجاهده ایلدکجه انك آفتاب جانی انور اولور وظلمات نفسانیه سنه غالب اولوب ازاله
قیلور دیمك اولور (مثنوی) هر که کوشد بهر ما در امتحان * پشت زیر پایش آرد آسمان * هر کیمکه امتحان وریاضتده
بزدن اوتری چالشور آسمان ارقه سنی انك ایاغی التنه کتورر یعنی حضرت خدای متعال بیورر هر شول کمسه که مرتبهٔ
امتحان وابتلاده بزم قرب ورضامز ایچون کوشش ایلر بزم مرتبهٔ عالی رتبت ورفیع المنزله اولورکه آسمان عالیشان
ظهرینی انك قدم مبارکنك التنه کتورر واول صاحب همت سیر وسلوکی سدرة المنتهی یه ومرتبهٔ اعلایه یتورر دیمك
اولور (مثنوی) ظاهرت از تیرکی افغان کنان * باطن تو کلستان در کلستان * ای فرزند خاك اولان وطینی مرتبه سندن
ظهوره کلان انسان سنك ظاهرلرك تیره لکدن افغان ایدیجیدر یعنی اکرچه سنك صورت ظاهرلرك کدورت بشریه
وکثافت جسمانیه لك اعتباریله خاکك ظاهری کبی افغان ایلیجی وبر ترابدن ونطفهٔ حقیردن مخلوق اولمش بر عاجز
وفقیر مدیوسو یلیجیدر ولیکن سنك باطنك کلستان ایچره کلستاندر یعنی اکرچه صورتك بویله صغیر وحقیردر ولکن
سنك باطنك نسخهٔ عظیم وعالم کبیردر علوم ومعارف کللرینك کلستانی سنك جانکدر واسرار ولطایف سنبللرینك
بوستانی سنك جنان جانکدر (مثنوی) قصد او چون صوفیان روترش * تا نیامیزد با هر نور کش * ای فرزند خاك
اولان انسان اول سنك خاك اولان وجودك قصدله روترش صوفیلر کبیدر تا هر نور کشله مختلط ومصاحب اولمیه لر
بو بیتده او ضمیری خاکدن متولد اولان وحق رضاسیچون کندی نفسیله جنك وخصومت قیلان کمسه لره عائد اولورکه
مراد مجاهد فی سبیل الله اولان کمسه لردر وبونلرك وجودنی صوفیلرك صورت ظاهره سنه وسیرت باطنه سنه تشبیه
ایلمك طریقیله انلره نفسلرنی بیلمکی وباطنلرینك اسرارنه وانوارنه آکاه اولمغی تعلیم وتفهیم بیوررلر طریق تصوفده اولان
مشایخ صوفیه نك سیرت وطر یقلرندندرکه اکثر زمانده روترش وغمناك اولورلر وبعض نامحرم وبیکانه اولان کمسه لره
مقارنت قیلسه لر عبوس الوجه ومنقبض والمناك کورینورلر تا اول ترش رویلك انلرك باطننده اولان انوار ولطائفه
روپوش اوله اکثر نامحرم بونلرك انقباض وروترشلکنی کوروب مصاحبت ومجالستلرندن نفرت قیله لرتهکم مجاهده
قیلنلره کندی نفسلرینی بیلدرمك خصوصنده مشایخ صوفیه نك بو سیرتلرینه دخی اشارت ایدوب بیوررلر یعنی ای فرزند
خاك اولان وفی سبیل الله کندی نفسیله جنك ومجاهده قیلان کمسه اوسنك خاکی اولان وجودك فی المثل روترش
صوفیلر کبیدر انلرك تیره شکل وروترش اولملری انکچوندرتا کم هر نوردیله بیجی وذوق باطنی ازاله ایلیجی نامحرملرله مختلط
اولمیه لر وانوار درونك ازاله سنه سبب اولان طایفه ایله مخالطه وامتزاج قیلمیه لر (م ی) عارفان روترش چون خارپشت
عیش پنهان کرده در خار درشت * ترش روی اولان عارفلر خارپشت کبی عیش ونوشی خار درشتده پنهان ایلمشلردر
یعنی کرپی دیدکاری جانور خارلرن ظاهر کتوروب اول خار ایچره کندو بی ستر وپنهان ایلیوب ذوق وعیش ایلدیکی کبی
یوزلرن وکوزلرن تلخ وترش ایلیوب خلقه غم والم اظهار ایلین عارفلر دخی درشت اولان خار غم وخس الم ایچره نهانی
عیش ایلمشلردر وصورت ظاهرلرنی انقباض والمده کوستره کله ستر ایدوب عوام کالهوام لك وخلق جهانك ثقلت
وازدحامندن بو اسلوب ایله خلاص اولمشلردر پس بونلرك درونی لطیف وخوش وظاهرلرنده روترش اولملری اطرافی
خار اولان باغه تمثیل ایلیوب بو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) باغ پنهان کرد باغ آن خار فاش * کای
عدو دزد زین رز دور باش * مثلا باغ کزلو باغك اطرافنده اول خار فاش وآشکار ادر لسان حالله عدو ودزد اولنلره بویله
دیرکه ای عدو وحرامی اولان کمسه بو باغدن ایراغ اول پس باغك دیوارنده اولان خار درونده اولان اشجاری واثماری
اغیاردن نیجه حفظ ایلرسه روترش اولان عارفلرك دخی ظاهر جسدلرنده اولان الم وانقباض بیکانه ونامحرم اولنلری
کندیلره الفت ومحبت ایلمکدن منع ایلر ودرونلرنده اولان لطافته مطلع اولوب انی اخذ وجلب ایلمکدن ستر قیلر
(مثنوی) خارپشتا خار حارس کرده * سر چو صوفی در کریبان برده * ای خارپشت خاری کندیکه حارس ونکهبان
ایلمش سن صوفی کبی باشکی کریبانکه ایلتمش سن خارپشتدن مراد بونده عارف وروترش اولور وعارف روترشلك حالی
خارپشتك حالنه مشابه اولدیغیچون انی خارپشت منزله سنه تنزیل ایدوب اکا خطاب ایدرلر وبیوررلرکه ای خارپشت
کبی اولان عارف بو روترش اولمق واظهار غم والم قیلمق فی المثل خار کبیدر بو خار کبی اولان روترشلکی کندیکه حارس
ونکهبان ایلمش سن صوفیلر کبی باشکی کریبانکه چکوب عیون اغیاردن تستر ایلمش سن) تا کسی دو چار دانك عیش تو

کم شود زین کارخان خارخو * بو بیت مثنوی شریفك اغمض ابیاتندندر و سهل الممتنع قبیلندندر لفظندن معناسی
استفاده ایلمك خیلی مشکلدر دوچار دانك لفظنده برایکی وجه واردر اولا دوچار ایکی کسنه بری برینه مقابل کلمك
ومانع اولمق محلنده استعمال اولنور ثانیا دوچار دانك لفظی ادنی وخوار اولان محلده استعمال ایدرلر نته کم مشکلات
مثنویده بویله واقع اولمشدر دوچار دانك عبارتست که در محل خوار وادنی استعمال کنند وکارخان خارخودن
مراد صورتلری جمیل ومليح وسيرتلری خبيث وقبيح اولان کسنه لردر دانك ربع درهمه دیرلر اولکی وجه اوزره قلت
معناسی مراد اولور وکم شود بویله محللرده نشنود معناسنه استعمال اولنور اولکی وجه اوزره معنی تا برکسه سنك
دانك عیشکه یعنی قلیل اولان ذوق وعیشکه بو خارخو اولان کارخلردن مقابل اولمیه ومنع قیلمیه دیمك اولور وایکنجی
وجه اوزره معنی سنك عیشکك دوچار دانك ایچون بو خارخو بلو کارخلردن برکسه اکسك اوله یعنی سنك معنوی
اولان عیش وذوقك ادناسنه بو خارخو بلو ولطيف يوزلو اولان کسنه لر هر بری ناقص اولوب عیشك انلردن منغص اولمیه
بومعنی کم ناقص معناسنه اولدیغی اوزره در اما کم شود نشود معناسنه استعمال اولورسه واقف نشود ومطلع
نشود معناسی ویریلور مضاف مقدر اولمق اوزره بو تقدیرجه معنی بو خارخو بلو کارخلردن تا برکسه سنك ادنی عیشکه
واقف اولمیه دیمك وبو وجه سائر وجوه دن اولی اولور وحاصل کلام وخلاصهٔ مرام دیمك اولور که ای خار پشت کبی اولان
عارف روترش خارکبی اولان روترشلکی ومنقبض اولمغی کندیکه وقابه ورو پوش ایدوب صوفیلر کبی باشکی کریبانه
ایلتمش ومنقبض وروترش اوتورمغی کندیکه عادت ایتمش سن سببی اولدر که تا بو صورت ظاهره سی لطيف ومليح وسيرت
وخویی زشت وقبیح اولان کسنه لردن هر بری سنك ادنی عیشکه واقف اولمیه وذوق باطنکدن خبردار اولوب سکا ازدحام
قیلمیه پس حضرت حق لسانندن مناسبتیله بو قدر اسرار ومعارف بیوردقلرندنصکره ینه قصه یه رجوع ایدوب انی
بیان بیوررلر (مثنوی) طفل تو کرچه که کودك خو بدست * هر دو عالم خود طفیلی او بدست * پس درون کعبه دن
بو کونه آواز کلدی که ای عبد المطلب سنك طفلك اکرچه کودك خو بلو اولمش لیکن حقیقت اعتباریله هر ایکی عالم
انك طفیلی اولمشدر یعنی هر ایکی عالمدن مقصود بالذات اول حضرت اولوب هر ایکی عالم اکا نسبت طفیل ومقصود
بالتبع اولمش نته کم لولاك لولاك لما خلقت الافلاك حدیثی بو معنایه شهادت قیلمشدر (م ی) ما جهانی را بدو زنده کنیم
چرخ را در خدمتش بنده کنیم * بز جهانه منسوب اولان مخلوقاتی انکله زنده ایلرز انك خدمتنده فلکی بنده ایلرز
مثنوی) کفت عبد المطلب کین دم کجاست) ای علیم السر نشان ده راه راست * پس عبد المطلب کعبه جانبنه خطاب
ایدوب دیدی بودم اول طفل رشید قنده در ای سر غیبی بیلیجی راه راستك نشانني ویروبنی انك اولدیغی مقامه ایرکور
نشان خواستن عبد المطلب از موضع محمد صلی الله علیه وسلم که کجاش یابم وجواب آمدن از درون کعبه ونشان یافتن
مثنوی) از درون کعبه آوازش رسید) کفت ای جو یندهٔ طفل رشید) کعبه نك درونندن اول عبد المطلبه آواز ایرشدی
دیدی ای اول طفل رشیدی دیلیجی (مثنوی) در فلان وادیست زیر آن درخت * پس روان شد زود پیر نیك بخت *
فلان وادیده اول درختك آلتنده در پس پیر نیکبخت یعنی عبد المطلب فوری روان اولدی (مثنوی) در رکاب او امیران
قریش) زانکه جدش بود ز اعیان قریش) قریشك امیرلری وشریفلری انك رکابنده ایدی زیرا که حضرت رسول علیه
الصلوة والسلامك جدیکه مراد عبد المطلب در قریشك اعیان اشرافندن ایدی پس انك حضورنه کلوب جمع اولوب
انکله بیله اول حضرتك اولدیغی مقامه متوجه اولدیلر (مثنوی) تا بپشت آدم اسلافش همه * مهتران بزم ورزم
وملحمه حضرت آدمك ظهرینه دك اول افضل رسلك اسلافی جمیعا بزمك وجنك وحربك مهترلری وکندی عصرلرینك
اشرافی وبهترلری ایدی حق سبحانه وتعالی اول حضرتك آبا واجدادنی سائر ناسدن اصطفا ایلمش وانی بو جمله دن کزیده
قیلمشدر نته کم بو حدیث شریفی ابن عباس حضرتلری روایت بیوررلر قال علیه السلام ان قریشا کانت نورا بین یدی
الله قبل ان یخلق ادم بالفی عام یسبح ذلك النور ویسبح الملائکة بتسبیحه فلما خلق الله آدم القی ذلك النور فی صلبه فقال
علیه السلام فاهبطنی الله الی الارض فی صلب آدم وجعلنی فی صلب نوح وقذف بی فی صلب ابراهیم ثم لم یزل الله ینقلنی
من الاصلاب الکریمة والارحام الطاهرة حتی اخرجنی بین ابوی لم یلتقیا علی سفاح قط کذا فی شفاء القاضی عیاض
وقال صاحب حیوة الحیوان فی تفسیر معنی لفظ قریش ولا یعاب نسبت النبی صلی الله علیه وسلم ویعلم انه لم یکن
فی اجداده صلی الله علیه وسلم نکاح سفاح (مثنوی) این نسب خود پوست او را بوده است * کز شهنشاهان مه بالوده
است * بو ذکر اولنان نسب خود اول حضرتك پوستنك نسبی اولمشدر که اول شهنشاهلردن سوزلمشدر یعنی بو نسب
صوری اول حضرتك جسم شریفنك وجسد لطیفنك نسبی اولمشدر که حق تعالی حضرتلری آنی هر قرنده اولان قرنك
کزیده سندن اصطفا ایلمشدر نته کم مسلم حضرتلری واثله ابن اسقعدن بو حدیثی روایت ایدرلر واثله ثاء مثلثه نك کسریله

واسقع همزه نك فتحی وسین مهمله نك سکونی وقافك فتحه سیله اصحاب کرامدن برکسه نك اسمیدر (قال صلی الله علیه
وسلم ان الله اصطفی من ولد ابراهیم اسمعیل واصطفی من ولد اسمعیل بنی کنانة واصطفی من بنی کنانة قریشا واصطفی
من قریش بنی هاشم واصطفانی من بنی هاشم) سلسلهٔ شریفه ونسبت کریمه لری حضرت اسمعیله وابراهیمه منتهی
اولنجیه دك آبا واجداد عظامی بو ترتیب اوزره ذکر اولنمشدر (ابو القاسم محمد علیه السلام بن عبد الله بن عبد المطلب
ابن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب ابن مرة بن کعب بن لوی بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن کنانة بن خزیمة
ابن مدرکة بن الیاس ابن مضر بن نزار بن معد بن عدنان وعدنان من ولد اسمعیل بن ابراهیم علیهما السلام بغیر شك)
مثنوی) مغز او خود از نسب دورست وپاك * نیست جنسش از سمك کس تا سماك * اول حضرتك مغز شریفی تحقیقا
نسبدن دور وپاکدر سمکدن سماکه دك کسه انك جنسی دکلدر مغزندن مراد اول حضرتك روح شریفیدر واول
حضرتك روحی برکسه دن طوغمدی که اول کسه اکا نسبت اوله بلکه جمیع ارواح انك روحندن حاصل اولدیغی
اعتباریله اول جمله یه اصل ونسب اولسه قابل پس انك روح شریفی نسبت واضافات قیدندن پاك وبری در زیرا زمینی حامل
اولان ماهیدن ماهه وار نجیه دك بلکه خلا وملایه ایرنجیه دك اصلا انك مثل ونظیری کسه یوقدر که اکا نسبت اوله واول
حضرتك روح شریفی اکا انتساب قیله (مثنوی) نور حق را کس نجوید زاد وبود * خلعت حق را چه حاجت تار وپود
حق تعالی حضرتلرینك نورنه برکسه زاد وبود استمز حق تعالینك خلعتنه تار وپودنه حاجتدر یعنی حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمك روح شریفی که نور حقدر وضیای وجود مطلقدر اکا کسه طوغمق استمز زیرا حق تعالینك نورینك
تولد قیلمسی ومولود کبی اولمسی محالدر حق تعالینك نورینك خلعتنه سائر منسوجات کبی ارغج ودوزن لازم دکلدر یعنی
اصل وفرعه انك احتیاجی یوقدر که تا اول نور الهی اصل وفرعك اجتماعی واسطه سیله ظهوره کله وموجود اوله واول
اصله انتساب قیله وانك نسلندن اوله والحاصل نور الهی بو قیوددن پاك وبریدر (مثنوی) کمترین خلعت که بدهد در ثواب
بر فزاید بر طراز آفتاب * حق سبحانه وتعالی ادنی خلعتی که بنده لرینه ثوابده ویرر وانلرك عملی مقابله سنده انلره
عطا قیلور آفتابك طرازنی ثوابیتی اوزره زیاده اولور واکاهر وجهله غلبه قیلور پس ادنی اولان نور آفتابه تار وپود وزاد
وبود لازم اولمیوب نور آفتاب اندن مستغنی اولدیغی مقرر اولیجق آفتاب حقیقینك نوری اولان روح محمدینك زاد
وبوده احتیاجی اولمدیغی بطریق اولی * بقیهٔ قصهٔ دعوت بلقیس برحمت * بلقیسی رحمته دعوت ایلمك قصه سنك
بقیه سیدر بو معنی رحمت بلقیسه مضاف اولدیغی اوزره در اکر رحمت بلقیسه مضاف اولورسه معنی بلقیسه متعلق
اولان رحمت حقه دعوت ایلمك قصه سنك بقیه سیدر دیمك اولور یعنی بلقیس ایچون حق تعالیدن نه کونه رحمت
اولدیسه اکا دعوت ایلمك قصه سنك تتمه سیدر دیمکی افاده قیلور فی الحقیقه هر بر نبی کندی امتنی رحمت حقه
دعوت ایلر وکذلك هر نبینك قدمنده ومشربنده اولان ولی دخی کندی مریدلری ومحبلرنی رحمت حقه دعوت ایلر
مثنوی) خیز بلقیسا بیا وملك بین * بر لب دریای یزدان در بچین * قالقی ای بلقیس بو جانبنه کل وباقی ملکی کور دریای
الهینك کنارنده درولالی دیوشور یعنی ای بلقیس مقام فانیده قائم اولوب وحق جانبنه متوجه اولوب ایمان واسلامه
کلدکده حق تعالینك مؤمن وموحد اولان بنده لرینه نه کونه ملکت باقیه ویرمشدر انی مشاهده قیل وساحل بحر
الهیکه مرتبهٔ انسانیتدر وعالم روحانیتدر بو مرتبه لرده درر اسرار وغرر انوار حقی جمع ایله تا غنای حقیقته واصل
اوله سن ودغدغهٔ جهاندن نجات بوله سن (مثنوی) خواهرانت ساکن چرخ سنی * تو بمرداری چه سلطانی کنی *
سنك قزقرنداشلرك ای بلقیس عالی ونورانی اولان چرخك ساکنلری در سن بر مردار وجیفه ایله نه سلطنت ایلرسن یعنی
الدنیا جیفة وطلابها کلاب) حدیثنك فحواسی اوزره دنیا بر مردار در پس سن بر مردار وجیفه اولان دنیا ایله نه
مفاخرت ایدوب سلطانلق ایلرسن بلکه سائر خواهرلرك کبی بوندن آزاد اولوب مقام اعلا ومرتبهٔ اسنایه واصل
اوله کور وکندیکی انلره زمره سنه ایرکور (مثنوی) خواهرانت از بخششهای راد * هیچ می دانی که آن سلطان
چه داد * سنك خواهرلرکه کامل وفراوان بخششلردن هیچ بیلورمیسن که اول سلطان نه ویردی راد بونده
کامل وعظیم معناسنه اولور بلقیسدن مراد اکر مجرد دانش اولورسه هر عصرده متموله واهل غنا اولان خاتونه شامل
اولور وا کر ذکور واناث هر کیم ایسه مقام طلبده وایمان واسلام قبولنه مستعد اولان کسه لر مراد اولورسه بلقیس
اسلامه مستعد اولنلرك نفسندن عبارت اولور که نفس مؤنث حکمنده در (مثنوی) تو ز شادی چون کرفتی طبل زن *
که منم شاه ورئیس کولخن * سن سرورکدن نیچون طبلزن طوتدك سرور وشادیلککدن طبل ونقاره
چالیجی مهترلری بانکه نیچون جمع ایتدك بوز عمله بو یله دیو که بن شاهم وکلخنك رئیسی ام یعنی بو دنیا آخرته نسبتله کلخن
کبیدر پس سن کلخن مشابه سنده اولان دنیانك رئیسلکنه وشاهلغنه مغرور اولوب باشکه طبلزنلری وسرنازنلری

جمع قیلوب بو قدر حقیر شیئه نیچون شاد ومسرور اولورسن بلکه همتی عالی ایلیوب بو جناح بعوضه قدر ایللر قمنده
قیمتی اولمین حقیر دنیادن خلاص اولوب حقیقت مملکتنه واصل اوله کور* مثنل قانع شدن آدمی بدنیا وحرص او
در طلب* وغفلت دنیا وازدولت روحانیانکه ابنای جنس وبند ونعره زنان که یالیت قومی یعلمون* بو سرخ شریف
آدمینك دنیایه قانع اولمسنك ودنیا طلبنده انك حرص وطمعینك مثلیدر واول آدمینك دولت روحانیاندن
غفلتنك مثلیدر که انلر آدمینك ابنای جنسلریدر یعنی اولاد آدم علیه السلام جنسندندر ولیکن کثافت
طبیعیه دن وظلمات بشریه دن چقوب نورانی اولمشلر وبو عالم اجسامك طاق وطارمندن تجاوز ایدوب مرتبهٔ
روحانیتی بولمشلردر وبونلرك هربری نعره اوریجیدر بویله دیوکه یالیت قومی یعلمون یعنی تولیدی بنم قوم بنم حالمی
ودولت ذی بالمی وسعادت باکمالمی بیلهلردی بو آیتك شرحی اوچنجی جلدده دوقی حکایه سنده مخفی بودن ان درختان
سرخنده مرور ایلدی و بشنجی جلدك دیباجه سنده دخی مذکور ومسطور اولمشدر فلیطلب فیهما (مثنوی)
آن سکی در کو کدای کور دید* حمله می آورد ودلقش می درید* مثلا اول برسك محلهده بر کور کدایی کوردی کلب اول
کور کدایه حمله کتوردی وآنك دلقنی برتدی (م ی) کفته ایم این را ولی بار دکر) شد مکرر بهر تأکید خبر) جلد ثانیده
بو حکایه نك مثلنی بردفعه دیمشز ولیکن برکره دخی تأکید خبردن اوتری بونده مکرر اولدی یعنی برخبر مکرر
اولسه سامعك قلبنده اوقع اولور والتکرار احسن قیلندن اولوب مستمع اولنلره بونك ذکری براخر ذوق ولذت افاده قیلور
(مثنوی) کور کفتش آخر آن یاران تو* برکهند این دم شکاری صیدجو* بیچاره کور اول کلبه ایتدی آخر سنك
اول یارانك وابناء جنسك طاغ اوزره بودم صید طلب ایدیجی شکاریلردر (مثنوی) قوم تو در کوه میکیرند کور*
درمیان کوی میکیری تو کور* ای سك سنك قومك طاغده کور طوتارلر سن کوی ومحله ایچنده کور طوتارسن مصرع
اولده اولان کور کاف فارسینك ضمه سیله بیان اشکی وبیان صغری معناسنه درکه صیدك کزیده سیدر ومصرع ثانیده
اولان کور نابینا معناسنه درکه بونده صیده لایق اولمین نسنه مراد اولور پس سك کور کیردن مرادنه ایدوکنی بیانه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) ترك این تزویر کن شیخ نفور* آب شوری جمع کرده چند کور* کین مریدان من ومن آب
شور* می خورند از من همی کردند کور* ای رضای خدایی وارزاق انبیا واولیایی صید ایلمکدن زیاده نفرت ایدیجی
وکورلر صیدنه کیدیجی شیخ بودام تزویری ترك ایله زیرا سن فی المثل آب شورسن یانکده برقاچ کور جمع اولمش لفظندن
مستفاد اولان معنی بودر اما بو معنی دخی جائزکه دینه آب شورسن برقاچ کوری یانکه جمع ایلمش سنك لسان حالك
کوش هوشی اولنه بویله دیرکه بو بنم مریدلرمدر وبن فی المثل آب شورم بندن ایچرلر وهمیشه کور اولورلر بیت ثانی شیخ
پرتزویرك ومدعی اولان عوام کبیرك لسان حالنك مقالیدر یوخسه اهل دعوات هیچ برشیخ یوقدرکه اول بویله دیه بلکه
هربری وقتنك جنیدی وعصرینك بایزیدی کچنور لکن انلرك مرتبه لرینك زبانی وحاللرینك لسانی عارفه بو معنایی
بیان ایلر وبو بیتك مفهومنی سویلر (مثنوی) آب خود شیرین کن از بحر لدن* آب بد را دام این کوران مکن* ای شیخ
بی یقین کندی آبکی لدن دریاسندن شیرین ایله بد وقبیح اولان صویی کورلره دام ایلمه آب بددن مراد شیخ بی کمالك مقالی
ویاخود قبیح خصالی ویاخود دریا ایله اولان اعمال وافعالیدرکه بونلرك هربری ریا وسمعه ایله اولدیغی جهتدن آب شور
کبیدر یعنی ای شیخ ناقص کندی مقالکی وحالکی وفعال وخصالکه بونلر فی المثل وجودك حوضنده آب بد کبیدر
دریای لدنیدن شیرین وخالص ایله ریا وسمعه ایله بد وفاسد اولان احوال واعمالك آبنی بو کورلره اولان عوامه دام ایلمه وانلره
بن شویله لطیف وشیرین آبه مالکم دیو سویلمه بلکه کندیکی بو کونه صید حقیری شکار ایلمك مرتبه سندن خلاص
ایده کور وکورلر اولامقدن چقوب شیران خدا کبی ارض حقیقتك کورلرنی شکار ایتمك همتنه کیده کور (مثنوی) خیز
شیران خدا بین کور کیر) تو چو سك چونی بزرقی کور کیر) ای کورلر اولایجی شیخ قالق خدای تعالینك کور طوتیجی
شیرلرین کورسن کلب کبی زیاده زرق ومکرله نیچون کور طوتیجیسن کاف فارسیله کور بیان اشکینه دیرلر که شیران
وپلنکلرك لطیف شکاری اولدی بوراده شیران خدادن مراد اولیا واصفیادر وکوردن مراد اولیا واصفیانك شکار
ایلدکلری نور الهی وقرب ربانیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای کورلر اولایجی وخلقه مکر وتزویرلر ایلیجی قالق
خدای تعالینك یولنده شیر ودلیر اولان اولیا واصفیایی قرب الهی ونور ربانی شکارنی طوتیجی کور پس سن زرق
وریا ایله کلب کبی کوردل اولان عوامی اولورسن وبونلرك صید اولمسنه ودام بیعتکه قید اولمسنه اشتغال ایلرسن کورلر
آولامقدن فراغت ایله بلکه ماسوای خدادن اعراض ونفرت ایلیوب اولیا واصفیا کبی دوستدن غیریدن دور ومست
نور اوله کور (مثنوی) کورچه از صید غیر دوست دور* جمله شیر وشیر کیر ومست نور) کورند ردوستك غیریسنی صید
ایلمکدن هربری دوردر جملهسی فی حد ذاته شیر وشیر کیر ومست نوردر یعنی شیران خدا اولان اولیا واصفیایه رعایت

تناسب

تناسب الفاظ ایچون بر سبیل مشاکله کور کیر تعبیر ایلدم کورنه شیدر که بونلر انك شکارنه میل ایده لر بونلر خدای
تعالینك وصالنی وقربنی صید ایلمکدن غیریدن دورلر وماسوایه میلدن مهجورلردر جملهسی معناً شیرلردر که شجاعت
وجرأت وغلبه وقوت بونلرك خاصیت ذاتیه لریدر وشیر کیرلردر شول مناسبتله که قادر وقوی اولان شیر حقیقینك وصالنی
صید ایدیجیلر وضیای جام محبتدن سرخوش اولورلر (مثنوی) در نظارهٔ صید وصیادی شه* کرده ترك
صید ومرده در وله* بو شیران خدا شاهك صیدی وصیادلغینك نظاره سنده صیدی ترك ایلمش وحیرت ووله ده
اولمشلردر یعنی بو اولیا واصفیا پادشاه حقیقتك بنده لرنی صیاد اولمسی وعاشقلر دخی انی صید قیلمسی
نظاره سنده دنیا وآخرت مرادنی صید ایلمکی ترك ایلمشلر وجمال مطلقك مشاهده سنده حاصل اولان وله وحیرت
مرتبه سنده مرده اولمشلر وترك ماسوا قیلمشلردر (مثنوی) همچو مرغ مرده شان بکرفته یار* تا کند او جنس
ایشان را شکار* ویار بونلری مرغ مرده کبی طوتمش تا کم اول یار بونلرك جنسنی بونلر واسطه سیله شکار ایلیه
نته کم صیادلرك عادتیدر برمرغ مردهیی دامه قریب قویوب کندیلر مختفی اولوب اول مرغ کبی صفیر اورلر انك جنسی
اولان طیور انك آوازی ظن ایدوب اول جانبه میل قیلور وصیادك دامنه بو صنعتله شکار اولورلر (مثنوی)
مرغ مرده مضطر اندر وصل وبین* خوانده القلب بین الاصبعین* مرغ مرده مثابه سنده اولان اهل فنا وصلده
وبینده مضطردر یعنی وصلت وفرقتده اختیاری یوقدر بلکه انك مقلب ومحولی خدای تعالیدر القلب بین الاصبعین
حدیثنی اوقومشسن بو حدیث شریف بو مضمونه دلالت وشهادت ایلر کما قال علیه السلام القلب بین اصبعین من
اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء بو حدیثك شرحی اوچنجی جلدده مرور ایتدی (مثنوی) مرغ مردش را هرانکه شد
شکار* چون ببیند شد شکار شهریار* انك مرغ مردهسنه هرشول کمسنه که شکار اولدی چونکم حقیقت حالی
کوره شهریارك شکاری اولدی یعنی صیاد حقیقینك من حیث المعنی مرده وفانی اولان بنده سنه هرشول کمسنه که
تابع اوله واطاعت قیله چونکه دیدهٔ حقیقت بینله نظر ایده کندیسنی حقیقت شهریارینك شکاری اولمش
وحضرت حقه بیعت واطاعت قیلمش کوره نته کم (من یطع الرسول فقد اطاع الله) ودخی (ان الذین یبایعونك انما
یبایعون الله) آیتلری بو معنایه کواه اولورلر کربو آیتلر حضرت حق ورسول حقنده دردی بو رسه انك ورثاسنه اطاعت
قیلمق دخی معناً همان اول حضرته وحضرت حقه اطاعت قیلمق ایدوکنه هم شهادت قیلور (مثنوی) هرکه اوزین
مرغ مرده سر نتافت* دست آن صیاد را هرکز نیافت* هرشول کمسنه اول بو مرغ مردهدن باش دوندردی اول صیاد
النی هرکز بولمدی یعنی هرشول کمسنه فانی فی الله اولان مرشد متابعت ایلمکدن اعراض ایلدی اول صیاد حقیقی اولان
پادشاهك قربنی ووصالنی هرکز بولمدی وانك مشاهده ومؤانستنه اصلا واصل اولهمدی (مثنوی) کوید او منکر
بمرداری من* عشق شه بین در نکهداری من* صیادك الندهاولان مرغ مرده لسان حالله دیرکه بنم مردارلغمه
باقمه بنم نکهدارلغمده پادشاهك عشقنی کور یعنی صیادالنده مرغ مرده کبی اولان فانی فی الله ومرشد آکاهك
صورت ظاهره ده اولان فقر وفناسنه نظر ایدوب مردهٔ دنیا کبی اندن اجتناب واستکراه ایلرکبی اندن اجتناب واستکراه
ایلین کمراهلره دیرکه سن بنم فانی ومرده اولدیغم جهتدن نظر ایتمکزانده مردار اولدیغمه نظر ایلمه بلکه بنی صیانت
وحمایت ایلمکده پادشاه حقیقینك بکا اولان عشقنی کوروبنی روبوش وآلت ایدینوب بنم واسطه مله نیجه بنده لرنی صید
ایلمسنه نظر ایر کورتا حقیقت بینی اولمقدن غافل اولمیه سن وشیطان کبی صورت کورمك مرتبه سنده قالمیه سن
(مثنوی) من نه مردارم مرا شه کشته است* صورت من شبه مرده کشته است* بن مردار دکلم زیرا بنی شاه
اولدرمشدر اما صورتم مرده یه شبیه اولمشدر یعنی فانی فی الله اولدم واولمزدن اول اولدم لیکن سائر مردهلر کبی مردار
ونابالك دکلم زیرا بنی شاه حقیقت تیغ عشقیله اولدرمشدر اکرچه بنم صورتم فقر وفنادن وحب خدادن مردهیه مشابه
اولمشدر لیکن سیرتم وسریرتم حیات ابدیه ولطافت سرمدیه بولمشدر پس صورته نظر ایلمه زیرا صورته نظر ایلین بیانده
قالمشدر (مثنوی) جنبشم زین پیش بود از بال وپر* جنبشم اکنون زدست داد کر* بنم جنبشم بوندن مقدم بال
وپردن ایدی بنم جنبشم آلان دادکر شاهك الندهدر یعنی فانی فی الله اولان ولی خدادیرکه بنم حرکات وسکناتم بو مرتبهٔ
فنایه وصولدن اول کندی عقل وتدبیرمدن ایدی بال وپردن مراد عقل وتدبیر اولور اما شمدی اولان حرکات وسکناتم
عادل اولان پادشاهك دست ارادتندن وقبضهٔ قدرتندندر پس شندن صکره صدور ایلرسه انی اندن بیلمك لازمدر
(مثنوی) جنبش فانیم بیرون شد زپوست* جنبشم باقیست اکنون چون ازوست* بنم فانی اولان جنبشم پوستدن
طشره کتدی بنم جنبشم باقیدر شمدی چونکم اندندر یعنی فانی ونفسانی اولان حرکاتم بالکلیه جسم مرتبه سندن
خارج اولوب طبیعت قیدندن نجات بولدی الان بنم حرکاتم چونکم اول اللهدندر باقیه وثابته در یعنی حقدر باطل

دكلدر (مثنوى) هر كه كز جنبد ببيش جنبشم * كرچه سيمرغست زارش مى كشم * اول دست تصرف الهيده آلت مشابه سنده اولان فانى فى الله وولى آكاه دير كه هر شول كمسه كه بنم حركتم اوكنده اكرى حركت ايليه وبى ادبانه وكستاخانه كار قيله اكرچه سيمرغ ايسه ده انى زار بلغله دبه لرم يعنى هر نه مرتبه عالى قدر وصاحب صدر قوت وقدرتله بيكانۀ افاق ايسه ده انى حقارت ايله قهر وهلاك ايلرم دير فى الحقيقه مهلك وقاهر خداى تعاليدر اما ولئ فانى مرغ مرده مشابه سنده انجق آلت ملاحظه دركه اندن هر نه صدور ايلرسه فى الحقيقه فاعل حقيقينك در (مثنوى) هين مرا مرده مبين كر زندۀ * دركف شاهم نكر كر بندۀ * آكاه اول اى حقيقتدن غافل بنى مرده كورمه اكر زنده ايسك بكا شاه حقيقتك كفنده نظر ايله اكر بندۀ الهى ايسك (مثنوى) مرده زنده كرد عيسى از كرم * من بكف خالق عيسى درم عيسى حضرتلرى كرمندن مرده بى زنده ايلدى بنده ومخلوق ايكن بن حضرت عيسانك خالقنك ومولاسنك كفنده يم چونكم حضرت عيسانك كفنده مرده بى روح قالمدى وحيات بولدى (مثنوى) كى بمانم مرده در قبضۀ خدا * بر كف عيسى مدار اين هم روا * بن قبضۀ خداده نجن مرده قالورم بونى حضرت عيسى عليه السلامك كفنه هم روا طوتمز سن قنده قالديكه حضرت خدانك كفنه روا طوته سن كركدركه حضرت خدانك يد ارادتنده فانى اولان وليلرى حيات حقيقيه ايله زنده وعيسى وش نيجه مرده لرى احيا ايلمكه باذن الله قادر بيله سن نته كم بونلرك هر برى ديرلر (مثنوى) عيسى ام ليكن هر آنكو يافت جان * ازدم من او بماند جاودان * بن عيسى ام وليكن هر شول كمسه كه بنم نفسمدن جان بولدى اول جاودان قالور وزوال وفنادن مصون اولوب باقى اولور (مثنوى) شد ز عيسى زنده ليكن بازمرد * شاد آن كو جان بدين عيسى سپرد) عيسى حضرتلرندن هم اكرچه مرده زنده اولدى وليكن كيرو اولدى شاد اول كمسه كه جانى بو عيسايه تسليم ايلديكه وقتنك عيساسنه جان ودل ويرن كمسه ابدى شاد اولور وموت وفنادن برى اولوب دايم وباقى قالور پس كندوبى آلت حق اولمقده عصاى موسايه تشبيه ايدوب بيوررلر (مثنوى) من عصاام دركف موسىء خويش * موسيم پنهان ومن پيدا بپيش * بن كندى موسامك كفنده عصاام بنم موسام پنهان وبن خلق اوكنده پيدا ايم يعنى فانى فى الله اولان ولى كنديسنك دست الهيده نه مرتبه آلت ايدوكنى طالب اولنلره تفهيم ايچون ديركه بن كندى موسامك يد قدرت وارادتنده فى المثل عصا كبى ام ليكن بنم موسام باطن ونا پيدادر وبن ظاهر وآشكارايم (مثنوى) بر مسلمانان پل درياشوم * باز بر فرعون اژدرها شوم * مسلمانلر اوزره پل دريا اولورم كيرو فرعون اوزره اژدرها اولورم يعنى عصاى موسا مسلمانلره نيجه جسر اولديسه يعنى بنى اسرائيل نوجهله بحرى طريق ايليوب كذركاه قيلديسه وانلر اول عصا سببيله بحرى كچوب نيجه سلامت بولديسه بن دخى اهل اسلامه وسيله اولورم وانلرى بحر بلادن وشر فرعون نفس وهوادن خلاص ايدوب دار اسلامه ايصال قيلورم كيرو فرعون نفسه وانك اهلنه اژدرها اولورم انلره شدت وخشونتله حمله قيلورم ومغلوب ومقهور اولملرينه سبب اولورم (مثنوى) اين عصارا اى پسر تنها مبين * كه عصا بى كف حق نبود چنين * اى پسر بو عصايى سن تنها كورمه زيرا كه عصا حق تعالينك كفيسز بويله اولمز يعنى عصاى بدن انسانى حق تعالينك قدرت وارادتى الندە اولمسه بو ذكر اولنان كبى اولمزيلكه عيسى وار مرده دللرى احيا قيلمق وعصاى موسى كبى مسلمانلره جسر كبى اولوب انلرى بحر بلادن خلاص قيلمق وفرعونيلره اژدرها كبى غالب وقاهر اولمق وبونك امثالى نيجه خارق عادت فعللر اظهار قيلمق حق تعالينك ارادتى وقدرتى اولميجه اولمز پس ولينك جسدنى آلت حق بيلوب اندن نه ظهور ايلرسه حضرت حقدن بيلمك لازم اولور (مثنوى) موج طوفان هم عصا بد كوز درد * طنطنۀ جادو پرستان را بخورد * طوفانك موجى دخى عصا ايديكه اول موج دردن جادو پرستلرك طنطنه سنى يدى يعنى آلت حق اولان نبىء عصا كبيدر حتى موج طوفان دخى فى المثل عصاى الهى اولدى زيرا كه اول موج طوفان جادو نفس وشيطانه طابان قوم نوحك شوكت وارادتنى يدى نته كم عصاى حضرت موسى عليه السلام ساحرلرك حبال وعصاسنى محو وفانى ايلدى پس عصا ايله موج دريانك مابيننده بو جهتدن مناسبت بولندى ولهذا موج طوفانه دخى عصى تعبير اولندى وجادو پرستلردن مراد قوم نوح اولور جادودن مراد نفس وشيطان اولور فى الحقيقه مكر وسحرده سحره يه غالبلردر واول طائفه نك نفس وشيطانه عبادات وطاعات ايلملرى مقرر وثابت اولمشدر وعصى مناسبتيله انلره جادو پرست تعبيرى قتى خوب كلمشدر بو دخى جائزدر كه موج طوفاندن مراد حضرت موسانك عصا ايله ضرب ايلديكى درياى قلزمك موجى اوله بو تقدير اوزره جادو پرستلردن مراد قوم فرعون اولور كه انلر فى الحقيقه خداى تعالى يى قويوب سحره يه طاعت وانقياد ايلديلر پس موج درياى قلزم عصاى الهى اولوب اول جادو پرستلرك دولت وشوكتنى محو ايدوب انلرى غرق ايلدى وهو الاولى من الاول (مثنوى) كر عصاهاى خدارا بشمرم * زرق اين فرعونيان را بردرم * اكر خداى تعالينك عصالرنى بن صايرسم

بو فرعونيلرك زرقنى يرتارم يعنى اكر خداى تعالى يه آلت اولان وانك اعداسنى قهر قيلان شيلرى عد وشمار ايلرسم بو فرعون نفسه منسوب اولان طائفه نك مكر وزرقنى هتك ايلرم واول زراق ومكارلركه ساحرلر كبى خلقى ريا وتزويرلر ايله مغلوب ايدوب كنديلره تابع ومعتقد قيلمشلردر انلرك حيله وزرقنى ازاله ايدوب مكر وفسادلرنى خلقه آشكارا كوسترردم وانلرى رسواى عالم ايلردم (مثنوى) ليك زين شيرين كياهى زهرمند * ترك كن تا چند روزى مى چرند * وليكن بونلرى ترك ايله تا كم بو زهرلو شيرين كياهدن برقاچ كون اوتلايه لر يعنى بو فرعونيلرى قو وبونلرى كندى آرزوى نفسانيه لرى اوزره ترك ايله تا كم بو باطنا زهرلو وظاهرا لذتلو اولان دنياده بيسونلر ايچسونلر وبونك نعمتلرى ايله خوش كچنسونلر وطول امللرى بونلرى الها واشغال ايلسون تا عاقبت امرده سوء حاللرنى بيله لر كما قال تعالى فى سورة يونس خطابا لنبيه عليه السلام فى حق الكفر (ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الامل فسوف يعلمون (مثنوى) كر نباشد جاه فرعون وسرى * از كجا يابد جهنم پرورى) اكر فرعونك جاهى وسرلكى اولميدى جهنم بسلنمكى قنده بولوردى يعنى فرعون صفت عتل اولان وطريق الهيدن تجاوز قيلان طائفه نك منصب ورياستى اولميدى جهنم پرورده اولمق وقوت بولمق اولمزدى جهنمك پرورده اولمسى فرعون سيرت اولان كمسه لرك منصب ورياستندن حاصل اولان كبر ونخوت وغرور ومفاخرتلرندن اولور ودوزخ بو كونه اوصاف قبيحه لردن پرورش بولور سرى وپرورده اولان يا الرمصدريه در سرى رياست معناسنه وپرورى بسلنمك معناسنه اولور (مثنوى) فربهش كن آنكهش كش اى قصاب * زانكه بى بر كند در دوزخ كلاب) اى قصاب دهر سن اول فرعون سيرت اولان كمسه يى فربه وسمين ايله اندنصكره قتل وذبح ايله زيرا كه دوزخده كلاب ازقسز وغداسزلردر جهنم كلابنه بو ظالملرك جسم سمينى غدا اولور وحرام لقمه ايله تن پرور اولنلرك بدن خبيثى طامو ايچره بريان اولور كما قيل * بيت * بسلمه كل تنكى نعمت بريانله * بر كون اولور اول تنك طاموده بريان اولور (مثنوى) كر نبودى خصم ودشمن در جهان * پس بمردى خشم اندر مردمان * اكر جهانده خصم ودشمن اولميدى پس مردملرده اولان خشم اولوردى وزائل وفانى اولوردى زيرا غضبك وجودنه سبب خصم ودشمندر چونكم سبب منعدم اوله مسبب دخى منعدم اولور (مثنوى) دوزخ آن خشمست وخصمى بايدش * تا زيد ورنى رحيمى بكشدش * دوزخ اول خشمدر اكا بر خصم كركدر تا درى اوله يوخسه اول بر رحيم آنى سوندرر يعنى دوزخ دخى اثر خشم الهيدر اكا بر خصم ودشمن لازمدر كه تا انك سببيله زنده اوله وقوت بوله اكر جهنمه مستحق اولان خصمك وجودى اولميدى رحمت رحيميه اول دوزخى سوندرردى ومظهر قهر وغضب قالمزدى (مثنوى) پس بماندى لطف بى قهر وبدى * پس كمال پادشاهى كى بدى * پس لطف الهى قهرسز وبدلكسز قالوردى يعنى اكر دوزخى رحمت رحيميه ازاله ايليدى پس حق تعالينك لطفى قهرسز وغضبسز قالوردى اويله اولسه پس كمال پادشاهى نجن اولوردى يعنى اولمزدى زيرا پادشاهلغك كمالى ظالم واهل فسادا ولنلره قهر وسياست قيلمغله واطاعت وانقياد قيلنلره مكرم ومحسن اولمغله اولور پس اكر لطف محض اوليدى مظهر قهر وغضب قالمزدى مظهر قهر وغضب اولمسه سلطنت الهيه كمال مرتبه سن بولمزدى چونكم كمال سلطنت صفات مقابله ايله متصف اولوب احسانه مستحق اولنلره لطف واحسان وقهر وانتقامه مستحق اولنلره قهر وانتقام ايلمك اولديسه حق سبحانه وتعالى مظهر لطف اولنلر ايچون دار نعيمى ولايق قهر اولنلر ايچون دار جحيمى خلق ايليوب بو دنياده جنته مستحق اولنلر طاعت وعبادت اختيار ايدرلر ودوزخه مستحق اولنلر ظلم وفساد ومعصيت وخصومت بولنه كيدرلر (مثنوى) ريشخندى كرده اند آن منكران * بر مثلهاى بيان ذاكران * اول منكرلر بر ريشخند ايلمشلردر ذاكرلرك بيانى ومثللرى اوزره ذاكر اللهك امر ونهيى عباده نه ذكر ايلين واعظ وناصحه ديرلر بوراده مراد انبيا واوليا ووعظادر ريشخند صقاله كولمكه ديرلر ظاهرا پسند وقبول وباطنا استهزا ايدوب نامعقول ايلمكدر پس تقدير المعنى انبيا واوليادن مذكر اولان واحكام حق خلقه بيان قيلان وعظا ونصحانك بيانى ومثللرى اوزره طعن اورمشلر واستهزا وتحقير قيلمشلر وانلرك كلمات حكمت بيناتن قبول ايليوب معرض اولمشلردر (مثنوى) تو اكر خواهى بكن هم ريشخند * چند خواهى زيست اى مردار چند * اى منكر اكر سن دخى استرسك هم ريشخند ايله اى مردار نقدر ديرلمك استرسن نقدر يعنى چوق كچميوب بركون اولورسن وانلره ايلديكك ريشخند واستهزايه نادم اولورسن وحسرت يبوب تحيف قيلورسن (كما قال تعالى يا حسرة على العباد ما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن) شيخ مرحوم بو بيته معنايى بويله ويرمشدر اكر استر ايسك سن هم انلره ريشخند وتمسخر ايله اول منكرلره بويله ديوكه نيجه يه دك ديرى اولسك كرك نيجه يه دك يعنى دنياده بو ذوق وصفا وقدرت وغناده قيامته دكين قالمزسن ايكن اولكى معنى اوليدر (م ى) شاد باشيد اى محبان در نياز * بر همين دركه شود امروز باز * اى عاشقان ومحبان نياز وعبوديتده شاد ومسرور اولك بو قپو اوزره كه بو كون كشاده اولور

یاخود معنی بودر کاه اوزره نیازده شاد اولك بوكون مفتوح اولور بو تقدیرا اوزره درکه درکاه‌دن مخفف اولور یعنی ای
عاشقان ومحبان بودر سعادت ودرکاه دولت که ذاکرلرك ومرشدلرك آستانهٔ ولایت آشیانه‌لریدر بونلرك درسعادتی
اوزره نیاز وخدمتده شاد ومسرور اولك که بوكون بودنیاده سبزه مفتوح اولور وبوبابدن سبزه خدای تعالینك فیوضات
وعطیاسی واصل اولور (مثنوی) هر حویجی باشدش کردی دگر * درمیان باغ از سیر وکبر * هر برحویج ایچون برآخر
اوجاق واردر سیر وکبردن باغ ایچنده حویجدن مراد بونده مطلق سبزه قسمیدر مثلا صرمساق وصوغان وشلغم
ومعده نواز وبونلرك امثالی بونلره احتیاج اولندیغندن اوتری حویج تعبیر اولنور کرد کاف عجمینك ضمه‌سیله بوستانده
هر نوع سبزه ایچون قازدقلری اوجاقلردر که اکا اولك دخی دیرلر کبر کبره دیدکلری سبزه‌در که ترشیسنی ایدرلر یعنی
بوستانده هر جنس سبزه‌نك برمحلی ومكانی واردر که اول سبزه اول مکانده قرار ایلمشدر کذلك ای محبلر سیزك دخی مكان
ومقریکز درکاه خداوند اولیا واصفیا کرکدر نته کم منکرلرك مقام ومقری مرشد ومذکر اولنلرك مثللرینی انکار قیلمق
وانلرك باب سعادتندن معرض اولمقدر (مثنوی) هریکی باجنس خود در کرد خود * ازبرای پختکی نم میخورد *
هر بری کندی جنسی ایله کندینك کردو محلنده پخته لکدن اوتری آب ونم ایچر باغبانلرك عادتیدر که برقولدن هر جنسی
برآخر محله اکوب بری برینه خلط ایلمزلر اگرچه صنوان وغیر صنوان یسقی بماء واحد آیتنك فحواسی اوزره برصودن
ایچوب نشو ونما بولورلر وبرباغباندن تربیه اولورلر ولکن هر برینك برمرتبه‌سی وبرکونه شکلی وطعمی واردر اصلا
صورتا ومعنا بری برینه بکزه مزلر کذلك باغبان حقیقت انسانی دخی اصناف وانواع اوزره خلق ایلمشدرکه کیمی منکر
وکیمی محب وعاشق وکیمی کاذب کیمی صادق کیمی مؤمن کیمسی دخی منافق وکیمی مخالف وکیمسی دخی موافقدر * بیت *
بوباغك کرحقیقتده صویی بر باغبانی بر * ولی اولمش بوظاهرده نیجه یوز بیك شجر پیدا * بوبیت بومحله مناسب
ومطابقدر (مثنوی) تو که کرد زعفرانی زعفران * باش وامیزش مکن با دیکران * سنکه زعفران کردی سن زعفران
اول وغیریلرله اختلاط وامتزاج ایلمه تو که درکردی زعفرانی تقدیرنده اولور زعفراندن مراد
بونده ایمان وعرفان مرتبه‌سنده اولان محبلر اولور یعنی ای بوباغ دنیاده اهل ایمان مرتبه‌سنده واصحاب عرفان شکلنده
اولان محب اولیا چونکم سن بونلر ایچنده وبونلر شکلنده واقع اولدك هم حقیقتا ومعنا دخی بونلردن اول خلاف جنس
ایله خلطه قیلمه واهل عصیان واصحاب طغیانه هم صحبت اولمه (مثنوی) آب میخور زعفرانا تارسی) زعفرانی اندران
حلوارسی * آب ایچ ای زعفران تا ایرشه‌سن زعفران‌سن اول لذت وحلوایه ایرشه‌سن بووجه‌در زعفران ایسك
اول حلوایه ایرشه‌سن زعفران‌دن مراد بدایت ایمانده اولان مؤمنلر ومحبلردر وآبدن مراد ذوق طاعت وحلوادن
مراد لذت معرفتدر آبدن مراد آب معرفت حلوادن مراد تجلیات لطفیه وجمالیه دخی اولسه جائز اولور پس
حاصل کلام اولدر که ای بوباغ دنیاده زعفران کبی اولان مؤمن ذوق طاعت آبنی ایچ تا لذت معرفته واصل اوله‌سن
ویاخود آب معرفتی نوش ایله تا تجلیات لطفیه وجمالیه مرتبه‌سن بوله‌سن المؤمن حلو یحب الحلو حدیثنك فحواسنجه
مؤمن اولان کمسه حلوای معرفته واصل اولمغه محبت ایلر وآب معرفت نوش ایلین عارف تجلیات لطفیه
وجمالیه مشاهده‌سندن لذت المغه وحلاوت بولمغه روز وشب میل ورغبت قیلور دیمك اولور (مثنوی) درمکن درکرد
شلغم بوزخویش * که نکردد با او هم طبع وکیش * ای زعفران کندی یوزو دهانکی بوباغ دنیاده شلغم کبی اولان
منکرلرك وعاصیلرك لذت آلدیغی ونشو ونما بولدیغی محل ومرتبه‌یه قومه تا کم اول عاصی ومنکر اولنلرسنکله
هم طبیعت وهم مذهب اولمیه‌لر یوسنی کندیلره جنس کوروب سنکله مخالطه وانسیت قیلمیه‌لر تا کم المرء علی دین خلیله
فحواسنجه انلر دینی اوزره اولمیه‌سن ودخی ایاکم وجلیس السوء حدیثنك مقتضاسنجه انلردن حذر ایدوب انلری کندیکه
انیس وجلیس اتخاذ قیلمیه‌سن (مثنوی) تو بکردی او بکردی مودعه * زانکه ارض الله آمد واسعه * سن بر کردده
اوبر کردده مودعه‌در زیرا که ارض الله واسعه کلمشدر یعنی ای بوباغ دنیاده زعفران کبی اولان محب اولیاسن
برمرتبه‌ده ودیعت قونلمش‌سن واول شلغم کبی اولان منکر اولیا دخی برآخر مرتبه‌ده ودیعت قونلمشدر زیرا که
اللهك ارضی واسعه‌در اولمیه که منکرلرله مخالطه قیله‌سن اگر انلر سنکله مخالطه قیلورسه کرکدر که سن انلرك
اولدیغی یردن ومرتبه‌دن مهاجرت ایلیوب کندی جنسکله خلطه قیله‌سن تا کم انلرك مکر وشرندن امین اوله‌سن
واصل ارض الله واسعه‌دن مراد شریفلری نه ایدوکنی بوبیتلرله توضیح وتفسیر بیوروب دیرلر (مثنوی) خاصه آن
ارضی که از پهناوری) درسفر کم می شود دیو وپری) علی الخصوص اول برارض که کمال وسعتندن انك سفرنده دیو وپری کم
وناپدا اولور بوارضدن مراد ارض حقیقتدر مراد عالم مثال مطلق دیدکلریدر و بوعالم نورانی اولمقده عالم ارواحه مشابه
وانقسام وتجزی قبول قیلمقده عالم اجساده مماثلدر بین عالم الارواح والاجساد برزخ کبی واقع اولمشدر وعالمده

هرشینك

هرشینك مثالی واردر وعجائب وغرائبنه نهایت وغایت یوقدر بوعالمك شرحی برمقدار نقش فصوصه اولان شرحمزده
فص اسحاقیه‌ده ذکر اولنمش وبرمقدار دخی تائیه شرحنك دیباجه‌سنده حضرات خمسه بیاننده تحریر قیلنمش
وبرمقدار دخی جلد اولده (آن خیالاتی که دام اولیاست) بیتنك شرحنده بیان اولنمشدر بومحللرده طلب اولنه (مثنوی
اندران بحر وبیابان وجبال) منقطع می کردد اوهام وخیال) اول دریا وبیابان وجبالده اوهام وخیال منقطع اولور یعنی
اول ارض حقیقتك وسعتی برمرتبه‌ده‌در که آنك بحار وجبال وبیابانك ادراکنده اوهام وخیالات انسانی منقطع اولور
ودیو وپری آنك سفرنده فرومانده قالورلر زیرا وسعت وفسحتنه حد یوقدر وعجائبی وغرائبی قتی چوقدر حتی خیر الناس
اولان ابن عباس رضی الله عنه حضرتلری بنم کبی انده دخی بر ابن عباس واردر دیمشلردر وبوکعبه کبی انده دخی برکعبه
واردر بیورمشلر باخصوص که جابلقا وجابلسا اول یرده ایکی شهرك اسمیدر که بری شرقی وبری غربی واقع اولمشدر
وبوایکی شهرك ایچنده اولان خلایقنه وبدایع وصنایعنه حد وحصر یوقدر دیمشلردر بن اکا داخل اولدم وانك عجائب
وغرائبنك وسعت وفسحتنك سیرنده حیران قالدم دیمشلردر کم انك کمال وسعتندن بوبیابان اول ارض حقیقتك یعنی
بوعالمك بیابانلری قتنده بحر بی پایان ایچره برقاره قبیل کبیدر یعنی بحر بی پایان ایچره برقیل نیجه ایسه بوعالمك صحاریٔ
واسعه وفیافی کثیره‌سی اول عالمك بی پایان اولان بیابانلرینه نسبت اویله‌در دیمك اولور واول عالمك عظم شانی ووسعت
بی پایانی نه مرتبه‌ده ایدوکی بوندن ظهوره کاور (مثنوی) آب استاده که سیرش نهان * تازه‌تر وخوشتر زجوهای روان
کو درون خویش چون جان وروان) سیر پنهان دارد وپای روان) بو ایکی بیت ارض حقیقتك ماء راکدینك وصفنده اولمق
محله انسب وموافقدر اگر ارض حقیقتك ماء راکدینك وصفنده اولمیوب بلکه اجواف ارضده اولان آب راکدك وصفنده
اولورسه نیجه تکلف ارتکاب ایلمك لازم کلور که عقله ملایم اولمز نته کم جان عالم مرحوم شرحنده دیر مثلا استاده
وراکد اولان آب که انك جریان وسیری نهاندر اندن مراد ارضك اجواف وعروقنده جاری اولان آبدر که انك سیر وحرکتی
مخفی ونهاندر ظاهرده جاری اولان صولر کبی مکشوف وعیان دکلدر ظاهرده جاری وروان اولان ایرمقلردن تازه‌رك
وخوشترکدر فی الحقیقه صورت ظاهرده ارضك وجهندن اقان صولرده آلوده‌لك واکثرنده بی خوشلق واردر اما تحت
ارضدن اقوب وبایی طشره چیقوب طاغلردن ودره‌لردن جریان ایلین چشمه وصولردن او تازه‌تر وخوشتردر زیرا اول
تحت الارضده جریان ایلین آب کندی درونده جان وروان کبی سیر پنهان وپای روان طوترنته کم طاغلرده درون ارضدن
چیقوب اقان صولر اویله‌در یعنی سیر وحرکتی ظاهر دکلدر لیکن اباغی جاری اولوب طشره‌ده اولان سیری انك باطن
ارضده اولان سیر وحرکتنه دلالت قیلور کذلك ارض معنوی وعالم دل وجانده اولان آب حیات روحانی دخی سیر نهانی
طوترلکن آثاری عالم صورتده ظاهردر پس انك کمال لطافتی ظاهرده سیر وحرکتی اولان آب روان صوری وانهاری
جاری کبی دکلدر چونکه ارض الهینك اوصاف وکمالی بویله‌در پس حقایق اشیا واعیان ثابته دخی انده نباتات
صوری کبی اوجاق اوجاقدر پس هر بری کندی جنسیله دکشورلر بورایه دك انك کلامیدر ولکن بعض اداسی حذف
اولنمش وبعضسی دخی تبدیل وتغییر قیلنمشدر فهمه آسان اولمقدن اوتری واکر آب استاده‌دن مراد برسبیل استعاره
خلوت نشین اولان اهل طریقت اولوب انلرك سیر نهانیسی جاری اولان چایلردن تازه‌رك وخوشترکدر دینورسه نته
تکلفدن خالی اولمز وسیاق وسباقه مناسب کلمز نته کم شیخی مرحوم بو بیتلرك شرحنده آب استاده‌یی برسبیل استعار
خلوت نشین اولان اصحاب طریقتك خلوتده اقامت ایلملرینه الوب انلرك سیر نهانیسی جاری اولان صولردن تازه
وخوشتردر دیمشدر کلامی بودرکه بعینه تحریر اولندی یعنی اول طائفه که خلوت وعزلت اختیار ایدوب روز وشب
طاعت وعباداته مشغول اولورلر ومعنا یوزندن عالم ملکوت سیرنه وصول بولورلر واول طائفه‌دن عالی ومقبوللردر که
ظاهر واشکار اطاعت وعبادت وریاضتده اولوب احوال طریقتدن بی خبر واسرار حقیقتدن بی بهره اوله‌لر زیرا عزلت
اختیار ایدوب روز وشب خلوتده ریاضت ومجاهده‌یه سعی وکوشش ایدن صاحب طریقت کندینك درونده جان وروان
کبی سیر پنهان وپای روان طوتار یعنی انك سیر ومشاهده‌سی روان اولور پس بو سالك زیاده بلند پرواز وعرش تازاولوب
قرب رحمانی ووصال یزدانیدن هر آنده بهره‌مند وبهره‌دار اولورالی هنا کلامه اگرچه آب استاده‌دن خلوت نشین اولان
کمسه‌لر استعاره اولدیغی طریقی اوزره بومعنی دخی کم اولمز ولکن سیاق وسباقه مناسب اولمقدن خالی ومحله مطابق
کلمکدن نوعا بعید در پس بو تکلفاتك ارتکاب اولنمسندن ایسه بو بیتلر ارض حقیقتك آب راکدینك وصفنده اولمق محله
انسب وفهمه اقربدر ومعنای بیتین شریفین بو اولورکه استاده اولان صو که انك نهانی سیری واردر یعنی ارض حقیقتك
آب راکدینك که معنوی ونهانی سیری واردر روان اولان جو یلردن تازه‌تر وخوشتردر یعنی اول ارضده راکد ومقیم
اولوب ومعناسیر قیلان آب بوعالمده اولان انهار جاریه‌دن تازه‌رك وخوشترکدر روان بونده اقیجی معناسنه‌در زیرا که

اول آب استاده کندی باطننده جان وروان کبی سیر پنهان ویا خود پای روان طوتر بعض نسخه ده جانله روان مابیننده
واو عاطفه واقع اولمیوب اضافت اوزره یازلمشدر جانک روانه عاملک خاصه اضافتی قبیلندن اولور اما اصح اولان واوله
اولمقدر روح جانله روانی محقق اولنلر بویله فرق ایلمشلردر که انسانک وجودنده ایکی روح واردر بر نه روح حیات دیرلر وبر نه
روح تمییز اطلاق ایدرلر روح حیات انساندن اولنجیه دک مفارقت ایلمز اما روح تمییز نوم حالنده کیدوب بیدارلق
وقتنده ینه کلور بو کیدوب کلنه روان دینور وبرقرار اولنه روح وجان تعبیر اولنور پس بو کونه معارف واسرارک مستمعی
قتی بیدار دل اولمق لازم اولدی یعنی اشعار ایچون وخواب غفلتله خفته اولنلردن بو کونه خطابی کوتاه قیلمق واجب
ایدوکنی تعلیم ایچون بو بیت شریفله خطیب راز اولنلره وناسه ارشاد ونصیحت قیلنلره تنبیه ایدوب بیوررلر (مثنوی)
مستمع خفته ست کوته کن خطاب * ای خطیب این نقش کم کن تو بر آب * مستمع اویومشدر خطابی کوتاه ایله
ای خطیب آب اوزره بو نقشی آز ایله یعنی بو کونه معارف واسراره قواق طوتلر خواب غفلتده یاتمشلر وسمع جانلرین
کرا تمشلردر اختصار مطلوبدر خطابی قیصه ایله وبونلره بو کونه سوزی آز سویله ای ناسه وعظ ایدیجی وارشاد ونصیحت
سمتنه کیدیجی کسه آب اوزره بو نقشی اورمه که الناصح للغفلاء کالراقم علی الماء دیمشلردر فی الحقیقه اهل غفلته اسرار
ومعارف سویلمک آب اوزره نقش ایلمک کبیدر پس قابل نصیحت وارشاد اولنلری ودعوت ومرشدی قبول قیلنلری
بلقیس منزله سنه تنزیل ایدوب وقتک سلیمانی اولان مرشد عالیشان لساندن انلره ارشاد ونصیحت بیوررلر (مثنوی)
خیز بلقیسا که بازاریست تیز * زین خسیسان کساد افکن کریز) قالق ای بلقیس که زیاده کرم وتیز بازاردر بو کساد براغیجی
خسیسلردن قاچ یعنی ای طالب دین وایمان اولان کمسه قالق ودعوت حقی قبول ایت که بو بر کرم وتیز بازاردر خرویدر
بو دین بازارنه کساد ویرن دینلردن فرار ایله که انلر (فما ربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین) آیت کریمه سنک مفهومنک
مظهرلری اولمشلردر پس انلردن فرار ایلمک سکا لازم اولنلردندر (مثنوی) خیز بلقیسا کنون با اختیار * پیش از آنکه
مرک آرد کیرودار * شمدی ای بلقیس اختیارله قالق اندن اولکه موت سکا کیرودار کتوره یعنی موت کلوب سنک
وجودکده تصرف ایلمزدن مقدم کندی اختیارکله دعوت حقی قبول ایدوب طاعت حقه اشتغال ایله (مثنوی)
بعد از آن کوشت کشد مرک انچنان * که چو دزد آیی بشحنه جان کنان) اندنصکره موت سنک قولغکی انجلین چکر که
دزد شحنه ایله جان چکشرک کلدیکی کبی کلورسن بو دخی معنادر که دینه خر مز کبی شحنه یه جان چکشرک کلورسن
مثنوی) زین خران تا چند باشی نعل دزد * کر همی دزدی بیا ولعل دزد * بو خرلردن نیجه یه دک نعل اوغورلیجی اوله سن
اکر اوغورلر ایسک باری کل لعل اوغورله یعنی بو دنیا مرکبلرینک نیجه بر سیم وزرنی اخذ وغصب ایلرسک فی المثل
بو سیم وزر اکا نسبت نعل کبیدر اذا سرقت فاسرق الدرة کلامنک حسبنجه اکر اخذ وجلب ایلمک لازم کلورسه باری
کل اللهک خاص بنده لرندن لعل وحکمت ودر معرفت اخذ ایله تا غنی القلب اوله سن وکنز لا یفنی یه وصول بوله سن
مثنوی) خواهران ات یافته ملک خلود) تو کرفته ملکت کور وکبود) سنک خواهرلرک بقا سلطنتی بولمشلردر سن بونده
کور وکبود اولان ملکتی طوتمش سن کدا انک سکا بقامی بوقدر (مثنوی) ای خنک انرا کزین ملکت بجست *
که اجل این ملک را ویران کریست) ای سعادت اول کمسه یه که بو ملکت دنیادن صچره دی زیرا اجل بو ملکی ویران وخراب
ایدیجیدر (م ی) خیز بلقیسا بیا باری ببین) ملکت شاهان سلطانان دین) قالق ای بلقیس دین سلطانلرینک وشاهلرینک
ملکتنی باری کور وکندیکی همت ایدوب بو دنیاده انلر مرتبه سنه ایرکور (مثنوی) شسته در باطن میان کلستان *
ظاهرا حادی میان دوستان * بو دین شاهلرینک هر بری باطنده کلستان اورته سنده اوتورمشلردر ظاهرا دوستلرک
ایچنده حادیدر حادی دوه سنی سرود وترنمله سورن شتربانه دیرلر بو راده وعظ ونصیحت ایلیجی واسرار ومعرفت سویلیجی
وسالکلرک وجودی ناقه لرین طریق حقه سوریجی سلطان دین وبرهان مرتبهٔ یقین اولان مرشددن عبارتدر یعنی
دین سلطانلرندن هر بریسی اکرچه بحسب الظاهر دوستلر میاننده وعظ ونصیحت ایلیجی واسرار ومعرفت سویلیجیدر
ولکن عالم باطنده کلستان معنوی وبوستان روحانی ایچنده اوتورمش ذوق وصفالر ایلیجیدر (مثنوی) بوستان
با او روان هر جا رود * لیک آن از خلق پنهان می شود * بوستان انکله روان اولمش هر یره کیدر ولیکن اول بوستان
خلقدن پنهان اولور یعنی اول سلطان دین وبرهان یقین اولان کسه شول بوستان معنوی ایچنده درکه هر نه یره اول
صاحب سعادت کتسه بو بوستان معنوی وکلستان روحانی انکله بیله کیدر ولیکن بو معنوی اولان بوستانک
مشاهده سنه قادر اوله مز زیرا انلردن نهان ومخفی اولور (مثنوی) میوه ها لابه کنان کز من بخور * آب حیوان آمده
کز من بخور * اول بوستان معنوینک میوه لری خلقه لابه وتضرع ایدرلر بویله دیو که بندن اوتله یعنی اکل ایله آب حیوان
کلمش بویله دیو که بندن ایچ یعنی سلطانان دین وپادشاهان یقینک مسیره سی اولان بوستان معنوی وکلستان روحانینک

میوه لری بو خلق جهانه لسان معنوی ایله سویلرلر که ای فواکه روحانینک لذتندن غافل وای اطعمهٔ جسمانی ونفسانی یه
طالب وشاغل اولنلر کلک بندن تمتع ایلک وای مرده ویژمرده قالنلر کلک آب حیوان نوش ایدوب حیات ابدی
ولطافت سرمدی بولک (مثنوی) طوف میکن بر فلک بی پر وبال) همچو خورشید وچو بدر وچون هلال) پر وبالسز
فلک اوزره طواف وجولان ایله افتاب کبی وبدر منیر کبی وهلال کبی خطاب زمین بشر بتنده وسجن طبیعتده
محبوس قلان کمسه لره دیر یعنی بو زمین بشر بتدن وقفس عالم طبیعتدن آزاد اول وفلک معنوی وآسمان روحانی اوزره
خورشید وماه بدر وهلال کبی بی پر وبال طواف ایله تا خلق عالمه نور افشان اوله سن وعلوشان مرتبه سن بوله سن
(مثنوی) چون روان باشی روان وپای نی * می خوری صد لوت ولقمه خای نی * روان کبی روان اولورسن حال بوکه
ایاغک یوقدر صد کونه لوت یرسن ولقمه خای یوقدر یعنی بو سفر معنویده روح روان کبی پویان وروان اولورسن حال بوکه
انده پای جسمانی اولمز زیرا بو سفر روحانی پای ظاهره محتاج دکل بلکه بو سیر وسفر بی دست وپا قوت روحانیه ایله میسر
اولور ومعنی عالمنده یوز درلو طعام روحانی وغدای نورانی یرسن حال بوکه انده لقمه چکنییجی یوقدر اول مرتبه ده لقمه
چکنین کمسه نک جسم صوریسی ووجود موهومیسی یوقدر بلکه بو لقمه لری ین وجود روحانی ودهان معنوی ایله
یر پس اول مرتبه ده سن دخی ای سالک لقمه خای اولمدیغک حالده صد لوت ولقمه یرسن وبی زبان دیرسن وبی کوش
ایشیدرسن (مثنوی) نی نهنک غم زند بر کشتیت) نی بدید آید زمن دن زشتیت) سنک سفینه ک اوزره غم نهنکی اورمز
اولمکلکدن زشتلک دخی ظهوره کلمز یعنی ای بلقیس مشرب اولان طالب سن بر دریایه واصل اولورسن که انده سنک
وجودک کشتی سنه اصلا غم نهنکی طوقنمز یعنی غم وغصه سکا زحمت ویرمز وسنی هلاک مرتبه سنه ایرکورمز نهنک
بغه شکلنده جبل عظیم کبی بر بیوک جانور ایمش که اکثر دریای محیطده اولور ایمش وکشتیلره کلوب کندو بی اوروب
هلاک قیلور ایمش بونده غمی نهنکه تشبیه ایلمشلردر (مثنوی) هم تو شاه وهم تو لشکر هم تو تخت * هم تو نیکو بخت باشی
هم تو بخت * هم سن شاه وهم سن لشکر وهم سن تخت وهم سن نیکو بخت اولورسن وهم بخت یعنی ای طالب
وسالک سن شول مرتبهٔ جمعه واصل اولورسنکه اول مرتبه ده غیریت واختلاف من حیث المعنی مرتفع اولوب اول
مرتبه ده من وجه شاه وامیر ومن وجه لشکر کثیر ومن وجه تخت وسریر اولورسن ودخی نفس بخت وطالع کندیسی
وهم نیکو بخت اولان کمسه دخی سن اولورسن والحاصل مغایرت واثنینیت بر طرف اولوب انا اقول وانا اسمع لیس
فی الدار غیرنا دیارده موحدلر مرتبه سنی بولورسن * کر تو نیکو بختی وسلطان زفت * بخت غیر تست روزی بخت رفت
* بو بیت بلقیس جانبندن اولان سؤال مقدری سلیمان لساندن رفع ایلمک موقعنده واقع اولمشدر کان بلقیس طرفندن
دیمک لازم کلدیکه ای سلیمان سن بی تخت وبختله مژده ورایلرسن وبکا سلطان عظیم الشان اولورسن دیو سویلرسن
خود الآن سلطان زفتم ومالک تخت وصاحب بختم پس سنک بو بشارتک بکا نه زیاده لک افاده ایدر سلیمان لساندن
جواب بیوروب دیرلر ای بلقیس اکرچه سن دنیاده نیکو بخت وسلطان زفت ایسک بخت الآن سنک غیریکه کیدرسن
عین بختک کندیسی دکلسن بر کون بخت کیدر وطالع همایون سندن مفارقت ایدر پس سن بی بخت وبی دولت
قالورسن وحقیر وذلیل اولورسن (مثنوی) تو بمانی چون کدایان بی نوا * دولت خود هم تو باش ای مجتبا * اول زمانده
سن کدالر کبی بی نوا وبی بهره قالورسن پس ای مجتبا سنک دولتک هم سن اول یعنی ای برکزیدهٔ عالم نفس ودولت کندلک
اول تا دولت سندن مفارقت ایلمیه که شیٔ کندی ذاتندن منفک اولمز نته کم بیوررلر (مثنوی) چون تو باشی بخت خود
ای معنوی * پس تو که بختی ز خود کی کم شوی * چون سن کندی بختک اوله سن ای مرد معنوی پس سنکه بخت سن
کندکدن نیچون کم وضایع اولورسن یعنی کندی ذاتکدن کم اولمز ومفارقت قیلمزسن زیرا شیٔ کندی نفسندن منفک اولمز
بو خطاب اکرچه سلیمان لساندن بلقیسه در ولیکن هر کندی عصرینک سلیمانی اولان مرشد ربانی کندی زمانه سنده
اولان بخت ودولت مالکی وطریق الهی سالکنه بویله در روانی دولت فانیه دن کچوب دولت باقیه جانبنه واصل
اولمغه ترغیب ایلر (مثنوی) تو ز خود کی کم شوی ای خوش خصال * چونکه عین تو تراشد ملک ومال * ای خوش
خصال سن کندکدن نیچون کم وضایع اولورسن چونکم سنک عینک سکا ملک ومال اولدی یعنی سنکه مرتبهٔ جمعه
واصل اوله سن وحقیقی اولان ذاتکی بوله سن ای خصال نیکو صاحبی بو تقدیر اوزره کندکدن نیچه غائب اولورسن
چونکم سنک کندی عینک سکا ملک ومال اولدی پس بر انسانه که کندی عینی کندی یه ملک ومال اوله انک
مال وملکی کندی سندن جدا اولمق محالدر * بقیهٔ قصهٔ عمارت کردن مسجد اقصا را سلیمان علیه السلام
بتعلیم ووحی خدا جهت حکمتها یکه او داند ومعاونت ملائکه ودیو وپری وآدمی اشکارا بو سرخ شریف سلیمان
علیه السلامک مسجد اقصایی عمارتی قصه سنک بقیه سیدر خدای تعالینک وحی وتعلیمی ایله شول حکمتلر ایچونکه

انی اول خدا بیلوروانك عمارت وبناسنه ملائكه ودیو وپرینك وآدمینك اشكار امعاونت ایلدیلرینك قصه سنك بیاننده در
(مثنوی) ای سلیمان مسجد اقصی بساز * لشكر بلقیس آمد در نماز * ای سلیمان مسجد اقصایی دوز بلقیسك لشكری
نمازه كلدی یعنی حق سبحانه وتعالی حضرت سلیمانه وحی ایلیوب بیوردیكه ای سلیمان مسجد اقصایی بنا ایلیوب
عمارت قیل زیرا بلقیسك لشكری نمازه كلدی وسلك ایمان واسلامه داخل اولدی (مثنوی) چونكه او بنیاد آن مسجد
نهاد * جن وانس آمدبدن در كارداد * چونكم سلیمان علیه السلام اول مسجد اقصانك بنیادن قودی جن وانس
كلدی هر بری بدنن كاره ویردی وكندولی خدمت وعبادت مرتبه سنه ایركوردی (مثنوی) یك كروه از عشق وقومی
بی مراد * همچنانكه درره طاعت عباد * اول خدمته كلان جن وانسدن بر كروه عشقدن وبر قوم مرادسز یعنی
انلردن بر طائفه عشق ومحبت جهتندن وانلردن بر طائفه دخی بی عشق وبی مراد كرها خدمت وعبادتده اولدیلر
انجلین كه طاعت یولنده عباد اولدیلر یعنی نته كم راه طاعتده عباد الله خدمت وعبادتی كیمسی لاجل محبة رضاء
لوجه الله وكیمسی دخی لاجل الدنیا وكیمسی دخی لاجل الاخره وكیمسی دخی بالضروری مع الكراهه عبادت قیلدیلر پس
قصه دن حصه نه ایدیكنی بیان ایلمكه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) خلق دیوانند وشهوت سلسله * می كشدشان
سوی دكان وغله * خلق جهان فی المثل دیولردر وشهوت نفسانیه سلسله در شهوت انلری دكان وغله جانبنه چكر
وكسب وكار ومحصول سمتنه جذب ایدر اكر زنجیر شهوتله بونلر مقید ومغلول اولمسه لردی كسب وزراعت سمتنه
كیتمزلردی ودنیانك كلفت ومشقتن اختیار ایتمزلردی پس دنیا خراب اولوردی وبنای عالمه خلل كلوردی (م ی) هست
این زنجیر از خوف وله * تو مبین این خلق را بی سلسله * بو زنجیر خوفدن وحیرتدن یعنی خلقك كردن جانبنده اولان
بو زنجیر كه ذكر ایلدك خوف وفقردن وامر دنیاده متحیر ووالـه اولملرندندر وولـه بونده دنیایه اولان محبتلرندن والـه وحایر
اولمق معناسنی افاده ایلر كه فقردن خوفلری ودنیایه كمالیله مشتاق وحیران اولملری انلرك كردن جانبنه زنجیر اولمشدر
سن بو خلقی زنجیرسز كورمه زیرا بونلرك كردن روحی شهوت دنیایه كمال محبت زنجیرلریله مقید ومغلول اولمشدر
(مثنوی) می كشاندشان سوی كسب وشكار * میكشاندشان سوی كان وبحار * اول زنجیر معنوی انلری كسب
وشكار جانبنه چكر اول زنجیر انلری معدن وبحار جانبنه چكر (مثنوی) میكشدشان سوی نیك وسوی بد * كفت
حق فی جیدها حبل مسد * اول زنجیر معنوی انلری نیك وبد جانبنه چكر نته كم حق تعالی (فی جیدها حبل من مسد *
دیدی یعنی ابولهبك خاتوننك بوینده لیفدن اورلمش بر ایپ وارد ردیدی بو آیت كریمه اكرچه ابولهبك خاتونی حقنده در
ولیكن هر ابولهب مشرب اولان اهل دنیانك نفسنه دخی بوندن حصه اولور وبو آیتك باطنی اولان معناسی
اهل دنیانك نفسلرینك بوینده حبل معنوی اولدیغنه اشارت قیلور بو آیتك تفسیری وتحقیقی اوچنجی جلدده
تشبیه بنددام قضا بیاننده مرور ایتدی (مثنوی) قد جعلنا الحبل فی اعناقهم * واتخذنا الحبل من اخلاقهم *
سورهٔ یس ده اولان آیت كریمه یه اشارتدر (انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا) كافرلرك كفر وعصیان اوزره تصمیملرین
تقریر بردرو قلبلری اوزره اولان مهر قهر حقی تصویر بردر اول كروهه تشبیه ایتمكله كه كردنلری مغلولدر یعنی
تحقیقا بز بو كافرلرك بونلرنده زنجیرلر قیلدق (فهی) پس اول اغلال واصله در (الی الاذقان) بونلرك ذقنلرینه قومز كه
بونلر حق جانبنه باش اكلر (فهم مقمحون) ای رافعون رؤسهم غاضون ابصارهم بونلر باشلرین یوقارو قالدروب كوزلرین
یومملردر دخی حق جانبندن وحق طرفنه التفات ایده میوب كردنلرین اول طرفه دونده ره مزلر معنای بیت
حضرت حق بیورر تحقیقا بز بنی آدمك بیونلرنده حبل ورسن قیلدق واول حبلی بز انلرك خویلرندن اتخاذ ایلدك یعنی
انلرك طبیعی اولان خویلری ونفسانی اولان خلقلرنی سلاسل واغلال كبی قیلوب اندن حبال اتخاذ ایلدك تا بونلری
اول اخلاق نفسانی واسطه سیله لایق اولدیغی مقصود ومطلوبه جذب ایلرزدیمك اولور (مثنوی) لیس من مستقذر
مستنقه * قط الاطائره فی عنقه * سورهٔ بنی اسرائیلده اولان آیته اشارتدر (وكل انسان الزمناه) كل منصوبدر علی
طریق التفسیر یعنی هر مكلف اولان انسانه بز لازم قیلدق طایره ای عمله طار السهم دن مأخوذدر طار له السهم دیرلر
اذا خرج فی عنقه بو شدت لزوم وكمال ارتباطی تصویر ایچوندر یعنی بز لازم قیلدق انسانك عملنی بوینه شول مرتبه كه
اندن مفارقت ایلمز ایدی بلكه قلاده وغلك بیونه لزومی كبی لازم قیلدق كه اندن من بعد منفك اولمز (ونخرج له) نونله ده
قراءتدر یعنی بز اخراج ایده رز ویایله ده قراءتدر علی بناء المعلوم یعنی انسان ایچون خروج ایدر ویا خود من باب الافعال
یخرج اول الله اخراج ایلر (یوم القیامة كتابا) یوم قیامتده صحیفهٔ عملنی كه تقریر وقطمیر انده ذكر اولنمشدر اشلدیكی
مفعولیدر یخرجنك ایكی قرأت اوزره (یلقاه) اولیله كتاب كه ملاقی اوله انسانه ویا خود انسان اكا (منشورا) كشاده وبسط
اولدیغی حالده (اقرأ) علی ارادة القول یعنی انسانه دینه كه اقرأ كتابك صحیفهٔ اعمالكی اوقو (كفی بنفسك الیوم) بو كونه

نفسك

نفسك كفایت ایدر علیك حسیبا سنك اوزریكه حاسب بوندن ویا خود حسیب بمعنی الكافی اولوب شهید موضعنده
وضع اولنه معنیٔ بیت مستقذردن مستنقه دن هیچ بر احد یوقدر الا انك بوینده بر طایر واردر مستقذر استفعال بابندن
اسم فاعلدر زیاده ناپاك معناسنه قذردندر قذر كسر ذالله مردار وناپاك اولان نسنه یه دیرلر مستنقه استفعال بابندن
اسم فاعلدر صحت وافاقت صاحبنه دیرلر نته كم نقه من المرض دیرلر صحت بولسه ونقه من سكره دیرلر قچن بركمسه
سرخوشلقدن آیلسه وافاقت بولسه استفعالك سینی بونده وجدان ایچوندر وقط ظروفدندر بونده بر قچ وجهله قرأت
جائزدر مشهور اولان فتح قاف وضم طاء مشدده ایله اولمقدر زمان ماضیده استغراق معناسنی افاده ایلر ما رأیته قط
دیرسن بن انی بوانه دك كورمدم دیمك اولور اما بو محلده جمیع زمانده استغراقی مفید اولور وه مصرع اوله مقید اولور بونده
طایردن مراد صحیفهٔ عملدر كه انسانك جمیع اعمالی انده مسطور اولمشدر اكثر نسخه ده طایره ضمیرله واقع اولمشدر
وبعض نسخه ده بی ضمیر واقع اولمشدر ضمیرسز اولدیغی وجه اوزره معنی ویرلدی اما ضمیر اولدیغی وجه اوزره معنی
بودر كه مستقذر ومستنقه دن اصلا بر احد یوقدر الا انك طایری انك عنقنده در یعنی ناپاك ومردار اولان ودخی ناپاك كلك
مرضندن صحت وافاقت بولان كمسه لردن هیچ بر احد یوقدر الا انك كردن جانبنده كتاب اعمال مقیددر شول مرتبه ده كه
اصلا اندن منفك اولمز وانك پاك اولمسی وناپاك اولمسی كندی كتابندن ظهوره كلور بو بیتده مقدما تألیف اولان
جامع الایات نام كتابمزده سهو اولمش وغفلتله آخر معنی ویرلمشدر اكا اعتماد اولنمیه (مثنوی) حرص تودر كار بد چون
آتشست * اخكر از رنك خوش آتش خوشست * سنك حرص وطمعك كار بدده آتش كبیدر آتش از رنك خوش آتش
خوشست آتش یعنی اخكر آتشك خوش اولان رنكندن خوشدر اولكی آتشدن مراد محل حرارت اولان اخكردر
وآتش ثانیدن مراد لهب وانارهٔ كندیدر یعنی كار قبیح وعمل بدده سنك حرصك فی المثل آتش كبی واول كار بد فحم كبیدر
فحم آتشك رنكلكندن خوش اولور وحمرت ونورانیت شكلنده كورینور اكرچه فی حد ذاته اول كار بد سیاهدر ولكن
شعلهٔ حرص اكا رونق ویریجیدر نته كم آتشك خوش رنكی فحمه حمرت ولطافت ویریجیدر وبو ابیات شریفه دخی
بو معنایی مبین ومفسر اولور نته كم بیوررلر (مثنوی) آن سیاهی فحم در آتش نهان * چونكه آتش شد سیاهی
شد عیان * اول كومورك سیاهلغی آتش ایچره نهاندر فحم كوموره دیرلر چونكه فحمدن آتش كتدی انك
سیاهلغی عیان اولدی شد بونده رفت معناسنه در یعنی مادامكه فحمدن آتش جدا اولمیه فحمك سیاهلغی ظاهر
اولمز چونكم آتش اندن زائل اوله انك ظلمتی ظهوره كلور كذلك كار دنیوی واعمال نفسانی وشهوانی فحم كبی حد ذاتنده
سیاه وظلمانیدر لكن حرص آتشی انی لطیف ونورانی كوستررچونكم آتش حرص اول كار بددن كیده انك ظلمتی عیان
اولور وقباحتی ظهوره كلور (مثنوی) اخكر از حرص توشد فحم سیاه * حرص چون شد ماند آن فحم تباه * فحم سیاه
سنك حرصكدن اخكر اولدی چونكم طمع كتدی اول فحم تباه قالدی یعنی بو كار دنیوی واعمال نفسانی وشهوانی
حد ذاتنده فحم سیاه كبیدر انك اخكر كبی نورانی كورنمسی سنك اكا حرص وطمعكدندر چونكم اول كاره اولان
حرص وطمعك سندن كیده اول كار بد فحم خراب كبی قالور وانك ظلمتی وقباحتی ظهوره كلور (مثنوی) آن زمان آن فحم
اخكر می نمود * آن نه حسن كار نار حرص بود * اول زمان اول فحم كه اخكر كورندی اول رونق كارك كندی حسنی دكل
حرص وطمعك ناری ایدی یعنی اول زمانده كه سیاه كومور كبی اولان كار شهوانی سكا اخكر كبی لطیف ونورانی كورندی
حد ذاتنده اول حسن كارك حسن ولطافتی دكل ایدی بلكه نار حرصك شعله سی ایدی یكه اول كاری سكا محبوب
ومستحسن كوستردی چونكم اول كاره اولان حرص وطمعك كتدی اول كارك قبح وفسادی ظهور ایتدی نته كم
اخكردن شعلهٔ آتش كتسه فحم سیاه اولمسی ظهوره كلور (مثنوی) حرص كارت را بیارایده بود * حرص رفت وماند
كار تو كبود * بلكه حرص وشهوت سنك كاركی تزیین ایلمش ایدی چونكم حرص وطمع كتدی سنك ایشك كبود
وقبیح قالدی وظلمت فسادی ظاهر اولدی (مثنوی) غوله را كه بیارایید غول * پخته پنداردكسی كه هست كول *
بر غوله یی كه غول تزیین ایلدی انی پخته وشیرین ظن ایلر اول بر كمسه كول واحمقدر غوله غین معجمه نك فتحه سیله خام
ونا پخته براجی واكشی اوتدر قچن انی بر كمسه جینسه دیشلرنی كندایدوب قماشدرر یعنی كار دنیا وعمل نفس وهوا
اصلنده غوله دید یكاری اجی اوت كبیدر نفس وشیطان فی الحقیقه غول كبیدر قچن دنیا كارنی انسانه تزیین وتسویل
ایلسه اول بر كمسه كه كول واحمقدر انی پخته وشیرین قیاس ایلر حال بو كه اول تلخ وترشدر اول كارك مرارتی وقباحتی
عاقبتنده مشاهده ایلر نته كم بیوررلر (مثنوی) آزمایش چون نماید جان او * كند كردد ز آزمون دندان او * چونكم
اول كول ونادانك جانی غوله كبی اولان كار جهانی ازمایش كوستره یعنی تجربه ایلیه كمسه امتحان ایلیه آزمون
وتجربه دن انك دندانی كند اولور یعنی غوله دید یكاری كیاهی تجربه ایلین كمسه نك دندانی كند اولوب قماشدیغی كبی

اول كول ونادانك جانی جهانی امتحان ايلمكدن كندا اولوب وجانده قوت ولذت قالميوب لقمۀ روحانی يمكدن بی بهره
قالور (مثنوی) از هوس آن دام دانه می نمود * عكس غول حرص وآن خود دام بود * حرص وهوسدن اول دامی دانه
كوستردی حرص غولنك عكسی واول خود فی الحقيقه دام ايدی يعنی كار شهوانی واعمال نفسانی كه في الحقيقه دام
معنوی ايدی هوا وهوسدن انی دانه كوستردی حرص وطمع غولنك عكس واثری واول خود حد ذاتنده دام ايدی
يعنی حرص وطمع كه وجود انسانده غول بيابانی كبيدر اول حرص غولنك اثری ومكری انسانه دام مشابهسنده
اولان كار جهانی دانه كوسترر حال بوكه اول انسانك جانبنه بند ودام در (مثنوی) حرص اندر كاردين وخيرجو *
جون نماند حرص باشد نغز ورو * حرص كاردينده وخيرده استه زيرا چونكم حرص قالميه كاردين وخير نغز ورو
اولور بومعنی خيرجو وصف تركيبی اولميوب جوامر حاضرا اولديغی وجه اوزره در خيرجو وصف تركيبی اولوب معنی
بويله اولسه دخی جائز اولور بوتقديرا اوزره مصرع اول دين عملنده وخير طلبنده حرص مقبول در زيرا چونكم حرص
قالميه اول كاردين لطيف الوجه اولور بوتقديرا اوزره مصرع اول مبتدا اولوب اكا برخبر مقدر اولور خلاصۀ كلام اولدركه
كاردنيا حد ذاتنده زشت وقبيح در انی جميل ومليح كوسترن انسانك اكا اولان حرص وطمعيدر پس كاردنيادن حرص
وطمع زائل اولسه انك قبحی آشكارا اولور اما كاردين بويله دكلدر زيرا اكادين وجميع خيرات حد ذاتنده احسن
واجملدر پس كاردين وخيره حريص اولسك سكا غايت الطف واحسن كورينور چونكم سنك اول كاردينه حرصك
قالمسه كاردنيا كبی اول قبيح بوزلو قالمز بلكه لطيف الوجه قالور پس اكر حريص اولور سك كاردينه وعمل خيره
حريص اول كه حرصك قالمديغی تقديرا اوزره بله انك لطافتنه وحسننه نقصان كلميه وكاردنيا كبی زشت روبلكی ظاهر
اولميه (مثنوی) خيرها نغزند نی از عكس غير * تاب حرص ار رفت ماند تاب خير * خيرلر فی الحقيقه نغزلر ولطيفلردر
غيرشينك عكسندن وپرتوندن دكل فرضی حرصك تاب وكرميتی كتسه خيرك تاب ورونقی يرنده قالور اما كاردنيا بويله
دكلدر زيرا كاردنيوی غيرك عكس وپرتوندن نغز ولطيف كورينور كه اول غيريدن مراد حرص وطمع درا كر حرص
وطمعك عكسی وكرميتی زائل اولسه قباحتی وزشت رواولمسی ظهوره كلور پس كاردين بونك عكسيدر كه حد ذاتنده
نغز ولطيف در كركدر كه كاردينه حريص اولهسن تا كم في الحقيقه نغز ولطيف اولان كار وعملی بولهسن * مثنوی *
تاب حرص از كاردنيا چون برفت * فحم باشد مانده از اخكر بتفت) دنيانك كار ومتاعندن حرص چونكم كيده تفت
وحرارتله موصوف اولان اخكردن فحم قالمش اولور يعنی دنيانك كار ومتاعی كه بحسب الظاهر محبوب ومرغوب
برنسنه در انك محبوب ومرغوب اولمسی نفسك اكا حريص وراغب اولمسنك حرارتندن حاصل اولور چونكم تاب
حرص اول كاردنيادن برطرف اوله حرارتله اولان كوزدن لهب وحرارت كيدوب فحم سياه قالديغی كبی كاردنيا
دخی حرص وطمع كتدكدنصكره سياه كومور كبی پر ظلمت قالور فساد وقباحتی ظاهر اولور نته كم بومعنايی توضيح
وتبيين ايچون بو بيتلری مثل موقعنده ايراد ايدوب بيورورلر (مثنوی) كودكانرا حرص می آرد غرار * تا شوند از ذوق دل
دامن سوار * مثلا اوغلانجقلری حرص غروره الدارحتی كتورر تا كم اطفال شوق دللرندن دامن سوار اولورلر يعنی لعب
ولهوه حريص اولمقلق اطفالی غروره كتوروب الدارحتی بونلر لهو وبازی يه جان ودلدن متشوق اولدقلر ايچون دامنلرين
بوكوب اسبه سوار اولدقلری كبی اكا سوار اولوب هر بری فارسلر كبی ميدانده سكردرلر وقالقرلر (مثنوی) چون ز كودك
رفت آن حرص بدش * برد كر اطفال خنده آيدش * چونكم كودكدن اول قبيح اولان حرص كيده غيری اطفال اوزره
اول بازيدن اكا خنده كاور كنديسنه بويله ديو (مثنوی) كه چه ميكردم چه می ديدم درين * خل زعكس حرص بنمود
انكبين * كه طفوليت زماننده نه ايلدم بونده نه فائده كوردم اول وقت حرصك عكس وتأثيرندن سركه بكا عسل
كوروندی يعنی مرتبۀ عقله واصل اولدقده طفوليت حالنده اولان لعبك قباحتنی بيلوب وكنديسنك بی تميزلكنه معترف
اولوب كندی يه دير عجبدر كه بويله بی لذت وبی معنی اولان شئ بكا لعب ولهوه حريص اولديغم واسطه ايله لذيذ وشيرين
كوروندی نفس الامرده او خور بی لذت وبی معنی ايمش (مثنوی) آن بنای انبيا بی حرص بود * زان چنان پيوسته
رونقها فزود * اما انبيانك اول بناسی حرص وغرضسز ايدی اول وجهدن انجلين انلرك كار وبناسنده پيوسته
ومتصل رونقلر زياده اولدی بومحلده بنای انبيادن مراد مسجد اقصی اولمق منفهم اولور ولكن انلرك جميعا بنالرينه
وكارلرينه شامل اولور كه انبيای عظامك بنالری وكارلری كتدكجه رونق بولمقده ومعتبر اولمقده در (مثنوی) ای بسا
مسجد برآورده كرام * ليك نبود مسجد اقصاش نام * ای مرد عاقل كريم اولنلر چوق مسجد يوقاروكتوردیلر وبنا
ايلشلردر ليكن انك نامی مسجد اقصی اولمز (مثنوی) كعبه را كه هردمی عزی فزود * آن ز اخلاصات ابراهيم بود *
كعبۀ مكرمه نك كه هردم شرف وعزتی زياده اولدی اول عز وشرف حضرت ابراهيمك اخلاصلرندن اولدی چونكم

حضرت ابراهيمك سعی وبناسی خالصا لوجه الله اولدی بنا ايلديكی بيت الحرام علی الدوام رونق وشرف بولدی (مثنوی)
فضل آن مسجد ز خاك وسنك نيست * ليك در بناش حرص وجنك نيست * اول مسجد حرامك فضل وشرفی خاكدن
وسنكدن دكلدر وليكن انك بناسنده وبناسنده حرص وجنك يوقدر پس بوندن معلوم اولديكه برخانه نك بناسنده
حرص وجنك اولمسه انك عزت وشرفی كتدكجه زياده اولور وبر كارك عاملی كارنی خالصا لوجه الله قيلمسه انك كاری
عاقبت بی رونق وبی شرف قالور (مثنوی) نی كتبشان مثل كتب ديكران * نی مساجدشان نه كسب خان ومان *
نه انلرك كتابلری غيرلرك كتابلری كبيدر نه انلرك مسجدلری نه كسبلری ونه خان ومانلری غيرلرك مسجدلری وكسبلری
وخان ومانلری كبيدر انلرك كتابلرندن مراد انلره منزله اولان كتب الهيه در يعنی انلرك كتابلری غيرلرك كتابلری كبی
دكلدر (ان هو الا وحی يوحی) قولنك مفهومی اوزره انلرك كتابلرنده مسطور اولان كلام دكل الا وحی الهی وكلام ربانيدر
اما سائر علمانك كتابلری قوت فكريه ايله تصنيف وتأليف اولمش واجتهادله ظهوره كلمشدر بلكه چوغنی غرض
نفسانيدن خالی اولميوب مباهات ومفاخرت ايچون ريا وسمعه طريقيله دينلمشدر پس وحی الهی ايله اولان وخالصا
لوجه الله ظهوره كلان كتابلر اغراض نفسانيه ايله تصنيف اولنان كتابلر كبی اولمز وكذلك امر الهی ايله بنا اولنان
وخالصا لوجه الله عمارت قيلنان ريا وسمعه ايله مباهات ومفاخرت ايچون بنا اولنان مساجد كبی اولمز وكذلك
بر كسب كه لله اوله لله اولمين كبی اولمز وشول خان ومان كه برای خدا اوله برای خدا اولمين وخالصا لوجه الله ظهوره كلمين
خانمان كبی اولمز والحاصل انبيا واوليانك هر حالی سائر ناسك احوالی كبی دكلدر زيرا انلرك حالی وافعالی رضای
ربانی ايچون وبونلرك حالی وافعالی غرض نفسانی ايچوندر (مثنوی) نی ادبشان نی غضبشان نی نكال * نی نعاس
ونی قياس ونی مقال * نه انلرك ادبلری نه انلرك غضبلری نه انلرك عذابی نه انلرك نومی ونه قياسی ونه مقالی خلقه بكزر
نكال عذابه ديرلر نعاس خوابه ديرلر يعنی انلرك ادبی لله در وغضبی دخی لله در وبر نسنه يی قياس ايلسلر ويا خود بر سوز
سويلسلر قياس ايلملری وسوز سويلملری دخی لله در پس بونلرك هر حالی ناسك حالنه بكزه مز (مثنوی) هر يكی
شان ايكی فرد ديكر * مرغ جانشان طائر از پرد كر * انلرك هر برينك بر آخر فر ورونقی واردر انلرك جانی قوشی
غيری پردن طائردر يعنی ارواح جسمانی ونفسانی اولان مشتهيات واغراض جناحلريله پرواز ايدرلر وهر بری كندی
مقصودلری جانبنه پر وبال نفسانی ايله كيدرلر اما انبيای عظامك ارواح قدسيه سی اجنحۀ نورانی ايله پرواز ايدرلر كه
انلرك جانلرينه آلت طيران وجولان اولان قوتلر خلقك جانلرينه آلت طيران وجولان اولان قوتلر كبی دكلدر * مثنوی
دل همی لرزد ز ذكر حالشان * قبلۀ افعال ما افعال شان * لاجرم انلرك وصف حالنك ذكرندن دل وجان دترر انلرك
افعالی بزم افعالمزك قبله سيدر يعنی انلرك عظم شانی بر مرتبه ده دركه انلرك ذكرين ايلمكه قلوب ناسده طاقت
واستعداد يوقدر انلرك ذكرندن قلوب لرزان اولور وانلرك افعال سنيه سی هر خصوصده بزم افعالمزه قبله اولمق لازم
كاور ولهذا قال تعالی خطابا لحبيبه وارشادا لامته فی سورة الانعام (اولئك الذين هداهم الله فبهداهم اقتده) زيرا
بر فعل كه انلر جانبنه متوجه اولميه وانلرك فعلنه مشابه كلميه مردود اولمق مقرردر (مثنوی) مرغشانرا بيضها زرين
بدست * نيم شب جانشان سحر كه بين شدست * انلرك مرغلرينك بيضه لری زرين اولمشدر نصف الليل ده انلرك جانی
سحر وقتنی كورنجی اولمشدر بيضه لردن مراد انلرك مرغ جاندن حاصل اولان احوال واعمال اولور وزرين اولمسی انلرك
اعمال واحوالنك ذهب خلوصله مزين اولديغی اشعار قيلور نيم شب دن مراد ظلمت بشريت وسحر كه دن مراد وقت
ظهور آفتاب حقيقت اولور تقدير كلام بويله ديمك اولور كه انلرك جانلری طيورنك اعمال واحوالی بيضه لری ذهب
خلوصله زرين ومزين اولمشدر واول سلطانلرك جانلری ظلمت بشريت وشب طبيعت ايچره حقيقت صبحنی كورنجی
وآفتاب حقيقتنك ظهور وطلوعنی مشاهده قلبجی اولمشدر (مثنوی) هر چه كويم من بجان نيكوی قوم * نقص
كفتم كشته ناقص كوی قوم * الحاصل اول قوملك ايلیكنی جان ودل ايله هر نه ديرسم نقص ديدم قوملك ناقص كويی
اولمشم يعنی اول قوم الهينك حسن حالنی ولطف خصالنی جان ودلدن هر نه قدر سويليم وانلرك اوصاف باكمالنی
شرح ايليم نقص سويلمش واول قوملك حقنده ناقص كوی اولمش اولورم (مثنوی) مسجد اقصی بسازيد ای كرام * كه
سليمان باز آمد والسلام * مسجد اقصی بنا ايليكز ای كريملر زيرا سليمان آشكاره وعيان كلدی والسلام كرام كريمك
جمعيدر كريم اولنلره خطاب ايلمكدن بومعنی منفهم اولور كه مسجد اقصادن مراد قلب مسجدی اوله وانی بنا ايلمك اولمز
الاخيرات وحسنات وعبادات وطاعات واعمال صالحات وبونلر امثالی اولان صفات وحالاتله اولور وسليماندن
مراد پادشاه مطلق اولديغی اعتبارله حضرت حق اولسه جائزدر ويا خود انك خليفه سی وعصرنك سليمانی اولان
برولی كامل اولسه ده جائزدر پس كريم النفس اولان سالكلره خطاب ايدوب بيورورلر ای كريملر قلبكز مسجد

اقصاسنی علم وحکمت وذوق طاعت وحسن خصلت ایله دوزیکزوانک عمارتنه کوشش ایدوب انی معمور ومکمل
قیلیکز که سلیمان حقیقتک یعنی جناب عزتک تجلیاتی وانوارذات وصفاتی ظاهر کلدی سلام سزک اوزریکزه
اولسون دیمک اولور وسلام مبتدا اولوروقرینۀ کلام انک خبرینه دلالت ایلدیکی اجلدن خبر حذف اولمشدر که
والسلام علیکم دیمک تقدیرنده اولور وسلیماندن مراد خلیفۀ الهی اولان ولیٔ کامل اولورسه معنی ای کریم
النفس اولان سالکلر بیت المقدس قلبکزی اخلاق مرضیه واوصاف کامله ایله معمور ایلیکز که عصرک سلیمانی
اولان ولی کاملک سری وهمت هدایت کلدی سیزک قلبکز مسجدنی معمور کوروب انده اعتکاف قیلسون
وسلامت سیزک اوزریکزه اولسون انک یمن برکاتیله خراب اولمقدن سالم اوله سزوپریشاندل اولمقدن سلامت بوله سز
دیمک اولور (مثنوی) ورازین دیوان وپریان سرکشند * جمله را املاک درچنبر کشند * واکر دیولردن وپریلردن باش
چکه لر جمله سنی ملائکه بند وچنبره چکرلر یعنی قوای نفسانی وعساکر شیطانی بو خدمت وطاعتدن اکر باش چکرلر
واعراض ایدرلر بوجمله یی قوای روحانی واشکر ملائکه ریاضت وخدمت چنبرینه چکوب انلری امر وفرمان قیدیله
مقید ومضبوط ایلرلر (مثنوی) دیو یکدم کژ رود از مکر وزرق * تازیانه آیدش برسر چو برق * دیو نفس مکر وزرقندن
برنفس اکر کژ کیده انک باشنه برق کبی تازیانه کاور یعنی قلب مسجدنی عمارت قیلمقده وامر حقه مطیع اولمقده دیو
نفس برنفس اکری کتسه وضلالت وغوایت اختیار ایتسه انک باشنه برق کبی بلا ومحنت تازیانه سی کاوروانی تأدیب
قیلوب بالضروری خدمت وطاعته سائق اولور (مثنوی) چون سلیمان شوکه تا دیوان تو * سنک برند ازپی ایوان تو
سلیمان کبی اول تا سنک دیولرک سنک ایوان وقصرکدن اوتری طاش کسه لر یعنی وجودک عالمنک سلیمانی اول تا سنک
دیولرک که اندن مرادسنک قوای نفسانیه کدر سنک ایوان قلبکی عمارت ایلمکدن اوتری اوصاف واخلاق نفسانی
حجرلرین محلنده قطع ایلیوب بعد التبدیل والاصلاح انی ایوان قلبک بناسنه وضع ایده لر تا اول اخلاق حسنه سنکر یله
خانۀ دل یاپلوب معمور اوله (مثنوی) چون سلیمان باش وبی وسواس وریو * تا ترا فرمان برد جنی ودیو * حضرت
سلیمان کبی بی وسواس وبی حیله اول تا سکا جنی ودیو فرمان ایلته یعنی حضرت سلیمان علیه السلام کبی وسوسه
وحیله دن خالص وصافی اول تا کم وجودکده اولان جن وشیاطین سنک امریکی طوته لر وسکا اطاعت ایده لر (مثنوی)
خاتم تو این دلست وهوش دار * تا نکردد دیو را خاتم شکار * سنک خاتمک بو کوکل درعقل طوت تا خاتم دیوه شکار
اولمیه یعنی اکر سن دیرسک که سلیمانه خاتم لازم چونکم بن وجودم مملکتنک سلیمانی اولم بکا خاتم ندر جواب بیوررلر
سنک خاتمک بو قلبکدر عقلک باشکده طوت تا کم قلبک خاتمی نفسک دیونه شکار اولمیه ودیو نفس وجودک اقلیمنده
سلطان اولوب سنی معدول ومخذول قیلمیه چونکم دیو نفس سنک خاتم قلبکی شکار ایلیه (مثنوی) پس سلیمانی
کند بر تو مدام * دیو با خاتم حذر کن والسلام * پس سنک اوزریکه علی الدوام سلیمانلق ایلر دیو با خاتم حذر کن والسلام
خاتمله اولان دیودن حذر ایله سلام سنک اوزریکه اولسون مصرع ثانیده ایکی وجه جائز اولور وجه اول اولدرکه دینه
چونکم خاتم دلی دیو نفس شکار ایلیه سنک اوزریکه خاتمله دیو مدام سلیمانلق ایلر اندن حذر ایله سلامت سنک
اوزریکه اولسون وجه ثانی اولدرکه اکر خاتم قلبکی دیو نفس شکار قیلورسه پس سنک اوزریکه مدام سلیمانلق ایلر
خاتملو دیودن حذر ایله سلامت سنک اوزریکه اولسون بو معنانک مفهوم ومخالفه سنده نکتۀ لطیفه واردر زیرا بو معنا
دن بو نکته منفهم اولور که خاتمسز دیودن حذر ایلمه که انک ضرری یوقدر مثلا خاتم حضرت سلیمانک النده ایکن خاتمسز
اولان دیو وپری انک مغلوب ومحکومی ایدیلر اکا ضرر ایرشدرمکه قادر دکل ایدیلر چونکم خاتم دیولک النه کیردی
دیو غالب اولوب اکا ضرر ایرکوردی پس لازم کلدیکه خاتملو دیودن حذر اولنه تا سلامت بولنه توضیح معنی برکسه نک که
دیو نفسی قلبی خاتمنی اله کتورمش اوله اول کمسه کرکدرکه دیو نفسندن حذر ایلیه واما اول کمسه نککه خاتم قلبی سلیمان
روحنک دست تصرفنده در اول کمسه دیو نفسندن حذر ایلمک لازم اولمز زیرا انک نفسی مغلوب وزبوندر اکا ضرر
ایرکورمکه قادر دکلدر دیمک اولور (مثنوی) ان سلیمانی دلا منسوخ نیست * در سر وسرت سلیمانی کنیست *
ای کوکل اول سلیمانلق منسوخ دکلدر زیرا سنک سر وسرکده سلیمانلق ایلمک واردر یعنی اول دیو وپری اوزره حاکم
اولمق وسلیمانلق قیلمق اکرچه ظاهرا عالمدن منسوخ اولدیسه کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته حدیثنک مفهومی
اوزره هرکسک کندی وجودی مملکتنده راعی اولمسی وسلیمانلق قیلمسی منسوخ دکلدر زیرا سن کندی باشکده
وباطنکده وسرکده سلیمانلق ایلیجی سن اکر خاتم قلبک دست تصرفکده ایسه قوای نفسانی وعساکر شیطانی سکا غالب
اولمزلر اما اکر خاتم قلبکی دیو نفس دست جانکدن آلورسه قوای نفسانی وعساکر شیطانی غالب اولوب ظهوره کاوروسنی
بی دولت وبرنکبت قیلور (مثنوی) دیو هم وقتی سلیمانی کند * لیک هر جولاهه اطلس کی تند * دست جنباند

چو دست اوولیک * درمیان هر دو فرقی هست نیک * نعم دیو هم بروقت سلیمانلق ایلر ولیکن هر جولاه چن اطلس
طوقور جولاه اکرچه اطلس بافک الی کبی الینی قلدادر وطوقور ولیکن بونلرک هر ایکیسنک اورتاسنده برا بو فرق
واردر هر جولاه اکرچه تل اهلی درلیکن اطلس باف اولمدیغی کبی دیو دخی اکرچه برزمان سلیمانلق قیلورسه واکا
متشبه اولورسه سلیمان کبی اولمق میسر اولمز وتقلید وتشبیه ایله انک کبی کار قیلمز مثلا جولاه اطلس باف کبی اکرچه
النی تحریک ایلر ولیکن فنی جولاهه دن ظهوره کلان صنعت وفنی اطلس بافدن ظهوره کلان صنعت عقلایه
معلومدرکه بو ایکیسنک ما بیننده فرق عظیم واردر * بوریا باف اکرچه باف دست * بر ندش بکارکاه حریر * حاصل الکلام
اهل ریا ایله اهل اخلاصک واصحاب نفس وهوا ایله اهل خدانک ما بیننده عظیم فرقلر واردر اکرچه بونلر بحسب الظاهر
صورت انسانده وهیأت اهل عرفانده ایسه لرده من حیث المعنی دیو ایله سلیمان ما بیننده نقدر تفاوت وار ایسه بونلر
ما بیننده دخی اولقدر تفاوت عظیمه واردرکه بونلر انلر ایله اصلا برابر دکللردر (مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر
والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذکرون (بیت) اسم اعظم بکند کارخدای دل خوش باش * که بتلبیس وحیل
دیو سلیمان نشود * قصۀ شاعر وصله دادن شاه ومضاعف کردن وزیر ابو الحسن نام (مثنوی) شاعری آورد شعری
پیش شاه * بر امید خلعت واکرام وجاه * برشاعر پادشاهک حضورنه برشعر کتوردی پادشاهدن خلعت واکرام
وجاه امیدی اوزره (م ی) شاه مکرم بود وفرمودش هزار * از زر سرخ وکرامات ونثار * شاه اکرام ایدیجی ایدی اول
شاعره هزار بیوردی زر سرخدن وکرامات ونثاردن مصرع ثانی مصرع اوله مصروفدر یعنی زر سرخدن هزار دینار
بیوردی ودخی نیجه کرامتلر ونثار امر ایلدی (مثنوی) پس وزیرش کفت کین اندک بود * ده هزارش هدیه واده تا رود)
پس ابو الحسن نام وزیر اکا دیدیکه بو عطیه اندکدر اول شاعره اون بیک التون هدیه ویر تا صفای خاطر له کیده (مثنوی
از چنو شاعر نس از تو بحر دست * ده هزاری که بکفتم اندکست * انک کبی شاعر نسندن اوتری سن دریا دستدن اون
بیک التونکه دیدم از در چنو چون اودن مخففدر نس اغزلک اطرافنه دیرلر واغزلک ایچروسنه وطشره سنه دخی دیرلر بونده
برکو بلقدن کنایندرو بحر دست کثرت سخادن ووفرت عطادن عبارتدر یعنی انک کبی شعرکوی دن اوتری سن عطا
وسخاسی دریا کبی اولان کریم وسخیدن اون بیک التون که دیدم اندکدر سنک شانکه لایق اولان بوندن دخی چوق
کرکدر (مثنوی) قصه کفت آن شاه را وفلسفه * تا بر آید عشر خرمن از کفه * ده هزارش داد وخلعت در خورش
خانه شکر وثنا کردان سرش * او وزیر بو الحسن سلفده کچن کریم پادشاهلرک قصه سن سویلدی وعلم وحکمت نقل
ایلدی فلسفه علم وحکمته دیرلر یعنی وزیر ابو الحسن پادشاهی جود وسخاسمتنه ترغیب وتحریض ایچون زمان سلفده
مرور ایلین اصحاب کرامک حکایتنی واخلاق وصفاتنی نقل ایلدی وبو خصوصده اکا نیجه حکم سویلدی تا خرمنک
عشری کفه دن یوقار وکاه کفه خرمنک صوکنده اولان کسمکه دیرلر بونده اول پادشاهک خرمن اموالندن فضله
قلان سیم وزرک اونده بری اول شاعره حاصل اوله دیمکدر اول وزیر نیک کردارک کفتاریله اول شاعره پادشاه ده هزار
دینار واکا لایق خلعت ویردی پادشاه اول شاعرک درون وسرنی شکر خانه سی ایلدی یعنی انک قلبنی شکر وثنایه محل
ایلیوب شاد قیلدی سر بونده کسر سینله اولمق فهمه اقرب وتکلفدن ابعددر چونکم اول شاعر بوقدر احسانه
واصل اولدی (مثنوی) پس تفحص کرد کین سعی که بود) شاه را اهلیت من که نمود) پس تفحص ایلدیکه بو احسان کیمک
سعی وهمتی ایدی پادشاهه بنم اهلیتمی کیم کوستردی (مثنوی) پس بکفتندش فلان الدین وزیر * ان حسن نام وحسن
خلق وضمیر * پس اول شاعره ایتدیلر فلان الدین وزیر اول نامی حسن وخلقی حسن وضمیر منیری حسن یعنی سنک
اهلیتکی وحسب حالکی اول احوالی حسن وفعال وخصالی مستحسن اولان وزیر پادشاهه بیلدردی (مثنوی) در ثنای
او بکی شعری دراز * بر نبشت وسوی خانه رفت باز * چونکه شاعر حقیقت حاله مطلع اولدی اول وزیرک مدح
وثناسنده بردراز قصیده یازدی وکیرو وزیرک خانه سی جانبنه کتدی یا خود معنی بردراز قصیده یازدی واکا ویردی
وکیرو کندی خانه سی جانبنه کتدی (مثنوی) بی زبان واب همان نعمای شاه * مدح شه می کرد خلعتهای شاه *
پادشاهک نعمتلرینی همان زبانسز واب ودهانسز پادشاهی وپادشاهک خلعتلرنی مدح ایلدی یعنی اول قصیده
اکرچه وزیر حقنده ایدی ولکن انده بی زبان وبی اب شاهک نعمتلرنی وشاهک ویردیکی خلعتلری رمز واشارتله مدح
ایلدیکه مستحق مدح فی الحقیقه ولی النعمت اولان کمسه اولدیغی ایهام ایلمکدن اوتریدر حاصل کلام شاعرک شعری
اکرچه بحسب الظاهر وزیرک مدح وثناسنده ایدی ولکن انک ضمننده پادشاهک نعمتلرینک وخلعتلرینک
مدحی دخی مندرج ایدی کان وزیرک مدحی فی الحقیقه شاهک مدحی اولدیغی اشعار واعلامدن اوتریدر زیرا
خلیفه نک مدحی مستخلفک مدحنی مستلزم اولور بو وجه دخی جائز اولورکه دینه اول شاعر وزیرک ثناسنده

براوزرن شعر یازدی وانی مدح ایتدی وخانه سی جانبنه کتدی وشاهی انده مدح ایتدی زیرا شاهڭ اول نعماسی
بی زبان وبی لب شاهی وشاهڭ خلعتلرنی مدح ایلدی یاخود معنی بی زبان وبی لب شاهڭ اول نعماسی وخلعتلری
شاهی مدح ایلردی ولسان حالله شاهڭ ثناسنی سویلردی بواجلدن شعرده شاهی مدح ایلیوب همان
وزیری لب وزبانه متعلق اولان شعرایله مدح ایلدی * بازآمدن شاعر بعد سالی چند باامید همان صله
وهزار دینار فرمودن شاه برقاعدهٔ خویش وزیر نوهم حسن نام شاهرا کفت که این سخت بسیار ست
وماراخرجهاست وخزینه خالیست ومن اورابده یك ان خوشنود کنم * بو سرخ شریف پادشاهڭ درکاهنه اول
شاعرڭ کیرو کلمه سیدر برقاج ییلدنصکره همان اول صله واحسان امیدیله وکندی عادتی اوزره شاهڭ
هزارد ینار یورمسی واحسان ایلمسیدر اول شاعره هم نامی حسن یکی وزیرڭ پادشاهه دیمسیدر که بو بیڭ التون
قتی چوقدر وبزم خرجلریمز واردر وخزینه خالیدر وبن انی بونیکدن اونده بریله یعنی یوز التونله راضی وخشنود ایلرم
(مثنوی) بعد سالی چند بهر رزق وکشت * شاعر از فقر وعوض محتاج کشت * برقاچ ییلدنصکره رزق وکشتدن
اوتری شاعر فقر وقلت سببندن محتاج اولدی عوض عینڭ فتحه سیله قلت معناسنه در مصرع ثانیده اولان کشت
کاف فارسینڭ فتحه سیله شد معناسنه در (مثنوی) کفت وقت فقر وتنکیٔ دودست * جست وجوی آزموده
بهترست * پس کندی کندی یه ایتدی فقر وقتی وایکی الڭ دارلغی وقتی یعنی ضرورت واحتیاج زماننده آزموده ومجرب
اولنی جست وجو ایلمك بهتردر یعنی زمان احتیاجده عطا وکرمله تجربه اولنان کسه یی جست وجو ایلمك اولیرکدر
دیدی (مثنوی) درکهی را کازمودم درکرم * حاجت نورا همان جانب برم * جود وکرمده شول بردرکاهیکه تجربه
ایلدم حاجت جدیده می هم اول جانبه ایلتورم یعنی جود وسخاده برکره تجربه ایدوب احسانن کوردیکم درکاهه
عرض حاجت ایدوب بو یکی احتیاجی دخی اول جانبه ایلتمك وانڭ قضاسنی دخی اندن رجا ایتمك لازمدر دیدی بو محلده
محتاج اولنلره تنبیه اولدرکه قلت واحتیاجده عطا وکرمله موصوف ومجرب اولان درکاه حقه التجا قیله وحاجتن
اکا عرض ایلیه (مثنوی) معنیٔ الله کفت آن سیبویه * یولهون فی الحوایج هم لدیه * نحاتڭ رئیسی اولان سیبویه
الله لفظنڭ معناسنی دیدی جمیع حوایجده بو خلق انڭ قتنه التجا ایلرلر دیدی علمانڭ لفظة الله ده اقاویل کثیره سی
واردر بعضیلر اسم صفت دیمشلر علم دردینلرڭ حجتی بودرکه بو اسم بحسب اللفظ دائما موصوف اولور وهیچ صفت واقع
اولمز مثلا (الله الاحد الله الصمد الله الرحمن الرحیم) دیرسن وبونڭ کبی هر صفتله وصف قیلورسن پس بو معنی علمیتنه
دلالت ایدر اما اکثر اهل تحقیق اسم صفتدر اسم علم دکلدر دیرلر نتهکم شیخ صدر الدین اعجاز البیانده بیوررلر لایق
دکلدرکه حق تعالینڭ اسمی اوله که انڭ ذاتنه علم اوله شول حیثیتدنکه لا یفهم منه غیر الذات زیرا حضرت ذات من
حیث الاطلاق والتجرد محکوم علیه اولمز وهیچ بر وجهله تعریف وتوصیفی قابل دکلدر نه اطلاق ونه تقییدونه وحدت ونه
کثرت پس اسم علم مسماسنی ممیزدر نوعده وجنسده وحقیقت وماهیتده اولان مشارکلرندن فاذا کان کذلك حق تعالی
منزهدر تحت نوعده وجنسده داخل اولمقدن ومعلی دربراحداکا مشارك اولوب واول براحده مشابه اولمقدن پس
معلومدرکه علم قایم مقام اشارتدر واشارت ذات حقه ممتنعدر (بیت) چه جای بحث لفظ است وعبارت) که ایجاد رمی
کنجد اشارت * وبعض کباردخی بو اثره ذاهب اولوب دیرلرکه وضع اسمدن مراد تعریف مسمی درمن سائر المسمیات
ومعرفت کنه ذات محالات قبیلندندر ووجود غیر سوی حقیقتده مستحیلاتدندر پس اکا علم اولمنڭ فائده سی
ندرزیرا العلم للمعلوم دروجناب ذات ایسه (ولا یحیطون به علما) فحواسنجه کمسنڭ معلومی دکلدر پس اکا اسم دخی
اولمز * بیت * شرح وبیان چه کوبی نام ونشان چه جوبی * انجا که وحدت آمد بی نام وبی نشانست *
واسم صفتدر دینلرڭ بعضیسی بو اسمی الهدن مأخوذدر دیمش اله زید الاهة ای عبد عبادة من الباب الثالث
پس اله بمعنی مألوه اولور وبو تقدیرجه الله معبود بالحق دیمك اولور وایکنجی معناسی اله یأله الها بفتح اللام من الباب
الرابع بمعنی حار یحیر حیرة پس اله بو تقدیرجه متحیر معناسنه اولور پس جناب ذات معبود حقیقتده عقول واوهام
متحیر اولدیغندن اوتری اولور لفظة اللهڭ اشتقاقی بوندن اوله واوچنجیسی فزع معناسنه کاور الهت علی فلان دیرلر
ای اشد جزعی علیه بو تقدیرجه مفزع معناسنه اولور یعنی ای جمله نڭ فریاد وفزع اولنمشی دیمك اولور دردنجیسی
ثبات معناسنه کاور الهنا بمکان کذا دیرلر ای اقمنا به پس اله بو تقدیرجه بمعنی المثبت الدائم القائم اولور
بشنجیسی سکون معناسنه کاور الهت الی فلان دیرلر ای سکنت الیه دیمکدر پس نیجه قلوب انڭ ذکریله مطمئن ونیجه
ارواح انڭ معرفت وفکریله ساکن اولدیغی ایچون بوندن مأخوذ اوله والتنجیسی التجا معناسنه اوله زیرا الهت الی زید
دیرمن ای التجأت الیه دیمکدر ودخی اله الفصیل دیرلر چون دوه نڭ کوشکی انه سنه التجا ایلسه وبو تقدیرجه اله ملجأ

معناسنه اولور یعنی جمله نڭ صغنجق یری دیمك اولور پس الهدن همزه یی حذف ایدوب بدلنه الف لام عوض ویریلوب
الله دیدیلر پس سیبویه الهی التجا معناسندن طوتمغیچون حضرت مولانا بو محله مناسب انی ایراد ایدوب
بیوررلر اول سیبویه الله لفظنڭ معناسن دیدی مصرع ثانی سؤال مقدره جوابدر تقدیری نه دیدی سیبویه دیمکدر پس
بیوررلر یولهون ای یلتجئون فی الحوایج جمع حویجه در یعنی التجا ایدرلر حاجتلرده هم لدیه بو خلق عالم اول اللهڭ
قتنه (مثنوی) کفت الهنا فی حوایجنا الیك * فالتمسناها وجدناها لدیك * سیبویه دیدی بز حوایجمزده سکا
التجا ایلدك اول حاجتلریمزی التماس ایلدك انلری سنڭ قتکده بولدق کفت لفظنڭ قائلی سیبویه اولمق محله انسبدر
یعنی سیبویه الله لفظنڭ نه دن مشتق ایدوکنی بیان ایلمك خصوصنده بو کونه سویلدی وجناب حقه بو وجهله خطاب
ایلدیکه الهی بز جمیع حاجتلریمزده سکا التجا ایلدك وانلری سندن التماس ورجا قیلوب جمله سنی سنڭ قتکده بولدق
مثنوی) صد هزاران عاقل اندر وقت درد * جمله نالان پیش آن دیان فرد) یوز بیڭ عاقل درد وبلا وقتنده اول دیان فردڭ
حضورنده جمله سی ناله وفریاد ایدیجیدر زیرا بو جمله نڭ اعتقادی بودرکه اول درد وبلایی دافع ورافع همان اولدر
(مثنوی) هیچ دیوانهٔ فلیوی این کند * بر بخیلی عاجزی کدیه تند * هیچ بر عقلی ناقص احمق دیوانه بونی ایلرمی که
بر عاجز زیاده بخیله کدیه ایلیه واندن دریوزه قیله یعنی بونی احمق اولان دیوانه بله ایلمز (مثنوی) کر ندیدندی هزاران بار
بیش * عاقلان جان کی کشیدندیش پیش) اکر نیجه بیڭ کره عاقللر زیاده احسان کورمیه لردی اول خدانڭ حضورنه
جانی نچون چکرلردی یعنی اکر عاقللر نیجه بیڭ کره مع زیاده حق سبحانه وتعالیدن بذل ایلدکاری شیئٔ مقابله سنده
احسان وکرم کورمیه لردی جانلرنی انڭ جانبنه چکمزلردی ومالاری تخمین انڭ یولنده اکمزلردی زیرا عقلانڭ
شانندندرکه عبث وبی فائده یره بذل مال قیلمزقنده قالدیکه بذل جان ایلیه عقلانڭ اول فیاض مطلقدن فیض الدقلری
ومایه بولدقلری عجب دکلدر (مثنوی) بلکه جمله ماهیان در موجها * جمله پرندکان بر اوجها * بلکه جمیع
ماهیلر وبحری جانورلر موجلرده ودریالرده وپرنده اولان طیورڭ جمیعسی اوجلرده وهوالرده (مثنوی) پیل وکرك
وحیدر اشکار نیز * اژدهای زفت ومور ومار نیز * فیل وقورد وشکار ایدیجی ارسلان دخی عظیم وجسیم اژدرها
ومور ومار دخی حیدر ارسلانه دیرلر (مثنوی) بلکه خاك وباد وآب وهر شرار * مایه زو یابند هم دی هم بهار * بلکه خاك
وآب وباد وشرار یعنی آتش بو جمله سی مایه یی هم شتاده هم بهارده اندن بولورلر وهر دم وجودی وفیضی اندن آلورلر
(مثنوی) هر دمش لابه کند این آسمان * که فرو مکذارم ای حق یك زمان * بو آسمان اول حی وقیوم اولان خدایه هر دم
لابه وتضرع ایلر بو یله دیو که ای حق بنی بر زمان آشغه قومه یعنی بنی دائما حفظ ایت آشغه دوشمیم (م ی) استن من عصمت
وحفظ توست) جمله مطویٔ یمین آن دو دست) بنم ستونم سنڭ عصمت وحفظڭ در جمله مطویٔ یمین آن دو دست جمله سی
اول ایکی الڭ یمیننڭ مطویسیدر بو مصرع بو آیت کریمه یه اشارتدرکه سورهٔ زمرده حق تعالی بیورر (والسموات
مطویات بیمینه) یعنی حق تعالینڭ یمینیله اسمانلر دورلمشلردر یمین صاغ اله دیرلر متشابهاتدندر سلف تأویل
اتمیوب توقف ایتمشلر اما خلف تأویل قیلمشلردر ویمیندن مراد دست ارادتدر دیمشلر ونچون حق تعالییه ایکی دست
اطلاق اولنسه انی قدرت وقوتله تأویل وتفسیر ایتمشلردر چونکم وکلتا یدی ربی یمین مبارك حدیث شریفنڭ مصداقی
اوزره خدای متعالڭ هر ایکی الی یمین مبارك اولوب یسارڭ مقابلی اولان یمین اولمدیسه هر ایکی دستنه یمین اطلاقی
صحیح اولور بو نکته یی اشعار ایچون حضرت خداوندکار قدس الله سره العزیز یمین لفظنی آن دو دسته اضافت ایدوب
یمین آن دو دست بیوردی یعنی اول قدرت وقوت اللرینڭ یمینیله جمله سی مطویدر دیمك اولور (مثنوی) این زمین
کوید که دارم برقرار * ای که بر آبم تو کردستی سوار * وبو زمین دیرکه الهی بنی قرار اوزره طوت ای خدا که بنی آب اوزره
سوار ایلدك چونکم حق تعالی بو زمینی اب اوزره بر بشك کبی وضع ایلدی زمین حرکت واضطرابه کلوب لرزه وزلزله دن
خالی اولمدی پس حق تعالی بو طاغلری انڭ سکون وثباتیچون خلق ایلیوب انڭ اوزرینه میخلر کبی وضع ایلدی
(کما قال تعالی الم نجعل الارض مهادا والجبال اوتادا) نتهکم شیخ سعدی رحمة الله علیه بو معنایه اشارت ایدوب
بیورر * بیت * زمین از تب لرزه آمد ستوه * فرو کوفت بر دامنش میخ کوه * چونکم حق تعالی بو زمینی آب اوزره
سوار ایلدی بحسب الظاهر اوتاد ارض اولان جبال واسطه سیله ساکن وبرقرار طوتدی ولکن من حیث المعنی
هر دم اکر ارضی واکر سمایی قیومیتیله حفظ ایلمکده در وبو ایکیسنی حفظ ایلمك ولا یؤده حفظهما ایتنڭ طبقنجه
اصلا اول قادر وقیومه ثقلت ومشقت ویرمز حدیث شریفده واقع اولمشدرکه الله تبارك وتعالی عرش عظیمی خلق
ایلدکده انی کوتورمکدن اوتری نیجه بیڭ ملك خلق ایلدی که انڭ هر بری بو زمینی کوتورمکه قادر ایدیلر بو جمله سی
عرشی کوتورمکه قادر اولمدیلر بعده بو زیبڭ دخی خلق ایلدیکه یدی قات یری ویدی قات کوکی بر یره کتورسه لر انڭ هر بری

بوجملەیی کتورمکه قادرایدی واکن بوجملەسی عرش اعلی یی کوتورمکه قادراوله مدیلر درت ملك دخی خلق ایلدی که
انلره جملهٔ عرش دیرلرپس عرش عظیمك کوتورمسنی انلره امر قیلدقده انلر عرشی برالماکبی کوتوردیلرپس انلرك هر برینه
بوقدربك قوی ملكلرك کوتوره مدکلرنی بردرت ملك کوتوردك دیو عجب شایبەسی کلدی وغالب اولدی علام سر
اولان خدای تعالی بونلره دیدیکه مکلرم آیقلریکز التنه باقك سز برشیٔ اوزره میسز چونکم بونلر ایقلری التنه بقدیلر
اصلا وقطعا برشیٔ کوره مدیلرپس بیلدیلرکه بوجملەیی حفظ ایدن وقایم طوتن اول قادر وقیوم ایمش وسائرك برشیٔ حفظ
قیلمسی وا کاحامی اولمسی انك حفظ وحمایتنك اثری ایمش (مثنوی) جملکان کیسه ازو بردوختند* دادن حاجت
ازوآموختند* الحاصل بونلر جملەسی کیسەلرنی اندن دکدیلر حاجت ویرمکی حضرتحقدن اوکرندیلر کیسەلرنی
جمله خلق اندن دکدیلر دیمك کیسهٔ وجودلرنی قدرت وقوت واراداتله وسائر اوصاف الهیه ایله پرایتدیلردیمکدن
کنایەدر یعنی جملەسی اول جواد مطلقدن کیسهٔ وجودلرین کندی ذاتلرینه مناسب اولان صفات وحالاتله پرایتدیلر
برمحتاجه حاجت ویرمکلکی هم اندن اوکرندیلر زیرا هیچ برشیئك وجودنده قضای حاجت ایلمکه امکان وقدرت
یوقدر والابارادة الله وتوفیقه (مثنوی) هرنبیٔ زوبرآورده برات* استعینوا منه صبرا اوصلات* سورهٔ بقرده اولان
آیتەاشارتدر (یاایها الذین امنوا) ای وحدانیت حقه تصدیق ایدنلر استعینوا ومعاونت طلب ایلك اللهدن بالصبر
معاصیدن وحظوظ نفس وشهواتدن صبر ایلمکلکله وبلا وقضاسنه صبر ایلمکلکله والصلات دخی معاونت طلب
ایلك صلات مفروضه یی علی وفق المراد ادا ایتمکله زیرا صلات ام العبادات ومعراج المؤمنین والمؤمنات واهل طاعاتدر
قال سهل بن عبدالله استعینوا بالصبر علی ما امر الله واصبروا علی اداب الله قال الضحاك استعینوا بالصبرای بالصوم
واصبروا علی الصلاة ان الله مع الصابرین) تحقیقا الله تعالی صبرلوقوللریله بلەدر بومعیت صفاتیدر ذاتی دکلدر یعنی الله
تعالی رحمتیله وعنایت وموهبتیله صابر قوللریله بلەدر معنیٔ بیت هر برنبی اول اللهدن حجت وبرات کتورمشدرکه
اول براتدن مراد بومصرع ثانیله اشارت اولنان آیت کریمەنك مفهومیدرکه هر برنبی کندی امتنه انلرك لسانی اوزره
بوبراتی حضرتحقدن کتورمش وبوامری انلره بتورمشدر یاقوم صبر وصلاتله حق تعالیدن معاونت ونصرت
طلب ایلیکز صبر وصلات نزع خافضیت اوزره منصوب اولوب بالصبر وبالصلات تقدیرنده اولورکه ایت کریمەده بایله واقع
اولدیغی مؤید اولور بومعناده جائز اولورکه صبرا تمییزیت اوزره منصوب اولوب وصلاتده بامقدر اوله تقدیر کلام
استعینوا من الله علی حوایجکم من جهة الصبر وبالصلاة دیمك اوله بعض اهل تفسیر صلاتی دعا معناسنه وصبری
صوم معناسنه المشلردر بوتقدیر اوزره بومصرعك معناسی ای قوم حوایجکز اوزره اللهدن صایم وصابر اولدیغکز
جهتدن دعا ایله معاونت طلب ایلك دیمك اولور اما اولیسی بالرمقدر اولوب صبر وصلاتله اللهدن معاونت طلب ایلك
دیمکدر (مثنوی) هین ازو خواهید نه ازغیر او* اب ازیم جوبجو ازخشك جو* اکاه اولیکز اول اللهدن استیکز
هرنه استرسکز اندن غیریدن دکل ابی دریادن استه قوری نهردن استمه یعنی بوخلق عالم صویی قوریمش چای کبیدر
بونلرك وجودندن طالب آب مقصوده واصل اوله مز آبك محلی دریا اولدیغی کبی جمیع مرادات ومقصوداتك حصولنه
محل اول وهاب مطلقدرپس اکر آب مقصودی ای تشنه اولان طالب استرسك اندن استه غیریدن استمه که اول غیر
وسوی مرتبەسنده اولان مخلوق سراب بقیعه کبیدر (مثنوی) وربخواهی ازدکرکس اوده هد* برکف میلش سخاهم
اونهد* واکرغیریدن برنسنه استیەسن انی هم حضرتحق ویرر اول دیکر اولان کسەنك میلی کفنه سخایی هم اول
قور یعنی اکرسن خدای تعالیدن غیریدن برنسنه استەسك اول خداوبررانك سکا میلنه سخایی هم قیاس ایله که
اندن غیرینك عطا وسخاده برا خرك وجود واردی اوله کل شیئك وجودی فی الحقیقه ها الکدر وهر شیئك وجود مجازیسی
دائم انکله قائمدر چونکم برکسەدن سن برشیٔ استەسك اکر اول کسه انی سکا ویررسه بیلکه انی سکا خدا ویرر منع
وعطاده غیرك مدخلی یوقدر وهرحالده مانع ومعطی اولدر (مثنوی) انکه معرض رازرقارون کند* رو بدو آری
بطاعت چون کند* اول خدا که معرضی التوندن قارون ایلرپس اکا اطاعت ایله یوز کتورەسن نیجه ایلر قیاس ایله
یعنی چونکم اول حضرت کندی طاعتندن اعراض ایلین کافری بوقدر سیم وزردن قارون ایلیوب دولت ویره
یوزیکی طاعتلها کاکتورسن قیاس ایله که سکانه ایلر مالا عین رأت ولا اذن سمعت حدیثیله اشارت اولنان نعمتلره
سنی واصل ایلر (مثنوی) باردیکر شاعرازسودای داد* روی سوی آن شه محسن نهاد* کیرو بردخی شاعرداد
وعطا سوداسندن یعنی جود وسخا آرزوسندن اول احسان ایدیجی شاهك جانبنه یوزقودی یعنی انك درکاهنه
توجه ایلدی (مثنوی) هدیه شاعرچه باشد شعر نو* سوی محسن آردو بنهد کرو* شاعرك هدیه وارمغانی ندر شعر
نودر محسنك قتنه کتوررو انی رهن وکرو قورو انك مقابلەسنده لطف واحسان رجا ایلر (مثنوی) محسنان باصد عطا

وجود بر* رخ نهاده شاعرانرا منتظر* محسن اولنلر یوز عطا وجود ایله ویوز احسان ایله شاعره منتظر اولوب التون
قومشلردر یعنی مدح وثنا ایلین شاعرلك قدومنه منتظر اولوب انلره عطا ایلمك ایچون وانلردخی بومحسنلرك مدح
وثناسنی سویلمك ایچون سیم وزر قومشلردر تا انلره عطا ایلیەلر (مثنوی) پیش شان شعری به ازصد تنك شعر* خاصه
شاعر کوکهرآرد زقعر* محسنلرك قتنده برشعر یوز شعر تنکندن ایو ومقبولدر خصوصا اول شاعرکه دریا دبندن
کوهر کتورر شعر قیله ویوکه دیرلر بونده ذکر سبب ارادهٔ مسبب طریقی اوزره موی پشمیندن منسوج اولان جامەلرمراد
اولسه دخی جائزدر مثلا صوف ومحیز وچوقه کبی وبونلر امثالی تنك اسان ترکیده دنك دیدکاریدر یعنی اول محسنلرك
قتنده پشم مویدن منسوج اولان یوزدنك ثیاب نفیسەدن وخلع فاخرەدن کندی مدحلرینه متعلق اولان
برشعر یکدر علی الخصوص اول برشاعرکه دریای حقیقتك باطنندن جواهر وزواهر معانی واسرار بوقارو کتورەوانی
برمحسنك حضورینه یتوره صد تنك شعرك انك قتنده اصلا قیمتی اولمز (م ی) آدمی اول حریص نان بود* زانکه قوت
ونان ستون جان بود* آدمی اول حالده نانه حریص اولورز براقوت ونان جانك ستونیدرکه روح حیوانی غدا وقوتله
قوت بولوب قائم اولوربو اجلدن ادمی اوائل حالده اکل وشربه مائل اولور (مثنوی) سوی کسب وسوی غصب وصد
حیل* جان نهاده برکف ازحرص وامل* ادمی کسب وغصب وصد حیل جانبنه حرص وطول املدن جاننی کفی اوزره
قومشدر یعنی ادمی ابتدای حالده کسب ایلمك جانبنه وخلقدن اخذ اموال ایلمك سمتنه ویوز کونه حیله وخدعه قیلمق
طرفنه حرص واملرندن اوتری جانلرك اللرینه قومشلردر روز وشب سعی وکوشش اوزره درلر وکنز قناعت ولذت عطا
وسخاوتدن بی بهرەلردر (مثنوی) چون بنادر کشت مستغنی زنان* عاشق نانست ومدح شاعران* تاکه اصل
وفصل اورا بردهند* دربیان فضل او منبر نهند) چونکم آدمی نادر اولان شیٔ سببیله ناندن مستغنی اوله ناملك وشاعرلرك
مدحنك عاشقیدر تاکم شعرا انك اصل وفصلنه برمیوه ویرەلر انك فضل وکمالی بیاننده منبر قویەلر نادر قلیل معناسنه در
عجب معناسنه دخی استعمال اولنور قلیل معناسی مراد اولدیغی اوزره معنی چونکم اندك نسنه ایله ناندن مستغنی اوله
اوازنسنه به قناعت قیلوب کنز لا یفنی مرتبەسن بوله پس نام وشهرتك وشاعرلرك مدح وثناسنك عاشقی اولور پس نادرله
ناندن مستغنی اوله دیمك کنز قناعتی اله کتوره دیمکدن کنایت اولور اکر عجب معناسنه استعمال اولنورسه معنی چونکم
آدمی عجیب وغریب اولان تحف ومتاع واسطەسیله ناندن مستغنی اوله وکمال قدرت وعزته وصول بوله بالضروری اول
وقت نام واشتهارك وشعرانك مدح وثناسنك عاشقیدر تاکم شعرا اول کسەنك اصلنه وفصلنه وفرعنه مدح میوەسنی
ویرەلر انك فضلی وهنرنی بیان ایلمك خصوصنده منبر قویوب آوازهٔ مدح وثناسنی جهان خلقنك کوشنه ایرکورەلر
(مثنوی) تاکه کروفر وزربخشیٔ او* همچو عنبر بوددهد درکفت وکو* تاکم انك کروفری وزربخشلغی کفت وکوده عنبر
کبی رایحه ویره یعنی اول ممدوحك رونق وقوتی وسخا وجودی صفتی مسك وعنبر رایحەسی کبی شاعرلرك کفت وکونده
خلق عالمه رایحه ویره تاهر بری انك ذکر جمیلی وخلق جلیلی رایحەسندن معطر مشام اوله (مثنوی) خلق ما برصورت
خود کرد حق* وصف ما از وصف او کیرد سبق) حق تعالی حضرتلری بزم خلقمزی کندی صفاتی صورتی اوزره ایلدی
بزم وصفمز حقك وصفندن درس وسبق طوتر یعنی الله تبارك وتعالی بزم صفاتمزی کندی صفاتی اوزره خلق ایلدی
نته کم حضرت نبی علیه السلام بوخصوصده ان الله خلق آدم علی صورته دیو بیلدی محققلر ای علی صفاته دیمکله
صورتی تفسیر ایلدی چونکم حق تعالی بزم صفاتمزی کندی صفاتی اوزره خلق ایلدی بزم صفاتمز هردم انك صفاتندن
اثر پذیر اولور واستفاده قیلور (مثنوی) چونکه آن خلاق شکر وحمد جوست* آدمی را مدح جویی نیز خوست*
چونکم اول خلاق بندەلردن شکر وحمد طلب ایدیجیدر آدمینك دخی طالب مدح اولمق خوی وعادتیدر یعنی
چونکم اول خلاق عالم بنی ادمدن شکر وحمد ایلمکی دیلیجی وممدوح ومحمود اولمنی سویجیدر (کما قال علیه السلام ان الله
یحب ان یحمد رواه الطبرانی عن الاسود بن سریع لاجرم آدمینك دخی مدح وثنا طالبی اولمق خوی وصفتیدر زیرا آدمی
صفات الهیه اوزره مخلوق اولمشدر واول احادیث شریفه که بالمواجهه برکسەیی مدح ایلمك وانك حمد وثناسنی سویلمك
خصوصنده وارده اولمشدر مثلا اذا رایتم المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب حدیثی کبی بوحدیثلر مدح وثنا
ممدوحك نفسنه کبر وغرور ویردیکی تقدیراوزره در والا نفسه کبر وغرور کلدیکی تقدیر اوزره ممدوح اولمق وطالب مدح
وثنا قیلمق شرعا وعقلا مذموم دکلدر (مثنوی) خاصه مرد حق که در فضلست چست* پرشود زان باد چون خیك
درست* علی الخصوص مرد خدا که فضل وکرمده چست وچابکدر اول مرد حق درست طلوم کبی باد مدحدن
درونی پر اولور وایمان واسلامنه قوت کلور یعنی چونکم آدمینك مدح جویلك عادت وخویدر خصوصا بوجملەدن
مردان الهی اولان انبیا واولیا وصلحا وعرفا که فضل وعرفانده واسلام وایمان مرتبەسنده چست وچابکاردر درست

وكامل اولان طلومه نفخ اولندقده نه مرتبه درونی بادله پر اولور وجسیم وكبیر اولورسه انلرك درون معرفت
مشحونی دخی اویله پر اولور وایمان وعرفانلرینه زیاده لك كلور ومعرفتلری قوت بولور نته كم بو حدیث شریف بو معنایه
شهادت قیلور (كما قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی الایمان فی قلبه رواه الطبرانی والحاكم
عن اسامة ابن زید كذا فی الجامع الصغیر) وبو مدح وثنانك اسرار وحقایقنه متعلق اولان كلمات اوچنجی جلدده دقوقی
حكایه سنده بدش رفتن دقوقی بیاننده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه (م ی) ور نباشد اهل زان باد دروغ خیك بدریدست
كی كیرد فروغ واكر ممدوح مدحه اهل اولمسه اول باد كذب ودروغدن یرتلمش طلومدر نفخ اولنان باددن فروغ طوتمدیغی
وزیاده لك بولمدیغی كبی مدحه اهل اولمین كسه دخی كذب ودروغ اولان مدح ایلندن درونی فروغ طوتمز وایمان وعرفانی
زیاده لك قبول ایتمز بلكه ایمانه ضعف كلور ونفسی اول مدحه مغرور اولوب متكبر اولور پس بو كونه كسه لر حقنده
لازم كلور اذا رایتم المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب دینسه زیرا مدح بو كونه كسه لره عین ضرردر وبونلری مداح
اولنلر دخی كذا بدر پس یرتلمش طلوم كبی اولان ضعیف الایمان اكر دین وایمانك ضعفنی ونفسنك قوتنی استمزسه
كركدر كه مدح اولمغه رضا ویرمیه ومادح اولنلری منع قیله كه اكر بو كونه كسه لر مادحلرك مدحنه وثناسنه رضا ویررلرسه
كندو بوغازلرینی بغیر سكین مذبوح ومقطوع اولمق مرتبه سنه ایركوررنته كم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر (اثنی
رجل علی رجل عند النبی صلی الله علیه وسلم فقال علیه السلام ویلك قطعت عنق اخیك ثلاثا) زیرا مدحه لایق اولمین
كسه یی مدح ایلمك انی بچاقسز بوغازلمق كبیدر (مثنوی) این مثل از خود نكفتم ای رفیق * سرسری مشنو چو اهلی
ومفیق) این پیمبر كفت چون بشنید قدح) كه چرا فربه شود احمد بمدح) بو مثلی كندی قریحه مدن دیمدم ای رفیق بو مثلی
سرسری وبی معنی دیكلمه چونكم اهلسن وذو افاقتسن یعنی شو مثل كه مدحه اهل اولمین كسنك حقنده كه بن ضرب
ایلدمكه اول مثل خیك درست وخیك بدریده مثللریدرسن هر برنی سرسری وبی معنی استماع ایلمه اكر مدحه وبو كلامه
اهل ایسك وسكر طبیعتدن آیلمش افاقت بولمش ایسك زیرا بو كونه مثلی حضرت پیمبر دیدی چونكم كفار ومنافقین دن
كندی حقنده قدح وهجو ایشتدی كه انلر نیچون فربه اولور احمد مدح سببیله دیدیلر مصرع ثانی منافقلرك وكافرلرك اول
حضرت حقنده سویلدكاری قدحه متعلق اولان كلامك مضمونی اولور وبو كلامك توضیحی وبو مرامك تحقیق وتفسیری
اولدر كه حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه كه حضرت رسول اكرمك شاعری ایدی اكثر اول حضرتك مدحنه وثناسنه
متعلق قصیده لر انشاد ایلیوب الفاظ بلیغه وعبارات فصیحه ایله اول سلطان حقیقی مدحلر قیلوب انك حضورینه
كتورورلردی اول حضرت انك استماعندن شاد ومسرور اولوب حتی مسجد الحجره بین الاصحاب كرسی قویوب كندیلرك
مدحنه متعلق وكفارك هجو وقدحنه مناسب اولان قصیده لری اوقورلردی (كما روی عن عایشة رضی الله عنها
ان النبی صلی الله علیه وسلم كان یضع لحسان المنبر فی المسجد فیقوم علیه قائما یهجو من كان یهجو رسول الله فقال
علیه السلام ان روح القدس مع حسان مادام ینافح عن رسول الله صلی الله علیه وسلم وكاه اولوردیكه بر كلامندن
حظ ایلسه لردی ایدك الله بروح القدس دیو اكا خطابا دعا ایدرلردی وكاهی غایبانه اللهم ایده بروح القدس دیو انك
حقنده دعا بیوررلردی پس حاصل كلام اولدر كه چونكم كفار اول حضرتك مدح اولنمقدن وثنا قیلنمقدن مسرور وشاد
اولدیغنه واقف اولدیلر اول حضرت حقنده بو كونه طعن وقدح قیلدیلر كه بو مدحدن شاد وفربه اولمق اخلاق نفسانیه
واوصاف بشریه واغراض طبیعیه نك مقتضاسیدر اكر اغراض نفسانیه ومقتضای طبیعیه دن اول پیمبر پاك وبری
اولیدی نیچون مدح سببیله شاد وفربه اولوردی یعنی بو كونه طعن آمیز وقدح مشعر سوز سویلدیلر وبیلمدیلر كه
اول حضرتك مدحی سودیكی سائر كسه لرك مدح وثناسی نفسلرینك حظندن اوتری سودكاری كبی دكلدر بلكه
خلیفه نك ممدوح اولمسی مستخلفك ممدوح اولدیغنی مستلزم اولدیغندن اوتوری ورسول اوزره حمد وثنا قیلنمق معنا
مرسله حمد وثنا اولدیغی اشعار قلمدیغیچوندر كه اول حضرتك مرآت وجودنده نمایان اولان اوصاف علیه اوصاف
الهیه در انی مدح ایلمك همان اللهی مدح ایلمكدر (مثنوی) رفت شاعر سوی آن شاه وبیرد * شعر اندر شكر واحسان
كان نمرد * الحاصل شاعر اول شاه جانبنه كندی وایلتدی پادشاهك احسانك شكری ثناسی حقنده شعرلك اول
اویله دو كه احسان اولمدی (م ی) محسنان مردند واحسانها بماند * ای خنك انها كه این مركب براند * محسنلر اولدیلر
وانلرك احسانلری جهانده قالدی ای سعادت اول كسه یه كه بو مركبی سوردی یعنی جهانده لطف واحسانه سعی
ایلدی (مثنوی) ظالمان مردند وماند آن ظلمها * وای جانی كو كند مكر ودها * ظالملر اولدیلر واول ظلملری قالدی
وای اول برجانه كه او مكر وحیله ایلیه زیرا مكر وحیله ایلین جان عاقبت الامر كندو مكر وحیله سنك سوء جزاسنی
كورر ومكر وحیله سی وظلم وفسادی سببیله معذب اولور (مثنوی) كفت پیغمبر خنك انرا كه او * شد ز دنیا ماند ازو فعل

نكو

نكو * حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردی سعادت اول كسیه كه او دنیادن كتدی اندن اول فعل قالدی بر كسه
دنیاده بر فعل حسن ایده وآخرته كیده اول فعلك اكا اجری اولور وبعده اول فعلی هر كیم ایشلرسه اول كسیه اول فعلدن
اجر حاصل اولور وبر كسه فعل قبیح ایشلرسه انی دخی بوكا كوره قیاس ایله (كما قال علیه السلام من سن فی الاسلام
سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها من بعده من غیر ان ینقص من اجورهم شیء ومن سن فی الاسلام سنة سیئة كان
علیه وزرها ووزر من عمل بها من بعده من غیر ان ینقص من اوزارهم شیء رواه مسلم عن جریر (مثنوی) مرد محسن لیك
احسانش نمرد * نزد یزدان دین واحسان نیست خرد * محسن اكرچه اولدی لیكن انك احسانی اولمدی زیرا
حضرت حق قتنده دین واحسان خرد دكلدر یعنی حقیر وبی اعتبار دكلدر بلكه عظیم القدر وعالیقدردر زیرا
(هل جزاء الاحسان الا الاحسان) آیتنك مفهومی اوزره حق قتنده احسانك جزاسی دكلدر الا ینه احساندر وادنی
احسان سبب رحمت وغفراندر (مثنوی) وای انكو مرد وعصیانش نمرد * تا نپنداری بمرك او جان ببرد * وای اول
كمسه یه كه اولدی وانك عصیانی اولمدی بلكه دنیادن آخرته عصیانله كیدوب خطا وذنوبدن توبه قیلمدی تا ظن ایلمیه
سنكه اول كمسه موتله جان ایلتدی یعنی قیاس ایلمه كه اولملكله جاننی مرتبه سعادته ایلتدی وكندوبی عذاب وعقابدن
خلاص ایلدی بلكه اولدكدنصكره نیجه عذاب وعقوبته كرفتار اولوب محنت ونقملر ایچره قالدی (مثنوی) این
رها كن زانكه شاعر بركذر * وامدارست وقوی محتاج زر * بونی ترك ایله زیرا كه شاعر راه كذر اوزره وامدار در والتونه
زیاده محتاجدر تا كم انك حسب حالی نیه منجر اولدی بیان ایلیه دیمك اولور (مثنوی) برد شاعر شعر سوی شهریار *
بر امید بخشش واحسان یار * شاعر شهریار جانبنه شعر ایلتدی كچن سنه اولان بخشش واحسان امیدی اوزره یعنی
مقدما اولان بخشش واحسان امیدی اوزره بر قصیده یازوب انی پادشاه جانبنه ایلتدی (مثنوی) نازنین شعری پر از در
درست * بر امید بوی اكرام نخست * صحیح ودرست اولان معنی درلرندن پر نازنین بر شعری سابقده اولان اكرام
واحسانك رایحه سی اوزره یعنی مقدم اولان اكرام وانعامك رایحه سنك امیدی اوزره اسرار معانی درلرندن درست
اولان خوب شعری اول شهریارك جانبنه ایلتدی دیمك اولور (مثنوی) شاه هم بر خوی خود كفتش هزار * چون
چنین بد عادت آن شهریار * شاه دخی كندو خویی اوزره اول شاعره هزار دیدی یعنی پادشاه كندینك عادتی ومقتضای
طبیعتی اوزره اول شاعره عطا ایچون بیك التون بیوردی چونكه اول شهریارك عادتی بو ایدی (مثنوی) لیك این
بار آن وزیر پر ز جود * بر براق عز ز دنیا رفته بود * ولیكن بو كره اول جود وكرمدن پر اولان وزیر عزت براقی اوزره سوار
اولوب دنیادن كتمش واسب سعادته سوار وراكب اولوب دار فانیدن سرای باقی یه رحلت ایتمش ایدی (مثنوی)
بر مقام او وزیر نو رئیس * كشته لیكن سخت بی رحم وخسیس * اول وفات ایلین صاحب كرم وزیرك مقامنه یكی
وزیر رئیس اولمش ولیكن زیاده بی رحم وخسیس ایدی (مثنوی) كفت ای شه خرجها داریم ما * شاعر را نبود این
بخشش جزا * اول خسیس وزیر پادشاهه ای پادشاه بزم خرجلرمز طوتار بر شاعره بو قدر بخشش جزا وسزا اولمز دیدی
(مثنوی) من بربع عشر این ان مغتنم * مرد شاعر را خوش وراضی كنم * بن بو هدیه نك ربع عشریله ای شاه مغتنم
یعنی بیك التونك عشرینك ربعی كه یكرمی بش التوندر انكله مرد شاعری خوش وراضی ایلرم (مثنوی) خلق
كفتندش كه او از پیش دست * ده هزاری زان دلاور برده است) خلق بویله دین وزیر بد خلقه دیدیلر كه اول شاعر اولدن
یعنی اول امردن اول وزیر سابق زماننده بو دلاور شاهدن اون بیك التون ایلتمشدر پیش دست بونده مقدم
معناسنه در (م ی) بعد شكر كلك خایی چون كند * بعد سلطانی كدایی چون كند * شكردن صكره نیجه كلك خایلك ایلر
یعنی بو مرتبه لذت وحلاوت المش ایكن بو بی لذت اولان ادنی مرتبه كه اول عطیه اولان دنانیرك عشرینك
ربعیدر اكا نیجه قناعت قیلر بو مقداره قناعت ایلمك شكر چكندكدنصكره قامش چكنمك كبیدر سلطانلقدنصكره
نیجه كدالق ایلر یعنی اول مرتبه عطا وكرمه معتاد اولان بو قدر حقیر وقلیل اولان شیئه تنزل قیلمق سلطانلقدن
كدالغه تنزل قیلان كسه كبیدر (مثنوی) كفت بفشارم ورا اندر فشار * تا شود زار ونزار از انتظار * اول وزیر بد خلق
خلقه بو كونه جواب ویروب دیدی اول شاعری صقمقلق ایچره صقارم یعنی زیاده مضایقه یه براغوب انی كمالیله تضییق
ایلرم تا انتظاردن زار ونزار بلكه جاندن بیزار اولور (مثنوی) آنكه ار خاكش دهم از راه من * در رباید همچو برك
از چمن) اندنصكره فرضا بن یولدن خاك الوب اكا ویررم چمندن انی كل یپراغی كبی قپار (م ی) این بمن بكذار كاستادم درین
كر تقاضا كر بود هم آهنین * بونی بكا قو كه بن بو خصوصده استادم اكر تقاضا بر آهن كبی اولورسه ده یعنی شاعرك
بو امرنی بكا تسلیم وتفویض ایله كه بن بویله كارلرده استاد كاملم فرضی تقاضا ایلین كسه حدید كبی قوی اولورسه ده انی
صنعتله ملایم ایلمك قابلدر دیدی (مثنوی) از ثریا كر بپرد تا ثرا * نرم كردد كر ببیند او مرا * اول شاعر اكر ثریادن

ثرایه دك اوچارسه اول شاعر ملایم اولور چونکه بنی کوره یعنی اول شاعر فرضی سمادن تحت الثرایه پرواز ایلمکه قادر
ایسه ده وادنی مرتبه دن اعلا مرتبه یه درحال عروج قیلمقده ماهر ایسه ده والحاصل هرنقدر جولان طبعه مالك وهنر
ومعرفتده هرنه مرتبه قوی ومحکم ایسه ده چونکم بنی کوره نرم وضعیف اولور وکرم وتیز اولمقدن فراغت قیلور (مثنوی
کفت سلطانش برو فرمان تراست * لیك شادش کن که نیکوکوی ماست * پادشاه اول وزیره تزویره ایندی یوری
فرمان سنکدر ولیکن اول شاعری شاد ایله بزم نیکوکویمزدر یعنی برحالله ومقدار ماله انی متسلی وشاد ایله که
نیك کو بلکی بدکو بلکه مبدل اولمیه وبزی خست وقلت مروتله هجو قیلمیه (مثنوی) کفت او را وده صد امیدلیس *
تو بمن بکذار واین بر من نویس * وزیر شاهه ایندی پادشاهم انی وایکیوز امید بلایجی یی امیدلیس وصف ترکیبیدر
امید بلایجی معناسنه یعنی چونکم وزیر پادشاهدن بوسوزلری اشتدی اکا ایندی پادشاهم اول شاعری وانك کبی
ایکیوز امید ایلیجی کسه یی سن بکا اصمرله وبونی بنم اوزریمه یاز (مثنوی) پس فکندش صاحب اندر انتظار * شد
زمستان ودی وآمد بهار * وتکرار کلامنی تأکید ایدوب شاهه دیدیکه اول شاعری وایکیوزانك کبی کدایی سن بکا
قو وفارغ اول ای پادشاه پس وزیر شاعری انتظاره براقدی احسان امیدنده زمستان ودی کتدی وبهار کلدی
ونیجه شهور وایام مرور قیلدی (مثنوی) شاعر اندر انتظارش پیر شد * پس زبون این غم وتدبیر شد * شاعر فقیر اول
عطانك امیدنده پیر اولدی پس بوغم وتدبیرك زبونی اولدی پس باعربله اولوب معنی شاعر بوغم وتدبیرك زیاده زبونی
اولدی دیمك دخی وجهدر (مثنوی) کفت اکر زرنی دشنامم دهی * تا رهد جانم ترا باشم رهی * شاعر وزیره ایندی
اکر بکا ویره جك التون یوق ایسه بکا دشنام ویره سن وبنی اول عطادن مأیوس اولمق مرتبه سنه ایرکوره سن تا بنم جانم
انتظار المندن قورتله وسکا بنده اوله که الموت احدی الراحتین دینلمشدر دخی الانتظار اشد من الموت الاحمر کلامنك
طبقی اوزره انتظار موت احمردن اشد اولمشدر (مثنوی) انتظارم کشت باری کو برو * تا رهد این جان مسکین از کرو *
انتظار بنی دبه لمشدر باری یوری کیت دی تا کم بوجان مسکین کرودن قورتله یعنی انتظاره مرهون ومقید اولمقدن
خلاص اوله (مثنوی) بعد از آنش داد ربع عشر آن * ماند شاعر اندر اندیشه کران * اند نصکره اول وزیر شاعر فقیره
اول بیك التونك عشر ربعنی ویردی که یکرمی بش التون اولور شاعر اندیشه کرانده قالدی وبوخصوصده
افکار دریاسنه دالدی (مثنوی) کان چنان نقد وچنان بسیار بود * این که دیر اشکفت دسته خار بود * کندو سنه
بویله دیدیکه اول مقدم اولان هدیه وعطیه انجلین نقد ایدی وانجلین بسیار ایدی بوکه مراد صکره اولان عطیه در
کیج اجلدی ومع هذا بر دسته خار ایدی پس بونك سبب ومنشأی نه اوله دیو متحیر اولدی واندیشه وخیال قیدنده
قالدی شاعرك بوتضجرن کورن کسه لر (مثنوی) پس بکفتندش که آن دستور راد * رفت از دنیا خدا مزدت دهاد
پس اکا دیدیلر که اول کریم وجوانمرد وزیر دنیادن کتدی خدای تعالی سکا مزد ویرسن دستور وزیره دیرلر (مثنوی)
که مضاعف زو همی شد آن عطا * کم همی افتاد بخشش را خطا * اول مقدم اولان عطیهٔ کثیره که سکا ویرلدی
اول وزیر کرمدن مضاعف اولدی واول هدیه نك نو بر تولمسی انك همت وسعیندن ظهوره کلدی بخشنه خطا
آز واقع اولوردی یعنی اول عطا اول وزیر کرمدن مضاعف اولوردی انك زماننده بخشش وعطایه خطا واقع اولمزدی
بلکه هرنه عطا اولورسه مع زیاده ظهوره کلوردی (مثنوی) این زمان او رفت واحسان را ببرد * او بمرد الحق بلی
احسان نمرد * بوزمان محسن وزیر دنیادن کتدی واحسانی ایلتدی الحق اول وزیر اولدی بلی انك احسانی اولمدی
بلکه قیامته دکین انك نامی باقی قالدی وبعض نسخه ده او نمرد الحق بلی احسان بمرد واقع اولمشدر معنی اول محسن
اولمدی بلی احسان اولدی وبودنیادن انك وجودی مرتفع اولدی دیمك اولور (مثنوی) رفت از ما صاحب راد ورشید *
صاحب سلاخ درویشان رسید * اول راد ورشید اولان وزیر ومصاحب بزدن کتدی وبزم ساکن اولدیغمز عالمی
قویوب بقا جانبنه رحلت ایتدی درویشلرك پوستلرینی یوزیجی وزیر ومصاحب انك یرینه ایرشدی (مثنوی) رو بکیر
این را وزین جا شب کریز * تا نکیرد با تو این صاحب ستیز * یوری بو یکرمی بش دیناری طوت وکیجه بورادن فرار ایت تا کم
بو وزیر ومصاحب سنکله عناد وخصومت طوتمیه وبوقدر عطیه یی دخی الکدن الوب سکا عظیم اهانت وحقارت
ایتمیه (مثنوی) ما بصد حیلت از وا این صله را) بستدیم ای بیخبر از جهد ما * بز بوهدیه یی اول وزیردن یوز حیله وصنعتله
الدق ای بزم سعی وجهدمزدن بی خبرا کر بزم سعی وجهدمز اولمیدی بوقدر التونی دخی کورمزدك دیدیلر (مثنوی
رو بایشان کرد وکفت ای مشفقان * از کجا آمد بکو بید این عوان * پس شاعر بویله دین کسه لره توجه ایلدی ودیدی
ای مشفقلر بوظالم وعوان قندن کلدی بکا دیکز (مثنوی) چیست نام این وزیر جامه کن * قوم کفتندش که نامش
بوالحسن * بو جامه کن یعنی قفتان صو یجی وزیرك نامی ندر قوم اول شاعره ایتدیلر که انك دخی نامی حسن در

(مثنوی) کفت یارب نام ان ونام این * چون یکی آمد دریغ ای رب دین * شاعر بونی ایشیدوب ایندی یاربی انك
نامی وبونك نامی چون بر کلدی حیف ودریغ ای رب دین یعنی انك اسمی مسماسنه مطابق اولوب نامی وذاتی حسن
اولدی اما بونك اسمی حسن ومسماسی اهرمن اولوب نامی ذاتنه مخالف کلدی (مثنوی) ان حسن نامی که از یك کلك او
صد وزیر وصاحب آید جود خو * زیرا اول بر حسن نامی وزیر که انك بر قلمندن جود وکرم خویلو یوز وزیر
ومصاحب کاور یعنی اول بر منبع کرم ومعطیٔ لطف ونعم ایدیکه انك قلمنك بر تحریرندن جائز ایدیکه نیجه جود وکرم
خویلو کسه لری پادشاهه وزیر ومصاحب قیلیدی وبومرتبه یه انلر نائل اولدقدنصکره خلقه منفق ومحسن اولیدی
(مثنوی) این چنین کز ریش زشت این حسن * می توان بافید ای جان صد رسن * تا چنین صاحب چو شه اصغا کند *
شاه ملکش را ابد رسوا کند * اما بوحسن نام وزیر که بونك زشت ریشندن ای جان یوز رسن بوکمك ممکندر بو بیتده
بو وزیرك حماقت ونادانلغنه اشارت واردر وصورت بی معنی اولمسنه دخی کنایت واردر یعنی بوحسن نام وزیر که
بی معنی بر صورتدر که انك زشت اولان قبا صقالندن یوز دانه ایپ بوکمك قابلدر یعنی اول نادانك لحیه سندن مکر ایپ
بوکمکله وجودی منفعته قابل اوله بوخسه انك ذاتنده بوندن غیری بر منفعت بوله جق شیء یوقدر دیمکی ایهام ایلر
وفی الحقیقه انسان دید کاری حسن خلق ومروتدن عبارت اولور وشرف نفس جود وکرمله ظهوره کلور هر شول
کمسه نك که جود وکرمی اولمیه بلکه حضرت حقه سجود دخی قیلمیه آنك موجود اولمسندن معدوم اولمسی نیجه
وجوهله اولی درتبه کم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بر غزل رعنالرنده بیوررلر * بیت * شرف نفس بجودست
وکرامت بسجود * هرکه این هر دو ندارد عدمش به ز وجود * چونکه شاه بو بخیلین وزیر ومصاحبی اصغا ایلیه یعنی
سوزین دکلیه شاهی وانك ملکنی ابدی رسوای ایلر حق تبارك وتعالی بر پادشاهه که خیر مراد ایلیه بلکه
اکا شر وضرر مراد ایلیه بونك کبی سوء تدبیر صاحبی بر وزیر بخیلی اکا مصاحب قیلرحتی اول پادشاه بر خیری
اکسه واکا مائل اولسه اکا معاونت ایلمزوا کرا کیوب اونتسه اول خیری اکا کدرمز اما حق بر پادشاهه
خیر مراد ایلسه وانك کندونی وملکنی شر وضرردن حفظ وحمایت قیلسه اکا بر صاحب خیر وزیر بر تدبیری
صاحب ایلر مقدما ذکر اولنان ابوالحسن نام وزیر بر تدبیر کبی که پادشاه بر خیری اونتسه اکدرر وخیری اکسه
واکا مائل اولسه معاونت ایلیوب انی اشلمکه تحریض وترغیب قیلوردی کما قال صلی الله علیه وسلم اذا اراد الله
بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق ان نسی ذکره وان ذکر اعانه واذا اراد غیر ذلك جعل له وزیر سوء اذا نسی لم یذکره وان
ذکر لم یعنه رواه ابوداود والبیهقی عن عائشة رضی الله عنها * چونکم بو وزیر دونك بد رأیلکی پادشاهك مروتنی
وقابلیتنی افساد ایلمکده فرعونك وزیری اولان هامان چکزدیسه که اول هامان فرعونی موسی علیه السلام ك
پندنی قبول ایلمکدن منع ایلیوب انك قابلیتنی افساد ایلردی بومناسبتله بو بیانه شروع ایدوب بیوررلر * ما نستن
بدرایی این وزیر دون درافساد مروت شاه بوزیر فرعون یعنی هامان (مثنوی) چند آن فرعون می شد نرم ورام *
چون شنیدی او ز موسی این کلام * نیجه نیجه اول فرعون نرم ورام اولدی چونکم حضرت موسی علیه السلامدن اول
کلام سعادت انجامی استماع ایلیدی (مثنوی) آن کلامی که بدادی سنگ شیر * از خوشیٔ آن کلام بی نظیر * اول
بر لطیف وحیا تبخش کلامی که فرضا طاش سود وپرردی اول بی نظیر کلامك لطافت وخوشلغندن یعنی
حضرت موسی علیه السلام اکر اول کلام هدایت انجامی جماداته سو یلسیدی اول کلامك کمال حلاوتندن سنكلردن
آب برینه شیر شیرین جقیدی وجاری اولوب اقیدی (مثنوی) چون بهامان که وزیرش بود او * مشورت کردی که
کینش بود خو * چونکم هامانله که اول فرعونك اول هامان وزیری ایدی مشورت ایلییدیکه انك خویی کین ایدی
یعنی اویله هامانکه انك خلق وطبیعتی انتقام اوزره اولمشیدی (مثنوی) پس بکفتی تا کنون بودی خدیو * بنده کردی
زنده پوشی را بریو * پس هامان فرعونه دیردی شمدیه دك خدیو ایدك وعظیم القدر اولو پادشاه ایدك الان زنو وحیله ایله
بر زنده پوشه بنده می اولورسن یعنی انك حیله ومکرینه اعتماد ایتمکله اکا مطیع اولوب خدمت وعبودیتی قیلورسن
(مثنوی) همچو سنگ منجنیق آمدی * این سخن بر شیشه خانهٔ او زدی * مثلا منجنیقه منسوب اولان طاش کبی
کلوردی اول سوز فرعونك شیشه خانه سنه اووردی یعنی هامانك سنك کبی غلیظ اولان کلامی منجنیقدن آتلان طاش
کبی کلوردی وفرعونك شیشه خانه کبی اولان ضعیف ورقیق قلبنه طوقنوب انك اعتقادی وقابلیتی وسیل ورغبتی
شیشه لری کسر قیلوردی (مثنوی) هرچه صد روز آن کلیم خوش خطاب * ساختی در یکدم او کردی خراب *
هرنه یی که اول خوش خطاب اولان کلیم یوز کونده دوزیدی بردمده اول هامان انی خراب ایدوب بوزردی پس آفاقده
اولان فرعونله هامانی انفس انسانیده بولوب هرکسك نفسنه خطاب قصه دن حصه بیوررلر (مثنوی) عقل تو دستور

ومغلوب هواست* در وجودت رهزن راه خداست* پس ای طالب اولان مرد فی المثل وجودك مملکتنده سنك
عقلك وزیردر ومغلوب هوادر سنك وجودکده اول مغلوب هوا اولان عقل راه خدانك رهزنیدر بو عقلدن مراد شول
مغلوب هوا وهوس اولان عقل معاشدر که وجود انسانیده هامانه بکزر هربار که روح راه خدایه متوجه اولسه
وسلوکه نیت قیلسه انك یولن اورر وانی کسب سعادت ابدیه دن وقبول نصیحت ومرشد ومریدن منع قیلور (مثنوی)
ناصح ربانی پندت دهد) آن سخن را او بفن طرحی نهد) بر ناصح ربانی سکا پند ویرر عقل معاش اول سوزه فن وحیله ایله
بر طرح قور یعنی کندی عصرینك موسای اولان ناصح ربانی اکر سکا نصیحت ویرسه اول هامان کبی اولان عقل
معاش اول سوزی طرح ایلروسکا انك عدم قبولنی سویلر بویله دیو (مثنوی) کین نه برجایست هین از جا مشو* نیست
چندان با خود آ شیدا مشو* که بو سوزلر برنده دکلدر اکا اول یرکدن کتمه چندان مقبول دکلدر کندیکه کل دیوانه
وشیدا اولمه یعنی عقل جزوی ناصح ربانینك کلامنی بو کونه رد وطرح ایلیوب سکا دیرکه بو سوز برنده ومحلنده دکلدر
صقین مرتبه ومقامکدن دور اولمه وانی قبول قیلمه زیرا بو سوزسنك حقکده اولقدر مقبول ومعتبر دکلدر کندیکه کل
دیوانه اوله ومجرد قیل وقال ایله اکا تبعیت قیلمه الحاصل نفس حیوانی وعقل جزوی درونکده هامان کبی کلوب یولدن
سکا رهزن اولورلر (مثنوی) وای آن شه که وزیرش این بود* جای هردو دوزخ پرکین بود* وای اول پادشاه که انك وزیری
بو اوله هر ایکیسنك جای ومقامی پرکین دوزخ اولور یعنی آفاقده شول شاهك حالنه وای که انك هامان کبی وزیری
اوله وانفسده شول شاه روحك حالنه وای که انك مغلوب هوا اولان عقل وزیری اوله وهامان انی اغوا واضلال قیله
هر ایکیسنك بیله یری لابد پرکین اولان جهنم اولور (مثنوی) شاد آن شاهی که او را دستگیر* باشد اندر کار چون آصف
وزیر) شاد اول پادشاه که انك تصرف وتدبیرنده دستگیری کار وعملده آصف کبی وزیری اوله وانکا خیر ایشلمکده معاونت
قیله (مثنوی) شاه عادل چون قرین او شود) نام ان نور علی نور این بود) عادل شاه چونکه آصف کبی وزیر عاقله قرین اوله
اول نور علی نور کلامنك نام ونشانی بو اولور نام بونده علامت معناسنه اولسه فهمه اقرب اولور کان عادل پادشاه
بین الخلایق بر نوردر عادل وزیر دخی بر نوردر چونکم بو ایکیسی بر برینه قرین اوله ومعاونت قیله نور علی نور آیتنك اثر
وعلامتی بو اولور بعض نسخه ده نام او نور علی نور بود واقع اولمشدر معنی اول پادشاهك نامی نور علی نور اولوردیمك
اکر بو بیت انفسه الثور سه معنی شاه عادل یعنی روح معتدل آصف کبی کامل العقل مغلوب هوا اولمین عقل کاملك
قرینی اوله اول نور علی نور معناسنك نام ونشانی بو اولور زیرا روح عادل وجودینك سلیمانی وعقل کامل انك آصف کبی
وزیر عالیشانی اولور چونکم بو ایکیسی بر برینه مقارنت قیله ومعارف ومناظر اوله نور علی نور اسمی بوا کا اطلاق
اولنمق لایق اولور (مثنوی) چون سلیمان شاه چون آصف وزیر* نور بر نور ست وعنبر بر عبیر* حضرت سلیمان
علیه السلام کبی شاه وآصف کبی وزیر نور اوزره نوردر وفی المثل عبیر اوزره عبیردر یعنی عبیر اوزره عبیر نیجه خوب
ونور اوزره نور نه کونه محبوب ایسه وزیر عاقل ایله شاه عادلك بری برینه مقارنتی نور اوزره نور کبی خوب وعبیر اوزره عبیر
کبی محبوب ومرغوبدر (مثنوی) شاه چون فرعون وهامانش وزیر) هردو را نبود زبد بختی کزیر* اما شاه فرعون کبی
هامان اکا وزیر اوله هر ایکیسنه بدبختلقدن چاره اولمز یعنی ایکیسنه بیله بدبخت اولملری مقرردر (مثنوی) پس بود
ظلمات بعض فوق بعض* نه خرد یار ونه دولت روز عرض* پس ظلمات بعضها فوق بعض آیتنك مظهری اولور عرض
اکبر کونی انلره عقل ودولت یار اولمز بو مثنده سورۀ نورده اولان بو آیت کریمه یه اشارت واردر که حق تعالی کفره نك اعمالنی
تشبیه وتمثیل ایلمك طریقیله بیورر (او کظلمات فی بحر لجی یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها
فوق بعض اذا اخرج یده لم یکد یراها ومن لم یجعل الله له نورا فما له من نور معنای شریفی ومحوای لطیفی اولدر که یاخود
کفره نك عملری شول دریای عمیقده اولان ظلمتلر کبیدر اول دریای موج بورویه وستر ایلیه ضمیر دریاده اولان کمسه یه عائد
اولورسه اول دریاده اولان کمسه یی موج ستر واحاطه ایلیه دیمك اولور اول موجك فوقنده بر موج آخر اوله موج اعلی نك
فوقنده بر سحاب اوله شوذکر اولنان بعضی اوزره ظلمتلردر یعنی ظلمت بحر وظلمت موج اول ظلمت موج ثانی
ظلمت سحاب بو جمله بری برینه متراکم اولوب بعضی بعضی اوزره واقع اولورچونکم اول دریاده اولان برکمسه کندو
الینی اخراج ایلسه که کوز کورمسنه اقرب اعضا الدر قریب اولمز که انی کوره بوندن مراد بیان تأکید شدت ظلماتدر
یعنی شدت ظلمات بر مرتبه ده اوله که الینی کورمیه وانی کورمکه دخی قریب اولمیه وشول کمسه ایچونکه الله تعالی قسمت
ازلیده نور قیلمیه پس انك ایچون بودنیاده نور یوقدر بو آیت کریمه کفره نك عملری ایچون بر آخر تمثیلدر که مقدما سراب
بقیعه به تشبیه ایدوب بو آیتده ظلماته تشبیه بیورمشدر ظلماتدن مراد انلرك عملری وبحر لجیدن مراد انلرك قلبی
وموج انلرك قلبندن حاصل اولان جهلدر که انلرك قلبنی ستر ایلر وموج آخر دخی شرك وکفردر که اولکی موجه منضم

ومتراکم اولور وبوندنصکره سحاب غفلت دخی انلرك اوزرینه واقع اولور پس عملری ظلمت وقلبلرندن حاصل اولان
صفتلر دخی ظلمت اولوب بعضها فوق بعض بری برینه متراکم اولورنته کم بو ظلمات ایچره اکر بر کمسه حقیقت حالی که فی المثل
نور کبیدر اخراج ایلسه انی کورمکه قریب اوله مز زیرا بر کمسه ایچونکه حق تعالی حقیقت کوریجی بر نور هدایت قیلمیه
انکچونکه حقیقت بین بر نور اولمز وکندی یه نافع ومفید اولان شیئی کورمز پس حضرت مولانا ظلمه یه بو آیت کریمه دن
حصه اولدیغنه بو بیتله اشارت ایدوب بیوررلر کان ظلمه نك احوالی دخی کفره نك اعمالی کبی ظلمات بعضها فوق بعض
آیتنك مفهومنك مظهری اولوب بونلر دخی انلر کبی ظلمتلر ایچره قالمشلردر دیمکی اشعار قیلورلر (الظلم ظلمات یوم القیمة
حدیث شریفی دخی بو معنایی مؤید اولور چونکم پادشاه عادل ودخی وزیر عاقل نور علی نور اولمسی مقرر اولدیسه
پادشاه ظالم ودخی وزیر ظالم بری برینه مقارن اولسه انلرك حقنده ظلمات بعضها فوق بعض دینلسه صحیح اولور
(مثنوی) من ندیدم جز شقاوت در لئام* کر تو دیدستی رسان از من سلام* بن لئیملرده شقاوتدن غیری نسنه کورمدم
اکر سن کوردك ایسه بندن سلام ایرشدر یعنی ذاتنده بدبخت وطبعنده خست ودنائت اولان لئیملك وجودنده اثر
سعادتدن بر نسنه کورمدم وخباثت شقاوتلرندن غیری صنعتلرینه مطلع اولمدم اکر سن انلردن برنده شقاوتدن
غیریسنی کوردك ایسه که مراد اندن سعادتدر بندن اول کمسه یه سلام ایرشدر که اویله کمسه مظهر شقاوت اولان لئیملر
مابیننده محل سعادت اولمش اولور پس اهل سعادته سلام ایلمك لایق اولور ولیکن الاشجار لا تثمر باضدادها قولنك
موجبنجه مظهر شقاوت اولان لئاملك اشجار وجودی اثمار سعادتی مثمر اولمز وکذلك محل سعادت اولان کراملك
شجرۀ مبارکه کبی اولان وجودلرندن زهر زقوم ثمر شقاوت وغوایت میوه لری ظهور ایتمز (مثنوی) شه چو جان
باشد وصاحب چو عقل* عقل فاسد روح را آرد بنقل* بو عالمده شاه جان کبی وشاهك مصاحب ووزیری عقل
کبیدر فاسد وناقص عقل روحی نقل حرکته کتورر کذلك فاسد وزیر جسد عالمده ماند روح اولان شاهی حرکته
کتوروب وظلم ومعصیت مرتبه سنه ینوروب وجسد آدمیده اولان عقل فاسد دخی هامان فرعونی ضلالت وغوایته
کتوردیکی کبی قلب وروحی افساد ایلیوب وعدالت مرتبه سندن چیقاروب ظلم ومعصیت ورطه سنه براغورو الحاصل
سوزبدنده عقل وزیر کبی وروح وقلب پادشاه کبی واعضا وجوارح انك جنودی کبیدر پس مغلوب هوا اولان عقل
وزیری پادشاه روحی افساد ایلسه انك جنودی مثابه سنده اولان جوارح وجودی دخی فاسد اولور واکر وزیر
صالح کبی اولان عقل شاه روحی افساد ایلمسه بلکه انی خیره داعی اولسه واول دخی صالح اولوب عدالته میل قیلسه
انك جنودی مثابه سنده اولان اعضای وجودی دخی جمله سی صالح اولوب اعتدال اوزره اولورلر کما قال علیه السلام
القلب ملك وله جنود فاذا اصلح الملك صلحت جنوده واذا افسد الملك فسدت جنوده رواه البیهقی عن ابی هریره کذا
فی الجامع الصغیر (م ی) آن فرشته عقل چون هاروت شد) سحر آموز دو صد طاغوت شد) اول عقل فرشته سی چونکم
هاروت اولدی یوز دخی معتاد اول عقل فرشته سی هاروت کبی اولدی ایکی یوز طاغوتك سحر آموزی اولدی فرشته نك
عقله اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر یعنی اول فرشته کبی اولان عقل چونکم هاروت وماروت اولدی
ومرتبۀ روحانیتده نورانی ایکن جسمانیت مرتبه سنه میل قیلوب شهوت ومقتضای طبیعت چاهنه تنزل قیلدی
نیجه یوز اهل طغیانك وبیحد اصحاب عصیانك نفسلرینه مکر وحیله اوکردیجی اولدی نته کم نیجه اهل طغیان واروب
چاه بابلده محبوس اولان هاروت وماروتدن سحری تعلم ایدرلر کذلك نیجه اصحاب عصیان وخذلان شول عقل وروح که
هاروت وماروت کبی مرتبۀ روحانیه دن تنزل ایدوب مرتبۀ جسمانیته کله لر وچاه طبیعت ایچره محبوس اوله لر انلردن
مکر وحیله اوکره نورلر وخلقی اول مکر وحیله ایله مفتون قیلورلر (مثنوی) عقل جزوی را وزیر خود مگیر* عقل کل را
ساز ای سلطان وزیر* عقل جزوی بی کندیکه وزیر طوتمه ای سلطان کندیکه عقل کلی وزیر دوز یعنی ای وجودی
کشورینك سلطانی اولان کمسه عقل معاشی کندیکه وزیر ومصاحب اتخاذ ایتمه زیرا سنی اضلال وافساد ایلیجیدر
عقل معادی کندیکه وزیر ومدبر دوز تا سنی خیرات وحسناته داعی اوله وجمله احوالك منتظم اوله واعضا وجوارحك
خلل وزللدن وخبیث وفاسد اولان عملدن نجات بوله (مثنوی) مر هوا را تو وزیر خود مساز* که بر آید جان پاکت
از نماز* هوایی سن کندیکه وزیر دوزمه اکر هوای نفسی کندیکه وزیر دوزه سن سنك جان پاکك نمازدن بوقارو کاور
وحق تعالی یه طاعت وعبادت ایلمکدن اعراض قیلور وبونك عاقبتی شین وشنار اولور وهواسی غالب اولان کمسه وصمت
وخیبت ورطه سنده قالور نته کم قصیدۀ برده صاحبی هوادن تحذیر ایدوب بو معنایه اشارت قیلور* بیت* واصرف
هواها وحاذر ان تولیه* ان الهوا ما تولی یصم او یصم* وقال علیه السلام ایاکم والهوی فان الهوی یعمی ویصم (م ی)
کین هوا پر حرص حالی بین بود* عقل را اندیشۀ یوم دین بود* زیرا بو هوا پر حرص وحالی بیندر عقلك اندیشه وفکری

یوم الدین در یعنی بو هوای نفسانی ومغلوب هوا اولان عقل جزوی همان حالی کوریجی وحالا حاضر اولان دنیانک
نعمت ودولتنه زیاده حریص اولیجیدر اما حرص وهوادن پاک اولان عقل معادک فکر واندیشه سی بویله دکلدر بلکه انک
اندیشه سی یوم دیندر که هرکس انده عملیله جزا النور وبو دنیانک ویده هرنه قیلدیسه انک مکافاتن بولور چونکم اول کونک
شانی بودر پس دائما اول کونک لوازمی ایچون عقل معاد اندیشه قیلور (مثنوی) عقـل را دو دیده در پایان کار*
بهر ان کل میکشد او رنج خار* عقلک ایکی کوزی کارلرک نهایتنه در عقل معاد اول کلدن اوتری خارلک رنج وزحمتنی چکر
یعنی عقل معادک شانی اولدر که بصر بصیرتی ودیده سر برتی هر کارک خاتمه سنه وعاقبتنه در عاقبت امرده حاصل
اوله جق کل ایچون بدایت حالده واول امرده خار رنجنی چکر یعنی آخرنده ظهوره کله جک سعادت کللری ایچون دنیاده
ریاضت ومشقت خارلرنه صبر وتحمل ایدر (مثنوی) که نه فرساید نه ریزد در خزان* باد هر خرطوم اخشم دور ازان*
اول کل بر کلدر که خزان وقتنده دوکلمز وفرسوده وپژمرده دخی اولمز هر اخشمک خرطومی او کلدن دور اولسون خرطوم
بیونک برون معناسنه در اخشم قوت شامه سی فاسد اولان ورایحه المیان کسیه دیرلر مصرع ثانی دعا موقعنده اولمق
اولی در اکرچه باد ماضی معناسنه اولوب هر اخشمک بورنی اول کلدن دور اولدی دیمک دخی وجهدر اما باد ریح
معناسنه اولوب هر خرطومه مضاف اولسه ومعنی هر اخشمک خرطومنک باد وهواسی اول کلدن دور دینلسه وجه
ومناسب دکلدر نه کم شمعی وجان عالم بویله دیمشدر وسروری اصلا معنی ویرمیوب اهمال قیلمشدر خلاصه کلام اول
عاقبت امرده ظهوره کلان سعادت ابدیه کلی بر کلدر که خزان وقتی کبی اولان موت وفنا زماننده اصلا دوکلمز ودنیا
کلی کبی فرسوده وپژمرده اولمز هر باغ روحی فاسد اولان کسه نک خرطوم عقلی اول کل معنویدن دور اولدی که
اندن رایحه المغه قادر اولمدی ویاخود معنی اندن دور اولسون نکه آنک رایحه طیبه سنه اول دماغ لایق ومناسب دکلدر
دیمک اولور پس مقدما ذکر ایلدکلری قصه نک بقیه سنک بیانته شروع ایدوب بیوررلر* نشستن دیو بر مقام سلیمان علیه
السلام وتشبیه کردن او بکارهای سلیمان علیه السلام وفرق ظاهر میان هردو سلیمان ودیو خویشتن را سلیمان کردن*
(مثنوی) ور چه عقلت هست باعقل دکر* یار باش ومشورت کن ای پدر* وکرچه سنک عقلک واردر لیکن بر غیر عقل
وعاقله ایله یار ومصاحب اول ومشورت ایله ای پدر (م ی) با دو عقل از بس بلاها وارهی* پای خود بر فرق کردونها نهی
زیرا ایکی عقل ایله چوق بلالردن قورتولورسن کندی ایاغکی کردون وفلکلرک اوج وفرقی اوزره قورسن بیت اول سؤال
مقدره جواب اولمق محلنه انسبدر چونکم سرخ شریفده دیو سلیمانک مقامنه اوتورمسی وانک سلیمانک کارلرینه تشبیه
قیلمسیدر دیو کندی یه سلیمان بن داود نام قیلمسی وهر ایکی سلیمانک ما بیننده اولان فرق ظاهرک بیاننده در بیوردیلرسه
کان عقل جزوی صاحبلرندن کندیلره بو کونه زعم کاور که بز خود عاقلرز کندی عقلمز له مقلدی محققدن فرق قیلورز
ومشبه مبطلی اهل حقدن ممیز اولورز دیه لر انلرک بو کلامنی وزعمنی دفع ایلمک صددنده هر برینه خطابا بیوررلر نعم ای
عقل جزوی صاحبی اکرچه سنک دخی عقلک واردر ولکن بر آخر عقل کامل ایله یار اول وانکله ای پدر مشورت قیل زیرا که
ایکی عقلک ایکیسنک بری برینه مقارنت ومعاونتی سببیله چوق بلالردن قورتلورسن ودیو کبی مکار اولان وسلیمانلق
دعوی قیلان اهل ریالرک حیله وتزویرندن نجات بولورسن وقدم روحکی اسمان حقیقتک اوجی اوزره قورسن ومرتبه
اعلایه نائل وواصل اولورسن پس اهل ریایی دیوه واصحاب تحقیق واهل صفایی سلیمانه تشبیه ایدوب بونلرک حالی دیوله
سلیمان قصه سنک ضمننده بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) دیو کر خود را سلیمان نام کرد* ملک برد ومملکت را
رام کرد* دیو اکرچه کندی یه سلیمان نام ایلدی وملکنی ایلتدی ومملکتی کندوسنه رام ایلدی (مثنوی) صورت
کار سلیمان دیده بود* صورت اندر سر دیوی مینمود* مکر حضرت سلیمان علیه السلامک کار وعملنک صورتنی
کورمشدی اما انک صورتی ایچره دیولک سری کورندی یعنی اول زمانده که دیو بر حیله ایله حضرت سلیمانک خاتمی اله
کتوردی وکندوبی انک مقامنه یتوردی واسمنی دخی سلیمان بن داود قودی خاتم واسطه سیله ملک سلیمانی اخذ ایتدی
ومملکت خلقنی کندی یه رام قیلدی وهر کارده وعملده حضرت سلیمانه تقلید وتشبیه ایلدی زیرا حضرت سلیمان علیه
السلامک کار وعملنک صورتن کورمشدی اکرچه کندوبه سلیمان نامن قودی وملکی الوب مملکتی رام ایلدی وسلیمانک
کاری کبی کار قیلدی ولکن اول صورت کارده وهیئت سلیمانیده دیولک سری اهل تمیز اولان کسه لره ظاهر اولدی
لاجرم خلق دیدیلر بو سلیمان بی صفادر زیرا سلیماندن سلیمانه دک فرقلر واردر یعنی اول زمانده اولان خلقک صاحب
فراستلری اول دیوی شکل سلیمانیده کوروب لکن انک سرنه عارف اولوب بویله دیدیلر که بو سلیمان بی صفادر که سلیمان
نبی ایله بو غبینک ما بیننده عظیم فرقلر واردر (مثنوی) او چو بیدارست این همچون وسن* همچنانکه ان حسن با این
حسن) مثلا اول سلیمان نبی بر بیدار کبیدر وبو دیو غبی خواب کران کبیدر انجلین که اول حسن بو حسنله یعنی قصه می

مقدما مذکور اولان وشاعرمن بوره اون بیک التون احسان قیلان ابو الحسن نام وزیر کریم ایله بعده اول شاعری
یکرمی بش التونله دفع ایلین خسیس ولئیم وزیرلک ما بیننده نقدر تفاوت وار ایسه وبیدار ایله نائمک ما بیننده دخی نه مرتبه
فرقلر وار ایسه بو سلیمانله او سلیمانک ما بیننده دخی اولقدر فرقلر واردر وکذلک اهل ریا ایله اهل صفانک واهل خدا ایله
اصحاب هوانک واهل تحقیق ایله اهل تقلیدک ما بیننده بونک کبی تفاوت عظیم واردر (مثنوی) دیو می کفتی که حق بر شکل
من* صورتی کردست خوش بر اهرمن* دیو لعین خلقه دیردی حق بنم شکلم اوزره اهرمن اوزره بر خوش صورت
ایلمشدر اهرمن دیو معناسنه در یعنی دیو لعین خلقه بو کونه مکر وتلبیس ایدوب کندی عرضنی ومنصبنی حمایت
وصیانت ایچون دیردی که حق سبحانه وتعالی بنم شکلمده اهرمن اوزره بر لطیف وخوش صورت قیلمشدر که بعینه
اول دخی صورتده بکا بکزر اما زنهار بزنهار اول کاوب سلیمانلق دعوا ایلرسه انک لاف ودروغنه اعتماد واعتقاد
ایلمکز (مثنوی) دیو را حق صورت من داده است* تا نیند از دشمار او بنست* زیرا دیوه حق تعالی بنم صورتمی
ویرمشدر تا که سزی اول دام وشبکه اتمیه ومکر وحیله ایله سزی کندیسنه صید ایتمیه (مثنوی) کر پدید آید بدعوی
زینهار* صورت او را مدارید اعتبار* اکر اول دیو لاف ودعوا ایله ظاهر که یعنی بنم صورتمده کاوب سلیمانم دیه زنهار
انک صورتنه اعتبار طوتمکز وکندیکزی اکا تابع ایتمکز زیرا سزی خائب وخاسر ایلر دیو تخویف قیلوردی
غرائب اول دیو لعین کندوبی سلیمان مرتبه سنده طوتوب وحضرت سلیمانی کندی مرتبه سنه تنزیل ایدوب کندی
اوصاف خبیثه سنی اکا اسناد وانک افعال طیبه سنی خلقه تزویر وروپوش ایچون کندی یه تقلیدا ایلمسیدر
وفی الحقیقه بو حالت زمانه ده اولان اهل دعوا واصحاب ریانک صورت حالیدر که اهل تحقیق واصحاب صفا اولان
عزیزلری دیو مرتبه سنه تنزیل ایدوب کندیلرک توابع ولواحقنی انلره میل ومحبت ایلمکدن منع ایلرلر وکندیلرینی اصحاب
تحقیقدن واهل صفادن عد ایلیوب بزه متابعت قیلک تا فلاح ونجات بوله سز دیو انلره سویلرلر (مثنوی) دیو شان
از مکر این میکفت لیک* می نمود این عکس در دلهای نیک* دیو انلره مکرندن بو سوزی دیردی ولیکن نیک وروشن
کوکلره بو عکس کورینوردی یعنی قلبنده معرفت وتمیزی اولان کسه لره بو سوز معکوس ومقلوب کورینوردی انلر
بیلوردیکه بو صفت وحالت اول دیو لعینک کندی وصف وحالیدر (م ی) نیست بازی با ممیز خاصه او* که بود تمیز وعقلش
غیب کو) ممیز اولان عاقله بازی وفریب یوقدر علی الخصوص اول کسه که انک عقلی وتمیزی غیب کو اوله یعنی عالم غیبک
اسرارنی انک عقلی وتمیزی بیلیجی وحقایقنی سویلیجی اوله اکا فریب وحیله نک تأثیری اولمز وبازی وصنعتله انی بر کسه
فریفته ومخدوع قیلمز (مثنوی) هیچ سحر وهیچ تلبیس ودغل* می نبندد پرده بر اهل دول* هیچ سحر وهیچ تلبیس
ودغل اهل دول اوزره حجاب باغلمز دول دولتک جمعیدر بوراده مراد دولت ابدیه صاحبلری اولان اهل الله اولور ومعنی
هیچ ساحرلرک سحری وماکرلرک تلبیس ومکری واصحاب دغلک حیله وغدری اهل دول اولان اولیا اوزره پرده باغلمز
وانلری فریفته ایلیوب سائر ساده دللر کبی صید وقید ایلمز که اصحاب الدول ملهمون قوانک مفهومی اوزره پرده باغلمز
بونلر الهام اولنمشلر ومن عند الله مؤید ومنصور قیلنمشلردر (مثنوی) پس همی کفتند باخود در جواب* باژکونه
میروی ای کژ خطاب* پس اصحاب تمیز اول دیولک جوابنده کندیلرینه ایتدیلر باژکونه وعکس کیدرسن ای اکری
خطابلو (مثنوی) باژکونه رفت خواهی همچنین* سوی دوزخ اسفل اندر سافلین* بونک کبی باژکونه کتمک
کرک دوزخ جانبنه اسفل سافلینده یعنی سوزلرک نیجه باژکونه ومعکوس ایسه سن دخی انجلین اسفل السافلینده دوزخ
جانبنه کیدرسن (مثنوی) او اکر معزول کشتست وفقیر* هست در پیشانیش بدر منیر) او سلیمان اکرچه بو سلطنتدن
فقیر ومعزول اولمشدر لکن انک النده بدر منیر واردر یعنی انوار سعادت ولمعات صلاح وطاعت انک جبهه مبارکنده
نمایان اولور (مثنوی) تو اکر انکشتری را برده* دوزخی چون زمهریر افسرده* سن اکر بر انکشتری ایلتمشسن خاتمی
حضرت سلیماندن حیله وصنعتله اخذ ایتمشسن لکن دوزخ سن زمهریر کبی طوکمشسن یعنی اکرچه خاتم واسطه سیله
خلقه تصرف وحکومت قیلمشسن ومقام سلیمانه جالس اولمشسن ولکن سنکله انک ما بیننده نه مناسبت
واردر اول بهشت رعنا کبی محل سعادت اولمش وسن محل شقاوت اولان دوزخ سن که زمهریر کبی طوکمشسن
(مثنوی) ما بپوش وعارض وطاق وطرنب* سر کجا که خود همی نهیم سنب* بز بوشله وعارض وطاق وطرنب
واسطه سیله اول دیو لعینک اوکنده باش قومق قنده که خود طنباق دخی قومز بوش باعربینک فتحه سیله کثرت
وعظمت معناسنه کلور وعارض سحابه دیرلر بونده خیام وسایبان معناسنه اولور طاق کمره دیرلر طرنب طارمک
جمعیدر که قاره اوه دیرلر بونده ایوان وقصوردن عبارت اولور سنب ترکیجه طنباق یعنی حیوانانک ایاغنک طرناغیدر
وتقدیر کلام بویله دیمک اولور که اول زمانه ده اولان اهل تمیز دیدیلر بز مجرد عظمت وشوکت وخیام سایه دار وایوان

وقصور باد کار سبیله اول دیولعینک اوکنه چقن باش قویوب تعظیم قیلورز بلکه حیوان طبیناغن انک اوکنه قومغه
لایق کورمز زقنده قالدیکه اکا باش قویوب تابع اوله وز بونده تنبیه بودر که هر عصرده اولان اهل دین واصحاب یقین
هردیو سیرت وابلیس سریرت اولان حاکم وامیره تعظیم وتکریم ایتمزلر وغنی اولان غنیلره دخی مجرد غنا وثروتلر ایچون
اکرام قیلمزلر که من اکرم غنیا الغنائه فقد ذهب ثلثا دینه بیورمشلردر بلکه هر شیخ شکلنده اولان اهل تزویره دخی
مجرد طنطنه وهای وهوی سببیله باش قویوب متابعت قیلمزلر بلکه انک اوکنه حیوان اباغنی قومغی بیله لایق کورمزلر
(مثنوی) ور بغفلت ما نهیم اورا جبین * پنجهٔ مانع برآید از زمین * واکر غفلتله بز اکا جبین قویه وز زمینندن بر مانع
پنجه بوقار وکاور والحاصل غفلتله اکرا کاسر فرو ایلسک زمین جانبندن آنی منع ایدیجی بر پنجهٔ قدرت ظاهر اولوب
بزم اکا اطاعتمزه ومتابعتمزه مانع اولور (مثنوی) که منه آن سر مرین سر زیر را * هین مکن سجده مرین ادبیر را * که
اول سری بو سر زیره قومه یعنی بو سر نکون اولان خبیثه باش قویوب مطاوعت قیلمه اکاه اول زنهار بو بد بخت مدبره
سجده ایلمه حاصل کلام هر بار که اهل هدایتدن برکسه اصحاب ضلالته مال وجاه وغنا وثروتی واسطه سیله انقیاد
ومتابعت ایلمک استسه معنی جانبندن اکا بر نفرت ومجانبت ایلمک کلور که انی اول مدبره متابعت ایلمکدن منع قیلور
واول قوت دافعه لسان حالله اکا بو کونه معنالری متکلم اولور (مثنوی) کردمی من شرح این بس جانفزا * ور نبودی
غیرت ورشک خدا * بن بو جانفزا قصه نک زیاده شرحنی ایلردم اکر خدای تعالینک غیرت ورشکی اولمیدی یعنی
خدای تعالی شول غیوردر که جانفزا اولان رازلک افشا واظهارینه راضی اولمز پس جانفزا ولطیف ودلربا اولان سر
ومعنینک اوزرینه غیرت ورشک خدا واقع اولدیغی معلوم اولدیغیچون بو قصه نک حقیقتنی زیاده کشف ایلمدم
وبو معنالری بغایت جانفزا سویلمدم (مثنوی) هم قناعت کن تو بپذیر این قدر * تا بکویم شرح این وقتی دکر * هم بیان
اولنان احوال ایله سن قناعت ایله بو قدری قبول ایله تا غیری وقتده بونک شرحنی دیم وتمام سویلیم (مثنوی) نام خود
کرده سلیمان نبی * روی پوشی میکند بر هر صبی * دیو کندینک نامنی سلیمان نبی ایلمش وخلقه تزویر وتلبیس ایدوب
اکرچه بن سلیمان نبی ام دیو سویلمش لیکن اول غبی صبیدن اوتری روی پوشلک ایلر یعنی بالغ اولان ورجال مرتبه سن
بولان کمسه لره انک تزویر وتلبیسی فی ظاهردر انک سلیمانلق دعواسی غبی اولان صبیلر ایچوندر که عقلی اولمین وکیاست
وفراست مرتبه سن بولمین اطفال سیرتلر انک حیله وتزویرینه اعتماد ایلرلر ومقتدا وپیشوا بو زمانه ده اولان بودر
دیو سویلرلر (مثنوی) در کذر از صورت واز نام خیز * از لقب وز نام در معنی کریز * ای اهل حق طالب اولان واصحاب
صفای واولیای خدای جهت وجو قیلان سالک سن صورتدن کچ ونامدن قالق لقبدن ونامدن معنایه قاچ یعنی برشیئی
برصورتله مترسم وبرنیچه عمل ایله متوسم کوره سن وبر اسمله دخی نامدار اولمش وبرلقبله تلقب قیلمش بوله سن اصلا بو اسم
ورسمه التفات ایلمه وصورت ظاهره ده اولان های وهوی بی مأله ولیت مقاله واظهار ذوق وحاله رغبت قیلمه وفریفته
اولمه بلکه معنایه نظر ایله و برکسه یی بیلمک دیلرسک انی فعلندن وحدندن بیل (مثنوی) پس بپرس از حد او وفعل او
در میان حد وفعل اورا بجو * پس انک حدندن وانک فعلندن سؤال ایله انی حد وفعل ایچنده طلب ایله حد بونده
برکسنک معنوی اولان مرتبه سندن وطورندن عبارتدر وفعلدن مراد تنها ده اولان فعل وعملدر ظاهرده
خلقه مرئی وعیان اولان فعل دکلدر که خلقه مرئی اولان فعلک اکثری ریا وسمعه دن خالی دکلدر پس خلاصهٔ کلام
بو یله دیمک اولور که چقن مقتدا اشکلنده برشیئی کورسک انک لاف ودعواسنه فریفته اولمه بلکه انک معنوی اولان طورندن
ومرتبه سندن سؤال ایله وتنهاسنده نه فعل وعمل اشلرانی بوقله اول کمسه نک معنوی اولان مرتبه سی وتنهاده اولان
فعلی وعملی ما بیننده طلب ایله که چوق انسان واردر که قطبیت مرتبه سنده یم دیو دعوا ایلر ولکن من حیث المعنی
قطبیت مرتبه سنده درونیچه کسه واردر که ظاهرا ریا وسمعه دن اوتری افعال حسنه قیلور اما تنهاده اعمال سیئه یه
واحوال خبیثه یه مشغول اولور پس مقتدا اشکلنده اولان برکسه نک تنهاده اولان فعلنی بیلمک ونه مرتبه ده در اکا اکاه
اولمق مقتدی اولان کمسه یه لازم وواجبدر تا کم صورته فریفته اولمغله خطا ایلمیه چونکم * هم قناعت کن تو بپذیر
این قدر * تا بکویم شرح این وقت دکر * دیدکدنصکره مناسبتله بو خصوصده برقاچ ابیات شریفه دخی بیوروب بیانی
اخرایلدکده کبیر ومقدما ذکر اولنان مسجد اقصانک وسلیمان حضرتلرینک قصه سنک بقیه سنک بیانینه شروع ایدوب
بیورررلر * در آمدن سلیمان هر روز در مسجد اقصی بعد از تمام شدن جهت عبادت وارشاد عابدان ومعتکفان ورستن
عقاقیر در مسجد * بو سرخ شریف حضرت سلیمان علیه السلامک هر کون مسجد اقصایه کلمسیدر بناسی تمام
اولدقدنصکره طاعت وعبادت ایتمکدن اوتری وانده عابد ومقیم اولان کمسه لری ارشاد ایلمکدن اوتری ومسجد
اقصاده عقاقیرک بتمه سیدر عقاقیر عقارک جمعیدر عقار بروزن عطار دوا ارلک اصلنه وکوکنه دیرلر (مثنوی) هر صباحی

چون سلیمان آمدی * خاضع اندر مسجد اقصی شدی * هر بر صباح چونکم سلیمان علیه السلام مسجد اقصایه
کاوردی مسجد اقصاده خضوع وخشوع ایدیجی اولوردی (مثنوی) نو کیاهی رسته دیدی اندرو * پس بکفتی نام
ونفع خود بکو * اول مسجد ایچره بر یکی بتمش کیاهی کوریدی پس دیردی کندی نامکی ونفعکی سویله (مثنوی) تو چه
دارویی چیئ نامت چه است * تو زیان که و نفعت بر کیست * سن نه داروسن ونه شیئسن ونامک ندر سن کیمه زیان سن
وسنک نفعک کیمک اوزرینه در (م ی) پس بکفتی هر کیاهی فعل ونام * که من انرا جانم واین را حمام * پس هر بر کیاه کندینک
فعلنی ونامنی دیردی که بن اول کمسیه جانم وبو کمسیه حمام یعنی مرکم حمام موته دیرلر (مثنوی) من مرین را زهرم
واورا شکر * نام من اینست بر لوح از قدر * بن بو کمسیه زهرم واول کمسیه سکرم قضا وقدر قلمندن لوح اوزره یازیلان
بنم نامم بودر یعنی هر بر کیاه حضرت سلیمانه کندینک خاصیتن سویلردی وقنغی شیئه نافع وقنغی شیئه مضر ایسه
ولوح محفوظده نامی نه ایسه انی دخی تقریر وتعبیر ایلردی (مثنوی) پس طبیبان از سلیمان زان کیا * عالم ودانا شدندی
مقتدا * پس طبیبلر حضرت سلیماندن اول کیاه ونبات سببندن عالم ودانا ومقتدا اولورلردی (مثنوی) تا کتبهای
طبیبی ساختند * جسم را از رنج می پرداختند * حتی اطبا طبیبلک کتابلرنی دوزدیلر جسمی رنجدن پرداخته
ایلدیلر یعنی مرضلرک جسمنی مرضدن دوزلتدیلر وپاک وبری ایتدیلر (مثنوی) این نجوم وطب وحی انبیاست *
عقل وحس را سوی بی سو ره کجاست * بو علم نجوم وطب انبیانک وحییدر یوخسه عقل وحسک بی سو جانبنه یولی
قنده در یعنی علم نجومک وعلم طبک اصلی انبیایه کلان وحی الهیدر اولا انبیای عظام نجومک خواص وآثارنی
وادویه ونباتاتک خواص وآثارنی وحی الهی ایله بیلدیلر وانی کندی عصرلرنده اولان علما وحکمایه تعلیم قیلدیلر انلر دخی
بو علملرده تدوین کتب ایلدیلر اکر بو ایکی علمک اصلی انبیایه کلان وحی الهی ایله معلوم ومبین اولمیدی مجرد عقول
وحواسک وحدس وقیاسک بی سو اولان لامکان جانبنه طریقی یقین اولور واشیانک بواطننه نیجه یول بولوردی وانلرک
خواص وآثارنی نه وجهله بیلوردی یعنی بیلمزدی وآکاه دخی اولمزدی (مثنوی) عقل جزوی عقل استخراج نیست *
جز پذیرای فن ومحتاج نیست * عقل جزوی استخراج عقلی دکلدر فنی قبول قیلمقدن وتعلیمه محتاج
اولمقدن غیری دکلدر یعنی عقل جزوی انجق صاحب فندن بر فنی قبول ایدیجی وانک تعلیمنه محتاجدر یوخسه انک
شانندن دکلدر که بر فنی وبر صنعتی دخی وجوده کلمزدن اول ایجاد ایلیه وعالم باطنندن مستخرج اوله
(مثنوی) قابل تعلیم وفهمست این خرد * لیک صاحب وحی تعلیمش دهد * بو خرد که مراد عقل جزویدر تعلیمه
وفهمه قابلدر لیکن اکا صاحب وحی تعلیم ویرر معلوم اولدیکه عقول جزویه صاحبلری بر فن وصنعتک
ایجادینه قادر دکلدر بلکه بر صاحب وحی معلمک تعلیمنه محتاجلردر (مثنوی) جمله حرفتها یقین از وحی بود * اول او
لیک عقل آن را فزود * جمیع حرفتلر یقین بودر که وحی الهیدن اولدی انک اولی ولیکن عقل صکره انی زیاده ایلدی
مثلا جلاهلکی ابتدا حضرت شیث احداث ایلدی لیکن بو مرتبه کامل دکل ایدی بعده هر عقل صاحبی استادا کا
برکونه نقش وصنعت ویروب انی بو مرتبه کماله کتوردی وکذلک علم نجومی وکتابت وخیاطتی حضرت ادریس ابداع
واظهار ایلدی بعده خیاطلر وکتابلر انی بو مرتبه کماله یتوردی (مثنوی) هیچ حرفت را ببین کین عقل ما
تاند او آموختن بی اوستا * کور که بو بزم عقلمز هیچ صنعت وحرفتی اول بزم عقلمز استادسز اوکرنمکه قادر اولورمی
یعنی هیچ بر صنعتی استادسز اوکرنمکه قادر اولمز (مثنوی) کرچه اندر مکر موشکاف بد * هیچ پیشه رام بی اوستا نشد
اکرچه بزم عقلمز مکر وحیله ده موشکاف اولدی اما هیچ بر صنعت استادسز اکا رام اولمدی واسان کلمدی (مثنوی)
دانش پیشه ازین عقل اربدی * پیشه بی اوستا حاصل شدی * اکر بو عقل جزویدن پیشه وصنعتک دانشی اولیدی
استادسز بر پیشه حاصل اولوردی وهر عقل صاحبی بو دنیاده اولان صنعتلری بی استاد ایشلردی وکار ایلردی حال
بو که بر صنعت هر نه مرتبه آسان اولسه ینه بر استادک تعلیمیله انی بیلمکه محتاجدر نته کم بو قصه دن معلومک اولور *
(آموختن کورکنی قابیل از زاغ پیش از آنکه در عالم علم کورکنی نبود (مثنوی) کندن کوریکه کمتر پیشه بود * کی ز فکر
وحیله واندیشه بود) بر قبرک قازمسی که ادنی وکمتر پیشه ایدی اول کورکنلک فکر وحیله واندیشه دن یقین میسر اولدی
(مثنوی) کر بدی این فهم مر قابیل را * کی نهادی بر سر او هابیل را * قابیله اکر بو فهم ودانش اولیدی هابیلی اوچقن
باشی اوزره قوردی یعنی وقتا که قابیله نفسی مطاوعت ایلیوب برادری هابیلی قتل ایلدیسه انک میتنی دفن ایلمکی
بیلمیوب باشی اوزره کتوردی کندیسنه بو یله دیو (مثنوی) که کجا غائب کنم این کشته را * این بخون وخاک
در اغشته را * که بو مقتولی قنده غائب وپنهان ایلیم بو خاک وخون ایچنده آغشته وآلوده اولمشی (مثنوی) دید زاغی
زاغ مرده در دهان * بر گرفته تیزی آمد چنان * قابیل بر زاغی کوردیکه زاغ مرده‌یی دهانده طوتمش انجلین تیز

كلدى (مثنوى) ازهواى آمد وشد او بفن * از پى تعليم اوراكوركن * هوادن تنزل قيلدى اوزاغ فن وصنعتله قابيله
تعليمدن اوترى كوركن اولدى (مثنوى) پس بچنكال از زمين انكيخت كرد * زود زاغ مرده رادر كور كرد * پس
جنكاليله زميندن كرد وخاك قوباردى فورى اول زاغ مرده يى قازديغى مقبره نك ايچنه قودى (مثنوى) دفن كردش
پس بپوشيدش بخاك * زاغ از الهام حق بد علمناك * انى دفن ايلدى پس انى خاك كله اورتدى زاغ بوفن وصنعتده حق
تعالينك الهامندن علمناك اولدى يعنى حق تعالى بوصنعتى غرابه الهام قيلدى حتى قابيله كاوب كوركنلك صنعتنى
كوستردى (مثنوى) كفت قابيل آه شه برعقل من * كه بود زاغى زمن افزون بفن) قابيل كندى عقلنه طعن وملامت
طريقيله ديدى آه تف اولسون بنم عقلم اوزره كه برزاغ فن وصنعتله بندن افزون اوله يعنى قابيل زاغدن چونكم بوصنعتى
مشاهده ايلديسه كنديننك عقلنه نفرين ايلدى وبوكونه سويلدى كه حق تبارك وتعالى انك اول حينده سويلديكنى
سورهٔ مائده ده بزه خبر ويروب بوكونه حكايه ايلدى (قال ياويلتى اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب فأوارى سوأة اخى
فاصبح من النادمين) بو آيت كريمه نك بورايه كلنجيه دك اولى بودر (فبعث الله غرابا يبحث فى الارض ليريه كيف يوارى
سوأة اخيه قال ياويلتى) آه بو آيت كريمه نك فحواى شريفى اولدر كه وقتاكه قابيل قرنداشى هابيلى قتل ايليوب نيجه
مدت انك ميتنى باشى اوزره كوتورديسه پس الله تبارك وتعالى برغرابى كوندردى اول غراب كه ارضى منقاريله وايكى
ايانك جنكاليله قازردى تا حفره پيدا ايلدى بو عملى قابيله كوسترمكدن اوترى ايلديكه كندى قرنداشنك جثه سنى نه
كونه اورته معلوم ايليه چونكم قابيل زاغدن بو حالتى مشاهده ايلدى كندى كندى يه لوم ايدوب ديدى اى واى وويلت
بنم عقلم اوزره كه بن شوغراب كبى اولمقلقدن عاجز اولدم پس كندى برادرينك تننى اورتدى اندنصكره قابيل هابيلى
بوطريق اوزره خاكه دفن ايلدى پس نادملردن اولدى (م ى) عقل كل را كفت مازاغ البصر) عقل جزوى مى كند هر سو
نظر * حق تعالى عقل كله مازاغ البصر ديدى بودخى معنادر عقل كل ايچون مازاغ البصر ديلدى اما عقل جزوى
وارباب نفس طبيعى هوا وهوسندن هرجانبنه نظر ايلرزيرا محبوب ذاتى ومقصود اصليدن انلرك ذوق وشهودى يوقدر
يعنى جميع افلاك وحور جنان مزين اولوب اول حضرته عرض اولندى كرشمه ايله نظر والتفات ايلمديلر همان ديده
ودللرى محبوب ومقصودلرينه ناظر ومتوجه اولدى لاجرم حق تعالى حضرتلرى وصف ومدح ايدوب سورهٔ نجمده
بيورر (مازاغ البصر) مائل اولمدى حضرت پيغمبرك بصرى هيچ برشيئه (وماطغى) دخى تجاوز ده ايتمدى مع هذا
مالا يحصى امور مذهله مشاهده وعجائب ملكوت وغرائب جبروت معاينه قيلمشدى (لقد رأى من آيات ربه الكبرى
والله تحقيقا كوردى اول محمد ربيسنك كبرى اولان آياتن وعظمى اولان علاماتن ملكيه وملكوتيه وصوريه ومعنويه
پس جناب ربيسنه كمال توجهندن برينه نظر والتفات ايلمديلر پس حضرت مولانا دخى عقل كلى كه حقيقت محمديه در
مدح ايدوب ديرلركه عقل كل حقنده حق تعالى مازاغ البصر ديدى پس هركيم انك وارثيدر اولدخى مازاغ البصر
مرتبه سنك مظهريدر واول كه عقل جزوى مرتبه سنده در هرشيئه مائل اولوب حقدن دور اولورلر (مثنوى) عقل مازاغست
نور خاصكان * عقل زاغ استاد كور مردكان * خداى تعالينك خاص بنده لرينك نورى عقل مازاغدر يعنى شان
شريفنده مازاغ البصر دينلن وماطغى وصفيله توصيف اولنان خاصان الهى اولان كامللرك نوريدر اما عقل زاغ
مرده لر مقبره سنك استاديدر زاغدن مراد بونده نفس اولور نته كم عنقريب تفسير بيوررلر مردكاندن مراد مرده
دللردر وكورلردن مراد انلرك جسدلريدر وحاصل كلام خاصكان الهينك نورى ماسوايه ميل ايلمين عقلدر اما زاغ نفسه
متعلق اولان عقل مرده دللرك بدنلرى كورينك استاديدر يعنى انده مرده دللرك مدفون ومستور اولمسنى وخاك بدنله
سوأت دللرنى ستر وبوشيده قيلمسنى تعليم ايديجيدر (مثنوى) جانكه اودنباله زاغان پرد * زاغ اورا سوى كورستان برد)
شول جانكه زاغلرك اردنجه اوچار عاقبت زاغ انى كورستان جانبنه ايلتور زاغدن مراد نفس وزاغلردن مراد اهل نفس
اولور وتقدير معنى بويله ديمك اولور كه هر شول جانكه اهل نفس اولان كسه لرك اردنجه كيده وانلره متابعت ايده زاغ
نفس انى مقبره لك جانبنه ايلتورير يعنى قبل الموت جسمانيت مرتبه سنه دلالت ايلر وبعد الموت كورستانه ايلتوب ظلمت
قبره كرفتار ايلر (مثنوى) هين مرو اندر پى نفس چو زاغ * كو بكورستان بردنى سوى باغ * آكاه اول زنهار زاغ كبى
سياه روى وطالب جيفه اولان نفس خبيثك اردنجه كيتمه زيرا كه اوسنى كورستانه ايلتور باغ وكلزار طرفنه دكل يعنى
زاغ سيرت اولان نفسه متابعت ايلمه وانك هواسنه اويمه زيرا كه اوسنى مرده دل اولنلرك مقام ومرتبه سنه ايلتور باغ
روحانى وكلزار حقانى طرفنه ايلتمز ديمك اولور (مثنوى) كر روى رو در پى عنقاى دل * سوى قاف ومسجد اقصاى دل
اكر كيدر ايسك بارى عنقاى دل جانبنه كيت قاف دل جانبنه ومسجد اقصاى دل جانبنه كيت يعنى كوكل كه
فى المثل عنقا كبيدر اول جانبنه كيت ومن وجه قاف كبيدر اكر سير ايدر ايسك اول سمته سرايت ودخى مسجد

اقصا

اقصى كبيدر اكا داخل اولمغه همت ايت مقام مردكان اولان جسمانيت طرفنه كتمه ديمك اولور عنقاى دلدن
مراد وقافدن ومسجد اقصاى دلدن مراد اصحاب دل اولسه دخى جائزدر يعنى اى طالب اكر كيدر ايسك بارى دل
عنقاسى اولان صاحب يقين جانبنه وقربت الهى قافى اولان اهل تمكين طرفنه ومسجد اقصى كبى اولان دين سمتنه
كت تا كم مرده لر مقامندن قورتله سن وحيات طيبه بولوب ابدى حى اوله سن (مثنوى) نوكياهى هردم از سوداى تو
مى دمد در مسجد اقصاى تو * سنك سودا وفكركدن هردم برجديد كياه قلبك مسجد اقصاسنده بتر يعنى سنك قلبك كه
مسجد اقصى كبيدر سنك افكاركدن هردم يكى يكى نباتلر بتر (مثنوى) تو سليمان وار داد او بده * پى برازوى باى رد بروى
منه * سن سليمان كبى اول قلبكده حاصل اولان انديشه كياهنك دادنى ويرواندن ايرايلت انك اوزرينه ردايا غنى
قومه يعنى حضرت سليمان مسجد اقصاده بتن نباتاتك اوزرينه ردايا غنى قومه دى وانلرى بيلمدين بولوب بيانه اغمدى
بلكه هر برينك خاصيت ذاتيه لرنى ابرايوب انلرك كيفيتنه وخاصيتنه عالم اولدى كذلك سن مسجد اقصاى قلبكده
ظهوره كلان خواطر وافكار كياهلرنى بيلمكه سعى ايليه سن اكر ديكى واكر ديوى اول افكار وخواطرك نيچون
ظهوره كلديكنى بيله سن ومنفعت ومضرتدن هربرينه خاصيت طوترانلرك شانته واقف اوله سن زيرا هر خاطره كه
قلبه كلور حكمتدن خالى دكلدر بهر حال برجانبنه مضرتى وار ايسه برجانبنه دخى منفعتى واردر نته كم زمينده بتن
نباتاتك جمله سى بى معنى وعبث دكلدر بلكه برشيئه ضار ايسه برآخر شيئه نافعدر (مثنوى) زانكه حال اين زمين با ثبات
باز كويد با تو انواع نبات * در زمين كر نيشكر ورخود نيست * ترجمان هر زمين نبت ويست * زيراكه بودوام وثبات له
موصوف اولان زمينك وصف حالنى انده بتن نباتك انواعى سكا آشكار سويلر زمينده اكر نيشكر واكرخودنى بوريادر
لاجرم هر زمينك ترجمانى اول زمينك نبتيدر يعنى هر زمينك سر وحالى نباتندن ظاهر اولور هر نبات كندى منبتينك
سر وحالنى اخبار قيلور مثلا بر نباتى لطيف وخوش كورسك دلالت ايلر كه اول محل قى لطيف وخوشدر واكر نباتى
تلخ وترش كورسك دلالت ايلر كه انك منبتى خبيث وناخوشدر پس وقس على هذا ارض القلب اكر زمين قلبك انديشه
وافكارى لطيف ونورانى ايسه اول قلب دخى لطيف ونورانيدر واكر انك فكر وانديشه سى شجرهٔ خبيثه ونبات بى فائده
وخسيسه كبى ايسه انك محلى دخى اوله خبيث وخسيسدر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) پس زمين
دل كه نبتش فكر بود) فكرها اسرار دل را وانمود) پس زمين دل كه انك نبتى فكر ايدى فكرلر اسرار دلى آشكارا كوستردى
يعنى انديشه وافكاركه زمين دلك نباتى كبيدر اول افكاردن قلبك لطافت وكثافتى معلوم اولور وكفتار دخى باطنده
اولان افكاره دلالت قيلور چون بركسه كفتاره كلسه انك كفتارى باطننده اولان افكارنى اظهار ايدوب كوسترر
واهل دل اولان انك كفتارندن افكارنه وقلبنك اسرارنه مستدل اولورلر (مصرع) كلامندن اولور معلوم كشينك كندى
مقدارى) بيوردقلرى بو معنايه دلالت قيلور (مثنوى) كر سخن كش يابم اندر انجمن * صد هزاران كل برويم در چمن *
اكر انجمنده سخن كش بولم چمن كبى صد هزاران كل بتوررم يعنى اكر مجلس وصحبتده سوز چكيجى وكفتار واسرارى
كندى يه جذب ايديجى بركسه بولم چمن كبى حقيقت باغنده نيچه يوز بيك معارف كللرين ولطايف سنبللرين بتوررم
وانى ظهوره كتوررم واول سخن كش اولان طالبه حظ ايلديكى قدرانى بتوررم (مثنوى) در سخن كش يابم آن دم زن بمزد
مى كريزد نكتها از دل چو دزد * مصرع اولده سخن كش وصف تركيبيدر كاف ضمه سيله سوز اولديجى معناسنه
زن بمزد اول غيرتسزه ديرلركه عورتنى اجرت ايله قوللندبره الحاصل كيدى ودبوث ديمكدن كنايه در معناى شريفى اولدركه
واكر اولدم زن بمزد سخن كش بولم نكات معنى جان ودلدن دزد وحرامى كبى فجر يعنى اول دم كه بن نكات شريفه نقل ايليم
زن بمزد سخن ديليجى ونفس اولدريجى بردبوث بولم كوكلدن نكات شريفه واسرار لطيفه دزد كبى فجر زيرا نا قابل
ونصيحت قبول ايلمين جاهله معارف سويلمك درو جواهرى كردن خنزيره تقليد ايلمك كبيدر پس اضاء الله اولان اوليا فجن
برنا قابلى كورسه لر اكا اسرار معارف سويلمكدن برى اولورلر (مثنوى) جنبش هر كس بسوى جاذبست * جذب
صادق نى چو جذب كاذبست * هر كسك جنبش وحركتى وميل ومحبتى جاذب جانبنه در صادقك جذبى كاذبك
جذبى كبى دكلدر ياخود بو وصفك كندى صفتنه اضافتى قبيلندن اولوب معنى بويله اوله صادق اولان جذب كاذب
اولان جذب كبى دكلدر بلكه بينهماده فرق عظيم واردر حاصل كلام اولدركه هر كسك حركتى انى جذب ايلين كسه
جانبنه در جاذب دخى ايكى نوع اوزره در برى جاذب صادق برى دخى جاذب كاذب درو بو جذب صادق وجذب كاذبدن
مراد قلبده اولان ايكى نوع داعيه لردركه اول داعيه لر انسانى اكر هدايت جانبندن ايسه هدايت وسعادت جانبنه جذب
ايلر واكر ضلالت طرفندن ايسه شقاوت وضلالت طرفنه جذب ايلر هدايت جانبندن كلان جذب صادق وضلالت
طرفندن كلان جذب كاذبدر پس جذب صادق جذب كاذب كبى دكلدر (مثنوى) مهروى كه كره وكه در رشد *

رشته پیدانی وانکت می کشد) کاه کمراه کیدرسن وکاهی رشدده یعنی راه راستده سیرایدر رشته پیداکادر واول کسه که
سنی چکر اول دخی پیداکادر یعنی کاه ضلالتده وکاهی طریق هدایتده کیدرسن سنی بو ایکی جانبه جذب ایلین حبل
معنوی وجاذب اولان ید الهی ظاهر وپیدا کادر ولکن (یضل به من یشاء ویهدی به من یشاء) آیت کریمه سنک
مقتضاسنجه مضل وهادی فی الحقیقه اولدر وعارفک نظری فاعل حقیقتده در (م ی) اشترکوری مهار تو امین) تو کشش
می بین مهارت رامبین * فی المثل سن کوردوه سن سنک بولارک امیندر یعنی سنک مهارک هرندن ایسه اول مهارک سنی
چکمکدن وسنی مهتدی ویا کمراه ایتمکدن امین وبریدر که فی الحقیقه سنی یاهدایت ویا خسارت وخیبت سمتنه
جذب ایلین سنک مهارکدر ومهاردن مراد کرکسه اختیار اولسون وکرکسه هدایته یا خود ضلالته داعی اولان
شیلر اولسون والحاصل بو مهار مشابه سنده اولان شیلر انسانی برحالته کتورمکدن امین وبری در پس سن کششی
کورمهاریکی کورمه یعنی کرکدرکه فی الحقیقه جاذب اولنی وانک جذبنی کوره سن سنی برجانبه جذب ایلین الت وسببی
کورمیه سن بعض نسخه ده واکثر نسخه ده امین یرنه رهین واقع اولمشدر بو تقدیراوزره معنی سنک مهارک غیره
مرهوندر سنک الکده دکلدر دیمک اولور وبعضی نسخه ده دخی رهین یرنه متین واقع اولمشدر بو تقدیراوزره معنی سن
فی المثل اشترکورسن سنک بولارک متین وقویدرسن چکمکلکی کورمهاریکی کورمه یعنی سنی جذب ایلین آلت متین
وقوی اولدیغی جهتدن کورمک آسان وظاهردرسن انی کورمکی قو جاذب کیمدر وجذب ندرانی کورتا حقیقت بین
اوله سن ومجازکورمکدن نجات بوله سن دیمک اولور لکن الاول اولی (مثنوی) کرشدی محسوس جذاب ومهار * پس
نماندی این جهان دار الغرار * اکر جذاب ومهار محسوس اولیدی پس بو جهان دار الغرار قالمزدی یعنی سنی
جذب ایلین جذاب حقیقت ومهار ارادت بو عالمده اکر ظاهر وعیان اولیدی سرقضا وقدر ظهوره کاوردی
وحقایق عیان اولوردی پس بو جهان دار غرار یعنی سرای غرور قالمزدی بلکه دار قرار اولوردی که هرکسک سری
وحقیقتی انده ظهوره کاسه کرکدر وفاعل حقیقی دخی عیان اولسه کرکدر وهرکس حقیقت کاره وقوف وشعور بولسه
کرکدر غرار کسر غینله غرور معناسنه در دار الغرار دار الغرور دیمک اولور (مثنوی) کبر دیدی کو پی سک می رود) سخره
دیو ستنبه می شود * در پی او کی شدی مانند حیز * پای خود را واکشیدی کبر تیز * کبر کوریدی که اول کبر سک آردنجه
کیدر ستنبه وقوی شیطانک سخره وزبونی اولور اول سکک اردنجه کبر حیز کبی نیچون کیدردی بلکه اول کبر تیز وفوری
ایاغنی کیرو چکردی ستنبه قوی ومعاند وبزرک معناسنه در یعنی کافر وعاصی اکر کوریدی که اول کلب نفسک اردنجه
کیدر وقوی ومعاند شیطانک سخره ومغلوبی اولورا کرکندوبی بویله کوریدی وحقیقت حاله نظر ایرکوریدی اول کلبک
ودیو لعینک اردنجه مخنث کبی نیچون کیدروانلره نوجهله مطاوعت ایدردی بلکه کوریدی کندی ایاغنی فوری چکردی
وانلردن نفرت واعراض ایلردی وهدایت سمتنه سالک اولوب کندی یه یار صالح اولان پیغمبرلره وولیلره تبعیت
ایدردی لکن کلب نفسک نه مرتبه خبیث وقبیح ایدوکن کورمیوب ودیو معاندک عدو ومضل ایدوکنه نظر
ایرکورمیوب حیز کبی انک مفعول وزبونی اولوب سک نفسک اردنجه کیدر وجهنم طرفنه نقل وحرکت ایدر
(مثنوی) کاوکرواقف زقصابان بدی * کی پی ایشان بدان دکان شدی * مثلا کاوا کر قصابلردن واقف وخبیر اولیدی
کاو قصابلرک اردنجه نیچون اول دکانه کیدردی * مثنوی * یا بخوردی از کف ایشان سبوس * یا بدادی
شیرشان از چاپلوس * یا انلرک الندن سبوس یرمیدی یا خود انلره چاپلوسلق یوزندن سود ویررمیدی یعنی قصابلرک
اکا تملق ایلدیکندن اوتری اول تملقه مغرور اولوب انلره سود ویرمزدی (مثنوی) وربخوردی کی علف هضمش شدی
کرز مقصود علف واقف بدی * واکرکاو علف ییسه اکا نیچون هضم اولوردی اکر اول علفک مقصودندن واقف اولیدی
یعنی کاوا کر قصابلرک مرادنه واقف اولیدی ییدیکی علف اکا هضم اولمزدی (مثنوی) پس ستون این جهان
خود غفلتست * چیست دولت کین دوادو با للتست * پس بو جهانک ستونی خود غفلتدر دولت ندرکه
بودوا ودوات ایله در یعنی دولت دنیا لفظ دوایله لت دن مرکبدر دو دویدن لفظندن امر حاضردر لت ضرب دیمه دیرلر پس
لفظ دولت اولی یلمک وآخری کوتک یمکه دلالت ایدر ولهذا بیوررلر دولت ندر بلکه دولت دیدیکک ای اهل غفلت
اولی یل یل وآخری ضرب وعقوبتدر پس دنیا دولتنه مائل اولنلر اول دولتک اولی وآخری نه ایدوکندن غافل قالنلردر
اکر غفلت اولمیه یدی اهل دنیا دولت دنیادن کریزان اولیه یدی ونظام عالمه خلل کلیدی دار دنیا خراب قالیدی
ولهذا قیل لولا الحمقا لخربت الدنیا (مثنوی) اولش دودو با خرات بخور * جز در ین ویرانه نبود مرک خر * اول
دولتک اولی دودو آخر یی لت یی بو ویرانه ده انک صاحبنه مرک خردن غیری اولمز یعنی اول دولت دنیانک اولنده
ای دولته مائل اولان یل یل وآخرنده ضرب یی که بو دولتک صاحبنه البتته اولنده بیهوده یره یلمک وآخرنده لت یمک

مقرردر بو ویرانه ده اکا خر اولومی کبی مردار اولمکدن غیری نسنه حاصل دکلدر انک عاقبتی موت خر کبی
اولور وجیفه ومردار اولوب انسانیت مرتبه سندن بی بهره قالور (مثنوی) تو بجد کاری که بکرفتی بدست *
عیبش این دم بر تو پوشیده شود * ای اهل دنیا سن جد وجهد ایله بر ایشکه الکده طوتدک وانی مقبول ومحبوب اتخاذ
ایتدیککه سبب اولدرکه اول کارک عیبی بودم سکا مستور وپوشیده اولمشدر (مثنوی) زان همی تانی بدادی تن بکار *
که بپوشید از تو عیبش کردکار) اول سببدن اول کاره تن ویرمکه قادر اولورسن که حق تعالی حضرتلری اول کارک عیبنی
سندن ستر وپنهان ایلدی لاجرم اهل دنیا منصب دنیایه ودولت ادنایه میل ایلدکارینه وتلرین اول یولده خرج
ایلدکارینه سبب اولدرکه خدای تعالی بو دنیانک وانک دولت ومنصبنک عیب وقبحنی انلره ستر ایلمشدر پس انلر بو کارک
عیبنی کورمیوب بجان ودل آنک تحصیلنه مشغول اولمشدر (مثنوی) همچنین هر فکر که کرمی در ان) عیب ان فکرت
شدست از تو نهان * بونجلاین هر فکرکه اول فکرده کرملک وتیزلک واردر اول فکرتک عیبی سندن نهان اولمشدر کذلک
بو کار دنیانک سکا عیبی سندن نهان اولمشدر فکرتده کی تا نفس کلمه دن اولمیوب ادات خطاب اولورسه معنی سنک اول
فکرکک عیبی سندن نهان اولمشدر دیمک اولور (مثنوی) بر تو کر پیدا شدی ز وعیب وشین * زو رمیدی جانت
بعد المشرقین * اکر اول فکردن عیب وشین سکا ظاهر وپیدا اولیدی سنک جانک اول فکر واندیشه دن بعد المشرقین
اعراض ایدوب اورکیدی یعنی اول فکر وخاطره دن لذت پذیر اولمق وانی کندی یه انیس وقرین قیلمق قنده بلکه
(یالیت بینی وبینک بعد المشرقین فبئس القرین) دیوانکله کندی ما بیننده مغرب له مشرق ما بینی قدر بعد مسافه اولمسنی
تمنی ایلیدی وسن بکانه یرامز قرینسن بن سندن اللهه صغنورم دیو سویلییدی (مثنوی) حال کاخر زو پشیمان میشوی
کر بود این حالت اول کی دوی * برحال که آخرانده پشیمان اولورسن اکر بو حال سکا اول اولیدی اول فکر طرفنه نیچون
یلردک یعنی برکاردن سکا خسارت وندامت کله جکن اکر بیلیدک بو حال سکا اولده حاصل اولیدی فکر اول ایچون
اصلا یلمیدک وا کامیل دخی قیلمیدک (مثنوی) پس بپوشید اول آن برجان ما * تا کنیم ان کار بر وفق قضا * پس
حضرت خدا آخرنده سبب ندامت اولان کاری اولده بزم اوزریمزه ستر ایلدی تا اول کاری عملی وفق قضا اوزره ایلیه وز
یعنی حضرت خدا بر کارک آخرنده ظهوره کله جک قباحت وندامتی بزم اوزریمزه اول کاره مشغول اولدیغمز زمانده
ستر قیلدی تا کم بز اول کاری کندیمزه نافع ظن ایلیوب قضای الهینک مقتضاسی اوزره انی ایشلیه وز (م ی) چون قضا
آورد حکم خود بدید * چشم وا شد تا پشیمانی رسید * چونکم قضای الهی کندینک حکمنی بدید وآشکاره کتوردی
پس کوز اچق اولدی حتی اول کاردن پشیمانلق ایرشدی واول کارک قباحتنی کوروب وعیبنی بیلوب قلبه اندن نفرت
کلدی (مثنوی) این پشیمانی قضای دیکرست * این پشیمانی بهل حق را پرست * بو پشیمانلق دخی قضای آخردر
پس بو پشیمانلغی قو حق تعالی حضرتلرینه طاپ یعنی بر آزدخی وقتکی ندامت وپشیمانلقده کچوروب فرصتی فوت
ایلمه ووقتکک حکمنی ضایع قیلمه بلکه مامضایی ترک قیلوب وابن وقت اولوب خدا پرست اولمغه سعی ایله ومنزله
عدمده کندیکک کارکاه حق اولدیغنی مشاهده ایلیوب تسلیم اول زیرا مولانی درکاهنده بنده نک حالی مرده
مقامنده اولوب وارد اولان احکام قضایه طرد او عکسا راضی اولمقدر (مثنوی) ورکنی عادت پشیمان خور شوی *
زین پشیمانی پشیمان ترشوی * واکر پشیمان اولمغی کندیکه عادت ایلیه سن پشیمان ییجی اولورسن بو پشیمانلقدن
پشیمانرک اولورسن یعنی اول مقدم اولان کاردن نقدر پشیمان اولورسک اول پشیمانلغک مضرتنه سکا علم حاصل
اولدقده نیچون نادم وپشیمان اولدم واول وقتک حکمنی مقدم اولان کاره پشیمان خور اولمغله ضایع قیلدم دیو
زیاده نادم وپشیمان اولورسن پس کرکدرکه پشیمان خور اولمغی کندیکه عادت قیلمیه سن ووقتک حکمنی ضایع ایتمکله
نتیجه منافعدن بی نصیب اولمیه سن اکر پشیمان خور اولمغی کندیکه عادت ایلرسن (مثنوی) نیم عمرت در پریشانی رود
نیم دیکر در پشیمانی رود * سنک عمرکک نصفی پریشانلقده کیدر سنک عمرکک نصفی پشیمانلقده کیدر پس وقتکک
حکمی ضایع اولوب حقله اول وقتده اولان معامله دن محروم اولورسن وعمرکی نامحل اولان یره مصروف قیلورسن
مثنوی) ترک این فکر وپشیمانی بکو * حال ویار وکار نیکوتر بجو * چونکم حال بویله در بو فکر واندیشه نک وپشیمانلغک
ترکنی سویله حسن حال ونیکوتر یار دخی نیکوتر کار استه یعنی بو فکر وپشیمانلغی ترک ایله وخدای تعالیدن احسن حال
واحسن اعمال طلب ایله وسکا دین وطریقتده یار ومعین اولان براهل دل ومرد کامل استه تا احوالک واعمالک نیکوتر
اوله (م ی) ورنداری کار نیکو تر بدست) پس پشیمانیت بر فوت چه است) واکر الکده ایولرک ایش طوتمز ایسک پس سنک
پشیمانلغک نه یک فوتی اوزرینه در پشیمانلق خود کارنیکونک فوتندن اوتری اولمق لایق اولور اما فلان زمانده
بن نیچون کار خبیث ایشلدم دیو پشیمان اولمق اول وقتده کار نیکوتر قیلمغی ووقتک حکمنه مشغول اولمغی ضایع

ایلمکدر پس بوکونه ندامت دخی برنوع قباحت اولور (مثنوی) کر همی دانی ره نیکو پرست * ورندانی چون بدانی
کین بدست * اکر ایو یولی بیلورسك پرستش ایله واکر طریق نیکویی بیلمزسك نیجه بیلورسنکه بوسنك کارك بددر یعنی اکر
طریق صوابی وراه سدادی بیلورسك اکا سالك اولوب خدای تعالی یه طاب واکا عبادت قیل واکر طریق صواب
وراه سدادی بیلمزسك نیجه بیلورسککه بوسندن صادر اولان عمل زشت وقبیحدر یعنی برکسه کندیدن صادر اولان
اعمالك حسن وقبحنه عالم اولمق طریق سدادی بیلمکه موقوفدر مادامکه طریق صوابی برکسه بیلمیه کندی عملنك
حسننه وقبحنه عالم اوله من پس ندامتی کندی یه عادت اید نوب انی طاعت زعم ایلین کمسیه خطایا بیوررلر ای پشیمان
خود اولان کمسه اکر راه نیکویی بیلورسك که اول وقتده خدای تعالی یه پرستش قیلمق وماضیده کچن ومستقبلده
کله جك اعمال واحواله اشتغال قیلمقدن بری اولمقدر بو طریق اوزره حضرت حقه عبادت قیل واکر بو طریق
سدادی بیلمزسك سندن ظهور ایلین کارك بد اولمسنی نیجه بیلورسن (مثنوی) بد ندانی تا ندانی نیك را * ضد را از ضد
توان دید ای فتا * بدی بیلمزسن مادامکه نیکی بیلمیه سن زیرا ای جوان ضدی ضددن کورمك وفهم ایلمك ممکندر یعنی
مادامکه نیکو اولان عملی بیلمیه سن بد اولان عملی دخی بیلمزسن وطریق صوابه عالم اولمیه سن طریق خطایه دخی
عالم اولمزسن مشهور ومتعارف کلامدرکه الاشیاء تعرف باضدادها دینلمشدر پس سنکه احسن اعمال نه ایدیکنی
بیلمیه سن اقبح اعمال نه ایدیکنه نیجه عالم اولورسن که شیء ضدیله منکشف اولور (مثنوی) چون ز ترك فکر این عاجز شدی
از کناه انکاه هم عاجز بدی * چونکم بو بد ونامشروع اولان کارك فکرینك ترکندن عاجز اولدك اول وقت کناهدن
هم عاجز اولدك یعنی چون فاسد ونامعقول کارك فکرنی ترك اتمکه قادر اولمدك بلکه انك فکرنی ترك ایلمکده عاجز
ومضطر اولدك پس اول کار فاسدی وجرم وکناهی اول وقتده ترك ایلمکه قادر اولمیوب عاجز اولورسن چونکم بر کار
فاسدك فکرنی ترك ایده میوب انی قلبکده اندیشه ایده سن ودرون دلدن چیقارمغه قادر اوله میه سن البتده اول
متصور اولان کناهك ظهورنی دخی منعه قادر اوله مزسن (مثنوی) چون بدی عاجز پشیمانی ز چیست * عاجزی را
باز جو کز جذب کیست * چونکه عاجز اولدك پشیمانلغك ندندر عاجزلغی کیرودیله کیمك جذبندندر سنی عجز
جانبنه جذب ایدن فی الحقیقه امر قضا ومقتضای حکمتدر هر کسك حرکت وجنبشی جاذب طرفنه در
چونکه سنك حرکت ومیلك عجز طرفنه در ظاهر اولدیکه معنوی برید قدرت واردرکه سنی عجز جانبنه
چکر اکا واقف وعارف اوله کورکه اول سنك عجزك دخی لوح قدرده مثبت اولان شیلردندر کما قال علیه السلام کل شیء
مقدر حتی العجز والکیس رواه عبدالله بن عمرو بو ابیات شریفه مرتکب معاصی اولوب انك ترکنده عاجز اولان کمسه لره
سر قضایی تعلیم ایچون دینلمشدر ترك عصیانده عاجز اولان کمسنه کندی عجزنی دخی مقتضای قضادن بیله
وکندیدن خیر وشر هر نه صدور ایلرسه مقتضای قضای الهیدن ظهور ایلدیکنه ایمان قیله که قضا وقدرك خیرنه
وشرنه ایمان قیلمق مؤمنه واجب اولنلردندر کما قال علیه السلام الایمان ان تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله وبالیوم
الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشره برکسه قدرك خیرنه ایمان ایلدیکی کبی شرنه دخی ایمان قیلسه وشری مقتضای قدردن
بیلسه اول کمسه مؤمن اولمز ومؤمن اولان بونی دخی بیلمك واجب ولازمدرکه برکسه معاصی یی ترك ایلمکه کندی
اختیاریله قادر اوله مز مکر اللهك ارادت وعنایتیله وحضرت حقه طاعت دخی قیله مز مکر حضرت حقك توفیقیله
نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بزه لا حول ولا قوة الا بالله کلمه سنك تفسیرندن خبر ویروب بیوررلر
الا اخبرك بتفسیر لا حول ولا قوة الا بالله لا حول عن معصیة الله الا بعصمة الله ولا قوة علی طاعة الله الا بعون الله هکذا
اخبرنی جبرائیل رواه ابن مسعود کذا فی الجامع الصغیر (مثنوی) عاجزی بی قادری اندر جهان * کس ندیدست
ونباشد این بدان * جهانده بر قادرسز عاجزلق کمسه کورمشدر واولمز بونی بیل یعنی چون کناهك ترکندن عاجزسن
مع هذا مرتکب اولدیغك کناهه نادمسن وانی ترك اتمکه عزیمت ایلرسن قادر دکلسن البتده سنی عجز طرفنه جذب ایلر
وقصد وعزیمتك فسخ ایلروسنی اپشلمکه قومز بر قادر مطلق واردر زیرا فسخ عزیمت ایلر بر قادر اولمیدی سنده عجز
متصور اولمزدی پس قادرسز عاجزی جهانده کمسه کورمشدر کورمك دخی اولمز بو معنایی فهم وادراك ایله وسنك
عجزك اثر قضا ومقتضای حکمت اولدیغنی درك وشهوده سعی وهمت ایله سروری وشمعی مرحوم بو برقاچ بیت شریفك
شانته لایق اولان معنایی ویرمشلر وجبر صرف شائبه سندن احتراز ایدوب غلط سویلمشلر وخلط کلام ایلمشلردر
حال بوکه جبر واسطه مذهب اهل سنت والجماعه درایات کریمه واحادیث شریفه بوکا دلالت ایلر بو ابیات شریفه دن
بالکلیه سلب اختیار ایلمك منفهم اولمز بلکه عبد ترك معاصی ایلمکده عاجزدر نته کم بی توفیق الهی طاعت ایلمکده
دخی عاجزدر وانسانك اکر ترك معصیت ایلمکه واکر اختیار طاعت ایلمکه نفسنده قدرت حقیقیسی یوقدر بلکه

انك ترك معاصی ایلمکه واختیار طاعت قیلمغه قادر ومختار اولمسی حق تعالی اکا قدرت واختیار ویرمکله در بوخصوصده
انسان هر حالده دیلدیکی شیئه قادر ومختار دکلدر نته کم امام فخر رازی تفسیر کبیرنده ومحقق اولان مفسرلر دخی
(ایاك نعبد وایاك نستعین) ایت کریمه سنك تفسیرنده بو معنایی تحقیق ایلمشلردرکه عبد هر حالده حضرت
حقه محتاجدر وانك معاونتی اولمینجه برکاری ایشلمکه قادر اوله مز بو محله مناسب اولان تحقیق
جلداولده تخلیط وز بردر احکام انجیل بیاننده * در یکی کفته که امر ونهی هاست * بیتنده کفایت مقداری
مذکور ومسطور اولمشدر تطویله حاجت یوقدر فلیطلب فیه (مثنوی) همچنین هر آرزو که می بری *
بوز عیب آن حجابی اندری * بو نجلین هر آرزو که ایلتورسن وحصولنه سعی وکوشش ایلرسن سن آرزو وشهوتك
ضرر وعیبندن پرده وحجابده سنکه انك خاتمه سنده سکا عائد اولان عیب وضرری کورمکه قادر اوله مزسن
* مثنوی * ور نمودی علت آن آرزو * خود رمیدی جان تو زان آرزو * واکر آرزو وشهوتك علت وقباحتی سکا
کورینیدی سنك جانك خود اول جست وجودن نفرت ایلردی واول آرزودن اعراض قیلردی (مثنوی) کر نمودی
عیب ان کار او ترا * کس نبردی کش کشان آن سو ترا * اکر اول خدای تعالی اول کارك عیبنی سکا کوستریدی کمسه
سنی چکه چکه اول جانبنه ایلتمزدی یعنی خدای تعالی سنك دیده دلکدن رفع حجاب قیلدی وآرزو ایلدیکك کارك
عیب وقباحتنی سکا کوستریدی اکا میل ومحبت دکل سنی اول جانبنه جبر واکراه ایله کمسه ایلتمزدی (مثنوی)
وان دکر کاری کزو هستی نفور * زان بود که عیبش آمد در ظهور * واول برکارکه سن اندن مبالغه ایله نفرت ایلیجی اولدك
اندن اوتریدرکه انك عیب وقباحتی ظهوره کلدی وسکا ظاهر واشکار اولدی اول بر کار فاسدك عیبنی سکا ظاهر
اولمزدن مقدم سن انی کندیکه بر کار صالحدر دیو ایلردك واکر سکا فرضی نا صالحدر دیسه لردی بو کار فاسدی قیلمه ومفسد
اولمه سن انلره اول حینده بنم اشلدیکم کار صالحدر وبن مصلحم دیمك قابلدر حال بوکه اول کارك حقیقتنه شعورك یوقدر
نته کم اصحاب کفر ونفاقه یرویوزنده افساد ایلمك دیسه لردی انلر قباحتلرینه عالم اولمیوب مصلحلرز دیرلردی کما قال
الله تعالی فی حقهم) واذا قیل لهم لا تفسدوا فی الارض قالوا انما نحن مصلحون الا انهم هم المفسدون ولکن لا یشعرون)
چونکم اکر نیك واکر بد بر امرك حقیقتنی بیلمکه کما ینبغی قادر دکلسن لازم اولان اولدرکه حق سبحانه وتعالی یه
ایو کاری ایو وقبیحی قبیح کوسترمك خصوصنده دعا ونیاز ایلیه سن وبو تعلیما للعباد بیوردقلری ابیات شریفه نك
مفهومنی مناجات وحضرت حقه عرض حاجات اتمك طریقیله سویلیه سن نته کم تعلیم ایدوب بیوررلر (مثنوی)
ای خدای رازدان خوش سخن * عیب کار بد ز ما پنهان مکن * ای لطیف سوزلو راز بیلیجی خدا قبیح کارك وضررلو
آرزونك عیب وز یانی بزدن پنهان ایلمه (مثنوی) عیب کار نیك را منما بما * تا نکردیم از روش سرد وهبا *
نیکو اولان کارك بزه عیبنك کوسترمه تا کم روش وسلوکدن سرد وهبا اولمیه وز یعنی ای راز بیلیجی وخوش سویلیجی خدا
قبیح اولان عملك عیبنی بزدن ستر قیلمه اکا مشغول اولمغله معیوب وقبیح اولمیه وز یعنی عصیان ورطه سنده قالمیه وز
کار نیکویی دخی بزه عیب باطل کوسترمه تا کم مذهب وسلوکمزدن بارد وهباء منثور اولمیه وز وعملری هباء منثور
اولوب کندیلری بارد اولان طائفه نك زمره سنه دخول قیلمیه وز نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم امتنه
تعلیم ایلمکدن اوتری بویله بیوررلردی اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم
ارنا الاشیاء کما هی پس بعد بسط هذه المعارف بنه سلیمان علیه السلام حضرتلرینك قصه سنه رجوع ایدوب بیوررلر
(مثنوی) هم بران عادت سلیمان سنی * رفت در مسجد میان روشنی * هم اول ذکر اولنان عادت اوزره سنی وعالی
اولان سلیمان علیه السلام روشنلك ایچنده یعنی صباح وقتی مسجد اقصایه کتدی (مثنوی) قاعده هر روز را میجست
شاه * که ببیند مسجد اندر نو کیاه * اول شاه عالی هر کونك قاعده سنی استردی که مسجد اقصاده نو کیاه کوره تا انك
خاصیت وکیفیتنی سؤال ایلیوب هر برینك حقیقت وسرینه واقف اوله (مثنوی) دل ببیند سر بدان چشم صفی *
ان حشایش که شد از عامه خفی * دل اصحاب دل اول چشم صافی ایله نهانی سری کورر اول حشایش وکیاهی که
عامه دن خفی اولدی بعض نسخه لرده چشم برینه سین مهمله ایله جسم واقع اولمشدر پس جسمدن مراد ذات اولوب
معنی بویله دیمك اولورکه کوکل اول ذات صافیه ایله سری کورر اول حشیشلریکه عامه ناسدن خفی اولمشدر یعنی اکر
سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصی ایچره اولان نباتاتی کوردی وهر برینك سرینه وحقیقتنه
نظر ایرکوردیسه عجب دکلدرکه دل اصحاب دل دخی اول غشاوه غفلتدن صافی وپاك اولان بصیرت کوزیله
سر وحقیقتی کورر اول مسجد درون ایچره بتن افکار وخواطر حشیشلرینك سر وحقیقتنك کوررکه عوام وناسدن
اول خفی وپوشیده اولدی وانلرك نظری اول حشایش افکارك اسرارنی کورمکدن اعمی قالدی نته کم بوقصه ده

ذكر اولنان صوفی چشم صافی كبی كه سیر در وتنده قالمش وانك اطرافنده اولان یارانی انك ذوق وشهودندن بیخبر اولمشلر
قصه‌سی بودر كه ذكر اولنمشدر * قصهٔ آن صوفی كه در میان گلستان سر بر زانو نهاده مراقب بود یارانش گفتند كه
سر بر آور وتفرج كن بر گلستان ورياحين ومرغان وآثار رحمة الله * شول صوفینك قصه‌سیدر كه گلستان ایچنده باشی
دیزنده مراقب ایدی یارانی اكا دیدیلر باشك قالدر گلستان اوزره وریاحینی ومرغانی والله تعالینك رحمتنك آثارنی
گور یعنی بونلره دخی عبرتله نظر ایلیوب صانعك قدرتنی بونلرك وجودنده مشاهده ایله وحشر اجساده واحیای امواته
بوندن استدلال قیل دیدیلر (مثنوی) صوفی در باغ از بهر كشاد * صوفیانه روی بر زانو نهاد * بر صوفی باغ
وگلزار ایچره كشاده اكدن اوتری صوفیلر كبی یوزنی زانوسی اوزره قودی (م ى) پس فرو رفت او بخود اندر نغول * شد
ملول از صورت خوابش فضول * پس اول صوفی كندی وجودنده اشغه دریك كندی نغول عمیق ودریك معناسنه در
یعنی كندی قلبنك تماشاسنه توغل ایدوب غوص ایتدی بر فضول انك صورت خوابندن ملول اولدی فضول بونده
فانك فتحیله گستاخ معناسنه در یعنی انك خواب صورتنده اولان مراقبه‌سندن بر قومسی وگستاخ ملول اولدی
وبویله دیدی (مثنوی) كه چه خسبی آخر اندر رز نگر * این درختان بین وآثار خضر * كه ای صوفی نه اویورسن آخر اوزم
چوقلرینه وباغده اولان شجرلره ونباتلره نظر ایله وبو درختلری وآثار رحمة اللهی وسبزه‌لری گور وبونلرك اسرار
ولطافتنه نظر ایر گور (مثنوی) امر حق بشنو كه گفتست انظروا * سوی این آثار رحمت آر رو * وحق تعالینك امر
شریفنی ایشت كه انظروا بیورمشدر وبو آثار رحمت طرفنه یوز كتور سورهٔ رومده اولان بو آیت كریمه‌یه اشارتدر (فانظر)
ونظر ایله (الی آثار رحمة الله) الله تعالینك امطارینك آثارنه كه انواع اشجار واصناف اثمار والوان ازهاری قدرتیله ابراز
واظهار ایلدی (كیف یحیی الارض) نه حال الله تعالی احیا ایدر اول آثارله ارضی (بعد موتها) پژمرده وافسرده
وبی نبات اولدقدنصكره (ان ذلك) تحقیقا اول عظیم الشان اولان الله كه بعض شئونی كه ذكر اولندی (لمحیی الموتی)
تحقیق قادردر كه موتایی احیا ایده (وهو) اول الله (علی كل شیء قدیر) جمیع اشیا اوزره قادردر وجمله قدرتندن بری احیای
موتادر بعض محققین بیوررلر كه اثر رحمت ظاهرده یغموردر كه حیات ارض انكله در وباطنده ذكر الله در كه حیات
قلوب اولدر وبعضلر اثر رحمت محبة الله در كه حیات قلوب عشاقدر دیمشلر وبعضیلر اثر رحمت گوكلدر كه نظرگاه خدادر
دیمشلر بو محله مناسب اولان دخی بودر (مثنوی) گفت آثارش دلست ای بوالهوس * آن برون آثار آثارست وبس صوفی
اول بو الفضوله دیدی ای بوالهوس الله تعالینك رحمتنك آثاری دلدر اول طشره‌ده اولان گلزار وازهار واشجار
واثمار آثارك آثاریدر انجق یعنی آثار رحمة الله دلدر وخارجده اولان لطایف قلبنده اولان لطایفك آثاریدر
(مثنوی) باغها وسبزها در عین جان * بر برون عكسش چو بر آب روان * باغلر وسبزه‌لر فی الحقیقه عین جانده در خارج
اوزره اول درونده اولان باغلرك وسبزه‌لرك عكسی آب روانده اولان عكوس كبیدر یعنی زمینده اولان اشجار وازهارك
ورياحين وگلزارك عكوسی آب صافیده نیجه واقع اولدیسه وظهوره گلدیسه عین جانده اولان رحمت الهیه‌نك آثاری
وتجلیات الهیه‌نك پرتوتابی خارج عالمده اویله واقع اولمش وظهوره گلمشدر لطافت وملاحت انسانك كندی
قلبنده گركدر یوخسه خارجده اولان گلزار وازهارك لطافتی مادامكه باطنده لطافت اولمیه مفید اولمز وصفا بخش
قیلمز نته كم بر كسه‌نك قلبی منغص اولسه وزیاده غم والمده قالسه اول كمسه باغ وبستانه گیرسه باغ وبستانك لطافتی
انی گشاده قیلمز اما بر كسه‌نك قلبی بغایت شاد وخرم اولسه وگلخن ایچره قرار قیلسه باغ وبستانده اولمقدن زیاده
مسرور وشاد اولور پس انسان باغ وبستانه دخی وارسه ذوق وسرور اولا قلبنه آثار رحمة الله دن حاصل اولور ثانیا
اول باغ وگلزار اول قلبده اولان ذوق وسرورك ظهورنه سبب اولور پس آثار رحمة الله اصل دل اولور اندنصكره دلدن
باغ وبستانه عكس اورر (مثنوی) آن خیال باغ باشد اندر آب * كو كند از لطف آب آن اضطراب * اول صو ایچنده
اولان باغك خیالیدر عین باغ دگلدر كه اول عكس وخیال اول اضطرابی آبك لطافتندن ایلر یعنی خارج عالمده اولان
باغ گلزارك عكس وخیالی آب روانه دوشوب وآبك لطافتندن اول عكس وخیال حركت واضطراب ایلر كذلك بو
عین جانده اولان باغ وبستان روحانینك عكس واثری بو آب روان كبی دائم جاری اولان وعالم عدم سمتنه سیر قیلان عالمده
منعكس اولمش وپرتو صالمشدر پس بو عالم ایله بیله باغ وبستان حركت ایلكدن خالی دگلدر نته كم آب ایچره منعكس اولان
خیال باغ ایله بیله حركت ایلر (مثنوی) باغها ومیوها اندر دلست * عكس لطف آن برین آب وگلست) باغلر ومیوه‌لر
فی الحقیقه دل ایچره‌در اول دل ایچره اولان باغلرك ومیوه‌لرك لطافتنك عكسی بو آب وگل اوزره‌در یعنی عالم دلده
ظاهر اولان افكار حسنه وعلوم دینیه ومعارف یقینیه كه آثار رحمة الله در فی الحقیقه باغ وگلزار وفواكه وازهار
دیمك بونلرك شانه لایقدر پس اول باغ روحانی وگلزار معنوینك لطافتی عكس وخیالی اول آب وگل اوزره منعكس

اولمش وعالم طبیعته پرتو صالمشدر اول باطنده اولان آثارك لطافتندن وكمال حیات روحانیه‌سندن عالم طبیعت رونق
پذیر اولوب حركت وجنبشه گلمشدر یوخسه بو آب وگل عالمی حد ذاتنده بر كثیف وجامددر سنك بو عالمده مشاهده
ایلیوب مائل اولدیغك ای بوالهوس نفس الامرده نظر اولنسه عالم دلده اولان لطایف وآثارك خیالی وظلالیدر پس
سن انی بو باغ وبستاندن ظن ایلیوب منبع لطایف واذواق اولان عالم دلدن غافل اولورسن دیمك اولور (مثنوی)
گر نبودی عكس آن سرو وسرور * پس نخواندی ایزدش دار الغرور * اگر بو عالمده اولان بساتین ورياحين اول دلده
اولان سروك وسرورك عكس واثری اولمیدی پس حق تعالی اول جهانه دار الغرور اوقومزدی حالا كه حق سبحانه
وتعالی حضرتی بو دنیایه دار غرور دیمشدر نته كم بو آیت كریمه‌دن روشن وظاهردر كما قال تعالی (وما الحیوة الدنیا
الا متاع الغرور) سروردن مراد اهل دلك قلبنك استقامت واعتدالیدر وسروردن مراد لطافت قلبیه وانبساط
روحانیه‌لریدر فی الحقیقه اهل دلك قلوبی شول بساتین الهیه‌در كه انده ظاهر اولان حقایق اشیا واوصاف خدادر
لاجرم حقیقت جامعه وسر هویت اول صاحب سعادتلرك قلوبنه تجلی ایدوب اول تجلیاتك واوصاف واسرارك
انواری برق واشراق ایدوب عالم اجسامه منعكس اولوب پرتو صالدی واول پرتو وعكسدن صور اشیاده اولان رونق
وملاحت وجمال لطافت ظاهر اولدی چونكه بو دار دنیانك لطافت وملاحتی ورونق وزینتی اهل دلك قلوبنده
اولان حقایقك ظل وپرتویدر پس حق تعالی بو جهانه دار الغرور دیدی سبب غرور اولدركه لاشیء اولان دنیا ومافیها
لطافت وملاحتله مزین ومزور اولمشدر وخلق جهان انك لطافت وزینتنی گوروب انك ذاتندن حاصل اولدی زعم
ایلیوب اكا مفتون وفریفته اولمشدر نته كم بو معنایی تأیید ایدوب بیوررلر (مثنوی) این غرور آنست یعنی این خیال *
هست از عكس دل وجان رجال * بو غرور اولدر یعنی بو خیال مشابه‌سنده اولان عالم رجال اللهك دل وجاننك پرتو
وعكسندن موجود اولدی رجالدن مراد اصحاب دل اولان اولیادر كه قلب شریفلری مجلای اوصاف الهی ومرآة
اسرار ربانی اولمشدر اولا بالذات حق سبحانه وتعالی قطب الاقطاب اولان انسان كاملك قلب شریفنه اسما وصفاتیله
تجلی ایلیوب اكا مقابل اولان رجال واقطابك قلوب شریفه‌سنه اندن تجلیات الهیه پرتو صالوب اول رجال وابدالك
دل وجانندن بو عالم ظاهره منعكس اولور وبو عالم انلرك قلوب شریفه‌سنك فیوضات وانوارندن حیات پذیر اولوب
رونق ولطافت بولور پس كونده هر گونه وهر نقدر شیء وار ایسه انلرك قلبنده اولان حقایقك ظلالی وعكوس
وخیالی كبیدر چونكه بو كون ومافیها عكوس وخیال كبی اولدیسه بوكا دار الغرور تسمیه‌سی یرنده اولور زیرا خیال
وظلال نیجه خداع وفریبه آلت ایسه ونوجهله فروع وعكوس ایسه بو دنیا ومافیها دخی انجلیندر پس اهل جهان
اهل دلك قلوبنده اولان حقیقت بستانلرندن غافل اولوب بو ظاهرده اولان حدایق وبساتینی اصل وحقیقت
زعم ایلیوب اكا فریفته ومخدوع اولمشدر حال بو كه اوهام وخیال وعكوس وظلال قبیلندندر كما قیل كل ما فی الكون
وهم اوخیال * اوعكوس فی المرایا اوظلال * لاح فی ظل السوی شمس الهدی * لا تكن حیران فی تیه الضلال (مثنوی)
جمله مغروران برین عكس آمده * بر گمانی كین بود جنت كده * می گریزند از اصول باغها * بر خیالی می كنند آن لاغها
جمیع مغرورلر بو عكس اوزره گلمش بر ظن وگمان اوزره كه جنتك محلی بو عكس اوله باغلرك اصللرندن قچرلر غفلت وغرور
لرندن اول لاغلری بر خیال اوزره ایلرلر یعنی اهل دنیا كه بو دنیانك مموهه واشكال مزوره‌سنه مائل اولوب واكا محبت
قیلوب دار حقیقت ومحل جنت بودر دیو گمان ایلمك اوزره بو عكوس وظلالی اصول بیلوب جهل وغفلتلرندن
ظلی شخصدن ومجازی حقیقتدن فرق وتمییز ایلمیوب بو ظلال وخیاله فریفته اولمشلردر وباغلرك اصولندن فرار
قیلمشلردر كه مراد اولیانك حدایق قلوبنده اولان لطایف وحقایقدر واول لطایف وحقایقك خیال وظلالیكه بو عالمده
اولان بساتین وحدایقدر اول لاغلری بو خیال وظلال اوزره ایدرلر وانی بنم باغ وار عمدر وجنت آسا روضهٔ پر ازهارمدر
دیو سیرینه وتماشاسنه گیدرلر بو جانبده حقیقت بوستانی وروحانیت گلستانی اولان عرفا واولیانك قلوبنه داخل اولمقدن
اعراض واجتناب ایدرلر بر گون اولور كه اول قصور عالیه وحدایق لطیفه دیدكاری خیال گوزلرندن غائب
اولور وبونلر حدایق حقیقی وبساتین ابدی وباقیدن محروم قالورلر (مثنوی) چونكه خواب غفلت آیدشان بسر *
راست بیند وجه سودست آن نظر * چونكه انلرك خواب غفلتی باشه كله اولدم راست گورر وموجوداتك اصولنه
نظر ایر گوررلر اما اول نظر نه بی مفید اولور ونه منفعت قیلور یعنی الناس نیام حدیثنك فحواسی اوزره بو ناس الآن
خواب غفلتله نائملردر واذا ماتوا انتبهوا مقتضاسنجه شول وقتده كه اولر بیدار اولورلر چونكه بونلرك خواب غفلتی تمام
اوله وزمان مرگ ظهوره كله بونلر بو باغ وبستانینك وگلزار ورياحينك ومحبوب نازنینك اصول وحقایقك راست گوررلر
واشیای جمیله ولطیفه‌نك ماهیاتنه نظر ایر گوررلر ولكن بعد الموت اولان نظر وشعورك نفعی یوقدر بلكه بو نظردن اكا

حسرت وندامت حاصل اولور وبونده بو حقایقی کورمین انده محروم قالور (مثنوی) پس بکورستان غریو افتاد واه *
تا قیامت زین غلط واحسرتاه * پس مقابرده انلردن غریو وآه واقع اولدی قیامته دکین بو غلط وخطا سببندن
واحسرتاه ویاندامتاه دیو بونلردن تحسر ایلمک وغم وغصه یمک ظهوره کلور اهل قبر حدیثده وارد اولمشدر که اولدکاری
ایچون اصلا غم وغصه چکمیه لر بونلر ایچون همان فوت اولان فرصتک حسرتی اوله کما قال علیه السلام لیس للماضین
هم الموت انما لهم حسرة الفوت (مثنوی) ای خنک آنرا که پیش از مرک مرد * جان اوازاصل این رزبوی برد * ای
سعادت اول کمسنه یه که اولمزدن اول اولدی انک جانی بو باغک ورزک اصلندن بوی ایلتدی یعنی خبردار اولدی حاصل
کلام موتوا قبل ان تموتوا حدیثنک موجبنجه سعادت وطیبت اول کمسنه یه که عمل قیله واولمزدن اول اوله ومحاسبه
اولمزدن اول کندوینی محاسبه قیله والحاصل هوا وهوسندن محبوب وعشق ومحبت شرابی ایچوب طریق طاعتده مرده
اولمق مرتبه سن بوله وبو باغک واشجار وازهارک اصلی که تجلیات الهیه در واول تجلیاتک محل ومظهری قلوب
اولیادر انک جانی بوندن خبردار اوله وبو اصلی بودنیاده بوله وانکله اشنالق قیله پس کیر وسلیمان علیه السلام
حضرتلرینک قصه سنک بیانه شروع ایدوب بیوررلر * قصه رستن خروب در کوشه مسجد اقصا وغمکین شدن سلیمان
علیه السلام * پس سلیمان دید اندر کوشه * نو کیاهی رسته همچون خوشه * حضرت سلیمان علیه السلام بر کوشه ده
کوردی بر نو کیاه بتمش خوشه کبی (م ی) دید بس نادر کیاهی سبزتر * می ربود آن سبزیش نور بصر * کوردی زیاده خوب
ونادر عجیب سبزتر بر کیاه انک اول سبزلکی بصردن نوری قپار (م ی) پس سلامش کرد در حال آن حشیش * او جوابش
کفت وبشکفت از خوشیش * پس اول حشیش حضرت سلیمان علیه السلامه سلام ایلدی حضرت سلیمان اول
حشیشه جواب دیدی واول کیاهک خوشلغدن تعجب ایلدی (م ی) کفت نامت چیست بر کوبی دهان * کفت خروبست
ای شاه جهان * اکا دیدی ای کیاه نامک ندر لب ودهانسز سویله اول کیاه جواب ویروب دیدی نامم خروبدر ای شاه
جهان خروب عربیدر فارسیسی خرنوبدر ترکیجه کچی بوینوزی دیدکلریدر (مثنوی) کفت اندر تو چه خاصیت بود
کفت من رستم مکان ویران شود * حضرت سلیمان علیه السلام دیدی سنک فعلک واثرک نه در سندن نه جاری وصادر
اولور خروب ایتدی بنکه بتدم اول مکان ویران اولور خروب اکر ضربدن اولمق ملاحظه اولنورسه اسم مسماسنه مطابق
اولور (م ی) من که خروبم خراب منزلم * هادم بنیاد این آب وکلم) بنکه خروبم مکان ومنزلک خرابی یم آب وکل مسجدینک
خرابلغی یم (مثنوی) پس سلیمان زمان دانست زود * که اجل آمد سفر خواهد نمود * پس حضرت سلیمان
علیه السلام اول زمان فوری بیلدی کندینک اجلی کلدی سفر کوسترمک استریا خود سفر کوروینسه در (مثنوی)
کفت تا من هستم این مسجد یقین * در خلل ناید ز آفات زمین * حضرت سلیمان علیه السلام انک بو کلامندن استدلال
ایدوب کندوسنه دیدی مادامکه بن وارم یعنی حیاتده یم بو مسجد یقین وتحقیق زمینک آفاتندن خلله کلمز وخراب
وویران اولمز (مثنوی) تا که من باشم وجود من بود * مسجد اقصی مخلخل کی شود * تا کم بن صاغ اولم بنم وجودم باقی
اوله مسجد اقصی نیچون مخلخل اولور (مثنوی) پس خراب مسجد ما بی کمان * نبود الا بعد مرک ما بدان * پس شبهه
وکمانسز بزم مسجد منزلک خرابلغی اولمز الا بزم موت وفنامزدنصکره اولور بونی محقق بیل پس قصه دن حصه بیانه
شروع ایدوب بیوررلر (م ی) مسجدست آن دل که جسمش ساجدست) یار بد خروب هر جا مسجدست * مثلا مسجد در
اول دل که انک جسمی ساجد در هر یرده که مسجد وار در یاران دوست انک خروبیدر یعنی اول کوکل که حق تعالی
حضرتلرینه ساجد واکا مطیع وعابد در اول دل سجده کاه مثابه سنده در که انک اعضا وجوارح جسمانیه سی وقوای
روحانیه سی جماعت مؤمنین کبیدر اکا متوجه اولمشلر وکالیله اکا متابعت وانقیاد ایلدکاری جهتدن کویا سجده
قیلمشلردر بو معنی دخی جائزدر که دینه مسجد در اول دل که جسم اکا ساجد در یعنی دل وجان مسجد اقصی منزله سنده
درکه قلب المؤمن بیت الله در وسجده کاه قوای جسمانی وروحانی واعضا وجوارح جسمانیکه دل مسجدینه متوجهلردر
خلق جهانک هر طرفدن مسجد اقصایه توجه ایلیوب سجده قیلدقلری کبیدر که قبله اول اول ایدی پس جسم
هر خصوصده قلبه تابع اولدیغی اعتبار ایله اکا ساجد منزله سنده اولمش اولور ودل جسم مسجد کبی اولور هر نه یرده که
دل مسجدی اوله یار بد انک خروبیدر نته کم خروب مسجد اقصانک ویران اولمسنه سبب اولدی ودلالت قیلدی یار بد دخی
سنک قلبک مسجدینک خراب اولمسنه سبب اولور وانک ویران اولمسنه دلالت قیلور (مثنوی) یار بد چون رست
در تو مهر او * هین ازو بکریز کم کن کفت وکو * یار بد که سنک مصاحبکدر چونکه انک محبتی سنک قلبکده بتدی
آکاه اول زنهار اندن قاچ وانکله کفت وکو ایلمه کرکدر که انک خروب مثابه سنده اولان محبت والفتی قلبک مسجدندن
اخراج قیله سن وایاکم وجلیس السوء حدیثنک مقتضاسنجه اول جلیس سوءدن کریزان اوله سن تا قلبک مسجدینک

ویران

ویران وخراب اولمسندن نجات بوله سن (مثنوی) بر کن از بیخش که کر سر بر زند * مر ترا وسجد ترا بر کند * یار بدک
محبتنی کوکندن قوپر زیرا که اکر باش یوقروا اوره وبتوب ظهوره کله سنی وسنک مسجدکی قلع ایلر وخراب قیلر که یار بدک
نحوست وشآمتی خروبدن بدتردر (مثنوی) عاشقا خروب تو آمد کژی * همچو طفلان سوی کژ چون می غژی *
ای عاشق کژلک سنک خروبک کادی اطفال کبی اکری جانبنه نیچون سورتورسن یعنی ای عاشق طریق مستقیم وراه
قویمدن منحرف اولقلغک واکری کتمکلکک سنک خروبک اولدی کج اولان کمسه لر جانبنه صبیان کبی نیچون میل
ومحبت قیلورسن کرکدر که انلردن اعراض قیله سن وراه مستقیمه سالک اوله سن تا کژلکدن قورتلوب راستلر مرتبه سن
بوله سن (م ی) خویش مجرم دان ومجرم کو مترس) تا نه دزد داز تو آن استاد درس) کندیکی مجرم بیل ومجرم دی قورقمه
تا اول استادسندن درس اوغورلمیه یعنی ای عاشق کندیکی مجرم وکنهکار بیل ونفسکه عاصی ومجرم دی خوف ایلمه
ومطیع ومنقادم دیو استغنا قیلمه تا کم اول استاد حقیقی ومعلم معنوی اولان خدای تعالی سکا تعلیم والهام ایلدکی
سندن نهانی اخذ قیلمیه زیرا مریض اولان کمسه طبیبه بن مریضم دیمسه واکا تواضع ایدوب مرضنه اعتراف قیلمسه
طبیب علاجنی اندن ستر وپنهان ایلر مثال آخر بر کمسه بر عالمدن تعلیم ایلمکه عار ایلسه وکندینک جهلنه معترف
اولمسه اول استاد اولان عالم اکا درس ویرمز وتعلیم ایلمز (مثنوی) چون بکویی جاهلم تعلیم ده * اینچنین انصاف
از ناموس به * چونکم جاهلم بکا تعلیم ویر دیه سن بونجلین انصاف عار وناموسدن یکدر زیرا عار وناموس سنی علمدن
بی نصیب ایلر اما جهلکه اعتراف ایلمک سنی استادک مرحمتنه مظهر ایلیوب علمدن بهره دار ایلر پس حمیت جاهلیه یی
کیدروب اظهار جهل قیلمق وجرمنه معترف اولمق عارلنمقدن وطاعت بین اولمقدن یکر کدر نته کم دینلمشدر (جرمنه
اعتراف ایدن مسکین) یکدراندن که اوله طاعت بین (مثنوی) از پدر آموز ای روشن جبین * ربنا کفت وظلمنا پیش
ازین * ای جبینی روشن پدرکدن اوکرن زیرا او بوندن اول ربنا ظلمنا دیدی چونکم منهی اولانک ارتکابنه جرأت ایلمک
حضرت آدم علیه السلام وحوادن صادر اولدی انلر جرمنه اعتراف ایدوب (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا
وترحمنا لنکونن من الخاسرین) دیدیلر بو آیت کریمه سورۂ اعرافده در تفسیری جلد اولده اضافت کردن آدم سرخنده
مرور ایلدی (مثنوی) نی بهانه کرد ونی تزویر ساخت * نی لوای مکر وحیلت بر فراخت * حضرت آدم علیه السلام
نه بهانه دیدی ونه تزویر دوزدی نه مکر وحیل سنجاغنی قالدردی یعنی اول حضرت بهانه ایلدی وتزویر دوزمدی
ومکر وحیل سنجاغنی قالدرمدی زیرا بونلر صفت ابلیسیه در که اکا اشارت بیوررلر (مثنوی) باز آن ابلیس بحث
آغاز کرد * که بدم من سرخ رو کردیم زرد * اما اول ابلیس کبر وبحثه شروع ایلدی بویله دیو که بن سرخ روی ایدم سن بنی
زرد روی وخجیل ایلدک یعنی بن سکا طاعت ایتمکله جمیل الشکل بر کمسه ایدم بنی اغوا ایدوب عاصی ایلمکله خجیل
وشرمسار ایلدک (مثنوی) رنک رنک تست صباغم تویی * اصل جرم وآفت وداغم تویی * حقیقتده رنک سنک رنککدر
در زیرا صباغم سنسن بنم جرم وکناهمک وآفت وداغمک اصل ومنشأی سنسن بنی اغوا ایلیوب ضلالته براقدک دیدی
(مثنوی) هین بخوان رب بما اغویتنی * تا نکردی جبری وکژ کم تنی * اکاه اول رب بما اغویتنی آیتنی اوقو تا جبری
اولمیه سن واکری طوقومیه سن حضرت آدم علیه السلام کبی مؤدب اولوب جرمکه اعتراف قیله سن شیطان کبی دامن
جبره یاپشوب کستاخلغه جرأت قیلمیه سن بو آیت کریمه دخی سورۂ اعرافده در تفسیری جلد اولده هم مرور ایلندی
مثنوی) بر درخت جبر تا کی بر جهی) اختیار خویش را یکسو نهی) یعنی نه دکین جبر درختی اوزره صچرارسن کندی
اختیارکی بر جانبه قورسن یعنی حق تعالی حضرتلری سکا اختیار واستطاعت ویرمش ایکن انی معصیتنه صرف
ایلدکدنصکره جبر درختنه چیقوب بنم بو خصوصده اختیار وقدرتم یوقدر دیو بحث ایلرسن (مثنوی) همچو آن
ابلیس وذریات او * با خدا در جنک واندر کفت وکو * اول ابلیس کبی وانک ذریاتی کبی خدای تعالی ایله جنکده وکفت
وکوده سن یعنی سن بنی اغوا واضلال ایلدک بنم بونده نه اختیارم وار دردیو قیل وقالده سن (مثنوی) چون بود
اکراه با چندین خوشی * که تو در عصیان همی دامن کشی * بو قدر خوشلغله اکراه نیجه اولور که سن جرم وعصیانده
دامن چکرسن یعنی سنکه بو قدر صفا وخوشلغله جرم وعصیانده دامن درمیان ایدوب اکا مشغول اولورسن وحظ
نفس ایله معصیت قیلورسن بونده اکراه واجبار نیجه متصور اولور ونیجه مجبورم دینلورسنکه معصیتی
نیجه خوشلقله وحظ نفس ایله اختیار ایلیه سن وانی اشلیه سن انده نیجه جبر واکراه اولور یعنی جبر واکراه اولمز بلکه
اختیار اولور (مثنوی) آنچنان خوش کس شود در مکرهی * که چنان رقصان رود در کمرهی * مکروه ومجبور
اولمقلقده کمسه انجلین خوش اولورمی که کمراهلغه رقصان کیده وضلالت سمتنه صفا وسرور ایله ترلنوتاراید یعنی بر کمسه
مکروه ومجبور اولورسه مقرردر که خوش اولمز کمراهلغه اکر بر کمسه نک حسن اختیاری اولمسه اکا رقص اوره رق

کمزوانی حظ نفسیله اختیارا ینمز حاصل کلام جبروا کراهك معناسی بر کمسنك بر عمله حظ نفسی واختیاری
اولمیوب بر آخر کمسنه انی او عملی اشلمکده مضطر قیلوب ومجبور اولان کمسه دخی مع الکراهه بالضروری اول عملی اشلمکدر
سنك خودای جبرطر یقنه ذاهب اولان کمسه معصیت اشلمکلک بو قبیلدن دکلدر (مثنوی) بیست مرده جنك
می کردی دران * کت همی دادند پند آن دیکران * اول جرم وعصیانده یکرمی مرد قدر جنك ایدر ایدك که سکا اول
غیریلر پند ونصیحت ویررلردی یعنی یکرمی آدم قدر جنك ایلردك اول خصوصده که سکا غیریلر پند ویررلردی وسکا کل
بو معصیتی اشلمه که بونك خاتمه سی عقوبت وبو اشلدیکك عین خطا وذلتدر دیرلردی سن بویله دین ناصحلرله بو خصوصده
یکرمی کسه قدر جنك ایلرسن بویله دیو (مثنوی) که صواب اینست وراه اینست وبس * که زند طعنه مرا جز هیچ کس *
که صواب بودر وراه معقول بودر وانجق بوندن غیری هر نه ایسه صواب دکل وراه معقول دکلدر هیچ کسدن ودیدن
غیری بکا کیم طعنه اورر یعنی بو خصوصده بکا طعنه اوران هیچ کس ودیدر دیرسن واشلدیکك خطایی صواب
وکراهلغی راه سداد عد ایلرسن ومعارض اولان ناصحلره دنی وهیچ کس دیو کنایه ایلرسن مع هذا بنه مجبورم دیو کاری
اشلمکده مکرهم دیو سویلرسن (مثنوی) کی چنین کوید کسی کو مکرهست) چون چنین جنکد کسی کو بی رهست
قچن بویله سویلر بر کسه که اول مکره ومجبور در نیجه بویله جنك وخصومت ایلر بر کمسه که او بی راهدر یعنی ای معصیت
قیلان وجبر طریقنه ذاهب اولان کمسه چونکم معصیتی حظ نفسله ونیجه لذت وحلاوت ایله اشلرسن قچن سکا ناصحلر
بو خطایی قیلمه وکراه اولمه دیسه لر انلره بو بکا صواب ایدر وبکا نافع اولان یول بودر دیو جواب ویررسن مع هذا بنه مکره
ومجبورم دیرسن اول بر کسه که مکره اوله نیجه بویله سویلر معلومدر که مکره ومضطر اولان کمسه بویله سویلمز وکذلك
بی راه اولان کمسه راهه مرشد ودلیل اولان کمسه ایله نیجه جنك ایلر بلکه جنك ایلمز یعنی فی المثل بر کمسه یولسز اولسه
وطریقن یاوی قیلسه بر کسه دخی انی راه راسته دلیل اولسه البتته ای دلیل یول سنك دید یکك دکلدر یول بنم ذاهب
اولدیغم دردیمز بلکه اکا جان ودل ایله متابعت ایلرسن خود بکا نافع یول بودر دیرسن ومعصیتی راه اتخاذ ایلرسن پس
نیجه بی راه اولورسن بلکه بی راه اولمیوب طریق ضلالته حسن اختیار کله ذاهب اولورسن وسنی اول یولدن منع
ایلینلره خصومت قیلورسن پس مکره ومجبور اولانك نشانی خود بو دکلدر سکا دلیل اولان کمسیه بو جنك
وخصومتیکه سن ایلرسن ذاهب اولدیغك طریقده سنك حسن اختیارك اولدیغنه دلالت ایلر (مثنوی) هر چه نفست
خواست داری اختیار * هر چه عقلت خواست آری اضطرار * هر نه شی که نفسك استدی انی اختیار ایلرسن
وطوترسن اما هر نه که عقلك استدی اضطرار کتورورسن یعنی هوای نفسکه کلیجك هر نسنه یی نفسك استر بلا کراهیه
ولا توقف انی اشلرسن بن بونده عاجز ومکرهم دیمزسن اما اول نسنه یی که عبادات وطاعاتدن عقلك استر انده اضطرار
طوتوب عاجزم دیرسن قومز لر که راه صوابه کیدم وعبادات وطاعاتی اختیار ایدم دیرسن حظ نفسه کلنجه قدرتکی
واختیارکی کوررسن اما طاعت حقه کلیجك عاجز ومضطر اولورسن وزیرکلك اظهار ایدوب سکا ناصح اولنلره جبره
متعلق اولان دلایل نقلیه وعقلیه ایله شیطان کبی مباحثه قیلورسن (مثنوی) داند او که نیکبخت ومردمست *
زیرکی ز ابلیس وعشق از آدمست * اول که نیکبخت ومردمدر بیلور زیرکلك ابلیسدن وعشق عبودیت آدمدندر یعنی
کندی عقل وذکاسنه اعتماد ایلیوب وامر حقی فی الحال قبول قیلمیوب بحث وجداله شروع ایلمك وبنی بویله ایلین خدادر
بنم المده نه وار دیو سویلمك ابلیس دن میراثدر که اول ابلیس بما اغویتنی دیمکله جبره یاپشوب خلقتنی من نار وخلقته
من طین) دیمکله بحث وجدله آغاز ایلدی اما حضرت آدم علیه السلام ربینه عاشق ایدی وخدمت وطاعتده
تعلل وبهانه ایلمیوب سر قضایه عالم ایکن بله ربنا ظلمنا دیو نفسنه ایلدیکی ظلمه معترف اولدی وعبادات وطاعاته
شروع قیلدی پس بو خصلت بو سنت اندن میراث قالدی لازم کلدی که اکر اولاد آدمدن ایسك جبری قویوب
محبت وطاعت یولنه کیدرسن اکر شیطان زاده ایسك بو سیرتی ترك ایدوب انك کبی زیرکلك جانبنه کیدوب مجبورم
دیو بحث وجدال ایدرسن (مثنوی) زیرکی سباحی آمد در بحار * کم رهد غرقست او پایان کار * زیرکلك فی المثل
بحرلرده سباحلق کلدی اول بحارده سباحلق ایلین خلاص بولمز پایان کارده غرقدر یعنی شول کمسه که زیرکلکنه
اعتماد قیلوب وامر حقی قبول ایلمکدن وکشتی شرع نبوی یه داخل اولمقدن معرض اوله اول کمسه کندی سباحلغنه اعتماد
ایلیوب کشتیدن وکشتیباندن معرض اولوب بحرلره کندنی القا ایلین کمسه کبیدر معلومدر که عاقبت الامر بویله کمسه
خلاص اولمیوب غرق اولور (مثنوی) هل سباحت را رها کن کبر وکین * نیست جیحون نیست جو دریاست این *
پس امدی سباحتی قو کبر وکینی ترك ایله زیرا بو بحر فنا جیحون دکلدر جوی ونهر دکلدر دریای بی پایاندر کرکدر که
بر کشتیبانه متابعت ایدوب شریعت وطریقت کشتی سنه داخل اوله سن تا کم بحر قهر الهی دن نجات بوله سن

(می) وانکهان دریای ژرف بی پناه * در رباید هفت دریارا چو کاه * واندن صکره ژرف وعمیق وبی پناه دریا دریدی
دریایی کاه کبی قپار ومحو ونابدید ایلر پس بو دریادن کذر ایلمکه عشق ومحبت کشتی سی لازم اولنلردندر تا کم یورر لر
(مثنوی) عشق چون کشتی بود بهر خواص * کم بود آفت بود اغلب خلاص * عشق خواصدن اوتری کشتی کبی
اولور عشقده آفت آز اولور یعنی عشقکه افراط محبتدن عبارتدر خدای تعالینك بنده لرندن اوتری کشتی کبی اولور
وخواص بو عشق ومحبت کشتی سیله بحر قهر فنادن تجاوز قیلوب لطف وبقا ساحلنه واصل اولورلر بو کشتی
محبته داخل اولنلره آفت وغرق اولمق آز اولور اکثری بو طائفه نجات بولور اما زیرکلك بحر عظیم ایچره سباحت
ایلمك کبیدر بو کونه کمسه لر آفت غرقدن خلاص اوله مز وساحل سلامتی بوله مز چونکم قضیه بوذکر اولنان کبیدر
(مثنوی) زیرکی بفروش وحیرانی بخر * زیرکی ظنست وحیرانی نظر * زیرکلکی صات وحیرانلغی ال زیرکلك ظندر
وحیرانلق نظردر یعنی زیرکلك که ظن وقیاسدن عبارتدر وحیرانلق کمال علمدن ویقیندن ومشاهدهٔ اسما وصفات رب
العالمیندن ظهوره کلور پس بو وهم وظنی ویروانك مقابله سنده نظر ومشاهده منزله سنده اولان حیرانلغی صاتون آل
تا حقیقت کاره عالم اوله سن وظنه تابع اولمغله حقیقت مشاهده سندن بی بهره قالمیه سن که حق تعالی (ان الظن لا یغنی
من الحق شیأ) بیوردی (مثنوی) عقل حیران کن به پیش مصطفی) حسبی الله کو که الله ام کفی) عقلکی مصطفی علیه
السلامك اوکنده حیران ایله حیران برنه قربان دخی نسخه در بو تقدیرا اوزره معنی عقل ومعاشکی حضرت مصطفانك
اوکنده وبولنده قربان ایله دیمك اولور وحسبی الله دیکه انك معناسی الله تعالی بکا کافیدر دیمکدر یعنی عقلکی حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه وعلوم واحکام شریفه سنك حضورنده حیران ایله وحسبی الله وحده وکفی
دیو سویله مراد حضرت حقله وانك محبت وطاعتیله یالکز اکتفا قیلمق وشروع مصطفی علیه الصلوة والسلامه
سالك اولمقدر (مثنوی) همچو کنعان سر ز کشتی وامکش * که غرورش داد نفس زیرکش * کنعان کبی کشتیدن
باش چکمه که کنعانك زیرك اولان نفسی اکا غرور ویردی یعنی حضرت نوحك اوغلی کندی سباحتنه وزیرکلکنه
مغرور اولوب سفینهٔ نوحدن باش چکوب اعراض ایلدی کندیسنه بویله دیو (مثنوی) که بر آیم بر سر کوه مشید * منت
نوحم چرا باشد کشید * بلند طاغك باشنه چیقارم اول نوحك منتنی نیچون چکمك کرك یعنی نوحك منتنی چکمکدن
ایسه بلند اولان طاغلره التجا ایتمك یکدر دیو حضرت نوح (یا بنی ارکب معنا) دیو سفینه یه راکب اولمغه امر ایلدکده
(سأوی الی جبل یعصمنی من الماء) دیو جواب ویردی حضرت نوح اکا کمال شفقتندن تعلیم ایلیوب (لا عاصم الیوم
من امر الله الا من رحم) دیو معصوم اولنلر اللهك رحمت ایلدیکی کمسه لر ایدوکن بیلدردی لکن بدبخت اولدیغندن
نصیحت اکا کار کر اولمیوب بو مکالمه ده ایکن (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) آیتنك طبقنجه بر موج کاوب
ایکیسنك ما بینه حایل اولوب مغرقلردن اولدی وقصه سی بر نیجه موضعده مرور قیلدی (مثنوی) چون رمی از منتش
ای بی رشد * که خدا هم منت او می کشد * ای کمراه انك منتندن نیجه نفرت ایلرسن حال بو که خدای تعالی هم انك منتنی
چکر منت امتنان معناسنه در وامتنان اعتداد معناسنه در تا کم من علیه منة دیرلر امتن واعتد معناسن ویررلر
وامتنان نعمتی صایغمه ونازلنمغه دیرلر بو راده خدا انك منتنی چکر دیمك حضرت نوحك ایلدیکی طاعات وحسناتك
مقابله سنده شکر قیلر دیمکدن عبارت اولور که حق تعالی حضرتلری شکوردر شکور مبالغه ایله شکر ایدیجی دیمکدر
وشکر نعمت مقابله سنده منعمه لسان ایله ثنا وقلبله اعتقاد ومحبت واعضا وجوارحله خدمت وعبادت ایلمکدن
عبارتدر چونکم شکر بو اوج شیدن عبارت اولدیسه حق تعالینك کندی بنده سنه شکری اکا ثنا قیلمق وحسنه سنی
بیلمك واکا مکافات قیلمقدر دیمشلر والشکر فی صفات الله مجازاة الحسن دیو تعریف ایلمشلردر چونکم منت چکمك
حضرت حقك شاننده شکر ایلمکدن ومحسنه جزا ویرمکدن وانك حسناتنی بیلمکدن ووعد ایلمکدن عبارت اولدیسه
معنی بویله دیمك اولور که انك منتندن یعنی نعمتنی ولطفنی بیلمکدن ووعد ایلمکدن ای بی رشد نه کیفیتله اعراض ایلرسن که
خدای تعالی انك حسناتی مقابله سنده شکر قیلر واکا ثنا ایلیوب ایلدیکی ایلکلری سن بزم حقمزده شویله کونه
ایلکلر ایلمشسندر دیو وعد ایلر اکرچه پادشاهه بنده سنك خدمت وطاعتی منت دکلدر لکن پادشاهك کرم
واحسانی ولطف وشانی شول مرتبه ده در که کندی یه عاشق صادق اولان بنده سی اول منعم ونازنینك نه مرتبه منت
ونازین چکر سه اول پادشاهی کندیلره نه مرتبه محبوب ونازنین اتخاذ ایدرلر سه من کان الله له کان الله له حدیثنك
مفهومی اوزره اول پادشاه دخی عاشق صادقلرنی محبوب نازنین منزله سنده طوتر تا کم (یحبهم ویحبونه) آیت کریمه سی
بو معنایه دلالت وشهادت ایدر لاجرم اول حضرت دخی کمال لطف وکرمندن بونلره منتدار منزله سنده اولور تا کم کمال
کرمندن بر بنده سنه یوم قیامتده اعتذار قیلور کما روی عن الحسن البصری عن النبی علیه السلام قال رسول الله صلی

الله علیه وسلم یؤتی بالعبد یوم القیمة فیعتذر الله عزوجل الیه کما یعتذر الرجل فی الدنیا فیقول وعزتی وجلالی ما زویت
عنك الدنیا لهوانك علی ولکن لما اعددت لك من الکرامة والفضیلة اخرج یا عبدی الی هذه الصفوف من اطعمك
اوکساك یرید بذلك وجهی فخذ بیده فهو لك آه چونکم یوم قیامتده بر بنده سنه اعتذار ایلمك جائز اولیجق بو دنیاده دخی
خاص بنده لرینه اعتذار قیلمق ومنت دار اولمق مرتبه سنده اولسه کمال کرمنه نقصان کلمز ومنت دار اولمق واعتذار
قیلمق حقیقتنه دخی حمل اولنمز بلکه اول کریم ولطیف خاص بنده لرینه شو مرتبه آشنالق ایلر ومعامله قیلر دیمکدن
عبارت اولور (مثنوی) چون نباشد منتش بر جان ما * چونکه شکر ومنتش کوید خدا * بزم جانمز اوزره انك نیجه
منتی اولمز چونکم خدای تعالی انك شکر ومنتنی دیه اش ضمیرلری اکرچه حضرت نوحه عاید وخطاب کنعانه در ولکن
هر عصرده اولان انبیا واولیا که خلقی طوفان ضلالتدن قورتردقلری اعتبار ایله نوح نبی کبیدر وانلره متابعت
ایلمکدن معرض اولان کمسه لر کنعان غبی کبیدر پس نوح وکنعاندن مراد هر عصرده اولان مرشد کامل وا کا متابعت
ایلمکدن معرض اولان غافل وجاهل اولور ومصرع ثانیده منت اومی کشد بیوردقلری منتدن مراد خدای تعالینك
شکر قیلمسی وبنده سنه شکور اولمسی اشعار ایلر وحق تعالینك شکور اولمسی (من تقرب منی شبرا تقربت الیه ذراعا ومن
تقرب الی ذراعا تقربت الیه باعا حدیث شریفنك مقتضاسنجه ودخی ومن اطاعنی اطعته قولنك فحواسنجه بنده سنه
زیاده لطف واحسان ایله تقرب ایلمکدن وبنده سی اکا نیجه مطیع اولوب امرنی قبول ایلرسه اول پادشاه دخی بنده سنك
دعاسنی زیاده قبول ایلمکدن عبارت اولور (مثنوی) تو چه دانی ای غرارهٔ پر حسد * منت اورا خدا خود می کشد *
ای پر حسد اولان مغرور سن نه بیلورسن انك منتنی خود خدای تعالی چکر یا خود معنی انك منتنی خدا کندی چکر
دیمکدر غرار فتح غین وکسر غین ایله دخی غافل اولمغه دیرلر نته کم بو وجه اوزره معنی ویرلدی وخراره وجوالهٔ دخی دیرلر
بو وجه اوزره معنی سن ای حسد ایله پر اولان جوال نه بیلورسن دیمك اولور بو وجه اولکیدن دخی انسب کاور
وحاصل کلام ای حسد ایله مملو اولان مغرور سن انك منتن چکمه نك قدر وقیمتن نه بیلورسن که خدای عزوجل اول کامل
ومکملك منتن چکر وانك حسنات وطاعاتنه کوره جزا ویررمنت چکمکدن مراد نه ایدوکی تفسیر اولندی (مثنوی)
کاشکی کو آشنا ناموختی * تا طمع در نوح وکشتی دوختی * کاشکی اول کنعان یوز کچلك اوکرنمیدی حتی حضرت
نوحه وانك کشتی سنه طمع قلیدی وداخل اولیدی وغرق وهلاکدن اولمقدن نجات بولیدی (مثنوی) کاشکی چون طفل
او جاهل بدی * تا چو طفلان چنك در مادر زدی * بولیدی طفل کبی حیله لردن جاهل اولیدی تا طفللر کبی مادرنه
دست وچنك اوریدی یعنی اطفال مادرنه تعلق وا کا تمسك ایلدیکی کبی اکر کنعان دخی پدرنه تعلق وتمسك ایلیدی
غرق وهلاك اولمقدن نجات بولوردی کذلك هر طالب دخی اکر نزاع وجدالی ترك ایلسه واطفال مادرنه تمسك ایلدیکی
کبی بر مرشد ومربی یه تعلق وتمسك ایلسه طوفان ضلالتدن خلاص اولوردی دیمکی افاده ایلر (مثنوی) یا بعلم نقل کم
بودی ملی * علم وحی دل ربودی از ولی * یا خود اول کنعان سیرت اولان کمسه علم نقل ایله طولو اولمیدی ولیدن وحی
دلك علمن قپاردی علم نقلله درون مملو وا کا مغرور اولوب اعتماد قیلمق اولیانك قلبنه متعلق اولان وحی علمندن انسانی
بی بهره ایلر ولینك قلبنه متعلق اولان وحینك علمندن مراد شول علم لدنیدر که حق تعالی انلرك قلبنه الهام ایلمك
طریقیله اول علمی کشف ایلمشدر پس علم نقلیه یه مغرور اولان کمسه قچن علم لدنی مظهری بر ولی یه مقارنت قیلسه
کندی علمی انك علمی اوزره ترجیح ایلیوب انك کلام حکمت آمیزین قبول قیله مز وکندینك بیلدیکنه عظیم اعتقاد
واعتمادی اولدیغندن اول منبع الهام اولان علم لدنی صاحبنه تابع اوله مز (مثنوی) با چنین نوری چو پیش آری کتاب *
جان وحی آسای تو آرد عتاب * بو تجلین بر نور له چونکه اوکنه کتاب کتوره سن سنك وحی دنکلند ریجی جانك سکا
عتاب کتورر یعنی وحی قلبی صاحبی بر ولینك ونور الهینك حضورنده کتبدن استفاده اولنان مسائل نقلیه یی
ایلرو کتوره سن وآنك کلامنه معارضه ایدوب فلان کتابده بویله مسطور اولمش دردیه سن سنك وحی ایله آسوده اولان
جانك سکا عتاب کتورراندن اوتری که جانه وحی ایله اولان علم یقینی حاصل اولمیجه جان راحت اولمز وروحه کمال راحت
علم وحی ایله حاصل اولور چونکم کتبدن حاصل اولان کندی علمکی اول منبع علم الهی اولان ولینك حضورنه کتوره سن
وانی حجت وبرهان ابراز ایلیه سن روحکی راحتدن ووحیه متعلق اولان علمك حظ ولذتندن دور ایلمش اولورسن
بو خصوصده سنك روحك سکا ایچنوب عتاب ایلر بویله دیو که ای مغرور بر الای منقولات وقشریاتی ایلرو کتوروب
بنی آسوده قیلان علمدن دور ایلدك خبرك یوقکه حیات روحیه دن بنی مهجور قیلدك دیرلکن سن روحك بو کونه
عتابندن کندی علمکه مغرور اولدیغك واندن لذت بولدیغك واسطه ایله غافل وذاهل سن وحی آسا وصف ترکیبیدر
وحی دیکلند ریجی معناسنه (مثنوی) چون تیمم با وجود آب دان * علم نقلی با دم قطب زمان * ابك وجودیله تیمم کبی بیل

خلیفهٔ

خلیفهٔ جهان وقطب زمانك کلام ونطقیله علم نقلی یعنی تراب ایله تیمم ایلمسنك جوازی آبك وجودی اولمدیغی زمانده اولور
وآبك وجودی اولدیغی زمانده تیمم جائز اولماز کذلك قطب زمان اولان عزیزك کلام حقیقت آنجامی موجود ایکن انك
حضورنده علم نقلی ایله عمل قیلمق بویله در پس طهارت کامله استین کمسنه تراب منزله سنده اولان علم نقلی یی آب صافی
کبی جان ودلدن روان اولان علم روحینك وجودی قتنده ترك ایلیوب اندن قلبنی وروحنی واخلاقنی تطهیر ایلمك لازم
اولور والا طهارتسز قالور وجودلوثندن پاك اولمیوب عاقبت مردار اولور پس ای علوم عقلیه ونقلیه یه مغرور اولان
کمسه اکر قهر الهیدن خلاص اولمق ونجات بولمق استرسك * مثنوی * خویش ابله کن تبع می رو سپس *
رستکی زین ابلهی یابی وبس * کندیکی ابله ایدا کا تابع ومرید اولوب آرد نجه کیت عذاب خدادن قورتلمغی
انجق بویله ایلمکدن بولورسن * مثنوی * اکثر اهل الجنة البله ای پدر * بهر این کفتست سلطان بشر * ای پدر
سلطان بشر صلی الله علیه وسلم حضرتلری اکثر اهل الجنة البله حدیثنی بوندن اوتری دیمشدر یعنی ولی کاملك ومرشد
فاضلك حضورنه کلدکده اهل جنتك علامتی اولدر که کندونی ساده دل ایلیه تا کم انك علم شریفندن استفاده ایلیه
مثلا برکمسه براستاد کاملك هنرنی تحصیل ایلمك دیلسه کندونی اطفال کبی ساده دل قیلمیجه میسر اولمز پس
لازم کاور که اول علم وفنی تحصیل ایلمکدن اوتری استاد کاملك اوکنده اول کمسه ابله اوله وکندی بیلدیکنی وفهم
قیلدیغنی ترك ایلیوب انك بیلدیکیله وفهم قیلدیغیله عمل ایلیه علیکم بدین العجائز حدیث شریفی بو معنایه کوره
دینلمشدر واکثر اهل الجنة البله حدیث شریفی دخی بو مضمونی تأیید وتنبیه ایچون ایراد اولنمشدر وبو حدیث شریفی
بزار انسدن وانس حضرت نبی صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدرلر وابن اثیر نهایه ده بونك شرحنی بویله یازمشدر که
تبرکا بعینه تحریر اولندی البله جمع ابله وهو الغافل عن الشر المطبوع علی الخیر وقیل هم الذین غلبت سلامة
صدورهم وحسنوا الظن بالناس لانهم اغفلوا امر دنیاهم فجهلوا حذق التصرف فیها واقبلوا علی آخرتهم فشغلوا انفسهم
بها فاستحقوا ان یکونوا اکثر اهل الجنة فاما الابله وهو الذی لا عقل له فغیر مراد فی الحدیث (مثنوی) زیرکی چون
باد کبرانکیزتست) ابلهی شو تا بماند دل درست) عقل وزیرکلك چون سکا کبر قوپاریجی باد هوادر پس برشکسته ابله
اول تا کم کوکل درست قاله زیرا کبر وغرور قلبی اعتدالدن چیقاروب فاسد ایلر اما ساده دل اولمق سلامت صدور مرتبه سن
بولمغله ابله اولمقدن عبارتدر قلبه سلامت ویریجیدر پس ابله اول تا قلبك درست اوله (مثنوی) ابلهی نی کو بمسخرکی
دوتوست) ابلهی کو واله وحیران هوست) ابله دیدیکم اول بر سفیه ونادان ابله دکلدر که او مسخره لق ایله ایکی قات دربلکه
مراد شول بر سلامت صدر صاحبی اولان ابلهدر که اوهو ایله مشار الیه اولان غیب هویت وذات احدیتك واله وحیرانیدر
یعنی حضرت محبوب معنوینك بر مرتبه حیرانیدر که کندی وجودندن بی خبر اولمش وانك حسن وجمالنك
مشاهده سنده حیران قالمشدر (م ی) ابلها نند آن زنان دست بر * از کف ابله وز رخ یوسف نذر * ابلهلردر اول اللرین
کسیجی زنلر اللری جهتندن ابله ویوسفك رخی جهتندن نذر دردنذر لغتده قورقمغه دیرلر انذار معناسنه ده کاور
انذار خوفدن ودهشتدن خبر ویرمك واعلام ایلمکه دخی دیرلر بوراده نذر یوسفك رخنك دهشتندن خبر ویریجی وبیلیجی
دیمك معناسنه اولور وفی الحقیقه انلر کندیلردن بر مرتبه غافل وحیران اولدیلر که وقتا کم یوسف علیه السلامك جمالنی
کوردیلرسه اللرنی ترنج ییدکاری بچاقلرله قطع ایلدیلر والمنی طویمدیلر اما یوسف علیه السلامك جمال با کمالندن خبردار
اولوب حاشا الله بو بشر دکلدر دیو انی بشر اولمقدن تنزیه ایلدیلر نته کم سورهٔ یوسفده حق تعالی حضرتلری انلرك حالندن
خبر ویروب بیوردی (فلما رأینه اکبرنه وقطعن ایدیهن وقلن حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملك کریم) بو آیت کریمه نك
تفسیری جلد ثالثده دقوقی حکایه سنك بیانلرندن اشغی بر بیانده مرور ایلدی (مثنوی) عقل را قربان کن اندر
عشق دوست * عقلها باری ازان سویست کوست * پس امدی عقلی دوستك عشقنده قربان وفدا ایله جمله عقللر باری
اول جانبدندر که اول جانب دوستدر باری تحقیق معناسنه استعمال اولنوب تقدیر کلام عقللر جمیعا تحقیق اول
جانبدندر که اودر دینسه دخی وجهدر وفی الحقیقه عقول واروا حك منشأی حضرت باریدر پس انك عشقنده عقلکی
بذل ایله تا سکا اضعاف مضاعف عقللر کله (مثنوی) عقلها آن سو فرستاده عقول * مانده این سو که نه معشوق است
کول) اصحاب عقول عقللرنی اول جانبه کوندرمشدر اما کول واحمق اولان بو طرفده قالمشدر که معشوق دکلدر یعنی
ارباب عقول عقل وجانلرنی وخانمانلرنی جناب عزتك راه عشقنده بذل ایدوب معشوق حقیقی جانبنه ارسال
ایلمشلردر اما کول ونادان اولنلر بو عالم طبیعت ومرتبهٔ بشریتده قالدی وعقل وجاننی بو مرتبه لرده خرج وصرف
قیلدیکه بو مرتبه لر معشوقك رضاسی وقرب ووصالی مرتبه لری دکلدر (مثنوی) زین سر از حیرت کراین عقلت
رود * هر سر مویت سر وعقلی شود * بو باشدن حیرتدن اکر بو عقلك کیده سنك هر سر مویك بر سر وبر عقل اولور بو بیت

طريق محبتده حيران اولمقدن عقلك زوالندن خائف اولان وراه طاعت ومحبتدن بو خصوصدن اوتری اجتناب قيلان
كمسه‌لره تعليم وتسلية دينلمشدر يعنی ای حيران اولمقدن عقلم باشمدن كيدر ومجنون اولورم ديو خوف ايلين كمسه
بو باشكدن اكر سنك عقلك حيران حق اولديغكدن اوتری كيدرسه غم يمه سنك هر كيدن قيلكك باشنه عقلكه
معادل بر عقل باشی ويريلور مصرع اولده اولان سر طرف معناسنه اولوب ومصرع ثانيده اولان سر كسر سينه‌له
اولوب جان معناسی مراد اولسه دخی معنی لطيف ودرست اولور بو تقديرا اوزره ديمك اولور بو طرفدن اكر سنك عقلك
حيرتدن اوتری كيدرسه سنك هر قيلكك باشنه جان وعقل حاصل اولور كه اوكيدن عقلكدن نيجه وجهله
اولی اولور (مثنوی) نيست آن سو رنج فكرت بر دماغ * كه دماغ وعقل رويد دشت وباغ * اول جانبده عقل ودماغ اوزره
فكرك رنج والمی يوقدر زيرا اول طرفده دشت وباغ دماغ وعقل بتورر يعنی عالم الهيده دماغ اوزره فكرت وخيالك رنجی
اولمز وعلوم لدنی قوت فكريه ايله ظهوره كلمز تا كم دماغه زحمت ويره نته كم بونده علوم عقليه ونقليه ومعارف رسميه
قوت فكريه ايله حاصل اولور كه دماغه رنج وتعب ويرمكدن خالی اولمز نته كم مطالعهٔ كتب ايلين كمسه بر دقيق محلی زياده
تفكر قيلسه وا كا مشغول اولسه انك دماغی يابس ومنجمد اولور وا كا اول تفكردن عظيم فتور وملال كلور اما بو عقلی
راه محبت الهيه‌ده بذل ايليوب تصفيهٔ قلبه مشغول اولورسك عالم الهی سكا منكشف اولوب وارادات الهيه وفيوضات
ربانيه ايله دماغ ودلك آسوده اولور وعقل وجانك اول عالم الهينك دشت وباغنده رونق ولطافت بولور زيرا كه عالم الهينك
باغ وصحراسی عقل ودماغه نشو ونما ويرر وانلری زياده ايدوب كمال مرتبه‌سنه ايركورر رويد لفظنه بونده رويانيده
معناسی ويرلدی ومتعدی اولمق معناسنه استعمال اولندی اما فعل لازم معناسنه اولوب در دشت وباغ تقديرنده
اولسه دخی جائز اولور يعنی انك دشت وباغنده دماغ ودل بتر ديمك اولور (مثنوی) سوی دشت از دشت نكته بشنوی
سوی باغ آيی شود نخلت روی * اول عالمده دشت وصحرا جانبنده دشتدن رمز ونكته اشيدرسن باغ طرفنه كله‌سن سنك
نخلك سيراب اولور روی بروی ريادن صفت مشبهه در صويه قانيجی معناسنه يعنی كوكلده اولان عالم الهی‌يه كله‌سن
انك دشت وصحراسی جانبنده نيجه نكات شريفه واسرار لطيفه‌يی انك دشتندن استماع ايلرسن اول عالم دلده اولان
باغ الهی جانبنه كله‌سن سنك نخل وجودك ماء الحيوة حكمت ومعرفته قانيجی اولور عالم الهی‌يه دشت وباغ اسنادی
استعارهٔ تمثيليه قاعده‌سی اوزره‌در كه منبت اسرار انوار ومحل لطائف بی شمار اولديغی اعتبارله دشت وباغه
مشابه‌در بو معنی دخی مراد اولسه جائز اولور كه دينه چونكم عقلكی طريق محبت الهيه‌ده بذل ايليوب عالم حقيقته
واصل اوله‌سن بو عالم ظاهرده اولان دشت وصحرا جانبنده نفس دشتندن (اينما تولوا فثم وجه الله) نكته‌سنی اشيدرسن
واكر باغ جانبنه كله‌سك نخل وجودك آثار رحمة اللهی واسرار تربيهٔ حقی مشاهده ايلمكدن شاد وسيراب اولور
(مثنوی) اندرين ره ترك كن طاق وطرنب * تا قلاوزت نجنبد تو مجنب * بو يولده طاق وطرنبی ترك ايله مادامكه سنك
قلاوزك حركت ايلميه‌سن حركت ايلمه طاق اكرچه كره وطرنب قاره اوه ديرلر وظاهر معناسی اولری وكبرلری ترك ايله
ديمكدر لكن مراد نام ونشانی وكبر ونخری بو طريق الهيده ترك ايله وبر مرشده اقتدا قيل واونه كونه حركت ايلرسه سن دخی
انك كبی حركت ايله مادامكه اول بر فعلی اشلميه وقبول ايلميه‌سن هم انی اشلمه وقبول ايلمه ديمك اولور (مثنوی) هر كه
او بی سر بجنبد دم بود * جنبشش چون جنبش كژدم بود * كژ رو وشبكور وزشت وزهرناك * پيشهٔ او خستن
اجسام پاك * هر كيم كه اوسرسز حركت ايلر دم اولور انك جنبشی عقربك جنبشی كبی اولور يعنی شول كمسه كه طريق
الهيده بی رئيس وپيشوا حركت ايلر اول كمسه دم كبی ابتر اولور وسفلی قالور وانك حركتی عقربك حركتی كبی اولور شول
مناسبتله كه اول عقرب اكری يوريجی وكيجه كور وزشت وزهرلودر عقربك كار وصنعتی پاك جسملری مجروح ايلمكدر
كذلك طريق حقده بی سر كيدن كمسه‌لرك حالی دخی بويله اولور فی الحقيقه عقرب كژرو در وكيجه كور در كوندز خود
هيچ كورمز زشت صورت وزهرناكدر پس راه حقده دليلسز كيدن كمسه دخی عقرب كبی اكری كيديجی وشب
طبيعتده وظلمت بشريتده كورميجی وقبيح الخصلت وموذی طبيعت اولور كه انك صنعتی پاك وصالح اولان جسملری
بالفعل وباللسان رنجيده ايلمك اولور (مثنوی) سر بكوب انرا كه سرش اين بود * خلق وخوی مستمرش اين بود *
پس اول كمسنك باشنی دوك كه انك سری بو اوله دائم ومستمر انك خلقت وخويی بو اوله شول كمسنك كه سر وخلق وخويی
دائما عقربك سری وخلق وخويی كبی اوله انك باشنی دوك بلكه شرعا لازم كاورسه انی قتل ايله كه كل موذ يقتل دينلمشدر
(مثنوی) خود صلاح اوست آن سر كوفتن * تا رهد جان ريزه‌اش زان شوم تن * خود اول باشی دوكمك انك صلاحيدر
تا انك جان ريزه‌سی اول شوم وفاسد تندن قورتله جان ريزه جان قرنتيسی ديمكدر مراد بتون جان ديمكه
لايق دكل حقير وناچيز جان ديمك اولور پس شول كمسه كه موذی طبيعت اوله وكژدم كبی خلقه اذا قيله انك

قتل

قتل اولنمسی حلال اولور تا كم انك حقير وذليل اولان جانی نفس شومندن خلاص اوله ومسلمانلر دخی انك
ضررندن سلامت بوله‌لر (مثنوی) واستان از دست ديوانه سلاح * تا ز تو راضی شود عدل وصلاح * ديوانه‌نك
الندن سلاحنی آل تا عدل وصلاح سندن راضی اوله ديوانه‌دن مراد كه نفس واهل نفس اولور اولا معنی ديوانه اولان
نفسكه رخصت وانك مشتها ومقتضاسنه كوره آلت ويرمه بلكه انك هواسنه ومقتضاسنه قوت ويرن آلتی
الندن آل روحكه وعقلكه وير تا كم سندن عدل وصلاح راضی اوله ديمك اولور وثانيا اكر حاكم وغالب ايسك كژدم
طبيعت اولان اهل نفسك الندن ظلم وفساده آلت اولان مالنی ومنصبنی ال انی بی طاعت وبی قدرت قو تا كم سندن عدل
وصلاح راضی اوله ديمك اولور (مثنوی) چون سلاحش هست وعقلش نی ببند * دست اورا ورنه آرد صد كزند *
چونكم ديوانه‌نك سلاحی وار وعقلی يوقدر انك النی بغله يوخسه او خلقه چوق ضرر وزيان ايرشدير ر والحاصل عقلی
اولمينه اكر نفسك ايسه‌ده آلت وقدرت وقوت ورخصت ويرمه تا سكا وخلقه نيجه ضرر ايرشدرميه بلكه انك النی بغله
تا ضررندن هم سن وهم سائر عباد الله سالم اوله‌لر (بيان آنكه حصول علم ومال وجاه مر بدگهر را فضيحت اوست همچون
شمشير يست افتاده بدست راه‌زن (مثنوی) بدگهر را علم وفن آموختن * دادن تيغی بدست راه‌زن * بدگهره علم وفن
اوكرتمك فی المثل راه‌زن النه بر تيغ ويرمك كبيدر (مص) تيغ دادن در كف زنگی مست) به كه آيد علم ناكس را بدست
مست عربك النه تيغ ويرمك يكدر كه ناكسك النه علم ومعرفت كله اول جهتدن زنگی مستك النه تيغ ويرمك ناكس
اولان بدگوهره علم اوكرتمكدن يكدر كه سرخوش عرب النده كی قليجله لازم كلسه بر قاچ كمسنك بدننی مجروح ايلر
اما اول بدگوهر اول علم ومعرفت واسطه‌سيله نيجه كمسه‌لری اضلال واقساد ايلر پس بونك مضرتی انك مضرتندن نيجه
وجهله زياده اولور پس انك النه تيغ ويرمك بو كا علم اوكرتمكدن اولی اولور (مثنوی) علم ومال ومنصب وجاه وقران) فتنه
آمد در كف بدگوهران) علم وجاه ومنصب ومال وقران بدگوهرلرك النده فتنه كلدی يعنی زنگیء مستك النده تيغ بران
نيجه فتنه وفساده آلت اولورسه بدگوهرلرك النده بو مذكور اولنلرك جمله‌سی آلت فتنه وفساد اولور وبونلر واسطه‌سيله
بدگوهر اولنلر خلقه ظلم وتعدی قيلور قران كسر قافله جمعيت معناسنه‌ده اولسه جائز ومقارن معناسنه اولسه
دخی جائز (مثنوی) پس غزا زين فرض شد بر مؤمنان * تا ستانند از كف مجنون سنان * پس غزا وجهاد مؤمنلره بوندن
اوتری فرض اولدی تا مجنونك الندن تيغ وسنانی الهلر يعنی كفار ومنافقين كه عقل معاد مرتبه‌سندن دور وايمان
وعرفاندن مهجور اولدقلری ايچون مجنون كبيدررلر وانلرك بدنی ومالی ومنصبی انلرك النده تيغ كبيدر پس
مؤمنلره كفار ايله مجاهده ايلمك فرض اولدی تا اول مجنونلرك الندن سنانی الهلر وسناندن وتيغدن مراد نه ايدوكنی بويله
تفسير ايدوب بيوررلر (مثنوی) جان او مجنون تنش شمشير او * واستان شمشير را زان زشت خو * انك جانی مجنوندر
وانك تنی فی المثل انك شمشيريدر اول قبيح خو بلودن شمشيری آل يعنی انك الندن آلت حربه متعلق اولان هر نه ايسه
اخذ ايله يا اسير اوله‌لر ويا ايمانه كله‌لر ويا خراجی قبول قيله‌لر ويا مقتول اولوب اهل اسلام انلرك شرندن امان بوله‌لر (مثنوی
آنچه منصب ميكند با جاهلان * از فضيحت كی كند صد ارسلان * اول نسنه‌يی كه فضيحت ورسوا ايلقدن منصب
جاهللره ايلر اول فضيحتی يوز ارسلان بجن ايلر يعنی منصبك جاهللره ويرديكی ضرر وفضاحتی يوز ارسلان ايلمكه قادر
اولمز (مثنوی) عيب او مخفيست چون آلت بيافت) مارش از سوراخ بر صحرا اشتافت) او جاهلك عيب وقباحتی منصبه
واصل اولمزدن اول مخفی وپوشيده در چونكم آلت بولدی ومنصب ومال الده دار وكبره قادر اولدی انك ماری سوراخندن
چيقوب صحرايه ابودی يعنی نفس اماره‌سنك مكر وضرری بطوندن ظهوره كلوب صحرای عالمه سرعت قيلدی وخلق
اوزره مستولی اولوب ظاهر اولدی (مثنوی) جمله صحرا مار وكژدم پر شود * چونكه جاهل شاه حكم مر شود * جمله
صحرا مار وكژدمله پر اولور چونكم جاهل اجی حكمك شاهی اوله يعنی ظلم وفسادكه مثلا مار وكژدم كبيدر چونكم
جاهل اجی حكمه پادشاه اوله عالم صحراسی جميعا ظلم وفساد ايله پر اولور ظلمه واهل فساد فرصت بولوب ظهوره كلور
وصلحا ومؤمنينی هر بری عقارب وحيات كبی آزرده قيلور (مثنوی) مال ومنصب ناكسی كارد بدست * طالب
رسوايی خويش او شدست * بر ناكس كه مال ومنصب اله كتوره اول ناكس كنديسنك رسوا ايلغنی طالب اولمشدر
زيرا انك حالی ايكيدن خالی اولمز (مثنوی) يا كند بخل وعطاها كم دهد * يا سخا آرد بنا موضع نهد * يا بودر كه اول ناكس
بخل وامساك ايلر محل عطا اولنلره احسان وعطا ويرمز يا بودر كه سخا وعطايی كتورر لكن نا موضعه قورنا محل
يره ويرر مثلا فی زماننا منصبده اولان جاهللر كبی كه سخا وعطالرنی اشراره واهل لهو ولعبه ودروغكوی ومزاحجيلر
اولنلره وفسق ومعصيته ويررلر ومستحق عطا واحسان اولنلره اهانت وحقارت ايدرلر وكچ عطا اولمق وهر كاری
برعكس قيلمق سمتنه كيدرلر (مثنوی) شاه را در خانهٔ بيدق نهد * اين چنين باشد عطا كاحمق دهد * مثلا شاهی

بیدق خانه سنه قور اول عطا که احمق ویرر بو نجلین اولور یعنی اعلا اولان شیئی ادنانك مرتبه سنه قور وهر شیئی محلی اولمین
شیئه وضع ایلر احمق وجاهلك ویردیکی منصب وایلدیکی عطا واحسان بونك کبی اولور هر نه اشلسه باز کونه قیلور
اهلندن منع ونا اهله سبخ اولور (مثنوی) حکم چون دردست کمراهی فتاد * جاه می پنداشت درچاهی فتاد * حکم
وتصرف چونکم بر کمراه ونا کسك النه دوشدی اول کمراه واصل اولدیغی مرتبه یی جاه زعم ایلدی لکن بر چاهه دوشدی
زیرا اول منصب اکا محل حبس اولوب عالم روحانیته خروج قیله مز (وارض الله واسعه) یه واصل اوله مز بلکه اول جاه
بلا وجفایی کندی زعمنجه جاه پر صفا عد ایلیوب مرتبهٔ عالیدن ومنصب سامیدن محروم قالور (مثنوی) ره نمی داند
قلاوزی کند * جان زشت او جهان سوزی کند * بو بیت شریف وما بعدنده اولان ابیات شریفه دخی منصب
معنوینك نا اهله ویردیکی ضرری بیان ایلرنته کم بوندن اول مناصب صوریه نك جاهل اولنلره ویدیا تسمز منصب تصرف
قیلنلره نه مرتبه مضرتی وار ایدوکنی بیان ایلدیکه شروع ایدوب بیورر لر اول جاهل ونادان یول بیلمز قلاوزلق ایلرانك
زشت وقبیح اولان جانی جهان سوزلق ایلر راه حق بیلمك اولا حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه سنه
عالم اولمسه وتصفیهٔ درون قیلمسه وکمال مرتبه سن بولمسه بلکه مجرد شهرت ونباهت ایچون وتعظیم خلق وجمع توابع
ایچون ارشاد ناسه تصدی ایلسه انك جان زشتی جهان خلقنی یاقار شول اعتبار له که راه صوابدن فی الحقیقه
بی خبر اولوب انلری یا کبر وغرور ویا حتمه دو شورر ویا خود حب مال وجاهه مبتلا اولمغه سبب اولور ویا خود نقصان
وضلالتدن بر مرتبه یه ایرشدرر که انك عاقبتی نار جحیم اولور (مثنوی) طفل راه فقر چون پیری کرفت * پی روان را غول
ادبیری کرفت * فقر یولنك طفلی چونکم پیرلك طوتدی ومرشدلك اتخاذ ایتدی پس اکا پیرو اولنلری ادبار وشقا غولی
طوتدی راه فقردن مراد که طریق فنادر وفقر وفنا سالکك وجودی بالکلیه فانی اولوب کندویی کورمکدن نجات
بولمقدر راه فقرك طفلی اول کمسه درکه هنوز دخی رجال مرتبه سنه بالغ اولمامش وهوا وهوسندن کذر قیلمامش ووجود
موهومی قیدندن نجات بولمامش وهنوز دخی ولی کامل اولمامشدر نته کم بو ترکی رباعی بو معنایی ایضاح ایلر (رباعی)
دیدی بر پیره برکسه کل اولان * دیدی اول دخی بالغ اولمادم بن * ولی ایکه بتنجه بالغ اولور * وایلك اولماسه اوغلان نلغ
اولور * والحاصل چن طریق فقرده بالغ اولمین ورجال مرتبه سن بولمین برکسه چونکم مشیخت طوتسه وارمرتبه سنه
تصدی ایتسه اکا پیرو وتابع اولنلری مدبرلك غولی طوترغولك تحقیق جلد ثانیده وثالثده دخی مرور ایلدی غول
شول بیابانده اولان جنیلره دیرلر که اکثر کاربان خلقنه کلوب وبعض کمسه لره آشناسی شکلنده نمایان اولوب واکا
دوستانه تکلم قیلوب راه ومقصد بودر کل بو جانبه کیده لم دیو اضلال ایلیوب عاقبت بروادیده هلاك ایلرایمش
چونکم طریق فقرك طفلنه برنیجه کمسه تابع اولسه لرانلری مدبرلك وبدبختلك غولی طوتروبریره ایلتوب اتر که اصلا
اندن نجات میسر اولمز (مثنوی) که بیا تاماه بنمایم ترا * ماه راهرکز ندید آن بی صفا * اول ره فقرك طفلی اولان شیخ
کندی پیرولرینه بویله دیر که کل تا سکا ماهی کوستریم حال بو که اول بی صفا هرکز ماهی کورمدی ماهدن مراد بونده
حقیقت محمدیه اولمق ذوق سلیم وعقل مستقیم صاحبنه روشندر زیرا نور القمر مستفاد من الشمس موجبنجه قمر نوری
شمسدن استفاده ایلدیکی کبی حقیقت محمدیه دخی انوار واسراری ذات الهیه دن استفاده قیلر پس ماهدن مراد
نه اولدیغی معلوم اولدیسه معنی بویله دیمك اولور که اول طریق فقرك طفلی سلوك قابل اولنلره وکندی یه میل ومحبت
قیلنلره دیر که کل وبکا تابع اول تا سکا ماه حقیقی کوستریم وسنی حقیقت محمدیه نك مشاهده سی مرتبه سنه ایرکورم حال
بو که اول بی صفا ماه حقیقی یی هرکز کورمدی بلکه انك بویله دیمکدن مرادی مجرد اداعادر که خلقی بو حیله ایله کندی یه
صید ایلیه وبو تزویر له دام بیعتنه قید ایلیه دیمك اولور (م ی) چون نمایی چون ندیدستی بعمر * عکس مه در آب هم ای
خام غمر * حکایتدن مخاطبه التفات ایدوب راه فقرك طفلی منزله سنده اولنلره وتشیخ قیلنلره خطاب ایدوب بیورر لر
ای متشیخ وای طفل راه منزله سنده اولان من وروم دعی نیجه کوسترر سن چونکه عمرکده کورمدك ماهك عکسنی
آبده بیله ای خام غمر غمر ضمتین ایله وسکون میم ایله دخی بون وغافل کمسنه در که احوال بیلمز یقال رجل غمر بسکون
المیم وضمها الذی لم یجرب الامور یعنی ای نا پخته اولان غافل وجاهل سن ماه حقیقی طالب اولنلره نیجه کوسترر سن
چونکم جمیع عمرکده اول ماه حقیقتك عکسنی بیله بو مظاهر کونیه ده کورمدك که بو مظاهر فی المثل آب صافی کبیدر
وبونده نمایان اولان عقول وارواح اول ماه حقیقتك عکسیدر چونکم بو مظاهر کونیه ده انك عکسنی کورمکه قادر
اولمیه سن وبو مرآت عالمده کورینن عکوس کیمك عکوسیدر بیلمکه ظفر بولمیه سن انك اصلنی وذاتنی نیجه کورر سن
ونوجهله طالب اولنلره کوسترر سن (مثنوی) احمقان سرور شدستند وزبیم * عاقلان سرها کشیده در کلیم * احمقلر
سرور اولمشلردر وخوفلرندن عاقللر باشلرین کلیمه چکمشلردر یعنی عجب حالتدر که ارباب جهل وضلالت واصحاب

حیله وخدیعت هر بری منبع بلاهت وحماقت ایکن سرور اولمشلر ودعوای انانیت وکذب شیطنت له ظهور قیلمشلردر
اصحاب عقول بو حالت غریبه یی کوروب وارباب علم ومعرفت بو صورت عجیبه دن عارلنوب باشلرین کلیم الفته چکمشلر
وتستر واختفا ایلمشلر (بیت) پری نهفته رخ ودیو در کرشمهٔ حسن * بسوخت عقل زحیرت که این چه بو العجبیست * نته کم
حضرت رسول مکرم صلی الله علیه وسلم کندی زمان شریفلرنده قبل البعث اول زمانده اولان خلقك ماینده بو ذکر
اولنان حالت عجیبه یی مشاهده ایلیوب تستر بیورمشلردی شول وقته دلك که قم فانذر امر شریفی وارد اولدی وظهوره
کلمکه وخلقی حضرت حقه دعوت قیلمغه امر کلدی نته کم بو قصه یه اشارت ایدوب بیورر لر * تفسیر یا ایها المزمل *
بو سرخ شریف بو آیت کریمه نك تفسیری بیاننده در معنی ای ثیابنه متزمل اولان نبی دیمك در تزمل بثیابه دیرلر چن
برکسه ثیابنه تلفف ایلسه یعنی بورونسه وصارلسه تا زاده ادغام اولوب همزهٔ وصل کتورلوب ماضیسی ازمل اولدی
خطاب حضرت نبیه در بو حاللرنی تهجیدن اوتری زیرا بر کلیمه تلفف ایدوب بعض قولده نومه مستعد اولمشلردی پس
حق تعالی اشارت ایلدیکه تزملی ترك ایدوب تهجد وعبادته تشمر ایلیه وبعض روایتده حضرت خدیجه رضی الله عنهانك
اوزرینه مر تعدا داخل اولوب زملونی زملونی دیدی پس بر کلیم ایله اول حضرتی اورتوب اکا تزمل ایتدی وتزملده علمانك
اختلافی وار در بونك سبب ورودنده بعض علما بویله دیمشدر که اعیان قریش ضلالت وجهالتلرندن کندیلرینی صاحب
ریاست وفراست ظن ایدوب اول حضرته تابع اولمقدن وایمان قیلمقدن استنکاف واستکبار ایلدیلر وبریره کلوب بویله
سوبلدیلرکه سز بونك قد حنده وذمنده اقوال متناقضه سوبلرسز کیمکز کاهن وکیمکز شاعر وکیمکز مجنون وکیمکز دخی
ساحر دیرسز بونی اشیدن عاقللر اندن بعید کورر اولا مجنون دیرسز بونده اولان کمال وعقل خود کسه ده یوقدر وکاهن
دیرسز بو آنه دلك اندن کمسه کهانت کورمشدر وکذاب دیرسز بو خود صدقله مشهور ومتعارفدر الحاصل بونلری
هر کیم اشیدرسه غرض ایدوکن بیلوب اول امرده بو اسنادلری رد ایلرباری برسوز سوبلیکز وبر صفت اسناد ایلیکز که
اشیدن وانك حالن بیلان کمسه لرك عقلی قبول ایلیوب سزه موافقت ایده لر دیدکده پس ولید بن مغیره ایتدی بن برنسنه
فکر ایتدمکه انك فی الجمله مناسبتی وار در همان ساحر دریه لم زیرا ساحرك شانی بودر که دوستی دوستدن آیرر ونیجه
خارق عادت شیلر اظهار ایلر بو وصف وحالت خود بونده وار در بو قولمزی استماع ایلین بی تردد بزه موافقت ایدر دیدی
چونکم بو اتفاق واجتماعك خبرنی سلطان الکونین حضرتلری استماع ایلدیلر بو خبردن محزون اولوب سعادت خانه لرینه
کلوب بر کلیم اورتونوب یاتدیلر پس بو آیت کریمه یی جبریل امین کتوردی دیدیلر مقتضای مقامدن وقرینهٔ کلامدن
منفهم اولان بودر که حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو وجهه ذاهب اولوب بو معنایی اختیار قیلمش اوله (م ی)
خواند مزمل نبی را زین سبب) که برون آ از کلیم ای بو الهرب) حق تعالی حضرتلری نبی سنه بو سببدن مزمل اوقودی که
ای بو الهرب کلیمدن طشره کل بو الهرب زیاده هارب اولیجی وفرار قیلیجی دیمکدر یعنی ای احمقان دنیادن وسفهای
زمانه دن عارلنوب کلیمه بورونن وخلقدن مجتنب وهارب اولان پیغمبرم کلیمکدن طشره کل دشت دنیاده قایم اولوب
بو ظلمت کفر وضلالت ایچره قالنلری چراغ هدایتك نوریله منور ایله (مثنوی) سر مکش اندر کلیم ورو مپوش * که جهان
جسمیست سرکردان تو هوش) باشکی کلیمه چکمه ویوزیکی اورتمه زیرا جهان سرکردان جسمدر سن هوش وجان سن
یعنی بو جهان بر جسد بی جان کبیدر وسن اکا نسبت روح روان کبی سن که بو قالب جهان حیاتی سندن بولور وبو عالم
مرده نشو ونمایی سنك ارشاد وحیاة بخشکدن الور کرکدر که تستر قیلمیه سن ومختفی اولمیه سن که سنك ظهورك جمیع
عالمه خیر ونافعدر (مثنوی) هین مشو پنهان زننك مدعی * که تو داری شمع وحی شعشعی * آکاه ومتنبه اول مدعینك
عارندن مستور اولمه زیرا سن وحی شعشعی شمعنی طوترسن یعنی شعشعیه منسوب اولان وحیك شمعنی طوترسن شمعك
وحی لفظنه اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر وحی لفظنك دخی شعشعیه اضافتی موصوفك صفتنه
اضافتی قبیلندندر تقدیر کلام سن که شعشعه لو اولان وحیك شمعنی طوترسن پس سن جهانك شمع جمعی سن وخلق
عالمه سراج منیرسن مدعی اولنلرك نام وننکندن حذر ایدوب تستر قیلمق ومختفی اولمق سنك شان شریفکه لایق
ومناسب دکلدر چونکم نور جان وشمع جهان بو کونه حجاب ایله تزمل وتستر قیله عالم ظلمتده قالمق لازم کلور پس
عالمه ضیا کستر اولمقدن وجهان خلقنی نور هدایتکله منور قیلمقدن اوتری رفع حجاب ایدوب ظهوره کله سن وشب
دنیاده بو خدمت ایچون قایم اوله سن نته کم بیورر لر (مثنوی) هین قم اللیل که شمعی ای همام * شمع اندر شب بود اندر
قیام * بو آیت کریمه یه اشارت اولور (قم اللیل الا قلیلا نصفه او انقص منه قلیلا او زد علیه) معنای شریفی ای مزمل
اولان نبی لیلده عبادته قایم اول لیلك انتصابی ظرفیت اوزره در الا قلیلا لیلدن استثنادر نصفه اندن بدلدر ای قم
نصفه دیمك اوله تقدیر کلام ای متزمل اولان نبی لیلده عبادته قایم اول الا لیلده قلیلی ترك ویا خود نصفی او انقص

منه یاخود قیامی نصف لیلدن نقصان ایله قلیلا مقدار قلیل تا ثلث لیل اوله اوزد علیه یاخود قیامی زیاده ایله اول نصف
اوزره که ثلثین مرتبه سنه قریب اوله مراد حضرت پیغمبره تخییردر لیلک نصفنی ویا نصفندن اقل واکثرنی قایم اولمغه
معنی بیت ای مزمل اولان نبی آگاه اول لیلده قایم اولکه ای همام سن شمع الهیسن شمع خود کیجه لرده قیامده اولور
یعنی ای نبی مکرم بز سنی سراج منیر ارسال ایلدک وسن نور جان وشمع جهانسن خلق عالم لیالی طبیعت
وظلمات جهل وغفلتده گرفتارلردر شمع خود دفع ظلمت ایچوندر گرکدر که شب دنیاده خواب غفلت وحجاب
بشریتله تلفف ایلمکدن قالقوب خلق عالمه ضیا گستر اولهسن وانلری راه حقه دعوت قیلهسن تا کیم عالم آفاق
وانفس سنک نورکله منور اوله والحاصل مدعیلرک طعن وتشنیعندن عار ایدوب کلیم بشریتله وثیاب طبیعتله
متستر اولمیهسن بلکه ظهوره کلوب خلقی حقه دعوت قیلهسن وانلره رهنما اولوب مرشد اولهسن دیمک اولور
(مثنوی) بی فروغت روز روشن هم شبست * بی پناهت شیر اسیر ارنبست * نور وفروغکسز روز روشن
دخی شبدر سنک التجا وپناهکسز ارسلان طوشانک زبون واسیریدر یعنی ای سراج منیر اولان نبی بی نظیر سنک نور
وجودک وجودکسز خلق عالمک روز روشن کبی اولان انوار عقلیه وپرتو روحانیه لری هم شب مظلم کبی ظلمانیدر وسنک
هدایت وارشادکه التجا اولمدیغی تقدیرا اوزره روح محض قوی اولان شیرمردلر طوشان کبی ضعیف وحیله گر نفسک
زبونی واسیری اولورلر (مثنوی) باش کشتیبان درین بحر صفا * که تو نوح ثانیی ای مصطفی * بو بحر صفاده کشتیبان اول
زیرا سن نوح ثانیسن ای مصطفی یعنی حضرت نوح زمان طوفانده کشتیبان اولوب کندییه تابع اولان امتنی طوفان
ظاهرک آقندن وانلری غرقاب اولمقدن خلاص ایلدیسن دخی بو بحر صفانک کشتیبانیسن پس سکا دخی لازم
اولدیکه انجلین کندیکه تابع اولان امتکی سفینۀ شریعتکه الوب وانلری کشتی طریقتکه ادخال ایلدککدنصکره بو دریای
معنویده انلری امواج نفس وهوادن خلاص قیلوب وکرداب محن وبلادن منجی اولوب ساحل سلامته وارض حقیقته
ایصال ایله تا عباد مخلصیندن اوله لر (لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) مرتبه سن بوله لر اگرچه آیت کریمه نک ورودی
خاصۀ حضرت نبی علیه السلام حقنده در لیکن حکمی هر عصرده اول حضرتک وارث اولان وخلقی حقه دعوت
وارشاد ایلمکه قابل ومستعد اولان ونور مصطفویدن اقتباس قیلان عزیزلره دخی شامل اولور پس بونلرک هر برینه
علی حدة تنبیه واشارت اولور که ثیاب طبیعت وکلیم بشریتلرینه متزمل ومتلفف اولمیوب وتستر واختفا قیلمیوب
ظهوره کله لر وشب دنیاده خدمت وعبودیت ایچون قایم اوله لر وسراج منیر کبی عالم خلقنی نور حقیقتله منور قیله لر وعالم
دنیا که فی المثل شب ظلمانی کبیدر وارشاده مستعد اولنلر کندی عصرینک الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیث
شریفنک مقتضاسنجه پیغمبری کبیدر پس (قم اللیل الا قلیلا) آیت کریمه سندن انلره اشارت اولان حصه نوا اولور که
ای غواشی بدن وملابس طبیعتله متلفف ومتستر اولان متنبه اولوب نوم غفلتدن اویانوب شب دنیاده عبادت ایچون
قائم اول الا زمان قلیلی دکل که انک نصفی درانی مصالح بدنیه ایچون الیقو تا کم بر مقداری انک استراحت بدنیه ایچون
اوله وبر مقداری دخی اکل وشرب وتحصیل معاش وغیری مصالح مهمه ایچون اوله یاخود نصفندن بر مقدار اکسک
ایله یاخود انک اوزرینه زیاده ایله یعنی مخیرسن عبادته قایم اولدیغک وقتدن مقدار قلیلی نقص ایلیوب سائر اوقاتکی
استراحت بدنیه وتحصیل مصالح مهمه یه صرف ایله یاخود اول نصفک اوزرینه زیاده ایله اکثر اوقاتکده عبادات
وطاعاته قایم اول وانک بعضیسنی استراحت بدنیه وامور مهمه یه صرف ایله دیمک اولور (مثنوی) ره شناسی می باید
با لباب * هر رهی راخاصه اندر راه آب * لباب وعقلایه بر یول آگاهی دلیل گرکدر هر بر یول ایچون علی الخصوص
صو یولنده یعنی اولوا الالبابه وعقلایه هر بر یولدن اوتری البته بر یول بلیجی دلیل وهادی لازم ولابددر خصوصا آب
دریا یوللرنده که انک منازل ومراحلی ظاهر دکلدر اندن اوتری بر ره شناس قلاوز اولمق بطریق الاولی چونکم دریای
صوریده سفر ایلمکه بر ره شناس استاد قلاوز لازم اولیجق بحر علمیده وطریق الهیده بر استاد کامل ومرشد فاضل
رهنما وپیشوا اولمق اوجب والزم اولور (مثنوی) خیز بنگر کاروان ره زده * هر طرف غولیست کشتیبان شده * قالق یولی
اورولمش کاروانه نظر ایله هر طرفده کشتیبان اولمش بر غول واردر یعنی ای قایم مقام نبوی وعصرینک پیغمبری اولان
ولی قالق طریق الهی کاروانک نیجه سنک یولی اورلمش وغارت قیلنمشدر انلری کور وانلره عون وهمت ایر کوره هر طرفده
بر مظهر شیطان صورتا انسان کشتیبان اولمش یعنی رئیس وپیشوا اولوب دعوت وارشاده تصدی قیلمش گرکدر که
بونلری اغوال وشیاطین الانسدن آگاه سن وراه نجاتی بونلره تعلیم قیلوب هدایت وارشاد ایلیهسن (مثنوی) خضر
وقتی غوث هر کشتی توی * همچو روح الله مکن تنها روی * وقتک خضریسن هر کشتینک غوث ومددیسن سن
حضرت عیسی روح الله علیه السلام کبی تنها رولک ایلمه یعنی انجلین فرد ومجرد سیر وسلوک ایلمه بلکه نیجه کسه لره

دست

دستگیر اولوب انلره معاونت ایله تا انلر سنک معاونتکله غرقاب ضلالتدن نجات بوله لر (مثنوی) پیش ازین جمعی چو
شمع آسمان * انقطاع وخلوت آری رامهان * بو جمعیتدن اول چون شمع آسمان ایدک بو دخی معنادر بو جمعیتدن
اول آسمانک شمعی کبی ایدک پس انقطاع وخلوت آرلغی قو خلوت آر وصف ترکیبیدر خلوت کتوریجی وخلوت اختیار
ایدیجی معناسنه یعنی بو دنیاده اولان جمعیتدن مقدم سن عالم ارواحده قوم روحانینک جمعیتنک شمع آسمانی کبی
ایدک عالمه ضیا بخش اولمق سنک ازلی شان شریفکدر پس شمدی دخی بو عالمده اولان جمعیتک شمع آسمانیسن
خلقدن منقطع اولمغی وخلوت اختیار قیلمغی قو خلوت وکثرت ایچره شمع جمع اولوب بونلره افاضۀ انوار ایله تا سنک نور
هدایتکدن مستنیر ومستفید اوله لر (مثنوی) وقت خلوت نیست اندر جمع آی * ای هدی چون کوه قاف وتو همای
خلوت وقتی دکلدر جمعه کل ای نبی مکرم هدی کوه قاف کبی وسن هما وعنقا کبیسن خطاب اگرچه جناب الهی
لساندن حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه در لکن هر عصرده انک قائم مقامی اولان وارث کامله دخی
شاملدر که انلر بو خطابله حضرت حق جانبندن مخاطب اولنورلر وبو ذکر اولنان صفاتلره مظهر قیلنورلر زیرا اوارث
اکمل اولدر که انک حالنه وشانته وارث اوله (مثنوی) بدر بر صدر فلک شد شب روان * سیر را نگذارد از بانگ سگان *
مثلا بدر صدر فلک اوزره کیجه کیدیجی اولدی سگلرک بانک وصداسندن اوتری سیرنی ترک ایلمز کلابک عادتی اولدر که
فلک اوزره ماهتاب اولدقجه اکا باقوب عوعو ایدرلر (مثنوی) طاعنان همچون سگان بر بدر تو * بانک می دارند سوی
صدر تو * کذلک سکا طعن وانکار ایدنلر سنک بدر منیرکه قارشو سگلر کبیدر سنک صدرک جانبنه بانک وصدا طوترلر یعنی
سنک صدر شریفک واعلا اولان مرتبۀ لطیفک جانبنه کلاب سیرت اولان طاعنلر ومنافقلر سنک جمالک بدرینه قارشو
عوعو ایلرلر وما لا یعنی وهرزه سویلرلر صدر فلک اوزره بدر کلابک عوعوندن متأثر ومنفعل اولمیوب اصلا مدارندن
ایرلمز ومتألم ومتحول اولمز سنک شان شریفک خود هزاران بدردن ارفع واعلادر پس بو کلاب سیرت اولان طاعنلرک
طعنندن ولائملرک لومندن اصلا متألم ومتغیر اولمیوب عالمه ضیا گستر اولمغی ترک قیلمیهسن ومنور قلوب اولمقدن فارغ
اولمیهسن (مثنوی) این سگان کرند زامر انصتوا * از سفه وع وع کنان بر بدر تو * بو کلبلر انصتوا امرندن اصملردر
جهالت وسفاهتلرندن سنک بدر جمالکه قارشو وع وع ایدیجیلردر مصرع اولده اولان انصتوا امری سورۀ اعرافده
اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نک
تفسیری وتحقیقی جلد ثانینک اواخرنه قریب منازعت چهار کس بیاننده مرور ایلدی یعنی کفره وفسقه که
فی المثل کلاب کبیدرلر انلره سنز کلام حقی استماع قیلمک وگفت کو وطعن وتشنیعدن ساکت اولمق دوام ایلدک
بونلر اصملردر که بو کلامک استماعنه لایق گوش هوشلری یوقدر ولهذا سفاهت وجهالتلرندن سنک بدر منیرکه قارشو
اورو جیلر وطعن وتشنیع اوریجیلردر نته کم هر عصرده اولان سگ سیرت اولنلر دخی اول عصرده قائم مقام نبوی ووارث
مصطفوی اولان عزیزه طعن وتشنیع ایلمک خوی وعادتلری اولمشدر (م ی) هین بمگذار ای شفا رنجور را * تو زخشم کر
عصای کور را * ای رنجوره شفا اولان طبیب آگاه اول سن اصمک خشمندن اوتری کورک عصاسنی ترک ایلمه یعنی
ای مریض القلب اولنلره طبیب اولان حبیب متنبه اول سن گوش باطنلری اصم اولان کسه لره خشم ایلدیککدن
اوتری اعمی اولان بیچاره لرک عصاسنی یعنی انلره متعلق اولان دلالت وهدایتی ترک ایلمه که انلر سنک کلام شریفکی
استماع ایدرلر اگرچه حقیقت حالی کورمزلر سه ده (مثنوی) نی تو گفتی قائد اعمی براه * صد ثواب واجر یابد از اله *
سن دیمدکمی اعمایی راه مستقیمه ایلتیجی براه ده یا ظرفیت معناسنه اولوب سن دیمدکمی که راه مستقیمده اعمایی ایلتیجی
الله حضرتندن یوز ثواب واجر بولور یعنی سن خود حدیث شریفکده دیدککه برکسه بر اعمایی قرق آدیم مقداری
قائد اولسه اکا جنت واجب اولور وحضرت حقدن رحمت ومغفرت بولور نته کم ابو یعلی وامام طبرانی وابن عدی کامل
نام کتابنده وابو نعیم حلیة الاولیاده وبیهقی شعب الایمانده بو جمله اتفاق ایدوب ابن عمر حضرتلرندن وبعضیسی دخی
ابن عباسدن وانسدن وجابردن دخی بو کونه روایت ایدرلر که قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قاد اعمی اربعین
خطوة غفر له ما تقدم من ذنبه رواه الخطیب فی التاریخ عن ابن عمر کذا فی جامع الصغیر پس بو حدیث شریفک معناسنی
نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی) هر که او چل گام کوری را کشد * گشت آمرزیده ویابد رشد * هر شول کسه که او قرق
آدیم بر کوری چکر اول کسه آمرزیده اولور ورشد بولور یعنی مغفور اولور (مثنوی) پس بکش تو زین جهان بی قرار *
جوق کوران را قطار اندر قطار * چونکم بویله دیدک پس امدی سن چک بو فانی وبی قرار جهاندن کورلرلر الوکی قطار
قطار خطاب حضرت حق جانبندن اگرچه حضرت رسول اکرمه در لکن هر عصرده انک وارث کاملی اولان مرشدلره
تعریض واشارتدر یعنی چونکم کورلری طریق ثوابه قائد اولمقده بو قدر ثواب بی حساب اولدیغی مقرر اولیجق ای کندی

عصرینك پیغمبری کبی اولان مرشدسن هم بو کورلر طایفه سنی قطار قطار متتابع ومتوالی اولدیغی حالده راه سداد
وطریق صوابه چك تا چاه ضلالتده دوشمکدن نجات بوله لر ومقصد اقصایه ومطلب اعلایه ایریشوب نور یقینله قره
العین اوله لر (مثنوی) کار هادی این بود تو هادیی * ماتم آخر زمانرا شادیی * هادینك کاری بو اولور سن هادیسن
وآخر زمانك ماتمنه سرور وشادیسن چونکه هادینك کاری اعمالری عمل اوله اول کاری ترلدا عملك لایق دکلدر
وآخر زمانده اولان فتنه وفسادی حاصل اولان ماتم وغمك ازاله سنه سنك وجود پر جودك سبب اولیجق غمنالك
وماتم زده لردن مسرت وشادلکی دریغ ایلیوب راه امساکه کتمك شان شریفکه مناسب دکلدر (مثنوی) هین
روان کن ای امام المتقین * این خیال اندیشکانرا تا یقین * ای متقیلرك امامی تیز روان ایله بو خیال اندیشه ایدیجیلری
یقین مرتبه سنه دك ای شرك ومعاصیدن ودخی ماسوی اللهدن پرهیزکار اولان کملرك پیشوا ومقتداسی اکا اول
بو خیال اندیشه اولنلری وظن وکمانی کندیلره پیشه قیلنلری حق الیقین مرتبه سنه دك روان ایله تا شکوك وشبهات
قیدندن خلاص اوله لر وبحث وجدال وقیل وقال دامندن نجات بوله لر (م ی) هر که در مکر تو دارد دل کرو * کردنش را
من زنم تو شادرو * هر کیمکه دل وجانی سنك مکر کیدن کروطونه بن انك بوینی اوروردم سن شاد ومسرور یوری یعنی
(انا کفیناك المستهزئین) حسبنجه سکا مکر ایلکده دل قویانلره وسنی مستهزی ومستخف اولنلره بز کفایت ایده وز
سن خاطر شریفك خوش طوت سن بو خصوصده غم یمیوب شاد ومسرور اول (مثنوی) بر سر کوریش کوریها نهم *
او شکر پندارد وزهرش دهم * انلرك کورلکی اوزرینه کورلکلر قورم اول شکر صانور حال بوکه اکا زهر ویریرم یعنی
هر شول کمسه که سکا مکر قیلمغه کوکل باغلر وسکا استهزا واستخفا ایلر انك قلبینك کورلکی اوزره کورلکلر قویوب
اعمالغی زیاده ایلرم اصل معنی کورلك بونده رغم معناسنه اولمق اولیدر یعنی اکه رغم ایلك اوزره رغملر قورم اول
مستهزی وماکر بلدیکی مکر واستهزایی کندی زعمنجه شکر ظن ایلر حال بوکه اکا زهر ویریرم یعنی انك مکر وحیله سی
اکرچه اکا شکر کبی لذیذ کورلکن انك پاداش وجزاسی زهرلر وقهرلر ویریرم پس انك شکر ظن ایلدیکی کندی یه عین
زهر اولور (واصبر علی ما یقولون واهجرهم هجرا جمیلا) آیتنك موجبنجه بونلرك دیدکاری قول اوزره بونلردن هجر جمیل
ایله مهاجرت ایله وامرلرنی بکا تفویض ایله دیدیکی افاده قیلور (مثنوی) عقلها از نور من افروختند * مکرها از مکر
من آموختند * عقللر جمیعا بنم نورمدن شعله لندیلر مکرلر ایسه بنم مکرمدن اوکرندیلر یعنی عقللر تدبیر وتدارکی بندن
بولدیلر وبنم نوریله منور اولوب تدبیرلرنده وکارلرنده اصابت قیلدیلر ومکری دخی بنم مکرمدن اوکرندیلر جمیع اوصاف
واخلاقی وافعالی مرید وخالق بنم نفس الامرده نظر اولنسه انلرده اولان مکر مکرمك ثریدر چونکه افعال عبادك
طرد وعکسا اصل ومنشأی خدای تعالینك اسما وصفاتیدر که جمله نك خالق ومریدی اولدر ولهذا قال الله تعالی
(ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین) بو آیت کریمه نك تفسیرنده اولان مفسرلرك اقوالی وحق تعالی یه مکر اسناد اولنمق
وما کردینلمنك وجهی وتحقیقی جلد ثالثده جواب کفتن ساحر مرده بافرزندان خود سر خنده جادویی که حق کند
حقست وراست بیتنده مرور ایلدی اکر مراد اولنورسه انده طلب اولنه پس مخلوقك مکری [illegible] مکر الهی یه نسبتله
اصلا وجودی وتأثیری اولمدیسه بو بیتلری بو معنایی فهمه آسان اولسون ایچون مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر
(مثنوی) چیست خود آلاچق آن ترکمان * پیش پای نره پیلان جهان * مثلا اول ترکمانك آلاچغی خود ندر جهانك
ارکان فیللرینك ایاغی اوکنده یعنی ترکمانلرك آلاچغی ارکان پیللر ایاغی التنده نیجه ضعیف وزبون ایسه حق تعالینك
قدرت قاهره وارادت کامله سی قتنده انلرك مکر وحیله سی انجلین مغلوب وزبوندر (مثنوی) آن چراغ او بپیش
صرصرم * خود چه باشد ای مهین پیغمبرم * اول مستهزی وماکر اولان کسنك اول چراغی بنم صرصر قدرتم اوکنده
خودنه سی اولور ای بنم مهین وبهین پیغمبرم یعنی باد صرصرك قتنده چراغك وجودی وقوتی اولمدیغی کبی انلرك دخی
مکر وحیله سی چراغینك بنم صرصر قدرت وارادتم قتنده اصلا وجودی وقوتی یوقدر ای بنم اولو وعظیم القدر پیغمبرم
مهین مهتر وعالیتر دیمکدر (مثنوی) خیز در دم تو بصور سهمناك * تا هزاران مرده بر روید زخاك * چون تو اسرافیل
وقتی راست خیز * رستخیزی ساز پیش از رستخیز * ای حبیبم قالق اسرافیل کبی سهمناك وهولناك صوره سن نفخ ایله
تا خاکدن هزاران مرده بته چونکه سن وقتك اسرافیلی سن راست قالق بو دخی وجه در چونکه سن راست
ودرست وقتك اسرافیلی سن امدی قالق قیامتدن اول قیامت دوز صوردن مراد الله اعلم هر حیات طیبه نك
قبولنه مستعد اولان مؤمنلرك صوری اولمقدر که مراد انلرك وجودی اولور وبو معنایی (فاذا نفخ فی الصور) آیتنده
صوری فتح واوله دخی قرائتك ومفسرینك قرأت ایلدکلری تأیید قیلور وبو مؤمنلرك وجودلرینك سهمناك اولمسی عظم
شانلرندن کنایت اولور وانلرك صور وجودلرینه نفخ ایلمکدن مراد حیات طیبه یی انلره افاضه قیلمقدن عبارت اولور

ومرده دن مراد شول مرده دللردر که هوای نفس واسطه سیله اولمشلر وخاك بدن ایچره مدفون ومستور اولمشلردر پس
تقدیر معنای بیتین شریفین اولدر که دینه ای نبی جلیل حضرت اسرافیل نفخه ثانیه ده اول صور سهمناکی نفخ ایلیوب
باذن الله مرده لرك اجسادی خاکدن قائم اولوب حیات بولدقلری کبی چونکه سن دخی وقتك اسرافیلی سن راست
ودرست سویلرسن پس قائم اول وقابل حیات طیبه اولان مؤمنلرك صور وجودلرینه حیات ابدیه یی افاضه ایلیه تا کم
هزاران مرده دللر خاك تندن یوقارو بته لر ومقبرۀ بدندن قائم اولوب قیامت معنویه سرنی مشاهده ایده لر حاصل
کلام قیامت اولمزدن اول بر قیامت دوز یعنی قیامت صوری ظهوره کلمزدن مقدم قیامت معنویه یی وجوده کتور
تا کم اهل دل اولنلر اسرار قیامتی بو عالمده مشاهده ایلیه لر (مثنوی) هر که کوید کو قیامت ای صنم * خویش بنما که
قیامت نك منم * در نکر ای سائل محنت زده * زین قیامت صد جهان قائم شده * هر کیم سکا قنی قیامت دیر ای صنم
کندیکی کوستر دیکه ایشته قیامت بنم ای محنت زده سائل نظر ایله یعنی ای قیامتدن سؤال ایلین سائل محنت زده
امعان نظر ایله بو قیامتدن یوز جهان قائم اولمشدر قیامت بعد الموت انبعاثه دیرلر حیات ابدیه دن اوتری وعند
المشایخ اوچ قسمه منقسمدر اول قسم اولدر که موت طبیعیدن صکره برازخ علویه دن ویاخود سفلیه دن بر برزخده
حیات دنیویه ده میت نه حال اوزره اولدیسه انك اوزرینه منبعث اولمقلقدر (کما قال علیه السلام کما تعیشون تموتون
وکما تموتون تبعثون) وقال ایضا تبعث الناس علی ما ماتوا علیه مشایخ بو قیامته قیامت صوری وقیامت صغری
دخی دیرلر که حضرت نبینك بو قول شریفیله بو قیامته اشارت اولنمشدر که بیوررلر من مات فقد قامت قیامته وقسم ثانی
اولدر که موت ارادی واختیاریدن صکره عالم قدسیده اولان حیات قلبیه وابدیه ایچون منبعث اولمقدر کما قیل
مت بالارادة تحیی بالسعادة عند المشایخ بوکا قیامت وسطی دیرلر بو قیامته حق تعالی حضرتلرینك بو قول شریفیله
اشارت اولنمشدر که سورۀ انعامده بیوردی (او من کان میتا فاحییناه) وقسم ثالث اولدر که فنا فی الله اولدقدن صکره
حقله باقی اولمق قتنده حیات حقیقیه ایچون منبعث اولمقدر مشایخ بو قیامته قیامت عظمی وطامۀ کبری دیرلر
(فاذا جاءت الطامة الکبری) آیت کریمه سنك معنای باطنیه سیله مشار الیها اولان قیامت بو قیامتدر دیرلر
چونکه قیامتك بو اوچ قسمه منقسم اولدیغی کوردك وبیلدك وانك مراتبنه اکاه اولدك سنه بو بیتلرده واقع اولان
قیامتلردن مراد قیامتك قسم اولی دکلدر بلکه قسم ثانیسی وقسم ثالثیدر که انك قسم ثانیسی موت ارادیدن صکره
حیات قلبیه ایله منبعث اولمق وقسم ثالثی فانی فی الله اولدقدن صکره حیات حقیقیه یی بولمقدر پس سلطان الکونین
حضرتلرینك وجود شریفی بو ایکی قیامتك اصلی ومنبعیدر بو نکته ورمزی ایهام ایلمکدن اوتری مبارك اسبابه سیله
وسطانی بر یره جمع ایدوب قیامتدن سؤال ایلین کمسه یه انا والساعة کهاتین بیوررمشلردر که قیامتله کندی وجود
شریفلرینك کمالیله مقارنتنه وقربیتنه اشارت قیلمشلردر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه بو ایکی بیت شریفك فحوای
لطیفی بویله دیمك اولور که ای بنم حبیبم هر شول کمسه که سکا قیامت موعوده دن سؤال ایلیوب قیامت قنی دیرکن دوکی
اکا کوستر بویله دیو که قیامت معنوی اشته بنمکه اولا موت ارادیله اولدم وحیات قلبیه وابدیه بولدم ثانیا فانی فی الله
اولدقدن صکره حیات حقیقیه بولدم وبقای حقله باقی اولدم پس قت قت قیامت اولدم اکر بصر بصیرتك وار ایسه
بو قیامت معنویه یی کور ورای قیامت موعوده دن سؤال ایلین ومتی الساعة دیو سویلین محنت زده بو قیامت معنویدن
یوز جهان قائم اولمشدر ونیجه بیك انسان حیات حقیقیه وحیات قلبیه بولمشدر پس بو قیامت معنوی قیامت
موعوده دن نیجه وجوهله افضل واولیدر زیرا اول قیامت موعوده اولا سبب قهر وهلاك اولور وثانیا انده انجق اجسام
حیات بولور اما بو قیامت معنوی محض لطف وکرمه باعث اولور وبوندن قلب وروح حیات بولور پس قلب وروحك
حیات بولمسی جسمك حیات بولمسندن اولی واحری اولور (مثنوی) ور نباشد اهل این ذکر وقنوت * پس جواب
احمق ای سلطان سکوت * ز آسمان حق سکوت آید جواب * چون بود جانا دعا نامستجاب * واکر بو ذکر وقنوتك
اهلی اولمیه پس ای سلطان عالم جواب احمق سکوتدر زیرا آسماندن حقدن جواب سکوت کلور ای جان چونکه دعا
نامستجاب اوله قنوت اصلنده طاعته دیرلر ومطیع اولمغه ودعا قیلمغه دخی دیرلر بوراده دعا معناسنه در بو بیتلر حضرت
حق لسانندن اول بیاندن بورایه کلنجه دك حضرت پیغمبر علیه السلامه خطاب اولمق طریقی اوزره دینلمشدر پس
جناب حضرت اول سلطان حقیقی یه خطابا بیوررلر اکر بو ذکر اولنان معنانك وبوسن ایلدیکك دعانك اهلی اولمزسه
پس ای سلطان حقیقت احمقك جوابی سکوتدر که اکا سوز سویلمك واسرار ومعانی نقل ایلمك عاقلك شانندن
دکلدر مثلا حق تعالینك آسماندن سکوت ایلمك جوابی کلور شول وقتده که ای جان دعا مستجاب اولمیه یعنی بر کمسه
یوزن آسمانه طوتسه واللرین یوقارو قالدیروب دعا ایتسه وانك دعاسی مستجاب اولمسه آسمان طرفندن سکوت قیلنمش

واول كسه احمق منزله سنه تنزيل اولنمش اولور چونكم قضيه بونك كبيدر بو معنايى اهلنه سويلمك كركدر وبى فهم اولان احمقه سكوت ايلمك كرك كه سنت الهى وسيرت وطريقت نبويه اوزره هر ولى بويله واقع اولمشدر (م ى) اى دريغا وقت خرمنكاه شد ✱ ايك روز از بخت ما بيكاه شد ✱ اى حيف ودريغ خرمن زمانك وقتى اولدى ولكن روز بزم بختمزدن بيكاه اولدى دريغ وتحيفك معناسى مصرع ثانى به مصروف اولور بو خسه خرمنكاه وقتى اولمغه دريغ وحيف اولمز يعنى اول حضرتك كلمسيله قيامت كبرانك ظهور قيلمسنه دلك هر عصر خرمن زمانى كبى وقت تحصيل اولدى والطاف الهى ومواهب عطيات ربانى مبذول اولوب ظهوره كلدى (اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى) آيت كريمه سنك فحواسى اوزره دين مبين كمالن بولدى ونعم الهى غايته واتمامه ايردى وليكن حيف ودريغ اولسون كه بزم تحصيلمز كونى بخت وطالعمزدن بيوقت اولوب كچدى وعمردن چوق نسنه قالمدى كندى حسب حاللرنى نقل ايلمك واسطه سيله غيره تعريض مراد ايدرلر وروزى بيكاه اولنلرزمره سنه كنديلرينى ادخال ايدوب بزم بختمزدن روز بيكاه اولدى ديمرلرى اسلوب حكيم قاعده سى اوزره مجرد امحاض نصح ايلمرندن عبارت اولور (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) آيت كريمه سى بو مضمونه اشارت قيلور وبو قاعده نك تحقيقى مثنوى شريفك ابتداسنده درغم ما روزها بيكاه شد بيتنك شرحنده مرور ايتدى (مثنوى) وقت تنكست وفراخى اين كلام ✱ تنك مى آيد بر وعمرد وام ✱ وقت تنكدر وبو كلامك وسعتى ووفرتى دوام ايلك اوزرينه تنك كلور يعنى بو كلامك وفرتى ووسعتى شول مرتبه بحد وبى پاياندر كه انك اوزرينه عمر دائم خرج اولنسه انك بكده برين سويلمكه ومقدار قليلن شرح ايلمكه امكان وقدرت اولميه‌دى زيرا اسرار الهيه واوصاف نبويه به متعلق اولان كلام باخصوص كه بطريق الهام واقع اوله لا يتناهيدر اكر عمر دوام ايله موصوف اولسه اسرار الهيه نك واوصاف نبويه نك وسعت وفراخلغنه نسبت تنكتر كلمك مقرردر چونكم عمر دائم بو كلامك فراخلغنه نسبت تنكتر كله بركسه نك متناهى اولان عمرينك وقتى تنك اولمسى خود مقرردر (مثنوى) نيزه بازى اندرين كوهاى تنك ✱ نيزه باز ار اعمى آرد بننك ✱ بو تنك چقورلرده نيزه بازلق ايلمك نيزه بازلرى عار وننكه كتورر كوها فتح كاف فارسيله كولك جمعيدر كوچقوره ديرلر وكوهاى تنكدن مراد بو نده تنك اولان اوقاتدر ونيزه بازلردن مراد ميدان بند وارشاد ايچره معارف نيزه لرين اوينيان فارسان طريقت وسلحشوران حقيقتدر پس معناى بيت اولدركه بو تنك اولان وقتلر ايچره نيزه بازلق ايلمك يعنى معارف سويلمك ميدان طريقتك فارسلرنى كه مراد انلردن اسرار الهى سو يلين ومعارف نقل ايلين عالملردر انلرى عار وننكه كتورر شول اعتبارله كه بو خلقه معارف سو يلمك وفصاحت وبلاغت اظهار ايلمكله وقتك حكمى بكر اوفائده ايسه اول مرتبه وسعت يوقكه بر مقدار ين بو نلره علوم واسرارى تعليم وتفهيم ايلكه خرج ايليه سن وبر نيجه سن دخى حضرت حقك طاعاتنه ومناجاتنه صرف ايليه سن بو نده تنبيه اولدركه نيزه بازان ميدان طريقت اولان مشايخك وقتى شول مرتبه عزيز اولور كه خلقه تعليم وارشاد ايلمك دخى نوع عبادت ايكن انلره معارف سويلمكى واسرار نقل ايلمكى اوقات عزيزه دن عد ايلمزلر زيرا بونلره احب اوقات حضرت حقه مناجات ايلدكلرى وقتلردر (مثنوى) وقت تنك وخاطر وفهم عوام ✱ تنكتر صد ره زوقتست اى غلام ✱ وقت تنكدر وحال بوكه عوامك خاطر وفهمى وقتدن يوز مرتبه تنكتردر اى غلام يعنى وقت طاردركه انده وسعت يوقدر وعوامك فهم وخاطرى حال بوكه وقتدن يوز مرتبه زياده تنكركدر پس اوقاتكى بونلره تفهيم اسرار ومعانى ايلمكه خرج ايلسك بونلرك فهم وادراكنده اول وسعت يوقدر كه انى فهم ايلمكه قادر اوله لر پس بونلره تفهيم معانى واسرار ايلمكه مشغول اولان كمسه وقتنك حكمنى ضايع ايلمش اولور زيرا بونلرك بكده برى بر درست فهم كمسه اولوب ومعنايى فهم قيلوب ومرشدك مرادنه واقف اولوب ترقى قيلمز وتحصيل كماله طالب اولمز چونكم حال بو منوال اوزره اوله بونلره تفهيم معنى ايلمكه اشتغال ايلين عالم وقتنك حكمنى ضايع ايلمش اولور وخدايه مناجات ايلمكى وانكله معادله ومكالمه قيلمغى قويوب ادنى مرتبه به مشغول اولمش اولور (مثنوى) چون جواب احمق آمد خامشى ✱ پس درازى در سخن چون ميكشى ✱ از كمال رحمت وموج كرم ✱ مى دهد هر شوره را باران ونم ✱ چونكه احمقك جوابى خاموشلق كلدى پس سوزده نيچون درازلق چكرسن بو هم وجهدر سوزده زياده درازلق نيچون چكرسن جواب بويتده حق تعالى كمال رحمتندن وموج كرمندن هر شوره يه باران ونم ويرر يعنى چونكم سخن شناس اولميان وفهم معنى قيلمين احمقلرك جوابى ساكت اولمق كلدى وبو قاعده بين الانبياء عليهم السلام والاولياء العظام والحكما والعلما مشهور ومتعارف اولدى پس سوزده نيچون درازلق چكرسن وتطويل كلام ايلرسن مستحب اولان خود خير الكلام ما قل ودل حديثنك موجبجه تقليل كلام ايلمك ايدى نعم بويله در ولكن حق سبحانه وتعالينك شان شريفى اولدركه كمال رحمتندن ودرياى كرمندن هر شوره به باران ونم ويروب فيوضاتنى دريغ ايلمزا كرچه شوره يربارانيدن حياتپذير اولمز

ونشو ونما بولمز لكن فياض مطلق كمال رحمتندن انك عدم قابليتنه باقيوب مستعد ونامستعد مستحق ونامستحق ديميوب جود وفيضنى على العموم بو جمله يه ايصال ايلر پس اولياى خدا اوصاف الهيه ايله متصفلردر چونكم خداى تعالينك وصف جميلى وشان شريفى مستعد ونامستعده فيض واعطاسنى بذل ايلمكدر مرشد اولان بنده لرى دخى بو صفتله متصف اولوب باران علوم واسرارى هر كسه يه بذل ايلمكدن خالى اولمزلر اكر انلر قبول ايلسونلر واكر قبول ايلمسونلر ✱ دربيان آنكه ترك الجواب جواب ✱ بو سرخ شريف انك بياننده دركه ترك الجواب جواب كلامى ✱ مقرر اين سخن كه جواب الاحمق سكوت ✱ بو سوزك مقررى ومؤكديدركه اول سوز جواب الاحمق السكوت سوزيدر يعنى ترك الجواب جواب كلامى جواب الاحمق السكوت كلامنى مؤيد ومؤكد اولديغنك بيانيدر ✱ شرح اين هر دو درين قصه كفته مى آيد ✱ بو ايكى قولك شرحى بو قصه ده دركه ديلمش كلور انشاء الله تعالى (مثنوى) بود شاهى بود اورا بنده مرده عقلى بود وشهوت زنده ✱ بر پادشاه وار ايدى انك بر بنده سى وار ايدى عقلى مرده وشهوتى زنده بر بنده ايدى (مثنوى) خردهاى خدمتش بكذاشتى ✱ بد سكالى رانكو پنداشتى) اول پادشاهك خدمتنك خردلرنى يعنى دقيقه لرنى ترك ايلردى بد وقبيح فكر ايلردى لكن ايو ومقبول ظن ايلردى يعنى بين الناس ظاهر وآشكار اولميان بلكه عيون ناسدن خفى ودقيق اولان خدمتلرى ترك ايلردى فى الحقيقه بد ظن ايلردى ولكن انى ايو قياس ايلردى (م ى) كفت شاهنشه جراش كم كنيد ور بجنبد نامش از خط بر زنيد) پادشاه انك بو حالنه واقف اولوب انك جراسنى ناقص ايلمكز ديدى جرا وظيفه معناسنه در واكر جنك وجدال ايلرسه انك نامنى خطدن اوريكز يعنى دفتردن چاليكز (مثنوى) عقل او كم بود وحرص او فزون ✱ چون جرا كم ديد شد تند وحرون ✱ اول بنده نك عقلى ناقص ايدى وحال بوكه حرص وطمعى افزون ايدى چونكم جراونفقه سن ناقص كوردى تند وحرون اولدى لايق اولان انقطاع نفقه يى كندى نفسنك شأمت وقباحتندن توبه واستغفارله تضرع ايلمك ايكن وظيفه سنى مقطوع كورديكى كبى انك قطع اولمسى زيد وبكرك وجودندن بيلوب تند وسركش اولدى وبونى شاهدن وندماسندن بيلوب طعن وملامته شروع قيلدى (مثنوى) عقل بودى كرد خود كردى طواف ✱ تا بديدى جرم خود كشتى معاف ✱ عقلى اوليدى كندى اطرافنى طواف ايلردى تا كنديسنك جرمن كورردى معاف اولوردى يعنى اكر انك عقلى اوليدى كندى نفسنك اطرافنه طولنوب انك قباحت وذاتندن نه فعلى واقع اولديغنى بولردى بعده استغفار واعتذار ايلردى پس كناهى عفو اولوب مقبول اولوردى ولكن كندى نفسنك حواليسنه طولنميوب وكنديده خطا وذلت كورميوب تندلكه وسركشلكه باشلدى پس معاف اولميوب دخى زياده مبغوض ومردود اولدى (مثنوى) چون خرى پابسته تند واز خرى ✱ هر دو پايش بسته كردد از خرى ✱ مثلا اياغى باغلنمش بر خر چونكم حماقت وخرلغندن سركش اولسه ايكى اياغى بيله باشنه باغلنمش اولور اكر ابتدا اياغى باغلنمسنه رضا ويروب تندلك قيلميدى هر ايكى اياغى باشنه باغلنمزدى وبو بلا والمك اوزرينه زياده اولمزدى (مثنوى) پس بكويد خر كه يك بندم بست ✱ خود مدان كان دوز فعل آن خست ✱ پس خرلسان حال ايله قباحتنى بيلميوب بويله ديركه بكا بر بند كافيدر خرلك بو سوزنى بيلمه وقبول ايلمه كه اول ايكى بند اول خسك فعلندندر واول قبحك كندى كارنك سوء جزاسيدر پس بر كسه كه دل مرده وشهوت زنده اوله اول كمسه خردن بدتردر اما اكر شهوت نفسانيه سن ازاله ايليوب قلب وعقلنى احيا وزياده ايلرسه اول كمسه ملائكه دن اعلا اولور نته كم بو حديث شريفله بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر ✱ در تفسير اين حديث مصطفى صلى الله عليه وسلم ان الله تعالى خلق الملائكه وركب فيهم العقل ✱ بو سرخ شريف حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمك بو حديث شريفنك تفسيريدركه بيورمشدر تحقيقا الله تعالى ملائكه يى خلق ايلدى وانلرك وجودنده عقلى روحلرنه تركيب ايلدى يعنى بونلرك وجودنى عقل وروح ونورك برى برينه انضمامندن خلق ايليوب مظهر لطافت ونورانيت قيلدى لاجرم بونلردن جرم ومعصيت صادر اولمز ✱ وخلق البهايم وركب فيهم الشهوة ✱ دخى بهايمى خلق ايلدى وانلرده شهوت تركيب ايلدى يعنى انلرك وجودنى شهوت نفسانيه وقوت جسمانيه ايله تركيب ايدوب عقل نورندن بى بهره ايلدى (وخلق بنى آدم وركب فيهم العقل والشهوة) دخى بنى آدمى خلق ايلدى وانلرده عقل وشهوت تركيب ايلدى پس بنى آدم برزخ جامع اولدى عقلى وروحى جهتندن ملكلره مشابه شهوتى وطبيعتى حيثيتندن حيوانانه مساوى ومماثل اولدى بو اعتبارله انسانه مجمع البحرين دينلدى ✱ فمن غلب عقله شهوته فهو اعلى من الملائكه ✱ پس شول كمسه نك كه عقلى شهوتنه غالب اوله اول كمسه ملائكه دن اشرف واعلادر انكچونكه بو شهوات نفسانيه سنى ومقتضيات حيوانيه سنى طاعات الهيه ده ترك ايليوب كسب فضائل وكمالات قيلدى اما ملائكه هنوز شهوات وحيوانيتله ابتلا اولنمشلردر بلكه ترقى وتنزلدن برى هر برى كندى مقام معلومنده قرار ايلمشلردر ✱ ومن غلبت شهوته عقله فهو ادنى من البهايم ✱ وشول كمسه نك كه شهوتى عقلنه غالب اوله پس اول كمسه

بهایمدن ادنی درغلب ثلاثیدن اولدیغی اوزره معنی ویرلدی اما تفعیلدن اولسه دخی اولی درتفعیل اولدیغی تقدیر
اوزره معنی وشول کسه که شهوتنی عقلنه غالب ایلر (اولئك كالانعام بل هم اضل) آیت کریمه سنك فحواسی اوزره اول
کسه بهایمدن اضل وادنی دردیمك اولور (قطعه) آدمی زاده طرفه معجونست) ازفرشته سرشته وزحیوان) کربدین میل
کرد کمتر ازین* وربدان میل کرد بهتر ازان* پس بو حدیث شریفك مضمون لطیفن نظمه کتوروب بیوررلر (مثنوی)
درحدیث آمد که یزدان مجید) خلق عالم راسه کونه آفرید* حدیث شریفده کلدیکه حضرت یزدان مجید خلق عالمی
اوچ دورلو یراتدی (مثنوی) یك کره را جمله عقل وعلم وجود* او فرشته ست اونداردجز سجود* برکروهی جمله عقل
وعلم وجود ایلدی اول کروه فرشته در اول کروه سجود وطاعتدن غیری بیلمزوانلردن معصیت ظاهر اولمز (مثنوی)
نیست اندر عنصرش حرص وهوا* نور مطلق زنده از عشق خدا* انك طبیعت وعنصرنده حرص وهوا یوقدر بوکروه
نور مطلق وروح مجرد درخدای تعالینك عشقندن هر بری زنده در (مثنوی) یك کروه دیکر از دانش تهی* همچو
حیوان ازعلف درفربهی* وبر کروهی دخی عقل واندیشه دن تهی یراتدی که بو کروه دیکر عقل واندیشه دن خالیدر
مثلا بوبلوك حیوان کبیدر علف یمکدن بونلر فربه لکده در (مثنوی) اونه بیند جز که اصطبل وعلف* از شقاوت
غافلست وازشرف* اول کروه آخوردن وعلفدن غیری نسنه کورمز شقاوتدن وشرفدن غافللردر (مثنوی) این
سوم هست آدمی زاد وبشر* از فرشته نیم اونیمیش خر* بواوچنجی بلوك آدمی زاده وبشردرانك نصفی فرشته دن نصفی
دخی خردن وحیواندندر یعنی ملکیت وحیوانیتدن مرکب اولور نصفی نورانی وروحانی ونصفی ظلمانی وجسمانی
اولدی (مثنوی) نیم خر خود مائل سفلی بود* نیم دیکر مائل عقلی بود* نیم خر خود سفلی یه مائلدر برنصفی دخی عقله
وعلمه منسوب اولنه مائل اولور (مثنوی) آن دوقوم آسوده از جنك وحراب* وین بشر با دو مخالف در عذاب* اول
ایکی قومکه مراد انلردن ملائکه وبهایمدر بونلر جنك ومحاربه دن فارغ وآسوده لردر یعنی ملائکه نك وجودی ایکی
ضددن مرکب اولمدی پس انلرك کندی نفسنده اختلاف اولمق وکاه عقللری نفسلرینه وکاهی نفسلرینك مقتضاسی
عقللرینه غالب اولوب بوایکی جانب بری برلریله جنك ومحاربه قیلمق انلرك وجودنده یوقدر وکذلك بهایم دخی صرف
شهوت وکثافتدر بونلرده شول عقل نورانی یوقدرکه نفسلرینك مقتضاسنه مخالفت ایلیه ونفسلرینك مقتضاسی دخی
اکا مخالفت ایلیه ونفسلرنده جنك وخصومت حاصل اوله بوقوم دخی نفسلرینك جنك وخصومتندن فارغ وآسوده
اولمشلردر اما بشر دردمند ایکی مخالف ایله عذاب وحرابه درکاه عقلنك مقتضاسی شهوت نفسانیه سنه غالب اولوب
انی هدم وخراب ایلر وکاهی شهوت نفسانیه سی عقلنك مقتضاسنه غالب اولوب انکله قتال وحراب ایلر پس بشر ایکی
مخالفك خصومتلری سببیله عذابده اولور (مثنوی) وین بشر هم زامتحان قسمت شدند* آدمی شکلند وسه امت
شدند* وبو بشر دخی امتحان جهتندن قسمت اولدیلر بونلر آدمی شکللردر واوچ امت اولمشلردر یعنی اکرچه نوع بشر
جمیع صورتا آدمی شکلنده درلر ولکن معنا اوچ طائفه اولمشلردر (مثنوی) یك کره مستغرق مطلق شدست* همچو
عیسی باملك ملحق شدست* برکروه مستغرق مطلق اولمشلر ونورانیت وروحانیت ایله اتصاف قیلوب حضرت عیسی
علیه السلام کبی ملکه ملحق اولمشلردر یعنی بشریتن ملکیته تبدیل قیلمش وروح مجرد اولمق مرتبه سن بولمشلردر (مثنوی
نقش آدم لیك معنی جبرئیل* رسته از خشم وهوا وقال وقیل* اکرچه نقشی آدم ولیکن معناسی جبرئیل
کبیدر خشم وهوا وقال وقیلدن قورتلمشدر یعنی بو طائفه قوت غضبیه وقوت شهویه که رهزن عقل وروحدر بونلرك
مضرتندن وسائر اخلاق ذمیمه دن وقیل وقال وبحث وجدال ایلمکدن خلاص اولوب روح القدس کبی پاك وطاهر
اولمشلردر حتی بر مرتبه یه واصل اولمشلردرکه (مثنوی) از ریاضت رسته وز زهد وجهاد* کوییا از آدمی زاد اونه زاد*
ریاضتدن وزهد وجهاددن قورتلمشدرکو ییا او خود آدمیدن طوغمدی یعنی دیدیککه اونوع ملائکه دن ایدی انلر
نتیجه ریاضت وزهد ومجاهده دن خلاص اولدیلرسه بوهم انلر کبی بو تکلفاتدن خلاص اولدی ونور محض قالدی
(مثنوی) قسم دیکر باخران ملحق شدند* خشم محض وشهوت مطلق شدند* آدمینك بر قسمی دخی خرلره ملحق
اولدیلر خشم محض وشهوت مطلق اولدیلر یعنی مشتهیات نفسانیه ومقتضیات طبیعیه لری واسطه سیله حیوانیت
مرتبه سنه تنزل ایلیوب انلرکبی غضب وشهوت صفتلرینه مبتلا قالدیلر (مثنوی) وصف جبریلی درایشان بود ورفت)
تنك بود آن خانه وآن وصف زفت* بونلرك وجودنده جبریلیت وملکیت وصفی وارایدی وکتمدی زیرا اول خانه تنك
ایدی واول وصف زفت ایدی بواجلدن اول خانه تنك وتاریکده قرار ایلیوب اصلی جانبنه رجوع قیلدی وبونلرك خانه
جسدی تنك وتاریك قالدی یعنی کل مولود یولد علی فطرة الاسلام حدیثنك موجبنجه فطرت اسلامیه وقوت روحانیه
وانوار عقلیه که اوصاف ملکیه در بونلرك وجودنده دخی وارایدی ولکن اول اوصاف ملکیه وقوت روحانیه ایسه زفت

وعظیم الشان ایدی پس بونلرك تاریك اولان خانه وجودلرنده قرار ایلمکدن استنکاف ایلیوب عالم روحانیت جانبنه
فرار ایلدی (مثنوی) مرده کردد شخص کو بی جان بود* خر شود چون جان او بی آن شود) مرده اولور شول شخص که
اوبی جان اوله خر اولور اول شخصك جانی چونکم آنسز اوله آندن مراد قوت قدسیه ولطائف روحانیه درکه حیات
قلبیه دن عبارتدر یعنی شول برشخصکه بی جان اوله محقق مرده اولور واول جانکه قوت قدسیه وحیات قلبیه دن خالی
اوله خر اولور بلکه اندن اضل اولوب ابدی ظلمت وجهالت ایچره قالور (مثنوی) زانکه جانی کان ندارد هست پست*
این سخن حقست صوفی کفته است* زیرا بر جانکه آن طوتمیه اول جان پست ودنیدر بو سوز حقدر بونی صوفی دیمشدر
صوفیدن مراد اصحاب سلوکك ومشایخك اکملی اولان کسه درکه انك مرتبه سندن اعلا بر مرتبه اولمز مکرکه
صافینك مرتبه سی والحاصل صوفی کامل ومکمل اولان کسه دن عبارت اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه اول
برجانکه قوت قدسیه وحیات قلبیه طوتمیه پست وسفلیدر بو سوز حق وثابتدرکه بونی کامل ومکمل اولان عزیز دیمشدر
(مثنوی) اوزحیوانها افزونتر جان کند* درجهان باریك کاریها کند* او کونه انسان حیواندن زیاده رك جان
چکشور زیرا جهانده باریك کارلقلر ایلر یعنی اول کسنه نك که روحنده قوت قدسیه وحیات قلبیه اولمیه اولدیکی وقتده
اول کسه حیواناتدن زیاده رك جان چکشور وحالت نزعده حیواناتدن زیاده جان چکشمسنه سبب وعلت اولور اول
جهانده خرده کارلقلر وباریك ودقیق صنعتلر واشلرکه حیوانك اکا اقتداری یوقدر پس اول خرده کارلقلرنه کونه خرده
کارلقلر ایدوکنی بو بیتلرله بیان بیوررلر (مثنوی) مکر وتلبیسی که او داند تنید* آن زحیوان دکر ناید پدید* شول
بر مکر وتلبیسیکه اول شخص اوره بکی وطوقومغی بیلور اول غیر حیواندن پدید وظاهر کلمز زیرا حیوان غیر ناطق اولان
کسه لرك ایلدیکی مکر وتلبیسه واشلدکاری کار نفیسه قادر دکلدر واول کار نفیس ومکر وتلبیس نه کونه کار وعمل
ایدوکنی بو بیتلر ایله تفسیر ایدوب بیان بیوررلر (مثنوی) جامهای زرکشی را بافتن* درها در قعر دریا یافتن* جامه لری
طوقومق بیلور زرکشیده یا نسبت ایچوندر یعنی زرکشه منسوب اولان جامه ولباسلری طوقومق والتون قماشلری
اشلمك بیلور دریانك دبنده درلر بولمغی بیلور واندن جوهرلر اخراج قیلور (مثنوی) خرده کاریهای علم هندسه* یا نجوم
وعلم طب وفلسفه* علم هندسه نك خرده کارلقلرنی بیلور نجوم ایله وعلم طب وفلسفه ایله بیله مهندس صویوللرنی تقدیر
وتخمین ایلین کسه درکه انی قازوب دوزرا ماصکره استعمالی معمار وبنا معناسنده اکثر وغالب اولدی فلسفه
حکمته وفلاسفه حکمای عقلیه یه دیرلر فیلسوف علم حکمته مائل اولان کسنه یه دیرلر الحاصل اول مرده دل اولان
حیوان ناطق بو جهانده بهایمدن زیاده زحمت چکوب جان چکشور زیرا عقل معاش کندیسنه عقال اولوب انی
بو کونه امور خسیسه وحیل وتلبیسه چکوب تعب وزحمت ویرر حیوانده ایسه بو کونه عقل یوقدر انلر تعب وزحمت
چکمزلر مکرکه اضطراری اوله لاجرم زحمت چکمکده وجان چکشمکده بو کونه انسان حیواندن زیاده وافزوندرکه
بوکه عقلی بو کونه تعبلری اختیار ایدیور (مثنوی) که تعلق باهمین دنیاستش) ره بهفتم آسمان بر نیستش) زیرا انك
تعلق همین بو دنیایه درفلك سابع اوزره اکا یول یوقدر یعنی اول شخصك وانك بیلدیکی علمك تعلقی همان بو دنیایه در
انك عالم بالایه ومرتبه اعلایه یولی یوقدر وبو علمك صاحبنه دار عقباده اصلا منفعتی یوقدر (مثنوی) این همه علم بنای
آخرست* که عماد بود کاو واشترست* بو دوکلی ذکر اولنان علم وصنعت آخورك بناسی علمیدر زیرا بو علم کاو واشترك
بود ووجودینك عمادی وسبیدر آخوردن مراد دنیادر وکاو واشتردن مراد کاوسیرت واشتر طبیعت اولان کسه لردر یعنی
بوذکر اولنان صنایع وعلوم که نجوم وهندسه وطب وفلسفه وغواصلق وجامه دوزلق وخانه سازلق وبونلرك امثالی
اولان کارلر وعلملر جمله سی دنیا آخورنك نظام وعمارتی ایچوندرکه کاوسیرت واشتر طبیعت اولان کسه لرك راحتی
وبقاسیچون بونلر اولمشلردر وبو علملری بیلان وبو صنعتلرده عالم اولان شخصلر آخور دنیاده ساکن اولان حیوان
طبیعتلره خدمتکار اولمش وخربنده لك قیلمشدر (مثنوی) بهر استبقای حیوان چند روز* نام ان کردند این کیجان
رموز* برقاچ کون حیوانك استبقاسندن اوتری اول بیلدکاری علومك نامنی بو کیجلر رموز ایلدیلر استبقا بقا
بولمق معناسنه در استفعالك سینی بونده وجدان ایچون اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه حیوانك برقاچ کون بقا
بولمسندن وحظ آلوب آسوده اولمسندن اوتری اول بیلدکاری علوم وصنایعك نامنی بو احمقلر رموز ایلدی وکندیلرینی
اصحاب رموزدن زعم ایلیوب انکله بین الناس تفاخر وتباهی قیلدیلر باخصوص که علم نجوم ایله علم کافه سعی ایدن
احمقلر بو بی معنی اولان علملرك اصطلاحن بیلوب کندیلرینك اصحاب واهالیسی مابیننده خیلی تباهی وتفاخر قیلوب
سرمزه اغیار واقف اولمسون دیو رموز واشاراتله سویلشورلر واول بی معنی وبی فائده اولان سوزلری بری برینه
ادا ایلشورلر فلسفیاته مشغول اولانلر دخی بونلره بکرز (مثنوی) علم راه حق وعلم منزلش* صاحب دل داند آنرا با دلش

اماحقك طريقنك علمی وانك منزلنك علمی صاحب دل بيلورانی یاخود انك جان ودلی بيلور یابونده تردد ايچون
دكلدركه دل وجانله صاحب دل ما بيننده خلو جمع منوراولمز پس یابونده واو عاطفه معناسنه اولور یوخسه فی الحقيقه
اهل دل عين جان ودل كنديدر راه حقدن مراد شول صراط مستقيم دركه (وان هذا صراطی مستقيما فاتبعوه ولا تتبعوا
السبل فتفرق بكم) آيت كريمه سيله اشارت اولنوب وسبب تفرقه اولان سبله اتباع ايلمكدن اعراض ايليوب اول
صراط مستقيمه اتباع ايليوب سالك اولمقلغه جمله مزه امر قيلندی وبوراه حقك منزللری ومرتبه لری ومقاملری
واردر اول منزلی يقظه وايكنجی توبه وانابت بعده محاسبه بعده اعتصامدر والحاصل طريق الهينك وانك منازل
ومراتبنك علمی صاحب دل وانك جان ودلی بيلوركه علم نافع طريق الهينك علمی وانك منازل ومراتبنك علميدر
بوعلمدن غيری علوم لاتنفع قبيلندندركه اللهم اعوذبك من علم لا ينفع ديو اللهه نافع اولمين علمدن استعاذه ايلمك
سالك راه حقه لازمدر (مثنوی) پس درين تركيب حيوان لطيف * آفريد وكرد با دانش اليف * پس بو تركيبده حق
تعالی حضرتلری لطيف حيوان براتدی ودانشه انی انيس واليف ايتدی يعنی حكيم مطلق عقل وشهوت تركيبنده
برلطيف حيوان خلق ايلديكه اندن مراد انساندر وانی عقل ودانشله الفت ايدیجی قيلدی بوكونه انسانه حيوان
لطيف تعبيری حيوان كثيفه نسبتله دركه عقل ودانشه انيس اولمغله بونلر بهايمدن لطيف وشريف اولمشلردر (مثنوی)
نام كالانعام كرد آن قوم را * زانكه نسبت كو بيقظه نوم را * بو بيت سورهٔ انعامده اولان بو آيت كريمه يه اشارتدر
اولی بودر (ولقد ذرأنا لجهنم كثيرا من الجن والانس) قال البيضاوی فی تفسير هذه الاية ای خلقنا المقرين علی الكفر
فی علم الله لجهنم (لهم قلوب لا يفقهون بها) ای لا يلقونها الی معرفة الحق (ولهم اعين لا يبصرون بها) ای لا ينظرون
الی ما خلق الله نظر اعتبار (ولهم آذان لا يسمعون بها) الايات والمواعظ سماع تأمل وتذكر (اولئك كالانعام) فی عدم
الفقه والابصار للاعتبار والاستماع للتدبر وفی ان مشاعرهم وعقولهم متوجهة الی اسباب التعيش مقصورة عليها
بل هم اضل) فانها تدرك ما يمكن لها ان تدرك من المنافع والمضار وتجتهد فی جذبها ودفعها غاية جهدها وليسوا
كذلك بل اكثرهم يعلم فيقدم علی النار (اولئك هم الغافلون) ای الكاملون فی الغفلة بونك ترجمه سی وتركی تفسيری
ايكنجی جلدده بيان حال خود پرستان سرخنده مرور ايتدی فليطلب فيه معنی بيت اول قومك اديني حق تعالی
كالانعام ايلدی يعنی اول انسان صورتنده اولان حيوان سيرتلره حق سبحانه وتعالی كالانعام ديو نام ايلدی زيراكه
نومك يقظه يه نسبتی قنی يعنی نومك بيدارلقله اصلا مناسبتی اولميوب بينهماده فرق عظيم اولديغی كبی انسان صورتنده
اولان حيوان سيرتلرك دخی ظاهرا وباطنا انسان اولان اهل سعادتلرله اصلا مناسبتی يوقدركه ظاهرا وباطنا
انسان اولان اصحاب جنت وصورتده انسان ومعنا حيوان اصحاب ناردر پس بو ايكيسی برابر دكلدر (كما قال الله تعالی
لا يستوی اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون (مثنوی) روح حيوانی ندارد غير نوم * حسهای
منعكس دارند قوم * روح حيوانی صاحبلری خواب غفلتدن غيری نسنه طوتمزلر بو كالانعام اولان قوم منعكس
حسلر طوترلر يعنی روح انسانی صاحبلری عين يقظه وانتباه طوترلر اما روح حيوانی صاحبلری خواب غفلتدن غيری
نسنه طوتمزلر بو انعام كبی اولان قوم كه روح حيوانی صاحبلريدر منعكس ادراكلر طوترلر مثلا كنديلری فی حد ذاتهم
نائملردر اما كنديلرينی بيدار ومتنبه زعم ايدرلر بونلرك موجود كورديكی معدوم ومعدوم كورديكی موجوددر ونعمت
بيلدكاری نقمت ونقمت ومحنت ديو فرار ايلدكاری عين راحت ومنحتدر سراب قيعه كبی اولان دولت وعزت دنيايی
موجود برقرار برشی زعم ايليوب انك طلبنده عمرلرين افنا قيلمشلر وبو اشكال مموهه وصور مزينه يی كه فی المثل حلم نايم
كبيدر انك خواب خيال وسريع الزوال اولمه سندن غافل اولوب كنديلره محبوب ومعبود اتخاذ ايلمشلر خبرلری
يوقكه كنديلری عين نومده درلر وبو كوردكاری اشكال وصور خوابده مرئی اولان صور خياليه كبيدر بونلرك
بو كوردكاری اشيايی دائمة الصور وثابتة الاشكال ظن ايلملری منعكس اولان حسلرندندركه ادراكلرينك جميعسی
معكوسدر بونلر اول زمانده صحيح حقائقی مشاهده ايدرلركه تا خواب غفلتدن موت ارادیله بيدار اوله لر ياخود
موت اضطراريله اولوب متنبه اوله لر الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا حديثنك فحواسنجه بونلر اولدكدنصكره
بيدار اولوب حقيقت حال هرنه ايسه اندنصكره مشاهده قيلورلر (مثنوی) يقظه آمد نوم حيوانی نماند * انعكاس
حس خود از لوح خواند * يقظه وانتباه كلدی نوم حيوانيت قالمدی كنديننك عقل وحسنك انعكاسنی لوحدن اوقودی
يعنی اول كالانعام اولان قوم كه فی الحقيقه نائملردر اولديكی كبی اكا يقظه وانتباه كلدی وحيوانلك نومی قالميوب بيدار
اولدی اول حالده كندی حس وادراكنك انعكاسنی لوح وجودندن اوقودی وبيلديكه دنياده ايلديكی حس وادراك
معكوس ايمش كندوبی انده بيدار زعم ايلرايمش مكر خوابده ايمش ودنيايی موجود وآخرتی معدوم ادراك ايلرايمش مكر

برعكس ايش نته كم نائم نومی حالنده كندينك خوابده اولديغنی بيلميوب وكورديكی صور واشكالی صور خياليه ظن
ايليوب بلكه كندوبی اوحالده بيدار بيلوردی وكورديكی صورتلری خيال بيلمزدی پس بيدار اولدقده كندی حسنك
منعكس اولمسنی لوح وجودنده اوقوروب بيلوركه حالت نومده كندوبی بيدار زعم ايلمش مكر كه خوابده ايمش واول
كورديكی عالمی حقيقت وموجود ظن ايلمش مكر كه معدوم وخيال ايمش كذلك انسان شكلنده اولان حيوان دخی
بودنياده كورديكی صور واشكالی خواب وخيال ايدوكن بيلمزودخی سراب قيعه كبی مجرد نمايش اولديغنه آگاه
اولمز بلكه بونی موجود وحقيقت حس ايلرحال بوكه (كل شئ هالك الا وجهه) آيت كريمه سنك حسبنجه حقيقت
امره نظر اولنسه الان هالك ومعدومدر چونكم روح حيوان صاحبی اولان آكا يقظهٔ تام حاصل اوله اول عالمده
كندی دركك وحسنك معكوس اولمسنی لوح وجودندن اوقورو بيلوركه دنياده ايلديكی حس وادراك منعكس ايمش
(مثنوی) همچو حس آنكه خواب اورا بود * چون شد او بيدار عكسيت نمود * مثلا اول كسه نك دركی وحسی كبی كه
خواب انی قاپدی چونكه اول كسه خوابدن بيدار اولدی عكسيت كورندی يعنی انسان شكلنده اولان حيوان
دنياده نوم غفلت وخواب حيوانيتده اولوب دخی كنديسنی بيدار صنوب وكورديكی صور واشكالی دخی خيال
ظن ايليوب موجوده وباقيه زعم ايلديكی دنيادن آخرته نقل ايليوب خواب حيوانيدن بيدار اولدقده كندينك
حس وادراكنك عكسيتی كندی يه ظاهر وعيان كورنمسی شول كمسنك حسی كبيكه خواب اول حسی قاپدی وانك
صاحبی اوبودی ونومی حالنده كندوبی بيدار كوردی ونعمت وثروت صاحبی وخدم وحشم ودولت وعزت مالكی
برخواجه بولدی واول صور خياليه يی موجوده وباقيه بيلدی چونكم بيدار اولدی عكسيت اكا كورندی يعنی كندوبی
نوم حالنده بيدار كورديكی معكوس ايمش ونعمت وثروت صاحبی ودولت وعزت مالكی بولديغی دخی معكوس ايمش
واول صور خياليه يی صور موجوده وباقيه بيلديكی دخی معكوس ايمش لكن اول حالتده ايكن كندينك حس ودركنك
معكوس اولديغنی كورمزدی چونكم بيدار اولدی اكا حسنك عكسيتی كورندی وظهوره كلدی (وعسی ان تكرهوا
شيأ وهو خير لكم وعسی ان تحبوا شيأ وهو شر لكم) آيت كريمه سنك مفهومنجه چوق كمسه لر دخی بو نوم حيوانيده برشيئی
مكروه كوررلر حال بوكه اول شئ انلره فی الحقيقه خيرلو ومحبوبدر وبرشيئی دخی محبوب كوررلر واكا محبت ايدرلر اول شئ
انلر ايچون شر وضرردر بونك حقيقتنی نوم حيوانيدن بيدار اولدقدنصكره كوررلر وحضرت علی كرم الله وجهه
ورضی الله عنهك سبحانه من اتسعت رحمته لاوليائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی رحمته بيورديغی قولك
سر وحقيقتنه نظر ايدركوررلر وحضرت نبی صلی الله عليه وسلمك حفت الجنة بالمكاره وحفت النيران بالشهوات
بيورديغی حديث اوزره يقظهٔ حقيقی حاصل اولدقدنصكره جنتك اطرافنی مكارهله محفوفه وجهنمك اطرافنی شهواتله
محفوفه مشاهده قيلورلر (مثنوی) لاجرم اسفل بود از سافلين * ترك او كن لا احب الافلين * لاجرم اول روح حيوانی
مغلوبی اولان انسان سافللردن اسفل اولور انی ترك ايله بن آفل اولنلری سومزم يعنی اول انسان شكلنده اولان
حيوانكه هنوز دخی نوم حيوانيدن خلاص اولمامش وحقايق اشيايی مشاهده قيلمامش واحسن تقويم اولان
شكل انسانيه يی بولمامشدر لاجرم جميع سافللردن اسفل اولور وانعامه مشابه بلكه انلردن اضل اولور زيرا حيوانات
احسن تقويم اوزره خلق اولمامش وصوركم فاحسن صوركم آيتيله اشارت اولنان صورت جميله يی بولمامشدر اما بوشكل
انسانده اولان حيوان (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقويم) آيت كريمه سنك موجبنجه ظاهرا وباطنا احسن تقويم
اوزره مخلوق اولدقدنصكره اول احسن تقويمده اولان صورت باطنيه سنی حيوانيت جانبنه ميل قيلمغله مسخ ايليوب
اسفل السافلين جانبنه رد اولندی پس بو سافللردن اسفل وبهايمدن اضل اولور بوكونه كمسه لابد آفل وزائل اولنلردن
اولور پس ای نوم حيوانيدن بيدار اولان مستمع انی ترك ايله ولا احب الافلين دی بوده جائزدركه ترك اوكن امری تجريد
قاعده سی اوزره كندی وجودشر بفلرينه خطاب اوله بو تقديرا اوزره معنی ای مولانا انك ذكرنی ترك ايله زيرا بن آفل
اولنلری سومزم ديمك اولور بو آيت كريمه نك تفسيری جلد اولده متابعت كردن نصاری سرخنده وجلد ثانيده وجلد
ثالثده دخی مرارا مرور ايلمشدر (دربيان تفسير اين آيت كه واما الذين فی قلوبهم مرض فزادهم رجسا) بو سرخ شريف
بو آيت كريمه نك تفسيرينك بياننده دركه الله تبارك وتعالی سورهٔ توبه نك آخرنه قريب بيورورلركه اولی بودر (واذا
ما انزلت سورة) يعنی سورهٔ قرآندن برسوره نازل اولنسه يدی (فمنهم من يقول) منافقلردن بعضيسی علی طريق التمسخر
والاستهزا كندی كبی منافقلره ويا ايمانده ضعف اولان مؤمنلره ديرلردی (ايكم زادته) سزدن قنغيكزه زياده ايلدی
هذه) شو سوره (ايمانا) ايمانی ايكم نصبله ده قرأت اولندی زادته فعلی مفسر اولديغندن اوتری (فاما الذين امنوا فزادتهم
ايمانا) فاما شول كمسه لركه ايمان ايلديلر پس بو سوره انلره ايمانی زياده ايلدی (وهم يستبشرون) وحال بوكه بونلر شاد

وخندان اولورلر اول سوره نك نزولنه زیرا کمال ایمان وازالهٔ شك وکمانلرینه سببدر (واما الذین فی قلوبهم مرض) واما
شول کمسه لرك که قلبلرنده مرض واردر که اول مرض شك وکمان ونفاق وبغض وعداوت قبیلندندر (فزادتهم) پس انلره
زیاده ایلر بو سوره (رجسا الی رجسهم) یعنی کفرلرینه کفر زیاده ایلر وخباثت قلبیه لری اوزره خباثت ارتر یعنی سائر
سوره لره اول شکلری وارایدی بو سورهٔ توبه نازل اولدقده اولکی شك وکفرلرینك اوزرینه شکلرین دخی زیاده ایلدی
(وماتوا وهم کافرون) یعنی بو صفت قبیحه بونلرده مستحکم اولوب اولدیلر وحال بو که بونلر کافر اولدیلر (وقوله تعالی
یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا) ودخی بو سرخ شریف حق تعالینك بو قولنك تفسیرینك بیاننده درکه سورهٔ بقره ده بیورر
(یضل به کثیرا) یعنی اول قرآنده اولان مثلله اضلال مراد ایلر حق تعالی ناسدن چوق کمسه یی (ویهدی به کثیرا) ودخی
اول مثلله هدایت مراد ایلر ناسدن چوق کمسه یی بو آیت کریمه نك برمقدار تحقیقی جلد اولك دیباجهٔ عربیه سنده
وبعض مواضعده دخی مرارا مرور ایلدی (مثنوی) زانکه استعداد وتبدیل ونبرد * بودش از پستی وانرا فوت کرد *
زیرا که اول روح حیوانی مغلوبی اولان انسانك تبدیل ونبرده استعدادی وارایدی اما پستلکندن وسفلیلکندن
اول استعدادی فوت ایلدی بو بیت بو سرخدن مقدم اولان بیتك مصرع اولنه علت اولور نبرد جنکه دیرلر بونده نفسله
مجاهده ایلمك مراد اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور که اول شکل انسانیده اولان حیوان ونوم حیوانیده قالان
انسان لاجرم جمیع سافللردن اسفل اولوراندن اوتریکه انك نفسله مجاهده ومحاربه ایلیوب انك حیوانی اولان صفتلرنی
رحمانی اولان صفتلره تبدیل ایلمکه استعدادی وارایدی اما دناءت وخستندن اول استعدادی فوت ایلیوب احسن
تقویمده اولان صورت معنویه سنی بوله مدی حیواناتده ایسه بو استعداد یوقدر پس بو اجلدن جمیع بهایمدن بو اضل
واسفل اولور بوده جائزدرکه مصرع ثانیده اولان ازپستی مصرع اولده اولان تبدیله متعلق اولوب معنی بویله دیمك اوله اول
اجلدن سافلیندن اسفل اولور که انك پستلکدن ودنیلکدن تبدیله ومجاهدهٔ نفسه استعدادی وارایدی لکن انی فوت
ایلدی پس بونك عذری قالمدی اما حیوانك عذری واردرنته کم بیوررلر (مثنوی) باز حیوان را چو استعداد نیست
عذر او اندر بهیمی روشنیست * کبر وحیوان ایچون چونکم استعداد یوقدر انك بهیملك مرتبه سنده عذری زیاده
روشندر یعنی حیوان ایچون کندی نفسیله مجاهده قیلمغه وانك اوصاف ذمیمه سنی اوصاف حمیده یه تبدیل ایلمکه
استعدادی یوقدر پس انك بهیمیت مرتبه سنده قالدیغنه عذری زیاده واضح وروشندر یعنی حیوانکه ما خلق له
حیوانیتدر مرتبهٔ انسانیته کلمکه انده قابلیت یوقدر عاقبت انك مرجعی ترابدر پس یوم حسابده انلره نیچون
بو تکمیل نفس ایچون وترقی ایچون موهوب اولان استعدادکی عبث یره افنا ایلدك دیو سؤال وحساب اولنمز
اما انسانه خزینهٔ الهیه دن تکمیل نفوس اتمك ایچون استعداد وقابلیت جوهرلری عطا اولنمشدر چونکم بو سرمایهٔ
سعادتی عبث یره ضایع ایلیه روز جزاده انلره سؤال وحساب لازم کلور (ولتسئلن عما کانوا یعملون) ایتملك
موجبنجه اشلدکلری کاردن هر بری البته سؤال اولنور چونکم یوم جزاده شدت حساب وکثرت عقابی کوره لر
معاد حیوانانه رشك ایدوب (یالیتنی کنت ترابا) دیه لر بونلرك بویله دیمسی حیواناتدن اسفل وحیوانك بونلردن اشرف
وافضل اولمسنه دلالت قیلور (مثنوی) زوچو استعداد شد کان رهبرست * هر غذایی کو خورد مغز خرست * روح
حیوانی صاحبی اولان انساندن چونکه استعداد کتدی که اول استعداد سعادت جانبنه رهبردر پس اول انسان
اندنصکره هر غدا که یراشك یینی سی در یعنی اشك یینی سی یین کمسه یه نه مرتبه سفاهت وحماقت ایریشور بعده اول
کمسه هرنه مرتبه نورانی وروحانی لطیف وشریف غدا الیرسه مورث حماقت ومزید سفاهت وضلالت وزوال الاستعداد
اولورنته کم سور قرآنی وآیات فرقانی که فی الحقیقه دل وجانی واسلام وایمانی زیاده ایلیجی طعام نورانی وغدای روحانیدر
مع هذا (فاما الذین فی قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم) آیت کریمه سنك موجبنجه چونکم کفره دن سعادته
رهبر اولان استعداد وقابلیت کتدی بونلره بو آیات وسورك نزولی رجسلری اوزره رجسی زیاده ایتدی حال بو که رجاست
ونجاست قلبیه یی مطهر اولق ودل وجانه واسلام وایمانه نشو ونما ویرمك سور قرآنینك شاننددر بعض نسخه ده
زوپرینه نه واقع اولمشدر اصح اولان نسخه اولکیدر اما بو نسخه نك دخی صحتی مأمول اولمق اولورسه تکلفدن خالی اولمز
وایکی وجه اوزره معنی ویرمکدن غیری یه قابل کلمز اولا معنی چونکم استعداد اندن کتدی که اول استعدادانك حقنده
رهبرد کالدر یعنی اکا رهبر اولمدی بو تقدیرا اوزره چونکم استعداد ازورفت که آن استعداد در حق او نه رهبرست یعنی
رهبر نشده است دیمك اولورثانیا معنی استعداد کل چونکم کتدیکه اول استعداد فی الحقیقه اکا رهبردر هر بر غدا ییکه
اوحیوان سیرت برمغزخردر یعنی همان استعداد کتمك دکل چونکم اندن اوکتدیکه اول استعداد اکا دلیل
ورهبر ایدی بلکه هر بر غدایی که اول شقی یرا کا اشك یینی سی کبی مورث حماقت اولور وسفاهت وشقاوتن زیاده قیلور

دیمك اولور لکن وجه اول بلکه نسخهٔ اول اولیدر (مثنوی) کر بلادر خورد او افیون شود * سکته وبی عقلیش افزون
شود * اول مغلوب روح حیوانی اولان کمسه فی المثل اکر بلادر ییسه افیون اولورا کا سکته وعقلسزلق زیاده اولور
بلادر عقلی زیاده ایلر بردوانك ادیدر لکن ذکر خاص واراده عام قاعده سی اوزره بونده هر عقلی زیاده ایلین شیلردن عبارت
اولورو سکته شول مرضه دیرلر که غلبهٔ دمدن ظهوره کلور روحیانی وروحی بدندن ازاله قیلورا کر زماننده فصد اولورسه
اکا مستبلا اولان نجات بولورو اکر اولمزسه اولوروبی روح قالور بونده بی روح اولمقدن کنایه اولور وحاصل کلام بویله دیمك
اولور که چونکم اول روح حیوانی مغلوبی اولان کمسه دن سعادته رهبر اولان استعداد کیده هرنه کونه غدا ایرسه مغز خر
اولور فرضی عقل زیاده ایلین دارولر ییسه انك حقنده افیون اولور وافیون عته وسفاهته نتیجه سبب اولورسه اول بلادر
دخی انك عته وسفاهتنه سبب اولوروبی عقل وبی روح اولمسنی زیاده قیلور والحاصل مزید عقل ایکن انك عقلنی
وحیاتنی مزیل اولور دیمکی افاده قیلور (مثنوی) ماندیك قسم دکر اندر جهاد * نیم حیوان نیم حی با رشاد *
روز وشب درجنك واندر کش مکش) کرده چالیش آخرش با اولش * بر قسم دخی جهاد ومنازعه قالدی اول قسمك
نصفی حیوان نصفی رشادله حیدر یعنی اول مقدما ذکر اولنان اوچ قسمدن بر آخر قسم نفسلریله مجاهده ومنازعه ایلمك
مرتبه سنده قالدی زیرا بو قسمك نصفی حیواندر ونصفی دخی عقل ورشادله حی اولمقدر مراد نصفی روح حیوانیدر ونصفی
دخی ارشاد وهدایتله حی اولان روح الهیدر دیمك اولور روز وشب بو ایکی جانب جنکده وکش مکشده درانك آخری
اولیله نزاع ومخاصمت ایلمشدر آخردن مراد روح حیوانی وقوای جسمانی اولوب اولدن مراد نور عقل وقوت روحانیه
اولسه ده جائزدرکه روحك وعقلك جسمدن اول خلق اولمسی حدیث ایله ثابتدر واولدن روح حیوانی وقوای جسمانی
اولوب آخردن مراد نور عقل وقوت روحانی اولمق دخی جائزدر شول اعتبار ایله که روح حیوانی وقوت جسمانی مقدم
ظهوره کلوب بعده عقل وتمیز صاحبی اولمشدر پس نتیجهٔ کلام بویله دیمك اولور که اول قسم دیکر کیجه وکوندز کندی
نفسلرنده جنك ونزاع ایلمکده درانك آخری که نور عقل وقوت روحدن عبارتدر انك اولیله که مراد روح حیوانیه
وقوت جسمانیه یه درنزاع ومخاصمت ایلمکده درکاه مقتضای روح حیوانی عقل وجان اوزره غالب اولوب انی تحت
تصرفنه آلور ومراد او آرزوسندن منع قیلور وکاهی عقل وجان روح حیوانی اوزره غالب اولوب انی حکمنه آلوب آرزو
سندن انی قطع ایلرنته کم بو سرخ شریفدن بو معنوی اولان منازعه نك فهمی آسان اولور (چالیش عقل با نفس همچون
تنازع مجنون با ناقه * بو سرخ شریف عقلك نفسله جنك وچالیشی مجنونك ناقه ایله نزاع ومجادله سی کبی اولدیغنك
مثالیدرکه (میل مجنون سوی حره میل ناقه واپس سوی کره * مجنونك میلی حره جانبنه وناقه نك میلی اردنه کره جانبنه
در حره دن مراد لیلی وکره دن مراد دوه نك یاوریسیدر * چنانکه کفت مجنون * انجلین که مجنون دیدی بیت (هوا
ناقتی خلفی وقدامی الهوی) وانی وایاها لمختلفان) هوا ناقتی مجنون دیدیکه بنم ناقه ملك محبت وهواسی خلفی بنم اردمه
کره سی جانبنه در وهوای قدامی وبنم محبتم اوکومه لیلی جانبنه درو انی تحقیقا بن وایاها واول ناقه لمختلفان تحقیق
اختلاف ایدیجیلردر مجنوندن مراد بونده روح انسانی وعقل نورانیدرکه فی الحقیقه لیلای حقیقی ومعشوق معنوینك
مست ولایه قلیدر لاجرم انك اشتیاقی ومیل وتوجهی دائم اول جانبه درو ناقه دن مراد روح حیوانی وعقل جزئیدرکه
انك مقصودی شهوت نفسانی وحظ جسمانیدرکه اکا نسبت بونلر کره کبی واقع اولمشدر پس بو ایکیسینك
ما بیننده ضدیت مقرر اولور لازم کلور که ایکیسندن بری ترك اولنه نته کم مجنون ناقه سنی ترك ایتمینجه مجنونه وصول
میسر اولمدی کوردیکه مانع وصال محبوبه را کب اولدیغی ناقه در پس انی ترك ایلیوب راه معشوقه مشیا علی الهام
لا مشیا علی الاقدام افتان وخیزان روان اولدی نته کم حکایت بیوررلر (مثنوی) همچو مجنون تند وبا ناقش یقین *
میکشد آن پیش واین واپس بکین * عقل ایله نفس مجنون کبی وانك ناقه سی کبیدرلر بی شك اول اوکنه وبو کینه اردنه
چکر یعنی عقل اوکنه چکر که مراد عالم حقیقت جانبی وحضرت محبوب معنوی طرفیدر ونفس اردنه چکر که
مراد انك مشتهاسی وآرزوسی اولان شیلردر نته کم مجنون لیلی جانبنه چکر وناقه انی اردنه کره جانبنه چکردی (مثنوی)
میل مجنون پیش آن لیلی روان * میل ناقه پس پی کره دوان * مجنونك میلی اول لیلانك اوکنه رواندر ناقه نك میلی
اردنه کره دن اوتری دواندر (مثنوی) یك دم ار مجنون زخود غافل بدی * ناقه کردیدی وواپس آمدی * بردم اکر مجنون
کندیدن غافل اولایدی ناقه دونردی زیاده اردنه کیدردی (مثنوی) عشق وسودا چونکه پر بودش بدن * می نبودش
چاره از بیخود شدن * چونکم مجنونك بدنی عشق وسودا ایله پرایدی لاجرم بیخود اولمقدن اکا چاره اولمدی یعنی انك بدنی
لیلانك عشق وسوداسیله پر اولدیغندن اوتری بالضروری بیخود اولمقدن خالی اولمزدی پر بودش ده بافارسی اولیوب
نقطهٔ واحده ایله عربی اولوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر عشق وسودا چونکم انك بدنی قاپدی اکا بیخود اولمقدن

بو اجلدن چاره اولادی یعنی بالضروری بیخود اولوردی وتدارکدن کیرو قالوردی (مثنوی) آنکه او باشد مراقب عقل
بود * عقل را سودای لیلی در ربود * اولکه مراقب ومحافظ ایدی عقل ایدی عقل ایسه لیلینک سودای وعشقی
قاپدی یعنی اولکه بدن مملکتنده مراقب ومدبر ایدی عقل ایدی چونکم عقلی سودای لیلی قاپدی بدن تدبیر وتدارکدن
کیرو قالوب لوازمنی بیلمز اولدی (مثنوی) لیک ناقه بس مراقب بود وچست * چون بدیدی او مهار خویش سست
ولیکن ناقه زیاده مراقب وچست ایدی چون اول کندینک مهارنی سست کوردی (مثنوی) فهم کردی زو که
غافل کشت ودنک * رو پس کردی بکره بی درنک * اندن فهم ایلردیکه مجنون غافل ودنک اولیدی درنک وتأخیرسز
یوزنی اردنه کره جانبنه ایلردی (مثنوی) چون بخود باز آمدی دیدی زجا * کو پس رفتست بس فرسنکها * چونکم
مجنون کیرو کندی به کلیدی کورردی برندن که اول ناقه نیجه فرسنکلر اردنه کتمشدر (مثنوی) در سه روزه ره بدین
احوالها * ماند مجنون در تردد سالها * اوچ کونلک یولده بو احواللر ایله مجنون نیجه یللر تردده قالدی (مثنوی)
کفت ای ناقه چو هر دو عاشقیم * ما دو ضد پس همره نالایقیم * آخر مجنون ایتدی ای ناقه چونکم ایکیمز بیله عاشقز پس
بز ایکی ضدبری بر بیزه نالایق همراهز چونکم بنم ایکیمزک مرادی بری بریمزه مغایر ومخالفدر (مثنوی) نیست
بر وفق من مهر ومهار * کرد باید از تو صحبت اختیار * سنک مهر ومهارک بنم وفقم اوزره دکلدر سندن صحبتی دوندرمکی
اختیار ایلمک کرکدر یعنی چونکم سنک محبتک وزمامک بنم مرادمه موافق اولمق اوزره دکلدر لازم کلدیکه سندن
رو دوندرمکی اختیار ایلمک کرکدر الضدان لا یجتمعان دینلمشدر پس قصه دن حصه نه اید وکنک بیاننه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) این دو همره یکدکر را راهزن * کمره آن جان کو فرو ناید زتن * کذلک بو ایکی همره بری برینک راهزنیدر
یعنی عقل ایله نفس مجنون ایله ناقه کبی ایکیسی بری برینک یولن اوریجیدر پس کمراهدر اول جانکه تن ناقه سندن آشاغی کلمیه
انی ترک قیلمیه یعنی چونکه عقل ایله نفس بری برلرینک یولن اوریجی وبری برلرینک مراد وآرزولرینه مخالف کیدیجیلردر
اول جان یولن یتورمشدرکه بدنک مرادنی ترک ایلمیه وانک اعلا مرتبه سندن وقدرندن تنزل قیلمیه ومتواضع اولمیه
(مثنوی) جان زهجر عرش اندر فاقهٔ * تن زعشق خاربن چون ناقهٔ * جان ودل عرش اعلانک هجرندن فقر وفاقه ده در
اما تن خاربن عشقندن ناقه کبیدر یعنی ناقه خاربنه نیجه محتاج ومشتاق ایسه بدن انسانی دخی اکل وشربه
اویله محتاج ومشتاقدر اما عقل وجان نور عرشدن بی بهره وغریب قالمشدر استرکه اول نوردن حظ ونصیب آله واول
جانبه پرواز قیله (مثنوی) جان کشاید سوی بالا بالها * در زده تن در زمین چنکالها * جان بالا جانبنه باللر اچار اما تن
زمینه چنکاللر اورمشدر یعنی عقل وجانکه اصلنده علوی ونورانیدر عالم بالا ومرتبهٔ اعلا جانبنه پر وباللر اچوب استرکه
همیشه اول جانبه پرواز قیله وطرف اعلادن اکاذوقلر وصفالر کله ولکن تن هوا وهوس چنکاللرین بو عالم خاکه
اورمشدر و بونک الوان واشکالیله علاقه قیلمشدرکه عقل وجان کندی عالمنه کیده ومحبوب ومقصودنی تماشا ایده پس
سالکک وطالب حقک اولنک جانی کندیسنه بویله دیرکه (مثنوی) تا تو با من باشی ای مردهٔ وطن * پس زلیلی دور ماند
جان من * ای وطن صورتنک مرده سی مادامکه سن بنمله اوله سن پس بنم جانم لیلی معنویدن دور ومهجور قالور ووطن
اصلی یه واصل اولمقدن بعید اولور مرده وطنه مضاف اولمق لازمدر (مثنوی) روزکارم رفت زین کون حالها * همچو تیه
وقوم موسی سالها * بو کونه حاللردن بنم روزکارم کتدی تیه وقوم موسی کبی نیجه یللر یعنی قوم موسی تیه صحراسنده
بیت مقدسه وصولندن اوتری هر کون اخشامه دک کیدوب صباح وقتنده کندیلرینی ینه اولکی منزلده بولوب قرق سنه
مقداری بو حال اوزره متردد وسرکردان اولدقلری کبی بنم دخی ای بدن ناقه سی بو کونه حاللردن روزکارم ضائع اولدی
وجانم عالم حقیقته ایروب مشاهدهٔ جانان قیلمقدن کیرو قالدی (مثنوی) خطوتینی بود این ره تا وصال * مانده ام در ره
زشستت شصت سال * بو یول وصاله دکین ایکی خطوه ایدی لیکن سنک دام ومکرکدن التمش یل قالمشم مشاهدهٔ
جاناندن محروم اولمشم خطوتیندن مراد دنیا وآخرتدر برجانکه بو ایکی آدیم کبی اولان منزلیندن تجاوز ایلیه همان
عین وصلتدر (کما قال رجل للشبلی یا شیخ کم منزلا بین العبد والرب قال خطوتان اذا تجاوزت وصلت) اکرچه صاحب
همت اولان عقل وجانک قدمنه کوره خطوتیندر لکن صاحب همت اولمین عقل وجانه نسبت طریق بی پایان ومسلک
بی حدو بی کراندر والحاصل اولا بدن شستندن وانک جمیع قیود ولوازمندن خلاص اولمغه موقوفدر بعده حجبات
نورانی وقیودات روحانیه دن نجات بولمغه مرهوندر پس بی همت اولنلره راه ابعد وباهمت اولان سالکلره زیاده اقربدر
(مثنوی) راه نزدیک وبماندم سخت دیر * سیر کشتم زین سواری سیر سیر * یول یقیندر وحال بوکه بن زیاده کیچ قالدم
ای ناقهٔ تن بو سوار یلکدن طوق اولدم زیاده طویدم یعنی مجنون راه عشق خدا اولان عاشقدرکه وصال یاره وسیله
اولان طریق زیاده قریبدرکه انجق ایکی خطوه قدردر ولیکن بن بو ایکی خطوه قدر اولان منزلینی کچه میوب مقصوده

وصولندن زیاده کیچ قالدم پس بو تن ناقه سنه سوار اولمقلقدن بیکرندم واوصاندم ومنقبض اولدم نه نصکره استرمکه
بو تن ناقه سندن نزول ایلیوب انی ترک قیلم وراه جانانه قدم روحانیه ایله سیر ایلیوب ترک موانع ایلیم دیرتنسه کم مجنون
ناقه سنی ترک ایلیوب لیلاسی جانبنه بی ناقه سلوک قیلدی (مثنوی) سرنکون خود را زاشتر در فکند * کفت سوزیدم
زغم تا چند چند * پس باشی اشاغه اشتردن کندوسنی براقدی کندیسنه ایتدی نار فراقدن یاندم نیجه یه دک نیجه یه دک
یانرم مجنون کندی ناقه سنک کندی یه رهزن اولدیغنی بیلدی ومانع وصال جانان اولدیغنه اکاه اولدی درحال اشتردن
کندوینی باشی اشاغی خاکه براقدی وکندیسنه آتش فراقدن یاندم نیجه یه دک یانرم دیو جواب ایتدی اشتردن
باشی اشاغه کندوینی زمینه براغمه سی مجنون ره عشق اولان کمسنک بدن ناقه سندن خاک مذلته کندوینی القا
ایلمسندن وترک لوازم بدنیه قیلمسندن کنایه اولور (مثنوی) تنک شد بروی بیابان فراخ * خویشتن افکند اندر سنکلاخ
واسع بیابان اول مجنونه طار اولدی پس کندوسنی طاشلغه براقدی بو معنی مجنون راه حق اولان بدن ناقه سندن
کندوینی خاک مذلته براغوب انی ترک ایلدکدنصکره واسع اولان بیابان دنیا انک باشنه تنک وتاریک اولمسندن عبارت
اولور وکندوینی سنکلاخ ابجره براغمسی مشقت وزحمت طاشلغنه القا ایلمسندن کنایت اولور (مثنوی) آنچنان
افکند خود را سخت زیر * که مخلخل کشت جسم آن دلیر * مجنون کندوسنی آشاغه انجلین براقدیکه اول دلیرک جسمی
مخلخل اولدی وککلری صندی بو معنی مجنون راه حق اولان کمسه کندوسنی بدن ناقه سندن خاک مذلته وزمین
مسکنته براقدقدنصکره کمالیله فقیر وشکسته اولمسنه اشارت قیلورکه فقیره انکچون فقیر دیدیلرکه سنک مشقتله کویا
انک ککلری صنمش ومنکسر اولمش اوله نته کم فقرته الفاقرة دیرلر کسرت فقار ظهره معناسن ویررلر یعنی فلان کمسه نک
ظهرینک ککلری صندی دیمک اولور پس فقیره فقیر دیدکلری انک وجودی زحمت ومشقت سنکیله کویا منکسر ومتخلخل
اولدیغی اعتبار ایله اولور (مثنوی) چون چنان افکند خود را سوی پست * از قضا آن لحظه هم پایش شکست *
چون مجنون کندوسنی انجلین پست واسفل جانبنه براقدی قضای الهیدن اول لحظه انک پایی دخی صندی بوندن مراد
مجنون راه حق اولان کمسه بدن ناقه سندن کندوینی زمین مسکنته القا ایلدکدنصکره انک طریق حقده بحسب الظاهر
ایلدیکی مشی یک وتک وبو یک قضای الهیدن صنمه سی ومنعدم اولمسی اولورز یراسالک مادامکه بو ناقهٔ وجوده
سوار در روانک بدنه تعلقی هنوز دخی استوار در طریق الهیده بحسب الظاهر سیر جسمانی قیلمقدن وجسم واسطه سیله
مرادنی طالب اولمقدن خالی اولمز چونکم کندوینی اندن خاک مسکنته براغوب انی متروک منزله سنده قویوب کمال
فقر وفنا اکا غلبه قیلدقدنصکره مشی جسمانی ایله وقدم بدنی ایله مطلوبی طلب ایلمکدن خلاص اولور بعده
پای روحانی ایله معشوق جانبنه بی سر وپا سیر وسفر قیلورنته کم بو معنالره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) پای را بربست
کفت کوشوم * در خم چوکانش غلطان می روم * مجنون صنمش ایاغنی باغلدی ودیدیکه طوب اولورم انک چوکانی
خمنده یووارلنرق کیدرم یعنی مجنون راه عشق چونکم کندینک بحسب الظاهر اولان تک وپوسنه وجست وجوسنه
شکستلک ونقصان کلدیکنی کوره در حال جبر نقصان ایلیوب بدنله اولان کوششی قویوب کندی یه دیرکه
اول محبوبک عشق ومحبتی چوکاننده کوی کبی بی سر وپا یووارلنرق کیدرم واو جانب اعلایه بی سر وپا عقل وروحله
سیر ایدرم نته کم مریض حرکته قادر اولمسه صلوتنی ایما ایله قیلورا کرا کا دخی قادر اولمسه لیکن قلبیله متوجه اولسه
ینه اعضا وجوارحیله حرکت اوزره ایلدیکی عبادتک ثوابی اکا ازیلور پس سالک دخی حرکات جسمانیه دن قالسه
قدم روحانیه ایله محبوب جانبنه سیر وسفر ایلیوب دائما قطع منازل معنوی ایلیوب ترقی وتقربده اولور بلکه عاشقه
وجودله حرکت ایلمکدن بی وجود حرکت ایلمک دخی اولی اولور (مثنوی) زین کند نفرین حکیم خوش سخن *
بر سواری کو فرو ناید زتن) عشق مولی کی کم از لیلی بود) کوی کشتن بهر او اولی بود) بو سببدن نفرین ولعنت ایلر خوش
سخن اولان حکیم غزنوی حضرتلری شول بر سوارهکه اول ناقهٔ تندن آشاغه کلمیه یعنی شول بر کمسه که همیشه
بدنه مقید اوله وانک مرادمشتهاسندن مفارقت قیلمیه وانی تارک اولمیه حکیم سنائی قدس سره حضرتلری بو کونه
کمسنه ایلنج ایلروانک مذمتن سویلرز یرا مادامکه بر کمسنه نفسنک هواسیله مقید اوله حضرت حق جانبندن بعید اولور
وحضرت حق جانبندن بعید اولنسه نفرین ولعنت لایق اولور زیرا حضرت مولانک عشقی لیلانک عشقندن نجن کم
وناقص اولور پس اول خدانک قرب وصالندن اوتری غلطان اولمق اولی اولور یعنی بر مخلوقک عشقنده کوی کبی غلطان
اولمق وراکب اولدیغی مرکبی ترک قیلمق لازم اولیجق خالق بیچوندن اوتری مجنون اولمق وانک راه عشقنده بی سر وپا
کوی افتان وخیزان وغلطان اولوب ترک تعلقات جسمانی قیلمق بطریق الاولی اولور (مثنوی) کوی شو می کرد
بر پهلوی صدق * غلط غلطان در خم چوکان عشق * ای طالب راه حقده کوی اول صدق پهلوسی اوزره دون عشق

چوکانینك خمنده بوارلنجی اولدیغی حالده یعنی عشق مولی عشق لیلادن نیجه وجوهله اولی اولدیغی مقرر اولیجق
ای طالب مولی اولان راه خداده کوی کبی اول صداقت پهلوسی اوزره دون غلطان اول پادشاهك چوکان
عشقنك خمنده غلط غلطان غلطان غلطان تقدیرنده اولور ضرورت شعر ایچون اولکی الف ونون حذف اولندی
مکرر اولمسی تأکید افاده قیلور عشق صدقه قافیه دکلدر لکن اهل قافیه بر حرف وایکی حرف قافیه اولمغی جائز
کورمشلردر بونده قافیه ایکی حروفدر که اول شقدر دق حرفلرینه قافیه دراکرچه کسر وبرلمزسه بر حرف اولورکه
اوقافدر (مثنوی) کین سفر زین پس بود جذب خدا * وان سفر برناقه باشد سیر ما * اینچنین سیر یست مستثنی زجنس
کان فزود از اجتهاد جن وانس * زیرا بو سفر بوندنصکره جذب خدا اولور واول سفرکه ناقه اوزره اوله بزم سیرمز اولور
یعنی بوناقه تندن سالك منسلخ اولوب انك لوازم واحکامندن مفارقت قیلدقدنصکره بو سفرکه بزه کرایلدك خدای
تعالینك سالکی کندی جانبنه قلاب محبتله جذب ایلمسی اولور وسالك بو سفر معنویده بی اختیار وبی ارادت جانب
خدایه منجذب اولور واول سفرکه ناقه بدن اوزره اوله اول بزم سیرمزدن عبارت اولور یعنی کندی ارادت واختیارمزله
وکوشش ومجاهده مزله وطلب وسعیمزله حق جانبنه سیر وسلوك ایلمکدن کنایت اولور مشایخ بو سیره سیر الی الله دیرلر که
سالك هنوز دخی کندی ارادت واختیاریله خانهٔ طبیعتدن چیقوب جد وسعیله حق جانبنه متوجه اولدیغی صورتدر
اما جذب خدا ایله اولان سیره سیر بالله دیرلر چون سالك سیر الی الله مرتبه سن قطع قیلسه وجذبهٔ خدا انی کندیدن اخذ
ایلیوب فانی ایلسه انك سیری سیر بالله اولور پس بو سیر سیر الی الله دن وسالکك کندی قوتیله اولان سفر وحرکتندن نیجه
بیك مرتبه اقوی واعلا اولورکه جن وانسك کندی اختیارلریله اولان عمللرینك جملهسندن سالکك بو عملی افضل واولی
اولور نته کم جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین قولی بو معنایه شهادت قیلور وبو بیت دخی بو مضمونی مؤید
اولورکه بیورورلر جذب رحمانی ایله اولان سیر بونك کبی بر سیردرکه جنسدن مستثنادرکه اول سیر جن وانسك اجتهاد
وسعیندن زیادهدر یعنی بو جذبهٔ خدا ایله اولان سیر روحانی بر سیردرکه جمیع سیرلر جنسندن استثنا اولنمشدر زیرا بو سیر
ثقلینك کندی اختیارلریله اولان اجتهاد وعمللرندن زیادهدرکه بونلرك عملی اول جذبهٔ خدا ایله اولان سیره موازی ومساوی
اولمز (مثنوی) اینچنین جذبیست نی هر جذب عام * که نهادش فضل احمد والسلام) بونك کبی بر عظیم جذبدر هر عامك
جذبی دکلدرکه اول جذبهیی حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك فضل واحسانی قودی والسلام یعنی بو جنس سیردن
مستثنی اولان سیر بونك کبی بر عظیم الشان جذبدرکه عامهٔ مخلوقك جذبی کبی دکلدرکه حضرت احمد علیه السلامك
فضل واحسانی اول عظیم الشان اولان جذبی کندی طریقنده قومشدر هرکیم اول حضرتنه کمال متابعتله متابعت
ایلرسه (فاتبعونی یحببکم الله) آیت کریمهسنك حسبنجه حق تعالی اکا محبت ایلر وحق تعالینك بر بندهیه محبتی لابد
انی کندی جانبنه جذب ایلمکی مستلزم اولور چونکم اول حضرتنه اتباع ایلمك محبت الهیه وجذبهٔ رحمانیهیی مستلزم
اولیجق پس اول حضرتك فضل واحسانی اول جذبهٔ عالیشانی کندییه متابعت ایلمك طریقنده وضع ایلمش اولور
(والسلام علیك یا طالب المرام تم الکلام) قصهٔ نبشتن آن غلام قصهٔ شکایت نقصان اجر سوی پادشاه
(مثنوی) قصه کوته کن برای آن غلام * که سوی شه برنبشتست او کلام * قصهیی کوتاه ایله اول غلام ایچون که
اول غلام پادشاه جانبنه پیام وخبر یازمشدر یعنی بو مقدمایاناولنان معارف وحکمدن قصه سویلمکی قصه ایله اول
ذکری سبقت ایلین غلامك قصهسنی یاد ایلمکدن اوتریکه اول غلام پادشاه جانبنه نامه ایله پیام یازمش ونقصان وظیفه
خصوصنده اولان احوالنی مکتوبه یازوب آنك درینه اعلام ایلمشدر (م ی) قصهٔ پرجنك وپرهیی وکین * میفرستد
سوی شاه نازنین * کینله ووجودله وجنکله پر بر قصهیی لطیف ونازنین اولان پادشاهك جانبنه کوندردی یعنی حقد
وحسدله مملو وکبر وانانیتله طلو وجنك وخصومتله مالامال بر قصهیی نامهیه یازوب محبوب ونازك اولان پادشاهك
جانبنه ارسال ایلدی پس بو قصهدن مقصودنه ایدیکنك بیاننه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) کالبد نامهست
اندرو بنکر * هست لایق شاه را آنکه ببر * مثلا کالبد نامهدر انك ایچروسنه نظر ایله شاهه لایقمیدر اندنصکره ایلت
یعنی ای بندهٔ الهی اولان کمسه سنك بو قالبك فی المثل نامه کبیدر کرکدرکه انك درونه اولا نظر ایلیهسن اکر صحیفهٔ
وجودکده اول حضرته قول وفعل وخویك وارایسه اندنصکره انك حضورینه ایلت (مثنوی) کوشهٔ رو نامه را بکشا
بخوان * بین که حرفش هست در خورد شهان * تنها بر کوشهیه کیت نامهیی آچ اوقو کورکه اول نامهنك حروف وکلماتی
شاهلره لایقمیدر یعنی بر زاویهیه کیت وانده ناسدن خلوت وعزلت اختیار ایت وصحیفهٔ درونکی کشف وکشاده ایله
وانده مسطور اولان احوال واخلاقکی اوقیوب حال ومآلکه وخوی وخصالکه عالم اول کورکه اول صحیفهٔ
وجودکده موجود اولان احوال وخصالکه مثابهده حروف وکلمات کبیدر دین شاهلرینه لایقمیدرکه شاهاندن

مراد انبیا علیهم السلام واولیاء عظامدر وانلره لایق اولان خدای تعالییه دخی لایق اولمق مقرردر (مثنوی)
کر نباشد درخور آنرا پاره کن * نامهٔ دیکر نویس وچاره کن * اول نامهده اولان کلمات اکر پادشاهه لایق اولمیهانی پاره
پاره ایله بر غیری نامه یاز وانك تبدیلنه چاره ایله یعنی نامهٔ وجودکه نظر ایله اکر انده مسطور اولان احوال واخلاق حرفلری
حضرت خلاقه لایق دکل ایسه وجودك نامهسنی ریاضتله پاره له وانده نالایق اولان احوال واخلاقی حك وازاله ایله
وانك بدلی اخلاق حمیده واحوال پسندیدهیی وجودك صحیفهسنده نقش وتحریر ایلمکه چاره قیل والا اکر علی العمیا
بو صحیفهٔ وجودکی قبل التصفیه والاصلاح حضور حقه ایلتورسك شرمسار اولمق لازم کلور وانك سوء جزاسی سنه
سکا عائد اولور (مثنوی) لیك فتح نامهٔ تن زب مدان * ورنه هرکس سر دل دیدی عیان * لیکن تن نامهسنك فتحنی
سهل وآسان بیلمه بوخسه هرکس سر دلی آشکارا کورردی زب زاء معجمهنك فتحهسیله سهل وآسان دیمکدر یعنی
ای بندهٔ الهی اکرچه بزسکا بر کوشهیه قاچ وانده نامهٔ تنکی اچ دیدك ولیکن تن نامهسنك فتح وکشادهلکنی آسان بیلمه که
انك مفتوح اولمسی بر مرشدك مفتاح ارشادینه موقوفدر اکر تن نامهسنی اچمق وانك درونده اولان اسراری کورمك
هرکسه میسر اولیدی معاینة اول کندی قلبینك اسرارنی کورردی حال بودرکه هرکس کندی قلبینك اسرارنی اشکار
کورمکه قادر دکلدر بلکه اسرار درونه عالم اولان بر کمسنك تعلیم وارشادینه محتاجدر (مثنوی) نامه بکشادن
چه دشوارست وصعب * کار مردانست نه طفلان لعب * تن نامهسنی اچمق نیجه دشوار وصعبدر مردلر ایشیدر لعب
ولهو اطفالنك ایشی دکلدر یعنی سالك نامهٔ وجودنی فتح ایلمك وانك درونده اولان سرایر وضمایره بر سبیل مکاشفه
مطلع اولمق وانك اکرنیك واکر بد اولان احوالنی کما هو حقه مشاهده ومعاینه قیلمق شول مرتبه صعب ودشواردرکه
انجق مردان الهینك کاریدر بوخسه طریقت وشریعت اوغلنجقلرینك ایشی دکلدر (مثنوی) جمله بر فهرست قانع
کشتهایم * زانکه در حرص وهوا آغشتهایم * جملهمز فهرست اوزره قانع اولمشز زیرا که حرص وهواده اصلا نمشز
وجامه تر اولمشز فهرست بالکسر هر نسنهنك اصلی وقانونیدر فهرستدن معربدر دیمشلر فهرست کتابك ایچنده اولان
مسائل علومك اصولنی وفصولنی اجمالا ضبط ایچون اولنده یازرلرکه اکا نظر قیلان اندن تفصیلات وکلیاتنه
استدلال قیله ودرون کتابده اولان مسائل علومك ترتیبنه وفننه اجمالا مطلع اوله بوراده فهرستدن مراد قیل وقاله
متعلق اولان علوم رسمیه واشکال صوریهدرکه اشکال باطنیهیه وعلوم لدنیهیه نسبت بونلر اجمالیدر چوق کتاب
اولورکه ابتداسنه بر آلای فهرست تحریر وترتیب اولنور لکن درون کتابده اولان اصول وابوابه وفصول وکتابه اول
فهرست مغایر اولور پس فهرسته قانع اولان درون کتابده اولان مسائل علومه وانك ترتیبنه وتفصیلنه عالم وواقف
اولمامش اولور کذلك اشکال صوریه وعلوم نقلیهیه ناظر اولان کمسهلر انسانك وجودی کتابنك ایچندهده اولان علوم
واسرارك تفصیلنه وانك نیك وبدینه واصلح وافسدینه مطلع اولهمز بلکه انجق قیل وقالده قالور وصورت ظاهرینه ناظر
اولور وبر کمسهیی مجرد قیل وقال وشکل ظاهر ایله بیلك درون کتابده اولان علومی فهرستندن بیلمك کبی اولور
بو کونه بیلمك من وجه بیلمك ومن جه بیلمك اولور ولهذا نامهٔ وجود انسانینك ظاهرینه ناظر اولان وانك صورت ظاهرده
اولان قالنه وحالنه قناعت قیلوب ما فی البالندن قانع وفارغ اولان اطفال طریقته خطا کندیلری دخی المخاص
نصحدن اوتری انلر میاننه ادخال ایدوب بیورورلر اطفال طریقت وصبیان شریعت اولنلر بر جملهمز ظاهرده اولان
ترتیب ورسومه واجمالی اولان معارف وعلومه قانع اولمش وباطن وجود انسانیدن غافل اولمشز زیرا که حرص
وهوای نفسانیده اصلنمش وتردامن اولمشز مادامکه حرص وهوا اجرکایله تردامن اوله وزدرون احوالنه نیجه بول بوله وز
وحرص وهوادن پاك وطاهر اولان خاصکان الهینك مشاهده ایلدیکی اسرار باطنهیی برنه وجهله مشاهده قیله وز
(مثنوی) باشدان فهرست دامی عامه را * تا چنان دانند متن نامه را) اول فهرست عامهیه بر عظیم دام اولور حتی
اول عامه نامهنك متنی انجلاین بیلورلر متن نامهدن مراد کتابك درونی وانده اولان مسائل علومدر هر نه ایسه
اما ظهر کتابده اولان فهرست متن کتابده اولان تفصیلاتك صورت اجمالیهسیدر نته کم بر کمسه کتابك ظهرنده اولان
فهرستنی ضبط ایلسه واکا قناعت قیلسه وخلقه اولقدر اهل علم بجنسه اول فهرست اکا دام وحجاب اولورکه
اولقدره قناعت ایتمکله عامهدن عد اولنور نته کم کتابك ایچندهکین دخی همان اولقدر قیاس ایلر معنای آخر بو دخی
جائزدرکه دینه بر کمسه مثلا کتابك ظهرنده مسطور اولان فهرستنی ضبط ایلسه واکا قناعت قیلوب عامهٔ ناسه انکه عالم
بجنسه اول فهرستی که اول عالم بجنن کمسه ناسه سویلرسه عوام ناسه بر عظیم دام اولور اول جهتدن که انلر اولقدر سوز
سویلین وظهر کتابده مسطور اولان علم اجمالینی نقل ایلین کمسهیی اهل علم صانورلر وانی کلیاتنه عارف وواقف بر کمسه
زعم ایدرلر حتی کتابك باطننده مسطور اولان علوم کلیهیی دخی انك ظهر کتابدن نقل ایلدیکی علم اجمالی قدر زعم ایدرلر

نسه کم اکثر عوام ناس علماء ظاهرینك نقل ایلدکلری علوم اجمالیه یی استماع ایلیوب انلره عظیم دام اولوب باطن
کتاب اللهده مسطور اولان تفصیلات و کلیاتی دخی همان انلر بیلدیکی قدر زعم ایدرلر بو مثال اولکی مثالدن اولیدر
کذلك اولکی مثاله مطابق انفسه التدیغی اعتبار ایله کتاب وجودك فهرستی که دینه متعلق اولان اصولدر که مراد کلمهٔ
شهادت وصلوة وزکوة وصوم رمضان وحج بیت ایلمکدر لسان ایله بونلری سویلمکدر ودینه متعلق اولان تفصیلات و کلیاتی
اجمال ایلمکدر اکثر عامهٔ ناسه بوقدر دین فهرستی بیلمك دام اولوب وانکله اکتفا قیلوب حتی وجودلری صحیفه سنك
درونی دخی اجمالا بویله بیلورلر و کندی نفسلرینك باطننی بیلمش ودینك سرینه واقف اولمش زعم قیلورلر ایکنجی مثاله کوره
آفاقده اولان کسه لر مراد اولور یعنی شول فهرست بیلان وخلقه انکله عالم کچن وعوامه انك بیلمسی دام اولان کسه
کبیدر شول کسه کبی ظاهرینی علوم باطنه یه متعلق اولان قیل وقال الله ولباسله ترتیب وتزیین ایلر بوقدر عنوان عامهٔ
ناسه عظیم قید ودام اولور حتی اول عوام ناس بو کونه مزورلك وجودینك متنی دخی اویله بیلورلر خبرلری یوقکه انك
ظاهرده اولان حال وقالی فهرست کتاب کبیدر عوام کالهوامه اول دام منزله سنده اولمشدر (مثنوی) باز کن سرنامه
وکردن بتاب * زین سخن والله اعلم بالصواب * سرنامه یی آج وبو سوزدن یوز چور الله تعالی صوابه اعلمدر یعنی
ای نامهٔ وجودینك متننده اولان اسراری اوقومغه طالب اولان کسه بو فهرسته یعنی صورت ظاهره یه متعلق اولان
کلامدن یوز دوندر رونامهٔ وجودك باطنی اولان سرنی وظرفنی فتح ایله تا متن وجودده اولان اسراره مطلع اوله سن
والله تعالی طریق صوابه اعلمدر بو دخی وجه درکه دینه ای وجودنامه سنك متننده اولان اسرارك طالبی اولان کسه
قچن برعالم ودیندار شکلنده برکسه یی کورسکه اول سکا دینه متعلق ومعرفت وحکمته منسوب سوز سویلر انك
سوزندن یوز چویر مجرد انك سوزنه باقوب اکا کردن قومه وتسلیم اولمه بلکه انك سرنامهٔ وجودنی فتح ایله تا نامهٔ
وجودنك متننده اولان اسرارنه واحوالنه مطلع اوله سن والا چوق کسه لری بورسم وعنوانکه فهرست منزله سنده در
دامه دوشوروب ظاهری ملیح وباطنی قبیح اولان کسه لره شکار اولوب مقید قالمشدر پس بوخصوصلرده الله صوابه
اعلمدر دیمك اولور اکن طالب اولنه اکر غیرك وجودینه اقتدا ایلمکده واکر کندی وجودنی تفحص ایلیوب
اصلاح ایلمکده احتیاط ایلمك اهمدر (مثنوی) هست آن عنوان چو اقرار زبان * متن نامهٔ سینه را کن امتحان *
اول فهرست وعنوانکه بز ذکر ایلدك فی المثل اقرار لسان کبیدر نامه نك متنی اولان سینه کی امتحان ایله یعنی بزکه
مقدما کتابك فهرست وعنوانی ذکر ایلدك ای طالب اولان کسه سنك وجودکده اول عنوان فی المثل لسان ایله اقرار ایلمك
کبیدرکه اول لسان ایله اقرار ایلمك عنوان منزله سنده درکه اکا اهل باطن قتنده اعتبار یوقدر اما متن نامه که مراد اندن
سینه کدر انی امتحان ایله اکر تصدیق جنانك دخی زبانکده اولان قولکه موافق ایسه ظاهرك باطنکه موافق اولمش
اولور والا علامت نفاق اولور پس لازم کلدیکه درون سینه کی امتحان ایلیه سن (مثنوی) که موافق هست با اقرار تو *
تا منافق وار نبود کار تو * که سینه کده اولان تصدیق واعتقاد سنك اقرارکه موافقمیدر نظر ایله تا سنك کار وعملك
منافق کبی اولمیه که انلرك باطنی ظاهرنه موافق دکلدر پس بوخصوصی تفهیم ایچون مثال آخرك بیاننه شروع
ایدوب بیورورلر (مثنوی) چون جوالی بس کرانی می بری * زان نباید کم که دروی بنکری * مثلا زیاده کران برجوالی
چونکم ایلتورسن اندن اکسك کرکمزکه اکا نظر ایلیه سن یعنی سکا اول جوال خصوصنده هرنه اکسك اولمق کرکسه
جائز ولایقدر اما اندن اکسك کرکمزکه اکا نظر ایلیه سن یعنی اکا نظر ایلمکلکدن سکا اکسك کرك ارلیق برنده دکلدر پس
اکا نظر ایلمکه نقصان کتورمه واکا نظر ایلمنك نقصانی سکا کرك اولمه سن دیمك اولور بو مصرعك معناسی بویله دیمك
اولور وخیلی دقیقدر حتی بعض شارحلر حسن تعبیر ایلیه مدکلرندن کلاملری صدره شفا ویرمکدن خالیدر کرکدرکه
نظر ایلیه سن (م ی) که چه داری در جوال از تلخ وخوش * کرهمی ارزد کشیدن را بکش * که جوالکده تلخ وخوشدن
نه طوترسن اکر چکمکه دکرسه چك یعنی زحمت چکوب کوتوردیککه دکرسه وپادشاهه لایق ایسه چك (مثنوی) ورنه
خالی کن جوالت راز سنك * باز خر خود را ازین بیکار وننك * یوخسه جوالکی سنکدن خالی ایله کندیکی بو بیکاردن
وننکدن کیرو ایله یعنی اکر جوال وجودکده کوتورمکه لایق برعمل یوق ایسه بلکه حجاره کبی اولان قسوت قلب وکثافت
درون وار ایسه جوال وجودکی سنك کبی ثقیل اولان خویلردن وعملردن خالی ایله کندوینی اول عیب وعاردن وبی معنی
یره اولان جنك وکاردن کیرو قورتار تا تعذیب حیوان بلافائده قیلمیه سن وچکدیکك تعب وزحمتك اجرندن محروم
قالمیه سن (مثنوی) در جوال آن کن که می باید کشید * سوی سلطانان وشاهان رشید * جواله اول شیئی وضع ایله که
چکمکه کرك ولایقدر رشید اولان شاهلرك وسلطانلرك جانبنه یعنی ای سالك راه الهی جوال وجودکه اول عملری
وضع ایله که صاحب رشاد اولان شاهان طریقت ومالك سداد اولان سلطان شریعت جانبنه انی چکمك وایلتمك

لایق اوله واکر جوال وجودکده اولان اعمال بونلر جانبنه ایلتمکه لایق اولمزسه هیچ زحمت چکمه جوالی اندن خالی ایلمك
اولی اولور والله اعلم * حکایت آن فقیه با دستار بزرك وانکه بر بود دستارش وبانك میزد که باز کن ببین چه میبری
وانکه ببر (م ی) یك فقیهی ژندها در چیده بود) در عمامهٔ خویش در پیچیده بود) بر فقیه دانشمند اسکیلر دوشورمشدی
کندینك عمامه سنه صارمشدی (مثنوی) تا شود زفت ونماید آن عظیم * چون درآید سوی محفل در حطیم *
تا اول عمامه بیوك اوله واول دستار خلقك کوزنه عظیم کورنه والحاصل کبروا عمائمکم قولیله عمل ایدوب باشنه قبهٔ
حماقتی قودی تا کم محتشم ومعظم کورینه شول وقتده که حطیمده محفل جانبنه که حطیم حرم شریفك ایچنده برمقدار
یردر بوراده حرم مراد اولسه دخی اولور ویاخود جامع حرملرندن برحرم دخی اولسه اولور (مثنوی) ژندها از جامها
پیراسته * ظاهر دستار ازان آراسته * اول فقیه جامه لردن اسکی پاره لری بزه مش وترتیب ایلمش دستارینك ظاهرینی
اول اسکیلردن آراسته ایلمشدی (مثنوی) ظاهر دستار چون حلهٔ بهشت * چون منافق اندرون رسوا وزشت
دستارك ظاهری حلهٔ بهشت کبی مزین وآراسته اولمشدی لکن ایچریسی منافق کبی رسوای وزشت ایدی نته کم
اکثر اهل نفاق صورت ظاهره لرین جبه ودستار ایله مزین ایلیوب درونلری مکر وخدیعتله طولمش وغدر وحیلت ایله
مالامال اولمشدر بونلر حقنده بو بیتلر خوب واقع اولمشدر (بیت) لمحرره * دستاری قبه دکاو * یوق دینی جبه دکاو *
حبی لباس وجبه (خلعت اکا خدیعت) صورتده خضر والیاس * سیرتده اظلم ناس * احوالی غدر ووسواس * افعالی
مکر وحیلت) دعوی کاذبیله * طوتدی جهانی جهال * هر بری شیخ عالم * بیلمزلر مشیخت (مثنوی) پاره
پاره دلق وپنبه وپوستین * در درون آن عمامه بد دفین * پاره پاره خرقه وپنبه وپوستلر اول عمامه نك ایچنده دفین
ومستور ایدی نته کم اهل نفاق وریانك درونلرنده کفر وضلالات وحیله وخدیعت مستور ودفین اولمشدر (مثنوی)
روی سوی مدرسه کردی صبوح * تا بدین ناموس یابد او فتوح * صباح وقتنده اول فقیه یوزنی مدرسه جانبنه ایلردی
تا بو ناموس ووقار ایله اول اعتبار وفتوح بوله فتوحدن مراد بونده مبلغ دنیوی ومنافع وفوائد صوری اولمق محله
مناسبدر (مثنوی) در ره تاریك مرد جامه کن * منتظر بود ایستاده بهر فن * مکر راه تاریکده بر مرد جامه کن یعنی
قفتان صویجی وصارق قاپیجی برکسه قراکولق یولنده فن وحیله دن اوتری منتظر طورمشدی (م ی) در ربود او از سرش
دستار را * پس دوان شد تا بسازد کار را * اول جامه کن اول فقیهك باشندن دستارنی قاپدی پس روان اولدی تا ایشنی
دوزه یعنی دستاری الوب یوله روان ودوان اولدی تا انك بهاسیله کارن دوزه ومنتفع اوله (مثنوی) پس فقیهش بانك
برزد کای پسر) باز کن دستار را انکه ببر) پس فقیه بیچاره اولدی اول جامه کنه چاغردی وندا ووردی بویله دیو که ای اوغل
دستاری آچ اندنصکره ایلت یعنی صارق قاپدم وشکار ایتدم دیو مسرور ومغرور اولمه بلکه انی آچوب ایچنه نظر ایله
اندنصکره ال کیت دیدی (م ی) اینچنین که چار پره می پری) باز کن آن هدیه را که میبری) بو تعجیلکه چار پره اوچارسن
چار پره درت قنادلو دیمکدر بوراده زیاده سرعت ایله کیتمکدن کنایت اولور آچ کور اول هدیه یی کیم ایلتورسن اول قدر سرعتله
کندیککی وانی شکار وصید ایتدیککی کورد کرمی (م ی) باز کن آنرا بدست خود بمال * وانکهان خواهی ببر کردم
حلال * آچ اول دستاری کندی الکله اوو واندنصکره استرایسك ایلت حلال ایتدم (م ی) چونکه بازش کرد آنکه
میکریخت * صد هزاران ژنده اندر ره بریخت) چونکم انی آچدی اندنصکره قاچدی یول ایچره نیجه یوز بیك اسکی بز
دوکلدی (مثنوی) زان عمامهٔ زفت نابایست او * ماند یك کز کهنهٔ در دست او * اول فقیهك زفت نابایست عمامه سندن
اول مرد جامه کنك النده بر ارشون کهنه بز قالدی نابایست کرکمز دیمکدر یعنی لازم اولمز ومنفعته یرامز دیمکدن
عبارتدر (مثنوی) بر زمین زد خرقه را کای بی عیار * زین دغل مارا بر آورده ز کار * مرد جامه کن خرقه یی یره اوردی
بویله دیو که ای عیارسز بو دغل وحیله دن بزی کاردن بوقار و کتوردك خرقه اسکی بزه دیرلر عیار کسر عینله وزن ومقدار
معناسنه درنته کم ذهب صحیح العیار دیرلر اذا کان صحیح الوزن پس جامه کن النده اولان اسکی بزی یره چالدی اکا بویله دیو که
ای وزنسز واعتبارسز بو حیله دن بنی کارمدن الیقودك سنك صورت ظاهره که باقوب بردی قیمت شیء صانوب منتفع
اولان ایشمدن کیرو قالدم دیدی (مثنوی) کفت بنمودم دغل لیکن ترا) از نصیحت باز کفتم ماجرا) چونکم جامه کن النده
اولان خرقه یی یره چالدقدنصکره اکا خطابا وفقیهه اسماعا وتعریضا بو دغادن بنی کارمدن الیقودك دیدی فقیه دخی
بونی ایشدوب اکا دیدی بن سکا دغل وحیله کوستردم لیکن سکا نصیحت یولندن ماجرایی آشکاره دیدم مفید وکارکر
اولمدی لیکن ترا مفید وکارکر نشد تقدیرنده اولور کفتك قائلی جامه کنك النده اولان یره چالدیغی خرقه پاره سی اولسه
دخی وجه در بو تقدیر اوزره اول خرقه پاره سی دخی لسان حال ایله اکا دیدی که اکرچه بن دغلی وحیله یی سکا کوستردم
نصیحت یولندن ماجرایی سکا کیرو دیدم ویا اشکار ایدم لیکن سکا مفید وکارکر اولمدی واول خرقه پاره سنك اکا لسان

حالله ماجرایی دیمسی ودغل کوسترمسی دستاری قاپدیغی کبی انك بعض جانبندن برپاره‌لری بوله دوشدیکی اوله وسارق
اول ریزان اولان ژنده‌لری قبل فتح العمامه کورمش اوله لکن انك کبروشکلنه طمع ایلیوب بلکه بونك درونده
برذی قیمت دستاری وارد ردیو برقاچ قدم اول طمعله انی ایلروکتوروب کتمش اوله چونکم انی بالکلیه آچوب حقیقت
حاله واقف اولدقدنصکره بوا طالدیی اکا ایلدکده اول عمامه دخی لسان حالله اکا بویله دیمش اوله که بن خود سکادغلی
نی قاپدیغك کبی بندن بعض اسکی برلر دوشمکله کوسترمشدم وسکالسان حالله نصیحت ایلمك جهتندن ماجرایی
اشکارادیمشدم لیکن سکامفید وکارکراولمدیکه الطمع یعمی ویصم دینمشدر نته‌کم خرقه‌پاره‌سی جامه کنه کندی
دغلنی کوستروب لسان حالله ماجرایی دیدیکی کبی دنیادخی اهل دنیایه کندی دغل وحیله‌سن کوستروب وفساد
وتزویرین اظهار ایلیوب لسان حالله انلره نصیحت ایلرنته‌کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر * نصیحت دنیا
اهل دنیا را بزبان حال وبی وفایی * خود را نمودن بوفا طمع دارند کان را ازو (م ی) همچنین دنیا اکرچه خوش شکفت
بانك هم زدبی وفایی خویش کفت * بونك کبی اکرچه دنیا خوش ولطیف اچلدی لیکن هم بانك اوردی کندینك
بی وفالکنی دیدی یعنی فقیهك عمامه‌سی کبی دنیا اکرچه بحسب الظاهر خوب ولطیف اچلدی وکورندی لیکن
لسان حالله اکا طبانلره وسودومنفعت ایلدکدیو مغرور ومسرور اولانلره صدا ایلیوب هم کندینك فسادنی وبی وفالکنی
دخی دیربودنیا عالم کون وفساددر اکثر ناس کونی جانبن کوروب اکا مغرور وفریفته اولوب فسادی طرفندن غافل
اولمشلردر (مثنوی) اندرین کون وفسادای اوستاد * آن دغل کون ونصیحت آن فساد * بوعالم کون وفساده
ای اوستاد اول دغل کوندر و نصیحت اول فساددر یعنی ای اوستاد عاقل بوکون وفساد عالمنده حیله ودغل
ندر دیرسك هرشیئك کونی دغلدرکه اکثر ناس انك وجودنی وکونی کوروب اکا طمع ایلیوب مغرور اولورولیکن انك
خراب وفسادی لسان حالله نصیحت قیلور (مثنوی) کون میکوید بیا من خوش پیم * وآن فسادش کفته رومن
لاشیم * کون ناظر اولنه دیرکل بن خوش پیم وانك اول فسادی یوری بن لاشیم دیر یعنی برشیئك کون ووجودی ناظر
اولنلره کل بکامائل اول وبنی قبول قیل که بن خوش ایزلی یم ولطیف روشلی یم دیر لیکن انك اول فساد وفناسی لسان
حالله صقین بکامائل اولمه وبنی قبول قیلمه زیرا که بن لاشی ام وبیوفایم دیر (مثنوی) ای ز خوبی بهاران لب کزان *
بنکران سردی وزردی خزان * ای بهارلرك خوبلغندن دوداق اصریجی یعنی انك لطافت وطراوتنه باقوب تعجب
ایدیجی وقت خزانك اول برودت وصفرتنه نظر ایله که بهارلر کون صورتیدر وخزان وقتنده اولان سردلك وزردلك فساد
صورتیدرچونکم اول کونك بویله برفسادی مقرر اولیجق بهارلرك نه سنه مغرور اولورسن (مثنوی) روز دیدی طلعت
خورشید خوب * مرك اورا یاد کن وقت غروب * کذلك کوندز خورشیدك طلعت ووجهنی خوب کوردك
لیکن غروب وقتنده انك مرك وزوالنی هم یاد ایله که انك وقت ضحاده طلعت وجمالنك منور اولمسی کونی صورتیدر
وحین غروبده زرد روا اولوب حجاب زمینله تواری قیلمسی فساد وزوالی صورتیدرچونکم بونك دخی هرکون زوالی
وفسادی مقرر اولیجق کونه عاقل ایسك نیچون فریفته اولورسن (مثنوی) بدر را دیدی برین خوش چارطاق *
حسرتش را هم ببین اندر محاق * وکذلك بدر کاملی بوخوش چارطاق اوزره کوردك انك حسرتنی هم
لیله محاقده کور محاق میمك ضمه‌سیله آیك آخرنده اوچ کیجه‌سنه دیرلر یعنی بوچارطاق فلك اوزره لیله اربعه عشرده
ماهی بدر کامل کوروب انك کمالنه مغرور اولمه محاقده اول کمال وجمالنك حسرتندن نحافت تحولنی دخی کور چونکم
هر کمالك بونك کبی عاقبت برزوالی اوله بدر کامل کبی جمال وکمال صاحبلرینك حسننه مغرور وفریفته اولمه بلکه عاقل
ایسك عاقبت انك فساد وزوالنه هم نظر ایر کوردیمك اولور (مثنوی) کودکی از حسن شد مولای خلق * بعد فرداشد
حرف رسوای خلق * وکذلك برجوان کودك حسن وجمالندن اوتری خلقك مولاسی اولدی فردادنصکره خلقك
رسوایی بونامش وعقلی کتمش پیر اولدی حرف بونامق وپیرلکدن عقلی کتمکه دیرلر چونکم هر جوانلغك عاقبتی پیرلك
وبونامشلق اوله انك تازه‌لکی حالنده خلقك سیدی اولمسنه وانی محبوب ومعشوق اتخاذ قیلمسنه نه مغرور اولورسن
بلکه عاقل ایسك انك فسادن کوروب کونی جانبندن فرار قیلورسن (مثنوی) کرتن سیمین تنان کردت شکار * بعد
پیری بین تن چون پنبه زار * اکر سیمین تنلرك بدنی سنی شکار ایلدیسه پیرلکدنصکر پنبه زار کبی اغرمش وقورومش تن
کورجوان پیر اولدقدنصکره صاچی وصقالی اغروب وبدننه یبوست کلوب پاموق تارلاسنه دونر واول جوانلق حالنده
اولان سیمین تن وخوش بدن اولمق کیدر پس انلرك سیمین تنلك حالنده وجوانلق زماننده اولان اطافتی کیدرای انلره مائل
اولان کسه اکرچه سنی شکار ایلرولیکن پیرلکدنصکره انك بدنینك پنبه زار کبی اولمسنی هم کور چونکم انك عاقبتنك
بوکونه فسادنی کوره‌سن برقاچ کونلك اطافتنه نه مغرور اولورسن بعض نسخه‌ده کردن سیمینتنان کردی شکار واقع

اولمشدر اصح اولان اولکی نسخه‌دربوتقدیر اوزره کردی کاف عجمی ایله شوی معناسنه استعمال اولنور معنی اول
مولای خلق اولان کودکارك سیمین سیما اولان کردانه سن شکار اولورسن دیمك اولور کردی کاف عربیله اولوب معنی
بویله اولسه ده جائزدر انلرك کمش کبی کردنی سنی شکار ایلدی دیمك اولور (مثنوی) ای بدیده لوتهای چرب خیز *
فضله انرا ببین در آبریز * ای چرب وشیرین لوتلر کورمش کمسه قالقابریزده انك فضله‌سنی کور آبریز صودوکه جك
یردیرلر که مراد خلادر یعنی ای لطیف طعاملر ونفیس غدالر کورمش واکامائل اولوب یمش کمسه قالق انك
فضلاتنی خلاده کورکه انك عاقبتی نیجه نجس وخبیث اولدی (مثنوی) مر خبث را کو که آن خوبیت کو * برطبق
آن نغزوان ذوقی ونو * اول فضله وخبیثه دیکه اول سنك خوبلغك قنی طبق اوزره اول ذوق واول نغزلق وکوزللك
واول رایحهٔ طیبه قنی دیوب سؤال ایله (مثنوی) کوید او آن دانه بد من دام آن * چون شدی تو صید شد دانه نهان *
اول فضله وخبیث لسان حالله سکا جواب ویروب دیراول طبقلر اوزره اولان نفیس طعاملردانه ایدی بن انك دامی ام
چونکم سن صید اولدك دانه نهان اولدی ودام ظهوره کلدی یعنی خلاده اولان فضلات لسان حالله اکول وشروب
اولان تن پرورلره دیرکه اول طبقلر اوزره موضوع اولان لطیف غدالر ونفیس طعاملر مرغی اولامقدن اوتری فی المثل دانه
کبی ایدی چونکم ای مرغ نادان اول دانه‌یه فریفته اولوب انی یدك پس بن انك دامی مشابه‌سنده‌ام که ظهوره کلدم
کورکه نه دانهٔ شیٔ خبیثه صید اولمش سن واکانیجه زمان آرزو قیلمش سن پس طعام وغدا انك اولکی لطافتی ولذتی که
صورت کونیدر اکا حرص ومیلکدن اکل وشربه دوشوب شکم پرور اولمه وخدمت جسم قیلمه انك عاقبت اولان
فسادنه دخی نظر ایله تاکم مائل اولدیغك وکیجه وکوندز آرزو قیلدیغك شیلرك نتیجه‌سی نه‌یه منتهی اولدیغنی وسنی نه محله
محتاج قیلدیغنی درك وفهم ایلیه‌سن چونکم حال بویله‌در عاقل اولدرکه قدر حاجت وبرای مصلحت بدننه قوت کله جك
وعبادته قادر اوله جق قدرتناول ایلیوب اکثر زمانده خلایه خدمت قیلمقدن نجات بولور ولکن غافل اولان
حیوان سیرتلر شکم پرور اولوب واطعمهٔ نفیسه دیونفسنك حظ ایلدیکی قدر یوب روز وشب خدمت خلا قیلور
ودام نجاسته صید اولورپس بوکون وفسادی تعلیم ایلمك خصوصنده برآخر مثاله دخی شروع ایدوب بیوررلر (م ی)
بس انامل رشك استادان شده * در صناعت عاقبت لرزان شده * صناعتده چوق انامل استادلرك رشکی اولمش
عاقبت لرزان اولمشدر یعنی صنایع وهنرده نیجه کمسه‌نك برمقلری واردرکه اول استاد کامل اولنلرك مغبوطی و پسندیده‌
سی اولمشدر ولیکن انك صاحبنك اللرینه پیرلکدن رعشه کلوب اول انامل لرزان اولمشدر (مثنوی) نرکس چشم
خمار همچو جان * اخراعمش بین واب ازوی چکان * مثال آخر جان کبی مخمور چشم نرکس آخرانی اعمش کوررسن
واندن صو طاملیجی ولطافت انك نرکس کبی اولان چشم خمارندن کیدوب کوزلری صولنوب اندن یاش طاملر
کوررسن (مثنوی) حیدری کاندر صف شیران رود * اخر اومغلوب موشی می شود * بردخی بوکه برحیدر یعنی برشیر
مرد که شیرلر ودلیرلر صفنده کیدر آخر اول ضعیف وپیر اولوب برموشك مغلوبی اولور یعنی بوعالمده سنك شجیع ودلاور
کوردکك پهلوانلرکه فی المثل ارسلان کیدرکندی ماندی ارسلانلر ایچنده کیدروم‌قاتله ومقابله ایدر آخر برمرتبه‌یه
ایررکه کمال ضعفندن برموشك زبونی اولور (مثنوی) طبع تیزدوربین محترف * چون خر پیرش ببین اخر خرف *
صنعت وحرفت صاحبی اولان کمسنك دوربین اولان تیزطبعنی آخرانی خرپیر کبی بونامش فرتوت کور یعنی شول اهل
حرفتك که کندی هنر وصنعتنده دوربین اولمسنی وتیزطبع اولوب دقت قیلمسنی کوررسن آخر پیر اشك کبی انی بونامش
لایعقل کورکه اول تیزطبیعت اولمق وکارنده دقت قیلمق زائل اولوب تبندن دانه فرق ایده جك قدر عقلی قالمامش (م ی)
زلف جعد مشکبار عقل بر * اخران چون ذنب زشت خنك خر * وکذلك عقل ایلتیجی مشکبار قیورجق زلفی آخراول
زلف وکاکللری بوزاشکك زشت وقبیح قویریغی کبی کوررسن مشکبار مشك باغدریجی عقل برعقل قاپیجی وخنك خر
بوزاشك معناسنه‌در یعنی شول قیورجق مشك باغدیریجی عقل قاپیجی زلف که برمحبوبك رخسار جمیلنده کوررسن
واکامائل اولورسن آخرالامر اندن بوزاشکك زشت اولان قویریغندن نفرت قیلدیغك کبی نفرت قیلورسن (مثنوی)
خوش ببین کونش ز اول با کشاد * وآخر آن رسوایش بین وفساد * حاصل کلام ونتیجهٔ مرام بواجزای عالمدن هرنه
شیئه مائل ایسك اولدن انك کشاده اولان کون وعمارتنی خوش کورو آخرانك اول رسوایلغنی وفسادنی دخی کور
همان صورت کون وعمارتنه مغرور اولمه (مثنوی) زانکه او بنمود پیدا دام را * پیش تو بر کند سبلت خام را * زیرا اول
شیٔ سکا دامنی پیدا وآشکارا کوستردی که مراد انك دامندن فساد وفناسی جانبیدر سنك اوکده
خامك سبلتنی قوپاردی یعنی عالمده اول محبوب ومرغوب اولان شیلر فساد وفناسنی ظاهر وپیدا ایلیوب
سنك حضورکده نیجه خامك صقالن ویغن یولدی شول واسطه ایله که اول ابله وخام اول شیئك صورت کون

وعمارتن کوروب اکاکوکل ویرمش وا کاعلاقه ایلمشدی چونکم انك صورت کونی فساده مبدل اولوب فانی
اولدقده انك فراقنه تحمل ایده میوب صاچن وصقالن یولر وفریاد وفغان ایلر چونکم انك بو حالنی کوره سن کرکدرکه
انلردن عبرت پذیر اوله سن العاقل من اتعظ بموت غیره حدیثنك موجبنجه غیرك موت وفناسندن نصیحت اله سن
وانك مبتلا اولدیغنه سن مبتلا اولمیه سن (مثنوی) پس مکو دنیا بتزویرم فریفت * ورنه عقل من زدامش می کریخت
پس بنی دنیا دام تزویریله فریفته ایلدی دیمه یوخسه بنم عقلم انك دامندن قچاردی یعنی دنیا بنی مکر وتزویریله فریفته
ایلدی بیلمدمکه انك عاقبتنده بویله فساد وفناسی واراعش اکر بیلیدم بنم عقلم اول دنیانك دام وفسادندن قچاردی
وبو فراق والمدن خلاص اولوب خوش کچردی دیمه زیرا سکا اولنی وآخرنی کوستردی نیجه کمسه لرسنك مائل اولدیغك
شیئك وجودنه وعمارتنه الداتوب بعده انك فساد وخراب اولمسیله نیجه آلام واضطرابه دوشدیکنی کوردك پس عذر
برطرف اولدی واختیار الکده قالدی استرسك سندخی اول خاملر کبی اول شیئك صورت کون وعمارتنه برنیجه زمان
مغرور وفریفته اولوب بعد زمان انلر کبی انك حسرتندن ریش وسبلتك یولوب فریاد وفغان ایله ویاخود پخته وعاقل
اولوب فانی اولنه میل ومحبتدن کذر قیلوب باقی اولان خدایه کوکل ویروب ابدی شاد ومسرور اول (مثنوی) طوق زرین
حمایل بین هله * غل وزنجیری شدست وسلسله * ای زینت پرست بونکده هله شمدیکی حالده طوق زرین وحمایل
کور آخر اول طوق زرین وحمایل برزنجیر وغل سلسله اولمشدر یعنی حالا شول حلی وزیوردنکه سن زرین حمایل وزرین
طوق بونکه ایلتوب انکله مفاخرت ایلرسن سکا موت وفنا ظاهر اولدقده اول طوق زرین برغل وزنجیر واول حمایل
برسلسلهٔ کردنکیر اولور یعنی اول حینده سنك کوزکه بونلر غل وزنجیر وسلسلهٔ کردنکیر کبی کورنور ویاخود یوم آخرتده
بونلرك جزاسی انلرله ناس اوزره مفاخرت ایلدیکك ایچون برغل وزنجیر وسلسله اولورد یمك اوله (مثنوی) همچنین
هر جزو عالم می شمر * اول وآخر درارش درنظر * الحاصل بونجلین عالمك هر جزونی عد وشمار ایله انك اول وآخرنی نظره
کتور یعنی عالمك جمیع اجزاسنی بوذکر اولنان کبی عد ایله اول کونی وآخر فسادنی نظر بکه کتور پس فساد وفناسنی
مقرر بیلدکدنصکره انك کون وعمارتنه فریفته اولمیه کور تا عاقبت نادم وپشیمان اولمیه سن (مثنوی) هرکه آخر بین تر
او مسعودتر * هرکه آخر بین تر او مبعودتر * هر شول کمسه که آخری زیاده کورر او مسعودرکدر هر شول کمسه که
آخوری زیاده کوریجیدر مبعودرکدر یعنی هر شول کمسه که عاقبت کوریجی وآخرت اندیشه ایدیجیدر اول کمسه زیاده
مسعود وعاقبتی محموددر اما هر شول کمسه که بودنیا آخورنی کوریجیدر اول سعادتدن مبعود وروز آخرتده زیاده
مطروددر زیرا آخور کورمك آخربین اولمین حیوان صفتیدر نته کم حیوان آخورا بجره علف یمکه وتن پرور اولمغه
وآخورك اطرافنه باقوب سیر قیلمغه مشغول اولوب آخربین اولمقدن فارغ اولمشدر پس انك نتیجه سی سعادتدن مبعود
اولمقدر اما عاقل اولان بودنیا آخورنده دایما آخراندیش اولوب عاقبت بین اولمقدن خالی اولمز وآخرتی ایچون عمل قیلمقدن
فارغ کلمز پس انك خاتمه سی سعادت اولور ومقام محموده یول بولور (مثنوی) روی هر یك چون مه فاخر بین * چونکه
اول دیده شد آخر بین * هر برینك یوزنی مه فاخر کبی کور چونکه اول کورلمش اولدی آخری کور یعنی اجزای عالمدن
هر برجزوك یوزنی ماه فاخر کبی اشکارا کور چونکم اول جزوك اولی کورلمش اولدی بو قدرله قناعت ایلمه انك آخرین
دخی کورکه نتیجه سی نه اولسه کرکدر چونکم برشیئك عاقبتی فانی اولدیغنی تحقیقا بیلدکدنصکره عاقل ایسك اکا
نیچون دل ویروب مبتلا اولورسن وعمر نازنینی انك یولنده ضایع قیلورسن دیمك اولور (مثنوی) تا نباشی همچو ابلیس
اعوری * نیم بیند نیم نی چون ابتری * تا ابلیس کبی غلطبین وکژبین اولمیه سن اول ابلیس بر ابتر کبی نصفن کورر نصفن
کورمز یعنی هر شیئك اولنی وآخرنی وکونی وفسادنی برخوش کورر همان برجانبی کوروب جانب آخردن کور اولمه تاکم
ابلیس لعین کبی یك چشم واعور اولمیه سن که اول ابلیس برناقص وابتر کبی برشیئك برجانبن کورر برجانبن کورمز
ابلیسه یك چشم دینلمسی واعور تعبیر اولنمسی بوملاحظه ایله درنته کم (مثنوی) دید طین آدم ودینش ندید * این جهان
دید آن جهان بینش ندید * آدمك طینن کوردی وانك دینن کورمدی اول ابلیس جهانی کوردی واول جهان بینی
کورمدی جهانبین وصف ترکیبیدر جهان کوریجی معناسنه درشین ضمیر غائبدر شیطانه راجع اولسه ده
جائزدرکه بوتقدیر اوزره معنی ویرلدی وحضرت آدمه عائد اولمق دخی جائزدر اما بوتقدیر اوزره جهانبین وصف ترکیبی
اولمز بلکه بین لفظی مصدر حکمنده اولوب معنی بویله اولور بو جهانی کوردی اول آدمك اول جهانبینلکنی کورمدی
دیمك اولور بودخی جائزدرکه شین نفس کلمه دن اولوب بینش دیدن معناسنه مصدر اوله بوتقدیر اوزره معنی این جهانرا
دید وآن جهان دیدن ندید دیمك اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه ابلیس کبی یك چشم واعور اولمه وهمان
برجانبه نظر قیلمه بلکه هر شیئك ظاهرنه وباطننه برخوش نظر ایله نته کم ابلیس لعین حضرت آدمك صورت ظاهرده

اولان طینن کوردی اما باطنده اولان دین ویقینن کوره میوب معناسندن کور اولدی بو جهان ظاهری وعالم صورتی
کوردی واول جهان باطنی کورمکلکی کورمدی یعنی معناده اولان جهانی کورمکلکه قادر اولمدی چونکم انك
صفت وشانی همان برجانبی کورمك اولدی پس ابتر وناقص قالدی (مثنوی) فضل مردان برزنان ای بوشجاع *
نیست بهر قوت وکسب وضیاع * مردلرك زنلر اوزره فضیلتی ای شجاعت صاحبی اولان کمسه قدرت وقوتدن
وکسب وضیاعدن اوتری دکلدر یعنی اسباب متاعدن اوتری دکلدر ضیاع متاع وقماش واسبابه دیرلر یعنی ارلرك
عورتلر اوزره فضیلتی ای شجاعت وقوت صاحبی مجرد کسب معاش ومتاع وقماشه قادر ومالك اولدیغی جهتندن
دکلدر بلکه (الرجال قوامون علی النساء) آیتنك موجبنجه رجالك نسا اوزره قوام اولمسی عقلی زیاده اولوب آخربین
اولدیغی اعتباریله درودخی (وللرجال علیهن درجة) آیتنك حسبنجه رجالك نسا اوزره دین ومیراثده بردرجه زیاده
اولمسی مجرد رجالك قوت جسمانیه لری وقدرت نفسانیه لری انلردن زیاده اولدیغی اعتباریله دکل بلکه ارلر کامل
العقل اولوب وعاقبت اندیش اولوب برشیئك اولنی وآخرنی عورتلردن زیاده کوروب زیاده بیلدکلری اعتباریله در
(مثنوی) ورنه شیر وپیل را بر آدمی * فضل بودی بهر قوت ای عمی * واکر اویله اولمسیدی شیرك وپلنکك آدمی اوزره ای
عمی قوت بدنلری زیاده اولدیغندن اوتری فضیلتی اولوردی مع هذا بونلرك قوت جسمانیه لری زیاده اولدیغیچون آدم
اوزره نه فضیلتی یوقدر (مثنوی) فضل مردان برزن ای حالی پرست * زان بود که مرد پایان بین ترست * مردلرك زن
اوزره فضیلتی ای نقد وحاله طابجی اندن اوتریدرکه مرد پایانبین ترکدر یعنی رجالك نسا اوزره فضیلتی اول جهتدندرکه
رجال عاقبت بین اولمقده وهر شیئك آخرنی اندیشه قیلمقده نسا طائفه سندن اقوادر پس بونلرك انلر اوزره فضیلتی
بو اعتبارله ثابت اولدی (مثنوی) مرد کاندر عاقبت بینی خمست * اوز اهل عاقبت چون زن کمست * شول مردکه
عاقبت بینلکده خم ومعوجدر اول کمسه اهل عاقبت اولندن زن کبی کم وناقصدر یعنی اول ار عاقبت بین اولمقده اکریدر
که عاقبت وآخرتن طوغری کوره مز بوکونه مرد اهل عاقبتدن وانلر مرتبه سندن عورت کبی ناقصدر (مثنوی) از جهان
دو بانك می آید بضد * تا کدامین را تو باشی مستعد * ان یکی بانکش نشور اتقیا * وآن یکی بانکش فریب اشقیا *
جهاندن ایکی بانك کاور بری بریله ضد اولمغله تا سن قنغی سنه لایق ومستعد اولورسن فکر ایله جهاندن بری برینه
ضد اولمغله کلان ایکی بانکدن مراد بری کون وبری فساددر هر شیئك کون وعمارتنی ناظر اولنه بوکونه صدا ایلرکه
کل بکا مائل اول وکل بنمله الفت وانسیت قیل بونك عکسی انلره ناظر اولنه بوکونه صدا وندا کاورکه بکا مائل اولمه وبنمله
الفت وانسیت قیلمه زیرا که بن فاسد وفانی ایم بنم کمسنه نفع وفائده م یوقدر صقین بکا فریفته اولمغله باقی ودائمدن محروم
قالمه پس سن ای بوعالم کون وفساده ناظر اولان کمسنه بوجهاندن کلان صدانك کورکه قنغی سنه مستعدسن
کوش هوشك جهانك کون وعمارتی جانبندن کلان صدایی ایشیدر ویاخود فساد وفناسی طرفندن کلان صدایی
کوش ایدر جهانك اول بربانکی اتقیانك نشور وحیاتیدر وانك اول بربانك وصداسی اشقیانك فریبیدر فریب اشقیا
اولان صداسی کون وعمارتی جانبندن کلان بانك وندادر پس اتقیا بوجهانك نداسندن حیات بولوب انك کون
وعمارتی جانبندن پرهیز ایدرلر اما اشقیا جهانك بوکونه نداسنی کوش ایده میوب کون وعمارتی جانبندن کلان
آوازنی اشیدوب وانی قبول ایدوب مغرور ومخدوع اولدقلری حالده انك تحصیلی سمتنه کیدرلر (مثنوی)
من شکوفه خارم ای خوش کرمدار * کل بریزد من بمانم شاخ خار * جهانك کون وعمارتی ناظر اولنه واکا میل
قیلنه لسان حالله بویله دیرکه ای خوش کرم طوتیجی بن خار شکوفه سیم آخر کل دوکلور بن شاخ خار قالورم خاردن
مراد فسادی وکل وشکوفه دن مراد کون وعمارتی طرفیدر پس هر شیئك کون وعمارتی لسان حالله کندوینی شکوفه
وکله تشبیه ایدوب وفساد وفناسنی شاخ خاره تمثیل قیلوب بویله دیرکه ای بنی خوش کرم طوتیجی وبکا حرارتله محبت
ایدیجی کمسه بن فی المثل شکوفه کبی وفسادیکا نسبت خار کبیدر بنم کل کبی اولان رونق وعمارتم دوکلور وبن شاخ
خار کبی بی معنی وبی فائده قالورم (مثنوی) بانك اشکوفه ش که اینك کل فروش * بانك خار او که سوی ما مکوش * انك
شکوفه سنك بانکی لسان حالله بوکه اشته کل صاتیجی دیر انك خارینك بانکی بوکونه که بزم جانبزه سعی ایلمه یعنی انك
کون وعمارتینك سوزی لسان حالله بودرکه اشته کل صاتیجی ولطافت وطراوت ویریجی بزز بزم جانبزه کل سعی ایله دیر
وانك خار کبی اولان فساد وفناسی دخی بویله دیرکه بزم جانبزه کلمه وسعی قیلمه زیرا سعیك باطل اولور سندخی آزرده
اولورسن (مثنوی) این پذیرفتی بماندی زان دکر * که محب از ضد محبوب بست کر * بونی قبول ایتدك ایسه اول غیریسندن
قالدك زیرا محب محبوبنك ضدندن کروصاغردر یعنی جهانك کون وعمارتی طرفندن کلان ندایی چونکم قبول
ایلدك اول برآخر جانبندن کلان ندادن وانی استماع ایلمکدن اصم قالدك زیرا برشیئه محب محبوبنك ضد ومخالفندن

اعمی واصم دركما قال عليه السلام حبك الشیء يعمی ويصم كه البتّه برشیء سوسك انك عيب وفسادندن كور وصاغر
اولورسن (مثنوی) آن يكی بانك اين كه اينك حاضرم * بانك ديكر بنكر اندر آخرم * اول بر بانكی جهانك بوكه اشته
بن حاضرم ولطيف ونقد برشیء ام آخر صداسی بوكه بنم آخرمی كور دير حاصل كلام كون وعمارت جانبی كندی يه ناظر
اولنلره اشته بن نقد وحاضر بر لطيف وخوش شیء ام نقدی قويوب فردايه مائل اولمه دير وديكر نداسی بوكه عاقل ايسك
بنم آخر وعاقبتم كوريس بن بر ظل زائل وخواب وخيال كبی سريع الزوالم بكا مفتون اولوب عاقبة الامر محزون
ومغبون قالمه دير (مثنوی) حاضری ام هست چون مكر وكين * نقش آخر ز آينه اول بين * بنم نقد وحاضر لغم مكر
وكين كبيدر آخرك نقشنی اول آينه سندن كور يعنی جهانك فسادی طرفندن كلان ندادر كه بنم حاضرده لطيف
وشريف اولمم ناظر اولنلره مكر وكين كبيدر كه انلری مجرد مفتون وفريفته قيلمقدن اوتريدر آخرده ظهور ايليجك صورت
حالی اولدن كور كه صكره پشيمان وپريشان اولمكی مقدم مشاهده ايله (مثنوی) چون يكی زين دو جوال اند رشدی *
آن دكر را ضد ونادر خور شدی * چونكه بو ايكی جوالدن برينك ايچنه كتدك اول غيری جواله ضد ونالايق اولدك يعنی
جهانك كونی طرفی بر جوال كبی وفساد وفناسی طرفی بر آخر جوال كبيدر چونكم برينك ايچنه كيده سن اول بر آخرينه
ضد ونالايق اولورسن زيرا دنيا ايله آخرت بری برينه نسبت ضرتان كبيدر هر قنغی جانبه ميل قيلسك آخر جانب سكا ضد
اولور كما قال عليه السلام الدنيا والاخرة ضرتان فبقدر ما ترضی تسخط الاخری (مثنوی) ای خنك آن كوز اول ان
شنيد * كش عقول مستمع مردان شنيد) ای سعادت شول كمسه يه كه اولدن اول فساد وفناسی طرفندن كلان صدای
اشتدی كه انی مردلرك عقولی ومسمعی اشتدی مستمع بونده سمع معناسنه در يعنی بختلو وسعادتلو شول كمسه دركه
اول امردن مردان خدانك عقولی وكوش هوشی كه انی اشتدی اول كمسه دخی انی اشتمش اوله وانكله متنصح اولوب
ايش ايتمش اوله وكون وعمارتی جانبندن كلان صدا وندای رد ايليوب آخرت ايچون اولان مصلحت سمتنه كتمش اوله
(مثنوی) خانه خالی يافت جا را او كرفت * غير آتش كژ نمايد با شكفت * اول امردن هر قنغی ندا كاوب خانهٔ قلبی خالی
بولديسه يری اوطوتدی پس صاحب خانه يه انك غيريسی وضدی اكری كورينور ويا عجب كورينور مثلا دنيانك كون
وعمارتی ابتدای امردن كاسه بر كمسه نك خانهٔ قلبنده جايكير اولسه انك فساد وفناسی طرفندن كلان نصيحت
وصدای پرحكمت اكا كج ومعوج كورينور ويا خود عجب كاورو بو حالی كورمكدن واستماع ايلمكدن اعمی واصم اولور
اما بر كمسه نك خانهٔ قلبنه دنيانك فنا وخراب اولمسی كاسه واول كمسه آخرت جانبنه متوجه اولسه اكا دخی
بو دنيانك كون وعمارتی طرفندن ناشی كلجی اولان سوز زار وبيهوده اولور واهل دنيانك بو كاسيل ومحبت ايلدكارنی
تعجب قيلور (مثنوی) كوزهٔ نو كو بخود بوی كشيد * آن خبث را آب نتواند بريد * مثلا بر يكی كوزه كه برمردار رايحه بی
ابتدای امرده كندی يه چكدی واول رايحهٔ خبيثه انك درونه سرايت ايتدی اول خبيثی آب اول كوزه دن كسمكه
وازاله ايتمكه قادر اولمز * بيت * يا يكی بردغه كم اوله اول خالك * قوياسن بولی يومق ايده می پاك * ديد كاری بو مضمونی
مؤيد اولور كه بر كمسه ابتدای امرده برشيئك محبتيله منصبغ اولدقدن صكره اندن انی ازاله ايلمك خيلی مشكل اولوريس
بو جهاندن ايكی كونه ندا وصدا مقرر ومحقق اولديسه بو ايكی ندانك هر برينك علی حدة اهللری واردر كون وعمارتی
طرفنك اهلی اهل دنيادر وفناسنك وفساداتی طرفنك اهلی اهل آخرتدر پس دنيا آخرته نيجه ضره لر كبی ضد ايسه اهل
دنيا دخی اهل آخرته بويله ضدلردر يعنی من حيث المعنی نه بو طائفه اول طائفه يه مائل اولورونه اول طائفه بو طائفه يه
مائل اولور بلكه هر بر طائفه كنديلره جنس اولنی كنديلر جانبنه جذب قيلورنته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (م ی
درجهان هر چيز چيزی می كشد * كفر كافر را ومرشد را رشد * جهانده هر شیء كنديك طبعنه مناسب اولان
برشیء جذب ايلر كفر كافری ومرشد رشدی جذب ايلر زيرا كفرله كافر ما بيننده جنسيت ومرشد له رشد ما بيننده كمال
مناسبت واردر جنسيت ايسه علت انضمامدر پس مهدی ومرشد اولان مؤمنلری رشد وهدايت جذب ايلر كه ايكيسی
بيله پاك وطيب اولمقده بری برينه جنسلردر وكذلك كفر دخی كافری چكر كه خبيث وناپاك اولمقده ايكيسی بيله بری برينه
جنسلردر پس خبيثات خبيثلرله وطيبات طيبلرله وكذلك طيبلر طيباتله وخبيثلر خبيثاتله اولديغنه بو آيت كريمه
دخی شهادت ايلر كه حق تعالی سورهٔ نورده بيوررلر (الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات والطيبات للطيبين
والطيبون للطيبات) والحاصل * بيت * جاهلی جاهل بيلور دانايی دانادر بيلن * جنسنه ميل ايلر البته جهانده
هر كشی * مرشد اسم فاعل اولمق دخی جائزدر لكن اسم مفعول اولمق اولی وانسب (مثنوی) كهربا هم هست
ومقناطيس هست * تا تو آهن يا كهی آيی بشست) جهانده كهربا هم ومقناطيس هم واردر تا سن آهن ويا بر صمانسن
البتّه علی كلا التقديرين شسته كاورسن مقناطيس دن مراد اهل سعادت اولان انبياء عليهم السلام واوليای

عظامك در وآهن دن مراد ايمان واسلام ايله وقار وسكينت وقوت وصلابت صاحبلری اولان صالحلر ومؤمنلردر
كهربادن مراد شيطان ودنيا ونفس وهوادر كاه دن مراد خفيف العقل اولان سفيهلری كندی جانبنه بالضروری جذب
ايلر ومقناطيس دخی واردر اول دخی آهن كبی قوت وصلابت صاحبلرینی كندويه جذب ايلر نظر ايله اكر آهن كبی
قوی ايسن ويا خود كاه كبی خفيف وضعيف ايسن بو حال كندوكه مناسب اولان برجاذبك شستنه كاورسن واكا منجذب
اولوب صيد اولورسن (مثنوی) برد مقناطيس از تو آهنی * ور كهی بر كهربا برمی تنی * اكرسن آهن ايسك سنی
مقناطيس ايلتدی واكر صمان ايسك كهربايه طوقنورسن يعنی اكر سن آهن كبی دينكده قوی وسكينت ووقار ايله
حديد كبی ايسك سنی قوت وقدرت صاحبی اولان اهل سعادت جذب ايلر واكر كه كبی خفيف وقلة عقله سفيه واسير هوا
ايسك سنی كهربا كبی اولان اهل شقاوت جذب ايلرديمك اولور بونده جائز اولور كه متواضع وبی مقدار وسبك روح
وهوای يارك اسيری اولان كمسه يه كاه تعبير اولنه بو وجه اوزره كهربادن مراد دلربا محبوب اولور وتقديره يعنی اكر طريق
الهيده كاه كبی بی مقدار وخوار وسبك روح واسير هوای يار ايسك سنی اول كهربا كبی اولان دلربا جذب ايلر
واكر آهن كبی شديد وغليظ بر كمسه ايسك مقناطيس كبی بر غليظ وقاسی قلب بر كمسه سنی كندويه جذب ايلر
والحاصل هر قنغی جانبه قابليتك زياده ايسه اول جانب سنی كندويه جذب ايلروسن دخی هم صحبتكله هم جنس
اولديغك معلوم اولور (م ی) آن يكی چون نيست با اخيار يار * لاجرم شد پهلوی فجار جار) اول بر كمسه چونكم اخيار ايله
يار دكلدر لاجرم فجارك پهلوسنه جار اولدی يعنی مثلا اول بر كمسه اخيار وابرارله يار اولمدی وانلرله مصاحبت اختيار
قيلمدی لابد لازم كاور كه فجار واشرارله هم جوار اوله وانلرله مصاحبت ومقارنت قيله پس بعض كمسه اولور كه كاه
اخيارله يار وكاهی فجارله جار اولور بويله كمسنك قنغی طايفه دن ايدوكی بلنمك لازم كلسه حكم غالبه اولور اكر لباس
اخيارده ايسه لكن فجارله همسايه ومصاحبت اولمسی زياده ايسه فجاردن عداولنور واكر لباس فجارده ايسه
لكن اخيارله يار اولمسی زياده وغالب ايسه اخياردن عداولنور (مثنوی) هست موسی پيش قبطی بس ذميم * هست
هامان پيش سبطی بس رجيم) مثلا حضرت موسی عليه السلام قبطينك قتنده زياده ذميم ومذمومدر كذلك هامان
سبطينك اوكنده زياده ملعون ورجيم دريعنی حضرت موسی عليه السلام وانك قومی كه سبطيلردر فرعونك قومنك
اوكنده زياده مذموملردر وكذلك سبطيلرك اوكنده فرعونك وزيری اولان هامان ودخی فرعون وقبطيلر زياده ملعون
ومرجوملردر پس هر جنس كندويه مائل اولانی مدح قيلوب جاذب اولور وخلاف جنسندن نفرت ايليوب انی قدح قيلور
(مثنوی) جان هامان جاذب قبطی شده * جان موسی طالب سبطی شده) مثلا هامانك جانی قبطی يی جذب ايديجی
اولمشدر حضرت موسی عليه السلامك جانی طالب سبطی اولمش وانلری كندی جانب سعادتنه جذب قيلمشدر
(م ی) معدهٔ خر كه كشد در اجتذاب * معدهٔ ادم جذوب كندم آب * خرك معده سی اجتذاب واغتذا وقتنده كاه چكر كه
انك معده سنه لايق اولان كه در اما ادمك معده سی كندم آب جذب ايديجيدر يعنی بغدای شوربا سنی جذب قيليجی دركه
انك معده سنه لايق اولان غدا بونك امثالی غدالردر پس هر كسك كندی معده سنه وطبعنه موافق بر غداسی واردر
وكذلك كندی حالنه مطابق البتّه بر ياری واردر (مثنوی) كر تو نشناسی كسی را از ظلام * بنكر او را كو شد است
امام * اكرسن بر كمسه يی ظلام جهلدن انكليه سن اول كمسه يه نظر ايله كه اول انی كندويه امام دوزمشدر يعنی كمسه نك
مرتبه سنی وطبيعتنی ظلام جهلدن وحجاب طبيعتدن انكلمه وانك حسب حالنی مشاهده ايلمكه قادر دكل ايسك اول
كمسه يه نظر ايله كه اول كمسه كندويه نه كونه كمسه يی پيشوا ومقتدا دوزمشدر كه البته هر كسك حسب حالی كنديلرنك
مصاحبندن ومقتدا سندن معلوم اولور وكذلك هر كسك طبيعتی دخی حيوان طبيعت ميدر ويا خود انسان طبيعت
ميدر غداسندن ظهوره كاور اكر غداسی همان اكل وشربه متعلق غدای جسمانی ايسه بلكه حيوان طبيعتدر واكر
غداسی نورانی وروحانی ايسه بيل كه انسان سيرتدر نته كم عارف اولنلرك غداسی نه ايدوكنه بو سر خ شريف ايله اشارت
ايدوب بيان بيوررلر * بيان انكه عارف را غدا ييست از نور حق كه * بو سر خ شريف اول معنانك بياننده دركه عارف
ايچون نور حقدن بر نوع غدا واردر * ابيت عند ربی يطعمنی ويسقينی * زيرا بن ربمك قتنده كيجه لدم بنی اطعام واسقا
ايلديكی حالده ديدی پيغمبر عليه السلام حضرتلری يعنی كه بو حديث بو معنايی مؤيد اولور وبو حديث شريفك سبب
ورودی بودر كه حضرت پيغمبر عليه السلامك اكثر صومی وصال اوزره ايدی يعنی ليلی نهاره نهاری ليله ايصال ايدوب
طعام يمزدی نيجه كون اصحابدن بعض كمسه اول حضرته تقليد ايلدكده نهی بيوروب ديد بلركه اياكم والوصال اياكم والوصال
ديد بلر يعنی ايرتسی كونه صومی اولشديرب كيجه وكوندز يمكدن حذر ايلك فانی لست كاحدكم تحقيقا بن سزلرك بريكز
كبی دكلم ابيت عند ربی بن ربمك قتنده كيجه لدم يطعمنی بكا اطعام ايدردی يعنی بكا يدردی ويسقينی وبكا ايچوردی

انوار تجلیات طعاملرندن واسرار ذات وصفات شرابلرندن روی مسلم والبخاری عن ابی هریرة * الجوع طعام الله
یحیی به ابدان الصدیقین ای فی الجوع یحصل طعام الله * واول حضرت علیه السلامك بو قولنك دخی بیانیدر كه یوردی
اجلقده اللهك طعامی وارد راولیه طعام كه اول اللّٰهك سببیله صدیقلرك بدنلرینی احیا ایلر بو حدیث شریفك معناسی
جوعده طعام الله صدیقلره واصل اولور دیمكدر یعنی غدای جسمانیدن منقطع اولوب صائم اولمقده بر ذوق روحانی ولذت
معنوی حاصل اولور كه الله اوذوق روحانی ولذت معنوی واسطه سیله صدیقلرك بدنلرنی قوی وزنده ایلر وحالت صومده
طعام الله كه مراداندن طعام روحانی وغدای نورانیدر بونلره واصل اولور وبونلرك قلبنی وقالبنی وروحنی قوتلو قیلور
دیمك اولور (مثنوی) زانكه هر كره بی مادر رود * تابدان جنسیتش پیدا شود * زیرا هر كره مادرینك آردنجه كیدروا كا
اتباع ایدر تا انكله اول كره نك مادرینه اولان جنسیتی ظاهر اولور بو بیت بوندن مقدم اولان بیتك مصرع ثانیسنه علت
اولور یعنی اگر سن بر كمسه یی ظلام جهل وحجاب ارلدیغندن اوتری انك حالنی وطبیعتنی بیلمزسك نظر ایله اول كمسه یه كه
كندویه كی مقتدا دوزمشدر زیرا كه هر حیوانك یاوریسی كندی مادرینك آردنجه كیدر واكا تبعیت ایدر تا كم بونك
اكا تبعیت ایلمسی واسطه سیله كره نك مادرینه جنس اولمسی پیدا وظاهر اولور پس سن دخی بر كمسه یی بیلمك استرسك انك
متبوع ومقتدا سندن بیلورسن وطبیعتنه عالم اولمق استرسك انك طعام وغداسندن استدلال ایلیوب اكا عالم اولورسن
(مثنوی) آدمی را شیر از سینه رسد * شیر خر را نیم زیرینه رسد * آدمینك سودی سینه دن ایریشور اما خرك شیری
نیم زیرینه دن ایریشور یعنی حكیم مطلق انسانی علی حكمة بالغة خلق ایلیوب هر بر عضونی انك شانته لایق
وذاتنه موافق وضع ایلدی مثلا انك سودی سینه سندن بری كاور كه نصف اعلاسیدر وكذلك سائر حیوانی وخری دخی
خلق ایلدی وبونلرك عضولرنی دخی كندی ذاتلرینه مناسب ومطابق وضع ایلدی نته كم انك سودی دمنه قریب نصف
اسفلدن ایریشور وبوندن مراد انسان سیرت اولان كمسه لرك نصف اعلاسی كه جانب روحانیسیدر كه دل وجان عالمیدر
انك غداسی نصف اعلاسی اولان روحانیتی جانبندن كاور واندن نشو ونما بولور واول لبن روحانی وغدای نورانیدن لذت
آلور دیمك اولور وانسانك نصف سفلاسی كه جسمانیتی طرفیدر انسان صورت وخر طبیعت اولان كمسه لرك غداسی
نصف سفلا طرفندن اولور كه مراد طرف جسمانیسیدر بو معنی اول عادل پادشاهك كمال عدالتیدر كه (الذی خلق
فسوی والذی قدر فهدی) آیتنك مقتضاسی اوزره هر شیئك خلقتنی كمالیله تعدیل وتسویه ایلدكدنصكره انك شانته
لایق واستعدادنه موافق اولان مصلحته انی هدایت قیلدی وغداسنی دخی انك ذاتنه مناسب ویردی (مثنوی) عدل
قسامست وقسمت كرد نیست * این عجب كه جبر نی وظلم نیست * حضرت خدانك عدلی قسامدر وقسمت ایلمشدر
بو عجبدر كه جبر یوقدر وظلم دخی یوقدر یعنی حق تعالی حضرتلری هر كسه كندینك استعداد ازلیه سنه مناسب عدالته
قسمت ایدیجیدر وهر كسك معیشتی اگر روحانی واگر جسمانی (نحن قسمنا بینهم معیشتهم فی الحیاة الدنیا) آیتنك
موجبنجه عدالت اوزره قسمت اولنمش بو عجب حالتدر كه اصلا بر كمسه یه جبر یوقدر زیرا جبرك معناسی بر بنده یی بر كار
وعمل اوزره اكراه ایلمكدر واول بنده نك اصلا اول كاردن حظی ولذتی ورضاسی دخی اولمیوب مع الكراهه انی
اضطرار ایله اشلمكدر حق تعالی جانبندن بر بنده سنه خود جبر یوقدر وظلمك معناسی حددن زیاده تجاوز ایتمك وبر كمسه نك
كندی ملكنده وحقنده انك رضاسی اولمقسزین بر آخر كمسه تصرف ایتمكدر حق تعالی خود حقدن تجاوز ایتمز
وغیرك ملكنده دخی تصرف ایتمز زیرا املاك كندینكدر غیرك اصلا مدخلی یوقدر پس حقیقتده حق تعالی جانبندن نه
جبر اولدی ونه ظلم اولدی (مثنوی) جبر بودی كی پشیمانی بدی * ظلم بودی كی نگهبانی بدی * اگر جبر اولیدی قچن
پشیمانلق اولوردی ظلم اولیدی قچن نگهبانلق اولوردی یعنی حضرت حق جانبندن بنده لرینه جبر اولیدی وبر كار
وعمله اول حضرت بنده لرنی اكراه قیلدی وبنده دخی اول كاری بی اختیار ضرورت حسبیله اشلیدی قچن اول كاردن
پشیمانلق اولوردی یعنی اول بنده یه اصلا پشیمانلق واقع اولمزدی زیرا اوقتی روشندر كه مجبور اولان كمسه پشیمان اولمز
مثلا بر كمسه یی بر قاج ظالم طوتسه لر واكا بر كاری ضرب ایله وجبرا اشلتسه لر اول مجبور ومكره بعد العمل حیف ودریغ نور
نیچون بن بو كاری اشلدم دیو پشیمان اولدیغی معلومدر اما بر كمسه بر كاری ایشلر انك ضرری اكا عائد اولدیغی كبی اندن
پشیمان اولور انك پشیمانلغی عدم جبره وكندینك اختیارنه دلالت قیلور پس جبر اولمدیغی كبی حق جانبندن عبادنه
ظلمی دخی یوقدر اگر ظلم اولیدی اول حضرتك بنده لرینه نگهبانلغی قچن اولوردی وقوللرنی نیجه ضرر وبلادن نه وجهله
حفظ قیلوردی اگر نظر اولنسه نگهبانلق ظالملك ضدیدر اصلا ظالمدن حافظلق وحافظدن دخی ظالملك كلمز
چونكم حق تعالینك خیر الحافظ اولمسی محقق اولیجق وارحم الراحمین اولمسی دخی مصدق اولجانبدن اصلا ظلم
شائبه سی كلمك لازم كاور وغایت ما فی الباب اولدر كه ظلم غیرك ملكنده صاحبینك رضاسی اولمدن بر غیری كمسه

تصرف ایلمكدر حقیقتده خود جمیع ملك اللهك در غیرك انده اصلا مدخلی یوقدر پس حق تعالی بر بنده سنك وجودنده
فرضی بنده نك رضای نفسانیسی اولمقدن تصرف قیلسه وانك بعض محظوظ اولان وتصرفنده اولان شیئی آخذ اولسه
نه ظلم یوقدر زیرا حق تعالی كندی ملكنده تصرف ایلمش اولور پس ارحم الراحمین اولان خدای متعال جانبندن
بنده سنه نیجه ظلم اولور كه اول خدا اول بنده نك وجودنی همیشه حفظ وتجدید اگر بنده نك وجودنی قیوم متیله حفظ
طوتمسه بنده نه حالله قایم اولور وحیات بولوردی زیرا ممكن الوجودك بذاته قایم اولمغه قابلیتی یوقدر چونكم حافظیت
ثابت اولیجق ظلم بر طرف اولمق لازم كاور كه بر غیری كمسنك ملكنه انك تجاوز ایلیوب انده تصرف ایلمسی یوقدر والله
اعلم (مثنوی) روز آخر شد سبق فردا بود * راز ما را روز كی گنجا بود * روز آخر اولدی سبق فردا اولور بزم راز بزه روز قچن
گنجا اولور یعنی بو دنیاده اولان روز آخر اولدی وقت قتی آز كدر كه بو مسائلدن سبق ویرمكه وتعلیم قیلمغه انك
مساعده سی یوقدر پس بو رازدن كما هو حقه بر سبیل یقین درس وسبق استرسك یارین جمیع سرایرك ومكنونات ضمایرك
ظهوره كلدیكی كونده اولور بزم راز بزه كه بیحد وبی نهایتدر بو محدود اولان روز دنیوی اكا نیجه محل اولور وبزم
راز بیبایانمز بو تنك اولان روز ووقته نه وجهله صغار یعنی بو دنیا روزنه بزم رازمز صغمز اگر بو رازدن سبق استرسك یارین
یوم قیامتده سبق آلورسن حقیقتنه ایدوكنه واقف اولورسن دیمك اولور (مثنوی) ای بكرده اعتماد واثقی * بردم
وبر جابلوسی فاسقی * قبه بر ساختستی از حباب * آخران خیمست بس واهی طناب * ای بر واثق ومحكم اعتماد
ایلمش كمسه بر فاسقك فاسقلكی وجابلوسلكی ودمی اوزره مثلا حبابدن بر قبه دوزمش سندر آخر اول حبابدن دوزیلان
قبه زیاده واهی طناب خیمه در كه اكا اعتماد جائز دكلدر واثق محكم معناسنه فاسق دیندن خارج اولان كمسه یه دیرلر
واهی سست وضعیف معناسنه طناب چادر ایپنه دیرلر بو بیتلر بو بیاندن مقدم اولان یوردقلری معارفه كوره دركه
اودنیانك واهل دنیانك كون وفسادنی وبی وفالغنی بیان ایلمك ایدی پس الكلام یجر الكلام قولنك مضمونی اوزره
مناسبتله بو قدر معارف یوروب اكا مناسب بر سرخ شریف بیان وتحریر ایلیوب مناسبتله نیجه معانی وحكم
یوردقلری اندنصكره ینه اول دنیانك وانك اهلینك بی وفالغنك بیانته شروع ایلیوب بو بیتلری انلرك حقنده تعبیر
وتقریر ایلمش اولورلر وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه ای بر دیندن خارج اهل دنیانك تملق ایلمسنه وكلام پرحیله سنه
محكم اعتماد ایلیوب بو كمسه بنم یار غارم وانیس وغمگسارم دردین كمسه سن فی المثل آب اوزره هوادن پیدا اولان
حبابدن بر قبه دوزدك آخر الامر اول حبابدن اولان قباب زیاده طنابی سست خیمه كبیدر پس طنابی سست اولان
خیمه وحبابدن اولان قبه نه مرتبه سریع الزوال ایسه فاسق اولان اهل دنیانك دخی دوستلغی ویارانلغی انجلین سست
وسریع الزوال در پس انك جابلوسلكنه ودم پر فریبنه نه وجهله اعتماد واثق ایلیوب انی كندیكه یار صادق اعتماد
ایلرسن (مثنوی) زرق چون برقست اندر نوران (راه نتوانند دیدن رهروان) زرق ومكر فی المثل برق كبیدر انك نورنده
راهروان یولی كورمكه قادر اولمزلر یعنی بو اهل دنیانك واصحاب ریانك زرق ومكری مثلا برق خاطف كبیدر اول برقله
یوله كیدیجیلر نیجه یولی كورمكه قادر اولمزلر ایسه رهروان طریقت وسالكان راه حقیقت دخی بو اهل دنیانك واهل
ریانك زرق ومكریله راه حقی كورمكه اویله قادر اولمزلر خلاصه كلام اهل دنیانك وكذلك اهل ریانك بر كمسه یه دوستلق
ومحبت اظهار ایلمسی حقیقی دكل بلكه برق خاطف كبی سریع الزوالدر قچن بر كمسه بونلرك برق كبی اولان زرقنه اعتماد
ایلیوب راه مقصوده متوجه اولسه انلرك زرقیله اولان دوستلغی برق كبی فوری زائل اولوب اكا اعتماد ایلان مقصوده
متوجه اولان كمسنه ظلمتده قالور وبیابان حیرتده مقصوده قادر اولمیوب سرگردان اولور پس عاقل ایسك اهل ریانك
صورت ظاهره ده اولان صفاسنه واهل دنیانك دخی وفاسنه مغرور اولمیه سن زیرا انلرده صفا ونه بونلرده وفا واردر
هر ایكیسی بو دنیا كبی بی صفا وبی وفالردر (مثنوی) این جهان واهل او بیحاصلند * هر دو اندر بی وفائی یكدلند *
زاده دنیا چو دنیا بی وفاست * گرچه رو آرد بتو آن رو قفاست * بو جهان وانك اهللری بیحاصللردر هر ایكیسی بله
بی وفالقده یكدللردر زیرا دنیانك فرزندی دنیا كبی بی وفادر اگرچه سكا یوز كتورر لكن حقیقتده اول یوز قفادر
یعنی بو جهانكه فی المثل سرعة زوالده اگر نظر اولنسه برق خاطف كبیدر پس بیحاصلدر وكذلك بونك اهلی دخی كندی
مقارننك حكمنی اخذ ایلدیكی واسطه ایله بیحاصلدر وبونلره مائل اولان كمسه لر مقصوده غیر واصللردر زیرا بونلرك
هر ایكیسی بی وفالقده یكدل ویك جهتلردر زیرا الولد سر ابیه قولنك مضمونی اوزره دنیا فرزندی دخی بعینه دنیا
كبی بی وفا اولمش وانك سری وخویی بونك وجودنده ظهوره كلمشدر والحاصل باباسی طبیعتده اوغلنه واوغلی دخی
باباسنه بكزمشدر اگرچه بو ایكیسی سكا فرضی یوز كتوره وتوجه ایده اول یوز حقیقتده انك قفاسیدر زیرا
وجه الشیء حقیقته كلامنك مصداقنجه دنیانك واهلنك وجهی حقیقة ذاتیه لری ومعنیه لری طرفیدر وبو صورت

ظاهره‌لری قفالری کبیدر چونکم هر شینك یوزی عالم غیبی ولی ایلدیکی جانب اولوب وقفاسی عالم شهادتی ولی
ایلدیکی اولدیغی معلومك اولدیسه بو دنیا اگرچه سکا یوز کتورر سه اول سنك انك وجهی زعم ایلدیکك قفاسیدر
وانك وجهی فی الحقیقه عالم غیبه وانك اهلنه در وطالب دنیا اولنه صرت چورمشدر لکن اکثرا حمق انی دنیا بکا
یوز کوستردی دیو مغرور اولوب دنیانك کندویه قفا کوسترمسنی یوز کوسترمك زعم ایلر اصل دنیا وجهی عالم غیبك
اهلنه کوسترمشدر که دائما انك حقیقتی انلر ایله در و بونلردن اندك اندك معرض اولیجی ومفارقت قیلیجی در نته کم
برکسنك وجهی بر جانبه اولسه دم بدم اول جانبه کیدیجی وقفاسنده قالنی ترك ایدیجی اولورا کر اهل دنیا وجه دنیایه
عارف اوله‌لردی حقیقتده انك توجه ایلدیکی جانبه کیدرلردی که اندن مراد عالم غیبدر (مثنوی) اهل آن عالم جو آن
عالم زبر * تا ابد در عهد و پیمان مستمر) اما اول عالمك اهلی اول عالم کبی بر واحسانلدن تا ابدی عهد وپیمانده مستمر
ودائمدر یعنی عالم غیب وروحانی وکشور معنویکه فی الحقیقه دائم وابدی در تبدل وتغیردن عاری وبریدر کذلك انك
اهلی دخی مقارنلرینك وکندی عالملرینك حکمنی اخذ ایلدکاری واسطه ایله احسان وکرملرندن عهدلرنده
وپیمانلرنده ثابت قدملر ودائم خوی شریفلری وفا اوزره در وخلقلری برقرار وصداقتلری پایدار در حتی انلرك عداوتی
اهل دنیانك صداقتندن یکدر زیرا بونلرك عداوتنده نیجه فائده ومنفعت مندرجه در اما اهل دنیانك صداقتنده
نیجه مضرت دخی مقرردر پس دوست اتخاذ ایلرسك دنیادن قطع علاقه قیلوب بی غرض اولان عالم حقیقتك اهلنی
دوست اتخاذ ایله تا همیشه یار وفادار بوله سن و دنیا واخرتده انلری کندیکه یار اتخاذ ایلدوکك واسطه ایله مسرور وشاد
اوله سن دیمك اولور (مثنوی) خود دو پیغمبر بهم کی ضد شدند * معجزات از یکدکر کی بستدند ایکی پیغمبر خود بری
بریله نیجن عدو وضد اولدیلر بری برندن نیجن بر معجزات الدیلر بویت اول عالمك اهلنك مرتبه لرنی وصفت عجیب الشانلرینی
بیان ایلر انلرك مرتبه لرینه عارف اولمغه بو عالم اهلنك مرتبه سنه واقف اوله سن زیرا چوق کمسه واردر که اول عالمك
اهلندن کچنور ولکن انلرك صفتیله متصف دکادر واول عالمك اهلنك مرتبه سی وصفتی اولدر که اصلا انلرك وجود
شریفلرنده غرض نفسانی یوقدر و نیجن برکسه یی کندی مرتبه لرندن عالی کورسه لر اکا حسد وبغض ایتمزلر وانك
قدرت ودستکاهنی النددن المغه وکندیلری انك اوزرینه غالب اولمغه دخی میل ایتمزلر واول عالمك اهلنك برکزیده لری انبیای
عظامدر صلوات الله علیهم اجمعین خود بو جمله دن ایکی پیغمبر نیجن بری برینه ضد اولوب عداوت قیلدیلر وبری برندن
معجزه لرنی ومنصب رسالتلرنی نیجن الدیلر بر پیغمبر براخر پیغمبر اوزره معجزه اظهار ایدوب اکا غالب اولمغه وانك توابعنی
الندن المغه قنغی زمانده واقع اولدی اصلا بونلردن بو کونه اختلاف وضدیت وعداوت واقع اولمامشدر نیجن بر پیغمبرك
زماننده برنیجه پیغمبر موجود اولسه‌لردی رسول واولوا العزم اولانه بو جمله سی تابع اولورلر وانك شریعتی اوزره
روش قیلورلردی نته کم موسی علیه السلامه شعیب علیه السلام خدمت قیلدیغی وهارون علیه السلام حضرتلرینك
موسی علیه السلامه تابع اولدیغی کبی وحضرت عیسی علیه السلامك زمان شریفنده اولان انبیاء عظام عیسایه
انقیاد ایلدکاری کبی والحاصل بونلرك ما بیننده اهل دنیا کبی تفرقه وتضاد یوقدر بونلر جمیعا یکدل ویك جهتلردر و نفس
واحد حکمنده اولان صاحب سعادتلردر (م ی) کی شود پژمرده میوه ٔ آن جهان * شادئ عقلی نکردد اندهان *
اول جهانك میوه سی نیجن پژمرده اولور وعقله منسوب اولان شادی وسرور غصه واندوه‌لو اولمز یعنی اول جهان
حقیقتدن بتن وحاصل اولان شیلر ومحصوللر نیجن پژمرده اولورلر وانلرك حسن وجماللرینه وجه له نقصان کلور یعنی
اول عالمدن حاصل اولان فواکه معنوی وثمرات روحانی اصلا زوال پذیر اولمز و دنیا میوه لری وشکوفه لری کبی صولمز
وعقل معاده منسوب اولان شادیلك نیجن غملو وغصه لو اولور که عقل معاشه منسوب اولان شادیلکك شانی
بویله دکادر که بر زمان انك صاحبی شاد اولورسه بر زمان دخی پر اندوه اولور زیرا بو عالم کون وفساد چار اضداددن مرکب
اولمغله احوالی دخی ضدیت اوزره در کاه یسر کاه عسر وکاه غم وکاه شادی بری برینه متعاقب اولمقدن خالی دکادر پس
عقل معاشه منسوب اولان شادیلك ایکی زمان باقی قالمیوب غم واندوهه متبدل اولور اما عالم حقیقته متعلق اولان عقل
معادك شادیلکی بویله دکادر بلکه انك سرور وشادیلکی دایم وباقیدر زیرا اول عالم عالم کون وفساد کبی دکادر
وانسانی دخی بو عالمك اهلی کبی اولمز و بو عالم نیجه بی وفا وبی عهد ایسه نفس دخی انك کبی بی عهد وبی وفادر پس نفسك
مذمتنك بیانه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) نفس بی عهدست زان رو کشتنیست * اودنی وقبله کاه او دنیست *
نفسهارا لایقست این انجمن * مرده را در خور بود کور و کفن * نفس اماره بی عهد وبی وفادر اول سببدن
کشتنیدر زیرا اول نفس دنیدر وانك قبله کاهی دخی دنیدر نفسك قبله کاهی دنیا وکندینك مشتهاسی وهواسیدر
وفی الحقیقه نفس اماره بی عهد وبی وفادر بو جهتدن اول واجب القتل در فاقتلوا انفسکم آیتیله نفس اماره نك قتل

اولنمسنه

اولنمسنه دخی اشارت واردر دیمشلر واول نفس اماره نك زیرا کیجه وکوندز توجهی دنیایه وکندینك مشتهاسنه در دنیا
ومشتهای نفسانی خود نفس الامره نظر اولنسه دنیلردر چونکم بر شیئك قبله کاهی دنی اوله اول شی ٔ دخی دنی اولمش
اولور چونکم نفسك حالی بودر لاجرم نفسلره بو انجمن لایقدر که مراد انجمندن بو دنیادر نته کم مرده یه کور وکفن
لایقدر یعنی نفس که حیات طیبه دن بی بهره اولدیغی اعتبار له مرده مثابه سنده در و دنیا وانده اولان بیوت قبر کبیدر
وبدن کفن کبیدر پس معنی شول نفسلر که فی الحقیقه مرده لر کبیدر انلره بو دنیا انجمنی لایقدر زیرا مرده کور وکفنه
مستحقدر نته کم کور وکفن میتك جیفه لکنی ستر ایلدیکی کبی نفسك دخی جیفه لکنی دنیا ایله بدن ستر ایلر (مثنوی)
نفس اکرچه زیرکست وخرده دان * قبله اش دنیاست اورا مرده دان * نفس اکرچه زیرکدر وخرده داندر چونکم
انك قبله سی دنیادر مرده اوله وحیات طیبه دن انده اثر اولمیه اول نفسی مرده بیل زیرا اولمنك حیات طیبه ایله زنده
اولمغه سببی یوقدر بلکه برکسه نك مقصدی وقبله کاهی اکر حیات حقیقیه ایله حی ایسه اکا متوجه اولان نفس دخی
حی اولورواکا دخی زنده دینوروا کر بر نفسك مقصد وقبله کاهی فانی وعاقبة الامر مرده اولمق ایسه اکا متوجه اولان
نفسه دخی اکر زیرك وخرده دان ایسه ده مرده دینور (مثنوی) آب وحی حق بدین مرده رسید * شد زخاك مرده زنده
بدید) اما حق تعالینك آب وحیی که بو مرده یه ایرشدی فوری بر مرده نك خاکندن زنده لك ظاهر اولدی یعنی بو حدیثله
ثابتدر که صوره نفخ اولندقده آسماندن باران رحمت کورستان اوزره یاغه پس اول مقبره ایچره مدفون اولان مرده لر
اول فیض الهیدن حیات پذیر اولوب قبرلرندن قالقه لر حشره ونشره منتهی اوله لر کذلك حق تعالی حضرتلرینك
آب وحیی اهل دلك قلبی آسمانندن ذکر اولنان مرده دلك نفسنه ایرشه اول مرده دلك خاك بدنندن زنده لك ظاهر اولور که
اول زنده دن مراد قلب اولور حاصل کلام اولدر که بو دنیاده نفس اماره نك مقتضاسیله کوکل مرده اولور وبو بدن اکا قبر
کبی اولور چونکم قیامت صوریده عند نفخة الثانیة موتانك قبوردن قالقمسنه وحیات بولمسنه نفخ صور وباران
آسمانی لازم اولوب جسمی مرده اولنلرك حیاتنه بونلر سبب اولدیسه کذلك قبر تنده مرده دل اولنلرك حیات طیبه ایله
حی اولمسنه وقیام قیلمسنه دخی سبب بر نفس رحمانی صاحبی مرشدك دم حیات بخشیدر وانك آسمان قلبندن
ظهوره کلان وحی الهی آیدر همانکه آنك آسمان قلبندن آب وحی که بر مرده دله ایرشسه اول بر مرده دلك
جانی بدنندن وقبر تندن حیات طیبه ایله زنده اولمش قلب ظاهر اولور وحیات ابدیه بولوب مرك روحانیدن نجات
بولور (مثنوی) تا نیاید وحی تو غره مباش * تو بدان کاکونه طال بقاش * تا کم وحی الهی کلمیه سن مغرور اولمیه سن
انك طال بقاسینك کاکونه سنه کاکونه شول آقلغه وقزللغه دیرلر که جمالی اولمین خاتونلر زینت وجمال ایچون انی یوزلرینه
سوروب عاریتی بر حمرت ومحبوبیت کسب ایدرلر لکن بقاسی چوق اولمیوب فوری زائل اولوب ینه چهره لرینك
زشتلکی ظهوره کلور وطال بقاه لفظی بر لفظدر که برکسه بین الناس لطف واحسانله ویا خود علم وعرفانله مشهور
ومتعارف اولسه خلق انی ذکر ایلدکاری حینده طال بقاه دیرلر یعنی انك بقاسی اوزون اولسون وعمری دائم اولسون
دیمکی مراد ایدرلر پس طال بقاش ده کی شین افراد ناسدن برینه عائد اولسه ده جائزدر بو قول ممدوح اولان کمسه حقنده
انلردن صادر اولدیغی ملابسه ایله ونفسه عائد اولسه ده جائزدر که کندی حقنده دینلدیکی اعتبار له پس تقدیر معنی
اولدر که ای قلبی مرده اولان نفسی زنده تا کم سکا حق جانبندن وحی الهی کلمیه وسنك قلبکی زنده قیلمیه سن مغرور اولمه
اول نفسك بقاسی اوزون اولسون کاکونه سنه که بو کونه دعا یکه خلق اول نفسك حقنده که بر سبیل مدح ایدرلر وانك
بقاسنك دوامنی مراد ایلرلر کاکونه کبیدر بو کونه سوزا کا بقای ابدی وحیات طیبه سرمدی ویرمز بلکه
اکا حیات دائم ویرن وحی الهیدر پس سن خلق بنم نفسم حقنده طال بقاه دیو دعا ایده لر دیو کندیکی زنده زعم ایلمه که
انلرك بو کونه مدحه متعلق اولان دعاسی کاکونه کبیدر برکسه نك بقاسی وجمالی مادامکه ذاتی اولمیه عارضی اولان
مدح وستایش اکا نه زیاده ایدرا کرچه زیور تزویر زیاده ایلرلکن چوق اکلنموب ینه کیدر پس اول کمسه نك که صورت حالی
بو کونه زیور مزور ایله مزین اوله زیور عاریتی کتدکدنصکره قبحی ظهوره کلمك مقرردر اولور پس برکسه نك ذاتی وحی حق ایله
زنده اولمیه کندوبی زنده صانوب خلقك کندی حقنده ایلدکاری ستایشه نه وجهله مغرور اولوردیمك اولور (م ی) تابانك
وصیتی جو که او خامل نشد) تاب خورشیدی که آن آفل نشد) بر صیت وصدا استه که او خامل اولمیه بر خورشیدك تاب
وضیاسنی استه که اول آفل اولمیه خامل خاء معجمه ایله نظردن دوشیجی دیمکدر شول مرتبه نظردن ساقط اوله که انك اصلا
شهرتی قالمیوب مجهول الاسم والرسم اوله یعنی ای ناسك ما بیننده اسم ورسمیله شهرت طلب قیلان وانلرك طال بقاسی
ومدح وثناسنه متعلق اولان صیت وصدا لرینه مغرور اولان بر صیت وصدا طلب ایله که اول اصلا ساقط اولمیه وعلو
قدرینه وشرفنه نقصان کلمیه بو صیت وصدادن مراد حق تعالی حضرتلری بر بنده سنی انبیا علیهم السلامك واولیای

عظمائك وملائكه ماينده وعباد صالحينك ميانده ايلمسى وكندى رضاسنه مطابق مشهور ومتعارف قيلمسى
اولورامابركسه كندى نفسنك مرادى اوزره بين الناس برخصلتله نام ونشان صاحبى اولمغى طلب قيلمسى وانك
اول وجهله مشهور اولمسى وخلق اكا مدح وثنالر قيلمسى عاقبة الامر زائل اولور وبى نام وبى نشان قالور دخى شول
برخورشيدك ضياسنى طلب ايلكه اول زائل اولميه بوخورشيددن مراد خورشيد حقيقت وحضرت الوهيتدركه اصلا
آفل وزائل اولميوب همیشه دائم وباقيدر چون برطالب اول دائم وباقينك نورنى طاعت ومحبتله طلب قيلسه انك نور
وضياسى اول طالبك قلبنه كلور وانك باطنى منور قيلوب ظلمات جهل وغفلتدن وكدورات طبيعت ونفسانيتدن
انى خلاص ايدوب كندى اوصافيله موصوف وروشن ايلر پس اول بندهنك قلبى وروحى دخى اول نور دائم واسطه سيله
افول وزوالدن نجات بولور (مثنوى) آن هنرهاى دقيق وقال وقيل * قوم فرعونند اجل چون آب نيل * اول دقيق
هنرلر وقال وقيل بونلرك جملهسى فى المثل قوم فرعوندرلر اجل آب نيل كبيدر يعنى اى دقيق ولطيف اولان هنرلره
مغرور اولان دخى قيل وقال علمنه اشتغال قيلوب انكله شهرت وقوت بولان كمسه سنك اول لطيف ودقيق اولان
هنرلرك وقيل وقاله متعلق اولان علملرك قوم فرعون كبيدرلر اجل ايسه آب نيل كبيدر چونكم فرعونك قومى آب نيله
داخل اولدقلرنده بالكليه انلرى محو وهلاك ايلديكى كبى سنى دخى بونفسانى اولان هنرلرك وسوزلرك بالكليه
محو وازاله ايلر اما اكر هنرلرك وقيل وقالك روحانى ايسه اجل صويى انى غرق ايليوب ازاله قيلمزنته كم سبطيلرى آب نيل
غرق ايلمدى وهلاك قيلمدى پس اكر هنرلر وعلملر تحصيل ايلرسك موساى روحه تابع اولان وقوت ويرن هنرلرى وعلملرى
تحصيل ايله كه اجل زمانى كلدكده زائل اولميوب سنكله همیشه باقى قاله ديمك اولور (مثنوى) رونق وطاق وطرنب
وسحرشان) كرچه خلقانرا كشد كردن كشان) سحرهاى ساحران دان جمله را * مرك چوبى دانكه شد ان اژدها) انلرك
طاق وطرنب وسحرلرينك رونقى اكرچه خلايق كردن كشان چكوب كنديلره جبرا مسخر ايلر يعنى اول قوم فرعون
كبى اولان اهل نفسك سحرلرينك وطمطراق ادالرينك وشهرت ونباهتلرينك رونق ولطافتى اكرچه عوام ناسى
كنديلره كردن كشان چكوب مسخر ايدرلر ومحب وتابع قيلرلر ولكن اى طالب پر انتباه بوقومك قيل وقاللرنى ودقيق
هنرلرنى وبحث وجدالرنى جميعا فى المثل ساحرلرك سحرى بيل وموتى برچوب بيل كه اول اژدرها اولدى يعنى قوم
فرعونه مشابه اولان اهل نفسك هنرلرنى وقيل وقاله متعلق اولان علملرنى وطمطراق ايله فصاحت وبلاغتنه متعلق
اولان ادالرنى جميعا ساحرلرك سحرى كبى بيل كه فريب ناس ارلمقده وتسخير قيلوب كندى جانبلرينه تصريف وجوه
قيلمقده سحره مماثلدر وموتى دخى شول چوب اولان عصى كبى بيل كه اژدرها اولدى دوكلى سحر وجادولكلرى
اول عصيى برلقمه ايلدى مثلا (مثنوى) جادويها را همه يك لقمه كرد * يك جهان پرشب بد انرا صبح خورد * دوكلى
جادولقلرى اول عصاى موسى برلقمه ايلدى برجهان پرشب وظلمت ايدى انى صبح يدى هركز اندن اثر قومدى (م ى)
نور ازان خوردن نشد افزون وبيش * بل همانست كه بودست پيش * حال بوكه نور صبح اول اكلدن افزون
وبيش اولمدى بلكه همان انك كبيدركه اول اولمشدر يعنى موت وفنا كه فى المثل عصاى موسى كبى اولدى اصحاب
نفسك هنرلرنى وسحر آميز اولان كلاملرنى برمرتبه اكل وبلع ايلديكه اصلا كا زيادهلك ويرمدى كويا برجهان
ظلمتله طولمش وتاريكلكله مالامال اولمش ايدى انى نور صبح بيدى ومحو ايتدى حال بوكه نور صبح آنى يمكدن افزون اولمدى
بلكه انك حقيقتى اول نتيجه ايسه همان بنه انك كبيدر پس عصاى موسى سحرهنك حبال وعصاسنى اكل وبلع
ايليوب زياده اولمديغى كبى ونور صبح ظلمت شبى اكل وبلع ايليوب نورانيتنه زيادهلك كلمديكى كبى مرك وفنا دخى اهل
نفسك هنرلرنى وسحر آميز اولان علملرنى وكلاملرنى اكل وبلع ايلر لكن انك وجودنده سبب زيادهلك اولمز (مثنوى)
در اثر افزون شد ودر ذات نى (ذات را افزونى وآفات نى) اثرده افزون اولدى حال بوكه ذاتنده دكلدر ذات ايچون زيادهلك
وآفات يوقدر يعنى عصاى موسى عليه السلام ساحرلرك سحرنى اكل وبلع ايلدكده انك ذاتى زياده اولمدى ولكن
اثرده زيادهلك ظاهر اولديكه اول سحرلرك محو اولمسيدر وكذلك نور صبح ظلمت شبى ازاله قيلدى حال بوكه نور صبحك
ذاتى اول واسطه ايله زياده اولمدى اما اثرده زيادهلك ظاهر اولدى كه اول ظلمتك زائل اولمسيدر وكذلك موت وفنا كه حق
تعالينك وحدت ذاتيه سنك توحد وتفرد اقتضا ايلمسندن حاصل اولورونى شركت قبول برصفت قهريه در اغيار
وسوى مرتبهسنده اولان كمسه لرك اقوالنى وافعالنى وصنايعنى واحوالنى اكل ومحو ايلسه وحدت ذات حقه اندن
زيادهلك كلمز وذات حقه افزونلك ونقصان دخى اولمز آفاتدن مراد نقصاندر حاصل كلام اثرده زيادهلك ايكى وجهله
اولور معدوم اولمسيله وياخود موجود اولمسيله چون موثر برشيئى محو ومعدوم ايلسه اثرده زيادهلك ظاهر اولور مثلا
عصاى موسانك سحرلرى محو ايلديكى كبى انك اثرى زياده ظاهر اولدى پس برموثر برشيئى ايجاد ايلدكده انك اثرينك

زياده لكى قتى روشندر ولكن اكر اعدامله اولان اثرك زياده لكى اولسون واكر ايجادله اولان اثرك زياده لكى اولسون
حق تعالينك ذات بيچونته اندن زيادهلك ونقصان يوقدر مثلا بوقدر نفوس وارواح وعقول كه بوعالمدن محو وزائل
اولوب حق تعالى قتنه كيدرلر حق تعالينك ذات بيچونته اندن اصلا زيادهلك كلمز كذلك بوقدر نفوس وعقول وارواحى
عالم باطندن عالم ظاهره كتوروب بونلرك عالم ظاهره كلمسيله انك ذات بيچونته آفت ونقصان كلمز امابر مخلوقى فرض
ايلسك اول مخلوق كندى صنعتنك اثرنى برآخر مقامه اخراج ايلسه ذاتنه نقصان كلور واول صنعت وآثارى ينه
كنديه عودت ايلسه انك ذاتى زيادهلك بولور وليكن حق تعالينك ذات بيچونى عالم ظاهردن خلقى اعدام ايليوب
عالم باطنه ادخال قيلمقده وعالم باطندن عالم ظاهره اخراج ايليوب ايجاد ايلمكدن ذات بيچونته نقصان وزيادهلك كلمز
نته كم بيوررلر (مثنوى) حق ز ايجاد جهان افزون نشد * آنچه اول آن نبود اكنون نشد * حق تعالى جهانى
ايجاد ايلمكدن افزون اولمدى اول نسنه كه اول اولمدى شمدى دخى اولمدى پس الان وجود عينيه ايله خارج عالمده
ظاهر اولان اشيا ازلده دخى بعينها كما كانت وجود علميه ايله موجود ايدى پس حق تعالى حضرتلرينك بوجهانى
ايجاد ايلمسى وجود علميه ايله ازلده موجود اولان جهانى اظهار ايلمسندن ووجود عينيه مرتبهسنه كتورمسندن
عبارت اولور پس بوايجاد جهاندن وجهانك موجود اولمسندن حق تعالينك ذاتنه زيادهلك كلمز حق تعالينك
ذاتنه جهانى ايجاد قيلمسندن وجهانك دخى موجود اولمسندن اول زمانده زيادهلك كلمك متصور اولور ديكه
بوجهان ازلده معدوم اوليدى واولده اولميان شيلر الان ظهوره كليدى بوتقدير اوزره جهانك موجود اولمسيله حق
تعالينك ذاتنه زيادهلك كلمك متصور اولوردى ليكن بويله دكلدر بلكه بو اشيا اعيان ثابتهنك عكوس وظلالى يدر
بوسوى واغيار مشابهسنده اولان عكوس وظلالك نفس الامرده وجودى وعدمى مساويدر وماسوى مرتبهسنده
موجود اولملرى امر اعتبارى ووجود وهمى قبيلندندر مثلا نقطهٔ جوالهنك دائره كورنمسى وقطرهٔ نازلهنك خط
مستقيم شكلنده نمايان اولمسى كبيدر حقيقتده موجود اولان اول نقطهدر ودائره كورنمسى بر وجود وهميدركه
اول نقطه اوزره زيادهلك ويرمز ونقطهٔ واحدهنك دائره شكلنده كورنمسندن واول دائره شكلنى اظهار قيلمسندن
انك ذاتى افزون اولمق لازم كلمز بلكه (كل فان فان فى الازل وهى باقية لم يزل) نته كم بوحديث شريف بومعنايه شاهد
ودالدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم كان الله ولم يكن معه شئ قال الجنيد قدس سره الان كما كان وقال مولانا جامى
مؤيد الهذا المضمون * بيت * آن كان حسن بود ونبود از جهان نشان * الآن آن عرفت على ما عليه كان (وكل شئ
هالك الا وجهه) آيت كريمهسى دخى بومعنايى مؤيد اولور محققلر هالك قولنده ديمشلردركه جملهٔ اسميهنك دوام وثباته
دلالتى واردر پس صيغهٔ فعل مضارع اوزره جملهٔ اسميه اختيار اولنوب هالك ديلمسنده نكته اولدركه كل شئ الان
نفس الامرده نسبت هالكدر وماسوى مرتبهسنده موجود كورنمسى سرابك نمايشى كبيدر پس حقيقت امرده
حضرت حقك ذاتندن وصفاتندن غيرى نسنه يوقدر چونكم انكله بيله غيرى اشيا اولميه وانك ذات وصفاتندن غيرى
موجود حقيقى اولميه حق بوجهانك ايجادندن افزون اولمش اولور وازلده اولمين دخى الآن ظهوره كلمش اولور
بلكه الآن ظهوره كلان ازلده ذات حقله موجود اولندر ديمكى افاده قيلور والله اعلم (مثنوى) ليك افزون كشت
اثر ز ايجاد خلق * درميان اين دو افزونيست فرق * ليكن خلقى ايجاد ايلمكدن اثر زياده اولدى اما بوايكى افزونلغك
اورتاسنده فرق واردر اثردن مراد ماسوى حكمنده اولان اشيادر خلق مخلوق معناسنهدر حق سبحانه وتعالى
بوجهانى ايجاد واظهار ايلمكدن زياده اولمدى وبوجهانك ظهوره كلمسيله ذات موثر كمال بولمدى وليكن اول پادشاه
مخلوقى ايجاد ايلمكله آثار زياده اولدى پس بوندن موثرك ذاتى زياده اولمق وآثارله كمال بولمق لازم كلمدى بلكه ذات
الهى كما كان فى الازل قبل ظهور الاشيا ايجادايسه ينه اويلهدر اما اثر اويله دكلدر زيرا كاه زائد كاه ناقص اولمقدهدر پس
بوايكى افزونلغك ماينده فرق عظيم واردركه انك بريسى موثرك ذاتى اثردن زياده اولمقدر وبرى دخى موثرك ذاتى اصلا
اثردن زياده اولميوب اثرك زياده اولمسيدر بومعنى حق تعالينك ذاتنه لايق اولان صفتدركه انك ذات بيچونى اثردن
زياده اولمزكه (والله غنى عن العالمين) در اما بوندن اول اولان معنى كه موثرك ذاتى اثردن زياده اولمقدر بومعنى مخلوقك
صفتيدركه انلرك ذاتى كندى اثرلرندن مستغنى دكلدر پس بوايكى افزونلغك ماينده فرق واردر ديمهلرى بومعنايه اشارت
اولوربوده جائزدركه دينه موثرك زياده اولمسيله اثرك زياده اولمسنك ماينده فرق واردر موثرك اثردن زياده اولمقلغى
مخلوقك ذاتى كبيدر وموثرك اثردن زياده اولمديغى خالقك ذاتى كبيدر اثرك زياده لكى خود عاقله روشندر پس اثرك زياده
لكى ايله موثرك زيادهلكنك ماينده فرق واردير كاردن مراد بودركه نته كم موثرك ذاتى اثردن افزون
اولديغنه دخى بوبيتده نه كره كلان بيتله اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) هست افزونى اثر اظهار او

* تا بديد آيد صفات وكار او * هست افزونی هر ذاتی دليل * كو بود حادث بعلتها عليل * اثرك افزونلغی
اول مؤثر حقيقينك اظهار وايجاديدر ذات مؤثره زياده ونقصان ويرمكسزين تاكه انك صفات وكاری بديد وظاهر
كله اما هر بر ذاتك افزونلغی دليلدركه اول ذات حادثه در علل واسبابله معلولدر پس بو ايكی افزونلغك ما بيننده فرق
عظيم اولور قسم اول مؤثرك ذاتنه اظهار اثردن زياده لك كلميوب لكن انك صفاتی وكاری ظهوره كلمك وعيان اولمقدر
قسم ثانی مؤثرك ذاتی كندی اثريله افزون اولمق وكمال بولمقدر هر قنغی ذاتكه كندی اثريله افزون اوله وكمال بوله انك كندی
اثريله افزون اولمسنه دليلدركه اول مؤثرك ذاتی حادثه در علل واسبابله معلولدر اما حق سبحانه وتعالينك ذات بيچونی
كندی اثرنی اظهار ايتمكله افزون اولمدی وعالمك ظهوره كلوب اكا عبادت قيلمسيله دخی كمال بولمدی بلكه ازلا وابدا
قبل خلق العالم كامل الذات وكامل الصفاتدر وانك آثار وافعالنی اظهار ايلمك صفاتی وافعالی مرتبهٔ علمدن مرتبهٔ اعيانه
كلوب ظاهر ونمايان اولمقدن اوتريدر يوخسه ذاتنه زياده لك وكمال ويرمكدن اوتری دكلدر چون برشيئك ذاتی كندی
آثاريله افزون اولسه وصنعتيله كمال بولسه دلالت ايلركه اول شیء حادثدر واثرنه وصنعنه زياده لكده وكمالده محتاجدر
پس اول شیء علتلرله وسببلرله معلول اولمش اولور مثلا كنديينك اثری وصنعی ذاتنك زياده لكنه وكمالنه علت اولمش
اولور وانك ذاتی بو وجهله معلول اولمش اولور اما ذات الهی تعالی وتقدس بويله دكلدركه انك اثری وصنعی كندی ذاتنك
زياده لكنه وكمالنه علت اولمامشدر وانك ذاتی اصلا وقطعا برشيئله معلوله دكلدر جن وانسی كنديينك عبادتی ايچون
خلق ايلمكدن مرادكندی ذاتنی انلرك ظهوريله وعبادتيله مستكمل اولمق دكلدر بلكه انلره عبادت ايلمكی امر قيلمقدن
اوتری وانلر اول عبادتله كندی وجودلرنی مستكمل اولمقدن اوتريدر يعنی (وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون)
آيت كريمه سنك معنای شريفی كه بن ثقلينی خلق ايلمدم الا بكا عبادت ايلمكدن اوتری يوردی اكر ثقلينی كنديويه
عبادت ايلمكدن اوتری خلق ايلمامش اولورسه ليعبدون ده كه لام حضرت حقك ثقلينی كنديينك عبادتيچون خلق
ايلمسنه علت اولور پس انك ايجاد وخلق ايلمسی لعلة ولغرض اولمش اولور دينورسه بوكا محققلر بويله جواب
ويرمشلردركه انك ثقلينی كندی عبادتيچون خلق ايلمسندن مراد انلرك وجوديله وعبادتيله كندی ذاتنی مستكمل
اولمقدن اوتری دكلدر بلكه انلری كنديويه عبادت ايلمك ايچون خلق ايلمسی انلر حقنه عبادت ايلمكله كندی ذاتلرنی
مستكمل اوله لر وربح وسود حاصل قيله لر كما قال فی حديثه القدسی خلقت الخلق كی يربحوا علی لا ان اربح عليهم حاصل
كلام انك ايجاد خلق واظهار اثر قيلمسی انك ذاتنك زياده لكنه وكمالنه علت اولمز وانك ذات بيچونی بو مصنوعاتی ابداع
ايلديكيچون معلوله اولمز ديمك اولور والله اعلم * تفسير فاوجس فی نفسه خيفة موسی قلنا لا تخف انك انت الاعلی *
بو سرخ شريف وبو سر سخن لطيف بو آيت كريمه نك تفسير شريفيدركه حق تعالی حضرتلری سورهٔ طه ده بيوردر (قالوا
يا موسی) سحره ديديلركه ای موسی (اما ان تلقی) سن القا ايدرميسن عصانی (واما ان نكون) وياخود بز اوله لم می عصا
وحبالمزی (اول من القی) اول القا ايلين كسه يعنی فاختر احد الامرين وهذا التخيير منهم استعمال ادب معه وقد وصل اليهم
بركته (قال بل القوا) حضرت موسی ديديكه بلكه سز القا ايليك پس انلر سحرلرين القا ايديلر (فاذا حبالهم) اذا مفاجئة
ايچوندر يعنی همان اولدم بونلرك ايپلری (وعصيهم) وبونلرك عصالری عصی بكسر العين وبالضم عصانك جمعيدر
(يخيل اليه) تخييل اولندی موسايه (من سحرهم) بونلرك سحرندن (انها تسعی) تحقيقا اول حبال وعصی هر جانبه
شتاب وسعی ايدر (فاوجس) الوجس الصوت الخفی وفزع القلب يعنی اضمر خوفا فی نفسه (خيفة موسی) حضرت
موسی عليه السلام خوفی نفسنده كيزلدی يعنی خاف ان يخالج الناس شك فلا يفرقوا بين المعجزة والسحر وياخود خوفی
عصاسنی القا ايلمزدن اول خلقی پراكنده اوله لر ديو اوله پس بو وهم موسی عليه السلامه غالب اولدقده (قلنا لا تخف
بزديدكه قورقمه سنك وهمكه كلندن (انك انت الاعلی) تحقيقا سن بونلر اوزره غالب وعالسين پس حضرت موسی
عليه السلامك ضمير منيرنه كلان خوفك بيانه شروع ايدوب ايكن اندن مرادشريفلری هر مشرب موساده اولان
وقدم موسی اوزره سير قيلان شيخ كامل اولوب كندی عصرنده اولان اصحاب حيل وخداعك مكرلرندن خوف ايلدكده
حضرت خدای متعال جانبندن انكا دخی قلب شريفنه بر طريق الهام لا تخف انك انت الاعلی كلام شريفنك
مفهوم لطيفی حاصل اولمسيدر (مثنوی) گفت موسی سحر هم حيران كنيست * چون كنم كه خلق را تمييز نيست *
حضرت موسی عليه السلام كنديسنه نهانی بويله ديدی سحر هم خلقی زياده حيران ايدیجيدر نيجه ايلمكه خلقك تمييزی
بو قدر يعنی حضرت موسی عليه السلام ضمير منيرنده بو كونه خوفی اضمار ايلدی وكندی يه بويله ديوسويلدی كه نيجه
ايليه كه بو خلقك معجزه يی سحردن تمييز ايلمكه قابليتلری بو قدر حضرت موسی عليه السلام سحره نك سحرنی كوردكده
خوف ايلمسی مجرد انلرك سحرندن خوف ايلمك دكلدركه مرتبهٔ رسالت بوندن عاليدر ديمشلر بلكه بونك اصل

ومنشئ اولدركه عوام ناس سحری معجزه دن فرق ايلميوب انلره تابع اوله لر ديو خوف ايلمشدر ديمشلر بو بيت دخی
بو مضمونی مؤيد اولور وحضرت موسی عليه السلامك كندی نفسندن خوفی اضمار ايلمسی بو خصوصدن اوتری اولور
(م ی) گفت حق تمييز را پيدا كنم (گرچه چون دريا بر آوردند كف) موسيا تو غالب آيی لا تخف
حق تعالی حضرتلری ديدی يا موسی بن تمييزی پيدا ايلرم تمييزسز اولان عقلی دخی بينا ايلرم اول ساحرلر اكرچه دريا كبی
كف بوقار وكتورديلر يا موسی سن غالب كاورسن خوف ايلمه يعنی حق تبارك وتعالی حضرت موسايه ديديكه يا موسی
فرق وتمييزه مستعد اولان وايمانه قابل كلان كمسه لره فرق وتمييز ايلمكی ظاهر ايلرم وانلرك قلبنده سحردن معجزه يی بيلمكی
خلق ايلرم بی تمييز اولان عقلی دانا وبينا ايليوب حقی باطلدن فرق ايدیجی ايلرم اكرچه اول سحره دريالر كبی كپوك كار
كتورديكی قدر عظيم سحرلر ومكرلر بوقار وكتورديلرسه ده وآنی تسخير ناس ايچون ظهور مرتبه سنه يتورديلرسه ده
ای موسی تحقيقا سن بونلردن عاليتر وبونلره غالبترسن خوف ايلمه (مثنوی) بود اندر عهد خود سحر افتخار * چون
عصا شد مار آنها گشت عار (حضرت موسی عليه السلامك كندی زماننده سحر افتخار ايدی چونكم عصا مار اولدی
انلر دوكای ننك وعار اولدی يعنی حضرت موسی عليه السلامك عصر شريفنده سحر برمرتبه معتبر ومفتخر ايديكه اول
عصرده اولان خلايق انبيايه ايلدكاری تعظيم وانقيادی او سحره يه ايدرلردی وانلره زياده اعتقاد ايدوب خدمتلری
وتبعيتلری جانبنه كيدرلردی چونكم حق تعالی بونلره موسی عليه السلامی كوندردی بونلره مقابل وخلقه قارشو
اتدكی عصا باذن الله اژدرها اولوب بونلرك حبال وعصيسنی اكل وبلع ايلدی بو ساحرلرك سحرلری دوكای عيب
وعار اولدی واهل حق اوانده انلرك بطلانی ظهوره كلدی (مثنوی) هر كسی را دعوئ حسن ونمك * سنك مرك آمد
نمكها را محك * هر بركسه نك حسن ونمك دعواسی وار دراما سنك مرك نمكلرك محكی كلدی يعنی هر عصرده البته
هر بركسه ايچون حسن وملاحت دعواسی اولوب بن صاحب جمال ومالك كمالم طالب اولنلر بكا كلسون وكمال ديلينلر
كمالی بندن آلسون ديمكدن خالی دكلدر ولكن موت واجل سنكی بونلرك ايلديكی حسن وملاحت دعواسنك محكی كلدی
اول حسن وملاحت كه محك موته ضرب اولندقده اكر زائل اولميوب ثابت وبرقرار صحيح العيار اولورسه مقبول ومسلمدر
واكر محك موته مقارن اولدقده زور تزوير زائل اولوب فساد وقباحتی عيان اولورسه اول حسن وملاحت صرافان
بازار طريقتلرنده قلب روسياه كبی برآريه قدر قيمتی اولمز (مثنوی) سحر رفت ومعجزهٔ موسی گذشت * هر دو را
از بام بود افتاد طشت * سحر ساحر كتدی ومعجزهٔ موسی كچدی هر ايكيسنك بودباسندن يعنی وجود طامندن طشتی
دوشدی بام بوده مضاف اولميوب افتاده بود تقديرنده اولوب معنی بويله اولسه هم جائزدر هر ايكيسنك طشتی بامدن
دوشمشدی وجود طامندن هر ايكيسنك طشتی دوشمك انلرك وجودی منعدم اولوب آوازه لری قالمدی وبين الناس
بونلرك احوالی مشهور اولمقدن كنايت اولور (مثنوی) بانك طشت سحر جز لعنت نماند * بانك طشت دين بجز رفعت
نماند * سحر طشتنك آوازه وصداسی لعنتدن غيری قالمدی اما دين طشتنك صداسی عزت ورفعتدن غيری
قالمدی نماند بونده متعدی اولوب سحر طشتنك صداسی جهانده لعنتدن غيری اثر قومدی ودين طشتنك صداسی
رفعتدن غيری اثری قومدی ديلسه دخی جائزدر زيرا فارسيده بركلمه هم متعدی وهم لازم معناسنده استعمال اولنمق
چوق واقع اولور خلاصهٔ كلام اهل مكر وتزوير اولان سحره نك سحرلری كچدی وكتدی لكن انلرك اثری بين الانام انلره
لعنت ايلمك قودی كه سحر ياد اولنسه لعنت ومذمتله ياد ايلرلر اكرچه اهل دين اولنلر هم مرور ايتدی ولكن انلرك صيت
وصداسی بين الوری عزت ورفعته متعلق اولان اثرلر قودی اكر واضع دين اولان پيغمبر ياد اولنسه صلی الله عليه وسلم
ديو تعظيم وتكريمله ياد ايلرلر واكر انلرك توابعی اولان اهل دين ياد اولنسه انلر حقنده رحمهم الله ديو رحمت اوقورلر
(مثنوی) چون محك پنهان شدست از مرد وزن * در صف آ ای قلب اكنون لاف زن * چونكم مردوزندن محك
پنهان اولمشدر پس ای قلب اولان كسه الآن صفه كل لاف اور وبند دخی نقد خالصم ديو دعوی مقامنده طور (مثنوی
وقت لافستت محك چون غايبست * می برندت از عزيزی دست دست * چونكم محك غايبدر سنك لاف ايلمكك وقتيدر
عزيزلك جهتندن سنی الدن اله ايلتورلر يعنی ای مزور ومزخرف اولان اهل ريا وصاحب دعوی چونكم مرد وزن
ميانندن موت واحوال موت غايب اولدیكه فی الحقيقه انسانك محكيدر نقد وخالص كبی اولان صالحلر صدرنه
كچوب خلقه بند دخی انلر كبی خالص وصافی بركسه يم ديو لاف وكزاف اور چونكم محك وموت ودار الضرب آخرت كه
هر كسك سرايری اول كونده آشكار اولور نظر خلقدن غايبدر سنك لاف وكزاف ايلمكك وقتيدر وحقيقت حاله
واقف اولمين نادانلر سنك صورت مزوره كی كوروب نقد خالص زعم ايليوب الآن عزيزلكدن الدن اله ايلتورلر
وسنی عزيز وشريف طوترلر سندخی خلقك كنديكه اولان تعظيمن كوروب كنديكی نقد خالص زعم ايليوب

ارباب خلوصله همسرلك ادعا ايلرسن (مثنوى) قلب ميكويد زنخوت هر دمم * اى زر خالص من از تو كى كمم مثلا قلب
كبر ونخوتدن بكا هر دم دير اى زر خالص بن سندن نيچون كم يعنى سن نه ايسك بن هم اويم سندن ناقص وكمتر دكلم دير
(مثنوى) زر همى كويد بلى اى خواجه تاش * ليك مى آيد محك آماده باش * زر خالص اكا جواب ويروب دير كه بلى اى
خواجه تاش بويله در وليكن محك كاور حاضر وآماده اول اكر محك موت كلدكده سنك ذاتك اندهظن ايلديكك كبى
چيقارسه كوزل واكر اول حينده روسياهلغك عيان اولورسه فالخسران عليك (مثنوى) مرك تن هديه است
بر اصحاب راز * زر خالص را چه نقصانست كاز * مرك تن اصحاب رازه هديه در زيرا زر خالصه كاز ومقراضك
نه نقصانى واردر يعنى الموت تحفة المؤمن حديثنك حسبنجه اصحاب رازه ومحب جان كدازه تنك اولمسى تحفه دركه
انكله دار بقايه واصل اولور وبقاى حضرت خدايى مشاهده قيلور زيرا خالص اولان التون ايچون مقراض نقصان
ويرمز اكرانى پاره لهسك نه عزت وشرفيتى برنده قالور (مثنوى) قلب اكر در خويش آخربين بدى * آن سيه كاخر شد او
اول شدى * چون شدى اول سياه اندر لقا * دور بودى از نفاق واز شقا * اكر كندى حقنده آخربين اوليدى اول
سياه كه اخر واقع اولدى اول اولوردى چونكم لقا زماننده اول سياه اوليدى بو هم وجه در چونكم اول سياه اوليدى
لقا وقتنده نفاق وشقادن دور اولوردى بو تقدير اوزره لقا مصرع ثانى يه مصروف اولور واولكى تقدير اوزره مصرع اوله
يعنى قلب اولان اكر كندى حقنده آخرت وعاقبتى كوريجى اوليدى اول اخر دمده كه اكا سياهلق وزشتلك ظاهر
اولدى اول سياهلق وزشتلك اندن اول ظاهر اولوردى يعنى باطننده مضمر اولان سياهلق وزشتلك كه دم آخرده اكا
ظاهر اولسه وانى سياهرو قيلسه كركدر كه اول حالت اكا حال حياتنده ظاهر اولوردى وظاهرنده اولان تزوير
وتلبيسنى كيدروب قلب ناچيز اولمسى ظهوره كاوردى پس كنديسنك معصيت وقباحتنى كوروب جرمنه اعتراف
قيلوردى ومنافق زمره لرى اولمقدن برى اولوردى چونكم ناسه ملاقات ايلديكى وقتده اولا سياه اوليدى وكندوبى
عاصيلر وسياهرو بلر مرتبه سنده بيلوب زهد وصلاح دعواسندن پرهيز قيليدى نفاق وشقاوت صفتلرندن قورتليدى
لقا مصرع ثانى يه مصروف اولديغى اوزره معنى چونكم اول امرده وحال حياتده سياه اوليدى وكنديسنك جرم وقباحتنى
بيليدى حضرت حقه ملاقات اولديغى وقتده نفاق وشقادن دور اوليدى ومنافقلر وشقيلر زمره سنه داخل اولميوب
انلرله جهنمك دركه اسفلنه داخل اولمقدن نجات بوليدى (مثنوى) كيمياى فضل را طالب بدى * عقل او بر زرق او
غالب بدى * فضل الهى كيمياسنه طالب اولوردى انك عقلى انك زرق ورياسنه غالب اولوردى يعنى اكر اول امرده
كنديسنك قلب اولديغن بيليدى وقباحت ودناءتنه واقف اوليدى حق تعالينك فضلى كيمياسنه طالب
اولوردى انك عقلى انك مكر ودغاسنه غالب اولوردى واول زرق وريا ومكر ودغا صفتلرينك ازاله سنه كوشش قيلوردى
ولطف حقه مظهر اولوب عاقبت بو صفتلردن نجات بولوردى ديمك اولور (مثنوى) چون شكسته دل شدى
از حال خويش * جابر اشكستكان ديدى به پيش * چونكم اول قلب سياهرو كبى اولان كمسه كنديسنك
حالندن شكسته دل اوليدى وقباحتنى بيلديكندن كنديسنى منكسر قيليدى شكسته لر صاريجيسنى اوكنده كورردى
يعنى جابر المكسور اولان فضل حقى حضورنده كوريدى جابر اشكستكان ديمك صنقلر صاريجى وناقصلرى
بتون ايديجى ديمكدر (مثنوى) عاقبت را ديد واو اشكسته شد * از شكسته بند در دم بسته شد * مرائى ومدعى عاقبتى
كوردى واو اشكسته اولدى فورى شكسته بنددن بسته اولدى يعنى اول مدعيكه عاقبت وآخرتنى كوردى
وخاتمه سنده نه اوله جغنه نظر ايركوردى هماندم صندى مدعى ومرائينك اشكسته اولمسى وقباحتنى بيلمسى
عاقبتى كورمسندن حاصل اولور وبو اجلدن شكسته بند اولان خدانك فضلندن محروم قالورا كر اول قلب اولان منور
عاقبتى كوريدى منكسر القلب اولوردى هماندم فى الحال خداى جابر المكسوردن بسته اولوردى ودرستلك
وراستلك مرتبه سن بولوردى ديمك اولور (مثنوى) فضل مسها را سوى اكسير راند * آن زراندود از كرم محروم ماند *
اى زراندوده مكن دعوى بين (كه نماند مشترى تا عمى چنين) فضل الهى باقرلرى اكسير جانبنه سوردى لكن
اول زراندوده يعنى يالدزلو منور اولان باقر كرم الهيدن محروم قالدى مسدن مراد بونده قباحت ودناءتنى بيلوب جرمنه
معترف اولان عاصيدر وزراندوده دن مراد شول قلبى معصيتله قارى اولان اهل ريادر كه صورت ظاهره سنى لباس
صلحا ايله ملبس ولسانى كلمات مشايخله مزين قيلوب السنتهم احلى من السكر وقلوبهم قلوب الذئاب حديث شريفنك
مفهومنه مظهر اولمشلردر وصورتلرين صلاحله بزه دكلر يچون قلب زراندوده كبى اولمشلردر پس بونلر حقنده بيوررلر
حق تعالينك فضل وكرمى مس كبى اولان عاصيلرى كيميا جانبنه سوق ايلدى مراد نظرلرى اكسير تأثير اولان عزيزلر
وپيرلردر كه تربيه وارشادى طالبك مس كبى حقيردوغى اولان وجودنى تبديل ايليوب كماله ايركوررلر پس فضل الهى

بونلرى نظرلرى كيميا كبى اولان اوليا جانبنه سوق ايلر اما اول صورتى صالح وباطنى طالح اولان اهل ريا واصحاب زرق
ودغا عجب وغرورلرى واسطه سيله محل مرحمت وكرم اولمقدن بعيد اولوب لاف ودعوا ايله مشترى صيدنه كيدرلر پس
بونلره خطاب ايدوب بيوررلر اى صورتى قلا يلو وباطنى فاسد كمسه دعوى ايلمه كوركه سنك مشترى وطالبك بويله اعمى
قالمز كدركه كندى باطنكى اصلاح ايليوب خالص قيلمغه سعى ايليه سن تا كم سكا مشترى اولنلرك ديده لرى كشاده
اولدقده سنك سوء حالكى كورميه لر زيرا انلرك ديدهٔ باطنى هميشه بويله كور ونابينا قالمز (مثنوى) نور محشر چشم شان
بينا كند * چشم بندى ترا رسوا كند * نور محشر انلرك چشملرين بينا ايدر سنك كوز باغلقلغكى اى پرحيله
رسوا ايلر يعنى شمدى كه بو عالم طبيعتده مكر وحيله ايله سكا مشترى اولان طائفه نك كوزلرين باغلمشسن وانلردخى
سنى برشخص نيكوى ظن ايليوب سكا تابع اولمشلر وصورت حالكى كورمكدن غافل قالمشلر چونكم آفتاب حقيقت
طلوع ايليه ومحشر كونى ظهوره كله نور محشر انلرين بصر بصيرتلرين كشاده ايلر (ويوم تبلى السرائر) لخواسنجه
سرا ير وضمايرلك كاليسى پيدا اولور اول حينده سنك كوز باغليجيلغكى رسوا ايلر پس اول يوم حزننده سنك حالك فنى
بتر اولور العياذ بالله (مثنوى) بنكر انها را كه اخر ديده اند * حسرت جانها ورشك ديده اند (بنكر انها را كه حالى ديده اند
سر فاسد ز اصل سر بريده اند * انلرى كوركه آخرى كورمشلردر جان ودللرك حسرتى وديده لرك رشك وآرزولريدر
يعنى اول طائفهٔ عليه بى وزمرهٔ سنيه بى مشاهده ايله كه انلر بو دنياده عاقبت بين اولديلر ومكر وحيله دن محجوب
خلوصله آخرت جانبنه توجه قيلديلر بونلر جانلرك حسرتى وكوزلرك رشكيدركه مؤمنلرك جان ودلى انلرى كورمكه
حسرت ويروانلرك مرتبه سنه ايرمكه رشك ايلر اول كمسه لرى هم كوركه انلر نقد حالى كورمشلردر بونلر اصل سردن *
كسلمش سر فاسدلردر وخبيث درونلردر اصل سره مضاف اولميوب سرسينك فتحيله اولسه دخى جائزدر بو تقدير اوزره
معنى بونلر اصلدن سربريده يعنى باشلرى مقطوع فاسد سرلردر ديمك اولور وسربريده دن مراد روحانيتلرى طرفنك
قطع اولمسندن وازلدن بونلرى سر وفاسد سر اولمسندن عبارت اولور (مثنوى) پيش حالى بين كه در جهلست وشك *
صبح صادق صبح كاذب هر دو يك * شول نقد حالى كوريجينك اوكنده كه اوجهلده وشكده در صبح صادق صبح كاذب
ايكيسى بيله بردر يعنى اول حاضر كورن وصورت ظاهره قيدنده قلان جاهل ونادان انلر كاذبى صبح صادقدن تمييز قيلمزلر
ويار مخالفى موافقدن ومؤمنى منافقدن وصالحى فاسقدن فارق اولمزلر (مثنوى) صبح كاذب صد هزاران كاروان
داد برباد هلاكت اى جوان * صبح كاذب نيجه بيك كاروانى باد هلاكته ويردى اى جوان يعنى نيجه كاروان
صبح كاذبى صبح صادق ظن ايدوب اول واسطه ايله قالقوب يوله كيدوب نيجه مدت ظلمتده قالوب هلاك اولدقلرى كبى
بو صبح كاذب كبى اولان مزورلره دخى هر قنغى طايفه كه اويه عاقبت سربريده وهلاك اولمق مقرردر (م ى) نيست نقدى
كش غلط انداز نيست * واى آن جان كش محك وكاز نيست * هيچ بر نقد يوقدر كه او غلط انداز كاسد رواى اول جانك
حالنه كه انك محك ومقراضى يوقدر يعنى جهانده هيچ بر نقد يوقدر كه او طالب اولنلرى غلطه براغيجى اولميه يعنى البته
هر نقد وحاضر اولان كمسه لرك وجودى طالبلرى برحالت واسطه سيله غلطه براقمقدن خالى دكلدر بعض نقد خالص
وصافى واردركه حسود ومنكر اولنلر انك حقنده قلبدر ديمكله غلطه براغورو بعض نقد پرغش وقلب زراندود واردركه
اونى خالص وصافيم ديو دعوى ايتمكله غلطه براغور پس لازم كلديكه طالبك محك ومقراضى اوله واى اول جانه كه انك
محك معرفتى ومقراض فرق وتمييزى اولميه اول نقد كورديكى شيئ معرفت محكنه اورميه وعقل وتمييز مقراضيله انى
قطع قيلميه محكدن مراد انبيا عليهم السلام واولياى عظامك احوالنى واوصافنى واسرارنى وسيرت وطريقتلرنى بيلمكدر
ومقراضدن مراد عقل وتمييزدر كه انكله سالك حق باطلدن وعالمى جاهلدن وبيدارى غافلدن فرق ايليوب قطع ايلر *
زجر مدعى از دعوى وامر كردن او را بمتابعت (م ى) بومسيلم كفت من خود احمدم * دين احمد را بفن برهم زنم) ابو مسيلم
ايتدى بن خود احمدم حضرت احمدك دينى فن وصنعتله برى برينه اورورم ابو مسيلم كذاب شول كمسه دركه حضرت
نبينك اواخرنه قريب ظهور ايليوب حضرت پيغمبر عليه السلامه من مسيلمة رسول الله الى محمد رسول الله ديو مكتوب
كوندرمشدر وبعد وفات النبى صلى الله عليه وسلم نبوت دعواسن قيلمشدر وقاتل حمزه رضى الله عنه اولان وحشى انى
قتل قيلمشدر وبونك حكايه سى ومكتوبنك صورتى جلد اولده اوائله قريب داستان جهود حكايه سنك اوستنده بومسيلم را
لقب احمد كند) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه بونده بومسيلمدن مراد اهل تزوير واصحاب ريا اولان
كذابلردر (م ى) بومسيلم را بكو كم كن بطر) هل تو اول لعنت اخرنكر) بومسيلمه سن دى كبرى آزايله بطر كبره ديرلر
سن اولى قو آخرده اولان لعنته نظر ايله يعنى اى مدعى وكذاب سن اولده اولان رياسنى وعجب وانانيتى كورمه بلكه بو عجب
وغرورك ومكر وحيله وزورك عاقبتنده اولان لعنته وعقوبته نظر ايله كه خلقى تزوير ايله كندى يه صيد ايلين مدعيلرك

مقامی دار جهنم اولور (مثنوی) این قلاوزی مکن از حرص جمع * پس روی کن تا رود در پیش شمع * جمع احبابه
حرصکدن اوتری بو قلاوزاغی ایله پس رولک ایله تا اوکنکده شمع کیده شمعدن مراد بونده اهل دل ومرشد کاملدر
مادامکه بو شمع الهی اولان مرشد برمرابی اوکنه آلمیه وکندویی اکا تابع قیلمیه زرق ومکردن خلاص اوله مز
ومقصوده یول بوله مز وحضرت حقدن بهره ونصیب الهمز (مثنوی) شمع مقصد را نماید همچو ماه * کین طرف
دانست ویا خود دامگاه * گر بخواهی ور نخواهی با چراغ * دیده گردد نقش باز و نقش زاغ * شمع مقصدی ماه کبی
کوستررکه بو طرفده دانه میدر یاخود دامگاه میدر اگر استرسن واگر استمزسن چراغله بازک نقشی وزاغک نقشی کورلمش
اولور یعنی شمع الهی اولان مرشد حقیقی مقصدی سالکه وطالبه کوستروب عیان ایلر که اول طرفده دامی واردر
یاخود دانه می واردر اکا بیان ایدوب سویلر والحاصل خواه وناخواه مادامکه سن چراغله اوله سن سکا زاغ وبازک
صورت حالی نمایان اولور اونلک وکندونک صفت وخصالی سکا ظهوره کلور (مثنوی) ورنه این زاغان دغل افروختند
بانگ بازان سپید آموختند * بو خبیث زاغ حیله بازلر مکر ودغل شعله لندرمشلردر باز سپیدلرک بانک وصداسنی
اوکرنمشلردر یعنی معناده زاغلر کبی اولان اهل ریا وسمعه حیله ودغل چراغنی شعله لندیروب خلقه بز شمع الهی یز دیو
دعوی ایلمشلردر وباز سپید کبی بلند پرواز اولان صاحب سعادتلرک کلمات واداسنی یا کتابلرندن ویا انلرک لسانلرندن
اوکرنوب خلقه انلر کبی سوز سویلمشلردر لکن باطنی زاغ کبی قبیحدر اگرچه لسانلری ادای کلمات ایلمکده فصیحدر
(مثنوی) بانگ هدهد گر بیاموزد فتا * راز هدهد کو و پیغام سبا * اگر برفتی وجوان هدهدک بانک وصداسنی
اوکرنسه هدهدک راز واسراری وشهر سبانک خبر وپیغامی قنی هدهد که حضرت سلیمان علیه السلامک پیکی
ایدی وسبا مملکتندن بلقیسک خبرنی کتوروب حضرت سلیمان علیه السلامه سویلدی وانک اسرارنی ورازنی اکا نقل
ایلادی فی المثل برجوان هدهد کبی اولسه واکا صیت وصدا ده تقلیدا بنسه هدهدک رازنی بیلمک قنده در وسبا
شهرندن خبر ویرمک اکا نیجه ممکندر مجرد تقلید ایله انک مرتبه سی مقلده حاصل اولمز کذلک برکسه پیک الهی اولان
طریقت هدهدلرینک صیت وصداسنی وبانک واداسنی تعلم ایلسه وانلره تقلیدا تمکله انلر کبی خلقه سوز سویلسه
انلرک رازنی بیلمک اکا نیجه میسر اولور وحقیقت مملکتی که سبا اقلیمی کبیدر اندن نه وجهله خبر ویرمکه قادر اولور مجرد
تقلید ایله بونلرک بریسی بیلمز ومحققلرک رازی انلره صورتا تشبه ایتمکله ادراک قیلمز (م ی) بانگ بر رسته ز بربسته بدان
تاج شاهان را ز تاج هدهدان) بررسته نک بانک وصداسنی بربسته دن بیل کذلک شاهلرک تاجنی هدهدلرک تاجندن بیل
یعنی عارضی وعاریتی اولان صدایی جبلی وذاتی اولان صدادن کیرو بیل وتقلید ایله اولان ادایی تحقیق ایله اولان ادادن فرق
وتمییز قیل وپادشاهان طریقت اولان سلاطینک تاج وکسوه لرین هدهدان کیندیکی خالک وملوث مقاملک تاج
وکسوه لرندن فرق ایله بونده هدهدلردن مراد شول احوالی خبیث ومقام ومرتبه لری ملوث ونجس وصورت
ظاهره لری منقش ومزین اولان اهل ریا وسمعه درکه صورتلرین جامهٔ زهد ولباس طاعتله منقوش قیلوب وباشلرینه
پیک طریقت اولان مشایخک تاج وکلاهین قویوب بزهم مملکت سبانک خبرین ویرن ورازنی بیلن هدهد سلیمانی یز دیو
دعوی ایلمکدن خالی اولمزلر لکن کندی یوه لرین بیریدوب وقودوب مرتبه لرنی ملوث ایلدکلرین بیلمزلر پس
کرکدرکه طالب وسالک بو ایکی طایفه نک کیدکاری کلاه وتاجی فرق ایلیه لرکه بو ملوک معنوی اولان سلطانلرک
کیدیکی اول حیوانلرک کیدیکی کبی دکلدر (مثنوی) حرف درویشان ونکتهٔ عارفان * بسته اند این بی حیایان
بر زبان * درویشلرک حرف وکلماتنی وعارفلرک الفاظ ونکاتنی بو بی حیالر وادبسزلر زبانلری اوزره باغلمشلردر یعنی
بو باطنا ادبسز وحیاسز اولان اهل زرق واهل ریا کندی لسانلری اوزره کلمات فقرایی ورموز واشارات عرفایی
باغلمشلردر روانی صید عوام ایچون دام تزویر ایلمشلردر نیجه ساده دل طالبلری کندیلره اعتقاد ایتدیروب ضلالت
واباحته ویا خود عجب وغرور وانانیته ویا خود بونلر امثالی خبیث خصلته مبتلا ایتمشلردر طالبه تمییز زیاده لازمدرکه
بونلرک حقیقت حالنی بیله واندن صکره انلره اقتدا قیله (مثنوی) هر هلاک امت پیشین که بود * زانکه چندل را گمان
بردند عود * زیرا دوکانی امت سالفه نک هلاککی که واقع اولدی اول سببدن ایدیکه چندلی عود صاندیلر یعنی باطلی
حقدن فرق ایلیوب شیطانی ونفسک تزویرنی لطیف وخوش بوی عد ایلدیلر چندلدن مراد شیطانک ونفسک
تزویریدر پس امم سالفه نک هلاکنه سبب نفس وشیطانک وانلرک احزابنک حیله وتزویرنی عود کبی لطیف رایحه لو ظن
ایلدیلر فرق وتمییزه قادر اولمدقلری ایچون عاقبت هلاک اولدیلر (مثنوی) بود شان تمییز کان مظهر کند * لیک حرص
وآز کور وکر کند * انلرک عقل وتمییزی وارایدیکه انی اظهار ومظهر ایلیه لیکن حرص وآز انلری کور وکر ایلر مظهر
افعال بابندن اسم مفعول صیغه سی اوزره در بونده بمعنی الاظهار مصدر معناسی ویرلسه دخی جائزدر ونیته اسم

مفعول معناسی ویرلسه دخی جائزدر اسم مفعول معناسی ویریلورسه معنی بونلرک تمییزی وارایدیکه انی اظهار اولنمش
ایلیه واظهار معناسی ویریلورسه تقدیر معنی بو طائفهٔ مهلکه نک عقل وتمییزی وارایدیکه انی وقتنده اظهار ایلیه
ولیکن حرص وطمع آدمی اعمی واصم ایلر کما قال علیه السلام ایاکم والطمع فان الطمع یعمی ویصم (مثنوی) کوری
کوران ز رحمت دور نیست) کوری حرص است کان معذور نیست) کورلرک کورلکی رحمت الهیه دن بعید دکلدر حرصک
کورلکیدرکه او عند الله معذور دکلدر یعنی برکسه نک ظاهر کوزی کور اولسه او رحمت حقدن دور اولمز اما حرص
وطمعک کوری اولان کمسه معذور اولمز ورحمت بولمز یعنی اکثر هلاک اولان طائفه نک عقل وتمییزلری وارایدی
لیکن شهواته ومقتضیات طبیعته حرص وآزلری اولدیغیچون بونلرک چشم جانی وسمع باطنی کور وکر اولوب
رحمت الهیه دن دور اولدیلر زیرا حرص وطمع کوری اولنلر معذور ومغفور دکلدر (م ی) چار میخ شه ز رحمت دور نیست
چار میخ حاسدی مغفور نیست * پادشاهک چار میخی رحمتدن بعید دکلدر اما حاسدلک چار میخی مغفور دکلدر چار میخ
سیاست وشکنجه یه دیرلر بونده رنج وبلا مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه پادشاه حقیقتک بر بنده سنه دنیاده
ویردیکی محنت وسیاست رحمتدن ومغفرتدن ایراق دکلدر اما حاسدلک رنجی وحسودلک شکنجه سی مغفور ومرحوم
دکلدر کما قیل الحسد داء لا یرحم صاحبه (مثنوی) ماهیا آخر نکو بنگر بشست * بد گلوی چشم آخر بینت بست *
ای ماهی اخر شست ودامه ایو نظر ایله زیرا بد گلولک سنک آخر بین چشمکی باغلدی بد گلو برامز بوغازلو دیمکدر بو راده
حریص وکدا چشم وبوغازینه صبری اولمین شکم پروردن عبارتدر وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه ای دریای عالمده ماهی
کبی سیر قیلان کمسه آخر صیادلرک دام مکرنه وشست فریبنه ایو نظر ایله هرکسک لقمه سنه وطعامنه حریص اولوب
انلرک شیرین کلامنه الدانمه برامز بوغازلو اولق واکل وشربه حریص اولمق سنک آخر بین اولان چشمکی بغلروسی
حقیقت حالی کورمکدن منع ایلر (مثنوی) باد و دیده اول وآخر بین * هین مباش اعور چو ابلیس لعین * ایکی کوز ایله
اول وآخری کورا کاه اول ابلیس لعین کبی اعور اولمه یعنی ظاهر وباطن کوز ایله هر شیئک اولنی وآخرنی برخوش کور ابلیس
کبی زینهار بک چشم واعور اولمه که ظاهری کوروب سر باطنندن بی خبر اولدی لاجرم ملعون ومغبون قالدی (مثنوی
عور آن باشد که حالی دید وبس * چون بهایم بی خبر از پیش و پس * اعور اول کمسه درکه انجق حالی وحاضری کوردی
بهایم کبی پیش وپسدن بی خبردر اول وآخرنی برکارک فکر ایلمدیکندن عاقبت پر ضرردر (م ی) چون دو چشم گاو
در جرم تلف * همچو یک چشمست کش نبود شرف * چونکم کاوک ایکی کوزی تلفک جرمنده برکوز کبیدرکه انک
شرفی یوقدر یعنی بقرک ایکی کوزنی برکمسه چیقارسه انک تلفنک جریمه سنده فقها دیمشلردر برکوز کبیدرکه اول
بقرک شرفی اولمدی زیرا شرف وعزت نور عقل وبصیرتله در حیوانده ایسه بصیرت ونور کرامت یوقدر (م ی) نصف قیمت
ارزد آن دو چشم او * که دو چشمش راست مسند چشم تو * اول کاوک اول ایکی کوزی نصف قیمت دکر زیرا انک ایکی
کوزینه مسند سنک کوزکدر یعنی اگر برکسه برکاوک ایکی کوزنی چیقارسه انک اول ایکی کوزی کاوک قیمتی نه تقدیر
اولنورسه انک نصفی دیت ویریلور مثلا اول کاوک قیمتی سکز یوز آقچه تقویم اولنسه انک ایکی کوزنک دیتی درت یوز آقچه
اولوب وبرکوزینک دیتی انک قیمتنک ربعی اولور وبعض نسخه ده نصف قیمت یرینه ربع قیمت واقع اولمشدر اگر ربع قیمت
ارزد آن یک چشم او یازلمش ولکن ناسخ مسئله یه واقف اولمیوب ربع قیمت ارزد آن دو چشم او یازمش دینورسه ربع قیمت
ارزد نسخه سی دخی جائز اولور والا فروع کتابلرینه مخالف اولور زیرا فروع کتابلرنده مسطور اولان اولدرکه بر دابه نک
برکوزی فوت اولسه قضی فی عین الدابة بربع القیمة قولنک مضمونی اوزره ربع قیمت ویرلمکله حکم اولنور بقرک کوزی
دخی بونک کبیدر ومصرع ثانی کاوک ایکی کوزینک نصف قیمت دیدیکنه علت اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه اول ایکی
کوزی فوت اولدیغی حینده قیمتنک نصفی دکر زیرا انک ایکی کوزینه برمطلوبه وصول وقتنده سنک کوزلرک مستنددر
اول کاو مقصود جانبنه بنفسه مهتدی اوله مز مگر که انک کوزلری سنک کوزلریکه استناد ایلمک واسطه سیله مهتدی اوله
چونکم انک ذاتنده عقل وتمییز اولمدی وانک کوزلری ظواهر ومحسوساتدن غیرینی کورمدی وما هو المقصوده ناظر اولمدی
ویول بولمدی پس شرعا انک شرفیتی ساقط اولوب دنی وکمتر قالدی وانک ایکی کوزی انسانک برکوزی حکمنده اولدی زیرا
انسان بنفسه مقصوده مهتدی اولور وما هو المراده وصول بولور بو اجلدن انک کوزلری حیوانانک کوزندن قیمتده زیاده
اولور والا رؤیت حسبیله انسانک کوزینک حیوان کوزندن زیاده اولمسی یوقدر (م ی) ور کنی یک چشم آدم زاده * نصف
قیمت لازمست از جاده * واگر بر آدم زاده نک برکوزنی چیقاره سن اولو یولدن اکا نصف قیمت لازمدر جاده شاهراهه دیرلر
بونده شرع شریف مراد اولور مثلا برکسه نک بنده سنک برکوزین چیقارسه اگر اول بنده نک قیمتی التی بیک آقچه
تقدیر اولنورسه اوچ بیک آقچه انک کوزندن اوتری ضمان لازم کلور بو معنی انسانک حیواندن افضل واشرف اولمسنه

دلالت ایلر پس انسانك عضونك وچشمنك حیوانك عضوندن وچشمندن افضل واشرف اولدیغنه بو بیتله علت
بیوروب دیرلر (م ی) زانکه چشم آدمی تنها نخود) بی دو چشم یار کاری می کند * زیرا که آدمینك برکوزی یالکز
کندیسیله یارلق ایکی کوزسز برکار ایلر یعنی اکر آدمینك برکوزی چیقسه برکوزی قالسه بریار ومعینك ایکی کوزینه
محتاج اولمز بلکه بر آخر یارلك ایکی کوزی اولمدین اول برکوزایله مصلحت کورر وکارز عمل ایلر دیمك اولور بو معنی دو چشم
یاره مضاف اولدیغی اعتبار اله در مضاف اعتبار اولنمیوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر زیرا آدمینك چشمی یالکز کندیله
بری برینه یار ومعین اولان ایکی چشمسز تمام برایش کورر یعنی انسانك برکوزی تلف اولسه اول برآخر کوزلك اکا معاونتی
اولمقسزینه کار وعمل ایلر اما حیوان بویله دکلدر ایکی کوزی برنده اولسه ده مقصود جانبنه مهتدی اولمدی بر انسانك
کوزینه محتاجدر وبرکوزی فوت اولسه ده ینه انك کوزینه محتاجدر پس ایکی کوزی برنده اولدیغی تقدیر اوزره بیله ینه
برکوزلو حکمنده اولور که اول انجق ظاهری کورمك وباطن ومعنادن کور وغافل اولمقدر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب
بیورررلر (مثنوی) چشم خر چون اولش بی آخرست * کردو چشمش هست حکمش اعورست * اما کاو وخرلك چشمی
چونکه انك اولی اخر وعاقبتسزدر اکر انك ایکی کوزی وار ایسه ده او اعور ویك چشم حکمنده در هرشینك ظاهرن
کورر باطنندن غافل اولور واولن کورر آخرندن کور اولور پس شول کسه لرکه صورتبین اوله لر ومعنادن غافل قاله لر
وهرشینك اولن کوروب آخرنه واقف وعارف اولمقدن محروم اوله لر انلر کاو وخر منزله سنده یك چشملردر بلکه انسان
صورتنده شیطان اعوردر انسانك فضیلتی آخربین اولمغله وهرشینك سرنی ومعناسنی کورمکله در بو خسه مجرد
حاضر حالی کورمکله ومحسوساته نظر ایر کورمکله سائر حیواندن انك نه فرقی اولور پس کوکدر که انسانیت مرتبه سن
استین کسه صورتبین اولمقدن کذر قیله وسیرت ومعنایه ناظر اوله وعاقبت واخرین کوره تا انسانیت مرتبه سن بوله
(مثنوی) این سخن پایان ندارد آن خفیف * می نویسد رقعه بر طمع رغیف * والحاصل بو سوز پایان طوتمز اول
خفیف العقل اولان احمق که ذکری مقدم اولمشدی رغیف طمعی اوزره پادشاهه رقعه یازر و نفقه سنك
منقطع اولمسندن استعلام ایچون مکتوبلر تحریر ایدوب پادشاه جانبنه انی وسیله دوزر نته کم بو بیاندن معلوم اولور
بقیهٔ قصهٔ نبشتن آن غلام رقعه بطلب اجری (م ی) رفت پیش از نامه پیش مطبخی) کای بخیل از مطبخ شاه سخی اول غلام
پادشاهه نامه یازمقدن اول مطبخینك قتنه کتدی بویله دو که ای شاه سخینك مطبخندن بخیل اولان کمسه مطبخیدن
مراد مطبخ امینی ویا آشچی باشیدر (مثنوی) دور از و وز همت او کین قدر * از جری ام ایدش اندر نظر * اول شاهدن
وانك همتندن دور وبعیددر که بو قدر بنم نفقه وجریمدن انك نظرینه کله یعنی بنم بو قدر نفقه می چوق کوره وانك قطعیله
مقید اوله (مثنوی) کفت بهر مصلحت فرموده است * نی برای بخل ونی تنکی دست * چونکم مطبخی اول غلامدن
بو سوزی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی پادشاه بونی مصلحتدن اوتری بیورمشدر بخلدن وتنکدستلکدن اوتری
دکلدر یعنی پادشاه بو نفقه نك قطع اولنمسنی بیورمسی بخیللکدن واحتیاجدن ودون همتلکدن اوتری دکلدر
بلکه لحکمة والمصلحة درسن بورایه نظر ایله دیدی (مثنوی) کفت دهلیزیست والله این سخن * پیش شه خاکست
خود زر کهن * چونکم غلام مطبخیدن بو کلامی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی والله بو سوز دهلیزه منسوبدر زیرا
پادشاهك قتنده زر کهن هم خاکدر پس اویله اولیجق بو سنك کلامك درونه وصول بولمقدن خارجدر دیدی دهلیز ایکی
قاپونك اورتالغنه دیرلر دهلیزی دیمك درون خانه یه واصل دکلدر دیمکدن کنایه در درون خانه دن مراد پادشاهك
ساکن اولدیغی مقامه واصل دکلدر دیمك اولسه ده جائزدر وکندینك خانه قلبندن خارج اولمق مراد ایلسه ده جائزدر
(م ی) مطبخی صد کونه حجت بر فراشت * او همه رد کرد از حرصی که داشت) مطبخی یوز دورلو حجت قالدردی او جمله سنی
رد ایلدی شول بر حرصدنکه طوتردی (مثنوی) چون جری کم آمدش در وقت چاشت * زد بسی تشنیع او سودی
نداشت * چونکم جری ونفقه چاشت وقتنده اکا ناقص کلدی اول غلام چوق طعن وتشنیع اوردی لکن بر فائده
طوتمدی (مثنوی) کفت قاصد میکنید اینها شما * کفت نی که بنده فرمانیم ما * اول غلام مطبخی یه وانك توابعنه
دیدی بونی سز بکا قصد له ایدرسز مطبخی اکا ایتدی بز بنده فرمان دکلی یز یعنی امر قولی یز بو هم وجهدر مطبخی ایتدی
یوق بویله دکلدر که بز بنده فرمانز هر ایشی پادشاهك امریله ایلرز ویر دیدیکی ویرز ویرمه دیدیکی ویردن منع قیلورز
(مثنوی) این مکیر از فرع این از اصل کیر * بر کمان کم زن که از بازوست تیر * بو امری فرعدن طوتمه اصلدن طوت کمانه
طعن اورمه زیرا تیر بازودندر یعنی بزکه فرع منزله سنده وآلت مشابه سنده خدمتکارلرز بزم الیمزده قبض وبسط ومنع
وعطا یوقدر بو منعی وامساکی اصلدن طوت که مانع ومعطی اولدر مثلا کمانه طعن اورمه که اندن کلان تیر آمینك
بازوسندندر سن ایسك تیر اندازی کورمیوب کمان مشابه سنده اولان زید وبکره تشنیع اورر سن دیدیلر بوندن مراد شول

جاهل ونادان اولورکه چقن بو دنیاده انك وظایف جسمانیه سندن بر نفقه بهره منقطع اولسه اکا سبب ظاهر اولان
کیم ایسه طعن وتشنیعی اکا اورر وحقیقتده مانع ومعطی الله ایدوکندن غافل اولور پس مطبخی اسانندن بو مرتبه لرده
اولان کمسه لره ارشاد وتعلیم اولورکه اکر سنك حظ ومعاشکه برکسه بحسب الظاهر مانع اولسه انی سن اندن بیلمه
بلکه اصلندن بیل که مانع ومعطی وضار ونافع فی الحقیقه خدادر بنده یه قادر دکه سندن برشیٔ منع ایلیه (مثنوی)
ما رمیت اذ رمیت ابتلاست * بر نبی کم نه که کان از خداست * ما رمیت اذ رمیت آیت کریمه سنك مفهومی
ابتلادر نبی اوزره کناه قومه اول رمی حقیقتده خدادندر بو آیت کریمه سورهٔ انفالده در تفسیری جلد اولده اعتراض
مریدان بر خلوت وزیر سر خنده مرور ایلدی یعنی حق تعالی حضرت نبی حقنده بیوردی یا محمد شول زمانده که کفار
جانبنه سن ترابی رمی ایلدك انی سن رمی ایلمدك ولکن الله تعالی رمی ایلدی پس صورتا حضرت نبینك رمی ایلمسی خلقی
امتحاندر که اکثر غافل ونادان رمی ترابی وانهزامی اندن بیله وانلرکه عارفلردر حقیقته ناظر اوله اکر حقیقته نظر قیلورسك
حضرت نبی اوزره کناه اسناد ایلمه واول ترابی رمی ایدوب کافرلری منهزم قیلدی دیمه زیرا بو رمی تراب قیلمق وکافرلری منهزم
ومغلوب ایلمك خدادندر چونکم حقیقتده فاعل خدا اوله برفعلی نیچون مجرد آلتدن بیلورسن واکا اسناد ایلیوب
فاعل حقیقیدن غافل اولورسن بوسوزلر اکرچه مطبخی طرفندن اول احمق اولان غلامه در لکن حضرت مولانا هر آلت
واسبابه ناظر اولوب فاعل حقیقیدن غافل اولان کمسه لره بو اسلوب اوزره ارشاد بیوررلر (مثنوی) آب از سر تیره است
ای خیره خشم * پیشتر بنکر یکی بکشای چشم * صو باشندن بولانقدر ای خیره خشم ضرب مثلدر که صو باشندن
بولانر دیرلر اوانی برشینك اصلندن متغیر اولمسی خصوصندن کنایه ایدرلر خیره خشم عبث یره خشم ایدیجی دیمکدر
ایلرورك وزیاده رك نظر ایله بر یحك کوزلك اچ یعنی ای بیهوده یره غضب ایدیجی نادان هر شیٔ اصلندن بوزیلورسن
انی فرعدن بیلمه ایلر ونظر ایله وبصر بصیرتك کشاده قیل تا حقیقت حالی کوره سن وبو کارك فاعلنه نظر ایرکوره سن
پس اول غلامك نه کار ایشلدیکنی قصد ایلمکه رجوع ایدوب بیوررلر (م ی) شد ز خشم وغم درون بقعه * سوی شه
بنوشت خشمین رقعه * چونکم اول احمق غلام مطبخینك کلامندن متنصح ومتسلی اولمدی خشم وغمندن
برمکانك ایچنه کتدی شاه طرفنه بر خشمناك رقعه تحریر ایتدی (مثنوی) اندر آن رقعه ثنای شاه کفت * جوهر
جود وسخای شاه سفت * اول رقعه ده اول شاهك ثناسنی دیدی شاهك جود وسخاسی کوهرنی دلدی والطف وکرمنه
متعلق کلمات ایلیوب دیدی (مثنوی) کای ز بحر وابر افزون کف تو * در قضای حاجت حاجات جو * که ای بحر سخا
ومعدن لطف ووفا سنك دست مبارکك بحردن وابردن نثار وایثار ایلمکده افزوندر حاجتلر طلب ایدیجینك حاجتنی
قضا ایلمکده (مثنوی) زانکه ابر آنچه دهد کریان دهد * کف تو خندان پیاپی خوان نهد * زیرا سحاب اول نسنه یکه
زمینه ویرر کریان ویرر محسنلرك شرطی خود احسانی طلاقت وجهیله خندان ویرمکدر اما سنك کف دستك
محتاجلره متصل خندان خوان ونعمت قور (مثنوی) ظاهر رقعه اکرچه مدح بود * بوی خشم از مدح اثرها
می نمود * اول رقعه نك ظاهری اکرچه مدح وثنا ایدی لکن خشم رایحه سی اول مدح وثنادن اثرلر کوستردی یعنی
غلام اول رقعه یی اکرچه حمد وثنا ایله ابتدا ایلمشدی وپادشاهك بعض اوصاف حمیده سنه متعلق سوز
سویلمشدی ولکن بعض خشم آمیز کلام وکلمات ایلمش ایدیکه اول خشمك رایحه سی انك مدحندن اثرلر کوستردی
وکلام نکته آمیزی درونك خشم وغضبنه دلیل اولوردی پس ینه بو قصه دن حصه نه ایدیکنك بیاننه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) زان همه کار تو بی نورست وزشت * که تو دوری دور از نور سرشت) کذلك ای احمق ونادان سنك دخی
کارك اول سببدن بی نور وزشتدر زیرا انور جبلیدن سن دورسن دورسن یعنی فطرت اسلامیه وطبیعت ایمانیه نوردن
زیاده دور وبعیدسن بو اجلدن دوکای کارك قبیح وبی رونقدر (مثنوی) رونق کار خسان کاسد شود * همچو میوهٔ تازه
ز و فاسد شود) خسلرك وفاسدلرك کارینك رونقی عاقبة الامر کاسد اولور تازه میوه کبی زود وفوری فاسد اولور زو بونده
زوددن مخففدر (مثنوی) رونق دنیا برآرد زو کساد * زانکه هست از عالم کون وفساد * دنیانك رونقی علی الفور
کساد کتورر اندن اوتری که عالم کون وفساددندر یعنی دنیا که چار اضداددن ونفی واثباتدن موجود اولمش برعالم
اولدیغیچون انك رونقنك دخی دوام وثباتی اولمیوب علی الفور کاسد اولور زیرا که عالم کون وفساددندر برحال اوزره
برقرار طورمق ممکن دکلدر کذلك اهل دنیاده دخی بعینه بو حکمده در انلرك رونقی واطافتی علی الفور کاسد اولور وکار
وکردارلری دخی چوق کچمیوب فاسد اولور (مثنوی) خوش نکردد از مدیح سینها * چونکه در مداح باشد کینها *
بر مدیحدن سینه لر خوش اولمز چونکم مداحده کینه لر اوله مدیح فعیل وزننده در بونده فعیل بمعنی مفعولدر
یا وحدت ایچوندر و تقدیر معنی هیچ بر مدحدن سینه لر خوش اولمز وصفا بولمز چونکم مداحك وجودنده کینه لر اوله

وقلبنده ممدوحه کین طوته لکن بحسب الظاهر لسانله انی مدح ایلیه چونکم مداحك مدحی وثناسی خلوصله اولمیوب بلکه غرض نفسانیه ایله اولسه انك مدح وثناسنده رونق اولمز ممدوحك قلبی اندن حظ ولذت المز لاجرم باطنی کین وکراهتله طولان ولسانی اوزره حمد وثنا اولان اهل ریا دخی بونك کبیدر پس بونك کبی حمد وثنا مقبول خدا اولمیوب مردود اولمسی مقرردر نته کم ارشاد ایدوب بیوررلر (مثنوی) ای دل از کین وکراهت پاك شو * وانکهان الحمد خوان چالاك شو * ای دل کین وکراهتدن پاك اول واندنصکره الحمد اوقو چالاك اول مادامکه درونك کین وکراهتله طوله لسانك ایله حمد قیلمنك وبحسب الظاهر خدمت وطاعته چست وچالاك اولمنك نه فائده سی واردر یعنی ممدوح ومحمود اولان خدای تعالیدن کلان شیلره درونکده کین وکراهت اوله وانك لقاسندن قلبکده نفرت اوله لسانله الحمد ایلمك ریا وسمعه دن عبارت اولور اولا حامد وشاکر اولان کمسه کرکدر که قلبنی محمود جانبنه اولان کین وکراهتدن پاك ایلیه وا کا عظیم محبت ومودت قیله واندن هرنه کاورسه صفای قلبله راضی اوله اندنصکره لسانله الحمد اوقیه وخدمته چابك وچالاك اولسه جائز اولور والا قلب ایچره محمود جانبنه کین وکراهت اولسه ولسان اوزره حمد وثنا اولوب خدمت قیلسه نه فائده قیلور (مثنوی) بر زبان الحمد وا کراه درون * از زبان تلبیس باشد یا فسون * زبان اوزره الحمد وا کراه درون زبان جهتندن تلبیس اولور یاخود افسون اولور وا کراه درونده اولان واو مع معناسنه اولمق وحالیه دخی اولمق جائزدر تقدیر کلام زبان اوزره اکراه درون ایله الحمد لله اولمق یاخود معنی درونك اکراهدن اولدیغی حالده زبان اوزره الحمد لله اولمق بوکونه حمد زبان طرفندن تلبیس اولور یاخود خلقی فریب ایچون افسون اولور که منافق ومرائیلرك حمدی بو قبیلدندر اما خالص ومخلص اولانلرك درونی حق جانبنه اولان کیندن واندن کلان کربه عد ایلمکدن پاك اولمشدر پس انلرك حمدی لسانلری طرفندن دکلدر وخلقه کوسترش دخی مراد ایلمزلر بلکه انلر درون دلدن بلا کراهة حضرت حقدن هرنه کاورسه راضی اولورلر وبجان ودل اکا محبت قیلورلر مقبول اولان حمد وثنا بودر (مثنوی) وانکهان کفته خدا که ننکرم * من بظاهر من بباطن ناظرم * واندنصکره خدای تعالی دیمش اوله که بن ظاهره نظر ایتمزم بن باطنه نظر ایلرم یعنی علی الخصوص خدای تعالی بویله دیمش اوله که بن صورت ظاهره یه باقمزم بن باطنه وقلوبه ناظرم مادامکه قلب پاك ودرست اولمیه مقاله وظاهر اعماله اعتبار یوقدر نته کم حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم بیوررلر ان الله لا ینظر الی صورکم ولا الی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم الحاصل خلوص قلب وصفای درونله اولمین اعمال مقبول اولمیجه قنده قالدیکه اکراه درونله اولان عملده وتسبیح وتحمیدده برخیث اوله وانك صاحبنه اندن برنفع وفائده کله یعنی بوکونه کمسیه سویلدیکی حمد وثنادن اصلا برنفع وفائده یوقدر نته کم بو قصه دن معلومك اولور * حکایت آن مداح که از جهت ناموس شکر ممدوح میکرد وبوی اندوه وغم اندرون او وخلاقت دلق ظاهر او مینمود که آن شکرها لاف ست ودروغ * بو سرخ شریف اول مداحك حکایه سیدرکه کندینك عرض وناموسنك صیانتی جهتندن ممدوحنك شکرن ایلردی وحال بوکه اول مداحك درونك غصه وغمنك رایحه سی یعنی اثر غم وغصه سی وانك دلق ظاهرینك خلاقت وکهنه لکی کوستردی که اول شکر ومدحلر لاف ودروغدر (مثنوی) آن یکی با دلق آمد از عراق * باز پرسیدند یاران از فراق * اول برکمسه کهنه دلق ایله عراقدن کندی شهرنه کلدی انك یارانی کیرو فراقدن صوردیلر یعنی دیار غربتده چکدیکی فراقدن وهجراندن واشتیاقدن انك حالنی صوردیلر (م ی) کفت آری بد فراق الا سفر * بود بر من بس مبارك مژده ور * اول کمسه یارانه دیدی نعم فراق وهجر وار ایدی الا سفر بکا زیاده مبارك مژده لو اولدی پس زیاده مبارك ومژده لو اولدیغنه علت قوروب دیر (مثنوی) که خلیفه داده ده خلعت مرا * که قرینش باد صد مدح وثنا * زیرا بکا خلیفه اون خلعت ویردی که خلیفه یه یوز حمد وثنا قرین اولسون (م ی) شکرها ومدحها بر می شمرد * تا که شکر از حد واندازه برد * اول کمسه تحصیل ناموس ایچون خلیفه یه نیچه شکرلر وحمد وثنالر عد ایلدی تا حمد وشکری حد واندازه دن ایلتدی یعنی خلیفه نك مدحین ایتمکله کندی یه ناموس ووقار حاصل اولمق ایچون حددن خارج مدح وثنا ایتدی (مثنوی) پس بکفتندش که احوال نژند * بر دروغ تو کواهی میدهند * پس انك بو دعواسن استماع ایلین کمسه لر اکا دیدیلرکه سنك نژند اولان احوالك یعنی غمکین وپژمرده اولان صورت احوالك کذبکه طانقلق ویرر (مثنوی) تن برهنه سر برهنه سوخته * شکر را دزدیده یا آموخته * تن برهنه سر برهنه یانمشسن مکرسن شکری اوغورلمشسن یا غیریدن اوکرنمشسن شکر نعمت مقابله سنده اولورسنده خود خلیفه نك نعمتندن وانك اون خلعت ویردی دیدیکك خلعتندن برنشان واثر یوقدر (مثنوی) کو نشان شکر وحمد میر تو * بر سر وبر پای بر توفیر تو * قنی سنك میر وپادشاهك شکر وحمدینك نشانی سنك بی توفیر اولان سر وپایك اوزره اول شکرك نشانی شاکرك وجودنده اولان

نعمتدر

نعمتدر سنك بی توفیر اولان سر وپایك اوزره اول نعمتدن خود بر اثر وعلامت یوقدر دیدیلر (مثنوی) کر زبانت مدح آن شه می تند * هفت اندامت شکایت میکند * اکرچه سنك لسان وزبانك اول شاهك مدحنی طوقور یعنی انك مدح وثناسن ایلر یدی اندامك شکایت ایلر یعنی اکرچه لسانك انك شکر وثناسن سویلرسنك یدی عضوك اندن لسان حالله شکایت ایلر (مثنوی) در سخای آن شه وسلطان جود * مر ترا کفشی وشلواری نبود * اول شاه کرم وسلطان جودك سخاسنده سنك برکفشك وبر شلوارك اولمادی پس قنی انك انعام وسخاسنك اثری دیدی (مثنوی) کفت من ایثار کردم انچه داد * میر تقصیری نکرد از افتقاد * چونکم اول کمسه اصحاب فراستدن بو اعتراضی استماع ایلدی کندویی خجالتدن خلاص ایتمك ایچون انلره بوکونه جواب ویروب دیدی اول نسنه یی شاه ویردی بن انی بذل وایثار ایلدم یوخسه شاه افتقاد والتفاتدن هرکز اهمال وبرتقصیر ایلمدی افتقاد یوقلمق معناسنه در (مثنوی) بستدم جمله عطاها از امیر * بخش کردم بر یتیم وبر فقیر * جمله عطایی اول امیر المؤمنیندن الدم یتیم وفقیره بخش ایلدم (مثنوی) مال دادم بستدم عمر دراز * در جزا زیرا که بودم پاکباز * مال ویردم مقابله سنده وجزاسنده عمر دراز الدم زیرا که پاکباز ایدم یعنی (الصدقة ترد البلاء وتزید العمر) حدیثنك مقتضاسی اوزره پادشاهك بکا ایلدیکی سخایی فقرا وایتامه صدقه ویردم عمرك زیاده اولمکندن اوتری صدقه ویردم زیرا که طریقت مجردلرندن ایدم پاکباز بین اهل طریق شول اهل تجریده دیرلرکه هرنه النه کاورسه فی سبیل الله انی بذل ایلیه (مثنوی) پس بکفتندش مبارك مال رفت * چیست اندر باطنت این دود وتفت * پس اهل فراست اولان یاران اکا دیدیلر ای مبارك مال کتدی باطنکده بو دخان وحرارت ندر مصرع اولده بو وجه هم جائزدر پس اکا دیدیلر مال مبارك چونکم کتدی سنك باطنکده اولان آتشك دخانی ندر بعض نسخه ده دود تفته مضاف واقع اولمشدر دود تفتدن مراد اول کمسه نك فقر آتشندن ظهور ایلین آه وانیندرکه انلر اکرچه بو دعوایی قیلور بذل وایثار لافن اورردی لکن احیانا فقردن وتنك دستلکدن آه قیلوردی پس اهل فراست انك بو آه وانیننندن درونده اولان فقر واحتیاج آتشنه استدلال قیلدیلر (مثنوی) صد کراهت در درون تو چو خار * کی بود انده نشان انبشار * سنك درونکده خار کبی یوز کراهت وخلجان واردر اندوه وغم ایچن انبشار ومسرتك نشانی اولور بو خارجده اولان آه وانینك وانقباضك باطنکده اولان اندوه وغمه دلالت ایلر پس درونکده یوز کراهت وار ایکن وانك آثاری برونکده نمایان ایکن بو آثار غم نیجه شادیلکه دلالت قیلور ودرونده احتیاجی اولان کمسه نیجه پاکبازان طریقت اولور دیدیلر (مثنوی) کو نشان عشق وایثار ورضا * کر درست است انچه کفتی ما مضی * پادشاهه اولان عشقك نشانی وانك یولنده ایلدیکك ایثارك نشانی وسنك رضاك نشانی قنی نسنه یی که ما مضی دن دیدك اکر درست ایسه یعنی کچمش زمانده اولان احوالکدن دیدیکك اکر درست ایسه قنی ایثار ورضانك وعشق ومحبتك آثار وعلامتی زیرا مجرد بی دلیل مقاله ودعوایه اعتبار یوقدر دیدیلر (مثنوی) خود کرفتم مال کم شد میل کو * سیل اکر بکذشت جای سیل کو * خود طوتلم مال کتدی شاهه میل قنی مثلا سیل اکر کچدیسه سیلك جای ومحلی قنی مظهر نعمت اولان کمسه نك منعم جانبنه وآنك خدمت وطاعتنه البته میلی اولور سنك خود اول جانبه وآنك خدمتنه میل ورغبتك یوقدر دعوادن غیری وثانیا البته برکمسه مقدما بر نعمته واصل اولسه واول نعمت اندن زائل اولسه انك علامتی اول کمسه نك اوزرنده ظاهر اولور واهل فراست اول کمسه نك مقدما برمنعم کمسه ایدیکنی فراستله اثرندن استدلال قیلورلر یاخود که برنعمتی برکمسه کندو حسن اختیاریله فقرا وایتامه بذل ایلمش اوله انك علایم وآثاری قتی واضح وروشن اولور اولا بویله کمسه کاسه لیس اولمز وخلقه عرض احتیاج قیلمز وفقر وقلتدن منقبض اولوب شاکی اولمز برکمسه ده که بو صفتلر موجود اوله او الده اولان نعمتی حسن اختیاریله نیجه بذل وایثار ایدر پس بوکونه نثار وایثار سوزلرینه عند اهل الفراست لاف وکزاف دیرلر (مثنوی) چشم تو کر بد سیاه وجانفزا * کر نماند او جانفزا ازرق چرا * اکر سنك چشمك سیاه وجانفزا اولدیسه اکر اول چشمك جانفزالغی قالمدیسه ازرق نیچون اولدی یعنی ای مدعی لاف زن سنك حالك شول برکمسه یه بکزرکه نیجه خوب روی سیاه چشم محبوبلری کوروب انلره کندی مقدما اولان احوالندن خبر ویروب دیرکه اکرچه حالا بنم چشم ورخسارم بی لطافتدر لکن برزمان بن دخی جان زیاده ایدیجی سیاه کوزلی بر محبوب ایدم اما شمدی اول لطافت وجانفزالق قالمدی دیر پس اهل فراست انك کوزنه باقوب کوك کوزلو کوررلر وا کا دیرلرکه اکر اول جانفزالق قالمدیسه کوزلك کوك اولمسی نیچون درسن خود بر سیاه چشم محبوب ایدم دیو دعوا ایلدك چشم خود سیاهلقدن ازرقلغه مبدل اولمق احتمالی یوقدر اکرچه لطافت وجانفزالق کتسه عجب دکلدر پس ای مدعی سن دخی نعمت وثروتدن لاف اوررسن وانی حسن اختیاریله بذل وایثار قیلدم دیرسن فرض ایدهلم که سخا وعطا واسطه سیله اول مال سندن ضایع اولمش یا بو عینکك کوم کوك قباحتی

وعدم لطافتی ندر دیدیلر (مثنوی) کونشان پاکبازی ای ترش * بوی لاف کژ همی آید خمش * عشق بازلق وپاکبازلق نشانی قنی ای ترش روی کلامکدن لاف کژ رایحه‌سی کلور اپسم اول سکوت قیل یعنی ای عبوس الوجه اولان کذاب سنده پاکبازلق نشانی قنده درکه پاکبازلق هزار ذوق درون وطلاقت وجهیله النده اولنی بذل ایلمکدر سنك خود یوزك ترش وباطنك پراندوه وغم پس نیجه پاکباز اولورسن سنك سوزکدن اکری لاف وکذب وکزاف رایحه‌سی مشام عقلی درست اولنلره دقی ظاهر کلور سنك مثلك شول کمسه‌یه بکزرکه صرمساق ییه وپاك دهن وپاك دماغ اولان کمسه‌لرك میانه کلوب دیه که بن ممسك ومعنبر غدا ریدم اول کمسه‌نك نفسیله صرمساغك رایحه‌سی خود انلرك دماغنه اوررواتلر انك کذبنی درحال فهم قیلور پس انك دعواسی بیل که نی مفید اولور (مثنوی) صد نشان باشد درون ایثاررا * صد علامت هست نیکو کاررا * درون دلده ایثارك یوز نشانی اولور اول کار ایچون یوز علامت اولور یاخود معنی نیکوکار اولان کمسه ایچون یوز علامت اولور یعنی اول کارك واول عمل ایشلین نیکو کردارك نیجه یوز اثر وعلامتی واردر ایثار وسخانك درون دلده نیجه آثاری اولور سنك درونکده خود بو اثرلرك بریسی یوقدر پس احوال درونك مقالکی مکذب اولور وحالکه نظر قیلان مقالکه التفات ایتیوب مرتبه‌لك نه ایدیکنی بیلور (مثنوی) مال در ایثار کر کردد تلف * در درون صد زندکی آید خلف * مال اکر بذل وایثارده تلف اوله درونده نیجه زنده‌لك خلف کلور یعنی ای مدعی وکذاب مال فی سبیل الله سخا ایلمقده وایثار قیلمقده اکر تلف اولسه انك عوضی وخلفی درون دله نیجه حیات قلبیه کلور وباذل اولان کمسه‌نك وجهنده وهر عضونده اول حیات قلبیه‌نك آثاری نمایان اولور (م ی) در زمین حق زراعت کردنی * تخمهای پاك وانکه دخل نی) زمین حقده زراعت ایلمکلك پاك تخملری واند نصکره دخل وحاصلی اولمق بوخود محالدر یعنی فی سبیل الله پاك اولان مالك تخملرینی اکمکلك وبذل ایتمکلك واند نصکره انك محصولی اولمق خود قابل دکلدر بلکه بردانه‌یه ادنی مرتبه اون عوض واوسط مرتبه‌ید یوز عوض کلمك مقرردر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم) اکرچه دیرسك که فی سبیل الله مبذول اولان مالك نتایجی آخرتده ظهوره کلور وبو آیت کریمه اکا دلالت قیلور پس برکمسه مالنی بذل ایلسه بو دنیاده اکانه حاصل اولور که ایثار وسخانك آثار ودلایلی واردر که باذلك وجودنده اول ظهوره کلوردینه محققلر دیمشلردر که فی سبیل الله اولان هر طاعتك وهر سخانك وعطیه‌نك ایکی نوع ثوابی واردر برینه ثواب آجله دیرلر که اول آخرتده کله جك وباذل اولان کمسه‌یه حاصل اوله جق ثوابدر وبرینه دخی ثواب عاجله دیرلر که اول بو دنیاده اولان ثوابدر برکمسه برحبه‌یی فی سبیل الله بذل ایلیه انك ثواب عاجله‌سی مالنه برکات کلدیکندن ماعدا درونه البته حیات قلبیه واذواق روحانیه‌دن حاصل اولمق وخلف کلمك مقرر ومحققدر محالدر که خلافی اوله الله اعلم مکر که تخم ناپاك وفاسد اوله وبازر وباذلك نیتی حاصل اولمیه (مثنوی) کر نروید خوشه از روضات هو * پس چه واسع باشد ارض الله بکو * اکر روضات هودن خوشه بتمیه پس ارض الله نیجه واسع اولور سویله یعنی ای الله یولنده اموال پاك تخمنی بذل ایلین کمسه وانك جزا وعوضی بتمز وعاجله وآجله نجی اولان کمسه‌یه ظهور ایتمز زعم ایلین نادان اکر هویت الهیه روضه‌لرندن خوشه بتمسه یعنی قلب وعقل وروح عالم آخرتده جنت پرفتوح که هویت الهیه‌نك روضه‌لری کبیدر بونلرده ایثار وسخا اولان شیلرك جزا وثوابی وخلف بی حسابی ظهور ایتمسه پس اللهك ارضی نیجه واسع اولور سویله اللهك ارض واسعه‌سندن مراد ارض حقیقتدر که بو زمینا کانسبت برحبه خردل کبیدر هر کیمسه که برطاعت تخمنی اکه درحال اول ارض حقیقتده انك اضعاف مضاعف ریع ومحصولی حاصل اولور واندن دل وجانه غدا اوله جق قدر بعض اذواق روحانی وارزاق نورانی کلور ودل وجان اندن نشو ونما بولور وحظ ولذت الور بویله اولمسیدی اول ارضه ارض الله واسعه دینمك برنده اولمزدی (مثنوی) چونکه این ارض فنا بی ریع نیست * چون بود ارض الله آن مستوسعیست چونکه بو ارض فنا وزمین دنیا بی حاصل دکلدر ارض الله نیجه بی ریع اوله حال بوکه مستوسعدر مستوسع مبالغه ایله وسعتلنمش دیمك اولور یعنی بو فنا اولان زمین محصولسز دکلدر چونکم برباز ربو زمینه تخم اکسه عادت الهی بونك اوزره جاریه‌درکه برحبه‌سنه نیجه حبه عوض بولور وبو زمین فناده بو قدر خاصیت اولور که هر کسك عقلی بونی بیلور پس شول ارض الله باقی نیچون بی حاصل اولور که اول مبالغه ایله بر واسع یردر محالدر که ارض الله واسعه حاصلسز اوله لابد بونده اکیلان انده بتر نهایت مافی الباب باذل اولان کمسه بونك نتایج ومحصولاتنی یوم آخرتده مشاهده ایدر (مثنوی) این زمین را ریع او خود بی حدست * دانه‌را کمترین خود هفصدست * بو زمینك ریع وحاصلی خود بیحددر بردانه‌نك کمترك حاصلی خود یدی یوزدر یعنی برکسه بو زمین دنیایه تخم اکسه انك محصولی خود بیحددر

بردانه‌نك اوسط مرتبه حاصلی اکر آفاتدن مصون اولورسه یدی یوزدر واعلا مرتبه‌سی حد وحسابه صغمز که حق تعالی دیدیکی قوله اضعاف مضاعف بی حساب ویرر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر (قال الله تبارك وتعالی مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة) چونکم زمین دنیانك محصولی بیحد اولیجق وهر دانه‌سنه ادنی مرتبه هفتصد عوض کلیجك ارض الله واسعه اولان آخرتی دخی بوکا کوره قیاس ایله هرنه که فی سبیل الله انفاق ایلیه من انك برحبه‌سنه ادنی مرتبه یدی یوز عوض بولمق مقرر اولور (مثنوی) حمد کفتی کو نشان حامدون * نی برونت هست اثر نی اندرون * حمد وشکر دیدك حامدلرك نشانی قنی نه سنك ظاهرکده واردر اثر نه باطنکده شول لافزن اولان شاعر خلیفه حقنده حمد ایلیوب انك درون وبیرونده اصلا حمد وشکرك علامت ونشانی اولمدیغی کبی ای حضرت حقه لسانله حمد وثنا ایلین کمسه حامدلرك سنك وجودنده نشانی قنی اول حمدك اثر ونشانندن نه سنك ظاهرکده ونه باطنکده اثر واردر حامدلرك نشانی اولا اولدر که منعمندن هرنه کلورسه انی عین نعمت بیله زیرا حمد کاه اولور رضا معناسنده استعمال اولنور نته کم حمدت فلانا دیرلر فمعناه رضیت بقضیته وقسمته فلا اعترض علی فعله ولا اعرض عن حکمه دیمکدر (وقد قال تعالی فی الحدیث القدسی من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ولم یشکر علی نعمائی فلیخرج من ارضی وسمائی ولیطلب ربا سوائی وحامدك بر نشانی دخی اولدر که محمود اولان منعمنك افعال حسنه‌سی اوزره ثنا قیله وانك هر فعلنی افعال حسنه بیله بو تقدیر اوزره محققلر بویله دیمشلردر که (الثناء علی الله فی کل ما فعل امات او احیی افقر او اغنی ابلی او ابتلی ابهج او انجی فان جمیع ما یفعله فضل او عدل وحکمة عاقبته حمیدة) هر شول حامد که کندی محمودی اولان منعمنه شکر قیله وانك جمیع افعالندن راضی اوله واندن کانه حمد وثنا ایلیه انك مقابله‌سنده حق تعالی اکا شکر قیلور واندن راضی اولور وکمال لطفندن اول بنده‌سنه ثنا قیلور کما قیل) بیت ثنا کو تا ثنا یابی شکر کو تا عطا یابی) رضاده تا رضا یابی ورا جو تا ورا یابی تفسیر کبیرده امام فخر رازی دیرکه عن النبی علیه السلام اذا انعم الله علی عبده نعمة فیقول العبد الحمد لله فیقول الله تعالی انظروا الی عبدی اعطیته ما لا قدر له فاعطانی ما لا قیمة له معناسی شربنی انعام معتاده اولان اشیانك برنی بنده‌یه ویرملك وعطا قیلمقدر مثلا اچ ایکن انی طویرمق وتشنه ایکن ریان قیلمق وعریان ایکن لباس کیدرملك کبی اما الحمد لله دیمك جمیع حمد الله تبارك وتعالی‌یه مخصوص دردیمك اولور نته کم پس جمیع ملائکه‌نك وانبیاء علیهم السلام واولیانك عظامك وعلما وصلحانك والحاصل افراد ناسك جمیعسنك حمدنه شامل اولور ودخی ابد الآباده دك هرنه قدر شیء حق تعالی خلق ایلرسه انلرك دخی حمدنی حاوی اولور زیرا الف لام استغراق ایچوندر پس حق تعالینك عبد اوزره نعمتی دنیاده متناهیدر وحمد ایسه بو ذکر اولنان تقدیر اوزره غیر متناهیدر ولهذا قال تعالی فی هذا الحدیث اعطیته نعمة لا قدر له بها فاعطانی من الشکر ما لا قیمة له بو جمله حامد اولنلرك علامتلریدر وبونلردن ماعدا ظاهر وباطنده نیجه علایم وآثاری دخی واردر که اول تحریر وتعبیره صغمز (مثنوی) حمد عارف مر خدارا راستست * که کواه حمد او شد پا ودست) خدای تعالی حضرتلرینه عارفك حمدی راستدر زیرا انك حمد وشکرینك شاهدی پا ودستیدر بو وجهدر زیرا اول عارفك حمدینه پا ودستی کواه اولدی یعنی عارف باللهك خدای تعالی‌یه حمد ایلمسی صحیح وصادقدر که انك حمد وشکرینه اعضا وجوارحی شاهددر یعنی انك مظهر نعمت الهی اولدیغنه وغنای قلب بولدیغنه هر برعضوی علی حده لسان حالله شهادت ایلر بلکه عارف وبینا اولنلره لسان فصیحله انك حامد وشاکر اولدیغنك رازنی سویلر نته کم قیامتده هرکسك اعضاسی ایلدیکی اعمالی بالسان حالله یا خود مقالله سویلرلر اصحاب راز اولنلر بو دنیاده دخی اعضا وجوارحدن اول نطق وشهاداتی سمع جانله استماع ایدرلر (مثنوی) از چه تاریك جسمش برکشید وز تك زندان دنیااش خرید حمد اول عارفی جسمی تاریك ومظلم چاهندن یوقارو چکدی وحمد اول عارفی دنیا زندانك قعرندن صاتون الدی یعنی دنیانك قید وبندندن خلاص وآزاد ایلدی یعنی عارفك حمدی حق تعالیدن نه کلورسه اکا راضی اولمق وانی نعمت بیلوب مقابله‌سنده منعمنه شکر قیلمقدر بو حالت ایسه برقوت جاذبه کبیدر انی جسمنك تاریك اولان چاهندن عالم بالایه ومرتبه اعلایه چکر ودنیا زندانك اسفل السافلین اولان مرتبه‌سندن خلاص ایدوب آزاد ایلر ونیجه کرم الهیه ونعم روحانیه‌یه انی ایصال ایلر هر بارکه اول حمد وشکرنی زیاده ایلیه (لئن شکرتم لازیدنکم) فحواسی اوزره حق تعالی انك ظاهرا وباطنا نعمتلرنی زیاده ایلر (م ی) اطلس تقوی ونور مؤتلف آیت حمدست او را بر کتف * تقوینك اطلسی ونور مؤتلف انك کتفی اوزره حمدك آیتیدر یعنی پرهیزکارلق جامه‌سی ومعاصیدن بلکه ماسوی اللهدن کندولی صیانت ایلمك پیرایه‌سیکه مراد اطلس تقوادن بودر ودخی طاعته واستغنا وقناعته الفت ایدیجی نورکه نور مؤتلف بیورملرندن مراد شریفلری بودر شوذکر اولنان

خصلتین شریفتین اول عارفك منكبی اوزره حمد وشكرنه علامت ونشاندر كتف تركیجه یغرنی دیدكاریدربونده اوموز
مراداولورا كرسوال اولنورسه كه اطلس تقوادن زهد وصلاح لباسی مراد اولورسه عارفك دوشی اوزره آیت حمد
اولمسی ظاهردر نورموتلفك دوش اوزره آیت حمد اولمسی نیجه قابلدر الجواب تقلیب قاعده سی اوزره نورموتلفی دخی
لباس تقوا كبی محسوس منزله سنه تنزیل ایدوب آیت حمد اولمقده انك دوشی اوزره اهل نظر اولنه ایكیسی یله واضح
وآشكاردر دیمكی اشعار ایلر ممكندر كه اطلس تقوادن دخی مراد علایم تقوی اوله ونورموتلفدن مراد حقله الفت وانسیت
ایدیجی نوردیمك اوله ومضاف تقدیر اولنوب اثر نورموتلف دیمك اوله بو تقدیر اوزره معنی علامت تقوی واثر نورموتلف
اول عارفك كتفی اوزره انك حمد وشكرینك نشانیدر اهل نظر اولنه دیمك اولور (م ی) وار هیده از جهان عاریه) ساكن
كلزار عین جاریه* فانی وعاریتی جهاندن قورتلمشدر كلزار عین جاریه نك ساكنی اولمشدر یعنی عارف اول كسه در كه
بو عاریتی اولان فانی جهاندن خلاص اولمش وعالم كون وفساد قیدندن نجات بولمشدر كلزار دل وجانك وانده جاریه
اولان ینابیع حكم وانهار علوم وعرفانك ساكنی اولمشدر والحاصل حدایق وحدایقه وصول بولمشدر
وانده روان اولان اسرار معارف چشمه لرینك كنارنده اقامت قیلمشدر دیمك اولور (فی جنة عالیة لا تسمع فیها لاغیة
فیها عین جاریة) آیت كریمه سی بونلرك واصل اولدقلری مرتبه یی بیان قیلور (مثنوی) برسر برسر عالی همتش*
مجلس وجای ومقام ورتبتش* مقعد صدقی كه صدیقان درو* جمله سرسبزند وشاد وتازه رو* عالی اولان
سرك سریری اوزره در انك همتنك مجلسی وجای ومقام ورتبتی بو وجه سر عالی یه مضاف اولدیغی تقدیر اوزره در سر
عالی یه مضاف اولمیوب عالی همت وصف تركیبی اولوب معنی بویله اولسه دخی وجه در سر سریری اوزره دراول عارفك
عالی همتنك مجلسی وجای ومقام ورتبتی بیت ثانی بیت اولك مصرع اولنده اولان سر برسری تفسیر وبیاندر یعنی
اول سریر معنوی واریكهٔ روحانی شول بر مقعد صدقدر كه صدیقلر انده جمله سی سرسبزلر وشاد وتازه رولردر سرسبز
باشی یشل دیمكدر لكن لطافت وطراوتدن كنایه در نته كم بهارده اشجارك باشلری سبز اولمغله انلره لطافت ورونق
ویریر یعنی اول عارف وواصلك وعالم وكاملك همت عالیه سی سر الهی سریری اوزره مجلس وجای ومقام ومرتبه
اتخاذ ایلمشدر وكندیسی عین همت اولوب همتنك واصل اولدیغی مرتبه ده ساكن اولمشدر اول سر برسردن وانك
واصل اولدیغی مرتبه دن مراد شول بر مقعد صدقدر كه جمیع صدیقلر انده لطیفلر وشادلر وتازه رولردر كه بونلرك
بو مرتبه لرینك جنت آجلده اولان شانی حق تعالی بو آیت كریمه ایله سورهٔ قمرك آخرنده بیان بیورر (قال الله تعالی
ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) یعنی تحقیقا متقیلر جنتلرده ونهرلر كنارنده ساكنلردر مقعد
صدقده مقتدر اولان پادشاهك قتنده مقعد صدق تعبیری اول مقامده لغو وكذب اولمدیغندن اوتری واكا صدق
صاحبلری واصل اولدیغندن اوتریدر دیمشلر صاحب بحر الحقایق دیر كه مقعد صدقدن مراد مرتبهٔ عندیت الهیه ده
مقام وحدتدر كه ماسوی اللهدن پرهیز قیلان مقربلرك مرتبه سیدر (مثنوی) (حمدشان چون حمد گلشن از بهار*
صد نشانی دارد وصد كیرودار* انلرك حمدی كلشنك بهاردن اولان حمدی كبیدر یوز نشان ویوز كیرودار طوتار
یعنی عارفلرك حمدی مجرد لسان قالله دكلدر بلكه كلزار بهاردن لطافت وطراوت كسب ایلیوب ونشو ونما
وحیات بولوب لسان حالله بهاره نیجه شكر وحمد ایلرسه عارفلرك وجودی دخی اول كرم وجود صاحبنك تجلیات
لطفیه وجمالیه سندن حیات پذیر اولوب وكمالیله لطافت وطراوت بولوب هر بر عضولری وجزولری كلشنك بهاره
ایلدیكی حمد كبی حضرت پروردكاره هزار ذوق وسرور ایله حمد وثنالر ایدرلر وبونلرك حمد وثناسی كلزار بهاردن نیجه
كیرودار یعنی علامت وآثار طوتدیغی كبی علایم وآثار طوتر وحسن حاللری حقیقتله حامد اولدقلرینه شهادت ایدر
كیرودار اكر قبض وبسط وحكومت معناسنه استعمال اولنور لكن بونده نشان وآثار معناسی ویریلور (مثنوی
بر بهارش چشمه ونخل وگیاه* وان گلستان ونگارستان گواه* انك بهاری اوزره چشمه ونخل وگیاه واول كلستان
ودخی نكارستان كواهدر نكارستان نقشستان دیمكدر وما قبلنه عطف تفسیر اولوب بهار زماننده اولان نقوش
والوان مراد اولور یعنی عارفك درونده اولان بهار معنوی اوزره بو ظاهرده اولان چشمه لرك ونخللرك ونباتلرك ودخی
كلستانك ودخی ازهارله محل نقوش اولان باغلرك لطافتی وتازه لكی شاهددر نته كم بونلرك لطافتی بهارك وجودنه
وبهارك بونلره لطافت بخش اولدیغنه وحیات ویردیكنه لسان حالله شهادت ایدر كذلك عارفك روحانیتله لطیف
اولان ونورانیتله طراوت بولان هر بر عضوی وجزوی نخل تازه وكیاه سبز وكلستان ونكارستان نه كونه بهارك فیضنه
وعطاسنه شهادت ایدرلرسه معنوی اولان بهاره بونلر كبی شهادت ایدرلر ولسان حالله شكر وثنالر قیلرلر
(مثنوی) شاهد شاهد هزاران هر طرف* در گواهی همچو گوهر در صدف* محبوبك شاهدی هر طرفده هزاران

وبی پایان صدفده اولان كوهر كبی كواهلقده در شاهد اول كواه معناسنه در وشاهد ثانی محبوب معناسنه در یعنی
عارفكه فی الحقیقه شاهد معنوی ومحبوب روحانیدر هر طرفده انك حقنده شاهدلك ایلمكده هزاران شاهد وبرهان
واردر صدفده اولان جوهرك جوهریتنه هزاران شاهد اولدیغی كبی وبو وجه دخی اولیدر كه دینه اول محبوب معنوی
ومعشوق ذاتینك شاهد ودلیلی هر طرفده انك حقنده شهادت ایلمكده هزاران وبی پایاندر صدف ایچره جوهرك
كندی وجودنه وجوهریتنه شهادت ایلمكده اولدیغی كبی نته كم هر صدفی كه كورهسن انك ایچنده اولان جوهر كندی
وجودنه وجوهریتنه لسان حالله شهادت ایدر كذلك صدف دخی درونده جوهره لسان حالله شهادت ایدر پس
عارفك جسمی صدف كبی وروحی جوهر كبیدر انك روحی صدف تنده كندینك جوهریتنه ومحبوب ذاتی اولدیغنه
شهادت ایلمكده در والحاصل همان ازهار واشجار ونباتات واثمار بهارك وجودنه شهادت قیلمسی عارفك بهار درونه
شاهد اولمق دكل بلكه نیجه یوز بیك بونك هر طرفده دلائل وشواهد صدف ایچره درلك شهادت ایلدیكی كبی انك
محبوبیتنه وجوهریتنه شهادت ایلمكده در كه جمیع عالم عارف كاملك محبوبیتنه دلالت وشهادت ایلمكده در لكن
بو شهادتی بیلمز مكر كه ینه عارف ربانی اوله والسنهٔ اشیایه واقف اوله والله اعلم پس ینه اول شاعر لاف زنك حكایه سنی
تقریره واهل فراستك اكا ایلدیكی تقریع وتوبیخی بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) بوی سر بد بیاید از دمت*
از سر و رو تابد ای لافی غمت* اما ای لافزن وكذاب سنك نفسكدن سر بد رایحه سی كلور ای مرد لافی سنك درونكده
اولان غمك باشكدن ویوزكدن پارلدار یعنی ای شاهك عطاسندن وبخششندن لاف اورن مدعی سنك كلامكدن قلبك
فاسد اولمسنك وقبیح اولان سرك رایحه سی واثری ظاهر اولور ای لافه منسوب اولان كذاب سنك غم درونك
سر وروییكدن وكفت وكوییكدن لمعه اورر سن بو سر درونكی كتم ایلمكه قادر دكلسن زیرا دماغ عقلی پاك اولنلر مشام عقلله
انی درحال ادراك قیلورلر (مثنوی) بو شناسانند حاذق در مصاف* تو بجلدی های وهو كم كن گزاف* مصافده
حاذق وماهر بو شناسلر واردر سن حلاوت وصلابتله عبث وكزاف های وهوی ایله مصاف مصفك جعیدر یعنی
ای مرد لافی سن زعم ایلمه كه میدان عالمده دماغ عقلی پاك صاحب فراستلر اولمیه وسنك خبیث رایحه كی انلر ادراك
قیلمیه سنكه بو مصاف جهانده حاذق وماهر نیجه رایحه فهم ایدیجی صاحب فراستلر واردر سن جرأت وجسارت
سببیله عبث یره های وهو ایله سنك های وهویك ودعوایه متعلق اولان كفت وكویك انلرك قولغنه كیرمز وعوام
كالهوامه حسن ظن ویردیكی كبی انلره دخی حسن ظن ویرمز زیرا بونلر الله نوریله ناظر اولان صاحب فراستلردر
وجواسیس القلوب اولان اهل كیاستلردر رسول اكرم صلی الله علیه وسلم ان لله عبادا یعرفون الناس بالتوسم)
دیو انلرك فراستندن خوف وپرهیز ایلمكه امر قیلمشدر (مثنوی) تو ملاف از مشك كان بوی پیاز* از دم تو میكند
مكشوف راز* سن مشكدن لاف اورمه زیرا اول پیازك رایحه سی سنك دم ونفسكدن رازكی مكشوف وعیان ایلر
یعنی سن صلاح وتقوادن لاف اورمه زیرا اول درونكك قبیح اولان رایحه سی پیاز رایحه سی كبی سنك دم نجاست
تو أمكدن رازكی كشف ایلر (مثنوی) گلشكر خوردم همی گوئی وبوی* میزند از سیر كه یاوه مگوی* مثلا كلشكر
یدم دیرسن حال بو كه بوی نفس سیردن اورر كه یاوه سویلمه یعنی ای مدعی وكذاب فی المثل سن كلشكر یدم دیرسن
ودهانكدن چقان رایحه صارمساقدن دم اورر لسان حالله بویله دیو كه یاوه سویلمه وعبث یره دعوا ایله زیرا دماغی
پاك اولنلره سنك قباحت وفضاحتك ظاهردر پس بو دعوی انلر قتنده نه یه مفید اولوردیر (مثنوی) هست دل
مانندهٔ خانهٔ كلان* خانهٔ دل را نهان همسایگان) مثلا درون دل بر اولو او كبیدر اول دل خانه سنك نهان همسایه لری
واردر یعنی قلب انسانی فی المثل بر اوسع خانه كبیدر اول خانهٔ قلبك كیزلو هم جواری واردر كه اكا متصل اولمشلر
درون جانبندن تقرب ومقارنت قیلمشلردر (مثنوی) از شكاف روزن ودیوارها) مطلع گردند بر اسرارها* از شكافیكه
ندارد هیچ وهم* صاحب خانه ندارد هیچ سهم* اول نهانی اولان همسایه لر روزنك شكافندن ودر ودیوارلرندن
بو هم وجه در روزنك ودیوارلرك شكافندن اسرارلره واقف ومطلع اولورلر بر شكافدن مطلع اولورلر كه انی هیچ وهم وعقل
طوتمز خانه صاحبی دخی اول شكاف روزندن هیچ سهم ونصیب طوتمز دیواردن مراد بدن دیواری وروزندن مراد دل
روزنه سیدر یعنی ای اهل فراستك ادراكندن غافل وجاهل اولان مدعی اصحاب بصیرت كوكل روزنینك دریچه سندن
وبدن دیوارلرندن سرلره ودرون دلده اولان فكرلره مطلع اولورلر شول بر معنوی اولان شكافدن كه اصلا وهم انی توهم
ایتمز فرضی خانهٔ دل صاحبی اولان دخی اول شكافدن بهره ونصیب طوتمز ونه جانبدن ایدوكنی فهم وادراك ایتمز بو شكاف
درون دله عقل بولنمندر خانهٔ دله نظر فراستله حاصل اولور (مثنوی) از نبی برخوان كه دیو وقوم او) می برند از حال انسی
سر وبو* سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر (یا بنی آدم لا یفتننكم الشیطان) ای آدم اوغلی لا یفتننكم الشیطان

بان يمنعكم دخول الجنة باغوائكم (كما اخرج ابويكم من الجنة) نته كم امتحان وافتتان ايلدى والديكزى جنتدن اخراج
ايتمكله (ينزع عنهما لباسهما) حالدر اخراج نك فاعلندن ويا خود ابويكمدن يعنى نته كم اخراج ايلدى ابليس
ابويكزى انلردن لباسلرين نزع ايلديكى حالده وابليسه نزع اسنادى مجازيدر (ليريهما سوأتهما) بونلره
كوسترمكدن اوترى بونلره برهنه لقلرنى (انه يريكم) تحقيقا اوكورر سزى (هو وقبيله) ضمله ونصبله ده جائزدر زيرا ان نك
اسمى ضميردر اكا عطف اولورسه نصبله اولور ويا خود واو بمعنى مع اوله قبيله دن مراد شيطانك جنوديدر وانه تعليلدر
لا يفتننكم فعلنه يعنى صقينك سزى امتحان ايتمسون شيطان زيرا او سزى كورر وجنوديده كورر پس دشمن پنهاندن
كمال مرتبه حذر لازمدر (من حيث لا ترونهم) شول حيثيتدنكه سز انلرى كورهمز سز ورؤيتهم ايانا من حيث لا نراهم
فى الجملة لا يقتضى امتناع رؤيتهم وتمثلهم لنا (انا جعلنا الشياطين) تحقيقا شيطانلرى بز قيلدق (اولياء للذين
لا يؤمنون) احباء ودوستلر قيلدق شول كمسنه لره ايچونكه وحدانيت حقه وانبيايه وآخرته اقرار ايلمديلر معنى بيت
حضرت قرآندن اوقوكه شيطان وانك قوم وقبيله سى انسانك حالندن سر وبو ايلتور يعنى بنى آدمك حال وسرندن
رايحه آلورلر وانلرك نيجه حالنه واسرارنه واقف اولور (مثنوى) زان رهيكه انس ازان آكاه نيست * زانكه زين محسوس
وزين اشباه نيست * اول بريولدنكه انس اول يولدن آكاه دكلدر زيراكه اول يول بو محسوسدن وبو اشباهدن دكلدر يعنى
حس بشريه ايله محسوس اولان وبونك امثالى يوللردن دكل بلكه معقول ومعنوى اولان يوللردندركه حس حيوانى
وديدهٔ جسمانى انى درك وشهود ده قادر دكلدر (مثنوى) درميان ناقدان زرقى متن * بر محك اى قلب دون لاقى مزن *
ناقد وبصيرلر اورتاسنده بر زرق وريا طوتمه اى قلب ودون محك اوزره بر لاف اورمه يعنى نقادان بازار طريقت وصرافان
شهر حقيقت ميانده زرق وتزويرله كنديكى خالص وصالح اظهار ايتمه بونلر محك احوال وميزان اعمال
وخصال اولمشلر دراى قلب حقير بو محك معنوى اوانلر قتنده لاف وكزاف ايلمه وبندنى خالص وصافى ام ديو سويلمه
زيرا بونلر احواله مطلعلردر (مثنوى) مر محك را ره بود بر سر وقلب * كه خدايش كرد امير جزر وجلب * زيرا قلب فاسدك
سرنه محك يولى اولوركه خداى تعالى انى جزر وجلبك اميرى ايلدى جزر بونده قطع معناسنه اوله ده جائزدر نته كم
دريانك صويى اردنه كتسه جزر وايلرو كلوب آرتسه مد ديرلر بونده جزر وجلب جر ومد معناسنه اولمق اوليدر كه منع
وجلب ايلمكدن كنايت اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه تحقيقا محك معنوى اولان اهل تميزك قلب وفاسد اولان
كسه لرك درونه يولى اولور زيرا كه خداى تعالى انى قبض وبسطك ويا خود دفع وجذبك حاكمى ايلدى اول نسنه كه
نقد وخالص درانى جذب وجلب ايلر واول نسنه كه قلب وفاسد درانى كنديدن قطع ومنع ايلر ديمك اولور اكثر نسخه ده
بو بيت بويله واقع اولمشدر (مر محك را ره بود بر نقد وقلب) كه خدايش كرد امير جسم وقلب معنى نقد وقلب اوزره محكك
يولى واردر زيرا خداى تعالى انى جسم وقلبه اميرو حاكم ايلدى (مثنوى) چون شياطين با غليظيهاى خويش *
واقفند از سرما اى خوب كيش * چونكم شيطانلر كندى غليظلكلريله بزم سر وحالمزدن واقفلردراى
خوب مذهبلو بعض نسخه ده مصرع ثانى (واقفند از سرما وفكر وكيش) واقع اولمشدر يعنى بزم سرمزدن
وفكر عزدن ومذهبمزدن واقفلردر يعنى بزم سرمزدن زمرهٔ شياطين كه ماده لرى لهب نار اولديغى اعتبارله انوار بارى
اولان ملائكه يه وارواح بنى آدمه نسبت غليظلردر مع غلظتهم وكثافتهم بزم سرمزه وفكرمزه واقفلردر بولى دينى خوب
اولان كمسه لربيلور (مثنوى) مسلكى دارند دزديده درون * مازدزدیهاى ايشان سرنكون * بو شياطين دزديده
بزم درونمزه بر مسلك طوترلر بر انلرك دزدلكلرندن سرنكونز يعنى بو شياطين حد ذاتندن غليظلر ايكن بيله بزم درونمز
جانبنه بر مخفى يول طوترلر حتى بز انلرك سارقلغندن زبون ومغلوبز (مثنوى) دم بدم خبط وزيانى ميكنند * صاحب
نقب وشكاف وروزنند * دم بدم بونلر بر عظيم خبط وزيان ايلرلر زيرا نقب وشكاف وروزن صاحبلريدر يعنى شياطين
بنى آدمك قلبى خزينه سنه اولان روزنك وشكافك ودلك دلمنك صاحبلريدر ولهذا هر دمده عظيم خبط ووافر زيان
ايدرلر (مثنوى) پس چرا جانهاى روشن درجهان * بى خبر باشند از حال نهان * چونكم بو مقدمات معلومك اولديسه
پس جهانده روشن جانلر نيچون نهان ومخفى حالدن بى خبر اولورلر بو لطيف وروشن اولان ارواح بزم مخفى اولان
احوالمزدن بى خبر دكلردر بلكه سر درونمزى بيلور ومافى الضميرمزه واقف وخبردار اولورلر (مثنوى) در سرايت كمتر
از ديوان شدند روحها كه خيمه بر كردون زدند * سرايتده ديولردن ادنى وكمترمى اولديلر اول روحلر كه فلك اوزره خيمه
اورديلر يعنى شول روحلر كه افلاك اوزره خيمه لر اورديلر ومرتبهٔ اعلايه ايرديلر عالم بالاده ساكن اولوب طورديلر
انلر بنى آدمك وجودنه سريان ايلمكده ديولردن كمتر اولمديلر بلكه ملكلردن بيله برتر اولديلر پس بونلرك اسرار درونه مطلع
اولماسى اولوتيله ثابت اولور (مثنوى) ديو دزدانه سوى كردون رود * از شهاب محرق او مطعون شود * سرنكون

از چرخ زير افتد چنان * كه شقى در جنك از زخم سنان * شيطان خرسزلكى كردون جانبنه كيدر تا كيم ملائكه دن
اسرار سرقه ايليه لكن اول ديو شهاب محرقدن مطعون اولور اول شيطانلر شهاب محرقك صدمه سندن چرخدن
باشى اشغى انجلين دوشر كه شقى جنك وقتنده رماح زخمندن دوشر يعنى زمرهٔ شياطين ملكلردن استراقهٔ سمع ايدوب
كهنه يه انى القا ايلمكدن اوترى فلكلر جانبنه كيدرلر تا كم ملكلر مابينده اولان اسرار غيبيه مطلع اوله لر وانى كاهنلره
سويليوب خلقى بونلر غائب بيلور ديو اضلال قيله لر حق سبحانه وتعالى بو فلكلرى مردهٔ شياطيندن حفظ ايلمشدر
وانك حفظنده موكل ملكلر قومشدر كه هر برى اللرنده آتش پاره طوتوب شياطينك عروج وصعودنه منتظرلردر
اكر بر جانبدن مردهٔ شياطين استراقهٔ سمع ايچون آسمانه عروج ايلسه لر اول آتش پاره لرله انلرى رجم وطرد ايدرلر حتى
اول محرق اولان شهابدن هر برى مطعون ومحرق اولور كما قال تعالى فى سورة الحجر (وحفظناها من كل شيطان رجيم
الا من استرق السمع فاتبعه شهاب ثاقب) چونكم مردهٔ شياطين ملكلردن بعض سرى على الفور استراقه ايليوب نزوله
متوجه اولسه لر انلره شهاب ثاقبى اتباع ايدرلر پس اول شهاب محرق بونلره طوقندقده چرخدن باشلرى اشغى انجلين
دوشرلر كه كافرلر غازيلرك كرزندن جنك وقتنده اتلرندن اويله دوشرلر حاصل كلام بو ارواح خبيثه پاك وطيب اولان
فلكلرك وملكلرك مقارنتنه لايق كورلميوب جانب اعلادن اسفل جانبنه بونلرى مدحور ومخذول طرد ورد ايدرلر
(مثنوى) ان ز رشك روحهاى دلپسند * از فلكشان سرنكون مى افكنند * اول مقبول ودلپسند روحلرك
رشكندن اوترى انلرى فلكدن باشى آشغه براغورلر روحهاى دلپسنددن مراد انبيا عليهم السلام واولياى عظامك
واصفيانك وعرفانك ارواح طيبه سيدر يعنى اول ارواح خبيثه يى ملكلر فلكلردن اشغه سرنكون براقدقلرى
دلپسند اولان ارواح طيبه نك رشك وغيرتلرندن اوتريدر كه آسمان وافلاك انلرك ارواح پاكنه مقام اولمغه لا يقدر
خبيثات طيبات مرتبه سنه كلمكدن اوترى وارواح طيبه نك ارواح خبيثه دن مابينلرى تميز اولمقدن اوترى ارواح
طيبه نك مقاملرينه ارواح خبيثه نك مقارن اولمسنى وتقرب قيلمسنى روا كورمزلر چونكم ارواح خبيثه دن ارواح
طيبه نك نيجه وجوهله برتر وعاليترا اولمسى ثابت اولديسه وارواح خبيثه نك دخى بنى آدمك وجودنده سريان قيلمسى
وانلرك اسرار درونه مطلع اولمسى تحقيق مرتبه سنه بولديسه نيچون من حيث الذات والصفات بو سفلى اولان ارواح
خبيثه دن برتر وعاليتر اولان ارواح طيبه وعقول انسانيه ضمايره مطلع اولميه لر ودرون عالمنده سريان قيلميه لر بو كاملر
اوليا وعرفانك ما فى الضميره واسرار قلوبه اطلاعلرى بو قدر دين طائفه يه الزام وتبكيت ايچون ديلمشدر (مثنوى) تو اكر
شلى ولنك وكور وكر * اين كمان بر روحهاى مه مبر * شرم دار ولاف كم زن جان مكن * كه بسى جاسوس هست ان سوى تن
پس اى مرئى واهل تزوير اكرسن شل ولنك وكور وكرايسك اول مه وعالى روحلره بو ظن وكمانى ايلمه شرم وحيا طوت
لاف اورمه بيهوده جان چكشمه زيرا جسم وتن جانبنه چوق جاسوسلر واردر شل چولاقدر يعنى اى اهل تزوير اولان
صاحب ريا واهل دعوى اولان منبع مكر ودغا فرضى سن السز وآقسق ايسكده عالى اولان روحلرى فهم وادراكه ايتمك
جانبنه كيتمكه قادر دكل ايسكده وانلرك نه مرتبه ده ايدوكنى كورمكه ودخى سر ودرونلرنى استماع ايلمكه قادر دكل
بر بصيرتى كور وكوش هوشى صاغر كمسه ايسكده بنه بو سوء ظنى مهتر وبهتر اولان روحلر اوزره بيلمك بو مرتبه لرده بيله
اولسك انلره سوء ظن ايلمك مناسب دكلدر والحاصل حيا ايماندندر كركدر كه استحيا ايليه سن ولاف زنلكدن برى
اوله سن وجانكى نزع ايتميه سن زيرا چوق جواسيس قلوب واردر اول سنك بدنك طرفنه سنك ظاهركده اولان مقال
وفعالكدن وحركات وسكناتكدن ادنى مرتبه لرى اولدركه باطنكده اولان اسراره فراستله استدلال قيلورلر ومكنونات
ضميريكه مطلع اولورلر پس كركدر كه بونلر قتنده لاف وكزافى ترك ايده سن وفقيرلك وبى وجودلك يولنه كيده سن حتى
بونلردن سكا مرحمت وشفقت اولوب اول واسطه ايله محن معنويدن قورتوله سن وانلرك تربيت حيات بخشيله صحت
وسلامت حقيقى بوله سن * دريافتن طبيبان الهى امراض دل ودين را در سيماى مريد وبيكانه * بو شرح شريف طبيبان
الهى وحكيمان ربانينك دل ودين مرضلرنى مريد وبيكانه نك سيمالرندن ادراك ومشاهده ايلملرى بيانده در ولحن كفتار او
* ودخى انك كفتارنك لحننده يعنى كلامنك اسلوبنده واداسنده * ورنك چشم او * ودخى انك چشمنك رنكنده يعنى
كوزينك لوننده وباقشنده بيلملرينك ودرون دله بونلردن استدلال قيلملرينك بيانده در (وبى اين همه نيز از راه دل كه *
بود وكليسز كوكل يولندن انلرك سرلرينه مطلع اولملرينك بياندر * انهم جواسيس القلوب فجالسوهم بالصدق *
زيراكه بونلر قلبلرك جاسوسلريدر پس سز بونلرله صدقله مجالست ايليك بونلرك قلبه جاسوس اولمسى واسرار درونى بيلمسى
برقاج طريقيله اولور اولا كلاملرينك لحن واسلوبندن ما فى الضميره استدلال قيلورلر نته كم (ولتعرفنهم فى لحن القول)
ايت كريمه سنك مفهومى بو معنايه دلالت ايلركه حضرت نبى صلى الله عليه وسلم منافقلرى كلاملرينك اسلوبندن بيلدى

ودخی حضرت عائشهٔ صدیقه نك درونده اولان حالته انك لا ورب محمد ودخی ورب ابراهیم دیمه سندن استدلال قیلدی
نته كم بو حدیث شریف بو معنایه شاهد اولدی عن عائشة رضی الله عنها اتفقا علی الروایة عنها قال صلی الله علیه وسلم
انی لاعلم اذا كنت عنی راضیة واذا كنت علی غضبی قالت فقلت ومن این تعرف ذلك فقال علیه السلام اما اذا كنت
عنی راضیة فانك تقولین لا ورب محمد واذا كنت علی غضبی قلت لا ورب ابراهیم قلت اجل والله لا اهجر الا اسمك بو حدیث
شریفك معناسی وتحقیقی جلد اولده باوا پس كشیدن خر كوش سر خنده مر ورا بلدی فلیطلب فیه وثانیا سیمای
وجهدن سر درونه انتقال قیلورلر نته كم حق تعالی رسولنه (ولتعرفنهم بسیماهم) دیدی اكر سیماده انقباض اولورسه
درونك انقباضنه دلالت ایدر واكر مستبشر اولورسه درونك استبشارینه دلالت ایدر نته كم بو آیت كریمه ایله آخرته
ایمان كتورمین رصورتده اسلامده اولان منافقلرك بیلنمسنه وسر درونلرینه واقف اولمسنه بر طریق و بر قاعده بسط
ایلدی قال الله تعالی فی سورة الزمر (واذا ذكر الله وحده اشمأزت قلوب الذین لا یؤمنون بالاخرة واذا ذكر الذین من دونه
اذا هم یستبشرون) یعنی شول وقتده كه الله تبارك وتعالی مفرد اذكر اولنسه آخرته ایمان ایلمین كسه لرك قلوبی منقبض
اولوردی وشول وقتده كه اللهدن غیری شیلر ذكر اولنسیدی بونلر مستبشر وخنده روی وفرحناك اولورلردی وقال
ابو طالب المكی رضی الله عنه وقد جعل الله وصف الكافرین انهم اذا ذكر الله وحده فی شیء انقبضت قلوب الكافرین
واذا ذكر غیره فی شیء فرحوا وجعل من نعوتهم انهم اذا ذكر الله بتوحیده وافراده عظموا ذلك وكرهوه واذا اشرك غیره
فی ذلك صدقوا به وفیه دلیل علی ان المؤمنین اذا ذكر الله بالتوحید والافراد فی شیء انشرحت صدورهم واتسعت قلوبهم
واستبشروا بذكره وتوحیده واذا ذكرت الاواسط والاسباب التی دونه كرهوا ذلك واشمأزت قلوبهم وهذه علامة صحیحة
فاعرفها من قلبك لتستدل بها علی حقیقة التوحید فی غیر القلب لان اجود خفاء الشرك والنفاق فی السر انتهی كلامه
وثالثا كوزلرنده لوندن وعلامتدن ما فی الضمیره مطلع اولورلر نته كم حضرت عثمان رضی الله عنه حضورنه كلان
بر كمسه نك یوزنه باقوب كوزینك محرماته باقدیغنی بیلدی واكا (ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله
دیو تعریض وتوبیخ قیلدی نته كم شیخ اكبر حضرتلری فتوحاتده باب فراستده انلردن حكایت بیوررلر كما وقع لعثمان رضی
الله عنه دخل علیه رجل فعندما وقعت علیه عینه قال یا سبحان الله ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله
وكان ذلك الرجل قد ارسل نظره الی ما لا یحل وقال له الرجل اوحی بعد رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال
لا ولكنها فراسة الم تسمع قول رسول الله صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله فعندما دخلت
علی رأیت ذلك فی عینك) بو كلامك تفسیری وبو محله مناسب اولان استدلال وفراستك تحقیقی بو طرق ثلثه دن ماعدا
اول طبیبان الهی كوكل یولندن مكاشفه طریقی اوزره اسرار باطنه واقف كار درونه مطلع اولورلر نته كم ابو یعقوب سوسی
دیمشدر (انهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبكم ویطلعون علی اسراركم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق (م ی)
این طبیبان بدن دانش ورند * بر سقام تو ز تو واقفترند * تا ز قاروره همی بینند حال * كه ندانی تو ازان رو اعتلال *
بو جسم وبدن طبیبلری اهل استدلال ودانشورلردر سنك مرض وسقامتكه سندن زیاده واقفلردر حتی قاروره دن
حالكی كورورلر كه سن اول وجهدن اعتلال واختلالكی بیلمزسن (مثنوی) هم ز نبض وهم ز رنك وهم ز دم * بو برند
از تو هر كونه سقم هم نبضدن وهم رنك رودن ودخی دمدن سندن هر كونه رنج وسقمه بوی ایلتورلر دم بونده نفس وكلام
معناسنه اولسه ده جائزدر كه مریضك سوزندن مرضنه استدلال قیلورلر لیكن قان معناسنه اولسه محله دخی مناسب
اولور زیرا دموی اولان مرضه كثرت دمدن استدلال قیلورلر والحاصل اطبا بوذكر اولنان علایم وآثار واسطه سیله
درونده اولان امراضه تفقد قیلدن ایسه واقف اولورلر چونكم اطبای جسمانی سنك حال درونكی سیمای وجهكدن
وقاروره كك رنكندن ونبضك حركاتندن بیلورلر وبو دلایل واسطه سیله درونكده اولان امراضه مطلع اولورلر وسن
انلره كندیكی تسلیم ایلرسن وانلر هر نه دیرلرسه اعتقاد ایلرسن پس طبیبان جسمانیه ایله اولان معامله بو یله اولیجق
طبیبان الهیه یه نیچون اعتقاد قیلمیه سن وبونلرك فراستله اسرار درونی بیلدكلرینه نیچون راضی اولمیه سن نته كم
بو معنایه اشارت ایدوب بیورررلر (م ی) پس طبیبان الهی در جهان (چون نداند از تو بی كفت ودهان چونكم بو مقدمه
معلومك اولدیسه جهانده طبیبان الهی نیچون كفت ودهانسز سنك حالكدن بیلمزلر یعنی لسانه كلمكسزن وتقریر احوال
قیلمقسزن بو طبیبان الهی وعارفان ربانی سنك درونكده اولنی بیلورلر وظاهركده اولان اقوال وافعالكدن باطنكده
اولان افكار واسراره استدلال قیلورلر (مثنوی) هم ز نبضت هم ز چشمت هم ز رنك * صد سقم بینند در تو بی درنك *
هم سنك نبضكدن وهم چشمكدن هم رنك رویكدن بی درنك وبی توقف سندن نیچه یوز سقم كورورلر یعنی هم
سنك حركاتكدن وهم سنك كوزكك باقشندن وهم سنك سیمای وجهكدن بو عارفان الهی بلا تأخیر اسقام باطنه دن

سنده نیچه سقم كورورلر وسیمای وجهكدن سنك مجرم وعاصی اولدیغكی بیلورلر كه حق تعالی (یعرف المجرمون
بسیماهم) بیوردی اكر تنها كده راكع وساجد اولورسك وطاعت وعبادت قیلورسك انی هم سیماكدن استدلال
قیلورلر كه حق تعالی (سیماهم فی وجوههم من اثر السجود) بیوردی (مثنوی) این طبیبان نو آموزند خود * كه بدین
آیات شان حاجت بود * بو طبیبلر خود نو آموزلردر زیرا انلرك بو آیتلره حاجتی واردر یعنی بو طبیبان بهر حال بو اسباب
وعلاماته محتاجلردر بونلر بو دلیللر او لمینجه درون احوالنه مطلع اولمزلر بو اعتباریله بونلر كامل اولنلره نسبتله نو آموزلر
ومبتدیلر حكمنده دررلر اما كامل بونلر كبی اسباب وعلاماته محتاج دكللردر نته كم بیورررلر (مثنوی) كاملان از دور
نامت بشنوند * تا بقعر باد وبودت در روند * بلكه پیش از زادن تو سالها * دیده باشندت ترا با حالها * اما كامللر
یعنی طبیبان الهی ایراقدن سنك نامكی ایشیدرلر تا سنك باد وبودكك قعرنه كیدرلر بلكه سنك طوغمقلغكدن نیچه
یللر مقدم سنی سنك حاللر كله كورمش اولورلر باد وبود كون ووجود معناسنه در بعض نسخه ده تار وبودت واقع اولمشدر
طول وعرضكی دیمك معناسنه اولور اما اولكی اصحدر یعنی كامل ومكمل اولان طبیبان الهی ایراقدن سنك اسمكی كه
اشیده لر تا سنك وجودكك ومتكون اولمككك حقیقتنه كیدرلر وانی كما ینبغی مشاهده ایدرلر اصلنده سن نه كمسه
ایدك وصكره نه اولسك كرك بیلورلر ودرونكه وبرونكه واقف اولورلر وسن دخی عالم دنیاده وشهود انسانه كلمزدن مقدم
رحم مادركده بلكه صلب پدركده ایكن بلكه آباء علویدن امهات عناصره كلمزدن وامهات عناصردن تولد
قیلوب پدر ومادریكك وجودنه متصل اولمزدن مقدم هنوز دخی عالم ارواح ومعانیده ایكن بلكه عین ثابته عالمنده
ایكن سنك حقیقت ذاتكی جمیع احوالكله بیله مشاهده قیلمشلر ولوح محفوظده سنكچون مقدر اولان احواله مطلع
اولمشلردر نته كم بایزید وحسن خرقانی قدس الله سرهما العزیز حضرتلرینك وجودنی وجمیع احوالنی ظهوره كلمزدن
اول بیلدی واكا كوره مریدلرینه خبر ویردی وفی الحقیقه بلا زیادة ولا نقصان دیدیكی كبی ظهوره كلدیكه وبو حكایتدن
معلومك اولور * مژده دادن ابا یزید از زادن ابو الحسن خرقانی رضی الله عنه پیش از سالها ونشان صورت وسیرت او
یك بیك ونوشتن تاریخ نویسان آنرا جهت رصد * بو سرخ شریف بایزید بسطامی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك
بشارت ویرمسیدر حضرت ابو الحسن خرقانینك طوغمه سندن نیچه ییللردن اول وانك صورتنك وسیرتنك
نشانندن بر مژده ایتمسیدر اول زمانی رصددن وكوزتمكدن اوتری تاریخ نویسلرك یازمسنك بیانیدر
(مثنوی) آن شنیدی داستان بایزید * كه ز حال بو الحسن پیشین چه دید * حضرت ابا یزیدك اول داستان
وحكایه سنی اشتدك بو دخی معنادر اشتدكمی كه ابو الحسن خرقانی حضرتلرینك حالندن دخی اول حضرت وجوده
كلمزدن مقدم نه كوردی ونه خبر ویردی انك منقبه سی اولدر كه بیورررلر (مثنوی) روزی آن سلطان تقوی می كذشت
* با مریدان جانب صحرا ودشت * بر كون اول سلطان تقوی كذر ایلدی مریدلریله صحرا ودشت جانبنه
(مثنوی) بوی خوش آمد مر اورا ناكهان * در سواد ری ز سوی خارقان * اول حضرته ناكهان خوش ولطیف
بر رایحه كلدی ری سوادنده خارقان جانبندن یعنی ری شهرینه قریب خرقان نام بر قریه دن بر رایحهٔ روحانی كلدی
مثنوی) هم بر انجا ناله مشتاق كرد * بوی را از باد استنشاق كرد * هم اول محلده اول حضرت نالهٔ مشتاق ایلدی
یعنی اول منزلده مشتاقانه نعره ایلیوب بوی ریحدن استنشاق واستشمام ایلدی (مثنوی) بوی خوش را عاشقانه
می كشید * جان او از باد باده می چشید * اول خوش رایحه یی عاشقانه جذب ایلدی آنك دل وجانی باد وهوادن باده
طاتدی یعنی نفس رحمانی اولان باددن اول حضرتك روح شریفی بادهٔ اسراری استلذاذ ایتدی چونكم اول ریحدن
اشمار ایحه سن عاشقانه استشمام ایلدی انك دماغ جانی بو فایحه ایله معطر اولوب كمال سروردن مست اولوب مشتاقانه
نعره لر اوردی (مثنوی) كوزهٔ كو از یخابه پر بود * چون عرق بر ظاهرش پیدا شود * آن ز سردی هوا آبی شدست
* از درون كوزه نم بیرون نجست * مثلا بر كوزه كه اوبوزلو صودن پر ومملو اوله كوزه نك ظاهرنده عرق كبی اثر پیدا اولور
اول عرق كبی اولان اثر هوانك برودتندن بر لطیف آب اولمشدر یوخسه كوزه نك درونندن برو نم صیچره مدی وخروج
ایتمدی بو بیتلر اول حضرتك جانی باددن باده چكدی وشراب ایچدی قولنی تأیید ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر
یعنی اكر سن دیرسن كه باددن نیچه باده ایچدی وهوانك آب وشراب اولمسی ممكنمیدر جواب بیورررلر كه مثلا بر كوزه
اكر نحاسدن اولسون واكر ذهب وفضه دن اولسون ویا خاكدن اولسون بوزلو صو وغوق صوایله ایچروسی پر اولسه
طشره دن اول كوزه یه هوای بارد كلوب تماس اولسه اول هوای بارد درونده كوزه ده اولان ماء باردك كیفیتندن
متكیف اولوب هوا خارج كوزه ده آبه متبدل اولور زیرا هوا رطوبت جهتندن آبله مجانسدر لاجرم زیاده برودتندن
كیفیت اخذ ایدوب رطوبتی طرفی غالب اولوب عرق شكلنده پیدا اولوب ظاهر كوزه دن متقاطر اولور حتی انی البته

بر كاسه به قوسك اول كاسه ده وافر آب جمع اولور وكوزه نك ايچنده اصلا بر قطره طشره يه خروج ايتمش اولوراكرخروج
ايتسه ايدى درون كوزه ده اولان آبه نقصان كاوردى واكر عرق شكلنده ريزان اولان آب هوادن پيدا اولمسيدى اول
كوزه يى بر هوا طوقنمز يره قوديغك زمانده دخى بو حالت اندن ظهوره كاوردى هوا طوقنمز يره قوسك مجرد بركه اول
كوزه نك ظاهرى يابس اولوراندن اصلا بر قطره پيدا اولمز معلوم اولديكه اول تقاطر ايلين عرق هواى باردك
اكا مماس اولمسندن حاصل اولورايمش كذلك حضرت بايزيده دخى اول بوى آوراولان باد ارادت الهيه ايله شراب نابه
متبدل اولوب انى مست ايلسه عجب دكادرنته كم بيوررلر (م ى) باد بوى اورمر اوراآب كشت (آب هم اوراشراب ناب
كشت * كذلك حضرت بايزيده بوى آوراولان باد آب اولدى آب هم اكا صافى شراب ناب اولدى يعنى نفس رحمانى
طرف ربانيدن حضرت ابو الحسن خرقانينك رايحهٔ فايحه سن كتوروب حضرت بايزيدك كوزهٔ وجود لرينه مماس
ومتصل اولوب درونده اولان عشق ومحبت آبيله اول هواى باردك مجانستى اولديغى ملابسه سيله انك كيفيتيله درحال
متكيف اولوب شراب ناب روحانى اولدى چونكم اول هواى بارد واسطه سيله ظهوره كلان شراب نابى روح شريفلرى
نوش ايليجك اندن مست اولوب مشتاقانه نعره لر اوردى مستانه لكلر اظهار قيلدى (مثنوى) چون درو آثار مستى
شد بديد * يك مريد اورادران دم بررسيد * چونكم انده مستلك اثرلرى بديد وظاهر اولدى اول دمدن برمريد
اكا ايرشدى يعنى چونكم اول حضرتك وجود شريفنده آثار مستى ظاهر اولدى ومستانه ناله لر قيلدى برمريد اول
حضرته اولدم ونفس جانبندن بروايرشدى يعنى برآخر طرفدن دكل بلكه ينه آنك نفس مباركى سمتندن اكا واصل
اولدى سؤالى انك نفس شريفى وكلام لطيفى نه قبلدن ايسه اول طرفدن سوال قيلدى ديمك اولور بوده جائزدر كه
اولدمدن ديمك اول وقتنده ديمك اوله يعنى اول وقتدن ايرشدى برغيرى وقته تأخير ايلمدى ديمك اولور (مثنوى)
پس بپرسيدش كه اين احوال خوش * كه برونست از حجاب پنج وشش * پس اول حضرته سوال ايلديكه بو خوش
ولطيف احوال كه پنج وشش حجابندن طشره در يعنى حواس خمسه وجهات سته دن بيروندر (مثنوى) كاه سرخ
وكاه زرد وكه سپيد * مى شود رويت چه حالست ونويد * سنك يوزك كاه سرخ وكاه زرد وكاه سپيد اولور بونه حالت ونه
بشارتدر نويد بشارت معناسنه در (مثنوى) مى كشى بوى وبظاهر نيست كل * بى شك از غيبست از وكلزار كل
* بوى لطيف جذب واستشمام ايلرسن حال بوكه ظاهرده كل يوقدر شكسز بو حالت عالم غيبدن وكل مرتبه سنك
كلزارندندر كلزاركلدن مراد مرتبهٔ الوهيتدركه جميع اسما وصفاتى جامعه اولديغى جهتندن اكا مرتبهٔ كل تعبير ايدرلر
(مثنوى) اى تو كام جان هر خود كامهٔ * هر دم از غيبت پيام ونامهٔ * اى محبوب معنوى سن هر بر خودكامه نك
جانينك كاميسن هردم عالم غيبدن سكا برنامه وخبروار درخود كام وخودكامه كندى مرادنه واصل اولان وكندى
كندويى سون ومراد قيلان كمسنه ديرلر يعنى اى محبوب معنوى سن هر برمرادنه واصل اولان كامرانك وكندى
ذاتنى سون وحقيقتنى مراد ايلين اصحاب عرفانك مراد ومطلوبيسن هر دمده عالم غيبدن سنك روح شريفنه واردات
الهى والهام ربانى كلمكده دروسنى مستورات ومغيبانه خبردار قيلمقده در (م ى) هر دمى يعقوب وار ازيوسفى (مى رسد
اندر مشام تو شفى * هر بردمده يوسف جانبندن حضرت يعقوبه كلان رايحه وشفاى صدر كبى سنك مشام شريفكه
برشفا ورايحه ايرشور يعنى يوسف طرفندن حضرت يعقوب عليهما السلامه رايحه كاوب وحضرت يعقوب عليه
السلام اول رايحه يى دماغ جانى استشمام ايلديكى كبى اى سلطان العارفين سكا دخى يوسف حقيقى طرفندن نيجه
رايحهٔ معنوى وفايحهٔ روحانى كاوروسنك دماغ جانك اول رايحه يى استشمام قيلوركه حضور شريفكده اولادلك كبى
اولان مريدلريكك اول رايحه دن خبرلرى يوقدر (مثنوى) قطرهٔ بر ريز برما زان سبو * شمهٔ زان كلستان باما بكو *
اسدى بو سبودن بزم اوزريمزه برقطره دوك واول كلستاندن بزه برشمه سويله يعنى بو شراب الهيله پر اولان سبوى
وجودكدن بزم اوزريمزه برقطره سر الهى شرابنى بذل ايله واول كلستان معنويدن بزمحتاجلره برشمه سويله (مثنوى)
خو نداريم اى جمال مهترى * كه لب ما خشك وتو تنها خورى * اى سيادت ومهترلكك جمالى بز خوى وعادت
طوتمزز كه لبمز خشك اوله وسن تنها آنى ايچه سن يعنى اى مهترلك وبهترلك صاحبلرينك حسن وجمالى اولان صاحب
كمال بز بو آنه دلك خوى وعادت طوتمدق اول حالته بزم اغزمز محروم اوله وسن اول ذوق وصفايى تنها نوش قيله سن بلكه
بوانه دلك سيرت شريفه وعادت كريمه لك بونك اوزرينه جاريه اولمشديكه هرنه حالت وذوق كه حق طرفندن وجود شريفكه
واصل اوله اندن مستعد اولان محتاجلره دخى هربرينه استعدادلرى قدر حصه ونصيب ويرردك وانلرى دخى اول
موهوب اولان معنادن حظ ولذت اولمق مرتبه سنه ايركورردك بو آنه دلك بزبو كامعتاد اوله كلمشزدر (مثنوى)
اى فلك پيماى چست چست خيز * زانچه خوردى جرعهٔ برما بريز) اى چست قالقيجى فلكى چست طى ايديجى بعض

نسخه ده چست وچست خيز ما بينده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقديراوزره معنى اى فلكى چستلكله طى
ايديجى وچست وچابك قالقيجى اول شراب نابدن كه نوش ايتدك بزم اوزريمزه دخى برجرعه دوك وبزه اندن نصيب
ويركه وللارض من كاس الكرام نصيب ديلمشدر كريم اولنلرك شاتندندركه محتاج اولنلرى محروم ايلمزلر (مثنوى)
مير مجلس نيست در دوران دكر (جز تواى شه در حريفان در نكر) دورانده سندن غيرى مير مجلس يوقدر اى شاه ولايت
حريفلره نظر ايله بو بيت اول حضرتك فرديتنه واول عصرده قطبيتنه اشارت اولور يعنى دورانده مجلس جمعيتك قطب
واميرى سندن غيرى يوقدركه حق جانبندن ذات شريفكه قطب العارفين ديمك لقب اولمشدر چونكم بويله
بر صاحب دولت واهل سعادتسن بزكه سنك حريفلرك ومصاحبلريكز بزه نظر ايله واول نوش ايلديكك شراب
الهيدن بزه دخى حصه ويرديدى وبو جمله اول مريدلسانندن سائر مريداولنلره تعليم وتنبيهدركه كندى مقتدا وپيشواسى
اولان شيخنه اندن برمعنا استفاده ايلمك مراد ايلدكده بوكونه تعظيم وتكريم قيله وبو وجهله سائل اوله (مثنوى)
كى توان نوشيد اين مى زير دست (مى يقين مر مرد را رسوا كرست) بو رسمه ال التنده مخفى نوش ايلمك نجين ممكن اولور زيرا
يقين ومحقق اولان بودركه باده آدمى رسواى ايديجيدر يعنى بو بادهٔ حقى پوشيده وتنها نوش ايلمك نيجه ممكن اولور باده خود
تحقيقا انسانى رسواى ايديجى والبته اثرنى خلقه كوستريجى اولور (مثنوى) بوى را پوشيده ومكنون كند * چشم
مست خويشتن را چون كند) فرض ايده لمكه باده نوش اولان كمسه باده نك رايحه سنى بعض ادويه ايله پوشيده ومكنون
ايلريا كندينك مست ومخمور چشمنى اونيجه ايلر يعنى باده نوش اولان كمسه كندى اغزينك رايحه سنى بعض علاجله كتم
ايلديكى تقديراوزره مخمور اولان عينى اعين ناسدن ستره قادر اوله مز كذلك سندخى اى ميخانهٔ حقيقتك مستى اكرچه
بزم كبى اهل صحودن اول شرابك رايحه واثرنى ستر ايلسك قابل امامست اولان ذات شريفكى ستر ايلمك نيجه ممكندركه
خرحقله سرخوش وعشق مطلقله پرجوش اولمشدر (مثنوى) خود نه آن بويست اين كاندر جهان * صد هزاران
پرده اش دارد نهان * حال بوكه سن نوش ايتديكك باده نك رايحه سى خود اول بوى دكلدركه جهانده يوزبيك
پرده انى پنهان ومخفى طوته يعنى طوتمز (م ى) پر شد از تيزئ او صحرا ودشت) دشت چه كز نه فلك هم در كذشت * زيرا
اول بر باده دركه انك تيزى وحدتندن صحرا ودشت پر اولمشدر دشت وصحرا اندركه نه فلكدن بيله كچدى يعنى انك روايح
وآثارينك كمال قوتندن بو دشت جهان وصحراى كون ومكان مالامال اولمشدر صحراى جهان ندر افلاك تسعه دن
هم تجاوز ايدوب عالم ارواح عقوله هم سرايت قيلمشدر وملكوت وجبروت اهلنى مست ومستغرق ايلمشدر (مثنوى)
اين سر خم را بكهكل در مكير * كين برهنه نيست خود پوشش پذير * بو كوپك باشنى بالچق ايله طوتمه زيرا بو عريان
وبرهنه خود پوشش پذير دكلدر يعنى بو بادهٔ اسرار ايله پر اولان وجودك خمرينك سر ودهاننى طبيعت كهكليله طوتمه
وبشريت بالچغيله صيوه مه زيرا بو برمرتبه عريان وفاشدركه خود استارانى اورتمكه قادر اولمز واول دخى پرده لر
وحجابلر قبول قيلمز (مثنوى) لطف كن اى راز دان راز كو * آنچه بازت صيد كردش باز كو * امدى لطف ايله
اى راز بيليجى وراز سويليجى سلطان اول نسنه يى كه سنك باز روحك صيد ايلمشدر انى آشكارا سويله (مثنوى) كفت
بوى بو العجب آمد بمن * همچنان كه مر نبى را ازيمن * بايزيد بسطامى قدس الله سره العزيز حضرتلرى سائل اولان
مريدينه بويله ديو جواب ويردى بكا بر بو العجب رايحه واثر كلدى ديدى انجلين كه حضرت نبى عليه السلامه يمن جانبندن
كلدى (مثنوى) كه محمد كفت بر دست صبا * از يمن مى ايدم بوى خدا * نته كم حضرت محمد عليه السلام صبانك الى
اوزرينه يمندن بكا بوى خدا كاوردى نته كم (انى لاجد نفس الرحمن من قبل اليمن) بيوردى يعنى تحقيقا بن رحمانك
روح ورايحه سن يمن جانبندن بولورم ديدى ومبارك وجهلرنى يمن جانبنه دوندروب استشمام ايدردى وبو حديث
شريفدن مرادنه ايديكنده علما اختلاف ايلمشلردر بعضيسى قوم انصاردر ديمشلركه انلرله حضرت نبى ومؤمنلر
كربدن نجات بولدى وانلره انلر جانبندن راحت ايرشمشدر نته كم ابن اثير نهايه ده دير (قيل عنى به الانصار لان الله
تعالى نفس بهم الكرب عن المومنين وهم يمانيون لانهم من الازد) واكثرى دخى بوندن مراد اويس قرنيدر ديمشلر
نته كم حضرت مولانا قدس الله سره العزيز دخى بو معنايى قبول ايليوب ونظمه كتوروب اشارت بيوررلر
(مثنوى) بوى رامين مى رسيد از جان ويس * بوى يزدان مى رسد هم از اويس * مثلا ويسك جاندن بوى رامين
ايرشورا ويسدن هم يزدانك رايحه سى ايرشور رامين برمعشوقه نك اسميدر ويس انك عاشقى بر كيمسه نك اسميدر
يعنى رامين نام معشوقه نك رايحه سى ويس نام عاشقك جاندن ظهوره كلوراويسك وجودى رامينك عشق ومحبتيله
برمرتبه پر اولمش وانك عشقى بونك وجودنه اول غايتده سرايت قيلمش كه عاشقك درونى رنك معشوقيتله منصبغ اولوب
وانك ذات وصفاتيله متحلى اولديغندن هرشول كمسنك كه دماغ جانى پاك درا كا اول عاشقك جاندن معشوقنك

رایحه‌سی ایشوردی نته‌کم هم اویس قرنی رضی الله عنه حضرتلرندن یزدانک رایحه‌سی حضرت نبی علیه السلام
جانبنه ایرشدی واویس قرنی حضرتلری اول مرتبه‌ده عاشق خدا ایدیکه عشق خدا آنک جمیع عروق واعضاسنه سرایت
ایلیوب تجلیات حقله انک وجود شریفی اول مرتبه طولمشدیکه اندن دماغ پاک صاحبلری حق رایحه‌سن بولورلردی
وکل اناء یترشح بما فیه قولنک مفهومی اوزره برکسه‌نک درونی هرنه ایله طولسه برونه چقان اول شیء اولور چونکم
وبک جانی رامینله طولدی اندن رامین رایحه‌سی کلدی واویس القرنینک جانی اوصاف یزدانی ایله طولدی اندن
رحمان رایحه‌سی ظهور قیلدی وحضرت نبی صلی الله علیه وسلم اندن رحمان رایحه‌سنی بولدی وعصر شریفنده
اولان اصحابنه بومعنادن خبر ویردی نته‌کم بیوررلر (مثنوی) از اویس واز قرن بوی عجب * مر نبی را مست کرد
وپرطرب * حضرت اویسدن وقرن کوینندن عجیب وغریب بربوی واثر حضرت نبی علیه السلامی مست وپرطرب
ایلدی یعنی حضرت اویسدن وانک مقامندن برعجیب وغریب بی کیف رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی حضرت پیغمبر
صلی الله علیه وسلمی مست وپرطرب ایلدی * مثنوی * چون اویس از خویش فانی کشته بود * آن زمینی آسمانی
کشته بود چونکم حضرت اویس قرنی درد عشقله کندیسندن محو وفانی اولمشدی اول زمینه منسوب اولان قرنی
آسمانه منسوب اولمشدی یعنی چونکم اویس القرنی حضرتلری حق تعالینک عشق ومحبتی واسطه‌سیله کندی
کدورات طبیعیه‌سندن فانی اولمش واوصاف الهیه ایله متصف واخلاق ربانیه ایله متخلق ومتحقق اولدیغی واسطه ایله
زمینه منسوب ایکن مرتبه‌یی بولمش اولدی ولهذا انک وجود شریفندن رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی ظهوره کلدی پس
سائر ابدال مرتبه‌سنه واصل اولان وتبدیل ذات وصفات قیلان اولیایی دخی بوکا کوره قیاس ایله وبونلرک تبدیل ذات
وصفات قیلمسنه واوصاف الهیه ایله متصف اولمسنه وحضرت حقک انوار ذاتیه وصفاتیه‌سی بونلرک وجودنده غلبه
قیلوب بونلرک وجودینک مغلوب ومنعدم اولمسنه بومثالی ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن هلیلهٔ پروریده در شکر
* چاشنی تلخیش نبود دکر * آن هلیلهٔ رسته ازماوپی * نقش دارد از هلیله طعم نی * مثلا اول شکرده پرورده وتربیه
اولمش هلیله‌یه دخی انک اجیلغنک چاشنیسی اولمز زیرا انک اجیلغی شکرک لذت وحلاوتنده محو اولور واول هلیله شکر
طعمن بولور واول حکمده اولور پس اول ماومنیدن قورتلمش هلیله‌دن نقش طوترلکن هلیله طعمن طوتمز کذلک
حضرت اویس قرنینک وسائر اولیانک وجود بشریه‌لری وصفات طبیعیه‌لری وجود الهیه‌ده وصفات ربانیه‌ده
محو ومتلاشی اولوب والطاف الهیه‌ده نشو ونما بولوب تبدیل صفات قیلدقدنصکره بونلردن غیری بشریت رایحه‌سی
کلمز وچاشنی طبیعت ظهور قیلمز زیرا بونلر هلیله شکرده محو اولوب انک لذتن طوتدیغی کبی حضرت حقک صفاتنده
کندی صفاتلرنی محو ایلیوب ماومنی قیدندن خلاص اولمشلردر اکرچه بونلر هر بری انانیت نقشن طوترلر اما طعم
انسانیت طوتمزلر بلکه اوصاف الهی طعمن طوترلر ذوق روحانیسی اولان بونلردن حق لذتنی درک وشهود ایلر
(مثنوی) این سخن پایان ندارد باز کرد * تاچه کفت از وحی غیب آن شیر مرد * الحاصل بوسوز نهایت وپایان طوتمز
کیرودون تا اول شیر مرد عالم غیبک وحی والهامندن نه دیدی (مثنوی) کفت ازین سو بوی یاری می رسد) کاندرین ده
شهریاری می رسد پس اول مرید سائله حضرت بایزید جواب ویروب دیدی بوجانبدن بنم مشام دماغمه بریار جانک
بوی واثری ایرشورکه بوقریه‌ده برشهریار ایریشور مراد حسن خرقانی حضرتلریدرکه شهریار معنویدر وقطب عالمدر
قول رسول علیه السلام انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن * بوسرخ شریف حضرت نبی علیه السلامک بوقولنک
بیانده‌درکه بیوردی تحقیقا بن یمن جانبندن نفس رحمانی بولورم نفس لغتده دم دریعنی صولق بوراده تنفیس معناسنه
دردیمشلر (کما قال ابن الاثیر فی النهایة النفس فی هذا الحدیث اسم وضع موضع المصدر من باب التفعیل من نفس ینفس
تنفیسا کانه قال اخذ تنفیس ربکم من قبل الیمن) ای تفریجه بوراده نفس رحماندن مراد ظهورات الهیه اولسه
مذهب مشایخه مناسب اولوردی نته‌کم اصطلاح مشایخده نفس رحمانی ظهورات الهیه‌یه دیرلر نته‌کم سعد الدین
فرغانی بیوررلر (اعلم ان النفس الرحمانی هو عین الرحمة السابقة الشاملة علی کل شیء ظاهرا وباطنا لما بدا من باطن
الغیب بحکم اقتضاء فانبجست) ولهذا بوموجوداته نفس رحمانی دیدیلر اول ملابسه ایله‌که برکسه درونده اولان
ریح حاره‌یی اخراج ایلدکده تنفس ایدر جناب عزت دخی مقتضیات اسماء وصفاتنی مرتبهٔ بطوندن عالم ظهوره اخراج
ایلدکده بومعنانک متنفسینک تنفسنه مشابهتی اولدیغندن اوتری نفس رحمانی دیدیلر پس انسان کاملک وجودی
اکمل ظهور اوصاف الهی اولدیسه انلر جانبندن نفس رحمانیه‌یی بولق ونفحهٔ ربانیه‌یی استشمام قیلمق صحیح وثابت
اولور پس حضرت پیغمبر علیه السلام مظهر اوصاف الهی اولان اویس حضرتلرینک وجود شریفندن وجانب
لطیفندن جمیع موجوداته حاوی وشامل اولان رحمت سابقه‌نک وظهورات الهیه‌نک سرنی استشمام قیلوب نفس

رحمانی‌یی تحقیقا بن یمن جانبندن بولورم دیدی (م ی) بعد چندین سال می زاید شهی (می زند بر آسمانها خرکهی) بایزید
قدس الله سره العزیز حضرتلری بیوردیکه بوقدر ییلدنصکره برشاه جهان طوغر آسمانلر اوزره برخیمه اورر یعنی قدر
ومرتبه‌سی فلکلردن برتر وعالیتر اولور (مثنوی) رویش ازکلزار حق کلکون شود * از من او اندر مقام افزون بود *
انک روی شریفی کلزار حقدن کلکون اولور اول شاه جهان مقامده بندن زیاده اولور یعنی انک ذات لطیفی حق
تعالینک اوصاف کلزارندن ملون اولور ورنک بولور مقام ومرتبه‌ده اول بندن عالیتر اولور دیدی (مثنوی) چیست
نامش کفت نامش بوالحسن * حلیه‌اش وا کفت از ابرو وذقن * مرید حضرت بایزیده دیدیکه انک نام شریفی ندر بایزید
حضرتلری اکا دیدیکه ابو الحسن در انک حلیه‌سنی ابروسندن وذقندن کیرو سویلدی (مثنوی قد او ورنک او وشکل او
یک بیک وا کفت از کیسو ورو * اول حضرتک قدنی وانک رنک روینی وانک شکل وصورتنی دخی کیسوسندن
بربر اشکار اسویلدی (مثنوی) حلیهای روح او را هم نمود * از صفات واز طریقهٔ جا بود * انک روحنک حلیه‌لرنی
وصفتلرنی دخی کوستردی صفاتندن وطریقندن ومقامندن واولمسندن یعنی اول حضرتک نعوت وکمالاتندن وجیده
اولان صفاتندن ومقامات وکراماتندن والحاصل جمیع حالاتندن خبر ویردی ومریدنی تحقیق ویقین مرتبه‌سنه
ایرکوردی (مثنوی) حلیهٔ تن همچو تن عاریتست * دل بران کم نه که آن یک ساعتست * تنک حلیه‌سی تن کبی
عاریتیدر قلبی حلیه اوزره قومه زیرا که او برساعتدر یعنی تنک صفتلری تن کبی بی بقا وسریع الفنادر کو کلکی
صورت ظاهره‌ده اولان اوصافه ویرمه زیرا که انک سرعت فناسنه نظر اولنسه برساعت قدردر پس برکسنک
اوصاف روحانیه‌سندن خبردار اوله کوریوخسه اوصاف باطنه‌سندن خبردار اولمدقجه اوصاف صوریه‌سنه واقف
اولمسک اعتباری یوقدر (مثنوی) حلیهٔ روح طبیعی هم فناست * حلیهٔ آن جان طلب کان بر سماست *
روح طبیعیدن مراد بونده روح حیوانیدر وانک حلیه‌سندن مراد اکل وشربه وجماع ونومه واغتذای
مزاجه ومشتهاته وبونلر امثالی اولان صفاتنه مناسب ومشابه اولان صفتلردر وبوجمله‌سی روح حیوانی
کبی فانیدر واهذا بیوررلر روح طبیعینک حلیه‌سی هم فنادر پس اول جانک حلیه وزینتنی طلب ایله که اول
آسمان اوزره دربوجاندن مراد روح الهی ونفخهٔ ربانی اولان جاندرکه انک مرتبه‌سی برتر وآسماندن عالیتردر
وبوجانک حلیه وزینتندن مراد علم وحکمت ووجد وحالات وعشق ومحبت وبونلر امثالی اولان خصلتلردرکه
جمیع اوصاف الهی واخلاق ربانی بوروحه حلیه وزینت اولمشدر وبوروح شریف حدذاته قایم وباقی اولور وبونک جمیع
صفاتی دخی کندیله ابدی وباقیه قالور پس طلب ایلرسک بورفیع المنزلة اولان جانک صفتن طلب ایله که اودائم وباقیدر
(مثنوی) جسم او همچون چراغی بر زمین * نور او بالای سقف هفتمین) اول جانک جسمی یر اوزره برچراغ کبیدر
انک نوری سقوف سبعه‌نک یعنی افلاک سبعه‌نک اوزرنده‌در یعنی اول روح کاملک جسم شریفی یر یوزنده برسراج منیر
کبیدر وانک نور عالیسی افلاک سبعه اوزره پرتو صالمشدر (کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء)
ایت کریمه‌سی بومعنایه کوره برخوب مثال اولمشدر (مثنوی) آن شعاع آفتاب اندر وثاق * قرص او اندر
چهارم چارطاق * مثلا افتابک اول شعاعی وثاق وخانه‌لرده‌در اما اول افتابک قرصی فلک رابعه‌ده‌در کذلک آفتاب
معنوی اولان روح اعظمک پرتو وانواری روی زمینده انسان کاملک خانهٔ جسمنده‌در اما اول روحک اصلی وذاتی عالم
معناده افلاک روحانیتک ومراتب معنویتک وسطنده واعتدالی اولان مقامنده‌در بوندن مقدم اولان بیت جسمی اصل
وروحی فرع اعتبار ایلدکاری اوزره‌درکه جسم بحسب الظاهر اصل وروح اکا نسبت فرع کبی اولور بوبیت شریف
روحی اصل وجسمی فرع ایلدکاری اعتبار اوزره‌درکه روح من حیث المعنی فی الحقیقه اصلدر وبدن اکا نسبت فرعدر
نته‌کم خورشیدک ذاتی فلک رابعه‌ده‌در وانک فرعی وپرتوی روی زمینده‌در کذلک بونلرک دخی ذات حقیقی وروحانیلری
عالم معناده دروذات مجازی وجسمانیلری وجهارضده ساکندر پس جسمک روی زمینده ساکن اولوب روحک
عالم بالایه صعود قیلدیغنه برمثال آخر دخی بسط ایلیوب بیوررلر (م ی) نقش کل در زیر بینی بهر لاغ * بوی کل بر سقف
وایوان دماغ * مثال آخر کلک نقشی بورنک التنده در لطیفه‌دن اوتری لکن کلک بوی واثری دماغک سقف وایوانی
اوزره‌در یعنی فی المثل کلک نقشی وصورتی بورنک التنده اولوب رایحه وروحی دماغک اعلا مرتبه‌سنده اولدیغی
کبی کذلک کل مرتبه‌سنده اولان انسان کاملک دخی نقش وصورتنی آشغه کورورسن لطیفه اولدیغندن اوتری
انک رایحه وروحیه‌سی سکان ملکوتک دماغنه ایرمش وجبروت ولاهوت مرتبه‌سنده قرار قیلمشدر (مثنوی)
مرد خفته در عدن دیده فرق * عکس آن بر جسم افتاده عرق * مثلا اویومش کسه عدن دیارنده فرق کورمشدر
اما اول فرق وخطرک عکسی جسم اوزره عرق واقع اولمش فرق فتحتین ایله خوف وخطر معناسنه دریعنی فی المثل

برآخر برده یاتمش وایومش کسه واقعه سنده کندوبی بنده وعدنده کوروب انده نیجه خوف وخطره متعلق واقعه کورمش اول واقعه دن کمالیله مضطرب اولوب اول دیارده کوردیکی واقعه نك عکس واثری جسمنك اوزرینه تأثیر ایدوب درلر واقع اولمشدر حال خوابدن بیدار اولدقده کندینك جسمنی عرقه مستغرق بولمش اوله بومردك حالی نیجه ایسه روحله جسمك حالنی دخی بوکه کوره قیاس ایله روح نیجه بیك بیل مرتبهٔ جسمندن دور ومهجور اولسه انك پرتو واثری جسمینه تأثیر وتصرف ایلمکده دراکرمابینلرنده بعد مسافه دخی اولورسه ده روحه نسبت بعد مکان اکر یوز بیك ییللق قدر اولورسه ده مانع وحجاب اولمزنته کم برکسه یا مغربده ویا مشرقده یاتوب اویوسه وکندوبی عدن دیارنده کورسه اول کوردیکی واقعه نك اثری انك جسمنه متصل وملاصق اولمشدر اکرچه واقعه سیله کندی جسمنك ما بیننده هرنه قدر بعد مسافه اولورسه اولسون کذلك روح بدندن خروج ایلدکدنصکره دخی کندی قبرینه وجسمنه علاقه سی بو قبیلدن اولور اکراول روحك مرتبه سی افلاك تسعه نك اوزرنده ایسه ده (مثنوی) پیرهن درمصر رهن یك حریص * پرشده کنعان زبوی آن قمیص * پیراهن یوسف مصر دیارنده برحریصك مرهون ومحفوظیدر حال بوکه اول قمیصك رایحه سندن کنعان پر اولمشدر یعنی حضرت یوسف علیه السلام کندینك پیراهننی یهودا نام برقرنداشنه ویروب پدری حضرت یعقوبه ارسال ایلمك مراد ایلدکده واولدخی فنای مصردن هنوز چقدیغی کبی (فلما فصلت العیر قال ابوهم انی لأجد ریح یوسف لولا ان تفندون) آیت کریمه سنك حسبنجه حضرت یعقوب علیه السلام حضورنده اولان اولادینه دیدیکه تحقیقا بن یوسفك رایحه سنی بولورم حال بوکه مصرله کنعان دیارینك ما بیننده مسافهٔ کثیره ومنازل بعیده وار ایدی پس بعد مسافه انك دماغنا کنه حجاب اولمدی کذلك روح آسمانینك جوهر ذاتی عالم اعلاده دروپرتو انواری زمینده اولان جسمنه تأثیر ایدوب انده تصرف قیلمش وظاهر اولمشدر پس انك وجودی روی زمینده برسراج منیر کبیدر انلرکه دیده ودل صاحبلریدر انلره ضیابخش اولور وانلرکه کوردلردر انك نورندن بی بهره قالور ودماغ جانی بالك اولمینلردخی انك روح رایحه سندن محروم اولور پس بنه قصه بیانه رجوع ایدوب بیوررلر (م ی) بربستند آن زمان تاریخ را * از کتاب آراستند آن سیخ را * چونکم بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلری ابوالحسن خرقانی حضرتلرینك ولادتندن وظهورندن خبرویردی اول دمده تاریخ نویس اولنلر انك تاریخنی یازدیلر اول سیخی کتابدن آراسته ایلدیلر الله اعلم کتابدن مراد حضرت بایزیدك کلمات نفیسه سی اوله که غذای دل وجاندر وسیخدن مراد قلم اوله که سیخه مشابهدر وقلمی انك کلام حقیقت انجامیله مزین ایلمك تحریر قیلمقدن وکتاب کبی تزیین ایلمکدن کنایت اولور وسیخ وکتاب تعبیری نیجه دورد نصکره غدا اولمغه لایق اولدیغی ایهام قیلور اما شارحلر حسن تعبیر ایلیه مدکارندن مناسبتدن خالی وجهلر یازمشلر (مثنوی) چون رسیدان وقت وآن تاریخ راست) زاده شد آن شاه ونرد ملك باخت چونکم اول وقت واول تاریخ ایرشدی اول شاه طوغمش اولدی وملك ودولت نردنی اوینندی یعنی اول شاه عالم طوغدی وزمان شریفنده پادشاهانه ملك وجودده تصرف ایلدی * زادن بوالحسن خرقانی بعد از وفات بایزید قدس الله روحهما سالها (م ی) ازپس آن سالها آمد پدید * بوالحسن بعد از وفات بایزید * اول ییللر دنصکره ظاهر کلدی حضرت بوالحسن بایزید حضرتلرینك وفاتندنصکره (م ی) جمله خوهای اوزامساك وجود * انچنان آمد که آن شه کفته بود * امساك وجوددن انك جمله خویلری انجلین کلدیکه اول شاه دیمشدی یعنی قبض وبسطدن ومنع وعطادن وسائر اوصاف متضاده دن هرنه ییکه اول شاه ولایت دیدی ایسه وانك شان شریفندن نه کونه خبرویردی ایسه بعینها انك دیدیکی کبی کلدی وبلا زیادة ولا نقصان همان انك خبرویردیکی کبی ظهور قیلدی (مثنوی) لوح محفوظست اورا پیشوا * ازچه محفوظست محفوظ ازخطا * زیرا انك دلیل وپیشواسی لوح محفوظدرنه دن محفوظدر خطادن محفوظدر یعنی اول بایزید حضرتلرینك اقتداسی لوح محفوظدر هرنه خبرویردیسه اندن خبرویردی ولوح محفوظ ایسه خطا وخللدن مصون ومحفوظکه انده مسطور اولان خطا قیلمق ومتبدل ومتغیر اولمق احتمالی یوقدر پس ولی کاملك آیینهٔ قلبی لوح محفوظه مقابل اولمشدر انده مسطور اولان بونك آیینهٔ قلبنده ظاهر ونمایان اولور پس هرنه خبرویرسه خطا وخللدن بری اولور (م ی) این نه نجمست ونه رملست ونه خواب * وحی حق والله اعلم بالصواب * بونجم دکلدر ورملده دکلدر وخواب دخی دکلدر حق تعالینك وحییدر والله صوابه اعلمدر یعنی بعض اهل رؤیا یا خود صلحا که رؤیا کورورلر ورؤیادن خبرویررلر اکثرینك اورؤیاسی رؤیای صادقه اولور ومثل فلق الصبح ظهوره کلور حضرت بایزید قدس الله سره العزیزك عالم غیبدن خبرویرمه سی بو قبیلدن دکلدر وبعض کهنه دخی رمل ایدرلر واول علمده مهارتلری اولدیغی واسطه ایله بعض علایم وآثار غیبدن ظهوره کله جك کارلره استدلال قیلورلر واکثر کوره خبرویررلر بعض زمانده سوزلری قضایه موافق اولوب قضیهٔ اتفاقیه سوزلری ظهوره کلوب اصابت ایدرلر حضرت بایزید قدس سره

العزیزك خبرویرمسی بو قبیلدن دخی دکلدر واکثر اوستاد منجملر اوضاع فلکیه وخواص کواکبه عالم اولدقلرندن بعض کسه نك ولادتنه وطالعنه وقوتنه وموتنه اندن استدلال قیلورلر وخبرویررلر بعض زمانده انلرك سوزلری دخی خطا یتیوب واقع اولور خبرویردکاری اوزره ظهوره کلور حضرت بایزید قدس الله سره العزیزك خبرویردیکی بوجنس علمدن دخی دکلدر بلکه حق تعالی حضرتلرینك اکا وحی ایلمسیدر یعنی حقیقت کاری انك قلب شریفنه کماهو حقه الهام وقذف قیلمسیدر وحی بونده الهام معناسنه اولور ومثنوی خوانلر مجلس تمام اولدقدنصکره بو بیتی اوقومقلری حضرت مثنوینك وحی الهی اولدیغی ولوح محفوظدن الهام حقله اول حضرتك قلب شریفنه نزول قیلدیغی اشعار قیلور الله تعالی حقیقت کاره اعلمدر واولیانك محبی ومعتقدی اولان طائفه یه بو کلامی تصدیق ایلمك لازمدر (م ی) ازپی روپوش عامه دربیان * وحی دل کویند اوراصوفیان * وحی دل کیرش که منظر کاه اوست * چون خطا باشد چودل آکاه اوست * لکن تعبیر وبیان ایلمکده عامه دن ستر ایچون صوفیلر اکا وحی دل دیرلرسن انی وحی دل طوتکه دل انك نظرکاهیدر پس نیجه خطا اولور چونکه دل انك آکاهی اوله یعنی مشایخ صوفیه قلبلرینه الله تعالی جانبندن کلان وحی حقی عامه دن ستر ایلمکدن اوتری انی تعبیر وبیان ایلسه لردی حین تعبیرده اکا وحی دل یعنی وحی قلبی دیمکله تعبیر ایدرلردی زیرا اکر وحی الهیدر دیسه لردی عوام انلره طعن وتوبیخ ایدرلردی بویله دیو که وحی انبیایه مخصوصدر بونلر انبیادن دکلدر بونلره وحی الهی نیجه ممکن اولور دیو تشنیعدن خالی اولمزلردی خبرلری یوقکه اولیایه دخی وحی الهی اولدیغی نصوصله (واوحینا الی ام موسی) بیوردقلری کبی واندنصکره (واوحینا الی الحواریین ان امنوا بی) بیوردقلری کبی باخصوص (واوحی ربك الی النحل) بیوردیغی کبی ودخی بونلر امثالی نیجه آیتلر واقع اولمشدر بونلر انبیادن دکل ایکن حق تعالی بونلره وحی قیلدق دیدی وحضرت سلیمان علیه السلام پیغمبر ایکن (ففهمناها سلیمان) بیوردی الهمناها دیمکله تفسیر قیلمدیلر پس انبیایه دخی الهام اولور ایمش واولیایه دخی وحی الهی ازلمق ممنوع دکل ایمش لکن تشنیع عوامدن احترازا بلدکاریچون مشایخ صوفیه وحی الهی یه وحی قلبی دیدیلر والهام ربانی دیمکله تعبیر ایلدیلر والحاصل سن بونلره اولان وحی الهی یی وحی قلبی فرض ایله که بونلرك قلب شریفی اول خدای تعالینك نظرکاهیدر چونکم کوکل اول خدادن آکاه اوله واندن خبردار اوله انده نیجه خطا وخلل اولور چونکم بردلده خطا وخلل اولمیه اکا وارد ونازل اولان معنایه استرسك وحی قلبی دی استرسك وحی الهی دی وحی الهیدن دخی مقصود انده خطا اولممقدر چونکم وحی قلبیده دخی خطا اولمیه عند العارفین اصطلاحه اعتبار یوقدر (مثنوی) مؤمنا ینظر بنورالله شدی * ازخطا وسهو ایمن آمدی * ای مؤمن سن الله نوریله نظر ایلرا ولدك خطا وسهودن ایمن کلدك یعنی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنورالله) حدیث شریفنك موجبنجه ای مؤمن کامل سن الله تعالینك نوریله نظر ایلیجی اولدك خطا وسهودن مصون ومحفوظ اولدك زیرا اللهك نورنده سهو وخطا اولمز والله نوریله ناظر اولان کسه خبط وغلط قیلمز مراد مؤمن کامل اولنلرك فراست الهیه ونور ربانیه ایله اولان نظرلرنده خطا وغلط اولمدیغی اشعاردر پس مقدما ذکر ایلدکاری نفقه سی پادشاه جانبندن مقطوع اولان غلامك حکایه سنه شروع ایلمزدن مقدم اندن مراد صوفی ایدوکنه اشارت ایدوب بیانی انك حقنده بسط ایلدکدنصکره ینه قصه یه وقصه دن ینه حصه یه شروع بیوررلر اول بیان بودر * نقصان اجرای جان ودل صوفی ازطعام الله (م ی) صوفیٔ ازفقر چون درغم شود) عین فقرش دایه ومطعم شود * برصوفی فقردن چونکم غمده اوله عین فقر اکا دایه ومطعم اولور یعنی برصوفی بو قلقدن غمده اولسه انك عین فقری ومحضا بوقلغی اکا مربی اولور وطعام اولور یعنی اول فقرك وغمك ایچنده حق تعالی اکا شول طعام روحانی وغدای نورانی یی انك جانینه بیدیرر که اول طعام اللهدن انك جانی مربی اولور ونشو ونما بولور واول عین فقر اکا طعام وغدا اولوب اطعمهٔ صوریه دن استغنا قیلور صوفی یه فقر وفنا مسلط اولمق اول طعام حقه مستعد اولمنك علامتیدر که جناب حق انی کندی نوریله پرورش قیلمق استرزیرا غدای جسمانیدن وغنای صوریدن فقیر اولمق غنای قلبك وغدای نورانینك زیاده اولمسنه سببدر دیمشلر کما قیل الظاهر والباطن کاللیل والنهار اذا نقص من احدهما زاد فی الآخر مطعم بونده بمعنی طعامدر مصرع اولده چون اشباع واوله کیف معناسنه اولسه ده معنا جائز اولور لکن اولکی وجه اولی اولور وکیف معناسنه اولدیغی اوزره تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه برصوفی فقردن نه حالله غمده اولورا کا عین فقر دایه وطعام اولور چونکم عین فقر اکا دایه وطعام اوله صوفی فقردن غمده اولمزدیمك اولور (مثنوی) زانکه جنت ازمکاره رسته است * رحم قسم عاجزی اشکسته است * زیرا که جنت مکارهدن بتمشدر رحم وشفقت عاجزك قسم ونصیبیدر یعنی جنت اعلامظهر نعمت خدا ایکن مکاره وشدایدن بتمشدر نته کم حفت الجنة بالمکاره حدیث شریفی بومعنایه شهادت ایتمشدر زیرا مرحمت وشفقت شکسته اولان عاجزك نصیبیدر مثلا کورمزمیسن هیچ برکسه توانا وغنی وقادر اولان کسیه مرحمت

ایدوب اکا عطا و بخشش ویررمی اما عاجز واشکسته اولسه محل مرحمت اولوب بخشایش وعطایه مظهر اولوردی پس
معلوم اولدیکه شکستهلك ایچره درستلك مختفی اولدی وعاجزلك مستجلب قدرت اولدی وشدايد ومكاره مستلزم
نعمت اولدی وفقر وفاقه یه راضی اولان غنای معنوی بولدی (مثنوی) انکه سرها بشکند او از علو* رحم حق وخلق
نايد سوی او* اول کسه که علو وکبرندن باشلر صیه انك جانبنه حق تعالی حضرتنك وخلق جهانك رحمی متوجه اولمز
زیرا اهل کبری وظالمی حق تعالی سومز وخلق عالم دخی سومز معلوم اولدیکه کرم ورحمت الهی وشفقت ومرحمت خلایق
عاجز وفقیر اولنلره اولمشدر (مثنوی) این سخن پایان ندارد وان جوان* از کمی اجرای نان شد ناتوان* بو سوزه پایان
ونهایت طوتمز واول جوان نانی اجراسنك نقصانندن ناتوان اولدی وحماقتندن بیلمدیکه نقصان نان طعام جانك زیاده
لکنه سبب اولور حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك مناقب شریفه لرنده بویله مسطوردر که بعض زمانده مطبخه
کلوب آشپزلرانه سؤال ایدرلرایمش که امروزدرین مطبخ ما از ما کولات چیزی هست اگر آشپز نعمت فراوان واردر دیرسه
ملول اولوب از مطبخ ما بوی مطبخ فرعون ونمرود می اید دیوب رجوع ایدرلر ایمش وکر آشپزلر اولان کمسه امروز در مطبخ اصلا
چیزی نیست دیو جواب ویرسه لردی اول حضرت بشاشتلر اظهار ایدوب الحمد لله که امروز ازین مطبخ ما بوی مطبخ محمد
وبوی مطبخ آل محمدی می آید دیرلر ایمش وشاد اولورلر ایمش (م ی) شاد آن صوفی که رزقش کم شود* آن شبه اش در کرده
واویم شود* شاد آن صوفی که انك رزقی کم اوله انك اول شبه سی در اوله واویم اوله یعنی صوفی که صافی دل اولان اهل
طریقتدر چون بونلرك جسمانی اولان رزقلری ناقص اولسه شاد اولورلر وشکر وسرور اظهار قیلورلر زیرا بیلورلر که قلت
غذای جسمانی سبب کثرت طعام روحانی اولور وطعام روحانینك غذای جسمانیه یه نسبتی فی المثل دره شبه کبی اولور
پس صوفینك بو نیجق مشابه سنده اولان غذای جسمانیسی درکبی لطیف غذای روحانی اولسه شاد ومسرور اولورلر واول
کندیسی دریای نور اولور ومعنای فقرده وقلت طعامده نه مرتبه ذوق ومنفعت وار ایدوکنی بیلان کمسه بیلور (مثنوی)
زان جرای خاص هرکه اگاه شد* او سزای قرب واجرا کاه شد* اول خاص اولان جری ونفقه دن هرکیمکه اکاه
اولدی اول کسه قربه ومحل اجرایه لایق اولدی یعنی اول روحانی اولان خاص اجرادن هر شول کمسه که آگاه اولدی
اول کمسه حق تعالینك قربنه لایق اولوب مقربلردن اولدی ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی حدیث شریفنك ماصدقی
اولان طعام وشرابدن لذت بولدی ودخی جمیع اجری ونفقاتك منبع ومعدننه واصل اولدی والحاصل جمیع لذاتك
اصلنه واصل اولوب مقرب الهی اولمغه لایق اولدی دیمك اولور (مثنوی) زان جرای روح چون نقصان شود* جانش
از نقصان آن لرزان شود* اندن جرای روح چون نقصان اوله انك جان ودلی اول غذای روحانینك نقصانندن لرزان
اولور یعنی چون صوفینك اول غذای روحانیسندن ناقص اوله وقلب وروحنه حق جانبندن بوی نفایس معنوی آز کاه
بونك قلت ونقصانندن انك جانی مضطرب اولور وفریاد وناله قیلور وبیلور که کندیسندن بر خطا صادر اولمشدر نته کم
بیوررلر (مثنوی) پس بداند که خطایی رفته است* که سمن زار رضا اشفته است) پس صوفی بیلور که بر خطا صادر
وواقع اولمشدر که پادشاه اهل رضاسنك سمن زاری آشفته اولمشدر یعنی صوفی کندی روحندن غذای روحانی وطعام
ربانینك ناقص کلسنی کوره اول احمق غلام کبی کندوبی بی جرم کوروب پادشاه جانبنه طعن وتشنیع ایلمزبلکه بیلور که
کندیدن بر خطا صادر اولمشدر واول خطادن اوتری خدای تعالینك رضاسنك سمن زاری پریشان اولمشدر زیرا
سنت الهیه بونك اوزرینه جاریه درکه مادامکه برقوم کندی نفسلرنده اولان امر حقه اطاعتی تغییر ایلمسه حق تعالی
انلرك وجودنده اولان نعمتی تغییر ایلمز (کما قال تعالی (ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم) پس اهل سلوك
اولان جرمی کندی یه اسناد ایلیوب استغفار واعتذاره مشغول اولورو کندیدن جرم وخطا صادر اولدیغنی بیلور (م ی)
همچنان کان شخص از نقصان کشت* رقعه سوی صاحب خرمن نبشت* انجلین که اول شخص کشت وزرعك
نقصانندن اوتری خرمن صاحبی جانبنه رقعه یازدی بو بیتده همچنان لفظی که کلمه تشبیه در ایکی وجه جائزدر
بر وجه اولدر که مشبه بو بیتدن مقدم واقع اولان بیتده پس بداند که خطایی رفته است قولنك مفهومی اوله یعنی پس
اول صوفی بیلور که بر خطا واقع اولمشدر وسمنزار رضای الهی پریشان اولمشدر انجلین که اول نفقه سی مقطوع اولان
غلام خطا واقع اولدیغنی بیلدی اکن قنغی خطا ایدوکنی تجسس قیلمدی ورضای پادشاهی پریشان اولمسنه اکاه
اولمدی وصاحب خرمن جانبنه رقعه یازدی دیمك اولور اما بو وجه ضعفدن خالی دکلدر اولی اولان اولدر که دینه بزمقدما
اول شخص مذکورك پادشاه جانبنه نفقه سنك نقصانندن اوتری نامه یازمسنی بر دفعه بیان ایلمش ایدك انجلین که
ذکری مرور ایلدی اول شخص مذکور محصولنك نقصانندن اوتری صاحب خرمن جانبنه یعنی مجمع حبوبات
دراهم ودنانیر اولان خزاینك صاحبی جانبنه رقعه یازدی دیمك اولور (م ی) رقعه اش بردند پیش میرداد* خوانداو

رقعه جوابی وانداد (اول غلامك رقعه سنی عدل ودادامیرینك حضورینه ایلتدیلر پادشاه انك رقعه سنی اوقودی
اکا کیرو جواب ویرمدی (مثنوی) کفت او را نیست الا درد لوت) پس جواب احمق اولیتر سکوت* وبویله دیدی انك
بوقدر الا فرعك مقیدیدر هیچ اصل دیلمز یعنی اول نادانك ضمیرنده بزم وصالیمز دردی بوقدر الا همان لوت دردی واردر
پس احمقك جوابی سکوت اولیرکدر دیدی (مثنوی) نیستش درد فراق ووصل هیچ* بند فرعست او نجوید اصل هیچ*
اکا هیچ وصال وفراق دردی یوقدر فرعك مقیدیدر هیچ اصل دیلمز یعنی اول نادانك ضمیرنده بزم جنابمزدن دور
اولمغك دردی یوقدر وکذلك وصالمز جانبنه اولان عشق ومحبتك دردی دخی یوقدر بلکه بر نیجه فرع واثر که بزم جانبمزدن
ظهوره کلمشدر اکا مقیددر واول فرع واثرك اصل ومنشأی که بزم جنابمزدر اکا بند ومقید دکلدر بو بیتلر اگرچه اول
پادشاه جانبندن غلام احمق حقنده صادر اولان کلامدر لکن مقصود پادشاه حقیقی طرفندن مقید فرع اولان
وعواید جسمانی طلبنده قلان کمسه لره ویریلان جواب وحاصل اولان خطابدر (مثنوی) احمقست ومرده ما ومنی*
کز غم فرعش فراغ اصل نی* اول غلام احمقدر وما ومنینك مرده سیدر که فرعك غمندن فراغ اصل یوقدر یعنی سبب
سکوت اولدر که او غلام بنلك وسنلك اولوسی احمقدر بنلکدن وسنلك مرتبه سندن کذرا یلمیوب محسوسات
قیدنده قالمش وحظوظ نفسانیه یه مشتغل اولمشدر حتی فروع وآثار غمنه بر مرتبه طالمشدر که اصل جانبنه فراغتی
یوقدر و بوجمله نك معدن ومنبعنه میل ومحبت ایلمکدن خالیدر بوجمله کائنات وجمیع محسوسات فرع واثردر وبونك
اصلی ومؤثری جناب عزت وحضرت الوهیتدر وبوجمله محسوسات اول حضرتك ذات وصفاتنه نسبتله برادناشیدر
نته کم بو معنایی تفهیم ایچون تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) آسمانها وزمین یك سیب دان* کز درخت قدرت حق
شد عیان* جمیع آسمان وزمینی بر سیب بیل که حق تعالینك درخت قدرتندن عیان وآشکار اولدی یعنی آسمان
وزمینك حق قتنده قدرنی مثلا بر عظیم پر الما ایچرده بر الما کبی بیل وبوجمله دن بودنیانك قدرنی جناح بعوضه
قدر بیل نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر لو کانت الدنیا تزن عند الله جناح بعوضة ماسقی منها کافرا شربة ماء
بو حدیثدن منفهم اولان اولدر که بو دنیانك الله تعالی قتنده جناح بعوضه قدر وزن وقیمتی یله یوق ایمش پس سن نظر ایله
بو جناح بعوضه دن کمتر اولان دنیادن نه قدر شیئه محبت ایلرسن واولقدر آرزو وتمنی ایلیوب اصلدن محروم قالورسن
پس اصلدن غافل اولان کمسنك وجودنی وغداسنی الما ایچنده اولان کرمه وانك غداسنه تشبیه ایلیوب بیوردر
(مثنوی) تو چو کرمی در میان سیب در* وز درخت وباغبانی بی خبر* سن اول سیبك ایچنده بر قورد کبی سن حال
بو که درختدن واول براولو باغباندن بی خبرسن یعنی حق تعالیدن وانك کمال قدرتندن بی خبرسن واول الما ایچنده
اولان بوجه جك کبی آزجق نسنه یه قانع اولوب همان مال ومقصودانی زعم ایلرسن همت ایلمیوب بو سیب قدر
اولان عالمك قیدندن بجوب بو درخت مشابه سنده اولان قدرت حقك مشاهده سنه وباغبان مطلقك معاینه سنه
میل ومحبت ایلمزسن وجانکی صاحب علم اولان کرملردن اولمغه طلب ورغبت قیلمزسن پس بو سیب عالم ایچره محبوس
اولان کرم طبیعتلر جانبندن بر سؤال ناشی اولور که دینه اگر بز جهان الماسنك ایچنده ایسك انبیا علیهم السلام
واولیای عظام دخی بزم کبی بو جهان ایچره ساکنلردر بزمله انلرك فرقی ندر بو بیتله بو سؤال مقدره جواب بیوررلر
(مثنوی) آن یکی کرمی دکر در سیب هم* لیك جانش از برون صاحب علم* سیبده اول بر قورد دخی واردر لیکن انك
جان ودلی طشره دن صاحب علمدر یعنی نعم بو سیب جهان ایچره اول بر کرم دخی واردر که مراد اندن انبیا علیهم
السلام واولیای عظامدر وبونلره کرم تعبیری بر سبیل مشاکله در ولیکن بونلرك جانی طشره دن یعنی بو عالمك
وراسندن صاحب نام ونشاندر بونلر اول سیب ایچره اولان بوجه جك کبی ادنا چیزه قناعت ایلیوب جهان قیدنده
محبوس قالمشلردر بلکه جهانك اصلنی بولوب وانك باغبانیله آشنالق قیلمشلردر (م ی) جنبش او واشکافد سیب را
* بر نتابد سیب آن آسیب را* واول کرمك حرکت وجنبشی اول سیبی یاررا اول هجومه وطوقنمغه سیب طاقت
کتورمز یعنی بو صورت کرمده اولان وجانی ورای جهانده صاحب علم اولان ارباب همتك جنبش وحرکتی وعزیمت
وهمتی سیب جهانی خرق ایلرو اصل ومبدأ جانبنه پرواز ایلر انك اول سطوت وصدمه سنه بو سیب جهان طاقت
کتوروب پرده اوله مز وانی معنایه کذر ایلمکدن منع قیله مز (مثنوی) بر دریده جنبش او پردها* صورتش کرمست
ومعنا اژدها* اول صورت کرمده اولان صاحب همتك جنبش وحرکتی پرده لری یرتمش وحجبات صوری ومعنوی یی
خرق ایتمشدر انك صورتی اگرچه کرمدر اما معناسی اژدرهادر بونلره کرم تعبیری بشریتلری جهتندن ضعیف
اولدقلری ملابسه سیله وظاهرا سائر کرم طبیعت اولان انسانله صورتده مشترك اولدقلری واسطه سیله در (م ی) آتشی
کاول ز آهن میجهد) او قدم بس سست بیرون می نهد مثلا بر آتش که اول آهندن صچرار اول آتش قدمنی طشره یه زیاده

ســت وضعیف قور (مثنوی) دایه‌اش پنبه است اول ایك اخــیر * میرساند شعلهارا تا اثیر * انك دایه‌سی اوّلا پنبه در ولیكن اخیرده پنبه وقاو واسطه‌ســیله قوت بولدقدنصكره شعله‌لرنی اوتافلكه ایرشدیرر (مثنوی) مرد اول بسته‌ٔ خواب وخورست * آخر الامر از ملائك برترست) كذلك مرد دخی اول خواب وخوره بســته در آخر الامر ملائكه دن اعلا وبرتردر یعنی انسانكه ابتدا مادرندن تولد ایلدكده اكل وشربه ونومه مقیــد اولور انك روحی فی المثــل بو حالتده برشراره كبی اولور واكل وشرب واسطه‌ســیله قوت بولور بعده معرفت وطاعتله شعــله‌لر صاحبی اولدقده ملائكه دن برتر وعالیتر اولور (مثنوی) در پناه پنبه وكــبریتها * شعله ونورش برآید بر سهــا * عالم تاریك روشن می كند * كندهٔ آهن بســوزن میكند * پنبه وكبریتلرك حفظ وپناهنده اول مرد كاملك شعله ونوری سهایه وعرش اعلایه ایریشور تاریك ومظلم عالمی روشن ومنور ایلر آهن اولان كنده‌یی سوزن ایله قوپارر یعنی مردوزن ســنك وآهن كبیدر واول مردوزندن تولد ایلین جنین سنك وآهندن هنوز ظهور ره كلان شراره كبیــدر نته كم ســنك وآهندن تولد ایلین شراره‌یی پنبه وكــبریتله اولا حفظ ایدرلر بعده فتیله وروغنله‌ دا كا قوت ویررلر شعــله قوت بولدقدنصكره ونور قوی اولدقدنصكره اطراف واكافه ضیا كستر اولور كذلك مردوزندن تولد ایلین جنینی دخی روح حیوانیه سنه قوت ویرن غدالرله تربیه ایدوب مرتبــهٔ ضعفدن قورتلوب روح حیوانیسی قوت بولوب خواب وخوركه‌ دا كه پنبه وكبریت كبیدر بو ایكیسنك میاننده اكا برمرتبــه قوت كاوركه انك عقلنك وادرا كنك شعله‌سی فلك سابعده اولان سها یلدزینه اوررروروح وعقلنك چراغی كماله ایروب مرتبهٔ عالی صاحبی اولور وملك وملكوتی اناره قیلور ومظلم اولان عالم طبیعتی نور معرفتله روشن ایلر وقید تن كه پای روحه نسبت كندهٔ آهن مثابه سنده درانی سوزن تدبیر له مع التدریج پای روحدن قوپاررو شهباز روحی آهن كبی اولان كندهٔ تندن خلاص ایلر (م ی) كرچه آتش نیز هم جسمانیست * نه ز روحست ونه از روحانیست) اكرچه آتش دخی هم جسمانیدر روحدن دكلدر وروحانیدن دخی دكلدر كه روحدن مراد عین حیات اولان نفخهٔ الهیدر وروحانیدن مراد انك قوتلریدر پس حرارت غریزیه بو قبیلدن دكلدر بلكه جسمانیدر (مثنوی) جسم را نبود ازان عز بهرهٔ * جسم پیش بحر جان چون قطرهٔ * جسمك اول عز وشرفدن بهره‌سی اولمز زیرا جسم جان ودل دریاسنك قتنده برقطره كبیدر یعنی جسم وجسمانی اولان قوتلر اول روحدن وروحانی اولان قوتلرك عزت وشرفندن حظ ونصیب اولمز زیرا جسم وقوای جسمانی جان بحرینك قتنده برقطره كبیدر (م ی) جسم از جان روز افزون میشود * چون رود جان جسم بین چون میشود) جسم جاندن روز افزون اولور چونكه جان كیده كوركه جسم نیجه اولور روز افزون كوندن كونه زیاده اولیجی معناسنه اولور یعنی جسم كوندن كونه جاندن زیاده اولور رونق ونما بولور چونكه جسمدن طشره كیده كوركه جسم نیجه خراب اولور وبی حیات قالور (م ی) حد جسمت یك دو كز خود بیش نیست * جان تو تا آسمان جولان كنیست * سنك جسمك حدی برایكی ارشوندر خود زیاده دكلدر اما سنك جانك آسمانه دك برعظیم جولان ایدیجیدر یعنی اكرچه سنك جسمك حدی برایكی ارشون مقداریدر زیاده دكلدر كذلك سنك روحك اول مرتبــهٔ عالی به پرواز وتركتاز صاحبیدر كه آسمانه دك بلكه عرش وكرسی وخلا وملایه دك جولان وپرواز ایلیجیدر پس روحك پروازنه وتركتازنه بو بیتلری مثل ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) تا بغداد وسمرقندای همام) روح را اندر تصور نیم كام مثلا بغداده دك وسمرقنده وارنجیه دك ای اولو روحك تصورنده یارم ادیمدر یعنی روحك سیرنه نسبت بوقدر مسافه یارم ادیم مشابه سنده دركه درحال بغداد وسمرقندی تصوربنه كتورروب اطراف واكنافی قدم روحله طی ایلر پس روحك سرعت سیرنی برآخر وجهله دخی تمثیل ایدوب بیوررلر (م ی) دودرم سنكست پیه چشمتان) نور روحش تا عنان آسمان) مثلا ای انسان سزك كوز بكزك یاغی ایكی درهم آغری طاش قدردر لیكن انك روحنك نوری آسمانك عنانته دكدر اهل كمالات كوزك بكنده اولان لطافتنه روح تعبیر ایدرلر نور روحش دیمك انك جرمنده اولان لطافتك نوری دیمكدر یعنی سزك كوزلر یكزك یاغی صورتا ایكی درهم آغری طاش قدردر امانده برروح وار كه انك نوری تا فلك مكوكبه ایریشور یدی قات فلكده اولان نجومی وسیارانی كورر پس صورت دیده اگرچــه حقیردر لیكن انك نور روحنه بعد مسافه حائل اولمز (مثنوی) نور بی این چشم می بیند بخواب * چشم بی این نور چه بود جز خراب) نور بو چشم ظاهرسز خوابده صور واشكال كورر چشم بو نورسز خراب اولمقدن غیری نه شی اوله یعنی نورك وروحك چشمه وجسمه احتیاجی یوقدر كورمز میسنكه بی نور چشم باطن عالم خوابده نیجه صور واشكال كورر وكذلك روح دخی بی جسم سیر وحركت قیلور وعالم ارواحده طائر وسائر اولور اما چشمك وجسمك نوره وروحه كمال احتیاجلری وار درزیرا چشم نورسز كورمكه قادر اولمز وكذلك جسم دخی روحسز سیر وحركت قیلمز (م ی) جان ز ریش وسبلت تن فارغست * ایك تن بی جان بود مردار و پست) جان جسمك ریش وسبلتندن فارغدر ولیكن تن

وجان

جانسز مردار و پستدر یعنی جان تنك زیب وزینتندن وشكل وصورتندن فارغ وآزاده در جانك بدنه تعلقی مجرد بونلر ایچون دكلدر اما تن جانه هر وجهله محتاجدر زیرا تن جانسز مرداردر (مثنوی) بارنامهٔ روح حیوانیست این پیشتررو روح انسانی ببین) بوذكر اولنان ریش وسبلت وجسم وصورت روح حیوانینك اجازتنامه‌سیدر بارنامه اجازتنامه معناسنه درایلرو یوری وروح انسانی یی كور یعنی بو جسم وصورت وشكل وزینت وبونلر امثالی روح حیوانیه‌یه متعلق اولان صفت وحالت روح حیوانینك حق جانبندن اجازتنامه‌سیدركه برقاچ كون بو دنیاده ریش وسبلتله وشكل وصورتله متزین اوله وخواب وخوره مشتغل اولوب جسمنی پرورده قیله بونلره عند العرفا اعتبار والتفات یوقدر زیرا انسان دیدكاری بونلرله انسان اولمز بلكه بونلر حیوانده دخی بولنور پس بو جسم وصورته متعلق اولان هیئتلردن ایلرو یورو وروح انسانینك جمالنی وكمالنی مشاهده ایله واوصافنی وخصالنی معاینه قیل تا انسانیته ایرش یله سن وروح الهینك عظم شانته عارف وواقف اوله سن (م ی) بكذر از انسان وهم از قال وقیل (تا لب دریای جان جبرئیل صورت انساندن وهم قال وقیل مرتبه‌سندن كذرایله حضرت جبرائیل علیه السلامك جانی دریاسنك كنارنه دك سیرایله یعنی انسان مرتبه‌سیكه عالم ناسوتدر وحضرت جبرائیلك جانیكه اندن مراد روح القدسدر وانك مرتبه‌سی عالم جبروت وعالم لاهوتدر وعالم جبروت ولاهوتده اولان ارواح مقدسه وعقول مجرده فی المثل بحر حقیقتك امواجی كبیدر وانك كناری عالم ملكوت وجبروتدر تقدیر كلام بویله دیمك اولوركه عالم ناسوتدن كچ وقیل وقال مرتبه‌سندن ایلرو كیدوب وجد وحال شرابنی ایچ ومست اولوب تا روح القدسك جانی دریاسنك كناری اولان عالم جبروته دك سیرایله حتی تكمیل سلوك ایلیه سن (م ی) بعد ازانت جان احمد لب كزد) جبرئیل از بیم تو واپس خزد) كویدارایم بقدر یك كمان من بسوی تو بسوزم در زمان) اندنصكره حضرت احمدك جان شریفی سكا لب اصررو حضرت جبرائیل علیه السلام سنك خوفكدن كیرو وارده سورتنور یعنی دریای حقیقتك كناری مثابه‌ســنده اولان عالم جبروته وصول بولدقدن وبحر حقیقی یی وعقول وارواحی امواجیله مشاهده قیلدقدنصكره حضرت احمد علیه السلامك روح اعظمیكه حقیقت محمدیه دیمكله بین المشایخ مشهور اولمشدر سكا كشف راز ایله دیو اشارت ایلر زیرا سنت سنیه سیدینك ابی سكادوداق اصرركان اكا اشارت ایلركه بو اسراری نطقه كتورمه ویاباطنكده حفظ ایله دیر پس حضرت احمد علیه السلامك روح اعظمی سنك بحر حقیقته واصل اولدیغكی وامواج حقایقی مشاهده قیلدیغكی كوردكدنصكره لب معنوی ایله سكا اشارت ایدوب دیر شاهدت ماشاهــدته وعاینت ماعاینته فعلیك السترو بالـان تظهر بین غیراهــله یا وارثی وخلیفتی وصلت الی النهایة ولیس وراء عبادانی قریة چونكم روح القدس سنك بو مرتبه دریای حقیقته تقرب ایلــكی وبحر وحدته مستغرق اولمكی كوره سنك شانكده وحضرت حقه اولان قربانكدن اكا خوف كلوب كندی مرتبه سنه كیرو سورتنه زیرا حضرت جبرائیل علیه السلام وسائر ملك مقرب مرتبهٔ احدیته تعینلری جهتندن واصل اوله مزلر بلكه هر بری كندیلره معین اولان مقاملرندن تجاوز قیله مزلر اما انبیا علیهم السلام واولیای عظام ولایتلری حیثیتندن مقام ارواح وعقولدن ایلرو كچوب فانی فی الله اولوب دریای احدیتــه مستغرق اولورلر واغیار وسوی از دحامنــدن نجات بولورلر اما ملك مقرب بركمان قدر ویا خود برخطوه مقداری اول مرتبهٔ احدیته تقرب ایلیه مز نته كم بو بیتله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر حضرت جبرائیل علیه السلام دیر اكر بركمان مقداری بن سنك جانبكه كلم فوری ینام نته كم شب معراجده مقام سدره‌یه حضرت احمد علیه السلامله معا واصل اولدقده انده قالوب حضرت محمد علیه السلامه یا محمد سن سعادتله ربك جانبنه ایلرو كیت ومقام عقول وارواحدن تجاوز ایتكه بكا وبنم امثالم اولان ملائكه‌یه بوندن ایلرو كیتمكه اجازت یوقدر دیدی لودنوت خطوة لاحرقت كلامی بو مضمونی مؤید اولدی اما یك كمان تعبیر ایلمكلرنده نكته اولدركه بعض مشایخ عظام (فكان قاب قوسین او ادنی) آیتنده دیمشلردر ایكی قوسك برندن مراد وجوب وبرندن مراد امكاندر وجوب ذاتی حق تعالینك ذاتنه مخصوصدر وامكان جمیع ممكن الوجوده مخصوصدر وقچن برممكن الوجود كندی دائره‌سن تكمیل ایدوب وجوب وجود جانبنه متصل اولمغه میل قیلسه البتته كندی وجودنی افنا قیلمینجه ووجوب وجودله متصف وقایم اولمینجه قابل دكل چونكم امكان فی المثل بركمان كبی اولدیسه بو بیتده معنی بویله دیمك اولوركه حضرت جبرائیل علیه السلام دیرا كربن واجب الوجود جانبنه بركمان قدر ایلرو كلم یعنی قوس امكانیتی تمام ایدوب وجوب ذاتی قوسنه ادنی اولم بهر حال بنم امكانیتم ینار پس قچن برسالك دخی بالكلیه غبار امكانیتنی كندی وجه باقیسندن ازاله قیلوب وجوب ذاتی ایله متصف وقایم اوله وحقیقت مرتبه‌سن بوله حضرت جبرائیل علیه السلام انسان روحانیتله اكا بویله دیر یعنی اكر قوس امكانیتدن ایلرو سنك جانبكه كلم بنم تعینم وامكانیتم ینار وپرتو وحدت ذات بنی محو ونا پیدا ایلردیمك اولور (آشفتن آن غلام از نارسیدن جواب رقعه از قبل پادشاه (مثنوی) این بیابان خود ندارد

باو سر* بی جواب نامه خسته است آن پسر* بو بیابان خود باو سر طوتمز یعنی بوذ کراولنان اسرار ومعانیننک
بیانی بر بیابان کبیدر که حدو پایان طوتمز نامه نك جوابیسز اول پسر خسته ومجروحدر لازم کلدیکه اول بی پایان
اولان معانی واسرارك بیانی قویوب بابانی اولان غلامك احوالنی وپادشاه جانبندن اکا وجه سکوت نه ایدیکنك مقالنی
بیان ایلیکه شروع ایده لم اول غلام چونکم شاه جانبندن کندی نامه سنك وجوابنك کلمدیکنی کوردی کندی کندی به
بویله دیدی که عجب چونم نداد آن شه جواب* یا خیانت کرد رقعه بر زتاب) که ای عجب اول شاه بکا نیچون جواب
ویرمدی یا خود رقعه برتاب وحرارتدن خیانتمی ایلدی یعنی شاه جانبنه رقعه ایلتن کسه تاب حسددن خیانتمی
ایلدی اوله دیدی (مثنوی) رقعه پنهان کرد ونمود آن بشاه) کو منافق بود وابی زیرکاه) اول رقعه یی پنهان ایلدی انی
شاهه کوسترمدی زیرا اول منافق ایدی وصمان التنده برآب ایدی یعنی مؤمن صورتنده بر منافق ایدی وبنانی
شاه جانبنه وسیله ورسول اتخاذ ایلدم بیلمدمکه اول صمان التنده صواییش ووراء حجابدن بکا عداوت ایلر ایمش
پس رقعه یی پنهان ایدوب شاهه ویرممشدر دیو بد کمان اولدی وانك حقنده بو کونه سوء ظن قیلدی (مثنوی) رقعهٔ دیکر
نویسم زازمون) دیکری جویم رسول ذوفنون امدی آزمون وتجربه دن اوتری بر غیری رقعه دخی یازه یم بر غیری عاقل
وذوفنون رسول طلب ایلیه یم (م ی) بر امیر ومطبخی ونامه بر) عیب بنهاده ز جهل آن بیخبر) الحاصل اول بی خبر اولان
احمق زیاده جهلندن کاه پادشاهی تعییب ایلردی بنم نفقه می قطع ایلدی دیو وکاه مطبخی اولان کسیه عیب قوردی
اول قصد له بنم نفقه می ویرمز دیو کاه رسوله بهانه بولوردی خیانت ایلدی دیو (مثنوی) هیچ کرد خود نمیکردی که من
بکروی کردم چواندر دین ثمن) هیچ کندینك چوره سنه طولنمزدی بویله دیوکه بن کژرولك ایلدم دینده ثمن کبی
ثمن بت پرسته دیرلر یعنی اول نادان کندی اطرافنه دائر اولمزو وجودینك عیبنی جست وجو قیلمزدی ودیمزدیکه بن دین
یولنده کژرو اولان وحق قویوب باطله پرستش قیلان ثمن کبی کژرولك ایلدم پس جرم وعصیان بنمدر غیرینك بونده
جرمی یوقدر اکر بویله دیبدی پادشاه جانبندن عفو ومغفرته مظهر اولوردی پس بونده تنبیه اولدرکه هچ بر کسه
کندی رزق صوریسنده ویا رزق معنویسنده نقصان کوره کرکدرکه انی زید وعمرودن بیلمیه بلکه کندی نفسندن
بیلوب استغفار واستعفایه مشغول اوله تا کم جناب حق انی عفو ومغفرت ایلیوب کما ینبغی رزقنی صورتا ومعنا
اکا ایصال ایلیه) کژ وزیدن باد بر سلیمان علیه السلام بسبب زلت او (مثنوی) باد بر تخت سلیمان رفت کژ) پس سلیمان
کفت بادا کژ مغژ) باد بر کون سلیمان علیه السلام حضرتلرینك تختی اوزره اکری کندی پس سلیمان علیه السلام
حضرتلری اکا خطاب وعتاب ایدوب ایتدی ای یل اکری سورتمه یعنی اکری حرکت ایلمه (مثنوی) باد هم کفت ای
سلیمان کژ مرو) ور روی کژ از کژم خشمین مشو) باد دخی اکا دیدی ای سلیمان علیه السلام اکری کتمه واکری کیدرسك
بنم اکری کتمه مدن خشمناك اوله (م ی) این ترازو بهر آن بنهاد حق) تا رود انصاف ما را در سبق* از ترازو کم کنی
من کم کنم) تا تو با من روشنی من روشنم) حضرت حق بو ترازویی اندن اوتری قودی تا سبقده بزم ایچون انصاف کیده
چونکم ترازودن سن کم ایلیه سن بن هم کم ایلرم مادامکه سن بنمله روشنسن بن هم روشنم یعنی بو ترازوی عدلی
وبو قسطاس مستقیمی خدای متعال بین الانام اندن اوتری وضع ایلمشدرکه تا کم بزم ایچون سبقت وحرکت ایلکده
انصاف واقع اوله حد واندازه دن طشره کتمیه وبو میزانك حکمندن تجاوز ایتمیه وزای سلیمان علیه السلام سنکه
ترازوی عدلدن برنسنه یی ناقص ایلیه سن بن دخی اولقدر ناقص ایلرم تا کم سن بنمله روشن اوله سن بن دخی سنکله روشن
اولورم واکر سن بکا مکدر اوله سن بن دخی سکا مکدر اولورم که عدالت بونی اقتضا ایدرکه (وجزاء سیئة سیئة مثلها) در
وکذلك (هل جزاء الاحسان الا الاحسان (مثنوی) همچنین تاج سلیمان میل کرد* روز روشن را بروچون لیل کرد
کذلك حضرت سلیمان علیه السلامك تاجی دخی میل ایلدی وروشن کونی انك اوزرینه لیل کبی مظلم ایلدی یعنی
بو حالی کوروب زیاده ظلمت غمده قالدی پس تاجه خطاب ایدوب دیدی (مثنوی) کفت تاجا کژ مشو بر فرق من) افتابا
کژ مشو از فوق من) ای تاج بنم فرقم اوزره اکری اولمه ای آفتاب سعادت بنم مشرقمدن اکری اولمه وتجاوز وانحراف
قیلمه (م ی) راست میکرد او بدست آن تاج را* باز کژ می شد بر و تاج ای فتا) او سلیمان علیه السلام تاجی باشی اوزره الیله
راست ایلدی کیرو تاج ینه اکری اولدی ای یکت (م ی) هشت بارش راست کرد و کشت کژ* کفت تاجا چیست آخر
کژ مغژ) سکز کره اول تاجی راست ایلدی واکری اولدی حضرت سلیمان علیه السلام ایتدی ای تاج بونه حالتدر آخر اکری
سورتمه (م ی) کفت ا کر صد ره کنی تو راست من* کژ شوم چون کژ روی ای مؤتمن) پس تاج دخی دیدی یا سلیمان
اکر یوز کره بنی راست ایلیه سن بن اکری کیدرم چون سن اکری کیدرسن ای امین قیلمش چونکم سلیمان
علیه السلام تختی کوتورن ریحدن بو حالی کوردی وتاجدن دخی بو انحراف واعوجاجی مشاهده قیلدی (مثنوی)

پس سلیمان اندرونه راست کرد* دل بران شهوت که بودش کرد سرد* پس سلیمان علیه السلام کندی درونی راست
ایلدی دل وجانی اول شهوتله که اولمشدی سرد اولدی یعنی قلبنی شول مشتهای نفسه که باغلمشدی اندن قلبی صودی
وتبری قیلدی (م ی) بعد از ان تاجش همان دم راست شد* انچنانکه تاج را میخواست شد* اند نصکره انك تاجی
فرق سرنده همان دم راست اولدی وانجلین که تاجنی استدی اویله اولدی (مثنوی) بعد از انش کژ همیکرد او بقصد*
تاج وا می کشت تارك جو بقصد) اند نصکره اول حضرت تاجنی قصد ایله اکری ایلدی اول تاج تارك جو اولدی
وطوغرلدی یعنی اول حضرتك فرق مبارکی اوزره قرار ایلمکی طلب ایتدی (مثنوی) هشت کرت کژ بکرد آن مهترش
راست میشد تاج بر فرق سرش) بو کره اول مهتر تاجنی سکز کره اکری ایلدی تاج انك فرق وسری اوزره کیرو
مستقیم وراست اولدی (مثنوی) تاج ناطق کشت کای شه ناز کن) چون فشاندی پر زکل پرواز کن) آخر تاج
اکا ناطق اولدی بویله دیوکه ای شاه ناز ایله چون پروبالکی بالچقدن سلکدك پرواز ایله یعنی تاج نطقه کلوب
اول حضرته بویله دیدیکه ای نبوت تختنك شاهی شمدنصکره ناز واستغنا ایله چونکم عقل وروحك
پروبالنی بدن کلندن وشهوات نفسانی غبارندن سلکوب پاك ایلدك معنی عالمنه پرواز ایله که سنك امریکه
اصلا مخالفت ایلرم بو قدر (مثنوی) نیست دستوری کزین من بکذرم* پردهای غیب این بر هم درم) پرده مانمه
تودست خود بیند* مر دهانم راز کفت ناپسند* هیچ بر دستور یوقدرکه بن بوندن کچم بو خصوصك غیب پرده لرنی
برتام وهتك استار ایدم ای سلیمان سن کندی دستکی بنم دهانم اوزره قوبنم دهانمی ناپسند ونامعقول
سوزدن باغله یعنی تاج حضرت سلیمان علیه السلامه تصفیهٔ درون ایلدکدنصکره بو کونه جواب باصواب ویروب
دیدیکه ای سلیمان اصلاح حق جانبندن بکا بر اجازت یوقدرکه بن بو حد اعتدالدن تجاوز ایلیم بو خصوصه
متعلق ومضاف اولان غیبك حجابلرنی رفع قیلم وکشف راز ایلیم ای سلیمان شمدنصکره سن بنم اغزمه
دست تصرفکی وضع ایله وباغله بنم دهانمی ناپسند اولان کلماتدن حق حضور شریفکده کستاخانه کلمات ایلیم
وجناب سعادتکه سن اکری کیدرسك بن دخی اکری اولورم وبو سنلکه وبنلکه متعلق سوزسو بلیم اولقدر
کستاخلق دخی ارادت حقله ظهوره کلدی دیدی وبو کونه عذرلر ایلدی بونده تنبیه اولدرکه هچ سالك کندی به
یار ومعین اولان جوارح واعضایی ویا خود بعض اشیایی طبعنه مخالف ومرادنه ضد ومباین کورسه لازم اولان
اولدرکه درونی امر حقه مخالفت ایلمکدن صافی قیله ورضای حق اولمین شهوات نفسانیه دن بری اوله ومیزان
عدالتدن تجاوز قیلمیه ونفسنك مرادی جانبنه مائل اولمیه تا کم اول طبعنه مخالفت ایلین اشیایی موافق کوره
ومرادندن انحراف قیلان جوارح واعضایی مرادنه مطابق بوله نته کم بوندن هر کسه حصه یوروب دیرلر (مثنوی
پس ترا هر غمکه پیش آید ز درد* بر کسی تهمت منه بر خویش کرد (ظن مبر بر دیکری ای دوستکام* آن مکن که می
سکالیدان غلام) پس امدی ای وجود اقلیمنك سلیمانی هر نه غمکه دردو المدن سنك اوکیکه کلور بر کسه یه
تهمت قومه کندی چوره که طولان وتهمتی نفسکه قو یعنی سکا حق جانبندن هر نه کونه غم والم کلورسه دردو
واضطرابکدن بر آخر کسه اوزره تهمت قومه کندی اطرافکه دور ایله جرمی کندکده بولوب استغفار واصلاح نفسه
مشغول اول تا فلاح بوله سن وشاد اوله سن (کما قال علیه السلام من لزم الاستغفار جعل الله له من کل هم مخرجا
ومن کل ضیق مخلصا) بر غیری کسیه سوء ظن وبد کمان ایلمه ای دوستکام مرادنی سود یجی وآرزوسنه
میل ایدیجی دیمکدر اول وضعی ایلمکه اول غلام احمق سوء ظن ایلدی (مثنوی) همچو فرعونی که موسی هشته بود
طفلکان خلق را سر میبر بود اول بر فرعون کبی که موسی علیه السلام حضرتلرن قومش ایدی خلقك اوغلانجقلرینك
باشن قباردی وانلری بی جرم ایکن قتل ایدردی تا کم کندی به عدو اولان موسی علیه السلام ظهوره کلمیه
وملکنی تباه قیلمیه (مثنوی) ان عدو در خانهٔ آن کوردل* او شده اطفال را کردن کسل) حال بوکه اوکندینك
عدوسی اول کوردلك خانه سنده ساکن ایدی اول نادان خارجده اولان اطفالك یونلرین قطع ایدیجی اولمشدر
مثنوی) تو هم از بیرون بدی با دیکران* واندرون خوش کشته با نفس کران) سن هم ای اهل نفس طشره دن غیریلرله
بدسن حال بوکه ثقیل اولان نفسکله درون عالمنده خوش اولمش سن یعنی ای صاحب نفس سن طشره ده زید
وبکر وعمرولك وجودنی کندیکه دشمن اتخاذ ایلیوب انلرله بد وقبیح سن حال بوکه انلر حقیقتده دشمن دکللردر
ودرونکده ثقیل اولان نفسکله دوست اولمشسن حال بوکه سنك اعدای عدولك اول نفسکدر نته کم بیوردلر (مثنوی
خود عدوت اوست قندش میدهی* وز برون تهمت بهر کس می نهی* خود فی الحقیقه سنك نفسکدر اول دشمنك
اکا قند ونبات ویررسن وطشره دن هر کسه تهمت قورسن یعنی نفسکی درون داده شکر له بسلیوب پرورده قیلورسن

وخارج عالمده بعض کمسه‌لره بویله دشمندر دیو تهمت قیلورسن نفسك عداوتی اهل نفسه معلوم اولمدیغی انی زیاده
سودیکندندر حبك الشیء یعمی ویصم خواسته برشیئه محبت انك مضرتندن وعیبندن انسانی کورو کر ایلر پس
نفس فی المثل شول محبوبه بکزر که عاشقنه دشمن اوله وانك هلاکنه قصد قیله اما عاشق اول محبوبك کندیسنه بو کونه
عداوتندن غافل اوله (مثنوی) همچو فرعونی تو کورو کوردل * با عدو خوش بیکناهان رامذل * ای اهل نفس سن اول
بر فرعون کبی کورو کوردلسن خصم وعدو ایله خوشسن حال بو که بی کناهلری خوار وذلیل ایدیجیسن کر کدر که
جانکده اولان دشمن پنهان ستیزی کوره‌سن وانی دوست ایلمك مرتبه‌سنه ایر کورمیه‌سن وسائر بی کناه اولان خلقی
کندیکه دشمن بیلمیه‌سن وانلره اهانت ایدوب خوار وذلیل قیلمیه‌سن پس فرعونه خطاب ایدوب وفرعون سیرت
اولنلره تعریض قیلوب دیرلر (مثنوی) چند فرعونی کشی بی جرم را * می نوازی مر تن پر غرم را * ای فرعون ظالم
بی جرم اولنلری نیچه بر قتل ایدرسن پر غرم اولان وجرمله طولان تنی بسلرسن یعنی ای فرعون سیرت اولان ظالم بی جرم
اولان کسه‌لری نیچون هلاك ایلرسن وانلره بونلربنم دشمنلرمدر دیو سویلرسن وفی الحقیقه کندی دشمنك اولان
غرامتله طولو وعداوتله مملو اولان تنکی نعمتلرله بسلرسن (مثنوی) عقل او بر عقل شاهان میفزود) حکم حق بی عقل
وکورش کرده بود * اول فرعونك عقلی سائر شاهلرك عقلی اوزره زیاده اولدی وغالب اولدی لکن حکم حق انی کور
وبی عقل ایلمشدی زیرا حضرت موسی علیه السلام کندی خانه‌سنده ایکن انی کوره‌میوب خارجده اولان بی کناه
اطفالی کندی یه عدو اتخاذ ایلدی بو معنی ایسه قضای حقك اثریدر (مثنوی) مهر حق بر چشم وبر کوش خرد
کر فلاطونست حیوانت کند * حق تعالی حضرتلرینك مهر وختمی عقل وعاقلك چشم وکوشی اوزره دراکر
افلاطون ایسه‌ده انی حیوان ایلر افلاطون حکماء اشراقیه‌نك رئیس وپیشواسی بر کامل العقل وفاضل الدهر کیاست
وفراست صاحبی کمسه ایدیکه کندی عصرنده دکل بلکه نیچه عصرلرده انك عقلنه مانند بر عقل دخی اولمزدی جمیع
عقلا وحکمانك مسلمی بر کمسه‌در مع هذا قضای الهی کلدکده نصکره بر کمسه اکر افلاطون ایسه انی حیوان لا یعلم ایلر
وبجر لا یفهم کبی عقل وادراکدن بی بهره قیلر (مثنوی) حکم حق بر لوح می آید بدید) انجنانکه حکم غیب بایزید *
حق تعالینك حکمی لوح اوزره بدید وظاهر کلور انجلین که بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك ابو الحسن
الخرقانی حقنده غیبه متعلق اولان حکمی کبی لوحدن مراد بونده لوح دلدر وهر کسك قلبی لوحه‌سی لوح محفوظه
مقابلدر ازل آزالده لوح محفوظ اوزره بر کمسه‌یه نه تقدیر اولدیسه لوح محفوظده ثابت اولان حکم ساعتی کلدکده
لوح دل اوزره ظاهر کلور وتأثیر قیلور مثلا انجلین که بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك حسن الخرقانی حقنده
غیبه منسوب اولان حکمی ظاهر کلدی ووجود بولدی (شنیدن شیخ ابو الحسن خبر دادن ابا یزید را رحمة الله علیه
از بودن واحوال او (م ی) همچنان آمد که او فرموده بود) بو الحسن از مردمان آن را شنود) ابو الحسن الخرقانی حضرتلری
انجلین ظهوره کلدیکه اول بایزید قدس الله سره العزیز بیورمشدی حضرت ابو الحسن مردملردن بایزید قدس الله سره
العزیز حضرتلرینك اول خبرنی اشتدی اول خبر بو ایدی (مثنوی) که حسن باشد مرید وامتم * درس کیرد هر صباح
از تربتم) که ابو الحسن حضرتلری بنم مریدم وامتم اولور بنم تربتمدن یعنی مقبرم ترابندن هر صباح اودرس طوتر (م ی)
کفت من هم نیز خوابش دیده ام * وز روان شیخ این بشنیده ام) ابو الحسن حضرتلری دخی دیدی بن هم انك رؤیاسن
کورمشم وشیخ اکبر حضرتلرینك روان شریفندن هم بونی ایشتمشم یعنی بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك
روح شریفی بکا بو معنایی سویلدی وبنم کوش وهوشم بو سری اندن استماع ایلدی وخوابده دخی بونك رؤیاسنی
کورمشم دیدی (م ی) هر صباحی رو نهادی سوی کور * ایستادی تا ضحی اندر حضور) پس اول حضرت هر صباح
انك قبری جانبنه یوز طوردی ضحی به دك انك حضورنده ایاغ اوزره طورردی یعنی حضور قلبله اول حضرتك روح
شریفلرینه متوجه اولوردی واندن استمداد واستعانت قیلوردی (مثنوی) یا مثال شیخ پیشش آمدی * یا که
بی کفتن شکالش حل شدی) یا بودر که حضرت شیخك مثالی انك حضورنه کلوردی یا بودر که بی قیل وقال انك اشکالی
حل اولوردی یعنی حسن خرقانی حضرتلری بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك مرقد شریفلرینه کلوب
حضور قلبله اول حضرتك روان پاکنه متوجه اولدقلرنده حاللری ایکیدن خالی اولمزدی یا بودر که شیخ بایزید قدس الله
سره العزیز حضرتلرینك صورت مثالیه‌سی انك اوکنه کلوب متجسد ومتمثل اولوب اکا لازم اولان معنالری تعلیم
وتلقین ایلردی واول حضرت دخی اول معنای شریفه‌یی انك جسد مثالیه‌سندن تلقی وقبول ایدوب مشکلی حل
اولوردی ویاخود تجسد وتمثل ایلمزدی بلکه بی کفت ودهان وبی قول زبان انك روح شریفنك یمن وبرکتیله بونك
اشکال وشبهه‌سی حل اولوردی واول علمی انك روحانیتندن استفاده قیلوردی صورت مثالیه شول جسد حالیه‌یه

دیرلر که بر کسه‌نك شکلنده کلوب تمثل ایلیه عالم خوابده کورون صور واشکال کبی لکن عرفا اول صور مثالیه‌یی
بیدارلق حالنده دخی کوررلر (مثنوی) تا یکی روزی بیامد با سعود * کورها را برف نو پوشیده بود) حتی برکون
سعادتله اول حضرت بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك قبر شریفنه کلدی مکر مقابری برف جدید
اورتمشدی (مثنوی) توی بر تو برفها همچون علم * قبه قبه دید وشد جانش بغم * قات اندر قات برفلری علم کبی قبه قبه
کوردی ابو الحسن حضرتلرینك جانی بو اجلدن غملو اولدی یعنی طاغلر کبی قات قات قارلری دپه دپه یغن یغن کوردی
اول حضرتك جان شریفی بوندن اوتری غمناك اولدی (مثنوی) بانك آمد از حظیرهٔ شیخ حی * ها انا ادعوك
کی تسعی الی * اوزنده دل اولان شیخ اکبر کاملك حظیره‌سندن صدا کلدی اکاه اول یا ابا الحسن بن سنی دعوت ایلرم
تا بنم جانبمه سعی ایلیه‌سن حظیره حای مهمله وظاء معجمه ایله حولی یه دیرلر وروضه معناسنه استعمال اولنور بونده اول
حضرتك قبر شریفی ولانك حوالیسی مراد اولور یعنی حضرت ابو الحسن الخرقانی بایزید قدس الله سرهما العزیز
حضرتلرینك مرقد شریفنك برفله پوشیده اولدیغنك کوروب ومتحیر وغمناك اولوب طورورکن اول زنده اولان
وحیات حقیقی ایله فرخنده اولان شیخك روضه‌سی جانبندن بر صدا وندا کلدی بویله دیو که یا ابا الحسن متنبه اول بن
سنی کندی جانبمه دعوت ایلرم تا کم بنم جانبمه سعی وهمت ایلیه‌سن وکلوب معتاد اولدیغك وجه اوزره سبقکی الهسن
بونده تنبیه بودر که انبیا علیهم السلام واولیای عظام مرقد شریفلرینك ایچنده زنده درلر مرده دکلمدر بلکه شهداء
سیوف دخی مرده دکلردر (کما قال الله تعالی فی حقهم (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم
یرزقون) الی اخر الایه شهداء تیغ محبتك زنده اولملری بطریق الاولی اولور وکذلك مؤمنلر دخی اولمزلر (المؤمنون لا یموتون
بل ینقلون من دار الی دار) حدیث شریفنك موجبنجه مرده اولمیوب ودار دنیادن دار اخرته نقل ایدرلر اما بو جمله‌یه
حالا بو دنیاده ایکن جسد مرتبه‌سندن منسلخ اولنلر واولمزدن اول اولنلر وغوثیت وقطبیت مرتبه‌سن بولنلر بو دنیاده
نشئهٔ عنصریه‌ده ایکن نیچه فیض وامداده قادر ایسه‌لر بعد الوفات بنه انجلین افاضه وامداده قادر اولورلر هر کیم
بونلرك روح شریفندن خلوص نیت وکمال توجه وتضرع ایله استعانت واستمداد ایلسه عون ومدد بولورلر ومراد
ومقصوده واصل اولورلر اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور حدیث شریفی بو مضمونه دلالت ایلر اهل
قبوردن مراد اهل کمالك قبرلریدر که مطلق کماله منصر فدر دیمشلردر (مثنوی) هین بیا این سو بیا وازم شتاب *
عالم از بر فست روی از من متاب * حال اوزان روز شد خوب وبدید) ان عجایب را که اول می شنید * یا ابا الحسن آکاه
اول بو جانبه کل بنم آوازمه سرعت واستعجال ایله عالم اکر دو کلی برف ایسه‌ده بندن اعراض ایلمه اول ابو الحسنك
حالی اول کوندن خوب اولدی وکوردی اول عجایبی که اول اشتدی یعنی بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك
روضه‌سندن حسن خرقانی حضرتلرینك جانبنه بو کونه خطاب سعادت کلدیکه یا ابا الحسن اکاه اول بو جانبه کل
بنم آوازم سمتنه سرعت ایله عالم اکر قار ایله مالامال ایسه‌ده بو زلك بندن دوندرمه وبرودت هوادن اوتری بنم مرقدمدن
اعراض ایلمه چونکم حسن الخرقانی حضرتلری اول بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك روضهٔ شریفندن
بو مقالی اشتدی انك حالی اول کوندن خوب ولطیف اولدی واشتدیکنی بولدی واول عجایب وغرایبی که بو حالتدن اول
ایشتمش ایدی وکندی حقنده اهل تاریخ اولنلردن کوش ایتمش ایدی اول حینده جمیعا انلری کوردی وخبر مقامندن
نکوب معاینه مرتبه‌سنه ایردی وکمال مرتبه‌سن بولدی پس سالکه بونده تنبیه بو اولدیکه غوثیت وقطبیت
مرتبه‌سنه ایرن ارنلرك روضه‌لرندن بر مشکلی اولدقده خلوص قلبله انلرك روحانیتنه متوجه اولوب استمداد قیله بعون
الله انلرك یمن برکت روحانیتلریله مدد بولور ومقصودنه واصل اولور اکر انلرك روحانیتندن ارشاد اولمغه وتربیه بولمغه
استعداد وقابلیتی وار ایسه مرشد حییه اقتدا قیلمسه ومرید اولمسه دخی جائز اولور وبو طایفه که انبیا علیهم السلام
واولیای عظامك روحانیتلرندن تربیه اولمغه وارشاد بولمغه مستعدلردر بونلره اویسیلر دینور نته کم جلد اولده تخلیط
طومار بیانده زانکه استار اشناسا هم توبی بیتنك شرحنده بو رایه مناسب اولان کلام مرور ایلمشدر اما شول طالبلرك
هنوز دخی لسان ارواح مجردهیی فهم قیلمغه وانلرك کلماتنی مستمع اولمغه قابلیتلری اولمیه انلره لازم اولان اولدر که
مرشد زنده‌یه مرید اوله‌لر واکا اقتدا قیله‌لر وانبیا علیهم السلام واولیای عظامك مرقد شریفلرین دخی زیارت ایلیه‌لر
وانلرك روحانیتلرندن استمداد واستعانت قیله‌لر بعون الله تعالی اول طالبه مدد رسان اولورلر ومعاونت قیلورلر
والله اعلم (رقعهٔ دیکر نوشتن آن غلام پیش شاه چون جواب از رقعهٔ اول نیافت (م ی) نامهٔ دیکر نوشت آن بدکمان
* پر ز تشنیع ونفیر وپر فغان * اول غلام بدکمان پادشاه جانبنه بر آخر نامه یازوب ایچنده بویله دیدی (م ی) که یکی رقعه
نوشتم پیش شاه) ای عجب انجا رسید ویافت راه * که بوندن اول پادشاهك حضورنه بر رقعه یازدم ای عجب اول نامه اول

حضرتنه ایرشدیکی ویول بولدیغیکه انك جوابی ظهوره کلمدی (مثنوی) ان دکررا خوانده هم ان خوب خد * هم ندادا اورا
جواب وتن برد * اول خوب روی اول غیری رقعه یی دخی اوقودی اکا دخی جواب ویرمدی وساکت اولدی (مثنوی)
خشك می آورد او را شهریار) او مکرر کرد رقعه پنج بار) اول شهریارانی دخی خشك کتوردی یعنی جواب باصوابله سر
ایلمدی بلکه جواب آبندن قوری قودی واول جانبه آب کلامی وجوابی اجرا اوساله قیلمدی بلکه قطع کلام ایلمکله
انی قوری قودی دیمك اولور والحاصل اول غلام رقعه یی بش کره مکرر ایلدی (مثنوی) کفت حاجب آخر او بندهٔ شماست
* کر جوابش بر نویسی هم رواست * رقعه براولان حاجب پادشاهه دیدی پادشاهم آخر اول غلام سزك بنده کزدر
اکرا کا جواب یازه سن هم روا اولایقدر (مثنوی) از شهی توجه کم کردد اکر * بر غلام وبنده اندازی نظر * سنك
شاهلغکدن نه ناقص اولور اکر غلام وبنده که اوزره منظر آته سك یعنی انك نامه سنه جواب ویرمکله انی احیا ایده سن
(مثنوی) کفت این سهلست اما احمقست * مرد احمق زشت ومردود حقست * پادشاه اول دربانه بو کونه جواب
ویروب ودیدی بو سهلدر اما اول غلام نادان واحمقدر اکر اول جانبه التفات ایلرسم هم علتی ومرض حماقتی بکا دخی
سرایت ایدر زیرا مرد احمق زشتدر وحق تعالینك مردودیدر بونده تنبیه اولدر که برکمسه کندی جرمنی بیلمه وجرمی
مخدومنه اسناد ایلسه احمق اولمش اولور کریم اولان مخدوملر بو کونه مجرملره التفات ایلمك وجواب سویلمك
سهلدر التفاتی انلردن قطع ایلملری بخل وخستلرندن دکادر بلکه بو کونه نکبتلرك شأمتی امراض ساریه قبیلندندر
اکر بونلره رفق ومرحمتله التفات قیلسه لر انلرك شأمتی ونکبتی بونلره دخی سرایت ایدر (مثنوی) کرچه آمرزم کناه
ورلتش * هم کند بر من سرایت علتش * اکرچه اول غلامك کناه وخطاسنی عفو ومغفرت ایلرسم انك علت وحماقتی
هم بکا سرایت ایدر (مثنوی) صد کس ار کر کین همه کر بن شوند * خاصه این کر خبیث ناپسند *
مثلا یوز کمسه براویوزدن دوکلی اویوزا اولورلر علی الخصوص بو خبیث وناپسند اولان اویوز که بونك سرایتی ظاهرده
اولان اویوز مرضنك سرایتندن زیاده دربو اویوزدن مراد شول حماقت وجهالتدر که جانی اویوز ایلر هر کیمکه
بر کرکین جانك صحبتنه داخل اولسه وانکله مقارنت قیلسه انك دخی جانی کرکین اولور زیرا صحبت مؤثره وطبیعت
سارقه در ایودن طبیعت ایولك کسب ایلروبد اولان خبیثلره میل قیلسه بدلك کسب ایلر (مثنوی) کر کم عقلی مبادا
کبررا * شوم او بی آب دارد ابر را) کم عقللق اویوزی کافرده دخی اولمسون زیرا اول عقلسزلغك شومی سحابی بی آب
طوتر یعنی عقل سزلق شول مرتبه شوملق ونکبتلکدر که حتی کافرده بیله کم عقللق اولمسون زیرا نقصان عقللق
شأمتی بولتلره سرایت ایدر وآندن آب بارانك نزولنی منع ایدر (مثنوی) نم نبارد ابر از شومیء او * شهر شد ویرانه از بومیء او
احمق وناقص العقل اولان کمسنك شوملغندن اوتری ابر زمینه نم یاغدرمز شهرانك بیقوشلغندن ویران اولدی
یعنی بومك خاصیتی اولدر که هر نه یرده ساکن اولسه طوردیغی مکانی ویران ایلر پس احمق ونادانك دخی خاصیتی اولدر که
هر نه یرده اولسه بتون شهره ضرری طوقنور واول شهرك ویران وخراب اولمسنه سبب اولور (مثنوی) از کران احمقان
طوفان نوح * کرد ویران عالمی را در فضوح * کورمز میسن احمقلرك اویوزلرندن اوتری نوح طوفانی عالمی رسوا ایلقده
ویران ایلدی احمقاندن مراد بونده حضرت نوح علیه السلامك عصر شریفنده اولان شول کافرلردر که
عقللرینك نقصانندن حقی قویوب باطله اویدیلر ونصیحت قبول ایلمدیلر ورسول حقه تابع اولمدیلر آخر الامر بونلرك
حماقتی اویوزی بری برلرینه سرایت ایلیوب علتلری کماله ایردکده شأمتلری عالمه سرایت ایدوب غضب الهی بو جمله
عالم اوزره طوفان شکلنده مستولی اولوب عالمی فضاحتده ویران ایلدی (مثنوی) کفت پیغمبر که احمق هر که
هست * او عدوماست وغول رهزن است) پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیوردی هر کیمکه احمقدر او بزم عدومزدر
وغول رهزندر نته کم الاحمق عدوی والعاقل صدیقی بیوردی پس بو حدیث شریفك مفهومی اوزره هر کیمکه احمقدر
اول پیغمبر علیه السلامك دشمنیدر ورهزن اولان غول بیابانیدر وغول برنوع جندر که بیابانده اولور وکاربانی کاوب
بر حیله ایله اضلال قیلوب بروادیده هلاك ایلر غولك تحقیقی نیجه کره مرور ایلمشدر بونده مراد شول رهزن شریعت
مصطفوی اولان مزورلر وملحدلردر که صورت صلاحدن کاوب نیجه ساده دل دردمندلری یولدن اوررلر واباحت
وضلالت وادیلرنده انلری هلاك قیلورلر وحده ذاتنده کندیلر دخی احمق ونادانلردر که شرع شریفك عظم شانی بیلمزلر
وراه نبوتك شرف وعزتنه اکاه اولمزلر کم عقللقلرندن کندیلره نافع اولانی دون عد ایلرلر وکندیلرك زعمی وعقلی
مقبول وبرکزیده قیاس ایدوب هوای نفسلرینك اقتضاسی اوزره اکا اویارلر ونیجه کمسه لری دخی مشربلری ومذهبلری
جانبنه ترغیب وتحریض ایدرلر (مثنوی) هر که او عاقل بود او جان ماست * روح او وریح او ریحان ماست * هر کیم
اول عاقل اوله اول بزم دل وجانمزدر وانك روحی وانك ریحی یعنی رایحه سی بزم ورد وریحانمز یعنی العاقل صدیقی

یوردقلری حدیثك مضمونیدر که بیوررهر شول کمسه که عاقل وداناد راول بزم جان ودلمزدر انك روحی ورایحه سی
بزم ورد وریحان وسنبل وضمیرانمزدر (مثنوی) عقل دشنام دهد من راضیم * زانکه فیضی دارد از فیاضیم *
عقل بکا دشنام ویره بن راضیم زیرا بنم فیاضمدن بر عظیم فیض طوتر بو بیت پادشاه لسانندن ویاخود
حضرت مولانا قدس الله سره العزیز لسانندندر عاقلك عظم شانی بیان ایلمك خصوصنده واندن هر نه صادر
اولورسه معقول ومستحب اولدیغی تحقیق وتقدیر ایلمك بیاننده بیوررلر که فرضی عقل بکا دشنام ویرسه
بن اندن راضی وشاکرم زیرا انك دشنامی عبث وبیهوده دکلدر بلکه نیجه حکمتی ونیجه منفعت ومصلحتی
جامعدر وعقلك دشنامنه رضا ویرمکه علت اولدر که اول عاقل فیاض مطلقدن فیض ومدد طوتر
پس حضرت فیاض مطلقدن بی معنی وبیهوده فعل وقول صادر اولمدیغی کبی عاقلدن دخی بی معنی
وبیهوده فعل وقول صادر وظاهر اولمز ولهذا عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل) دینلمشدر زیرا عاقلك
عداوتی البته لحکمة ولمصلحة اولور ولحکمة اولان عداوت منافع کثیره دن خالی اولمز اما جاهل صداقتی طبعنك
مقتضاسی اوزره قیلور مقتضای طبع اوزره اولان صداقت مضرتدن خالی اولمز نته کم ایکنجی جلدده خرس
حکایه سنده بونك تحقیقی کچمشدر وبوراده دخی عاقلك فضیلتنه واحمقك نکبت وشأمتنه متعلق بو بیتلرله اشارت
ایدوب بیوررلر (مثنوی) نبود آن دشنام او بی فائده * نبودش مهمانیش بی مائده * اول عاقلك دشنامی وعداوتی
بی فائده اولمز انك اول مهمانلغی بی مائده اولمز یعنی عاقلدن صادر اولان دشنام وعداوت نیجه فوائدی مستلزم اولور
وانك دشنامی وعداوتی محضا ضیافتدر انك اول ضیافتی نیجه فوائد ومنافعی جمع قیلور ودشنام ویردیکی
وعداوت قیلدیغی کمسیه اول فائده ومائده یی ایصال ایلر (مثنوی) احمق ار حلوا نهد اندر لبم * من ازان حلوای او
اندر تبم * اما احمق ونادان بنم لب ودهانم ایچره اکر حلوا قویه بن انك اول حلواسندن تاب وتبده یم یعنی احمق
وجاهل اولان اکر بکا منفعت ایچون بعض احلی ولذیذ شیلر ویرسه بن انك اول حلواسندن ولذیذ اولان غداسندن
محموم اولورم وحرارتده قالورم مثلا شول بر نادان طبیب کبی که بر محمی طوتن کمسیه محبت قیلسه انی سود بکندن
اوتری اکا حلوا ییدرسه سخمه سی دخی زیاده اولور ویاخود بر مریضك مرضی زیاده ایدیجی بر لذیذ دوایی اکا ییدرسه
انك مرضن زیاده ایدر اکرچه صورتا دوستلق اظهار ایدر ومنفعت مراد ایلر لکن انك دوستلغی اول مریضه
معنا عداوت اولور وانك منفعتی اکا ضرر قیلور پس احمق ونادانك دوستلغی ومحبتی بو قبیلدن اولور (مثنوی)
این یقین دان کر لطیف وروشنی * نیست بوسه کون خررا چاشنی * اکر لطیف وروشندل ایسك بونی یقین ومحقق
بیل که اشکك کوتنی اوپمه نك چاشنیسی یوقدر یعنی اکر عقلله لطیف ایسك ویوز معرفتله روشندل ایسك بونی محقق
بیل که خرك دبرنی اوپمه نك لذتی یوقدر کذلك احمق ونادان اشکك دبری کبیدر اندن فائده ومنفعت طلب ایلمك اشکك
دبرنی اوپمه ده لذت وچاشنی یوقدر واندن صدور ایلین کلام دخی اشکك دبرندن خروج ایلین باد کبی بی نفع وبی فائده در
بلکه نیجه مضرت وقباحتی مورث ومستلزم اولور که انی انسان کندیدن نیجه زمانه دك ازاله ایده مز (مثنوی)
سبلتت کنده کند بی فائده * جامه از دیکش سیه بی مائده * سنك سبلتکی فائده سز یره قوقش ایلر انك چولمککندن
مائده سز سنك لباسك سیاه اولور یعنی کون خرمشابه سنده اولان احمقك دهانندن خروج ایلین صدای خبیث سنك
بیغکی وصقلکی قوقش ایلر فائده سز یره وسنك لباس عرضك وثیاب قلبك انك چولمککندن یعنی چولمککنده پیشن
طعامی ییمکدن مائده سز سیاه وبی اعتبار اولور (مثنوی) مائده عقلست نی نان وشوا * نور عقلست ای پسر
جان را غذا * مائده مائدهٔ عقلدر نان وبریان دکلدر ای پسر جانه غدا نور عقلدر یعنی اکر سن دیرایسك که مائده ندر مائده
فی الحقیقه عقلدر که انك نتیجه وخاتمه سی لطافت ونورانیتدر نان وبریانه مائده دیمك لایق دکلدر که انك خاتمه سی
قباحت ونجاست در پس بر کمسنه نك که نور عقل جانه غدا اولیه هر نه کونه غدای لطیف جسمانی یرسه خاتمه سی
اعتباریله اکا نجاست خور دیرلر اما نور عقلی جانه غدا ایلین کمسنه هر نه یرسه نورانیته تبدیل ایلیوب اکا مائده خور
تعبیر ایدرلر پس ای اوغل جانك غداسی نور عقلدر انی اکل ایله تا مائده خور اولنلردن اوله سن ونجاست خور
اولنلر مرتبه سندن کذر قیله سن (مثنوی) نیست غیر نور آدم را خورش * از جز آن جان نیابد پرورش * آدمك
خورشی نوردن غیری دکلدر اونوردن غیریدن جان پرورش بولمز یعنی فی الحقیقه آدم اولان کمسه نك غداسی ایمان
نورندن وعقل وعرفان نورندن وعلم وایقان نورندن وطاعت یزدان نورندن غیری دکلدر زیرا که آدم دیدکاری جاندن
عبارتدر جان ایسه بو ذکر اولنان صفتلرك نورندن پرورش بولور بونلردن غیریدن جان پرورش بولمز وحیات پذیر اولمز
پس معلوم اولدیکه آدمك غداسی نور ایمش جسم غداسنه اعتبار یوق ایمش (مثنوی) زین خورشها اندك اندك باز بر

كين غداى خر بودنى آن حر * پس بو جسمانى خورش وغدالردن آزآز تدريجله كسل زيرا بو خورش جسمانى خرسيرت
اولانلرك غداسيدر حر اولان صاحب سعادتلرك غداسى دكلدر خورش جسمانينك خر غداسى اولمسى اول جهتدن
اولوركه خرلر دخى كندى جسمنك غداسنه طالب ومشتهى اولمقده اكل وشربه مقيد اولان انساندن زياده اولور پس
برآدمكه عقل وعرفان نوردن خالى اوله انك غداسى غداى خر اولور اما عقل وعرفان صاحبنك غداى جسمانيسنه
غداى خر دينمز زيرا اوغداى جسمانيى براى شهوت يمز بلكه براى مصلحت بروانك كثافتنى لطافتنه ونورانيتنه
درحال تبديل ايلر پس سن دخى اى اسير اكل وشرب اولان كمسه حر وآزاد اولان اصحاب سداد كبى بوتن غدالردن
تدريجله غداى نفسانيدن منقطع اول وخلاص ونجات بول (مثنوى) تاغداى اصل راقابل شوى * لقمهاى نوررا
آكل شوى * تاكم اصل غدايه قابل اوله سن نور لقمه لرينى آكل اوله سن يعنى تدريجله غداى نفسانيدن منقطع اول
اصل غدا كه نور حكمت ونور معرفت ولذت محبت وذوق طاعتدر ودخى تجليات لطفيه وجماليه واوصاف كماليه نك
مشاهده سيدر تا بونلردن ذوق المغه قابل اوله سن وانوار الهيه لقمه لرين اكل ايده سنكه غداى اصلى بونلردركه
روح بو عالم ناسوته كلمزدن اول بونلر ايله زنده ايدى وبوندن كذر قيلدقدنصكره دخى بوكونه غدالرله زنده وفرخنده اولور
ونشو ونما بولور اما غداى فرعكه الان بزم يدوب ايچدوكمز غداى جسمانيدر اول بزم حقيقى واصلى اولان غدامز
دكلدر بلكه فرع اولان غدالريمزدر (مثنوى) عكس آن نورست كين نان نان شدست * فيض آن جانست كين جان
جان شدست * اول نورك عكس واثريدركه بونان نان اولمشدر اول جانك فيضيدركه بوجان جان اولمشدر يعنى اول علم
وحكمت وعقل ومعرفت نورينك عكس وپرتويدركه بونان صورى انك واسطه سيله نان اولمش وتكون قيلمشدر يعنى
بونان صورينك ابتدادن اكلمسى وبچلمسى وخرمنلرده دوكلوب وانك كاهدن جدا اولمسى واسباب ايله دقيق اولوب
بعده خمير قيلنوب بعده پشربلوب ظهوره كلمسى واول چاشنى ولذتى بولمسى عقل وحكمت نورينك عكسيدر اكر
عقل وحكمت نورى اولمسيدى بونان نان اولمزدى ووجوده كلمزدى وبويله چاشنى ولذت بولمزدى پس اول نانى بلكه
سائر خوانى وجوده كتورمك ولذت وحلاوت مرتبه سنه يتورمك باذن الله عقل نوريله اولور پس نور عقل
وحكمت اصل اولور ونان وخوان فرع اولور وكذلك اول نفخهٔ الهيه اولان جانك فيضى وامداديدركه
بو روح حيوانى جان اولمشدر وانك تدبير وتربيه سيله تكون قيلمش وظهوره كلمش مثلا والدك وجودندن
والدهك رحمنه مادهٔ جسمانى اولان نطفه روح الهينك واسطه سيله داخل اولوب انده دخى والدهنك نفس ناطقه سنك
واسطه سيله طورا بعد طور جنين مرتبه سنه كلوب اول جنينك رحم مادرده حيات بولمسى وبعد التولد روح
حيوانى صاحبى اولمسى روح الهينك فيض وامداديله اولور زيرا روح حيوانى بر جرم لطيفدركه اخلاطك لطافتندن
حاصل اولور وكثافتندن اعضا اولور وقلبك تجويف ايسرندن منبعث اولور وظهور قيلور وجميع بدنه متفرق اولور وروح
حيوانى بوجمله يى روح الهينك فيض وامداديله بولور پس بوجانك جان اولمسى اول جانك فيضندن اولور وبو جان لطافتى
وربانى وحياتى اول جان ربانيدن بولور (مثنوى) چون خورى يكبار ازمأ كول نور * خاك ريزى برسر نان تنور *
چون مأكول نوردن بركره يه سن يعنى اول غداى اصلدن بركره يمك ميسر اوله پس نان تنورك اوزرينه طپراق
دوكرسن يعنى چونكم جانه مأكول اولان نوردن يه سن ولذت بذيراوله سن جانه برمرتبه قوت كلوركه غداى
جسمانينك باشى اوزره طپراق دوكرسن جمله نانلرك چاشنيلوسى تورا تمكى اولديغى ايچون انى افراد بالذكر
ايلدى لكن مراد غداى جسمانيدر بعض نسخه ده نانله تورما بينده واو عاطفه واقع اولمشدر بوتقدير اوزره معنى
چونكم مأكول نوردن بركره اكل ايليه دلك نانك وانك طبخنه محل اولان تنورك باشنه طپراق دوكردك ديمك اولور پس
عقلك دخى ايكى قسم اولديغنك بيانه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) عقل دوعقلست اول مكسبى * كه درآموزى
چو در مكتب صبى * عقل ايكى عقلدر اولكيسى كسبيدركه انك برنى صبى مكتبده اوكرنديكى كبى اوكرنورسن
(كما قال على ابن ابى طالب رضى الله عنه (بيت) رأيت العقل عقلين * فمطبوع ومسموع * ولا ينفع مسموع * اذا
لم يك مطبوع * كما لا ينفع الشمس * وضوء العين ممنوع * حضرت عليك بوكلامى عقلك ايكى نوع اولديغنه دخى دلالت
ايدر مطبوعدن مراد عقل وهبيدركه حق تعالى انى بربنده سنه دخى ازلده موهبت قيلمشدر ومسموعدن مراد عقل
كسبيدركه تجربهٔ روزكارله وتعلم وتكرارله حاصل اولور پس عقل كسبى نه وجهله حاصل اولديغنى بيان ايليوب
بيوررلر (مثنوى) از كتاب واوستاد وفكر وذكر * از علوم واز معانى خوب وبكر * كتابدن واستاددن وذكردن
وفكردن وخوب وبكر معانيدن وعلومدن يعنى بوذكر اولنان شيلردن (مثنوى) عقل تو افزون شود بر ديكران *
ليك تو باشى زحفظ آن كران * سنك عقلك غيرلر اوزره زياده وغالب اولور وليكن سن انك حفظندن كران

اولور

اولورسن يعنى كتابدن ومعلمدن وعقله مناسب اولان قيل وقالك مذاكره سندن وبونلرك تفكر وتصورندن وبونلرك
ضبطندن ودخى بكر اولان ولطيف اولان علومك ومعانينك حفظندن ثقيل اولورسن وبونلرك ضبط وتحصيلنه
كوشش قيلمقدن يوريلورسن وبونلره كثرت اشتغالدن طبعكه فتور كلوب بونلر سكا باركران كبى اولوب برزمان
بونلرى استثقال ايليوب تحصيل واشتغالدن فارغ اولورسن (مثنوى) لوح حافظ باشى اندر دور كشت * لوح محفوظ
اوست كوزين دوكذشت * تحصيل عقلده دور كشت ايچره لوح حافظ اولورسن لوح محفوظ اوكسه در بوايكيدن كچدى
يعنى تحصيل عادة وعقلده اولمقده ودور ايلكده برمرتبه يه ايررسنكه حفظ ايديجى لوح اولورسن وعقليات
ونقلياتى ومسموعك اولان معلوماتى صحيفهٔ قلبك ايچره منقش قيلورسن اما لوح محفوظ اول كاملدركه بوحفظ
علوم ايلك وضبط فهوم قيلمق قيدندن كچدى واونسيان وخطادن محفوظ اولدى وحفظ وضبط ايلمكه آنك احتياجى
قالمدى بومعنى عقل وهبى صاحبلرينه كوره در وعقل وهبينك دخى تعريفنه شروع ايدوب بيان بيوررلر (مثنوى
عقل ديكر بخشش يزدان بود * چشمهٔ آن درميان جان بود * اما اول برعقل آخر حق تعالى نك بخششى اولور بوكه
عقل وهبى ديرلر كه كسبك بونده مداخله سى يوقدر حضرت على كرم الله وجهه نك مطبوع ديديكى عقل بودركه
بو انسان ايله مجبول ومخلوق اولمشدر اول ذكر اولنان عقلك چشمه سى جانك ميانتده اولور نقدر علم وفهم
وارايسه بى استاد وكتاب كندى درونندن ظهوره كلور وهرنه ظهوره كلورسه معقول ومقبول اولور غيرينك تعليمنه
محتاج اولمز وبو عقلك صاحبى عقل كسبى صاحبلرينه هرنه قدر كامل العقل اولسه لر تقليد قيلمز وبونك علمنه وعقلنه
آلات واسباب عقلك زوالندن نقصان كلمز (مثنوى) چون زسينه آب دانش جوش كرد * نى شود كنده نه ديرينه نه زرد
مثلا چون درون سينه دن آب دانش وينبوع حكمت جوش ايلدى اول عقل وعلم نه قوقش اولور ونه كهنه اولور
ونه زرد اولوب متغير اولور زيرا بوكونه عقل ودانش ماء جارى كبيدر ماء جارى ايسه كنده اولمز وبربرده مكث ايتمكله
زرد اولان ماء راكد كبى متغير اولمز بلكه دايم تروتازه ولطيف اولور (مثنوى) ورره نبعش شود بسته چه غم
كوهمى جوشد زسينه دمبدم * واكر انك نبع وجريانى يولى باغلنمش اوله نه غم زيرا اول آب دانش دمبدم درون خانه دن
قينار مثلا برخانه نك ايچنده بيكار اولسه وانك اياغى طشره جريان قيلسه انك مجراسى بسته اولسه اول خانه يه غم يوقدر
زيرا كه اول چشمه دمبدم خانه نك درونندن جوشه كلور كذلك شول وهبى اولان علم ودانش دخى خانهٔ دلدن ظهوره
كلور انك جريانى خارجه قيلسه لر اول خانهٔ دله غم اولمز زيرا كه اول آب دانش خانهٔ دلدن دمبدم جوشه كلور وظهور
قيلور چونكم اصل درون خانه دن موجود اوله خارجه آثارنى قطع ايلمكدن وباغلمقدن اكا نقصان كلمز اما عقل كسبى
بونك عكسيدر نته كيم اكا دخى مثال قوروب بيوررلر (مثنوى) عقل تحصيلى مثال جويها * كان رود درخانه از كويها
اما عقل تحصيلى وعلم كسبى شول جويلر كبيدركه اول جويلر برخانه نك ايچنه محله لردن جارى اولور يعنى تحصيله
منسوب وكسبه مخصوص اولان عقل ودانش فى المثل شول ارمقلر كبيدركه اول ارمقلر بعض محله لردن كلوب
برخانه نك ايچنه كيدر (مثنوى) راه آبش بسته شد شد بى نوا * از درون خويشتن جو چشمه را * اكر اول خانه نك
آبينك يولى بسته اوله اول خانه بى نوا اولور وصوسز قالور پس چشمه يى كندى درونكدن استه يعنى اكر آب دانشدن
بى نصيب اولمق وارقسز قالمق استرسك چشمهٔ علم وعقلى كندى درونكدن طلب ايله تاكم ينبوع علم وحكمت
درونكدن ظهوره كله واسانك اوزره جارى اوله بومعنى ايسه عملده اخلاص ايتمكله ميسر اولور حتى بركسه قرق كون
اخلاص ايله عمل ايلسه ينابيع حكم انك قلبندن ظهور ايدوب اسانى اوزره جارى اولور وبومعنايه بوحديث شريف
دلالت قيلور قال عليه السلام من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه رواه ابو نعيم
فى الحلية عن ابى ايوب (قصهٔ انكه كسى با ديكرى مشورت ميكرد كفتش مشورت با ديكرى كن كه من عدوى توام
(مثنوى) مشورت ميكرد شخصى با كسى * كز تردد وارهد وز محبسى * برشخص برعاقل كمسه ايله مشورت ايلدى
كه ترددن وحبس اولمقدن قورتله يعنى ايكى شيئدن برنى اختيار ايلمك خصوصنده متردد اولمقدن كندونى تردد وتحيره
حبس وقيد قيلمقدن خلاص اولمق ايچون برعاقل كمسه ايله مشورت ايلدى (مثنوى) كفت اى خوش يار غير من بجو
ماجراى مشورت با او بكو * پس اول كمسه اول شخصه ديدى اى خوش نام بندن غيرى بركمسه استه مشورتك
ماجراسنى اكا دى ديدى (مثنوى) من عدوم مر ترا با من مپيچ * نبود از رأى عدو پيروز هيچ * زيرا بن سكا دشمنم
بكا دولشمه زيرا دشمنك رأى وتدبيرندن هيچ كمسه مظفر اولمز (مثنوى) رو كسى جو كه ترا او هست دوست * دوست
بهر دوست لاشك خيرجوست * يورى بركمسه طلب ايله كه او سكا دوست اوله زيرا بلاشك دوست دوستدن اوترى خير
طلب ايدجيدر اما دشمندن خيرجو اولمق آز واقع اولور (مثنوى) من عدوم چاره نبود كزمنى * كزروم بانوغمايم دشمنى

بن دشمنم چاره اولمز كه بنا كدن اكرى كيدرم سكا دشمنلك كوسترم يعني عدونك شانى بودركه بالضرورى
مبغوضى اولان كمسه نك طبعنه ومرادنه مخالف كيده واكا دشمنلك اظهار ايده (مثنوى) حاربى از كرك
جستن شرط نيست * جستن از غير محل ناجستنيست * كركدن حارسلك استمك شرطدكادر برنسنه يى غير محلده
طلب ايلمك فى الحقيقه طلب ايلممكدر يعني مقتضاى عقل اولدركه كركدن حارسلك استميه وبرشيئى اكا محل
اولميان يردن طلب قيلميه (مثنوى) من ترا بى هيچ شكى دشمنم * من ترا كى ره نمايم ره زنم * هيچ برشكسز بن سكا دشمنم
بن سكا نجين يول كوسترم بن يول اوريجى ام يعني دشمنك شانندندركه كنديىنك مبغوضى اولان كمسه نك يولنى اورر
پس بن سكا ضد وعدويم سنك يولكى اورمق مقرردر اويله اولسه بندن حذر ايله ديدى عاقلك اولا شانى بودركه كندى
مبغوضنه عداوتنى اظهار ايلركه معنا بودخى برمنفعتدر وثانيا عاقل كندى مبغوضنك يولنى اورمق وانك مرادنه
مانع اولمق دخى برمنفعتدر زيرا عاقل بركمسه يه بغض وعداوت ايلمز مكركه اول كمسه نك نامعقول ونامشروع
اولان كارينك يولنى اوروب انى منع ونهى قيلمسندن عبارت اولور بو خود من حيث المعنى مبغوض اولان كمسه يه عينيله
نفع وفائده اولور پس عاقلك بركمسه يه دشمن اولمسى وانى مرادندن منع قيلمسى بو نكته لرى اشعار قيلور وثالثا اول
مبغوض كمسه نك حالنه مناسب اولان دوستلرى جانبنه دخى ترغيب ايلمكدن خالى اولمز نته كم انسانك كندى طبعنه
موافق اولان دوستلريله صحبت ومقارنت قيلمقده نه مرتبه لذت وحلاوت وار ايدوكنى وكندى مشربنه ومزاجنه
مخالف اولان كمسه لرله مجالست ومعاشرت قيلمقده نه مرتبه مرارت وانقباض وار ايدوكنى بيانه شروع ايدوب
بيوررلر (مثنوى) هركه باشد همنشين دوستان * هست در كلخن ميان بوستان پس هركيمكه دوستلرينك همنشينى
ومصاحبى اوله اول كمسه كلخنده بوستان ايچنده در يعني دوستلرله همنشين اولمه نك وصحبت قيلمه نك لذت وحلاوتى
شول مرتبه ده دركه انسان انلرله كلخن ايچره صحبت قيلسه انلرك صحبتلرينك يمن وبركتيله كلخنك جاى وحشت
اولمسى كيدوب بوستان كبى جاى لطيف اولوب انده دوستلريله معاشرت ايلين كمسه معنا كلستان وبوستان اورته سنده
اوتورمش كبى اولور (مثنوى) هركه با دشمن نشيند در زمن * هست او در بوستان در كولخن * اما هر شول كمسه كه
دشمنله اوتوره زمانه ده اول كمسه ظاهرا بوستانده ومعنا كلخنده در (كما قيل اضيق السجون معاشرة الاضداد ولو كان
فى الرياض والحدائق (مثنوى) دوست را مازار از ما ومنت * تا نكردد دوست خصم ودشمنت * پس امدى اكاه اول
دوستى سن بن وبرديمكدن انجتمه مازار ميازاردن مخففدر تا كم دوست سكا دشمن وخصم اولميه (مثنوى) خيركن
ازبهر خلق ايزدت * يا براى راحت جان خودت * ايزد تعالى الدن اوترى خلقه خير واحسان ايله ياخود كندى جانكك
راحتى ايچون خير ايله ايزد تعالى الدن اوترى خلقه خير واحسان ايلرسك انك مقابله سنده نيجه خير واحسان بولديغكدن
ماعدا اول حق كنديكه محب ودوست قيلورسن واكر كندى جانكك راحتندن اوترى انلره خير واحسان قيلورسك
راحت بولورسن وانلرى كنديكه بنده قيلورسن كه (الانسان عبيد الاحسان ديمشدر ودخى امام بستينك بو قولى
دخى بو مضمونى مؤيد اولمشدر (احسن الى الناس تستعبد قلوبهم * فطالما استعبد الانسان احسان (مثنوى) تا همه را
دوست بينى در نظر * در دلت نايد ز كين ناخوش صور * تا نظرده خلقى ديدز دوست كوره سن كيندن سنك قلبكه
ناخوش صورتلر كلميه يعني خلقه يا خداى تعالى نك رضاسيچون ويا خود كندى جانكك استراحتيچون خير
ايله تا كم نظركده جمله سنى همیشه دوست كوره سن سنك قلبكه بركمسه يه كين وكدورت ايلمكدن قبيح صورتلر كلميه
وسنك جانكى وقلبكى اول صفت ذميمه ملوث ومكدر قيلميه (مثنوى) چونكه كردى دشمنى پرهيز كن * مشورت
با يار مهر انكيز كن * چونكم دشمنلك ايلدك دشمندن پرهيز ايله مشورتى مهر انكيز اولان يارله ايله يعني اول مستشار
اولان عاقل مستشير اولان غافله ديديكه چونكم سن بكا دشمنلك ايلدك وبن دخى سكا كذلك دشمنلك ايلدم پس بندن
حذر وپرهيز ايله مشاوره يى وار سكا محبت وشفقت ايليجى يارله ايله ديدى (مثنوى) كفت مى دانم ترا اى بوالحسن * كه توئى
ديرينه دشمن دارمن * ليك مرد عاقلى ومعنوى * عقل تو نكذاردت كه كژ روى * پس اول شخص دخى اول غافله
ديدى اى بوالحسن بن سنى بيلورم كه سن ديرينه وقديمى بنى دشمن طوتيجى سن ليكن مرد عاقلسن ومرد معنوى سن
لاجرم سنك عقلك سنى قومز كه اكرى كيده سن زيرا عقلاك شانندندركه هر ايشى الحكمة والمصلحة قيلور حتى
اندن بركمسه حقنده بغض وعداوت صادر اولسه الحكمة والمصلحة صادر اولور والحكمة صادر اولان عداوت ايسه
عين منفعت اولور وعاقلك بودخى شانندندركه اكر انك طبيعتى بركمسه يه عداوت قيلسه وعداوتنى اظهار ايدوب اكا
ظلم ايتمك استسه بيلوركه انك جزاسى ينه كندى يه عائد اولور پس بو معنايه واقف وعارف اولديغندن اوترى طريق
عدالتدن تجاوز قيلماز وكمسه يه ظلم جو اولمز (مثنوى) طبع خواهد تا كشد از خصم كين * عقل بر نفس است

بند آهنين * طبيعت استر تا كم خصمدن كين چكه وانتقام اله اما عقل نفس اوزره آهنين بنددر يعني هربار كه طبيعت
كنديىه ضد ومخالف اولان خصمدن كين چكمك واكا انتقام ايتمك استيه عقل نفسك وطبيعتك مقتضاسى اوزره
فى المثل دمور باغدر قومز كه طبيعت كندى مرادنى اجرا قيله ونفس استديكنى اشليه نفسك وطبيعتك
طريق عدالتدن چيقديغنه رضا ويرمز وانى ظلم وتعدى مرتبه سنه ايركورمز بلكه انلرى استقامت وعدالت
محللرينه باغلر وظلم وتعديدن نفسنى وطبعنى حفظ وحمايت ايلر (مثنوى) آيدش منعش كند واداردش * عقل
چون شحنه ست برنيك وبدش * عقل كاور واول نفسى مرادندن منع ايلر انى كيرو طوتر زيرا عقل اول نفسك نيك وبدنه
شحنه كبيدر يعني هربار كه نفس كندى مراد ومقتضاسنى بركمسه يه عداوت ايلدكده انك اوزرينه امضا وانفاذ ايلمك
استه سه عقل كاور انى ظلمدن منع ايلر ومراد ومقتضاسندن كيرو طوتر زيرا عقل اول نفسك نيك وبدى يعني جميع حالى
اوزره حاكم وشحنه كبيدر رضا ويرمز كه نفس برقبيح فعلى اشليه ويا خود برايو ايشى ترك ايليه (مثنوى) عقل ايمانى
چو شحنهٔ عادلست * پاسبان وحاكم شهر دلست * ايمانه منسوب اولان عقل عادل شحنه كبيدر دل شهرينك حاكم
وپاسبانيدر يعني ايمانه منسوب اولان عقل كه اندن مراد عقل معاد ديد كاريدر فى المثل برعادل شحنه كبيدر
كوكل شهرينك حاكمى وحارسيدر اصلا ظلم وجوره راضى اولمز ونفس وطبيعت اكر حددن تجاوز ايتمك استه سه لر
انلرى قيد وبند ايلر وظلم وجور ايلمكه قومز (مثنوى) همچو كربه باشد او بيدار هوش * دزد در سوراخ ماند همچو
موش * اول عقل ايمانى كربه كبى بيدار هوش اولور دزد آنك خوفندن موش كبى سوراخده قالور يعني ايمانه منسوب
اولان عقل خانهٔ دلده كربه كبى عقلى بيدار اولوب مراقبه ده اولور نفس وشيطان دزدى آنك خوفندن موش كبى
سوراخ كونده قالور وظهوره كلمكه اندن خوف قيلور زيرا اكر ظهوره كلسه لردى انلرى ازاله واهلاك قيلوردى
(مثنوى) در هر آنجا كه برآرد موش دست * نيست كربه يا كه نقش كربه است * هر شول يرده كه موش دست
وقدرت كتوره انده كربه يوقدر ياخود اكر وار ايسه كربه نقشيدر بالذات كربه دكلدر زيرا كربه نك شانندندركه موشلرى
شكار ايدوب هلاك ايده وموشلرك دخى شانندندركه كربه دن فرار ايدوب سوراخنه كيده چونكم موشلر برمحلده
تركتاز ايده مقرر اولوركه انده كربه اولميه اكر كربه اولورسه ده كربه شكلنده برشئ اوله كه انده كربه نك خاصيتى اولميه وكذلك
هر شول وجودده كه نفس وشيطان موشى غلبه كتوره وتركتاز ايليه انده محقق اولوركه عقل يوقدر اكر سن ديرسك كه
اول نفسه هواسى غالب اولان كمسه نك عقلى واردر جواب اولدركه اول نقش عقلدر حقيقت عقل دكلدر وانده
عقل خاصيتى دخى يوقدر اكر انده عقل بالذات حاضر اوليدى نفس وشيطان اول كمسه نك وجودى خانه سنه
نيجه يول بولوردى ونه وجهله انده تركتاز قيلوردى ديمك اولور (م ى) كربهٔ چه شير شير افكن بود * عقل ايمانى كه اندر تن
بود * بركربه ندر بلكه شير افكن شيردر شول ايمانه منسوب اولان عقلكه تنده اوله يعني بزكه عقلى
استعارهٔ مكنيه طريقى اوزره قاصر فهملره تفهيمدن اوترى بركربه يه تشبيه ايلدك نه نك كربه سى اول عقل
ايمانيكه تن انسانيده ساكن اوله شير براغجى وارسلان كبى قوى اولان كمسه لرى زمينه چالوب هلاك ايديجى
برشيردر (مثنوى) غرهٔ او حاكم درندكان * نعرهٔ او مانع چرندكان * انك غره سى درنده لرك حاكميدر وانك
نعره سى چرنده لرك مانعيدر يعني اول شير افكن اولان عقل ايمانى شيرينك آكرمسى وهيبت وصلابتله
صدا ايلمسى سباع طبيعت اولان ودرنده سيرت اولان كمسه لرك بودنيا بيشه زارنده حاكميدر انك نعره سى وقهر
وغضبله اولان صيحه سى بوجهان مرعاسنده اوتلين بهايم سيرتلرك مانعيدر مثلا برشير ژيان بروادى ده اولسه انك
آكرمسى وصداسى اطرافنده اولان درنده جانورلرك حاكمى اولوركه انك غره سن اشتدكده هربرى مغلوب اولوب لرزه
قيلور وكذلك انك صيحه سى اومرعايه اوتلق ايچون كلان حيوانلرى منع قيلور عقل ايمانى شيرى دخى بوكا بكزر انك
آكرمسندن مراد حفظ وضبطه متعلق اولان صفتيدر هربار كه انى اظهار ايليه درنده لر كبى اولان قواى نفسانى
اوصاف شيطانى اوزره حكم قيلور وغالب اولور وانلرى تحت تصرفنه الور وكذلك اول عقل ايمانى شيرينك نعره سى
يعني امر ونهيه متعلق اولان صيحه سى بودنيا مرعاسنده مشتهيات نفسانيه لرى اوزره اكل وشرب ايلين واوتليوب
تن پرور اولان حيوان طبيعتلرى منع ونهى ايديجيدر (مثنوى) شهر پردزد ست وپرجامه كنى * خواه شحنه باش
كو وخواه نى * شهر دزدله طلودر وجامه كن ايله پردر استرسك شحنه اولسون دى استرسك اولمسون يعني برشهر كه
سارقلرله طلو وقفتان صويبجى نكبتلرله مملو اوله اول شهرده كركسه شحنه اولسون وكركسه اولمسون شحنه دن مراد
دزدلرى وجامه كنلرى ضبط ايليوب وانلرك حقندن كلوب شهر خلقنى انلرك شرندن ايمن ايلمكدر چونكم برشهرده
دزدلر وجامه كنلر وافر اوله شحنه نك وجوديله عدمى برابر اولور كذلك شول كمسه نك كه وجودى شهرنده قواى نفسانيه

خرسزاری وهمزات شیطانیه جامه کنلری پراوله وقوای روحانیه وافکار صالحه وخواطر ملکیه اوزره غلبه قیله وبونلرك متاع ومحصوانی هربری سارق اوله اول وجودده یا عقل اولمش ویا اولمش اکر عقل اولورسه ده انك وجودیله عدمی برابر اولور زیرا عقلدن مقصود نفس وشیطانك شری وهوا وهوس جامه کنلك مضرتنی اول وجوددن دفع ومنع ایلمکدر چونکم برعقله بوکونه تدبیر وتصرف اولمیه انك موجود اولمسندن معدوم اولمسی اولی اولور امیر کردن رسول علیه السلام جوان هذیلی رابر سریه که دران پیران وجنك ازمودکان بودند (بو سرخ شریف حضرت رسول علیه الصلوة والسلامك هذیل قبیله سندن برعاقل جوانی سریه وعسکرك اوزرینه امیر وسردار ایندیکنك بیانیدرکه اول سریه وعسکرك ایچنده پیرلر وجنك آزموده لر وارایدی لکن اول حضرت انلره التفات ایتمیوب امیر وسردار ایتمکه اول جوانی اختیار ایلدی سریه عسکردن بربلوك معناسنه در (مثنوی) یك سریه میفرستادی رسول * بهر جنك کافر ودفع فضول * حضرت رسول علیه السلام بربلوك عسکر کوندردی کافر جنکندن وفضولك دفعندن اوتری یعنی کافرلرك شرنی واهل کبری وکستاخلرك ضررنی مؤمنلردن دفع ایلمك خصوصنده بربلوك عسکر کوندردی (مثنوی) یك جوانی را کزید اوازهذیل * میر لشکر کردش وسالار خیل * اول حضرت هذیل قبیله سندن برجوان اختیار ایلدی اول جوانی لشکرك امیری وخیل وجماعتك سالاری ایلدی بو تقریبله سرعسکر وامام اولنلرك علوشانك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اصل لشکر بی کمان سرور بود * قوم بی سرور تن بی سر بود * لشکرك اصلی کمانسز سرور در زیرا سرورسز قوم فی المثل باشسز تندر یعنی لشکرك اصلی وروحی بی شك سرعسکر وپیشوا اولان کمسه اولور سرورسز اولان قوم سرسز اولان تنه وروحسز اولان بدنه بکزر (مثنوی) این همه که مرده وپژمرده * زان بود که ترك سرور کرده * بو دوکلیکه مرده وپژمرده سن اندن اوتریکه سروری ترك ایلمشسن یعنی بود وکلی احوالله که قلبك بی حیات اولمش وروحك بی اطافت قالمش ووجودك مغلوب وزبون اولمش اندن اوتریدرکه سرور وپیشوایی ترك ایلمشسن وخودبین وخودرای اولمشسن پس اکر حیات بولمق ولطیف وقوی اولمق استرسك کرکدرکه برمرد کاملی کندیکه امام قیله سن وا کا هر خصوصده مقتدی اوله سن بودنیا مرعاسنده بی زمام کزمیه سن بلکه زمام ارادت واختیارك برعاقله تسلیم ایدوب آکا پیرو اوله سن تا حیات ولطافت بوله سن (مثنوی) از کسل وزبخل وزما ومنی * میکشی سر خویش را سر میکنی * کسلدن وبخلدن بزلکدن وبنلکدن وسنلکدن مستقل باش چکرسن کندیکی سرور ایلرسن یعنی راه حقده اولان کسل وفتوركدن ودخی وجودیکی وعرض وناموسکی ومالکی صیانت ایلیوب بخل وامساك ایلدیککدن ودخی کبر وانانیتکدن باشقه باشکه باش چکرسن وریاست سمتنه کیدرسن بیلمزسنکه عاقله متابعت ایلمکدن کریزان اولمقده وکندی نفسکك هواسی اوزره حرکت قیلمقدن نه مرتبه قباحت وشأمت واردر (مثنوی) همچو استوری که بکریزد زبار * او سر خود کیرد اندر کوهسار * مثلا برحیوان کبی که یوکدن فخر اول حیوان کوهسارده کندی باشنی طوتار استور مرکب وبنك معناسنه در (مثنوی) صاحبش دربی دوان کای خیره سر * هر طرف کرکیست اندرقصد خر * انك صاحبی اردنجه یلرا کا بویله دیوکه ای خیره سر هر طرفده برنیجه کرك واردر خرك وحیوانك قصدنده در (مثنوی) کرزچشمم این زمان غائب شوی * پیشت اید هر طرف کرك قوی * اکر بو زمان سن بنم چشممدن غائب اولهسن بونی بیلکه هر طرفدن سنك اوکیکه قوی وعظیم قورد کاور (مثنوی) استخوانت را بخاید چون شکر * که نبینی زند کانی را دکر * سنك استخوانکی شکر کبی چیزکه اراتی زندکانلکی کورمزسن یعنی ای انانیتدن وحیوانیتدن باش چکوب مرشد کامله ومرد عاقله متابعت ایلمین کمسه سنك نفسك فی المثل شول برمرکبه بکزرکه یوك چکمك زحمتندن فرار ایلیوب کوهستان ایچره کندی باشن طوتوب کیدر ومرد عاقل سنك صاحبك کبیدرسنك اردکه دوشوب بوکونه خطاب باصواب ایدرکه ای سرکردان وای بی عقل حیوان هر طرفده خرسیرت اولنلرك قصدنده وانلری صید وشکار ایلمکده وافر شیطان قوردلری حاضردر همانا مکه برنادان متفرد اوله وصحبت عاقلدن اعراض قیله آنی صید ایدرلر وپنجهٔ ضلالات وغوایته هلاك قیلورلر نته کم بو حدیث شریف بو مضمون لطیفه دلالت ایلر که بیوردیلر (ان الشیطان ذئب الانسان کذئب الغنم یأخذ الشاة القاصیة والدانیة فایاکم والشعاب وعلیکم بالجماعة رواه معاذ بن جبل) پس عاقلك نظرندن همانا مکه غائب اولهسن هر طرفدن سکا قوی شیطانلر اوکیکه کاورانده کرهسنی ضلالات وغوایت پنجه سیله هلاك قیلورو سنك کمکاریکی شکر چینین کمسه نك حظ ولذتی کبی آنی محو وهلاك ایلمکدن حظ ولذت الوز برمرتبه خائب وخاسر اولورسن وحیات قلبیه دن محروم قالورسنکه من بعد زندکانلك اثری کورمزسن (مثنوی) آن مکیر آخر بمانی بی علف *

آتش از بی هیزمی کردد تلف * آنی طوتمه یعنی قورد سنی طوتوب هلاك ایتمه کی فرض ایتمه اول طورسون آخر بی علف قالورسن آتش بی هیزملکدن تلف اولورسن یعنی ای خرسیرت وحیوان طبیعت بکا متابعت ایلمکدن اعراض ایلیوب کندی استدیکك یرده سن کزرسك سنی شیطان قوردلری اولرلر وسنی هلاك ایلرلرسن بونی طوتمه وبونلر پنجه سنده هلاك اولمغی فرض ایتمه طوتهلم که نفس وشیطان سنی هلاك ایلمکه قادر اولهمیه لر وسکا ضرر ایرشدیروب اضلال واغوا قیله میه لر بو محقق ومقرردرکه صاحبکدن حاصل اولان غدادن محروم اولورسن وغدای روحانیدن بی بهره قالورسن زیرا بو غدای روحانی البته برمطعم ومربینك امداد واطعام ایلمسنه مخصوصدر اکر برمطعم ومربی اول غدای روحانیه یی وطعام معنویه یی برطالبك روحنه دمبدم ویرمسه وا کا بوغدالری القا ایلمسه انك کانون قلبنده اولان آتش شوق ومحبت تلف اولور نته کم آتش هیزمسز تلف اولور ونار منطفی ومنخمد اولوب اوجاق بی آتش قالور کذلك طالبك روحنه مربی طرفندن غدای روحانی ویرلمسه بی غدا قالور وآتش شوق در وننه امداد اولنمسه بی مدد قالور وسو نوب بارد اولور علفدن مراد بوندهٔ غدای روحانیدر وغدای روحانی یه علف تعبیری صحبت عاقلدن فرار ایلین کمسه نك خرطبیعت اولمسی اعتباریله در علفدن مراد غدای جسمانی اولمق مناسب دکلدر زیرا خرسیرت اولان کمسه صحبت مربی کاملدن اعراض ایلدکده غدای جسمانیسز قالمق وطعام صوریدن محروم قالمق متصور دکلدر (مثنوی) هین بمکر برازتصرف کردنم * وز کرانی بارکه جانت منم * تو ستوری هم که نفست غالب است * حکم غالب را بودای خودپرست * ای خرسیرت آکاه اول بنم تصرف ایلدیکمدن قاچمه ویوکك آغرلغندن دخی قاچمه زیرا سنك جانك بنم سن برمرکبسن هم سنك نفسك غالبدر ای خودپرست حکم غالبك اولور یعنی مرد عاقل ومربی کامل غافل وجاهل اولان خرسیرته بوکونه نصیحت ایدوب دیرکه ای حیوان طبیعت متنبه اول سنك وجودکده بنم تصرف ایلدیکمدن قاچوب فرار ایتمه وخدمت یوکنك ثقلتندن دخی متألم اولوب بیانه کتمه زیرا بن سنك سبب حیاتکم وعذاب خدادن وضرر نفس وهوادن باعث نجاتکم سن من حیث المعنی استورسیرت وهنوز دخی حیوان طبیعتسن زیرا سنك نفسك عقل وروحك اوزره غالبدر پس حکم غالبك اولور ای خودپرست ومغلوب ومعدوم مرتبه سنده قالور ای هوا ایله مست ولهذا اوچون برکمسه نك نفسی عقلی اوزره غالب اولسه اکا حیوان دیرلر واوچون برکمسه نك عقل وروحی نفسی اوزره غالب اولسه اکا انسان تعبیر ایدرلر (مثنوی) خر نخواندت اسب خواندت ذوالجلال * اسب تازی راعرب کوید تعال * خدای متعال سکا خر اوقومدی سکا اسب اوقودی زیرا عرب اسب تازی یه تعال دیر یعنی ای حیوان سیرت اولان کمسه حضرت ذوالجلال کلام مجیدنده سکا حمار دیمدی وبولفظله سنی طریق مستقیمه دعوت قیلمدی بلکه سنك امثالك حیوانلرك جمیعسنه خطاب ایدوب تعالوا دیمکله طریق حقه دعوت ایلدی تعالوا دیمك اصل لغتده یوقار وکلك دیمکدر طائفهٔ عرب اسبی قاچدقده انی کندیلره تعال دیو دعوت ایلدکاری وبولفظله اسبلرینه خطاب قیلدقلری چوق اولدیغیچون عربی آنه کندی مابینلرنده تعال دیمك مشهور اولدی وا کا علم اولمق مرتبه سن بولدی پس حضرت قرآن لسان عرب اوزره نازل اولدی وتعالوا امر شریفی مدعی اولان قومی طریق حقه دعوت ایلمکدن ماعدا انلرك اسب تازی کبی مقبول اولمسنی وحمار وحشی مرتبه سنده اولنلردن ممتاز اولوب انسانه قریب کلمسی نکته سنی دخی اشعار قیلدی وبو قل تعالوا کلمه سنه متعلق اولان آیتلرك تفسیری جلد اولده دربیان تعین کردن زن طریق طلب روزی سرخنده مرور ایلدی (مثنوی) میرآخر بود حق را مصطفا * بهر استوران نفس پرجفا * حضرت مصطفی علیه السلام حق تعالی حضرتلرینك فی المثل میراخوری اولدی پرجفا اولان نفسلر مرکبلرندن اوتری یعنی بودنیا آخور کبیدر وبونده ساکن اولان انسان صورت وحیوان سیرت کمسه لرك نفس پرجفاسی استورلر کبیدر وحضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم حق تعالینك آخورینك امیرو حاکمیدر پس اول پادشاه اعظم رسول اکرمه آخورد نیاده ساکن اولان حیوان سیرتلری طریق اعدل واقومه دعوت ایلمکله وانلره تعالوا سویلمکله امر ایدوب (وقل تعالوا الی کلمة سواء بیننا وبینکم) آیت کریمه سنده اولان وبونك امثالی اولان آیتلرده واقع اولان تعالوا امرلریله دعوت ایلدی نته کم بو بیت شریفده تعالوا کلمه سنك سویلمسی خصوصنده واقع اولان امر شریفه وآیت کریمه یه که (قل تعالوا اتل ما حرم ربکم علیکم الا تشرکوا کلام شریفیدر اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) قل تعالوا کفت از جذب کرم * تا ریاضت تان دهم من رایضم * الله تبارك وتعالی آخور دنیاده ساکن حیوان سیرتلرك طریق حقه کلمری وکندی پیغمبرینه متابعت قیلمری خصوصنده اول حضرته انلرك دعوتی ایچون امر ایدوب محضا کرمنك جذبندن بونلره سن یا محمد تعالوا دیدی تا کم سزه ریاضت ویرهم بن رایضم دی دیدی بو مصرع قل امرینك

حكمنده داخلدر يعنى حق سبحانه وتعالى كرم والطافنك جذبندن بنده لرنى كندى جنابنه دعوت ايلمك خصوصنده امر ايليوب ديدى يا محمد سن بونلره سز كه بزم مابينمزده برابر اولان كلمهٔ توحيدك مفهوم ومضموننه كلك دى ومشرك اولمقدن وحقدن غيرى يه عبادت قيلمقدن اعراض قيلك دى وامر ايلديكمى طوتك ونهى ايلديكمدن اجتناب ايدوب طريق مستقيمه كيدك وبكا متابعت ايدك تا سزه رياضت ويرم ونفسكزى تندوحرون اولمقدن قورتروب رام اولمق وصاحبنه انقياد قيلمق مرتبه سنه ايركورم بن سزك رايضكزم دى رايض رياضت ويريجى يه ديرلر ورياضت لغتده تند وحرون اولان اتى ذليل ايتمكه ديرلر نته كم اراض الفارس المهر ديرلر ذلله معناسن ويررلر وسندخى رضت المهر ديسك معناسى بن برتندطايى ذليل ايلدم ديمك اولور وراض يروض روضا ورياضة قال يقول بابندندر نته كم (مثنوى) نفسها را تا مروض كرده ام * زين ستوران بس لكدها خورده ام * نفسلرى مروض ايليجيه دك بو ستورلردن چوق ديه لر يمشم مروض تفعيل بابندن اسم مفعولدر مبالغه ايله رياضت قيلنمش معناسنه در يعنى نفوس انسانيه يى رياضتلنمش ورام قيلنمش ايليجيه دك مركب سيرت اولان كسه لردن چوق لكدلر يمشم وبى شمار جفا واذالر كورمشم بو بيت اكرچه حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم لساندندر لكن هر عصرده خلقه رايض اولان وتربيه قيلان مرشدلرك دخى لساندن اولور وانلردخى كندى حاللرندن بوكونه حكايه قيلور (مثنوى) هر كجا باشد رياضت بارهٔ * از لكدها اش نباشد چارهٔ * وفى الحقيقه هر قنده كه بر رياضت وتربيجى اوله لكدلردن اكا چاره اولمز رياضت باره رياضتجى ورياضت وتربيجى ديمكدر يعنى هر نه زمانده وهر نه مكانده بر رياضت وتربيجى وتعليم ونصيحت ايديجى مرشد اولسه حيوان طبيعت اولان كسه لرك جفا واذاسى ديمه لرندن انك اوزرينه بالضرورى واقع اولور واد ناسنك طعن وملامتى جفنه لرنى يمكدن خالى اولمز (مثنوى) لاجرم اغلب بلا بر انبياست * كه رياضت دادن خامان بلاست * لاجرم اغلب واكثر بلا انبيا اوزره در زيرا خاملره رياضت ويرمك بلادر (كما قال عليه السلام اشد البلاء على الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل وفى الحقيقه برنيچه نا پخته يى پخته مرتبه سنه ايركوريجيه دك بر كامل خيلى زحمت چكمك كرك تا اول نا پخته وخام پخته اوله وكمال مرتبه سن بوله (مثنوى) سكسكانيد ازدم يورغا رويد) تا بواش ومركب سلطان شويد * اى ستور سيرتلر سز سكسكار سز بنم نفسمدن يورغا كيديكز تا كم سلطانك مركبى وبواشى اوله سز سكسك شول بلكن باركيردركه يوله هموار ويكسان كتمز بلكه ناهموار روش كيدركه اوستنده اولان كمسه اندن حظ ايتمز بواش بونده مطيع ورام معناسنه در تقدير كلام بودركه اى بو دنيا آخورنده بدخوى اولنلر وحيوان مرتبه سنده قلانلر سز راه حقه هموار كيديجى ودولتك ولطيف سير ايديجى كمسه لرد كا سز بلكه ذهاب وحركتلرى ناخوش اولان طائفه سز كركدركه بنم نفس شريفمى قبول ايدوب راه حقه يورغا كيده سز ومؤدب ومعلم اولوب هموار سير ايده سز تا كم سلطان حقيقتك مركبى ومطيع ومنقادى اوله سز كه اول حضرت بار امانتى سزك اوزريكزه قودى كركدركه آنك امانتى يوكنه مركب اولوب يوردييغى محله ايلته سز واوب كيده سز (مثنوى) قل تعالوا قل تعالوا كفت رب * اى ستوران رميده از ادب * اى ادبدن اوركن وقرار ايدن ستورلر رب العالمين بكا سزى دعوت ايلمك خصوصنده تعالوا دى تعالوا دى دبو امر ايلدى پس سزه لازم اولان اولدر كه حقك دعوتن قبول ايده سز وبنم يوردييغم يره كيده سز ديدى بو بيتلر نبى عليه السلامك لسان شريفندن اول حضرتك خلقى حقه دعوت ايلمك خصوصنده سويلدكلرى كلامى حكايه در (وقل تعالوا) آيت كريمه سى دخى بو مضمونى شامل اولور وبو معنالره رمز واشارت قيلور چونكم حضرت نبينك خلقه اولان دعوتنك اسلوبى (وقل تعالوا) آيتنك شامل اولديغى واشارت قيلديغى نكته لرى بيان ايلدكدنصكره خلقك اول حضرتك دعوتندن نفرت ايلمسى خصوصنده حق تعالينك اول حضرته ويرديكى تسليتنك بيانته شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) كر نيايند اى نبى غمكين مشو * زان دو بى تمكين تو پر كين مشو * اى نبى اكر اول مدعى اولان طائفهٔ مهين سنك حضرتكه كلميه لر ودعوتكه اجابت قيلميه لر غمكين اولمه اول ايكى تمكين سزدن سن پر كين اولمه ايكى بى تمكيندن مراد قلتدن كنايت اولسه ده اولور اما يهود ونصارا اولمق فهمه اقرب ومحله انسبدر وبو بيت شريف قل تعالوا كلمه سيله مصدره اولان آيت كريمه نك تتمه سنك مضموينه دراول (فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون) قول شريفنده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام نبى عليه السلام تسليه وهر عصرده انك قائم مقامى اولوب خلق حقه دعوت قيلان ولى يه دخى حضرت حق جانبندن بوكونه تسليه اولوب بيوررلر كه بو ايكى بى تمكين اولان طائفه نك تولى واعراضندن پر كين اولمه اكر بونلر سنك دعوتكدن تولى ايدرلرسه سز بونلره سويليك اى مطيع ومنقاد اولمين بى تمكين طائفه سز شاهد اولك اكا كه تحقيقا بز مسلمرز وحضرت حقه مطيع ومنقاد اولان بنده لرز پس هر مرشد ومربى اولان كسه دخى بو معنادن متسلى اوله وكندى يه متابعت ايلمكدن تولى واعراض ايلين بى تمكينلره

بو مضمونى اداقيله (مثنوى) كوش بعضى زين تعالوها كرست * هر ستور را اصطبلى ديكرست * بعض كمسه نك قوانغى بو تعالوالردن صاغردر هر ستورك بر آخر آخورى واردر يعنى هر حيوانك بر مرتبه سى واردر كه اول مرتبه دن تجاوز ايليوب بر آخر مرتبه يه كندى اراديله كله مز وكندى مرتبه سى اوزره مسلط وموكل اولان حاكمك سوزنى ترك ايدوب بر آخر مرتبه ده اولان حاكمك سوزنى استماع ايده مز وقبول قيله مز مثلا اهل نفس واهل شيطان دل اهلنك مرتبه سنه وارمزلر وانلرك سوزنى قبول قيلمزلر وصرف اهل باطن صرف اهل ظاهر اولنك سوزنى استماع قيلمزلر ومرتبه لرينه دخى مائل اولمزلر وصرف اهل ظاهر اولان دخى اهل باطن اولنلرك كلاملرين فهم قيلمزلر ومرتبه لرينه واصل اولمزلر بونك كبى هر بر مرتبه نك اهلى بر آخر مرتبه نك اهلنك دعوتندن وكلماتندن اصملردر ولهذا بعض كمسه لرك كوش هوشى حق تعالينك دعوتلرندن وحضرت نبينك انلره تعالوا ديملرندن كر اولمشدر انكچونكه هر حيوانك بر آخر مرتبه سى واردر بو دعوته مستعد وبو امر شريفك قبولنه قابل اهل هدايتدن بر كمسه كركدركه حتى انك كوش هوشى بو دعوتلرى اشيده وانى بجان ودل قبول ايده ومدعو اولدقلرى سمته كيده اما اول حيوانلركه ضلالت مرتبه سنده قالمشلر ونفس وشيطانه تابع اولمشلردر انلرك سمع جانى بو ندايى اشتمكدن كر اولمش وبو امره امتثال ايدوب انكله ايش ايتمكدن بى بهره قالمشدر (مثنوى) منهزم كردند بعضى زين ندا * هست هر اسبى طويله اوجدا * منقبض كردند بعضى زين قصص * زانكه هر مرغى جدا دارد قفص * بو ندادن بعضيسى منهزم اولورلر زيرا هر بر اسبك جدا طويله سى واردر بو قصصدن بعضيسى منقبض اولورلر زيرا كه هر بر قوش باشقه قفص طوتر يعنى (يا اهل الكتاب تعالوا) نداسيكه فى الحقيقه موجب جمعيت وسبب اتحاد ايكن بعض كمسه بوندن منهزم اولورلر وتفرقه يه دوشوب پراكنده وپريشان قالورلر انكچونكه هر بر اسبك خاص بر طويله سى واردر اكر براسبى كندى معتاد اولديغى واقامت قيلديغى طويله دن جدا ايليوب بر آخر طويله يه كتوروب مقيد ايلسك وا كا اول مرتبه ومقامك فضيلتنه متعلق نيچه كلام سويلسك اصلا قولغنه كيرميوب بو كلام اول مرتبه نك اهليله الفت وانسيت ايلمكه سبب ايكن اكا باعث نفرت اولوب فرصت بولديغى كبى هزيمت قيلور ومعتاد اولديغى مقام ومنزله كاور وبو قصص قرآنى وحكايات فرقانينك موجب انكشاف ومورث انبساط اولمق شاندن ايكن بو قصه لردن بعض كمسه لر منقبض اولورلر والم واضطرابده قالورلر انكچونكه انلر بونك اهلى دكلمردر هر قوش كندى يه مناسب بر قفص طوتديغى كبى هر كس دخى كندى ذاتنه لايق بر مرتبه ومقام طوتر بر آخر مرتبه دن اكا سوز سويلسك وقصه لر نقل ايلسك اول قصه دن آنك جانى منقبض وپر غصه اولور والحاصل (الناس معادن كمعادن الذهب والفضة) حديثنك مفهومى اوزره بو ناس متفاوتدر كيمنك مرتبه سى ذهب كبى اعلا وكيمنك مرتبه سى فضه كبى اندن ادنادر كيمى رصاص كبى كيمى نحاس كبى وكيمى حديد كبى برى برينه مغاير واقع اولمشدر بو اختلاف انسانده اولمق عجب دكل ملائكه جنسنده دخى واقع اولمشدر نته كم ملائكه مابينده اولان اختلافه اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) خود ملائك نيز ناهمتا بدند * زين سبب در آسمان صف صف شدند * خود ملائكه دخى ناهمتا اولديلر بو سببدن آسمانده صف صف اولديلر يعنى ملائكه دخى يالكز بر نوع اولمديلر بلكه اصناف كثيره وطوايف متنوعه اولديلر بو سببدن آسمان اوزره صف صف اولديلر هر برينك بر مقام معلومى واردر وهر برى بر صفده قائمدر كه كندى صفندن بر آخر صفه كيده مز وكندى مقام معلومندن معلومى اولمين مقامه تجاوز ايده مز نته كم حق تعالى سورهٔ صافاتده انلر لساندن حكايه بيوررلر (ومامنا الا له مقام معلوم وانا لنحن الصافون) بونلرك سفليسى وار آنلره ملائكهٔ سفلى ديرلر كه بو زمينده ساكن اولنلردر بونلر دخى نوع نوعدر وعلويسى دخى وار آنلره ملائكهٔ علوى ديرلر وملائكهٔ سماويه دخى ديرلر بونلر دخى انواع اوزره در ملكوت اصغرك ملكلرى وار وملكوت اكبرك ملكلرى وار وعالم جبروتك دخى بر آخر نوع اوزره ملكلرى وار وعالم لاهوتك دخى بر آخر قسم اوزره ملكلرى واردر بونلرك كيمنه مهيمون ديرلر كيمنه دخى كروبيان تعبير ايدرلر والحاصل بونلر صف صف دررلر صف آخرك ملائكه سى صف اولك ملكلرينك سرينه وعلمنه واقف دكلدر (م ى) كودكان كرچه بيك مكتب درند) در سبق هر يك زيك بالاترند * مثلا اوغلانجقلر اكرچه بر مكتب ايچره دررلر اما درس وسبقده هر برى برى برندن بالاترلردر يعنى ملائكه نك على ومرتبه سى برى برندن متفاوت اولديغى مكتب ايچره ساكن اولان اوغلانجقلرك برى برندن عالمرى ومرتبه لرى عالى اولديغى كبيدر نته كم اطفال اكرچه بر مكتب ايچره مجتمع اولمشلردر وتعلم ايلمكده اشتراك قيلمشلردر لكن سبقده هر برى برندن بالاتردر برينك بيلديكنى بر آخرى بيلمز وانك مرتبه سنه كندى مرتبه سندن دون اولان آكاه اولمز (وفوق كل ذى علم عليم) بو معنايه شهادت ايلر سائر انسانى دخى بوكا كوره قياس ايله (مثنوى) مشرقى ومغربى را حسهاست * منصب ديدار حس چشم راست * صد هزاران كوشها كر صف زنند * جمله محتاجان

چشم روشنند * مشرقه ومغربه منسوب اولان كسه‌لر ايچون حسلر واردر لكن بو جمله حواسدن ديدار منصبى
چشمك حسى ايچوندر مثلا يوز بيك كوشلر صف اورسه‌لر بر برده طورسه‌لر بو خصوصده جمله‌سى روشن چشمه
محتاجلردر يعنى حكيم مطلق خلقى خلق ايلدكده هر كسى بر مصلحت ايچون خلق ايلمشدر كه غيرينك اول مصلحته
قابليتى يوقدر وهر عضوده بر خاصيت قومشدر كه بر آخر عضوده اول خاصيت يوقدر وهر بر عضو بر آخر عضوك
ايلديكى عملى ايلمكه قادر دكلدر نته كم مشرق ومغرب اهلنك جمله‌سنك حسلرى واردر بو جمله حسلرك ما بيننده رؤيت
ومعاينه منصبى چشمك ادراكى ايچوندر كه رؤيت ومشاهده‌يه مخصوص واول دخى رؤيت ومشاهده ايچون مخلوق
ومخصوص اولمشلردر اكر فى المثل نيجه يوز بيك قوللر بر برده صف اورسه‌لر وبر كسه‌نك جمال با كمالنى مشاهده ايلمك
ايچون منتظر اولوب طورسه‌لر اول صاحب جمال ظهوره كلدكده بو جمله‌سى رؤيت ومشاهده خصوصنده چشم
روشنه محتاجلردر كه كنديلرده اول خاصيت يوقدر كه انك جمالنى مشاهده ايلمكه قادر اوله‌لر (م ى) باز صف كوشهارا
منصبى * در سماع جان واخبار نبى * صد هزاران چشم را آن راه نيست * هيچ چشمى از سماع آگاه نيست * كيرو
كوشلر صفنك دخى بر منصب وخدمتى واردر جانك كلامنى ونبينك كلامنى وخبرلرنى استماع ايلمكده نيجه يوز بيك
چشمه اول يول واول قوت يوقدر هيچ بر چشم سماعدن آگاه وخبردار دكلدر يعنى كير وحق سبحانه وتعالى
بو قوللره بر منصب وبر خاصيت ويرمشدر كه اول خاصيت جانك كلامنى استماع ايلمكده وحضرت نبينك خبرلرنى
كوش قيلمقده وساير انبيا واوليانك وعلما وصلحانك كلماتنى استماع ايلمك خصوصنده در فى المثل اكر حضرت جانانك
كلام شريفى نقل اولنسه وحضرت نبينك احاديث شريفه‌سى تكلم قيلنسه وكذلك انبيا واوليانك كلمات لطيفه‌سى
تلفظ اولنسه نيجه يوز بيك كوزلر بو ذكر اولنان انواع كلماتى استماع ايلمكه طريقى واستعدادى يوقدر زيرا هيچ بر كوز
سماعدن آگاه دكلدر زيرا اول ادراك مبصرات ايچون مخلوق اولمش وبو ادراك مسموعات ايچون ظهوره كلمشدر پس
برينك كارنى بر آخرى اشلمكه قادر دكلدر (مثنوى) همچنين هر حس يك يك مى شمر * هر يكى معزول ازان كار دكر *
پنج حس ظاهر وپنج اندرون * در صفند اندر قيام الصافون * الحاصل بو نجلين هر حسى بربر عد ايله هر بريسى اول
آخرك كارندن معزول وبى نصيبدر بشى حس ظاهر وبشى دخى حس باطن صفده دررلر صافون قيامنده يعنى
(وانا لنحن الصافون) آيت كريمه‌سيله مشار اليها اولان ملائكه قيامده نيجه صف ايديجيلر ايسه بو حواس خمسهٔ
ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه هر برى كندى مرتبه‌لرنده صفده دررلر ملائكه‌نك بريسى كندى صفندن
ومقامندن بر آخر صفه ومقامه تجاوز قيلمديغى واول صفك ومقامك اهلنك خاصيتلرينه وعلملرينه
واقف اوله‌مدقلرى كبى حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه دخى كندى مرتبه‌لرندن تجاوز ايدوب بر آخر
حسك كارنى اشلمكه قادر اوله‌مزلر لكن بو حسلرك كندى مرتبه‌لرندن تجاوز ايده‌ميوب بر آخر حسك
خاصيتنى وحكمنى ادا ايلمكه قادر اوله‌مدقلرى مرتبهٔ كثرته مقيد اولدقلرى اعتبار ايله درواكر مرتبهٔ جمعه
ايرشسه‌لر ونور وحدته منصبغ اولسه‌لردى كوز قولق كبى اشيدردى وقولاق كوز كبى كورردى وهر بر حس
بر آخر حسك ويرديكى خاصيتى ويرردى نته كم بو مقامه مناسب اولان اسرارك تفصيل وتحقيقى بر نيجه حكايتدن
وبياندن صكره بيان انكه هر حس مدركى را نيز ازادى مدركات ديكرست سرخ شريفنده كلسه كركدر ان شاء الله
تعالى (مثنوى) هر كسى كو از صف دين سركشست * مى رود سوى صفى كان وا پسست * هر بر كسه كه اودين
صفندن سركش ومعرضدر اول سركش بر صف جانبنه كيدر كه اول صف كيرو واردده در يعنى بر كسه كه مراتب
دينيه‌نك بر مرتبه‌سندن ومقامات تعينيه‌نك بر مقامندن معرض اولسه وباش چكسه لابد اول كمسه اول
مرتبه‌دن ادنى بر مرتبه‌يه كيدر وبر سفلى منزله‌يه تنزل ايدر (مثنوى) تو ز كفتار تعالوا كم مكن * كيمياى بس
شكرفست اين سخن * اى قايم مقام نبوى ووارث حضرت مصطفوى اولان مرشد ومربى سن تعالوا كفتارندن كم
وناقص ايلمه زيرا بو سوز زياده شكرف كيميادر يعنى تعالوا كلمه‌سيكه طريق حقه دعوت قيلمق وموحد اولمغه وسعادت
بولمغه كلك ديمك معناسنى ادا ايليجى بر كلمه‌در وبو دعوته متعلق اولان كلمه مرشدلر جانبندن مستعد اولان كمسه‌لر
حقنده زياده عظيم كيميادر پس مرشده لازم اولان بو كيميا كبى اولان تعالوا سوزنى مستعد وقابل اولان
كمسه‌لردن دريغ ايلميه بلكه بر دفعه‌ده صلاح پذير اولمزسه بر آخر دفعه‌ده اول كيميايى قبول ايليوب اصلاح نفس
ايليه (مثنوى) كر مسى كردد ز كفتارت نفير * كيميا را هيچ ازوى وامكير * اين زمان كر بست نفس ساحرش * كفت تو
سودش كند در آخرش * اكر بر مس طبيعت سنك كفتارك كيمياسندن نفرت ايديجى اولسه سن كيميايى هيچ اندن دريغ
طوتمه بو زمان آنك ساحر نفسى اكرچه زياده صاغر درسنك سوزك اكا سود ايلر آخرنده يعنى اى تقرير وتعبيرى

اكسير

اكسير تأثير اولان بيرا كر بر مس كبى دون وحقير اولان كمسه سنك كفتار شريفكدن صلاح پذير اوليوب نفرت
ايلرسه سن بنه دعوت كيمياسنى اندن كيرو طوتمه زيرا كاه اولور كه برشىء بر زمانده بر شيئك قبولنه مستعد اولمز
ليكن بر آخر زمانده آنى قبول ايلر پس اكرچه اول مس كبى دون اولان كمسه‌نك نفس ساحرى بو زمانده سنك كلامكى
استماع وقبول ايلمكدن اصم اولديسه سنك كلام شريفك آخرنده اكا منفعت قيلر (مثنوى) قل تعالوا قل تعالوا
اى غلام * هين كه ان الله يدعو بالسلام * اى غلام سن تعالوا دى تعالوا دى اكاه اول كه تحقيقا الله تعالى بنده‌لرنى
دار سلامه دعوت ايلر نته كم سورهٔ يونسده الله تبارك وتعالى بيورر (والله يدعوا الى دار السلام ويهدى من يشاء
الى صراط مستقيم) بو آيت كريمه‌نك تفسيرى بو جلدده تحريض سليمان رسولان سرخنده كچدى يعنى اى غلام الهى
واى خادم طريق ربانى تكرار بتكرار خلقى حضرت حقه كلك ديو دعوت ايله آكاه اولوب انلره الله تعالى سزى
دار سلامه دعوت ايلر ديو سويله پس دعوته لايق اولان سرورلره ارشاد ناس ايلمك خصوصنده ترغيب وتحريض
ايلدكلرندن صكره دعوته مستحق اوليلن ومجرد سرورلكه محبتى اولديغندن اوترى دعوت ناسه تصدى قيلان ومشتغل
اولان كمسه‌لره دخى تعليم ونصيحت ايليوب بيوررلر (مثنوى) خواجه باز آ از منى واز سرى * سرورى جو كم طلب كن
سرورى * اى خواجه بنلكدن وسرلكدن كيرو كل بر سرور استه سرورلك طلب ايلمه يعنى اى سرورلكه محبت
ورياسته ميل ورغبت ايلين افندى انانيتدن ورياست ونخوتدن كيرو كل بر مرد كامله ومرشد فاضله تابع اول انك
رضاسن طلب قيل سرورلك طلبنده اولمه زيرا رياست طالبى اولان كمسه عظيم خطرده اولور وچوغى بو طائفه‌نك اكر
رجوع قيلمز ايسه ايمانسز اولور زيرا كبر خداى تعالى‌يه لايق اولور باخصوص كه بر كسه دخى دنيده ناقص اوله
مجرد مريد ومحب جمعنه مشغول اولديغندن اوترى بر اهل بولمقدن واندن تحصيل كمال قيلمقدن فراغت قيله بوندن
زياده اكا خسارت اولمز * اعتراض كردن معترضى بر رسول عليه السلام بر امير كردن آن هذيلى (مثنوى) چون پيمبر
سرورى كرد از هذيل * از براى لشكر منصور خيل * چونكم پيغمبر عليه السلام هذيل قبيله‌سندن بر سرور ايلدى
خيلك منصور اولان لشكرندن اوترى خيل بونده جماعت معناسنه اولور اكر اسب مراد اولورسه اسب سوار ديمك
اولور وتقدير معنى خيل سوار اولان منصور لشكردن اوترى پيغمبر حضرتلرى بر سرور ايلدى ديمك اولور وجماعت
معناسنه اولديغى تقديرا اوزره مراد بويله ديمك اولور كه چونكه پيغمبر عليه السلام هذيل قبيله‌سندن بر تازه جوانى
جماعت مسلمينك منصور ومظفر اولان لشكرندن اوترى سرور ايلدى (مثنوى) بو الفضولى از حسد طاقت نداشت *
اعتراض ولا نسلم بر فراشت * بر بو الفضول حسدندن طاقت طوتمدى اعتراض ولا نسلم قالدردى يعنى اول حضرتك
رأى وتدبيرنى پسند ايليوب اعتراض ايلمكه ولا نسلم ديو سويلمكه مناسب كلامك علمن قالدردى وبحث وجداله
متعلق قيل وقال قيلدى پس بو مناسبتله حصه بيانه شروع ايدوب بيوررلر (م ى) خلق را بنكر كه چون ظلمانى اند
در متاع فانى چون فانى اند * از تكبر جمله اندر تفرقه * مرده از جان زنده اندر مخرقه * خلق جهانى كور كه نيجه
ظلمانيلردر بر متاع فانيده نيجه فانيلردر تكبردن جمله‌سى تفرقه‌ده در جاندن مرده اكن مخرقه‌ده زنده‌لردر مخرقه محل حرب
وقتاله ديرلر فسانه وقصه معناسنه دخى كلور وبوستان ودرختان ايچنده اولان يوله دخى ديرلر بو جمله‌يه بونده قابليت
واردر ومحله دخى ملايمدر اكر محل حرب مراد اولورسه دنيادن استعاره اولور كه فى الحقيقه محل نزاع وجدالدر وقصه
وفسانه اولورسه قيل وقالدن عبارت اولور وبوستان ودرختان ايچنده يول مراد اولورسه طريق حظوظ نفسانيه‌دن
كنايت اولور وتقدير كلام وتعبير مرام بويله ديمك اولور كه اى طالب حق اولان كمسه خلقه نظر ايله كور كه نيجه
ظلمانيلردر فانى اولان متاع دنيا طريقنده نيجه فانيلر ومستهلكلردر بر مرتبه بو متاع دنيانك محبتنه منهمك اولمشلردر
ديدهٔ دللرى كور اولوب وعقللرى ظلمت وغفلت وجهالت ايچره قالوب حقى باطلدن فرق قيله‌مشلر وما ومنى قيدندن
خلاص اوله‌مشلردر متكبر اولملرندن واهل حقه اطاعت ايلمكدن استنكاف قيلملرندن جمله‌سى تفرقه‌ده قالمشلردر
وذوق الفت واتحاددن بى نصيب اولمشلردر جان عالمندن مرده‌لردر ومحل جنك وجدال اولان دنيا خصوصنده
زنده‌لردر وجه ثانى اوزره معنى جانك كلامنى استماع ايلمك خصوصنده مرده‌لر وافسرده‌لردر اما فسون وفسانه وقيل
وقال نقلنده زنده وفرخنده‌لردر وجه ثالث اوزره معنى جان يولنده مرده‌لر وحظ نفسانى يولنده زنده‌لردر ديمك اولور
(مثنوى) اين عجب كه جان بزندان اندرست * وانكهى مفتاح زندانش بدست * بو عجب كه جان زندان ايچره‌ده در
واندن صكره زندانك مفتاحى اول جانك النده در زنداندن مراد عالم طبيعت ومرتبهٔ بشريتدر كه نفخهٔ الهى اولان جان
انده محبوس اولمش وچار عنصر ديوار كبى انى احاطه قيلوب ضبطنه المش وجان شريف قيود بشريتله مقيد قالمشدر
ومفتاحدن مراد مجاهده‌در كه بر كسه مجاهده ايلسه طرق خلاقه اكا ميسر اولور وحق جانبندن هدايت بولوب سبل

نجاته مهتدی اولورسکم (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت قیلور مفتاحدن
مراد حضرت حقه دعا و تضرع ایلمك دخی اولسه جائزدر ومحل تعجب مفتاح محبوس اولان جانك الندە اولوب کندوینی
حبسدن خلاص ایلمکه سعی قیلمدیغی اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که عجب بودر که جان طبیعت زندانك
ایچنده محبوسدر واندنصکره زندانك مفتاحی اولان مجاهده ویا خود تضرع ودعا انك دست اختیارینه مفوضدر پس
درحال آلت فتح اولان مجاهده بی النه الوب زندان طبیعتك اقفالنی فتح ایلمکه سعی قیلمز ومتوجه اولمز وطبیعتنك
اقفالندن مراد آنك لوازم ومقتضیاتیدر بو قیود واقفالك اشد واقواسی حب دنیا ومتابعت نفس وهوادر (حب الدنیا
رأس کل خطیئة وترکها رأس کل عبادة) حدیث شریفی بو مضمونی مؤید اولور ودخی (ایاکم ومتابعة الهوا
فان الهوی یعمی ویصم) خبر لطیفی بو معنایه دلالت قیلور که هوا وهوس قیدنده قلان طبیعتك اقوی اولان قیدیله
مقید اولور وحب دنیا حبسنده قلان ابدی مغفل ومقفل قالور مکرکه خدای تعالی اکا مجاهده مفتاحن اعطا ایلیوب
بعده انلری فتح ایلیوب بو قیوددن آزاده قیله (م ی) پای تا سر غرق سرکین آن جوان * می زند بردامنش جوی روان
دائما پهلو به پهلو بی قرار * پهلوی آرامگاه وپشت دار * مثلا آیاقدن باشه دك سرکینه اول جوان غرق قدر جوی روان
آنك اتکی اوزره اورر دائما پهلو به پهلو بی پشت دارك وآرامگاهك پهلوسنده پهلو به پهلو دیمك یان یانه دیمکدر مراد زیاده
یقین وقریب دیمکدن عبارت اولور ومصرع اولده قرینهٔ کلام آنی اقتضا ایلرکه بی قرارش تقدیرنده اوله ومصرع
ثانیده پهلوی آرامگاه ظرفیت معناسن متضمندر پهلوی آرامگاه تقدیرنده اولور وبو بیت دخی جانك محل آرام اولان
مرتبه سی کندی یه قریب ایکن اندن حظ ونصیب المیوب بی آرام وبی قرار قالدیغنه مثال آخر اولور وتوضیح معنی
وتفسیر نحوی بویله اولور که عجب بودر که جان زندان ایچره درواندنصکره آنك مفتاحی آنك النده در آنی اچمغه واندن
قاچمغه محتاج ایکن کندوینی اندن خلاص قیلمز مثلا شول برفتی کبی که باشدن آیاغه دك نجاسته غرق اولمش ماء
جاری ایسه آنك اتکنه طوقنوب کوزی اوکندن کذر قیلمش کندوینی نجاستدن پاك ایلمکه محتاج ایکن وآب روان آنك
حضورنده جاری ایکن انکله کندوینی پاك ایلمك استمز آبدن مراد روحانیت آیدر وسرکیندن مراد طبیعتك وبشریتك
مقتضیات ومشتهیاتیدر وفی الحقیقه محل تعجبدر که برکسه نك بدنی لباسنه دائما روح روان آبی طوقنه وانك وجودی
ایرمغندن هردم جاری اولوب کذر قیله ونجاست بشریه یی انکله غسل وتطهیر ایلمك دخی ممکن اوله وبو معنادن اول
جوان غافل اولوب کندوینی پاك وطاهر قیلمغه سعی ایلمیه مثال آخر زندان طبیعت ایچره محبوس اولوب والنده مفتاح
اولوب خلاصه سعی ایلمین جان دخی بوکا بکزر که برکسه یان یانه پشت دارك وآرامگاهك قتنده بی قرار وبی آرام اولمش
محل تعجب اولدرکه برکسه قرارگاه وآرامگاه اولان شیئك پهلوسنده یان یانه قریب اوتوره مع هذا ینه بی قرار وبی آرام
اوله ومعین وپشت دارکسه نك حضورنده اوله واکا استناد واتکا قیلمیه کرك ایدیکه بی قرار اولان کمسه کندی قتنده
اولان آرامگاهی کوریدی وسکون وقرار بولیدی وراحتی اولمین اول معین وپشت داری مشاهده قیلوب
واتکا ایلیوب سکون وراحت بولیدی پشت دار وآرامگاهدن مراد اصل حضرت حقدر پشت دار اولمسی
بنده سنه معین وظهیر اولدیغی اعتبارله در وآرامگاه اولمسی هرشول کمسه که انك جنابنه التجا ایلیه اضطرابات
جهاندن آسوده اولمسی وراحت بولمسی ملابسه سیله در پس (وهو معکم اینما کنتم) نص شریفنك معنای
لطیفی حسبنجه هر بی سکون وبی قرار اولان کمسه ایله اول پادشاه بیله درواکا حبل وریدندن اقرب وکندینك قلبنده
اولان خاطره سندن کندی یه دخی نزدیکتردر اول معین وظهیرك وآرامگاه بی نظیرك حضورنده ایکن واکا بو مرتبه
قریب ویقین ایکن ینه بی قرار اولمق وآرام دل وجاندن بی خبر قالمق عجب عجایبدن اولدیغی شبهه وشائبه دن عاری
وبریدر (مثنوی) نور پنهانست وجست وجو کواه * کز کزافه دل نمی جوید پناه) نور الهی پنهاندر وجست وجو
شاهددر زیرا جان ودل کزافه دن پناه استمز یعنی آرامگاه دل وجان اولان نور الهی عیون ظاهره دن نهان
ومخفیدر آنك خفاسنه جست وجو دلیل وشاهددر زیرا ظاهر اولسیدی جست وجودن بری اولوردی بوندن اولی
معنی اولدرکه دینه آرامگاه دل وجان اولان نور الهی نهان ومخفیدر وعاشق صادق اولنلرك جست وجوسی آنك
وجودنه دلیل وشاهددر زیرا عبث وبیهوده یردن کوکل موجود اولمین شیئی ملجاء ومنجاء دیله مز بلکه قلب برشیئك
جمیع آلام واضطرابدن پناه ومعاذ اوله جغن بیلسه واکا کمال یقینله یقین قیلسه آنك طالبی اولمز وآنی ملجأ ومعاذ
اتخاذ قیلمزدی صادقلرك قلبنك اول نور پنهانی یی جست وجو قیلمسی آنك موجود حقیقی اولدیغنه دلالت وشهادت
ایدر اگرچه عیون وادراکاتدن مخفی وپوشیده ایسه ده (مثنوی) کر بودی حبس دنیا را مناص * نی بدی
وحشت نه دل جستی خلاص * اگر حبس دنیانك مناص ومخلصی اولمیدی نه دنیادن وحشت اولوردی نه کوکل

اندن خلاص ایستردی یعنی بو دنیا سجن مؤمندر ومحبسدن خلاص اولمغه جان مؤمندر مؤمنلرك وموقنلرك جانی
بو دنیاده آرام وسکون ایلمیوب اندن مستوحش ومتنفر اولمشلردر واندن فرار ایدوب خلاص ونجات محلنی طلب
قیلمشلردر اگر بو دنیا حبس خانه سنك محل خلاصی اولمیدی بوندن وحشت اولمزدی وکوکل خلاص ونجات
طلبن قیلمزدی چونکم کوکل بو دنیادن نفرت ووحشت ایلدی وبونك آلام وشدایدندن خلاص اولمق دیلدی معلوم
اولدیکه بو عالمدن غیری بر نهان عالم وار ایمش ودخی بو عالمك شدایدندن قورتلمغه نهانی بر محل خلاص وار ایمش
اگر بویله اولمیدی بو قدر بیك انبیا واولیا وعلما ومؤمنینك قلوبی اول مناصی طلب ایدرلرمیدی واول عالم سمتنه
کیدرلرمیدی اویله اولمسیدی خود کوکل انك طلبنده اولمزدی دیمك اولور (م ی) وحشت همچون موکل میکشد
که بجوای ضال منهاج رشد * هست منهاج ونهان درمکمنست * یافتش زهن کزافه جستنست * سنك دنیادن
وحشتنك سنی موکل کبی چکرلسان حالله سکا بویله دیرکه ای طریق صوابدن کمراه اولان رشد یولنی طلب ایله
طریق مستقیم واردر ولیکن محل کونده نهاندر انی بولمق کزافه طلب ایلمکه مرهوندر یعنی سنك بو دنیادن نفرت
ایلمك کویا سنك اوزریکه موکل اولمش برکسه کبیدر اول سنی چکر سکا لسان حالله بویله دیوکه ای مقام انسدن دور
اولمش ومرتبهٔ قدسدن مهجور قالمش مقصود حقیقی جانبنه طوغری یول طلب ایله تا کم بو دنیا زندانندن خلاص
اوله سن اگر سن دیرسککه مقصود حقیقی جانبنه یول وارمیدر نعم یول واردر ولیکن محل کونده نهاندر هرکس انی
بوله مز وکورمکه دخی قادر اوله مز انی بولمق سرسری طلب قیلمغه موقوفدر یعنی یتوکن طلب ایلین کمسه برنیجه زمان
بیهوده یره جست وجو ایلمك لازم اولور که تا مقصودنه مصادفه قیله وواصل اوله کذلك مقصود اصلی جانبنه اولان
صراط مستقیم محل کونده مستور وپوشیده در هرکس آنی کورمکه واکا ذاهب اولمغه قادر دکلدر نیجه مدت
(اهدنا الصراط المستقیم) دیو حق تعالیدن اول جانبه هدایت بولمغی وسلوك قیلمغی طلب ایلمك لازمدر تا کم برکون
مهتدی اوله سن ومنهاج مستقیم اوزره سیر قیلوب ودنیا زنداندن خلاص اولوب مقصوده وصول بوله سن (مثنوی)
تفرقه جویان جمع اندرکمین * تو درین طالب رخ مطلوب بین * بو بیت شریفده اوچ وجه جائز اولور اولا تفرقه ده مضاف
مقدر اولمیوب جویان جمعه مضاف اولمق تقدیری اوزره اولور وثانیا تفرقه دن مقدم مضاف مقدر اولوب وجویان ینه
جمعه مضاف اولوب اهل تفرقه اندرکمین جویان جمعند تقدیری اوزره اولور وثالثا جویان جمعه مضاف اولمیوب
تفرقه جویان وصف ترکیبی اولدیغی اوزره اولوروجه اول اوزره معنی تفرقه کمینده جمعی دلیجیدرسن بو طالبده
مطلوبك یوزن کور دیمك اولور ونفس تفرقه نك جمعی طالب اولمسی بو اعتبارله دیمك اولورکه (الاشیاء تنکشف
باضدادها) قولنك مصداقنجه البته هر شیئك وجودی کندینك ضدیله مکشوف اولور وظهوره کلور اگر جمعك
وجودی اولمسیدی تفرقه نه شیدر بیلمزدی چونکم جمعك وجودی تفرقه نك عیان اولمسنه وظهوره کلمسنه باعث
اولدیسه تفرقه کونده ومعنی عالمنده کندینك ظهورنه سبب اولان جمعی طلب ایدیجیدرسن بو طالبدن مراد که نفس
تفرقه در مطلوب اولان جمعك یوزنی کورکه نفس جمع دخی تفرقه نك مرأت وجودنده یوز کوستررکه جمع دخی
تفرقه ایله کورینور وظهوره کلور ووجه ثانی اوزره اولان معنی اولدرکه اهل تفرقه کمینده جمعی دیلجیدرسن بو طالب
اولان اهل تفرقه نك وجودنده وجه مقصودی کور اهل تفرقه دن مراد مرتبهٔ وحدتدن وعالم الوهیتدن بیخبر اولان
ارباب متفرقه صاحبلریدر وجمعدن مراد مرتبهٔ الوهیتدرکه اکا مرتبهٔ جمع دخی دیرلر جامع جمیع حقایق مختلفه
اولدیغی اعتبارله پس ارباب متفرقه صاحبلری اولان اهل تفرقه یه واصحاب کثرته دخی نظر ایلسك آنلرهم عالم معناده
مرتبهٔ جمعی دیلجیدر واکا راجع اولیجیلردر وعاقبت (وان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه سنك موجبنجه
بو جمله سی اول حضرتك قتنده حاضر اولیجیلردر لکن بونلرك هر برینك مرتبهٔ جمعه اولان یولی کمینده مخفیدرکه
هرکس آنی کورمکه قادر اولمزای بصر بصیرتی اولان کمسه سن بو طالب اولان اهل تفرقه نك وجودنده مطلوب
اولان مرتبهٔ جمعك وجهنی مشاهده ایله که بو اهل تفرقه واصحاب کثرتك هر بری مرأت روی وحدت اولمشدر ومرتبهٔ
الوهیت اسما وصفاتیله بونلرك مرأت وجودنده ظهوره کلمش وسر جمعیت نمایان اولمشدر اگرچه بونلر تعینلری
ومرتبه لری حکمیله بحسب الظاهر اهل تفرقه درلر لکن من حیث الحقیقه مظاهر اسما وصفات الهی اولدقلری
اعتبارله جمع ووحدت مرتبه سنك طالبلری وانك آثار واسرارینك مظهرلریدر پس سن مطلوب حقیقی ومقصود
اصلی اولان جمعك وجهنی بونلرك مرایای وجودنده مشاهده ایله دیمك اولور ووجه ثالث اوزره اولان معنی اولدرکه
تفرقه جویلر کمینده ومعنی عالمنده جمعدرلر یعنی ارباب متفرقه صاحبلری ومذاهب مختلفه سالکلری واغیار
وماسوی مرتبه سنك مقیدلری ونفس وهوانك اسیرلری وجنك وجدالك اهللری بو جمله سی الله تبارك وتعالینك اسما

وصفاتنك مظهرلريدر وبوجملهسنك اعيان وافعالى بحسب الظاهر تفرقه جويلردر لكن حقيقتده نظر اولنسه
عالم معناده جعلر ومجتمعلردر زيرا بوجملهسى الله تبارك وتعالينك اسما وصفاتنك مظهرلريدر وبوجملهسنك اعيان
وافعالنك واحوالنك خالق ومريدى الله تبارك وتعاليدر غيرى دكلدر پس بونلر بويوزدن جمع اولورلر اكرچه ظاهر
يوزندن بريبرلريله اختلاف قيلورلر پس اى موحد اولان اهل بصيرت سن بو تفرقه جويلرك مجالىء وجودنده
مطلوب اولان جعك رخنى كورديك اولور پس بوجمله اهل تفرقه نك ذواتنى باغ ايچنده اولان نباتات مختلفه واشجار
متنوعه نك وجودلرينه تمثيل ايدوب بو معنايى توضيحدن اوترى بو بيتى مثل موقعنده ايراد ايدوب بيورورلر (مثنوى)
مردكان باغ برجسته زبن * كان دهندهٔ زندكى رافهم كن * مثلا باغك مردهلرى كوكندن واصلندن صچرامش
وظهوره كلمش ناظر اولنلره هر برى لسان حالله بويله ديركه اول بزه حيات وزندهلك ويريجى يى فهم وادراك ايله يعنى باغ
عالمده ساكن اولان وظهوره كلان اشكال طبعا وطعما مختلف اولان شجرلر ومتنوع اولان نباتلر وثمرلر هر بريسى
كندى كوكلرندن بتوب ظهوره كلمش وعاقل اولنلره وبصر بصيرتله انلره نظر قيلنلره هر برى لسان اولوب بو معنايى
سويلمش وتعبير وتقرير ايلمشدركه اى بزم اشكالمزه وذوائقمزه ناظر اولنلر اول بزه زندهلك ويرن آب حياتك سرنى
وحقيقتنى فهم قيل كه حق تبارك وتعالى (ومن الماء كل شىء حى) بيوردى ودخى (صنوان وغير صنوان يسقى بماء واحد)
دبو سورهٔ رعدده بر كوكدن بتن شاخلرك ودخى هر برى بر آخر كوكدن جدا جدا بتن شاخلرك ماء واحد ايله صولنمسى
خصوصنده بو آيت كريمهيى ناطق اولدى پس اكرچه مادن مراد بحسب الظاهر ماء متعارف اولور اما ماء متعارفك
وجودنده اولان سر حياتى بر خوش فهم ايله (ويسقى بماء واحد) رمزنى درست اكاه كه بو قدر اشجار شكلا وصورتا
مختلف ايكن وبو قدر نباتات واثمار طبعا وطعما متنوع ايكن بونلر ماء واحد ايله صواريلوب اندن حيات پذير اولورلر
ونشو ونما بولورلر هر بريسى ارضده مرده وپژمرده ايكن آثار رحمة الله بونلرى احيا قيلدى وهر بريني بر خاصيت اوزره
ظهوره كتوردى پس بوجملهسى بحسب الظاهر اهل تفرقه درودخى تفرقه جويلردر زيرا هر بريسى طبيعتنده
ولوننده وشكلنده وطعمنده بر آخرنه بكزه مز اما كمين وعالم معناده بونلرك جملهسى اهل جعدر كه ماء واحددن فيض
الورلر واندن حيات ونشو ونما بولورلر ومحييلرى وفياض موحدلرى بر اولديغنه دخى جملهسى على الاتفاق دلالت
وشهادت قيلورلر (وفى كل شىء له آية) تدل على انه واحد) پس اهل تفرقه نك صورتا متفرق اولمسنى ومعنا جمع اولوب
هر برى معنى يوزنده اتحاد قيلمسنى بوكا كوره قياس ايله ومطلوب اولان مرتبهٔ جعك وجهنى بو تفرقه وكثرت
اصحابنك مراياى وجودنده مشاهده قيل (مثنوى) چشم اين زندانيان هردم بدر * كى بدى كر نيستى كس مژده ور
بو زندانيلرك كوزى هردم طشره يه نچون اولوردى اكر انلره مژده ويريجى كمسه اولميدى زندانيلردن مراد بو عالم
خلقيدر وبوجملهدن ثقلينيدركه اقطار سموات وارضك ما بينده محبوسلردر (يا معشر الجن والانس) آيت كريمهسى
بو معنايه دلالت ايلر باخصوص كه چار عنصر ديوارينك ايچنده وچار ميخنده مقيدلر ومضبوطلردر وبوجملهدن (الدنيا
سجن المؤمن) حديث شريفنك موجبنجه دنيا مؤمنه زندان اولمش ومؤمنلر بو سجن دنياده محبوس ومسجون قالوب
دائما بوندن خلاص ونجات بولمغه وسراى سعادته وارض الله واسعه يه واصل اولمغه منتظر اولمشدر ومژده وردن مراد
حقيقتده حقدر وصورتده انبيا واوليادر وبدر ديمك لغتده اكرچه قپويه ديمكدر لكن بونده طشره يه ديمك
معناسنه در وتقدير كلام وتعبير مرام بودر كه بو زندان جهانه منسوب اولان ثقلينك على الخصوص بو دنيانك سجن
اولديغنى مشاهده قيلان وبونده محبوس قلان مؤمنلرك چشمى وانتظارى هردمده بو عالمك وراسنه وطشره سنه نچون
اولوردى اكر حق تعالى وانبيا واوليا بونلره مژده ور اولميدى وبو عالمك قيودندن خلاص اولمق ودار نعيمه وصول بولمق
خصوصنده تنبيه قيلميدى حق تعالى هر مؤمنك قلبنه خاصة بو عالمدن خلاص اولمق ودار سعادته وصول بولمق
خصوصنده بر مژده ويرمش والى بو بابده بر مرتبه ايمان ويقينه ايركورمشدر كه هر برينك چشم باطنى عالم معنايه
هردم ناظر ومنتظردر كه بو محنت آباد اولان دار فانيدن قورتلوب سراى سعادت اولان دار باقى يه واصل اوله لر واندة
راحت بوله لر واستراحت قيله لر بونلرك بو عالمده ايكن عالم معنايه منتظر ومتوجه اولملرى اولاراه نجات اولديغنه
دلالت ايدر وثانيا بونلرك مبشر غيبينك وجودنه ايمانى اولديغنه ودخى آنك بونلره تبشير قيلديغنه شهادت ايدر (مى)
صد هزار آلوده كان آب جو * كى بدندى كر نبودى آب جو * بو يوزيك آب استيجى آلوده لر نچون اولورلردى اكر آب جو
اولميدى مصرع اولده اولان آب جو وصف تركيبيدر صو استيجى معناسنه مصرع ثانيده اولان آب جو يه مضافدر
نهرك صويى ديمك اولور وبو بيت مثلدر يعنى مثلا بو جهانده نهرك صويى اولميدى نيجه يوزيك صو طالبى آلوده
نچون اولوردى ونه وجهله كنديلرينى تطهير ايلمك ايچون آب طلب قيلورلردى يعنى آلوده اولنلر بو جهانده آبك موجود

اولمسنه

اولمسنه يقينلرى اولميدى كنديلرين تطهير ايچون واندن نوش قيلمق ايچون آكا طالب اولمزلردى زيرا اصلا بر كسه
معدومى طلب ايديجى دكلدر وبونلرك آبى طالب اولمسى آبك موجود ومظهر اولمسنه دلالت وشهادت ايلر كذلك
اكر ماء الحيات معنوى وحقيقى عالم معناده موجود اولميدى نيجه يوزيك قلبلرى وروحلرى وسرلرى عقايد فاسده
ايله واخلاق خبيثه ايله وشركك خفى ايله آلوده وملوث اولان وآب حقيقيه يى طالب قيلان كمسه لر نچون اولوردى يعنى بو قدر
يوزيك كمسنه لر اول آب حيات حقيقى اكر معدوم اوليدى آنك طالبى اولمزلردى زيرا معدوم اولان شيئى كمسه طلب
قيلمشدر بونلرك طالبى اول آب حيات حقيقيه نك موجود اولمسنه وتطهير الواث وانجاس قيلمسنه دلالت وشهادت
ايلر (مى) بر زمين پهلو ترا آرام نيست * زانكه در خانه لحاف وبستر نيست * بى مقر كاهى نباشد بى قرار * بى خمار اشكن
نباشد اين خمار * مثلا بر اوزره سنك پهلوك آرام وقرارى بو قدر اندن اوتريكه خانه كده بر بستر ولحاف
واردر زيرا مقر كاه اولمقسزن قرارسزلق اولمز خمار اشكن سزنته كم بو خمار اولمز يعنى اى طالبلرى ظاهر ومطلوبلرى مخفى
وباطن اولان كمسه لرك حسب حاللرندن وما فى البالندن خبردار اولمق ايچون مثل طلب ايلين كمسه مثلا سنك كندى
خانه كده بر لطيف يورغانك ودوشكك اولسه وانده نفسك استراحت قيلسه واكا معتاد اولسه بعده جايكدن
مسافرت ايليوب بر آخر مكانه كلسك وانده بر كيجه اقامت قيلسك جسدك وپهلوك اول زمينده آرام وقرارى
اولمز سنك يانكده لحاف وبستر سز زمين اوزره ياتمغه معتاد اولمش بر قاج صاحب عقل فقير اولسه درحال سنك
بى قرارلغكدن خانه كده اولان بستر ولحافكه وانده اولان راحت وحضوركه انتقال ايدرلر واستدلال قيلرلر زيرا
بيلورلركه بر لطيف مقر كاه اولمينجه بى قرارلق اولمز وكذلك عاقل اولنلر بونى فهم قيلورلركه كمسه مخمور اولسه آنك
بو خمارى خمار اشكن سز اولمز بهرحال آنك خمارى بر خمار اشكن شرابك وجودنى مستلزم اولور پس بوندن سال ونتيجه
بو اولوركه سن دخى اكر بر كمسه يى بو زمينده بى قرار كورسك وبر يرده آرامى وسكونى يوق دائما جست وجوده وطلب
وسعيده واشتياق وحنين ده مشاهده قيلسك آنك بى قرار اولمسى وبى صبر وبى سكون اظهار شوق وحنين قيلمسيدر
آخرتده وخلوتخانهٔ حقيقتده انكچون محل راحت ومقام استراحت اولديغندن اوتريدر روانك جانى انى بيلديكندن
واندن كما ليله حظ ونصيب الديغندن واكا بغايت معتاد اولديغندن اوتريدر زيرا بو مقرر ومحققدركه بر لطيف قرار كاه
اولمسه وبر كمسه اول قرار كاهى بيلمسه بى قرار اولمزدى وكذلك بر كمسه مقدما بر شراب ايله مست اولسه واول شرابك نشئه
وسكرى كچوب نيجه زمان مخمور قالسه سنده بيلورسن واول كمسه ده بيلوركه بو خمار بر خمار اشكن سز دكلدر بونك
مخمور اولمسى اول ايچديكى شرابك سكرندن ولذتندن جدا اولديغندن اوتريدر پس آنك غمناك اولديغى وبى حضور
قالديغى اول خمار اشكن اولان شرابك موجود اولديغنه وغم والمى اول مخموردن ازاله قيلديغنه عقلا دلالت وشهادت
ايلر پس بو قدر معارف واسرارى مناسبتله بسط ايلدكارندنصكره مقصود اصلى ومحبوب حقيقينك معنوى اولان بولنى
وآنك طالبلرينك حالنى بر مقدار سويلدكدنصكره ينه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمه اول هذيلينك
سر عسكر اولمسى خصوصنده اعتراض ايلين پيرك قصه سنى نقله شروع ايدوب بيورورلر (مى) كفت نى نى يا رسول
الله مكن * سرور لشكر مكر پير كهن * يا رسول الله جوان ارشير زاد * غير مرد پير سر لشكر مباد * اول حضرته
اعتراض ايلين بو الفضول ديدى يوق يوق يا رسول الله لشكرك سرورى ايلمه مكر پير كهنه يى يا رسول الله جوان اكر
فى المثل شير طوغديسه ده مرد پيردن غيرى سر لشكر اولمسون يعنى اول معترض اولان كمسه هذيل قبيله سندن اولان
تازه يكدى حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم عسكره سردار ايلديكنى كورد كده تحمل ايده ميوب بو كونه
اعتراض ايتمك طريقيله ديديكه يا رسول الله يوق يوق بويله ايلمه لشكرك سرورى قيلمه الا كه اسكى پيرى اى اللهك رسولى
تازه يكت مادرندن فى المثل ارسلان طوغديسه ده وشجاعت وقوتده قپلان كبى اولديسه ده مع هذا انه سر لشكر
پيردن غيرى اولمسون زيرا پير تجربه وتدبيرده كاملدر سر لشكره لازم اولان خود عقل وتدبيردر عقل وتدبير خود
روز كارديده اولديغى اعتبار ايله پيرلرده زياده اولوردى (مثنوى) هم تو كفتستى وكفت تو كواه * پير باشد پير باشد
پيشوا * يا رسول الله هم سن ديمشسندر وسنك كلام شريفك كواهدر سردار وپيشوا اولان پير كركدر پير كركدر يعنى
يا رسول الله لشكرك سردارى اولان كمسه البته پير كركدر ديو هم سن بيورمشسندر سنك سوزك خود دليل وبرهاندر
پس تازه يكدى بو زمانده سر لشكر ايلمك مناسب دكلدر ديدى بيلمديكه محقق وكامل اولان سلطانلر بر محلده بر كلامى
بر شيئك حقنده بيورورلر بر آخر زمانده اكا مناقض بر فعل ايشلسه لر انلره قدح لازم كلمز مثلا اول حضرتك سرور پير كركدر
بيورملرى پير مجرد سالخورده وروز كارديده اولديغيچون دكلدر بلكه عقل وتدبيرى زياده اولديغى اعتبار ايله در
چونكه عقل وتدبير بر جوانده دخى بولنه اوتدبيرى اولمين پيرلردن رئيس اولمغه اولى واليق اولور (مثنوى) يا رسول الله

درین لشکر نکر * هست چندین پیرازوی بیشتر * یارسول الله بولشکرده نظر ایله بوندن زیاده بوقدر پیرلر واردر یعنی
تدبیر وتدارکده وعقل ورأیده وتجاربده بولشکرایچره نیجه پیرلر واردر پس انلراوزره یونی اختیار ایلمك نه ایجاب
ایلردیدی واول بوالفضول سوزنی اثبات ایچون ضروب امثاله شروع ایدوب دیر (مثنوی) زین درختان برك زردش را
مبین * سیبهای پخته اورا بچین * مثلا بودرختدن انك اول صاروپیراغنه نظر ایله انك پخته المالرنی دوشور
(مثنوی) برکهای زرد او خود کی تهیست * این نشان پختکی وکاملیست * اول درختك صاری پیراقلری خود قچن
تهی وخالیدر بوحالت پخته لك وکامللك نشانیدر یعنی پیرلك وجودی فی المثل اغاجی کبیدر وانك صفرت وجهی خزان
زماننده اولان اوراقك زرد اولمسی کبیدر پس پیرلك بو وجود درختندن اول برلك زرد کبی اولان صفرت وجهی کورمه
بلکه پخته سیبلر کبی اولان تدبیراتنی وتعقلاتنی اخذ ایله که انك اکرچه وجودی درختی فنایه یوز طوتمش لکن
انك ثمراتی کماله یتمشدر انك زرد اولان برکاری خود قچن خالیدر بلکه برکارلك خزان زماننده زرد اولمسی پخته لکك
وکامللکك نشانیدر کذلك پیرلرك دخی رولری زرد اولمسی عقلینك وتدبیرینك پخته وکامل اولمسنه علامتدر (مثنوی)
برك زرد ریش وآن موی سپید * بهر عقل پخته می آرد نوید * پیرلك برك زرد مشابه سنده اولان ریشی واول موی
سپیدی پخته وکامل عقلندن اوتری نوید وبشارت کتورر بعض نسخه ده ریش برینه روش واقع اولمش رویندن
مخففدر ومعنی آنك برك زرد کبی اولان یوزی ودخی بیاض قیلی عقل پخته دن اوتری خبر کتورردیمك اولور مراد
صفرت وجهی ونحافت جسمی عقلنك کمالنه وتدبیرینك پخته اولمسنه دلالت ایلر دیمك اولور وبوسوزلرایکی نسبت
طوترا کر حضرت رسول علیه السلامه اعتراض اولورسه وانك هر عصرده اولان وارثلرینه وقایم مقاملرینه اعتراض
مراد اولورسه بو معنایه نسبت بوسوزلر مقبول دکلدر اما اول حضرته وانك هر عصرده اولان وارثلرینه اعتراض اولمدیغی
جهتدن بوسوزلرقتی مناسب ومعقولدر پس بومحلده اعتراض جانبنه نظر اولنمیوب قائلك قولنده اولان منافع
وفوائده نظر اولنوب بونکله عمل قیلنور واکثریا پیرلر تدبیر وتدارکده وتجربهٔ روز کارده فی الحقیقه جوانلردن
زیاده اولور وجوانلرده کامل العقل اولمق وتدبیر وتدارکی درست قیلمق اولور لکن از واقع اولور نادر ایسه معدوم
حکمنده اولور (مثنوی) برکهای نو رسیده سبز فام * شد نشان آنکه آن میوست خام * یشل رنکلو نورسیده پیراقلر انك
نشانیدرکه اول میوه خامدر یعنی بر درختکه هنوز پیراغی یشل رنکلو اوله انك میوه سنك خام اولمسنه برکارینك
سبز فام اولمسی دلیل ونشان اولدی پس برکمسه آنك که هنوز دخی حمرت وجهی وموی سیاهی وقوت جسمی برنده
اوله اول کمسه روز کاردیده وکار آزموده اولمشدر وپیرلك مرتبه سنه ایرمشدر پس عقلی ناپخته اولسه وتدبیر وتدارکی
ناقصانه قیلسه عجب دکلدر (مثنوی) برك بی برکی نشان عارفیست * زردی زر سرخ روی صیرفیست) برکسزلك برکی
عارفلك نشانیدر نته کم التونك صاریلغی صیرفینك سبب سرخ روییدر برلك بونده قدرت معناسنه در لکن وجود
معناسی مراد اولور سرخ روییدن مراد بونده طراوت ولطافتدر که صیرفینك یوزی اقلغندن وکوزللکندن کنایت
اولور وزردلك هر محلده مذموم ومستکره دکلدر بلکه بعض شیئك اصفر اولمسی مورث مسرت وموجب بشاشت
وطراوت اولور نته کم حق تعالی حضرتلرینك (صفراء فاقع لونها تسر الناظرین) بیوردیغی آیت کریمه بومعنایه
دلالت وشهادت قیلور (وحضرت علی رضی الله عنهك من لبس نعلا صفراء قل همه) بیوردیغی دخی بومضمونی مؤید
اولور زردئ زر دخی صرافك حمرت وجهنه ومسرتنه باعث اولدیغی دخی عند العقل محقق ومقرردر وکذلك عارفك
وعاشقك صفرت وجهی دخی زردئ زر کبیدر زرلك زردلکی ذاتنك نقد وخالص اولمسنه وصیرفینك دخی مسرتنه
ویوزی اقلغنه نه وجهله دلالت ایلرسه عارفك وعاشقك صفرت وجهی کندیلرك نقد وخالص اولمسنه وانلره صاحب
اولان وانلرك مقدارنی وقیمتنی بیلان صرافان بازار معرفتك وجه باطنلرینك لطافتنه وطراوتنه سبب اولور وتقدیر
معنای بیت بویله دیمك اولورکه قدرتسزلك قدرتی وبی وجودلك وجودی عاقللغك نشانیدر نته کم زرلك زردلکی
صیرفینك حمرت وجهنه وطراوت ومسرتنه سببدر عاشق وعارفك دخی بی برك اولمسی وروبی زرد اولمسی خلوصنه
دلالت ایلدکدن ماعدا نقدشناس اولان صرافان بازار معرفتك وجه باطنلرینك بشاشت ومسرتنه دخی باعث اولور
الصفرة خضاب المؤمن والحمرة خضاب المسلم) حدیث شریفنك سری ونتیجه سی بی وجود اولان عارفلرك رنکی وآنلرك
حالنه عالم اولان صیرفیلرك لون رویی اولدیغی موهم اولور وبو معنایه اشارت قیلور (مثنوی) آنکه او کل عارضست ار
نوخطست * او بمکتبهای مجد بر نوخطست * حرفهای خط او کژ مژ بود * مر من عقلست اکرتن می دود * اول
کمسه که هنوز کل عارضدر اکر نوخطدر اول کل عارض مجد وهنر مکتبلرنده بوخطدر اول کل عارض جوانك خط
وکتابتنك حرفلری اکری بکری اولور انك عقلی مزمندر اکرچه تنی یلر مصرع اولده اولان نوخط تازه ویکی صقاللو دیمکدر

ومصرع

ومصرع ثانیده اولان نوخط کتابتی یکی ویازوسی هنوز دخی کمالنی بولمامش وبرقاعده اولمامش دیمك معناسنه مختبر
مصدر میمیدر علم ومعرفت معناسنه درمزمن کوتورمه دیرلر کژ ژاء عجمیه ایله اکری معناسنه درمژ الفاظ مهمله دندر
تابعاتدندر کژ اولنور ترکیده اکری بوکری دیدکلری کبی وبو بیتلر صورتی جمیل ومليح اولان تازه یکیتلرك اکثریا خوبی
وسیرتی ناقص وقبیح اولدیغی تعلیمدن اوتری مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی فی المثل شول کمسه نککه هنوز دخی
عارضی کل کبی لطیفدر صحیفهٔ رخسارنده اولان خطی دخی هنوز نودمیده در اوتازه جوان علم ومعرفت مکتبلرنده
کتابتی یکیدر صنعت کتابتده رسوخی وکمالی یوقدر انك کتابتنك حروفی اکری بوکری اولور برقاعده واستادانه اولمزانك
عقلی کوترم ومقعددر اکرچه بدنی حرکت سیرده یلروقوت ایله سیر وحرکت ایلر (مثنوی) پای پیراز سرعت ارچه
بازماند * یافت عقل او دوپر براوج راند * پیرلك آیاغی اکرچه سرعت وحرکتدن کیرو قالدی لکن انك عقلی ایکی قناد
بولدی اوج اعلایه سوردی یعنی پیر اولنلرلك اباغی سرعت وحرکتدن کیرو قالدیسه وفرضی کوترم دخی اولدیسه انك
عقلی تدبیر وتدارك قنادلرن بولوب اوج معنایه پرواز قیلدی وکیاست وفراست قوتیله عالم عقلده سائر وطائر اولدی
(مثنوی) کر مثل خواهی بجعفر در نکر * داد حق برجای دست وپای پر) اکر بوخصوصده مثل استرسك حضرت جعفر
طیاره نظر ایله حق تعالی اکا دست وپای برینه قناد ویردی جعفر طیار حضرت علینك برادر بزرکوارلریدر
اول حضرته طیار دینلمسنده برقاچ وجه واردرکه اول وجهلرك بعضسی جلد ثانینك اواخرنه قریب (جعفر
طیار را پر جاریه ست) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر وبروجه دخی بودرکه اول حضرت غزا ایتمك نیتیله روم دیارنه کادی
وکفار الندن شربت شهادتی نوش ایدوب اول حضرتك الن واباغن قطع ایلدیلر الله تبارك وتعالی اول حضرته
النك واباغنك بدلی نوردن ایکی قناد ویروب اول پردن اوج معنایه وعالم اعلایه پرواز ایلدی دیرلر بوبیت شریف دخی
بو معنایه شهادت ودلالت ایلر پس پیرلرك حالی دخی بوکابکزر چونکیم انلرك دست وپایی حرکتدن قاله وقوتی کتموب
بی مجال اوله الله تبارك وتعالی اکا بدل عقل وروح قنادلرین ویروب اول پیرلك عقلی وروحی عالم معناده طائر اولور واوج
اعلاده پرواز وجولان قیلور پس صورتك ضعفنه ونحافتنه اعتبار یوقدر زیرا چوق ضعیف ونحیف کمسه لر
واردرکه عقلی وروحی قویدر وچوق صورتده قوی وجسیم کمسه لر واردرکه انك عقلی وروحی ضعیف ونحیفدر پس
صورته ناظر اولمیوب سیرت بین اولمغه مستعد اوله کور (مثنوی) بکذر از زر کین سخن شد محتجب * شمع وسیماب
این دلم شد مضطرب * زردن کچ زیرا بوسوز محتجب ومستور اولدی بوکو کام زیبق کبی مضطرب اولدی زر بونده
پیرلك صفرت وجهندن استعاره در ومضاف مقدر بکذر از سخن زر تقدیرنده اولور وقرینهٔ کلام بوکا دلالت قیلور
سیماب زیبقه دیرلر قلب دخی انقلاب واضطرابده زیبقه مشابهدر وتقدیر کلام ونتیجهٔ مرام بودرکه زر سوزندن کچ
زیرا که بوسوز مخفی ومستور اولدی یعنی پیرلرك وعاشقلرك التون کبی اولان یوزلرینك سوزنی تقریر وتعبیر ایلمکدن
فراغت ایله زیرا که بوسوز زیاده غامض وپوشیده در هر کسك چشم ادراکی انی کورمکه وبونك سرنی وحقیقتنی
مشاهده ایلمکه قادر دکلدر بوکا متعلق اولان سوزی کشف وایضاح ایلمکده بنم قلبم زیبق کبی مضطرب ومتردد
اولدی زیرا هر کسك عقل وفهمی بوسوزی کما هو حقه ادراك قیلمز وبونك سرنه وباطننه یول بولمز پس بوکونه مخفی
ومحتجب اولان سوزدن فراغت ایلمك اولی اولور (مثنوی) زاندرونم صد خموش خوش نفس * دست بر لب می زند
یعنی که بس) زیرا بنم درونمدن یوز خوش نفس خاموش النی لبی اوزره اورر یعنی که بس در وکافیدر بوبیتده استعارهٔ
تخییلیه قاعده سی اوزره خموشلکی خوش نفس وشیرین کلام شخص منزله سنه تنزیل ایتمش اولوروا کاملایم ومناسب
اولان دست ولبی بوتقریبله اسناد قیلورلر ویوررلرکه بواجلدن بنم قلبم اول زر کبی اولان رویك محتجب اولان سوزنی
سویلمکدن فراغت ایلمکه میل قیلور که بنم درونمدن یوزدانه خوش نفس وشیرین کلام خاموشلك النی اغزی اوزره
اورروبو اشارتی ایلمکدن بس دیمکی دیلر وارتق سویلمه کفایت ایلردیمکی مراد ایلرنته کم بر محلده سن سویلمکه قصد
ایلسك وبر خاموش خوش نفس وشیرین کلام شخص سنك قتکده اولسه والنی اغزنه قویسه وسکا سویلمه دیو اولوب
اوزره اشارت قیلسه سوز سویلمکدن فراغت ایلرسن بنم باطنمده یوزدانه انك کبی خوش نفس خاموشلك بوسوزی
سویلمه کفایت ایلر دیو النی اغزنه اوررو بکا سکوت ایله دیور مز واشارت قیلور بواجلدن بوکونه سوزلك سویلمسندن
وکشف وایضاح ایلمسندن فراغت اولندی دیمك اولور (مثنوی) خاموشی بحرست وکفتن همچو جو * بحر می جوید
ترا جو را بجو * از اشارتهای دریا سر متاب * ختم کن والله اعلم بالصواب * مثلا خاموشلك بحر در ونطق وتکلم جوی
کبیدر بحر سنی استرسن جویی دیلمه پس دریانك اشارتلرندن باش چورمه سوزی ختم ایله والله صوابه اعلمدر یعنی عالم
معنا که بوقیل وقالدن پاك وبری اولمش خاموشلك عالمیدرکه فی المثل بر بحر اعظمدر واول بحر اعظم کبی اولان عالم

معنادن سوز سویلمك ومعارف واسرار نقل ایلمك بر نهر اصغر کبیدر سنی عالم معنا بحری طالب ایلر وکندی کبی صامت
وساکت اولوب ولسان حاله تکلم قیلمغی وکندی صفتیله متصف اولمغی سندن مراد ایلر پس کرکدر که نهر کبی اولان
کفت وکویی دیلمیه سن وقیل وقال جویینه فریفته اولوب قناعت ایلمیه سن بلکه توحید الهی وبحر معنوی اولان
خاموشلك عالمنه واصل اوله سن وصمت وسکوت ایله الفت وانسیت قیله سن که تکلم فرعدر وسکوت اصلدر پس اصلی
قویوب فرعك طالبی اولمیه سن حتی بولسان ومقالدن جدا اولوب دریای معنایه واصل اولدقده انك اشارتلرنی فهم
قیلمغه ومراد ومرامنی اکلمغه قابل ومستعد اوله سن کرکدر که دریای معنوینك رموز واشاراتندن معرض اولمیه سن
واندن یوز چویروب ساحل کبی اولان قیل وقال مرتبه سنه میل قیلمیه سن زیرا کفت وکویه مائل اولمق ولساننه کافی
قائل اولمق انسانی صمت وسکوتك منافع واسرارندن بی بهره ایلر بو رموز واشاراتی فهم ایله وسوزی ختم ایدوب
آرزو بیله الله تعالی صوابه اعلمدر وطالب حق اولنلره صمت وسکوتله متصف اولمق الزمدر پس مناسبتله صمت
وسکوتك فضائلنی ومناصب ومنافعنی بیان ایلدکدنصکره اول اسیر کفت وکو اولان وحضرت پیغمبره اعتراض
قیلان معترضك قصه سنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچنین پیوسته کرد آن بی ادب * پیش پیغمبر
سخن زان سرد لب * الحاصل اول بی ادب بو اسلوب اوزره حضرت پیغمبر علیه السلامك اوکنده اول سرد وبارد لبندن
سوزی پیوسته ایلدی وبری برینه برقاج کلماتی متصل ایدوب سویلدی وکندویی عاقل ودانا وسخن شناس ایلدی
(مثنوی) دست میدادش سخن او بیخبر * که خبر هرزه بود پیش نظر * اکا سوز ال ویردی لکن اول بی خبر ایدی اندن که
خبر نظر اوکنده هرزه ولغو اولور نته کم لیس الخبر کالمعاینة حدیث شریفی دخی بو مضمونی تأیید قیلور پس اول بی خبر
برنیجه بحث وجداله متعلق علم بیلمکله وقیل وقال اکال ویرمکله صاحب نظرلك اوکنده خبرلك هرزه ولغو اولدیغنی
بیلمیوب سوق کلام ایلمکه وبر سبیل اعتراض سوز سویلمکه جرأت وجسارت ایلدی بونده تنبیه واردر شول اهل قیل
وقاله که انلر اصحاب نظرلك قتنده سوز سویلمکه جرأت قیلورلر واصحاب معاینه قتنده اخبارك بی معنی اولدیغنی
بیلمیوب متکلم اولورلر (م ی) این خبرها از نظر خود نایبست * پیش حاضر نیست بهر غایبست) هرکه او اندر نظر موصول
شد) این خبرها پیش او معزول شد) بو خبرلر خود نظردن نایبدر حاضر وناظردن اوتری دکلدر غایبدن اوتریدر هرشول
کسه که نظر مرتبه سنه موصول اولدی بو خبرلر انك قتنده معزول اولدی یعنی بو خبرلر یکه مخبر اولان انبیا علیهم
السلام واولیای کرامکه برشیئك ذاتندن وصفاتندن واسرارندن وخاصیتندن سویلمشلردر وبو جمله سی نظرلك
ومعاینه نك نائبی وقائم مقامیدر بو خبرلر اول نظر مرتبه سنده حاضر اولان صاحب شهود ایچون دکلدر که انلرك
خبره احتیاجی یوقدر بلکه اول مرتبه دن غائب وبعید اولان کمسه لر ایچوندر که انلر اول خبره اعتقاد قیلمغه
وانکله نظر مرتبه سنده اولان اسراره عارف اولمغه محتاجلردر هرشول کسه که نظر مرتبه سنه موصول اولدی
واصحاب مشاهده ومعاینه کبی حقایق اشیایی مشاهده قیلدی بو جمله خبرلر انك حضورنده معزول وبی فائده
اولدی زیرا آنك خبره احتیاجی قالمدی خبرلك افاده ایلدیکی معنایی اول نظرله کوردی پس خبر انك قتنده لغو
اولدی نته کم بو معنایی تفهیمدن اوتری بو مثللری ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونکه با معشوق کشتی همنشین
دفع کن دلاله کان را بعد ازین * مثلا چونکه سن معشوقه ایله همنشین اولدك بوندنصکره دلاله لری دفع ایله دلاله
قولاوزه دیرلر چونکم سن کندی معشوقه که واصل اوله سن وانکله مصاحبت قیله سن بوندنصکره معشوقه یه
واسطه اولان شیلری ترك ایله که اول وسائطك سکا نسبت نفعی قالمدی زیرا انلردن مقصود حضرت معشوقه نك
وصالی ایدی چونکم مدلوله وصول میسر اولدی دلیله حاجت قالمدی کما قیل (طلب الدلیل بعد الوصول
الی المدلول قبیح) (مثنوی) هرکه از طفلی کذشت ومرد شد * نامه ودلاله بروی سرد شد * مثال آخر هرشول کمسه که
طفولیت مرتبه سندن کچدی ومرد بالغ اولدی نامه ودلاله انك قتنده سرد وبارد اولدی وانك نامه یه وقلاوزه
احتیاجی قالمدی یعنی مثلا بر طفل وار ایدی واکا بر محبوبه یی نکاح ایلدیلر لکن بالغ اولنجیه دك ورجال
مرتبه سن بولنجیه دك آنك معشوقه سنی کندیدن غائب طوتدیلر بالغ اولنجیه دك ایکیسنك ما بیننده نامه
ودلاله واروب کلمکدن خالی اولمدی چونکم طفولیت مرتبه سندن کذر قیلدی ورجال مرتبه سنه بالغ اولدی
ومعشوقه سنه وصول بولدی انك نامه ودلاله یه نه احتیاجی قالدی نامه ودلاله انك اوکنده سرد ولغو اولدی
پس بورادن بر سؤال لازم کلدیکه دینه چوق مرد بالغ اولمش وکمال مرتبه سن بولمش رجال الله واردرکه ینه نامه
اوقورلر وکتاب اوقومغه اشتغال قیلورلر وخلقه قیل وقال قیلورلر بونلرك اوکنده نامه ودلاله نیچون سرد
اولمدی وبونلر کتاب اوقومغه ندن اوتری اشتغال قیلدی بو بیتله جواب بیوررلر (مثنوی) نامه خواند ازپی

تعلیم را * حرف کوید ازپی تفهیم را * اول طفولیت مرتبه سندن کچوب مرد بالغ اولان کامل نامه یی طالبلره
تعلیم ایلمکدن اوتری اوقور حرف وکلماتی تفهیم ایچون سویلر کندی یه فائده ویرسون ایچون سویلمز
وکتابه احتیاجی اولدیغندن اوتری انی اوقویوب اندن نقل ایلمز کتابده یازیلان معانی انك بالفعل لوح درونندن مثبت
اولمش وحروف وکلمات مرتبه سندن انك ذات شریفه سی ترقی قیلمشدر پس نامه خوان اولمسی والفاظ وحروفه اشتغال
قیلمسی مجرد تربیه طالبین وتکمیل سالکین ایچون اولور (مثنوی) پیش بینایان خبر کفتن خطاست * کان
دلیل غفلت ونقصان ماست * پیش بینایان خموشی نفع تو * بهر این آمد خطاب انصتوا * ابینالر اوکنده خبر سویلمك
خطادر زیرا اول بزم نقصانمزه وغفلتمزه دلیلدر بینالر قتنده خموشلك سکا نفعدر جناب عزتدن خطاب (انصتوا)
بوندن اوتری کلدی یعنی انلرکه اصحاب معاینه وارباب مشاهده در انلرك اوکنده سوز سویلمك واخبار وآثار نقل ایلمك
نوعا خطادر زیرا اول خبری انلر قتنده سویلمك بزم غفلتمزه ونقصانمزه دلیل وشاهددر بینالر ودانالر اوکنده خموش
اولمق وسکوت قیلمق سکا نافعدر بو خموش اولمقدن اوتری وبینا ودانانك کلامنی استماع قیلمقدن اوتری حق تعالی
حضرتلرندن مؤمن قوللرینه انصتوا خطابی کلدی وبو آیت کریمه بو خصوصده نازل اولدی (قال الله تعالی فی آخر
سورة الاعراف (فاذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نك تفسیری ایکنجی جلدك اواخرنه
قریب منازعت چهار کس سر خنده واکا قریب بر آخر محلده دخی مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی)
کر بفرماید بکو بر کوی خوش * لیك اندك کو دراز اندر مکش * اکر اول مرد کامل ومرشد فاضل سکا سویله
دیو بیوره اول وقت خوش ولطیف سویله لکن آز سویله طول ودرازه چکمه یعنی ادب بودرکه مرد کاملك
صحبتنده اول سکا سویله دیرسه خوش سویلیه سن (الکن خیر الکلام ما قل ودل) حدیثنك موجبنجه آز سویلیه سن
واطناب ایلمیه سن (مثنوی) ور بفرماید که اندر کش دراز * همچنین شرمین بکو با امر ساز * واکر اول
صاحب کمال سکا کلامی درازلغه چك بیوره انجلاین شرمناك وادبله سویله وآنك امرنه اطاعت ایله یعنی ادب بودرکه
اول سکا آز سویله دیرسه آز سویلیه سن وچوق سویله واطناب ایله دیرسه چوق سویلیوب اطناب ایلیه سن والحاصل
انك امریله دوزیلوب رضاسی اوزره اوله سن (مثنوی) همچنانکه من درین زیبا فسون * با ضیاء الحق حسام الدین
کنون * چونکه کوته می کنم من از رشد * او بصد نوعم بکفتن می کشد * انجلاین که بن بو زیبا فسونده یعنی بو کلمات
حقیقت مشحونده ضیاء الحق حسام الدین ایله شمدی چونکم بن رشددن کوتاه ایلیم اول حضرت بنی نیجه
یوز نوع ایله سوز سویلمکه چکر یعنی ای سوز سویلمکه وتعبیر مرام ایلمکه قادر اولان بر صاحب نظرلك
مصاحبتنه وصول بولان کمسه کرکدرکه اول صاحب کمالك صحبتنده ادبه رعایت ایلیه سن اکر انك
رضاسی سنك سکوت ایلمکده ایسه سکوت ایلیه سن واکر سوز سویلمکده ایسه سنك سوزکدن حظ ایلدیکی
قدر سوز سویلیه سن نته کم بن بو لطیف اولان کلمات شریفه ده الآن ضیاء الحق اولان حسام الدین چلبی حضرتلریله
بویله یم چونکم بن اول رشاد وسداده متعلق اولان کلماتی سویلمکدن کوتاه ایلیم وآز سویلیم اول حضرت نیجه
یوز فن وصنعتله بنی سوز سویلمکه جذب ایلر وبو کلمات منظومه نك طول ودراز اولمسی جانبنه ترغیب وتحریض
قیلور (مثنوی) ای حسام الدین ضیای ذو الجلال * چونکه می بینی چه می جویی مقال * ای حضرت خدای
ذو الجلالك ضیاسی اولان حسام الدین چونکه کوررسن پس نیچون کفتار ومقال استرسن یعنی ای الله تعالینك
نوری اولان حسام الدین چلبی چونکم حقایق اشیایی کوررسن واسرار خدای تعالی یی مشاهده قیلورسن پس
بو خصوصده نیچون طالب مقال اولورسن وقت عیانده خبرلك فائده سی ندر ومشاهده زماننده مقالك سکا نه منفعت
ویرر (مثنوی) این مکر باشد زحب مشتها * اسقنی خمرا وقل لی انها * بو مقتضا مکر که حب مشتهادن اوله وبو قبیلدن
اوله که شاعر بکا خمر ایچور وتحقیقا بکا اول خمردر دیدی مشتها اسم مفعول صیغه سی اوزره در اشتهاء معناسنه
مصدر میمی اولسه دخی جائزدر یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم محبوب حقیقینك جمال با کمالنی کوررسن
واندن معانی وحقایق شرابنی نوش قیلورسن پس بو خصوصده نیچون خبر ومقالك طالبی اولورسن وار ایسه
سنك بو اقتضاك افراط محبتندن وکمال اشتها ورغبتندن حاصلدر نته کم بر کمسه ساقیدن شرابك سقی اولنمسنی طلب
ایلمیوب انك شراب اولدیغنه دخی بو شرابدر دیو بکا ای ساقی دیو اقتضا ایلدی اول کسه نك شعری بودرکه ذکر
اولندی (شعر) الا فاسقنی خمرا وقل لی هی الخمر * ولا تسقنی سرا اذا امکن الجهر * وبح باسم من اهوی ودعنی عن
الکنی * فلا خیر فی اللذات من دونها ستر * معناسی اولدرکه ای ساقی اکاه اول پس بکا خمر ایچور وبکا بو سنك
ایچدیکك خمردر دیدی تا انك هم شربیله وهم لذتیله وهم ذکریله متلذذ اولم وبکا اول خمری سرا وخفیة ایچورمه چونکم

جهر ایله ایچورمك ممكن اوله زیرا انك اظهارنده دخی بر آخر لذت وار اشكارا ایله شول كسه نك اسمنی كه بن انی
سورین بح باح بیوح بوحادن امر حاضر درباح الشیٔ دیرلر چن برشیٔ ظاهر وشایع اوله وكنایت ایلمكدن بنی ترك
ایله پس خیر بوقدر شول لذاتده كه اول لذتك قتنده ستر وپرده اوله اولیاء الله ایكی قسمدر برقسمی دائما كوردیكنی
وبیلدیكنی ستر ایدوب من عرف الله كل لسانه قولنك مفهومنه مظهر اولمشلر وكوردكارنی وبیلدكارنی سویلمكدن
حذر قیلمشلردر وبرقسمی دخی (من عرف الله طال لسانه) قول شریفنك مفهومنه مظهر اولمشلر (واما بنعمة ربك
فحدث) آیت كریمه سنك موجبنجه حضرت ربلرندن انلره مشاهده ومعاینه دن نه نعمت ویرلدیسه محرم اولان
طالبلره انی تحدیث قیلمشلر پس بو محلده حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینك بو قسمدن اولدیغنه اشارت
ایدوب وكندی مشاهده لری اولان اسرار ومعاینك ظهوره كلمسی خصوصنده طالب مقال اولملری برآخر لذته باعث
اولدیغنه ونیجه كسه لره دخی لذت ویردیكنه تنبیه ایدوب بیوررلركه ای حسام الدین چلبی سنك بوقدر اسرار الهی
وعلوم ربانی معلومك ایكن انك بندن مقالنی وذكرنی مراد ایلمك كندی كوش پرهوشكی لذائذ سمعیه دن
وسائر كوشلری دخی بو مقالك لذتندن محظوظ وبهره ور قیلمقدر (مثنوی) بردهان تست این دم جام او * كوش می كوید
كه قسم كوش كو * ای حسام الدین چلبی اول محبوب حقیقینك شراب وصالنك جامی بودمده سنك دهانك
اوزره در لكن كوش دخی دیركه كوشك قسمی قنی یعنی هرحسك حق تعالیدن كندی یه مناسب برلذتی ونصیبی
واردر قوت ذائقهٔ روحانیه نك حظ ونصیبی حق تعالینك مشاهده سندن لذت المق وشراب عشق ومحبتدن صفا
پذیر اولمقدر وبو كوشك ودخی كوش هوشك حظ ونصیبی اول حضرتك كلام لطیفنی استماع قیلمق وانك مراد شریفنی
بیلمك وبولمقدر چونكم ساقی شراب الهی اولان مرشد كامل بر طالبك روحنه شراب وصالی اذاقه ایلیه وانك روحی
دخی اول شراب معنویدن لذت پذیر اوله انك كوشی دخی كندی یه مناسب اولان غدانی اندن استدعا ایلركه كوشك
غداسی محبوبك كلامنی استماع ایلمكدر (م ی) قسم تو كرمیست نك كرمی ومست * كفت حرص من ازان افزون
ترست * ای كوش سنك قسمك كلام محبوبدن كرم اولمقدر اشته كرمیت ومستلك سنك نصیبكدر اول كوش دیدی بنم
قسمم اول ذكر اولنان كرمیت ومستلكدن افزونتردر بو بیتده حضرت مولانا حسام الدین افندی یی كوش منزله سنه
تنزیل ایلمشلردر سرتاپا هرعضوی كلام محبوبه كوش مثابه سنده اولدیغندن اوتری نته كم حق تعالی حضرتلری
حضرت پیغمبری اذن منزله سنه تنزیل ایدوب سورهٔ توبه ده (هو اذن قل اذن خیر لكم) بیوردی رجل عدل قبیلندن
اولور كمال مبالغه دن اوتری كان اول حضرتك سرتاپا هرعضو شریفی كوش اولمشدی نته كم بو آیتك تحقیقی جلد
ثالثك اوایلنه قریب قصهٔ خورندكان پیل بچه كان سرخنده مرور ایلمشدر بو بیت اولده اولان كوش میكوید كه
قسم كوش كو مصرعندن حاصل اولان استفهام واستخباره جواب واقع اولمشدر كان بیورورلركه سنك دهانكده در
بودمده اول محبوبك جامی پس كوش دیركه كوشك قسمت ونصیبی قنی ای سرتاپا كوش منزله سنده اولان حسام الدین
چلبی سنك كلام محبوبدن قسمت ونصیبك كرمیدر اشته كرمیت ومستلك سنكچوندر اول محضا كوش مثابه سنده
اولان حضرت دیدی بنم حرصم اندن زیاده در كدر بكا بوقدرله قناعت كلمز وجانم بوقدر كرمیت ومستانه لكه خرسند
اولمز استرمكه اول حضرتك كلامنك لذتنی وكرمیتنی دخی زیاده بولم وسمع بواندن دخی مست ومستغرق اولم دیمك اولور
والله اعلم (جواب كفتن رسول علیه السلام اعتراض كننده را (مثنوی) درحضور مصطفای قندخو * چون
زحد برد آن عرب در كفت كو * آن شه والنجم وسلطان عبس * اب كزید آن مرددم را كفت بس * قند وشكر خوی لو
مصطفی علیه السلام حضرتلرینك حضور شریفلرنده چونكم اول عرب كفت وكوده حددن ایلشدی یعنی تجاوز
ایتدی اول والنجم دیمكله مقسم علیه اولان شاه وحقنده عبس نازل اولان سلطان اول سرددملو اولان معترضه دوداق
اصردی پس دیدی بو معنی والنجم اول حضرتك نجم سعادتنه قسم اولدیغی اعتبارله درما قسم اولیوب سوره مراد
اولورسه معنی بویله دیمك اولوركه والنجم سوره سنده واقع اولان بعض آیات كریمه نك مظهر وموردی اولان اول شاه
ودخی عبس سوره سنده واقع اولان عتاب وخطابك محلی اولان سلطان پر انتباه اول كلامی بارد اولان عربه مبارك
لبلرین اصرمقله چوق سویلمه كفایت ایله دیمكه اشارت قیلدیلر بو حالت اول حضرتك زیاده خلق عظیم صاحبی
اولدیغنه وكمال سكینت ووقارله اتصاف قیلدیغنه دلالت ایدر انك بومرتبه اعتراضنه تحمل بیوردقلرندنصكره اكا
كلام سویلمیوب مبارك لبلریله انك سكوت ایلمسنه اشارت قیلملری حسن ادبلرینه شهادت ایدر (مثنوی)
دست میزد بهر منعش بردهان * چند كویی پیش دانای نهان * اول حضرت انی منعدن اوتری زبانی اوزره ال اوروردی
دانای نهانك اوكنده نیجه بر سویلرسن زبان اوزره ال قومق دخی سكوت ایله دیمكه اشارتدر پس اب كزیده اولدقلرندن

اول عرب ساكت اول معناسنی فهم ایلمیوب اول حضرت لسان مباركاری اوزره ال قودی شو معنایی اشعار
وابهام ایلمكله كه ای نادان اسرار نهانی بیلیجینك اوكنده نیجه بر سویلرسن وعلوم غیبه عالم اولان كاملك حضورنده
نیچون معقولات نقل ایلرسن پس بوندنصكره واقع اولان ابیات شریفه نك معانی لطیفه سی یا بودركه اول حضرتك
اول جینده اول معترضه لسان حالله سویلدیكی معانی شریفه اوله یا خود حضرت مولانا بومناسبتله غیر نادانلره
تعریض وتأدیب ایلمكدن اوتری بوكونه معانی بیورمش اوله لر (مثنوی) پیش بینا برده سركین خشك * كه بخر این را
بجای ناف مشك * ای خودبین وخودپسند اولان وكندیده عقل وادراك زعم قیلان فی المثل سن بینانك اوكنه
قوری سركین ایلتمشسن ودیرسنكه بونی ناف مشك یرنه صاتون آل یعنی برداناوبینا كاملك حضورنه قوری سركین
كبی اولان عقلیات ونقلیات وكلماتكی ایلتمشسن بویلدیو كه بونی كوبك مسكی كبی لطیف اولان علم لدنینك ومعارف
یقینینك یرنه قبول ایله وانی قویوب بونك طالبی اول بوحالت بوصفتلو اولان كسه لرك حماقت وجهالتنه دلالت ایدر
(مثنوی) بعررا ای كنده مغز وكنده مخ * زیر بینی بنهی وكویی كه اخ * ای بینیسی وایلكی قوقش جاهل دوه نك
قغنی برونك التنه قورسن دخی اخ دیرسن بوعلوم لدنیه ومعارف یقینیه یه نسبت عقلیات ونقلیات بعر كبیدر
وبو عقلیات ونقلیاته عالم اولان كمسنه لر عالم ربانی اولنلره نسبت بینیسی وایلكی قوقش كمسنه لردر پس بوكونه
كمسنه لره خطابا وتعریضا بیورورلر ای لبی ومغزی خبیث ومردار اولمش كمسه بعر كبی بی معنی اولان معلومات
ومعقولاتكی كندی بورنكك التنه قویوب انی قوقولرسن واندن یته كندك حظ ایدوب اخ اخ دیرسن (مثنوی) اخ اخی
برداشتی ای كیج وكاج * تا كه كالای بدت یابد رواج * ای احمق واحول براخ اخ قالدردك یعنی اول دوه نك قغی كبی
اولان معلوماتكدن حظلنمق ولذت بولمق حالتنی اظهار ایلدك تاكم سنك بدوفاسد اولان متاعك رواج بوله وسائرلر
دخی اندن سن محظوظ اولدیغك كبی محظوظ اوله (مثنوی) تافر بیی آن مشام پاك را * آن جریده كلشن افلاك را *
تاكم اول پاك اولان مشامی الدایه سن اول افلاك كلشننده اوتلامشی یعنی عارف وكاملك مشام پاكی كه كلشن
افلاكده اوتلامشدر واندن حظ المش ورایحه بولمشدر نجس وسركین یابس كبی اولان دلائل عقلیه ونقلیه كله
ای ذو پندار اول پاك اولان وروایح حقانیه ایله نشو ونما بولان دماغ پاكی الدامق استرسن بومرتبه رایحهٔ طیبه یه
معتاد اولان پاك مشام نیجه ممكن اولوركه سنك كلام نجاستك انجامكه رغبت قیله واندن حظ اله وصفا پذیر اوله
(مثنوی) حكم اوخودرا اكرچه كول ساخت * خویشتن را اندكی باید شناخت * فرض ایدهلم كه او كاملك
حكمی كندیسنی اكرچه كول دوزدی وبیلمزلك اظهار ایلدی انسان كندیسنی دخی برازجق اكلمق كرك تجاهل عارف
عرفانك ما بیننده برقاعده دركه برشیئی بیلوركن بیلمزلك اظهار ایدرلر وندانم دیمك معنته كیدرلر زیرا عرفاده اولان
كمسه لرك صحبتنه بركمسه داخل اولسه انلرك اظهار جهل وغفلت قیلدقلرینه مغرور اولوب اظهار فضل وهنر
ایلمكه جرأت وجسارت قیلمیه بلكه كندی حدنی ومقدارنی بیلوب طورندن متجاوز اولمیه كه (رحم الله امرأ
عرف قدره ولم یتعد طوره) بو خصوصده وارد اولمشدر وكندیدن زیاده كاملك اوكنده فضل وهنر اظهار ایلین كمسه
كندی حماقتن وخودبین وخودپسند اولمسنی افشا قیلمشدر (مثنوی) دیك را كرباز ماند اسب دهن) كربه را هم شرم
باید داشتن * مثلا چولمكك اغزی بوكیجه اكر آچق قالدیسه كربه یه دخی شرم طوتمق كركدر رعمان بی ادبلك ایدوب
باشنی اكا صوقمق كركدر مراد شول عارف وكاملك دیك وجودیكه بوشب دنیاده منبسط ومنشرح اوله والطف
وحلمله اتصاف قیلوب كشاده لك عرض ایلیه كربه سیرت اولان كسه لره دخی شرم وحیا ایلمك لازم ولابد اولور
وبو برآچق چولمك كبیدر بونك وجودنده بزم ایچون برمنع وردع بوقدر پس استدیكمز كبی تلك وبو ایدهلم ومرادمز
اوزره كار قیلهلم دیمك بی حیالغك علامتیدر بی حیالق ایسه ایمانسز اولمغه دلالت ایدر نعوذ بالله (مثنوی)
خویشتن كرخفته كرد آن خوب فر * سخت بیدارست دستارش مبر * اول خوب فر اولان عارف اكر كندیسنی
خفته شكل ایلدیسه زیاده بیداردر انك دستارن ایلتمه اكثر عارف بالله اولان كاملرك ادبی ودأبی اولدركه زیاده
بی وجود اولدقلرندن كندیلرك علم وفضلنی اظهار ایتمزلر وخودفروشلك معنته كیتمزلر بلكه زیاده بیدار ایكن
اكثر محلده تغافل ایدرلر وبغایت عالم وعارف ایكن تجاهل معنته كیدرلر پس ای كندیسنده علم وهنر زعم ایلین
كمسه سكا لازم اولان اولدركه اكر اول خوب فر ونیكو سیرت كندیسنی خفته شكل قیلوب بو اسلوب ایله خفته
ایلدیسه سن انی نائم وغافل ظن ایلیوب دست درازلق قیلمیه سن وبی ادب اولمیه سن زیرا اول زیاده بیدار ودانادر سنك
قصدلنه شیئ اولدیغی بیلوروسندن انی محفوظ ومستور قیلور پس اندن برشیئ اخذ ایده میوب عاقبت محروم اولورسن
(مثنوی) چند كویی ای لجوج بی صفا * این فسون دیو پیش مصطفا * ای لجوج بی صفا نیچه سویلرسن اصطفا

اولنان کسه‌نڭ حضورنده بودولڭ افسونی یعنی ای زیاده لج وعناد ایلیجی صفاسز کسه شیطانڭ افسونی کبی اولان عقلیات ونقلیاتڭی الفاظ وکلماتڭی حق تعالینڭ اصطفا واجتبا ایلدیکی خالص بنده‌لرینڭ قننده نیجه برتقریر وتعبیر ایلمکه جرأت ایلرسن بوافسون دیو مثابه سنده اولان کفتارڭ خودالر قننده اعتباری یوقدر لجاج وعناد خصلت قبیحه‌دن ایکن انی کندیکه خوی وعادت ایلمڭ سنڭ منکوب ومخذول اولمکه باعث اولور (مثنوی صدهزاران حلم دارند این کروه * هریکی حلمی ازینها صدچوکوه) بواصطفا واجتبا اولان کروه نیجه یوزبیڭ حلم طوترلر اول حلملردن هر بر حلم طاغ کبیدر یعنی الله تبارڭ وتعالینڭ اصطفا ایلدیکی بنده‌لر کروهی نیجه یوزبیڭ حلم طوترلر اول حلمدن هر بر حلم طاغ کبی راسخ وثابتدر بی ادبلرڭ کستاخلقلری وحیاسزلقلری انلری غضبه کتورمز وسفاهت مرتبه سنه یتورمز (مثنوی) حلمشان بیدار را ابله کند * زیرکی صدچشم را کمره کند * انلرڭ حلمی بیداری ابله ایلر صدچشم زیرکی کمراه ایلر یعنی بونلرڭ حلمی وعلمی شول مرتبه‌ده‌درکه نیجه بیدار اولان کسه‌لرڭ ابله واحمق اولمسنه سبب اولور شول اعتبار ایله‌که اول بیدار اولان کسه بونلری سائرناس کبی غافل ونائم زعم ایلر پس ترڭ ادب ایدوب ناهموار حرکته باشلر ونامعقول ایشلر ایشلر لاجرم انلرڭ کمال حلمی اول بیدار شکلنده اولان کسه‌نڭ بلاهت وسفاهتنه سبب اولور وصدچشم اولان عاقلی که نیجه دقایق ومعانی کورمکه قابل اولمشدی کمراه قیلور اول جهتدنکه اوحلیم وعلیمڭ وجودنده برشئ کوره میوب وکندینڭ فطنت وذکاوتنه مغرور اولوب حقیقت معنایه واصل اوله میوب یولن یتورر (مثنوی) حلمشان همچون شراب خوب نغز * نغز نغزڭ بررود بالای مغز * انلرڭ حلمی خوب ولطیف شراب کبی کوزلجه کوزلجه یعنی به‌بوقاری کیدر پس جمله بدنه انڭ شیرینلکی سرایت ایدر یعنی نته‌کم برخوب ولطیف شراب لطیفجه تدریجله دماغ ومغز اوزره نیجه کیدرسه وانی شارب اولان کسه بی نه کونه مست ایدرسه بونلرڭ کمال حلمی دخی شراب نغز کبی مجلسلرنده اولان کسه‌لرڭ عقل ومغزنه تدریجله سرایت ایدر انلر انڭ شراب حلمندن برمرتبه مست اولورلرکه ادبی ترڭ ایدرلروبی ادبانه وکستاخانه حرکتلر قیلورلر (مثنوی مست راببن ازشراب پرشکفت * همچو فرزین مست کژرفتن کرفت * مرد برنازان شراب زود کیر * درمیان راه می افتد چو پیر * مثلا پرشکفت اولان شرابدن مستی کور اول مست فرزین کبی اکری یورمڭ طوتدی جوان اولان مرد اوتیز طوتیجی شرابدن مست اولوب میان راهده پیرضعیف کبی دوشر یعنی برعجب وپرحالت اولان شراب نابدن مست اولان کسه بی کور بساط شطرنجده اولان فرز کبی اول مست اکری کتمڭ طوتدی نته‌کم فرز کاه اولورکه مستقیم کتمیوب خانه‌لرڭ کوشه سنه طوغری اکری اوینار کذلڭ برکسه دخی شرابله مست اولدقدنصکره مقتضای عقل اوزره کتمکی واستقامت ایتمکی قویوب فرزین کبی کژرو اولور ومعکوسانه حرکت قیلور اول فوری طوتن وتیز سرخوش ایدن شرابدن برقوی دلاوریکت قوتی وقدرتی برنده ایکن یول اورته سنده پیرضعیف کبی دوشر وحرکته مجالی قالمیوب بیخود اولوردکادرکه انڭ مستلکی برکیجه اسکدر یعنی شراب پرحالتدن مست اولنی کوردکسه ومرد جوانڭ میان راهده اول زودکیر اولان شرابدن پیرضعیف کبی دوشوب قالدیغنی مشاهده قیلدکسه (مثنوی خاصه این باده که ازخم بلیست * نی می که مستیء اوبڭ شبیست * خاصه خم بلیدن اولان اول باده‌نڭ مستنی دخی کور بوخم بلیدن اولان می اول می دکلدرکه انڭ مستلکی برکیجه اوله مستلکی برکیجه اولان شرابده بوقدر قوت عجیبه وحالت غریبه اولدیغی مشاهده اولنجق عالم الستده اولان اقرارکو بینڭ شرابنده نه کونه حالت وقوت اولمق کرڭ بوندن قیاس ایله شراب صوریدن مست اولنڭ سرخوشلغی برکونده زائل اولور اما شراب الهیدن مست اولنڭ سرخوشلغی ابدالا باد قالور (بیت) مست می بیدار کردد نیمشب * مست ساقی روز محشر بامداد (می) انکه آن اصحاب کهف ازنقل ونقل * سیصدونه سال کم کردند عقل * اول شراب برشرابدرکه اول اصحاب کهف نقلدن ونقلدن اوچ یوزطقوز ییل عقلی محو ایلدیلر نقل اولده‌نون مضمومدر جرز معناسنه وثانیده مفتوحدر رحلت وحرکت معناسنه یعنی سکادیدیکم خم بلیدن اولان باده اول باده‌درکه اصحاب کهف اوچ یوزطقوز ییل نقلی ییمکدن ونقل وحرکت ایلمکدن عقللارین کم ایلدیلر وبرمغاره‌ده مست ولایعقل اولوب قالدیلر نته‌کم (ولبثوا فی کهفهم ثلثمائة سنین وازدادوا تسعا) آیت کریمه‌سی انلرڭ مغاره ایچره اولان مکثلرنی بیان ایلر وبونلرڭ بومست وبیخود اولوب کندیلردن کچدکاری خم بلی شرابندن ایچدکاری ایچون واقع اولمشدر (مثنوی) زان زنان مصر جامی خورده‌اند * دستهارا شرحه شرحه کرده‌اند * ادمیدن زنان مصر برجام ایچمشلردر کندیلردن کچوب اللرنی شرحه شرحه ایتمشلردر یعنی اول زمانکه مصرڭ بعض خاتونلری زلیخایه طعن وتشنیع ایلدیلر زلیخا انلری ایشیدوب خانه سنه دعوت قیلوب اوکارینه بچاغله ترنج قویوب انلرانی قطع ایدرکن یوسفی بونلرڭ اولدیغی مکانه دعوت ایلیوب (فلما رأینه

اکبرنه وقطعن ایدیهن) آیت کریمه سنڭ فحواسی اوزره اول وقتده‌که بونلر حضرت یوسف علیه السلامڭ جمال باکمالنی کوردیلر انی اکبار واجلال قیلوب مست اولدیلر واللرین قطع قیلدیلر وکندیلردن کچوب نیجه زمان بی‌خود وبی‌خبر قالدیلر بوآیت کریمه‌نڭ تفسیری اوچنجی جلدده رفتن مادران کودکان بعیادت اوستاد بیاننده مرور ایلدی مثنوی) ساحران هم سکر موسی داشتند * داررا دلدار می انکاشتند * کذلڭ ساحرلر دخی حضرت موسانڭ سکرنی طوتدیلر دار اغاجنی دلدار ظن ایتدیلر یعنی حضرت موسانڭ وجود شریفنده اولان ایمان واقرار شرابندن مست اولوب سحردن وفرعوندن رجوع قیلدقلری وقتده فرعون بونلری (لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف ولاصلبنکم فی جذوع النخل) دیو انلری دار اغاجنه صلب ایلمکله تخویف وتهدید ایلدکده انلر اول داری محبوب ودلدار عد ایلیوب (لاضیر انا الی ربنا منقلبون) دیو جواب ویردیلر بوآیت کریمه‌نڭ تفسیری وبونلرڭ قصه‌سی بشنجی جلدده تفسیر لاضیر انا الی ربنا سرخنده مذکور اولمشدر (می) جعفر طیار زان می بود مست) زان کرومیکرد بیخود پاودست جعفر طیار رضی الله عنه حضرتلری دخی اول می الستدن مست ایدی اندن اوتری بی‌خود وبی‌اختیار اولوب پاودستنی کرووفدا ایلدی یعنی اول ذکر اولنان می الستدن مست اولوب کندیدن کچدیکیچون روم دیارنده فی سبیل الله النی واباغنی قطع ایتدیروب حق تعالی اکابدل نوردن قنادلر ویروب عالم معنایه انکله اوچدی وقصه‌سی عن قریب اعتراض کردن معترض سرخنده (کرمثل خواهی بجعفر درنکر) بیتنڭ شرحنده کچدی * قصه سبحانی ما اعظم شانی کفتن ابایزید قدس الله سره واعتراض مریدان وجواب این مرایشان را نه بطریق کفتن زبان بلکه ازراه عیان بوسرخ شریف حضرت بایزید بسطامینڭ سبحانی ما اعظم شانی دیمسنڭ قصه‌سیدر یعنی هربارکه اول سلطان العارفین حضرتلرینه تجلی وحدت ذاتیه غلبه ایدوب وجود موهومیسی مضمحل ومتلاشی اولسیدی لسان حقیقتله ذات الهی اندن تکلم ایدوب دیردیکه سبحانی ای انزهنی عما لا یلیق بشانی یعنی بن تنزیه ایدرین ذاتمی شانمه لایق اولمین شیئلردن ما اعظم شانی نه عجب عظیمدر بنم شانم ولیس فی جبتی سوی الله بنم وجودم جبه سنده اللهدن غیری یوقدر یعنی غیریت واثنینیت مرتفع اولوب وجودم آیینه حق اولدی وحقدن غیری وجودمده نسنه قالمدی وبو کلام شریف وشطح لطیفدن اوتری مریدلرڭ اکا اعتراضیدر وحضرتڭ انلره جوابیدر ولکن کفت وزبان طریقیله دکل بلکه حقیقت حالی کشف وعیان ایلمڭ یولندن جواب ویرمسیدر نته‌کم بو بیانده واقع اولان ابیات شریفه‌دن معلومڭ اولور (مثنوی) با مریدان آن فقیر محتشم * بایزید آمد که نڭ یزدان منم * کفت مستانه عیان آن ذوفنون * لا اله الا انا ها فاعبدون) مریدلرینه اول فقیر محتشم یعنی حضرت بایزید کلدی که ایشته حضرت یزدان منم دیدی اول ذوفنون مستانه اولوب عیان وآشکارا دیدی آکاه اولڭ الله یوقدر الا بنم پس ای مریدلر بکا عبادت ایلیڭ ارباب حقیقتڭ بو کونه کلامی قرب نوافل وقرب فرایضه واصل اولدقلرنده لسان شریفلرندن ظهوره کلور فی الحقیقه بو کونه کلامی سویلین (ان الله یقول الحق علی لسان عبده) حدیث شریفنڭ فحواسی اوزره بنه حق اولور لکن محجوبان بشریت بو رازی فهم ایتمیوب اکا انکار قیلورلر حال بوکه حضرت قرآنده بومعنایه دلیل وشاهد واقع اولمشدر نته‌کم (نودی من شاطئ الوادی الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة ان یا موسی انی انا الله) چونکم برشجره‌دن (انی انا الله) نداسی کلمڭ جائز وروا اوله برینڭ بخت انسان کاملدن کلمڭ نیچون روا اولمیه کاشن رازصاحبنڭ (بیت) روا باشد انا الله ازدرختی * چرا نبود روا ازنیڭ بختی * دیدیکی بومضمونی مؤید اولور مشایخ عظام بومعنایه اصطلاحلرنده تلبیس وتلبس ولبس دخی تعبیر ایدرلر ولبس منکر اولنلردن دکلدر کما قال ابن الفارض بیت) وفی الذکر ذکر اللبس لیس بمنکر * ولم اعد عن حکمی کتاب وسنة (مثنوی) چون کذشت آن حال کفتندش صباح * تو چنین کفتی واین نبود صلاح * چونکم اول ذوق وحال اندن کچدی مریدلری اکا صباح وقتنده دیدیلرسن بویله دیدڭ وبو صلاح دکلدر بلکه فساددر زیرا بنده خدای تعالی اولمق ممکن دکلدر زیرا عبد والده ومولود اولور اول پادشاه ایسه (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) صفتلریله موصوفدر (مثنوی) کفت این بار ارکنم ازمشغله * کاردها در من زنیدان دم هله * پس انلره دیدی اکر بوکره دخی بومشغله‌یی ایلرسم وبو کونه سوز سویلرسم اول دمده البتته بکا بچاقلر اورڭ وبنم قتلمه سعی قیلڭ (مثنوی) حق منزه ازتن ومن باتنم * چون چنین کویم ببایدکشتنم) حق تعالی تندن منزه‌در وبن تنله‌ام چون بویله دیم بنی قتل ایلمڭ کرکدر یعنی حق تعالی جسمدن منزه‌در بن جسمله‌ام چونکم بندن الوهیته متعلق کلام صادر اوله بنم قتلم واجب اولور دیدی (می) چون وصیت کردان آزادمرد هرمریدی کاردی اماده کرد * چونکم اول بدن قیدندن آزاد اولان مرد مریدلرینه وصیت ایلدی پس هر برمرید بربچاق حاضر ومهیا ایلدی (مثنوی) مست کشت او باز زان سغراق زفت * آن وصیتهاش ازخاطر برفت * اول

حضرت اول عظيم اولان مغراقدن كبر ومست اولدى انك وصيتلرى خاطرندن كتدى وشراب الهى انك وجودنى
محوايتدى (مثنوى) نقل آمد عقل او آواره شد * صبح آمد شمع او بيچاره شد * نقل كلدى انك عقلى آواره اولدى
صبح كلدى انك شمعى بيچاره اولدى نقلدن مراد تجليات صفاتيه صبحدن مراد نور ذات الهيه در يعنى حق تعالينك
صفاتنك لذتلرى اول حضرتك درونه كلدى انك عقلى آواره اولدى وصبح حقيقت طلوع قيلدى انك شمع روحى
زبون ومغلوب قالدى (مثنوى) عقل چون شحنه ست چون سلطان رسيد * شحنهٔ بيچاره در كنجى خزيد * مثلا
عقل شحنه كبيدر چونكم سلطان ايرشدى بيچاره شحنه بر بوجغه سورتدى يعنى سلطان حقيقت عاشقك
وجودى مملكتنه چونكم بر توصالدى وتجلى قيلدى عقل كه فى المثل بر شحنه كبيدر قدرت وقوتى قالميوب كنج
اختفايه قاجدى وتدبير وتصرف ايلمكدن كچدى (مثنوى) عقل سايهٔ حق بود حق آفتاب * سايه را با آفتاب او
چه تاب * عقل فى المثل حق تعالينك سايه سيدر وحق تعالى افتابدر سايه نك اول پادشاهك آفتاب ذاتنه
نسبت نه تاب وطاقتى واردر يعنى عقل كه ظل زائل كبى بر محدث شيئدر انوار ذات قديمه مقارن اولسه انك اثرى قالمز
كما قال الجنيد اذا قرن المحدث بالقديم لم يبق له اثر (مثنوى) چون پرى غالب شود بر آدمى * كم شود از مرد وصف مردمى
هرچه گويد آن پرى گفته شود * زين سرى كرزان سرى گفته بود * چون پرى را اين دم وقانون بود * كردگار آن
پرى خود چون بود * بو بيتلر حق تبارك وتعالينك بندهٔ كاملك وجودنده ظهور قيلمسنك ومتجلى اولمسنك
خصوصنده طالب اولنلره تفهيمدن اوترى مثل موقعنده اولمشدر مثلا چونكم پرى آدمى يه غالب اوله يعنى بر كمسه نك
وجودنه جن طائفه سى مسلط اولوب انى مصروع قيله پس مردن مردملك وصفى كم ونابديد اولور وحكما كا غالب
اولان پرينك اولور پس اول مصروع ومغلوب اول حينده هرنه سويلرسه انى اول پرى ديمش اولور بو برباشدن اگرچه
اول برجانبدن ديمش اولور سر بونده طرف وجانب معناسنه در يعنى هرنه سويلرسه بو مصروع طرفندن اول پرى
سويلمش اولورا گرچه اول بر طرفدن سويلمش اولدى مراد پرى طرفيدر يعنى حقيقتده اول پرى طرفندن سويلنمش
اولور هرنه كه بو مصروع طرفندن سويلنمش اولورسه چونكم پرى ايچون بودم وقانون اوله پس اول پرينك
كردكارى وخالقى نيجه اولور يعنى محقق اولوركه خداى تعالينك بنده سنك وجودنده قوت وتصرفى وجوه
كثيره ايله اندن زياده اولورا كثر مشايخ عبدلك وجودنده حق تعالينك غلبه وظهورنه پرى ايله مصروعى مثال
ايراد ايدوب بونى دليل وبرهان اتخاذ ايتمشلردر نته كم ابن الفارض قدس سره حضرتلرى دخى تائيه سنده بو معنايه
مناسب بو بيتلرى خوب بيورمشلردر (بيت) وأثبت بالبرهان قولى ضاربا * مثال محق والحقيقة عمدتى * بمتبوعة
ينبيك فى الصرع غيرها * على فمها فى مسها طيف جنة * ومن لغة تبدو بغير لسانها * عليه براهين الادلة صحت
بو بيتلرك اجمالا معناسى شريفى اولدركه اى سر اتحاددن غافل اولان كمسه بن رفع انيتنده وتوحيد حقيقيده واتحاد
معنوى خصوصنده اولان قولمى برهانله اثبات ايلرم رجل محققك مثالنى حقيقت بنم مقصودم اولديغى ضارب
اولديغم حالده متبوعه ومصروعه اولان خاتونه كه سكاانباوا خبار ايلر وقت صرعده اول متبوعه دن غيريسى كه جندر
اول متبوعه نك فمى اوزره جنك اكا مس ايلديكى وقتده شو حينده كه اول خاتون مجنونه اوله يعنى مغلوبهٔ جن اوله
وانبا واخبار ايدر سكا شول لغتدنكه اول لغت ظاهر اولور متبوعه لساندن ولغتندن غيريه ملتبس اولمقلغله يعنى
متبوعه نك لسانى رومى ايسه اندن ظاهر اولان عربى وعربى ايسه اندن ظاهر اولان رومى لسانى اوله پس بنم اتحاد
معنويه ده اولان قولم اوزره براهين ادله صحيح وسالم اولدى زيرا چونكم نفوس جنيه نفوس انسيه ده تصرف ايدوب
لسان مصروعه دن غيرى ولغت متبوعه دن آيرى لغات عجيبه وكلمات غريبه تكلمى قابل وجايز اوليجق پس عجب
دگلدر كه حضرت خالق الجن والناس نفوس بشريه ده تصرف ايدوب وانى مغلوب ومبهوت قيلوب اندن انا الحق ديه
وسبحانى ما اعظم شانى ولا اله الا انا فاعبدونى نداسنى قيله بو خود بطريق الاولى وسبيل الاحرى اولور متبوعه مصروعه
اولان خاتونه دير لربو ابيات شريفه نك سائر لغاتنى واعرابنى ومعانى وتحقيقاتنى تائيه يه اولان شرحمزده استين كمسه
طلب ايلسون (مثنوى) اوى اورفته پرى خود اوشده * ترك بى الهام تازى گوشده * چون بخود آيد نداند يك
لغت * چون پرى را هست اين ذات وصفت * پس خداوند پرى وآدمى * از پرى كى باشدش آخر كمى * اول آدمينك
اولكى كنديلكى كتمش پرى خود او اولمش مثلا تركك الهامسز عربجه سويليجى اولمش يعنى مصروع اولان
ترك عربجه بيلمز ايكن عربجه سويليجى اولورسبى اولدركه انده متصرف اولان پرى فصيح عربجه بيلور پس انك
لساندن لغات عربيه يى عربانه تكلم قيلور چونكم اول مصروع كنديه كله لغات عربيه دن بر لغت بيلمز
وحالت صرعده سويلديكى كلمات نه گونه كلمات ايديكنى فهم قيلمز چونكم پرى ايچون بوذات وصفات اوله ونفوس

بشريه ده بو مرتبه تصرف قيله پس پرى وآدمينك خداوندى آخر پريدن انك نجه نقصانى اولور يعنى حق سبحانه
وتعالينك قدرتى وتصرفى وبنده سنك وجودنه كماليله تقربى جن وپرينك تصرف وتقربندن هزار هزار اقوى وكاملتر
اولور چونكم بو مثالى بيلدكسه ومعناسنى فهم قيلدكسه جناب حقك بنده سنه تقربنى وانك لساندن بلا حلول
ولا اتحاد تكلم ايلمسنه ايمان واعتقاد ايله بو مثللرا گرچه بنده نك حضرت حقله اولان قربنه واتحادنه كوره
من وجه جواب واقع اولمشدر لكن من وجه حلول واتحاد صورى معنالرنى موهم اولمقدن خالى دگلدر بوندن مقصود
طابق النعل بالنعل بنده نك حقله اولان اتحادنه مثال اولمق دگلدر بلكه پرينك وجود آدميده تصرفى وانك لساندن
تكلمى محقق اوليجق حق تعالينك وجود آدميده تصرف قيلمسى وانك لساندن متكلم اولمسى اولويتله ثابت اولور
ديديكى اشعار ايلرا گر سؤال لازم كلورسه كه بر كمسنك كه وجودندن ولساندن حق تعالى متكلم اوله البته
عقلا انك وجودنه حلول ايتمك لازم كلور واول بنده نك حضرت حقله متحد اولمسنى مستلزم اولور بو ايكيسى خود
شرعا باطلدر پس بو سؤاله جواب نه وجهله ممكن اولور بو سؤاله حضرت ابن فارضك بو بر قاچ بيتى جواب واقع اولمشدر
وانلر بو وهمى بو ابيات شريفه ايله دفع قيلمشدر نته كم تائيه سنده بيورر (بيت) وهادحية وافى الامين نبينا * بصورته
فى وقت وحى النبوة) اجبريل قل لى كان دحية اذبدا) لمهدى الهدى فى صورة بشرية * بو بيتلرك اجمالا معناسى
اولدركه آگاه اول اى سامع اولان كمسه بن تنبيه ايدرم دحيه يه كه جبريل كلدى بزم نبيمزه اول دحيه صورتنده
ملتبس اولديغى حالده ابتداى وحى نبوت واداى رسالتده اى منكر تجلى حق اولان كمسنه دى بكا كه جبرائيل مهدى
الهدى اولان پيغمبره صورت بشريه ده وهيئت دحيه ده ظاهر اولدقده دحيهٔ كلبى اولديغى معلومدركه دحيهٔ
كلبى اول حينده يا خانه سنده ويا تجارتده بولنوردى پس جبرائيل دحيه اولميجق كذلك جناب حقك عبد صورتنده
ظهورنده عبد اولمق ويا صورت عبده حلول ايدوب انكله متحد اولمق لازم كلمز (مثنوى) شيرگير ار خون نرهٔ
شيرخورد) تو بگويى اونكرد آن باده كرد) ور سخن پرداز دا ززر كهن) تو بگو يى باده گفتست آن سخن) بادهٔ را مى بود
اين شر وشور * نور حق را نيست آن فرهنگ وزور * كه ترا از تو بكل خالى كند * تو شوى پست او سخن عالى كند *
مثلا بر شير طوتيجى مرد اگر شير نرك قاننى ايچسه سن ديرسنكه انى اول مرد شير گير ايلمدى باده ايلدى واگر اول باده خور
اولان كمسه كهنه التوندن سوز دوزسه يعنى اگر بر كمسه باده ايچون مست اولسه وخالص التوندن سوز دوزسه يعنى
سوزنى زر كهن كبى مقبول قيلسه سن ديرسن اول سوزى باده سويلمشدر بر باده نك بو مرتبه شر وشورى اوله پس
نور حقك اول كمال وقوتى يوقميدركه سنى بالكليه سندن خالى ايده سن پست اوله سن او سوزى عالى ايليه خلاصهٔ كلام
ونتيجهٔ مرام اولدركه نجه بر خائف كمسه باده ايچسه ومست اولسه وشير گيرلك مرتبه سن بولسه وبر ارگاك ارسلانى
قتل ايدوب قانن نوش قيلسه سن اول حينده ديرسنكه اول كارى اول خائف وجبان ايلمدى بلكه باده ايلدى واگر
اول مست سرخوشلغى حالنده زر كهن كبى مسجع ومقفى سوزلر سويلسه سن ديرسنكه اول سوزى اول سويلمدى
باده سويلدى زيرا صحو حالنده اول كمسه اول مرتبه سوز سويلمكه قادر اولمزدى سخن پرداز زر كهن ديمك خالص
التوندن سوز يابيدى يعنى سوزنى التون كبى قيليدى ديمكدن عبارت اولور كندى كهنه ومخفى اولان التوندن
سوز دوزيدى وسو يليدى وانى اول حينده اظهار وافشا ايليدى دينسه دخى وجهدن خالى اولمز چونكم بر باده نك
بو مرتبه شر وشورى اولديغى مقرر اوله حق تعالينك نور شريفنك نيچون اول مرتبه هنر وزورى اولميه وعبدك وجودنى
تبديل وتغيير ايليوب انك وجودندن نيجه حالات عجيبه وكلمات غريبه يى ابداع واظهار قيلميه اول نور الهيده وبادهٔ
ربانيده شول حالت وكيفيت مقرردركه سنى سندن بالكليه خالى ايلرسن پست ونيست اولورسن او سنك وجودكدن
سوزى عالى وسامى قيلر حتى انك نشانهٔ حيات بخشيله بى يسمع وبى يبصر مرتبه سن بولورسن وقدرت حقله
بو يا واردت حقله گويا اولورسن (مثنوى) گرچه قرآن از لب پيغمبرست * هر كه گويد حق نه گفت او كافرست *
اگرچه قرآن عظيم ظاهرا حضرت پيغمبر عليه السلامك لب ودهانندندر اما هر كيمكه حق تعالى سويلمدى ديسه
اول كافردر يعنى حضرت قرآنى حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلم ناسه كندى مبارك اغزلريله سويلديلر وآيات وسور
هرنه ايسه اول حضرتك اسان شريفلرندن صادر اولوب انى خلقه بيان ايلديلر ظاهره نظر اولنسه قرآن عظيم
حق تعالى حضرتلرينك كلام قديميدركه حضرت جبرائيل واسطه سيله اول افضل رسله وحى ايلدى وتنزيل بيوردى
پس بر كمسه ظاهره ناظر اولوب اول قرآنى حضرتك دهان شريفندن استماع ايلديكى ملابسه ايله بو كلام خدا دگلدر
محمد عليه السلام كلاميدر ديسه كافر اولور چونكم حقيقتده انى متكلم خدا بحسب الظاهر حضرت مصطفى ايديكنى
بيلدكسه وانك كلام حق اولديغنه ايمان قيلدكسه پس ورثهٔ انبيا عليهم السلام اولان اوليانك دخى بر وقتلرى واردركه

خدای تعالی انلری کند یلردن محو ایلر واول حینده انلرڭ لسانندن هر نه مراد ایلرسه سویلر هر کیمکه انلره انکار ایلر
معنا حق تعالی یه انکار ایلر چونکم اولیای کرامڭ حقله باقی اولوب وحضرت حقله بیناوشنواوپویا وکویا اولملری
بعض امثله وادله ایله اثبات بیوردیلرایسه بنه بایزید حضرتلرینڭ قصه سنڭ بیاننه شروع ایدوب انی تقریر بیوررلر (م ی
چون همای بیخودی پرواز کرد * آن سخن را بایزید آغاز کرد * چونکه بیخودلق همای پرواز ایلدی اول سوزه بایزید
حضرتلری آغاز ایلدی یعنی بیخودوبی وجودلقکه فی المثل برهمای بلند پرواز کبیدر چونکم اول بی وجوداولمق
وحضرت حقڭ تجلیسی غلبه قیلمق همای پرواز قیلدی وظهوره کلدی اول سبحانی ما اعظم شانی ولا اله الا انا
فاعبدونی کلامنی تکرار سو یلمکه باشلدی (مثنوی) عقل راسیل تحیر در ربود * زان قویتر کفت کاول
کفته بود * سیل تحیر عقلی قاپدی اندن قو یترد یدیکه اول دیمشدی یعنی اولکی سویلدیکی سوزدن نیجه مرتبه
زیاده سویلدیکه اول اولکی سوزدن زیاده رلڭ اولان سوز بودرکه اندن حکایه بیوررلر (مثنوی) نیست اندرجبه ام
الا خدا * چند جویی بر زمین و بر سما * بنم جبه وجومده بو قدر الا خدای تعالی واردرنه کم (لیس فی جبتی سوی
الله) بیوردیلر زمین وآسمانده نیجه استرسن یعنی بنم قلبمکه زمین وآسماندن اوسعدر (کما قال الله تعالی ما وسعنی
ارضی ولا سمائی ولکن وسعنی قلب عبدی) آه وجودم ذات وصفات حقه مظهردر وبنم وجودم جبه سنده
خدای تعالیدن غیری اصلا برآخر شئ بو قدر بلکه هر نقدر شیئم وار ایسه انڭ ذات وصفاتنڭ پرتو واثریدر وبنم
غیری کورنمم فی الحقیقه وجود وهمی وامر اعتباریدر چونکم قضیه بونڭ کبیدر اول خدای تعالی یی
نیچون زمین وآسمانده استرسنکه خلیفهٔ حق ومرآت وجود مطلق اولان انسانی قویوب یانده نه دیلرسن دیدی
(مثنوی) آن مریدان جمله دیوانه شدند * کاردها بر جسم پاکش میزدند * اول مریدلر جمله سی دیوانه اولدیلر اول
حضرتڭ جسم پاکنه بچاقلر اوردیلر وانڭ هلاکنه قصد قیلدیلر (مثنوی) هر یکی چون ملحدان کرده کوه *
کارد میزد پیر خود را بی ستوه * اول مریدلرڭ هر بری کرده کوه ملحدلری کبی بی ستوه وبی اضطراب کندی پیرنه بچاق
اوردی کرده کوه کردستانده بریرڭ اسمیدرکه اکثر اهلی زیاده ملحددر دیرلر (مثنوی) هر که اندر شیخ تیغی میخلید *
باز کونه از تن خود میدرید * هر شول کمسه که شیخڭ وجودنه بر تیغ صانجدی وبربچاق صوقدی اول تیغ عکسنه
دونوب کندی تنندن یرتدی یعنی انڭ ضربی هر کسڭ کندی وجودنه منعکس اولوب هر بری شیخڭ نیره سنه
قصد ایلدیسه کندینڭ اوراسنی مجروح ایتدی (مثنوی) یك اثر نی بر تن آن ذوفنون * وآن مریدان خسته وغرقاب
خون * اول ذوفنونڭ تنی اوزره بر اثر اولمدی حال بوکه اول مریدلر خسته ومجروح قانه غرق اولدیلر (مثنوی)
هر که او سوی کلویش زخم برد * حلق خود ببریده دید وزار مرد) انلردن هر شول کمسه که اول شیخڭ بوغازی
جانبنه زخم ایلتدی اول مرید کندی بوغازنی کسلمش کوردی وزار یلکله اولدی (مثنوی) وانکه او راز خم
اندر سینه زد * سینه اش بشکافت شد مرده ابد * واول مرید که اول بایزید حضرتلرینڭ سینه سنه زخم اوردی انڭ
سینه سی یارلدی ومرده ابد اولدی (مثنوی) وانکه آکه بود زان صاحب قران * دل ندادش که زند زخم کران
واما اول مرید که اول صاحب قران وقطب زماندن آکاه وخبردار ایدی اکا کوکل ویرمدیکه اکا زخم کران اوره
(مثنوی) نیم دانش دست او را بسته کرد * جان ببرد الا که خود را خسته کرد * زیرا نیم دانش انڭ النی بسته ومقید
ایلدی اول مرید نیم عقل اکرچه جاننی ایلتدی وقورتردی الا که کندوینی خسته ایلدی (مثنوی) روز کشت وان
مریدان کاسته * نوحها از خانه شان برخاسته * صباح اولدی واول مریدلرا کسلمش وبعضسی هلاك اولمش انلرڭ
خانه لرندن فغان ونوحه لر قالقمش (مثنوی) پیش او آمد هزاران مرد وزن * کای دو عالم درج در یك پیرهن * اول
شیخ کاملڭ هزاران مرد وزن اوکنه کلدی اکا بویله دیو که ای قطب زمان ومرکز دائرهٔ کون ومکان ایکی عالم سنڭ
یالکز پیرهن وجودکده مندرجدر (مثنوی) این تن تو کر تن مردم بدی * چون تن مردم ز خنجر کم شدی *
بو سنڭ جسم وتنڭ اکر خلقڭ جسم وتنی اولیدی خلقڭ جسم وتنی کبی خنجردن کم اولوردی پس سنڭ
تن مبارکڭ خلقڭ جسم وتنی کبی دکلدرکه اکا تیغ وخنجر اصلا ضرر ویرمدی (مثنوی) باخودی با بیخودی
دوچار زد * باخود اندر دیدهٔ خود خار زد * بر باخود بر بیخود ایله مقابله ایلدی باخود کندینڭ دیده سنه خار اوردی
دوچار زد دیمك مقابله قیلدی وقرشواشدی دیمك معناسنه در یعنی بر باخود اولان کمسه بر بی خود اولان فانی
فی الله ایله مقابله قیلسه وقرشولشسه باخود اولان کمسه معنا کندی کوزینه خار اوردی مثلا اول فانی برآیینهٔ
صافی کبیدر و باخود اولان کمسه ناظر اولان کمسه کبیدر پس اول آیینه ده کوردیکی صورتنه هر نه اهانت ایلرسه
ینه کندی صورتنه ایلمش اولور (مثنوی) ای زده بر بیخودی تو ذو الفقار * بر تن خود میزنی آن هوش دار *

ای بی خود وبی وجود اولنلره ذو الفقار اورمش کمسه انی معنا کندی تنکه اورورسن عقل طوت یعنی بی وجود اولان
دله هر نه کار ایلرسڭ طرد اوعکسا انڭ آثاری ینه کندیکه عائد اولور پس عقلڭ باشکده طوتوب متأدب اول (مثنوی
زانکه بیخود فانیست وایمنست * تا ابد در ایمنی او ساکنست * زیرا بی خود فانیدر وایمندر تا ابدا ایمنلکده ساکندر
انلر اوزره خوف وحزن یوقدر نه کم بو آیت کریمه بو خصوصده ناطقدر (قال الله تعالی فی حقهم الا ان
اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون (مثنوی) نقش او فانی واوشد آیینه * غیر نقش روی غیر آنجای نه * اول
بی خودڭ نقش باطنی فانی واو بیخود آیینهٔ صافی اولدی غیرڭ یوزنڭ نقشندن غیری اول آیینه ده نسنه یوقدر یعنی
اول فانی فی الله اولان بی وجودڭ نقش باطنی واوصاف مختلفهٔ درونی محو وفانی اولدی وانڭ ذاتی آیینهٔ صافی
اولمق مرتبه سن بولدی پس اندن اصلا نقش وصورتدن برشئ قالمدی انده هر نه نقش کورسڭ غیرڭ روینڭ
نقشندن غیری دکلدر (مثنوی) کر کنی تف سوی روی خود کنی * ور زنی بر آیینه بر خود زنی * اکر اکا تف ایلسڭ
معنا کندی یوزیکه ایلرسن واکر آیینه اوزره اورهسن کندیکه اوررسن (مثنوی) ور ببینی روی زشت آن هم تویی *
ور ببینی عیسی ومریم تویی * واکر آیینه ده زشت وقبیح یوز کوره سن اودخی سنسن وکر آیینه ده عیسی ومریم
کوره سن اودخی سنسن یعنی اول آیینه کبی اولان بی وجودڭ مرآت ذاتنده اکر روح مجرد ونفس طاهره صفتلرین
کوره سن اول هم سنسن وکوردیکڭ کندی روحڭ ونفسڭڭ صفتلریدر (مثنوی) او نه اینست ونه آن او ساده است
نقش تو در پیش تو بنهاده است * چون رسید اینجا سخن در لب ببست * چون رسید اینجا قلم در هم شکست
زیرا آیینه نه بودر ونه اودر اول آیینه جمیع نسنه دن صافی وساده در سنڭ عکس ونقشکی سنڭ اوکنده
قومشدر یعنی آیینهٔ صافی کبی اولان فانی فی الله حقیقتنه نظر قیاسڭ نه اودر ونه بودر بلکه جمله دن صافی
وساده درینڭ وبدهر نه نقش کورسڭ کندی نقشکدرکه اوانی سنڭ اوکنکه وضع ایلمشدر نه کم جلد اولده حضرت
نبی علیه السلامدن حکایت بیوردیلرکه برکمسه اول حضرته کلمش واکا نه لطیف ونه ملیحسن یا رسول الله
دیو خطاب قیلمش اول حضرت اکا صدقت دیو جواب ویرمش بعد زمان ابو جهل کلمش واول حضرته قرشونه
زشت وقبیحسن یا محمد دیو کلام قیلمش اول حضرت اکا دخی صدقت دیو جواب ویرمش پس حضرت ابو بکر رضی الله
عنه دیمشلرکه یا رسول الله بو ایکی کمسه یه صدقت دیو جواب بیوردیکز بونڭ توفیقی نیجه ممکن اولور بیورمشلرکه
نحن مرآة مجلوة قد یری کل احد فینا صورته چونکم سوز بو مرتبه یه ایرشدی اب قپو یی بغلدی چونکم قلم بورایه
ایرشدی هم صندی بو هم وجهدر چونکم سخن بورایه ایرشدی قلم هم صندی لکن قپویاغلمندن وقلم صنمه سندن
مراد بو مرتبه نڭ وراسنده اولان اسرار وحقایق دهان سویلمکه وقلم تحریر ایلمکه قابلیت وامکان اولمدیغی اشعار
ایلرزیرا فانی فی الله اولان ولی فاضلڭ وانسان کاملڭ مرتبه سی وحقیقتی بو لسان ایله سویلمك وبو قلم ایله تحریر اولنمق
ممکن دکلدر (مثنوی) لب ببند ارچه فصاحت دست داد * دم مزن والله اعلم بالرشاد * پس اب ودهانی باغله
اکرچه فصاحت ال ویردی وبورادن دم اورمه والله تعالی حضرتلری سداد ورشاده اعلمدر وبو سره عالم اولان
کمسه لرڭ صمت وسکوت قیلماسی نیجه وجهله اوجب والزمدر (مثنوی) بر کنار بامی ای مست مدام * پست بنشین
یا فرود آ والسلام * ای مست مدام اولان عاشق فی المثل طام کنارنده سن پست اوتور ویا خود آشغه این والسلام بامدن
مراد مرتبهٔ حقیقتدر پست اوتورمق حقیقت عالمنه کتمکدن وانده کندوینی محو ایتمکدن عبارت اولور واندن
تنزیل ایتمك مرتبهٔ عقله کلمك ومقتضای عقل اوزره هر کسڭ عقلی یتدیکی یردن حالنه مناسب تکلم ایتمکدن کنایت
اولور پس خلاصهٔ کلام بو یله دیمك اولور که ای شراب احدیت وبادهٔ حقیقتله مدام مست ومستغرق اولان عاشق
فی المثل سن بام حقیقتڭ کنارنده سن پس سکا ایکی حالدن بو نی اختیار ایلمك لازم اولور یا حقیقت عالمنه اوته اوتور
یعنی عالم صورتدن اوته کیت وحقیقت عالمنده کندیکی ناپیدا ایت ویا خود اول کنار مرتبهٔ حقیقت اولان سکر
مرتبه سندن عقل وصحو مرتبه سنه تنزل ایت تا امین اوله سن وسلامت بوله سن (مثنوی) هر زمانی که شدی
تو کامران * آن دم خوش را کنار بام دان * هر شول زمانکه ای عاشق سن کامران اوله سن اول خوش اولان دمی
سن فی المثل دام کناری بیل یعنی ای عاشق صادق هر شول زمانده که سن محبوب حقیقینڭ وصالیله کامران اوله سن
وانڭ جمال باکمالنی مشاهده قیله سن وشراب تجلیدن مست اولوب صفا بوله سن اول خوش وقتی سن طام کناری کبی
بیل اول مرتبه ده زیاده حذر ایله کندیکی صیانت قیل تا اندن اشغه دوشمیه سن تا انڭ نار فراقنده یانوب پشمیه سن
(مثنوی) بر زمان خوش هراسان باش تو * همچو کنجش خفیه کن بی فاش تو * خوش اولان زمان اوزره سن خائف
ولرزان اول اول خوش زمانی کنج کبی مستوره وپنهان ایله فاش وآشکارا ایلمه زیرا اول زمان خوش وقت دلکش

في الحقيقه بر كنز الهيدر انك عدوسی نامتناهيدر كركدركه انك زوالندن خائف اوله سن وكنج كبی انی افشا ايتميوب
خفيه قيله سن (مثنوی) تانيايد برولا ناكه بلا * ترس ترسان رودران مكمن هلا * تاكم ولا ودوستلق اوزره
بلا كلميه وقرب ووصال بعد فراقه مبدل اولميه زنهارهله اول مكمنده خوف ايده رك يوری يعنی اول كامرانلق
وقتنده مغرور اولمه وترك خوف وخشيت قيلمه تاكم سنك ولاكه وصفاكه ناكاه غيرت الهی برله بلا مسلط اولميه
زنهارا كاه اول اول كون محلنده زياده قورقه قورقه يوری تاكوردكدنصكره حوره دوشميه سن (اعوذ بالله من الحور
بعد الكور) ديو حق تعالی يه استعاذه قيله سن زيرا (المخلصون علی خطر عظيم) موجبنجه مخلص اولنلر عظيم خطر
اوزره در پس خوف وحذردن خالی اولمق كركك (مثنوی) ترس جان دروقت شادی ازز وال * زان كنار بام
غيبست ارتحال * مثلا شادلك وقتنده شادلك زوالندن جانك قورقسی اول غيب طامنك كنارندن جانك
ارتحاليدر يعنی شول وقتده كه سكا شادلك وكشادلك حق جانبندن حاصل اوله اول وقتده كه جان اول شادلكك
زائل اولمسندن خوف وحذر قيله اول جانك ترسان اولمسی فی المثل بام غيبك كنارندن اوته ارتحال قيلمسی وسقوط
وزوالدن بری اولمسی ونجات بولمسی اولور زيرا كناردن اوته كتدكدنصكره سقوط وزوال خوفندن بری اولور
(مثنوی) كرنمی بينی كنار بام راز * روح می بيند كه هستش اهتزاز * اكرسن راز بامنك كنارنی كورمز ايسك روح وجان
اول كنار بامی كورر زيرا انك لرزش واضطرابی واردر يعنی اكر راز طامنك كنارنی سن ديدهٔ ظاهرله كورمز ايسك انی
ديدهٔ روح كورر وروحك انی كورديكنك وبيلديكنك علامتی اولدركه انك اول مرتبه دن ساقط اولمقدن واول نعمت
ومسرت زائل اولمقدن خوفی ولرزه سی واردر اكر روح اول حالتی كورميدی نيچون لرزان اولوردی ونه وجهله انك
سقوط وزوالندن خوف وحذر قيلوردی (مثنوی) هر نكالی ناكهان كان آمدست * بر كنار كنكرهٔ شادی
بدست * جز كنار بام خود نبود سقوط * اعتبار از قوم نوح وقوم لوط * پس هر بر نكال كه اوناكهان كلمشدر البتّه
اول سرور وشادی كنكره سنك كناری اوزره اولمشدر يعنی هر بر عذاب وعقوبتكه ناكاه برقومه كلمشدر وانلری
هلاك قيلمشدر اول عذاب وعقوبت ونعمت وشادلك كنكره سنك ومرتبه سنك كنارنده واقع اولمشدر زيرا طام
كنارندن غيريدن خود سقوط اولمز قوم نوح وقوم لوطدن اعتبار طوت مصرع ثانيده قرينهٔ كلام اكا دلالت ايدركه از
لفظی مقدر اولوب از قوم نوح واز قوم لوط اعتبار كير ديمك حكمنده اولور وبو تقديرده تكلف اولمديغيچون
اولی اولان معنی بو اولور اما اعتبار لفظی مصرع اولده اولان نبودك فاعلی اولوب جز لفظی نبوده صرف اولمق عظيم
تكلف اولور وبو تقديرا اوزره معنی كنار بامدن سقوط خود قوم نوح وقوم لوطدن غيری اعتبار ومحل عبرت اولمز ديمك
اولور بو معنی جان عالمك وشمعينك اختيار ايلديكی معنادر وخلاصهٔ كلام اولدركه هر نه قدر نكال وعذابكه
برقومه ناكهانی كلمشدر اول عذاب اول قومه نعمت ومسرت مرتبه سنك كنارنده واقع اولمشدر انلری اول مرتبه دن
اسقاط قيلمشدر زيرا بام كنارندن غيريدن خود آشغه سقوط ممكن اولمز قوم نوحدن وقوم لوطدن اعتبار طوتكه
انلری شادلك ونعمت وكشادی ومسرت مرتبه سنك كنارنده بی خود وبی خشيت ساكن اولمشلردی عذاب
ونكال انلره اول مرتبه ده كلوب انلری نعمت ومسرت مرتبه سندن اسقاط ايليوب هلاك قيلدی اكر اول مرتبه ده
خائف اوله لردی وپيغمبره تبعيت قيله لردی اول مرتبه دن ساقط اولمزلردی اكر صورتا موتله ساقط اولسه لرده
آخرتده بی نعمت اولمزلردی ومخذول ومغبون قالمزلردی (بيان سبب فصاحت وبسيار كويیٔ آن فضول بحضرت
رسول عليه السلام (مثنوی) پرتو مستیٔ بيحد نبی * چون بزد هم مست وخوش كشت آن غبی * حضرت نبی عليه
السلامك بيحد اولان مستلكينك پرتو واثری چونكم اول غبی يه اوردی اول غبی هم مست هم خوش حال اولدی
(مثنوی) لاجرم بسيار كوشد از نشاط * مست ادب بكذاشت آمد در خباط * لاجرم نشاط وسروردن بسيار كو
اولدی واكثار كلامه شروع قيلدی مست ادبی ترك ايتدی خباطه كلدی يعنی دپه سی اوزره دوشمكه باشلدی
وعظيم خطا وفساد ايشلدی خباط دپه سی اوزره دوشمكدير لر بونده خطا وفساد ايشلمكدن عبارت اولور
(مثنوی) نی همه جا بيخودی شر می كند * بی ادب را همی چنان ترمی كند * جميع محلده بر بيخود شر وقباحت
ايلمز بلكه شراب بی ادبی بونك كبی رلك ايدر يعنی هر محلده بی خود اولان كسه شر ايلمز ومست اولمغله ياوه سويلمز
بلكه شراب بر محلكه حد ذاتنده بی ادب اولانی بونك كبی بتر قيلور ودرونده اولان خباثت ورجاستی مست
اولدقده شرم وحيا پرده سی كيدوب اظهار ايلر (مثنوی) كر بود عاقل نكوفر می شود * ور بود بدخوی بدتر ميشود
اكر باده خور اولان كسه عاقل اولورسه مست اولدقجه نيكو فر اولور وحليم وسليم اولوب حسن حالی زياده اولور
وكر بدخوی وبدنهاد اولورسه دخی بدتر اولور وانك قباحتنی اظهار وآشكار قيلور بوراده سؤال لازم كلوركه دينه

چونكم عاقل ونيك خوی اولنك باده حسن حالنی وصفت حميده سنی زياده قيلر نيچون انلره باده حلال اولمدی بلكه
عاقله ونادانه هر نه ايسه جميع انسانه حرام اولدی عقل بونی اقتضا ايدردیكه بدخوی اولنلره حرام وعاقل ونيك خوی
اولنلره حلال اوليدی پس بو اشكاله بو بيتلرله جواب ويروب بيوررلر (مثنوی) ليك اغلب چون بدند وناپسند *
برهمه می را محرم كرده اند * حكم اغلب راست چون غالب بدند * تيغ را از دست رهزن بستدند) نعم بويله در ليكن اغلب
ناس چونكم بدلردر وناپسندلردر دوكلی خلق اوزره می حرام ايلمشلردر حكم اغلب ايچوندر چونكم بدلر غالبدر
پس تيغی رهزنك الندن الديلر وجمله يه خمر ايچمه كی حرام قيلديلر شرايع سالفه ده خمر ايچمك جمله يه حلال ايدی لكن
ايچوب بدخو يلغی اظهار ايلينه تاديب وتعزير ايدرلردی اما مست ولا يعقل اولمجق قدر نوش ايتسه ونيم مست
اولوب عبادت وطاعت سمتنه ويا كار وكسب طريقنه كتسه لر منع ايتميوب علماسی جائز كوررلردی حتی بزم
دينمزده دخی بدايت اسلامده مسلمانلر نيچه زمان بو اسلوب اوزره شرب خمر قيلديلر خمر خصوصنده درت آيت كريمه
نازل اولمشدر اولا مكهٔ مكرمه ده بو آيت كريمه نازل اولدی (ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا
حسنا) پس مسلمانلر خمری ايچرلردی حال بوكه اول خمر بونلره حلال ايدی زيرا حق تعالينك بنده لريچون خلق ايلديكی
اعنابك سكری ايدی بونلرك بدخو يلقلرن وفسادلرن اظهار ايلمزدی بورايه نظر ايلديكلرندن اوتری نوش ايدرلردی
نيچه زماندنصكره حضرت عمر وحضرت معاذ بن جبل رضی الله عنهمادن واصحاب كرامدن برنيچه نفر حضرت
رسول عليه السلامه كلديلر ودیديلركه يا رسول الله بزه خمر خصوصنده فتوی ويرز يرا خمر عقلی اذهاب ايلر ومالی تلف
قيلر چونكم بويله ضرری واردر بونك ايچمه سی حلالميدر ديديلر پس بو آيت كريمه نازل اولدی (ويسألونك عن الخمر
والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس) پس بو آيت كريمه نازل اولدقدنصكره برنيچه كروه انك اثمنه وضررنه نظر
ايدوب انك شربنی ترك ايتديلر وبرنيچه كروه دخی اول خمرك منافعنه نظر ايدوب انی نوش ايتديلر شول زمانه دككه
اصحاب كرامدن عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه حضرتلری مؤمنلردن بعض كسه لری خانه سنه دعوت ايلدی
اول مجلسده يديلر وايچديلر وسرخوش اولديلر پس اخشام نمازنك وقتی كلدی بونلرك جمله سی نمازی قيلمغه قائم اولديلر
عبدالرحمن بن عوف حضرتلری بونلره اخشام نمازنده امامت ايلدی * قل يا ايها الكافرون لا اعبد ما تعبدون
سوره سنی قرائت ولاات نفيلری ترك بيورملريله عقبنده) بو آيت كريمه نازل اولدی (لا تقربوا الصلاة وانتم سكاری
حتی تعلموا ما تقولون) پس بو آيت كريمه كلدكدنصكره شرب خمر ايدنلر اوقات صلوتدن مقدم شرب ايدرلردی وسكری
حالنده صلوته قريب اولمزلردی وبو اسلوب اوزره دخی نيچه زمان مرور ايلدی حتی بركون عتبان بن مالك رضی الله عنه
حضرتلری طعام حاضر ايلدی ومسلمانلردن برقاچ كسه يی دعوت ايلدی بونلرك ايچنده سعد بن ابی وقاص رضی الله
عنه بيله ايدی يديلر وايچديلر وسرخوش اولديلر اندنصكره مفاخرته ومشاعره يه باشلديلر پس سعد بن ابی وقاص
انصارك هجونه متعلق برقصيده انشاد ايلدی پس انصاردن بركسه قالقدی وسعد بن ابی وقاصك باشنی ياردی پس
سعد بن ابی وقاص رسول عليه السلام حضرتلرينه كلدی وشكايت قيلدی اول حينده بو آيت كريمه نازل اولدی
(يا ايها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون) پس جميع
مؤمنلره بو آيت كريمه ايله خمر ايچمك قطعا حرام اولدی اكرچه بو جمله نك ايچنده نيچه عاقل ودانا واردركه خمر اكا ضرر
ويرمز وانلر نوش ايلسه لردی انلری بدخويلك ورهزنلك مرتبه سنه ايركورمزدی مع هذا بونلره دخی انك شربندن
اجتناب ايلمكله امر اولنديلر وانلره اوزره دخی حرام قيلندی زيرا اكثره قائم دكلدر وحكم غالبكدر ونادر اولان نسيه
معدوم حكمنده در چونكم بادهٔ ظاهری نوش ايلين كسه لر مختلف المشاربدر ونوش ايلدكلرنده كيمينك
حسن حالی ظهوره كلور وكيمينك دخی قبح خصالی ظهوره كلور كذلك انبيا واوليانك وجودلری خمندن حاصل
اولان باده دخی بر محلك كيدرانی نوش ايدنلرك بعضسندن اعمال حسنه وخصال حميده واقوال طيبه
ظاهر اولور واول بادهٔ معنوی انك جوهرنی وجمال حقيقتنی ظهوره كتورر وبعضسنك دخی سوء حالنی وقبح
خصالنی وخبث اقوالنی مهيج اولور واظهار قيلور حتی اول بادهٔ معنوينك محلی اولان صاحب كمالله
معارضه وقيل وقال قيلور ويا خود جنك وجدال قيلور نته كم حضرت بايزيد قدس الله سره حضرتلرينك مريدلری
بايزيد حضرتلريله جنك وجدال قيلديقلری كبی ودخی اول معترض اولان عرب حضرت رسول اكرم
صلی الله عليه وسلمك ذوق باطنلرندن وشراب روحانيلرندن مست اولدقده اول حضرتله جنك وجدال قيلدی
واكا معارضه ايلدی پس حضرت رسول اكرم صلی الله عليه وسلم اول معترضه اول جوان هذيلينك سرلشكر
ايلسنك سری وحقيقتی نه ايدوككی تمام سويلدی (بيان رسول عليه السلام سبب تفضيل واختيار كردن او

آن هذیلی را امیری وسر لشکری بر پیران وکاردیدکان (مثنوی) کفت پیغمبر که ای ظاهر نکر * تو مبین اورا جوان
بی هنر * حضرت پیغمبر علیه السلام اول بو الفضوله دیدیکه ای ظاهره باقیجی وصورته طبیجی سن انی جوان وبی هنر
کورمه بلکه او من حیث المعنی پیر وعاقل پر تدبیردر (مثنوی) ای بسا ریش سیاه ومرد پیر * وی بسا ریش سپید ودل
چو قیر * ای غافل چوق کمسه ظاهرا ریش سیاه وباطناً مرد پیر در وای نادان بونی دخی بیل که چوق کمسه نك صقالی
سپید وقلبی زفت کبی سیاهدر عقل وفهمی کج وهر ایشی معوجدر پس انك مسن اولوب سالخورده اولمسی
نه منفعته یرار (مثنوی) عقل اورا آزمودم بارها * کرد پیری آن جوان در کارها * بن نیجه کره اول جوانك عقلنی
تجربه ایتدم اول جوان نیجه کارلرده پیرلك ایتدی ودرست وصائب تدبیرلر قیلدی (مثنوی) پیر پیر عقل باشد ای
پسر * نی سپید موی آن در ریش وسر * ای پسر حقیقتده پیر عقل پیریدر یوخسه باشده وصقالده قیل اغرمق دکلدر
یعنی برکسه نك صاچی وصقالی آق اولسه ونیجه روز کار کورسه لکن عقلده وتدبیرده ناقص اولسه واطفال کبی
الوان واشکاله الدنسه ومغرور اولسه اکا رجال مرتبه سن ویرمزلر وبونلره پیر نابالغ دیرلر اول جوانکه عقلده وتدبیرده
کامل اولسه وحق باطلدن فرق قیلسه اکا اولیا مرد بالغ وپیر کامل تعبیر ایلرلر (مثنوی) از بلیس او پیرتر
خود کی بود * چونکه عقلش نیست او لاشی بود * اول کمسه ابلیسدن خود پیر ترقن اولور چونکه انك عقلی
یوقدر او لاشی اولور اکر مجرد پیر اولمغه اعتبار اولیدی ابلیس جمله دن بیشتر وفاضلتر اولمق لازم کاوردی بوخود بویله
دکلدر بلکه اعتبار علمه وعقله درکه بونلرك نتیجه سی حق تعالی یی بیلمك واکا اطاعت وعبادت قیلمقدر (مثنوی)
طفل کیرش چون بود عیسی نفس * پاك باشد از غرور واز هوس * سن انی طفل فرض ایله چونکه او عیسی نفس اوله
بوکونه طفل غرور وهوسدن پاك اولور چونکم برکسه غرور وهوس لوثندن پاك وطاهر اوله اکرچه صورتا
طفل ایسه ده اول معنا پیردر (مثنوی) آن سپیدی مو دلیل پختکیست * پیش چشم بسته کش کوته تکیست *
اول مونك سپیدلکی ظاهرا پختکلکه دلیلدر شول بسته چشمك قتنده که اول کوته تکدر یعنی عقل وبصیرت میدانده
تك وپویی کوتاه اولان وعاجز ومقعد قلان کوزی باغلو نادانك وکنده اول ظاهرا صاچی وصقالی اغرمق پختکلك
علامت ودلیلی اولمشدر (مثنوی) آن مقلد چون نداند جز دلیل * در علامت جوید اودائم سبیل * اول مقلد
چونکم ظاهرده اولان دلیلدن غیریسی بیلمز پس مقصوده یولی دائما علامتده واثرده استر برشیئك حقیقتنه
اکر دلیل اولمسه انك ادراکنده عاجز اولور وانی یا ناقص ویا کامل زعم قیلور واکر برکسه کندی یه عاریتی دلیل
باغلسه اول کسه بی دلیلك مقتضاسی نه ایسه اکا کوره قیاس قیلور مثلا برجوانده پیرلکه دلیل اولان که موی
سپیددر انی کورمسه انی جوان صنور وبرپیرده پیرلك علامتنی کورسه انك باطنی دخی همان اویله پیر قیاس قیلور
(مثنوی) بهر او کفتیم که تدبیررا * چونکه خواهی کرد بکزین پیررا * اول مقلددن اوتری دیدککه رأی وتدبیری
چونکه ایلمك استرسن پیر اختیار ایله یعنی اموردهو بعض کارده مشاوره وتدبیر ایلمك استر ایسك پیرله ایله دیدیکم اول
مقلددن اوتری ایدی یوخسه محقق اولان عاقل ودانادن اوتری دکلدر زیرا عاقل ودانانك علامات وآثارله پیر اولنی بیلمکه
احتیاجی یوقدر (مثنوی) آنکه او از پردهٔ تقلید جست * او بنور حق ببیند هرچه هست * نور پاکش بی دلیل وبی
بیان) پوست بشکافد درآید در میان * اما اول کمسه که پردهٔ تقلیددن صچرادی هرنه که واردر او نور حقله کورر
وکاشی حقیقت سرنه واقف اولور انك نور پاکی دلیل وبیانسز پوستی یاردرون ومیانه کاور وهر شیئك باطننه ناظر
اولور یعنی شول عارف که تقلید پرده سندن خلاص اولدی ونور حقله هرنه وار ایسه انك حقیقتنی کوردی
ومشاهده قیلدی انك نور پاکی دلیل وبیانسز ومقال وزبانسز صورتی خرق ایلر وعلامات وآثاردن کذر قیلر واول
شیلرك نور فراستله باطننه داخل اولور وحد ذاتنده اول شی هرنه کونه ایسه انی بیلور وماهیتنه عارف اولور (مثنوی
پیش ظاهر بین چه قلب وچه سره * او چه داند چیست اندر قوصره * ظاهر بین اولان کمسه نك اوکنده قلب نه در
وسره نه در یعنی قلب زراندوده نقد خالص برابر راونه بیلور قوصره ده نه واردر سره مقبول ونقد خالص معناسنه در
قوصره خرما سپدینه دیرلر بونده مراد قلب اولور یعنی صورت بین اولان وظاهره نظر قیلان کمسه لرك قتنده مزور
ومرایی اولان کمسه لرله خالص وصافی اولان کمسه نك فرقی یوقدر بلکه قلب اولان اهل تزویری نقد خالص اولان
اهل کمالدن او بیلور اول ظاهر بین قلب ایچره نه واردرنه بیلور انسان دیدکارنی همان صورت زعم قیلور حال
بوکه چوق کمسه صورت قیدندن کذر ایتمشلردر وتکمیل سیرت ایتمك طریقنه کتمشلردر (مثنوی) ای بسا
زر سیه کرده بدود * تا رهد از دست هر دزد حسود * ای چوق دود له سیاه اولمش التون واردر تا هر حسود دزدك
الندن قورتله یعنی نیجه خالص التونی دخانله سیاه ایدرلر تا حسود اولان سارقلر انك ظاهرنه باقوب قدرنی بیلیوب

ترك

ترك ایده لر واول زر خالص انلرك الندن بوصنعتله خلاص اوله کذلك نیجه صافی وخالص عاشقلر واردر که انلرك صورت
ظاهره لری دخان عصیانله سیاه اولمش واهل معصیت هیئتنی هر بری اختیار قیلمشلردر تا که شیطان عنود ودزد
حسود کبی اولان اهل وجودك شرلرندن ومکرلرندن بوفنله نجات بولمشلردر بونلره ملامیه دیرلر وبونلر اولیاء اللهدن
شول طائفه درکه اخلاص شرابن ایچمشلردر ورسوم وصورت قیدندن اوته کچمشلردر شرلرین اضمار ایتمزلر واهل
ریا کبی خیرلرین اظهار ایتمك سنتنه کتمزلر (کما قیل فی تعریفهم (الملامی هو الذی لا یضمر شرا ولا یظهر خیرا
(مثنوی) ای بسا مس زراندوده بزر * تا فروشد آن بعقل مختصر * ای چوق التونله یالدزلنمش باقر واردر تا کم اول
زراندوده اولان مس کندیسنی مختصر اولان عقله صاته یعنی چوق باطنلری دون وفاسد حیله کرلر واردرکه صورت
ظاهره لرنی صلاح وتقوی ایله آراسته ولباس زهد وطاعتله بدنلرین پیراسته ایتمشلردر تا کندیلری بوصنعتله عقل
مختصره وقاصر فهم اولنلره صاته وانلردن نیجه مشتری وخرید ار جمع ایده وبو اسلوبله مشار بالبنان ومقبول
خلق جهان اوله (مثنوی) ما که باطن بین جمله کشوریم * دل ببینیم وبظاهر ننکریم * بز که جمله کشورك باطننی
کوریجی وجمیع اسرارنی مشاهده ایدیجی یز قلبی کورورز ظاهره باقمزز برکسه نك درونته مطلع اولمقده واسرار باطننی
مشاهده قیلمقده دلایل وآثاره محتاج دکلوز بلکه نور فراستله انك حقیقت حالنی بیلورز ونقد وقلبندن هرنه سی
وار ایسه اکاه اولورز (مثنوی) قاضیانی که بظاهر می تنند * حکم براشکال ظاهر میکنند * چون شهادت
کفت وایمانی نمود * حکم او مؤمن کنند این قوم زود * پس منافق کاندرین ظاهر کریخت * خون صد مؤمن بپنهانی
بریخت * اما شول قاضیلر که ظاهره طولانورلر یعنی ظاهرله عمل ایلرلر اشکال ظاهر اوزره حکم ایلرلر اکر ظاهرده
اولان شکلری اهل ایمان واهل اسلام شکلنه مشابه وصلحا هیئتنه مناسب ایسه اهل ایمان واهل اسلامدندر
دیو حکم ایلرلر وبو کمسه صلحادندر دیو سویلرلر واکر بونك عکسی برکسه اهل ایمان واهل اسلام هیئتنده اولمسه
وصلحا لباسیله تلبس قیلمسه هرنه شکلده ایسه انی اکا کوره قیاس ایدرلر چونکم برکسه شهادت کلمه سنی دیدی
وصورتا ایمان کوستردی بوقوم اول کمسه نك حکمنده علی الفور مؤمندر دیو سویلرلر ونحن نحکم بالظاهر دیرلر
وحضرت نبی علیه السلامك بو حدیث شریفیله عمل ایلرلر که بیورمشلردر انی لم اؤمر ان انقب علی قلوب الناس ولا اشق
بطونهم رواه ابو سعید رضی الله عنه) چوق منافق بو ظاهره ایمان واسلامه قاچدی یعنی ایمان واسلام لباسیله ملتبس
اولوب صورت اسلامه التجا وتحصن ایلدی اما پنهانی ومخفی نیجه مؤمنك قانی دوکدی پس مجرد (آمنا) دیمکله
وبز مؤمن وموحدز دیو دعوا ایلمکله اعتبار اولمز وبرکسه دن ایمان واسلامك شروطی بولنمسه اول کسه مؤمن
مرتبه سن بولمز (کما قال الله تعالی ومن الناس من یقول آمنا بالله وبالیوم الاخر وما هم بمؤمنین (مثنوی) جهد کن
تا پیر عقل ودین شوی * تا چو عقل کل تو باطن بین شوی * پس جهد ایله حتی پیر عقل وپیر دین اوله سن تا سن دخی
عقل کل کبی باطن بین اوله سن عقل کلدن مراد حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك عقل شریفیدر که (اول
ما خلق الله العقل) حدیث شریفنك موجبنجه ابتدا وجوده کلان بو عقلدر انکچون حکما بوکه عقل اول دیرلر
وبو عقلك شانندندر که اسرار مخفیه وامور غیبیه یی بیلور وبواطن اشیائی مشاهده قیلور ای سالك سندخی او سلطانك
طریقنده جهد ایله تا اول حضرته وارث کامل اولمق مرتبه سن بوله سن ودینك وعقلك پیری اوله سن حتی عقل کل کبی
بلا تقلید بواطن اشیائی مشاهده قیله سن شبهه وشائبه مرتبه سندن نجات بوله سن وغیره تقلید قیلمق ومحتاج
اولمقدن خلاص اوله سن (مثنوی) از عدم چون عقل زیبا رو کشاد * خلعتش داد وهزارش نام داد * عدمدن
چونکم عقل زیبا یوز اچدی ومرتبهٔ وجودده جمال باکمالن کوستردی الله تبارك وتعالی اکا کندی علمندن ونورندن
خلعت ویردی واکا بیك اسم ویردی واول اسملردن بعضیسنی بر مقدار بونده ایراد ایلدك (القلیل یدل علی الکثیر والحفنة
تدل علی البیدر الکبیر) قولنك مصداقنجه قلیلدن کثیره وجرعه دن غدیره استدلال قیله سن وانك سائر اسامیسن
دخی بوکا کوره قیاس ایلیه سن اولا بیلکه علماء رسوم بو عزیزه عقل نظری وعقل عملی وعقل مکتسبی وعقل هیولانی
وعقل بالفعل وعقل مستفاد وعقل منفعل وعقل فعال وعقل کل دیرلر واکا بونلر مانندی اسملرله نام ویررلر وحکماء
یونان بوکا جوهر مفارق دیرلر وبعض مشایخ صوفیه قلب دیرلر وبعضیسی نور قلب وروح ونفس ناطقه دخی دیرلر
ومشایخ متقدمیندن بعضیسی مثلا (سهل بن عبد الله تستری وابن سالم وابو القاسم قشیری وغیرهم بو عزیزه یه لوح
وقلم وروح قدسی دخی دیرلر ومتأخریندن دخی چوق کمسه لر مثلا (نجم الدین الکبری ومجد الدین بغدادی وعلاء الدولة
سمنانی کبی بو عزیزه یه لوح وقلم وروح قدسی دیمشلردر بوقدر اسامینك چوق اولمسنه سبب اولدرکه بو جوهر
اوصاف متعدده وآثار ونتایج متنوعه صاحبیدر هر برصفت اعتباریله اکا براسم ویرلمشدر وهر اثر ونتیجه

حکمیله اکا برنام قونلمشدر اولا مدرك کیفیات کلیات اولدیغی اعتبارا علما اکا عقل نظری دیرلر ومستنبط
مقدمات مقاصد واغراض اولدیغی اعتبارله عقل مکتسب دیرلر ومادۀ مجرده دن برقوت اولدیغی اعتبارله عقل
هیولانی دیرلر بوکا لوح دینکسه نك قولنه بوسوز موافقدر ونفسده برقوت مدرکه اولوب تصور ایلدیکی معنایی
قوتدن فعله کتوردیکی اعتبارله عقل عملی دیرلر وخارج عالمندن حواس خمسۀ ظاهره واسطه سیله ادراك علوم شهادی
ومعانی محسوسه ایلدیکی اعتبارله عقل مستفاد دیرلر ودلائل قطعینك انتقاشنه قابل وفضائل علمینك آثارنه
وعا ومحل اولدیغی اعتبارله عقل منفعل دیرلر وکمالات معنوینك مطالبنی وحقایقنی مخزن علمدن استعداد نظری
قونیله صحرای شهوده کتوردیکی اعتبارله عقل فعال دیرلر وصور کائنات وحقایق کلیاته مظهر ومجلا
اولدیغی وهرشیئك ماهیتنی بیلدیکی وحدذاتنه عالم اولدیغی اعتبارله عقل کل دیرلر وابدان مجعوله یه واجسام
مخلوقه یه اتصال وانفصالدن بوجوهرك منزه واشباه فانیه یه تعلق ایلمکدن مجرد اولدیغی اعتبارله جوهر مفارق دیرلر
اهل کاملك وحکمانك اصطلاحی اول جوهر نورانی خصوصنده بونلر وبونلرك امثالی اصطلاحلردر اما بوجوهر روح
ونور وقلب ونفس تسمیه سی ابوحامد غزالی علیه رحمة الباری حضرتلرینك اختیار ایلمسیدر احیاده عجائب
القلب کتابنده بوخصوصده وافر شرح ایلمشدر مخافت تطویلدن اوتری ایراد اولنمدی بوعزیزه برجوهر حی بذاته ومحی
لغیره اولدیغی اعتبارله روح دینلدی زیرا روحك حدی اولدرکه بنفسه زنده وغیری یی دخی زنده کننده در وبوعقلك
زنده کننده اولمسی علمه روحی زنده ایلمسندن عبارت اولور واطوار غیبده وشهادتده منقلب اولدیغی اعتبارله
قلب دینور وبوجوهرك حقیقتی اسرار روحانینك امدادنه سبب وآثار جسمانینك انبساطنه مبداء وواسطه
اولدیغی اعتبارله نفس دینور ومنور باطنی ومظهر صور معقولات اولدیغی اعتبارله نور دینور والهامات سرینك
ارقامنه ونقوش خواطر ربانی وافکار ولمات ملکینك نقوشنه محل اولدیغی اعتبارله لوح تسمیه اولنور وحقایق
تجلیاتك محرر وحروف عالیاتك منقشی وواردات غیبینك صحایف قلوب ارباب کماله آلت اولدیغی اعتبارله قلم دیرلر
ومنبع طهارت ومنشأ نزاهت اولدیغی اعتبارله وشوائب ادناس بهیمی واوساخ طبیعی وشیطانیدن پاك وبری اولدیغی
ملابسه ایله روح قدسی دیرلر حاصل کلام ونتیجۀ مرام اولدرکه بوجوهر نورانی برذاتدر امانیجه بیك صفاتی واردر
هربر صفاتنك ظهوری اعتباریله اکا براسم اطلاق ایلمك صحیح اولور نته کم سهل بن عبدالله تستری حضرتلری
بوکلامی بومعنایه مناسب بیورمشدر (للعقل الف اسم ولکل اسم الف اسم) عقلك بیك صفتی اولدیغنه دلالت
ایدر وهراسمك دخی بیك اسمی اولمسی هرصفتك بیك درلو ظهوری اولدیغی اعتباریله اولور (مثنوی) کترین آن
نامهای خوش نفس * اینکه نبود هیچ او محتاج کس * اول خوش نفس وشیرین کلام اولان نامردن کترینی بودرکه
اوعقل هیچ کسه یه محتاج اولمدی یعنی خدای تعالینك عقله وبردیکی اول بیك اسمدن ادناسی بودرکه اول عقل برشیئ
بیلمکده وانك حقیقتنه آکاه اولمقده اصلا برکسه یه محتاج اولمیه زیرا غیره احتیاج وتقلید برشیئك حقیقتنه عالم
اولمقدن وانك خاصیتنی وصفاتنی بیلمکدن ناشی اولور بوجوهر نورانی ایسه ادراك کلیات ایلمکده وحقایق
موجوداتی مشاهده قیلمقده ماهردر وهرشیئك علمی بونك وجودنده موجود وظاهردر بوکا عقل کل دیدکلری دخی
بوملابسه ایلدر پس بونك غیره احتیاجی اولمز بلکه غیرك بوکا احتیاجی اولور جمیع عقول جزویه ادراك معانی
ومقاصد ایلمکده بوکا محتاجلردر وجمله سی بونك اثری وپرتوی متابه سنده در هرعقل جزؤی کندی مقصودنه
مهتدی اولمقده بونك هدایتنه محتاجدر (مثنوی) کربصورت وانماید عقل رو * تیره باشد روز پیش نور او * اکر
فرضی عقل برصورتله کبیر وبوعالمه یوز کوسترسه ایدی انك نوری قتنده روز بوقدر روشن ومنور ایکن تیره اولوردی
زیرا روزك نوریکه شمسدن حاصل اولور انجق ظلمت محسوسه یی ازاله قیلور وزوال وغروبدن دخی خالی اولمز اما عقل
نوری خدای تعالیدن الور وظلمت معنویه ومعقوله یی ازاله قیلور وغروب وزوالدن بری اولور پس نور معنوی
نور صوریدن نیجه وجوهله اشد واقوی اولور کما قال ابوالحسن الشاذلی قدس سره فلو کوشف انوار القلوب لانطوی
نور الشمس والقمر من مشرقات انوار قلوب اولیاء الله واین نور الشمس والقمر من انوارهم الشمس یطرء علیها الکسوف
والغروب وانوار قلوب اولیاء الله لا کسوف لها ولا غروب کما قیل (بیت) ان شمس النهار تغرب باللیل * وشمس
القلوب لیست تغیب * وابن فارض رضی الله عنه حضرتلرینك (بیت) فبدری لم یافل وشمسی لم تغب * وبی تهتدی
کل الدراری المنیرة) بیوردقلری دخی بومعنایه اشارت اولور (مثنوی) درمثال احمق پیداشود * ظلمت
شب پیش او روشن بود * کورشب مظلم تروتاری ترست * لیك خفاش شقی ظلمت خرست * واکر حماقت وجهالتك
مثالی وصورتی پیدا اولسه شبك ظلمتی انك قتنده روشن اولوردی زیرا کهاول احمقلق کیجه دن مظلم تروتاری تردر لیکن

خفاش شقی ظلمت الجیدر وتار یکلکه طالب اولیجیدر یعنی حماقت نفس الامرده برمرتبه ظلماندرکه ظلمت شب
اکا نسبت نورانیدر واکر احمقلق متمثل اولسه ایدی وصورته کلسه ایدی ظلمت شبدن انك ظلمتی زیاده اولیدی
زیراکه اول احمق کیجه دن دخی زیاده مظلم تروتاریکتردر انکچونکه بونك ظلمتی محسوس انك ظلمتی معنویدر پس
معنوی اولان ظلمت محسوس اولان ظلمتدن اشد واقوی اولور لیکن شقی اولان خفاش سیرت خریدار ظلمتدر
استمزکه طالب نور اوله وکندویی اول ظلمتدن خلاص قیله حتی حماقت وجهالت ظلمتیله برمرتبه اعتیاد قیلمشدرکه
کندینك حالی کندییه خوش کلمش وعقل ومعرفت نورنه عدو اولمشدر واول جانبه میل وتوجهدن اعراض
واجتناب قیلمشدر (مثنوی) اندك اندك خوی کن تا نور روز * ورنه خفاشی بمانی بی فروز * ای خفاش سیرت
ازجق ازجق خوی ایله نور روز مرتبه سنه دك یوخسه بی نور وبی فروز برخفاش قالورسن یعنی ای ظلمت پرست
واحمق وپست اولان کسه تدریجله نور عقله اعتیاد ایله ونور طاعته خوی وعادت قیله کور روز حقیقت نورنه واصل
اولنجیه دك واکا اهل اولوب انکله الفت قیلنجیه دك اکر تدریجله کندیکی نور عقله معتاد قیلمزسك ونور حقی بولمزسك
تا ابد الآباد خفاش سیرت قالورسن وحماقت وجهالت ظلمتنده محبوس اولورسن (مثنوی) عاشق هرجا شکال
ومشکلیست * دشمن هرجا چراغ مقبلیست * ظلمت اشکال زان جو یددلش * تا که افزونتر نماید حاصلش * تا ترا
مشغول آن مشکل کند * وزنهاد زشت خود غافل کند * خفاش سیرت وطالب ظلمت اولان کسه هر شول یرك
عاشقیدرکه انده برمشکل وشکال وارد وهر شول یرك دشمنیدرکه انده مقبللك چراغی واردر انك قلبی ظلمت اشکالی
اندن اوتری استرکه تا کم انك حاصلی افزونتر کورنه وخلق انی مشکلاتی حل ایلر برعالم وعاقل ظن ایده لر حتی ای طالب
علم وعقل اولان کسه تا سنی اول مشکله مشغول ایلیه وسنی کندی زشت اولان نهادندن غافل ایلیه یعنی شول
کسه لرکه ظلمت نفسانیه یه مائللر وکدورات طبیعیه وشهوانیه ده مقیدورامحلردر هرنه یرده برمشکل سوز
وشبهه واشکاله متعلق برکلام وارایسه اکا عاشقلر وطالبلردر وهرنه محلده که اقبال ودولت چراغی ودین وطاعت
نوری وار ایسه انك عدوسیدر واندن اعراض واجتناب ایلیجیدر وانك قلبی مشتبهات ومشکلات ظلماتنی اندن
اوتری استرکه تا کم خلق قتنده انك محصولی وهنری افزونتر کورینه وخلق اکا تحسین وآفرینلر دیوب بکنه لروا کا
میل قیله لر ای علم ومعرفت طالبی ودین وطاعت راغبی اولان کسه اول مشکل سوزلری سکا دخی عرض ایلرتا کم
سنی اول مشکله مشغول ایلیه وکندینك ظلمت معدنی اولان طبیعتندن سنی غافل ایلیه سن دخی انی
برپاکیزه سرشت ونورانی طبیعت ظن ایلیوب اکا متوجه اوله سن ومحبلرندن اولوب بیعت قیله سن کرکدرکه انك
مشکل سوز یلسنه وحل اشکال ایلمسنه التفات ایلمیوب طبیعتنه ومقتضای ذاتنه نظر ایلیه سن اکر خفاش کبی
ظلمات نفسانیه یه مائل وکدورات جسمانیه یه طالب وشاغل ایسه انکله صحبت قیلمقدن وسوزنه مشغول اولمقدن
حذر ایلیه سن وعقلکی باشکه جمع قیله سن * علامت عاقل تمام ونیم عاقل ومرد تمام ونیم مرد وعلامت شقی مغرور
لاشیئ (مثنوی) عاقل آن باشد که او بامشعله است * اودلیل وپیشوای قافله ست * پیرو نور خودست
آن پیش رو * تابع خویشست آن بی خویش رو * مؤمن خویشست وایمان آورید * هم بدان نوریکه جانش
زوچرید * عاقل اول کسه اولورکه او مشعله ایله در یعنی نور معرفتله وشعلۀ هدایت ایله یله درا وعاقل ومشعله دار
قافله نك دلیل وپیشواسیدر یعنی اهل سلوك قافله سنك دلیل وپیشواسیدرکه اول مشعلۀ هدایتله انلره رهنما اولور
اول پیشرو سلوکده کندی نورینك پیرویدر غیرینك نورنه تابع ومحتاج دکادر اول بی خویش وبیخود کیدیجی کندینك
تابعیدر یعنی حق جانبنه بی وجود سیر ایدیجینك نه مقتداسی کندی عقلیدر وجمله اعضا وقواسی کندی
عقلنه تابعدر اول کامل کندی یه مؤمن ومصدقدر وای مؤمنلر سز دخی ایمان کتورك هم اول نوره که اول کاملك
جانی اوتلادی وحضرت حقدن انك روحی اول نوری غدا ایلدی حاصل کلام عاقل وکامل ومحقق فاضل اول
کیمسه درکه مشعلۀ هدایتله منور اوله وقوافل اهل سلوکه پیشوا اولوب انلری راه حقیقته ارشاد قیله واول پیشوا
کندینك نورنه تابع اوله وحضرت حقك راهنه بی وجود سفر قیله سیروسلوکده غیرینك تعلیم وارشادنه محتاج اولمیه
وبومرتبه یقینه ایرکه کندویی کمالیله بوله وکمالنه ونور ذاتنه تصدیق قیله کرکدرکه ای مؤمنلر سز دخی تصدیق ایلیه سز
هم اول نور یقینه که اول کامل ومکملك جانی حضرت حقدن انی اخذ ایلدی وجناب حق انی اول کاملك جاننه غدا
ویردی کامل العقل اولان صاحب دولتك نشان وعلامتی بودرکه ذکر اولندی (مثنوی) دیکری که نیم عاقل آمد او
عاقلی رادیدۀ خود داند او * دست درزوی زد چو کوراند ردلیل * تا بدو بیناشد وچست وجلیل * اول برغیریسی که نیم
عاقل کادی برعاقلی اوکندینك دیده سی بیلور انی اول عاقله اوردی کوردلیله اوردیغی کبی تا اول عاقل وکامل ایله

بینا وچست وجلیل اولور یعنی شول برکسه‌نك كه عقلی واردر لكن دخی عقلده كامل دكلدر انك شانی اولدركه برعقل كامل صاحبی كندینك دیدهٔ روشنی كبی بیلورلر وانی چشم وچراغ اتخاذ قیلورلر واعمی النی بردلیل و پیشوایه اوروب اكا متابعت قیلدیغی كبی اول نیم عاقل دخی عقل كامل صاحبنه یاپشوب بیعت ومتابعت قیلورلر حتی اول عقل كامل صاحبنك دلالت وهدایتی واسطه‌سیله بصر بصیرتی بینا اولور وراه حقده چست وچابك اولوب جلیل القدر اولور وعزت وسعادت بولور (مثنوی) وان خری كز عقل جوسنكی نداشت * خود نبودش عقل وعاقل را كذاشت * اما اول برخر كه عقلدن اربه اغری حصه ونصیب طوتمدی انك خود عقلی اولمدی وعاقلی ترك ایلدی یعنی شول خرسیرت وحیوان طبیعت اولان كمسه كه عقلدن برحبه نصیب طوتمدی عقلدن بهره‌سی اولمدیغیچون عاقلی ترك قیلدی ونفسنك هواسنه ومقتضاسنه تابع اولدی (مثنوی) ره نداند نه كثیر ونه قلیل * ننكش آید آمدن خلف دلیل * اول بی عقل اولان احمق نه آزونه چوق یول بیلمز مع هذا دلیلك آردنجه كلمك اكا عار كلور ومرشده متابعت قیلمقدن استنكاف قیلور (م ی) ناامید آن در بیابان دراز * كاه لنكان آیس وكاهی بتاز * اول دور ودراز بیابانه كیدر كاهی ناامید اغسیه‌رق وكاهی تك وتازله یعنی اول غافل ونادان دور ودراز اولان بیابان طریقته كندی باشنه بی دلیل وبی قولاوز افتان وخیزان اغسیه‌رق مقصوده وصولدن مایوس اولدیغی حالده كیدر وكاه اولوركه كندی نفسنه وهواسنه مناسب اول طریقده خاطرنه برلایحه كلور وبرخیالی ملاحظه قیلورلر پس اول ملاحظه ایله چست وچابك اولورلر وتازقیلورسن انی راه حقده كرمیت صاحبی برعاشق صانورسن لكن انك ملاحظه‌سی وسلوكی درست دكلدر وسیر وحركتی دخی راستانه دكلدر (مثنوی) شمع نی تا پیشوای خود كند * نیم شمعی نی كه نوری كد كند * كندینك شمع عقلی ونور بصیرتی یوقكه تا انی كندینه پیشوا ایلیه بر یارم شمعی دخی یوقكه بر كامل العقلدن برنور در یوزه ایلیه وانكله منور اولوب هدایت بوله یعنی (مثنوی) نیست عقلش تادم زنده زند * نیم عقلی نی كه خود مرده كند * انك عقل كاملی یوقدر تادم زنده اوره بریارم عقلی دخی یوقدر كه كندوبی عاقل وكنده مرده ایلیه یعنی اول احمقك كندی‌یه كفایت ایده جك قدر عقل كاملی یوقدر كه حتی زنده‌نك دمن اوره وبرنفسی حیات بخش بوله كندوبی حی ایلدیكندنصكره نیجه‌لری دخی احیا ایلیه ویارم عقلی دخی یوقدر كه كندوبی بر كامل العقل مرشدك حضورنده مرده قیله‌واكا تسلیم تام ایله تسلیم اوله (مثنوی) مردهٔ آن عاقل آید اوتمام * تابراید ازنشیب خود بیام * اول نیم عقل سببیله اول عاقل وكاملك اول غافل وجاهل مرده‌سی كله وكندوبی اكا بالكلیه تسلیم قیله تا كندینك نشیبندن یوقاروبامه كه یعنی كندی پستلكی وسفلیلكی جانبندن ترقی قیله وعقل وروح بامنه واصل اوله (مثنوی) عقل كامل نیست خود را مرده كن * در پناه عاقلی زنده سخن * ای ناقص العقل چونكم عقل كامل یوقدر كندیكی مرده ایله عیسی دم وزنده سخن كلامی حیات بخش اولان برعاقلك پناهنده تا كم انك دم حیات بخشندن زنده اوله‌سن وپژمرده اولمقدن نجات بوله‌سن (مثنوی) زنده‌نی تا همدم عیسی بود * مرده‌نی تادمكه عیسی بود * جان كورش كام هرسومی نهد * عاقبت نجهد ولی برمی جهد * اول احمق ونادان حیات قلبیه ایله زنده دكل تا عیسی نفس اولان عاقل وكامله همدم اوله ومرده دخی دكل كه تا عیسانك دمكاهی اوله یعنی مرده‌مثابه‌سنده اولمدی وهواسندن نجوب نفسی اولمدیكه تا برعیسی نفس مرشد كاملك دم حیات بخشنه محل اوله وانك نفس شریفی انك اوكنده مرده اولمق سببیله اول نادانی احیا قیله لاجرم اول نادانك كور اولان جانی هرجانبه علی العمیا آدیم قور عاقبت صحیرامز ولیكن یوقاری صحیرار عاقبت نجهد دیمك عاقبت خلاص نشود دیمك معناسنه در ولی برمی جهد دیمك ولیكن مضطرب شود وطبطاب كند معناسنه اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه اول نادانك جان كوری علی العمیا هرجانبه آیاق قور ودام بلا وقضایی كورمیوب یورر عاقبت بربلایه مبتلا اولوركه اندن صحیرامغه قادر اولمز ونجات دخی بولمز لكن اول بلادن مضطرب اولور وانك زخمندن قالغر وطبطاب قیلور دیمك اولور پس بواوج قسمك مرتبه‌لرنی وشانلرنی طالبه تفهیم ایلمكدن اوتری بوسرخ شریفی وبو بیانی اطنابی بسط ایلیوب یوررلر (قصهٔ آبكیر وصیادان وان سه ماهی یكی عاقل ویكی نیم عاقل وان مغرور وابله مغفل لاشیٔ وعاقبت حال هرسه (مثنوی) قصهٔ آن آبكیرست ای عنود * كه دروسه ماهئ اشكرف بود * ای لجوج وعنود بواول آبكیرك قصه‌سیدركه اول آبكیرده اوچ شكرف وعظیم ماهی وارایدی (مثنوی) در كلیله خوانده باشی لیك آن * قشر قصه باشد واین مغز جان * قصه‌یی كلیله ودمنه نام كتابده اوقومش اوله‌سن عجب دكلدر ولیكن انده وقودیغك قصه‌نك قشریدر وبوذكر اولنان تحریر اب جاندر یعنی اول كتابده اوقودیغك قصه‌نك قشری وصورتیدر وبونده ذكر اولنان وتحریر قیلنان جانك سر ومغزیدر اول قصه‌نك صورتیدركه یوررلر (مثنوی) چند

صیادی سوی ان آبكیر * بركذشتند وبدیدند آن ضمیر * برقاچ صیاد اول آبكیر جانبنه كچدیلر واول ضمیری كوردیلر یعنی اول كوله اوغرایوب اندن مرور ایتدیلر واول كولده مضمر اولان اوچ ماهی‌یی كوردیلر (مثنوی) پس شتابیدند تادام آورند * ماهیان واقف شدند وهوشمند * پس عجله ایتدیلر دام كتوره‌لر ماهیلر واقف اولدیلر وهوشمند اولدیلر یعنی اول ماهیلرك هربری صیادلرك كندیلرینی شكار ایلمكدن اوتری دام كتورمكه سرعت ایلدكارنه هربری استعدادلری قدر واقف اولدیلر وتعقل قیلمدیلر (مثنوی) آنكه عاقل بود عزم راه كرد * عزم راه مشكل ناخواه كرد * اول ماهی كه كامل العقل ایدی درحال یوله عزم ایتدی ناخواه اولان مشكل یوله عزم ایلدی بوده جائزدر مشكل اولان یوله ناخواه عزم قیلدی یعنی كندینك وطن مألوفندن جدا اولمق وسفر وسیاحت قیلمق فی الحقیقه برمشكل یولدركه طبیعت انی استمز لیكن اول عاقل وكامل كندی وطن مألوفندن جدا اولوب ناخواه بالضروری ومع الكراهه مشكل اولان یوله عزیمت ایلدی (مثنوی) كفت با اینها ندارم مشورت * كه یقین سستم كنند از مقدرت * اول عاقل اولان ماهی كندی كندی‌یه دیدی بن بونلرله مشورت طوتمزم كه یقین بودركه بونلر بنی قدرتدن سست ایدرلر مقدرت قدرت معناسنه‌در یعنی بونلر مشاوره‌یه اهل دكللردر چونكم مشاوره‌یه اهل اولمیه‌لر اكر بونلرله مشاوره ایلرسم كندیلرك مرادلرنه كوره رأی وتدبیر ایلیوب بنی مرادم جانبنه اولان قدرتدن وهمت وعزمتدن سست وضعیف ایدرلر دیدی وانلرك مشاوره‌یه اهل اولمدیغنه بوبیتی علت موقعنه ایراد ایدوب یوررلر (مثنوی) مهر زاد وبود بر جانشان تنند * كاهلی وجهلشان برمن زنند * زیرا زاد وبودك محبتی بونلرك جانی اوزره طوقنورلر واوربلورلر بونلرك كاهلكی وجهلی بكا اوررلر یعنی بن بونلرله مشورت طوتمزم اكر بونلرله مشورت ایلرسم بی‌شك بنی قدرت وهمتدن سست ایدرلر انكیچونكه وطنلرینك مهر ومحبتی انلرك جانلری اوزره طولنورلر وانلرك جاهلكی وكاهلكی بكا تأثیر ایدر پس لازم اولدیكه عاقل وكامل اولان غافل وكاهل ایله مشاوره ایلمیه وعارف اولان اسیر صورت اولان كمسه‌لرله دانشمغی رأی قیلمیه (مثنوی) مشورت را زندهٔ باید نكو * كه ترا زنده كند وان زنده كو * مشورته براوزنده كرك كه سنی زنده ایلیه اما اول زنده‌قنی یعنی فی الحقیقه مشاوره ایلمكه برای زنده دل كمسه كركدر تا كم انك كلام حیاتبخشی سنی احیا قیله ومقصودكه موصل اوله وسكا معاونت قیله اما اول زنده قنی بویله زنده ناس ایچره قتی نادر بولنور وبوراده بری مشاوره‌یه وموافقه‌یه صالح دكلدر (كما قال علیه السلام الناس كابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة (مثنوی) ای مسافر با مسافر رای زن * زانكه پایت لنك دارد رأی زن * ای مسافر مسافر ایله رأی اور زیرا عورتك رأیی سنك اباغكی لنك طوتر یعنی ای طریق الهیده مسافر اولان وآبكیر دنیایی ترك قیلان سالك اكر مشاوره ایلرسك راه الهیده مسافر اولان ووطن دنیایی ترك قیلان كمسه ایله مشاوره ایله زیرا كه عورتك رأیی سنك پایكی اغسق طوتروسنی طریق مقصوددن كیرو آترزندن مراد نفس ودخی اهل نفسدر نه‌كم عقل واهل عقل رجال حكمنده‌در پچن عقلله وعقلا ایله مشاوره ایلسك انلره (شاوروهن وخالفوهن) حدیثنك مفهومی اوزره مخالفت ایتمك ودیدكاری بوللك عكسنه كیتمك واجب ولازم كلور (مثنوی) ازدم حب الوطن بكذر مئیست * كه وطن آن سوست جان این سوی نیست * كر وطن خواهی كذر آن سوی شط * این حدیث راست را كم خوان غلط * حب الوطن دمندن ایلرو كچ طورمه زیرا وطن اول جانبدر ای جان بوجانب دكلدر ویاخود معنی وطن اول جانبدر جان بوجانبدن دكلدر پس جان قنقی جانبدن ایسه وطن اصلی اودر اكر وطن حقیقی‌یی استرسك شطك اول جانبنه كچ بوحدیث راستی غلط اوقومه اول حدیث بودركه حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم حب الوطن من الایمان بیوردی یعنی وطنه محبت ایماندندر دیدی بوحدیث راست وصحیحدر وحضرت نبی جوامع الكلم دربونك ظاهری وار وباطنی وار ظاهرندن مراد وطن صوری اولور باطنندن مراد وطن اصلی اولور پس اكثر ناس بوحدیث شریفك معناسنی غلط فهم ایتمشلردرسن بوحدیثی غلط اوقومه حضرت پیغمبرك حب الوطن دیدیكی دملك صورتندن نچوب صورته تعلق ایلین معناده توقف قیلمه زیرا وطن حقیقتده جان طرفنده‌در وجانك موطن ومقامی عالم حقیقتدر جان بوعالم صورتدن دكلدر بوعالم صورتده جان برقاچ كون برغریب ومهماندر اكر وطن حقیقی استرسك نهرك اول بركنارنه كچ یعنی دنیایی قویوب عقبی جانبنه كیت وصورتی ترك ایدوب معنی عالمنه سیر ایت (كن فی الدنیا كانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفی دنیانك وطن مجازی اولدیغنه وعالم غربت اولدیغنه دلالت وشهادت ایدر چونكم بودنیا عالم غربت ومحل رحلتدر بودنیاده اولان مقامنه بركسه‌نك محبت ایلمسی نیجه ایماندن اولور پس لازم كلدیكه بوحدیث شریفی بومعناده استعمال ایلمك غلط اولدی بلكه بونك محلی وموضعی وطن اصلیدر وبركسه وطن اصلیسنه محبت ایلسه اول محبت ایماندندر دینلسه برنده ومحلنده

استعمال اولنمش اولورامااولکی معناده استعمال ایلین غلط اوقورشول توضی ایلین کمسه کبی که استنشاق
دعاسنی استنجا محلنده اوقودی ومحلن بیلیوب غلط قیلدی * بازکونه خواندن وضوکننده اورادوضورا
(مثنوی) دروضوهرعضوراوردی جدا * آمدست اندرخبربهر دعا * وضو محلنده هر برعضو ایچون بشقه
بروردشریف دعا وثنا ایچون حدیث شریفده کلمشدر یعنی هر برعضو ایچون ابدست وقتنده بردعا ایلمك حدیث
شریفده واقع اولمشدر اولا قبل الوضو (نویت الوضوء لله رفعا للحدث واباحة للصلوة) دیووضویه نیت قیلورسن
وبعدالاستعاذة والبسملة) ال یومغه باشلدقده (اللهم انی اسئلك الیمن والبركة واعوذبك من الشؤم والهلكة) دیودعا
ایلرسن بعده آغزك یودقده (اللهم صل علی محمد وعلی ال محمد واعنی علی تلاوة كتابك وكثرة الذكرلك) دیودعا ایلرسن
(مثنوی) چونکه استنشاق بینی میکنی * بوی جنت خواه ازرب غنی * تاتراآن بوکشد سوی جنان *
بوی کل باشددلیل کلستان * چونکیم بورنکه استنشاق ایلیه سن اول کریم وغنی پادشاهدن جنت رایحه سن
استه حتی سنی اول بوی لطیف جنان طرفنه چکه زیرا کلك رایحه سی کلستانه دلیل اولور وجنت رایحه سی دخی
سنی جنته دلالت قیلور یعنی اللهم ریحنی برایحة الجنة) دی بعضلرده بویله اوقورلر (اللهم ارحنی رایحة الجنة وارزقنی
من نعیمها وبعده اللهم انی اعوذبك من روایح النار وسوء الدار دیرلراندنصکره یوزك یودقده (اللهم بیض
وجهی یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) دیرسن اندنصکره صاغ قولکی یودقده (اللهم اعطنی كتابی بیمینی وحاسبنی
حسابا یسیرا) دیرسن وصول قولکی یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تعطنی كتابی بشمالی وان تحاسبنی حسابا
عسیرا) دیرسن باشه مسح ایلدکده (اللهم غشنی برحمتك وانزل علی من بركاتك واظلنی تحت ظل عرشك) دیرسن
وقولغه مسح قیلدقده (اللهم اجعلنی ممن یسمع القول فیتبع احسنه واسمعنی منادی الجنة مع الابرار) دیرسن
بوینوکه مسح قیلدقده (اللهم فك رقبتی من النار واعوذ بك من السلاسل والاغلال) دیرسن وصاغ قدمك
یودقده (اللهم ثبت قدمی علی الصراط مع اقدام المؤمنین (دیرسن وصول قدمك یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تزل
قدمی علی الصراط یوم تزل اقدام المنافقین) دیرسن پس برکمسه هرعضونی غسل ایلدکده بودعالری اوقوسه
والله تعالی یی ذکرقیلسه حق تعالی انك جمیع جسدنی پاك وطاهرایلرامااکر بودعالری اوقومسه وذکرحق دخی
قیلمسه انجق غسل ایلدیکی عضولر پاك اولورجمیع جسدی مطهراولمزنته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
بیورمشلردر (من ذكرالله عندالوضوء طهرجسده كله فان لم یذكراسم الله لم یطهرمنه الاما اصاب الماء رواه الحسن
الكوفی (مثنوی) چونکه استنجا کنی ورد سخن) این بود یارب تو زینم پاك کن) چونکم استنجا وطهارت ایلیه سن
سوزك وردی بو اوله که یارب سن بنی بو خباثت ونجاستدن پاك ایله ورد سخن دیمك سخنه متعلق اولان ورد دیمکدرکاه
اولورکه وظیفه اولان نمازه دخی ورداطلاق ایدرلر بوراده سوزه متعلق اولان وردمراد اولور واول طهارت
ایلدکدنصکره اولان وردبودرکه بعدالاستنجا اوقنه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من
الصلحاء الراشدین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) پس بودعانك مضمونی وبوندن مآل ومقصودنه
دیمك ایدیککی نظمه کتوروب تعلیم بیوردرلر بعدالاستنجا بویله دعا ایلمك شومعانی یی متضمن اولور (مثنوی)
دست من اینجا رسیده این رابشست * دستم اندرشستن جانست سست * ای پاك ومقدس اولان خدا بنم الم بومحله
ایرشدی بومحلی یودی لکن بنم الم دل وجانمی یومقده سست وعاجزدر (مثنوی) ای زتوکس کشته جان ناکسان
دست فضل تست درجانها رسان * ای پادشاه عالیشان ناکسلرك جانی سندن کس اولمش وانسانیت بولمشدر
سنك فضل وکرمك الی جانلره ایرشجیدر وادناس وانجاسدن اول جانلری پاك وطاهر ایدیجیدر (مثنوی)
حدمن این بود کردم من لئیم * زان سوی حد راتنقی کن ای کریم * بنم حدم وقدرتم بوایدی بن لئیم ایلدم امااول حد
طرفندن اولان نجاستمی سن ای کریم پاك وتنقی ایله اول حد طرفندن مراد جان ودل طرفیدر یعنی اول جان ودل طرفندن
اولانی ای کریم سن طاهرقیل دیمك اولور (مثنوی) ازحدث شستم خدایا پوست را * ازحوادث توبشواین دوست را *
ای خدای متعال پوستمی حدثدن یودم ونجس ظاهردن تنمی پاك ایلدم پس بودوستی جمیع حوادث لوثندن سن یو
دوستدن مراد بونده جاندر یعنی الهی بوجسمی نجس صوریدن ممکن اولدیغی مرتبه بن عاجز وفقیر یودم وپاك
ایلدم حوادث لوثندن وماسویدن بوجانمی سن پاك ایله دیمك اولور * شخصی بوقت استنجا میکفت اللهم
ریحنی من رایحة الجنة بجای آنکه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین که ورداستنجاست وورداستنجا
بوقت استنشاق میکفت عزیزی بشنید واین راطاقت نداشت * یعنی برشخص استنجا وقتنده اللهم ریحنی برایحة
الجنة) دیدیکه ابدست وقتنده استنشاق محلنده اوقنور بودعانك یرینه که استنجا وقتنده اللهم اجعلنی من المتطهرین

دیو اوقنور که بودعا استنجا وردیدر واستنجا وردنی استنشاق وقتنده دیدی الحاصل بو ایکی وقتك دعالرنی برعکس اوقودی
برعزیز بونی اشتدی وبوکا طاقت طوتمدی یعنی صبر ایده میوب اکا بودعالری برعکس اوقودك
دیو توبیخ ایلدی (مثنوی) آن یکی در وقت استنجا بکفت * کهمرا بابوی جنت دارجفت * اول برکمسه استنجا وقتنده
دیدیکه الهی بنی جنت رایحه سیله جفت طوت ومقارن ایت (مثنوی) کفت شخصی ورد خوب آورده * لیك سوراخ
دعا کم کرده * برشخص اکادیدی خوب ولطیف ورد کتورمشسن لکن دعانك دلوکنی یاوه قیلمشسن (مثنوی)
این دعا چون وردبینی بود چون * وردبینی راتواوردی بکون * بودعا چونکیم بورنك وردی ایدی پس نیچون سن
برون وردنی کونه کتوردك ونامحل ونالایق اولان یرده انی استعمال ایلدك (مثنوی) رایحه جنت زبینی یافت حر *
رایحه جنت کی آید ازدبر * نجاست ورجاست قیدندن پاك وآزاد اولان کمسه لر جنت رایحه سنی بینی جانبندن بولدی
وانی دماغ پاکه استشمام واستنشاق قیلدی جنتك رایحه سی خود دبردن نیجه کلور پس حضرت نبی علیه
السلامك هر برحدیث شریفنك برمحلی واکالایق برموضعی وارد را کراول موضع ایچون وضع اولنان حدیث
شریفی مجرد لفظندن مستفاد اولان معنی حسبیله برآخرموضعده استعمال ایلسك غلط ایتمش اولورسن وانی محلی
اولمین یرده استعمال قیلورسن شول شخص کبی که استنشاق وردنی استنجا محلنده اوقودی پس حب الوطن حدیث
شریفنی بووطن صوری خصوصنده استعمال قیلمق همان استنشاق وردنی استنجا محلنده استعمال قیلمق کبی
اولورا کر برکمسه نك کندی وطن صوری یسنه محبت ایلمك ایماندن اولیدی کفار دیارندن برکمسه اسلام دیارنه
کلوب ایمان واسلامله مشرف اولدقدنصکره کندی وطننه محبت ایلمسی دخی ایماندن اولوردی بوخود ایماندن
دکلدر پس معلوم اولدیکه بوحدیث شریفك محلی وموضعی وطن صوری دکل ایمش بلکه بونك محلی وطن حقیقی
ایمش لازم کلدیکه هرشیئی محلنه وموضعنه وضع ایلیه سن که اول شیء اول محله لایق واول محل دخی اول شیئه مناسب
وموافق اوله پس جمله دن بری تواضعك محلی دین وطریقت شاهلریدر وتکبرلکك محلی اخرت یولنك کمراهلریدرسن
ایسك بونك عکسن قیلرسن نته کم بیوررلر (مثنوی) ای تواضع برده پیش ابلهان * وی تکبربرده درپیش شهان *
آن تکبربرخسان خوبست وچست * هین مروممعکوس عکسش بندتست * ای ابلهلره اوکنه تواضع ایلتمش غافل
وای شاهلرقتنه تکبرلك ایلتمش جاهل فی الحقیقه اول تکبرخودخسلراوزره خوب ولطیفدر اکا اول معکوس کتمه
زیرا انك عکسی سنك قید وبندکدر یعنی ای دنیا ابلهلرینك اوکنه تواضع ومسکنتله واران ودین وطریقت شاهلرینك
حضورنده کبرونخوتله طوران باطل اول ترفع قیلمق ومتکبراولمق دنیا خسلرینه اولسه خوب ولطیف اولورکه انلراوزره
تکبرلك لایق اولور وصدقه ویرمك مرتبه سن بولور زنهارباز کونه کتمه زیرا بونك عکسی سکا قید وبند اولوروسنی
شاهان طریقتك لطف وکرمندن محروم قیلور وبومعکوسانه حرکت ایتدیکك واسطه ایله سنك جانك
خسلرك وناکسلرك قید وحبسنده محبوس ومقید قلور (مثنوی) ازبی سوراخ بینی رست کل * بووظیفه بینی آمد
ای عتل * بوی کل بهرمشامست ای دلیر * جای آن بو نیست این سوراخ زیر * کل برون دلکندن اوتری بتدی
رایحه بینی نك وظیفه سی کلدی ای غلیظ کلك رایحه سی مشامدن اوتریدر ای دلیر وجری اولان کمسه بوسوراخ زیر
اول بوی لطیفك جای ومحلی دکلدر یعنی هرشیء که عالم عدمدن وجوده کلدی البته برشیء ایچون مخلوق اولدی
مثلا بوجمله دن بری کلدر انك رایحه سی سوراخ بینیدن اوتری اولدی واندن مشام حظ الدی ولذت بولدی سائر
عضولك اندن حظی یوقدر ای غلیظ ومعاند اولان کمسه رایحه قسمی برونك وظیفه سی کلدی وای جری ودلیر کل
رایحه سی مجرد قوت شامه دن اوتری اولدی اول بوی کلك محلی بوتحتانی اولان مقعد دلکی دکلدرکه حق تعالی بونی
انکیچون خلق ایتمشدر بونك ماخلق لهی برون در (مثنوی) کی ازینجا بوی خلد آید ترا * بو زموضع جوا کرباید ترا
بورادن سکا بوی خلد نیجه کلور بوی لطیفی ورایحه خلدی اکرسکا کرکسه موضعندن استه یعنی بوسوراخ زیر
مثابه سنده اولان دنیا خسلرندن وعالم ناکسلرندن جنت رایحه سی سکا نیجه کلور ودیانت وطاعت فایحه سی
بونلرك محل نجاست اولان وجودلرندن نیجه ظهور قیلورکه بونلر جنت رایحه سنك محلی ودین ویقین فایحه سنك
موضعی دکلدر اکرسکا جنت رایحه سی ودین وطاعت فایحه سی کرك اولورسه انی موضعندن واهلندن طلب
ایله تااول رایحه یه واصل اوله سن والا محلی اولمین یردن برشیء طلب ایلمك خیال باطلدر (مثنوی) همچنین حب الوطن
باشد درست * تووطن بشناس ای خواجه نخست * بونك کبی حب الوطن حدیثی دخی درست اولورسن ای خواجه
اول وطنی اولا اکله یعنی استنشاق وردینك محل استنشاقده استعمال اولنمسی واستنجا وردینك دخی وقت استنجاده
استعمال اولنمسی ودخی کل رایحه سنك برونده ودماغدن اوتری ظهوره کلمسی راست ودرست اولدیغی صحیح وثابت

اوله سن بو جای سفلی وتحتانی بی وطن ایلمشسن وطن خود فی الحقیقه جانك مقام وقرار کاهی اولان عالم علویدر وروح
ابد الآباد بو عالمدن رحلت ایتدکدنصکره انده اقامت ایلسه کرکدر پس برکسه نك وطن اصلیسنه اولان محبتی کمال
ایماندن اولمش اولور (مثنوی) کفت آن ماهیء زیرك ره کنم * دل زرأی ومشورتشان بر کنم * الحاصل اول ماهیء
زیرك کندی کندیسنه دیدی یول ایلرم قلبمی انلرك مشورتندن ورأیندن قوپاریرم یعنی اول کامل العقل اولان ماهی
کندی ضمیرنده بویله دیدیکه بو آبکیر جانبندن دریای بیکران طرفنه طریق اتخاذ ایلیم وبو وطن صوریدن اول وطن
معنوی جانبنه سفر وسیاحت قیلم وبو اسیر وطن صوری اولان کمسه لرله مشاوره قیلمقدن قلبمی خلاص ایلیمکه بونلر
مشورتنك اهلی دکللردر (مثنوی) نیست وقت مشورت هین راه کن * چون علی تو آه اندر چاه کن * کندیسنه بو کونه
تنبیه ایدوب دیدی ای نفس آکاه اول مشورت وقتی دکلدرکه وقت بغایت نازکدر سیف صارم کبی عمری کسر وبرق
خاطف کبی طورمیوب فوری بکرامدی یول ایله حضرت علی رضی الله عنه کبی سن آهی چاه ایچره ایله وسرکی
اکا سویله منقولدرکه برکون حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهه
علم حقیقتدن واسرار هویتدن برنیچه معنی کشف ایلدی واکا وصیت ایدوب زنهار بونی کمسه یه کشف ایلمه
دیو سویلدی حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه اول رازی برنیچه ایام درونده صقلیوب برکون برصحراده
انی برچاهه سویلدی بعضلر قولی اوزره اول چاهه انجق همان هو دیو ندا ایلدی نته کم (بیت) اول علی چاهه واروب
برهو دیدی * اوزکه سرلردن نه اونه بو دیدی) دین قائلك بو قولی بو معنایه دلالت ایدر پس برقول دخی بودرکه اول چاه
بو رازه تحمل ایلمیوب درحال درونی قانله طولدی وبرکون حضرت رسول علیه السلام عسکرله اول جانبدن کچرکن
وارلق شوقیودن صو کتورلندیو برقاچ کمسه یه خطاب قیلدی انلر واروب دلوی آشغه صارقیدوب بعده اخراج
ایلدکلرنده صو برینه قان چیقدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول دمده بیوردیلرکه وارایسه مرتضی
حضرتلری بو چاهه کندی درونك سرنی سویلمشدرنته کم شیخ عطار قدس الله سره حضرتلری منطق الطیرده بو معنایی
نظمه کتوروب ایراد ایلمشدر (بیت) مصطفی جایی فرود آمد براه * کفت آب آرید لشکر راز چاه * رفت مردی باز آمد
باشتاب * کفت پرخونست چاه ونیست آب * کفت پنداری زدرد کار خویش * مرتضی درچاه کفت اسرار خویش
چاه چون بشنیدان تابش نبود * لاجرم پرخون شد وآبش نبود * وبرقول آخر دخی اولدرکه اولدمکه حضرت علی
کرم الله وجهه ورضی الله عنه رازدرونی چاهه سویلدی چاهدن برنی ظهور ایلدی اول مدتده برچوبان
وارایدی انی کوروب کسدی وبرقاچ دلك دلوب واکا دم قویوب اندن برلطیف صدا ظاهر اولوب نیجه زمان انکله
کندوبی اکلدی برکون حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم اول جانبدن کذر ایلرکن اول صدایی استماع
ایلدی حضرت علی کرم الله وجهه نك راز درونی افشا واظهار ایلدیکنی اول صدادن فهم ایلیوب بو صدانی
حضرت مرتضایه دیدیکم اسراری اخبار واظهار ایلردیو حضورنده اولنلره سویلدی پس بو بیت شریف بو قصه یه
تلمیح اولور وسالك راه حق اولنلره بو قصه دن حصه راز درونی نا اهل اولنلره افشا ایلامك اولور بلکه قلوب الاحرار
قبور الاسرار قولنك مضمونی اوزره کثرات قیدندن حر اولان کمسه کندی قلبنی اسرار الهینك مدفن ومقبره سی
قیلمق لازم کاور (مثنوی) محرم ان آه کیابست بس * شب رو وپنهان روی کن چون عسس * اول آهك محرمی
زیاده کیابدر عسس کبی شبرولك وپنهانرولك ایله بو معنی بس باء عربیله اولدیغی اوزره دریاء فارسیله اولسه دخی
جائزدر زیرا معنی اول آهك محرمی کیابدر چونکم بویله اولدیسه پس عسس کبی پنهانرولك ایله وکیجه یوری
دیمك اولور یعنی عسس نیجه پنهان کیدرسه وبعض کمسه کیجه ایله نه کونه پوشیده ومخفی سیر ایدرسه ای سالك رازدان
کرکدرکه سن دخی بونلر کبی پنهانرو اوله سن وسیر وسلوکی مخفیرك قیله سن تا نا محرملر مکرندن نجات بوله سن
(مثنوی) سوی دریا عزم کن زین آبکیر * بحر جو وترك این کرداب کیر) بو آبکیردن دریا جانبنه عزم ایله بحر دیله وبو کردابی
ترك ایله یعنی بو آبکیر دنیادن دریای حقیقت وبحر وحدت جانبنه عزیمت ایله معنی بحرنی طلب ایله بو عالم صورت
کردابی ترك ایت تا کم نفس وشیطان صیادلرینه شکار اولمقدن خلاص اوله سن وعاقبت آتش سعیرده یانمقدن
ومحترق اولمقدن نجات بوله سن (مثنوی) سینه را پا کرد ومی رفت آن حذور * از مقام باخطر تا بحر نور * همچو آهو
کز پی اوسك بود * می دود تا در تنش یك رك بود * اول مبالغه ایله حذر ایدیجی زیرك ماهی سینه سنی پا ایلدی وکندی
مقام باخطردن بحر نوره دك سیر ایتدی فی المثل شول آهو کبی که انك اردنجه سك اوله یلرمادامکه انك جسم وتننده
بر طمر اوله یعنی اول اسیر وکرفتار اولمقدن زیاده حذر ایدیجی ماهی سینه ء بی کینه سنی قدم دوزوب کندی ومقام
باخطر وپرظلمت اولان دنیادن بحر نور ودریای سروره دك سیر وسلوك ایتدی انجلین سرعت وکرمیله کتدیکه کویا

برآهونك اردنده برسك درنده انی صید ایتمك ایچون یلردی اول آهو تا تننده قوت اولدقجه نه کونه کیدرسه بودخی
سرحقیقته دلك اولیه کتدی (م ی) خواب خرکوش وسك اندر پی خطاست * خواب خود در چشم ترسنده کجاست
طوشان اویقوسی وکلب اردده اوله خطادر اویقو خود ترسنده نك کوزنده قنده در خواب خرکوش کوزی آچق
اولمق واویومقدن عبارتدر زیرا طوشان کوزی اچق اویور کورن انی بیدار صنورلکن اول اویله اویورکذلك بو انسان
ایچنده دخی چوق کمسه لروار درکه ظاهرا کوزی اچق ومعنا خواب غفلتله نائم اولمشلردرسکدن مراد بونده شیطاندر
یعنی برکسه ده خواب غفلت اولمق باخصوصکه کلب شیطان انك اردنجه انك صیدنه سعی قیله بو کونه خواب عظیم
خطادر برمقدار عاقل وبیدار دل اولان کمسه بدننده قدرتی اولدیغی قدر فرار قیلمقدن وهارب اولمقدن خالی اولمز خائف
اولان کمسه لرك کوزنده خواب یلرو حق تعالینك نارندن ترسنده دل اولنلرك کوزی نیجه اویوره کم حضرت نبی
مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر (ما رأیت مثل النار نام هاربها ولا مثل الجنة نام طالبها رواه الترمذی عن
ابی هریرة (مثنوی) رفت آن ماهی ره دریا کرفت * راه دور وپهنهء پهنا کرفت * الحاصل اول زیرك وحذور اولان
ماهی دریای نوره یوان طوتدی کندی دور اولان وزیاده پهنا اولان یولی طوتدی یعنی زیاده واسع وعریض وبعید
ودراز اولان طریقی طوتوب اکا سلوك ایتدی (مثنوی) رنجها بسیار دید وعاقبت * رفت آخر سوی امن وعافیت
اول بولده اول ماهیء پرفطنت چوق بلا ومحنتلر کوردی وعاقبة الامر آخر امن وعافیت جانبنه کتدی
وکندوبی محل امن وسلامت اولان بحر حقیقته واصل ایتدی (مثنوی) خویشتن افکند در دریای ژرف * که نیابد
حد انرا هیچ طرف * کندیسنی اول ژرف وعظیم اولان دریایه براقدیکه هیچ طرف یعنی چشم انسانی انك حد وکنارنی
بولمز وفی الحقیقه دریای وحدت وبحر حقیقت برمعنوی بحردرکه هیچ بصر بصیرتی وچشم سربرتی انك حد
وکنارنی احاطه یه قادر اولمز چونکم بو ماهی اول آبکیردن کتدی وکندوبی بحر نوره واصل ایتدی (مثنوی)
پس چو صیادان بیاوردند دام * نیم عاقل را ازان شد تلخ کام * پس چونکم صیادلر اول ماهیلری شکار ایچون دام
کتوردیلر نیم عاقلك اول صیادلرك کلسندن دماغی تلخ اولدی پس اول حالی مشاهده قیلدقده فرصتی فوت ایلدیکنه
نادم اولدی (مثنوی) کفت آه من فوت کردم فرصه را * چون نکشتم همره عاقل چرا * اودیدی آه وواه بن
فرصتی فوت ایلدم اول دلیل ورهنمایه نیچون تابع وهمراه اولمدم ونیچون اول عاقل وکامله متابعت قیلمدم مراد اهل
غفلتك حقیقت حاله واصل اولدقلری دمده (یا لیتنی اتخذت مع الرسول سبیلا) دیو رسوله متابعت وانك وارثلرینه
مرافقت ایلمکی تمنی قیلملریدر وفوت اولان حالته متحسر اولملریدر (مثنوی) نا کهان رفت ولیکن چون برفت *
می ببایستم شدن در پی بتفت * کندی به بویله دیدیکه نا کهان اول عاقل ماهی کتدی ولیکن چونکم کتدی انك
اردنجه بکا حرارتله یعنی شدتله کیتمك کرك ایدی لیکن اول دولت کذر قیلدی واول فرصت فوت اولدی (م ی) برکذشته
حسرت آوردن خطاست * باز ناید رفته یاد آن هباست * کچمش نسنه اوزره حسرت کتورمك خطادر زیرا رفته
وکذشته کیرو دونوب کلمز پس انی یاد ایتمك عبث وهبادر زیرا عمر دخی اول فوت اولان فرصتك وکذشته اولان
نعمتك پشیمانلغنده وپریشانلغنده کیدر عمری بیهوده یره صرف ایلمکدن ایسه تدارك مافات ایدوب وطریق
امن وسلامته کیدوب انسان کندوبی خلاص ایتمکه سعی ایلمك لازمدر وکذشته یه تحسر ایلین ونادم اولان
مردغیر حازمدر (قصهء آن مرغ کرفته که وصیت کرد که برکذشته پشیمانی مخور تدارك وقت اندیش وروز کار مبر
در پشیمانی (مثنوی) آن یکی مرغی کرفت از مکر ودام * مرغ اورا کفت ای خواجهء همام * اول برکسه برقوشی
مکر ودام جهتندن طوتدی یعنی حیله ودام سببیله برمرغی صید ایتدی مرغ اکا ایتدی ای اولو خواجه (مثنوی)
تو بسی کاوان ومیشان خوردهء * تو بسی اشتر بقربان کردهء * سن چوق صغرلر وقیونلر یمشسن چوق دوه قربان
ایلمشسن (مثنوی) تو نکشتی سیر ازانها در زمن * هم نکردی سیر از اجزای من * زمانه ده سن انلردن سیر اولمدك
وبو قدر حیوانانك اتی یمکله بو آنه دك طویمدك بنم اجزامدن دخی سیر وقانع اولمزسن (مثنوی) هل مرا که تا سه
پندت بردهم * تا بدانی زیرکم یا ابلهم * امدی بنی صالو برتا که سکا اوچ نصیحت ویره یم تا بیله سن عاقلیم یاخود
ابلهمیم (مثنوی) اول آن پندهم بردست تو * ثانیش بربام کهکل بست تو * اول پندك اولی هم سنك الکده انك
ایکنجیسی سنك کهکل بست اولان یعنی صمانلو بالچقدن یاپلن طامك اوزره دیم (مثنوی) آن سوم پندت دهم
من بر درخت * که ازین سه پند کردی نیکبخت * واول اوچنجی پندی بن سکا درخت اوزره دیرمکه بو اوچ
پنددن سن نیکبخت اوله سن ودولت وسعادت بوله سن (م ی) آنچه بردستست اینست آن سخن * که محالی راز کس
باور مکن * اول پند که سنك الك اوزره در اول سوزبودرکه برمحالی کیمسه دن باور واعتقاد ایلمه یعنی برکسه عقلدن

خارج بر محال سوز سویلیه اکا اینانمه وتصدیق قیلمه (مثنوی) بر کفش چون کفت اول پند زفت * کشت ازاد
وبران دیوار رفت * اول خواجه‌نك الندة اولان مرغ چونکم زفت وعظیم اولان پندی سویلدی آزاد اولدی واول
دیوار اوزره کندی (مثنوی) کفت دیکر بر کذشته غم مخور * چون زتو بکذشت زان حسرت مبر * پس اول دیوار
اوزره دیدیکه بر پندم دخی بودرکه کذشته‌نك اوزرینه غم یمه چونکم سندن کچدی اندن اوتری حسرت ایلتمه وندامت
چکمه (مثنوی) بعد ازان کفتش که در جسمم کتیم * ده درم سنکست نك در یتیم * اندنصکره مرغ اول خواجه‌یه
دیدیکه بنم جسممده کتیم ومخفی اون درهم اغری بر در یتیم واردر (مثنوی) دولت تو بخت فرزندان تو * بودان کوهر
بحق جان تو * ای خواجه سنك جانك حقیچون اول بنم وجودمده اولان کوهر سنك دولتك وفرزندلرینك
بختی ایدی لکن بیله میوب بو خصوصده غفلت ایلدك (مثنوی) فوت کردی درکه روزی آن نبود * که نباشد مثل ان
درد روجود * ای خواجه دری فوت ایلدك که اول سنك نصیبك دکل ایدیکه وجود عالمنده اول در یتیمك مثل ونظیری
اولمز (مثنوی) آنچنان که وقت زادن حامله * ناله دارد خواجه شد در غلغله * چونکم خواجه اول مرغدن بو سوزی
اشتدی انجلین که ولادت وقتنده حامله عورت ناله طوتر خواجه دخی انك کبی غلغله‌ده اولدی (مثنوی) مرغ کفتش
نی نصیحت کردمت * که مبادا بر کذشته‌ئی دی غمت * چونکم مرغ خواجه‌نك بو فریاد وغلغله‌سنی اشتدی اکا ایتدی
بن سکا نصیحت ایلدممی که دون کچمش اوزره سنك غمك اولمسون یعنی کچن شیئه غم یمه ومتحسر اولمه دیدممی (مثنوی
چون کذشت ورفت چون غم میخوری * یا نکردی فهم پندم یا کری * چونکم کچدی وکتدی نیچون غم یرسن یا بنم
پندمی فهم ایلمدك یا خود صاغرسن (مثنوی) وان دوم پندت بکفتم کای جمال * هیچ تو باور مکن پند محال
واول ایکنجی پندی سکا دیدممی که جهل وضلالدن محال سوزه هیچ سن اینانمه واعتقاد ایلمه (مثنوی) من نیم
خود سه درم سنك ای اسد * ده درم سنك اندرونم چون بود * ای اسد بن خود اوچ درهم اغری دکلم پس بنم درونمده
اون درهم اغری در نیجه اولور بو سوز خود امر محالدر پس سن محاله نیچون تصدیق ایلدك (مثنوی) خواجه
باز آمد بخود کفتا که هین * باز کوان پند خوب سیومین * خواجه کندی‌یه کلدی وعقلنی باشنه جمع قیلدی واول
مرغه دیدیکه ای مرغ اکاه اول کیرو اول اوچنجی خوب ولطیف پندی دخی سویله (مثنوی) کفت اری خوش عمل
کردی بدان * تا بکویم پند ثالث را بکان * مرغ اکا دیدی بلی اول پندلرله خوش عمل ایلدك تا که اوچنجی پندی
مفت ورایکان دیم وانی عبث بره ضایع ایلیم (مثنوی) پند کفتن با جهول خوابناك * تخم افکندن بود در شوره
خاك * چاك حمق وجهل نپذیرد رفو * تخم حکمت کم دهش ای پند کو * زیاده جاهل وخوابناکه پند دیمکلك تخمی
شوره خاکه براقملق اولور یعنی جاهل وغافل اولان کمسه‌یه نصیحت ایلمك وانك ارشادنه متعلق سوز سویلمك فی المثل
تخمی شوره یره القا ایلمك اولور شوره یرده تخم نه مرتبه ضایع اولورسه جاهل وغافلك زمین وجودنده تخم نصیحت
اوکونه ضایع اولور زیرا حمق وجهالت یرتغی یمه قبول ایلمز پس ای پندکو حکمت تخمنی اکا ویرمه * چاره
اندیشیدن آن ماهی نیم عاقل وخود را مرده کردن (مثنوی) کفت ماهی دکر وقت بلا * چونکه ماند
از سایه عاقل جدا * اول بر غیری ماهی بلا وقتنده چونکم عاقل وکامل اولان ماهینك سایه سعادتندن جدا قالدی
کندی‌یه دیدی (مثنوی) کوسوی دریا شد وازغم عتیق * فوت شد از من چنان نیکو رفیق * که اول عاقل دریا جانبنه
کندی غمدن عتیق وازاده اولدیغی حالده انجلین نیکو واعلی رفیق بندن فوت اولدی وانك زمان سعادتی مرور قیلدی
(مثنوی) لیك زان نندیشم وبر خود زنم * خویشتن را این زمان مرده کنم * لیکن اندن فکر ایلمزم وکندیمه
اورورم بو زمان کندیمی مرده ایلیم یعنی اول نیم عاقل اولان ماهی کندی بسنه ایتدی اول عاقلك کذر قیلدیغندن
وفرصتم فوت اولدیغندن فکر واندیشه ایلمز مکه وقت ناز کذر بلکه فکری کندیمه ضم ایلرم وکندیمك خلاصی
ایچون تدبیر قیلورم لازم کلدیکه بو زمان کندیمی مرده شکل قیلم واولمزدن اول اولم تا بو صنعتله صیادلر الندن خلاص
اولم (مثنوی) پس برارم اشکم خود برزبر * پشت زیر ومیروم براب بر * پس کندی قارنمی یوقارو کتورم وارقه‌می
آشغه کتورم وصو اوزره کیدم تا که مرده اولان ماهیلر بویله اولور (مثنوی) می رود بروی چنانکه خس رود *
نی بسباحی چنانکه کس رود * مرده کرده خویش بسپارم باب * مرگ پیش از مرگ امنست از عذاب *
آب اوزره کیده رم انجلین که خار وخس کیدر شناور لکله دکل انجلین که شناور اولان کمسه کیدر کندیمی مرده
ایلرم آبه تسلیم ایلرم زیرا اولمزدن اول اولمك عذابدن امن وهلاکدن خلاص اولمقدر آبدن مراد ارادة الله وقضاء الله
ایی اولور وآب اوزره مرده اولمق کالیله کندی وجودی قیدندن فراغت قیلمقدن وارادة الالهیه تسلیم اولمقدن عبارت
اولور وعقل وتدبیرله سیر وحرکت قیلمقدن ونجات بولمقدن کنایت اولور یعنی نیم عاقل اولان سالك ابکیر دنیاده

اولان مهالکی مشاهده ایلدکده درحال عقلنی باشنه دوشروب وجودله مقید اولمنك مضرتنی بیلوب کندی‌یه دیرکه
شمدنصکره بو دنیاده ارادة الله آبی اوزره خس کتدیکی کبی کیدرم وکندمی آنك احکامنه تسلیم ایدرم آنجلین کتمزمکه
سباحت قیلان ویوزکیچ اولان کمسه‌لر کندی رأیی وتدبیرلریله وقوت وصنعتلریله کیدرلر زیرا بویله باوجود کتمکده امن
وسلامت یوقدر وخطر ومخافت بوکونه‌ده چوقدر پس لازم اولدیکه کندمی مرده ایلیم وارادة الله آبنه تسلیم قیلم زیرا
اولمزدن اول اولمك عذاب وهلاکدن امن وسلامت بولمقدر (م ی) مرگ پیش از مرگ امنست ای فتا * اینچنین فرمود
ما را مصطفا) کفت موتوا کلکم من قبل ان * یأتی الموت وتموتوا بالفتن) اولمزدن اول اولمك امندر ای فتی حضرت محمد
مصطفی صلی الله علیه وسلم بزه بویله بیوردی اول بیوردیغی حدیثك مضمونی بودرکه بیوردی اولیکز جمیعکز
موت سزه کلمزدن اول موت کلدکده سز اولورسز فتنه‌لرله ومحنتلرله یعنی ای عذاب خدادن نجات وهلاك معنوی ایله
اولمکدن خلاص استین جمیعکز موت ارادی ایله اولیکز وبی نام وبی نشان اولمغله وبو جهانك رسومندن وشهرتندن
کذر قیلمغله مکان شیطانی اولان دنیادن خلاص اولیکز اکر حسن ارادتکزله اولمزسکز وبو جهان فانیدن کذر قیلمزسکز
موت کلدکده فتن ومحنتله اولورسز وشهرت وصورته اسیر اولدیغکز واسطه ایله دام شیطانه صید اولورسز عاقبت
نار سعیره وصول بولورسز بو حدیث شریفه اشارت بیوررلرکه حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر (حاسبوا انفسکم قبل
ان تحاسبوا وزنوا اعمالکم قبل ان توزنوا وموتوا قبل ان تموتوا (مثنوی) همچنان مردو شکم بالا فکند * آب میبردش
نشیب وکه بلند * الحاصل انك کبی اول ماهی اولدی وبطننی یوقارو براقدی آب آنی کاه آشغه وکاه یوقارو ایلتدی یعنی
بو حدینده امر اولندیغی کبی وکندینکدخی مقدما بن کندمی بوزمان مرده ایلرم دیدیکی کبی اولدی وشکمنی یوقارو
کتوردی وکندوینی مرده اولمق مرتبه‌سنه یتوردی آب آنی کاه آشغه وکاه یوقارو ایلتدی اول دخی کندوینی آبك
حکمنه تسلیم ایتدی (مثنوی) هریکی زان قاصدان بس غصه برد * که دریغا ماهیء بهتر بمرد * پس قاصدلر وصیادلر
بونك مرده اولمسنی کوردکلرنده هر بریسی اول قاصدلردن چوق غصه ایلتدی بویله دیوکه ای دریغ اولسون بهتر
اولان ماهی اولدی وآنی صید ایلمکدن هر بریمز محروم قالدی (مثنوی) شادمی شد وازان کفت دریغ * که برفت
این بازیم دستم زتیغ * واول مرده شکل اولان ماهی اول دریغ دیملرندن وحسرت یملرندن شاد اولدی بویله
دیوکه بنم بو اوینم برنده واقع اولدی بن تیغدن قورتلدم یعنی بنم بو حیله وصنعتم محلنده واقع اولوب صیادلرك تیغندن
خلاص اولدم دیو شاد اولدی (مثنوی) پس کرفتش یك صیاد ارجمند * پس بروتف کرد وبرخاکش فکند *
پس بر ارجمند صیادی طوتدی بعده اکا تف ایلدی وآنی خاك اوزره براقدی یعنی اولوطن ایلیوب انك وجودنی
تحقیردن اوتری تف دیوب کتوروب دریا کنارنه آتدی انکیچونکه صوده اولان بالق مردار ونا پاك اولور اما خاکده
اولسه پاك اولور ومذبوح مرتبه‌سن بولور ماهینك ذبحی خاکده اولمکدر دیمشلر (مثنوی) غلط غلطان رفت پنهان
اندر آب * ماند آن احمق همی کرد اضطراب * چونکم اول ماهی بو صنعتله صیادلرك الندن قورتلدی پس
یوارلنه رق یوارلنه رق پنهان ومخفی آبه کتدی وکندوینی دریایه واصل ایتدی اما اول احمق بو تدبیر وتدارکه قادر
اولمیوب مغرور وجاهل اولدیغندن عزم راه قیلمیوب اول آبکیرده قالدی واضطراب قیلدی پس بوندن مستفاد
اولان حصه بو اولورکه (کن فی الدنیا کانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفنك
مقتضاسی اوزره انسانه لازم اولان اولدرکه دنیا آبکیرنده غریب کبی وعابر سبیل کبی اوله وکندوینی اهل
قبوردن عد ایلیوب اولمزدن اوله تا کم نفس وشیطان صیادلرینك دام مکرندن خلاص اوله وبو صنعتله کندوینی محل
امن اولان دریای حقیقته واصل قیله اکر اولمزدن اول اولمزسه وبو طریقه سالك اولمزسه اول احمق کبی آبکیر
دنیاده قالور وشیطان ونفس اماره‌یه کرفتار اولدقده مضطرب اولور (مثنوی) ازچپ وازراست میجست آن سلیم *
تا بجهد خویش برهاند کلیم * الحاصل اول سلیم واحمق صولدن وصاغدن صیچرادی تا که کندینك جهدیله
وبی وقت اولان سعی کوشش ایله کلیمنی قورتره ونفسنی انلرك الندن خلاص ایله (مثنوی) دام افکندند واندر دام ماند
احمقی اورا دران آتش نشاند * پس صیادلر آنی کوروب دام براقدیلر واول دام ایچنده قالدی احمقلق آنی اول آتشده
نصب ایلدی یعنی حماقت وجهالت اول ماهی‌یی صیادلرك دامنه کرفتار ایلیوب عاقبت آتشده تاوغه وضع ایلدی
(م ی) بر سر آتش بپشت تابه‌ئ * با حماقت کشت او همخوابه‌ئ * آتش اوزرنه سنده بر تابه‌نك آرقه‌سنده حماقتله او همخوابه
اولدی یعنی جفت اولدی مقصود شول کافر وعاصی اولان کمسه‌لر اولورکه جهنم تابه‌سنده کندی حماقتلریله
جفت اولدقلری حالده داخل اولورلر وانده پشوب ویانوب افغان قیلورلر (مثنوی) او همی جوشید از تف سعیر
عقل می کفتش الم یأتك نذیر * آن همی کفت از شکنجه وز بلا * همچو جان کافران قالوا بلی * اول احمق ماهی آتش

سعیرك حرارتندن قاینه‌دی اول وقت عقل اکا دیدی سکا نذیر کلمدیمی اول احمق دخی شکنجه وبلادن دیردی کافرلرك
جانی کبی انلر بلی بیزه نذیر کلدی دیدیلر ولکن بز آنی تکذیب ایلدك وحق تعالی سزکله بیزه برشئ کوندرمدی
سز کاذبلرسکز دیو سویلدك نته‌کم حق تعالی سورهٔ ملکده انلرك نار جهنمده اولان حاللرندن خبرویروب بیورر (وللذین
کفروا بربهم) شول کمسه‌لرکه جن وانسدن کافراولدیلر وحدانیت حقه انلرایچون واردر (عذاب جهنم) عذاب دوزخ
واردر (وبئس المصیر) نه یرامز مرجع در اول جهنم (اذا القوا فیها) چن کفار اول جهنمه طرح اولنسه‌لر
حطب ناره القا اولندیغی کبی (سمعوا لها شهیقا) ایشیده‌لر اول جهنم اهلنك ویاخود نارك انلر اصواتنی که صوت
حماره مشابه اوله (وهی تفور) واول جهنم قینار دی ایچنده کیلرله چولمك قینار کبی (تکاد) قریب اوله اول جهنم
(تمیز) پاره پاره ایلر (من الغیظ) کفاره خشم وغضبندن (کلما القی فیها فوج) هربارکه برجماعت اول ناره القا
اولنسه ایدی (سألهم خزنتها) جهنمك مالکی واعوانی بونلره توبیخا سؤال ایده‌لر (الم یاتکم نذیر) سزه بو عذابدن
انذار ایدر پیغمبر کلمدیمی (قالوا بلی) دیرلرکه بلی (قد جاءنا نذیر) تحقیق بزه کلدی پیغمبر بو احوالی بزه بیلدردی
(فکذبنا) پس بز تکذیب ایلدك اول پیغمبرك قولنی (وقلنا) وبز دیدك (ما نزل الله من شئ) الله تعالی انزال ایلمدی
هیچ شیئلردن برشیئی که سز خبرویرسز (ان انتم) سزدکاسزای پیغمبرلر (الا فی ضلال کبیر) الا ضلالات عظیمه‌ده‌سز
ای مرسلون وبو کلام بونلره خزنهٔ جهنم لسانندن اولمقده جائزدر علی ارادة القول یعنی بونلره خازنان جهنم
دیه‌لرسزدکاسزای کافرلر الاضلال کبیرده‌سز ضلالدن مراد هلاك اوله پس حضرت مولانا قدس سره نصیحت ناصحانی
قبول ایتمین احمقان پرعصیانی احوال کافرانه تشبیه ایدوب دیرلرکه اول بی عقل اولان ماهی یعنی مجرم وعاصی
آتش سعیرده قینادقده عاقل اولان آنلره دیه‌که سزه نذیر کلمدیمی ونصیحت قیلمدیمی اول شکنجه وبلاسندن کافرلر
جانی کبی اعتراض ایدوب بلی بزه نذیر کلدی ونصیحت قیلدی امابز غفلت ایدوب طوتمدق دیه‌لر (مثنوی)
بازمیکفت او که درابن بارمن * وارهم زین محنت کردن شکن * کیرو اول عقلسز ماهی آتش بلاده یانارکن دیدی اکر
بوکره بن بوکردن شکن محنتدن خلاص اولم یعنی بو بیون قیریجی وقهر ایدیجی عذابدن اکر بودفعه قورتلورسم
(مثنوی) من نسازم جزبدریایی وطن * ابکیر برانسازم هم سکن * بن دریادن غیری بی وطن دوزمیم براکیری
بن مسکن دوزمیم (مثنوی) آب بیحد جویم وایمن شوم * تا ابد درامن وصحت میروم * بی حد آب استیم وایمن اولم یعنی
طالب یم اولم وانده وطن قیلم دیدی تا ابدی امن وصحتده کیدم وبلادن کندمی بن خلاص ایدم دیدی (بیان انکه عهد
کردن احمق بوقت کرفتاری وندم هیچ وفائی ندارد که صبح کاذب وفا ندارد (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لکاذبون
بو سرخ شریف انك بیانده درکه کرفتاری وندامت وقتنده جاهل واحمقك توبه وعهد ایلمسی هیچ وفا طوتمزکه صبح
کاذب وفا طوتمز نته‌کم الله تبارك وتعالی سورهٔ انعامده بو مضمونی مؤید بیوررلر (ولو تری) اکرسن کورسیدك ای
کمسه ویاخود یا محمد (اذ وقفوا علی النار) عذاب ناره وقوفلری حینده بو کافرلرك جوابی محذوفدر (تقدیری لرأیت
امرا عظیما شنیعا (فقالوا یالیتنا نرد) پس دیه‌لر بونلر نولیدی بز رد اولنیدق دنیایه کیرو (ولا نکذب بآیات ربنا) کلام
مستأنفه در یعنی نولیدی بز رد اولنیدق وبز تکذیب ایلمزدك آیات ربمزه ویاخود نرد اوزره معطوف اوله بو تقدیرجه
نولیدی بز دنیایه رد اولنیدق وبز تکذیب ایتمیدك آیاتنی ویاخود نردنك ضمیرندن حال اولوب تحت حکم تمنیده
اوله تقدیری یالیتنا نرد غیر مکذبین ونکون من المؤمنین ای وکائنین من المؤمنین (بل بدا لهم) بلکه بونلره
ظاهر اولدی (ما کانوا یخفون من قبل) شول نسنه که بونلر اخفا ایلدیلردی ناسدن قبایح اعمال وفضایح حاللرین
بوندن اول یعنی دنیاده بو تقدیرجه اضراب تمنیدن مفهوم اولان ارادت ایماندن اولور یعنی بونلرك تمنیء ایمان ایلمسی
عن قصد کادر بلکه دنیاده ناسدن اخفا ایلدکاری قبایح اعمالك آثاری بونلره ظاهر اولدیغندن اوتریدر (ولو
ردوا) فرضا بونلر دنیایه رد اولنسه‌لردی (لعادوا) عودت ایده‌لردی (لما) شول کفرو معاصی‌یه که (نهوا) نهی
اولندیلردی (عنه) اول کفر ومعاصیدن (انهم لکاذبون) حال بوکه تحقیق بونلر کاذبلردر (ولا نکذب بآیات ربنا)
دیدکاری قولده پس ایمانلری همان بلا زمانده اولور (مثنوی) عقل می کفتش حماقت با توست * با حماقت عهد را
آید شکست * عقل را باشد وفای عهدها * تو نداری عقل رو ای خربها * عقل اول احمق اولان ماهی‌یه دیدیکه حماقت
سنکله بیله‌در جهل حماقتله بیله اولدقجه عهده شکست کلور عهدلره وفا ایلمك عقل ایچون اولورسن عقل
وبصیرت طوتمزسن یوری ای خربها یعنی عاقل اولان کمسه چن احمق بلا آتشنه مبتلا اولدقده عهدلر وندرلر
ایلر ودخی اکر بو بلادن خلاص اولورسم عاقل اولنلرك سوزن قبول ایده‌یم ودیدکاری یره کیده‌یم دیو سویلر
کورسه‌ا کادرکه جهالت وحماقت سنکله بیله‌در مادامکه حماقت سنکله بیله اوله عهده البته شکسته‌لك

کلمك مقرردر عهدلره وفا ایلمك عقلك خاصیتی اولورسن ایسك ای خربها واحمق عقل طوتمزسن یوری سنك بو بله
وقت مضایقه‌ده اولان توبه وعهدیکه اعتبار یوقدر (مثنوی) عقل را یاد آید از پیمان خود * پردهٔ نسیان
بدراند خرد * کندینك عهد وپیمانندن عقله یاد کلور یعنی کندی عهدنی ونذرنی عاقل اولان کمسه ذکر ایلر نسیان
پرده‌سنی خرد پارتار خردی اولمین کمسه نسیان پرده‌سنی هتك ورفع ایتمکه قادر اولمز (مثنوی) چونکه عقلت نیست
نسیان میرتست * دشمن وباطل کن تدبیرتست * ای احمق چونکه سنك عقلك یوقدر غفلت ونسیان سنك امیرکدر
سنك دشمنك وباطل کن تدبیرکدرکه سنك تدبیرو تدارککی ابطال ایدیجی اولور (مثنوی) ازکمیٔ عقل پروانه
خسیس * یاد نارد ز آتش وسوز وحسیس مثلا عقلنك کم الکندن دنی وخسیس اولان پروانه آتشدن وسوز
وحسیسدن یادنه کتورمز (حسیس) حاء حطی ایله آوازه دیرلر یعنی پروانه شعلهٔ آتشی کوروب اکا اول مرهدن
کندوبی اوروب انك آوازنی استماع ایلدکدن وانك سوزنه بر مقدار یاندقدنصکره آندن اجتناب ایلر (مثنوی)
چونکه پرش سوخت توبه میکند * آز ونسیانش برآتش میزند * چونکم اول پروانه‌نك قنادی یاندی یاخود معنی
چونکم اول پروانه قنادنی یاقدی توبه ایلر حرص ونسیان آنی کیرو آتش اوزره اورر یعنی اول مرتبه عقل طوتمز وتفکر
ایتمزکه مقدما اول شعله‌یی نور ظن ایلیوب کندمی اکا اوردم نار اولوب پروبالمی یاقدی پس بودفعه دخی اکا قریب
اولورسم ومحبت قیلورسم بنی احراق ایلر پس اندن بعید اولمق بکا اولیدر دیمز (مثنوی) ضبط ودرك حافظی ویادداشت
مهل را باشد که عقل انرا فراشت * چونکه کوهر نیست تابش چون بود * چون مذکر نیست ایابش چون بود *
ضبط وادراك وحافظلك ویادداشت عقل ایچون اولورکه عقل آنی بوجه ایتدی یعنی برمعنانی ضبط ایلمك ودین امرنی
ادراك ایلمك وعهد وپیمانی حفظ قیلمقلق وخاطرده طوتمقلق عقل ایچون اولور وبونلری عقل اعلا قیلور وبونلر عقلدن
نشو ونما بولور چونکم برکسه‌ده کوهر اولمیه انك تابی نیجه اولور چونکم اول کمسه مذکر اولمیه انك نیجه ایابی
ورجوعی اولور تاب پرتو ورونق معناسنه‌در اش ضمیردرکه کوهره عائد در تابش کسر بایله اسم مصدر دخی اولسه
جائزدر ایاب رجوعه دیرلر یعنی چونکم برکسه‌ده جوهر عقل اولمیه اول جوهر عقلك پرتو ورونقی نیجه اولورکه
جوهر ذات وپرتو ورونق عرضدر ذات اولمسه صفت نه ایله قائم اولور پس ضبط وادراك وحفظ ویادداشت وبونلر
امثالی اولان صفات عقل جوهرینك نور وپرتو یدر پس برکسه‌ده عقل اولمسه بونلر دخی اولمز وعقل مذکری
برکسه‌یه تذکیر قیلمسه اول معاصیدن رجوع قیلمز البتته توبه وایاب مذکردن ظهوره کلور ودرونك نور ورونقی
جوهر عقلدن حاصل اولور (مثنوی) این تمنی هم زبی عقلی اوست * که نبیند کان حماقت را چه خوست * آن
ندامت از نتیجهٔ رنج بود * نه ز عقل روشن چون کنج بود * بویله وقت اولان تمنی دخی هم انك عقلسز لغندندر زیرا
کورمزکه اول حماقتك نه خویی واردر اول ندامت رنج اولمق نتیجه‌سندن ایدی یوخسه کنج کبی روشن اولان عقلدن
دکل ایدی یعنی بو حین مضایقه‌ده وزمان بلاده ظهوره کلان بی وقت تمنی اول احمق ونادانك بی عقللغندندر زیرا
کورمزکه اول حماقتك خوی قبیحی ندر حماقتك خوی قبیحی اولدرکه دعا وتمنی وقتنده جاهل وغافل اولور وفرصتی
ضایع قیلور اما بلا باشنه کلدکده ومحنت وفلاکته مبتلا اولدقده بیهوده بیره دعا وتمنی قیلور اول بی وقت اولان تمنی
وندامت رنج وبلانك نتیجه‌سندن اولدی یوخسه کنج کبی روشن اولان عقلك نتیجه‌سندن اولمدی اکر کنج کبی روشن
اولان عقلك نتیجه‌سندن اولیدی بلا وقتندن مقدم دخی ندامت قیلور وپشیمان اولوردی (مثنوی) چونکه شد رنج
آن ندامت شد عدم * می نیرزد خاك آن توبه وندم * چونکه رنج وبلا کتدی اول ندامت عدم محض اولدی اول توبه وندم
خاکه دکمز زیرا که اول توبه وندم نتیجهٔ عقلدن دکادر بلکه رنج والمدن خلاص اولمق ایچون برخاطره ایدی چونکم
رنج والم کتدی اندن حاصل اولان توبه وندم دخی کتدی (مثنوی) آن ندم از ظلمت غم بست بار * پس کلام اللیل
یمحوه النهار * زیرا اول توبه وندم ظلمت غمدن یول بغلدی پس لیلك کلامنی نهار آنی محو ایلر یعنی اول نادم اولمق وتوبه
قیلمق غم والمك ظلمتندن حاصل اولدی پس مشهور مثلدرکیجه‌نك سوزنی کوندز محو ایلر کذلك ظلمت غمده سویلنن
کلامی دخی صبح سلامت ونهار فرحت وراحت محو ونابیدا ایلردیمك اولور وشادیلك کونی کلسه شب غمده واقع
اولان کلامك وجودی قالمز دیمکی افاده قیلور (مثنوی) چون برفت آن ظلمت غم کشت خوش * هم رود از دل نتیجه
وزاده اش * میکند او توبه وپیر خرد * بانك لو ردوا لعادوا میزند * چونکم اول ظلمت غم کتدی اول احمق خوش
اولدی هم انك دلندن کیدر اوغمك نتیجه‌سی شول ظلمت غم که توبه وندمك اصلی ایدی چونکم احمقك قلبندن کیده
واول احمق خوش حال ومرفه البال اوله هم اول غمدن تولد قیلان ونتیجه اولان توبه وندم دخی کیدر زیرا توبه وندم
فرعدر اصل کتدکدنصکره فرعك وجودنده ثبات قالمز اول احمق وقت غمده وحین المده توبه وندم ایلرلیکن

عقل بیری اکا (لوردّوا لعادوا) صداسنی اوررر یعنی بو آیت کریمه‌نك مفهومنی ومضموننی برسبیل توبیخ اکا
ذکر قیلورلر بویله دیوکه ای احمق ونادان اکرسن بوبلادن نعمت ورأفت جانبنه رد اولنسیدك شول عملدنکه نهی
اولندك ایدی اکا عودت ایلردك پس بوتوبه وندامتك الان بی معتادر وبوکا اعتبار یوقدر پس بورادن برسؤال ناشی
اولورکه بومعصیت وقباحت ایشلیلرك وعذاب خدایه کندیلرینی مستحق ایلملرك وحین بلاده پشیمان اولملرك دخی
خود عقللری واراید پس بونلره عقلسز دیمك نه وجهله صحیح اولور بوبیانی بوسؤال مقدره جواب اولمق موردنده
ایرادایدوب بیوررلر دربیان انکه وهم قلب عقلست وستیزه اوست باوماندو اونیست وقصهٔ مجاوبات موسی علیه السلام
که صاحب عقل بود بافرعون که صاحب وهم بود) بوسرخ شریف انك بیانده درکه وهم عقلك قلبیدر یعنی خالص
عقل دکلدر بلکه عقل شائبه سیله مشوب برقوت مدرکه درکه معانی جزئیه‌یی ادراك ایلر وادراکنده خطا
وغلطدن خالی اولمز عقلك معاند ومخالفیدر اکرعقل برمعنایی جزم ایلسه اکا منازعه ایلرکه بومعنی سنك
ادراك ایتدیکك کبی دکلدر احتمالدرکه سنك ادراك ایلدیکنك مخالفی اوله دیر (کما قال صاحب الهیاکل الوهم
ینازع العقل حتی ان المنفرد ییت باللیل یؤمنه عقله ووهمه حتی ربمایغلب تخویفه فینفرد الانسان وهو یخالف
العقل فی امور غیر محسوسة حتی ان الذین یتبعون قضایاه ینکرون ماوراء المحسوسات) وهم ادراك بعض معانی
ایلمکده عقله بکزر ولکن عقل دکلدر وبوعقلله وهمك بروجودده جمع اولدیغندن ماعدا جدالی دخی
واردر مثلا حضرت موسی علیه السلام عقلك اهلی ومظهریدر وفرعون وهمك اهلی ومظهریدر نته‌کم بوبیان
حضرت موسی علیه السلامك مجاوباتك قصه سیدرکه اول حضرت صاحب عقل ایدی فرعونله که ادنی دولت وهم
ایدی اکرچه صورت قصه حضرت موسی علیه السلامك فرعونه اولان جوابایدر لکن مراد جمیع انبیا علیهم السلام
واولیای کرامك مظهر عقل اولدقلری ومطلقا اهل نفسك مظهر وهم اولدقلری اشعار ایلمکدر وبونلرك مابینده
واقع اولان معاملات ومکالماتی طالبینه تعلیم قیلمقدر (مثنوی) عقل ضد شهوتست ای پهلوان * انکه شهوت می تند
عقلش مخوان * ای پهلوان عقل شهوت نفسانیه‌نك ضدیدر اول کمسه که شهوت طوتور اکا عقل اوقومه یعنی
برکسه که دخی هنوز نفسنك مشتهیاتنه وطبعنك مقتضیاتنه طولنور اکا عقل دیمه اول صاحب وهمدر عقل
اودرکه نفسنك مشتهاسنك ضدی ومخالفی اوله (مثنوی) وهم خوانش انکه شهوت را کداست * وهم قلب
نقد زر عقلهاست * اول کمسه‌یه سن وهم صاحبی اوقوکه شهوتك کدامی ومبتلاسیدر زیرا وهم عقللر زرینك نقدینك
قلبیدر نقد خالص اولان عقللردن دکلدر بلکه قلب زراندود کبی مزور ومغشوش برقوت مدرکه در (مثنوی)
بی محك پیدا نکردد وهم وعقل * هردو راسوی محك کن زود نقل * وهمله عقل محکسز پیدا اولمز هرایکیسنی
محك جانبنه علی الفور نقل ایله تاکم وهم ندر وعقل ندر فارق اوله‌سن واصحاب عقلی اصحاب وهمدن اول محك
واسطه سیله بیله‌سن وتمیز قیله‌سن اکر اول محك ندر دیرسك (مثنوی) این محك قران وحال انبیا) چون محك مرقلب را
کوبدیا * بومحك قرآن عظیم وحال انبیا علیهم السلامدر زیرا قرآن عظیم واحوال انبیا علیهم السلام محك
کبی هرقلبه کل دیر وکندیکی بزم وجودیمزه مقارن قیلدقده بیلوب کوردیر (مثنو) تابه‌بینی خویش را ز اسیب من
که نه اهل فراز وشیب من * تاکم کندیکی بکاطوقنمقدن کوره‌سن که بنم فراز وشیبمك اهلی دکلسن دیر یعنی
محك لسان مقاله برقلبی تمیز ایلمکدن اوتری کندی‌یه نیجه دعوت ایلرسه حضرت قرآن واحوال انبیا علیهم
السلام دخی محك کبی اهل وهم واهل نفس اولنلری باخصوص که کندیلری عقلی وخالص زعمن قیلنلری دعوت ایلر
ودیرکه تاکندیکی بکا ضرب ایلمکدن وامتحان قیلمقدن کوره‌سن وبیله‌سن که بنم اعلا اولان مرتبه‌مك ودخی ادنی
اولان مرتبه‌مك اهلی دکلسن فرازدن مراد مرتبهٔ اعلا اولورکه انبیا علیهم السلام واولیای کرامك مراتبی واحوالیدر
وشیبدن مراد مرتبهٔ ادنی مراد اولورکه ایمان طبقه‌سنده اولان مؤمنلرك مرتبه‌لری وحاللری مراد اولور (مثنوی
عقل را کرارهٔ سازد دونیم * همچو زر باشد در آتش اوبسیم * اما عقلی اکر براره ایکی پاره دوزسه التون کبی آتش ایچره
اوخندان اولور وتبسم قیلور یعنی عقلك شانی وخاصیتی اولدرکه فرضی اکر اول مظهر عقل اولان کمسه‌یی بر بیچقی ایله
ایکی پاره ایلسه‌لردی مضطرب ومتألم اولمیه‌دی بلکه زر آتشده خنده روی اولدیغی کبی وطراوت ولطافت اظهار
قیلدیغی کبی اول عقل دخی حین بلاده خنده روی اولوب اظهار شکر وثنالر قیلوردی دیمك اولور نته‌کم حضرت
زکریا علیه السلام بردرخت ایچره قاچدقده منشار ایله انی ایکی پاره ایلدیلر اصلا جزع وفزع قیلیوب صابرلردن
وشاکرلردن اولدی (مثنوی) وهم مر فرعون عالم سوز را) عقل مر موسیٔ جان افروز را) وهم تحقیقا عالمی یاقیجی فرعون
ایچوندر یعنی طاغی اولان وطریق عدلدن تجاوز قیلان صاحب نفس ایچوندر اما عقل جان افروز اولان وروحه شعله

ویرن موسی ایچوندر ودخی منور ارواح اولان اولیا واصفیا ایچوندر (مثنوی) رفت موسی برطریق نیستی * کفت
فرعونش بکو توکیستی * کفت من عقلم رسول ذوالجلال * حجة اللهم امانم ازضلال * حضرت موسی علیه
السلام فرعونی دعوت ایچون یوقلق طریقی اوزره کتدی واروب فرعونی طریق فنایه وصراط خدایه دعوت ایتدی
فرعون اکا ایتدی سویله‌سن کیمسن حضرت موسی علیه السلام اکا جواب ویروب دیدی بن ذوالجلالك رسولی
اولان عقلم الله تعالی حضرتلرینك حجت وبرهانیم جهل وضلالدن امانم یعنی حضرت موسی علیه السلام بی وجودلك
طریقنه ذاهب اولوب وفرعونی دخی بی وجودلك طریقنه دعوت قیلدی فرعون اول حضرته دیدی یا موسی
سویله‌سن کیم سن (وقال موسی یا فرعون انی رسول من رب العالمین) آیت کریمه سنك طبقی اوزره اول حضرت
اکا جواب ویروب بن جلالت وعظمت صاحبی اولان اللهك صاحب حجت بر رسولیم دیدی وحق تعالینك
برهانیم ضلالتدن بنده‌لرنی خلاص ایدیجیم دیو تحقیق ایلدی (م ی) کفت نی خامش رها کن های وهو * نسبت
ونام قدیمت را بکو * فرعون بیهوش اول حضرته دیدیکه یوق خاموش اول های وهوبی قو نسبتکی وقدیمی اولان
نامکی سویله یعنی بنم مرادم سنك زمان اولده اولان نامکدن وانتسابکدن سؤالدر حالا عارضی اولان انتسابکدن
ونامکدن دکلدر پس سنك مقدما برنم مابینمزده ساکن اولورکن نامك نه ایدی آنی سویله دیدی (مثنوی
کفت که نسبت مرا از خاکدانش * نام اصلم کمترین بندکانش * بنده‌یم من بنده‌زادهٔ کردکار * زادهٔ پشت عبیدش
وز جوار * حضرت موسی علیه السلام اکا جواب ویروب ایتدیکه بنم نسبتم خدای تعالینك خاکدانندندر بنم
اصل نامم خدای تعالینك بنده‌لرینك احقر وکمتریدر بومعنا‌ده جائز اولورکه (دان) امر حاضر اولوب (اش) نسبته
راجع اوله ومعنی اول حضرت دیدیکه بنم نسبتمی خاکدان بیل واصل نامم اول خدانك بنده‌لرینك کمتریدر بن بنده‌یم
کردکار حضرتلرینك بنده سنك اوغلییم اول حضرتك عبادنك ظهرندن وصلبندن وجاریه‌لرینك رحمندن طوغمشم
وظهوره کلمشم الحاصل (ان الناس من ولد آدم وآدم من تراب) حدیثنك حسبنجه ودخی حضرت علی کرم الله
وجهه ورضی الله عنهك (بیت) الناس من جهة التمثال اکفاء * ابوهم آدم والام حواء * قولنك مفهومنجه فرعونه
اول حضرت جواب ویروب دیدیکه بن اصل تراب اولان آدم وحوانك بلندن ظهوره کلان عباد وجواریدن تولد ایلمشم
پس بنم انتسابمی خاکه بیل واصل نامی انك بنده‌لرینك ادناسی بیل که اول پادشاهك بنده‌لرینك بنده‌زاده‌سیم
دیدی بعض نسخه‌ده بو بیتك محلنه بنده‌زادهٔ آن خداوند وحید * زادهٔ ازپشت جواری وعبید * بیتی نسخه‌ده واقع
اولمشدر (مثنوی) نسبت اصلم زخاك وآب وکل * آب وکل را داد یزدان جان ودل * مرجع این جسم خاکم هم بخاك
مرجع تو هم بخاك ای سهمناك * بنم اصلم ونسبتم آب وخاکدن وکلدندر آب وکله حق تعالی جان ودل ویردی بنم
بوخاکدن اولان جسمیمك مرجعی خاکه‌در ای سهمناك اولان فرعون سنك دخی مرجعك خاکه‌در یعنی ای فرعون
بنم اصلمك نسبتی آب وکله‌در که حق تعالی بنم واولاد آدمك طینتنی (خمرت طینة آدم بیدی اربعین صباحا) حدیث
قدسیسنك مصداقنجه یدقدرت وارادتیله قرق صباح تخمیر ایلیوب جسد مسوی اولدقده ونفخ روحه استعداد
بولدقده (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی) آیت کریمه سنك طبقنجه اول آب وکله حضرت یزدان جان
ودل ویردی وآنی احیا ایلیوب کمال مرتبه‌سنه ایرکوردی پس (کل شیء یرجع الی اصله) مقتضاسنجه بنم بوخاکدن
اولان جسدیمك مرجع ومصیری ینه خاکدر سنك دخی وسنك امثالك اولان انسانك دخی ای متکبر وهولناك
اولان فرعون مرجع ومصیری عاقبت خاکدر (کما قال الله تعالی منها خلقناکم وفیها نعیدکم ومنها نخرجکم تارة
اخری (مثنوی) اصل ما واصل جمله سرکشان * هست از خاکی وانرا صد نشان * بزم اصلمز وجمله متکبر اولان
سرکشلرك اصلی بر خاکدر واکا یوز نشان واردر جمله‌دن بری بودرکه (مثنوی) که مدد از خاك میکیرد تنت *
از غذای خاك پیچد کردنت * که سنك جسم وتنك خاکدن مدد طوتر خاکدن ظاهر اولان غدادن سنك کردنك
صاریلور وظهوره کلور یعنی دوزیلور بعض نسخه‌ده پیچد کردنت یرینه فربه کردنت) نسخه واقع اولمشدر سنك
کردنك غدامی خاکدن ممزاولوردیمك اولور پیچد کردنت اولدیغی تقدیرا اوزره استفهام اولمق دخی جائز اولور شو وجه
اوزره که دیرسن ای فرعون سنك بدنك خاکدن مدد طوتر هیچ خاکدن اولان غدادن سنك کردنك دونرمی واعراض
ایلرمی یعنی ایلمز چونکه خاکه مضاف اولان غدادن سنك کردنك پیچان اولمیه واعراض قیلمیه معلوم اولدیکه
سنك تنك خاکدن مدد بولور (والله انبتکم من الارض نباتا ثم یعیدکم فیها ویخرجکم اخراجا) آیت کریمه سنك
مصداقنجه بزی وسزی الله تعالی ارضدن بتورمکلکله بتوردی وظهوره کتوردی وعقل وکمال مرتبه‌سنه یتوردی
اندنصکره ینه اعاده ایلراندنصکره ینه اندن حشر ونشر ایچون اخراج ایلر پس انسان کندی جسدینك مبدأ

ومعادنی بیلمك لازمدر (مثنوی) چون رود جان می شود او باز خاك * اندران گور مخوف سهمناك * هم تو وهم
ما وهم اشباه تو * خاك گردند ونماند جاه تو * چونكم جان گیده كیرو اول جسم خاك اولور اول مخوف وسهمناك اولان
قبرك ایچنده دو یتده هم آنك وغیری انسانك اصلی خاك اولدیغنه تنبیه واشارت واردر وهم قبرك جای مخوف ومقام
هولناك وسهمناك اولدیغنه دخی دلالت واردر وفی الحقیقة اكثر صلحا اول مقام وحشتدن خوف ایتمشلر
وحق تعالی یه التجا واستعاذه ایتمك طریقنه گیتمشلردر نته كم حضرت حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم (اللهم انی اعوذ بك
من عذاب القبر) دیو تعوذ ایتمكه اشارت بیورمشلردر وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن دخی مرویدر كه قبرذكر
اولنسه لون شریفلری متغیر اولور ایمش اكا سؤال ایلمشلردر كه حشر ذكر اولنسه قبر ذكر اولندیغی قدر متغیر
ومضطرب اولمزسز سبب ندر جواب ویرمشكه حشرده جماعت كثیره واردر جمله یه كلان بلا طیب اولمقدن خالی اولمز
كما قیل اذا عمت البلیة طابت المنیة وحشت قبر بر آخر نوع بلادر كه روح انده عذاب اولدیغی تقدیر اوزره یله
مضطرب اولور دیمشلر وحضرت نبی علیه السلام بیورمشلر كه (القبر اول منزل من منازل الاخرة فمن نجا منه
فما بعده ایسر منه وان لم ینج فما بعده اشد منه) پس ای فرعون هم سن وهم بیز وهم سنك اشباه وامثالك خاك اولورلر
وسنك جاه وریاستك قالمز یعنی سن وسنك امثالك واهل مناصبك منصبلری قالمز وبو جمله كز خاك اولور پس
جسمك اصلی خاك اولدیغنه دخی بر علامت بودر (مثنوی) گفت غیر این نسب نامیت هست * مر ترا آن نام خود
اولیترست * پس فرعون جواب اولمیوب اول حضرته دیدی یا موسی بو نسبدن غیری سنك بر نامك واردر تحقیقا
سكا اول نام خود اولیرکدر ذكر ایلمك احسن ركدر (مثنوی) بندهٔ فرعون وبندهٔ بند گانش * كه ازو پرورد
اول جسم وجانش * سن خود فرعونك بنده سی وبنده لرینك بنده سیسن كه اوفرعوندن بسلندی اول اول بنده نك
جسم وجانی یعنی سنك پدرك عمران بنم قولمدر واو بنم سرایمده پرورش بولدی ومربی اولدی وسن انك صلبندن
ظهوره گلوب نیچه زمان وایام بنم نعمتمله كندی سرایمده نشو ونما بولدك ایدی وبو مضمونی ادا ایلدی (مثنوی) بندهٔ
باغیء طاغیء ظلوم * زین وطن بگریخته از فعل شوم * یا موسی سن بكا عاصی اولدكسن زیاده ظلم ایدیجی باغی
وطاغی بنده سن زیرا بنم متعلقلرمدن بر كسه یی اولدردك وقاچدك بو وطندن انجلین كه حضرت حق سورهٔ قصصده
حكایه بیوررلر (ودخل المدینة علی حین غفلة من اهلها فوجد فیها رجلین یقتتلان هذا من شیعته وهذا من عدوه)
الی آخره (مثنوی) خونی وغداری وحق ناشناس * هم برین اوصاف خود میكن قیاس * یا موسی خونی
وغدارسن وحق ناشناس سن سكا لازم ایدیكه بنم سنك اوزرنده اولان حقمی بیلیدك ونعمتلرمه شكر قیلیدك
هم سن كندیكی بو اوصاف اوزره قیاس ایله یعنی بو ذكر اولنان اوصاف مذمومه اوزره كندیكی فهم ایله كه اولا بو دیارده
قبطیلردن بر ینی قتل ایلیوب فرار ایلدك وبكا عاصی وطاغی اولدك حال بو كه بنم قولم اوغلیسن (مثنوی) در غریبی
خوار ودرد رویش وخلق * كه ندانستی سپاس ما وحق * یا موسی سن غربیلكدن خوار وبی اعتبارسن وفقیر
وكهنه پوشسن خلق لامك فتحه سیله اسكی نسنه یه دیرلر یعنی غربیلك عالمنده خوار ودرویش وكهنه پوشسن حال
بو كه بزم شكرمزی ونعمتمزك حقنی بیلیدك بو قدر ایام بزم ایچمزده اولمدكمی وبزسنی نعمتلرله تربیه قیلمدقمی ونیچه ییللر
عمرك اولدقچه بزم سرایمزده قرار ایلمدكمی دیدی نته كم الله تبارك وتعالی بو توبیخ وامتنانه متعلق اولان كلماتی انك
لساندن قرآن عظیمده سورهٔ شعراده حكایت ایدوب بیورر (قال الم نربك فینا ولیدا ولبثت فینا من عمرك سنین
وفعلت فعلتك التی فعلت وانت من الكافرین) الحاصل اول جاهلك حضرت موسی علیه السلامدن مرادی
اولكه سن بنم منعمم سن وسیدم سن بن سنك بنده زاده كم بو قدر لطفك واحسانك گوردم حالا گلوب ایشلدیكم
ایشه اعتذاردن اوتری آستانكه یوز سوردم دیه وآنی قبطیلر رب ومنعم حقیقی اتخاذ ایلدیكی كبی حضرت موسی
دخی آنی رب بیله ومنعم حقیقی اتخاذ قیله پس انك بو جمله دیدكاری وهمیاتك وكلماتك هر بر ینه اول حضرت جواب
ویرمكه شروع بیوردیلر (مثنوی) گفت حاشا كه بود با آن ملیك * در خداوندی كسی دیگر شریك) حضرت موسی
علیه السلام اول فرعونك بر سبیل جدل تقدیم ایلدیكی مقدماته وكلماته بو كونه جواب ویروب بیوردیلر حاشا كه او ملك
مقتدره خداوندلكده بر آخر كمسه شریك اوله یعنی انك مالكیتنده وملكنده غیری كمسه یی اكا شریك اولمقدن
بن تنزیه ایلرم دیدی (مثنوی) واحد اندر ملك اورا یار نی * بندگانش را جز او سالار نی) اول الله واحد بالذاتدر وملكنده
اكا یار وشریك یوقدر آنك بنده لرینه اندن غیری خداوند وسالار یوقدر یعنی جمیع عبادك خداوندی وحاكمی همان
اولدر ومنعم ومربی فی الحقیقه اندن غیری دگلدر (مثنوی) نیست خلقش را دگر كس مالكی * شركتش دعوت كند
جز هالكی * انك خلقنه غیری كمسه مالك دگلدر ومالك فی الحقیقه همان اولدر اول پادشاه بی نظیرك هلاك اولان

كسه

كمسه دن غیری شركتنی دعوا ایدرمی یعنی انك ملكنده وعبادنه نعمت ویرمكده وتربیه قیلمقده شركت دعواسنی ایلمز
الا مهلك اولان كمسه مالك الملك ومنعم ومربی فی الحقیقه همان اولدر اگر بر بنده بر آخر بنده یی تربیه قیلسه واكا وافر
نعمت وثروت ویرسه گركدر كه اول بنده حقیقة كندوینی منعم ومربی بیلمیه واول منعم ومربی اولان بنده یه ادب
اولدر كه كندوینی انجق ما بینده بر آلت وسبب بیله حق كندی عبد مملوكنه دخی بو بنم عبدمدر دیمیه كه شرعا
نهی وارد اولمشدر اگر بویله دیمك لازم گاورسه بنم فتامدر ویاخود خدمتكار مدر دیه آندن حذرا كه بنم عبدمدر
دیمكده مالكیت دعواسی بولنور پس حق تعالینك مالكیتنه نوعا كندوینی شریك قیلمش اولور ویا شركته
مشابه سوز سویلمش اولور پس انسان كندوینی منعم ومربی صانمقدن وتحت یدنده اولان اخوانی ممالیك عد
ایلیوب انده مالكیت دعواسن قیلمقدن حذر ایلیه بو محلده فرعون زمانه یه وخدم وحشم صاحبی اولان
متكبرینه وكندوینی منعم وغنی بیلان اهل دعوایه وغنایه عظیم تنبیه وتعلیم واردر كه فرعونك ذكر ایلدیكی صفتلردن
اهل اسلام اولنلر حذر ایلمك لازمدر (مثنوی) نقش او كردست ونقاش من اوست * غیر اگر دعوی كند او ظلم جوست
تو نتانی ابروی من ساختن * چون توانی جان من بشناختن * بلكه آن غدار وان طاغی توی * كه كنی
با حق تو دعوی دوی * هو الذی یصوركم فی الارحام كیف یشاء * كلام شریفنك مفهومی اوزره جمیع نقوش وصوری
او نقش وتصویر ایلمشدر بنم نقاش ومصورم هم اولدر بنم صورتمی دوزمكده بر آخر كمسه دعوا ایلرسه (ان الشرك
لظلم عظیم) فحواسنجه او كمسه ظلم دیلیجیدر وشركت دعوی ایلیجیدر بو ایسه محالدر سن بنم ابرومی بلكه بر قیلی
دوزمكه قادر دگلسن بنم دل وجانمی فهم وادراك ایلمكه نیجه قادر اولورسن چونكم بر قیل دوزمكه قادر اولمیه سن
نه وجهله مالكیت دعواسن قیلورسن بلكه اول غدار واول طاغی سنسن زیرا حضرت حقله ایكیلك وشركت
دعوی ایلرسن بو بیت اول فرعونك خونی وغداری وحق ناشناس دیدیكی كلامه جواب واقع اولمشدر وفی الحقیقه
فرعون مالك الملك اولان اللهك كندی یه ویردیكی نعمت وسلطنتی كندینك قوت واراده سیله بیلوب غدار اولمشدر
وانعام واعطاده دخی وقبض وبسطده كندوینی استقلالی بر كمسه زعم ایتمكله ورب اعلا توهم ایتمكله مشرك
اولمش وحد شرعدن وبنده لك مرتبه سندن طغیان قیلمشدر پس خونی وقاتل دیدیكنه دخی جواب ویروب بیوررلر
(مثنوی) گر بكشتم من عوانی را بسهو * نی برای نفس كشتم نی بلهو * من زدم مشتی واو ناگه فتاد * آنكه جانش
خود بد جانی بداد * اگر بن خطا ایله بر ظالم عوانی قتل ایلدمسه نه نفسمدن اوتری آنی قتل ایلدم ونه لعب ولهو
سبیله آنی قتل ایلدم بو معنادخی جائزدر كه دینه نه نفسمك رأی وفكر یله ونه لعب ولهو له آنی دپلدم بلكه قتله مستحق
بر كاب ایمش بر مشت اوردقده قضا ایله مقتول اولدی بن بر مشت اوردم واو ناگاه دوشدی اولكه انك خود جانی یوق ایدی
بر جان ویردی یعنی اول مقتول اولان قبطینك فی الحقیقه نفخهٔ الهی وروح ربانیسی یوغدی بلكه روح حیوانیه ایله
زنده بر كاب ایدی پس بر یومرق اورمغله جان ویردی مراد بر صدمه ایله قتل ایلدیكی قبطیدر كه حق تعالی سورهٔ
قصصده اندن حكایه ایدوب بیوررلر (ودخل المدینة علی حین غفلة من اهلها فوجد فیها رجلین یقتتلان هذا
من شیعته وهذا من عدوه فاستغاثه الذی من شیعته علی الذی من عدوه فوكزه موسی فقضی علیه قال هذا من عمل
الشیطان انه عدو مضل مبین) معنای شریفی اولدر كه موسی علیه السلام مدینه یه داخل اولدی یعنی مصره اول
مصر شهرینك اهلندن واقع اولان غفلتك وقتنده یعنی هر كس كندی مهماتنه مشغول اولدیغی حینده ویاخود
قیلوله وقتنده مصره داخل اولدیكه اول حینده اكثر ناس غفلتده ونومده ایدی پس اول شهرده ایكی كمسه یی
بری بریله مقاتله ایلر بولدی او بر كمسه كندینك شیعه سندن ایدی یعنی كندی یه تابع اولان بنی اسرائیلدن ایدی
واول بریسی انك عدوسندن ایدی یعنی قبطیلردن ایدی وفرعونك خبازی ایدی اول قبطی بنی اسرائیلدن اولان
كمسه یه اودون گتورمكی تكلیف ایدوب اول دخی ابا ایدوب الحاصل بری بریله جنك ایدركن حضرت موسی علیه
السلام اوستلرینه واردی پس كندینك شیعه سندن اولان سبطی كندی دشمنی اولان قبطی اوزره استغاثه واستمداد
ایلدی یعنی قبطینك اوزرینه غالب اولمغه حضرت موسانك كندی تابعی اولان سبطی موسی حضرتلرندن مدد
ومعاونت طلب ایلدی پس حضرت موسی علیه السلام قبطی یه بر مشت اوردی پس آنی دپلدی وحضرت موسی
علیه السلام اول قبطینك مقتول اولدیغنی گوردكده دیدی شو كار شیطانك عملندندر بنم امثالم كمسه نك عملی
دگلدر تحقیقا شیطان انسانی آشكاره اضلال ایدیجیدر دیدی (مثنوی) من سگی كشتم تو مرسل زادگان *
صد هزاران طفل بی جرم وزبان * ای فرعون بن بر كاب قتل ایلدم اما سن نیجه پیغمبر زاده لری هلاك ایتدك جرم وزبانسز
نیجه بیك طفلی یعنی زیانسز وگناهسز نیجه بیك معصوم پاكی بنی اسرائیل اولادندن قتل ایلدك (مثنوی) كشتهٔ

وخونشان درکردنت) تاچه آید بر توزین خون خوردنت) سن بوبی جرم اولان اطفالی دبله مشسن بونلرك قانی سنك
بو بیونه عجب سنك اوزرینکه بو قدر قان ایجمکلککدن نه کاور یعنی بو قدر قانك جزاسی سکا نه کلجکدر هیچ بیلورمیسن
پس اول قدر عذاب وعقوبت کلجکدر که انك کنهی تعبیر وبیانه صغمز وتقریر ولسانه کلمز (مثنوی) کشتهٔ ذریت
یعقوب را * برامید قتل من مطلوب را * حضرت یعقوبك ذریتنی قتل ایلمشسن بن مطلوبك قتلی امیدی اوزره یعنی
بو قدر بنی اسرائیلك اولادنی قتل ایلمککدن مطلوبك بن ایدیکه بن ظهوره کلمیم وسکا مزاحمه قیلمیم (مثنوی)
کوریٔ تو حق مرا خود بر کزید * سرنکون شد آنچه نفست میبزید * سنك کور ایکن که حق تعالی حضرتلری بنی
کندی اختیار ایلدی پس سرنکون اولدی اول حیله وتدبیرك که سنك ظالم وجاهل نفسك پشوردی
یعنی نفس کافر یکك ایتدیکی فکر وتدبیری حق تعالی زیر وزبر ایلدی (مثنوی) کفت انها را بهل بی هیچ شك *
این بود حق من رنان ونمك * فرعون ایتدی یاموسی هیچ شکسز بونلری ترك ایله بنم حقم ونان ونمکك
حقی بومیدر یعنی فرعون لعین چونکم حضرت موسی علیه السلامدن بو کونه حق وراست اولان سوزلری اشتدی
ایتدی یاموسی بونلری قو هیچ شك وشبهه سز بنم سنك اوزرکده اولان حقم بومیدرکه بن سنی کندی سرایمده
بکرمی ییل مقداری تربیه ایلدم ونیجه طعام وغدا ایله سنی بسلیوب طویلدم پس نان ونمك حقی واردر انصاف میدر
اول نان ونمکك حقنی بیلمیه سن (مثنوی) که مرا ایش حشر خوری کنی * روز روشن بر دلم تاری کنی * که بنی
حشر وجمعیت حضورنده خوراق ایلیه سن روز روشنی بنم دل وجانم اوزره تاری وظلمت ایلیه سن اول جاهلك قیاسی
ودخی اکثر جهالك زعمی اهل حقه بودرکه نان ونمك وحق تربیه به اهل حق نظر ایلمیه وعوام ناس نان ونمك حقنی
کوروب حق سو یلمکدن استحیا واجتناب ایلدکاری کبی استرلرکه اهل حق اولنلردخی نان ونمك حقنی کوزدوب کلام
حقی ادا ایلمیه لر وانلرك طبیعتنه ومزاجنه مخالف حق کلامی سویلمیه لر حال بوکه اول کلام حق اکرچه طبیعتلرینه
نسبت مر در امادینلرینه وآخرتلرینه نسبت کویا زیاده بهالو بر دردر (مثنوی) کفت خواریٔ قیامت صعبتر
کرنداری پاس من در خیر وشر * حضرت موسی علیه السلام ایتدی ای فرعون قیامتك خوارلکی بوندن صعبتر
ومشکلرکدر خیر وشرده بکا پاس طوتمیه سن ورعایت ایتمیه سن یعنی اکر خیرده واکر شرده الحاصل امور
متضاده نك کاسیندن بکا رعایت ایتمیه سن وبنم طریقمه کتمیه سن قیامتك خوارلغی سکا دخی محکم تر اولور
(مثنوی) زخم کیکی را نمی تانی کشید * زخم ماربرا تو چون خواهی چشید * مثلا سن بر برهنك زخمنی
چکمکه قادر دکلسن پس بر زهر ماری نیجه طاتسك کرکدر یعنی دنیانك عذابی بر برهنك زخمی کبی وآخرتك
عذابی بر مارك صوقمسی کبیدر پس سکا بو غلظت وشدت ایلمکدن مرادسی عذاب آخرتدن خلاص ایتمك ایچوندر
بوخسه مجرد غرض نفس اولان اهانت قبیلندن دکلدر سکا بونك عین منفعتی اولدیغیچون بویله شدید سویلرم
دیدی (مثنوی) ظاهر اکار تو ویران میکنم * لیك خاربرا کلستان میکنم * اکرچه ظاهرا ای فرعون سنك
کارکی ویران ایلرم لیکن معناده بر خاری کلستان ایلرم یعنی ای فرعون بحسب الظاهر اکرچه سنك خویك وکار
وکردارك خارنی ویران ایلرم لکن من حیث المعنی سنك اول خارکی ویران ایلدکدنصکره کلستان ایلرم یعنی هر بر خارکبی
موذی وقبیح اولان خویك وصفتك که زائل اوله انك بدلی اوصاف الهیه واخلاق ربانیه کلستانه سنی واصل ایلرم
وویران اولدیغك مقابله سنده سنی عمارت حقانیه ایله معمور وبقای ربانیه ایله باقی ومسرور ایلرم دیدی (بیان آنکه
عمارت در ویرانیست وجمعیت در پراکند کیست ودرستی در شکستکیست ومرادر بی مرادیست ووجود
در عدمست وعلی هذا بقیة الاضداد والازواج (مثنوی) آن یکی آمد زمین را میشکافت * ابلهی فریاد کرد وبر نتافت
مثلا اول برکسه کلدی زراعت ایچون زمینی یاردی برابله آنی کوردی طاقت کتورمیوب فریاد ایلدی ودیدی
(مثنوی) کین زمین را از چه ویران میکنی * میشکافی وپریشان میکنی * که بو زمینی نه دن اوتری ویران ایلرسن یارسن
وپریشان ایلرسك بونك اصلی ندر (مثنوی) کفت ای ابله تو این بر من مران * تو عمارت از خرابی باز دان * اول کسه
ایتدی ای ابله یوری بنم اوزریمه سورمه یعنی بکا اقدام ایله وبو خصوصده اعتراض ایلمه سن عمارتی خراب ایلمکدن
کیرو بیل (مثنوی) کی شود کلزار وکندم زار این * تا نه کردد زشت وویران این زمین * بو زمین نیجه کلزار وکندم زار اولور
تا که بو زمین زشت وویران اولمیه یعنی مادامکه بویله پریشان وخراب اولمیه قابل زراعت اولماز (مثنوی) کی شود
بستان وکشت وبرك وبر * تا نکردد نظم او زیر وزبر * نیجه بستان وکشت وبرك وبر اولور تاکم اول زمینك نظمی زیر
وزبر اولمیه یعنی زمینك اولکی نظمی وصورتی بوزیلوب ویران اولمیه نیجه اند بستان اولور واکین اولور ویپراق اولور
ویمش اولور اکر زمینك نظم وصورتی بوزلمسه بوذکر اولنان شیلردن بریسی ظهوره کلمزدی (مثنوی) تا نه بشکافد

بنشتر ریش جغز * کی شود نیکو وکی کردد نغز * مثال آخر تاکم نیشتر ایله چغزلك ریشنی یارمیه سن اول نیجه نیکو
اولور ونیجه لطیف ونغز اولور چغزایچی جراحتلو چبانه دیرلر (مثنوی) تا نسوزد خلطهایت از دوا * کی رود
شورش کجا آید شفا * مثال آخر تاکه سنك خلطلرك دوادن یانمیه شورش نیجه کیدر وشفا نیجه کلور یعنی
سنك درونکده اولان اخلاط فاسده بعض علاج ودوا واسطه سیله یانمیه وزائل اولمیه سنك درونکك قینامسی
وبولنمسی نیجه کیدر وسکا نیجه شفا واقع اولور (مثنوی) پاره پاره کرده درزی جامه را * کس زند آن درزیٔ
علامه را * مثال آخر درزی جامه یی پاره پاره ایلدی اول استاد وعلامه درزی یی کیمسه اوررمی بویله دیو (مثنوی)
که چرا این اطلس بکزیده را * بر دریدی چه کنم بدریده را * که بو کزیده اطلسی نیچون یرتدك بن یرتلمش اطلسی
نیلیه یم (مثنوی) هر بنای کهنه کاباذان کنند * نی که اول کهنه را ویران کنند * مثال آخر هر اسکی بنایکه آبادان
ایلرلر وتعمیر قیلورلر اول کهنه یی ویران ایلمزلرمی مقرردرکه آنی اول ویران ایدرلر بعده معمور ایدرلر (مثنوی) همچنین
نجار وحداد وقصاب * هستشان پیش از عمارتها خراب * نجار وحداد وقصاب هم بو نیجلین انلرك دخی
عمارتلرندن اول خراب ایلمککارلری اولدی نجارك وحدادك خراب ایلمسی واضحدرکه نجار بر چوبی اول
کسوب خراب ایلمینجه آنی بر شیئ دوزمز وکذلك حداد بر دمورك صورتنی بوزمینجه بر آخر شیئ دوزمز وکذلك قصاب
بر حیوانی اولا ذبح ایدوب بوزوب اوزمینجه انك لحمی غدا ولمغه لایق وصالح اولمز (مثنوی) آن هلیله وان بلیله کوفتن
زان تلف کردند معموریٔ تن * اول هلیله یی واول بلیله یی دوکمك اول تلفدن ایلدیلر تنك معمورلکنی اکر هلیله
وبلیله وبونلر امثالی اولان اجزا وادویه سحق ومحو اولمسه ودوکاوب صورتلری بوزلمسه صحت تنه ومعمورهٔ بدنه سبب
اولورمیدی معلومدرکه اولمزدی (مثنوی) تا نکوبی کندم اندر آسیا * کی شود آراسته زان اخوان ما * مثال
آخر تا کندمی آسیاده دوکمیه سن اندن بزم خوانمز نیجه آراسته اولور یعنی بغدایی اکر کرمنده دوکوب اونا یتمیه سن
بزم خوانمز انکله مزین واوبزه غدا اولوب لذت ویرمزدی بو معارفی بیان ایلدکدنصکره ینه قصه نك تقریرینه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) این تقاضا کرد آن نان ونمك * که زشستت وارهانم ای سمك * بو تقاضایی اول نان ونمك
ایلدی که ای سمك سنی دام شستدن خلاص ایدم یعنی ای فرعون سکا کاوب طریق حقه دعوت ایلدیکم وشدید
وغلیظ سوز سویلدیکم اول مقدما اولان نان ونمکك مقتضاسیدر بونی اندن اوتری ایلرمکه ای ماهی کبی اولان
عاصی وساهی سنی دام بلادن خلاص قیلم وقهر خدادن نجات ویرم (جواب کفتن موسی علیه السلام مر فرعون را
(مثنوی) کر پذیری پند موسی وارهی * از چنین شست بد نامنتهی * اکر موسی علیه السلامك پندنی قبول ایدرسك
قورتلورسن بو نیجلین نامنتهی اولان بد وقبیح دامدن یعنی عذاب بی نهایتدن خلاص اولورسن (مثنوی) بسکه
خودرا کردهٔ بندهٔ هوا * کرمکی را کردهٔ تو اژدها * کندیکی زیاده هوای نفسك زبونی ایلمشسن بر کوچك قورد جغزی
سن اژدها ایلمشسن مراد اول کرمکدن نفسدرکه ابتدای حالده ضعیفدر لکن هواسنه تابع اولوب
مرادنی ویردکجه اژدها کبی اولور وقوت بولور (مثنوی) اژدها را اژدها آورده ام * تا باصلاح آورم من دمبدم
بندخی اژدها به اژدها کتورمشم تاکم بن آنی دمبدم اصلاحه کتورم یعنی نفسك اژدهاسنه مقابل عصایی اژدها
کتوردم تاکم اول نفسك اژدهاسنی دمبدم تدریجله اصلاحه کتورم (مثنوی) تا دم آن اژدم این بشکند * مار من
آن اژدها را بر کند * تا انك دمی بونك دمندن صنه بنم مارم اول اژدهایی قوپره یعنی تاکم اول سنك نفسك اژدهاسنك
اغزندن چیقان قوی وشدید سوزلری بوبنم اژدرهانك اغزندن ظهور ایلین صلابت وهیبتلو اولان نفسی صیه وآنی
منکسر قیله وبنم مظهر قدرت الهی اولان مارم سنك مقر کفر وجهالت اولان نفسك اژدرهاسنی قلع وقمع ایلیوب
سنی وخلقی آنك شر وضررندن خلاص ایلیه (مثنوی) کر رضا دادی رهیدی زین دومار * ورنه از جانت بر آرد او دمار
ای فرعون اکر رضا ویره سن بو ایکی ماردن قورتلدك یوخسه جانکدن هلاك کتورر یعنی اکر بنم
دعوتمه وحق تعالینك بنده لکنه رضا ویره سن وکندیکی بکا تسلیم وتابع اولمق مرتبه سنه ایرکوره سن بو ایکی مارك
شرندن وضررندن قورتلورسن که مراد اول ایکی ماردن بری سنك نفسك ماریدر وبری دخی بو عصادن ظهوره کلان
ماردر الحاصل بو ایکی اژدرهانك شرندن خلاص اولمق استرسك سوزمه رضا ویروب بکا تابع اولورسن یوخسه اول
نفسك اژدرهاسی عاقبت سنك جانکدن هلاك کتوررو سنی مقهور ومعذب اولمق مرتبه سنه یتورردیدی (مثنوی
کفت الحق سخت استا جادوی * که در افکندی بمکر اینجا دوی * فرعون بو کلام حقی قبول ایتمیوب حضرت
موسی علیه السلامه دیدی یاموسی الحق زیاده استاد جادوسن که حیله ومکر ایله بو دیارده خلقك ماببننه ایکیلك
براقدك (مثنوی) خلق یکدل را تو کردی دو کروه * جادوی رخنه کند در سنك وکوه * یکدل وبك جهت خلقی ایکی

بولك ايلدك زيرا جادولك سنك وكوهه رخنه وتأثير ايلراول جاهل ونادان اول معجزهٔ ظاهره وقوت وقدرت ظاهره يي
سحر زعم ايليوب كندي زعم فاسدي اوزره بوكونه ناشايسته كلمات سويلدي وحضرت موسى عليه السلامي سحر
قوتيله بوخلق ايكي فرقه قيلدي قياس ايلدي پس حضرت موسى عليه السلام (وجادلهم بالتي هي احسن) كلامنك
مصداقنجه خصلت حسنه ايله برسبيل جدل اكا جواب ويرمكه شروع ايلدي (نفى كردن موسى عليه السلام
جادوى را ازخود ما) (مثنوى) كفت هستم غرق پيغام خدا * جادوى كه ديد بانام خدا * حضرت موسى ايتدى
اى فرعون حضرت خدانك پيغامنه وكلامنه مستغرقم خداى تعالينك نام شريفيله ساحرلكي كم كوردي يعني
ساحرلك حق تعالينك اسميله ونامىله بريرده جمع اولمزكه حق باطلك ضديدر نام الهيدن واسماء ربانيدن ظهوره كان
خارق عاديه معجزه وكرامت ديرلر اما خباثتدن وكفر وغفلتدن ظهوره كان تخيلاته سحر تسميه اولنور پس بركسه
الله اسميله برشئ غريبي ابداع واظهار ايلسه اكا ساحردين كافر اولور (مثنوى) غفلت وكفرست مايهٔ جادوى *
مشعلهٔ دينست جان موسوى * جادولكك مايه سى غفلتدر وكفردر بركسه حضرت حقدن غافل اولميجه انك
سحري قوت بولمز وظهوره كلمز اما موسايه منسوب اولان جان دينك نوري وشعله سيدر پس ظلمت سحر اكانجه
قريب وقرين اولور (مثنوى) من بجادويان چه مانم اى وقيح * كزدم پرورشك مى كردد مسيح * بن اى وقيح بى ادب
جادولره نيجه بكزرم زيرا بنم دم ونفسمدن مسيح پرورشك اولور مسيح فعيل وزننده اكر بمعنى فاعل اولورسه مساحت
ايديجي يعني ارضى اولجوجي وزمينده سياحت قيليجي معناسنه اولور حضرت عيسى عليه السلامه مسيح ديدكلري
قدم شريفيله زميني اولجوب انده كثرت سياحتي اولديغي اعتباريله دراكر بمعنى مفعول اولورسه ممسوح ديمك اولور
وحضرت عيسايه مسيح دينلمك نور الهيله ممسوح اولديغندن اوتري اولور وبوبيانده واولكي بيانده فرعوندن مراد
هرعصرده فرعون سيرت اولان كسه لر اولور وموسادن مراد هرزمانده قلب موسى اوزره اولان وقدم موسى اوزره
سير قيلان وليلر اولور ومسيح تعبيري بومعنايه دلالت وشهادت قيلور زيرا حضرت موسى حضرت عيسى عليه
السلامدن نيجه زمان مقدم ايدي وجودي ونامى ومرتبه سى وشاني ظهورده كلمين كسه يي بكارشك ايلرديمك
محله مناسب اولمز اكرچه حضرت موسى عليه السلامه انك وجودي وظهوري معلوم ومشهود اولديسه ده زيرا
مخاطب اولان فرعون انك حالنه وشاننه جاهلدر اهل جدلدن برخصم بركسه نك نامنى ونشاني ومرتبه سني
وشاني بيلمزسه باخصوصكه اول كسه دخي وجوده كلمش اولمسه فلان زمانده كلجك فلان كسه بكارشك ايلرديمك
برنده ومحلنده اولمديغندن ماعدا الزام خصمه سبب اولمز بلكه ملزم اولمغه سبب اولور پس بوندن معلوم اولديكه
موسى عليه السلامدن مراد هروقتك موسى مشرب اولان مرشدي اوله وفرعوندن مراد فرعون سيرت اولان اهل
نفس اوله نيجه فرعون سيرت اولان اهل نفس بونلري خداع وسحره وحيله ومكره منسوب ايدوب سز مكر وحيله ايله
وخدعه وصنعتله بوخلقى كنديكزه تابع ايتديكز بيزه متابعت ايتمكي قويوب سمت آخره كتديكز ديو طعن وانكار
ايليه لر بونلرك هر برنه ديرلر اى بى حيا وبى ادبلر بز ساحر وماكرلره نوجهله بكزرزكه بزم نفس حيات بخشمزدن
حضرت عيسى بن مريم عليهما السلام پرورشك اولور وبزم كلام جان بخشمزه آرزو وغبطه قيلور ديمك اولور لكن
بوراده برسؤال لازم كلوركه اول سؤال بودركه دينه بوتقديرا اوزره اولوالعزم اولان نبى ولى يه غبطه ايلمك لازم كلور
ومغبوط اولان كسه غبطه ايلين كسه دن افضل اولمق كوريلور مغبوط اولان ولى خود غبطه قيلان نبيدن فاضل
اولمق نيجه ممكن اولور جواب اولدركه انبيا عليهم السلامك اولياى كرامه وبعض صلحايه غبطه ايتمسى برقاچ وجهله
جائز اولور اولا بو حديث شريفيله ثابت اولمشدركه ابومالك اشعرى حضرتلري بو حديث شريفي حضرت رسول
عليه السلامدن روايت قيلمشدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان لله عبادا ليسوا بانبياء ولا شهداء ولكن يغبطهم
النبيون والشهداء بقربهم ومقعدهم من الله) وبو محله مناسب اولان تحقيق وتفصيل جلد اولده شنيدن آن طوطى
حركت آن طوطيان بيانده (آن دمى كز آدمش كردم نهان * شرحنده مرور ايلمشدر فليطلب فيه) (مثنوى)
من بجادويان چه مانم اى جنب * كه زجانم نور ميكيرد كتب * اى ناپاك وناطاهر بن جادولره نيجه بكزرم كه كتابلر بنم
جانمدن نورطوتر يعني اى ناپاك بن ساحرلره وماكرلره نوجهله مشابه اولورمكه جمله كتابلر بنم جانمدن منور اولور
وحيات بولور كتابلرك ولى كاملك جانندن ومرشد فاضلك روح رواننه دن نور بولمسى ادنى عرفاني اولان كسه يه
قتى روشن وظاهردر مثلا اكر كتب الهى واكر احاديث نبويدن مدون اولان كتب وياخود بونلرك معناسندن
تصنيف وتأليف اولنان كتب هرنه ايسه البته عالمه ومعلمه محتاجدر اول عالم ومعلمك وجودي اولمقسزين بوكتبك
اصلا بركسه يه نفع وفائده سى اولمز پس بوكتب عالم ومعلم اولان كسه نك واسطه سيله رونق بولور وقلوب ناسه ضيا كستر

اولور بوجهتدن كتب عالم ربانينك جانندن نوربولور وقلوب ناسي انارة قيلور اكرچه من وجه عالم رباني دخي كتب
الهيه وكتب نبويه دن نوربولمقدن خالى كلزوذكر شي ماعدايه منافي اولمز اما مضاف مقدر اولوب اهل كتب بنم جانمدن
نوربولور دينسه دخي وجه دن خالى اولمز (مثنوى) چون توبا پرهوا برمى پرى * لاجرم برمن كمان ان ميبرى اى فرعون
چونكم سن هوا قناديله اوچرسن نفسك هواسنه اويوب ماكرلر وساحرلر قوتيله خلقى كنديكه جذب وتسخير ايلرسن
لاجرم بكا اول ظن وكماني ايدرسن يعني كندك ماكر اولوب ساحرلره مائل اولديغكدن بنى دخي سكا مخالف برساحر
وماكر ظن ايلرسن (مثنوى) هركرا افعال دام ودد بود * بركريمانش كمان بد بود * هرشول كسه يه كه دام وددك
افعالى اوله يعني هرشول كسنه يه كه خلقى صيدا يتمك ايچون دام حيله اوله ودرنده لر افعالى كبى موذى اوله كريملره
انك برامرظني اولور وافعال حيله وخدعه دن پاك اولان مصاحب اولنلرى كنديه قياس قيلور (مثنوى) چون
توجزو عالمى هرچون بوى * كل را بروصف خود بينى غوى * چونكه سن عالمك جزويسن هرنيجه اوله سن كلى دخي
كندي وصفك اوزره كمراه وغوى كوررسن (بوى) فعل مضارع مخاطبدر (بوديدن) مخفف درشوى معناسنه يعني
چونكم سن اجزاى عالمدن برجزوسن هرنه صفت اوزره اولسك كلى دخي كندي وصفك اوزره كمراه كوررسن
راست ودرست كورمكه قادر اوله مزسن ياخود حرف ندا محذوف اولوب اى غوى كلى دخي كندي وصفك اوزره
كوررسن ديمك اوله وهوانسب للمعنى (مثنوى) چون توبركردى وبركردد سرت * خانه را كرنده بيند منظرت *
ورتودركشتى روى بريم روان * ساحل يم راهمى بينى دوان * مثلا چونكم سن دونه سن سنك باشك دونر لاجرم سنك
نظرك خانه يي دونيجي كورر حال بوكه دونن سنسن خانه دكلدر انجق غلط سنك حسكده ونظركده دركه اكثريا حس
غلط ايلكدن وادراكده خطا قيلمقدن خالى اولمز مثلا اكرسن كشتى ده دريا اوزرنده روان وجاري كيده سن دريانك
كنارني دوان كوررسن حال بوكه كيدن ودوان اولان كشتى ايله سنسن ساحل ودريا برنده ساكن وبرقراردر لكن سنك
حسك آني غلط كورر (مثنوى) كرتوباشى تنكدل ازملحمه * تنك بينى جمله دنيا راهمه * مثال آخرا كرسن برعظيم
جنك ووقعه دن تنكدل اوله سن دوكلى دنيانك ايچنى تنك كوررسن ومحبوس الم اولوب مضايقه ده قالديغكدن
جهانك هرنرسنه كتسك آني تنك بولورسن سنك تنكدل اولمقدن وجهاني تنك كورمكدن جهانك تنك اولمسى
لازم كلمز بلكه اوتنكلك سنك حالكدر (مثنوى) ورتوخوش باشى بكام دوستان * اين جهان بنمايدت چون
كلستان * واكرسن خوش حال اوله سن دوستلر مرادنجه اول وقت بوجهان سكا كلستان كبى كورينور مثلا جهان
برآيينه كبيدرسن هرنه صفتله متصف اولسك جهانى اول صفت اوزره كوررسن ومقتضاى طبعك هرنه ايسه بو عالمده
آني طلب قيلورسن وبرشهرده دخي وارسك آني بولورسن وآني كوررسن (مثنوى) اى بسا كس رفته درشام وعراق
اوندبده هيچ جزكفر ونفاق * اى چوق كسه سياحت طريقيله تاشام وعراقه كتمشدر حال بوكه اوكفر ونفاقدن
غيرى نسنه كورممشدر زيرا چونكم كندي كفر ونفاقك اهليدر هرنه يرده وارسه كفر ونفاقدن غيرى نسنه يي كورمز
اكرچه نيجه اشيايي كوررسه ده انلره مائل اولميوب كفر ونفاقدن غيري يه نظر قيلمز (مثنوى) وى بسا كس رفته
تاهند وهرى * اونديده جز مكر بيع وشرى * اى چوق كسه تاهنده وهري يه دك كتمشدر اول كسه كورمدي الا كه
بيع وشرى كوردي يعني بيع وشرادن غيرى نسنه كورمدي كه انك مطلب اعلا ومقصد اقصاسي اولدر (مثنوى)
وى بسا كس رفته تركستان وچين * اونديده هيچ جز مكر وكين * اى مستمع اولان كسه چوق كسه تركستان
وچينه كتمشدر اول كسه تركستانده وچين ديارنده مكر وكيندن غيرى هيچ نسنه كورممشدر زيرا انك كندي طبعي
مكر وكيندار درهرنه يره كتسه وهرنه شيئه نظرايتسه اني مكر كورر ومحل كين وعداوت بولور (مثنوى) چون
ندارد مدركى جز رنك وبو * جمله اقليمها را كو بجو * سفره كيدن وسياحت ايدن كسه چونكم رنك وبودن غيرى
برمدرك ومحسوس نسنه طوتمزا كاجمله اقليملرى طلب ايله دي مدرك افعال بابندن اسم مفعولدر يعنى سن مسافر
اولان كيمسه يه دي كه اقاليمك جميعسنى اى مسافرتا برطلبسك بنه رنك وبودن غيرى مدرك طوتمزسن وروحانى
ومعنوى اولان شيئلردن اصلا ذوق ايتمزسن زيرا سنك مقتضاى طبيعتك رنك وبويه مايلدر انكيچون اندن غيريسندن
غافل وزاهلدر (مثنوى) كاو در بغداد آمد ناكهان * بكذرد او زين سران تا آن سران * مثلا بركاو ناكهان بغداده
كلور اول كاو بوطرفدن اول برطرفه كچر يعنى شهرك برطرفندن اول برطرف آخرنه دك مرور ايلر بعض نسخه ده
زين سران تا آن سران برنه * زين كران تا آن كران * واقع اولمشدر اول كاو بوكناردن شهرك اول بركنارنه كچر
ديمك اولور (مثنوى) ازهمه عيش وخوشيها ومزه * اونبيند جزكه قشر خربزه * دوكلى عيشلردن وخوشلقلردن
ومزه ولذتلردن اول كاو كورمز الا كه قاوون وقاربوز قابوغنى حال بوكه اول شهرك ايچنده انواع نعم موجوده در

لكن انك مرادی ومقتضای فؤادی قشر خر بزه اولدیغیچون آندن غیریسنه نظر ایلمز (مثنوی) كه بود افتاده
بر ره یا حشیش * لایق سیران کاوی یا خریش * بولده دشمش کاه اوله ویاخود حشیش اوله اول کاه وحشیش بر کاوك
ویاخود بر خرك لایق وسیرانی اولور خریش ده که شین ضمیردر که علی سبیل البدل کاهه ویاخود حشیشه عائد اولور
خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه بر کاوك ویا بر خرك سیرنه لایق اولان یولده دوشن یا کاهدر ویاخود کیاه در آنلر اطعمهٔ
نفیسه واغذیهٔ لذیذه دن ذوق ایتمزلر بلکه کاه وجو وطانه دن غیری سمته کتمزلر کذلك کاو سیرت وخر طبیعت اولان
کسه لر دخی چِن برشهره کتسه غدای نفسانیه دن غیری ولذات جسمانیه دن ماعدا برنسنه یه میل ایتمزلر انلرك سیرانه
لایق خر نفسلرینك غداسیدر وسیاحتلرندن مراد اولان حیوانیتلرینك مقتضاسیدر (م ی) خشك بر میخ طبیعت
چون قدید * بستهٔ اسباب جانش لا یزید * طبیعت میخنك اوزرینه قوری ات کبی اسبابه بغلنمش انك جانی همیشه زیاده
اولمز ومرتبه سندن یوقاری ترقی قیلمز قدید قوری اته دیرلر اسباب جانه مضاف اوقنمز بلکه قطع اولنوب سکونله
اوقنور یعنی طبیعت که فی المثل خرلرك وکاولرك باغلندیغی میخ کبیدر اول خر سیرت طبیعت میخی اوزره قوری ات کبی
خشك اولمش ویاپشمش در انك جانی همیشه زیاده اولمز اسباب وعلله باغلنمشدر قطع اسباب ایلیوب جانی ترقی
قیلمز وطبیعت قیدندن آزاد اولمز (مثنوی) وان قضای خرق اسباب وعلل * هست ارض الله ای صدر اجل *
اول اسبابی وعللی خرق ایتمه نك اول قضاسی ای صدر اعظم ارض الله اولدی یعنی اسباب وعللی ترك وازاله ایتمه نك
متسع اولان صحراسی ای اولو مرتبه صاحبی ارض الله واسعه اولدی قضادن مراد ارض حقیقت اولوب قضانك خرق
اسباب وعلله اضافتی مسبیك سببه اضافتی قبیلندن اولوب معنی بویله اولسه ده هم جائزدر شول قضای عالم
حقیقت که اسباب وعللی خرق وترك ایتمك سببیله انكا واصل اولنور ای اولو کسه ارض الله واسعه اولدر بویله اولیوب
اسباب وعللی بالكلیه خرق ایتمك مرتبه سی هم بر واسع صحرا کبیدر پس اسباب وعللك ترك ایلمك مرتبه سی ای
صدر اجل ارض الله واسعه اولدی دینسه هم جائزدر اویله ارض الله واسعه که انبیا علیهم السلام واولیاء کرام انكا
کتمشلردر وترك اسباب وعلل قیلوب واول ارض مقدسه واصل اولوب انك عجایب وغرایبن مشاهده ایتمشلردر
وارض الله واسعة) ایت کریمه سنك معنای باطنی بودر وبو معنایه اشارتدر بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده یوسف
حکایه سنده مرور ایتدی (مثنوی) هر زمان مبدل شود چون نقش جان * نو بنو بیند جهانی در عیان) کر بود فردوس
وانهار بهشت * چون فسرده یك صفت شد کشت زشت * بیت اولده شارحلر (نقشی جانه) مضاف زعم ایلیوب
معنایی ویرمکده خیلی تکلف ایتمشلر وشفای صدردن خالی اولان معنی سمتنه کتمشلر (نقش) جانه مضاف دکلدر بلکه
مقطوع اوقنور وجان مصرع ثانیده بیند کلمه سنك فاعلی اولور ومشبه ارض الله ومشبه به نقش اولور وتقدیر
کلام اول ارض الله ده عجایب وغرایب هر زمان نقش کبی مبدل اولور الوان کبی تنوع وتحول قیلور جان آنده یکی یکی
عیان وآشکار بر جهان کورر انکچون جانه اول ارض الله دن اصلا اوصنمق کلمز زیرا هر آنده نیجه عجیب وغریب
الشان مشاهده ایلر انکچون اندن هول اولمز نقش جانه مضاف اولوب مشبه به نقش جان اولسه دخی جائزدر لیکن
بو تقدیر اوزره بیندك فاعلی قالمز مکر که جانه عاید بر ضمیر تقدیر اولنه بو وجه اوزره معنی دیمك اولورکه اول ارض اللهك
عجایب وغرایبی جانك نقش کبی هر زمان متبدل ومتجدد اولور جان انده عیان وآشکار نو بنو بر جهان کورر
وهر دمده بر عالم جدیده مشاهده قیلور انکچون اول عالمده اصلا ملامت وسآمت اولمز وجانه اول عالمك سیرندن
اوصنمق کلمز زیرا ملامت وسآمت وتیرهٔ واحده اوزره اولان وبر قاعده اوزره کذر قیلن شیئلردن حاصل اولور دائما بر شی
بر حالت اوزره اولسه ویاخود بر صفت اوزره کذر قیلسه طبیعته اندن ملامت وسآمت کاورتنه کم بیوررلر فرضی
اکر فردوس وانهار بهشت اوله چونکم بر صفتك فسرده سی اولدی زشت اولدی یعنی فردوس که جنتلرك بغایت
اعلاسیدر وانهار جنت که جمیع انهارك الذ واحلاسیدر مع هذا بو جمله سی اکر بر صفت وحالت اوزره منجمد اولمش
ومقید قالمش فرض اولنسه زشت اولور وطبیعت البتّه وتیرهٔ واحده وبر قاعده اوزره اولان شیئلرا کر روحانی اولسون
واکر جسمانی اولسون واکر معنوی اولسون واکر صوری اولسون اوصنور وملول اولور انکچون خدای تعالی
حضرتلرینك کلام شریفندن اکثریا کاه غیبدن مخاطبه وکاهی مخاطبدن متکلمه وبالعکس التفات ایلمك چوق
واقع اولمشدر وبو التفاتك سری وسببی اولدرکه هر بارکه بر کلام بر اسلوبدن بر آخر اسلوبه نقل اولنسه سامعك نشاطنی
تازه ایلر زیرا آدمینك طبیعتی بر نوع اوزره اولان سوزدن ملول اولور اما کلام بر نوعدن بر آخر نوعه منتقل اولسه
موجب تنشیط قلوب سامعین ومورث تطریهٔ درون طالبین اولور (کما قال صاحب الکشاف فی تفسیر قوله
تعالی (ایاك نعبد وایاك نستعین) ان الکلام اذا نقل من اسلوب الی اسلوب کان ذلك احسن تطریة لنشاط السامع وایقاظا

للاصغاء الیه من اجرائه علی اسلوب واحد) پس کلام الهینك بو کونه متنوع ومتجدد اولمسی متکلمك دخی هر آنده
بر شانله متجلی اولمسنه دلالت وشهادت ایدر انك کلامندن سامعه نیجه ملامت کلمزسه انك جمالنی کمالنی مشاهده ایلین
عارفه دخی اصلا ملامت وسآمت کلمز زیرا (کل یوم هو فی شأن) مقتضاسنجه اول حضرت هر آنده نیجه شانله متجلیدر
پس عارفه انك هر شانندن بر لذت آخر حاصل اولور انکچون عارف بالله اولنلرك قلبی دائما تر وتازه اولور وبونلرك
واصل اولدقلری ارض حقیقتك ومرتبهٔ الوهینك دخی شانی وعجایب وغرایبی انا فانا متجدد اولدیغندن اوتری اول
مرتبه ده اصلا جانه ملامت وسآمت کلمز اما بو عالم طبیعتدن جان ارض حقیقتی ومرتبهٔ الوهیتی مشاهده ایلدکده
انكا اوصنمق کلور زیرا عالم حقیقته نسبتله بو عالم طبیعتك لذاتی بلکه جمیع مشتهیاتی وحالاتی من وجه وتیرهٔ واحده
اوزره درکه بو عالم طبیعتك لذاتی ومشتهیاتی انواع واصناف اوزره در وبو دخی صورتا متنوع ومتجدد اولمقدن خالی
دکلدر لکن هر قنغی نوعه کوکل میل ایلسه ینه اول بیلدیکی وینه اول کوردیکیدر وفی الحقیقه مادامکه جان
عالم حقیقتدن ومشاهدهٔ مرتبهٔ الوهیتدن خبردار اولمیه بو عالم طبیعتك لذاتنی ومشتهیاتنی متجدد ومتنوع کورر
هر دم بر کونه لذت جسمانیه نفسنه حظ ونصیبنی ویرر اما عالم حقیقتدن خبردار اولسه وغدای روحانیه دن وتجلیات
ربانیه دن حظ ونصیب السه بو عالم طبیعت انك چشم شهودنه نسبت کهنه وفرسوده اولور بو حس ظاهرله کوردیکی
وکیدیکی ویدیکی ینه اول کوردیکی وینه اول کیدیکی وینه اول یدیکی کبی اولور ولهذا اول عالمدن خبردار اولان
انبیا علیهم السلام واولیای کرام وصلحا وعرفانك جانلرینه بو عالمدن اوصنمق کلمش واول عالمه طالب وراغب اولمشلردر
زیرا اول عالمك لذاتنه وحالاتنه حد وغایت یوقدر بو اجلدن جنات اعلادن اصلا بر کسه یه ملامت وسآمت کلمز
انکچون انك انهاری بو دنیا انهاری کبی دائما بر اسلوب اوزره جریان قیلمز بلکه سنك روحك هر نیجه حظ ایلرسه اویله
جریان قیلور کذلك انك اثماری دخی بو دنیا اثماری کبی دکلدر بلکه هر قنغی میوه یی بر کره ییسك بر کونه لذت وینه
اندن ییسك بر آخر دورلو لذت بولورسن نته کم بو مضمونی مؤید (کلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا
من قبل واتوا به متشابها) آیت کریمه سنده اهل تفسیر تحقیقلر قیلمشلردر نته کم اول تحقیقاتی جلد ثالثده حکایت
آن زنی فرزندش نمی زیست سر خنده * باغ کفتم نعمت بی کفت را) بیتنك شرحنده ایراد ایلمشزدر لازم کاورسه آنده
طلب اولنه (بیان آنکه هر حس مدرکی را از آدمی مدرکاتی دیکرست که از مدرکات حس دیکر بی خبرست * بو سرخ
شریفك بیانده درکه آدمیدن هر بر مدرکه اولان حس ایچون آخر مدرکات واردر اکثر نسخه ده آدمیدنصکره
نیز واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی آدمیدن هر بر مدرکه اولان حس ایچون بر نوع مدرکات دیکر واردر همان
اول مدرکاتی ادراك ایلمك اول حسه مخصوصدرکه اول حس دیکرك مدرکاتندن آخر حس بیخبردر بو معنی حس
دیکره مضاف اولدیغی تقدیر اوزره در حس دیکره مضاف اولمیوب مقطوع اوقنسه معنی دخی لطیف اولور
بو تقدیر اوزره که اول حسك مدرکاتندن دیکر حس بیخبردر دیمك اولور مثلا جمیع مبصراتی ادراك ایلمك قوت باصره یه
مخصوصدر باقی حواسك انده شرکت ومدخلی یوقدر وکذلك جمیع مسموعاتی ادراك ایلمك قوت سامعه یه
مخصوصدر باقیسنك انده مشارکتی یوقدر جمیع مذوقاتی ادراك ایلمك قوت ذائقه یه وجمیع مشموماتی ادراك ایلمك
قوت شامه یه وجمیع ملموساتی ادراك ایلمك قوت لامسه یه مخصوصدر که هر برینك بر آخرینك حصه سنده مداخله سی
یوقدر (چنانکه هر استاد پیشه ور اعجمی کار کا استاد پیشه ور دیکرست) مثلا انجلین که هر پیشه ور اولان استاد
اول آخر پیشه ور اولان استادك کار وصنعتنك اعجمیسیدر یعنی اکثریا بر پیشه ور اولان استادك کار وصنعتندن
بر آخر استاد پیشه ور اعجمیدر که انك کارنی بو ایشلمکه قادر اولمز (وبی خبری اوازانکه وظیفهٔ او نیست) واول استادك
بیخبرلکی واعجمیلکی اندن اوتریدر که اول کار انك وظیفه سی دکلدر کذلك هر حس دخی بر آخر حسك کارندن اعجمی
وبیخبردر وانك بیخبر اولمسی اندن اوتریدر که آخر حسك کاری انك وظیفه سی دکلدر (دلیل نکند که آن مدرکات نیست
اول بی خبرلك دلیل اولمزکه اول مدرکات اولمیه یعنی بر حسك بر آخر حسك مدرکاتندن بی خبر اولمسی دلالت قیلمز که
اول مدرکات اول حس ایچون اولمیه بلکه اول حس ایچون آخر حواسك مدرکاتنی ادراك ایلمك بالفعل اولدیسه
بالقوه انی ادراك ایلمکه قابلیتی واردر نته کم جمیع انسانك صنعت کتابته بالقوه قابلیتی واردر وجمیع کاتبك دخی
هر حرفته بالقوه قابلیتی واردر بر کسه نك آخر صنعتدن بی خبر اولمسی اول صنعت اول استادك بالقوه کاری ومحصولی
اولمسنه ولازم کلدکده انك اول کاری قیلمسنه دلالت قیلمز (اکرچه بحکم حال منکر بود انرا اما ز منکری
اینجا جز بی خبری نمی خواهیم) اکر هر حس وهر استاد کندینك مدرکی ومعلومی اولمین شیلره وکارلره حال حکمیله
منکردر اما بو محلده منکرلکدن بی خبرلکدن غیری دیله مز یعنی هر حس حال حکمیله بر آخر حسك کارنه

ومدركنه منكردرديدلرسن بزم بوكلامزدن بومعنايى فهم ايلمه كه بزم مرادمز بوندن هر برحس برآخرحسك
كارنى ايشلمكه قادراولميه دخى برآخرحس برآخرحسه لسان حالله بن سنك كاركى ايشلمكه اصلا قادردكلم ديوانكار
ايليه منكرلكدن مراديمز بودكلدر بلكه بومحلده برحس برآخرحس اوزره حال حكميله منكراولورديمكدن
مرادمز اول حس اول برآخرحسك وظيفه سندن وكارندن بى خبردرديمك اولور بوخسه هر برينك ذاتنده برآخر
حسك جميع مدركاتنى ادراك ايلمكه بالقوة قابليتى واردر مثلا قوت باصره يه استماع ايلمك وقوت سامعه يه كورمك
وقوت ذائقه يه اشتمك وقوت لامسه يه ييمك وبوجمله برآخرينك كارنى ايلمك ممكن وقابلدر بونلرك برآخرينك كارنى
ايشلمكه انكار قيلمسى وبن اول كارى بيلمزم ديمسى حقيقى دكل صوريدرنته كم حضرت يوسفك برادرلرى حضرت
يوسفه كلدكارنده وحضرت يوسفك حضورنه داخل اولدقلرنده حضرت يوسف عليه السلام انلرى درحال بيلدى
حال بوكه بونلر حضرت يوسفك يوسف اولديغنه منكرلر ايدى نته كم حق تعالى سورهٔ يوسفده بيوردى (وجاء اخوة يوسف
فدخلوا عليه فعرفهم وهم له منكرون) بونلرك حضرت يوسفى بيلممسى وا كامنكراولمسى اصلندن حقيقى دكلدى بلكه
اصلنده يوسفى بيلورلردى لكن مدت مديده وعهود بعيده مرور ايتمكله انلر يوسفك شانندن بى خبراولمشلردى
وبوجهتدن اكا يوسف دكلدر ديوانكار قيلمشلردى كذلك هر برحس كندى اخواتنك كارنه اصلنده عالمدرهمان
انكار ايلملرى صوريدر وبرى برينك كارندن بيخبراولملرى بعض وسائط سببيله درا كراول وسائط وموانع مابينلرندن
مرتفع اولسه ايدى هر برى برآخرينك كارنى ايشلمكه قادراولور چن بركسه نك روحى مرتبهٔ جمعه ايرسه انك هر بر
حسى برآخرحسنك حكمنى ويرر وكارنى قيلور نته كم عن قريب پس بدانى چونكه رستى ازبدن(بيتندن معلومك
اولور (مثنوى) چنبرهٔ ديد جهان ادراك تست* پردهٔ پاكان حس ناپاك تست* اى فرعون سيرت وصورت پرست
جهانى كورمكلكك دائره سى ومقدارى سنك ادراكك قدردر پاكارك پرده سى سنك ناپاك اولان حسكدر (چنبره
قاصنغه ودائره اولان شيئه دخى ديرلر بوراده مقدار ومرتبه معناسنه در برسبيل استعاره استعمال اولنمشدر
(ديد) بونده ديدن معناسنه در ادراك تست على تقدير المضاف قدر ادراك تست تقديرنده در وپاكاندن
مراد هرشيئى حقيقتله كوروب بيلان اهل الله در تقدير كلام وخلاصهٔ مرام بودركه اى اهل صورت جهانى
كورمكلكك وآنك حقيقتنه نظر ايدركورمكلكك مرتبه سى ومقدارى سنك ادراكك مقداريدر اكر ادراكك قليل ايسه
بوجهانى دخى قليل كوررسن واكر ادراكك جليل ايسه بوجهانى دخى مظاهر اسماء وصفات الهى مشاهده قيلمغله
عظيم وجليل كوررسن وپاك وطاهر اولان اولياى كرامك مشاهده قيلديغى كبى مشاهده قيلورسن وانلرى
دخى نه كونه كمسه لر ايديكنى مع اليقين كوررسن وبيلورسن اول پاكاره پرده اولان وانلرك دوستنى مشاهده قيلمغه
مانع كلان سنك ناپاك اولان حسلركدر حس جهل وغفلت وعدم معرفت وانكار واهل حقه بغض وعداوت
وبونلرك امثالى اولان صفتلرله ملوث وناپاك اولور (مثنوى) مدتى حس را بشوز آب عيان* اينچنين دان جامه شوى
صوفيان) اى اهل طغيان برمدت حسكى آب شهود وعياندن يوصوفيلرك جامه شو يلدكنى بونك كبى بيل يعنى اى
اهل غفلت سنك حسلرك شبهه وشكوك وجهالت وعدم معرفت ايله ملوث وناپاك اولمشدر كركدركه برنيچه زمان آنى
تعيين ومعاينه صو يله يويه سن تاانلرده ناپاككدن اثرقالميوب نور يقين وعيان ايله هر برى منور اولوب پاك وطاهر
اوله لر اهل صفا اولان صوفيلرك جامه يومسنى بونك كبى بيل (وثيابك فطهر) آيت كريمه سندن مستفاد اولان معنايى
دخى بوكا كوره فهم قيل كه اهل تحقيق طهر نفسك ديمكله تفسير ايلمشلردر نفحاتده مذكوردركه شيخ ابو الحسن الخرقانى
نقل ايدركه حضرت پيغمبرى خوابده كوردم بكا ديديكه يا ابا الحسن طهر ثيابك عن الدنس تحظ بمدد الله فى كل نفس
پس ثيابدن مراد كندى نفسمك اوصافى ايديكنى بيلدم واكا عالم اولدم ديو (بيت) در تو پوشيده لطف يزدانى* خلعتى
از صفات روحانى* دارش ازلوث خشم وشهوت دور* تابيابى كيزكى شوى مشهور (مثنوى) چون تو كشتى پاك پرده
بركنند* جان پاكان خويش بر تو مى زنند* چونكه سن پاك اولسن سنك حسلركدن پرده يى قوپررلر پاكارك جانى
سكا كنديلرين اوررلر كنند ده كاف مضموم اوقنمق دخى جائز اولور بركنند رفع ايدرلر معناسنه اولور خلاصهٔ كلام
وتعبير مرام اولدركه اى حسلرى ناپاك اولان كمسه چونكه سن الواث باطنى وانجاس معنويدن پاك اولسن سنك
چشم جانكدن پرده لرى رفع ايدرلرچونكه چشم جانكدن پرده مرتفع اوله پاكارك روحلرى كنديسنى سكا مقارن
قيلورلر وسن اول ارواح مقدسه يى مشاهده ايلمكه قادر اولورسن وانلرك ظاهرده اولنلر ينك ودخى باطن عالمنده قرار
قيلنلر ينك مراتبنى واوصاف واسرارنى بيلورسن وبروجه يقين معاينه قيلورسن وبورؤيت ومشاهده چشم جانك
نصيبيدر غيرى حسلرك رؤيت ومشاهده دن حظ وبهره سى يوقدر نته كم بيوررلر (م ى) جمله عالم كر بود نور وصور*

چشم را باشد ازان خو بى خبر) فرضا جمله عالم اكر نور وصور اولسه اول برخو بدن چشمك خبرى اولور زيرا نور وصور
مبصر اتندر ومبصراتى ادراك ايتمز الا كه بصر پس صور محبوبه دن انجق بصر خبرويرر غيرى حسلرك اندن خبرى
اولمز (مثنوى) چشم بستى كوش مى آرى به پيش* تا نمايى زلف ورخسارهٔ بيش) مثلا چشمكى باغليه سن وكوشكى
اوكه كتوره سن تا كم اكا برينك زلف ورخساره سنى كوستره سن يعنى كوزيكى اورتوب قولاغكى بر محبوبه
قرشو مقابله طوته سن تا كم اكا محبوبك زلف ورخساره سنى كوسترمكه قصد ايليه سن (مثنوى) كوش كويد من
بصورت نكروم* صورت ار بانكى زند من بشنوم* كوش ديركه بن صورته ميل وتوجه ايلمزم صورت اكرچه بربانك
وبرصدا اوره بن آنى ايشيدرم يعنى كوش لسان حالله ديركه صورته باقمق وآنى مشاهده قيلمق بنم كارو وظيفهم دكلدر
بلكه بنم شانم وخاصيتم اولدركه اكر برصورت صدا ايليه بن انى استماع ايلرم (مثنوى) عالمم من ليك اندرفن خويش*
فن من جز حرف وصوتى نيست بيش* نعم بن عالم وخبردارم ليكن انجق كندى فنمده بنم فنم برصوتى كنديمه جذب
ايدوب آنى ادراك ايلمكدن غيرى زياده دكلدر بلكه همان بنم فن وصنعتم برصوتى كنديمه جذب ايدوب آنى ادراك
ايلمكدر دير (مثنوى) هين بيا اينى ببين اين خوب را* نيست بينى درخور اين مطلوب را* اكر برونه ديسك اى
برون اكاه اول كل بوخو بى كور بينى بومطلوبه لايق دكلدر بلكه انك وظيفه سى استشمام ايلمكدر لاجرم لسان حالله
بينى بويله دير (مثنوى) كر بود مشك وكلابى بوبرم* فن من اينست وعلم ومخبرم* اكر برمشك وكلاب اوله بويى
ايلتورم واندن رايحه الورم بنم فنم بودر وعلم ومخبرم بودر يعنى برون لسان حالله ديركه اكر برمشك وكلاب اولورسه بن
اندن رايحه الورم انجق بنم فنم وعلمم وخبرم بودر بوندن غيرى يه استطاعتم يوقدر مخبر خبر معناسنه در (م ى) كى ببينم
من رخ ان سيم ساق* هين مكن تكليف ماليس يطاق* بن اول سيم ساق دلبرلرك جمالنى ورخنى نيچن كوررم پس
امدى اكاه اول بكا تكليف مالا يطاق ايلمه زيرا برونه كورديمك طاقتى اولمديغى شيئى تكليف ايلمكدر اكرسن آنى
مشاهده يه تكليف ايلسك اول دخى سكا لسان حالله بكا تكليف مالايطاق ايلمه بنم اكا استعدادم يوقدر دير
مثنوى) باز حس كژ نبيند غير كژ) خواه كژ غژ پيش اويا راست غژ* چشم احول از يكى ديدن يقين* دانكه معزولست
اى خواجه معين* كيرواكرى حس اكريدن غيرى كورمز استرسك انك اوكنده اكرى كيت استرسك طوغرى
كيت غژ زاء فارسيله سورتن ديمك معناسنه امردر بوراده كيت ديمكدن عبارت اولور احول كوز برى كورمكدن
بى شك بيل كه معزولدر اى معين دين اولان خواجه معين فتح ميمله اوقنورسه جارى معناسنه اولور يعنى اى جارى
ومائل اولان خواجه ديمك اولور بعض نسخه ده بومصرعك برنه ناظر شركت بى توحيدبين* واقع اولمشدر
بونسخه اوزره معنى شاشى كوز بركورمكدن يقين وتحقيق بودركه شركه ناظردر يعنى ايكى كوريجى در توحيدبين دكلدر
ديمك اولور خلاصهٔ كلام هر برحسك كنديه مخصوص برخاصيتى ووظيفه سى اولوب كندى مقتضاسندن
وخاصيتندن خارج برآخر كاره قادر اولمديغى كبى اكرى حس اكرى كورمكدن غيرى يه قابل دكلدر
پس استرسك انك اوكنده اكرى كيت سنك طوغرى كيتمكى دخى اول اكرى كورمك مقرردر زيرا چشم احول
بركورمكدن بى شك معزولدر اى طوغرى يه معين اولان خواجه بونى بويله بيل واى راسته مائل اولان افندى بوكه بويله
يقين قيل (مثنوى) تو كه فرعونى همه مكرى وزرق* مرمرا ازخود نمى دانى تو فرق* منكر ازخود درمن اى كژ باز تو
تا يكى تو را نبينى تودوتو* صدد مقدما حضرت موسى عليه السلامك فرعونه جواب ويرمسى خصوصنده
ايدى (الكلام يجر الكلام) نخواسته مناسبتله بوقدر معارف ولطايف ظهوره كلدكدنصكره بنه حضرت
موسى عليه السلامك فرعونه جواب وخطاب ويرمسنه شروع ايدوب بوبيتلرله انك لساندن فرعون سيرت اولنلره
تعريضا تنبيه وتعليم بيوررلر اصل موسى عليه السلامدن مراد هر عصرده موسى مشرب اولان وقلب موسى اوزره
سير قيلن مرشد كامل اولور وفرعوندن مراد شول طريق حقدن تجاوز ايلين فرعون طبيعت كمسه لر اولوركه انلر
كنديلرينك خباثت جبليه لرى اوزره اصحاب دله نظر ايلدكده انلرى دخى كنديلرى كبى مكار وغدار قياس ايدرلر
وكنديلرينك سوء حالنى انلره اسناد قيلرلر پس اول موسى مشرب اولان وليلرك هر برى بومنكر وطاغى
اولنلرك هر برينه خطاب ايدرلر اى فرعون سيرت سنكه هنوز دخى فرعونسن دوكلى مكر وزرقسن لاجرم سن
تحقيقا بنى كندكدن فرق ايتمكى بيلمزسن بلكه قياس النفس على النفس ايدوب بنى دخى كندى نفسك كبى غداره
ومكاره صنورسن وبنى بواجلدن جادولكه ومكره نسبت قيلورسن بكا كندكدن نظر ايلمه اى كژ بازسن تا حد ذاتنده
برقت اولان شيئى ايكى قت كورميه سن يعنى وحدت ذاته شريك قوشميه سن وكنديكى برموجود حقيقى بيليه سن
بلكه جميع اشيايى مستهلك وفانى كوروب واحد حقيقى همان خداى تعالى يى كوره سن (مثنوى) بنكر اندر

من زمین یك ساعتی * تاورای کون بینی ساحتی * وارهی ازتنکی وازتنك ونام * عشق اندرعشق بینی والسلام * ای
فرعون سیرت برساعت بکابندن نظرایله حق کونك ورا سنده برعظیم میدان کوره سن وبوتنك ونامك تنکلکندن
قورتله سن عشق ایچره عشق کوره سن والسلام یعنی اکربنم ذاتمی ومرتبهٔ عالیه می کورمك استرسك کرکدرکه بندن
حاصل اولان نور یقینله برساعت بکا ناظراوله سن تابوکونك وراسنده برصحرای واسع ومیدان فراخ مشاهده قیله
سنکه جمیع عالم اکوان انده برخردل دانه سی قدراوله وجمله عقول وافهام انك کمال وسعت وفسحتندن هایم وحیران قله
بوتنك ونام عوام برجای تنك کبیدرانك تنکلکندن وقید وحبسندن خلاص اوله سن وبرمرتبه یه وصول بوله سنکه
اول مرتبه ده محضا محبت ایچره محبت ولذت کوره سن سلام سنك اوزرکه اکرسوزم قبول ایدرسك جانك بودیدیکم
مرتبه یی بوله وصورته مقید اولمقدن آزاد اوله (مثنوی) پس بدانی چونکه رستی از بدن * کوش وبینی چشم می داند شدن
پس بیلورسن چونکم بدندن قورتله سن وحجاب تندن نجات بوله سن کوش وبینی چشم اولمقلق بیلورایمش یعنی
چونکم مقتضای تندن وقیوداتندن خلاص اولوب عالم کثرتدن کذرقیلوب مرتبهٔ جمعه واصل اوله سن وحقیقت
الحقایقی مشاهده قیله سن اول مرتبه ده معاینه قیلورسنکه کوش وبینی کوزکبی کورر ایمش وبونلردخی اشیایی
مشاهده قیلمغی بیلور ایمش بلکه حواس خمسهٔ ظاهره دن هر برحس برآخر حسك کارنی قیلور ایمش وخاصیتن
ویررایمش نته کم ابن فارض قدس الله سره حضرتلرینك بوکلمات طیبه وابیات شریفه سی بومضمونی مؤید اولور
وبومعنایه دلالت وشهادت قیلور (بیت) فکلی لسان ناظر مسمع ید * لنطق وادراك وسمع وبطشت * فعینی ناجت
واللسان مشاهد * وینطق منی السمع والید أصغت * وسمعی عین تجتلی کلما بدا * وعینی سمع ان شدا القوم تنصت *
ومنی عن ید لسانی ید کما * یدی لی لسان فی خطابی وخطبتی * کذا لیدی عین تری کلما تری * وعینی ید مبسوطة عند
بسطتی * وسمعی لسان فی مخاطبتی کذا * لسانی فی اصغائه سمع منصت * وبو ابیات شریفه نك اجمالا شرحی بودرکه
بونده ذکر اولندی فاذا کان کذلك حال بومنوال اوزره اولدیسه پس بنم کلی اعضا واجزام لساندر بنم نطقم ایچون
وبنم کلی وجودم ناظردر ادراك معانی وحقایق ایچون وبنم جمله جسدم سمعدر استماع احادیث وکلمات ایچون وبنم
هر برجارحم یددر قدرت وبطش ایچون حاصل کلام هرکیم مرتبهٔ احدیته واصل اوله انك هر براعضاسی آخرینك
حکمن اجرایه قادر اولور وقتا کم بنم هر برعضوم آخرینك حکمن اجرا وهر برجزوم صاحبنك عملن ادا
ایتمکه قادر اولدیسه وبوخاصه بنده ظهور بولدیسه پس بنم کوزم مناجات وعرض حاجات ایدر ولسانم مشاهدهٔ اسما
وصفات وبندن سمع نطق ایدوب ادای کلمات ایدر ویدم اصغا واستماع ایدر وبنم سمعم برچشمدرکه مجلی اولور انده هرنه
شیئ که ظاهر اوله وبنم کوزم برقوللقدرکه اکر برقوم تغنی وترنم ایلسه لر انصات ایلر وسکوت قیلور وبنم وجودمدن
حاصل اولان قدرت کامله وایدشامله دن هرشیئی اشلمکه بنم لسانم برید قویدرنته کم یدم بنم ایچون لساندر خطاب
خطبه ده وکذلك یعنی عینم سمع ویدم لسانم اولدیغی کبی یدم برعیندرکه کورر هرنه شیئ که عینم کورر وکذلك برید
مبسوطه درعند کل البسطة والسطوة وقس علی هذا سائر الاوصاف که بومرتبه یه مخصوص اولان عجایبا تدر (م ی)
راست کفتست آن شه شیرین زبان * چشم کردد مو بموی عارفان * اول شیرین زبان اولان شاه راست دیمش عارفلرك
وجودی مو بمو چشم اولور شاه شیرین زباندن مراد اکثرا احتمال حکیم سنائی قدس سره حضرتلری اولمقدرکه اکثر
محلده حضرت خداوندکارانلرك کلام دربارلریله استشهاد بیوررلر وشیخ عطار قدس الله سره حضرتلری اولسه دخی
جائزدرکه انلرك کلامیله دخی بعض محلده استشهاد بیوررلر اما حضرت پیغمبر علیه السلام اولمق هم ممکندر لکن
متداول اولان حدیث کتابلرنده هیچ بومفهومده برحدیثه بوآنه دك راست کلمك واقع اولمدی عجب دکلدرکه بعض
کتابده موجود اولسون وشه شیرین زباندن مراد حضرت پیغمبر علیه السلام مراد اولسون دینورسه حضرت
مولانا قدس الله سره اکثر یا حدیث شریفه اشارت بیوردقلری محلده دأب شریفلری اولدرکه یا کفت پیغمبر دیرلر
ویاخود البته رسول الله ویاخود نبی نامیله ویاخود حضرت مصطفی علیه السلام دیمکله الحاصل حدیث
شریفه اشارت بیوردقلری پرده برلفظله تعبیرا تمثلردرکه اول بیت حدیث شریفك معناسی اولدیغنه اول لفظ واول
تعبیر البته قرینه اولور بونده ایسه حدیث معناسنه قرینه اولمدیغی اجلدن اکابر کلامی اولمغه احتمال ویرلدی عارف
حق بیلن وصاحب بصیرت اولان کسه یه دیرلر وبصیرت برنوردرکه جمیع اعضاده بذاتها ساریه در وهر عضوده مدرك
وعالم اولدر بعض عضوده مخصوص وبعضیسنه غیرمخصوص دکلدر بلکه هرقنغی عضوده اولورسه اولسون اشیایی
مشاهده قیلیشدر پس چشمدن غیری یه رؤیت ومشاهده اسنادا یلمك عقله ابعد وابردکلدر یکیچون بومحلی حق تعالینك
قدرتنه وارادتنه تعلیق ایدوب حق تعالی دیلرسه هرعضوی چشم ایدوب بحدقه وبی عین اول عضو اول شیئی کورمکه

قادر اولور دیمکی اثبات ایچون بو ابیات شریفه ایله حجت وبرهان ابراز ایدرلر (مثنوی) چشم را چشمی نبود اول یقین
دررحم بود او جنین کوشتین * علت دیدن مدان پیه ای پسر) ورنه خواب اندر ندیدی کس صور * یقین ومحققدرکه
چشمك اول چشمی یوغیدی زیرا اول چشم اول رحم مادرده جنین کوشتین ایدی یعنی کوشته منسوب جنین ایدی
حق تبارك وتعالی برپیه پاره یه نور ویروب آنده کورمکی خلق ایلدی واول حدقه ایچره موضوع اولان پیه پاره لرك
رؤیت مستقلا کندی خاصیتلری دکلدر بلکه رؤیتی خدای تعالی انلرك وجودنده خلق ایتمکله وانلری رؤیته آلت
قیلمغله انلر اشیایی کوررلر ورؤیته قادر اولورلر امدی ای پسر پیه پاره یه کورمکی علت بیلمه یعنی بوالت رؤیت اولان پیه
پاره لری البته رؤیتی مقتضی ومستلزمدر دیمه وبونلرك وجودنی کورمکه حقیقت سبب وعلت ظن ایلمه وبونلرسز
کورمك نیجه ممکندر دیو سویلمه که اکر بو پیه پاره لرك وجودی کورمکه البته علت اولیدی کسه خواب ایچره
صورتلر کورمزدی خواب ایچره بوقدر اشکال وصوری کورن حسك خود پیه پاره لره احتیاجی یوقدر معلوم
اولدیکه بوظاهرده اولان حدقه سز وعینسز کورمك ممکن اولور ایمش نته کم حدقه سز وعینسز کورن طائفه یی
بومعنایی اثبات ایچون مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن پری ودیو می بیند شبیه * نیست اندر دیدگاه
هردو پیه * مثلا اول پری ودیو کورر هر ایکیسنك دیدکاهنده پیه شبیه یوقدر شبیه مصرع ثانی یه مصروف اولور
یعنی هر ایکی طائفه نك دیده لری محلنده پیه پاره لره ماننده نسنه یوقدر زیرا پیه پاره لر واسطه سیله کورمك اجسام کثیفه
اولان حیواناته مخصوصدر پری ودیو اجسام لطیفه قبیلندندر انلرك کورمسی حدقه یه وپیه پاره لره محتاج دکلدر
بلکه حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده برحس خلق ایلمشدرکه انکله کوررلر ولازم اولان شیلری انکله
ادراك قیلورلر واول حسك ونورك انلرك وجودنده محل وموضعی حدقه وپیه پاره دکلدر زیرا انلرك وجودنده
ودیدکاهنده اصلا پیه مشابه برنسنه یوقدر بووجه دخی ممکندرکه شبیهدن مقدم انسان لفظی مقدر اوله وبویله
دینه که اول پری ودیو انسانه شبیه کورر یعنی انسان ماننده مبصراتی ادراك قیلور حال بوکه هر ایکی طائفه نك
دیدکاهنده پیه پاره لر یوقدر (مثنوی) نور را با پیه خود نسبت نبود * نسبتش بخشید خلاق ودود * اصلنده نورکه
پیه پاره لره خود نسبتی یوغیدی لکن خلاق ودود اکا نسبت بخش ایلدی یعنی اکر نظر اولنسه نورك حدقه ده اولان
پیه پاره لرله اصلا مناسبتی یوقدر واصلنده دخی بری برینه مناسب دکللر ایدی زیرا بری کثیف وبری لطیفدر پس
بینهماده مناسبت اولمز ولکن اول ودود اولان خلاق نورله پیه پاره لره نسبت بخش ایلدی اولامر دمك دیده ده برلطافت
خلق ایلیوب نور بصرله اول لطافتك ما بیننده مناسبت حاصل اولدی حتی نور بصر اول مردمکده اولان لطافت
واسطه سیله عینه تعلق قیلدی روحك جسمه تعلق ایلدیکی کبی (م ی) آدم از خاکست کی ماند بخاك) جنی از نارست
بی هیچ اشتراك * آدم خاکدندر خاکه بکزر جنی دخی آتشدندر هیچ اشتراکسز یعنی آدمك مادهٔ جسمانیه سی
خاکدندر وحق تعالی انسانك جسمنی سلاله طیندن خلق ایلمشدر حال بوکه انسان اصلا خاکه بکزمز وحق تعالی
جنلری دخی (وخلق الجان من مارج من نار) آیت کریمه سنك مصداقنجه شعلهٔ ناردن خلق ایلمشدرکه انلرك
وجودنده سائر عنصرلك اشتراکی یوقدر مع هذا بودخی بنه ناره مشابه دکللردر نته کم بیوررلر (م ی) نیست مانند ای
اتش آن پری * کرچه اصلش اوست چون می بنکری) اول پری آتشه مانند ومشابه دکلدر اکرچه اول پرینك اصلی
اول اتشدر چونکم نظر ایلیه سن نته کم بوآیت کریمه دخی بومضمونی مؤید اولورکه (والجان خلقناه من نار السموم)
بیوردی (مثنوی) مرغ از بادست کی ماند بباد * نامناسب را خدا نسبت بداد * مرغ دخی باددندر اما باده بکزر
یعنی طیورك نطفه سی باددر لکن انلرك اجسامی باده بکزمز نهایت ما فی الباب اولدرکه قادر ووهاب اولان خدا
نامناسب اولان شیلره نسبت ویردی وبری برینه ضد اولان شیلرك ما بیننه الفت واتحاد روزی قیلدی (مثنوی)
نسبت این فرعها با اصلها * هست بیچون ارچه دادش وصلها * بوفرعلك اصولنه نسبتی بیچون وبی چکونه در
اکرچه خدای تعالی بو ایکیسنك ما بیننه وصللر ویروب یعنی بوفرعلرك هر برینك کندی اصللرینه نسبتی بی کیفدرکه
عقول انسانی نك بری برینه انتسابی نه کیفیتله ایدیکنی ادراکه قادر اولمز اکرچه بوقدر اتصال واتحادلری
خدای تعالی انلرك ما بینلرینه ویردی ولکن بواتصالك حقیقتنی بیلمکده عقول حیراندر (مثنوی) آدمی چون
زادهٔ خاکی هباست * این پسر را با پدر نسبت کجاست * مثلا آدمی چونکم هبا ولا شیئ اولان خاکك زاده وفرزندیدر
اما بوپسرك پدرینه نسبتی قنده یعنی آدمینك خاکه وکذلك خاکك آدمی یه اصلا مناسبتی یوقدر (مثنوی) نسبتی
کرهست مخفی از خرد * هست بیچون خرد کی پی برد * نعم اکر برنوع نسبت وار ایسه ده عقلدن مخفیدر اول نسبت
بی چون وبی چکونه در عقل اکا نیجه یول ایلتور عقلك ادراك ایلدیکی با کیف اولان شیلردر نا کیف اولان

شیلری عقل ادراك ایلمکه قادر اولماز پس بوذکر اولنان فروعك کندی اصلنه نسبتلری نفس الامرده نظر اولنسه
بی چون وبی چکونه در اوپله اولیجق عقل انك ادراکنه یول ایلتمز پس بری برینه مناسب اولمین شیلرك ما بیننه نسبت
ویرن خدا مناسبتسز برشیئی سمعی یوغیکن اکا اشتدرمکه وحدقه وعینی یوغیکن انی رائی وناظر قیلمغه قادردر
البتّه سماعه اذن وصماخ ورویته حدقه اولمق لازم دکادرتهکم بومعنایی توضیح وتأیید ایچون بوبیتلری دخی
مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) باد رابی چشم اکر بینش نداد * فرق چون می کرد اندر قوم عاد
چون همی دانست مؤمن از عدو * چون همی دانست می را از کدو * مثلا حق تعالی حضرتلری باده چشمسز
اکر دانش وبینش ویرمیدی قوم عاد ایچنده اولان مؤمنلری نیجه فرق ایلردی عدودن مؤمنی نیجه بیلدی می قبقدن
نیجه بیلدی وما بینلرینی نوجهله فرق قیلدی یعنی حق تبارك وتعالی باد صرصره حدقه وعینسز اکرروبت عطا
قیلمیدی اول باد عاد قومنك ما بیننده نیجه فرق ایلردی هود قومنی عدو اولان عاد قومندن نیجه بیلوردی ومی
مثابه سنده اولان مؤمنلری کدو منزله سنده اولان کافرلردن نوجهله تمیز قیلوردی مؤمنلر اوزره اسد کده
نسیم صبا کبی اولدی واول کافرلر اوزره اسد کده انلری قهر وهلاك قیلدی اکر انده فرق وتمیز اولمیدی مؤمنی
کافردن فرق ایلمیوب جمله سی برابر اولوردی (مثنوی) آتش نمرود را کر چشم نیست * با خلیلش چون تجشم
کرد نیست * کذلك آتش نمرودك اکر بینشی اولمسه اول خدانك خلیلنه تجشم ایلمکاکه نیجه منسوب
اولوردی تجشم تفعل بابندندر تکلف معناسنه در ثلاثیسی فتحتیله جشم برنسنه یی زحمتله تحصیل ایتمکه
دیرلر (تجشم) زحمت اختیار ایتمك ومشقت وکلفت اوزره اولمقدر نقول جشمت الامر جشما من الباب الرابع وتجشمته
اذا تکلفته علی مشقة یعنی نمرودك حضرت ابراهیم علیه السلام ایچون یالکندردیغی آتشك اکر کندی یه مناسب
چشمی اولمیدی اول خدای تعالینك خلیلنه رعایت ایلمکده تکلف ایلمکلکی وزحمت ومشقتی کندی یه اختیار
ایدوب آنی اینجتممسی واکا رعایت ایتمسی نیجه ممکن اولوردی اجسام قابله یی احراق ایلمك انك شانندن ایکن
حضرت ابراهیم علیه السلامه نه وجهله بردوسلام اولوردی معلوم اولدیکه انك دانش وهم بینشی وارایمش
حضرت حقك امرنی بیلدی وقبول قیلدی بینشیله انك دوستنی کوروب کندی یه زحمتی اختیار ایدوب خاصیت
طبیعیه سنی اظهار ایتمیوب اکا بردوسلام اولدی چشمه نسبتله تجشم قنی محلنده واقع اولمشدر (مثنوی)
کر نبودی نیل را آن نور ودید * از چه قبطی را ز سبطی بر کزید * وکذلك اکر نیل صوینك اول چشمی واول کورمسی
اولمیدی نه وجهدن سبطی قبطیدن تمیز ایلردی واورندیلردی یعنی نیل مبارکك کندی ذاتنه مناسب کوزی
وکورمسی وبیلمسی اولمیدی نه جهتدن فرعون قومنی موسی قومندن فرق ایلردی قبطیلره نیجه قان وسبطیلره
نوجهله آب روان اولوردی ویاخود سبطیلره نیجه ره کذر اولوب انلری سلامته وسیله اولوردی وقبطیلره نیجه محل هلاك
اولوب انلری قهر وهلاك ایدردی (مثنوی) کر نه کوه وسنك با دیدار شد * پس چرا داود را او یار شد * وکذلك اکر کوه
وسنك با دیدار اولمسه ودانش وبینشله اتصاف قیلمسیدی پس حضرت داوده اول سنك وکوه نیچون یار اولوردی
ونه وجهله معاونت قیلوردی که قصه سی نیجه کره مرور ایلدی ومشهوردر (مثنوی) این زمین را کر نبودی چشم
وجان * از چه قارون را فرو خورد آنچنان * وکذلك بو زمینك اکر چشم وجانی اولمیدی قارونی انجلین نه وجهله آشغه
یوداردی وحضرت موسی علیه السلام اکا ابلعی یا ارض دیو خطاب ایلدکده آنی نیجه فهم ایدردی وقارونی توابعیله
کوروب بیلمه نه حالله آنی خسف ایدردی (مثنوی) کر نبودی چشم دل حنانه را * چون بدیدی هجر آن فرزانه را
وکذلك حنانه نك چشم دلی اولمیدی اول فرزانه ویکانه نك هجر وفراقنی نیجه کورردی حنانه خرما اغاجندن برستون
ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول ستوندن ایریلوب منبری کندیلره مقام ایلدکده اول ستون اول
حضرتك هجراندن ناله وحنین ایلدی جمله اصحاب آنی استماع ایلدیلر قصه سی مفصلا جلد اولده نالیدن استن
حنانه بیانده مرور ایلدی فلیطلب فیه (مثنوی) سنك ریزه کر نبودی دیده ور * چون کواهی دادی اندر مشت در
سنك ریزه اکر بینا ودیده ور اولمیدی اوچ ایچنده نیجه شهادت ویرردی یعنی خصلت حضرت حبیب اکرم
صلی الله علیه وسلمك اوچ ایچنده اکر اول حضرتك رسالتنه وحق تعالینك وحدانیتنه عالم اولمیدی نیجه شهادت
کتورردی حق تعالینك برلکنه وانك رسولنك حق رسول اولدیغنه نیجه اقرار ایدردی بونك دخی قصه سی جلد
اولده مرور ایلمشدر والحاصل بوذکر اولنان امثالك جمیعسی اکا دلالت وشهادت ایلرکه عناصر اربعه نك
هر برینك کندی ذاتلرینه مناسب بیلملری وکورملری واردر وکذلك جمیع جماداتك ونباتاتك دخی هر برینك
کندیلره مناسب بیلملری وکورملری واردر بو اجلدن خالقلرینی شانته لایق اولمین اوصافدن تسبیح وتقدیس ایدرلر

وبجن

وبجن بونلردن برینه امر ایلسه امتثال ایدوب اطاعت وانقیاد ایتمنه کیدرلرتهکم جلد اولده وجلد ثانیده وثالثده
تسبیح جماداته متعلق اولان محللرده ومطلبلرده بورایه مناسب اولان تحقیقات وتدقیقات مرور ایلمشدر تکراره
حاجت یوقدر (مثنوی) ای خرد برکش تو پر وبالها * سوره برخوان زلزلت زلزالها * در قیامت این زمین بر نیك وبد
کی زنادیده کواهیها دهد * کی تحدث حالها واخبارها * تظهر الارض لنا اسرارها * ای خرد وای صاحب عقل سن
پر وبالارجلك یعنی عقل وفکرك قنادلرنی آچ (اذا زلزلت الارض زلزالها) سوره سنی اوقو بو سورۂ شریفه نك تفسیری
وبعض تحقیقی جلد اولده (مرتد شدن کاتب وحی) سرخنده مرور ایلدی انده طلب اولنسه اول سورۂ شریفه ده
الله تبارك وتعالی (یومئذ تحدث اخبارها بان ربك اوحی لها) بیوردی قیامت کوننده بو زمین نیك وبداوزره
کورمکسزین نیجه شهادتلر ویرر شهادته البتّه کورمك وبیلمك لازم اولنلردندر پس بو زمین خود کندی اوزرنده
انسان ایو وکتو هرنه عمل ایشلدیسه تحدیث ایلیوب شهادت قیلسه کرکدر فعل فلان علی ظهری کذا دیو متکلم
اولسه کرکدر زیرا بو زمین جمیع حاللری وخبرلری تحدیث واخبار ایلر ارض جمیع سرلرنی بزه اول کونده اظهار ایلر
حال بوکه ارضك کورمکه چشمی یوق وسو یلمکه دخی لسانی یوقدر پس بوندن دخی معلوم اولورکه کورمك
همان چشمه مخصوص وسو یلمك دخی همان بولسان ظاهره مخصوص دکل ایمش بوقدر معارفی مناسبتله
بسط ایلدکلرندنصکره ینه قصه بیاننه رجوع وشروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) این فرستادن مرا پیش تو میر) هست
برهانی که شد مرسل خبیر * ای فرعون بنی سن امیرك اوکنه بوکوندرمکلك برعظیم برهاندرکه مرسل خبیردر یعنی
خدای تعالینك بنی بویله تك وتنها بی عسکر وبی محاباسنك کبی غوی وقوی امیرك اوکنه کوندرمسی برعظیم
برهاندرکه اول مرسل سنك وبنم حالمزه وفعالمزه عالم وخبیردر اکر اول بنم کبی ضعیفك معین وظهیری اولمسه نیجه
قابل ایدیکی بویله فرد وواحد سنك کبی عساکر کثیره صاحبی ظالم پادشاهه مقابل اولیدم بوندن معلوم اولدیکه
اوبنی سکا ارسال ایلین پادشاه ذوالجلال جمله مزك احوالنه علیم وخبیردر وهرشیئی دیلدیکی اوزره ایشلمکه قادردر
(مثنوی) کین چنین دار وچنین ناسوررا * هست درخور از پی میسوررا * که بو نجلین ناسوره بونك کبی دارو لایقدر
میسوردن اوتری ناسور او کلمز یاره یه دیرلر بوندن مراد فرعونك مرض روحانیه سیدر کفر ومعصیت وکبر ونخوت
مرضلری انده قرار ایلدیکندن اوکلمز یاره مثابه سنده اولمشدر میسور یسردن اسم مفعولدر یعنی ای فرعون بونی بویله
بیل که بنم المده اولان عصا اژدرها فی المثل بردار وی تلخ کبیدر وسنك کفر وعنادك اوکلمز یاره کبیدر بونك کبی
بردار وی تلخ انك کبی خبیث مرضه یسر اولمقدن اوتری وانك اوکلمسنی سهل وآسان قیلمقدن اوتری لایق وسزادر
(مثنوی) واقعاتی دیده بودی پیش ازین * که خدا خواهد مرا کردن کزین * ای فرعون بو زماندن مقدم واقعه لر
کورمش ایدك که خدای تعالی بنی کزین ومختار ایلمك استر یعنی بنم ظهورمدن اول نیجه واقعه لر کورمشدك که
خدای تعالی حضرتلری بنی برکزیده ایلمك استر وبنی سکا کوندروب سنی خورد وحقیر ایلمیسردر * مثنوی
من عصا ونور بکرفتم بدست * شاخ کستاخ ترا خواهم شکست * بن دستمده عصا ونور طوتمشم سنك کستاخ اولان
بونوزکی قیرمق استرم نوردن مراد بونده ید بیضادر یعنی ای فرعون بن عصایی وید بیضایی المده طوتدم وسکا انلرله
کاوب مقابله ایتدم تا کم سنك کستاخلغك بو بونوزکی کسر ایلیم وسنی طریق حقه دعوت قیلم اکر بکا تابع
اولورسك فلاح بوله سن والا هلاك اوله سن * مثنوی * واقعاتی سهمکین از بهر این * کونه کونه می نمودت رب دین *
بوندن اوتری یعنی بو حالی اشعار ایچون سهمکین وهولناك واقعه لر دورلو دورلو رب دین سکا کوستردی * مثنوی *
در خور سر بد وطغیان تو * تا بدانی کوست درخورد آن تو * سنك بد اولان سرکه وطغیانکه لایق سهمناك واقعه لر
کوستری تا بیله سنکه اول سهمناك اولان واقعه لر سنك لایقکدرکه حق تعالی هر کسك رؤیاسنی کندی یه مناسب
کوسترر * مثنوی * تا بدانی کو حکیمست وخبیر * مصلح امراض درمان ناپذیر * تا بیله سنکه اول خدا حکیم
وخبیردر درمان پذیر اولمین امراضك مصلحیدر هر مرضك شاننه مناسب دوا اسن ویریجیدر وهر کسك ذاتنه موافق
رؤیاسن کوستریجیدر (م ی) تو بتأویلات می کشتی ازان * کورو کر کین هست از خواب کران * سن تأویلات سببیله
اندن اوتری اولدك کور وکر که بو واقعات خواب کراندندر یعنی سن ای فرعون تعبیرات فاسده سببیله اول واقعاتك
رموز واشاراتندن اعمی واصم اولدك کندیکی بویله دیوکه بو واقعه لر آغر اویقودن حاصل اولمشدر بونك نتیجه سی یوقدر
ومقصود بونده شول فرعون سیرت اولنلره تعریضدرکه نیجه بر سهمناك واقعه کورسه لر یا اضغاث احلامدر دیرلر
یاخود خواب کراندن حاصل اولمش خیالات وهمیه در دیو تأویل ایدرلر خدای تعالی انلره اول واقعه لری
سهمناك انکیچون کوسترمشدرکه استغفار وتوبه ایده لر وطاعات وعبادات بولنه کیده لر وصدقه لر ویره لر وکندیلری

انقياد وصلحا ازمه سنه اير كوره لر اما آنلر متنبه اولميوب تاويلات فاسده يه ذاهب اولورلر وخواب كراندر ديو تأويل وتوجيه قيلورلر (مثنوى) وآن طبيب وان منجم در لمع * ديد تعبيرش بپوشيد از طمع * واول طبيب واول منجم لمعه لرده اول واقعه نك تعبيرنى كوردى لكن طمعندن آنى اورتدى يعنى اكرسن ديرسنكه بن بو واقعه نى اطبا ومنجمينه عرض ايلدم انلر دخى بنم بيلديكم كبى تعبير ايلدى (جواب) اولدر كه اول طبيب واول منجم لمعات عقليه ده اول واقعه نك تعبيرنى كورديلر وانك نتيجه سنه نظر ايركورديلر ولكن سنك انعام واحسانكه طمعلرى اولديغندن اوترى انك حقيقتنى ستر ايلديلر وسنك مزاجكه موافق سوزلر سويلديلر * مثنوى * كفت دور از دولت واز شاهيت * كه در آيد غصه در آكاهيت * اول طبيب واول منجمك هر بريسى انلره اول واقعه يى عرض ايلدكده ديدى پادشاهم سنك دولتكدن وشاهلغكدن دور اولسونكه سنك آكاهلغكه وخبردارلغكه غصه كله وسنى مغموم ومحزون قيله (مثنوى) از غداى مختلف يا از طعام * طبع شوريده همى بيند منام * بو واقعه لر مزاجك فسادندن وطعامك هضم اولمسندن كورنمشدر زيرا مختلف غدادن ياخود طعام فاسددن شوريده اولان طبع منام كورر حكمانك واهل تعبيرك بحثى بونك اوزرينه دركه واقعه نك درست اولمسنه صحت مزاج شرطدر زيرا كاه اولوركه مزاجى مختل اولان كمسه خيال كورر اكا اضغاث احلام وملاعبهٔ شيطان دخى ديرلركه انك اصلا نتيجه سى اولمز وتعبيره كلمز واكا رؤياى صالحه وصادقه دخى دينمز بلكه مزاجك اختلالندن وطعام فاسدك طبيعتى بولندرمسندن كورلمش برآلاى خيالات دينور فرعونك واقعه لرى بو قبيلدن دكل ايكن اطبا ومنجمين آنى بيلدكدن صكره كتم ايدوب بو قبيلدن عد ايلديلر وانك مزاجنه ملايم سوز سويلديلر (مثنوى) زانكه ديد اوكه نصيحت جو نه * تند وخونخوارى ومسكين خو نه * زيرا اول طبيب ومنجمك هر برى كورديكه سن نصيحت جو دكلسن تندسن وخونخوارسن ومسكين خو دكلسن يعنى اول اطبا ومنجمين حقيقت تعبيرى كتم ايدوب سكا خوش آينده سوز سويلدكلرى انكچوندركه كورديلركه سن آنلردن نصيحت جو دكلسن تند وسركشسن وقان ايجيجى ظالمسن وفقير خويلو دكلسن پس هر برى سنك شركدن خوف ايدوب عرضلرنى صيانت ايتمك ايچون سكا حقيقت حالى سويليوب مزاجكه موافق اولان وطبيعتكه مطابق كلان سوزلرى سويلديلر وحظ ايلديكك اوزره تعبير ايلديلر بونده تنبيه وتعريض واردر شول امرا وسلاطينه كه انلر فرعون سيرتلر ونمرود طبيعتلردر حتى انلره پايه دارلقده ويا حالت نومده برنيجه واقعات يوز كوسترسه علما وصلحا اكرچه آنى عرض ايدرلر لكن كبر ونخوتلرى برنده ايكن ومسكين خو دكل ايكن پس انلر دخى انك حقيقتنى ديميوب مزاج كبرا اولورلر واول جبارلرك طبعنه ملايم تعبير وتأويل قيلورلر پس امرا وسلاطينه واجب ولازم اولان اولدركه علما ومشايخدن يا بر واقعه نك وياخود بر كارك اسرارندن استفسار ايلسه لر تواضع وحسن خلقله استفسار ايليه لر تاكم انلر بو تواضع وحسن خلقله كوروب قلبلرى مطمئن اولوب حقيقت حالى انلره سويليه لر اكر بويله اولمزسه صلحا وعرفادن بريسى بونلره كندى حسب حاللرنى سويلمك ميسر اولمزسه پس بونلرك كارى دخى عاقبة الامر نتيجه بولمز وباشلرينه دخى خير كلمز (مثنوى) پادشاهان خون كنند از مصلحت) ليك رحمتشان فزونست از عنت) شاه را بايد كه باشد خوى رب * رحمت او سبق دارد برغضب * اكرسن ديرسنكه پادشاهلره سياست قيلمق وقان دوكمك لازم كلور اكر پادشاهلر قان دوكمسه عالم مختل اولور وبنى آدم فساده ميل قيلورلر نعم پادشاهلر خون ايدرلر وبركسه يى اولدررلر مصلحتدن اوترى ليكن انلرك مرحمتلرى عنت وشدتلرندن افزوندر پادشاهه كركدركه خوى رب اوزره اوله وحق تعالينك اخلاقيله تخلق قيله انك رحمتى غضبى اوزره سبقت طوته يعنى خلق الهى بودركه (سبقت رحمتى على غضبى) حديث شريف قدسيسنك مقتضاسنجه رحمتى غضبى اوزره سبقت قيلمشدر وبر قولنه قهر ايلسه انى لحكمة والمصلحة قهر قيلمشدر پس شاهلره دخى لازم اولان بو اولوركه حق تعالينك اخلاقيله متخلق اوله لر وعباد اللهه مرحمت وشفقت قيله لر اكر بونلردن بريني قتل ايتمك لازم كلورسه ده مجرد غرض نفسانى ايله اولميه بلكه لحكمة والمصلحة اوله تاكم اول پادشاه صفت عدالله متصف اولمش اوله (مثنوى) نى غضب غالب بود مانند ديو * بى ضرورت خون كند از بهر ريو * ديو كبى اول شاهه غضبى غالب اولميه ضرورتسز بو وحيله دن اوترى خون ايليه يعنى شيطانك غضبى غالب اولديغى كبى پادشاهك غضبى غالب اولمق كرك ونفسك حيله وغرضندن اوترى ضرورتسز يره خون قيلمق كرك بلكه حين غضبده كظم غيظ ايدك وكندوبى شرع شريفه مطيع قيلمق وحضور حقده كندوبى بر فقير ومسكين كبى بيلمك كركدر اكر بويله ايلمزسه فرعون سيرت اولور وعاقبت عذاب اليم ايچره قالور (مثنوى) نى حليمى مخنث وار تيز * كه شود زن روسبى زان وكنيز * پادشاه مخنث وار حليم دخى اولميه زيرا اول حلمدن زن روسبى كنيز دخى روسبى اولور يعنى اكرچه پادشاهه

بيمعنى بيره غضب قيلمق لايق وجائز دكلدر اما مخنثلر كبى حليم اولمق هم يرنده دكلدر زيرا اكر زياده حليم اولسه عورتى وجاريه لرى روسبى اولمق لازم كلور ومملكتنده اولان نسا وجواريك فاحشه لكلرى ظاهر اولمغى مقتضى اولور ونيجه فحش ومنكراتك دخى ظهورينه سبب اولور بلكه پادشاهلره سياست وغضب لازم اولنلردندر لكن لحكمة والمصلحة اولمق اوزره وحلم ومرحمت دخى لازم اولنلردندر تا غضبى زياده اولمغله شيطان سيرت وفرعون طبيعت اولميه (مثنوى ديو خانه كرده بودى سينه را * قبله سازيده بودى كينه را * اى فرعون سن صدركى شيطان خانه سى ايلمش ايدك كين وغضبى كنديكه برقبله دوزمش ايدك وهر دم كين وغضب ايلمكه ميل وتوجه قيلمش ايدك (مثنوى) شاخ تيزت بس جكرها را كه خست * نك عصام شاخ شوخت را شكست) اى سنك تيز وشديد بوينوزك جوق جكرلريكه خسته ومجروح ايلدى اشته بنم عصام دخى سنك كستاخ اولان بوينوزكى صدى يعنى اى فرعون سنك ظلم وفسادك شاخلرى جوق درونى مجروح وخسته ايلمشدر لاجرم اشته بنم عصام دخى سنك كستاخ اولان نفسكى وعرضكى شكست وپايمال ايلدى وكما تدين تدان معناسى مقرردر وهركس نه عمل قيلديسه انك مكافاتنى كورمك محققدر جونكم فرعون حضرت موسى عليه السلام ايله نزاع وجدال قيلدى وانك اوزرينه نيجه وجوهله حمله لر ايلديكه فرعون بو جهانك اهلندندر وحضرت موسى عليه السلام اول جهانك اهلندندر پس اول جهانك اهلى بو جهانك اهلنه هميشه منازعه قيلمقدن وحمله لر ايلمكدن خالى اولمدقلريچون انلرك اول جهان حقيقت اهليله حالنى بيان ايلمك خصوصنده بو سرخ شريفى بسط ايليوب بيورر (حمله بردن اين جهانيان بران جهانيان) بو سرخ شريف بو جهانيلرك اول جهانيلر اوزره حمله ايلتملرى بياننده در يعنى دنيانك واصحاب نفس وهوانك انبيا واوليا اوزره حمله لر قيلملرينك وهجوملر ايلملرينك بياننده در (وتاختن برون ايشان تا سينور ذر ونسل كه سرحد غيبست) وبونلرك نسلنك وذريتنك سنورينه دك چاپملرينك وهجوم ايتملرينك بياننده دركه عالم غيبك سرحديدر وذر ذال معجمه نك فتحه سى ورانك شده سى ايله بونده ولد وذريت معناسنه دركه نسل اكا عطف تفسير واقع اولور يعنى بو جهان اهلى اول جهان اهلنك اوزرينه حمله ايتدى وچاپمق طوتدى عالم غيبك سرحدى اولان نسل وذريتك سنورينه دك كه مراد بو سنوردن اصلاب آباء وارحام امهاتدر اكثر نسخه ده تا سنور دز وقلعهٔ نسل واقع اولمشدر دز قلعه يه ديرلركه قلعه اكا عطف تفسير اولور بو نسخه اصح واوليدر وبو تقدير اوزره معنى وانلرك سكرتمسى وهجوم واقدام ايتمسيدر نسل قلعه سنك سنورينه دك كه اول نسلك قلعه سنك سنورى عالم غيبك سرحديدر فى الحقيقه اصلاب آبا وارحام امهات عالم غيبه نسبت سرحد كبى واقع اولمشدر وبو جهان اهلنك تصرف وحكومتى اصلاب آبا وارحام امهاتنه دك نافذ وجارى اولور نته كم بو جهان اهلنك جمله سندن بريكه فرعون لعين ايدى حضرت موسى عليه السلامك بو عالمه كلمسندن اوترى اولاد بنى اسرائيلك ذكورينى ورجالنى نساسندن نيجه ايام تفريق ايلدى تاكم حضرت موسى عليه السلامك مادهٔ جسمانيه سى اولان نطفه باباصلبندن انا رحمنه واصل وداخل اولميه جونكم قضاء الهى يى منع ايده ميوب اول نطفه رحم مادره داخل اولدقدنصكره ارحام امهاتدن خروج وتولد ايلين اولادك قتلنه سعى ايليوب نيجه بيك اطفالى بى كناه قتل ايلدى (وغفلت ايشان از كمين كه جون غازى بغزا نرود كافر تاختن آورد) وبو جهان خلقنك كميندن غافل اولملرينك بياندركه جون غازى غزايه كتميه كافر چاپق كتورر بو جهان خلقى عالم غيب اهلنك پوصوسندن واختفاسندن غافللردر نته كم غازى كفار اوزره خروج وظهور ايتمسه كافرلر اهل اسلام اوزره چاپق وغارت ايتمك كتوررلر اما هر باركه غزاة اسلاميه انلر اوزره خروج ايتسه لر انلر كندى سرحدندن تجاوز ايتمكه قادر اوله مزلر پس عالم غيبك اهلى غزاة اسلاميه كبيدر وبو عالمك اهلى كفره وفجره كبيدر بونلر عالم غيبك كمينكاهندن غافللردر هر باركه عالم غيبك اهلى اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرام اختفا ايتسه لر كميندن چيقوب بونلر اوزره خروج ايتمسه لر بونلر حدلرندن تجاوز ايدرلر وكفر وعصيان ميمنه كيدرلر اما عالم غيبك اهلى بونلر اوزره روز بروز ظهور ايتسه لر بونلر مغلوب اولوب عصيان وطغياندن حذر قيلورلر نته كم زمان جاهليتده كفره وفجره نك عصيان وطغيانى زياده اولمشدر وانبياى عظام كلوب بونلره غالب اولدقده بونلرك بغى وطغيانى ضعيف اولمش وآز قالمشدر مناسبتله بونده غازيلرك كفار اوزره غزا ايتمسنه تنبيه وتحريض قيلمشلردر بلكه برسبيل اشارت معنوى اولان مجاهدلره دخى نفس وهوا ايله محاربه ومجاهده ايلمكه اشارت بيورمشلردركه اكر مجاهد فى سبيل الله اولان كمسه نفسيله وهواسيله مجاهده ايلمكدن تكاسل وتغافل ايلسه عساكر نفسانيه حدلرندن ومرتبه لرندن تجاوز ايدوب قواى روحانيه اوزره غلبه قيلورلر وانك محصولنى غارت ايدرلر اما عقل قواى روحانيه ايله بيله نفسله مجاهده ايلمكه قصد وعزيمت قيليسيدى قواى نفسانيه وجنود شيطانيه خروج وظهوره قادر اوله ميوب

هر بری کندی مرتبه‌لرندن اختفا ایدرلردی دیمك اولور (مثنوی) حمله بردند اسپه جسمانیان * جانب قلعه
ودز روحانیان * جسمانی اولان عسکر حمله ایلدیلر روحانیلرك قلعه وحصاری جانبنه اسبه جسمانیاندن مراد
بو عالم اهلی اولمقده قابل وقوای جسمانیه اولمق دخی قابلدر وروحانیلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای کرام اولمق
وقوای روحانیه اولمق هم ممکندر (مثنوی) تا فرو گیرند دربندان غیب * تا کسی ناید ازان سو بالجیب * تا که غیب
ومعنی دربندنی طوته‌لر تا اول جانبدن بالجیب وبالذات برکسه کلمیه یعنی اول جسمانیلر عسکری عالم غیبك
دربندلری که هر شیئك بو عالم صورته کلمك وصدور ایدمك محل ومصدر لرندن عبارتدر بو جمله‌دن آبا وامهاتك
وجودلری دربندان غیب کبیدر بودربندلری سدا ایتمك وطوتمق استرلر تا که اول جانبدن کندیلرك طبعنه مخالف
ومشربلرینه معارض بربالجیب ظهوره کلمیه (مثنوی) غازیان حمله غزا چون کم برند * کافران بر عکس
حمله آورند) غازیلر کافرلر اوزره چونکه غزایه کیدوب ضرب وقتال ایتمیه‌لر کافرلر بر عکس حمله کتوررلر یعنی
مملکت اسلامه کلوب حمله ایلرلر (مثنوی) غازیان غیب چون از حلم خویش * حمله ناوردند بر تو زشت کیش)
پس ای فرعون عالم غیبه متعلق اولان غازیلر چونکه کندی حلملرندن سن زشت کیشك وقبیح مذهبك اوزرینه
حمله کتورمدیلر تمتع بکفرك قلیلا دیوب سکا برنیجه زمان مهل ویردیلر (مثنوی) حمله بردی سوی دربندان غیب *
تا نیاید این طرف مردان غیب * سن دخی بو عالمده کندیکی بی منازع وبی مخالف یالکز بوکرك بولوب کندیکه زعم
ویروب لاجرم عالم غیبك دربندلری جانبنه حمله ایلدك بو طرفه عالم غیبه متعلق اولان مردان کلمیه ومقبولان الهینك
وجودی ظهور قیلمیه (مثنوی) چنك در صلب ورحم بادر زدی * تا که شارع را بکیری ازبدی * حتی صلب ورحملره
پنجه اوردك وارلری خاتونلرندن ایردك تا که شارعی بدلکدن طوته‌سن یعنی کفر وعنادکدن شاهراه تناسل وتوالدی
سد ایلیه‌سنکه عالم غیبدن بو طرفه سنك مزاجکه مخالف بربندهٔ الهی ظهوره کلمیه (مثنوی) چون بکیری
شهرهی که ذوالجلال * بر کشاد ست ازبرای انتسال * ای ظالم وغدار شول برشاهراهی نیجه طوترسنکه حضرت
ذوالجلال انتسال وتوالد ایچون فتح ایلمشدر که بوقدر بنی آدمك وجودی اول یولده ظهوره کلور (مثنوی) سد شدی
دربندها را ای لجوج * کوری تو کرد سرهنکی خروج * ای لجوج ومعاند اودربندلره سد اولدك یعنی عالم غیبك
دربندلریکه اصلاب آبا وارحام امهاتدر سن ای لج وعناد ایدیجی انلری نیجه زمان سد ایلدك اما سنك کورلکنه
برقوی سرهنك خروج ایلدی (م ی) نك سنم سرهنك هنکت بشکنم * نك بنامش نام ونکت بشکنم * ای شه اول عالم
غیبك سرهنکی اشته بنم قصدکی صرم ای شه اول ذوالجلالك نامیا کیله نام وننککی صرم (م ی) تو هلا دربندها را
سخت بند * چند کاهی برسبال خود بخند * سبلت را برکند یك یك قدر * تا بدانی کالقدر یعمی الحذر) هله سن
دربندلری محکم بغله یعنی ارحام امهاتی برنیجه زمان سد وبند ایلمکه اشتغال ایله برازوقت کندی ریش وسبالکه خنده
ایله یعنی هله برقاچ زمان کندی صقالکه وبیغکه کول وبیغه کولمك خوش آینده شیلرله الدانمقدن ومغرور المقدن
کایتدر یعنی ای فرعون مزاجکه خوش کلان نسنه‌لرله برقاچ زمان هله سن کندیکی الدایه کورسنك سبلتکی قضا
وقدر بر برقوپرروسبلتدن مراد خداع وغروره آلت اولان نسنه‌لر اولور یعنی سنك غرورکه ومخدوع وممکور اولمکه آلت
اولان مال ودولتی برکون قضا سندن بر بر قلع وقمع ایلر تا بیله سنکه قدر حذری کور ایلر (اذا جاء القدر بطل الحذر)
موجبنجه تحقیق بیلور سنکه قضا وقدر حذری باطل ایلر وبصری کور ایلر (م ی) سبلت تو تیزتر یا قوم عاد) که همی
ترسید از دمشان بلاد * ای غوی وطاغی سنك سبلتکمی تیزرق یتر دریا قوم عادکی انلرك دملرندن شهرلر
خوف ایلردی اکثر نسخه‌ده قوم عاد برینه آن عاد واقع اولمش اصح اولانده بودر وسبلتدن مراد بونده غرور وسروره
اولان زینت دنیا ومال ومنصب وخدم وحشمدر یعنی ای فرعون سنك سبلتکمی تیزرکدر یا خود اول عاد قومنك
سبلتیمی تیزرك ایدی مراد سنك دولت وقوتکمی قوی تردر یا خود اول عاد قومنك دولت وقوتیمی قوی تردرکه
انلرك نفسلرندن شهرلرك خلقی خوف ایلردی حتی انلرك نفسلری برمرتبه قوتلو ایمشکه اویودقلری زمانده بورونلرینك
دلکلرینه ارسلانلر کاورلر کیررلر ایمش نفسلرنی قوتله اخراج ایلدکاری کبی اول ارسلانلری مکسلر کبی
بورونلرینك دلکندن طشره آتارلر ایمش بورونلرینك دلکی دهن مغاره کبی قد وقامتلری قامت مناره کبی ایمش
بو مرتبه قوتلو وشدتلو طائفه ایکن حق تعالی انلری باد صرصر ایله پاره پاره ایدوب هلاك ایلدی (مثنوی)
تو ستیزه روتری یا آن ثمود * که نیامد مثل ایشان در وجود * ای طاغی وباغی سنمی ستیزه روترسن یا خود اول ثمود
قومیمی ستیزه رو بترد رسن خود انلردن اوتکو یوزلولك دکلسن انلرك ستیزه رولغی وبدخولغی برمرتبه‌ده ایدیکه
انلرك مثلی عالم وجوده کلمدی وانلر کبی برقوم عناد واستکبار قیلمدی دائما ایشلری عناد قیلمق وسرکش اولمق

ایدی صالح پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك نصیحتنی وامرنی قبول ایتمیوب ناقة اللهی عقر ایلدیلر عاقبت
قهر الهی کلوب صیحهٔ جبرائیل‌له هلاك اولدیلر (مثنوی) صد ازینها کر بکویم تو کری * بشنوی وناشنوده آوری *
ای عاصی وطاغی اکر بو کونه سوزلردن یوز بونك کبی سوز ایلیم سن اصمسن ایشیدرسن ایشیدلمش کتوررسن یعنی
بنم سوزلرمی قولغك ایشیدرکن ایشتمزلنورسن وتغافل قیلورسن (مثنوی) توبه کردم از سخن کانکیختم * بی سخن
من داروت آمیختم * که نهم بر ریش خامت تا بزد * یا بسوزد ریش وریشت تا ابد * پس سوز سویلمکدن توبه ایلدیکه
اول سوزی دروغدن قوپردم بونده ایکی وجه واردر بریسی توبه ایلدم سوزدنکه اول سوزی بن دروغدن قوپرمش
وظهوره کتورمشدم وبریسی دخی اولدرکه سوز سویلمکدن توبه ایلدیکه آنی دروغدن قوپردم یعنی اول سوز
سویلمکی قلبمدن ازاله ایلدم شمدنصکره سخن سز بن سنك دارونکی قارشدرردم یعنی سوزسز وکلیجی سز بن سکا
دوا دوزوب سنك مرضکه لایق اولان علاجی حاضر ایلدم بو کونه کلام اول سعادت انجام طرفندن زیاده بی حضور
اولمسنی واکا بغایت عتاب وغضب قیلمسنی ایهام ایلرکه کم برکسه اکابردن برکسه‌نك سوزین طوتمیه ونصیحتی
قبول ایتمیه غضبه کلدکده نوله نوله بن سنك علاجك کورمشم وسکا لایق اولنی تدارك قیلمشم دیر پس حضرت
موسی علیه السلام دخی بویله دیمکله قهره متعلق اولان دوالردن کنایت ایلدیکه اول ترکیب اولان دارویی سنك خام
اولان ریشك اوزره قویم تا که سنك خام ریشك پشه وصلاح پذیر اوله یا خود ریش وریشك تا ابدی یانه مصرع اولده
اولان ریش یاره معناسنه درومصرع ثانیده اولان ریشلرك بری یاره معناسنه وبری دخی صقال معناسنه‌در یعنی
شول دارویی که بن سنك ایشك ایچون ترکیب ایلدم سنك ناپخته اولان مرضکه اول داروی تلخی قویم تا که آنی پخته
قیله وزائل ایلمکه قابل اوله ویا خود مرضکی وصقالکی وبیغکی تا ابد اول مرهم تلخ یاقه وازاله قیله اول ترکیب وآمیخته
اولان دارودن مراد قهر وعذابه متعلق اولان معجزات قاهره‌درکه بی کلام وبی زبان قهار وجبار اولان متکبرلرك
امراض نفسانیه‌لرنی ازاله قیلیجی واحوال فاسده‌لرنی جبرا وکرها مصلح اولیجیدر (مثنوی) تا بدانی که خبیرست
ای عدو * می دهد هر چیز را در خورد او * ای عدو الله تا بیله سنکه اول پادشاه خبیر واکاه هر نسنه‌یه اودرخورد
ولایقنی ویرر وهر شیئی مقتضای حکمت اوزره قیلور برشیئه اصلح اولان هر نه ایسه آنی اکا هدایت قیلور وموصل
اولور نته کم فرعون (فمن ربکما یا موسی) دیو حضرت رب العالمیندن سؤال ایلدکده ربنا الذی اعطی کل شئ خلقه
ثم هدی) دیو جواب ویردی (مثنوی) کی کژی کردی وبنمودی تو شر * که ندیدی لایقش در پی اثر * کی فرستادی
دمی بر آسمان * نیکیء کز پی ندیدی مثل آن) ای حقدن غافل وبی خبر سن نیچن اکریلك ایلدك وشر وفنا کوستردك که
اول اکریلکك وشرك لایق انك عقبنده اثر کورمدك بو بیتلر هر فرعون سیرت اولنلره تعریض وتعلیمدرکه بو دنیا
دار مکافاتدر باخصوصکه عالم آخرت هم دار مجازاتدر اما اکثر فعلك جزاسی بو دنیاده‌در درعقب اکر خیر واکر شر
هر نه ایسه ظهوره کلور پس فرعون سیرت اولنلره بو کونه تعلیم وتنبیه ایدوب بیوررلرکه ای عاصی وکژرو سن نیچن
اکریلك ایلدك ونیچن شر کوستردك که انك لایقی عقبنده اثر وجزا کورمدك البته هر نه عمل ایشلدکسه انك اثرنی
خود درعقب مشاهده ایلدك وسن آسمانه دمی نیچن کوندردك انك مثلی برابر ایکی انك اردندن سن کورمدك یعنی
اسمانکه قبلهٔ دعا وحاجاتدر کلمهٔ طیبه‌دن نیچن بر کلمه‌یی اول جانبه کوندردکه انك عقبندن انك مثلی برابرلك کورمدن
مراد بونده ذکره وتسبیحه وتحمیده وتهلیله وتلاوته وخیر کلامه وخیر دعایه متعلق اولان کلمات طیبه اولور
وانسان هر بار که کلمات طیبه‌دن بر کلمه‌یی اغزندن اخراج ایلسه (الیه یصعد الکلم الطیب) فحواسنجه اول
کلام طیب حضرت حق جانبنه صعود ایدر وحضرت حقدن انك مقابله‌سنده اول مقالك مکافاتی نزول ایدرکه
اکا مکافات عاجله دیرلر بو دنیاده تعجیل اولندیغندن اوتری نته کم بورایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اولان طنز
وانکار کردن پادشاه جهود سرخنده مروا ایلمشدرکه اول جمله‌دن بری بو بیتدرکه بو معنایی
مؤید اولور (بیت) ثم تاتینا مکافات المقال * ضعف ذاك رحمة من ذی الجلال (مثنوی) کر مراقب باشی وبیدار تو
هردمی بینی جزای کار تو * کر مراقب باشی وکیری رسن * حاجتت نبود قیامت آیدن * ای غافل وبی خبر اکر سن
مراقب اوله سن وبیدار اوله سن هر بردمده کندی کار وعملکك جزاسن کوررسن اکر مراقب اوله سن واپی طوته سن
قیامت کونی کلمکه سکا حاجت اولمز مراقب کوزتمکه ومنتظر اولمغه دیرلر یعنی اکر برعملی اکر خیر واکر شر ایشلیه سن
وانك جزاسنه مترقب ومنتظر اوله سن وخواب غفلتی ترك ایدوب متیقظ اوله سن هر بردمده وهر آنده اول کارك
جزاسنی کوررسن واول کارك نتیجه‌سندن البته برأثر مشاهده قیلورسنکه هر برکارك البته برنتیجه‌سی وثمره‌سی
مقرردر اکثر کسنه‌یه اشلدیکی عملك اثری وثمری بو دنیاده ظهوره کلوب قیامته مرهون وموقوف اولمز وبعض

کسه‌لرك بعض عملارینك اثری بودنیاده کندیلره ظاهر اولور ونتیجه‌سی وحقیقتی قیامتده وجوده کلور وظهور
بولور چونکم هرعملك اثری بودنیاده ظهوره کلمك مقرر اولدیسه ای عامل اولان کسه اکرسن برعملی قیلسك
وسررشته‌یی طوتوب اول عملی خاطرکدن کیدرمسك وانك جزاسنه مترقب اولسك سکا قیامت کلمکلکه حاجت اولمز
وحشر ونشرك ظهورینه احتیاج قالمز زیراسن متیقظ اولوب مراقبه قیلدیغك تقدیرجه هرنه عمل ایشلسك انك
اثرنی خود عاجلا بودنیاده کوررسن پس آخرتده دخی انك نتیجه‌سی نه اوله‌جغنی اول کوردیکك اثردن بیلورسن
ومشاهده قیلورسن پس قیامت کلمسنه سنك احتیاجك قالمز بلکه قیامتده حساب اولمزدن اول بونده کندیکی
محاسبه قیلورسن وانده اعمالك وزن اولمزدن مقدم سن بونده میزان عقلله ومیزان شرعله آنی موزون قیلورسن
پس قیامت غافللر وجاهللر ایچون اولورکه هرکارك حقیقتنی انده کوررلر اماسنکه بیدار وخبردار اوله‌سن اعمال
واحوالکك نتیجه‌سی نه اوله‌جقدر ونه ثمره ویره‌جکدر بودنیاده انی کوررسن (مثنوی) آنکه رمزی رابداند او صحیح *
حاجتش نبود که کوینْدش صریح * اول کسه که بررمزی او صحیح بیلورا کا حاجت اولمزکه انی صریح دیه‌لر بودنیاده
هرعملك مقابله‌سنده علی العجل کلان اثروخبر رمز واشارت قبیلندندر مثلا باخسته کبی ویامحزون ومغموم
اولمق کبی ویاخود اعدا مسلط اولوب اندن خوفناك اولمق کبی ویاخود فقیر ومحتاج اولمق ویاخود اموال نقصان
بولمق ویاخود اولاد واحباب اولمك کبی وبونلر امثالی حالتلردر وبونك عکسی صحت وشاد وفرحناك اولمق واعدادن
نجات بولمق وغنی اولمق واولاد واحبابله صحت وعافیتده اولمق وبونك امثالی نعمتلرهم رمز واشارت قبیلندندر
بونلرك حقیقتی ونتیجه‌سی آخرتده صراحة ظهوره کلور ورونمایان اولور اول کسه که حالا بودنیاده بررمز واشارتی صحیح
فهم ایلر وبرعلامتك حقیقت ونتیجه‌سی نه ایدیکنی ادراك ایدوب اندن مقصودنه اولسه کرکدر بیلورا کا صراحة
سویلمکه حاجت اولمز بلکه اول رمزی مولاسی جانبندن فهم ایلدی اکر اول کاری اشلیجك ایسه ایشلر ومقابله‌سنده
حسن جزا بولور وا کراندن اجتناب ایلیجك ایسه هم اجتناب ایلر تاانك مکافاتندن بری اولور پس اول بنده‌نك
باشنه قهروعذاب کلمز آخرتده هم بلاوعنابه کرفتار اولمز (مثنوی) این بلا ازکودنی آید ترا * که نکردی فهم نکته
ورمزها * ای غافل بوبلا سنك باشکه کودنلکدن واحمقلقدن کلور زیرا که نکته‌یی ورمزی فهم ایلمدك یعنی اولا
واقعه کده سکا بعض هولناك وسهمناك رؤیا کوروندی اول سکا بررمز واشارت ایدیکه کفروعنادی ترك ایدیدك
وطاعت وانقیاده متنبه کیدیدك سن ایسه توبه واستغفارا تمیوب بلکه اصرار واستکبارکی دخی زیاده قیلوب کبر
ونخوتله طاغی اولدك وکفر ومعصیتله بریوزنده نیجه زمان فساد قیلدك پس حق تعالی سنك اوزریکه بنی مسلط
قیلدی بنه متنبه اولمیوب مصرومستکبر اولدك پس عصا کاه اژدرها اولوب سنك اوزریکه حمله‌لر قیلوب عرض
وناموسکی یقوب خلق ایچنده‌سنی رسوای ایلدی اندن دخی متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده مملکتکه جراد حواله
ایلیوب جمیع بقولی واشجار واثماری یدوب نیجه ییللر قحط وغلاعذاب ایله‌سن وسنك توابعك اولان قبطیلر معذب
اولدیکز اندن متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده حق تعالی سزلك اوزریکزه ومملکتکزه قمل حواله ایدوب اول دخی سزلك
لباسلریکزه اوشوب جسدلریکزی رنجیده ایدوب قانلر یکزی سولك کبی صوروب نیجه زمان بوعذابله معذب اولوب
اول دخی بجدکدنصکره ینه متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده حق تعالی ضفادع حواله ایدوب اول دخی کمیکزلك
چولمکنه دوشردی وکمیکزلك دخی اشنه وصوینه دوشردی وکمیکزلك دخی اغزنه دوشوب باشنه اوشردی
اندن دخی متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده صکره حق تبارك وتعالی آب نیلی جمله کزه قان ایدوب نیجه‌مدت
صوایچمکله خسته اولدیکز والحاصل بوآیات تسعه‌که ظهوره کلمشدر هب جمله‌سی سنك کودنلکیکدن
واحمقلغکدن ظهوره کلمشدر واکر اول وهله‌ده توبه قیلیدك وحضرت حقه مطیع اولیدك بوبلالردن نجات بولوردك
وعذاب آخرتدن دخی خلاص اولوردك بونده تنبیه وتعریض واردر هرعصرده اولان فرعون سیرت وطاغی طبیعت
اولان کسه‌لره که حق تبارك وتعالی اولا انلره قحط وغلا کبی ومصیبت وبلوی کبی حالتلرله تنبیه واشارت ایدرا کر
متنبه اولمزلرسه عدولرنی انلر اوزره مسلط ایدر اکراندن دخی متنبه اولمزلرسه واستغفار قیلمزلرسه طاعون ووبا کبی
عذابلری انلره حواله قیلرا کراندن دخی متنبه اولمزلرسه یابودنیاده نیجه عذابه کرفتار ایدر ویاخود آخرتده اشد واخزی
اولان عذابلره کرفتار ایدر پس انسانك باشنه هرنه بلا کلورسه کندی کودنلکندن کلورا کروهله‌اولیده علامت
عذابی وامارات بلایی مشاهده قیلدقده توبه قیلسه ومستغفر اولسه حق تعالی اکا عذاب ایلمزدی (کما قال الله
تعالی وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون (مثنوی) ازبدی چون دل سیاه وتیره شد
فهم کن اینجا نشاید خیره شد * ورنه خود تیری شود آن تیره کی * دررسد درتوجزای چیره کی * بدلکدن چونکم

کوکل سیاه اوله وبولانه آنی بونده فهم ایله خیره وابله اولمق دکلدر یعنی (کلما اذنب العبد ذنبا حصلت فی قلبه نقطة
سوداء ان تاب واستغفر صقلت وان عاد زیدت حتی یسود قلبه) حدیث شریفنك مفهومی اوزره چونکم بدلکدن
وکناه وخطادن کوکل بولانه وسیاه اوله انی درحال فهم ایله بودنیاده سراسیمه وابله اولمق لایق دکلدر واکر خیره وابله
اولوب اول قلبه کلان تیره‌لکه مبالات ایتمزسك اول تیره‌لك بر تیر بلا اولور خیره‌لك جزاسی سکا ایریشور یعنی قلبك
عصیان وخطادن مکدر وسیاه اولدیغنی کودنلکدن فهم قیلمزسك اول قلبك ظلمت وکدورتی محسوس اولور
وظهوره کلور اول ابلهلك وکودنلکك جزاسی سکا یتشور وسنی کناهك مقداری محزون ورنجیده قیلور پس اکر
عاقل ایسك همانکه قلبه برظلمت وکدورت کله درحال توبه واستغفارله اکا جلا ویر وذکراللهله قلبی مصیقل
ایدوب صفایه ایرکور هرشیئك برمصقله‌سی واردر قلبك مصقله‌سی اللهی ذکر ایلمکدر (کما قال علیه السلام ان لکل
شیء صقالة وصقالة القلوب ذکر الله (مثنوی) ورنه باید تیرازبخشایشست * نی بی نادیدن آلایشست * هین مراقب
باش کردل بایدت * کزپی هرفعل چیزی زایدت * ورازین افزون تراهمت بود * ازمراقب کاربالاتر رود) واکر تیربلا
کلمیه وسنی رنجیده قلمیه اول خدای تعالینك بخشایشندندر بوخسه الایشی وملوثلکی کورممکدن دکلدرا کاه
اول ومتراقب اول اکرسکا دل وجان کرکسه زیراهر برفعلدن اوتری اکرخیروا کرشر سکا برشیء طوغر یعنی هرفعلی که
اشلیه‌سن اکرخیرایسه انك حسن جزاسنك اثری بودنیاده براخر ایلك شکلنده سکا کورینور واکر شرایسه انده
برقاچ وجه واردر اولا اول ایشلدیکك سیئه‌نك جزاسی درحال ظهور ایلمز بلکه امهال الهی اولوب برآخر وقتده ظهوره
کلمکه مهل ویرلمش اولور بوکا اهمال دیمزلر امهال دیرلر (ان الله لیملی للظالم فاذا اخذه لم یفلته (حدیث شریفنك
موجبنجه الله تبارك وتعالی حضرتلری اکرچه ظالمه برنیجه زمان ویرر لکن ساعتی کلوب آنی اخذ ایلدککده
آنی کمسه خلاص ایلمکه قادر اولمز وبروجه دخی بودرکه تجن برسیئه‌یی اشلیه‌سن (وجزاء سیئة سیئة مقتضاسنجه
البته اول سیئه‌نك جزاسی سکا کلمك مقرر ایدی لکن سن توبه قیلدك ویاخود مستغفر اولدك اول توبه واستغفار سبیله
اول کناه عفو اولوب انك جزاسی دنیاده وآخرتده کلوب ظهور ایتمز ویاخود (ان الحسنات یذهبن السیئات
آیت کریمه‌سنك مصداقنجه برسیئه‌یی ایشلدکدنصکره عقبنجه برحسنه اشلسك اول حسنه اول سیئه‌یه کفارت اولوب
آنی محو ایلر بوتقدیر اوزره دخی اول سیئه‌نك جزاسی دنیاده وآخرتده ظهوره کلمز اما اکر برسیئه‌یی ایشلسك وتوبه
واستغفار دخی قیلمسك ومقابله‌سنده برحسنه وخیر دخی ایلمسك اول سیئه‌نك جزاسی بودنیاده سکا ظاهر اولمسه
ایکیدن خالی دکلدر یا امهال الهیدرکه برآخر وقته تعلیق ایلمشدر ویاخود عفو وبخشایش ربانیدرکه حق تبارك
وتعالینك رحمت ومغفرتنك ظهوری انك جزاسنی عفو ومحو ایلمشدر اول دکلدرکه حق تعالی سنك فعل قبیحك
کورمیه واکا جزا ویرمکه قادر اولمیه بلکه بنده‌لرینك جمیع احوالنه واعمالنه علیم وبصیردر وجزا ویرمکه دخی
هروجهله قوی وقدیردر اکر جزایی ویرمسه شوذکر اولنان وجوهدن خالی دکلدر واکر سکا بوذکر اولناندن زیاده
همت اوله مراقبه‌دن کاربالاترکیدر یعنی اکرهر برعملك جزا ومکافاتنه مترقب اولمقدن وهرعملك وفعلك جزاسنك
کلمسنی محقق ومقرر بیلمکدن همت زیاده اولورسه وروحك بومرتبه‌دن ترقی قیلورسه مراقبه مرتبه‌سندن سنك کار
وشانك بالاتر اولور ومشاهده مرتبه‌سنه ترقی قیلوب واصل اولورا کرهمتك دخی زیاده اولورسه حق الیقین مرتبه‌سنه
ایروب هرعملك حقیقتنی بودنیاده معاینه قیلورسن وآخرتده هرنه ظهوره کله‌جکدر آنی بودنیاده بیلورسن (بیان
انکه تن خاکیء آدمی همچو آهن نیکو جوهر قابل آیینه شدنست نادروهم دردنیا بهشت ودوزخ وقیامت وغیرها
معاینه بنماید نه برطریق خیال) بوسرخ شریفك بیانده‌درکه آدمینك خاکه منسوب اولان تنی نیکو جوهر
اولان آهن کبی آیینه اولمغه قابلدر یعنی آهن اکرچه برتیره وکثیف نسنه‌در لکن نیکو جوهر اولان آهن
صیقل ایله آیینه کبی اولمغه قابلیتی واردر کذلك تن خاکیء آدمی دخی اکرچه کثیف وتیره برجسمدر لکن صیقل
ریاضتله آیینه کبی درونی مصیقل ومصفی اولوب مرآت صورمعنوی اولمق اکا قابلدر حتی آدمینك اوتن خاکی سنده
بعد الانجلاء هم بودنیاده بهشت ودوزخ وبونلرك عجایب وغرایبی ودخی قیامت وقیامتك احوالی وبونلردن غیری اولان
امورغیبیه واحوال اخرویه معاینه واشکارا کورینور خیال طریقی اوزره دکل یعنی بوجنت وجهنم وامور غیبیه
واحوال اخرویه انسانك صافی اولان دروننده یا واقعه‌ده کوریلن صورخیالیه کبی ویاخود بیدارلق وقتنده قلبه کلان
تصورات وتخیلات کبی کورنمز بلکه کما هو حقه جنتی آخرتده کورمك نیجه اولورسه بودنیاده هم آنی آشکار اوعیان
آیینهٔ دلده مشاهده قیلور وکذلك دوزخ وجمیع احوال قیامت واسرار آخرت آیینهٔ قلبده رونما اولوب اهل صفا انی
بروجه یقین مع التحقیق کورر وحقیقت حاله واقف اولور حضرت علینك لوکشف الغطاء ماازددت یقینا بیورملری

بومعنایه شهادت قیلور (مثنوی) پس چو آهن کرچه تیره هیکلی * صیقلی کن صیقلی کن صیقلی * تادلت آینه
کردد پرصور * اندرو هر سو ملیحی سیمبر * پس ای بنی ادم اکرچه سن آهن کبی تیره هیکلسن وخاکی تن سن لکن
برصیقل ایله برصیقل ایله یعنی اول خاکی اولان تنکی ریاضتله وذکراللهله وعمللہ زیاده مصفی ومصیقل ایله
حتی کدورت نفسانیه وظلمات جسمانیه بالکلیه زائل اولوب نورانیت کله وانکدار ماسوادن آیینهٔ دل قورتلوب جلا
پذیر اوله وصفا بوله حتی سنک قلبک پرصور آیینه اوله اول دلده هر طرفده برملیح وسیمبر اوله یعنی قلبک مصفی ومصیقل
اولدقده عالم غیبک صور جمیله سی واشکال ملیحه سی آنده منعکس اولوب یوز کوستره لر اول آیینهٔ دلده هر جانبده
بر دلبر سیمبر کوره سنکه مرادهر برصنعت الهی برملیح سیمبر کبیدر وهر برتجلیٔ ربانی بر سیمن سیما دلبر کبیدر چونکم دل
آیینه سی اغیار وماسوا غبارندن پاک اوله صور اوصاف الهی انده رونما اولور وجان آنی آیینهٔ دلده مشاهده قیلور
ولوح محفوظده مکتوب اولان نقوش دخی دل آیینه سنده ظهوره کلور پس عالم غیبک صورتنی کوررسن وحقایق
اشیایی انده مشاهده قیلورسن وجهل وعمادن تیه سندن نجات بولورسن (مثنوی) آهن ارچه تیره وبی نور بود *
صیقلی ان تیرکی ازوی زدود * صیقلی دید آهن وخوش کرد رو * تاکه صورتها توان دیدن درو * مثلا اکرچه آهن تیره
وبی نور ایدی لکن صیقلی اولان کسه اول تیره لکی اندن کیدردی واول آهنی پاسندن آجدی صیقلی بونده
صیقلجی اولان استاد آهنی کوردی وانک یوزنی خوش ایلدی تاکه انده جمیع صورتلر کورنمک ممکن اوله (مثنوی)
کرتن خاکی غلیظ وتیره است * صیقلش کن زانکه صیقل کیره است * کذلک تن خاکی آدمی هم اکرچه غلیظ
وتیره در برصیقل ایله زیرا که اول تن کثیف صیقل کیره در یعنی اکرچه تن خاکی کثیف وبی نوردر ولیکن برصیقل
طوتمغه وجلا پذیر اولمغه قابلیتی واردر ای طالب صفا کامصقلهٔ ذکراللهله برعظیم صیقل ایله ودخی آنی صیقلی
اولان اوستاده تسلیم قیل تا انک ارشاد وتربیه سیله اول کثیف وتیره اولان بدنک مصیقل ومنور اوله وجلا وصفا
بولوب کدورتدن قورتله (مثنوی) تادرو اشکال غیبی رو دهد * عکس حوری وملک دروی جهد * تاکه انده
اشکال غیبی وصور معنوی یوز ویره وملکک پرتو وعکسی اکا صیچره یه حوریلرک وملائکه نک عکسی اول آیینهٔ دلده
یوز کوستره ونیجه صور عالم غیب دخی انده ظاهر اوله (مثنوی) صیقل عقلت بدان دادست حق * که بدو روشن شود
دل را ورق * عقل صیقلنی حق تعالی سکا اول سبب ایله ویرمشدرکه اول عقل صیقلی ایله قلبک ورقی روشن اوله ودله اندن
صفا وجلا کله صیقل بونده مصیقل معناسنه اولور یعنی حق تعالی عقل مصیقلنی سکا اول سببله ویردیکه اول عقل
مصیقلنک قوتیله وتدبیر وصنعتیله قلبک لوحه سی روشن اوله وصفا بوله (مثنوی) صیقلی رابسته ای بی نماز *
وان هوارا کرده دودست باز * سن ایسک ای بی نماز صیقلی اولان عقلی باغلمشسن واول هوانک ایکی النی بازوکشاده
ایلمشسن یعنی هوا که بدن مملکتنده بروزیر ظالم کبیدر ومشتهای نفسانی ومحبت دنیوی اکا نسبت ایکی ال
کبیدر سن بونلری کشاده طوتمشسن وصیقلی اولان عقلی اسیر ومقید ایتمشسن (مثنوی) کرهوارا بند بنهاده شود
صیقلی رادست بکشاده شود * آهنی کاینهٔ غیبی بدی * جمله صورتها درو مرسل شدی * اکرهوایه بند قونمش
اولیدی صیقلینک دستی کشاده اولوردی یعنی هوا بدن انسانیده بروزیر ظالم وعقل وزیر عادل کبیدر هوانک اللرینک
مفتوح اولمسی عقلک اللرینک مقید اولمسنی مستلزم اولور وبالعکس عقلک اللرینک مفتوح اولمسی دخی هوانک
اللرینک بسته ومقید اولمسنی اقتضا قیلور اکرتن آدمیده هوای نفسانی قیود شرعیه ایله مقید اولسه وحبل الله متینله
برسالک آنی بسته قیلسه عقلک دستی مفتوح اولوردی یعنی قوت علمیه وقوت عملیه که عقلک ایکی الی کبیدر
کشاده لک بولوردی حتی عقل انلر واسطه سیله تدبیر وتصرفه قادر اولوردی برآهن که غیبه منسوب آیینه ایدی جمله
صورتلر انده مرسل اولدی یعنی شول برآهن کبی اولان قلبکه عالم غیبه منسوب آیینه اولدی وکدورت بشریه دن
قورتلوب صفا بولدی عالم غیبک صورتلرینک جمله سی انده مرسل اولدی وظهوره کلدی (م ی) تیره کردی زنک دادی
در نهاد) این بود یسعون فی الارض الفساد) ای اسیر نفس وهوا قلبی تیره ایلدک وبولندردک نهاده پاس ویردک یعنی
طبیعتکی مکدر قیلدک (یسعون فی الارض الفساد) بواولور یعنی بوآیت کریمه نک باطنی اولان معناسی بوکا اشارت
قیلور وبومعنایی متضمن اولور بوآیت سورهٔ مائده نک اوائلنه قریبدر اولی بودر (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله
ویسعون فی الارض فسادا) تفسیر شریفی اولدر که اللهک دوستلریله واللهک رسولیله محاربه ایلین کسه لرک جزاسی برده
فساد ایلمکدن اوتری سعی ایلینلرک جزاسی اندن غیری دکلدر یعنی جزالری همان بودر که بوآیت کریمه ده واقع اولمشدر
ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف او ینفوا من الارض ذلک لهم خزی فی الدنیا ولهم فی الاخرة
عذاب عظیم * اللهله واللهک رسولیله محاربه به سبب قلبک کفر ومعصیتله تیره اولمسی ونهادک کدورت بشریتله

پاسلنمسندن حاصل اولور وزمینده فساد ایچون سعی ایلمک دخی بوصفتلردن ظهوره کلور چونکم برکسه
معصیت وخطا ایله تیره اوله وطبعی کدورت نفسانیه پاسلندره قلبی ایمان واسلام نورندن بری اوله ودرونی
معصیتلر ایله ومذمومه اولان صفتلرله طوله ارضده فساد ایچون سعی ایلمک معناسی بواولور یاخود مراد بورمز اوله که
برکسه نفسنه وهواسنه اویه وقلبنی وطبعنی تیره ومکدر قیلسه البته مملکت وجودده مظهر الهی اولان
روحله وقایم نبوی اولان عقلله محاربه ومنازعه ایلمش اولور وروحه وعقله مخالفت ومخاصمت ایلمک ایسه فی الحقیقه
اللهله واللهک رسولیله محاربه ومخاصمت ایلمک کبی اولور وزمین دلده فساده سعی ایلمش اولور پس اللهله واللهک
رسولیله مخاصمت ایلین وارضده فساده سعی قیلان طائفه نک جزاسی هرنه ایسه بونلرک دخی جزاسی اول اولور پس
لازم اولدیکه قلبی معصیتله مکدر قیلمقدن ونهادی هوا وهوسله پاسلندرمقدن حذر قیلنه که قسوت قلبک
وظلمت طبعک نتیجه سی شرک وکفردر العیاذ بالله (مثنوی) برمشوران تاشود این آب صاف * واندرو بین ماه
واختردر طواف * زانکه مردم هست همچون آب جو * چون شود تیره نبینی قعراو * شمدنصکره قارشدرمه
وبولاندرمه تاکم بوآب صافی اوله واول آب صافیده ماه وکوکبی طوافده کور زیرا که مردم آب جو کبیدر چونکه
اول آب جو تیره اوله انک قعرنی کورمزسن عقل وروح آب کبیدر مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی تراب
کبیدر هربارکه عقلله روحه مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی غالب اوله آب عقل وآب روح مکدر اولور وماء
منکدر حکمن بولور پس برکسه جسمنک مقتضاسنی ونفسنک هواسنی تحریک ایلیه آب عقل وآب روحی جسد
بالجغیله قارشدرمش وبولاندرمش اولور اما مقتضای نفسنی وهوا وآرزوسنی تسکین ایلسه آب روح صفوت
ولطافت بولور پس ای طالب صفا بوآب روحکی بشریت بالجغیله قارشدرمه بلکه آنی تسکین ایله تاکم بوآب روح
صافی اوله ولطافت بوله واول آب صافی کبی اولان قلب وروحده شمس وقمری وجمیع اخترلری افلاک تسعه ایله بیله طوافده
کوره سن یعنی بونلرک مدار ومسیرلرینه وحرکت دورلرینه وخاصیتلرینه عالم اوله سن زیرا جمیع کواکب وسیارات
وعجایب وغرایب سماوات مجلی اولان آیینهٔ دله منعکس اولور وآب صافی ایچره آشکال کواکب ونجوم
نیجه کورینورسه انلرک خواص واسراری وشئون انواری قلب صافی ایچره اویله کورینور زیرا که روح مردم آب جو
کبیدر صافی اولدیغی وقتده جمیع علویات وسفلیاتک عجایب وغرایبی وعلوم واسراری انده رونما اولور چونکم
کدورات بشریتله مکدر اوله اول آب روحک قعرن کوره مزسن وصور معانیی انده مشاهده قیله مزسن اشکال غیبی
کورمکه وصور معانیی مشاهده قیلمغه آب روحک کدورات بشریه دن صافی اولمسی لازم وواجبدر (م ی) قعر جو
پرکوهرست وپردر * هین مکن تیره که هست اوصاف وحر * جوبک قعری در وکوهردن پردر اکه اول انی تیره
ایلمه که فی الحقیقه اول جوی صاف وحردر بومعنی صافله حرلک ماینده واو عاطفه اولدیغی اوزره در اما بعض
نسخه ده واو سز واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنا انی تیره ایلمه که اول آب جو اصلنده تیره لکدن صافی حردر یعنی
محض ازاددر خلاصهٔ کلام اولدرکه بدن ایرمق کبیدر روحله عقل آب جو کبیدرکه بدن ایرمغی قوبی کبی واقع
اولمشدر واصلنده کدورات طبیعیه دن وتراب بدنیه دن پاک وطاهردر اول آب روح جواهر معانی ایله ودرر
اسرار ربانی ایله پردر پس متنبه اول اول آب روحی بدن بالجغیله ومقتضیات جسمانی ایله مکدر ایلمه زیرا اول آب روح
حدذاتنده کدوراتدن وخاک طبیعتله مشوب اولمقدن صافی وآزاددر سن انی صکره خاک طبیعتله ومقتضای بشریتله
بولاندرمه اکرآنی مکدر ایلیه جک اولورسک انده مخزون اولان در وجواهری کورمکه قادر اوله مزسن وانک
حقایق ولطایفنه وصول بوله مزسن دیمک اولور (م ی) جان مردم هست مانند هوا * چون بکرد آمیخت شد پردهٔ سما
مانع آید او زدید آفتاب * چونکه کردش رفت شد صافی وناب * مردمک جانی فی المثل صافی هوا کبیدر چونکم اول
هوا غبارله آمیخته اولدی سمایه پرده اولدی اول غبارله مغبر اولان هوا آفتابی کورمکدن مانع کاور چونکم اول
هوانک کردی کتدی صافی وناب اولدی ناب خالص معناسنه درکه صافی یه عطف تفسیر واقع اولمشدر یعنی انسانک
جانی مثلا برصافی وپاک هوایه بکزرکه اصلا انده غل وغش اولمیه چونکم اول جان صافی غبار افکار بدنیه ایله وکرد
شهوات نفسانیه ایله مغبر ومکدر اوله اسمان حقیقته پرده اولور وافتاب حقیقتک مشاهده سنده اول مغبر ومکدر اولان
جان مانع کاور وعظیم پرده اولور اما چونکم اول جاندن غبار افکار بدنیه وتعلقات جسمانیه کیده اول جان صافی
وخالص اولور اندنصکره آسمان حقیقت طرفنه اصلا مانع وحجاب قالمز پس بصر بصیرتله آسمان حقیقتک حقایقنی
کوررسن وافتاب الوهیتی مشاهده قیلورسن وعالم غیبک اسرارنه دخی مطلع اولورسن (مثنوی) با کمال تیره کی
حق واقعات * می نمودت تاروی راه نجات * ای فرعون کمال تیره لکله بیله حق تبارک وتعالی حضرتلری سکا نیجه

واقعات كوستردی تا كم نجات بولنه كیده سن ومتنبه اولوب ترك عصیان وطغیان ایده سن بونده فرعون سیرت
اولانلره تعریض واردر یعنی ای فرعون سیرت اولنلر كمال كثافتله وكدورتله متصف ایكن الله تبارك وتعالی سزه
تنبیه دن اوتری نیجه واقعه لر كوستردی وعتابه متعلق نیجه رؤیالر وحالتلر اظهار ایلدی تاراه نجاته كیده سز
وكندیكزی بلا وعذابدن تخلیص ایده سز الله تبارك وتعالی برقولنه خیر مراد ایلیه اكا منامنده قورقولو واقعه لر
كوسترمكله عتاب ایلر (كما قال علیه السلام اذا اراد الله بعبد خیرا عاتبه فی منامه رواه انس رضی الله عنه وحق
تعالینك بر بنده سنه منامده قورقولو دوشلر كوسترمسی وعتاب ایلمسی اكا تنبیهدن وتعلیمدن اوتریدر تا كم ایشلدیكی
معصیتلره توبه قیله ومستغفر اوله وراه نجاته سالك اولوب هدایت وسعادت بوله اكر تنبیه الهیدن متنبه اولمزسه
وایشلدیكی معاصیدن رجوع قیلمزسه عاقبت فرعونك باشنه كلان بلالر انك دخی باشنه كلور وقهر حقه مظهر
اولور دیمك اولور (باز كفتن موسی علیه السلام اسرار فرعون را وواقعات اورا ظهر الغیب تا بخبیری حق ایمان آورد
یا كمان برد) بو سرخ شریف حضرت موسی علیه السلام فرعونك اسرارنی وواقعاتنی ظهر الغیب یعنی ظاهر واشكارا
سویلمسنك بیاننده دركه حضرت موسی علیه السلامه اول سرلری واول واقعه لری كمسه دیمشدی وفرعون
دخی آنی انجق كندی محرملرینه دیمش وبعضسنی دخی درونده كتم ایلمشدی تا كم اول فرعون حق تعالی حضرتلرینك
علیم وخبیر اولمسنه ایمان كتوره ویا خود شك وكمان ایلمیه یعنی تمام بروجه یقین اول اللهك علیم وخبیر اولدیغنه
ایمان كتورمزسه باری ظن وكمان قیله كه اول الله علیم وخبیردركه كندینك كوردیكی واقعه لری حضرت موسی علیه
السلامه خبر ویردی بوندن استدلال قیله (مثنوی) ز آهن تیره بقدرت می نمود * واقعاتی كه در آخر خواست بود *
حق تعالی حضرتلری كمال قدرتله آهن تیره دن كوستردی اول واقعه لریكه آخر امرده اولسه كركدر یعنی سنك آهن
تیره كبی اولان غلیظ ومكدر وجودكدن قدرت كامله ایله الله تبارك وتعالی شو عجایب وغرایب واقعه لری كوستردی كه
اول واقعه لر عاقبت ظهوره كلدی وموجود اولدی (مثنوی) تا كنی كمتر توان ظلم وبدی) آن همی دیدی وبد تر می شدی
اول واقعه لری سكا انكیچون كوستردیكه تا كم سن بدلكدن وظلمدن كمتر ایلیه سن یعنی ظلم وفساد قیلمیه سن اما سن
آنی كوردك دخی بدتر وظالمتر اولدك (مثنوی) نقشهای زشت خوابت می نمود * می رمیدی زان وآن نقش تو بود
زشت نقشلری سكا اول خداخوابده كوستردی ای فرعون سن اول قبیح اولان نقشلردن اوركدك ونفرت ایتدك واول
خود سنك كندی نقشك ایدی یعنی عالم منامكده شول صور قبیحه یی كه كوردك واندن نفرت قیلدك اول خود سنك
خبیث اولان نفسكك صفتلری ایدی سن آنی طعامك هضم اولمسندن ویامزاجك فسادندن ویا خود خواب كراندن
ظن ایلیوب اندن متنفر اولدك حال بو كه اول سنك نفس امارهكك صفات قبیحه سی ایدی مثنوی) همچو آن زنكی كه
در آینه دید * روی خود را زشت بر آینه رید) مثلا او بر زشت وقبیح اولان زنكی كبی كه آینه ده كوردی كندی
یوزنی زشت وقبیح كوردی وآینه اوزره نجاستلدی وتغوط ایلدی ودیدی (مثنوی) كه چه زشتی لایق اینی وبس *
زشتیم آن تو است ای كور خس * كه ای آینه نه زشتسن بو كالایقسن انجق آینه ده انسان حالله اكا دیدی ای خس
ودنی كوربنم زشتلكم سندندر بوخسه بن حد ذاتمده لطیف وجمیلم (مثنوی) این جفا بر روی زشتت می كنی
نیست بر من زانكه هستم روشنی) بو جفایی سن زشت وقبیح یوزیكه ایلرسن بكا دكلدر زیرا بن بر روشن ومجلا اولمشم
یعنی بن بر لطیف وروشن مرآتم هرنه كوررسن كندی صورتكدر وهرنه ایلرسك كندی صورتكه ایدرسن پس
اول فرعونك كوردیكی واقعه لری نه قیلمدن ایدیكنی بر بریان اتمكه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) كاه می دیدی
لباست سوخته) كه دهان وچشم تو بردوخته ای فرعون كاه لباسكی یانمش كورردك لباست برینه لبانت دخی نسخه در
كاه دهان وچشمكی دیكلمش كورردك واقعه ده لباسنی سوخته كورمك لباس ایمان وتقوانك سوخته اولمسیله
ویا خود عرض وناموس ثیابنك یانمسیله ورذائل اولمسیله تعبیر اولنور ولبلری یانمش كورمك ودهانی وچشمی
دیكلمش كورمك انك اغزندن كلام حق ظهور قیلمق وكوزی آیات وعبری وآثار حقی كورمكله تعبیر اولنور
(م ی) كاه حیوان قاصد خونت شده * كه سر خود را بدندان دده * كاهی حیوان سنك قانكه قصد ایدیجی اولمش
كاه كندی باشكی بر تجینك دیشنده كوردك رؤیاده بر حیوان بر كسه نك قانن دوكمكه قصد ایدیجی اولمق اول كسه نك
صفت حیوانیه سنك كندی یه غلبه قیلمسندن وانی هلاك ومعنا اولدرمكه توجه ایلمسندن عبارت اولور وبر كسه
كندی باشنی بر درنده جانورك دیشنده كورمك حقد وحسدله وقهر وغضبله متصف اولان نفس امارهنك صفت
قبیحه لرینه كندی روحنی زبون ومغلوب ایلمكه اشارت قیلور (مثنوی) كه نكون اندرمیان آبریز * كه غریق سیل
خون آمیز تیز * كاه كندیكی آبریز وخلانك ایچنده باشی آشغه كوردك كاه كندیكی خون آمیز اولان تیز سیلده

غرق اولمش كوردك آبریزدن مراد نجاسات دنیویه وشهوات نفسانیه اولور بر كسه واقعه سنده كندییی آبریزه
باشی اشغی سرنكون كورسه تلوثات دنیویه ونجاسات نفسانیه یه بالكلیه منهمك ومشتغل اولمغله تعبیر اولنور
اكر باشی یوقری كندوبی نجاسته باتمش كورسه ملوثات نفسانیه یه مستغرق ایكن نوعا ایمان وطاعت جانبنه میلی
اولدیغنه دلالت قیلور وبر كسه كندوبی بر تیز آقر خون آمیز سیله مستغرق كورسه زیاده عصیان وطغیان قیلوب
ناحق یره قان دوكمسنه علامت اولور (م ی) كه ندات آمد از ین چرخ نقی * كه شقی وشقی وشقی * كاه بو پاك ونقی اولان
چرخدن ای فرعون سكا ندا كلدی بویله دیو كه زیاد شقیسن شقیسن شقی واقعه ایكی قسمدر بر قسمی تعبیره محتاجدر
مقدما ذكر اولنان واقعه لر كبی بر قسمی دخی تعبیره محتاج اولمز مثلا بو بیتده ذكر ایلدكلری واقعه كبی كه بو كا
عتاب الهی دیرلر كه بر كسه نك حسب حالنی كندی یه اعلام ایلمكدر (مثنوی) كه ندا آمد صریحا از جبال *
كه بروهستی ز اصحاب ضلال * كاه طاغلردن سكا صریحا ندا كلدی بویله دیو كه یوری اصحاب شمالدن اولدك یعنی
عالم منامده طاغلر كوردك اول طاغلر جانبندن سكا آشكارا بویله دیو ندا كلدیكه یوری ای فرعون اصحاب شمالدن
اولدك مراد (واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال فی سموم وحمیم وظل من یحموم لا بارد ولا كریم انهم كانوا قبل ذلك
مترفین) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره شول طایفه دركه اهل جهنم اوله لر وسموم وحمیده قاله لر ویحمومدن اولان
سایه ده قرار قیله لر (م ی) كه ندامی آمدت از هر جماد * كه ابد فرعون در دوزخ فتاد * كاه هر جمادن سكا ندا كلدیكه
فرعون تا ابد دوزخه دوشدی یعنی رؤیا كده جماداتی كوردك اول جانبدن سكا بوكونه صدا كلدیكه فرعون جهنمه
دوشدی ومخلد فی النار اولدی بو دخی تعبیره محتاج دكلدر لكن بر كسه یه جهنمه دوشدك دیو ندا كلسه ویا خود
كندوبی اول كسنه جهنم ایچره كورسه شهوت ونار غضبله متصف اولان نفس امارهنك پنجه سنه كندوبی كرفتار
قیلمقدن عبارت اولور واسیر نفس اولمغه تعبیر قیلنور (م ی) زان بترها كه نمی كویم ز شرم * تا نكردد طبع معكوس تو
كرم) بوندن بترلر كوردمكه بن آنی سكا حیا وشرم ایلدیكمدن سویلمزم تا كم سنك معكوس اولان طبیعتك كرم اولمیه
وغضبه كلمیه بونده اشارت واردر مرشد ومعلم اولنلره كه اهل نفسك مستقبح اولان احوالنی بالمشافهه سویلمیه لر
شرم وحیا ایله اتصاف قیلمقدن اوتری اوله درسو یلمیه لر كه ادبه مخالف اولمیه ومخاطب اولان كمسه لرك دخی
طبیعتلرینی كرم قیلمیه وقتا كه حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم قچن بر قومه ارشاد ونصیحت ایتسه لردی
بالمشافهه قبایحن یوزلرینه اوروب سزنیچون شویله ایشلرسز دیمزلردی بلكه (ما بال اقوام یفعلون كذا وكذا دیو
تعریض وكنایت طریقیله انلره نصیحت بیوررلردی كه بو اسلوبده مخاطب اولان كمسه لرك طبیعتلری كرم اولمز وغضبه
كلمز (مثنوی) اندكی كفتم بتو ای ناپذیر * ز اندكی دانی كه هستم من خبیر * ای نصیحت قبول ایلمین بن سكا قلیل دیدم
القلیل یدل علی الكثیر) لحو اسنجه ازدن بیله سنكه بن چوغه خبیرم ومستور اولان واقعه لریكه دخی بن علیم
(مثنوی) خویشتن را كور میكردی ومات * تا نیندیشی ز خواب وواقعات * كندیكی جهل وغفلتله كور ومات
ایلدك حتی خوابدن وواقعاتدن اندیشه ایلدك وتفكر قیلمدك (مثنوی) چند بكریزی نك آمد پیش تو *
كوركی ادراك مكر اندیش تو * نیجه بر قچرسن اشته سنك اوكه كلدی سنك مكر اندیش اولان ادراكك كورلكنه
بو هم جائزدر نیجه بر قچرسن اشته سنك اوكه كلدی سنك مكر اندیش اولان ادراككك كورلكی یعنی سنك مكرلره مكر
ایدیجی اولان ادراككك كورلكینك جزاسی صورت باغلیوب اشته سنك اوكه كلدی دیمك اولور اما اولكی وجه
اوزره اول واقعه لرك ظهورندن نیجه بر قچرسن سنك مكر اندیش اولان ادراككك كورلكنه اشته اول واقعه لر
اوكه كلدی وظهور قیلدی دیمك اولور (بیان آنكه در توبه همیشه بازست (م ی) هین مكن زین پس فرا كیر احتراز
كه ز بخشایش در تو به ست باز * ای فرعون آكاه اول بوندنصكره كفر وفساد ایلمه احتراز طوت زیرا بخشایش
الهیدن توبه قپوسی آچقدر همان فرصتی فوت ایلیوب توبه وانابته مشغول اوله كور (مثنوی) توبه را از جانب مغرب
دری * باز باشد تا قیامت بر وری * تا ز مغرب بر زند سر آفتاب * باز باشد آن در ازوی رو متاب * توبه نك مغرب
جانبندن بر قپوسی وار قیامته دك وری اوزره مفتوح وكشاده دروری خلق معناسنه در بونده قافیه ایچون را مكسور
اوقنور آفتاب مغربدن طلوع ایدنجیه دك اول قپو آچق اولوراندن یوز دوندرمه یعنی توبه قیلمقدن معرض اولمه
زیرا بر كسه قبل طلوع الشمس من مغربها توبه قیله الله تبارك وتعالی رحمت ومغفرت ایله اكا رجوع ایدوب توبه سن
قبول ایلر نته كم ابو هریره رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلمدن
روایت ایدرلر (قال علیه السلام من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله علیه) ودخی روایت اولنور كه
حضرت عمر رضی الله عنه رسول اكرم صلی الله علیه وسلمدن بركون سؤال ایلدی ودیدیكه باب توبه ندر قال

عليه السلام باب التوبة خلف المغرب له مصرعان من ذهب مكللان بالدر والياقوت ما بين المصرعين مسيرة اربعين عاما للراكب المسرع وهو مفتوح مذ خلقه الله تعالى الى طلوع الشمس من مغربها (مثنوى) هشت جنت را ز رحمت هشت در * يك در توبه ست از ان هشت اى پسر * سكز جنتك رحمتدن سكز قپوسى واردر اى اوغل اول سكز قپودن برىسى توبه قپوسيدر جنتك اولكيسنه عدن ديرلر ايكنجيسنه وسيله اوجنجيسنه فردوس دردنجيسنه خلد بشنجيسنه نعيم التنجيسنه جنت المأوى يدنجيسنه دار السلام سكزنجيسنه دار القرار ديرلر و بونلرك سكز قپوسى واردر اولكيسنه باب توبه ديرلر بوندن توبه ايدنلر داخل اولور و بو هردم مفتوحدر ايكنجيسنه باب زكوة ديرلر بوندن زكات ويرنلر داخل اولورلر اوچنجيسنه باب صلوة ديرلر بوندن مصلى اولنلر كيرر دردنجيسنه باب ريان ديرلر بوندن صائم اولنلر كيرر بشنجيسنه باب حج ديرلر بوندن حج ايدنلر كيرر التنجيسنه باب جهاد ديرلر بوندن مجاهد اولنلر كيرر يدنجيسنه باب ورع ديرلر بوندن متقى اولنلر كيرر سكزنجيسنه باب الصلة ديرلر بوندن صلهٔ رحم ايدنلر كيرر يعنى بو ذكر اولنان صفتلرك هر قنغيسى بر كمسنه يه غالب اولسه و اول بو عملردن برنى زياده قيلسه اول كمسنه كنديسنك اهل اولديغى عمله مناسب جنتك اول قپوسندن داخل اولور ديمك اولور (م ى) آن همه كه باز باشد كه فراز * وان در توبه نباشد جز كه باز اول دوكلى قپولر كاه آچق اولور وكاه فراز اولور يعنى مرتفع اولوب مسدود اولور اما اول توبه قپوسى آچق اولمقدن غيرى اولمز هميشه مفتوح اولور (مثنوى) هين غنيمت دار در باز ست زود * رخت آنجا كش بكورئ حسود اى عاصى آگاه اول فرصتى غنيمت طوت توبه قپوسى آچقدر على الفور رختكى انده چك حسودك كورلكنه يعنى شيطانك رغمنه تا سعادت ابديه بوله سن و دولت حقيقيه يه نائل اوله سن (گفتن موسى عليه السلام فرعون را كه يك پند از من قبول كن و چهار فضيلت عوض بستان و پرسيدن فرعون آن چهار كدامست) (مثنوى) هين ز من بپذير يك چيز و بيار * پس ز من بستان عوض ازا چهار * حضرت موسى عليه السلام فرعونه تنبيه ايدوب ديدى اى فرعون آگاه اول بندن بر شيئى قبول ايله و انى كتور يعنى قولا و فعلا انى عمل مرتبه سنه يتور پس بندن اول بر شيئك ايجون درت عوض ال (مثنوى) گفت اى موسى كدامست آن يكى * شرح كن با من از ان يك اندكى) فرعون ايتدى اى موسى اول نسنه قنقيدر اول بردن بكا برازجق شرح و بيان ايله (مثنوى) گفت ان يك كه بگويى آشكار) كه خدايى نيست غير كردگار * حضرت موسى اكا ايتدى اول بر چيز اولدر كه آشكارا ديه سن كه بر خدا بو قدر كردگاردن غيرى يعنى على ملاء الناس لا اله الا الله ديه سن و موسى كليم الله ديو اقرار ايليه سن كه هر پيغامبر كندى امتنى اولا حق تعالى يى توحيد ايلمكه دعوت قيلمشلردر والوهيتى و خالقيتى همان واجب الوجوده حصر ايلمكه محرض و مرغب اولمشلردر (مثنوى) خالق افلاك و انجم بر علا * مردم و ديو و پرى و مرغ را * علا اوزره افلاك و انجمك خالقى انسانك و ديو و پرى و مرغك خالقى همان اولدر اول خدادن غيرى بر خالق يوقدر (مثنوى) خالق دريا و دشت و كوه و تيه * ملكت او بيحد و او بى شبيه * عالم اسفلده دريا و دشت و كوهلر و تيه و صحرانك خالقيدر انك ملكتى بى حددر و اول پادشاه بى شبيه و بى نظيردر يعنى خداى تعالى بردر انك شبيه و شريكى يوقدر و انك علوى و سفلى ملكتى قتى چوقدر و بو جملهنك خالقى همان اولدر اندن غيرى دكلدر ديه سن (مثنوى) گفت اى موسى كدامست ان چهار * كه عوض بدهى مرا بر گو بيار * فرعون ايتدى اى موسى او درت قنغيدر كه بكا انلرى عوض ويره سن سويله و انلرى كتور (مثنوى) تا بود كز لطف ان وعدهٔ حسن * سست گردد چارميخ كفر من * تا اوله كه اول خوب و حسن وعده نك لطفندن بنم كفر و جهالتم چارميخى سست و ضعيف اوله و فى الحقيقه مرشد طرفندن اولان الطاف حسنه وعده لرى اصحاب كفر و ضلالتك ضلالت و معصيتلرى چارميخنى سست ايديجيدر اگرچه بو معنالر فرعون لسانندر اما هر بريتك مفهومى عين حكمتدر مرشد طرفندن بو معنالر حاصل اولدقده فرعون سيرت اولان كمسه لرك وجودنده اگر كفرلرى و شقاوتلرى ازلى دكل ايسه البته ثمره و اثرى ظهوره كلور و انلرى ايمان و طاعته مستعد قيلور (م ى) بو كه ز ان خوش وعدهاى مغتنم * بر گشايد قفل كفر صد منم * بولا يكى اول غنيمت اولو وعده لردن بنم يوز بطمان اولان كفرمك قفلى اچله يعنى مواعد حسنه و مغتنمه دن رجا ايلرم كه بنم زياده ثقيل اولان كفرمك كليدى مفتوح اوله و جانم ايمان و اسلام لذتلرين بوله (مثنوى) بو كه از تأثير جوى انگبين * شهد گردد در تنم اين زهر كين * بولا يكه جنتده اولان عسل ايرماغنك تأثيرندن بنم تنمده كين و غضب زهرى شهد اوله يعنى كين و عداوت صفتلرى مهر و محبت صفتلرينه مبدل اوله كه وجود انسانيده اولان مهر و محبت صفتلرى جنت اعلاده اولان عسل ارماغنك روحه و قلبه تأثيرندن حاصل اولور و كذلك جنتده اولان عسل ايرمغى دخى وجود انسانيده اولان مهر و محبت صفتلرندن لذت بولور و حلاوت الور تحقيق انهار اربعه نك شرحندن صكره معلومك اولور (مثنوى) با ز عكس جوى آن پاكيزه شير * پرورش يابد دمى عقل اسير * كيرو اول پاكيزه اولان شير ايرمغنك عكس

واثرندن بردم اسير نفس اولان عقل پرورش بوله و غدا پذير اوله جنتده اولان لبن نهرينك عكسندن و تأثيرندن وجود انسانيده اسير نفس اولان عقل نشو و نما بولور و اندن علم و معرفت حاصل قيلور وجود انسانيده اولان علم و معرفت صفتلرى جنت اعلاده اولان لبن ايرمغنك عكسندن و پرتوندن حاصل اولور جنت اعلاده اولان لبن ايرمغى دخى طراوت و لطافتى علم و معرفت صفتلرندن الور و چاشنى و طعمى بو صفتلردن بولور (م ى) يا بود كز عكس آن جوهاى خمر مست گردم بو برم از ذوق امر * يا اوله كه جنتده اولان اول خمر ايرمقلرينك عكسندن مست اولم امر الهينك ذوقندن بوى ايلمه م يعنى جنتده اولان خمر ايرمقلرينك عكس و اثرندن كه بر كمسه حق تعالينك امرنى طوتمقدن ذوق السه وانك راه طاعتنده مست اولسه جنتده اولان خمر ايرمقلرينه اندن نشئه كلور و قوت بولور (مثنوى) يا بود كز لطف آن جوهاى آب * تازكى يابد تن شورهٔ خراب * يا اوله كه اول جنتده اولان آب ايرمقلرينك لطافتندن شوره و خراب اولان تن تازه لك بوله جنتده اولان صو ايرمقلرينك لطافتندندر كه بو دنياده خراب و شوره اولان تنك حيات قلبيه ايله تازه لك بولمسى و طاعات و صالحات نباتلرنى انبات قيلمسى اگر جنتده اولان انهار لطيفه نك عكس و اثرى بر كمسه نك شوره كبى اولان تن خاكيسنه حيات بخش اولمسه اول تن خاكيدن ايمان و طاعات سبزه لرى بتمز و اعمال صالحه نباتلرى اندن ظهور ايتمزدى (مثنوى) شوره ام را سبزهٔ پيدا شود * خارزارم جنت المأوى شود * بنم شوره اولان تنمك سبزه سى پيدا اوله خارزارم جنة المأوى اوله يعنى اول جنتك صو ايرمقلرينك لطافتندن بنم شوره يركبى اولان خاك تنمده ايمان و طاعات سبزه سى پيدا اوله و محل خار اولان نفسم كه اوصاف ذميمه دكنلريله پر اولمشدر جنة المأوى كبى اوله و ازهار روحانى ايله طوله (مثنوى) بو كه از عكس بهشت و چارجو * جان شود از يارئ حق يارجو * اوله كه بهشت و چارجوينك عكس و اثرندن جان و دل حق تعالينك معاونت و يارلغندن يارجو اوله چارجودن مراد جنت اعلاده اولان انهار اربعه دركه حق تبارك و تعالى سورهٔ محمدده بو آيت كريمه ايله اول درت ايرمغه اشارت بيوررلر (قال الله تعالى مثل الجنة التى وعد المتقون فيها انهار من ماء غير آسن وانهار من لبن لم يتغير طعمه وانهار من خمر لذة للشاربين وانهار من عسل مصفى) بو آيت كريمه نك تفسيرى جلد ثالثده مرور ايلدى يعنى يا موسى جنتك عكسندن و چارجوينك دخى اثرندن بنم جانم حقك عنايتندن طالب يار اوله كنديه حقيقة دوست اولنى جست و جو قيله بو ابيات شريفه نك تحقيقنده خلاصهٔ كلام و نتيجهٔ مرام اولدركه انسانده اولان هر بر صفت روحانى و خلق رحمانى جنت اعلاده اولان نعمتلرك و لذتلرك عكس و اثريدر كه ازلده اهل جنت اولان كمسنه لرك قلب و روحى اول نعمتلردن و لذتلردن حظ المش و اثر پذير اولمشدر و كذلك انهار اربعه نك دخى عكوس و آثارى وجود انسانيده هر برى صفت حميده و خوى پسنديده مثالنده ظهوره كلمشدر مثلا مهر و محبت صفتلرى جنتده اولان عسل مصفى ايرمغنك عكس و اثريدر ديمشلر و علم و معرفت صفتلرى جنتده اولان لبن ايرمقلرينك لمعه و پرتويدر ديو تحقيق ايلمشلر و بر كمسه نك روحى امر الهيدن ذوق المق و راه طاعتده مست اولمق جنتده اولان خمر ايرمقلرينك روحه ذوق ويرمسنك و قلبه مستلك ايركورمسنك عكسى و اثريدر بيورر و بر كمسه نك حيات قلبيه ايله حى اولمسى وانك زمين وجودنده افعال حسنه و اعمال صالحه سبزه لرينك نمى و ظهور قيلمسى جنتده اولان صو ايرمقلرينك عكس و اثريدر ديو سويلمشلردر نته كم اوچنجى جلدده بعض محلده دخى حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى بو معنالرى نظمه كتورمشلر و تعبير و بيان ايلمشلردر و جنتده اولان نعمك و انهارك هر بريسى دخى انسانك اعمال صالحه سندن و اوصاف حميده سندن لذت و حلاوت بولمسى و لطيف و تازه اولمسى دخى حديثله و اكابر كلاميله ثابت اولمشدر و تحقيق نيجه كره مرور قيلمشدر انكچون اول جنته اعمال ديديلر كه هر كسنك كندى اعمال حسنه سنك جزاسى و صورت حاليدر ديمشلر و بونك عكسى جهنمك دخى سلاسل و اغلالى و زهر و زقومى و عذاب و نكالى صفت قبيحه سيدر ديمشلر و هر صفت قبيحه جهنمك صفتلرندن بر صفتك عكس و اثريدر ديو تحقيق ايلمشلردر نته كم فرعون لساندن بو معنالره دخى اشارت ايدوب بيان بيوررلر (مثنوى) آنچنان كز عكس دوزخ گشته ام * آتش و در قهر حق آغشته ام * انچلين كه دوزخك عكس و اثرندن آتش اولمش و قهر حقده اصلنمشم و مستغرق اولمشم يعنى جهنمك عكسى بنم نفسمه تأثير ايدوب آتش غضبله پر اولمشم و حق تعالينك قهر و غضبنه كنديمى مستحق قيلمشم (مثنوى) گه ز عكس مار دوزخ همچو مار * گشته ام بر اهل جنت زهربار) گاه دوزخك مارنك عكسندن ماركبى اهل جنتك اوزرينه زهر ياغدريجى اولمشم و انلرى زهرناك اولان كلمه م رنجيده قيلمشم انلر بنم زهر و قهرمله مسموم اولمشلر و هر برى زهرناك اولان صفتلرمدن خسته دل قالمشلردر بنم وجودمده بو صفت قبيحه جهنم مارلرينك عكس و اثريدر كه مار كبى ناسى زهرليوب رنجيده قيلمقدن خالى دكلم ديدى و فى الحقيقه بر كمسنه بالطبع موذى اولسه اول كمسنه حيات

وعقارب صفتلريله متصف اولمش اولور (مثنوی) كه زعكس جوشش آب حميم * آب ظلم كرده خلق ازارميم * كاهی
دوزخده اولان ماء حميمك جوششنك عكسندن بنم ظلم صوبی خلقی رميم ايلمشدر يعنی بنم نفسمده اولان ظلم جهنمك
حار اولان آبی كبيدركه اكا ماء حميم دينور نفس اماره جهنم كبيدر نفس امارده صفت ظلمك غلبه سی جهنمده اولان
ماء حميمك غليانننك عكسيدر نته كم ماء حميم خلقی اوزره دوكسه انلرك وجودنی چوريدر واريدر كذلك آب ظلم
دخی خلق اوزره منصب اولدقده انلری چوريمش ايلروبی درمان قيلر (مثنوی) من زعكس زمهريرم زمهرير *
يا زعكس آن سعيرم چون سعير * بن زمهريرك عكسندن زمهريرم يا خود اول سعيرك عكسندن سعير كبی ام زمهرير
صوغوق طامويه سعير اسيجق طامويه ديرلر يعنی صوغوق جهنمك عكسندن هر صفتم وفعلم زمهرير كبی اولمش
هر سوزم يخدن ابردوهر خو يم اهل جنت خو يندن بغايت ابعد درويا خود اول محل نار اولان سعيرك عكس واثرندن
آتش شهوت ونار غضبله مشتعل اولوب خلقی ياقمقده وعرض وناموسلرين يقمقده جهنم كبی ام (مثنوی) دوزخ
درويش ومظلومم كنون * وای آنكه يابمش تا كه زبون) الآن فقيرك ومظلومك دوزخی يم وای اول كمسه نك حالنه كه آنی
بن ناكاه زبون بولم يعنی شمدی بودنياده بن فی المثل مظلوملرك ودرويش ودلريشلرك جهنميم بونلری آتش قهر
وغضبله ناحق يره احراق ايلرم وای اول كمسه نك حالنه كه آنی زبون ومغلوب بولم بونده حصه بودركه اولا فرعون سيرت
اولنلرك حالی بودر وثانيا جهنمك واهل جهنمك صفتلری بوذكر اولنانلردر بيله سنكه اهل جهنم جهنم صفتيله متصف
اولنلردر وثالثا فرعون كندی اوصاف خبيثه واخلاق ذميمه سنه معترف اولوب موسی عليه السلامدن لطف ورحمت
حقه ميل ايلمك طريقيله نصيحت جو اولدی وايمان واسلام مقابله سنده عطا اولنان نعمتلری جست وجو قيلدی
پس مؤمن شكلنده اولان طاغيلره وفرعون سيرت اولان باغيلره دخی اولقدر كركدر كندی اوصاف قبيحه سنی واخلاق
رديه سنی ذم ايليه وكنديننك جرم وعصيانه معترف اولوب شويله افعال خبيثه يه مبتلا اولمشمدر ديو سو يليه وموحد
اولنلرك وايمان واسلامی قبول قيلنلرك فضايلنی برموسای وقت اولان مرشددن استفسار واستعلام ايليه تا كم
انك كلام سعادت انجامننك يمن وبركتيله قبول ايمان واسلامه ميل ومحبت قيله ومتشوق اوله والله اعلم بالصواب
(شرح كردن موسی عليه السلام آن چهار فضيلت را جهت پای مزد ايمان فرعون) بو شرح شريف موسی
عليه السلامك اول درت فضيلتی شرح ايلمسنك بياننده در فرعونك ايماننك پای مزدی جهتندن اوتری پای مزد
اجرت قدمه ديرلر يعنی فرعونك ايمانه كلمسنك وراه طاعته سلوك قلمسنك اجرتندن اوتری اول درت فضيلتی موسی
عليه السلام حضرتلری شرح ايلدی (مثنوی) كفت موسی كاولين آن چهار * صحتی باشد تنت را پايدار * حضرت
موسی عليه السلام ديديكه اول درت فضيلتك اولكيسی سننك تنكه ابدی برقوی صحت اوله يعنی جميع عمركده
صحت اوزره اوله سن (مثنوی) اين علتهايی كه در طب كفته اند * دور باشد از تنت ای ارجمند * بو علتلر كه كتب طبده
ديمشلردر سننك تنكدن دور اوله يا دولتلو (مثنوی) ثانيا باشد ترا عمر دراز * كه اجل دارد ز عمرت احتراز * اول درت
فضيلتك ايكنجيسی بودركه سكا عمر دراز اوله كه اجل سننك عمركدن احتراز طوته (مثنوی) وين نباشد بعد عمر
مستوی * كه بنا كام از جهان بيرون روی * ومستوی اولان عمردن صكره بودخی اولميه يعنی علی الاستوا صحت
وسلامتله كذرايلين عمردن صكره بودخی اولميه جهاندن نا كام ونامراد طشره كيده سن وعالم آخرته رحلت ايده سن
(مثنوی) بلكه خواهان اجل چون طفل شير * نی ز رنجی كه ترا دارد اسير * بلكه اجلی استيجی اوله سن طفل شيری
استديكی كبی شول رنجدن دكل كه سنی اسير طوته يعنی بعض كمسه لر واردركه بر بلايه مبتلا اولوب انك المندن
موتنی واجلنی طلب ايديجی اولورلر سننك موت اجل طالبی اولمك بو قبيلدن اولميه بلكه بو دنيا سكا رحم مادر كبی اضيق
سجن كورينه ودار آخرت نعمت وسعادتله مشحون مشاهده قيلنه پس جانك اكا طفل شيره محبت ورغبت ايلديكی
كبی محبت ورغبت ايليه واولمكی غايت حظندن وذوقندن ديليه الم واضطرابندن دكل نته كم بيوردلر (م ی) مرك جو
باشی ولی نه از عجز رنج * بلكه بينی در خراب خانه كنج) مرك جو اوله سن وليكن عجزدن ورنجدن دكل بلكه خانه نك
خرابنده كنج كوررسن يعنی طالب موت اوله سن وليكن عجز ورنجدن متألم ومضطرب اولديغك جهتدن دكل
بلكه خانهٔ جسدك خراب اولمسنده كنج حقيقی كوررسن ووجودك ويران اولمسنده كنز وحدتی مشاهده قيلورسن
(مثنوی) پس بدست خويش كيری تيشهٔ * ميزنی برخانه بی انديشهٔ * كه حجاب كنج بينی خانه را * مانع صد خرمن
اين يك دانه را * پس كندی الكله بر تيشه طوتورسن فكر وانديشه سز وجودك خانه سنی اوزره اوررسن يعنی بی تردد
جسم وتنك خراب اولمسنه سعی قيلورسن زيرا خانهٔ جسدی كنجه حجاب كوررسن بو بردانه يی يوز خرمنه مانع كوررسن
يعنی بو جسد ومتاع دنيا عالم جانه ونعم عقبايه نسبتله بردانه كبی شیء قليلدر وكنج جان ونعم جنان صد خرمن كبيدر

چونكم بو صد خرمن مشابه سنده اولان اذواق جانه بو بردانه كبی اولان حظ بدنی مانع كوره سن وبو جسد
خانه سنك تحتنده كنج حقيقی مشاهده قيله سن اول خانه يی ويران ايتمكه سعی قيلورسن واول دانه يی صد خرمن
مقابله سنده بذل ايلمكی جانكه منت بيلورسن (مثنوی) پس در آتش افكنی اين دانه را * پيش كيری پيشهٔ مردانه را
پس بو دانه يی آتشه آتارسن مردانه بر پيشه يی اوككه طوتورسن يعنی پس اول دانه كبی اولان جسدی آتش رياضته
براغورسن هيچ قايرمزسن وشير مردلر كبی بر صفت كامله يی اوككه طوتورسن كه اول صفت انبيا عليهم السلام واولياء
كرامك سنت وطريقتلريدر پس مناسبتله اسير صورت اولنلره نصيحت ايليوب بيوررلر (مثنوی) ای بيك بركی زباغی
مانده) همچو كرمی بركش از رز رانده) ای بر برك سببيله بر باغدن محروم قالمش بر قورتجغز كبی آنی برك رزدن سورمشدر
يعنی شول بر بوجك كه بر يپراقله قناعت ايدوب اول يپراقی انی باغدن سورديكی ومحروم قيلديغی كبی سندخی
حظ بدنه مقيد اولوب قناعت قيلمشسن واول برك مشابه سنده اولان حظ بدن سنی باغ حقيقتدن سورمش حتی اول بركه
مقيد اولديغك واسطه ايله اول باغدن محروم قالمشسن (مثنوی) چون كرم اين كرم را بيدار كرد) اژدهای جهل را
اين كرم خورد * كرم كرمی شد پر از ميوه درخت * اينچنين تبديل كردد نيكبخت * چون كرم الهی بو كرم نفسی
خواب غفلتدن بيدار ايليه اژدرهای جهلی بو كرم نفس يير اول كرم ميوه ودرختدن پر بر باغ اولدی نيكبخت اولان
كمسه بونك كبی تبديل اولور كرم كافك كسريله بوجك معناسنه در كرم كافك فتحيله اوزم چبوغيدر بوراده باغ معناسی
مراد اولور وخلاصهٔ كلام بويله ديمك اولوركه چونكم حق تعالينك كرمی وفضلی بو كرم مشابه سنده اولان نفسی
خواب غفلتدن وسنهٔ جهالتدن بيدار ايليه جهالت وغفلت اژدرهاسنی بو كرم كبی ضعيف اولان نفس محو وازاله ايلر
چونكم غفلت وجهالت اژدرهاسنی ازاله ايليه اول بوجك كبی ضعيف اولان نفس انسانی درخت عمل صالحه دن
واثمار علوم ومعارف نفيسه دن پر اولمش بر باغ معنوی اولور نيكبخت اولان وسعادتدن حظ ونصيب الان كمسه لر
بونك كبی تبديل اولور وبر شیء حقيره قناعت قيلمقدن كذر ايدوب همتی عالی قيلور وحيوانيت مرتبه سندن خلاص
اولوب حقيقت انسانيه باغنه واصل اولور وكنز لا يفنايی بولور وكنج حقيقته مالك اولور (تفسير كنت كنزا مخفيا فاحببت
ان اعرف * بو شرح شريف وبو بيان لطيف بو حديث قدسينك تفسيريدر كه الله تبارك وتعالی حضرت داود
عليه السلامه خطابا بيوردی يا داود كنت كنزا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف بعض روايتده
داود حضرتلرينه خطابا اولميوب همان (كنت كنزا) ديمكله روايت اولمشدر بونك تفسيری جلد ثانيده باز
حكايه سنده مرور ايلدی انده طلب اولنه (مثنوی) خانه بركن كز عقيق اين يمن * صد هزاران خانه شايد ساختن *
خانه يی قوپار زيرا بو يمنك عقيقندن يوز بيك خانه دوزمك لايق وممكندر يمندن مراد بونده دل وجان اولور عقيقدن
مراد حكمت وايمان اولوركه حضرت پيغمبر عليه السلام ايمان وحكمتی يمنه منسوب قيلديلر و بيورديلركه (الايمان
يمان والحكمة يمانية) معناسی ايمان يمنيدر حكمت دخی يمنيه در ديمك اولور ايمان قلب حق بيلمكدن واكا كماليله
تصديق قيلمقدن عبارت اولور حكمت علمی وعملی اتقان ايلمكه وقول صائب سو يلمكه ديرلر بوراده مراد علوم لدنيه
ومعارف يقينيه اولمق دخی جائز اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه خانهٔ وجودی تيشهٔ رياضتله قلع وقمع ايله تا وجود
موهوميدن اثر قالميه زيرا بو دل وجان يمنه منسوب اولان عقايق حقايقدن وجواهر اسرار دقايقدن نيچه
يوز بيك وجود نورانی خانه سن دوزمك لايق اولوركه بو جهل وكفرله معمور اولان وجود موهومی خانه سنی
تيشهٔ طاعت ورياضتله اكر ويران ايلرسك ايمان وحكمتله آنی نيچه يوز مرتبه ايتمكه قادر اولورسن ديمك اولور
(مثنوی) كنج زير خانه است وچاره نيست * از خرابی همين منديش ومايست * كه هزاران خانه از يك نقد كنج * تان
عمارت كرد بی تكليف ورنج * كنج خانه التنده در وچاره يوقدر اكا اول خرابلقدن انديشه ايلمه وتوقف ايتمه زيرا كنجك
بر نقدندن هزاران خانه يی تكليفسز ورنجسز عمارت ايتمك ممكندر كنجدن مراد حقيقت كنجی وجواهر اسما
وصفاتله پر اولان مرتبهٔ الوهيت كنزيدر وخانه دن وجود موهومی خانه سی فانی اولميه وسالك صورت خانه سنی ويران
قيلميه كنز وحدته ايره مز وكنج حقيقته واصل اوله مز پس خانهٔ وجودی ويران ايتمكدن غيری آنی بولمغه
چاره ودرمان يوقدر فاذا كان كذلك خانهٔ صوری يی ويران ايلمك كنج حقيقتك وصولنه وسيله اولديسه بلا تأخير
ولا توقف خانهٔ وجودی ويران ايله هيچ بو خصوصده فكر وانديشه قيلمه تا كم غنی القلب اوله سن وكنز لا يفنی ندر
بيله سنكه هزاران خانهٔ روحانی ونورانی كنج حقيقتك بر نقدندن يعنی خدای تعالينك بر تجليسندن وعطيه سندن
بی زحمت وبی رنج معمور ايتمكه قادر اولورسن تان بونده تواندن مخففدر تان عمارت كرد ديمك عمارت ايتمكه قادر
اولورسن ديمك اولور (مثنوی) عاقبت اين خانه خود ويران شود * كنج از زيرش يقين عريان شود) بو خانه خود عاقبت

ویران اولور یقین ومحقق خزینه انك التندن عریان اولور وظهوره كاور یعنی عاقبة الامر بو جسد خانه سی خود ویران
وخراب اولور وكنز الهی بی شك انك التندن ظهوره كاور (مثنوی) لیك آن تو نباشد زانكه روح) مزد ویران كردنستش
آن فتوح) ولیكن اول كنج سنك لایق ونصیبك اولمز زیرا كه روحه اول فتوح اول خانه یی ویران ایلمككك
مزد واجرتیدر یعنی حالا بو دنیاده ایكن برخوای حدیث (موتوا قبل ان تموتوا) اولمزدن اول موت اختیار یله اولدیسه
وسعی وكوشش ایدوب مشتهیات نفسانیه سنی ومقتضیات جسمانیه سنی حق یولنده ویران قیلدیسه اول فتوح الهی
وكنج ربانی بو ویران ایلمككك وسعی قیلمقلغك مزدی واجرتیدر اما اكر راه طاعتده تكاسل ایدوب وتعمیر بدن
سمتنه كیدوب كندی وجودنده اولان كنز الهیدن غافل اولدیسه وكار وكسب قیلمقدن تكاسل قیلدیسه
موت اضطراریله اولوب كنج حقیقت ظهوره كالدكده انك ملكی اولمز واول خزینه دن اكا نفع وفائده كلمزنته كم بیوررلر
(مثنوی) چون نكرد آن كار مزدش هست لا) لیس للانسان الا ما سعی) چونكه اول كسنه كه اول كاری ایلمكدن انك
اجرت ومزدی لا اولدی زیرا انسان ایچون بو قدر الا سعی ایلدیكی عملك نتیجه سی واردر سورهٔ نجمده اولان
بو آیت كریمه یه اشارتدر كه اولی بودر (ام لم ینبأ بما فی صحف موسی) یعنی خبر ویرلمدیمی یا محمد صحف موساده اولان
شئ یعنی توراتده مستور اولان كلام (وابراهیم الذی وفی) صحف ابراهیمده اولان اویله ابراهیم كه نار نمروده اتلمقده
صبرا تمكله وفرزندنی ذبح ایلمكده صبرا تمكله وضیفهٔ اكرام ا تمكله مبالغه ایله وفا ایلدی (ان لا تزر وازرة وزر اخری
ان مثقلهدن مخففدر واسمی ضمیر شاندر كه محذوفدر وبو جمله سؤال مقدره جواب اولور كان دینلدیكه ما فی صحفهما
قالوا هو ان لا تزر یعنی برنفس بو كناهز نفس آخرك یوكنی ولا یؤخذ بذنب غیره (وان لیس للانسان الا ما سعی)
وبر دخی صحفینده اولان بودر كه تحقیق انسان ایچون بو قدر الا اول نسنه نك ثوابی كه سعی وكوشش ایلدی نته كم
غیریلرك كناهیله مؤاخذه اولمدیغی كبی غیریلرك عملیله شایسته ومقبول اولمز شفاعت انبیا علیهم السلام واستغفار
ودعاء الاحیاء للاموات وبونلره مشابه اولان اعمالی بو آیت كریمه مانع اولمز (وان سعیه سوف یری) تحقیقا اول
انسان سعیني عن قریب كورر یری فتحه ‌ له اولسه معنی بودر اما ضمله قرأت اولورسه تحقیقا اول انسانك سعی
عن قریب یوم قیامتده كوریلور وصحیفهٔ اعمالنده اولان اكا بالكلیه كشف اولنور دیمك اولور (مثنوی) دست
خالی بعد ازان تو كای دریغ * اینچنین ماهی نهان بد زیر میغ) سن نكردم آنچه كفتند از بهی * كنج رفت وخانه ودستم
تهی * اندنصكره سن الك چینرسن وحسرت برسن بویله دیو كه ای دریغ بونك كبی برماه منیر سحاب التنده نهان ایدی
ابو اكدن اول نسنه یی كه انبیا علیهم السلام واولیای كرام دیدیلر بن انی ایلمدم كنج كتدی وخانه دخی كتدی
ودستم والم تهیدر یعنی حقیقت ظهوره كالدكده وكنج نهانی عیان اولدقده زیاده حسرتكدن الك چینرسن
ویا حسرتا علی ما فرطت فی جنب الله) دیو تحسر ایلرسن ودیرسنكه بونك كبی برماه دولت وسرمایهٔ سعادت بنم
سحاب بشریتم ومیغ طبیعتم التنده نهان ایمش بن اندن غافل اولمشم وانی بولمق خصوصنده كسب وعمل ایلمكدن
تكاسل قیلمشم اول عملی كه انبیا علیهم السلام واولیای كرام ایلمك جهتندن بكا دیدیلر بن آنی ایلمكدن وخانهٔ جسدی
تعمیر ایدوب انك مقتضاسی اوزره اولدم حالا شمدی اول خانهٔ جسد واندن اولان كنج الدن كتدی وبن
تهی دست قالدم ومفلس اولدم دیرسن (مثنوی) خانهٔ اجرت كرفتی یا كری * نیست ملك تو بیعی یا شری * این كری را
مدت او تا اجل * تا درین مدت كنی دروی عمل * مثلا سن اجرتیه ویا كرایه متعلق اولان خانه یی طوتدك یعله ویاخود
شرا ایله اول خانه سنك ملكك دكل بو كرانك مدتی اجل وقتنه دك حتی بو مدتده اول خانه ده عمل ایلیه سن یعنی بو تن
خانه یی اجرت وكرا ایله بركسه یه ویریلن براو كبیدر نچن بركسه یه برصاحب دولت براو ویرسه واكا بویله دیسه كه
بو خانه یی سكا فلان زمانه دك كرایه ویردم وانك كراسی اولدر كه اولا بونی تدریجله یقه سن وجمله نقوش والوانی ویران
ایده سن وبونك التنده جواهر وزواهرله مملو برخزینه واردر آنی بوله سن وانی بولدقدنصكره انك نقود وجواهریله
بعد ازان بو خانه یی بنم مرادم اوزره تعمیر قیله سن چونكم اول خانه كمالنه ایره هم اول خانه سنك اولسون وهم اول
بولدیغك خزینه یی نهایه دخی سنك اولسون بو خانه ده ساكن اولدیغك ایچون اجرت هر كون بو دیدیكم اوزره بو كونه
عمل قیله سن تا اول خزینه یی بولوب كندك بنا ایلدیكك خانه یه مالك اوله سن پس سكا لازم اولان بودر كه انك بیوردیغی
اوزره عمل قیله سن اكر اول شرط اوزره عمل ایلمزسك خانه سنك اولمز وخزینه دخی سنك ملكك اولمز (م ی) پاره دوزی میكنی
اندر دكان * زیر این دكان تو مدفون دو كان * سن ایسك دكانده پاره دوزلك ایلرسن حال بو كه سنك بو دكانك التنده ایكی
كان مدفوندر دكاندن مراد جسمدر پاره دوز پاره دیكیجی اسكیجی یه دیرلر بونده مراد یمك ایچمك وبدنی بعض ادویه
واغذیه ایله ترمیم وتعمیرا تمك اولور ودكاندن مراد برقاچ وجه اولسه ده جائز جسمانی وروحانی ویاخود صوری

ومعنوی ایكی معدن سنك جسدك التنده مستوردر دیمك اوله ایكی معدندن مراد معدن علم ومعدن عمل اولمق دخی
جائزدر ویاخود معدن صفات ومعدن ذات اولمق دخی وجهدر حاصل كلام ای انسان سن بو دكان جسمده اسكیجیلك
ایدوب خواب ووجوده مائل وتعمیر بدنه شاغلسن حال بو كه سنك بو دكان وجودیكك تحتنده اسرار جسمانی واذواق
روحانی معدنلری ویاخود احكام صوری وآثار معنوی معدنلری ویاخود علم وعملدن حاصل اولان حكمت ومعرفت
معدنلری مستوردر بلكه اوصاف الهیه وذات ربانیه كه فی المثل معنوی معدنلردر وجود انسانیده موجودلردر
لكن صورت انسانی اكا پرده اولدیغی اعتباریله اول وجود انسانیده مدفون كبی اولمشدر نچن انسان بو دكان
جسمده خواب وخور مقید اولمقدن وتعمیر بدنه اشتغال قیلمقدن كذر قیلسه وكندی وجودنده باطن ومخفی اولان
كانلردن خبردار اولوب لوازم جسمانیه سنی وهوای نفسانیه سنی خراب ایلمكه سعی قیلوب اول كانلری بولمغه مشغول
اولسه وهماندمكه مشتهیات جسمانیه ویران اولوب قلبه محو وفنا اثرلری كورندكده اول معنوی اولان معدنلر ظهوره
كاورسه سالك آنی بصر بصیرتله مشاهده قیلدقده كندینك وجود مجازیسنی افنا ایلمكه جان ودلله سعی قیلور
(مثنوی) هست این دكان كرایی زود باش * تیشه بستان وتكش رامی تراش * تا كه تیشه نا كهان بركان نهی *
ازدكان وپاره دوزی وارهی * بو دكان جسم كرایه منسوبدر تیز اول تیشه یی الكه ال وانك دیبنی یون وقاز تا كم نا كهان
كان اوزره تیشه قویه سن دكاندن وپاره دوزلكدن كیروقورتله سن یعنی ای انسان بو دكان جسد كرایه منسوبدر
حق تعالی بو جسد دكانی سكا انكیچون ویردیكه حقك امری قازمه سنی الكه اله سن وامر ایلدیكی اوزره بو بدن دكانك
قبیح اولان صفتلرنی انكله یقه سن تا خزینهٔ روحه واصل اولنجیه دك روح حیوانیه یی حفر ایدوب یونه سن امدی تیز
اول ریاضت وطاعت تیشه سن الكه ال واول جسم دكانك دیبیكه روح حیوانیدر انك صفتلرنی یون تا كم قازمه یی
نا كهان معدنه قویه سن یعنی ریاضتی كماله ایر كوره سن ومقصود بالذات اولان معدنی بوله سن وكوره سن
اندنصكره جسم دكاندن وخواب وخوردن وبدنه مقید اولمقدن خلاص اوله سن وپاره دوزلك زحمتندن نجات
بوله سن دیمك اولور (مثنوی) پاره دوزی چیست خورد آب ونان * میزنی این پاره بر دلق كران * پاره دوزلك ندر دیرسك
اتمك یمك وصو ایچمك پاره دیكیجیلك ایلك كبیدر زیرا آب ونان برپاره كبیدر جسد ایسه بردلق كران كبیدرسن بو آب
ونانی اكا ضم ایلیوب یامرسن (مثنوی) هر زمانی درد این دلق تنت * پاره بروی میزنی زین خوردنت * سنك بو تنك
دلقی هر زمان برتلور یمكلكدن وایچمكلكدن اول تن خرقه سنك اوزرینه پاره اوررسن دلقنك برتلمسی اكر
اولمدن كنایت اولورسه یمك وایچمكدن مراد آب ونان اولور كه بدنك جوعی سد ایلك انك برتغنی دیكمك كبی اولور واكر
دلق بدنك برتلمسندن مراد خسته لك اولورسه خوردنت دیدكلرندن مراد آنی اصلاح ایلمكدن اوتری بعض معجون
یمك ومزاجی مصلح بعض شربت ایچمك مراد اولور پس خلاصهٔ كلام هربار كه سنك تنك خسته اوله معجون یمكدن
وبعض اشربه ایچمكدن اول بدنه پاره اوررسن وانك تعمیرنه واصلاحنه سعی قیلورسن دیمك اولور (مثنوی) ای زنسل
پادشاه كامیار * با خود آ زین پاره دوزی تنك دار * پارهٔ بركن ازین قعر دكان * تا برآرد سر به پیش تو دو كان * ای
كامیار اولان پادشاهك نسلندن اولان كسنه كندیكه كل بو پاره دوزلكدن تنك وعار طوت بو دكانك قعرندن برپاره
قوپار تا كم او كیكده ایكی كان باش یوقروكتوره یعنی ای مرادی كندی یه یار اولان پادشاهك نسلندن اولان شه زاده كه
اول پادشاه كامیاردن مراد جسد حسبیله ابو البشر درو روحك اعتباریله ابو الارواح اولان سید البشردر كه بزجمله
صورتا اولاد آدم علیه السلام اولدیغمز مقرردر اما (انا من نور الله والمؤمنون من نوری) حدیث شریفنك مفهومی
اوزره بو جمله مؤمنلر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك نورندنز پس من حیث المعنی اول شاه كامیارك بزه
نسلی دینسه عجب دكلدر باخصوص كه (اول ما خلق الله روحی) حدیث شریفنك مقتضاسنجه اول حضرتك روح
شریفی اول خلق اولوب بعده هر روح اول روح اعظمك واسطه سیله ظهوره كلدیكی تقدیر اوزره دخی اكا ابو الارواح
دینوب سائر ارواح مؤمنینه پادشاه كامیارك نسلندندر دینلسه دخی وجهدر چونكم هر مؤمن من حیث المعنی
انك نسلندن اولدیغی قابل اولمغه احق دیمك اولور كه ای اول شاه كامیار اولان نبی مختار صلی الله علیه وسلمك من حیث المعنی
نسلندن اولان مؤمن كندیكه كل وحدذاتنده سن نه عزیز وشریف كسه سن كندیكی بیل بو پاره دوزلقدن عار طوت
یعنی حیوان كبی یمكدن وایچمكدن فراغت ایت امدی بو دكان جسمك اساسندن برپاره قوپار یعنی روح حیوانیه كه
بدن دكانك قعری واساسی كبی واقع اولمشدر انك مقتضاسنی قلع ودفع ایله تا كم سنك حضوریكه روح وعقل معدنلری
باش یوقرو كتوره سن وانده سعادت دارینی بوله سن وملك وملكوتك خاصیتلرنی جامع اوله سن وصورت ومعنانك
اسرارنه وصول بوله سن (مثنوی) پیش ازان كین مهلت خانهٔ كری * اخر آید تو نبردی زو بری * پس ترا بیرون كند

صاحب دكان * وين دكانرا بركند از روى كان * اندن اول كه بو كرا خانه سنك مهلتى آخر كله ونهايت بوله حال
بوكه سن اندن بر نفع ايلتميه سن يعنى اندن بر حاصل ومنفعت اخذ ايتميه سن حاصل كلام اندن مقدم بيدار اول
وكنز مخفيى بول كه بوكرايه متعلق اولان جسد خانه سنك مدتى آخر كله وسن اندن بر نفع وفائده اخذ ايتمش اوله سن
چونكم مهلت كله ومدت آخر اوله پس اول وقت دكان صاحبى سنى طشره ايلر وبو دكانى كانك يوزندن قوپارر يعنى
چونكم اجل كله ومدت عمر نهايت بوله پس دكان جسدك صاحبى اولان مالك الملك سنى بو دكان جسمدن اخراج
ايلر وبو دكان جسمى كان روحك وكنز فتوحك جهتندن قوپارر وكان حقيقتى وكنز روحانيتى ظهوره كتوررا كر
يورديغى اوزره عمل ايلدكسه اول كانى سكا ويرر وا كر ترك عمل قيلدكسه اول كان معنويدن سنى محروم قيلورلر ديمك
اولور (مثنوى) توز حسرت كاه بر سر ميزنى * كاه ريش خام خود بر ميكنى * سن اول زمان ندامت وحسرتدن
كاه باشك اوزره اوررسن كاه كندى خام ونا پخته ريشكى قوپاررسن يعنى صاحبك وصقالك يولوب اول حينده بويله
ديرسن (مثنوى) كاى دريغا آن من بود اين دكان * كور بودم برنخوردم زين مكان * كه اى دريغا بو دكان بنم لايقم
ايدى كور اولدم بو مكاندن بر ميوه يمدم وبر فائده ومنفعت حاصل ايلمدم (مثنوى) اى دريغا بود ما را برد باد * تا ابد
يا حسرتا شد للعباد * اى دريغ اولسون بزم ايدى هوا آنى ايلتدى وضايع ايتدى يعنى اول دكان بزم ايچون ايدى
آنى هواى نفس قاپدى وهبا ايتدى بو معناده جائزدركه بود وجود معناسنه اولوب دالك كسريله مارا
لفظنه مضاف اوله بو تقديرا اوزره معنى اى دريغا بزم بود عزى يعنى وجودعزى هوا ايلتدى وضايع ايتدى تا ابد
عباد ايچون يا حسرتا ديمك صحيح اولدى يعنى اى حسرت وندامت عباد اوزره كل حاضر اول بو زمان سنك وقتكدر
دبو حسرت وندامتى دعوت ايلمك لايق وثابت اولدى نته كم يوم حسرتده باطننده اولان كنج حقيقتدن غافل وجاهل
قالنلر وانبياى عظامه استهزا قيلنلر كندى نفسلرى اوزره حسرتى دعوت ايليه لر وياخود ملائكه انلرك حسرته
مستحق اولدقلرنى كوروب انلر حقنده بويله سويليه لركه يا حسرة على العباد ما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن
بو ايت كريمه نك بشنجى جلدده تفسيرى يا حسرة على العباد شرحنده كوران شاء الله تعالى جلد اولده دخى مرور
ايلدى بورايه كلنجيه دك حديث شريف قدسينك معانى وحقايقنه متعلق اولان معانى شريفه ايديكه بيان بيورديلر
پس بو مناسبتله كنز مخفينك طلبندن وعلم غيبينك تحصيلندن فارغ اولوب كندى ذكاوت وادراكاتنه مغرور اولان
طائفه نك حسب حاللرنى بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر (غره شدن آدمى بذكاوت وتصورات طبع خويشتن وطلب
نا كردن علم غيب كه علم انبياست) بو سرخ شريف آدمينك كندى طبيعتنك تصوراتنه وذكاوتنه مغرور اولمسنك
وعلم غيبى طلب قيلماسنك بياننده دركه اول علم غيب انبيا عليهم السلامك علميدر مادامكه بركسه انبيا عليهم السلامك
علميله عالم اوليه غيبدن خبردار اولمز واسرار باطنى مشاهده قيلمز (مثنوى) ديدم اندر خانه من نقش ونكار * بودم
اندر عشق خانه بى قرار * بودم از كنج نهانى بى خبر * ورنه دستنبوى من بودى تبر * بو بيتلر دخى بو ايانك ماقبلنده
اولان تحسر وتحيف ايلين كمسه لرك لساندن اولور يعنى اول خانهٔ جسدك نقش وزينتنه مبتلا اولان وانده اولان
كنز الهيدن بى بهره ومحروم قلان كمسه تحسر ايله بويله ديركه دريغا بن خانه ده نقش ونكار كوردم خانه نك عشقنده
بن بى قرار اولدم خانه ده نهان اولان كنجدن بى خبر اولدم يوخسه تبر بنم دستنبويم اولوردى خانه دن مراد جسد
ونقش ونكاردن مراد تصورات ذهنيه وذكاوت وادراكات عقليه در كنج نهانيدن مراد كنز الهى وخزينهٔ اوصاف
واسرار ربانيه در دستنبو بيلغج ديدكلريدركه قاونه بكزر برنسنه دركه الده آلوب استشمام ايدرلر عرب اكا شمامه
ديرو تقدير معنى وتوضيح نحوى بويله ديمك اولوركه اى دريغا بن عالم دنياده خانهٔ جسد ايچره نقش ذكاوت خطنى والوان
تصورات وتخيلاتنى كوروب خانهٔ جسده بواجلدن عاشق اولوب انك عشقنده بى قرار اولدم وانك تصوراتنى
ومقتضياتنى خراب ايلدم انك درونده مخفى ونهانى اولان خزينهٔ ربانيه دن بى خبر اولدم اكر اول خانهٔ تنده اولان
كنز الهيدن بى خبر اولميدم رياضت تبرى وعبادت وطاعات كركى بنم الده شمامه م اوليدى يعنى رياضت وطاعات بكا
شمامه كبى خوش كليدى بن آنى الدن قومييدم تا خزينهٔ حقيقتى بولنجه راحت اولميدم (مثنوى) آه اكر داد تبر را
دادمى * اين زمان غم را تبر دادمى * چشم را بر نقش مى انداختم * همچو طفلان عشقها مى باختم * آه اكر
دنياده تبرك دادنى وحقنى ويريدم بو زمان غمه تبرا ويريدم حيفا كه چشمى نقش اوزره ايتدم واوغلنجقلر كبى اول نقش
اوزره عشقلرا وينادم يعنى جسد فانى ارلدقده وعالم حقيقت ظهوره كلدكده عمرنى نقوش وصور محبتنده ضايع ايلين
كمسه بويله سويليه كه آه واهلر اولسون اكر بن دنياده امر الهى تبرينك وحكم ربانى كسرينك دادنى وحقنى
ويريدم وانك امرنى وحكمنى يرينه ايركوريدم بو زمانده غم وغصه يه تبرى ويرردم يعنى غم وغصه دن عارى وبرى

اولوب كنديمى محل نجاته وارفع درجاته ايركوردم حيفا كه نظرمى نقوش والوان اوزره القا ايتدم واوغلنجقلر كبى
اول نقوش والوانله عشق ومحبتلر اوينادم نته كم اطفالى برمزين ومنقش اولمش خانه يه كتورسلك اول خانه نك ايچنده
اولان نقوش والوانه نظر ايلروا كا مائل وعاشق اولور پس اول خانه دن طشره كتمك استمز وانك درونده اولان دفينه يى
دخى طلب ايتمكى استمزلر بيلمزلركه اول خانه نك نقوشنه مائل اولمق خزينه يى بولمغه مانع اولور وانلرى غنى اولمقدن
وسعادت بولمقدن محروم قيلور (مثنوى) پس نكو كفت آن حكيم كامياب * كه تو طفلى خانه پرنقش ونكار * در الهى نامه
بس اندرز كرد * كه برار از دودمان خويش كرد * پس اول كامياب اولان حكيم فتى ايو ديديكه سن بر طفلسن خانه
پرنقش ونكاردر اول حكيم الهى الهى نامه نام كتابنده چوق وصيت ايلدى بويله ديوكه كندى دودمانكدن توزقوپار
كردى يوقار وكتور يعنى حكيم سنائى حضرتلرى الهى نامه نام كتابنده طالب اولنلره چوق وصيت ونصيحتلر ايلدى
وزياده ايو ولطيف سوزلر سويلدى جمله دن برى بيورديلركه سن طفلسن وبو خانهٔ جسد تصورات وتخيلات وخواطر
وافكارله پرنقش ونكاردرسن ايسك نقشلرك هربرينه عاشق ومحبسن اكر رجال مرتبه سنه بالغ اولمق استرسك
كندى قوم وقبيله كدن غبارى يوقار وكتور دودمان قوم وقبيله يه ديرلر اندن توزقوپارمق وغبار يوقار وكتورمك
انلرى ترك ايلمكدن وكندى كاركه مشغول اولمقدن كنايت اولور بونده دودماندن مراد طالبك كندى وجودى اولسه
دخى انسب اولور زيرا محل بونى اقتضا قيلور ووجود انسانينك دودمان كبى اولمسى بو تقريبله اولوركه وجود انسانيه
وقواى نفسانيه وقواى روحانيه وحواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه ايله برقبيله كبيدركه بو جمله سى جماعت
حكمنده در نته كم منفرد اولان بركمسه (اياك نعبد واياك نستعين) ديربو معنى انك معناده جمع اولديغنه دلالت ايدر چونكم
وجود انسانى قوم وقبيله منزله سنده اولديسه معنى كندى وجودك دودماندن توزقوپار ديمك اولور يعنى
آنى ويران وخراب ايله ديمكله اشارت قيلور پس كبر وقصه بيانته رجوع ايدوب فرعونك حضرت موسى عليه السلامه
سويلديكى واندن اوچنجى وعده يى طلب ايلديكنى بيان بيوررلر (مثنوى) بس كن اى موسى بكو وعدهٔ سوم
كه دل من زاضطرابش كشت كم * فرعون حضرت موسى عليه السلامه ديديكه اى موسى بس ايله واوچنجى وعده يى
سويله زيرا بنم قلبم اول وعده نك اضطرابندن كم اولدى يعنى اول وعده يى دخى استماع ايلمكه منتظر اولديغمدن
مضطرب اولوب انك اضطرابندن بنم قلبم بندن كم اولدى واول وعده نك استماعنه كمال ميلله توجه قيلدى ديدى
(مثنوى) كفت موسى آن سوم ملك دو تو * دو جهانى خالص از خصم وعدو * حضرت موسى عليه السلام اكا ايتدى
اول اوچنجى فضيلت ملك دوتادر ايكى جهانه منسوب اولان ملك خصمدن وعدودن خالصدر يعنى اول اوچنجى
وعده عدولك شرندن وخصمك خصومتندن خالص اولان مملكت دارين وسعادت منزليندركه انلرده خصم
ودشمن سكا اصلا مزاحمه قيلميه اكر سن ديرسكه اول وعده ايلديكك ملك دنيادن زياده لكن الآن بن
طوتمشمدر پس اول وعده بكا بو محفوظم اولان مملكتده نه افاده ايلر جواب بيوررلر (مثنوى) بيشتر زان ملك كه
اكنون داشتى * كان بدا ندر جنك واين در آشتى * نعم اول ملك سلطنتدن زياده ركه بن شمدى طوتدك كه اول
الآن سنك مضبوطك اولان مملكت جنك ايچره در وبونم ديديكم صلحده در يعنى مملكت دنيويدن اول نسنه يى كه
شمدى طوتدك خصما ايله حرب وقتال وجنك وجدال ايلمكدن خالى دكلدر اما اكر خداى تعالى يه آشنالق قيلسك
وموحد اولسك سنك خصملرينى سكا دوست ايلر والآن بنكه سنك خصمكم سنك دوستك اولورم پس بى خصم وعدو
دنيا مملكتنده جمله ايله صلح اوزره كچنوب آسوده اولورسن وآخرت مملكتنده دخى خصملردن برى اولوب نجات بولورسن
ديدى (مثنوى) آنكه در جنك چنين ملكى دهد * بنكر اندر صلح خوانت چون نهد * اول الله كه سكا جنك حالنده
بونك كبى ملك ويرر امعان نظر ايله صلح حالنده سكا نيجه خوان قور يعنى اول پادشاه اعظم كه سن انك انبياسيله
جنكده ايكن وانك امرنه ورضاسنه مخالفتده ايكن سكا بويله بر ملك ويررسنكه انك انبياسيله صلح قيله سن وانك
امر شريفنه مطيع اوله سن امعان نظر ايله كه سكا اول صلح واطاعت حالنده نه نعمت ونه عزت ويرر (مثنوى) آن كرم
كاندر جفا اينهات داد * در وفا بنكر چه باشد افتقاد * اول عين كرم اولان خداى تعالى كه جفا حالنده انلرى سكا
ويردى يعنى اول مالك اولديغك دولتلرى ونعمتلرى سكا ايركوردى وفا حالنده وخلوص وصفا مرتبه سنده
نظر ايله افتقادنه اوله يعنى چونكم سكا جفا ايتمك مرتبه سنده ايكن سنى بو قليوب بو قدر دولتلرى ونعمتلرى
سكا ويردى سنكه اول حضرته طاعت وعبادت ايلمكده وفا ايليه سن اول مرتبه دن سنى نيجه زياده بو قلر بوندن
قياس ايله (مثنوى) كفت اى موسى چهارم چيست زود * باز كو صبرم شد وحرصم فزود * فرعون ايتدى اى موسى
دردنجى فضيلت ندر تيز كبر وسويله زيرا صبرم كتدى وحرص وطمعم زياده اولدى (مثنوى) كفت چارم آنكه مانى

نوجوان * موی همچون قیر ورخ چون ارغوان * موسی علیه السلام اکا دیدی دردنجی فضیلت اولدرکه سن تازه جوان قاله سن واولنجیه دك ضعف وفتوردن بری اوله سن صاچك وصقالك قیر کبی سیاه ویوزك ارغوان کبی قرمزی اوله یعنی مویك متغیر اولمیه ورنك ورویك اولنجیه دك صولمیه همیشه تروتازه اوله سن وبولطافت وطراوتله دنیاده معیشت قیله سن وعالم آخرته انتقال ایلدکده هم سعادت ابدیه بوله سن (مثنوی) رنك وبو در پیش ما بس کاسدست * ایك تو پستی سخن کردیم پست * افتخار از رنك وبو واز مکان * هست شادی وفریب کودکان * رنك وبوی بزم قتمزده زیاده کاسددر ولیکن ای فرعون سن پست سن لاجرم بزدخی سوزی پست ایلدك رنك وبویدن ومکاندن افتخار ایلمك اطفالك شادی وسرور وفریبیدر یعنی بوعالمك زینتی وبوجسد انسانینك لطافتی وروح وراحتی بوقبیلدندرکه بز انبیا یز بزم قتمزده بوکونه الوان وروایحك ومطایب وملایحك اصلا قدر واعتباری یوقدر والکن بز بوسوزلری سکا انکچون سویلدك وسنی بوجانبه انکچون ترغیب ایلدککه سن انجق سن سوزی دخی انجق ایلدك وسنك منزلکه ومشربکه موافق وعقلککك ادراککنه مطابق سویلدك نحن معاشر الانبیاء امرنا ان ننزل الناس فی منازلهم ونکلم الناس علی قدر عقولهم) مفهومنی ادا ایوردیلر الحاصل رنك وبو ایله افتخار قیلمق وسکان ومقام ایله تباهی اولمق کودکلرك شادیلکی والدامسیدر اطفال رنك وبویه مائل اولورلر وبعض منقش ومزین اولان مکانه محبت قیلورلر وبونلرله اکلنورلر وحقیقت کاردن غافل وجاهل قالورلر پس بونلر عاقبة الامر انلره لازم ونافع اولانی تعلیم ایلمك استسك عقللری یتدیکی یردن سویلمك وفهم ایتدکلری اقواله انلری ارشاد ایلمك مرشده لازم اولور نته کم بوبیانده واقع اولان حدیث شریف بومعنایه دلالت وشهادت قیلور (بیان این خبرکه کلموا الناس علی قدر عقولهم لا علی قدر عقولکم حتی لا یکذبوا الله ورسوله) بوسرخ شریف اول حدیث لطیفك بیانیدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر سز ناسه عقللرینك یتدیکی قدر سویلك کندی عقلکز مقداری سویلمك تا حتی ناس اللهی واللهك رسولنی تکذیب ایلمیه لر زیرا هر بارکه ناسه عقلی یتدیکی یردن سویلیه سن ویلدیکی مرتبه دن نقل ایلیه سن بلکه اللهدن ورسولدن سوز سویلدکده انك معلومی اولمین وعقلنه کلمین یردن سویلیه سن (المرء عدو لما جهل) قولنك مصداقنجه عداوت قیلور واللهی ورسولنی تکذیب ایلمکه دخی اول سوز سبب اولور مثلا عقللری یتدیکندن الله بویله سوزی سویلمشدر ورسول دخی بویله خبری نقل ایلمشدر زیرا بوسوز بزم عقلمزه صغمز وبو کلام بزم فهممزه آسان کلمز دیرلر پس لازم کلدیکه مرشد اولنلر هر کسك عقلی یتدیکی یردن سویلیه وهر نه کونه سوزی آسان فهم ایلرسه آنی نقل ایلیه نته کم بیوررلر (مثنوی) چونکه با کودك سروکارم فتاد * هم زبان کودکان باید کشاد * چونکه کودکله سروکارم دوشدی یعنی اطفال سیرت اولان کمسه لرله ایشم ومصلحتم واقع اولدی هم کودکلر زبانی اچمق کرك یعنی اطفالك فهم ایلدیکی وادراك قیلدیغی لسانی سویلمك وانلرك فهم ایلدیکی لغاتی ومعنایی نقل ایلمك لازم اولور (مثنوی) که برو کتاب تا مرغت خرم * یا مویز وجوز وفستق آورم * مثلا براوغلنجغه بویله دیرسنکه یوری مکتبه تا کم سکا قوش الم یاخود جوز ومویز وفستق کتورم یعنی چقن براوغلنجق حقیقت کاردن خبردار اولمسه وعلم وصنعتك تحصیلنه بالطبع میل ومحبت قیلمسه رجال مرتبه سنده اولنلر انك مرتبه سنه تنزل ایلیوب واکا عقلی یتدیکی ومیل ومحبت ایتدیکی شیلردن سویلیوب بویله دیرلرکه هی اوغلنجق وار مکتبه کیت وعلم ومعرفت تحصیلنه سعی ایت تا کم سکا برقوشجغز الیویره یم ویاخود سکا قورو اوزوم وجوز وفستق کتوره یم تا اول جوزدن ذوق اله سن واول قوشجغزله ملاعبه قیله سن دیرلر وبونلرك بویله دیمسی مجرد اول اوغلنجغك حقیقت کاردن سوز فهم ایلمدیکندن اولور وبونلر بوکونه سوزی انك عقلنه جوش کلسون وقلبی حقیقت حاله مائل اولسون دیو تکلم قیلور همچنین ای فرعون سندخی هنوز طفل کبی سن (مثنوی) جز شباب تن نمی دانی بکیر * این جوانی را بکیر ای خر شعیر * شباب تندن غیری بیلمزسن طوت بو جوانلغی ای خر شعیر طوت یعنی تنك جوانلغندن وتازه لکندن غیری بیلمزسن وبدنك قوت ولطافتندن غیری یه میل قیلمزسن بو جوانلغی طوت ای خرسیرت شعیر منزله سنده طوت یعنی تنك شبابتی ولطافتی فی المثل جو منزله سنده در واول تنك شبابتنه ولطافتنه حریص اولمز ومیل ومحبت قیلمز الا خرسیرت اولان کمسه لر چونکم خر شعیردن غیری یی بیلمز وخرسیرت اولنلر دخی شباب تندن غیری یی طلب قیلمز پس ای خرسیرت بو شبابده تنی سن شعیر مثابه سنده طوت چونکم سنك استدیکك بودر ال بونی کندیکه اختیار ایت مصرع ثانیده پس بو جوانلغی طوت ای اربه اشکی دیو معنی ویرمك یرنده دکلدر زیرا شعیره بو تقدیر اوزره مضاف اولمق لازم کلور اکر خرك راسی مکسور اوقنورسه وزنه خلل کلور (مثنوی) هیچ آژنکی نیفتد بر رخت * تازه ماند آن شباب فرخت * برمرتبه ده جوان

اوله

اوله سنکه سنك یوزیکه هیچ برآژنك دوشمیه هرکز یوزك بورشمیه سنك اول فرخ اولان شبابك تازه قاله آژنك یوزده اولان بورشقلغه دیرلر یعنی سنك یوزیکه بورشمق واقع اولمیه نته کم پیرلرك یوزینه بورشقلق واقع اولور واول سنك قتکده مبارك وفرخ اولان ییکتلکك تازه قاله (مثنوی) نه نژند پیری آید برو * نی قدچون سرو تو کردد دوتو * نه سنك یوزیکه پیرلککدن نژند وپژمرده لك کله نه سنك سرو کبی طوغری قدك ایکی قات اوله یعنی سنك یوزیکه پیرلك نژندی کلمیه وسنك سرو کبی قدك منحنی اولمیه (مثنوی) نی شود زور جوانی از تو کم * نی بدندانها خللها یا الم * نه جوانلغك زور وقوتی سندن کم وناقص اوله نه دندانلریکه خللر یا المر اوله یعنی دیشلرك صزلمیه وانلره خلل کلمیه ویکتلکك قوتی سندن زائل اولمیه (مثنوی) نه کمی در شهوت وطمث بعال * که زنانرا آید از ضعفت ملال * انچنان بکشاید ت فرشباب * که کشود آن مژده عکاشه باب * نه بعللرك جماع وشهوتنده کملك اوله بعال بعلك جمعیدر بعل اره دیرلر طمث جماعه دیرلر یعنی ارلرك جماعنده وشهوتنده قوت وکمال نیجه ایسه سنك دخی شهوتکه ومجامعتکه نقصان کلمیه که زنلره سنك ضعفکدن ملال کله زیرا زن طائفه سی کندی اری ضعیف اولسه رجولیتی وشهوتی زائل اولوب مجامعتدن کیرو قالسه ملول اولورلر وبوکونه اولان اردن نفرت قیلورلر پس سنك شهوتکه ومجامعتکه نقصان کلمیه که حتی سنك ضعفکدن زنلره ملال کله سکا شبابك فرورونقی انچلین مفتوح اوله که عکاشه نك اول مژده سی اکا باب اچدی بو محل دخی من اوله الی آخره هر وقتنك موساسی اولان مرشدلر لساندن اول وقتده اولان فرعون سیرتلره ارشاد اولور وبومعنایه که کشود آن مژده را عکاشه باب قولی دلالت وشهادت قیلور زیرا عکاشه رضی الله عنه حضرتلری حضرت رسول علیه السلامك زمان شریفنده اصحاب کزیندن برکسه ایدی حضرت موسی علیه السلام فرعونه بویله دیمك قابل دکلدر نته کم بورایه مناسب اولان تحقیق بوجلدده عن قریب انی کردن موسی علیه السلام جادوی را ازخود * سرخنده من بجادویان چه ماند ای وقیح * بیتنك شرحنده بیان اولنمشدر انده طلب اولنه وعکاشه نك مژده سی واول مژده نك اکا فتح باب اولمسی بوحدیث شریفدن وبو بیان لطیفدن معلومك اولور (قوله علیه السلام من بشرنی بخروج صفر بشرته بالجنة) بوسرخ شریف حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك بوقول شریفنك بیاننده درکه بیورمشدر شول کمسه که صفر آینك خروجنی بکا تبشیر ایلر یعنی بکا بشارت ویرر بن اول کمسه یه جنتله بشارت ویریرم یعنی انك اهل جنت اولدیغنی اکا بیلدریرم بو حدیث شریفك سبب ورودی اولدرکه حضرت جبریل امین علیه السلام رسول علیه السلام حضرتلرینه ربیع الاول آینده دار الاخرته انتقال ایده جکلرینی خبر ویردی پس اول حضرت عالم بقایه وموعد لقایه زیاده مشتاق اولدقلرندن صفر آینك چقدیغنی بکا هرکیم مژده ویررسه بن اکا جنتی مژده ویریرم دیدی پس حضرت عکاشه رضی الله عنه ماه صفرك خروجنه منتظر اولوب ربیع الاول آینی افق آسمانده مشاهده ایلدکده اول سلطان جهانه کلوب یارسول الله ماه صفر چیقدی دیو خبر ویردی اول حضرت جنت سکا یا عکاشه دیو بشارت بیوردی نته کم نظم شریفده دخی معلومك اولور (م ی) احمد آخر زمانرا انتقال در ربیع اول آمد بی جدال * آخر زمان پیغمبری حضرت احمد علیه السلامه انتقال جدالسز وخلافسز ربیع الاولده کلدی یعنی حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك دنیادن آخرته انتقالی ربیع الاول آینده اولمسنی جبریل علیه السلام حضرتلری حضرت حقدن اکا خبر کتوردی وبی جدال اول حضرتك ارتحالی تحقیق مرتبه سنه یتوردی (مثنوی) چون خبر یابد دلش زین وقت نقل * عاشق آن وقت کردد او بعقل * چونکم اول حضرتك دل مبارکی بونقلك وقتندن خبر بولور اول حضرت عقل وجانیله اول وقتك عاشقی اولور یعنی عقل وروحی اکا توجه قیلور (مثنوی) چون صفر آید شود شاد از صفر * که پس این ماه میسازم سفر * چونکم ماه صفر کله اول حضرت ماه صفردن شاد اولور بویله دیو که بو آیدن صکره سفر دوزرم یعنی چونکم صفر آیی کلدی ماه صفرك کلمسندن اول حضرت شاد اولدی کندیلره بویله دیو که بو ماه صفردن صکره داربقایه سفر ایدرم وحضرت محبوب مطلقك قرینه ومشاهده لقاسنه کیدرم (مثنوی) هرشبی تا روز زین شوق هدی * ای رفیق راه اعلی میزدی * هر برکیجه صباحه دك بو هدا ایتك شوقندن ای اعلا یولك رفیقی دیو ندا اوروردی یعنی ماه ربیع الاول داخل اولوب اول حضرته علایم موت کلدکده وفاتلرینه قریب اولان هر برکیجه ده روزه دك بو هدا ایتك شوقندن یعنی بو مطلوبه وسیله وموصله اولان دلالت وعنایتك ذوقندن اللهم الرفیق الاعلی نداسنی اورردی حضرت عایشه رضی الله عنها دن مسلم وبخاری اتفاق اوزره روایت ایدوب ایدرلرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مرض موتنده غشیدن صکره صحوه کلوب مبارك یوزلرین سقف خانه یه طوغری دیکوب دیمشلرکه (اللهم الرفیق الاعلی) بوحدیث شریفك شارحلری دیمشلردر رفیق اعلادن مراد الله تعالی حضرتلریدر رفیق رفقدندر فعیل بمعنی فاعلدر الرفیق مقدر اولان فعلله منصوبدر تقدیری اختار

وياخود اريد الرفيق الاعلى ديمك اوله وياخود الحقنى بالرفيق الاعلى تقديرنده اوله نته كم بو حديث شريف دخى بو معنايى مؤيد اولور كه حضرت عايشه رضى الله عنها دن اتفاق اوزره بو لفظله دخى روايت ايلمشلردركه اول حضرت وفاتنه قريب بوكونه دعا ايليوب ديدى اللهم اغفرلى وارحمنى والحقنى بالرفيق اى بالرفيق الاعلى قال ابن الملك فى شرح هذا الحديث اراد به الرفيق الاعلى قيل هو الله يقال الله رفيق بعباده فهو فعيل من الرفق بمعنى فاعل وقيل هو جماعة الانبيا والصديقين والشهداء رفيقى شارحلر رفقدن طوتمشلر اما حضرت مولانا قدس الله سره العزيز رفاقدن طوتمشدر واعلى يى موصوف محذوفه صفت طوتمشلردركه اول موصوف راهدركه بونده ذكر اولندى ورفيق بونده يولداش معناسنه اولور زيرا راه اعلى ديدكارى بو معنايى اقتضا قيلور ومعنى هر كيجه وفاتلرى قريب اولدقده صبح وقتنه دك بو هدايتك شوق وذوقندن اى اعلا اولان يولك يولداشى وصاحبى ديو نداء اوررردى (م ى) كفت هر كس كه مرا مژده دهد * چون صفر پاى ازجهان بيرون نهد * چونكم اول حضرت ربيع الاول آينده دار آخرته انتقال ايده جكنى بيلدى اطرافده اولان اصحابنه بويله ديديكه هر شول كمسه كه بكا مژده ويره چونكم صفر آيى جهاندن اياغنى طشره قويه بويله ديو (مثنوى) كه صفر بكذشت وشد ماه ربيع * مژده ور باشم مراورا وشفيع * كه صفر آيى كچدى وربيع الاول آيى اولدى يعنى صفر آينك خروجنى وربيع الاول آينك دخولنى هر كيم بكا مژده ويررسه بن اكا جنتى مژده ور اولورم وشفيع اولورم (مثنوى) كفت عكاشه صفر بكذشت ورفت * كفت جنت مر ترا اى شيرزفت * عكاشه حضرتلرى بر كون كلوب ديدى صفر آيى كچدى وكتدى اول حضرت عليه السلام اكا ديديكه اى اولو ارسلان جنت سنكيدر (مثنوى) ديكرى آمد كه بكذشت آن صفر * كفت عكاشه ببرد از مژده بر * درعقب عكاشه دن غيرى بر آخر كمسه دخى كلدى وديديكه يا رسول الله ماه صفر كچدى اول حضرت عكاشه مژده دن بر ايلتدى ديدى يعنى بو مژده دن مزد واجرى عكاشه الدى دوا كا خبر ويردى (مثنوى) پس رجال از نقل عالم شادمان) وزبقايش شادمان اين كودكان) چونكه آب خوش نديد آن مرغ كور * پيش او كوثر نمايد آب شور * پس امدى بو قصه معلومك اولديسه رجال الله عالمدن نقل ايلمرلردن شادماندررلر پس باء عربيله اولسه ده جائزدر معنى چوق رجال بو عالمك نقلندن شادماندررلر وبو عالمك بقاسندن وبو دنيانك لقاسندن حظ المشلر وكماليله لذت بولمشلردر مثلا اول مرغ كور چونكه آب خوشى كورمدى وماء الحياته دهان اير كورمدى انك قتنده آب شور وتلخ آب كوثر كورينور وكذلك اهل دنيا دخى عالم عقبانك ودار بقانك لذتندن بى خبر ونعمتندن بى اثر اولدقلريچون بو عالمدن اول عالمه انتقال ايلمك خصوصندن غمناك اولورلر وبو عالمده قالسه لر بونك بقاسندن وحياتندن شادمان اولورلر شول مرغ كور كبى كه بر لذيذ صويى كورمدى آنك قتنده طوزلو صو آب كوثر كبى كورينور حال بوكه انك كور اولمسنه سبب اول آب شور در واول آب شوره محبت ايلد يكندن اوترى ماء الحياة حقيقته واصل اولمقدن دور ومهجوردر (مثنوى) همچنين موسى كرامت مى شمرد * كه نكردد آب اقبال تو درد * بوذكر اولنان كبى موسى عليه السلام حضرتلرى كرامت وفضيلتى صايدى اما بويله ديديكى حالده كه سنك صاف اولان اقبالك درد اولمز بو مصرع شمرد لفظندن قول مضمر اولمق قاعده سى اوزره حال اولمقدن غيرى يه قابليت يوقدر ونكردد ده امر غائب معناسى ويرلسه دخى ممكن اولور يعنى حضرت موسى عليه السلام اول ذكر اولنان چهار فضيلتى وكرامتى بونك كبى عد ايلدى واكا اول حالده بويله ديو سويلديكه اى فرعون سنك اقبالك ودولتك صافى درد اولمسون دعوتمى ونصيحتمى قبول ايله كه سنك خالص اولان سعادتك بولنمسون ديمك اولور (م ى) كفت احسنت ونكو كفتى وليك * تا كنم من مشورت با يار نيك * فرعون موسى عليه السلام حضرتلرينه ديدى يا موسى احسان ايلدك ونكو سويلدك وليكن بر از مهلت وير تا كم بن يار نيك ايله مشورت ايليم اكا بو رازى وبو خبرى سويليم (مشورت فرعون با آسيه در ايمان آوردن بموسى عليه السلام (مثنوى) باز كفت او اين سخن با آسيه * كفت جان افشان براين اى دل سيه * اول فرعون حضرت موسى عليه السلام ايله كندى ما بينده اولان بو سوزى خاتونى آسيه يه آشكارا ديدى آسيه اكا بو وعده نك اوزرينه اى دل سياه جان نثار ايله ديدى (مثنوى) بس عنايتهاست متن اين مقال * زود درياب اى شه نيكو خصال * بو كلامك متنده چوق عنايتلر واردر متنده ظرفيت معناسى واردر ومتندن مراد كلامك ظهرى ديمكدر اى نيكو خصال اولان شاه تيز بول يعنى تأخير وتوقف ايليوب بو كلامك سر ومعناسنى بول وايمان واسلام مرتبه سنه واصل اول فرعونه نيكو خصال ديديكى حضرت موسى عليه السلامه ايمان كتورديكى تقديرا اوزره اوله وياخود مدارا ايتمك طريقيله اوله (م ى) وقت كشت آمد زهى پرسود كشت * اين بكفت وكريه كرد وكرم كشت * زراعت وقتى كلدى زهى پرسود كشت بونده كاف عربينك كسريله اكن معناسنه اولسه ده جائزدركه بو تقديراوزره معنى ويرلدى

اما

اما كاف فارسينك فتحه سيله شد معناسنه اولسه دخى جائزدر بو تقديرا اوزره معنى زراعت وقتى كلدى زهى پرفائده اولدى اكا اول وقتى ضايع قيلمه وبوكونه پرفائده اولان زراعتى اندن چيقارمه بونى ديدى واغلدى وكرم اولدى وآنى ايمان واسلام جانبنه ترغيب وتحريض قيلدى (م ى) بر جهيد از جا وكفتا بخ لك * افتابى تاج كشتت اى كلك * يرندن بوقروه سچرادى واكا ديدى سعادت سكا اى كل جكز بر افتاب اعظم سكا تاج اولدى بخ لك سعادت سكا ديمكدر كلك كلعجكز ديمكدر (مثنوى) عيب كل راخود بپوشاند كله * خاصه چون باشد كله خورشيد ومه * كلك عيبنى خود كلاه اورتر خصوصا چونكه كلاه خورشيد وماه اوله يعنى باشى كل اولان كمسه لرك عيبنى تاج اورتر على الخصوص اول تاج خورشيد دولت وماه سعادت اوله بو تقدير اوزره انده اصلا عيب قومز (مثنوى) هم دران مجلس كه بشنيدى تو اين * چون نكفتى آرى وصد آفرين * هم اول مجلسده كه سن بو سوزى اشتدك نيچون آرى وصد آفرين ديمدك يعنى اول حضرتك كلماتنى نيچون تصديق ايلمدك واكا نه وجهله نيچه يوز كره تحسين وآفرين سويلمدك (مثنوى) اين سخن در كوش خورشيد ار شدى) سرنكون بربوى اين زير آمدى * بو سوز فى المثل اكر خورشيدك كوشنه كيدى انك اميدى اوزره سرنكون آشغه كليدى يعنى بو مرتبه عالى قدر وصاحب صدر ايكن وعالمره ضيا كستر ايكن بو سوزك عزت وشرفنى بيلوب كندى مرتبه سندن تنزل قيلوب اول حضرته بنده ومريد اوليدى (مثنوى) هيچ ميدانى چه وعدست وچه داد * ميكند ابليس را حق افتقاد * هيچ بيلورميسن بونه وعده درنه كونه داد وعطادر حق تعالى حضرتلرى ابليسى طلب وافتقاد ايليه يعنى حق تعالى حضرتلرى ابليسى يوقلمق واكا احسان ايتمك ايچون انى طلب ايلمك نيجه ايسه اى فرعون سنى دخى حضرت موسى عليه السلام طلب ايلمك همان بويله در وبوندن مرادى فرعون سيرت وهر وقتك موساسى اولان مرشد كه سنى ايمان واسلام جانبنه دعوت ايليه همان ابليسى حق تعالى طلب قيلمق وفرعونى موسى عليه السلام حضرتلرى دين وطاعته داعى اولمق كبيدر ديمك اولور (مثنوى) چون بدين لطف آن كريمت باز خواند * اى عجب چون زهرهات برجاى ماند * چون اول كريم پادشاه سنى بو لطفله دعوت ايلدى اى عجب سنك زهره لك وجانك نيجه يرنده قالدى (مثنوى) زهرهات ندريد تا زان زهرهات * بودى اندر هر دو عالم بهرهات * سنك زهره لك يرتلمدى تا اول زهره كدن سكا هر ايكى عالمده بهره اوليدى يعنى سنك زهره لك بو دعوت شريفه دن عجب نيچون يرتليوب يرنده قالدى اكر بو دعوتك ذوق وسرورندن اودلك يرتليدى تا اول يرتلان اودلك سكا هر ايكى عالمده بهره ونصيب اوليدى وقلبك درستلر وراستلر مرتبه سنى بوليدى ديمك اولور (مثنوى) زهرهٔ كان بهر حق كان بردرد * چون شهيدان از دو عالم برخورد * بر زهره كه حق تعالينك بهره سندن اوترى يرتله شهيدلر كبى ايكى عالمدن نفع وثمر بر يعنى بر كمسه نك يوركيكه حق جانبندن حاصل اولان حظ ونصيبدن اوترى فى سبيل الله يرتله وپاره پاره اوله اول كمسه ايكى عالمدن يمش بر ونفع بولور مراد سعادت دارينه واصل اولور ديمك اولور (مثنوى) غافلى هم حكمتست واين عمى * تا بماند ليك تا اين هم چرا * غافلى هم حكمتست ونعمتست * تا نپرد زود سرمايه زدست * غافللك هم حكمتدر وبو عمادخى حكمتدر تا بو وجود قاله واو غفلت وعمى سببيله آسوده اوله وليكن بو حده دك نيچوندر غافللك هم حكمتدر هم نعمتدر تا كم سرمايهٔ وجود فورى الدن اوچميه يعنى حقدن غافل اولمق وحقيقت حالدن نوعا عمى اولمق نفس الامرده نظر اولنسه عين حكمت ومحضا مصلحتدر انكيچونكه تا بو وجود اول غفلت معتدله سببيله نيجه مدت باقى قاله ومعيشت قيله وليكن اول حده دك غافل واعمى اولميه كه حقى قبول ايلمك مرتبه سنى بولميه وانبيا عليهم السلام واولياى كرامه مخالفت ايلمك محلنه ايرميه نعم غافللك عين حكمتدر ومحضا نعمت ومصلحتدر غفلت وعمى شول مرتبه يه ايرميه كه تا كم سرمايهٔ هدايت على الفور الدن اوچميه واستعداد ودولت اول غفلت مفرطه سببيله سندن اعراض ايدوب قاچميه غفلتك حكمت وعين نعمت اولمسى جلدا اولده پرسيدن صديقه از مصطفى عليه السلام سر خنده (استن اين عالم اى جان غفلتست) بيتك شرحنده مع التفصيل تحقيق اولنمشدر تكراره حاجت يوقدر (م ى) ليك نى چندان كه ناسورى شود * زهر جان وعقل رنجورى شود * ليكن اول قدر دكل كه براو كلمز ياره اوله جانك وعقلك زهرى اوله ورنجورلق اوله يعنى غفلت نفس الامرده اكرچه عين حكمت ومحضا نعمتدر وليكن اول قدر اولميه كه براو كلمز درد اوله وعلاج پذير اولمقدن كيرو قاله جانك وعقلك زهرى اولوب عقلى وجانى مسموم قيله وعقل وجانك رنجورلكنه سبب اوله مذموم اولان بو غفلت مفرطدر اما غفلت معتدله علاج پذير اولور وتربيهٔ مرشدان ايله شفا بولور (مثنوى) خود كه يابد اينچنين بازار را * كه بيك كل مى خرد كلزار را * بويله پرنفع بازارى خود كيم بولور كه بر دانه كل ايله كلستان وكلزار اله سن كلدن مراد تصديق ايلمك وشهادت كلمه سنى سويلمكدر كه كلزار جنت بونك ثمنيدر يلك كلدن مراد مال وتن اولسه ده جائزدركه بر كمسه فى سبيل الله انى بذل ايلسه

(ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آيت كريمه سنك موجبنجه حق تعالى انلرى اشترا
ايدوب انلره مقابله سنده ملك جنتى ثمن ويرركه مال وتن جنت ملكنه نسبت بركل وجنت ملكى مال وتنه نسبت
بركلزار كبيدر (مثنوى) دانه‌را صد درختستان عوض * حبه‌را آمدت صد كان عوض * مثلا بر دانه‌يه
يوز درختستان عوض اوله بر حبه‌يه سكز يوز معدن عوض كه يعنى بر حبه‌يه درختستان عوض ويرلسه وبراقچه‌يه
يوز كان ثمن قيلنسه بو نجلين بازارى كيم بولور وبو مرتبه سود ومنفعته از كمسه واصل اولور كركدركه بو بازارى الدن
قاچرميه سن وبو مرغ دولتى باشكه قونمش ايكن غفلت وجهالت سببيله اوچورميه سن ديدى (مثنوى) كان الله
دادن آن حبه است) تاكه كان الله له آيد بدست) كان لله اول حبه‌يى ويرمكدر تاكم كان الله له مفهومى اله كله يعنى
حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم من كان لله كان الله له بيورمشدر من كان لله ديمكدن مراد بركمسه كنديينك
بر حبه مثابه سنده اولان وجودنى حق يولنده بذل قيلمق وبالكليه الله ايچون اولمقدر چونكم بركمسه حبه مثابه سنده
اولان وجودنى الله يولنده بذل قيله وجمله نه‌سى وار ايسه الله ايچون اوله تاكم كان الله له كلامنك مفهومى انك النه كله
يعنى حق جل وعلا دخى اول كمسه‌نك ايچون ثمن اوله توضيح معنى اولدركه (من احبنى قتلته ومن قتلته فانا ديته) حديث
قدسيسنك موجبنجه بركمسه اللهى سوسه وجمله وارنى حق يولنده افنا قيلسه وتيغ محبت الهيده كشته
ومرده اولسه انك ديت وقيمتى خدا اولور وبالكليه فانى فى الله اولان بقا بالله مرتبه‌سن بولور (واذا تم الفقر فهو الله)
قولى بو معنايه دلالت واشارت اولور (مثنوى) زانكه اين هوى ضعيف بى قرار * هست شد زان هوى رب پايدار)
هوى فانى چونكه خود با او سپرد * كشت باقى دايم وهركز نمرد) زيرا كه بو ضعيف وبى قرار اولان هويت اول دايم
وپايدار اولان رب العالمينك هويتندن موجود اولدى هوى فانى چونكم كنديسنى اول هوى باقى‌يه تسليم ايلدى
اول هوى فانى باقى ودايم اولدى وهركز اولدى هودن مراد بونده هويتدر وهويت ماهيتدن عبارت اولور يعنى
هر انسان كه كندى ضعيف وبى قرار اولان بو وجودى وذاتى اول پايدار ودائم اولان رب العالمينك هويتندن موجوده
اولدى وظهوره كلدى هويت الهى عند اهل التحقيق هر شيده ساريه‌در وهر كسك وجودى وجود الهيه ايله
قائمدر وقيوميت الهى هر شيئى قايم وموجود طوتيجيدر پس هر شيئك وجودى وجود الهيدن حاصلدر وهر شيء
الهيدن خالى فرض اولندقده باطلدر نته‌كم (كل شيء ما خلا الله باطل) قولى بو معنايى شاملدر چونكم فانى اولان
ذات كندى موهومى اولان وجودنى اول باقى ولم يزل اولان ذاته تسليم ايلدى وانك حكمنه وقضاسنه
رضا ويردى وكندى نفسنك مراد ومقتضاسندن بالكليه كذر قيلوب ونفسنى اوازدن اول اولمك مرتبه‌سنه ايركوردى
بو دله كمسه باقى ودائم اولدى وهركز اولميوب موت وفنا مرتبه‌سندن نجات بولدى زيرا حقله باقى اولان وقلبنى وروحنى
عشق الهيله زنده قيلان هركز اولمز وانك وجود حقانيسنه اصلا فنا كلمز پس وجود فانينك وجود باقيده
فانى اولمسى وباقى اولان وجودله قائم اولوب بقا بولمسى قطره‌نك درياده محو اولديغنه ودريا حكمن بولديغنه تمثيل
ايدوب بيوررلر (مثنوى) همچو قطره خايف از باد وز خاك * كه فنا كردد بدين هر دو هلاك * چون باصل خود كه
دريا بود جست * از تف خورشيد وباد وخاك رست * ظاهرش كم كشت در دريا وليك * ذات او معصوم وپا برجا ونيك *
باد وخاكدن خائف اولان قطره هر بوايكيسيله فنا وهلاك اولور زيرا قطره باد سببيله منقلب اولور وخاك دخى
كندى‌يه جذب ايدوب هلاك قيلور چونكم قطره كندينك اصلنه كه دريا ايدى صچرادى ودريايه واصل اولدى
خورشيدك تف وتابندن وباد وخاكدن قورتلدى ودريانك وجوديله قائم اولوب هلاك مرتبه‌لرندن نجات بولدى
اول قطره‌نك ظاهرى اكرچه درياده كم ونابديد اولدى وليكن انك ذاتى مخاوف ومهالكدن معصوم ومحفوظ اولديغى
برنده‌در ودخى نيك ولطيفدر خلاصه كلام ونتيجه مرام اولدركه انسانك وجود موهومى وتعين فانيسى بر قطره
كبيدركه باد وخاك مرتبه‌سنده اولدقجه فنا وهلاكدن قورتجيدر زيرا كه قطره بوايكيسيله هلاك اولور كذلك وجود
انسانى دخى مادامكه هواى نفسانى وخاك جسمانى مرتبه‌سنده اوله خوف وخطردن خالى اولمز زيرا وجود
انسانينك بوايكيسى هلاك وفناسنه سبب اولور اما چونكم بركمسه كندى ارادت واختياريله اصلى اولان درياى
حقيقته مرتبه باد وخاكدن خلاص اولوب واصل اولسه اول مرتبه‌ده خورشيد حقيقتك تاب قهرندن بو هواى
نفسانى وخاك جسمانينك جذب ونشفندن وضررندن قورتلور حتى حقلرنده (لا خوف عليهم ولا هم يحزنون)
ديلن طائفه‌نك مرتبه‌سن بولورا كرچه اول كمسه فانى فى الله اولمغله انك ظاهرى فقير وحقير اولور وكم ونا پيدا اولمق
مرتبه‌سنى بولور وليكن انك ذات شريفه‌سى جميع مهالك ومخاوفدن معصوم ومحفوظ اولور وثابت قدم اولوب
سكينت وتمكين مرتبه‌سن بولورونيك ولطيف اولورونيكولكى ولطافتى زائل اولميوب ابد الاباد قالور ديمك اولور

(مثنوى) هين بده اى قطره خود را بى ندم * تا بيابى در بهاى قطره يم * اكاه اول اى قطره مثابه سنده اولان كمسه
ندمسز كنديكى وير تا قطره بهاسنده يم بوله سن يعنى اى قطره كبى حقير وناچيز اولان انسان كنديكى حق يولنده بذل
ايله ونفسكى انك طاعتنه وانقيادنه خرج وصرف ايله تاكم اول قطره كبى اولان وجوديكك بهاسنده درياى
معنوى بوله سن واكا عوض بحر حقيقته واصل اوله سن (م ى) هين بده اى قطره خود را اين شرف * در كف دريا
شو ايمن از تلف * آكاه اول اى قطره كنديكه بو عزت وشرفى وير درياننك كفنده تلفدن ومحو اولمقدن ايمن اول يعنى
اى قطره كبى اولان كمسه كنديكه شو عزت وشرفى ويركه اول درياى حقيقته كنديوبى بالكليه تسليم قيلمق وانك
حكمنده ومرادنده فانى اولمقدر چونكم كنديكى درياى حقيقته تسليم ايليه سن درياى حقيقتك دستنده ويد ارادت
وقدرتنده تلفدن امين اولورسن وهلاك وفنادن قورتلورسن (مثنوى) خود كرا آيد چنين دولت بدست) قطره را
بحرى تقاضا كر شدست * خود كيمك بو نجلين دولت الينه كلور قطره‌يى بر بحر عظيم تقاضا ايديجى اولمشدر بو سوز
كرچه آسيه لسانندن فرعونه دينلمشدر لكن نفس مطمئنه صاحبى اولان مرشدلردن نفس اماره صاحبى اولان
فرعون سيرتلره تعريض اولنمشدركه هر نفس مطمئنه صاحبى اولان مرشد نفس اماره صاحبى اولان فرعون
سيرتلرى انبيا عليهم السلامه متابعت ايلمكه بوكونه ترغيب وتحريض ايدرلر وديرلر (مثنوى) الله الله زود بفروش
وبخر * قطره ده بحر پر كوهر ببر * الله حقيچون الله حقيچون صات وآل يعنى بر قطره‌يى وير بر كوهر اولان
بحرى ال بو مصرع مصرع اولده اولان زود بفروش وبخر لفظن مفسر اولور (مثنوى) الله الله هيچ تاخيرى مكن
كه ز بحر لطف آمد اين سخن * الله حقيچون الله حقيچون هيچ تاخير وتوقف ايلمه زيرا بو سوز وبو دعوت سكا لطف وكرم
بحرندن كلدى يعنى البته بو خصوصده تاخيرا تيميوب اللهك رسولنه تابع اول زيرا بو دعوته متعلق اولان كلام حق
تعالينك لطفى درياسندن ظهوره كلدى كركدركه بو لطفى بيله سن ودرحال عصياندن وطغياندن تائب اولوب
اكا تابع اوله سن واقتدا قيله سن (مثنوى) لطف اندر لطف اين كم مى شود * كاسفلى بر چرخ هفتم مى شود * لطف
مخلوق بو لطف ايچره كم اولوركه بر اسفل چرخ هفتم اوزره اوله يعنى بر اسفل وحيواندن اضل اولان كمسه فلك سابع اوزره
كتسه وانده قرار ايتسه بو لطفك ايچنده سائر لطف كم ونابديد اولور زيرا بو بر نوع لطفدركه عقل وفهمه صغمز وتصور
وتخيله كلمز پس بر كمسه اللهك رسولنه تابع اولسه واكا كماليله تصديق قيلسه انك مرتبه‌سى چرخ هفتمدن عاليراك
اولور پس الله جانبندن بنده‌سنه بو بر عظيم لطفدركه غيرى لطفلر بو لطفك ايچنده محو ونابديد اولور هر كيمكه اللهك رسولنه
كمال متابعت قيلمق واندن كلنه مصدق اولمق ميسر اوله بو لطفك شكرنى قيلمق وعظم شاننى بيلمك اكا لازم اولور (م ى)
هين كه يك بازى فنادت بو العجب * هيچ طالب اين نيابد در طلب * اكاه اول سكا بو العجب بر اويون واقع اولمشدر هيچ
طالب سعى وطلبده بو لعبى بولمز اكرمات اولمقدن خلاص اولمق ديلرسك وبو جه مرتبه‌سن بولمق استرسك بو اويونى الدن
چقرمه تا فرصت فوت اولمسون وبو كارك نتيجه‌سى سندن كذر قيلمسون ديمك اولور بو تقدير اوزره بازى لعب معناسنه
اولور اما بازى طوغان معناسنه دخى اولسه جائزدر بو تقدير اوزره اكاه اول اى طاغى وباغى سكا بو العجب بر شهباز
دوشمشدركه مرادا ندن ايمان وهدايت جانبنه اولان دعوتدر هيچ بر طالب بو دولت وسعادتى مجرد كندى طلبيله
بولمز وسعى جسمانيه ايله اكا واصل اوله مز كركدركه اول شهباز بلند پروازى الدن بچورميه سن وجهل وغفلت
ايدوب انى بيانه اوچورميه سن ديدى بو جمله آسيه لسانندن فرعونه نصيحت ايلمك ايچون اوزره دينلمشدر لكن
فرعوندن مراد طريق الهيدن تجاوز ايلين كمسه اولور وآسيه‌دن مراد نفس مطمئنه صاحبى اولور پس نفس
مطمئنه صاحبى اولان مرشد نفس اماره صاحبى اولان طاغى وباغى مفسدى طاعت حقه وانقياد جناب مطلقه
بوكونه دعوت ايلدكارنى اشعار قيلورا كر فرعون سيرت اولان كمسنه لرهوا كه فى المثل هامان كبيدر اكا ميل
قيلمزلرسه وانكله مشاوره‌يه ومصاحبته مائل اولمزلرسه سعادت ابديه بولورلر وكفر ومعصيتدن كذر قيلورلر والله
ورسولله آشنا اولورلر اكر نفس مطمئنه صاحبنك سوزنى رد قيلورسه وهامان كبى اولان هوانك جانبنه مائل اولورسه
فرعون كبى سعادت ابديه‌دن محروم قالور وعاقبت كفر ومعصيت اوزره اولور العياذ بالله نته‌كم فرعون آسيه‌نك
سوزنى طوتميوب هامانله مشاوره‌يه ميل ايلدى (م ى) كفت با هامان بكويم اى ستير * شاه را لازم بود رأى وزير
وآسيه‌يه بويله ديو سويلدى اى مستوره بو رأيى هامانه سويلرم زيرا پادشاهه وزيرك رأى وتدبيرى لازمدر
(مثنوى) كفت با هامان مكو اين راز را * كور كمپيرى چه داند باز را * حضرت آسيه رضى الله عنها ديديكه بو رازى
هامانه سويله زيرا بر كور قارى بازى بيلمز يعنى هامانكه فى المثل بر كور كمپير كبيدر ودين وطاعته متعلق اولان
رازى بر شهباز عالى پرواز كبيدر پس بو رازى اكا سويلمك بر كور قارى‌يه بر شهبازى عطا ايلمك كبيدر اول كور قارى اول

بازسپیدڭ قدرینی نه بیلور حماقت وجهالتندن اكا خدمت ورعایت ایلرم دیونیجه جفا واهانتلر ایلرتسه كم بو بیان
شریفدن معلومڭ اولور (قصهٔ بازپادشاه وكمپیرزن (مثنوی) بازاسپیدی بكمپیری دهی) از ببرد ناخنش بهر بهی) مثلا
بریماض طوغانی برقاری عورته ویرسن اول كمپیر اول سپیدڭ ناخنینی ایلك ایلمكدن اوتری كسر یعنی زعم فاسدی
اوزره اول بازسپیدڭ طرنغنی قطع ایلمكی ایو زعم ایدوب واكا بو وجهله خدمت ورعایت ایلمك ظن ایلیوب انڭ مخالبنی
قطع ایلر (مثنوی) ناخنی كه اصل كارست وشكار * كور كمپیرڭ ببرد كوروار * برناخنی كه كارڭ وشكارڭ اصلیدر
كور قار یحك آنی بیلیوب كور كبی كسروانی ایو اولورزعم ایلر كور قاریدن مراد بونده نفس وهوا ودخی اصحاب
نفس واهل هوا اولور بازدن مراد ایمان واسلامه مستعد اولان كمسه لر اولور ناخندن مراد ایمان واقرار اولور كه
اصل كار وآلت شكاردر چونكم برصاحب نفس واهل هوانڭ دامنه ایمان واسلامه قابل اولان بركمسه
كرفتار اولسه اول اصل كار والت شكار اولان ایمان واقرارینی اندن ازاله ایلر واكا بوسكا خیر ونافعدر دیو سویلر
نته كم اول كمپیر اول بازڭ ناخنینی كسدكدنصكره اكا مرحمت وشفقت ایتمك طریقیله بویله دیر (مثنوی) كه كجا
بودست مادركه ترا * ناخنت زنسان درازست ای كیا * كه سنڭ مادرڭ قنده ایش كه سنڭ طرنقلرڭ بویله درازدر ای
اولو (مثنوی) ناخن ومنقار وپرش بربرید * وقت مهر این میكند زال پلید * انڭ طرناغنی وبورننی وقنادنی
كسدی محبت وشفقت وقتنده پلید ونابالڭ اولان عجوزه بویله ایلركه جاهل وغافل اولان اهل نفسڭ شفقت ومرحمتی
بوقبیلدن اولور (مثنوی) چونكه تتماجش دهد اوكم خورد * خشم كیرد مهرها را بردرد * چونكم اول كور كمپیر
اكا تتماج ویرر اول بازانی یمیه پس كمپیری خشم طوتار مهر ومحبتلر برتار كمپیردن مراد نفس واهل نفس اولور
تتماجدن مراد نفسڭ واهل نفسڭ پخته ایلدیكی رأی وفكری اولور وبازدن مراد روح واهل روح اولور چونكم كور
كمپیر كبی اولان اهل نفس برفكر ورأیی پخته ایلسه وآنی بكنوب كندی به خوش كلدكدنصكره برشهباز
سیرت اولان اهل روحه انی قبول ایلمكدن اوتری ویرسه وعرض ایلسه اول دخی آنی قبول ایلمسه درحال خشمه كلور
مهر ومحبتلرنی برتار یعنی محبت وشفقته متعلق اولان صفتلرنی كیدروب ازاله ایدر بویله دیو (مثنوی) كه چنین تتماج
پختم بهر تو * تو تكبر مینمایی وعتو * كه سندن اوتری بونڭ كبی لطیف تتماج پشردم سن تكبر وعتو كوسترسن
یعنی اول اهل نفس اولان جاهل دیركه بن سنكچون سكا نافع بویله برفكر ورأیی پخته ایلدم وسنی قبول ایلسون
دیو بویله لطیف سوزلر سویلدم سن ایسڭ بونی بكنمیوب تكبرلك وتجاوزلك كوسترسن وبنم پخته ایلدیكم رأی وفكره
التفات ایتمیوب اندن اعراض ایلرسن دیر (مثنوی) تو سزای انچنین رنج وبلا * نعمت واقبال كی سازد ترا * اول
كمپیر بازڭ آب تتماجه عدم التفاتنی كوردكده كندینڭ تتماجنی اقبال ودولت منزله سنده تنزیل ایدوب بازڭ صید
وشكارینی رنج وبلاء دایلیوب برسبیل توبیخ اكا بوكونه تقریع ایلیوب دیركه ای بازسن همان اول رنج وبلا اوزره
لایقسن مرادی بالڭ صید وشكاریدر نعمت واقبال سنی قچن دوزر یعنی بو آب تتماج كه بنم قتمده نعمت واقبالدر
سكا عرض ایلرم لكن سن بد بختلغكدن اندن معرض اولورسن سنكه بدبخت اوله سن سنی نعمت واقبال قچن
اصلاح ایلر دیر پس سن اول رنج وبلایه لایقسن دیركذلك اهل نفس واهل هوا دخی برباز سیرت وشهباز طبیعت
اهل عقلی وصاحب روحی كندیلره كرفتار اولمش اولدقده انڭ مشربنی وطبیعتنی بیلمیوب كندیلرڭ حظ ایلدیكی
فكر ورأیی پخته ایلیوب اكا بیررلر وعرض ایدرلر مرادلری بوكه اول رأی وفكری قبول ایلیه وروز وشب كندیلرڭ
خانه سنده مرغ خانه كبی خدمت ایلیه چونكم بازمشرب اولان صاحب عقل اندن نفرت قیله ومعرض اوله
درحال خشمه كلور ومهر وشفقتی ازاله قیلور واكا بوكونه عتاب وخطاب ایلركه ای بدبخت سن بونڭ كبی رنج وبلایه
لایقسنكه بنم جانبمدن سنكچون مهیا ایلدیكم شیلردن معرض اولوب كندی مشربڭ اوزره سیر ایتمك ومذهبڭ
اوزره كتمك استرسن بونڭ كبی نعمت واقبال سكا قچن لایق اولور دیروبن استرمكه سن برآدم اوله سن ودولتلر ومنصبلر
بوله سن سن ایسڭ بنم نصیحتمی قبول ایلمیوب درویش اولمق وطریق حقه سلوڭ قیلمق استرسن اول خودشنی
بی عرض وبی ناموس ایلردیو تخویف وتهدیدلر ایدر (مثنوی) آب تتماجش دهد كین را بكیر * كرنمی خواهی كه نوشی
زان فطیر * پس اول زال پلید اول بازسپیده آب تتماج ویرر بویله دیوكه بونی طوت یعنی بونی ای بازبه اكر استمز ایسڭ كه
اول فطیردن یمه سن فطردن بی خمیره دیرلر كه مراد بونده تتماجڭ خمیریدر یعنی اكر اول تتماجڭ خمیرنی استمز ایسڭ
تتماجڭ اول صوینی طوت وبونی كندیكه غدا ایت دیو اول بازه ویررمراد اهل دنیا بربازمشرب اولان عاقله اولا كندی
فكر ورأیینی عرض ایلیوب انڭ اول رأی وفكرندن استغناسنی واعراضنی كوردكلرنده رأی وفكرلرندن حاصل
نصح وپندی اكا ثانیا ویررملری اولور كه باری بزم رأی وفكرمزی قبول ایلمدڭ ایسه نصح وپندمزی باری طوت

وبونی حسن قبولله قبول ایت دیملری اولور (م ی) آب تتماجش نكیرد طبع باز * زال پربنجه شود خشمش درازا بازڭ
طبیعتی انڭ آب تتماجنی طوتمز پس زال پلید دایمنجور وانڭ خشمی اوزون اولور (م ی) ازغضب شوربای سوزان برسرش
زن فروریزد شود كل مغفرش * غضبندن یاقیجی امی شوربانی اول بازڭ باشی اوزره زن دوكرانڭ سر ومغفری كل اولور
مغفر توغلغه یه دیرلر بونده فرق سر مراد اولور كذلك قچن برباز مشرب عاشق اهل دنیانڭ آب تتماج كبی اولان نصح
وپندنی طوتمسه وانلرڭ سوزن قبول ایتمسه خشمه كلورلر وایخنوب اكا غضب قیلورلر حتی غضبلرندن جكرسوز
اولان سوزلرنی انڭ اوزرینه دوكرلر بلكه آنی برازدوكرلر حتی انڭ دپه سی یاریلور ومجروح وكل اولمق مرتبه سن بولور
(مثنوی) اشڭ ازان چشمش فروریزد زسوز) یادآرد لطف شاه دلفروز) زان دو چشم نازنین بادلال) كه زچهرهٔ شاه
دارد صد كمال) الم سوزندن بازڭ اول لطیف كوزندن یاش آشغه دوكاور پس اول بازدلفروز اولان شاهڭ لطفنی
یادنه كتورر اول ایكی نازنین بادلال كوزلرندن یاش اقیدركه شاهڭ چهره وجمالندن یوز كمال طوتار بازدن مراد بونده
روح انسانیدر دینلسه ویاخود انبیاء علیهم السلام واولیای كرامدر دینلسه هم جائز اولور شاهدن مراد خدای تعالی
اولور وكمپیردن مراد عجوزهٔ دنیا اولسه واهل دنیا دخی اولسه جائز اولور حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی هامانی
كمپیره وحضرت موسی علیه السلامی وانڭ رازنی بازه تشبیه ایدوب كور كمپیر بازڭ قدر وشرفنی نیجه بیلمزسه هامان
دخی حضرت موسی علیه السلامی وانڭ رازنی انڭ كبی بیلمزدیكی بوبیانده افاده ایلدكارندنصكره مناسبتله شهبازان
عالم رازڭ دخی اهل دنیا ایله اولان احوالنی بیان ایلیوب بو اسلوب اوزره تعبیر وتقریر بیوررلر انبیا علیهم السلام
واولیای كرامدن هر برباز بلند پرواز كه اهل دنیانڭ واصحاب نفس وهوانڭ مابینلرینه دوشوب قضا ایله انلرڭ دامنه
كرفتار اولدقلرنده واول پلیدلر بونلرڭ شرف وعزتنی بیلمیوب بونلری كندی طبیعتلرینڭ مقتضالرینه اویدرمق
خصوصنده نیجه نوع ایله تكلیفلر قیلدقلرنده بونلر دخی انلرڭ تكالیفندن وطبیعتلرینڭ مقتضیاتندن مجتنب ومعرض
اولدقلرنده اول پلیدلر بو رشید وسعید اولان سلطانلرڭ هر برینه اذا وجفالر ایدرلر وانلرایله جنك وجدل قیلمق طریقنه
كیدرلر چونكم انلردن هر بری بو اهانت وحقارتی كه بونلردن مشاهده قیله سوز وحرارتندن انڭ لطیف اولان
كوزندن سرشڭ دیده آشغه دوكاور واغلیوب ناله قیلور درحال كوكلره شعله ویرن وقلوبی منور قیلان پادشاهڭ لطفنی
تذكر ایلركه بویله عظیم الشان پادشاه ایكن اكا بی حساب تعظیم وتكریملر قیلوردی وخاطر نوازلقلر ایدوب
انعام واحسانلر ایلردی پس انلرڭ هر بری فی حد ذاته بویله حقیر ودنی ایكن بونلرڭ قدرنی وشرفنی بیلمیوب اذا وجفا
ایلدكارینه متألم اولوب اغلرلر وكوزیاشی دوكرلر اول غنج ودلال ایله اولان ایكی نازنین كوزلرندن كه شاه حقیقتڭ جمالنی
مشاهده ایلمكدن نیجه یوز كمال طوتار (مثنوی) چشم مازاغش شده پرزخم زاغ) چشم نیك از چشم بد با درد وداغ
اول بازبلند پروازڭ چشم مازاغی زخم زاغدن پراولمشدر ایو كوز بد كوزدن دردلو وداغلودر یعنی اول بازسیرت
وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادتڭ باطله وماسوایه زیغ ومیلی اولمین مبارڭ كوزلری زاغ مشرب اولان اهل
دنیانڭ اذا وجفاسندن پرزخم اولمش ونیجه زمان خسته ومجروح قالمشدر بوحالت مقرردر (وان یكاد الذین كفروا
لیزلقونك بابصارهم) آیت كریمه سنڭ مفهومی اوزره ایو كوز برامن كوزدن دردلو وداغلو اولور وچشم بد نیجه نیك
چشم اولان وجود شریفلره اصابت ایدوب انلری خسته ومجروح قیلور نته كم سلطان الكونین علیه افضل التحیة
والتسلیم حضرتلرنی بنی اسد قبیله سنڭ عیانلرینڭ بد چشملری دوشوروب زمین اوزره یقمغه قریب اولدیلر
قصه سی بشنجی جلدده دربیان آنكه هیچ چشم بدی آدمی را چنان مهلك نیست بیاننده بو آیت كریمه نڭ تفسیرنده
مذكور اولمشدر وچشم مازاغش تعبیریله سورهٔ نجمده اولان (مازاغ البصر وماطغی) آیت كریمه سنه تلمیح بیورلمشدر
نته كم اول صاحب سعادت شب معراجده آسمانه واردقده عجایب ملكوت وغرایب جبروت وبدایع عالم
لاهوت اول حضرته كندیلرنی عرض ایلدكده چشم شریفلری بو جمله یه مائل اولمیوب وجناب عزته توجه طریقندن
تجاوز قیلمیوب وصال جانانه سهم سدید كبی سیر قیلدیلر وحضرت خدانڭ اولقدر الطافنه وكرمنه مظهر اولدیلر كه
تعبیر وتقریری ممكن اولمزبعده بوقدر انبیای عظامڭ واولیای كرامڭ ارواح مقدسه لرینڭ تبجیل وتفخیملرینه
محل اولدیلر كه انڭ تفصیلی وتحقیقی بو مختصره صغمز چونكم بوقدر شرف وعزتلری كوردیلر بعده كاوب
مرتبهٔ بشریته نزول بیوردیلر وخلقه حق تعالینڭ احكامنی ورسالتنی ابركوردیلر ابوجهل وابولهبدن وانلرڭ
توابع ولواحقی اولان كفره وفجره دن اولقدر جفا واذالر كوردیلر كه تعبیری قابل اولمز نته كم (ما اوذی النبی مثل
ما اوذیت) بیوردقلری بو معنایی مؤید اولور پس هر شول كوز كه جمیع ماسوایه میل قیلمیه وطریق محبت الهیه دن
متجاوز اولمیه اكا چشم مازاغ تعبیری لایق اولور وچشم مازاغڭ صاحبنه اول حضرتڭ خلیفه سی ووارثی

دینور وبوجمله ابیات شریفه ده تعریف اولنان وتوصیف قیلنان چشم شریفدن مراد وارث حضرت نبوی اولان
اصحاب کمالدر بلکه علی العموم انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن هر بر کاملک چشم لطیفنک شانی تعریف
وتوصیف اولور (مثنوی) چشم دریا بسطتی کز بسط او * هر دو عالم می نماید تار مو * بر دریا بسطت کوز که انک
بسطندن هر ایکی عالم اکا نار مو کورینور دریا بسطت وصف ترکیبیدر رانده اولان یا وحدت ایچوندر یعنی اول
باز بلند پرواز وشهباز عالم راز که دریا بسطت وبحر وسعت اولان چشم شریفی که انک بسطت وسعتنه نسبت هر ایکی
جهان بر قیل کبی کورینور هر شول بصر که عنایت الهیه ایله مکحل وانوار ربانیه ایله منور اولسه بر مرتبه وسعت
وبسطته مالک اولور که هر ایکی عالم انک رؤیتنه نسبت قیل قدر کورینور وبحر محیط اول چشم دریا بسطتک منبعندن
بر قطره ونور بسیط اول شمس حقیقتک مطلعندن بر لمعه کبی اولور کما قال ابن الفارض (بیت) ومن مطلعی نور البسیط
کلمعة * ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة (مثنوی) کر هزاران چرخ در چشمش رود * همچو چشمه پیش قلزم کم شود *
اکر هزاران چرخ وفلک انک چشمنه کیده چشمه کبی دریای قلزم اوکنده کم اولور یعنی شول بر کوز که عنایت الهیه ایله
مکحل وانوار ربانیه ایله منور اوله اکا بر مرتبه وسعت کلور که اکر هزاران چرخ وافلاک انک کوزینه کتسه واول چشم
منیر بوجهله به نظر ایتسه جمیع اشیا بر چشمه دریای محیطک قننده کم وناپدید اولدیغی کبی اول چشم منیرک اوکنده کم
وناپدید اولوردی (مثنوی) چشم بکذشته ازین محسوسها * یافته از غیب بینی بوسها * بو محسوسلردن کچمش کوز
غیب بینلکدن بوسه لر بولمشدر یعنی محسوساته مقید اولمقدن وصور مکوناته نظر قیلمقدن خلاص اولان وبواطن
اشیایه نظر قیلان بصر غیب بین اولمقدن واسرار غیوبی مشاهده ومعاینه قیلمقدن بوسه لر بولمشدر بوسه لرده بر ایکی
وجه جائز اولور اولا حظ ولذت معناسنه استعاره اولنور بو تقدیر اوزره معنی بو محسوساتدن تجاوز ایدوب بواطن
اشیایه ناظر اولان کوز غیب بین اولدیغندن اوتری محبوب ذاتی ومعشوق ازلیدن بوسه لر بولمش یعنی حظلر
ولذتلر بولمش دیمک اولور وثانیا اوپمک معناسنه اولوب معنی بو محسوساتدن خلاص اولان وعالم معنایه نظر قیلان کوز
غیب بینلکدن اوتری ارواح مقدسه ونفوس مطهره دن بوسه لر بولمش وملائکهٔ مقربین انک چشم حقیقت بینی
نیجه تفخیم وتبجیل ایله تقبیل قیلمشدر دیمک اوله نته کم بر نیجه کمسه بر بعید اولان شیئه نظر قیلسه لر جمله دن بریسی آنی
کورسه وادراک قیلسه بعض کمسه لر آفرین سن آنی کوردک دیو انک کوزن اوپرلر پس غیب بین اولان کمسه نک کوزنی
ارواح مقدسه نک ونفوس مطهره نک اوپملری اکا تحسین ایلملرندن وتفخیم قیلملرندن عبارت اولور (مثنوی) خود
نمی یابم یکی کوشی که من * نکتهٔ کویم ازان چشم حسن) خود بنم سوزمک استماعنه قادر بر کوش پر هوش بولمزمکه
بن اول چشم حسندن اکا بر نکته سویلیم یعنی نکته شنو وسر شناس بر کوش پر هوش صاحبی ناس ما بیننده
بولمزمکه اول عین شریف وانسان لطیفک اسرارندن اکا بر سر دیم وبر نکته سویلیم چشم حسندن بونده انسان
کاملک وجودی اولور شو ملابسه ایله که انسان کوزلک نکته دیرلر انسانه انسان دید کاری اشیا ما بیننده انسان العین
منزله سنده اولدیغندن اوترید روشیخ اکبر قدس الله سره حضرتلرینک قولی اوزره حضرت حقه انسان العین منزله سنده
اولدیغندن اوتریدر پس بونده چشم حسن دیمک انسان حسن دیمکدن عبارتدر بو نکته یی فهم ایلد کسه بو بیتک
معناسی بویله دیمک اولور که طلبه ما بیننده اسرار فهم ایلر بر قولاق صاحبی بولمزمکه بن اول احسن اولان انسانک
نکات واسرارندن اکا بر نکته سویلیم وبر سر نقل ایلیم تا اول انسان العین منزله سنده اولان کاملک علوم رتبه سنی
بیله وعظم شانته بر مقدار عالم اوله پس انک عظم شانی وعلوم رتبه سنی طالب اولنلره تعریفدن اوتری بر مقدار بیان
ایلیوب بیوررلر (مثنوی) میچکید آن آب محمود جلیل * می ربودی قطره اش را جبرئیل * تا بمالد بر پر ومنقار
خویش * کرد هد دستور یش آن خوب کیش * اکر چشم حسندن جلیل القدر اولان آب محمود طاملسه ایدی
حضرت جبرائیل علیه السلام انک قطره سنی قپاردی محمودک جلیله اضافتی موصوفک صفتنه مضاف اولمسی
قبیلندندر جلیلدن مراد خدای تعالی اولوب معنی اکر جلیل اولان خدانک محمود اولان آب رحمی طاملسیدی
انک قطره سن جبرائیل قپاردی دیمک دخی جائز اولور ولکن اولکیسی اولیدر وسیاق وسباقه دخی انسبدر تا کم
اول قطره یی کندینک پر ومنقارنه سوره واندن رونق ولطافت حاصل ایلیه اکر اول خوب کیش اکا بر دستور ویریدی
خوب کیشدن مراد چشم حسن لفظیله معبر عنه اولان انسان کاملدر وانسان کامل اصل حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمدر ودخی جمیع انبیا ومرسلیندر ودخی اول حضرتک کمالیله وارث اولان اولیا وکملیندر وجلیل
القدر اولان آب محمودن مراد انسان کاملک وجود شریفندن تقاطر ایلین علم لدن آیدر که انک هر بر قطره سی
ملائکهٔ مقربینک وجبریل امینک مغبوطی ومرغوب ومحبوبی اولمشدر که حیا بخش ارواح مقدسه ولطافتده

عقول مجرده ونفوس مطهره اولمشدر وقطرات علوم لدنیه نک بو دیده منزله سنده اولان کامللرک وجود شریفلرندن
ظهور وخروج ایلمسی دموعک چشم حسندن خروج وظهور ایلمسنه نوعا مشابه اولدیغیچون حضرت مولانا
قدس الله سره الاعلی حضرتلرینک می چکید آن آب محمود جلیل تعبیریله انسان کاملک وجودندن قطرات علوم
لدنیه نک تقاطر ایلمسنه اشارت قیلمش واندن کتابت ایلمشدر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمک اولور که اول
چشم حسندن یعنی انسان شیرین دهندن اول جلیل القدر اولان آب محمود اکر طامله یدی یعنی اول عظیم القدر اولان
علم لدنی وآب حیات معنوی انک عین شریفندن اکر تقاطر ایلیدی انک قطره سنی روح القدس حضرتلری بویله
عظیم الشان ایکن قپایدی ونیجه ذوق وشوقله آنی اخذ ایدیدی تا کم اول قطره یی کندینک پر وبالنه ومنقارنه
سوریدی واول قطره دن کندی به نیجه منفعتلر ویریدی وفائده لر کوریدی اکر اول خوب مذهبلو ومحبوب مشربلو
اولان انسان کامل اکا بر دستور ویریدی بونده انسان کامل اولنلرک وکمال مرتبه سن بولنلرک سرشک دیده لرینک
ملائکهٔ مقربین قتنده مغبوط ومحبوب اولدیغنه دخی دلالت واشارت واردر نته کم شیخ عطار قدس سره حضرتلری
مقالات ارواح نام کتابنده بو حکایتی نظمه کتورمشلر وتحقیق مرتبه سنه یتورمشلردر (الحکایة) بر کون جنید
بغدادی قدس الله سره حضرتلری بر بوله کیدردی کوردیکه ابلروده اوکنده آسمانک ملکلری بری بری آرد نجه زمینه
نزول قیلدیلر وبر نسنه یی سرعتله بری برندن قاپشوب الدیلر عجبا بو نه اوله دیو متحیر اولدی پس ایلرو واروب انلرک برینه
سؤال قیلدی ودیدیکه بو سرعت ورغبتله بری بریکزدن قاپشوب الدیغکز نه شیدر جواب ویردیلر که سندن مقدم حق
تعالی حضرتلرینک بر مقبول بنده سی بورادن کذر قیلدی وشوق الهی درونته غلبه ایدوب شوق وذوقله براه چکوب
کوزلرندن بر قاچ قطره یاش زمینه دوکدی (انین المحبین وبکاء المستغفرین احب الی الله من تسبیح الملائکة المقربین
مضمونی اوزره قطرات سرشک عند الله نه مرتبه مقبول ومحبوب اولدیغنی بیلوب اول عاشق خدانک کوزندن نزول
ایلین قطره لری قاپشمغه سرعت ورغبت ایلدک تا کم اول قطرات سببیله قربت ورحمت حقه زیاده مظهر اوله وز وانک
حرمتنه نیجه لطفلر وکرملر بوله وز دیدیلر (مثنوی) باز کوید خشم کمپیرار فروخت * فر ونور وصبر وعلم را نسوخت
باز جانم باز صد صورت تند * زخم بر ناقه نه بر صالح زند) باز کندی به تسلیه ویروب دیر که کمپیرک خشمی کرچه
شعله لندی فر ورونقمی ونورمی وصبرمی وعلممی یاقدی جانمک بازی کبیر وبوز صورت طوقور زخمی ناقه اوزره اورر صالح
اوزره اورمز یعنی باز سیرت وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادت دیر که اکرچه معدن غفلت وجهالت اولان اهل
دنیانک کندیلرک مشربنه ضد اولدیغمی کوروب خشمی یالکندی وبکاسم وجفا ایلدی ولیکن کروفرمی ونور
وصبرمی وعلم وحلممی ازاله ایلمکه قادر اولمدی اکر صورتمه ضرر ونقصان ویردیسه ده لابنسدر زیرا بنم جانم شهبازی
کبیر وبوز اولکی کبی رسم وصورت پیدا ایلر زخم هر نه ایسه بدن ناقه سی اوزره واقع اولور صالح اولان روحه اولمزنته کم
ثمود قومی ناقه یی عقر ایدوب اکا زخم اوردیلر حضرت صالح علیه السلامه زخم اوره مدیلر وضرر ایرکوره مدیلر پس
اهل دنیا چن کندی زمانه سنده صالح اولان بر اهل سعادته خشم واهانت ایلسه لر انک ذات کریمه سنه واوصاف
علیه سنه ضرر ایرشدرمکه قادر اوله مزلر لازم کاورسه انجق جسمنه وصورتنه ضرر ونقصان ایرشدررلر مادامکه
بر کمسه نک روحنه واوصاف حمیده سنه ضرر کلیه مجرد جسم ورسمه کلان ضرره ضرر دیمزلر (م ی) صالح ار یکدم که
آرد باشکوه) صد چنان ناقه بر آید متن کوه * صالح بردمدنکه اول دخی شکوهله کتورر بو معنی ازراء معجمه ایله اولدیغی
اوزره در بعض نسخه ده راء مهمله ایله دخی واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی حضرت صالح علیه السلام هیبت
وشکوهله اکر بردمکه کتوره کوهک متنی وبطنی انجلین بو ناقه طوغرر یعنی اول ناقه که بطن کوهدن ظهوره کلمشدی
حضرت صالح علیه السلامک دعاسیله اندن تولد قیلمشدر چونکم صالح علیه السلام باقی اوله همان دمکه بوز
ناقه نک ظهور ایچون دخی دعا قیله باذن الله انک کبی بوز ناقه متن کوهدن ظهوره کاور کذلک چن اهل دنیا وثمود
قومی کبی اولان اصحاب نفس وهوا کندی زمانه سنک صالحی اولان اولیای کرامدن برینک ناقهٔ جسدنه متعلق
اولان بر آلتنی قطع قیلسه لر وصورتنی تحقیر ایدوب انک لوازمنه نقصان ایرکورسه لر مادامکه انک روحی برنده برقرار
واوصاف علیه سی بی نقصان وپایدار در اول اهانتدن واول عداوت وحقارتدن اکا ضرر کلمز زیرا همان دمکه اول
صاحب کرم درون دلدن قوت وصداقتله بردم کتوره وحق تعالی حضرتلرندن دعا ورجا قیله متن کوه عالمدن
انکچون ناقهٔ جسمه متعلق نیجه صورتلر وقوتلر تولد ایلر واول اهانت وحقارتلر همان نته کم اول منکرلرک وجودلرینه
عودت ایلر (مثنوی) دل همی کوید خموش وهوش دار * ورنه در اند غیرت بود و تار * غیرتش راهست صد حلم نهان
ورنه سوزیدی بیکدم صد جهان * کوکل دیر که خموش اول وعقل طوت یوخسه غیرت الهی پودو تاری بر تار بودار غه

دیرلرنار ارشه دیرلر بوراده عرض وطولدن استعاره اولور یعنی کوکل بکا دیرکه بو اسراری کشف ایلمکدن سکوت
ایت وعقل طوت واکر سکوت ایلمزسک غیرت الهی طولا وعرضا بالکلیه استاری برتاروروی حقیقته پرده اولان
حجابی هتک ایلر پس هرکسک سری ظهور ایلمک لازم کاور بوخود جائز دکلدر بلکه الان برمقدار استار باقی قاله
ویوم قیامت اولدقده غیرت الهی جملسنی هتک ایدوب حقایق وسرائرک کلیسی اول کونده ظهوره کله دیمک اولور
غیرت الهی سنک وجودکی ویاخود جسدکی برتار ومحو ایدر دیو معنی ویرمکدن اولکی تعبیر اولی اولور. وبیت ثانی
سؤال مقدره جواب اولور کان برکسه دیرکه غیرت الهی چونکه بو مرتبه ده دریا استاری نیچون برتمز
وحقایق واسراری نیچون کشف ایتمز جواب اولدرکه اول خدانک غیرتنده یوز حلم نهان واردر واکر اول حلم نهانی
وکرم مخفی انک غیرتنده موجود اولمیدی بردمده یوز جهانی یاقردی ونیجه بیک کون ومکانی ان واحده ایچره صدمهٔ
غیرتله یقردی غیرت برموجب حدیث (ان الله غیور) نعمت الهیدر وغیرت غیر مشاهده سنده حاصل اولورا کر
ملاحظهٔ غیر اولمسه غیرت اولمزدی پس حق تعالینک بو اشیایه غیرتی بو اشیا انک غیری اولدیغی اعتبار له اولور وحدت
ذات الهی هردم استرکه کندیدن غیری بو عالمده واول عالمده برمالک الملک اولمیه واغیار وسوی مرتبه سنده براحد
قالمیه حقایق وسرائر ظهوره کله واستار مرتفع اولوب (لمن الملک) سوالنی و (لله الواحد القهار) جوابنی کندی دیه
وکندی اشیده لکن رحمت رحمانیه وحلم وکرم الهیه بو اشیانک وجودنی وحدت ذاتیه نک غیرتندن حفظ وحمایت ایدرلر
اکر رحمت رحمانیه وحلم وکرم الهیه اولمیدی انک وحدت ذاتنک غیری بردمده یوز جهانی یاقیدی واکر بو پرده لر
کشف اولیدی انک سبحات وجهی جمیع اشیانی احراق ایدیدی دیمک اولور پس بعد بسط هذه المعارف بنه اول قصه
بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) نخوت شاهی کرفتش جای پند* تا دل خود را زپند پند کند* شاهلق نخوتی
پندیرنی طوتمش حتی پندک بندندن کندی کوکلنی قوپاردی یعنی فرعونک پادشاهلغنک کبر ونخوتی قلبنده
اولان جای نصیحتی بالکلیه طوتوب موعظت ونصیحته انک قلبنده اصلا محل قومدی تا کم کندی کوکلنی نصیحت
قیدندن خلاص ایدوب وکندینک وزیری اولان هامان ایله مشاوره ایلمکه میل قیلوب آسیه یه بویله دیدی (مثنوی)
که کنم با رأی هامان مشورت* کوست پشت ملک وقطب مقدرت* که هامانک عقل ورأییله مشورت ایلیم زیرا که
او ملکک ارقه سی ومقدرتک قطبیدر یعنی فرعونک جانی آسیه نک نصح وپندنی قبول ایلیوب اکا بویله دیدیکه وزیرم
هامانک رأییله بکا مشورت ایلمک لازمدرکه اول معین وظهیر مملکت واصل ومدار قوت وقدرتدر شاهلره کندی
وزیری ایله مشاوره ایلمک لازم اولورا کر مشاوره ایلمزسه صولکی دمنده نادم اولوردیدی حاصل کلام (الخبیثات
للخبیثین) آیت کریمه سنک موجبنجه خباثت جبله سنک مقتضاسی اوزره کندی کبی خبیث الوجود اولان هامانک
رأی وعقلنه مائل اولدی وانکله مشاوره یه توجه قیلدی وکندی جنسنه میل ایلدی (مثنوی) مصطفی را رأی زن
صدیق رب* رأی زن بوجهل را شد بولهب* عرق جنسیت چنانش جذب کرد* کان نصیحتها به پیشش کشت سرد
جنس سوی جنس صد پره برد* بر خیالش بندها را بر درد* نته کم مصطفی علیه السلام حضرتلرینک رأی زنی رب
العالمینک صدیق اولان بنده سی ابوبکر رضی الله عنه حضرتلری ایدیکه (الطیبات للطیبین والطیبون للطیبات)
بیورلمشدر ابوجهلک رأی زنی ومستشاری ابولهب اولدی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) دینلمشدر
جنسیت البته انضمامه علت اولمسی مقرردر عرق جنسیت انی هامان طرفنه انجلین جذب ایلدیکه اول پند
ونصیحتلر انک قتنده سرد وبارد اولدی زیرا هرکسه خلاف جنسنک نصح وپندی سرد وبارد کاور وکندی جنسنک
بارد اولان کلامی معقول ومناسب کورینور زیرا کندینک جنسی جانبنه جنسی یوز قناد له اوچار جنسنک خیالی
اوزره بندلری برتار یعنی (الجنس الی الجنس یمیل) مقتضاسنجه هر جنس کندی جنسی جانبنه کمال میلی اولدیغندن
نیجه یوز میل ومحبت قنادیله اوچار وتوجه ایلر اول جنسنک خیالی اوزره نیجه قیودی قطع ایلر وانک مقارنت
ومصاحبتنه محبت ورغبت قیلر (بیت) عاقلی عاقل بولور دانایی دانا دونی دون* جنسنه میل ایلر البته جهانده
هرکشی* قولی بو مضمونی مؤید اولور وبو ابیاتی دخی بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (قصهٔ آن زن که طفل او بر سر ناودان
غژید وخطر افتادن بود واز علی مرتضی رضی الله عنه چاره جست (م ی) یک زنی آمد بپیش مرتضا* کفت شد
بر ناودان طفل مرا* حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنه قتنه برخاتون کلدی دیدیکه یا علی اولاق اوزره
بنم طفلم کتدی (مثنوی) کرش میخوانم نمی آید بدست* ور هلم ترسم که افتد او بپست* اکر انی دعوت ایلرسم اله
کلمز واکر ترک ایلرسم قورقرمکه اول آشغه دوشر (مثنوی) نیست عاقل تا که دریابد چو ما* کر بکویم کز خطر
سوی من آ* اول طفل عاقل دکلدرکه بزم کبی فهم وادراک ایلیه اکر خطر وضرردن قاچ بنم طرفمه کل دیرسم بو سوزی

فهم ایلمز وکندی به ضرر اولنی بی عقل اولدیغندن ادراک قیلمز دیدی (مثنوی) هم اشارت را نمیداند بدست* ور بداند
نشنود این هم بدست* ال ایله اشارتی هم بیلمز واکر اشارتی بیلورسه ده اشتمز وآنکله ایش ایتمز بو دخی بدتردر
(مثنوی) بس نمودم شیر وپستان را بدو* او همی کرداند از من چشم ورو* پس اکا شیر وپستانی کوستردم اول بندن
چشم وروینی دوندررهرکز میل وتوجه ایلمز (م ی) از برای حق شمایید ای مهان) دستکیر این جهان وآنجهان) حق
رضاسیچون ای اولولر همان سزسکز بو جهانک واوجهانک دستکیری خطاب حضرت علی رضی الله عنهیه دریانک
یاننده اصحابدن برقاچ کمسه اولدیغی اعتباریله جمعه خطاب ارلنمش اوله ویاخود اول حضرتی جمع منزله سنه تعظیمدن
اوتری تنزیل ایلمش واحده جمع خطابی جائزدر تعظیم مراد اولندقده نته کم (رب ارجعونی ده ارجعونی) خطابی بعضلر
تکریر ایچوندر دیمشلر وبعضلر دخی تعظیم ایچوندر دیمشلر نته کم برکسه یه تعظیم مراد ایلسک سز شویله سز
دیرسن بو دخی بویله در (مثنوی) زود درمان کن که میلرزد دلم* که بدرد از میوهٔ دل بکسلم* تیز درمان ایله که
بنم دل وجانم دترکه درد له کوکل میوه سندن منقطع اولورم بنم کوکلم مضطرب اولور ولرزه قیلور شو قورقودن
اوتری که درد ومحنتله ثمرهٔ فؤادمدن جدا اولم واضطراب ایله اندن مفارقت قیلم دیدی (مثنوی) کفت طفلی را
بر اور هم بیام* تا که بیند جنس خود را آن غلام* پس حضرت علی کرم الله وجهه اول زنه دیدیکه وار اول دامه هم
بر طفلی کتور تا اول غلام کندینک جنسنی کوره (مثنوی) سوی جنس آید سبک از ناودان* جنس بر جنسست عاشق
جاودان* اول اولوقدن کندینک جنسی جانبنه خفت وسرعتله کلور زیرا جنس کندی جنسی اوزره ابدی عاشقدر
الجنس الی الجنس یمیل) کلامی بو خصوصده قول صادقدر (م ی) زن چنان کرد وچو دید آن طفل او* جنس خود
خوش خوش بدو آورد رو* اول زن انجلین ایتدی یعنی حضرت علی رضی الله عنهک دیدیکی اوزره بر طفل کتوروب
ناودانه متصل اولان بام اوزره قودی چونکه اول زنک ناودان ایچره اولان طفلی کندی جنسنی کوردی خوش خوش
اکا یوز کتوردی جنس خود ما قبلنه مصروف اولور (م ی) سوی بام آمد ز متن ناودان* جاذب هر جنس را هم جنس
دان* اولوق اوزرندن طام جانبنه کلدی پس هر جنسی جذب ایدیجی انک جنسی بیل (مثنوی) غژ غژان آمد بسوی
طفل طفل* وارهید او از فتادن سوی سفل) اول ناودانده اولان طفل بام اوزره اولان طفلک جانبنه سورتنوسورتنو
کلدی آشغی جانبه دوشمکدن کیرو قورتلدی الحق اول حضرت فتی حکیمانه تدبیر ایدوب بو اسلوب ایله اول
طفلی زمینه دوشمکدن وهلاک اولمقدن خلاص قیلدی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو قصه دن طالبلره
حصه نه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوردی (مثنوی) زان بود جنس بشر پیغامبران) که بجنسیت
رهند از ناودان) پس بشر فرمود خود را مثلکم) تا بجنس آیند کم کردند کم) جمیع پیغمبرلر بشر جنسی اندن اوتری
اولورکه بشر جنسیت سببیله ناودان دنیادن خلاص اولور یعنی انبیای عظام علیهم السلام بشر جنسندن انکیچون
اولدیکه خلقه انلرک جنسیتی اولدیغی واسطه ایله خلق انلره میل قیلهلر تا کم انلر جانبنه میل ومحبت قیلمغله ناودان دنیادن
خلاص اوله لر وآشغه جهنمه دوشمیوب مرتبهٔ اعلا جانبنه ترقی قیله لر پس جملهٔ انبیا علیهم السلامدن اول نبی
مکرم صلی الله علیه وسلم کندی یه سزک کبی بشرم دیو بیوردی تا کم کندی جنسلرینه کله لر کم اولمیه لر کردند
لفظنده کم کاف عربینک فتحه سیله اوقنور وآخرده اولان کم کاف فارسینک ضمه سیله اوقنور کم کردند کم دیمک ضایع
نکردند معناسنه اولور ومصرع اول سورهٔ کهفک آخرنده اولان (قل انما انا بشر مثلکم یوحی الی) آیت
کریمه سنه اشارت اولور بو آیت کریمه نک تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده مرور ایلمشدر (مثنوی) زانکه
جنسیت عجایب جاذبست* جاذب جنسست هر جا طالبست* زیرا جنسیت عجایب بر جاذبدر هرنه پرده که
بر طالب واردر انک جاذبی کندی جنسیدر یعنی هر پرده که بر طالب اولسه انک مطلوبی نوعا کندینک
جنسیدرکه انی کندی جانبنه جذب ایدر اکر اول مطلوبی من حیث المعنی انک جنسی اولمیدی اول طالب
اکا میل ومحبت قیلمزدی (مثنوی) عیسی وادریس بر کردون شدند* با ملایک چونکه همجنس آمدند) کورمزمیسن
حضرت عیسی وحضرت ادریس علیهما السلام فلک اوزره کتدیلر چونکیم ملائکه ایله هم جنس کلدیلر حضرت نبی
علیه السلام (رأیت عیسی وادریس فی السماء الرابعة) بیوردی بونلرک جسم شریفلری خاکدن ایکن آسمان چارم
اوزره عروج ایلملری ملائکه ایله هم جنس اولدقلری وبدن شریفلرین بغایت لطیف قیلدقلری مناسبتیله دراکر کتافتلری
غالب اولیدی زمینده قالورلردی اهل تاریخ دیمشلر وشیخ اکبر قدس سره حضرتلری دخی فص ادریسیه ده بویله
تحقیق ایلمشلردرکه حضرت ادریس علیه السلام بدنلرینه برمدت ریاضت ویردیلرکه اون التی سنه اکلدن وشربدن
ونومدن عاری وبری اولدیلر وارواح مقدسه ایله ونفوس مطهره ایله جنسیت حاصل قیلدیلر اول جنسیت

واسطه سیله مکان عالیه واصل اولدی وانده قرار قیلدی وحضرت عیسی علیه السلام دخی اصل حضرت جبریلك نفخه سندن والده لرندن تولد ایلدکدنصکره کثافت بدنیه یه مبتلا اولیوب ریاضت وطاعتله آنی تلطیف ایدوب آخر الامر اول حضرت دخی حضرات ملائکه یه جنس اولدقلری حسبیله فلك رابعه عروج ایدوب انده قرار ایلدیلر بونلری مرتبهٔ اعلایه جذب ایلین جنسیتلریدر (م ی) باز آن هاروت وماروت از بلند * جنس تن بودند زان زیر آمدند * کیرو اول هاروت وماروت بلند وعالی مرتبه دن جسم وتنك جنسی ایدیلر اندن اوتری زیر زمینه کلدیلر هاروت وماروتك قصه سی مشهوردر وجلد اولده وبرقاچ محلده دخی مرور ایلمشدر نته کم انسان مرتبهٔ حیوانیتده روحانیت کسب ایتمکله وملائکه ایله آشنا اولوب ملاء اعلی جانبنه کیتمکه بالقوه قابلدر کذلك ملائکه دخی مرتبهٔ روحانیتده ایکن انسانیته کلمکه وانلرله جنس اولمغه بالقوه قابلیتلری واردر پس شول کمسه که نوع انساندن اخلاق الهیه ایله متخلق واوصاف روحانیتله متحقق اولوب لطافت حاصل قیلدیلر انلر ملائکه یه ملحق اولدیلر واول ملکلرکه اصلنده وجوهر روحانیه سنده جسمانیت وحیوانیته کلمکه استعداد وقابلیتلری وار ایدی آخر الامر بوجنسیت وقابلیت انلرك عالم جسمه کلمسنه ومسجون زندان طبیعت اولمسنه باعث اولوب بونلری مرتبهٔ اعلادن حضیض اسفله جذب ایلدی وعالم خاکه کتوروب انده چاه بابله کرفتار قیلدی (مثنوی) کافران هم جنس شیطان آمده * جان شان شاکرد شیطانان شده * صد هزاران خوی بد آموخته * دیدها وعقل ودل بردوخته * کذلك کافرلر هم شیطانك جنسی کلمشدر انلرك جانی شیطانلرك شاکردی اولمشدر صد هزاران خوی بد اوکرنمشلردر دیدهای عقل ودلی دیکمشلردر یعنی کفره معنی جهتندن شیطانلرله هم جنس اولدیلر زیرا بونلر دخی وانلر دخی ناریلردر (کل شئ یرجع الی اصله) فحواسنجه بونلرك وانلرك هم مرجع ومصیری عاقبة الامر نار اولور چونکم کفره ایله شیاطینك جانی بری برلریله معنا جنس اولدی لاجرم بونلر شیاطینك شاکردی اولدی بوملاعین اول شیاطیندن نیجه یوزبیك یرامز خویلر وصفتلر وبی شمار حیلت وخدیعتلر وشیطنت ومعصیتلر اوکرنمشدر عقل وقلبك دیده لرنی دیکمشلردر یعنی بصر وبصیرتلرنی حق کورمکدن کورا یتمشلردر اهل حقك وجودنده اولان آیات وبیناتی مشاهده ایتمزلر وانلرك کلمات شریفه سنی استماع ایتمزلر ودیدکاری طریقه کیتمزلر سببی اولدرکه انلرك ضدی اولان شیطانلرله جنس اولمشلردر وانلره میل ایلیوب انلرك کلمات خبیثه سنی کوش ایتمشلردر پس انلره متابعت ومحبتلری عقل ودللرینك دیده لرینه پرده اولوب حقیقت حالی کورمکدن محروم اولمشلردر (مثنوی) کمترین خوشان بزشتی آن حسد * آن حسد که کردن ابلیس زد * زشتلکده وقباحتده انلرك ادنی خویی اول حسددر اول حسد که ابلیسك بوینی اوردی حسد برمنعم کمسه نك نعمتنك زوالنی مراد ایلیوب اول نعمتی کندی یه استمکه دیرلر وفی الحقیقه بوصفت ابتدا شیطاندن ظهوره کلمشدرکه حق تعالینك حضرت آدمه ویردیکی نعمتك ازاله سنی مراد ایلیوب کندی یه اندن خیرلو یلوب اندن عار واستکبار قیلدی واول نعمته آنی لایق کورمیوب آنی کندی یه لایق کوردی پس بوصفت مذمومه انك بوینی اوردی یعنی انك دولت وسعادتی بوینی اوروب آنی ملعون ومخذول اولمق مرتبه سنه ایرکوردی پس کافرلرك بوحسد صفتی کمترصفتلری اولدیکه انبیا علیهم السلامك نعمتنی ازاله ایلمك مراد ایلدیلر وبوصفت قبیحه دن زیاده اولان صفتلری انبیای عظامه اذا وجفا ایتدکاری وانلرله محاربه ومقاتله طریقینه کتدکاری وانلرك نیجه سنی بغیر حق اولدردکاریدر (مثنوی) زان سکان آموخته حقد وحسد * که نخواهد خلق را ملك ابد * کافرلر حقد وحسدی اول کلبلردن اوکرنمشدرکه اول سکلرك هربری خلقه ملك ابد استمز یعنی کفره اول کلابدن کبر وحسد وبغض وعداوت وبونلر امثالی اولان یرامز صفتلری اوکرنمشلردرکه اول کلابك هربری حسدلرندن خلقك ملك ابد بولدیغنی استمزلر ودنیادن آخرته ایمانله کذر قیلدیغنی وآخرتده سعادت ابدیه صاحبی اولدیغنی سومزلر بلکه خلقك محروم ومخذول اولدیغنی استرلر (مثنوی) هرکرا دید کمال چپ وراست * از حسد قولنجش آمد دردخاست * هر شول کمسه نك که اول شیطانلردن هربری چپ وراستدن کمالنی کوره حسددن اکا قولنج کلدی ودرد قالقدی یعنی حسدندن قولنج طوتمش کبی مضطرب اولور ودروندن نیجه دردلر ظهوره کلور (مثنوی) زانکه هر بدبخت خرمن سوخته * می نخواهد شمع کس افروخته * زیرا که هر خرمنی یانمش بدبخت کمسه نك شمعی شعله لو ومنور استمز واهذا بدبخت اولان کفره الله نوری اولان انبیا علیهم السلامك وجودنی افنا وشمع کبی اولان کلام خدایی اطفا ایلمك استدیلر (کما قال الله تعالی حاکیا عنهم یریدون لیطفؤا نور الله بافواههم والله متم نوره ولو کره الکافرون (مثنوی) هین کمال دست آور تا توهم * از کمال دیکران نفتی بغم * ای حسود اکاه اول بر کمال اله کتور تاکم سن دخی غیریلرك کمالندن غم وغصه یه دوشمیه سن یعنی غیریلرك کمالنی کوروب الم واضطرابه دوشمیه سن (مثنوی)

ازخدا میخواه دفع این حسد * تا خدایت وارهاند از حسد * خدای تعالی حضرتلرندن بوحسدك دفعنی استه تاکم خدای تعالی سنی حسددن قورتره (م ی) مر ترا مشغولیی بخشد درون * که نپردازی از آن سوی بیرون) تحقیق سکا درونی مشغوللك بغشلیه اول درونی اولان مشغوللکدن برون جانبنه دوزلمیه سن ومقید اولمیه سن یعنی بوحسدك دفعنی خدای تعالیدن استه تاسنی حسد قیدندن خلاص ایلیه وسنك درونکه شول شغلی وارزوبی ویره که اول شغله وارزوی درونه مقید اولدیغندن خارج عالمده اولان خلایق جانبنه مشغول ومقید اولمغه قادر اولمیه سن وفی الحقیقه انسانك قلبی نجن برنسنه یه زیاده مشغول ومقید اولسه خلقك نیك وبدنی کورمکدن ومدح وذمیله مقید اولمقدن وانلره بغض وحسد قیلمقدن قورتلور وکندی قلبنك آرزو ایلدیکی نسنه یه مشغول ومقید اولور چوق شی واردرکه انسانی کندی نفسنك وخاطره سنك الندن آزاد ایلیوب وخلق عالمك اویوسنی وکتوسنی کورمکدن بری قیلوب کندی حالنه مشغول ایلر واول جمله اشیادن برقاچنی بومحلده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) جرعهٔ می را خدا زان میدهد) که بدومست ازدو عالم میرهد * مثلا خدای تعالی حضرتلری می جرعه سنه اول خاصیتی ویررکه انك سببیله مست اولوب ایکی عالمدن قورتیلور یعنی شراب ایچن کمسه دنیا وآخرت قیدندن خلاص اولور وغم وغصه دن وخواطر وافکارك تشویش ودغدغه سندن نجات بولور (م ی) خاصیت بنهاده درکف حشیش) کوزمانی میرهاند ازخودیش * مثال آخر خدای تعالی حضرتلری براوج حشیشده خاصیت قومشکه اول حشیش برزمان آنی ییني کندیلکندن خلاص ایدر حشیش بنکیلکه دیرلر ترکیبه مصلق دیدکاریدر یعنی خدای تعالی براوج بنکیلکده اول خاصیتی قومشدرکه انی اکل ایلین کمسه یی اول بنکیلك برزمان کندیدن قورترر وبیخود ایلر حتی خلقك اویوسن وکتوسن کورمکدن بری قیلور وحیران وسرکردان اولوب کندی حالنه مشغول اولور (م ی) خواب را یزدان بدان میکند * کز دوعالم فکر را بر میکند * مثال آخر خوابی حق تعالی حضرتلری اول اسلوب ایلدیلرکه ایکی عالمدن فکری قوپارریعنی حق تعالی حضرتلری نایمی شول خاصیت اوزره غمدن وفقر ونقصان المندن خلاص ایلر وکذلك آخرت غمندن وانك خوف والمندن دخی بری قیلور اکرسن دیرسنکه اکر شرابده واکر بنکیلکده واکر خوابده نه انسان برحاله مقید اولمقدن خالی اولمز جواب اولدرکه افراطله سرخوش اولسه ویاخود بنکیلکی زیاده ایسه ونومی دخی محکم وقوی اولسه برخیال الله مقید اولمقدن دخی آزاد اولور نته کم بورایه مناسب اولان تحقیق جلد اولك اوائلنه قریب متابعت کردن نصاری وزیرا) بیاننده مرور ایلمشدر پس بوامثالدن نتیجه بو اولورکه کندیکی باقی ولم یزل اولان خدای تعالینك طالب وعاشق ایلیه کوره سن تاکم کندی وجودك قیدندن وایکی عالمك دامندن خلاص اوله سن وازاده لر مرتبه سنی بوله سن (مثنوی) کرد مجنونیز از عشق پوستی * کو بشناسد عدو از دوستی * کورمزمیسن حق تعالی مجنونی برپوستك عشقندن انجلین بیخود ایلدیکه اول مجنون عدوبی بردوستدن ایکلدی وفرق وتمییز قیلمدی کردك مفعول ثانیسی بونده محذوفدر قرینه هرنه کونه لفظی استرسه اول لفظ تقدیر اولنور بوده قابلدرکه مجنونی برپوستك عشقندن انجلین بیخود ایلدی دینله ویاخود بیخود وآزاد ایلدی دیو تقدیر قیلنه یعنی خدای تعالی مجنونی لیلانك عشقندن انجلین صد هزاران می طوتارکه آنی سنك عقل وادراکك اوزره حواله ایلر یعنی هرنه شئ که انسانی مست وبیخود ایلمك شانندن اوله معناسی کبیدر پس حق تعالی نیجه یوزبیك شئ طوتارکه انسانی سرخوش وبیخویش ایلمك اول شیلرك خاصیتندن وشانندندر هربارکه ای بنی آدم اول خداسنی حیران وسکران ایلمك استینه انلردن بعضسنی سنك عقل وادراکك اوزره حواله ایدر تاکم سن اول شیئك بادهٔ محبتیله مست ولا یعقل اولورسن وکندیکی فراموش قیلورسن (م ی) هست میهای شقاوت نفس را * که زره بیرون بردان نحس را * هست میهای سعادت عقل را * که یابد منزل بی نقل را * نفس ایچون شقاوت میلری واردرکه اول نحس وشومی یولدن طشره ایلتور وهلاك ایدر عقل ایچون سعادت میلری واردرکه عقل اول میلر سببیله نقلسز منزل یولنی بولور یعنی حق تعالینك بالاستقرار ایکی جنس شرابی واردرکه دیرلرکه بونك تحتنده کفر وضلالت ومعاصی وسیئات وجمیع خطیات وجمله فسادات مندرجه وموجوده در وبوشقاوت میلری نفس ایچون واهل نفس واصحاب هوا واهل دنیا ایچون مهیا اولمش وظهوره کلمشدرکه اول منحوسی ومنکوبی یولدن طشره کیدره وآنی ضایع ایده نحس بونده منحوس معناسنه در ومنحوسدن مراد نفس واهل نفس اولور هربارکه نفس واهل نفس وشیطان کوتندن ضلالت وشقاوت شرابلرنی نوش ایدرلر طریق مستقیمدن طشره کیدرلر وشقی وبدبخت اولوب عاقبت خائب وخاسر اولورلر واعانسز اولورلر وبرجنسنه دخی سعادت شرابی دیرلر بونك دخی تحتنده نیجه انواع واصناف مندرجه وموجوده در جمیع حسنات وخیرات وصالحاته متعلق اولان اعمال وحالات سعادت میلرینك انواعندن اولور وبوجمله

سعادت میلری عقل ایچون مهیا اولمش وظهوره کلمشدرکه عقل واصحاب عقل بوسعادت میلرندن نوش قیلهلر بونك قوت وکرمیتی واسطهسیله بی نقل اولان منزلی بولهلر یعنی بر منزله واصل اولهلرکه اصلا اول منزلك نقلی اولمیه واکا واصل اولان اندن بر آخر منزله انتقال وارتحال قیلمیه مراد دار القرار اولورکه اکا واصل اولان آخر منزله رحلت ایلمز (مثنوی) خیمهٔ کردون ز سرمستی خویش * بر کند زان سو بکیرد راه پیش * سعادت میلریله مست اولان عقل کندی سرمستلکندن کردون خیمهسنی اول منزل بی نقل طرفندن قوپارر یولی اوکنه طوتار مصرع ثانیده بویله دیمك دخی جائز اولور سعادت میلریله مست اولان عقل خیمهٔ کردونی کندی سرمستلکندن قوپارر اول منزل بی نقل جانبندن اولان راهی اوکنه طوتار یعنی بو خیمهٔ فلك وانك جوفنده اولان اشیا منزل بی نقلك یولنده سد وحجاب ودار القرارك جانبنه پرده ونقاب کبی واقع اولمشدر سعادت وعشق ومحبت میلریله مست اولان عقل کندینك سرمستلکندن بو کردون خیمهسنی واشیا پردهسنی اورتالقدن دست عقلله وقوت روحانیه ایله رفع وخرق ایلر پس اول جانبدن یولی اوکنه طوتوب بی نقل اولان منزله واصل اولور واقطار سموات وارضدن انك عقل وروحی سلطان محبتك قوتیله نفوذ ایدوب مرتبهٔ حقیقتده قرار قیلور چونکم میلرك انواع اوزره اولدیغی مقرر اولدیسه اول میلرك برمقدار اهللرنی ومحللرنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) هین بهر مستی دلا غره مشو * هست عیسی مست حق خر مست جو * ای دل اکاه اول هر مستلکه مغرور اولمه مستیده یا وحدت ایچون اولورسه هر برمستیه مغرور اولمه دیمك اولور زیرا حضرت عیسی علیه السلام مست حقدر وخر مست جودر عیسی علیه السلامدن مراد اهل روحدر وخردن مراد بونده حیوان سیرت اولان اهل نفسدر جو غدای بدنیهدن عبارت اولور خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه ای کوکل اکاه وخبردار اول هر برمستیه مغرور اولوب انی مست الهی صانمه زیرا عیسی مشرب اولان اهل روح حق تعالینك مستیدر وخر سیرت اولان اهل نفس غدای جسمانیه ولذات نفسانیهنك اسیر ومستیدر مع هذا نه بو کروهدن چوق کمسه کندونی خلقه مست الهی کوسترر لکن مست الهی دکلدر بلکه اول تزویرله خلقی مغرور وفریفته ایلیه تا کم اکا زخارف دنیویه واغذیهٔ جسمانیه بو صنعتله حاصل اوله پس ای کوکل اکر سن علم ومعرفتله آکاه اولورسك مست حق اولانی مست خلق اولندن فرق وتمیز ایلمکه قادر اولورسن وسعادته متعلق اولان میلرك محللرنی جست وجو قیلورسن (مثنوی) اینچنین می را بجو زین خمها * مستی اش نبود ز کوته دمها * بونك کبی می بو کوپلردن استه که انك مستلکی کوتاه دملردن اولمیه خملردن مراد محبوب اولان صورتلردرکه هر برمحبوب اولان صورت برکونه می ملاحتله پر اولمشدر پس اول صورت من وجه خمه مشابهدر واندهاولان ملاحت وحلاوت شرابه مماثلدرکونه دم قوریغی قصه دیمکدر بوراده مراد نتیجهسی اولمیان وعاقبت وخاتمهسنده خیر اولمیان ابترلر اولورکه انلرك صوکری اولمیه یعنی بو تجلین می سعادتی وبادهٔ هدایت وعنایتی بو مظاهر الهی کوپلرندن استه که انك مستلکی ابترلردن وخاتمهسنده خیر اولمین بدترلردن اولمیه بلکه شول کمسهلرك وجودی خملرندن بو تجلین می طلب ایله که دولتلرابدی وسعادتلری سرمدی اوله وملاحت ولطافتلرنه زوال کلیه وشرف وعزتلری منقطع اولمیه (مثنوی) زانکه هر معشوق چون خمیست پر * آن یکی درد و دکر صافی چو در زیرا که هر معشوق برطولو کوپ کبیدر مثلا اول بری دردد اول بر آخری درکبی صافیدر یعنی اکرچه کوپلر صورتا هب برجنسدر ولکن بعضسنك درونی درد ایله وغل وغش ایله پردر وبعضسنك درونی دخی درکبی صافی وپاك نسنه ایله مملودر کذلك هر معشوق اولان انسانك باطنی دخی بویله متفاوتدر کیمنك باطنی غل وغش ایله وکیمنك باطنی فکر مشوش وکینك درد ایله وکیمنك دخی درد ایله طاودر بعضسنك دخی باطنی درکبی صافی معنیلرله ولطیف وشریف سرلرله طلودر پس طالب اولان انسانده برقوت ذائقه کرکدرکه انلرك درونده اولان اوصافنی واحوالنی بیله وقنغی قبیلدن ایدیکنی فهم قیلهتهکم بیوررلر (مثنوی) می شناسا هین بچش با احتیاط تا می یابی منزه ز اختلاط * هر دو مستی می دهندت لیك این * مستی ات آرد کشان تا رب دین * ای می شناس آکاه اول احتیاط واهتمام ایله هر برنی طات تا اختلاطدن منزه برمی بولهسن نعم هر ایکی کوپ سکا مستلك ویررلر لکن بو اختلاطدن منزه اولان می سنی مست چکرك رب دینه دك کتورر بو هم وجهدر بوذکر اولنان هر ایکی طائفه سکا مستلك ویررلر بو مستلك سنی تا جناب الهیه چکرك کتورر یعنی ای درون انسانده اولان حالتلری وکیفیتلری فهم ایلین طالب اکاه اول هر کسك خم وجودنده موجود اولان حالات وکیفیاتی زیاده اهتمام واحتیاط ایله طات وچاشنی کیر اول تا کم نفس وهوا وزرق وریا ایله اختلاط ایلمکدن منزه ومطهر برشراب خالص بولهسنکه اول خلوصك درونده اولان حالات نفیسهدر واختلاطدن منزه اولمین می اهل نفسك قلوبنده اغراض نفسانیه ایله

مشوبه اولان کیفیات خبیثه وخسیسهدر هر ایکینك طالبه مستلك ویرملك شانندر ولیکن بو اختلاطدن منزه وغل وغشدن وغرض نفسانیهدن مصفا اولان می سنی مست اولدیغك حالده چکرك سنی رب دینك وخالق عالمینك حضورنه دك کتورر (مثنوی) تا رهی از فکر ووسواس وحیل * بی عقال این عقل در رقص الجمل حتی فکر ووسواس وحیلهدن خلاص اولورسن عقالسز بو عقل رقص جملده اوله یعنی بو اختلاطدن منزه اولان بادهنك مستلکندن افکار ووساوس وحیلهدن خلاص اولورسن بو عقل دنیا ونفس وهوا قیدلندن بلکه ماسوا بندندن آزاد اولدیغی حالده جملهسی رقصده اولور یعنی وجده کلور وبی قید اولوب میدان معرفتده جولان قیلور دیمك اولور عقال پایبنده دیرلر (مثنوی) انبیا چون جنس روحند وملك * مر ملك را جذب کردند از فلك * انبیای عظام علیهم السلام چونکم روحك وملکك جنسیدرلر لاجرم ملکی فلکدن جذب ایتدیلر یعنی انبیای عظام چونکم ارواح وملائکه ایله جنس اولدیلر لاجرم جنسیتلری واسطهسیله افلاکدن املاکی کندیلری جانبنه جذب ایلدیلر نته کم حضرت جبریل امین علیه السلام وبعض ملائکهٔ مقربین انبیای مرسلین طرفنه میل ایدوب کلدیلر وانلرله مقارنت ومصاحبت قیلدیلر وبری برلرینه یار ومعین اولدیلرکه هر جنس کندی جنسنه یار اولور ومعاونت قیلور (مثنوی) باد جنس آتشست ویار او * که بود آهنك هر دو بر علو * مثلا باد هوا آتشك جنسی وانك یار وقرینیدر زیرا هر ایکیسینك قصد وآهنکی علوهدر یعنی ایکیسی دخی علویدر آتشك علوی اولمسی قتی ظاهردر مثلا هر آتشکه یقهسن البته انك علوی روحانی اعلا جانبنه صعود ایدر معلوم اولدیکه انك مرکزی علویدر کذلك بادك دخی مرکزی علویدر وانك علوی اولدیغی تفهیم ایچون بو بیتلری ضرب مثل ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون ببندی تو سر کوزی تهی * درمیان حوض یاجوی نهی * مثلا چونکم سن بر تهی کوزهنك دهانی بغلیهسن برحوضك ویاخود برجوینك اورتهسنه قویهسن (مثنوی) تا قیامت آن فرو ناید بپست * که دلش خالیست ودروی بادهست * قیامته دك اول کوزهٔ تهی آشغه کلمز حال بو که اول کوزهنك مرکزی سفلیدر آشغه کلمك انك شانندن ایدی لکن آشغه تنزل قیلمز زیرا اول کوزهنك درونی خالیدر ایچنده باد وهوا واردر آنی اسفله میل ایلمکدن منع ایلر (مثنوی) میل بادش چون سوی بالا بود * ظرف خود را هم سوی بالا کشد) اول کوزهنك بادینك میلی چونکم بالا جانبنه در پس کندینك ظرفنی دخی جانب بالایه وطرف اعلایه چکر (مثنوی) باز آن جانها که جنس انبیاست) سوی ایشان کشکشان چون سایهاست کیرو اول جانلرکه انبیای عظامك جنسیدر اول جانلر انلرك طرفنه سایهلر کبی کشکشاندر یعنی شول مؤمنلرك جانلریکه انبیای عظام علیهم السلامك ارواح مقدسهسیله عالم معناده جنس اولمشلر واشنالق قیلمشلردر سایه سایه دارلر جانبنه نیجه منجذب اولوب چکلورسه وتبعیت قیلورسه اول جانلر دخی انبیای عظامه سایهلر کبی چکلورلر وهر وجهله انلره تابع اولورلر (مثنوی) زانکه عقلش غالبست وبی زشك * عقل جنس آمد بخلقت با ملك) زیرا که اول جانلرك هر برینك عقلی نفس اوزره غالبدر وشکسز عقل خلقتده ملك ایله جنس کلدی یعنی شول جانکه انبیای عظامله جنسدر انك عقلی نفسنك اوزرینه غالب کلمشدر وهیچ شکسز عقل ایسه خلقتده وطبیعتده ملائکه ایله جنسدر ملائکهنك مرکز ومقامی علویدر عقلك دخی کذلك انلرکبی اولمشدر پس هر شیء کندینك جنسنه میل ایلمك مقرردر (مثنوی) وان هوای نفس غالب بر عدو * نفس جنس اسفل آمد شد بدو * واول هوای نفس عدوی دینك اوزرینه غالبدر نفس اسفل جنسی کلدی لاجرم اسفل جانبنه کتدی که هر شیء کندی جنسنه ومرکزنه البته میل ایدیجیدر بو تقدیر اوزره شد رفت معناسنه اولور اما اولدی معناسنه اولاسه دخی ممکن اولور ولیکن مصرع اولده اولان نفس غالبه بو تقدیر اوزره مضاف اوقنور ومصرع ثانیده اولان نفسه عین معناسی ویریلور وبو تقدیر اوزره معنی بویله اولورکه اول دشمنی اوزره غالب اولان نفسك هواسی عین جنس اسفل کلدی واول اسفله اولدی اما اولکی معنی بولندن اولیدر (مثنوی) بود قبطی جنس فرعون ذمیم * بود سبطی جنس موسی کلیم * مثلا قبطی فرعون ذمیمك جنسی ایدی انکیچون اکا مائل اولدی وتبعیت قیلدی اما قوم سبطی حضرت موسی کلیمك جنسی ایدی بو اجلدن بونلر اول حضرته میل قیلدی وتابع اولدی (مثنوی) برد هامان جنستر فرعون را) بر کزیدش برد تا صدر سرا * هامان فرعونه جنسترك ایدی لاجرم آنی کزیده ایلدی تا سرا ینك صدرنه ایلتدی وآنی کندیه وزیر ومصاحب ایتدی (مثنوی) لاجرم از صدر تا قعرش کشید * که دو جنس دوزخند ان دو پلید * لاجرم هامان اول فرعونی صدردن قعره دك چکدی ودوزخه ایلتدی زیرا اول ایکی پلید دوزخ جنسندندر پس جنسیت واسطهسیله آنی اهل اولدیغی منزله جذب وواصل ایلدی وبو ایکی پلیدك دوزخله جنسی اولمسی شومناسبتلهدرکه (مثنوی) هر دو سوزنده چو دوزخ ضد نور * هر دو چون دوزخ ز نور دل نفور) هر ایکیسی دوزخ کبی خلقی یاقیجی

نورك ضديدر بو هم وجهدر هر ايكيسي خلقي باعثيدر دوزخ كبي نورك ضديدر هر ايكيسي دخي دوزخ كبي نوردن
نفرت ايديجيدر (مثنوى) زانكه دوزخ كويد اى مؤمن تو زود * بر كذر كه نورت آتش را ربود * زيرا كه دوزخ دير اى
مؤمن سن تيز كچ زيراسنك نورك آتشمي قاپدي يعني بنم آتشمي سوندردي (كما قال عليه السلام تقول جهنم يوم القيمة
جز يا مؤمن فان نورك اطفأ نارى (مثنوى) بكذر اى مؤمن كه نورت ميكشد * آتشم را چونكه دامن ميكشد * جهنم
دير كه كچ اى مؤمن زيراسنك نورك اولدرر وسوندررر بنم آتشمي چونكه نورك دامن چكه بو ايكي بيت ذكر اولنان
حديث شريفك مضموني تفسيردر (م ى) ميرمدان دوزخي از نور هم * زانكه طبع دوزخستش اى صنم * اول دوزخه
منسوب اولان كسه لر هم نوردن واهل نوردن اوركر زيرا كه اول دوزخينك طبعي دوزخ طبعدر راى صنم يعني
دوزخه منسوب اولنلر نار نوردن ونوراني اولان كسه لردن قچرلر وفرار ايدرلر زيرا اى مخدوم ومعظم اولان كسه انلر هم
دوزخ طبعتدر چونكم دوزخ مؤمنلردن وانلرك نورندن فرار ايلر اهل دوزخ دخي كذلك نوردن ونوراني اولان
طائفه دن فرار ايدرلر (مثنوى) دوزخ از مؤمن كريزد آنچنان * كه كريزد مؤمن از دوزخ بجان * الحاصل دوزخ
مؤمندن انجلين قاچر كه مؤمن دوزخدن جاننله قاچر يعني دوزخدن مؤمن دل وجانله نيجه نفرت ايلرسه دوزخ دخي
مؤمنندن اويله نفرت ايلر (م ى) زانكه جنس نار نبود نور او * ضد نار آمد حقيقت نور جو * زيرا كه مؤمنك نوري نارك
جنسي دكلدر حقيقتده نورجو اولان كسه نارك ضدي كلدي زيرا هر مطلوبك طالبي نوعا مطلوبنك جنسندندر پس
مؤمن نور جنسندن اولور پس نورجو اولان مؤمن نارك ضدي اولور وضددن البتته نفرت واعراض قيلور (م ى)
در حديث آمد كه مؤمن در دعا * چون امان خواهد ز دوزخ از خدا * دوزخ از وى هم امان خواهد بجان * كه خدايا
دور دارم از فلان * حديث شريفده كلديكه مؤمن دعاده چونكم دوزخدن امان ديليه الله تعاليدن دوزخ هم
جانله مؤمندن امان استر بويله ديو كه خدايا بني فلان مؤمندن دور طوت (كما قال عليه السلام اذا قال المؤمن اللهم
اجرني من النار تقول النار اللهم اجرني منه) حاصل كلام بر شيئه درونك ميل ومحبتي انكله جنسيته دلالت قيلور
وبر شيئدن قلبك اعراض ونفرتي انكله ضديته اشارت ايلر (مثنوى) جاذبه جنسيتست اكنون ببين * كه تو جنس
كيستي از كفر ودين * پس اى انسان سن جنسيتك جاذبه سني شمدي بو دنياده كور كفر ودينندن سن كمك
جنسندن سن اكر اهل كفردن واكر اهل ديندن (م ى) كر بهامان مائلي هاماني * ور بموسي مائلي سبحاني * واكر هامانه
مائل ايسك هاماني سن واكر موسايه مايل ايسك سبحاني وربانيسن يعني اهل هوايه مائل ايسك اهل هواسن وانبيا
عليهم السلام واولياى كرامه مائل ايسك اهل خداسن هر قنغي طرفه ميل ومحبتك غلبه سي اولورسه جنسيت ثابت
اولور مثلا بر كسه نك از بچق صلحايه ميلي اولسه وانلرله دخي احيانا صحبت قيلسه وليكن اكثر ميل ومحبتي والفت
وصحبتي كفره وفجره ايله اولسه وانلرله مصاحبت ايلديككندن لذت السه اول كسه انلر جنسندن وانلر زمره سندن
عد اولنور وكفره وفجره شكلنده اولان بر كسه دخي صلحا ومؤمنينه زياده ميل ومحبت قيلسه واكثر انلرله مصاحبت
ومجالست قيلسه وانلرك قولندن وفعلندن حظ السه ولذت بولسه اول كسه صلحا ومؤمنيندن معدود قيلنور ولكن
بو ايكيسنك ما بينده بر كسه دخي واركه انك ايكي جانبه يله ميلي برابردر وايكي جانبدن بيله حظي ولذتي واردر
بو كونه كسه لره خطاب ايدوب بيوررلر (مثنوى) ور بهر دو مايلي انكيخته * نفس وعقلي هر دوان آميخته * هر دو
در جنكند هان وهان بكوش * تا شود بر نفس غالب عقل وهوش * واكر هر ايكيسنه مائللك قوپمش ايسه
نفسنه وعقله منسوب اولان اول نسنه لرك هر ايكيسي قريشمش ايسه هر ايكيسي بو تقدير اوزره جنكده در آكاه
اول سعي ايله تا كم نفس اوزره عقل وهوش غالب اوله بعض نسخه ده بويله در تا شود غالب معاني بر نقوش تا كم معاني
وعقول نقوش وصورك اوزرينه غالب اوله ديمك اولور يعني اهل ضلالت واصحاب هدايت اولنلردن هر بر طائفه يه
سنك قلبكدن ميل قوپمش وطرفينه بيله محبت حاصل اولمش ايسه ونفسله عقلك هر ايكيسنك مقتضالري بري برينه
مخلوط اولمش ايسه بو تقديرجه عقلله نفس هر ايكيسي جنك وقتالده اولورلر نفس كندي جنسندن اولان اهل نفسك
جانبنه مائل اولور وانلرك اعمالنه محبت ورغبت قيلور عقل بو خصوصده نفسه مخالفت قيلور وانك آرزولرينه مانع
اولور واصحاب عقولك اعمال وافعالنه ميل ومحبت قيلور الحاصل بو ايكيسي منازعه ومجادله دن خالي اولمزلر
كركدر كه آكاه ومنتبه اوله سن وسعي وكوشش قيله سن تا كم نفسك مقتضاسي اوزره عقل غالب اوله وسني
ارباب عقول طرفنه جذب قيله تا كم انلر جنسندن اوله سن وسعادت ابديه بوله سن (مثنوى) در جهان جنك
شادي اين بسست * كه ببيني بر عدو هر دم شكست * جنك جهانده شادلك سكا بو كافيدر كه دشمنك اوزره
هر دم شكست وانهزام كوره سن يعني بو جنك وخصومت عالمنده سكا شادلك بو قدر كافيدر كه اعداى عدو اولان

نفسك اوزره هر دم شكسته لك كوره سن واصدق صديقك اولان عقلكي انك اوزرينه غالب وقوى مشاهده قيله سن
في الحقيقه بر كسه كندي دشمنني منكسر كورسه شاد اولور جمله دشمنلرك اشد واقواسي خود بر موجب (اعدا
عدوك نفسك التي بين جنبيك) سنك نفسكدر پس منكسر كورمك سكا شادلك كفايت ايدر چونكم مناسبتله
بو قدر معارف بيورديلر ينه قصه يه شروع ايدوب بيوررلر (مشورت كردن فرعون با هامان در ايمان آوردن بموسى
عليه السلام (مثنوى) آن ستيزه رو بسختى عاقبت * كفت با هامان براى مشورت * اول ستيزه يوزلو فرعون
صختلكله عاقبت حضرت كليم اللهك كلماتني مشورت ايچون هامانه ديدي (مثنوى) وعدهاى ان كليم الله را * كفت
ومحرم ساخت آن كمراه را * حضرت موسى كليم اللهك وعده لرني هامانه ديدي واول كمراهي كنديسنه محرم دوزدي
(م ى) كفت با هامان چو تنهااش بديد * جست هامان وكريبانش دريد * فرعون حضرت موسى عليه السلامك
كلمات شريفه سني هامانه ديدي چونكم آني تنها كوردي چونكم هامان فرعونك سوزني اشتدي يرندن
صچرادي وبقه سني يرتدي (مثنوى) بانكها زد كريبا كرد آن لعين * كوفت دستار وكله را بر زمين * اول ملعون
صدالر اوردي كريه لر قيلدي دستارني وكلاهني يره اوردي وبويله ديدي (مثنوى) كه چه كونه كفت اندر روى شاه
اينچنين كستاخ آن حرف تباه * كه نه كونه شاهك يوزنه سويلدي بونك كبي كستاخ اول باطل حرفي يعني تباه وباطل
اولان كلماتي بو نجلين كستاخ سنك كبي پادشاهك يوزنه قرشونه وجهله سويلدي (مثنوى) جمله عالم را مسخر كرده تو
كار را با بخت چون زر كرده تو * اى شاه سن جمله عالمي كنديكه مطيع ومسخر ايلمشسن كاري بخت ودولتله زر كبي
ايلمشسن يعني جمله كاركي بخت وسعادتك واسطه سيله التون كبي عزيز وشريف ايلمش سندر (مثنوى) از مشارق
وز مغارب بي لجاج * سوى تو آرند سلطانان خراج * مشارق ومغاربدن بي لجاج وبي عتاب جميع پادشاهلر سنك
طرفكه باج وخراج كتوررلر (مثنوى) پادشاهان لب همى مالند شاد * بر ستانهء خاك تو اى كيقباد * زمانكده
اولان پادشاهلر شاد بلكه سنك آستانك خاكي اوزره اى كيقباد لب سوررلر يعني خاك آستانكي اوپرلر خاك آستانه
اوزره لب سورمك آني اوپمكدن كنايه اولور آستانهء خاك تو ديمك خاك آستانهء تو ديمك تقديرنده اوله (م ى) اسب ياغي چون
ببيند اسب ما * رو بكرداند كريزد بى عصا * ياغي وباغي اولان دشمنك اسبي چونكم بزم اسبمزي كوره چوب وعصاسز
يوز دوندورر وقاچر عصا بونده آلت منعدن كنايت اولور (مثنوى) تا كنون معبود ومسجود جهان * بودني كردي
كمينه بندكان * شمديه دك جهانك معبود ومسجودي اولمش ايدك بنده لرك كمينه سي دخي اولورسن يعني الى الان
جهان خلقنك معبودي ومسجودي اولمش ايدك هر كس سكا عزت وتعظيم ايلردي شمدي بنده لرك حقير وكمتري
اولورسن ديدي (مثنوى) در هزار آتش شدن زين خوشترست * كه خداوندى شود بندهء پرست * هزار آتشده اولمق
بو متابعتدن خوشتردر كه بر خداوند بنده سنه طاپيجي اوله يعني هزار كره آتشه كيتمك وآتشده اولمق بو خصوصدن
يكركدر كه (النار ولا العار) ديلمشدر عار دكلميدر بر خداوند بنده سنك زير حكمنده اوله وا كاهر وجهله خدمتلر
وطاعتلر قيله غيرت وحميتي اولان ناري قبول ايدر عار قبول ايتمز ديدي وحميت وجاهليت غلبه ايدوب دولت
وسعادتدن آني بو اسلوبله محروم ايلدي (مثنوى) ني بكش اول مرا اى شاه چين * تا نبيند چشم من بر شاه اين *
يوق اول بني قتل ايله اى شاه چين تا كم بنم كوزم شاهك اوزرنده بو حالي كورميه يعني حضرت موسى عليه السلامه
تابع اولمه اى اولو پادشاه اكر اكا تابع اولورسك اول بني اولدر تا كم بنم كوزم بو متابعت اثرني شاهك اوزرنده
كورميه ديدي شاه چين تعبيري يا چين مملكتني دخي ضبط ايلديكي اعتبارله اوله ويا خود اول طرفك ملوكي بونك
مغلوبي وزبوني اولديغي اعتباريله اوله (م ى) خسروا اول مرا كردن بزن * تا نبيند اين مذلت چشم من * اى پادشاه اول
بنم بويني اور تا كم بنم چشمم بو مذلتي كورميه (مثنوى) خود نبودست ومبادا اينچنين * كه زمين كردون شود كردون
زمين) بويله خود اولمشدر واولميه كه زمين آسمان وآسمان زمين اوله يعني برادني كسه اعلا اوله وانك اوزرينه
حاكم اولوب تصدر قيله وبر عالي قدر وصاحب صدره دخي اول ادني اولان بنده نك تحت تصرفنده اوله بويله خود
اولمشدر وشمدنصكره دخي اولميه ديدي كه بويله اولمق آسمان زمين مرتبه سنه وزمين آسمان مرتبه سنه وارمق كبيدر
ديو آني تخويف وتغيير ايلدي (مثنوى) بندكان مان خواجه تاش ما شوند * بي دلانمان دل خراش ما شوند * بزم
بنده لريمز بزم خواجه تاشمز اولور بزم بي دللريمز بزم تحت حكممزده بنده لريمزدر بزمله خواجه تاش اولورلر وانلر حالا
بزم بي دللريمزدر كه بزدن قورقيجيلر واوتانجيلردر اول زمانده انلر بزم قلبمزي انجيديجي اولورلر وبزه خلجان واضطراب
ويررلر ديدي (مثنوى) چشم روشن دشمنان ودوست كور * كشت ما را پس كلستان قعر كور) دشمنلرك چشمي روشن
ودوستلرك كوزي كور اوله پس بزه مقبره نك قعري كلستان اولدي يعني چونكم سن موسى عليه السلامه تابع

اوله سن سبطیلرك كوزی روشن اولور ودوستمز اولان قبطیلرك كوزی كوراولور بوتقدیرجه پس بزه اولمك اولی اولور
وقعرکور بوحالی کورمکدن بزه بیکرلك کلوردیدی وبوندن حصه بواولورکه هربارکه فرعون سیرت اولان براهل نفسی
زمانه سنك موساسی کبی اولان برمرشد موعظه ونصیحتله من وجه کندی یه مائل قیلسه انك هامانی کبی اولان
هواسی ویاخود اهل هوادن بریسی انك اول مرشده متابعت ایلمسنه مانع اولوروسنك عرضك وناموسك بوقیدرکه
واررسن برفقیر وحقیره بیعت ومتابعت قیلورسن بونه کونه عقل وتدبیردر دیو آنی تغییر قیلورالحاصل صلاح وفلاح
تحصیلنه وایمان وعرفانك تکمیلنه مانع اولوب انی دینسز وایمانسز قومغه سبب اولور (تزییف سخن هامان (مثنوی)
دوست ازدشمن همی نشناخت او * نرد را کورانه کژمی باخت او * اول هامان دوستی دشمندن فهم ایتمدی نردی کور
کبی اکری اوینادی یعنی ایشی کج ایشلدی دوست حقیقت اللهك رسولی وا کا تابع اولان مؤمنلر ومتقیلر ایکن
انلری دشمن عدا ایلدی واهل هوا واهل دنیا فی الحقیقه اعدا ایکن ظاهرده اولان ریش خندلرینه مغرور اولوب انلری
دوست عدا ایلدی بیلدیکه یوم قیامتده بونلر بری برینه عدو اوله لر اما متقی اولان مؤمنلر بری برلریله خلت وصداقت
اوزره اوله لر (کما قال الله تعالی الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین) بو بیانده هر هامان سیرت اولان کمسه نك
قولنی ابطال وتزییف ایلمکه اشارت واردرکه انلر اهل دنیایی واهل هوایی کندیلره دوست طوترلر واهل حق واصحاب
هدایی دشمن عدا ایدرلر الحاصل بو بیانده بو کونه طائفه یه تعریض ایدوب بیوررلر (مثنوی) دشمن تو جز تو نبود ای لعین
بیکناهانرا مکو دشمن بکین * ای لعین سنك دشمنك سندن غیری دکلدر بیکناهلره کین وغضبله دشمن دیمه یعنی ای
هامان سیرت اولان واهل حقی کندی یه دشمن بیلن ملعون سنك دشمنك سنك نفسکدن غیری دکلدر بیکناه اولان
اصحاب هدایه وارباب نهایه کین وغضب سببیله دشمن دیمه بونلر خود عباد الالهه عین دوستلردر وهر کسه خیر ومنفعت
مراد ایدیجیلردر (م ی) پیش تو این حالت بد دولتست * که دوادو اول و آخر لتست * ای بدبخت سنك قتکده بو حالت بد
دولتدرکه اولی دواد و آخری لتدر یعنی ای بیدولت سنك قتکده بو قبیح اولان حالت وخبیث اولان عادت که دنیانك
زیب وزینتی ومال وثروتی دولتدرکه اول دولت دیدیکك حالت قبیحه نك اولی یالك وبیهوده ییره سعی ایلمك واخری لت
وضربت ییمکدر نته کم دولت لفظنك بورموزه دلالتی واردرکه انك اولی دودر دودویدن لفظندن امردر آخری لتدر
ضربت معناسنه پس بو دولتك مغروری اولان کمسه لرك اولی یالك وآخری لت ییمك اولور ولفظ دولت بو معنایی ایهام
قیلور (م ی) کر ازین دولت نتازی خز خزان * این بهارت را همی آید خزان) اکر بو دولتدن سورتنوسور تنو چاپمیه سن
بو سنك بهاریکه البته زوال وخزان کلور یعنی اکر بو دولت صوریدن آهسته آهسته تدریجیله آخرت جانبنه
چاپمیه سن وکندیکی خلاص ایتمیه سن سنك بو دولتك بهارینه عاقبت خزان کلور وملك ودولتك بالکلیه خراب اولور
خز خزان خزیدن لفظندندر سورتنو سورتنو دیمك معناسنه بوراده آهسته آهسته دیمك معناسی ویریلور (مثنوی)
مشرق ومغرب چو تو بس دیده اند * که سر ایشان زتن ببریده اند) اهل مشرق واهل مغرب سنك کبی بی
چوق کورمشلردرکه انلرك باشنی تندن کسمشلردر بو خطابلر جمیعا هر عصرده اولان شول هامان سیرت وفرعون
طبیعت اولان بدبختلره درکه انلر بو دولت دنیایه مغرور اولوب سرکش اولورلر واهل حقه متابعت قیلمقدن نفرت قیلورلر
وملك عالمی کندیلره باقی صنورلر خبرلری یوقکه مشرقی ومغربی اوانلر انلر کبی نیجه ظالملری کوردیلرکه انلرك باشلرنی
بدنلرندن کسدیلر ونیجه اهانت وحقارتله انلری اولدردیلر (مثنوی) مشرق ومغرب که نبود برقرار) چون کند آخر
کسی را پایدار) مشرق ومغرب برقرار اولمز برآخر کسه یی نیجه پایدار ایلر یعنی مغرب ومشرق ومابینهما هرنقدر
شیء وار ایسه بو جمله سی بی قرار وفانیدر آخر برغیر کسه یی بو مغرب ومشرق نیجه پایدار وباقی ایلر یعنی چونکم
ملکت دنیا فانی اوله اکا مالك اولان کسه یی اول باقی ایلمکه مالك دکلدر بلکه کندیسی نیجه هالك ایسه اکا
مالك اولان دخی اویله هالکدر (مثنوی) تو بدان فخر آوری کز ترس وبند) چاپلوست کشت مردم روز چند) سن انکله
فخر ایدر مسن که ترس وبندن مردم برقاچ کون سکا چاپلوس اولدی وتملق قیلدی یعنی سن انکله فخر ایلرسنکه
بو خلایق سنك شرکدن خوف ایلدکلرندن وقید وبندن قورقوسندن برقاچ کون سکا چاپلوس اولدیلر وتملق وتبصبص
قیلدیلر سن بونلرك بحسب الظاهر اولان چاپلوسلکلرن کوروب انلری کندیکه دوست ویاخود کرچك مطیع ومنقاد
اولمش کسه لر صانورسن حال بو که انلرك سکا تواضع وتملق سنك ایلدکاردن اوتریدر (مثنوی) هرکرا مردم سجودی
میکند) زهر اندرجان اومی آکند) چونکه برکردد ازوان ساجدش) داند او که زهر بود وموبدش) هرکیمه که خلق
برسجود وتعظیم ایلرلر انك جاننه زهر طولدررلر چونکه انك اول ساجدی اندن رجوع ایلیه اول کمسه انك زهر اولدیغی
بیلور وانك موبدی دخی بیلور موبد بفتح المیم مجوسیلر دانشمندلرینك اولوسیدرکه هرمشکلی اکا صوررلر فارسیده

وعريده

وعریده مستعملدر اما فرس شاعرلرینك شعرلرندن دکلنورکه هر ملتك اولو دانشمندلرینه اطلاق اولنه موبد
ضم میمله مهلك معناسنه وخالی وبرامز ایدیجی معناسنه دخی کلور بو ایکی معنایه بو محلده قابلیت واردر وخلاصه
کلام اولدرکه هرشول کمسه که بو خلایق برسجود وتعظیم ایلیه لر اول کمسه نك جانی ایچنه زهر قاتل طولدررلر اول
واسطه ایله که مسجود ومفخم اولان کمسه بونلرك کندی یه اولان تعظیم وتکریمندن غروره کلور وتکبرلك قیلور کبر
وغرور ایسه جانه زهر قاتل وسم هلاهل کبیدر چونکم اول مسجود ومفخم اولان کمسه نك ساجدی وعابدی
کندیدن رجوع ایلیه اول وقت اول کمسه بیلورکه اول سجده وتعظیم اکا زهر ایدی وانك دانشمندی وعالمی دخی انك زهر
ایدیکنی بیلور بو معنی موبد فتح میمله اولدیغی اوزره در اما ضم میمله اولورسه معنی چونکم اول مسجود اولان کمسه نك
اول ساجدی وخادمی کندیدن رجوع ایلیه اول کیمسه انك زهر ایدیکنی ومهلك ایدیکنی ومستی حال ایدیکنی بیلور
دیمك اولور نته کم برکمسه خلقك برنیجه زمان اقبالنه معتاد اولسه وتعظیم وتکریملرینه الفت وانسیت قیلسه وبرکون
اول تعظیم نه سبب اولان منصب ومالدن معزول اولسه خلق اندن تعظیم وتکریم ایلمکی قطع قیلسه زهر ایچمش
کمسه دن ارتق مضطرب اولور پس تعظیم نامی زهر قاتل اولدیغی بوندن قیاس ایله (مثنوی) ای خنك آنرا که
ذلت نفسه) وای آن کز سرکشی شد چون که او) ای سعادت اول کیمسه یه که انك نفسی ذلیل اولدی وای اول کمسه یه که
سرکشلکدن طاغ کبی اولدی انسان بر یوزنده فرح ومرحله یورومك کرك وطاغ کبی سرکش ومتکبر اولمق کرك
نهی الهی وارد اولمشدر (کما قال الله تعالی فی سورة بنی اسرائیل خطابا بالنبیه وارشادا لامته (ولا تمش فی الارض مرحا
انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) بلکه رحمانك عبادی اولان بنده لر کبی ذلیل النفس هین ومتواضع
یوری یه که حق تعالی (وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا) دیو هین ولین اولان قوللرینی مدح بیورمشدر
(مثنوی) این تکبر زهر قاتل دانکه هست * از می پرزهر کشت آن کیج مست * بو تکبرکه واردر زهر قاتل بیل پر زهر
اولان میدن اول کیج واحمق مست اولدی یعنی متکبرلك وجودنده شو تکبرکه واردر آنی سن زهر قاتل وسم هلاهل بیل
اکر سن دیرسنکه اول متکبر سرخوشدر نعم اول احمق ونادان پر زهر اولان شرابدن مست اولدیکه مراد
اول می پر زهردن کبر ایله اولان دنیا دولتیدر هرکیم دنیا دولتیله مست اولوب متکبر اولسه می پر زهر ایچمش کبیدر
(مثنوی) چون می پرزهر نوشد مدبری * از طرب یکدم بجنباند سری * مثلا بر مدبر پر زهر می نوش ایلیه شوق
وطربدن بردم باشنی صالر وتحریك ایلر یعنی بر بدبخت زهرله آمیخته اولمش برشرابی نوش ایلسه بر زمان انك
طربندن باشنی دیره دزبر اول شرابك ابتداسنده می ظهور ایلر بعده زهری انك جکرلرنی طوغرد نته کم بیوررلر
(مثنوی) بعد یکدم زهر بر جانش فتد * زهر در جانش کند داد وستد * بر دمدن صکره زهر انك جاننه دوشر زهر انك
جاننه داد وستد ایلر والمق وویرمك ایلر چونکم دولت دنیایله مست اولان کمسه نك دخی شوق وطربی موسمی ایروب انك
زهرینك ظهوری زمانی کلدکده انك زهری وقت اجلده اول متکبرلك جانبندن الور ویرر وآنی نیجه فلاکتله هلاك
قیلور (مثنوی) کر نداری زهرش را اعتقاد * کو چو زهر آمد نکر در قوم عاد * اکر اول کبر وعجبك زهرلکنه اعتقاد
طوتمز ایسك دی نظر ایله قوم عاده نه زهر کلدی یعنی ای متکبر اکر کبر ونخوتك زهر قاتل اولدیغنه اعتقاد ایلمز ایسك
نظر ایله قوم عاده اول کبردن نه زهر کلدی قوم عاد بر آلای جبار ومتکبر طائفه ایدیلر پیغمبرلری اولان حضرت
هود علیه السلامه سرفرو قیلمدیلر ومطیع ومتواضع اولمدیلر پس حق تعالی انلرك اوزرینه باد صرصری ارسال
ایلدی وانلری اول باد صرصر پاره پاره وریزه ریزه ایدوب هلاك ایلدی پس معلوم اولدیکه قهر الهی متکبر وسرکش
اولنلر ایچون ایمش فقر ودرویش اولنلر ایچون دکل ایمش نته کم مثال ایدوب بیوررلر (مثنوی) چونکه شاهی دست
یابد بر شهی * بکشدش یا باز دارد در چهی * مثلا چونکم برشاه برآخر پادشاهك اوزرینه ال بوله یعنی فرصت
بولوب آنی اخذ قیله اول شاه آنی قتل ایدر یاخود برچاهده طوتار یعنی حبس ایلر (مثنوی) ور بیابد خسته افتاده را
مرهمش سازد شه وبدهد عطا * واکر دوشمش خسته یی بوله شاه اول خسته یه مرهم دوزر وعطا وبخشش ویررکه
شاهلرك عادت کریمه سیدر اهل کبر ونخوتی قهر ایدرلر واهل فقر ومحنته مهر ایدرلر نته کم ابن فارض قدس الله سره
حضرتلری بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) متی عصفت ریح الولا قصفت اخا * غناء ولو بالفقر هبت لربت *
(مثنوی) کرنه زهرست این تکبر پس چرا * کشت شه را بی کناه وبی عطا * اکر اول تکبر زهر اولمسه پس نیچون اول شاه
غالب مغلوبی بی کناه وبی خطا قتل ایلردی یعنی هرکز جفا ایدوب قتل ایلمزدی معلوم اولدیکه انك قتلنه سبب انك کبر
ونخوتیدر (مثنوی) وین دکر را بی زخدمت چون نواخت * زین دو جنبش زهر را باید شناخت * وبو غیریسی که
مراد درویش خسته در خدمت وعبودیتسز نیچون اوخشاردی پس بو ایکی جنبش وحرکتدن زهری اکلمق لایق

ویمکندر یعنی برشاه شاه آخری بی کناه قتل ایلدیکندن و بر درویش خسته یه رعایت ایلدیکندن زهر اولدیغی اکلنق قابلدر (م ی) راهزن هرکز کدایی رانزد * کرك کرك مرده راهر کز کزد * راهزن هرکز برکدایی اورمز و برمفلسی صویمزکه (المفلس فی امان الله) درقوردا اولمش قوردی هرکز ایصردمی یعنی برکرك زنده برمرده کرکی اصلا ایصرمز بلکه کندی کبی برزنده کرك اولسه اکا خصومت قیلر وانکله جنك ایدر (م ی) خضر کشتی را برای آن شکست * تا تواند کشتی از فجار رست) حضرت خضر علیه السلام کشتی یی انکچون صدی تا کمی فجاردن قورتلمغه ممکن اوله زیرا شکسته لك امن وسلامته سبب اولدیغنه اول حضرت عالم اولوب سفینه یه حضرت موسی علیه السلام ایله راکب اولدقلرنده انی خرق ایلدی (کما قال الله تعالی فی سورة الکهف (فانطلقا حتی اذا رکبا فی السفینة خرقها) حضرت موسی علیه السلام حضرت خضرك سفینه یی خرق ایلدیکنه انکار ایلدی (قال اخرقتها لتغرق اهلها لقد جئت شیأ امرا پس حضرت خضر علیه السلام سفینه یی خرق وشکسته ایلدیکنك سر وحکمتنی اکا اعلام ایلیوب جواب وردی (اما السفینة فکانت لمساکین یعملون فی البحر فاردت ان اعیبها وکان وراءهم ملك یأخذ کل سفینة غصبا) بو آیت کریمه نك ترجمه سی ایکنجی جلدك آخرنه قریب (عذر کفتن فقیر باشیخ) سرخنده مرور ایلدی (مثنوی) چون شکسته میرهد اشکسته شو * امن در فقرست اندر فقر رو * چونکم شکسته قورتلور شکسته اول زیرا امن فقرده در فقر ومسکنت جانبنه کیت وتواضع ومذلتی اختیار ایت (مثنوی) آنکهی کو داشت درکان نقد چند) کشت پاره پاره از زخم کلند * مثلا اول برطاغ که اول کانده برقاچ نقد طوتدی قازمه وکلنك زخمندن پاره پاره اولدی یعنی اول کوه بلنده معادندن برقاچ نقود اولدیغی ایچون انی کلنك وقازمه ایله پاره پاره ایلدیلر (مثنوی) تیغ بر او ست که ورا کردنیست * سایه کا فکندست بروی زخم نیست * پس تیغ اول کمسه ایچوندر که انك بر کردنی واردر سایه که افکنده درا کا هرکز زخم یوقدر پس مؤمن وعاقله لایق اولان بو اولورکه کوه کبی کردنکش اولمیه واظهار انانیت قیلمیه بلکه سایه وار افکنده اوله تا کم تیغ قهر الهیدن دنیاده وآخرتده امان بوله (مثنوی) مهتری نفطست آتش ای غوی * ای برادر چون برادر میروی * الحاصل ای غوی مهترلك نفط وآتشدر ای قرداش نیچون آتش اوزره کیدرسن یعنی نفط یاغیله آتش نیجه ایسه وآنی سوندرمك نه مرتبه مشکل ایسه مهترلك دخی نفط یاغیله آتش کیبدرکه انك ازاله سی خیلی مشکلدر ای قرداش سن نیچون آتش اوزره کیدرسن واولولغی کندیکه توجه ایله اختیار ایدرسن (مثنوی) هرچه او هموار باشد بر زمین * تیرها را کی هدف باشد ببین * هر شول نسنه که زمینه هموار وبرابر اوله تیرلره نیچون هدف ونشان اولور کور یعنی شول نسنه که زمینه برابر اوله تیرلره هدف اولمز پس شول کمسه که کبر ونخوتی ترك ایده وزمینه برابر اولوب تواضع اختیار ایده اول کمسه تیر بلایه نشان اولمز اما اظهار وجود ایلین کمسه البته سهام بلایه نشان اولمقدن خالی اولمز (مثنوی) سر برآرد از زمین انکاه او * چون هدفها زخم باشد بی رفو * اول زمانده که زمیندن باش یوقرو کتوره اول کمسه یه هدفلر کبی بی علاج وبی رفو زخملر اولور یعنی تیر بلایه نشان اولور واکا علاج ودرمان بوله من رفو یه دیرلر بونده علاج معناسی ویرلور (مثنوی) نردبان خلق این ما ومنیست * عاقبت زین نردبان افتادنیست * خلقك نردبانی بو بنلك وبزدیمکدر عاقبة الامر بو نردباندن دوشمکلك واردر ما ومنی بنلکدن وسنلکدن وتکبرلکدن کنایه در بو بنلك وسنلك وتکبرلك بر نردبان کبی اولمشدرکه خلق بونکله عزت فانیه بامی اوزره قدمه قدمه صعود ایدرلر وعاقبت بو نردبانك هر قنغی قدمه سنه چیقارسه اندن زمین فنایه دوشمکلك مقرردر (مثنوی) هر که بالاتر رود ابلهترست * کاستخوان او بتر خواهد شکست * پس هر کیم که بالاتر کیده احمق تردر زیرا انك استخوانی بدتر صنق استر یعنی برکمسه فی المثل بر نردبانه صعود ایلسه که اول نردباندن هر قنغی قدمه سنده اولورسه عاقبت انك دوشمه سی مقرر ومحقق اولسه واول کمسه دخی بونی بیلسه مع هذا ینه ترقی قیلسه واعلا اولان قدمه یه چقمغه بذل همت ایلسه اول کمسه زیاده ابله واحمقدر زیرا هر نقدر یوقرو چقسه اندن آشغه دوشدکده انك کمکلری زیاده قریلور پس مراتب صوریه ومناصب دنیویه یی بوکا کوره قیاس ایله آشغه پایه ده بولون چونکم دوشمك مقرر اولدقدنصکره یوقرو پایه ده بولنماقدن ایورك اولورسن (مثنوی) این فروعست و اصولش آن بود * که ترفع شرکت یزدان بود * چون نمردی ونکشتی زنده زو * باغیی باشی بشرکت ملك جو * کبر وغرورده شول ضررلر یکه بز ذکر ایلدك بو فروعدر وانك اصولی اول اولورکه ترفع یزدانك شرکتی اولور چونکم کندکدن اولمیه سن واندن زنده اولمیه سن پس شرکتله ملك استیجی باغی اولورسن یعنی تکبرلك وترفعلك خصوصنده ذکر ایلدیکمز بو ضررلر کبر ورفعت حق تعالی حضرتلرینه مخصوص صفتلردر پس برکمسه متکبر اولسه وترفع قیلسه کندوبی حق تعالی یه شریك قیلمش اولور انبیا علیهم السلام واولیای کرام ترفعه مشابه اولان صفتلردن بیله

اجتناب ایتمشلر وحق تعالی یی تکبیر ایدوب تواضع طریقنه کتمشلردر فقدیکه متکبر اوله لر وترفع واستعلایه رضا ویره لر نته کم بو حدیث شریفدن معلوم اولور (عن ابی هریرة رضی الله عنه) قال کان النبی صلی الله علیه وسلم وجیوشه اذا علوا الثنایا کبروا واذا هبطوا سبحوا فوضعت الصلوة علی ذلك) بو محله مناسب اولان تحقیق وبو حدیث شریفك تفسیری اوچنجی جلدده حکمت آفریدن دوزخ آن جهان سرخنده (ساخت موسی قدس در باب صغیر بیتنك شرحنده مرور ایلدی فلیطلب فیه الحاصل چونکم بالکلیه کندکدن اولمیه سن وحضرت حقله زنده وفرخنده اولمیه سن شرکت اللهك ملکن دیلیجی وانکله منازعه ایدیجی بر باغی وطاغی اولورسن وغضب حقه کندیکی مستحق قیلورسن (قال الله تعالی فی حدیثه القدسی الکبریاء ردائی والعظمة ازاری ومن نازعنی فیهما ادخلته ناری (مثنوی) چون بدو زنده شدی ان خود ویست * وحدت محضست ان شرکت کیست * چونکه بالکلیه کندی اغراض نفسانیه کی ومقتضیات حیوانیه کی فانی قیله سن حتی اولمزدن اول اولمك مرتبه سنی بوله سن واول دائم وباقی اولان پادشاه لم یزل ایله زنده وقائم اوله سن وانك اوصاف علیه سیله متصف واخلاق جمیله سیله متخلق اوله سن سنك جسمکده اصلا شائبه وجود قالمیه وانانیت وکبر ونخوت صفتلری اولمیه بو مرتبه ده همان اول اولور وعبدك وجودی اکا بر آلت مشابه سنده اولور العبد وما یملکه کان لمولاه) موجبنجه عبد وعبدك مالك اولدیغی شیلر هر نه ایسه مولاسنك اولور بو مرتبه ده اثنینیت ومغایرت قالمز عبدك وجودی مرده حکمنده اولور ووحدت محضه ظهوره کلور اول شرکت بو مرتبه ده نیچون ممکن اولور بو مرتبه ده اصلا شرکت واثنینیت قابل اولمز بلکه عبدك وجودندن هر نه ایشلرسه فاعل حقیقی ایشلر وعبد قولده وفعلده وکل حالده همان آلت ملاحظه وامر اعتباری اولور پس بو اسرارك فهمی قال الله اولمز اصل حال الله اولور مجرد قیل وقال الله بیلمکه اعتبار یوقدر بلکه لازم اولان اولدرکه بونی آیینه اعمالده کوره سن وکندیکه حال ایلیه سن نته کم بیورلر (مثنوی) شرح این در آیینه اعمال جو * که نیابی فهم آن در کفت وکو * بو حالك شرحنی آیینه اعمالده استه زیرا قیل وقالده انك فهمنی بوله مزسن یعنی مجرد قیل وقال ایله بو حالك حقیقت معناسی فهم اولنمز وماهیتی بیلنمز وادراك قیلنمز اگر بو حالك صورت حقیقیه سنی کورمك دیلرسك آیینه اعمالده کوررسن وبونك ماهیتن مشاهده قیلمق استرسك عملا یاپلکه شروع قیلورسن اولا کندکدن کبر ونخوتی وعجب وریاستی ازاله ایدرسن اندنصکره کمال تواضع ومسکنتله طریق مستقیمه کیدرسن پس عبودیت کماله ایردکده وسکا یقین کلدکده بو ذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتنی کوررسن وبونك اسرارینه نظر ایر کوررسن دیمك اولور (مثنوی) کر بکویم آنچه دارم در درون * بس جکرها کردد اندر حال خون * اول نسنه یی که درونمده طوتارم اکر سویلرسم در حال چوق جکرلر خون اولور یعنی کبر ونخوتی وفخر وانانیته متعلق اولان عالی ومتکبر وفخور اولان کمسه لرك نتیجه سی نیه منجر اولدیغی مشاهده یی که بن درونمده طوترم اگر انی سویلرسم وحقیقت حالی خلقه نقل ایلرسم فی الحال چوق جکرلر قان اولور واول سوزلره تحمل ایلیوب چوق زهره لر چاك اولور (مثنوی) بس کنم خود زیرکانرا این بسست * بانك دو کردم اکر در ده کسست * بس ایلرم زیرکاره بو قدر بسدر ایکی صدا ایلدم اکر کویده کمسه وار ایسه یعنی بو کونه سوزلردن ارتق سویله مزمکه زیرکاره بو قدر سوز کفایت ایدر ایکی قات صدا ایلدم وبو معنایی تکرار سویلدم اکر محلده ومجلسده بر عاقل کمسه وار ایسه (العاقل یکفیه الاشارة) موجبنجه اکا بر اشارت کفایت ایدر بر خود بونی تکرار سویلدك تا کم عقلده کامل اولانلر دخی متنبه اوله لر وبو ایکی کره اولان صیت وصدادن نصیحت اله لر اما عاقل کمسه یوق ایسه هزار هزار بو کونه سوزی تکرار ایلسك انك کوش بی هوشی آنی اشتمز واول بسیار وبی شمار اولان سوزلردن بر یله برایش ایتمز اکر عاقلی یك اشارت بسست دیمشلر وا کنار کلامدن فراغت ایلمشلر پس بو سوزلردن رجوع ایدوب ینه هامانك قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) حاصل ان هامان بدان کفتار بد * اینچنین راهی بران فرعون زد * حاصل کلام اول هامان اول بد وقبیح اولان کفتار ایله بو نچلین بر یولی اول فرعونك اوزرینه اوردی یعنی اعانه کلمك یولنی وفرعونك حضرت موسی علیه السلامه تابع اولمق طریقنی بو ذکر اولنان اسلوب اوزره قبیح وخبیث سوزلر ایله سد ایلدی فرعونك قلبنی ایمان واسلامه کلمکدن اوصاندیروب رد ایلدی (مثنوی) لقمه دولت رسیده تا دهان * او کلوی او بریدی نا کهان * دولت لقمه سی فرعونك اغزینه دك ایرشمشدی اول هامان انك بوغازینی ناکهان کسمش واول لقمه دولتی اول فرعون بوغزینه وآنی هضم ایتمکه مانع اولدی الحاصل فرعونی ایمان ذوقندن محروم قیلدی (مثنوی) خرمن فرعون را داد او بباد * هیچ شه را اینچنین صاحب مباد * فرعونك خرمننی او هامان یله ویردی هیچ برشاهه بو نچلین وزیر ومصاحب اولمسون یعنی حق تعالی حضرتلری هیچ برشاه وامیره بونك کبی وزیری مصاحب ایلمه سن که اول شاهی دین وایماندن محروم قیله

واهل حقه متابعت ایلمکه مانع اوله (نومید شدن موسی علیه السلام از ایمان فرعون بجا یافتن سخن هامان در وی) حضرت موسی علیه السلامك نومید اولمسیدر فرعونك ایماندن قلبنده هامانك سوزی ثبات واستحکام بولمق سببیله (مثنوی) گفت موسی لطف بنمودیم وجود * خود خداوندیت را روزی نبود * حضرت موسی علیه السلام دیدی ای فرعون بز سکا لطف وکرم گوستردك لکن اول لطف وجود خودسنك خداوندلکه نصیب اولمدی تا کم آنی قبول ایتمکله ابدی خداوند اولیدك وسعادت اخرویه بولیدك (مثنوی) آن خداوندیکه نبود راستین * مر ورانی دست دان نی آستین * اول خداوندلك که راسته منسوب اولمیه انکچون نه ال بیل ونه یك بیل یعنی شول خداوندلك که راستله ودوستله منسوب اولان خداوندلك اولمیه اول خداوندلك ایچون نه اصل بیل ونه فرع بیل یعنی انك اصلی وفرعی یوقدر وانکچون قدرت ومحل قدرت دخی یوقدر (مثنوی) آن خداوندیکه دزدیده بود * بی دل وبی جان وبی دیده بود * اول خداوندلك که دزدیده اوله دلسز وجانسز ودیده سز اولور یعنی شول خداوندلك که خلقدن استراقه اولنمش وقوت وزورله اله کلمش اوله اول خداوندلك بی قلب وبی روح وبی دیده وبی گوش اولور که اصلا انك نه صورتنده ونه معناسنده انتظام بولور بلکه صورتا ومعنا مرده وقالب افسرده کبی اولور (مثنوی) آن خداوندی که دادندت عوام * بازبستانند از تو همچو وام * اول خداوندلکی وسلطنتی که سکا عوام ویردیلر آنی سندن کیرو وام کبی الورلر یعنی شول دولت وسلطنتی که سکا عوام ناس کیمی سندن خوف ایتمکله وکیمنك دخی سندن طمعی اولمغله انی سکا ویردیلر حتی سن دخی انلرك امیری وحاکمی اولدك انلر سندن آنی دین کبی کیر والورلر زیرا عوام ناسك ویردیکی خداوندلکك دوام وثباتی یوقدر پس عاقل اولان اکا مغرور اولمز (مثنوی) ده خداوندئ عاریت بحق * تا خداوندیت بخشد متفق * عاریتی اولان خداوندلکی حضرت حقه ویر تا کم سکا متفق اولان خداوندلکی بخش ایلیه یعنی حالا بو سلطنت صوری ودولت دنیوی عاریتی اولان خداوندلکدر که هیچ برکسه نك ملکی دکلدر ومالك فی الحقیقه حقدر پس عاریتی اولان مملکت وسلطنتی صاحبنه تفویض وتسلیم ایله وانك امرنی جان ودل ایله قبول ایله تا کم سکا اصلا نزاع وخلافی اولمین خداوندلکی عطا ایلیه خداوندئ متفقدن مراد اصلا انده برکسه نك نزاع وخلافی اولمیه وانك صاحبنه برکس مخالفت قیلمیه بلکه محضا همان اکا مسلم اوله نته کم حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك خداوندلکی کبی که خداوندلکنده هیچ کسه نك خلافی ونزاعی اولمدی انلرکه اول حضرته مخالفت ومنازعت ایلدیلر مغلوب ومخذول اولوب ابدی سعادت بولمدیلر نته کم بو حکایتدن معلومك اولور

(منازعت امیران عرب با مصطفی علیه السلام که ملك را مقاسمت کن با ما تا تنازعی نباشد وجواب فرمودن مصطفی علیه السلام که من مأمورم درین امارت وبحث ایشان از طرفین) (مثنوی) آن امیران عرب گرد آمدند * نزد پیغامبر منازع می شدند * اول عرب بکلری جمع کلدیلر حضرت پیغمبر علیه السلامك قتنده منازع اولدیلر وجدال قیلوب بویله دیدیلر (مثنوی) که تو میری هر یك از ما هم امیر * بخش کن این ملك بخش خود بگیر * که سن امیرسن بزدن هر بریمز هم حاکم وامیردر بو ملکی بخش ایله وکندی بخشکی طوت وسکا هرنه حصه دوشرسه اول حددن تجاوز ایتمیوب اولقدره کندیکی راضی ایت (مثنوی) هر یکی در بخش خود انصاف جو * نوز بخش ما دو دست خود بشو * بو امیرلردن هر بری کندی بخش وحصه سندن انصاف جودر سن بزم بخش وحصه مزدن کندی ایکی الکی یو یعنی بزم بخش وحصه مزدن فارغ اولوب بزم ملکمزه دخل وتعرض قیلمه تا بو اسلوب اوزره سنکله صلح ایده لم دیدیلر (مثنوی) گفت میری مر مرا حق داده است * سروریّ امر مطلق داده است * حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انلره بو کونه جواب ویروب دیدی تحقیقا بکا امیرلکی حضرت حق ویرمشدر بنی جمله جهانك سروری ایلمشدر ودیمشدر (م ی) کین قران احمدست ودور او * هین بگیرید امر او را اتقوا * که بو زمان حضرت احمد علیه السلامك قرنیدر وانك دوریدر آگاه اولك انك امرنی طوتك ای قوم اللهدن قورقولك که انك رسولنه مخالفت همان اکا مخالفت ایلمکدر وکذلك انك رسولنه اطاعت همان اللهه اطاعت ایلمکدر (م ی) قوم گفتندش که ما هم زان قضا * حاکمیم وداد امیری مان خدا * اول قوم بر سبیل جدل دیدیلرکه بزهم اول قضای الهیدن حاکمز وبزه دخی امیرلکی خدا ویردی یعنی امیران عرب بحث وجدل ایدوب اول حضرته بو کونه جواب ویردیلرکه بزهم دوکلیمز حق تعالی حضرتلرینك اول قضاسندن حاکمز بزه دخی بو امیرلکی خدا ویردی پس سن بزم ما بینمزدن کندیکی مستثنا ایدوب بکا بو امیرلکی خدا ویردی دیمك نیجه صحیح اولور ونه وجهله ثبوت بولور (مثنوی) گفت لیکن مر مرا حق ملك داد * مر شما را عاریت از بهر زاد * حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونلره جواب ویروب دیدی لیکن حق تعالی تحقیقا بکا ملك ویردی وسزه عاریت ویردی زاددن اوتری یعنی اول حضرت علیه السلام

بونلره بو کونه جواب باصواب ویروب دیدیلرکه نعم سزك سوزیکز صحیحدرکه سزه دخی حاکملکی وامیرلکی خدا ویردی سزك دخی حکومتکز اول قضادندر ولیکن سز کا بنم امیرلکمك فرقی اولدرکه حق تعالی بکا بو امیرلکی تا ازلدن ملك ویردی وبنم خلق اوزره امیر اولمی وحکم قیلمی لوح قضاده بالاصاله ثابت قیلدی اما بو امیرلکی سزه عاریت ویردی زاددن اوتری یعنی توالد وتناسل خلقدن اوتری وبر قاچ کون کندی تحت تصرفکزده اولان مملکتکز سزك واسطه کزله معمور اولوب خلق منتظم الاحوال اولمقدن اوتری پس سزك امیرلککز لوح قضاده هم عاریتی اولمق اوزره ثابت اولمشدر اما بنم امیرلکم بالاصاله بکا ملك اولمق اوزره واصلا فانی اولمیوب همیشه باقی اولمق اوزره ثابت اولمشدر نته کم بیورردلر (مثنوی) میریٔ من تا قیامت باقیست * میریٔ عاریتی خواهد شکست * بنم امیرلکم قیامته دك باقیدر عاریتی اولان امیرلك شکست اولیسردر یعنی هر شول امیرلك که برکسه نك عین ثابته سنده ابدی انك ملکی اولمیه ولوح قضاده اول امیرلك انکچون ثبوت بولمیه بلکه عاریتی امیر اولمق انك حقنده مقدر اوله انك امیرلکی بو دنیاده البته بر کون شکست اولیسردر وانك دولتنه فنا کلیسردر (مثنوی) قوم گفتند ای امیر افزون مگو * چیست حجت بر فزون جوییٔ تو * پس قوم عرب دیدیلر ای امیر افزون سو یلمه سنك زیاده وافزون ایستیکلکه حجت ندر یعنی اول حضرته بویله دیدیلرکه چوق سو یلمه سنك ملکی بزدن زیاده استمکه وامیرلك سکا ابدی ملك اولدیغنه وبزه عاریتی اولدیغنه حجت وبرهان ندر تا کم امیرلك ابدی سکا بالاصاله مخصوص اولدیغنه ایمان کتوره وز وکندیمزی سکا تابع اولنلر زمره سنه یتوره وز (مثنوی) در زمان ابری برآمد ز امر مر * سیل آمد گشت آن اطراف پر * فی الحال امر مردن بر بلود کلدی سیل کلدی اول اطراف پر اولدی امر مرایچی حکم دیمکدر یعنی حق تعالی حضرتلرینك صورت قهرله اولان امرندن درحال بر بلود کلدی واول قدر یغمور یاغدیکه سیل کلدی واول اطراف سیله طولدی (مثنوی) رو بشهر آورد سیل پس مهیب * اهل شهر افغان کنان جمله رعیب) زیاده عظیم ومهیب سیل شهره یوز کتوردی شهرك اهلی وخلقی جمله مرعوب اولدقلری حالده افغان ایدیجی اولدیلر رعیب یعنی مرعوب اولور سه معنی بودر یعنی راعب اولورسه اهل شهر جمله سی خائف اولدقلری حالده افغان ایدیجی اولدیلر دیمك اولور (مثنوی) گفت پیغمبر که وقت امتحان * امد اکنون تا گمان گردد عیان * پس حضرت پیغمبر علیه السلام بونلره دیدیکه ای قوم ایشته شمدی امتحانك وقتی کلدی تا ظن وگمان عیان اوله تا کم ملك عاریتی اولان خصوصده شبهه کز دفع اولوب حقیقت حال عیان اوله دیدی پس اگر سزدخی بالاصاله قضاء الهیدن امیر ایسه کز بو سیلی دفع ایلك بیوردی (مثنوی) هر امیری نیزهٔ خود در فگند * تا شود در امتحان آن سیل بند * پس هر برامیر کندی نیزه سنی سیل اوزره براقدی تا که امتحانده اول سیل بسته وبند اوله آن نیزه یه راجع اولوب سیل بند وصف ترکیبی اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی هر برامیر سیل اوزره کندی نیزه سنی براقدی تا کم اول نیزه امتحان وقتنده سیل بند اوله دیمك اولور (مثنوی) پس قضیب انداخت در وی مصطفی * آن قضیب معجز فرمانروا * پس حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله قضیب اتدی اول معجز فرمانروا قضیب ایدی فرمانروا وصف ترکیبیدر فرمانی کچوریجی بیوروغن طوتدریجی دیمکدر معجز خصمی عاجز ایدیجی دیمك اولور قضیب شاخه دیرلر یعنی پس حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله بر شاخ پاره اتدی اول شاخ پاره خصمی اعجاز ایدیجی وامرنی کچوریجی ایدی (مثنوی) نیزها را همچو خاشاکی ربود * آب تیز سیل پرجوش وعنود * پس اول امیرلرك نیزه لرنی برشاخ پاره کبی قاپدی اول پرجوش وعنود سیلك تند وتیز ابی یعنی اول معاند اولان پرجوش سیلك آب تیزی امیران عربك نیزه لرن قاپدی وکتدی (مثنوی) نیزها گم گشت جمله وان قضیب) بر سر آب ایستاده چون رقیب) نیزه لر جمله سی گم ونابدید اولدی حال بو که اول قضیب مبارك رقیب کبی آبك باشی اوزره طورمش ایدی یعنی بزدی روح وعاقل کسه نیجه صو اوزره بکچی وگوزدیجی اولوب طورور سه وموکل اولوب آنی نه کونه حفظ قیلور سه اول شاخ پاره دخی صو اوزره طوروب رقیب کبی آنی سد وبند ایلدی (م ی) ز اهتمام آن قضیب آن سیل زفت) رو بگردانید آن سیلاب ورفت * اول قضیبك اهتمامندن اول سیل زفت یوزنی دوندردی واو سیلاب کتدی یعنی اول حضرتك معجزه سی یفه سیله اول قضیبه برمرتبه قدرت حاصل اولدیکه اول سیلك کیرو دونمسنه صو اوزره طوروب اهتمام ایلدی پس اول سیل عظیم اول شاخ پاره نك اهتمامندن یوزنی دوندروب آخر بیره کتدی (مثنوی) چون بدیدند از وی ان امر عظیم * پس مقر گشتند آن میران زبیم * چونکه اول امیر عرب اول حضرتدن اول امر عظیمی کوردیلر پس اول امیرلر خوفلرندن مقر اولدیلر وتصدیق قیلدیلر (مثنوی) جز سه کس که حقد ایشان چیره بود * ساحرش گفتند وکاهن آن جحود * اوچ کسه دن غیریکه انلرك حقد وحسدی چیره وغالب ایدی زیاده انکارلرندن اول حضرته

ساحر وكاهن ديديلر واقرار ايليوب ايمانه كلمديلر (مثنوى) ملك بربسته چنان باشد ضعيف * ملك بربسته چنين
باشد شريف) نيزهارا كر نديدى باقضيب) نام شان بين نام اوبين اى نجيب) بربسته اولان ملك انجلين ضعيف اولور
بربسته اولان ملك بونجلين شريف اولور بربسته عارضى وعاريتى معناسنه در بربسته اصلى وذاتى معناسنه در
يعنى عارضى وعاريتى اولان ملك وانك مالكى اميران عرب وانلرك ملكى كبى ضعيف اولور وذاتى واصلى اولان ملك
وانك مالكى بوذكر اولنان حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك ملكى كبى هميشه عزيز وشريف اولور اكر
فضيله نيزه لرى كورمدك ايسه پس اى بركزيده اول حضرتك نامنى كور وانلرك نامنى كور يعنى اكر اول زمانه ايرمدكسه
وبو منقبه نك حقيقتنى كوز كله كورمدكسه حالا بونك مثالى كندى زمانكده موجوددر اول حضرتك نامنى كور
واول اميران عربك دخى ناملرنى كور (مثنوى) نامشانرا تيز سيل مرك برد * نام او ودولت تيزش نمرد * اول ملوك
عربك نام لرنى موتك تيز اولان سيلى ايلتدى وكيدردى اول حضرت عليه السلامك نام شريفى وانك قوى وتيز دولتى
اولمدى (مثنوى) پنج نوبت ميزنندش بردوام * همچنين هر روز تا روز قيام * دوام اوزره اول حضرتك هر كون بش
نوبتنى اوررلر بونجلين هر كون روز قيامته دك يعنى هر كون قيامته دك بش كره قامتده واذانده مؤذنلر اول حضرتك
نوبت شريفه سنى اوررلر ونام شريفنى تعظيم وتكريم ايله ذكر قيلورلر پس اول حضرتك نام شريفنى سيل مرك
ازاله ايدمديكى بودخى بر معجزه در اما امراى عربك نام لرى ودولتلرى بالكليه كوركه زائل اولوب فانى اولدى انلرك
اميرلكى عارضى وعاريتى اولديغنه بو معنى دلالت ايلر پس بنه قصه يه رجوع ايليوب ييوررلر (مثنوى) كر ترا
عقلست كردم لطفها) ور خرى آورده ام خر را عصا * اى فرعون اكر سنك عقلك وار ايسه لطفلر ايلدم واكر خر ايسك
خره عصا كتوردم يعنى اكر عقل وادراكك وار ايسه سكا وافر لطفلر ايلدم كه هر بريسى دولت ابديه وسعادت سرمديه يه
اولشدريجى اولورا كر عقلك يوق ايسه بر خرسيرت وحيوان طبيعت ايسك اشته سن خره عصا كتوردم (م ى) آنچنان
زين آخرت بيرون كنم * كز عصا كوش وسرت پر خون كنم * بو آخور دنيادن سنى انجلين طشره ايلرم كه عصادن
سنك كوش وسركى پر خون ايلرم (مثنوى) اندرين آخر خران ومردمان * مى نيابند از جفاى تو امان * زيرا بو
آخر دنياده خرلر ومردملر سنك جفا وجوركدن امان بولمزلر يعنى سن برتند وسركش خرسن كه سنك اذا وجفا
ايتملركدن خرسيرت اولنلر وآدم طبيعت اولنلر بو آخور دنياده امان بولمزلر وسالم اولمزلر (مثنوى) نك عصا آورده ام
بهر ادب * هر خرى را كو نباشد مستحب) اى فرعون اشته ادبدن اوترى عصا كتورمشم هر بر خر ايچون كه
اول مستحب اولميه يعنى هر بر خرسيرت ايچون كه اول مقبول ومؤدب اولميه تاديب ايتمكدن اوترى اشته عصا
كتورمشم ديدى (مثنوى) اژدهايى ميشود در قهر تو * كاژدهايى كشته ئى در فعل وخو) سنى قهر وهلاك ايتمكده
بو عصا بر اژدها اولور زيرا فعل وخو يده بر عظيم اژدها اولمشسن لازم كلديكه سنك كبى اژدهايى بونك كبى
بر اژدها ايله زبون ومغلوب قيلم (مثنوى) اژدهايى كوهئى تو بى امان * ليك بنكر اژدهاى آسمان * سن فى المثل
بى امان اژدرهاى كوهيسن يعنى طاغده بيومش بر قوتلو ومهابتلو جانورسن ليكن آسمانك اژدرهاسنى كور
يعنى بو آسمان ربانى اولان اژدرهايى كوركه بنم امر مه نيجه مطيع اولور ونوجهله حمله لر قيلور (مثنوى) اين عصا
از دوزخ آمد چاشنى) كه هلا بكريز اندر روشنى) بو عصا دوزخدن برنمونه وچاشنى كلدى بويله ديو كه هله نور
وروشنلكه قاچ يعنى بو عصا سكا جهنمدن برنمونه وچاشنى كلدى لسان حال الله سكا بويله ديرلر كه اى فرعون
تحقيقا ظلمت وكفر ومعصيتدن ايمان وروشنلكه قاچ والله ورسولنه التجا قيل (مثنوى) ورنه در مانى تو
در دندان من) مخلصت نبود زدر بندان من) يوخسه سن بنم دندانمده قالورسن وبو دنياده معذب اولورسن بنم
دربندلرمدن خلاص اولمزسن وبركسه بنم ضررمى سندن دفع قيلمزدير بو بر عصا ايدى لكن بودم اژدرهادر تاكه
ديمه سنكه دوزخ يزدان قنده در زيرا دنياده اولان عذابلر جهنم عذابلرينك آثارى ونمونه سيدر چونكم بر قولنه
حق تعالى عذاب ايلمك استسه دنيا ده هم عذاب ايلر پس خدانك دوزخى نره ده در ونه كونه در ديمه بلكه اول عذابى
همان دوزخدن بر چاشنى ونمونه بيلوب كنديكى دنياده دخى عذاب دوزخله معذب اولمش كور بو جمله
اكرچه حضرت موسى عليه السلام لسانندن فرعونه دينلمشدر لكن هر عصرينك موسى مشربى اولان
قائم مقام نبوى فرعون سيرت اولنلره بويله سويلر وبوكونه تعريض وتوبيخ ايلر واى ظالم صقين دوزخ يزدانى
كند كدن بعيد صنمه خداى تعالى اكر ديلرسه هم بو دنياده سكا جهنم عذابى كبى عذاب ايلر ديرا كر حق تعالينك
قدرتنى بيلورسك وانك دوزخى قنده در ديو سؤال ايلمزسن دير (در بيان آنكه شناساى قدرت حق نپرسد كه بهشت
ودوزخ كجاست (مثنوى) هر كجا خواهد خدا دوزخ كند * اوج را بر مرغ دام وفخ كند * هر قنده استرسه

خداى تعالى دوزخ ايلر اوج اعلايى مرغه دام وفخ ايلر يعنى اى ظالم وطاغى سن قياس ايله كه خداى تعالى
بر ظالمى همان آخرتده جهنمه قويه وعذاب ايده وبو دنياده اكا عذاب ايلمكه قادر اولميه بلكه هر قنده كه
خداى تعالى ديلرسه بركسه يه آنى دوزخ قيلر مثلا اوج اعلايى وهوايى بر قوشه دام وفخ ايلر وآنى هواده كرفتار
ايدوب بلالره مبتلا قيلر (مثنوى) هم ز دندانت بر آرد دردها * تا بكويى دوزخست واژدها * اى فرعون هم سنك
دندانكدن دردلر بوقر وكلور وظاهر اولور تا اول دردلك حقنده دوزخ واژدرهادر سن يعنى هر بار كه خداى تعالى سنك
ديشلريكه وجعلر ودردلر حواله ايليه سن انك وجعلرنى ذايق اولدقده زياده المكدن بو جهنم عذابيدر وبر موذى
اژدرهادر سن پس بو دنياده عذاب جهنمى طاتمش اولورسن (مثنوى) يا كند آب دهانت را عسل * تا بكويى كه
بهشتست وحلل * يا خود اول خدا سنك آب دهانكى شيرين وعسل ايلر تا كم زياده صفا كدن سن انك حقنده
بهشت وحلل ديرسن يعنى خداى تعالى سنك اغزكى بر مرتبه شيرين ولذيذ ايلر وقوت ذايقه كه بر مرتبه حلاوت ويركه
زياده اغزك طتلو اولديغندن اول لذتك حقنده بو ذوق ولذت فى المثل جنت وحلل لذتيدر ديرسن (مثنوى)
از بن دندان برويا ند شكر) تا بدانى قوت حكم وقدر) ديشلرك دبندن اول خدا شكر بتورر تا قضا وقدرك قوت
وقدرتنى بيله سن حاصل كلام اولدر كه جهنمدن مراد بر قولنه حق تعالينك عذاب ايلمسيدر وعذاب الهى ايكى قسمه
منقسمدر برى دنيوى وبرى اخروى دنيوى اولان عذاب جهنم عذابنك نمونه واثريدر وموتله منقطع اولور واخروى
اولان عذاب كافرلره دائم وابديدر ومؤمنلره كناهى مقدارى اولور نعمت الهيه نك دخى كرچه انواعى چوقدر
لكن بو دخى ايكى قسمه منقسمدر دنيوى اولان نعمتلرى موتله منقطع اولور واخروى اولان نعمتلرى دائم وباقيدر كه
مؤمنلره مخصوص اولور وحق سبحانه وتعالى مريد ومختاردر اكر ديلرسه بر قولنه بو دنياده جنت اعلى نعمتلرنى
يديرر واندن لذتلر ويررا كر ديلرسه بر قولنى دخى جهنم عذابيله معذب ايلر وانجه الام شدايد ايركورركه تعريفى
ممكن اولمز وجهنم عذابى اكا مساوى كلمز پس عاقل ايسك بو معنادن حق تعالى حضرتلرينك كمال قدرتنى
اكليوب مريد ومختار اولديغنى فهم ايليوب انك طاعتنه مشغول اولورسن وغيره ظلم وتعدى قيلمقدن پرهيز
قيلورسن (مثنوى) پس بدندان بى كناهان را مكز * فكر كن از ضربت نامحترز * اى ظالم وطاغى بى كناهلرى دندانكله
ايصرمه نامحترز اولان ضربتدن فكر ايله يعنى چونكم حق تعالى حضرتلرينك ارادت وقدرتنى بيلدكسه ومريد ومختار
اولديغنه عالم اولدكسه پس بى كناه اولان مظلوملرى رنجيده ايله وانلره جور وستم قيلمه احترازسز اولان ضربتدن
يعنى خوفسز وحذرسز اولان ضرب ولتدن فكر ايله كه اول بى كناهلره ايلديكك جفا مقابله سنده منتقم اولان
خدادن سكا كورسى آزرده قيلور (مثنوى) نيل را بر قبطيان حق خون كند * سبطيان را از بلا محصون كند *
حق سبحانه وتعالى شول قادر ومختاردر كه نيلى قبطيلره قان ايلر سبطيلرى بلادن مصون ايلر وفى الحقيقه حضرت
موسى عليه السلامك قومنى بلالردن مصون قيلدى وفرعون قومنى دنياده وآخرتده جهنم عذابلرنه كرفتار ايلدى
پس هر كيم فرعون نفسه اتباع قيله وفرعون سيرت اوله حق تعالى اكا قبطيلره ايلديكى عذابى ايلر وهر كيم
موساى روحه اتباع قيله وتابع انبيا عليهم السلام اوله حق تعالى آنى بلالردن مصون ومحصون ايلر بعض
نسخه ده مصرع ثانى بر كلمه يى قند نا ممنون كند واقع اولمشدر معنى نيلى حق تعالى قبطيلره خون ايلر كليمه منسوب
اولان كمسه يه نامقطوع قند ايلر يعنى لا ينقطع لذيذ وشيرين ايلرديمك اولور (مثنوى) تا بدانى پيش حق تمييز هست
در ميان هوشيار راه ومست * تا بيله سنكه حق تعالينك قتنده تمييز واردر راهك هوشيارى ومستى اورته سنده يعنى
حق تعالى نيلى قبطيلره خون وسبطيلره قند نا ممنون ايلر تا بيله سنكه خداى تعالينك حضور شريفنده ايو يى
كتولردن فرق ايلمك وصالحلرك ميانى طالحلردن وطيبلرى خبيثلردن تمييز قيلمق واردر طريق مستقيمك
صاحب هوشى كيمدر بيلور وانك مست وبيهوشى نه كونه كمسه در اكا دخى عالم اولور وبو ايكيسنك ما بينى
بر برندن فرق وتمييز قيلور (م ى) نيل تمييز از خدا آموخته ست * تا كشاد انرا واين را سخت بست * نيل مبارك فرق
وتمييزى حضرت خدادن اوكرنمشدر كه اكا آچدى وبوكا محكم بغلدى چونكم آب نيل خدادن تمييز اوكرندى كوركه
اول موسى عليه السلامك قومنه يول آچدى وانلر اول نيلدن امن وسلامت ايله كچدى وبو فرعون قومنه يولى محكم
بغلدى حتى انده غرق وهلاك اولديلر (مثنوى) لطف حق عاقل كند مر نيل را * قهر او ابله كند قابيل را) اول
خدانك لطفى تحقيقا آب نيلى عاقل ايلر حتى خداى تعالينك دوستلريله دشمنلرينك ما بيننى تمييز ايليوب دوستلرينه
يول ويرر ودشمنلرنى غرق ايدوب هلاك قيلور اول اللهك قهرى قابيلى ابله قيلور حال بوكه عاقل ايدى لكن چونكم
اكا قهر الهى كلدى آنى بر مرتبه احمق ونادان قيلديكه كندى يه ضرر اولانى نافع اولندن فرق ايلمكه قادر اولميوب

جامدلری دخی بوکا کوره قیاس ایله دیمك اولور (مثنوی) طاعت سنك وعصا ظاهر شود) وزجمادات ذکر مخبر شود
الحاصل سنك وعصانك طاعتی ظاهر اولور غیری جماداتدن مخبر اولور یعنی حجر له عصانك حق تعالی یه طاعتی وآنك
پیغمبرلرینه خدمتی ظاهر وعیان اولور وسائر جماداتك احوالندن بونلر اخبار قیلدی بویله دیوکه
(مثنوی) مازیزدان آکهیم وطایعم) ماهمه نی اتفاقی ضایعم) بز حضرت یزداندن آکاه وخبردار زوانك امرینه
طایعز بز دوکلیز اتفاقی ضایع دکلز بلکه خالقمزی جمله مز مسبح ایز وانك حکمتنه وکمال قدرتنه دلالت
وشهادت ایدیجیلرز اصلا بریز باطل وعبث مخلوق اولمشدر دیرلر وکوش وهوشی اولان کمسه لره بوکونه معنالری
تعبیر وتقریر ایدرلر (مثنوی) همچو آب نیل دانی وقت غرق) کومیان هردوامت کرد فرق) آب نیل کبی بیلسن غرق
وقتنده که اول آب نیل هر ایکی امتك ماببنی فرق ایلدی یعنی سائر جمادات دخی بویله دیرلر واول سنك وعصا
جمادات اخری نك حقیقت حالندن بوکونه خبرویررلرکه ای عاقل بزم جمله مزی آب نیل کبی بیله سن که اول آب نیل
غرق وقتنده هر ایکی امتك میانی فرق وتمیز ایلدیکه اول امتدن بریسی سبطیلر وبری دخی قبطیلر ایدی سبطیلره یول
ویردی وطریق نجات اولدی وقبطیلری (فغشیهم من الیم ماغشیهم) موجبنجه اوزرلرنی بورویوب بالکلیه هلاك
ایلدی (مثنوی) چون زمین دانیش دانا وقت خسف* درحق قارون که قهرش کرد نسف *اول جمادات اخرایی
زمین کبی دانا بیله سن خسف وقتنده قارون حقنده که اول قهرانی نسف ایلدی نسف یردن قوپرلغه دیرلر
بوراده هلاك معناسنه در یعنی سائر جماداتی دخی زمین کبی دانا واهل تمییز بیله سنکه اول زمین خسف وقتنده
قارون حقنده که قهر الهی آنی استیصال وهلاك ایلدکده غیرلردن آنی تمییز ایلیوب توابعیله خسف ایلدی
(مثنوی) چون قمر که امر بشنید وشتافت* پس دونیمه کشت برچرخ وشکافت* قمر کبی که امر خدایی اشتدی وعجله
ایلدی پس چرخ فلك اوزره ایکی پاره اولدی ویارلدی یعنی سائر جماداتی دخی قمر کبی بیل که اول قمر رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرتلرینك امرنی اشتدی وانك امرنی قبول ایلمکه سرعت ایتدی پس فلك اوزره یارلدی وایکی
شق اولدی نته کم (اقتربت الساعة وانشق القمر) آیت کریمه سی بو معجزه شریفه یه شهادت قیلدی وبو آیت کریمه نك
تحقیق وتفسیری جلد اولده زیافت تأویل رکیك مکس سرخنك ماقبلنده مرور ایلدی (مثنوی) چون
درخت وسنك کاندر هر مقام) مصطفی را کرده ظاهر السلام) درخت وسنك کبی که هر مقامده حضرت مصطفی
علیه السلامه ظاهر اسلام ایلمشدر (السلام علیك یارسول الله) دیوسویلمشدر نته کم روایت صحیحه ایله روایت
اولنمشدر که اول حضرته رسالت کلدکدنصکره هر حجر وشجره که اوغرر ایدی اول حضرته (السلام علیك)
دیوسلاملر ویررلردی ونبوت ورسالتنه شهادت قیلورلری بو بیت شریفه مناسب اولان حدیث شریفلر وبو محل
لطیفه موافق کلان کلاملر جلد ثالثده شول مارکیر حکایه سنده که برمار افسرده یی بنده کتورمشدی انده عالم
افسرده است ونام او جماد بیتنك شرحنده مرور ایتمشدر وجلد اولده وجلد ثانیده دخی مرور ایلمشدرکه هر بر محلده
تسبیح جماداته متعلق اولان مطلبلر وضع اولنمشدر اول مطالب انده طلب اولنه اما فلاسفه بو معنایه قابل اولمیوب تأویل
وبحث وجدل ایتمکه کیدرلر بو مناسبتله فلسفی ایله سنینك بحثنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (بحث کردن سنی
وفلسفی وجواب د هریکه منکر الوهیتست وعالم را قدیم می کوید (م ی) دی یکی میکفت عالم حادثست* فانیست این
چرخ حقش وارثست* دون برکسه دیدی عالم حادثدر بو چرخ فانیدر واکا حق تعالی وارثدر بویله دین مؤمن
سنیدرکه اهل سنت والجماعتك اعتقادی بونك اوزرینه درکه بو چرخ وافلاك وبو عالم خاك جمله سی حادثدر وحدوثنه
جمله دن بر دلیل متغیر اولدیغیدر وهر متغیر حادث وفانی اولمق مقرردر پس عالم سر تا سر حادث وفانیدر واکا
وارث باقی اولان واجب الوجوددر (مثنوی) فلسفیء کفت چون دانی حدوث* حادثیء ابر چون داند غیوث*
زره خود نیستی از انقلاب* توچه می دانی حدوث آفتاب* بر فلسفی برسنی یه دیدیکه حدوثنی نجه بیلورسن ابرك
حادثلکنی غیوث نجه بیلور غیوث غیثك جمعیدر غیث زیاده لازم اولدیغی زمانده یغان یغموره دیرلر افلاکك
وآفتابك انقلابندن خود بر ذره دکلسن پس سن آفتابك حدوثنی نه بیلورسن یعنی بر فلسفی عالم حادث وفانی دین
سنی یه بحث وجدل طریقنه ذاهب اولوب دیدیکه ای سنی سن بو عالمك حدوثنی ندن بیلورسن سحابك حدوثنی باران
نجه بیلورکه اول باران سحابدن ظهوره کلدی واندنصکره وجود بولدی پس ای سنی سن بو عالمدن ظهوره
کلدك وبو عالمی همان بو هیئت اوزره مستمر اولمش بولدك وسنك آبا واجدادك حضرت آدم علیه السلامه منتهی
اولنجه دك بو عالمی همان بویله بولدیلر وآدم دخی بو عالمده ظهوره کلدی پس بو عالمك حدوثی سکاندن معلوم اولدی
وسن خود فی المثل آفتابك انقلابندن بر ذره یله دکلسن فرضی انك انقلاباتندن بر ذره اولدیغك تقدیرجه

قرنداشی هابیلی قتل ایلدی وقتل ایلدکدنصکره دخی انك سوأتنی نه ایلیجکین بیلمیوب نیجه کونلر آنی ارقه سنده
کوتروب کزدردی شول وقتده دك که برغراب زمینی چنکالیله قازوب برغراب مرده یی دفن ایلدی پس غرابدن بو حالی
کوروب برادرینك جسد مرده سنی اول زمینه دفن ایلدی (یاویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا الغراب) دیوسویلدی
قهر الهی آنی شول مرتبه ابله ایلدیکه غرابك عقلی اندن زیاده اولوب انك برقرغه قدر عقل وتمییزی قالمدی (مثنوی)
درجمادات از کرم عقل آفرید* عقل از عاقل بقهر خود برید* اول خدا کرم ولطفندن جماداتده عقل یراتدی حتی
جمادات دوستی دشمندن ونیکی بددن فرق وتمییز ایلدی اما عقل عاقلدن کندی قهر سببیله قطع ایلدی یعنی انسانك
عاقل اولمق وتمییز قیلمق شانندن وخاصیت ذاتیه سندن ایکن اول خدا عاقل اولان انساندن قهریله عقل وتمییزی محو
وازاله ایلدی وجماداتك عقلی اولمق ونیك وبدی تمییز قیلمق شانلرندن وخاصیت ذاتیه لرندن ایکن کرم الهی انلره
بر مرتبه عقل وتمییز ویردیکه انلر دوستی دشمندن ونفعی ضرردن واهل خیری اهل شردن فرق ایلیوب تمییز قیلدی
(مثنوی) درجماد از لطف عقلی شد پدید) وزنکال از عاقلان دانش رمید) لطف الهیدن جماداتده بر عظیم عقل پدید
وظاهر اولدی وخدانك نکال وعذابندن عاقللردن عقل ودانش اورکدی (مثنوی) عقل چون باران بامر آنجا بریخت
عقل این سوخشم حق دید وکریخت) عقل باران کبی امر الهیله انده دوکلدی عقل بو طرفده خشم حقی کوردی
وقاچدی بو معنی عقل مقطوع اوقندیغی تقدیر اوزره اولور اما مکسور اوقنوب این سو یه مضاف اولسه هم جائزدر
معنی بو جانبك عقلی حقك خشمنی کوردی وقاچدی دیمك اولور یعنی امر الهی ایله عقل جماداته یغمور کبی
دوکلدی حتی اول جمادات ایوبی کتوردن فرق وتمییز ایلدی اما انسانکه عقل وتمییز اوزره مجبول اولمش ایکن ونیك
وبدی تمییز قیلمق اکا مخصوص کلمش ایکن چونکم خشم حق انسانه کلدی عقل اول خشمك اثرن کوروب
عاقلدن فرار قیلدی چونکم عقل برکسه دن زائل اولدی اول کمسه نفعی ضرردن وخیری شردن تمییز ایلمکه قادر
اولمیوب عذابه وعقابه مستحق اولدی (مثنوی) ابر وخورشید ومه ونجم بلند) جمله بر ترتیب آیند وروند) هر یکی
ناید مکر در وقت خویش) که نه پس ماند ز هنکام ونه پیش) بلود وکونش وآی ونجم بلند جمله ترتیب اوزره کاورلر
وکیدرلر هر بری کلمز مکر که کندی وقتنده که هر بری کندی وقتنده نه کیرو قالورونه ایلر وکاور بو ابیات شریفه
ودخی مابعدنده اولان ابیات لطیفه جماداتده اولان عقل وادراکی اثبات ایلمك موقعنده سؤال مقدره جواب اولمق
طریقی اوزره واقع اولمشدر بوذکر اولنان سوزلردن سامعه برخاطره کاورکه اول عقل وتمییز له متصف اولان عاقلانه
وممیزانه روشن قیلان جمادات عجبانه مقول جمادات اوله پس جواب بیوررلرکه بو ابیات شریفه ده مذکوره
اولان شیلرك هر بریسی جمیعا ترتیب اوزره کاورلر وترتیب اوزره کیدرلر اکر عقللری اولمیدی ترتیب کوزتمکه قادر
اولمزلردی وعاقلانه خدمت وحرکت قیلمزلردی کورمز میسن هر بریسی کلمز مکر که کندی ایچون معین اولان
وقتده کاورکه کندی معین اولان وقتندن نه کیرو قالور ونه ایلر وکاور بونلرك بو حرکت موزونه ومعقوله سندن منفهم
اولان بودرکه بونلرك عقلی اوله اکر بونلرك هر برینك کندیسنه مناسب عقللری وتمییزلری اولمیدی بویله وقتیله
حرکت ایلمکه قادر اولمیه لردی چونکم هر برینك بویله وقتیله حرکت ایلمسی ظاهر وثابت اولدیسه بونلرك
کندیلره مناسب بر عقل ومدبری اولمق هم ثابت اولور (مثنوی) چون نکردی فهم این راز انبیا) دانش
آورد ند در سنك وعصا) تا جمادات دکر رابی لباس) چون عصا وسنك داری از قیاس* ای مرد غافل بو معنایی
انبیا علیهم السلامدن نیچون فهم وادراك ایلمدك اول سلطانلر سنك وعصایه دانش کتوردیلر تا غیری جماداتی دخی
لباسسز قیاس جهتندن عصا وسنك کبی طوته سن یعنی بو جمادات ونباتاتك جمیعسنده عقل وتمییز اولدیغی
وبونلر دوستی دشمندن فرق قیلدیغی رازی انبیای عظامدن نیچون فهم ایلمدك که بو انبیا صلوات الله علیهم
اجمعین حجره وعصایه دانش کتوردیلر وبونلری عقل مرتبه سنه یتوردیلر نته کم حجر رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه
سلام ویردیکی وحصانك اول حضرت حقنده شهادت کلمسی کتوردیکی اتفاقله ثابت اولمشدر بونلرك قصه لری
جلد اولده وجلد ثانیده مرور قیلمشدر وعصا دخی جماد قبیلندن برچوب پاره ایکن آنی دخی حضرت موسی
علیه السلام عقل وتمییز مرتبه سنه کتوروب حیات صاحبی برحیه عظیمه اولدقده فرعونك اوزرینه وانك عسکرینك
جانبنه شیرانه حمله لر ایدوب انلری کوشه بکوشه قاچردی بو جمله جماداتدن بو برقاچ جمادی انبیای عظام انکیچون
عقل وتمییز مرتبه سنه کتوردیلرکه سائر جماداتی بی التباس وبی اشتباه عصا ایله سنك کبی قیاس ایلیه سنکه
القلیل یدل علی الکثیر والجرعة تدل علی الغدیر) قولنك مضمونی اوزره از نسنه چوق نسنه یه نمونه اولور وعاقل
اولان بر جزودن کله استدلال قیلور چونکم بو برقاچ جماداتك عقل وتمییزی محسوس اولوب ثابت اولدیسه غیری

سن آفتابك حدوثنى نه بيلورسن زيرا بر ذره افتابك قدمنى وحدوثنى بيلمكه نيجه قابلدر كه انك قتنده اول لاشى در (مثنوى) كرمكى كاندر حدث باشد دفين * كى بداند آخر وبدو زمين * مثال آخر بر بوجك كه حدثده دفين اوله اول كرمك زمينك آخر وبدونى نجه بيلور يعنى بر بوجك كه زمينده اولان نجاست ايچره متكون اولوب مدفون اولسه اول بوجك زمينك ابتداسى وانتهاسنى نيجه بيلور بو مقرردر كه بيلمز كذلك سندخى اى سنى بو زمينده اخلاط ونجاسات بدنيه ايچره موجود اولوب مدفون اولمشسن سن بو زمين وآسمانك اولنى وآخرنى ندن بيلورسن وبو عالمك حدوثنه نو جهله اعتقاد قيلورسن ديدى (مثنوى) اين بتقليد از پدر بشنيدۀ * از حماقت اندرين پيچيدۀ چيست برهان بر حدوث اين بكو * ورنه خاموش اين فزون كويى مجو * سن بو سوزى تقليد ايله پدركدن استماع ايلمشسن حماقتدن بو حدوث عالمه متعلق اولان معنايه طولاشمشسن بو عالمك حدوثنه برهانك ندر سويله يوخسه خاموش اول بوزياده سو يلمككى ديلمه تقليد بر كسه نك فعلنى وقولنى انك حقيقتنه عالم اولمقسزين واول فعلك وقولك ماهيتى ندرانى بيلمدين اول فعلى وقولى قلادۀ كبى كنديه لازم قيلمقدر نته كم بونك تعريفى وبعض تحقيقى جلد اولده حقير وبى خصم ديدن ديدهاى حس صالح وناقۀ صالح راسر خنده از پى تقليد واز رايات نقل بيتنك شرحنده مرور ايلدى انده طلب اولنسه وخلاصۀ كلام اولدر كه اول فلسفى سنى يه ديدى اى سنى بو حدوث عالمه متعلق اولان اقوالى سن انك حقيقتنه واقف اولمدين پدركدن اكا تقليدا تمسكله بويله ايشتمشسن وبونك عقلله حقيقتن دوشنيوب حماقت وبلاهتكدن بوكا دولاشمشسن واعتقاد قيلمشسن پس بو عالمك حدوثنه حجت وبرهان ندر سويله واكر عقل قبول ايده جك برهانك يوغيسه خاموش اول وزياده سويلمكدن فراغت قيل كه مجرد اباءن جد تقليد ايله اولان سوزه عقلا قتنده اعتبار والتفات اولمز ديدى چونكم فلسفى عقيدۀ فاسده سنه كوره بر سبيل جدل مؤمنه بو كونه اعتراض ايلدى مؤمن سنى دخى اكا جواب ويرمكه شروع ايلدى (مثنوى) كفت ديدم اندرين بحث عميق * بحث ميكردند روزى دو فريق * سنى اول فلسفى يه ديديكه اى منكر الوهيت اولان زنديق بن بو بحث عميقده كوردم ايكى فريق بو خصوصده بركون بحث ايلديلر بحث عميق تعبيرنده اشارت واردر اول معنايه كه عالمك حدوث وقدمنى ومبدأ ومعادنى بيلمك واثبات واجب الوجود ايلمك عظيم بحثدر كه اهل سنتله فلاسفه ما بيننده بو خصوصده چوق قيل وقال ونزاع وجدال واقع اولمشدر وجانبيندن بو خصوصده نيجه كتب ورسائل تصنيف قيلنمشدر (مثنوى) در جدال ودر خصام ودرستوه * كشت هنكامه بران دو كس كروه * بو ايكى فريقك جدال وخصام وستوهى وقتنده يعنى بو ايكى كروهك برى برلريله مجادله ومخاصمه واضطرابلرى وقتنده اول ايكى بلولى كسه نك اوزرينه هنكامه اولدى يعنى انلرك اوزرينه عظيم خلق جمع اولدى (مثنوى) من بسوى جمع هنكامه شدم * اطلاع حال ايشان بستدم بن هنكامه نك جمعيتى جانبنه كتدم انلرك حاللرندن اطلاع الدم يعنى واروب انلرك حالنه مطلع اولدم وانلرك بحثنى استماع قيلدم (مثنوى) آن يكى ميكفت كردون فانيست * بى كمانى اين بنارا بانيست * اول برىسى كه مراد سنيدر كردون فانيدر ديدى كمانسز بو بنا ايچون بانى واردر يعنى بو عالم بر حادث بنادر هيچ شك وشبهه يوقدر كه بونك بربانى وصانعى واردر البته بو كون اول واجب الوجود اولان صانعه من كل الوجوه محتاجدر ديدى (مثنوى) وان دكر كفت اين قديم وبى كيست * نيستش بانى ويا بانى ويست * واول برى ديدى بو عالم قديمدر وبى كيدر انك بانيسى يوقدر وبانى اولدر يعنى فلسفى سنى يه جواب ويردى ديدى بو عالم قديم بالذاتدر وچن سزدر يعنى چن زماندن برو موجود اولمشدر دوا كا ابتدا تقدير ايلمك متصور دكلدر انك بانيسى وصانعى يوقدر كه انك وجودى قائم بالذاتدر قيامده غير وجوده انك احتياجى يوقدر وياخود بانى وصانع همان اولدر كه عناصر ومواليدانك تأثير وتصرفيله ظهوره كاور (مثنوى) كفت منكر كشتۀ خلاق را * روز وشب آرنده ورزاق را * سنى فلسفى يه ايتدى اى سفيه واحمق خلاقه منكر اولمشسن روز وشب كتوريجى يه ورزاقه منكر اولمشسن يعنى اى فلسفى خلاق عالمه انكارمى ايلرسن وليل ونهارى كيدروب كتورن وبو قدر موجوداته ارزاق ويرن واجب الوجوده كافرمى اولورسن بو سوزلر خود محضا كفردر ديدى (مثنوى) كفت بى برهان نخواهم من شنيد * انچه كويى آن بتقليدى كزيد * فلسفى ايتدى بن بو سوزى برهانسز استماع ايتمزم اول نسنه يى كه سويلرسن آنى تقليد ايله قبول ايتمك استمزم بلكه عقل قبول ايده جك وبونك حقيقتنى بيلجك بر حجتك وارايسه بونى كزيده ايلرم واكر يوغيسه مجرد تقليد ايله بو مذهبى اختيار ايلمزم ديدى (مثنوى) هين بيار حجت وبرهان كه من * نشنوم بى حجت اين را در زمن * اكاه اول اى سنى حجت وبرهان كتور زيرا بن بونى حجتسز زمانه ده بن استمزم وبو كونه سوزلره اصلا برايش اتمزم ديدى چونكم سنى كورديكه فلسفى قيل وقال ايله ملزم اولمز وعقليات ونقليات ايله اعانه كلمز پس دروننده اولان حاله حواله ايدوب اكا بو كونه جواب ويردى (مثنوى)

كفت حجت در درون جانمست * در درون جان نهان برهانمست * سنى اول منكر الوهيت اولان فلسفى يه ديدى حجت بنم درون جانمده در درون جانده نهان بنم برهانم واردر يعنى اى فلسفى چونكم بنم قولله اولان برهانمى تصديق ايلمدك پس حجت بنم جانم ايچنده در بنم برهانم جانم ايچنده نهاندر كه اول وجدانى وذوقى اولان ايمان وايقاندر ديدى (مثنوى) تو نمى بينى هلال از ضعف چشم * من همى بينم مكن برمن تو خشم * اى احمق سن ضعف چشمكدن هلالى كورمزسن اما بن كوريرم سن بنم اوزريمه خشم ايلمه يعنى اى كوردل سنك بصر بصيرتكده نور يقين اولمديغندن وقلبك كوزى كحل هدايتله قوت بولمديغندن آسمان قلبده هلال كبى اولان ايمان وعرفانمى كورمزسن اما بن بصر بصيرتله آنى كوريرم سن بنى كنديكه قياس ايليوب كوردل اولديغكدن بكا خشم ايلمه كه سكا پوشيده ومخفى اولان بحمد الله بكا عياندر ديدى (مثنوى) كفت وكو بسيار كشت وخلق كيج * در سر وپايان اين چرخ بسيج * الحاصل بو ايكيسنك ما بيننده كفت وكو بسيار اولدى مستمع اولان خلايق بو چرخ بسيجك سر وپايانده متحير اولدى بسيج بونده مهيا ومزين معناسنه در يعنى طرفيندن قيل وقال وبحث وجدال قتى چوق اولدى انده حاضر اولان خلق بو مهيا ومزين اولان چرخك ابتدا وانتهاسنده وحدوث وقدمنده واله وحيران اولديلر وايكيسنك بيله قوللندن قنغيسى اصدق وقبوله احق واوفق ايديكنى بيله مديلر چونكم سنى بونلرك بوله وحيرتن كوردى (مثنوى) كفت يارا در درونم حجتيست * بر حدوث آسمانم آيتيست * بونلره ديدى اى ياران بنم درونمده بر عظيم حجت واردر كه اول حجت آسمانك حدوثنى اوزره بكا بر عظيم آيتدر وبو چرخك محدث ومخلوق اولديغنه (م ى) من يقين دارم نشانش آن بود * مر يقين دانرا كه در آتش رود * در زبان مى نايد آن حجت بدان * همچو حال سر عشق عاشقان بن يقين طوترم اول يقينك نشانى تحقيقا يقيندانه اول اولور كه آتشه كيده اول حجت وبرهان زبانه كلمز بيل عاشقلرك عشقنك سرينك حالى كبى يعنى سنى ديديكه بن افلاكك محدث ومخلوق اولديغنه وبونلرك بر مريد ومختار واجب الوجود موجد وصانعى اولديغنه قلبمده يقين طوتارم كه بنم اصل برهانم اول قلبمده اولان ايمان وايقانمدر وانك نشانى يقيندان اولان كسه ايچون اولدر كه صانعك وجودنه يقين طوتن كسه آتشه كيده وقيل وقالى ترك ايده وصاحب يقين اولدر كه هر شيئك خالق وموجد اولان خدا ايديكنى تحقيقا بيلور وكل اشياده مؤثر حقيقى همان اول اولديغنه اقرار واعتقاد قيلور فلاسفه لر مذهبنده وطبيعيلر مسلكنده عناصر اربعه بالطبع بو عالمده مؤثرلردر اما صاحب يقين اولان سنيلر مشربنده هر شيده مؤثر حقيقى خداى تعاليدر مثلا نار بالطبع محرق دكلدر بلكه بر شيئى احراق ايلسه باراده الله احراق ايلر چونكم سنى اولان هر شيئى اللهك اراديله تأثير ايلديكنى بيلوب وهر شيده مؤثر حقيقى الله ايديكنه قلبنده كمال يقين ايله يقين قيلمسى مقرر ومحقق اولجق آتشه كيرن الم چكمز زيرا بيلور كه آتش آنى بالطبع قادر دكلدر بلكه اراده الله اولورسه آتش آنى ياقر پس بويله محل امتحانده مؤمن اولان كندى ايمانى واعتقادنى اثبات ايلمك ايچون مريد ومختار اولان خداى تعالى يه توكل واعتماد ايدوب آتشه كيرسه حق تعالى آتشك خاصيت طبيعيه سنى اندن ازاله ايدوب مؤمنه آنى برد وسلام ايلر پس بو يقين قلب ايچنده بر معنوى حجت وبرهاندر لسانه كلمز وبيانه صغمز نته كم عاشقلرك عشقنك سرى وكيفيت حالى نطق وبيانه كلمز زيرا اكر يقين ومعرفت واكر كيفيت عشق ومحبت امر وجدانيدر نطقله تعبيرى وتقريرى ممكن اولمز (من لم يذق لم يدر موجبنجه بونلرى ذوقا ايتمين بيلمز (مثنوى) نيست پيدا سر كفت وكوى من * جز كه زردى ونزارى روى من * بنم كفت وكويمك سرى پيدا وظاهر دكلدر بنم يوزيمك صارى بلغندن وضعف ولاغرلغندن غيرى يعنى بنم قيل وقالمك سر وحقيقتى پيدا وظاهر دكلدر زيرا اول كفت وكويك سرى خداى تعالى يه اولان يقينم اكا اولان كمال محبتمدر بو ايسه امر وجدانيدر كه تعبيرايله بونك اظهارى ممكن اولمز وليكن بو امر وجدانينك بعض علايم وآثارى صحيفۀ وجهمده ظاهر وهويدا اولمشدر كه اول صفرت وجه ونحافت ونحولدر كه باطنده اولان صفت وحالته دلالت ايدر (مثنوى) اشك خون بر رخ روانه ميرود * حجت حسن وجمالش ميشود * خون آلود اولان اشك رخ اوزره روانه ايلر اول محبوبك حسن وجمالنه حجت اولور يعنى شول قانلو ياشكه بنم يوزم اوزره روان اولوب كيدر وكوزلرمدن سرشك خون آلود دمبدم جارى اولوب اقر اول محبوب ازلى ومعشوق ذاتينك حسن وجمالنه بو حالت ظاهره حجت وبرهان اولور زيرا بر كسه نك درونده هوا ومحبت اولميدى اول كسه نيچون اغلردى ويوزى نيچون زرد اولوردى ووجودى نيچون نحيف ونزار اولوردى فرضا بر عاشق كنديسنى محب اولديغنه انكار قيلسه وعشقنى اغياردن كتم ايدوب اسرارنى ساتر اولسه انك كوزلرندن جريان ايلين دموع وصفرت وجه وسقامت وجودانك محبتنه شهادت ايدرلر كه عند اصحاب النهى انك انكارى مقبول اولمز كما قال الامام البوصيرى (بيت) لولا الهوى لم ترق دمعا على

طلل * ولا ارقت لذكر البان والعلم * فكيف تنكر حبا بعد ما شهدت) به عليك عدول الدمع والسقم (مثنوی) گفت
من اینها ندانم حجتی * که بود در پیش عامه آیتی * فلسفی مؤمن سنی یه ایتدی بونلری بر حجت بیلمزم که عامهٔ ناس
قتنده بر آیت اوله یعنی دیدیکه ای سنی بو سوزلرکه سویلرسن وبو وجدانیاته متعلقه اولان کلماتی که سن نقل ایلرسن
بن بونلری بر حجت بیلمزمکه عامهٔ ناس اوکنده انلره بر آیت اوله وانلر بویکونه اقواله ایمان واعتقاد قیله پس
بر حجت ابراز ایله که عامهٔ ناسک اعتقادنه سبب اوله وانلر اول حجت وبرهان واسطه سیله سنک اقوالکی قبول ایلیوب
ایمانه کله وسنک باطنکده اولان یقینکه اعتقاد قیله (مثنوی) گفت چون قلبی و نقدی دم زند * که تو قلبی من نکوییم
ارجمند * پس سنی فلسفی یه چونکم بر نقد و بر قلب دم اوره و دعوا ایلیوب دیه که ای نقد سن قلب سن وبن حرمتلو
نکوییم یعنی سنی ایتدی ای فلسفی سنکله بنم حالم شول بر نقد خالص ایله قلب فاسدک حالنه بکزر که ایکیسی بری بریله
جدل ایدوب قلب نقده دیرکه سن قلب سن وبن عزتلو وحرمتلو ایو خالصم قلب بویله دعوا ایلیه (مثنوی) هست
آتش امتحان اخرین) کاندر آتش درفتند این دو قرین * بونلرک ما بیننی تمییز ایلمکه آتش اخر که امتحاندرکه بو ایکی قرین
آتشه دوشه لر تا کم نقد قلبدن ممتاز اوله وکذب وصدق هر قنغی طرفده ایسه ظهوره کله (مثنوی) عام وخاص
از حالشان واقف شوند * از گمان وشک سوی ایقان روند * اول وقت خاص وعوام انلرک حالندن واقف اوله لر ونقد
خالصی قلب فاسددن تمییز قیله لر گمان وشکدن خلاص اولوب ایمان وایقان جانبنه کیده لر (مثنوی) آب آتش
آمد ای جان امتحان * نقد وقلبی را که آن باشد نهان * ای جان آب وآتش امتحان کلدی بر نقد وقلب ایچونکه
او نهان اوله یعنی شول بر نقد وقلب که حقیقتلری معلوم اولمیه وناس آنی بیلمکده شبهه اوزره اوله لر انک امتحانی
آتش ایله اولدی اولا زرکرلر انک ایکیسن بیله آتش ایچره قزدروب اندنصکره صویه براغورلر خالص صافی وساده اولور
اما قلب فاسد وسیاه اولور وقباحتی ظهوره کلور چونکم قضیه بو ذکر اولنان کبیدر (مثنوی) تا من وتو هر دو
در آتش رویم * حجت باقی حیرانان شویم * تا بن وسن هر ایکمز بیله آتش ایچنده کیده لم باقی حیرانلره حجت اوله لم یعنی
بو خصوصده واله وحیران اولان باقی کمسه لره حجت وبرهان اوله لم تا بو ایکمزک حقیقت حالی عیانه کله وعامهٔ
ناس شک والتباسدن بری اوله لر دیدی (مثنوی) تا من وتو هر دو در بحر اوفتیم * که من وتو این گروه را آیتیم * تا بن وسن
هر ایکمز دریایه دوشه لم زیرا بن وسن بو گروهه بر آیتز بعض نسخه ده تا یرینه تحتانی اولان نقطتین ایله یا واقع
اولمشدرکه مناسب اولان دخی بودر زیرا معنی تا سن وبن آتشه کیده لم ویاخود سن وبن هر ایکمز دریایه دوشه لم که سن وبن
بو ناظر اولان گروه ایچون آیت ایز کرکدرکه بزم صدقمز وکذبمز ظاهر اوله وحقیقت حالمز عیانه کله دیدی (مثنوی)
همچنان کردند ودر آتش شدند * هر دو خود را بر تف آتش زدند * پس سنی وفلسفی انجلین ایلدیلر وآتشه کتدیلر
هر ایکیسی کندیسنی آتشک تف وتابنه اوردیلر ونار مشتعله کیروب اوتوردیلر آتش فلسفی یی یاقدی وکول ایلدی اول
متقی یی دوزدی وتازه وتر ایلدی یعنی ماسوادن اتقا وپرهیز ایلین سنی یی لطیف دوزدی وتازه رک قیلدی (م ی)
آن خدا گوینده مرد مدعی * رست وسوزید اندر آتش آن دعی * اول خدا دیجی مرد مدعی خلاص اولدی
آتش ایچره اول حرامزاده یاندی یعنی خدا دیجی والوهیتی اثبات ایلیجی مرد سنی آتشه یانمقدن خلاص اولدی واول
حرامزاده اولان فلسفی آتش ایچره یانوب کول اولدی وبو ایکی طائفه طرفیندن بونلرک حالنه نظر ایدیجیلردی
فلسفی مذهبنک بطلانی ظهوره کلدی وبونلره معلوم اولدیکه جمیع اشیانک خاصیات وآثاری طبیعتلرینک
مقتضالری دکل ایمش بلکه هر شیئ خالقنک امری وموجدنک ارادتیله تأثیر ایلر ایمش اکر هر شیئ بالطبع مؤثر
اولیدی وآب کندی طبیعتنک مقتضاسی اوزره اغراق ونار دخی بالطبع احراق قیلیدی دوستله دشمنی فرق ایلمیوب
جمله سنی علی السویه غرق وحرق ایلیه لردی حال بوکه دوستی غرق ایلمیوب دشمنی غرق ایلدی نته کم حضرت موسی
علیه السلامک قومنه بحر راه نجات اولوب قبطیلری غرق وهلاک ایلدی وکذلک نار دخی حضرت ابراهیم
علیه السلامه برد وسلام اولدی اکر بالطبع محرق اولیدی حضرت ابراهیم علیه السلامی دخی یاقوب کول ایلردی
نته کم بورایه مناسب اولان معنی جلد اولده بازرکان وطوطی حکایه سندن بر حکایه ده وبعض اقوالده مرور
ایلمشدر (مثنوی) از مؤذن بشنو این اعلام را * کوری افزون روان خام را * که نسوزیده ست این نام از اجل *
کش مسمی صدر بودست واجل * بو بیتلر فلسفی مذهب وطبیعی مشرب اولنلر جانبندن لازم کلان وناشی اولان
وهم وسؤالی دفع ایچون انلره خطاب ایلمشدر انلرک توهمی بودرکه قرآنه ایمان ایدنلر بویکه متعلق اولان
آیات واخباری حقیقتنه حمل ایله مزلر بلکه مؤولدر دیرلر مثلا حضرت ابراهیم علیه السلامه آتشک برد وسلام
اولمسی محرق بالطبع اولان آتش برد وسلام اولمق دکلدر زیرا احراق ایلمک انک شانندندر پس بونده نمرودک غضبی

حق تعالی ابراهیم علیه السلامه برد وسلام ایلدی دیمک اولور دیرلر وانلر کتاب وسنته ایمان کتورمزلر انلرک
جمله سی معجزات انبیا علیهم السلامی وکرامات اولیای کرامی بالکلیه انکار ایدرلر اکر اهل سنتدن بری بونلره انبیا
علیهم السلامک معجزه سندن واولیای کرامک کرامتندن بر نی حجت ابراز ایدوب دیسه که یا قرآنده یاخود قول پیغمبر
علیه السلامده ویاخود کتب اولیای کرامدن فلان کتابده بیورلمشدرکه فلان ولی یی صو غرق ایتمدی وحضرت
ابراهیم علیه السلامی آتش یاقمدی بونلر اکر قتلدن خوف ایتمزلرسه بویله دین اهل سنته دیرلرکه سن بونی کوزکله
کوردکمی وخدادن وپیغمبر علیه السلامدن بونی کندک اشتدکمی بونی سنک آبا واجدادک ومعلم واستادک بویله
یازمشلردر پس حالا بحسب الظاهر سنک معجزات انبیا علیهم السلامه تقلیدک ندر دیرلر پس بو بیله دینلره حالا معجزات
انبیا علیهم السلامی اثبات ایلمکه قادر اولمین مؤمنلر طرفندن جواب ویروب بیورلرای طبیعی مذهب وفلسفی مشرب
اولان کمسه مؤذندن اشیت بو اعلامی خام اولانک روانته بر کورلک زیاده ایله بو معنی افزون امر اولدیغی اوزره اولور
اما افزون رو وصف ترکیبی اولوب افزون روان جمع اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور ای فلسفی مشرب بو اعلامی
مؤذندن اشیت خام اولان افزون رولرک کورلکنه یعنی زیاده کیدیجی وطریق حقدن تجاوز ایدیجی خاملرک
کورلکنه ورغمنه مؤذندن بو عملری استماع ایت اعلام کسر همزه ایله اوقنسه دخی معنی صحیح اولور اما فتح همزه ایله
اوقنوب علمک جمعی اولمق محله مناسب اولور ومؤذندن بو عملری استماع ایله دیمکده اکر بر سؤال لازم کلورسه که اول
سؤال بودر مؤذندن استماع اولنه جق علم حضرت محمد علیه السلامک نام شریفیدرکه سیاق وسباق اکا دلالت
ایدر اعلام ایسه جمعدر پس جمع مفرد معناسنه نوجهله استعمال اولنور جواب اولدرکه کاه جمعی مفرد موقعنده
ایراد ایدرلر اول مفردک شانی تفخیمدن اوتری ممکندرکه بو محلده اعلام ذکری اول حضرتک علم شریفی عملر
منزله سنده اولدیغی ایهام ایچون اعلام ذکر اولنمش اوله وبو دخی جائزدرکه تکرار اعتباریله اعلام ذکر اولنمش اوله که
مؤذن اول حضرتک نام شریفنی هر کون بش کره اذانده وبش کره اقامتده تکرار بتکرار ذکر ایدر پس
جمله سی عملر اولور واعلام ذکر بیورملری بو نکته لری اشعار قیلور ومعنی بیت ثانی بو اولور که بو نام شریف اجل
آتشندن یانمشدر زیرا اول اسمک مسماسی صدر اجل اولمشدر وخلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمک اولور که ای
طبیعی مذهب وای فلسفی مشرب اولان کمسه اکر سن دیرسنکه اجسامی یاقمق محرق بالطبع اولان آتشک شانندندر
کرکسه ذکر اولنان سنینک جسمی اولسون وکرکسه فلسفینک جسمی اولسون بن آتشک اجسامی احراق ایلدیکی
خصوصده حالا بر دلیل وبرهان استرمکه یا آنی کوزمله کورم ویاخود قولغمله ایشیدوب تا عقلمله قبول ایدم
بو خصوصده جواب ویروب دیرزکه هر روز مره کره بعد کره مؤذن اولنلردن بو علم شریفی ونام لطیفی اشیت وخام اولان
منکرلک جانبنه کورلک زیاده ایت که اجل آتشندن بو نام شریف یانمشدر ونار موت آنی افنا وازاله ایلمکه قادر اولمشدر
انکیچونکه اول اسم شریفک مسماسی عالی مرتبه صاحبی سلطان اعظم اولمشدی پس اول سلطان اعظمک جسم
شریفنک اسمی آتش موت احراق وافنا ایلمکه قادر اولمدیغی محقق ومثبت اولدیسه اکر انک جسم شریفنی آتشه
کیرسه باذن الله آتش اول حضرتک جسم شریفنی احراق ایلمک مقرر ومحقق اولور بلکه اکا وارث اولان سنیلرک دخی
اکر یقین صاحبلری ایسه جسملرنی یاقمق هم مصدق اولور (مثنوی) صد هزاران زین رهان اندر قران * بر دریده
پرده های منکران * نیجه یوز بیک بو رهنلردن قرنلرده منکرلرک پرده لری پرتلمشدر قران قرنک جمعیدر رهان
سنان وزننده رهنک جمعیدر رهاندن مراد بونده بحثلر وغلبه لردر زیرا لحن برکسه برکسه ایله بحث ایلسه برنسنه یی
عادتدرکه رهن قورودیرکه اکر سنک دیدیکک چیقرسه بو مرهون اولان شیئ سنک اولسون دیر بحثده بوکا کرو دیرا کر بحث
ایلین کمسه غلبه ایلرسه کرو بردیر ترکیده اوکدل دیرلر واوج دخی دیرلر نته کم فلان کمسه ایله فلان اوج باغلدی دیرلر
یعنی رهن قودی وبحث ایلدی دیمک اولور نته کم بو محلده دخی سنی ایله فلسفی بحث ایلدیلر وسنی اولا کندی جسمنی
آتشه رهن قومغی شرط ایلدی ودیدیکه کل سنکله بن آتشه کیره لم جسملرمز بو بحثده آتشه رهن اولسون اکر بنم
دیدیکم چیقرسه آتش سنی وبنی یاقوب محو ایدر پس بنم مذهبم باطل وسنک مذهبک حق اولور بوندنصکره کلنلر سنک
مذهبکه ذاهب اولمق صحیح اولور دیدی پس ایکیسی بیله آتشه کیروب آتش باذن الله سنی یی یاقمدی وفلسفی یی یاقوب
خاکستر ایلدی پس هر قرنده نیجه یوز بیک بوکونه بحثلردن وغلبه لردن منکر الوهیت وکافر نبوت ورسالت اولان
کمسه لرک پرده لری پرتلمش وسوزلری ومذهبلری باطل اولمشدر وکندیلر مغلوب ورسوای اولوب دین حق ظهوره
کلمشدر (مثنوی) چون کرو بستند غالب شد صواب * در دوام معجزات ودر جواب * فهم کردم کانکه دم زد از سبق
وز حدوث چرخ پروربست حق * چونکم فلسفی ایله سنی کرو باغلدیلر صواب وحق غالب اولدی معجزاتک دوامنده

وجوابده پس فهم ایلدیکه اول کسه که سبقدن دم اوردی وچرخك حدوثندن دم اوردی اول کسه مظفر وحقدر
بو بیتلر سرخ شریفك ابتداسنده واقع اولان سنی لسانندندرکه برسنی ایله برفلسفی بحث ایلمش ایدی سنی دیدیکه عالم
حادثدر حق تعالی اکاوارندر وفلسفیده اکادیمشدیکه سن بونی بدرکدن تقلید ایله ایشتدك بونك حدوثنه سنك
دلیلك ندر اول سنی دخی اکا بوذکر اولنان سنی ایله منکر الوهیت اولان برفلسفینك حکایه سن کتوروب
دیمشدیکه بن بو بحث عمیقده کوردمکه ایکی فریق بحث ایدرلر آخر الامر بونلرك بحثی بورایه منتهی اولدیکه ایکیسی بیله
آتشه کیره لر قنغیسنك مذهبی حق ایسه ظهوره کله چونکم اول سنی ایله منکر الوهیت اولان فلسفی آتشه کیردیلر
وکروباغلدیلر صواب وطریق رشاد دوام معجزاتده وحق جوابده غالب اولدی یعنی حق اولان جوابك ظهوری
غالب اولدی وانبیاء علیهم السلامك دخی معجزه لرینك دوامی خصوصنده اولان صواب غالب اولدی وظهوره کلدی
دیمك اولور معجزاتك دوامنده صواب غالب اولدی دیمك شو معنایی اشعار قیلورکه فلسفی ودهری اولنلر الوهیته وانبیا
علیهم السلامك رسالتنه ومعجزاتنه منکرلردر وعالمده تاثیر وتصریف طبایعکدر دیرلر اما انبیای عظام بونلرك
عقاید فاسده لرینك خلافنی دیوب هر شیئده تأثیر وتصرفی واجب الوجود اولان اللهه اسناد ایلمشلردر وهر بری
شریعتلرنی نیجه دلائل ومعجزات ایله اثبات قیلمشلردر علی الخصوص حضرت نبیز محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم طریق
توحیدی وصراط مستقیمی نیجه دلائل ظاهره ایله ومعجزات باهره ایله اثبات قیلوب فلسفی ودهری اولنلری اول طریق
متینه وشرع مبینه دعوت قیلمشدر انلردن بعضیسی اول معجزاتی کوروب ظاهرا وباطنا ایمانه کلمشدر وبعضیسی دخی
باطنا ایمانه کلیوب رسوم شرعیه یی کندی یه وقایه وپرده ایدینوب اختفا قیلمشدر وبو طائفه دن قیامته دك برکروه
صورت اسلامیه ده وامت محمد هیأتنده اکسك اولمزلر هر شول وقتده که کندی مذهبلرینك ظهورینه فرصت
بوله لر آنی اظهار ایدرلر پس اکر بونلردن بری مثلا اول فلسفی سنی یه معارضه ومباحثه ایلدیکی کبی ظهوره کلسه
واهل سنتدن بریله بحث قیلسه حضرت پیغمبر علیه السلامك معجزاتیله سنی فلسفی یه هر وجهله غالب
اولمق مقرردر پس الان دخی جمیع انبیا علیهم السلامك معجزاتی باخصوصکه اول حضرتك معجزاتی دائمه اولمش اولور
نته کم بعد عصر النبی علیه السلام اول سنی منکر الوهیت اولان فلسفیله کروباغلدیلر اول حضرتك معجزاتی برکاتیله
صواب غالب اولدی ومعجزاتك الی یوم القیام دائمه اولمسی ظهوره کلدیکه اول سنی یی آتشك یاقمسی پیغمبر علیه
السلامك معجزاتی برکاتیله در چونکم جمیع انبیا علیهم السلامك هر برینك شریعت علیه سی باخصوصکه حضرت
محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك جامع جمیع شرایع اولان سنت سنیه سی طریق سداد وراه رشاد اولدیغی نیجه معجزات
وآیات وبیناتله ثابت ومحقق اولدیسه بن دخی فهم ایلدم اول کسه یی که چرخك ابتداسندن وحدوثندن دم اوردی
وافلاکك اوائنه وحدوثنه اعتقاد قیلدی اول کسه مظفر ومنصوردر ومذهبی حقدر بو بیتده سبق ابتدا معناسنه در
وحدوث اکا عطف تفسیر کبی واقع اولمشدر ازسبق چرخ یعنی ازحدوث اوانکه دم زد مظفر وحقست دیمك
تقدیرنده اولور وبو سوزی اول سنی کندی یه معارضه ایلین فلسفی یه کوردیکی وجه اوزره نقل قیلور وحضرت مولانا
قدس الله سره العزیز انك لسانندن بو ابیات شریفه یی حکایه بیوررلر (مثنوی) حجت منکر هماره زردرو *
یك نشان برصدق آن انکار کو * یك مناره در ثنای منکران * کو درین عالم که تا باشد نشان * منکرلك حجتی هماره
زردرو اولمقدر اول انکارك صدقی اوزره برنشان وآیت قنی منکرلرك مدح وثناسی حقنده برمناره بو عالمده قنی که
تا انلرك صدقنه علامت ونشان اوله یعنی الوهیته وانبیای عظامك رسالتنه باخصوصکه حضرت محمد مصطفی علیه
السلامك رسالتنه ومعجزاتنه منکر اولان فلاسفه نك حجتلری همیشه شرمسارلق ومغلوب اولمقدر اول منکرلرك
انکارینك صدقی وصحتی اوزره قنی برآیت ونشان یعنی اصلا رسالته ومعجزاته منکر اولنلرك دعواسنك وانکارینك
صدقنه بو عالمده برنشان وعلامت یوقدر اما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك معجزات باهره سنه آیات وعلایم
نیچوقدر جمله دن بری هر کون مناره لرده اول حضرتك مدح وثناسنه متعلق نام شریفنی علی ملاء الناس مؤذنلر
(اشهد ان محمدا رسول الله (دیو الصلوة والسلام علیك یارسول الله) دیو شهادت قیلورلر وتعظیملر وتکریملر ایدرلر
اما منکر رسالت محمدیه اولان فلاسفه نك مدح وثناسنده برمناره بو عالمده قنده درکه تا اول منکرلرك صدق دعواسنه
وصحت انکارنه نشان اوله اکر دینلورسه که فلاسفه ودهریه طائفه سی الان بو عالمده ظاهر وآشکارا دکللردر انلرك
مذهبلری باطل وکندیلری زائل اولدیغی اهل سنتدن هرکسك معلومی اولمشدر پس بو سوزلر کیمك ایچون
اولور ونه یی افاده قیلور بو سوزلر اسلام ماییننده پنهان اولان فلسفیلر ایچون تعریض اولور واهل اسلام ماییننده پنهان
اولان فلسفیلر نه کونه کسه لردر دیرسك هرشیده اللهی مؤثر حقیقی بیلمین وحضرت رسولك معجزات شریفه سنی

تأویل قیلان وجماداتك تسبیح قیلمسنده واول حضرته اطفله سلام ویرمسنده قلبنده شك وشبهه اولان کسه لردر
نته کم جلد اولده مرتد شدن کاتب وحی بیاننده بیورمشلردر * هرکرا در دل شك وپیچانیست * در جهان
او فلسفی پنهانیست * می نماید اعتقاد او کاه کاه * آن رك فلسف کند رویش سیاه (م ی) منبری کو که دراینجا مخبری
یاد آرد روزکار منکری) قنی برمنبرکه انده برمخبر برمنکرك روزکارنی یاده کتوره یعنی بلاد اسلامیه ده واهل قبله
ماییننده اصلا برمنبر یوقدرکه اول منبرده برخطیب برالوهیته ورسالت ومعجزاته منکر کسه نك روزکارنی ومدح
وثناسنی یاد ایلیه واول برکسه ایدی دیو سویلیه (م ی) روی دینار ودرم ازنامشان) تا قیامت می دهد زین حق نشان
سکه شاهان همی کردد دکر * سکه احمد بین تا مستقر * دینار ودرمك یوزی انلرك نامندن یعنی انبیای
عظامك اسملرندن قیامته دك بو حقدن نشان ویرر شاهلرك سکه سی بردورلو دخی اولور اما حضرت احمد علیه السلامك
سکه سنی کور مستقره دك شاهدن مراد انبیای عظامدر دینار ودرمدن مراد مضروب ومسکوك اولان سیم
وزر اولسه ده جائزدرکه پادشاهان سلف درهم ودینارك بریوزنه کندی ناملرین ضرب ایدوب وبریوزنه دخی
لا اله الا الله محمد رسول الله) ضرب ایلمشلردر نته کم سلطان علاء الدینك سکه سی بو کونه در وبو فقیر سلطان علاء الدینك
بو اسلوب اوزره برقاج التونن والچه سن کورمك واقع اولدی اما درم ودینار دن مراد مجرد سیم وزردن دوزیلن
طلسمات والواح اولسه بعض سؤال وجوابدن بری اولوب درم ودینارك روینده شمدی انبیای عظامك ناملری یوقدر
دیمکدن خلاص اولوردی اکثر انبیا علیهم السلامك نامنی سیم وزردن ساخته اولان طلسملر اوزره قازدیروب
یازدیررلر باخصوصکه لا اله الا الله محمد رسول الله کلمه سی درم ودینار دن دوزیلن طلسملر اوزره قنی چوق کورلمشدر
پس حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك نام شریفی چونکم الان روی درم ودینار اوزره باقیدر جمیع انبیا علیهم
السلامك دخی ناملری انك ضمننده باقی اولمشدر نته کم جلد اولده خرکوش حکایه سنده بو محله مناسب بیورمشلردر
نام احمد نام جمله انبیاست * چونکه صد آید نود در پیش ماست * جمیع انبیا علیهم السلامك ناملری انك اسم
شریفنك ضمننده مذکور وموجود اولمسی بو بیتك شرحنده مرور قیلمشدر پس خلاصه کلام ونتیجه مرام
اولدرکه انبیای عظامك سیم وزر اوزره اولان ناملرندن قیامته دك بو ذکر اولنان حقیقتدن نشان ویررکه انلرك نامرینك
ثابت اولمسی حق وصادق اولدقلرینه شهادت ایلر پادشاهلرك سکه لری وخطبه لری متغیر ومتبدل اولور اما احمد
علیه السلام حضرتلرینك سکه سی وخطبه سی قیامته دك دائم کور مستقردن مراد بونده قیامتدر واول
حضرتك خطبه وسکه سنك دوامی جمیع انبیا علیهم السلامك ناملرینك دائم اولمسنی مستلزم اولمشدر (مثنوی)
بررخ نقره ویا روی زری) وانما برسکه نام منکری) برنقره نك یوزنده ویا برزرك یوزنده سکه اوزره برمنکرك نامنی کوستر
یعنی سیم وزرك یوزنده انبیا علیهم السلامه منکر اولان کسه لردن برینك اصلا نامی یازلمشدر اکر سؤال اولنورسه که
کافر پادشاهلرك نقره وزر اوزره صورتلری ضرب اولنوب اطرافنه ناملری نقش اولنمشدر والان بلاد اسلامیه ده انلرك
نامیله منقوش نقره وزرك نهایتی یوقدر پس سکه اوزره برمنکرك نامنی کوستر دیمك نیجه صحیح اولور جواب اولدرکه اولا
کفره شاهلرینك نقره ودینار اوزره ناملری باقی دکلدر متبدل ومتغیر اولمقدن خالی دکلدر پس هر متغیر اولان عدم
حکمنده در وثانیا جواب اولدرکه انبیا علیهم السلامك منکری اولمق ویاخود حضرت محمد مصطفی علیه السلامك
منکری اولمق نامیله اصلا برسیم وزره مضروب ومنقوش اولمشدر پس لازم کلسه انبیا علیهم السلامه وحضرت محمد
مصطفی علیه السلامه منکر اولان کسه نك منکرلك نامی ایله اسمی اصلا درهم ودینارده یوقدر ولازم کلسه بولنمق
احتمالی دخی یوقدر پس مدعی ثابت اولور ودرهم ودینار اوزره اولان کفره نك ناملری بو دعوایی ناقص اولمز وفسخ دخی
قیلمز (مثنوی) خود مکیر این معجز چون آفتاب * صد زبان بین نام او ام الکتاب) بو بیتده ایکی وجه اوزره معنی
صحیح اولور اولا معنی بو یله دیمك اولورکه بو ذکر اولنان حالاتی خود سن طوغه صد زبان آفتاب کبی بو معجزی کورکه
انك نامی ام الکتابدر وثانیا معنی اولدرکه آفتاب کبی اولان بو معجزی خودسن طوغه که مراد اندن حضرت محمد
مصطفی علیه السلامك نام شریفنك اذانلرده واقامتلرده ونقره وزرلرده همیشه مذکور اولمسی وآفتاب کبی مشهور
اولمسیدر سن بونی معجزه فرض ایتمه صد زبانی کورکه انك نامی ام الکتابدر وصد زباندن مراد حضرت قرآندرکه
انك نام شریفی ام الکتابدر وحضرت قرآنه انکچون ام الکتاب دیدیلرکه جمیع کتب شرعیه نك وصحف مرعیه نك
اصلیدر بلکه جمیع کتب منزله یه دخی لوح محفوظده اصل واقع اولمشدر وصد زبان اولمسی هر اهل مذهبك لسانی اوزره
بونده آیت کریمه اولدیغی اعتبار ایله درا کرچه لغات حسبیله عرب لسانی دینلور ولکن ملل مختلفه وفرق متنوعه نك
السنه سنی جامع اولمش برکتابدر کر عدر مثلا جمیع مشایخ صوفیه نك مرادنه ولسانه کوره بو کتاب مبینده کلمات

وآيات وارد روحكمتك اساسنه كوره دخی وعلما وعرفانك اسانلرينه كوره دخی بو كتاب مكنونده آيات كريمه ونصوص
شريفه ثابته اولمشدر مثلا اهل جبر قرآن عظيم الشانی كندی لسانلری اوزره تفسيرا تمشلردر وقدره متعلق اولان
آياتی تأويل قيلمشلردر واهل قدر دخی قرآنی كندی لسانلری اوزره تفسير ايدوب جبره متعلق اولان آياتی كندی
مذهبلرينه موافق تأويل ايتمشلردر واهل اعتزال دخی كندی لسانلری اوزره تفسيرا تمشلردر واهل سنت دخی
لسانلری اوزره تفسيرا تمشلردر فقهای اسلاميه دخی كندی لسانلری اوزره تفسير ايتمشلردر وقس علی هذا سائر
الملل والنحل وبونلرك مذهبنه واصطلاحنه لسان تعبير اولنور مثلا بركمسه لغات عربيه يی كما ينبغی بيلسه اهل تفسيرك
اصطلاحی ولسانی بيله مز مكر كه نيجه زمان انلردن آنی تعليم ايليه وكذلك لغات عربيه يه عالم اولان فقهانك دخی
لسانی بيلمز واصطلاحلرينه آكاه اولمز وكذلك اهل كلامك دخی لسانی بيلمز واصطلاحلرينه آكاه اولمز حال بوكه
بوجمله طوائف مختلفه لغات عربيه اوزره يازمشلردر پس بو مقدمه معلومك اولديسه حضرت قرآنه صد زبان تعبيری
برنده اولورا كرچه بحسب اللغات لسان عربی اوزره ايسه ده اكر لسان واحد اوزره اوليدی لغات عربيه يی بيلن
عربلر بوملل مختلفه نك يازدقلرنی وسو يلدكلرنی بيلمكه قادر اولورلردی مع هذا قادر دكللردر مكر كه آنی اهلندن
تعليم ايليه لر پس بو بيتده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام بويله ديمك اولور كه ای فلسفی مشرب سن بو آفتاب كبی روشن
وظاهر اولان معجزاتی خود معجز طوتمه اول صد لسان صاحبنی كور كه انك نامی ام الكتابدر اول كتاب كريم بر معجز
عظيمدركه اكر انس وجن بر يرده اولسه لر وانك مثلنی كتورمكه سعی واجتهاد قيلسه لر انك مثلنی كتورمكه قادر
اولميه لردی نته كم بو آيت تحدی بو معنايه دلالت ايدر (قال الله تعالی قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان يأتوا بمثل
هذا القرآن لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) بلكه قصر سوره دن برسوره نك اتيانته دخی قادر اولميه لردی
نته كم بو آيت كريمه ايله حق تعالی حضرتلری تحدی بيوردی (قل ان كنتم فی ريب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة
من مثله وادعوا شهداءكم من دون الله ان كنتم صادقين) اكر حضرت قرآن معجز اولميدی اول عصرده اولان عرب
عربانك بلغا وفصحاسی كه فصاحتده ماهر وفن بلاغتده مانند ساحر ايديلر حضرت قرآنك بر آيتنه نظيره ديوب كتورمكه
قادر اولورلردی حال بوكه اقصر سوره دن برينه نظيره ديوب كتورمكه قادر اولمديلر (مثنوی) زهره نی كس را كه يك
حرفی ازان * يا بدزدد يا فزايد در بيان * كمسه نك زهره سی يوقدر كه اندن بر حرفی سرقت ايليه يا خود بياندن زياده
ايليه بعض نسخه ده يا بدزدد برينه يا كند كم واقع اولمشدر بو تقديرا اوزره معنی بركمسه نك زهره سی يوقدر كه اول قرآندن
يا بر حرفی بيان ايلمكده اكسك ايليه ويا خود زياده ايليه يعنی حضرت قرآن عظيم الشانك نيجه وجوهله اعجازی فقی
چوقدر جمله اعجازندن بری دخی بودر كه اصلا بر احد زياده ايليوب كندی مرادی اوزره اكا كوره معنی سو يليه ميه
انكچون كه الله تبارك وتعالی بو كتاب كريم وذكر حكيمك حافظيدر (كما قال الله تعالی (انا نحن نزلنا الذكر وانا له
لحافظون (ولو تقول علينا بعض الاقاويل لاخذنا منه باليمين ثم لقطعنا منه الوتين (مثنوی) يار غالب شو كه تا غالب
شوی * يار مغلوبان مشو هين ای غوی * حجت منكر همين آمد كه من * غير اين ظاهر نمی بينم وطن * هيچ نينديشد كه
هر جا ظاهريست * آن ز حكمتهای پنهان مخبريست * فائدهٔ هر ظاهری خود باطنست * همچو نفع اندر دواها
كامنست) پس ای مذهبی باطل اولان كمسه غالبه يار اول كه تا غالب اوله سن ای غوی مغلوبلرك ياری اولمه كه سن دخی
مغلوب اولورسن يعنی ای مذهب باطل صاحبی غالب اولان اهل سنت والجماعتك ياری اول سن دخی غالبلردن
اوله سن اهل بدعتك وفرق ضاله نك ياری اولمه كه ای غوی مغلوب اولورسن وزبون قالورسن زيرا بونلردن برنده اول
قوت وطاقت يوقدر كه اهل سنت والجماعتك ما بيننده مذهبلرين اظهار ايده لر والحاصل انبيا عليهم السلام واوليای
كرامك ياری اولان ظاهرا وباطنا غالب اولور وبونلره مخالف اولان وفلاسفه مذهبنه اويان زبون ومغلوب قالور
منكر الوهيت اولنك حجتی همان بوكلديكه دير بن بو ظاهر عالمدن غيری وطن كورمزم اول جاهل هيچ بونی انديشه
ايلمز هر يرده كه بر ظاهر واردر اول ظاهر پنهان اولان حكمتلردن بر مخبردر هر بر ظاهركه فائده سی باطندر مثلا
نفع كبی دوالر ايچره كامندر يعنی منكر الوهيت اولان فلسفينك اقوی اولان حجتی همان بوكادی كه دير بن بو عالم
ظاهردن غيری بر وطن آخر كورمزم وحقايق اكوانه وخالق كون ومكانه نظر ايركورمزم مؤثر حقيقی يی طبايع
اربعه دن غيری بيلمزم وموطن ومشهد همان بو عالمی كورورم ديرو هيچ فكر ايلمز كه هر نرده كه بر صورت ظاهره
نهانی اولان حكمتلردن وسرلردن خبر وير يجيدر اول صورت ظاهره اول پنهانی اولان حكمتلرك ظهورندن اوتری
خلق اولنمشدر هر بر ظاهرك فائده سی خود باطندر دوالر ايچره نفع كامن اولديغی كبی نته كم ادويه وعقاقيرك
وجودلرنده فوايد ومنافع مستوره در وانلرك صورت ظاهره سی اول منافع وفوائددن اوتری خلق اولنمشدر كذلك

هر

هر ظاهر اولان شيئك باطننده البته بر خاصيت ومنفعت واردر هيچ برشیء باطل وعبث خلق اولنمشدر پس اول شيئك
خاصيت ومنفعتی اول شيئه نسبت معنی واقع اولمشدر پس هر صورت ظهورده معنی ايچون خلق اولنمشدر وصورت
عالمندن ماعدا عالم معنی دخی ثابت اولور لكن منكر وجاهل عالم معنايی كوره ميوب بو صورت عالمنی بی معنی
وباطل زعم ايلر حال بوكه حكيم مطلق هيچ برشيئی عبث خلق ايلمامشدر نته كم سورهٔ احقافك اولنده اولان آيت كريمه ايله
بو معنايی اثبات ايدوب انك تفسير وتحقيقنه متعلق بو بيانی بسط ايدوب بيوررلر (تفسير اين آيت كه وما خلقنا
السموات والارض وما بينهما الا بالحق نيافريد مشان بهر همين كه شما می بينيد بلكه بهر معنی وحكمت باقيه كه شما
نمی بينيد آن را (بو سرخ شريف بو آيت كريمه نك تفسيريدركه حق سبحانه وتعالی سورهٔ احقافك اولنده بيوررلر (وما
خلقنا السموات والارض وما بينهما الا بالحق) يعنی بز يرلری وكوكلری برا تمدق دخی ما بيننده اولان مخلوقی
برا تمدق الا حقه ملتبس اولمغله خلق ايلدك يعنی مقتضای حكمت ومبتغای معدلته ملتبس اولديغی حالده خلق
ايلدك كه هيچ برشيئی عبث برا تمدق نته كم ابن فارض دخی بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (بيت) فلا عبث والخلق
لم يخلقوا سدی * وان لم تكن افعالهم بالسديدة * نته كيم سرخ شريفده بو كونه تفسير ايدوب بيوررلر كه ترجمه سی بودر
بز بونلری يعنی سموات وارضی وبينهما ماده اولان اشيايی همان بو معنادن اوتری خلق ايلمدك كه ای انسان سزانی كورر سز
بلكه معنادن اوتری وباقيه اولان حكمتلردن اوتری خلق ايلدك كه سزانی كورمز سز يعنی بو جميع اشيانك صورتلری
شول معانی وحكمتلر ايچون خلق اولنمشدر وظهوره كلمشدر كه ای ظاهر بين اولنلر سزاكا نظر ايركورمز سز
نته كيم صور ظاهره ومعانی وحكم باطنه ايچون خلق اولنديغنه بر نيجه مثال نظمه كتوروب صورتده قالنلره تعليم
بيوررلر (مثنوی) هيچ نقاشی نكارد زين نقش * بی اميد نفع بهر عين نقش * مثلا هيچ بر نقاش نقشك زينتی نفع
اميديسز نقشك عيننده ن اوتری يازرمی يعنی هيچ بر نقاش منفعت وفائده اميدندن قطع نظر نقشك كندی ذاتندن
اوتری نقشك زينتنی يازمز بلكه بر نقشی بر نقاش نقش ايلسه بهر حال اندن بر نفع ومعنی مراد ايلر ديمك اولور
زين زينت معناسنه اولور نونك كسريله نقشه مضاف اوقنور (مثنوی) بلكه بهر ميهمانان وكهان * كه بفرجه
وارهند از اندهان * بلكه نيجه مهمانان وكهاندن اوتری نقش وتصوير ايلر كه فرجه ايله اندوهلردن بونلر خلاص اوله لر
يعنی هر نقاش كه نقشلری تحرير وتصوير ايدر مهمان اولنلرك سيرندن وصغير اولنلرك تماشاسندن اوتری تصوير ايلر كه
انلر تفرج ايتمكله غملردن وغصه لردن قورتله لر (مثنوی) شادیٔ بچكان وياد دوستان * دوستان رفته را
از نقش آن * اطفالك شاد يلكندن اوتری ودوستلرك يادندن كتمش دوستلری انك نقشندن يعنی اول نقاش ومصور
نقشلری اندن اوتری نقش وتصوير ايلر كه اطفال وصغارانی كوروب شاد اوله لر ودوستلر دوستان رفته يی اول
نقشدن ياد قيله لر نته كم بر كمسه نك دوستی اولسه ويا خود اندن بعيد اولسه نقاشه انك صورتنی يازدير بر بار كه اول
دوست كندی دوستنك نقشنه نظر ايلديكجه آنی ياد ايلر واول نقش انك ذكرنه سبب اولور پس اول نقش للحكمة والمصلحة
يازلمش اولور (مثنوی) هيچ كوزه كر كند كوزه شتاب * بهر عين كوزه نی بر بوی آب * مثال آخر هيچ كوزه كر كوزه يه
شتاب ايلرمی بو هم وجهدر هيچ كوزه كر شتاب وسرعتله كوزه ايلرمی كوزه نك عيننده ن اوتری آب اميدی اوزره بوی
بونده اميد معناسنه در يعنی هيچ بر كوزه كر آب اميدندن قطع نظر كوزه نك كندی ذاتندن اوتری كوزه يی دوزمكه
سرعت ايلمز بلكه برداقچی بر برداغی دوزسه انك ايچنه صو قويوب اول واسطه ايله صو ايچمك آسان اولسون ديو دوزر
پس كوزه نك وجودی للمنفعة والمصلحة اولور (مثنوی) هيچ كاسه كر كند كاسه تمام * بهر عين كاسه نی بهر طعام * مثال
آخر هيچ كاسه كر تمام وكامل كاسه ايلرمی مجرد عين كاسه دن اوتری طعام قومقدن اوتری اولميه بلكه كاسه كر بر كاسه يی
تمام دوزمز پس اكا طعام قونلوب غدالردن برينه ظرف اولمقدن اوتری اكر بو فائده مراد اولمسه صورت
كاسه بی معنی وعبث اولوردی (م ی) هيچ خطاطی نويسد خط بفن * بهر عين خط نه بهر خواندن * مثال آخر هيچ
بر كاتب فنله خط يازرمی عين خطدن اوتری اوقومقدن اوتری اولميه يعنی هيچ بر خطاط فنله وصنعت كاتبله بر خطی
يازمز الا اول خطك اوقنمسندن اوتری واول حسن خط يازن كاتبلر كه بعض حروف مقطعه يازرلر اكرچه آنی اوقمقدن
اوتری يازمزلر بلكه صنعت كتابتك قواعدنی وحسنی كوسترمكدن اوتری ويا طالبه تعليمدن اوتری يازرلر بو دخی
عين معنادن اوتری اولور مجرد اول حروف واشكالك كندی ذاتندن اوتری اولمز الحاصل هر شیء البته للحكمة والمصلحة
ظهوره كلمشدر صورتندن اوتری خلق اولنمشدر اكر نظر حقيقت بنله نظر ايلرسك هر شيئك وجودی متسلسلا
نيجه معناره وحكمتلره سبب اولمشدر (مثنوی) نقش ظاهر بهر نقش غائبست * وان برای غائب ديكر بيست *
تا سوم چارم دهم بر می شمر * اين فوائد را بمقدار نظر * البته نقش ظاهر نقش غائبدن اوتريدر واول نقش غائب دخی

برغیری غائبدن اوتری بغلندی اوچنجی دردنجی اونجی مرتبه یه دك عدا ایله بو فائده لری نظرك مقداری یعنی نقوش
ظاهره دن هر برنقش برغائب نقشدن اوتریدر که اول نقش غائب اول نقش ظاهره نسبت معنی کبی واقع اولمشدر
واول نقش غائب برآخر نقش غائبدن اوتری مفید وموجود اولمشدر واوچنجی یه ودردنجی یه اونه جقنجیه دك بو اسلوب
اوزره برشی متسلسلا اعداد ایله بو فائده لری عقل وفکرك یتدیکی قدر بو نوع اوزره صای مثلا برنیجه دوالر که نقشی
ظاهردر مرض نفسه علاج وشفادن اوتری اولور ونفسك مرضنك شفا بولمسی صحت وسلامت بدنی مستلزم اولور
وصحت بدنیه برکار وعمل ایشلمکه قدرتی وطاقتی مستلزم اولور وکار دخی ایکی نوع اوزره در بری دنیوی وبری اخروی
اخروی اولان کاری ایشلرسك حسن ثوابی مستلزم اولور وحسن ثواب مأبه وسیله اولور وحسن مأبه وصول ودخول
نعم ابدیه ایله مغتنم اولمغی ولقای حق مشاهده قیلمغی مستلزم اولور همچنین اکر کاردنیادن برینه دخی مشغول
اولورسك اول کار برآخر کاری واول آخر کاردخی برآخر مرادی واول آخر مراددخی برآخر حکمی واول آخر
حکم دخی برآخر معنایی هلم جرا متسلسلا بری برنی مستلزم اولور کار عالم بری برینه برمرتبه مرتبط ومتسلسل
اولمشدرکه اکر برذره یی برندن زائل ایلسك جمیع عالمك تزلزلنی وخلل پذیر اولمسنی مستلزم اولورنته کم کلشن راز
صاحبی بو بیتله بو معنایه اشارت قیلور (بیت) اکر یك ذره را برکیری ازجای * خلل یابد همه عالم سراپای * چونکم
جمیع موجوداتك بمقتضای علم ازلی وحکمت بالغۀ الهی بری برینه تأثیروتأثر وعلیت ومعلولیت طریقی اوزره ترتیبی
وارتباطی واقع اولمشدر ومراتب موجوداتده هرنه شیء که کوره سن کندی مافوقنه معلولیت طوتر وکندی
تحتنده اولنه نسبت علیت طوتر حضرت واجب الوجوده منتهی اولنجیه دك بویله در ومن کل الوجوه علیت وربوبیت
حضرت الوهیتدن غیریه مخصوص دکلدر پس بو تقدیر اوزره اکر برذره بو عالمدن منعدم اولمق تقدیر اولنسه جمیع عالمك
منعدم اولمسی لازم کلورزیرا معلول واحدك منعدم اولمسی جمیع علل ومعلولاتك منعدم اولمسنی مستلزم اولور مثلا
شطرنج اویننده مقابلنده اولان کمسه اول برآخر شطرنج بازك بریدقنی اوررواول دخی براستادا اوبنجیدرکه مفت بره
بیدق ویرمیوب انك بیدقنی اورر تکرار بودخی آنك اسبابندن برنی اورر بنه بو دخی آنك اسبابنی اورر حتی
اورنه لقدن جمیع آلات واسباب مرتفع اولور پس بو جمله جهانده اولان اشیانك بساط شطرنجی اوزره اولان آلات
واسباب کبی بری برینه معنا ارتباطی اولدیغی مناسبتله شطرنجك بازیلرینه بو معنایی تشبیه ایدوب بو بیتلری ادا بیورر لر
(مثنوی) همچو بازیهای شطرنج ای پسر * فایدۀ هرلعب درتالی نکر * این نهادند بهرآن لعب نهان * وان برای آن
وآن بهر فلان * بوذکر اولنان معنی شطرنجك اویونلری کبیدر ای اوغل هرلعبك فائده سنی تالیسنده کور مثلا شطرنج
اویونلرنده بو لعب ظاهری اول برنهانی اولان لعبدن اوتری قودیلر واول لعب نهانی دخی اول برآخر اولان لعبدن اوتری
وآنی دخی فلان لعبدن اوتری وضع ایلدیلر اکر بو بساط کائناتده اولان اشیانك بری برینه مرتبط ومتسلسل اولمسنی
بیلمك استرسك بساط شطرنجده اولان آلات واسبابك بری برینه مرتبط ومتسلسل اولمسنه قیاس ایله زیرا ای
پسر شطرنجك هربر بازیلرینك فائده سن عقبنده اولان لعبدن نظر ایله که براستاد مقابلنده اولان استاده برآتی
ویردیکی زمانده انك ضمننده ومابعدنده برنیجه قات اویون ملاحظه ایلراون قاته دك بلکه اون بش ویکرمی قاته دك
اویون ملاحظه ایدر مثلا شطرنج بازاولنلر اویونی برآخر نهان اولان اویون ایچون قومشلردر وآنی دخی اوبرآخردن اوتری
یکرمی بش قاته چقنجیه دك بو سوزلری شطرنج لعبنده ماهر اولان کمسه لر بیلورلر والسلام (مثنوی) همچنین
دیده جهان اندر جهات * دربی هم تا رسی دربرد ومات * بو نجلین دیده کی جهات ایچره صحرات بری برینك اردنجه
تا که بردومات ایرشه سن یعنی بو شطرنج اویوننده نظرکی اولکی اویوندن برآخر اویونه صحرادوب بردوماته دککین
ایچرودن ایچرویه نیجه نهان اویونلر ملاحظ ایلدیکك کبی دیده کی وعقل پسندیده کی دخی بو شش جهات ایچره
جمیع جوانبه سور وایلر وکچورلا ینقطع بری بری اردنجه تا بردوماته یتشه سن که نهایت کاردر بردیکمکه وغالب
اولمغه ومات یکامکه ومغلوب اولمغه دیرلر بو زاده بردم اده ظفربولمقدن ومات اندن محروم قالمقدن عبارت اولور یعنی
شطرنج اویوننده نظرکی ایلرویه قات قات سوردیکك کبی بو شش جهات ایچره اولان اشیایه نظرکی دخی قات قات
سورتا هرکارك نتیجه سنه وخاتمه سنه ایره سن ومراده فایض اولمق واندن محروم قالمق مرتبه سنی کوره سن تا سکا
حقیقت حال ونتیجه اعمال کشف اوله وجانك مراده ظفربولمغه وسیله اولان کار هرنه ایسه اکا اشتغال قیله (مثنوی)
اول ازبهر دوم باشد چنان * که شدن برپایهای نردبان * وان دوم بهر سوم می دان تمام * تا رسی تو پایه پایه تا ببام *
اول ایکنجیدن اوتری اولور انجلین که نردبانك پایه لری اوزره کتمك واول ایکنجی یی تمام اوچنجیدن اوتری بیل تا که سن
پایه پایه طامه دك ایریشه سن یعنی کار اول کار ثانی ایچون خلق اولنمشدر انجلین که نردبانك قدمه لرینه کتمکلکده

اول قدمه ایکنجی قدمه دن اوتری وضع قیلنمشدر واول ایکنجی کار اوچنجی کاردن اوتریدر بونی تمام بو اسلوب اوزره بیل حتی
مرتبه مرتبه تدریجله بام مقصوده دك واصل اوله سن وحقیقت کاره ظفر بوله سن (م ی) شهوت خوردن زبهر آن منی
آن منی ازبهر نسل وروشنی) کند بینش می نبیند غیراین) عقل اوبی سیر چون نبت زمین) طعام ییمنك لذت وآرزوسی اول
منیدن اوتریدر اول منی دخی نسلدن وروشنلکدن اوتریدر لیکن کند بینش بوندن غیریی کورمز زیرا آنك عقلی زمینك
نبتی کبی سیر سزدر یعنی کار اول کار دوم ایچون اولدیغنه مثال انك کبی اولور که مثلا طعام ییمنك شهوتی نطفه دن
اوتری اولور حتی برکسه اشتها ایله ییوب ایچمکدن منی حاصل اولوب مجامعته مقدرت وقوت بولور واول منی دخی
نسلدن اوتری واو بیننك دل وجانی نسلدن روشن اولمقدن اوتری اولور یا خود عالم روشن اولمقدن اوتری اولور زیرا عالم
آدمله منور اولور وروشنالق بولور آدم عالمك روشن دیده سی کبیدر اکر اولاد آدم اولمیدی بو عالم برکوزسز وروحسز بر
بی چشم وبی جان قالب کبی اولوردی چونکه انسان عالمك روشنلکنه وانتظامنه سبب اولدیسه انسانك وجودنه دخی
منی سبب اولدی ومنینك وجودنه دخی اشتها ایله ییوب ایچمك سبب اولدی ولیکن کوته نظر وکلیل البصر اولان کمسه لر
بو ییمکدن وایچمکدن ومجامعت ایدوب حیوانیت صفتیله خوش کچمکدن غیریسنی کورمز وبو ییمه نك وایچمه نك
نتیجه سی ندر وبو جماعدن مقصود ندر بونلرك حقیقتنه نظر ایرکورمز بلکه بو کند بینش اولان کوتاه نظرلرك عقلی
زمینك نباتی کبی برمقامده قرار قیلوب سیرسز قالمشدر وایلرویه کتمکدن وترقی ایتمکدن محروم اولمشدر لازم کاسبه
انجق کندی نفسنك حظنه متعلق اولان کاری بیلوب وانك ماوراسندن غافل اولور (م ی) نبت راچه خوانده چه
ناخوانده * هست پای او بکل درمانده * نبات زمین ایچون اوقیمق نه اوقیمامق نه انك ایاغی کلده قالمشدر یعنی زمینده
بتن نبات ایچون انی برآخر مرتبه یه دعوت ایلمك وایلمامك ما بیننده فرق یوقدر انذار ایله عدم انذار اکا نسبت مساویدر زیرا
انك ایاغی آب وکلده قالمشدر سیر وحرکته مجالی یوقدر کذلك بعض کمسه لرك عقلی زمینده اولان کیاه کبی مرتبۀ آب
وکلده قرار قیلمشدر اندن اعلا مرتبه یه اکر دعوت اولنسون اکر دعوت اولنمسون واکر انذار قیلنسون واکر انذار
قیلنمسون ایمان کامل مرتبه سنه کلمز وکفر ومعصیت مرتبه سندن تجاوز ایدوب ایقان وعرفان مرتبه سنه ترقی
قیلمز (کما قال الله تعالی (سواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون (مثنوی) کرسرش جنبد بسیر بادرو * توبسر
جنبانیش غره مشو * آن سرش کوید سمعنا ای صبا * پای اوکوید عصینا خلنا * اکر اول نبت زمینك سیر باد ایله
باشی حرکت ایلرسه یوری سن انك باشی دپرتمه سنه مغرور اولمه زیرا انك اول باشی ای صبا ایشتدك دیر انك ایاغی
بزعصیان ایلدك بزی ترك ایله دیر یعنی اکر زمینك نباتنك باشی بادك تحریکیله وسیریله جنبش وحرکت ایلرسه
یوری سن انك باد صبایه مائل اولمسنه واکا باشیله اطاعت قیلمسنه مغرور اولمه زیرا اکرچه انك باشی ای صبا
بزسنك سوزك اشتدك وقبول ایتدك دیر ولیکن انك ایاغی لسان حاله بزسکا عصیان ایتدك بزی کندی یریمزده
وحالمزده قودیر زیرا مادامکه کندی مرتبه سندن کذرایتمیه وباد صبانك مرادی اوزره استدیکی یره کتمیه انك مجرد
باش صالوب صبا جانبنه سریله میل قیلمسنه اعتبار اولمز کذلك شول زمین بندنده پای عقلی آب وکل قیدنه مقید اولوب
اکل وشربه اسیر اولان کمسه دخی مرشد ومعلم لساندن هوای ربانی ونفس رحمانی وزان اولسه وبونلرك وجودی
اوزره کذر قیلمسه بونلر دخی اول نفس وکلامك تحریکه واسطه سیله باشلرین صالرلر وانك جانبنه میل وتوجه قیلورلر
ولیکن سن یوری بو طائفه نك باش صالمسنه وظاهرا میل وتوجه قیلمسنه مغرور وفریفته اولمه زیرا اکرچه
بونلرك باشی بحسب الظاهر سمعنا واطعنا دیرلر ولیکن پایلری لسان حاله بز سکا عصیان ومخالفت ایلدك بزی کندی
حالمز اوزره ترك ایله دیر وبونلرك پای عقلنك بویله دیمسنه دلیل اولدرکه اصلا کندی قرار ایلدیکی آب وکل مرتبه سندن
تجاوز ایتمزلر پس باشلریله ولسانلریله سمعنا واطعنا دیملرینه اعتبار اولمزنته کم حق تبارك وتعالی بنی اسرائیله
خذوا ما آتیناکم بقوة واسمعوا) دیو امر بیوردقده (سمعنا وعصینا) دیدیلر وکفرلری سببیله شراب محبت کوساله
قلبلرینه ایچریلوب انکله مست اولوب اکا عبادت ایلمکدن تجاوز قیلمدیلر (مثنوی) چون نداند سیرمی راند چو عام
برتوکل می نهد چون کور کام * برتوکل تا چه آید درنبرد * چون توکل کردن اصحاب نرد * اول کند بینش چونکم
سیربیلمز عوام کبی سوررکور کبی توکل اوزره ادیم قورنبرد وجنکده توکل اوزره اولمقدن نه کلور اصحاب نردك
توکل ایتمسی کبی یعنی اول کوته نظر وضعیف العقل وکلیل البصر اولان کمسه چونکم طریق مستقیم اوزره سیر الی
اللهی بیلمز بلکه عامیانه طبعی حظ ایلدیکی وعقل قاصری فهم قیلدیغی شیلر جانبنه سورر طریق حقه کورلر کبی
توکل اوزره لا علی بصیرة ادیم قورا اکر راه هموار بولنورسه برقاچ ادیم علی العمیا کیدر واکر یولنده چاه ومغاك
اولورسه انی کوره میوب اکا دوشر ونیجه مدت انده محبوس اولوب قالور ویاخود قورتلور چوق چکمیوب برآخر

ورطه‌یه دخی مبتلا اولور پس اعمایه لازم اولان بودرکه بر بصیر اولان دلیله تعلق ایلیوب بوله انك واسطه‌سیله کیده
کذلك کوتاه نظر اولان قلیل المعرفة وضعیف العقله دخی واجب اولان اولدرکه بر دلیل وصاحب بصیرت مرشده
اقتدا قیله وکندی رأی وعقلی اوزره اعتماد وتوکل ایتمیوب انك امرینه تابع اوله زیرا نفسله مجاهده وقتنده برکونه نظر
کندی عقل وفکری اوزره متوکل اولسه واکا اعتماد ایلیوب کار قیلسه اصحاب نردك کندی دیلکلرینه وزارلرینه
توکل واعتماد ایلمك کبی اولور پس نبرد ومجاهده وقتنده انسان کندی عقل وفکرینه توکل واعتماد ایلمك اوزره
نه کلور ونه منفعت حاصل اولور جنك ومجاهده وقتنده کندی عقل ورأینه توکل ایلمك اصحاب نردك کندی عقللری
ورأیلری اوزره توکل ایلملری کبی اولور نته کم طولی اوینیان کسه‌لر اللرنده اولان قرعه‌لری اترلر اول قرعه‌نك حکمنه
کوره اویون اوینارلر کاه اولور که اتدقلری زارك حکمی کندی دیلکلرینه ومقتضالرینه مخالف کلور هر نه مرتبه اول
لعبده استاد وماهر اولسه مفید اولمیوب عاقبت مغلوب ومات اولور پس نفسله مجاهده ایلمك وقتنده بوکونه بینشك
واندك دانشك فکری اوزره اعتماد وتوکل ایلمسی اصلا مفید اولمزمکرکه امر قضاده انك اول عامیانه واعمایانه
اولان کاری راست ودرست اولمسی اوله وبختی اکا یاریلك قیلوب انك دانشی وبینشی برنده اوله واصابت قیله
بوکونه علی العمیا اولان کار آرراست کلدیکیچون اهل حق اولنلر بوکا اعتبار والتفات ایتمشلردر وکندی بینش
وکونه دانش اولان کوردلره البته بر مرشد وهادی لازمدرکه اول اکا تمسك واقتدا قیله دیو تنبیهلر وتاکیدلر
ایلمشلردر وکندی عقل ورأینه توکل واعتماد ایلمك خصوصنده چوق سوزلر سویلمشلردر (مثنوی) وآن
نظرهایی که او افسرده نیست * جز رونده جز درندهٔ پرده نیست * آنچه در ده سال خواهد آمدن * این زمان بیند
بچشم خویشتن * واول بر نوع نظرلرکه اول افسرده دکلدر اول نظرلر کیدیجیدن وپرده یرتجیدن غیری دکلدر اول
نسنه‌که اون ییلده کلمك استر اول نظر بوزمان آنی کندی کوزیله کورر یعنی اول نظرلرکه او نظرلر نفسنده منجمد
دکلدر انلر عالم معنایه کیدیجی واستار وحجبی خرق ایدیجیلکدن غیری دکلدر اول نظرلرك خاصیت وشانی
بودرکه بصر بصیرت ونور یقین ومعرفتله مشاهده ومعاینه‌یه مانع اولان پرده‌لری دست عقلله دفع ورفع
ایلدکدنصکره اول سر ومعنی که اون ییلده کلعك بلکه یکرمی اوتوز ییلدن دخی صکره اوله جقدر بوزمانده اول
نظر صاحبی کندینك چشم حقیقت بینیله آنی کورر وهر نیجه اوله جق ایسه نور فراستله انی بیلور الحاصل
اکا امور غیبیه واحوال دینیه مخفی وپوشیده اولمز پس بوکونه نظر صاحبی هرنه برد ایق قوسه علی العمیا ایق قومز
بلکه هرنه ایلرسه علی بصیرة ایلر وهرنه سویلرسه تحقیق ویقین اوزره سویلر بوکونه کسه کندی علمنه وفهم وعقلنه
توکل واعتماد ایلسه وغیریلره اقتدا قیلمیوب طریق حقه بنفسه سالك اولسه لایق وهر وجهله مستحقدرکه بونلرك
علی اللهدن کلمش وعقل وفهملری نور هدایتله منور ومکمل اولمشدر بونلرك نظری وعقلی خطادن تمیز وحق تعالینك
مرادنه ورضاسنه مخالف اولان سمته کتمز (مثنوی) همچنین هرکس باندازهٔ نظر * غیب ومستقبل ببیند خیر وشر *
الحاصل بونچلین هرکس نظرینك حد واندازه‌سیله غیب ومستقبل وخیری وشری کورر یعنی بوذکر اولنان کبی
هرکس کندی نظری مقداری غیبی وکلجك کار وحالی وخیر وشری کورر الحاصل نظرنده ضعف وارایسه
کوردیکی شك وکماندن خالی کورمز ووهم وخیالات دغدغه وتشویشندن قورتلوب حقیقت حالی کما ینبغی
مشاهده قیلمز اما نظری قوی اولان وانوار الهیه ایله صفابولان شك وشبهه‌دن بری اولوب کوردیکی حقیقت
اوزره کورر (مثنوی) چونکه سد پیش وسد پس نماند * شد کذاره چشم ولوح غیب خواند * چونکه او کندنده
اولان سد واردنده اولان سد قالمدی انك چشم جانی کذاره اولدی ولوح غیبی اوقودی یعنی چونکم برکسه‌نك او کنده
اولان سدی یعنی خدای تعالی‌یه واصل اولنجیه دك نقدر پرده وموانع وارایسه زائل اولسه ودخی اردنده اولان
سد دخی قالمسه که مراد اندن مبدأ وجوددن کندینك وجودنه کلنجیه دك واقع اولان پرده‌لردر خلاصهٔ کلام ابتدای
وجودده انسانك نشئهٔ عنصریه‌ده اولان وجودنه کلنجیه دك ماضیده نقدر ظلمانی ونورانی حجابلر واقع اولدیسه
کیدوب قالمسه وکذلك شول حالده که نه صفتله موجود ایسه اول حالدن مستقبلده اوله جق حضرت حقه واصل
اولنجیه دك نقدر حجابات واستار وارایسه اول محو وزائل اولسه اول کسه‌نك چشم جانی نافذ اولور پس غیبه متعلق
اولان لوحی اوقور وآینده ثابت اولان قضا وقدرلك اسرارنه وقوف وشعور بولور (مثنوی) چون نظر پس کرد
تا بدو وجود) ماجرا وآغاز هستی رو نمود) بحث املاك زمین با کبریا) در خلیفه کردن بابای ما) چونکم نظری اردنه
ایلیه وجودك ابتداسنه دك ماجرا وابتدای هستی اکا یوزکوستررزمین ملکلرینك حضرت کبریا ایله بحثی بزم
بابامزی خلیفه ایتمك خصوصنده یعنی برکسه‌نك که او کندن واردندن حجاب نورانی وظلمانی برطرف اوله چونکم

نظرنی اول کسه اردنه ایلیه تا ابتدای وجوده وارنجیه دك نه جریان ایلدی ایسه ونه واقع اولدیسه نقیر وقطمیر اکا یوز
کوستررروحانی وجسمانی اولان وجودلرك آغازی دخی اکا رونما اولور حتی کندینك اعیان ثابته عالمندن ارواحه
کلدیککی وعالم ارواحدن عالم السته وعالم مثاله تنزل قیلدیغنی وعالم مثالدن دخی افلاك وعناصر وموالید ثلثه
مرتبه‌لرنی طورا بعد طور قطع ایدوب رحم مادره کلدیکنی واندن دخی تولد ایلیوب مرتبهٔ انسانیه‌یه واصل اولدیغنی
تا کندو عارف وبینا اولدیغی مقامه کلنجیه دك جمله‌سنی مشاهده قیلور وابتدای وجود جسمانیه‌یی هنوز دخی ابو البشر
علیه السلام حضرتلرینك وجودی مخلوق اولمدین وجسد شریفلری ظهور قیلمدین نه حوادث ظهور ایلدی ایسه
آنی دخی بیلور ومشاهده قیلور نته کم حضرت آدم علیه السلامك جسد شریفلری مخلوق اولمزدن اول الله تبارك
وتعالی زمینك ملکلریله مشاوره طریقی اوزره روی زمینده خلیفه قیلمسنی وآنی برکزیده ومسجود ایلمسنی بونلره
عرض ایلدی وبونلره (انی جاعل فی الارض خلیفة) دیو سویلدی بونلر اول بزم بابامزی حق تعالی حضرتلری
خلیفه ایلمککلك خصوصنده اول عظمت وکبریا صاحبیله بحث ایلیوب دیدیلر (اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك
الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) دیدیلر پس برکسه حجاب ایله محجوب اولان ویش وپس معنوی سدلرله
مسدود اولدیغی حالده ملائکه‌نك حضرت حقله اولان ماجراسنی انجق قرآن عظیمدن اوقیوب وبیلوب اکا اقرار قیلور
اما اولدمکه ابتدای وجوددن کندی مرتبه‌سنه دك اصلا بر پرده قالمسه بو قصه‌نك سرینی وحقیقتنی مشاهده ایلر
(مثنوی) چون نظر در پیش افکند او بدید * آنچه خواهد بود تا محشر بدید * پس ز پس می بیند او تا اصل اصل *
پیش می بیند عیان تا روز فصل * چونکم او نظری او کنه براقدی اول صاحب نظر کوردی اول نسنه
محشره دك ظاهر اولسه کرك پس آردندن اوکسه اصلك اصلنه وارنجه کورر او کنی روز فصله وارنجیه دك عیان
کورر یعنی اول صاحب نظر نظرنی معاد طرفنه القا ایلیه نه قدر مرحله ومنازل وارایسه وانلرك هر برینك احوالی
نه کونه اولورسه حشر ونشر اولنجیه دك نه ظهوره کلورسه کورر ومشاهده قیلور پس او کنی کوردیکی کبی اردندن
دخی اصلنه وارنجیه دك یعنی حقیقة الحقایق مرتبه‌سنه ایرنجیه دك نه قدر مراتب ومنازل وارایسه جمله‌سنی
مشاهده قیلور واول مرتبه‌لرك احکامنی واسرارنی وخاصیاتنی هرنه ایسه بیلور وعالم اولور کذلك او کنی دخی یوم
فصله دك عیان کورر واول یوم فصلده انسانك افواج مختلفه اوزره حشر اولمسنی مشاهده قیلور الحاصل حضرت
علی کرم الله وجهه (لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا) بیوردقلری کبی اول عارف دخی بو مضمونی ادا قیلور
وفی الحقیقه برمرتبه‌یه واصل اولورکه اکر غطایی اورتالقدن رفع ایلسه‌لر احوال اخرویه بالکلیه ظهوره کلسه
اکا یقین زیاده اولمز زیرا انك کوردیکندن ومشاهده قیلدیغندن غیری بر آخر کار ظهوره کلمزکه حتی اکا یقین زیاده
ایلیه (مثنوی) هرکسی اندازهٔ روشن دلی * غیب را بیند بقدر صیقلی * هرکه صیقل بیش کرد او بیش دید) بیشتر آمد
بروصورت بدید * هر برکسه قلبنك نورانیلکی وروشنالکی مقداری عالم غیبی وانك اسرار وحقایقنی صیقلی
مقدراى کورر یعنی هر برکسه که قلبنه صیقل زیاده ایلدی غیبی زیاده کوردی اکا صورت غیب زیاده‌رك کلدی یعنی
آیینهٔ قلبی کدورت جسمانیه‌دن ووساوس شیطانیه‌دن وکثافت نفسانیه‌دن والحاصل زنکار ماسوادن هر نقدر مصفا
ومجلا ایلدیسه عالم غیبی اولقدر مشاهده ایلر هر شول کسه که قلب آیینه‌سنی زنکار ماسوادن زیاده پاك ایدوب مصیقل
ومجلا ایلیه اول کسه صور غیبیه‌یی زیاده کورر عالم غیبك صورتلری اکا زیاده‌رك ظاهر اولور وهر شیئی کما ینبغی بالمعاینه
مشاهده قیلور (مثنوی) کر تو کویی کان صفا فضل خداست) نیز این توفیق صیقل زان عطاست) اکر سن دیر ایسك که
اول صفای دل فضل خدادر بونی بیل که صیقلك توفیقی دخی اول خدادندر مصرع اول سؤال مصرع ثانی
جواب منزله‌سنده در یعنی اکر سن دیرسکه اول صفای دل خدای تعالینك فضلندندر بونی دخی محقق بیلکه
قلبه صیقل وجلا ایلمکی توفیق دخی اول عطای ازلی وفضل الهیدندر که حتی حق تعالی بر قولنك قلبنی ماسوادن پاك
ومجلا ایلمك مراد ایلسه سبب صیقل قلوب اولان طاعاتی وجهد ودعا وریاضاتی اکا تیسیر وتوفیق ایلر حتی اول
بنده طاعات وریاضاته سعی وهمت ایلر (مثنوی) قدر همت باشد آن جهد ودعا * لیس للانسان الا ما سعی * واول
سبب صیقل درون اولان جهد ودعا همت مقداری اولور زیرا انسان ایچون بو قدر الا سعی ایلدیکی شیء واردر بو آیت
کریمه سورهٔ والنجمده در تفسیری عن قریب تفسیر کذشت کنزا سر خنده (چون نکردان کارمز دش هست لا) بیننده
کیدی خلاصهٔ کلام سبب صیقل درون اولان جهد ودعا انسانك سعی وهمتی قدر اولور سعی وهمتی نه ایسه
بنده‌سنه خدای تعالی فضل وعطاسندن توفیق وموهبت ایلر (مثنوی) واهب همت خداوندست واس * همت
شاهی ندارد هیچ خس * واهب همت خدای تعالیدر انجق هیچ خس ودنی پادشاهلق همتنی طوتمز بو بیت سؤال

مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر کان صفای دل فضل خدادر دیو سؤال ایلین سائله توفیق صیقل درون اولان
جهد ودعا وهمت دخی اول خدانك عطاسندندر دیو جواب ویردکارندنصکره اول سائله واهب همت همان اول
خداوند دردیو همتی اول خداونده تخصیص ایلدیکی کبی اول سایل مقدره بو سؤال لازم کاورکه دیه چونکم وهاب
بی علت ومعطی بی ضنت بنده لرینه همت ویره وهر کسی برمرتبه یه اول ایرکوره نیچون برخسه شاهلق همتنی عطا
ایلمز انك فیض وعطاسنده خود علت وضنت یوقدر جواب بیوررلرنعم واهب همت همان اول خداونددراندن غیری
کسه دکلدر وانك موهبت وعطاسنده اصلا علت وضنت یوقدرلکن هیچ برخس ودنی شاهلق همتنه استعداد
طوتمزلر پس وهاب مطلق شاهلق همتنی اول خسه انکیچون عطا ایتمز اکرانك پادشاهلغی وهمت ایلمکه استعداد
ازلیه سی اولیدی اول فیاض مطلق اندن شاهلق همتنی دریغ ایتمزدی اکرسن دیرسنکه حضرت خداوند کار بشنجی
جلدده ٭ داد حق را قابلیت شرط نیست ٭ بلکه شرط قابلیت داد اوست ٭ بیورمشلردر پس بو مکن
دکلیدرکه فیاض مطلق برخسه شاهلق همتنه قابلیت ویره اندنصکره اول همتی اکا عطا ایلیوب آنی شاهلر
مرتبه سنه ایرکوره جواب اولدرکه فیض الهی اولیای کرامك محققلری قتنده ایکی قسمدر برینه فیض اقدس وبرینه
دخی فیض مقدس دیرلر بو ایکی فیضك تفصیلا شرحی ثانیه یه اولان شرحلرك اوائلنده مذکور اولمشدر اما اجمالا
شرحی بودرکه فیض اقدس ذات الهیه دن اعیان ثابته یه کلان فیضه دیرلرکه شوائب کثرتدن اول فیض پاك وطاهردر
فیض مقدس هرکسه علم ازلیده حق تعالینك علمنك مقتضاسی اوزره استعداد ازلی وقابلیت لم یزلی ویریجیدر
٭ داد حق را قابلیت شرط نیست ٭ بیورملری بو فیضه وعطایه کوره درکه هرکسه استعداد وقابلیتی ویرن
بو فیضدر پس انك بو فیض ودادنه قابلیت شرط دکلدر بلکه استعداد وقابلیتی هرکسه بو فیض اقدس ویرر پس
هرکس اکر شاه در وا کرخس استعداد ازلیه سنده هرنه شیئه مستعد وقابل ایسه وهاب مطلق اول کمسه یه اول
قدرسعی وهمت ویراندنصکره اکا هدایت ایدوب اول شیء جانبنه ایرکورر (الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی) آیت
کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور و بو آیتك تفسیری و بو محله مناسب اولان تحقیق وتفصیل اوچنجی جلدده جواب کفتن
انبیا علیهم السلام طعن ایشانرا سرخنده) آنچنان کوید حکیم غزنوی بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
الحاصل دنی وخس اولنلرك شاهلق همتنی طوتمغه استعداد ازلیه لری اولیدی وهاب مطلق انلره اول همتی عطا
قیلیدی چونکم دنی وخس اولنلرك مرتبهٔ اعلا صاحبی اولمغه استعداد ازلیه لری یوقدر فیاض مطلق دخی آنلره اول
همتی ویرمیوب استعدادلری قدر همت ویروب سعی وهمت ایلدکاری قدر مقصودلرینه ایرکورر (مثنوی)
نیست تخصیص خدا کس را بکار ٭ مانع طوع ومراد واختیار ٭ خدای تعالینك کمسه یی برکاره تخصیصی یوقدرکه
اول تخصیص طوعی ومرادی واختیاری مانع اوله اما بوندن اولی اولان معنی نیست کلمه سی مصرع ثانی یه مصروف
اولمقدر بو تقدیرا اوزره معنی خدای تعالینك کمسه یی کاره تخصیص ایلمسی طوع ومراد واختیاری مانع دکلدر اولکی
وجه اوزره توضیح معنی اولدرکه خدای تعالی حضرتلرینك برکسه یی برکار معینه بحسب الظاهر تخصیص وتقیید
ایلمسی یوقدرکه حتی اول تخصیص اول کمسه نك طاعتنی واول کاردن غیری مراد ایلمسنی واول کاردن ماعدایی
اختیار ایلمسنی مانع اوله خدای تعالی اصلا بر بنده سنی برکاره تعیین وتخصیص ایلمشدر پس اول بنده نك هرقنغی
کاری دیلرسه اختیار قیلسنه وآنی مراد ایلمسنه واکا طایع اولمسنه بحسب الشرع والعقل اصلا بر مانع یوقدر بلکه
هرکسه حق تعالی بر اختیار جزئیه ویرمشدر اول کمسه استعداد ازلیه سنك مقتضاسی اوزره اختیار جزئیه سنی
هرنه شیئه صرف ایلرسه اول شیئه حق تعالی آنی هدایت ایلر دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره توضیح معنی اولدرکه
خدای تعالینك برکسه یی کندی علم ازلیسنده برکار ومصلحت ایچون تخصیص وتعیین ایلمسی مانع طوع ومانع مراد
واختیار دکلدر زیرا (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت کریمه سنك فحواسنجه هرکس علم الهیده اولان شاکله سی اوزره
طایع اولور ومراد واختیار قیلور الحاصل هرکسك حقیقتی وعلم ازلیده اولان عین ثابته سی هرنه کار ایچون مخصوص
اولدیسه انك غیری کارلری مراد ایلمسنه واختیار قیلمسنه واکا طایع اولمسنه بحسب الشرع والعقل مانع یوقدر
زیرا اول کمسه یه حق تعالی تمیز واختیار واستطاعت ویرمشدر پس کندینك مخصوص اولدیغی کاردن غیری
مراد ایلسه واختیار قیلسه بالقوه انك وجودنده قابلیت واردر ولیکن اول کارلری مراد ایلمز واختیار قیلمز نته کم
بو معنایی تفهیم ایچون بو بیتلری بیت سابقدن استدراك ایلیوب مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیك
چون رنجی دهد بد بخت را ٭ او کریزاند بکفران رخت را ٭ نیك بختی را چو حق رنجی دهد ٭ رخت را زدیك تر وامی نهد
لکن حق تعالی بد بخت اولانه چونکم بر رنج ویره اول بد بخت رختنی کفرانه قاچرر بو معنی بکفرانده باصله

ایچون اولدیغی اوزره در سببیت معناسنه اولوب معنی اول بد بخت کفرانله رختنی قاچرر دیمك دخی جائز اولور اما
برنیك بخته خدای تعالی چونکم بر رنج ویره رختنی اول نیك بخت دخی زیاده قر یبرك قور یعنی خدای تعالینك
برکسه یی برکاره تخصیص ایلمسی مانع اطاعت ومانع مراد واختیار دکلدر ولکن ازلده بد بخت اولان کمسه یه حق
تعالی حضرتلری چونکم بر رنج ویره ویاخود بر تکلیف قیله اول بد بخت طوع واختیار وارادتی رختلرنی اول رنج
وتکلیفه صبر ایلمکدن فرار ایدوب کفرانله نفسنك مشتهاسی وحظی جانبنه قاچرر واول رنج وتکلیفك کندی یه معنا
نعمت ومنفعت اولدیغنی بیلمیوب شکرسزلك وصبرسزلق سببیله نفسك مشتهاسنه مائل اولوب نعمت ابدیه وسعادت
سرمدیه دن محروم قالور پس حق تعالینك اول بد بختی رنج وتکلیفه تخصیص ایلمسنی کورکه اور ختنی واسبابی مراد
ایلدیکی محله قاچرمقدن منع ایلمدی اما برنیك بخته حق تعالی حضرتلری چونکم بر رنج ویره و بر تکالیف ایلیه اول
نیك بخت استعداد ازلیه سنك مقتضاسی اوزره کندی طوع وارادت واختیاری رختلرنی حق تعالینك رضای
شریفنه وقرب لطیفنه نزدیکترا ایلتور وقربیتر وضع ایلر کورکه خدای تعالینك برکسه یی برکاره تخصیص ایلمسی
انك طوع ومراد واختیارنی منع ایلمزدیمش نته کم نیك بخت وسعید اولانی بر رنجه و برکار مشکله تخصیص ایلر اول سعید
طوع وارادت واختیاری متاعلرنی حضرت حقك رضاسی جانبنه ایلتور اما شقی وبد بخت اولنی بر رنجه و برکار
مشکله تخصیص ایلسه اول طوع وارادت واختیاری متاعلرنی شکرسزلکی وصبرسزلغیله نفسنك هواسی
ومشتهاسی جانبنه قاچرر پس خدای تعالی برکسه یی برکاره تخصیص ایلمسی مانع طوع ومراد واختیار اولمدیغی
بوندن معلوم اولور و بو بیتلردن دخی عقلکه بو معنایی فهم ایلمك آسان کاور نته کم بیوررلر (م ی) بددلان از بیم جان
درکارزار ٭ کرده اسباب هزیمت اختیار ٭ پردلان در جنك هم ازبیم جان ٭ حمله کرده سوی صف دشمنان ٭ رستمانرا
ترس وغم وا پیش برد ٭ هم زترس آن بددل اندر خویش مرد ٭ مثلا بددللر جان خوفندن کارزارده هزیمت اسبابنی
اختیار ایلمشلردر بهادرلر هم جنکده جان خوفندن دشمنلرك صفی جانبنه حمله ایلمشلر رستملری ترس وغم دخی ایلرو
ایلتدی هم خوفندن اول قورقاق کندوده اولدی بددل قورقق کمسه یه دیرلر پردل ورستم شجیع وبهادر اولان کمسه یه
دیرلر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولور نته کم حق تعالی بد بختلره بر رنج ویردی انلر رختلرنی کفرانله
حقدن بعید اولان مرتبه یه چکدیلر ونیك بخت اولنلره اول رنج وبلایی ویردی انلر رختلرنی حق تعالینك
رضاسی جانبنه نزدیکتر چکدیلر بددللر وپردللردخی حین معرکه ده بونلر کبیدرکورمزمیسن بددللر جان
قورقوسندن محاربه ومقاتله وقتنده هزیمت اسبابنی اختیار قیلمشلردر حق تعالی بونلری اول کارزارده مخصوص
ومبتلا قیلمسی بونلرك اسباب هزیمتی اختیار ایلملرینه مانع اولمدی وبالعکس پردللر وبهادرلر دخی جنك وقتنده هم
جانلری قورقوسندن دشمنلرك صفی جانبنه ایلرو ورك حمله ایلمشلر واسباب حراب وقتالی اختیار قیلمشلردر اول جان
خوفی بونلری ایلرو کلمکدن ودشمنلر صفنه حمله قیلمقدن منع ایلمدی کورکه دشمنلری خوف دشمندن غم ایلرورك
ایلتدی اول قورققلر خوف جاندن کندی حالنده ایکن اولدی (م ی) چون محك آمد بلا وبیم جان ٭ زان بدید آید
شجاع ازهرجبان ٭ چونکم بلا وبیم جان محك کلدی اول محکدن شجاع هرجباندن بدید کاور وممتاز اولور شجاع
بهادره دیرلر جبان زمان وزندن قورقق کمسه یه دیرلر یعنی رنج وبلا وحین محاربه ده اولان جان خوفی فی المثل محك
کلدی اول رنج وبلا وبیم جان محکندن هر دلیر ودلاور اولنلر قورقق اولان مخنثلردن ممتاز اولورلر وتعین بولورلر الله
تبارك وتعالی حضرتلری رنج وبلایه وجنك وغایه بر قومی مبتلا ایلر انلرکه بد بختلردر کفرانله اول بلایه راضی
اولمیوب واکا صبر وتحمل قیلمیوب وآنی حضرت وهاب مطلقدن بر نعمت اخری بیلمیوب طوع وارادتلری متاعلرنی
نفسلرینك مقتضالری جانبنه قاچروب معصیت اختیار ایدرلر وانلرکه نیك بختلردر اول رنج وبلایی حضرت جواد
کریمدن عین نعمت وولایت بیلوب متاع ارادتلرنی انك رضای شریفی جانبنه ایلتوب انك امر شریفنی وقضای
لطیفنی جان ودل ایله قبول واختیار ایدرلر پس کورکه رنج وبلا محك اولوب بو ایکی طائفه اول رنج وبلادن ممتاز اولدیلر
کذلك جنك ووغا دخی محك ومیزاندرانلرکه بددللر وقورققلردر اول محك ووغاده جانلری خوفندن اسباب هزیمتی
اختیار ایدوب مدبر اولورلر وفرار قیلورلر وانلرکه پردللر وبهادرلردرانلر هم جانلری قورقوسندن ایلرو دشمن جانبنه
حمله لر قیلورلر پس جنك ووغا دخی بو ایکی طائفه نك ما بیننی محك کبی تمیز ایلدی پس هرشول کمسه که اکر قضاده
جنکدن قاچر واکر بلا وقضایه صبر ایتمیوب ورضا ویرمیوب اندن فرار ایلر بر فحوای (من لم یرض بقضائی
فلیطلب ربا سوائی) اثم اولوب حق تعالینك مبغوضی ومغضوبی اولور وهرشول کمسه که اکر غزاده واکر بلا ویا قضانك
نزولی زماننده حق تعالی جانبنه التجا ایدوب تحصن ایلر اول کمسه حق تعالی حضرتلرینك مقبولی ومحبوبی اولورکه

حق تعالی حضرتلری جمیع احوالده کندی جانبنه التجا قیلان و توجه ایدوب مستعید و مستعین اولان بنده لرنی
محبوب طوترنته کم حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلرینی بو خصلت شریفه و بو صفت علیه دن اوتری
اول حضرته محبوب طوترم و بو صفتدن اوتری سنی کندیمه مقبول ایتدم دیو بیوردی (وحی کردن حق تعالی بموسی
علیه السلام که ای موسی من که خالقم ترا دوست می دارم (مثنوی) گفت موسی را بوحی دل خدا * کای گزیده
دوست میدارم ترا * حضرت خدا وحی دل واسطه سیله حضرت موسی علیه السلامه دیدیکه ای گزیده و مقبول
پیغمبرم سنی دوست طوترم (مثنوی) گفت چه خصلت بود ای ذو الکرم * موجب آن تا من آن افزون کنم *
حضرت موسی علیه السلام دیدیکه ای کرم صاحبی نه خصلت اوله اول دوستلغك و محبت و خلتك موجبی تا کم
بن اول خصلتی افزون ایلیم (مثنوی) گفت چون طفلی بپیش والده * وقت قهرش دست هم بروی زده *
حق تعالی حضرتلری اول صاحب سعادته دیدیکه یا موسی طفل کیبی سن والده سی اوکنده انك قهری وقتنده الی
هم اول والده سنه اورمش بو معنی طفل ده یا خطاب ایچون اولدیغی اوزره در اما وحدت ایچون اولوب معنی بویله اولسه
هم جائزدر حق تعالی دیدی والده سی اوکنده بر طفل کبی انك قهری وقتی الی هم اول مادرنه اورمش یعنی سن هم بویله
بر طفل کیبی سن که بنم قهرم وقتنده هم بنم دامن عفوور حمته تمسك ایدوب همان بکا فرار ایدرسن دیمك اولور (مثنوی
خود نداند که جز او دیار هست * هم از او مخمور و هم از او ست مست * زیرا اول طفل خود بیلمز که اول مادردن غیری
برکسه وار در هم اندن مخمور و هم اندن مستدر یعنی همان اول مادرندن غمکین و پریشان وشاد و خندان اندر
(مثنوی) مادرش گر سیلیی بروی زند * هم بمادر آید و بروی تند * اکا مادری اگر برسله اوره هم اول مادرنه کلور
و اکا التجا ایلر زیرا اندن غیری برکسه بیلمز (مثنوی) از کسی یاری نجوید غیر او * اوست جمله خیر او و شر او *
اندن غیری برکسه دن یاری و معاونت استمز اول طفلك جمله خیر و شری اودر یعنی خیرنی و شرنی مادرندن بیلور (م ی
خاطر تو هم ز ما در خیر و شر * التفاتش نیست جاهای دگر * غیر من پیشت چو سنگست و کلوخ * گر صبی
و گر جوان و گر شیوخ) همچنین یا موسی سنك دخی خاطرك خیرده و شرده انك بزدن غیری یره التفاتی یوقدر زیرا بندن
غیریسی سنك قتکده سنك و کلوخ کبیدر اگر صبی و اگر جوان و اگر شیوخ بیت اولك مصرع اولنده ما بزدیمکدر
در ادات ظرفدر لکن ایهام لطیف وار در التفاتشده ضمیر خاطره راجعدر یعنی یا موسی سنك خاطر شریفکك دخی
خیرده و شرده و کل حالده بزم جنابمزدن غیری یره توجه و التفاتی یوقدر بندن غیری نقدر اشیا وار ایسه سنك نظرك
اوکنده سنك و کلوخ کبیدر اول بندن غیریسی اگر صبی اولسون و اگر جوان اولسون و اگر شیوخ اولسون بلکه ممکن
الوجود اولان اشیانك جمله سی سنك چشم شهودکه نسبت سراب نمایش کبیدر و بو جمله نك وجودنده اولان قدرت
و ارادت بندر برکسه یه بن عون و عنایت ایلمسم اصلا کا معین و ظهیر بولنمز و لهذا عبادت و استعانتی سن همان بکا
حصر ایلدك (م ی) همچنانکه ایاك نعبد در حنین * در بلا از غیر تو لا نستعین * هست این ایاك نعبد حصر را * در لغت
وان از پی نفی ریا * هست ایاك نستعین هم بهر حصر * حصر کرده استعانت را و قصر * که عبادت مر ترا آریم و بس
طمع یاری هم ز تو داریم و بس * انجلیلندرکه حنینده ایاك نعبد یعنی نماز و نیازده همان سکا عبادت ایدرز دیمك
و بلا وقتنده سندن غیریدن استعانت ایتمزز بلکه درد و بلا وقتنده استعانتی همان سکا حصر ایدرز زیرا بو ایاك نعبد
حصر ایچوندر لغتده و اول حصر ریانك نفیندن اوتریدر ایاك نستعین دخی حصردن اوتریدر بو مصرع ایاك وزن ایچون
تخفیفله اوقنور استعانتی خدای تعالی حضرتنه حصر و قصر ایلمشدر یعنی بنده خالص عبادت و استعانتی هر حالده
همان خدای تعالی حضرتلرینه حصر و قصر ایلمشدر بویله دیو که عبادتی سکا کتوررز انجق یارلك و معاونت طمعنی
هم سندن طوترز انجق نته کم سورهٔ فاتحه ده (ایاك نعبد و ایاك نستعین) بو معنایی اعلام و افهام ایلر اهل تفسیر بو آیت
کریمه نك تحقیقنده برنیجه کلام لطیف دیمشلردر تبرکا و تیمنا انك ابتداسندن تفسیرا ولنمغه شروع قیلندی (الحمد لله
الحمد هو الثناء الجمیل باللسان علی الجمیل الاختیاری قصدا) حمد شول ثناء جمیلدر که لسانله اوله اختیاره منسوب
اولان جمیل اوزره قصدا احمد مدحدن و شکردن اولیدر زیرا هو الثناء باللسان علی الوصف الجمیل در والشکر
فعل ینبیء عن تعظیم المنعم علی النعمة خاصة ومن القلب والارکان عامة) در پس حمد افادهٔ ثناده مدح و شکردن اعمدر
زیرا احمدت علی علمه و کرمه دیرسن حمدت علی حسنه دیمزسن بلکه مدحت علی حسنه دیرسن لکن صاحب
کشاف حمد و مدح الفاظ مترادفه دردیمش (حیث قال الحمد والمدح هما اخوان) بو محلده کلام کثیره وار در
الحمد مبتدا الله خبردر و اصلنده منصوب ایدی پس نصبدن رفعه عدول اولندی تجدد و حدوثدن احتراز ایدوب دوام
و ثباته دلالتی اولسون ایچون و الف و لام استغراق جنس ایچوندر پس استغراق ایچون اولیجق معنی جمیع حامدلرك

ودوکای ما دحلرك مدحی و مجموع شاکرلرك شکری خدا ایچوندر و خدایه لایق و اکا مخصوصدر و تعریف ایچون
اولمغیده جائز کورمشلردر جمله دن صاحب کشاف بو کونه ذاهب اولمشدر لکن بو وجه افعال عباد بالکلیه
مخلوق اولمسن اشعار ایدر (رب العالمین) رب مصدردر بمعنی التربیه و تربیه بر شیئی شیأ فشیأ کماله تبلیغ ایتمکه دیرلر
بونکله فاعل حقیقی توصیف اولندی مبالغه دن اوتری رجل عدل کبی و عمرو صوم کبی و عالم لما یعلم بهك اسمیدر خاتم
لما یختم بهك طابع لما یطبع بهك اسمی اولدیغی کبی و عالمه عالم دینلمسی صانع انکله بیلند یکندن اوتریدر ای مربی و مالك
و سید کل جنس من الانس والجن والافلاك والاملاك والعناصر والنبات والحیوان وغیرها (الرحمن الرحیم) ای العاطف
علی خلقه بالرزق ولا یزید فی رزق التقی لاجل تقاه ولا ینقص من رزق الفاجر لاجل فجوره الرحیم ای الرفیق بالمؤمنین
خاصة (مالك یوم الدین) ای الحاکم والقاضی فی یوم الحساب والجزاء (ایاك نعبد و ایاك نستعین) غیبتدن خطابه التفات
واردر وقتاکم حقیق بالحمد اولان پادشاهی عبد علی طریق المغایبه بو قدر صفات جمیله و جلیله ایله مرة بعد اخری
وصف ایلدیسه داعیهٔ علم و معرفت آنی رتبهٔ مغایبه دن درجهٔ مخاطبه یه و مقام مشاهده یه کتوروب کانه بین یدی
الحق قائم اولوب هزار خضوع و اخبات ایله قرع باب مناجات ایدوب دیرکه یا من هذه شئون ذاته نخصك بالعبادة والاستعانة
فان کل ما سواك کائنا ما کان لمعزول عن استحقاق الوجود فضلا عن استحقاق ان یعبد و یستعان به ایا ضمیر منفصل
منصوبدر و بو کالاحق اولان کاف و ها و یا خطاب و غیبت و تکلمی بیان ایچوندر نته کم دیرسن ایاك و ایاه و ایای و بونلرك
اعرابدن محلی یوقدر و ایاك مفعولیدر نعبد و نستعین نك و مفعولك شانی فاعلدن و فعلدن مؤخر اولمقدر پس تقدیمنده
نکته تخصیص افاده سی یعنی همان سکا عبادت ایدرین و همان سندن طلب معاونت ایدرین لا نعبد غیره ولا نستعینه
دیمك اولور پس بو ایات شریفه بو آیت کریمه نك مفهوم و معناسنی تفسیر و تقریر قیلور زیرا تقدیر کلام و تعبیر مرام
بویله دیمك اولور که حضرت موسی علیه السلام عبادتنی و استعانتنی هر وجهله حق تعالی حضرتلرینه حصر
ایلدیکی کبیدر انین و نیاز وقتنده ایاك نعبد دیمك زیرا ایاك نعبدنك مفعولیدر معنی الهی و سیدی عبادتنی همان سکا
تخصیص ایلرز دیمك اولور (و ایاك نستعین) دیمك بلا و قضانك نزول وقتنده بلکه جمیع حالده سندن غیریدن معاونت
طلب ایلمزز دیمك اولور بو ایاك نعبد دیمك عبادتی حق سبحانه و تعالی حضرتلرینه ایلمکدر اهل لغت و اصحاب
عربیت قتنده زیرا اصحاب عربیت دیمشلردر فجن بر فعلك مفعولی کندی اوزرینه مقدم اولسه حصر افاده ایلر نته کم
بونده بویله در و اول حصر عند العلماء مجرد ریانی نفی ایلمکدن اوتریدر زیرا عبادت و استعانتی حق تعالی حضرتلرینه
حصر ایلمك البته سمعه و ریانك نفیینی مستلزم اولور ریا برکسه اعمالنی خلقه کوسترمکدر اول عملنك اوزرینه انلردن
مدح و ثنا امیدن ایلمکله و اول اعمال حسنه واسطه سیله خلق آنی مقبول و مفخم قیلمق نیتیله چونکم برکسه عبادت
و استعانتی حق تعالی یه حصر ایلیه اول کسه ریایی و سمعه یی نفی ایلمش اولور و اگر حقیقتله و کلیتله عبادت و استعانتی
حق سبحانه و تعالی حضرتلرینه حصر و تخصیص ایلمدیسه اول کسه ایاك نعبد و ایاك نستعین دیمکدن من حیث
المعنی کاذب اولور و ایاك نعبد و ایاك نستعین دیمسی ریایی نفی ایلمش اولمز زیرا (ایاك نستعین هم حق تعالی یه استعانتی
حصر ایلمکدن اوتریدر بر بنده ایاك نستعین دیسه استعانتی خدای تعالی حضرتلرینه حصر ایلمش اولور و ایاك نعبد
و ایاك نستعین دیمك ایسه بویله دیمك اولور که الهی بز عبادتی همان سکا کتوررز انجق سندن غیری یه عبادت
کتورمزز و معاونت طلبنی همان دخی سندن طوتارز انجق سندن عون و عنایت طلب ایدرز چونکم بر بنده لسانله
بویله دیه و لکن خدادن غیریسنی کندویه مستقلا بنفسه مانع و معطی و ضار و نافع اعتقاد ایلیوب خدمت
و بنده لك ایلیه و آنی کندویه و کارنه معین بیلوب اندن معاونت طلب ایلیه ایاك نعبد و ایاك نستعین دیمکده معنا کذب
ایلمش اولور زیرا عبادت و استعانتی همان سکا تخصیص ایلدك دیمش ایکن اکا تخصیص ایتمیوب اول عبادت
و استعانته غیرینی دخی شریك ایلمش اولور و لهذا خلیل مشرب اولان مقربلردن چوق کسه لر خدای تعالی انلری
بر بلایه مبتلا ایلدکده و بعض صالحلر انك حقنده خدای تعالی یه مبتلا اولان بنده نك حقنده شفاعت و دعا
ایلدکلرنده اول مبتلا شفیع و داعی اولان صالحه انجمشدر بویله دیو که بنده ایله مولاسی ما بیننه نیچون کیررسن اگر اول
محبوب مطلق بنده سنه قهر ایلدیسه نیجه الطاف خفیه و حکم معنویه دن خالی دکلدر (کل ما فعله المحبوب
محبوب) در پس بزانك هر فعلنه راضی اولمش ایکن سن بنم حقمده اکا نیچون شفاعت و دعا ایلدك دیو بحضور
اولمشدر نته کم بو بیاندن معلومك اولور و بو سرخ شریف بو معنالری تأیید قیلور (خشم کردن پادشاه بر ندیم
و شفاعت کردن شفیعی آن مغضوب علیه را و از پادشاه درخواستن و پادشاه شفاعت او را قبول کردن و رنجیدن ندیم ازین
شفیع که چرا شفاعت کردی) بو سرخ شریف پادشاهك ندیمی اوزره خشم و غضب ایلمسیدر و اول مغضوب علیه اولان

ندیمه بر شفیعک شفاعت ایلمسیدر واول شفیع پادشاهدن اول ندیمک کناهنک عفو اولمسنی دیلمسیدر وپادشاه انک
شفاعتنی قبول ایلمسیدر واول ندیمک اول شفیعدن انجنمسیدرکه نیچون شفاعت ایلدک دیو (مثنوی) پادشاهی
بر ندیمی خشم کرد * خواست تا ازوی بر آرد دود وکرد * بر پادشاه بر مصاحبنه خشم ایلدی دیلدیکه اول ندیم
ومصاحبندن دود وکرد یوقاری کتوره استدیکه اندن دود وکرد یوقاری کتوره دیمک آنی بالکلیه ویران وهلاک ایلیه
دیمکدن کنایت اولور نته کم برکسه برخانه یی یقوب یاقی استسه اندن غبار ودخان ظهوره کتورر (مثنوی)
کرد شه شمشیر بیرون از غلاف * تا زند بروی جزای آن خلاف * شاه شمشیرنی غلافندن طشره ایلدی تا اول ندیمه
اول خلافک جزاسنی اوره (مثنوی) هیچ کس را زهره نی تا دم زند * یا شفیعی بر شفاعت بر تند * هیچ کسه نک زهره سی
وقدرتی یوق ایدی تا دم اوره یاخود بر شفیع شفاعت اوزره طوانه وانک عفون طلب ایلمکه جرأت قیله (م ی) جز عماد
الملک نامی از خواص * در شفاعت مصطفی وار انه خاص) شاهک خواصندن عماد الملک نام برکسه دن غیری شفاعت
ایلمکده مصطفی علیه السلام حضرتلری کبی خاص ایدی یعنی حضرت مصطفی علیه السلام حضور الهیده شفاعت
ایلمکه نیجه مخصوص ایسه اول عماد الملک دخی اهل جرمک کناهنی دیلمکده شفاعت ایلمکه انک کبی مخصوص ایدی
(مثنوی) بر جهید وزود در سجده فتاد * در زمان شه تیغ قهر از کف نهاد * همان اول عماد الملک یرندن صچرادی
وفوری سجده یه دوشدی فی الحال شاه تیغ قهری الدن قودی یعنی خشم وغضبدن فراغت ایدوب اول مجرمک
کناهنی عفو ایلدی (مثنوی) کفت اکر دیوست من بخشیدمش * ور بلیسی کرد من پوشیدمش * پادشاه اول عماد
الملک اولان مصاحبنه دیدی اکر دیو ایسه ده بن آنی باغشلدم واکر ابلیسلک ایلدیسه ده بن آنی ستر ومغفرت ایلدم
مراد پادشاهنک قتنده اول شفیعک کمال قربنی وجلالت وقدرنی بیاندر (مثنوی) چونکه آمد پای تو اندر میان
راضیم کر کرد مجرم صد زیان) پادشاه اول مقربه ایتدی ای عماد الملک چونکم سنک آیاغک اورته یه کلدی اکر مجرم یوز زیان
ایلدیسه ده راضیم زیرا سنک محبتک بنم قتمده شول مرتبه درکه نیجه یوز بیک بونک کبی مجرم خصوصنده شفاعت
ایلسک رضامه مخالف کار ایلمزسن (مثنوی) صد هزاران خشم را تانم شکست * که ترا آن فضل وان مقدار هست
نیجه یوز بیک خشمی شکست ایلمکه قادرم زیرا که بنم قتمده سنک اول فضل واول مقدارک واردر یعنی او اقدر
فضیلتک وارکه نیجه یوز بیک خشم وغضبی صیم وسنک خاطرکی صیم (مثنوی) لابه ات را هیچ نتوانم شکست * زانکه
لابه تو یقین لابه منست * سنک لابه وشفاعتکی هیچ صیمغه قادر دکلم زیرا سنک لابه وتضرعک تحقیق بنم لابه
وتضرعمدرکه سن وجودمده فانیسن پس سنده هر نه صفت اولورسه بنده ندر دیدی (مثنوی) کر زمین وآسمان
بر هم زدی * زانتقام این مرد بیرون نامدی * اکر اول مجرم زمین وآسمانی بری برینه اوردی بو مرد انتقامدن
طشره کلمزدی یعنی اکر بو مجرم زمین وآسمانی وکذلک جمیعا اهل زمینی واهل آسمانی بری برینه ضم ایلیدی
وبوجمله بنم اکا مؤاخذه وانتقام ایتمی دیلیه لر وبو خصوصده شفاعت ایلیه لردی بو مرد انتقامدن طشره کلمیه
وخلاص بولمیدی (مثنوی) ور شدی ذره بذره لابه کر * او نبردی این زمان از تیغ سر * واکر اندن اوتری جهان ذره
بذره شفیع لابه کر اولیدی اول مجرم بو زمان تیغدن باش ایلتمیدی یعنی قهرمدن باشنی قورتروب کندی یی خلاص
ایتمیدی (مثنوی) بر تو می ننهیم منت ای کریم * لیک شرح عزت تست ای ندیم * بو خصوصده ای کریم سکا منت
قومزز ولیکن ای ندیم سنک شرف وعزتکک شرحیدر یعنی بو بو قدر ودن بروعدا ایلدیکمز فضیلتلر وشرفلرکه سنک
حقنده ذکر ایلدک اندن مراد سکا امتنان ایلمک دکلدر زیرا بزذکر اولنان فضیلتلری سنک اوزریکه منت قومزز ولیکن
بونی ذکر ایلمکدن مرادمز سنک عزت وفضیلتکی شرح ایلمک وبو اسلوبله سائرناسه سنک شرفکی تعریف ایلمکدر
دیدی پادشاهدن مراد بونده پادشاه حقیقی اولور وعماد الملکدن مراد محمدی مشرب اولان حق تعالینک بر مقرب
بنده سی اولور واول ندیم مجرمدن مراد خلیل مشرب اولان شول عاشق صادق اولورکه اغیاری سوی قیدندن
خلاص اولمش وجمیع امورنی حضرت حقه تفویض قیلمش اوله پس محمدی مشرب اولان مقربلرک حق تعالی
حضرتلرینک قتنده علو مرتبه لری ورفعت وشانلری شول غایتده درکه نیجه یوز بیک مجرملری شفاعت ایلسلر انلرک
دعا وشفاعتنی حق تعالی رد ایلمز زیرا بونلر حق سبحانه وتعالینک ذاتنده وصفاتنده کندیلری فانی ایلمشلردر وبونلردن
ظهور ایلین بالکلیه اوصاف الهیه اولمشدر نته کم بو مرتبه ده اولان مقربلرک عند الله قرب ومنزلتلری نه مرتبه ده ایدیکنی
بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) این نکردی تو که من کردم یقین * ای صفاتت در صفات ما دفین * تو درین
مستعملی نه عاملی * زانکه محمول منی نه حاملی) بو شفاعتی سن ایلمدک که یقین ومحقق بن ایلدم ای بزم مقربمز سنک
صفاتک بزم صفاتمزده دفیندرسن بو خصوصده مستعملسن عامل دکل مستعمل میمک فتحیله صیغهٔ مفعول اوقنور

زیرا که سن بنم محمولمسن حامل دکلسن حامل کتوریجی محمول کتورلمش دیمک اولور یعنی ای بزم مقربمز سنک صفاتک
بزم صفاتمزده مدفونه ومستوره اولمشدر وسنک اوصاف بشریتک مغلوبه اولوب بزم اوصاف علیه مزانک اوزرینه
غلبه قیلمشدر پس (المغلوب کالمعدوم) موجبنجه سنک وجودکده صفات بشریه واغراض نفسانیه قالمیوب اندن
ظهوره کلان همان بزم صفاتلریمزاولمشدرسن ای ولی مقرب بو خصوصده استعمال واستخدام اولنمشسندر نفسنه
عامل دکلسن زیرا سن بنم ارادت وقدرتمک محمولیسن سن بنم ارادت وقدرتمی وتدبیر وتصرفی فی الحقیقه حامل دکلسن
اکرچه بحسب الظاهر عامل وحاملسن ولکن بحسب المعنی بنم معمول ومحمولمسن چونکم عامل وحامل یان اولمیوب
فی الحقیقه بنم معمولم ومحمولمسن پس سندن هر نه ظهور ایدرسه حقیقتده بندن ظهور ایلمش اولور پس بندن ظهور
ایلینی بن نیچون قبول ایلمزم دیمک اولور (مثنوی) ما رمیت اذ رمیت کشته * خویشتن در موج چون کف هشته
ای بنم ولی مقربم (ما رمیت اذ رمیت) اولمشسن زیرا کندکی موج دریاده نمایان اولان کف مقامنده ومشابه سنده
قومشسن یعنی ما رمیت اذ رمیت آیت کریمه سنک مفهومنه مظهر اولمشسن وکندکی بنم دریای ارادتمک
امواجنه ومقتضیاتنه کف کبی قومشسن وتسلیم قیلمشسن پس شول نسنه یی که سن آتدک آنی سن اتمیوب بن آتدم
وشول شفاعتیکه سن ایتدک آنی سن ایتمیوب حقیقتده بن ایتدم بو آیت کریمه نک تفسیری جلد اولده اوائله قریب
وزیر حکایه سنده مرور ایلمشدر (م ی) لا شدی پهلوی الا خانه کیر * این عجب که هم اسیری هم امیر) آنچه دادی تو ندادی
شاه داد * اوست بس الله اعلم بالرشاد * لا اولدک الانک پهلوسنده خانه طوت بو عجب که هم اسیرسن وهم امیرسن اول
نسنه یی که سن ویردک حقیقتده سن ویرمدک شاه ویردی اول شاه در موجود اولان الحق الله رشاده اعلمدر بو کلاملر
اکرچه بحسب الظاهر شاه طرفندن عماد الملکه خطاب اولنمشدر لکن بوندن مراد شاه حقیقتک کندی یه
مقرب اولان ولیسنه بو کونه خطاب ایلمسی ولسان معنوی والهام الهی ایله بو کونه سویلمسی اولوردرکه ای بنم
مقربم ومظهرم بنم عشق ومحبتمده جملهٔ صفاتمک ظهور وغلبه سنده لا اولدک وکندکی فانی قیلدک پس نفی وفنا
طرفندن کذر ایدوب اثبات وبقا پهلوسنده مقام طوت بو عجب حالتدرکه سن اضدادی جامع اولدک بحسب الصورة
بنده واسیرسن وبحسب المعنی امیرسن صورت حسبیله نفی وفنا مرتبه سنده سن اصلا سنک الکده بر قوت وقدرت یوق
عاجز وفقیرسن ومن حیث الحقیقه اثبات وبقا مرتبه سنده مقام طوتوب بنم ارادت وقدرتمله مرید وقادر بر حاکم
وامیرسن پس (من رآک رآنی ومن اهانک اهانی ومن اطاعک اطاعنی فاذا اعطیت لا حد شیأ فقد اعطیته وانا الدائم
القائم ولا موجود سوای وانا اعلم بالرشاد والی المبدأ والمعاد (مثنوی) وان ندیم رسته از زخم وبلا * زین شفیع
از زرد و برکشت از ولا * دوستی ببرید زان مخلص تمام * رو بحایط کرد تا نارد سلام * واول زخم وبلادن قورتلمش ندیم
بو شفیعدن انجندی وانک ولاسندن ودوستلغندن رجوع ایلدی الحاصل اول مخلصدن دوستلغی تمام کسدی یوزنی
دیواره ایلدی تا کم سلام کتورمیه یعنی هربارکه کورسه یوزنی دیواره دوندرردی تا کم انک سلامنی المیه واول دخی
اکا سلام ویرمیه ندیمدن مراد خلیل مشرب اولان عشاق الهی اولور وشفیعدن مراد محمدی مشرب اولان کامل
ومکمل ولی مقرب اولور وسالک راه حق اولنلر نهایت سلوکه واصل اولدقلرنده وقرب حقی بولدقلرنده ایکی قسمه
منقسم اولورلر بر قسمی شول محمدی مشرب اولان کامللر ومکمللر اولورلرکه بو مظاهر کونیه ده حضرت حقی اسما
وصفاتیله ظاهر کورمشلر وکثرات کونیه ده هر نه ظهور ایلدیسه آنی حقدن غیریدن بیلمشلردر کثراته وحدتک
ما بینی جمع ایلمشلر وحدت حقی مشاهده ایلملری کثرت کورمکه مانع اولمامش وکثرت خلقی واعداد کونی کورملری
دخی وحدت مطلقه مشاهده سنه حجاب کلمشدر وبر قسمی دخی شول خلیل مشرب اولان کامللردرکه انلر غیر
وسوی مرتبه سنده اولان مظاهر کونیه یی کورمکدن واکا کوکل ویرمکدن خلاص اولمشلر وحدت مطلقه بونلرک
مشربنه وچشم شهودنه غالب اولوب اغیار وسوی حکمنده اولانی نظرلرندن نفی قیلمشلردر فرضا بونلره برکسه
معین اولمق استسه انک معاونتنی استمزلر ولطف واحسان ایلسه اکا شکر قیلمازلر منعم حقیقی خدای تعالی یی بیلوب
شکری دخی همان اکا تخصیص ایدرلر نته کم حضرت عائشهٔ صدیقه رضی الله عنها دخی بو مشربده ایدی وحضرت
ابوبکر الصدیق رضی الله عنه مشرب مکملینده ایدی شول وقتده که حضرت عائشه رضی الله عنهایه برائتی حقنده
خدای تعالی آیات کریمه تنزیل بیوردی حضرت ابوبکر رضی الله عنه اکا دیدیکه (یا عائشه اشکری رسول الله فقالت
والله لا اشکر الا الله) نته کم بونک تفصیلی وبو محله مناسب اولان معانینک تحقیقی جلد اولده اون سکز بیتک آخرکی
بیتنده (در نیابد حال پخته هیچ خام) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه وبو قولی مؤید وبو مرتبه صاحبلرینک
حالنه شاهد صدر الدین قنوی حضرتلری اسماء حسنی شرحنده هوا اسمنی تحقیق وایضاح بیوردقلری محلده

جنید بغدادی حضرتلرندن بوکونه نقل ایلمشلردرکه (عطس رجل فی مجلس الجنید فقال الحمد لله قال الجنید له قل
کما قال الله تعالی فی کلامه یعنی قل الحمد لله رب العالمین فقال الرجل من العالم حتی نذکره مع الله قال الان فقل
ما انت قائل فان المحدث اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر الاول مقام الفانی فی الله الغایب عن رؤیة حجاب الکثرة والثانی
مقام المحقق الکلام الباقی ببقاء الحق) چونکیم مغضوب علیه اولان ندیمدن مراد خلیل مشرب اولان عاشقلر ومجردان
طریقت اولان صادقلر ایدیکی معلومک اولدیسه پس اول ندیم شاهک قصه سنی ایشت وانک قصه سندن مجردان طریق
الهی اولان عاشقلرک سرنی وحالنی بیلوب فهم ایت (م ی) زین شفیع خو یشتن بیگانه شد * زین تعجب خلق در افسانه شد
الحاصل اول ندیم شاه کندینک بو شفیعندن بیگانه اولدی بو تعجبدن خلق افسانه ده اولدی یعنی ندیمک بو بازکونه
حالنی کوروب انک حقیقتنی بیلمیوب بو تعجبدن انلر بونی حکایت ایلمکده اولدیلر وبری برینه بو امر عجیبی داستان
قیلدیلر ودیدیلرکه (مثنوی) کرنه مجنونست یاری چون برید * از کسی که جان او را واخرید * اکر بو کسه مجنون دکل
ایسه دوستلغی نیچون کسدی شول برکسه دن که انک جانی بلادن صاتون الدی یعنی قتل وسیاستدن انک جانی
خلاص قیلدی (مثنوی) واخریدش آن دم از کردن زدن * خاک نعل پاش بایستی شدن * بو شفیع خود اول دم آنی
بوینی اورلمقدن خلاص ایلدی انک نعل پاینک خاکی اولمق کرک ایدی یعنی مقتضای عقل ولازمهٔ مروت بو ایدیکه اول
شفیعک پاینک پاشمغنک خاکی اولمق کرک ایدی بو ایسه انک خاک پایی اولمق دکل اکا عداوت قیلدی (مثنوی) بازکونه
رفت وبیزاری کرفت * باچنین دلدار کینداری کرفت * بو ندیم بازکونه وعکسنه کتدی واندن بیزارلق طوتدی انجلین
دلدار له کیندارلق طوتدی بو صفتلر محل مروت ومخالف عقل وحکمتدر (مثنوی) پس ملامت کرد او را مصلحی *
کین جفا چون میکنی با ناصحی * پس بو جمله خلایقک ما بیننده بر مصلح اول ندیم شاهی ملامت ایلدی بویله دیوکه
بر ناصح وشفیعه نیچون جفا ایلرسن بو خود جفایه لایق دکل بلکه نیچه خدمت ووفایه مستحق ایدی (مثنوی) جان تو
بخریدان دلدار خاص * ان دم از کردن زدن کردت خلاص * زیرا اول دلدار خاص سنک جانکی صاتون الدی
اول وقت بوینک اورلمه دن سنی خلاص ایلدی (مثنوی) کر بدی کردی نبایستی رمید * خاصه نیکی کرد آن یار حمید *
فرضا اکر اول سکا یرامزلق ایلسه سن اندن اورکمک کرکز ایدی زیرا اهل مروت اولدرکه کندیسنه کملک ایلین کسه یه
ایلک ایلیه خصوصا اول یار محمود سکا ایلک ایلدی پس سنکه احسان ایلین کسه یه اساءت وعصیان ایلیه سن بغایت
دنی ولئیم اولورسن بو خود سنک شانکه لایق دکل ایدی دیدی پس اول ندیم دخی ملامتکر اولان کسه یه بو کونه
جواب شافی ویروب کندینک حالنی بیان ایلدی (مثنوی) کفت بهر شاه مبذولست جان * او چرا آید شفیع اندر میان
لی مع الله وقت بود آندم مرا * لا یسع فیه نبی مجتبا * ندیم پادشاهی مصلح اولان لائمه دیدیکه شاهدن اوتری جانم
مبذولدر اول نیچون اورتایه شفیع کاورکه شفاعت اثنینیت ومغایرت معنالرین متضمنه اولور ومرتبهٔ کثرتده انک
ظهوری مقبوله کاور اول دم ایسه بکا لی مع الله وقتی ایدی اول وقتده ملک مقرب ونبی مجتبی صغمز چونکیم ندیم
شاهیدن مراد خلیل مشرب اولان عشاق الهی ایدیککی بیلدک وشفیعدن مراد محمدی مشرب اولان
شجعلر ومربیلر ایدیکنه دخی عالم اولدک چون خلیل مشرب اولان برعاشق صادقه بو عالمده تجلیات قهریه وجلالیه دن
بر تجلی ظهوره کلسه واول عاشقک وجودنی قهر وهلاک ایلمکه متوجه اولسه ومرتبهٔ شفاعتده اولان بر ناصح
ومربی انک حقنده شفاعت قیلسه واول عاشقک جانی اول بلادن نجات بولسه اول ناصح ومربینک بو شفاعتندن
اول عاشق صادق متألم اولور واکا اینجنور سببی اولدرکه اول ناصح ومربینک کندی حقنده اولان مرحمت وشفقتندن
حق تعالی حضرتلرینک قهرنی کندی به یک بیلورزیرا بیلورکه حکیم مطلقدن اصلا عبث یره برنده سنه قهر وغضب
ایلمک ظهوره کلمز اکر برنده سنه قهر مراد ایلسه اول قهرک ضمننده نیچه لطف ومهر مشاهده قیلور وغیر مرتبه سنده
اولان شفیعک مهر ومحبتی حق تعالینک بنده سنه اولان قهرک ضمننده موجود اولان منافع وفوائده معادل اولمز
ومساوی کلمز چونکیم برعاشق صادق کندی محبوبنه بو مرتبه یقینی اوله وانک حکمتنی وصفاتنی کما ینبغی بیله اول
عاشق غیر مرتبه سنده اولان ناصح ومربینک محبوبیله کندی ما بیننه داخل اولمسندن ومحبوبک کندی محنته مراد
ایلدیکی قهر وغضبی اندن دفع قیلمسندن اول عاشق اکا اینجنور اول جهتدنکه عاشق منفعتی ووصلتی کندی
معشوقنک مرادنده بولور واول معشوقک مرادی اکر قهر اولسون (کل شیء من الحبیب حبیب) دیوب ایکی صفتی
بیله کندی یه اولی بیلور زیرا عاشق صادق بیلورکه صفت قهریه وجلالیه کندینک یقینی ووجود موهومیسی
محو ومضمحل ایلر یقین ایسه عاشق ایله معشوق ما بیننده عظیم حجابدر چونکیم اول صفت قهریه وصفت معشوقه
حجاب اولان یقینی رفع ایلیه عاشق اول صفت قهریه دن نیچون متألم اولور بلکه اول قهریه نک دفعنه شفاعت

ودعا ایلین کسیه اینجنور ومتألم اولور اکرچه ناصحک مرادی انک حقنده صورتا اکا خیر ونفعدر ولیکن من حیث
المعنی عاشقه ضرر وعدم خیردر چونکیم عاشق صادق کندینک حیات وبقاسنی ممات وفنای نفسانیه ایلمکده
مشاهده ایلسه یارک افنای وجود ایلین صفت قهریه وجلالیه سنی دخی جان ودل ایله سورچون بر ناصح آنی اول
عاشقدن دفع ایلمک مراد ایلسه اول عاشق اکا اینجنور اولور وچون بر مصلح بو کار بازکونه نک حقیقتنه عالم اولمیوب
بونک سرندن سؤال ایلسه اکا بو کونه جواب ویروب دیرکه ای مصلح اول دم خود بکا الله له اولمق وقتی ایدی اول وقتده
ایسه ملک مقرب ونبی مرسل صغمز بلکه جمیع کثرات وتعیناتک آنده اضمحلالی وتلاشیسی مقرر اولور عاشق دخی
کندی وجودنی آنده فانی بولورنته کیم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت قیلور (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب ولا نبی مرسل) بو حدیث شریفک تحقیقی وبو محله مناسب اولان مسائلک
توضیح وتفصیلی جلد اولک اواخرنه قریب بیان انکه فتح طلبیدن پیغمبر علیه السلام مکه راسر خنده (لا یسع فینا نبی
مرسل) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه (مثنوی) من نخواهم رحمتی جز زخم شاه) من نخواهم غیر آن
شه را پناه * غیر شه را بهر آن لا کرده ام * که بسوی شه تولی کرده ام * بن شاهک زخمندن غیری بر رحمت استمزم
بن اول شاهدن غیری پناه استمزم بن شاهدن غیری آندن اوتری لا ایلمشم که شاهک جانبنه توجه وتولی ایلمشم یعنی
اول عاشق صادق دیدیکه بن شاهک زخمندن غیری مرحمت استمزمکه بن انک زخمنی عین مرهم واندن کلان زخمی
محض رحمت بیلورم بن اول پادشاه حقیقتدن غیر ملجأ ومأوی بیلمزم (فان سعینا الیه نسعی * وان سجدنا الیه نسجد)
دیمشلردر وملجأ ومأوی همان انک جنابنی بیلمشلر دم بن شاهدن غیری اولان اغیار وسوایی تیغ لا ایله اندن اوتری
نفی ایلمشم ومحو قیلمشم که اول پادشاه حقیقی جانبنه من کل الوجوه توجه قیلمشم وجمله اشیانی الان هالک
ومتلاشی بیلمشم دیدی (مثنوی) شاه اکر ببرد بقهر خود سرم * شاه بخشد شصت جان دیکرم * شاه اکر کندی
قهر یله بنم باشمی کسه شاه بکا اندن غیرا التمش جان بغشلر یعنی شاه حقیقت کندی تیغ قهریله بنم روح حیوانیمی
وسر جسمانیه می اکر قطع ایلرسه (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا دیته) حدیث شریف قدسیسنک موجبنجه بنم
دیتم اول پادشاهک وصلتی وقربتی اولورکه نیچه یوز جانلر اول وصلتنه معادل اولمز پس بکا اول حضرت بر سر
مقابله سنده نیچه جانلر بخش ایلمش اولور شصت جاندن مراد بونده تحدید دکل تکثیر ایچوندر (مثنوی) کار من
سربازی وبیخو یشیست * کار شاهنشاه من سر بخشیست * شاهک بوانده بنم کارم سربازلقدر وبی خو یشلقدر اما
بنم شاهنشاهمک کار وعملی سر بخشلقدر یعنی بن که عاشقم بنم کارم وشانم اول معشوقک بوانده جانی فدا قیلمقدر
اول بنم شاهنشاهمک شانی سر بخش اولمق وعاشقلرینه جود وعطالر قیلمقدر (مثنوی) فخر آن سرکه کف شاهش برد
ننک آن سرکو بغیری سر برد) فخر ودولت اول باشه که انی خدای تعالینک تیغ محبتی قطع ایلیه وشمشیر وحدت آنی افنا
قیله عیب وعار اول باشه که اندن غیری یه سر فرو ایلیه وبنده لک قیله (مثنوی) شب که شاه از قهر در قبرش کشید *
ننک دارد از هزاران روز عید * خود طواف انکه او شه بین بود * فوق قهر ولطف وکفر ودین بود * مثلا شب که شاه
قهردن انی قبره چکدی یعنی زفت کبی سیاه ایلدی اول شب هزاران روز عیددن عار طوتار خود اول کسه نک
طوافیله اول کسه حق بین اوله قهرک ولطفک وکفرک ودینک فوقنده اولور یعنی شول شب کبی اولان حالات مظلمه بی که
پادشاه حقیقی قبر کبی اولان غم والم ظلمتنه چکه وآنی مظلمتر وسیاهتر ایلیه اول حالات مظلمه هزاران روز عیددن وایام
شادیدن عار طوتر مراد شول بندهٔ عاشق که محبوب حقیقی ظلمات غموم وهمومه چکه وقهرندن آنی نیچه بلیاته
مبتلا ایده انک اول مظلم اولان حالی نیچه بیک ایام شادیدن ننک وعار طوتر زیرا اول پادشاه مطلقک کندی عاشقنه ایلدیکی
قهر معنا عین لطفدر واکا مسلط قیلدیغی ظلمت درد وبلا من حیث المعنی محض ولا وصفادر ودنیانک ایام عیدندن وروز
سعیدندن عاشقه اول جفا هزار بار اولیدر خود اول عاشقک طواف وجولانی که اول عاشق پادشاه حقیقی
مشاهده ایدیجی اوله قهر ولطفک وکفر ودینک وراسنده اولور وعاشق فانی بو جمله دن بر ترعقل وادراکه صغمز
بر مرتبه ده سیر قیلور (مثنوی) زان نیامدیک عبارت در جهان * که نهانست ونهانست ونهان * اول مرد
عاشقک مرتبه سنده جهانده بر عبارت کلمدی زیرا انک حقیقتی نهان اندر نهان اندرنهان اندر یعنی شاه بین اولان
عاشق صادقک مطافندن وطوافندن بر لفظ وبر عبارت بو جهانه کلمدی واول عبارتی اول مرتبه دن بر عارف تکلم
ایلمکه قادر اولمدی زیرا که اول مرتبه زیاده نهاندرکه عقول وادراک آنی بیلمکه قادر دکلدر عقولک ادراک ایلمدیکی
ایسه تعبیر ایلمک ممکن دکلدر (مثنوی) زانکه این اسما والفاظ حمید * از کلابه آدمی آمد پدید * زیرا که بو اسما
والفاظ حمید آدمه منسوب اولان کلابه دن پدید وظاهر کلدی کلابه کاوه دیدکاریدرکه اکا ایلک صر ردلو بورادم

مراد آدمینك قالبی اولور یعنی بوذکر اولنان لطف وقهر اسملری وبونلردن ماعدا اولان اسماء محموده والفاظ محبوبه
ومودوده بو جمله سی آدمینك قالبندن ظاهر اولدی وانك دهاننڈن وجوده کلدی پس بو اسما والفاظ عاشقلك مشاهده
ایلدیکی معنایی حاوی اوله مز واول معنایی اداقیله مز مثلا دریا کوزه یه صغمدیغی کبی عالم معنی هم بو الفاظ وحروفه
صغمزاکرسن دیرسك که اسماء الهیه خود قدیمدر وازلیدر وبو کتابلرده یازیلن ولسانلرده تکلم اولنان اسما ایله اول اسماء
الهیه تعبیر اولنمش والفاظ واسطه سیله اول معانی قدیمه ظهوره کلمشدر پس عاشقلك مشاهده ایلدیکی اوصاف
قدیمه موصوف اولان ذات احدیتدن غیری خود دکلدر پس نوجهله انده بوجهانه برعبارت کلدی وعاشقلك
واصل اولدیغی مرتبه تعبیر وبیانه صغمدی دیمك نیجه ممکن اولور مصرع ثانی ودخی بو ابیات آتیه بو سؤالی رفع قیلور
وبو مشکلی فتح ایلیوب موضح اولور کان یوررلر که بو لغات والفاظله اولان اسماء حسنی اولسون ویاخود بوندن
غیری اسملر اولسون اکرچه اول اسماء قدیمه نك واوصاف الهیه نك مقابله سنده وضع اولنوب بونلر انلره علملر کبی واقع
اولمشدر لکن بو الفاظ محدثه اول معانیٔ قدیمه یی کمالیله کشف وایضاح ایلیه مز زیرا آدمینك قالبندن ودهاننڈن
ظهوره کلمشدر پس دهان آدمیدن صدور ایلین الفاظ وحروف دریای معانیدن نقدر کشف وایضاح ایلسکه قادر
اوله بحرلر مداد اولسه وجمیع اشجار قلم اولسه وجمیع انام کاتبلر اولوب الی یوم القیام عاشقلك مشهد ومقامی اولان دریای
معانیی تحریر ایلسه لرکل عباراتله اندن سوز سویلسه لر برقطره قدر معنانك شرحنه قادر اولمیه لردی وانك مشهدی
اولان اسرار الهیه دن برسری کما هو حقه تعبیر قیلمیه لردی (بیت) فالسن من یدعی بالسن عارف * وان عبرت کل
العبارات کلت * بوراده برسؤال لازم کلور که دینه اول سؤال بودر شاهبین اولان عاشقلك مطاف ومشهدندن بوجهان
نیجون برعبارت کلمك جائز اولمیه اول عاشقلك مشهد ومطافی خود ذات الهیه واسماء ربانیه دن خالی وغیری دکلدر حق
تعالی حضرتلری خود آدم علیه السلام حضرتلرینه کل اسمایی تعلیم ایلدی وحضرت آدم علیه السلام دخی بو عالمده
آنی ملائکه یه انبا ایلدی پس عاشقلك مشهدی اولان مرتبه دن بوجهانه برعبارت دکل نیجه یوزبیك عبارتلر
کلمش وحضرت آدم علیه السلام دخی آنی الفاظ وعباراتله انبا واخبار قیلمش اولور بو بیتله بو سؤال مقدره جواب
یوررلر (مثنوی) علم الاسما بد آدم را امام * لیك نی اندر لباس عین ولام * حضرت آدم علیه السلامه امام
علم الاسماء اولدی ولیکن عین ولام لباسنده دکل یعنی نم حضرت آدم علیه السلامه امام وپیشوا حق تعالینك
اکا کل اسمایی تعلیم ایلمسی اولدی وحضرت خدا (وعلم آدم الاسماء کلها) آیت کریمه سنك موجبنجه آدم علیه
السلام حضرتلرینه اسمانك کلیسنی تعلیم قیلدی ولیکن حروف والفاظ لباسنده دکل عین ولام حرف ولفظ دیمکدن
کنایت اولور یعنی حضرت حق تعالی آدم علیه السلام حضرتلرینه جمیع اشیانك اسماسنی ومسماسنی وکندینك
اسماء قدیمه سنی کرچه بیلدردی ولکن برمعلم وبرمتعلمه الفاظ وحروفله فلان فلانك اسمیدر وفلان شئ فلان
اسمك مسماسیدر وانك ماهیتی وخاصیتی واثاری شودر دیدیکی کبی دکل عین ولام لباسنده اولان تعلیم بوکونه تعلیمدر
بلکه اول آدمك قلبنده جمیع اسمانك ومسمیاتك علمنی خلق ایتمکله ویاخود انك قلبنه بعینه علم اسمایی الهام وافهام
ایتمکله بیلدردی علمانك خدای تعالی آدمه اسمایی تعلیم ایلمسی خصوصنده چوق قیل وقالی واقع اولمشدر اولی
اولان اولدر که یا انك جاننده اسمانك کلیسنه علم ضروری خلق ایلدی ویاخود انك جاننه انك علمنی القا ایلدی دینه
بو آیتك تفسیری وبعض تحقیقی جلد ثانیده آغاز منورشدن عارف سرخنده (آدم ابنئهم باسما درس کو) بیتنك شرحنده
ودخی بعض مواضعده مرور ایلمشدر (مثنوی) چون نهاد از آب وکل برسر کلاه * کشت آن اسماء جانی روسیاه *
چونکه حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن باشی اوزره کلاه قودی اول جانه منسوب اولان اسملر روسیاه اولدی یعنی
چونکم حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن سرجانی اوزره تاج قودی وجسد لباسنی کیدی اول جانه منسوب اولان
اسمای الهی واوصاف ربانی واسماء اشیای نامتناهی حد ذاتلرنده لطیف ونورانی ایکن الفاظ وحروفله کثیف
وظلمانی اولدیلر وسواد مداد له صحایف اوزره مرقومه اولدقلری واسطه سیله روسیاه اولمق مرتبه سنی بولدیلر حالا
بو لغات والفاظله سویلنن وصحف وکتبده مرقومه اولان اسما اول جانبه منسوب اولان اسمایه نسبتله روسیاهلر کبیدر
واول اسماء جانی بونلره نسبت خوبرو ولطیف خوب محبوبلر کبیدر (مثنوی) که نقاب حرف ودم درخود کشید *
تا بود برآب وکل معنی بدید * کرچه ازیك وجه منطق کاشفست * لیك ازده وجه ترك مزلفست * زیرا اول اسماء
جانی حرف ودم نقابنی کندیسنه چکدی تا کم آب وکل اوزره معنی بدید اوله اکرچه بروجهدن نطق کاشف اسراردر
لیکن اون وجهدن مزلفی ترکدر بعض نسخه ده بو مصرع بویله در لیك ازده وجه پرده ومکنفست مکنف ستر
وافاده ایدیجی معناسنه در مزلف زلفی دندرزلفی قربیه دیرلر مزلف افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی اوزره در

مقرب معناسنه خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه اول خوبرو ولطیف خو اولان اسماء جانی حرف وکلام نقابنی
کندویه چکدی دم بونده کلام معناسنه استعمال اولنور تا کم آب وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اوزره حقیقت معنی
واسرار خدا ظاهر اوله یعنی اول جانه منسوب اولان اوصاف الهی واسماء اشیای نامتناهی عالم معناده ایکن
بی نقاب خوبرولر وبی حجاب محبوب خولر کبی لطیف وملیح ایدیلر پس بو عالم جسده کلدیلر وحروف وکلمات
نقابنی کندی یوزلرینه پرده قیلدیلر تا کم آب وکلدن ظهوره کلان آدمیلر اوزره معنانك خوبرولری ظاهر اوله بو آب
وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اول معنانك خوبنی حروف وکلمات نقابیله کوره لر وانجق اول حروف وکلمات نقابنك
التنده انی تماشا ایدوب تدریجله اول جمالی نقابسز کورمکه مستعد اولوب اشنالق قیله لر بعده اول الفاظ وحروف
نقابنی برطرف اولوب عالم جانده نیجه خوبروایسه آنی مشاهده قیلمغه قادر اوله پس بو نطق وبو الفاظ اول
اسماء جانینك ومحبوب روحانینك نقاب وحجابی کبی واقع اولمشدر اکرچه من وجه بو نطق اول روحانینك
واسماء جانینك وجهندن پرده یی کشف ایدیجیدر ودیدهٔ عقله انی بریوزدن کوستریجیدر ولیکن اون وجهدن وجه
حقیقی مشاهده ایلمکه مزلف ومقرب اولان معنایی ترك ایدیجیدر نسخهٔ ثانی اوزره معنا اکرچه منطق من وجه
اول اسمایی کاشفدر ولیکن اون وجهدن بو نطق وکلام اول وجه حقیقته پرده وستردر ده وجه بونده تحدید ایچون دکل
تکثیر ایچوندر یعنی نیجه وجوهدن نطق انسانی اول اسماء جانی ومحبوب روحانینك وجهلرندن مشاهده سنده
پرده وستر واقع اولمشدر دیمك اولور چونکم الفاظ وحروف وجه معنایه پرده کبی اولمش وبو کائنات وموجودات
دخی وجه حقیقته حجاب کبی کلمشدر خلیل مشرب اولان عاشقلر بو الفاظ وحروف نقابنی رفع ایلمشلر وبو کائنات
وموجودات حجابلرنی دیدهٔ شهودلری اوکنده رفع وازاله قیلمشلر ومن کل الوجوه حضرت حقه متوجه اولمشلر
والتجا قیلمشلردر بو مناسبتله حضرت خلیل الرحمن علیه السلام حضرت جبریل امین علیه السلامه التجا ایتمیوب
من کل الوجوه حضرت حقه متوجه اولدیغنی ومشرب خلیلده اولان عاشقلرك دخی انك قدمی اوزره سیر قیلدیغنی
بو بیانده ایراد ایدوب اسباب ووسایطه تعلق ایلمیکه لره اول حضرتك مرتبهٔ علیه سنی وانك مشربنده
اولان طائفه نك دخی مقامات سنیه سنی بو حکایه نك ضمننده تعبیر وتقریر بیوروب دیرلر (کفتش خلیل مر جبرئیل را
چون پرسیدش که الك حاجة خلیل جوابش داد که اما الیك فلا) بو سرخ شریف حضرت خلیل علیه السلامك
جبرئیل علیه السلامه دیمسیدر چونکم جبرئیل علیه السلام اول خلیله صوردیکه یا ابراهیم سنکچون برحاجت
وارمیدر حضرت خلیل علیه السلام اکا جواب ویردیکه بنم حاجتم واردر اما سکا دکل یعنی شول دمکه نمرود حضرت
خلیل علیه السلامی آتشه القا ایلدی جبرائیل علیه السلام حضرت خلیله اول حینده کلوب سنك بکا احتیاجك
وارمیدر که بن سنی بو آتشدن خلاص ایدم دیدی حضرت خلیل علیه السلام اندن استغنا ایدوب اکا بوکونه
جواب ویردیکه نعم بنم احتیاجم واردر ولیکن سکا دکل بلکه سنی وبنی یوقدن وار ایلین قادر مطلقه در پس جبرئیل
علیه السلام اکا دیدیکه (سل حاجتك من ربك) حضرت ابراهیم اکا (علمه بحالی حسبی عن سؤالی) دیو جواب ویردی
(ایاك نعبد وایاك نستعین) آیتنك حقیقت معناسنه واصل اولان وعبادت واستعانتی همان حضرت حقه حصر
وتخصیص قیلان عاشقلر دخی حضرت جبرئیل علیه السلام ایسه ده اندن معاونت طلب ایلمزلرنده قالدیکه
سائر خلقدن مدد ومعاونت طلب ایلیه لر نته کم اول مغضوب علیه اولان ندیم عماد الملك نام وزیرك علك شفاعتنی دیلدی
واندن مدد ومعاونت طلب ایلدی (م ی) من خلیل وقتم واو جبرئیل) من نخواهم در بلا اورا دلیل) پس اول مغضوب
علیه اولان ندیم کندی یه ناصح اولان مصلحه بوکونه جواب ویروب دیدیکه ای ناصح بن وقتمك خلیلی یم واول
عماد الملك فی المثل جبرئیل کبیدر بن دردو بلاده آنی دلیل استمزمکه اول بلادن بنی نجاته دلیل اوله وشاهله بنم
مابینمه دخول قیله وانك بندن مرادنی تحویل ایلیه (مثنوی) او ادب ناموخت از جبریل راد * که بپرسید از خلیل
حق مراد * اول شفیع رادو جوانمرد اولان جبرئیل علیه السلامدن ادب اوکرنمدی ادب اوکرنمدیمی دیمك دخی
جائزدرکه اول جبرئیل علیه السلام حضرت حقك خلیلندن مرادنی صوردی انك مرادنی اندن صورمزدن مقدم
شفاعته وتخلیصه جرأت ایلمدی بلکه اول حضرت بویله دیدی (مثنوی) که مرادت هست تا یاری کنم * ورنه بکریزم
سبکباری کنم * سنك مرادك وارمیدر ای خلیل تا سکا یاریلك ایلیم یوخسه قاچم سبکبارلك ایلیم یعنی اکر بندن
برمرادك وار ایسه دی بکا سکا معاونت ایده یم واکر بکا احتیاجك یوق ایسه ثقلت اولمیوب سندن قاچوب
کندی منزلم جانبنه کیده یم دیدی (مثنوی) کفت ابراهیم نی رو از میان * واسطه زحمت بود بعد العیان * حضرت
ابراهیم علیه السلام ایتدی اکا یوق اورتادن کیت زیرا عیاندنصکره واسطه زحمت اولور زحمت ویرمکی ترك ایت یعنی

مرتبهٔ حقیقت عیان اولدقدنصکره وعاشق معشوقنه وصول بولدقدنصکره واسطه ودلیلك وجودی زحمت اولور
وعاشق واصل دلیلدن نفرت قیلور (واهذا قیل طلب الدلیل بعد الوصول الی المدلول قبیح (مثنوی) بهر این دنیاست
مرسل رابطه* مؤمنانرا زانکه هست او واسطه* هر دل ار سامع بدی وحی نهان* حرف وصوتی کی بدی اندر جهان
نبی مرسل بو دنیادن وبو دنیانك اهلندن اوتری حضرت حقه رابطه اولمشدر مؤمنلره زیرا که اول مرسل مؤمنلرله
حق تعالی ما بیننده واسطه در هر دل وجان اکر وحی نهانی سامع اولیدی جهانده بر حرف وصوت قنده اولوردی
یعنی نبی مرسل اولنلر جمیعا همان بو عالمدن وبو عالمك اهلی اولان مؤمنلردن اوتری رابطه اولمش وانلری حضرت
حقه واصل ایلمکه وآشنالق قیلمغه واسطه کلمشدر زیرا انبیا ومرسلین اولمسه لردی وخلق عالمی حضرت حقه دعوت
قیلمسلردی بو عالمك خلقندن هیچ برکسه حضرت حقله آشنا اولمیدی خدانك کلامنی استماع قیلمیدی هر کوکل
وحی حق وکلام وجود مطلق سامع اولمغه قادر دکادر هر کوکل وحی نهانی اکر سامع اولیدی وحضرت حقدن
بلا واسطه معنایی ومراد حق اخذ قیلیدی جهانده نچن کلام حقه دلیل بر حرف وصوت اولوردی وحق تعالینك
کلام قدیمی نوجهله بو حروف والفاظ محدثه ومخلوقه واسطه سیله ظهوره کلوردی پس معلوم ومقرردر که هر کس
بی حرف وبی صوت صرف معنایی فهم ایلمکه قادر اوله مز وبی واسطه مرسل حضرت حقدن نهانی اولان وحی اخذ
قیله مز پس حرف وصوت واسطه سی بو عالم صورتك اهلنه معنایی فهم ایلمکدن اوتری لازم اولدی ونبی مرسل دخی
مؤمنلری حضرت حقه آشنا ایلمکدن اوتری واسطه کادی اما شول ولی کامله وعاشق واصله که حق تعالی عیان اوله
ونهانی اولان وحیی حق تعالی حضرتلرندن بلا واسطه اخذ ایلمکه قادر اوله وهر وجهله حق سبحانه وتعالی بی
عین الیقین مشاهده قیله اول واسطه ورابطه یه محتاج اولمز واندن غیریدن مدد ومعاونت طلب قیلمز (م ی) کرچه او
محو حقست وبی سرست* لیك کار من ازان نازکترست* کرده او کرده شاهست لیك* پیش ضعفم بد نماید دست
نیك* اکرچه اول شفیع محو حقدر وبی سر وساماندر لیکن بنم کارم وشانم اندن نازکدر انك کرده وعملی شاهك
کرده وعملیدر ولیکن بنم ضعفم اوکنده نیك بد نماینده در یعنی اول ندیم ناصح مصلحه بو کونه جواب ویروب اکرچه
اول عماد الملك محو حقدر وانك عشقنده بی وجود وبی سردر ولیکن بنم کارم انك مرتبه سندن نازکتردر زیرا بن قهر
ولطفی برابر کوریرم وحضرت محبوبدن هر نه کونه کاورسه من کل الوجوه آنی محبوب بیلورم اما او قهری لطفدن فرق
ایلر وقهری فلاندن رفع ایلیه وا کا شویله لطف واحسان ایله دیو سویلر پس بنم علم وشانم انك عمل وشانندن دقیقتردر
نعم اکرچه انك دخی جمله عملی وشانی شاهك عمل وشانیدر واول شاه حقیقته بر آلت کبی واقع اولمشدر وشاه حقیقتك
نیجه فعلی انك وجودی واسطه سیله ظهوره کلمشدر ولیکن بن بر ضعیفك قننده بر نیك ولطیف اولان حسنات قبیح
کورنیجه درنه کم (حسنات الابرار سیئات المقربین) دینلمشدر بو معنی نیك وبد نماینده است اولدیغی اوزره درا ما بد نماینده
نیکست تقدیرنده اولوب معنی بنم ضعفم قننده خلقه بد نماینده اولان نیك ولطیفدر دینسه هم جائزدر یعنی اول قهر
وغضبکه عوام ناسه قبیح کورنیجیدر وانلر اول قهر وجلالی برامر عدا ایلیجیدر اول بن ضعیفك قننده بغایت خوب
وفتی محبوب اولمشدر دیمك اولور (مثنوی) آنچه عین لطف باشد بر عوام* قهر شد بر نازنینان کرام) پس بلا ورنج می باید
کشید* عامه را نافرق نتواند دید* اول نسنه که عوامه عین لطف اوله کریم ونازنینلر اوزره قهر وغضب اولدی
چوق بلا ورنج چکملك کرك عامه یه نافرق وتمییزی کورمکه قادر اوله لر یعنی اول نسنه که عوام ناس اوزره عین لطف
واحسان اوله کریم اولان نازنینلر اوزره اول قهر اولدی شو اعتبارله که عوام هر نه که حق جانبندن کندی مزاجلرینه
نافع وطبیعتلرینه ملایم وصلاح کاورسه انی لطف بیلورلر ومزاجلرینه وطبیعتلرینه الم ویرنی ومخالف کلنی قهر
بیلورلر اما اولیای کرام بونلرك عکسیدر هر نه که لطف مطلق جانبندن طبیعتلرینه مخالف الم وقهر شکلنده بر فعل که
ظهوره کله (کل شیٔ من الحبیب حبیب) دیوب آنی هم محبوب بیلورلر کما قال ابن الفارض (بیت) وکل اذی منك فی الحب
اذ بدا* جعلت له شکری مکان شکیتی* وما حل بی من محنة فهی منحة* وقد سلمت من حل عقد عزیمتی* پس عوامه
لطف اولان اولیای کرامه قهر اولدی زیرا مزاجه ملایم وطبیعته موافق اولان شیلرا کر رضای الهی ومرادربانی یه
مخالف ایسه عین مکر ومعنی قهردرانکیچون عوامه لطف اولان کرامه قهر اولمشدر چوق بلا ورنج وریاضت
چکملك کرکدر عامهٔ ناس ایچون تا کم لطفی قهردن وبغضی مهردن فرق ایلمکه قادر اوله زیرا چوق نقمت واردر که
نعمت شکلنده ظهوره کاور عدو الله اولنلرا کا مظهر اولمشلردر عوام انك ظاهرینه باقوب نعمت صانورو چوق نعمت
واردر که شدت ونعمت شکلنده ظهوره کاوب اولیاء الله اکا محل اولمشلردر عوام انك ظاهرینی کوروب بلا ومحنت بیلور
(کما قال علی کرم الله وجهه سبحان من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة رحمته

(م ى)

(ی م) کین حروف واسطه ای یار غار* پیش واصل خار باشد خار خار* بس بلا ورنج بایست ووقوف* تا رهد آن روح
صافی از حروف* زیرا بو واسطه اولان حروف ای یار غار واصل اولان کاملك قننده خار اولور زیاده خار اولور زیاده
بلا ورنج ووقوف کرکدر تا کم اول روح صافی حروفدن قورتله غار مغاره معناسنه در بونده عالم طبیعتدن استعاره
اولور ای یار غار ای طبیعت مغاره سنده بمله یار اولان کسه دیمك اولور خار خور وحقیر معناسنه اولمقده جائزدر
وغم وغصه وتاسه معناسنه اولمق دخی وجهدر یعنی بو اسرار حقه وعلم لدنك بیلمسنه واحکام الهیه نك
علمنه واسطه اولان الفاظ وحروف ای بمله غار طبیعتده یار اولان طالب واصل حق اولان کاملك اوکنده تاسه
وغم وغصه منزله سنده درکه عارفك اکا التفات واعتباری یوقدر مکر که عند المصلحة طالب وسالك اولنه چوق
بلا ورنج وچوق وقوف وشعور کرکدر تا کم اول روح صافی الفاظ وحروف قیدندن خلاص اوله ومعانی مجرده یی
بی واسطهٔ حروف لوح دلدن اوقیه وخدای تعالیدن اخذ ایلیه زیرا شوائب کثرتدن صافی اولمینجه وطهارت
حقیقیه بولمینجه الفاظ وحروف قیدندن قورتلمز دیمکی اشعار ایلر وروحك صفوتنه سبب بلا ورنج وریاضت
چکمك ایدیکنه دخی اشارت قیلر (مثنوی) لیك بعضی زین صدا کرترشدند* باز بعضی صافی وبرترشدند* همچو
آب نیل آمد این بلا* سعد را آبست وخون بر اشقیا* ولیکن خلق عالمدن بعضسی بو صدادن کرتر اولدیلر کیرو
بعضسی صاف وبرتر اولدیلر مثلا بو رنج وبلا آب نیل کبی کلدی اهل سعده آبدر واشقیا اوزره قاندر بو صدادن
مراد مقدماذ کر ایلدکاری اسرار ومعانی یه واسطه اولان الفاظ وحروفدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که نعم
بو حروف والفاظ اسرار ومعانینك فهمنه ودرکنه واسطه اولمشدر ولیکن ناسدن بعضسی بو صدا وکلامدن
زیاده اصم اولمشلردر که اصلا بو تکلم اولنان حروف والفاظدن اسرار وعلومی فهم قیلمشلردر اما کیرو بو ناسدن
بعض کسه لرکه اذن واعیه صاحبلری ایدیلر انلر بو الفاظ وحروفدن نیجه علوم ومعانی اخذ ایدوب حروف وکلمات
قیدندن برتر اولمشلر وکدورات جسمانیه دن صفوت بولمشلردر چونکم بو حروف وصدادن بعضسی اصم اولدی
وبعضسی سمع صاحبی اولوب آنی استماع قیلوب آندن لذت وصفا بولوب برتر اولدی کذلك بو رنج وبلا دخی بعض
کسه نك سعادتنه وبعض کسه نك دخی شقاوت ومعصیتنه سبب اولور نته کم بیوررلر مثلا بو بلا آب نیل کبی کلدی
اهل سعادته آب واهل شقاوته خون اولدی نته کم آب نیل قبطیلره قان وسبطیلره آب حیوان اولدی وبونك قصه سی
برقاچ محلده کذر قیلدی پس بلا دخی اهل سعادته عین ولا وصفا اولور واهل شقاوته رنج وعنا کورینوب
اندن ذوق الهمز ومنفعت بوله مز بلکه انك حقدن ایراق اولمسنه وشکایت قیلمسنه وحق تعالینك عبادتنی تارك
اولمسنه سبب اولور (مثنوی) هر که پایان بین تر او مسعودتر* جد تر او کارد که افزون دید بر* زانکه داند کین جهان
کاشتن* هست بهر محشر وبرداشتن* هر شول کسه که پایانی کوربجیرکدر اول زیاده مسعود تردر زیاده جد ایله اول
کسه اکرکه محصولی زیاده کوردی زیرا بیلور اول کسه که بو زراعت جهانی روز محشردن اوتری ومحصول قالدرمقدن
اوتریدر یعنی هر شول کسه که بر کارك پایانه ونهایتنه نظر ایلیجی وآنی زیاده کوربجیدر اول کسه مسعودترکدر وزیاده
جد وسعی ایله اول کسه اکرکه عاقبت کارده محصولی ارتق کوره پس بو جهاندن زیاده عمل تخمن اکن نهایت
کارده انك نتیجه ومحصولنی کورندر واهل سعادت اولان دخی پایان بین اولنلردر زیرا پایان بین اولان مسعود بیلور که
بو جهان اکن جهانیدر محشر کونندن اوتری وانده محصول قالدرمقدن اوتریدر (کما قال علیه السلام الدنیا
مزرعة الآخرة) برکسه بونده هر نه کونه تخم اکرسه انده انك محصولنی قالدرر وایلدیکی عملك جزاسنی بولور (مثنوی
هیچ عقدی بهر عین خود نبود* بلکه از بهر مقام ربح وسود* جهانده هیچ بر عقد کندی عیننده اوتری اولمدی
بلکه ربح وسود مقامندن اوتری اولدی عقد بونده بیع ومعامله معناسنه در یعنی بو جهان آخرته مزرعه اولمق ایچون
خلق اولمشدر مجرد کندی ذاتندن اوتری دکادر مثلا بو جهانده عقود ومعاملاتدن هیچ بر عقد یوقدر که اول کندی
نفسندن اوتری اوله بلکه فائده وسود مقامندن اوتریدر که برکسه بربیعی انکیچون ایلر که اول بیعدن فائده بوله
وکار ومصلحت حاصل اوله پس هیچ بر عقد کندی نفسی ایچون اولمدیغنه وجهانده بر شیٔ کندی عینی ایچون ظهور
قیلمدیغنه بر آخر مثال دخی بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی) هیچ نبود منکری کر بنکری* منکری اش بهر عین منکری
مثلا هیچ بر منکر اولمز اکر امعان نظر ایله نظر ایلرسك انك منکرلکی عین منکرلکدن اوتری اوله یعنی اکر نظر
حقیقت بیله نظر ایلرسك بو جهانده هیچ بر منکر یوقدر که انك منکرلکی مجرد عین منکرلکدن اوتری اوله (مثنوی)
بل برای قهر خصم اندر حسد* یا فزونی جستن واظهار خود* بلکه اول منکرك انکاری حسدده خصمنی قهر ایلمکدن
اوتریدر یا خود کندینك فزونلکنی واظهارنی طلب ایلمکدن اوتریدر یعنی منکرك برکسه یه انکار قیلمسی بهر حال

برقاج معنادن خالی دکلدر یا برکسه یه انك حسدی واردر اول حسد ایجره کندینك خصمنی مذموم ومقهور ایلمکدن
اوتریدر ویاخود کندینك فضیلتنی طلب ایلمکدن اوتریدر که ان بن فلان شیئك وفلان کمسه نك مذموم
ومعیوب اولدیغنی بیلدم ولهذا اکا انکار قیلدم دیو تفضل ایلر (وخالف تعرف) قولنك موجبنجه قچن کندینك
اظهارنی مراد ایلسه یا کندیدن یوك بر کمسه یه انکار ایلر ویاخود اکثرك محبوب ومرعیسی اولان شیئی ذم
وقدح ایلر که بوکونه انکار انك سبب ظهوری اولور پس انك انکاری عین منکر ایلمکندن اوتری اولمز (مثنوی)
وآن فزونی هم بی طمع دکر * بی معانی چاشنی ندهد صور * واول فزونلك طلبی دخی غیری طمع امیدندن اوتریدر
زیرا مجرد صور معنا یسز لذت وچاشنی ویرمز یعنی بهر حال برکسه کندینك سائرناسدن افضل اولمسنی طلب ایلمك
یا تعظیم ناس ایچوندر ویا براعلا منصبه وصول ایچوندر ویاخود بونلر امثالی بعض مرادی واردر زیرا صورتلر
معنا یسز چاشنی ویرمز پس نه شیئه که نظر ایلیه سن بهر حال اول شیء برمعنی ایچون خلق اولنمش وظهوره کلمشدر اول
معنی دخی برآخر معنی ایچوندر هلم جرا (مثنوی) زان همی پرسی چرا این میکنی * که صور زیتست معنی روشنی
ورنه این کفتن چرا ازبهر چیست * چونکه صورت بهر عین صور نیست * اندن اوتری هر ایشك عالمنه بونی نیچون
ایلرسن دیو سؤال ایلرسن زیرا صور زیت کبیدر ومعنی روشنلکدر یعنی قچن برکسه یی برعمل ایلر کورسك
واول عملك مآل ومعناسندن بیخبر اولاسك اول عالمدن اول کارك صورتنك سرنی ومعناسنی سؤال ایدرسك اندن
اوتری سؤال ایدرسك که صورت فی المثل زیت کبیدر ومعنی روشنلك کبیدر اکر اولقدر اولمسیدی زیتك
وجودی قندیل ایچنده بی معنی اولوردی پس بوندن معلوم اولدیکه هر شیئك صورتی بهر حال برمعنی ایچون
ظهوره کلمشدر واکر بویله اولمیدی بو جرا دیمکندن اوتریدر چونکم صورت مجرد برصورتك کندی عیننجه
اوتریدر یعنی چونکم هر صورتدن مرادا کر همان کندینك عین صورتی اولیدی وضمننده برسر ومعنی مندرج
اولمیدی پس بوصورتی نیچون ایلرسن دیو سؤال ایلمك هم لغو وبی معنی اولوردی حال بوکه ای سائل سنك بونی
نیچون شویله ایلرسن دیمك برمعنی مراد ایلمکدن اوتریدر (مثنوی) این چرا کفتن سؤال ازفائده ست*
جز برای این چرا کفتن بدست * بو جرا دیمك فائده دن سؤالدر بوندن غیریدن اوتری جرا دیمك بد وقبیحدر
یعنی بو فائده دن غیریدن اوتری سؤال ایتمك قبیح وعبثدر بومعنی بدست بانك فتحه سیله اولدیغنه کوره در
بانك ضمه سیله اولوب معنی بویله اولمق هم ممکندر یعنی بوسنك نیچون دیمك فائده دن سؤالدر بو سؤال بو جرا
دیما کدن غیری ایچون اولمشدرکه برکسه نك سؤالی بهر حال کندی نفسی سؤالندن غیری ایچوندرکه مراد
اندن برمعنی طلبیدر (مثنوی) ازچه رو فائده جو یی ای امین * چون بود فائده این خود همین * ای امین نه جهتدن
فائده استرسن چونکم بونك فائده سی خود همین بو اوله یعنی ای امین اولان سائل نه وجهدن سن کندی سؤالکدن
فائده طلب ایلرسن چونکم بوصورتك فائده سی انجق همین بوصورت اولدی چونکم سنك سؤالکدن
سکا فائده اولدیغی محقق اولنجق اول صورتك دخی فائده ومعناسی اولمق مقرر اولور (مثنوی) پس نقوش
آسمان واهل زمین * نیست حکمت کان بود بهر همین * پس بو آسمانك واهل زمینك نقوشی حکمت دکلدرکه
اول صور ونقوشك جمله سی همین کندی صورتلرندن اوتری اوله یعنی وقتاکم بو مقدمات معلومك اولدیسه
وهر صورتك برنتیجه معنی ایچون ظهوره کلمسی تحقق مرتبه سن بولدیسه پس آسمانك واهل زمینك نقشلری
وصورتلری حکمت دکلدرکه مجرد همان بو صورتلرندن اوتری خلق اولنمش اوله لر بلکه بو نقوش آسمان وزمیندن
مراد نیچه حکم الهیه ومصالح صوریه ومعنویه وبی شمار اسرار ومعانی غیبیه ایچون مخلوق اولمشلر
وظهوره کلمشلردر (مثنوی) کر حکیمی نیست این ترتیب چیست * ور حکیمی هست چون فعلش تهیست *
کس نسازد نقش کرمابه وخضاب * جز پی قصد صواب وناصواب * اکر برعلیم وحکیم یوق ایسه بو نظم وترتیب ندر
واکر حکیم وار ایسه انك فعلی حکمتدن نیچون تهیدر نته کم برکسه که کرمابه وخضاب نقشنی دوزمز صواب
قصدندن وناصواب قصدندن غیری ایچون دوزمز بلکه صواب قصدندن ویاخود ناصواب قصدندن اوتری
دوزر یعنی ای بو عالمی بلا صانع کورن کسه اکر بو عالمك برعلیم وحکیم صانعی اولمیدی بو نظم غریب وترتیب
عجیب ندن اولوردی بو ترتیب وانتظام البته برصانع حکیمك وجودنه دلالت ایدر واکر سنك اعتقادکده بو عالمك
برحکیم صانعی وار ایسه انك فعلی حکمتلردن نیچه خالیدر البته حکیم اولدرکه انك هر فعلنده نیچه حکم
مندرج اوله مثلا هیچ برکسه حمام نقشنی وبویایی ولونی دوزمز مکر که یا صواب قصدندن اوتری ویا ناصواب قصدندن
اوتری چونکم برکسه نك نقش کرمابه وخضابدن قصدی بو اوله انك فعلی حکمتلردن تهی اولمز جمله دن بری انك نقشلرنی

نجه کسه لر سیر قیلورلر واول نقشلردن آنی نقش ایدن استادك صنعنده اولان کمالنه استدلال قیلورلر پس حکیم
مطلقك افعالی نیچون نیچه اسرار وحکمدن خالی اولور چوق کسه برشیئك وجودنی صواب وهلاکی اولوب معدوم
اولمسنی حکمتدن خالی ناصواب ظن ایلرلر حال بوکه وجوده کلسنده نقدر حکم موجود ایسه هلاك اولوب
معدوم اولمسنده دخی اولقدر حکمتلر واردر نته کم حضرت موسی علیه السلام حق تعالی حضرتلرندن
بو خصوصده سؤال ایلدی حق تبارك وتعالی حضرتلری اکا بو بیانده یازیلان اوزره جواب ویردی تا بو معنالردن
سنده دخی موت وهلاکك سرنی بیله سن وحکمتنه عالم اوله سن (مطالبه کردن موسی علیه السلام حضرت خدارا که
خلقت خلقا فاهلکتهم وجواب آمدن) بو سرخ شریف حضرت موسی علیه السلامك حضرت خدایه مطالبه
ایلمسی وسؤال قیلمسیدر بویله دیوکه الهی خلق ایلدك پس بونلری هلاك ایلدك (فما سبب ذلك) دیمکدر
وحضرت حقدن حضرت موسی علیه السلامه جواب کلمسیدر (مثنوی) کفت موسی ای خداوند حساب *
نقش کردی باز چون کردی خراب * حضرت موسی علیه السلام دیدی ای روز حسابك مالکی برشیئی نقش وتصویر
ایدوب وجوده کتوردك آنی کیرو نیچون محو وهلاك ایلدك سببی ندر (مثنوی) نر وماده نقش کردی جانفزا * وانکهان
ویران کنی این را چرا * جانفزا ارکك ودیشی نقش ایلدك یعنی ذکور واناثی روحه صفا ویریجی وذوق ارتریجی
نقش ایلدك واندنصکره بونی ویران ایلرسن بو کاردن حکمتك ندر بکا بیان ایله تا قلبم مطمئن اوله دیدی (مثنوی)
کفت حق دانم که این پرسش ترا * نیست ازانکار وغفلت وزهوا * حق تعالی حضرتلری حضرت موسی علیه
السلامه دیدیکه یا موسی بیلورمکه بو سنك سؤالك انکاردن وغفلتدن وهوای نفسدن دکلدر بلکه بو کارك حقیقتنه
عالم اولمقدن قلبکه طمانینت کلمکدن اوتریدر (مثنوی) ورنه تادیب وعتاب کردمی * بهر این پرسش ترا آزردمی *
یوخسه سکا تادیب وعتاب ایلردم بو پرسشدن اوتری سنی آزرده ایلردم یعنی بیلورمکه سنك بو سؤالك بنم فعلمه
انکار ایلمك جهتندن وانك فوائدندن غافل اولدیغکدن وهوای نفسکه اویدیغکدن اوتری دکلدر واکر بویله اولیدی
سکا کوشمال ویروب غضب ایلردم وبو سؤالدن اوتری سنی اینجیدردم (مثنوی) لیك میخواهی که در افعال ما *
باز جویی حکمت وسر بقا * ایکن استرسن که بزم افعالمزده دوام وبقانك حکمت وسرنی اشکار وعیان طلب ایلرسن
ای موسی بو سؤالی که سن ایلرسن اکر انکار وغفلت جهتندن اولیدی بن سنی بوندن اوتری آزرده ایلردم
ولیکن سن استرسنکه بزم افعالمزده اولان بقانك سرنی وحکمتنی کیرو دیلیه سن پس افعال الهیده
اولان بقانك سر وحکمتی اول افعالك فنا اولمسیدر نته کم حضرت موسی علیه السلامه جواب بیورملری
بو معنایی مؤید اولور یعنی افعال الهی اولان خلقك وجود وبقاسنك سر وحکمتی فنا اولدیغی حق تعالی
حضرت موسی علیه السلامه کشف واعلام ایلمکدن اوتری دیدیکه (تخمی بکار اندر زمین) الی آخره ای
موسی بنم افعالمده بقانك سر وحکمتنی بیلمك دیلرسك زمینه بر تخم اك تا کم حالا موجود اولان بقانك
سرنی بیله سن واکا انصاف قیله سن پس حضرت موسی علیه السلام زمینه تخم اکدی اول تخم بتدی
آنی بیچدی پس هاتفدن انك قولغنه برندا کلدیکه یا موسی نیچون اکن اکرسن وآنی بسلرسن چونکم
کمال بولدی آنی نیچون قطع ایلرسن دیدی حضرت موسی علیه السلام دخی اول اکدیکی اکنك واشلدیکی کارك
سر وحکمتنی بوندن مقصودم بودر دیو حق تعالی یه سویلدی نته کم عن قریب ابیات شریفه ده کلسه کرکدر
چونکم حضرت موسی علیه السلام کندی اشلدیکی فعلی واکدیکی اکنی نیچه مدت اول اکن موجود اولوب بقا
بولدقدنصکره کندی الیله آنی هلاك وفانی ایلدی بقانك سر وحکمتی فنا اولدیغنی بیلدی وحق تعالی حضرتلری
حالا کندی افعالنده اولان وجود وبقانك سر وحکمتی نه ایدیکنی بو اسلوبله اکا بیلدردی پس بو بیتده اولان
بقادن مراد بقای صوری ووجود مجازیدر بو بقاء صورینك سر وحکمتی نه ایسه فنا ایله ظهوره کلور نته کم
مزروعاتك سر وحکمتی آنی بیچوب خرمنلرده صورتلرنی محو وفانی ایلدکدنصکره ظهوره کلور که عن قریب بوکا
مناسب اولان معانی واسرار معلومك اولور پس حضرت موسی علیه السلامك بو وجود وبقانك سر وحکمتنی طلب
ایلمسی مجرد کندی یه علم حاصل اولسون ایچون اولمیوب بلکه غیریلره تعلیم ایچون سؤال ایلدکلرینه دخی بو بیتلرله
اشارت ایدوب لسان حقدن حکایت بیوررلر (مثنوی) تا ازان واقف کنی مر عام را * پخته کردانی بدین هر خام را *
تا که اندن عامه یی واقف ایلیه سن بونکله هر خامی پخته ایلیه سن یعنی یا موسی بو سؤالدن اوتری سنی آزرده ایلردم
ولیکن استرسك که بزم افعالمزده اولان بقانك سر وحکمتنی دیلیه سن تا کم اول سر وحکمتدن عامی دخی واقف
ایلیه سن بو سر حکمت بو سبیله ویاخود سؤال سببیله هر خامی پخته ایلیه سن وانلری بو علم وبو اسلوبله خبردار

قیلەسن (مثنوی) قاصداً سایل شدی در کاشفی * بر عوام ارچه که تو زان واقفی * زانکه نیم علم آمد این سؤال * هر برونی را نباشد این مجال * یا موسی سن عن قصد عوام اوزره کاشف اولمقده سائل اولدک بو دخی جائزدر سن قصدله عوام اوزره کشف ایدیجیلکده سائل اولدک اکرچه سن اول سردن واقفسن زیرا که بو سؤال نصف علم کلدی هر برونی اولان عامه یه بو مجال اولمز یعنی یا موسی سن بو علمدن و بو سردن حد ذاتنده واقفسن و بو حکمته مطلعسن ولیکن عامهٔ ناس اوزره بو علمی کاشف اولمق خصوصنده قصدله سؤال ایلیجی اولدک زیرا (السؤال نصف العلم) قولنك موجبنجه بو سؤال علمك نصفی کلدی وفی المثل علم بر خزینه اولوب سؤال انك مفتاحی اولدی (کما قال علیه السلام العلم خزائن ومفتاحها السؤال) هر برونی اولان ومرتبهٔ علمدن خارج قلان جاهل ایچون بو قوت وطاعت یوقدر که بر مشکل مسئلەدن بر عالمه سؤال ایلیه زیرا که (مثنوی) هم سؤال از علم خیزد هم جواب * همچنانکه خار وکل از خاك وآب * هم ضلال از علم خیزد هم هدی * همچنانکه تلخ وشیرین از ندی * هم سؤال علمدن قالقر هم جواب مثلا انجلین که خار وکل ایکیسی بیله خاك وآبدن حاصل اولور پس خار وکل طیندن حاصل اولدیغی کبی سؤال وجواب دخی علمدن حاصل اولور مثلا علم اولمسه بر مسئلەیه جواب ویرمك ممکن اولمز وکذلك سائلك وجودنده من وجه علم اولمسه انك خاطرنه اول سؤال کلمزدی اکرچه من وجه اول مسئلەیی سائل بیلمزسه ده من وجه بیلمك انك شاننددر پس سؤال دخی علمدن حاصل اولمش اولور کذلك هم ضلال علمدن حاصل اولور هم هدی انجلین که تلخ وشیرین ندادن حاصل اولور ندی فتحله ومدله مطره ونمه ودخی چه یه دیرلر یعنی شول رطوبت که یازکونلرنده واقع اولور یعنی هم ضلالت وهم هدایت علمدن حاصل اولور هدایتك علمدن حاصل اولمسی ادنی عرفانی اولنه معلومدر وضلالتك علمدن حاصل اولمسی اکثر عالم اولنلر دلائل وبراهین عقلیات ونقلیاته زیاده واقف اولدقلرندن مشربلرینه مناسب اولان دلیله تمسك ایدوب صراط مستقیمدن وطریق قویمدن عدول قیلمشلر وضال اولمشلردر مثلا فرق ضالەنك علماسی کبی که هر برینك حجت وبرهانی کتاب وسنتدر اکرانلرك کتاب وسنته علمی اولمیدی وعقلیات ونظر یاتده هر بری مهارت بولمیدی مذهبلرنی نیجه تأیید ایلمکه قادر اولورلردی معلوم اولدیکه بو فرق ضالەنك دخی ضلالتلری علمدن ظهوره کلمشدر پس اکر هدایت اولسون واکر ضلالت اولسون علمدن بتر نته کم اچی وطاتلو اولان نباتلر یغموردن بتر اکرندی نم معناسنه اولورسه نته کم تلخ وشیرین اولان نباتات رطوبت آبدن حاصل اولور اماندا کسرنونله صدا معناسنه اولسه دخی وجهدن خالی اولمز زیرا معنی ضلالت وهدایت علمدن حاصل اولور انجلین که کلام شیرین وکلام تلخ صدادن حاصل اولور دیمك اولور واصحاب نهی اولان بو معنایی دخی مقبول قیلور (مثنوی) ز آشنایی خیزد این بغض وولا * ور غذای خوش بود سقم وقوی * بو بغض وولا آشنالکدن قالقر وکذلك سقم وقوی خوش غدادن اولور یعنی ایکی ضدك برشیئدن حاصل اولمسی قتی چوق واقع اولور مثلا عداوت ومحبت هم آشنالقدن حاصل اولورا کر برکسه برکسه یی اصلا بیلمسه اکا محبت ایلك ممکن اوله مز وکذلك برکسه برکسه ایله قطعا آشنا اولمسه اول کمسه اکا عداوت قیلمز زیرا معلومی اولمدیغی کسه یه بغض وعداوت ایلمك قابل دکلدر کذلك سقامت وقوت خوش غدادن حاصل اولور وبعض کمسه واردر که مزاجنده ضعف ومعده سنده فساد واردر اول کمسه یه اول لطیف اولان طعام ونفیس اولان غدای خوش اکا قوت وصحت ویرمز پس ضعف وقوت وسقامت وصحت دخی غدای خوشدن حاصل اولمش اولور پس جواب وسؤالك دخی علمدن حاصل اولمسی بو امثالەدن معلومك اولور (مثنوی) مستفید اعجمی شد آن کلیم * تا عجمیان را کند زین سر علیم * ما هم از وی اعجمی سازیم خویش * یا محش آریم چون بیگانه پیش * اول کلیم الله اعجمی طلب ومستفید اولدی تا کم عجمی اولنلری بو سردن علیم ایلیه بز دخی اندن اوتری کندیزی اعجمی دوزه لم انك جوابنی بیگانه کبی اوکومزه کتوره لم یعنی اول کلیم الله بو سردن خبردار واکاه ایکن بر اعجمی کسه کبی نفع وفائده طالبی اولدی تا کم عجمی اولنلری وبو سردن بی بهره قلانلری عالم ایلیه بوکا اسلوب حکیم وتجاهل عارف دیرلر قچن بر پرده بر عارف اولسه وانك مجلسنده بر نیجه اعجمی قوم اولسه واول قوم هر بری کندی مشربنه موافق بر حاله اشتغال قیلسه اول عارف بونلری کندی علمندن خبردار ایلمکدن اوتری اظهار جهل ایدوب کندوبی سائل دوزر وبر آخر کسه یی مخاطب ایدینوب عجبا شو مسئلە خصوصنده ندر سك بونك بیلمسی قتی لازم اولنلر دندر دیو سؤال ایدرا کر اول جواب ویررسه اعجمی اولان قومی بو اسلوبله اول علمدن آکاه ایلر واکر اول جواب ویره مزسه خاطر فاتره لایح اولان بو مسئلەده بودر دیو سویلر وبو صنعتله هم اول اعجمیلری بهره مند ایلر حضرت کلیم الله دخی بو کونه کندیسنی اعجمی مستفید دزدی تا بو سردن اعجمی اولنلری علیم وخبیر ایلیه لازم کلدیکه بز دخی

کندیزی اول سردن اوتری اعجمی دوزه وز اکر اول سر بزم بالفعل معلومز ایسه ده اول سرك واندن سؤالك وجوابنی بیگانەلر کبی اوکزه کتوره لم وفی الحقیقه اکر مقام بونی اقتضا ایدرسه علیم وحکیم اولان عارفك شانی بویله اولمق لازم اولور کندوبی بر علمك ظهورندن اوتری وغیره تعلیم قیلمقدن اوتری کندوبی بر اعجمی سائل دوزه وسؤال وجوابه قابل برکسه دن آنی سؤال ایلیه بیگانەلر کبی اول سؤالك جوابنی حضورنه جذب ایلیه تا کم اول غافل وذاهل اولان دردمندلری بو علمدن بهره مند ایلیه حد ذاتنده علیم وحکیم اولان کسه نك شانه بوندن نقصان کلمز بلکه انك کمالنه وحسن خصالنه دلالت قیلور زیرا اولا کبر وغروری ترك ایلمك معناسنی مستلزم اولور ثانیا ستر حال ایلمکی دخی مستلزم اولور ثالثا اول بی بهره اولان اعجمیلری اول مسئلەدن آکاه وخبردار قیلور پس حکیم الهی اولنلر چونکم بر محلده سؤال ایلمك ضمننده بو قدر فوائد علیه یی مشاهده ایلیه لردر حال کندیلرینی سائل قیلورلر وغیره تعلیم ایچون مسخر اولورلر (مثنوی) خر فروشان خصم همدیگر شدند * تا کلید قفل ان عقد آمدند * مثلا خر فروشلر بری برینك خصمی اولدیلر تا کم اول عقدك قفلنك مفتاحی کلدیلر کلید بونده مفتاح معناسنه در یعنی آت بازارنده خر فروش اولان دلاللرك صفتی بودر که بر بیره کلورلر ومشتری قزدرمقدن اوتری وبر خری یا بیع ایتمکدن اوتری ویا شرا ایتمکدن اوتری الاریفی بری برینه الوب جنك وجدل ایدرلر بیگانه اولان کسه لر انلرك بو جنکنی کورسه لر انلری بری برینه خصم صانورلر اما انلر بو صنعتله اول بیعك قفلنی فتح ایدیجی اولورلر پس بر ایکی عارف بر بیره کلسه لر بعض اعجمیلری کندیلره مشتری قیلمقدن وعلملرنی انلره بیع ایلمکدن اوتری کاه سائل اولورلر وکاه مجیب اولورلر وبری برلریله مباحثه ومعارضه قیلورلر بیگانه اولنلر انلری بری برلریله نزاع وجدال ایلر صانورلر حال بو که انلرك مرادی اول علمی بو صنعتله فروخت ایلمکدر (مثنوی) پس بفرمودش خدا ای ذو لباب * چون بپرسیدی بیا بشنو جواب * پس خدای تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای ذو الباب چونکه سؤال ایلدك کل جوابی ایشت یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام حق تعالی یه الهی بو خلقی خلق ایلدك اندنصکره بونلری نیچون هلاك ایلدك دیو سؤال ایلدی پس خدای تعالی اول حضرته بطریق الهام دیدی ای لبلر وعقللر صاحبی چونکم سؤال ایلدك بو سؤالك جوابنی ایشت جواب بو بیتلردرکه حق تعالی اول حضرتك قلب شریفنه بویله دیو وحی ایلدی (مثنوی) موسیا تخمی بکار اندر زمین * تا تو خود هم وادهی انصاف این * ای موسی زمینه بر تخم الك تا سن کندك دخی بوکا انصاف ویره سن یعنی بو خلقی خلق ایلیوب نیجه مدت باقی اولدقدنصکره انلری هلاك ایلدیکمك سر وحکمتنی بیله سن وکندی فعلکدن بوکه انصاف ویره سن دیدی (مثنوی) چونکه موسی کشت شد کشتش تمام * خوشهاش یافت خوبی ونظام * چونکم موسی علیه السلام اکدی انك کشتی تمام اولدی اول کشتنك خوشه لری خوبلك ونظام بولدی یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام تخم اکدی وانك اکنی تمام اولدی واول اکنك سنبلەلری لطافت ونظام بولدی (مثنوی) داس بکرفت ومر اورا می برید * پس ندا از غیب در کوشش رسید * موسی علیه السلام حضرتلری اوراق طوتدی واول اکنی کسدی وبچدی پس انك کوشنه عالم غیبدن ندا ایرشدی بویله دیو (مثنوی) که چرا کشتی کنی وپروری * چون کمالی یافت آنرا می بری * که نیچون بر کشت وزراعت ایلرسن وسنبلەلر چونکم کمال بولدی آنی کسرسن یعنی اول اشلدیکك کار چونکم وجوده کلدی وبویله بر کمال بولدی آنی نیچون کسرسن وهلاك ایلرسن (مثنوی) کفت یا رب زان کنم ویران وپست * که در اینجا دانه هست وکاه هست * موسی علیه السلام دیدیکه یاربی اندن اوتری ویران وپست ایلرم زیرا بونده دانه وار در صمان وار در (مثنوی) دانه لایق نیست در انبار کاه * کاه در انبار کندم هم تباه * الهی دانه صمان انبارنده لایق دکلدر صمان دخی بغدای انبارنده تباه ونالایقدر (مثنوی) نیست حکمت این دو را آمیختن * فرق واجب میکند در بیختن * بو ایکیسنی قارشدرمق حکمت دکلدر حکمت الهمکده فرقی واجب ایلر حکمت ومصلحت دکلدر بو ایکیسنی بر بیره قارشدرمق البته حکمت الهمك وقتنده کاهی دانه دن فرق ایلمکی واجب ایلر میکند می شود معناسنه اولوب معنی الهمك وقتنده بو ایکیسنی بری برندن فرق وتمیز ایلمك واجب اولور دینلسه هم جائز اولور (مثنوی) کفت این دانش تو از که یافتی * که بدانش بیدری بر ساختی * کفت تمییزم تو دادی ای خدا * کفت پس تمییز چون نبود مرا * پس حق تعالی دیدی یا موسی بو دانشی سن کیمدن بولدك که دانش واسطه سیله بر خرمن دوزدك یعنی ای موسی بو علم وتمییزی سن کیمدن اوکرندك که اول علم واسطه سیله اکن اکوب بعده آنی بیچوب کتوروب بر بره جمع قیلوب بر عظیم خرمن ایلدك وکاهی دانه دن تمییز ایدوب در انبار قیلدك موسی علیه السلام دیدیکه ای خدای متعال بکا علم وتمییزی سن ویردك حق تعالی دیدیکه پس نیچون بنم ایچون تمییز اولمیه یعنی چونکم سکا بو قدر تمییز ویرم بن نیچون ایوبی کتودن فرق ایلیم (م ی) در خلایق روحهای پاك هست

روحهای تیره وکلناك هست * یاموسی بوخلایقده پاك روحلر واردر تیره وكلناك روحلر دخی واردر یعنی یاموسی بوخلایق مابیننده غل وغشدن پاك اولمش وكثافت وكدورتدن صفا بولمش روحلر واردر بولانق وبالچقلو روحلر دخی واردركه بونلر بدن بالچغندن پاك اولمشلر وكدورت بشریه‌دن نفسلرینی تطهیر قیلمشلردر (مثنوی) این صدفها نیست دریك مرتبه * دریكی درست ودردیكر شبه * بوصدفلر برمرتبه‌ده دكلدر زیرا برنده‌در واردر وبرنده شبه واردر یعنی بوصدفاركبی اولان جسدلر برمرتبه‌ده دكلر وجمله‌سی برحكمده اولمق قابل دكلدر زیرا برینك ایچنده در ایمان وعرفان واردر وبر آخرینك ایچنده شبه شبهه وكمان واردر چونكم بویله‌در (مثنوی) واجبست اظهار این نیك وتباه * همچنان كاظهار كندمها زكاه) پس بونیك وتباهك اظهاری واجبدر انجلین كه صماندن بغدایلرك اظهاری واجبدر یعنی بغدایلری صماندن فرق وتمیز ایلمك نیجه واجب ایسه ایواولان كمسه‌لری كتولردن فرق ایلمك وتمیز قیلمق اوله واجبدر ولهذا حق تعالی یوم قیامتده (وامتازوا الیوم ایها المجرمون) دیوب مطیع ومحسن اولنلردن مجرملرك ممتاز اولمسیچون امر قیله اندنصكره (لیمیز الله الخبیث من الطیب ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیركمه (آیت كریمه سنك موجبنجه خبیثلری طیبلردن تمیز ایلیوب بعضسنی بعضی اوزره ضم ایلیوب جهنمه ادخال ایلیه وطیبلری دخی جنت اعلا یه ایصال ایلیه (مثنوی) بهر اظهارست این خلق جهان * تانماند كنج حكمتها نهان * كنت كنزا كفت مخفیا شنو * جوهر خودكم مكن اظهار شو * بوخلق جهان اظهار ایچوندر تاكم حكمتلر كنجی نهان ومخفی قالمیه اكر بومعنایه دلیل استرسك حق تعالی كنت كنزا دیدی مخفیا قولنی اشت كندی جوهركی كم وضایع ایلمه اظهار ایله شو بونده كن معناسنه‌در بوخلق جهان حق تعالینك حكمتلرینك وصنعتلرینك اظهارندن اوتریدر بوخلقی انكیچون خلق ایلدی تا حكمتلر خزینه‌سی مخفی قالمیه وحقایق آشیا اجساد عالمده واجسام بنی آدمده كندیلرینی كوستره‌لر اكر بومعنایه دلیل وبرهان استرسك) كنت كنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف) حدیث شریفنی استماع ایله تا بونك معناسنه ومفهومنه عالم اوله‌سن وبوحدیث شریفك معنای لطیفی برمقدار بوجلده تفسیر كنت كنزا) شرحنده اولدقدن زیاده ایكنجی جلده یافتن پادشاه بازرا بیاننده (كنت كنزا رحمة مخفیة) بیتنده كچدی استرسك بوله‌سن كندی جوهر ذاتكی وخاصیتكی عالم صورتده كم وضایع ایلمه بلكه جد وجهدله آنی اظهار ایله تاكم نفخهٔ الهی اولان روحك بوروح حیوانیه‌دن ممتاز اوله وحقیقتك ظهوره كله تاكم روح الهیه‌نك روح حیوانیه‌دن ممتاز اولمسی وصفا بولمسی خصوصنده بو بیانی تمهید ایدوب تفهیما للطالبین ضرب مثل قیلوب بیوررلر (بیان انكه روح حیوانی وعقل جزوی ووهم وخیال برمثال دوغند وروح وحی كه باقیست همچون روغن نهانست) بوسرخ شریفك بیاننده‌دركه روح حیوانی وعقل جزوی ووهم وخیال ایران مثالنده‌درلر وروحیه منسوب اولان روح كه مراد حیات قلبیه كه باقیدر بودوغده پنهان اولان روغن كبی (مثنوی) جوهر صدقت خفی شد در دروغ * همچنانكه روغن اندر متن دوغ * سنك صدقك جوهری دروغ وكذبده خفی اولدی انجلین كه متن دوغده روغن پنهان اولدی جوهر صدقدن مراد روح وحی وحیات قلبیدر دوغدن مراد جسم وصورتدر نتهكم بیت ثانی بومعنایی تفسیر ایلر ومتن بونده باطندن استعاره‌در خلاصهٔ كلام سنك ای سالك صدقك جوهری دروغ اولان بدنكده مخفی اولدی یاغ ایرانك ایچنده مخفی اولدیغی كبی (مثنوی) آن دروغت این تن فانی بود * راستت آن جان ربانی بود * اول سنك دروغك بوفانی اولان تنكدر سنك راستك اول جان ربانیدر یعنی اول ذكر اولنان دروغدن مراد سنك بوفانی اولان تنكدركه انك بقاسنه وحیاتنه وصحبتنه ولذاتنه وبونلرامثالی اولان حالاتنه هركز اعتماد جائز دكلدر وسنك راست وصادق اولان جوهرك اول رب العالمینه منسوب اولان جانكدركه قلبه حیات وبریجی وعقلی كماله ایركوریجی اولدر وبوجان ربانی روح حیوانیه ایله جسد انسانیه‌دن دوغله روغن ممزوج اولدیغی كبی ممزوج اولمشدر (مثنوی) سالها این دوغ تن پیدا وفاش * روغن جان اندرو فانی ولاش) نیجه ییللردركه بوتن دوغی پیدا وفاشدر جان ربانی روغنی اول دوغ تنده فانی ولاشیٔ اولمشدر یعنی چوق ییللردركه بوایران كبی اولان تن ظاهر وپیدادر روغن كبی اولان جان ربانی انده مغلوب وفانیدر حتی بعضسنك وجودنده روح ربانی زیاده مغلوب اولدیغندن معدوم ولاشی حكمنده اولمشدر (مثنوی) تافرستد حق رسولی بنده * دوغرا درخمره جنباننده * تابجنباند بهنجار وبفن * تابدانم من كه پنهان بودمن * تاكم حق تعالی برنده‌یی بررسول كوندرر دوغی خمره‌ده تحریك ایدیجی خمره كو یكه دیرلر بونده یایق معناسنه‌دركه ایچنه ایران قویوب یاغ چقرمقدن اوتری چالقرلر بدن انسانی ایران وجان روغن اولور یعنی ییللردركه بوایران كبی اولان تن ظاهر وغالب وجان روغنی انده فانی ومغلوب اولمشدر حتی شول زمانه دك حق سبحانه وتعالی برنده سنی انی

اصلاح ایلمكدن اوتری بررسول كوندرر اوله رسولكه بدن یایغنك ایچنده روح حیوانیه دوغنی تحریك ایدیجی تاكم اول رسول هنجار وفن ایله خمرهٔ بدنی تحریك ایلیه تا بن بیله مكه بن پنهان ایدی هنجار برقاج معنایه كلور بونده اعتدال وصنعتله دیمك معناسنه‌در من انانیت معناسنه تركیبه بن دیرلر وانانیت ایكی قسمدر بری مجازی وبری حقیقیدر مجازی اولان انانیت وجود مجازیدر حقیقی اولان انانیت انسانك ربانی اولان جانیدر خلاصهٔ كلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولوركه انسانك وجودی رحم مادردن ظهوره كلدیكی كبی انك جسمی وروح حیوانیه‌سی غالب وفاش اولور وجان ربانیه‌سی انده مغلوب ولاشی اولور شول زمانه دك كه حق تعالی برنده‌سنی اصلاح ناس ایچون رسول كوندرر اوله رسول كه بدن دوغنی آشغی ویوقاری تحریك ایدیجی تاكم اول رسول اعتدال وصنعتله انسانك بدنی دوغنی كاه علوی وكاه سفلی وكاهی روحانیت جانبنه وكاهی جسمانیت سمتنه تحریك ایلیه حتی نهایت كارده بن بیله مكه بنم حقیقی اولان بنلكم نهان ایمش بنم بن دید یكم وجود مجازی دوغ كبی مقصود بالذات اولمین وجود ایمش پس بوپنهان اولان حقیقی بنلك اول رسولك وباخود قائم مقام رسولك بدن دوغنی اشغه ویوقرو نیجه مدت تحریك ایلمسندن ظهوره كلور (مثنوی) یا كلام بندهٔ كان جزو اوست * در رود در كوش او كو وحی جوست * یاخود حق تعالی برنده‌سنك كلامنی كوندرركه اول كلام اول رسولك جزئیدر یا حرف عطفدر بیت سابقده اولان فرستد اوزره معطوف اولور ان كلامه راجع اولوب جزو اوست جز وكلام اوست تقدیرنده اولمق فهمه اقربدر ان بنده‌یه راجع اولوب اوضمیری رسوله راجع اولوب معنی یاخود برنده‌نك كلامنی كوندرركه اول بنده وراثت حسبیله اورسولك جزئیدر دینسه هم جائزدر اول كمسه‌نك كوشنه كیده كه اول كمسه وحی جودر حاصل كلام اولدركه حق تعالی حضرتلری اصلاح ناس ایچون بنده‌لردن برنی رسول كوندرر تا اعتدال وصنعتله انلرك وجودنی طاعت وریاضت سمتنه تحریك ایلر شول غایته دك كه حقیقی اولان بنلك ظهوره كله یاخود برنده‌سنك كلامنی كوندرركه اول بنده اول رسولك قائم مقامی اولدیغی جهتدن جزوی كبیدر اول كلام اول كمسه‌نك كوشنه كیدركه اول كمسه وحی الهیه‌نك طالبی اوله وحی الهیه‌دن حاصل اولان علمك طالبی اولمین كمسه‌نك قولغنه وارث پیغمبر علیه السلام اولان عالم ربانینك كلامی كیتمز وانك وجودنه وقلبنه اول كلام هدایت انجام تأثیر ایتمز پس بویله كمسه بدن دوغندن خلاص اولمز وروحنی صافی قیلمز وحقیقی اولان وجودنی بولمز بوكلامی استماع ایلمك اذن واعیه صاحبلری كركدر تابندهٔ كاملك كلامی انلرك قولغنه كیده وانلرك روحنی بدن كوشندن خالص وظاهر ایده واول اذن واعیه صاحبلری كیملر ایدیكنه بوبیتله اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) اذن مؤمن وحی مارا واعیست * انجنان كوشی قرین داعیست * مؤمنك كوشی بزم وحیمزی حفظ ایدیجیدر انجلین برلطیف كوش داعینك قرینیدر بوبیت حضرت حق لساندن حكایه طریقیله دینلمش اولسه هم جائزدر لیكن رسولك جزوی كبی اولان بنده‌نك لساندن اولمق اولیدر یعنی اول رسولك جزوی مثابه‌سنده اولان بندهٔ كامل دیركه بزه مؤمن ومصدق اولان كمسه‌نك اذنی بزه متعلق اولان الهامی واعیدر ووحی حق واسطه‌سیله حاصل اولان علمی وكلامی حافظدر انجلین بركوش اللهه داعی اولان رسولك وباخود هرعصرده اكا وارث وقائم مقام اولان مرشدك قرینیدر دائم انك كلامنی جان ودل ایله اصغا ایلمكدن خالی اولمز (مثنوی) همچنانكه كوش طفل از كفت مام * پر شود ناطق شود او در كلام * انجلین كه طفلك كوشی مادرینك سوزندن پر اولور اول طفل كلامده ناطق اولور یعنی مؤمنك اذنی بزه متعلق اولان وحیك كلامنی اشیدیجی وحفظ ایدیجیدر انجلین كه طفلك قولغی مادرینك سوزندن پر اولور اندنصكره سوز سویلمكده ناطق اولور (مثنوی) ورنباشد طفل را كوش رشد * كفت مادر نشنود كنكی شود * واكر طفلك رشد كوشی اولمسه مادرینك كلامنی ایشتمز كنك ولال اولور كنك كاف فارسینك ضمه‌سیله دلسز معناسنه‌در یعنی طفلك اكر طوغری سوزی استماع ایلیه جك كوشی اولمسه والده‌سنك سوزنی ایشتمیوب دلسز اولور كذلك طریقت طفلی اولان كمسه‌لر دخی مرشدینك سوزن ایشتمسه وانكله ایش ایتمسه دلسز قالور واسرار معانی تعبیرندن محروم اولور (مثنوی) دائما هر كراصلی كنك بود * ناطق انكس شدكه ازما در شنود * دائما هر كر اصلی كنك اولدی ناطق اول كمسه اولدیكه مادرندن سوزی ایشتدی یعنی هرنقدر دلسز وار ایسه اصلنده صاغر اولدی سوز ایشتمدیكیچون بی زبان قالدی وناطق اول كمسه اولدیكه پدر ومادرندن سوز ایشتدی وآنی حفظ ایدوب قبول ایتدی كذلك شریعت وطریقتده كنك اولنلر وبی زبان قالنلر معلم ومربیلرندن سوز استماع ایلمدكلرندن اوتریدر وناطق اولنلر اول كمسه‌لردركه معلم ومربیلرندن علم اوكرندیلر پس نطقه كلوب آنی سویلدیلر (مثنوی) دانكه كوش كروكنك از آفتیست * كه پذیرای دم وتعلیم نیست * بونی بیلكه صاغر قولاق ودیلسزلك آفتدندر

زيرا كلامى وتعليمى قبول ايديجى دكلدر يعنى ناصحك كلامنى ومعلمك تعليمنى قبول ايلمك اصملقندر اصملق وابكملك
ايسه عظيم افتدر وذى روح اولنلرك ويربوزنده حركت قيلنلرك زياده شرلوسى كلام حق عقل ايلمين وانى سويلمين
كسه لردر نته كم سورهٔ انفالده حق تبارك وتعالى بيورر (ان شر الدواب عند الله الصم البكم الذين لا يعقلون) نته كم
بورايه مناسب اولان تحقيق ابتداده بشنو اين نى مناسبتيله ذكر اولنمشدر انده طلب اولنه (مثنوى) انكه بى تعليم
بد ناطق خداست * كه صفات او ز علتها جداست * اول كسه كه تعليمسز ناطق اولدى اول خدادركه اول
خدانك صفاتى علتلردن جدادر بو بيت سؤال مقدره جواب منزله سنده واقع اولمشدر كه ان معلم وتعليمدن نفرت
ايلين بعض طائفه ديرلر كه مربى ومعلم زحمتن چكمك نه لازم حق تعالى بو علمانك بيلديكى علومى بيزه بى زحمت تعليم
كشف والهام ايلر پس بو بيتله جواب بيوررلر اولكه تعليمسز ناطق اولدى اول خدادركه اول خدانك جميع صفاتى
علل واسبابدن عارى وبريدر مثلا حق تعالينك على برآخر كمسه نك قدرتيله وارادتيله ظهوره كلمشدركه انك
قدرت وارادتى حق تعالينك قدرتنه وارادتنه سبب اوله پس حق تعالينك جميع اوصافى علل واسبابدن جدادر
ولكن انسانك صفاتى البته علل واسبابه محتاجدر اكر معلم مكملك تعليم وتكميلى اولمسه انسان عالم اولمز
وكمال مرتبه سنى بولمزدى (مثنوى) يا چو آدم كرده تلقينش خدا * بى حجاب مادر و دايه و داذا * يا آدم عليه السلام كبى
خداى تعالى اكا تلقين ايلمش مادر و دايه و داذا حجابيسز يعنى مادر و دايه نك مشقت واذيتى حجابيسز حق تعالى آدم
عليه السلامه علوم اسمائى تلقين وتعليم ايلمشدر (مثنوى) يا مسيحى كه به تعليم ودود * در ولادت ناطق آمد در وجود *
ياخود بر مسيح كه ودود اولان اللهك تعليمى ايله حين ولادتده وجوده ناطق كلدى ومادرينك براءت ونزاهتنه
شهادت قيلدى ودخى (انى عبد الله اتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا) ديو ناطق اولدى (مثنوى)
از براى دفع تهمت در ولاد * كه نزادست از زنا واز فساد * امر ولادتده تهمتى دفعدن اوترى زنا وفساددن طوغمشدر
بو بيت ماقبلنده اولان بيتك مصرع ثانيسنده واقع اولان ناطق آمد لفظنه متعلق اولور وتقدير معنى بويله ديمك
اولوركه ياخود حضرت عيسى عليه السلامكه محبوب اولان خدانك تعليمى واسطه سيله حين ولادتده عالم وجوده
ناطق كلدى مادرندن ولادت خصوصنده اولان تهمتى دفعدن اوتريكه اول مسيح عليه السلام زنادن وفساددن
طوغمشدر اول زمانده كه حضرت مريم رضى الله عنها عيسى عليه السلام حضرتلرنى طوغروب وقوجاغنه
الوب قومنه كلدى انك قومى اكا انكار ايدوب (يا مريم لقد جئت شيئا فريا) ديديلر حضرت مريم رضى الله عنها النده كى
مسيح حضرتلرينه حقيقت حالى بو صبى سزه خبر ويرسون ديو اكا اشارت ايلدى انلر (كيف نكلم من كان
فى المهد صبيا) ديو انك تكلم ايلمسنه انكار ايتديلر پس حق تعالى اكا نطق ويروب بونلره خطاب ايدى (انى عبد الله
آتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا اينما كنت واوصانى بالصلوة والزكوة ما دمت حيا) (مثنوى) جنبشى
بايست اندر اجتهاد * تا كه دوغ آن روغن از دل باز داد * روغن اندر دوغ باشد چون عدم * دوغ در هستى بر آورده علم
الحاصل اجتهاد ايلمككده طالبه بر جنبش كركدر تا كم دوغ اول روغنى درون دلدن كيرو ويره روغن دوغ ايچنده
عدم كبيدر دوغ هستيده علم بوقرو كتورمشدر يعنى حاصل كلام رسول اكرمك وانك جزوى مشابه سنده اولان
مرد كاملك ارشاد وكلامى مقتضاسنجه طالب اولنه لازم اولان اولدركه سعى واجتهاد ايچره بر عظيم جنبش وحركت
ايليه تا كه دوغ تن اول روغن جانى درون دلدن كيرو ويره كه جد وجهدسز وكسب وسعيسز بوبدندن روح ربانى
خلاص اولمز وتعب وزحمتسز صفا بولمز فى المثل روح ربانى روغن دوغ ايچره عدم كبى اولوب وجودى نابديد اولمشدر
وتن دوغ كبى وارلقده علم قالديروب ظهوره كلمشدر حكم ايسه غالبكدر مغلوب اولان ايسه معدوم حكمنده اولوب
مستور وپوشيده اولمشدر پس چوق جد واجتهاد كركدركه ظاهر وغالب اولان بدنك احكام ومقتضياتنى مغلوب
ومقهور ايليه ومغلوب ومستور اولان روحى غالب وحاكم قيلوب ظهوره كتوره سن (مثنوى) انكه هستت مى نمايد
هست پوست * وانكه فانى مى نمايد اصل اوست * اول نسنه كه سكا وار كورينور پوستدر واول نسنه كه سكا فانى
كورينور اصل اودر يعنى اول ظاهرده اولان جسم كه سكا موجود كورينور او قشر وپوستدر انسان ديدكارى همان
اول ظاهرده مرئى اولان جسم وصورت دكلدر واو روح ربانى كه سكا فانى ولاشى كورينور اصل خود اودر وانسان
ديدكارى اولدركه اكا نفس ناطقه دخى ديرلر پس طالب اولنه لازم اولان اولدركه جسمنك خدمتكارى اولمقدن
اعراض ايليوب نفس ناطقه سى اوزره اقبال قيلوب انك فضايلنى استكمال ايلمككه سعى قيله كما قيل (بيت) اقبل
على النفس واستكمل فضائلها * فانت بالنفس لا بالجسم انسان (م ى) دوغ روغن نا كرفتست وكهن * تا بنكزينى
بنه خرجش مكن * دوغ روغن طوتمشدر وكهنه در تا كم روغنى اندن اورندلميه سن تو اول دوغى خرج ايلمه

يعنى هنوز ايرانكه ياغ طوتمشدروالسكى اولمشدر مادامكه دوغدن روغنى كزيده ايليه سن اول دوغى
برنده قو عبث يره خرج وضايع ايلمه ومقصود هنوز سنك بدنك روح ربانى طبعنى طوتمش وآنى اظهار ايتمش
وكهنه وفرسوده اولمش اوله كركدركه بدندن كزيده ايليه سن مادامكه تن دوغندن آنى كزيده قيلميه سن بدنى محو وفنا
يعتنه خرج ايلمه زيرا مقصود اله كلمزدن اول آنى محو وفانى قيلسك مقصوده واصل اولمين وكمال مرتبه سن بولمين
اولنلردن وضايع اولنلردن اولورسن (مثنوى) هين بكر دانش بدانش دست دست * تا نمايد انچه پنهان كرده است *
زانكه اين فانى دليل باقيست * لابهٔ مستان دليل ساقيست * اكاه اول اى طالب اول بدن دوغنى دانشله ال اله
دوندرتا كوستره اول نسنه يى كه پنهان ايلمشدر زيرا بو فانى تن باقى اولان روحك دليليدر مثلا مستلرك لابه سى ساقى يه
دليلدر يعنى اى خلوص وصفا طالبى اولان سالك متنبه اول بوبدنكه مثلا ياغى چقمادق ايران كبيدر آنى عقل
ودانشله قات قات دوندوروب تبديل ايله وراه طاعتده آشغه ويوقرو على التوالى تحريك ايله تا كم بوبدن اول معناريكه
پنهان قيلمش واول سرلريكه ساتر اولمشدر سكا كوستره وباطننده مضمر اولان جواهر باقى يى ظهوره كتوره زيرا بو فانى
اولان جسم البته باقى روحه دليلدركه اول روح حضرت حقله ابدى قائم ودائمدر بدن فانى اولمغله انك ذاتنه
فنا كلمز وبو فانى جسمك اول باقى اولان روحه دلالت قيلمسى مستلرك تضرع ولابه سنك وجود ساقى يه دلالت
قيلمسى كبيدر نته كم بر برده برمستى كورسك كه مستانه لابه وتضرع ايلر انك لابه سى بر ساقينك وجودنه دلالت ايلركه
اول ساقى اكا شراب ايچورمش وعقل دائره سندن چكورمش اوله پس امور محسوسه نك امور معقوله يه دلالت ايلمسى
خصوصنده برنيجه امثال ضرب ايليوب بو بيان شريفى بو درجه اولنان معنانك تحقيقى حقنده ايراد ايدرلر (مثال
ديكر هم درين معنى (مثنوى) هست بازيهاى آن شير علم * مخبرى از بادهاى مكتتم * مثلا اول شير علمك بازيلرى
مكتتم اولان بادلردن بر مخبر اولدى يعنى سنجاقلرك بزنده مصور اولان ارسلانك حركت ايلمسى مخفى وپوشيده اولان
رياحك وجودندن خبر ويريجى اولدى (مثنوى) كر نبودى جنبش آن بادها * شير مرده كى بجستى در هوا * اكر
اول مكتوم اولان بادلرك جنبش وحركتى اولميدى مرده وبى روح اولان شيرك نقشى هواده نچون صچرارايدى
مثنوى) زان شناسى باد را كر آن صباست * يا دبورست اين بيان آن خفاست) اندن اكا رسن بادى اكر اول باد صبادر
ياخود اول باد دبوردر بو شيرك حركتى اول خفانك بياينيدر يعنى اول علمده منقوش اولان شيرك حركتندن بادى
اكلرسن اكر اول باد صبا يلى ايسه شير دخى اكا كوره حركت ايدر ياخود اول اسن باد دبور ايسه بو علمده اولان
شير هم اول خفى وپوشيده اولان بادلرك بياينيدركه انك مغرب سمتندن بر واسديكنى مبين اولور (مثنوى) اين بدن مانند
آن شير علم * فكر مى جنباند اورا دمبدم * فكر كان از مشرق آيد آن صباست * وانكه از مغرب دبور با وباست
بو بدن اول شير علمك ماننديدر دمبدم اول بدنى فكر تحريك ايلر فكركه اول فكر مشرقدن كلور او فى المثل
صبادر واول فكركه مغرب جانبندن كلور دبور بادبادر يعنى اى محسوسه نظر قيلوب معقولى بيلمك استين كيمسه بو بدن
اول علمده اولان ارسلان كبيدر فى المثل اول بدنى هردم فكر كاه يمين ويسار وكاهى امام وخلفه وكاهى اعلا
واسفله تحريك ايلر ومايل قيلر پس فكر دخى باده بكزر نفس طرفندن كلمك وار جان ودل طرفندن كلمك وار
نفسانيت طرفى مغرب كبى روحانيت طرفى مشرق كبى واقع اولمشدر شول فكركه مشرق طرفندن كله يعنى جان ودل
طرفندن بدن جانبنه وزان اوله اول فكر فى المثل صبا يلى كبيدر حيات ويريجى وقلبى روح وراحته ايركوريجيدر واول
فكركه مغرب جانبندن كلور يعنى درون عالمنه جسمانيت ونفسانيت طرفندن وزان اولوب ظهور قيلور اول فكر باد
غربى كبى متعفن وپروبا اولور قلبى خسته قيلور وقواى روحانيه يى اولدوروب هلاك ايدرلر نصرت بالصبا واهلك قوم
عاد بالدبور) حديث شريفنك سرى محمد يلرك افكار روحانيه وخواطر رحمانيه ايله منصور ومظفر اولديغنه واعداى
نفس وشيطان اوزره غلبه قيلديغنه اشارتدر ديمشلر وقوم عادك واصحاب فسادك افكار نفسانيه وخواطر
شيطانيه واسطه سيله مغلوب اولوب مقهور اولدقلرينه دلالت قيلور ديو تعبير ايلمشلر (مثنوى) مشرق اين باد فكرت
ديكرست * مغرب اين باد فكرت زان سرست * بو فكر بادنك مشرقى غيريدر بو فكر بادنك مغربى اول طرفدندر بو معنى
تا الرنفس كلمه دن اولديغى تقدير اوزره در خطاب ايچون اولوب معنى بويله اولسه هم جائزدر بوسنك فكرك بادنك مشرقى
ديكردر بوسنك فكرك بادنك مغربى اول برآخر طرفدندر يعنى بوسنك فكرك هواسنك مشرقى بو ظاهرده
اولان مشرقدن غيريدر وكذلك بوسنك فكرك يلينك مغربى هم اول طرف آخردندركه مشرقك مقابل ومخالفيدر
وبو فكر بادنك مشرقندن مراد دل وجان وفكر يلينك مغربندن روح حيوانى وجسم انسانى اولور هر باد فكركه نفسانى
اوله اكا باد غربى تعبير اولنور وهر باد فكركه روحانى ورحمانى اوله اكا باد شرقى ديئور (مثنوى) مه جمادست

وبود شرقش جماد) جان جان بود شرقش فواد * شرق خورشیدی که شد باطن فروز) قشر وعکس آن بود خورشید
روز * ماه وخورشید جماددر انك مشرقی دخی جماددر اما جانك جانك جانیدر كه انك شرقی فواددر شول بر خورشیدك
شرقی که اول خورشید باطن فروز اولدی خورشید روز انك قشر وعکسیدر یعنی بو ظاهرده اولان ماه خورشید
بی روح جمادلردر انلرك مشرقی دخی بی روح جمادلردر اما روحك روحنك روحی که حق حضرتلریدر انك مشرقی
ومطلعی قلب انساندر ذات رحمانی روح ربانینك جانی وروح ربانی روح حیوانینك جانی کبیدر بو اجلدن حضرت
حقه جان جان تعبیر اولنور بو جمله یه حیات بخش اولان اول حی وقیومدن باطنلره ضیا ویرن وقلبلری منور
ایلین اول خورشید حقیقینك مشرقی که اول مشرقك خورشید روز قشر وعکسیدر اول باطن فروز اولان خورشید
حقیقینك مشرقندن مراد جان ودل اولیای کرامدر وبو خورشید روز اولیا کرامك قلبنك عکسی وقشری
کبیدر نته کم ابن فارض حضرتلرینك بو بیتلری بو معنایه شهادت ایلر (بیت) ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة * ومن
مطالعی نور البسیط کلمعة * ولا فلك الا ومن نور باطنی) به ملك یهدی الهدی بمشیئتی (مثنوی) زانکه چون مرده بود تن
بی لهب * پیش او نه روز بنماید نه شب * ورنه باشد آن چواین باشد تمام * بی شب وبی روز دارد انتظام * زیرا تن چونکم
بی لهب مرده اوله اول تن مرده نك اوکنده نه روز کورینور نه شب واکر اول اولمیه چونکم بو تمام اوله شب وروزسز
نظام وانتظام طوتر لهب آتشك علونه دیرلر کیجه یالك دیدکاریدر بونده لهبدن مراد روح وجودی منور
ایلیوب طبیعته حرارت ویردیکی ملابسه ایله لهب تعبیر اولنمش اولور زانکه بیت اولك مصرع ثانیسنه علت اولور
وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه شول بر خورشیدکه باطن فروز اولدی انك شرقنك بو خورشیددر وز قشر وعکسی
اولدی زیراکه تن چونکم لهبسز مرده اوله یعنی روح کیدوب اوله اوتنك اوکنده نه کوندز کورینور نه کیجه واکر
اول خورشیددروز اولمیه وبو لهب جان وروح روان تمام اوله بی شب وبی روز وبی خورشید عالم فروز روح انتظام طوتر
پس خورشید روزك مشرق نور الهی اولان جانك قشر وعکس اولمسی بوندن معلوم اولور زیرا مشرق نور الهی اولان
جان بو خورشید روزه اصلا محتاج دکلدر وبو خورشیددروز قشر وبوست اولان روح حیوانی وبدن انسانی ایچوندر
پس قشره متعلق اولان وپوسته خدمت قیلان خورشید هم قشر وعکس اولور (مثنوی) همچنانکه چشم می بیند
بخواب * بی مه وخورشید ماه وآفتاب * مثلا انجلین که چشم ودیده عالم خوابده کورر ماهسز خورشیدسز ماه
وآفتاب کورر بو بیت روحك شب وروزه وخورشید عالم افروزه محتاج اولمدیغنی تأیید ایچون دینلمشدر یعنی روح
انسانی بو ماه وخورشیده محتاج دکلدر مثلا انجلین که چشم باطن منامده کورر بو خارج عالمده اولان ماهسز
خورشیدسز آی وکونش کورر وزمین وآسمان کورر حال بو که بونده چشم ظاهرك مدخلی یوقدر وتن مرده
حکمنده در (م ی) نوم ما چون شد اخ الموت ای فلان) زین برادر آن برادر رابدان) وربکویندت که هست آن فرع این
مشنوانرا ای مقلد بی یقین * برزم نومز ای فلان کسه چونکم مونك برادری اولدی پس بو برادردن اول برادری بیل
واکر بعض کسه لر سکا دیرلرسه که اول نوم بو مونك فرعیدر سن اول کلامی ای یقینسز مقلد ایشتمه بو دخی جائزدر ای
مقلدسن اول کلامی یقینسز ایشتمه بو بیتلر بو حدیث شریفه اشارتدر که بیهقی جابر رضی الله عنه حضرتلرندن وجابر
حضرتلری حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن روایت بیورمشلردر (قال علیه السلام النوم اخو الموت
ولا یموت اهل الجنة) یعنی خواب مونك برادریدر واهل جنت اولمزلر وهم اویومزلر پس بعض علما نوم مونك قرنداشی
اولمقده بویله دیمشلردر که موت نومه نسبت اصلدر زیرا روحك بدندن بالکلیه مفارقت قیلمسی ومنقطع اولمسندن
عبارتدر ونوم مونه نسبت برادر کوچك وفرع کبیدر زیرا حالت نومده روح علاقه سنی بدندن قطع ایلمز حضرت
مولانا قدس الله سره الاعلی بو قولی مقبول ایتمیوب بیورورلر که ای فلان عاقل برزم نومز بر موجب حدیث شریف
چونکم مونك برادری اولدی بو نومدن اول مونی بیل که احد توفیندرکه حق تبارك وتعالی نوم حالنده دخی نفسی
قبض ایلر (کما قال الله تعالی) الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها) واکر سکا بعض کسه لر دیرلرسه که
اول نوم بو مونك فرعیدر واول نومه نسبتله اصلدر ای حقیقت حاله عالم اولمین مقلد بو سوزی یقینسز وتحقیق
وبهانه سز ایشتمه وقبول ایتمه زیرا نوم مونك فرعی دکلدر بلکه احد توفیندر بودخی برنوعیدر زیرا انده دخی
ادراك واحساس منقطع اولور بونده دخی ادراك واحساس منقطع اولور انسان اولدیکی وقتده عالم برزخه داخل
اولوب کندی احوالنی واول عالمك بعض عجایب وغرایبنی کورر کذلك نوم حالنده دخی اول عالمه داخل اولور که
انك عجایب وغرایبنی وکندینك صورت حالنی واشکال اعمالنی مشاهده قیلورلر نته کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیورورلر (مثنوی) می ببیند خواب جانت وصف حال * که ببیداری نبینی بیست سال) در پی تعبیر آن تو عمرها

می دوی سوی شهان بادها * سنك جانك خوابده وصف حال کوررکه یقظه وبیدارلکده آنی یکرمی ییلده کورمزسن
انك تعبیرندن اوتری سن نیجه عمرلر ونیجه ییللر دهایله موصوف اولان شاهلر جانبنه یلرسن وانلردن انك تعبیرنی
سؤال ایلرسن دها ذکایه دیرلر یعنی برزم نومز مونك نیجه فرعی اولورکه سنك جانك عالم خوابده وصف حالکی کوررکه
یقظه حالنده یکرمی ییلده اول بران نوم حالنده کوردیکنی کورمزمثلا طی مکان ایدوب درحال مغرب ومشرقك
ما بیننی کزر وانده نیجه عجایب وغرایب سیر ایدرکه اویانوب بدنله سفر ایلسه رؤیاده کوردیکی مکانلره یکرمی ییلده
بلکه نیجه یوز ییلده ک اکا واصل اولمغه قادر اولمزعالم خوابده سن بر رؤیا کوررسنکه وبر عالم مشاهده قیلورسنکه
انك تعبیرندن اوتری نیجه عمرلر وچوق زمانلرذکاوفطنتله موصوف اولان علم ومعرفت شاهلرینك جانبنه یلوب
کیدرسن وانلردن اول رؤیانك تعبیرنی استفسار ایدرسن بویله دیو (مثنوی) که بکو این خواب را تعبیر چیست *
فرع گفتن اینچنین سر راشکیست * که بو خوابك تعبیری ندر ای عالم وعاقل اولان سویله چونکم نومده بوقدر عجایب
وغرایب کوروله ویقظه حالنده نیجه سعی واجتهاد ایله ایرلمدیکی شیلره ایریله پس بونك کبی سره فرع دیمك سکلکدر
بو محلده نومك حقیقتنی بیلمین ورؤیایه التفات ایلین کیمسلره عظیم تشنیع وتوبیخ واردر بویله کسه لر کبی جاهل
وحقیقت حالی مشاهده ایلمکدن غافلدر دیمکی افهام ایلر بعض نسخه ده سکیست برینه شین معجمه ایله شکیست
واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بونك کبی سره فرع دیمکلك برعظیم شکدر دیمك اولور (مثنوی) خواب عامست
این وخود خواب خواص * باشد اصل اجتبا واختصاص * بو دیدیکمز خواب عامدر وخواب خواص خود
اجتبا واختصاصك اصلیدر یعنی بو بیدارلق حالندن زیاده واولی اولان خواب عوامك خوابیدر که انده بیدارلکدن
زیاده نیجه احوال غریبه واسرار عجیبه مشاهده اولنور اما خواصك خوابی خود حق تعالی بنده لرنی اجتبا
ایلسنك وکندی جانبنه مختص قیلمسنك اصلیدر زیرا بونلر اویوسه لر حضرت حقدن غافل اولمزلر بلکه قید بشریتدن
وعالم طبیعتدن خلاص اولوب ارض حقیقته واصل اولورلر وعالم ارواحی ومرتبه الوهیتی مشاهده قیلورلر اما بونلردن
غیری اولان عوام بو مرتبه لره ایرمزلر وبونلرك کوردیکنی کورهمزلر نته کم بیورورلر (مثنوی) پیل باید تا چو خسبد
در شبان * خواب بیند خطه هندوستان * خر نبیند هیچ هندستان بخواب * خر ز هندستان نکردست اغتراب *
فیل کرکدر تا چون کیجه لر اویویه خوابده هندستانك خطه سنی کوره اما خر رؤیاده هیچ هندستانی کورمز زیرا
خر هندستاندن اغتراب ایلمشدر یعنی هندستانی رؤیاده کورمکه پیل کرکدر تا کم کیجه لرده نائم اولدقده
هندستانك سرحدنی مشاهده وبیدار اولوب کندیسنی قید وبند ایچنده کوردکده مضطرب اوله وکمال قلق وشوقله
کندینك وطن اصلیسنه آرزولر ورغبتلر ایلیه پیلدن مراد حق تعالینك شول جلیل القدر اولان خاص بنده لریدرکه
انلر حقیقت هندستاندن مفارقت قیلمشلر وبو عالم غربت ومحنته کلوب اسیر قیود بشریت اولمشلر چونکم اول
عزیزلر برمقدار خوابه وارهلر درحال عالم رؤیاده کندیلرنی اول وطن اصلیده وصحرای حقیقتده بی قید وآزاد مشاهده
ایدرلر همانکه بیدار اوله لر کندیلرنی تکرار قیود بشریتله مقید کوررلر پس مضطرب اولورلر واول عالمه کمالیله
مشتاق اولدقلرندن بدن قیدندن غیری جمیع قیودی قطع قیلورلر تا خلاص اولوب اول عالم حقیقته واصل اوله لر لکن
اجل یتمدیکندن قید تنی ازاله ایده میوب حین مونه دك بو عالم طبیعتده مسجون قالورلر اما خر طبیعت وحیوان سیرت
اولان طائفه اصلا حقیقت هندستانی واقعه ده کورمز وعالم ارواحه نظر ایرکورمز زیرا خر هندستاندن
غربت ایلمك اختیار ایلمشدر پس بر حیوانکه بر یردن جدا اولمیه وبر مقامدن مفارقت قیلمیه اول مقامه مشتاق
اولمز وآرزو قیلمز چونکم مشتاق اولمیه واقعه سنده دخی کورمز زیرا واقعه ده اکثر کوریلان انسانك کندی
مألوف ومشغوفی اولان شیلردر انکچون برکسه دیار غربته کتسه ونیجه مدت ترك وطن ایتسه اکثر کندیسنی
وطننده وشهرنده کورر ورؤیاسی مألوف ومانوس اولدیغی شیلره کوره اولور (مثنوی) جان همچون پیل باید نیك زفت
تا بخواب او هند داند رفت تفت * ذکر هندستان کند پیل از طلب * پس مصور کردد آن ذکرش بشب * فیل کبی
او ویولك جان کرکدرتا کم او جان خوابده هنده حرارتله کتمکی ییله فیل طلبدن هندستانی ذکر ایلر پس انك اول ذکری
کیجه ده مصور اولور یعنی پیل کبی زیاده عظیم وجسیم بر جان کرکدرکه تا کم عالم خوابده اول جان عظیم هند حقیقته
ومقام الوهیته شوق وحرارتله کتمکی بیله وفیلك واقعه ده کندولی هندستانده کورمسنه سبب اولورکه اول پیل
طلب جهتندن هردم هندستانی ذکر ایلر پس انك مذکوری کیجه ایله رؤیاسنده مصور اولور ذکردن مراد بونده
مذکور اولور پس اولا ارباب محبت طلب واشتیاقلری جهتندن مرجع ومصیرلری اولان اللهی هردم ذکر ایدرلر پس
کیجه ایله رؤیالرنده انلرك کندی مرتبه لری ومذکورلری صورت باغلر حتی چشم جانلری صور معنایی وجمال وکمال

خدایی مشاهده ایلر بر کسه که عالم حقیقته مشتاق اولمیه ونیجه مدت مدیده جان ودل ایله ذکر اللهه ملازمت ومواظبت قیلمیه اول کسه عالم رؤیاده حتی نیجه کورر مرتبهٔ حقیقتده نه وجهله نظر ایر کورر (م ی) اذکروا الله کار هر اوباش نیست ✻ ارجعی بر پای هر قلاش نیست ✻ اذکروا الله هر اوباشک کار وعملی دکلدر وارجعی خطابی هر قلاشک پایی اوزره دکلدر الاوباش بالفتح لوند طائفه سی وعند البعض بر بولک جماعتکه هر بریسی بر بردن کلمش اوله قلاش کیسه بر ویکاره دیرلر وبوراده هر بطالت اوزره اولان غافل وجاهل کسه‌دن عبارت اولور اذکروا الله امریله مأمور اولمق والله تعالیی چوق چوق ذکر قیلمق هر لوند وبیکارک کاری دکلدر (ارجعی الی ربک) امری فی المثل بر قید کبیدر که هر قلاشک ایاغی اوزره دکلدر تا آنی اول (ارجعی) خطابی کندی ریسمنه جذب ایلیه مصرع اول سورهٔ احزابده اولان آیت کریمه‌یه اشارتدر (قال الله تعالی یا ایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا) یعنی ای الله‌ه ایمان کتورن مؤمنلر الله تعالیی چوق ذکر ایتمکله ذکر ایلیک مرادا کثیرا وقاتده اللهی ذکر ایلیک دیمکدر دیمشلر حقایق سلمیده مذکوردر که ذکر کثیردن مراد ذکر دلدر زیرا دوام ذکر لسان ایله ممکن دکلدر ذکر کثیردن مراد ایسه ذکر دائم ذکر دائم ایسه قلب ایله میسر اولور وامام قشیری حضرتلری لطائفنده بویله بیورمشلردر که مؤمنلری ذکر کثیره امر ایلمک حق تعالینک محبتنه اشارتدر یعنی اذکروا الله دیمک احبوا الله دیمک معناسنی متضمن اولور وبر کسه‌یی سودیکندن نصکره (من احب شیئا اکثر ذکره) موجبنجه البته آنی چوق ذکر ایلمک لازم کاورنته کم (فاذکروا الله کذکرکم آباءکم او اشد ذکرا) آیت کریمه سنده دخی اهل تحقیق بویله دیمشلردر که ای مؤمنلر سز اللهی ذکر ایلیک آبالریکزی ذکر ایلدیکز کبی بلکه آندن زیاده اشد ذکر ایلیک بوندن مراد اللهک محبتی سزک قلبکزده ملکهٔ راسخه اولوب انک ذکریله منطبع ومنصبغ اولک دیمکدر زیرا اطفال پدرلرنی ومادرلرنی ذکر ایلمک مجرد انلرک اسملرنی ذکر ایلمک دکلدر بلکه انلرک محبتی کندی فرزندلرینک قلبلرنده ملکهٔ راسخه اولوب اول فرزندلری پدرلرینه ومادرلرینه کمال میل ومحبتله تعلق ایلدکلری ایچوندر واول باباری چوق ذکر ایلدکلری اولادک انلره زیاده میل ومحبتندن حاصل اولور پس ذکر کثیر اولمز الا قلبک اللهه زیاده میلی ومحبتندن اولور الله تعالی حضرتلرینه میل ومحبت ایلمک ایسه هر لوند وبیکارک کاری دکلدر پس ذکر کثیر دخی اکا میسر اولمز مصرع ثانی سورهٔ فجرک آخرنه اشارتدر بو آیتک تفسیری جلد اولده دخی دل نهادن عرب سرخنده (کنت ادخل فی عبادی تلتقی) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر (م ی) لیک تو آیس مشو هم پیل باش ✻ ورنه پیلی در پی تبدیل باش ✻ ولیکن سن مأیوس اولمه هم پیل دکل ایسک تبدیلی اردنده اول یعنی الله تعالیی سومک وچوق ذکر ایلمک فی الحقیقه بر امر عظیمدر ولوند وبیکارک کاری دکلدر وارجعی خطابنه مظهر ولایق اولمق هر قلاشک پایه سی ومرتبه سی دکلدر بلکه بو خطاب مستطابه لایق اولنلر نفس مطمئنه صاحبلریدر لکن سن هم مأیوس ونا امید اولمه هم فیل اول یعنی حقیقت هندستانه مشتاق اولان وقصد وعزیمت قیلان خاص بنده‌لردن اول واکر اول عالم حقیقته مشتاق اولان پیللردن دکل ایسک کندی تبدیل طریقنده اول پیلدن مراد بونده حق تعالینک خاص بنده‌لری اولور پس معنی آکر حق تعالینک خاص بنده‌لرندن ایسک البته عالم حقیقتی مشاهده ایلمک سکا میسر اولور واکر اول خاص بنده‌لردن دکل ایسک ینه مأیوس ومقنوط اولمه بلکه کندیکی حیوانیت صفتندن تدریجله تبدیل ایلمک طریقنده اول حتی کندیکی واوصافکی بر مرتبه تبدیل ایلیه سنکه اصلا وجودکده اوصاف ذمیمه‌دن واخلاق بهیمه‌دن بر وصف وبر خوی قالمیوب انسان مرتبه سنه واصل اوله سن وحق تعالینک خاص بنده‌لرینک مقامنی بوله سن چونکیم انک خاص قوللرندن اوله سن حقیقت هندستانی مشاهده قیلمق هم سنک شانکدن اولور سنک دخی جانک عالم معنانی ونیه اعلانی انلر کبی کورر دیمک اولور (مثنوی) کیمیاسازان کردون را ببین ✻ بشنو از مینا کران هر دم طنین ✻ نقش بندانند در جو فلک ✻ کار سازانند بهر لی ولک ✻ کردونک کیمیاسازلرنی کور هر دم مینا کرلردن صدا وطنینی استماع ایله جو فلکده بونلر نقش بغلیجیلردر بنم ایچون وسنک ایچون ایش دوزیجیلردر وکیمیاسازلردن مراد کامل ومکمل اولان اولیای کرامدرکه بونلر اکثر قوابلی نظر اکسیر تأثیرلریله مرتبهٔ کماله ایرکوروب کیمیا دوزلر حتی اول کیمیا مرتبه سنده اولان کامل نیجه کسه‌نک مس وجودنی اصلاح ایلیوب کماله ایر کورمکه قادر اولور ومینا کرلردن مراد دخی شول کمل اولان اولیای کرامدرکه طالب اولنلرک کثافت بشریه سنی ازاله ایدوب وانلری ارشاد وتربیه‌لریله لطافت مرتبه سنه ایر کوروب قلبلرنی جام جهان نما ایدرلر پس خلاصهٔ کلام بویله دیمک اولورکه ای مرتبهٔ حقیقتی مشاهده ایلمکدن دور اولان ومس کبی حقیر ودون قالان کسه بو کردونک کیمیاساز اولان ولیلرنی کور وکندیکی انلرک صحبتلرینه وخدمتلرینه ایر کور تا کم نظر اکسیر تأثیرلرندن بهره‌مند اوله سن وخست ودنائت مرتبه سندن قورتلوب شرف وعزت معنوی بوله سن

وهر

وهر دم اول مینا کران معنوینک صدا وکلامنی ایشت وانلرک کلامیله طریق الهیده همیشه ایش ایت تا کم وجودک کثافتندن قورتلوب لطافت بوله وقلبک جام جهان نما اوله بونلر شول ماهر استادلردرکه فلک میاننده معنوی وروحانی نقشلر باغلیجیلردر وارقام علوم ومعارفی صحایف قلوب طالبین اوزره تصویر ایلیجیلردر الواح خواطر سالکین اوزره جوفلکده شول نقوش معنویه‌یی باغلرلرکه عقول انک ادراکنده حیران وفهوم انک تماشاسنده واله‌ان اولور بونلر شول خلفاء الهیه‌درکه سنک بنم ایچون ایش دوزیجیلر وعباد اللهک حوائج ومصالحنی کوریجیلر وقضا ایدیجیلردر پس سعادت همان بونلردن برینک خدمت وصحبتلرینه واصل اولمق وکندیکی انلره تسلیم قیلمق وکلاملرنی ایشیدوب انکله عمل ایدوب تبدیل اخلاق ایلمکه عازم اولمقدر (مثنوی) کر نبینی خلق مشکین جیب را ✻ بنکر ای شب کور این آسیب را ✻ هر دم آسیبست بر ادراک تو ✻ نبت نونو رسته بین از خاک تو ✻ اکر مشکین جیب اولان خلقی کورمز ایسک ای شب کور بو آسیبی کور هر دم سنک ادراکک اوزره طوقنمه واردر خاکک وجودکدن نونو بتمش نبتی کور مشکین جیبدن مراد شول ولیلردرکه انلرک جیب قلوبی روائح الهیه ونفحات ربانیه ایله تمملک ومعطر اولمش اوله شب کور کیجه کورمین کسه‌یه دیرلر ترکیده تاوق قراغوسی دیدکاریدر آسیب بر قاچ معنایه کاور بونده بری برینه طوقنمق معناسی مراد اولور ونبت نونودن مراد آثار جدیده واحوال متعاقبه اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمک اولورکه ای شب کور کبی غافل وجاهل اولان بی نور اکر اول جیب وجودلری رایحهٔ الهیه ایله مشکین اولان خلقی واصحاب دلی کورمز ایسک بو سنک وجودکه وقلبکه طوقنان آثار واحوالی کورکه قلبه کلان ووجوده طوقنوب زحمت ویرن آثار مختلفه واحوال متنوعه اول مشکین جیب اولان اولیای کرامک باطنلرینک اثرلریدر اکر حقیقتده محول ومؤثر اللهدر لکن خدای تعالی بونلردن جدا دکلدر بونلر خلفاء الهیه‌در ویدقدرتده آلات ربانیه‌در بونلر واسطه‌سیله سائر بنده‌لرینک وجودنده تصرف ایلر پس بر کوردل اولان کسه‌نک وجودنه وقلبنه نچن بونلردن برینه مقارنت ایلیه اولکی حالنه وقدیم اولان عادتنه مغایر بعض حاللر واثرلر وفکرلر طوقنغه باشلر پس اول اثر واول حاللر بونلردن بریله مقارنت ایلدیکنک علامت ونشانی اولور پس ای عامی وجاهل کندی معتاد اولدیغک مرتبه‌دن وحالدن زیاده قلبکه بر حال واثرک صاحبی اولان ولینک شخصنی کورمز سنک باری بو قدر کورمک وادراک ایلمک کرکدرکه اول کندی وجودکه طوقنان احوالی وآثاری کوره سن زیرا هر دم سنک ادراکک اوزره بر حالک وبر کونه اثرک طوقنمسی واردرکه هر زمانده سنک قلبکه وادراککه بر کونه حالت کلمکدن خالی دکلدر کندی بدنک خاکندن یکی بتمش حاللری واثرلری کور وبونلر خاکک وجودک منبت ومؤثری اولان ولیلردن نه کونه کیمسه‌در اکا نظر ایرکور نتیجهٔ کلام بودرکه بر بصر بصیرتی اولمین وحقیقتی کماهی علیه کورمین عامی کسندینک ابتداء حالنده اعتیاد ایلدیکی مرتبه‌یی بیلور چونکیم اول عامی یه لطف الهی یاری قیلسه واو بوذکر اولنان روحانی وربانیلردن برینه مقارن اولسه وبیلسه که اول مقارن اولدیغی کسه مشکین جیب اولان خلقدنمیدر ویا خود عامه‌دن نا امیدمیدر کرکدرکه کندی وجودنه نظر ایلیه اکر انک وجودنه بعض احوالی وآثار روحانی طوقنورسه وخاکندنده احوال جدیده واعمال پسندیده بتوب ظهوره کاورسه بو آثاردن مؤثره استدلال قیلمق اکا لازم اولور چونکیم انک مقارنت ومصاحبتی سببیله بو عامینک وجودنه آثار لطیفه کله واحوال شریفه انده ظهور ایلیه کندی مصاحبنک اول خلق مشکین جیبدن اولدیغنه تصدیق ایلمک لازم اولور (مثنوی) زین بد ابراهیم ادهم دید خواب ✻ بسط هندستان دل را بی حجاب ✻ لاجرم زنجیرها را بر درید ✻ مملکت بر هم زد و شد ناپدید ✻ بو قبیلدن اولدی ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلری خوابده کوردی دل هندستانک بسطنی حجابسز لاجرم زنجیرلری یرتدی وقطع ایتدی مملکتی بری برینه اوردی وناپدید اولدی یعنی بو بیان اولنان خواصک رؤیاسی قبیلندن ایدی ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلرینک دل وجان هندستانک بسط وفرشنی بی حجاب عالم خوابده کوردیکی منقبه سنده بر قاچ وجه اوزره تعبیرات ایتمشلردر اکثرک قولی بودرکه بر کیجه جامه خوابده یتورکن یقظه حالنده بعض کسه‌لر سرایینک بامی اوزره سکردوب شدتله حرکت ایلدیلر ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلری آنلره بو سرای بامی اوزره نه استرسز دیو ندا ایلدکده انلر دوه یتوردک بو طام اوستنده آنی جست وجو ایلرز دیو جواب ویردیلر حضرت ابراهیم بن ادهم بونلرک بو سوزندن تعجب ایدوب دیدیکه سرای طامی اوزره دوه ارامنک نه معناسی ونه مناسبتی واردر بونلر دخی دیدیلرکه یا قباد وشکلر اوستنده خدا طالبی اولمنک نه مناسبتی واردر بعضیلر ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلری بونی یقظه حالنده ایکن کوردی دیمشلردر نته کم مثنوی شریفک بعض محلنده حضرت مولانا قدس سره نظمه کتوروب بو مذهبه ذاهب اولمشلردر وبعضلر دخی دیمشلردرکه ابراهیم بن ادهم حضرتلری بو حالی

رؤیاسنده کوردی پس بیدار اولوب تاج وتختی ترك ایدوب طریق فقره سلوك ایلدی نته کم حضرت خداوندکار
دخی بو مجلده بو معنایه ذاهب اولوب اشارت بیوردیلر لاجرم اول خوابدن بیدار اولوب نقدر قیود صوری وارایسه
انلری بالکلیه قطع ایلیوب مملکتی بری برینه اوروب اول دیاردن ناپدید اولدی وسفر وسیاحت قیلدی وتصفیهٔ
درون وتبدیل ذات وصفات ایلمکه مشغول اولدی (مثنوی) ان نشان دید هندستان بود * که جهد از خواب ودیوانه
شود * می فشاند خاك بر تدبیرها * می دراند حلقهٔ زنجیرها * اول حالت هندستانی کورمنك نشانیدرکه خوابدن
صحرا ودیوانه اولور جمیع تدبیرلر اوزره خاك صاچر زنجیرلرك حلقه سنی پرتار یعنی اول مملکتی ترك ایتمك وجمله
قیودی قطع ایتمك جان ودل هندستانی کورمنك علامتی اولورکه خوابدن صحرایه واول عالمك عشقنده دیوانه اوله
وجمله جسمانی اولان تدبیر وتدارکلرك باشنه طپراق صاچه وعالم حقیقته سلوك ایلمکه مانع اولان زنجیرلری
وباغلری قطع ایدوب پاره لیه نته کم بعض عشاقه دخی جذبهٔ الهی کلدکده بونلرك چشم جانی هندستان عالم حقیقی
مشاهده قیلدقده خواب غفلتدن صحرا اوب بیدار اولوب دیوانه اولمشلردر وجمیع تدبیر وتدارکاری اوزره طپراق
صاچوب کندیلرینی تدبیر وتدارك جسمانیدن خالی قیلمشلردر وجمله قیود وموانع نقدر وارایسه آنی قطع قیلمشلردر
بونلرك بویله مجرد اولمسی وقطع علاقه قیلمسی دل وجان هندستانی کوردکلرینك نشانی اولور (م ی) انچنانکه کفت
پیغمبر زنور * که نشانش آن بود اندر صدور * که تجافی آرد از دار الغرور * هم انابت آرد از دار السرور * انجلین که
پیغمبر صلی الله علیه وسلم حضرتلری نوردن دیدی وخبر ویردی که اول نورك صدوره ایچره نشانی اول اولورکه
دار غروردن تجافی کتوره هم دار سروره انابت کتوره اکثر نسخه لرده (از دار السرور) واقع اولمشدر بو معنی اوزره
اززائد اولور اما اکر زائد فرض اولنمزسه معنادار سروردن هم انابت کتوره دیمك اولور انابت رجوعه دیرلر یعنی
دار غروردنکه مراد دنیادر تباعد ایلیه وهم دار سروردن انابت ورجوع ایلیه که پیغمبر صلی الله علیه
وسلم (الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) بیورمشلردرکه حدیث
صحیحدر ازدار السرور بیوردقلری بونکته یی افاده ایلمکدن اوتریدر وروایات لطیفه بو حدیث شریفه اشارت اولورکه
عبد الله بن مسعود رضی الله عنهما حضرتلری روایت ایدرلرکه برکون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (افمن
شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه) آیت کریمه سنی قرأت ایلدیلر بعده بیوردیلرکه (اذا دخل النور فی القلب
انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یا رسول الله قال علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور
والتأهب للموت قبل نزوله) وبو ایات شریفه بو حدیث لطیفی مفسر اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه حقیقت
هندستانی کورمنك نشانی خواب غفلتدن صحرا اوب دیوانه ومستانه اولمق واسقاط تدبیرات قیلمق وقیود
ومنافعی ترك ایلمك اولور نته کم حضرت پیغمبر علیه السلام صدور ایچره اولان نورك نشانی اول اولورکه قلبنه نور
داخل اولان کسه غروردن تباعد ایلیه دارسروره هم انابت ایلیه دیدی بو تعبیر دخی اولیدرکه انجلین که پیغمبر
علیه السلام حضرتلری نوردن دیدی یعنی خبر ویردیکه اول نورك صدرلر ایچنده نشانی اول اولورکه صدری
منشرح اولان کسه دار غروردن زیاده بعید اوله واجتناب قیله دار سروردن هم الله تعالی حضرتلرینه (وانیبوا
الی ربکم واسلموا له) آیت کریمه سنك مقتضاسی اوزره انابت کتوره وکندیسنی اکا انقیاد ایلمك مرتبه سنه یتوره دیمك
اولور (مثنوی) بهر شرح این حدیث مصطفی * داستانی بشنوای یار صفا * حضرت مصطفی علیه السلامك
بو حدیث شریفنی شرح ایلمکدن اوتری ای یار صفا بر داستان ایشت یعنی ای یار صفا بو بیتین شریفنی ایله اشارت
وتلمیح اولنان حدیث ملیحك شرحندن اوتری بر خوب حکایت کوش ایت که بو حکایه ده واقع اولان شاهزاده یی کور
بو دار غروردن نیجه تجافی قیلمش دار السروره توجه ایدمنیب اولمشدرکه اول استماعی لازم اولان داستان بودرکه
بیوررلر) حکایت پادشاهزاده که پادشاه حقیقی بوی رو نمود) بو سرخ شریف اول پادشاهزاده نك حکایه سیدرکه
حقیقی پادشاهلك اکا یوز کوستردی یعنی سلطنت حقیقی اول پادشاهزاده یه عیان اولدی (یوم یفر المرء من اخیه
وامه وابیه وصاحبته وبنیه نقدوقت اوشد) لاجرم بو آیت کریمه نك مفهومی یوم قیامتده ظاهر اوله جکدرکه
شاهزاده نك نقدوقتی اولدی وبو دنیاده اول شهزاده قلبا وروحا باباسندن وانا سندن وصاحبه سندن وسائر اقربا
وتعلقاتندن حضرت حقه فرار ایلیوب بو جمله دن قطع علاقه ایلدی وبو آیت کریمه نك تفسیری اوچنجی جلدده
رسیدن خواجه وقومش بیانده * کفت این دم با قیامت شد شبیه * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده
طلب اولنه (پادشاهی این خاك توده * کودك طبعان که قلعه کبری نام کنند) پس بو کودك طبیعتلولرك خاك توده سنك
پادشاهلغی که اکا قلعه کبرلك نامنی ایدرلر خاك توده طپراقدن یغنه دیرلر مراد بو زمیندر وکودك طبعاندن مراد

اهل دنیادر یعنی دنیا که کودك طبیعتلولر دراتلره محبوب اولان خاك توده نك مالکی اولمغه وضبط قیلمغه اول اهل دنیا
قلعه کبرلك نامن ایدرلر (آن کودك که چیره آید بر سر خاك توده بر آید ولاف میزند که قلعه مراست) اول کودك که
غیریسنه چیره وغالب کله اول خاك توده نك اوزرینه کلور وآنی ضبط قیلور ولاف اورر که قلعه بنمدر (کودکان
دیکر بروی رشك برند که التراب ربیع الصبیان) غیری اوغلنجقلر اول طپراق دپه سنك اوزرینه کلوب اکا غبطه قیلوب
بونی ملکمدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (التراب ربیع الصبیان) بیورمشدر روی سهل
ابن سعد وابن عمر کذا فی الجامع الصغیر) یعنی تراب صبیانك بهاریدر نته کم سائر انسانك قلبی بهارك
پاتنده شاد اولدیغی وانك ازهارینه میل قیلدیغی کبی صبیان دخی ترابله اوینمغه میل قیلورلر وقچن بر طپراق
دپه سنی بولسه لر بهاره ایرمش کبی شاد اولورلر کذلك بو اهل دنیا هم بنا اولنمش قلاع وبقاعه مالك اولسه لر آنی کندیلره
حقیقة ملك ظن ایلیوب شاد اولورلر (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره
بو دنیانك دوکلی حالی خود لعب ولهودر وبو کا مقید اولوب مبتلا اولنلری عقل اولان اطفال کبیدرکه بونلره طپراق
اوینی خوش کلمشدر وربیع منزله سنده اولمشدر (آن پادشاهزاده چون ازقید رنکها برست کفت من این خاکهای
رنکین راهمان خاك دون می کویم) اول پادشاهزاده چونکم رنکلری قیدندن قورتلدی وصور نقوشه مبتلا اولمق
مکرندن نجات بولدی کندی کندی یه دیدیکه بن بو رنکین خاکلره یعنی بو زایدن خلق اولنمش رنکین وملون صورتلره
همان خاك دون دیرم وبو فروعی دخی همان اصلی کبی عد ایلرم (زر واطلس واکسون نمی کویم من ازین اکسون رستم
یکسون جستم) زر واطلس واکسون دیمزم اکسون برکونه قماشدرکه بعضلر قتنده کخادیدکاریدر یعنی بونلرك
صورتنه باقوب ولون ونقشلرین کوروب بونلره کورندکاری کبی فریفته اولمزم زیرا بو جمله نقوش والوانك اصلی
ترابدر پس بن اطلس واکسوندن قورتلدم یکسونه صحرادم یکسون یکسان کبی بردوزیه دیمکدرکه بسیط ویکرنك
دیمکدن کنایت اولور ومراد عالم معنی جهان غیبدر یعنی بو اطلس واکسون قیدندن قورتلوب عالم بیچونه واصل
اولدم دیمك اولور (وآتیناه الحکم صبیا) نته کم حق تعالی یحیی پیغمبر علیه السلامك حقنده بر اول یحیا به صبی اولدیغی
حالده حکمت ویردك ونورانی بالکلیه حفظ ایلمك مرتبه سنه ایرکوردك بیوردی اهل تفسیر بو آیت کریمه نك
تفسیرنده بوکونه روایت ایلمشلردرکه یحیی پیغمبر علیه السلام اوچ یاشنده ایکن کودکان محله اکا دیدیلرکه ای یحیی
کل اویون اوینایلم پس اول حضرت صغر سننده انلره ما للعب خلقنا دیو جواب ویروب بو سوزده تنبیه اولور شول
سالخورده پیر صورت وطفل سیرت کسه لره که حق تعالی حضرتلری (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو
دیو کار دنیا ایچون خلق اولنمدق بلکه خدای تعالی یه عبادت ایچون خلق اولنمشزدر دیه مزلر اما حق تعالینك
حکمت ویردیکی وهدایت ایلدیکی صبیلر ما للعب خلقنا دیرلر نته کم بو شهزاده دخی بویله دیدی (ارشاد حق را مرور
سالها حاجت نیست وقدرت کن فیکون هیچ کس سخن قابلیت نکوید) زیرا حق تعالینك ارشاد وهدایتنه نیجه
یللر مرور ایتمکه حاجت یوقدر کن فیکونك قدرتنده هیچ برکسه قابلیت سوزنی سویلمز زیرا حق تعالینك ارادتنه
قابلیت لازم دکلدر حق تعالی که بر شیء مراد ایلیه کن بیوردقده اول شیء یکون اولور ووجود بولورکن ارادت الهیه دن
فیکون اول ارادتی قبول ایلیوب وجوده کلمکدن عبارت اولور (مثنوی) پادشاهی داشت یك برنا پسر) ظاهر وباطن
مزین از هنر * بر پادشاه بر یکت اوغل طوتردی ظاهر وباطنی هنردن مزین ایدی (مثنوی) خواب دید او کان پسر ناکه
بمرد * صافیٔ عالم بر آن شه کشت درد * اول پادشاه خواب کوردی که اول اوغلی ناکاه اولدی عالمك صافیسی اول
پادشاهك اوزرینه درد اولدی (مثنوی) خشك شد از تاب آتش مشك او * که نماند از تف آتش اشك او) آتشك حرارتندن
انك مشکی خشك اولدی که اول اتشك تف وتابندن انك اشکی قالمدی یعنی آتش غمك تاب وحرارتندن اول پادشاهك
مشك چشمی قوریدی که اول آتشك حرارتندن انك کوزینك یاشی قالمدی اکا بر مرتبه حرارت درون مستولی اولدیکه
اغلمغه مجالی اولمدی (م ی) انچنان پر شد ز دود ودرد شاه * که نمی یابد در وی راه آه * پادشاه ده دود ودرد درون انچلین
پر اولدیکه اول پادشاهه راه آه بولمدی یعنی پادشاه کندی پسرینك رؤیاده اولدیکنی کوروب انك دردینك
دخاندن درونی شول مرتبه طولدیکه آه ایلمك انك درونه یول بولمدی یعنی کمالیله بیخود اولدیغندن آه ایتمکه دخی
مجالی قالمدی نته کم برکسه زیاده مصیبت زده اولسه نه اغلمغه قادر اولور ونه آه ایتمکه مجالی قالور بلکه قورویوب
مبهوت ومدهوش اولور (مثنوی) خواست مردن قالبش بی کار شد * عمر مانده بود شه بیدار شد * اولمك دیلمکدن
انك قالبی بیکار اولدی مکر عمر قالمش ایدی وپاشاه بیدار اولدی یعنی اوغلونك موتی خیالندن بر مرتبه مضطر اولدیکه
اولمکه قریب وجسدی بیکار اولوب قوتسز قالدی لکن اجل یتمش وعمری قالمش ایدی پادشاه خوابدن بیدار اولدی

مصرع اوله بیکارشد بی قوت وبی طاقت شد معناسنه اولمق اقتضا قیلورومسبب سبب منزله سنه تنزیل اولنمش اولور (مثنوی) شادئ امد زبیداریش بیش * که ندیده بود اندر عمر خویش * بیدارلکدن اکا زیاده شادلك کلدی بومعنی بیش باء عربیله اولدیغی اورزه درباء فارسیله اولوب معنی بوبله اولسه هم جائزدر اول بادشاهك بیدارلکدن قتنه شادلك کلدی که کندینك عمرنده بو بخلین شادلك کورممش ایدی (مثنوی) که زشادی خواست هم فانی شدن پس مطوق آمد این جان وبدن * زیرا شادلکدن هم فانی اولمق استدی بو جان وبدن موت وفنا ایله وموت وفنانك اسبابی اولان احوالی متضادده ایله طوقلنمش اولدی اکر شادلك طوقی اولسون واکر غم طوقی اولسون ایکیسی بیله سبب موت اولور وجان وبدن بو احوال متضادده ایله برمرتبه مطوق ومقید اولمشدرکه اصلاندن خلاص اولمغه مجال یوقدر (مثنوی) ازدم غم می بمیرد این چراغ * وزدم شادی بمیرد اینت لاغ * درمیان این دومرك اوزنده است این مطوق شکل جای خنده است * بو چراغ غم دمندن سوینور وشادلك دمندن دخی سوینور اینته سکا لاغ ولطیفه اول جان وبدن ایکی مرکك اورته سنده زنده در بو مطوق شکل جای خنده دریعنی بو چراغ روح انسانی غم وغصه بادندن اولور کذلك شادی وسرور بادندن دخی اولور اینته سکا عجب لطیفه که شادلك حیات بخش اوله جق ایکن انك دخی افراطی مهلك اولور انسان بو ایکی مرکك اورته سنده زنده درکه بو ایکی مرکدن مراد بری غم وبری شادی وخنده در حد ذاتنده بو ایکی ضد سبب موت اولور بو ایکی سبب موت اولان حاللرك ما بیننده زنده اولمسی بو ایکی حالك مقید اولمسیله درهرقنغی طرف غالب اولسه البته مهلك اولمق مقرردر غمدن اولمك نیجه مشهور ایسه شادلکدن اولمك دخی مشهور اولمشدر پس بو مطوق شکل اولان جسم وجان خنده محلیدر وجای تعجبدر زیرا شادلك غمك ضدیدر غم مهلك اولدیغی تقدیرا وزره شادلك انك عکسنی ایدوب محیی اولمق کرك ایدی پس شادلك دخی مهلك اولنجه جای خنده ومحل تعجب اولور (مثنوی) شاه با خود کفت شادی را سبب * انچنان غم بود از تسبیب رب * چونکم اویانوب شاد اولدی کندویه دیدی بو شادلکه سبب انجلین غم اولدی حق تعالینك تسبیبندن یعنی چونکم بیدار اولوب بعد الغم کندی بی شاد ومسرور کوردکده کندی یه دیدیکه بو شادلکه سبب رب العالمینك انجلین غمی سبب قیلمسی اولدیکه اکثریا مسرور وشادلك سبب غمدر دیمشلر نته کم بو بیانی دیلر بو معنایی اثبات ایلمشلردر (بیت) شادبرانم که دل من غمیست * کامدن غم سبب خرمیست * ان مع العسر چو یسرش ققاست * شادبرآنم که کلام خداست (مثنوی) ای عجب یك چیز ازیك روی مرك * وان زیك روی دکر احیا وبرك * آن یکی نسبت بدان حالت هلاك * باز هم آن سوی دیکر امتساك * آن یکی نسبت بدان حالت عذاب * سوی دیکر آب صافی عذاب * ای عجب برشیء بریوزدن مرکدر واول برآخر یوزدن حیات ویریجی ویرکدر اول برشیء اول حالته نسبتله هلاکدر کیرواول غیری جانبنه نسبت امتساکدر یعنی حفظ ایدوب وحیات ویریجیدر اول برنسنه اول حالته نسبت عذابدر اول برجانبنه نسبت آب صافی وعذابدر عذاب عینك کسریله لذیذ وشیرین صو یه دیرلر یعنی ای مرد غافل بو عجیب وغریبدرکه برشیء بروجهدن سبب موت وفنا اولور واول برآخر وجهدن سبب حیات وقدرت اولور مثلا غم کبی که البته غمك وجودی شادلکه سبب اولور وبریوزدن دخی موت وهلاکه سبب اولور شادلك هم بویله در بریوزدن اکرچه انسانه حیات وقدرت ویرر امامن وجه اکر افراط اوزره اولورسه اول دخی مهلك اولور اول برشیء برحالته نسبتله هلاك کیرواول شیء برآخر جانبنه حفظ وحیات ایجوندر مثلا نفس موتده دخی بو معنا بولنور نته کم موت حالت دنیاویه یه وروح حیوانیه یه نسبت هلاکدر وحیات اخرویه یه وروح الهیه یه نسبت امتساکدر وکذلك مؤمنه نسبت حفظ وحمایت ایدیجیدر وکافر ومنافقه نسبت قهر وهلاك ایدیجیدر الحاصل بو دنیاده هرشیئه نظر ایلسك البته ایکی جانب طوترانك برجانبی بعض اشیایه نسبت ضرر وبعض اشیایه نسبت خیر ونفعدر اکثر احوال باطنی دخی بویله در مثلا غم وغصه وشادی وقبض وبسط وبونلر امثالی اولان آنلر ایکی جانب طوتمقدن خالی دکللردر پس اول برشیء اول حالته نسبت عذاب واول برغیری جانبه نسبت صافی لذیذ آب کبی اولمق مقرردر مثلا الموت تحفة المؤمن وراحة للفقراء) حدیثنك موجبنجه مؤمنه هدیه وفقرایه راحت اولوب مؤمن اولمینلره بلیه وفقیر اولمینلره زحمت اولدیغی کبی ودخی صبر وصلوة خاشع اولمینلره کبیره وثقیله اولوب وخاشعلر اوزره آسان وسبك اولدیغی کبی بو دنیاده باطنی عذاب وظاهری لذیذ آب کبی وبالعکس ظاهری عذاب وباطنی لذیذ کبی شیلر قتی چوقدر مثلا نقدر مشتهیات نفسانیه ومقتضیات جسمانیه وارایسه ظاهری لذیذ آب وباطنی الم وعذابدر نقدر عبادات شاقه وریاضات وطاعات مولمه وارایسه ظاهری عذاب وباطنی آب صافی وعذاب کبیدر اکثر اهل دنیا واصحاب نفاق بو طاعات وعباداتك عذاب اولدیغی ومشقت ویردیکی جانبی کوروب رحمت الهیه ونعمت ربانیه اولدیغی جانبنه

بجه

بجه مزلر ورحمت حق جانبنه اولان بابی آچه مزلر نته کم یوم قیامتده مؤمنلرله منافقلرك ما بیننده برسور معنوی ضرب اولنه که انك بربابی اوله ظاهری قبل عذابدن اوله وباطننده رحمت اوله کما قال الله تعالی فی سورة الحدید (فضرب بینهم بسور له باب باطنه فیه الرحمة وظاهره من قبله العذاب) اول دیوارك باطنی طرفنده مؤمنلر نعمت وراحتده اوله لر وظاهری طرفنده منافقلر عذاب ونقمتده قاله لر منافقلر اول حاجز اولان سورك بابندن ایچرو بقه لر مؤمنلری ذوق وصفاده کوره لر وتعجب قیله لر مؤمنلر هم اول بابدن خارج سوره نظر ایده لر منافقلری عذاب وبلاده کوروب تعجب قیله لر احوال اخرویه عارف اولنلره نسبت هم بو دنیاده مشاهده اولنورکه اهل کفر ومعصیت طاعت وعبادتك وفقر وریاضتك ظاهرینه باقوب بونلره عذاب کورنمشدر اما اهل محبت واصحاب طریقت اولنلرانك باطننده اولان نعمت وراحته نظر ایدوب باب طاعتدن باطن سمتنه داخل اولوب انده ذوق وصفالر بولمشلردر پس برحالتك برجانبه نسبت کمال اولمسی وبرجانبه نسبت نقصان ووبال اولمنك تعریفنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) شادئ تن سوی دنیاوی کمال * سوی روز عاقبت نقص وزوال * مثلا تنك شادلکی دنیایه منسوب اولان جانبه نسبت کمالدر لکن عاقبت کونی جانبنه نسبت نقص وزوالدر یعنی جسمك شاد اولمسی وراحتلره اشتغال قیلمسی اکرچه دنیا جانبنه نسبت عین کمالدر ولکن یوم آخرت جانبنه نسبت نقصان وزوالدر زیرا تن شاد اولدقجه وراحت بولدقجه آخرتی اونودور وطاعات وعباداتی ترك ایدوب کندی حظنه مشغول اولور پس اول شادلك آخرته نسبت غم واول کمال یوم عاقبته نسبت نقصان وزوال اولور (مثنوی) خنده را در خواب هم تعبیر خوان * کریه کوید با دریغ واندهان نته کم تعبیر خوان اولان کمسه خوابده اولان خنده یی دریغ واندوهلر ایله کریه دیریعنی برکمسه منامنده کولسه معبر اولان کمسه انی عکسنه تعبیر ایدوب دریغ واندوهلر ایله اول خنده بیدارلق حالنده کریه وزاری اولور دیر (مثنوی) کریه را در خواب شادی وفرح * هست در تعبیر ای صاحب مرح * وکذلك خوابده اولان کریه یه دخی شادی وفرح ای صاحب مرح تعبیرده واردر یعنی خوابده اولان بکایه ای راحت صاحبی وقت تعبیرده شادی وفرح دینلمك واردر (ع) خوابده اغلین ای دل اویتوب کاسه کرك) مصرعی بو معنایی تعبیر ایلر بو دنیا (الدنیا کحلم النائم) حدیثنك موجبنجه نائمك کوردیکی صور خیالیه کبیدر معبرلر اکثر رؤیایی عکسنه تعبیر ایدرلر پس برکمسه بو دنیاده چوق کولسه آخرتده اغلرسن دیرلر وبو دنیاده چوق اغلیوب غمناك اولسه آخرتده شاد وفرحناك اولورسن دیو تعبیر ایدرلر پس ینه قصه یه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) شاه اندیشید کین غم خود کذشت * لیك جان از جنس این بدظن کذشت * پس شاه اندیشه ایلدی کندی قلبندن بویله دیوکه بو غم خود کچدی لیکن جان بو جنس واقعه دن بدکمان اولدی یعنی بو جنس واقعه دن جانمه خوف کلوب جانم بو خصوصده سوء ظن ایدیجی اولدی بلکه کوردیکم واقعه چوق کچمیوب ظهوره کله واوغلم مرده اوله دیدی (مثنوی) وررسد خاری چنین اندر قدم * که رود کل یادکاری بایدم * واکر بو انجلین خار قدمه ایریشه یعنی خار کبی اولان مرك فرزند اجیسی اکر بنم جانم آیاغنه ایریشه وبنی مجروح وخسته خاطر ایلیه که کل کیده بکا بریادکار کرکدر یعنی کل کبی اولان اوغلم دنیایی ترك ایده بکا اندن بریادکار کرکدرکه مراد اول فرزندیدر (مثنوی) چشم زخمی زین مبادا که رسد * یادکاری بایدم کر او رود * بو قبیلدن اولمیه که بر زخمك کوزی ایریشه اکر اول کیده بکا بریادکار کرکدر مصرع اولده چشم زخمه مضاف در استعاره تخییلیه قاعده سی اوزره زخمی برشخص منزله سنه تنزیل ایدوب اکا چشمی اسناد ایلمشلردر ومعنی برموت ولد قبیلندن اولان زخملردن اولمیه که برزخمك کوزی بکا ایریشه واوغلمك کتمسیله بنی مجروح وزخمناك ایلیه اکر اول کیدرسه بکا انك یرنه بریادکار کرکدرتا قلبم انکله انسیت قیله دیدی ومصرع اوله اولمیه که بوندن برچشم زخمی ایریشه دیو معنی ویرمك برنده دکلدر اکر بو معنی مراد اولسیدی زخم چشمی زین مبادا که رسد دینلوردی بوخود بویله دکلدر پس معنی تعبیر اولندیغی اوزره اولمقدرکه تحریر اولندی (مثنوی) چون فنا راشد سبب بی منتها * پس کدامین راه را بندیم ما * چونکم فنایه سبب بی منتها اولدی پس برقنغی یولی بغلیه لم یعنی چونکه موت وفنانك اسبابی نهایتسزدر پس برموتك قنغی یولنی سد ایلیه وزتاکم برموت فنا کلیوب اندن خلاص اوله وز (مثنوی) صد دریچه ودر سوی مرك لدیغ * می کند اندر کشادن ژیغ ژیغ * ژیغ ژیغ تلخ آن درهای مرك * نشنود کوش حریص از حرص برك * یوز دریچه ویوز در مرك لدیغ جانبنه اچلمق وقتنده ژیغ ژیغ ایدیلر لدیغ صوقیجی واصریجی معناسنه در ژیغ ژیغ غجر غجر معناسنه درکه قپو ودریچه اچلدقده انلردن برصدا ظاهر اولورکه اکا ژیغ ژیغ دینور اول مرك قپولرینك تلخ اولان غجر دیلرنی وصدالرنی حریصك قولغی ایشتمز حرص برکدن اوتری خلاصه کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه مار وعقرب کبی صوقیجی واصریجی اولان موتك

جانبنه نیجه بوزدریچه واتواب اچلق وقننده تجردار وصدا ایلر اول موت قپولرینك تلخ اولان تجردیلرنی وصدالرنی
حریصك کوشی ازیغه وقدرت وقوتنه حریص ومحب اولدیغندن اوتری ایشتمز وکورمز نته‌کم (حبك الشیء یعمی
ویصم) بیورلمشدر پس موت قپولرینك صدالرنی تفسیر ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) ازسوی تن
دردها بانك درست * وزسوی خصمان جفا بانك درست * تن جانبندن اولان دردلر قپو صداسیدر وخصملر
جانبندن جفادخی بانکدر یعنی مثلاتن طرفندن هرنه قدر دردلر ومرضلر ظهور ایدرسه موت قپوسنك
صداسیدر وخصملر طرفندن هرنه قدر اذا وجفا صدور ایدرسه کذلك باب موتك صداسیدر اکر کوش وهوشك
وار ایسه اول قپوسنك صداسنی بدنکه بردرد والم کلدککده ایشیدرسن واکاکوره تدارك ایدرسن (مثنوی)
جان وسر برخوان دمی فهرست طب * نارعلتها نظرکن ملتهب * ای جان وسر بردم کتب طبك فهرستنی
اوقو ملتهب ومحرق اولان علتلرك نارنه نظر ایله ملتهب یالکنجی معناسنه در بونده محرق ومهلك معناسی وریلور
یعنی ای بنم جان وسرم برزمان طب کتابلرینك اوائلنده اجمال اوزره یازیلان امراض وعللك بابلرنی اوقو محرق اولان
علتلر نارنه نظر ایله کورکه اول علتك هر بری انسانك وجودنی نیجه یقر وآدمینك بدننی نه کونه ییقر بو بیت بعض
نسخه‌ده واقع اولمشدر (مثنوی) هین برو بر خوان کتاب طب را * تا شماری یك بینی رنجها * معناسی اکاه اول یوری طب
کتابلرنی اوقو تاکه قوملر عددنجه رنجلر کوره سن دیمك اولور (مثنوی) زان همه غرها درین خانه رهست) هردوکامی
پرز کژدمها چهست * اول دوکامی غرلردن بوجانبه یول واردر هر برایکی آدیم یرده عقربلردن طولو قیو واردر غرغین
معجمه‌نك ضمه‌سیله دبه‌یه دیرلر بونده مرض معناسنه استعاره اولنمشدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول دوکامی
مرضلردن بوخانه وجود انسانه یول واردر هر برایکی ادیمده عقرب کبی رنج وبلالردن طلو قیولر واردر مقصود هیچ
برادیم یوقدرکه انده نیجه بیك رنج وبلا اولمیه بوجهانك هر کوشه‌سی رنج وبلا وجفا واذا ایله طلودر دیمك اولور بعض
شارحلر غرضمی غین معجمه‌نك وزاء معجمه‌نك سکونیله بونده ترك طائفه‌سندن برقومدرکه غارتکرلردر دیمشلردر
اکرچه اول اولان لغتلرده بولنور ایسه بو دخی معنا اولور غین معجمه ایله ترك طائفه‌سندن برغارتکر طائفه اولدیغی
لغتلرده ثابت اولمشدر لکن مثنوینك بومحلنده نسخه‌لرده غرراء مهمله ایله واقع اولمشدر پس غرد به معناسنه اولوب
بوراده مرض معناسنه استعمال اولنسه ممکندر (مثنوی) بادتندست وچراغان ابتری * زوبکیرانم چراغ دیکری
مثلا باد تنددر وبنم اوغلم برچراغ ابتردر اندن برآخر چراغ طوتدیره‌یم یعنی اجل وفنا باد تند کبیدر وبنم اوغلم ابتر چراغ
کبیدر بادمرکاه اول چراغ روحم سوینزدن اول واولمزدن مقدم انك وجودندن برآخر چراغ شعله لندیره‌یم
یعنی آنی اولندیره‌یم واندن بر ولد ظهور ایلسون انکه قلبمی اکاندیره‌یم دیدی (مثنوی) تابود کز هر دویك کافی
شود * کر بادان یك چراغ ازجا رود * تا اوله که هر ایکیدن بری کافی اوله اکر باد هوا ایله اول برچراغ برندن کیده
یعنی اوغلمدن واوغلك اوغلندن شوایکیسندن بری بولایکه کافی اوله اکر بادموتله اول برچراغ برندن کیده برآخری
انك قائم مقامی اولوب بکاکافی اوله دیدی (مثنوی) همچو عارف کز تن ناقص چراغ * شمع دل افروخت ازبهر فراغ)
تاکه روزی این بمیرد ناکهان (پیش چشم خود نهد او شمع جان) عارف کبی ناقص چراغ اولان تندن فراغ وحضوردن
اوتری جان ودل شمعنی شعله‌لندردی تاکه برکون اوله که بوتن چراغی سو ینه کندینك چشمی اوکنده اول عارفه جان
شمعنی قویه وانکله منور اولوب اسوده اوله یعنی پادشاه کندی کندی‌یه دیدیکه اجل باد تند کبیدر واوغلم برچراغ
ابتر کبیدر آنك وجودندن برآخر چراغ شعله لندیره‌یم عارف کبی که ناقص چراغ اولان تنندن وآخر وعاقبتی مقطوع
اولان بدنندن کوکل شمعنی کمال فراغتدن وغایت استراحتدن اوتری کسب علوم ومعارف ایتمکله شعله‌لندردی
تاکم برکون اوله که بوناقص چراغ اولان تن اوله وآنك حیاتی منقطع اوله اول عارف جان شمعنی کندی حضورنه قویه
وانکله ابدی وسرمدی منور اولوب راحت بوله (یسعی نورهم بین ایدیهم) آیتنك حسبنجه آنك نوری هم کندی اوکنده
سعی قیله وظلمات قیامتی دفع ایلیه (مثنوی) اونکرد این فهم پس داد ازغرر * شمع فانی را بفانی دکر * اول پادشاه
بونی فهم ایلدی پس غرور وغفلتدن فانی اولان شمع تننی دیکر فانی اولان شمعی منور ایلمکه بذل ایلدی سرورمزی
فهم ایلدیکندن پس غرور وغفلتدن نسلم منقرض اولمسون وسلطنتمه آخرکسه تعرض قیلمسون دیو فانی اولان
اوغلنك شمع وجودنی اول برآخر فانی اولان شمعه وردی بومعنی دخی جائزدرکه دینه پس غرور وغفلتدن کندینك
فانی اولان حیات شمعنی برآخر فانی اولان شمعه ویردیکه مراد کندی اوغلیدر حاصل کلام عارفلر بدنلرنی جان
ودللرنی تعمیر وتنویر ایلمك بابنده بذل وخرج ایلیوب جان ودللرنی ابدی نورانی قیلوب سرمدی سعادت
بولدقلری کبی اول پادشاه بومعنایی فهم ایتمیوب غرور وغفلتندن کندی حیات عمرنی فانی اولان اولاد محبتنه

ومنقرض

ومنقرض اولان دنیا دولتنه بذل وصرف ایلیوب نسلنك منقطع اولمسنك خوفندن اوتری کندی فرزندنی تزویج
ایتمکه واکا عروس کتوروب دوکونلر قیلمغه مشغول ومقید اولدی (عروس آوردن پادشاه فرزند خودرا
ازخوف انقطاع نسل (مثنوی) پس عروسی خواست باید بهر او * تا نماید زین تزوج نسل او * پادشاه کندیسنه
دیدیکه چونکم اوغلم اولمك ونسلم منقرض اولمق خوفی دروغه دوشدی پس اندن اوتری برعروس استمك کرك
تاکم بوتزوجدن نسل یوزکوستره یعنی فرزندمی تزویج ایلمکدن بولایکه برنسل یوزکوستروب اندن برولد ظهوره کلوب
نسلم منقرض اولمیه دیدی (مثنوی) کررود سوی فنا این باز باز * فرخ او کردد زبعد باز باز) اکر بوباز کیروفنا جانبنه
کیده آنك یاوروسی بازدنصکره باز اوله مصرع اولده اولان اولکی باز طوغان معناسنه ایکنجی باز کیرو معناسنه‌در
مصرع ثانیده اولان ایکی باز یله طوغان معناسنه‌در یعنی اکر بوبنم بازکبی اولان اوغلم فنا جانبنه کیده
کیرو انك یاوروسی اندنصکره بازکبی اوله وبوعالمده نیجه صید وشکار قیله دیدی (مثنوی) صورت این باز کر زینجا رود
معنی او در ولد باقی بود) بهر این فرمود آن شاه نبیه * مصطفی که الولد سر ابیه * بوبازك صورتی اکر بورادن کیده آنك
سر ومعناسی ولدده باقی اوله اول آکاه وخبردار اولان شاه بوندن اوتری بیوردی یعنی مصطفی علیه السلام
حضرتلریکه الولد سر ابیه نبیه آکاه معناسنه اولمقده جائزدر وشریف ومشهور اولمق هم جائز اولور یعنی پادشاه
دیدیکه اکر بوطوغان کبی اولان اوغلمك صورتی بوعالمدن کیده ودار آخرته انتقال ایده آنك معناسی کندی ولدنده باقی
اولور بومعنایی اثبات ایلمکدن اوتری اول شریف ومشهور اولان پادشاه یعنی حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
الولد سر ابیه بیوردی معنی اوغل باباسنك سریدر دیمك اولور یعنی فرزند برسر ومعنادرکه پدرینك وجودندن
حاصل اولدی وظهوره کلدی وینه اکا دلالت ایدر ولد پدرینك نه جهتدن سر ومعناسی اولدیغنی ایضاح وتفهیم
ایلمکدن اوتری بوبیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) بهر این معنی همه خلق از شغف * می بیاموزند طفلانرا حرف
تا بماند آن معانی در جهان) چون شود آن قالب ایشان نهان) بومعنادن اوتری دوکلی خلق شغف ومحبتلرندن اطفاله
حرفتلرنی تعلیم ایدرلر تاکم اول معانی جهانده قاله چونکه انلرك قالبی وجسدلری نهان اوله یعنی ولد پدرینك سری
اولدیغی وآنك بعد الانتقال مقامنه طوردیغی معنادن اوتری دوکلی خلق کثرت محبتلرندن اطفاله کندی صنعتلرین
اوکره دیرلر اکر پدرلر کندی اوغللرینه اوکرتمسی اولسون واکر استادلر برآخر کسه‌نك اولادینه اوکرتمسی اولسون زیرا
ولد ایکی قسمدر بری صوری وبری معنوی اب دخی ایکی قسمدر بری صوری وبری معنویدر (خیر الابوین من علمك)
حدیثنك مقتضاسنجه خیرلو اب استاد اولور پس اکر اب صوری واکر اب معنوی کندی صنعتلرنی ومعرفتلرنی اطفاله
تعلیم ایدرلر تاکم اول کندی وجودلرنده مضمر ومکتتم اولان معانی شاکردلرینك وجودلرینه سرایت ایدوب انلرك
وجودی واسطه‌سیله جهانده قاله چونکم اول ابا واستادلرك قوالبی بوعالمدن نهان وانلرك وجودنده اولان معانی
واسرار اولاد صوری ویا اولاد معنویلرینك وجودلرنده ظهوره کلور اول ولدلر بابالرینك سری اوله (الولد سر ابیه حدیث
شریفنك معنای لطیفی بودر بوتعریف اوزره چوق ولد اولورکه کندی پدرینك انجق جسد اعتباریله سر ومعناسی
اولور اما صنعت ومعرفت اعتباریله اب معنویسی اولان استادینك سر ومعناسی اولور (مثنوی) حق بحکمت
حرصشان دادست جد * بهر رشد هر صغیر مستعد * حق تعالی حکمتله انلرك حرصنه جد ویرمشدر بومعنی دخی
جائزدر حق حکمتله انلره جد له حرص ویرمشدر هر مستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری بوتقدیر اوزره جد سعی
واقدام معناسنه اولور اما ضدی اولوب حق تعالی حضرتلری بونلره حرصی حکمتله جد ویرمشدر دینسه دخی
جائز اولور یعنی بونلرك هر مستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حریص اولملری عبث دکلدرکه حق تعالی بوحرصی بونلره
حکمتله جد ونیکو ویرمشدر دیمك اولور وخلاصه کلام بویله دیمك اولورکه حق سبحانه وتعالی بوآبا واستاذلك
حرصلرینه جد واقدام ویردی هر قابل ومستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حتی بونلر قابل اولان طفلك تعلیمنه
حریص اولورلر وسعی واقدام قیلورلر بز کندیدنصکره اولادیمز بریمزده قالسون وبزم سر ومعنیمز اولوب بزه خیر دعالر
قیلسون واحوال عالم انك وجودیله منتظم اولسون پس بونلرك بوحرصی هزل وبیهوده اولمز بلکه نیجه حکمتی ومصلحتی
متضمن اولور (مثنوی) من هم از بهر دوام نسل خویش * جفت خواهم پور خودرا خوب کیش) بن هم کندی نسلمك
دوامندن اوتری کندی پوریمه خوب مذهبلو جفت استرم کیش مذهبه دیرلر وبعض محلده طبیعت وعادت معنالرینه
هم استعمال ایدرلر یعنی پادشاه دیدیکه چونکم هر کس کندی وجودنده اولان صنعت ومعناسنك جهانده قالمسندن
اوتری اولادلرینه تعلیمه حریص اولور بن دخی کندی عرق ونسلمك بوجهانده دائم وباقی اولمسندن اوتری کندی
فرزندمه خوب مذهبلو ومحبوب مشربلو جفت استرم تاکم انلرك ازواجندن برولد ظهوره کله وخیر خلف اولوب

امور سلطنتی اجرا قیله دیدی (م ی) دختری خواهم زنسل صالحی * نی زنسل پادشاهی طالحی * برصالح کسه نك
نسلندن بر دختر استرم بر طالح پادشاهك نسلندن دکل طالح فاسقه دیرلر بعض نسخه ده طالح بنه کالح واقع
اولمشدر کالح عبوس الوجه وا کشی یوزلو کسه یه دیرلر یعنی بن اوغلمه برصالح کسه نك نسلندن بر دختر استرم
فاسق وعبوس الوجه اولان پادشاهك نسلندن استمزم دیدی (مثنوی) شاه خود این صالحست ازاده اوست *
نه اسیر حرص فرجست وکلوست) شاه خود بو صالحدرکه ازاد اودر حرصك وفرجك وکلونك اسیری دکلدر یعنی شاه
فی الحقیقه اول صالحدرکه شهوات نفسانیه دن وقیود جسمانیه دن حرا اولمش ونجات بولمشدر عبد الحرص وعبد
الفرج وعبد البطن دکلدرکه پیغمبر علیه السلام تعس عبد فرجه تعس عبد بطنه دیو اویله کسه لر حقنده بددعا ایلمشدر
بلکه بونلر تحت الاطمار اولان ملوکدر وبی خدم وبی حشم اولان اصحاب سلوکدر (مثنوی) مر اسیرانرا لقب
کردند شاه * عکس چون کافور نام آن سیاه * لکن بو خلق عالم جهل وغفلتلرندن اسیرلره شاه دیو لقب ایلدیلر
بازکونه اول سیاه عربك نامنی کافور دیدکلری کبی یعنی بو خلق اسیر فرج وکلو اولان امیرلره شاه دیو عکسنه لقب
ایلدیلر نته کم سیاه عربك نامنی کافور دیدکلری کبی کافور بیاض عرب سیاه در پس ضدیله تسمیه ایلمش اولورلر (م ی)
شد مفازه بادیهٔ خونخوار نام * نیك بخت آن پیس را کو یند عام * خونخوار وخطرناك بادیه نك نامی مفازه
اولدی کذلك عوام اول پیس وخسیسه نیك بخت دیرلر مفازه محل فوز ونجاته دیرلر پیس با، فارسیله ابرصه دیرلر
بوراده دنی وخسیس معناسنه استعاره اولنمشدر پس معنی بویله دیمك اولورکه هولناك وخطرناك اولان بادیه نك
نامی مفازه اولدی بادیهٔ خونخوار خود محل هلاك ده وبوار در پس اکا مفازه دیو نام اولندیغی ضدیله تسمیه
اولنمشدر وکذلك عوام ایچی آلاجه بر خسیسه نیك بخت وصاحب دولت دیو نام ویررلر بودخی سیاهه کافور وبادیهٔ
خونخواره یه مفازه دینلمسی قبیلندندر (م ی) بر اسیر شهوت وخشم وامل * بر نوشته میر یا صدر اجل * آن اسیران
اجل را عام داد * نام امیران اجل اندر بلاد * شهوتك وخشم واملك اسیری اوزره عوام میر یا صدر اجل لقبن
یازمشدر اول موت واجلك اسیرلرینه عوام ویردی بلاد ایچره امیران اجل دیو نام صدر اجل صدر اعظم دیمکدر
امیران اجل دخی امیران اعظم دیمکدر ومعنی بویله دیمك اولورکه یعنی شهوتك وحرص واملك اسیری اولان
طائفه یه عوام امیر دیمك ویاخود صدر اعظم ومشیر مفخم حضرتلری دیو اقب ویرمك نامنی یازمشلر وآنلره بوکونه
الفاظله تعظیم قیلمشلردر اول موت واجل کونینك اسیرلرینه وفقیرلرینه عوام کالهوام بلاد وممالك ایچره امیران
اجل وارباب نعم ودول دیو نام ویرمشلردر عوامك بو طائفه یه بوکونه نام ویرملری عند اهل الحقیقة معکوسدر
حد ذاتنده بونلر بو القاب واسامینك لایق دکللردر بوکونه القاب واسامینك لایق اولان ومظهر ومسماسی اولان
صاحب دولتلر خشم وغضب وحیل ودغل قیدلرندن خلاص اولان کسه لردرکه صورتا اسیر اولسون وکرکسه
امیر اولسون اکر بو صفت حمیده ایله موصوف اولان کسه لر اولورسه خود نور علی نور اولور واکر اسیر اولورسه
صورتا معنا امیر اولور (مثنوی) صدر خواندش که در صف نعال * جان او پستست یعنی جاه ومال * عوام اول
کسه یه صدر اوقورلرکه صف نعالده آنك جانی پستدر یعنی جاه ومال صدر بونده مرتبهٔ اعلا صاحبی دیمکدر نعال
نعلك جمعیدر پابوجه وبشمغه دیرلر صف نعال پابوج وبشمق چقاردقلری یره دیرلر یعنی حرف تفسیردر جاه ومال
مصرع اولده اولان صف نعالی تفسیر اولور واندن بدل اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه عوام بو اسیران فرج
وکلویه ومقیدان زنجیر خشم وغلویه صاحب صدر اوقورلر حال بوکه صف نعالده یعنی جاه ومال مرتبه سنده آنك
جانی پست وسفلیدر اصحاب مقاماته نسبت بو دنیانك منصب ومالی صف نعال کبیدر وبو منصب ومال محبتنده
اولان طائفه صف نعالده اوتورن کسه لر کبیدر پس صف نعالده اوتورن وجای سفلی اولان کسنه لره صاحب
صدر دیمك جهل وغفلتدن ناشی اولور وعند اهل الحقیقة استهزا وتمسخر قیلمق قبیلندن اولور معلوم اوله (مثنوی)
شاه چون با زاهد خویشی گزید * این خبر در گوش خاتونان رسید * الحاصل پادشاه چونکم بر زاهد ایله
خصملق اختیار ایلدی بو خبر خاتونلرك قولغنه ایرشدی یعنی اول پادشاهك چونکم صالحه وصلاحه میلی
وارایدی وآخرتی دنیادن یك یلوب انك اهلی سونلردن بر عابد وزاهد کسه ایله خصم اولمغی اختیار ایلدی انك دختر
پاکیزه سرشتنی کندی اوغلنه نکاح ایلمکه نیت وعزیمت ایلدی بو خبر کندی حرمنده اولان خاتونلرك کوشنه
ایرشدی پس عقللرینك نقصانندن پادشاهه اعتراض ایلیوب توبیخ ایلدیلر نته کم بو بیانده بیورورلر (اختیار کردن
پادشاه دختر درویش زاهدی را جهت پسر واعتراض کردن اهل پرده وننك داشتن ایشان از پیوندی درویش
(مثنوی) مادر شهزاده گفت از نقص عقل * شرط کفویت بود در عقل نقل * شاهزاده نك مادری عقلنك

نقصانندن پادشاهه اعتراض ایدوب دیدی عقلده ونقلده کفویت شرطدر برکسه کفوی اولمینی تزویج
اینسه لازم کلدکده شرعا انك تفریقی جائز اولور وعند العقلا دخی مناسب اولمز شول ایکی قنادلو قبو یه دونرکه انك
بر قنادی آغاجدن وبر قنادی دخی بر حقیر آغاجدن اوله (مثنوی) تو زشح وبخل خواهی وزدها * تا ببندی
پور ما را بر گدا * سن شح وبخلکدن وذکاوت وظرافتکدن تا بزم اوغلمزی کدا اوزره بغلمق استرسن شح زیاده بخله
دیرلر بخل یا اکا عطف تفسیر کبی اولور ویاخود بو ایکیسنه بویله محللرده الفاظ مترادفه دینور دها ذکاوته
دیرلر بونده ظرافت معناسی مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول خاتونلر پادشاهی تعییب وتعییر ایلدیلر
وبالمواجهه اکا بویله دیو سویلدیلرکه سن بخل وخستکدن وظرافتکدن مال خرج ایلمك استیوب بر فقیر وکدایه
بزم شاهزاده مزی تعلیق ایلمك استرسن بزم بو کار ضامن بوقدر دیدیلر (مثنوی) گفت صالح را گدا گفتن خطاست
کو غنی القلب از داد خداست * در قناعت می گریزد از تقی * نه از لئیمی وکسل همچون گدا * پادشاه انلره دیدیکه
مرد صالحه کدا دیمك خطادر زیرا حق تعالینك فیض وعطاسندن غنی القلبدر اول مرد صالح تقواسندن قناعته
قاچر کدا کبی لئیملکندن وکسلندن دکلدر یعنی پادشاه اول ناقصات العقله نصیحت ایتمك طریقیله بویله دیدیکه
برصالح کسه یه کدا دیمك خطادرسن صالح اولان کسه یه نیجه فقیر وکدا دیرسن که او حق تعالینك فیض
وعطاسندن غنی القلب اولمشدر اصل غنی خود غنی القلب اولندر کثرت متاع وقماشه مالك اولان حریص غنی دکلدر
(کما قال علیه السلام لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس (وقال علی کرم الله وجهه (بیت) فقیر کل
ذی حرص) غنی کل من یقنع) اول غنی القلب اولان صالح پرهیزکارلغندن قلت معیشته وقناعته التجا ایلرکه
القناعة کنز لا یفنی دردنی طبیعت اولدیغندن ودنیانك اموالنی کسب ایلمکده کسلی اولدیغندن اوتری دکلدر
نته کم صورتا کدا اولان دیلنجیلرك فقیر اولمسی ورزق ومالدن بی بهره قالمسی کسللرندندر ولئیملکلرندندر پس مال
قازنمغه قادر اولمیوب ضرورتله فقیر وکدا اولورلر اما صالح اولنلر کمال ورعلرندن جمع امواله سعی ایتمکی ترك قیلورلر
پس بونلرله کدالرك مابیننده نه مناسبت اولور بونلر ظاهرا کدا ایسه لر باطنده اهل غنادررلر (مثنوی) قلتی کان
از قناعت وز نقاست * آن ز فقر وقلت دونان جداست * اول فقر وقلت که اول قناعت وتقوادندر اول فقر وقلت
دونلرك فقر وقلتندن جدادر یعنی بو ایکیسنك مابیننده عظیم فرق واردر (مثنوی) حبهٔ آن گر بیابد سر نهد * وین ز گنج
زر بهمت مینهد * زیرا بر حبه یی اول لئیم وکدا بوله باش قور بو کنج وزردن همتله صبر ایدر یعنی لئیم وکدانك حالی
بودرکه اکر بر اقجه یی بولسه سرفرو ایلر وبو مرد صالحك شانی اولدرکه التون خزینه سندن همتی واسطه سیله
صبر ایدوب خلاص اولور ودنیادن استغنا قیلور (مثنوی) شه که او از حرص قصد هر حرام * میکند او را گدا گوید همام
بر شاه که اول شاه حرصندن هر حرامه قصد ایلر اکا همام اولنلر کدا دیرلر (کما قال علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه
فقیر کل ذی حرص (غنی کل من یقنع همام اولو کسه یه دیرلر (مثنوی) گفت کو شهر وقلاع او را جهیز * یا نثار گوهر
ودینار ریز * مادر شهزاده پادشاهدن چونکم بو سوزلری اشتدی انك حقیقتنی فهم ایتمیوب عقلك نقصانندن
دیدی اول صالح دیدیکك کسه نك جهازی وشهر وقلعه لری قنی یاخود کوهر نثار ایلمك ودینار دوکمك یعنی اول
زاهد دیدیکك کسه نك شهرلری وقلعه لری وجهیز ویرمك اقتدارلری قنی ویاخود کوهر نثار ایدوب دینار دوکمکه وسعی
قنی آنك خود جهیز ویرمکه وکوهر ودینار نثار ایلمکه قدرتی یوقدر (مثنوی) گفت رو هر که غم دین بر گزید *
باقی غمها خدا از وی برید * پادشاه اکا جواب ویروب ایتدی یوری بویله سویلمه هر کیمکه دین غمنی اختیار ایلدی غملرك
غیریسنی خدای تعالی اندن قطع ایلدی وجمیع مؤنتنی وامورنی کوردی وکفایت ایلدی (کما قال علیه السلام
من جعل الهموم هما واحدا وقاه الله سائر همومه (مثنوی) غالب آمد شاه دادش دختری * از نژاد صالح خوش
کوهری * الحاصل پادشاه زنه غالب کلدی واول شاهزاده یه بر دختر ویردی بر خوش جوهر صالحك اصلندن نژاد
نونك فتحیله بونده اصل معناسنه در یعنی حسیب ونسیب اولان بر صالحك عرقی پاکندن اول شاهزاده یه بر لطیف
دختر الیویردی (مثنوی) در ملاحت خود نظیر خود نداشت * چهره اش تابانتر از خورشید چاشت * اول دختر
بر مرتبه ملیحه ایدیکه ملاحتده خودکندینك نظرنی طوتمدی انك چهره سی قوشلق کونشندن تابانتر ایدی
(مثنوی) حسن دختر این خصالش آنچنان * کز نکویی می نگنجد در بیان * دخترك حسنی بو ایدیکه دیدك وانك
خصالی انجلین که اولکدن بیانه صغمز یعنی بر مرتبه حسن خصال صاحبی ایدیکه اکر تعبیر وبیان اولنسه بیانه
صغمز ومقاله کلمزدی (مثنوی) صید دین کن تا رسد اندر تبع * حسن ومال وجاه بخت منتفع * آخرت قطار اشتردان
بملك * در تبع دنیاش همچون پشم وپشك * پشم بکزین شتر نبود ترا * ور بود اشتر چه قیمت پشم را * پس ای مؤمن

وعاقل اكر دانشك وارايسه دينى صيد ايله يعنى ايرشه حسن ومال وجاه ومنتفع به اولان بخت يعنى نجن تأهل ايلمك مراد ايلسك سن دينداراولنى صيد ايله تا اكا تبعيتله حسن حال وجاه وانتفاع اولنان بخت سكا واصل اوله زيرا بو جمله يى دينك طفيليدر همانكه دين حاصل اوله بو جمله سى اكا تبعيتله كلور ولهذا (ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) آيت كريمه سنده حضرت على كرم الله وجهه الحسنة فى الدنيا المرأة الصالحة والحسنة فى الآخرة الزوجة المطهرة) بيورمشلردر مثلا ملك آخرتى اشترقطارى ييل دنيا اكا تبعيه پشم وپشك كبيدر يعنى نجن برقطار دوه يه مالك اولسك انلرك بوكارى وقفلرى تبعيه يله دراما بر دوه نك پشمنه مالك اولسك اندن دوه يه مالك اولمق لازم كلمز پس آخرتى ملك ايلمك خصوصنده بومثلى معلوم ايله اكر آخرته ودينداراولغه مالك اولدكسه دنيا اكا تابعدر سندن منفك اولمز اما دنيايه مالك اولدكسه اندن آخرته مالك اولمق لازم كلمز مثلا پشمى اختيار ايليه سن شترسنك اولمزوا كرشترسنك اوله پشمك نه قيمتى اولور يعنى سنكه دين وآخرتى قبول ايليه سن دنياسنك قتنكده نه قيمت طوترونه شئ اولور (قل متاع الدنيا قليل) موجبنجه اقل قليل برمتاع اولور حتى جناح بعوضه قدر چشم شهودكده انك قيمتى قالمزاما دنيايى قبول ايلسك آخرت سنكچون اولمز پس عاقل ايسك كسب دين ايله تا دنيايى دخى بوله سن واهل عنادن اوله سن (مثنوى) چون برامد اين نكاح آن شاه را * با نژاد صالحان بى مرا * چونكم بونكاح اول پادشاهه كلدى بى مرا اولان صالحلرك اصليله يعنى بى عنادو بى جدال اولان صلحانك اصل وعرقيله نكاح ايلمك اول شاهه حاصل اولدى وظهوره كلدى (مثنوى) از قضا كمپيركى جادو كه بود * عاشق شهزادهٔ با حسن وجود * قضاء الهيدن بركمپيرك جادو كه وار ايدى حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده نك عاشقى يعنى قضاء الهيدن برزشت جادو قارى حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده نك عاشقى اولمش ايدى (مثنوى) جادوى كردش عجوزه كابلى * كه بردزان رشك سحر بابلى * كابله منسوب اولان عجوزه اول شهزاده يه ساحرلك ايلديكه سحر بابلى اندن رشك ايلتور كه كابلى وبابلى ده اولان يالر نسبت ايچوندر كابل هندديارنده برشهرك آديدر اكثر انك قاريلرى سياه رووزشت خواولديغندن وسحره سى دخى چوق اولديغندن اول سحره يى اكا نسبت ايلمشلردر بابل عراق جانبندن برناحيه نك اسميدر انده اولان قيويه چاه بابل ديرلركه هاروت وماروت انده محبوس اولمشلردر سحر اوكرنمك استينلر واروب اول چاهه قريب اولوب انلردن اوكره نورلر بوتقريبله سحرى بابله نسبت بيورمشلردر خلاصهٔ كلام بويله ديمك اولوركه اول شاهزاده يه بر كابله منسوب عجوزه سحر ايلديكه چاه بابله منسوب اولان سحر اول عجوزه نك سحرندن رشك ايلر الحاصل اول عجوزه شهزاده يه برمرتبه سحر ايلديكه (مثنوى) شه بچه شد عاشق كمپير زشت * تا عروس وآن عروسى را بهشت * شاه بچه كمپير زشتك عاشقى اولدى اكا برمرتبه عاشق اولديكه تا عروس واول عروسلكى قودى عروس كلنه وكوييكو يه ديرلر اولكى عروس كلين وايكنجى عروس كوييكو معناسنه اولمق فهمه قريبدر اولكى عروسيده يا مصدريه وثانيده دخى مصدريه ايچون اولوب تقدير كلام بويله ديمك اولوركه اول شاهزاده زشت اولان كمپيرك عاشقى اولدى شول مرتبه ده كه تا كلينلكى وكوييكولكى ترك ايلدى (مثنوى) يك سيه ديوى وكابولى زنى * كشت برشهزاده نا كه رهزنى * برسياه ديو وكابوله منسوب برزن ناكاه شهزاده يه برعظيم رهزن اولدى كابول طاوق وكوكرجين يمر طلحيق يره ديرلر تركجه فولاق ديدكارى بردركابله نسبت كابول خوب واقع اولمشدر وسياه ديو تعبير ايلمرندن اول عجوزه نك كابلى وهندن اولمسى منفهم اولور وتقدير معنى بويله ديمك اولوركه برقاره ديو طاوق كومسنه منسوب برقرى عورت اول شهزاده اوزره ناكاه رهزن اولوب آنى كنديه مائل قيلدى ديمك اولور (مثنوى) آن نود ساله عجوزى كنده كس * نه خرد هشت ان ملك را ونه نس * اول طقسان ياشنده فرجى قوقمش عجوزه اول ملكك نه عقلنى قودى ونه اغزنى نس اغزه واغزك چوره سنه ديرلر بوراده ذكر محل ارادهٔ حال قبيلندن اولوب نس دن مراد كلام اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اول طقسان ياشنده فرجى قوقمش مردار قرى اول پادشاهك نه عقلنى قودى ونه سوزسويلكه اغز قودى (م ى) تا بسالى بود شهزاده اسير) بوسه جايش نعل كفش كنده پير * بريلدك شهزاده اول جادونك اسيرى اولدى انك بوسه جايى قوقمش قرينك پاشمغنك نعلچه سى اولمشدى يعنى اول شاهزاده او قوقمش پيره زنك پاشمغنك نعلچه سنى اكا زياده ميل ومحبتندن اوپردى (مثنوى) صحبت كمپيرى اورامى درود * تا ز كاهش نيم جانى مانده بود * كمپيرك صحبتى آنى بچدى تا اكسلمكدن وضعفندن نيم جانى قالمش ايدى كاهش بونده هاءنك كسريله اكسلمك معناسنه در يعنى اول شهزاده يى اول كمپير وعجوزك مصاحبتى بچدى حتى نقصان وضعفندن يارم جانى قالمشدى كاهشده ها مفتوح اولوب شين نفس كلمه دن اولميوب شاهزاده يه راجع ضمير اولسه هم معنى لطيف اولور ورود لفظنه دخى مناسب كاوردى وشاهزاده نك

جسمنك

جسمنك زياده نحافت ونحولندن كنايت اولوردى وبو تقديراوزره معنى بويله ديمك اولوراول كمپيرك مصاحبتى اول شهزاده يى بچدى وبرمرتبه ضعيف ونحيف ايلديكه حتى انك برك كاه كبى اولان وجودندن بريارم جان قالمش ايدى تنبه كم عاشق دنيا اولنلرى سحاره ومكاره اولان دنيانك صحبت ومقارنتى بچروانلرك وجود روحانيه سنى برمرتبه ضعيف وناقص ايلركه حتى ضعف ونقصانلرندن انجق نيم جانلرى قالور وروح حيوانيه ايله زندكانلك ايدوب عجوزهٔ دنيانك عشقنده هر برى مست ولايعقل اولور (مثنوى) ديكران از ضعف وى با درد سر * او ز سكر سحر از خود بيخبر * غيريلر انك ضعفندن دردسرده ايدى او شهزاده سحرك سكر وتأثيرندن كنديسندن بيخبر ايدى يعنى انك متعلقاتى انك ضعف ونحافتنى كوروب الم واضطرابده ايديلر وليكن اول شهزاده سحرك تأثيرندن برمرتبه مسحور ومسكور اولمشديكه كنديسنك وجسمنك ضعيف ونحيف اولمسندن بيخبر ايدى (مثنوى) اين جهان بر شاه چون زندان شده * اين پسر بر كريه شان خندان شده) بوجهان شاه اوزره زندان كبى اولمشدى وبو پسر انلرك كريه سنه خندان اولمشدى يعنى پادشاه انك بو حالنى كوروب زياده غمندن جهان انك باشنه زندان اولمشدى وشاهزاده يه بونلرك غمناك اولمسى وكريه قيلمسى خوش كلوب خندان اولمشدى (مثنوى) شاه بس بيچاره شد در بردومات) روز وشب ميكرد قربان وزكات * پادشاه بردوماتده چوق بيچاره اولدى روز وشب قربان وزكات ايلردى يعنى اول پادشاه اول سعى وكوششده كاهى غالب اولمق وكاه مغلوب وعاجز قالمقده زياده بيچاره ومضطرب اولدى كيجه وكوندز پسرينك بومكردن خلاص اولمسندن اوترى قربان ايلردى وفقرايه زكات وصدقه ويرردى اكن مفيد اولمدى (مثنوى) زانكه هرچاره كه ميكرد آن پدر * عشق كمپيرك همى شد بيشتر * زيرا هرچاره يى كه اول پدر ايلدى اول عجوزه جكك عشقى دخى زياده رك اولدى (مثنوى) پس يقين كشتش كه مطلق آن سر يست * چاره او را بعد ازين لابه كريست * سجده مى كرد اوكه هم فرمان تراست * غير حق برملك حق فرمان كراست * پس پادشاهه يقين حاصل اولديكه مطلقا او اسرار الهيه دن برسر در چاره او كا بوندن صكره لابه كرلكدر زيرا اذا انقطع الاسباب فالسبب هو الدعاء الى الله ديمشلردر برنسنه كه چاره پذير اولميه انك چاره سى خداى تعالى يه تضرع ونياز قيلمقدر دو تحقيق ايلمشلردر اول شاه سجده ايلدى بويله ديوكه الهى هم فرمان سنكدر زيرا حقك ملكى اوزره حقدن غيرى كيمك فرمانى واردر يعنى حق تعالينك ملكى اوزره حقدن غيرى براحدك حكم وفرمانى يوقدر جميع موجودات ايسه حق تعالينك ملكيدر وحول وقوت همان اكا مخصوصدر پس هرشئ كه انك ملكنده ظهوره كلورسه انك اذنيله اولور غيرك انده مدخلى يوقدر (م ى) ليكن اين مسكين همى سوزد چو عود * دست كيرش اى رحيم واى ودود * تا زيارب يارب وافغان شاه * ساحر استاد پيش آمد زراه * وليكن بو مسكين عود كبى يانار يعنى بو فقير آتش غم والم ايچره سوزان اولور انك اليني طوت اى رحيم واى ودود اولكى بيتده مخاطبدن غائبه التفات واردر بو بيتده متكلمدن غائبه التفات واردر اين مسكيندن مراد بونده شهزاده اولمق هم ممكندر لكن پادشاه كنديسى اولمق اولى در تا كم پادشاهك يارب ديمسندن وافغانندن براستاد ساحر يولدن ايلروكلدى يعنى پادشاهك دعاسى مستجاب اولدى وبرساحر ماهر يولدن انك حضورينه كلدى بونده تنبيه بودركه بركمسه حضرت حقه دعا ايلسه يارب يارب ديو دعا ايلمك اجابته قريبدر ديمشلر زيرا بو اسم اسم اعظمدر واسم اعظم اولديغنه دليل هم اسم ذات وهم اسم صفات وهم افعال اولور وحق تعالينك سائر اسماسى بويله دكلدر ودخى بونى تاب ايلسك هم معنى برنده اولور زيرا ربك قلبى براولور بردخى حقك اسملرندن براسمدر پس سائر اسملرده بوخاصيت اولمديغيچون حين دعاده بنده يارب يارب ديو دعا ايلمك اوليدر ديمشلر وبو حديث شريفله دخى استشهاد ايلمشلردر (قال صلى الله عليه وسلم اذا قال العبد يارب يارب قال الله تعالى لبيك عبدى سل تعط رواه ابو الدنيا عن عائشة رضى الله عنها) وحق تعالينك داعى اولان بنده سنه لبيك ديمسى عبدى اجبت دعاءك اجابة بعد اجابة معناسنه اولور ديو علما تحقيق قيلمشلردر وبونى دخى ديمشلردركه لبيك ديمك اول بنده نك دعاسنى اجابت ايلمكدن عبارتدر نهايت ما فى الباب يا اوقاتنه مرهوندر وياخود اول بنده نك كندى مرادنى ويرمزكه اكا ضرردربلكه آنك مرادندن خيرلوسنى ويرر وياخود آخرتده آنك دعاسنه حسن خير ويرر الحاصل عبدك هيچ بردعاسى ضايع اولميوب عبادت يرينه كچر ديمشلردر (مستجاب شدن دعاى پادشاه در خلاص فرزندش ازين جادوى كابلى (مثنوى) او شنيده بود از دور اين خبر * كه اسير پيره زن كشت اين پسر * مكر اول استاد ساحر اراقدن بوخبرى ايشتمشدى كه اول پسر يعنى شهزاده اول پيره زنك اسيرى اولدى (مثنوى) كان عجوزه بود اندر جادويى * بى نظير وايمن از مثل دوى * كه اول عجوزه جادولقده بى نظير ايدى شريك ومثلدن ايمن ايدى يعنى سحاره لكده اول عجوزه نك برآخر شريكى وعديلى يوق ايدى (مثنوى)

دست بربالای دست تا ای فتی * درفن ودرزور تادست خدا * ای فتی ال اوزره درفنده وزورده خدای تعالینك ذات
شریفنه دك یعنی اکرچه اول سحاره ومکاره کندی فننده بی مثل وبی نظیرایدی لکن (وفوق کل ذی علم علیم) آیت
کریمه سنك موجبنجه ال اوزره وار دروهر علم صاحبنك فوقنده برعلیم واردرا کرفن وهنرده اولسون واکرزور
وقوتده اولسون خدای تعالینك ذات شریفنه منتهی اولنجیه دك بر تروبری برندن بالاتر وقاهر تردر (وهو القاهر
فوق عباده) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اول جمله نك اوزرینه غالب وقاهردر (وان الی ربك المنتهی) حسبنجه
جمیع قوت وقدرت وجمیع زور ومکنت اکا منتهی اولور (مثنوی) منتهای دستها دست خداست * بحربی شك منتهای
سیلهاست * جمیع دستلرك منتهاسی دست خدادرکه (یدالله فوق ایدیهم) بیوردی تنه کم بحر شکسز جو یلرك
منتهاسیدر پس جمیع کائناتده وجمله موجوداتده اولان عالمر ومعرفتلر وقوتلر وقدرتلر فی المثل جو یلرونهرلر
کبیدرشك بوقدرکه جو یلرك ونهرلرك منتهاسی بحردرمأخذی دخی بحردرنته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوردیلر
(م ی) هم از وکیرند مایه ابرها) هم بدو باشد نهایت سیل را * هم بونلرمایی اول بحردن طوترلر سیلك دخی نهایتی اکادر
حق تبارك وتعالی سحابك وجودنده شول خاصیتی خلق ایلمشدرا بحاردن امطاری کندی جانبنه هوا واسطه سیله
جذب ایلر وسونکرکبی انی امساك ایلر بعده ارادت الهیه نه برده اولورسه دریادن جذب ایلدیکی مایی ومایه یی
اول یره بذل ایدوب یاغدرر پس جداول وانهار اولوب جریان قیلور عاقبة الامر ینه دریایه واصل اولور پس دریادن
حاصل اولان وظهوره کلان صولرك منتهاسی ینه دریا اولور (منه بدأ والیه یعود) حسبنجه هر نه قدر شی وار ایسه وانلرك
وجودنده اولان قوت وقدرت دخی نقدر وار ایسه بحر قدرتدن ظهوره کلوب بحر قدرته عودت ایلمسی مقرردر
(مثنوی) کفت شاهش کین پسر از دست رفت * کفت اینك امدم درمان زفت * پس پادشاه اول بولدن کلان
ساحر ماهره دیدیکه بو اوغلان الدن کتدی وکندوبی سحرك غلبه سیله ضایع ایتدی اول ساحر وماهر دخی پادشاهه
دیدی ایشته بن اکا قوی درمان کلدم خاطرك خوش طوت وشمدنصکره غم وغصه دن فراغت ایت دیدی (مثنوی)
نیست همتا زال راز ین ساحران * جزمن داهی رسیده زان کران * چون کف موسی بامر کردکار * نك برآرم من
زسحر او دمار * که مرا این علم آمد زان طرف * نی ز شاکردی سحر مستخف * اول زال عجوزه یه بو ساحرلردن مانند
وهمتا بوقدر بن داهیدن غیریکه او کراندن ایرشمش داهی بونده عاقل وزیرك معناسنه در کران کاف عربینك
فتحه سیله کنار معناسنه در حضرت موسی علیه السلامك الی کبی اول صانع وکردکارك امریله ایشته بن انك سحرندن
دمار کتوررم دمار هلاك معناسنه در زیرا بکا بو علم اول طرفدن کلدی خفیف وبی اعتبار اولان سحرك
شاکردلکندن کلدی مستخف استخفاف واستحقار اولنمش دیمکدر خوار وبی اعتبار معنالرین متضمن اولور یعنی
اول استاد ماهر پادشاهه بوکونه جواب باصواب ویروب دیدیکه پادشاهم اول عجوزه حد ذاتنده بومرتبه سحاره
ومکاره درکه بودنیاده اولان ساحرلردن اکا نظیر وهمتا یوقدر بن عاقل وزیرکدن غیریکه اول طرف الهیدن ایرشمشم
وانك قوت وقدرتیله مؤید ومنصور اولمشم اول صانع کردکارك امر شریفیله حضرت موسی علیه السلامك کف
مبارکی کبی ایشته کلدم اول ساحره نك سحرندن هلاك کتوردم وانك سحر ومکرنی هلاك وزوال مرتبه سنه یتوررم
زیرا بکا بو سحر کشالق علمی اول طرف الهیدن کلمش وبنی ساحرلر اوزره غالب وقادر قیلمشدر خوار وبی اعتبار
اولان ساحرلك شاکردلکندن کلمش دکلدرتا کم بنم علم حیله وصنعتله اولان سحره وکفره نك مغلوبی اولم بلکه
حضرت موسی علیه السلام سحره نك اوزرینه نیجه غالب اولدیسه وانلرك حبال وعصاسنی وآثار سحرنی انك کف
مبارکنده اولان عصا نیجه ازاله قیلدیسه بنم دخی علمم بو ساحره نك سحرنی بویله ازاله قیلور وفرزندکی سحر ومکر
قیدندن خلاص ایدوب آنی سلامته ایرکورر دیدی (مثنوی) امدم تا برکشایم سحر او * تا نماند شاهزاده زرد رو *
کلدم تا انك سحرنی فتح ایدوب بطال ایدم تاکم شهزاده زرد در وقالمیه ومسحور اولمیه (مثنوی) سوی کورستان
برو وقت سحور * پهلوی دیوار هست اسپید کور * پس امدی ای شاه سحر وقتنده کورستان طرفنه کیت فلان
دیوارك یاننده بیاض قبر وار در یعنی سحر وقتنده کورستان جانبنه کیت آنده بر دیوار وار در آنك یاننده برکرچله
بیاض اولمش مقبره وار در (مثنوی) سوی قبله باز کاوان جای را * تا ببینی قدرت وصنع خدا * قبله جانبنده اول یری
کیروقاز تا که خدای تعالینك قدرت وصنعنی کوره سن (مثنوی) بس درازست این حکایت تو ملول * زبده را کویم
رها کردم فضول * بو حکایت زیاده در از درسن ایسك طول کلامدن ملول سن زبدۂ کلامی سویلرم فضولی
ترك ایلدم یعنی تطویل کلام ایلمکدن وطول ودر از سوز سویلمکدن فراغت ایلیوب زبدۂ کلام ونتیجۂ مرام
هر نه ایسه آنی سویلمکه شروع ایلدم که خیر الکلام ما قل ودل دینلمشدر سامعه ملامت وسآمت کوریجك

متکلم اولنسه تطویل کلام ایلمك جائزدکلدر دیو تحقیق قیلنمشدر پس کلامده اختصار مطلوب اولدیغندن
حکایه نك بعض قولنی حذف ایلمشلردرکه قرینه آکا دلالت ایدر واول محذوف اولان کلام بودرکه اول عجوزه مکرکه
برایپلکه سحرله برقاچ عقده ایدوب واروب آنی اول مذکور اولان دیوارك قتنده قبله طرفنده برکرچله بیاض اولمش
مقبره نك ایچنه دفن ایلمش پادشاه درحال اول علیم اولان استادك سوزین قبول ایتدی وکورستان جانبنه کتدی
واروب آنده اول بیاض قبری بولوب آنی قازوب ایچنده دلالت سحر اولان معقد ایپلکاری اخراج ایتدی) رهیدن
پادشاه زاده از سحران کمپیر وشاد شدن پادشاه وعروسی کردن (مثنوی) آن کرههای کران را بر کشاد * پس زمحنت
پورشه را راه داد * پس اول کران کرهلری واول آلات سحری مقبره دن اخراج ایلدکدنصکره اول استاد اول ثقیل اولان
دوکلری ومحکم اولان عقده لری فتح ایلدی پس پادشاهزاده یه بلا ومحنتدن یول ویروب خلاص ایتدی (مثنوی)
ان پسر با خویش امد شد دوان) سوی تخت شاه با صد امتحان) اول پسر کندی یه کلدی دوان اولدی پادشاهك تختی
جانبنه یوز امتحان ایله یعنی اول شهزاده سحرك سکرندن خلاص اولوب صحوه کلدی وافاقت بولدی ویله رك پادشاهك تختی
جانبنه یوز دورلو محنت وبلا ایله کتدی (م ی) سجده کرد وبر زمین میزد ذقن) در بغل کرده پسر تیغ وکفن) شاه ایین بست
واهل شهر شاد) وان عروس نا امید بی مراد) سجده ایلدی زمین اوزره ذقن اوردی اول پسر تیغ وکفنی قولتغنده ایلمش
یعنی صد نیاز ایله پادشاهك حضورنه واروب زمین اوزره روی وذقنی وضع ایلدی قولتغنده تیغ وکفنی بیله ایلتدیکی
حالده کان بویله دیدی که پادشاهم ایشته تیغ وایشته کردن وکفن بن جرمی حالا بیلدم وکندیمك عصیاننه اعتراف
قیلدم استرسك بو تیغله کردنم اورکه بن بو عذابه مستحق اولدم واسترسك عفو ومرحمت ایدوب ازاد ایله هرنه ایلرسك
کندیمی سکا تسلیم قیلدم چونکم پادشاه درحال کندی فرزندنك سکر سحرندن خلاص اولدیغنی کوردی شاه
صفا ایله آیین بغلدی واهل شهر شاد اولدی واول عروس بی امید ونامراد دخی شاد اولدی یعنی پادشاهك غمندن آیین
وارکاندن اوصانمش ایکن واهل شهر دخی غمناك اولمش ایکن پادشاه زیاده صفاسندن آیین باغلدی واهل شهر دخی
شاد اولدی واول بی امید ونامراد اولان عروس که شهزاده نك کندی یه عدم میلندن محزون وغمناك اولمش ایدی اول
دخی عظیم شاد وخندان اولدی دیمك اولور (م ی) عالم از سر زنده کشت وبا فروز * ای عجب آن روز روز امروز روز * عالم
باشدن زنده وبا فروز اولدی ای عجب اول کون کون بوکون کون اما بوکون ایله اول کونك ما بیننده هیچ مناسبت
یوقدر وبینهماده فرق وتفاوت فتی چوقدر آن روز شهزاده نك تعلقاتنك شاد وخندان اولدقلری کونه اشارتدر
ان روز روز امروز روز دیمك اول کون ایله بوکونك ما بیننده عظیم فرق وار دردیمکی ایهام ایلر وبومعنی قرینۂ کلامدن
مستفاد اولور نته کم انسان ترکیده دخی برکمسه برقاچ کون فلاکتزده اولسه وبعده فرحت وراحت بولسه وبرکمسه
کندی حالندن حکایت قیلسه ای اول کوغمزده برکون وبوکوغمزده برکوندر بویله دیمکده بو ایکیسنك ما بیننده عظیم
تفاوت اولدیغی مراد ایلر پس بونده ای عجب کون اول کوغمیدر بوخسه بوکوغمی کوندر دیو معناویرمك تکلف اولور
بو مصرعده شارحلر استفهام معناسن ویرمکله خیلی تکلف ایتمشدروهر بری برسمته کتمشدر اما محله انسب اولان
بلا استفهام ذکر ایلدیکمز معنادر وخلاصۂ کلام اولدرکه چونکم شهزاده سکر سحردن خلاص اولدی وصحوه
کلوب افاقت بولدی عالم باشدن زنده اولدی ومنور اولدی ای عجب بو خصوصده سنك وفتکدر اول کونکه شهزاده
مسحور ایدی کوندر اما اول کون ایله بوکونك ما بیننده فرق عظیم واردرزیرا اول کون عالم مرده حکمنده وظلمات
غمده ایدی بوکون ایسه زنده اولوب نورانیت بولدی پس موتله حیاتك وظلمتله نورك ما بیننده نقدر فرق عظیم وار ایسه
اول کونله بوکونك دخی ما بیننده اولقدر فرق فاحش وار دردیمك اولور وبونده شهزاده دن مراد عقل اولور وسحاره دن
مراد دنیا اولور کما سیأتی ان شاء الله تعالی شول دمکه عقل شهزاده سی دنیانك سحرندن وکارندن خلاص اوله پادشاه
روح شهر جسدی تزیین ایدوب شاد اولور واهل شهرکه قوای جسمانیه وقوای روحانیه در حیات بولور وعالم انسانیت
باشدن زنده اولوب منور اولور پس دنیانك سحر ومکرنه عقلك کرفتار اولدیغی کون کوندر وانك سحر ومکرندن
آزاد اولدیغی کون هم کوندر لکن اول کونله بوکونك ما بیننده عظیم فرق واردر اول کون مردهلك وظلمت کونیدر
بوکون حیات بولمق وآزاده اولمق ومنور اولمق کونیدر پس اول کونله بوکونك ما بیننده فرق عظیم وار دردیمك
اولور (مثنوی) یك عروسی کرد شاه او را چنان * که جلاب قند بد پیش سکان * پس شاه اول شاهزاده ایچون انجلین
بر دوکون ایلدیکه سکارك اوکنده جلاب قند وار ایدی یعنی پادشاه کمال سروروندن اول پسر ایچون انجلین
بر عظیم دوکون ایلدیکه نعمتلرك چوقلغندن انسان طوید قدنصکره کلاب اوکنده دخی جلاب قند وکلاب
وار ایدی بوندن مراد شهزادۂ عقل دنیا قیدندن آزاد اولدقدنصکره پادشاه روحك نعم روحانیه یی اعضا وجوارحه

کمالیله بذل قیلمسی اولور وانلر زیاده سیر اولدقدنصکره کلاب مقوله‌سی اولان اهل نفسه دخی اندن نیجه جلاب
وقنددن الذ نعمتلری بذل ایلمسی اولور لکن کلابك جلاب وکلابدن بهره‌سی بوقدر چونکم اول سحاره اولان
کبیر بوحالت شریفه‌یی مشاهده ایلدی (مثنوی) جادوی کبیراز غصه بمرد * روی وخوی زشت بامالك سپرد *
غم وغصه‌سندن اول جادوی کبیر اولدی زشت اولان روینی وخوینی جهنم مالکنه تسلیم ایلدی یعنی
وجود خبیثنی خوی قبیحیله بیله جهنم مالکنه ویردی دیمك اولور مرادبودنیانك عجوزه‌شکلنده اولان وسحاره
هیئتنده اولان صورت معنویه‌سی چونکم عقلك آزاد اولدیغنی وکندی سحرندن قورتلدیغنی کوره‌کندی اصلی
اولان جهنمه خوی وروینی تسلیم ایلر دیمك اولور وبودنیانك سحاره اولمسی وعجوزه شکلنده اولمسی حقنده
حدیث شریف واردر ان شاء الله تعالی کلور (م ی) شاهزاده در تعجب مانده بود * کزمن اوعقل ونظر چون درربود
شاهزاده تعجبده قالمش ایدی بویله دیوکه بندن اول جادو عقل ونظری نیجه قاپدی یعنی اول شاهزاده چونکم مکر
وسحردن قورتلوب صحوه کلدکده اول عجوزه‌نك زشت اولان روینی کوردکده تعجبده وحیرتده قالدی کندی‌یه
بویله دیوکه عجبدرکه بندن انك کبی زشت صورت وخبیث سیرت عقل ونظری نیجه قاپدی وبنی کندی‌یه آیا نوجهله
اسیر ایتدی نته‌کم اهل دنیا آخرتده دنیانك صورت باطنیه‌سنی مشاهده ایلدکلرنده‌اکا اسیر اولدقلرینه تعجب
ایده‌لر واندن حق تعالی‌یه استعاذه قیله‌لر نته‌کم ابن عباس رضی الله عنه حضرتلری بوحدیث شریفی حضرت نبی
صلی الله علیه وسلمدن روایت بیوررلر (قال علیه السلام یؤتی بالدنیا یوم القیمة علی صورة عجوز شمطاء زرقاء
انیابها بادیة لایراها احد الاکرهها فتشرف علی الخلایق فیقال لهم اتعرفون هذه فیقولون نعوذ بالله
من معرفتها فیقال لهم هذه الدنیا التی تفاخرتم بها وتقاتلتم علیها کذا فی المشکاة (مثنوی) نوعروسی دید
همچون ماه حسن * که همی زد بر ملیحان راه حسن * گشت بیهوش وبرواندر فتاد * تاسه روز ازجسم وی کم شد
فواد * پس شهزاده حسن ماهی کبی برنوعروس کوردی که ملیحلر اوزره حسن یولنی اوررر اول شاهزاده اول جمال
باکمالی کورنجه بیهوش اولدی ویوزی اوزره دوشدی اوج کونه دك انك جسمندن فوادکم ونابدید اولدی یعنی
شولدمکه شهزاده سحر سکرندن خلاص اولوب افاقت بولدقده کندی جمیله اولان زوجه‌سنك جمال باکمالنی
مشاهده قیلدقده فلك حسنك ماهی بربکی عروس کوردیکه اول نوع عروس ملیحان جهان اوزره حسن
یولن اورر یعنی بونك حسنی انلرك حسننی ازاله قیلوردی چونکم اول جمال باکمالی مشاهده ایلدی بیهوش
اولوب یوزی اوزره دوشدی وسجده‌یه واردی حتی اوچ کونه دك آنك جسمندن قلبی ضایع اولدی وعقلی باشنه کلمیوب
مدهوش وبیهوش قالدی مرادبودرکه چون آدمی زاده عجوز دنیانك مکر وسحرندن خلاص وآزاده اوله بعده جمال
باکمال جانی دیدهٔ حقیقت بینله مشاهده قیله در حال اکا کمال ذوقندن دهشت وسکر وغیبت حاصل اولوب فنا شرابن
ایچرونیجه زمان کندیدن کچر بعده ینه صحوه کلوب اول محبوب معنوینك جمال باکمالنه قرشو کوزن اچرنته‌کم
شهزاده کندی زوجه‌سنك جمالنی کوروب کندیدن کچدی بعده صحوه کلوب آنك جمالنه قرشو کوزن آچدی
(م ی) سه‌شبان روز اوزخود بیهوش گشت * تاکه خلق ازغشی او پرجوش گشت * اول شاهزاده اوچ کون اوچ
کیجه کندیدن بیهوش اولدی تاکم خلق اول شهزاده‌نك غشی اولدیغندن پرجوش اولدی یعنی انك مغشی علیه
دوشدیکندن خلقه جوش وخروش کلدی (مثنوی) از کلاب وازعلاج آمد بخود * اندك اندك فهم کشتش نیك وبد
پس آنك یوزینه کلاب صاچدیلر واکا بعض معالجه ایتدیلر کلابدن وعلاجدن کندی‌یه کلدی ازجق
ازجق نیك وبد آنك مفهوم ومعلومی اولدی مرادسالك اولان آدمی زاده محبوب معنوینك جمال باکمالنی مشاهده
قیلدقده محو ومستغرق اولمسیدر وبعد المحو صحوه کلمسیدر وبعد المحو صحوه کلدکدنصکره ایویی
وکتویی فرق قیلمسیدر مشایخ بوکافرق ثانی دیرلرکه اصل فرق ونیك وبدك مابیننی تمییز محمود نصکره حاصل اولور
(مثنوی) بعدسالی کفت شاهش درسخن * کای پسر یادآر زان یارکهن * بر ییلدنصکره پادشاه اوشهزاده‌یه میان
سخنده دیدی که ای اوغل اول قدیم وکهن یاردن یادکتور یعنی پادشاه شهزاده‌یه بر ییلدنصکره خلال مکالمه‌ده
مزاح طریقیله ای اوغل اول اسکی یار کدن واول غمکسار اولان عجوزهٔ زشت کارکدن خاطرکه کتور (مثنوی)
یادآور زان ضجیع وزان فراش * تابدین حد بیوفا ومرمباش * اول ضجیع واول فراشدن یادکه کتور تابومرتبه
بی‌وفا وتلخ اولمه فراش دوشکه دیرلر ضجیع فعیل وزننده فاعل معناسنه دریانی اوزره یاتیجی دیمکدر بونده مراد شهزاده
ایله بردوشکده یاتن اول عجوزه‌در حاصل کلام پادشاه اول شاهزاده‌یه برسبیل مطایبه دیدیکه ای اوغل اول سنکله
بردوشکده یاتن همخوابه‌دن ومحبوبه‌دن یادکه کتور تابومرتبه بی‌وفا وترش طبیعت اوله بوندن مقصود آدمی زاده

مکر

مکر دنیادن خلاص اولوب وآنك کمالیله فضاحت وقباحتنی بیلوب اندن رجوع قیلوب جمال جانی کوردکده
وانکله الفت وانسیت قیلدقدنصکره‌اب معنوی اولان شیخی واستادی مزاح طریقیله اکا اولکی حالنی
واتبدادہ اولان مرتبه‌سنی فهم ایتدرمکدن اوتری ابتدای حالده‌سنك دوستك وروز وشب آرزوایلدیکك دنیانك
صورت حالنی ای اوغل ذکرایله کورکه‌سن نه مرتبه ده ایمشسن ونه کونه حاله کرفتار ایمشسن دیوسویلمسی اولور
(مثنوی) کفت رومن یافتم دار السرور * وارهیدم ازچه دار الغرور * همچنان باشد چو مؤمن راه یافت *
سوی نور حق زظلمت روی تافت * چونکم شهزاده پدرندن بوکونه طعن آمیز سوزی اشتدی اکا ایتدی یوری
بن دار السروری بولدم دار غرور چاهندن خلاص اولدم انجلین اولور چونکم مؤمن حضرت خدانك نوری جانبنه
یول بولدی ظلمتدن یوزچوردی یعنی دار سرور اولان محبوبه‌سنی چونکم بولدی وانك جمال باکمالنی مشاهده
قیلدی پدرینه ایتدی اولکی یاردن یوری بکا سوز سویله بن شمدی محل سرور اولان محبوبه‌می بولدم غرور
خانه‌سنك قیوسندن خلاص اولدم مؤمنك حالی شاهزاده‌نك کبی اولور شول دمکه حق تعالینك نوری جانبنه یول
بوله وظلمات دنیاویه وکدورات نفسانیه‌دن اعراض قیله اول زمانده دنیانك قباحتن بیلور کندینك اکا اسیر
وکرفتار اولدیغی حالده نه مرتبه سوء حاله مبتلا ایمش آکاه اولور حد ذاتنده دنیانك آدمی زاده‌یه جمیله وحسنی
کورنمسی انك فریب ومکرندن وغرور وسحرندندر یوخسه فی الحقیقه اکرانك صورت معنویه‌سی ظهوره کلسه
واکا طالب اولنلره نمایان اولسه (یالیت بینی وبینك بعد المشرقین) دیوب کندیلردن انك زیاده بعید اولمسنی تمنی
ایلیه‌لردی واکر آنلره بونی سز بیلورسز دیو سؤال قیله‌لردی کمال نفرتلرندن (اعوذ بالله من معرفتها)
دیوسویلیه‌لردی وانی بیلمکدن بیله اللهه استعاذه ایلیه‌لردی پس شهزاده‌دن مراد اول عجوزهٔ سحاره‌دن مقصودنه
ایدیکنی بوبیانده تعریف ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (دربیان آنکه شاهزاده آدمی بچه است خلیفه زادهٔ خداست
پدرش آدم صفی خلیفهٔ حق مسجود ملائکه وان کبیر کابلی دنیاست که آدمی بچه راازپدر ببرید بسحر وانبیا
واولیا آن طبیب تدارك کننده‌اند بوسرخ شریف انك بیاننده‌درکه شهزاده‌دن مراد آدمی بچه‌در خدای تعالینك
خلیفه‌زاده‌سیدر اول آدمی بچه‌نك پدری آدم صفیدرکه خدای تعالینك خلیفه‌سیدر ملائکه مسجودی یعنی
ملائکه‌نك مسجودی اولان خدای تعالینك خلیفه‌سی آدم صفی حضرتلری اول آدم اوغلنك پدریدر واول کبیر
کابلیدن مراد دنیادرکه آدمی بچه‌یی سحر ومکرله باباسنك مرادندن ومتابعتندن قطع ایلدی حد ذاتنده دنیا
شول سحاره ومکاره‌درکه بوذکر اولنان کبیر کابلیدن مکرده اکثر بلکه هاروت وماروتدن اسحردر
کما قال علیه السلام اتقوا الدنیا فوالذی نفسی بیده انها لاسحر من هاروت وماروت) رواه الحکیم عن عبد الله بن
بشر المازنی رضی الله عنهما وانبیا علیهم السلام واولیای کرام اول تدارك ایدیجی طبیبلردرکه آدمی زاده‌یی
دنیا سحرندن ومکرندن خلاص ایدیجیدر (مثنوی) ای برادردانکه شهزاده توی * درجهان کهنه زاده ازنوی *
ای برادر بیل که شهزاده سنسن کهنه جهانده یکیدن طوغمشسن یعنی ای برادر بلکه ذکر اولنان
شهزاده‌دن مراد سنسن وسنك حالك عینیله انك حالی کبیدر بوکهنه جهانه‌سن یکیلك عالمندن طوغدك وحق
تعالینك خلیفه‌سی اولان آدم صفینك نسلندن ظهوره کلدك (مثنوی) کابلی جادوین دنیاست کو * کرد
مردانرا اسیر رنك وبو * کابلی اولان جادو بودنیای دنیدرکه اومردلری رنك وبونك اسیری ایتدی یعنی بودنیا شول
ذکر اولنان کابلی جادوکبیدرکه نیجه مردلری سحر ومکر بله رنك وبویه اسیر ایلدی وزیب وزینتله بونلری الداتدی
تاجمال جانی کورمکدن وانکله انسیت قیلمقدن محروم ایلدی (مثنوی) چون درافکندت درین آلوده رود * دمبدم
می خوان ومی دم قل اعوذ * تارهی زین جادوی وزین قلق * استعاذت خواه ازرب الفلق * بوابیات لطیفه بوسورهٔ
شریفه‌یه اشارت اولورکه حق تعالی حضرتلری حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری سحرله زبون اولدقده
بوسورهٔ فلقی انزال بیوردیلر وبوسورهٔ شریفه‌نك سبب نزولی بودرکه لبید بن اعصمك قیزلری رسول علیه السلامه
سحر ایدوب چاه ذروانه براقدیلر حضرت جبریل علیه السلام خبرویروب آنی اخراج ایدوب بوسوره‌لری انك عقده‌لرینه
اوقویوب اوفوردیلر فی الحال دفع اولدی پس جناب عزت امر ایدوب بیوررکه (قل) دی یامحمد (اعوذ) بن صغنورم (برب
الفلق) فلق صبحه دیرلر فرق کبی فعل بمعنی مفعولدر وجمیع ممکناته دخی عام وشاملدر زیرا حق تعالی ظلمت عدمی فالقدر
نور ایجادیله وبراشیایه نظر اولنسه مفلوقدر من وجه مثلا ارضدن نباتات وانهار واشجاری واشجاردن برلك وباری
وسحابدن امطاری الی غیر النهایه حق تعالی اخراج واظهار ایلدی (من شر ما خلق) دخی شول شردن که آنی خلق
ایلدی اول رب الفلق ثقلیندن وغیرهم کائنا ما کان جمیع شروره شاملدر (ومن شر غاسق) ودخی ایل مظلمك

شرندن که ظلامی روی زمینی طولدره غسقت العین دیرلر گیجه باش ایله کوز طولسه (اذا وقب) گیجه داخل اولسه اولیلک
ظلامی جمیع اشیایه (ومن شر النفاثات فی العقد) دخی شول انسان سواحرلک شرندن که نفخ ایدرلر مع ریق الفم عقود
خیوطه النفث النفخ مع الریق پس دنیا سحر سواحردر اصل استعاذه بوندن کرکدر که نیجه مردانی حیله ورنکله
مرتبه دین ودیانتدن دوشوردر (ومن شر حاسد اذا حسد) ودخی شول حاسدلک شرندن که حسدنی ظاهر قیله معنای یقین
شریفی اولدر که چونکم دنیاسی سحر ایله بوآلوده اولان روده القا ایلیه دمبدم قل اعوذ اوقو واوقور رود چایه دیرلر آلوده
اولان روددن مراد بونده شهوات نفسانیه وآرزوی جسمانیه اولور تاکم بوجادولکدن وبوقلقدن قورتله سن رب
الفلقدن استعاذه ایلمک دیله قلق اضطرابه دیرلر یعنی چونکم ساحرۀ دنیاسی سحر ومکر سببیله بوملوث اولان شهوت
وحظ نفس نهرنه القا ایلدی کرکدر که هردم قل اعوذ سوره سن اوقویه سن وکندی وجودکه اوقوره سن تاکم دنیانک
بوجادولکندن وبوالام واضطرابندن خلاص اوله سن فلقک مالکندن یعنی جمیع مفلوق ومخلوقک رییسندن انک
جانبنه التجا ایلمک طریقنی استه تاکم سکا استعاذه قیلمغی میسر ایلیه وانک جمیع مخلوقلک شرندن وحاسدلک
حسدندن وسواحرلک سحرندن اول رب الفلقه صغنوب التجا ایده سن بعض مشایخ بوسورتین شریفتینک تلاوت
اولدیغی حینده تلاوتی بویله اولمق مستحبدر که (قل اعوذ برب الفلق) دینلدکدنصکره تکرار (اعوذ برب الفلق) دیوابتدا
اولنوب اخرینه دک قراءت اولنه دیمشلر پس برکسه بو اسلوب اوزره معوذتینی اکثر اوقاتده اوقویوب کندی یه اوقورسه
باذن الله تعالی هر مخلوقک ضررندن وساحرۀ دنیانک شر ومکرندن امین اولور دیمشلردر (مثنوی) زان نبی
دنیات را سحاره خواند * کوبافسون خلق را درچه نشاند * اول اجلدن حضرت نبی علیه السلام سنک دنیاکه
سحاره اوقودی زیرا اودنیا افسونله خلقی چاه طبیعتده نصب ایلدی بوحدیث شریفه دخی اشارت اولسه
جائزدر که (اتقوا الدنیا فوالذی نفسی بیده انها لاسحر من هاروت وماروت) بیوردیلر دنیانک خلقه افسون ایلمسی
مال ومنصبله واکل وشربله ولذائذ جسمانیه ومشتهیات نفسانیه ایله انلری الداوب ضلالت قیوسنه ومعصیت
چقورنه براقسندن کنایت اولور (مثنوی) هین فسون کرم دارد کنده پیر * کرده شاهان را دم کرمش اسیر * دردرون
سینه نفاثات اوست * عقدهای سحر را اثبات اوست * آکاه اول قوجمش قری فسون کرم طوتر انک کرمیله
اولان دمی شاهلری اسیر ایلمشدر که اول کنده پیرلک درون سینه ده نفاثاتی واردر سحرلک عقده لرنی انک اثبات ایلمسی
واردر نفاثات جمع نفاثه در نفاثه اوفوریجی ودوکمجی عورته دیرلر یعنی آکاه اول قوجمش قری کبی اولان دنیا
زیاده کرم وتیز افسون طوترکه انک حرارتلو تیز اولان نفسی نیجه شاهلری کندی یه اسیر ایلمشدر دم وافسون
کرمندن مراد مال ومنصب اظهار ایلمسیدر سینه لرک ایچنده اول دنیانک نفاثه لری واردر که درون دلده نفسک
سودیکی واشتها قیلدیغی اشیاء فانینک محبتلری نفاثه اولان نفسلر کبیدر که انسانک قلبنه مکر وافسون ایدوب دنیا
طرفنه میل ومحبت ایدررلر سحرلک ومکرلک دوکملرینی اول دنیانک اثبات ایلمسیدر یعنی انسانک قلبنده سحرلر
ومکر دوکملرینی اثبات ایلمک اول دنیانک کاریدرکه بر مرتبه سحر ایلر که انسانک قلبنی شرعا وعقلا زشت وقبیح اولان
شیلره عاشق ودیوانه وحدذاتنده بر مرتبه لطیف وملیح اولان شیلری اکا قبیح کوستررکندینک زیب وزینتن
کوستروب عیوب وقبایحن سترایلر (مثنوی) ساحرۀ دنیا قوی داناز نیست * حل سحر او بپای عامه نیست *
دنیا ساحره سی فی المثل برقوی ودانازندر اول دنیانک سحرینک حلی عوامک پایه سیله دکلدر پای بونده پایه
معناسنه ویاخود قدرت معناسنه استعاره اولنمشدر یعنی بودنیا ساحره سی مثلا برقوی مکر بیلیجی عجوزه در که انک
سحرنی ازاله وابطال ایلمک عامه نک قدرتیله میسر دکلدر (م ی) ور کشادی عقد او را عقلها * انبیارا کی فرستادی خدا
واکر عقللر انک دوکمنی اچیدی حضرت خدا انبیا علیهم السلامی نیچون کوندرردی شول عقده لرکه ساحرۀ
دنیا انسانک نفوسنه وقلوبنه اوررواتلری برکونه مکرله بردامه کرفتار قیلور عقول جزویه آنی حل وفتح ایلمکه قادر
اوله مزلرا کرعقول جزویه اول دنیانک قلبلره اوردیغی کرهلری فتح ایلمکه قادر اوله لردی انبیای عظامی نیچون کوندررردی
یعنی عقول جزویه اکر دنیانک سحرنی ومکرنی ازاله ایلمکه قادر اوله لردی حق تعالی ارسال رسل قیلمزدی
وبرکسه نک انبیا علیهم السلامه احتیاجی قالمزدی دیمک اولور (مثنوی) هین طلب کن خوش دم عقده کشا *
رازدان یفعل الله ما یشاء * آکاه اول عقده کشا اولان خوش دمی طلب ایله یفعل الله ما یشاء آیت کریمه سنک رازنی
بیلیجی خوش دمدن مراد بونده نفسی غل وغشدن پاک اولمش ونفسی جهل وغفلتدن طهارت بولمش وارث حضرت
نبی علیه السلام اولان ولی کاملدر که حق تعالی حضرتلرینک هرشیئده کیف مایشاء تصرف ایلدیکنک رازنی بیلیجی
واسرار قضا وقدره عالم اولیجیدر وباذن الله وبقدرته قلوبک عقده لرینی حل قیلیجیدر پس خلاصۀ کلام بویله دیمک

اولورکه

اولورکه هر عقل وفکر صاحبی دنیانک عقده لرینی فتح ایلمکه قادر دکلدر ای دنیانک سحرندن ومکرندن آزاد اولمق
استین آکاه اول عقده کشا اولان برکلامی خوش وذاتی دلکش مرشد کاملی طلب ایله که اول حق تعالی دیلدیکی
شیئی ایشلمسنک رازدانی اوله (ویفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید) آیت کریمه سنک سرنی بیله وید قدرتنده اول
خوش دم اولان کامل برآلت اوله تاسنک عقده لریکی کشاده ایلیوب قیود دنیویه دن سنی خلاص ایلیه دیمک اولور
(مثنوی) همچو ماهی بسته است او بشست * شاهزاده ماند سالی و نوشصت * شصت سال از شست او در محنتی
نی خوشی نی بر طریق سنتی * اول دنیا ماهی کبی سنی شسته باغلمشدر شاهزاده بر ییل قالدی وسن انک شستنده
التمش ییل قالدک التمش ییل انک شستندن بلا ومحنتده سن نه خوش سن نه طریق سنت اوزره سن یعنی ای اهل دنیا
اول صیاد دنیاسی کندی دام سحرنه وشست مکرنه مقید ایلمشدر شهزاده عجوزۀ کابلینک سحرنده بر ییل
قالدی وسن ساحرۀ دنیانک قیدنده التمش ییل قالدک اول ساحرۀ دنیانک شست مکرندن ودام سحرندن التمش
ییل بلا ومحنتده سن التمش تعبیری اکثر نهایت عمر اولدیغی اعتباریله درکه حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم
اعمار امتی ما بین الستین الی السبعین) بیورمشدر انک شست مکرندن بر مرتبه بلا ومحنتده سن که نه دنیاده خوش
حالسن نه دینده سنته منسوب اولان طریق اوزره سن بلکه انک مکرندن دین یولنده ضلالتده ودنیاده محنت
وفلاکتده سن (مثنوی) فاسق بدبخت نه دنیات خوب * نه رهیده از وبال واز ذنوب * بدبخت فاسقسن
نه سنک دنیالک خوبدر ونه وبال وذنوبدن قورتلمشسن یعنی دیندن خارج بدبخت سن دنیالک خوب دکلدر که زیاده
حرص وآز کدن آنده راحت وحضورک یوقدر وذنوب ووبالدن دخی خلاص اولمدک که آخرتده ذوق وسرور
بوله سن پس (خسر الدنیا والاخرة) آیتنک مفهوم ومنه مظهر اولوب اسیر مکر دنیا اولدیغکدن دنیاده وآخرتده
کندیکه راحت قومشسندر (مثنوی) نفخ او این عقدها را سخت کرد * پس طلب کن نفخۀ خلاق فرد * تا نفخت
فیه من روحی ترا * وارهاند زین وکوید بر تر آ * اول دنیانک نفخی ونفسی بودوکملری محکم ایلدی پس اول خلاق فردک
نفخه سنی طلب ایله تا نفخت فیه من روحی سنی بومکر دنیادن قورتره ویوقرو کل دیه نفخ لغتده اوفورمکه دیرلر
بوراده اکر دنیانک نفخی اولسون واکر حضرت خدانک نفخی اولسون فیض معناسنه در وتقدیر کلام
بویله دیمک اولورکه اول دنیانک بحسب الظاهر اولان فیض وعطاسی بوسنک قلبکده اولان عقده لری وقیدلری محکم
ایلدی حتی سنی صحن طبیعتنه قتی باغلدی فاذا کان کذلک اکر قلبکدن بو عقده لری حل ایلمک وجانکی قیود
دنیویه دن خلاص قیلمق استرسک فردا اولان خلاقک نفخه سنی ومظهر فیضنی طلب ایله حق تعالینک نفخه سندن
مراد نفخۀ الهی اولان روح اعظمک مظهرلریدرکه هر عصرده اولان حضرت پیغمبر علیه السلامک وارث
کاملی اولان ولیلر ومرشدلردر تاکم بونیله بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر تانفخت فیه من روحی قولنک
مفهومنک مظهری اولان ولی سنی دنیانک سحرندن ومکرندن خلاص ایلیه وسکا بواسفل عالمدن کلی خلاص
اول وعالم اعلایه ترقی قیل دیو سویلیه بوآیت سورۀ صاد لک آخرنده در (اذ قال ربک للملائکة) ذکر ایله یا محمد شول زمانیکه
ربک ملائکه یه دیدی (انی خالق بشرا من طین) تحقیقا بن خلق ایدیجیم آدمی بالچقدن (فاذا سویته) پس شول
وقتده که بن انک خلقتنی تعدیل وتسویه ایدوب احسن تقویمده تصویر ایلدمسه (ونفخت فیه من روحی) بن نفخ ایلدم
روحمدن اول آدمه نفخ روح عبارتدر قبول فیض حقه حصول واستعداددن واضافت تشریف وتفخیمی مشعردر
(فقعوا له ساجدین) پس اکا ساجدا ولدیغکز حالده ساقط وافکنده اولک (م ی) جز بنفخ حق نسوزد نفخ سحر *
نفخ قهرست این وآن دم نفخ مهر * رحمت او سابقست از قهر او * سابقی خواهی برو سابق بجو * نفخ سحر نفخ
حقدن غیریله یانمز برابو نفخ قهردر واول دم نفخ مهردر اول خدانک رحمتی قهرندن سابقدر سابقلق استرسک یوری
سابق طلب ایله یعنی نفخ الهیدن وفیض الهینک مظهری اولان ولیدن غیری دنیانک سحرینک اثرنی یاقمز وانک
مکرنی وضررنی فیض الهیدن غیریسی خراب ایدوب یقمز زیرا بودنیانک سحری حق تعالینک قهرینک نفخی واثریدر
واول ولینک نفسی وکلامی حق تعالینک مهر ورحمتنک نفخی وفیضیدر پس برشیئک دفعی ضدیله میسر اولور
دنیانک مکری وسحری آثار قهریه درونی وولینک نفسلری ونفسلری آثار مهریه ونفس رحمانیه در پس دنیانک
مکر وضررینک محو وافناسی آثار لطفیه اولان ومظهر نفخۀ الهی کامل ولیلرک کاملریله وارشاد سعادت انجاملریله
ظهوره کلور زیرا اول اللهک رحمتی انک قهر وغضبندن بیچون وبی چکونه سابقدر (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث
شریفی بومعنایه دلیل واضحدر پس ای طالب حق اولان عاشق اکر سابقلق استرسک یوری رحمت الهیه یه مظهر
وکندی عصرینک پیغمبری کبی اولان بر سابقی طلب ایله تا انک یمن صحبتیله ودعا وهمتیله سندخی سابقلردن

اوله سن وهر قرنده البته نیجه سابقلر واردر که هیچ بر قرن اکر زمان اولده اولسون واکرشمدیکی عصرده اولسون حق تعالینک سابق اولان قوللرندن خالی دکلدر (کما قال علیه السلام لکل قرن سابق) رواه انس وقال علیه السلام لکل قرن من امتی سابقون) رواه عمر کذا قال ابونعیم فی الحلیه) بونلر حق تعالینک شول مقرب اولان بنده لریدر که (السابقون السابقون اولئك المقربون) آیت کریمه سیله بونلره اشارت اولنمشدر هر کیم بونلره مائل اولسه وصحبتلرینه داخل اولوب خدمت قیلسه اول دخی معناسابقلردن ومقربلردن قیلنمشدرنته کم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهه خطابا بغیری امتنه ارشادا بیورمشلردر (یاعلی اذا تقرب الناس الی خالقهم بانواع البر فتقرب الی الله بانواع العقل لتسبق الناس درجة وزلفی عندالله فی الدنیا والاخرة (مثنوی) تارسی اندر نفوس زوجت * کای شه مسحور اینك مخرجت) تا کیم نفوس زوجته یعنی تزویج اولنان نفوسه وانلرك ساکن اولدیغی مرتبه یه ایریشه سن زیرا ای مسحور اولان شاه اشته سنك مخرجك بو بیت سورۀ کورتده اولان (واذا النفوس زوجت آیت کریمه سنه اشارت اولور اولی وآخرینك تفسیری جامع الآیاتده وسائر تفاسیرده مذکور اولمشدر وبونده اهل تفسیر بویله دیمشلردر که ودخی شول وقتده که نفسلر جسدلرله جفت اولنه لر ویاخود عمللریله ویاخود نفوس مؤمنین حوریلر ونفوس کافرین شیاطینله ویاخود صالحك نفسی صالحلرله وطالحك نفسی طالحلرله تزویج اولنه لر پس بو بیتده توضیح معنی وتقریر نحوی بویله دیمك اولور که ای طالب سبقت اولان سالك سبقت استرسك یوری برسابق طلب ایله تا کم ازواج مطهره ایله تزویج اولان نفوس مقدسه زمره سنه واصل اوله سن زیرا ای دنیانك سحر یله مسحور اولان شهزاده اشته سنك مخلصك بودر که ذکر اولندی مادامکه برسابق ومرشد صادقی طالب اولمیه سن واکا خدمت قیلمیه سن دنیانك سحرندن ومکرندن خلاص اولمزسن وازواج مطهره ایله تزویج اولان نفوس مقدسه مرتبه سنه ایرمزسن پس ساحرۀ دنیانك حبسندن خلاص اولمق ایچون برمخرج استرسك اشته مخرج بودر که ذکر اولندی (مثنوی) باوجود زال ناید انحلال * درشبیکه ودربرآن پردلال * زال عجوزه نك وجودیله سحره انحلال کلمز شبیکه ده واول پردلالك قتنده انحلال جوزلمکه دیرلر شبیکه آغه وطوزاغه دیرلر دلال نازوشیوه یه دیرلر یعنی ای طالب حق مادامکه زال دنیاسنك قتکده موجود اوله وسن اول شیوه وپرناز اولان سحاره نك قتنده وانك دام سحرنده مقید اوله سن سنك وجودکده اولان عقده لره انحلال کلمز وسنك عقلك وقلبك انك دام سحرندن وقید مکرندن خلاص اولمز ونفسك زوجۀ مطهره نك وصالنی بولمز زیرا اول زوجۀ مطهره وجمیله نك وصالنه طریق بوعجوزۀ دنیایی ترك ایلمکدر اکر بونك ترکی اولمسه انك وصالی اله کلمز (م ی) نی بکفتست آن سراج امتان * این جهان وان جهان اضرتان * اول امتلرك سراجی دیمشمیدر یعنی دیمشدر بوجهانه واوجهانه ضرتان بو بیت لطیف بو حدیث شریفه اشارتدر حضرت نبی علیه السلام بیورمشلردر الدنیا والاخرة ضرتان فبقدر ما ترضی احداهما تسخط الاخری) ضره قومه یه دیرلر یعنی شول ایکی عورته دیرلر که برکیمسه نك تحت نکاحنده اوله بری برینه ضد اولوب ضرر وبردیکیچون ضره دینلمشدر هر بارکه برین راضی ایلیه سن برآخری غضبناك اولور پس دنیا ایله آخرت ایکی قومه عورت کبیدر هر قنغی جانبنه التفات زیاده ایدوب آنکله مقید اولسك اول براخر جانب سندن متباعد ومتجانب اولمق مقرردر (م ی) پس وصال این فراق آن بود * صحت این تن سقام جان بود پس بوجهانك وصالی اول جهانك فراقی اولور بوجسم وتنك صحتی دل وجانك سقامی اولور یعنی بوجهانك وصلتی وبونك دولت وعزتنك محبتی اول جهان آخرتك فراقنه سبب اولور کذلك بوتنك صحتی وراحتی جانك سقامتنه سبب اولور زیرا هر بارکه تن صحتده اولسه ونعمته وراحته اشتغال قیلسه جانك خسته لکنه سبب اولور اما تن شکسته اولسه جان حق تعالی یه متوجه اولمغله وتضرع ونیاز قیلمغله صحت بولور وقوی اولور (ولهذا قال صلی الله علیه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه ولاخیر فی عبد لایذهب ماله ولایسقم جسمه (مثنوی) سخت می آید فراق این ممر پس فراق آن مقر دان سخت تر * بوممرك فراقی سکا سخت کاور پس اول مقر فراقنی سخت تربیل یعنی بوجهان برممر ومعبر وفی المثل برره کذردر چونکم بوجای کذردن مفارقت ایلمك سکا مشکل وشدید کاه پس اول دارالقرارك ومکان بایدارك فراقی نه مرتبه سخت ترومشکلتر کاور بوندن قیاس ایله (مثنوی) چون فراق نقش سخت آید ترا * تاچه سخت آید زنقاش جدا * چون نقش وصورتك فراقی سکا سخت ومشکل کاه تا کم آنك نقاشندن جدا اولمق نه مرتبه سخت کاور بوندن فهم ایله (م ی) ای که صبرت نیست ازدنیای دون) چونت صبرست ازخدای دوست چون * ای غافل که سنك دون ودنی دنیادن صبرك یوقدر پس سنك خدادن صبرك نیجه وارای دوست نیجه یعنی دنیای دوندن سکا صبرایلمك مشکل اوراحق خدای بیچوندن صبرایلمك دخی سخت ترومشکلتر اولور زیرا انواع صبرك زیاده اشدی

خدادن صبرایلمکدرنته کم (مثنوی) چونکه صبرت نیست زین آب سیاه * چون صبوری داری ازچشمۀ آله * چونکم سنك صبرك بوآب سیاهدن یوقدر چشمۀ الهیدن نیجه صبورلك کتوررسن یعنی دنیانك لذایذی وحظوظی فی المثل چشمۀ سیاه کبیدر وآخرت نعمتنه نسبت آب شور کبیدر وحق تعالینك لقاسنی مشاهده ایلمك وجناته کیرمك آب حیات واکبر سعادتدر چونکم سیاه آب کبی اولان دنیانك لذاتندن صبرایلمکه قادر دکلسن حق تعالینك لطفی وکندی عاشقلرینه اولان فیض وعطاسی چشمه سندن نیجه صبرطوترسن معلوم اولدیکه یوم آخرتده انك فراقی نیجه یوزبیك مرتبه بودنیانك فراقندن زیاده تلخ ومولمدر (مثنوی) چونکه بی این شرب کم داری سکون * چون زابراری جداوزیشربون * چونکم بوشربسز سکون طوتمزسن ابراره منسوب اولندن وانلرك شربندن نیجه جداسن یعنی بودنیاده اولان اکلسز وشربسز سکون طوتمزسن وصبرایتمزسن آخرت اولدقده وحق تعالینك ابرار قوللری مزاجی کافور اولان شرابك کاسندن نوش قیلدقده سن اکا منسوب اولان شرابدن وانك شربندن نیجه جدا اولورسن ونوجهله صبرقیلورسن حق تعالی سورۀ انسانده بیورر (ان الابرار یشربون من کأس کان مزاجها کافورا عینا یشرب بها عبادالله یفجرونها تفجیرا) یعنی تحقیقا ابرار ونیکوکار اولان بنده لر شوشرابك کاسندن ایچرلر که انك مزاجی جنته منسوب اولان کافور اوله یاخود کافور جنت ایچره برلطیف وبیاض آبك اسمی اوله که ابرارك ایچدکاری شرابه آنی خلط ایلیه لر کافور جنت ایچنده برعیندر که اندن اللهك ابرار قوللری ایچرلر واول عبادالله اول عینك صوینی هر نه جانبه استرلرسه تفجیرا تمکله تفجیر ایدرلر (م ی) کربه بینی یك نفس حسن ودود * اندرآتش افکنی جان ووجود * جیفه بینی بعد ازان این شرب را * چون ببینی کروفر قرب را * اکر برنفس حضرت ودودك حسن وجمالنی کوریدك جان ووجودی آتشه براغوردك اندنصکره بوشربی جیفۀ ناپاك کورردك چون قرب الهینك کروفرنی کوره سن یعنی اکر برنفس اول مودود حقیقی ومحبوب ذاتینك حسن باکمالنی کوریدك وکندیکی انك مشاهده سنه ایرکوریدك وجودیکی وجانکی آتش عشقه براغیدك وکندیکی ریاضت وعبادتله افنا ایدیدك اندنصکره بویمکی وایچمکی جیفه کوریدك چونکم قرب الهینك کروفرنه نظر ایرکوریدك مادامکه حضرت حقك قربنه ایرمیه سن وانك جمال باکمالنی کورمیه سن بودنیایی حد ذاتنده نه مرتبه حقیر ودون ایدیکنی بیلمزسن وبواکل وشربی ترك قیلمزسن دیمك اولور (مثنوی) همچو شهزاده رسی دریار خویش * پس برون آری زپا تو خار خویش * جهدکن دربیخودی خودرا بیاب * زودتر والله اعلم بالصواب * اول شهزاده کبی کندی یارینکه ایریشورسن پس آیاغکدن کندی دیکنکی سن طشره کتوررسن یعنی چونکم کروفر وقرب حقی کوره سن اندنصکره بواکل وشربی جیفه کوررسن مذکور اولان شهزاده کبی کندی یارینکه ایریشورسن پس کندی جانك ایاغندن خار فراقی کتوررسن یعنی سنك جان ودلکه اضطراب ویرن وغم والم ایرکورن صفتلریکی محو وازاله ایدرسن دیمك اولور پس امدی جهد ایله کندیکی بیخودلقده بول علی الفور والله صوابه اعلمدر یعنی (یاایها الذین امنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسیلة وجاهدوا فی سبیله لعلکم تفلحون) آیت کریمه سنك فحواسی اوزره الله یولنده جهد ایله واکا وسیله طلب ایله حتی برمرتبه یه ایره سن که بیخود اوله سن وبیخودلق وفانیلك مرتبه سنده کندی حقیقت ذاتکی بوله سن وبوخصوصده تأخیر ایلمه بلکه عسی ولعل یی دخی ترك ایدوب علی الفور تشمیراذیال ایدوب مجاهده یه شروع ایله تاغفلتله فرصت ضایع اولمیه کما قال ابن الفارض (بیت) وعدعن قریب واستجب واجتنب غدا * اشمرعن ساق اجتهاد بنهضة * وکن صارما کالوقت فالمقت فی عسی * وایاك علّ فهی اخطر علة * (مثنوی) هر زمانی هین مشوباخویش جفت * هرزمان چون خرد رآب وکل میفت * ازقصور چشم باشد این عثار * که نبیند شیب وبالا را جهار * ای کاه اول هر برزمان کندکله جفت اولمه هر زمان خر کبی آب وکل ایچنه دوشمه زیرا بوسورچمك چشمك قصورندن اولور زیرا اینشی ویوقشی جهار وآشکارا کورمز بو بیت بعض نسخه ده اختلاف اوزره واقع اولمشدر مثلا جهار یرینه کوروار واقع اولمشدر وبعض نسخه ده عثار یرینه عشور ومصرع ثانیده که نبیند شیب وبالا ر ازدور واقع اولمشدر بعض نسخه ده دخی دور واقع اولمشدر لکن فی مناسب دکل وخلاصۀ کلام اولدر که ای سالك آکاه اول هر برزمان کندی نفسکله جفت اولمه زیرا (ان النفس لامارة بالسوء) در وهر زمان خرلر کبی اکل وشرب آب وکل معصیت بالجغنه دوشمه وطریق مستقیمدن شاشمه بوطیره نوب دوشمك وطریق حقدن شاشمق نظرك قصورندن وعقلك نقصانندن اولور که طریق الهیده اولان اینشی ویوقشی ایراقدن کورمز وآنده اولان مزالق اقدامی وورطات افهامی آشکارا مشاهده قیلمز والهذا سقوط وعثاردن خالی اولمز (مثنوی) بوی پیراهان یوسف کن سند * زآنکه بویش چشم روشن می کند * صورت پنهان وآن نور جبین * کرده چشم انبیارا دوربین * یوسف علیه السلامك

پیراهننك بویی کندیکه سندایله زیرا که آنك بویی چشمی روشن ایلر پیراهن وپیراهنان ایکیسی بیله لغتدر صورت پنهان واول نورجبین انبیا علیهم السلامك کوزنی دوربین وزیاده کورییجی ایلمشدر یعنی ای سالك راه الهی اگر سقوط وعثاردن نجات بولمق وروشن چشم ودوربین اولمق استرسك یوسف حقیقتك پیراهننك رایحه سنی کندیکه سندایله یوسفدن مراد حق سبحانه وتعالیدر وانك پیراهنندن مراد کلام شریفیدرکه رایحهٔ روحانیه ایله وفایحهٔ ربانیه ایله پرومالامالدر زیرا کلام متکلمك صفتی وصفت موصوفك لباسی کبی اولدیغی ملابسه ایله حضرت محبوب حقیقتك نفحات ذاتیه وروایح صفاتیه سی فی المثل پیراهن کبی اولان کلمات قدسیه سنه تأثیر قیلمشدر واول کلمات طیبه روایح الهیه ایله معنبر ومعطر اولمشدر حضرت یوسف علیه السلامك پیراهننك رایحه سی یعقوب علیه السلام حضرتلرینك حزن وغملردن بیاض اولمش کوزنی نیجه روشن ایلدیسه وبشیر کلوب اول پیراهنی انك یوزینه القا قیلوب اول پیراهنك رایحه سندن انك کوزلری نیجه روشن اولوب بصیر اولدیسه کلام اللهك دخی رایحهٔ معنویسی یعقوب علیه السلام کبی حزن وغمدن نابینا اولان عاشق ومشتاقلرك چشمنی روشن ایلر اول صورت پنهانی یعنی صفات پنهانی ونور جبین یعنی جمال رب العالمین انبیای عظامك بصر بصیرتلرنی دوربین ایلمشدر صورت پنهاندن مراد صفات الهیه درکه (ان الله خلق آدم علی صورته) حدیثنی علما ومشایخ ای علی صفاته دیمکله تفسیر ایلدکلری بومعنایه دلالت ایدر ونور جبیندن دخی مراد رب العالمینك جمالی نوری اولور پس صفات پنهانی ونور جمال ربانی انبیای عظامك واولیای کرامك چشم دللرنی زیاده کورییجی وحقایق اسراری مشاهده قیلیجی ایلمشدر دیمك اولور (مثنوی) نور آن رخسار برهاند زنار * هین مشو قانع بنور مستعار * چشم را این نور حالی بین کند جسم وعقل وروح را کرکین کند * اول رخسارك نوری سنی ناردن قورتر مستعار اولان نوره قانع اولمه زیرا کوزی بونور مستعاره حالی بین ایلر جسمی وعقلی وروحی کرکین ایلر اول وجه حقیقینك وجمال رب العالمینك نوری سنی اولا نار شهوت وغضبندن وثانیا آتش دوزخ پراهیدن خلاص ایلر آکاه اول بو عاریتی اولان نوره قانع اولمه نور مستعاردن مراد بونده ظاهری کورمکه وحالی کوسترمکه سبب اولان علم رسمی ودخی عقل معاش ودخی صوری ودنیوی اولان حظوظ ولذایذدرکه بونلرك بقاسی اولمدیغی جهتدن ونفسه روشنالك ویردیکی حیثیتدن نور مستعار کبیدر بونور مستعارکه مراداندن علم رسمی ویا عقل جزوی اوله ویاخود حظوظ نفسانی ولذات دنیا اوله انسانك چشمنی حالی بین ایلر وانجق صورت ظاهری کوسترییجی قیلر وجسمی وعقل معادی وروح پرشادی اوبوزایلر یعنی خسته ومریض قیلر دیمك اولور (مثنوی) صورتش نورست ودر تحقیق نار * گر ضیا خواهی دو دست ازوی بدار کرچه اول نور مستعارك صورتی نوردر حقیقتده ناردر اگر ضیا استرسك ایکی الکی اول نور مستعاردن کیر وطوت اول علم رسمی وعقل جزوی که صورتا علم وعقل کبیدر اما عند التحقیق عین جهل وغفلتدر وکذلك حظوظ نفسانی ولذایذ دنیوی اگرچه صورتا نعمتدر ولکن معنا محنت وزحمتدر پس بونلر صورتا نور وعند التحقیق نار کبیدر اگر حقیقتده قائم بالذات اولان نوری وفانی اولمین ذوق وسروری استرسك ایکی الکی اول عاریتی اولان وسنی حالی بین قیلان نور مستعاردن کیر وطوت تاکم آخربین اولیجی نور الهی وضیای ربانی سنك قلبکده ظاهر اوله دیمك اولور (م ی) دمبدم بررو فتد هرجا رود * دیده وجانی که حالی بین بود * هرقنده که کیدر دمبدم یوزی اوزره دوشر اول بردیده وجانکه نقد وحالی بین اوله یعنی شول بردیده وشول جانکه همان نقد حالی کورییجی اوله وعاقبتبین اولمیه وهرشیئك آخرنی اندیشه قیلمیه هرنه جانبه کیدرسه وطریق الهیدن هرنه سمته توجه ایدرسه همیشه یوزی اوزره دوشر وعثار وسقوطدن خالی اولمیه راه حقه افتان وخیزان کیدر (م ی) دوربیند دوربین بی هنر * همچنان که دوردیدن خواب در) بی هنر اولان دوربین ایراق کورر انجلین که برکسه خوابده ایراق کورر خواب دردر تقدیرنده اولور بوبیت سؤال مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر کانه برسائل دیرکه نورمستعارکه اندن مراد علم رسمی وعقل جزویدر انسانی حالی بین ایلر دوربین ایلمز دیدیکز علم رسمی وعقل جزوی صاحبلرینك ایچنده شول قدر دقت ایدیجی دوربینلر واردرکه انلرك تصور ایلدیکی دقیق معنالری کمسه کورهمز واکا نظر ایرکوره من جواب بیوررلر نعم اول حقیقتده هنرسز اولان دوربین ایراق کورور ودقیق معنیلره نظر ایر کورر انجلین که برکسه خواب ایچره دور کورر وعقلدن وفکردن خارج اولان یرلره ومعنیلره نظر ایرکورر ولکن آنك کوردیکنه اعتبار اولمز زیرا آنك کوردیکی صور خیالیه در وسراب بقیعه در نتیجه وحقیقتدن خالیدر پس غایبدن مخاطبه التفات ایدوب اسیر نور مستعار اولان دوربین وبی هنرلره خطاب ایدوب بیوررلر (مثنوی) خفته باشی بر لب جو خشك لب * می دوی سوی سراب اندر طلب * دور می بینی سراب ومی دوی * عاشق آن بینش خود می شوی * می زنی در خواب با یاران تو لاف

که منم بینادل وپرده شکاف * نك بدان سو آب دیدم هین شتاب * تا رویم آنجا وآن باشد سراب * ای عقل جزوی وعلم رسمی صاحبی سنك دوربین اولدیغك فی المثل اکا بکزرکه ایرماق کنارندن تشنه وخشك لب خفته اوله سن طلبده سراب جانبنه آب دیو بله سن سرابی ایراقدن کوررسن وبیلرسن اول کندی بینشکه عاشق اولورسن واقعه ده یارانکه سن لاف اوررسن بویله دیوکه بینادل وپرده شکاف بنم اینشته اول جانبده آب کوردم آکاه اول سرعت ایله تا اول محله کیدهلم حالبوکه اول سرابدر یعنی ای عقل جزوی وعلم رسمی صاحبی سنك بیلمالك ودوربین اولمالك اکا بکزرکه برچایك کنارنده خشك لب وصوسز یاتمش اوله سن ونوم حالنده بر پرده سراب کوروب آنی آب صانوب زیاده طلبده اول سراب جانبنه یله سن واقعه ده سرابی دوردن کوررسن واول جانبه یلرسن کندیکك اول بینشنك وجنبشنك عاشقی اولورسن بیلمزسنکه اول کوردیکك سرابدر وبینش وجنبشك وفکر ودانشك خیال وخوابدر مع هذا انك خیال وخواب ایدیکن بیلمیوب عالم خوابده کندی یارانکه لاف وکزاف اوررسن بویله دیوکه بنم کوکام کوزی کورییجی وپرده لری شق ورفع ایدوب ورای حجابده اولان علوم وفهومی بیلیجیدر ودخی دیرسن که اینشته فلان محلده آب کوردم ای یاران آکاه اولك وانی نوش ایلمکه سرعت قیلك تاکیم اول جانبه کیدهلم واول آبی نوش ایدهلم حالبوکه اول آب کوردیکك عین سراب در وبو دانش وبینشك خیال وخوابدر کر کدر خواب غفلتدن بیدار اوله سن وخیالات کورمکدن کذر قیله سن تاکم کندی قتکده اولان آب حیات ایرماغنی بوله سن واندن نوش ایلیه سن (مثنوی) هرقدم زین آب تازی دورتر * دودوان سوی سراب باغرر * عین آن عزمت حجاب این شده * که تو پیوسته است وآمده * هرقدم بو آب حیات معنویدن دورتر چاپرسن باغرور اولان اول سراب جانبنه یلیجی اولدیغك حالده دودوان دوان تقدیرنه درکش کشان کشان تقدیرنده اولدیغی کبی غرر غرور معناسنه درسنك اول عین عزمك بونك حجابی اولمشدرکه سکا پیوسته در وسکا کلمشدر یعنی هربارکه خواب غفلت ایچره صور خیالیه کورمکه رغبت قیله سن وقیل وقالده رقیق ودقیق معنالر بولمغه قاصد اوله سن هرقدم وهردم بو آب حیات معنویدن بعیدرك چاپرسن ودورتر اولورسن الدایجی اولان سرابك جانبنه کتدیکك حالده که اول سنك کوردیکك صور خیالیه ویلدیکك معانی دقیقه سراب بقیعه کبیدر سنك اول خیال جانبنه وقیل وقالده بولدیغك معنای بی مآل وجاه ومال سمتنه اولان عزیمتك بوسکا پیوسته اولان ومتصل کلان آب حیات معنویه نك حجابی اولمشدر (مثنوی) بس کسا عزمی بجایی میکند * ازمقامی کان غرض دروی بود * چوق کمسه بر یره عزم ایلر برمقامدن که اول غرض انك وجودنده اولور یعنی چوق کمسه بومقامدن برآخریره برعظیم عزیمت ایلر بعض غرض ومقصود ایچون که اول غرض انك کندی وجودنده حاضردر (کما قال الله تعالی وفی انفسکم افلا تبصرون) یعنی جهانده هرنقدر شیء وار ایسه انك نمونه سی سزلك نفسلریکزده واردر پس سزانی نیچون کورمزسز انسان نفس الامرده برعالم کبری ونسخهٔ عظمادر هرنه طلب ایلرسه کندیدن بولمق قابلدر پس کرکدرکه کندیدن غافل اولمیه وطریق مستطیله صاحبلری کبی حقی کندیدن دور ومهجور بیلوب انك تقربنه ووصالنه برمرتبه تعین ایدوب اول مرتبه یه عزیمت قیلمیه بلکه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) مقتضاسنجه انی کندی یه حبل وریدندن اقرب بوله (وهو معکم اینما کنتم) نحوا سنجه هرنه مکانده وهرنه حالده اولسه آنی کندیله بیله بیله (مثنوی) دید ولاف خفته می ناید بکار) جز خیالی نیست دست ازوی بدار خوابناکی لیك هم برراه خسب * الله الله برره الله خسب * تا بود که سالکی برتو زند * ازخیالات نعاست برکند خفته نك دید ولافی کاره کلمز برقوری خیالدن غیری دکلدر الکی اندن طوت خوابناك سن ولکن هم ره اوزره اویو زینهار وزینهار راه حق اوزره اویو والله الله اگر اتق الله اتق الله معناسی مراد اولورسه زینهار وزینهار معناسی ویریلور اما الله حقیچون الله حقیچون دیمك دخی جائز اولور تا اوله که برسالك سکا اوره وکندویی مقارن قیله سنی نعاس خیالاتندن قوپره نعاس اویقو یه دیرلر یعنی مادامکه سن خواب غفلتده اوله سن وحقیقت حالی کوردم دیو لاف اوره سن خفته نك کورمسی وکوردم دیو لاف اورمسی کاره کلمز ومعتبر اولمز نائمك کورمسی برخیالدن غیری دکلدر الکی اندن کیرو طوت واول کورمکدن رجوع ایت که انك فائده سی یوقدر اگرچه خوابناك سن ویاتمق استرسن لکن هم یولده یات زینهار وزینهار غیری برده یاتمه الله یولی اوزره یات اول اجلدن که تا اوله که برسالك راه حق کندویی سکا اوره سنی بیدار قیله خیالات خوابدن قوپره وخلاص قیله وفی الحقیقه برکسه خوابناك اولوب غفلت اویقوسندن خلاص اولمغه قادر اولمزسه باری بنه الله یولنده خوابناك اولمق وانك اولیاسنك طریقنده استراحت قیلمق غیری برده خوابناك اولمقدن هروجهله اولیدر زیرا غیری برده یاتسه (مصرع) خفته را خفته کی کند بیدار) قولنك موجبنجه * غیری خفته لر انی ایقاظ ایلمکه قادر اوله مزلر اما الله یولنده یاتسه یعنی انك اولیاسندن برینك طریقنی اختیار ایدوب

انده استراحت ایتسه اول طریقك بیدار اولان سالکلری البته اکسك دکلدر برکون برینه مرحمت کلوب
اول راه حقده خفته اولنه کندوبی اوروب انی اویاندیررو خواب غفلته متعلقه اولان خیالاتدن وبی معنی بره اضغاث
احلام کورمکدن خلاص قیلر چونکیم خواب غفلتدن قورتله ویقظه وانتباه مرتبه سن بوله اول کوردیکی وبیلدیکی
وبولدیغی شیلری ترك ایدوب انکله راهه یله سالك اولور ونیجه منازل ومقاماتی کچوب عاقبة الامر مقصودنی بولور (م ی)
خفته را گر فکر گردد همچو موی * او از آن دقت نیابد راه کوی * فکر خفته گر دوتا و گر سه تاست * هم خطا اندر خطا
اندر خطاست * مثلا خفته نك فکری اگر موی کبی دقیق اوله اول خفته اول دقتدن محله نك یولنی بولماز خفته نك
فکر واندیشه سی اگر ایکی قات واگر اوچ قات اولسه ده هم خطا ایچره خطا ایچره خطادر یعنی مثلا بر خواب غفلتده
یاتمش کسه نك فکری قیل کبی اینجه اولسه وهر قنده وهرزده دقیق معنالر دوشونسه ونازك خیاللر قیلسه اول
خواب غفلتده خفته اولان کسه اول وقتده اول فکرندن حقیقت محله سنه یول بوله من ومجرد اول فکر یله
وامعان نظر یله طریق حقه سلوك قیله من زیرا خفته اولان کسه نك فکری کرك برقات اولسون کرك ایکی قات
اولسون کرك اوچ قات اولسون وعدد هرزده موشکافلر وخرده دانلر مرتبه سن بولسون هم قات قات خطا ایچره در
زیرا نائم اولان کسه نك فکری وعقلی اصابت ایده من وحقیقت حالی مشاهده ایلمك سمتنه کیده من بلکه هرنه کوررسه
وکوردیکنده تحقیق اصابت ایلدم دیو تصدیق قیلورسه ده خطای محض در وظن وخیالدر حقیقت حالی کورنلر
خواب غفلتدن بیدار اولان ارنلردر (مثنوی) موج بر روی می زندبی احتراز * خفته پویان در بیابان دراز * خفته
می پندعطشهای شدید * آب اقرب منه من حبل الورید * موج آنك اوزرینه بی احتراز اورر خفته ایسه بیابان
درازده آب ایچون پویاندر خفته اولان کسه منامنده شدید عطشلر کورر آب اکا حبل وریدندن اقربدر یعنی اول
کسه که خواب غفلته مبتلا اولمشدر امواج بحر حقیقت احترازسز اول غافلك وجودنه هردم اورر وآب حیاتك
تلاطمی انك قلبنه وروحنه همیشه طوقنور لکن اول خفته کندینك وجودنده اولان اول امواج دریای الهیدن
غافل اولوب دنیانك اوزون بیابانلرنده حق اررواتك آب وصالنه آرزو قیلور وخواب غفلت ایچره آب وصال حقه
شدید عطشلر وعظیم تشنه لکلر کورر ومقصودنی کندیدن بعید ظن ایلیوب عظیم اشتیاقلر وآه وزاریلر قیلور
عجبا مقصودمی نیجه بولورم واندن نوجهله ریان اولورم دیو طول ودراز تفکرلر قیلور حال بوکه مقصودی اولان
آب حقیقت اکا بوینی طمرندن قریبتردر (کما قال الله تعالی ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه
ونحن اقرب الیه من حبل الورید) الحاصل مقصودی کورمکه خواب غفلتدن بیدار اولمق وبصر بصیرتی کشاده
قیلمق لازم اولنلردندر برکسه نك که بصر بصیرتی کشاده اوله سائرناسه قحط وغلا اولسه اول صافی نعمت وعطا
کوررنه کم بو یانده اولان زاهد بینادل بویله کوردی (حکایت آن زاهد که در سال قحط شاد وخندان بود با مفلسی
وکثرت عیال وخلق می مردند از گرسنگی گفتندیش چه هنگام شادیست که هنگام صد تعزیه است گفت مرا باری
نیست (مثنوی) همچنان کان زاهد اندر سال قحط * بود او خندان وگریان جمله رهط * انجلین که او زاهد سال قحط
ایچره او خندان ایدی وجمله رهط گریان ایدی رهط قومه دیرلر یعنی آب حیوانی وفیض ربانی انسانه حبل وریدندن
اقرب ایکن آنی کوره میوب بیابان اوهام وخیالاته دوشوب آب مقصوددن غافل اولدقلری ایچره ناله وگریه
قیلدقلری کبی اول زاهد دخی سال قحط ایچره بینادل اولوب کندی یه حبل وریدندن اقرب اولان تجلیات الهیه یی
وفیوضات ربانیه یی مشاهده قیلدیغندن اوتری خندان ایدی وسائر جماعت خفته وحقیقت حالی مشاهده
ایلمکدن غافل ونابینا اولدقلری اجلدن انلره قحط کورنوب گریان اولدیلر (مثنوی) پس بگفتندش چه جای
خنده است * قحط بیخ مؤمنان برکنده است * پس کندی عصرنده اولان جماعت اول زاهده دیدیلرکه خنده نك
یریدر قحط مؤمنلرك اصل وبیخنی قوپرمشدر یعنی بو قحط وغلا چوق مؤمنی هلاك ایلمشدر پس بو محلده کولمك یری
دکلدر (مثنوی) رحمت از ما چشم خود بر دوخته است * ز آفتاب تیز صحرا سوخته است * رحمت حق کوزنی
بزدن دیکمشدر تیز وپر حرارت آفتاب صحرایی یاقمشدر رحمت بونده مضاف مقدر اولوب ذو رحمت اولان خدا بزدن نظر
عنایتن اورتمشدر دیمك جائزدر لکن اولی اولان رحمتدن مراد باران اولوب معنی حق تعالینك باران رحمتی بزدن کوزنی
یومشدر یعنی عینی اخفا ایدوب سترا تمشدر عالمده رطوبت قالمدیغندن آفتاب تیز صحرایی یاقمشدر (مثنوی) کشت
وباغ ورز سیه استاده است * در زمین نم نیست نه بالانه پست * زرع وباغ واوزم چبوغی سیاه طورمشدر حرارت شمسدن
زمینده نم یوقدر که نه اشاغیده ونه یوکسکده یعنی جهان آفتابك حرارتندن یانوب قورودی وشیب وبالاده رطوبت
قسمی قالمدی (مثنوی) خلق میمیرند زین قحط وعذاب * ده ده وصد صد چو ماهی دور از آب * خلق بو قحط وعذابدن

اولورلر اون اون ویوز یوز آبدن دور اولمش ماهی کبی (مثنوی) بر مسلمانان نمی آری تو رحم * مؤمنان خویشند ویك
تن لحم وشحم * مسلمانلر اوزره سن رحم کتورمزسن حال بوکه مؤمنلر بری برینه اقربادر وجمله سی شحم ولحم صاحبی
بر تندر نته کیم حضرت نبی علیه السلام بیوردی (المؤمنون کرجل واحد ان اشتکی راسه اشتکی کله وان اشتکی عینه
اشتکی کله رواه النعمان بن بشیر (مثنوی) رنج یك جزوی ز تن رنج همه است * گر دم صلحست یا خود ملحمه است
تندن بر جزو ولك رنجی دوکلی تنك رنجیدر اگر صلح وقتیدر ویا خود جنك وجدل وقتیدر ملحمه جنکه دیرلر یعنی
برکسه نك بدنینك بر جزوی رنجور اولسه دوکلی اعضاسی متألم اولور وجمیع اعضا بر عضوده موافقت قیلورلر اگر
صلح دمنده اولسون ویا خود جنك وجدل دمنده اولسون چونکیم نفوس مؤمنلر واحد حکمنده اولیجق بر بری
بر آخرینه ایلك حالنده وکتولك حالنده موافقت ایتمك لازمدر دیدیلر (مثنوی) گفت در چشم شما قحطست
این * پیش چشمم چون بهشتست این زمین * اول زاهد بونلره جواب ویروب دیدیکه بو بلا وغلا که سزه مسلط اولدی
سزلك کوزیکزه قحط وغلادر اما بنم کوزم اوکنده بو زمین جنت کبیدر یعنی بو ظاهرده اولان قحط وغلا سز حقیقت بین
اولمدیغکزدن اوتری کوزیکزه قحط وغلا کورنمشدر اما حق تعالی حضرتلری بنم بصر بصیرتمی کشاده قیلدی
پس بو زمین بکا جنت کبی اولدی ونعم روحانیه وفیوضات ربانیه ایله طولدی (مثنوی) من همی بینم بهر دشت ومکان
خوشها انبه رسیده تا میان * بن هر دشت ومکانده کوررم خوشه لری بیله دك وافر ایرشمش کوررم یعنی
هر برده وهر صحراده بغدای سنبله لرنی بیله دك ایرشمش قتی چوق کوردم (مثنوی) خوشها در موج از باد صبا *
پر بیابان سبز تر از گندنا) خوشه لر باد صبادن موجده پر بیابان ایسه کندنادن سبزترکندنا پراصه دید کلریدر یعنی بغدای
سنبله لری باصبادن بحر اخضر کبی موج اورمقدن بیابان طولو پراصه دن سبزتردر یعنی بن بویله کوررم دیدی پس بویله
کورن وبو مرتبه یه نظر ایرکورن کسه نك قتنده قحط وغلا قالورمی ومجرد اوهام وخیالات دغدغه سندن کندی یه قحط
وغلاده ظن ایلین کسه لر کبی محزون اولورمی دیدی (م ی) ز آزمون من دست بر وی می زنم * دست وچشم خویش را
چون بر کنم * آزموندن اوتری بن المی اول خوشه لرك اوزرینه اوررم کندی المی وکوزمی نیجه یوقروا یلیم آزمون
تجربه معناسنه در مصرع ثانیده اولان برکنم لفظنده ایکی وجه اوزره قرأت واوچ وجه اوزره معنی صحیح اولور اولا
برکنم کافك فتحه سیله اوقنوب معنی بویله اولسه جائز اولور بن المی اول خوشه لرك اوزرینه صنمق وتجربه ایلمك جهتندن
اوررم کندی المی وکوزمی اول کوردیکم خوشه لردن نیجه قوپه ریرم یعنی قوپرمزم مرادا کا المی سوررکن وآنی
کوزمله کوررکن اندن قطع ید ایلمزم وتعامی دخی قیلمزم دیمك اولور ویا گر برکنم ضم کافله اوقنورسه اولا معنی بن کندی
المی وکوزومی اندن نیجه دفع ایلرم دیمك اولور وثانیا بن المی وکوزومی نیجه یوقرو قالدریرم وآسمان جانبنه طوترم
النی ویوزنی یوقرو قالدرمق دعا قیلمقدن ورجا ایلمکدن کنایت اولور یعنی بن اول موج اورن سنبله لر اوزره تجربه
وامتحان جهتندن ال اوروروم وانلره الله مس ایلرم پس بن سزلك کبی المی وکوزومی آسمان جانبنه قالدروب نیچون
دعا ایلرم دیمك اولور (مثنوی) یار فرعون تنید ای قوم دون * زان نماید مر شمارا نیل خون * یار موسی خرد گردید زود
تا نماند خون وبینید آب رود) ای دون قوم سزتن فرعونك یاریسز اول وجهدن نیل سزه قان کورنور یعنی بوتن انسانی
اوصاف ذمیمه ایله متصف اولدیغی حالده فرعون کبیدر ای دنی قوم سز ایسه کزانك یاری وقرینیسز بو آب نیل کبی اولان
عالم سزه خون کورینور حقیقتده بو خود عین خوندر پس ای قوم دون علی الفور خرد موسانك یاری اولکز تا کم
نظریکزده خون قالمیه وآب رود کوره سز یعنی اگر بو عالم نهرلرندن آب حیات ایچمك استرسکز فرعون نفسه
یار اولمغی ترك ایدوب عقل موسانه بلا تاخیر یار اولکز تا کم بو نهر عالمده جاری اولان احوال کبی قان خبیث ومردار
کورینه بلکه آب طهور کورینه وحقیقت حال هرنه ایسه ظهور ده دیدی پس بو معنانی توضیح وتفهیم ایلمکدن
اوتری برقاچ مثل ایراد ایدوب بیورورلر (م ی) با پدر از تو جفایی میرود) آن پدر در چشم تو سگ میشود) مثلا پدریکه
سندن بر جفا کیدر اول پدر سنك چشمکده سك اولور یعنی سندن پدرك جانبنه بر جفا صادر اولسه واول دخی
سکا غضب صورتن کوسترسه اول پدرك اول حینده سنك کوزیکه سك کبی درنده وعقور اولور (مثنوی) آن پدر سگ
نیست تأثیر جفاست * که چنان رحمت نظر را سگ نماست * اول پدر سك دکلدر تأثیر جفادر که آنجلین رحمت نظر لوبی
اول تأثیر جفا سك کوستریجیدر بو معنی اوزره رحمت نظر وصف ترکیبی اولور بو دخی جائزدر که مضاف مقدر اولمق
اوزره رحمت اهل رحمت تقدیرنده اوله ونماست متعدی اولیوب لازم اوله معنی اول پدر سك دکل تأثیر جفادر که آنك
کبی اهل رحمت وصاحب شفقت نظره سك کورنجیدر دیمك اوله ورحمت رحیم معناسنه اولوب مبالغه دن اوتری
مصدر ذکر اولنمق دخی جائزدر رجل عدل دیدکلری کبی بو تقدیر اوزره معنی اول پدرك سك دکلدر لکن تأثیر جفادر که

انجلين عين رحمت اولان كسه سنك نظريكه سك كور بنجيده ديك اولور (مثنوى) كرك ميديدند يوسف را بچشم *
چونكه اخوانرا حسودى بود وخشم * مثلا حضرت يوسف عليه السلامى كوزلريله قورد كورديلر چونكه
قرداشلرينك اكا حسودلكى وخشم وغضبى وار ايدى يعنى حضرت يوسف عليه السلامك حددن زياده
حسن وجمالى وار ايكن وعالمه انك جمال باكمالى رونق صالمش ايكن چونكم انك قرداشلرينك اكا حسد وعداوتلرى وار
ايدى پس عداوت كوزيله نظر ايلدكلرندن انى قورد كبى قبيح وزشت كورديلر پس حضرت يوسف عليه السلامك
زشت اولمسى وبدرلك اولمسى لازم كلمز بلكه عداوت كوزينك خاصيتى اولدركه بويله كوره (مثنوى) باپدر چون
صلح كردى خشم رفت * آن سكى شد كشت بابا يار تفت * چونكه پدركله صلح ايلدك خشم وعداوت كتدى اول سكلك
صورتى كتدى باباسكا عظيم يار اولدى باباڭ سكا عظيم يار اولمسى عين رضا ايله باقديغڭ اثريدر وانك سك صورت
كورنمسى عين سخط ايله نظر ايلديكڭ نتيجه سيدركه دينلمشدر (بيت) فعين الرضا عن كل عيب كليلة * ولكن عين
السخط تبدى المساويا * پس مادامكه سڭ نفسك بغض وعداوت وحقد وحسد ومعصيت وبونلر امثالى اولان خبيث
صفتلرله متصفه اوله صورت عالم سكا زشت وقبيح كورنمكدن خالى اولمز نه كم بونك سببى نه ايدوكنه بو بيانى تفهيمدن
اوترى بسط ايدوب بيوررلر (دربيان آنكه مجموع عالم صورت عقل كلست چون باعقل كل بكژروى جفا كردى
صورت عالم تراغم فزايد در اغلب احوال چنانكه باپدر بدكردى صورت پدر غم فزايد ترا وتوانى رويش راديدن اگرچه
پيش ازان نورديده بوده باشد وراحت جان) بو سرخ شريف وبو بيان لطيف انك بياننده دركه مجموع عالم عقل كلڭ
صورتيدر عقل كل شول حقيقت محمديه دركه اول ما خلق الله عقلى ديمكله اكا اشارت بيورمشلردر بو اجلدن اكا
عقل اول دخى ديرلركه ابتدا وجوده كلان اولدر وجميع عقول اندن ظهوره كلديكيچون واول جميع عقولك وجودنده
مدبر ومربى اولديغيچون عقول وارواحك پدرى كبى اولمشدر چونكم سن عقل كله كژرولك وكراهتلكله جفا
ايليه سن عالمڭ صورتى اغلب احوالده سكا غم زياده ايلر عقل كله كژرولكله جفا ايلمك حضرت محمد عليه السلامك
سنتنه مخالف كتمكله وانك مرادنى وامرنى ترك ايتمكله اولور زيرا عقل كل اول حضرتك حقيقتيدر پس انك سنتنه
مخالف كتمكله اكا جفا ايلسڭ صورت عالم سكا اكثر احوالده غم وغصه زياده ايدر مثلا انجلين كه پدريكه بدلك
ايليه سن وانك مرادنه مخالف اوله سن پدرك صورتى سكا غم زياده ايلر واول پدرڭ يوزنى كالاول كورمكه قادر
اولمز سن اگرچه مخالفتدن اول اول پدر سكا نور چشم وراحت جان اولديسه ده زيرا كژرو اولمق ومخالفت قيلمق
پدرك ترش رو اولمسنه وغضب قيلمسنه سبب اولور واطاعت قيلمق كشاده روى اولمسنه ولطف واحسان قيلمسنه
باعث اولور چونكم صورت عالمده ترش رويلق كوره سن وسكا قهر وغضب صورتيله كورينوب سنى غمناك ايلر مشاهده
قيله سن بلكه عقل كلڭ سكا اينجنمسى واردر پس لازم اولان اولدركه استغفار وتوبه يه مشغول اولوب درحال اول
حضرتڭ بيورديغى اوزره سلوك قيله سن تا ظاهرده وباطنده غم وغصه دن خلاص اوله سن (مثنوى) كل عالم صورت
عقل كلست) كوست باباى هرآنكه اهل قلست (چون كسى باعقل كل كفران فزود * صورت كل پيش او هم سك نمود
صلح كن بااين پدر عاقى بهل * تا كه فرش زر نمايد آب وكل * عالمڭ كايسى عقل صورتيدركه اول عقل كادر هرشول
كمسنه نك باباسى كه اهل قل در اهل قلدن مراد اهل نطقدر واهل نطقدن دخى مراد قل امرنه اهل اولان ولايق
اولان عقلادركه بونلر امر حقى سويلمك اهلاريدر پس معنى جميع عالم عقل كلڭ شكل وصورتيدركه هرشول
كمسه كه حق تعالينك امرنى سويلمك وتبليغ ايلمك اهليدر اول عقل كل انك باباسيدر كان اهل قل اولمين انسانڭ
باباسى اولمش اولور زيرا انلره حيوانيت غالبدر اگرچه انسان صورتنده ايسه لرده حيوان حكمنده اولور پس عقل كل
عاقل واهل نطق اولان انسانڭ باباسيدر يوخسه هر انسان صورتنده اولان حيوانك باباسى دكلدر ديمك اولور
چونكم بركسه عقل كله كفران زياده ايلدى هم صورت كل آنڭ قتنده سك كورندى يعنى چونكم بركسه عقل كلڭ
كنديه اولان تربيه سنى وصيانت وحمايتنى بيلميوب اكا ناسپاسلك زياده ايليه وآنڭ شكرنى قيلميوب مخالفت ايتمنه
كيده كلى اشيانك صورتى هم آنڭ قتنده درنده كلب كبى كورينور هر شيء اكا اذا وجفادن خالى اولمز وهركونه جانبنه
متوجه اولسه حضور بولمز سببى اولدركه عقل كله كفران زياده ايليوب مخالفت قيلمشدر بو پدر ايله صلح ايله اكا عاق
اولمغى قوكه تا كه آب وكل سكا فرش زر كورنه عاق باباسنه عاصى اولان كمسه يه ديرلر يعنى بو عقل كل كه باباڭ
مثابه سنده در انكله صلح ايله واكا عاصى اولمغى ترك ايله تا كم بو آب وكل منبعى اولان زمين سبزه متبدل اولوب سكا
التون دوشك كورنه كه سرتاپا روى زمين سيم وزرله دوشنوب موضع قدمڭ صافى التون وكومش اوله (مثنوى
پس قيامت نقد حال تو بود * پيش تو چرخ وزمين مبدل شود * پس قيامت سنك نقد حالڭ اولور سنك اوككده چرخ

وزمين مبدل اولور يعنى چونكم سن عقل كل پدرينه مخالفتى ترك ايدوب هر وجهله موافقت ومتابعت ايده سن برمرتبه يه
ايررسنكه قيامت سنك نقد حالڭ اولور سنك قتكده (يوم تبدل الارض غير الارض (والسموات مطويات بيمينه) آيت
كريمه سنك سرى ظهوره كلوب بوزمين وآسمان مبدل اولور آسمانى يمين خدا ايله مطوى اولمش كوررسن بوزمينى دخى
صافى التون وكومش كوررسن زيرا جميع دفاين اول كونده يريوزينه كله وبوزمين دخى بياض نقره دن اوله بو خلق عالم
صندوقلر ايچره حفظ وحراست ايلدكلرى التون وكومشى آياقلرى التنده پايمال ايده لر وانلرڭ نظرنده اول كونده
سيم وزرڭ اصلا قدر وقيمتى قالميه پس سنكه عقل كله موافقت ايده سن وانك رياضى اوزره اوله سن قيامت كونى سنك
حالا نقد وقتڭ اولور وبوزمين وآسمان سنك قتكده مبدل اولور وسنڭ سيم وزره اصلا رغبتڭ قالمز بلكه سيم وزر سنك
قتكده خاك ايله برابر اولور وعالم نعم روحانيه ايله پر اولور وسنك چشم باطنڭ آنى مشاهده قيلور (مثنوى) من كه
صلحم دائما بااين پدر * اين جهان چون جنتستم درنظر * بن كه بو پدرله دائما صلح اوزره يم بو جهان بنم نظرمده
جنت كبيدر بو بيت ومابعدنده اولان ابيات شريفه مقدما ذكر ايلدكلرى زاهدڭ لساننده واقع اولمشدر ولكن
هر عصرده اولان تارك دنيانك وعارف سرخدانڭ حسب حالى بودر آنڭ لساننده تعبير بيوررلر يعنى اول سال قحط
ايچره شاد ومسرور اولان زاهد غمناك ومحزون اولان خلقه ديديكه بنم كه عقل كل پدريله دائما صلحم واردر ولهذا
بوجهان بنم نظرمده جنت كبى اولمشدر ونعم روحانيه والطاف ربانيه ايله طولمشدر ومنعم حقيقى بنم چشم حقيقت بينمه
ظاهر اولمشدر پس بنم قتمده غم وغصه نه ايلر (مثنوى) هرزمان نوصورتى ونوجمال * تازنوديدن فرو ميرد
ملال * هرزمان بريكى صورت وبريكى حسن وجمال مشاهده ايلرم حتى يكى كورمكدن ملال اولور يعنى بو جهان
آيينه سنده هرزمان بلكه هرآنده صورت روحانيه دن وجمال الهيه دن بريكى صورت وجمال مشاهده ايلرم كه
حق تعالى حضرتلرى هرآنده برشانله تجلى ايديجيدركه آن ثانيده اول شانى اولكى آنده اولان شانى كبى
دكلدر ولهذا ان الله لا يتجلى لصورة مرتين ولا لصورتين مرة واحدة پس تجلىء الهيده تكرار اولميوب بلكه نو بنو تجلى
اولمسى مقرر اولمغين بو تجليات الهيه نك مظاهرى اولان جهانده عارف هردم بريكى صورت وبريكى جمال
كورمكدن خالى اولمز حتى هردم بريكى صورت وبرلطيف وجديد حالت مشاهده ايلدكلرندن ملال وسآمتلرى زائل
اولوب هميشه پرشوق وپرطرب اولورلر نته كم اهل بهشت جنت ايچره هرآنده برنوصورت وبرنوجمال كوره لر وهرنه
يره كه نظر ايركوره لر آنى اولكى حالندن تازه تر ولطيف تر بوله لر كندى زوجنه برخاتون نظر ايلدكده بن سنى اولكيدن
الآن احسن واجمل كوريرم ديه اول دخى زوجه سنه والله بن دخى سنى اولكى صورتندن احسن واكمل كوريرم
ديو قسم ايليه لر الحاصل عارف عقل كل ايله صلح ايلدكده نصكره آخرت آنڭ نقد حالى اولور وهرآن بريكى شان كورمكدن
خالى اولمز (مثنوى) من همى بينم جهان را پرنعيم * آبها در چشمها جوشان مقيم * بانك آبش ميرسد درگوش من
مست مى كردد ضمير وهوش من * اى انيم قوم سز قحط وغلا كوررسز وبن جهانى پرنعيم كوريرم آبلر چشمه لردن
دائم ومقيم جوشان كوريرم اول چشمه لرڭ آبڭ بانكى بنم كوش جانمه ايرشور وانڭ جرياندن بنم ضميرم وهوشم مست
اولور يعنى اول زاهد اول عالمى قحط وغلا كورن طائفه يه ديركه اى كوردلر بو جهانى نعم الهيه دن والطاف ربانيه دن
پر كوريرم وارادات الهيه وفيوضات ربانيه يى قلوب چشمه لرندن دائم جوشان كوريرم وآب حيات معنويه يى عيون
عياندن ارواح واشباح اوزره دائما جريان ايلر مشاهده قيلورم اول معنوى اولان چشمه لرڭ آب حياتنڭ صداسى بنم
كوش جانمه ايرشور حتى اول آب حياتڭ صداسنڭ لذتندن بنم باطنم وعقلم مست اولور بو حالت شول كمسه نڭ صورت
حاليدركه عقل كل ايله آشنا اوله وانك چشم حقيقت بينى انوار الهيه ايله روشنا اوله وبو مرتبه ده اولان كمسه اگر
جهانه نظر قيلسه جهانى صورتا قحط وغلا اولديغى تقديرا اوزره بيله اوعين نعمت ومحض عطا كورر وفيوضات
الهيه يى وآب حيات معنويه يى حق جانبندن خلق اوزره هميشه جارى كورر واول آب حيات معنويڭدر وحالى
اولان صداسندن وطنطنه سندن آنڭ ضمير وهوشى سرخوش اولور (مثنوى) شاخها رقصان شده چون تائبان *
بركها كف زن مثال مطربان) شاخلر بنم كوزمه تائبلر كبى رقصان اولمش برك لر مطربلر كبى كف زندر تائب توبه ايديجى يه
ديرلر وبونده تائبدن مراد بين اهل الشرع متعارف اولان تائب دكلدر بلكه ماسوادن رجوع ايدوب ومتوجه
الى الله اولان اهل سلوكدر ومشايخ طريقت ايچنده مشهور اولان اصطلاحلرندندركه فلان عزيز فلان شيخدن توبه
ايلدى وفلان شيخڭ توبه سنه فلان شىء باعث اولدى ديرلر ومرادلرى اول كمسه نڭ جميع معاصيدن وماسوادن رجوع
ايدوب سالك راه حق اولدى ديمكلرى اولور وبركمسه بوذكر اولنان طريق اوزره تائب اولسه اكا جذبهء خدادير پس
بركسه يه جذبهء خدا ايرشسه ومعاصيدن رجوع ايدوب اهل سلوكدن اولسه اكا برمرتبه وجد وحالت يتشوركه

بالضروری رقص وحرکته کلوروال الله اوریجی ودف ونی چالیجی مطربلر اقتضا قیلور اوسط سلوکه واصل اولوب وعقل کل
ایله آشنالق قیلوب دیدهٔ جانی کشاده اولدقده اشجار وازهاره دخی نظر قیلسه اهل سلوکدن اولان تائبلر کبی
بادهوا ونسیم صبا ایله رقصان کورر واوراق اشجاری مطربلر کبی ال الله اوریجی مشاهده قیلورنته کم اول زاهد بویله
کوردی وخط وغلا کورن طایفه یه کندی مشاهده سندن بوکونه خبر ویرر (مثنوی) برق آیینه ست لامع ازنمد *
کرنماید آینه تاچون بود * مثلا آیینه نك برقی نمدن لامعدر اکر آیینه کندیسی کورینه تانیجه اولور بو بیت
اول زاهدك مشاهده ایلدیکی تجلیات الهیه یی وانوار ربانیه یی طالبلره تفهیم ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر
آیینه دن مراد اولا کندی قلبی وثانیا جمیع باطن عالمدر برقدن مراد انوار لامعهٔ صفات الهیه دروغمددن صورت
انسانیه وصور کونیه درعادتدرکه آیینه یه کچه دن غلاف ایدرلر تا آیینه نك یوزینه پرده اولوب انك شعشعه
وشعله سنی ستر ایلر کذلك صورت انسان وصورا کوان دخی انوار الهیه یی ستر ایلمشدر لکن قلبده برق اوران
وذوات اشیادن ظهوره کلان انوار لامعه نك شعشعه سی برمرتبه درکه نمد صورت اکابالکلیه مانع
اولمشدر بلکه بوقدر حجابك وراسندن ینه برلمعه تجاوز ایدوب بوخارج عالمه نمد التندن چیقان آیینه نك برقی
کبی پرتو صالمشدر پس چشم عقلی کشاده اولان کسه لر انجق آیینه نك برقنی غلاف وحجاب واسطه سیله کورمکه
قادر اولورلر اکر صورت غلافی آیینهٔ دلدن وذوات اشیادن برطرف اولوب انوار ذات الهی بی حجاب وصورت ظهوره
کلسیدی (ان لله سبعین حجابا من نور وظلمة لو کشفها لاحرقت سبحات وجهه من انتهی الیه بصره) حدیث
شریفنك مقتضاسنجه عظمت وجه الهی جمیع اشیایی احراق ایلیوب محو قیلیدی لکن صور کونیه وصورت
انسانیه انوار ذات وصفات الهیه یه نمد کبی واقع اولوب انك کمالیله ظهورینه پرده اولمشدر پس اول زاهد کندینك
مشهدندن طالب اولنلره بروجه تمثیل خبر ویروب دیرکه بنم کوردیکم ونظر ایر کوردیکم نور الهی وبرق ربانی
فی المثل نمددن لامع اولان آیینه نك برقیدر اکر آیینه بنفسه کندی کورنسه قیاس ایله تا نه حال پیدا اولور
یعنی عقل کل وذوات اشیا وقلب انسان کامل حق تعالینك ذاتنك وصفاتنك آیینه سیدر وصورت انسان
وصورا کوان بو آیینه نك نمدی کبیدر بوخارج عالمده کورینن آثار نمددن لامع اولان آیینه نك برقی کبیدر چونکم
ورای حجابدن بوقدر انوار وآثار نمایان اوله وظهوره کله حجاب مرتفع اولوب نور حقه مرایا اولان حقایق ظهوره
کلدکده قیاس ایله که تا نه حالت ظهور ایلر (مثنوی) ازهزاران من نمی کویم یکی * زانکه آکنده ست هرکوش
ازشکی * پیش وهم این کفت مژده دادنست * عقل کوید مژده چه نقد منست * کوردیکم حقایق واسرارك
بیکدن برنی بن دیمزم زیرا که هرکوش برکونه شکدن طلودر صاحب وهم قتنده بوسوز مژده ویرمکدر اما عقل
دیر مژده ندر بو بنم نقدوقتمدر یعنی کوردیکم مراتبك ونظر ایر کوردیکم معارف ولطایفك بیکده برنی سویلمزم
وتعبیر وبیان ایلمزم انکیچونکه هر قولاق شك وشبهه ایله طولمشدر وکلام حقیقت امیزی استماع ایلمکدن اصم اولمشدر
اکر حقیقت حالدن برخبر سویلسك آنی راست فهم ایلمز بلکه کندی عقل جزؤیسی یتدیکی قدر فهم ایلر وعقل
جزؤیسی ادراك ایلدیکی تأویل وتوجیه ایلر نته کم برصاحب مشاهدهٔ اهل حقیقت کندینك مشهدندن ومرتبه سندن
خبر ویرسه ادراك جزئیه صاحبلری انی تاویل ایدوب دیرلرکه بو احوال اخرویه در ومؤمنلره بو بشارت ومژده در مثلا
دیرلرکه رؤیت الهی جنته کیردکده میسر اولور وجنت نعمتلرندن تلذذا کا دخول دنصکره ممکن اولور دیرلر نته کم
بو معنایه بو بیتله اشارت ایدوب بیورر لر اهل وهمك اوکنده بو مشاهده وحقایقه متعلق اولان سوز مژده ویرمکدر که
انلر بو آخرتده اولسه کرکدر وبو مؤمنلره مژده در دیرلر وهم عقله مشابه برقوت مدرکه درکه جزئیاتی ادراك ایلر اکا
عقل جزؤی دخی دیرلر اهل وهمك قتنده کامل العقل اولان اصحاب مشاهده نك کوردکاری حقایق باعتبار ما یؤل
الیه وقوعی محقق اولان بشارت آمیز خبر ویرمك قبیلندندر اما عقل کامل صاحبی دیر مژده وخبر ندر بلکه بکا معاینه
اولمش ونقدوقتم کلمش دیرین حقیقت هرنه ایسه علی ماهی علیه بی شبهه کوریرم وما هو الواقع نفس الامرده اولانی
مشاهده قیلورم پس نیجه مژده وخبرك محلیدر دیرپس وهم صاحبلری اهل خبر اولنلردر که انلر فلان زمانده فلان
اولسه کرکدر دیرلر اما عقل کامل صاحبلری اصحاب معاینه در وعده انلره نقد اولمشدر واهل وهمه مژده وخبر اولان
انلره عیان اولوب نقدوقتلری کلمشدر پس برامر برطایفه یه نسبت مژده وخبر اولور وبرآخر طایفه یه نسبت نقدوقت
اولوب بالمعاینه آنی کورمك خصوصنده بو بیان شریفی طالبلره تفهیم ایچون بسط ایدوب بیوررلر تا بیله سنکه برشینك
ذاتی برقومه نسبتله عیان ونقدوقت اولور ایمش نته کم بیوررلر (قصهٔ فرزندان عزیر علیه السلام که ازپدر احوال
پدرمی پرسیدندمی کفت آری دیدمش می آید بعضی شناختندش بیهوش شدند بعضی که نشناختندش کفتند

خود مژده دادابن بیهوش چیست) بو سرخ شریف حضرت عزیر علیه السلامك فرزندلرینك قصه سیدرکه پدر
احوالنی پدردن سؤال ایتدیلر عزیر انلره جواب ویروب دیدی نعم کوردم آنی کلور اولادندن بعضسی اول عزیر علیه
السلامك اداسندن وصداسندن اکلدیلر وفهم ایلدیلر وعزیر ایدیکن بیلدیلر بیهوش ولایعقل اولدیلر اما فرزندلرندن
بعضی که انی اکلمدیلر وفهم ایلمدیلر بونلر دیدیلر خود بو آینده اولان کسه مژده ویردی بو بیهوش ندر یعنی انلرکه
بابالرنی بیلمدیلر بیلوب بیهوش اولنلر حقنده طعن ایدوب دیدیلرکه بو بولدن کلان کسه خود آری دیدمش می آید
دیو مژده ویردی بو بیهوش ندرکه بونك کبی لایعقل اولدی دیدیلر اکثر نسخه ده یالکز این بیهوش چیست واقع اولمشدر
وبعضیسنده دخی بروجه طعن کفتند این خود مژده داد این بیهوشی چیست واقعدر یعنی طعن طریقیله دیدیلر
بو آینده اولان کسه خود پدریمزدن مژده ویردی بو بیهوشلك ندر اکرچه بونسخه فهمه اقربدر اما اولکی بیهوش
اولانك ذاتنی تحقیرا ایلمك معناسنی بولنور زیرا این بیهوش چیست دیمك بو عقلسز ندرکه بوکونه بی معنی وبیهوده حرکت
ایلدی دیمکی ایهام ایلر اما نسخهٔ ثانیه ده انجق بیهوشلقدن استفهام ایلمك معناسی بولنور (م ی) شمع پوران عزیر
اندر کذر) آمده پرسان زاحوال پدر * کشته ایشان پیر وباباشان جوان * پس پدرشان پیش آمد ناکهان) حضرت
عزیر علیه السلامك اولادی کبی کچه جك پرده پدرلرینك احوالندن پرسان کلمش بونلر پیر اولمش وبونلرك باباسی
جوان ایدی پس بونلرك پدرلری ناکهان اوکنه کلدی یعنی اهل وهم قتنده بو حقیقته متعلق اولان مشاهده خبر
ومژده ویرمکدر اما عاقل اولان دیر نه مژده محلیدر بو بنم نقدوقتمدر کم عزیر علیه السلامك اولادی بابالرینك طلبنده بر
رهکذرده بابالرینك احوالنی کلندن وکیدندن صوریجی کلدیلر ومسافر اولنلردن انك شانندن وکارندن سؤال قیلدیلر
وبونك سببی بوایدیکه حضرت عزیر علیه السلامی حق تعالی اولدردکدنصکره اول زمانك نبیلرندن بعضسنه وحی
ایلدیکه عزیری یوز ییلدنصکره ینه احیا ایلرم پس اول پیغمبر علیه السلام انك یوز ییلدنصکره حیات بوله جغنی خبر
ویروب تاریخ نویسلر آنی یازدیلر وانك اولادی یوزسنه تمام اولنجیه دك مترقب اولوب بعده اول وعده اوزره بر رهکذره
چیقوب آینده ورونده دن پدرلرینك احوالنی سؤال ایدیجی کلدیلر پس بونلرك پدرلری ناکهان اوکارینه کلدی
لکن بونلر پیر اولمشدی وبونلرك بابالری اولان حضرت عزیر علیه السلام دخی جوان ایدی وبونك سری وسببی اول
ایدیکه حضرت عزیر علیه السلام دخی جوانلغی حالنده وافر اولاده مالك اولمشدی وبرکون مرکبنه بنوب بیت
مقدس جانبنه سفر قیلمشدی کاوب برخراب قریه یه کذر قیلوب انده اکلنوب انك مقابرینه نظر ایلدکنده (انی یحیی
هذه الله بعد موتها) دیوانلرك تکرار حیات بولوب حشر اولمسی خصوصنده استبعاد ایلدکنده (فاماته الله مائة
عام) آیتنك مصداقنجه حق تعالی آنی یوز ییل اولدردی بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثالثده اجتماع اجزای خر عزیر
علیه السلام سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وبونده خلاصهٔ کلام اولدرکه حضرت عزیر علیه السلامی
حق تعالی هنوز قره صقاللو جوان ایکن اولدردی پس (الناس تبعث علی ماماتوا علیه) حدیث شریفنك موجبنجه
هرکس نه حالت ونه صورت اوزره اولدیسه ینه اول حالت واول صورت اوزره بعث اولنمق مقرر وثابت اولدیسه حق
تعالی حضرت عزیر علیه السلامی ینه اول صورت اوزره بعث ایلدی پس حمارینك کوزی اوکنده
دیر کورکدنصکره حمارینه راکب اولوب کندی اولادی جانبنه متوجه اولدی اولادی ایسه مرور ایام وکرور ازمان
ایله هر بری اق صقاللو پیر اولمشلردی پس بابالرنی تازه یکت کوردکلرندن ویوز ییل اندن دور اولدقلرندن بیلمدیلر
(مثنوی) چون بپرسید ندازو کای رهکذر * ازعزیر ما عجب داری خبر * چونکم اوغللری آندن سؤال
ایلدیلر بویله دیوکه ای یولجی ویولدن کچیجی بزم عزیر مزدن عجب خبر طوترمیسن (مثنوی) که کسی مان کفت
امروز آن سند * بعد نومیدی زبیرون میرسد * زیرا برکسه بزه دیدیکه بوکون اول سند نومیدلکدنصکره طشره دن
ایریشور یعنی حق تعالینك اعلام وافهام ایلدیکی کسه لردن بریسی بزه دیدیکه قطع امید ایلدیککزدنصکره
طشره دن کاور وسزه واصل اولور دیدی (مثنوی) کفت آری بعد من خواهد رسید * آن یکی خوش شد چو این مژده
شنید * حضرت عزیر علیه السلام اولادینك فراست وکیاستلرنی امتحان ایلمکدن اوتری آنده بن عزیرم دیمدی
بلکه دیدیکه بلی اول سزه خبر ویرن کسه نك خبری صحیحدر باباکز عزیر علیه السلام بندنصکره کلیسر وسزه واصل
اولیسر در اول براوغلی چونکم بو بشارتی اشتدی خوش حال اولدی وسرورلر وصفالر بولدی لکن مبشر عین
مبشر اولدیغنی بیلمیوب (مثنوی) بانك میزد کای مبشر باش شاد * وان دکر بشناخت بیهوش اوفتاد * اکا
بانك اوردی بویله دیوکه ای مبشر شاد اول بزی مسرور ایلدك واول برآخر فرزندی زیاده عاقل وزیرك ایدی انی
اداوصداسندن بیلدی واکادی بیهوش اولوب دوشدی اولکیسی شول صاحب وهم ایدیکم معاینه یی حقیقت

بیلیوب مجرد مژده وخبر زعم ایدادی وایکنجیسی شول کامل العقل ومنبع فراست وکیاست ایدیکه مبشر ایدیکن بیلوب کمال ذوقندن بیهوش اولوب اول صاحب وهمه وکرفهمه بویله دیدی (مثنوی) که چه جای مژده است ای خیره سر * که درافتادیم در کان شکر) که نه مژده یه یردر ای سراسیمه زیرا بز شکر کاننه دوشدک یعنی اول عارف وبینا دل اولان پسر اول غافل اولان بی خبره دیدیکه ای خیره سر نه مژده نک محلیدر که مژده غایبده اولان برکسه نک موجود اولمسندن وبعده اهلنه کلمسندن خبرویرمکدر بز خود شکر معدننه دوشدک وشکر ایلمک مرتبه سنه ایرشدک بومجرد مبشر اولان کسه خود عین مقصودیمزدر نهایت مافی الباب بزم فطنت وذکاوتمزی تجربه وامتحان ایتمک ایچون کندیسنی غائب منزله سنه تنزیل ایدوب کندی ذاتندن بزه مژده ویردی وخبر ایرکوردی پس عقل بومیدرکه اوبو قدر تستر ایتمکله بز اندن غافل اوله وز وآنی غائب بیله وزسکا غائب اولان یکانه دوقتدر دیدی پس مطلوب حقیقی ومقصود اصلی اولان خدای تعالیدن شول مبشرلر که خبرویرمشلردر وشول عارفلر که طالبان حقه اول محبوب ذاتیدن نشان واثر ایرکورمشلردر انلر کندی حقیقتلرندن خبرویرمشلردر وکندی ذاتلری نک نشان واثرلرین ایرکورمشلردر ولکن (مثنوی) وهم را مژدست وپیش عقل نقد * زانکه چشم وهم شد محجوب فقد * وهمه مژده در وعقل کاملک اوکنده نقددر زیرا که وهمک کوزی فقدلک محجوبی اولدی فقد بونده یعنی مفقوددر مفقود ایتمش وغائب اولمش مطلوبه دیرلر یعنی حقدن خبرویرنلر وطالبلره حقیقتدن بشارت ایرکورنلر فی الحقیقه کندی حقیقتلرندن خبرویرمشلر وماهیتلرندن بشارت ایرکورمشلردر ولکن اهل وهمک قتنده اول خبر مژده درواهل عقلک قتنده عین نقددر زیرا اهل وهمک چشم ادراکی مفقودلک محجوبی اولمشدر کان حق تعالی حضرتلری اهل وهمه نسبت غائبدر وبونلر حضرت حقی روز وشب طالبدر پس حضرت حقی کندیلردن بعید وغائب ظن ایتملری چشم شهودلرینه پرده وحاجب اولوب هرشیده انی حاضر وناظر وظاهر وباهر کورمدکلرندن حقدن خبرویرن نبی علیه السلامک وبشارت ایرکورن ولینک ذاتنی وحقیقتنی اندن غیری ظن ایدوب انلرک خبرویرمسی بونلره نسبت غایبدن مژده اولور بوطایفه بیت) ففی کل شیء له آیة) تدل علی انه واحد) دیرلر اما عاقل وکامل وعارف وواصل اولانک قتنده هر مبشر که حقیقتدن خبرویرمشدر انلره نسبت غایبدن مژده دکلدر بلکه نقدوقتدر زیرا بوطایفه هرنه شیئه که نظر ایلسه لر مارأیت شیئا الا ورأیت الله فیه (دیرلر ودخی (بیت) ففی کل شیء له آیة) تدل علی انه عینه) دیو کندی مشاهده لرندن خبر ویررلر نته کم شیخ اکبر قدس الله سره الاعلی حضرتلری بویله سویلمش فتوحاتده (سبحان من اظهر الاشیاء فهو عینها) دیو تصریح ایلمشدر نته کم بورایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اعتراض کردن مریدان سرخنده (توجودی مطلق فانی نما) بیتنک شرحنده نقل قیلنمشدر انده طلب اولنه پس جمله انسانی بوخصوصده اوچ قسمه تقسیم ایدوب بیوردیلر (مثنوی) کافرانرا درد ومؤمن را بشیر * لیک نقد حال در چشم بصیر * انبیاء علیهم السلام واولیای کرامک کندی حقیقتلرندن خبرویرملری وخلقه بشارت ایرکورملری کافرلره درد ومؤمنلره بشیردر ولکن بصیر اولان کوز قتنده نقد حالدر یعنی انبیاء علیهم السلام واولیای کرامک کندی حقیقتلرندن بشارت ویروب اخبار ایتملری کفره یه مورث درد اولور زیرا انلر امور آخرته واسرار حقیقته انکار قیلمشلردر وبودنیایی مقام ومسکن اتخاذ ایلمشلردر وبودنیا انلره جنت وآخرت دار محنت اولمشدر انلرکه حق تعالینک لقاسنی رجا ایتمزلر وحیات دنیویه یه راضی اولورلر انلره لقای حقدن خبرویرمک وظهور حقیقتدن کلام سویلمک درد ومحنت ایراث ایلر انکیچونکه انلر بودنیانک حیاتنه زیاده حریص اولوب بونده توطن قیلوب آیات خدادن غافل اولمشلر وقلبلرینی همان بوعالمه مقید قیلمشلردر پس مقصودلری اولین عالمدن ومقبوضلری اولان مرتبه دن بونلره بشارت ویرمک درد والمی زیاده ایلر ولهذا حق تعالی بونلر حقنده فبشرهم بعذاب الیم) بیوردی اما حقیقتدن خبرویرمک ونفس الامردن بشارت ایرکورمک مؤمن اولنلره بشیردر زیرا انلرک غیبه ایمان وایقانی واردر وانلره (الدنیا سجن المؤمن) حدیث شریفنک موجبنجه که دنیا سجن ودار غرور اولمشدر وآخرت دار سرور ومقام حبور کلمشدر پس بونلرک ایمان ایلدکاری عالمدن ومیل ومحبت قیلدقلری جهاندن خبرویرن بونلره بشیر اولور وکافرلره نذیر اولور زیرا عالم حقیقتک ظهوری انلره نار ومؤمنلره نور اولور ولکن بصیر اولان چشمه نسبت کافرلک ومؤمنلک نتیجهٔ کارلری وعاقبت امورلری نقد حال اولمشدر مؤمنلره وعده اولنی بونلر الان بولمشدر وکافرلره وعید اولنی بونلر حالا کورمشدر اکثر نصوص قاطعه دخی بونلرک مشاهده لرینه دلالت قیلمشدر قال الله تعالی فی حق الکافرین (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) بوآیت کریمه دلالت ایلرکه جهنم الان کافرلری محیطدر زیرا ستحیط دیمیوب جملهٔ اسمیه ایله ایراد اولنمسی عند المؤمنین وقوعی متحقق اولدیغی اعتبارله در اما عند العارفین حالا بودنیاده جهنم انلری محیطدر ولکن بونلر شراب طبیعتله مست ومدهوش وغرور وغفلتله سرخوش وبیهوش

اولدقلری ایچون کندیلرینی جهنمده اولمسنی وجهنم بونلری احاطه قیلمسنی احساس وادراک ایلمکه قادر اوله مزلر وصنع الهی بونلره بشریت ذوقنی ودنیا لذتنی غالب ایدوب آخرتک عذابنی کوسترممشدر تا کم حیات دنیاده غرور وغفلتله یکنوب اولدکدنصکره ونوم غفلتدن خلاص اولوب متنبه اولدقدنصکره کندیلرینی جهنم چوقورلرندن برچوقورده کوروب عذاب آخرتی احساس ایدرلر وکذلک مؤمنلره دخی بشریت غالب اولوب وبوعالم صورتک احکامی انلره دخی مستولی اولدیغندن جنت اعلایی کوره مزلر وانک نعمتنه ولذایذنه نظر ایرکوره مزلر ولیکن ایمانلری بودرکه اولدکدنصکره حجاب بشریت کیدوب غشاوهٔ غفلت مرتفع اولدقدنصکره کندولی جنت روضه لرندن برروضه ده کورور وبعد الحشر والنشر حق تعالی انلری جنت اعلانک ایچنه ایرکورر وانده هربری یرلرنی کورور پس عارف بینانک حالنه کلهلم اول کسه لرکه اولمزدن اول اولدیلر وفنای من لم یکن وبقای من لم یزل مرتبه سن بولدیلر دیدهٔ جانلری کحل هدایتدن نوربولدی وچشم جانلری حق نوریله بصیر اولدی بوذکر اولنان امور غیبیه انلره نسبت نقد حال واقع اولمشدر وبونلرک هربری حقایقی علی ماهی علیه کان مشاهده قیلمشدر بونلر شول جنت آجله صاحبلریدرکه بونلره نسبت امور اخرویه نقدوقتدر نته کم مؤمنلره نسبت امور آتیه در حضرت قرآن عظیمک چوق آیاتی بوصاحب سعادتلرک مشهدلرینه ومشربلرینه موافق نازله اولمشدر جمله دن بری (ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا) نادی فعل ماضی پس اصحاب مشاهده قتنده اهل جنت اهل ناره بوندایی ایلمشلردر وبونلره حق تعالی بومعنایی کوسترمشدر اما غیبه ایمان ایلینلر قتنده امور آتیه دندر ووقوعی محقق اولدیغیچون صیغهٔ ماضی ایله تعبیر اولنمشدر (م ی) زانکه عاشق دمبدم نقدست ومست) لاجرم از کفر وایمان برترست (کفر وایمان هردو خود دربان اوست) کوست مغز وکفر ودین اوراچو پوست) زیرا که عاشق دمبدم نقد ومستدر معنی نقدست ومست لفظلرینک ما بیننده واو عاطفه اولدیغی اوزره درکه بعض نسخه ده بویله واقع اولمشدر لکن چوق مقبول دکلدر وبعض نسخه ده واوسز واقع اولمشدر بوتقدیرا اوزره معنی زیرا عاشق دمبدم نقد مستدر نقدست مست نقد مستنست تقدیرنده اولور یعنی انلرکه مشاهدهٔ حقیقت وشراب احدیتله یوم آخرتده مست اولورانلر مؤمنلردر اما عاشقلر دمبدم اول شرابله نقد مستلردر بونلرک مستلکی ویارک لقاسنی مشاهده ایلمکدن حاصل اولان ذوقلری بونلره نقد حاصل ایتمشدر وعده یه مترقب دکلردر دیمک اولور بونسخه اولکیدن اولیدر اما بونلردن اصح اولان نسخه زانکه عاشق دردم نقدست مست واقع اولمشدر بوتقدیرا اوزره معنی زیرا عاشق نقد اولان دمده مستدر موعود اولان دمک مستی دکلدر لاجرم عاشق کفر وایمان مرتبه سندن برتردر کفر وایمان هر ایکیسی خود اول عاشقک دربانیدر زیرا اول عاشق مغزدر وکفر ودین اکا پوست کبیدر یعنی مبشر حقیقتک خبرویرمسی بصیر اولان کسه نک چشمی قتنده نقد حالدر اول جهتدنکه عاشق خدا اولان نقد اولان وقتنده مستدر زیرا عاشق یا ابن الوقتدر یا ابو الوقتدر بو ایکی مرتبه نک صاحبی اولان عاشق ماضی ومستقبل قیدندن بری وعاریدر بونلر وقتلرینک جمیعیسنده خدای تعالیدن خالی اولمزلر وخدای تعالیدن غیرینی دخی کورمزلر اول دکلدرکه برزمان خدادن غائب اولهلر وبرآخر زمانده خدای تعالیی مشاهده قیلمغه منتظر اولهلر بونلر هر حالده حق تعالیی مشاهده ایلیجیلردر پس بونلر نقد اولان دمک مستیدر یوخسه زمان مستقبلده خدای تعالیی مشاهده ایلمنک مستی دکلدر بونلرک دیدهٔ شهودندن ماضی ومستقبل حجابلری زائل اولمش ونور وظلمات حجابلری قالممشدر لاجرم عاشق حق کفر وایمان مرتبه سندن منزهدر زیرا ایمان حجاب نورانیدر وکفر ظلمانیدر عاشق واصل بو ایکی حجابی یکدکدنصکره جمال حقیقی مشاهده ایلین کاملدر پس عاشق سلطان حقیقتله بر مرتبه متحد اولمش وبقا بولمشدرکه کفر وایمان هر ایکیسی خود انک حاجبی اولمشدرکه اهل ایمانی واهل کفری انک مرتبه سنه واصل اولمغه مانع اولور نته کم پادشاهک دربانی نامحرم اولنلری حضور شاهه داخل اولمقدن منع قیلور کفر وایمان هم عاشق اولمین اهل ایمانی واهل کفری حقیقت مرتبه سنه داخل اولمقدن وجمال حقی مشاهده قیلمقدن منع قیلور عاشقک وجودی فی المثل مغزدر وکفر ودین اکا نسبت قشر کبیدر پس کفر ودینک مرتبهٔ حقیقته نسبت اولمقده بری برندن تفاوتی اولدیغنی تفهیم ایچون ضرب مثل ایدوب بیوردیلر (م ی) کفر قشر خشک رو بر تافته * باز ایمان قشر لذت یافته) قشرهای خشک را جا آتشست * قشر پیوسته بمغز جان خوشست * کفر فی المثل مغزدن یوز چویرمش قوری قشردر کبر وایمان مغزندن لذت بولمش قشردر قوری قشرلرک یری اتشدر اما جان مغزنه پیوسته اولان قشر خوشدر توضیح معنی اولدرکه فی المثل جوز ویا بادامک خارجنده اولان قبوقلری که واردر کفر اکا بکزر ویا بادامه وجوزک لبنه متصل اولان رقیق قبوقلرکه واردر ایمان اکا بکزر ومرتبهٔ حقیقت جوز ویا بادامک لبنه بکزر پس کفر شول قشر خشک کبیدرکه لبندن روکردان اولمش وحقیقت مرتبه سندن اعراض قیلمشدر قوری اولان قبوقلرک بری

آتش اولدیغی کبی قوری قبوق کبی اولان ودین لذتندن بی بهره قالن کفره وفجره نك دخی یرلری برموجب (وان الفجار
لفی جحیم) نار جهنم اولمشدر اما ایمان شول لبه متصل اولان قشر رقیق وپردهٔ لطیف کبیدرکه لبندن همیشه لذت
بولمقده وچاشنی المقده در پس مغز جانه متصل اولان ایمان واهل عرفان هردم خوشدرزیرا (ان الابرار لفی نعیم)
موجبنجه بونلرك یری نعیم دلکشده در اما عاشقه بو ایکیسی حرامدرکه (الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی
اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) حدیث شریفی بومعنایه شهادت ایلرنته کم انلرك مرتبه سنی بو بیتله بیان
بیوروب دیرلر (مثنوی) مغز خود از مرتبهٔ خوش برترست * برترست از خوش که لذت کسترست * این سخن
پایان ندارد باز کرد * تا برآرد موسیم از بحر کرد * در خور عقل عوام این کفته شد * از سخن باقی آن بنهفته شد
مغز خود مرتبهٔ خوشدن برتردر خوش اولان قشر مرتبه سندن برتردرکه لذت کستردر بوسوز پایان ونهایت طوتمز
کیرودون تا کیم بنم موسای نطقم بحردن کرد وغباری یوقاری کتوره بوذکر اولنان کلمات عوامك فهمنه لایق
سویلنمش اولدی انك باقیسی نهفته ذکر اولندی مغزدن مراد مرتبهٔ حقیقت واهل حقیقت اولور ونتیجهٔ کلام بویله
دیمك اولورکه مرتبهٔ حقیقتله اهل حقیقت خوش اولان مرتبه دن برتردر شول خوش اولان ایمان مرتبه سندن
برتردرکه اول ایمان مرتبه سی لذت دوشیجی وحلاوت ویریجیدر لذت کستر مغزه صفت اولوب اکا قید اولسه دخی معنی
اولی اولور بو تقدیر اوزره معنی مغز مرتبه سنده اولان اهل حقیقت خوشلق مرتبه سندن برتردر خوش اولان ایمان
مرتبه سندن برتردر زیرا اول لذت کستردر وایمان مرتبه سنده اولان حلاوتی اوبسط ایدیجیدر وایمان واسلام لذت
ولطافتی حقیقت مرتبه سندن الجیدر منبع جمیع لذات روحانی اولان حقیقت مرتبه سیدر پس جمیع مراتب نورانیه
وروحانیه دن اول مرتبه ارفع واعلادر ایمان واسلامله خوش اولمق ودین مبیندن لذت بولمق مرتبه سی اکا نسبت
ادنی در زیرا دین وایمان اول قشر لطیف کبیدر وحقیقت مغز شریف کبیدر مغزك قشردن برترو عالیتر اولمسی عاقل
اولنلره واضحدر بو بیانده ذکر اولنان حقایق واسراره متعلق اولان سوزلر حد وپایان طوتمزای مولانا اندن
رجوع ایله تا کم بنم نطقم موسیٔ حقیقت بحرندن توز یوقرو کتوره نته کم حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمه
عصایی ضرب ایلدکده اون ایکی یول اولوب کندی یه تابع اولان سبطیلرك هر بری بر یولدن کذر قیلدیلرحتی اول
یوللر برمرتبه خشك اولدیکه اندن توزلر یوقرو قالدی چونکم حضرت کلیم الله بحر قلزمی کندی توابعنه یول ایلیوب
اندن توزلر یوقرو کتوردی بنم دخی کلام موسای حقیقت بحرنه توابعم واصل وداخل اولمقدن اوتری یوللر ایلیوب
اندن توزلر ظاهر ایلیه مصرع ثانی بحر حقیقته یول ایلمکدن عبارت اولور واندن توز یوقرو کتورمك بحر حقیقت
سوزنی قویوب طریقتك لوازمی اولان سوزلری یوقرو کتورمکدن وآنی اظهار ایلمکدن کنایت اولور زیرا غبار
طریقتك مقتضاسیدر پس بو غباردن مراد طریقته متعلق اولان کفتار اولور لکن بحرك دبنده اولان طریقك کردنی
یوقرو کتورمك مراد اولور عالم صورت که عالم بردر انك طریقك غبارین یوقرو کتورمك مراد اولمز حاصل کلام
بوذکر اولنان معانی واسرار نهایت طوتمزکه حقیقت بحرنه متعلق اولان کفتارلر انی سویلمکدن واظهار ایلمکدن
رجوع ایله تا کم بنم نطقم موسای حقیقت بحرنك یوللرینك کفتارنی یوقرو کتوره وظهور مرتبه سنه یتوره دیمك
اولور بو بیانده بوقدر اسرار وحقایقه متعلق سوز که سویلنمش اولدی وبو سوز عوامك عقلنه لایق وفهمنه ملایم
ومطابق سویلنمش اولدی باقی اولان سوز کزلنمش اولدی یعنی بحر حقیقتدن برمقدار اسرار ومعانیکه سویلنمش
اولدی قیاس ایلمه که بوسوزلر خواصك عقل وفهمنك لایق اوله بلکه بوسوزلر که برسو یلدك برنسبت عوام اولان
کسه لرك عقلنه لایق وفهمنه مطابق سویلنمش اولدی اولکه خواصك عقلنه لایق اولان وفهمنه کلان اسرار
ومعانیدر انلر کیزلنمش اولدی انکچونکه عوام خواصك اسرارنی واسراره متعلق اولان کفتارنی فهم ایده مزلر
بواجلدن اول سوزلرك بقیه سی کتم اولدی واخفا اولنمسی روا کورلدی دیمك اولور وبونده کندی جناب شریفلرینك
عظم شانه وعلوم مرتبه لرینه اشارت واردر زیرا بو بیوردقلری معارف جلیله واسرار غامضه یی حالا بین المشایخ
متعارف اولان خواص عوام اوله بوقدر علوم واسراری فهم ایلیلر کندی قتلرنده خواص زمره سندن عد اولنمیه
پس بحر حقیقتك اسرارنی وکفتارنی سویلمکدن رجوع ایدوب بحر حقیقتك طریقنك مقتضاسی اولان کفتارلك
بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زر عقلت ریزه است ای متهم * بر قراضه مهر سکه چون نهم * عقل تو قسمت
شده بر صد مهم * بر هزاران آرزو وطم ورم * ای متهم سنك عقلك زری ریزه در قراضه اوزره سکه مهرنی نیجه قویم سنك
عقلك صد مهم اوزره قسمت اولمشدر هزاران آرزو وطم ورم اوزره ریزه اولوب قراضه قربندی یه دیرلر طم کسر طا ایله مال
کثیره دیرلر نته کم (جاء فی زید بالطم ای بالمال الکثیر) دیرلر ورم دخی کسر را ایله مال کثیره دیرلر نته کم جاء فلان بالرم دیرسن

ای مال کثیر دیو معنی ویررسن اکرچه ایکیسی بیله مال کثیر معنالرینه در بعضلر تفاوت اعتبار ایدوب بو ایکیسنی
الفاظ مترادفه دن عد ایتمشلردر اما بعضلر طم مطلقا مال کثیر معناسنه در ورم مال کثیرك نفیسی وزبده سی
معناسنه در دیمشلر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه بو حقایق واسراره متعلق اولان سوزلرك باقیسی
کزلنمش اولدی اول سببدنکه سنك عقلك التونی ای هوای نفسانیه ایله متهم اولان کسه هنوز دخی ریزه وپراکنده در
کاوب جمع مرتبه سن بولمشدر قربندی اولان پراکنده عقللردن سکه سنك نقشنی نیجه ضرب ایلیم نته کم التون
قربندیلرینه سکه اورمق قابل دکلدر مکر که کاوب بربره جمع اولوب بوته ده قیناد قدنصکره ضرب سکه یه مستعد
اوله کذلك سنك دخی ریزه وقراضه کبی اولان عقلك بربره جمع اولمق وعلم لدن سکه سنك نقشنی قبول قیلمغه استعداد
حاصل ایلمك لازمدر سنك ایسه عقلك نیجه یوز حاجات ومهماته منقسم اولمشدر نیجه یوز آرزولر اوزره واموال کثیره
اوزره متفرق وپراکنده اولمشدر پس سنك عقلکه علم توحید سکه سنی ضرب ایلمك ومرتبهٔ جمعدن سوزسویلمك
نیجه ممکن اولور اکر خواصك اسرارنی استماع ایلمکه میل ومحبتك وار ایسه جمع خواطر ایله وعقلکی تفرقه دن
خلاص ایدوب محبوب حقیقته باغله تاکم علم لدن سکه سنك مهرنه مستعد ولایق اوله سن واول سوزلری استماع
ایلدیکك کبی فهم قیله سن (مثنوی) جمع باید کرد اجزا را بعشق * تا شوی خوش چون سمرقند ودمشق *
جو جوی چون جمع کردی زاشتباه * پس توان زد بر تو سکهٔ پادشاه * اول عقلك پراکنده اولان اجزاسنی عشقله جمع
ایلمك کرك تا کم جمعیت ایله سمرقند ودمشق کبی خوش اوله سن برار به قدر اشتباه وکماندن اجزای عقلکی
چون جمع ایلیه سن پس سنك اوزریکه سکهٔ پادشاهی اورمق ممکن اولور یعنی پراکنده اولان خاطره لریکی ومتفرقه
اولان اجزای عقلیه کی عشق الهی ایله بر بره جمع ایدوب جمعیت خاطر یه حاصل ایلمك لازمدر تا کم سمرقند کبی وبلدهٔ
شام کبی مجموع اولوب خوش اوله سن اشتباه وکمان تفرقه سندن چونکم عقلکی اربه قدر اربه قدر جمع قیله سن
وجمعیت قلبه مالك اولوب شکوك وشبهات تفرقه لرندن خلاص اوله سن پس سنك زر عقلك اوزره پادشاه حقیقینك
سکهٔ اسرارنی ضرب ایلمك ممکن اولور الحاصل جمعیت باطن حاصل اولدقدنصکره اسرار الهیه یی سکاسو یلمك قابل
اولوردیکی افاده قیلور (مثنوی) ور ز مثقالی شوی افزون تو خام * از تو سازد شه یکی زرینه جام * پس بر وهم نام
وهم القاب شاه * باشد وهم صورتش ای وصل خواه * وا کرسن خام بر مثقالدن زیاده اوله سن پس شاه سندن بر زرینه
جام دوزر پس اول جام زرینك اوزرینه هم شاهك نامی وهم القابی وهم انك صورتی اولور ای وصل دلیجی یعنی پادشاهك
سکه سنه مالك اولمق بر مثقال قدر اولمغله قابل اولور پس اکرسن اجزای عقلکی اشتباه والتباس پراکنده لکندن
جمع ایدوب سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مرتبه سنی بوله سن پس سکا اسرار الهیه سکه سنی ضرب ایلمك لایق اولورکه اکرسن
خام سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مقدارندن زیاده اوله سن وترقی قیله سن وبرنیجه مثقال التون قدر افزون اوله سن پادشاه
حقیقت سنك وجودکدن برالتونی جام دوزر وسنك زرین جام کبی اولان وجودکی شراب توحیده وبادهٔ تفریده محل ایلر
پس سنك اول جام وجودك اوزره پادشاه حقیقتك هم اسما والقابی وهم آنك صورتی یعنی صفاتی ثابت اولور وتجلی
قیلور ای وصلت طلب ایلیجی عاشق نامدن مراد اسماء الهیه درو القابدن مراد حضرت قرانده واقع اولان (احکم
الحاکمین وخیر الناصرین واحسن الخالقین وارحم الراحمین وذو الجلال والاکرام) بونك امثالی اولان کلاملردر
وصورتدن مراد صفات الهیه درنته کم (ان الله خلق آدم علی صورته) حدیثی ای علی صفاته دیمکله تفسیر ایلمشلردر
خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه وا کرسن خام اسرار حقی کندی قلبکه نقش ایلمك مرتبه سندن ومقدارندن زیاده
وافزون اوله سن پادشاه حقیقت سنك قلبکی شراب محبته ومدام وحدته جام ایلر پس اول قلبك جامی اوزره حق
تعالینك اسماسنك والقابنك وصفاتنك آثاری وانواری وتجلیاتی ای طالب وصلت اولان عاشق ثابت وبرقرار اولور
(مثنوی) تا که معشوقت بود هم نان وآب * هم چراغ وشاهد ونقل وشراب * تا که سنك معشوقك سکا هم نان وهم آب
اولورهم چراغ وشاهد ونقل وشراب اولور هم نان وآب وهم چراغ دیمك نان یمکده بیله وصو ایچمکده بیله وچراغ نورندن
متنبر اولمقده سنك ایله بیله اوله دیمك اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه اکر اسرار حقه محل اولمق مرتبه سندن ترقی
قیله سن وبادهٔ وحدته جام اوله سن وسنك جام قلبك اوزره پادشاه حقیقتك اسماسی والقاب واوصافی ثابت وظاهر
اوله وتجلی قیله حتی سنك معشوقك نان یمکده وصو ایچمکده وچراغ نورندن منور اولمقده سنکله بیله اوله وشاهد اوله
ونقل اوله وشراب اوله اکر هم لفظی جمعیت معناسنی افاده قیلیوب بلکه حرف عطف تقدیر اولنورسه معنی تا کم سنك
معشوقك هم نان اوله وهم اب اوله وهم چراغ اوله ودخی شاهد ودخی نقل ودخی شراب اوله دیمك اولور اولکی وجه اوزره
(وهو معکم اینما کنتم) آیت کریمه سنك موجبنجه حق تبارك وتعالی هر حالده وهر شیده سنکله بیله اوله دیمك یدکده انك

قوتیله یبوب انك طو یرمسیله کندیکی طویمش کوره سن وصو ایجدکده انك ارادتیله ایجوب وانك قاندرمسیله کندیکی ریان بوله سن وچراغ نوریله منور اولدقده اول چراغه نور ویرنی وخانه یی منور قیله نی آنی مشاهده قیله سن شاهدك همان اول اوله ونقلك آنك مشاهده سی اوله وشرابك انك محبتی ومعاینه سی اوله دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره معنی تاکم سنك معشوقك سکا هم غدا اوله وهم تشنه لککی دفع ایدیجی آب حیات اوله وهم خانهٔ قلبکی منور ایدیجی چراغ اوله وهم محبوب اوله وهم نقل وشراب اوله مراد اول حضرته برمرتبه عاشق اوله سن که انك عشقی سکا هم غدا اوله وهم تشنه لککی دفع ایلین آب اوله ونقل وشراب اوله دیمك اولور نتهکم حضرت زلیخا یوسف علیه السلامك عشقنده برمرتبه یه وارمش ایدیکه قارنی اجقسه انی ذکر ایلردی درحال طو یردی وتشنه اولسه انی ذکر قیلردی تشنه لکی دفع اولوردی وظلمت غمده قالسه انك جمالنی یاتصو یر ایدردی ویا کوکل خانه سنه کتورردی درحال ظلمت کیدوب خانهٔ قلبی منور اولوردی شاهدی همان اول ایدی ونقل وشراب استسه یوسفی سویلردی ویاخود انك سوزلرنی یاد ایلردی درحال شراب ایچن کبی مست اولوردی ونقل ییان کبی لذت بولوردی وهو بیت الهیه بوجمله ده ساریه اولوب عاشق بوجمله ده آنی متجلیه کوروب مشاهده ایلردیمك معناسنی دخی افاده ایلمکدن خالی اولمز (م ی) جمع کن خودرا جماعت رحمتست ✻ تا توام با تو کفتن آنچه هست ✻ زانکه کفتن ازبرای باورست ✻ جان شرك از باوری حق بریست ✻ چونکه حال بویله در پس سن دخی کندیکی جمع ایله زیرا جماعت رحمتدر تاکه سکا دیمکه قادر اولم اول نسنه یی واردر زیرا که سوز سویلمك تصدیق ایلمکدن اوتریدر اما شرکه محل اولان جان حق کلامه ایناغمقدن بریدر شرك بونده مشرك معناسنه در یعنی اکرمرتبهٔ جمعك کلامنی واسرارنی فهم ایلمك استرسك کندی پراکنده اولان عقلکی وفهمکی جمع ایله که (الجماعة رحمة) بیورلمشدر حتی اسرار الهیه دن وعلوم لدنیه دن اول نسنه که بنم قتمده واردر آنی سکا سویلمکه قادر اولم وسکا اول اسرار الهیه دن وکفتار ربانیه دن سوز سویلدیکمه سبب اولدرکه سوز سویلمك مخاطبك تصدیق واعتقاد ایلمسندن اوتریدر مشرکك جانی ایسه حق کلامه ایناغمقدن بریدر وشرك ایکی قسمه منقسمدر بری شرك جلی وبری شرك خفیدر عقلی شبهات وشکوکله متفرق اولان واوهام وظنونله خواطرنی پراکنده قیلان کمسه لر شرك خفی مرتبه سنده قالمشلردر اول شرك خفی صاحبلرینك جانی کلام حقه ایناغمقدن بریدر باخصوصکه توحیده متعلق اولان کلماتی قبول ایلمکدن عاریدر احول اولنه نفس الامرده برشیٔ بردر اندن ماعدا بوقدر دیسك تصدیق ایلز انکچونکه اول ایکی کورمکدن خالی دکلدر پس اکا وحدت مطلقه دن سوز سویلمك وحقیقت حالی نقل ایلمك مفید وکارکر اولمز ونفع ویرمز چونکم انك کلام حقه تصدیق واعتقادی اولمیه اکا اول مرتبه دن سوز سویلمك اولمیدر (م ی) جان قسمت کشته برحشو وفلك ✻ درمیان شصت سودا مشترك ✻ پس خوشی به دهد اورا ثبوت ✻ پس جواب احمقان آمد سکوت ✻ حشو بونده وسط معناسنه درحشو بطنده اولان شیلره دیرلر بوتقدیرا اوزره فلکك درونده اولان شیلرك جمعیسنه شامل اولور معنی فلکك اورته سنده قسمت اولمش جان وایکنجی وجه اوزره معنی فلکك درونده اولان شیلر اوزره قسمت اولمش جان التمش سودا وآرزو اورته سنده مشترکدر پس خوشلق اول جانه ابوثبوت ویرر پس احمقلرك جوابی سکوت کادی یعنی فلك اورته سنده اشیا اوزره منقسم اولمش جان نیجه سودا وآرز واورته سنده بولنه ن وپراکنده قیلنمشدر پس اول جانکه تفرقه دن قورتلمش واهویهٔ مختلفه ما بیننده قالمش اوله اکا سوز سویلمك ثبات ویرر زیرا سوز سویلمك انك دغدغه وتشویشنی دخی زیاده ایلر وخفت وسفاهتنی ارتررپس لازم اولدیکه جواب الاحمق السکوت قوانك موجبنجه اکا سکوت ایله جواب ویریله وکلام سویلمکدن حذر قیلنه (مثنوی) این همی دانم ولی مستیٔ تن ✻ می کشاید بی مرادمن دهن ✻ انچنان کز عطسه وازخامیاز ✻ این دهان کردد بنا خواه تو باز ✻ بونی بیلورم ولیکن تنك مستلکی بنم مرادمسز دهان اچرانجلین که اقسرمقدن واسنمکدن بو دهان سنك ارادتکسز کشاده اولور اولکی بیت سؤال مقدره جواب اولور وایکنجی بیت مثل موقعنده واقع اولوب بیت اول مفسر معناسنی مؤید اولور کان برسؤال لازم کلورکه چونکم اهل تفرقه حقیقته متعلق اولان کلماتی استمزلر وجهالت وحماقتلرندن انی فهم ایتمزلر احمقه جواب ایسه سکوت اولدیغنی بیلدیکز ودخی خوشلك احمق اولنلره ابوثبوت ویرر دیو سویلدیکز مع هذا نیچه سکوت ایلیوب نیجه تقریر معارف وتعبیر اسرار ولطائف ایلدیکز بونك نتیجه سی ندر بیلمزمیسز جواب ویروب بیوردیلرنعم بومعنایی بیلورم ولکن بدنك مستلکی وحق تعالینك ارادتی شرابندن سرخوش اولمسی بنم مرادمسز واختیارمسز دهانی اچروا غزمدن کلماتی اخراج ایلرا کر برکسه نك کندی ارادتی اولمدیغچه انك اغزی آچلورمی واندن صدا ظهور ایدرمی دیرسك نعم مثلا انجلین که عطسه دن واسنمکدن سنك دهانك سن استمز ایکن آچلور واندن برصدا ظهور قیلور پس معلوم اولدیکه برکسه نك کندی اختیاری اولمدین انك دهانی آچلمق

واندن نیچه کلام وادا ظهور ایلمك واقع اولوراییش خلاصهٔ کلام اولدرکه جواب الاحمق سکوت معناسنی بیلورم وناهل ونامحرم اولنلره افشای راز ایلمکدن هروجهله احتراز قیلورم ولکن حق تعالی حضرتلرینك ارادتی وقضاسی بنم وجودمی برمرتبه مست ایلرکه بنم مرادم دکل ایکن اغزمی اچروبنم اغزمدن نیچه اسرار وحقایق درلرنی اهل وناهل دییوب صاچرمثلا سکا اقسرمق واسنمك غلبه ایلدکده سنك اختیارکسز اغزك اچیلورچونکم کندی وجودکده بو حالی مشاهده قیله سن اولیای کرامك ناهل اولنلره سوز سویلمسنی ومعارف نقل ایلمسنی بوقبیلدن عد ایله که انلر هربارکه سوز سویلمکدن توبه واستغفار ایلیه لر حق تعالی انلری ینه سوز سویلمکه مشغول ایلر نتهکم بوبیاندن معلومك اولور (درتفسیر این حدیث که انی استغفرالله فی کل یوم سبعین مرة) بوسرخ لطیف بوحدیث شریفك تفسیرنده درکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر تحقیقا بن اللهدن مغفرت طلب ایلرم هرکونده یتمش کره روایت اخری اوزره یوز کره واقع اولمشدر (کما قال علیه السلام انه لیغان علی قلبی وانی لاستغفرالله فی کل یوم مائة مرة) یغان مضارع مجهولدر غان یغین دن غین پردهٔ رقیقه دیرلر یعنی تحقیقا شان بودرکه بنم قلبم اوزره پرده لنور وتحقیقا بن اللهدن مغفرت طلب ایدرم هرکون یوز کره علما اول حضرتك هرکونده یوز کره ویاخود یتمش کره استغفار ایلمسی خصوصنده اختلاف ایلشلردر وهر بری برکونه سوز سویلشلردر بعضلر دیمشلردرکه غیندن مراد امتك احوالنه تقید ایلمسی ویاخود انلره هدایت وارشاد ایلمکدن اوتری سوز سویلمسیدر اکرچه بو حالت من وجه عبادتدر لکن قلبك حضرت حقی مشاهده قیلمسنه وجمال الهیه دن متلذذ اولمسنه برنوع پردهٔ رقیق کبیدر پس بونی من وجه ذنب عد ایلیوب اول خصوصده اللهدن مغفرت طلب ایدرلردی وبرآخر مرتبه یه دخی ایرسه لر انی دخی مشاهدهٔ حقه پرده کورسه لر اندن دخی استغفار ایدرلردی وانی دخی ذنب عد ایلیوب اول مرتبه نك سترا اولمسنی حضرت حقدن مغفرت طلب ایدرلردی دیمشلر پس معارف سویلمك ونصیحت وتعلیم ایلمك اکرچه ابرار نسبت حسنه وعبادتدر لکن مقرب اولنلره نسبت نوعا سیئه در پس مقرب اولنلر کلام سویلمکدن فراغت ایلسه لر باخصوصکه احمق اولان نامحرملره تعلیم ونصیحت ایلمکی ذنب وخطا عد ایلیوب اول خصوصده نیجه کره استغفار قیلسه لر عجب دکلدر ولهذا حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا دخی اسرار ومعارف سویلمکی ذنب عد ایلیوب اندن فراغت قیلشلر ومستغفر اولمشلردر ولکن قضاء الهی انلری کلام سویلمکه جذب ایلیوب بی اختیار تکلم قیلمشلردر نتهکم حقیقت حالدن خبرویروب بیوردیلر (م ی) همچو پیغمبر زکفتن وزنثار ✻ توبه آرم روزمن هفتاد بار ✻ لیك آن مستی شود توبه شکن ✻ منسیست این مستی تن جامه کن ✻ حضرت پیغمبر علیه السلام کبی سو یلمکدن ودرر علوم ومعارفی نثار ایلمکدن هرروز یتمش کره توبه کتوردم لیکن اول مستلك کیر وتوبه شکن اولور زیرا بوتی مستلکی منسیدر جامه کندر یعنی پیغمبر علیه السلام کبی سوز سویلمکدن وجواهر علوم وحکمی ناهل اولنلره نثار ایلمکدن هرکون بندخی توبه کتوردم ولیکن قضاء الهی ایله وارادت ربانی شرابی ایله تنك مست اولمسی سوز سویلمکدن توبه ایلمکی صرو ازاله قیلورز یرا بو مستلك نسیان ویریجیدر وجامهٔ توبه ولباس پرهیز واحترازی عقلك وجودندن صو یجی وقوپاریجیدر اکرچه عقل وقلب سوز سویلمکدن ومعانی نقل ایلمکدن رجوع ایلسه قضاء الهی وارادت ربانی بدنی سوز سویلمکه برمرتبه حریص ایلرکه قلبك رجوعنی اکا اسناد ایدوب پرهیز واجتنابنی اندن ازاله قیلوب سوز سویلمکه شروع ایدوب بیوردیلر (م ی) حکمت اظهار تاریخ دراز ✻ مستیٔ انداخت بردانای راز ✻ راز پنهان باچنین طبل وعلم ✻ آب جوشان کشته ازجف القلم ✻ دوروددراز اولان تاریخك اظهارینك حکمتی دانای راز اوزره مستلك اتدی پنهان اولان راز بونك کبی طبل وعلم ایله جف القلم منبعندن آب جوشان اولمشدر تاریخدن مقدم مضاف مقدر اولور وتاریخده ظرفیت معناسی بولنور وتاریخ زمان معناسنه اولور وتقدیر کلام حکمت اظهار اسرار درزمان درازان درمستیٔ انداخت دیمك اولور ودانای رازدن مراد حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری اولور وراز پنهاندن مراد اسرار قضای الهی وعلوم لدنی اولور وطبل وعلم آشکار اولمقدن وظهور قیلمقدن کنایت اولور وجف القلم قلم قوریدی دیمك وقلمك جفوفی کتابتدن فراغت اولنمغی افاده قیلور قلمدن مراد بونده قلم اعلی درکه نقوش کائناتك وارقام موجوداتك صحایف اکوان اوزره یازلمسنه سبب اولمشدر وهرشیئك وجودی واحوالی ایسه قلم اعلی واسطه سیله ازلده لوح محفوظ اوزره مکتوب اولمشدر وحالا بودنیاده ظهور ایلین احوال اول قلم اعلانك لوح محفوظ اوزره تحریر ایلدیکی مقداراتك آثاریدر پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا قلم اعلانك کتابت ایلدیکی حروف عالیاتی واعیان موجوداتی استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره عینه تشبیه ایتمشلردر وانك اسرارنی آب جوشانه تمثیل قیلمشلردر وحضرت نبی مختار علیه السلامی برچشمه کبی فرض ایلمشلردرکه اول را زمخفی آب

اول حضرتك وجود شريفلري دهان لطيفلرندن ظهوره كلوب قلوب طالبينه نشو ونما ويرمش وارواح سالكيني حيات ابديه وسعادت سرمديه مرتبه سنه ايركورمشدر پس توضيح معنى وتقدير نحوى اولدركه دور ودراز اولان تاريخده اسرار حقى اظهار ايلمك حكمتى وكندى زمان شريفلرندنصكره الى يوم القيامه مخفى وپنهان اولان رازلرك ظاهر وآشكارا اولمسنك سر ازليسى اول داناى راز وعالم اسرار حقيقت ومجاز اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلرينه مسئلك القا ايلدى حق اول حضرت كاه اولوردى كه نيچه علوم واسرار سويلرلر وكشف ايلرلردى كه سامع اولنلرك اكثرى آنك حقيقتنى فهم ايلمكده عاجز وحيران قالورلردى اول راز نهانى وسر ازلى اول حضرتك وجود شريفندن بو يله طبل وعلم ايله آشكار اقلم اعلانك ازل ازالده لوح محفوظ اوزره كتابت ايلديكى مقدرات ازليه جانبندن برى آب جوشان اولوب اوديهٔ قلوب عارفينه روان اولمش وانلر واسطه سيله اول اسرار نهانينك آبنه تشنه اولان طالبلره نشو ونما كلشدر الحاصل الى يوم القيام اول حضرتك وجود شريفندن بروظهور ايلين ينابيع حكم ارواح اولياى كرامده وقلوب اصفياى نخامده جريان ايلر طالب اولنلره حيات ويرر وناقصلرى كماله ايركورر (مثنوى)

رحمت بى حد روانه هر زمان * خفته ايد ازدرك آن اى مردمان * جامهٔ خفته خورد ازجوى آب * خفته اندر خواب جوياى سراب *

رحمت بى حد هر زمان روانه در لكن اى مردملر سزانك ادراكندن خفته وغافلسز خفته نك جامه سى جويدن آب ايچر اما خفته خوابده سراب استيجيدر يعنى حق سبحانه وتعالينك بى حد اولان رحمتى هر زمانده روانه وجاريدر فياض مطلق عطا ورحمتنى كندى مخلوقندن قطع ايلمز بلكه دائما لا ينقطع انك فيض ورحمتى جميع خلايقه ايرشمكده در (ان لربكم فى ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها) حديث شريفى بو معنايه دلالت قيلور پس عاقل اولنه لازم اولدركه اول رحمتلرى ونفحه لرى طالب اوله وادراك قيله لكن اى مردملر سزانك ادراكندن خفته وغافلسز برچاى كنارنده خفته اولان كسه نك جامه سى چايدن صو ايچرلكن خفته اولان كسه رؤياسنده سراب استر وخيال آبده بلر كذلك اى مردملر سزلك جمله كز حق تعالينك رحمت واسعه سى نهرينك كنارنده ياتمش ونوم غفلته باتمشسز وسزلك جامهٔ جسمكز هميشه آب رحمتدن نشو ونما بولور وتروتازه اولور (وسعت رحمتى كل شئ) آيت كريمه سنك موجبنجه هرشيئى انك رحمت واسعه سى احاطه قيلمش ايكن واول كريم ورحيم اولان الله انسانه حبل وريدندن وافكار قلبندن اقرب اولمش ايكن خواب غفلتده نائم اولنلر بو آب حيات معنويدن غافل اولوب سراب استرلر وخيالات صوريه وظلال دنيويه نك تحصيلنده بلرلر سرابى آب صانورلر وخيالى حقيقت قياس ايدرلر خيال وظلال كسه يه پايدار اولمز وسراب بقيعه ظمأنى ريان قيلمز مادامكه خواب غفلتدن بيدار اولميه لر وآب رحمت الهيدن نوش قيلميه لر تشنه لكلرى دفع اولمز (مثنوى)

مى دود كانجاى بوى آب هست * زين تفكر راه را برخويش بست * زانكه انجا كفت زينجا دور شد * برخيالى از حقى مهجور شد)

اول خفته واقعه سنده بلركه انده آبك بوى واثرى واردر حال بوكه اول بيچاره بو تفكردن يولى كندى اوزرينه باغلدى زيرا انده ديدى بو صو محلندن دور اولدى برخيال اوزره اول خفته حقدن مهجور اولدى يعنى خفته اولان كسه واقعه سنده آب كوروب انك رايحه سنه واميدنه بلركه اندن نوش ايليه بو آبك خيال وتفكرندن آب حقيقينك يولنى كندى اوزرينه باغلدى انك يولى بيدار اولمق وآب حقيقى كندى يه عيانا متصل كورمك ايدى چونكم بيدار اولمدى وسرابى وخيال آبى آب حقيقى ظن ايليوب انى نوش ايلمكه بلدى آب حقيقينك يولنى تفكر وتخيلدن كندى اوزرينه باغلدى زيراكه اول خواب وخيال مرتبه سنده آب واردر ديدى وآنى نوش ايلمكه بلدى بو بيدارلق مرتبه سنده اولان آب حقيقيدن دور اولدى برخيال اوزره حقيقتنه منسوب اولان آبدن مهجور اولدى حق بونده حقيقت معناسنه در رويا نسبت ايچون اولور وخلاصهٔ كلام بو يله ديمك اولوركه حقيقت آب حياته تشنه اولان غافل بو خواب وخيال كبى اولان دنياده آب اميدى اوزره بلر قياس ايلركه بو دنياده كورديكى خياللا روح متسلى اوله وتشنه لكنى دفع قيلوب مقصودنى بوله بو خيالى حقيقت تفكر ايلديكى جهتدن آب حيات حقيقى جانبنه وسيله اولان طريقى كندى اوزرينه سد ايلمش اولور زيرا هر باركه بو عالم خيالده حقيقت آبى واردر بو زعم ايليه وانك سوداسنده بله وبيدار اولميه وآب رحمتى وفيض حقيقى كندى يه حبل وريدندن اقرب كورميه البته بو آب حقيقيدن دور اولمق مقرردر وبرخياله مقيد اولوب حقيقتنه منسوب اولان فيوضات الهيه وحيات ابديه دن مهجور اولمق محققدر (مثنوى) دور بينانند وپس خفته روان * رحمتى اربدشان اى رهروان * بو اهل دنيا دور بينلردر وحال بوكه زياده خفته روانلردر پس اى رهروانلره بر رحمت ومرحمت كتورك روان جانه ديرلر رهروان بوله كيده بيلر ديمكدر وتقدير كلام وتحقيق مرام اولدركه بو اهل دنيا واصحاب ظاهر دنيانك لوازمنى بيلمكده

ونفسلرينه رعايت قيلمقده وكنديلرك نفسنه عزت ويرن هنرلرده دوربينلر ومدققلردر ولكن امور دينيه دن جانلرى نائم ولوازم اخرويه دن عقللرى غافل وهائمدر (كما قال الله تعالى (يعلمون ظاهرا من الحياة الدنيا وهم عن الاخرة هم غافلون) اى حق يولنه كيديجى سالكلر وارشاد وهدايته مالكلر بو خواب غفلتده قالان طايفه يه بر مرحمت كتورك وبونلرى خواب غفلتدن ايقاظ ايدوب بيدارلق مرتبه سنه يتورك تاكم كنديلره حبل وريدندن اقرب اولان آب حيات حقيقيدن ايچه لر وبو خيال وظلالى طالب اولمق مرتبه سندن كچه لر ومقام حقيقته واصل اولوب (عند مليك مقتدر) مقعد صدق مرتبه سنده پرواز ايدوب اوچه لر ديمك اولور (مثنوى) من نديدم تشنكى خواب آورد * خواب آرد تشنكى بى خرد * بن كورمدم تشنه لك خواب كتوره نعم بى خردك تشنه لكى خواب كتورر يوخسه عاقل اولان كسه يه تشنه لك خواب كتورمز تشنه لك بونده برشيئه زياده مشتاق اولمقدن وآنى طلب قيلمقدن عبارت اولور پس بركسه برشيئه زياده محب ومشتاق اولسه وآنى كرميتله طلب قيلسه اكا نومك كليسى حرام اولور كما قيل (بيت) عجبا للمحب كيف ينام * كل نوم على المحب حرام * بركسه برشيئه غايتله تشنه اولسه وآرزو قيلسه انك اول تشنه لكى مورث غفلت اولديغى هيچ كسه كورممشدر (ولهذا نوم العاشقين نوم الفارقين * ديمشدر بو اجلدن حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى دخى بيوررلر بن كورمدمكه بركسه برشيئك وصالنى آرزو واشتياق وطلب قيله واول كسه خواب غفلتده ياته وانك تشنه لكى اكا نوم كتوره بو خود قابل دكلدر زيرا صوسزلق وحرارت خوابى محو ايديجى وعطشانى بيدار قيليجيدر اكر سؤال لازم كلورسه كه بعض طايفه واردركه تشنه لكلرى وآرزولرى كمالنده ايكن خوابه واررلر وآبدن قطع اميد ايليوب نائم اولورلر مثلا بعض كسه لر بر بيابانده تشنه اولدقده وآبى برمقدار طلب قيلدقده انى بوله مدقده اميدنى اندن قطع ايليوب بر سايه دار اغاجك التنده خوابه واروب استراحت ايلر وطلب آبدن فراغت قيلرنته كم اهل دنيا دخى دنيا طلبنده وانك جاه ومالنى تحصيل ايلمك خصوصنده برمرتبه تشنه لر ومشتاقلردركه حضرت نبى عليه السلام آنلر حقنده دخى طالب علم اولان حقنده (منهومان لا يشبعان طالب الدنيا وطالب العلم) ديو اهل دنيانك دنيا طلبنده تشنه لكلرنى وحريصلقلرنى طالب علم اولنلرك تشنه لكنه وحرصنه معادل قيلدى وطالب علم اولنلر نه مرتبه حريص ايسه وجايع ايسه اهل دنيا دخى اول مرتبه حريص وجايعدر بيوردى حال بوكه طالب دنيا اولنلره حرصلرى وتشنه لكلرى غفلت كتورر يجيدر پس من نديدم تشنكى خواب آورد ديمك نيجه صحيح اولور جواب بيوررلر نعم بى خرد اولنلرك تشنه لكى خواب كتورر اهل دنيا اكرچه منهوملردر وحريصلر وتشنه لردر لكن بى خردلردر انكچون انلرك نهمت ومحبتى آنلره خواب غفلت كتورر اما طالب علم الهى اولنلرك نهمتى وتشنه لكى انلردن خواب غفلتى ازاله ايدر وهر برى بيداردل اولوب آب حيات حقيقينك وصالنك طريقنه كيدر واندن نوش ايدوب حيات ابديه ايله جان ودلنى احيا ايدر (مثنوى) خود خرد آنست كو از حق چريد * نى خرد كورا عطارد آوريد * خود عقل اودركه حقدن اوتلدى عقل اول دكلدركه انى عطارد كتوردى بو بيت خواب آرد تشنكىء بى خرد لفظندن ناشى اولان توهمى دفع ايچون ديلمشدر واول توهم بودركه تشنه دن مراد اهل دنيا اولديغى تقدير اوزره آنلره بى خرد ديمك نيجه صحيح اولوركه امور دنيويه ده اولقدر عاقللر وبعض حرفت وصنعتى ظهوره كتورمكده شول مرتبه كامللر وبعض معقولاتى فهم قيلمقده اولقدر ماهرلردركه هركس بونلرك عقل وادراكنك مرتبه سنه واصل اولمغه قادر دكلدر پس بونلره بى عقل ديمك نيجه قابل اولور بيوررلركه خود فى الحقيقه عقل اودركه خداى تعاليدن مستفيض ومستفيد اوله وهر دم حق تبارك وتعالى اكا نافع اولان تدبير وتداركى اكا الهام وافهام قيله عقل اول دكلدركه آنى عطارد يلدزى وجوده كتوره وجسمه لازم اولان معاشى ادراك ايتمك مرتبه سنه يتوره حكمانك قولى بونك اوزرينه دركه برطفل مادرندن تولد ايلدكده درت ييله دك عقل حسى ايله زندكانلك ايدر درت ييلدنصكره عطاردك تربيه سنه مظهر اولوب اول يلدزك تربيه واثرى اول طفله عقل جزوى كتورر وآنى امور جزئيه يى ادراك ايلمك مرتبه سنه يتورر انكچون برطفلى درت ياشندنصكره معلمه ويررلركه اول حينده طفل عطارددن حاصل اولان عقل جزئينك مظهرى اولور شول زمانه دك كه بلوغ مرتبه سنه واروب اندنصكره تحصيل علم ومعرفت قيلوب مبدأ ومعادنى بيلورسه وربانيه عالم اولورسه وانبيا عليهم السلام واولياى كرامك بيورديغى اوزره سلوك قيلورسه عقل معاد صاحبى اولور وانك عقلى خداى تعاليدن استفاضه واستفاده قيلور ودنيايى خواب وخيال بيلور وآخرتى حقيقت بيلوب اكا انابت قيلور واكر بو ذكر اولنان عقله مظهر اولمزسه عطاردك ويرديكى عقل جزوى مرتبه سنده قالور اكر يوز ياشنه ده واررسه وبو عطاردك ويرديكى عقله عقل معاش وعقل جزوى دخى ديرلر

وانكچون بو عقله عقل معاش ديديلركه معاش جسمانيه دن غيريسنى ادراك ايتمكه قادر اولمز وانكچون عقل
جزؤى ديديلركه امور كليه يى واحوال اخرويه يى ادراك قيلمز بلكه كندى جسمنه نافع اولان ولازم كلان امور
دنيويه يى ادراك قيلور بو عقل جزؤينك نهايت ادراكى حالت نزعه دك ومقام قبره دكدر اندن اوته سنى بيلمز نته كم
بيوررلر (دربيان آنكه عقل جزؤى تا بكور پيش نه بيند در باقى مقلد انبيا واولياست) بو سرخ شريف انك
بياننده دركه عقل جزؤى قبره دك كورر زياده كورمز باقى امورده انبيا عليهم السلام واولياى كرامه تقليد
ايديجيدر زيرا امور غيبيه واحوال اخرويه يه انك شعورى يوقدر بلكه هر نه مرتبه كامل اولسه عالم ظاهردن اوته
كيده مز واسرار غيبيه واحوال اخرويه يى ادراك ايده مز نته كم نظمه كتوروب تحقيقا بيوررلر (م ى) پيش بينى اين
خرد تا كور بود * وان صاحب دل بنفخ صور بود * بو خردك پيش بينلكى كوره دكدر وصاحب دلك ان ولايقى
نفخ صوره ملتبس اولدى مصرع ثانيه دهاندن مراد پيش بينلك اولور بنفخ صورده باالتباس ايچوندر انتها
معناسنه طوتوب صاحب دلك پيش بينلكى نفخ صوره دكدر دينلر معنايه واقف اولمامشلر نفخ صوردن اوته سنى
كورمزلر ديمكى بو معنا ايهام ايلديكى يله نمشلردر صاحب دل اولدر كه احوال قبردن دار نعيمه ودار جحيمه
وارنجه دك وخلق انلره وبوايكى مقامده ابد الآباد اولنجه دك نقدر احوال اخرويه وار ايسه كورمشلر وباذن الله
اكا عارف اولمشلردر پس معنى بويله ديمك اولور كه بو عقل جزؤينك اوكنى كورمسى مقبره يه دكدر مقبره دن اوته سنى
كورمز وصاحب دل اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرامك پيش بينلكى صور اسرافيلك نفخهٔ ثانيه سنه
ملتبس ومتعلقدر كه نفخهٔ ثانيه ده جميع ارواح قبرلرندن قائم اولوب حشر ونشر اولسه كركدر پس بونلرك علمى
ومشاهده سى قيامته متعلقدر ديمك اولور وبو معناده انلرك پيش بينلكنه نهايت اولمز زيرا انبيا عليهم السلام
واولياى كرامك احوالى حشرى كوررلر ونعم جنته وعذاب دوزخه دخى نظر ايركوررلر وبونلردن بو عالم خلقنه خبر
ويررلر نته كم سيدمز وسلطانمز افضل رسل صلى الله عليه وسلم حضرتلرى احوال اخرويه نك جمله سندن خبر ويردى
وآنك تمنى ايلديكى زيد حضرتلرى دخى احوال اخرويه يى مشاهده ايليوب خبر ويرمشدر نته كم جلد اولك آخرنه قريب
آنك حكايه سى مفصلا نظمه كتورلمش وتحقيق اولنمشدر پس اولياى كرامك دخى احوال قبردن وجنت وجهنمده اولان
احوالى بيلملرى وامور اخرويه كى سنه عالم اولملرينه زيدك حكايتى ودخى بعض اولياى كرامك منقبه لرى
دلالت ايدر (مثنوى) اين خرد از كور وخاكى نكذرد * وين قدم عرصهٔ عجايب نسپرد * بو عقل جزؤى كور وخاكى
كچمز وبو قدم عرصهٔ عجايب بصمز اين خرددن مراد جزويدر وين قدمدن مراد قدم جسمانى اولسه دخى جائزدر
ليكن عقل جزؤى يى قدم منزله سنه تنزيل ايدوب بو عقل جزؤى قدمى عرصهٔ عجايب بصمز دينسه دخى اولى اولور
يعنى بو عقل جزؤى خاكه منسوب اولان قبردن اوته كچمز وبو عقل جزؤى قدمى عجايب وغرايبه اولان عرصات
ميدانته ايرشمز ديمك اولور (مثنوى) زين قدم وين عقل رو بيزار شو * چشم غيبى جو وبر خوردار شو * پس يورى
بو عقلدن وبو قدمدن بيزار اول چشم غيبى طلب ايله وبر خوردار اول اكر قدمدن مراد ايسه قدم عقل جزؤى
اولورسه بوراده روشن معناسى ويريلوب بويله ديه نور كه بو عقل جزؤينك روشندن وبو عقل جزؤيدن يورى بيزار اول
ديمك اولور واكر قدم جسمانى مراد اولورسه معنى بو قدم جسمانيدن وبو عقل جزؤيدن يورى بيزار اول كه بو قدم
جسمانى عالم غيبه اياق قويه مز وبو عقل جزؤى عالم معنايى ادراك قيله مز غيبه منسوب اولان چشمى استه
وبرخوردار اول وچشم غيبدن مراد بصيرت كوزيدر احوال غيبى كوريجى وامور آخرته نظر ايركوريجيدر
وريسنى مشاهده قيليجى وانك اسما وصفاتنه ناظر اوليجيدر (مثنوى) همچو موسى نور كى يابد زجيب * سخرهٔ
استاد وشاكرد كتاب * زين نظر وين عقل نايد جز دوار * پس نظر بكذار وبكزين انتظار * حضرت موسى عليه
السلام كبى جيبندن نورى نيچون بولور استادك مسخره سى وكتابك شاكردى بو نظردن وبو عقلدن دواردن غيرى
نسنه كلمز پس نظرى ترك ايله وانتظارى اختيار ايله مسخره زبون ومغلوب اولمغه ديرلر دوار دال مهمله نك
ضميله باش دونمكه ديرلر وتقديره معنى بويله ديمك اولور كه حضرت موسى عليه السلام كبى نور وضيايى كندى
جيبندن نيچون بولور استادك زبون ومغلوبى وكتابك شاكردى اولان كمسه لر يعنى حضرت موسى عليه السلام (ادخل
يدك فى جيبك تخرج بيضاء من غير سوء آية اخرى) آيت كريمه سنك فحواسنجه كندى مبارك اللرنى جيبلرينه داخل
ايليوب اندنصكره طشره چيقارسه لردى بر بياض نورانى ال چيقردى كه عالمه شعشعه وضيا ويرردى پس حضرت
موسى عليه السلام اول نورى وضيايى كندى جيب وجودلرندن بولدى واول نوره كندى درونلرى منبع اولدى
اما استاده زبون وكتابه شاكرد اولان كمسه نور عقل وعرفانى كندى وجودى جيبندن بوله مز بلكه استادك

وجودنه

وجودنه وتعليمنه وكتابدن اوقومغه محتاجدر وبو نظردن وبو عقل جزؤيدن ايسه باش دونمسندن غيرى
نسنه حاصل اولمز وبو كونه نظر وعقلدن انسان نور وضيا بولمز وكنديسنى ظلمات جهل وغفلتدن وضلالت
ومعصيتدن خلاص قيلمز وراه صوابى كورمز وخطا وزللدن خالى اولمز پس بو نظرى وبو عقلى ترك ايله وحق جانبندن
فرجه ودفع حرجه منتظر اول كه (افضل العبادة انتظار الفرج) بيورلمشدر كه اولمديكه سكا فرج الهى كله دوكلى
حرجدن سنى قورتروب عقل معلوم مرتبه سنه ايركوررونور الهى ايله قلبكى منور ايليوب حيات حقيقيه يه سنى
ايركوررر (مثنوى) از سخن كويى مجويى ارتفاع * منتظر را به ز كفتن استماع * منصب تعليم نوعى
شهوتست * هر خيالى شهوتى دره بتست * سخن كويلكدن عزت وارتفاع استمكز منتظر اولنه نطق
وتكلمدن استماع يكدر زيرا منصب تعليم بر نوع شهوتدر هر شهوته منسوب اولان خيال يولده بتدر يعنى اى عقل
جزؤى صاحبلرى مجرد قيل وقال ايله مالك وبحث وجدال ايله قادر اولمغله وتحصيل علوم رسميه قيلمغله خلقه سوز سويلمككدن
ارتفاع واستعداد ايلمك فيض حقه والهام الهى يه منتظر اولان كمسه يه سوز سويلمكدن استماع اوليدر انكچونكه
تعليم ارشاد منصبى دخى نوع شهوتدر كه بوكا مشايخ عظام شهوت خفيه ديرلركه نفس خلقه تعليم ايلمكدن
واظهار علم ومعرفت ايتمكله سوز سويلمكدن حظ الور ولذت بولور هر شهوته منسوب اولان خيال ايسه طريق
الهيده شرك اولور وبت اولور (ولهذا قال النبى صلى الله عليه وسلم الشهوة الخفية والرياء شرك رواه الطبرانى عن شداد
بن اوس كذا فى الجامع الصغير) چونكه بر ارشاد وتعليم خالصا لوجه الله اولميه بلكه حظ نفس ايله اوله اول كمسه يه
امر تعليم وارشاد كه نوع عبادتدر كندى مشتهيات نفسنى عبادت حقده شريك ايلمش اولور پس تا صافى دل
اولميجه وخلوص مرتبه سن بولميجه بر كمسه تعليم وارشاد ايلمك وخلقه وعظ ونصيحت سويلمك لايق دكلدر بلكه اكا
لايق اولان بر مخلصك كلامنى استماع ايلمكدر واصلاح نفسه كوشش قيلوب كندى مرضى اوكار مقدر (مثنوى)
كر بفضلش ره ببردى هر فضول * كى فرستادى خدا چندين رسول * اكر هر فضول اول الاهك فضلنه يول
ايلتيدى خداى تعالى خلقه بو قدر رسول نيچون كوندرردى يعنى اكر اول الاهك فضلنه وفيض وعطاسنه هر فضل
صاحبى ايرا يلتيدى وكنديلرنك فضل وعقلى واسطه سيله اكا يول بوليدى خداى تعالى بو قدر رسولى نيچون كوندرردى
يعنى هر عاقل وفاضل خداى تعالينك فضل وعطاسنه يول ايلتيدى وخلقى دخى اكا واصل ايديدى حق تعالى
حضرتلرى بو قدر رسولى خلقه دعوت ايتمك ايچون كوندرمزدى زيرا هر عاقل وفاضل خلقى حقه واصل ايلدكدن
انبيا عليهم السلامه احتياج قالمزدى بوندن معلوم اولديكه عقل جزوى صاحبى مرشد اوله مز ايمش وحقك فضل
وعطاسنه كندى تدبيريله يول بوله مز ايمش (مثنوى) عقل جزوى همچو برقست ودرخش * در درخشى كى توان
شد سوى وخش * نيست نور برق بهر رهبرى * بلكه امرست ابررا كه مى كرى * عقل جزوى برق ودرخش كبيدر
بر درخشنده وحشى جانبنه كتمك نيچون ممكن اولور وخش بلخ جانبنده بر شهرك اسميدر برقك نورى رهبرلكدن اوترى
دكلدر بلكه جناب حقدن سحابه كريه ايله ديو امردر يعنى عقل جزوينك اكرچه لمعه سى واردر لكن برق
ودرخش كبى ضعيف وسريع الزوالدر بر درخش ولمعه ده انسان كنديسنك حقيقت شهرنه ومقام اصليسنه كتمكه نيجه
قادر اولور وخشدن مراد بونده وطن حقيقى وشهر معنوى اولور وبرق كبى اولان عقل جزوينك نورى شهر حقيقته
رهبر اولمقدن اوترى دكل بلكه ابر ايچون اغله ديو امردر يعنى عقل جزؤى برقى سحاب طبيعتك كريه ايلمسندن اوترى
امردر نته كم برقك لمعه ايلمسى سحابك كريه ايلمسى ايچون ويغمور ياغدرمسى ايچون امر واشارت اولدى كذلك
عقل جزؤى دخى بر برق لامع كبيدر كه لمعه سى طبيعت ابرينك كريه ايلمسندن اوترى نشان واشارت اولور تا شول
زمانه دك كه سحاب مقتضاى طبيعت زائل اوله وعقل معاد آفتابى طلوع قيله آنك پرتو انواريله انسان ظلمت
جهلدن وغفلتدن قورتلوب كنديسنك وطن اصليسى جانبنه يول بوله (مثنوى) برق عقل ما براى كريه است * تا بكريد
نيستى درشوق هست * كذلك بزم عقلمز برقى كريه دن اوتريدر تا كه برق وارشوقنده اغليه يعنى بزم عقل جزويمز كه
بر برق زائل مثابه سنده دركه كريه قيلمقدن وناله وفرياد ايلمكدن اوتريدر تا كم بو فانى وزائل اولان عقل موجود
حقيقى وذات باقى شوقندن كريان اوله وكنديسنك عجز وقصورنى بيله وفنا وزوالنه اعتراف قيله (مثنوى) عقل كودك
كفت بر كتاب تن * ليك نتواند بخود آموختن * عقل رنجور آردش سوى طبيب * ليك نبود در دوا عقلش مصيب
كودكك عقلى كنديه ديدى كتاب اوزره طولن ايكن كنديلكى ايله اوكرنمكه قادر دكلدر تن تنيدن لفظندن
امر حاضردر تنيدن طوقومغه وارولمكه ديرلر تن اورل وطوقى ديمكدر بو يرده محلرده طولان معناسنه استعمال
اولنور رنجورك عقلى آنى طبيب جانبنه كتورر ليكن علاج ودواده اول رنجورك عقلى مصيب دكلدر بونلر

عقل جزوینك مرتبه سنی بیان قیلر وعقل كاملك دخی خاصیت وشاننی عیان ایلر عقل جزوی فی المثل
بر كودكك عقلی كبیدر اكادركه مكتبه طولان واندە بر معلمدن تحصیل علم ایلیه اكرچه كودكك عقلنده بوقدر قابلیت
واردر لیكن كندینك عقلیله بلا معلم اوكرنمكه قادر دكلدر وكذلك عقل جزوی رنجورلك عقلی كبیدركه كندی یه نافع
ولازم اولنی تعقل ایدوب رنجوری طبیب جانبنه كتوررا كرچه بوقدر اذعانی واردر ولیكن انك عقلی كندی مرضنه
دوا ایلمكده اصابت ایدیجی اولمز خلاصهٔ كلام اولدركه عقل جزوینك ذاتنده كندی یه مضر ونافع اولنی بیلمكه
وعقل كاملك علمی تعلم قیلمغه وتحصیل ایلمكه استعداد وقابلیت واردر اما كندی تدبیریله اول علمه واصل اوله مز
وعقلنك تداركیله امراض قلوبه علاج قیله مز بلكه بو خصوصلرده عقل كاملك تعلیمنه وعلاجنه محتاجدر دیمك
اولور (م ی) تا شیاطین سوی كردون می شدند * كوش بر اسرار بالا می زدند * می ربودند اندكی زان رازها * تا شهب
می راندشان زود از سما * كه روید انجا رسولی آمدست * هرچه میخواهید ز و آید بدست * كورمز میسن اشته
شیاطین كردون جانبنه كیدیلر عالم بالانك اسرارنه كوش اوردیلر اول رازلردن بر آزجق قاپدیلر تا شهب فی الحال انلری
آسماندن سوردی بویله دیوكه دونك اول یره كیدك كه بر رسول كلمشدر هر نه استرسه كز اندن اله كاور بو ابیات شریفه
سورهٔ صافاتده اولان بو آیت كریمه یه اشارت اولور (قال الله تعالی (انا زینا السماء الدنیا بزینة الكواكب) الی آخر
الایه تفسیر وتحقیقی برقاچ محلده مرور ایلمشدر وتوضیح معنی وتفسیر نحوی بویله دیمك اولور كه اشته كوركه شیطانلر
علمی بلا واسطه اخذ ایلمكدن اوتری آسمان جانبنه كیدیلر قولقلرنی عالم بالا اهلنك اسرارنه اوردیلر كه تا انلردن
علی الفور علم غیبه مخصوص اولان برقاچ سری استراقه ایلیه لر الحاصل اول مرتبهٔ اعلا اهلنك رازلرندن برمقدار
قاپدیلر واول سرلردن برسری خطف ایتدیلر پس (الا من خطف الخطفة فاتبعه شهاب ثاقب (آیت كریمه سنك
موجبنجه شهاب ثاقب انلری علی الفور سمادن سوردی بویله دیوكه بورادن زمین جانبنه كیدوب آنده حق
تعالینك برعظیم الشان رسولی كلمشدر هرنه علم استرسه كز اندن استفاده ایدك كه مرادكز اندن اله یك كاوربی واسطه
عالم ارواحدن سزه علم اخذ ایلمكه استعداد وقابلیت یوقدر بلكه عالم غیبك علمنی استرسه كز اللهك رسولنه متابعت
وانقیاد ایدك وعلمی اندن استفاده ایلیك بونده عقل جزوی صاحبلرنی كنایت طریقیله شیاطین منزله سنه تنزیل
ایلمش اولورلر شیاطینه بی واسطه نیجه علم اخذ ایتمكه رخصت اولمزسه عقل جزوی صاحبلرینه دخی بلا واسطه عالم
غیبك علمنی اخذ ایلمكه دخی فرصت ورخصت اولمز دیمك اولور (مثنوی) كرهمی جویید دری بی بها * ادخلوا الابیات
من ابوابها * بی نظیر وبی بها اولان دری اكر استرسه كز اوله قپولرندن كیرك یعنی ای شیاطین اكر بی بها اولان علم
درنی استرسه كز (وأتوا البیوت من ابوابها) امر شریفنه امتثال ایدوب اوله قپولرندن داخل اولك یعنی هر مراده
واصل اولمق استرسه كز اول مراده وسیله اولان سببه تمسك قیلك اوله ظهورندن كلك نیجه ممنوع ایسه برمراده
بلا وسیله تعرض ایلمك اویله ممنوعدر نته كم بو بیت شریفه متعلق اولان آیت وتفصیل جلد اولده (تعظیم ساحران
مر موسی را سرخنده (وادخلوا الابیات من ابوابها) بیتنك شرحنده مرور ایلدی (م ی) میزن آن حلقهٔ در وبر باب
هست * ازسوی بام فلكتان راه نیست * ای شیطانلر زمرهٔ سی اول قپونك حلقه سنی اور واول قپوده طور فلكك
بامی طرفندن سزه یول یوقدر یعنی ای زمرهٔ شیاطین باب علوم الهی اولان رسولك قپوسنده طوروب انك باب
سعادتنك حلقه سنی دیرت زیرا سزه فلك بامنك جانبندن علم غیبه مطلع اولمغه یول یوقدر (مثنوی) نیست
حاجت تان بدین راه دراز * خاكی را داده ایم اسرار راز * ای شیاطین بوراه درازه سزه حاجت یوقدر زیرا بر خاكی یه
بز رازك اسرارنی ویرمشز یعنی ای زمرهٔ شیاطین بو طول ودراز یوله اخذ علوم ایچون سفر ایلمكه سزه احتیاج یوقدر
اكر رازك اسرارنی استرسكز خاكه منسوب اولان خلیفه مزه اسرار رازی ویرمشزدر اكا مراجعت ایلیك واندن
تعلم قیلك واستراقهٔ علومدن تائب اولك (مثنوی) پیش او آیید اكر خاین نه اید * نی شكر كردید ار وكرچه نی اید * انك
اوكنه كلیكز اكر خائن دكل ایسه كز اول خاكیدن نیشكر اولیكز اكرچه اندن نی خالیسز یعنی ای زمرهٔ شیاطین
وای عقول جزئیه صاحبلری اكر خائن دكل ایسه كز اول خاكی اولان خلیفهٔ الهیه نك حضورنه كلك انك لطیف
وشیرین اولان علوم ومعارفندن شكر قامشی كبی حلاوتله طولیكز اكرچه شكر معنویدن خالی قامشلر كبی سز
بو سوزلر یا ملائكه لساندن ویاخود شهاب ثاقب لساندن شیاطینه خطابا دینلمش وعقل جزوی صاحبلرینه
تعریض قیلنمشدر (مثنوی) سبزه روباند ز خاكت آن دلیل * نیست كم از سم اسب جبرئیل * سبزه كردی تازه كردی
در نوی * كر تو خاك اسب جبریلی شوی * اول دلیل سنك خاك وجودكدن سبزه بتورر زیرا اول دلیل جبرئیل علیه
السلامك اسبنك سمندن كم دكلدر یكیلكده وطراوتده سبزه وتازه اولورسن اكر سن جبریله منسوب اولان

اسبنك خاكی اولهسن یعنی ای عقل جزوی صاحبی اول طریق حقه دلیل اولان نبی علیه السلام ویاخود انك وارثی
اولان هر ولی سنك خاك وجودكده ایمان واسلام سبزه لرین بتورر وسنك قلبكی منبت اسرار الهی اولمق مرتبه سنه
یتورر زیرا اول كاملك تربیه ونظری جبرئیل علیه السلامك آتنك قدمندن ناقص دكلدر جبرئیل علیه السلام
حضرتلرینك فرس الحیات نام اسبی نه یره آیاق قوسه ایدی لطیف تر سبزه اولوردی نته كم حضرت جبرئیل علیه
السلام حضرت موسی علیه السلامه صورت بشرده اول اسبه راكب اولوب كلسه ایدی واول اسب هرنه یره قدم
مباركن قوسه ایدی درحال لطیف وتازه یشل اوتلر بتردی وانك جبرئیل علیه السلام ایدیكی بو اثردن حضرت
موسی علیه السلامك یاننده اولان بعض كسه لره معلوم اولوردی چونكم حضرت جبرئیل علیه السلامك اسبنك
قدمنده بوقدر خاصیت اوله حقه دلیل اولان نبینك ویاخود وارث نبی اولان ولینك وجودنده بو خاصیتلر نیچون اولمیه
اكرسن روح قدسه منسوب اولان اسبك خاكی كبی یكیلكده سبزه وتازه اولورسن جبرئیل علیه السلام روح القدسه
دیرلر بیت ثانیده واقع اولان جبرئیل دن مراد روح القدسی صاحبلری اولان انبیا علیهم السلام واولیای كرام اولور
یعنی سن روح قدسی صاحبی اولان مرشدلرك اسب جسدنه خاك اولهسن وتواضع ایدوب خدمت قیله سن وروحك
یكیلنمكده تازه اولورسن وسبزه كبی لطافت بولورسن دیمك اولور (مثنوی) سبزهٔ جانبخش كانرا سامری
كرد در كوساله تاشد كوهری * جان كرفت وبانك زد زان سبزه او * آنچنان بانكی كه شد فتنهٔ عدو * جانبخش بر سبزه یی
كه آنی سامری كوساله ده ایلدی تا بر عظیم كوهر اولدی اول كوساله اول سبزه دن جان طوتدی وبانك اوردی انجلین
برغریب بانك وصدا كه فتنهٔ عدو اولدی یعنی شول بر جانبخش اولان سبزه یی كه آنی سامری یعنی سامره
قبیله سنه منسوب اولان موسی بن ظفر نام كسه حلی وسیم وزردن دوزلمش كوساله جسدنه القا ایلدی تا كم اول
سامری كوهره منسوب اولدی یاخود اول كوساله كوهره منسوب بر كوساله اولدی اول كوساله جسدی اول
سبزه دن جان طوتدی وبوزاغو كبی صدا ایتدی انك كبی بر بانك ایتدیكه سامری یه تابع اولان عدولرك فتنه سی اولدی
كه هر بری آنی معبود اتخاذ ایدینوب اكا عبادت قیلدی بونك قصه سیدر كه حق تعالی سورهٔ طه ده خبر ویردی
(قال فما خطبك یا سامری قال بصرت بما لم یبصروا به فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها وكذلك سولت لی
نفسی) شول دمكه حضرت موسی علیه السلام كندی قومندن قرق كون مهلت الوب طور طاغنه حضرت خدا ایله
مناجات ایتمكه كتدی وحق تعالیدن بونلره كتاب كتورمكه وعده ایتدی وقرنداشی هارون علیه السلامی برینه
خلیفه نصب ایدوب كتدی برقاچ كون مرور ایتدكدنصكره سامری كه حضرت موسی علیه السلامه خدمت ایلمش
واندن نیچه علوم وحكم تحصیل قیلمش بر كسه ایدی كه اكا موسی بن ظفر دیرلردی بنی اسرائیلدن بعض طائفه یی
اضلال ایلیوب دیدی كه شول حلی وسیم وزری كه فرعونك عسكرندن نهب وغارت ایلدیكز بر یره كتوروب جمع
ایلیك كه اول سیم وزر موسی علیه السلامك طور طاغنده اكلنمسنه سبب اولور بنی اسرائیلدن اكثر كسه انك باطل
اولان قولنه اعتقاد ایدوب سیم وزرلرنی بر یره كتوردیلر پس آنی كوساله جسدی یاپدی وحضرت جبرئیل علیه
السلامك اسبنك قدمی باصدیغی یردن آخذ ایلدیكی سبزه لو ترابی اكا القا ایلدی (فاخرج لهم عجلا جسدا له خوار)
آیت كریمه سنك حسبنجه انلر ایچون بر عجل جسدنی اخراج ایلدی كه انك انجق صغر كبی صداسی وار ایدی پس
سامری وانك تابعی بونلره دیدیلر كه (هذا الهكم واله موسی) الحاصل حضرت موسی علیه السلام طور طاغندن
كیرو رجوع ایدوب قومنك بویله ضلالته دوشدیكنی كوردكده غضبه كلوب قرنداشنك صقالنه یاپشوب باشنه
اوردقدنصكره سامری یه خطاب ایلیوب دیدیكه یا سامری سنك شانك نه اولدی بو كار عظیمی ایشلدك سامری
دیدی كه بن بنی اسرائیلك كورمدیكنی كوردم یعنی وقتا كم سكا جبرئیل امین علیه السلام فرس الحیات نام اسبه
سوار اولوب كلدی وبن سنك قتكده ایدم انك اسبنك قدمی باصدیغی یر سبزه اولوردی پس بن اول رسولك اسبنك قدمنك
اثرندن براوج خاك قبض ایلدم وكندمده آنی نیچه مدت حفظ ایلدم وقتا كم سن طور طاغنه كتدك زینت قومی بر یره
جمع ایدوب اندن بر كوساله جسدین دوزوب اول براوج خاكی اكا القا ایلدم پس اول كوساله جسدی حیات
بولوب صدا ایلدی دیدی قصه سی ایكنجی جلدده دخی مرور ایلمشدر وتفاسیرده دخی مذكور ومشهور اولمشدر تفصیله
حاجت یوقدر (مثنوی) كرامین آیید سوی اهل راز * وارهید از سر كله مانند باز * سر كلاه چشم بند وكوش بند *
كه از وبازست مسكین ونژند * اكر اهل راز طرفنه امین كله سز سر كلاهدن باز كبی قورتلورسز اول كلاهدن آزاد
اولورسز كه چشم بند وكوش بنددر كه بازآندن مسكین ونژند در سر كله طوغانك باشنه كیدردكاری اسكفه دیرلر
بونده حجاب ظلمانی وجسد انساندن استعاره اولور ونژند بیچاره معناسنه اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه

ای عقول جزویه صاحبلری اکرسز اهل رازجانبنه امین کلجك اولورسکز وانلره بلاخیانت خدمت قیله جق
اولور سه کز بازسرکلاهدن قورتلدیغی کبی سزلرده دخی روحکز حجاب تندن وغشاوهٔ بدندن قورتلوب خلاص اولور
شول سرکلاه معنویدن قورتلورکه چشم جانی کورمکدن اورتیجی وسمع باطنی ایشتمکدن سدایدیجیدرکه اول سرکلاه
معنویدن بازروح مسکین وبیچاره‌در (م ی) زان کاه مر چشم بازار اسدست * که همه میلش سوی جنس خودست
چون برید از جنس باشه کشت یار * برکشاید چشم اورا بازدار * اول کلاهدن بازلرك چشمنه سد وحجاب واردر بو هم
وجهدر اندن اوتری کلاه بازلرك چشمنه سددر زیرا انك دوکای میلی کندینك جنسی جانبنه‌در چون بازکندی
جنسندن کسلدی شاه‌له یاراولدی پس بازدار انك کوزنی آچرو سرکلاهی انك باشندن رفع ایلر یعنی اول کلاه
معنویدن شهبازان طریقت اولنلرك چشم باطننه سد واردر انکیچونکه اول بازلرك دوکای میلی کندی جنسلری اولان
وحیوانات مرتبه‌سنده قالن انسانه‌در نته‌کم طوغانك باشنه سرکلاه قورلر انکیچونکه کندی جنسنی کورمیه وپرواز
ایلدیکی هوا وفضایه نظر قیلمیه تا اول حجاب واسطه‌سیله دست پادشاهه الفت وانسیت قیله وما لوفاتندن منقطع اوله
چونکم کندی جنسندن منقطع اوله وپادشاهله الفت وانسیت قیله اول بازلك کوزی اوستنده اولان حجابی طوغانجی
فتح ایلر بعده شاهله انسیتی اولدیغندن واسطه‌سیله کندی جنسی جانبنه ملحق اولمز بلکه صید وشکارنی ایلیوب ینه شاه
جانبنه راجع اولور توضیح معنی اولدرکه باز طبیعت اولان طالبان الهینك چشم باطنلری اوزره حق تعالی بعض
موانع وحجابی پرده قیلور تا کم کندینك طبیعتنك مائل اولدیغی جنسنی وبعض شیلری کورمکدن بری اولور چونکم
کندی جنسندن وهواسندن وفضای دنیاده پروازایتمکدن منقطع اولوب پادشاه حقیقیله یاراوله وانك محبتیله
انسیت قیله انك چشم باطنی اوزره پرده اولان حجابلری مرشد ومعلم که بازداردکیدر کشف ایلراندنصکره صید
وشکاره صالر پس شاهله انسیتی اولدیغنه بناء کندی جنسنه میل قیلمیوب وفضای دنیادن شکارنی الوب ینه
دست شاهه مراجعت ایلر (مثنوی) راند دیوان را حق ازمرصاد خویش * عقل جزوی را ز استبداد خویش
که مری کم کن نئ تو مستبد * بلکه شاکردلی و مستعد * الحاصل شیاطین ودیولری حق تعالی کندینك
مرصادندن سوردی عقل جزوی‌یی کندی استقلال واستبدادندن سوردی استبداد استقلال معناسنه‌در بویله
دیوکه سرورلك ایله‌که‌سن کندی امور دنیه‌کده مستقل دکلسن بلکه براهل دلك شاکردی واندن تعلم ایلمکه
مستعدسن یعنی حق تعالی شیاطینی کندینك مرصادی اولان آسمانه تقرب ایلمکدن سوردی ومستقلا اسمان
طرفندن اخذ علم ایلمرینه قصد الدکاری ایچون انلری طرد ونهی ایلدی کذلك عقول جزویه صاحبلرنی دخی امور
دنیویه واحوال اخرویه‌ده مستقل اولمرندن ومنفرد اسیروسلوك قیلمرندن نهی ودفع ایلدی بویله دیوکه ریاست
وسرورلك ایلمه‌که‌سن بوخصوصده مستقل دکلسن بلکه براهل دلك شاکردی اولمغه قابلسن واندن تعلم ایلمکه
مستعدسن لازم کلدیکه سیاست طالبی اولمغی واستقلال سیروسلوك قیلمغی ترك قیله‌سن وبروارث نبی اولان کامله تابع
اوله‌سن ونفسکی اصلاح ایدوب تا سندخی اصحاب کمال مرتبه‌سنی بوله‌سن (مثنوی) زوبردل روکه تو جزودلی * هین
که بندهٔ پادشاه عادلی * بندکی اوبه از سلطانیست * که انا خیردم شیطانیست * فوری اهل دل قتنه کیت زیراسن
جزودلسن آکاه اول اکه عادل پادشاهك بنده‌سیسن اکا بنده‌لك مستقل سلطانلقدن یکدرزیرا انا خیر کلامی دم
شیطانیدرز وبونده زود لفظندن مخففدر یعنی تیزدلا تأخیر بر صاحب دلك قتنه کیت واکا نیجه مدت خدمت ایت
زیرا سن صاحب دل دکلسن بلکه قلب جزوی وعقل جزوی صاحبیسن که کل مرتبه‌سنده اولان صاحب دلك
عضوی کبیسن غافل اولمه که برعادل پادشاهك بنده‌سیسن اکر خیر ایشلرسك خیربولورسن واکر شر ایشلرسك
شر بولورسن واکر براهل دله خدمت قیلورسك انك مقابله‌سنده نیجه اجره واصل اولورسن اول پادشاه عادلکه انك
خلیفه‌سی ومظهری اهل دلدرا کابنده‌لك قیلمق سلطانلقدن یکدرزیرا که بن اندن خیرلویمکه بنم بویله برحیثیتم واردر
دیمك شیطانه منسوب اولان کلامدرلازم کلدیکه بوکبروانانیتی ترك ایدوب بر روشن دل عارفه بنده اوله تا کم جهانك
سلطانی اولمقدن اعلا مرتبه‌لر بوله‌سن (مثنوی) فرق بین وبرکزین تو ای حبیس * بندکی آدم از کبر بلیس * حبیس
بونده محبوس معناسنه‌در یعنی ای محبوس زندان طبیعت اولان کسه فرق کور تمیز ایله ابلیسك کبرندن آدمك
بنده‌لکنی که ابلیس ریاسته واستقلاله میل ایدوب (انا خیرمنه) دیمکله نیجه ملعون ومطرود اولدی وآدم علیه السلام
حضرتلری کبرونخوتی ترك ایدوب بنده‌لك بولنه کتمکله نیجه مقبول ومودود اولدی پس بو ایکیسنك ما بیننی فرق
وتمیز ایلدکدنصکره قرب حقه وسیله اولان صفتلره مائل اولوب حضرت آدم علیه السلام کبی بنده‌لك اختیار ایله
ونفسکی حقیر وذلیل قیل دیمك اولور (مثنوی) کفت انکه هست خورشید ره او * حرف طوبی هرکه ذلت نفسه *

سایه

سایهٔ طوبی ببین وخوش بخسب * سربنه در سایهٔ بی سرکش بخسب) اول کسه که راه الهینك خورشیدی اولدی دیدی
طوبی کلامنی هرشول کسه ایچون نفسنی ذلیل ایلدی حرف بونده کلام معناسنه‌در ای عقل جزوی صاحبی طوبینك
سایه‌سنی کور وآنك زیرنده خوش یات اول سایه‌یه باش قو بی سرکش اویو بو بیتده اولان طوبی جنت شجره‌سندن
عبارتدر اولکی بیتده اولان طوبی طیب معناسنه مصدردر وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول سلطان
حقیقت که طریق الهینك شمس منیریدر شول کسه‌لرکه نفسلرنی حقیر وذلیل ایلدی انلر حقنده طوبی لمن ذلت
نفسه بیوردی نفسنی ذلیل ایلین کسه ایچون طوبی اولیجق اول ذلیل النفس اولان کسه بودنیاده طوبی آغاجی
کبی اولان کاملك سایهٔ حمایتنی وظل هدایت وارشادنی مشاهده ایلیوب انك قربنده وانك حمایت وهدایتنك
سایه‌سی آلتنده خوش ولطیف استراحت ایله انك سایهٔ سعادتنه باش قویوب تذلل وتواضع قیل وبی کبروبی نخوت
آسوده اول تا کم متکبرلر مثواسندن خلاص اوله‌سن وهین ولین اولان عباد رحمن مرتبه‌سنی بوله‌سن (مثنوی) *
ظل ذلت نفسه خوش مضجعیست * مستعدان صفارا مهجعیست * کرازین سایه روی سوی منی) زود طاغی کردی وره
کم کنی * ذلت نفسه حدیثنك مظهری اولان کاملك ظلی خوش بر مضجعدر اول صفایه مستعد اولانه بر مهجعدر
مضجع یتاجق یره‌دیرلر مهجع محل هجوعه دیرلر یعنی اویوجق یره دیرلر اکر بو سایه‌دن دونوب بنلك جانبنه
کیده‌سن فی الحال طاغی اولور ویولی کم وناپدید ایلرسن یعنی شول کسه که نفسنی ذلیل ایلدی انك سایهٔ سعادتی
وظل هدایت وحمایتی بر لطیف یتاجق یردر اکر طریقتده یاتمق لازم کاورسه اول نفسی ذلیل اولان جلیل القدرك
سایهٔ حمایتنك تحتنده یات زیرا اول صفای دله مستعد اولان کسه ایچون انك سایهٔ حمایتی بر لطیف خوابکاهدرکه
آنده هروجهله سالکه راحت روح بولنور اکر اول عزیزك سایهٔ هدایت وحمایتندن اعراض ایدوب بنلك جانبنه
کیده‌سن وکبر ونخوت صفتلریله متصف اولوب مقتضای نفسکی اختیار ایده‌سن علی الفور طاغی وباغی اولورسن
وطریق مستقیمی کم وضایع قیلورسن لازم اولدیکه انك سایهٔ حمایت وهدایتنی ترك ایتمیه‌سن وکندی عقل وفکرك
مقتضاسی جانبنه کتمیه‌سن بلکه هروجهله اکا تابع اوله‌سن واول نه دیرسه اکا کوره عمل قیله‌سن نته‌کم بو بیانده نه
بیورلر انکله عامل اوله‌سن (بیان انکه یا ایها الذین امنوا لا تقدموا بین یدی الله ورسوله) چون نبی نیستی زامت باش *
چونکه سلطان نه رعیت باش) پس رو عارفان وخاموش باش * ازخود زحمتی ورایی متراش * بو آیت کریمه‌نك
بیاننده‌درکه سورهٔ حجراتك اولیدر خطابی ندا ایله تصدیر ایلمك مخاطبنه تنبیه ایچوندر حیز نداده اولان امری که زیاده
امر عظیمدر (یا ایها الذین امنوا) ای الله‌ه ایمان کتورنلر (لا تقدموا) برامری تقدیم ایلمالك مفعولی محذوف
اوله تعمیمدن اوتری ویاخود ترك مفعول نفس فعلك ترکنه قصد ایچون اوله تقدیری لا تفعلوا التقدیم
دیمك اوله فلان یعطی ویمنع قیلندن اوله ای یعطی الاعطاء ویمنع المنع دیمکدر (بین یدی الله ورسوله)
مجازدر ومراد بین یدی امر هما دیمکدر زیرا جلست بین یدی فلان دیرلر ای بمکان یحاذی یدیه قریبا دیمکدر
بو معنی ایسه جناب عزتده متصور اولمز الا مجازا مکر اللهم بین یدی الرسول مراد اوله‌ده الله ذکر اولمسی رسولك
شاننی تعظیم ایچون اوله یعنی لا تقطعوا امرا قبل ان تحکما به یعنی الله ورسولی سزه حکم ایتمزدن اول برامری قطع
ایتمك (واتقوا الله) اللهدن قورقك تقدیم ایلمکدن ومخالفت حکمندن (ان الله سمیع علیم) تحقیقا الله سمیعدر
اقوالکزی علیمدر احوالکزی بیلور چونکم نبی دکلسن امتدن اول چونکه سلطان دکلسن رعیت اول یعنی چونکم
بو بولده ایکیدن بری اولمق لازم ولابددر چونکم نبی اولمیه‌سن امتدن اولمق لازمدر واکر طریقت سلطانی دکلسك
انك رعایا وتوابعندن اولمق لازمدر مقتدا اولان کامللره پس رو اول وخاموش اول کندکدن بر رأی وبرزحمت یونمه
یعنی کندی قریحه‌کدن بر رأی وفکر احداث ایدوب اکا اویمه وبرزحمت ومشقت چکمه زیرا بویولده کندی بیلکیسی
اوزره زحمت چکمك تعذیب حیوان بلا فائده ایلمکدر (مثنوی) پس رو وخاموش باش از انقیاد * زیر ظل امر شیخ
واوستاد * ورنه کرچه مستعد وقابلی * مسخ کردی تو زلاف کاملی * آرده کیت شیخك واوستادك امرینك ظلی
آلتنده اکا کمال انقیاد کدن خاموش اول یوخسه اکرچه سن مستعد وقابلسن کاملك لافندن اوتری مسخ اولورسن
یعنی ای طالب حق اولان کسه سکا لازم اولان اولدرکه برشیخ واوستاده تسلیم اوله‌سن وادب بودرکه هرحالده اکا پیرو
اوله‌سن وتبعیت قیله‌سن وآنك امرینك سایه‌سی آلتنده کمال انقیادکدن خاموش اوله‌سن انکله معارضه ومجادله
ایلمکدن حذر قیله‌سن واکر بویله ایلمزسك اکرچه مستعد وقابل ایسکده‌سن کاملك لافندن اوتری مسخ اولورسن
واولنجه استعدادکی وقابلیتکی زائل قیلورسن (مثنوی) هم ز استعداد وامانی اکر * سرکشی ز استاد راز باخبر
صبرکن درموزه دوزی تو هنوز * ور بوی بی صبر کردی پاره دوز * هم استعدادن کیروقالورسن اکر باخبر

اولان رازاوستادندن باش چکه سن سن هنوزموزه دوزلکده صبرایله واکرموزه دوزلکده بی صبراوله سن پاره دوز
اولورسن موزه دوزایچ ادك دیکیجی وچزمه دیکیجی دیمکدر بوی بودیدن مخففدر پاره دوزاسکیجی یه دیرلر یعنی اکرباخبر
اولان راز استادندن سرکش اوله سن واعراض قیله سن هم استعدادوقابلیتکدن کیروقالورسن لازم کلدیکه
موزه دوزلکه سن هنوزصبرایله واکربی صبراوله سن پاره دوزاولورسن مراداستاد کاملدن صفت کامله نك تعلیمنه
وتحصیلنه صبرایله واکرصبرایلمیجك اولورسك صنعت ناقصه صاحبی اولورسن موزه دوزلکدن مراد صنعت
کامله اولوروپاره دوزلکدن مراد صنعت ناقصه اولورپس صنعت کامله نك تحصیلنده جفایه صبرایلمین کمسه صنعت
ناقصه صاحبی اولوردیمکی افاده قیلورلراحوال طریقت دخی بوکا کوره قیاس اولنور (مثنوی) کهنه دوزان
کربدی شان صبر وحلم * جمله نودوزان شدندی هم بعلم * کهنه دیکیجیلر اکرصبر وحلم اولیدی جمله سی علمله هم
نودوزاولورلردی یعنی اسکی دیکن ناقصلر اکرصنعت کامله نك تحصیلنده استاد کاملك جفاسنه صبر قیله لردی
وحلیم اوله لردی جمله سی یکی دیکیجی کامل اوله لردی علم وصنعتله بوندن معلوم اولدیکه اول کمسه لرکه علم ومعرفتده
ناقصلر وشریعت وطریقتده کهنه دوزلر کبی دنی وحقیرلردرانلر استاد کاملك جفاسنه صبر قیلمشلردر
ونفسلرینك مرادی اوزره سیرایدوب تحصیله مجد وساعی اولمشلردر اکراستاد کاملك خدمتنده اوله لردی وانك
جفاسنه صبرقیله لردی بوبدنك لوازمنه مقید اولمق که فی المثل کهنه دوزلك کبیدراندن خلاص اوله لردی وروحك
تعمیرنه وتکمیلنه سعی قیلمق نودوزلق کبیدرآنده کامل وماهر اوله لردی (مثنوی) پس بکوشی وباخراز کالل *
هم تو کویی خویش کالعقل عقال) پس عقل جزؤینك مرادی اوزره چالشورسن آخر الامرده کالل وملالدن هم سن
کندك دیرسنکه عقل عقالدر عقال عینك کسریله بوقاغویه دیرلر پس باء عربیله بسیار معناسنه اولوب معنی بویله
اولسه هم جائزدر کندی عقل جزؤیکك مقتضاسی اوزره چوق سعی قیلورسن آخر کارده کالل وملال جهتندن
هم سن کندك دیرسنکه عقل آیاق باغیدر یعنی اکرچه شمدی عقل جزؤینك مقتضاسنجه سعی وکوشش ایلرسن وآنی
نافع ظن ایلیوب عمرنازنینی اول عقل جزؤینك مقتضاسنه خرج ایلرسن اما آخر کارده انك بی نفع اولدیغنه واقف
اولوب کالل وملالکدن عقل عقالدر دیو اعتراف ایلرسن وبو عقل جزؤینك آیاق باغی اولدیغنی بیلوب حیفا که
بونك مقتضیاتنی تحصیل ایلمکده بیهوده یره کوشش قیلمشم دیو سویلرسن (م ی) همچوان مرد مفلسف روز مرك
عقل رامی دید پس بی بال وپرك * بی غرض می کردان دم اعتراف * کزذکاوت راندیم اسب از کزاف) اول مرد مفلسف
کبی مرك کوننده عقلی زیاده بی بال وپرك کوردی اولدمده غرضسز اعتراف ایلدی بویله دیوکه ذکاوتدن اسبی
کزاف جهتندن سوردك یعنی ای عقل جزوی صاحبی اکرچه حالا انك مقتضیاتی اوزره سعی وکوشش ایلرسن
لیکن آخر کارده انك بی نفع اولدیغنی کوروب (العقل عقال المرء) دیرسن شول فلسفی مذهب اولان کمسه کبی موت
کوننده حالت نزعه قریب اولدقده عقل جزئیی زیاده قنادسز وقدرتسز کوردی وبیلدیکه انکله مقصود
اصلی ومحبوب حقیقی طرفنه کیدلمز ومرتبهٔ حقیقته اول عقل جزؤی وسیله اولمز بلاغرض اول دمده اعتراف
ایلیوب دیدیکه حیفا ودریغا ذکاوت جهتندن عقل اسبنی لاف وکزافدن اوتری میدان قیل وقاله سوردك وکندیمزی
عقلیات ونقلیاتده کامله ایرکوردك اول قیل وقالك وبحث وجدالك بوکونه کوننده نفعی یوق ایمش نته کم قیصری
فصوص شرحنده وحسین میبدی دیوان علی شرحنده بو بیتلری امام فخر رازیدن نقل ایلمشلر حالت نزعده فخرالدین
رازی بویله دیدی دیوسو یلمشلردر اول بیتلر بونلردر * بیت * نهایة ادراك العقول عقال * واکثر سعی العالمین ضلال
ولم نستفد من بحثنا طول عمرنا * سوی ان جمعنا فیه قیل وقال (مثنوی) از غروری سر کشیدیم از رجال *
آشنا کردیم در بحر خیال * آشنا هیچست اندر بحر روح * نیست اینجا چاره جز کشتیٔ نوح * بز غروردن
رجالدن باش چکدك خیال دریاسنده یوزکلك ایلدك بحر روحده آشنا هیچدر یوقدر بوراده چاره کشتیٔ نوحدن
غیری یوقدر حضرت مولانا قدس سره طرفندن حقیقت حالی تعلیمدر یعنی اول فلسفی مذهب وکلیم مشرب اولان
کمسه حالت نزعه واروب اخرویتك عدم نفعنی مشاهده قیلدقده معترف اولوب دیدیکه لاف وکزافدن اوتری اسب
عقلی میدان قیل وقاله بیهوده یره سوردك وغرورمزدن رجال اللهدن باش چکدك وآنلره متابعت ایلمکدن اعراض
ایدوب خیال بحرنی حقیقت ظن ایلیوب انده غواصلق ایتدك وقیل وقال جمعنه کتدك بویله دیوزعم ایتدك که
کندیمزی قوت فکریه وعلوم نظریه ایله غرقاب فنادن خلاص ایلیه وز شمدی بیلدك که بوعقلك بودریاده اصلا نفعی
یوق ایمش نته کم انلره تعلیما بیوردیلر آشنالق بحر روحده هیچدر یعنی دریای روحه سالك اولمقده وبحر عالم حقیقته سفر
قیلمقده سباحت وغواصلغه اعتماد قیلمق ومقتضای عقل اوزره سالك اولمق هیچ اندر هیچدر بو مرتبه ده کشتیٔ

نوحدن

نوحدن غیری چاره یوقدر کشتیٔ نوحدن مراد سنت نبویه وشریعت مصطفویه در نته کم تمثیل ایدوب بیورمشلردر
(مثل سنتی کمثل سفینة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق * برکمسه عقلده جالینوس وارسطالیس
کبی کمال بولسه وابوعلی بن سینا کبی رئیس حکما وعقلا اولسه وشفا کبی کتابلر تألیف قیلسه مع هذا شرع نبوی
وسنت مصطفوی اوزره سلوك قیلمسه بو بحرده مغرق قیلندن اولوردین ارسطالیس اوزره اولوردیمشلر درنته کم
عمر سهروردی حضرتلری فلسفی مشرب اولان وکتاب شفایه اعتماد ایلیوب انك مقتضاسی اوزره سلوك قیلان
کمسه لرحقنده دیر (بیت) وکم قلت للقوم انتم علی * شفا حفرة من کتاب الشفا * فلما استهانوا بتنبیهنا * فزعنا الی الله
حتی کفی) فماتوا علی دین اسطالس) وعشنا علی دین المصطفی) رکن الدین علاء الدوله سمنانیدن بویله منقولدرکه شیخ
مجدالدین بغدادی قدس سره بیورمشلرکه حضرت رسول علیه السلامی واقعه ده کوردم سؤال ایتدمکه یارسول الله
ماتقول فی حق ابن سینا قال علیه السلام هو رجل اراد ان یصل الی الله تعالی بلا واسطتی فحجبته بیدی
فسقط فی النار (مثنوی) اینچنین فرمود آن شاه رسل) که منم کشتی درین دریای کل * یا کسی کودر بصیرتهای من
شد خلیفه راستی برجای من * نته کم اول شاه رسل بویله بیوردیکه بودریای کلده کشتی بنم یاشول برکمسه درکه
اونم بصیرتلرمده بنم یرمده برراست خلیفه اوله راستیده یاوحدت ایچون اولمیوب مصدریه اولورسه معنی بنم
یریمه راستلغك خلیفه سی اولدی دیمك اولور یعنی اول شاه رسل وهادی اعدل سبل حضرتلری بویله بیوردیکه
بودریای کلده سفینه بنم که طالب حق اولنلری ضلالته غرق اولمقدن منجی اولورم ومقصودلرینه واصل قیلورم یاخود
بودریای کلده کشتی شول برکمسه درکه اونم باطنمك انوارنده ومشاهداتنده بنم مقاممده راست ودرست
خلیفه اولدی یعنی بکا وارث وتابع اولوب بنم کبی علی بصیرة حضرت مسمی اللهه دعوت قیلدی نته کم
بو آیت کریمه بو معنایی موضح ومفصح اولدی (قال الله تعالی قل هذه سبیلی ادعو الی الله علی بصیرة انا ومن اتبعنی
وسبحان الله وما انا من المشرکین (وبو ابیات لطیفه بو حدیث شریفه اشارت اولورکه بیوررلر (مثلی ومثل علماء
امتی کسفینة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق) بو حدیث شریفك شرحی بو جلدك اواسطنه قریب
محلده مرور ایلمشدر (مثنوی) کشتیٔ نوحیم دردریا که تا * رونکردانی زکشتی ای فتی * همچو کنعان سوی
هرکوهی مرو * ازنبی لاعاصم الیوم شنو * بزنوحك کشتیسی کبی بزدریای معنویدن تاکه سن کشتیدن یوز
دوندرمیه سن ای فتی حضرت نوح علیه السلامك اوغلی کنعان کبی هربرطاغ طرفنه کتمه قرآن عظیمدن
لاعاصم الیوم) آیتنی استماع ایله بوآیت سورهٔ هودده درکه اولی بودر (ونادی نوح ابنه) یعنی حضرت نوح
علیه السلام ندا ایلدی اوغلی کنعانه (وکان فی معزل) حال بوکه اول برمکانده ایدیکه نفسنی پدرندن
واخوان وقومندن عزل ایتمشدی پس کمال شفقتندن دیدیکه (یابنی ارکب معنا) ای اوغلجغم بزمله سفینه یه بیله
راکب اول (ولاتکن مع الکافرین) کافرلرله اولمه که غرق اولورسن (قال ساوی الی جبل یعصمنی من الماء
کنعان دیدیکه عن قریب بن برکوهه التجا ایدرم کمال رفعتندن اول بنی حفظ ایلرصودن (قال لاعاصم الیوم من
امر الله) حضرت نوح علیه السلام دیدیکه هیچ برحافظ وعاصم یوقدر بوکون اللهك عذابندن (الامن رحم) الا اول
الله که راحمدر ویاخود عاصم بمعنی معصوم اوله نته کم ماء دافق وعیشة راضیة ده ماء مدفوق وعیشة مرضیة
معناسنه درپس بوتقدیرجه هیچ برکمسه محفوظ ومعصوم دکلدر بوکون الاشول کمسه کما کالله رحم ایلدی ویاخود
استثناء منقطعه اوله ای ولکن من رحمة الله دیمك اوله پس بومکالمه ده ایکن (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین)
حائل اولدی کنعانله نوح ماپیننه برموج عظیم پس اول کنعان زمرهٔ مغرقیندن اولدی پس خلاصهٔ کلام
ونتیجهٔ مرام اولدرکه حضرت نبی صلی الله علیه وسلم وانك وارثی اولان هرولی وصفی کندی فکروعقلنه
اعتماد ایلین کنعان سیرتلره بویله دیرلرکه بز بودریای معنویدن حضرت نوح علیه السلام سفینه سی کبی بز تا کم
ای عقل وفکرده فتی اولان کمسه بزدن اعراض ایلیه سن کنعان کبی هربرطاغ جانبنه کتمه وفکر وعقلك
کوهلرینه اعتماد والتجا ایتمه حضرت قرآن عظیمدن برمعصوم ومحفوظ یوقدر الاالله تعالینك رحمت ایلدیکی
ویاخود برعاصم وحافظ یوقدر الاشول کمسه که حق تعالی اکا رحمت ایلدی دیدیکی کلامی اشت واکاه تا کنعان کبی
مغرقلر زمره سندن اولمیه سن (مثنوی) می نماید پست این کشتی زبند * می نماید کوه فکرت بس بلند * پست
منکر هان وهان این پست را * بنکر آن فضل حق پیوست را * بند چشمندن بو کشتی سکا پست ودنی کورینور کوه
فکرك سکا زیاده عالی بلند کورینور الحق باقمه اکاه اول بو پست کوردیکك کشتی یه پیوست اولان فضل حقه
نظر ایله بعض نسخه ده بیت ثانی یوقدر اما بعضسنده وارد روخلاصهٔ کلام اولدرکه یعنی بودریای معنوی یه

كشتىء نوح كبى وسيله اولان وليلرك وصفيلرك وجودنه كوزلك بغلواولديغندن پست ودنى نظر ايلمه اكرچه فكرك
كوهى سكا بلند كورينور اما آنى بلند كورمه بو پست كورديكك كسه لره الجى باقمه بلكه حق تعالينك بونلره على الدوام
ويرديكى فضل واحسانه نظر ايله تاكم بونلره تمسك ايلين مؤمنلردن اوله سن وغرق وهلاك اولمقدن نجات بوله سن
(مثنوى) درعلو كوه فكرت كم نكر * كه يكى موجش كندز يروزبر * سن كوه فكرك بلند لكنه نظر ايلمه زيرا
برموج آنى زيروزبر ايلر يعنى اى كنعان سيرت وطاغى طبيعت اولان كسه فكرك كوهنك بلند اولمسنه نظر ايتمه
وكشتىء نوح كبى اولان كاملك صحبتنى قويوب اول سمته كتمه زيرا دريای قهر الهيدن برموج اول فكرك كوهنى زيروزبر
ايدر پس عقل وفكركه نيچون اعتماد والتجا ايدرسن (مثنوى) كرتو كنعانى ندارى باورم * كردوصد چندان نصيحت
آورم * اكرسن كنعان ايسك بكا تصديق طوتمزسن اكر ايكى يوز بوقدر نصيحت ايلسم يعنى اى عاصى طبيعت
اكرسن كنعان سيرت ايسك بكا تصديق ايتمزسن وسوزمى طوتمزسن اكرنيجه يوز كره سكا نصيحت ايليم (مثنوى
كوش كنعان كى پذيرد اين كلام * كه برو مهر خدايست وختام * كنعانك قولغى بو كلامى نچون قبول ايلر زيرا
انك اوزرنده خداى تعالى حضرتلرينك مهر وختامى واردر مهرله ختام الفاظ مترادفه دندر ايكيسى دخى
برمعنايه در يعنى كنعان سيرت اولان كسه نك سمعى بو كلامى نچون استماع ايلر اول سمعك اوزرنده حق تعالينك
مهرى واردر (كما قال الله تعالى (ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة (مثنوى) كى كذارد
موعظه بر مهر حق * كى بكردا ند حدث حكم سبق * ليك مى كويم حديث خوش پى * بر اميد انكه تو كنعان نئى
مهر خدا اوزره پند وموعظه نچون اثر وكذر ايلر حادث حكم سبقى نچون دوندررلكن بر خوش بى خبر سو بلرم اول اميد
اوزره كه سن كنعان دكاسن يعنى حق تعالى حضرتلرى كه بركسه نك سمع باطننى لوح قضاده مختوم وممهور ايلش
اوله نصيحت وموعظه اول ممهور اولان سمعك اوزرنده نافذ اولمز واكا پند ونصيحت تأثير قيلمز زيرا حادث
سابقك حكمنى تبديل ايلمكه قادر اولمز چونكم حال بويله در بكا لازم بوايديكه اى كنعان سيرت سكا نصيحت
ايليميدم وموعظه سو يليميدم وليكن برخوش ايزلو حديث سو يلرم اضافت بمعنى لازم اولوب لكن برخوش
ايزلونك حديثنى سو يلرم ديمك دخى جائزدر اول اميد اوزره كه سن كنعان اولميه سن بلكه سمع باطنك اوزره اولان
مهر ازلى اولميوب غفلت مهرى اوله وبنم نصيحتمله زايل اوله سكا نصيحت ايلديكم بو اميد اوزره اولور ديمك اولور
(مثنوى) آخر اين اقرار خواهى كرد هين * هم ز اول روز آخر را ببين * مى توانى ديد آخر را مكن * چشم آخر بينت را
كور وكهن * آخر بو اقرارى ايلسك كركدر آكاه اول هم اول كوندن آخرى كور آخرامرى كورمكه قادرسن آخر
بين چشمكى سن كور وكهن ايلمه مكن مصرع ثانى به مصروف اولور يعنى اخر الامر بوكا اقرار ايلمك استرسك آكاه
اول هم بو كوندن آخركى كونى كور وباشكه بلا كلمزدن اول بو دنياده ايكن نصيحتى قبول ايليوب روز آخرت
ايچون تدارك قيل حالا عقل كوزيله آخر وعاقبتى كورمكه قادرسن آخربين اولان كوزيكى كهنه وكور ايلمه كه خواب
غفلتله عقل كوزى كهنه اولور وادراك حقيقت ايلمكدن كيرو قالور (مثنوى) هركه آخربين بود مسعود وار *
نبودش هردم بره رفتن عثار * هر شول كسه كه مسعودكبى آخربين اوله بوله كتمكده هردم اكا عثار اولمز عثار
سورچوب دوشمكه دير لر يعنى شول كسه كه اهل سعادت كبى آخر وعاقبت كوريجى اوله بوله كتمكلكده اكا هردم
دوشمك وسورچمك اولمز (مثنوى) كرنخواهى هردمى اين خفت وخيز * كن ز خاك پاى مردى چشم تيز * واكر
هر بردمده دوشمكى وقالقمغى استمز ايسك برمرد كاملك خاك پايندن چشمكى تيز ايله چشم تيز وصف تركيبى اولوب كن باش
معناسنه استعمال اولنوب معنى بويله اولسه دخى جائز اولور برمرد كاملك خاك پايندن چشم تيز اول يعنى برمرشد
كاملك بولنك طوزنى كوزيكه سرمه ايله تاكم كوزلك تيزبين اوله وطريقتك شيب وفرازنى كوره واندە اولان ورطانه
ومزالق اقدامه نظر ايركوره پس افتان وخيزان كتمكدن نجات بوله وسويا وسالما طريق حقه سالك اولنلردن اوله سن
مثنوى) كحل ديده ساز خاك پاش را * تا بيندازى سر اوباش را * كه ازين شاكردى وزين افتقار * سوزنى باشى
شوى تو ذوالفقار) اول مرد كاملك خاك پايينى كوزيكه كحل دز وتاكم اوباشك سرنى آته سن زيرا بو شاكردلكدن
وبو افتقاردن نيم ايكنه اولورسك ذوالفقار اولورسن اوباش رنده دير لر و خاك پاى مرد كاملى توتيا ايلمكدن مراد
اكا زياده تواضع وتعظيم قيلمقدن وانك خاك پايينى توتيا كبى عزيز وشريف بيلمكدن كنايت اولور وتقدير معنى
بويله ديمك اولوركه اول مرد كاملك خاكپايينى كحل ديده كبى عزيز وشريف بيل تاكم رند اولان نفس وهوانك
وشيطان پردغانك باشنى ازاله ايده سن انك باشندن مراد حب دنيا ودخى مال وجاهه اولان ميل وهوادر بونلرى
قلبكدن اتمغه وازاله ايتمكه قادر اوله سن ديمك اولور زيرا اول مرد كامله بوشاكردلكدن وبو افتقار ومسكنتدن

بر نحيف وضعيف سوزن كبى اوله سن ذوالفقار كبى ايكى قات اولورسن وكسكينلك مرتبه سن بولورسن ذوالفقار
اولورسن ديمك شكوك وشبهاتى ومعاصى وضلالاتى زياده قطع ايديجى اولورسن وظاهر وباطنى كامل اولنلرك مرتبه سنى
بولورسن ديمكدن عبارت اولور (م ى) سرمه كن تو خاك هر بكزيده را * هم بسوزد هم بسازد ديده را * چشم اشتران
بود بس نوربار * كو خورد از بهر نور چشم خار * الحاصل هر كزيده ومقبول اولان كسه نك خاك پاينى چشمكه سرمه
ايله اول سرمه ديده نى هم يقار هم دوزر مثلا چشم اشتراندن اوترى زياده نور باردركه اول اشتر نور چشمدن اوترى خار ير
يعنى هر مقبول وبركزيده اولان اصحاب سعادتك خاك پاينى سرمه كبى عزيز وشريف بيل كه انلرك خاك پاينى كحل
الجواهر كبى عزيز وشريف بيلمك ديده نك پرده لرنى يقار وهم آنى اصلاح ايدوب دوزر اشترك كوزى اول اجلدن زياده نور
ياغدريجى اولمشدر يعنى دوه نك كوزى اول اجلدن زياده منور اولوب انك ايشى وبوقشى ومزالق ومخافى
مشاهده قيلمشدر زيرا او اشتر كوزينك نورندن اوترى خار يرپوندن مراد طالبه تعريض وكنايه دركان ديمش اولوركه
دوه نك كوزى حمار واستردن زياده اولمسى انكچوندركه او كوزينك روشنالغندن اوترى خار ير پس اى طالب سنك
دخى چشم دلك روشن اولمق استرسك ميدان مجاهده نيجه زمان خار محنتى وخس فلاكتى كنديكه غدا ايله تاكم اشتر كبى
چشمك منور اولوب راه الهيده سقوط وعثاردن خلاص اوله سن ديمك اولور (قصهء شكايت استر با اشترى كه من بسيار
در رومى افتم در راه رفتن وتو كم در روى مى آيى حكمت اين چيست وجواب كفتن شتر استر را) بو سرخ شريفه مناسب
اولان احاديث شريفه وكلمات لطيفه جلد ثالثده شكايت استر پيش اشتر سرخنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه
(مثنوى) اشترى را ديد روزى استرى * چونكه با او جمع شد در آخرى) بر استر بر كون بر اشترى كوردى چونكم اول اشترله
بر آخرده جمع اولدى اشتردن مراد بونده (المؤمنون هينون لينون كالجمل الانف) حديثنك موجبنجه مؤمن كامل
اولور واستردن مراد عاصى وغافل اولور (م ى) كفت من بسيار مى افتم برو * در كريوه وراه ودر بازار وكو * استر كندى
حالندن شكايت ايدوب اشتره ديدى بن يوزم اوزره چوق دوشرم كريوه ده وراهده وبازار وكويده كريوه دبه
وبلكه دير لر كو كويدن مخففدر كه محله يه دير لر (مثنوى) خاصه از بالاى كه تا زير كوه * در سر آيم هر زمانى از شكوه *
خصوصا طاغك بالاسندن زير كوهه دك يعنى اشغه دره يه دك هيبت وشكوهدن هر برزمان باشم اوزره كاورم يعنى
كريوه وراه ومحله لرده اكرچه دوشمكدن وسورچمكدن خالى دكلم لكن طاغك ديبه سندن اشغه سنه اينمك محلنده
دوشوب سورچديكم قتى چوق واقع اولور مراد عاصى وغافل اولان كسه لرك مرتبهء روحدن مرتبهء بشريته تنزل
ايلدكارى زمانده هيبت وشكوه نفس وشيطاندن سقوط وعثارلر چوق اولمشيدر (مثنوى) كم همى افتى تو
در رو بهر چيست * يا مكر خود جان پاكت دولتيست * سن يوزك اوزره دوشمزسن ندن اوترى ياخود مكر سنك جان
پاكك بردولتدركه بنم كبى نحوسته منسوب دكادر اول اجلدن عثار وسقوطدن خلاص اولمشدر (مثنوى) در سر آيم
هردم وزانوزنم * پوز وزانو زان خطا پرخون كنم * هردم باشم اوزره كاورم ودزاورورم اول خطادن اغزم ودزم
پرخون ايدرم (مثنوى) كژ شود پالان ورختم بر سرم * وز مكارى هر زمان زخمى خورم * پالان ورختم باشم اوزره
كرى اولور ومكاريدن هر زمان برعظيم زخم يرم هر باركه يوزم اوزره ساقط اولم واوزرمده اولان كج اولوب باشم
اوزره كاوب وكراجى اولان كسه لردن برعظيم زخم وضربت يرم مراد مبتدى اولان غافلك طريقده دوشوب
سورچديكى زمانده اهل طريق اوانلردن آنى تاديب ايلمكدن اوترى كوتك اورملرى اولور (مثنوى) همچوكم
عقلى كه از عقل تباه * بشكند توبه بهر دم در كناه * مسخرهء ابليس كردد در زمن * از ضعيفى رأى آن توبه شكن * شول
بركم عقل كبى كه تباه اولان عقلندن هردم كناه ايتمكده توبه سنى صيرفى الحال مسخرهء ابليس اولور بو هم وجهدر زمانه ده
ابليسك مسخره سى اولور ايسك ضعيفلكندن اول توبه صيجى يعنى استر كنديسنك حالنى كم عقل اولان توبه شكنك حالنه
تشبيه ايدوب ديدى كه بنم حالم شول بركم عقلك حالنه بكزر كه ناقص وخراب اولان عقلندن هردم كناه ايشلمكده توبه سن
صيوب طريقتدن دوشوب زمانه ده ابليسك زبونى ومسخره سى اولور عقل ورأينك ضعفندن اوترى (مثنوى) در سر آيم
هر زمان چون اسب لنك * كه بود بارش كران وراه سنك * اول عقلى ناقص ورايى ضعيف توبه شكن هر زمان دپه سى اوزره
كاور اسب لنك كبى زيرا انك يوكى آغر ويول طاشلودر انك يوكى آغر اولمسى شول بار امانتدركه سماوات وارض وجبال
انى چكمكدن ابا واشفاق ايلديلر واول ظلوم وجهول اولان انسانه انى تحميل قيلديلر چونكم بار امانت بويله ثقيل اوله
وسبيل طاعت طاشلو يول كبى مشكل وعسير اوله (م ى) ميخورد از غيب بر سر زخم او * از شكست توبه آن ادبار خو
اسب لنك كبى كم عقل اولان كسه دوشوب سورچمكدن خالى اولمز لاجرم عالم غيبدن باشى اوزره اول كم عقل
زخم يراول ادبار خويلو توبه سنك شكستندن اوترى يعنى استر دوشدكده مكاريدن واسب لنك سورچدكده فارسدن

زخم یدیکی کبی اول ناقص العقل عالم غیبدن باشی اوزره زخملر یر توبه سنی صدیکندن اوتری اول
مدبر خوبلو (مثنوی) باز توبه میکند با رأی سست * دیو یك تف کرد و توبه ش را شکست * اول بیچاره رأی
سست ایله کیر و توبه ایلر دیو بر تف ایلدی وانك توبه سنی صدی یعنی اول ناقص العقل چونکم عالم غیبدن باشی
اوزره زخم یه کیر و رأی سست و عقل ضعیف ایله ایشلدیکی خطا و زللدن رجوع ایلر پس شیطان اکا بر تف
ایلر یعنی نیچون توبه ایلرسن تف سکا و بو تف سنك اوزوکه دیر وانك توبه سنی صیر تف دیمك ترکیجه توکرمکدر یعنی
توکرمکدرکه برکسه یی تحقیر ایلك و فعلنی بکنممك محلنده استعمال ایدرلر بونده دخی شیطانك اکا تف دیمسی
انك توبه سنی و فعلنی بکنممکدن عبارت اولور (مثنوی) ضعف اندر ضعف کبرش اینچنان * که بخواری
بنکرد بر واصلان * عقل و رأی ضعف اندر ضعفدر وانك کبری انجلیندرکه واصللره خوارلق ایله نظر ایلر
یعنی اول کم عقل اولان بدبختك عقلی و فکری ضعف اندر ضعف ایکن انك کبری انجلین قو یدرکه ارباب وصاله
واصحاب کماله حقارتله نظر ایلر انلره حقارتله نظر ایلدیکی اجلدن عثار و سقوطدن قورتلهمز و طریق حقه
سو یا و سالما کیدنلردن اولهمز پس بنه استرك اشتره کندینك سقوط و عثارندن وانك سلامتله اولان
رفتارندن سؤال قیلدیغنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) ای شتر تو که مثال مؤمنی * کم فتی در روو کم بینی زنی
ای شترسنکه مؤمنك مثالیسن یوزك اوزره دوشمزسن و برونکی اورمزسن (مثنوی) توجه داری که چنین بی آفتی *
بی عثاری و کم اندر روفتی * ای شترسن نه طوتارسن که بویله آفتسزسن و عثارسزسن و یوزك اوزره دوشمزسن
یعنی سنك بویله آفتسز اولمکه وجه ندرسن عملردن نه بیلورسن که عثاردن و سقوطدن بری اولوب یوزك اوزره
دوشمزسن دیدی (مثنوی) کفت کرچه هر سعادت از خداست * درمیان ما و تو بس فرقهاست *
سر بلندم من دو چشم من بلند * چشم عالی را امانست از کزند * اشتر دخی استره بویله جواب ویروب دیدی
ای استرا کرچه هر سعادت خدای تعالیدندر لکن بزمله سنك اورتامزده چوق فرقلر واردر جملهٔ فرقدن
بری بودرکه بن سربلندم و بنم ایکی کوزم بلنددر چشم عالی ایچون کزنددن امان واردر یعنی ای استرسنکله بنم
مابینمده چوق فرقلر واردر اول فرقلردن بریسی بودرکه اولا بن خلقت جهتندن بلند و عالی قدرم و بنم کوزم دخی
بلنددرکه سندن اعلا و اقوی کوریجیدر چشم عالی ایچون ایسه جمیع ضررلردن امان واردر زیرا عالی اولان کوز طریق
الهیده اولان مضری و زیانی کورر و کندی یه زیان اولان و ضرر ویرن یرلردن حذر قیلور (مثنوی) از سرکه من
ببینم پای کوه * هر کو و هموار را من تو بتو * بن طاغك باشندن طاغك آیاغنی یعنی دبنی و اشغه سنی کوریرم هر چوقری
و دوزیری بن قات قات کوریرم یعنی حق تعالی بکا بر عالی نظر ویرمشدرکه اعلا مرتبه دن ادنی اولان مرتبه یه دك
نظر ایر کوریرم هر چقوری و هر دوزیری قات قات کوریرم اول احتیاطله کورمك بکا سبب سلامت اولور دیدی
(مثنوی) همچنانکه دید آن صدر اجل * پیش کار خویش تا روز اجل * انجلین که اول صدر اجل کوردی کندی
کارنك اوکنی اجل کونینه دك بونده صدر اجلدن مراد متقی اولان کمسه درکه ایکنجی بیتده اولان ان متقی لفظی بو معنایی
مؤید اولور و ایضاح قیلور یعنی انجلین اول اعظم اولان مرتبهٔ عالی صاحبی کندی کارنك اوکنی موت و اجل
کونینه دك کوردی (مثنوی) انچه خواهد بود بعد بیست سال * دید اندر حال آن نیکو خصال * حال خود تنها ندید
آن متقی) بلکه حال مغربی و مشرقی * اول نسنه که یکرمی ییلدنصکره اولسه کرکدر اول نیکو خصال انی حالده کوردی
اول متقی و تقی همان تنها کندی حالنی کورمدی بلکه جمیع مغربی و مشرقینك حالنی کوردی یعنی اول اعظم
اولان متقی اول نسنه که یکرمی ییلدنصکره اولسه کرکدر اول ابو خصلتلی انی اول حالده کوردی و زمان مستقبلده
ظهوره کلجك احواله نظر ایر کوردی اول ماسوادن پرهیز قیلان کامل پاککز همان کندینك حالنی کورمدی بلکه
مغرب و مشرقه منسوب اولان خلایقك احوالنی مبدأدن معاده وارنجیه دك مشاهده قیلدی وانلرك نه اولوب
و نه اوله جغنی بیلدی متقیدن مراد بونده جمیع ماسوا کورمکدن پرهیز ایلین ولی کامل اولورکه بونلر هر شیئك عین
ثابته سنه و لوح محفوظده مسطور اولان حقیقتلرینه ناظر اولورلر پس مغربی و مشرقینك حالنی بونلره کورمك آسان
اولور (مثنوی) نور در چشم و دلش سازد سکن * بهر چه سازد پی حب الوطن * نور الهی اول متقینك چشم و دلنده
مسکن دوزرا کرسن دیرسنکه ندن اوتری نور الهی انك کوزندن و کوکلندن مسکن دوزر و یر دوزر واصل محبتندن
اوتری مسکن دوزر متقینك کوزنده و قلبنده نور الهی ساکن اولمسی وطن حقیقیه یه انك محبت قیلمسندن اوتریدر
بو معنی حب متقی یه اسناد اولدیغی اوزره درلما نوره اسناد اولنسه دخی معنی لطیف اولور و تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه
نورانك چشم دلنده مسکن دوزر دیرسك کندی وطننه محبتندن اوتری مسکن دوزر

زیرا نور الهینك وطنی متقی و عارفك کوزی و کوکلیدر پس وطنه محبت ایسه لابد مقرر و محققدر لاجرم نور متقینك
قلبنی و کوزنی مسکن دوزمسی وطنه محبت اولمق قبیلندن اولور (مثنوی) همچو یوسف کو بدید اول بخواب *
که سجودش کرد ماه و آفتاب * از پس ده سال بلکه بیشتر * انچه یوسف دیده بد بر کرد سر * حضرت یوسف علیه السلام
کبی که اول اول خواب و رؤیاده کوردی که ماه و آفتاب اکا سجده ایلدی اون ییلدنصکره بلکه دخی زیاده اول نسنه یی که
حضرت یوسف علیه السلام واقعه سنده کورمشدی اول باش یوقر و ایلدی یعنی حضرت یوسف علیه السلام کبی که
اول یوسف رؤیاسنده اول کوردی که آی و کونش و اون بر یلدز سجده ایلدی و باباسی یعقوبه انی حکایه ایلدی بویله
دیو که (یا ابت انی رأیت احد عشر کوکبا والشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین) پس بو کوردیکی رؤیانك حقیقتی
و نتیجه سی اون ییلدنصکره بلکه اوندن دخی زیاده رلکه اکثرك قولی بودرکه قرق ییلدنصکره اول نسنه یی که یوسف
علیه السلام حضرتلری واقعه سنده کورمش ایدی باش یوقرو کتوردی و ظهور قیلدی چونکیم اون بر قرنداشی
و باباسی و والده سی کندی حضورنه کلوب بو جمله سی کندی یه سجده قیلدقلرنده (هذا تأویل رؤیای من قبل قد جعلها
ربی حقا) دیدی الحاصل حضرت یوسف علیه السلام زمان مستقبلده مدت مدیده و عهود بعیده مرورندنصکره
ظهور ایده جك احوالك آثارنی و علامتنی اول حالده مشاهده ایلدی (م ی) نیست ان ینظر بنور الله کزاف) نور ربانی
بود کردون شکاف * اول ینظر بنور الله کزاف دکلدر نور ربانی کردون شکاف اولور یعنی اول الله نوریله نظر ایلمك
کزاف دکلدر دخی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) حدیث شریفی دخی کزاف دکلدر بلکه حدیث صحیحدر
مؤمن کامل نور الهیله هر شیئك باطننه داخل اولور و آنك سرنی و حقیقتنی بیلور نور ربانی کردونی یاریجی و پرده لری
یرتیجی اولور و ورای حجابده اولان اسراری مشاهده قیلور (مثنوی) نیست اندر چشم تو آن نور رو * هستی اندر
حس حیوانی کرو * اما ای استر سنك کوزکده اول نور الهی یوقدر یوری زیرا سن حس حیوانیده کرفتار
و کروسن یعنی ای استر طبیعت اولان غافل سنك چشم باطنکده اول نور الهی یوقدر یوری که سن حیوانه منسوب
اولان حسده مرهون و مقیدسن بو اجلدن مزالق اقدامی کورهمیوب و پیش و ورایه نظر ایر کوره میوب عثار
و سقوطدن خالی اولمازسن (مثنوی) تو ضعف چشم بینی پیش پا * تو ضعیف و هم ضعیفت پیشوا * سن ضعف
چشمکدن انجق پیش پایکی کوررسن سن ضعیفسن هم ضعیف سکا پیشوادر یعنی ای استر سنك کوزك بر مرتبه
ضعیفدرکه انجق ایاغك اوکنی کوررسن سن من حیث العقل والرأی ضعیفسن و هم پیشوالك ضعیفدر پیشوادن
مراد بونده چشم اولورکه چشم دست و پایك دلیلیدرنته کم بو بیتله بو معنایی تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) پیشوا
چشمست دست و پای را * کو ببیند جای را ناجای را * دست و پایك دلیل و پیشواسی چشمدر زیرا اول جایی و ناجایی کورر
یعنی محل اولان و نامحل اولان یری مشاهده قیلور (م ی) دیکر آنکه چشم من روشنترست * دیکر آنکه خلقت من
اطهرست * زانکه هستم من ز اولاد حلال * نه ز اولاد زنا و اهل ضلال) تو ز اولاد زنایی بی کمان) تیر کژ پرد چو بد باشد
کمان * بر فرق دخی بودرکه بنم چشمم زیاده روشندر بر فرق دخی اولدرکه بنم خلقتم سندن اطهردر زیرا که بن اولاد
حلالدنم اولاد زنادن و اهل ضلالدن دکلم اما سن بی کمان اولاد زنادن سن نته کم تیر کژ و اکری اوچر چون کمان بد
و اکری اوله مقدما اشتر استره سنکله بنم مابینمده چوق فرقلر واردر اول جهتدن سنکله بن مساوی دکلم دیمش ایدی اول
جملهٔ فرقلردن برینی دخی بیان ایدوب دیرکه بر آخر فرق دخی بودرکه بنم کوزم سنك کوزکدن روشنترودور بین تردر
اطراف و جوانبی و مخاف و مزالقی بیقصور مشاهده ایدیجیدر و بر آخر فرق دخی بودرکه بنم خلقتم و طبیعتم
سندن لطیفتر و پاکتردر زیرا بن اولاد حلالدن اولدمکه پدرم و مادرم بنم کندو جنسمدندر و بن انلره بکزرم اولاد زنادن
و اصحاب ضلالت صلبندن دکلم اما سن اولاد زنادن سن و اهل ضلال صلبندن سنکه سنك پدرك شول خردرکه
حماقت و ضلالت انك صفت جبلیه سی و خاصیت طبیعیه سیدر و سن انك صلبندن کلمش بر حرامزاده سن بی کمان محقق
و مقرردرکه کمان بد اولسه انك تیری کژ کیدر و نشانه وارمیوب اکری حرکت ایدر و بونده تنبیه بودرکه اولاد حلالدن
اولمنك و صلب طاهره دن وجوده کلمنك راه هدایته سلوك قیلمقده و مستقیم اولمقده عظیم مدخلی واردر انلرك که اصلی
پاك اولمیه و پدر و مادرلری حرامدن اجتناب قیلمیه بهر حال استرکبی طریق الهیده اعوجاج و انحرافدن خالی اولمز
و عثار و سقوطدن راه بولمز و هادی و مهتدی اولان و راه حقه عدالت و استقامت اوزره سیر قیلان مؤمن کاملده دخی
دکه حالله اقتدا قیلمز و خباثت جبلیه سنه معترف اولمز اما اکر عنایت باری یاری اولوب خباثت جبلیه سنه بویله
اهل ضلالت اولنلردن بری معترف اولوب هادی راه حق اولنلردن برینه اقتدا قیلورسه بعون الله اول نایاکلکدن
قورتیلوب طهارت بولور و عثار و سقوطدن نجات بولوب طریقه سویا و سالما کیدنلردن اولور (تصدیق کردن استر

جوابهای اشتررا واقرار اوردن بفضل اوبرخود وازواستعانت خواستن وبروپناه کرفتن بصدق ونواختن شتر
استررا وره نمودن ویاری دادن پدرانه وشاهانه (م ی) کفت استر راست کفتی ای شتر * این بکفت وکرد چشم ازاشك پر
بیچاره استر اشتردن بو کلام هدایت انجامی استماع ایلدی اکا دیدی ای اشتر راست سویلدك استر بونی دیدی وچشمنی
اشکدن پر ایلدی (مثنوی) ساعتی بکریست ودرپایش فتاد * کفت ای بکزیدهٔ رب العباد) برساعت مقداری اغلدی
واشترك اياغنه دوشدی اکا دیدی ای رب العبادك برکزیده ومقبولی (م ی) چه زیان دارد کر از فرخندکی * درپذیری
تو مرا در بندکی * نه زیان طوترا کر دولت وفرخنده لکدن خدمت وبنده لکه بنی قبول ایده سن یعنی سنك کمال کرمکه
زیان کلمزا کر فرخنده لك جهتندن بو دردمندی بنده لکه قبول ایلیه سن دیدی (مثنوی) کفت چون اقرار کردی
پیش من * رو که رستی تو ز آفات زمن * پس اشترا کامرحمت ایدوب دیدی چونکم بنم اوکمده قصورکه اقرار واعتراف
ایلدك یوری یکه زمانك آفتندن قورتلدك (م ی) دادی انصاف ورهیدی ازبلا * تو عدو بودی شدی زاهل ولا) انصاف
ویردك وبلادن قورتلدك سن دشمن ایدك ولا اهلندن اولدك یعنی بدخو وخبیث خلقت اولدیغنك جهتندن بزه
دشمن ایدك چونکم خطا وزلتکه اعتراف قیلدك وخلق نیکو یله اتصاف ایلیوب انصاف ویردك وکندیکی دردمندلك
وبیچاره لك مرتبه سنه ایرکوردك بلادن قورتیلوب اهل ولادن اولدك بونده تنبیه بودرکه انصاف قیلق وجرمنه
معترف اولمق انسانی نیجه بلادن قورتروب اهل ولادن ایلمکه سبب اولوردیمکی افاده قیلور (م ی) خوی بد در ذات تو
اصلی نبود * کز بد اصلی نیاید جز جحود * آن بد عاریتی باشد که او * آرد اقرار و شود او توبه جو * معلوم اولدیکه خوی بد
سنك ذاتکده اصلی اولمدی زیرا اصلی بددن جحود وانکاردن غیری نسنه کلمز اول بد عاریتی اولورکه اقرار کتورور
وتوبه جو اولور یعنی خوی بد ایکی قسمدر بری ذاتی وبری عرضیدر سنك ذاتکده خوی بد اصلی وجبلی اولمدی زیرا
اصلی وجبلی اولان خوی بدك علامتی اولدرکه اندن انکاردن غیری واعراض واستکباردن ماعدا خصلت ظهور ایلمز
بوندن معلوم اولورکه اول کسه نك خوی بدی اصلی وجبلیدر اکا نصیحت ناصحان وهدایت مرشدان کارکر اولمز وانك
خوی بدنی بونلرك نصیحت وهدایتی ازاله قیلمز لایزول ما بالذات لا بالعرض دینلمشدر اما اول خوی بدکه عاریتی اوله
البته انك صاحبی قباحتنه اقرار کتورور وکناهنه توبه جو اولور پس عاریتی اولمق واصلی وذاتی اولان خوی بدك
ما بیننی تمییز ایلمکدن اوتری حضرت ادم علیه السلام ایله ابلیسی بو معنانك وضوحی ایچون مثال ایراد ایدوب بیوررلر
(مثنوی) همچو آدم زلتش عاریه بود * لاجرم اندر زمان توبه نمود * ادم علیه السلام کبی انك کناه وزلتی عاریه ایدی
اصلی وذاتی دکل ایدی لاجرم اول زمانده توبه کوستردی پس حضرت آدمك بعد العصیان اول زمانده توبه ایلمسی
آنك جرم وزلتنك عاریتی اولمسنه دلالت ایدر (م ی) چونکه اصلی بود جرم آن بلیس * ره نبودش جانب توبه نفیس
چونکم اول ابلیسك جرم وفسادی اصلی وذاتی ایدی لاجرم لطیف ونفیس توبه جانبنه اکا یول اولمدی وجرمنه اعتراف
قیلمدی بلکه کندوبی کوروب انا خیر منه دیدی وکندوبی بو خودبین اولمقدن وخیرلو بیلمکدن مطرود ومخذول ایلدی
انکچون * بیت * جرمنه اعتراف ایدن مسکین * یکدراندن که اوله طاعت بین * دیمشلردر (م ی) رو که رستی از خود
واز خوی بد * وز زبانهٔ نار واز دندان دد * یوری ای مرد تائب وآسوده اول که کندکدن وقبیح خویکدن قورتلدك
وآتشك یالکندن ویرتیجینك دیشندن قورتلدك یعنی دوزخدن وانده اولان حیات وعقاربدن نجات بولدك (مثنوی
رو کها کنون دست دردولت زدی * در فکندی خود ببخت سرمدی * پس ای مرد تائب یوری که شمدی دولته ال
اوردك کندیکی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك یعنی ای تائب اولان وجرمنه اعتراف قیلان شمدنصکره یوری
آسوده اول ونحوست وضلالتدن بی باك اول زیرا الکی دولته اوردك وکندیکی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك
شمدنصکره محزون وغمناك اولمه دیدی (مثنوی) فادخلی تو فی عبادی یافتی * ادخلی فی جنتی دریافتی * درعبادش
راه کردی خویش را * رفتی اندر خلد از راه خفا * سن ادخلی فی عبادی مضمونی بولدك ادخلی فی جنتی مفهومی
بولدك راه خفادن خلد ایچره کتدك اول خدانك عبادنه کندیکه یول ایلدك یعنی ای نفس اماره مرتبه سندن تائب
اولان وکذر قیلان ونفس مطمئنه مرتبه سن بولان کسه سن حق تعالی بنم عبادم زمره سنه داخل اول دیدیکی
خطابه مظهر اولوب انك عبادنه داخل اولمق مرتبه سنی بولدك بنم جنتمه وبنم صالح اولان عبادم زمره سنه داخل
اول دیدیکی مرتبه یه دخی واصل اولدك زیرا انك کندی جنابنه مضاف اولان عبادك زمره سنه داخل اولمق وانلره
اقتدا قیلمق جنت ذات وصفاتنه داخل اولمغی مستلزم اولورکه مشایخ اکا جنت عاجله دیرلر چونکم برکسه زمرهٔ
صالحینه داخل اوله بو دنیاده جنت عاجله یه داخل اولمغه لایق اولور واخرتده اولان جنت اجله یه دخی راه خفادن
یول بولور چونکم بو دنیاده اولان اللهك عبادی زمره سنه کندك ایچون یول ایلیه سن وانلری صحبتنه وخدمتنه

داخل اوله سن کیزلو یولدن خلد ایچره کیدرسن ودیدهٔ جانله جنت اعلایی سیر ایدرسن دیمك اولور وبو بیتلرله سورهٔ فجرك
آخرنده اولان آیت کریمه یه اشارت قیلور وبو آیت کریمه نك تفسیری وبو محله مناسب اولان تحقیقی جلد اولده
دل نهادن عرب بر التماس دلبر خویش سر خنده کفت ادخل فی عبادی تلتقی بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده
طلب اولنه (مثنوی) اهدنا کفتی صراط المستقیم * دست تو بکرفت وبردت تا نعیم * صراط مستقیمی بکا هدایت ایله
دیدك پس خدای تعالی سنك الکی طوتدی وسنی نعیمه دك ایلتدی یعنی هر نمازده سن الهی بزی طوغری یوله هدایت
ایله دیو دعا والتماس ایلردك پس خدای تعالی سنك الکی طوتوب سنی دار نعیمه دك واصل ایتدی که انك وصوانه سبیل
ودلیل اهل دلك صحبتنه داخل اولمقدر سورهٔ فاتحه نك تفسیری عن قریب بورایه کلنجیه دك (وحی کردن حق تعالی
موسی علیه السلام راسر خنده مسطور اولدی (اهدنا) امردر بمعنی دعا وصیغهٔ امر ودعا والتماس صورتده بردر
اما تفاوت بحسب المعنی مقرردر دعا ادنادن اعلی یه خطابه دیرلر اهدنا کبی وامر برعکسدر یعنی اعلادن ادنا یه خطابه
دیرلر واقیموا الصلاة کبی والتماس مساویدن مساوی یه خطابه دیرلر مثلا یارانکدن برینه اکتب هذا واقرأ هذا دیمك کبی
اهل تفسیر اهدنا یه نیجه وجوهله معنی ویرمشلر بعضلر وفقنا یعنی بزه توفیق ایله راه مستقیمی که سنك توفیق
وعنایتکسز بو یول کمسه یه میسر اولمز وابن عباس رضی الله عنهمدن روایت اولنمشکه انلر الهمنا ایله تفسیر ایتمشلر
یعنی بزه الهام ایله طریق مستقیمی وبعضلر علمنا بزه بیلدر راه راستی وبعضلر میلنا یعنی بزی مائل قیل طریق
توحیده وعنان اقبال واختیارمزی اول جانبه منعطف قیل وامام جعفر صادق رضی الله عنه دیمشلر اهدنا ای
ارنا طریق التوحید قال القاشانی ای ثبتنا علی الهدایة وکلنا علی الاستقامة فی طریق الوحدة التی هی طریق
المنعم علیهم من النبیین والصدیقین والاولیاء المقربین (م ی) نار بودی نور کشتی ای عزیز * غوره بودی کشتی انکور
ومویز * ای عزیز اکرچه اول نار ایدك شمدی نور اولدك غوره ایدك شمدی انکور ومویز اولدك یعنی اشبو ای حالده
شهوت وغضب خویلرینه مبتلا ایکن نار کبی سوزنده ایدك شمدی حیوانیت ونفسانیتدن کچوروب نور اولدك واول
حالده خام ونابخته غوره کبی بر تلخ وترش کمسه ایدك شمدیکی حالده انکور ومویز کبی لطیف وشیرین برکسه اولدك (م ی
اختری بودی شدی تو آفتاب * شاد باش الله اعلم بالصواب * ای مرد تواب فی المثل اول بر اختر ایدك شمدی آفتاب
عالمتاب اولدك شمدنصکره شاد اول الله تعالی حضرتلری صوابه اعلمدر یعنی مرتبهٔ جسمانیتده ایکن نور باطنك
اختر کبی ضعیف ایدی شمدی بالکلیه جسمانیت وحیوانیت صفتلرندن کذر قیلوب دین وطاعت فلکنك آفتابی
اولدك شاد اول هر خصوصده الله صوابه اعلمدر اما انسان کاه اولورکه بر شیئی صواب ظن ایلر مع هذا اول شیء خطا
ونادمدر انکچون انسانه بر مرشد کامل اهم والزمدر تاکم بر خصوصده خطایی صواب ظن ایلدکده انك خطاسنی
اکا اعلام ایلیه وشهد وشکر کبی اولان صواب وارشادی هر نه ایسه اکا سویلیه انکچون بو مناسبتله حسام الدین
چلبی حضرتلرینه خطاب ایلیوب ناسه تعلیم صواب ایلمك خصوصنده بیوررلر (م ی) ای ضیاء الحق حسام الدین بکیر
شهد خویش اندر فکن در حوض شیر * تا رهد آن شیر از تغییر طعم * یابد از بحر مزه تکثیر طعم * ای ضیاء الحق
حسام الدین طوت کندی شهد وشکر یکی سود حوضنه براق تاکم شیر تغییر طعمدن قورتله مزه ولذت دریاسندن
تکثیر طعم بوله بونده شهددن مراد ذوق روحانی وحلاوت عرفانیدر شیردن مراد طبیعت انسانی وقابلیت نفسانیدرکه
تغییر وتبدلی ادنی شیئله حاصل اولور اما ذوق روحانی وحلاوت عرفانی نجن بر طبیعت وقابلیته معدن حلاوت اولان
مرشد کامل جانبندن القا اولنمسه وخرج قیلنمسه اول طبیعت واول قابلیت شیر له عسلك ممزوج اولدیغی کبی لذت
وحلاوت بولوب تغیر وتبدلدن بری اولور مقدما ذکر اولنان کلمات لطیفه دن وابیات شریفه دن بو معنی منفهم
اولمشدی که حیوان سیرت واستر طبیعت اولان کسه لر بدخویلکلرندن تجاوز قیلمزلر وتأدیب اولمزلر الا برشتر مست
کبی اولان مؤمن کامل ومرشد فاضلك همت وتربیه سیله واول توبه وطاعتده تمکین وثبات محقق اولمزالا برمربینك
تأدیبیله واول سالکه ذوق روحانی ویرمسیله وانك قلبنه حلاوت عرفانی ایرکورمسیله اولور اکر برمعدن حلاوت
وعرفانی اولان کاملك وجودندن بر مبتدی اولان سالکك قلبنه ذوق روحانی وحلاوت عرفانی القا اولنمسه
واعطا قیلنمسه طبیعت انسانی عفونت هوا ایله درحال شیر کبی متغیر اولوب انك طعمی وذوقی فاسد اولوردی لازم
کلدی که شیر عسل ایله مخلوط اولدقده طعمی متغیر اولمقدن مصون اولدیغی کبی مبتدی اولنلرك طبعنه وقلبنه
مربی کامل شهد روحانی واذواق عرفانی القا ایلیه تا انلرك طبعی وقلبی عفونت هوا ایله تبدل وتغیردن صیانت وحمایت
قیلمش اوله بو اجلدن حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینه کندی درونلرنده اولان ذوق روحانیلرنی
وحلاوت عرفانیلرنی مجلس شریفلرنده اولان مبتدیلرك طبعنه وقلبنه القا ایلمکه امر ایدوب بیوررلر ای حق تعالینك

ضیاسی اولان حسام الدین کندی روحانی اولان شهدیکی وعرفانی اولان ذوقیکی طوت واندن برمقدار حوض شیرکبی
اولان مبتدیلرك قلبنه القا ایت تاکم انلرك قلبی وقابلیتی سودی تغیر طعمدن خلاص اوله وقلبلری وطبیعتلری
عفونت هوا ایله فاسد اولمقدن نجات بوله ومزه ولذت دریاسی اولان مرتبهٔ روحانیتدن ومقام وحدتدن کثرت طعم بوله
وطعمی ولذتی متغیر اولمقدن قورتلوب خلاص اوله (مثنوی) متصل گردد بدان بحر الست * چونکه شد دریا ز در
تغییر رست) منفذی باید دران بحر عسل) افتی رابود اندر روی عمل) اول حوض شیر الست دریاسنه متصل اوله چونکه
دریایه اولشوب دریا اولدی هر تغیر وفسادن قورتلدی اول حوض شیر سنك شهد روحانیتك واسطه سیله اول بحر
عسله برمنفذ بولور اندنصکره اول حوض شیرك وجودنده برآفتك عملی اولمز یعنی ای حسام الدین چلبی سن شهد
روحانیتکی حوض شیرکبی اولان طالبلك قلبنه القا ایله تاکم سنك شهد روحانیتك وحلاوت معرفتك واسطه سیله
انك حوض قلبی اول الست دریاسنه متصل اوله چونکم دریایه متصل اوله وکندوبی عین دریا بوله اندنصکره
هرتغیر وتلوندن قورتلور واحسن حاله واصل اولور وعفونت هوا ایله فاسد اولمقدن نجات بولور اول عسل
دریاسی کبی اولان روحانیت مرتبه سنه سنك همتك واسطه سیله بریول بولور بعده انك وجودنده آفات معنویدن
برآفتك تأثیری اولمز وآنی هوا وهوس تبدیل وتغییر قیلمز دیمك اولور (مثنوی) غرهٔ کن شیروار ای شیر حق * تارود
آن غره برهفتم طبق * چه خبر جان ملول سیر را * کی شناسد موش غرهٔ شیر را * پس امدی ای شیر حق شیرکبی برمرده
غره ایله تاکم اول غره فلك سابعه کیده سیر اولوب ملولك جانینك نه خبری واردر موش شیرك غره وصداسنی نچون
فهم ایلر غره ارسلانك آوازنه دیرلرکه اکرتمق دیدکلری بدر سیر بونده ممتلی ومنقبض معناسنه در یعنی ای حق ارسلانی
شیرلرکبی برصدا ایله حق اول صیت وصدا طبقات سمایه واصل اوله وجمله عالم انکله طوله مقصود ارشاد
وهدایتك آوازه سی عالمه غلغله صاله واهل آسمان واهل زمین شهرت بوله دیمك اولور ولیکن صدای لطیفکدن
وآواز شریفکدن حکم ومعارفدن ملول ومنقبض اولان جانك نه خبری واردر یعنی اصلا خبری وعلمی یوقدر موش
کبی اولان اهل دنیا واصحاب نفس وهوا وارباب زرق وریا حق ارسلانی اولان کاملك صیت وصداسنی نچون فهم ایلر
یعنی بونلرك وجودنده اول قابلیت یوقدرکه شیرخدا اولنلرك آواز وصداسنی اکلیه لر وانلره میل ومحبت ایلیه لر (م ی)
برنویس احوال خود با آب زر * بهر دریا دلی عالی کهر * آب نیلست این حدیث جانفزا * یاربش درچشم قبطی
خون نما * پس ای حسام الدین کندی احوالکی التون صویله یاز هر بر عالی کهر دریادلدن اوتری بو جانفزا
اولان حدیث فی المثل آب نیلدر یاربی قبطینك کوزینه قان کستر یعنی ای حسام الدین چلبی کندی احوال
شریفه کی واسرار لطیفه کی آب زر ایله صحف واوراق اوزره هر بر عالی جوهر اولان دریادلدن اوتری تحریر ایله مصرع
اولده اول حضرتك احوال شریفه سی آب زر ایله یازلمغه لایق اولدیغنه اشارت واردر ومصرع ثانیده اول حضرتك
مسطور ومکتوب اولان احوالی دریادل اولان پاك جوهر کامللردن اوتری اولدیغنه دلالت واردر وانك آب زر ایله
یازلمغه لایق اولان احوال شریفه سندن مراد مثنوی شریفدرکه بیت ثانیده حدیث جانفزا دیدکاری بو معنایی
مفسر ومؤید اولور زیرا بو مثنوی شریف حضرت حسام الدینك وحضرت خداوندکارك احوال شریفه سی
واسرار لطیفه سیدرکه حسام الدین افندی حضرتلری بونك وجودنی مستدعی اولمشلر واول حضرتك لسان
شریفندن جریان ایلین ینابیع حکمی تحریر قیلمشلردر پس بو حدیث جانفزا اوزرخرد امثلا نیل صویی کبیدر *
کما قال فی دیباجة المثنوی وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین) چونکم بو مثنوی
شریف آب نیل کبی لطیف اولدیسه قبطی مشرب اولنلرك کوزنه قان کورنمسی خصوصنده دعا ایدوب دیرلر یاربی
قبطی سیرت اولنلرك کوزنه قان کوستر یعنی فرعون نفسه اویانلرك وهامان کبی هوایه تابع اولان طایفه نك واهل
انکار اولان کروهك کوزلرینه حقیر کوستروب انلره حرام ایله تاکم اهل دله تابع اولمینجه ومؤمن اولوب انکاردن کذر
ایلمینجه بو آب حیاتدن اول نوش ایلمیه نته کم قبطی آب نیلدن نوش ایلیه مدی ایمانه کلمینجه پس ایمانه کلوب
انکاردن کذر قیلدقدنصکره نیلك قان اولمسی کیدوب اکا آب صافی اولدی ونوش قیلدی نته کم مناسبتله بو حکایه نك
بیانته شروع ایدوب بیوررلر (لابه کردن قبطی سبطی را که یك سبو بنیت خویش از نیل پرکن وبر لب من نه تا بخورم
بحق دوستی وبرادری سبو که شما سبطیان بهر خود پر می کنید از نیل آب صافست وسبو که ما قبطیان پر می کنیم خون
صافست) بو سرح شریف قبطینك سبطی یه لابه ایلمسیدر بویله دیو که کندی نیتکه آب نیلدن برسبویی پر ایله وبنم
اغزمه قو تاکم ایچم ما بینمزده اولان دوستلق وبرادرلك حقیچون زیرا اول سبو که سز سبطیلر کندیکزدن اوتری نیل
صبارکدن پر ایلرسز اول آب صافیدر اول سبو که بز قبطیلر پر ایلرز صافی قاندر بو رایه مناسب اولان آیتك تفسیری واهل

تفسیرك

تفسیرك تحقیق وتعبیری جلد اولك دیباجه سنده وهو کنیل مصر قولنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
بونده قبطیدن مراد حضرت مولانایه منکر اولان بلکه جمیع اصحاب دله انکار قیلان کسه اولور وسبطیدن مراد
حضرت مولانانك وسائر اولیای کرامك بنده ومریدی اولان کسه لر اولور قبطیلر آب نیلدن نیجه محروم اولدیلرسه
قبطی مشرب اولان منکرلردخی بو حدیث جانفزانی نوش ایلمکدن اویله محروم اولمشلردر نته کم اول قبطینك سبطیله
اولان ماجراسنی حکایت ایدوب بیوررلر (مثنوی) من شنیدم که در آمد قبطیی * از عطش اندر وثاق سبطیی *
بن اشتدمکه برقبطی کلدی صوسزلقدن برسبطینك خانه سنه یعنی اهل تواریخك تحریر ایلدکاری کتبلردن واهل
تفسیرك تعبیر قیلدقلرندن بو حکایتی استماع ایتدمکه برقبطی تشنه لکندن برسبطینك خانه سنه کلدیکه ما بینلرنده
خلت وقرابت وار ایدی نته کم اهل تفسیر بو حکایتی (فارسلنا علیهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم)
آیت کریمه سنده یازمشلر وتقریر قیلمشلردر کما نقلنا فی الدیباجة (م ی) گفت هستم یار وخویشاوند تو * کشته ام
امروز حاجتمند تو * قبطی اول سبطی یه دیدیکه یا اخی بن سنك یارك وحصمکم بو کون سنك حاجتمندك اولمشم
سکا حاجتمی عرض ایلمکدن اوتری کلشم استرمکه انی ادا وقضا ایلیه سن (م ی) زانکه موسی جادوی کرد وفسون *
تا که آب نیل ما را کرد خون * زیرا موسی علیه السلام جادولك ودخی افسون ایلدی تاکم آب نیلی بزه خون ایلدی
انك زعم فاسدی بو ایدیکه حضرت موسی علیه السلام ساحر اوله وآب نیلی قان ایلمسی اثر سحر اوله (مثنوی)
سبطیان زو آب صافی میخورند * پیش قبطی خون شد آب از چشم بند * سبطیلر نیلدن آب صافی ایچرلر قبطینك
اوکنده آب چشم بندن قان اولدی (مثنوی) قبط اینك می مرند از تشنکی * از پی ادبار خود یا بدرکی * قبطی
اشته صوسزلقدن اولورلر کان اول جاهل آب نیلك قان اولمسندن حضرت موسی علیه السلامك سحریله قبطیلرك
کوزلرینی باغلدی زعم ایلدی بواجلدن بو کونه یاوه سویلدی یعنی قبطیلر اشته صوسزلقدن اولورلر کندیلرینك
بدبختلکلرندن اوتری یاخود بدرکلکلرندن اوتری یعنی بو بلا انلره یا بداصل اولدقلرندن اوتریدر ویاخود مدبر
وبدبخت اولدقلرندن اوتریدر (مثنوی) بهر خود یك طاس را پر آب کن * تا خورد از آبت این یار کهن * چون برای
خود کنی آن طاس پر * خون نباشد آب باشد صاف حر * پس ای اخی لطف ایدوب برطاسی کندکدن اوتری پر آب
ایله تاکم بو اسکی یارك آبدن ایچه وحرارت درونم اول آب واسطه سیله مندفع اولوب کچه چونکم کندکدن اوتری اول
طاسی پر ایلیه سن قان اولمز پاك وآزاده اولور یعنی سحر قیدندن آزاد اولوب آب صافی اوله دیدی زیرا انك اعتقادی
اول ایدیکه حضرت موسی علیه السلام سحر واسطه سیله آب نیلی بونلرك کوزینه خون ایلمش وآنی اول شکلده
باغلمش اوله حرافظی اول سحر قیدندن ازاد اولمغی دلالت قیلور (مثنوی) من طفیل تو بنوشم آب هم * که طفیلی در تبع
بجهد زغم * بن سنك هم تابع وطفیلك اولوب آب ایچم زیرا برطفیل تبعیده غمدن صیحرار یعنی براهل سعادته
برکسه تابع اولسه متبوعنك سعادتی برکاتیله اول غمدن خلاص اولور (م ی) گفت ای جان وجهان خدمت کنم
پاس دارم ای دو چشم روشنم * سبطی اول قبطی یه دیدی ای جان وجهان خدمت ایلیم ای بنم ایکی روشن
چشم سکا رعایت طوتم وخاطرکی اله کتورم (مثنوی) بر مراد تو روم شادی کنم * بندهٔ تو باشم ازادی کنم * سنك
مرادك اوزره کیدم شادیلك ایلیم سنك بندك اولم آزادلق ایلیم یعنی سکا خدمتکار اولم وسنی غمدن ازاد قیلم (مثنوی
طاس را از نیل او پر آب کرد * بر دهان بنهاد و نیمی را بخورد * پس سبطی طاسی نیلدن پر آب ایلدی کندو دهانی
اوزره قودی ونصفنی ایچدی (مثنوی) طاس را کژ کرد سوی آب خواه * که بخور تو هم شد آن خون سیاه * طاسی
آب خواه اولان قبطی طرفنه کژ ومنحرف ایلدی بویله دیوکه ای قبطی سن هم ایچ اول آب درحال قاره قان اولدی
(مثنوی) باز ازین سو کرد کژ خون آب شد * قبطی اندر خشم واندر تاب شد * سبطی کیرو بو جانبدن کندی
جانبنه اکری ایلدی قان صو اولدی قبطی بو حالی کوروب خشمده وتاب وحرارتده اولدی یعنی بو تبدیلی کوروب
خشم وغضبندن درونی حرارتله طولدی (مثنوی) ساعتی بنشست تا خشمش برفت * بعد ازان گفتش که ای
صمصام زفت * برساعت اوتوردی تا انك خشمی کندی اندنصکره اکا دیدیکه ای صمصام زفت دمصام شمشیر کبیره
دیرلر یعنی قبطینك غضبی ساکن اولدقدنصکره سبطی یه برسبیل تعظیم ای شمشیر کبیر دیمکله خطاب ایلدی
وبو کونه سویلدی که (مثنوی) ای برادر این کره را چاره چیست * گفت اورا او خورد کو متقیست) ای برادر بو عقده نك
چاره سی ندرکه فتح اوله وچاره اول آبدن نوش قیله سبطی اکا دیدیکه بونی اول کسه ایچرکه او مؤمن ومتقیدر (مثنوی)
متقی انست کو بیزار شد * از ره فرعون موسی وار شد * قوم موسی شو بخور این آب را * صلح کن با مه ببین
مهتاب را * متقی اولدر که او بیزار اولدی فرعونك یولندن موسی وار اولدی یعنی اهل تقوی اول کسه درکه فرعون

صفتلرندن بری اوله یعنی کبر ونخوتدن وجاه ومال دنیایه محبتدن اعراض قیله وموسی علیه السلام حضرتلری کبی
هوا وهوسدن پاك اولوب اوصاف الهیه ایله اتصاف قیلور بندهٔ خدا اوله ای قبطی اکر بو آبدن ایچمك
استرسك قوم موسی اوله سن وبو ابی ایچ ماهله صلح ایله مهتابی کورماهدن مراد حضرت موسی علیه السلام
اولور ومهتابدن مراد انك جمال شریفندن ظهور ایلین انوار هدایت واشراق نبوت اولور یعنی اول ماه حقیقتله
صلح ایلیوب اکا ایمان کتورتا انك وجود شریفندن ظهوره کلان انوار هدایتی واسرار نبوتی کوره سن دیمك اولور
(مثنوی) صد هزاران ظلمت از خشم تو * بر عباد الله اندر خشم تو * سنك خشمكدن حاصل اولمش
صد هزار ظلمت واردر عباد الله اوزره سنك خشمكده یعنی الله تعالینك بنده لری اوزره سنك خشمك اولدیغندن
کندی کوزك اوزره نیجه بیك ظلمت واردر که حقیقت حالی کورمدیکك سبب اول کوزك اوزره اولان ظلمتلردر
(مثنوی) خشم بنشان چشم بکشا شاد شو * عبرت از یاران بکیر استاد شو * خشمی تسکین ایله چشم جانکی
اچ شاد ومسرور اول یاراندن عبرت طوت استاد اول یعنی حضرت موسی علیه السلامه ایمان کتورن یارانکدن
عبرت طوت سندخی انلر کبی دین ویقینده استاد اول (مثنوی) کی طفیل من شوی در اعتراف * چون ترا
کفر یست همچون کوه قاف * ای قبطی اعتراف ایلمکده سن بکا نیجه طفیل اولورسن اعتراف اوج ایله صو المغه
دیرلر چونکم کوه قاف کبی سنك بر عظیم کفرك واردر یعنی مادامکه اول کوه قاف قدر اولان عظیم کفری قلبکدن
ازاله قیلمیه سن آب حیاتی اخذ ایلمکده سن بکا طفیل وتابع اولمزسن دیدی (مثنوی) کوه در سوراخ سوزن کی رود
جز مکر آن کوه برك کاه شود * کوه ایکنه دلکندن نیجه کیدر مکر اول کوه دکل که برك کاه اوله یعنی کوه ایکنه دلوکنه
کیتمز مکر شول کوه ایکنه دلوکنه کیدر که صمان کبی ضعیف ورشته کبی نحیف اوله مادامکه کوه کاه کبی اولمیه سوراخ
سوزنه داخل اولمز کوه بونده وجود بشریتدن کنایت اولور سوراخ سوزن دین بولندن عبارت اولور وکوهك برك کاه
کبی ضعیف اولمسی بعده سوراخ سوزنه دخول قیلمسی ریاضت ومجاهده ایله اول وجود بشریه نك نحافت ولطافت
بولمسندن استعارت اولور وتقدیر کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولور که کوه کبی کبیر اولان وجود بشریه سم خیاطه
نیجه داخل اولور مکر که شول زمانده داخل اولور که ریاضت ومجاهده ایله برك کاه کبی لطیف ونحیف اوله (مثنوی)
کوه را که کن باستغفار خوش * جام مغفوران بکیر وخوش بکش * کوهی که کبی استغفار ایله نحیف ایله مغفورلرك
جامنی طوت وخوش ولطیف چك یعنی کوه وجودکی الله دن خوش مغفرت طلب ایلمکله کاه کبی ضعیف ونحیف
ایله اندنصکره مغفور اولنلرك جامنی طوتوب خوش ایچ وجنت اعلایه داخل اولوب اهل جنت ایله خوش کچ حق تبارك
وتعالی کافرلرك جنته دخول قیلمسنی وانلر ایچون ابواب سمانك مفتوح اولمسنی جملك سم خیاطه دخول قیلمسنه
تعلیق ایلدی (کما قال تعالی فی سورة الاعراف (لا تفتح لهم ابواب السماء ولا یدخلون الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط
بونك معنای باطنیسی کافر وعاصی اولنلرك جمل کبی اولان وجودی ریاضت وطاعتله نحافت بولمینجه وسم الخیاط
کبی اولان دین مبینه داخل اولمینجه آسمان قبولری انلره مفتوح اولمز وانلر اول صفت وهیئتده اولدقلری تقدیر اوزره
جنت اعلایه کیرمز دیمك اولور (مثنوی) تو بدین تزویر چون نوشی ازان) چو حرامش کرد حق بر کافران * ای قبطی سن
بو تزویر ایله اول آب نیلدن نیجه ایچرسن چونکه حق تعالی کافرلره آنی حرام ایلدی پس سن آنی حیله وتزویر ایله
ایچمکه قادر اولمزسن بلکه تزویر وحیله یی ترك ایتمکله وکفر ونفاقی قویوب ایمان ووفاق بوانیه کتمکله ایچرسن دیدی
(م ی) خالق تزویر تزویر ترا * کی خرد ای مفتری مفترا * جمیع تزویرلرك خالقی سنك تزویرکی نیجه صاتون الور ای مفترانك
مفتریسی اولان کی مفتری اسم فاعلدر ثانیسی مفتری اسم مفعول اولمق جائزدر معنی ای افترا اولنمش خدانك مفتری اولان
بنده سی سنك تزویرکی اول خالق تزویر نیجه الور دیمك اولور اما اسم مفعول صیغه سنده مصدر میمی اولمق دخی جائزدر
بو تقدیر اوزره معنی ای افترانك مفتریسی دیمك اولور یعنی ای افترایه منسوب اولان مفتری خالق تزویر سنك حیله
وتزویرکی نیجه قبول ایدر دیمك اولور (مثنوی) آل موسی شو که حیلت سود نیست * حیله ات باد تهی
پیمود نیست * زهره دارد آب کز امر صمد * کرد داو با کافران آبی دهد * آل موسی اول که حیله نك منفعتی یوقدر مثلا
سنك حیله وتزویرك بوش یلی اولچمکدر آب زهره طوترمی که امر صمددن اوکافره بر ایچم آب ویره آل اهل معناسنه در
اولکی مصرعده اولان حیلت لفظنده اولان تا نفس کلمه دن اولمقده جائزدر وادات خطاب اولسه دخی جائزدر وخلاصهٔ
کلام اهل موسی علیه السلام اول زیرا حیله وتزویرلرمکا فائده سی یوقدر سنك حیله لك فی المثل بوش یل اولچمك
کبیدر بیهوده یره یل اولچمکدن ایسه نه فائده حاصل اولور صو زهره طوترمی یعنی قادرمیدر که احد وصمد اولان الله ك
امرندن رجوع ایدوب کافره بر ایچم صو ویره دیمك اولور (مثنوی) تا بو بنداریکه تو نان می خوری) زهر مار وکاهش

جان می خوری * نان کجا اصلاح آن جانی کند * کو دل از فرمان جان ده بر کند * ای منکر سن صانورمیسنکه
نان یرسن بلکه حقیقتده زهر مار وکاهش جان یرسن نان اول بر جانی نیجه اصلاح ایلر که اول جان جان ویریجی
پادشاهك فرمانندن کوکل قوپره یعنی ای منکر وبدبخت یاخود سن کندیکی اکمك ییجی ظن ایلرسن جان اکسلدیجی
زهر مار یرسن یعنی سنك ییدیکك نان وطعام حقیقتده سنك جانکه نقصان ویریجی وزهر قاتل کبی سنی هلاك
ایدیجیدر بو خوان ونانکه انی منکر وکافر اولان ییه وانك ییدوکی کفر وعصیانه قوت اوله فی الحقیقه اول نان زهر
قاتل وکاهش جان اولور اکرچه ظاهرا جسمه قوت ومنفعت ویرسه ده نان اول بر جانی نیجه اصلاح ایلر که اول
جان خبیث جان ویریجی خدانك امر شریفندن قلبنی قوپره وکفر وعصیانه مشغول ایلیه (م ی) یا تو پنداری که حرف
مثنوی * چون بخوانی رایکانش بشنوی * یا کلام حکمت وسر نهان * اندر آید زغبه در کوش ودهان * اندر آید
لیك چون افسانها * پوست بنماید نه مغز دانها * ای منکر یاسن صانورمیسنکه کلام مثنوی شریفی چون
اوقیه سن آنی مفت ورایکان ایشیده سن وانده اولان حیات معنویدن مجانا نوش ایده سن یعنی بو بر کلام لطیف
ولذیذ وشریفدر که رایکان بره بونك استماعی میسر اولمز وایمان وایقانی اولمدین بو آب حیات معنویدن قانمز یاخود
کلام حکمت وسر نهانی کوش ودهانکه ای زبون اسانلقله کله یعنی یاخود ای منکر اولان کسه کلام حکمت
الهی واسرار نهانی سنك کوش ودهانکه آسان وجهله ایچرو کله بویله می ظن ایدرسن بو پنداری قو که کلام
حکمت الهی واسرار نهانی هر کسك کوش ودهانه آسان وجهله کلمز وعروس حضرت قرآنی هر کسه کشف
نقاب قیلمز بلکه خانهٔ قلبی حیله ودغادن وتشویش وغوغادن خالی اولان کسه لره یوز کوسترر وانلرك کوش
ودهانه کلور وباطنی مطهر اولنلرا کامس ایلیوب واصل اولور کما قال الله تعالی (لا یمسه الا المطهرون) کما قیل
(بیت) عروس حضرت قرآن نقاب آنکه براندازد * که دار الملك باطن را مجرد بیند از غوغا * نعم اول کلام حکمت الهی
واسرار نهانی سنك کوش ودهانکه کلور ولکن افسانه لر کبی پوست کورنور دانه لرك مغزی کورنمز بو بیت سؤال
مقدره جواب اولور کان بر قائل دیر که کلام حکمت الهی بزم اغزمزه وقولاغمزه نیچون کلمز بز کلام حقی اوقورز وآنی
استماع ایلرز کذلك انبیا علیهم السلام واولیای کرام کلامنی هم اوقورز هم کوش ایدرز پس سنك کوش ودهانکه
کلمز دیمك نیجه صحیح اولور جواب بیورورلر نعم سن که غل وغشدن مطهر اولمیه سن وکلام حکمتی اوقویه سن
ویاد کایه سن کلام حکمت الهی وانده اولان اسرار نهانی سنك کوش ودهانکه کلور ولیکن سائر الفاظ وحکایات کبی
کلور قشر وصورت کورنور انجق معنی دانه لرینك لبی کورنمز وسر نهان ظهوره کلمز البته اب ومغزنی کورمکه
واسرار حقایقنه نظر ایر کورمکه تطهیر باطن لازم اولنلر دندر مادامکه طهارت دل اولمیه انك جمال با کمالی ظهوره کلمز
ودرونی ملوث اولنلر انی مشاهده قیلمغه قادر اولمز (مثنوی) در سر ورود در کشیده چادری * رو نهان کرده ز چشمت
دلبری) مثلا باشنه ویوزنه بر چادر چکمش سنك کوزکدن یوزنی نهان ایلمش بر دلبردر بو بیتده بیت مقدمده اولان پوست
بنماید نه مغز دانها بیوردقلری معنانی ایضاح ایتمك ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی کلام حکمت الهی
واسرار نهانی سکا پوست کورنور دانه لرك مغز نغزی کبی کورنمز مثلا انك سری ومعنای باطنی بر دلبر رعنا کبیدر که
باشنه ویوزنه چادر چکمش ویوزنی سنك کوزکدن نهان قیلمش سن اول دلبری نقاب وحجاب ایله کورورسن بی نقاب
وبی حجاب انك جمال با کمالنی کورمکه قادر دکلسن پس حق تعالینك کلامنی سن انجق حکایات وامثال والفاظ
ولغات اولدیغی جهتدن کورورسن انك معانی وحقایقنی کورمکه قادر دکلسن وکذلك بو منبع اسرار الهی اولان
مثنوی شریفی دخی انجق منظوم اولدیغی جهتدن وامثال وحکایات اولدیغی حیثیتدن بیلورسن بونك باطننده
اولان اسرار وحقایقی بیلمکه وکورمکه قادر دکلسن انکیچون بو کتاب شریف سنك عقلك قتنده سائر کلمات منظومه
کبی اولمشدر (مثنوی) شاهنامه یا کلیله پیش تو * همچنان باشد که قرآن از عتو * شاهنامه کتابی یا کلیله سنك
قتکده نیجه ایسه قرآن عظیم الجلیل در عتو وعنادکدن شاهنامه فردوسی نام شاعرك نظم ایلدیکی کتابدر وکلیله
ودمنه دانشلیم حکیمك وحوش وطیور لساندن تالیف ایلدیکی کتابدر یعنی ای قبطی سیرت ومنکر طبیعت اولان
کسه سنك طبعکده اولان عتو وعنادك جهتندن شاهنامه وکلیله کتابی انك کبیدر که قرآندر بونده ایکی معنی منفهم
اولور اولا بو ایکی کتاب سنك قتکده قرآن کبیدر که سن انلره زیاده تعظیم واعتبار قیلورسن دیمك اولور ثانیا شاهنامه
وکلیله کتابی سنك قتکده عتو وعنادکدن قرآن نیجه ایسه یعنی نیجه اساطیر اولین واقاویل سالفین ایسه بو ایکی کتاب
دخی سنك جهل وحماقتکدن بی معنی حکایات والفاظ وکلمات مثابه سنده در بو معنی شارحلرك ذاهب اولدیغی
معنادر لکن وجه اول بوندن اولیدر زیرا سیاق وسباقه انك مناسبتی چوق وبو معنانك مناسبتی یوقدر اکرچه

تكلف اولنسه وتأويل قيلنسه بو وجه دخى مناسب اولور وسياق وسباقه ملايم وموافق كلور اما اصل مراد بو ايكى كتابه تعظيم وتفخيم دكلدر بلكه من وجه حضرت قرآنه نسبتله وانك اسرارنه مظهر اولان مثنوى شريفه نسبتله انلرى تحقير ايلمكدر وانلره حضرت قرآندن ومثنوى شريفدن زياده تأملى اولنلرك عقلنى ورأيني تقبيح وتهجين ايلمكدر وبو معنايه حضرت قرآنى آب صافيه تشبيه ايلدكلرى وبر سبيل كنايه بو كتابلرى بوكه تمثيل قيلدقلرى دلالت ايلر نته كم عن قريب بو معلوم اولور اما اكثر شارحلر ذاهب اولديغى وجه ثانى اختيار اولنسه سياق وسباقه مناسب اولمغه چوق تكلف لازم كلور حال بوكه بو معنايى اختيار ايلمكه مناسبت بوله ممثللر فليتأمل هذا المحل فانه محل دقيق وللتأمل والتفكر حقيق (م ى) فرق آنكه باشد از حق ومجاز * كه كند كحل عنايت چشم باز * ورنه پشك ومشك پيش اخشمى * هردو يكسانست چون نبود شمى * حق ومجازى فرق ايلمك اول وقت اولور كه عنايت كحلى چشمى كشاده ايليه يوخسه پشك ومشك بر اخشم قتنده هر ايكيسى يكساندر چونكم بر شم اوليه اخشم قوت شامه سى مختل اولوب رايحه المين كسه يه ديرلر حقدن مراد بونده حضرت قرآن وحضرت قرآنك حقايق واسرارنه منبع ومظهر اولان بو كتاب عاليشاندر ومجازدن مراد شاهنامه وكليله ودمنه وانلر امثالى اولان كلمات منظومه ومنثوره در پس تحقيق كلام وتعبير مرام بويله ديمك اولور كه حقى مجازدن فرق وتميز ايلمك بر كسه يه اول زمانده ميسر اولور كه حق تعالينك عنايت وهدايتى سرمه سى انك چشم جانى كشاده ايليه شول كسه نك كه چشم جانى كحل عنايتله مكحل ومنور اوليه اول كسه شاهنامه يى وكليله ودمنه يى وانلر امثالى اولان كلمات منظومه يى حضرت قرآندن وحضرت قرآنك اسرارنه منبع اولان بو كتاب عاليشاندن فرق وتميز ايده مز بلكه اول كتابلر بو كتاب عاليشاندن وحضرت قرآندن انلره اليق واولى كلور انكچون بونلرك استماعنى وتعليمى قويوب انلرك استماعنه ومطالعه سنه كمال محبتله محبت قيلورز برا فرق وتميزلرى يوقدر كه بونلرك ما بيننى برى برندن فرق ايليه لر مثلا پشكله مشك بردماغى فاسد اولان اخشمك قتنده چونكم اكا بر قوت شامه اوليه هر ايكيسى يكسان اولور بلكه جعل سيرت اولنلره پشك مشكدن اولى كلور ولهذا مشكى قويوب پشكه مشغول اولور (مثنوى) خويشتن مشغول كردن از ملال * باشدش قصد از كلام ذو الجلال * كاتش وسواس را وغصه را * زان سخن بنشاند وسازد دوا * بو بيتين شريفينك تحت اللفظ اولان معناسى اولدر كه كلام ذو الجلالدن بر كسه كنديسنى مشغول وفارغ ايلمك ملالدن اوترى اول ذكر اولان كتابنه قصد اولور اندن اوتريكه وسواس آتشنى وغصه آتشنى او سوزدن تسكين ايده ودرونه دوا دوزه بو ايكى بيت شريف بلكه بو محل لطيف مثنوى شريفك زياده مشكل اولان ابياتندن وادق واغمض اولان محلاتندندر بيت اولده اولان اش ضميرى شاهنامه وكليله ودمنه يه راجعدر وبيت ثانيده اولان زان سخندن مراد اول كتابلرك سوزيدر بيت ثانى بيت اولده اولان قصده علت واقع اولمشدر وسواس بونده شيطان معناسنه اولمه جائزدر اما وسوسه معناسى مراد اولنسه دخى مناسبدر وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه كسى خويشتن را از كلام ذو الجلال بدان كتابها مشغول كردن وفارغ شدن از براى ملال طبع قصد باشد ايشانرا ازان سبب كه آتش وسوسه را وآتش غصه را ازان سخن كه دران كتابها مذكور شده تسكين كند ودرد خود را دوا سازد) وتوضيح معنى بودر كه مثلا بر كسه يه ملالت طبع حاصل اولور وآتش وسوسه وحرارت غم وغصه انك قلبنى احراق ايدوب كويندررلازم كلور اكا كه اول ملالتى واول وسوسه وغمدن حاصل اولان حرارتى بر كسه نك آب كلامى ايله تسكين ايليوب درونه دوا دوزه پس اول كسه كلام ذو الجلال انك دردنه دوا دوزركن وانك ملالات وحرارتنى تسكين ايلركن اندن فارغ اولوب ملالتنى دفعدن اوترى بوذكر اولنسان كتابلرك وبونلرك امثالى اولان حكايات وقصص كتابلرينك استماعنه كنديونى مشغول ايلمكه قاصد اولور اندن اوتريكه قلبنده اولان وسوسه ودغدغه آتشنى وغم وغصه نك حرارتنى اول استماع ايلديكى سوزلردن تسكين ايليه ودروننك دردنه علاج ودوا دوزه اول كتابلرك سوزلرنى دكلمكه وكنديونى انك استماعنه مشغول ايلمكه سبب وعلت بو اولور (مثنوى) بهر اين مقدار آتش شاندن * آب پاك وبول يكسان شد بفن * آتش وسواس را اين بول وآب * هردو بنشانند همچون وقت خواب * بو مقدار آتشى تسكين ايتمكدن اوترى آب پاك وبول يكسان اولدى فنده زيرا آتش وسواسى بول وآب هر ايكيسى تسكين ايلرلر وقت خواب كبى وسواس بونده وسوسه معناسنه در اصلنده صوت خفى يه ديرلر وحديث نفسه وبرامر اولان فكر واندیشه معنالرينه دخى استعمال ايدرلر وفى الحقيقه انسانه كاه اولور كه بر خاطره واندیشه كلور كه انك درونى آتش كبى احراق ايلر پس لازم اولور كه اول وسوسه وخاطره دن ظهوره كلان حرارتى بر كسه نك كلامنى دكلمكله دفع ايليه وقلب ايچنده اولان بو مقدار آتش وحرارتى تسكين

ايلمكدن اوترى صافى وپاك صو ايله بول فن وصنعتده مساوى وبرابر اولدى بولده دخى آتشى سوندرمكلك فنى وار وآب پاكده دخى آتشى سوندرمكلك فنى واردر ايكيسى بيله بو فنده يكساندر زيرا وسوسه وغصه آتشنى بول كبى اولان كلام شعرا وآب صافى كبى اولان كلام خدا هر ايكيسى وقت خواب كبى تسكين ايدرلر نته كم بر كسه يه نوم كلسه انك قلبنده اولان وسوسه ودغدغه نك حرارتنى والامنى تسكين ايلر كذلك كلام شعرا وكلام حضرت خدانك دخى شانندندر بر كسه بونلرى استماع ايلمكه مشغول اولسه بونلر انك قلبنده اولان وسوسه ودغدغه نك حرارتنى تسكين ايدوب انك قلبى اول دغدغه ووسوسه دن برزمان خلاص اولوب راحت بولور (مثنوى) ليك كر واقف شوى زين آب پاك * كه كلام ايزدست وروحناك * نيست كردد وسوسه كلى زجان * دل ببابدره بسوى كلستان زانكه درباغى ودرجويى برد) هركه از سر صحف بويى برد) وليكن اكر واقف اوله سن بو آب پاكدن كه مراد اندن كلام ايزددر ودخى روحناك اولان كلامدر وسوسه جاندن بالكليه يوق اولور كوكل كلستان حقيقى جانبنه يول بولور زيرا كه بر لطيف باغده وبر شريف جويده پرواز ايلر هر شول كسه كه صحف الهينك سرندن بر رايحه ايلته توضيح معنى وتمهيد نحوى اولدر كه اكرچه درونده اولان وسوسه آتشنى وغم وغصه نك حرارت ونشويشنى تسكين ايلمكدن اوترى آب پاكه بول برا اولديغى كبى كلام شعرا واقوال حكما ايله خدا بو خصوصده بردر وليكن اكر حقيقته واقف وعارف اولورسك كه بو ذكر اولنسان آب پاك كه آندن مراد كلام خدادر ودخى روحناك اولان اقوال انبيا عليهم السلام واولياى كرامدن وسوسه ودغدغه جاندن بالكليه يوق اولور وجان ودل وسوسه ودغدغه نك حرارتندن سلامت بولور كوكله بر مرتبه اندن هدايت كلور كه كوكل كلستان حقيقى جانبنه يول بولور زيرا هر شول كسه كه صحف الهينك سرندن ولنك سرنه مظهر اولان كتاب مثنوى معنوينك نكات ورموزندن بر رايحه اله وبرذوق بوله انك جان ودلى بر باغ لطيفده او جرو برجوى لطيفدن ايچر كه اول باغ وجوينك تعبيرى ممكن اولمز وتقرير بو بيانه كلمز ديمك اولور وبو محلده شارحلر برى برلرينه تقليد ايلمشلر وطالبه شفاى صدور ويرمين ومحله مناسب اولمين سوز سويلمشلردر اساليب كلام حضرت مولانا قدس الله سره العزيزه عالم اولان كسه بونلرك دخى كلامى بو محلده بو وجه اولسون ديمز ومجرد تقليد ايله بويله دين كسه بو باغ ايچره جارى اولان جويدن ايچمز وبو باغك ميوه لرندن يمز اكر ديده جانك كحل انصافله مكحل وبينا اولديسه بو محله انسب واليق اولان معنالرى وبو ذكر اولنسان معنالرى كورورسن وبو ابيات شريفه يه اولى واوفق اولان تحقيقات وتحريراتى بيلورسن (وان ملت عن هذا المعنى الى اقاويلهم فارقت ملتى فالك فى هذا المحل مذهب سوى مذهبى وسنتى (مثنوى) يا تو پنداريكه روى اوليا * انچنانكه هست مى بينيم ما * يا سن ظن ايلرميسنكه اولياى كرامك يوزنى انجلين كه واردر بز كوروروز بيتده يا كلمه لريله مصدره اولان ابيات شريفه دن يا كلام حكمت سرنهانه معطوف اولور ومصرع ثانيده ايكى وجه جائز اولور بر وجه استفهام اولمق وبر وجه دخى استفهام اولمق اكر استفهام اولمزسه مصرع اولده بر بينى لفظى مقدر اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه اى قبطى سيرت ومنكر طبيعت يا سن ظن ايلرميسن كه اولياى كرامك يوزنى كوره سن انجلين كه حقيقتده واردر بز كوروروز يعنى سن اولياى كرامك يوزنى انجلين بز كوروروز بز كورديكمز كبى كوره مزسن وانلرك وجه حقيقتلرينه نظر ايركوره مزسن ديمك اولور ومى بينم لفظى استفهام اولديغى اوزره معنى بويله ديمك اولور كه يا سن ظن ايلرميسن كه اولياى كرامك يوزنى انجلين كه انلر حقيقتده واردر بز كوره مز زيرا بز انلرى سقيقتده اولدقلرى كبى كوره مز ز وروى باطنلرينه نظر ايركوره مز ديمك اولور بو تقدير اوزره كنديلرينى المحاض نصح ايچون اولياى كرامك يوزنى كما هو حقه كورمين طائفه ايچنه ادخال ايلمش اولورلر واسلوب حكيم قاعده سنه اشارت قيلورلر (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) قبيلندن اولور نته كم بو قاعده نك ذكرى مرارا مرور ايلمشدر وفى الحقيقه اولياى كرامى كورمك وانلرى بيلمك خداى تعالى يى كورمكدن وبيلمكدن اصعبدر ديمشلر ومشايخ بو محلده نيجه تحقيقلر ايلمشلردر (مثنوى) در تعجب مانده پيغمبرازان * چون نمى بينند روم مؤمنان * چون نمى بينند نور روم خلق * كه سبق بردست بر خورشيد شرق * اندن اوترى پيغمبر عليه السلام تعجبده قالمشدر مؤمنلر نيچون بنم يوزمى كورمزلر بو خلق جهان بنم يوزم نورنى نيچون كورمزلر كه خورشيد شرقه سبق ايلمشدر يعنى حضرت پيغمبر عليه السلام تعجبده قالمشدى اندن اوتريكه مؤمنلر بنم وجه باطنمى واحسن تقويمده اولان شكل روحمى نيچون كورمزلر عجبا بنم يوزمك نورنى خلق عالم نيچون كورمزلر كه بنم روى باطنمك نورى خورشيد شرق اوزره سبقت ايتمش وغلبه قيلمشدر اكر بنم صورت حقيقتمى كورسلردى تحقيق حقى كورلردى (كما قال عليه السلام من رأنى فقد رأى الحق وبنم اوصافمى اوصاف الهى مشاهده قيلورلردى كه بن مرآت حقم وحق بنم وجودمده ظاهر وعياندر

م ى) ورهمى بيندان حيرت جراست * تا كه وحى آمد كه ان رود رخفاست * سوى تو ماهست وسوى خلق ابر *
تا ببيند درايكان روى تو كبر) سوى تو دانه ست وسوى خلق دام) تا ننوشد زين شراب خاص عام) واكر كوررلرسه انلرك
بو حيرتى نيچوندر تا كم وحى الهى كلدى كه اول روى معنوى خفاده درسنك جانبكه ماهتاب وخلق جانبنه پرده
وسحابدر حتى كبرسنك روى مباركنى رايكان كورميه مثلا اول روى حقيقى سنك جانبكه دانه وخلق جانبنه تد
ودامدر تا كه بو خاص شرابدن اجنبى وعوام نوش ايلميه يعنى اول حضرت عليه السلام تعجبده قالمش ايدى بويله دوكه
بنم روى باطنم خورشيد شرقدن انور واظهردر بو خلق آنى نيچون كورميه لر واكر كوررلرسه بو حيرت وتوقف ندر نيچون
اكا تصديق وايمان قيلميه لر بو حالتده ايكن تا كم حق تعالى حضرتلرندن اول حضرته وحى كلدى بويله دوكه يا محمد اول
روى شريف واول شكل لطيف عيون ادراكناسدن خفاده در انكچون كورمزلر اكرچه سنك جانبكه اول وجه
حقيقى ماه كبى انور واظهردر لكن خلق جانبنه ابركبى مظلم وتاركدر زيرا انلر انجق صورت ظاهره كه نظر ايدرلر
وصورت باطنه كى كورمكه قادر اوله مزلر انكچونكه اول صورت باطنه نك مشاهده سى زياده ذى قيمت وذى بهادر تا كم
كافر اولنلر سنك روى باطنكى رايكان ومفت كورميه لر بلكه ايمان واسلامه كلوب مال وجانلرنى بذل ايلدكدنصكره
اول روى شريفى كورمكه لايق اوله لر حتى سنك شان شريفك برمرتبه معزز ومكرمدر كه مؤمنلر دخى سكا رازلرينى
سويليه لر ومكالمه ايليه الاقبل النجوى تقديم صدقات ايليه لر تا كم انلرك سنكله تناجيسى مفت ورايكان اولميه نته كم
حق تعالى سوره مجادله ده بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (يا ايها الذين امنوا اذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدى
نجواكم صدقة) اى حبيبم اول وجه يكانه سكا نسبتله مغزودانه كبيدر كه انلر ظاهر بينلردر صورت بشريه كورمكدن
تجاوز قيلمه شلر وحقيقت ومعنايه ناظر اوله ممشلردر وبز بونلرك قلوبنه وابصارنه پرده وغشاوه وضع ايلمشزدر
تا قلبلرى سنك اسرارك فهم ايليه وكوزلرى سنك جمال باكمالكى كورميه واغزلرينه مهر اورمشزدر تا كم
بو شراب خاصى عام ايچميه لر بو سنك وجود شريفكده اولان خاص شراب اسرارى خاص اولان بنده لر ايچك دهان جانى
نوش ايليه ديدى (مثنوى) كفت يزدان كه تريهم ينظرون) نقش حمامندهم لايبصرون) حضرت حق تعالى
حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمه ديديكه يا محمد سن بونلرى كنديكه نظر ايلر كوررسن بونلر فى الحقيقه حمام نقشلريدر
بونلرسنى كورمزلر سوره اعرافك آخرينه قريب اولان بو آيت كريمه يه اشارت اولور قال الله تعالى (وان تدعوهم
الى الهدى لايسمعوا وتريهم ينظرون اليك وهم لايبصرون) اكر مفسرلر تدعوهم ده وتريهم ده اولان ضميرلرى اصنامه
كوندرمشلردر وبعضلر دخى صنم پرست اولان كافرلره كوندرمشلردر بو محله مناسب اولان بودر اما اصنامه ارجاع
اولديغى تقديرا وزره بو محلده كافرلر دخى بر سبيل تقليب صنملر منزله سنه بى عقل وبى ادراك اولدقلرى جهتدن تنزيل
اولنمش اولورلر وتقدير معنى بويله ديمك اولوركه اى مؤمنلر اكر سز بو اصنام پرست اولان كافرلرى هدايه دعوت ايلسكز
انلر اول كلام هدايت انجامى ايشتمزلر وانى قبول ايدوب انكله ايش ايتمزلر ويا محمد سن بونلرى كنديكه نظر ايلر
كوررسن حال بو كه بونلر سنى كورمزلر وروى حقيقتكه نظر ايلر كورمزلر بونلر دخى عدم رؤيتده وكلام هدايت انجامى
استماع ايلمكده معبودلرى اولان جمادات واحجار كبيدر حمام ديوارلرنده تصوير اولنان نقوش انسانى يه
بركسه نظر ايلر كور ونوب ليكن اوكسه دن غافل اولدقلرى كبى بونلر دخى سكا نظر ايدر كورونورلر لكن سنك
ذات شريفكدن غافللر وحقيقتكى بيلمكدن جاهللردر (مثنوى) مى نمايد صورت اى صورت پرست * كان
دو چشم مرده او ناظرست * پيش چشم نقش مى آرى ادب * كو نمى جون ابا هم نمى دارد عجب * اى صورت پرست
صورت كورينور شول هيئتده كه انك ايكى مرده اولان كوزى ناظردر نقشك كوزى اوكنده ادب كتوررسن كه
او عجب نيچون بكا رعايت وپاس طوتمز يعنى اى صورته طپيجى مجرد صورت مشابه سنده بى معنى اولان كسه لرك
بى روح وبى معنى اولان كوزلرى سكا ناظر كورينورسن دخى اول نقشك كوزى اوكنده ادب كتوررسن وكنديكى
خاضع وخاشع اولنلر مرتبه سنه يتوررسن اول دمكه اول نقش بى معنى سكا مقتضاى عقل اوزره اولان لوازم ادب
ورعايتى يرينه كتورمسه ديرسن اونقشه كه اونقش وصورت نيچون بنى حفظ طوتمز وبكا رعايت ايتمز (مثنوى)
ازچه بس بى باسخست اين نقش نيك * كه نمى كويد سلامم را عليك * بونك واطيف نقش ندن زياده بى باخبردر كه
سلامه عليك ديمز (مثنوى) مى نجنباند سر وسبلت زجود * پاس انكه كردمش من صد سجود * جودو كرمدن
سر وسبلتنى تحريك ايلمز انك رعايت وعوضى كه بن اكا يوز سجده ايلدم يعنى بر صورت بى معنى ونقش
بى روح كبى اولان انسانك كوزى اوكنه كلورسن انى كنديكه نظر ايدر كوررسن واكا نيجه تعظيم وتكريمله
خدمت وعبوديت قيلورسن كوررسنكه اندن بر عاقلانه اثر وخبر ظهور ايلمز ديرسن كه يا الهى عجبا بو نقش نيلدنه

جهتندن زياده بى خبردر كه بن بوكا تعظيمله السلام عليك ديدم بو صورتنك بنم سلامه عليك ديمدى ورد سلام
ايلمك اوزرينه واجب ايكن رد سلام ايلمدى نته كم صورت بى معنى اولان اهل كبرك واصحاب عجبك شانلرى بودركه
بونلره بركسه السلام عليك ديسه بونلرا كاردسلام ايلمكه مقيد اولمزلرسه پس بونلره تعظيم ايلين عاقل تعجبده قالوب
ديركه عجب بو نقش انسانى جود وكرمندن يغنى وباشنى بنم جانبنه تحريك ايلمز والتفات ايتمك رعايتنه كه بن اكا
صد سجود ايلدم بو قدر تعظيم وسجودك مقابله سنده اودخى بكا نيجه التفات ايلمك ونيجه رعايت قيلمق كرك ايدى لكن
جماداتدن دوزلمش اصنام عابد صنم اولنلره واكا سجده قيلنلره نيجه التفات ايتمزسه وباش اكوب تعظيم قيلمزسه
بو آدم شكلنده اولان نقش بى معنى دخى بكا التفات ايلمز ورعايت قيلمز ديرسن پس اى صورت بى معنى اولان اهل ريايه
خادم وعابد اولان وخضوع ايله سجده قيلان غافل وجاهل انلره خاضع وساجد اولمغى ترك ايليوب حى وعليم اولان خداى
تعالى يه خاضع وساجد اول تا كم مقابله سنده نيجه بيك اجر جزيل وجزاء جميل بوله سن (م ى) حق اكرچه سر نجنباند
برون * پاس آن ذوقى دهد در اندرون * كه دو صد جنبيدن سر ارزد آن * سر چنين جنباند اخر عقل وجان
حق تعالى حضرتلرى اكرچه سنك اكا اولان عبادتك مقابله سنده طشرده ظاهرا باش تحريك ايلمز لكن
اول عبادتك پاسى وعوضى سنك درونكه بر ذوق ويرركه اول ذوق ايكى يوز سر تحريك ايتمكه دكر آخر عقل وجان باشنى
بويله تحريك ايلر يعنى اى نقش بى معنى كبى اولان اهل دنيايه عبادت قيلان كسه اكر بن انلره اولان خدمت
وعبادتى ترك ايليوب حق تعالى يه عابد اولسم وخدمت قيلسم بكا ظاهرا اصحاب دولت كبى اوباش دپرتمز والتفات
ايتمزدر ايسك اكرچه حق تعالى بحسب الظاهر خارج عالمده محسوس بر بنده سنه باش دپرتمزكه اول باشدن وباش
دپرتمكدن منزهدر وليكن اول عبادتك مقابله سنده وانك عوضنده درون دله بر ذوق وبر صفا ويرركه ملوك وسلاطينك
بر فقيره ايكى يوز كره باش دپرتمسى والتفات ايتمسى دكر اول بر ذوق فرضى بر كسه يه اكابر واغنيادن بر قاچ كسه لر
باش دپرتسه لر وتواضع ايدوب التفات ايتسه لر اول كسه بونلرك كنديه اولان كثرت التفاتندن نه مرتبه محظوظ
اولورسه حق تعالينك بر درونه سجده مقابله سنده ويرديكى ذوق وصفا بو زانلرك باش دپرتمسندن حاصل اولان
ذوقدن يك اولور پس عقل وجاندن بركسه يه باش دپرتسه يعنى التفات ايدوب تعظيم ايلسه بونك كبى ايدر يعنى
خداى تعالى كنديه عبادت قيلان بنده سنه اكابر واغنيانك باش دپرتمسى والتفات ايتمسندن بدنه ذوق
درون ويرديكى كبى عقل وجان دخى بركسه يه باش دپرتسه لر يعنى التفات اتسه لر ذوق روحانى ولذايذ عقلى ويررلركه
اهل ظاهرك واغنيا واكابرك يوزبيك كره باش دپرتمسندن والتفات ايتمسندن يك اولور پس اهل جان
واهل عقل اولنه خدمت ايله كه خدمتك مقابله سنده جان ذوقنى ويره وسنى مناصب عقليه نك اعلا منصبنه
ايركوره اكا بر دنيانك ويرديكى ذوق جسمانى وغداى نفسانى چوق كچميوب فانى اولور اما اصحاب عقل وجانك
ويرديكى ذوق وايركورديكى منصب ابد الاباد سنكله بيله قالور وعقل وجانك اندن سعادت ابديه ودولت سرمديه
بولور (مثنوى) عقل را خدمت كنى دراجتهاد * پاس عقل آنست كافزايد رشاد * عقله اكر اجتهاد ايلمكده
خدمت ايليه سن عقلك پاس ورعايتى اولدركه رشاد وسدادى زياده ايليه يعنى بر عاقل وعالمه اكر دين بولنده اجتهاد
ايلمك خصوصنده خدمت ايليه سن ياخود معنى بر عاقله جهد وطاقتكى انك بولنده بذل ايلمكده خدمت ايليه سن
عقلك سكا حمايت ورعايتى اولدركه طريق الهيده سكا رشاد وهدايتى زياده ايليه كه اول هدايت سنى مطلوب حقيقى
جانبنه موصل اولوركه اول مطلوب حقيقينك وصولى وحصولى يوزبيك اكابر دنيانك ايلديكى رعايتدن وانلرك واصل
اولدقلرى دولت وسعادتدن افضل واولى اولور (مثنوى) حق نجنباند بظاهر سر ترا * ليك سازد برسران سرور ترا
مر ترا چيزى دهد يزدان نهان * كه سجود تو كنند اهل جهان * حق تعالى سكا ظاهرده باش دپرتمز ليكن سرلر
اوزره سنى سرور دوزر خداى تعالى تحقيقا سكا نهانى برشى ويرر كه اهل جهان سكا سجود وتعظيم ايدرلر يعنى اكرسن
حق تعالى حضرتلرينه باش قويوب عبادت قيلورسك اكرچه حق تعالى سكا بحسب الظاهر باش دپرتمز وسرله
التفات ايتمز ولكن سنى رياست صاحبلرى ودولت مالكلرينك اوزرينه سرور دوزر تا كم اصحاب دولت اولنلر ورياست
وسعادت مرتبه سن بولنلر سكا سرفرو ايلرلر وبزى خبردعادن اوتمه وكوكلدن اخراج ايتمه ديوسو يلرلر حضرت يزدان
سكا نهانى بر دولت اعطا ايلر كه اهل جهان سكا تعظيملر وتواضعلر ايدرلر وسنك خاطركى رعايت وحمايت ايلمك همتنه
كيدرلر (م ى) آنچنانكه دادسنكى را هنر * تاعزيز خلق شد يعنى كه زر) انجلين كه حق تعالى برسنكه هنر ويردى تاخلقك
عزيزى اولدى يعنى كه زر اولدى يعنى حق سبحانه وتعالى عبادت ايلمك مقابله سندن سكا برهنر ويرر انجلين كه برسنكه
اول هنرى ويردى حتى اول سنك خلق جهانك عزيزى ومكرمى اولدى يعنى زر اولدى وبين الناس بو مرتبه مقبول
ومحبوب اولدى وفى الحقيقه اول زرك اصلى معدن الحجره متحجر اولمش وارادت الهيه ايله خاكدن ظهوره كلمش حجر كبى

برجوهردر انکچون اهل کیمیا کاحجر مکرم وجوهر اعظم تعبیر ایدرلر پس بین الناس اویله معزز ومکرم اولان
زرخالصی حق تعالی اول معدن ایچره سنك کبی اولان جوهردن ظهوره کتوردی وآنی بویله کمال مرتبه سنه
یتوروب عزیز ونشر یف ایلدی (مثنوی) قطرهٔ آبی بیابد لطف حق * کوهری کردد برد از زر سبق * برقطره آب حق
تعالینك لطفنی بولور برلطیف کوهر اولور التوندن سبقت ایلتور یعنی شول دردانه لرکه اصلنده برر آب قطره لری
ایدی باران نیساندہ سمادن تقاطر ایلدیکنده باذن الله صدفلر درونه دوشوب اول قطره لر حضرت حقك لطفنی
بولوب لطیف اسمنك پرتو وتجلیسندن برلطیف کوهر اولورکه زردن انك قیمتی سبقت ایدرکه بر دردانه نك نیجه مثقال
التونه صاتون الورلر واول شرفی اول قطرهٔ آب واول در نایاب حضرت وهابك لطفندن بولوروبویله عزت وشرفه انك
فیض وعطاسیله واصل اولور (مثنوی) جسم خاکست وچوحق تابیش داد * درجهان کیری چومه شد اوستاد *
جسم خاکدر وچونکم خدای تعالی اکا برتاب وطاقت وبردی جهان کیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی
کذلك جسم انسانی خاکدر وخدای تعالی چونکم اول خاکه برقوت وقدرت وبردی پادشاه اولوب
جهانکیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی ماه طلوع ایلدکده زمان قلیلده پرتو صالوب شعله سی زمین وآسمانی
طوتدیغی کبی اول خاکدن خلق اولان جسمه که خدای تعالی جهان کیرلك قوتنی وبره زمان قلیلده جهانه
حکومت پرتونی صالوب عالمی تحت تصرفنه الوردیمك اولور (مثنوی) هین طلسمست این ونقش مرده است
احمقانرا چشمش ازره برده است * می نماید او که چشمی می زند * ابلهان سازیده اند او راسند * آکاه اول بو جهانکیر
اولان ملوك وسلاطینك اکثری طلسمدر ونقش مرده در اول طلسمك ونقش مرده نك چشمی احمقلری یولدن
ایلتمشدر اول نقش مرده بر چشم اورر کور سورانکچون ابلهلر آنی سند دوزمشلردر یعنی بو خاکدن مخلوق اولان
وقدرت حقله جهانکیرلك مرتبه سن بولان ملوك وامرانك اکثری طلسم کبی نقش مرده درکه حیات طیبه دن
وعلوم دینیه دن بی بهره اولدقلرندن نقش مرده مثابه سنده درلر باخصوص که عدالت وسخاوت صفتلر یکه انلره حیات
مثابه سنده ایکن بی عدل وبی سخا اولدقلرندن صورت بی معنی کبی اولمشلردر لکن احمقان دنیا بونلرك یوزلرینه باقوب
کوزلرنی کندیلره بقر کوردکده انلری حیات طیبه صاحبی برانسان وصورت باجان زعم ایلیوب عابد صنم اولان
بت پرستلك حجردن دوزلمش نقش مرده یه تعظیم وخدمت ایلدیکی کبی انلره تعظیملر وخدمتلر ایدرلر صانورلرکه اول حجر
لا یفهم ونحر لا یعلم کبی اولان حیوانلر انلره برقوت وقدرت وبرمکه ویاخود اللهك منع ایتدیکنی واعطا قیلدیغنی مانع
اولمغه قادر اوله لر ویوا حمقلره اول طلسم کبی ونقش مرده کبی اولان اکابر وامرانك جسملری کوز اورر ونظر قیلور کبی
کورینور بو اجلدن ابلهان دنیا انلری کندیلره مسند قیلورلر وحق تعالی یه اعتمادایلدیکی قویوب انلره توکل قیلورلر
حال بوکه انلر اورته ده الت ملاحظه دررومانع ومعطی وضار ونافع حقیقتده حق تعالیدر لکن عبده دنیانك حق پرست
اولمغه لیاقتلری یوقدر (درخواستن قبطی دعاء خیر وهدایت از سبطی ودعا کردن سبطی قبطی را بخیر ومقبول شدن
آن ازا کرم الاکرمین وارحم الراحمین) (مثنوی) کفت قبطی تو دعایی کن که من * از سیاهیء دل ندارم آن دهن * قبطی
سبطی یه دیدی که ای یار عزیز سن بر دعا ایله که بن کوکل سیاهلغندن اول دهنی طوتمزم یعنی چونکم قبطی کوردی که
حیله وخدعه ایله اول ابی ایچمك ممکن دکلدر وکندی مرتبه سندن کچمك وشراب ایمان واسلامی ایچمك ایچون
سبطیدن خیر دعانی ایلیوب اکا دیدیکه ای یار عزیز لطف ایلیه سن بنم حقمده بر دعا ایله زیرا که بنم قلبم کفر ومعصیتله
سیاه اولدیغندن اوتری اول دهانی طوتمزمکه لسانمدن صادر اولان دعا عند الله مقبول اوله (م ی) که بود که قفل این دل
واشود * زشت را در بزم خوبان جا شود * که اوله که بو دل وجان قفلی آچله زشت وقبیحه خوبلر بزمنده جای ومقام
اوله واشود بونده کشاده شود معناسنه اولور یعنی قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله بنم حقمده بر دعا ایله که بولایکه
بو قلبك عقده سی وقفلی اول دعا برکاتنده کشاده اوله وبو زشت وقبیحه خوبلر ومحبوبلر بزمنده محل ومقام اوله ولوث
کفردن جانم نجات بوله دیدی (مثنوی) از تو مسخی صاحب خوبی شود * یا بلیسی باز کروبی شود * بر مسخ سندن
خو بلق صاحبی اوله یاخود بر ابلیس کیر وکروبی اوله مسخ بونده بمعنی ممسوخدر کروبیلر جبروت ملکلرینه دیرلرکه
ملائکه دن بر مقبول وبرکزیده طائفه در تقدیر کلام قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله بر خیر دعا ایله تا کم قفل قلبم کشاده
اوله بو زشت اولان وجودم خوبلر مجلسنده برمقام بوله بر صورتی ممسوخ اولمش واحسن التقویم اولان شکل بوزیلوب
قبیح اولان حیوانیات وشیطانیت صورتنه تمثل قیلمش بدبخت سنك دعا وهمتك جهتندن خوبلق صاحبی اوله
ودولت وسعادت بوله یاخود برابلیس باب الهیدن مطرود وزمرهٔ کروبیاندن مبعود اولمش ایکن کیروا اول ملائکه
مقربین مرتبه سنه واصل اوله وحق تعالی یه تقرب قیله (مثنوی) یا بفردست مریم بوی مشك * یابد وتری ومیوه

شاخ خشك * یاخود حضرت مریمك فردستی سببیله شاخ خشك ترلك بوله ومیوه وبوی مشك بوله بو بیت یا بفردست
مریم شاخ خشك تری ومیوه وبوی مشك تقدیرنده اولور لکن ضرورت شعردن اوتری ترکیبده تقدیم وتاخیر
واقع اولمشدر وقبطی کندی نفسنی حضرت مریم علیها السلامك کرامتیله تروتازه اولوب درحال خرما ویرن شاخ
خشکه تشبیه قیلمشدر وسبطی یی حضرت مریم علیها السلامه تمثیل ایلمشلردر یعنی ای صاحب کرم سن بنم حقمده
برخیر دعا ایله تا کم بر ممسوخ سندن صورت خوب بوله ویاخود برابلیس کیرو کروبیلردن اوله ویاخود حضرت مریم
علیها السلامك مبارك الینك فر وبرکتیله قورومش خرما اغاجی ترلك وتازه لك بولوب درحال میوه ویردیکی ومشك
رایحه سی کبی رایحه بولوب اطرافی معطر قیلدیغی کبی بنم دخی خشك اولان وجودم سنك دست همتك ایله ویدتربیتك
فریله تازه لك وترلك بوله وایمان واسلام میوه لرنی اظهار قیله ورایحهٔ روحانیتله معطر اوله دیدی نته کم حضرت مریم
علیها السلامك بو قصه سی برقاج محلده مرور ایلمشدر وسورهٔ مریمده (وهزی الیك بجذع النخلة تساقط علیك رطبا
جنیا) آیت کریمه سنك تفسیرنده اهل تفسیر بو قصه یی تحقیق وتقریر ایلمشلر ایراده حاجت یوق بونده حصه بودرکه
قبطی سیرت ومنکر طبیعت اولان کمسه لر اکر اسلام وایمان وعرفان وایقان شرابنی ایچمك وکندی مرتبه لرندن
کچمك استرلرسه انلره لازم اولان اولدرکه بر سبطی مشرب صاحب دلك صحبتنه داخل اوله واندن قلبك قفلی فتح
اولمق ایچون خیر دعاسنی قیله تا کم حق تعالی انلرك قلبنك عقده لرنی ازاله ایلیوب انلره ایقان وایمان روزی قیله (م ی)
سبطی اندم در سجود افتاد وکفت * کای خدای عالم جهر ونهفت * پس سبطی اولدم سجوده دوشدی ودیدی بویله
دیو که ای جهر ونهفتی بیلیجی پادشاه یعنی سر وعیانی بیلیجی خدا (مثنوی) جز تو پیش که برارد بنده دست * هم دعا
وهم اجابت از توست * بنده سنك حضور کدن غیری کیمك اوکنه ال یوقاروکتورر الهی هم دعا ایلمك وهم اجابت
سندندر زیرا (مثنوی) هم ز اول تو دهی میل دعا * تو دهی آخر دعاهارا جزا * هم اولدن دعایه میلی سن ویررسن آخر
دعالره جزا وعوض کیروسن ویررسن پس دعا ایلمك ودعانی قبول ایلیوب اکا جزا ویرمك هم سندن اولور (م ی) *
اول وآخر توی ما در میان) هیچ هیچی که نیاید در بیان) الهی اول وآخر سنسن وبراورتاده بر هیچ هیچزکه بیانه کلمز یعنی
(هو الاول والآخر والظاهر والباطن) مفهومی اوزره اول وآخر وظاهر وباطن همان سنسن وبز بو اورته لقده هیچ اندر
هیچزکه اصلا وجودمز یوقدر ولکن افتقار واحتیاج زلی چوقدر لطفکدن بو دعانی قبول ایله (مثنوی) اینچنین می کفت
تا افتاد طشت * از سر بام وداش بیهوش کشت * باز آمد او بهوش اندر دعا * لیس للانسان الا ما سعی * الحاصل
او سبطی بو تجلین دیدی حتی طشتی دوشدی طام باشندن وانك دل وجانی بیهوش اولدی طامدن لکنی دوشدی دیمك
بی طاقت اولوب وجود مرتبه سندن ساقط اولدی دیمکدن کنایت اولور یعنی اول سبطی بوذکر اولنان اوزره دعالر ایلدی
حتی بام عقلدن انك طشت وجودی ساقط اولوب انك قلبی بیهوش اولدی اول سبطی کیرو دعاده ایکن هوشه کلدی
وسعی ایلدیکنك آثارینی مشاهده قیلدی زیرا انسان ایچون بوقدر الا سعی ایلدیکی شیء واردر بو آیت کریمه نك تفسیری
بو جلدك اواسطنده تفسیر (کنت کنزا) حدیثنك بیاننده مرور ایلمشدر (م ی) در دعا بود او که نا که نعرهٔ) ازدل قبطی
بجست وغرهٔ * اول سبطی دعاده ایدیکه ناکاه بر نعره قبطینك قلبندن صچرادی وبر غره یعنی اول سبطی بوذکر اولنان
اوزره تضرع ودعاده ایدی که ناکاه قبطینك درونندن بر نعره وبر ناله صچرادی وظهوره کلدی غره بونده ناله معناسنه
اولور (م ی) که هلا بشتاب ایمان عرضه کن) تا ببرم زود زنار کهن) بو یله دیدیکه ای یار قدیم هله تیز اول وبکا ایمان عرضه
ایله تا که علی الفور کهنه اولان زناری قطع ایلیم اسکی مقید اولدیغم کفر ومعصیتدن خلاص اولم (م ی) آتشی در جان من
انداختند * مر بلیسی را بجان بنواختند * زیرا بنم درون جانمه برعظیم آتش اتدیلر تحقیق برابلیسی کویا جانله
اوخشادیلر یعنی بن برابلیس کبی ایدم بنم شیطنت وقباحتمه باقمیوب جانله بکا رعایت ایلدیلر دیدی (م ی) دوستیء تو
وازتو ناشکفت * حمد لله عاقبت دستم کرفت * کیمیایی بود صحبتهای تو) کم مباد از خانهٔ دل پای تو * سنك دوستلغك
وسندن شکفتسز اولدیغم الحمد لله عاقبت بنم الم طوتدی ای یار قدیم سنك صحبتلرك کویا بر کیمیا ایدی دل خانه سندن
سنك پای مبارکك اکسك اولمسون ناشکفت بونده ناشکیب معناسنه در تقدیر کلام اول قبطی سبطینك صحبتنك
ومقارنتنك کندی یه نافع اولدیغنی بیلوب واکا اقرار واعتراف قیلوب دیدیکه ای یار صادق سنك دوستلغك
وسندن بنم بی خبر اولوب سکا ملازمت قیلدیغم الحمد لله تعالی عاقبة الامر بکا دستکیر اولدی وبنی ورطهٔ ضلالتدن
رها قیلدی فی المثل سنك صحبتلرك برعظیم سعادت ایدیکه بنی اول خست ودناءت مرتبه سندن تخلیص ایدوب
زر خالص کبی ایمان واسلامه برکزیده ایلدی سنك قدم ارشادك خانهٔ دلدن اکسك اولمسون وپای تربیتك سرای
طالبیندن خروج قیلمسون دیو دعا ایلدی (مثنوی) تو یکی شخی بدی از نخل خلد * چون کرفتم او مرا در خلد برد *

ای اخی سن نخل جنتدن برشاخ ایدك چونكه انی طوتدم اوبنی جنته ایلتدی یعنی ای اخی شول سخا معدنی
اولان سخیسن كه جنتده بتن نخلك شاخلرندن برشاخ كبیسن كه بودنیایه اول شاخ متدلی اولمشدر چونكم
بن سنك اول شاخ وجودكه تعلق وتشبث ایلدم بنی جنت اعلا طرفنه ایلتدی وواصل ایتدی نته كم پیغمبر صلی الله
علیه وسلم سخایی جنت اغاجلرندن براغاجدر بیوروب بو مضمونی برحدیث شریفده تحقیق ایتمشلردر (قال
علیه السلام السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدلیات فی الدنیا فمن اخذ بغصن منها قاده ذلك الغصن
الی الجنة) كاه اولوركه علما سخایی سخی اولان كسه دن عبارت قیلوب سخادن مراد عین سخی اولور دیرلر رجل
عدل دیدكاری كبی پس اول قبطی سبطینك بو كرم وسخاسنی كوروب اول سخی یی عین سخا منزله سنه
تنزیل قیلمش اولور سخا شاخنه تعلق ایلینی سخا جنته نیجه قائد اولورسه سخینك وجودنه دخی تعلق ایلین
كسه یی سخی جنته اویله قائد اولور وعند اهل التحقیق اصل علوم ومعارف جوهرلرنی نثار ایلین وطالب
اولنلره نصح وپندنی بذل قیلان كسه لر اولور (مثنوی) سیل بود انكه تنم رادر ربود * بردسیلم تا لب دریای جود *
من بیوی آب رفتم سوی سیل * بحر دیدم در كرفتم كیل كیل * سیل ایدی اول كه بنم تنمی برك كاه كبی قاپدی سیل
بنی جود وكرم دریاسنك كنارنه دك ایلتدی بن آب امیدیله سیل جانبنه كتدم بحر كوردم كیله كیله در وجوهر طوتدم
یعنی اول حالتكه مقارنتكدن ظهوره كلدی كویا كه برسیل ایدی بنم تنمی قاپدی اول سیل بنی جود دریاسنك
كنارنه دك ایلتدی بن ابتدای حالده آب ایچمك امیدیله سیل ونیل طرفنه كتدم حالا حقیقت بحرنی كوردم ومعانی
واسرار درلرنی كیله كیله اندن اخذ قیلدم بیت اولده اولان آنكه سبطینك مقارنتندن حاصل اولان حالته اشارت
اولور وانده اولان سیلدن مراد دخی اول حالت اولور وبیت ثانیده اولان سیلدن مراد دخی اول حالت اولور وبیت
ثانیده اولان سیلدن مراد نیل اولور وبحردن مراد حقیقت اولور ودردن مراد معانی واسرار درلری اولور (مثنوی)
طاس آوردش كه اكنون آب كیر * كفت روشد ابها پیشم حقیر * شربتی خوردم ز الله اشترا * تا بمحشر تشنكی
نابد مرا * پس سبطی اكا طاسله صو كتوردی ودیدی شمدی صو طوت وانی نوش ایت قبطی اكا دیدی كه یوری
صولر بنم قتمده حقیر اولدی زیرا بن الله اشتری قولنك مفهومندن برشربت ایچدم برمرتبه سیراب اولدم كه حشره دك
بكا تشنه لك كلمز بو بیت (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آیت كریمه سنه اشارت
اولور وبو آیتك تفسیری جلد اولده هدیه بردن عرب سوی آبراسر خنده ودخی بعض مواضعده مرور ایلمشدر
وخلاصه كلام بونده اولدركه سبطی قبطینك كمالیله ایمانه كلدیكنی مشاهده قیلدقدنصكره برطاس آبله
طولدروب اكا ادیدیكه ال شمدی بوصویی طوت واندن استدیكك قدر نوش ایت قبطی شرف ایمانله برمرتبه
صفایه ایردیكه صولر انك نتنده حقیر اولوب اكا دیدی ای یار عزیز یوری كه بن آب حیات ایچدم وبودنیاده اولان
صولره اسیر اولمق مرتبه سندن ایلرو كچدم حق تعالی مؤمنلرك اموالنی وانفسنی اشترا ایدوب انلره ماللری ونفسلری
مقابله سنده جنتی ثمن ویردیكی معنادن برحظ الدم وبرشربت ایچوب متلذذ اولدم معنویدن برمرتبه ریان اولدمكه
حشر كوننه دك بكا تشنه لك كلمز وبنم جانم بواكل وشربه شمدنصكره اولكی كبی اسیر اولمز دیدی (مثنوی) انكه جوی
وچشمه هارا آب داد * چشمه در اندرون من كشاد * این جكر كه بود كرم وآب خوار * كشت پیش همت او آب خوار
اول خدا كه جویه وچشمه لره آب ویردی بنم درون جانمده برلطیف چشمه اچدی بو جكركه كرم وبرحرارت وآب خوار
ایدی شمدی انك همتی قتنده آب خوار وحقیر اولدی مصرع اولده كه آب خوار صو ایچیجی دیمكدر ومصرع ثانیده كه
خوار حقیر وبی اعتبار دیمك معناسنه در یعنی شول بنم عقل وروحم اول چشمه معنویدن طویجه ایچدی بوبنم
جكرمكه اول امرده زیاده كرم وآب ایچیجی برتشنه ایدی الان انك همتنك قتنده اب خوار وحقیر اولدی وجكر
اكا ارزو قیلمقدن ومشتاق اولمقدن قورتلدی (م ی) كاف كافی امداو بهر عباد * صدق وعده كهیعص * اصحاب تحقیق
هر حرف براسمك مفتاحیدر دیمشلر مثلا كاف كافی اسمنه دلالت ایدر ها هادی اسمنه دلالت ایدر ویا اشارتدر خدای
تعالینك مبسوط الید اولمسنه بنده لرینك رزقی خصوصنده نته كم بو ایت كریمه ده واقع اولمشدر (بل یداه مبسوطتان
ینفق كیف یشاء) وعین علیم اسمنه اشارتدر خدای تعالی عالم السر والخفیات اولمسنه دلالت ایدر وصاد اشارتدر
خدای تعالینك جمیع خصوصده صادق الوعد اولمسنه نته كم بو ایت كریمه بو معنایه دلالت ایدر (ومن اصدق من الله
قیلا) اوائل قرآنده اولان حروف مقطعه حقنده اهل تفسیر چوق قیل وقال ایتمشلر در آخر كار عجز وقصورلرینه
اعتراف ایتمشلردر وحضرت امام علی كرم الله وجهه ورضی الله عنهدن مرویدركه بیورمشلر (ان لكل كتاب سرا
وسر القرآن الحروف المقطعة التی فی اوائل السور وهی سر من اسرار الله استأثر الله بعلمها) چونكم هر برحرف

براسمك مفتاح اولدیغنی بیلدكسه معنای بیته كالم بو بیت شریفك معنای لطیفی اولدركه اول الله عبادندن
اوتری كافی اسمنك مفتاحی كلدی وعده نك صدقنه كاف ها یا عین صاد دلیلدر صدق وعده مبتداء خبری محذوف
دلیلدر واضح اولان اكثر نسخه لرده مصرع اولده اوبهر عباد واقع اولمشدر غفلت اولنمیه لیكن سروری
وشمعی وجان عالم كندی شرحلرندن زبهر عباد اختیار ایلمشلردر بو تقدیر اوزره دخی معنی اول خدا عبادندن
اوتری كافی اسمنك مفتاحی كلدی دیمك اولور لكن انلرك بریسی بو بیتك معناسنه واقف اولمشلردر بلكه بو بیتك
الفاظنه مناسب اولان بركونه تعبیر ایدوب كچی ویرمشلردر وبو نسخه اوزره صدق وعده یی كاف ها یا عین صاد
لفظنه مضاف اوقمق دخی جائز اولور زیرا معنی كاف ها یا عین صاد وعده سنك صدقی عباد اللهدن اوتری كافینك
كافی كلدی وانده واقع اولان كاف كافی اسمنه دلالت قیلدی نته كم صاد صدق وعده یه دلیل اولدی دیمك اولور اما
اولكی نسخه اوزره وعده همزه ایله اولوب مابعدنه مضاف اوقنمق ممكن دكلدر فلیتأمل ص حرفنك عباد
لفظنه قافیه اولمسی تلفظ اولندیغی اعتبارله در كتابتده واقع اولدیغی اعتبارله دكلدر ومصرع اولده اولان كاف
كافی اسمنه كسر فا ایله مضاف اوقنور وبونده كافدن مراد كافی صفتنی فتح ایدیجی معناسنه مراد اولور زیرا
هر برحرف براسمك مفتاحیدر دیمك اول اسمك فتحنه آلتدر دیمك اولور پس بونده ایكی معنی جائزدر برمعنی اولدركه
هر برحرف بحسب اللفظ اول اسمك مفتاحیدر دیمك اولور مثلا كاف دیدیكك كبی كافی اسمنك فتحنه دلالت قیلور
وبرمعنی دخی بو اولوركه كاف من حیث المعنی كافیلك صفتنی فتح ایدیجی كلدی دیمك اولور وكاف برحرف شریفدركه
عالم جبروتدن كه شیخ اكبر قدس سره حضرتلری فتوحاتده (اعلم ان الكاف من عالم الغیب والجبروت) دیدی
ومقامه البدایة دیمكله انك مرتبه سندن خبر ویردی زیرا كن امرنده كاف جمیع اشیادن مقدم واقع اولمشدركه
اول ازلی اولان كن امرینك كافی حالا بو مكتوب وملفوظ اولان كافك سری وروحیدر پس اول بدایتده اولان سر
كاف كافی اسمنك مفتاحی اولمشدر بو مقدمه معلومك اولدیسه تحقیق معنی اول خدا عبادندن اوتری جمیع
امورده كافی اولمق صفتنك سری ومفتاحی كلدی انك وعده سنك صدقنه دلیل كاف ها یا عین صاد اولدی
زیرا حرف صاد صادق الوعد دیمكه دلالت ایدیجیدر نته كم حرف كاف كافی دیمكه دلالت ایدیجی واشارت قیلیجیدر
پس حق تعالی كافی اولدیغنك شرحنه شروع ایدوب بو ابیات شریفه ایله وصفت لطیفه نك اسرار ورموزنی بیان
ایدوب بیوررلر (مثنوی) كافیم بدهم ترا من جمله خیر * بی سبب بی واسطه یاری غیر * كافیم بی نان ترا سیری دهم *
بی سپاه ولشكرت میری دهم * كافیم بی داروت درمان كنم * كور را او چاه را میدان كنم * الله تبارك وتعالی بنده سنه
دیركه ای بنده بن كافیم سكا جمله خیری بن ویریرم سببسز وغیرك یارلغنك واسطه سی اولمقسز كافیم بی نان سكا طوقلق
ویریرم سپاه ولشكرسز سكا امیرلك ویریرم بن كافیم سكا داروسز درمان ایلرم كوری وچاهی میدان ایلرم یعنی حق
سبحانه وتعالی بیورر كه ای بنده بن عبادمك امورنده شول كافی اولان پادشاهم كه اكر دیلرسم سكا جمله خیری ویریرم
بلا سبب وبلا واسطه معاونت غیر كه بكا غیرك معاونتی واسطه اولمق لازم دكلدر وسببله ویرمكه دخی محتاج دكلم
بلكه فعال لما یرید م وهرنه دیلرسم انی ایشلمكه قادرم ای بنده وافی بن شول كافی اولان خداوندم كه نانسز سكا طوقلق
ویریرم سپاه ولشكرسز سكا میرلك ویروب استرسم سنی جمله امرانك ملجأ وماواسی اولمق مرتبه سنه ایركوریرم بن
شول كفایت ایدیجی پادشاهم كه داروسز سنك دردكه درمان ایلرم تنك اولان قبری وتاریك اولان چاهی سكا
میدان واسع ایلمكه قادرم كه اكثر بنده لرمه اول كور تاریكی ریاض جنتدن برروضه قیلورم وبعضسنه دخی نیران
حفره لرندن برحفره ایلرم اول قولمكه جمیع امورنه كافی اولدیغمی بیلدی (حسبی الله وحده وكفی) دیدی وحسبنا الله
ونعم الوكیل) دیوب بنی هر امرنده وكیل اتخاذ ایلیوب جمیع امرلرنی بكا تفویض ایلدی (مثنوی) بی بهارت نركس
ونسرین دهم * بی كتاب واوستا تلقین دهم * ای بنده كز بن بهارسز سكا نركس ونسرین ویریرم وكتاب واوستادسز
سكا تلقین ویریرم یعنی بن شول وافی وكافی اولان قادر مطلقم كه بهارسز سكا نركس ونسرین ویریرم وسنی شتا ایچنده
بهاره ایركوریرم وكتابسز ومعلمسز سكا تعلیم ایلرم ودخی سلیمان علیه السلام لسان طیوری تفهیم ایلدم تاكم جمله
طیورلك نطقنه عالم اولدی (مثنوی) موسی را دل دهم با یك عصا * تازند برعالمی شمشیرها * دست موسی را دهم یك
نوروتاب * كه طپانچه می زند برآفتاب * چوب را ماری كنم من هفت سر * كه نزاید ماده مار او رازنر *
برموسایه برعصا ایله دل ویریرم ویوركلندیررم حتی عالم خلقی اوزره شمشیرلر اوردبرعالم اوزره شمشیرلر اوره دیمك
دخی جائزدر یعنی بن شول قادر وقوی پادشاهم كه یالكز برموسایه برچوب پاره دن اولان عصادن قوت قلب
ویریرم تا كه عالم خلقندن قوی وغوی اولان فرعونه وانك عساكرنه شمشیرلر اورر وانلره تنها مقابله قیلور

في الحقيقه برچوب پاره ايله تنها بركسه بويله برظالم شاهه وبوقدر عساكر نجوم شماره مقابله قيلمق حق
تعالينك كمايله كافي اولديغنه دلالت ايلروانك قدرت عظيمه سنه شهادت قيلرودخي قدرت كامله سنه دلالت ايلين
عبرتدن برى دخي بودركه لسان الهيدن آني حكايه بيوررلر حق سبحانه وتعالى بيوررلركه بن شول وهاب مطلقم كه
موسانك اله برنور وتاب ويردم كه آفتابه طبانجه اورر يعني حضرت موسى عليه السلامك دستنه برنور وبرضيا
ويريرمكه كمال شعشعه سندن هربار كه اول يد بيضاسني جيبندن اخراج ايليه آفتابه انك نورى طبانجه اورر يعني
غلبه قيلور نته كم (اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء) آيت كريمه سي بومعنايه دليل اولور بن شول قادر خدايم كه
چوبى يدى باشلو برعظيم مارا يلرمكه ديشي مارانى اركگدن طوغرمز بلكه بنم ارادت وقدرتمله انك كبي ثعبان مبين
ظهوره كاور وپيغمبر اولان موسى عليه السلامه خدمت ومعاونت قيلور (مثنوى) خون نيامیزم درآب نيل من
خود كنم خون عين آبش رابفن * شاديت راغم كنم چون آب نيل * كه نيابى سوى شاديها سبيل * آب نيله
بن خون قارشدرمزم خودانك عين آبني فن وصنعتله خون ايلرم يعني بن شول خالق اكوان ومبدل اعيانمكه
آب نيله قان قارشدرمزم بلكه اول نيلك عين آبني قدرتمله قان ايلرم انك قان اولمسي تبديل اعيان ايلمك قبيلندن
اولور بوخسه بعض حيوانك قاني اكا خلط ايلمك قبيلندن اولمزا گر بوتبديله كندى وجودكده برنمونه
بولمق استرسك انك شادى وسرورنى غم وغصه ايلرم آب نيلى خون ايلديكم كبي كه سرور وشاديلكلر جانبنه
هرگز يول بولمزسن مگركه فرعون نفسه تابع اولمقدن اعراض قيلوب وقبطى سيرت اولمقدن نجات بولوب موسئ
روحه تابع اوله سن (مثنوى) بازچون تجديد ايمان برتنى * باز ازفرعون بيزارى كنى * موسئ رحمت
ببينى آمده * نيل خون بينى ازو آبى شده * كيروچونكه تجديد ايمان ايلمكى طقويه سن كبروفرعوندن بيزارلك
ايليه سن رحمت الهى موساسنى حضوركه كلمش كوررسن خون اولان نيلى اول موسئ رحمتدن برآب اولمش
كوررسن يعني چونكم كبروقلبكده اولان كفر ومعصيتدن تائب اولوب حق تعالينك قدرت كامله واراده
شامله سنه ايمانكى تجديد ايلمكى محكم قيله سن كبر وفرعون نفسكدن بيزار اوله سن واعراض قيله سن حق
تعالينك رحمتى موساسنى حضوركه كلمش كوررسن خون اولمش نيلى اول موسئ رحمتدن برآب لطيف اولمش
كوررسن يعني غم وغصه يه مبدل اولان شادلكى اول رحمت الهيه دن برلطيف سرور وشادىلك كوره سن
ديمك اولور (مثنوى) چون سررشته نگه دارددرون * نيل ذوق تو نگردد هيچ خون * چونكم درون سررشته يى نگاه
طوته سنك ذوقك نيلى هيچ خون اولمز اكثر نسخه ده چون سررشته نگاه دارى درون واقع اولمشدر بوتقدير
اوزره معنى چونكم درون دلده سررشته يى نگاه طوته سن يعني چونكم سررشتهٔ درونى نگاه طوته سن سنك ذوق
درونك نيلى اصلا خون غمه متبدل اولمز سررشتهٔ دروندن مراد عروهٔ ايمان واسلام اولورمادامكه كوكل عروهٔ ايمان
واسلامه تعلق قيله وحضرت حقه مطيع ومنقاد اوله انك روحانى اولان ذوقى جسمانى يه متبدل اولمزا گرچه غم
وغصه كلورسه ده وآلام ومحن غلبه قيلورسه ده نه ذوق درونى وصفاى قلبى منكدر اولمز ونقصان بولمز بلكه اول
بلا ومحن انك روحانى اولان ذوقنى زياده قيلمغه سبب اولور چونكم مناسبتله بوقدر معارفى بسط ايلديلر نصكره
نه قبطينك كندى حالنى حكايه ايلمسنك بيانته شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) من كمان بردمكه ايمان آورم *
تاازين طوفان خون آبى خورم * من چه دانستم كه تبديلى كند * در نهادمن مرا نيلى كند * قبطى ايتدى بن
ظن ايلدمكه ايمان كتورم تاكه بوقان طوفانندن برآب ايچم بن نه بيلدمكه حق برعظيم تبديل ايليه بنم نهادمده
بنم ايچون برنيل ايليه يعني بن حالت كفرده مقيد ايكن ظنم بوايديكه ايمان كتورم تاكم بوقان طوفانى اولان نيلدن
برايچم صوايچم انجق ثمرهٔ ايمانى بوقدر ظن ايلردم وايمان كتورمكله كنديمى همان بومرتبه يه واصل اولورا كاردم
بن اول حينده نه بيلدمكه خداى تعالى حضرتلرى بنم وجودمى تبديل ايليه وبنم درون دلمده بنم ايچون برآب حيات
نيلنى اجرا ايليه كه خارجده اولان نيله بنم احتياجمى قوميه بن بودولت وسعادته واصل اوله جغمى بيلمزدم شمدى
بيلدمكه ايمان واسلام انسانى بومرتبه لره واصل ايلر ايمش (مثنوى) سوى چشم خود يكى نيلم روان * برقرارم
پيش چشم ديگران * همچنانكه اين جهان پيش نبى * غرق تسبيحست پيش ماغبى * كندى چشمم طرفندن
برلطيف نيل روان اولمشدر ليكن غيريلرك چشمى قتنده اولكى قرار اوزره يم آنجلينكه بوجهان حضرت نبى عليه
السلامك قتنده ذكروتسبيحه غرقدر حال بوكه بزم قتمزده غبيدر يعني كندى جانم گوزينك اوكنده برعظيم نيل
معنوى وآب حيات روحانى جارى اولمشدر وبنم جانمى مشاهده قيلمشدر وبحسب الظاهر غيريلرك گوزى اوكنده
اولكى كبي برقرارم واول شكل وهيئت اوزره پايدارم مثلا انجلين كه بوجهان نبى عليه السلامك اوكنده تسبيح حقه

مستغرقدر ولكن بزم قتمزده جامد وغبيدر اصحاب مكاشفه اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرامه نسبتله هرشئ
اگر جامد واگرنامى هرنه ايسه حق تعالى يه تسبيح ايديجيدر وانك خالقيتنى وربوبيتنى بيليجيدر ولكن اصحاب
غفلت بوجهانى وبونك ايچنده اولان جمادات ونباتاتى برقرار كوررلر وبى نطق وبى معرفت بيلورلر تسبيح جماداته
متعلقه اولان مباحث وكلمات جلد اولده استن حنانه حكايه سنده وجلد ثالثده مار گير حكايه سنده ودخى بعض
مواضعده مستوفى كرارا ومرارا مرور ايلمشدر تكراره حاجت يوقدر (م ى) پيش چشمش اين جهان پرعشق وداد *
پيش چشم ديگران مرده وجماد * اول حضرتك نظرى قتنده بوجهان پرعشق ودادر اما غيريلرك چشم
ونظرى قتنده مرده وجماددر يعني غيريلر بوجهانى مرده وجماد كوررلر ومسبح ومهلل اولمغه لايق همان
انسانى بيلورلر اما حضرت نبى عليه السلامك نظر شريفلرى بنك قتنده بوجهانى سرتاسر گرك ذى روح اولسون
وگركسه جامد ونامى اولسون بوجمله سى حق تعالينك عشقيله پر اولمش وانك داد وعطاسنى بولمش واكا مظهر
اولمشدر (مثنوى) پست وبالا پيش چشمش تيزرو * از گلوخ وسنگ اوگنته شنو * پست وبالا اول پيغمبر
عليه السلامك نظرى قتنده تيزر ودر گلوخ وخشتدن اوپيغمبر عليه السلام نكته ايشديجيدر يعني
اسفل واعلى بوايكيسنك ما بيننده موجود اولان جميع اشيا اول حضرتك چشم شهودلرينك اوكنده تسبيح حق
ايلمكه تيز كيديجيلر وامر حقه انقياد ايديجيلردر اول حضرت نبى عليه السلام كرپچدن وكسكدن نكته
واسرار ايشديجيلردر (مثنوى) باعوام اين جمله بسته ومرده * زين عجبتر من نديدم پرده * عوامه بوجمله جهان
بسته وپرده دربوندن عجبرك برپرده كورمدم يعني بوجمله جهانى حق تعالينك عشقنه مستغرق ايكن ودائما برشئ
خالقنى تسبيح وتهليل ايلركن مع هذا عوامه بوجمله اشيا مرده وجماد كورنمشدر بن بوندن عجب تر پرده كورمدم كه
بوقدر ناسك عيون ادراكى بواشيانك حقايقنى كوره مزلر وبونلرك خاصياتنه وتسبيحاتنه نظر ايركوره مزلر
(مثنوى) گورها يكسان بپيش چشم ما * روضه وحفره بچشم اوليا * مثلا گورلر بزم چشممز اوكنده يكساندر
اما اولياى كرامك چشمى قتنده روضهٔ جنت وحفرهٔ ناردرنته كم حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم (القبر
روضة من رياض الجنة اوحفرة من النيران بيورمشلردر واولياى عظام احوال مقابرى مشاهده قيلمشلردر
ولكن عامه نك گوزى اوكنده جمله سى يكساندر وخاكدر ومصرع اولده چشم ما بيورملرى المحاض نصحدن
اوترى كنديلرينى دخى عامه ما بيننه ادخال ايلمش اولورلر (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) قبيلندن
اولوركه بوقاعده مراراً مرور ايلمشدر (مثنوى) عامه گفتندى كه پيغمبر ترش * ازچه گشتست وشدست آن ذوق كش
خاصه گفتندى كه سوى چشمتان * مى نمايد اوترش اى امتان * عامه ديديلركه پيغمبر عليه السلام ترشرو
ندن اولمشدر وندن ذوق كش اولمشدر اما خواص ديديلركه سزلك چشمكز جانبنه اول حضرت ترشروى كورينور
اى امتلر ذوق كش وصف تركيبيدر ذوق اولديرىجى ديمكدر بونده ذوق ازاله ايديجى معناسنه در يعني اهل صورت
واصحاب ضلالت اولان عوام كالهوام سيد الانام عليه السلام حضرتلرينك صمت وسكوتنى كوروب ترشرويلكه
حمل قيلوب ديرلرديكه بوپيغمبر عليه السلام نه جهتدن عبوس الوجه اولمشدر واول ذوقلرى ازاله ايديجى اولمشدر اما
اهل معنى اولان واول حضرته ايمان قيلان خواص ديديلركه اى امتلر اوسلطان اعظم سزلك يوزيكز وگوزيكز
جانبنه عبوس الوجه گورينور يوخسه بزم گوزيمزه اولقدر خنده روى ولطيف خوى وشيرين گويدركه انك حسن
وخصال وجمال باكمالى ولطيف مقالى تعبير وبيانه كلمز ونطق وزبانه صغمز (مثنوى) يك زمان درچشم ما آيد تا
خنده ها بينيد اندرهل اتى * برزمان بزم چشممزه گلكز تاهل اتى ده اولان خنده لرى كوره سز يعني اصحاب
كرامك خواصى پيغمبر عليه السلام حضرتلرنى عبوس الوجه كورن طائفه يه ديديلركه اى كج بينلر وضلالت قرينلر
برزمان بزم مرتبه مزه گلك وبزم گوزلريمزله اول حضرته نظر قيلك تاكم هل اتى سوره سنده مذكور اولان
خنده لرى كوره سز واهل جنت حقنده وارده اولان آيات كريمه نك علايم وشواهدينى بوحضرتلرك وجه مباركنده
مشاهده قيله سز يوم قيامتك عبوس وقمطرير اولمسى كافرلره كوره ونعيم وملك كبير اولمسى مؤمنلره كوره اولديغى
كبي بوقيامت معنوى اولان حضرتك وجه منيرى دخى كافره نسبت عبوسى وقمطرير گورينور اما مؤمن
ومسلم اولنلره جنت وحريردن اولى وملك كبيردن احرى گورينور اگر نظر حقيقت بينله نظر ايلرسكز انك وجه
منيرنده (نضرة ونعيمى) كوررسز واگر اول حضرته ايمان واقرار كتوروب صدقله متابعت قيلورسكز جميع لطف
ونعمك وحسن وكرمك حقيقتنه واصل ونايل اولورسز (مثنوى) از برامرودبن نمايدآن * منعكس صورت
بزير آاى جوان * آن درخت هست امرودبن * تابرانجا بى نمايد نوكهن * پس امرودبن باشندن اول منعكس

صورت کورنور ای جوان اشغه کل تا منعکس کورنمك کیدوب حقیقت حالی کوره سن امرودبندن مراد وارلق
درختیدر تا انك اوزرنده اوله سن سکا نوکهن کورنور یعنی ای جوان امرود اغاجینك اوزرندن اول منعکس
صورت کورنوراندن اشغه کل تا حقیقت حالی کوره سن ونفس الامره نظر ایر کوره سن وامرودبندن مراد وجود
درختیدر مادامکه سن انك اوزرنده اوله سن سکا یکی اسکی کورنور وبوکتو کورنور ونبی حضرتلرینك وا کا وارث
اولان ولیلرك وجهی سکا عبوس کورور بو عالم حی وزنده ایکن سکا مرده وافسرده کورنور بو جمله‌ئی منعکس کورمك
وبازکونه نظر قیلمق وجود درختنك خاصیتیدر اکراندن تنزل قیلوب ارض حقیقته واصل اولسك وچشم حقیقت
بینله نظر قیلسك بشریت درختنك اوزرنده ایکن کوردکلرك سکا معلوم اولوردی (مثنوی) تا برانجایی ببینی خارزار
پر زکژدمهای خشم وپر زمار * چون فرود ایی ببینی رایکان * یك جهان پر کلرخان ودایکان * تا کم انك اوزرنده
اوله سن جهانی خوار وزار کورورسن خشم کژدملرندن وبلا ومحن مارلرندن پر کورورسن چونکه آشغه کله سن رایکان
کلرخلرله ودایه‌لرله پر بر جهان کورورسن یعنی سن مادامکه کبر ونخوتله وآرزو وشهوتله موصوف اولان وجود درختنك
اوزرنده اوله سن بو جهان سکا خارزار کورنور خشم وغضب عقربلرندن والام ومحن حیه‌لرندن مالامال مشاهده
قیلنور اما چونکم بشریت درختندن آشغه کله سن روحانیتله ودین ودیانتله متصف اوله سن بو جهانی کل رخلردن
ودایه‌لردن پر اولمش بر جهان کورورسن وهر نه جانبنه نظر قیلسك اول جانبده وجه حقی مشاهده قیلورسن درخت
بشریتدن تنزل قیلمق انك لوازم ومقتضیاتنی ترك ایلمکدن کنایت اولور وبو حکایت غریبه ایله بو معنالره اشارت
ایدوب بیورورلر (حکایت ان زن پلید کار که شوهر را کفت که ان خیالات از سر امرودبن مینماید ترا که چنین نماید
چشم ادمی را از سر امرودبن) بو سرخ شریف اول پلید کار وزانیه عورتك حکایه‌سیدر که ارینه دیدیکه اول خیالات
امرود اغاجنك اوزرندن کورنور سکا زیرا آدمینك کوزینه امرود آغاجنك اوزرندن بو نجلین خیاللر ومنعکس
صورتلر کورنور یعنی اول فاحشه دیدیکه بو همان سکا دکلدر بلکه بو امرود اغاجنك خاصیتیدر که البته انك اوزرینه
چقان کمسه‌نك کوزینه بو نجلین منعکس صورتلر وقبیح حاللر نمایان اولوردیدی (وازسر امرودبن فرود آی تا ان
خیالات برود * واول امرود اغاجنك باشندن آشغه کل تاکم اول خیاللر کیده وسنك کوزکدن زائل اوله
(وا کرکسی کوید که انچه ان مردی دید خیال نبود) وا کر بر کمسه دیرسه وسؤال ایلرسه اول نسنه‌یی که امرود آغاجنك
اوستندن اول کوردی خیال دکل ایدی بلکه حقیقت حال ایدی (این جواب مثالیست نه مثل) بو جواب اولدر که
بو بر مثالدر مثل دکلدر مثال الشیء مثل ذلك الشیء اولمق لازم دکلدر تا کم طابق النعل بالنعل بر شیئك مثالی اول
شیئه بکزمیه (در مثال همین قدر بس بود که اکر بر سر امرودبن نرفتی هرکز انها ر اندیدی خواه خیال خواه
حقیقت مثالده همان بو قدر کافی اولور که اکر اول مرد امرود آغاجنك باشی اوزرینه کتمیدی هرکز او حاللری
وخیاللری کورمزدی کرکسه اول کوردیکنی خیال فرض ایله واسترسك حقیقت فرض ایله چونکم اول مرد
اول حالت قبیحه‌یی امرود اغاجنك اوزرینه چقدیغی واسطه‌ایله کوردی اکر امرود اغاجنك اوزرینه
چقمیدی اول حالت شنیعه‌یی کورمزدی پس اول حالت قبیحه‌یی کرکسه خیال فرض ایله وکرکسه حقیقت حال
فرض ایله مقصود انك خیال اولمسی وحقیقت حال اولمسی دکلدر بلکه اول حالت قبیحه اول مرده امرود اغاجنه
چقدیغی واسطه‌ایله کورندیکیدر چونکم مثالدن مراد بو اولیجق هر شول کمسه که انانیتله موصوف اولان وجود
درختنك اوزرینه چقه واول مرتبه‌دن بو جهانه نظر قیله منعکس صورتلر وبد حالتلر اکا نمایان اولمق مقرر اولوردیمك
اولور (مثنوی) آن زنی می خواست تا با مول خود * بر زند در پیش شوی کول خود * اول بر زن زانیه استدی تاکم
کندینك اوینا‌شیله کندینك احمق اولان زوجنك اوکنده سینه اوزره وانکله سینه بر سینه مجامعت قیله بر زند سینه
اوزره معناسنه اولور لکن اوینا‌شیله مجامعت قیله دیمك معناسنی اشعار قیلور (مثنوی) پس بشوهر کفت زن کای
نیك بخت * من برایم میوه چیدن بر درخت * چونکم ارینك حضورنده کندی اوینا‌شیله اول فعل شنیعه مباشرت
ایلمك مراد ایلدی پس زن ارینه دیدیکه ای نیك بخت بن میوه دوشورمکه درخت اوزره چقایم اردنجی اول عورته
رضا ویردی (مثنوی) چون بر آمد بر درخت ان زن کریست * چون ز بالا سوی شوهر بنکریست * چونکم اول زن
درخت اوزرینه چقدی اغلدی چون یوقرودن آشغه زوجی طرفنه نظر ایلدی (مثنوی) کفت شوهر را که ای
مأبون رد * کیست ان لوطی که بر تو می فتد) درخت اوزرندن شوهرینه خطاب ایدوب بویله دیدیکه ای مأبون رد یعنی ای
مردود اولان حیز مأبون حیز وخنثی دیرلر کیمدر اول لوطی که سنك اوزرینکه دوشر (مثنوی) تو بزیر او چو زن بغنوده
ای فلان تو خود مخنث بوده * سن لوطینك آلتنده زن کبی یاتمشسن غنوده امز غانمش دیمکدر بورادا یاتمش

معنا

معناسی ویریلور ای فلان کمسه سن خود حیز ومخنث اولمشسن (مثنوی) کفت شوهر نی سرت کویی بکشت * ورنه
اینجا نیست غیر من بدشت * شوهر اول زنه دیدی که یوق بویله دکل سنك باشك دوندی وسراسیمه اولوب کوزوکه اویله
خیال کورندی بو خسته بو دشت وصحراده بندن غیری کمسه یوقدر (مثنوی) زن مکرر کرد کان با برطله * کیست
بر پشتت فرو خفته هله * زن درخت اوزرندن سوزنی مکرر ایلدی بویله دیو که سنك اول قالیقلو وبورکلو اولان
کمسه ارقه‌ك اوزره آشغه یاتمش کیمدرهله طوغری سویله برطله قالیغه وبورکه دیرلر (مثنوی) کفت ای زن
هین فرو آ از درخت * که سرت کشتی خرف کشتی تو سخت * شوهر چونکم اول زندن بو کونه یاوه سوزلری اشتدی
اکا ایتدی ای زن تیز آغاجدن آشغه کل زیرا سنك باشك دوندی وسن محکم بونامش اولدك خرف عقله نقصان
کلمکه دیرلر (مثنوی) چون فرود آمد بر امد شوهرش * زن کشید ان مول را اندر برش * پس چون زن آغاجدن
آشغه کلدی انك شوهری یوقری چقدی زن فی الحال اول اوینا‌شی آشغه سینه سینه چکدی کان اول مکانه قریب
بر یرده انك اوینا‌شی مختفی ایدی مرد زنه اردین دونوب درخته صعود ایلمکه مقید ایکن اول اری مختفی اولدیغی
مکاندن اخراج ایدوب سینه سنك اوزرینه چکدی (مثنوی) کفت شوهر کیست ان ای روسپی * که ببالای تو آمد
چون کپی * پس شوهر درخت اوزرینه چقوب اندن آشغه نظر قیلوب دیدیکه ای روسپی کیمدر اول بکانه میمون
کبی سنك اوزریکه کلدی وسنکله جماع ایلمکه مباشرت قیلدی (مثنوی) کفت زن نی نیست اینجا غیر من *
هین سرت بر کشته شد هرزه متن * زن زانیه اکا دیدی که اول سن کوردیکك کبی دکلدر بونده بندن غیری کمسه یوقدر
ای شوهر اکاه اول سنك باشك دونمش اولدی هرزه طوقومه یعنی بیهوده وبی معنی سویله (مثنوی) او مکرر کرد بر زن
آن سخن * کفت زن این هست از امرودبن * اول ارزن فاجره‌یه اول سوزی مکرر ایلدی زن اکا دیدی امدی بو حال
امرودبندندر یعنی بویله قبیح خیال وبد حال کورمك امرود اغاجنك خاصیتندندر (مثنوی) از سر امرودبن
من همچنان * کژ همی دیدم که تو ای قلتبان * زیرا امرود اغاجنك اوزرندن بندخی انجلین اکری کوردمکه سن
کوردك ای قلتبان قلتبان خاتوننك فجورنی کوروب اکا راضی اولمقدر دیوث معناسنه‌در (مثنوی) هین فرود آ
تا ببینی هیچ نیست * این همه تخییل از امرودبنیست * البته اشغه کل کوره‌سنکه بندن غیری هیچ کمسه یوقدر
بو دوکلی تخییل امرودبندندر یعنی اول زن شوهره دیدیکه ای شوهر امرود اغاجندن اشغه کل تاکم کوره‌سن که
بندن غیری هیچ کمسه یوقدر بو دوکلی تخییل باطل وغلط بین اولمق امرود اغاجندندر (مثنوی) *
هزل تعلیمست انرا جد شنو (تو مشو بر ظاهر هزلش کرو) هر جدی هزلست پیش هازلان) هزلها جدست پیش عاقلان
هزل تعلیمدر اول هزلی عاقل ایسك جد ایشت سن انك ظاهر هزلنه مقید وکرو اولمه هر بر جدها زللر اوکنده هزلدر
اما عاقللر قتنده جمیع هزللر جددر یعنی ای طالب علم ومعرفت اولان وتحصیل حکمته واسرار
حقیقته رغبت قیلان کمسه علیم وحکیم اولان کاملك لساندن صدور ایلین هزل مجرد طالب اولنلره تعلیمدر
سن اول هزلی نیکو وپر معنی ایشت سن اول هزلك ظاهرده اولان نامعقول اولمسنه مرهون ومقید اولمه بلکه اندن
مقصود اولانی اندن فهم ایت ومستفاد اولان حصه وپندی محکم طوت هر نقدر جد وحق کلام وار ایسه هازل
اولنلرك قتنده اول کلام حق افسون وباطلدر نته کم کفره حضرت قرآنی سحره وهزله ردیدیلر حق تبارك وتعالی قسم
ایدوب بو قرآن هزل دکلدر بلکه حقی وباطلی فصل ایدیجی بر قول شریفدر بیوردی (کما قال تعالی انه لقول
فصل وما هو بالهزل) ولکن عاقل اولنلر قتنده هر نقدر هزل وسخریه سوزلر وار ایسه جمله‌سی حکمت اوزره درو سر
ومعنادن خالی دکلدر عاقل اولان همان هزل وملاهینك صورتنه باقوب اندن اعراض ایلمز بلکه انك تحتنده اولان
معانی وحکمه نظر قیلوب اندن نتیجه عبرت الور ونتیجه فائده ومنفعت بولور ولهذا قال ابن الفارض (بیت) فلا تك
باللاهی عن اللهو معرضا * فهزل الملاهی جد نفس مجدة (مثنوی) کاهلان امرودبن جویند لیك * تا بدان امرودبن
راه نیست نیك * کاهللر امرودبن استرلر لکن اول امرودبنه دك برایو یول واردر بو بیتده کاهلاندن مراد ایکی وجه
اوزره مراد اولمق قابلدر بر وجه اولدر که مراد عقلده ومعرفتده کاهل اولنلر اوله بو وجه اوزره معنی عقل ومعرفتده
کاهل وقاصر اولنلر بو قصه‌ده ذکر اولنان امرودبنی دیلرلرکه عقللری صورتدن معنایه انتقال ایلمکه قادر دکلدر
ولکن عاقل وکامل اولنلر بو صورت قصه‌ده واقع اولان امرودبندن مراد درخت هستی وشجره وجود دیرلر پس
کاهللرك دیلدیکی امرودبندن عاقللرك دیلدیکی امرودبنه دك بر عظیم یول اولمش اولور زیرا کاهللرك دیلدیکندن
مراد صورت قصه‌ده واقع اولان هزل وسخریه اولور وعاقل اولنلرك دیلدیکندن مراد اول صورت قصه‌دن حصه
اولان جد ومعنی اولور که بونده درخت هستی مراد اولنمشدر پس بو ایکیسنك ما بیننده تفاوت عظیمه وطریق بعیده

واردر وبر وجه آخر دخی اولدرکه کاهللردن مراد بونده عاقللردر شول اعتبارله که عاقل اولنلر البته دنیا اموزنده
کاهل اولورلر ایله کاهل اولمزدیینلر بو معنایه اشارت قیلورلر و جلد سادسک آخرنده اولان حکایتله دخی حضرت
مولانا قدس الله سره العزیز بو معنایی مرید اولورلر بو وجه اوزره معنی کاهل اولان عاقللرهم امرود بن دیلرلر ولیکن
هازل اولنلرک امرود اغاجی دیلسندن عاقل اولنلرک امرود اغاجی دیلسنده دلک مابیننده برعظیم یول واردر زیرا هازل
اولنلر انجق صورت قصه ده واقع اولان امرود اغاجنی دیلرلرکه عین هزلدر و عاقل اولنلر صورت قصه دن مقصود
بالذات اولان معنایه وحصه یه انتقال ایدوب معنوی اولان امرود آغاجنی دیلرلر پس بو امرود اغاجندن اول امرود
اغاجنه دلک عظیم تفاوت اولور واکثر ناس عاقللرک مراد ایلدیکی معنوی اولان امرود اغاجنک اوزرنده در الان
انکعونک هر درخت وجود اوزره صعود ایلین کسه لره خطاب ایلیوب بیوررلر (م ی) نقل کن زامرودبن کاکنون برو
گشته تو خیره چشم وخیره رو * کین منی وهستی اول بود * که برو دیده کژ واحول بود * امرود بندن نقل ایله زیرا
شمدی انک اوزرنده سن خیره چشم وخیره رو اولمشسن زیرا بو امرود بن بنلکدر واولکی وجوددرکه انک اوزرنده
دیده کژ واحول اولور خیره چشم اصلنده کوزی قامشمش دیمکدر بونده کوزی حقیقت حالی کورمز دیمکدن عبارت
اولور وخیره روی یوزی بولانق دیمکدر بونده یوزی نورسز دیمکدن کنایت اولور بو تقدیرجه معنی بویله دیمک اولورکه ای
کاهل بی اعتبار عاقللرک بو قصه دن مراد ایلدیکی امرود آغاجندن نقل قیل ونازل اول انکعونکه الان انک اوزرنده سن
بصر بصیرتی کور و یوزی بی نور اولمشسن زیراکه بو مراد اولان امرود بن اولکی وارلق واولکی بنلکدر یعنی انسانک
ابتدای حالده کبر وانانیت وحرص وشهوتله موصوف اولان وجودیدرکه اول درخت هستینک اوزرنده البته دیدهٔ عقل
وجان کج بین واحول اولور لازم کلورکه اندن تنزل ایده سن و وجود حقانی تحصیلنه کیده سن تا حقیقت بین اوله سن
وغلط کورمکدن نجات بوله سن (مثنوی) چون فرودآیی ازین امرودبن * کژ نماند فکرت وچشم وسخن *
یک درخت بخت بینی گشته این * شاخ او بر آسمان هفتمین * چون بو امرود بندن آشغه کله سن اول زمانده سنک
فکرک وچشمک وسوزک اکری قالمز بو درختی برعظیم بخت و دولت درختی اولمش کوررسن انک شاخی آسمان هفتمین
اوزره یعنی چونکیم بو مراد اولنان امرودبن که اندن مقصود درخت وجود مجازیدر چونکیم اندن آشغه کله سن وانی
تارک اوله سن من بعد سنک فکرک وکوزک اکری قالمز بلکه فکر صائب صاحبی اولورسن وراست بین اولمق مرتبه سن
بولورسن وصادق القول اولورسن اندنصکره بو وجود درختنی بربخت وسعادت درختی اولمش کوررسن انک فروع
وآثارنی یدنجی قات کوکلر اوزره ایرشمش مشاهده قیلورسن (مثنوی) چون فرودآیی ازو کردی جدا * مبدلش
کرداند از رحمت خدا * زین تواضع که فرودآیی خدا * راست بینی بخشد آن چشم ترا * چونکیم اول درختدن
اشغه کله سن اندن دور وجدا اوله سن خدای تعالی حضرتلری انی رحمت ولطفندن مبدل ایلر بو تواضعدنکه اشغه
کله سن وانی تارک اوله سن خدای تعالی حضرتلری فضل ورحمتندن اول سنک وجودک درختنی تبدیل ایلر غلط
کورمکه ومنعکس صورتلر مشاهده قیلمغه سبب اولمقدن انی پاک ایدوب راست بین اولمغه وحقیقت حالی مشاهده
قیلمغه الت ایلرشو تواضع ومسکنت جهتندنکه درخت هستیدن تنزل قیلورسن وانی تارک اولورسن خدای تعالی اول
تواضعدن اوتری سنک کوزکه راست بینلک بخش ایلروسنی حقیقت بین اولمق ونفس الامری مشاهده قیلمق مرتبه سنه
واصل ایلر (مثنوی) راست بینی گر بدی آسان وزب * مصطفی کی خواستی اورا زرب * کفت بنما جزو جزو از فوق
وپست * آنچنانکه پیش تو آن جزو هست * راست بینلک اکر آسان ورایکان اولیدی حضرت مصطفی علیه
السلام اول راست بینلکی رب العالمیندن نجون استردی اول حضرت علیه السلام دعا ایدوب بویله دیدیکه ای بنم
اللهم بکا کوستر اعلادن واسفلدن جزو جزو هر شینک حقیقتنی انجلین که اول جزو سنک قتکده اویله درکه (کما قال
علیه السلام اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کما هی
اشیانی کما هی علیه مشاهده قیلمق آسان وقولای اولیدی اول حضرت بویله دعا قیلمزدی زیرا بحسب الظاهر چوق
باطل واردرکه صورت حقده کورنمش وچوق حقیقت مظهری شی واردرکه صورت باطلده ظهور قیلمشدر اکر
انک ظاهرینه باقرسک انک حقیقتندن بی نصیب اولورسن پس حق تعالی حضرتلرندن برحقیقت بین کوز استمک لازم
کاور وهر دم بو کونه دعا وتضرع ایلمک عبده واجب اولور تا کندوذکاوفطنتنه مغرور اولمغله حالی کورمکدن
غافل اولمیه (مثنوی) بعد ازان بر رو بران امرودبن * که مبدل گشت وسبز از امر کن * چون درخت موسوی
شد این درخت) چون سوی موسی کشایندی تو رخت * پس بوندنصکره اول امرودبن اوزره عروج ایله که امر کن دن
مبدل وسبز اولدی زیرا بو درخت موسوی کبی اولدی چونکیم سن رختکی موسی جانبنه چکدک

یعنی بونلکله واوصاف بشریتله متصف اولان وجودک درختندن زمین حقیقته آشغی ایندکدنصکره اندنصکره
تکرار اول امرودبن که وجوددر انک اوزرینه صعود ایله زیرا اول وجود امر کن دن مبدل اولدی ولطافت وطراوت
بولدی خلاصهٔ کلام اولدرکه انسان بدایت حالنده شول غلط کوستریجی وبد حالتلری کوسترمکه سبب اولیجی امرود
اغاجی کبیدر لابد انسان اول صفت قبیحه ایله موصوف اولان وجودندن آشغه اینوب انی ترک ایلمک لازم اولور
چونکیم برطالب تواضع ومسکنتی جهتندن صفت ذمیمه ایله متصف اولان وجودنی ترک ایلیه حق تعالی انک
وجودنی واوصافنی کمال فضل وکرمندن تبدیل ایلرکه وجود حقانی واوصاف ربانی ایله موجود وموصوف اولور
اندنصکره اول وجودنک اوزرینه صعود ایلسه وعالمه اندن نظر قیلسه کج وغلط کورمیوب حقیقت حالی مشاهده
ایلر پس شول درخت وجودکه ارادت الهیدن سبز وخرم اوله ومبدل اولوب لطافت بوله اندنصکره اول وجود نورانی
وحقانی یی قبول ایتمک وانکله موجود اولمق مقبولدر زیرا بو کونه مبدل اولان وجود درختی حضرت موسی علیه
السلامه منسوب اولان ومظهر تجلی الهی اولان درخت کبی اولدی چونکیم ای سالک سن رخت واسبابنکی موسی
علیه السلام مشرب اولان وقلب موسوی اوزرنده سیر قیلان بر ولی کاملک ومرشد فاضلک جانبنه جمله وارنکی تسلیم
ایندک یعنی چونکیم سن جمله وارلغنکی اکا تسلیم ایدوب انک معیتنه کتدک واکا کمالیله متابعت ایندک سنک وجودک
درختی درخت موسوی کبی اولدی واندن انا الحق وانی انا الله ندایی ظهوره کلدی نته کم بیوررلر (م ی) آتش اورا سبز
وخرم می کند * شاخ او انی انا الله می زند * زیر ظلش جمله حاجات روا * اینچنین باشد الهی کیمیا * آتش انی سبز وخرم
ایلر انک شاخی (انی انا الله) نداسی اورر اول درخت نورانینک سایه سی التنده سنک جمله حاجتلرک روا اولور اللهیه
منسوب اولان کیمیا بونک کبی اولور یعنی اندنصکره آتش تجلی الهی اول سنک درخت وجودکی لطیف وخرم ایلر انک
هر برعضوی وجزوی انی انا الله نداسنی اورر وانا الحق صداسی اندن ظهوره کلور اول مظهر تجلی الهی اولان ونورانیت
وحقانیت مرتبه سن بولان وجود درختنک سایهٔ سعادتنک التنده جمیع حاجاتک روا اولورکه الهی اولان کیمیا بونک کبی
مبدل اولورکه اوصاف ردیه ایله موصوف اولان جسدی اخلاق حمیده صاحبی قیلور جمله بشریتی ازاله ایدوب انوار
حقه مظهر ایلر (م ی) آن منی وهستیت باشد حلال * که درو بینی صفات ذو الجلال) اول وقت سنک اول بنلکک ووارلغک
حلال اولور زیرا اول وجودکده حضرت ذو الجلالک صفاتنی کوررسن یعنی شول دمکه وجود موهومی ومجازی فانی
اوله و وجود حقانی وربانی ظهوره کله وسالک بالکلیه اوصاف الهیه ایله متصف اوله اول حینده بنلک ووارلق حلال
اولور زیرا اول وجودده ذو الجلالک صفاتنی کوررسن وصفات بشریه دن انی پاک وخالی مشاهده قیلورسن بو مرتبه ده
اولان بنلک وغیری اوصاف مذمومه اولمز بلکه جمله اوصاف واحوال ممدوحه اولور زیراکه حقدن ظهوره کلور
(مثنوی) شد درخت کژ مقوم حق نما * اصله ثابت وفرعه فی السما * اکر درخت راست وحق اولدی اول درختک
اصلی ثابتدر وانک فرع وشاخی سماده در مقوم صیغهٔ مفعول اوزره در تقویم اولنمش دیمکدر یعنی سنک وجودک
ای سالک ابتدای حالده کژ ومعوج درخت کبی ایدی بعده تعدیل الهی وتقویم مربی ایله مقوم ومستوی اولوب حق
کوستریجی اولدی وانوار الهی واسرار ربانی اندن ظهوره کلدی انک اصلی زمینده ثابت وفروع وآثاری آسمان اوزره
واصل اولمشدر سورهٔ ابراهیمک اخرنده اولان (الم تر کیف ضرب الله مثلا کلمة طیبة کشجرة طیبة اصلها ثابت
وفرعها فی السماء) آیت کریمه سنه اشارت اولور تفسیری اوچنجی جلدده عاشق صدر جهان حکایه سنده ملاقات
آن عاشق سر خنده (برفلک بر هاست زان شه بار وفا) بیتنک شرحنده کچدی (مثنوی) کامدش پیغام ازان وحی مهم
که کژی بگذار اکنون فاستقم * زیرا اول مقوم اولان واستقامت مرتبه سن بولان وجود درختنه اول وحی
مهمدن پیغام کلدی بویله دیوکه اکری بلککی ترک ایله الان مستقیم اول کامدشده اولان ضمیر ماقبلنده اولان درخت
مقومه عائد اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه اول اعوجاج وانحرافدن خلاص اولان وتقویم الهی ایله مقوم اولوب
حق نما اولان وجود درختنه اول مهم ولازم اولان اشارت الهیه والهام ربانیه دن پیغام کلدی بویله دیوکه ای درخت
وجود انسانی شمدی اکریلککی ترک ایله وامر اولندیغک اوزره مستقیم اول هر اسانکه مستقیم اوله وعدالت
واستقامت مرتبه سن بوله البته اکا اشارت الهی والهام ربانی اولمیجه اولمز وهدایت الهی بر بنده یه کلمیجه
اول بنده اکریلکی ترک قیلمز پس وارث نبی اولان واستقامت مرتبه سن بولان ولیلره وصفیلره الهام الهی کلور
وشمدنصکره اکریلکی ترک ایدوب امر اولندیغک کبی استقامت ایله دیو حکم قیلورنته کم حضرت حبیب اکرم
صلی الله علیه وسلمه حق تعالی حضرتلرندن (فاستقم کما امرت) دیو وحی الهی کلدی واول حضرت علیه السلام امر
اولندیغی اوزره استقامته سعی قیلدی وامر اولنان اوزره استقامت ایلمکی برمرتبه صعب وعسیر بولدیکه شیبتنی

سورۀ هوده بو استقامتڭ صعب وعسیر اولمسندن کنایت قیلمدی زیرا (فاستقم کما امرت) آیت کریمه‌سی سورۀ هودده واقع اولمشدر مرویدرکه سورۀ هود نازل اولوب بو آیت کریمه‌یی اول حضرت قرائت ایلیوب اول کیجه یاتوب صباحه داخل اولدقلرنده مبارک لحیه‌لرنده بر موی بیاض اولمش کوردیلر و هود سوره‌سی بنی قوجه ایتدی دیمکله بوذکر اولنان آیت کریمه ایله عمل قیلمنڭ عسیر اولمسنه اشارت قیلدیلر و بو آیت کریمه‌نڭ تفسیری اوچنجی جلدده جرب کردن مرد لافی سرخنده (کهف اندر کژ مخسب ای محتلم) بیتنڭ شرحنده مرور ایلدی (بقیۀ قصۀ موسی علیه السلام

(م ی) این درخت تن عصای موسیست * کامرش امدکه بیندازش زدست * تا ببینی خیر او و شر او * بعد ازان برگیر اورا ز امر هو * مثلا بوتن درختی سنڭ ید عقلکده عصای موسی کبیدرکه اول موسی علیه السلامه امر کلدیکه اول عصایی الکدن القا ایله تا که انڭ خیرنی و شرنی کوره‌سن اندنصکره امر هودن انی طوت چونکم حضرت موسی علیه السلامه الندەکی اولان عصایی القا ایلمکه امر اولندی ایسه و تکرار بنه انی اخذ قیلمغه امر قیلندی ایسه انسانڭ تنی درختی دخی عصای موسی کبی اولدی ایسه انی دخی روح موسی علیه السلام دست تصرفندن اولازمین فنایه القا ایلمکه بونده اشارت اولور اندنصکره امر هودن کیرو انی اخذ ایتمکه بو قصه‌ده دلالت اولور پس سالکه لازم اولان اولدرکه بوتن عصاسنی اولازمین فنایه القا ایلیه تبدیل اولوب حقیقی ظهوره کلوب حیات طیبه بولدقدنصکره هوبت الهیه و ارادت ربانیه‌دن انی طوته تا کم کندی وقتنڭ موساسی اولدیغی و حضرت موسی علیه السلامڭ قلبی وقدمی اوزره سیر قیلدیغی اکا ظاهر اوله (مثنوی) پیش از افکندن نبود او غیر چوب * چون بامرش برکرفتی کشت خوب * حضرت موسی علیه السلام آنی القا ایلمزدن اول اول عصا چوبدن غیری دکل ایدی چونکم حضرت موسی علیه السلام اول عصایی امر الله ایله طوتدی اول اژدر اولان عصا خوب اولدی دیمک اولور (مثنوی) اول او بد برگ افشان بره را * کشت معجز آن کروه غره را * اول اول عصا قوزی و قویونلر اوتری یبراق سلکیجی ایدی اول مغرور اولان کروهه صکره عجز ویریجی اولدی حاصل کلام اولا اول عصا دست موسی علیه السلامده بر چوب ایدی اکا طیانورایدی و غنملر ینه آغاجلردن انکله اوراق سلکرایدی و دخی بعض حوایجنه آنی الت قیلورلردی اما انڭ سرنی و حقیقتنی بیلمزدی انکیچون حق تعالی حضرتلری اکا (وما تلک بیمینک یا موسی) دیو سؤال ایلدکده (قال هی عصای اتوکا علیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مآرب اخری) دیو جواب ویردی پس حق تعالی اول عصانڭ سر و حقیقتنی اول حضرته بیلدرمکدن اوتری القها یا موسی دیو انی القا ایتمکه امر ایلدی پس حضرت موسی علیه السلام امر حقله زمینه انی القا ایلدکده ناکاه بر حیۀ عظیمه اولوب اول مغرور اولان کروه طرفنه سعی ایلدی و انلری عاجز قیلدی (مثنوی) کشت حاکم بر سر فرعونیان آبشان خون کرد وکف بر سر زنان * اول عصا فرعونیلرڭ باشی اوزره حاکم اولدی انلرڭ آبی خون واللرنی باشلری اوزره اوریجی ایلدی کف بونده ال ایه‌سی معناسنه اولمق مناسبتدن قتی بعیددر و خلاصۀ کلام اولدرکه اول عصا الله امریله فرعونیلرڭ باشی اوزره حاکم اولدی انلرڭ ایچدیکی آب نیلی خون ایلدی زیرا بعض روایت بونڭ اوزرینه‌درکه حضرت موسی علیه السلام عصا ایله نیله ضرب ایلیوب نیل صوینی قبطیلره اولدم قان اولدی و بونلر بو بلایی کوروب اللرنی باشلرینه اوریجی اولدیلر پس عصا بونلره نیلی خون ایلمش واللرنی باشلری اوزره اورمغه سبب اولمش اولور و بو معنی فعلی سببنه اسناد ایلمک قبیلندن اولور (مثنوی) از مزارعشان برآمد قحط و مرگ * از ملخهایی که می خوردند برگ * انلرڭ مزارعندن قحط و مرگ نباتی ظاهر کلدی شول بر نوع چکرکه‌لر جهتندن که انلر برگ و باری ییدیلر روایت اولنورکه عصا ایله نیله اشارت ایلدیلر قبطیلره قان اولدی وانلرڭ مزارعنه اشارت قیلدیلر درحال وافر چکرکه‌لر پیدا اولوب انلرڭ مزرعه‌لرنده بتن محصولاتنی و اوراق و اشجاری ییدیلر تا کم انلرڭ میاننده عظیم قحط و غلا ظهوره کلدی ته کم حق تعالی حضرتلری بونلره ارسال ایلدیکی آیات عظیمه‌دن سورۀ اعرافده خبر ویروب بیوردی (فارسلنا علیهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم آیات مفصلات الی اخره) اگرچه اول قوم ضلالات انجامه بو قدر بلیات عظیمه کلدی اکن انلر اینه متنبه و مؤمن اولمیوب هر بری کفر و ضلالات مرتبه‌سنده قالدی (مثنوی) تا برآمد بیخود از موسی دعا * چون نظر افتادش اندر منتها * کین همه اعجاز و کوشیدن چراست * چون نخواهد این جماعت کشت راست * حتی حضرت موسی علیه السلامدن بیخود و بی اختیار دعا ایلمک صادر اولدی چونکم منتهایه و نهایت کاره اول حضرتڭ نظری واقع اولدی بویله دیوکه بو دوکلی اعجاز و سعی قیلمق نیچوندر چونکم بو جماعت راست اولمق استمز یعنی موسی علیه السلام اول کروه ضلالات قرینی دین مبینه دعوت ایلمکدن انلری اول مرتبه معجز اولدی و مؤمن اولملری خصوصنده اول قدر سعی و کوشش

قیلدیکه تعریف و تعبیری قابل دکل حضرت موسی علیه السلامدن بی اختیار بونلر حقنده بددعا ایتمک صادر اولدی یاخود بونلرڭ دعوتدن اعراض و بونلری کندی حالنه قومق خصوصنده حضرت حقه بی اختیار دعا ایلمک حضرت موسی علیه السلامدن ظهوره کلدی شول زمانده که اول حضرتڭ نظر شریفی نهایت کاره و عاقبت امره واقع اولدی کوردیکه بونلر ایمان و اسلامه مستعد اولان طائفه دکللردر پس حضرت حقه دعا ایلیوب دیدیکه الهی بو قدر معجزه و بو قدر سعی و کوشش نیچوندر چونکم بو جماعت ضلالات قرین راست اولمق استمزلر و دین و اسلامه کلمکه رغبت قیلمزلر پس بونلرڭ دینه دعوت قیلمسنده بو قدر سعیڭ فائده‌سی نه اولور (مثنوی) امر آمد کاتباع نوح کن ترک پایان بینی مشروح کن * زان تغافل کن که داعی رهی * امر بلغ هست نبود آن تهی) حضرت حقدن امر کلدی بویله دیوکه نوحه اتباع ایله مشروح اولان پایان بینلکی ترک ایله اندن تغافل ایله زیرا سن یوله داعیسن زیرا امر بلغ واردر تهی و خالی دکلدر یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام منتهای کاره نظر قیلدی و انلری طریق حقه دعوت قیلمقدن ملول اولدی و انلرڭ حقنده بددعا ایلمکه قصد ایلدی حق تعالی حضرتلرندن موسی علیه السلامه امر کلدی بویله دیوکه یا موسی امتکی حقه دعوت ایلمکده نوح پیغمبره اتباع ایله مشروح اولان پایان بینلکی ترک ایله زیرا مرشد و هادی اولنلره حین دعوتده منتهای کاره نظر ایلمک جائز دکلدر همانا که منتهای کاره نظر اولنسه البته داعی اولنه اندن فتور کلمک مقرردر لازم کلدیکه اول پایان بینلکدن تغافل قیله‌سن زیرا که سن داعی طریق الهیسن و داعی طریق الهی اولنلرڭ شانی اولدرکه نهایت کاره و نفس الامره نظر ایلمکده تعامی ایلیه زیرا هر بر رسوله (یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک) دیو امر واردر بو بلغ امری نیجه اسرار الهیه و حکم خفیه‌دن خالی دکلدر (مثنوی) کمترین حکمت کزین الحاح تو * جلوه کرددآن لجاج وآن عتو * تا که ره بنمودن و اضلال حق * فاش کردد بر همه اهل فرق) یا موسی کمترین حکمت اولدرکه سنڭ الحاحکدن اول لجاج و اول عتو جلوه ایلیه تا که حق تعالی حضرتلرینڭ یول کوسترمسی و اضلالی دوکلی فرقه‌لرڭ اهلی اوزره فاش اوله یعنی امر بلغ نیجه حکم حقدن خالی دکلدر ادنی حکمت اولدرکه سنڭ بو الحاح و ابرام ایلمکلککدن اول لجاج و عناد و اول عتو و فساد جلوه کراوله و ظهور قیله و اصحاب هدایت اصحاب ضلالتدن امتیاز بوله حتی حق تعالینڭ هدایت قیلمسی و اضلال ایلمسی دوکلی فرقه‌لرڭ اهلی اوزره فاش اوله و ظهوره کله بیله‌لرکه (من یهد الله فهو المهتد و من یضلل فلن تجد له ولیا مرشدا) (م ی) چونکه مقصود از وجود اظهار بود بایدش از پند و اغوا آزمود * دیو الحاح غوایت می کند * شیخ الحاح هدایت می کند * چونکم وجود و ایجاددن مقصود اظهار کمالات الهیه اولدی اول اظهاره پند و اغوادن امتحان کرکدر پس دیو غوایته الحاح ایلر شیخ هدایته الحاح ایلر بونده خلاصۀ کلام اولدرکه چونکم بو خلقڭ وجودندن و ایجادندن مراد * فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف * حدیث قدسینڭ مقتضاسنجه حق تعالینڭ اسماء و صفات مختلفه ایله بلنمسی و قدرت کامله و حکمت بالغه‌سنی اظهار ایلمسیدر و ظهور و اظهار میسر اولمزالا مظاهرده اضدادڭ ظهور ایلمسیله پس حق سبحانه و تعالی اسماء متقابله و اوصاف متضادده ایله بو مظاهرده تجلی قیلمش و ظهور ایلمشدر بو مظاهر کونینه‌نڭ بعضسی مظهر هدایت و بعضسی مظهر ضلالتدر جمیع انبیا علیهم السلام و اولیای کرام و بونلره تابع اولان صلحا و اتقیا هدایت مظهرلریدر و جمیع شیاطین و اشقیا ضلالات مظهرلریدر پس حق سبحانه و تعالی هر عصرده بر مظهر هدایت اولان پیغمبری کوندروب او عصرڭ قومنی طریق هدایته دعوت قیلدی و شیطانی دخی اول قومڭ اوزرینه انلری امتحان ایلمکدن اوتری مسلط ایدوب انلری شیطان طریق غوایت و ضلالته دعوت قیلدی پس الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیث شریفنڭ موجبنجه هر شیخ کامل دخی کندی قومنی الحاح و ابرام ایله طریق هدایته دعوت ایلدی و انڭ مقابلی اولان شیطان طریق ضلالته اول قومی دعوت ایلدی انلر که ازلده هدایته مظهر اولدیلر هادی و مرشد اولان شیخه اویدیلر انلرکه ضلالت و شقاوته مظهر اولدیلر مرشده تابع اولمغی قویوب شیطانه تابع اولدیلر اگر حقیقته نظر اولنسه نه شیخڭ الندە هدایت و نه شیطانڭ الندە ضلالت و شقاوت واردر کما قال علیه السلام بعثت داعیا مبلغا ولیس الی من الهدی شیء وخلق ابلیس مزینا للضلال ولیس الیه من الضلالة شیء رواه ابن عمر رضی الله عنهما کذا فی الجامع الصغیر (مثنوی) چون پیاپی کشت آن امر شجون * نیل می آمد سراسر جمله خون) چونکم اول امر شجون متتابع و متوالی اولدی نیل مبارک سراسر جمله خون کلدی شجون بونده ضم شینله شجنڭ جمعیدرکه غم و حزن معناسنه‌در و شجون شول شجره‌لره دیرلرکه انلرڭ غصونی بری برینه مختلط اوله و تداخل قیله بونده بو معنی دخی جائز اولور شو اعتبارله که چونکم اول فروع و غصون صاحبی اولان امر پیاپی اولدی دینه اما اولکی وجه انسب اولور شو تقدیر اوزره که دینه چونکم اول مورث غموم و احزان اولان امر متتابع اولدی نیل مبارک سرتاسر اول قبطیلره جمیعا خون اولدی

مثنوی) تا بنفس خویش فرعون امدش * لابه می کردش دوتا کرده قدش * حتی فرعون بنفسه اول حضرت موسی
علیه السلامه کلدی اول حضرته تضرع ایلدی انك قدی ایکی قات اولمش یعنی کمال ضعفندن وخجالتندن منحنی
اولوب حضرت موسی علیه السلامك حضورنه کلدی وبنفسه تضرعلر ونیازلر قیلدی بویله دیو (م ی) کانچه ما کردیم
ای سلطان مکن * نیست ما را روی ایراد سخن * که اول فعلی که بز ایلدك ای سلطان تخت رسالت سن آنی ایله بزم
سوزایراد ایلمکه یوزیمز یوقدر لطفکدن بزی مؤاخذه قیلمه (مثنوی) پاره پاره کردمت فرمان پذیر * من بعزت خو کرم
سخم مکیر * مصرع اولده کردمت لفظنده برقاچ معنی جائزاولور اولا کردمتده کاف عجمی اولوب پاره پاره شوم ترا
تقدیرنده اولمق جائز در فرمان پذیرده دخی حرف ندا مقدر اولوب ای فرمان پذیر تقدیرنده اولمغه هم محتملدر بوتقدیر
اوزره معنی ای فرمان پذیر سکا پاره پاره اولهیم بن عزتله خو کرم بنی محکم طوتمه وثانیا کردمتك کافی عربی اولوب
فرض تقدیر اولنه وفرمان پذیر فرمان قبول ایله دیمك اوله بوتقدیر اوزره معنی یاموسی فرضا اگر بن سنی پاره پاره
ایلدمسه ده فرمان قبول ایله زیرا بن عزت وسلطنتله خوی طوتیجی ام بنی محکم مؤاخذه ایتمه دیمك اوله (مثنوی)
هین بجنبان لب برحمت ای امین * تا ببندد این دهانهٔ آتشین * ای کریم آگاه اول لبکی رحمتله تحریك ایله تا که بو آتشین
دهانه بغلنه فرعون حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای کریم تیز اول اغزکی رحمت لفظیله تحریك ایله تا کم
بو آتشناك اولان اغزك بغلنه وغضبنه متعلق اولان قبومنسد اوله دیدی (مثنوی) کفت یارب میفریبدا و مرا *
میفریبد او فریبیدهٔ ترا) چونکم حضرت موسی علیه السلام فرعونك کندی یه تضرعنی کوردی حق تعالی یه دعا
ایلیوب دیدی یاربی اول بنی الدادر اول فرعون سکا الدنمشی الدر بو معنی اوزره مصرع ثانیده اولان فریبیده الدانیجی
معناسنه اولور اما اسم فاعل معناسنه اولوب سنك الدایجی بنده کی الدادر دیمك دخی اولیدر زیرا (یخادعون الله
وهو خادعهم) آیت کریمه سنك موجبنجه خدای تعالی یه وآنك انبیاسنه مکر وخدعه یی اسناد ایلمك نصوصله
ثابت اولمشدر لکن تأویل ایدنلر حق تعالی انلرك مکر وخدعه سنه کوره جزا ویریجیدر دیمشلردر
پس بو تقدیر اوزره فریبیدهٔ اسم فاعل اولوب سنك الدایجی قولکی الدادر دیمك جائز اولور وبو بیتله دخی بو معنایی
توضیح وتفسیر قیلور (مثنوی) بشنوم یا من دهم هم خدعه اش * تا بداند اصل را ان فرع کش * کاصل هر مکری
وحیلت پیش ماست * هرچه بر خاکست اصلش از سماست * یاربی ایشیدهیم وقبول ایدهیم می یاخود بندخی
اکا خدعه ویرهیم می تا کم معدنی بیله اول فرع چکیجی زیرا هر بر مکر وحیله نك اصلی بزم قتمزده در هرنه که
خاك اوزره واردر انك اصلی سمادندر یعنی حضرت کلیم الله حضرت حقه مناجات ایدوب دیدی الهی بن اول
فرعونك خدعه آمیز اولان کلامنی ایشیدم وقبول ایدهیمی وباخود بن هم انك خدعه سنه کوره خدعه ویرهیمی
حتی اول مکر وخدعه نك فرعنه کندی جانبنه چکیجی خدعه لرك اصلنی ومنبعنی بیله زیرا هر برحیله ومکرك اصلی
ومعدنی بزم قتمزده در هرنه که خاك وجود انسانیه ده موجود اولمشدر انك اصلی سمای حقیقی واقلاك معنویه ندر که
(ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه (ودخی یخادعون الله وهو خادعهم) آیتنك
وبونلر امثالی اولان آیت کریمه نك موجبنجه حق تعالی یه وانك رسولنه استهزا وخدعه ومکر اسنادی جائزدر
لکن حق تعالینك مکر وخدعه سی خلقك مکر وخدعه سی کبی دکلدر زیرا حق تعالی حضرتلری (خیر
الماکرین) در اولیله اولیجق انسانك مکری فاسدی باطل وحق تعالینك مکری حق وراستدر بو محله لازم اولان مباحث
وکلمات اوچنجی جلده ثلث اوله فریب ساحر بحثلر حکایتنده جادوی که حق حقست وراست بیتنك شرحنده
مرور ایلمشدر انده طلب اولنه (مثنوی) کفت حق آن سك نیرزد هم بان * پیش سك انداز از دور استخوان *
هین بجنبان آن عصا تا خاکها * وادهد هرچه ملخ کردش فنا * پس حق تعالی بیوردیکه یاموسی اول سك
اکا دخی دکز همان کلبك او کنه ایراقدن استخوان ات پس امدی اکاه اول اول عصایی تحریك ایله یعنی انکله
اشارت ایله تا کم خاکلر کیرو ویره هرنیکم چکرکه آنی افنا ایلدی یعنی حق تعالینك پیغمبرینه مکر ایلمسنه هم
فرعونك لیاقتی یوق ایدی بلکه بر سك طبیعت ایدی که همان مرادی کندی نفسنك حظی ایدی ولهذا حق تعالی
انك ذاتنی کلب کبی نجس عد ایلیوب اکا ایراقدن استخوان ات دیو امر ایلدی واول سك طبیعتلرك حضرت موسی
علیه السلامدن مرادی بو ایدی که چکرکه لرك یدیکی مزروعاتك بدل وعوضی خاك زمیندن ینه محصوللری
ونباتلری بتوب ظهوره کله وانلر اول نعم جسمانیه یه مستغرق اوله پس حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه
یاموسی اول عصاکی تحریك ایله تا کم خاکلر هرنی که ملخ افنا ایلدیسه آنی کیرو ادا ایلیه دیو امر ایلدی (م ی) وان ملخها
درزمان کرد سیاه * تا ببیند خلق تبدیل اله * که سببها نیست حاجت مر مرا * آن سبب بهر حجابست وغطا * اول

چکرکه

چکرکه فی الحال سیاه اوله تا خلق جهان تبدیل الهی یی کوره که سببلره بکا احتیاج یوقدر اول سبب همان حجاب
وپرده دن اوتریدر یعنی یاموسی عصاکی تحریك ایدوب مزارعه اشارت ایله در حال اول چکرکه لر سیاه اولوب اوله لر
واول نباتلر هماندم مزارعدن تر وتازه ظهوره کله لر اشجار برك وبار ایله تکرار مزین اوله لر تا کم اول خلق حق تعالینك
تبدیل ایتمسنی کوره لر وانك کمال قدرتنی مشاهده قیله لر زیرا اصلا بنم اسبابه احتیاجم یوقدر بلکه اول اسباب
ووسایط عامهٔ ناسه پرده وحجاب اولمقدن اوتریدر والا بن شول مرید مختارمکه (انما امره اذا اراد شیأ ان یقول له
کن فیکون) آیت کریمه سنك موجبنجه برشیئك وجودنی که مراد ایلیم کن دیو امر ایلدکده درحال مکون اولوب
وجوده کلور (مثنوی) تا طبیعی خویش بر دارو زند * تا منجم رو باستاره کند * تا منافق از حریصی بامداد * سوی
بازار اید از بیم کساد * بندکی نا کرده وناشسته روی * لقمهٔ دوزخ بکشته لقمه جوی * تا کم طبیعی اولان حکیم
کندیسنی داروبه اوره تا منجم یوزنی ستاره یه ایلیه تا منافق حریصلکندن صباح وقتنده کساد خوفندن
بازار طرفنه کله بنده لك ایلمش ویوزی یونمش لقمه جوی اولان تن پرور لقمهٔ دوزخ اولمشدر طبیعیه فلاسفه دن
برطایفه در که بو عالمده چار طبعی مؤثر حقیقی بیلورلر ودخی هرشیئك طبیعتنی وادویه واجزانك تأثیرایدیجی وبغیر اذن
الله شفا ودوا ویریجی زعم ایدرلر ومنجمك دخی بو بریوزنده اولان نحوست وسعادتی وصلح وجنکی ورخص
وقحطی وبعض آثاری اوضاع فلکیه وتأثیرات نجومیه دن بیلورلر وفاعل حقیقیدن غافل اولورلر وبیلمزلر که هرشیده
مؤثر حقیقی خدای تعالیدر وبر فعلی ایجاد واحداث ایلمکده آلات واسبابه محتاج دکلدر نته کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیورر لرحق تعالی موسی علیه السلام حضرتلرینه دخی امر ایدوب دیدی که یاموسی برشیئی ایجاد ایلمکده
بنم وسایط واسبابه احتیاجم یوقدر بلکه اول اسباب وآلات محجوب اولانلره حجاب اولمق ایچون ظهوره کلمشدر
تا کم طبیعی اولانلر کندیلرنی دارو وعلاجه اوره لر وتأثیری وشفایی اندن کوره لر ودخی منجم اولانلر هم یوزلرینی کواکب
ونجومه ایلیه لر وبو جهانده اولان تأثیراتی نجومك خاصیاتندن بیله لر وبنم هرشیده مؤثر حقیقی اولدیغمدن
غافل اوله لر ومنافق هم کسب معاشه حریص اولدیغندن صباح وقتنده حق تعالینك خالقیتنه ورازقیتنه ایمان
کتورمیوب اسبابنك کسادی قورقوسندن بازاره کله شول حالتده که حق تعالی یه بنده لك ایتمش والنی ویوزنی
یویوب آبدست المامش اوله بو حالت اوزره لقمه جوی اولان کسه جهنم لقمه سی اولمشدر منافق اول کسه یه دیرلر که
قلبی بی ایمان وصورتی مسلمان اوله پس بر کسه مسلمان شکلنده اولسه وباطنی حق تعالینك رزاقیتنه ایمان قیلمسه
(ومامن دابة فی الارض الا علی الله رزقها) آیت کریمه سنك موجبنجه بریوزنده اولان جمیع ذی روحك رزقنی
ویرن اول ایدیکنه مصدق اولمسه بلکه حق تعالی یه اعتمادندن کندی اسبابنه اعتمادی زیاده اولسه اول کسه
منافقلردن اولور باخصوص که نماز قیلمدین وآبدست المدین اول لقمه جوی اولمغه وکساد قورقوسندن کسب قیلمغه
مشغول اوله انك ترك فرایض وواجبات ایدوب نفسنك مقتضاسنه اشتغال قیلمسی وخداوندنك امرنی قویوب هواسنه
اویمسی هم منافق اولمسنه دلالت ایلر (مثنوی) آکل وما کول آمد جان عام * همچو آن برهٔ چرنده از حطام * لاجرم
عوامك جانی آکل وما کول کلدی مثلا اول حطام وکیاه دن اوتلایجی قوزی کبی یعنی عوامك جانی فی المثل شول
قوزی کبیدر که قوری اوتدن وکیاه ونباتدن اکل ایدوب تن پرور اولور وجسمنی بسلیوب غدالردن استدیکنی اکل قیلور
ولکن عاقبت بر کون مأکول اولور (مثنوی) میچرد آن بره وقصاب شاد * کو برای ما چرد برك مراد) مثلا اول
قوزی اوتلر حال بوکه قصاب شاد اولور بویله دیو که اول بره برك مرادی بزم ایچون اوتلر یعنی هربار که قوزی اوتلیوب
تن پرور اولدقجه قصاب اول قوزی برکی بزم ایچون اوتلار دیو شاد ومسرور اولور (مثنوی) کار دوزخ میکنی
درخوردنی * بهر او خود را تو فربه می کنی * اکل وشربده دوزخك کارنی ایلرسن کندیکی اول دوزخدن اوتری فربه
ایلرسن یعنی ای اکل وشربه حریص اولان کسه سن یمکلك وقتنده دوزخك ایشنی ایلرسن شول اعتبار ایله که اول دوزخ
غدایه نیجه طویمیوب (هل من مزید) نعره سنی اورورسه سندخی انك کبی غدایه طویمیوب انك کبی کار ایلرسن وخود
یمکلکده وایچمکلکده انکیچون کار ایلرسن اول دوزخدن اوتری کندیکی بسلرو سمز ایلرسن (یأکلون کما تأکل
الانعام والنار مثوی لهم) آیت کریمه سنك موجبنجه بهایم کبی یینلردن اولورسن پس جهنمی کندیکه مقام قیلورسن
شول کسه که یمکده وایچمکده اللهی ذکر قیلمیه ویمکدن وایچمکدن مرادی هم بدنی الله تعالینك طاعتنه قوت
بولمقدن اوتری اولمیه بلکه یمسی وایچمسی مجرد حظ نفسندن اوتری اوله اول کسه یمکده وایچمکده دوزخ ایچون
کار ایلر وکندوبی جهنم ایچون بسلر (مثنوی) کار خود کن روزی حکمت بچر * تا شود فربه دل با کروفر
کندی کارکی ایله علم وحکمت روزیسنی اوتله تا کم کروفر له اولان قلبك فربه اوله یعنی ای تن کارنه مشغول اولان کسه

کندی کارلریله علم وعملدن حاصل اولان غدای روحی اوتله تاکم کروفرله اولان کوکل قوی اوله وقدرت وطاقت
بوله (مثنوی) خوردن تن مانع این خوردنست) جان چو بازرکان وتن چون رهزنست) جسم وتنک یمسی بوحکمت
رزقنک یمسنه مانعدر مثلا جان بازرکان کبی وتن رهزن کبیدر یعنی جان حکمت رزقنی کسب ایدوب بازرکان کبی
اندن نیجه زاد ومتاع جمع ایلر وتن اکل وشربه میل ومحبت قیلمغله انک یولن اوروب جمع ایلدیکی اذواق وارزاقی غارت
ایدر (م ی) شمع تاجرانکهست افروخته * که بود رهزن چو هیزم سوخته (تاجرک شمعی اول زمان یانمش واویانمش
اولور که رهزن وحرامی اودون کبی یانمش اوله یعنی مادامکه تن رهزنک شهوات ومقتضاتی نارشوقله یانمیه جان
بازرکانک مشعلهٔ ایمانی وچراغ ایقانی منور اولمز دیمک اولور (م ی) که تو آن هوشی وباقی هوش پوش * خویشتن را
کم مکن یاوه مکوش * که سن فی الحقیقه اول هوشسن وباقی عضولرک وجزولرک هوش پوشدر پس کندیکی
ضایع ایله وباوه بیره سعی قیلمه یعنی سن همان اعضا وبدن دکلسن بلکه اول هوش واندیشهسن که بوجسم
وتنده مدبرسن پس کندیکی یورمه وبیهوده بیره سعی قیلمه که بدن ایچون مشغول اولوب عقلی ترک ایلمک کندویی
یوروب یاوه بیره سعی قیلمقدر (مثنوی) دانکه هر شهوت چو خمرست وچو بنک * پردهٔ هوشست وعاقل زوست دنک
بونی بیل که مثلا هر شهوت وآرزو خمر وبنک کبیدر عقل وهوشک پردهسیدر وعاقل اندن دنک وحیراندر
خمره انکیچون خمر دیدیلر که عقلی ستر ایلیوب انک تدبیر وتدارکنی اورتر پس هرنه کم عقلک تدبیر وتدارکنی اورتوب
حقیقتی کورمکدن مانع اولورسه اول دخی بر نوع خمر اولور پس هرنه قدر شهوت نفسانیه وار ایسه بویله بیل که بنک
وخمر کبیدر زیرا عقلی محیر وادراکی ساتر اولور واکا پرده اولوب تدبیر وتدارکندن منع قیلور وعاقل اندن واله
وحیران اولور پس شهوت بنک وخمره بکزهمش اولور (مثنوی) خمر تنها نیست سرمستیٔ هوش) هرچه شهوانیست
بند چشم وکوش) زیرا خمر تنها هوشک سرمستلکی دکلدر هرنه که شهوانیدر چشم وکوشی باغلر یعنی همان
خمر هوشی وکوشی سرمست ایدوب اورتمز بلکه هرنه کم شهوانیدر چشم وکوشی باغلر وحقیقت حالی کورمکدن
وایشتمکدن منع ایلر (مثنوی) آن بلیس از خمر خوردن دور بود * مست بود او از تکبر وز جحود * مثلا اول ابلیس خمر
ایچمکدن دور ایدی اول ابلیس تکبر اکدن وانکاردن مست ایدی یعنی اول ابلیس باده ایچمکدن بعید ایدی ولکن کبر
وانانیتدن وانکار ونخوتدن سرخوش ایدی اول اجلدن کندویی آدمدن خیرلو زعم ایلدی وحق تعالی یه (فبما
اغویتنی * دیو بالمواجهه سویلدی (مثنوی) مست آن باشد که او بیند که نیست * زر نماید انجه مس وآهنیست *
فی الحقیقه مست اول کمسه اولور که انی کورر که یوقدر مثلا اول نسنه که مس وآهندر اکا زر کورر یعنی
من حیث المعنی مست اولان اول کمسهدرکه یوق اولان نسنهیی وار کورر واول نسنه که مس وآهن کبی حقیردر
اکا زر کبی شریف کورینور الحاصل هر شیئک حقیقتی اوزره کماهی علیه مشاهده قیلمغه قادر اولهمز (مثنوی)
این سخن پایان ندارد موسیا * لب بجنبان تا برون روید کیا * بوسوزه پایان طوتمز ای موسی لبکی دیرت تا کم کیاه
ونبات بته یعنی حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای موسی بوسوزه پایان یوقدر همان لبکی دعا ایله
تحریک ایله تا کم مزارعدن نباتلر واکنلر بتوب ظهوره کله (مثنوی) همچنان کرد وهم اندر دم زمین * سبز کشت
از سنبل وحب سمین * حضرت موسی علیه السلام هم انجلین ایلدی اول دمده زمین سنبلدن وحب سمیندن سبز
اولدی یعنی حضرت موسی علیه السلام حق تعالی بیوردیغی کبی ایلدی همان اول دمده زمین سنبل
وسنبلهدن وایری دانهلردن سبز اولوب طولدی (م ی) اندر افتادند در لوت آن نفر * قحط دیده مرده از جوع البقر
پس اول نفر لوته وبوته دوشدیلر زیرا قحط کورمش وجوع البقردن اولمش ایدیلر جوع البقر صغرا چلغی
دیمکدر لکن برمرضک اسمیدرکه اکا مبتلا اولان کندی طویدیغنی بیلمز یعنی اول نفر قحط کورمشلر وصغر
اچلغندن اولمشلر ایدی چونکم اول نعمتک کثرتنی کوردیلر لوت وبوت ییمکه مشغول اولدیلر (مثنوی) چند روزی
سیر خوردند از عطا * آن دمی وآدمی وچارپا * اول عطادن نیجه کون طو یجه یدیلر اول دمه منسوب اولان
ودخی آدمی ودخی درت ایقلو حیوانات آن دمیدن مراد نفخهٔ حقه منسوب اولان مؤمنلردر وحضرت موسی علیه
السلامک نفس شریفندن ایمان قبول ایلین سبطیلردر وآدمیدن مراد مجرد انسان شکلنده اولان کمسهلردر وخلاصهٔ
کلام اول جمیع خلایق اکر حیوان واکر انسان واکر مؤمن واکر کافر واکر منافق هرنه ایسه برقاچ کون طو یجه
یدیلر (مثنوی) چون شکم پر کشت وبر نعمت زدند * وان ضرورت رفت وپس طاغی شدند * چونکم شکم
پر اولدی وبونلر کندیلرنی نعمته اوردیلر واول ضرورت کتدی پس طاغی اولدیلر پس باء عربیله زیاده معناسنه
اولمق دخی جائزدر یعنی چونکم بونلرک قارنی طولدی وکندیلرنی نعمته اوردیلر واول احتیاج وضرورت کتدی

زیاده

زیاده طاغی اولدیلر زیرا (ان الانسان لیطغی ان راه استغنی) آیت کریمهسنک موجبنجه هربار که انسان کندی نفسنی
مستغنی کورسه طاغی اولور ودخی (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) آیت کریمهسنک مقتضاسی اوزره
اکر حق تعالی بعض قولنه رزقی بسط ایلسه بر یوزنده باغی اولور (مثنوی) نفس فرعونست هین سیرش مکن *
تا نیارد یاد آن کفر کهن * بی تف آتش نکردد نفس خوب * تا نشد آهن چو اخکر هین مکوب * پس ای غافل نفس
اماره فرعون کبیدر آکاه اول آنی سیر وپر ایلمه تا اول اسکی کفرندن یاد کتورمیه زیرا آتشک حرارتیسز نفس خوب
اولمز مثلا آهن آتشدن اخکر کبی اولمیه زنهار آنی دوکمه یعنی بو نفس انسانی نعمت وراحت بولدقجه عتو وطغیانی
زیاده اولدیغی جهتدن فرعون کبیدر لازم کلدیکه آکاه اولوب آنی سیر ایلمیهسن تا کم باطننده مضمر اولان اسکی کفرنی
یاد قیلمیه وطاغی وعاصی اولمیه پس کرکدر که انک باشندن عصای زجر ومنعی اکسک قیلمیهسن اکر عصای زجری اکا
اورمزسک اژدر اولوب صکرهسنی هلاک قیلور (کما قیل (بیت) فرعون نفسک ان لم تلق حین عصی * له عصی الزجر
اضحی وهی ثعبان * الحاصل ریاضت ومجاعت آتشنک حرارتی اولمینجه نفس خوب ولطیف اولمز وبی آتش ریاضت
انک اصلاحنه سعی قیلان آنک اصلاحنه قادر اولمز کم مشهور مثلدرکه صوغوق دمور دوکمک مفید اولمز پس مادامکه
دمور آتش ایچره اخکر کبی محمر اولمیه آنی دوکمه (مثنوی) بی مجاعت نیست تن جنبش کنان * آهن سردیست
می کوبی بدان * تن مجاعتسز جنبش ایدیجی دکلدر اکر بی مجاعت حرکت ایلیهسن دیرسن که بر صوغوق دموردر
دوکرسن بیل یعنی مادامکه بدن طوق اوله حق یولنده حرکت ایدیجی اولمز اکر قارنی طوق ایکن حضور قلبله طاعت
وعبادته حرکت ایلیهسن دیرسن که بر صووق دمور دوکمک کبیدر بونی صحیح بیل (مثنوی) کر بکرید ور بنالد زار زار
او نخواهد شد مسلمان هوش دار * او چو فرعونست در قحط آمدن * پیش موسی سر نهد لابه کنان * فرضا اول نفس
ظالم ضرورت زماننده وبلا ومحن اوانده زار زار اکر آغلیه واکر ناله ایدوب فریاد ایلیه اول مسلمان اولمق استمز عقل
طوت اول نفس اماره فی المثل فرعون کبیدر قحط زماننده انجلین لابه ایدیجی اولدیغی حالده موسی علیه السلامک
قننده باش قور وبلا ومحنته مبتلا اولدیغی کبی حق تعالی یه واکا خلیفه اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامه
اطاعت وانقیاد قیلور (مثنوی) چونکه مستغنی شد او طاغی شود * خر چو بار انداخت اسکیزه زند * پس فراموشش
شود چون رفت پیش * کار او زان آه وزاریهای خویش * چونکم اول نفس مستغنی اولدی طاغی اولور نته کم (ان
الانسان لیطغی ان رآه استغنی) آیت کریمهسی بو معنایه شهادت قیلور مثلا خر چونکم یوکن آتسه دپه اورر اسکیزه
بو کلمکه دیرلر بونده دپه اورمق معناسی مراد اولور پس نفسه لایق اولان بلا ودشوارلقده اولمقدر زیرا نفس
دشوارلقدن قورتلسه طاغی اولور وخر ثقل باردن قورتلسه دپه لر اورر پس اول نفسه فراموش اولور چونکم اول
نفسک کاری کندینک اول آه وزاریلکی مرتبهسندن ایلر وکتدی یعنی چونکم اول نفسک آه وزاریلکاری
مرتبهسندن ایشی ایلرو کیده ونعمت وراحت ذوقنه کندویی مشتغل ایده اکا بلا زماننده اولان ناله وانین وکریه
وحنین اونودیلور واول حالتی ناسی اولور پس بو معنایی تفهیمدن اوتری بر قاچ بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر
(مثنوی) سالها مردی که در شهری بود * یکزمانکه چشم در خوابی رود * شهر دیکر بیند او پر نیک وبد * هیچ
در یادش نیاید شهر خود * مثلا نیجه ییللر بر مردکه بر شهرده اوله بر زمانکه انک کوزی بر خوابه کیده اول مرد رؤیاسنده
نیک وبد ایله پر بر آخر شهر کورر هیچ کندینک شهری انک یادنه کلمز نفس دخی بونک کبیدر نیجه ییللر بر مرتبهده
بلا ومحنتله بیدار اولسه وریاضت وفلاکتلر ایچره آه وزاریلکلر قیلسه همان دمکه بر ساعت راحت بولسه
واستراحت ایدوب نوم غفلته وارسه اول کی مرتبهده اولان کار وکردار ودشوار وبار هرنه ایسه انک خاطرندن کیدر
نته کم نومه وارن کمسه دخی نیجه ییللر ساکن اولدیغی وقرار قیلدیغی شهری براندن فراموش ایدر (مثنوی)
که من آنجا بودهام این شهر نو * نیست آن من در اینجاام کرو * که بن اول شهرده نیجه ییللر اولمشم یوروپ کزدیکم
یکی شهر بنم لایقم دکلدر بن بونده کروو عاریتم کیرو بونم کوزمدن زائل اولور وبنم وجودم کندی وطنمه اشتغال قیلور
دیمز وانی اولیه بیلمز (مثنوی) بل چنان داند که خود پیوسته او * هم درین شهرش بدست ابداع وخو * بلکه
انجلین بیلور که خود پیوسته ومتصل اول مرد هم بوشهرده ایلمشدر انک ابداع وخویی یعنی اول مرد نایم انجلین
بیلور که همان واقعهده کوردیکی شهر نوده ایجادی وخوبی واعتیادی اولمشدر وکویا همان آنده نشو ونما بولمشدر
انکیچون کندی شهرنی فراموش قیلمشدر چونکم برکمسه مجرد بران خوابه وارمغله نیجه ییللر کندینک ساکن
اولدیغی شهری اونتمق مقرر اوله (مثنوی) چه عجب کر روح موطنهای خویش * که بدستش مسکن ومیلاد پیش *
می نیارد یاد کین دنیا چو خواب * می فرو پوشد چو اختر را سحاب * عجب دکلدر اکر روح کندینک موطنلرنی که

اول موطنلر كندينك مسكني ومحل ولادتي اولمشدر يادكتورميه بويله ديوكه بودنيا خواب كبي اول وطنلري اورتر
اختري سحاب اورتديكي كبي يعني برمرد نيجه ييللر برشهرده طورسه وانده طوغوب انده نشو ونما بولسه برآن
خوابه وارمغله آني فراموش ايلديكي مقرر اولمجق عجب دكلدركه روح كنديسنك ازلدن مسكن ومولدي اولان
موطنلرني خاطرنه كتورميوب وياد قيلميه زيرا بودنيا نوم كبي اول وطنلري اورتر سحاب اخترلري اورتديكي كبي
چونكم بركسه عالم ارواحدن ايريلوب بوعالمه كلدكده وخواب غفلته مبتلا اولدقده اول ازلي اولان مقاملري
ومسيره لري خاطرندن كيدر وانك قلبي همان بوحلم نايم كبي اولان دنيانك صورخاليه سنه تعلق ومحبت ايدر هم
عجب اولمز (مثنوى) خاصه چندين شهرهارا كوفته * كردها از درك اوناروفته * اجتهادكرم ناكرده كه تا * دل شود
صاف وبيند ماجرا * خصوصا كه روح بونده كلنجه نيجه شهرلر دوكمشدر انك ادراكي يوزندن يولك توزلري هنوز
سوپرلمشدر بودنيايه كلدكده كرمتيله اجتهاد ايلمشدركه تا قلبي صافي اوله وماجرايي كوره يعني روح انساني اول
ازلده اولان موطنلرني ترك ايدوب اونتديغندن ماعدا اول عالمدن بوعالمه كلنجيه دك خاصة بوقدر مراتب ومنازل
معنوى وصوريي پاي روحانيتله دوكوب كچمش وكلوب بوعالم شهادتده صدر انسانيه ده ظهور ايتمشدر هنوز انك
وجه ادراكندن اول كلديكي يولك غبارلري سوپرلمش وانك درك شهودي زنكار ماسوادن پاك اولمشدر وبونشئه
انسانيه ده ايكن سالك راه حق اولوب برقوي اجتهاد دخي ايلمشدركه انك قلبي غبار تعلقات فانيه دن صاف اوله
وزنكار ماسوادن جلا بوله ومرتبه حقيقتدن جدا اولوب انسانيته كلنجيه دك نقدر احوال واقع اولديسه بالكليه
آني كوره وماجرايه نظر ايركوره (مثنوى) سر برون آرد دلش از بخش راز * اول وآخر ببيند چشم باز * اول روح
انساني راز بخشندن باشني طشره كتوره كوزي آچق اوله اول وآخري كوره بخش بونده سوراخ معناسنه يعني
اول روح بودنيايه كلدكده قوي اجتهادي ايلمدي تاكم قلبي غبار ماسوادن صاف اوله ومن اوله الى آخره واقع
ماجرايي مشاهده قيله وسوراخ رازدن باش طشره كتوره كوزي آچق اولديغي حالده افتتاح وجودي وانتهاي
وجودي كوره اولدن مراد كندي وجودنك ودخي جميع وجودك ابتداسيدر وآخردن مراد انك كندي وجودنك
ودخي جميع موجوداتك انتهاسي اولور برانسانك روحي مبدأ ومعادي بيلكه اولا بصر بصيرتدن غبار ماسوا
بالكليه زائل اولوب قلب كوزي حق نوريله كشاده ومنور اولمق لازمدر اندنصكره راز واسرار پنجره سندن انك قلبي عالم
غيبه باش چقروب نظر ايلمك واجب اولورتاكم حقيقت حالي كورمكه قادر اوله واولني وآخرني بيله وكلديكي مرتبه لري
وكيده جكي منزللري مشاهده قيله پس اول اطوار ومنازلك كه روح انساني اني سير قيلمشدر ابتداسندن انتهاسنه دك
بيان ايلمكه شروع ايدوب بيورورلر (اطوار ومنازل خلقت آدمي از ابتدا) بوسرخ شريف آدمينك بدنينك ابتدادن
خلقتنك منزللرينك وطورلرينك بيانندهدر (مثنوى) آمده اول باقليم جماد * وزجمادي درنباتي اوفتاد * روح
انساني اول جماد اقليمنه كلمشدر وجمادلكدن نباتلكه دوشدي انسانك روحينك مبدأ ازليدن ايريلوب طورا بعد طور
منازل روحانيه يي كچوب اقليم جماده كلنجيه دك بلكه نبات وحيوان مرتبه لرني كچوب مادرندن تولد قيلنجيه دك
نقدر مراحل ومنازل سير ايلديسه ابتداي مثنويده (كز نيستان تامرا ببريده اند) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر
آنده طلب اولنه چونكم روح مبدأ حقيقيدن ايريلوب بوقدر منازل ومراتبي سير ايلدكدنصكره بوعالم صورته
كلدكده اولا جماد اقليمنه كلمشدركه مراد اندن خاكدر واول خاكدن اسم ربك تجلي وتأثيري ايله نباتات بتوب اول روح
جماد مرتبه سندن نبات مرتبه سنه كلدي (مثنوى) سالها اندر نباتي عمر كرد * وزجمادي ياد ناورد از نبرد * نيجه
ييللر نباتلكده عمر ايلدي واول حالده جمادلكدن ياد كتورمدي جنك ونبردن يعني اول روح نيجه زمان نباتلك
مرتبه سنده ديرلدي ونشو ونما بولدي وجمادلك مرتبه سندن يادنه كتورمدي سبز وطبيعتسندنكه نباتك طبعي
جمادك طبعنك ضديدر مابينلرنده طبعا ضديت وجنك اولديغندن اوتري اول مرتبه يي يادنه كتورمدي وكنديسنك
نشو ونماسنه مقيد اولدي (مثنوى) وزنباتي چون بحيواني فتاد * نامدش حال نباتي هيچ ياد * ونباتلق مرتبه سنده
روح انساني چونكه حيوانلغه دوشدي پس نباتلق حالي هيچ انك يادنه كلمدي يعني نباتلق مرتبه سندن چونكم
حيوانات آني اكل ايتمكله حيوانلق مرتبه سنه كلدي ولحم وپوست حاصل قيلوب ذي روح اولدي حتى اشرف
حيوانات انساندر انسانيت مرتبه سنه كلوب حيوان ناطق اوله اول مرتبه ده نباتلق حالي هيچ انك خاطرنه كلمز
زيرا هر برمرتبه يه كه كله اول مرتبه نك حكميله مقيد اولوردي واول واصل اولديغي مرتبه نك حكمي مرور
ايلديكي مرتبه لرك احوالني كورمكدن آني منع قيلور (مثنوى) جز همان ميلي كه دارد سوي آن * خاصه
در وقت بهار وضيمران * همچو ميل كودكان بامادران * سر ميل خود نداند درلبان * همان برميلدن غيري كه

اول نبات جانبنه طوتار خصوصا بهار وضيمران وقتنده يعني چونكم روح انساني نباتلق مرتبه سندن تقدير الهي
ومدد رباني ايله حيوانلق مرتبه سنه كلدي وانسانلق مرتبه سني بولدي نباتلق مرتبه سنك حالي انك طبعنده
قالمدي الا شول برميل قالديكه اول نبات جانبنه انك طبعي وخاطري اول ميلي طوتر على الخصوص بهار وقتنده
وسنبل وضيمر انك ظهوري زماننده طبيعت اول نبات جانبنه وخضروات سيرنه ميل كلي ايله ميل ايلر مثلا اطفال
وكودكانك مادرلرينه ميل ومحبتي كبي كنديلرينك پستان ولبانه اولان ميل ومحبتلرينك سرني بيلمز لبان بونده
كسر لام ايله درخاصة عورت سودنه ديرلر ورضاع معناسنه دخي كلور يعني انسانك روح حيوانيه سنك نباتات
وخضرواته ميل قيلمسي اطفالك مادرلرينه اولان ميلي كبيدر ولكن اطفال كنديلرك مادرلرينك سودنه
اولان ميلنك سرني وحقيقتني بيلمزلر انك سري اولدركه رحم مادرده اولان جنين ايچون حق تعالي مادرك درونده
برقاني اكا غدا ايدرمادامكه جنين بطن مادرده ساكن اولدقجه اول قاني غدا ايدينور انادن طوغوب بودنيايه كله
اول رحم مادرده غدا ايدنديكي قان الله اذنيله ممه جانبنه كلوب همان دمكه ممه يه داخل اوله تبديل اولوب سود
اولور نته كم بونك تحقيقي جلد ثانينك ابتدا بيتلرنده مرور ايلمشدر پس طفل آناسنك سودينه ميل ايلر لكن انك سرني
وحقيقتني بيلمزكه اوسود اكا قبل التولد رحم مادرده ايكن قان شكلنده غدا اولمشدي انك شير مادره ميل
ايلديكنك سري بودر (مثنوى) همچو ميل مفرط هرنومريد * سوى آن پير جوان بخت مجيد * مثلا هرنومريدك
ميل مفرطي كبي اول جوان بخت مجيد اولان پيرك جانبنه يعني كودكارك مادرلرينه اولان ميل ومحبتي هرنومريدك
جوان بخت وشريف وعالي اولان شيخك جانبنه اولان افراط ميلي كبيدر نته كم طفل مادرينك سودندن حظ الور
وغدا الوب لذت بولور كذلك مريد نودخي مريسنك علم پرسودندن حظ الوب غداي روحاني حاصل قيلور (م ى)
جزو عقل اين از آن عقل كلست * جنبش اين سايه زان شاخ كلست * سايه اش فاني شود آخر درو) پس بداند سر ميل
وجست وجو * زيرا بومريدك عقل جزويسي اول عقل كلدندر بوسايه نك جنبشي اول كل شاخندندر اول كل
شاخنك سايه سي آخر الامر انده فاني اولور پس اول زمان سايه كنديسنك شاخ جانبنه اولان ميلنك وجست
وجوينك سرني بيلور عقل جزويدن مراد مريدك عقليدر وعقل كلدن مراد پير كاملك عقليدر ومريدك عقل جزويسي
تابع اولديغي جهتدن في المثل سايه كبيدر وشيخ كاملك عقلي متبوع اولديغي حيثيتدن بركل آغاجي كبيدر نته كم شمس
مرتبه اعتداله كلسه سايه انك وجودنده محو اولور كذلك پير كاملك عقلي مرتبه اعتداله كلوب مريدك وجودنه
نوربخش اولدقده انك سايه كبي اولان عقلي انك وجودنده محو وفاني اولور اندنصكره بيلوركه كندي وجودنده اولان
ميلك وجست وجوينك سر وحقيقتي نه ايمش خلاصه كلام وتوضيح مرام بويله ديمك اولوركه هرشول مريدك پير مجيد
جانبنه افراط ميلي ومحبتي انكيچون اولوركه بومريدك جزو عقلي اول كلدن مستفاد اولمش ونشو ونما بولمشدر بونومريدك
سايه كبي اولان عقلنك جنبش وحركتي اول كل آغاجي اولان عقل كاملك جنبش وحركتندندر زيرا مادامكه برشخص
حركت ايلمسه انك ظلي دخي حركت ايلمز البته هرحالده سايه شخصه تابعدر پس عقل جزوي دخي عقل كامل وكلي يه
حركات وسكناتده تابعدر عاقبة الامر اول شاخ كل كبي اولان عقل كلك سايه سي انك وجودنده فاني اولور وبرمرتبه يه
ايرركه مريدك عقل جزويسي شيخنك عقل كليسنك حكمنده محو وجود قيلور اندنصكره حقيقتله كنديسنك ميلي
طالبنك سرني بيلوركه البته هرجزوك كندي كلنه مائل اولديغي واصلني طلب قيلديغي اول حينده مشاهده قيلور
(م ى) سايه شاخ درخت اي نيك بخت * كي بجنبد كرنجنبد اين درخت * زيرا شاخ درختك سايه سي اي نيك بخت
نجن حركت ايلرا كردرخت حركت ايلميه يعني چونكم درخت وشاخ حركت قيلمدقجه سايه دخي حركت ايلمديكي
مقرر ومحقق اولمجق معلوم اولوركه شاخ كل كبي اولان كامل طريق الهيده حركت قيلمدقجه اكا تابع اولان مريدك سايه
كبي اولان عقلي دخي حركت قيلمغه قادر اولمز هرخصوصده نومريدك عقلي شيخ كاملك عقلنه سايه كبي تابع ومحتاج
كركدرتاكم كماله ايره واول دخي كايت مرتبه سني بوله پس مناسبتله بومعارفي ادا ايلدكدنصكره ينه انسانك مراتب
ومنازلنك بيانينه شروع ايدوب بيورورلر (م ى) باز از حيوان سوى انسانيش * ميكشيد آن خالق كه دانيش) همچنين
اقليم تا اقليم رفت * تاشد اكنون عاقل ودانا وزفت) كيرو اول روح انساني طور حيواندن انسانلق جانبنه چكدي
اول خالق بيچونكه اني سن بيلورسن الحاصل بو تجليلي اقليمدن كندي حتي شمدي كلوب عاقل وعالم وبيوك اولدي
يعني تكرار حكيم مطلق حيوانيت مرتبه سندن انسانك روحني انسانيت جانبنه جذب ايلدي او برخالق كه سن اني
بيلورسن چونكم انسان مرتبه سنه كلدي برمرتبه دن برمرتبه يه انتقال قيلدي مثلا طفوليت
مرتبه سندن بلوغه يتدي اندنصكره شباب مرتبه سنه اندنصكره كهولت مرتبه سنه اندنصكره شيخوخت

مرتبه‌سنه ایرشدی حتی عاقل اولدی وعالم اولدی وشیخ کبیر اولدی وانسان عاقل ودانا اولنجیه دک نیجه اقلیمدن نقل
قیلور ونیجه مرتبه ونیجه منزللردن کچوب حتی عاقل ودانا اولور (مثنوی) عقلهای اولینش یاد نیست) هم ازین
عقلش تحول کردنیست) تا رهد زین عقل پر حرص وطلب) صد هزاران عقل بیند بوالعجب) پس اکا اولکی عقللرنی
یاد ایلمك یوقدر بو عقلدن هم اکا تحول ایلمکلك واردر تا بو حرص وطلب ایله پر ومملو اولان عقلدن قورتلور اندنصکره
صد هزاران بوالعجب عقل کورر یعنی چونکم انسان طورا بعد طور نیجه اقلیمی کچوب عاقل ودانا اولمق مرتبه‌سنه
کلمه‌اکا اولکی عقللرنی تذکر ایلمك دکمه حالده واقع اولمز زیرا عقل معاشك لوازم مقتضاسنه برمرتبه اشتغال
ایلرکه اوایل حالده اولان عقللرنی وادراکارنی اونودر چونکم انسان طورا بعد طور سیردن وتحولدن خالی دکلدر
هم بو عقل معاشدن عاقبت اکا نقل وتحول ایلمکلك مقرردر حتی بو پر حرص اولان وپر طلب اولان عقل معاشدن
قورتلور اندنصکره نیجه یوز بیك عجایب وغرایب صاحبی عقللر مشاهده ایلرکه مراتب عقوله نهایت یوقدر
عقل معاشدن کچدکدنصکره اول مظهر العجایب اولان عقولی مشاهده ایلر (مثنوی) کرچه خفته کشت
وشد ناسی زپیش* کی کذارندش دران نسیان خویش* باز ازان خوابش بیداری کشند* که کند برحال برای عالم
ریشخند* اکرچه روح آدمی بونده کملك ایله خفته اولدی ومقدم اولان مرتبه‌لرنی وعقللرنی اونودیجی اولدی لیکن
انی کندی غفلت ونسیانده بحق قورلر البته کبر وآنی او خواب غفلتدن بیدارلغه چکرلرکه خلق عالمك ریشی
اوزره ریشخند ایلر خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور کهاکرچه انسانك روحی مرتبهٔ انسانیتده کملکله خواب
غفلتله خفته اولوب مقدم اولان مراتب احوالنی اونتدی ایسه آنی اول کندینك نسیانده بحق قورلرتمه‌کم اولکی
مرتبه‌لرنده قومیوب نیجه مرتبه‌لره کتوررلر پس کبر واول خواب غفلت ونوم بشریتدن هم یقظهٔ معنوی
وانتباه حقیقی جانبنه چکرلر ونوم بشریتی اندن ازاله ایدرلر برمرتبه بیدار اولورکه عالمك صقالنه کولیجی اولور صقاله
کولیجی اولمق وجه عالمده ظهور ایلین احوالی تمسخر قیلمقدن واستهزا ایلمکدن عبارت اولور وعالمك ریشنه نه کونه تمسخر
ایلدیکی بو بیتلردن معلوم اولور (مثنوی) که چه غم بود آنچه می خوردم بخواب* چون فراموشم شد احوال صواب
چون ندانستم که آن غم واعتلال* فعل خوابست وفریبست وخیال* عالمك ریشنه بوکونه ریشخند ایلرکه نه غم
وغصه ایدی اول نسنه که انی خواب ورؤیاده ییدم نیچون احوال صواب بکا فراموش اولدی نیچون بیلمدم اول غم
واعتلال فعل خوابدر وفریب وخیالدر یعنی (الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا) حدیث شریفنك موجبنجه شول
دمکه انسان اوله اکا کمال انتباه حاصل اولور وبو دنیاده کوردیکی احوال اکا خیالات منامیه کبی کلور اول دمده
بویله دیرکه عجبا نه غم وغصه ایدی اول نسنه که دنیاده خواب غفلتده ایکن بن آنی ییدم وبکا احوال صواب وروز
حساب نه عجب فراموش اولدی بن بو یوم حقیقتی نه عجب ناسی اولمشم وخواب وخیال کبی اولان دنیا کارنه اشتغال
قیلمشم نیچون دنیاده ایکن بیلمدمکه اول چکدیکم غم وکوردیکم مرض واعتلال نومك فعلیدر وخدعه وخیالدر
(مثنوی) همچنان دنیا که حلم نایمست* خفته پندارد که این خود دایمست* انجلین که دنیا حلم نایمدر لکن نایم
وخفته ظن ایلرکه بو خود دائمدر حلم حانك ضمه سیله نایمك کوردیکی خیالاته دیرلر یعنی نایم بیدار اولدقده منامنده
کوردیکی خیال نیجه ایسه دنیا هم نایمك کوردیکی خیال کبیدر نته‌کم جابر بن عبد الله رضی الله عنه حضرتلری
بو حدیث شریفی روایت ایدرلر (قال کنت عند النبی صلی الله علیه وسلم اذ جاءه رجل ابیض الوجه وعلیه ثیاب بیض
فقال السلام علیك یا رسول الله قال علیه السلام وعلیك السلام ورحمة الله فقال ما الدنیا قال علیه السلام الدنیا
کحلم النائم فقال فکیف یکون الرجل فیها قال علیه السلام متشمر کطالب القافلة وقال فکم القرار فیها قال علیه السلام
کقدر تخلف المتخلف عن القافلة فقال فکم ما بین الدنیا والاخرة قال علیه السلام غمضة عین فذهب الرجل فقال
علیه السلام هذا جبرائیل اتاکم لیزهدکم عن الدنیا ویرغبکم فی الاخرة) اکرچه دنیا بویله حلم نایم کبیدر لکن بو دنیاده
خفته وغافل اولان کسه آنی دائم صانور (مثنوی) تا برآید ناکهان صبح اجل) وارهد از ظلمت ظن ودغل) خنده‌اش
کیرد ازان غمهای خویش) چون ببیند مستقر وجای خویش) تا برکون ناکهان اجل صبحی ظاهر اولور اول غافل
ظن ودغل ظلمتندن قورتلور کندینك اول غم وغصه‌لرندن آنی خنده طوتار یعنی دنیاده بیهوده بیره غم وغصه
چکدیکنه کولر چونکم کندینك قرارکاهی ویرنی کوره یعنی بو عالمدن رحلت ایدوب مقر حقیقی ومقام اصلیسنه
واصل اولدقده وروز آخرت ظهوره کلدکده واکا یقظهٔ تام حاصل اولدقده کندینك دنیاده بعض کار ایچون غم وغصه
ییدیکنه پشیمان اولور وخنده قیلور (مثنوی) هرچه تو در خواب بینی نیك وبد* روز محشر یك بیك پیدا شود* حاصل
کلام هر نه شی که نیك وبددن خواب دنیاده سن کوررسن محشر کونی بر بر پیدا اولور یعنی دنیاده کوردیکك صور خیالیه

اکر ایو اولسون واکر کتو اولسون روز محشرده انك جزاسی ظاهر اولور (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل
مثقال ذرة شرا یره) آیت کریمه‌سی بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) آنچه کردی اندرین خواب جهان* کرددت هنکام
بیداری عیان* اول نسنه بیکه بو جهان اویقوسنده ایلدك بیدارلك وقتنده سکا عیان اولور یعنی عالم دنیاده هر نه
کار وعمل ایلدکسه یوم آخرتده انتباه حقیقی حاصل اولدقده ایشلدیکك کارلك جمله‌سی سکا عیان اولور انلرك حقیقتنی
اول حینده مشاهده قیلورسن (مثنوی) تا نپنداری که این بد کردنیست) اندرین خواب وترا تعبیر نیست) بلکه
ان خنده بود کریه وزفیر) روز تعبیر ای ستمکر بر اسیر) تا ظن ایلمیه‌سنکه بو بد وقبیح اولان فعلی بو خواب دنیا ایچره
ایلمکلك واردر وسکا تعبیر یوقدر یعنی هر نه قباحتی که سن بو خواب دنیاده ایشلرسن روز آخرتده سنك ایچون اول فعلك
نیك وبد هر نه ایسه تعبیری واردر سن ظن ایلمه که انك تعبیری اولمیه بو دنیاده اول خنده کریه وزفیر اولور تعبیر کونی
ای اسیر وفقیر اوزره ستم ایدیجی کمسه یعنی بو دنیانك اکثر احوالی روز آخرتده عکسنه تعبیر اولنور مثلا بو دنیاده
برکسه خندان اولسه روز قیامتده کریه وناله ایلمکله تعبیر قیلنور وبو دنیاده چوق غم چکن مؤمن آخرتده شاد
اولمسنه اشارت اولور (م ی) کریه ودرد وغم وزاری خود* شادمانی دان به بیداری خود) ای دریده پوستین یوسفان
کرك برخیزی ازان خواب کران* کشته کرکان یك یك خوهای تو* میدرانند از غضب اعضای تو) بو دنیاده اولان
کریه ودرد وغم وزار ایلدیکی بیدارلغك وقتنده شادمانلق بیل یعنی اولوب بیدار اولدقدنصکره بو دنیاده چکدیکك
آلام وشدایدی شادیلکه وسرور وصفایه مبدل اولورلر اکر ظلم وستمدن فراغت ایدمزسك هر قنقی صفت قبیحه سکا
غالب ایسه اول صورت اوزره حشر اولمق سکا محقق اولور پس ای یوسفلرك پوستینی پرتمش اول کران وثقیل خوابدن کرك
قالقرسن زیرا سنك خویلرك بربر قورتلر اولمشدر وخشم وغضبدن سنك اعضاکی پرترلر یعنی حق تعالینك مقبول
ومحبوب اولان بنده‌لرینك پوستینی پرتن وعرض وناموسلرنی ییقن ظالم اول جانب بشریتدن بیدار اولدیغك وقتده
قورت صورتنده قالقرسن بو دنیاده سنك خویلرك هر بری قورتلر اولمشدر ونیجه کمسه‌لره اذا وجفا قیلمشدر آخر الامر
روز حشرده اول خویلرك قورتلر صورتنه تمثل ایلیوب سنك عضولرکی پرتارلر (مثنوی) خون بخسپد بعد
مرکت در قصاص* تو مکو که مردم ویابم خلاص* این قصاص نقد حیلت ساز نیست* پیش زخم آن
قصاص این باز یست* قصاصده اولدکدنصکره خون اویومز سن دیمه که اولورم وعذابدن وقصاص اخرویدن
خلاص بولورم بو دنیاده نقد اولان قصاص حیلت سازلقدر اول قصاص اخرو ینك زخمی قتنده بو نقد اولان قصاص
باز یدر یعنی ای قاتل وخونی اولان ظالم اکرسن بغیر حق برکسه‌یی قتل ایلیه‌سن سنی دخی انکچون قصاص ایلمکده
اولدرسه‌لر سنك قصاصده مقتول اولدیغکدنصکره بنه اول مظلومك قانی اویومز ومجرد دنیاده سکا قصاص اولمغله انك
خونی سنك کردنکدن ساقط اولمزسن دیمه که بن بو دنیاده قصاص اولندقده اولورم وروز جزاده قصاص اخرویدن خلاص
اولورم بلکه بو دنیاده سنی اولدرسه‌لر وقصاص ایلسه‌لر آخرتده هم اول مظلوم سندن قانی دعوا ایلدکده ینه سکا قصاص
اخروی اولمق مقرردر اکرسن دیرسنکه یا بو دنیاده نقد اولان قصاص اول مقتولك خوننه معادل اولمیجق نیچوندر
بو قصاص نقد انتظام عالمدن اوتری حیله دوز یجیلکدرکه (ولکم فی القصاص حیاة) موجبنجه هر قاتله قصاص اولنمغله
سائر کمسه‌لر اندن عبرت پذیر اولوب قتلدن اجتناب ایدرلر پس خلقك حیاتنه اول قصاص سبب اولور وعالم انتظام
بولور پس بو دنیاده اولان قصاص نفی قتلدن اوتری حیله سازلق اولور وقاتلدن اکر مقتول اولان مظلوم قانی دعوا ایلرسه
آخرتده بر قصاص اولور که بو دنیاده اولان قصاص اکا نسبت لعب وبازی اولور (م ی) زین لعب خوانده‌ست دنیا را خدا
کین جزا لعبست پیش آن جزا* کاین جزا تسکین جنك وفتنه ایست* آن چو اخصا است واین چون ختنه ایست
سورهٔ حدیدده اولان آیت کریمه‌یه اشارتدر (اعلموا انما الحیوة الدنیا) بیلیکز ای طالبان دنیا تحقیق بو دنیانك عیش
ونوش وحیاتی (لعب) بازیچه‌در (ولهو) ورنج بیهوده‌درکه صاحبنی مقصود بالذاتدن الها ایدر (وزینة) ودخی زینتدر
ملابس حسنه ومطاعم نفیسه ومراکب بهیه ومنازل رفیعه کبی (وتفاخر بینکم) ومفاخرتدر مابینکزده نسبله وجاه
ومنصبله (وتکاثر فی الاموال والاولاد* ودخی اموال واولادده تکاثردر وسورهٔ عنکبوتك آخرنده بیوردیلر که (وما هذه
الحیواة الدنیا الا لعب ولهو وان الدار الاخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون) معنی انکچون لعب دیدی حق تعالی
بو دنیانك کارینه که بو دنیانك هر حالی یعنی اکر نعمتی واکر نقمتی واکر ریاستی واکر سیاستی اول دنیانك بلا وصفاسی قتنده
لعب ولهو کبیدر نته‌کم بو حدیث ابو هریره رضی الله عنهدن مرویدر (ان نارکم هذه جزء من سبعین جزأ من نار جهنم
معنای بیتین شریفین اولدرکه خدای تعالی بو اجلدن دنیایه لعب اوقومشدر زیرا بو جزا اول جزانك قتنده لعبدر
بو جزا جنك وفتنه‌نك تسکینیدر واول جزا اخصا کبیدر وبو جزا سنت ایتمك کبیدر ختنه برکسه‌یی سنت ایتمکدر یعنی

الت جماعك باشنده اولان لحم زائدی قطع ایلمکدر واخصا برادمك خایه لرنی کسوب بودامقدر پس بودنیانك عذابی
فی المثل برکسه یی سنت ایتمك کبی اولور ودخی خصمانك جنکنی وفتنه سنی دفع وتسکین ایلمکدن اوتری اولور اما آخرتك
جزاسی برکسه یی اینه مك وخصیتینی اخراج ایلمك کبی اولور پس بوجزا ایله اول جزانك ماییننده اولان فرق مثلا
برکسه یی اویو نجقده اوغلنجقلر قصاص رنکنده لعبله قصاص ایلملری کبیدرکه قصاص حقیقی دکل اما آخرتك قصاصی
قصاص حقیقیدر ولهذا حق تعالی (وماهذه الحیوة الدنیا الالعب ولهو) بیورمشدر پس بوظالملر وخونخوار اولان
ستمکارلر جهنم زبانیلرندن اوتری کندیلرین بسلرلر واکل حرام ایدوب معاصی اشلمکله کندیلرینی خلق دوزخ ایچون
فربه ایلرلر (در بیان انکه خلق دوزخ کرسنکانند ونالانند باحق تعالی که روزیهای مارا فربه کردان وزود بما برسان که مارا
صبر نماند) بوسرخ شریف انك بیاننده درکه دوزخك خلقی یعنی زبانیلر وکلاب دوزخ واننده اولان حیات وعقارب
کرسنه لردر وحق تعالی یه ناله ایدیجیلردر بویله دیوکه الهی بزم روزی وغدالریمزی سمز ایله ونیز بزه ایرشدر زیرا بزم
صبرمز قالمدی (مثنوی) این سخن پایان ندارد موسیا) هین رها کن آن خرانرا درکیا* بوذکر اولنان سوزنهایت طوتمز
ای موسی آکاه اول بوحیوان طبیعتلری وخرسیرتلری مرعی وکیاهده ترك ایله یعنی فرعون وفرعونیلر که فی المثل
خرلردر قوبودنیا مرعاسنده اوتلسونلر وتمتع ایلسونلر (مثنوی) تاهمه زان خوش علف فربه شوند) هین که کرکانند مارا
خشم مند) تاجمله سی اول خوش علفدن فربه اوله لر آکاه اولکه بزم دوزخده خشملو قوردلریمز واردر یعنی قوردلر
شکلنده غلاظ وشداد شول عذاب ملکلری واردرکه انلرنه امر اولندیلرسه ایشلرلر واول خرلر ایچون دیش بیلرلر (م ی)
نالهٔ کرکان خود راموقنیم * این خرانرا طعمهٔ ایشان کنیم) کندی قوردلریمزك ناله وفریادنه موقنز بوخرلری بز انلره
طعمه ایلرز یعنی اکر بزم دوزخده اولان قوردلریمزك آواز وناله سنی بوخلق عالم استماع ایلمزلر وموقن اولمزلر ایسه بز انلرك
ناله سنی بی شك استماع ایله رز وابقان قیلورز وبوخرلری عاقبة الامر آنلره غدا ایلرز (مثنوی) این خرانرا کیمیای
خوش دمی * ازلب توخواست کردن آدمی * توبسی کردی بدعوت لطف وجود * آن خرانرا طالع وروزی نبود *
ای موسی سنك لبكدن برخوش نفس کیمیاسی بوخرلری آدمی ایلمك استدی لکن بونلر آدم اولمدیلرسن بونلری حقه
دعوت ایتمکله چوق لطف وجود ایلدك لکن اول خرلرك طالعی ونصیبی اولمدی خلاصهٔ کلام سنك لب شریفکدن
ودهان لطیفکدن صدور ایلین کیمیا کبی برخوش دم بوحمارلری آدم ایلمك استدی وسن بونلری انسان مرتبه سنه
کورمکه وایمان وعرفان دولتنه یتورمکه دعوت ایتمکله بونلره چوق لطف واحسان ایلدك ولکن بوخرلرك طالعی
اولمدی واول دولت بونلره میسر کلمدی (مثنوی) پس فروپوشان لحاف نعمتی * تابردشان زود خواب غفلتی *
تاچو بجهند ازچنین خواب این رده * شمع مرده باشد وساقی شده * پس ای موسی انلره نعمته منسوب اولان لحافی
اورت تاکم انلری فوری برخواب غفلت ایلته تاکم بوجماعت بونك کبی خوابدن صحرا به لر شمع سونمش وساقی کتمش
اوله رده خطك سطرنه ودخی صفنه دیرلر بونده جماعت معناسی ویریلور یعنی بوتن پرور اولان قومك اوزرینه نعمت
لحافنی اورت وحلاوت ولذتی بونلر اوزره بسط ایت تاکم بونلری علی الفور خواب غفلت اخذ ایلیه وبونلر نیجه مدت
اول لحاف نعمتك التنده یاتوب نوم غفلته مستغرق اوله لر وحقیقت حالی کورمکدن غافل اوله لر حتی بونك کبی
خواب غفلتدن بوجماعت چونکم قالقه لر واولوم بونلرك کوزلرنی اچوب بیدار اوله لر اول زمانده استعدادلری شمعی
مرده وساقی اولان پیغمبری ومرشدی کتمش کوره یاخود شمعدن مراد نور وسرور قلب وساقیدن مراد
فیض الهی اوله بوتقدیر اوزره معنی شول دمکه اوله لر وخواب غفلت کیدوب بیدار اوله لر کوره لر که قلبلرینك شمعی
سونمش وروحلرینه ساقی اولان فیض الهی کتمش وبونلردن ذوقنی ونشئه سنی قطع ایتمش پس ظلمت قبرده وظلمات
قیامتده قاله لر وروحلرینه برقوت ولذت ویریجی اولمیوب عذاب الیمه مبتلا اوله لر (مثنوی) داشت طغیانشان ترا
درحیرتی * پس بنوشند ازجزاهم حسرتی * تاکه عدل ما قدم بیرون نهد (درجزاه رزشت رادرخوردهد) انلرك طغیان
وعصیانی سنی حیرتده طوتدی پس بونلر جزادن هم برعظیم حسرت ایچرلر بومعناده قابلدرکه دینه پس بونلر جزاهم دن
برعظیم حسرت ایچه لر یعنی جزاهم قولیله اشارت اولنان اهل جنتك نعمتلرندن بونلر حسرت ییه لر حق تعالی
حضرتلری سورهٔ انسانده اهل بیت حقنده (وجزاهم بماصبروا جنة وحریرا) آیت کریمه سنده بیوردی بونده مراد جمله
اهل جنته ویریلان جزا اولوب پس بوقوم ضلالت قرین جزاهم قولیله اشارت اولنان جنت وحریری کوروب اندن
زیاده حسرت نوش ایده لر دیمك اولور حتی بزم عدلمز قدمی طشره قویه یعنی سرعدلمز ظهوره کله جزاده هرزشته لایق
اولانی ویره یعنی مقتضای عدل اولدرکه هرکسه لایقنی ویره وهرحقی مستحقنه ایرکوره چونکم مؤمنلره لایق اولان
دین وطاعته صبر ایلدکلری سببیله نعمت وجنتدر انلره آنی ویره وعاصی وطاغی اولنلره عصیان وطغیانلری سببیله

لایق اولان حسرت ونقمتدر انلره دخی آنی ویروهر بری یوم حسرتده (یا حسرتا علی ما فرطت فی جنب الله) دیو
حسرتنی کندی یه دعوت قیلور (مثنوی) کان شهی که می ندید ندیش فاش * بود با ایشان نهان اندرمعاش) زیرا اول
برشاهی که انلر آنی فاش کورمدیلر حال بوکه حیات معاشده اول شاه آنلره نهانده بیله ایدی شاهدن مراد بونده خدای
تعالیدر (وهومعکم اینما کنتم) آیت کریمه سنك موجبنجه الله تبارك وتعالی هرمکانده وهرحالده انسانله بیله در پس
انسان یوم قیامت اولدقده وحقیقت ظهوره کلدکده کندیلره اقرب من حبل الورید اولان شاهی شول کسه لرکه
دنیاده ظاهر واشکار امشاهده قیلمدیلر که اول منزه اولان پادشاه انلرله حیاتده ومعاشده (من حیث الباطن بیله
ایدی که هرنه یسه لر انك ارادت وقدرتیله برلردی ونه ایچسه لر انك ارادت وقدرتیله ایچرلر وانك اذنیله زیان اولورلردی
والحاصل هرکارده وهرحالده انسان حقدن ایرود کلدر چونکم آنی بودنیاده مشاهده قیلمیه لر وانکله آشنا اولمیه لر
آخرتده کندیلرله بیله اولان پادشاه بونلره عیان اولدقده حسرت وندامتلریله لر وای حیف ودریغ بزه دیه لر (مثنوی)
چون خرد با تست مشرف برتنت * کرچه زو قاصر بود این دیدنت * نیست قاصر دیدن او ای فلان * ازسکون
وجنبشت درامتحان * چونکم خرد سنکله بیله در سنك تنك اوزره مرتبهٔ اعلادن نظر ایدیجیدر اکرچه آنی سنك
ادراك ایلمکدن وکورمکلکك وادراك ایلمکلکك قاصردر اما اول عقلك کورمکلکی ای کسه قاصر دکلدر سنك
سکونکدن وحرکتکدن امتحان وقتنده بو بیتلر مثللر مقدم اولان بیتك معناسنی توضیحدن اوتری یعنی شاه
حقیقت هرحالده انسانله بیله در وانسانك جمیع احوالنه بصیر وعلیمدر اما اکثر انسان اندن غافلدر نته کم کندی عقلنك
کندویه کمال قربی وار ایکن اندن غافل اولور مثلا عقل چونکم سنکله هرحالده بیله در وسنك تنك اوزره قریب
ومطلعدر اکرچه سنك بوکورمکلکك اول عقلك مشاهده سندن غافل وقاصردر لیکن اول عقل سنی کورمکلکدن
ای فلان کسه اصلا قاصر دکلدر سنك حرکاتکدن وسکناتکدن سنی امتحان ایلمك وقتنده وتجربه قیلمق زماننده اول
غافل دکلدر (م ی) چه عجب کر خالق آن عقل نیز) با تو باشد چون نه ٔ تو مستجیز * پس نه عجب یعنی دکلدر اکر اول عقلك
خالقی اولان پادشاه دخی هرحالده سنکله بیله اوله سن نیچون مستجیز دکلسن مستجیز جائز قیلیجی دیمکدر یعنی چونکم
عقلك هرحالده سنکله اولدیغنی جائز کوره سن خالق عقلك هرحالده سنکله بیله اولدیغنی نیچون جائز کورمیه سن
باخصوصکه (وهومعکم اینما کنتم) آیت کریمه سنده بیوردی (ولقد خلقنا الانسان ونعلم ماتوسوس به نفسه ونحن
اقرب الیه من حبل الورید) آیت کریمه سنده وکتاب مبیننده بزه خبرویردی ودخی (واعلموا ان الله یحول بین المرء
وقلبه) دیو عقلدن وفکردن انسانه اقرب اولدیغنه بو آیت کریمه ایله اخبار ایلدی (مثنوی) ازخرد غافل شود بربدتند *
بعد ازان عقلش ملامت می کند * توشدی غافل زعقلت عقل نی * کز حضورستش ملامت کردنی) مثلا برکسه خرددن
غافل اولور قباحت اوزره طولنور اندنصکره عقل آنی ملامت ایلر حال بوکه سن عقلدن غافل اولدك اما عقل سندن
غافل دکلدر کسه اول عقلك حضورندندر ملامت ایتمکلکی یعنی اول کسه که عقلندن غافل اولور ونفسنك
مقتضاسی اوزره برکار قبیح اوزره طولنور اندنصکره انك عقلی انی ملامت ایدر بویله دیوکه بوکاری نامعقول اشلدك
عقلدن خارج وضع ایلدك بوسفاهت ودیوانه لکدر پس معلوم اولدیکه بعض زمانده سن کندی عقلکدن غافل
اولورسن ولکن عقل سندن غافل اولمز زیرا اول عقلك سنی ملامت ایلمسی هرحالده سنکله حاضر اولدیغندندر اکر سنکله
حاضر اولمیدی اول کاربدی بیلمزدی وسکا تأدیب قیلمزدی نته کم بیوررلر (مثنوی) کرنبودی حاضر وغافل بدی
درملامت کی ترا سیلی زدی * ورازو غافل نبودی نفس تو * کی چنان کردی جنون ونفس تو * اکر عقل دائم
سنکله بیله حاضر اولمیدی وغافل اولیدی ملامتده سکا قچن برسله اورردی یعنی اکر اول سنکله هرحالده بیله اولمیدی
سکا ملامت ایتمکده توبیخ سله سنی اورمزدی واکر سنك نفسك اندن غافل اولمیدی پس سن انجلین جنون ونفس قچن
ایلردك نفس حرارت معناسنه کلور ودخی صولوغان مرضنه دیرلر که ضیق صدردن حاصل اولور بونده مقتضای
نفسانیه وکرمیت جسمانیه مراد اولنمق محله ملایمدر ومضاف اولمق جائزدر نته کم مضاف اولمدیغی اوزره معنی ویرلدی
اما کسر ایله مضاف اولمسه دخی جائز اولور بوتقدیر اوزره جنون کردی فعلنك فاعلی اولور ونفس توانك اوزرینه
معطوف اولور تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اکر اول عقلدن سنك نفسك غافل اولمیدی سنك جنونك وسنك کرمیت
نفسانیه ك قچن بویله فعل قبیح ایلردی (مثنوی) پس تو وعقلت چو اصطرلاب بود * زین بدانی قرب خورشید وجود *
قرب بیچونست عقلت راتو * نیست چپ وراست وپس یا پیش رو * پس سن وسنك عقلك اصطرلاب کبیدر
بوندن خورشید وجودك قربنی بیلورسن سنك علقکك سکا قربی بیچوندر آنك قربی وسکا اتصالی صولده وصاغده
وکیروده ویاخود یوزاوکنده دکلدر اصطرلاب شول ربع دائره یه دیرلر که انکله افتابك انخفاض وارتفاع وقرب وبعدی

وبعض خواص وآثاری بیلنور وظهوره کلور پس ای انسان سن منجم معنوی کبی سن وسنك عقلك اصطرلاب
کبیدرکه بو عقل اصطرلابندن خورشید وجودك قرب وبعدنی بیلورسن وآنك سکا قرب وبعدی نه جهتدن ایدیکنه
واقف وعارف اولورسن سنك عقلکك سکا قربی بیچون و بی چکونه درونه سکا داخل ونه سندن خارجدرونه
سکا متصل ونه سندن منفصلدر نه صاغ یانکده ونه صول یانکده ونه اوککده ونه آردکده ونه فوقکده ونه تحتکده در
بلکه شش جهاتدن ماعدا انك سکا برنوع قربی واردرکه کیفیت وکمیتدن مبرا ومعرادر (مثنوی) قرب بیچون چون
نباشد شاه را * که نیابد بحث عقل آن راه را * پس خالق عقل اولان شاه حقیقینك انسانه اولان قربی بیچونی نیچون
اولمیه که عقلك بحثی اول یولی بولمیه یعنی حق تعالی حضرتلرینك انسانه برنوع بیچون قربی واردرکه عقلك
بحثی وفهمی اول قربه یول بولمز ونه کونه ایدیکنی ادراك قیلمز مکر شول عقل یول بولوروا اول قربی ادراك قیلورکه
نور هدایتله منور اوله وحق تعالی انی کندینك قربنی بیلمکه عالم قیله (مثنوی) نیست آن جنبش که در اصبع تراست
* پیش اصبع یا پس یا چپ وراست * وقت خواب ومرك ازوی میرود * وقت بیداری قرینش میشود * ازچه ره
می آید اندر اصبعت * کاصبعت بی اوندارد منفعت * مثلا اول جنبش وحرکت که سنك پرماغکده واردر اول پرماغك
اوکنده یا انك اردنده یا صولنده یا صاغنده دکلدر یعنی اصابعده اولان حرکات روحك اثری وخاصیتیدرکه انلرك
برجهتدن حاصل اولور اول حرکات کورمز میسنکه مرك وخواب وقتنده اول پرماقدن کیدر بیدارلق وقتنده
ینه اول پرماغه وسائر اعضایه قریب اولورسنك پرماغکه اول حرکت نه یولدن کلور ونه جهتدن قریب وقرین اولورکه
سنك پرماغك اول جنبش وحرکتسز منفعت طوتمز حرکت غیر معقوله روحك اثریدر و حرکت معقوله عقلك اثریدر
پس عقل وروحك ترلرینك برجهت معینه سی اولمیجق مؤثر اولان عقل وروحك وجودلرنی بی جهات بیل وبونلرك
وجودنده تدبیروندارکی خلق ایلیین پادشاهك قربنی وتصرفنی دخی بیچون وبی چکونه بیل (مثنوی) نور چشم
ومردمك در دیده ات * ازچه ره آید بغیر شش جهت * مردمکك وچشمك نوری سنك کوز بکه شش جهتدن غیری
نه یولدن کلور کوزك نوری دخی مرك وقتنده وخواب وقتنده کیدوب بیدار اولدقده ینه کوزه کلور لکن شش جهاتك
برندن کلمز بلکه راه معنویدن کلورو سن بیدار اولدقده اول واسطه ایله مبصراتی ادراك قیلورسن اکر خوابده اولسك
وکوزلرك کشاده اولسه الوان واشکال کورمکه قادر اوله مزسن معلوم اولدیکه اول کوزك نوری روح روانله کیدر
ینه روح روانله بدنه کلوب کندی محلنده قرار ایدر ایکن اول نورك دخی چشمه تعلق وکلمسی بیچون وبی چکونه در
(مثنوی) عالم خلقست باسوی جهات * بی جهت دان عالم امر وصفات * بی جهت دان عالم امر ای صنم * بی جهت تر
باشد آمر لاجرم * عالم خلق سوی جهاتله دراما عالم امر وصفاتی بی جهت بیل عالم امری بی جهت بیل ای محبوب
ومخدوم لاجرم آمری جهت تراولور آمر اسم فاعلدر عالم امر عالم ارواحه دیرلر واکا عالم ملکوت دخی دیرلر عالم خلق عالم
صورته دیرلر وبوکا عالم اجسام وعالم شهادت دخی دیرلر حاصل کلام وخلاصه مرام بو عالم صورت جانب وجهاتله درکه
شش جهاتدن خالی دکلدر البته بو عالم شهادتده برشیء ظهور ایلسه برجانبدن ظهور ایلر اما عالم ملکوتی ودخی عالم
جبروتی بی جهات بیل که آنده جوانب وجهات متصور اولماز ای محبوب ومخدوم اولان کیمسه محصل عالم امری بی جهات
بیل چونکم عالم امر بی جهات اولدیغی مقرر اوله آمر اولان خدا زیاده جهاتسز وکیفیات وکیاتسز اولور وعالم امر
وعالم خلق همان انکچون اولورو اول خدا بو ایکی عالمده همیشه کیف مایشاء تصرف قیلور (الا له الخلق والامر
تبارك الله رب العالمین) ینه بو معنایه اشارت اولور (فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء والیه ترجعون)
قولی دخی بو معنایه دلالت قیلور هر شیئك ملکوتی انك قبضه ٔ قدرتنده درو هیچ برشیء آنك ید قدرتندن خالی دکل
لکن انك هر شیئه تعلقی معنویدر شش جهات اعتبار یله دکلدر (مثنوی) بی جهت بد عقل وعلام البیان *
عقل تر از عقل وجان تر هم زجان * بی تعلق نیست مخلوقی بدو * آن تعلق هست بی چون ای عمو) عقل بی جهت اولدی
وعلام البیان عقلدن عقلتردر وجاندن جانتردر یعنی چونکم عقل جهاتسز اولدی پس اول نطق وبیانه زیاده
عالم اولان خدا عقلدن زیاده جهتسز وجاندن زیاده لطیفدر عقلتر از عقل دیمك نیجه وجوهله عقل مرتبه سندن
منزه ومقدسدر وجاندن جانتردر دیمك جاندن الطف واعلی در دیمکی افاده قیلور اول خدایه هیچ بر مخلوق
تعلقسز دکلدر هر مخلوقك ملکوتی انك ید قدرتنده در لکن اول تعلق ای عمی بی چون وبی چکونه در
حق تعالینك اشیایه واشیانك حق تعالی یه اولان تعلقی شو جهتدندر دیمك ممکن دکلدر (مثنوی) زانکه فصل ووصل
نبود در روان * غیر فصل ووصل نندیشد کمان * غیر فصل ووصل پی برازدلیل) ایك پی بردن بنشاند علیل) زیرا ارواحده
فصل ووصل اولماز فصل ووصلدن غیری کمان واندیشه ایلمز فصلدن ووصلدن غیری دلیلدن ایرایلت لیکن دلیلدن

ووصلدن وفصلدن غیری مرتبه یه ایرابلمك علیلی تسکین ایلمز یعنی هر مخلوقك خدای تعالی یه اولان تعلقی بیچوندر
باخصوصکه روح روانك اکا تعلق ایلمسی وکذلك جسمه دخی تعلق ایلمسی بیچوندر زیرا امر رب اولان روانك حقه
تعلق ایلمسنده فصل ووصل یوقدر وکذلك جسمه دخی تعلق ایلمسنده وصل وفصل اولمز لکن وهم وظن همان وصل
وفصل اندیشه ایلراندن غیرینی تصور واندیشه ایلمزو دیرکه البته روح بدنه یا متصلدر ویاخود منفصلدر یا اکا داخلدر
ویا اندن خارجدر اکر برعقل کامل اکا دیسه نه اکا متصلدر ونه اندن منفصلدر بلکه انك بدنه علاقه سی وکذلك
حضرت حقه علاقه سی بیچون وبی چکونه در بو خصوصده وهم وکمان حیران اولور چونکم فصل ووصل همان
کمان واندیشه ایلرایمش لازم کلدیکه برمرشد ودلیلدن فصلدن ووصلدن غیری مرتبه یه ایرابلت که اول بلافصل
وبلاوصل مرشدك علیله روحی وخدایی بیلمکدر ولیکن بردلیلك ارشادی ایله روی خدایی بیلمکه ایرابلمك طالبك
تشنه لکنی وحرارتنی تسکین ایلمز زیرا مجرد دلیلك علیله عالم اولمق تقلیددن خالی دکلدر تقلیدله اولان علم ایسه درونه
شفا ویرمز بلکه درونه شفا ویرن علم کشف ویقینله اولان علمدر پس اکر روحی وخدایی وعقلی وسائر امور غیبیه یی
ایلتمك استرایسك وهم وظنی ترك ایلیوب برمرشده تابع اول واندن علم یقین استفاده قیل اند نصکره کشف وعیان
مرتبه سنه واصل اوله کورتا کم بوذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتلری سنك معلومك اوله (مثنوی) بی بیابی
می برار دوری زاصل) تارك مردیت آرد سوی وصل) این تعلق را خرد چون پی برد * بسته ٔ فصلست ووصلست این خرد
اکر اصلدن دور ایسك بیابی اکا ایرابلت بعض نسخه ده از دوری زاصل واقع اولمشدر شارحلرا کا اعتماد ایدوب معنایی
اصلدن اولان ایراقلقدن متصل ایرابلت دیوو برمشلردر لکن اولکی نسخه واولکی وجه اصح واقوادر تامردلك عرقی سنی
وصل جانبنه کتوره بو تعلقه عقل نیجه یول ایلتور زیرا بو عقل جزوی فصل ووصله مقیددر خلاصه ٔ کلام اولدرکه اکر سن
اصلدن ومقام وصلدن دور ایسك علی التوالی اول مرتبه ٔ اصلی جانبنه ایرابلت تاکم رجولیت طمری سنی وصل حقیقی
جانبنه کتوره وسنی عرق مردیت حقیقت مرتبه سنه یتوره حق تعالینك ارواح واجسامه اولان تعلقنه وکذلك ارواح
وعقولك حضرت حقه واجسامه اولان تعلقنه عقل معاش نجن ایرابلتور یعنی عقل معاش بونلری ادراك ایلمکه
قادر اوله مز انکچونکه بو عقل جزوی فصل ووصلك مقیدیدر پس فصل ووصله مقید اولان عقل بی کم اولان معنایی
نیجه بیلورو نوجهله ادراك قیلور (مثنوی) زین وصیت کرد مارا مصطفی * بحث کم جویید در ذات خدا * حضرت
مصطفی علیه السلام حضرتلری بو اجلدن بیزه وصیت ایلدی حضرت خدانك ذات شریفنده بحث طلب ایلمیکز
(کما قال علیه السلام تفکروا فی کل شیء ولا تفکروا فی ذات الله) رواه ابن عباس وقال ایضا تفکروا فی خلق الله
ولا تفکروا فی الله فتهلکوا) رواه ابو ذر (وقال علیه السلام ایضا تفکروا الاء الله ولا تفکروا فی الله رواه ابن عمر
رضی الله عنهما وبونك حکمتی بودرکه ذات اللهده تفکر ایتمك تحصیل حاصل وخیال باطلدر (بیت) در آلاء فکر کردن
شرط راهست * ولی در ذات حق محض کناهست * بود در ذات حق اندیشه باطل * محال محض دان تحصیل حاصل
(مثنوی) آنکه در ذاتش تفکر کردنیست * در حقیقت آن نظر در ذات نیست * هست آن پندار اوزیرا براه *
صد هزاران پرده آمد تا اله * اول نسنه که انك ذاتنده تفکر ایلمکلکدر حقیقتده اول نظر ذاتده دکلدر زیرا اول متفکرك
اول پنداری راهده در بوخسه اللهك ذات شریفنه دك صد هزاران پرده وحجاب کلدی یعنی اول نسنه که اول
خدای بیچونك ذاتی خصوصنده تفکر ایلمکلکدر نفس الامرده اول نظر واول تفکر ذات مرتبه سنده دکلدر بلکه اول
متفکرك اول پنداری هنوز دخی یولده در زیرا انك فکرندن حضرت الهك ذاتنه دك نیجه یوز بیك ظلمانی ونورانی پرده
کلدی (کما قال علیه السلام ان الله تعالی سبعین الف حجاب من نور وظلمة لو انکشفت لاحترقت سبحات وجهه من انتهی
الیه بصره) هرنه یی که عقل ذات الهیده تعقل وتفکر ایلرسه انك فکر ینه کلن مخلوقدر (کما قال علی کرم الله وجهه
ورضی الله عنه کل ما یدرکه عقلك فالله خالقه) پس عقل وفکرك بو خصوصده مدخلی اولمزو هرنه یی بیلورسه بیلدیکی
کندی یه عین پرده اولور (مثنوی) هر یکی در پرده ٔ موصول خوست * وهم او آنست کان خود عین هوست * اهل
نظردن هر بریسی بر پرده ده موصول خو بدرانك وهمی اولدرکه اول عین هو درا کثر نسخه ده جیم معجمه ایله موصول
جوست واقع اولمشدر موصول دیلیجی معناسنه بو تقدیر اوزره تحقیق کلام اهل نظردن هر بریسی بر پرده ده موصول
دیلیجیدر اول اهل نظرك وهمی اولدرکه اول پرده عین هویت الهیه وذات ربانیه در دیمك اولور وبعض نسخه ده
موصول خو خاء معجمه ایله واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره ایکی احتمال واردر اولا موصول خو موصول خو یلی دیمك
معناسنه اولور بو تقدیر اوزره معنی کندیلرنی واصل حق ظن ایلینلردن هر بری بر پرده ده کندی زعمنجه موصول
خو یلیدر انك وهمی وزعمی اولدرکه اول خود هونك عینیدر لکن اول وهمدر ثانیا موصول خو موصول خود

نقد برنده درکه دال نظم ایچون تخفیف اولنمشدر بو نقد براوزره معنی اولا کندوبی واصل حق ظن ایلین اهل نظردن
هر برینی بر پرده ده کند ینك موصول ایدر یعنی انلردن هر بری بر پرده ده کندینك وجدانی موصول عد ایلیوب
کندینك موصولنه واصلدر لکن انك وهمی اولدرکه اول موصول عد ایلدیکی معنی عین هودر اما انك وهمندن عین
هو یه دك نیجه بیك پرده واردر (مثنوی) پس پیمبر دفع کرد این وهم ازو * تا نباشد در غلط سودا پزاو * پس پیغمبر
علیه السلام بو وهمی اندن دفع ایلدی تا که اول خطا وغلطده سودا پز اولمیه یعنی پس حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم ولا تفکروا فی ذات الله دیمکله بو وهم وظنی اول متفکر فی ذات الله اولان کسه دن دفع ایلدی تا کم غلط
ایلمکلکده اول متفکر سودا پشوریجی اولمیه وذات حق جل وعلا تفکر قیلمیه (مثنوی) وانکه اندر وهم او ترك ادب
بی ادب را سرنکونی داد رب * سرنکونی آن بود کو سوی زیر * می رود پندارد او کو هست چیر * اول کسه که انك فکر
ووهمنده ترك ادب واردر بی ادبه حضرت خدا سرنکونلك ویردی سرنکونلك اول اولورکه اول بی ادب اسفل جانبنه
کیدر واوزعم ایلرکه اوغالبدر یعنی اول کسه که انك وهمنده وعقلنده ذات حق تفکرا تمکله بی ادبلك واردر بی ادبه حق
تعالی سرنکونلك ویردی وسرنکونلك اول اولورکه اول کسه اسفل اولان محدثات ومخلوقات جانبنه وباخود عالم
طبیعت وبشریت جانبنه کیده ورجوع ایده وزعم ایلیه که نفسنده غالب وعالیدر (مثنوی) زانکه حد مست باشد
اینچنین * کو نداند آسمان را از زمین * زیرا که مستك حدی بونك کبیدرکه اول آسمانی زمیندن بیلمز یعنی زیرا مستك
حدی ومرتبه سی بونك کبی اولورکه اول مست اعلایی اسفلدن فرق قیلمز بلکه اسفله دوشوب کندوبی اعلای علیینده
زعم ایلر پس کندی باده فکرینك مستی اولنی وبی ادبلك قیلنی حق تعالی اسفله دوشوردکده کندوبی اعلامرتبه ده
زعم ایلر (مثنوی) در عجبهااش بفکر اندر روید * از عظیمی وز مهابت کم شوید * چون ز صنعش ریش وسبلت کم کند *
حد خود داند ز صانع تن زند) اول اللهك عجائب صنعنده وبدایع قدرتنده فکره کیدیکز عظیملکدن ومهابتدن کم ونابدید
اولیکز چونکم اول اللهك صنعندن ناظر اولان کسه ریش وسبلتنی کم ایلیه یاخود معنی چونکم اول الله صنعندن
انك ریش وسبلتنی کم ایلیه کندینك حدنی بیلور صانعدن ابسم اولور یعنی (فسیروا فی الارض فانظروا کیف بدأ الخلق)
آیت کریمه سنك موجبنجه انك عجائب مخلوقاتنه نظر قیلك وبدایع مصنوعاتنده متفکر اولك انك عظیملکندن
ومهابتندن فانی اولك وکبر وانانیتی ترك ایدوب محو وجود قیلك چونکه بر کسه اول حکیم مطلقك صنعندن ریش
وسبلتنی یوق ایلیه یعنی انك صنعنه نظر ایلمکدن کبر وانانیتی محو قیله کندی طورنی ومقدارنی بیلوب صانعدن سکوت
قیلور وما عرفناك حق معرفتك دیو کندینك عدم معرفتنه معترف اولور وهمان انك مغفرتنه اعتصام ایلیوب کندینك
عجز وتصورنی بیلورنته کم رئیس حکما واعقل عقلا اولان ابو علی سینا کندینك عجزنی بیلمش وعدم معرفتنه اقرار ایلیوب
بو بیتی بویله دیمشدر (بیت) اعتصام الوری بمغفرتك * عجز الواصفون عن صفتك * تب علینا فاننا بشر) ما عرفناك حق
معرفتك (مثنوی) جز که لا احصی نکوید او زجان * کز شمار وحد برونست آن بیان * اول کسه جان ودلدن لا احصی دن
غیری دیمز زیرا انی بیلمك بیانی حد وشماردن بیروندر یعنی چونکم بر کسه اول خدانك صنع با کمالنه نظر ایلیه وریش
وسبلتنی وعقل ومعرفتنی انك صنعی مشاهده سنده یتوروب یوق ایلیه کندینك حدنی ومرتبه سنی بیلور وصانعدن دم
اورمقدن سکوت قیلور وجان ودلدن (لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك) دیمکدن غیری دیمز (وما عرفناك
حق معرفتك) دیو عجزنه اعتراف ایلمکدن غیری سوز سویلمز زیرا حق تعالینك ذاتنك وماهیات وصفاتنك بیانی حد
وشماردن خارجدر ولهذا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت حق تعالی یه لایق احصای ثنا ایلیه مدکلرنه
معترف اولوب بیوردیلردی (اللهم لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك) پس اول علوم اولین وآخرینك مخزنی
اولان احصای ثنا ایلمکه وآنی حق معرفتله بیلمکه قادر دکلم دیمك سائر ناس انی بیلمکه قادر اولمدیغی اولویتله ثابت اولور
پس لازم کاور (فاعتبروا یا اولی الابصار فاعتبروا یا اولی الالباب) آیت کریمه لرینك مقتضاسنجه عجائب مخلوقات حقه
وغرائب مصنوعات حکیم مطلقه نظر اولنه وانك حکمت بالغه سی وصنعت کامله سی مشاهده قیلنه که انك عجائب
وغرائب مخلوقاتنه نهایت یوقدر وصنع بدیعی نیجه قدرتنه کم بو حکایه دن معلومك اولور وانك عظم شاننه عاقل
اولان بو بیاندن انتقال قیلور (رفتن ذوالقرنین بکوه قاف ودرخواست کردن که ای کوه قاف از عظمت صنعت حق
ما را بکوی) بو سرخ شریف حضرت ذوالقرنینك کوه قافه کتمسیدر واندن طلب ایلمسیدرکه ای کوه قاف حق تعالی
حضرتلرینك صنعتنك عظمتندن بزه سویله (وکفتن کوه قاف که صفت عظمت او بکفت نیاید) وکوه قافك اکا دیمسی
وجواب ویرمسیدر بویله دیوکه اول اللهك عظمتنك صفتی وقدرت وجلالتنك نعتی سوزه کلمز وبیانه صغمز (که پیش
ان ادراکها افنا شوند) که انك قتنده ادراکلر فنا اولورلر (ولابه کردن ذوالقرنین که از صنایعش که در خاطر داری وبر تو کفتن

آن آسان تر بود بکوی) وذوالقرنینك لابه وتضرع ایلمسیدر بویله دیوکه ای کوه قاف اول خدانك صنایعندن که
خاطرکده طوترسن وسکا انك سویلمسی آسان کلور آنی سویله (م ی) رفت ذوالقرنین سوی کوه قاف * دید آنرا کز زمرد
بود صاف * کرد عالم حلقه کشته او محیط * ماند حیران اندر ان خلق بسیط * اسکندر ذوالقرنین حضرتلری
کوه قاف جانبنه کتدی آنی کوردی که صافی زمرددن ایدی عالمك اطرافنی اول کوه قاف احاطه ایدیجی حلقه اولمش
یعنی عالمك اطرافنی احاطه ایدیجی کوردی ذوالقرنین اول بسیطه اولان مخلوقك شاننده حیران قالدی ذوالقرنیندن
مراد بونده اسکندر رومیدر واول پادشاه اعظم ایدیکه مغرب ومشرقی وما بیننده اولان ممالکی حق تعالی اکا مسخر
ایلمشدی وانکا ذوالقرنین دینلمسی شرق وغربه مالك اولدیغندن اوتریدر دیمشلر ویاخود انك زماننده ایکی قرنك خلقی
مرور ایدوب اول ایکی قرن صاحبی اولدیغیچون انکا ذوالقرنین دیمشلر یاخود انك تاجنده ایکی شاخ وار ایدی
انکیچون ذوالقرنین دیدیلر ویاخود ایکی جانبده ایکی کیسوسی اولدیغیچون انکا ذوالقرنین دیمشلر ویاخود علم ظاهر
وعلم باطن صاحبی اولدیغیچون انکا ذوالقرنین دیمشلر وانك نبوتنده علما اختلاف ایلمشلردر بعضلر پیغمبر دیمشلر
واکثر پادشاه عادلدر دیمشلر حق تبارك وتعالی اکا مرتبه قوت وقدرت ویردی وهر شیئك وصولنه اسباب اعطا
ایلدی که کونشك طوغدیغی یره ودخی کونشك باتدیغی یره واردی سرحد ارضی سیر قیلدی حتی کوه قافه ایرشدی
واول کوه قافی بر یشل صافی زمرددن عالمك اطرافنی احاطه قیلمش بر عظیم جبل کوردی نته کم اهل تفسیر سوره قافك
تفسیرنده قافدن مراد بر قاج وجه اولدیغی بیان ایلدکلرنده نصکره ابن عباس حضرتلرندن روایت ایدوب دیمشلردر
(قال هو اسم الجبل المحیط بالارض من زمردة خضراء خضرة السماء منها) اکر بونده بر سؤال لازم کلورسه که کوه قاف
ارضك اطرافنی محیط اولیجق ارضك مسطح اولمسی لازم کلور وحکما خود ارض کری الشکل در دیو تحقیق ایلمشلردر
توفیق نیجه میسر اولور پس جواب حق تعالی حضرتلری قادرکه بو ارض کری الشکل ایکن انك میاننه بر زمرد
جبلی نطاق کبی قیله واول هم مسطحدر مع هذا حکما بونك کری الشکل اولمسنه ذاهب اولمشلردر الحاصل اسکندر
حضرتلری اول جبل عظیمی وکوه جسیمی کوردکده انك عجائب وغرائبنده وشکل وصفاتنده حیران قالدی
(مثنوی) کفت تو کوهی دکر ها چیستند * که بپیش عظم تو بازیستند * اسکندر حضرتلری اول جبله دیدی سن
کوهسن غیریلرنه دررلر سنك بیوکلکك قتنده انلر بازیلردر عظم فعل وزننده کبیر معناسنه در یعنی اسکندر اول
کوه پر شکوهه خطاب ایدوب دیدی ای جبل عظیم کوه همان سنسن وکوه دیمك سکا لایقدر غیری طاغلرنه شیلردرکه
انلر سنك عظم ذاتك قتنده لعب وبازیلرکبیدر (مثنوی) کفت رکهای منند آن کوهها * مثل من نبوند در حسن وبها
پس کوه قاف اکا جواب ویروب دیدی که اول طاغلر بنم طمرلرمدن حسن وبهاده بنم مثلم اولمزلر که بنی حق تعالی
جمیع جبالدن احسن وابهی خلق ایلمشدر کوه قافك ذوالقرنینه بویله دیمسی بلسان حاله اوله که لسان الحال عند اهل
الکمال انطق من لسان المقال در) ویاخود حق تعالی انك ذاتنده بر نطق خلق ایلمش اوله که بو معنالری حضرت
ذوالقرنینه افهام ایلمش اوله ویاخود بو معنالری لسان ملکوتیه ایله سویلمش اوله که جمیع جمادات بو لسان ملکوتیه
ایله حق تعالی یی تسبیح ایدرلر وانبیای عظام علیهم السلام واولیای کرام انلرك بو لسانی فهم ایدرلر باخصوص اکثر
کوهلك وجودنده الان بو خاصیت واردرکه هر بر مصوت صوت ایلسه انك صیت وصداسنه کوره بی لسان وبی دهان
اول کوهلك جانبندن اکا صوت وصدا ایله کلام سویلمك کلورکوه قافك کلام سویلمسی ونطق ایلمسی بو قبیلدن اولوب
حضرت اسکندرك سؤالنه کوره حق تعالی اذنیله جواب ویرمش اوله (م ی) من بهر شهری رکی دارم نهان) بر عروقم
بسته اطراف جهان * ودیدیکه ای اسکندر بن هر بر شهره مخفی بر طمرتوتارم جهانك اطرافی بنم عروقمه باغلنمشدر
(مثنوی) حق چو خواهد زلزله شهری مرا * کوید او من بر جهانم عرق را * حق تعالی حضرتلری چونکم بر شهره زلزله
استیه بکا اودیر بن عرقی صچرادرم یعنی حق تعالی حضرتلری بکا امر ایلربن اول شهره متصل اولان طمری تحریك
ایدرم (مثنوی) پس بجنبانم من آن رك را بقهر) که بدان رك متصل کشتست شهر * پس بن دخی اول طمری جبر وقهرله
تحریك ایدرمکه اول شهر اول طمره متصل اولمشدر پس اول شهرده واول جانبده زلزله واقع اولور (م ی) چون بکوید
بس شود ساکن رکم * ساکنم وز روی فعل اندر تکم * چونکم حق تعالی بس وکافی دیه پس بنم طمرم کیرو ساکن
اولور اکرچه بحسب الظاهر ساکنم ولکن فعل جهتندن تك وپو ایچره یم یعنی دائم کار وتأثیر ایلمکده یم (مثنوی)
همچو مرهم ساکن وبس کار کن * چون خرد ساکن وزو جنبان سخن * مثلا مرهم کبی ساکنم وزیاده کار کنم
خرد کبی ساکن واندن سوز حرکت ایدیجیدر یعنی خرد کبی ساکنم وبنم وجودمدن روی ارضده نیجه کار وآثار ظهور
ایدیجیدر (مثنوی) نزد انکس که نداند عقلش این * زلزله هست از بخارات زمین * اما اول کسه نك قتنده که انك عقلی

بونی بیلمز زلزله زمینك بخاراتندندر یعنی حکما فلاسفه دن چوق کسه لرك عقلی زمینك زلزالنك اصل ومبدأی باذن
الله کوه قافده ایدیکن بیلمز انلرك قتنده بوزمینده اولان زلزله لر زمینك ابخره واهویه سندندر زیرا انلر دیرلرکه بوزمینك
اجواف وعروقنه هوا داخل اولور وبو زمینك عروقی رطوبات ارضیه دن بخارلر حاصل قیلور پس کثرت اهویه وتزاحم
ابخره دن برجانب زلزله یه کاورنته کم انسانك وجودندن برجانبی ریحك محتبس اولمسندن سیر وحرکت قیلور کذلك درون
ارضده هوانك محتبس اولمسندن وبخارلك مزاحمه قیلمسندن اول جانب لرزه یه کاور بونلرك سوزلری من وجه باطلدر
زیرا بونلر حقیقت کاردن غافلدر عاقل وکامل اولان فاعل حقیقی یه نظر قیلور ونفس الامردن جاهل اولان انجق سبب
والتی کوررنته کم اول ضعیف العقل اولان مورکاغدده قلمی کوروب اصبع وبازودن والتی محرك اولان روحدن وانده
تصرف قیلان خدای تعالیدن غافل اولدی (موری بر کاغدی میرفت بنشین قلم راستودن کرفت موری دیکر تیزتر
بود کفت ستایش انکشتانرا کن که این هنراز شان می بینم موری دیکراز هردو چشم روشن تربود کفت من بازو را ستایم
انکشتان فرع بازوند (مثنوی) مورکی بر کاغدی دیدا وقلم * کفت با مورد کراین رازهم * برقرنجه بر کاغدك اوزرنده
اوقلم کوردی اول مور بورازی هم برغیری موره دیدی (م ی) که عجایب نقشها آن کالك کرد * همچو ریحان وچو سوسنزار
وورد * که اول کالك وقلم عجایب نقشلر ایلدی ریحانزار وسوسن وورد کبی یعنی اول مور ضعیف قلمی کوروب
کاتبی مجرد اندن زعم ایلیوب برآخر موره بویله دیدیکه عجایب نقشلری بوقلم ایلدی ریحانلك وسوسنلك وکالك کبی
ریحانزار ریحان تارله سی دیمکدر سوسنزار وکلزار دخی بوکا بکزر (مثنوی) کفت آن مور اصبعست آن پیشه ور * وین قلم
در فعل فرعست واثر) اول مور دیدی اول پیشه ور اصبعدر وبو قلم فعل وتأثیرده فرع واثردر یعنی بو مورك اولکی
موردن عقلی بر مقدار زیاده اولوب سبب صانعی کوردی وضعیف العقل اولان موره دیدیکه اول کتابت پیشه سنك
استادی برماقدر وقلم آنی ایشلکده فرعدر واثردر (م ی) کفت آن مور سوم از بازوست * که اصبع لاغر ززورش نقش
بست * اول اوچنجی مور دیدیکه بازودندر زیرا لاغر اولان اصبع اول بازونك زورندن نقش باغلدی یعنی بو مورك عقلی
اول ایکی موردن دخی زیاده جه اولوب سبب ثالثه نظر قیلوب دیدیکه برماغك بونده نقش ایلمسی زور بازودندر اکر
زور بازو اولمسه برماق نیه قادر اولوردیدی (مثنوی) همچنین میرفت بالا تا یکی * مهتر موران فطن بود اندکی * بو تجلین
بالایه کتدی حتی بری مورلرك مهتری ایدی ازاجق فطن وعاقل ایدی یعنی (وفوق کل ذی علم علیم) موجبنجه بوذکر
اولنان اوزره هر برینك علمی آخرینك علمندن یوقر وکتدی تا کم بو جمله دن بری مهتر موران ایدیکه بر مقدار عقل وفطنتی
وار ایدی (م ی) کفت کز صورت مبینید این هنر * که بخواب ومرك کردد بی خبر * صورت آمد چون لباس وچون عصا
جز بعقل وجان نجنبد نقشها * اول دیدیکه بو هنری صورتدن کورمکز زیرا صورت وجسم خواب ومرکله بی خبر اولور
مثلا جسم وصورت لباس کبی وعصا کبی کادر زیرا صورت ونقشلر عقل وجاندن غیری ایله حرکت ایلمز یعنی اجساد
وصورلك حرکاتی عقل وجان واسطه سیله در اکر عقل وجان اولمسه صور واجساد جماد قبیلندن اولوردی پس هر نه فعل که
اجسام وصوردن ظهوره کاورسه انك فاعلی عقل وروح اولوردی بوندن مراد علمای ظاهر اولورکه انلرك معرفتلری
انجق بو مرتبه یه نائل اولور وفاعل حقیقیدن بیخبر اولوب افعالی عقل وروحه اسناد قیلور (مثنوی) بی خبر بود اوکه
این عقل وفواد * بی ز تقلیب خدا باشد جماد * یك زمان ازوی عنایت برکند * عقل زیرك ابلهیها می کند * اول مور فطن
دخی بی خبر ایدی که بو عقل وقلب خدای تعالینك تقلیب وتصرفیسز جماد منزله سندهدر یعنی اکرچه اول مورلرك
سروری اولان صاحب فطنتك عقلی وذکاوتی اولکیلردن زیاده در بی خبر ایدی اوبو معنیدن که بو عقل وقلب خدای
تعالینك تقلیبیسز جماد مقوله سی اولورنته کم جسم عقل وروح اولمدیغی تقدیر اوزره نیجه جماد منزله سنده ایسه عقل
وروح دخی حق تعالینك هدایت وعنایتیسز جماد منزله سنده در چونکم اول عقلدن حق تعالی برزمان کندی عنایتنی
قلع ایلیه ورفع قیله عقل زیرك ابلهلکلر ایلر پس عارف ودانا اولان (والله خلقکم وما تعملون) آیت کریمه سنك موجبنجه
هر شیئك خالقی وفاعلی خدا بیلور اما عقل مرتبه سنده قلان وحکما وفلاسفه مذهبنه مائل اولان کسه لر بو افعال
واحوالی همان عقل وجانه اسناد قیلوروانلردن عقلده وعلمده ادنی اولان اصحاب نجوم بو صحیفهٔ زمینده ظهوره کلان
نقوشی واحوال وآثاری اوضاع فلکیه وکواکب سماویه دن بیلوروانلردن دخی ادنی اولان طبیعیه بو روی زمینده
واقع اولان کار وکرداری هر شیئك طبیعتندن فهم قیلور ومؤثر حقیقی بی چار طبع بیلور ارضك زلزله سنی تزاحم
ابخره دندر دیر بوقولك تمثیلی ربیعه ونباتات تمثیلی شتا یه اسناد ایلر حاصل کلام هر شیئی سبب ظاهردن بیلور
وماورای کاردن غافل اولور (مثنوی) چونش کویا یافت ذوالقرنین کفت * چونکه کوه قاف درنطق سفت * چونکه
ذوالقرنین کوه قافی کویا بولدی اکا دیدی چونکه کوه قاف نطق وسخن درینی دلدی یعنی حضرت ذوالقرنین چونکم

کوه قافی متکلم بولدی ومعنی درلرنی دلیجی وسوز سویلیجی مشاهده قیلدی واکا دیدی (م ی) کای سخن کوی خبیر
ورازدان) ازصفات حق بکن با من بیان) که ای سوز سویلیجی خبیر ورازبیلیجی صفات حقدن بکا بیان سویله یعنی حقك
صفات عجیبه سندن وصفت بدیعه سندن بکا بیان ایله وخبر سویله (مثنوی) کفت روکان وصف ازان هائلترست *
که بیان بروی تواند بردست) کوه قاف ذوالقرنینه دیدی یوری که اول وصف الهی اندن هائلتردر یعنی اول مرتبه دن
هولناك ومهیب تردرکه شرح وبیان آنك اوزرینه دست قدرت ایلتمك ممکن اوله یعنی یوری اندن سؤال ایلمه زیرا اول
صفت ربانی شول مرتبه دن عالیتر وعظیمتردرکه لسان وبیان انك هولندن ومهابتندن اکال ایلتمکه قادر اولمز ونطقه
کتورمکه جرأت قیلمز (م ی) یا قلمرا زهره باشد که بسر * برنویسد بر صحائف زان خبر * یا قلمك قدرت وزهره سی اوله که
اوجیله بودخی وجهدر یا قلمك زهره سی اولورمی که قلم اوجیله صحائف اوزره اندن خبر یازه یعنی قلم آنك وصفنی بیان
ایلمکدن صحائف اوزره خبر یازمغه زهره وقدرتی اولمز (م ی) کفت کمتر داستانی باز کو) ازصنایعهای حق ای حبر کو
ذوالقرنین دیدی ای کوه قاف باری برکمتر داستان سویله اول خدانك صنایعندن ای حبر کو حبر عالم معناسنه درباز
تحسین لفظ ایچون مقحم اولسه ده جائزدر وآشکارا معناسنه اولمق دخی جائزدر یعنی اول خدانك صفت
عجیبه سندن وصفت غریبه سندن آشکارا برادنی داستان سویله ای نکو اولان عالم دیدی (مثنوی) کفت اینك
دشت سیصد ساله راه * کوههای برف پرکرد ست شاه * کوه قاف دیدی اشته اوچ یوز ییللق یول مقداری صحرایی
اول شاه مطلق قار طاغلرنی پرایلمشدر یعنی کوه قاف اکا ایتدی اشته بنم آردمده اوچ یوز ییللق یول قدر بر عظیم
صحرا واردرکه حق تعالی آنی طاغلر کبی قار ایله طولدرمشدر (مثنوی) کوه برکه بی شمار وبی عدد * میرسد بر هر زمان
برفش مدد * طاغ طاغ اوزره حسابسز وعددسز هر زمانده آکا برف مدد ایرشور یعنی هر لحظه اول صحراده
بوقدر برفلر وار ایکن ینه کرهٔ بردن اکا برفلر متصل مدد ایرشور (مثنوی) کوه برفی میزند بردیکری * میرساند
برف سردی تاثری * برکوه برف برغیری اوزره اورر برف سردی وبرودتنی ثرایه دلك ایرشدرر یعنی بر طاغ برف
بر آخر طاغ قدر برف اوزره اورر اول برف سردلکنی تحت الثرایه دك ایرشدرر (مثنوی) کوه برفی میزند برکوه برف *
دمبدم زانبار بیحد وشکرف * ینه برکوه برف برآخر کوه برف اوزره اورر دمبدم بی حد اولان وشکرف
اولان انباردن یعنی خزینهٔ الهیدن (مثنوی) کر نبودی اینچنین وادی شها * تف دوزخ محو کردی جمله را * ای شاه
اکر بونك کبی بر وادی اولمیدی دوزخك تف وحرارتی جمله یی یاقوب محو ایلردی بعض نسخه ده جمله رابر ینه مرمرا
واقع اولمشدر یعنی اکر بنم آردمده بویله برفله پر اولمش بر عظیم وادی اولمیدی دوزخك تاب وحرارتی بنی یاقر وجمله یی دخی
احراق ایدردی (مثنوی) غافلانرا کوههای برف دان * تا نسوزد پردهای عاقلان * پس غافللری برف طاغلری
بیل تا کم عاقللرك پرده لری یانمیه بعض نسخه ده مصرع ثانی (تا نسوزد پردهٔ هر رازدان) واقع اولمش یعنی حالا بو دنیاده
غافل اولنلری قار طاغلری بیل که هر بری ابردمن الثلج درو عاقللری ماننده کوه قاف بیل حق تعالی بو غافللری قار کبی
انکیچون سرد وبارد خلق ایلمشدرکه تا هر برراز دان اولان عاقلك پرده لری نار تجلیدن یانمیه (مثنوی) کر نبودی
عکس جهل برف باف * سوختی از نار شوق آن کوه قاف * اکر برف باف اولان جهلك عکسی اولمسیدی نار شوقدن
اول کوه قاف یناردی برف باف وصف ترکیبیدر برف طوقیجی دیمکدر بونده برودت ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی
معناسی مراد اولنور یعنی اکر بوزمینده برودت جمع ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی جهالك وجاهلك عکس واثری
اولمیدی نار شوقدن اول رازدان اولان عاقللرك وجودی یناردی ورازدان وعارف اولنلرك نار تجلیدن وآتش شوق
الهیدن وجودلری یانمدیغنه سبب اولدرکه اهل دنیا واصحاب نفس وهوا برودتله وثلج غفلتله بر مرتبه طوکشلر وشول
حدده سرد وبارد اولمشلردرکه انلرك برودتنك عکس واثری زمینی طوکدرمشدرعاقل وعارف اولنلره دخی انلرك
غفلتنك وبرودتنك اثری طوقنقدن خالی دکلدر لکن بونلرك غفلتنك وبرودتنك اثری عاقل وعارف اولنلره طوقنمسی
حکمت الهیه ایله عین نعمت اولور زیرا عاقل وعارف اولنلرا کر بونلرك جهالت وغفلتنی کورمسه لردی وبونلرك غفلت
وبرودتندن اثر پذیر اولمسه لردی انلرك وجودنی نار شوق الهی احراق ایلردی لکن بونلرك غفلت وبرودتی عاقل وعارف
اولنلرك وجودنه طوقنمقده نار شوقلك کمال حرارتنی بر مقدار دفع ایدوب اعتدال حاصل اولور وانلرك وجود
جسمانیه سی بو واسطه ایله بالکلیه یانمقدن نجات بولور حتی اصحاب ذوق وارباب وجد وشوقدن بعضی ذوق وشوقك
غلبه سی زماننده خلوتدن طشره چقوب چارسولر وبازارلر ایچره کزرلر واهل لعب وبازی اراسنده استجلاب غفلت
ایلمکدن اوتری داخل اولورلرایمش نته کم مالك بن دینار حضرتلرنی برکون برکسه چارسو ایچنده کثرت ناس ما بیننده کزر
کوردی اکا ما تفعل فی هذا المحل دیو سؤال ایلدکده استجاب الغفلة دیو جواب ویردی پس بوندن معلوم اولدیکه اصحاب

غفلت ومنبع جهالت اولان طائفه نك غفلت وبرودتلری ارباب شوق ومحبتك وجودلرینك بقاسنه سبب اولور ونار
شوقلری احراق ایلامسنی منع قیلورایمش (مثنوی) آتش از قهر خدا خود ذره ایست * بهر تهدید لئیمان دره ایست
آتش خود قهر خدادن بر ذره در دونی ولئیملری تهدید وتخویف ایچون اوتری بر دره در دره داللك کسری ورانك تشدیدیله
لفظ عربیدر سوطه دخی درلر کیده قامچی دیدکلریدر یعنی آتش دوزخ خدای تعالینك قهرندن بر ذره در لئیم ودنی
اولان عاصیلری قورقتمقدن اوتری قامچیدرکان بودنیا بر خانه در وبونك ایچنده اولان انسان بر بیتك اهلی کبیدر نته کم
سنت رسولدر که بر بیتك جماعتندن اوتری بر قامچی انلرك کوردیکی یره صاحب خانه تعلیق ایلیه تا اول خانه ده لئیم
الطبع اولنلر آندن خوف ایدوب متأدب اوله لر (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم علقوا السوط حیث یراه اهل البیت
فانه ادب لهم) رواه ابن عباس رضی الله عنهما) پس حق تعالی حضرتلری بو خانهٔ دنیاده ساکن اولان لئیملری تهدید
وتخویف ایچون اوتری نار دوزخی خلق ایلمشدر وبعض عذابی بو دنیاده لئیملرك کوزی قرشوسنه حاضر وظاهر قیلمشدر
تا انی کوروب سوء ادب ایتمیه لر وخوف ایدوب عصیان یولنه کتمیه لر (مثنوی) باچنین قهری که زفت وفایقست
بر دلطفش بین برآتش سابقست * بو نجلین قهر که زفت وفایقدر انك بر دلطفنی کور آتش غضبی اوزره سابقدر یعنی
بونك کبی بر عظیم قهر که اول قهر عظیمدر جمله قهرلردن فایق وعالیدر اول ارحم الراحمینك بر دلطفنی مشاهده
ایله که آتش غضبی اوزره سابقدر نته کم امام مسلم ابو هریره رضی الله عنه حضرتلرندن روایت ایدرلر ابو هریره
حضرتلری دخی حضرت نبیدن روایت ایدرلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر (قال الله تعالی سبقت
رحمتی غضبی) یعنی بنم رحمتم غضبم اوزره سبقت ایلدی دیدی زین العرب مصابیح شرحنده دیرکه والمراد منه بیان سعة
الرحمة وشمولها الخلق حتی کانها السابق والغالب وصفاته لا توصف بالسبق والغلبة لاحدیها علی الاخری وان ارید
بالرحمة والغضب آثارهما فیتحقق فیها السبق والغلبة (مثنوی) سبق بی چون وچکونه معنوی * سابق ومسبوق
دیدی بی دوی * رحمت حقك غضبنه سبقی بی چون وبی چکونه معنویدر اکر نظر حقیقت بینله نظر ایدیدك ایکیلکسز
سابق ومسبوق کورردك مصرع ثانی شرط مقدرك جزاسی اولور اما دیدی لفظنده استفهام معناسی مراد اولوب
معنی بویله اولسه دخی ممکندر بی دوی سابق ومسبوق کوردکمی یعنی کورمدك اما نظر حقیقت بینله نظر ایلسك
بو خصوصده سابقسز ومسبوقسز سبقت کوریدك وتوضیح معنی وتحقیق محوی اولدر که حق تبارك وتعالینك رحمتی
غضبنه سبقت ایلمشدر ولکن عالم صورتده بر شیئك بر آخر شی اوزره سبقت ایلدیکی کبی دکلدر زیرا اکر بر شیئك
بر آخر شی اوزره سبقت ایلامسی کبی اولیدی صفات الهیه ده سابق اولمق ومسبوق اولمق اقتضا ایدردی وسابقك
وجودی مقدم ومسبوقك وجودی مؤخر اولمق لازم کاوردی بو تقدیرجه سابق قدیم ومسبوق حادث اولوردی
بو معنا ایسه ممکن وجائز دکلدر زیرا بوندن حق تعالینك ذاتی محل حوادث اولمق لازم کاور حق تعالی ایسه صفت
حادثه دن ومحل حوادث اولمقدن منزه ومقدسدر پس رحمت حقك غضبنه سبقت ایلمکی صوری اولان سابقلق
ومسبوقلق کبی سابق ومسبوق اولمقلق دکلدر بلکه نه لکسز ونه کونه در دیمکسز بر سبقدر اکر نظر حقیقت بینله
نظر ایلرایسك سابق ومسبوق کوررسن لکن ایکیلکسز سابقدن مراد رحمت ومسبوقدن مراد غضبدر
بو ایسه بحسب العقل والشرع البته ایکیلك اقتضا ایدر پس بی دوی سابق ومسبوق کوررسن دیمك فهمه نیجه اقرب
اولور دینورسه جواب اولدر که صفات الهیه دن بر صفتك بر آخر صفت اوزره نفس الامرده سبقی یوقدر پس سابقلق
ومسبوقلق متصور اولمیجق ایکیلك دخی قالمز باخصوصکه ذاته نظرا رحیم عین غضوب وغضوب عین رحیمدر اکرچه
آثارجهتندن بری برندن تمیز اولنور بو جهتدن سابقلق ومسبوقلق دخی بوانورنته کم زین العرب قولی بو معنایه
دلالت قیلور اما حقیقته نظرا ایکیلکسز سابق ومسبوقك منشأی بردر نته کم عارفلردن بری بیوردیلر (بیت) قهر ولطفك
منشأی معناده واحددر ولی * بیلمدی شیطان بو توحیدی احددن اولدی دور (مثنوی) کرندیدی آن ز نقصان تو ست
که عقول خلق زان کان یك جوست * اکرسن بو معنایی کورمدك وسری مشاهده قیلمدکسه اول سنك نقصانکدندر
زیرا خلقك عقللری اول معدندن برجودر بعض نسخه ده مصرع اول (کرندیدی آن بود از فهم پست واقع اولمشدر
بو تقدیر اوزره معنی اکر اول سری کورمدك واول معنایه نظر ایرکورمدك ایسه اول انجق اولان فهمکدندر وار کرفهمك
عالی اولیدی آنی کورردی توضیح کلام وتحقیق مرام بویله دیمك اولورکه اکرسن ایکیلکسز ومغایرتسز سابق
ومسبوق کورمدکسه اول سنك عقلکك نقصانندن وفهم وادراکك پست اولمسندندر زیرا حکما خلقك عقولی
وعلومی اول معدن حقیقتدن برجو قدردر کما قال الله تعالی (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) پس بو جمله نك عقولی وعلومی
اول کان حقیقیده برجو قدر اولیجق ماهیات صفات الهیه یی بیلمکدن عاجز وقاصر اولسه عجب دکلدر (مثنوی)

عیب بر خود نه نه بر آیات دین * کی رسد بر چرخ دین مرغ کلین * مرغ را جولانکه عالی هواست * زانکه نشو او
ز شهوت وز هواست * عیب ونقصانی کندیکه قو آیات دین اوزره قومه که منسوب اولان مرغ دین چرخنه نجه
ایرشور مرغك عالی اولان جولانکاهی انجق هوادر زیرا که مرغك نشو ونماسی شهوت وهوادندر کلین بونده کله
منسوب وکل آلود معنیلرینه در یعنی ای عقل ومعرفتده ناقص اولان کسه اکر رحمتك غضبنه سبقتنی سابقسز
ومسبوقسز مشاهده قیلمدکسه وحق تعالینك اسما واوصافتنی وآیات وبیناتنی انبیا واولیا بیلدکلری کبی بیلمدکسه
عیبی کندی عقل وادراکك اوزره قو دینك آیات وعلاماتی اوزره عیب قومه که حق تعالینك آیاتنده ورسول اکرم
صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك کلماتنده اصلا عیب ونقصان یوقدر لکن عقل انسانی آب وکلدن مخلوق اولمش بر مرغ
کبیدر آب وکلدن مخلوق اولان مرغ ایسه فلك دین اوزره نیجه واصل اولور دینك حقایقی واسراری چرخنه نه حالله
ایریشور مرغك عالی جولانکاهی انجق هوادر آنکیچونکه نشو ونماسی شهوت نفسانیه دن وهوادندر نطفه سی دخی
هوادندر پس بر شیئك که اصلی هوادن اوله ونشو ونمایی شهوت وهوای طبیعتدن بوله انك جولانکاهی انجق
هوا اولور وهوادن یوقارو پرواز ایتمکه وچرخ برین جانبنه کتمکه قادر اولمز پس بر انسانك که مرغ کلین کبی نشو
ونماسی شهوت وهوادن اوله وعقلی دخی هنوز شهوت وهوایه مائل اوله اول عقل دین چرخنه نیجه ایرشور وصفات
الهیه نك حقایق واسرارینی نه وجهله مشاهده قیلور بلکه انك پروازی انجق کندینك هواسنده اولور (مثنوی)
پس تو حیران باش بی لا وبلی * تا ز رحمت پیشت آید محملی * چون ز فهم این عجایب کودنی * کر بلی کویی تکلف می کنی
پس سن لا وبلیسز حیران اول که رحمت الهیه دن سنك اوککه بر محمل کله چونکم بو عجایبك فهمندن کودنسن
اکر بلی دیه سن تکلف ایلرسن محمل میم ثانیه نك کسریله مرکب معناسنه در هودجه دخی دیرلر وازا اولورکه
شتر بارکشنده معناسنه استعمال ایدرلر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اول اولورکه چونکم آیات دینی وصفات رب العالمینی
حقیقتله مشاهده ایلمکه قادر اولمیه سن پس ادب اولدر که سن انکارسز ولفظا اقرارسز حیران اوله سن تا کم حق تعالینك
رحمتندن سنك اوککه بر مرکب روحانی کله وسن اول مرکبه راکب اولوب سنی حقیقت معنایه واصل قیله چونکم
بو بنده اولان عجایبك فهمندن وغرایبك درکندن کودن اوله سن اکر ظاهرا بلی دیوب لفظا اقرار قیله سن تکلف ایلرسن
بو ایسه اتقیاء امت قتلرنده جائز دکلدر نته کم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم بیورمشلر اتقیاء امتی ابعدهم عن التکلف
بو راده تکلف باطنده اولمین شیئی زحمتله اخراج ایلمکدر نوعا کذب شائبه سندن وریادن خالی اولمز پس بو مرتبه همان ادب
لفظا اقرارسز وانکارسز حیران اولمقدر (م ی) ور بکویی نی زندنی کردنت * قهر بر بندد بدان نی روزنت * ور کرنی دیه سن
نی سنك بوینکی اورر زیرا قهر الهی اول نفی وانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر یعنی اکر آیات دین وصفات رب العالمین
خصوصنده لا دیو نفی وانکار قیله سن اول انکار سنك بوینکی اورر وقتل وهلاکه مستحق قیلور وقهر الهی اول نفی
وانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر وایمان واسلام نورندن سنی محروم ایلرکر کدر که ظاهرا وباطنا انکار ایلمکدن حذر
ایلیه سن زیرا ظاهرا انکار ایدرسك قتله مستحق اولورسن وباطنا انکار ایلرسك قهر الهی قلبك روزنه سنی سد ایلیوب
بی نور اولوب ظلمت کفرده قالورسن (م ی) پس همین حیران ووالده باش وبس * تا در آید نصر حق از پیش وپس * چونکه
حیران کشتی وکیج وفنا * با زبان حال کفتی اهدنا * پس همین حیران ووالده اول انجق تا کم پیش وپسکدن نصرت حق
کله چونکم حیران وکیج وفنا اوله سن زبان حالله اهدنا دیرسن یعنی پس بو خصوصده همین واله وحیران اول انجق
که ادب بودرکه تا کم اول حیران اولدیغك وبو مرتبه دن ادبه رعایت قیلدیغك واسطه ایله هر جانبکدن نصرت الهی
کله وسکا معین وظهیر اوله چونکم سن آیات دین وآثار صفات رب العالمینده حیران اوله سن وبی عقل قاله سن
وفانی اولمق مرتبه سن بوله سن زبان حالله (اهدنا الصراط المستقیم) دیمش اولورسن پس حق تعالی سنك لسان حالله
اولان دعاکی قبول ایدوب سنی عجز وحیرت مرتبه سندن خلاص قیلوب آیات دینی بر وجه تعیین سکا کشف ایلر تا انبیای
عظام علیهم السلام واولیای کرامك ایلدیکی کبی بیلورسن وصراط مستقیم اوزره سلوك قیلوب حقیقته واصل
اولورسن (م ی) زفت زفتست وچو لرزان می شوی * می شود آن زفت نرم ومستوی * زانکه شکل زفت بهر منکرست
چونکه عاجز آمدی لطف وبرست * زفت زفتدر وچونکه لرزان اوله سن اول زفت وعظیم سکا نرم ومستوی اولور زیرا
زفت وعریض شکل منکردن اوتریدر چونکم عاجز کله سن لطف وبردر زفت عریض معناسنه در بونده کبیر
وعظیم معناسنی افاده قیلور یعنی آیات دین وصفات رب العالمین اولو وکبیر وعظیمدر چونکم سن خائف ولرزان
اوله سن وعجز وقصورکی بیله سن اول اولولق وعظمت سکا نرم اولور وعقلکه یکسان کاور زیرا عظمت وکبریالق شکلی
منکردن ومستکبردن اوتریدر چونکم سن عاجز کله سن وکبر وانکاری ترك ایلیه سن لطف واحسان محلیدر

جلالت وقهردن مصون اولوب وکرم ورأفت حقه لایق اولورسن نته‌کم حضرت جبرائیل امین علیه السلام حد ذاتنده عظیم الشان ایکن حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کاسه غایت‌له احسن صورتده والطف هیئتده کاوردی برکون اول حضرت علیه السلام انك نفس الامرده ومرتبهٔ ملکوتنده اولان شکل وهیئتنی مشاهده ایلمکه رغبت ایلدکده حضرت کندی هیئت اصلیه‌سنی اول حضرته کوستردکده تحمل ایده‌میوب مبهوت ومدهوش اولدی نته‌کم بو بیان شریف بو معنایی ایضاح وافصاح ایلدی (نمودن جبرائیل علیه السلام خودرا بمصطفی بصورت خویش وازهفتصد پر اوچونیك ظاهرشد افق رابکرفت وآفتاب محجوب شد باهمه شعاعش) بو سرخ شریف حضرت جبرئیل امین علیه السلام کندیسنی حضرت مصطفی علیه السلامه کوسترمسیدر کندی صورتیله وانك یدی یوز پرندن چونکم بر پر ظاهر اولدی افق طوتدی وآفتاب دوکای بو قدر شعاع وضیاسیله بیله محجوب اولدی اکثر روایت اوزره حضرت جبرئیلك التی یوز جناحی واردر بیورلمشدر (کما قال علیه السلام رأیت جبرائیل له ستمائة جناح رواه الطبرانی عن ابن مسعود) لکن بعض روایتده یدی یوز جناحی واردر بیورلمشدر حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو روایتی اختیار ایلیوب هفتصد پر بیورمشلردر (مثنوی) مصطفی می کفت پیش جبرئیل * که چنانکه صورت تست ای خلیل * حضرت مصطفی علیه السلام جبرئیلك قتنده دیدی که انجلین که ای خلیل سنك صورتکدر یعنی ای دوست سنك صورتك حقیقتده هر نیجه ایسه اول وجهله (م ی) مر مرا بنما تو محسوس آشکار) تا ببینم مر ترا نظاره وار بکا محسوس وآشکارا کوستر تاکم بن سنی نظاره کبی کورم یعنی نظر اید بجیلر کبی حس ظاهر ایله سنی کورم بوندن منفهم اولان بودر که طلب رؤیت شکل جبرائیل علیه السلام لیلهٔ معراجدن اول اولمش اوله زیرا اول حضرت جبرائیل علیه السلامی التی یوز پر ایله کوردم دیدی نته‌کم اهل تفسیر سورهٔ ملائکه اولنده بو حدیثی یازمشلردر رأیت لیلة المعراج جبرائیل وله ستمائة جناح (مثنوی) کفت نتوانی وطاقت نبودت * حس ضعیفست وتنك سخت آیدت * پس حضرت جبرائیل علیه السلام دیدیکه یا نبی الله قادر اولمزسن وسکا بنی کورمکه طاقت بو قدر زیرا حس ضعیفدر وبو فقه وابنجه درتنك فتح تا وضم نونله بو فقه وابنجه معناسنه دربنی ملکوتده اولان شکلم اوزره سن کورمکه قادر اولمزسن انکچونکه بو ظاهر کوزی ضعیف ورقیقدر وسکا بنی کورملك قتی مشکل کاور (م ی) کفت بنما تا ببیند این جسد) تا چه حد حس نازکست وبی مدد * پس حضرت رسول علیه السلام دیدی یا جبرائیل کوستر تاکه بو جسد کوره تا حس بشری نه حده نازل ونه مرتبه بی مدد در این جسددن مراد حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك جسد شریفلریدر وسائر خلقك جسدی مراد اولمق مناسبتدن بعیددر وتقدیر معنی بودر که یا اخی جبرائیل اول صورت اصلیه‌کی کوستر تاکم بو بنم جسدم ظاهر بصر ایله تاکم آنی کوره حس صوری نه حدده نازل ونه مرتبه بی مدد وبی طاقتدر بو جسد انی ایله دیدی (مثنوی) آدمی راهست حس تن سقیم * لیك در باطن یکی خلقی عظیم * آدمینك حس تنی سقیمدر لکن باطننده بر عظیم خلقی واردر حس تندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره‌در خلق ضم خا معجمه ایله سجیه دیرلر بونده صفات باطنه مراد اولور وتقدیر کلام بو یله دیمك اولور که آدمینك تنی وتنه مضاف اولان حسلری سقیم وضعیفدر (وخلق الانسان ضعیفا) آیت کریمه‌سنك مقتضاسنجه آدمینك تنه وتنه متعلق اولان حسلر یه کوره‌در ولکن آدمینك باطننده بر عظیم خلقی واردر که اول صفات روحانیه‌سیدر (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) آیت کریمه‌سنده اشارت اولنان صورت حسنه وصفات عظیمه بودر آدمی اول خلق عظیم واحسن تقویم اوزره اولدیغی جهتدن کون جامع وعالم کبرادر اکرچه بحسب الظاهر حقیر وصغیردر نته‌کم بو معنالری توضیح وتفهیم ایلمکدن اوتری بو ابیات شریفه‌یی مثل ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) بر مثال سنك وآهن این تنه * لیك هست او در صفت آتش زنه * سنك وآهن مولد ایجاد نار * زاد آتش بر دو والد قهر بار * مثلا بو جسم وتنه سنك وآهن کبیدر لیکن اول صفتده آتش زنه درکورمزمیسن سنك وآهن ایجاد نارك مولدیدر آتش ایکی والده اوزره قهر بار طوغدی تنه تن معناسنه در آتش زنه چقمق معناسنه دردو والدن مراد سنك وآهندر وتقدیر کلام ونتیجهٔ مرام بو یله دیمك اولور که انسانك بو جسمی وروح انیسی فی المثل طاش ودمور کبیدر ولکن اول تن صفت واثرده چقمق کبیدر که اندن شرارهٔ نار ظهوره کلور واکی مصرعده سنك وآهندن مراد عموم اوزره اولان سنك وآهندر که آندن استدلال ایدوب آتش زنه‌یی صکره مخصوص بالذکر قیلمشلردر کان دیمك اولور که آدمینك بو تن ظاهری مجرد سنك وآهن کبیدر ولیکن صفت واثرده خاصة شول چقمق وطاش کبیدر که آنلرك بری برینه اقترانندن شرارهٔ نار تولد ایلر سنك وآهن ایجاد نارك مولدیدر آتش طوغدی بو ایکی والدك اوزره قهر یاغدیریجی بعض نسخه‌ده زاد آتش ز ین دو والد قهر بار * واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بو ایکی والددن آتش قهر بار طوغدی دیمك اولور

وبت

وبت اولده مفردی مرکبه تشبیه ایلمش اولورلر وتوضیح معنی بو یله دیمك اولور که آدمینك بو تنی طاشله چقمغه بکزر صفات وآثارینه نظر اولندقده که آدمینك بو تننك اعمال صالحه‌یه مقارنتندن بر علم وبر خلق عظیم ظهوره کلور که اول خلق عظیم هم مولد علم وخلق اولان جسدك اوزرینه غالب وقاهر اولور وهم سائر اجسادك اوزرینه غالب وقاهر اولور نته‌کم آتش طاشله چقمقدن تولد ایلدکدنصکره اول طاشك وچقمغك اوزرینه غالب وقاهر اولدی نته‌کم بیوررلر (مثنوی) باز آتش دستکار وصف تن * هست قاهر بر تن او شعله زن * باز در تن شعلهٔ ابراهیم وار * که از ومقهور کردد برج نار * کیروآتش تن وصفنك دستکاریدر لیکن اول آدمینك تنی اوزره قاهر در شعله زندر کیروتده حضرت ابراهیم کبی بر شعله واردر که اندن برج نار مقهور اولور دستکار عمل ید دیمکدر وما بعدنه اضافت بیانیه‌در یعنی بو سنك وآهندن ظهور ایلین آتش تن وصفنك الی ایشیدر زیرا برکسه‌نك دست تنی آتشی یاقوب کتوردر اما اول آدمك تنی اوزره شعله اوریجی آتش قاهر وغالبدر کیروتن آدمیده حضرت ابراهیم علیه السلام کبی شعلهٔ روحانی وپر نور ربانی واردر که اول شعلهٔ روحانیدن برج نار مقهور اولور نته‌کم ابراهیم علیه السلام حضرتلرینك وجودنده برج نار نمرود مقهور اولدی واندن ماعدا هر انبیا علیهم السلام واولیای کرامك تن شریفلرنده اول شعلهٔ ربانی واردر که آنلر اکرآتشه کیرسه‌لر ناری قاهر اولور ونار آنلرك شعلهٔ روحانیه‌سندن مغلوب ومقهور اولور نته‌کم مؤمنلرك نوری نار جهنمی یوم قیامتده اطفا ایلیه حتی نار جهنم زیاده مقهور ومغلوب اولدیغندن انلرك هر برینه لابه وزاری ایلیوب (جز یا مؤمن فان نورك اطفأ ناری) دیه (مثنوی) لاجرم کفت آن رسول ذوفنون * رمز نحن الاخرون السابقون لاجرم اول رسول ذوفنون دیدی نحن الاخرون السابقون رمزنی یعنی انسان صورت حسبیله افلاك وعناصردن ظهوره کلوب مؤخرومن حیث المعنی بو جمله‌دن مقدم وسابق اولدیغی رمزینی اشعار ایلمك ایچون اول ذوفنون اولان پیغمبر علیه السلام حضرتلری (نحن الاخرون السابقون) دیدی یعنی بزکه مجموع انبیا علیهم السلام واولیای کرام واصفیا وصلحادن عبارتز اکرچه من حیث الظاهر افلاك وعناصردن طوغمشز وانلردن مؤخر اولمشز لکن من حیث المعنی بر جمله‌دن سابقلرز بو حدیث شریفك بو محله مناسب اولان معناسی بودر اما بعض محلده کندینك توابعیله مقدم وجوده کلن آدمیلردن من حیث المعنی بز سابقلرز دیمك دخی مراد اولنور نته‌کم بو حدیث بر قاج محلده ذکر اولنمشدر وهر محلك مقتضاسنه کوره تحقیق قیلنمشدر جمله‌دن بو جلدك اوائلنه قریب در بیان انکه حکما کویند آدمی عالم صغریست سر خنده) بهر این فرموده است آن ذوفنون * بیتنك شرحنده اول محله مناسب شرح وتحقیق اولنمشدر (مثنوی) ظاهر این دو بسندان زبون * در صفت از کان آهنها زبون) مثلا بو ایکیسنك ظاهری بر سندانله زبوندر یعنی بو چقمغله طاشك ظاهری بر دموردن اولان اورسله مغلوب وزبوندر که آنلری پاره‌لمك سنداندن وتیشه ایله ممکن اولور ولکن اول سنك وآهن صفت واثرده دمورلر معدنندن افزوندر نته‌کم طاشله چقمقدن شراره چقسه واول بر آتش اولسه ونیجه شهرلری وطاغلری واحجار واشجاری احراق ایلسه قادرلدر پس وصف واثر جهتندن طاشله چقمق معادن آهندن افزون اولور ونار سنك وآهندن اشد واقوی اولدیغی عاقل اولنلر بیلور (مثنوی) پس بصورت آدمی فرع جهان * وز صفت اصل جهان این را بدان * ظاهرش را پشهٔ آرد بچرخ * باطنش باشد محیط هفت چرخ * پس صورت حسبیله آدمی جهانك فرعیدر وصفت جهتندن جهانك اصلیدر بونی بیل آدمینك ظاهرنی بر پشه چرخه وحرکته کتورر اما انك باطنی یدی چرخی محیط اولور یعنی فاذا کان کذلك چونکم سنك وآهن من حیث الظاهر اصل نار ونار من حیث الصفات اکا غالب وقاهر اولوب مقصود بالذات اولدیغی مثالی بیلدك وفهم قیلدکسه آدمی بحسب الظاهر جهانك فرعی وجهان انك اصلیدر ولیکن صفت جهتندن آدمی جهانك اصلیدر بو نکته‌یی بیل وبو سری فهم قیل زیرا مقصود بالذات بو جهانك خلق اولنمسندن آدمیدر وبو عالمدن غرض کلی ومقصود اصلی انساندر چونکم بو جهاندن مقصود انسان اولیجق انسان اصل اولور وبو جهان بالتبع مقصود اولور پس معنا انسانك فرعی اولور وانسان صورتا جهانك فرعی ومعنا اصلی اولور وبو معنایه لولاك لولاك لما خلقت الافلاك حدیث شریفی اشارت قیلور انسانك باطنی بو یله معظم ومکرم ایکن انك صورتا اولان ضعفی شو معنادن تعقل ایله که انك ظاهرنی بر سیوری سکك اضطراب وحرکته کتورر وبعض اضعف اولان مخلوق مثلا براغیث وذباب کبی حیوانلر آنی غم والم مرتبه‌سنه سورر اما انك باطنی افلاك سبعه‌یی درونده اولان اشیا ایله بیله محیط اولمش وجمیع کون ومکانی جمع قیلمشدر وسعت درون انسانی شو معنادن فهم ایله که حق تعالی حضرتلری بکا ارضم وسموات‌م واسع اولمدی ولیکن تقی ونقی اولان مؤمن قولمك قلبی واسع اولدی بیورمشدر نته‌کم لا یسعنی ارضی ولا سمائی بل یسعنی قلب المؤمن حدیث شریفی بو معنایی افصاح وایضاح قیلمشدر (مثنوی) چونکه کرد الحاح بنمود اندکی * هیبتی که کشود زو مندکی * شهپری

بکرفته شرق وغرب را * ازمهابت کشت بی هش مصطفی * چونکم حضرت نبی علیه السلام الحاح ایلدی حضرت
جبرائیل علیه السلام برازجق کوستردی برهیبتی که کوه آندن برمندك اولور آنك برشهپری شرق وغربی طوتمش پس
حضرت مصطفی علیه السلام حضرتلری مهابتدن بیهوش اولدی مندك میمك ضمه سیله ودالك فتحه سیله انفعال بابندن
اسم مفعولدر ثلاثیسی دلندك کاور مندك پاره پاره ومتلاشی اولمش دیمکدر اما بعضلر مندك میمك فتحه سیله قولبی
صنق بردق وبوینی صنق دستیدر دیمشلر وکاف تصغیر ایچوندر دیو تحقیق ایلمشلر بومعنانك محله مناسبتی قتی ازاولور
نهایتی اولکی وجهده مشدد اولان دال وزن ایچون مخفف اوقنور وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه چونکم حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت جبرائیل علیه السلامك صورت اصلیه سنی کورمکه اقدام وابرام ایلدی
حضرت جبرائیل علیه السلام دخی اول حضرته برازجق هیبت کوستردی که اول هیبتدن کوه متلاشی
وپاره پاره اولوردی وجه ثانی اوزره معنی کوه اول هیبتدن براغزی صنجق دستی کبی اولوردی دیمك اولور حضرت
جبرائیلك جمله اجنحه سندن برشهپر مغرب ومشرقك ماینی طوتدی حضرت مصطفی عیله السلام بوهیبتی
کوردیکی کبی مهابت ودهشتدن مبهوت ومدهوش اولدی (مثنوی) چون زبیم وترس بیهوشش بدید * جبرائیل
امد در آغوشش کشید * آن مهابت قسمت بیکانکان * وین تجمش دوستان را رایکان * چون جبرائیل امین ترس
وبیمدن اول حضرتی بیهوش کوردی جبرائیل کلدی آنی اغوشنه چکدی یعنی چونکم رسول اکرم
علیه السلامی جبرائیل خوف وبیمدن مدهوش کوردی درحال کلوب آنی قوجاغنه چکدی ونوازش ایدوب صحوه
کتوردی اول مهابت بیکانه لرك نصیب وقسمتیدر وبولطف وتجمش دوستلره رایکاندر تجمش التفات ودلدارلق
وملاطفت معنیلرینه استعمال اولنور یعنی حضرت جبرائیل علیه السلامك اول مهابتی بیکانه اولان اهل تن
ایچوندر نته کم لوط وثمود قوملرینه اول مهابتی کوستروب اول هیبتدن هلاك اولدی بولطف والتفات ورعایت ونوازش
اهل روح اولان حق دوستلری ایچون رایکان ومبذولدرکه اکر صفات الهی اولسون واکر زمرهٔ ملائکه اولسون
واکر پادشاه عالم اولسون بوجمله نك هیبت وشوکتلری بیکانه ونامحرملردن اوتری وملایمت وملاطفتلری دوستلردن
اوتریدر نته کم مثال ایدوب بیوررلر (مثنوی) هست شاهانرا زمان برنشست * هول سرهنکان وصار مهابدست *
مثلا شاهلر ایچون تختلری اوزره اوتورمق زمانی واردر سرهنکلرك هولی واللرنده صارملر واردر یعنی پادشاهلر
تختلری اوزره اوتوردقلری زمانده چاوشلرك هول وهیبتی واردر واللرنده تیغ تیزلر واردر شاهك اطرافی
طولنورلر (مثنوی) دورباش ونیزه وشمشیرها * که بلرزند از مهابت شیرها * دورباشلر ونیزه وشمشیرلر واردرکه مهابتدن
شیرلر ترزلر (مثنوی) بانك چاوشان وان جوکانها * که شود سست ازنهیبش جانها * چاوشلرك صدا سندن
واول چوکانلردن که جانلر انك نهیب وهیبتندن سست ومنهزم اولور یعنی چاوشلرك صداسی ودربانلرك دورباش
وچوکانی که واردر انك نهیبندن جانلر سست اولور (مثنوی) این برای خاص وعام ره کذر * که کنند شان
ازشهنشاهی خبر * بوهیبت وبوصلابت رهکذرده اولان خاص وعامدن اوتریدرکه انلره برشهنشاهدن خبر ایلیه
بودخی معنادر بومهابت رهکذرده اولان عوام وخواص ایچوندرکه انلره برشهنشاهدن خبر ایلیه زیرا بومهابت
ودارات اولمسه رهکذرده اولان عوام وخواص شهنشاهدن خبردار اولمزدی (مثنوی) ازبرای عام باشد این شکوه *
تا کلاه کبر ننهندان کروه * بوهیبت وشکوه عوامدن اوتریدر تا اول کروه باشلرینه کبر وعظمت کلاهنی قومیه لر
یعنی بوشکوه وشوکت ومهابت وصلابت عوام ناس ایچوندر تا کم اول کروه کبر ونخوت تاجنی باشلرینه قویوب
سلك طاعت وانقیاددن خروج ایدوب طاغی وباغی اولمیه لر (مثنوی) تا من وماهای ایشان بشکند * نفس خودبین
فتنه وشر کم کند * تا کم بونلرك من ومالری صنه خودبین اولان نفس فتنه وشری ایلمیه کافك ضمه سیله
کم کندینه دخی جائزدر (مثنوی) شهر ازان ایمن شود کان شهریار * دارد اندر قهر زخم کیرودار * شهر اول فتنه
وشردن ایمن اوله که اول شهریار قهر وغضبنده زخم وکیرودار طوتر یعنی اول شهریار قهر وغضبنده دارو کیر طوتر
انکچون شهر اول فتنه وشرلردن ایمن اولور واهل فسادك ضررندن سلامت بولور (م ی) پس بمیرد آن هوسها در نفوس
* هیبت شه مانع آید زان نحوس * پس نفوسده اولان اول هوا وهوسلر اولور زیرا هیبت شاه اول نحوسدن مانع کاور
یعنی اکثر ناسك طبیعتی شر وفتنه وفساد اوزره مجبول اولمشدر اکر پادشاهان جهاندن وامراء
زماندن بونلرك خوف وخشیتی اولمسه ایدی طبیعتلرنده مستور اولان فتنه وفسادی اظهار ایدرلر وعصیان وطغیان
همتنه کیدرلردی حکمت بونی اقتضا ایلدیکه اصحاب سلطنت وارباب حکومت بی مهابت وبی سیاست اولمیه لرتا کم
اعدا واهل فساد فتنه وشرنی اظهار قیلمیه لر پس بومهابتك وشدت وصلابتك محلی وموضعی ناسدن نفوس عاصیه یه در

اما نفوس مطیعه وعقول شریفه ایچون بوصفتلر لایق ولازم دکلدر بلکه انلر ایچون ملایمت وملاطفت واردر نته کم
بومعنایه دخی اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) باز چون آید بسوی بزم خاص * که بود آنجا مهابت باقصاص *
شاه چونکم کیرو بزم خاص جانبنه کله اول محلده شاهدن قچن مهابت باقصاص اولور یعنی اول بزم خاص مهابت
وقصاص محلی دکلدر بلکه عیش وعشرت وموانست والفت محلیدر (م ی) حلم در حلمست ورحمتها بجوش * (مثنوی)
ازغیر چنك ونی خروش * اول بزم خاصده حلم ایچره حلم واردر ورحمتلر جوشده در اول بزم خاصده چنك ونیدن غیری
خروش اشتمزسن زیرا هرسازلك بروقتی ومحلی واردر بزم خاص چنك وعود ونایك محلیدر (م ی) طبل وکوس هول باشد
وقت جنك * وقت عشرت باخواص آواز چنك * طبل وکوس هول جنك وقتی اولور اما خواص اله عشرت وقتی چنك
آوازی اولور هول بونده مهول معناسنه در یعنی هول وهیبت ویریجی طبل وکوس وسرنا وبوری جنك وقتال وقتنده
اولور اما عیش وعشرت وقتنده ندما ایله چنك ونای آوازی اولور زیرا طبل وکوسك مهابتی واردر قتاله مناسب اولان
اولدرکه چنك ونایك آوازنده نشاط ومسرت واردر عشرته مناسب وموافق اولان بودر الحاصل بوعالمده هرسبب وآلت
وهر صفت وخصلت که ظهور ایلمشدر البته مستحقنه واهلنه کوره خلق اولنمش وظهوره کلمشدرکه برشیء ایچون
مخلوق اولان آلت برآخر شیء ایچون مناسب اولمزکه حکمت بونی بویله اقتضا قیلمشدر نته کم بومعنالره اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) هست دیوان محاسب عام را * وان پری رویان حریف جام را * آن ذره وان خودمر چالیش راست
وآن حریر و رود مر تعریش راست * مثلا دیوان محاسب عام ایچوندر واول پری رویلر جام ایچون حریف اول ذره واول
توغلغه جنك وچالیشدن اوتریدر واول حریر ورود تعریشدن اوتریدر محاسب میمك فتحه سیله محاسبه نك جمیدر محسبك
جمعی دخی اولسه جائز اولور بوتقدیر اوزره مصدر میمینك جمعی اولور خود توغلغه یه درلر چالیش جنکه دیرلر رود سرود
معناسنه در تعریشدن مراد شاهك سایه بانی وتختی وعالی اولان خانه لری اولمق احتمالی واردر زیرا عرب عرش
الطیر درلر قچن طیر هوایه چقسه وایکی قنادیله التنده اولنه سایه براقسه وخلاصهٔ کلام اولدرکه حسابلر دیوانی عامهٔ
ناس ایچوندر واول پری روی وشیرین کویلر جام مصفی ایچون مصاحبلردرکه انلره مناسب اولان دیوان حساب وبونلره
مناسب اولان جام شرابدر واول جوشن وتوغلغه تحقیقا جنك ایچوندر واول حریر ولباس نفیس وسرود لذیذ تحقیق
پادشاهك تخت وسایبانندن حاضر اولنلر ایچوندر زیرا حربه لایق اولان جبه وجوشندر وبزم وشربه لایق اولان آواز رود
وچنك وعود وسروددر بعض نسخه ده بوبیت دخی واقع اولمشدر * آن ذره وآن خود را جنك ووغا * وین شراب
ونقل در بزم صفا * معناسی اول ذره واول توغلغه جنك ووغا محلنده در وبوشراب ونقل بزم صفاده دردیمك اولور
(مثنوی) این سخن پایان ندارد ای جواد * ختم کن والله اعلم بالرشاد * بوسوزك نهایت وپایانی طوتمز ای جواد پس
بوسوزی ختم ایله طریق سداد وراه رشاده الله اعلمدر پس ینه صدده رجوع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اندر احمد
آن حسی کوغاربست * خفته این دم زیرخاك یثربست * الحاصل اول برحس که حضرت احمد علیه السلامك
وجودنده که اوغارب وآفلدر بودم یثرب خاکنك التنده خفته ومدفوندر یثرب مدینهٔ منوره یه دیرلر یعنی حضرت
احمد علیه السلامك وجود شریفنده اولان حس بشری که رؤیت جبریله طاقت کتورمدی اوزائل وآفل اولیجی ایدی
حالا بودمده مدینهٔ منوره ده خاکك التنده خفته وآسوده در (مثنوی) وان عظیم الخلق او کان صفدرست * بی تغیر
مقعد صدق اندرست * واول رسول علیه السلامك عظیم الخلقی که او صفدر پهلواندر تغیرسز مقعد صدقده
ساکندر صفدر صف برتجی دیمکدر بونده پهلوان وبهادر معناسی مراد اولور یعنی اول عظیم الخلق اولان سلطانکه
یثربده مدفون اولان جسد شریفنك جانیدرکه نفس الامرده صفدر وپهلواندر تغیر وتبدلسز حالا ملك مقتدرك
قربنده مقام صدقده ساکندرکه متقیلرك دخی مقامی اولدر (کما قال تعالی فی آخر سورة القمر (ان المتقین فی جنات
ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر (مثنوی) جای تغییرات اوصاف تنست * روح باقی آفتاب روشنست *
بی زتغییری که لاشرقیة * بی زتبدیلی که لاغربیة * تبدیلات وتغییراتك جای ومحلی اوصاف تندر اما روح باقی آفتاب
روشندر اول روح باقی هیچ بر تغییرسزدرکه لاشرقیة درکذلك بر تبدیلسزدرکه لاغربیة دربیت ثانی سورهٔ نورده
اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری جلد ثانیده لقمان حکایتنده مرور ایلدی وتوضیح معنی اولدرکه تغیرات
وتبدلاتك محلی تنك وصفلریدرکه زوال وفنادن وتغیر وتبدلدن خالی اولمز اما باقی اولان روح اعظم فی المثل آفتاب
روشندر اول آفتاب روشن که تغیرسزدرکه شرقه منسوب دکلدر وکذلك هیچ برتبدیل یوقدرکه غربه منسوب
دکلدر شرقه وغربه منسوب اولان البته تغیر وتبدلدن خالی اولمز اما روح باقی شرقی وغربی دکلدر پس انکا تغیر
وتبدل کلمز (مثنوی) آفتاب از ذره کی مدهوش شد * شمع از پروانه کی بیهوش شد * آفتاب ذره دن قچن بیهوش

ومدهوش اولدی کذلك شمع پروانه دن چون بیهوش اولدی یعنی آفتاب ذره دن بیهوش اولمز وشمع پروانه دن مدهوش
اولمز پس حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك حقیقی آفتاب معنویدر اکرفلك واکر ملك اکا نسبت برذره در
پس اول حضرتك آفتاب حقیقی ذرات کائناتدن اصلا بیهوش اولمز واول حضرتك روح اعظمی برشمع الهیدر
وحضرت جبرائیل علیه السلام اکا نسبت بر پروانه در پس اول شمع الهی کندی پروانه سندن نیجه مدهوش اولور
یعنی مدهوش اولمق احتمالی یوقدر (مثنوی) جسم احمد را تعلق بد بدان * این تغیر آن تن باشد بدان * همچو رنجوری
وهمچون خواب ودرد * جان از ین اوصاف باشد پاك وفرد * حضرت احمد علیه السلامك جسم شریفنك اول روح
اعظمه تعلقی اولدی بو تغیر تنك لایقی اولور بیل مثلا رنجورلك کبی وخواب ومرض کبی اما جان بو وصفلردن پاك
وفرددر مصرع اولده اولان بدان کلمه سی حضرت جبریل علیه السلامه اشارت اولسه ده جائزدر لکن روح اعظمه
اشارت اولمق محله مناسبدر که عن قریب سببی معلوم اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك
جسم شریفنك اول لاغرلق ولاغر بی اولان آفتاب روشنه وروح باقی یه تعلقی اولدی وبو رؤیت جبریل علیه السلامدن
متغیر اولمق تنك لایقیدر روحك دکل بویله بیل که تن آدمی ادنی شیلردن متغیر اولور مثلا رنجورلك کبی ونوم کبی ودرد کبی
شیلردن جسد آدمی متغیر اولور اکر جسد انبیا علیهم السلام ایسه ده زیرا (انما انا بشر مثلکم) آیت کریمه سنك موجبنجه
حضرت پیغمبر علیه السلام وسائر انبیا واولیا بشریتده مشترکلردر وبشرلك جسمی ایسه تبدل وتغیردن خالی
دکلدر اما جان بو ذکر اولنان وصفلردن پاك وفرددر اکا تبدل وتغیر لاحق اولمز دیمك اولور (مثنوی) خود نتانم وربکویم
وصف جان * زلزله افتد درین کون ومکان * روبهش کر یکدمی آشفته بود * شیر جان مانا که آن دم خفته بود *
خود جانك وصفنی سویلمکه قادر دکلم اکر وصف جانی سویلیم بو کون ومکانه زلزله دوشر اول روح پاکنك
روبهی اکر بردم آشفته ایدی بو اول حالته بکزر که جان ارسلانی اول زمانده خفته ایدی روبهدن مراد بونده
حضرت نبی علیه السلامك جسم شریفلریدر اش ضمیری جانه عائددر آشفته متغیر وپریشان اولمق معناسنه در
خلاصهٔ کلام اولدر که بن اول جان اعظمك وصف شریفنی دیمکه قادر دکلم واکر روح اعظمك وصفنی سویلرسم
بو کون ومکانه زلزله واضطرابه دوشر زیرا کون ومکانك وخلق جهانك اول جان عالیشانك اوصاف علیه سنی استماع
ایلمکه استعدادلری یوقدر اول جان عالیشانك روباهی که فی المثل جسم مبارکیدر اکر بردم حضرت جبرائیل
علیه السلامك رؤیتندن متغیر وپریشان اولدیسه بو اول حالته بکزر که جان ارسلانی کویا اول زمانده خفته ایدی
وجانك خفته اولمسی مشاهدهٔ الهیه ده حیران اولمسندن وکندی حالنه وشانه اشتغال قیلمسندن وعالم جسددن
کوز یومسندن کنایت اولور پس شول دیمکه بر کاملك جانی کندی شانه مشغول ایکن یا خود جمال الهی مشاهده سنده
حیران ایکن انك جسمی برادنی شیدن متغیر وآشفته اولسه عجب دکلدر وبونك بعض زمانده ادنی شیله متغیر
وآشفته اولمسندن وعجز وفتور اظهار قیلمسندن کاملك کمالنه نقصان کلمز واول کاملك بدنی متغیر ومبدل اولان
وبیهوش ومدهوش قیلان شی اول کاملدن افضل اولمق لازم کلمز زیرا کاه اولور که خواب ومرض شدید نبی وولی اولنلرك
جسملرنی تبدیل ایلر حال بو که خواب ودردنبی وولیدن اولی اولمق لازم اولمز بو معنانك تحقیقی وبو محله مناسب اولان
کلمات جلد ثالثده دقوقی حکایه سنده کفت اکر اسمی شود غیب ازولی * بیتنك شرحنده مرور ایلدی ودخی اواخرنه
قریب اولان زبودن عقاب موزهٔ رسول صلی الله علیه وسلم شرحنده هم بورایه مناسب اولان سوزلر تقدم ایلدی
(مثنوی) خفته بود آن شیر کز خوابست پاك * اینت شیر زمسار وسهمناك * خفته سازد شیر خود را آنچنان *
که تمامش مرده دانند این سکان * اول جان شیری خفته ایدی که فی الحقیقه خوابدن پاك وبریدر اینته سکارزمسار
وسهمناك شیر اول شیر کندیسنی انجلین حلیم وخفته دوزر که بو سکلر انی تمام مرده بیلورلر زمسارده اولان سار لفظی
برفاج معنایه دلالت ایدر اولا سر معناسنه اولمق جائزدر مثلا چشمه سار وکوهسار کبی که چشمه باشی وطاغ باشی دیمك
اولور بو تقدیرجه زمسار سر زم تقدیرنده اولوب باشی بومشق دیمك اولور وثانیا سار لفظی بر اسمه متصل اولسه
انك کثرتندن عبارت اولور مثلا سنکسار وخاکسار کبی طاشلق وطپراقلق واغجلق محلی دیمك اولور بو تقدیرا اوزره
زمسار زملك محلی دیمك اولور سارخوی معناسنه اولوب نرم خویلو دیمك دخی جائزدر سهمناك هولناك ومهابتلو
معناسنه در تحقیق کلام اولدر که اول جان شیری بحسب الظاهر خفته ایدی وحقیقتده اونوم وغفلتدن اومنزه
ومقدسدر انکیچون عینای نامان ولاینام قلبی بیورمشلردر اینته سکا باشی یومشق ومهیب وهولناك بر ارسلان که
من حیث المعنی انك جلالت وعظمتی وشوکت ومهابتی وصف وبیانه کلمز ایکن بر مرتبه هین ولین ایدیلر که حق
تعالی حضرتلری اول حضرته کفار ومنافقین اوزره لینت وملایمتی ترك ایلیوب (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین

واغلظ علیهم) دیمکله غلظت وخشونت ایلمکه امر ایلدی شول مرتبه لطف ونرملك وحیا وشرملك محل ومعدنی
اولمشلر ایدی که اول شیر حقیقت کمال لطفندن ولینت طبعندن اصحاب معصیت واهل نفاق واهل ضلالت مابینلرنده
کندیلرینی انجلین خفته دوزوب اکثر حاللرندن هر وجهله تغافل وتعامی ایلرلردی که تمام اول حضرتی بو سکلر مرده
مثابه سنده بیلورلردی و اول حضرتی کندی حاللرندن غافل وجاهل زعم قیلورلردی پس غلیظ القلب اولمدیغیچون
انلره خشونت ودرشت قیلمدیغیچون اول حضرتك حوالیسنه جمع اولورلردی واندن مراد ومقصودلرنی استفسار
قیلورلردی کورکه حق تعالی حضرتلری اول حضرتك آنلره ایلدیکی لینت وملاطفت کندینك رحمتندن ایدیکنی
بیان ایدوب ونرم ولطیف اولدیغی بو آیتده عیان ایدوب (فبما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت فظا غلیظ القلب
لانفضوا من حولك بیوردی (مثنوی) ورنه در عالم کرا زهره بدی * کو ربودی از ضعیفی تربدی * یوخسه عالمده
کیمك زهره سی اولوردی که ضعیفلکندن بر تربدی قاپیدی تربد تاوبانك ضمه سیله بردانه یه وشیء حقیره دیرلر ضعیفیده
یا وحدت ایچون اولمق دخی جائزدر ومصدریه اولمق دخی جائزدر که اکا کوره معنی ویرلدی یعنی اکر اول شیر حقیقت
کندیلرینی خفته دوزمیه لردی وناسك اکثر احوالنده تغافل وتعامی قیلمیه لردی عالمده کیمك یورکی وطاقتی
اولوردی که برضعیفدن بردانه یی قاپیدی وبر شیء حقیری اندن الیدی یعنی هیچ کمسه نك برضعیفدن بر شیء اخذ
ایلمکه طاقتی وجرأتی اولمزدی اکر اول حضرت اکثر حالده ناسك احوالندن تغافل وتجاهل قیلمیدی دیمك اولور
(م ی) کف احمد زان نظر مخدوش شد) بحر اوازمهر کف پرجوش شد * مه همه کفست معطی نور باش) ماه را کر کف
نباشد کو مباش * حضرت احمد علیه السلامك کفی اول نظردن مخدوش اولدی انك بحری کف محبتندن پرجوش
اولدی ماه دوکاکی معطی ونور پاش کفدر ماهك اکر دست وکفی اولمیه دی اولمسون بیت اولده اولان کفلرکو بولك
معنالرینه در ومراد حضرت احمد علیه السلامك جسد شریفلریدر وبیت ثانیده اولان کفلر ال معنالرینه در
مخدوش خدوشدندر خدوش قاشنمقدن وطرملمقدن حاصل اولان جراحته دیرلر بونده مخدوش خراشیده ومجروح
معناسنه در وتقدیر معنی وتوضیح نحوی بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك کف کبی اولان جسم
شریفی حضرت جبریل علیه السلامه اولان اول نظردن مجروح ومتغیر اولدی اما اول حضرتك بحر حقیقی انك
کف کبی اولان جسمندن اوتری پرجوش اولدی وظهور قیلدی بحردن مراد حقیقت محمدیه اولور وحقیقت محمدیه نك
جوشه کلمسی وظهور قیلمسی اول حضرتك اعدل واجمل اولان جسدینك محبتندن اوتریدر پس اول حضرتك
جسد شریفلرینك کمالیله شرفنی وعزت وجلالتنی شوندن فهم ایله که حق تعالی به جمیع ارواح واشباحدن وجمله
اشیادن اعز واکرم اولان عقل کل وروح اعظمه اول جسد شریف مظهر اولدی واول بحر حقیقت اول ذات شریف
ایچون جوش وخروشه کلوب اولا صور کائناتی اظهار ایدوب اندنصکره ابو البشری وانك اولادنی ظهوره کتوروب
بعده اشرف قرنده واکرم زمانده اول حضرتك جسد شریفنی ظهوره کتوروب اول حقیقت انده بکمالها عیان
اولدی وجمیع اوصاف وکمالاتیله اول مرآت مجلاده ظهور قیلدی پس بو مرتبه شرف وفضیلتی اول سلطانك جسد
شریفی اول نظردن متغیر اولمسی اکا نقصان ویرمز زیرا اول حضرت بر بدر کامل کبیدر انك ذات حقیقیسی
سر تا پا معطی ونور پاش دست کبیدر اکر اول ماه حقیقته برصوری ال اولمزسه دی اولمسون زیرا انك دسته احتیاجی
یوقدر کذلك بشریت اول حضرته دست کبیدر اول سراج منیرك ذات شریفی عالمه ضیا کستر ونور پاشدر اکر
بشریت واسطه سی اولمزسه ده بنا اکا عیب ونقصان کلمز زیرا اول صفت انك ذاتندن منفك اولمز وانك عطاسی ایسه
الت خار وجارحه یه محتاج اولمز (مثنوی) احمدار بکشاید آن پر جلیل * تا ابد مدهوش باشد جبرئیل) حضرت احمد
علیه السلام اکر اول پر جلیلی اچیدی حضرت جبرائیل علیه السلام ابده دك مدهوش اولیدی پر جلیلدن مراد
اول حضرتك قوت روحانیه سی اولور یعنی اکر حضرت رسول علیه السلام روحانی اولان پر جلیلی اچیدی وحضرت
جبرائیل علیه السلام انی کوریدی هیبت وعظمتندن ابد الآباده دك مدهوش وبیهوش قالیدی (م ی) چون کذشت
احمد ز سدره مرصدش * وز مقام جبرئیل واز حدش * کفت او را هین بپر اندر پیم * کفت رو رو من حریف تو نیم
چونکم حضرت احمد علیه السلام سدره دن وجبرائیلك مرصدندن کچدی وحضرت جبرائیلك مقامندن وانك
حدندن کچدی پس حضرت احمد علیه السلام اکا دیدی یا جبرائیل البته بنم اردمجه پروازایله جبرائیل امین اول
حضرته دیدی یوری یوری بوندن اوته بن سنك حریفك دکلم یعنی حضرت جبرائیل علیه السلام اول حضرته سدرة
المنتهایه دك پیشوا ودلیل اولدی چونکم حضرت جبرائیل علیه السلام سدره یه کلدی که مقام جبرائیل علیه
السلامدر وانك مرصدیدر پس مقامنده قالدی وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اکا دیدی یا اخی جبرائیل

سنکله جناب عزته بیله کیده‌لم حضرت جبرائیل علیه السلام اکا دیدیکه یا نبی الله بوندن اوته بن سنک مصاحبک
اوله‌مزم بوندن اوته عزتله سن یوردیدی (مثنوی) باز کفت اورا بیا ای پرده‌سوز * من باوج خود نرفتستم هنوز *
کیرو اول حضرت علیه السلام اکا دیدی کل ای پرده‌سوز زیرا بن هنوز دخی اوج اعلامه کتمدم وبن حقیقتم جانبنه
بوندن اول سیرا یتمدم پس کرکدر که بندن مرافقتی قطع ایلمیه‌سن (مثنوی) کفت بیرون زین حدای خوش فرمن *
کرزنم پری بسوزد پرمن * حضرت جبرائیل علیه السلام اول سلطان جلیله دیدی ای بنم خوش فر اولان
یارم بو حددن خارج وبو مرتبه‌دن ایلرو اکر بر پراورم بنم آتش تجلی پر وبالمی احراق ایلر لودنوت انملة لاحترقت
دیدیکی قولک مضمونیدر (مثنوی) حیرت اندر حیرت امد این قصص * بیهشیء خاصکان اندر اخص) بیهشیها
جمله اینجا بازیست) جند جان داری که جان پروازیست) الحاصل بو قصه‌لر حیرت اندر حیرت کلدی زیرا خاصلرک
اخصک حالنده حیرت وبیهشلکی واردر جمیع بیهوشلقلر بو مرتبه‌ده لعب وبازیدر نقدر جان طوترسن که جان
پردازلق محلیدر خاصدن مراد بونده حضرت جبرائیل علیه السلامدر واخصدن مراد حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلمدر خلاصهٔ کلام اولدر که بوذکر اولنان قصه‌لر حیرت ایچنده حیرت کلدی وسبب
حیرت خاصکان الهینک اخص اولان کاملک حالنده بیهوشلکیدر که فی الحقیقه خاصکان الهی ملائکهٔ مقرب
ایکن اخص اولان حضرت نبی علیه السلامک بلکه اکا وارث کامل اولان وانبک خصوصنده حیران اولمشلر
ومدهوش قالمشلردر حال بوکه اخص اولنلر دخی من وجه انلرک حالنده وشاننده حیران وبیهوش اولمشلردر نته‌کم
حضرت نبی علیه السلام رؤیت جبرائیل علیه السلامدن ابتدای حاللرنده مدهوش وبیهوش اولدی اما اخصک انلر
حقنده اولان بیهوشلکی قبل الوصول الی الکمالدر وانلرک اخص اولنک حالنده بیهوش اولمسی بعد الوصول
الی الکمالدر زیرا اخص اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرام بر مرتبه‌یه ایررلر که انده ملک مقرب بلکه نبی مرسل
بیله صغمز چونکم اخص اولنلر بالکلیه فانی اوله‌لر ومرتبهٔ ولایته ایروب حضرت حقه وصول بوله‌لر مقام
عقلده ومرتبهٔ روحده اولان ملائکه انلرک سرندن وشاننده مدهوش وبیهوش اولورلر ولیکن اکر باهوش
اولملری واکر بیهوش اولملری اخص اولنلرک مرتبه‌سنه نسبت جمله‌سی لعب وبازی کبیدر زیرا بیهوشلک
وباهوشلک جمله‌سی جاندار اولان مخلوقک حالیدر واخص اولان سلطانلر ایسه بیمشلردر پس ای مخلوقیت
مرتبه‌سنده کاهی باهوشلک وکاهی بیهوشلکله موصوف اولان کسنه نیجه بر جان طوترسن بو محلده مادامکه
بالکلیه جانکدن بچمیه‌سن وفنا شرابنی ایچمیه‌سن واصل جانان اولمزسن مادامکه واصل جانان اولمیه‌سن اخص
اولنلرک حالنی بیلمزسن زیرا اخصک حالنی خواص بیلمز بلکه بنه اخص اولنلر بیلور نته‌کم قطب الاقطاب اولان
صاحب دولتک حالنی وسرنی مرتبهٔ عقلده وروحده اولان اقطاب وابدال بیلمزدیمشلردر خلاصهٔ کلام اکر خواص
بشر واکر خواص ملک اخص اولان کامل واکملک اسرارنی بیلمکدن عاجزدر دیو تحقیق ایلمشلردر (مثنوی)
جبرائیلا کرشریفی وعزیز * تو نه پروانه ونی شمع نیز * شمع جون دعوت کند وقت فروز * جان پروانه نپرهیزد زسوز *
ای جبرائیل اکرچه شریف واکرچه عزیز ایسن سن پروانه دکلسن وشمع دخی دکلسن شمع چونکم اشتعال وقتنده
پروانه‌یی دعوت ایلیه پروانه‌نک جانی سوز وکدازدن پرهیز ایلمز جبرائیل علیه السلامدن مقصود بونده مرتبهٔ عقلده
اولان عقل کامل صاحبلری اولور وپروانه‌دن مراد وارث حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وعاشق جمال احمدی
اولان اصحاب فنا وارباب صفا اولور که انلرک مرتبه‌سنه عقل شریف وملک مقرب واصل اولمز انکیچون حضرت
جبرائیل علیه السلامه خطاب وعقل کامل صاحبلرینه تعریض ایدوب بیورر یعنی ای مقام عقلده اولان
ومرتبهٔ ملکیتده وروحانیتده قلان وخاصکان الهی زمره‌سنه داخل اولان کسنه اکرچه نفس الامرده
سن دخی عزیز وشریفسن واکثر عباد اللهه نسبت عالی ولطیفسن ولکن سن پروانه کبی عاشق دکلسن وشمع
کبی معشوق دخی دکلسن زیرا شمع حقیقی چونکم تجلی ذاتیه وقتنده پروانه کبی اولان عاشقلرنی کندینک وصالنه
دعوت ایلیه پروانه‌نک جانی یانمقدن وفانی اولمقدن پرهیز ایلمز بلکه اول شمعه کندوینی اوروب تجلی نورنده کندوینی
محو ایلر نته‌کم حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حق تعالینک تجلیٔ ذاتیه‌سندن پرهیز ایلمدی ولکن
حضرت جبرائیل علیه السلام لودنوت انملة لاحترقت دیوب نار تجلینک کندوینی یاقمسندن قورقوب وشمع حقه
کندوینی اورمسندن پرهیز ایدوب کندی مقامنده قالدی وحضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم نار سعده بن یانه‌یم
دیوب تجلی شمعنه کندوینی اوردی وبی محابا مقام جبرائیل علیه السلامدن ایلرو کچوب واصل جانان اولدی
چونکم بو بیانده ذکر اولنان کلامک فهمنده ومعرفتنده قصوری اولان کسنه‌لره صعوبت اولدیغی مقرر

ومحقق اولدیغنه بناء بونک مستور ومدفون اولمسنی روا کوروب کندی جنابلرینه خطاب ایدوب بیورورلر (مثنوی
این حدیث منقلب را کورکن * شیر را بر عکس صید کورکن * بو منقلب اولان حدیثی کور ایله یاخود
معنی بو منقلب حدیث ایچون کور ایله یعنی مدفون ایله ارسلانی عکس اوزره بیان اشکینک صیدی ایله مصرع اولده
اولان کور کاف عجمی ایله مقبره معناسنه‌در ومصرع ثانیده اولان کور کاف عجمی ایله بیان اشکی معناسنه‌در
وبو بیتده ودخی ما بعدنده اولان بیتده خطاب علی قاعدة التجرید کندی نفس شریفلرینه‌در منکره خطاب اولمق
ویاخود بو بیتلر منکر لسانندندر دیمک بو بیتلری سیاق وسباقه توفیق ایلمسنده عدم اقتداردن ناشی اولور وقصور
فهمدن لازم کاور بلکه اولی اولان حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا فهم وعقله ملایم اولمین بر نیجه اسرار
ومعارف بیوردقدنصکره اول اسرارک وکفتارک مستور ومدفون اولمسنی روا کوروب بر سبیل تجرید کندی
وجود شریفلرینه انک مستور اولمسی خصوصنده خطاب ایلمک اولیدر مثنوی شریفده بوکونه قاعده قتی چوق
محلده واقع اولمشدر وحدیث منقلبدن مراد بو بیانده انقلاب اوزره واقع اولان سوزلردر که اولا حضرت جبرائیل
علیه السلامی حضرت نبی علیه السلامه اقوی واعلی عد ایلیوب حضرت نبی علیه السلام انک مشاهده‌سنده
بی طاقت وبی هوش اولدی دیمکله ضعفلرین بیان ایلمشلردی بعده معراجه توجه بیوردقلرنده سدره‌دن اوته حضرت
حقک قرب ولقاسنه کندر قیلوب رب العالمینی کورمک ومشاهده قیلمق خصوصنده جبریل امیندن
حضرت پیغمبر علیه السلامی اقوی واعلی عد ایلیوب حضرت جبریل علیه السلامک اول مرتبه‌ده اولان ضعفنی
بیان ایلمشلردی پس حدیث منقلب دیمکله بو معنالره اشارت بیوردیلر وکورکن دیمکله بوکونه سوزلرک مستور
ومخفی اولمسنه اشارت ایدرلر ومصرع ثانیده اولان شیر قوی وعالی وکور ضعیف ودنی معناسنه‌در ومراد حضرت
نبی علیه السلام وهر عصرده اکا وارث کامل اولان هر ولی اولور وکوردن مراد هر عصرده اولان خلق اولور
وتوضیح معنی وتحقیق فحوی بویله دیمک اولور که ای مولانا بو منقلب اولان سوزی مستور ومخفی ایله وبر زمان بویله عالی
وقوی اولان شیر حقی ضعیف ودنی اولان خلقه بر عکس صید ایله تا کم اول عالی شیری بو ضعیف اولان خلق بر زمان
کندیلره کرفتار کوره‌لر وآنی کندیلرک مغلوبی زعم ایده‌لر واول شیر دلیر بونلره کمال لطفندن مدارا ایلیه وزیاده لینت
ورفقله ملایم سوزلر سویلیه وبونلر زیاده حماقت وجهالتلرندن انک حلمنی وملایمتنی انک مغلوبیتندن عد ایلیوب
کندیلری انک اوزرینه غالب وقوی کوره‌لر پس حقیقت معنایه نظر اولنسه مصرع ثانی دخی حدیث منقلب اولور
وبو حدیث منقلبی دخی مدفون ایلمش ومستور سویلمش اولور که هر کس بونلرک معناسنه نظر ایرکوره‌مز مکر که مستور
ومخفی اولان کلامک باطننه مطلع اولان عارفلر ایرکوره (مثنوی) بند کن مشک سخن شاشیت را) وامکن انبان
قلماشیت را) آنکه برنکذشت اجزاش از زمین * پیش او معکوس قلماشیت بین * سوز نثار ایلمککک مشکنی
باغله سنک قلماشلغک انبانی آچمه مشک مشهوردر سخن شاش وصف ترکیبیدر اکرچه اصلنده سوز ایشه‌یجی دیمکدر
زیرا شاش شاشیدن لفظندن ایشه‌مک معناسنه‌در ولیکن صکره سوز نثار ایلمک وبیهوده کلام جاری ایلمک
معناسنده استعمال اولنمشدر اکا متصل اولان یا مصدریه ویا خطاب ایچوندر وامکن مکشا معناسنه‌در قلماش
بیهوده وعبث سوز معناسنه‌در کذلک یا یا مصدریه ویا خطاب ایچوندر بعضلر قلماش قلاش معناسنه‌در دیمشلر
وبعضلر دخی ضم قافله قل ماشتن دن مرخم اولوب دیلدیکن سویلمک معناسنده استعمال اولنمشدر دیمشلردر
ودیلنه نه کاورسه سویلمکدن عبارت اولور دیو تعبیر ایلمشلر بو دخی بیهوده سوز سویلمک معناسنه اولور ولغت
نعمة الله‌ده ضم قافله قلماش یعنی قلاش وحرامزاده وایشسز یعنی بیکار وبطال معناسنه‌در دیمشدر بونده بنه
بیهوده معناسنه استعمال اولنمق ویا قلاشلق معناسی ویرلمک اولی اولور اولکی بیت اجزای عقل وروحی وفکری زمین
بشریتدن ومرتبهٔ سفلیتدن تجاوز وترقی ایلمین طایفه‌نک قتلرنده وزعملرنده بو کلامک بیهوده اولدیغنی وکندیلره
بیهوده وعبث سویلککی اسناد قیلدقلرنی اشعار ایلمکدن اوتری سخن شاشلکی اولا کندیلره اسناد
ایدوب بر سبیل تجرید وجود شریفلرینه خطاب ایلدکدنصکره بو کلام عالینک معکوس وقلماش اولمسی اجزای عقلیه
وروحیه‌سی زمین بشریتدن تجاوز ایلمین طایفهٔ سفلیه‌نک زعملرنده وقتلرنده اولدیغنه بیت ثانی ایله تنبیه واشارت
ایدوب بو اسلوب اوزره بو کلام شریفی بیهوده زعم ایلین طائفه‌یه عظیم توبیخ وتشنیع بیورمشلردر پس خلاصهٔ
کلام وتعبیر مرام بویله دیمک اولور که ای مولانا سخن اجرا ایدیجی وکلام نثار قیلیجی مشکک ودهانکی باغله منکرلرک
زعمنده وسفلی اولان طائفه‌نک قتنده سنک بیهوده لک محلی اولان طاغارجغکی کشاده ایلمه زیرا اول کسنه‌نک که
اجزای عقل وروحی زمین بشریتدن یوقرو کچدی انک اوکنده بو کلام شریف وسخن لطیف معکوس وقلماشلکدر

حق تبارك وتعالى انك عقل وروحنه اول استعداد وقابليتي ويرمشدركه مرتبهٔ سفليدن تجاوز وترقى ايدوب مرتبهٔ
اعلايه وعالم معنايه واصل اوله اندن صكره ديدهٔ حقيقت بينله اوليای كرامك كلامنه نظر قيله تا كوره كه انلرك كلام
عاليسى نيجه منبع حكمت ونه كونه معدن علم ومعرفتدر حد ذاتنده اجزای عقل وروحى زمين بشريتدن تجاوز ايلمين
طائفه هرنقدر عالى وشريف وحكمت آميز بر كلامى كورسه‌لر انلره بيهوده وناچيزلر كلور پس حكيم الهى اولان
وبوكونه كمسه‌لره سوز سويلين وبذل حكمت ومعرفت ايلين عزيزلره لازم اولان اولدركه ظاهرا بونلره مخالفت ايلميه
بلكه امرت بمداراة الناس حديثك موجبنجه بونلره مدارا ايليه وحلم ورفقله معامله قيله بو معنايى تفهيم وتعليمدن
اوترى حضرت حسام الدين افندى يه خطاب ايدوب بو ابيات شريفه ايله تعليم بيوررلر (مثنوى) لاتخالفهم حبيبى
دارهم) ياغريبا نازلا فى دارهم * اعط ماشاؤا وراموا وارضهم * ياظعينا ساكنا فى ارضهم) اى بنم حبيبم سن بو طايفه يه
مخالفت ايلمه مدارا ايله اى بونلرك خانه سنه نازل اولان واولرنده غريب اولان حبيب انلرك ديلدكلرنى واستدكلرنى
اعطا ايله وبونلرى راضى قيل يا انلرك ارضنده ظعين وساكن اولان حبيبم بيت اولده اولان ضميرلر ودخى بيت ثانيده
اولان ماشاؤا وراموا واده وارضهمده اولان ضميرلر جمله سى اجزای عقل وروحى زمين بشريتدن تجاوز ايلمين اهل دنيايه
واصحاب هوايه راجعدر دارم مفاعله بابندن امردر مدارات ايله معناسنه مدارانك معناسى قلبده بعد اضمار ايليوب
عدو اولان كمسه‌نك يوزنه كولمكه ديرلر نته كم ايكنجى جلدده جمله بردن سك سرخنده (كز ضرورت دم خر ر آن حكيم
بيتنده مرور ايلمشدر مصرع ثانيده اولان دارخانه معناسنه در ارض افعال بابندن امردر همزه سى قطع ايچوندر
لكن بونده ضرورت شعردن اوترى وصل اوقمق لازمدر ومصرع ثانيده اولان ارض زمين معناسنه در وتقدير كلام
بويله ديمك اولوركه اى اهل دنيانك خانه لرينه نازل اولوب انده غريب اولان حبيبم سن بوسفلى طائفه يه بيت فدارهم
مادمت فى دارهم * وارضهم مادمت فى ارضهم * قولنك موجبنجه بونلره مدارا ايله ظاهرا مخالفت قيلمه كه حضرت
حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمك سنت سنيه‌لرى بودراى حبيبم سن بو طائفه نك ديلدكلرنى وطلب ايلدكلرنى
اعطا ايله وبونلرى باى وجه كان راضى قيل اى بونلرك زمينلرنده مسافر اولان واقامت قيلان حبيبم ديمك اولور بودنيا
اهل دنيانك خانه سى وبو زمين اهل دنيانكدر اكا مألوف اولديغى اعتبارله ارضى كيبدر واصحاب دل بودنياده
غريبلر ومسافردر غريب مسافره لازم اولان ادب ايسه بودركه مادامكه بركسه نك دارنه نازل اولوب انده غريب اوله
اكا مدارا قيله وبركسه نك كه كاوب ارضنده مسافر اوله وانده اقامت قيله لازمدركه آنى راضى قيله پس اهل دل اولان
كمسه‌لره اهل دنيايه مدارا ايلمكدن ابو خصلت اولمز (م ى) تا رسيدن در شه ودر ناز خوش * رازيا مى وزى مى ساز
خوش * تا شاهه ايرشنجه وناز خوشه ايرشنجه اى رازى مروزى ايله خوش ولطيف دوزل رازدن مرادرى شهر يدر
قجن رى شهرنه يا نسبت الحاق ايلسه‌لر آخرنده اولان يايى الفه قلب ايدوب آخرنه برزا كتوروب رازى ديرلر مروزدن
مراد مروشهريدركه اكا دخى ياى نسبت الحاق ايتسه‌لر انك دخى آخرنه زا كتوروب مروزى ديرلر نته كم جلد اولك
اوايلنه قريب دخى برمقدار ذكرى مرور ايلمشدر وبعضلر ديمشلردركه بو ايكى شهرك طايفه سى بربرلريله مقدما
عظيم ضد وخصومت اوزره ايديلر قجن برى برلرينه ملاقى اولسه‌لر كنديلرينى بيلدرميوب تستر ايدرلردى بونده
رازيلردن مراد اهل الله ومروزيلردن مراد اهل دنيا اولور شاهدن مراد حضرت خدا وانك نازندن مراد تجليات
لطيفه وجماليه سى اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه تا حقيقت شاهنه وانك جمال باكمالنك مشاهده سنه
ايرشنجه دلك اى رى شهرنه منسوب اولان ولى وصفى مروشهرنه منسوب اولان اهل دنيا ايله برخوش دوزل وحسن
خلقله معامله ايله تا كم كنديى ضررلركدن امين اوله سن (م ى) موسيا در پيش فرعون زمن * نرم بايد كفت قولا لينا
اى موسى زمانه نك فرعونى قتنده قول لين ايله نرم سويلمك كركدر يعنى اى موسى مشرب اولان وقلب موسى
اوزره سير قيلان مرشد كامل زمانه فرعونلرينك اوكنده كلام لطفله كركدر نته كم حق تعالى سورهٔ طه‌ده بيوردى
هارونله موسى عليهما السلامه كه (اذهبا الى فرعون) اى هارون وموسى وارك فرعونه (انه طغى) تحقيق او طغيان
ايلدى (فقولا له) پس اكا سويلك قولا لينا نرم سوز قول لين نرم سوز سويلكدر رعونت وخشونت اوزره عنف
ايتمك پس حين ارشادده مرشد اولانه دخى بوادبى كوزتمك لازم اولور نته كم حكايت اولنوركه واعظلردن برى
حاكملردن برينه عظيم توبيخ وتعرضلر ايدوب بالمواجهه خشونتلر كوسترمش اول دخى ايلرو كاوب ديمش كه هى
افندى سندن نيجه وجوهله اعلا وافضل اولان كمسه‌لره وبندن نيجه مرتبه ادنى واسفل اولان كمسه ايچون خداى
عزوجل وقولا له قولا لينا ديو امر ايلمش واينت وملايمت ايله ارشاد ايليك ديو سويلمش سندخى (مثنوى) آب اگر
در روغن جوشان كنى * ديكدان وديك را ويران كنى * مثلا اگر روغن جوشانه آب ايلسه‌سن اوجاغى وچولمكى ويران

ايلرسن

ايلرسن يعنى قجن براوجاقده چولمك ايچنده ياغ قينار كن انك اوزرينه صوغوق صودوكسك درحال اول روغن طشره
دوكلوب هم اوجاغى وهم چولمكى ويران ايلر كذلك بارد سوز ماء بارد كبيدر واهل نفسك ديك روغن جوشان
كبى اولان وجودلرينه صب ايلسك درحال جوش وخروشه كلوب ديكدان مجلسى خراب ايدرلر وكرميت
قلوب ايچون مشتعل اولان آتش نصح وبندى سويندررلر لازم كلديكه بونلره غلظت وحدتدن حذر اولنه
ورفق وملايمتله حكيمانه ارشاد قيلنه (مثنوى) نرم كوليكن مكو غير صواب * وسوسه مفروش در لين الخطاب
نرم سويله ليكن صوابك غيرى سويلمه لين خطابده وسوسه صاتمه يعنى مرشده لازم اولان ادب اولدركه حين
ارشادده رعونت وخشونت ايلمكدن حذر ايليه وسوزى ملايم ونرم سويليه وليكن صوابدن غيرى سويلميه
ولين خطابده خاطرنه كلان وسوسه واندیشه يى صاتميه وخلقه ريا وسمعه ايتميه بلكه مقصودى لله وفى الله اولوب
وخواطر نفسانيه ووساوس شيطانيه يى درونندن طرد ودرد قيلوب صواب اوزره ملايم ونرم ولطيف سوزلر سويليه
تا كم مستمعينك قلبنه انك كلامى تأثير ايليه (مثنوى) وقت عصر آمد سخن كوتاه كن * اى كه عصرت عصررا
آكاه كن * وقت عصر كلدى سوزى كوتاه ايله اى حبيبم سنك عصرك اهل عصرى اكاه كن در مصرع
اولده اولان عصردن مراد ايكندى وقتيدر وبونده وقتك تنك اولمسندن كنايت اولور زيرا بودنيانك من اوله
الى آخره بركون قدر فرض ايتمشلردر حضرت آدم عليه السلامدن حضرت خاتمه كلنجيه دك صباح وقتندن
ايكندى زمانته كلنجيه دك كيبدر وحضرت سيد الانام عليه السلامدن يوم قيامته دك عصر وقتندن غروبه
ايرنجه كيبدر پس بعد العصر هركيم كاسه وقت عصرده كلمش كيبدر باخصوص كه انسانك عمرى فى تك تر اولمشدر
پس اول تنك وقتنده كلامك كوتاه اولمسى خيرلو كلمشدر انكيچون وقت عصر آمد سخن كوتاه كن بيورديلر ومصرع
ثانيده اولان اولكى عصر صقمق معناسنه وثانيجى عصر مضاف مقدر اولمق اوزره زمان معناسنه اولوب اهل
عصر معناسنه اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه اى بنم حبيبم وقت عصر كلدى وزمان تنك اولدى خير الكلام
ماقل ودل موجبنجه سوزى قيصه ايله وكلامى موجز ومفيد سويله اى حكيم الهى كه سنك نرم وحلمله خلقى عصر ايلمك
اهل عصرى آكاه ايليجيدر وآنلرى دين ودياندن عليم وخبير قيليجيدر (مثنوى) كوتومر كل خواره را كه قند به
نرمىء فاسد مكن طينش مده * كل خواره يه دى كه قند يكدر فاسد نرملك ايلمه اكا طين ويرمه وبيت مقدماده نرم كو
ليكن مكو غيرى صواب بيوردقلرى كلامدن ناشى اولان سؤال مقدره جواب كبى واقع اولمشدر كان ديمك لازم
كلديكه نيجه نرم سويليم وبوخلقه نه كونه صواب نقل ايليم بيوررلركه كل خواره اولانه ملايمت اوزره دى كه ياخى
سكا قند ييمك باللق ييمكدن اولى وغداى نفسانيه يى ترك ايدوب غداى روحانيه اولان علوم وحكمى اكل ايلمك
هر وجهله انفع واعلادر اكا نرمىء فاسد ايلمه يعنى باللق ويرمه مراد انك مزاجنه معين اولان وطبعنه خوش
كلان سوزى سويله كه اول فاسد اولان نرملكدر روا فى طين ييمكه رضا ويرمكدر الحاصل نرملك ايكى قسمدر برى
نرمىء فاسد بومذمومدر وبرى دخى نرمىء مصلحدركه بو محمودر نرمىء فاسد اولدركه بركل بين كمسه نك مزاجنه
معين اولان وطبعنه خوش كلان سوزى سويليه‌سن واكا طينى بويله ييمك وشويله اكل ايلمك كركدر
ديو اجازت ويره‌سن ونرمىء مصلح اولدركه كل خواره اولان كمسه يه طين ييمكه اجازت ويرميه‌سن وطبعنه معين اولان
سوزى سويلميه‌سن بلكه علم دينى وشكر معنوى اكل ايله ديو قند روحانى ييمكه ترغيب وتحريض ايليه‌سن (مثنوى
نطق جان را روضهٔ جانيستى * كر ز حرف وصوت مستغنيستى * اى حبيبم نطق جان ايچون سن روضهٔ جانيسندر
اگرچه حرف وصوتدن مستغنى سندر خطاب حضرت حسام الدينه در بوتقدير اوزره مصرع ثانيده كر حرف
شرط اولمز وجزايه دخى احتياج اولمز اما كر حرف شرط اولورسه جزا مقدم اولان مصرع اول اولور وتقدير كلام بويله
ديمك اولوركه اى حسام الدين چلبى اگر حرف وصوتدن سن مستغنى اولايدك نطق جان ايچون جانه منسوب صافى
روضه ايدك لكن براى تعليم انام وتفهيم عوام بو حرف وصوتدن مستغنى دكلسن ديرسن بو نطق جان ايچون جانه
منسوب صافى دكلسن دربلكه حرف وصوتله احاطه اولنمش وبناء قيلنمش بر روضهٔ جان سندر پس بو حرف وصوت
دخى بو نطق جانه وروضهٔ جنانه من وجه لازم اولنلردندر نته كم بربستان وقندزاره كتوروب برسرخرى اوبوق
نصب ايدرلركه اول سرخر نيجه بيكانه قوشلرى وبيهوش اولان وحوشلرى اول بستان وقندزاره كيرمكدن وانك ايچنده
اولان لطايف ثمارى كورمكدن وآنلرى ديرمكدن آنلره مانع اولور كذلك بو حرف وصوتى دخى نطق جان ايچون
وقندزار جنان ايچون للحكمة والمصلحة وضع سرخر كيبدركه نيجه وحشى طبيعت اولان كمسه‌لر ايراقدن انى كوروب
درون قندزاره داخل اولمقدن اعراض ايدرلر نته كم من وجه حرف وصوتك دخى لازم اولديغى ومحضا معنايه نسبت

سرخر کبی اولدیغنه بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) این سرخر در میان قندزار * ای بسا کسرا که

بنهادست خار * ظن ببرد از دور کان انست وبس * چون قج مغلوب وامیرفت پس * قندزار وشکرستان ایچنده بواشك باشی ای چوق کسه‌یی که خارة ومشدر زیرا اول کمسه ایراقدن ظن ایلدیکه اول انجق اودر اول کمسه مغلوب قوچ کبی کیرواردنه کتدی قندزار قند بتن یره دیرلر وعادت ناسدرکه بستانك وقندزارلك میانته کتوروب برقاج خرباشلرنی برآغاج اوزره نصب ایدرلر تا بدچشم اولنلرك کوزی قندزاره دکیوب اکا دکه وبوندن ماعدا بعض جانورلر کلورلر آنی کوروب آنی برشی توهم ایدوب اول قندزاره کیرمکدن اول واسطه ایله اجتناب ایده پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا بو مثنوی شریفنده اولان معانی واسراری قندزاره تمثیل ایلدیلر وبونك حروف واصوات وامثال وحکایاتنی باخصوصکه هزلیات ومطایباتنی خرباشلرینه تشبیه قیلدیلرکه اولابد نظر اولنلرك فکر ونظری بونك اسرارنه وقندزارنه واقع اولمیه وجانورطبیعت اولنلر دخی اول وهله دن انی کوروب واول قندزار معنوینك درونندن غافل اولوب وبوروضهٔ جانی انجق همان الفاظ وحروف وحکایات وهزلیات زعم ایلیوب بوکا رغبت قیلمقدن وتعلمنه طالب اولمقدن کیرودورلرنه‌کم بو معناره اشارت ایدوب بیوررلر بو سرخر کبی اولان حروف وکلمات وحکایات وهزلیات بو قندزار معنوینك میاننده ای غافل چوق کسه‌لری خار وبوسعادتدن بی نصیب وبی کار قومشدر اول احمق ایراقدن ظن ایلمشورکه اول روضهٔ جان وقندزار جنان انجق حروف وکلمات وحکایات وهزلیاتدر وانك درونده نیجه معارف واسرار ونیجه علوم یادکار یوقدر پس مغلوب قوچ کبی کیروواردنه دونوب بردخی ایلرو کلوب اقدام واهتمام قیلوب بونك سرنه واقف اولمق ودرونه دخول قیلمق بکالازمدر پس بوقدرله بوندن مستغنی اولمق واجتناب قیلمق ارلك دکلدر دیوب بذل همت قیلمز بلکه ظن فاسدی اوزره بوکتاب شریفی محضا حروف والفاظ زعم ایدوب بوجانبه متوجه اولمز (مثنوی) صورت حرف آن سرخردان یقین * در رز معنی

وفردوس برین * صورت حرفی یقین ومحقق اول سرخر بیل معنی باغنده وفردوس عالیده رز معنادن وفردوس بریندن مراد بوکتاب شریف وبو کلام لطیفدر یعنی بو معنی باغنده وفردوس عالیده واقع اولان صورت حروف وکلماتی بی شك بستاننه وضع اولنان اشك باشی کبی بیل احمق ونادان اولان جانورلر بونك ضمننده اولان فواید وحکمدن غافل اولوب وانجق نظرلری بونك صورت حروفنه ورسوم الفاظله وکلماتنه طوتنوب باطننی دخی زعم فاسدلری اوزره بویله صانوب بونك فواید ومنافعندن محروم قالورلر (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین درآر *

این سرخررا دران بطیخ زار * تاسرخر چون بمرد از مسلخه * نشو دیکر بخشدش آن مبطخه * پس ای ضیاء الحق اولان حسام الدین سن کتور بو خرباشنی اول بطیخ زاره تاکه سرخر چونکه مسلخه‌دن اولدی اول مبطخهٔ معنوی اکا برنشو دیکر بخش ایلر بطیخ قاونه وقاربوزه دیرلر بطیخ زار قاون وقاربوز بتن محله دیرلر مسلخه محل سلخه دیرلر مثلا برحیوان اولوب دریسی صویلوب یوزلدیکی یره دیرلر مسلخه مبطخه اولنده میم بعده باواندنصکره طا ایله بطیخ بتن یره دیرلر بعضلر خطا ایدوب اولنده میم وصکره طا وصکره با ایله مطبخه زعم ایلمشلردرکه محل طبخ اولان یره دیرلر اذاتی عرفانی اولان کمسه بو معنانی اختیار ایلمزکه اصلا مناسبتی یوقدر ونسخهٔ جلالیده ونسخهٔ اقلا کیده وجمیع معتمد علیه اولان نسخه‌لرك جمله سنده مبطخه واقع اولمشدر باخصوصکه مقدم اولان بیتده بطیخ زار لفظی بونك مبطخه اولمسنی مؤید اولور واقتضا قیلور وخلاصهٔ کلام وتحقیق مرام بویله دیمك اولورکه ای حقك ضیاسی ودینك حسامی اولان حبیبم بو سرخر کبی اولان حروف وکلماتی وحکایات وهزلیاتی اول معنوی اولان بطیخ زاره وفردوس اسراره کتور وبونده نصب ایله تاکم سرخر چونکم اوله ومحل سلخدن دور اوله وکتوروب آنی برکسه بطیخ زاره نصب قیله اول مبطخه اکا برآخر نشو ویرر واول سرخر اول بستاندن برهیئت اخری ومحله مناسب برصورت اخر بولور پس بو کلمات وهزلیاتی دخی اکرچه سرخر کبیدر چونکم مسلخهٔ دهان عوامدن دور اولور بو معنوی اولان قندزار وروحانی اولان بطیخ زاره کتوروب آنی نصب ایلدکده بو مبطخهٔ معنوی اکا برهیئت دیکر وحالت آخر بخش ایلرکه عادتدر بستان اوبوقسز اولمز وبعض بدنظرلرك نظری اکا واقع اولوب اول واسطه ایله بوستان سوء نظردن محفوظ اولور حد ذاتنده مسلخهٔ دهان عوامدن ایکن خر مرده‌نك باشی کبی بی روح وبیهوده اولان کلمات وهزلیاتی اول حضرت چونکم کتوروب بو معنوی اولان مبطخه‌یه وضع ایلدیلر بو بطیخ زار روحانی اکا برنشو دیکر وبرحالت آخر ویرمشدرکه مرده ایکن روح بولمش وبی معنی ایکن بامعنی اولمشدر (مثنوی) هین زما صورتکری وجان زتو * نی غلط این هم زتو هم آن زتو * آکاه اول ای حسام الدین

صورتکرلك بزدن وجان ویرمك سندن یوق بو سوز غلطدر هم بو سندن وهم او سندندر یعنی ای حسام الدین

بزدن بو حروف وکلماتی نظامه کتورمك ورسم وصورت مرتبه‌سنه یتورمك بزم جانمزدندر واکا روح ویرمك وتقریر وتعبیر کله اهل نظر اولان عشاقك نظرنه ایرکورمك سنك جانبکدندر یوق بویله دکلدر بو سوز غلطدر بلکه حقیقتده هم بو صورتکر اولمق وهم اکا حیات ولطافت ویرمك سندندر زیرا حقیقتده ایکیلك یوقدر سنکله بن نفس واحدز هرنه‌کم سندن ظاهر اولور عین بندن ظاهر اولور وهرنه‌کم بندن ظهوره کلورسه اول همان حقیقتده سندن ظهوره کلور پس اولکی سوز اکرچه صورت ظاهره‌یه کوره یرنده‌درلکن حقیقت ومعنایه نسبتله غلطدر انکیچون اول صورتکرلکی کندیلره وجان ویرمکی حسام الدین افندی‌یه اسناد ایلیوب ظاهره رعایت ایلدکدنصکره بو سوز حقیقتده غلط اولدیغنی اشعار ایلمکدن اوتری بونی نفی ایدوب وغلط اولدیغنی بیلدیروب صورتکرلکی وجانده‌لکی اکا اسناد ایلدیلر (مثنوی) برفلك محمودی ای خورشید فاش *

برزمین هم تاابد محمود باش * تازمینی باسمائی بلند * یکدل ویك قبله ویك خو شوند * ای فاش وعیان اولان خورشید فلك اوزره محمودسن زمین اوزره تادخی ابد محمود اول تاکم زمینه منسوب اولنلر بلند اولان سمایه منسوب اولنلرله یکدل ویك قبله ویك خو اوله ان لله اولیاء اخفیاء معروفون بین اهل السماء ومستورون بین اهل الارض حدیثنك فحواسنجه الله تبارك وتعالینك شول ولیلری واردرکه اهل آسمان ما بیننده مشهور واهل زمین ما بیننده مستورلردر وحسام الدین افندی دخی مقدما شول اولیای اخفیادن ایدیلرکه اهل آسمان قتلرنده محمود ومشهور اولمشلردی ولکن اهل زمین ما بیننده مستور ومخفی قالمشلردی حضرت مولانا قدس الله سره العزیز انلرك اهل زمین ما بیننده دخی محمود ومشهور اولمسنه دعا ایدوب دیرلرای فاش وآشکار اولمش خورشید معنوی فلك اوزره محمودوبین اهل السماء مشهور ومحمود وحسن دعام بودرکه زمین اوزره هم ابدی محمود اوله‌سن حتی اهل زمین بلند اولان آسمانك اهلیله یکدل ویکجهت اوله‌لر وسنی بیلمکده وذاتکه محبت قیلمقده یك خوی اوله‌لر وجمله‌سی حمد وثناکه اشتغال قیله‌لر دعالر بنك قبول اولدیغنك اثر وعلامتی فق واضح وظاهردرکه اول حضرت خلق ایچنده کالشمس فی اوقات الهواجر عیان وباهر اولمشدر (مثنوی) تفرقه برخیز دو شرك دوی * وحدتست اندر وجود معنوی * پس اورتادن تفرقه قالقه وشرك واثنینیت کیده زیرا وجود معنویده برلك واردر یعنی چونکم زمینیلر بلند اولان سمائیلرله یکدل ویك خو اوله‌لر اورتالقدن تفرقه وشرك واثنینیت ومغایرت مرتفع اوله زیرا معنوی اولان وجود حقیقی عین وحدتدر وتفرقه وتضاد ومغایرت واختلاف هر کسك تعینی واسطه‌سیله ظهوره کلمشدر وسن اول وحدت مطلقه اولان وجود معنوینك مرآت ومظهریسن چونکم اهل زمین دخی اهل آسمان کبی سکا حمد وثنا قیله‌لر ومتوجه اوله‌لر ما بینلرنده تفرقه واثنینیت کیدوب یکدل ویك قبله اولورلر وتوحید حقیقی مرتبه‌سنی بولورلر (مثنوی) چون شناسد جان من جان ترا *

یاد آرند اتحاد ماجرا * موسی وهارون شوند اندر زمین * مختلط خوش همچو شیر وانکبین * چونکم بنم جانم سنك جانکی اکایه ماجرانك اتحادنی یاده کتوررلر زمینده موسی وهارون علیهم السلام اولورلر شیر ایله انکبین کبی خوش اختلاط ایدیجی یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم بنم جانم بو عالمده سنك جانکی اکایه وآشنالك کسب ایلیه عالم ارواحده اولان ماجرانك اتحادنی یاد ایدرلر وانده واقع اولان تعارف اوزره بو عالمده اتحاد مرتبه‌سنه کیدرلر برمرتبه الفت واتحاد ایدرلرکه زمانه‌ده موسی وهارون علیهما السلام کبی اولورلر وشیر ایله انکبین کبی خوش اختلاط قیلورلرنه‌کم نبی علیه السلام حضرت علی ایله موسی ایله هارون کبی خوش اتحاد ایلدکلرندن اوتری حضرت علی رضی الله عنه‌یه خطابا بیورمشلردر یاعلی انت منی بمنزلة هارون من موسی پس ای حسام الدین چلبی سنك جانك بنم جانمله موسی ایله هارون کبی اوله‌لر وحضرت نبی علیه السلام ایله حضرت علی کبی اتحاد واختلاط قیله‌لر دیمك اولور (مثنوی) چون شناسد اندك ومنکر شود * منکری اش پردهٔ ساتر شود * چونکم بنم جانم سنك جانکی ازجق اکایه ومنکر اوله انك منکرلکی اکا پردهٔ ساتر اولور یعنی چونکم بنم روحم سنك روحکی بودنیاده برمقدار فهم ایلیه وانك اول فهمی ومعرفتی حقیقتده نعمت عظما درلکن انك قدرنی بیلمیوب منکر اوله انك منکرلکی کندی‌یه پردهٔ ساتر اولور واول فهمی واول معرفتی اندن ازاله قیلور بو معنی (لئن اشرکت لیحبطن عملك) قبیلندن اولور یعنی حق تعالی حضرتلری حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدوب بیوررکه اکر فرضی سن بکا شرك ایلسك البته سنك دخی عملك حبط اولوردی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز دخی بیوررلرکه چونکم بنم جانم سنی اکایه وبعده انکار قیله انك منکرلکی اول تعمق ستر ایدیجی پرده اولور فرضی بنم جانم ایسه‌ده انکار وکفران نعمت برخبیث خصلتدرکه فرضی بنیده ویاخود دوایده اولسه آنلره بیله ضرر ویرر حال بوکه انلردن اولمق احتمالی یوقدر اما اکر اولسیدی ضرری مقرر ایدی پس اکیوب بعده منکر اولنلره ضرری نه مرتبه اولمق لازم

کاوربوندن معلوم ایله زیرا حضرت مولانا قدس سره العزیزك بو معنایی کندی نفسلرینه اسناد قیلملری بعد المعرفت انکار قیلنلرك سوء حالنی وقبح مآلنی اعلام واشعار ایلمکدن اوتریدر (مثنوی) پس شناسایی بکردانید رو* خشم کرد آن مه زنا شکری او* چوقا کلمقلق وفهم ایلمکلکلر یوزدوندردی پس اول ماه منیر انك ناشکرلکندن اوتری خشم وغضب ایلدی بودخی وجهدر چوق اکلیجی کسه‌ا کلمقدن یوزدوندردی اول ماه حقیقت انك بی شکر اولدیغندن اوتری اکا خشم ایلدی یعنی چوق کسه‌لر بر کامل ومکمل اولان خلیفهٔ حقی اکلدیلر وفهم ایلدیلر بعده انلرك اکلمسی وفهم ایلمسی یوزدوندردی واعراض ایلدی اول ماه حقیقی اولان کامل انك ناشکر اولمسندن اوتری خشم وغضب ایلدی وخلیفه‌نك خشم وغضبی عینیله مستخلف اولان خدانك خشم وغضبیدرکه (ولئن کفرتم ان عذابی لشدید) آیت کریمه‌سنك موجبنجه نعمت عظمی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك وجودلرینه کفران اوزره اولان طایفه‌یه حق تعالی خشم ایلمشدر وانلری عذاب شدیده مستحق قیلمشدر (مثنوی) زین سبب جان نبی را جان بد* ناشناسا کشت وپشت پای زد* بو سببدندر حضرت نبی علیه السلامك جانه جان بد ناشناسا اولدی وپشت پای اوردی چوق شناسالك یوز دوندروب ماه حقیقی انلره خشم ایلدیکی سببدن بد اولان کافرلرك جانی حضرت نبی علیه السلامك جانی ناشناسا اولدی واول حضرتی کمال مرتبه بیلمشلر ایکن هر بری اکا پشت پای اوردی وانکار قیلدی وکفر وشرکلرندن منفك اولمدی نتهکم بو معنایه اشارت ایدوب بیورردلر (مثنوی) این همه خواندی فروخوان لم یکن* تا بدانی لج آن کبر کهن* بودوکانی اوقودك لم یکن سوره‌سنی اوقو تا اول کهنه کبرك لج وعنادن بیله سن بو بیت لم یکن سوره‌سنه اشارتدر (لم یکن الذین کفروا) شول کسه‌لرکه کافر اولدیلر (من اهل الکتاب) یعنی یهود ونصارادن (والمشرکین) دخی مشرکاندن دخی عبدهٔ اصنامدن منفکین) دینلرندن منفك ومنقطع اولمدیلر (حتی تاتیهم البینة) حتی بونلره کلدی حجة واضحه که قرآندر (رسول من الله) بدلدر بینه‌دن ومن متعلقدر محذوفه صفتیدر رسولك یعنی حتی بونلره رسول کلدی اوبله رسول که اللهدندر یتلو صحفا مطهرة) یتلو صفتدر رسولك ویاخود حالدر متعلق محذوفك ضمیرندن یعنی اوبله رسول که تلاوت وقرائت ایلر صحف منزهه‌یی یعنی اباطیل ومفاسددن مطهر اولان قرآنی (فیها کتب قیمة) اول صحفده واردر مکتوبات مستقیمه ومواعظه واحکام ثابته معنی بیت بودوکانی بزم کلامزی سن اوقودك اکر بو معنایه قرآن عظیمدن شاهد استرسك لم یکن سوره‌سنی اوقو تا کم اول اسکی کافرلك لج وعنادنی بیله سن زیرا اول اسکی اولان کافرکتابلرنده رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك حلیه واحوالن کوروب کمال تعشق وارزوایدرلردی حتی بونلره اللهدن بینه کلدی واول رسول کریم آنلره صحف مطهره‌یی تلاوت قیلدی بونلر کفرلرندن وعنادله اولان انکارلرندن منفك اولمدیلر واول حضرتی کمالیله بیلورکن انکار ایدوب اکا تبعیت قیلمدیلر زیرا اهل کتاب اول حضرتی انجیل وتوراتده بیلمشلر وآنك شان شریفنه کمالیله عارف اولمشلردی لیکن صکره اول حضرت وجوده کلدکدنصکره بونلر عنادله کافر اولدیلر نتهکم بو معنایه اشارت ایدوب بیورردلر (مثنوی) پیش ازانکه نقش احمد فر نمود* نعت او هر کبر را تعویذ بود* کین چنین کس هست تا آید پدید* از خیال روش دلشان می طپید* اندن اول که حضرت احمد علیه السلامك نقشی فر وروناق کوستردی انك نعت شریفی هر کافر ایچون حرز وتعویذ ایدی که بوبله بر عظیم الشان کسه واردر تا اول پدید وظاهر کله انك یوزی خیالندن انلرك جانی طپلردی یعنی حضرت محمد مصطفی علیه السلامك نقش شریفی وشکل لطیفی بو دنیایه کلمزدن اول وروغا اولمزدن مقدم انك تورات وانجیلده اولان نعت شریفی هر کافر ایچون حمایل اولمش وهر کافر اول نعتی کندی‌یه حرز وتعویذ قیلمشدی بوبله دیرلردی که بر بو نجلین کسه واردر تا اول یجن ظاهر اولوردیوب اول حضرتك روی شریفنك خیالندن انلرك کوکلی طپلردی وانك وجودنه وظهورنه مشتاق اولورلردی (مثنوی) سجده می کردند کای رب بشر* در عیان آریش هرچه زودتر* تا بنام احمد از یستفتحون* یاغیانشان می شدندی سرنکون* سجده ایدرلردی ای رب بشر آنی عیان کتورهرنه ایسه تیزرك یعنی اول طائفه قبل وجود النبی حق تعالی حضرتلرینه سجده ایدرلردی بوبله دیوکه ای بشرك مالکی ومصلح احوالی اول حضرتی عیانه کتورهرنه وجهله تیزرك اولور حتی بونلر حضرت احمد علیه السلامك نامیله یستفتحوندن انلرك دشمن وباغیلری سرنکون ومنهزم اولورلردی بو بیت سورهٔ بقره‌ده اولان ایته اشارتدر (ولما جاءهم) وقتاکم بونلره کلدیسه (کتاب) اول کتاب عظیم الشان که (من عند الله) اول اللهدندر (مصدق لما معهم) تصدیق ایدیجیدر بونلرله اولان کتاب اثبات توحید ونبوتده وقضا وقدرده وحشر ونشرده (وکانوا من قبل) وحال بوکه اولدیلردی قبل نزول هذا الکتاب یستفتحون طلب فتح ایدرلردی (علی الذین کفروا) کافر اولنلر اوزرینه یعنی یهود دیلر هر بارکه کفارله جنك وجدل ایتسه‌لر دیرلردیکه (اللهم

انصرنا

انصرنا بالنبی المبعوث فی آخر الزمان الذی نجد نعته فی التوریة (فلما جاءهم* پس اول وقتده که بونلره کلدی (ما عرفوا) شول کسه که انی بیلدیلردی ما بمعنی من دیر (کفروا به) اکا کافر اولدیلر (فلعنة الله علی الکافرین) پس اللهك لعنتی کافرلر اوزرینه درموضع مضمرده وضع مظهر بونلر اوزره لعنت کفرلری سببیله اولدیغنی مشعردر یعنی حتی بونلرك حضرت احمد علیه السلامك نام شریفیله استفتاح ایلمرندن بونلرك باغیلری سرنکون اولورلردی وانلر عدولری اوزره غلبه قیلورلردی کذلك مشایخ وعرفانی دخی نیجه کسه کورمزدن اول تمام مرید صادق ومحب وعاشق اولورلر پس ملاقات میسر اولدقده خبث باطنلری ظهور ایدوب عقیده‌لری فاسد اولور وانکارلری ظهوره کلور (مثنوی) هر کجا حرب مهولی آمدی* غوثشان کرار احمد بدی* هر کجا بیماری مزمن بدی* یاد اوشان داروی شافی شدی* هر قنده که بر هولناك جنك کلیدی انلرك غوثی حضرت احمد علیه السلامك کرارلکی اولوردی یعنی هرنه یرده که بر هولناك وقورقولنمش قتال ظهوره کلسیدی انلرك معینی احمد علیه السلام حضرتلرینك حمله ایدیجیلکی وقوت روحانیه‌سی اولوردی واول حضرتك نام شریفی ونعت لطیفی آنلره مدد قیلوردی وکذلك هر قنده که مزمن بیمارلك اولیدی اول پیغمبر علیه السلامی یاد ایلملری انلره داروی شافی اولوردی مزمن اسم فاعلدر کوتروم ایدیجی معناسنه یعنی قنده که کوتروم ایدیجی وعلاج قبول ایلمز مهلك بر خسته اولسه ایدی اول پیغمبر علیه السلامی یاد ایلملری وانك نام شریفی اول خسته‌نك اوزره اوقوملری انلره شفا وبریجی دارو اولوردی ومرضلری اول نام شریف حرمتنه صحت بولوردی (مثنوی) نقش او می کشت اندر راهشان* در دل ودر کوش ودر افواهشان* نقش او را کی یابد هر شغال* بلکه فرع نقش او یعنی خیال* انلرك یوللرنده اول حضرتك صورت ونقشی اولدی انلرك درون دلنده وکوشنده واغزلرنده یعنی قبل ظهور النبی علیه السلام یهود ونصارانك اول حضرتك نقشنه ونامنه بر مرتبه رغبتلری ورعایتلری وارایدیکه اول حضرتك صورت شریفه‌سی توراتده وانجیلده مسطور اولدیغی حلیه اوزره کندی یوللرنده قومشلردی واول حضرتك نقشی انلرك یولنده اولمش ایدی تا اینده وروندده اول نقشی کوردکده اکا تعظیم وتکریم ایدرلردی واندن مرادلری اوزره استمداد واستشفاع ایدرلردی اول حضرتك نامی ومحبتی انلرك قلبنده ونعت وذکری قولاقلرنده ونام شریفی وذکر لطیفی اغزلرنده ایدی اکثرانی سویلرلرایدی واکرانك خبرنی استماع ایلرلردی اکرچه بوبله ایدی لکن هر شغال واهل ضلال انك نقشنی نیجن بولور بلکه انك نقشنك فرعنی یعنی خیالنی بولور یعنی فعلی تفسیردن مراد فرع نقشی خیالله تفسیر ایلمش اولورلر خلاصهٔ کلام اول خبیثلرك کوردیکی صورت وبولدیغی نقش حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك من حیث الحقیقة اولان ذات شریفلرینك نقشی دکل ایدی زیرا هر چقال اول حضرتك عین نقشنی نیجن بولور بلکه انلرك بولدیغی اول حضرتك نقشنك فرعی وخیالی ایدی انکیچون انلری کفر ونفاقدن خلاص ایلمدی اکر حقیقة اولان اصل نقش انلرك وجودنه دوشیدی واول حضرتك صورت جمیله‌سی انلرك قلبنده نمایان اولیدی انلری کفر ونفاقدن خلاص قیلیدی (م ی) نقش او بر روی دیوار ار فتد* از دل دیوار خون دل چکد* آنچنان فرخ بود نقش برو* که رهد دیوار در حال ازدو رو) اول حضرتك نقش شریفی اکر روی دیوار اوزره دوشیدی اول دیوارك دروننددن خون دل طملردی اول حضرتك نقشی اول دیوار اوزره انجلین فرخ اولورکه دیوار فی الحال ایکی یوزدن قورتولور یعنی اول حضرتك اصل نقش حقیقی اولان صورت حسنه‌سی فرضا اکر بر دیوارك یوزی اوزره دوشسه ایدی دیوارك دروننددن کوکل قانی طملیه ایدی مراد تخییل وتمثیلدر یعنی دیواره عقل وتمیز اولسه واول حضرتك حقیقی اولان نقشی انك اوزرینه واقع اولسه کمال خشیتندن وحیاسندن اول دیوارك دروننددن قان طملیه ایدی اندنصکره اول حضرتك اصل نقشی اول دیوار اوزره انجلین فرخ اولیدی ومبارك کلیدی که دیوار درحال ذوالوجهین اولمقدن قورتلیدی (مثنوی) کشته باپاك روی اهل صفا) ان دورویی عیب مر دیوار را* اهل صفانك یکرویلکنه نسبتله اول ایکی یوزلولك دیواره عیب اولمشدر یعنی درونی وبرونی پاك اولان اهل صفایه نسبتله اول ذوالوجهین اولمق عیب اولدی چونکم دیوار جامد ایکن ایکی یوزلولك اکا عیب اولیجق انسانه ذوالوجهین اولمق نه مرتبه عیب اولور بوندن قیاس ایله ذوالوجهین اولان کسه جمیع ناسك زیاده شرلوسی اولدیغنه بو حدیث شریف دلالت ایدر) قال النبی صلی الله علیه وسلم تجدون شر الناس یوم القیامة ذا الوجهین الذی یأتی هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه کذا فی المصابیح مثنوی) این همه تعظیم وتفخیم وداد* چون بدیدندش بصورت بر دباد* بو بیت بوذکر اولنان مقدماتك نتیجه‌سیدر الحاصل بودوکانی تعظیم وتفخیم ووداد ومحبت چونکم اول حضرتی صورت حسنیله کوردیلر انلرك بو خصلتلرنی باد ایلندی یعنی یهود ونصاری اول حضرت وجوده کلمزدن اول انك نعت شریفنه ونقش لطیفنه عظیم محبتلر ورعایتلر

ایدرلردی چونکم صورتا اول حضرتی تعظیم وتفخیم ووداده باده واکیدردی بونلرک تعظیمی اهانه ومحبتی عداوته
تبدیل اولدی (مثنوی) قلب آتش دید وشد دردم سیاه * قلب رادرقلب کی بودست راه) مثلا قلب آتش کوردی
وفی الحال سیاه اولدی قلبک قلبه نچون یولی اولمشدر یعنی فی المثل قلب زراندود کبی اولان کمسه آتش امتحانی
کورسه فی الحال روسیاه اولور وانک فضاحت وقباحت باطنی ظهوره کلور قلب اولان اهل تزویرک نچون قلب وجانه
یولی اولمشدر یعنی قلب اولان منخرفک جان ودل جانبنه اصلا یولی اولمشدر وقلب اولان اهل تزویر مظهر حق
اولان قلبه اصلا یول بولمشدر ودخول قیلمشدر (مثنوی) قلب می زد لاف اشواق محک * تا مرید ار ادر اندازد
بشک) افتد اندر دام مکرش ناکسی * این کمان سر برزند از هر خسی) قلب محکک شوقلرینک لافنی اوردی تا مریدلری
شک وکمانه آته انک دام مکرنه ناکس دوشر زیرا بو کمان هر برخسدن باش بوقر واورر قلبدن مراد بونده شول اهل
نفس واهل هوا واصحاب زرق وریا وارباب مکر وغدار که صورتلرنی لباس صلاحله آراسته ولسانلرنی کلمات
شرعیه ومقالات مرعیه ایله پیراسته قیلمشلردر حال بوکه درونلری هوس وهوا ایله طولو وباطنلری فتنه وفسادله
ومحبت دنیا ایله مملودر بوکونه مکار وغدارلر انبیا علیهم السلام واولیای کرامک مرید ومحبی اولنلری نچون کندیه
تسخیر ایلمک ومایل قیلمق استسه‌لر اول قلابلر محک کبی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامک اشو اقنک
لافنی اوررلر وانلرک لقاسنه عرض اشتیاقلر قیلورلر تا کم انبیا علیهم السلام واولیای کرامک مرید ومحبی اولنلری
شک وکمانه براغه‌لر حتی انلردن برینک دام مکرنه برناکس وبی عقل اولان خس دوشر زیرا بوشبهه وکمان هر عقلسز
اولان خسک درونندن بوقر وباش کتوررر بولدیو (مثنوی) کین اکر نه نقد پاکیزه بدی) کی بسنک امتحان راغب شدی
که بومرد اکر نقد پاکیزه اولمیدی سنک امتحانه نچون راغب وطالب اولوردی یعنی هر برخس وبی تمیز اولان کمسه‌نک
درونده بوکونه کمان باش بوقر وکتوررر دیرکه بومحک کبی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامه عرض اشتیاق
ایلین مراد اکر نقد پاکیزه اولمسه ایدی وخلوص مرتبه‌سن بولمسه ایدی امتحان سنکنه راغب اولان خالص التون
کبی انبیا علیهم السلام واولیای کرامه راغب اولور میدی وعرض اشتیاقلر قیلور میدی خبری یوقکه انک
عرض اشتیاقلر ایلمسی لاف وانبیا علیهم السلام واولیای کرامه راغبم دیمسی عین دعوی وکزافدر (مثنوی) او محک
می خواهد اما آنچنان * که نکردد قلبیء اوزان عیان * اول مرد مدعی محک استر اما انچلین محک استرکه اول
محکدن انک قلبلکی عیان اولمیه بو بیت اول خس وبی تمیز اولان مرد اکر خالص اولمیه نیچون محک استردی
دین کمسه‌یی من وجه تصدیق ایچون دینلمشدر یعنی نعم اول مرد لافی ومدعی محک استر اما انچلین محک استرکه
انک قلبلکی اول محکدن عیان اولمیه بلکه اول محک انک قلب وفاسد اولدیغنی ستر ایلیوب زرخالصدر دیو انی مدح
ایلیه (م ی) آن محک که او نهان دارد صفت * نه محک باشد نه نور معرفت * اول محک که صفتی کزلو طوترا اول نه محک ونه نور
معرفت اولور یعنی برکسه شریعت وطریقتده محک مرتبه‌سنده اولسه واحوال ناسی ممیزم دیو دعوی قیلسه وبرقلبک
صفت قبیحه‌سنی نهان طوتسه وانک قلبیتنی تمییزا تمسکه قادر اولسه اوکسه محک اولمز وانک نور معرفتی دخی اولمز زیرا
محکک شانی اولدرکه قلبی نقد خالصدن فرق ایلیه ونور معرفتک دخی خاصیتی اولدرکه نیکی بددن واصلحی افسددن تمییز
ایلیه چونکم بر محک قلبی نقددن وبر معرفت نیکی بددن فرق وتمییزا بلکه قادر اولمیه حد ذاتنده اول محک اولمز ونور
معرفت اولمز (م ی) آینه کو عیب رو دارد نهان * از برای خاطر هر قلتبان) آینه نبود منافق باشد او * اینچنین آینه
تا توانی مجو * آینه که او عیب رویی نهان طوتر هر قلتبانک خاطرندن اوتری اول صحیح آینه اولمز منافق اولور
مادامکه قادرسک بوبله آینه استمه قلتبان خاتوننک فجورنی کوروب اکا راضی اولان دیوثه دیرلر یعنی شول آینه
مشابه سند ماولان شیخ ومرشد که وجه باطنک عیبنی هر دیوثک خاطرنی رعایت ایلمکدن اوتری نهان طوته آینه
اولمز بلکه منافق وذوالوجهین اولورز یرا آینه‌نک شانی جمیع کدورتدن صافی اولمق وهرکسک صورتنی علی
ما هی علیه کان کوسترمک واظهار قیلمقدر اکر برآینه برکسه‌نک صورتنی قبیح ایکن جمیل کوسترسه ویاخود
جمیل ایکن قبیح کوسترسه بوجلین آینه‌یی تا قادر اولدقچه استمه (مثنوی) آینه جو راست کووبی نفاق) ختم
کن والله اعلم بالوفاق * بلکه راست کوی وبی نفاق آینه استه یعنی شول شیخ که آینه کبی صافی دل اوله وحق
حق وباطلی باطل کوستره وراست کوی اوله ونفاق صفتندن پاک وطاهر اوله انی طلب ایله تا کم سکا کندی
صورت باطنکی کوستره وهرنه حالک اولورسه سکا اظهار ایلیه بوسوزی بو مجلده ختم ایلدالله تبارک وتعالی
وفاقه اعلمدر بحمدالله الملک العلام بوجلد شریفک بوشرح لطیفی دخی اجین ازمان واشرف ایامده تمام اولدی هجرت
نبویه صلی الله علیه وسلمک بیک اوتوزبش سنه‌سنک محرمنک عاشورا کونی نهایت بولدی حضرت وهاب مطلقدن

مرجو

مرجو اولان بودرکه بونی کمال کرمندن قبول وبین الانام مقبول ایلیه وبوکه مطالعه ایلین یاران واخواندن مأمول
اولان اولدرکه بونک مؤلفنی وکاتبنی خیر دعادن
فراموش ایتمیه‌لر الحمد لله
علی انعامه واتمامه
والصلوة علی
نبیه
واله

